

IASONIS

MAINI SECVNDA SVPER DIGESTO NOVO.

IASONIS DE MAINO MEDIOLANENsis, Iureconsulti clarissimi, in Secundam Digesti Noui partem Commentaria, omnibus Iuris Ciuilis candidatis oppido quàm necessaria vtiliáque: non parum illustrata pariter & aucta, tum ipsius autoris Additionibus, tum complurium aliorum virorum minime pœnitendæ eruditionis. Ad hæc accessit Castigatio recens peritissimorũ Doctorũ, quæ quid vtilitatis iuris studiosis adferat, notius est, quàm vt vlla explicatione indigeat. Præterea adiũctus est Index ordine elementario, qui notatu quæq; dignissima locupletissime ceu digito indicat.

EXCVDEBATVR,

1540

Jasonis de Mayno Mediolanensis Illustris patricij. J.V. Monarche et Ducalis senatoris: in secundam. ff. noui partem commentaria: cum additionibus per eum nuper adiunctis ac apostillis: et tabula per modum numeri et alphabeti ordine suo edita feliciter incipiunt.

¶ De verborum obligationibus. Rubrica.

1 ¶ Conuentio est nomen generale ad omnem contractum siue distractum quocunq modo factum.
2 Verbum conuenit importat pactum nudum et non stipulationem.
3 Promissio est quid inferius conuentione sed generalius quam pactum.
4 Pactum quid sit.
5 De iure gentium ex quocunq pacto nudo et ex quacunq promissione vel partium conuentione oritur obligatio que appellatur naturalis.
6 Pollicitatio quid sit.
7 Promissio que fit presenti et tacenti an sit pactum vel pollicitatio.
8 Que differentia sit inter pactum et pollicitationem.
9 Si in instrumento fit mentio de pollicitatione presumitur pactum nudum vt instrumentum aliquid operetur non tamen stipulatio.
10 Quid sit constitutum.
11 Regulariter promissio geminata licet nudo pacto facta producit actionem.
12 Obligatio naturalis quando est geminata an producat actionem.
13 Impossibile est secundum naturam quod due femine sine masculo generent.
14 Stipulatio est contractus nominatus.
15 An stipulatio reguletur secundum naturam contractus super quo interponitur.
16 Contractus innominatus non producit actionem nisi secuto implemento.
17 Donatio an sit contractus nominatus vel innominatus remissiue.
18 In contractibus innominatis locus est penitentie.
19 In contractibus innominatis habet locum condictio ob causam.
20 Stipulatio est firmior et fortior contractus qui sit in iure.
21 Stipulatio quando continet rem accessoriam diuersam a contractu princi. an sapiat naturam contra. principalis. remissiue.
22 Quare inuenta fuit stipulatio.
23 Pactum in iudicio factum producit actionem efficacem quando tendit ad iudicium adiuuandum.
24 Que vtilitates resultent ex stipulatione.
25 Contractus regulariter habent nomen facti: stipulatio vero iuris.

Iste titulus de verborum obligationibus. vt etiam hic dicit Raph. cu. reputatur not. qui sit in corpore iuris: tum propter materiam eius altam et subtilem materiam, tum etiam quia generalior est quo cunq alio titulo. nam omnes contractus de mundo: omnia pacta et conuentiones possunt in hunc contractum stipulationis deduci. l. v. §. conuentionales. j. eod. l. si stipulatus. ff. de vsu. et l. ij. ff. de noua. imo de generali consuetudine notariorum, omnes contractus deducuntur in stipulationem tanq in contractum firmiorem, secundum Barto. in. l. ij. ad fin. C. de condictio. ob cau. et dicam. j. latius. Item iste contractus stipulationis est firmior et fortior contractus qui sit in iure, secundum Cyn. in. l. si ex pretio. C. si cert. peta. et dicam inferius. Item dicit Pet. de besu. in §. huius rub. qd in hoc tit. ponitur tota materia contractuum: ideo qui bene scit istum titulum non potest esse nisi optimus legista. ¶ Pro ingressu huius solennis tituli et pro habendis fundamentis premitte, qd quatenus attinet ad presens propositum, habemus in iure sex terminos. s. conuentionem, promissionem, pactum, pol-

licitationem, constitutum, stipulationem. ¶ † Conuentio, est nomen valde generale ad omnem contractum et ad omnes distractum siue re: siue verbis: siue literis: siue per nuntium vel epistolam: siue expresse: siue tacite factu. l. j. in versi. conuentionis. et in versi. seq. et. l. conuentionum. cum glo. et. l. labeo. ff. de pac. facit theorica Bart. in. l. lecta. in. iij. col. et ibi Bald. Angel. Sali. et Ang. sequuntur. ff. si cert. peta. qd licet verbum promitto redactu in scriptura siue publica siue priuata intelligitur per stipulationem: tex. est in. §. si scriptum. insti. de inuti. stipu. no. gl. et docto. in. l. sciendum. j. eo. secus est in verbo conuenit: quia est generalissimum: ideo si reperiatur scriptu partes inuicem promiserunt intelligitur per stipulationem: secus si in instrumento dicatur qd partes inuicem conuenerunt, et ex illa doctrina no. alibi Bal. in. c. cum in iure peritus. in. ix. col. ad fi. de offi. de le. qd si in instrumento dicatur hoc acto et conuento, no presumitur stipulatio: secus si in instrumento dicatur hoc acto et promisso. d. §. si scriptum. et. l. j. cum glo. C. de vsur. †

2 a Et qd verbum conuenit[a] importet pactum nudum et non stipulationem: ponderat nouiter Aret. tex. in. l. qui rome. §. callimachus. in iij. no. j. eo. in verbo conuenit. iuncto illo tex. in fi. qui dicit, qd super omnibus interposita est stipulatio: ergo verbum conuenit no importabat stipulationem: qz alias stipulatio postea fuisset superflua per regulam. l. qui bis idem. j. eo. Sed tu caue quia ibi verbum conuenit non erat in scriptura: et sic ille tex. facit ad propositum. Item illam doctrinam Bart. et illam differentiam in. d. l. lecta reprobant Rapha. Pau. Ludo. et alij Moder. vbi latius dixi.

3 b ¶ † Secundo est promissio,[b] et est quid inferius conuentione: sed generalius quam pactum: nam promissum adaptatur ad pactum pollicitationem et etiam ad stipulationem. l. sciendum. §. dictum. ff. de edil. edi. Et si proferatur a teste vel in priuata scriptura intelligitur pacto nudo, secus si in instrumento publico. d. §. si scriptum. gl. in. l. j. C. de vsur. no. doct. in. d. l. sciendum. j. eo. et pulchre Bal. in. l. sicut. in pe. q. C. de actio. et obli.

4 ¶ † Tertio est pactum, et consistit in nudo et informi. i. sine forma facto duorum plurium de expresso aut tacito consensu absq aliqua verborum solennitate: vt per glos. et docto. l. iuris gentium. §. igitur nuda. ff. de pac. et propterea dicit iuris consultus. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. qz in pactis dicitur merum factum versari. i. nudi consensus ministerium: et aduerte qd dicit Raph. cu. in. l. j. §. si quis ita. j. eo. qz stipulatio non differt a pacto formaliter: qm pactum est genus sub se stipulationem continens. l. j. §.

c adeo autem. ff. de pact. Sed caue[c] qz istud non videtur verum: quia imo diuersa est forma stipulationis et pacti: vt. l. j. in princ. j. eo. et dicam. j.

5 ¶ † Item adde, qd de iure gentium ex quocunq pacto nudo et ex quacunq promissione vel partium conuentione, oritur obligatio que appellatur naturalis. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. l. cu amplius. §. his natura debet. ff. de reg. iu. ex illa generali equitate vt promissio et sic fides seruetur, de qua. in. l. j. in prin. ff. de pac. et in. l. j. in princ. ff. de consti. pecu. Sed non oritur ciuilis obligatio nec actio nisi in conuentionibus iuris gentium que speciale nomen recipiunt: iuxta. l. iuris gentium. in prin. de pact. vel nisi interueniret implementum vt ibi, vel nisi interueniret stipulatio: et sic verborum obligatio inuenta a iure ciuili, de qua late inferius dica.

6 d ¶ † Quarto est[d] pollicitatio solius promittentis sponsio: ita dicit tex. in. l. pactum. in princi. ff. de pollicita. et sic in pollicitatione non adest consensus. i. simul sensus duorum pluriu vel: iuxta. l. j. in princip. ff. de pact. glo. in. l. consensu. ff. de actio. et obli. et in. l. j. in princip. ff. de contraben. emp. vnde non potest dici conuentio nec pactum sed pollicitatio que magis dicitur dictum quam pactum. d. l. pactu. et. d. l. sciendu. §. dictu. ff. de edil. edi. Circa hanc pollicitatione necessariu est cognoscere qn intelligatur pollicitatio et quid differat a pacto: communiter tenet per legistas et canonistas qd pollicitatio que est solius offerentis promissio. d. l. pactu. tunc demu dicatur si fiat absenti citra nuntium vel epistolam: secus si fieret presenti et taceti: qz presens et tacens videtur ad sui comodum consentire. l. qui patitur. et. l. si remunerandi. §. si passus. ff. man. vnde no diceretur tuc pollicitatio sed pactum propter consensum duorum, vnius expressum, alterius tacitu: ita est de mente Bar. si bene inspexeris. in. l. j. C. de pac. in. j. col. ad fi. et in. ij. colu. circa mediu. et ibide expressius sentit Cyn. in. ij. oppo. ad fi. et ita ponderat et no. declarat Jmo. in ca. cum

a ¶ Et qd verbu conuenit. de isto verbo facit alibi regulam hic ide autor et magister meus qz si est pactu in instro in telligitur per solenne stipulatione: et ide de vbo promisit qua regula limitat sex not. modis. in. l. lecta. col. v. et. vj. ff. si certu pe. et de hoc verbo vide etiam aliqd per Fra. cre. suo sin. cxxx. ix. inci. qua verbu co[n]uenit. vide Alexan. de his verbis conuenit et promisit et spondet. in cosi. lx. in. j. colu. in. iiij. volu. vbi et de verbo conuentionis. et in cosil. xvj. in pn. in. ij. vol. et in csi. lxx. in. v. co. in eo. volu.

b ¶ Scdo est promissio. de hoc vbo vide allegata in proxime precedenti additione. et an istud verbu promisit itelligat per stipulatione Alex. in csi. xij. in. ij. co. in. j. vol. in cosil. xlvj. in iij. col. in. ij. vol. et no. qz non dicitur promissum qd est nuda vo ce pollicitum secundum Bal. in csi. suo. lxxx iiij. ver. tertium verbu. est qd icipit betonus. in iij. par. et alibi dicit ide qz si ista verba promisi vel promittentes reperiatur in instro presumunt oia solenni-

ter acta. in csi. ccccxxx. v. in prin. qz post casum incip. factu tale est i ea. iij. pte. vnde dicit Barba. i suo csi. xxxvj. col. xij. in. j. vol. qz in oi promissione intelligitur facta stipulatio. et vide et sab. cosil. cxxiij. col. j.

c ¶ Sz caue. quid sit pactum: quid pollicitatio qd stipulatio: et in quo differat: vide alle. post gl. ordi. ibi: et Bar. cum cocord. ibi per eu signatis. in. l. j. ff. de pac. et in l. ij. C. eo. ti. Bal. i rub. C. de do. promiss. Abb. in rubri. de pac. dicit qz pactum est queda conuentio ex pacta facta et qd sit et in quo differat a pollicitatio ne: idez post. i. c. j. eo. dem titu.

d ¶ Quarto est. quid sit pollicitatio vide etiam per Spe. in ti. de sala. §. ij. in prin. et §. sequitur. v. is quoqz. et §. quoqz. in titu. de instr. edit. et ibi di cit an sufficiat ad egedum et qua actione: et no. qd pollicitatio tm parit naturale obligatio ne gl. et bar. in. l. si vnus. §. pact. ff. de pac.

contingat.de iureiur.dū querit an ex iuramento oriatur
actio:idē simpliciter tenet alex.in.l.j.in fi.ff.de pact.Idē
tenet Albe.in.l.iurisgentiū.§.quinimo.ij.col.ff.de pact.
vbi formaliter sic inquit,ꝙ pollicitatio est quando vnus
spopondit sine interrogatione,nec aliter cōsentit tacite
vel expresse:q tunc esset pactum:et qd pollicitatio tunc
demū sit quando promittitur absenti:est etiam de mente
mar.in.l.illud.in fi.C.de sacrosan.eccle.idē tenet Bal.in
repe.l.ij.ff.de iureiur.circa fi.ij.q.idē no.ꝛ melius quā ali
bi tenet do.Abb.in repe.c.per tuas.in.v.char.de arbit.
7 ¶ † Pro ista cōmuni doctrina:scꝫ ꝙ si ꝓmissio fiat pre-
senti ꝛ tacenti qd sit pactum ꝛ non pollicitatio,probatur
per tex.in.l.tale pactū.in princi.in verbo te.ff.de pactis.
probatur etiam optime ex text.iuncta.glos.in.l.donatio-
nes.§.species.ff.de donatio. gloss.in.l. illud.C.de sacro-
san.eccle.vbi donatio facta presenti ꝛ tacēti valet ꝛ tenet,
ꝛ tamen certū est ꝙ donatio ad eius validitatē requirit
stipulationē vel pactū:ꝛ cōsequenter cōsensum partiū.l.
absenti.in prin.ff.de do.no.per glo.ꝛ doc.in.l.cū pater.§.
meuio.ff.de leg.ij.ꝛ istud etiā subtiliter ponderat Abb.
in repe.d.c.p tuas.in.v.char/Adde etiā qd Bal.in rub.
C.de do.promis.ꝛ nuda pollicitatione dicit,qd pollicita
tio nō est pactū sed pars eius,q in pollicitatione inter-
uenit solus cōsensus promissoris sine receptione seu ac-
ceptatione:sed in pacto interuenit vtriusqꝫ cōsensus.d.
l.sciendū.§.pactū.ꝛ ibi videas latius per eū/Tu autem
aduerte qd cōtra istam cōmunē omniū doctorū doctri-
nam videt fortiter stringere text.in.l. charidemus.ff. de
pollici.vbi dicit text.qd ex promissione facta reipublice
per epistolā:ꝛ sic p absentē quis nō obligatur:ꝛ tamen si
verū esset qd pollicitatio contraberetur inter absentes
deberet obligari reipubli.cū ex sola pollicitatione quis
obligetur reipublice.l.j.ꝛ per totū titulum.ꝛ.l.ex pollici-
tatione.ꝛ.l.pe.ff.de polli.iuncta gl.no.ꝛ mag.in.l.ea que.
in prin.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.que dicit qd licet stipu-
latio nō possit fieri per epistolam:ꝛ sic inter absentes:ta-
men potest probari per epistolā/Sed potes respondere
ad illū tex.ꝙ tex.ille nō dicit qd pollicitatio nō possit fie-
ri per epistolā:sed bene dicit qd si fiat per epistolā qd nō
obligatur nec cōpelli potest:ratio q etiā reipu.nō obli-
gatur quis ex pollicitatione nisi qñ est facta in honorem
publicū vel qñ est vestita rei ꝓncipiatione.l.j.§.j.ꝛ.§.ce-
pisse.ff.de pollici.ꝛ ita etiā intelligit Bar.in.d.l.charide
mus/Scdo cōsidera qd doctrina cōmunis nō videt ge-
neraliter vera,qd ad hoc vt sit pollicitatio de necessitate
requirat qd fiat absenti:q imo etiā pōt esse pollicitatio
qñ pars est presens,si dicat qd nō acceptat nec recusat:ꝛ
sic tunc est solius offerentis sponsio.d.l.pactū/Itē qñ fie
ret promissio presenti titulo oneroso quo casu presens et
tacēs nō presumit consentire:iuxta no.in.l.que dotis.ff.
sol.ma.ꝛ in regula is q tacet.de reg.iu.in.vj.ꝛ sic ibi esset
cōsensus solius offerētis ꝛ cōsequenter pollicitatio/Itē
qñ promissio cōtinet aliquid nō qd est vtile parti presen
ti dicit pollicitatio:tex.habes ꝛ exēplū.in.l.pe. in verbo
conditionū pollicitationē.C.de insti.ꝛ substit.vbi impe-
rator refert autoritatē iuriscōsulti in.l.cū pater.§.fi.ff.de
lega.ij.licet iurisconsultus ibi appellat promissionē sīmo
fortius voluit Bal.in.l.senium. circa mediū.C.qui testa.
fa.pos.qd etiā data presentia partis tacētis adhuc regu-
lariter censeat esse quedā pollicitatio vel dictū nō autē
pactū.d.l.sciendū.§.dictū.ꝛ.l. licet.C.de pac.nisi in p̄sen-
te appareant aliqua signa cōsensus:ꝛ si istud dictū Bal.
esset verū est de directo cōtra doct.sed nō credo ꝙ sit ita
passim verū per p̄dicta.¶ Itē aduerte qd etiā sunt qui
putant qd pollicitatio fiat tantum reipu.vel similibus et
nō priuato per dictū titulū.ff.de pollici.qui per totū vi-
detur in his terminis loqui:ꝛ in hoc differt a pacto: sed
istud etiā nō est verum,ꝛ est cōtra.l.cū donationis.C.de
trāsac.ꝛ rub.C.de do.ꝓmissio ꝛ nuda polli.ꝛ qd pollicita
tio fiat etiā priuato est etiā text.in.l.j.§.penul.ff.de colla.
do.ꝛ in.l.qui mutuā.§.pe.ff.man.et in.l.fi.C.ad velle.nisi
diceres qd in istis legibus pollicitatio capit improprie
pro pacto nudo,qd nō est dicendū:quia esset destruere il
los tex.bene verū est qd ex pollicitatione quis non obli-
gatur nisi qñ pollicet civitati vel vniuersitati vel colle-
gio vel ecclesie vel pauperibus alicuius loci:ꝛ ita demū
si cum causa promittat alias non,nisi ceptū sit opus.d.l.
j.§.j.ꝛ.§.cepisse.ꝛ.l.pactum.ff.de polli.Bar.in.d.l.chari-
demus.ꝛ est gl.no.in.c.scimus.in gl.j.xij.q.j.Bal.in rub.
8 C.de do.promis.¶ † Tu etiā adde aliā differentiā inter
pactū et pollicitationē:q in pacto adest naturalis obli-
gatio propter consensum duorū.l.stichū.§.naturalis.ff.
de solu.ꝛ dixi.s.secus est in pollicitatione vbi non est na-
turalis obligatio:ideo non dicitur debitum:sed petitur
quasi debitū.d.l.pactū.in scdo responso.in verbo quasi
debitū.ita tenet Bart.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.
in.viij.col.post glos.j.paruulam ibi.ff.de pact.ꝛ ibidē se-
quunt Bal.ꝛ Fulg.ꝛ ex hoc correlarie infero nō bene di
xisse do.Anto.de bu.in.c.ex parte.in vlti.col.de cen.vbi
tenet,qd sicut de iure canonico ex pacto nudo orit actio
ꝑm magis cōmunē.c.j.et.iij.de pact.ita etiā ex pollicita-
tione:eo q sicut ex voto quis obligat ꝛ cōpellitur p ec-
clesiā vt ibi:ita etiā ex simplici pollicitatione ad similitu
dinē voti:idem tenet do.Abb.in.c.qualiter.de pact.per
illum tex.in verbo promittunt.qd intelligit generaliter
vt etiā pollicitationē cōprehendat.d.l.sciendū.§.dictū.
ff.de edil.edi.q inter simplicē loquelam et iuramentum
deus non cōstituit differentiā:vt in.c.iuramēti.xxij.q.v.
ꝛ si hoc est verū est valde vtile:q qd ex pacto nudo oriat
actio procedit non solū in foro canonico sed etiā in foro
ciuili in terris subiectis ecclesie,ꝑm Inno.in.c.que in ec-
clesiarū.de cōsti.Itē procedit nō solū in clericis sed etiā
in laicis subiectis ecclesie quo ad temporalē iurisdictio-
nē,ꝑm Bal.in aut.ad hec.in.iiij.col.C.de vsuris teneo con
trariū prout etiā tenet idem do.Abb.sibi contrarius in
c.cū inter vniuersas.circa fi.de elec.q cū in pollicitatio-
ne non adsit naturalis obligatio vt dixi:ergo nō habet
locū dictum.c.j.c.cū inter.R.seniorem.de elec.Bal.in.l.
cum quis.in.ix.col.C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ maxime q non
debet fieri extensio.d.c.j.qd est correctoriū iuris ciuilis
ad casum minus rationabilē,nec debet induci correctio
iuris ciuilis per ius canonicū nisi quatenus reperiatur
expressum.c.j.ꝛ.ij.de ope.no.nun.c.cū expediat.de elect.
in.vj.presertim cū sit speciale in pollicitatione facta deo
et reipublice vt agi possit:ita est gloss.no.in.d.c.scimus.
in glo.j.xij.q.j.Item in pijs causis ꝑm Bar.ꝛ Bal.in.l.il-
lud.C.de sac.san.eccle.Bal.in rub.C.de do.promis.ergo
in contrariū est ius cōmune in pollicitatione facta alte-
ri/Preterea etiam de iure canonico ex pacto nudo non
oritur obligatio nisi subsit causa que habeat in se equita
tem prestationis,ꝑm Bal.in.d.l.cū quis.in.ix.col.et in.l.
si diuisione.in fi.C.fami.her.ꝛ in.l.petens ad finem.C.de
pac.Ang.de are.in.§.in ꝑsonā.in pe.colū.insti.de actio.
qd non est in pollicitatione simpliciter facta/Nec obstat
fundamentū domini Abb.de voto:q intelligitur de vo
to habēte dispositionem deductā ad actum:secus si esset
simplex dispositio:prout declarat ipsemet do.Ant.in.c.
ij.in.j.oppo.de voto,non obstat tex.in.d.c.qualr.in ver-
bo promittuntur:q responde ꝑm Jo.and.ibi,qd intelli
gitur per stipulationē vel pactū non per pollicitationē:
9 vel qñ pollicitatio fieret pijs causis.¶ † Ultimo aduer-
te qd si in instrumēto fiat mentio de pollicitatione pre-
sumitur pactū nudū vt instrumentum aliquid operetur
nō tamen presumitur stipulatio,ꝑm Cyn.ꝛ Bal.in.l.j.C.
10 de do.promis.¶ † Quinto est cōstitutū qd est iuris pre-
torij ꝛ nudo pacto producit actionē.§.de cōstituta.insti.
de actio.operepretiū est videre que sit ratio:dicunt Ra-
pha.cu.ꝛ do.Alex.hic:in vlti.col.qd ratio est propter ge
11 minationē.† Nam regula est[a] ꝑm eos,qd promissio ge-
a minata licet nudo pacto facta producit actionē.l.j.§.de-
bitū.ff.de consti.pecu.ꝛ.d.§.de consti.ita etiā dicit Lud.
ro.in.l.j.in prin.in pe.char.j.eo.ꝛ in.l.si vero.§.de viro.in
xxxj.fal.ff.sol.ma.Cano.in.c.per tuas.de arbi.ꝛ in.c.cum
contingat.de iureiu.Albe.de rosa.in.d.l.iurisgentiū.§.
quinimo.in.vij.col.ad fi.Pau.de ca.in.l.j.in prin.ff.de cō
sti.pecu.do.Mathesi.in no.xxxvij.ita etiā tenet do.Ale-
xan.in.d.l.iurisgētium.§.sed cū nulla.ꝛ in.l.legē.C.de pa
ctis.ꝛ ista est cōmunis doctrina legistarū ꝛ canonistarū:
Bene facit,quia obligatio naturalis quādo est gemina-
ta ꝓducit actionē:vt probatur.in.l.fi.ꝛ ibi Bal.ꝛ clarius
Ang.ad hoc no.C.ad legē fal.intelligēdo qd ibi promis-
sio heredis fuerit facta pacto nudo:naꝫ ibi ex illo pacto
nudo potest agi:q adest duplex obligatio naturalis:nā
illud qd potest per falcidiā defalcari est naturaliter de-
bitū ꝑm communiorē opinionē:vt.l.j.C.ad leg.fal.no.in
l.cū quis.C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ in.l.j.ff.de condi.inde.ꝛ in
cā.fi.de sol.ita etiā tenet Alex.hic:in pen.col.ꝛ Lud.ro.
in.d.§.de viro.in.xxxj.fallētia.Ad ideꝫ et scdo bene facit
quia cōfessio extraiudicialis censetur pactum nudum.l.
talē pactum.in princip.ff.de pactis.et sic ex eo nō oritur
actio.l.

a ¶ Regula est.adde qd istā regulaꝫ ponit etiaꝫ Alex.in legē.C.de pactis.vbi vid alios Moder.Ant.in ca.cū cōtingat.de iure iur.Magr̄ meꝰ etiā ponit ī.l.iurisgentiū.§.sꝫ cū nuda.co.v.vsi.ix.fallit de pact.Lud.ro.vr̄ tenere ꝯriū hic:vide latius per eūdem magr̄ꝫ meuꝫ in.l.si quis maior.C.d trāsac.ꝛ in.l.lecta.col.x.versi.vj.ff.si certū petatur.

actio.l.publio.§.fi.ff.depo.tamen si talis cōfessio extraiudicialis
sit geminata habet vim iudicialis. vt tenet Bar.in.l.cū scimus.
in fi.C.de agri.⁊ censi.lib.xj.⁊ ex ea tunc orit actio,ſm do.Abb.
in.c.si cautio.de fide instru.Pau.de ca.in.d.l.publia.§.fi.Ludo.
ro.in.l.nuda ratio.in.j.col.ff.de do.⁊ in.l.sed si possessori.in prin.
ff.de iurein.Ad idem ⁊ fortius bene facit tertia ratio quam assi-
gnant Rapha.cu.Pau.de cast.⁊ Alex.hic Bar.⁊ alij.in.l.j.§.si
quis simpliciter.j.eod.quare lex ciuilis noluit ex pacto nudo p-
duci actionē sed bene ex stipulatione:ratio propter maiorē deli
berationē que est in respōdente post interrogationē precedētē:
sed vbi est geminatū pactū de eodez,censetur mens deliberata
se obligādi:cū geminatio faciat presumi deliberationē.argu.l.si
mulier ꝯtra.ij.ff.ad velleia.⁊ glo.que reputat singularis.in.c.ex
literis.de diuortijs.ideo etiā tūc debet produci actio.Sed tu ad-
uerte licet doctores cōmuniter ita teneant:nō credo qd ista sint
vera qd per scdm pactum nudum oriatur actio si semel promisi
aliquid pacto nudo:deinde idem promittā alio pacto nudo:nō
credo qd propterea oriatur actio nisi quando secūda promissio
expresse fieret per constitutū per relationē prioris debiti:ita lo-
quitur.d.l.j.§.debitum.ff.de cōsti. pecu.⁊ dictus.§.de cōsti.Sed
caue qr nō inducitur constitutū nisi appareat ꝙ secūda promis-
sio fiat animo constituendi:ita probat ineuitabiliter tex.in.l.si ti
bi.⁊ glos.fi.in prin.⁊ ibidē Cy.C.loca.Alber.in.d.§.quinimo.in
iiij.col.in fi.⁊ in constituto est alia ratio quā geminationis vt sta
tim dicam:⁊ cōtra istam cōmunem doctrinam soleo ponderare
duos text.vnum in.l.si pacto quo penā.vbi dixi.C.de pac.aliū in
l.si veritas.in verbo stipulātibus promisisti.C.de fideicō.in qui-
bus iuribus precedebat pactum nudum:⁊ tamen in secundo re
quiritur stipulatio vt producat actionē:ergo duplex pactū nu-
12 dum de eodem nō producit actionem.¶ † Item non est verum
qd obligatio naturalis quādo est geminata producat actionē:⁊
hoc ostēditur euidenter:nā obligatio naturalis se habet ad pro
ductionē actionis tanꝗ mater,⁊ ciuilis tanꝗ pater.l.licet.§.ea.
obligatio.ff.de pcu.⁊ ita declarant Bar.⁊ omnes sequūtur in.l.
j.in.iiij.col.ff.de cōdi.inde.⁊ in.l.cum quis.in.liij.col.C.de iuris ⁊
13 facti ignor.canoniste.in.c.fi.de solutio.† Sed impossibile est qd
per naturā due femine sine masculo generent:ergo nec per artē
que naturā imitatur.§.minorez.insti.de adoptio.⁊.l.adoptio.ff.
eo.Nec obstat tex.in.d.l.fi.C.ad legē falci.quia intellect⁹ Bal.et
Ang.ad illum tex.nō potest stare cum tex.ibi dicat cautionē fe-
cerit:⁊ verbum cautionis intelligitur per stipulationē:vt est gl.
in.l.sancimus.C.de verb.signi.⁊ ita in specie reprobat Ludo.ro.
in.l.j.in prin.in penul.col.j.eo.⁊ in.d.§.de viro.in.xxxj.fal.¶ Tu
ergo dic ꝙ ratio est quam assignat Barto.in.d.l.iurisgētium.§.
igitur nuda.circa fi.vbi dixi,quia constitutum est contractus no
minatus ⁊ cōuentio legitima:quia fomentatur a.l.pretoria que
est viua vox iuris ciuilis.l.nam ⁊ ipsum.ff.de iustitia ⁊ iure.⁊ pre
tor sequitur merā equitatē:⁊ ita etiam dicit Bal.in.l.fi.C.ad le-
gem falci.Alber.in.d.§.quinimo.in.viij.colū.Nico.de neapoli.
in.d.§.de constituta.in.iiij.oppo.glossarum.secus est si esset con
uentio nominata iuris ciuilis meri vt est fideiussio:quia tunc nu
da cōuentio non producit actionem.l.blāditus. C.de fideiusso.
et ita declarat Bart.in.d.§.quinimo.in penul.col.in fi.quia ius
14 ciuile magis rigorose ⁊ subtiliter pcedit. ¶ † Sexto ⁊ vltimo[a]
a est stipulatio de qua est principalis materia huius tituli,que est
inuenta de iure ciuili.d.§.de constituta.glos.in.l.ex hoc iure.in fi
ne.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ est contractus nominatus.in.l.j.§.adeo.ff.
de pactis.ſm Bar.in.l.ij.ad finez.C.de condi.ob causam.domi.
Alex.hic:in vlti.q.⁊ in.l.sciendum. j. eo.⁊ in.l.j.in vlti.colū.ff.de
15 pac.¶ † Circa ergo stipulationem que est in ppria materia hu
ius titu.quero de noua ⁊ disputabili questione:an stipulatio in-
terposita in aliquo cōtractu stet de per se principaliter an vero
accessorie:⁊ sic an stipulatio immutet naturam actus super quo
interponitur:an vero reguletur ſm naturam illius actus tanꝗ
accessoria,in quo articulo arguā ad partes:quia veritas hincin
de sepius agitata magis explendescit in lucem:vt inquit text.in
ca. graue.qd est vltimū.xxxv.q.ix.glos.in.c.cum ioannes eremi-
ta.in glos.antepenul.de fide instrumentorū.¶ Pro parte affir-
matiua est trita regula,qd stipulatio regulatur ſm naturam cō
tractus super quo interponitur.l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur.
et ibi glo.alia iura ad hoc allegat.ad idē.l.dāni infecti.quidā.ff.
de dam.infec.⁊.l.v.§.cōuentionales.j.eodē.⁊ ita simpliciter te-
net do.Alexā.hic:in vlti.q.circa finem. ¶ Secūdo facit tex.no.
in.l.ij.§.parui.ff.de priuile.credi.vbi stipulatio interposita sup
actiōe funeraria que est priuilegiata,assumit naturā illius actio
nis ⁊ eius priuilegia:⁊ stringe tu puecte illum tex.qr si ibi stipu-
latio nō immutet actionem super qua interponitur quātum ad
priuilegium,minus immutabit quo ad ea que competunt de iu
re cōmuni,cum facilius tollatur ius singulare:et sic priuilegia-
tum,quam ius cōmune.l.eius militis.§.si militia missus.ff.de te

sta.mili.¶ Tertio facit tex.no.in.l.j.§.bellissime.ff.vt leg.nomi.
cauea.vbi stipulatio interposita super legatis seu fideicōmissis
assumit naturam legatorū:vt fructus ⁊ interesse veniant tunc in
stipulatione a tempore more sicut in legatis ⁊ in vltima volūta-
te.l.minorū. C.de in integ.resti.mi.⁊ sic immutat naturā stipula-
tionis in qua cum sit stricti iuris non venirent fruct⁹ necessario
nisi a tempore litis contestate.l.cū fundus.in princ.cū similibus
ff.si cer.pe.⁊.l.mora.§.in bonefidei.ff.de vsuris.¶ Quarto strin-
git fortiter ⁊ no.tex.in.l.cum mota.in verbo in id quod interest.
C.de transac.vbi in obligationib⁹ dandi agitur ex stipulatione
ad interesse,qd videtur mirabile,cuz stipulatio dādi sit precisa.
l.stipulationes non diuidūtur.in versi.celsus.j.eod.ratio ibi est a
nec aliud dici pōt:qr ibi stipulatio est interposita sup contractu
innominato vnde assumit naturam illius contractus innomina
ti:que est vt obligatio dandi nō sit precisa:imo agitur ad inter-
esse.l.naturalis.§.j.ff.de prescrip.ver.l.cum precibus.C.de rerū
permu.ita dicit Bart.in.d.l.cū mota.in.ij.col.⁊ cū eo ibi omnes
indifferenter tenēt:⁊ dicit ibi Ange.qd ad hoc ille tex.est singu-
laris in iure.Idē tenēt Ang.⁊ Imo. in.d.l.stipulationes nō di-
uiduntur.in prin.pōdera tu prouecte fortius illum tex.quod ibi
stipulatio assumit naturam illius actus super quo interponitur
etiā quando in stipulatione est diuersa ratio quā sit in illo actu,
qd pro certo est mirabile in illo tex.ideo enim in cōtractibus in
nominatis obligatio dandi non est precisa:eo qr contract⁹ inno
minati sunt debiles in modo ineūdi:quia fiūt in pacto nudo: vt
declarant Bar.⁊ omnes.in.d.l.stipulationes nō diuidūtur. vbi
dicetur.idem etiam in stipulatione quando interponitur super
ꝯtractu innominato:⁊ tamē stipulatio est debilis in modo ineū
di cum habeat solennitatē formalē verborū:ergo assumit natu-
ram act⁹ etiā qn̄ habet diuersam rationē ab illo actu quod bene
noto pro ampliatione isti⁹ regule.¶ Quinto facit text.in.l.fi.in
ver.pe.vbi Pau.de ca.⁊ Moder.no. C.de pac.vbi cōsensus in-
ter viuos prestitus sup eo quod respicit futurā successionē assu-
mit naturā vltime volūtatis:vt possit sic quandocūꝗ reuocari.
¶ Sexto facit tex.in.l.si legati cū glo.ff.de leg.j.vbi si legatari⁹
stipuletur seruum legatum fugitiuum non esse per talem stipu-
lationē nō plus debet ei quam esset in legato:pōdera ergo for-
titer illum tex.qr isto modo stipulatio ibi nihil operatur:⁊ tamē
toleratur hoc vt intelligatur ſm naturā legati super quo inter-
ponitur ⁊ nō plus.¶ Septimo facit qd si in vēditione interpo-
natur stipulatio:tamen adhuc habet locū remediū.l.ij. C.de re-
scin.ven.⁊.c.cū causa.de empt.⁊ vendi.⁊ nō actio de do.licet als
d.l.nō habeat locū in cōtractibus stricti iuris:vt est stipulatio.
l.iij. C.cōmu.vtriusꝗ iud.illud ergo est,qr stipulatio interposita
in venditione assumit naturam illius contractus:ita no.tenent
Bar.⁊ Ang.⁊ cōmuniter alij:in.l.si quis cū aliter.in.j.⁊.ij.col.j.
eo.¶ Octauo istā partē tenet Are.i.l.sciēdū.in col.iiij.j.eo.vbi
generaliter tenet qd stipulatio interposita in quacūꝗ materia
semper intelligitur ſm naturam illius actus super quo interpo
nitur:monet p illud qd tenet no. Bald.in.c.j.ad fi.de vasal.qui
contra con.lota.in vsibus feud.vbi vult qd stipulatio interposi-
ta sup materia feudali mutat naturā suam ⁊ regulatur ſm natu
ram feudi.¶ Nono adducit Are.illud qd vult Bar.in.l.fin.per
illum singularem tex.ff.de solu.⁊ in.l.cum quis decedens.§.codi
cillis.ff.de leg.iij.qd stipulatio interposita in vltima volūtate re
gulatur ſm naturā vltime volūtatis. ¶ Decimo adducit Are.
bonum tex.in.l.j.et ibi Bal. C.de rerum permu.vbi qn̄ cōtract⁹
innominatus surrogatur loco nominati mutat naturam suā et
assumit naturam contract⁹ nominati:ergo debet idem esse hic.
¶ Undecimo facit qr stipulatio interposita super aliquo cōtra
ctu,dicitur ab eo pendere:ita dicit tex.in.l.v.§.conuētionales.j.
eo.ibi.⁊ pendent stipulationes ex negotio cōtracto,ergo debēt
regulari ſm eius naturam a quo dependent. ¶ Duodecimo fa
cit:qr quelibet stipulatio iudicatur diuidua vel indiuidua ſm rē
super qua interponitur.l.ij.§.⁊ harū.⁊.l.stipulationes non diui
duntur.in prin.⁊ ibi Pau.de ca.⁊ Moder.ad hoc no.j.eo.⁊ istā
regulam tradit etiā Ange.in.l.iiij.§.cato.vbi etiam est text. de
hoc.j.eo.⁊ ibi Bart.in.v.q.ergo ptz qd assumit naturā eius sup
quo interponit.¶ Decimotertio facit tex.not.in.l.j.§.si qs sub
conditione.ff.vt lega.no.ca.in versi.stipulationi easdem cōditio
nes et causas inesse que in legato.¶ Decimoquarto facit tex.in
l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.vbi stipulatio de iudicio
sisti interposita sup actione iniuriarū intentata assumit naturā
illius actionis quantū ad tēporalitatē vt sit annalis ⁊ nō trans-
eat ad heredes:lz posses dicere qd ibi loquat qn̄ stipulatio cu-
mulatur accessorie:vt ibi declarat Bar.in.l.j.§.hec actio.ff.si qs
testa.lib.esse ius.fue.¶ In cōtrariū p parte negatiua qd stipula
tio interposita super contractu non iudicetur ſm naturam illi⁹
actus nec stet accessorie:imo totū econtra:quia immutat natu-
ram illius actus super quo interponitur:⁊ sic quod stet per se et

a ¶ Sexto et vltimo qd sit stipulo. ponit tex. i l.v.§.stiplo. ff.de verbo. obli.⁊ insti. eo.ti.in pn. ⁊ Spe.i tit. de ēpt.⁊ vē-di.§.j. in.ij. col. v.j. au-tē.et dicit a stipite vt di cto tex.isti-tu.de v.obl. in prin.et p Bal.in suo ꝯs.schisma. col.xij.post ti.C.si quis ali.te.phi.⁊ not.ꝙ fit p precedentē iterrogatio nē ⁊ sequen tez rn̄sionē vt supra di-ctū est vt.l. j.j.eo.i pnc. ⁊ ibi doc.et insti.eo. tit. in prin.et p Alex. hic: i l.j.⁊ ibi bal. in.j.no.C.d vsu.qd vei ū esse dicas si sequat rn̄-sio inconti-nenti alias dr ꝯstitutū. bal.in rub. C.de cōstit. pec.vlt.col. in v. sequit videre de forma Itez verū nisi p-tes ptesten tur ꝙ velit eā valere in vim pacti nudi.l.iuris gētiū.in.§. qd fere. et ibi Angel. Alex.⁊ hic idē auctor. ff.de pac.

principaliter. ¶ Istud primo patet per tex. in. l. ex placito. C. de
rerum permu. ⁊ in. l. siue apud acta. C. de trāsact. in quibus iuri-
bus dicitur, qd̄ stipulatio interposita super cōtractu innomina
to, nō regulatur ſm naturā cōtractꝰ innominati: imo facit totū
16 econtra: qꝛ immutat eiꝰ naturam. † Nam contractus innomina
tus nō producit actionem nisi secuto implemēto. l. j. in fine. ff. de
rerū permuta. l. iurisgētium. in princ. ff. de pactis. ⁊ tamē vbi est
stipulatio statim producit actionem: et sic ibi videtur tex. cōtra
illud quod tenet Bar. in. l. cum mota. in. ij. colū. C. de trāsac. quā
a retuli. s. in. v. fundamēto. ¶ Secūdo facit[a] quod notabiliter te-
net Bar. in. l. ij. ad fi. C. de cōdi. ob causam. vbi dicit, qd̄ cū stipu
latio sit cōtractꝰ nominatꝰ. l. j. in fi. ff. de pactis. ⁊ in omni instru-
mento publico notarij stipulationem apponāt dum dicūt ꝙ su
prascripta omnia predicte partes adinuicem per stipulationez
promiserūt, quod vbi est instrumentum: nunꝗ̄ erit contractus
innominatus propter stipulationez: imo recurritur ad materiā
cōtractuum nominatorū: ⁊ sic etiā ibi Bar. de directo tenet cō-
tra illud qd̄ tenuit in. d. l. cū mota. ⁊ illud dictum Bart. in. d. l. ij.
in fi. sequitur Pau. de ca. ad finem huius rubri. hic, ⁊ in. l. j. ff. de
pact. do. Alex. in cōsi. ccccclxxv. qd̄ incipit sup primo dubio quo
queritur ad finē, quāuis ipse Alex. hic, in vlti. col. teneat cōtra-
riū p regulam, quia stipulatio debeat censeri ſm naturā actus
super quo interponitur: et p illud qd̄ vult Bart. in. d. l. cū mota.
et cōtrariū etiā tenet do. Alex. in. l. j. in vlt. col. ff. de pac. ⁊ in. l. sti
pulationes nō diuidūtur. in. x. col. ibidem etiā Imo. j. eo. Lud.
17 ro. in. l. sciēdū. in. vij. col. j. eo. ¶ † Tertio facit quod tenet Bar.
in. l. in edibus. §. j. ff. de dona. qd̄ licet sit dubiū an donatio sit cō-
tractus nominatus an innominatus prout disputatur in. l. fi. ff.
de cōdi. ob causam. tamē quādo donatio fit per stipulationē: tūc
18 cōstat qd̄ est cōtractꝰ nominatꝰ. l. j. in fi. ff. de pactis. ¶ † Quar-
to facit quia in cōtractibꝰ innominatis locus est penitentie. l. si
pecuniam. in princi. ff. de condi. ob causam. ⁊ tamē quādo in cō-
tractu innominato apponitur stipulatio non habet locum peni
tentia ſm Bald. in. l. quāuis. C. de trāsact. per tex. in. l. labeo scri
bit si mihi bibliothecam. et in. l. fundi partem. ff. de contrahen.
emp. ⁊ in. l. si sterilis. §. si tibi. ff. de actio. emp. ⁊ dicit Pau. in. d. l.
quāuis. ꝙ istud dictum Bald. est pulchrum quāuis cū labore et
subtiliter extrahatur de legibꝰ allegatis per Bal. ergo stipula
tio non intelligitur ſm naturam actus super quo interponitur.
19 ¶ † Quinto facit quia in cōtractibus innominatis habet locū
cōdictio ob causam ad repetēdum quod est datū. l. fi. ff. de cōdi.
ob cau. ⁊ tamē quādo stipulatio adijcitur in cōtractu innomina
to facit cessare condictionē ob causam: vt probaṫ per tex. in. l. cū
precibꝰ in aduersatiua si vero. C. de rerū permu. ſm Ludo. ro.
in. l. sciēdum. j. eodē. quāuis cōtrarium in hoc vltimo teneat do
mi. Alexā. in. l. j. in vlti. colū. ff. de pactis. non faciēs de predictis
mentionē. ¶ Sexto facit tex. in. l. emptio. ff. de rescin. vēdi. vbi si
stipulatio interponatur super cōtractu emptionis et venditio-
nis immutat naturam illius cōtractus vt ibi, alias cōtrario cō-
sensu vtriusꝗ̄ partis ipso iure resoluitur lꝫ nunc nō resoluatur.
¶ Septimo facit tex. in. l. datio. §. j. ff. de actio. emp. vbi videtur
esse tex. prima facie fortis qd̄ si stipulatio interponatur super cō
tractu emptionis ⁊ venditionis nō veniūt fructus qui alias ve
nirent in cōtractu emptionis. Sꝫ tu dic ad illum tex. ꝙ ibi ideo
est: quia illa stipulatio nō fuit interposita sup toto cōtractu, sed
ibi solum stipulatus est vacuam possessionem tradi. ¶ Octauo
facit qd̄ tenet Bart. in. l. singularia. in. vj. speciali. ff. si cer. pe. vbi
vult qd̄ quādo super eo cōtractu emptionis ⁊ venditionis inter
ponitur stipulatio: talis stipulatio nō assumit naturam contra-
ctus emptiōis nec efficitur bonefidei: imo remanet stricti iuris
sicut prius: ⁊ de hoc est bonus tex. in. l. bonefidei. cum glo. in ver
bo cōdicturum. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ ad hoc not. ff. de eo qd̄ certo
loco. Idem tenet Bal. in. l. si eum. §. qui iniuriam. in. ij. colū. in fi.
cum sequē. ff. si quis cautio. ⁊ per hoc infert Bart. in. d. l. singula
ria. ꝙ cum hodie in quolibet cōtractu emptionis ⁊ venditionis
subdatur stipulatio per notarios, habemꝰ duas actiones: vnaz
ex cōtractu: aliam ex stipulatione, quod est multum vtile ſm eū:
qua vna est bonefidei: alia stricti iuris: et sic pōdera ꝙ Bar. ibi
de directo tenet cōtrarium eius ꝙ tenuit in. l. si quis cum aliter.
in. ij. colū. j. eo. vt retuli supra in septimo fundamēto alteriꝰ par
tis: ⁊ in cōtrariū videtur esse fortis tex. in. d. l. j. in. §. bellissime. et
§. sequē. quam retuli supra in tertio fundamēto alterius partis.
¶ Nono facit tex. in. l. miles. §. decē. ff. de re iudic. vbi stipulatio
interposita super actione noxali non assumit naturā illius actio
nis: imo eam immutat. Imol. in vltimo notabili dicit illum tex.
esse singulariter tenēdum menti pro limitatione omnium iuriū
que dicūt ꝙ stipulatio interposita super aliquo actu regulatur
ſm naturam illiꝰ actus, istud procedit quātum ad hoc vt nō de-
tur ad plus nec minus quam competebat actio ex illo cōtractu:
sed bene efficaciꝰ: vt ibi est tex. ⁊ sequūtur Pau. ⁊ Alex. ibi Ale-

a ¶ Secūdo facit. qd̄ stipulatio soleat apponi per notarios ī quolibet instrūo vltra alleg. hic vid̄ Pau. d̄ ca. suo cōsil. ix. inc. viso pūcto supra- scripto. ī. j. col. ⁊ cōs. hic alle. Alexā. est cōsi. xj. in iiij. vol. vid̄ etiā hic per Bald. no. lꝫ p̄dicta non alleget. ī. j. col. sue rep.

b ¶ Quid tenēdum ⁊c. ad istud vi- de etiā alex. in. l. post do tē. ī. ij. char. ff. sol. ma. et vide Pau. de ca. in cōsi. ix. inci. viso pūcto supra scripto ſm antiquā impressionez. et do. Frā. de cur. magnū practicū ī suo. cōsi. xlviij. col. v. in fi. et cōsi. xlix. col. xv. vltra mediū. ⁊ qualr ītelligaṫ stipulatio simpliciter apposita sup aliquo actu et an in plꝰ obliget q. ā ipse actus. et vide etiā Pau. d̄ ca. in cōsi. clxxj. in nouis.

xan. in. l. j. in vlti. colū. ff. de pact. ⁊ in. d. l. stipulationes nō diuidū
tur. in. x. col. aliter respōdet Aret. in. d. l. stipulationes nō diuidū
tur. in. ix. col. qd̄. d. l. miles. §. decē. loquiṫ quādo stipulatio inter-
ponitur super delictis que nō dependent a voluntate partiū: sꝫ
nos loquimur quando stipulatio interponitur super contractu
ſm ꝙ partes cōtraxerūt: ego infra aliter respōdebo ad illū tex.
b quid tenēdum[b] omissa distinctione Alex. in. l. j. in vlti. col. ff. de
pac. ex his q̄ dicit hic: ⁊ in. d. l. stipulationes nō diuiduntur. in. x.
colū. cōsiderabam nouiter sic posse cōcludi, qd̄ cum precipuū et
peculiare stipulationis sit vt dicatur cōtractus firmitatis et sti
pulatio qd̄ apud veteres firmū appellabaṫ forte a stipite descen
dens: vt inquit tex. insti. de verb. obli. in prin. ⁊ gl. in. l. j. in prin. j.
eo. vnde dicit Cy. quē etiā. s. retuli. in. l. si ex pretio. C. si cer. peta.
20 ꝙ † stipulatio est firmior ⁊ fortior cōtractꝰ qui sit in iure: prout
etiam dicit Bal. in. l. j. in prin. j. eo. alibi dicit Bal. in. c. j. in. j. col.
de pact. qd̄ iuris autores stipulationē adinuenerūt: vt esset fir-
mitas inter homines fidei ⁊ promissi: ⁊ ꝙ stipulatio est cōtractꝰ
firmitatis: qꝛ in causa adest triplex funiculus: scꝫ cōsensus solēni
tas verborū ⁊ presentia cōtrahētiū: que tria necessario ⁊ copula
tiue in stipulatione requirūtur: prout colligūtur. in. l. j. in prin. j.
eo. cōsidera tu prouecte qd̄ quo ad inducēdam firmitatē stipula
tio vbicūꝗ̄ interponatur seruat semper illud peculiare: hinc est
ꝙ si stipulatio interponatur sup contractu innominato facit qd̄
nō sit locus penitētie ⁊ vt possit agi ante implemētum. d. l. ex pla
cito. ⁊. d. l. siue apud acta. Itē facit vt nō habeat locū cōdictio ob
causam ad repetēdum datū vt superius dixi: ⁊ in istis terminis
intelligo loqui Bar. in. d. l. ij. in fi. C. de cōdi. ob cau. hinc etiā est
qd̄ vbi stipulatio interponiṫ: super cōtractu emp. ⁊ vēdi. facit vt
vbi alias emptio cōsensu vtriusꝗ̄ partis ipso iure tolleret: nunc
nō tollatur. d. l. emptio. ff. de rescin. vēdi. ratio est: qꝛ etiā istud re
spicit peculiare stipulatiōis. s. firmitatis. Hinc etiā est qd̄ stipu-
latio interposita super actione noxali: licet nō cōpetat in effectu
in plus vel minus quā actio ipsa noxalis: tamē bene cōpetit effi
caciꝰ. d. l. miles. §. decē. ⁊ ibi Imo. ⁊ Moder. ⁊. s. retuli. ratio est:
qꝛ etiā istud respicit peculiare stipulatiōis. s. firmitatis. ⁊ ad hoc
possunt effectualiter reduci omnia fundamēta partis negatiue
fallit qn̄ stipulatio īterponereṫ in vlti. volūtate supra ibi disposi
tis pendētibus a mera volūtate testatoris: qꝛ esset tūc reuocabi
lis sicut vltima volūtas: tenet ⁊ declarat Bart. in. l. cū quis dece
dens. §. codicil. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. fi. per illū tex. ff. de sol. facit. l. fi.
in ver. pe. C. de pac. vt dixi in sexto ⁊ nono fundamēto partis af-
firmatiue: ⁊ in isto casu stipulatio nō seruat suum peculiare. s. fir-
mitatē ne impediaṫ libera volūtas testatoris q̄ sit ambulatoria
vsꝗ̄ ad mortē arg. l. cū hic statꝰ. §. ait oratio. ff. de do. inter vi. ⁊. c.
cū marthe. de cele. mis. In alijs vero extra istud peculiare firmi
tatis: stipulatio iudicaṫ ad accessoria ⁊ regulaṫ ſm naturā actꝰ:
super quo interponiṫ: ita procedūt oīa iura. s. allegata p parte
21 affirmatiua, ⁊ erit noua ⁊ pulchra cōsideratio. ¶ Quādo vero sti
pulatio cōtinet rem accessoriam diuersam a cōtractu p̄ncipali:
tunc an sapiat naturā cōtractus principalis, est passus quē po-
nit Are. post Imo. in. l. iiij. §. cato. in. xj. col. j. eo. ibi videas p eū.
22 Item super istā rub. querūt Pau. de ca. ⁊ do. Alex. † quare in-
uēta sit stipulatio: ⁊ respōdēt, qd̄ propter necessitatē ⁊ vtilitatē:
nam stipulatio est necessaria pro obligationibꝰ fideiussoris: qꝛ
fideiussor nō potest accedere sine verbis: ⁊ sic sine stipulatione. l.
blanditus. C. de fideius. ⁊. l. v. §. satisacceptio. vbi dicetur. j. eo. itē
23 ſm Pau. de ca. est necessaria in stipulationibꝰ iudiciarijs. † Sꝫ
istud scōm exēplū reprobat do. Alex. qꝛ etiā pactū in iudicio fa-
ctū producit actionē efficacē quādo tendit ad iudicium adiuuā
dum: vt est stipulatio de iudicato soluēdo: qꝛ vestiṫ calore iudi-
cij: vt est gl. notabilis. in auṫ. generaliter. in verbo scribat. C. de
episco. ⁊ cle. ⁊ in. l. eū pro quo. iuncto tex. ff. de in ius voca. Bal. in
repe. l. tale pactū. §. qui prouocauit. in. x. col. ff. de pact. ⁊ idē etiā
tenet Ludo. roma. in. l. j. in prin. ⁊ ibi Alexā. j. eo. ⁊ Alex. in. l. pa-
cta nouissima. in p̄mo no. C. de pac. Tu adde eorū dictis, qd̄ etiā
stipulatio fuit inuēta causa necessitatis p̄pter obligationes iu-
risgentium vel re cōtractas nouandas: que nouari nō poterāt
nisi prius in stipulationē deducerenṫ. l. an inutilis. §. acceptū. et
l. ⁊ vno. §. j. ff. de accep. ⁊. §. j. insti. qui. mo. tol. obli. ⁊ rationē assi-
gnat Bar. in. d. l. an inutilis. §. fi. Bal. in. l. fi. post gl. ibi. C. de ac-
cepti. Sali. ⁊ Moder. in. l. actione. in prin. C. de trāsact. Itē per
nullū aliū actū citra solutionē debiti pōt induci liberatio ipso
iure nisi per acceptilationem que nō potest fieri nisi mediāte sti
pulatione. d. l. an inutilis. in prin. ⁊ in. §. acceptum. ⁊ in. l. accepti-
24 latio. ⁊ per totum titulum. ff. de accepti. † vtilitas autē stipula-
tionis est euidēs p̄pter eius firmitatē ⁊ robur: qꝛ ea interueniē-
te nō habet locū penitētia nec repetitio dati: vt. s. dixi. Itē vti-
litas est propter productionem actionis: ⁊ qꝛ vestit oēs cōuētio
nes alˢ de se nudas ⁊ īnominatas. d. l. ex placito. ⁊. d. l. siue apud
acta. Item per nullum aliū cōtractum mūdi magis de facili fit:
nouatio: et

nouatio:⁊ sic transfusio vnius obligationis in aliam: quã per cõtractum stipulationis.l.item illa.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.de cõsti.pecu.⁊ per Bar.in.l.singularia.⁊ in sexto speciali.ff.si certũ petatur.⁊ in l.j.ff.de nouatio.⁊ in.l.si ex pretio.vbi etiã Cy.C.si cer.pet. Hinc est qđ quãdo secunda obligatio erat facta per stipulationẽ ⁊ interueniebat noua persona, presumebat̃ nouatio.§.preterea.in sti.qui.mo.tol.obli.⁊.l.fi.C.de noua.per Bar.in.l.valerian⁹.ff.de preto.stipu.secus si per aliũ cõtractũ.l.vbi quis.⁊.l.item illa.§.fi
25 na.⁊ vtrobiq̃ no.Bar.ff.de cõsti.pecu.† Ultimo circa stipulationẽ cõsidera qđ licet cõtractus regulariter habeãt nomẽ facti vt emptio venditio locatio ⁊ similes: nã emptio dicit̃ ab hoc facto: quia emitur: venditio q2 venditur: ⁊ idẽ in similibus: stipulatio vero nõ denominatur a facto: quia nõ vocat̃ eo nomine quo cõtrahitur vel fit: sed habet nomẽ iuris.vt insti.de verb.obli.in prin.⁊ sic assumit sibi materiale nomẽ: ita declarat Bal.in.l.j.in vij.col.C.de fide instru.⁊ iure haste fiscalis.lib.x.

1 ¶ Ad essentiam stipulationis requiruntur verba pro forma. numero.4.
2 Negatiua preposita verbo potest inducit necessitatem.
3 An per interrogationem ⁊ respõsionẽ factã per epistolam inter presentes contrahitur stipulatio.
4 Quãdo aliquid requirit̃ pro forma nõ sufficit per eqpollẽs fieri.
5 Stipulatio ficta potest fieri sine verbis.
6 Simplex renuntiatio facta iuri de futuro non valet, nisi facta sit in iudicio.
7 Confitens in iudicio se recepisse ex causa mutui nõ habet exceptionem nõ nume.pecu.etiam intra biennium.
8 An in stipulatione sit de substantia qđ precedat interrogatio ⁊ sequatur responsio.
9 Mutus ⁊ surdus ⁊ infans equiparãtur vbi est oĩo par ratio.
10 Ille dicitur proprie loqui qui presentialiter loquitur.
11 Statutũ prohibens qđ forenses nõ possint esse aduocati, nõ habet locum si mittant vnam allegationem iudici in scriptis.
12 Mandans amico eunti peregre qđ querat seruum fugitiuum ⁊ vendat, nõ incidit in penam senatusconsul.punientis vendentẽ seruum fugitiuum.
13 Mittens literas excõmunicato incidit in excõmunicationem.
14 Prohibitus loqui cũ moniali, prohibetur etiã mittere nũtiuz.
15 Stipulatio nõ potest fieri inter absentes.
16 Qui per se non potest aliquid consequi, nõ prohibetur per aliũ consequi.
17 Capacitas vel incapacitas serui nõ regulatur a capacitate vel incapacitate domini.
18 Si seruus precedente iussu domini cõtraxit obligatur domin⁹ qđ iussu: secus si procurator.
19 In stipulatione est necesse qđ precedat interrogatio ⁊ sequatur responsio adeo qđ eius peruersio vitiat stipulationem.
20 Stipulatio est mater obligationis.
21 Denominatio est fienda a digniori.
22 In vnitis dignius trahit ad se minus dignum.
23 Surdus intelligens efficaciam sermonis ad motum labiorũ an possit stipulationem contrahere.
24 In stipulatione sufficit cõsensum partium percipi nõ solũ per interpretem sed etiam sono tube vel cornu.
25 Surdus ⁊ mutus nihil omnino intelligẽtes equiparant̃ infanti.
26 Mutus ⁊ surdus possunt facere testamentũ constituere pcuratorem adire heredi.contrahere matrimonium.
27 Muto ⁊ surdo nõ parcitur in delictis.

Tipulatio nõ. Stipulatio nõ cõficitur nisi vterq̃ cũ intellectu loquat̃ aut per seruũ suũ stipulet̃. h.d. ¶ In tex.ibi: nisi vtroq̃ loquẽte. Bar.⁊ cõiter doc.subaudiũt ad tex.⁊ efficaciam intelligẽte que subauditio nõ dicit̃ necessaria ppter verbũ exaudire infra positũ in text.⁊ in.l.j.in fi.§.ti.j.qđ efficacẽ intelligentiã denotare
1 vr. ¶ † Nota primo ex tex.ibi: nisi vtroq̃ loquẽte: qđ ad essentiã stipulationis requirunt̃ verba: ⁊ sic loq̃la vtriusq̃ partis vt hic.
2 et.l.obligamur.§.verbis.§.ti.j.† Et põdera qđ in hoc tex.est negatiua pposita verbo põt, que inducit necessitatẽ precisam ⁊ priuat potentiã: vt est glo.in.c.j.in ver.nõ potest.de regu.iur.in.vj. Bar.in.l.gallus.in prin.vbi dixi.ff.de liber.⁊ posthu.⁊ sic reddit actum in cõtrariũ factũ nullũ, ẽm Bal.in.l.fi.in vlti.col.C.de fideicõ.⁊ in.l.j.ff.de iniusto rup.ergo apparet ex hoc tex.sic indu
3 cto, qđ verba in stipulatiõe sunt pro forma.† Iuxta hoc format Are.dubitationẽ quã dicit esse nouã in ista materia, si p̃sens presentẽ per epistolã interrogaret: ⁊ ille per eplam rñderet: an contraheret̃ stipulatio valida absq̃ expressione verbo℞ aliã: ⁊ pcludit qđ nõ, per tex.in.l.titi⁹.cũ gl.de cõsti.pecu.⁊ ibi Bar.vbi licet epistola detur a presenti: tamen sine verbis non inducit stipulationem: patet q2 tex.ibi dicit si intercessisset stipulatio: tamẽ ille tex.cum glo.nõ multum probat: sed bene hoc ibi vult Bar.⁊ ad tex.in.l.nõ figura.ff.de actio.⁊ obliga.qui dicit qđ nõ minus valet scriptura ad obligandum quã lingua: respõde ẽm gl.ibi, qđ loquitur de obligatione literarum que ẽm enim bene erat cognita de iure ffo℞.vt ibi, in.l.ij.§.creditum.ẽm vnum intellectum cõmuniter approbatum.ff.si certũ petat.licet Bar.in.d.l.non figura.dicat contrariũ, qđ literarũ obligatio nõ est cognita de
a iure fforum. ¶ Tu adde[a] qđ ista non est noua questio: nam eã format Bal.hic, qui cõcludit qđ p literas nostras si cõstat qđ ego scripsi: ⁊ ipse mihi respondet nõ potest cõtrahi stipulatio: monetur quia stipulatio est solẽnior cõtractus qui reperiatur in actibus hominũ: ⁊ ideo nihil addi põt preterq̃ sit statutũ, sed si posset fieri per literas seu p epistolas, tunc posset addi: allegat etiã in simili qđ allegat Jo.and.in.c.si quis iusto.de elec.in.vj.vbi tenet, qđ in electione: q̃ requirit viue vocis actuz: q2 est ita solẽnis qđ nihil ei potest addi: ideo nõ potest per literam fieri: nec dicatur quod Bal.in indiuiduo non exprimat de presentia vtriusq̃ partis: quia data absentia questio fuisset fatua hic in verbo nec absens: ⁊ tex.in.l.ea q̃.in prin.cũ gl.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ. pro ista determinatione, qđ stipulatio non possit fieri per epistolas a partibus presentibus: põdera facere istum text.dupliciter inducẽdo.primo, quia si per epistolas posset stipulatio cõtrahi inter presentes tex.in ver.⁊ ideo non faceret bonam illationẽ de muto ex dicto primo, cuz negatiua proposita. verbo põt, que vt dixi priuat potentiam ⁊ inducit necessitate precisam, nã isto modo non bene veniret illatio: nã mutus si sciret scribere posset stipulari per epistolam sicut potest scribere testamentum.l.discre
4 tis.in fi.C.qui testamen.face.pos. ¶ † Secũdo modo potest induci iste tex.nam cum in stipulationibus verba requirãtur pro forma: vt pbat iste tex.ẽm qđ superius induxi: ergo succedit regula, quod quando aliquid requiritur pro forma, non sufficit p equipollens seruari.l.qui per salutem.ff.de iureiur.Bal.Ang.⁊ Alexã.in.l.j.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ ad.d.l.nõ figura.respõde quod procedit nisi quãdo pro forma requirũtur verba: prout in stipu
5 latione. ¶ † Limita cõclusionem huius tex.procedere in stipulatione vera: secus est in ficta aut presumpta, vt in quinq̃ casib⁹ hic no.p Bar.q inter ceteros enumerat casum reputatũ singularem.in.l.cum ostendimus.§.fi.ff.de fideius.tuto.vbi ẽm eũ patientia simplex in iudicio absq̃ expressione vocis habet vim stipulationis: ita etiam intellexit Barto.in.l.fi.in vlti.col.ff.de preto.stipu.⁊ in.l.fi.§.j.ff.a quibus appel.nõ licet.⁊ in.l.cum quis decedens.in prin.ff.de leg.iij.Bal.qui postea variauit in repetitione.l.tale pactum.§.qui prouocauit.in.vij.⁊.xj.colũ.ff.de pactis. Pau.de cast.in.l.sciendum.j.eo.⁊ ad hoc ille tex.est sing.in iure ẽm Bal.in.c.nuper.de testi. ¶ Tu confirma, q2 a pari procedũt cõuentio nuda a causa, ⁊ nuda a stipulatione: quia vtrobiq̃ obstat exceptio.l.cũ de indebito.§.fi.de pba.l.ij.§.circa.ff.de excep.do li.sed quando est nuda a causa, ⁊ fiat in iudicio validat̃ calore iudicij: vt est gl.no.in.l.j.ad fi.in glos.pe.ff.de interroga.actio.Cy.in.l.generaliter.in.iiij.q.C.de non nu.pe.⁊ Alexã.hic: ergo idem
6 quando est nuda a stipulatione.† Itẽ simplex renũtiatio facta iuri de futuro non valet.l.si ita scriptum.§.si sub cõditione.ff.de leg.ij.l.qui superstitis.⁊.l.is qui heres.ff.de acqui.here.⁊ tamẽ si fiat in iudicio valet ⁊ tenet: gl.in.l.in plurĩũ.in fi.ff.de acqui.heredi.Bar.⁊ alij.in.l.j.C.de pact. Item potentius operatur factuz in iudicio quam extra: vt est tex.cum gl.in.l.pacta nouissima.in
7 verbo maxime.⁊ ibi Bal.⁊ Alexã.ad hoc no.C.de pac.† Itẽ si aliquis cõfiteatur in iudicio se recepisse ex causa mutui, nõ habet exceptionem nõ numerate pecunie etiam intra biẽnium: ita singulariter tenet Sali.in.l.vnica.in prima ⁊ tertia opposi.per gl.ij.ibi.C.de confess. Breuiter istis nõ obstãtibus communiter tenetur cõtrariũ cũ in.d.l.cũ ostendim⁹.ibi fit ppter fauorẽ pupilli: et quia passi sunt se describi fideiussores in iudicio: ⁊ sic propter calorem iudicij ⁊ scripturam: ⁊ sic magis cõmuniter tenent doc. hic: ⁊ in alijs locis relatis p Alex.⁊ licet alias calor iudicij suppleat multos alios defectus vt dixi: tamẽ nõ supplet stipulationem: nec etiam sufficeret fauor pupilli.l.si filius.ẽm intellectum Barto.ff.de tutel.⁊ Alexã.hic. Item contra Barto.q2 non sufficiat solus calor iudicij ad inducendam stipulationem requisitã in fideiussione bene facit tex.in.l.omnes.§.in hac.⁊ ibi no.Bal.C.de episco.⁊ cleri.bene facit tex.in.l.siue apud acta.in pn.C.de transac.sed ibi alia concurrunt puta patiẽtia iuncto fauore rei publice.l.ij.ff.ad municipa.põdera etiam diligẽter ex predictis q2 nõ solum in fideiussione expressa: sed etiam in tacita requirit̃ stipulatio nisi predicta tamen concurrãt: de quo vide lati⁹ Barto.in.l.reos.in prin.in.j.⁊.ij.col.ff.de duob⁹ reis.⁊ ita no.amplia regulam.l.blãditus.C.de fideius.⁊.l.v.§.satis acceptio.j.eodẽ.

a ¶ Tu adde ⁊c. aduerte tñ qđ quantũcunq̃ stipulatio nõ possit fieri p epistolaz: vt hic dr: tñ bene põt pbari p epistolã.l.ea q̃.et ibi Bar.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.⁊ Bar.in.l.titius.in.ij.oppo.ff.de cõsti.pe.itẽ aduerte qđ q̃uis stipulatio ñ possit fieri per epistolaz vt dictum est: istud tñ est verum iter absentes-nam si p̃sens presenti daret schedulam scptã: lz vba nõ interuenirent vocaliter expressa: tñ ꝯheretur stipulo: vt p Bart.i l.titius.i.ij.oppo.idem tz Spe.i ti.de instr.edi.§.porro.i.v.col.v̈.donatio.item aduerte qđ stipulo nõ põt fieri per nũtiũ ẽm Bal.in.l.pe.col.j.v̈si.quero.C.per quas perso.nob.acq.⁊ ibidẽ assignat rationẽ. Itez nec per officialẽ fisci ad cõmodũ fisci: vt ibidẽ Bal.col.pe.v̈.qđ de his qui sunt officiales.

8 ¶ † Iuxta predicta querit Bar.an stipulatione sit de substantia qd precedat interrogatio ⁊ sequatur respōsio: ita qd peruersio ordinis vitiet: ⁊ concludit quod sic. Tu confirma meliꝰ qd sit de forma substātiali: quia nisi precedat interrogatio: ⁊ sequatur respōsio nō oritur etiam naturalis obligatio.§.si quis ita.ī.ea. l.ergo apparet qd est de forma vel substantia.l.cuȝ bi.§.si ꝑtor. cum similibus.ff.de transact. Item adde, qd licet in stipulatiōe interrogatio ⁊ responsio sint de solennitate substantiali: vt dicit Bart.presentia tamen non: sed est de solennitate naturali: quia non est de substantialia contractus sed ad contractū: ita subtiliter dicit Bal.quem videas.in.l.j.in.vij. colum.⁊ sequē.C.de fide
9 instru.⁊ iure haste fisca.libro.x. ¶ † Secundo nota ex tex.mutū surdum ⁊ infantē equiparari, quod est verū: vbi est omnino par ratio, vt est hic in actu equiparante verba ad substantiam: ⁊ vbi partes debent se exaudire: vt dicit tex.hic: ⁊ in.l.j.in fi.s.tit.j.qd verbū exaudire propter prepositionē ex, denotat audientiā cuȝ intelligentia, prout.s.dixi.quid autem sit in alijs actibꝰ an equi
10 parentur dic vt.ī.per Bart.vbi dicetur. ¶ † Tertio no.ex hoc tex.qd ille dicit̄ proprie loqui qui presentialiter loquitur, vnde qui est absens ⁊ si mittat nuntiū vel epistolā nō dicit̄ proprie loqui: ex quo infert Ludo.roma.ad statutū puniens loquētem cū bannitis, vt non comprehendat mittentem nuntium vel epistolas scribētem, presertim cum verba statuti penalia debeāt multum stricte intelligi.l.constitutionibus.ff.ad municipa. iūcta.l. cum quidam.ff.de liber.⁊ posthu.⁊ in regula odia.⁊ in regula in penis.de reg.iur.in.vj.facit tex.in.l.paulꝰ.§.fi.ff.de legationibꝰ.
11 per quem no.ibi Bar. † ꝙ statutum ciuitatis prohibēs qd forēses nō possint esse aduocati non habet locum si mittāt vnā alegationem in scriptis iudici: ⁊ ita Bart.in.l.j.§.j.ff.de postul.et in.l.j.§.aduocatos.ff.de varijs ⁊ extraordi.cogni.ad idē tex.no. in.l.qd sepe.§.si quis amico.ff.de cōtraben.empt.vbi prima frō
12 te videtur esse tex.mirabilis. † ꝙ mandās amico eunti peregre qd querat seruum fugitiuum ⁊ vendat: non incidit in penam senatusconsulti punientis vendentem seruum fugitiuū, quem tex. pro singulari no.Bal.in aut̄.habita.C.ne fil.pro pa.⁊ sic qui vēdit per nuntium non incidit in penam quasi ipse vendiderit: sed ad illum tex.dic qd ibi nō mandauit vendi seruū dum est in fuga in quibꝰ terminis loquitur pena senatuscōsulti: sed postquā esset repertus, nec mandans aliter vēdidit: nimirū si ibi neuter eorū incidit in penā senatuscōsulti: vt ibi decidit tex.istis nō obstantibus.contrarium decidit Ludo.roma.per gl.in.c.constitu
13 tionem.in verbo participatione.de sentē.excommu.in.vj. † vbi vult, qd mittēs literas excōmunicato īcidat in excōmunicationem sicut si loqueretur: ⁊ est similis gl.in cle.si summus pōtifex. in verbo literis.de sen.excom.sed ad hoc respōde, illud ibi ideo esse: qꝛ in illa materia quis ꝓhibetur participare cū excōmunicato.c.nuper.⁊.c.cuȝ desideres, de sen.excō.et istud participare est latius: ⁊ bene cōprehēdit mittentē epistolā, qd nō est hic: vbi solū prohibetur loqui: adducit etiam Ludo.tex.in.c.vbi periculum.in.§.nulli etiā.de elec.in.vj.vbi ꝓhibitio loquēdi cum cardinalibus existētibus in cōclaui pro creatione pape, habet locū etiā in scribēte literas, ad idē adducit Aret.tex.ī.c.clericꝰ.lxxxi.
14 dist. † vbi prohibitus loqui cuȝ moniali secrete prohibetur etiā mittere nūtium. Breuiter ista decisio Ludo.in pūcto iuris placet quicquid teneant distinguendo Alex.⁊ Are.hic: eo qꝛ ratio illius statuti prohibentis loqui cū bannitis est ne fiant tractatꝰ ⁊ cōiurationes ↄtra rempub.ergo in istis statutis etiā penalibꝰ debet fieri extēsio ex illa ratione statuti: eo qꝛ ista statuta cēsent̄ fauorabilia: et sic extendēda cū sint facta ob publicā vtilitatē reipub.per doc.no.Bar.in.l.queādmo.C.de agri.et cens.lib.x.cuȝ cōcor.alias datis. ¶ Secundo qꝛ si in isto statuto non cōprehenderetur mittens nuntiū vel epistolam ad bannitum: certe de facili fieret fraus illi statuto de persona ad personā: vt in simili dicit tex.bene no.in.l.pupillus.§.sed ⁊ si per interpositā.⁊.§.sequē. ff.de auto.tuto.vnde cōstitutio quātūcūq; penalis debet extēdi ne alias reddat̄ elusoria: vt est tex.no.in.c.si ciuitas.de sen.excō. in.vj.quā ad hoc no.do.Abb.in.c.fi.ad finē.de preben.⁊ tex.not. in.l.j.§.pecuniā.cū.l.seq.ff.de calum.gl.in.c.ꝙꝙ.in gl.fi.⁊ ibi no. Semi.de vsur.in.vj.nam etiā de iure cōmuni qui mittūt nuntiū vel literas hostibus imperij incidunt in crimē lese maiesta.l.j.§. qui hostibus.⁊ ibi Bart.ad hoc not.ff.ad legē iul.maie.ita tene, quāuis verum sit qd mittens epistolam non dicatur proprie loqui: vt est tex.in.l.miles ad sororē.in pn̄.in ver.ac si cū eo loquat̄. ff.de lega.ij.nisi fortassis diceres qd ex facultate loquēdi si quis posset loqui cum bānito facilius possent instrui maiores tractatus ⁊ conspirationes quam scribēdo literas vel mittēdo nūtiū, vnde in istis penalibus nō videntur posse fieri extēsiones ex ca-
15 su minori ad maiorē. ¶ † Quarto no.ex tex.qd stipulatio nō potest fieri inter absentes vt hic: ⁊.l.vt inter absentes.C.de inuti. stipu.⁊.§.itē verborū.vbi gl.no.insti.eo.⁊ qui dicant̄ in isto proposito absentes declarat.ī.Bar.vbi dicetur. Itē no.in ver.si qs igitur ꝙ mutꝰ surdus ⁊ similes possunt stipulari per seruū actiue et passiue: ⁊ per istum tex.alibi decidit Barto.in.l.j.in.iij.col. solu.matri.ꝙ si mutus acciperet dotem ab vxore iuxta.l. mutꝰ. in princ.ff.de iure do.fingeretur tacita stipulatio de qua in.l.vnica.in princ.C.de rei vxo.act.s.eo modo quo potest puta ꝑ seruū
16 vt hic. ¶ † Quinto no.ex eodē versiculo ꝰm Alexā.qd illud qd per me cōsequi nō possum, non impedior per alium consequi, vt hic: et.l.aristo.in fi.ff.que res pigno.oblig.possunt. ¶ Tu circa istud notabile vide multa q̄ cumulaui in.l.nec emancipati.C.de colla.sed caue qꝛ istud notabile nō bene colligitur ex isto tex.eo quia iurisditionē nō quis cōsequitur per aliū ex quo cōsequitur per seruum ex quo vox serui dicitur vox dn̄i.§.eius qui.cum gl. insti.de inuti.stip.tu ergo melius no.ex isto tex.ꝙ dominus quedam potest per seruum suū que non potest per seipsum: facit qd singulariter decidit Bar.in.l.iij.§.j.per illū tex.ff.de leg.prestā. qd statutum puniens in centum cōtrahentē cum bannito nō habet locū in cōtrahēte cū eius seruo quāuis acquirat̄ ipsi ex bannito: de cuius veritate dixi in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis.ff.de le
17 ga.j. ¶ † Sexto tu nota ex hoc tex.ꝙ capacitas vel incapacitas serui nō regulatur a capacitate vel incapacitate dn̄i, patet hic, vbi licet dn̄s sit infans ⁊ sic incapax ad stipulandū.§.pupillꝰ.instit.de inuti.stipu.⁊ dicā.ī.in gl.iij.tamē seruus eius pōt stipulari, ⁊ sic videtur obstare regula.d.l.si mihi ⁊ tibi.§.regula.not.late per Bar.⁊ alios in.l.j.C.de here.insti.⁊ in.l.si deportati seruo. in prin.ff.de leg.iij.sed responde ꝙ illa regula procedit quātum ad acquirendū, quia si dn̄s nō est capax acquisitionis ⁊ seruꝰ indicat̄ incapax, sed in isto tex.infans bene est capax effectus ipsiꝰ stipulationis.i.acquisitionis, licet istam stipulationē ex defectu
18 consensus facere nō possit. ¶ † Septimo no.ex fi.tex.qd qn̄ seruus precedēte iussu dn̄i cōtraxit, obligatur dn̄s qd iussu. Adde secus esse in procuratore qui iussu dn̄i cōtraxit, quia tunc nō datur actio qd iussu cōtra dn̄m, quia illa solum habet locū in personis representātibꝰ que sunt in potestate: vnde tunc dat̄ vtilis institoria: licet nō esset prepositus negotiationi, qꝛ tūc dar{e}t̄ directa.l.iulia.§.si procurator.ff.de act.emp.l.si mutuā.⁊ ibi no.C. de exerci.ita declarat Pau.de ca.hic in fi.⁊ sibi ascribit Alex.in
19 vltimo no. ¶ † Vltimo adde his que dixi in p̄mo no.in fi.circa qd.Bar.in qua concludit, qd in stipulatione est de substātia qd precedat interrogatio ⁊c.adeo qd eius puersio vitiaret stipulationem prout etiam est glo.in.l.iurisgentiū.§.igitur nuda.ff.de pac. Pondera qd ex ista decisione Bar.ab omnibꝰ approbata infertur ad practicā, qd si in instro publico cōtineatur qualiter titius promisit decē: deinde incōtinenti in eodē instro subijcitur interrogatio, qd stipulatio erit inualida: nec obst.doct.no.Bal. post Cy.in.l.cū in testamēto.§.j.per illum tex.ff.de heredi.insti. quem Bal.ibi reputat not.dignū.ꝙ quādo in eodē instrumēto vel in diuersis reperiunt̄ duo actus dȝ censeri qd ille precesserit qui debuit precedere et qui facit vtrunq; actum valere: ⁊ ideo si in eodem instrumēto vel diuersis cōtineatur donatio patris in filium et emācipatio, presumitur ꝙ emancipatio prius sit facta: quia facit vtrūq; valere: sequitur ⁊ multū cōmendat Alexā.in.l. diuortio.in prin.in.iiij.col.ad fi.sol.ma.⁊ in.l.ij.§.prius.ff.de vul. ⁊ pupil.⁊ in cōsi.ccccxlvi.qd incipit lecto ⁊ discusso laborioso ꝓcessu.in.v.col.facit qd vult Bar.in.l.vt iusiurādi.in prin.post gl. ibi.ff.de ope.libe.ergo ita in proposito debebit presumi qd precessit interrogatio: nā respōde qd predicta doct.dȝ singulariter limitari, nisi talis prioritas daret formā seu substantiā ipsi cōtractui: vt pulchre colligit̄ ex verbis Bar.adde no.ꝑ doc.in.d.l.ij. §.prius.⁊ aliquid per Aret.hic: in glo.ij. ¶ Capio gl.j.⁊ diuide in quatuor partes. In p̄ma declarādo text.remouet vnū cōtrariū, quāuis Bart.circa fi.expediat gl.in.ij.colligit vnū no.in.iij. remouet aliud cōtrariū.in.iiij.ponit etymologiā stipulationis. ij.ibi: ⁊ sic no.iij.ibi: sed qn̄ꝙ.iiij.ibi: ⁊ dicit̄ stipulatio. ¶ In ea. glo.ibi: idest verbo.obli.istā gl.reprobat Bar.circa fi.⁊ cōmuniter doc.qꝛ stipulatio est cōtractꝰ: ⁊ contractꝰ sunt facti.l.cōsilio. in fi.ff.de cu.fur.ȝ obligatio verborū est iuris.instit.de oblig.in princip.⁊ sic aliud est cōtractus: ⁊ aliud est obligatio: sicut aliud
20 est causa: ⁊ aliud est effectus. † Itē stipulatio est mater obligationis: vt est tex.in.l.j.§.qd meus seruus.ff.de stipu.ser.facit.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procura: ergo causa nō debuit diffiniri ab effectu: vnde hic stipulatio capitur pro ipso ↄtractu stipulationis. Ange.tamen ⁊ Alexā.saluant istam glo.ex mente Raynerij.⁊ Bar.in.l.v.§.stipulatio.ī.eo.vt ꝓcedat capiendo stipulationē: prout iam est in esse deducta: ⁊ sic pro effectu stipulatiōis: et tunc bene est verbo.obliga.secus si accipiatur stipulatio ꝓut est in fieri tunc nō est verborū obligatio per predicta. Adde qd ista est saluatio glo.ordi.insti.de obliga.in fi.qꝛ dū dicit̄ ꝙ stipulatio est verborum obli.debet intelligi de effectu stipulationis, ꝰm Bal.hic. Itē adde illud qd dicit Bald.post Iac.but.in.l.iurisgentium

risgentiū.§.igitur nuda.ff.de pac.ꝙ stipulatio duo importat.s.
factū hoc est interrogationē ⁊ rñsionem:itē ius hoc est verboꝝ
obligationē,vt ibi per eū.¶ In ea gl.ibi.§.non idē iuris dic qd
melius facit tex.in.l.j.ff.de duob⁹ reis.⁊ in.l.j.§.furiosum.s.tit.j.
¶ In ea gl.j.⁊ sic no. ꝙ gen⁹ a digniori.no.ex ista parte gl.duo.
Primo,qd stipulatio denominat a digniori.s.a stipulatore:naz
stipulator censet dignior triplici respectu.Primo,quia interro
gatio est caput stipulationis ⁊ caput censet dignius.l. cum in di
uersis.ff.de relig.⁊ sump.fune.Secūdo,qꝛ interrogatio est prin
cipium,⁊ principium est dignior pars.l.j.ff.de ori.iur.Tertio qꝛ
interrogatio est pars actiua:respōsio est pars passiua, sed nobi
lius est agens q̄ patiens dicūt phi.⁊ Bart.in.l.j.ff.de reg.cato.
Alibi tñ dicit tex.qd beati⁹ est dare q̄ accipere in.c.cū marthe.
21 §.j.de cele.missa.⁊ in.c. predicator.xvj.q.j.gl.in rub.ff.eo.†Scdo
no.ex ista gl.regulaz ad quā sepe allegatur, qd denominatio dz
fieri a digniori:et ꝙ agēs a digniori sui pte sumit denominatio
nē.Adde bñ facere qd in simili habem⁹,qd papa appellat se epz
eo qꝛ in ecclesia Dei null⁹ ordo est dignior episcopali,⁊ ita gl.in
proe.vj.in verbo eps.Secūdo facit,qꝛ vbi in eadē persona ꝯcur
rit duplex dignitas denominat a digniori,puta qꝛ aliquis sit et
miles ⁊ comes vel dux ⁊ marchio denominat a digniori dignita
te ⁊ sic a ducatu ꝑm Inno.⁊ alios in.c.solite.de maio.⁊ obe.facit
quod habetur.in.c.inter dilectos.de fide instr. de eo q erat eps
et comes.Tertio facit qd not.dicit Bald.in.l.fi.C.de ser.fugi qd
filius nō est nobilis quāuis mater sit nobilis : qꝛ nobilitas est q̄
dam dignitas a parentibus deriuata que nominatur a potētio
ri causa,⁊ certum est qd potentior est forma quam materia cum
forma sit agēs ⁊ materia patiens,⁊ nobilius sit agēs patiēte : vt
ibi plenius per eū.Ultimo facit qd no.Bal.in.l.ij. in primo no.
per illum tex.C.communia de lega.quod in vnitis ad inuicē di
gnius trahit ad se minus dignuz,⁊ est tex.in.c.j.de ꝯsecra.eccle.
vel alta.glo.in.c.de ieiunio.lxxvj.distin.⁊ glos.in.c.qd in dubijs.
de consecra.eccle.vel alta.in antiquis.quāuis contrariuz dicat
22 glo.in.c.super questionum.§.si vero.de offic.dele.¶ † In glo.in
verbo possunt.ibi sed in infante fallit.istam solutio.sequūtur cō
muniter gl.maxime.in.l.j.in fi.s.ti.j.⁊ in.l.mulier.j.eo. Barto.⁊
Ange.hic.Ang.in.l.donatarū.C.de acqui.pos.⁊ sic ibi est casus
specialis in illa stipulatione rem pupilli saluam fore per quam
conseruatur substantia pupilli vt etiam infans qui nō habet in
tellectum possit stipulari,⁊ hoc est quod ibi dicit tex. ꝑpter vti
litatem.Idē tenent Pau.de ca.Are.⁊ do.Pet.de belui.hic: cū
vna limitatione,quādo est talis qui potest fari: lz nō habeat in
tellectum:alias secus:puta si erit trium vel quatuor annoꝛz:qꝛ
tūc esset infans ⁊ naturaliter ⁊ ciuiliter:et ita etiam tenet Are.
in.l.j.§.adipiscimur.ff.d acqui.pos.Alia est solu. gl.in.d.l. seruū.
quod illa lex loquatur in maiore infante in quo est regulare qd
possit stipulari licet non perfecte intelligat.§.pupillus. in versi.
sed ꝙ diximus institu.de inuti.stipu.et sic ibi nullum est speciale
et ista tenent Pet.Cy.Ray.Imo.⁊ omnes Moder.hic. Pro
ista solu.addit Alex.fundamentum,quia non est dare maiorem
rationem specialitatis fauore infantis in stipulatiōe rem pupil
li saluam fore quam in alia stipulatione qua stipularetur amplū
patrimonium.Sed certe ista ratio est fragilis, qꝛ imo maior fa
uor debetur infanti in conseruāda propria substātia:iuxta.l. lex
que tutores.circa medium.C.de admi.tuto.quam quando agit
de q̄rendo de nouo.et ꝑ hoc facit text.singu.in.l.si in emptionez
ff.de mino.vbi permittitur quod minor iuret de affectiōe ⁊ resti
tuatur in integrum ⁊ preferatur offerenti maius pretium quan
do venditur res que fuerit infantis vel maiorum pupilli.Tu cō
sidera quod difficultas in hac materia versatur circa duos tex.
quamuis Moder.allegent ꝑ cōcordantibus circa.§. pupill⁹ in
v.sz ꝙ dixim⁹ vbi dicit tex.qd ꝓximus infante q nō multū distat
a furioso,vtilitatis gratia receptū est vt possit stipulari si proxi
mus infantie:ergo infans nullo modo, qꝛ vnius inclusio est alte
rius ⁊c.l.cum pretor.ff.de iudi.c.nonne.de presump.⁊ tamē text.
in.l.j.§.pe.s.titu.j.dicit qd proximus furioso quāuis nonduz in
telligat quid agat tamē benignius acceptū est quod si potest lo
qui recte possit ⁊ stipulari ⁊ promittere : ⁊ sic ista sunt contraria
proximus infantie:⁊ proximus furioso cum proximus sit super
latiuum ⁊ dicatur quā nemo antecedit.l.ij.§.proximū.ff. de suis
et legiti.⁊.l.proximi.ff.de verb.signi.Unde cōsidera si potest di
ci qd tex.in.d.l.j.§.pe.s.ti.necessario loquatur,cum tutore istud
clare patet,qꝛ ibi dicit qd potest stipulari:⁊ ꝑmittere : sed certū
est quod ꝑmittere nō potest sine tutorē etiā si esset pupillus : vt
instit.de auto.tut.in prin.Sed text.in.d.§.pupillus.⁊ in.d.l. ser
uum.loquūtur sine tutore.pro hoc adde bonum tex.in.l.in nego
tijs.ff.de reg.iur.vbi dicit quod alia est causa furiosoꝛz alia eo
rum qui fari quāuis possūnt actum rei nō intelligāt:qꝛ furiosus
nullum negotium ꝯtrahere potest pupillus vero omnia nego
tia tutore autore agere potest:pōdera illud tutore autore: ⁊ si di
ceretur subtiliter isto modo intelligēdū tex.in.d.l.j.§.pe.esset cū
paruo dubio, quod proximus furioso possit stipulari ⁊ ꝑmitte
re cum autoritate tutoris:⁊ tanto fortius cū text.ibi dicat:istud
esse receptum ex benignitate:sed interueniēte tutore:istud esset
scdm regulas iuris.respōde quod imo in illo text. erat egregia
dubitatio:qꝛ videbatur quod ibi actus nullo modo deberet pos
se fundari in tali infante proximo furioso qui nō habet lumē in
tellectus.arg.l.j.in prin.ff.de tut.⁊.l.j.§.adipiscimur.et.l. quam
uis.§.infans.ff.de acqui.pos.et tamen tex.ibi contrariū determi
nat ex benignitate,pondera illud ex benignitate : qꝛ presuppo
nit illud ꝙ statim dicebam qd de stricto iure videbat non posse.
Considera etiaz in predictis qd eoipso qd infans est minor . vij.
annis iuris dispositione censetur non posse fari tex.est no.in.l.j.
§.sufficit.circa mediū.ff.de admi.tu.lz naturaliter videat posse
fari ergo in eo non videt quod verificentur verba tex.in.d.l.ser
uum . dū dicūt si fari potest,ergo videt ꝙ tex.in.d. vsi.sed quod
diximus.dū dicit ꝓximus infantie,ergo nō infans, debeat glos
sare tex.in.d.l.seruū.⁊ isto etiā mō pōt intelligi tex.in.d.l.j.§. pe.
prout Moder.hic intellexerūt.Item adde predictis tex.in.l.fi.
§.pupillus.j.e.q dicit qd ex quo fari ceperit recte pōt stipulari.
23 ¶ † Querit Bar.an surdus intelligēs efficaciam sermonis ad
motum labioꝝ possit stipulationē ꝯtrahere,⁊ cōcludit ꝙ non, ⁊
cum eo alij omnes transeūt.Idem tenet Bar.in.l.j.§.fi.ff.de tu.
do.Ant.in.c.cū apud de spōsalz contrariū teneat Lud.ro.in.§.
fi.j.ea.l.per illū tex.ad quem Alex.respōdet , qd ibi cōtrahētes
audiebāt alter vocem alterius:itē audiebant verba interpretis
loquētis ⁊ electi ꝯsensu vtriusqꝫ partis.aliter respondet Are.in
d.§.fi.qd ibi latinus audijt grecū vltra interpretem: ⁊ ideo cen
setur audire promissionem vel stipulationem.Tu vero attende
circa illam cōclusionem Bar.ꝙ vbicūqꝫ sonus verborum perci
pitur sensu auditus ⁊ snia percipit nutu vel alio medio qd stipu
latio vz ⁊ tz.alij cōiter non tangūt solus Raph.cu. dicit sibi nō
placere:eo qꝛ intelligētia dz excitari immediate ab auditu : ⁊ sic
a sensu corporeo,sicut in tex.dicit in.l.j.§.j.ff.de his q̄ in test.delē.
licet dicat pro Bart.aliqualiter facere tex.in.§.fi.j.ea.l.puto qd
disputatiue possit teneri cōtrariū nam nō est verū quod text.in
§.fi.j.ea.l.aliquid faciat pro Bar.vt dicit Raph.ibi em̄ auditus
sensu percipitur ⁊ non nutu:vt dicit Bar. ibi em̄ clare audit in
terpretem:⁊ per auditum percipit intellectū verborum.⁊ sic oio
habet intellectum eo organo audiens ad hoc deputato,⁊ simili
ter.in.§.si quis ita.j.ea.l.per auditu3 percipit verba respōsionis
et lz videant obscura tamē intelligunt ꝑz interrogationem, sed
ille qui in confuso solum audit sonum vocis:et ex illo sono nihil
intelligit:certe ille sonus cōfusus nihil operatur, ⁊ solus nutus
prestat intelligentiā,vnde qua ratione ꝯcludit Bar.qd qui sen
sum verborum intelligit nutu per motum labiorum tñ stipulari
nō potest,ergo nec pariformiter dz posse qui solū audit sonū ver
borum in cōfuso.Ad idem facit arguendo de literis ad vocem:
vt facit Bar.inet,sicut legi dicit ꝙ oculis corporeis īspicit ⁊ nō
aliter.in.l.j.in prin.in ver.legi.ff.de his q̄ in testamen.delē . Ita
in verbis debēt verba ⁊ eoꝝ sensus percipi per organū auditus
et nō per nutū maxime cū iura dicant qd in stipulatione partes
debent vocem exaudire vt hic:⁊.l.j.§.fi.s.tit.j.alle.per Barto.et
verbum exaudire ꝑpter ꝑpositionē ex: que anget importet effi
cacē audientiā ex voce ⁊ ex verbis Item cōtra Bar.videt face
re illud qd vult gl.not.⁊ approbata.in.§.sed hec solēnia. in ver.
quibuscūqꝫ.insti.de verb.ob.quā Bal.⁊ Imo.hic reputāt singu
larem,qd si inter partes fuerit cōuentū ꝙ a significat promittis
et b significat promitto,tamē per istū sonum lz intellectū a par
tibus nō potest ꝯtrahi stipulatio:tñ de veritate illius gl.dicam
24 plenius in.§.fi.j.e.l. † Tenendo tamen conclusionem Bar.cuz
qua magis cōiter alij trāseunt,adde qd per eā videt bene facere
ꝙ in stipulatione sufficit cōsensum partium percipi nō solū per
interpretez:vt.§.fi.j.e.l.sed sono tube vel cornu percipiatur ꝑut
dicitur esse tex.nota in.l.labeo.ad fi.in ver.⁊ sono quodam. ff.de
supel.le.quē text.ad hoc no.Bal.solus in.l.falsus.in.viij.colū.in
ij.q.C.de fur.refert ⁊ sequit Alex.precise ita tenens etiā in stipu
latione.in.§.fi.in pe.col.j.ea.l.Sed tu aduerte qd Bal.in.d.l.fal
sus.loquitur in alijs ꝯtractibus non autem in stipulatione ꝑut
etiā refert.Alex.patet qꝛ loquit de nūtio qui nō cadit in stipula
tionem vt hic:⁊.l.ea que.in prin.cū gl.ff.de do.inter vi.et vxo. et
ad tex.in.d.l.labeo.in fi.dic ꝙ potius facit in contrarium si bene
inspexeris.Preterea loquit in vltimis volūtatibus vbi legata
25 etiaz nutu relinqui possunt.l.nutu.ff.de le.iij.¶ † Extra gl.inqꝫ
tum Bar. cōcludit quod mutus ⁊ surdus nihil oio intelligētes
equiparant infanti,si aūt perfecte intelligāt ꝙ equiparātur pu
pillo,per tex.quē reputat no.in.l.seruo inuito.§.pe.ff.ad trebel.
subijciēs singulariter,qd sicut in pupillo requirit autoritas tu
toris ita in talib⁹ mutis ⁊ surdis ꝑfecte intelligētibus equipa
ratis,pupillo requiritur autoritas curatoris,per illū text.sz ista

26 vltima equiparatio reprehēditur per omnes, et bene patet † q2 mutus ⁊ surdus possunt facere testamētum. l. discretis. C. qui te stamē. face. pos. ⁊ tamē pupillus non. l. qua etate. ff. de test. Item mutus et surdus possunt constituere procuratorem. l. mutus. in princ. ff. de procu. ⁊ tamen pupillus sine tutore nō potest. l. neq3. C. de procur. Ite3 mutus ⁊ surdus possunt agnoscere bono pos ses. l. fi. ff. de bono. pos. fur. infan. dela. et tamen pupillus solus nō potest. l. bonoꝝ. C. qui adimit. Itē mut⁹ ⁊ surdus possunt adire hereditatem. l. mutum. ff. de acquir. here. et tamē solus pupillus nō potest. l. pupill⁹ si fari. ff. de acqui. here. et. l. potuit. C. de iure delibe. Item mutus potest ꝯtrahere matrimoniu3. l. mutus. in prin. ff. de iure do. c. tue. ⁊. c. cum apud. de spōsa. ⁊ tamē pupillus nō potest nisi malitia suppleret etatem. insti. de nup. in prin. et. c.

27 puberes extra de despon. impub. ⁊. c. j. eo. titu. in. vj. † Itē in di ctis nō parcitur muto ⁊ surdo. l. si quis in graui. §. mutum. ff. ad sille. ⁊ tamen parcitur pupillo. l. auxiliū. ⁊. l. si ex causa. §. nunc vi dēdum. ff. de mino. ⁊. l. ij. C. si aduer. delic. ⁊. c. j. de delic. pue. Ite3 nō credo quod tali muto ⁊ surdo perfecte intelligēdi debeat da ri curator. vt dicit Bar. quia in contrarium facit tex. in ratione sui in. §. j. insti. de cura. vnde teneas qđ talis mut⁹ ⁊ surdus quā do perfecte intelligit equiparatur maiori nō aūt pupillo: prout etiam tenuit Bar. sibi contrarius. in. d. l. mutum. ⁊. l. fi. circa pn ci. ff. de bono. pos. fur. infan. dela. ⁊ in. l. cui eorum. §. fi. ⁊ ibi etiam Ange. ff. de postulā. ⁊ tenent doc. hic. Nec ob. d. l. seruo inuito. §. pe. q2 vt dicūt Jmo. ⁊ Moder. illa lex potius probat contrariū cum dicat quod muto possit fieri restitutio fideicomissi sicut ab senti per nuntium vel epistolā: ita teneas quamuis Are. in. d. l. mutum. conetur defendere sniam Bar. respondendo ad aliqua ex motiuis supra factis. Et ita cum laude dei remanet expeditū hoc principium.

a ¶ Secūdo no. ⁊c. Quid si interptes agat q2 lz ex longo interuallo sit se quuta rñsio tñ itelligat solennis sti pulatio. io. de imo t3 q2 sic in. l. si sti pu. in. §. fi. j. eo. ⁊ ibi ale. g etiā p illū text. iuncto dicto Jmo. idē tenuit i ꝯsil. cvij. ici. in cā et lite vertēte. Sz contra hāc limitationē facit dictu3 bal. i. l. j. C. d cōsti. pec. ⁊ i l. nemo pōt. ff. de leg. j.

1 Per respō. factā in absentia interrogatoris nō ꝯtrahitur stipulatio, lz statim post eius discessum sit facta sponsio.
2 Stipulatio in dubio presumit inter presentes celebrata.
3 Longum interuallum inter interrogationē ⁊ respōsionē vitiat stipulationem. ⁊ nu. 8.
4 Si ex forma statuti requiratur in ꝯtractibus minorum vel mu lier consensus consanguineoꝝ, debet interuenire statim anteq̄ perueniatur ad extranea.
5 Longum interuallū vitiat contractū innominatum.
6 Modicum interuallum nō vitiat stipulationem.
7 Discessus ante respōsionē non vitiat stipulationē si incōtinenti eo reuerso sequuta sit responsio.
8 Solum longū interuallū vitiat sine alio actu stipulationem.
9 Una dies dicitur longū interuallum.
10 Actus momentaneus nō vitiat stipulationem.

Qui presens. Omissio respōsionis vitiat stipula tionem nō modicum interuallum. h. d. s3 Bar. ⁊ communiter doc. iste tex intelligitur ⁊ legitur va riis modis. Primo modo s3 Bar. hic: sed iste intellectus Bar. licet sit cōmunis non est tenendus ad hunc tex. q2 isto modo sm Bart. esset superuacuus: ⁊ de indubitabili q2 absq3 responsione esset ipso iure stipulatio nulla: iam istud erat decisu3. s. in princ. vbi vtroq3 loquēte ex quo iam ibi tex. decidit: ⁊ datur pro regu la qđ stipulatio nō fit nisi vtroq3 loquente: si iste tex. intelligeret quod hic nil fuit responsum esset de indubitabili vt dictum est. Preterea tex. noster videt innuere fuisse responsum ibi si prius quā responderet sibi discessit ⁊ reuerso est rñsum. Pretera text. firmat se super discessu ad inualidandū stipulationē: sed si nulla fuisset respōsio nō valuisset stipulatio: tamē istum eundē intelle ctum ad hūc tex. tenet ⁊ declarat ipsemet Bar. in. l. si quis p eo. in prin. in. viij. q. ff. de fideius. vnde scđo modo legitur per Pau. de cast. ⁊ Are. hic, qđ in isto principio bene fuit sequuta rñsio: s3 post discessum interrogatoris incontinēti, decidit tex. q2 stipula tio est nulla. Dubium faciebat: q2 partes fuerūt psentes inter rogationi que est dignior: ⁊ potissima in stipulatione, vt dicit. s. glo. Item sequuta est responsio etiam incōtinenti, ergo videba tur valere: tamē secus decidit in tex. Sed iste intellect⁹ laborat eodem morbo quo precedens: q2 adinuicē dicūt se exaudire. Et ideo vt aduersatiua si vero, ⁊ tex. ibi: ⁊ reuerso respōsum est, pla ne procedāt: videt qđ prima pars tex. intelligat qñ interrogās discessit: ⁊ post longū interuallum eo reuerso fuit sibi responsu3 iste videtur pprius ⁊ verus intellectus litere. Tamē intelligen do primā partē generaliter ⁊ pinguius: dic, qđ in prima parte tex. pcedit quādo nulla fuisset sequuta rñsio vt dicūt doc. vel se quuta statim: sed in absentia stipulatoris vel reuerso stipulatore est responsum: cū longo interuallo vel si cum modico interuallo reuerso interrogatore respōdeat. Et s3 istū modicū pinguiorē h. d. in effectu. Si post discessum interrogātis nō sit sequuta rñ sio vl' ē sequuta statim: s3 interrogatore absente vel eo post lōgū interuallum reuerso stipulatio est inutilis: secus si cum modico internallo reuerso interrogatore respondeat. hoc dicit iste tex.

1 ¶ † No. ex prima parte sm intellectū Pau. de ca. et Are. quod per rñsionem factam in absentia interrogatoris non contrahit stipulatio, q̄uis statim sit facta rñsio post ei⁹ discessu3 interroga toris. Hinc est, qđ si testes in iudicio deponerēt interrogationē precessisse: ⁊ rñsionem fuisse sequutā, isti testes nō pbarent stipu lationē, q2 ex verbis testium non ꝯstat responsionē factā incōti nēti inter presentes: ita t3 glo. no. in. l. si vnus. §. pactus ne pete ret in ver. factum. ⁊ incipit illa gl. in opponēdo: ⁊ ibi Bar. in vlt. char. in princ. multum no. illam glo. ad hoc. Similis glo. in. l. iu

2 risgē. §. qđ fere. eo. ti. de pac. lz alibi dicam⁹ † qđ stipulatio in du bio presumit inter psentes celebrata: vt est gl. quā Bar. ibi mul

3 tum no. in. l. j. C. de ꝯben. ⁊ ꝯmit. stip. ¶ † Scđo no. ex hoc text.

a sm gl. in v. mox discesserit. ⁊ doc. cōiter, qđ lōgū interuallū inter interrogationē ⁊ responsionē vitiat stipulationē, vt hoc tex. qui tota die allegat ad hoc. ⁊. l. ꝯtinuus. in prin. j. eo. ⁊. l. duos. §. fi. ff. de duobus reis. Pro clara intelligentia huius no. ⁊ regule, qro que sit ratio fundamētalis huius regule, quare lōgū interuallū inter interrogationē ⁊ responsionē vitiet stipulationem: potius eñi videret dicendū oppositū, cū rñsio dicat magis deliberata qñ est facta ex interuallo. l. si mulier pfecte. C. ad velle. l. dubiū. C. de repud. §. j. in autentico. vt cū de appel. cog. colla. viij. psertim attenta rōne Bar. ⁊ docto. in. §. si qs simpliciter. j. ea. l. Pau. de cast. ⁊ Alex. in rub. s. eo. vbi dixi dū ponūt responsionē quare in stipulatiōe debet pcedere interrogatio ⁊ sequi rñsio vt rñsio sit magis libera. In ista difficultate Jac. de are. et Ray. de for. hic dicūt rōnem qre lōgū interuallū vitiat stipulationē, q2 qñ rñsio fit ex lōgo interuallo potuisset interrogās tradidisse obli uioni interrogationē, cū labilis sit hoim memoria. l. peregre. in prin. ff. de acquir. pos. Istam rationem sequit Are. in. §. seq. quam ꝯfirmat, q2 sm eū. in istis actibus momentaneis de facili psumit obliuio eoꝝ q̄ dicta sunt ex interuallo, allegat ad hoc Bar. in. l. titia. §. idē rñdit. j. e. Ista prima rō mihi nō placet, eo q2 in ppo sitio nrō vna dies dicitur esse longū interuallū, vt sirmat Bar. j. vbi dicet, sed in vno vel duob⁹ dieb⁹ nō cadit verisimiliter obli uio. l. si de eo. §. j. ff. de acq. pos. imo aliqñ ad causandū obliuionē requiritur spatium. x. anno. dico cum mysterio aliquādo glo. est nota. ⁊ approbata. in. l. j. C. de ser. fugi. gl. in. §. qđ aūt ad eas res. insti. de vsuc. Aliam ⁊ scđm rationem assignāt Pe. et Cy. ⁊ etiam Ray. in. §. fi. j. e. l. ⁊ Jo. de imo. j. §. pxi. eo q2 rñsio facta ex itter uallo non videt facta ad interrogationē: ⁊ sic nō videt sibi adesse ꝯsensus simultaneus vt requiritur in stipulatione, eo q2 cēsetur nouus act⁹, q2 per interuallū cēsetur esse recessum a priore. ar. l. per retentionē cū glo. C. de vsur. l. cū in plures. §. locator horrei. ff. loca. Bar. in. l. nō solū. §. morte. in. ij. char. ff. de ope. no. nuntia. doc. oēs in. l. pacta nouissima. C. de pac. Ista etiā rō nō v3 per id qđ prime dixi ppter pcedentē rōnem de vna die. Item sm do. Alex. si ista ratio esset vera idem esset in aliis ꝯtibus iurisgē. in quib⁹ requirit simultane⁹ cōsensus q2 longū interuallū d3 vitia re ꝯ tex. in. l. si stipuler. §. fi. cum gl. j. e. ¶ Preterea sm eundē, si dico tibi pmittis mihi centum, tu rñdeas, volo cogitare vsq3 in crastinū, ⁊ postea in crastino seq. rñdeas, deberet valere stipula tio, ⁊ tamē nō valet, sm Bal. in vlt. col. per istum tex. in rub. C. de constitu. pecu. ⁊ in glo. in. l. iurisgē. §. igitur nuda. ff. de pac. Sed Alex. hic ingenue fatetur quod nō potest assignari vrgēs ratio, quia nō omniu3 que a maioribus tradita sunt potest reddi ra tio. l. non oim. ff. de legi. Ita etiam dicūt. Joā. de imo. ⁊ Are. in §. seq. quod nō potest assignari vrgens ratio. Sed illis pretermis sis vera ratio est quare longū interuallum vitiet stipulatione3, quia interrogatio ⁊ respōsio in stipulatiōe sunt de forma ⁊ sub stātia: vt hac. l. in prin. ⁊ ibi Bar. ⁊ ibi dixi. sed actus formalis di citur indiuiduus qñ forma est indiuidua. l. furiosum. vbi Bar. ⁊ alii no. C. qui testa. face. pos. ergo cum sit indiuiduus, et ꝑñs cō tinuus. l. cū antiquitas. C. de testa. nam indiuidua nō recipiunt internallum longū: bene facit quod volunt Car. et Joā. de imo. in cle. causam. §. pe. de elect. qđ ea q̄ sunt de forma vel substantia dicunt esse cōtēporanea: et simul explicari cū actu explicatiuo. l.

4 cum hi. §. si pretor. ff. de trāsac. ¶ † Hinc est, q2 si ex forma statu torum in ꝯtractu mulieris vel minoris requiratur q2 debeat in teruenire ꝯsensus ꝯsanguineoru3, d3 interuenire statim anteq̄ perueniatur ad extranea, q2 ipse cōsensus est de substantia ⁊ for ma ꝯtractus, ⁊ illa q̄ sunt forma debēt interuenire statim in ip so ꝯctu. ita Bal. in. l. j. in antepe. col. C. qui admit. Jmo. et Mo der. presertim do. Alexan. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. ⁊ in. l. j. §. fuit q̄situ3. circa fi. ff. ad trebel. Pau. de ca. ⁊ Alex. in. l. si cū dotem. §. eo antē tempore. ff. sol. mat. ⁊ sic habe tis regulā tex. ⁊ rationē regule quare longū interuallum vitiat

5 stipulationē, q2 debet esse ꝯtinuus actus. ¶ † Amplia istā regu lā vt etiā habeat locū in ꝯtib⁹ innominatis vbi longū interual lum, ita vitiat ꝯctum innominatū do vt des sicut nominatum vsi

ad hoc

ad hoc vt dicatur cōtractus innominatus, est necesse qd ista cō uentio ex parte mea de dando librū ꝛ ex parte tua de dando vestem fiat incōtinenti et sine interuallo, ꝛ requiritur actus simultaneus. ita not. tenet Bart. ꝛ alij sequunt. in. l. si cū fundum. ff. de pact. per glo. ibi, quam ponderat ad hoc et reputat singularem Pau. de ca. in. l. si pecuniā. in pn. iij. col. ff. de cōdi. ob causam, est verum ꝙ illa gl. non plene dicit ꝛ ibi legendo dixi. habes aliam glo. q̄ expresse dicit in. l. rogasti. §. j. in ver. placuerit. ff. de p̄scrip. verbis, ꝛ si diceres vt dicūt moderni senēses hic, quod istud nō fit verum, quod sicut cōtractus nominati non vitiantur per longum interuallū similiter ꝯtractus innominati nō deberent vitiari, cū secundū illos regulentur. l. naturalis. §. ꝙ si faciam. ꝛ. §. fi. ff. de prescri. verbis. ergo non potest dari ꝫ eos ratio diuersitatis, tu dic ꝙ imo ratio diuersitatis est in promptu ꝛ fundamētalis, nā ꝯtus inominati proprie sunt quatuor, vt i. l. naturalis per totā. ff. de prescri. v. ꝛ isti quatuor ꝯtractus innominati sunt reciproci ꝛ respectiui. Est verū ꝙ reperiuntur alij ꝯtractus infiniti qui ponuntur in titu. de prescrip. ver. sed non sunt adinuicē respectiui, est ergo necesse qd talis ꝯuentio fiat incōtinēti absq; interuallo alias nō esset dare ꝯctus innominatos qui essent ad inuicem respectiui. ¶ Limita nunc istam regulam nō procedere in contractibus nominatis iurisgentiū in quibus verba non sunt de substātia, in eis interuallum non vitiat. l. si stipuler. §. fi. ꝛ ibi glos. ordina. vbi dicetur. j̄. eodem. ¶ Secundo limitat istam regulā domi. Alexā. non procedere in contractibus celebratis cum certa persona vel republica, in istis longū interuallum nō vitiat, vt quādo res subhastantur in publico et vendūtur plus offerenti: ita decidit Bar. in. l. licitatio. in prin. ff. de publica. ꝛ in l. si tempora. vbi etiam Ange. C. de fide instrumē. ꝛ iure. hast. fis. libro. x. Bal. in. l. si pecuniam. vltima. C. de condi. ob causam. sed aduerte: quia Bart. in illis locis non loquitur in stipulatione ꝫ in alijs cōtractibus celebratis cum certa persona, et ita habes
6 expeditam regulam huius tex. ¶ † Tertio no. ex secunda parte in ver. si vero presens. qd modicum interuallum non vitiat stipulationē, vt dicit tex. in. l. duos. §. fi. ff. de duobus reis. ratio est: quia in stipulatione requirit actus cōtinuꝰ. l. ꝯtinuꝰ in prin. j̄. eo. Sz nos habemus aliquid dici cōtinuo fieri licet interueniat modicum interuallum temporis, ita no. Abbas Panor. in. c. cū causam. in. j. not. de elect. per illum text. in versi. continue vnus post
7 alium. ꝛ ibi Abb. no. ad dicta testiū. ¶ † Quarto noª. ex eo. tex.
8 quod discessus ante respōsionem non vitiat stipulationem si incontinenti eo reuerso sequuta sit respōsio. Unde nota diligēter ex hoc tex. ꝫm Pau. de ca. ꝛ dominū Alexan. qui ascribit, quod discessus nō reputatur actus extraneus ad stipulationem, nisi interueniēte longo interuallo, ꝛ ita declarat tex. in. d. l. ꝯtinuus. Hinc infero non bene dixisse gl. que reputatur not. in. l. duos. in ver. cōtrarius. ff. de duobus reis. vbi gl. dicit omnem actum preter obligationem dici actum extraneū, est nimis generaliter dictum quia discessus non est extraneus actus. ex. j̄. dicēdis, appa
8 rebit gl. illam nimis generaliter locutam esse. ¶ † In gl. in ver. respōsum ibi. vel etiam longo, ista glo. reprobatur per Bart. et communiter doct. ꝙ imo solum interuallū longū sine alio actu vitiat vt in iuribus allegatis in gl. ita cōmuniter tenēt doc. preter Pau. de cast. qui tenet gl. qꝛ leges scdm eum allegate in gl. intelligunt qd interuenit actꝰ extrinsecus, nō recedo a cōisnia, tamē ꝓ gl. cōtra doc. vr̄ fortiter stringere tex. in. d. l. si ex duobꝰ. in prin. vbi text. dicit cū actor ad alia negotia discesserit vel promissor, vbi longū interuallum alterius diei in rn̄sione tūc vitiat stipulationez q̄ñ actor ad alia negotia diuertit: ergo ibi est tex. qd longum interuallum ita demū vitiat q̄ñ stipulantes diuertērūt ad alia negotia, ergo nō haberet vitiare nisi actꝰ extraneus interuenisset, ꝛ ꝓfecto ille tex. cōtra doc. multū stringit, nisi diceris ꝙ ibi nō debeat sumi tale argumentū a ꝯrio sensu, qꝛ resultaret absurdus ꝛ prauus intellectꝰ, ꝫ. l. duos. §. fi. vbi alterū alternatiue sufficit vel iuteruallū vel extraneus actꝰ, istud est quantū dici pōt ad illum tex. Tenendo cōem opi. scribentiū qd longum interuallū solū vitiat stipulationez, operepretiū erit videre qd dicat longū interuallū. Bar. videt hic dicere qd vna dies censet longū interuallū. allegat ad hoc duos tex. in. l. cōtinuus. in prin. j̄. eo. vbi dicit text. ꝙ in stipulatione debet esse continuus actus vt tamē aliqd momētū nature interuenire possit. allegat etiā. l. si ex duobus. in prin. ibi postera die rn̄disse: nā ibi cēset ex interuallo rn̄disse qui altera die rn̄dit, ergo vna dies censet lōgū in-
9 teruallum. ¶ † Nota istud singulare dictū Bar. in ꝓposito nostro, qd vna dies dicit esse longū interuallū, qd est notandū ad intellectū presentis materie: lꝫ alij scribētes nihil dicāt, ꝑterq̄ Joā. de imo. qui dicit, ꝙ istud dictū Bar. est valde notandū: sed apud eum non est sine scrupulo, per text. in. l. duos. §. fi. vbi dicit tex. longum interuallum vitiare: sed nō modicum. Sed ille text. non facit cōtra Bart. qꝛ lꝫ dicat ꝙ magnum interuallū vitiat: ꝛ non modicū, per hoc nō dicit quin dies vna dicat longū interuallum: mihi videt qd cōtra Bar. magis stringat tex. in. d. l. si ex duobus in pn. in ver. postera die. qui tex. videt presupponere qd bene duo dies dicātur esse longū interuallū, ergo non vna dies, nisi dicas ꝙ illud qd ibi dicit tex. de die postera, nō excludit spatium de vna die, propter. l. cōtinuus. in prin. alibi tū dicit multū not. Bal. ad practicam. in. l. j. circa fin. C. de ope. lib. qd fit eodez die ꝛ loco: presumitur factū eodem ꝯtextu: similiter presumitur factū incōtinenti illud qd est factū eodē die: ꝛ loco ꝛ testibus. ita no. dicit Bal. in. l. pe. §. mulier circa fi. ff. sol. mat. ꝛ in. l. lege. C. de pact. ꝛ ita sepe allegamus in practica consulendo: ꝛ ista bene nota. qꝛ scribētes nihil dicunt. ¶ Circa istam distinctionem Bar. an ꝛ quādo interuallum vitiet stipulationē vel nō: qꝛ scribentes nihil substantiale addunt: tū aduerte quod Bart. in superiori ꝛ in ista doctrina videt promiscue loqui de actu ꝯtrario: ꝛ de actu extraneo vel extrinseco. Sed ego ꝯstituo differentiā: nā de actu cōtrario nihil est sine dubio qd actꝰ ꝯrius semper vitiet stipulationem: ꝛ de isto actu ꝯtrario proprie loquitur text. in. d. l. duos. §. fi. ff. de duob. reis. in verbo qui modo contrarius obligationi non sit: ꝛ in verbo nec is actus cōtrarius sit obligationi, de actu vero extraneo seu extrinseco videt mihi quod loquatur ꝓprie tex. in. l. continuus. in prin. in ver. aliquid agere inceperit. ꝛ tex. in. d. l. si ex duobus. in prin. in ver. ad alia negotia diuerterit. ꝛ in ver. licet peractis illis rebus rn̄derit, ibi enim illa alia negotia
10 bene erāt extranea: sed non ꝯtrariantia stipulationi. ¶ † Circa actus extraneos aduerte, ꝙ si sit actus momētaneus non vitiat stipulationem. tex. est in. l. cōtinuus. in prin. ꝛ. l. que extrinsecus. j̄. eo. dicitur proprie momentū quarta pars vnius hore. ita Joā. and. in. c. j. de causa possessio. ꝛ proprie. Aduerte etiam ne erres, quod actus in proposito nostro nō dicitur extraneus quādo est de appēditijs vt datio fideiussoris vel similis. d. l. duos. §. fina. ꝛ hic per Bart. Sed quando est talis actus per quem verisimiliter abdicatur animus a stipulatiōe, ꝫm Raph. cuma. hic. Alias qui recessit ꝛ redijt eadē die verisimiliter interim aliquid impertinens a stipulatione fecit: et tamē non vitiat stipulationem: vt hoc tex. nostro: similiter et quando est talis actus per quem factus verisimiliter habet stipulationem ꝓ deserta. ꝫm Alex. hic. ¶ In vltima oppositione Bart. inquantum Barto. allegat. l. j. §. fin. ff. ad. l. falci. voluit allegare. l. j. §. item si ita. ff. ad. l. falci. qui text. est not.

1 ¶ In stipulatio. requirente verba pro forma sufficit ꝯsensum verbū colligi per interpretationem.
2 Responsio que nō est formaliter conformis interrogationi nisi mediāte interpretatione, tamen valet.
3 Ad validitatem stipulationis nō sufficit consensum responsionis percipi signis vel actibus.
4 Formam datam a iure in stipulationibus partes non possunt mutare.
5 Stipulatio inutilis non vꝫ etiā vt pactū nudū, cū ex ea non orit etiā naturalis actio que oritur ex pacto nudo.
6 Ubi agitur de obligatione cōtrahenda, si non vꝫ qd ago vt ago non valet etiā vt valere potest.
7 Obligatio fideiussoria nō potest stare sine principali, q̄ñ nō subest nec ciuilis nec naturalis ratio.
8 Licet quis annuat capite ꝛ sic signis, ꝛ ꝯsequēter lꝫ tacite ꝯsentiat, lꝫ det fideius. ꝛ sic scdo modo videatur ꝯsentire, ꝛ sic videat duplex cōsensus, adhuc nō oritur naturalis obligatio, nec valet datio fideiussoria.
9 Fideicom. vniuersale an possit relinqui solo nutu.
10 Si interrogaui titium an velit bona sua relinquere vxori ꝛ ipse annuit capite, sic vxor habebit bona iure fideicom.
11 Uerba iactantia prolata a testatore: testibus adhuc nō adhibitis nō inducunt dispositionem.
12 Qui inclinat caput versus pedes vel humeros dicit annuere et sic affirmare.
13 Si quis dicat eligo vel postulo eo modo quo melius ꝛ validius fieri pōt, nihil valet.
14 Si nō valet qd ago vt ago vꝫ vt valere pōt q̄ñ inter illud ꝙ agitur ꝛ illud qd poterat agi nō est differētia in modo nec in forma cōstituendi sed in commodo ꝛ in vtilitate.
15 Regula si non valet qd ago vt ago valeat vt valere pōt, quando habeat locum. ꝛ nu. 13.
16 Bonum est argu. de libertate ad piam causam.
17 An si cōuocatis. vij. testibus et rogatis notarius scripsit testa. hoc modo, titius sanus mēte lꝫ corpore grauatꝰ in his scriptis fecit suū testa. nūcupatiuū ꝛc. sed non reperitur institutio an valebit vt codicillus.
18 Si quis donat bona sua post mortem suā alicui et dicat si nō vꝫ vt donatio causa mortis valebit vt donatio inter viuos: nā tūc valebit eo modo quo valere potest.

¶ Quarto not. ꝛc. aduerte ꝓ ampliori declaratiōi huiꝰ no. ꝙ q̄ñ qs esset interrogatus an ꝓmitteret decē ꝛ rn̄deret se reuersurū cras ꝛ die crastina rn̄dens promittat ꝙ tūc nō esset lōgū interuallū. s. vniꝰ diei vt dicit hic ꝑ bart. Alex. ꝛ hūc autorē. j̄. co. sequē. post aliosed hn̄ valeret i vi pacti nudi vt declarat bal. i tracta tu d̄ ꝯsti. ꝛ i rub. C. d̄ ꝯsti. pec. col. vlt. nā stipulatio pec-cās i forma vꝫ vt pctm̄ gl. in. l. iurisgē. i. §. ꝫ cū nulla. et ibi doct. ff. de pact. qd est verꝫ ꝫ alex. ibi pꝰ ang. ꝛ bal. vbi. s. nisi constet qd ptes voluerint facere stipulatiōe ꝓ istuz §. vbi ēt idē alex. ꝛ i. §. si qs ita. j̄. e. i pn. qd sane ēt intelligit vt valeat in vi pacti nisi ꝓcedat d̄bitū nā eo ꝓcedēte valeret in vim ꝯsti. vt ꝑ Bal. in d. rub. colū. vlt. v̄si. seqt videre d̄ forma ꝛ ꝑ Jo. d̄ pla. in. l. j. §. cū g. ff. de cōsti. pe. ꝛ ꝑ gl. in. d. §. ꝫ cum nulla. ver. igit nuda. ꝛ ibidez etiā ꝑ doct.

19 In his que dependent ex volũtate duorũ vbi agitur de obliga. cõtrahenda si nõ valet quod ago vt ago nõ valet etiam vt valere potest.
20 In materia obliga. dissoluẽde si non valet qđ ago ꝛc. an valebit vt valere potest.
21 Quando est defectus in causa efficiẽte ꝛ sic in persona si non vꝫ qđ ago ꝛc. vꝫ vt valere potest.
22 Si filiusfa. facit testa. cum cõsensu patris tale testamẽtum nõ vꝫ ex defectu cause efficientes valebit eo modo quo valere põt ꝛ sic vt donatio causa mortis.
23 Semper ꝛ in oĩ materia si non valet qđ ago vt ago vꝫ vt valere potest fallit in vno casu tantum
24 Iuramentum habet vim clausule vt actus valeat omni meliori modo quo potest.
25 Ubicunqꝫ actus deficit ratione consensus iuramẽtum interpositum super eo nihil operatur.
26 Ubicunqꝫ deficit solẽnitas formalis ibi iuramentũ nullo modo supplet.
27 In dispositione patris inter filios semper intelligiẽ clausula vt valeat actus omni meliori modo ꝛ via quo potest.
28 Quid sit guarentigia seu guarentare.
29 Quando stipulatio inutilis interponiẽ super aliquo facto nõ tẽdente sui natura in speciem alicuius ꝯtractus tunc qꝛ stipulatio peccat in forma ꝛ agiẽ de obli. contrahenda si non valet qđ ago vt ago non valet etiã vt valere potest.
30 Quãdo in instrumento non contineẽ mutuum esse contractum sed sola confessio mutui tunc non potest agi ex instrumẽto. i. ex contractu mutui nec ex stipulatione.
31 Si statutũ disponat qđ instrumẽta guarẽtigiata mittanẽ executioni an mitteẽ instrumentũ mutui in quo nõ contineẽ mutuum esse contractũ sed sola confessio mutui.
32 Si contractus principalis in instrumẽto nõ tenet nec etiã preceptum guarentigie in eo oppositum.

Si quis ita. Iste. §. erit valde notabilis vt ex. j. dicẽdis apparebit. h. d. fꝫ Bar. sufficit quo ad obligationẽ ꝯsensum colligi ex verbis per interpretationẽ, secus si ex signis ꝛ actibus percipiaẽ. istud summariũ Bart. est defectiuũ, qꝛ nõ ꝯprehendit totũ tex. ꝛ ideo ꝯplectendo totũ text. ego summo sic. In stipulatione sufficit ꝯsensum colligi per interpretationẽ ex verbis, secus si ex signis colligaẽ. Item ex stipulatiõe inutili nõ oritur etiã naturalis obligatio, ideo nec fideiussor accedere põt. h. d. totꝰ iste. §. Et diuide istũ tex. ĩ quatuor partes. In prima poniẽ dictum affirmatiuũ. In. ij. poniẽ dictum negatiuum. In. iij. declaratur illud secundũ dictum negatiuum. In. iiij. ponitur illatio ex eo. ij. ibi: ꝯtra si sine verbis. iij. ibi: non
1 tantum aũt ciuiliter. iiij. ibi: ꝛ ideo. ¶ † Nota pͥmo ex isto tex. ꝙ in stipulatione requirẽte verba pro forma, sufficit sensuꝫ verborum colligi per interpretationẽ, qñ talia verba respõsionis possunt declarari per interrogationẽ precedentẽ, cũ respõsio intelligatur ſm interrogationẽ p̄cedentẽ. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interroga. act. §. p̄terea. inst. de inuti. stip. prout accidit in isto. text. in illis verbis: qdni importãt eũ cur nõ: ꝛ sic hñt quandã affirmatiuã, ac si diceret nulla causa est quare tibi nõ debeam ꝓmittere, secus aũt esset qñ verba nõ essent ad hoc apta, prout dicit glo. solẽnis in. §. sed hec solẽnia. insti. de v̄bo obliga. lꝫ contrariũ videatur tenere gl. in. l. si quis in fundi vocabulo. in princ. de lega. j. vbi testator dixit quod legando bouem volebat intelligere de equo: valet legatũ de equo quomodo iste gl. concordẽtur dixi ibi. in. d. l. si quis in fundi vocabulo. ideo nõ aliter
2 repeto hic. ¶ † Scđo no. ex hoc tex. qđ responsio q̃ nõ est formaliter cõformis interrogationi nisi mediante interpretatione tñ valet, ꝛ ita limitatur. §. sequẽs. et regula. §. p̄terea. insti. de inuti. stipu. vbi diciẽ ꝙ respõsio debet esse conformis interrogationi.
3 ¶ † Tertio noᵃ. in ver. cõtra. qđ ad validitatẽ stipulationis nõ sufficit cõsensum respõsionis percipi signis siuel actibꝰ, qꝛ stipulatio debet fieri vtroqꝫ loquente, vt dicit text. in princi. huius. l.
4 ¶ † Quarto no. ꝙ formam datã a iure in stipulatiõe partes nõ possunt immutare, ꝛ ita ad hoc istũ tex. alle. Bar. i. l. ius publicũ. circa pͥn. ff. de pac. Et per hoc inferẽ, qđ si partes dicant stipulationẽ non factã velle haberi pro facta, dico qđ per hoc nõ posset agi ex stipulatiõe, fꝫ Ang. ꝛ Roder. in. l. quicquid astringẽde. j. eo. vbi per hoc subdũt qđ instrumentũ extendendũ ad cõsiliũ sapientis non põt extendi cum stipulatione que requirit formã
5 verborum, idẽ volũt canoniste in. c. pe. de iureiurã. ¶ † Quinto diligẽter no. ibi, nec naturaliter: qđ stipulatio inutilis nõ vꝫ etiã vt pactũ nudum, cũ ex ea nõ oriaẽ etiã naturalis obligatio, que oritur ex pacto nudo. l. in his. §. imperator. ff. de solu. l. j. in pͥn. ff. de pact. ꝛ ratio est qꝛ formalis solennitas stipulationis requirit verba ex vtraqꝫ parte, vt hac. l. in prin. ergo cũ deficiat forma q̃ dat esse rei. l. iul. §. sed ꝛ si quis. ff. ad exhibẽ. ꝛ per ꝯñs actus red-

a ¶ Tertio not. ꝛc. vide Spec. in ti. de respõ. col. j. ver. secus.

b ¶ Circa istã pͥmã ꝛc. Ad hec vide si faciunt q̃ dicit Feli. i c. cum vene. colũ. xiij. ꝛ seq. de excep.

ditur nullus. ita Bar. in. l. si quis pro eo. in pͥn. in. viij. q. ff. de fideius. qꝛ tũc lex videẽ resistere ipsi principio et per ꝯñs impedire ortũ obligationis. l. si nõ sortẽ. in prin. ff. de cõdi. inde. Et declarat Bar. in. l. cum lex. in prin. ff. de fideiusso. ꝛ si dicatur que vtilitas est qđ nõ oriaẽ etiã naturalis obligatio, dic ꝙ vtilitas est in promptu, qꝛ si virtute talis obligatiõis solueret, posset indistincte repetere solutũ, qꝛ est oĩ iure indebituꝫ. l. j. cũ gl. ff. de condi. indebi. intellige scđm cõiter scribẽtes qñ constat partes animo constituende stipulationis promisisse alias stipulatio que nõ vꝫ vt stipulatio: valeret vt pactũ nudũ iuxta gl. in. l. iurisgen. §. igitur nuda. ff. de pac. ratio qꝛ actus agẽtium non operantur vltra
6 eorum voluntatem. l. non oĩs. ff. si cer. pe. ¶ † Sexto no. ex eodẽ tex. qđ vbi agitur de obligatione ꝯtrahenda, si nõ vꝫ qđ ago vt ago, nõ valet etiam vt valere põt. facit. l. j. §. eum qui. cũ glo. ff. de cõst. pecu. ratio est propter defectum forme, de quo statim diceẽ
7 infra. ¶ † Septimo no. in versic. ꝛ ideo ꝙ obligatio fideiussoria non potest stare sine principali, quãdo nõ subest nec ciuilis nec naturalis obligatio, quia fideiussio est accessoria ꝛ nõ potest stare sine principali. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ff. đ fideius. intellige sane ꝙ requiritur obligatio naturalis vel ciuilis vt fideiussoria obligatio teneat adde ꝙ etiã sufficit officiuꝫ iudicis qđ licet nullam presupponat obligationẽ. l. qui per collusionẽ. ff. de act. emp. tñ presupponit quasi obligationẽ seu quasi debitum. l. cum quis. §. si quis pro reo. ff. de solu. siue sit officium iud. nobile siue mercenarium potest accedere fideiussor, declarat Bar. in. l.
8 marcellus. ff. de fideiusso. ¶ † Ultimo no. ex hoc text. qđ lꝫ quis annuat capite ꝛ sic signis, ꝛ ꝯsequenter lꝫ tacite consentiat, vt dicam in gl. ꝛ lꝫ det fideiussorẽ ꝛ sic etiã isto scđo modo videaẽ consentire, et sic videatur esse duplex ꝯsensus, adhuc non oritur naturalis obligatio nec vꝫ datio fideiussoria, ita est tex. no. hic, per rationem predictã, qꝛ actus peccat in forma: ꝛ sic duo vincula nõ plus operãtur q̃ vnum, ꝛ sic limita regulam qđ duo vincula ꝛc. auẽ. itaqꝫ. C. cõia de succes. c. inter corporalia. de trãsla. episco. et gl. in. c. j. de trenga ꝛ pace. qꝛ non habet locum qñ actus peccat in forma. ¶ Expeditis notabilibus anteq̃ veniã ad glo. sequendo semper ordinem Bart. iste tex. inducitur per Bart. ad duas not. q. post Pet. de bellaperti. prima est, pone interrogo testatorẽ an velit relinquere bona tali: ꝛ testator respõdet, cui alij quã sibi vellem relinquere: ꝛ per hoc decidit Bar. qđ velit illi dimittere, per istum tex. quem inducit fortius, quod si in stipulatiõe: ꝛ sic in cõtractu stricti iuris inducit dispositionẽ, vt hic: et fortius debet in testamẽtis, cum in eis fiat plenior interpretatio: vt in. l.
b in testamentis. ff. de regu. iur. ¶ Circa istã primamᵇ deci. Bart. que est bene notabilis, scribentes nihil addunt, qđ est mirandũ, Pau. de ca. limitat quod esset graui infirmitate grauatꝰ: et ille interrogatus esset submissus ab illo, per id qđ decidit Jo. an. in addi. ad. Spec. in ti. de test. ꝛc. de cuius decisione tetigi in. l. iubemus. C. de test. tu autem aduerte licet scribentes nihil addãt decisioni Bar. quod si Bart. loqueretur in fideicommisso particulari res esset planior ꝛ sine dubio: quia legata ꝛ fideicõmissa possunt relinqui solo nutu. l. nutu. ff. de lega. iij. ꝛ l. ꝛ in episto. C. de fideicõmis. vnde Bart. loquitur aut in fideicommisso vniuersali: patet: quia fuit ille interrogatus an vellet relinquere bona sua:
9 pondera bona sua: ergo erat fideicommissum vniuersale † ꝙ nõ potest relinqui solo nutu ꝓut declarat Ang. in. d. l. ꝛ in epistola. C. de fideicommissis. quia in fideicõmisso vniuersali consistit totum pondus totius successionis: ita Bal. in. l. iubemꝰ. in. j. opp. C. de testa. aut loquitur in institutione: eo quia verbũ relinquo: adiectum vniuersitati bonorum importat institutionem, ſm gl. in. l. his verbis in princi. ff. de heredi. institu. ꝛ vtroqꝫ modo apparet nihil facere ad propositum. tex. in. l. p. amphilo. §. propositum allegatum per Bart. quia ille text. loquitur in fideicommisso particulari. sed Bar. hic loquitur in fideicommisso vniuersa-
10 li aut in institutione. † Adde etiam secundo ad istam egregiam deci. Bar. illud quod alibi no. deci. Bald. in. l. ꝛ in epistola. in. ij. q. C. de fideicõ. vbi querit Bal. ego interrogaui titium an vellet bona sua relinquere vxori, ipse annuit capite quod sic, an valeat dicit ipse Bald. videtur ꝙ non, qꝛ in testamẽtis requiriẽ pro forma qđ nominetur heres a testatore. l. iubemus. C. de test. ergo non sufficit annuere signis. breuiter Bal. ibi determinat no. cõtrariũ ꝙ imo vxor habebit bona fideicõmissi q̃ veniẽtes ab intestato censetur grauari per fideicommissum restituere. Confirmo per illud qđ no. voluit Bald. ꝛ oẽs doc. in. d. l. his verbis. ad fi. principij. ff. de here. insti. qđ verbũ relinquo adiectum vniuersitati bonorũ importat institutionẽ: sed qñ nõ potest importare institutionẽ importat fideicõmissum, vt actus potius valeat q̃
11 pereat. ¶ † Tertio no. regulã Bar. qđ verba iactantia prolata a testatore testibꝰ ad hoc nõ adhibitis nõ inducũt dispositionẽ per. l. fi. vbi etiã Bar. idem no. ff. de test. Adde bonũ ꝛ not. tex. lꝫ vulgatũ in. c. cũ venissent. circa mediũ. de insti. per quem tex. no. ibi oẽs

sibi oẽs canoniste qd verba generalia prolata ad cõplacentiam
non inducũt dispositionẽ, puta si dicatur de oĩbus rebus meis
facias ad tuũ placitũ, eodẽ mõ si dicat alicui oĩa bona mea tua
sunt: talia vba nihil disponunt. gl. est. no. in. l. ij. in ver. ipsi sunt.
C. in quib. cau. colo. cen. lib. xj. Similiter si aliqs dicat de me: et
oĩbus rebus meis facias ad libitũ tuum: nõ sequit, ego dono:
ita dicit no. Ang. in. l. si cui. in prin. ff. de ser. titulo gñali. Item
per illũ tex. in. d. c. cũ venissent. circa mediũ decidit Lud. ro. no.
in repe. rub. ff. de arbi. iiij. col. pone, in p̃sentia testiũ tu petis a
me qd donẽ tibi istũ librũ: ꝛ ego respõdeo, nõ tm̃ istum librũ: sz
oĩa q̃ habeo in isto mũdo: pro istis verbis nõ inducitur aliqua
donatio ꝛ nõ potes petere illũ librũ: qꝛ sunt vba iactãtia: ꝛ illã
decisi. Ro. refert ꝛ sequit Alex. in. l. ita stipulatus. in. ij. col. j. eo.
Cõtra predicta videt esse tex. in. c. cũ iuramẽto. d̃ homi. vbi est
tex. valde no. qd si ꝓmitto quicqd postulaueris vz promissio: ꝛ
teneris vigore ꝓmisi nisi peteres aliqd turpe vel inhonestũ, et
ideo querit ibi tex. nã herodes promisit puelle saltatrici dare
quicqd vellet cũ iuramento: ꝛ ita notant illũ text. canoniste: re
spondeo qd ille text. loquit qñ promissio erat deliberate facta
verbis obligatorijs nõ aũt erãt verba generalia ꝛ iactãtia: ita
dicit Alex. in. d. l. si ita stipulat⁹. in. ij. col. j. e. Scdo iste tex. indu
cit p Bar. ad aliã. q. in qua nihil est addẽdũ. Expeditis textua
12 libus capio gl. in v̀. annuisset ꝛc. ¶ † In ea. gl. ibi humeris vel
capite istã gl. p singulari no. Ange. hic i fi. qd caput inclinãdo
versus pectus ꝛ humeros dicit quis annuere ꝛ sic affirmare, ꝛ
ideo in ꝯtractibus iurisgentiũ qui solo cõsensu fiũt annuendo
capite vel astringẽdo humeros diceret affirmare: ꝛ sic obliga-
ri, p. l. si stipuler. §. si. j. e. Istd idẽ ꝙ dicit hec gl. dicit. gl. in. l. itẽ
qꝛ. in prin. ff. de pac. Tũ aduerte, ꝙ illd qd dicũt iste gl. d̃ capite
qd inclinãdo caput dicat quis annuere seu consentire, est bene
dictũ: sed illud qd dicũt iste glo. qd eodẽ mõ astringẽdo hume
ros, est male dictũ s̃m Imo. qꝛ vt docet experiẽtia rerũ magi-
stra. c. quã sit. in p̀n. de elec. in. vj. stringẽdo humeros videt po-
tius qs facere actũ dubitatiuũ quã affirmatiuũ: tñ aduerte qd
illud idẽ qd dicunt iste gl. dicit expresse Bar. alibi. in. l. nutu. in
prin. ff. de lega. iij. ꝙ notarius debet scribere ꝙ consensit strin
gendo humeros: sed dicat Bar. quid velit non credo esse vex.
¶ Capio aliam gl. in ver. sed nec naturaliter. Circa doc. Bar.
adde dum in prin. dicit quod quando expresse fuit actuz quod
actus valeat quocũqꝫ modo potest: tũc non est dubium qd va
lebit: qꝛ fuit expressum qd valeat quocunqꝫ modo potest. l. j. ff.
13 de iure codicil.. ꝛ. l. fi. C. de codi. ꝛ gl. hic. † Cõtra istud fortiter
videt facere tex. in. c. j. in v̀si. sub ea etiam forma, de postula. p̀la.
in. vj. vbi est text. quod si aliqs dicat eligo vel postulo eo modo
quo melius ꝛ validi⁹ fieri poterit. dicit ibi text. quod nullo mõ
vz ꝛ nihil vz: naz postulatio ꝛ electio differũt nã eligũtur digni
ꝛ postulant indigni. Semi. ibi. Inno. sentiẽs forte difficultatẽ
no. ex tex. no. ꝙ qñ actus debet fieri sub certa forma si peccat in
forma nihil operat illa clausula si nõ vz qd ago vt ago valeat vt
valere possit: ita Semi. no. ex tex. sed istd no. est falsum ꝛ ꝯ iura
q̃ allegat Bar. hic: nã in testamẽto est tradita forma ꝙ fiat co
rã septẽ testib⁹, sed si testator ponat illã clausulã si nõ vz qd ago
vt ago ꝛc. tũc vz iure codicillox. l. fin. C. de codi. ꝛ. l. j. ff. eo. ergo
ꝯ dictũ Semi. ꝙ vbi requirit certa forma lz non adhibeat, tñ
talis clausula operat. Ego aliter respõdeo ad illũ tex. limitãdo
primũ mẽbrũ Bar. ꝛ dico ꝙ ideo ibi si dico eligo postulandũ ꝛ
postulo eligendũ: ꝛ volo valere oĩ modo quo possum non tñ vz
illa clausula nihil operat qꝛ lex ꝛ expsse resistit tali clausule, qꝛ
est in materia nõ depẽdẽte a volũtate aut dispositiõe faciẽtis
14 actũ. ¶ † Scdo adde inquãtũ Bart. tenet ꝙ qñ inter illud ꝙ
agit ꝛ illud qd poterat agi nõ est differẽtia in mõ nec in forma
ꝯstituẽdi sz in ꝯmodo ꝛ in vtilitate: tũc si nõ vz ꝙ ago vt ago vz
vt valere põt. ita intelligit. l. si tã angusti. de serui. ꝛ. l. via. in p̀n.
ff. de ser. rust. p̀di. Raph. cu. hic dicit, qd ratio ꝓprie illius tex.
est, qꝛ sub seruitute vie que est amplior continet seruitus itine-
ris q̃ est minor. tex. est in. l. j. ff. de serui. rust. pred. inst. d̃ serui. in
prin. ꝛ ibi glo. declarat, quia sub seruitute vie continetur serui
tus itineris, ꝛ refert dicere ita Bal. in. l. nõ codicillũ. C. de test.
Tu ꝯfirma istam. so. vltra eos per tex. in. §. si stipulãti. j. e. l. vbi
si stipulor. xx. et ꝓmittis mihi tm̃ decem, nõ vz stipulatio in. xx.
valet tñ in. x. qꝛ in maiori summa continet minor, eodem modo
cũ in seruitute vie contineatur seruitus itineris, si nõ vz consti
tutio vt seruitus vie, vz vt seruitus itineris q̃ sub ea continet: ꝛ
sic eo modo quo põt. Alio modo dicũt ad illã. l. si tam angusti.
sed in alio ꝓposito Ioã. de imo. in. l. qui rome. §. duo fratres. in
vij. col. ff. de v̀b. obli. ꝛ ibi Alex. in. v. char. quod in illo tex. illud
ibi ꝓcedat ratione demõstrationis sibi facte in presentia, ꝓut
expresse dicit ibi tex. in ver. demõstratiõe facta, ibi appellatio-
ne vie venit seruitus itineris: eo qꝛ locus vie fuit ibi ad oculuz
demõstratus, ibi in tex. demonstratione facta: certe per talem
demonstrationẽ ad oculũ percipitur ꝙ intẽtio partiũ fuit non
cõstituere viã sed seruitutem que cadere poterat, cõfirmo per
illud qd vult glo. no singu. in. l. que extrinsecus. j. eo. vbi sing. te
net gl. ꝙ si dico ꝓmittis mihi istum bouem demonstratione fa
cta lz sit equus: tñ vz stipulatio de equo ꝓpter demõstrationẽ:
qꝛ qñ res demonstrat ad oculũ attendimus verbox significa-
tum, in illo ergo tex. l. si tam angusti. est domonstratio q̃ impor
tat mysteriũ: iste intellectus lz prima fronte peregrinus ꝛ not.
cõfirmatus. vt. s̃. mihi non placet, per tex. in. l. via. in prin. ff. de
ser. rust. pred. allegata per Bar. vbi de demonstratione verbũ
nullũ, tamen iurisconsultus ponit ibi regulam si constituatur
locus vie ꝛ nõ sit tãte latitudinis, tñ vz vt iter, ꝛ sic vt valere po
test, ꝛ sic vt seruit⁹ itineris. ¶ Tertio adde inquantũ Bart. in
his que depẽdent a volũtate vnius vt sunt vltime voluntates
que dependent a volũtate ꝛ dispositione solius testatoris facit
differentiã, aut agit de dispositione totali, et tunc si non vz qd
ago vt ago nõ vz vt valere põt. l. nõ codicillũ. C. de testa. allega
ta p Bar. ꝛc. aut agitur de parte illius ꝛ tũc secus per. l. filiusfa.
§. vt quis heredẽ. ff. de leg. j. l. sceuola. ff. ad trebel. l. verbis ciui
libus. in. gl. de vulga. Aduerte ne Barto. te decipiat quia iura
que alleg. Bar. in. ij. casu qñ agit de parte vident loqui qñ agit
de totali dispositiõe hoc est de totali hereditate, qꝛ in substitu
tionibus vel directis vel fideicõmissarijs cum dicãtur secunde
institutiones. l. rõne. §. ceteris. ff. ad. l. falci. agitur de totali suc-
cessione bonorum testatoris: ꝛ sic verba que dicit Bar. in. ij. di-
spositione ꝯfundunt q̃ dicunt in prima: ergo intellige mentem
Bar. esse, qd autem agitur de totali dispositione. i. de totali va
liditate totius testamẽti: nã in. ll. allegatis scdo casu nõ agitur
de totali validitate testamẽti: nã in. l. sceuo. agitur de substitu
tione pupillari a qua non pendet validitas totius testamenti:
similiter in substitutionib⁹ directis vel fideicõmissarijs nõ pẽ-
det tota validitas. testamẽti: licet aptitudine possit agi de tota
hereditate: qꝛ tota hereditas posset deuenire ad substitutos
aptitudine per testamẽtũ. l. ꝓxime. ff. de his q̃ in test. delentur.
15 ¶ † Scdo aduerte inquantũ Bar. facit differentiã in depẽdẽ-
tibus a volũtate vnius, qd aut agitur de totali dispositiõe aut
de parte, prima fronte ista differẽtia reddit inepta: nec videtur
esse bona cũ tria regula sit in oppositũ, qd bonum est argumen
tũ de toto ad partẽ ꝛ ecõtra qñ nõ datur efficax ratio diuersita
tis. l. que de tota. ff. de reivendi. l. qui sit. in prin. vbi glo. allegat
infinitas concordan. ff. de vsuris. c. pastoralis. in prin. de offi. de
lega. Et propterea Rapha. cuma. in. l. verbis ciuilibus. in. iij.
colũ. ff. de vulg. ꝛ pn. dixit, qd doc. Bar. in hoc nõ habet rõnez
diuersitatis. Idẽ Cuma. hic dicit, qd ista differẽtia iter totalẽ
dispositionẽ ꝛ partẽ est truffa: sed Pau. de ca. dicit quod ideo
Raph. reputat truffam: qꝛ nõ gustauit medullã isti⁹ doctrine.
Dic ergo, ꝙ vra ratio diuersitatis est iter istos duos casus, s̃z
Ange. Imo. ꝛ Pau. de ca. hic: qꝛ in p̀mo casu Bar. qñ testamẽ
tum non põt valere vt testamentũ: quia nõ erant adhibiti nisi
quinqꝫ testes si valeret vt codicillus ꝓut valere posset trãsiret
in speciẽ oĩo diuersam: secus est qñ directa substitutio que nõ
valere põt iure directo transit ad obliquã tunc non transit ad
diuersam speciẽ: qꝛ ambe sunt substitutiones, ergo in illa par-
te substitutio q̃ nõ potest valere iure directe substitutionis va
let iure fideicõmissarie prout potest. Confirmo istam rationez
diuersitatis vltra eos dupliciter: primo, qꝛ nos habemus qd si
testator fecit testamẽtũ in scriptis deinde pone ꝙ nõ pfecte scz
corã septẽ testibus qꝛ nõ apposuit solẽnitates requisitas sic nõ
valet testamẽtũ in scriptis an valebit vt testamentũ nũcupati
uum et sic eo modo quo valere põt, certe qd sic, qꝛ nõ sit trãsit⁹
de vna specie ad aliã sine situ valde diuersam. Ita firmant Cy.
Albe. de ro. ꝛ oẽs Moderniores in. l. hac ꝯsultissima. §. per nũ
cupationẽ. C. de test. Bar. i. l. fi. ad fi. ff. de iur. cod. Ang. ꝛ Imo.
in. l. j. §. si autẽ. §. de here. inst. Raph. cu. in. l. heredes palã. i p̀n.
ff. de testa. ꝛ ita no. limit. Bar. hic. Scdo ꝯfirmo istã rõnem ꝛ per
regulam vulgatã, qꝛ in habentibus symbolũ seu similitudinez
facilis est trãsitus. l. in rẽ. §. itẽ quecũqꝫ. ff. de rei vẽ. cũ vulgari-
bus. Aduerte tñ dum Bar. fundat doc. suam. in. d. l. non codi-
cillum. C. de testa. ille tex. nõ videtur bene allegari p Bar. imo
nihil facit in ꝓposito: qꝛ ibi non potuit valere eo mõ quo age-
batur nec alio, ibi eñ nõ potuit valere vt testamẽtũ vt agebat
ꝓpter defectũ forme: qꝛ ibi institutio et exheredatio fuit facta
corã quinqꝫ testib⁹ tm̃, cũ in testamẽto ꝓ forma requirant septẽ.
d. l. hac ꝯsultissima. in. p̀n. nec etiã potuit valere vt codicill⁹ ex
defectu materie: qꝛ ibi institutio directa ꝛ exheredatio q̃ nõ
possũt fieri i codicillis. l. ij. C. de codi. §. pe. inst. de codi. ꝛ sic ibi
fuit defect⁹ forme in eo qd agebat ꝛ etiã in eo ꝙ agi potuisset,
nimix ergo si ibi neutro mõ vz, ꝛ lz al's substitutio directa fctã
in ipsis codicillis ꝓpter qualitatẽ codicillox obliquetur vt va
leat iure fideicõmissi. l. sceuola. ff. ad treb. tñ istud ibi nullo mo-

do pōt cadere respectu exheredationis nec respectu institutionis directe. ¶ Circa illud qḋ secūdo tenet Bar. q̄ in dependētibus volūtate vnius, si agitur de parte puta de aliqua substitutione, si nō valet eo modo quo agitur vz eo modo quo valere potest ¶ Cōtra istā conclusionē Bar. in hoc fortiter stringit tex. in. l. si seruus legat⁹. §. si seruus alienus. ff. de lega. j. vbi si testator in testamēto legat libertatē seruo alieno nō potest relinquere directo sed p̄ fideicōmissuz. Pone quod legat directo, dicit ibi tex. qḋ legatum relictum seruo directo non vz ex iure fideicōmissi, ergo ibi nō agiẛ de totali dispositiōe sed de particulari ⁊ sic de parte: scz de legato libertatis: tamē si nō vz eo modo quo agiẛ non valebit vt valere potest, ⁊ ita tenet gl. in. l. seruo. C. de testa. ma. ⁊ illū tex. alle. Alex. hic nō directo ɔtra Bar. sed ɔtra gl. in. d. l. verbis ciuilibus. vbi idem Alex. alle. illum tex. ⁊ idem Alex. in. l. cēturio. in. xxxiij. col. ff. de vulga. ⁊ pup. ⁊ ille tex. non solū facit ɔtra gl. sed contra Bar. hic, ⁊ dicit qḋ ad illū tex. nūq̄ vidit bonū responsum. adde qḋ lz ipse vbiq̄ sibi ascribat illos tex. qḋ ista iura originaliter contra doc. Bart. hic allegauit. d. Mathe. in no. cxl. q̄ incipit nota vnā doc. singularem. vbi dicit qḋ ista doc. Bar. hic est falsa. q̄ est ɔtra tex. expressum. in. d. l. si seruus. §. si alien⁹. Vltra eos stringe fortius illū tex. cōtra doc. Bar. nam ibi ille tex. loquitur in legato libertatis multū fauorabili, q̄ libertas dicẛ pia causa, ⁊ ideo legatuz libertatis dicitur ad piam cām. tex. est melior de iure. in. l. j. §. finautem in verbo ad hanc pietatis rationem. ⁊ ibi Bal. C. de cōmuni ser. ma.
16 Idem not. Bar. † qḋ bonū est argumentū de libertate ad piā cām. in. l. proxime. §. j. per illum tex. ff. de his q̄ in testa. delen. et idē Bar. in. l. si vnus. C. de test. ⁊ tamen in legato particulari fauore libertatis que est ita fauorabilis, dispositio libertatis vz etiam iure fideicōmissi vt valere potest: ⁊ ad hoc do tibi tex. in l. generaliter. §. si qs seruo pignorato. ff. de fideicō. liber. vbi est formalis tex. sed defendēdo Bart. respondeo nota ad. d. l. si seruus legatus. §. si alienus seruus. qḋ ibi testator seruo alieno legauit libertatē directo ⁊ vlterius illum seruum legauit alteri ita expresse dicit ibi tex. ibi ergo legatū libertatis relictum directo nō pōt valere iure fideicommissi, eo q̄ ille seruus erat expresse legatus alteri: quo casu non potest illud priuilegiū libertatis ita intelligi in detrimentū tertij. l. ij. §. merito. ⁊. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec auus. C. de emanci. libe. Itē quia testator ibi expresse legauit alteri tertio illud legatū expressum facit cessare illam tacitā dispositionē iuris, quia expressum facit cessare tacitū. l. cum ex filio. §. j. ⁊ ibi Bar. no. ff. de vulga. ⁊ pup. ¶ Scdo ɔtra istā doc. Bar. facit alius tex. no. in. l. tutores. §. j. ff. de admi. tu. vbi est tex. egregius. qḋ si pater in testamēto dedit curatores filijs suis pupillis, hic agiẛ ō parte. s. de datione tutele et nō de totali dispositione, talis dispositio q̄ nō vz in vim curationis nō vz etiā in vim dationis tutorū: ⁊ sic eo modo quo valere pōt, ⁊ tū ibi agitur de dispositiōe particulari, ergo ꝯ Bart. ibi no. dicit qḋ illud qḋ ibi agebatur. s. datio curatoris: habebat se ad min⁹ ad officiū tutoris, ideo in eo qḋ est minus non potest ɔtinere illud quod est plus: hinc est qḋ secus est ecōtra q̄ si nominarenẛ tutores qui deberent esse curatores exponereẛ pro curatoribus. text. habes not. in. l. pater seuerinam. §. conditionē verba. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ ita habes nota. limitare doc. Bar. hic: tu aūt cōtra illā solu. Bar. videas tex. in. §. j. ⁊ ibi gl. in vbo ad curationē. in auẛ. vt hi qui obligares habere phi. mino. colla. vj. ¶ Declarata theorica Bart. in isto mēbro reducam⁹ nūc eā ad practicam. Per istā doc. Bar. videtur confundi: et dubito multū, illud quod signanter decidit Pau. de cast. in. l. pxime. ff. de his q̄ in testa. delen. in. q. nota. quā dicit se illis diebus habuisse de facto et sup ea fuisse in-
17 terrogatū. † Euenit casus conuocatis. vij. testibus et rogatis: notarius scripsit testamētū hoc modo, titius sanus mēte licet corpore grauatus: in his scriptis fecit suū testamētum nuncupatiuū ⁊c. sed tamen non reperitur institutio: nunquid valebit vt codicill⁹, ⁊ ibi decidit qḋ nō, ⁊ ad hoc dicit facere gl. in. l. j. ff. de testa. p quam decidit ibi Bal. saluari testamentum notarij. de ista. q. Pau. ⁊ Bal. feci mentionem in rub. ff. de leg. j. sed nō feci mentionem de Bar. hic: et licet ibi sim secutus decisionem Pau. de cast. tamen videẛ mihi q̄ ista decisio confundatur per doc. Bar. hic, qḋ in. q. Pau. agitur de validitate totalis dispositionis licet non agaẛ de totali hereditate. ⁊ Bar. hic concludit quod in vltimis voluntatibus que dependent a voluntate vnius si agaẛ de totali dispositione testamēti si non valet vt testamentū non valebit vt codicillus: vt vult Bart. hic, ⁊ sic ista doct. Bar. videtur mihi stringere contra deci. Pau. de ca. Secundo vltra doct. Bar. q̄ fieret transitus in speciem diuersam de testamēto ad codicillos: ista rō militat directe ɔtra decisio-
18 nem Pau. de cast. ¶ † Secundo p istam doct. Barto. videtur confundi illud qḋ alibi singulariter tenet; ⁊ sequiẛ Alexā. in. l.

stipulatio hoc modo ɔcepta in. ix. col. ꝟ. eo. vbi tenet, q̄ si aliqs donat bona sua post mortē suam alicui quamuis ista videatur esse donatio cā mortis: quia vbicunq̄ in donatione fit mentio mortis censetur donatio cā mortis. l. seia. §. fin. vbi glo. ff. de donatio. cā mortis. ⁊ ibi gl. ordina. late scribentes. in. l. que dotis. ff. solu. matrimo. vbi aliqādo ponam: nam in donatione causa mortis requirunẛ quinq̄ testes. l. fi. C. de codicil. l. fi. C. ō dona. causa mortis. nā si non valet vt donatio causa mortis valebit vt inter viuos: q̄ certe secundum eum valebit eo modo quo valere potest: ⁊ sic vt donatio inter viuos, presertim q̄ mentio mortis non repugnat quin valeat cā donationis inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de dona. causa mortis. l. cū marit⁹. §. j. ff. de pac. do. tamē sustinendo Alex. respōde dupliciter. primo, quod iste due species nō sunt omnino ⁊ penit⁹ diuerse species: imo ambe appellanẛ donationes: ⁊ sic non fit transitus ad diuersam speciem. Hinc est quod Alexā. hic, allegat pro sua decisione id qḋ tenēt Cy. ⁊ alij. in. d. l. hac ɔsultissima. C. de test. vel aliter potes dicere, qḋ ibi non sumus in actu dependente omnino a voluntate vnius vt sunt vltime voluntates q̄ possunt fieri absenti: sz donatio nō potest fieri absenti. l. absenti. in princi. ff. de do. ⁊ gl. in. l. cum pater. §. meuio. ff. de lega. iij. vbi est gl. singularis qḋ etiā in donatione causa mortis requiritur stipulatio vel pactū
19 ⁊ isto modo remanet enucleata ista doc. Bar. ¶ † Quarto pncipaliter adde inquantū Bart. concludit quod in his que dependent ex volūtate duorū: vbi agitur de obligatione contrahenda si non valet qḋ ago vt ago ⁊c. non valet etiam vt valere potest. ad hoc alleg. Bar. istū tex. ⁊ tex. in. l. j. in. §. eum qui. ff. de constitu. pecu. respondera: q̄ dictum doctoris debet intelligi secundū. ll. quas allegat, vt per. Bart. in. l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de libe. lega. ergo intelligendo Bar. secundum istas. ll. quas alegat pōdera, q̄ Bar. loquitur siue sit defectus in forma, prout proprie loquiẛ iste tex. siue sit in materia, prout loquiẛ text. in. d. l. j. §. eū qui. licet posses dicere qḋ etiam ibi sit defectus in forma stipulationis Adde in primis qḋ istud mēbruz Bar. reprobat. Abb. in. c. cū sup abbatia. in vlt. col. de off. delega. vbi etiam est tex. loquens de ista materia, si nō valet qḋ ago vt ago ⁊c. p tex. in. c. vnico post medium. de despō. impube. in. vj. vbi est tex. multū no. in propo. Pone duo impuberes cōtrahūt ad inuicē per verba de presenti: querit ibi tex. nunquid id quod non pōt valere vt de presenti, valebit vt de futuro: ⁊ sic vt spōsalia. ⁊ dicit tex. qḋ sic: ecce qḋ ibi agiẛ de voluntate duorum ⁊ de obligatione ɔtrahenda: ⁊ sic patet contra Bar. qḋ id qḋ non valet vt ago valet vt valere potest: ideo Hemi. in. d. c. j. de despōsa. impu. in. vj. ppendens de ista difficultate, q̄ ibi late examinat istā materiā, dicit quod istud est inductum fauore matrimonij sed respōdeo aliter defendēdo Bar. qḋ ille tex. pprie loquiẛ quādo est defectus in causa efficiēte hoc est in ipsis personis. i. impuberibus, quo casu ille text. concordat cū eo qḋ dicit Bar. ꝟ. in vltimo mēbro qñ est defectus in cā efficiēte si nō valet qḋ ago vt ago vz vt valere pōt, ⁊ sic ibi ē tex. p illo mēbro vltimo Bar. ⁊ non ꝯ Bar. Aduerte etiā inquantū Bart. sentit qḋ qñ est defectus in materia si nō vz qḋ ago vt ago nō vz etiā vt valere pōt: ita sentit allegādo. d. l. j. §. eū qui. tū Bart. hic nō aperit breuiter in hoc posset teneri contrariū, ⁊ isto mō posset limitari doc. Bar. hic, q̄ Bar. expresse nō dicit cōtrariū qñ est defectus in materia si nō valet eo modo quo agiẛ vz eo modo quo valere pōt, put affirmat do. Ant. in. d. c. cū super abbatia. pro quo facit bene tex. in. l. si diuortio. ꝟ. eo. vbi pmissio facta ex causa dotis que nō potuit valere eo modo quo agebatur vz eo modo quo pōt. s. vt donatio, ad idem qḋ vult gl. no. ⁊ singu. in l. hactenus. §. j. ff. de cōsti. pec. vbi cōstitutum quod est nullū ex defectu materie quia debitum non precedebat vz vt donatio: sequitur Bal. in rub. C. de ɔsti. pecu. in. ij. col. est verū qḋ Joā. fab. in. §. de cōstituta. institu. de act. fuit in vna noua opi. cōtra gl. in. l. hactenus. §. j. qḋ qui promittit scienter indebitum videẛ donari. l. j. de ɔdi. inde. ⁊ ideo dicit ipse Joā. fab. q̄ istud habet locū in principali cōtractu non aūt in accessorio sicut in constituto in quo nunquā presumiẛ donare: vt dixi in. d. §. de cōstituta. Tertio facit glo. nota. in. l. iij. in princi. quā Barto. ibi et alij ad hoc no. ff. de acquir. pos. vbi si ego ingredior fundū credēs meum: ⁊ a me possessum aio retinendi possessionē pone qḋ non sit meus ⁊ valebit ille actus eo modo quo potest: pro illa gl. adde tex. valde sing. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mādauit. ff. de acquirē. here. vbi est. tex. valde sing. quod pater qui credebat filium adiuisse hereditatem sibi delatam: et non potest nisi mediante iussu ⁊ pater ratificauit et non potuit an illa ratificatio que non valet vt ratificatio an valebit vt mandatū, ⁊ ibi habetur qḋ sic, ⁊ illum tex. ad hoc alibi repu. singu. Are. in. l. lega
20 ta inutiliter. §. j. ff. de leg. j. ¶ † Adde nūc circa istud membruz Bart. quādo agitur de obligatione contrahenda scōm eum si non valet

a ℂ Ultimo dũ Bar.ⁿc. Aduerte duz dicit ꝙ defect⁹ i pso na nõ vitiat q: vĩ ꝙ sit maior defect⁹ꝙ̃ forme nã pmo de psonis q̃rẽdũ est. vt in l. si quera-mus. ff. de testa. c. ad dissoluẽdũ. de despon. ipu. cũ si. ƺ intellige de defectu pso ne puta dã di circa mi-litiaƺ q tñ ẽ habilẽ ad pa ciscendũ et vẽdẽdũ mi litiã lƺ non ad exercen dũ vt i. l. al-leg. p gl. in ṽbo. plƺ in l. multũ in-terest. j. e. ti.

b ℂ Expedi ta ⁊c. Ad-uerte vt plu ra scias qđ cum audirẽ istũ. §. a quo dã celeber-rimo docto re sup ista materia di dici posse fie ri bimẽbrẽ distictionẽ. p̃rio q̃ aut intẽtio agẽ tiũ est circa vnum actũ a p̃cise et spe-cialiẽ. ⁊ tũc si nõ vƺ qđ agiẽ vt agiẽ non vƺ etiã vt valere po test propter regulã act⁹ agẽtiũ ⁊c. l. nõ õis. cũ si. ff. si cer. pe. c. õ cetero. õ rescrip. et c. si cũ essẽ. õ simo. cuƺ si. Aut nõ est p̃cisa volũ-tas ad vnũ actum tñ ⁊ tũc vƺ vt va lere põt: et ista distin-ctio videẽ sa pere verita tẽ si bñ ꝯside renẽ iura lo quentia de hac materia vt. l. an inuti lis. cũ si. de

non valet qđ ago non vƺ vt valere potest, in ꝯ̃trium videẽ facere tex. in. l. insulaƺ. ff. de prescrip. ver. vbi si vendo in-sulam hoc acto ꝙ des talem domum iste contractus nõ potest valere vt partes intendebãt, quia dƺ interuenire pretiũ, ergo non dicetur vẽditio: vƺ tamen vt valere po-test. ad idem tex. in. l. si olei. cum gl. C. loca. locaui fundũ p̃ro. x. cadis olei: locatio non vƺ: q: requiritur ꝙ in pecu nia numerata interueniat pensio ⁊c. ⁊ per tex. in. c. consti tutus. de relig. domi. ad ista iura respõdet Alex. hic, qđ dicta Bar. debent limitari quãdo actus non potest vale re p̃ront agitur ẽm propriam significationem vocabuli, tunc impropriaẽ vt valeat ẽm improp̃iã significationeƺ vocabuli: facit text. in. l. sed ⁊ si possessori. §. itẽ si inraue-ro. ff. de iureiuran. Sed ista respõsio si consideras bñ cõ funderet totam istam materiam, ideo responde meli⁹ se cundum Barto. ⁊ alios in. d. l. insulam. ꝙ ibi erronea de nominatio contractus non nocet quin valeat contract⁹ in sua propria specie secundum suã debitam denomina-tionem. Cõtra conclusionem Barto. etiam videtur face re tex. in. l. lucius titius cum haberet. ff. deposi. glo. in. l. j. §. eum qui. ff. de consti. pecu. opponit de illo tex. ⁊ non re spondet. sed Bar. ibi respõdet plenius, idem Bar. in. d.
21 l. lucius titius cũ haberet, plenius declarat. Item inc̃p tum. Bar. ꝙ qñ agitur de obligatione dissoluenda ⁊ ꝯse quenter ab absolutione seu liberatione que est fauorabi lior. l. arrianus. ff. de ac. ⁊ ob. facit differentiã an defectus sit in forma, ⁊ ille impedit, an in materia, et tũc sit secus. Adde qđ duplex est rõ diuersitatis inter defectuƺ in for ma ⁊ in materia, q: defectus in forma impedit ne act⁹ va leat secus in materia, ratio est q: maior est defect⁹ forme ꝙ̃ materie, q: forma est que dat esse rei. l. iulian⁹. §. sed et si qs. ff. ad exhibẽ. Scđa ratio est, q: qñ stipulatio vel ac-ceptilatio habet defectũ in forma: tunc vitium est in ipsa stipulatione vel acceptilatiõe, sed qñ est in materia: puta q: acceptilatio interponitur super obligatione iuregẽ-tium, defectus est extra ipsam rem, clarũ est ꝙ maius est vitium qđ est in seipso ꝙ̃ ꝙ est exterius in alia re. l. legẽ. C. de natu. limita istam cõclusionem Bar. ꝙ quãdo agiẽ de actu liberatorio si defectus est in materia si nõ vƺ eo modo quo agiẽ valet eo mõ quo põt ⁊c. ℂ Limita Bar. not. vt p̃cedat in actu mere liberatorio secus ergo est in trãsactione quia licet per trãsactionẽ inducaẽ liberatio a lite, tamen q: non potest fieri nisi aliquo dato vel retẽ-to. l. transactio. C. de transac. ⁊ sic transactio non est act⁹ mere liberatorius, ⁊ sic illa inutilis transactio nõ habet facere qđ act⁹ valeat p̃rout valere potest. tex. est in. l. si cã cognita: ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. C. de transactio. ⁊ text. in. l. si qs suus. ⁊ ibi Bart. ⁊ Bal. ad hoc not. C. de repudi. heredi.
22 ℂ †Ultimo dũ Bart.ᵃ in vltimo membro concludit qđ quando est defectus in causa efficiente ⁊ sic in persona si non valet quod ago vt ago: valet vt valere potest. allegat not. in. l. multum interest. j. eodeƺ. ℂ Sed tu aduerte qđ no. per glo. ibi in verbo placet: ⁊ clarius Bart. probant totum oppositum: nam ibi actus qui peccat in causa effi cienti: idest in persona stipulatoris que stipulatur rem q̃ non est in suo commercio ibi stipulatio non valet eo mõ quo stipulatus est ⁊ si sic non valet in re nec etiã valet in estimatione: ⁊ sic si non valet ꝙ ago vt ago non valet vt valere potest: licet scribentes ibi dicãt secus esse in lega tis. ℂ Secundo dum Bart. allegat. l. quacunq ratione ff. de procura. inducas illum textum prout inducit Bar. in. d. l. an inutilis. ff. de accept. si acceptilatio sit facta per procuratorem non habentem mandatũ non valet: tamẽ valet tanq̃ pactum nudum de non petendo per dictã. l. quacũq rõne. Adde tu pro isto mẽbro meli⁹ facere text. in. c. primo post mediũ. de despõsa. impub. in. vj. ille text. melius probat istam vltimam conclusionem Bar. quam tex. per eos allegati. ℂ Ex isto vltimo membro Bar. in-fertur ad practicam quod si filiusfa. faciat testamentũ cũ consensu patris tale testamentũ non valet ex defectu cãe efficiẽtis. l. qui in potestate. ff. de testa. debet ergo valere eo modo quo potest ⁊ sic vt donatio causa mortis quã si liusfamil. potest facere patre consentiente. l. tam is. §. j. ff. de dona. causa mor. contrarium est verius ꝙ nõ valet etiam vt donatio causa mortis, duplici ratione. Prima quia requiritur quod pater specialiter ⁊ expresse cõsen tiat filio quod faciat donationẽ causa mortis, ⁊ licet con-sentiat ꝙ faciat testamentũ nõ sufficit: text. est in. l. filiusfa. §. sed etiam. ff. de dona. vbi est tex. valde not. Secũda est ratio: q: si valeret testamentum filijfa. cũ consensu pa

tris qđ non valet vt testamentũ propter defectum cause efficientis si valeret vt donatio fieret nimia digressio de vna specie ad aliã speciem: intellige verũ nisi in illo testa mento esset clausula codicillaris faciens expressam men tionem de donatione cã mortis: vt si non valet iure codi cillari valeat iure donationis cã mortis: q: isto casu quã do in clausula codicillari esset facta expressa mẽtio dona tionis cã mortis valeret vt donatio, secus si clausula co-dicillaris esset nimis generaliẽ posita puta si nõ vƺ vt te-stamentũ valeat omni meliori mõ ⁊ forma quo potest nõ valet vt donatio cã mortis, ẽm Bal. ⁊ alios in. l. seniũ. C. qui testa. fa. pos. cũ multis cõcor. ibi traditis per Alexã. et per ista remanet enucleata perfecte tota presens doc.
23 Bar. a capite vsq ad calcem nihil ꝑtermisso. ℂ † Expe-ditaᵇ doc. Bar. si bene consideras omnia mẽbra Bar. ex omnibus mẽbris Bart. facias vnam regulã affirmatiuã generalẽ q̃ semper p̃cedit nisi in vno casu, qđ semper et in omni materia si non valet qđ ago vt ago: semper valet vt valere potest. ita cõcludit Bar. hic in oĩbus membris suis: fallit in vno casu tantum, ad hanc regulã affirmati-uam tendunt multa que superius addidi ad Bar. cõfir-matur ista regula affirmatiua, q: semp debet fieri inter-pretatio vt actus poti⁹ valeat ꝙ̃ pereat. l. iij. ff. de test. mi li. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. l. quoties in stipulationi bus. j. eo. Amplia istã generalẽ regulã vt p̃cedat etiam in voto, tex. habes no. in. c. quidã. ⁊ ibi Abb. ad hoc not. de cõuer. cõiu. Ista regula ẽm Bar. fallit vno casu tantũ, qñ peccatum est vel est defectus in forma, tunc si non va-let eo mõ quo agitur nõ valet etiã vt valere potest, ita lo quitur. d. l. nõ codicillum. ⁊ text. hic. ⁊. l. j. §. eum qui. ff. de cõsti. pe. l. an inutilis. ẽm cõem literã. ff. de accep. in prin. Ad istam fallentiã tendit tex. in. c. cũ super Abbatia. vbi canonistẽ ponunt istam materiã. de offi. deleg. q: est defe ctus in forma ⁊ in causa efficienti: ⁊ ad istã solã fallentiaƺ reducitur tota doc. Bar. ℂ Ultra Bart. limita in casu. l. si seru⁹ legatus. §. si alien⁹ seruus. ff. de le. j. de quo text. s. opportune dixi. ℂ Tertio limita i casu p̃ certo apud me multũ mirabili in hac materia. in. l. tutores. §. j. ff. de ad-mi. tut. per rõnem ibi assignatã per Bar. quã. s. retuli vl-tra Bar. ⁊ scribentes. ℂ Quarto limita in factis contra legem: q: si nõ valet qđ ago vt ago nõ valet etiã vt vale-re potest: ⁊ sic si nõ valet ꝙ fit cõtra legẽ nõ valet qđ est ci tra legem. c. dudum. de reb. eccle. nõ alie. in. vj. cle. j. eo. ti. per que iura ita precise dicit Bal. in. l. quecũq. in. j. colũ.
c C. de bo. que lib. ℂ Quinto limitaẽ in prorogatione iurif dictionis, q: si intẽdo prorogare vnam speciẽ iurisdictio nis que nõ est p̃rogabilis: vt est iurisdictio delegata, nõ valet etiam in specie quã poterã prorogare ⁊ sic tanq̃ iu risdictio ordinaria, ꝑpter defectũ consensus delegantis sine cuius consensu nõ potest prorogari: facit glo. ordi. in c. P. ⁊. G. in glo. ij. ⁊ pe. de offi. deleg. ⁊ ibi Abb. in. ij. col. no. ⁊ bene facit ad hoc tex. in. l. j. §. eum qui. ff. de ꝯsti. pec.
24 ita remanet perfecte expedita hec p̃sens doctrina. ℂ Iu
d xta predictaᵇ querit Barto. quid si fuerit iuratum super stipulatione inutili ⁊c. Adde ꝙ istam regulaƺ repetit se pe Bartol. qđ iuramentum habet vim clausule vt actus valeat omni meliori modo quo potest, tradit Bart. in. l. si quis in prin. test. in si. ff. de lega. iij. ⁊ in. l. si quis pro eo. in. viij. membro. ff. de fideiuſ. facit tex. in. c. quanto. §. si ve-ro. ⁊ ibi no. Abb. in. v. no. de iureiuran. ⁊ propterea alibi tenet Bart. in. l. si quis maior. C. de transa. qđ si in trans-actione apponatur iuramẽtum si non valet vt trãsactio valet vt pactum nudum vigore iuramenti: de quo ibi di-xi: ⁊ plenius hic per Are. ⁊ Ro. ⁊ Ange. in. d. l. si quis ma ior. ⁊ in. l. si vnus. §. acceptilatio. ff. de pac. ℂ Tu autem ad-uerte ꝙ Bar. non videtur bene allegasse ad propositum nostrũ. d. l. cũ pater. §. filius matrẽ. ff. de lega. ij. ⁊ cõfundi tur ex eo qđ dixit Bar. met. s. in. j. q. ad quẽ inducit text. nostrũ vbi dicit iste tex. bene facit p̃ illa. q. quia si p̃cedit istud in cõtractibus fortius in vltimis volũtatibus in q̃-bus fit latior interpretatio. ff. de reg. iur. l. in testamẽtis. sed Bart. hic arguit a ꝯ̃rio: q: l. cũ pater. §. filius matrẽ. loquiẽ in vltimis volũtatibus: ⁊ sic in materia magis fa-uorabili: ergo nõ bene arguit Bart. ad stipulationẽ que est stricti iuris: et sic arguit de tex. in materia fauorabili ad tex. materie minus fauorabilis: ⁊ sic ẽm istam decisio. Bar. habes no. extensionẽ ad. §. filius matrẽ. vt non solũ p̃cedat in vltimis volũtatib⁹: sed etiã in stipulatione. nisi diceres ꝙ loquiẽ in materia iuramenti q̃ est fauorabilis, ẽm Bar. ⁊ oẽs in auẽ. sacramẽta. C. si aduer. vẽ. Secũdo

accep. ⁊ p̃rimũ mẽbrũ põt q̃si de-duci ad illõ de quo hic p Bart. qñ est defect⁹ forme q̃ dat esse rei. l. iu lianus. §. q̃ tuƺ. ff. ad ex hi. secus qñ est defect⁹ materie q̃ tunc min⁹ peccatũ. d. l. an inutilis.

ℂ Quito li mita ⁊c. Ad uerte ꝙ põt sexto loco no. limitari vt p glo. i. c. nup. de do. i ter. vi. ⁊ vxo. vt nõ proce dat vbi v̓sa reẽ fauor do tis vt valeat put valere põt: q: tunc p̃cedit reg. affirmatiua p quẽ text. ꝯiuncta gl. talia de qui bus ibi per eũ: ita limi-tat bal. no. i suo trac. de dote. in. lvj. ꝯ̃pali primi mẽbri p̓uile gior dotis.

d ℂ Iuxta p̃ dicta ⁊c. ad istam mate riam vltra doc. hic viõ Pe. õ anc. i repe. c. cum contingat. chart. xxx-viij. de iure iu. ⁊ ibidem per Io. de imo. ⁊ p mo der. aliqd p matthe. sno no. lvj. icip. no. hanc re gulã. p alex. ꝯ̃si. iij. colũ. iiij. in. j. vol. ⁊ ꝯ̃si. liij. per totuƺ. in. iij. vo. vide an to. con. lƺ p̃ dicta nõ al leget i repe. rub. de iure iu. i. xxx. pri uileg. iura menti.

contra Bar. vel facere. nam stipulatio inutilis nō vz etiā vt pactum nudū: q: deficit consensus. tex. est in. l. an inu-
25 tilis. in pn. de accep. † modo sic vbicūq; actus deficit ratione ɔsensus iuramentū interpositū sup eo nihil operatur. tex. est in. l. fi. C. de nō nume. pecu. respōde sustinēdo Bar. φ stipulatio inutilis nō vz ēt vt pactū, nō q: deficiat consensus: q: argumentū militaret, sed ppter ɔsensum precisum ꝛ limitatū ad solam stipulationez, put dixi in tex. ꝛ dicit formaliter tex. in. l. j. §. eum qui. ff. de consti. pe. Isto casu si interponaꝛ iuramentū vz in vim pacti nudi ppter iuramētū: q: iuramētū operaꝛ vt iurās nō videatur se restringere solūmodo ad stipulationē sed ad quēcūq; actū vt valeat eo modo quo valere poterit. Tertio considera qđ Bal. in. c. cum cōtingat, in septima conclusione. de iureiu. videtur in proposito vti aliquibus vbis
26 que videnꝛ ɔtrariari Bart. dicit ibi Bal. formaliter, † φ vbicūq; deficit solennitas ꝑs formalis ibi iuramētū nullo modo supplet. p. l. j. §. euz qui. eo q: forma dat esse rei, vt dixi. vñ solennitas intrinseca nō suppletur iuramēto, vt dicit ibi Bal. sed respōde φ Bart. vult φ stipulatio ipsa que est inutilis ipsa nō conualidetur p iuramentum nec istud negat ipse Bar. hic: sed bñ dicit φ si nō vz vt stipu-
27 latio vz eo mō quo pōt. † Ultimo circa istā. q. de iuramento adde φ sicut iuramentū illud hz effectum notabilem vt actus valeat eo meliori mō quo pōt: istud idez est in dispositiōe pr̄is inter suos liberos in q̄ semp itelligiꝛ clausula vt valeat act⁹ oī meliori mō ꝛ via quo pōt: ō hoc est no. gl. i. l. coheredi. §. cū filie. i vb. nō valuit. ff. de vulg. quā Jo. de imo. ibi: ad hoc multū no. cū concor. quas ibi
28 dixit, hic nō repeto. † Postremo pro cōplemento istius §. querit Bar. de vna qōne p quā limitaꝛ doctrina supra dicta de instrumēto guarētigie: quid sit guarētigia seu guarētare: habes tex. in. c. j. §. si aūt iter pares. de. l. ɔradi. in vsi. feud. ꝛ Veneti dio me guarēta la psona. nā guarentare. i. firmare ꝛ obseruare. instrumētū guarētigie est instrumentū firmitatis ꝛ obseruatū. Et fit instrumentum guarentigie isto modo, pone partes sunt in ɔcordia ꝛ dicunt eamus ad notariū nā oēs notarij habēt iurisdictionem volūtariā ꝛ sunt iudices chartularij. glos. in. l. j. ff. de iudi. l. fin. C. vbi ꝛ apud quē. nā q creant notarios creant iudices, ꝛ vnus dicit notario facias instrumentū qđ ego cōfiteor me esse debitorē talis, ꝛ creditor acceptat confessionez, ꝛ notarius facit instrumentū q: talis est cōfessus se debere decem corā me tali. ego notarius iubeo ꝛ precipio sibi qđ det tali decē intra tale tēpus. s. determinatū a partibus ꝛc. ꝛ sic instrumentū guarētigie est, qđ hz preceptum notarij incōfessum de soluēdo: ꝛ vba Bar. sunt obscura ꝛ intricata lz Pau. de ca. dicat se declarare verba Bar. sz nihil est, ꝛ dicit φ intellexit Bar. ꝛ non alij, deus scit qui intellexit. Ego vt explicē bene istaz vltimā. q. Bar. ꝛ oia que sup ea dixi, ɔsidero ex dictis Bar. colligi tres decisiones principales. Una de principali decisiōe. Scđa de illatione quā facit Bar. ex decisione, dū dicit et ideo. Tertia est de limitatione dū ponit limitationē. Et bene explanetur vltima decisio Bar. colligo tres conclu-
29 siones. † Prima q: qñ stipulatio inutilis interponiꝛ sup aliquo facto non tēdente sui natura in spē alicui⁹ ɔctus tunc q: stipulatio peccat in forma ꝛ agiꝛ de obligatione ɔbenda si nō valet qđ ago vt ago nō valet etiā vt valere pōt. ad hoc Bar. ponit duplex exemplū. Primū qñ promittiꝛ ex mera liberalitate ꝛ crediꝛ non debitū: ꝛ promittit aio donandi. alle. Bar. tex. in. l. j. §. eum qui. ff. de cōsti. pecu. licet scribētes trāseant cum Bar. tñ Bar. videtur seipsum cōfundere. primo in exēplo qđ ponit qñ promittiꝛ ex mera liberalitate. scđo ex. l. quā allegat in. l. j. §. eum qui. Circa primum exemplū Bar. qñ pmissio fit ex mera liberalitate ibi est donatio, sed donatio est ɔctus spālis ꝛ nominatus ꝛ pacto nudo pducit actionē. l. si qs argētū. §. fi. C. de dona. ꝯm gl. Bar. ꝛ doct. in. l. iuregētiū. in pnc. ff. de pac. ꝛ in. l. fi. ff. de ɔdi. ob cām. ergo isto casu stipulatio interponiꝛ super ɔctu formato ꝛ obligatorio: ergo est idem quod in alio secundo casu: ergo Bart. seipsum cōfundit, presertim cum hodie ita oriaꝛ actio ex pacto nudo de donādo sicut ex stipulatione, vigore. l. si quis argētum. C. de dona. ꝛ ꝯm gl. ꝛ Bar. in. d. l. iurisgentiū. in pnc. ꝛ in. d. l. fi. ff. de cōdi. ob causā sustinendo Bar. aduerte, φ qñ expresse dono: ꝛ sic donatio est facta specifice ꝛ de p se: tunc stipulatio inutilis sup isto ɔctu donationis specifice formato interposita nō impediret actionē oriri ex isto ɔctu donationis: ꝛ ita loquiꝛ Barto. in scđo casu: sed

Bart. hic in primo casu loquiꝛ non qñ specifice donauit: sed solum qñ est facta stipulatio inutilis simpliciter quo casu censeꝛ facta ex mera liberalitate: vt declarat Bar. i l. ij. §. j. post glo. ibi. ff. de excep. do. ꝛ nō est ista species cōtractus in se stipulatio cū peccet in forma ꝛ tractetur de obligatione ɔbēda vnde nō valet etiā vt valere pōt. Cōfirmaꝛ q: ex donatione psumpta: vt in casu isto Bart. nō habet locū. d. l. si qs argētū. q: sequerenꝛ due impropriętates quod psumaꝛ donatio ꝛ qđ ex pacto nudo agatur: et sic daretur actio ex pacto nudo: vt firmat Bar. in. l. iuregentium. §. qnimo. in. ij. colū. ff. de pac. cū ɔcordātibus ibi traditis. vel secūdo posset intelligi Bar. quādo stipulatio inutilis fuit facta expressa causa donationis: puta pmittis centū ex cā donationis tu annuis capite isto casu nō valeret etiā vt pactū nudū: q: stipulatio peccat in forma: tutius tamē est precedens exemplum vt declaraui. Secūdo inquantū Bart. allegat pro isto primo casu tex. in. l. j. §. eū qui. ff. de cōsti. pecu. Bar. videꝛ inepte allegare, nā allegat qñ stipulatio inutilis interponiꝛ sup facto nō cadente in speciē vel formā sui natura ɔctus: videtur istud male dictū ex quo ibi cōstitutum φ est ɔtract⁹ noīatus ꝛ obligatorius. q: habet nomē elegans et parit actionem. §. de constituta. insti. de actio. declarat Bart. in. l. iurisgentium. §. igiꝛ nuda. ff. de pac. ergo male allegat Bar. φ ibi fuit stipulatio interposita sup actu nō cadēte in speciē ɔctus. breuiter tex. ibi clare dicit φ partes volebant stipulari ꝛ nō cōstituere ꝛ sic nō animo ɔstituētis sed pmittendi: ꝛ sic fuissent due forme separate vna stipulationis inutilis altera ɔstituti que nō impedissent oriri ɔctum: ita Bal. in. l. si absentis. C. si cer. peta. Scđa
30 principalis ɔclusio Bar. est † φ qñ in instr̄o nō ɔtinetur mutuū esse ɔctū sed sola cōfessio mutui, nō potest agi ex instr̄o. i. ex ɔctu mutui nec ex stipulatione: sed agitur certi condictione, ex mutuo φ pbabitur ex illa cōfessione. Pau. ō cast. dicit φ istud dictū Bar. est extra propositū sed est no. Tu dic φ imo est ad ppositum, et Bart. ponit illatiue: ꝛ sic infert ad propositum de stipulatiōe inutili. ꝛ qđ Bar. loquaꝛ in ista illatione de stipulatione inutili. ita eum intelligunt ꝛ declarant Ange. Jmo. ꝛ Alexan. ꝛ Are. hic: ꝛ licet aliter non declarent quid velit Bart. ex ista illatione. Tu attēde q: posses dicere, si Bart. loquiꝛ in stipulatiōe inutili φ dubiū hz id qđ dicit Bart. φ agi non pōt ex stipulatione inutili: dic declarando mentem Bar. quā doc. nō declarāt. φ ista fuit pprie intētio Bar. nam ex quo stipulatio erat inutilis et interponebaꝛ sup facto nō cadēte in speciē ɔctus: q: instr̄m nō dicebat mutuū esse ɔctum sed solū cōtinebat nudā ɔfessionē mutui: videbaꝛ ergo dicendū φ nō cadebat sup mutuo sed sup cōfessione. Bar. tñ dicit ɔriū, φ non obstāte stipulatione inutili ageꝛ certi ɔdictione ex mutuo, et q̄uis instr̄m nō ɔtineat ɔctum mutui esse ɔctu, tñ ex ɔfessione instrumē tali ageꝛ certi ɔdictione ad mutuū: vt dicit Bart. hic: lz ɔriū videaꝛ dicendū. put. s. pxime dictū est, lz doc. non tangant, est verū qđ Bar. presupponit, pcedere libellum in quo peto centū ex cā mutui et pduco instr̄m continēs solam cōfessionē mutui, q̄uis Jo. an. in addi. Spe. in tit. de mutuo. §. j. in ver. sed pone, videaꝛ tenere ɔriū. Sz q: ista questio in terminis ꝛ ordinarie examinaꝛ p Bart. in l. certi ɔdictio. §. si nūmos. ff. si cer. pe. vbi dixi aliqñ ordinarie et habetis per ordinarios vestros ideo omitto.
31 † Tertio principaliter vult Bar. φ predicta forte nō pcederēt qñ ex forma statuti instr̄a guarentigiata haberent vim sententie. Pau. de ca. hic declarat Bar. q: verba Bar. sunt obscura: nā Pau. de ca. dicit φ ista vltima limitatio est restringēda ad pxime dictuz de mutuo, vñ si statutū diceret φ instr̄a mutui mittanꝛ executioni, tūc propter statutū instr̄m mittetur executioni ita intelligit Pau. de ca. Bar. sed errat, q: Bart. limitat prin. deci. de stipulatione inutili et vult φ ex stipulatiōe inutili posset exequi via executiua ppter instr̄m guarētigiatū: ita intelligit Bar. Ange. ꝛ Jmo. ꝛ sic ipse Pau. non bene intellexit Bar. lz ipse dicat φ alij doc. parū pcipiāt de mēte Bar. q: nō declarāt qd voluerit Bar. ꝛ φ ipse bene declarat: videamus qd voluerit dicere Bar. dū dicit φ verba istius statuti debent diligenter inspici, ita pūctus est videre q̄ fuerit eius intentio a. Ange. Jmo. Alex. ꝛ Are. hic dum dicunt mentem Bar. fuisse qđ aut statutum seu verba statuti disponunt circa instrumentum. aut verba statuti disponunt circa ɔctus contentos in instrumēto. Primo casu quādo statutū disponit circa instrumentū puta quia

a Intētio. intellige sic Bartol. ꝯm Bal. in. l. sicut. C. de re pe. here. circa pn. vbi dicit φ i istr̄o guarētigia to nō requiritur cā cuz sit ibi precepṫū iudicis chartularij factū in cōfessuz qđ videꝛ factū in iudicio ꝛ ita dicit notare Cy. i. l. j. de ɔf. vñ succedit qđ ex ɔfessione iudiciali oriꝛ actio gl. in l. sed si possessori. §. itē si iurauero. ff. ō iureiu. lz secꝰ sit i extraiudiciali vt. l. publ. in fi. ff. ō po.

puta qr dicit, qd instrumentũ mãdet executioni vigore guarẽ
tigie: tũc licet cõtractus in eo celebrat⁹ sit inutilis tñ instru-
mẽtũ debebit mãdari executiõi. l. cũ putarẽ. ff. fami. her. saut v-
ba statuti disponũt circa ɔtract⁹ ɔtẽtos in instrõ. vt hic p eos:
no. Bar. in. l. diu⁹. p illũ tex. ff. de testa. mili. ⁊ in. l. i. §. et parui.
ff. qd vi aut clam. Ita declarãt scribẽtes mentẽ Bar. puto qd
alia fuerit intẽtio Bar. quãdo dicit qd verba talis statuti sunt
diligẽter inspiciẽda ⁊c. credo Bar. velle dicere, qd aut vba sta
tuti circa istrm gaurẽtigie executiuũ excludũt oẽs exceptionẽ
cuiuscũq; nullitatis: ⁊ tũc ẽt ex ɔtractu inutili poterit intẽtari
via executiua statuti: secus quando verba statuti non expres-
se excluderẽt oẽm exceptionẽ nullitatis: ideo diligenter atten
denda sunt vba statuti istã credo fuisse mẽtez Bar. ⁊ ita Bar.
intellexisse vba statuti. Sed cõtra deci. Bart. quo cũq; mõ in-
tellectam q ex stipulatiõe inutili seu ex ɔtractu inutili ad ter-
mios nr̃os de surdo i cui⁹ ɔtractu notari⁹ apposuit stipulatio
nem q̃ est inutilis qd ex illa stipulatiõe inutili nõ possit intenta
ri via executiua statuti: ⁊ arg. fortiter ɔtra Bar. qr quomodo-
cũq; loquat statutũ etiã si disponat qd ɔ̃ instrumẽtũ guarẽti-
gie nulla possit penit⁹ opponi exceptio, semp tñ põt opponi ex
ceptio resultãs ex inhabilitate psone cõtẽtẽ in instrumẽto et
nũq; cẽset reiecta exceptio ibabilitatis persone: ita no. decidit
Joan. an. in addit. Spe. in ti. de snĩa. §. vt aũt. circa prin. cũ istõ
instrm faciat mẽtionẽ de ɔ̃ctu celebrato cuz surdo ⁊ notarius
in instrumẽto apponit stipulationẽ, certe ex qualitate persone
apposite in instrumẽto apparet stipulationẽ esse nullã: ergo i
possibile est qd executio oriat ex instrumẽto, ⁊ vltra Jo. and. cõ
firmo optime: qr iuramẽtũ de iure cõi bz executionẽ patã sicut
snĩa. l. sed ⁊ si possessori. §. fi. vbi Bar. ⁊ alij no. ff. de iureiur. Bar
to. in. l. ij. ad fi. co. ti. cũ cõcordãtijs: ⁊ tñ impedit executio si per
sona q̃ detulit tale iuramẽtũ est inbabilis. l. tutor. §. prodigus.
a et ibi gl no. ff. de iureiu. expsse firmat. Scdo cõtra Bar.ª facit
32 qr † si cõtract⁹ pncipalis in instrumẽto nõ tenet ẽt guarẽtigie
pceptũ in eo appositũ: ita Bal. in. l. si absentis. ad fi. C. si cer. pe.
p tex. in. l. fi. ff. de cõsti. pe. licet Alex. conet respõdere ad illum
tex. Cõfirmo: qr si ɔ̃ctus pncipalis est nullus similiter erit nul
lũ cõstitutũ vel precariũ in eo appositũ: ita no. dicit Bal. in. l.
ex testamẽto. C. de fideicõ. ⁊ idẽ Bal. in. c. ij. de feudo dato i vi-
cẽ. l. cõmis. p istis: adde tu gl. no. valde in. l. si patron⁹. §. patro-
num. in vbo fauiana. ff. si quid in frau. pa. que singulariter di-
cit qd quando rescindit vel annullat principalis cõtract⁹ etiaz
annullatur promissio euictiõis ⁊ pene: ⁊ per ista remanet vtili
ter expeditus iste. §. vt puto.

1 Diuersitas in qualitate obligationis inter interrogatio
nẽ et responsionem vitiat stipulationem, nisi diuersitas illico
complacuerit.

2 Si interrogationi pure respõdetur sub conditione vel ecõtra:
stipulatio vitiatur in totum.

3 Diuersitas in tempore certo inter interrogationem ⁊ rñsionẽ
vitiat stipulationem.

4 Diuersitas summarũ inter interrogationem ⁊ responsionem
non vitiat stipulationem.

5 Quãdo aliquid detrabitur vel additur prime dispositiõi, crea
tur noua dispositio.

6 Diuersitas in qualitate rñsionis nõ inualidat stipulationem,
si incontinẽti sequatur complacentia.

7 Quãdo stipulatio est a principio inutilis ⁊ ex supueniẽti actu
cõualidatur dicitur esse noua stipulatio.

8 Statutũ quod re⁹ in prima responsione debeat respõdere sim
pliciter affirmando vel negãdo alias quod babeatur pro con-
fesso: si reus interrogatus respondeat se non babuisse pecuniã
et si apparet quod expẽdit in negotijs petitoris an babeatur
pro confesso.

9 Quid dicatur simpliciter.

1 **Si quis simpliciter.** † Diuersitas i qua
litate obligatiõis i
ter interrogationẽ ⁊ rñsionẽ vitiat stipulationẽ, nisi diuersitas
illico ɔplacuerit. b. d. vt p Bar. hic. Diuidit fm Bar. in tres p
tes. diuide meli⁹, quã Bar. diuidat istũ tex. in tres. In pma po
nunt tres casus in qb⁹ diuersitas vitiat stipulationẽ. In scda
ponit dictũ gñale p qd decidunt similes casus. In tertia limi-
tatio scda ibi: cũ adijcit. tertia ibi: nisi stipulatori. tex. dicit si in
terrogat⁹ intra calẽdas qntas aliqui intelligũt. i. itra qnq; mẽ
ses. l. eũ q calẽdis. ĵ. eo. ergo ⁊c. Omitto qd aliq volũt dicere
qd voluerit dicere qnto calẽdas: qr nõ põt dari ⁊ alij dicũt. i.
itra qnq; dies añ calẽdas futuras: ⁊ sic erit ac si diceret vigesi-
2 magnta die mẽsis sequẽtis. † No. pmũ⁰ ex isto tex. qd si iter
b rogationi pure rñdeat sub ɔditione vl ecõtra stipulatio vitia
tur i totũ. ɔcordat tex. in. §. preterea. insti. de inuti. stip. rõ scdm
Bar. ⁊ doc. est: qr talis diuersitas in tpe inducit diuersitatẽ in
substantia ⁊ qualitate obligationis seu stipulationis: secus est a
qñ est diuersitas in summis. aliã rõnem assignat Rapha. cu. qr
vbi est diuersitas tpis in nibilo requirit ɔsens⁹ vniformis me-
rito i totũ vitiat stipulationẽ: sec⁹ est i diuersitate summarũ sal
tẽ si in verbox sono adest vniformis cõsensus: ⁊ istã assignat p
prie tex. bic dũ dicit: nõ eni sic rñdit vti interrogat⁹ est. amplia
istũ tex. vt pcedat qñ interrogatio fieret sub vna cõditione. et
respõderet sub alia. exẽplũ. pmittis mibi centũ si nauis ex asia
venerit: tu respõdes pmitto si Imperator venerit in Italiaz,
ista diuersitas vitiat in pposito: ergo. ita Jo. de imo. b. ⁊ Lud.
ro. in. §. fi. ĵ. ea. l. vbi ita ampliãt istũ tex. facit iste tex. in v. aut si
ita. vbi varietas in tpe certo vitiat stipulationẽ, ergo similiter
dz vitiare varietas in tpe incerto. sz tu caue pter rõnẽ Bar. ⁊
doc. prime relatã: nã dicit Bar. q̃ est ratio qd diuersitas in tpe
inter interrogationẽ ⁊ respõsionẽ vitiat stipulationẽ: rõ est qr
talis diuersitas inducit diuersitatẽ in substãtia stipulatiõis: qr
ex prima interrogatiõe nõ statim potuisset agi: istud ergo qd
statiz possit agi ex pmissiõe in diẽ: nõ sic inducit diuersitatẽ in
qualitate: vñ aut ratio Bar. nõ est bona: aut limitatio ista non
est vera. Limita nũc istũ tex. nisi esset cõditio q̃ ex natura ines-
set ipsi actui: exẽplũ in. l. iterdũ. ĵ. e. pmittis fruct⁹ nascituros il
la nõ vitiaret stipulationẽ: tex. babes no. in. l. qui liberis. in pn.
in ver. pure. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ ibi Ang. Jmo. ⁊ Mod. no. ang.
Jmo. ⁊ Alex. in. l. gallus. §. j. p gl. ibi. ff. de libe. ⁊ postbu. Bal. in
l. j. circa pn. ff. de edil. edi. ⁊ de re. act. sz qñ non inesset nisi tacite
si exprimat nibil operat. l. iij. cũ si. ff. de lega. j. l. nõ recte. C. de fi
3 deiusso. † Scdo no. ex tex. in ver. aut si ita. q diuersitas in tẽ
pore certo inter interrogationẽ ⁊ rñsionẽ vitiat stipulationẽ.
Limitat mirabiliter Ro. in. §. fi. in vlt. co. ĵ. e. nisi interrogatio
ni certi tpis rñsio fieret de tpe breuiori. tunc valeret exẽplum,
pmittis centũ intra. x. dies istius mẽsis: dicis pmitto intra. v.
dies: valet tũc stipulatio, sicut dicimus in summis: ergo idẽ in
tpe cũ dies dicat pars summe: confirmat ista limtiatio: qr sicut
in maiori summa inest minor, ita in maiori tpe iest min⁹, arguẽ
do de summa ad tps. l. miles ita. in prin. ff. de testa. mili. istam li
mitationẽ nõ solũ reprebendũt Alex. ⁊ Are. bic: ⁊ Are. in. §. fi.
ĵ. ea. l. sed etiã de ea truffatur: dicunt qd Roma. dicit cõtra tex.
istũ. sed nõ credo q Ludo. qui fuit optimus iurista nõ viderit
istum text. ⁊ licet Senenses conent defensare. ego volo aliter
defendere limitationẽ Lud. ⁊ credo qd dicat veritatẽ: nã Lu-
do. loquit in diuersitate tpis spãliter expssi per numerũ dierũ
⁊ sic pter numerũ est idẽ q in summis: ⁊ ponit exẽplũ Ludo.
qr enumerat certos dies, isto casu in maiori numero dierũ iest
minor, sicut in summis: ⁊ sic loquit in tpe cõprebẽsiuo minoris,
⁊ sic sicut in summis, nõ sic est in isto tex. nec in. §. pterea. qr log
tur in tpe nõ cõprebẽsiuo tpis minoris numeri nec in tpe cõ-
prebẽsiuo alterius tpis: puta si dicerẽ promittis mibi dare. x.
binc ad. x. dies. tu respondeas pmitto dare binc ad. xx. tũc bñ
vitiaret stipulatio: ⁊ sic eodẽ mõ non ob. tex. in. §. pterea. qr ibi
vnũ tps nõ ɔpbẽdit aliud tps: tñ aduerte: qr limitatio Lu. nõ
posset pcedere in tpe lõgiori: qr nõ valeret in minori tpe sicut i
summa: rõ qr si pmittẽdo te obligaueris ad decem dies, esset ɔ̃
voluntatẽ tuã cuius intẽtio est non obligari nisi in. xv. diebus,
4 nõ sic est i summa. † Tertio principaliter no. ex tex. q diuer
sitas tpis inter interrogationẽ ⁊ rñsionem vitiat stipulationẽ:
licet secus in diuersitate summarũ vt bic: eo qr fm Bar bic: et
in. §. seq. diuersitas in tpe arguit diuersitatẽ in substantia ⁊ qua
litate obligationis. Cõtra istã rationẽ Bar. ⁊ doc. fortiter stri
git: ⁊ sic arguo cõtra tex. ⁊ rationẽ Bart. sic, diuersitas tẽporis
non impedit cõstitutionẽ duorũ reorum debendi. Nec vitiat si
vnus pmittat pure alius sub cõditione. l. ex duob⁹ prima. ff. de
duo. reis. q est tex. not. ⁊ tñ diuersitas in substantia bene vitiat
constitutionẽ duorum reorũ. l. si id qd. §. j. ⁊. l. eãdem. §. fin. ff. de
duo. reis. ergo apparet q diuersitas tpis nõ arguit diuersita
tẽ in substãtia: ⁊ p illã. l. ex duobus. dicit Bart. expresse in. l. de-
nũtiasse. §. quid tñ. in. j. q. ff. de adul. q obligatio pura ⁊ cõditio
nalis non differũt substãtia: ergo cõtra id qd bic dicit Bart. q
dicit oppositũ: qd dicemus: argumẽtũ est subtile coloratum ⁊
pulcbrũ, omissa respõsione Jo. de imo. bic: q nibil dicit: respon
de no. ⁊ ista est vera, qd diuersitas in tpe nõ vitiat ɔstitutũ duo
rũ reox ex q̃ illa diuersitas põt reduci ad paritatẽ: ⁊ tñ vitiat
stipulationẽ: rñdeo qr in institutione duorũ reorũ sunt due pso
ne q̃ se obligãt: ⁊ licet fictiõe iuris fingat vna obligatio. l. iij. §.
fi. ff. de duo. reis: tñ sicut sunt diuerse psone ita censent diuerse b
obligationes: prout declarat gl. in illa. l. iij. cũ ergo sint diuerse
persone ⁊ diuerse obligatiões: nõ nimirũ si diuersitas tpis non
vitiat diuersas obligationes in cõstitutione duorũ reorum: sz
in stipulatione nõ est obligatio nisi vna solius pmittẽtis: ideo
diuersitas tpis bñ vitiat stipulationẽ. Istã theoricã: ponit gl.
in simili in. l. platã. in gl. vnica. ad fi. C. de sen. vbi dicit qd diuer

a Scdo cõtra bar. ⁊c Aduerte q vbicũq; cõtractus ẽ simulatus iuramentũ nibil operat. gl. ẽ reputata sing. i. l. emptiõe. C. pl⁹ vale. q agi. vbi ẽt bal. ⁊ Pan. d ca. ⁊ Ang. ⁊. d. abb. i. c. ad nr̃az. i. j. col. de ẽp. ⁊ vẽ. ⁊ illa glo. approbat fm Alex. i. l. nemo põt. ff. d le. j. cũ ɔcor. ibi p eũ all. quas posui post singu. Frã. cre. ⁊ ẽ alle. q icipit inɔ̃tũ vo. Itẽ facit illud qd vbicũq; ɔ̃ct⁹ ẽ simulat⁹ cõstitutũ i eo appositũ reputat simulatũ ⁊ ẽ nullũ iuxta no. p bar. ⁊ docto. in. l. qd meo. in pn. ff. de acqui. poss. ⁊ in. l. ab ẽptiõe. ff. de pac. et p Barto. in d. l. emptione. C. plus val. qd ag. Jo. d imo. i c. cũtigat. i. vij. mẽbro sue distictionis. ff. de iureiu. rõ ẽ: vt p doct. vbi s. nam ex q̃ dñiuz remanet penes illũ q facit cõstitutũ non erit cõstitutũ. l. neq; pign⁹. ⁊. l. nec ex ptorio. ff. de reg. iur.

b Not. primũz ⁊c. Ad boc vid spe. in ti. de depositi. §. x. ver. sz pone vltimo.

sitas vel preposteratio vniꝰ ad seipsum bene maiꝰ est impedi-
mentũ: facit id qđ dicit̃ qđ maiꝰ est impedimẽtũ qđ est intra se
quã illud qđ est extra se. l. legẽ. C. de na. li. In stipulatiõe ergo
nõ est nisi vna obligatio ⁊ in veritate ⁊ in fictiõe, tolle simile in
debitore ⁊ fideiussore vbi sunt diuerse ꝑsone ⁊ diuerse obliga-
tiões. l. gñaliter. ff. de fideius. certe si ꝑ̃ncipalis ꝓmittat pure et
fideiussor sub ꝯditione tñ valet. l. grece. §. illud. ff. de fideiusso.

a ¶ Quarto ⁊c. ad istud vid̃ oĩno eũ dẽ autorẽ ĩ l. ius aũt ciuile. post glo. ⁊ Bart. Angel. et Pau. ⁊ fulgo. circa ꝑ̃n ci. ⁊ vid̃ ange. ĩ ꝯs. cxl. ⁊ ꝯsi. ccxlvij. ĩ aut. ⁊ plene ꝑ Fed. ĩ. c. lꝫ in corrigendis. j. ij. ⁊ iij colũ. de offic. ordin.

5 ¶ † Quarto[a] no. ex tex. in vers. cũ adijcit̃, qđ qñ aliqd addit̃
a vel detrahit̃ prime dispositiõi creat̃ noua dispositio, vt hic: ⁊ l.
ius ciuile. ff. de iusti. ⁊ iu. vñ facit iste tex. ꝫm Ang. ⁊ Modern.
qđ si papa vel ꝑ̃nceps in cõmissiõe quã facit ordinario addit
vł diminuit iurisdictioni facit eũ delegatũ, vtilitas est: qꝛ ordia
rij nõ pñt capere salariũ, sed delegatꝰ capiet: itẽ qñ iudicauit
tanꝙ̃ delegatꝰ appellat̃ ad superiorẽ. tex. est in. c. licet in cor-
rigẽdis. in glo. pe. in. c. graue. de offi. ordi. ⁊ text. magistralis
in. c. cum aliquibꝰ in verbo eũ autoritate nr̃a. de rescri. in. vj. de
hoc plene tetigi ĩ. d. l. ius aũt ciuile. ff. de iusti. ⁊ iur. non omitto
b qđ Aret[b]. contra istã cõmunẽ doctri. detorquet tex. in. c. cũ ali-
quibꝰ. in fi. de rescrip. sed nihil facit qꝛ ibi potestas ordinaria il
lius ad quẽ scribit Papa non alterat illã iurisdictionẽ ordina
riã in aliqua forma sed eã prorogat ad personã inhabilez quã
alias nõ posset ordinariꝰ instituere, ⁊ sic remouet obstaculum
et obstaculo inhabilitatis remoto durat potestas ordinaria:
6 qꝛ Papa nõ eã alterauit imo recipit tanꝙ̃ ordinariꝰ. ¶ † Quin-
to no. ibi nisi illico stipulatori: qđ diuersitas in qualitate respõ
sionis nõ inualidat stipulationẽ si illico ⁊ incõtinẽti sequat̃ cõ-
placentia operepretium est videre pro intellectu tex. an ista cõ
placentia debeat ṽbis exprimi an sufficerẽt signa tex. nõ ape-
rit. Mod. senẽ. in. §. seq. in. ij. no. tenẽt qđ sic, ꝑ istũ tex. in fi. qui
dicit qđ secuta cõplacẽtia alia stipulatio cõtracta esse videtur
ergo sine verbis exprimẽtibꝰ cõplacẽtiã nõ posset induci stipu
latio. scđo modo ⁊ fortiꝰ nisi verba essent necessaria ad ꝯplacẽ

b ¶ Nõ omitto qđ Are. ⁊c. ꝯ̃ ṽitate tex. ĩ. c. cum aliqbꝰ. hic Alexã. vid̃ Feli. examinantẽ in. c. cũ ex offi. ꝯ̃ prescri. col. x. ver. ⁊ quia multipliciter.

tiã semper diceret̃ cõstare de cõplacentia stipulatoris, ratio qꝛ
iste tex. ⁊ similes loquuntur de stipulatione facta ex causa lu-
cratiua: vt declarat Bar. in. §. seq. ⁊ seq. ⁊ fi. Ideo cũ tractet̃ de
lucro semꝑ presumẽtur consentire, per regulã. l. qui patitur.
ff. manda. ⁊ l. si remunerandi. §. si passus. ff. manda. et Bartol.
in. l. que dotis. ff. solu. matri. sed aduerte: qꝛ posset contrarium
teneri: qꝛ ꝫm qđ declarat Bart. ĩ. ⁊ ibi dicet̃, quando illa diuer
sitas illico placet est stipulatio ficta: sed in stipulatiõe ficta nõ
requirunt̃ ṽba. l. nõ aliter. ff. de adop. cum cõcor. allegatis per
Bar. s̃. in ꝑ̃n. vbi fuit visum: nisi respõderes Barto. s̃. in prin.
huius. l. loquitur in stipulatione totaliter ficta absꝙ̃ aliquibꝰ
verbis in casu nostro non sumus in stipulatione omnino ficta:
qꝛ precessit saltem interrogatio vt declarat Bart. in. l. si quis
pro emptore. circa. vij. col. ff. de vsuca. vbi ipse declarat in stipu
latione ficta. Limita nũc istũ tex. nõ procedere quando respõ-
sio fieret super re penitus diuersa: puta si dico ꝓmittis mihi sti
chum: ⁊ tu respondes promitto pamphilũ nõ valet stipulatio
in pamphilo etiã secuta cõplacentia: qꝛ iste tex. loquit̃ quando
aliquid adijcitur vel detrahitur: sed hic ista rñsio est de re peni
nitus diuersa ergo cui nõ cõueniũt ṽba legis nec eius dispositio. l. iiij. §. toties. vbi Bart. ff. de dãno infec. l. qđ cõstitutum. ff.
de testa. mi. ita limitat istũ text. Joã. fab. in. §. preterea. insti. de
inuti. stipu. est verũ qđ Bar. ĩ. in §. fi. in distinctiõe lõga quã fa
7 cit ad istud ꝓpositũ: videt̃ sentire ꝯ̃riũ circa fi. ¶ † Sexto not.
ex hoc text. qđ qñ stipulatio est a principio inutilis ⁊ ex supue-
nienti actu cõualidat̃ dicit̃ esse noua stipulatio: ratio qꝛ quan-
do id qđ agit̃ nõ valet: qui cõfirmat dicit̃ de nouo dare: vt per
gl. ⁊ Bar. in. l. more. ⁊ in. l. ⁊ qꝛ. ff. de iuris. om. iudi. Bal. no. in. l. j.
ad finẽ. C. de codicil. vbi per gl. ibidẽ dicit ꝙ qui cõfirmat illud
qđ essentialiter nõ valet videt̃ de nouo disponere ⁊ facere. Ex-
peditis textualibus capio glo. in verbo aliqd. nam gl. superio
rem expediui in textualibus. ¶ In gl. in ver. aliquid cõmuni-
ter tenet̃ prima opi. glo. per Bar. ⁊ doc. ꝙ iste versi. loquat̃ siue
sit diuersitas in qualitate siue in quãtitate: ⁊ cõsequẽter vt refe
ratur ad precedentẽ. §. ⁊ sequentẽ per duas rõnes hic assigna-
tas per Bar. ita cõmuniter tenẽt scribẽtes hic: sed Alex. impu
gnat istam cõem opi. ratione que videbatur sibi multũ vrgẽs:
quia iste text. dicit cũ adijcit vel detrahit aliquid loquitur er-
go qñ per responsionẽ detrahit̃ obligationi: sed istud non põt
habere locũ in quãtitate: qꝛ quãdo minor summa est in respon
sione ꝙ̃ in interrogatione: tunc nõ vitiat̃ stipulatiõi: imo valet
etiã nõ secuta cõplacẽtia: vt est tex. ĩ. §. seq. ergo iste ver. nõ põt
loq in quãtitate: qꝛ dicit, qñ detrahit̃ stipulatio est inutilis nisi
sequatur cõplacentia: sed ad istud fundamentũ respondeo cla
re defendendo cõem sententiã, dico ꝙ iste versi. potest referri
ad. §. seq. etiam qñ minor summa est in respõsione: qꝛ quando
est minor summa bene verũ est qđ nõ vitiatur stipulatio in mi
nori summa in qua oẽs concordant: se bene vitiaret̃ in maiori
nisi in ea sequeretur complacentia incontinẽti: quia tunc isto
casu valeret etiã in maiori: vt hic est tex. Vltra Al lex. iduco for-
titer istũ tex. cõtra communẽ ⁊ iudico qđ iste cõmunis intelle
ctus est cõtra istũ tex. qđ non põt intelligi qñ est diuersitas in
quãtitate ⁊ ꝓbo sic: qꝛ dicit tex. cũ adijcit vel detrahit semꝑ ꝓ-
bandum est vitiatam ⁊c. pondera dictionem semper: positam
in tex. q̃ importat ac si diceret semper ⁊ indistincte ⁊ in totum
gl. est ordi. ⁊ approbata in. l. j. in ṽbo semper. vbi doc. ff. sol. ma.
⁊ tamẽ istud nõ potest dici quãdo est diuersitas in quantitate:
qꝛ valeret etiã in minori summa etiã sine cõplacentia ergo ver
ba istius ver. non cõueniũt tex. in quãtitate, ⁊ si diceres dictio
semper refertur ad verbum ꝓbãdum: ⁊ nõ ad ṽbũ vitiata. istđ
nihil est: qꝛ siue referas ad quodcũꝙ̃ vis: tamen tex. vult dice-
re qđ semper est vitata stipulatio seu obligatio quando ali-
quid adijcit̃ vel detrahit̃ obligationi. Tenendo tñ cõmunem
sententiã glo. Bar. ⁊ doc. qđ iste versi. referatur etiã ad. §. seqn
tẽ qñ diuersitas est in quãtitate. Pro ista cõmuni sentẽtia ad
do efficacẽ rõnẽ per quã ostendo qđ iste vers. cũ adijcit. dꝫ po-
tius referri ad sequẽtem quam ad precedẽtẽ versi. et sic qđ po
tius est in quãtitate: nã regulã habemus, qđ quãdo actꝰ non
est in totũ nullus facilius reformat̃ quã qñ est in totum nullus.
l. si quis ꝓ eo. §. si quis a reo. ff. de fideiusso. sed sic est qđ qñ est
diuersitas in qualitate stipulatio est in totũ nulla: vt hoc tex. ⁊
tamen secuta cõplacentia reconualidat̃: vt hoc tex. ergo mul-
to fortius quando diuersitas in quãtitate in qua actus stipula
tionis nõ est in totũ nullꝰ: imo valet in minori summa ⁊ debet
recõualidari. Tamẽ tu subtilis posses respõdere ⁊ dicere qñ
est diuersitas in qualitate ibi precessit interrogatio et secuta
est rñsio: ⁊ sic sunt extrema habilia secuta complacentia faci-
lius cõualidat̃: sꝫ quãdo est diuersitas in quãtitate in illo plu-
ri nõ precessit interrogatio. ¶ Capio glo. in verbo vitiatam
quã diuide in tres partes. In prima ponit magistralẽ theori
cam an ⁊ quãdo diuersitas vitiat stipulationẽ ⁊ qñ non. In se
cũda rõnem diuersitatis. In tertia format qõnem. scđa ibi: rõ
est differẽtie. tertia est ibi: sed qd si stipuler. ego sequor semper
ordinẽ Bar. qꝛ ipse hic nõ tãgit: reseruabo vt ipe dicit. Extra
glo. Bar. nũc ad practicã inducit istũ tex. in versi. simpliciter.
8 ad qõnez statuti ad quã dicit se allegasse istũ tex. ¶ † Circa vl
timã qõnem Bar. ⁊ ex hoc tex. de rñsione que debet fieri sim-
pliciter ex forma statuti si negat̃ habuisse et si apparuerit, qđ
ipse expẽdit ꝓ negotijs suis ⁊c. cum Barto. tenẽt Imo. Ang.
Alex. ⁊ Aret. hic. ⁊ Bar. in. l. j. in prin. per illuz text. ff. de vulg.
et pupil. vbi precise idem dicit qđ hic: ⁊ ibi etiã Paul. de cast.
tenet cum eo. cõtrariũ tenet Paul. de cast. hic, dicẽs se ꝯ̃rium
ꝯsuluisse his diebus, ⁊ male fecit recedere a Barto. ⁊ mouebat̃
Pau. de ca. qꝛ ista est simplex negatio q̃ sine qualitate ⁊ diuer-
sitate est: dico me nõ habuisse: et licet postea subijciatur que-
dam tacita affirmatiua dicendo quod si habui expendi in ne-
gotijs ⁊c. Ista adiectio potest separi, ⁊ dicit qđ reperit. Bart.
tenere contrariũ in. l. de etate. §. nihil. ff. de interrog. actio. vbi
Bart. ad presentem materiam ponit mirabilem doctrinaz: vt
ibi per eum Rapha. cu. hic non dicit illo modo: prout refert
Pau. ⁊ Alex. hic. Sed pondera primo qđ contrariũ eius qđ
hic videt̃ tenere Bart. in. l. de etate. §. nihil. quã allegat Paul.
⁊c. postea dicit quod Bar. non est contrariꝰ, ⁊ qđ illud qđ ibi
dicit nihil obstat ⁊ est verũ. Alexã. pro opi. Barto. addit istaz
rationem. nam negari non potest quin ista respõsio non sit du
plex: ergo nõ potest negari quin responsio sit simplex ⁊c. Vl-
tra scribentes et vltra iura que allegat Bart. pro ista decisio.
Bar. habẽt canoniste duos optimos tex. et quidem tex. melio-
rem qui posset allegari in mundo. in. c. is qui cõtra. de elect. in
vj. vbi dicit tex. quãdo aliquis opponit cõtra formã electionis
vel ꝯtra personã electi: ⁊ appellat ad Papam iste appellans:
debet iurare simpliciter qđ ea que opponit credit esse vera et
dicit ibi tex. qđ si esset quidã q opponeret ⁊ iuraret, qđ illa que
opponebat credebat esse vera saltẽ qđ sufficiãt, summꝰ põtifex
repellit eum: quia non simpliciter iurauit, ad idem habent ca-
noniste tex. ĩ. c. j. ⁊ ibi do. Ant. no. ad decisio. Bar. hic, de scruti-
nio. gl. in. c. ꝓ̃tera. in gl. in ver. simpliciter. de offi. deleg. quã ibi
Bal. no. ꝓ ista decisiõe Bar. Nũc vltra iura preallegata: firmo
conclusionem Bar. quadruplici fundamẽto: sed cum breuita-
te: nã dicitur simpliciter responderi quãdo nihil additur vł de
trahitur: sed solum negat̃ vel affirmat̃. tex. est in. l. fi. in ṽbo sim
pliciter. et ibi Barto. not. C. de do. promis. Secundo quia dici
tur simpliciter responderi quando respondetur ad literã: put
iacet positio. tex. est in aut. de fideiusso. in princi. colla. j. quem
ita ad ꝓpositum not Bal. in. l. intestato C. de suis et legi. Ter-
tio qꝛ simplex et vnum conuertuntur: vnde simpliciter dicitur
responderi quando pure et cum vnitate sermonis sine distin-
ctione respondetur: ita Aretin. post Bartolum. in. l. mani ⁊
stralimi.

9 si:ssimi.§.i.p illũ tex.C.de fur.hic allegata p Bar.† Confirma
tur vltra eũ:nã simpliciter idẽ est ex vi ⁊ ex etymologia .i. sine
plica.i.duplica:ita glo.in cle.sepe.in verbo simpliciter.de ver
bo.signi.Quarto simpliciter dicit fieri quãdo nihil est additũ.
tex.est in.l.iubem⁹.in verbo siue nihil adiectũ sed simpliciter.
6 C.de appel.quẽ tex.ad hoc ponderat.Bar. ⁊ infert ad dictum
statutũ:ita etiã Bal.in.l.j.C.de edili.actio.vltra eũ allego ibi
glo.ordinariam quod simpliciter dicitur qñ nihil est adiectũ.
glo.est de qua nõ meminit.Bal.iiij.q.iij.in.§.itẽ in testibus.in
verbo simpliciter.gl.in.c.religiosus.in verbo simpliciter.de te
sta.in.vj.⁊ vltra preallegata faciunt ad ꝯfirmationẽ duo tex.i.l.
sed si maritus.ff.qui et a quibus.⁊ in.l.j.§.quod nõ puto verũ.
ff.de aleato.et istũ scd̃m tex.alleg.Areti.hic:⁊ tex.in.c.si quem
de procura.in.vj.

1 ☞ Diuersitas in summa non vitiat stipulationem in totũ:sʒ
valet in minori in qua partes concordant.
2 Diuersitas in sono verborum seu in figura non vitiat stipula
tionem dummodo conueniant in effectu.
3 Si precedat interrogatio de maiori summa ⁊ sequatur respõ
sio de minori non erit contracta stipulatio nisi in minori.
4 In maiori summa inest minor de proprietate sermonis nõ au
tem ex interpretatione.
5 Si sunt mihi promissa cẽtum ⁊ velim petere partẽ de istis cen
tum promissis:puta quinquaginta,quod debeo petere istã p
tem tanquam debitam nõ tanquam promissam.
6 Inutilis est stipulatio si interrogo te ꝓmittis mihi decem ⁊ tu
respondes promitto quinqꝫ.
7 Ubicunqꝫ posset esse damnosam nõ intelligitur quod in maio
ri summa insit minor.
8 An et qundo in maiori summa contineatur minor.
9 Ubi possit fieri damnũ vel preiudicium in maiori summa non
continetur minor.
10 An positio possit negari in totum absqꝫ periurio quando con
tinet plus vero.
11 Creditor petendo totũ constituit debitorem in mora respectu
partis que vere debetur.
12 Creditor non cogitur accipere partem solutionis.

Stipulanti. In maiori summa minor inest .h.d.
sʒ Bar.⁊ cõiter scribẽtes:vł sic ⁊ no
tabilius.In diuersitate summarũ vʒ stipulatio ĩ minori summa:
q: in ea interrogãs ⁊ respõdens cõcordãt.h.d.iste tex.no. Di
uidit ſm Bar.in duas partes.In prima loquit quando aliqd
adijcit.In scd̃a quãdo aliqd detrahit obligatiõi scd̃a ibi:ecõ
trario.Sed tu diuide meli⁹ in tres partes.In prima loquitur
quando interrogatio fuit de maiori summa quã rñsio .In se
cũda econtra quãdo interrogatio fuit minor:respõsio võ fuit
maioris summe.In tertia respõdet tacite obiectioni.scd̃a ibi:
1 ⁊ ecõtra.tertia ibi:lʒ em̃ oporteat.† Primo not.quod diuersi
tas in summa non vitiat stipulationẽ in totũ,imo valet in mi
nori in qua parte cõcordãt:sec⁹ est in diuersitate tẽporis: vt.§.
p̃ce.in p̃nc.q: tũc stipulatio vitiat ⁊ est in totũ nulla: rõnẽ assi
gnat.Bar.hic:⁊ ibi:nã diuersitas ĩ tpe arguit diuersitatẽ in q̃
litate ⁊ substãtia:q: alia ẽ pura stipłatio seu obligatio alia sub
cõditiõe ⁊ in diẽ.Sʒ qñ est diuersitas in summa illa summa in
qua cõcordant est eadem summa idem petitur ⁊ eodem modo.
2 ¶ † Scd̃o diligẽter no.ex hoc tex.qd̃ diuersitas in sono v̈boꝝ
seu in figura verborũ nõ vitiat stipulationẽ dũmodo cõueniãt
in effectu:nã si dico ꝓmittis viginti ⁊ tu dicas ꝓmitto decem:
hic est differẽtia in sono ⁊ figura verborũ.Sed q: cõueniunt in
substãtiã vʒ stipulatio:facit qd̃ vult gl.singularis in.l.q̃ extrin
secus.j.eo.ti.si dico ꝓmittis tres solidos ⁊ tu respõdeas ꝓmit
to triginta sex denarios est diuersus son⁹ v̈borũ inter interro
gatiouẽ ⁊ respõsionẽ:tñ in effectu ꝯcordãt in substãtia ⁊ sic idem
3 est.¶ † Tertio no.in ver.ecõtrario quoqꝫ.qd̃ si precedat inter
rogatio de maiori summa ⁊ sequat rñsio de minori non erit cõ
tracta stipulatio nisi in minori:q: in illa ambo cõcordãt: vn de
facit iste tex.ad no.q.quã ponit Bar.⁊ decidit p hũc tex.in .l.j.
ĩ vlt. co.ff.de acqui.here.quidã posuit magnã quãtitatẽ pecu
nie ante,dicẽs tibi donare totã,tu accepisti partẽ:postea peni
tet te qd̃ totũ nõ acceperis ⁊ vis petere totã ⁊ dicis qd̃ nõ po
tuisti acceptare nisi totũ.⁊ ille rñdet qd̃ nõ valuit donatio in il
la pte cũ nõ acceptaueris totã:an per hoc qd̃ partẽ acceptaue
ris videaris totã aceptasse ⁊c.videt prima fronte dicendũ qd̃
donatarius nihil deberet habere:q: donatio nõ potuit acce
ptari in parte ⁊ in pte non:ꝓbat:nã legatũ d̾ esse quedã dona
tio ⁊ nõ põt ꝓ parte acceptari:⁊ pro parte nõ.l.neminem.ff. de
leg.ij.similiter etiã nec donatio valuit.Breuiter Bar. ibi d̾ter
minat oppositũ p istũ tex.q: ex q̃ ego dõaui tibi totã illã sum
mã pecunie:nec ob.qd̃ legatũ d̾ esse quedã donatio: q: rñdet
Bar.qd̃ legatũ pficit sola volũtate testatoris ⁊ etiã ignoranti
acquirit.l.cũ pr.§.surdo.ff.de le.ij.⁊ ipso iure a morte testato
ris trãsit dñiũ in legatariũ qd̃ secus est in donatiõe: q: dona
tio nõ pficit a solo donãte:⁊ id̃ donatari⁹ põt acceptare ꝓ par
4 te ⁊ ꝓ parte nõ:vt decidit Bar.per istũ tex. ¶ † Quarto dili
gẽter põdera istũ tex.in fi.dũ dicit manifestissimũ est in vigin
ti decẽ iesse:h est tex.no. qd̃ in maiori summa inest minor de ꝓ
prietate ſmonis,nõ aũt ex interpretatiõe iuris:istd̃ optime ꝓ
bat iste tex.in v̈bo inesse.tale verbũ importat ꝓprietatẽ ⁊ veri
tatẽ:q: aliud est eẽ talẽ ⁊ haberi ꝓ tali: q: verbũ esse substãtiã
demõstrat.glo.est ordinaria in.l.mercis appellatiõe.ff.de v̈b.
sig.l.si mai it⁹.§.i.ff.de adul.ita etiã dicit tex.in.l.q cõcubinã.§.
j.ff.de le.iij.vbi d̾t tex.q: ĩ maiori pte minor quoqꝫ inesset:ita ẽt
dicit tex.in.l.si qs cũ totũ.in p̃n.ff.de excep.rei iu.vbi dicit tex.
nã ps in toto est:ita ẽt dicit tex.in.l.q quartã.in p̃n.ff. de leg.j.
in v̈bo.q: inesset dimidie:⁊ sic vbiqꝫ tex.dicũt in maiori summa
inesse minorẽ:ergo de ꝓprietate ⁊ veritate:nõ aũt de interpre
tatione ⁊ de fictiõe iuris : q: iurisconsult⁹ nõ vtit verbo denotã
te improprietatẽ.tñ Are.⁊ Moder.senẽ.referunt Cy.Ray. et
Io.de imo.dicere ꝯtrariũ quod in maiori summa insit minor ex i
terpretatiõe iuris nõ aũt ex ꝓprietate:⁊ cõtra eos Are.allega.
tex.no.in.l.iij.§.si pl⁹ quã iussus.ff.de statulibe.vbi est tex. not.
quod si testator reliq̃rit libertatẽ seruo si dederit.x.pone quod
dederit.xx.an . se quat libertatẽ.dicit tex.qd̃ sic:tñ habem⁹ qd̃
ꝯditio dʒ impleri in forma specifica.l.q heredi.⁊.l.meur⁹ .ff.de
cõdi.⁊ demõ.ergo dãdo maiorẽ summã d̾ ipleri in forma spe
cifica:quia maiori summe minor inest. Sʒ ad istũ tex.Aret.re
spondẽt senẽses ex doc.Bar.in.l.gallus .§.⁊ qd si tãtũ .ff. de li
be.⁊ posth.q: testator apponẽdo talẽ cõditionẽ voluit qd̃ im
pleret in forma specifica vel in effectu:⁊ sic in eqpollẽti tñ ista
sol.nõ eneruat illũ tex.tu rñde melius ad illum tex. Aret. qd̃ q
adiplet pingui⁹ d̾ adimplere in forma:ꝓbo:nã forma mãdati
est diligẽter ⁊ in specie adimplẽda.l.diligẽter.ff.mãd.c.cũ dile
cta.de rescrip. intm̃ qd̃ oẽ qd̃ fit p̃ter formã mãdati d̾ esse ipso
iure nullũ.tex.est no.in.l.itẽ eorũ.§.lʒ si ita.⁊ ibi Bar.ad h no.
ff.qd̃ cuiuſqꝫ vniuer.⁊ tñ habeo ꝙ forma mãd.d̾ obseruari quã
do mãdatũ pinguius adimplet.tex.est valde no . ⁊ signa eũ in
l.si qs mihi bona.§.sed si mãdauit.ver.qd̃ si ex pte.ff.de acq.he
re.quẽ tex.ad hoc no.multũ Bal.Imo.⁊ Moder.ibi:⁊ d.Ale
xã.in.l.puberẽ.p illũ tex. C.de iure delib .Sed tu aduerte qd̃
Are.⁊ isti senẽses infideliter ⁊ male referũt Cy.Ray.⁊ Imol.
velle qd̃ in maiori summa cõtineat minor ex interpretatiõe iu
ris et nõ ex virtute sermonis:imo Io.de Imo.referẽdo Cy.⁊
Ray.d̾t qd̃ in maiori summa affirmatiue ꝓlata d̾ ꝓprio signifi
catu inest minor:lʒ sec⁹ sit in maiori summa ꝓlata negatiue : q:
nõ ꝯtinet minor:lʒ qñqꝫ ex interpretatiõe iuris cõtineat ⁊ sic
ipse firmat ⁊ ꝓbat ꝯclusionẽ quã feci qd̃ ĩ maiori sũma ĩest mior
ex ꝓprio significatu ⁊ ex v̈itate nõ aũt ex interpretatiõe iuris.
Adde ẽt qd̃ alibi egregie dicit Bal.in aditionib⁹ ad Spec.in
ti.de arbi.in.v.col.in vers.si quindecim petas.qd̃ maior nume
rus affirmatiue incõmutabili veritate minorẽ numerat ⁊ p̃sup
ponit vt dicũt arithmetici ⁊ geometre ſm eum.Per predicta
puto nõ bñ dicere Gemi.in.c.cui de nõ sacerdotali.de p̃bẽd.in
vj.vbi no.Gemi.p illũ tex.in vlti.pte qd̃ maior numerus nõ in
cludit minorẽ in qbus v̈ba dñt intelligi scd̃m ꝓpriũ ei⁹ signifi
catũ nõ posset pei⁹ dicere:vt ptʒ ex p̃dictis.Et ad illũ text.qui
est ꝓ certo singularis rñdebo statim in fallẽtijs quas dabo ad
5 regulã isti⁹ tex.j. ¶ † Quinto põdera istũ tex.ad illd̃ qd̃ põde
rat Bar.in.l.scire debem⁹.circa finẽ p̃ncipij.post gl.ibi.j.eo.di
cit ibi Bar.quod si sunt mihi promissa centũ ⁊ velim petere ptẽ
de istis centũ ꝓmissis:puta quinquaginta quod debeo petere
istam partẽ tanqꝫ debitã non tanqꝫ ꝓmissam que vtilitas sit:
declarat ibi gl.⁊ si tu dicas istud esse cõtra hũc tex.dicit Bar.
iste tex.intelligit qd̃ in maiori summa inest minor verũ est sub
generalitate sed nõ specialiter .Tu dic quãdo centũ essent a
p̃ncipio ꝓmissa in illa generali ꝓmissione nõ fuerũt nisi cẽtum
l.nõ possunt dici generaliter ꝓmissa sed specialiter : sec⁹ est in
tex.nostro:q: lʒ a p̃ncip.interrogẽ te siue de maiori siue de mi
nori mior summa ĩtelligit semp inesse.Itẽ si interrogo in.xx.⁊
rñdes in decẽ intelligit in decẽ.Et cõtra Barto.videtur strin
gere tex.in.l.inter stipulãtem.§.si stipulãte in fi.j.eo.vbi d̾t tex.
q: semp in summis id qd̃ min⁹ est spõderi videt:ergo mior sum
ma videt esse in ꝓmissione ex ꝓprietate ⁊ v̈itate ſmõis.¶ Gl.
in v̈bo cõtracta.diuidit in quatuor ptes . In prima declarat
tex.In scd̃a opponit ⁊ dupliciter sol.In tertia allegat cõcordã
tes.In quarta opponit ⁊ ꝓ solutiõe se remittit scd̃a ibi:lʒ con
tra insti.tertia ibi:itẽ facit.quarta ⁊ vltima ibi: itẽ cõtra supra
locati ¶ In ea gl.ibi sol.nolebat stipulator valere nisi in ma
iori,istã gl.multũ no.Bal.Ang.Imo.⁊ Moder. qd̃ in maiori
summa nõ cõtinet minor quãdo cõtrahẽs exp̃sse dicit ⁊ prote
statur qd̃ nõ vult cõtineri: ꝓ ista gloss.bene facit:q: expressum

facit silere tacitũ.l.cũ ex filio.§.filio.ff.de vulg.& pupil. Δriũ de directo tenet glo.valde no.in.c.j.ad fi.in gl.fi.de arbi.in.vj.& d. Alex.h dicit qd illa gl.male dicit p istã gl. ¶Tu dic qd illa gl.videt loq in terminis diversis a nr̃o casu:nã ibi ptestatio videbat tẽdere quasi ɔtra dispositionẽ illi⁹ iuris:istud nõ põt dici hic in cõtractib⁹ depẽdentib⁹ a mera volũtate cõtrahẽtiũ:istã sol.glo.nõ tenẽt doc.qr divinat ad tex. ¶In ea gl. alij subaudiũt si placet diversitas &c.circa istã scdã solutionẽ.Bar.& docto.nihil dicũt tñ videntur eã non tenere: qr in eo qd additũ nõ
6 valet stipulatio,in eo in quo cõcordãt videt valere &c. ¶†Tu adverte qd tex in.d.§.pterea.nõ cavillando sensum illi⁹ lr̃e inevitabiliter stringit cõtra istũ tex.ibi eñ tex. dicit qd est inutilis stipulatio:si ego interrogo te.pmittis mihi decẽ & tu respõdes pmitto quinq:vel ecõtra interrogo de quinq:tu respondes de decẽ vel si pure interrogo: tu respõdes sub cõditione: dicit ibi tex.qd vitiat stipulatio:& valet in nullo:vides ergo qd tex.equiparat illos duos casus et eos determinat sub vna determinatiõe: & tñ in.§.pcedenti.si interrogo pure tu sub cõditiõe respõdeas nõ valet:ergo idẽ debet esse in summa, et sic in isto tex.nostro:qr determinatio respiciẽs plura determinabilia debet equaliter determinare:et ideo Christopho.por.in illo.§.pterea.intelligit illũ tex.prout iacet,qd si stipulor decẽ et tu quinq promittis,nõ valet etiã in quinq.tex.est ibi clarus: & ista est pprie mens illi⁹ tex.patz:qr sub vna determinatiõe determinat illos duos casus:ergo idẽ i quãtitate,ad istũ tex.rñdet,qd si interrogo te de viginti & respõdeas de decẽ cõtrahit obligatio in.x.debet intelligi iste tex.secuta cõplacẽtia:q.§.pcedẽs debet referri ad istum.§.cuz ponatur inter duos.§§.& licet ipse nõ dicat ista fuit sol.gl. hic:licet ipse sibi ascribat & dicat esse novũ intellectũ. Iste intellectus quantum ad.§.pterea multũ mihi placet:qr est pprie de mẽte illi⁹ litere & placeret mihi nisi esset iste tex.qr ego semp tenui intellect⁹ reales q sunt mente tex.sed dum ipse respõdet ad istum tex.qui dicit Δrium quod iste tex.intelligit secuta cõplacentia:fuit respõsio añ cuz glo.hic in scda solutione:licet scribẽtes de hoc nihil dicãt. Sz ista solutio seu intellect⁹ nullo modo potest procedere ad istũ tex.probo inevitabiliter:quia iste text.in ratiõe decidẽdi quãdo valet stipulatio de minori summa non fundat se super complacentia:sed fundat se:quia in maiori summa minor inest:ista ratio decidendi expressa in text.procedit etiam non secuta cõplacẽtia.Secundo quod impossibile sit quod iste text.loquat secuta cõplacẽtia:prout dicit Christopho.& gl.hic,pbo inevitabiliter.nam tex.in prin.dicit q si stipulor.x.& respondeas.xx. dicit tex.non esse ɔtractam obligationẽ nisi in.x.& tñ si esset secuta cõplacẽtia esset cõtracta in.xx. Item in scdo casu quãdo interrogo de.xx.& pmittis.x.isto casu cõplacẽtia stipulatoris faceret.sz cẽt opportuna cõplacẽtia pmissoris:& ppterea est necesse dicere vt iura irib⁹ cõcordent qd ille tex.p istum: & iste tex. per illum declaret:verũ est in illa summa in qua discordãt:sed in illa summa in qua cõcordant bene valet. ¶In ea gl. ibi:ad fi.glo.ergo fortiter opponit de.l.si decẽ.in.j.responso.ff. loca.& nõ respõdet:sed remittit ad ea que ibi dixit Barto.cũ quo oẽs indifferẽter tenẽt:dicit.q illa.l.limitat totã istã materiã: nam ista materia loquitur de cã lucrativa:sed.l.si decẽ. nõ loquitur in causa lucrativa:sed posset ibi esse causa dãnosa domino: er-
7 go† vbicũq posset esse dãnosum nõ intelligit quod in maiori summa insit minor:istam sol.Bart.ad.l.si decẽ.in.j.responso.ff. loca.indifferenter tenent omnes.Ut intelligamus in specie:et an ista solu.sit vera cõtra eam opponit de.l.diẽ pferre.§.si plures.ff.de arbi.vbi in maiori summa plata ab arbitris continet minor:& tñ posset esse dãnosum & preiudiciũ parti qui debet forsan plus habere.Et ad idem est tex.in.c.j.de arbi.in.vj.& ad illuz tex. alibi no.respõdet Sali.i.l.hac edictali.§.is illud.C.de secun.nup.vbi dicit qd ille tex.in.§.si plures.loquit in arbitris electis a partib⁹ vel ad absoluendũ vel ad condẽnandum & sic ad aliquod novũ inducendũ q̃uis posset esse preiudiciale partibus:sed in.l.si decẽ.agitur de estimatione pẽsionis vl̃ rei:& sic requiritur concordãtia contrahentiũ:alias posset esse preiudicium parti.Et p illũ tex.infert q si duo vl̃ tres fuerint inducti ad estimandũ aliqd minor summa non inesset maiori: ita dicit ibi Sali. Sed ego oppono cõtra solu.Bart.& doct.vt videam⁹ an precedẽs solu.sit bona:& opponit de.l.inter pares.§.j.ff.de re iudi.vbi est tex.qd si duo iudices ordinarij ferãt duas sententias vnus in cẽtum alius in quinquaginta minor summa cõtinetur in maiori:& tñ illa non est materia lucrativa sed dãnosa: nisi diceres defendẽdo solutionẽ Bar.& cõem qd in illa.l.inter, valet sententia in illa minori summa:& cum legis habemus regulam qd in dubio presumitur p sentẽtia.l.herennius.§. caia. ff.de evictionibus.ppterea nõ tractat de verisimili preiudicio partiũ: ideo in maiori cõtinet minor:alibi Bal.in.l.diẽ pferre.

§.si plures.ff.de arbi.rñdet aliter ad illã.l.decẽ.ff.loca.& dicit q hic loquimur qñ minor summa profert absolute in maiori cõtinetur minor:sed in.l.si decem.loquitur text. quando profert respectu alicuius corporis:& sic domus locate: tunc in maiori summa nõ continetur minor. ¶Extra gl. pro cõplemẽto isti⁹ materie Bar.plene examinat:an in maiori summa cõtineatur
8 minor. ¶†Circa istã materiã an et quando in maiori summa cõtineatur minor ex dictis Bar.facias tu regulã generalẽ affirmativã, qd in maiori summa affirmative prolata cõtinet minor:& cõtinet de pprietate & veritate sermonis vt dixi i tex. p ista regula vltra tex.allegatos p Bar.& scribentes: adde tu tex.no.in.l.iij.§.si qs plus.ff.de adimẽ.le.vbi est tex. testator legavit alicui.xx.postea in codicillis ademit .xl. an valeat ista adẽptio.vr̃ qd nõ:qr est erronea:tamẽ decidit ibi Δriũ: & decidit qd valet talis adẽptio. Amplia istã regulã vt pcedat sive loqtur i quãtitate continua sive in quãtitate discreta:& sic sive loqmur quotitative:puta dimidia hereditas sive quãtitative: puta centũ.l.q quartã.in prin.& ibi Bar.& Raph.cu.ad h no. illũ tex.p ampliatiõe illi⁹ regule.ff.de leg.j. Scdo amplia istaz regulã vt pcedat nõ solũ in cõtractibus sed etiã in sententijs: tex.habes no.in.l.inter ptes.§.j.ff.de re iudi. Itez pcedit etiã in iudicijs & vltra tex.quẽ allegat Bar.in.l.si qs cũ totũ.in pnci.ff.de excep.rei iudi.facit:qr si peto cẽtũ et probo tantũ de quinquaginta debeo obtinere in quinquaginta: qr in maiori summa in iudicijs cõtinetur minor.glo.est no.in.l.j.in gl.fi. C.si adver.rẽ iudi.Bar.in.l.qui vas.in prin.ff.de fur.Bar.& oẽs moder.in.l.si cõstãte.§.fi.ff.solu.matri.Pau.de ca.et Moder.maxime Alex.in.l.quidã estimaverũt per illũ tex.ff.si cer.pet. Ultimo amplia vt pcedat in arbitrio text.est et exemplũ in.l diẽ
9 proferre.§.si plures.ff.de arbi.& c.j.de arbi.in.vj. ¶†Limita nunc istã regulam aliquibus modis.Primo limita non pcedere in actu qui posset afferre dãnũ vel piudicium ibi in maiori summa non cõtinet minor.l.si decem.in prin.ff.loca.quã gl. alleg.p contraria & non respondet.Bar.s.vt dixi plene respõdet. Scdo limita,quãdo precessisset protestatio cõtraria disponentis vel faciẽtis actũ quod non vult in maiori summa. cõtineri minorẽ:ita est glo.ordinaria,hic dum respondet ad.§.preterea.insti.de inuti.stipu. Tertio no.limita,quãdo de maiori summa esset de p se dispositũ & etiã de minori summa esset de p se dispositũ:tũc in maiori nõ cõtinet minor: qr de per se est de qualibet summa dispositũ.tex.est in.l.ex facto.§.itẽ qro. et ibi Bal.Ang.Salic.& Moder.ad hoc no.ff.de vulg.& pupil. pro ista limitatiõe vltra illũ tex.hñ facit.qr ex quo expsse fuit dispositũ & de maiori & de minori expssuz facit cessare tacitũ.l.cũ ex filio.§.filio.ff.d vul.& pupil.& .l.iij.§.si duo.ff.de bo.pos.scdz tabul. intellige verũ quãdo vtraq dispositio procedit ab vno disponẽte:secus si a diversis:ita limitat do.Alex.in cõsil.clxxix.quinti vol.inci.viso pcessu cause vertẽtis inter magnificã dominã. i vlt.co. Quarto no.limita pdictã rñaz qd in maiori summa nõ ɔtineat minor in materia in q̃ debet fieri strictissima interpretatio:puta in literis beneficialib⁹ que dicunt odiose:qr ambitiose sunt.tex.est in.c.quãvis.in pn.de pbẽ.in.vj.vbi in maiori nõ cõtinet minor.tex.habes multũ no.in.c.cui de nõ sacerdotali.in.§.fi.de pbẽ.in.vj. Sed tu cave:qr in contrariũ vr̃ facere tex.in.l.iiij.§.cato.ĩ.eo.vbi q promittit sub pena nõ petere centũ petẽdo ptẽ incidit in totalẽ penã:ergo ibi in penalib⁹:& sic i odiosis in maiori summa inest minor:ego de hoc dicã in illo.§. & ibi reservat dicẽdũ est verũ qd Alex.h alio mõ dixit ad tex. in illo.c.cui de nõ sacerdotali.§.fi.qd ibi i literis bñficialib⁹ in maiori summa nõ ɔtinet minor:qd istud est ppter mandatum Pape qd est ad vnguẽ observãdũ:qr forma mãdati est ad vnguẽ observãda.l. diligẽter.ff.mãda.c.cũ dilecta.de rescri.& pter h tenet ibi,qd in mãdatis in maiori summa nõ cõtineatur minor:alleg.gl.in.c.plus semp.& in.c.cui licet.de reg.iur.in.vj. & glo.in.l.cũ in testamento.in glo.fi.ff.de verb.signi.Sed istud vltimuz nõ teneo:prout etiã impugnant Moder.senẽ.qr etiã in mãdatis in maiori summa continet minor.l.cum alter.C.de fideiusso.l.rogatus.ff.mãda.licet tamẽ fines mandati sint observandi diligẽter,dicunt satis observati quando observãtur per equipollens.tex.habes in.l.fi.§.fin.ff.manda.vbi si aliquis petit a me qd fideiubeaz pro eo:pone qd intercedaz tanq mãdator videor fideiussisse saltem in equipollenti. ¶Quinto limita predictã regulam in individuis:vt est sentẽtia que continet vnum capitulũ cẽset individua.id est nõ potest dividi:hoc est valere p dimidia.tex.est in.l.in hoc iudicio.ff.fami.hercis. vnde si snia sit lata in summa excedẽte iurisdictionẽ iudicãtis nõ valet etiam in minori summa:& sic in summa in qua posset talis iudicare:qr snia est quid individuum & nõ potest pro parte valere et p parte non.glo.est ordinaria in.l.fi.et ibi Bart.ff.de iurisdi.om.iudi.est verum qd gloss.sibi tenuerunt contrariũ

gl.in.l.ij.ff.de re iudi.vbi etiā Bar.ponit ꝛ ego ibi dixi. ꝛ de vitate illi⁹ gl.tetigi i illa.l.si.ff.de iuri.om.iudi. ¶ Sexto limita in fideiussore ꝓmittēte maiorē summā quā debeat principalis: qꝛ tunc non tenet fideiussio nec valet etiā in minori summa in qua potuit obligari tex.in.l.grece.§.illō.in vbo oino.ff.de fideiusso. ꝛ ibi glo.ꝛ latius Bar.ꝛ glos.j.in.§.fideiussores.insti.eo.de fideius.ratiōe forme tradite a iure qō fideiussor nō possit in pl⁹ obligari ꝙ principalis ꝛ rōne illius forme actus reddit̄ indiuiduus ergo in indiuiduis in maiori summa non inest minor. ¶ Se-
a ptimo limitaᵃ in testibus deponētibus de varijs summis: quia non probant de minori summa: imo reputantur varij nisi appareat quod deponant de eadem quantitate ꝛ causa: vt habes late per Alex.hic: ꝛ Alexan.in.l.qui quartam.in prin.ff.de lega.j. vbi ponit plures remissiones quā hic: ꝛ in cōsi.l.quinti vol.inci. in causa vertente inter Joan.in pe.colū. ꝛ ita habes regulam
10 ampliatam cum septem bonis fallentijs. ¶ † Successiueᵇ in quā-
b tum Bart.impugnat calumniā aduocatorum dicentiū qō positio potest in totū negari absq̄ periurio: quando cōtinet pl⁹ vero. Alex.ꝛ Are.hic dicūt istam esse communē opi.ꝛ Are.refert plures doct.ita dicere, videas per te: sed aduerte quod cōtrariam opi.Specu.cōtra Bar.tenent due glo.iuris canonici: vna in.c.ij.de confess.in.vj.alia in.c.presentium.§.preterea.in verbo sigillatim.de test.in.vj.istā opi.sequit̄ Bal.in multis locis hic relatis p do.Alex.ꝛ ante eū ludo.ro.hic: ꝛ vltra loco allegata p eū adde Bald.qui idem tenet p Spe.contra Bar.in.c.dudum lo. ij.in.iiij.col.de elect.tenet do.Alexā.sibi cōtrarius consulendo in consi.clxxxij.quinti volu.qō incip.viso puncto questiōis pre-
c missē:in.ij.co.ad fi. ¶ Tu aduerteᶜ qō Bar.qui reprehendit Specu.magistrū practice non videt̄ moueri aliqua bona lege: nam Bar.intendit ꝓbare qō in iudicijs actor qui ponit totū intēdit ponere partē: ꝛ sic etiā reus q nō pōt negare totū non pōt etiā negare partē: ꝛ allegat tex.in.l.si quis cū totū.§.de excep.rei iudi.qui loquit̄ in sentētia que necessario videt̄ illud inferre: non aūt loquit̄ in parte ponēte vel respōdente: allegat etiā.l.pupillus.§.fi.cum glo.ff.de vbo.sig.q̄ ꝓbat, postea dicit qō istud expressius ꝓbatur in.l.q solidū in princi.ff.de leg.ij. ille est text.in quo Bar.facit fundamētū: sed ille tex.ꝓbat de directo cōtrarium et stringit ineuitabiliter cōtra Bar.ꝛ sic torquet̄ ꝯ ipsū Bart. vt statim dicā: sed ego vltra oēs scribētes allego tibi tex.not. ꝓ Bar.ꝛ meliorē de iure quē nemo vnq̄ scribētiū allegauit ad hꝰ in.l.q seruū.§.fi.ff.de interro.act.vbi formaliter dicit tex.quod interrogatus de toto fundo an eū possideat: tenet̄ etiā respōdere de quota et de qualibet minima particula: al's tāq̄ cōtumax punit̄.l.de etate.§.qui tacuit.ff.eo.tit.de interro.act.et assignat iuriscōsultus rōnē ibi: vt in alia parte q̄ non defendit̄ mittatur actor in possessionē: ita in ꝓposito, positiōes fiunt et sunt inuente a iure ad hoc vt ponēs releuet̄ ab onere ꝓbādi.aut̄.principales.§.qō obseruari.vbi glo.ꝛ doct.C.de iura.cal.ergo debet qs in positionibus respōdere non solū de toto sed etiā de parte: vt releuet actorē ab onere ꝓbandi: facit qō no.idē Bar.in.d.l.pupillus.§.fi.p gl.ibi.ff.de verb.signi.vbi cōcludit qō est periurus qui interrogatus in iure cum iuramento an debeat viginti: respondeat de decem cū debeat decem solum que debet confiteri negando viginti: ꝛ sic totū. ¶ Secundo facit ꝙ decidit Bal.in l.si tuis nummis.C.de oper.lib.vbi tradit hanc regulam ꝙ aliquid non pōt negari: qō tamen nō est verum simpliciter: sed in practica ad euadendū has difficultates opinionū inter Spec. ꝛ Bar.aduocati cauti eligūt securiorē viā ꝛ obseruāt, ſm Ang. Pau.ꝛ Cuma.hic: qꝛ quādo faciunt positionem de certa quantitate: puta pono qō debes centum dicūt ꝛ si nō credit de tanto dicat de quanto descendens vsq̄ ad minimum: tunc non potest respondens excusari si negat totū cum non debeat nisi partem.
11 ¶ † Tertio successiue aduerte in quantū Bar.cōcludit qō creditor petendo totum constituit debitorē in mora respectu partis que vere debetur sibi, allegādo tex.in.d.l.qui solidū. ¶ Not. diligenter istam conclusionem Bar. Adde qō decidit idē Bar. in.l.non pōt videri.ff.de reg.iur.per illum text.per quem limitat illud qō hic ponit: nam querit ibi Bart.pone, peto a te centum in libello, tu negas: clarū est quod per negationē facta est lit.cōte.pone ꝙ ego probem de quinquaginta, an per litē ꝯtest. constituatur in mora negans totū.s.centū. Bart.ibi distinguit aut debitū erat intricatum: et tūc non constituitur in mora, aut debitū non erat intricatum ꝛ cōstituitur: vt ibi per eum: et dicit Bar.se habuisse de facto illū casum Pisis: ꝫ tu aduerte qō tex. in quo se fundat Bar.,ꝓbat totū oppositū, ibi eīn dicit formaliter tex.ꝙ legatarius petēdo totū legatū ab herede cū in veritate nō deberet̄ totū: qꝛ heres poterat detrahere falcidiā nūquid petēdo totū ab herede ꝯstituat heredē in mora respectu partis q̄ debet̄: nā dicit ibi text.qō si petēdo totū dicit qō pat⁹ est accipere etiā partē: nam isto casu dicendo qō accipiet partem: licet petierit totū constituet debitorē in mora: sed quando simpliciter petit totū nec offert se accipere partē nō ꝯstituit in mora debitorē: qꝛ nō est verisimile qō petēdo totū velit accipere partē:
12 † qꝛ creditor nō cogitur accipere ptē solutiōis.l.tutor.§.luci⁹. ff.de vsuris.l.quidā estimauerunt.ꝛ ibi doc.ff.si cer.pe. qꝛ particularis solutio afficit incōmodo.l.plane.ff.fami.hercis.ita particulariter declarat Bar.in.d.l.qui solidum.in princi. et per ista remanet expeditus.§.iste.

1 ☞ Si precedat interrogatio de vna specie ꝛ sequatur responsio de duabus valet stipulatio in illa specie in qua precessit interrogatio.
2 Quando interrogationi facte de vna specie secuta est responsio de duabus copulatiue, adiectio alteri⁹ speciei habetur pro supernacua.
3 Regula q̄ hꝫ qō tot cēsentur stipulationes quot sunt res pcedit improprie ꝛ sic nō habebit locū in statutis.
4 Utile per inutile quando vitiatur.
5 Indiuiduum dicitur quatuor modis.
6 Quādo aliquid tradit̄ pro forma illud dicitur indiuiduum.
7 In his q̄ sunt diuidua et separabilia vtile p inutile an vitietur.
8 Si res ecclesie cōsueta cōcedi in emphyteusim vsq̄ in tertiā generationē cōcedat̄ vsq̄ in quartam, an vitietur in totū ista concessio, vel an valebit vsq̄ in tertiam.
9 Si in cemiterio sunt sepulti excommunicati ꝛ non excommunicati omnes debent remanere, si non possunt discerni qui sunt excommunicati.
10 Si sunt duo tutores quorū vnus est verus alius est falsus ꝛ ambo interponūt auto.in cōtractu pupilli, non vitiatur actus veri tutoris propter falsum tutorem.
11 Si duo notarij quorū vnus est priuat⁹ officio tabellionat⁹ sunt rogati ad conficiendū instrumētum non vitiabitur instrumentum propter illū nota.inhabilem.
12 Ubi presentatur vnum instrumentuꝫ in quo sint aliqua que nō possunt legi nec intelligi aliqua vero sic: non vitiabitur in totū instrumentum.
13 Si pr̄ facit testamentuꝫ inter liberos corā duob⁹ testib⁹ valet: sed si relinquat̄ aliquid extraneo vitiatur testamentum.
14 Libellus in parte aptus ꝛ in pte inept⁹ nō vitiatur in totū.
15 Si rescriptū pape cōtineat diuersas gratias surreptio in vna non vitiat in alia.
16 Si notarius scribit instrumentū qō ptinet ad ipsum ꝛ etiam ad alium ꝛ ad vtrūq̄ principaliter, tale instrumentū nō valet quo ad ipsum, sed bene quo ad alium.
17 Si in factis vniuersitatū vel capitularib⁹ admittant̄ inhabiles cū habilibus valet actus propter habiles.
18 Pecunia data vel promissa vni de electoribus facit quod electio sit in totum nulla.
19 Si ex forma statuti populares debent eligere potestatem et in concilio popularium sit admixtus nobilis, act⁹ redditur in totum nullus.
20 Compromissum factum super pluribus quorū aliqua non dependent a potestate compromittentium propterea non vitiatur compromissum.
21 Ubi plura venduntur principaliter et est ibi aliquid quod vēdi non pōt non retractatur venditio in omnibus rebus: sed tantum in re prohibita vendi.
22 Alternatiua specierum an vitiet stipulationem.
23 Quando in alternatiua summarum vtrūq̄ est in obligatione est idem quod in alternatiua specierum.
24 Propter incertitudinē solus exceptiōis an vitiet̄ stipulatio.
25 Detractio particularis an vitiet stipulationem in totū.

Sed et si mihi. Utile p inut.le nō vitiat̄.h.d.ꝫ mariū Bar.ꝛ docto.non est bonū nec verū ita gñalr: ꝓut ipsi dicūt, imo in multis vitiat̄ vtile p inutile: vt videbitis infra. Tu adde vnū verbū ꝛ erit bonū summariū ꝛ summa sic. In separabilibus vtile p inutile non vitiat̄.h.d.ꝓprie tex.etiā est verum summarium. Diuidit iste.§.in duas ptes. In pria ponit̄ dictuꝫ In scda rō.scda ibi: nā si tot sunt, stipulatiōes: casus est planus.
1 ¶ † No.primo ex hoc tex.qō quando precedit interrogatio de vna specie et rñdetur de duabus copulatiue, valet stipulatio in illa specie in qua precessit interrogatio ꝛ nō in alia: rō est: qꝛ in illa cōcordant interrogās ꝛ respondēs: ergo in illa valet stipulatio in alia nō: qꝛ nō pcessit interrogatio. ¶ Adde qō similiter est ecōtra si interrogo te de duabus speciebus copulatiue ꝓmittis stichū ꝛ pamphilū tu rñdeas de vna specie.i. promitto stichū solū vꝫ stipulatio in illa specie.l.inter stipulātē.§.si stipulātē.j.co.in fi.limita sec⁹ esse qñ rñsio fieret de duabus speciebus alternatiue: qꝛ tūc i nulla valeret stipulatio ꝫ Bar.ꝛ alios j.qꝛ tūc esset diuersitas circa substātiā stipulatiōis: quia ego sti

a ¶ Septio limita. Ad istaꝫ materiā vid plenūs Alex. lxiiij.ici. vi sa ꝯsultatione in.v. vol.ꝛ Frāc. are.ꝯsi.liiij. ici.in p̄senti cā.ꝛ in ꝯsil. lxxxiij.inci. quia multa fuerūt heri ꝛ altera die dicta.

b ¶ Successiue. Tu vid subtilē dñs Philippū dciū ꝛ q̄ ibi posui i apostil.i.l.nō pt videri ipro bus.j.de reguiuris.

c ¶ Tu aduerte. Pro opi.Spe.facit illud qō d.i.l.si q duceta.i.§. vtrū d reb. du.dū tradit̄ ibi qō si oratio vniuersal' est i vno falsa in totū ꝯset̄ falsa ꝛ hñ facit qō voluit gl.i.c. cupiētes.in pn.i v.mali gnātiū.de ele.li.vj.vbi voluit qō il le q hꝫ ius i pncipali pt accessoria et dependētia negare per q̄ iura.Jo.an.ꝛ doc.i.c.ij.d cēsi.li.vj.qō si altera ps positiōis ē va ꝛ altera falsa poterit tota negari sine metu periurij. ad istō vid ēt p Abb.i c. vnico.v. colum. de plus pe.

pulationis: qꝛ ego stipulatoꝛ volebā te obligare ad vnā speciē
2 de quo dicā infra statim post Bar. ¶ † Scḋo diligēter pōdera istum tex. in verbo pro superuacuo habēdā puto ⁊c. qḋ quando interrogationi facte de vna specie: rn̄detur de duabus copulatiue, adiectio alteri⁹ speciei habet pro superuacua: et sic in illa specie adiecta nō inducit etiā pactū nudū, patet: qꝛ si causaretur pactū nudū, illa adiectio nō esset ꝓ superuacua: prout dicit text. quia pactū nudū habet varios effect⁹: vt not. in .l. iurisgētium. §. igitur nuda. ff. de pactis. ⁊ in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. et sic pōdera hic esse tex. ꝓ eo qḋ ponit egregius doctoꝛ. do. Mathesila. in not. xxviij. licet dicat qḋ istū passum non vidit ab aliquo tactū: vbi dicit, qḋ si, interrogo te ꝓmittis mihi ex causa donationis pamphilū: et respōdes ꝓmitto tibi ex causa donationis pamphilū ⁊ centū, qḋ in illis centū nō erit causatū pactum nudū: quāuis tu interrogās dicaris tacite cōsentire etiā in centum, ⁊ sic qꝛ interuenit cōsensus vtriusqꝫ. s. interrogātis tacite, ⁊ respōdētis expresse, ꝑ. l. q patitur. ⁊. l. si nō remunerādi. §. si passus. ff. manda. ⁊ cōsequēter nec ex tali pacto daret certi cōdictio ad illa cētum que orit ex pacto nudo de donando. l. si quis argētuꝫ. §. fi. C. de dona. ratio est subtilis ḃm eū: qꝛ respōdens, in pāphilo voluit obligari ꝑ stipulationē verbis: ergo similiter voluit ꝑ stipulationē obligari ad centū ex quo ambo sunt sub vna respōsione ergo debēt equaliter determinari: qꝛ vna determinatio respiciēs plura determinabilia dꝫ illa equaliter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulga. sed ad centū nō pōt ꝑ stipulationē obligari: qꝛ nō precessit interrogatio nec per pactū nudū qꝛ nō cōsentit tex. est in. l. j. §. eum q. ff. de consti. pe. sic etiaꝫ in. §. si quis ita. s̄. ea. l. ⁊ dicit Mathesila. se nō vidisse istum passuꝫ a quoqꝫ tactū. Tu dic pro ista decisione esse tex. hic in illo verbo pro superuacuo habēda: qꝛ si esset pactū nudū tunc nō haberet pro supuacuo: qꝛ valeret vt pactū nudū, ergo vult qḋ nedū valeat ꝓ stipulatione: sed nec vt pactū nudū. sed istaꝫ regulā Mathe. reprobāt Moder. senen. in. §. si quis ita. in. ij. no. s̄. ea. l. per tex. in. l. rogasti. §. si tibi. cōiuncta glo. ff. si cer. pet. vbi est tex. qḋ si mutuo tibi decem vt reddas mihi vndecim in illo vno pluri contrahit pactū nudū: ⁊ tamē in illo pluri sicut nō potuit celebrari cōtract⁹ re vt partes volebāt ergo etiā non debet valere vt pactū nudū, ḃm argumētū Mathesi. ergo ibi in illo pluri nō potuit valere vt mutuū vt partes agebāt, tamē valet vt pactuꝫ propter ꝯsensuꝫ, vtriusqꝫ, vni⁹ expsse, alteri⁹ tacite: ⁊ propterea dicūt Moder. senēses qḋ quādo vna dispositio equaliter pōt determinari valet: ⁊ alle. not. per Bar. in. l. seie. §. caio. ff. de fun. instru. Sed quicquid dicant dicti senenses: ego puto qḋ nota. Mathe. sit verū ⁊ pulchrū ⁊ ad fundamētum istoꝝ senēsiū de. l. rogasti. §. si tibi. vbi etiā ibi tenēt ꝯriū ꝯtra Mathe. dico quod nihil facit, primo qꝛ glo. ibi reprobat ꝑ Bar. ⁊ omnes alios ibi ⁊ forti⁹, posito qḋ illa glo. esset vera, tamē nihil obstat: qꝛ ille casus est separat⁹ ⁊ multū diuersus a nostro: qꝛ si mutuo. x. vt reddas. xj. impossibile est ꝙ obligatio ꝯhat in pl⁹ q̃ꝫ sit numeratū, tradūt doc. in. l. si tibi decē milia. ff. de pac. rōne ergo impossibilitatis resultat inequalis determinatio, vt illud plus qḋ est ipossibile vt possit valere vt mutuū valeat vt pactū nudū: sꝫ in casu nostro nō cadit ista impossibilitas: qꝛ si interrogo de sticho tu ꝓmittis stichū ⁊ centū in centū poterat ꝯhi stipulatio si secuta fuisset cōplacentia: ergo nō est in tex. nostro ista impossibilitas sicut est in. l. rogasti. §. si tibi. in quo poti⁹ caderent sydera q̃ꝫ qḋ obligatio sit in plus q̃ꝫ interuenerit res ⁊ sic sit defensata notabilis
3 decisio dn̄i Mathesila. ¶ † Tertio pōdera diligēter tex. dum dicit due sunt quodāmodo stipulationes in dictione quodāmodo, ḃm qḋ pōderat Are. hic qui cōiter habet corrupt⁹ ꝙ regula que hꝫ qḋ tot censent stipulationes quot sunt res: et sic pluralitas rerū inducit pluralitatē stipulationum. l. scire debemus. ⁊. l. qḋ dicit. j. eo. istud ꝓcedit improprie: patet qꝛ tex. dicit quodāmodo. i. improprie: ergo nō haberet locum in statutis in quib⁹ fit ꝓpria interpretatio: nam dictio quodāmodo denotat improprietatē. gl. in. l. j. ff. de rerū diui. Bar. in. l. si is q ꝓ empto re. in. ij. char. ff. de vsucap. sed certe credo ꝙ Are. nō dicat verū: qꝛ. l. scire debemus. loquit ꝓprie: nā ibi verbū esse importat substantiā ꝓprietatē ⁊ veritatē gl. in. l. mercis appella. ff. de verbo. signi. Bart. in. l. si maritus sit. §. legis. ff. de adul. istud etiā dicit tex. hic: nā si tot sunt stipulationes quot sunt corpora, verbum sunt, importat veritatē ergo de ꝓprietate ⁊ veritate. nec ob. dictio quodāmodo: qꝛ iste tex. decepit Are. qꝛ in isto tex. p̄cessit interrogatio de pāphilo solū ⁊ nō de sticho: ⁊ ideo de sticho adiecto nō pōt dici ꝓpria stipulatio sed impropria: ⁊ ideo in tex. nostro nō possunt esse due stipulationes vere: sꝫ sunt vna vera altera abusiua. l. ij. §. j. ff. de verbo. obli. ⁊ ideo tex. dicit quodāmodo: qꝛ stipulatio inutilis nō est stipulatio. l. ij. §. j. ff. quēadmodū
4 testa. aperiant. ¶ † Quarto no. ex tex. regulā quā tradit iuriscōsultus qḋ in his que sunt diuidua, vtile per inutile nō vitiat: vt

a ¶ In ista ⁊c. vltra alleg. h ad materiaꝫ. vide ēt magr̄m practice spe. i. j. pte ti. d arb. §. si vo. v. qd si cōpromittat. ⁊ ti. d appel. v. sꝫ pone. et ea pte tit. d teste. §. j. versi. sꝫ qd si cām. ⁊ tit. de primo et scḋo dcre. §. ij. vs. sꝫ qd si opponit. ⁊ i ij. pte. tit. de sentē. §. viij. v. sꝫ qd si negotiū. ⁊ v. sꝫ qd si cā alexā. l. certi cōdic. §. qm̄. in pn. ⁊ ibi alij ff. si cer. pet. pa. i. c. cū tēpore. d arb. ⁊ in. c. messana. i fi. post glo. de ele. ⁊ qḋ in personis vtile ꝑ inutile nō vitiet: vide ꝑ Signoro. d homo. i ꝯsil. suo. cxiiij.

dicitur in gl. in verbo vtilē. quā capio: ⁊ diuidit in duas ptes. in prima colligit no. ⁊ adducit cōcoꝛdātes: in scḋa opponit et soluit. scḋa ibi: sed argumentū cōtra. ¶ In ea glo. in fi. rn̄de ad illā. l. pedi⁹. qḋ illud ibi est ꝓpter volūtatē cōpromitētiū qui non fuerūt cōfisi de vno voluerūt ꝯpromittere in duos: ideo ꝓpter talē voluntatē videt esse illud cōpromissum indiuiduū ꝓpterea vitiat vt statiꝫ dicā. ¶ In ista[a] materia nūqd vtile ꝑ inutile a
vitiet cōiter sequēdo doctrinā gl. in. l. pecunie fenebris. ff. de vsuris. ⁊ Bartol. in. l. grece. §. illud. ff. de fideius. traduntur due regule. vna est, in diuiduis ⁊ separabilibus vtile ꝑ inutile non vitiatur: vt loquit ꝓprie tex. hic. scḋa regula est, qḋ in indiuiduis ⁊ inseparabilib⁹ vtile vitiat ꝑ inutile: istas duas regulas ꝓprie tradit iuriscōsultus in. l. j. §. item querit. ⁊. §. trebatius. ff. de aq̄ quoti. ⁊ esti. vbi debet seruit⁹ appellandi tot pecudes ad aquā si appulli plures quā debeā nō possum ꝓhiberi de omnib⁹ pecudib⁹: sed solū in supefluis. qꝛ possunt pecudes separari: et in §. itē queritur. dicit qḋ si habeo seruitutē ducēdi aquam certe quantitatis si duco aliā simul, possum a tota ꝓhiberi: qꝛ nō pōt separari talis aqua: qꝛ indiuidua inseparabilia sunt. Istam doctrinā etiā tradit iuriscōsult⁹. in. l. si sponsus. §. generaliter. ⁊. §. circa vēditionē. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. ibi inter maritum ⁊ vxoꝛē cōstāte matrimonio sunt ꝓhibite donatiōes, si cū vxore cōmisceant alie ꝑsone si pōt fieri sepatio nō vitiantur in illis ad
5 iectis: alias vitiat in totū si non pōt fieri separatio. ¶ † Indiuiduū dicit alter de quatuoꝛ modis: vt ꝑ Bart. in. l. grece. §. illud. ff. de fideius. primo natura. scḋo rōne necessarie dependētie, vt est seruus ⁊ peculiū. tertio modo ratiōe volūtatis cōtrahētiū: vt. d. l. pedi⁹. ff. de arbi. qꝛ ibi fuit voluntas compromittentiū q voluerunt compromittere in duos: qꝛ non cōfidebāt de vno: et ideo qꝛ non valuit respectu serui ideo non valet in totum: qꝛ est vna voluntas. quarto modo ratione forme dꝛ indiuiduū: casum habes ⁊ exēplū. in. d. l. grece. §. illud. nā in obligatiōe fideiussoria lex tradit pro forma quod fideiussoꝛ non obligetur in plus q̃ꝫ pncipalis. Istā doctrinā ⁊ istos quatuoꝛ modos tradit Barto. vt dixi in. d. l. grece. §. illud. ff. de fideiusso. ⁊ Angel. Imol. et Moder. hic: ⁊ cū ista doctrina omnes transeūt ⁊ indifferenter tenent. Contra istā cōmunē doctrinā qḋ in indiuiduis semper vtile ꝑ inutile vitiat: arguit ꝯ. nā iuramētum est indiuiduū: vt declarat Bar. assignādo rōnē in. c. j. i. §. j. iij. co. de ꝯtrouer. inuesti. ⁊ tn̄ ego habeo qḋ iuramentū pōt valere pro parte et ꝓ parte nō: ⁊ vtile per inutile nō vitiat etiā in indiuiduis. c. petitio. ⁊ ibi habes glo. j. ad fi. de iuresu. vbi gl. tradidit istā regulā punctualiter qḋ siue iuramentum sit diuiduum vel indiuiduum debet iudicari scḋm materiā super qua ponet, ⁊ declarabo qn̄
6 ponā materiā diuidui et indiuidui. ¶ † Scḋo inquantū Bar. ⁊ omnes tradunt istā regulā qḋ in illa. l. grece. §. illud. obligatio fideiussoꝛia censet indiuidua: qꝛ lex disponit pro forma qḋ fideiussoꝛ non obligat in plus q̃ꝫ principalis: ideo vtile ꝑ inutile vitiatur: ⁊ sic Bar. et omnes volūt qḋ quādo aliquid tradit ꝓ forma illud sit indiuiduū: ⁊ sic vtile per inutile vitiatur. Cōtra istā cōmunē doctrnā vt eādem materiā acuti⁹ ⁊ melius intelligendi, oppono sic: lex tradit pro forma donationē excedentē quingentos aureos debere insinuari in actis. l. sancimus. ⁊. l. si quis argentū. ⁊ i. l. pe. C. de dona. ⁊ tamē si fiat donatio in pl⁹ q̃ꝫ i qngentis aureis sine insinuatiōe, valet tamē in quingentis ⁊ solū vitiatur illud qḋ excedit quingentos aureos ⁊ sic, vitiatur illud qḋ excedit summā legitimā in reliquo remanet valida: ⁊ tamen lex vult qḋ insinuet et insinuatio requirit ꝓ forma: ⁊ tamē vtile ꝑ inutile nō vitiat quare non sic dicimus in fideiussoꝛe si principalis debet centuꝫ fideiussoꝛ fideiubeat in plus vt valeat, fideiussio in eo qḋ debet ⁊ est obligatus principalis ⁊ sic in centum, doc. assignāt rōnē: qꝛ istud requirit pro forma a lege, etiā istud requirit pro forma a lege in donatiōe: ⁊ tamē vtile per inutile nō vitiat: ⁊ si diceres quare in casu. l. grece. §. illud, magis dicit indiuiduū q̃ꝫ in. l. sancimus. in casu. l. grece. ideo videt esse ꝓ forma: qꝛ lex vltra ꝓcedit annullādo: ⁊ sic dicit indiuiduū iuris dispositiōe: qꝛ lex disponit ꝓ forma qḋ fideiussoꝛ nō obliget in pl⁹ q̃ꝫ principalis: ideo vitiat vtile ꝑ inutile. sed in summis ⁊ in quātitatib⁹ etiā qn̄ requirit pro forma vt in donatiōe, insinuatio et illḋ qḋ est ꝯtra formā semꝑ vitiat in eo quod excedit, in reliquo non vitiatur: qꝛ id est cōtra legē ⁊ sic vtile nō vitiatur ꝑ inutile: ita est tex. in. d. l. sancimus. ad idē tex. i. l. eos. §. si quis autē. C. de vsur. ⁊ in. l. pecunie. ⁊ in. l. placuit. ff. de vsur. sic etiā dicit tex. not. in. l. siue generalis. in princi. ff. de iure do. glossa. in. d. l. placuit. ⁊ illud: qḋ dico in quātitatibus procedit etiam in tēpore: ita gl. in. d. l. sancimus. §. fi. in glo. pe. ⁊ propterea alibi habes glo. valde not. in. c. fi. de peni. ⁊ remis. in. vj. vbi prelati nō pn̄t ꝯcedere indulgētias vltra tp̄s statutū in ꝯsilio Ludunēsi: quid si ꝓlatus cōcedat indulgētias vltra: dicit ibi gl. qḋ solum vitiat illud qḋ est vltra tempus legitimū: ⁊ sequitur Abb. in capitu. cum ex eo.

de peni

7 de peni.⁊ remis.in antiquis.¶ † Circa scdam rlam, qd in his q̃ sunt diuidua ⁊ separabilia vtile p inutile nõ vitiat: prout ppȓie habes tex.hic. Adde tex.no.in.c.si cõfirmationẽ.de elect.in.vj. vbi Gemi.ad hoc no.⁊ inducit ad.q.vt ibi p eum:ibi habes ad literã tex.qd si cõfirmatio sit inualida vl ppter defectũ cõfirmã tis vl ppter solẽnitatẽ nõ seruatam tñ ibi sit separatio:licet con firmatio sit inutilis:tamẽ electio ꝓcedẽs nõ est inutilis/ Ista do ctrina ⁊ ea q̃.s.dixi de summis limitat in casu valde no.l.dona tiones quas parẽtes.ver.nam amplioris.C.de dona. inter vir. ⁊ vxo.scdm intellectũ glo.ibi in verbo:cõfirmari.⁊ ibidẽ Salic. qui reputat multũ no.alij scribẽtes ibi nihil tangũt vbi dona tio inter pꝛẽm ⁊ filiũ in potestate nihil valet:tamẽ ꝯfirmat mor te. eodẽ mõ donatio inter virũ ⁊ vxorẽ ꝯstãte matrimonio non valet ibi ꝯfirmatur morte:pone qd maritus vel pater donet vl tra quingentos aureos ⁊ nõ facit insinuari donationẽ nũqd do natio sit in totũ nulla adeo qd morte nõ ꝯfirmet: ⁊ ibi dr q̃ do natio facta p patrẽ filio sine insinuatiõe in totũ est nulla: et ta mẽ ibi sumus in quãtitatib⁹ ⁊ rationẽ assignat ibi glo. in versic. cõfirmari.q: talis donatio peccat in duob⁹ rõne rei ⁊ ratiõe ꝑ sone,rei:q: est vltra summã legitimam,persone:q: est pater qui donat: ergo vitiat in totũ ⁊ nõ valet etiã in parte:⁊ solus Sali. ibi nõ reperio qd solus Are.nõ in lecturis sed in cõs.xvij.qd in cip.põderatis diligẽtissime:in.iij.col.in cõtingẽtia facti ꝯsuluit cõtrariũ ei⁹ qd dicit Sali.⁊ glo.ibi.reprehendit illã decisionem gl.⁊ Salic/ Cõtra gl.⁊ Sali.⁊ ego allego tibi tex.qui fortiter vr get ad oppositũ in.l.si quis ꝓ redẽptione.in.§.fi.in ver.fine aliq̃ distinctiõe.C.de dona.vbi dicit imperator statutum esse qd do natio sine insinuatiõe vltra quingẽtos aureos in eo qd est vl tra vitiatur:⁊ dicit ibi qd semper istud ꝓcedit sine distinctiõe: ergo nõ possum⁹ dicere qd in.l.illa donatiões dõatio i totũ an nullet nõ solũ extra summã:s: etiã itra.§.nã ampli oris.si velles euadere tex.in.l.si ꝓ redẽptiõe.§.fi.in verbo sine aliqua distin ctione,posses rñdere:q: habem⁹ regulã,qd qñ lex aliqd dispo nit:licet loquat generaliter:⁊ quocũq:, nũq: intelligitur loqui in materia in qua habem⁹ legẽ specialẽ ⁊ particularẽ.l.in testa mẽtis.⁊ ibi Sali.no.C.de testa.gl.in.l.sciẽdũ i gl.i.ꝓnci.ff.q sa re.ab intest.in pãci.co.ix.nũq: trahet ad illũ casuz spãlẽ:no.q: si vera eẽt sñia gl.⁊ Sali.in illa.l.donatiões quas parentes:certe est singu.limitatio ad pꝛesentẽ doctrinã/ Scdo limita istã rlam quãdo fieret dispositio in fraudẽ legis ⁊ hominis:q: ꝯcurrente incertitudine act⁹ in totũ vitiat ꝑpter inutile:tex.habes nota. in.l.si libert⁹ minorẽ.§.si quis plures.⁊.§.seq.ff.de iurepa.⁊ cir ca illũ tex.multũ insistũt Imo.Alexan.⁊ alij in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.§.eo.in illo articulo:⁊ an donatio omniuz bono rũ pñtiũ ⁊ futurorũ valeat in totũ an vitiet quo ad futura/ Ter tio no.limita istã regulã qd vtile p inutile non vitiat. imo vtile stat de p se validũ quãdo tale vtile habet essentiã:⁊ fidẽ verita tis:tũc vtile nõ vitiatur ab inutili:sec⁹ quãdo deficeret autori tas ⁊ fides:vñ si rescriptũ pape cõtineat plura capitula separa ta ⁊ diuersa:⁊ reperiat falsa grãmatica in vno capitulo certe vi tiatur rescriptũ in totũ:eo q: fides scripture est indiuisibilis:et ideo vitiat in totũ rescriptũ.c.ad audientiã.el.j.de rescri. dum dicit in fi.fidẽ nolum⁹ adhibere:⁊ ibi Bal.solus in vlti.colũ.no. multũ illum tex.ad hoc etiã allegat tex.de iure canonico.ix.di stin.c.si ad sacras.⁊.c.pura ⁊ simplex.iij.q.ix.vbi habes glo. qñ vtile p inutile vitiet/ Quarto limita insolutũ datiõe facta in ali quo plus debito:nã vitiat in totũ vtile p inutile:⁊ sic fruct⁹ me dij tẽporis debẽt restitui aut ꝯpensari in sortẽ:ita no.Barto.in l.si nõ sortem.§.si centũ.per illum tex.ff.de cõdi.inde. vbi repu tat istud tenẽdũ mẽti pro insolutũ dationib⁹ que tota die fiunt: et q: de isto tetigi ordinarie in illo.§.si cẽtũ.ideo nõ repeto:⁊ sic

8 habes quatuor bonas limitatiões. † Vltra predicta ista mate ria inducit per Roma.hic in practica ad varias questiones:et per Bal.⁊ Ludo.roma.in.l.certi cõdictio.§.qm.ff.si cert.pet.p Bal.in.c.massana.de elec.vbi p illũ tex. multa in proposito no. Inter ceteras qões Roma.hic examinat illã no.qd. quando res ecclesie erũt cõsuete cõcedi in emphyteusim vsq: in tertiam generationẽ an si cõcedant vsq: in quartã vitiet in totum an va leat vsq: in tertiam:eodem modo si res ecclesie sit solita conce di vsq: ad certũ tẽpus si ꝯcedat vltra an vitietur in totum an in eo solo quo cõceditur vltra solitũ,difficultas pendet aduab⁹ legibus a tex.valde not.in.§.emphyteusim.in aut.de nõ alienã. in verbo quod fit non habere aliquod robur firmitatis sinim⁹: ibi est tex.quod in nihilo valet,tex.in.§. neq: illud. eodem titu. col.ij.videt velle qd valeat saltem intra tempus permissum:⁊ il lud plus vitietur quam questionẽ late prosequuntur Alexan.⁊ Are.hic istã.qd.examinat Barto.in aut.qui rem.C.de sac.san. eccle.⁊ q: ibi dixi ⁊ plene examinaui ideo hic non repeto/ Vltra predicta in ista materia gloss.plenior de iure in regula vtile.de reg.iur.in.vj.multa iura allegat tã de iure ciuili quam canoni co,⁊ nullibi reperio ita bene tactã/ Tu valde not.text.pulchruz in.c.dilet⁹ fili⁹.t.de prebẽ.qui tex.dicit nos facto eiusdẽ legati il licito reprobato qd est licitũ approbãtes:est egregi⁹ tex.etiam

9 tex.in.c.sacris.de sepul.vbi est tex. † qd si in cemiterio sunt se pulti excõicati ⁊ nõ excõicati oẽs dñt remanere si nõ pñt discer ni q sunt excõicati:tertio adde tex.no.in.l.j.in.§. sed põponius.

10 in versi.quid enim.ff.qd fal.tut.auto.vbi est tex.not † qd si sunt duo tutores:quorum vnus est ver⁹ alius est falsus et ambo in terponunt autoritatẽ in contractu pupilli non vitiatur actus

11 veri tutoris propter tutorẽ falsum † eodez modo si duo notarij quorum vnus est priuatus officicio tabellionatus sunt rogati ad cõficiendum instrumentum:prout fit Mediolani vbi inter ueniunt duo notarij p illum notarium adhibitum qui est ꝓuat⁹ officio tabellionatus nõ vitiat instrumentum:ita tenet Bald. in.l.imperator.ff.de statu homi.⁊ in.l.si quis ex argentarijs.§. j.ff.de eden. Ratio predictorũ est:quia sufficiebat vnius autori tas de per se:nam sufficiebat vnus tutor de per se:⁊ vnus nota rius de per se:ergo si alius interueniet non verus non vitiatur actus gestus:sed si requirerentur duo ꝓ forma,⁊ vn⁹ esset inha bilis,bene actus gestus vitiaretur in totũ.d.l.pedius.§.fina.ff. de arbi.allegata.in gl.c.cum super abbatia.vbi glo. ⁊ oẽs ca noni.de offi.deleg.tex.no.in.c.ad probandum.⁊ ibi glo.penul.⁊ Abb.Panor.de re iudi.¶ Quarto adde tex.not.in.l.ij.ff.d his

12 qui pro nõ scrip.ha. † vbi presentatur vnum instrumentum in quo sunt aliqua que nõ possunt legi nec intelligi,aliqua sic.et ta men nõ vitiatur in totũ.instrumentum:⁊ pondera illum tex. cõ tra doctrinã omnium,testamentum est indiuiduz,l. furiosuz. vbi Barto.⁊ omnes no.C.qui testa.face. pos.⁊ tamen valet te stamentum ⁊ vtile per inutile nõ vitiatur.ad idem.l.hac cõsul tissima.§.ex imperfecto.vbi aliquando dixi.C.de testa.⁊ in.l. fi.

13 in fi.C.fami.hercis. † vbi si pater,faciat testamentum inter libe ros coram duobus testibus valet:sed si relinquatur aliquid ex traneo in eo vitiatur:tamẽ dic qd ibi est speciale ⁊c.dixi ibi: no

14 repeto.¶ † Quinto ad de qd libell⁹ in parte aptus et in parte ineptus nõ vitiatur in totum:imo vtile per inutile nõ vitiatur. c.ad dissoluendum.vbi Hostiẽ.do.Anto.de but.⁊ Abb.not.de despõsa.impube.glo.in.l.si quis homicidij.⁊ ibi not.Bal.C.de accu.Bal.in.l.ex eo tempore.ff.de testa. mili.⁊ in.c.j.iij.colũ.de mili.vas.q cõtu.est.⁊ no.idẽ.Bal.in rub.extra de offi.iud.in.vij.

15 co.vbi no.limitat ⁊ declarat:dic vt ibi p eũ.¶ † Sexto adde q: si rescriptũ pape ꝯtineat diuersas gratias subreptio in vna nõ vitiat rescriptũ in alia ⁊ sic vtile p inutile non vitiatur:text.ha bes not.in capi.si eo tempore.de rescrip.in.vj.de quo text. facit ad hoc festum in multis locis Panor.in.c.sedes.⁊ in.c. ceterũ. de rescri.⁊ in.d.c.ad dissoluẽdũ.⁊ in.c.ex literis.in fi.de fi.instru. facit quod dicit do.Anto.de but.in.c.exhibita.ad fi.de iudi.qd si inter plura copulatiue narrata vna ps reperit falsa non vi tiatur rescriptum in totum nisi super illa sit fundatum totum rescriptum.Item nisi sit de connexis fm do.Abb.Panormit.

16 in.c.constitutus.post alios ibi de rescri.¶ † Septimo adde qd quando notarius scribit instrumentum qd pertinet ad ipsum notarium et etiam ad alium:⁊ ad vtrũq: principalr,tale instru mentum non valet quo ad ipsum:sed bene quo ad alium.tex.est no.in.l.filius emancipatus.§.sequẽs questio.⁊ ibi no.Bar.ff.de fal.⁊ no.Bal.in.l.fi.in vlt.col.vbi limitat.C.de cõue.fis.debi.li.x.

17 ¶ † Octauo adde qd si in factis vniuersitatum vel in factis ca pitularibus admittantur inhabiles simul cum habilibus valet actus propter habiles ⁊ sic vtile vel inutile nõ vitiatur:ita mul tum no.Abb.in.c.fina.in vlti.nota.de procura.per illum tex. ar guendo a speciali:⁊ dicit qd nõ credit qd alibi in iure ita bene probetur:ita etiam tenet ⁊ not.Abb.in.c.cuz super abbatia.in iiij.colum.C.de offic.delega.vbi pleni⁹,et assignat rationez:q: actus non competit vt sing. sed vt collegio: collegium autem continet solum habiles ⁊ non pl⁹. Ista doctrina Abb.Panor. nunq: mihi placuit per multos tex.primo per.c.massana.c. cuz terra.c.illa.de electio.vbi electio facta a clericis mixtis cum lai cis est in totum nulla nec valet q̃ ad clericos:alibi habes text.

18 quem Abb.met no.pro mirabili in.c.nobis.de simo. † qd pecu nia data vel promissa vni de electoribus facit qd electio est i to tum nulla:⁊ sic prauitas vnius in totũ inficit electionem : facit bene qd no.Bal.in illo.c.massana.per illuz tex.vbi dat regulaz quod capitulum congregatum,ex permissis ⁊ ꝓhibitis annul lat autoritatem in totum ⁊ qd ibi fuit factum reputatur in totũ

19 nullum: † ad idem facit quod si ex forma statuti populares de bent eligere potestatem:⁊ in consilio popularium sit admixtus nobilis:actus redditur in totum nullus:ita disputãdo decidit Ioan.an.in addi.Spec.in ti.de requisi.conci.super rubri.ad fi

20 nem.¶ † Nono adde[a] quod compromissum factum sup pluri bus quorũ aliqua nõ depẽdent a potestate compromitentium

a ¶ Nono ad de ⁊c. Ad hoc vid qd dicit Spe. in ti.de ar bit.§.si ter uo.v.qd si ꝯpromitta tu.i.j.pte.

a ¶ Decimo. alia similia vide ex al leg. per me §. eo. §. col. a ij. vers. i ista et nõ omitto aliud qđ habem⁹ qđ dictũ vnius testis idõei in vna causa non vitiatur per aliũ minus idoneum in ea. causa: imo quod pl⁹ est dictum minus idonei sustinet per dictum alterius: vt per Bal. et Angel. et pleni⁹ Moder. in l. si quis ex argẽtarijs. per illũ tex. ff. đ edẽ. vbi dicit qđ si vnus testis est infamis infamia facti aliusteſtis fit multũ fidei integre q̃ isti duo testes plene pbãt: qꝛ integra fides vnius supplet defectum alterius et ei⁹ suspicionẽ remouet: idez tenet Bal. in. l. i. in. iij. col. C. de testi. Salic. in l. bonefidei. in. x. colum. C. đ reb. creditis. Lud. roma. in cõsil. ccxc. incipiẽ. in casu ppositẽ cõsultationis breuiter dictum Franci. in vlti. colum. Alex. in consi. lvi. incipien. viso processu cause vertẽtis iter Anto. in. ij. volumine. penultima colum. in fi. et dicit Lud. roma. quod lz fidei alicuius testis ratione affinitatis detrahat: illa

tamen per expressionem inutilium nõ vitiatur compromissum super alijs. tex. est in. c. cũ tẽpore. et ibi Abb. in. iij. no. ad hoc no. de arbi. et sic ibi vtile per inutile nõ vitiatur: qꝛ censent tot com- 21 promissa qđ res vt ibi per eum. ¶ † Decimo^a adde q̃ vbi plura vẽdunt principaliter: et est ibi aliqđ qđ vẽdi nõ põt, non vetratur venditio in omnibus rebus: sed tantum in re prohibita vendi: et sic vtile per inutile non vitiat. glo. est in. c. querelã. et ibi Abb. et alij ad hoc no. de simo. facit tex. in. l. domum. ff. de cõtra hen. emp. et ita habes plene vt puto expeditã istam materiã. Extra glo. Bar. expedit glo. magnã. §. si quis simpliciter in verbo vitiatã. §. eo. vt hic per eum. ¶ Circa dicta Bart. in. j. q. gl. magne. §. si quis simpliciter. incẽtũ Bar. reprehẽdit rationẽ quã 22 assignat glo. in. d. §. si quis simpliciter. † quare alternatiua specierũ vitiet stipulationẽ in totum et non alternatiua summarum: qꝛ in summis vna est stipulatio in speciebus sunt plures: ista ratio ẽm Bart. in vtroq̃ mẽbro est falsa et in vtroq̃ casu cõcludit cõtrarium eius qđ dicit glo. nam si in quantitatibus stipulatio est vna: ergo magis deberet vitiari quã quando sunt plures, vt statim dicã. ¶ Tu aduerte qđ ratio gl. põt optime sustineri: prout eam declarat. Jo. de imo. in illo. §. si quis simpliciter. naz gl. voluit dicere qđ in quãtitatibus stipulatio est vna cõtinens sub se plures: ideo cum reperiat cõsonãtia inter interrogationẽ et rñsionẽ: qꝛ in minori summa concordãt, merito valet stipulatio, q̃ ratio nõ militat in speciebus: vbi vna continetur sub alia et in neutra concordant. ¶ Scđo aduerte inquantum Bar. assignat aliã rationem diuersitatis ad. d. §. si stipulante, et ad glo. d. §. si quis simpliciter. prima frõte. Bar. videt equiuocare ad illum tex. et illam glo. et videt loqui in alijs terminis quam ille tex. et illa gl. loquitur: qꝛ tex. in. l. inter stipulantẽ. §. stipulãte. et glo. preallegata loquunt quando interrogatio fuit alternatiua: et responsio simplex dt vna specie: exẽplum in. §. stipulãte. et reuera in alijs terminis loquitur ille tex. et illa glos. quãdo interrogatio est alternatiua et responsio simplex. tamen in effectu nõ est differẽtia: et istud cõsiderauit in effectu Bar. siue enim sit alternatiua in interrogatione siue in rñsione vtrobiq̃ em resultat diuersitas in qualitate obligationis. in quãtitatibus est secus. ¶ Ultra Bar. dum dato declarat qũo in alternatiua specierũ resultat diuersitas in qualitate obligationis: qꝛ ego interrogans in terrogãdo de vna specie volui te obligare precise ad illam et tu respondẽdo alternatiue nõ es precise obligatus ad illam de qua te interrogaui potes soluere: quãuis secus in alternatiua summarũ: adde vltra Bar. aliam diuersitatẽ in qualitate obligationis: quia si interrogo alternatiue promittis mihi stichũ aut pãphilũ: et respõdes de vna specie. s. de sticho hic est diuersitas: qꝛ ẽm tuã pmissionẽ q̃ est de solo sticho perempta illa specie esses liberatus: qꝛ debitor perempta specie tunc liberatur. l. qđ te. ff. si cer. pe. Sed ẽm meã interrogationẽ promittis pamphilum aut stichum dato qđ stichus moriat nõ esses liberat⁹ in pãphilo: ita dicit tex. in. l. grece. §. si quis stichũ. ff. de fideiussor. ¶ Sz ista differẽtia nõ põt pcedere in alternatiua summarũ seu quãtitatũ: qꝛ q̃titas perire nõ põt. l. icẽdiũ. C. si cer. pe. l. i rõne. la. ij. 23 §. icerte. ff. ad. l. fal. ¶ † Quarto diligẽt no. sin. limitationẽ quã tradit Bar. qđ qñ in alternatiua summarũ vtrũq̃ esset in obligatiõe: tũc esset idẽ q̃ in alternatiua specierũ, et qñ fit: dicit Bar. se dixisse in. l. si duo. j. eo. Cũ ista limitatiõe Barto. tenet expresse Ang. hic. ceteri nõ faciunt verbum, eam etiã tenet Imo. in. §. si quis simpliciter. §. ea. l. et sic vult singulariter Bar. qđ si pcedat interrogatio alternatiua de summis: qꝛ dico promittis quindecim aut decem et tu dicas promitto quindeciz vel decẽ: qđ vtraq̃ alternatiua sit in obligatiõe: et istud põt esse altero de duobus modis, vel qñ stipulator stipulando alternatiue expresse reseruauit sibi electionẽ, vel si stipulator, nõ reseruasset electionẽ sed interesset promissoris potius soluere maiorẽ summam quã minorẽ ratione loci quã debet fieri solutio vel persone cui debet fieri et cui haberet promissor affectionẽ: tex. habes et exemplũ in. l. si is cui. ff. de noua. l. qui res. §. mihi rome. ff. de solutionibus. istis duob⁹ casib⁹ vtraq̃ summa alternatiua est in obligatione: idem tenet mirabiliter Bar. qđ stipulatio in nihilo valet: qꝛ esset tũc idem quod in alternatiua specierũ pro certo mirabilis est et singularis limitatio ad. d. l. inter stipulantem. §. si stipulante. in scđo responso: vbi alternatiua summarum diuersarum in interrogatione et respõsione nõ vitiat sed valet in minori summa, pro certo ista est mirabilis limitatio, nã in alternatiua summarũ semp cõcordatur saltẽ in minori summa vel maiori quãdo omnes concordant, nõ sic quãdo diuersitas est specierum: tunc qꝛ nõ est precisa obligatio: prout interrogãs volebat vel pmissor istud facit qđ alternatiua in totũ vitiat. ¶ Circa scđm. q. glos. quãdo interrogo te promittis oẽs seruos tuos et tu respõdes promitto omnes vno excepto incerto: et sic est in- 24 certitudo in illo seruo exceptuato. Dy. tenet † q̃ propter incer-

titudinẽ solius exceptiõis vitietur in totum stipulatio. Barto. pro suo excellẽti ingenio tenet qđ imo propter incertitudinem que est in exceptione vitietur soluz exceptio: qꝛ incertitudo obscura vitiatur et nõ vitiat. Bar. allegat primo duos tex. in. l. titie textoris. ff. de leg. j. et in. l. si fuerit. ff. de reb. dub. ¶ Et inquãtuz Bar. p suo fundamẽto allegat tex. in. l. si fuerit. pro certo Bar. male allegauit siue voluit allegare tex. siue gl. allegare voluerit tex. Primo pbat totũ cõtrariũ ibi em est tex. qđ adẽptio nõ obstãte incertitudine valet et vitiat legatũ. ergo ille tex. est de directo cõtra Bar. et si tu subtilis diceres ille tex. loquitur quando est incertitudo psonarũ quib⁹ fit ademptio: tunc illa incertitudo nõ vitiat ademptionẽ: ita proprie loquitur ille text. sed nos loquimur quãdo est incertitudo solum circa rem ademptaz vt pmitto omnes seruos vno excepto fateor qđ h est incertitudo. ¶ Sed dico qđ si Bar. istud cõsiderauit errauit: qꝛ quando est incertitudo circa res ademptas glos. ordinaria in illa. l. si fuerit. in verbo ademptionez. in fi. tenet videri ademptam rem meliorem, et sic in casu nostro intelligitur exceptuat⁹ seruus qui erit melior, et ẽm illã gloss. exceptio propter incertitudinem rerum nõ vitiatur, ex quo intelligitur exceptus seru⁹ melior: ergo est ibi gl. contra Barto. et ita illam glo. ponderant Bald. et Ang. hic: et Pau. de ca. in. §. si quis simpliciter. §. ea. l. et sic siue. Bart. ponderet tex. vel glo. tex. et glo. est de directo ibi cõtra Bar. Et si diceres Bart. non ponderauit nec tex. qꝛ est contra eum nec glo. ibi in fi. sed voluit põderare glo. in primo membro: et ita est necessariũ dicere aliter non posses saluare Bart. nisi quod voluit allegare glo. in primo membro quãdo est incertitudo rerũ et personarum simul et semel. ¶ Sed aduerte qꝛ si hoc ponderauit Barto. errauit quia iste nõ est casus noster: quia in casu nostro est solum incertitudo rei hoc est serui excepti: illa glo. loquitur quãdo est incertitudo personarum et rerum simul et semel: ergo sumus in vltimo casu illi⁹ glo. pondera ergo qđ illa. l. si fuerit. i tex. est de directo contra Bar. Itez glo. ibi in vltimo membro non conuenit casui nostro: quia quando est incertitudo rerum videtur adempta melior. ¶ Sed aduerte quia illa glo. in illo vltimo membro procedit in testatore adimẽte rem sub incertitudine: bene verum est qđ videtur meliorẽ adimere fauore heredis vt eum min⁹ grauet: put in dubio facere presumitur: et ad hoc bene procedũt iura alleg. per Bar. nos autẽ loquimur in contractibus in stipulatione in qua promissor promisit oẽs vno excepto, forte nõ vult excipere meliorem sed peiorem cũ in speciebus cadat affectio glo. in. l. apud iul. §. sciỏals est sub. l. iulian⁹. de leg. i. ergo nõ specificando quẽ vult eligere nemo cert⁹ remanet in promissiõe, ergo tota pmissio est incerta: ergo videt qđ in totũ vitiet stipulatio. et istud est qđ voluit dicere Dy. fz Cu. hic: et Imo. et Lu. ro. in. §. si qs simpl'r. §. ea. l. itẽ dũ Bar. allegat l. titie textores. circa me. illa. l. videt meli⁹ facere pro Bar. qꝛ ibi incertitudo vitiat et nõ vitiat: sed ille tex. put etiã dicunt Cu. et Alex. hic nõ facit i pposito: qꝛ loquit qñ erat incertitudo exceptiõis, q̃ nullo modo poterat certificari: qꝛ tũc bene vitiat et nõ vitiat: sec⁹ est in casu nostro in quo nõ est oĩmoda incertitudo vt si qs pmittat vnũ de seruis suis cũ sit certificãda p declarationẽ pmissiõis, ita in casu nr̃o: ergo nõ dz vitiari, vt nihil omittamus etiã. l. vbi aũt nõ apparet. alleg. p Dy. nõ pbat etiã nec allegat p Dy. bene, qꝛ tex. ille bñ pbat stipulationẽ esse incertã: sz nõ pbat esse nullã: prout Dy. alle. qꝛ aliud est esse icertũ, aliđ est esse nullũ. l. triticũ. in eo. ti. et in. l. cum quid. ff. si cer. pe. Ultra scribẽtes adde qđ Bal. in. c. ad audictiã. el. j. in vlt. col. de rescri. sequitur glo. in. d. §. si quis simpliciter. quã reprehẽdit Bart. tenet em ibi Bal. qđ si stipulor oẽs seruos tuos et pmittis oẽs preter talẽ in nullo valet stipulatio: ita dicit elegãter no. gl. h in. d. 25 ver. cũ addi. ratio ẽm Bal. vltra scribẽtes hic: † qꝛ detractio particularis qñq̃ totũ vitiat. l. si optio. ff. qui et a qui. qꝛ iuris rationibus non cõcordat scđm eum: sed caue qꝛ Bal. videt loqui qñ certus seruus est except⁹ quo casu Dy. Bar. et oẽs indifferẽter tenent qđ imo stipulatio valet in totũ excepto illo seruo in specie excepto: vñ aut Bal. est corrupt⁹ aut đbuit dicere exceptuato vno incerto: vt proprie loquit ista glo. sequitur. §. si.

1 ¶ Quãdo stipulatio cõtrahitur inter homines diuersaꝝ linguarum mediãte interprete verba stipulationis sunt dirigenda ad partes non ad interpretem.

2 Uerba debẽt esse congrua et accommodata ad ostendendum cõsensum partium.

3 Priuati non possunt fictionem inducere.

4 Inter homines diuersaꝝ linguarũ se inuicem non intelligẽtiũ põt contrahi stipulatio mediante interprete.

5 Interpres qui recipitur inter stipulantes non intelligẽtes se: non est testis sed declarator.

6 Arbiter: arbitrator: agrimensor: medici: obstetrices: et similes an dicantur testes.

7 Dicto solius interpretis creditur: qꝛ non est testis sed declara
torꝛ assumptus de voluntate partium.
8 Uni testi proprie assumpto de voluntate vtriusqꝫ partis credit.
9 Per statutũ vel cõsuetudinẽ non põt disponi vt credat vni so
li testi nisi ꝑpter casum necessitatis vel euidẽtissime vtilitatis.
10 An si notarius theutonicus sit rogatus ad conficiendũ instru
mentum inter latinos si scit interpretari sit ei credendum.
11 Quando dubitatur an vulnus sit mortale vel non vel an sit re
mansura cicatrix vel non debet iudex adbibere duos medicos
si reperiantur alias sufficit vnus.
12 An et quando diuersitas inter interrogationem ꝛ responsionẽ
inducat diuersitatem obligationis.
13 Oratio dicitur generalis quãdo apponitur signum vniuersale
omnes: vniuersalis quando apponitur nomen collectiuum.
14 An sit differẽtia inter interrogationẽ vniuersalem ꝛ generalẽ.
15 Peculiũ grex chorus familia sunt noĩa collectiua ꝛ vniuersalia.

Eadem autem. Summa vt hic per Bar. ꝛ di
uiditur iste. §. in quatuor par
tes. In prima ponitur dictũ. In secũda infertur. In tertia am
pliat. In quarta limitat. scða idem per contrariũ. tertia ibi: sed
vtrum hoc vsqꝫ. quarta ꝛ vlti. ibi: ita tamen vt vterqꝫ. In tertia
parte tex. ibi: sed vtrũ hoc vsqꝫ ad grecum sermonem ꝛc. dubi
tari põt quare dubitauit iurisconsultus magis de aliĳs linguis
puta assyriĳs vel penis: vt in tex. quã latina ꝛ greca lingua quod
possit cõtrahi stipulatio: dic rationem dubitandi fuisse: qꝛ ma
ior diuersitas est a nobis inter illas linguas quã sit inter latinã
et grecã: dicit tex. no. in. §. alienatiõis. in aut. de nõ alie. aut per
mu. colla. ĳ. ꝛ ibidẽ dicit glo. qđ qñ libri hebrei fuerũt traducti:
fuerũt prĩo traducti in linguã grecã: postea de greco in latinũ
et istud factũ fuit ꝑpter cõformitatẽ que est inter linguã grecã
et latinã: facit tex. in. §. sed nostrã aũt cõstitutiõ. insti. de suc. lib.
1 ¶ † Primo pondera text. ibi: vt rñdeatur ei grece: dũmodo ei
congruenter rñdeatur, in verbo ei. qđ qñ stipulatio cõtrahitur
inter homines diuersarũ linguarũ mediãte interprete, vba sti
pulatiõis sunt dirigẽda ad partes nõ ad interpretẽ: al's diceret
stipulatio concipi per nuntiũ qđ fieri nõ põt: vt vidistis in prin.
2 huius. l. ꝛ in. §. itẽ verborũ. insti. de inutili stipu. ¶ † Scðo dili
genter põdera tex. ibi: dũmodo cõgruenter rñdeatur qđ verba
debẽt esse cõgrua ꝛ accõmodata ad ostendẽdum cõsensum par
tium: vñ facit iste text. ꝑm Pau. de ca. ꝛ Rapha. cu. ꝑ eo qđ vo
luit glo. singu. in. §. sed hec solẽnia. in verbo quibuscũqꝫ. insti. eo.
vbi tenet glo. sing. qđ si per literam. a. intelligo promittis: ꝛ per
literã. b. intelligas ꝓmitto: nõ posset cõtrahi stipulatio p. a. ꝛ. b.
quia nõ sunt verba congrua ꝑm cõmunẽ vsum ꝛ intellectum ad
interrogationẽ ꝛ rñsionem. Sed tu aduerte: qđ imo iste tex. põt
fortiter retorqueri ad oppositum cõtra illã glo. ꝛ istos Moder.
dũ dicit tex. sed verũ puto vt oĩs sermo contineat verborũ obli
gationem: vbi iurisconsultus ponit pro regula generali qđ oĩs
sermo contineat obligationẽ verborũ: ergo ille sermo prolatus
per. a. et. b. cõtrahet stipulationẽ seu inducere debet verborum
obligationem. Et pondera fortius tex. dũ dicit vt oĩs sermo cõ
tineat verborũ obligationem: nã verbum cõtineat importat de
propria significatione: vt per Bar. in. l. cui eorũ. §. affinitatis. ff.
de postu. ꝛ in. l. hec verba. ff. de adul. ad idẽ videt stringere text.
in. l. oẽs. in verbo qbuscũqꝫ verbis. C. de cõtrahẽ. ꝛ cõmit. stipu.
vbi dat tex. regulã generalẽ, qđ sublata antiqua forma verborũ
3 stipulatio potest concipi quibuscunqꝫ verbis. † Sed defenden
a do[a] gl. que reputatur singu. et cõmuniter approbatur per Bal.
Ang. ꝛ Imo. Alex. ꝛ Moder. in prin. huius. l. responde ad istũ
tex. dum dicit: sed verũ puto vt omnis sermo cõtineat verborũ
obligationẽ, debet intelligi oĩs sermo. s. cõgruus per illud qđ. s.
dixi: dũmodo ei congruenter respõdeatur. Pro illa cõclusione
glo. facit bona ratio: quia qđ. a. sit dicere promittis ꝛ. b. ꝓmitto:
istud non potest esse ex significatu verborũ: sed solũ per fictionẽ
sed priuati nõ possunt fictionẽ inducere: prout declarat Barto.
in. l. si is qui ꝑ emptore. in. j. q. ff de vsucap. Limita ꝓdictã sing.
gl. in. §. sed hec solẽnia. insti. eo. ꝑm Pau. de ca. hic: nisi precessis
set ordinatio expressa inter partes anteqꝫ facerent stipulationẽ
qđ dicẽdo. a. intelligeretur promittis: dicendo. b. intelligeretur
promitto: tũc per. a. ꝛ. b. posset contrahi stipulatio: istud probat
per id qđ vult gl. singu. in. l. si quis in fundi vocabulo. in prin. ff.
de lega. j. ꝛ ibi dixi: vbi tenet glo. sing. qđ si inter testatorem ꝛ le
gatarium sit expressum qđ legãdo bouem intelligatur legatus
equus valere tale legatum: istam limitationem Pau. sequitur
Alex. in consil. cxlvj. v. volu. quod incipit in causa ꝛ lite vertente
inter nobilẽ Raph. in. viĳ. col. Et si dicis tu subtilis nonne con
tra istẽ limitationẽ obstat fundamẽtũ supra factũ qđ partes nõ
possunt inducere fictionẽ: rñdet Are. in. §. si qs ita. s. ea. l. qđ ista
nõ est ꝑprie fictio: sꝫ declaratio causata a ꝓcedẽte ordinatiõe vel
protestatione ꝑ partes facta anteqꝫ stipularent. Tu aduerte: sꝫ
isti Mod. trãseant cũ limitatione Pau. de cast. Tu aduerte: ꝙ
in illa gl. ꝓtestatio ꝓcedẽs nõ erat circa vba importãtia dispo
sitionẽ: sed erat circa rem deductã in stipulatione: sed in propo
sito nostro loquimur qñ protestatio est circa verba importãtia
dispositionẽ ꝛ obligationẽ non autẽ circa rem deductã in stipu
lationẽ: prout est in glo. l. que extrinsecus. j. eo. ꝛ ista est veritas.
4 ¶ † Tertio principaliter no. ex isto tex. in fi. illud ad qđ allegat
semper iste tex. qđ inter homines diuersarũ linguarum se inui
cem nõ intelligentiũ põt cõtrahi stipulatio mediãte interprete
ꝛ iste casus est vnicus ꝛ singu. in iure notus tamẽ omnibus qui
bus non cecidit puluis super librum: dicit Bal. in. l. directas. C.
de testa. manu. ¶ Amplia istũ tex. qđ etiã cõtractus matrimo
niĳ inter personas diuersarũ linguarũ potest cõtrahi per inter
pretẽ: ita extẽdũt istũ tex. d. Abb. ꝛ aliĳ canoniste in. c. ex literis.
el primo. de spõsa. similiter iudex põt ferre sñiaꝫ inter homines
diuersarũ linguarũ adhibito interprete qui linguam iudicis
partibus exponat. Ita scðo ampliat Bal. istũ tex. in. l. iudices.
C. de sententĳs. Tertio adde tex. no. in. l. qui testamento. §. fi. ff.
de testa. vbi est tex. qđ testator potest testari coram teste non in
telligente eius sermonẽ: dũmodo talis testis sensu percipiat qđ
agatur Pau. de ca. ꝛ Are. ibi intelligũt illũ tex. s. per interpretẽ
adhibitum per testatorẽ per istum tex. ꝛ ante eos: ita tenẽt Bal.
ꝛ Sali. in. l. hac consultissima. §. fin. C. de testa. ¶ Quarto no. ex
hoc tex. qđ in stipulatiõe sufficit cõsensum partium percipi per
interpretem: addit fortius Alex. hic: in vlti. no. qđ etiã sufficeret
si sono tube vel cornu perciperetur per tex. no. in. l. labeo. §. fi. in
verbo sono. ff. de sup. le. quẽ tex. ad hoc pro no. ponderat Bald.
in. l. falsus. in. viĳ. col. in. ĳ. q. C. de fur. sed errat Alex. qꝛ Bal. ibi
loquitur in aliĳs contractibus non aũt in stipulatione: patet qꝛ
loquit in nũtio q nõ põt cadere in stipulationẽ vt habuimus. s.
in prin. huius. l. Nec obstat tex. in. l. labeo. §. fi. in verbo sono. qui
tex. nõ dicit: prout ipse intelligit: nam tex. ibi dubitat vtrum de
beamus attendere mentẽ testatoris an verba. tex. ergo nõ dicit
sufficere sono simpl'r percipi consensus: sed ille text. loquitur in
legatis que possunt solo nutu relinqui. l. nutu. ff. de lega. iĳ. et sic
nihil ad propositũ nostrũ. Expeditis textualibus venio ad glo.
¶ Capio gl. fi. quã diuido in duas partes. in prima allegat tres
cõcor. in scða opponit ꝛ soluit. scða ibi: sed cõtra. s. de re iudica.
l. decreta. ¶ In fi. gl. Bar. reprehendit istã sol. gl. p. §. vtrũ. qꝛ se
queretur qđ inter latinos nõ possent alloqui lingua greca: ꝛ eo
ipso aliter intelligit tex. ꝑm Old. ꝛ Dy. latinis .i. intelligi
bilibus: est verũ qđ Ray. Ang. et Rapha. cu. aliter respondet
ad illum tex. qđ ille tex. loquitur in decretis iudicum que debẽt
proponi verbis latinis ꝑm maiorum nostrorũ morem: nos aũt
loquimur in stipulatione: ista etiã nihil valet qꝛ est cõtra. l. iudi
ces. C. de sen. qꝛ nõ refert vtrũ grece vel latine iudices proferãt
sentẽtias. Extra gl. Bar. opponit cõtra tex. qui vult stari dicto
vnius testis. ¶ Circa primã oppositionẽ Bar. ex eius solutiõe
dũ dicit qđ in hoc text. nõ est testis: sed interpres assumptus de a
voluntate partiũ sicut arbiter arbitrator ꝛ messor. Ex istis ver
bis Bar. colligo tres no. cõclusiones quibus cum vtilitate bene
expedita erit ista oppositio Bar. Prima cõclusio: itaqꝫ Bar. est
qđ in isto text. iste interpres nõ est testis: sed potius declarator
assumptus de volũtate ꝛ cõsensu partiũ sicut arbitrator ꝛ agri
mẽsor. Scða cõclusio est: qđ ideo in hoc text. statur dicto istius
interpretis solius: eo qꝛ nõ est ꝑprie testis: sed quidã interpres
seu declarator assumptus de volũtate ꝛ cõsensu ptiũ. Tertia est
cõclusio quã Bar. tacite vult si bene inspiciat, qđ vni testi ꝑprio
assumpto de volũtate partiũ nõ credetur sed hic creditur: quia
nõ est ꝑprie testis: ita vult tacite Bart. si eius verba bene pon
derentur examinemus vnãquãqꝫ conclusionem de per se vt eli
ciamus verum intellectũ ꝛ veritatẽ istius text. ꝛ doctrine Bar.
5 ¶ † Circa primã cõclusionẽ Bar. ꝙ in hoc tex. iste interpres nõ
est testis: sed qdã declarator, scribẽtes hic nihil dicũt. Adde qđ
ita etiã ad hũc tex. dicit Bal. in. l. directas. C. de testa. manu. vbi
dicit qđ in hoc tex. nõ est testificari sed interpretari seu expone
re. breuiter credo qđ Bart. nõ bñ loquatur nec bene equiparet
interpretẽ de quo loquit iste tex. arbitro arbitratori agrimẽso
ri: qꝛ fateor ꝙ illi nõ sunt testes, sed interpres de quo in hoc tex.
bñ est testis: ita melius qꝫ alibi declarat Bart. in. l. theopõpus.
in. iĳ. q. ff. de do. prele. vbi ꝓcise querit de declaratore, an iudice
tur testis vel nõ, ꝛ cõcludit qđ aut hꝫ deponere qđ ab alio audi
uit vel intellexit: ꝛ tũc iudicãdus est testis. Aut habet depone
re aliquid de iudicio suo: ꝑut facit arbiter ꝛ arbitrator: ꝛ nõ de
illo qđ ab alio audiuit ꝛ iste nõ est testis sꝫ in casu nostro iste in
terpres deponit solũ qđ a partibus audiuit ꝛ non de eo ꝙ iudi
cio intellectus ꝑcepit: ergo iudicãdus est testis, nõ iudicandus
est vt arbitrator ꝛ agrimensor: sic etiam dicit ibi Bart. est in ca
su. l. theopompus. aut testator ordinauit stari declarationi ali
cuius de eo qđ sibi dixit ꝛ est iste iudicãdus nõ testis: sed quidã

tamẽ suspi
cio purgat
per aliũ cõ
test. depo
nentẽ q nõ
est affinis ꝛ
sic resultat
plena ꝓba
tio p. d. l. si
qs ex argẽ
tariĳs. post
pri. et istud
dicit in cõsi
lio suo. cccc
lxxxvj. inci.
i casu ꝑpo
site cõsulta
tionis ꝛc.

a ¶ Sꝫ dẽfen
dẽdo ꝛc. ad
uerte ꝙ cõ
tra ꝓdictaꝫ
glo. facit il
lud ꝙ ibidẽ
dr qđ stipu
latio per zi
fras etiã de
partiũ con
sensu nõ va
let: vt nota.
etiã ĩ. l. qui
extrĩsecus.
j. e. ꝛ ĩ. l. fun
dũ. de leg.
prestan.

a ¶ Tertia ergo ꝛc. ad hoc vide aliquid p Fel. in.c. nuper. extra de testi. ꝛ an valeat pactū q̄ aliqd nō pbet̄ testib⁹: p eū dē. in.c.ij. in vlt.co.d.pb. ꝛ ibidē vtrū valeat argumētū d pcō ad statutū.

b ¶ Circa dicta Bar. ꝛc. Adde q̄ dicit Bal. in.l. si quis filiabus.ff. de testa.tu.p tex. d quo ibi p eūdē dicit q̄ testes possunt īterrogari de vulgari suo q̄n̄o itelligat. et idē tenuit alex. ɔsi.suo.ciiij. incipi.visis. et.cl. inci.in causa ꝛ lite vertēte.i.v. vol.ꝛ consil. xvij.i.ij. plene p Feli.in c.fi.de test.

c ¶ Tertio pncipal'r ꝛc. de hoc vtrū cā ōbeat adhiberi vn⁹ vel duo piti in arte ꝛ quando eis credi tur: et vtrū debeāt iurare: ꝛ an sinalata ad eoꝝ dicta possit retractari ꝛ multa alia ponit Feli. in.c.propo suisti.in.iij. col. cum se. d pba. Lu. ro.sing.suo. dvij.incipi. an papa vbi ponit vtrū dictū q̄ ēt papa nō pt facere q̄ dicto.vni⁹ de termiati stetur p.c.indicas manuz. iij.q.ix.q̄ dictum sequit̄ Feli.i trib⁹ locis q̄s posui in addi. nr̄is ad dictū fin. post ea inueni q̄ idē Fel. sibi

arbitrator qui hꝫ deponere iudiciū suū. Et sic ex illa doctrina nota Bar. in illa.iij.q. reprehēdo Bart. in duobus. Primo dū vult q̄ iste interpres nō dicatur testis male dicit, cū habeat deponere id q̄d audierat ab alio. Itē dū eqparat interpretē arbitratori ꝛ agrimēsori male dicit, ꝛ equiparatio nō est bona q̄r illi habēt deponere de eo q̄d videt̄ iudicio suo non de illo quod

6 audierūt a partib⁹. † Istā scđam ɔclusionē q̄ arbiter arbitrator agrimēsor medici obstetrices ꝛ similes nō dicant̄ testes cum habeāt deponere de iudicio suo: nō aūt q̄d audierūt ab aliis indicandi nō sunt testes. Istā scđam ɔclusionē cōfirmo primo per id q̄d singulariter tenet Bal. in.c. pposuisti.de pba. q̄ si statutū puniat testes falsos certa pena nō continebunt̄ isti.s. arbiter, arbitrator, agrimēsor ꝛc. q̄r non sunt pprie testes: imo nullo mō sunt testes: q̄r indicāt fm̄ eoꝝ intellectū nō autē q̄d ab aliis audierūt. Scđo facit illud q̄d tenet Sali. in.l. hac edictali.§. his illd.C. de secū.nup. ꝛ alex. hic refert ꝛ exclamat: tñ dicit. ego nec approbo nec improbo. Sed mirādū est de vtroq̄. ꝛ de Sal. q̄ nihil allegat: ꝛ Alexā. qui nō audet approbare nec improbare. cū de hoc sit casus formalis: ꝛ ad lr̄am in.c. pe. ꝛ ibi Bal. ꝛ d. Abb. Panor. ad hoc no. illū tex. de pba. q̄d isti q deponunt de peritia sue artis nō sunt pprie testes. Tertio adde q̄ testis nō pōt deponere referēdo se ad dictū alterius testis: exēplum, si dicat deponō: prout alius dixit ꝛc. q̄r essent ambo suspecti ꝛ viderent̄ deponere eūdē pmeditatū sermonē.l.iij.§.j.ff. de testi. ꝛ tñ isti arbiter agrimēsor ꝛ similes q deponūt de peritia artis pñt deponere p relatione eius q̄d alius dixit: ita singulariter dicit Ang. in l. si q̄s ex argētariis.§.j.ff. de edē. rō: q̄r non sunt pprie testes. Et ex istis habes expeditā primā ɔclusionē Bar.

7 † Scđa ɔclusio Bar. est q̄d ideo in isto tex. credit̄ soli interpti pp̄ter duo. q̄r nō est pprie testis sꝫ declarator: ꝛ est assumptus de volūtate ptiū: propter ergo istas duas q̄litates q̄d nō est testis: ꝛ q̄d est assumptus de volūtate partiū credit̄ dicto solius interptis. Et ad h̄ reputat istū tex. alibi singulārē Bal. in.c.pe.de pba. sꝫ alibi idē Bal. dicit q̄ in isto text. credit̄ soli interpti pp̄ter necessitatē: q̄r plures in loco reperiri nō pñt: ita tenet Bal. in.l. iudices. C. de sen.ꝛ idē Bal. in.l. directas.C. de testa.ma.ꝛ in.c. lꝫ vniuersis. circa fi. d testi. vbi q̄ tenet bal. q̄ i isto tex. sit pp̄ter necessitatē: credo q̄ deceptus fuerit Bal. pp̄ter verba q̄ ponit Bar.s. in.iij.q. vbi vult q̄ duo interpretes debeant adhiberi si reperiant̄ in loco. Sed tu aduerte q̄d nec intellectus Bar. ad hūc tex. requirētis duas q̄litates nō est ver⁹, sufficit eñi vna sola q̄ assumat̄ de volūtate ptiū, illud etiā q̄ dicit Bal. ad hūc tex. q̄d sit pp̄ter necessitatē: q̄r plures interpretes nō reperirent̄ mihi nullatenus placere: q̄r esset nimia violētia ad hūc tex. q̄r text. venit ponēdo regulā ḡnalē: ꝛ loquit̄ tex. in singulari per interpretē nō aūt pluraliter: prout etiā ponderauit istū text. ipse Bal. in.d.c.pe.de pba. fortius in dubio presumitur q̄ reperiantur plures interpretes: vt dicit tex. in simili in.c. statutū. de rescri. in.vj. ꝛ restringere ad plures interpretes esset violare tex. p̄terea etiā q̄r in vrbe roma na erat copia peritoꝝ lingue grece: ꝛ ideo si plures voluissent interesse nō dixisset in singulari. Cōcludo ergo q̄ in isto tex. statur dicto vnius interpretis pp̄ter volūtate partiū dato q̄d plures possent reperiri in loco: ista est cōis ɔclusio fm̄ Alex. hic: ꝛ latius per eundē in consil. xxxv. prime partis: q̄d incipi. priuata scriptura: in pe.ꝛ vlti. colū. et ista conclusio clarior apparebit ex

8 infra dicēdis. ¶ † Tertia ergo ɔclusio est quā Bar. tacite sentit q̄d testi pprio assumpto de cōsensu partiū nō crederet̄: pauci cōcludo cōtrarium: vera et communis conclusio est, q̄d vni testi pprie assumpto de voluntate vtriusq̄ partis credit̄ pp̄ter volūtatē partiū: imo posset pars stare dicto solius partis ꝛ aduersarius stare solo dicto aduersarii.l.fi.C. de fideicō.ꝛ.l.fi.C. de sen.pas. et ista cōclusio est cōis ꝛ vera apud oēs, q̄d teste proprio assumpto de cōsensu partiū q̄d ei credatur: ita Specu. concludit in ti. de teste.§. restat.in.xxiiij. fal. do. Anto. de bu.ꝛ alii in.c. veniēs.el.j.i.ij.col. de test. Roma.d. Alex.ꝛ Moder. hic: ita etiā tenēt Bal. et Sali. in.l. in bonefidei. in pe.col.C. de re.credi. vbi limitant singu. esse verū q̄n partes cōcordant et in dicto vnius ꝛ in persona: secus si concordarent in persona sed non in dicto: quia tunc facerent semiplenam probationē. Pro ista communi ɔclusione q̄d de consensu ambarum partium credatur vni soli tantū, addunt Moder. hic illud q̄d vult Bar. in.l.fi.C. de preto.sti. et in.l. iusiu. q̄d ex conuentione. in princi.ff. de iureiurā. vbi plene dixi tamē illud ibi est: quia tale dictum potest reduci ad

9 arbitrium boni viri: vt dicit ibi Bar. ¶ † Secūdo adde q̄ quādo fides testis est approbata ab vtraq̄ parte non tenetur iurare: quia creditur sibi absq̄ iuramento q̄d no. ad ampliationem istius ɔclusionis: ita Barto. singu. in.l. lucius. in fi.ff. de fideius. q̄d refert et sequitur Abb. in.c. fraternitatis. in fi. de cle. nō resi. Tertio pro ista communi ɔclusione addo vnam glo. bene sing. ꝛ nō obliuiscaris de ea, quod q̄n testis in instrumento est adhibitus ab vtraq̄ parte: tūc iste testis censetur adeo approbatus q̄d partes non pñt sibi aliquid opponere de inhabilitate, vt q̄d sit infamis nec aliqd aliud gl. in.§.ꝛ lꝫ. in vbo suppliciis. in aut. de testib.ꝛ est in fi. illius.§. q̄r ille tex. est longus multū. colla.vij. ꝛ signa eam quam multū exclamat pro singulari: et sequit̄ Bal. in.c.ij. de testi.ꝛ in.l. parentes.C. eo. ponunt Bal. Jmo.ꝛ Moder. in.l. ad testium.§. conditionē.ff. de testa. Cōtra istam communem conclusionem fortiter stringit: nā per statutum vel cōsuetudinē non potest disponi vt credatur vni soli testi nisi propter casum necessitatis vel euidētissime vtilitatis: ita cōcludunt do. Anto.ꝛ Abb. Panor. et alii in.d.c.ij. de pba. ratio: q̄r istud esset disponere cōtra ius diuinum quod dicit q̄d in ore duorum vel trium consistit omne verbum.c. in omni.c. licet vniversis. et c. licet ex quadam. de testi.c. cū a nobis. eod.ti. cū esses. de testa. ergo cōtra ius diuinum per consuetudinem vel principum statutum nō potest induci quod dicto vnius testis sit standū: tunc sic, si nō potest fieri per statutum vel consuetudinem: ergo nihilominus per consensum priuatorum.l. nec ex pretorio.ꝛ.l. nō est singulis.ff. de regu.iur. declarant in specie Jmo.ꝛ Moder. in.l. alia.§. elegāter.ff. solu.matri. responde ex doctrina nota. Ange. in.l. pactū inter heredem. circa fi.ff. de pac. vbi Ang. dat no. regulam, q̄d per consensum partium non posset generaliter ꝛ indiscrete fieri q̄ credatur vni testi: quia esset cōtra publicam formam probationis, ꝛ esset contra cōsuetudinem: sed quod credatur isti soli specie bene potest fieri: quia in preiudicium eorum solum est: ita loquitur cōclusio docto. quam feci: et licet Ange. non dicat, probo istam doctrinam per vnam regulam quā credo veram, cōsensus priuatorū plus potest in preiudicādo ipsis priuatis quā possit statutum vel cōsuetudo vel rescripta principum: istam cōclusionem probo: nam partes possunt renūtiare appellationi in eorum preiudicium. text. est in.l. fin.§. fi.C. de tēpo. appellatio. et tamen appellatio non potest tolli per statutū etiam iuratum. text. est in.c. venientes. de iureiuran. ecce quod plus potest cōsensus priuatorum quo ad preiudicandū eis quā statutū iuratū. Scđo et in specie et istud me magis mouet, per cōsensum partiū potest tolli trāsactio.l.si diuersa.C. de transac. facit.l.fi.C. de pac.ꝛ tñ trāsactio non pōt tolli p rescriptū principis.l. causas vel lites.C. de trāsac. Tertio partes possunt derogare exceptioni perēptorie nō solū expresse sed tacite nō opponēdo.l. peremptorias.C. sen. rescin. nō pos. et tñ non potest tolli exceptio perēptoria per rescriptū principis: q̄r esset tollere defensionē. ex parte. de fo. cōpe. vbi.d. Anto. de but. et alii not. cū concor.ꝛ sic esset vera regula.§. quā feci. q̄d partes plus possunt facere quo ad preiudicium eorū quā consuetudo vel statutū vel

10 rescriptū principis. ¶ † Circa dicta Bar.ᵇ de instrumēto cōficiēdo a notario latino inter teutonicos vel de teutonico examinando per iudicē latinū. Adde inquātū Bar. cōcludit q̄d si notarius sciret interpretari: tūc ei soli crederetur per.d.l. si q̄s decurio. in fi.C. ad.l. cor. de fal. Bar. bene loquit̄ in notario actorū ꝛ in istis terminis pprie loquit̄ Bar. secus esset in alio notario: q̄r isto modo sustineret vicē testis ꝛ notarii q̄ esse nō pōt: vt tradit Bar. in.l. domitius.ff. de testa. Itē esset notarius q̄d esse nō pōt: vt tradit Bar.i.l. ex snia.ff. de testa. tute. Scđo adde inquātum Bar. tꝫ q̄d si iudex sciret interpretari q̄d staret̄ interpretationi solius iudicis: istud nō est verū, fm̄ Roma.ꝛ Areti. hic: q̄r iudici soli nō credit̄ de actis vel de gestis corā eo p tex.l.d.c. q̄m cōtra falsam.ꝛ in.l. nec in arbitris.C. de arbi.ꝛ ibi Bar. ¶ Tertio principaliter ᶜ ꝛ hic est punctus inquantū cōcludit Bart. q̄d per iudicē debet adhibere duo interpretes si reperiantur in loco al's vnus sufficit, per tex. no. in.§. q̄d autē. in aut. de nō alienā. colla.ij. cū Bart. tenēt alii scribentes cū multis cōcor. alleg. per Alex. hic: ꝛ in cōsil. cccl. al's. xxxv. prime partis. inci. visa priuata scriptura: in penul.ꝛ vlti. col.ꝛ vltra alleg. per eū: idē tenet Bal. in.c. penul. de pba.ꝛ in.c. licet. de testi.

11 † Similiter q̄n dubitatur an vulnus sit mortale vel nō, vel an sit remāsura cicatrix vel nō, debet iudex adhibere duos medicos si reperiantur: alias vnus sufficit per text. in.d.§. q̄d autē. fm̄ Bart. in prima constitutione ffoꝝ. ad fi. principii ꝛ in.l.j. in prin.ff. de ventre inspi. et in.l.fi. ad fi.ff. ad.l. corne. de sica. ista est cōis ɔclusio fm̄ do. Alexan. hic: quicquid tenet do. Abb. Panor. solus in.c. proposuisti. de pba. vbi tenuit ꝛ forte nō male, q̄d q̄n cā esset grauis ꝛ nō esset in loco nisi vnus deberet mitti ad loca vicina: ꝛ licet Alex. vilipēdat hanc opinio. tñ habet magnam autoritatē in practica: ꝛ eam tenet Aret. in.d.c. proposuisti.ꝛ in.d.§. q̄d autē. licet omnes ita teneant potest teneri contra communem opinionē: q̄d imo iudex nō debeat adhibere nisi vnum: dato q̄d duo reperiantur in loco vel plures, ꝛ sufficit ille vnus per tex. in.l.iij.C. finium regun. in verbo agrimensor precipiatur. et sic loquitur in singulari: ad idē text. in.c. quia iudicante. de prescrip. in verbo agrimensoris diffinitione. et sic in singula. ad idem text. valde nota. in.§. illud quoq̄.

quocunq; in aut. vt prep. nomẽ im. pe. in verbo donec hominẽ quẽ-
cũq; cõperiãt literas illas p veritate lecturũ: colla. v. ⁊ sic semp
in singulari: ⁊ per illũ tex. no. ibi Ang. qd qñ dubitat de signifi-
catu literarũ: puta qr litere grece p̃sentant in iudicio inter lati-
nos statur dicto vnius interpretis de earũ intellectu, qd dicit
notandũ p libris vel scriptis hebreorũ si producant corã iudice
stabitur dicto vnius hebrei interpretantis, ⁊ sic si bene cõsidera
mus iura semp loquunt in singulari: ⁊ sic standũ est dicto vnius,
⁊ si diceretur imo secus: qd deberent addi duo si sint in loco erit
manifesta violẽtia ad iura alleg. ratio predictorum est: qr periti
in arte qñ adhibẽtur per iudicẽ nõ appellantur proprie testes:
vt. s. dixi, etiã dicta eorũ non afferunt preiudicium irreparabile
sicut dicta aliorũ testiũ: qr sñia lata per dictum periti in arte nõ
transit in rem iud. quin possit rescindi alio melius iudicãte: ita
Jo. an. in addi. Spe. in titu. de homici. §. j. in ver. pone. a. vulne-
rauit. b. Jmo. Ang. ⁊ Mod. in. l. si ab hostibus. §. fi. ff. sol. matri.
Ang. no. in. l. qd si nolit. §. si mancipium. ff. de edi. edic. do. Ang.
et alij Cano. in. c. proposuisti. de proba. tenẽdo istam opi. que in
puncto iuris est verissima cõtra oẽs nõ obst. tex. in. §. qd autẽ. in
aut. de nõ alie. allegatus per Barto. qr rñdetur qd ibi est casus
specialis in alienatiõe rei ecclesiastice: patet qr ibi reqrit p̃sen-
tia epi ⁊ quãplurium clericorum: ergo ille casus specialis nõ est
trahendus ad cõsequẽtias. l. ius singulare. l. qd vero cõtra. ff. de
12 legi. ¶ † Circa magistralem ⁊ longã doctrinã Bar. an ⁊ qñ di-
uersitas inter interrogationem ⁊ rñsionem inducit diuersitatẽ
obligatiõis: summa istam doctri. Bar. in duobus verbis: vt fa-
cit Bar. in fi. ⁊ est melior doctrina q̃ illa quã ponit Jmol. in re-
sumendo istã in. §. si qs simplr. s. eo. nõ insisto vbi reassumit per
regulam ⁊ cũ nouem fallentijs non insisto in singulis membris
Bar. qr de eis vidimus. s. late in singulis precedentibus mem-
bris Barto. sed insisto vbi erit necessariũ. Aduerte tñ diligẽter
13 inquantũ dicit Bart. † qd oratio dicitur generalis qñ apponit
signũ vniuersale omne: oratio vero dicit vniuersalis qñ appo-
nitur collectiuum nomẽ: puta grex hereditas ⁊c. absq; termino
vniuersali oẽs: noĩa vniuersalia dicunt proprie illa que aptitudi-
ne recipiunt augmẽtũ ⁊ diminutionẽ legaliter loquendo: prout
est grex hereditas peculiũ et similia: quo augmẽtum ⁊ diminu-
tionẽ: nã habeo gregem in quo sunt centũ etiam si diminuatur
semp est grex si augetur semp est grex: illa vero que nõ recipiũt
augmẽtum vel diminutionẽ appellantur generalia vt societas
tutela, s̃m glo. in. l. j. in prin. in gl. magna. ff. de edẽ. et in. c. ij. de li-
bel. obla. ⁊ in. c. conquerẽte. de offi. ordi. et ita declarat melius q̃
alius nec alibi legi Bal. in illa. l. j. in. iij. colũ. et ibi Moder. ff. de
eden. dico ergo Bar. bene ⁊ legaliter loquutũ. Jtẽ noĩa vniuer
salia quedã sunt corporũ tantũ, vt est grex, quedã corporũ et iu-
rium, sicut peculiũ hereditas dos ⁊ similia: ita declarat Barto.
in rub. ff. so. ma. in vlti. col. ⁊ istam differentiã inter nomina vni-
uersalia ⁊ generalia ponit etiã Bar. in. l. j. in vlti. col. ff. de leg. j.
ergo bene dicit Bart. qd oratio vniuersalis dicit per nomẽ col-
lectiuũ absq; signo vniuersali: ⁊ ponit exemplũ vt grex ⁊ similia:
sed aduerte qr Bar. sub termino indefinito ponit exemplum in
homine ⁊ in naue: sed caue quia Bart. j. in doctrina expresse di-
cit qd si interrogo promittis hominẽ mihi in genere: qd ista or
oratio vel interrogatio vniuersalis si oratio vniuersalis est re-
soluenda in particularem solutionẽ: vt promittis hominem in
genere: ergo vult qd promittere hominem in genere dicat esse
oratio vniuersalis qd non videt bene stare: si capiat oratio vni-
14 uersalis: prout est nomẽ collectiuũ. † Declaratis verbis Bart.
aduerte: qr Bart. vult notabilem differentiam ⁊ profecto apud
me multũ mirabilẽ. Bar. vult esse differẽtiã inter interrogatio-
nẽ generalẽ ⁊ vniuersalem: quia si interrogatio sit generalis vt
promittis mihi oẽs seruos tuos ⁊ respondeas tu de vno vel tri-
bus valet stipulatio qr id qd promittit, lz sit minus, tñ valet in
eo in quo interrogatio p̃cedebat ⁊ sic nõ peccat in substãtia sti-
pulatio. si aũt interrogatio sit vniuersalis per nomẽ collectiuũ
grex: qr interrogo te promittis gregem: et rñdeas singulariter
de vna vel duabus stipulatio non valet: quia diuersitas est in-
ter interrogationem et rñsionem: nã aliud est grex in vniuerso
aliud singula corpora. l. j. in fi. cum se. ff. de rei vendi. l. naue. ff. de
euic. in grege ergo aliud est dominium in vniuerso aliud in sin-
gulis reb⁹. Tu cõsidera qd terminus peculiũ est terminus vni-
uersitatis proprie sicut grex: pone interrogo te promittis mihi
peculium: et tu respõdeas promitto aliquas singulares res de
peculio: puta vestes an valeret ista stipulatio, s̃m Bar. diceres
qd nõ, vt dicunt isti senenses subtilizando Bar. sed errant: imo
s̃m Bar. in peculio valeret, probo: nã in grege nõ possum ven-
dicare singula corpora sed debeo vendicare totũ gregem, sed in
peculio est totũ contrarium. tex. est in. l. vendicatio. ff. de rei vẽ-
di. ⁊ in. l. si peculium. in princi. ff. de pe. lega. ergo cum in peculio
singule res sint in peculio seu in dominio peculij, stipulãdo sin-
15 gulas res de peculio nõ vitiaretur stipulatio. † Secdo sicut grex
est nomẽ collectiuum ⁊ vniuersale: ita chorus ⁊ familia sunt no-
mina collectiua ⁊ vniuersalia. l. pronũtiatio. §. familie. ff. de ver-
bo. signi. ergo s̃m doctrinã Bar. si stipulor chorũ vel familiam:
et respondeas de vno vel duobus deberet vitiari stipulatio s̃m
Barto. ⁊ tamen est cõtrarium per tex. in. l. si chorus. de lega. iij.
ergo ista doctrina Bar. nunq; fuit visa tuta in istis membris: qr
non posset defendi ab istis duabus impugnationibus: et ideo
Rapha. cu. impugnat doctrinam Bart. et ego habeo eam pro
multum periculosa.

cõtrari⁹ re
probat i. c.
veniẽs. el. j.
de test. ⁊ i. c.
nuper. vbi
plenius. e.
ti. ⁊ dicit q
tex. vbi su-
pra seqt qd
papa nõ po
test facere
q stetur di
cto ptis nõ
autẽ tertij:
de hac ma-
terit ponit
Bar. in cõsi.
suo. clxiij. in
cipi. quidã
habẽs. i vl.
vol. col. pe.

1 ☞ Stipulatio mixta que sit.
2 An sit dare actionem mixtam.
3 Sub simplicibus continetur casus mixtus. et nu. 5.
4 Jn potestate concessa legato vel alteri legitimandi spurios vel incestuosos an veniat casus mixtus videlicet vt possit legitimare spurium ⁊ incestuosum.
5 An sub simplicibus contineatur casus mixtus.
6 An qui est simul ordinarius ⁊ delegatus poterit delegare.
7 Si est statutum quod contra militem non possit inquiri: cõtra aduocatum sic: an possit inquiri cõtra vnum qui est miles ⁊ aduocatus.
8 An in cõtractibus sub simplicibus contineatur casus mixtus.
9 Si testator grauet filium si moriatur sine masculis relictis feminis, ⁊ filius moritur relictis masculis ⁊ feminis euanescit legatum seu fideicom.
10 Facere affirmatiuum comprehendit sub se non facere.
11 Qui tenetur facere ⁊ negligit punitur ⁊ appellatur ac si faceret.

Tipulationum. Jn isto principio
ponitur bimem-
bris diuisio scd̃m substãtiã stipulatiõis postea in. §. ⁊
harũ. triplex diuisio respectu executiõis: alia diuisio
stipulationũ ponit in. l. stipulationũ alie. j. e. aliã ponit text. in. l.
stipulationũ q̃dã. j. e. aliã ponit tex. in. l. j. ff. de p̃to. stipu. ¶ Ca-
pio gl. j. que diuidit. l. precedẽtẽ in quinq; partes. ibi cũ ponit
inter quos: quo ⁊ quib⁹ v̂bis cõtrahat stipulatio: deinde quar-
to qñ vitiet: vltimo qua lingua possit cõtrahi: postea gl. nr̃a cõ-
tinuat. l. ad p̃cedẽtẽ: quãuis gl. in. l. gallus. in p̃n. de lib. et posth.
dicat qd de lege ad legẽ nõ dz fieri cõtinuatio: alibi gl. in. l. ij. C.
de pe. ho. subla. lib. x. dicit q in li. iuriscõsultorũ dz bene fieri cõ-
tinuatio: quia p̃cedunt per viam doctrine: secus in. ll. codicis:
quia imperator faciebat prout eueniebant casus. ¶ Capio glo.
in verbo in dando. diuidit in quatuor partes: prout tres ponit
oppi. postea subijcit vnum dictum. scd̃a ibi: põt et tertiũ mem-
brũ. tertia ibi: itẽ sub faciẽdo. quarta ⁊ vltima est ibi: scd̃a diuisio
1 est. ¶ † Jn ea. gl. ibi: vt mixta ex dando ⁊ faciẽdo: habes ex ista
glo. cõclusionẽ qd est dare stipulationẽ mixtã que cõsistit in dã-
do: vt est reddere rationẽ, si stipulor reddi rõnẽ stipulor simul ⁊
semel factum ⁊ dationẽ: lz glo. nõ alleg. est tex. in. l. cum seruus.
⁊. l. quãuis. ff. de condi. ⁊ demon. quã allegat Barto. et alij. Pro
ista cõclusiõe glo. adde text. ad literã in. l. veteris. C de cõtrahẽ.
⁊ cõmit. stipulatio. vbi formaliter dicit text. stipulationũ quedã
in dando quedam in faciẽdo: ⁊ quedam mixte in dando ⁊ faciẽ-
do: ⁊ ita tenẽt omnes vbiq;. Sed insignis doctor Mediolanẽ-
sis. d. Pet. de bexu. hic p suo acutissimo ingenio tenuit nouam
opi. cõtra omnes, qd non sit reperire nec dare istã speciẽ mixtã:
scilicet dãdi ⁊ faciẽdi: qr si reperiret ista tertia species iuriscõsul
tus posuisset istã tertiã speciẽ: ⁊ sic fecisset diuisionẽ trimẽbrẽ, vt
fecit in. §. ⁊ harũ. ⁊ qr non datur: ideo iurisconsultus non posuit
eam. Pro ista opi. omissis leuib⁹ duo adducit que vident strin-
gere, qd impossibile sit reperire stipulationem dandi ⁊ faciendi
simul: quia si dare et facere ponãtur in vna stipulatione nõ esset
vna stipulatio sed plures: qr regulam habemus q quot res tot
stipulationes cẽsentur. l. scire debemus. in prin. j. e. l. j. §. pe. s. eo.
si ergo in vna stipulatione qs promitteret dare ⁊ facere nõ esset
vna stipulatio sed plures: ergo est impossibile dare vnã que sit
dandi ⁊ faciendi. Secũdo, quia si esset vna stipulatio dandi ⁊ fa-
ciendi simul sequeretur absurdum qd vna stipulatio produce-
ret actiones diuersas qr pro datione cõpeteret certi cõdictio. l.
certi cõdictio. ff. si cer. peta. insti. eo. in princi. et pro facto compe
teret actio ex stipulatu. ⁊ tenendo istam partem que est pulchra
⁊ subtilis, punctus est respondere ad. l. cum seruus. et. l. quãuis.
ipse rñdet ⁊ quidẽ subtiliter qd. d. l. cũ seruus. ⁊. l. quãuis loquũ-
tur in seruo. sed in seruo nõ potest cadere obligatio dandi: quia
dare est dominiũ trãsferre. l. vbi aũt non apparet. §. fi. j. eo. §. sic
itaq;. insti. de act. sed istud nõ cadit in seruo. l. q attinet. ff. de re-
gu. iur. ⁊ sic in illis. ll. verbũ dare ponit pro restitui. Sed verbũ
restituẽdi est facti. l. stipulationes nõ diuidunt. j. eo. et si diceres
est verũ qd illi tex. ponunt casum in seruis: tamẽ nõ sunt restrin
gendi ad seruos tantũ: nã si liber homo obligetur reddere ra-
tionẽ certe in libero hoĩe reddere significabit dare, sed ipse re-

spondet qđ etiā in libero hoīe obligatio reddēdi rōnem princi paliter cōtinet factū:lʒ in cōsequētiā aliqñ possit ɔtineri datio, aliqñ nō possit cōtineri datio,vñ dʒ attendi illud qđ principaliter agit: vt dicit tex.in.l.si qs nec causam.ff.si cer.pe.nullus facit mentionē de ista opi. ¶ Ultra eñ addo bñ facere, qđ in simili tenuit Jo.fab.optim⁹ doctoꝝ pfectō in.§.oim.inst.de act.vbi tex. dicit,qđ oīm actionū quedā sunt in rē qdam in personā dicunt glo.⁊ doc.qđ etiā est mixta in rē ⁊ in personā.§.qdā.insti.de act. ppterea dicūt ꝙ etiā ibi saluat tex.sicut hic,ꝙ sub simplicib⁹ cōtineat mixta:vt ibi dicit glo.in verbo.summa,dicit Jo.fab. qđ
2 glo.⁊ doct.errauerūt:† quia non est verum qđ deꝛ actio mixta. quia imperatoꝛ fecisset mētionē si reperireꝛ actio mixta.⁊ ideo tenet pro suo ingenio cōtra oēs ꝙ nō reperiaꝛ actio mixta,⁊ pbat p multa media,⁊ si tu diceres nōne habem⁹.§. quedā.insti. de actio.vbi dicit ꝙ quedā sunt mixte:dicit Jo.fab.qđ doct. nō beneviderūt illū tex.qꝛ tex.nō dicit hoc,ʒ dicit quedā actiones mixtā naturā habere videnꝛ:⁊ illa opi.sequiꝛ ibi Nic. de neapo. Istā opi.etiā tenuerūt.Bal.⁊ Ange.de are.in illo.§.quedā.insti.de acti.⁊ credo ꝙ illa sit vera sicut euangeliū,⁊ legēdo institutiōes tenui opi.Jo.fa.⁊ ista opi.d.Pet.etiā placeret mihi:qꝛ tenui ibi illā Jo.fab.sed ista opi.Bexu.hʒ tex.qui obstat multū in.d.l.veteris. C.de cōmit.stip.vbi tex.ad literā dicit,stipulationum quedā in faciendo quedā mixta in dando ⁊ in faciendo: tñ ad illū text.d.Pe.bexu.respōdet sequēdo glo.primā ibi ꝗ querit qđo est dare stipulationē mixtam in dando ⁊ faciendo gloss. rñdet,est reddere ratiōes vnde per illū tex.in.d.l.veteris. q est nimirū expressus teneo cum opin.cōi qđ sit dare stipulationem mixtam in dando ⁊ in faciēdo:facit etiā text.in.d.l.cū seruus. et in.d.l.ꝗuis.intelligēdo eos etiā in libero hoīe,ibi em redditio rationū ita eque cōputaꝛ sicut cōputatio rationū. ¶ Preterea regulam habemus qđ lʒ mixtū magis participet de vno simplici ꝙ de alio:tamen per hoc non desinit esse mixtum.l.queriꝛ.ff.de statu ho.non obstant fundamēta subtilia.d.Pet.que videntur multum stringētia.primo dum dicit.qđ iurisconsultus hic non dixit de ista actione mixta: qꝛ si reperiretur qđ dixisset:dic qđ istud suppleꝛ p alias.ll.⁊ vt dicit gl.sub simplicibus continetur mixtū:lʒ hoc nō dicaꝛ. Nō ob.hm,quia si vna stipulatio contineret dare ⁊ facere nō esset vna:sed plures,quia tot dicūtur stipulatiōes quot res,rñdeo ⁊ clare,ꝙ illa regula pcedit qñ plures res sunt specialiter ⁊ specifice expresse:tunc tot sunt stipulationes quot res:secus qñ in specie non specificantur,vt in stipulatione reddende rōnis:ita tex.in.l.qđ dꝛ.j.eo. Nō obstat aliud,ꝙ si vna esset stipulatio dandi ⁊ faciēdi qđ orirentur remedia cōtraria:qꝛ posset dicere ꝙ istud argumētū tolliꝛ per.§.qdā actiones mixtā. Sed rñdendo realiter in forma,⁊ clarius dico,qđ ex vna stipulatione potest oriri actio ex stipulatu et certi cōdictio nec est absurdū:ita expresse determinat Alex.in.l.si quis certū. ff.si cer.pe.⁊ alij Moder.et ponit exemplum in stipulatiōe plurium legatoꝝ:⁊ licet Alex.non fuerit recordatus.tex.est in.l.liber homo.§.fi.vbi tex.no.j.eo.vbi est tex.pone stipuloꝛ a te cētū dari tex.dicit qđ pro eo qđ est dandū mihi est certū:⁊ sic cōpetit certi cōdictio. Pro eo qđ est dandū titio est actio incerta ⁊ sic cōpetit actio ex stipulatu:⁊ ita hābes defensatam cōmunē opi. que est vera. ¶ In ea.gl.ibi:⁊ sub simplicibus mixtū comprehēdit legislatoꝛ.not.istam regulam ad quam frequēter allegatur
3 ista glo.p notabili:† qđ sub simplicibus cōtineꝛ casus mixtus: ad hoc allegat Bar.no.in.§.omniū.insti.de acti.vbi glo.in verbo summa. Pro ista conclusione vltra istā glo.et illam Barto. allegat tres no.leges.l.si ita scriptū.ff.de libe.et posthu.l.si ita. in.§.j.de here.insti.et.l.clemens.ff.de heredi.insti. ¶ Et inducitur[a] istud per Bar.ad vnam no.questionem que euenit in facto tpe Jo.an.⁊ Jo.cal.filius adoptiuus Joā.an.disputauit istā.q.
4 ¶ Circa istam.q.⁊ decisi.Bar.cōcludit Barto.† qđ in potestate legitimādi concessa legato vel alteri legitimandi spurios vel incestuosos venit etiā casus mixtus vt possit spuriū ⁊ incestuosum simul: qꝛ ista est materia fauorabilis in qua debet fieri latissima interpretatio:iuxta.l.fi.ff.de consti.princi.idem qđ Bar. tenet Bal.Ange.Jmo.Ro.⁊ Alex.hic ⁊ Bal.Ang.et Alexan. in.d.l.si ita scriptum.ff.de lib.⁊ posthu.Ange.in.d.l.clemens.in prin.ff.de here.insti.Bal.in.§.j.insti.de acti.Abb. Panoꝛ.in.c. at si clerici.§.de adulterijs.in.v.col.de iud.vbi dicit,ꝙ opi.Bar. pcedit de equitate:eam etiā sequitur et simpliciter tenet Abb. Panoꝛ.in c.fi.de simonia. Anteꝗ pcedatur vlterius ad referēdum opi.cōtrariam videtur primo qđ Bart.male formet istam questionem et formando prout format ipse:ista questio videtur nō habere dubitationē.Et propterea pōdera qđ Joā.de imo. ⁊ Pau.de ca.melius formant istā.q.dicit Bar.papa dedit potestatē legato bononie legitimandi spurios: item incestuosos male format:quia ex quo dedit potestatē legitimandi spurios iste terminus spurios est multū generalis ⁊ comprehendit oēs natos ex quocūꝗ dānato coitu etiā si essent mille defectus sem p sunt spurii.gl.habes in.§.si aut.q.mo.natu.effi.sui. colla.vij. ⁊ ita declarat Bar.l.l.fi.in.j.col.ff.de his qui.vt indi.quare hoc: qꝛ spurius est terminus generalis:nā spurius dicitur quasi natus extra puritatē matrimonij:quicūꝗ ergo nascitur extra puritatē matrimonij dicitur spurius:quocūꝗ ergo modo nascatur est terminus generalis,incestuosus bene est species: tūc sic, si iste legatus habebat facultatē legitimandi spurios: ergo habebat facultatē legitimandi istum mixtū de quo dubitat Bart. ⁊ si tu dicas qđ licet generaliter dixerit spurius sed sequitur in litera:item incestuosos,istud nihil facit ad propositū: qꝛ lʒ genus precedat ⁊ sequatur species vtrum species habeat restringere genus ista est materia de qua late tradit Bart.in.l.quesitum.ff.de fun.instru. ideo Jo.de imo.⁊ Pau.de cast.formant melius questionē et dicunt sic,legatus habet facultatem legitimandi natos ex adulterio.itē ⁊ natos ex incestu:pone ꝙ sit natus ex adulterio ⁊ incestu:⁊ qđ Bar.male formet questionē cōfirmo per id qđ ad propositū decidit formaliter Bal.in.c.innotuit.vlti.col.de elec.vbi querit,pone papa vel imperatoꝛ dedit facultatē alicui qđ possit legitimare spurios:nūquid poterit legitimare spurios incestuosos:dicit ibi Bal.qđ istud nō habet dubiū,⁊ dicit qđ sic:secus esset dicit Bal.si papa daret licentiā legitimādi incestuosos:⁊ si diceres Barto.dicit qđ iste legatus habebat potestatem legitimandi spurios ⁊ incestuosos: qꝛ subiungit:itē incestuosos dicit respōdeo qđ adijcit incestuosos nō quia sub dictione spurios non contineretur incestuosus:sed ad tollendam dubitationē:ideo sic dixit Bar.sed defendēdo Bar. reperi aliquos dicere qđ Bart.dicendo spurios non intellexit pro termino generali sed speciali:sed istud nihil est dicere. Sed tu dic defendēdo Bar.⁊ si Bart.esset ad ostium diceret hic,qđ iste terminus spurius est generalis ad oīa simplicia, intelligiꝛ spurius.i.extra puritatem matrimonij natus: ista ergo dictio spurius est generalis ad oīa simplicia:idest continet sub se siue nascaꝛ ex adulterio siue ex incestu:⁊ siue ex quacūꝗ fornicatione:iste ergo legatus habebat potestatē in genere super omnibus simplicibus. Sed dubiū nunc est,qđ si eueniat casus mixtus scilicet qđ aliquis habeat duas qualitates:nunquid ista mixta cadant sub illo generali. Et istud est qđ voluit dicere Barto.et si diceres fateoꝛ quod spurius comprehendet etiā mixta tamē magis realis esset.q.formare:vt Jmo.⁊ Pau.de cast.formant: ista dixi vt aperiā lumen scholaribus. Secūdo aduerte inquantum Bart.dicit qđ.l.seruis vrbanis.§.fin.ff.de lega.iij.nihil facit,ille.§.fi.habet duas decisiones.in prima verū dicit Bar.illa nihil facit propter ratiōnē quam ibi assignat Bart.generi per speciem derogatur:sed in scđa decisione ille text.videꝛ bene facere quicquid dicat Barto.ibi enim serui mixti cōmunicantur. Et sic ibi sub simplicibus continetur casus mixtus: sic etiā in.l. titie textores.in prin.ff.de lega.⁊ ita Alexā.⁊ Moder.alleg.illū tex.Ad hāc regulā breuiter puto Bart.bene dicere et habuisse bonū intellectum si bene intelligatur,qđ ille text.etiam in scđo responso nihil faciat:nā in ista materia idem effectus debet esse in casu mixto qui est in casib⁹ simplicib⁹.Sed ibi in casu mixto nō est idē effectus:patet qꝛ in vtraꝗ dispositione simplici erat factum legatum vtriꝗ insolidū:ergo ibi fiet communicatio inter eos:⁊ sic difformiter vult dicere Bar.qđ ille text.nihil facit ad istam questionem:nā in ista questione si nō esset idē effectus in potestate legitimandi mixtum:sicut in potestate legitimandi simplices spurios:certe communicatio nihil faceret. Ad istam questionē credo qđ hec fuerit mens Bar.licet ita non declaret. Successiue inquantū Bart.⁊ legiste fundant principaliter eoꝝ decisionē per tex.in.l.si ita scriptum.ff.de libe.et posth.ponderando benignitatem de qua ibi in text.⁊ sic qđ in fauorabilibus contineatur mixtū,omitto ea que dicit Cy.⁊ Raph.et Alexan. hic:vltra eum ille tex.non videtur aliquid probare in ista qōne, ibi enim illud procedit fauore institutionis ⁊ testamenti conseruandi,vñ ille tex.nō pcederet in legatis ⁊ fideicōmissis in quib⁹ cessat iste fauor:ita formaliter dicit Bar.in.l.cū auus.in vlti.q. ff.de condi.⁊ demon.ergo nihil ad propositum nostrum,tanto magis quia priuilegium non annullaret:et de ista.q.Barto.faciam inferius mentionē. ¶ Contrariam opi.quod iste legatus vigore potestatis sibi attribute nō possit legitimare laborantē duplici morbo:qꝛ sit spurius ⁊ incestuosus simul:tenet Joā.cal. qui disputauit istā questionē bononie vt dicit Bart.in disputatione sua inci.Papa cōcessit:quā refert ⁊ sequiꝛ Jo.an.in addi. Spe.in ti.qui fi.sint leg.sup rub.Itē tenēt Jo.an.d.An.et Jo. de imo.in.c.at clerici.§.de adulterijs.extra de iudi.Jo.de imo. in.l.si ita scriptum.ff.de libe.et posthu.Idem tenet Archi.in.c. virginem.xxvij.q.j.Gemini.in.c.susceptum.in.vj.not.per illum tex.de rescriptis.in.vj.⁊ in.c.nos consuetudinē.xij.distinctione. Petrus de ancharā.in repe.regula accessoꝛium.in.iiij.questio. de reg.iur.

¶ Et inducitur ⁊c. ad istud vid. et eundē antorē in.§. oim in gl. i vbo oim.co. vij. et.viij.insti. de act. ⁊ Feli.in.c.ppo suisti. xiiij. col.et precedē.et sequē. de rescrip.

de reg.iur.tenet Areti.hic:et in.§.de adulterijs.⁊ ista est cōis
opi.apud canonistas:qd tenēdū:lz autoritates plurime sint ꝓ
⁊ cōtra ⁊ passus sit dubi⁹. Teneo opi.ↄtra Bar.⁊ legistas,duo
fortiter vrgēt quib⁹ nō video bonū nec reale rñsum: nā in ma-
teria legitimatiōis vel ptātis legitimandi illi cui cōceditur qđ
est maius intelligit cōcessum qđ est minus:ita arguit text.in.c.
per venerabilē.q fi.sint legi.sz ecōtra cui lz qđ est minus nō dz
licere quod est plus.l.cui pacto.ff.de seruis expor.sed maior est
dispēsatio vbi cōcurrūt duo defectus in ꝑsona legitimanda q̄
qñ simplex defectus cōcurrit.aut.itaq̄.C.commu.de suc.et qñ
aliqui casus sunt expressi nūq̄ ↄtinet maior exp̄ssis.c.sedes.de
rescri.cle.nō pōt.de ꝓcura.not.in.l.sed ⁊ si qs.§.quesitū.ff.si qs
cau.ꝑsertim i potestate legitimādi q̄ est de reseruatis pape vel
imperatori in signū supreme ptātis.§.fin.in aut.qui.mo.natu.
effi.sui colla.vij.⁊ talia reseruata nō veniūt sub gñalitate verbo
rū.c.cōquerēte.de offi.ordi. Scđo ꝓ ista parte cōtra Bart.⁊ le-
gistas stringit tex.in.l.vim passam.§.ꝑscriptiōe.ff.de adul.alle
gata ꝑ Bar.circa quā Alex.est sibi ↄrius in.ij.⁊.iij.col.nā accu
satio adulterij ꝑscribit quinquennio: simil̄r accusatio incestus
prescribit quinquēnio.l.mariti.§.quinquēnium.ff.de adulte.vt
etiā dicit.d.Alex.in.ij.col.⁊ in.iij.cū reprehēdit Bart.reuertit
ad sol.Rapha.cu.⁊ male:⁊ hoc tñ nō est ex alio nisi q̄ qñ simul
cōcurrūt est grauius delictū:ergo hic rōne mixti qñ concurrit
qđ qs sit adulterinus et incestuosus dicat maius delictū:ꝓ ea-
dē parte bñ facit illud qđ tenet Bal.in.c.naturales.i vlt.q.si de
feu.fue.cōtro.inter do.⁊ agna.vbi q̄rit:pone comes palatinus
habet potestatē legitimandi certū genus spuriorū,an poterit
eos qui maiori vitio laborant:decidit qđ nō:quia species sicut
genus nō ꝑdicatur de pluribus.l.heres.§.due statue.ff.de leg.
iij. Itē in istis difficilioribus ⁊ istud est qđ ego pondero cū pa-
pa vel imperator reddant se difficiles in cōcedēdo non veniūt
in tali cōcessione:ita dicit tenere Io.mo.in.c.j.de filijs presby.
in.vj. Pro eadē parte addo id qđ sing.decidit insignis doctor
Signorolus de homodeis doctor Mediolanēsis i ↄsi.clxxxvj.
qđ inci.in q̄stione vertente inter durantē: vbi singu. consuluit,
qđ comes palatinus habēs ab imperatore vel papa potesta-
tem legitimandi spurios nō poterit legitimare spurias femi-
nas. Mouetur sex fundamētis:sed quantū attinet ad ꝓpositū
nostrū inter ceteras allegat bonā rationem quā pondero alijs
omissis:nā dicit qđ maior est ratio legitimandi spurios mascu
los quā spurias feminas:q̄ masculi legitimati possunt promo
ueri ad dignitates officia ⁊ honores publicos,femine vo nō.l.
ij.ff.de regu.iur. Ideo papa vel imperator nō presumitur cō-
cessisse potestatē legitimādi feminas spurias:q̄ esset ibi maior
ratio,ita in proposito nostro legitimare vnū qui laboret maio-
ri vitio vbi est maior defectus ⁊ militat maior ratio. Papa nō
presumitur cōprehendere istum qui sit incestuosus et spurius.
Istam rationem dñi Signoroli refert ⁊ sequit Car.Alexan.in
d.c.per venerabilē.in verbo videbat.in.x.col. Non omitto ta-
mē qđ tertia fuit opi.d.Anto.de bu.in.d.c.ꝑ venerabilē.in.xx.
col.vbi ↄcordat istas opi.q̄ aut in ista legitimatiōe nō tractat
de preiudicio tertij:puta q̄ pater in vita facit legitimare:ꝓut
declarat Bar.in.l.gallus.§.⁊ quid si tm̄.ff.de lib.⁊ posth.⁊ tunc
iste legatus posset legitimare: secus si post mortē patris:ratio
q̄ licet priuilegiū principis latissime sit interpretandū: sed nō
tamē venit interpretandū in ꝑiudiciū tertij:vt declarāt Inno.
⁊ alij in.c.olim.de verbo.signifi.et in.c.ex tuarū.de auto.et vsu
pa.⁊c.vt ibi per eū. Istam cōcordiam seu conclusionē sequun-
tur Raph.cu.⁊ Pau.de ca.hic:⁊ dicit Pau.q̄ est ista ↄcordia
multū equa et rationabilis. Eam etiā tenet Ange.de are.in.§.
j.institu.de act.sed nihil valet:ꝓut etiā dicit Alex.q̄ qđ legiti-
matio fiat vel in vita patris vel post mortem nihil facit quo ad
potestatē legitimādi sz bene faceret quo ad legitimationē: ita
dicit Bar.in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum.ff.de libe.⁊ posthu.et
per ista habes expeditam questionē Bar.in qua concludendo
5 teneo cōtra Bar.⁊ legistas adherēdo veritati. ¶ † Scđo loco
iuxta ordinē Bar.est videndū an sub simplicibus comprehen-
datur casus mixtus in quo aduerte qđ glo.dicit regulam affir-
matiuam qđ sic:⁊ ita etiā glo.in.§.j.insti.de actio. Barto.vero
in contrariū facit regulam negatiuam qđ sub simplicibus nō
continetur casus mixtus. Fallit in tribus casibus in fauorabili
bus. Et causa cōtrarietatis euitande. Et quando lex exprimeret.
Aduerte circa tertiā fallentiā Bar.dicit Bart.fallit qñ lex ex-
primit.§.omniū.insti.de act.ibi lex non magis exprimit q̄ hic:
imo omittit sicut hic:⁊ Bar.met.s.in.ij.oppo.istud idem dicit:
ita etiā dicit Ang.hic:⁊ sic videtur qđ secūda ⁊ tertia fallentia
sint idē:tñ saluando Bart.potest dici qđ in.§.omniū.exprima-
tur coniungendo.§.quedā.eo.ti.vbi exprimitur casus mixtus:
ergo nō cōprehendebatur sub simplicibus. Adde tu expressio
rem tex.nō eundo per mendicata suffragia in.l.j.§.interdicto-
rū.ff.de interdi.vbi tex.exprimit casuz mixtū:⁊ propterea nō vi-
detur cōtineri sub simplicib⁹. Contra doctrinā omniū. Cuma.
adducit fortē tex.in.l.si ita facta.ff.de iniusto rup.vbi in exhere
datione:⁊ sic materia odiosa sub simplicibus cōtinet casus mi-
xtus. Alex.respōdet q̄ ibi saltē resultat vnū fauorabile,qđ testa
mentum sustineatur:⁊ ideo nō est ibi materia odiosa ⁊ dicit qđ
aliud responderi nō pōt. Ista solu.est falsa ꝑ text.in.l. cum qui
dam.ff.de lib.⁊ posthu.vbi expresse tractat de conseruatione te
stamenti:⁊ tamē dicit ibi tex.qđ exheredatio est odiosa:institu-
tio est fauorabilis. Barto.in illa.l.si ita facta.et ibidem Imol.
rñdet ibi testator expressit vtrūq̄ pōderant ibi dictionez copu
latiuā:breuiter iste intellect⁹ nihil est:q̄ si expressisset vtrumq̄.
tex.esset fatuus et sine dubitatiōe:sed tex.loquitur in singulari
qñ esset facta exheredatio:ergo in materia odiosa continet ca-
sus mixtus sub simplicibus:sed respōde,quod ibi testator cogi
tauit de vtroq̄ ⁊ vtrūq̄ expressit ⁊ sic mēs exprimētis extendit
ad casum mixtū ꝓpter identitatē rationis. Secūdo contra cō-
munem allegat Raph.cu.tex.in.l.quid ergo.§.qđ ait pretor.ff.
de his q not.infa.nā cōtrahētes duo matrimonia vel duo spōsa
lia efficitur ipso iure infamis.l.j.in fi.ff.de his qui not.infa.er-
go in materia spirituali sub simplicib⁹ ↄtinet casus mixt⁹:⁊ istū
tex.sibi ascribit Are.hic,⁊ dicit qđ nō pōt ad illū tex.rñderi tu
rñde dupl̄r.prio q̄ ibi est materia fauorabilis vt delicta puniā-
tur: vt dicit Bar.i.l.quēadmodū.de agri.⁊ cēsi. lib.xj.c.j. Scđo
cū i.d.l.j.§.fi.eque ꝓhibeātur ↄtrahi duo spōsalia sicut duo ma-
trimonia ꝑ regulā.l.oratio.ff.de spō.nimirū si illa pena vtrobi-
q̄ equal̄r locū hz. ¶ Tertio cōtra cōem.allegat Areti.h tex.in
l.is qui in puteū.§.hoc interdictū.ff.qđ vi aut clā. vbi in mate-
ria penali sub simplicib⁹ qñ est factū vi aut clam cōprehēditur
mixtū qñ simul fit. Sed rñdet clare:q̄ si ibi vtrūq̄ de per se pu-
nitur,qđ illud interdictū fortius debet puniri qñ simul vtrūq̄
cōcurrit,cū dicat grauius delinquere,ꝑ ea q̄ supra diximus:per
gl.in cle.j.de vita ⁊ hon.cleri.facit.c.sup eo.de priuile. ¶ Ultra
scribētes adde,qđ qñ simplicia sunt īter se cōtraria:tūc sub sim
plicib⁹ impossibile est qđ ↄtineat casus mixtus rōne ↄtrarieta-
tis. Isto casu dico qđ mixtū assumit naturā illius simplicis qđ
facit vtrūq̄ mixtū valere vel illi⁹ simplicis qđ est fauorabilius,
ꝓ ista cōclusione allego tibi tex.valde no.in.l.iij.§.⁊ gñaliter.ff.
de eo qđ cer.lo.nā in alternatiua locorū est electio creditoris in
alternatiua rerū est electio debitorū,pone qđ sit mixta alterna
tiua locorū ⁊ rerū cuius erit electio:dicit ibi text.qđ erit electio
creditoris:q̄ tūc res habebit effectū,al's actus redderet eluso-
rius:q̄ debitor nunq̄ eligeret:⁊ ideo tenet id qđ facit actū vale
re. Ad idē allego no.text.in.c.sup questionū.§.si vero duo.et ibi
Abb.Panor.multū no.⁊ insistit circa illū tex.de offi.deleg. Tu
scis q̄ delegatus a principe pōt delegare:delegatus inferioris
nō pōt:quid si est mixtus principis ⁊ alterius an poterit delega
re.tex.ibi dicit qđ talis qui est mixtus delegatus nō potest sub-
6 delegare. ¶ † Tertio adde glo.no.in.c.p.⁊.g.in gloss.fi.quā ibi
Abb.Panor.i.ij.col.multū no.de offi.deleg.qđ si in vnū cōcur-
rat iurisdictio ordinaria ⁊ delegata:lz ordinaria sit ꝓrogabilis:
7 secus est in delegata:lz sit mixta cū ordinaria. ¶ † Adde etiam
quarto qđ no.decidit Bal.in.l.si quis decurio. C.de fal.vbi que
rit. Si statuto cauetur qđ cōtra aduocatū nō possit inquiri:sed
qđ possit cōtra militē:⁊ vnus sit aduocatus et miles:an poterit
inquiri si delictū magis respiciat casum militie quā aduocatio
nis,dicit qđ dz attendi illa pars que fauet iuri cōi declarando
latius:vt ibi per eum. Et cū illa decisiōe transit Pet.de ancha.
in repeti.c.canonū.de cōsti.versi.quero de statuto quo cauetur
contra decretū. Et sequitur Alex.in consi.c.incip. Ex inspectio
8 ne dictorū statutorū:circa fi.lib.iij. ¶ † Nūquid aūt in cōtracti-
bus sub simplicib⁹ cōtineatur casus mixtus. Rom.hic in.xviij.
col.tenet q̄ nō:q̄ in cōtractib⁹ dz fieri stricta interpretatio:er-
go nō est idē:prout in vltimis volūtatib⁹: ita etiā tenet.d.Ant.
de bu.in.d.c.per venerabilē.in.xxv.col.vbi dicit qđ in cōtracti-
bus in terminis sub simplicibus nō cōtinet casus mixtus. Idē
in pulchro casu in cōtractib⁹ stricti iuris cū stricte intelligi de-
beant q̄ sub simplicibus nō cōtineatur casus mixtus:consuluit
Alex.cōsil.cxl.v.vol.qđ incip.circa primū dubium:videtur pri-
ma cōsideratione dicēdū.in.ij.col. Et ista cōclusio pōt cōfirma-
ri:q̄ in vltimis volūtatibus masculinū cōcipit femininū,in cō-
tractibus nō:arg.l.veterib⁹.ff.de pac. Itē appellatiōe liberorū
veniūt nepotes.l.liberorū.ff.de vbo.sig.⁊ in cōtractib⁹ nō:et de
vtroq̄ casu posui in.l.si qs id qđ.ff.de iur.om.iudi.alibi tñ Bar.
in cōtractu bonefidei emptiōis ⁊ venditionis vr̄ decidere ⁊ de-
cidit qđ sub simplicibus cōtineat casus mixtus ꝑ equitatē ꝑdi-
cte.l.si ita scriptū.ff.de lib.⁊ posthu.ita decidit Bar.in.l.si extra
neus.ad fi.ff.de cōdi.ob causam.⁊ sequunt Ab. et Salice.ibi.
Alibi habes aliā no.decisionē quā ponit Bal.in.l.fi.in.ij.col.C.
cōia de leg.pone,pater relinqt filio libros medicine si in eā ꝓ-

fecerit.ꝛ libros legũ ſi ꝓfecerit in legibus.quid ſi profecerit in vtroq3:dicit ibi Bal.qđ habebit vtrũq3.quã refert et ſequitur

9 Alex.in.l.titie textores.circa fi.prin.ff.de leg.i. ¶ † Ulti.circa iſtã materiã no.illã pulchrã deciſionẽ Bar.in.l.cũ avus.in vlt. q.ff.de cõdi.ꝛ demõ.ꝛ oẽs lecture.Bar.in illa qõne ſunt falſe et corrupte.Alex.in.l.ſi ita ſcriptũ.ff.de lib.ꝛ poſth.eã refert: ſed Bar.ibi nõ ita dicit:ſ3 mẽs ꝛ lect.vera Bart.fuit iſta:ꝛ format queſtionẽ iſto mõ:teſtator ſubſtituit filio hoc mõ ſi filius meꝰ moriatur ſine filijs maſculis relictis feminis grauo quod reſti tuat hereditatẽ titio:ſi vero habeat maſculos grauo qđ det cẽ tũ illi, euenit caſus qđ iſte mortuus eſt relictis maſculis ꝛ femi nis,an debebit iſto caſu illud habere legatũ.i.illa centum ꝛ ſic qualitas de feminis intelligit᷑ repetita.Bar.dicit primo vide- ri qđ ille debeat habere:qꝛ ſub ſimplicibus ɔtinet᷑ caſus mixtꝰ: ſed Bart.ibi decidit ɔ̃riũ:qꝛ cõditio deficit:qꝛ intelligit ſi ha buerit maſculos:ꝛ ſi habuerit maſculos ſolos,ꝛ nõ ſi habuerit feminas:ꝛ rõ har.eſt qꝛ in.l.ſi ita ſcriptũ.tractat᷑ de materia ſu ſtinẽdi teſtm̃.hic aũt tractat᷑ de fideicõ.d.Alex.in.l.ſi ita ſcri ptũ.refert illã doctrinã Bar.ſ3 male refert.Glo.dicit vnũ vbi3

10 qđ in faciẽdo cõtineat᷑ nõ facere. ¶ † No.iſtã tertiã partẽ glo. ex qua habes regulã not.ꝙ facere affirmatiuũ cõprehẽdit ſub ſe nõ facere:adde gl.que idẽ dicit in.l.ſi is qui ducẽta.§.vtrũ in gl.j.circa fi.ff.đ reb.du.ꝛ tex.in.l.ſi in fraudẽ.ff.de his q̃ i frau. credi.ꝛ qꝛ gl.noſtra allegat.§.ſi vero vxor.inſti.de nup.debuit allegare formalẽ tex.quẽ habebat añ oculos in.§.item ſi in fa cto.j.ea.l.vbi dicit itẽ ſi in facto cõſiſtat ſtipulatio vt p te nõ fie ri:ecce qđ in facto affirmatiuo venit nõ facere:ſimilr̃ facere di citur q omittit facere id qđ d3:ita no.Gemi.in.d.c.dilecto.per illũ tex.de ſen.excõ.in.vj.vbi not.ĩj.qđ qui d3 facere ꝛ negligit punitur,ꝛ appellat᷑ ac ſi faceret:ꝛ ita no.Gemi.in.c.j.de re iud. in.vj. adde quod ſimiliter econtra non facere negatiuum com prehendit facere affirmatiuum.text.eſt in.l.qui non facit.ff.de reg.iur.ꝛ glo.in.l.ſi mora.in verbo facto.ff.ſolu.matrimo.ꝛ gl. in.c.j.in verbo contrafecerit.de vſur.in.vj.

a ¶ Et ha- rũ ꝛc.Jſta matia tra- dit᷑ p ſcribẽ tes cõiter i l.eadẽ.§.ca to.ĩ.eo.ti.ꝛ in.l.ſi ſeruꝰ. §.pluriũ.ff. ſi qs cau.ꝛ. l.ſi plures. C.de cõdi. inſer.in qui bꝰ locis ſũt pulchra ſub tilia ꝛ vtilia de iſtis di uiduis ꝛ in- diuiduis.

1 Omnes res corporee ꝛ animate poſſunt per homines di- uidi per partes diſcretas ꝛ ſeparatas.
2 Omnes res incorporee vt ſunt iura,obligationes et actiones ſunt per naturam indiuidue.
3 Indiuiduum capitur tripliciter.
4 Quedam ſunt indiuidua obligatione.
5 Quedam ſunt indiuidua ſolutione.
6 Quedam ſunt diuidua ſeu indiuidua mixtim:tam naturaliter quam legaliter.
7 Quedam ſunt indiuidua naturaliter ꝛ etiam legaliter.
8 Communis ſtipulatio iudicatur diuidua vel indiuidua ſecun- dum naturam rei ſuper qua interponitur.
9 Stipulatio dandi quãtitatem dicitur omni reſpectu diuidua.
10 Solutio partis liberat a parte:qꝛ tantã vtilitatẽ affert ſolutio partis pro parte quantam ſolutio totius reſpectu totius.
11 Obligatio quãtitatis reſpectu certe ſpeciei cẽſetur indiuidua ſolutione.
12 Obligatio quantitatis ſimplex an ſit iudicanda diuidua.
13 Debitor hominis in genere ſoluendo partem ſtichi nõ libera tur etiam in parte ſoluta.
14 In obligatione alternatiua ſolutio partis vnius ex rebus al ternatiue debitis non inducit liberationẽ in illa parte ſoluta.
15 Obligatio generis ꝛ obligatio alternatiua equiparantur.
16 Non refert quod in eadem materia verba aliquãdo ſingulari- ter aliquando pluraliter proferantur.
17 In ſtipulationibus factorũ quedam reperiuntur eſſe diuidua regulariter tamen facta ſunt indiuidua.
18 Stipulatio operarum dicitur eſſe diuidua.
19 Quid ſit diuiduum natura et effectu.
20 Stipulatio quantitatis eſt diuidua et poteſt pro parte ſolui.
21 Qui ſtipulatur ſeruitutẽ an dicatur ſtipulaſſe factum vel ius.
22 Que vtilitas ſit an ſtipulatio ſeruitutis cõtineat factũ vel ius.
23 In obligationibus faciendi ſuccedit obligatio ad intereſſe.
24 Sicut creditor generis nõ obſtãte pte ſoluta põt totũ petere. Jta promiſſor generis partem quã ſoluit cum non inducat li- berationem ſolutio partis.
25 Non debet licere creditori quod non licet debitori.
26 Aliud eſt liberatio aliud ceſſatio obligationis ad tempus.
27 An pẽdẽte appellatiõe ꝛ ſuſpẽſione interdicti poſſit celebrari.
28 Tacita cõditio proueniens ex volũtate defuncti impedit trãſ- miſſionem legati.
29 In obligatione generis nihil certum ꝛ determinatum de pre- ſenti eſt in obligatione:ſed determinandũ ex ſolutione futura.
30 Juri de futuro ante purificatã cõditionẽ qs renũtiare nõ põt.
31 Uerbum continet quid importat.
32 Appellatione inſtrumentorum an contineantur teſtes.
33 In obligatione generis vnus homo eſt in obligatione.
34 Que differentia ſit inter legatum generis ſimpliciter ꝛ legatũ optionis in genere.

a **Et harum.** a Jſte.§.tractat materiã diuidui ꝛ indi uidui que eſt difficilis ꝛ ſubtilis:ꝛ dicit Pau.de caſt.in.l.ſtipulatiões nõ diuidunt᷑.in.vſſ.col.ĩ.eo.ꝙ in hac materia diuidui ꝛ indiuidui:quãto magis cogitaui tanto magis inueni difficultates:l3 oẽs ꝓ intelligẽtia remittãt ſe ad Bar.in.l.ſtipulatiões nõ diuiduntur.ĩ.eo.tñ ex eius dictis ani mus nõ bene clareſcit:itẽ l3 Bal.ad declarandũ hãc materiam det varias doctrinas i diuerſis locis:tñ ex tradit3 p eũ nõ hñ aperit᷑ hec materia doctorũ:de hoc tradit Bald.in.l.ſi plures, in.ĩj.col.cũ duabus ſequentibus.C.de cõdi.inſer.ꝛ in.l.pro he reditarijs.C.de here.actio.ꝛ i.l.j.C.ſi vnus ex pluri.appellaue. et in.c.quãto.in.j.col.de iudi.in quibꝰ locis Bal.tradit varias doctrinas circa iſtam materiam diuidui et indiuidui:tamẽ nõ eſt bene declarata:ideo pro intelligẽtia terminorũ ꝛ fundamẽ torũ ꝛ intellectu iſtius tex.ꝛ.§.ſequẽ:ego trado iſtam materiã per iſtum nouum modũ ꝛ dico ſic.qđ diuiduum põt cõſiderari tripliciter.Primo modo naturaliter.Scđo mõ legaliter ſcđm iuris diſpoſitionẽ vel ordinationẽ.Tertio modo mixtim ꝛ na turaliter ꝛ legaliter.primo modo cõſiderando diuidua vel in- diuidua naturaliter ſcđm naturã capias duas regulas infalli

1 biles. ¶ † Prima eſt.qđ oẽs res corporee et inanimate poſ- ſunt p homines diuidi per partes diſcretas et ſeparatas:puta veſtis lignũ fundus domus:et de iſta diuiſiõe q̃ fit per hominẽ loquit᷑ titulus cõi diuidundo:ꝛ titulus fami.her.ꝛ qđ domus ꝛ fundus poſſit naturaliter diuidi ab homine in partes ſepara- tas ꝛ diſcretas habes tex.in.l.qđ in rerũ.§.ſi qs poſt.de lega.i.

2 in.l.ſi quis duas.§.j.ff.cõia predio. ¶ † Scđa regula eſt.qđ oẽs res incorporee vt ſunt iura obligationes ꝛ actiones ſunt p na- turã indiuidue:ratio: qꝛ homo non põt diuidere illud qđ non habet,vc3 illud qđ non tangit.l.j.§.quedam.ff.de re.diui.§.in- corporales.et per totũ.inſti.de reb.cor.ꝛ incor.ſimiliter omnes res animate ſunt per naturã indiuidue:quia ſi homo vel aliud animal diuideretur vel ſcinderet᷑ per fruſta:ſubiectũ totũ p ſe- parationẽ anime a corpore deſtrueretur.l.rerum mixtura.de vſucapio.c.aſſerte.de preſump.res incorporales nõ poſſunt di uidi niſi intellectualiter. ¶ Dico ſecũdo.qđ quedam ſunt diui dua vel indiuidua legaliter ſeu ſcđm iuris ordinationẽ.et iſta indiuiduitas põt cadere etiã in rebus incorporalibus vt ſunt iura obligationes ꝛ actiones:iſta incorporalia per legẽ indiui dua reputãtur:ꝛ p legẽ actiue ꝛ paſſiue inter heredes diuidun tur.l.j.C.ſi cer.peta.l.pro hereditarijs.ꝛ toto tit.C.de heredi. actio.ꝛ ſic aptitudine incorporalia per legẽ reputãtur diuidua nõ tñ ſemp actu ſed ſcđm actũ ꝛ ſcđm ſubiectã materiã.Simili ter homo in ſpecie per legem reputatur res diuidua:quia põt quis ſtipulari partẽ ſtichi.Jtẽ pars ſtichi poteſt ſolui.l.ſi ſti pulatus.§.j.vbi tex.prin.ꝛ magiſtralis qui melius allegabitur in iſta materia.ff.de ſolu.vñ diuiduum et indiuiduum legali ter loquẽdo reperitur multis modis in iure:et Bal.alibi enu merat.xvij.modos quibꝰ aliqđ legaliter reputatur indiuiduũ:

3 ita Bal.in.l.pro hereditarijs.C.de here.act. ¶ † Tu aũt quantũ attinet ad materiam noſtram:ꝛ.§.ſequẽtem:ꝛ.§.cato.et ad to tum iſtum titulũ:dic qđ indiuiduũ legaliter ſeu ẽm iuris ordi nationẽ capitur tripliciter.ſ.contractu.obligatione et ſic peti tione.ꝛ ſolutione,iuxta tex.in.l.libertus.la.j.ff.de ope.liber.ꝛ declarat tex.magiſtralis quem omnino videas in.l.in executio ne per totũ.ĩ.eo.Dico ergo qđ legaliter loquẽdo ſeu ẽm iuris diſpoſitionẽ aliqua dicuntur indiuidua contractu vt ſunt ſer- uitutes reales:que pro parte in contractu deduci nõ poſſunt: quia earum diuiſio corrumpit ſtipulationem:ita dicit tex.in.l. ſtipulationes nõ diuidũtur.ĩ.eo.et text.magiſtralis in.l.vie.ff. de ſeru.ꝛ in.l.via conſtitui.§.fin.ff.de ſeru.ruſti.predi.et text. in.l.ſi quis duas.§.ſi.quis partẽ.ff.communia predi. Rationẽ rationis conatur aſſignare Bar.in.d.l.ſtipulationes nõ diui-

4 duntur in.iiij.qđ. ¶ † Quedam ſunt indiuidua non contractu ſed obligatione ꝛ petitione vt ſunt facta a princi.poſſunt enim deduci in cõtractũ ſeu in ſtipulationẽ pro parte a principio.vt eſt foſſam fodi inſulam edificari ꝛ ſimilia.Ego em̃ poſſum ſti pulari qđ fodias partẽ foſſe ꝛ ſimilia.text.in.l.ĩj.§.ꝑterea.ff.de aqua plu.in.l.locus.ff.de acq.poſ.Sed poſtq̃ facta ſunt dedu- cta in cõtractum:qꝛ promiſiſti inſulam edificare vel foſſam fo dere non põt poſtea obligatio diuidi in partes nec petitio:ita dicit text.in.l.ſtipulationes nõ diuiduntur.et ibi Barto.in.vj. oppoſitione declarat:et text.magiſtralis in.d.l.in executione.

5 ¶ † Quedã ꝛ tertio ſunt indiuidua ſolutiõe:ꝛ ſic effectu.ꝛ iſtud cõtingit dupliciter.pmo qñ ſolutio partis nõ affert tantã vtili tatẽ in illa parte quantam afferret ſolutio totius in toto.et ſic qñ pars ſoluta nõ habet ꝓportionalẽ cõmoditatẽ.text.eſt vbi iu riſconſultus

r: iscõsultus declarat in.d.l.in executionẽ.§.scđa. Secundo quã do posset deueniri ad incõueniens qđ solutio fieret in diuer sis rebus semp appellaꝛ indiuiduũ: puta in parte stichi ꝛ alterius speciei vel in parte stichi vel in parte interesse: tunc appellatur indiuiduum solutione ꝛ effectu est regula iurisconsulti in.d.l.in executione.§.pro parte.q̃ millies allegaꝛ, hinc est ꝙ stichus in specie promissus appellaꝛ res diuidua legaliter: qꝛ potest solui pars stichi et liberatio sequiꝛ in parte: qꝛ nõ potest solui aliud
6 nisi alia pars stichi.d.l.si stipulatus.§.j.ff.de sol. ¶ † Dico tertio q̃dã esse diuidua vel indiuidua mixtim: tã naturaliter quã legaliter ꝛ sic tã per naturã quã per iuris ordinationẽ, exẽplũ, nã stipulatio quãtitatis certe: de qua loquiꝛ text.in primo exẽplo est diuidua ꝛ naturaliter ꝛ legaliter ꝛ sic mixtim, qđ quantitas seu stipulatio q̃titatis sit diuidua naturaliter, patet ad sensum: quia sicut sum stipulatus quinquaginta poterã stipulari centũ. Itẽ et legaliter, qꝛ pro parte potest deduci in cõtractu, ꝑ parte diuiditur inter heredes ꝑ hereditarijs portionibus. Itẽ per solutionẽ partis induciꝛ liberatio in illa parte, vt si debeo centũ ꝛ soluo quinquaginta sum liberatus a quinqua-
7 ginta: ꝛ gl. istud intelligit volẽte creditore. tex. est hic. ¶ † Quedam sunt indiuidua naturaliter et etiã legaliter: a ꝛ sic mixtim vt sunt seruitutes reales vt hoc text. ꝛ qđ iste seruitutes reales vie itineris vel actus sint indiuidue naturaliter seu per naturã ostẽdo dupliciter, hoc mõ: primo qꝛ seruitutes sunt iura ꝛ cõsequẽter sunt res incorporales: quare seruitutes sunt indiuidue: qꝛ sunt iura: et iura sunt indiuidua: ꝛ consequẽter sunt iura res incorporales: et dixi vobis qđ tangi nõ possunt res incorporales ꝛ nõ possunt diuidi.l.j.§.quedã.ff.de rerũ diui.et.d.§.incorporales.insti.de reb᷒ corpo.ꝛ incorpo. Scđo mõ, seruitutes reales dicunꝛ esse ꝑ naturã indiuidue: eo qꝛ naturaliter diuidi nõ possent designãdo locũ per quẽ media pars hominis tm̃ posset ire: vel mediũ plaustrum: nã ista diuisio per talẽ angustiam corrũperet stipulationẽ.d.l.stipulationes nõ diuiduntur.iuncta.l.si tam angusti.ff.de serui.ꝛ sic habes qđ seruitutes reales sunt naturaliter indiuidue ꝛ duplici ratione. Itẽ tales seruitutes reales similiter sunt per legẽ indiuidue ꝭm iuris ordinationem: qꝛ seruitutes nõ recipiunt partẽ sed totalitatem seu integralitatem: vt dicit tex.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.ꝛ text.in.l.vie.ff.de serui.nec in eis cadit solutio ꝑ parte: vt dicit tex.hic: et si decedat ꝓmissor seruitutis relictis pluribus heredibus non diuiditur obligatio seruitutis sed multiplicatur: qꝛ quilibet tenetur insolidũ: ita dicit tex.in.§.ex his.j.ea.l.et text. no.in.l.heredes.§.an ea.ꝛ.§.seq.ff.fami.herc.vbi dicit qđ obligatio seruitutũ realiũ mortuo ꝓmissore non diuidiꝛ nec actiue nec passiue inter heredes: qꝛ natura repugnat: ꝛ tex.in.l.nã satis.§.j ff.queãd.ser.amit. ¶ Istis sic ad euidẽtiã premissis diuiduorũ ꝛ indiuiduorũ, cõdescẽdo nũc ad tex. Et iste.§.cõmuni omniũ diuisione diuiditur in tres partes. In prima loquiꝛ de stipulatione omni respectu diuidua natura, effectu, et solutiõe. In scđa loquiꝛ econtra de stipulatione omni respectu indiuidua. In tertia de stipulatione que hꝫ quasi mixtã naturã. scđa ibi: quedã non recipiunt. tertia ibi: quedã partis quidẽ ꝑstationẽ.h.d.in effectu: stipulatio dandi quãtitatẽ est diuidua natura ꝛ effectu: stipulatio vero seruitutis ꝑdialis est simplr ꝛ omni respectu indiuidua. Sed stipulatio generis vel alternatiua est
8 diuidua natura ꝛ indiuidua effectu: vt hic per Bar. ¶ † Nota primo ex toto isto tex. qđ ois stipulatio iudicaꝛ esse diuidua vel indiuidua ꝭm naturã rei sup qua interponiꝛ, ad idẽ tex.in.d.l. stipulatiões nõ diuiduꝛ.ꝛ ibi Pau.de ca.ꝛ do. Alex.in.j.not. ad hoc no.j.eo.ꝛ tex.no.in.l.iiij.§.cato.ꝛ ibi Ange.ꝛ Moder.j. eo.ꝛ ibidẽ Bar.in.d.q.j.eo. Et ex hoc not. correlarie tu ꝓuecte qđ stipulatio iudicatur diuidua vel indiuidua non ex se sed ratione adiuncti ꝛ sic tãq̃ accessoria: ꝛ istud multũ facit ad illam questionẽ quam examinaui.s.in rubri. an stipulatio interposi-
9 ta sup aliquo stet accessorie an principaliter. ¶ † Secũdo principaliter no. ex isto tex. regulam, qđ stipulatio dandi quantitatem dicitur omni respectu diuidua vt hic: et in.l.in executiõe. in princi.j.eo.ꝛ.l.si duo.ff.deposi.et.l.si stipulatus.§.j.ff.de solu. nã est diuidua contractu: quia pro parte a principio potest deduci in cõtractu: quia sicut sum stipulatus triginta poterã stipulari a pricipio viginti ꝛ plus ꝛ minus. Itẽ est diuidua respectu obligationis: quia si decedat ꝓmissor relictis pluribus heredibus diuiditur inter heredes ꝑ portionib᷒ hereditarijs.l.
10 j.C.si cer.peta. † Itẽ est diuidua effectu: quia solutio partis liberat a parte: ratio rationis: quia tantã vtilitatẽ affert solutio partis ꝑ parte quãtam solutio totius respectu totius. ¶ Limita istam regulã ꝛ notabile ꝭm do. Alex. hic qñ testator testamento legasset mille pro opere faciendo: puta pro faciendo capellam in ecclesia: exemplum Alex. nõ est bonum: ꝛ ideo pono exẽplũ ꝓfaciendo capellam: nã lꝫ heredes videanꝛ grauati a d

quantitatem: puta mille tñ quilibet ipsorũ tenetur insolidum ad illam quantitatem. tex. est ad hoc no.in.l.fideicõmissa.§.pe. ff.de leg.iij. vbi dicit text. ꝙ testator instituit plures ꝛ grauauit qđ facerent palatiũ ꝛ exponerẽt mille ducatos querit ibi text. an quilibet heredũ teneaꝛ insolidum, dicit qđ primo debẽt oẽs vocari ꝛ requiri postea tenebuntur insolidũ sicut contingit in seruitutibus: ergo vult ꝙ ista stipulatio quantitatis sit indiuidua sicut seruitus: ꝛ q̃ est rõ illius tex. displicet mihi qđ Alex. non eam ponat: istam limitationẽ per illum tex. tradunt Ang. Imo.ꝛ Pau.de cast.in.d.l.in executione.§.j.j.e.ꝛ dicit Pau. de cast. qđ alibi nõ reperiꝛ ꝛ licet Alex. nõ dicat: ratio differentie est: qꝛ quãdo obligatio quãtitatis ordinatur ad factũ tunc iudicamus prout de facto: qꝛ debemus cogitare finẽ ad quem ista quãtitas est relicta: ita dicit glos. valde no.ꝛ magistra.in.l. naturalis.§.qđ si faciã.in gl.magna.ff.de ꝑscri.ver.ꝛ doct.in.l. cum ꝓponas.C.de dolo. ergo cum istud relictũ quãtitatis esset ordinatũ ad factũ iudicatur vt factũ: quia facta sunt indiuidua, ꝛ sic indiuiduum.l.stipulationes nõ diuiduntur.j.eo.merito vocatur quãtitas legati indiuidua: ꝛ in.l.fidecõ.§.penul. ista q̃titas erat ordinata ad factũ: istud est scire leges scilꝫ scire ꝑ rationẽ.ꝛ istã rõnem ad istã fallentiã posuit Pau.de ca.in.d.l. in executione.in princ. dicit tñ ꝙ in practica nõ seruareꝛ ista limitatio: qꝛ satis esset qđ quilibet heredũ solueret quãtitatem pro parte sua: sed nõ dicit quare nõ seruaretur in practica: ego dicam.j. Sed cũ reuerentia ista limitatio non valet: qꝛ contrariũ tenet Bar.i illa.l.fideicõmissa.§.pen.post Jac.de are.ꝛ melius, qđ ibi i illa.l.fideicõmissa.§.pe. obligatio erat mixta ꝛ dã a di ꝛ faciendi vt ibi per eũ: ꝛ patet ex verbis illius text. qui facit equiparationẽ qđ ibi obligatio esset mixta: quia si fuisset obligatio quãtitatis diuidereꝛ ꝑ portionibus hereditarijs.l.mortuo.ꝛ ibi Bal. tenet opi. Bar.ff.de leg.ij. ¶ Scđo vltra Alex. limita istã regulã tex. qđ obligatio quantitatis omni respectu est diuidua vt ꝓcedat respectu primitiue obligatiõis: secus est respectu obligationis secũdarie ꝛ sic respectu pene: ꝛ ideo si ꝓmitto facere vel dare: ꝛ casu quo nõ dedero vel fecero ꝓmitto quãtitatẽ. illa quãtitas est indiuidua: qꝛ nõ posset ꝑ parte solui. tex. est in.l.quinta.§.si.j.e.ꝛ in.l.in executiõe.§.pe.j.e.ꝛ ita limitat Bar. istam regulã in.l.stipulationes non diuiduꝛ.in.ij. q.j.eo. Ratio istius fallentie est: qꝛ cõditiões cẽseꝛ esse indiuidue, vulgata.l.cui fundus.ff.de cõdi.ꝛ demõ. rõ rõnis est: quia conditiones debẽt impleri in forma specifica.l.qui heredi.et.l. meuius.in ꝑn.ff.de cõdi.ꝛ demõ.
11 ¶ † Tertio no. limita in debitore quãtitatis respectu certe speciei qđ illa species sit in facultate soluendi vt est in actione noxali: iuxta.l.miles.§.decem.cũ similibus.ff.de re iudi.tũc illa obligatio quãtitatis cẽsetur indiuidua solutione.l.si cõis seruus.ff.de noxa.l.si cũ vno.ff.si ex nox.causa agaꝛ. ratio istius limitationis est: qꝛ si illa quãtitas posset solui ꝑ parte posset deueniri ad incõueniens.l.in executione.§.pro parte.qꝛ dñs qui soluit partẽ in quantitate posset soluere partẽ in seruo ꝛ sic in diuersis rebus et sic deueniretur ad incõueniens.§.pro parte.et ideo illa obligatio censetur ibi indiuidua: ita tenet no. Bar.in.l.si cões.ff.de neg.gest.et Bar. in.l.supra iter.§.officiũ.ff.de aqua plu.arcen. aliter tamẽ tenet Jo.de imo.ibi ꝭm qđ statim referam. ¶ Quarto istam regulã limitat.d.Jo.baptista de sancto seuerino in.l.frater a fratre. in.v.col.ff.de condi.inde.per illũ text.in versi.item qđ maxime. quã ad hoc reputat singularem ad limitationem regule istius tex. dicit enĩ qđ ista regula fallit in casu illius.l.quia ibi obligatio erat causata facto vnius heredis qui cõtraxerat et qui habebat peculium a patre: nã isto casu obligatio quantitatis est indiuidua respectu illius qui cõtraxit nec venit diuidẽda inter heredes. Sed ista eius limitatio nõ videtur facere ad propositum: qꝛ nos loquimur in obligatione causata a defuncto: non autem loquimur in obligatiõe causata facto vnius heredum.
12 ¶ † Vltimo pro cõplemẽto istius not.ꝛ hui᷒ regule tradite in tex. moueo difficultatẽ quã heri tetigi: qđ imo obligatio quãtitatis simplex nõ debeat iudicari diuidua: vt dicit text. qꝛ etiã in ea possumus deuenire ad inconueniens.l.in executione.§.ꝑ parte.j.eo. exemplum: qꝛ debitor potest soluere partem debiti de centũ in pecunia: et postea dare tot de bonis suis pro alijs quinquaginta: exemplũ, sum debitor tibi de centũ. soluo quinquaginta, sum liberatus de q̃nquaginta. anꝛ hoc nisi.C.de sol. dando tot de bonis ꝑ alijs quinquaginta liberor, ergo solutio fiet in diuersis rebus: est verũ quod istud non est de iure fforũ. sed.C. Itẽ istud prouenit ex accidẽti: ꝛ ex causa necessitatis: qꝛ nõ habebat pecuniam ex qua soluat. istam difficultatẽ nõ tangunt cõmuniter scribẽtes: sꝫ puto ꝙ possit no. tolli ex doctrina quã tradit in alio ꝓposito Imo.in.d.l.supra iter.§.officium.ad fi.de aqua plu.arcẽ. vbi dicit, qđ illud incõueniens.l.in executione.§.ꝑ parte.procedit qñ aliquid est in obligatione et solu-

¶ Quedã sunt indiuidua naturaliter ꝛ etiã legaliter ꝛc. De seruitutibus diuiduis ꝛ indiuiduis: vid bar. cepol.i suo tracta. de serui.vr. predi.c.x.

tione ex cōtractu partiū ⁊ dispositione: qꝛ ꝯtrahentes p̄sumūtur voluisse qđ solutio fiat in vna re ⁊ non in diuersis speciebus: ideo si aliter fiat reputaꝛ absurdū: qꝛ pōt imputari parti. Sed qñ aliquid est in obligatiōe aut in solutione ex dispositione legis illud incōueniēs nō ꝓcedit nec consideraꝛ: qꝛ mitius agiꝛ cū lege ꝙ cū homine. vulgata. l. celsus. ff. de arbi. melius qꝛ qñ ꝓcedit ex dispositione legis nihil est qđ imputari possit pti, vt est in actione noxali: vbi estimatio dādi est in solutiōe ⁊ dispositione legis, nō esset incōueniens qđ soluatur pars in quātitate ⁊ pars in alijs rebus. s. in seruo. In ꝓposito qñ aliquis est debitor quātitatis ⁊ nō hꝫ pecuniā vnde possit soluere, inuito creditore pōt soluere alias res. p aut. hoc nisi debitor. C. de solu. ⁊ sic ex dispositione legis: tūc nō dꝫ reputari absurdū qđ soluaꝛ
13 pars in quātitate ⁊ ps in specie: ita limitat Imo. ¶ † Tertio principaliter no. ex hoc tex. ꝙ debitor hoīs in genere soluendo partē stichi nō liberaꝛ etiā in parte soluta: rō istius no. ⁊ regule est duplex. prima, qꝛ nō soluit id qđ debeꝛ ex quo in obligatione generis nullus certus est in obligatiōe. l. cū incertus. ff. de leg. j. gl. in. l. meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. Bart. late. j. in. ij. q. Scđa ratio est: qꝛ posset fieri in diuersis speciebus qđ lex reputat absurdū. l. in executione. §. pro parte. ¶ Cōtra istud not. et contra tex. fortiter opponitur: nam qñ aliud pro alio soluiꝛ creditori volēti inducitur liberatio ipso iure. l. ij. §. mutui. ff. si cer. pe. ex quo ergo debitor generis soluit partem stichi creditori volēti ⁊ acceptāti: ergo dꝫ induci liberatio in parte: nā inuito creditore planum est qđ soluere non potest: quia etiā debitor quātitatis inuito creditore soluere nō potest pro parte: sed si velit creditor non accipiet totam quātitatē: vt dicit glo. hic in verbo prestationē: lꝫ quantitas sit diuidua: ⁊ hñ dicit glo. huic difficultati rñdet Bald. in. §. se. ꝙ iste tex. dꝫ intelligi qđ creditor errore iuris vel facti recepit partē stichi, vel cum ꝓtestatione qđ vellet ius suū saluum fore: iuxta. l. si debitor. §. j. quib. mo. pig. vel hyp. sol. ista sol. Bal. posset esse vera in se: ꝫ est diuinatiua ad tex. ⁊ restrictiua ad tex. rñdet hꝫ Imo. Rap. cu. ⁊ Pau. de ca. quos etiā sequitur Alex. in vlti. col. ⁊ ista est bona ⁊ vera rñsio, ꝙ qñ creditor generis accepit solutionē i parte stichi cēsetur eo aīo accipere vt velit liberare debitorē si postea soluaꝛ altera pars in sticho, attēto ꝙ ius disponit vt censeaꝛ debitor eo aīo soluisse: ⁊ ideo stat in pēdenti dicit lrā: ⁊ habemus regulam qđ dispositio contrahētium regulatur ꝫm iuris dispositionem. l. heredes mei. §. cū ita. ff. ad treb. Bart. in. l. vt iurisiu. §. si liberi. ff. de oper. liber. sicut in simili dicit tex. in. l. si ita stipula-
14 tus fuero si titius. in fi. ⁊ ibi Imo. ad hoc no. j. eo. ¶ † Quarto no. ex text. qđ in obligatione alternatiua solutio partis vnius ex rebus alternatiue debitis nō inducit liberationē in illa parte soluta: vt hic ⁊ in. l. si non sortē. §. pe. ff. de condi. indebi. ¶ Limita istud no. ⁊ istū tex. duobus modis. primo, vt ꝓcedat in solutione vera: secus est in solutiōe ficta per acceptilationē in partē ex reb⁹ alternatiue debitis in illa parte inducit liberationē. tex. est in. l. q hominē. ff. de accep. ⁊ ratio ē ꝫm Bar. ibi: ⁊ est fundamentalis ratio: quia ibi non potest resultare inconueniens qđ solutio fiat in diuersis rebus, ⁊ sic cessat ratio fundamētalis huius tex. ¶ Secūdo no. limita quando in rebus alternatiue debitis esset electio creditoris: tunc si soluaꝛ pars in vna specie inducitur liberatio in illa parte: quia creditor posset astringere debitorē ad soluēdum partem in alia re: qꝛ non permittitur variatio. l. eum qui certarum. §. fi. j. eo. ita limitat Pau. hic in pe. col. ⁊ dicit ita tenere Raph. cu. ad fi. ⁊ qđ ceteri nō tangunt. Tu adde pro ista limitatione bonum text. ⁊ quasi formalem in
15 l. cum debitore. in fi. ⁊ ibi glo. ff. rem ra. hab. quem tex. ad aliud ꝓpositū allegauit Raph. cu. hic. ¶ † Quito no. ex tex. ibi: in fine, eiusdē ꝯditionis, qđ equiparatur obligatio generis ⁊ obligatio alternatiua: vt hic: ⁊. l. cū his. §. fi. vbi glos. no. ff. de condictio. indebi. ¶ Cōtra istud no. fortiter facit qđ nō debeāt equiparari: qꝛ in obligatione generis nullus certus est in obligatione vt statim ꝓxime dixi: sed in alternatiua vtrūqꝫ est in obligatiōe. l. si duo. j. eo. l. illud aut illud. ff. de cōsti. pe. rñdet qđ equiparātur quantū ad terminos huius tex. et sic quo ad effectum liberatiōis: lꝫ in alijs multis differāt. tex. est hic: ⁊ declarat gl. in. l. cū his. §. fi. ff. de cōdi. indebi. Cōfirmo: qꝛ ad hoc quod procedat equparatio ⁊ similitudo sit bona, sufficit qđ ꝓcedat in terminis de quibus agiꝛ: lꝫ in alijs sint multe differentie, pro hoc pōdero tex. meliorē de iure in hoc in. l. fi. C. de col. vbi equparat tex. bona aduentitia bonis castrēsibus: et ibi dixi cū concordātijs ibi traditis: ad idē tex. in. c. ꝯstitutus. ⁊ ibi Abb. in. j. no. ad hoc no. de appella. et tex. in. c. quēadmodū. et ibi Abb. in. j. no.
16 de iureiurādo. ¶ † Ultimo vt in isto tex. nihil omittatur: pondera istum text. dū dicit veluti cum hominē generaliter stipulor: in singulari iuncto isto tex. s. in duob⁹ locis: vbi dicit, veluti cuꝫ stipulamur, non referre quod in eadē materia verba aliqñ in singulari aliquādo in plurali proferantur, dūmodo idē effectus resultet: qđ est notandum ad saluādū instrumētū notarij in quo et singulari et plurali numero vtatur in plerisqꝫ locis, quāuis alias variatio stili faciat p̄sumi instrumētuꝫ eē falsum. tex. in. c. quā graui. de cri. fal. per quē tex. ibi no Bal. ⁊ Ioā. de imo. in. l. nemo. §. j. ff. de here. insti. Adde in simili tex. solēnem ⁊ no. in. c. dudū. de conuer. coniug. per que no. sing. Bal. in. c. j. de no. for. fideli. qđ nō dꝫ tabellio variare nec i stilo nec in facto si vnū ⁊ idē instrumentū scribat in prima persona ⁊ aliud in tertia, etiā dicit qđ ille tex. est sing. in iure ad hoc, similiter non refert an instrumētum concipiatur per verbū de presenti an per verbū de preterito: ita dicit Bal. in. c. j. §. fin. de his qui feu. da. pos. ⁊ alleg. no. Bar. in. l. predia. ff. de acq. posses. ⁊ vltra eū facit tex. no. in. c. qđ autē. in ver. decetero. de iurepa. p quē tex. multū no. ibi Abb. Panor. qđ instrumētū pōt cōcipi. p verba p̄teriti tēporis: lꝫ actus interueniat de p̄senti. ¶ Expeditis textualibus venio ad apparatū gl. ⁊ capio glo. in v̄bo ⁊ harū. quā diuide magistraliter in tres partes. ¶ In prima glo. inferēdo ex tex. tacite opponit cōtra tex. qui innuit facta esse diuidua: ⁊ respōdet fatēdo quedā facta reperiri diuidua. ¶ In scđa cōtra exemplum operarū opponit et dupliciter soluit. ¶ In tertia glo. prosequiꝛ declarationē text. ¶ Scđa ibi: nec obstat qđ diciꝛ. ¶ Tertia ibi:
17 item earū que in dando. ¶ † In eadē gloss. ad fi. ex glo. habes tria principaliter. primo, qđ in stipulationibus factorū quedā reperiuntur esse diuidua: et gl. ponit tria exempla, regulariter ergo facta sunt indiuidua, nisi in casib⁹ hic p glo. ¶ Scđo vult gl. qđ vsusfructus dicatur factū: ⁊ sic qui stipulatur vsumfructum factū cōtra qꝛ est ius. l. j. ff. de vsufru. rñdet Bart. fatēdo ꝯtrium qꝛ promissor teneꝛ ad patientiā et sic ad factū vt hic per Bar.
18 qui rñdet. ¶ † Scđa ꝯclusio gl. est qđ stipulatio operarū dicaꝛ esse diuidua: ⁊ allegat duos tex. ⁊ duos in oppositione glos. l. in stipulationibus. §. operarū. j. eo. ¶ In contrariū allegat. l. libertus. ff. de ope. liber. et. l. stipulatiōes ⁊c. et dat duas solutiones ad vltima iura. s. volente creditore. ¶ Bar. dicit qđ ista sol. est cōtra tex. in. l. stipulationes nō diuiduntur. sed ipse non inducit: tñ in illa. l. stipulatiōes. in. ix. oppo. rñdet glo. scđo. Bar. etiā dicit qđ ista solutio est falsa: qđ tenēdū: aduerte: qꝛ lectura Bar. est corrupta. Bar. sic vult dicere si queramus nunqđ stipulatio operarū in plurali sit diuidua: dicit Bar. qđ est diuidua numero exēplū ego ꝓmisi tibi decē opas, possem tibi soluere qnqꝫ: istud est qđ dicit ipse. l. in stipulationib⁹. §. operarū. j. eo. ⁊ istud est ꝙ formaliter dicit tex. quē allegat Bar. i. l. libertus. §. j. ff. de oper. lib. aut q̄rimus de vna opa et vna opa est indiuidua. l. iij. ff. de oper. lib. qꝛ opa est diurnū officiū de mane vsqꝫ ad vesperas: hñ deueniꝛ tunc ad estimationē ꝓpter morā: tūc estimatio est diuidua. l. in stipulatiōib⁹. §. oparū. ⁊ cū ista doctrina Bar. trāseūt oēs scribētes. ¶ Sꝫ circa doctrinā Bart. aduerte: qꝛ tā in p̄o mēbro quā in scđo allegat eūdē tex. s. in. l. in stipulationib⁹. §. oparū. siue loquamur in stipulatiōe operarū in singulari siue in plurali: ⁊ tñ allegat eundē tex. quia in prin. loquiꝛ in stipulatione operarū in plurali: ⁊ in vers. si vo. ponit casus qñ seruus stipulatus est vnā operā ⁊ sic in singulari: in hoc bene dicit: sed ille tex. in scđo mēbro Bar. de directo dicit cōtra Bar. ⁊ nimirum: qꝛ ille tex. mirabiliter stringit qui dicit cōtrariū ibi partē opere posse solui: dicit Bar. aut qs stipulatur operā: tūc Bar. qđ est indiuidua: text. ibi dicit in ver. sed si quis stipulaꝛ operā partē ope posse solui: ergo de directo cōtra Bar. est hñ verū ꝙ tex. loquiꝛ in vtroqꝫ casu: ⁊ si tu dicis qꝛ Bar. allegat, ꝙ stipulatio vnius ope est in se indiuidua: tñ qñ deuenit ad estimationē est diuidua: sed tex. ibi nō loquiꝛ qñ deuenitur ad estimationē: sed est alius casus qui postea sequiꝛ. ¶ Sed breuiter dic: prout dicit Bar. met in. l. stipulationes nō diuiduntur. in. ix. opp. qui vidit illū tex. fortiter stringere aliter in mille annis nō euaderes illū tex. ⁊ dicit ibi ꝙ illū tex. ita intelligebāt Dy. ⁊ Ray. gl. met ante Bar. in illa. l. in stipulationib⁹. §. oparū. ita intelligit partem operarū. i. partem estimatiōis opere: sed si dicas illud est destruere tex. imo dicit Bar. ꝙ est necessariū ita itelligere illū tex. inuitis dentibus tuis: istud est qđ dicit tex. in. l. si quādo. ff. de ope. lib. s. qđ loquaꝛ in opa p̄terita: ⁊ tūc necessario est deuenēdū ad estimationē: vt dicit Bar. i loco allegato: ⁊ gl. met an
19 te Bar. in illa. l. in stipulationib⁹. ita formaliter rñdet. ¶ † Expedita ista gl. anteqꝫ vadā ad sequētē in v̄bo p̄stationē. tu habes etiā Bar. corruptū dicit Bar. scđo casu dꝫ hic qđ recepit p̄stationē natura ⁊ effectu voluit dicere Bar. p̄io casu diciꝛ hic ⁊c. Bar. nihil aliud voluit dicere nisi illud ꝙ dicit gl. in v̄bo p̄stationē. ⁊ sic Bar. q ostēdit se velle declarare text. in illis v̄bis qđ est hoc dicere natura et effectu expedit illā gl. ¶ Ego reperio qđ doctores sunt varij in declaratiōe illorū verboꝝ qđ est hoc dicere natura ⁊ effectu. Bar. exponit vno mō: hic repio qđ Pau. de cast. ⁊ Alex. declarant per alium modū totū cōtrariū ⁊ nullus aduertit

lus advertit ꝯ id qđ dicit Bar.declarando qđ sit dividuũ natura ⁊ effectu. Et dicũt sic stipulatio dr dividua natura id est respectu obligationis. Adverte q̄ iuriscõsultus q fecit istã legẽ fecit eã cũ magno mysterio, ⁊ in duobus locis facit mẽtionẽ de natura. In primo mẽbro negative, In scđo affirmative, sed tex. vtit termino naturaliter quẽ tu intellexisti, In scđo casu vtit per vnũ modũ: in tertio per aliũ: dicit in scđo sic. quedã partis prestationem nõ recipiũt, vt in his que natura divisionẽ nõ admittunt: et in tertia dicit quedã partis prestationẽ natura recipiunt: et sic stat terminus natura iunctus cũ illo verbo prestationẽ. Ad intelligentiã ergo tex. dico ꝙ tex. voluit aliter loqui natura i scđo casu, ⁊ aliter in tertio, qñ intelligimus illũ terminũ natura. in tertio casu: intelligimus ne idest naturaliter, Bart. dicit ꝙ sic, qñ declarat quid est dicere dividuũ natura. Pau. de ca. ⁊ Alex. intelligũt natura. i. respectu obligatiõis in scđo dicto tex. sed ipi male intelligũt tex. dicendo prestationẽ partis idest ẜm divisionem obligationis: sed ego volo intelligere natura idest naturaliter. adverte ergo ꝙ stichus dividi nõ põt per partes: sꝫ põt dividi per p̃stationẽ: q̄ etiã illa dictio natura in tertia parte adiũgit dictioni p̃stationẽ: ⁊ nõ loquit tex. in ista tertia pte de dictio-
a ne natura sꝫ de dictiõe p̃stationẽ. ¶ Capio glo.[a] in v̄bo p̃stationem. quã Bar. expediuit declarãdo tex. vt. s̃. dixi. ¶ In ea. glo. ibi qđ accipe volẽte stipulatore recipere: habes ex glo. declara-
30 tionẽ ad tex. † ꝙ stipulatio quãtitatis dr dividua, ⁊ põt ꝑ parte solui, verũ est creditore volente nõ eo invito. Sed advertatis: q̄ ẜm istam restrictionẽ glos. videret idẽ esse dicendũ in stipulatione gñis vel alternative, q̄ etiã debitor gñis posset soluere partẽ stichi volẽte creditore: ergo stringẽdo tex. isto mõ nõ esset differentia inter stipulatioñẽ quãtitatis ⁊ stipulationeꝫ generis vel alternative, ẜm strictionẽ quã facit glo. ⁊ tñ tex. facit differentiã. rñde ꝙ in quãtitate eo ipo ꝙ debitor quãtitatis soluit partẽ creditori simpl'r acceptãti hoc ipso liberat in parte soluta, nõ sic in stipulatione gñis vel alternative, q̄ creditore simpl'r acceptãte nõ liberat debitor ab illa parte quã soluit: lꝫ expresse q̄ creditor simpl'r acceptãdo nõ intelligitur acceptare in illa parte vt liberetur debitor: sed qđ stet liberatio in pendenti donec soluat alia pars, nisi exp̃sse diceret creditor ꝙ esset liberat⁹ in illa pte, vt declaravi. s̃. in iiij. no. sed dr̃ia stat in hoc: q̄ debitor quãtitatis soluens partẽ quãtitatis creditori simpl'r acceptanti esset liberat⁹ ab illa pte: sꝫ nõ est sic in solutiõe ptis stichi creditore simpl'r acceptãte q̄ nõ liberat in illa pte. ¶ Capio glo. in v̄bo cũ viã, quã divido in qnq̃ partes. In prima rñdet tacite q̃ni, an qui stipulatur servitutẽ dicat stipulari factũ vel ius. In scđa ꝑ viã no. rñdet tacite q̃ni, q̃ sit natura stipulationũ in faciẽdo ⁊ natura stipulationũ in dãdo. In tertia rñdet tacite q̃ni an sint alia exempla stip'lonis in faciẽdo. In quarta glo. alleg. qnq̃ leges ↄcordãtes ad tex. In qnta ⁊ vltima remouet aliud ↄ̃riũ ⁊ istud ↄ̃riũ expedit per vnũ modũ. scđa ibi: itẽ nota ꝙ natura. tertia ibi: sunt ⁊ alia exẽpla. quarta ibi. ⁊ facit. j̃. de accep. qnta ibi, si autẽ quia nõ est factũ. ⁊ tex. quẽ allegat glo. in. l. iij. §. pe. ff. si qd in frau. patro.
31 nihil facit ꝑ glo. ¶ † Circa istum[b] articulũ qui stipulatur servi-
b tutem an dicatur stipulari factũ ratione patientie ita ꝙ patientia dicatur esse in obligatione an v̄o dicatur stipulari ius: et sic dationẽ. habes ex dictis glos. ⁊ Bart. duas principales opi. prima est glo. ⁊ Bar. ꝙ dicat stipulari factũ rõne patiẽtie que est in obligatione. Alia est opi. subtilium vltramontanorũ ꝙ dicatur solũ stipulari dationẽ. Cum opi. glos. ⁊ Bar. tenet Ange. Imol. Lud. ⁊ Alex. hic, ita tenẽt Bal. ⁊ Ang. i illa. l. iij. §. dare. ff. de vsufru. ⁊ Bal. in. l. corruptionẽ. C. de vsufru. Sed adverte inquãtum Bar. pro vltramõtanis adducit tertiũ fundamentũ cui non respondet, ꝙ iste tex. loquat in stipulationibus dãdi, q̄ de stipulatione faciẽdi ponit in. §. item si in facto. j̃. ea. l. certe iste text. facit fortiter in ↄ̃riũ, q̄ imo iste tex. tractat. nõ solũ de stipulationib⁹ dãdi sed etiã faciẽdi: q̄ dicit ⁊ harũ oĩm, ⁊ sic de dãdo et faciẽdo, in stipulationib⁹ faciẽdi nõ põt loqui nisi qñ loquit de servitutibus, ergo est dicẽdũ ꝙ servitutes sunt facti, itẽ qñ dicit Bart. ꝙ qñ qs stipulat servitutẽ dr stipulari ius, ⁊ allegat duo iura. poterat allegare. l. j. ad fi. prin. ibi siue ius. ff. de triti. quã allegat Are. hic. ↄ̃riam opi. subtilem vltramõtanoꝝ. tenent do. Christophorus de castelliono: Raph. cu. Pau. de cast. Pe. de bexu. ⁊ Aret. hic. ⁊ licet ipsi nõ dicant, istud idẽ tenuit Bart. met. quem nemo allegat, sibi contrarius in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. in iij. q. prin. circa medium illius questiõis, vbi Bart. referẽdo istã glos. ꝙ si quis stipulatur servitutẽ an stipulet factum: ibi reprobat istã glos. ita etiã sentit Bar. in. l. stipulationes. in. iiij. q. prin. ¶ Pro ista opi. vltramontanoꝝ ꝯ gl. Bar. ⁊ sequaces duo principal'r adducũtur. Et primo fundamẽtũ glo. ⁊ Bar. retorquet ꝯ eos, quare em̃ stipulatio servitutũ dr cõtinere factũ, istud est solum ꝑpter patiẽtiã, in isto solo se fundãt gl. ⁊ Bar. mõ est advertendũ ꝙ lꝫ patiẽtia sit p̃stãda in servitutibus loco traditionis. l. pe. ff de servi. allegata in glo. l. iij. §. dare. ff. de vsufru. allegata ꝑ Bar. l. datio. §. si iter. quã allegat Ro. ff. de act. emp. l. si ego. §. j. ff. de publi. tamẽ nõ sequitur ergo patientia est in stipulatione ⁊ obligatione, sicut qui ꝑmittit rem dare vt fundũ: clarum est ꝙ ibi requirit traditio, sine traditione nõ transfertur dñium. l. traditionib⁹. C. de pact. ⁊ tñ traditio nõ dicitur esse in obligatione: ita qui cõstituit servitutẽ bñ tenet pati, tñ patiẽtia nõ est in obligatione, sed venit in consequẽtiã servitutũ, ⁊ ꝑ hoc facit. l. quoties. prima. in. §. fi. ff. de servitu. vbi tex. ꝙ natura servitutũ est vt quis patiatur, venit ergo in consequẽtiam non quod sit in obligatione. ¶ Scđo pro ista opi. vltramontanorum dicũt stringere tex. in illa. l. j. §. fi. ff. de servi. rusti. predi. quẽ tex. Bar. allegat ⁊ intelligit post servitutẽ iam constitutam, sed pro cõstituẽda cõpetit actio personalis ẜm Bar. cõpetit actio realis. ⁊ Bar. intelligit post servitutẽ constitutam in qua venit patientia officio iudicis. Sed Pau. de ca. dicit istam sol. esse falsam, q̄ traditio vel quasi est que cõstituit servitutẽ, põdera verba traditio. ergo loquitur tex. qñ non est cõstituta servitus sed agebat de constituẽda, ⁊ credo ꝙ Paul. de ca. dicat veritatem. Ad primũ Alex. respondet ⁊ credo ꝙ habuerit bonũ intellectũ in hoc. sed non declarat bñ se. adde pro ista solu. Bar. in. l. nemo potest. in. v. col. ff. de lega. j. vbi dicit, ꝙ q habuit dñium ꝑ traditionẽ nullũ ampli⁹ habet obligatũ. §. i. insti. qui. mo. toll. oblig. sꝫ ille cui est cõstituta servit⁹ bene habet obligatũ eũ qui cõstituit vt patiat vti frui vt ꝑ patientiã quã prestitit nõ liberetur ab obligatione. ad ẜm ad. d. l. j. §. fi. ff. de servi. ru. predi. rñdet Alex. ꝙ tex. in verbo traditio. põt intelligi post servitutẽ ↄstitutã sed istud non evacuat difficultatẽ. Pro opi. vltramõtanorũ Are. hic v̄r plura adducere que magis ↄsistũt in verbis q̃ in legibus. Refero illud quod facit, p̄mo ꝯ bar. retorquet tex. in. l. iij. §. dare. de vsufr. q text. ẜm Bar. loquitur de patientia post servitutẽ cõstitutã vsusfructus. imo ẜm eum loquit de patiẽtia in cõstitutione servitutis, nã ẜm eũ non sufficit pati nisi inducat in possessionem. Scđo ↄtra bar. etiam põderat text. in illa. l. j. §. fi. ff. de servi. ru. predio. circa quã insistit in duob⁹ locis in loco ordinario ⁊ in fi. vbi ẜm eum dicit tex. traditio ⁊ patientia inducit officiũ pretoris: sed vbi erat patientia nondum erat servitus constituta, sed breviter dic qđ ille tex. bene tollitur per Bart. quia loquitur quando servitus iam erat constituta ⁊ tunc agebatur confessoria ꝯ promissorẽ ⁊ patiẽtia venit officio iudicis ⁊ istã solutionẽ probat tex. in. l. si ego. §. j. ff. de pub. vbi in servitutibus iam cõstitutis pretor ad traditionem ⁊ patientiam tuetur ⁊ sic q̃uis tex. in. l. j. in fi. dicat traditio et patiẽtia loquit de traditione iam facta vt dicit Bar. vbi p̃tor interponit offm̃ ꝯ turbantem. ¶ Tertio Are. inducit rationeꝫ. nam qui tenetur testamẽto locare, locãdo statim liberatur, nec virtute promissionis tenetur ad patiẽtiã. l. in numerationibus. ad fi. ff. de solu. Bart. in. l. si fideiussor. §. meminisse. ⁊ ibidẽ alij. ff. de lega. j. Et licet ascribat sibi, ante euꝫ illum tex. alleg. Rapha. cu. hic pro vltramontanis contra glo. ⁊ Bar. Ego no. respõdeo ⁊ dico quod assumptum Areti. est falsum: quia ex cõtractu locationis: ⁊ sic vigore locatiõis locator tenetur pati vti frui: ⁊ sic ad istam patiẽtiam habentẽ tractum successiuum tenetur iure cõtractus ⁊ extra obligationem contractus: tex. est in. l. si quis domum. in prin. ⁊ ibi Bar. expresse declarat. ff. loca. ⁊ tex. in. l. ex cõducto. in prin. eo. ti. ¶ Vltimo Areti. Alleg. tex. in. l. si vnus ex socijs. §. fi. in verbo dari. ff. de servi. rusti. predio. vbi est tex. quod qui promittit servituteꝫ tenetur dare: sed ille tex. nihil facit, nec negat Bar. qui etiam fatetur ꝙ qui stipulatur servitutem stipuletur ius ⁊ sic actionem. quid tenendũ, passus est dubius ⁊ disputabilis. Alex. qui tenet opi. glo. ⁊ Bar. pro opi. citramontanorũ allegat duos tex. in. l. qui vsumfructũ. §. fi. ff. de vsufruc. quẽ dicit a nemine esse allegatũ. vbi est tex. si testator legavit mihi vsumfructum in seruo heres est in mora prestãdi servũ: moritur seru⁹ volo agere ad estimationẽ: ergo erat obligatio faciẽdi. l. vbi autẽ. §. fi. j̃. eo. Ad idem est text. in. l. si vsusfruct⁹ mihi in bienniũ. ff. de vsufru. lega. Are. hic conatur respõdere dupliciter sed nihil dicit. Ad ista duo iura Alexã. respondeo aliter prout respõdet Bar. in illa. l. si vsufru. in biennium. vbi dicit ꝙ iste leges loquũtur quando servitus fuit relicta in testamẽto ⁊ dicit veritatem: et habemus ꝙ quãdo servitus relinquitur in testamento adita hereditate ipso iure constituitur servitus legatario absq̃ facto heredis: tex. est in. l. si parteꝫ. §. j. ff. quemadmo. ser. amit. l. j. ff. de servi. leg. iste ergo due leges que loquunt in servitute relicta in testamento illa fuit ipso iure constituta adita hereditate: in illa ergo heres non tenebatur ad aliquam constitutionem: sꝫ ad solam patientiam: et habemus ꝙ qui tenetur ad patiẽtiam solam tenetur ad factum, ⁊ post moram loco ei⁹ re perẽpta tenetur ad interesse in estimatione. l. stipulationes ⁊c. j̃. eo. ⁊. l. si qs ab alio. §. fin. ff. de re iudi. in istis terminis loquũtur due leges allegate per Alex. ⁊ istam sol. Bar. sequitur ipsemet Alex. in. §. ex his. in

a ¶ Capio gl. videque ponit ideꝫ autor p⁹ alios in. l. iiij. i. §. cato. viij. colũ. versic. in scđa oppo. Bar. j̃. eod.

b ¶ Circa istũ Ad infra dicẽda vide q̃ scribit ideꝫ autor i. §. eq̃ col. vij. inst. de ac. ⁊ vide Barth. cepo. i suo tractatu de ser. vrba. c. xvij. et. xv.

iiij. col. ij. ea. l. ¶ Ista solutio est multum colorata ꝛ licet demulceat aures ego dico ꝙ Bar. hic dicit cōtrarium expresse: ꝛ sic est sibi contrarius: nam confundit̄ per tex. inevitabilē. in. l. iij. §. dare. ff. de vsufruc. vbi tex. loquit̄ quādo vsusfructus erat relictus in testamento ꝛ tamen in vsufructu relicto in testamēto dicit tex. ibi ꝙ heres tenetur dare ꝛ pati inducere in fundū, ergo est falsum fundamentum Bar. dum dicit ꝙ heres tenetur ad solam patiētiam qñ est relictum in testamento, ꝛ istud vult Bar. hic sibi cōtrarius vbi dicit aut agitur actione ex testamēto pro servitute et tūc tenet̄ heres ꝛ cōstituere ꝛ pati iure actionis. l. iij. §. dare. ꝛ sic ꝓprie loquitur in actiōe ex testamēto. Et si diceres qūo ista possunt procedere que dicit Bar. quando servitus est relicta in testamento adita hereditate sine facto heredis servit⁹ cōstituit̄ et trāsfert̄ ius in legatarium. l. j. ff. de servi. leg. ergo heres nō tenet̄ constituere. rñdeo ꝙ qñ dñiū trāsfertur ipso iure tñ adhuc tenet̄ heres dare actualiter servitutē. ita declarat Bar. in. d. l. j. ff. de vsufru. leg. ꝛ in. l. j. in fi. ff. de leg. j. qꝛ qñ transfert̄ dñiū ipso iure non est proprium dñium sed improprium. ideo est necesse ꝙ interveniat adhuc traditio ex qua sequitur verū dñium. Bar. in. l. j. C. communia de leg. facit tex. in. l. iij. §. dare. ff. de vsufru. iūcta. l. si partē. §. j. ff. quēad. ser. amit. ꝛ. l. j. ff. de servi. leg. nā lꝫ servit⁹ legata sit ipso iure cōstituta tñ debet heres inducere legatariū in fundū. ¶ Quid tenendum, licet articulus sit disputabilis ad vtrāqꝫ partē ꝛ disputando posset vtraqꝫ defendi tamē teneo opi. citramōtanorum cum glo. ꝛ Bar. ꝙ in stipulatione servitutis promissor non solum teneatur ad ius ꝛ sic ad dationem sed ēt ad factū ꝛ sic etiam ad patiētiam, ꝛ pro ista opi. adduco tex. in. l. loci corpus. §. si fundus. ff. si ser. vendi. vbi in servitutibus venit estimatio ꝛ sic interesse. ergo necessaria est obligatio faciēdi qꝛ in obligationibus dādi nō succedit obligatio ad interesse. l. vbi autem. §. fi. iūcta. l. si servum. j. eo. sed bene in stipulationibus faciendi. l. stipulationes non dividunt̄. j. co. in ver. celsus. ¶ Ad idē pro opi. citramōtanorum ꝛ communi allego tex. multum formalem in. l. fi. circa medium. ff. cōmunia predio. vbi text. loquens in servitutib⁹ formaliter dicit: tantum enim tempus eis remissum est quo dare facere diversis temporibus possunt. ꝛ sic tex. ibi loquens in servitutibus formaliter dicit dare ꝛ facere, ꝛ glo. ibi in verbo dare facere. exponit. i. servitutem cōstituere per patiētiā. et ita per illum tex. ꝛ alia. s. adducta teneo cum opi. citramontanorum, ꝛ glo. ꝛ Bart. Non omitto tamē quod Bal. hic in paucis verbis distinguit, si queramus an stipulatio servitutū cōtineat

22 factū an dare vt per eū, credo esse bonā doctrinam. ¶ † Expedita theorica videamus nūc in practica que sit vtilitas hui⁹ articuli an stipulatio servitutum contineat ius an factum. ¶ Alexā. hic ponit duas vtilitates, prima est, propter formationē libelli. nam agens pro servitute constituenda non debet dicere in libello reum esse sibi obligatum ad prestandum sibi patientiā, nec dꝫ concludere eum esse condemnandum ad patientiam cū hoc nō sit in obligatione: sꝫ veniat in executione officio iudicis. l. j. in fi. ff. de servitu. rusticorum prediorū. Adde bene facere illud quod magistraliter declarat Barto. in. l. j. in. vj. colum. ff. de iuris. om. iudi. vbi dicit quando quis intētat actionem debet in libello talia verba apponere per que appareat reum teneri ad dādū vel faciendum: iuxta glo. in. l. j. in princi. ff. de edendo. sed quādo nō competit actio sed officium iudicis ꝙ nullā presupponit obligationem, tunc in libello non debet petere taliter quod dicat partem teneri ad dandum quia succūberet, sed debet petere sibi cōstitui servitutem. ¶ Ista vtilitas domi. Alexā. nullius est effectus propter libellum, qꝛ nos habem⁹ ꝙ sustineretur libellus in quo intentatur officiū iudicis cum revera competat actio. ita tenet no. Specu. in tit. de libel. conce. §. j. in ver. sꝫ cautius. ꝛ Io. an. in addi. Specu. in titu. de iurisdi. om. iu. in rubri. ꝛ Alexand. met in l. j. ff. de iurisdi. om. iudi. sic etiam ecōtra in proposito nostro sustinet̄ libellus si quis intētat actionem ꝛ revera solum competit officiū iudicis, ꝑm Bal. in. l. ꝛ fine. C. ad trebel. Ant. de but. in. c. examinata in. ij. col. de iudi. ꝛ in. c. ex literis. ꝑ illū tex. ꝛ ibi Imo. de pigno. nā trita est regula ꝙ libellus debet sustineri omni mō quo potest etiam per impropriationem verborum vel largo mō intelligendo vocabula. l. sed ꝛ si possessori. §. itē si iuravero. ff. de iureiurā. cum ibi per me traditis. Sed nos habemus ꝙ officiū iudicis largo modo presupponit obligationem in proposito nostro gl. in. l. si servum. §. sequitur. ꝛ ibi Angel. ꝛ Mod. no. j. eo. in l. promissor stichi. de cōsti. pe. expresse Bart. in. l. fi. ff. de iniurijs. ꝛ in. l. marcell⁹. ff. de fideiusso. ergo ista vtilitas Alex. erit modici momēti. ¶ Secunda ꝛ fundamentalior vtilitas est ꝑm domi. Alex. nam stipulatio servitutum continet ꝛ dationem ꝛ factum ꝑm opi. glo. Bar. ꝛ citramontanorum: quia promissor tenet̄ constituere servitutem. secundo successive ad prestādum patientiā: vnde ex primo capite potest precise cogi ad dandū, ꝛ sic ad constituendum servitutem: quia ista est natura obligationis ad dādum vt sit precisa. l. vbi autem non apparet. §. fi. j. eo. ꝛ ita in terminis tenet Bar. in. l. stipulationes non dividuntur. in. iiij. q. ad fi. j. eo. Ex alio capite obligatio nō est precisa: qꝛ solvēdo interesse vel estimationem liberaret̄ per tex. in. d. l. qui vsumfructū. §. fin. ff. de vsufru. ꝛ. d. l. si vsusfructus mihi in biennium. ꝛ ita declarat Bar. in. d. l. stipulationes non dividunt̄. in. iiij. q. ad fi. sed adverte qꝛ ista secunda vtilitas adhuc videt̄ periculosa nec posset procedere: qꝛ prima obligatio dādi ꝛ sic cōstituēdi servitutē: frustratorie esset precisa ad dandū ꝛ sic ad ꝯstituendum servitutē: qꝛ est actus qui pōt momento impleri ꝛ expediri si postea ꝓmissor nō teneret̄ precise pati qꝛ solvendo interesse liberaretur certe istud esset imponere. l. verbis ꝫ. l. ij. C. cōmunia de leg. c. commissa. de elec. in. vj. ad hoc non obstāt duo tex. allegati per Alex. in. d. l. q vsumfructum. §. fin. ff. de vsufruc. tex. in. d. l. si vsus. qꝛ loquunt̄ qñ ille servus in quo debebatur vsusfructus erat mortuus ꝛ sic precisa obligatio non poterat ibi habere effectū. Et si diceres qūo potest evadere istam vtilitatem Alexā. nonne pro ea est regula

33 trita. † ꝙ in obligationibus faciēdi succedit obligatio ad interesse. d. l. stipulationes non dividūtur. ver. celsus, cum ergo stipulatio servitutum ratione patientie cōtineat factū ꝛc. qūo potes negare ꝙ ex eo capite faciēdi nō succedat obligatio ad interesse, respondeo ꝙ ista regula que habet ꝙ in obligationibus faciēdi succedit obligatio ad interesse ꝓcedit qñ est obligatio meri facti tm̄, sꝫ ista est obligatio mixta, vñ licet in obligationib⁹ meri facti succedat obligatio ad interesse iuribus pꝛeallegatis, tamē secus est in obligationibus mixtis ꝛ sic qñ non est merum factū ita declarat glo. in. l. certi cōdictio in prin. ff. si cer. pe. tamen pro ista secunda vtilitate adde bonum tex. in. l. loci corpus. §. si fundus. ff. si servitus vēdi. vbi in stipulatione servitutum venit estimatio ꝛ sic obligatio ad interesse, ꝛ ibi res nō erat perempta ex qua debebatur servitus. tamē posses replicare vt dixi ꝙ ista nō est stipulatio meri facti. Istud nō potest esse ex alio nisi qꝛ patiētia ꝛ sic factum est in obligatione. Et per ista remanet expedita prima pars glo. ¶ Capio glo. in verbo repeti. quam lego simul cū glo. sequenti. que glo. sunt facte timore duplicis cōtrarij. primū quia tex. videtur se corrigere. ꝛ incōtinēti ꝫ. l. non ad ea. ff. de cōdi. ꝛ demon. ¶ In ea. glo. ad fi. iste due glo. vt dixi facte fuerūt timore duplicis ꝫrij: qꝛ tex. videtur se incontinenti corrigere. scd̄o propter. l. si nō sortem. §. si decem. ff. de condi. inde. glo. cōcordat tex. ꝙ ista duo remedia competūt alternative: primū de rigore ꝑm de equitate: licet Bar. ꝛ omnes indistincte teneāt cum istis glo. ꝙ primū remediū sit de rigore, scd̄m de equitate: ꝛ sic text. se incontinenti corrigat: ꝛ sic Pau. se corrigat sed nullatenus credo ꝙ ista sit mēs Pau. credo ꝙ istud sit verum: nam pōdera ꝙ glo. Bar. ꝛ omnes se fundant ad ita tenēdum per. l. si non sortē. §. pe. ff. de condi. inde. qui tex. nihil facit ad propositum nostrū quia loquitur in obligatiōe alternativa vbi pars soluta erat in obligatione merito impeditur repetitio, sꝫ iste tex. loquitur in obligatione generis in qua nihil est in obligatione. l. cum incertus. de leg. j. late Bar. j. in. q. sequenti. ergo non est in liberatiōe, ꝛ consequenter qñ solvitur pars illa pars non est in obligatiōe ergo illa debet statim posse repeti: vt dicit tex. pōdera ꝙ Bar. ꝛ doc. j. super glo. magna in secunda parte constituūt differentiā inter obligationem generis ꝛ alternativam per rationē predictam qꝛ ꝛc. Est verum ꝙ Bar. ibi ꝛ doc. constituūt illā differētiā quo ad obligationē nō aūt quo ad repetitionē: sꝫ ista vltima differētia licet ꝑ oēs teneat̄ ostēdā. j. ꝙ nō est vera. ¶ Unde teneo ꝙ imo pars stichi in obligatione generis soluta possit statim repeti: vt dicit tex. nec est ostendū ꝙ iurisconsul. statim se correxit: et si dicas qūo ergo procedet tex. qui loquit̄ alternative: respōdet ꝙ in alternativa remediorū ille habet electionē cui cōpetunt. l. ꝙ in heredem. §. eligere. ff. de tribu. l. cū filius. §. varijs. ff. de leg. ij. iste ergo ꝓmissor generis potest statim repetere si vult partē solutam aut expectare donec alia pars solvatur ꝛ sic stabit in pē

34 denti. † Et ꝙ istud sit verum cōfirmatur, quia sicut creditor generis non obstante parte solutio sibi facta potest totū petere. l. si stipulatus. §. j. j. de solu. ita etiā promissor generis cum illa ps nō inducat solutionem nec liberationē debet posse repetere ne contractus claudicet, ꝑm ꝙ dicam in glo. magna in secūda parte. ꝛ tenebo contra Bart. ¶ Capio glo. magnam. in verbo alı⁹ detur. quā divido magistraliter in quinqꝫ partes sequendo declarationem Bar. in prima, supplendo ꝛ declarando tex. removet vnū ꝯrium. In scd̄a, glo. opponit ꝫ tex. ꝛ solvit. deinde ꝫ solutionē iterum opponit ꝛ nō solvit. In tertia parte, per viam notabilis removet duas oppositiones. In quarta, format questionē expresse solvit, postea in fi. respondet tacite questioni. In quinta opponit ꝫ tex. ꝛ tripliciter solvit. secūda ibi sed obijcitur. tertia ibi sed videt̄ ꝙ pro parte. ¶ Circa dicta Bar. super hac gl. magna in secūda ꝛ tertia parte adverte subtiliter quia nemo ad vertit ad hoc inquātū Bar. in obligatione generis parte stichi soluta

soluta constituit differentiam inter creditorem ⁊ promissorem: ⁊ vult qđ respectu creditoris obligatio ⁊ exercitium non stent in pendenti, q2 nō obstāte illa solutione partis potest creditor integrum hominem petere. l. qui hominē. ff. de solu. l. si stipulatus. §. j. ff. de solu. sed respectu promissoris qui soluit illam partē stichi bene stat in suspēso exercitiū cōdictionis indebiti ad repetēdum ⁊ pēdet a futura solutiōe, vt hoc tex. ⁊ per istū modū in obligatione generis Bar. cōcordat istam. l. cū. l. si stipulatus. §. j. vbi in obligatione generis soluta parte stichi illa solutio non impedit quin possit petere totum hominez ille tex. loquitur respectu promissoris. Idem repetit Bar. j. in sua distinctione. ⁊ ita indifferēter oēs trāseunt. Mihi aūt ista concordia ⁊ differētia inter creditorē ⁊ promissorē, nullatenus placet: q2 isto mō contractus claudicaret: qđ est absurdū. l. iulia. §. si qs a pupillo. ⁊ ibi Bar. ff. de act. emp. gl. in. l. j. ff. de rescin. vē. scđo istud esset ꝯ oēs regulas mundi: nam magis fauemus promissori ⁊ sic debitori ꝙ ipsi creditori vt in. l. fauorabiliores. de reg. iur. l. arrianus. ff. de actio. et obli. c. ex literis. de proba. ⁊ sic fauorabilior est causa repetitiōis

35 quā sit causa petitionis. ⁊ tñ Bar. vult totum ꝯriū. † Itē nō oz licere creditori illud qđ nō licz debitori q2 iudicia nō debēt claudicare. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expē. regula nō licet actori. de reg. iur. in. vj. ꝓpter ista puto posse tenere ꝯ Bar. ⁊ oēs, qđ imo in obligatione gñis in parte stichi soluta sicut ex parte creditoris obligatio ⁊ exercitium non sunt in pendenti. d. l. si stipulatus. §. j. ita etiam ex parte promissoris repetitio ⁊ exercitium nō sunt in pēdenti vt dicit tex. hic, imo statim possit repeti aut si nolit repetere stet in pēdenti donec aliud soluat̄: si diceret̄ ꝙ ex parte ꝓmissoris q soluit partē stichi militet rō que nō militet ex parte creditoris q2 qñ ꝓmissor in genere soluit partē stichi: ideo pars soluta stat in pendēti eo q2 creditor pōt illā partē retinere loco pignoris donec soluat aliā partē. tex. est in. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. ⁊. l. si cū aurū. ff. de solu. ⁊ ita dicit Pau. de ca. ad istum text. q2 ad hoc rñdeo ꝙ istud qđ creditor possit tenere loco pignoris partem stichi donec integraliter soluatur, istud nō facit quomin⁹ statim etiā sit nata ꝯdictio indebiti ad repetitionē: ⁊ qđ ex ea posset sequi cōdemnatio ꝗuis postea post latā sentētiam posset impediri executio ꝓpter facultatē retinēdi loco pignoris: ⁊ sic talis exceptio nō opponit̄ petitioni nec sñie ꝭ solū executioni, qđ est maximi effectus. ita magistral̄r declarat Bar. in. l. ita stipulatus. magna. in tertia charta. j. eod. ⁊ ita etiā cōsiderat Are. hic in pe. col. sed ad aliud ꝓpositū: ⁊ ista mihi vi-

36 dentur vera cōtra cōem opi. ¶ † Ultra Bar. ⁊ eius dicta q̄bus scribentes nihil addūt nota diligēter regulam istius glos. in secūda parte ꝙ aliud est liberatio, aliud cessatio obligationis ad tps, ⁊ ista glos. semp allegat̄ ꝭm Pau. de ca. hic, ꝙ aliqñ obligatio cessat ad tps ⁊ tñ nō est extincta, per text. optimū i. l. q res. §. areā. alleg. in glo. ff. de sol. Adde ꝙ Bald. hic de quo nemo facit mētionē ꝑ ista regula glo. addit bonū tex. in. l. cū hic status. §. si sponsus. in ver. siue autē. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. in vbo pōt

37 dici pendere acceptilatiōnē nō ipsam sed effectū eius. † ⁊ refert Bal. alias fuisse magnam qōnem in ciuitate Bononie tempore interdicti ꝙ ibi fuit positum per quēdam familiarē pape a quo potuit appellari, ⁊ tñ interdictum habuit effectū, deinde papa suspendit ⁊ Bononiēses appellarūt ab iniquitate illius interdicti. erat questio an pendēte illa appellatione ⁊ suspensione possent diuina celebrari: fuerunt varie opi. Bald. cōcludit ꝙ aut interdictum fuit suspēsum per modum temporalis liberationis: vide hic p Bal. Adde tex. in. c. ad hec qm̄. vbi glos. ⁊ ibidē Abb. et alij. de appel. vbi etiam canonistę. Jo. calde. in ti. de ecclesiastico interdicto. ad fi. in vlti. q. adde etiā ad istā qōnē no. Bal. i. c. ij. de testi. cogē. vbi querit̄ si sententia excōmunicationis sit relaxata causa ferendi testimoniū. c. veniēs. §. fi. de testi. an interim possit appellari. videretur ꝙ sic, quia interim cessat examinatio. Cōtrarium determinat Bal. quia ista est potius quedam suspēsio quam liberatio, per istam glos. hic. nam aliud est suspēsio quam extinctio, vt dicit tex. quem glos. allegat in. d. l. qui res. §. aream. ¶ In glos. ibi vt. j. de acceptilat. l. qui hominem. ista glos. male dicit quia iste heres non est liberatus sed bene suspēditur exercitium. ⁊. l. allegata nihil facit quia loquitur in obligatiōe alternatiua. Secūdo quia loquitur de vera solutione nos loquimur de obligatione generis. ¶ Circa istam quartam partem gloss. Bar. ⁊ cōmuniter doc. faciunt differentiam in obligatione generis parte stichi soluta inter principalem promissorem ⁊ eius heredes quia si principalis promissor soluat partē in sticho potest creditor de presenti petere integrum hominem non obstāte illa parte que nō impedit exercitiuz actionis: secus in heredib⁹ ꝓmissoris: quia si vnus soluit partem ista solutio nō liberat eum: sed bene liberat exercitium actionis q2 soluit totū quod debet: sed promissor nō. ita concludit Barto. ⁊ communiter omnes sequuntur. ista differentia Bart. ⁊ docto. nō videtur posse de iure

procedere: put etiā tenet Bern. hic q2 ratio diuersitatis in qua se fundat Barto. ⁊ Docto. est falsa: dum dicunt ꝙ in heredibus vnius soluēdo partem stichi sibi tangentem soluit totum quod debet istud est falsum: imo nō soluit qđ debet prout dicit glos. in parte precedenti cū deberetur hō integer qui per oēs deducitur in stipulationē ⁊ sic nō debebat pars stichi soluta: ꝭ debebatur illa ps hois que per oēs deducer̄: ⁊ differentia Bar. iure nō probatur: ⁊ regula est in cōtrarium ꝙ inter promissorem ⁊ eius heredes nō sit differentia. §. ex his. j. ea. l. ⁊ ita posset teneri ꝯ Bar. et oēs. ¶ In ea. gl. ad finē. habes ex glo. tres solutiones ad cōtrarium. §. si tñ. j. ea. l. sj. est falsa: q2 si debitor q̄titatis vbi stipulatio est cū parte diuidua non pōt soluere partez inuito creditore multomin⁹ in debitore generis scđa solutio est vera in se. l. si stipulatus. §. j. de sol. ꝭ diuinat vera est solutio ꝭm Bar. ibi ꝙ tex. noster loquitur in vera solutione: q2 si liberaret̄ p solutionē illi⁹ partis incideremus in incōueniens. l. in executiōe. §. pro pte. sed contrarium loquitur in solutione ficta. s. in sñia ⁊ acceptilatione que inducunt fictā solutionē: que tñ fieri in parte pōt ⁊ dicemus

38 in. §. si tñ. ¶ † Circa vltimā. q. Bar. ⁊ subtilē ⁊ subtiliter examinatam p Bar. adde ꝙ ista oia que ponit Bar. hic etiā ponit idē Bart. latī⁹ in. d. l. meuius. §. duob⁹. in. iiij. opp. de leg. ij. ⁊ semp in isto articulo remittimur ad Bar. hic. ⁊ ibi. Tu aduerte inquātum Barto. reprobando Jaco. de are. facit fundamentum ꝙ tacita conditio impedit transmissionem legati. Roma. hic reprobat: sed Bar. hic non meretur reprehendi quia tacita conditio proueniens ex voluntate defuncti bene impedit trāsmissionem legati. l. vnica. §. sin autē. C. de cadu. tol. l. ꝙ pure. ff. quando dies leg. ced. l. aliquando. ff. de condi. ⁊ demon. sed conditio tacita ex dispositione. l. illa non impedit transmissionem legati: ita loquit̄ l. conditiones extrinsecus. ⁊ ibi Barto. bene declarat. ff. de con-

39 di. ⁊ demon. ¶ † Circa cōclusionem quam tenet Bart. quod in obligatione generis nullus cert⁹ ⁊ determinatus de presenti sit in obligatione sed determinandus ex solutione futura ⁊ lz vnus sit in obligatione: ꝭ est incertum qui sit ille ⁊ ꝓpter istam incertitudinem istud legatum videtur habere conditionis speciē nō proprie conditionē. Istam cōclusionem ⁊ opi. Bar. reprehendit Are. hic quia ista opi. ꝭm eum cōfunditur per tex. quos allegat Bart. in. l. homine. ⁊ in. l. si pamphilo. ff. de optio. leg. nam in. d. l. hominem. legatarius qui habet optionē serui in genere nō po-

40 test vnum repudiare: q2 tale legatum est cōditionale † ⁊ iuri de futuro ante purificatā cōditionem quis renuntiare nō potest. l. si ita scriptū. §. si sub cōditiōe. de leg. ij. ita et in pamphilo: ꝭ ista iura nō ignorauit Bar. q2 ipse ⁊ reprehēdit: ⁊ ꝙ gl. ꝓprie vtūtur istis rationibus: sed ipse dicit ꝙ ille glo. debent intelligi ꝙ illud legatum sit conditionale non proprie: sed propter futuram solutionem, ⁊ sic Bar. met rñdet ꝯ Bar. etiā pōderat Are. text. qui videt̄ multum stringere in. d. l. meuius. §. duobus. ante fi. vbi hominis legatū ⁊ sic in genere singulos hoies ꝯtinet. pōdera illud

41 a verbum † cōtinet ꝙ respicit substantiam obligationis ⁊ nō solutionē vt dicit Bar. cōfirmant Mod. senenses.[a] q2 verbum cōtinet importat de ꝓpria significatione vt dicit Bar. in. l. cui eorū. §. affinitatis. ff. de postulando ostenēdo opi. Bart. que cōmuniter tenetur: respōde ad istum tex. ꝙ legatum hominis in genere singulos homines cōtinet, verū est aptitudine sed nō actu: q2 quilibet eorū pōt solui nō tñ oēs sunt in obligatiōe. et si dicas quid rñdes ad verbum cōtinet: dico quod verbū cōtinet intelligitur large ⁊ improprie, pōdero tex. in. l. hereditatis appellatiōe. la. ij. ff. de verb. sig. vbi dicit iste tex. hereditatis appellatiōe bonorū possessio cōtinet̄, ecce ꝙ ibi ponit significationē istius verbi cōtinetur ⁊ tñ habes casum in. l. ij. ff. de bo. pos. ꝙ appellatiōe bonorum venit hereditas. ad idē est tex. in. l. in legibus. ff. de test. vbi generis appellatione sponsus cōtinetur. ⁊ tamē. in. l. si qua mihi vxor. §. j. ⁊ sequēti. ff. de ritu nup. dicitur ꝙ appellatiōe generis sponsus non continetur. ⁊ sic dicit totum contrarium ꝙ sponsus nō est proprie gener sed improprie. Ad idē habes tex. in. l. actio in personam. ff. de acti. ⁊ oblig. vbi dicit tex. ꝙ differentia est inter actionem ⁊ petitionem: quia actio in personam petitio in rē: ⁊ tamen tex. in. l. actionis verbo. de actio. ⁊ oblig. quod actionis verbo petitio cōtinetur vtitur vbo cōtinetur ⁊ tamē est improprie: ⁊ ibi glo. perpēdit de hoc. De hoc ad idē apud canonistas habes tex. in. c. peruenit. el primo de testi. cogen. vbi dicit tex. ꝙ

42 † appellatione instrumentorum testes continētur. pōdera verbum continentur. ⁊ tamen proprie appellatione instrumentorū non veniunt testes sed scripture: sed quia instrumēta dicuntur que instruūt causam ⁊ ibi Abb. i. ij. no. dicit ꝙ est large ⁊ improprie. Et ideo Bar. met sibi cōtrarius in. l. liberorum. ff. de verb. signi. inquantum ibi tex. dicit ꝙ liberorum appellatiōe nepotes continentur dicit Bart. ibi. viij. col. pondera verbum cōtinētur quod importat large ⁊ improprie ⁊ nō ꝓprie: ideo in proposito circa. l. meuius. §. duobus. in verbo cōtinet. dicit Aret. ꝙ verbū

¶ Senēses. addō ꝙ bar. idē dicit de hoc vbo cōtinet i. l. hec vba. ff. ad. l. iul. de adul. sed idē met Bart. tenet oppositū in l. liberorum. in vlt. col. ver. quero nun qd. ff. de vb. sig. ⁊ pbat̄ i illo tex. circa fi. de quo dictolatius p doct. in. l. gallus. i. §. institueś. ff. de li. ⁊ posthu. ⁊ dictuz Bar. reprobat etiā hic idē autor in l. emācipati in pe. col. C. qui admitt. vbi dicit eē oīno falsuz. de quo etiā vide p Feli. in rub. de fi. instr. co. ij. ⁊ vltra eos al lego tres te xtus vn⁹ est i. l. pronū. ff. de verbo. si gni. alius in l. appellatio ne parentis nō tm̄ pater sed etiā au⁹ ⁊ proauus ⁊ deinceps oēs superiores cōtinentur ff. e. ti. de v. sig. ⁊ tñ hoc est ex interpretatiōe dicit ibi gl. nā secus est ex ꝓpria voca. buli significatiōe. quia tūc cōtinet̄ solū vsq ad tritauuz. vt dicit text. in l. iurisō. in §. parētes. ff. de gradi. est et bon⁹ tex. in. l. viriles. e. tit. de ver. sig. maxime ꝓpter dictionē in terdū ibi posita q̄ denotat irregularitatē. iuxta l. serui. §. stil licidiū. ff. de serui. vr. pd. ⁊. l. vero. §. i terdū. ff. de

soln.τ.l.si vt certo.§.iter dū cum si.ff. commo.

a ¶Circa istū τc.vide q̄ di cit idem au tor pᵒ alios in.l.iiij.§.ca to.col.vi. et ex.j.eo.non omitto q̄ ex isto no.ang. τ quidā alij post eū hic colligūt ar. qō heredes vnius vasal li tenent̄ iu rare fidelita tē dño isoli dū.lȝ possi deāt feudū p pte.τ hoc est hodie de claratū i.c. j.§.oēs filij. si de feu.fue. ɔtro.int̄ do. τ agna.τ ita tȝ ang.i.l. lo ci corpᵒ.§.ñ fundus.ff.si ser. ven.sed q̄rit̄ p Are. gd econtra. nūqd vnus vasallus te neat̄ iurare fidelitatem pluribᵒ he redibus dñi sui insolidū Ang. i.d.§. si fūdᵒ.tȝ q̄ filr pluribᵒ hr̄dibᵒ dñi sui vasallus coget̄ iura re fidelitatē insolidū sed gl.i.d.§.oēs filij.dicit q̄ nō tenet̄ iu rarefidelita tē nisi vni et ē i eiᵒelectio ne cui iuret p tex.i.c. im perialem.§. ptерea.el.ij. de .pbi.feu. ali.p fe. vel dȝ iurari fi delitas anti gori fȝ bal. referentē q̄ rūdā opi.in d.§.oēs filij Jo.an.i ad di.spe.i ti.ð fe.§.qm̄.vři. exix.sequit̄ primā opi. gl.q̄ fit i ele ctiōe vasal li cui.iuret. τ hāc fȝare. hic sequere,

continet ibi q̄ importat large τ improprie: qr semper iuriscōsul ti vsi sunt verbo cōtinet improprie:τ sic videtur q̄ opi.Bar. po test defendi qr cōmuniter approbata. Duo tamen sunt in quibᵒ dubito cōtra Bar.τ eius doctrinā.pmo text.in illa.l.iij.ff. qui et a quibus.que allegat̄ per Ja.de are.vbi tex.dicit q̄ in legato generis vel optiōis qō quodāmodo videt̄ singuli sub cōditiōe legati.Bar.pōderat dictionem quodāmodo:que est dictio ipro prietatis τc.ergo tex.vult q̄ ibi i legato generis ɔditio sit quasi improprie τ nō proprie.sed Bar.nō bene τ nō realiter considera uit illū tex.τ istud est qō voluit dicere Aret.qr in illo tex.dictio quodāmodo.nō refert̄ ad dictionē conditione qr si text.diceret quodāmodo sub ɔditiōe Bar.diceret veritatē fȝ ibi in illo text. dictio quodāmodo.nota improprietatis nō refert̄ ad dictionē conditionē.fȝ ad dictionē quodāmō singuli hoies τ istud est qō etiam hic dicit Aret.τ ad qō pōderat illā.l.iij.τ erit sensus q̄ in legato generis quodammodo singuli hoies videnť inesse in cō ditione nō ,pprie fȝ improprie τ nō refert̄ ad dictionē sub condi tione τ hoc mō ille tex.nō euaderetur per Bart.fȝ staret p Jac.
43 de are.τ re vera ista est veritas.¶†Scđo incȝtū cōcludit bar. q̄ in obligatiōe generis vnus.hō est in obligatione fȝ nescit qs an iste vel ille vnus.¶In ɔrium videtur facere tex.in.l.τ p iusiu rā.§.si is qui hominē.j.de accepti.in verbo totam obligationē. allegatus.s.per Bar.pōdera illā vniuersalē positā in tex. ergo vult ibi tex.q̄ in obligatione generis plusq̄ vnᵒ sit in obligatio ne.nā ibi in obligatiōe generis facta fuit acceptilatio in sticho dicit tex.p illam acceptilationē tota obligatio perimit̄ ergo ap paret q̄ obligatio erat in plus q̄ in vno nec pōt dici q̄ ibi iō sit
44 propter incertitudinē solutiōis.†Quero que est differentia in ter legatū generis simpliciter τ legatum optionis in genere dic q̄ differentia est qr in legato generis simpliciter nō potest elige re meliorem sed mediocrē sed in legato optionis in genere lega tarius potest eligere illum quem ipse vult.

1 ¶In obligatiōe generis vel alternatiua sicut principalis de bitoꝛ soluēdo ēt creditore volente nō liberat̄.ita nec eius heres.
2 Quando sunt plura debita ,pmissoꝛ potest soluere vnum inuito creditore.
3 Ex persona heredum nō debet immutari conditio obligatiōis.
4 Quādo defunctus tenebatur omni respectu ad indiuiduū obli gatio transit ad singulos heredes:quia per.l.ēt diuidi non pōt.
5 Heres promissoris si soluit ex necessitate vel cōstituit seruitutē promissam:potest repetere a coheredibus suis.
6 Si stipulatoꝛ seruitutis decessit pluribus relictis heredibᵒ cui libet eorum competit actio insolidum.
7 Actio nego.gesto.an competat pro his que fiunt tam volunta rie q̄ necessarie.
8 Conditiones sunt indiuidue inter heredes.
9 Qualiter sit subueniendum creditori contra heredes promisso ris in obligatione generis quando sunt discordantes.
10 Quando plures discordant in preiudicium tertij iudex potest cogere eos ad concordiam.
11 Qualiter sit consulendum heredibus inter se discordantibus.
12 Judicium sortis nunq̄ habet locum nisi quando est dubium de iure,secus si de facto.
13 In stipulatiōe generis quādo decedit stipulatoꝛ relictis pluri bus heredibus τ promissoꝛ habet electionem soluendi:si vni he redum soluat partem in vno alteri partem in alio seruo nō libe rabitur.
14 In obliga. generis vnus ex pluribus heredibus ,pmissoris ex necessitate cogitur soluere totum.
15 An τ quando interesse seu estimatio que est quātitatis indicet̄ diuiduum vel indiuiduum.
16 Xij.vncie faciunt vnam librā.viij.vero faciunt vnam marcham.
17 In seruitute iam constituta qñ agitur cōfessoria vel negatoria: an victoria vnius possit alijs prodesse.

Ex his. Iste.§.summatur p bar.τ doct.vno modo ego summo sic istuȝ.§.τ cōplectar totam literā.In stipulatiōe generis vel alternatiua quāuis obligatio diuidatur inter heredes promissoris,tamen vnus eorum soluendo parteȝ suam non liberatur nisi ceteri soluant partes suas in eadem re. In stipulatione vero seruitutum realium,quia sunt omnino indi uidue,singuli heredes promissoris insolidum tenētur τ cuilibet ipsorū insolidū cōpetit actio.h.d.Iste.§.pm Bar.Ang.τ Jmo. ponit tres illatiōes τ ita diuiditur in tres partes.Tu diuide in tres hoc mō.In pma loquitur de stipulatiōe generis vel alter natiua.In secūda de stipulatione seruitutum predialium oino indiuidua.In tertia quādo stipulatoꝛ decessit relictis pluribᵒ heredibᵒ.secūda ibi τ ideo si.tertia ibi ex quo quidem, quelibet pars subdiuiditur in duas prout etiā dicit Bar.¶†Nota pri mo ex hoc tex.q̄ in obligatiōe generis vel alternatiua,sicut pn cipalis debitoꝛ soluendo partē etiam creditore volente nō libe

ratur soluendo partē,ita nec eius heredes.Anteq̄ procedā vl terius operepretiū est inuestigare que fuerit ratio dubitandi in ista prima decisiōe tex.deinde que fuit ratio decidēdi. respōdeo q̄ duplex fuit ratio dubitādi τ similiter duplex ratio decidendi. Prima ratio dubitādi fuit,qr principali debitori poterit impu tari quare nō soluebat totū prout ad totum tenebatur sed here dibus non videbatur imputādum cum singuli non tenerentur in plus quam pro hereditarijs portionibus quia in plus nō re presentāt defunctum.l.cum a matre.C.de rei vendi.l.si ab eo.C. de nego.gest.τ habes glo.no.τ oꝛ.in.l.ij.§.fi.τ ibi Bart.eam no. ff.de preto.stipu.τ sic nihil poterat imputari heredi si non solue bat totū,quia nō tenebatur nisi pro parte hereditaria,ergo vi detur q̄ debebat liberari soluendo partem,τ nihil est q̄ debeat sibi imputari si volebat soluere pro parte sua.†Secunda rō du bitandi fuerat quia quando sunt plura debita,promissoꝛ potest soluere vnuȝ inuito creditore.tex.est in.l.fi.ff.qui.mo.pigno. vel hyp.sol.sed sic est quod mortuo promissore lex facit diuisionē in ter heredes pro hereditarijs partibᵒ.l.p hereditarijs.C.de he redi.actio.l.j.C.si cert.pet.l.pro hereditarijs.τ per totum.C.de here.actio.ergo cū sint facta plura debita videbatur q̄ quilibet heredum volens soluere suum debitū deberet liberari.istis nō obstantibus hic iuriscon. not.determinat cōtrarium.Et ratio decidēdi est duplex.Prima fuit ratio τ quidem fundamētalis. nam in obligatiōe generis vel alternatiua quare principalis ,p missoꝛ soluendo partem in sticho nō liberabatur in parte:ratio est,quia posset cōtingere absurdū q̄ in diuersis rebus fieret so lutio q̄ lex abhoret.l.in executiōe.§.pro parte.j.eo.Istamet rō militat in persona heredum quia si vnus heres soluendo partē in sticho liberaret̄:alij postea heredes possent soluere in alijs rebus τ multomagis militat illa ratio in heredibus quā in pn cipali,quia facilius illa diuersitas induceretur in pluribᵒ here dibus quam in vno solo:τ sic in principali.l.item si vnus.§.prin cipaliter.ff.de arbi.τ ista fuit fundamētalis ratio istius tex.Se cūda ratio decidēdi est,qr particularis solutio affert incōmodū creditori.l.plane.ff.famil.hercifcū.que ratio ita militat in here dibus sicut in principali:et per ista tollitur prima ratio dubitā di,q̄ potest imputari promissori quare nō soluit totum.Nō ob. secunda ratio dubitandi dū dicebatur q̄ quando sunt plura de bita pōt debitoꝛ soluere vnū nā procedit quando ab initio sunt plura debita non quando de vno deuenitur ad plura tunc repu tatur vnum ex quo heredes representant vnū:scilicet defunctū l.cui fundus.in fi.ff.de condi.τ demō.τ dicit glo.hic in verbo pos sunt.vbi videbitis:τ isto modo habes enucleatum sensum text.
3 ¶†Secundo no.ex hoc tex.regulam ad quā semper allegatur iste tex.q̄ ex persona heredum non debet immutari cōditio ob ligationis.duas leges concordātes habetis in gl.τ vltra leges quas allegat glos.adde text.in.l.in executione.§.pro parte.τ ibi Pau.de ca.ad hoc no.j.e.alibi dicit tex.no.i.l.ij.in fi.C.de fruct. τ lit.expen.quod heredis succedentis in vitium par habēda est fortuna heredis τ defuncti.Tu tamē circa hanc regulā videas tex.no.in.l.fi.C.de euic.quam Bar.Bal.τ alij hic dicunt esse sin gularem τ nouum casum τ se nescire alibi illū text.vbi dicit tex. q̄ si vendidi domum τ pro euictione dedi in fideiussorem titium euenit casus mortuᵒ ē fideiussoꝛ relicto herede qui pretēdit do mum esse suam:quero an poterit suam vendicare videtur dicen dum q̄ non:quia quem de euictione tenet actio eundem fortius repellit exceptio,tamen ibi tex.decidit contrarium q̄ imo pote rit vēdicare istam domum,τ sic vides q̄ ex persona heredis im mutatur cōditio obligationis:sed respōde q̄ regula que obstat procedit quando quis tenetur de euictione nomine suo et sic ex diuersitate iuris pōt immutari cōditio:τ sic habes limitationē q̄ ex persona heredis,immutatur cōditio obligationis est verū vbi heres pretenderet ius ex persona sua q̄ defunctus nō pretē debat,τ hec limitatio ad istum tex.limitat etiam.l.vendicātem. ff.de euictio.vbi dicit quem de euictione tenet actio τc.¶Secū do per illum tex.datur secunda limitatio q̄ ex persona heredis non immutatur obligationis conditio,est verū nisi heres pretē dat ius ex persona sua nō tanq̄ heres.alibi habes tex.no.τ con trarium ad ,prime precedentē:q̄ aliqñ plenioꝛ est obligatio cō tra heredē quam ɔ defunctum:tex.est no.multum in.l.si p impru dentiā.§.non mirum.ff.de euic.reliqua ad istā regulā videbimᵒ gl.in vbo immutat̄.
4 ¶†Tertio no.principaliter in ver.τ ideo. q̄ qñ ad indiuiduum omni respectu tenebatur defunctus ad sin gulos heredes transijt obligatio insolidum illa ratione:qr etiā per legē diuidi nō pōt.dicit iuriscon.in.l. heredes.§.an ea.ff. fa. hercifcū.sic pondera q̄ isto casu ex persona heredū immutatur conditio obligationis ex quo ab initio erat vna psona promis soris multiplicatur in personis heredum quia nunc tot sunt ob
a ligationes quot heredes promissoris.¶Circa istūª tex.pro de claratione terminorum quero qñ obligatio est omnino indiui dua vt est

dua vt est servitutum realium que nec legaliter ꝛ sic civiliter nec naturaliter pōt dividi, est necesse ꝙ heredes singuli insolidū teneātur q꞉ res est omnino individua, ex necessitate quilibet tenetur insolidum: ꝛ de vna obligatione fiunt plures ꝛ sic obligatio multiplicatur. operepretium est videre quare lex ꝓpter necessitatem nō statuit potius ꝙ heredes omnes collective ꝛ sic simul teneātur insolidum ꝙ̄ statuerit ꝙ singuli de per se tenerenť insolidum. Primū fuisset melius q꞉ isto modo minus lederetur regula legis nostre: q꞉ ex persona heredū conditio obligationis minus ledereť ꝙ̄ scdo casu, ꝛ tāto fortius debebat lex ista statuere: q꞉ oēs heredes collective simul representant defunctum, singuli autem non representant, q꞉ quilibet tantū pro parte pro qua est heres ꝛ nō plus, ſm quod dixi in primo not. ꝛ sic videretur mihi per istas duas rationes ꝙ lex debuisset sic statuere ꝛ meli⁹ fecisset sic facere ꝙ omnes heredes tenerentur insolidum collective et sic simul ꝙ̄ sicut fecit qđ singuli insolidū teneantur. Pro solutione potes dicere ꝙ lex istud fecit duplici cōsideratione, ꝛ istud est quantum sciam tibi dicere. Prima quia plures persone non considerātur vt vniversi nisi quando faciunt collegium vel capitulum vel vniversitatem: ita no. glos. ꝛ doc. in. c. cū omnes. de cōsti. ideo in casu nostro lex noluit plures heredes teneri collective sed distributive quia nō faciūt collegiū nec vniversitatē. Secunda ꝛ no. ratio. quia nūquam plures considerantur vt vniversi quando ad illos vt ad singulos ꝛ nō vt ad vniversos cōmodū et incōmodum pertinet. l. per fundum. ff. de ser. rusti. predi. habetur in. l. qđ maior. ff. ad munici. ꝛ facit qđ dicit Bart. ꝭ. cum ergo plures heredes in hereditate non habent cōmoda ꝛ incōmoda vt vniversi sed vt singuli: ideo lex voluit ꝙ in obligatione individua tenerentur singuli insolidum non omnes simul ꝛ collective.

5 ¶ † Quarto principaliter no. in ver. sed quo casu. duo principalia. Primo verū intellectū istius text. qđ qñ actū fuit insolidum contra vnū ex heredibus promissoris de servitute cōstituenda: et q꞉ ipse solus cōstituere nō poterat q꞉ heredes non consentiebant. d. l. per fundum. ff. de ser. rusti. pred. ꝛ. l. fi. ff. cōia predio. fuit cōdemnatus ad solidam servitutē ex quo obligatio dandi erat precisa: deinde post sñiam fuit facta executio per officiū iudicis mercenarium ad solidam prestationem iste heres qui soluit insolidum repetet a coheredib⁹ per iudiciū fa. her. eo q꞉ soluit ex necessitate. ꝛ. ꝭ. dicit Bar. ¶ Quinto ergo subtilius pōdera istū tex. in verbo insolidū vbi cōsidera ꝙ iurisċ. multū in ambiguo loquitur ꝛ dicit solidū soluit, q꞉ nō dicit vtrum soluerit estimationem in totū an servitutē in totū, nam tex. nō aperit Bar. intelligit ꝙ soluit estimationē, aliqui ꝙ servitutē, pondera hic esse in tex. vnū, ꝓpter qđ vnus ex pluribus heredibus ꝓmissoris nō pōt solus cōstituere servitutē in totū in fundo cōi aliis dissentiētibus nisi interveniat ꝯsensus coheredū, ꝛ si cōstitueret nihil repeteret a coheredibus actione fa. her. cuius ꝯꝛium dꝫ dic in hoc tex. in. l. heredes. ꝭ. ꝯtra si ꝓmissoꝛ. ff. fa. her. ꝛ ita cōcludit Imol. Pau. de ca. ꝛ Alex. ꝛ Alij Moder. hic ꝛ in. ꝭ. cato. sup. visi. opp. Bar. ꝭ. e. ꝛ rñdet ad tex. in. l. fi. ꝓcuratorē. ꝭ. fi. ignorātes. in princ. ſ. mādati. ꝛ. ꝭ. Barto. vbi reservo dicēdum in. ꝭ. cato. Stat ergo cōis cōclusio scribētium, qđ si ꝓmissor qui promisit solidā servitutē decessit relictis pluribus heredibus non pōt vnus ex istis cōstituere servitutē in fundo cōi nisi aliis ꝯsentientibus, sed ipsi referūt Ang. ꝯꝛiū tenere, sed in lecturis meis quas habeo duas scriptas aliā impressam: non reperio Angel. ꝯꝛium tenere: ideo nō facio mentionē de hoc. Cōtra istā cōem cōclusionē arguitur fortiter, ꝙ qñ servitus fuit ꝓmissa per principalē qui moritur relictis pluribus heredibus ꝙ imo vnus possit cōstituere servitutem aliis nō ꝯsentiētib⁹, ꝛ arguo sic. nos habemus regulā. ꝙ qñ negotiū spectat ad plures ꝓ indiviso si nō pōt pro parte tale negotiū expediri, quilibet absq꞉ aliis pōt expedire dūmodo vtiliť faciat, tex. est q ꝓprie ponit istā regulā. l. heredes. ꝭ. si vnus. ff. fa. her. ꝓ quā ita formaꝛ no. Bart. in. l. ꝛ hec distinctio. ꝭ. cū fundū. ff. loca. ꝛ per istā regulā decidit ibi sing. Bar. ꝛ nō obliviscaris de ista decisiōe ꝙ si plures frēs hrēdes habēt domū cōem vľ fundū pro indiviso, vnus vult locare: alij nolūt, ꝛ dicūt si tu vis locare loces ꝓ parte tua: dicit ibi Bar. ꝙ si erat domus solita locari poterit eis invitis locari, eodē mō in pdio ꝙ habeť ꝓ indiviso: ꝛ dicit vn⁹ volo facere arare: tūc ille solus pōt facere, q꞉ vtitur re ad vsum destinatū. ꝛ doctrinā Bar. sequiť Bal. in. l. j. invlti. q. C. qui testa. fa. pos. Lud. ro. ꝛ do. Alexā. in. l. de pupillo. ꝭ. si pluriū. ff. de ope. no. nūꝛ istud fortius ꝓcedit in casu nostro vbi servitus erat ꝓmissa a principali debitore cui⁹ isti sunt heredes, nec pñt ꝯtra ei⁹ factū venire. ergo vř ꝙ vnus solus possit servitutē ꝯstituere postꝙ̄ est debita. Rñde ꝙ pdicta regula ꝓcedit ꝙ i his q̄ sunt individua postꝙ̄ nō pñt fieri ꝓ parte ꝙ possint insolidū aliis invitis, dic verū esse qñ nihil diminuiť de iure socioꝝ ꝓut ꝓcedit distinctio Bar. in. d. ꝭ. cū fundū. in. d. l. ꝛ hec distinctio. vbi nihil diminuit de iure socioꝝ: q꞉ tūc vnus pōt facere ꝛ alij debēt hr̄e ratum. l. si cōes. ff. de neg. ges. sed in casu nr̄o agiť de minuēdo iure socioꝝ. ꝛ cōstituere servitutē in fundo: nā cōstituere servitutē est ius alioꝝ diminuere: istud ergo nō dꝫ posse facere aliis nō cōsentiētibus vt dictū est.

6 ¶ † Sexto principaliter no. ibi, ex quo quidem accidere posse, qđ quādo stipulator servitutis decessit relictis pluribus heredibus cuilibet eorū cōpetit actio insolidū: ꝓ ista servitute dubiū erat duplex. Primo illud ꝙ expresse poniť hic in hoc tex. q꞉ cū requiraŧ cōsensus oīm coheredū. l. itinere. ff. de ser. rusti. pdio. vř impossibile ꝙ oēs cōsentiāt. Scdo quādo sunt plures dñi eiusdē fundi pro indiviso, vnus solus nō potest cōstituere servitutē. d. l. itineris. ꝛ. l. ꝓ fundū. ff. de ser. rusti. pdi. q꞉ servitus non pōt vni eorū insolidū acquiri: ergo videbaŧ ꝙ ista stipulatio servitutis deberet vitiari q꞉ deveniret ad casuꝫ a quo incipere nō posset. Iurisċ. rñdet ad primā obiectionē qđ istud nō est impossibile sed difficile ꝛ difficultas nō vitiat stipulationem. l. cōtinuus. ꝭ. illud. ꝭ. eo. Ad scōm rñdet hic iurisconsultus: sed in. l. pluribus. ꝭ. ꝛ si placeat. ꝭ. eo. sed rñdet qđ argumentum procederet qñ ageret de servitute de novo acquirēda: q꞉ vnus heredū nō posset solus ꝯstituere: sed nos loquimur in servitute iā acqsita per defunctū quo casu ꝓcedit regula, qđ multa facta toleranŧ que tñ a principio fieri ꝓhibenŧ: arg. l. patre furioso. de his q sunt sui. Expeditis textualib⁹ venio ad expeditionē gl. sup vbo possum. ¶ In ea. glo. ad fi. habes ex glos. solutionē ꝛ rōne solutiōis, sicut defunctus qui erat ꝓmissor generis soluēdo partem nō liberaŧ ita nec heredes qui habenŧ loco vni⁹ Sꝫ advertequia videtur ꝙ glos. in solutione male loquatur, patet quia cōsequentia quam facit glo. nō est bona: nā ad tollendam cōsequētiam sufficit dare instantiam gl. in. l. creditori. ff. de oper. no. nū. glo. in. c. sicut vrgeri. ꝭ. q. ꝙ non sit bona cōsequentia gl. ꝓbaŧ, quia datur instantia: pone principalis erat debitor dādi centū, si ipse principalis voluisset soluere partem invito creditore non posset nec liberaretur. l. tutor. ꝭ. lucius. de vsu. gl. in. ꝭ. precē. ꝛ tñ eo mortuo relictis pluribus si vnus velit soluere partem suā invito creditore potest: ꝛ liberatur a parte sua. l. si testamēto. ꝭ. j. in ver. ꝙ si duo. ff. de fideius. Bar. ꝛ omnes hic, ergo cōsequētia gl. non est bona quia daŧ instātia: ꝛ ita per hoc reprehēdit Raph. cu. istam glos. similiter ratio gl. est falsa dum dicit ꝙ plures loco vnius habentur, istud est falsum quia omnes heredes simul vniti ꝛ sic collective, bene verum est ꝙ representāt vnum ꝛ sic defunctum, ſꝫ quādo sunt plures heredes quilibet representat defunctum pro parte in qua est heres. l. cum a matre. C. de rei vēd. l. si ab eo. C. de neg. gest. glo. in. l. ii. ꝭ. fin. vbi Bar. ff. de preto. stipu. ꝛ sic ratio est falsa. Vnde Raph. cu. aliter respōdet ad opp. glos. ꝙ vnus heredum soluendo partem nō liberatur: eo quia nō soluit ꝙ debet quia nō tenebatur ad partem stichi quam soluit sed ad partem hominis in genere. Ego autem defendo consequētiam glo. ꝛ dico sic, ꝙ cōsequētia quam facit gl. optime procedit in terminis in qnib⁹ loquitur in obligatiōe generis vel alternativa vbi sicut principalis promissor soluendo partem in sticho non liberaretur in illa parte ita nec liberareŧ aliquis heredum in illa parte soluta per ipsum heredē ꝛ multomagis militat in heredibus vt iam. ſ. dictum est. ratio est propter incōveniens. l. in executione. ꝭ. pro parte ꝙ militat in omnibus q꞉ si liberareŧ in pte soluta posset soluere aliam ꝛ deveniretur ad incōveniens. d. l. in executione. ꝭ. pro parte. ꝛ isto mō consequentia glo. erit optima. ¶ Capio gl. in verbo immutatur. quam divide in quinq꞉ ptes. In prima allegat duas ꝯcor. ad regulaꝫ tex. postea format tres oppo. ꝛ soluit. In quinta opp. ꝛ soluit. Scda ibi, sed obiicitur. Tertia ibi, item oppo. de leg. Quarta ibi, itē opp. ꝭ. eo. Quinta ꝛ vltima est ibi, item quid si vnus. ¶ In ea. gl. ibi ꝛ aliter eius heredibus. ista solu. gl. vt dixi non bene accommodatur ad. l. vnicā. C. de privi. do. ideo Bar. melius oppo. de. l. nō tantum adde cōiuncta. l. sciendum. de re iu. quia. l. nō tantum de per se nihil facit. ad idem ꝛ clarius tex. in. l. maritum. ff. sol. ma. dic vt per Bart. quia si marit⁹ conveniatur ab vxore occasione dotis vel alterius ꝯtractus non pōt cōdemnari insolidum gl. rñdet ꝙ ibi cōdemnatio moderaŧ, sed nō mutaŧ. Pe. de bellaper. rñdebat ꝙ ibi erat pui legium creditoris ꝙ heredes possent in totū cōdēnari. Bar. dicit ꝙ rñsio glos. est melior ꝛ venit ad ista iura alleg. ¶ In ea. gl. strū. vbi equiparat sive sint plures heredes ꝓmissoris sive stipulatoris in obligatiōe individua. ꝛ ideo glo. in. d. l. legatarius. aliter rñdet qđ iste tex. loquitur in obligatiōe que est individua. ꝛ tex. in. l. legatarius loquitur in obligatione dividua. tamē Dy. nō tenet istā sol. vt dicit Bar. Petrus aliter respōdet, ꝙ conditio obligationis nō immutatur ex persona heredum verū est respectu rei que est in obligatiōe ꝛ istā sol. refert Cy. in. l. iij. C. de neg. gest. ꝛ dicit Barto. quod quelibet istarum solutionum est bona. Tu adverte inquantum Barto. ꝛ Doc. sequuntur solu. glos. in d. l. legatarius, ꝙ ibi est materia dividua. ideo nimirū si ex per

mur in practica. q꞉ est cōis. tu adverte ꝙ an. d iser. ꝛ Ja. al. i. d. ꝭ. oēs filij. tenent opi. Angel. vbi supra ꝙ imo vasall⁹ teneat pstare iuramentum fidelitatis oib⁹ heredib⁹ dñi. ꝛ rñdet ad. d. ꝭ. pterea. el ij. ꝙ loquiť in feu. voluntario i casu vero nostro feudū est necessariū per successorem heredū que fuit etiam Are. hic an ꝛ quādo vasallus possit renuntiare iuri feudali invito dño de quo latius ꝑ Feli. in. c. cū in ecclesiaꝝ decēsi. et ibidē in pe. ꝛ vlti. col. quomō ꝛ in quibus casibus feudum possit dividi.

1 ¶ Circa tertiã. adverte q̃ Bar. cũ quo videnť trãsire doc. aliqd tñ pũgẽtes circa illud q̃ quãdo tractaťõ preiudicio tertij discordes põt cogi ad cõcordiam per. l. hmõi. §. fin. ff. de le. j. tñ ipsemet bar. tenuit ɔ̃riũ in. l. iij. in. §. cato. j. eo. cũ quo ibi trãseunt doct. q̃ propter vr̃ eẽ qõ p̃ amico. z alex. lʒ ibi. s. transeat cũ Bar. tñ i. l. si titio vbi ẽt paul. d ca. tenuit alr̃ z de ista materia q̃ñ ptes sunt discordes: an iudex debeat se intromittere z eligere vnũ a ptiorẽ zc. p l. iij. §. sane. ff. de exc. tu. z. l. i vẽditione. §. j. d bo. aut. in. pos. vide p Fel. plene i rub. d treu. z pa. in. iij. col. in vj. fal. z ibidẽ etiã tractat an z q̃ñ iudex ẽt vbi non tractať de p̃iudicio tertij possit cogere ptes ad ɔcordiã. z idem an z q̃ñ i isto casu maior ps p̃iudicet mi nori ponit i c. cũ oẽs. i. ix col. cũ aliq̃bus seq. de cõsti. z idez an z q̃ñ i ista materia debeant mitti sortes z licitũ sit ponit in. c. caplm. in pe. col. de rescri. et i. c. lʒ cãm. i vlt. col. de pba.

sona heredum immutatur obligatio sed nos loquimur in materia individua. ¶ Ista solutio seipsam ɔfundit proprie, per textum in. d. l. legatarius. z ita eaz reprehẽdit subtilis do. Pe. de bellap. hic, quia tex. ibi dicit totum ɔ̃rium cũ dicit q̃ legatarius nõ põt pro parte acceptare z p̃ parte repudiare ergo materia nõ erat dividua q̃ potuisset pro parte z p̃ parte nõ acceptare: licet legatarij heredes possent: sed r̃ñde q̃ in ipso primo principali legatario erat vnũ legatũ z ɔ̃ñr vna obligatio: z sic nõ poterat eã legatarius scindere. l. neminẽ. cum. l. seq. ff. de leg. ij. sed in heredibus ei⁹ dividitur per. l. xij. tab. z ɔ̃ñr censentur plura legata merito quilibet heredũ legatarij põt facere prout vult z pro parte acceptare z p̃ parte nõ, ista est propria rõ illius tex. ¶ In glos. ibi. §. fi. sed ibi dices, iuxta istã partẽ gl. Bart. format duas opp. 7 circa quas docto. nihil penitus addũt. ¶ † Circa primã oppo. Bar. extra glo. adverte inquãtum Bar. post Pe. de bellaper. z subtiles vltramõtanos presupponũt regulam, qd actio neg. gesto. cõpetat pro his que fiũt ex volũtate z nõ pro his que fiũt ex necessitate q̃ si fuerit necessitas cõpetit actio fa. her. nõ actio nego. gest. ¶ Contra istud assumptum Bar. z Doc. videntur esse multi tex. formales, tex. in. l. iij. §. hac actione. ff. de neg. ge. vbi dicit tex. hac actione neg. gest. agitur sive volũtarie fuerit actum sive ex necessitate sive sit necessitas vera sive p̃sumpta zc. ibi est tex. ad literam. Ad idem fortior tex. in. l. qui aliena. §. fi. ff. eo. tit. de neg. gest. vbi tex. loquitur in coheredibus vel in consortibus servitutis z sic individui, z dicit si vnus defendit ex necessitate servitutem competit sibi actio neg. gest. cõtra consortes. ad idẽ tex. in. l. j. §. nũc tractemus. cum glos. ff. de tu. z ra. distra. vbi sunt plures z vnus ex necessitate cogatur solvere pro alio si nõ est solvendo, cõtra eum competit sibi actio nego. gest. ad idem. l. curatoris. C. de neg. gest. cum mille si. ¶ Pro salvatione Bar. z solutione potes dicere q̃ Bar. loquitur in gestione necessaria ratiõe cõis hereditatis z cõsequenter in pluribus heredib⁹, secus est in gestione necessaria ratione officij, vt in pluribus tutoribus vel curatoribus, q̃ si vnus p̃ alio nõ existẽte solvẽdo ex necessitate solvat, cum alio remedio nõ sit sibi cõsultum, cõpetit vtilis neg. ge. d. ll. hic est sibi provisum alio remedio. s. fami. herc. ¶ Secũdo intellige cõclusionem Bar. q̃ñ vnus ex heredibus ex necessitate solvit circa rem cõem vel occasione rei cõis: ita loquitur cõclusio Bar. hic, secus si necessitas aliũde provenerit, ita loquitur. l. qui aliena. §. fi. cum glos. ff. de neg. gest. Cogita tamẽ in predictis. ll. quia si bene inspexeris cõclusio Barto. nõ videbitur sine difficultate transire. ¶ † Secũdo z subtilius adverte circa secũdam 8 oppo. Bar. de. l. v. §. fi. j. eo. dum r̃ñdet q̃ ibi loquiť quãdo quãtitas debet rõne pene: q̃ illud q̃ est in obligatione respectu stipulationis penalis censetur esse in cõditione, z cõditiones sũt individue inter heredes. l. cui fundus. ff. de cõdi. z demon. ¶ Ista sol. videtur pulchra z subtilis z colorata quã vbiq̃ repetit idẽ Bar. scʒ in. §. cato. in. viij. oppo. z in. l. v. §. fi. j. eo. ¶ Sed adverte qd ista solutio Bar. licet videatur pulchra z subtilis: z alij ita transeãt cum Bar. tñ nõ est vera, z sicut est subtilis: ita eam subtiliter reprobo. nam regula. l. cui fundus. ff. de cõdi. z demõ. in qua se fundat Bar. loquiť in terminis multũ diversis: z ita vna via faciaz duo servitia, declarabo illam. l. z respondebo. ergo regula Bar. nõ est vera, q̃ illa regula procedit q̃ñ cõditio apponitur principaliter z de per se: exemplum: ego lego tibi istam domũ si dederis titio centum, ista ɔditio apponitur principaliter z de per se: tũc est verũ q̃ est individua: sed nos loquimur q̃ñ ɔditio fuit apposita in defectũ principalis obligationis dividue, ideo ei⁹ divisionem z naturam recipit. ita dicit not. Bart. vbi melius declarat illam. l. cui fundus q̃ alibi legerim, in. l. stichum qui me erit. in vlti. col. ff. de leg. j. z ibi ad finẽ vult, q̃ si conditio que de sui natura sit conditio individua apponatur in defectum prime dividue, naturam illius prime assumit z efficitur dividua sicut prima. ¶ Confirmatur ista cõclusio optime, nã stipulatio penalis naturam precedẽtis obligationis sequitur. l. si is qui ducẽta. §. cũ ita. z. §. vtrum. ff. de re. du. cũ ibi no. z ita in specie per ista iura dicit Bart. in. l. fi. in. ij. q. ff. de duob⁹ re. Idẽ Barto. in. l. stipulatio ista habere licere. §. si quis dolũ. j. eo. Alex. in. l. v. §. fi. j. eo. z propterea de isto reservo dicẽdum in. d. l. v. §. fi. j. eo. vbi inest locus 9 suus sed volui ista tãgere vt aperirẽ oculos scholariũ. ¶ † Circa primũ articulum Barto. in obligatione generis quãdo plures heredes p̃missoris sunt discordãtes: qualiter subveniatur creditori cõtra heredes promissoris discordantes. Bart. ponit tres practicas. Adde circa primã practicam Bar. dum Barto. vult, quod siquidem iudici constat heredes ante sententiã discordare, potest ante s̃niam ad petitionẽ creditoris condemnare ad estimationẽ. ¶ Ista prima practica Bar. nõ videť vera. q̃ in obligationibus dandi obligatio est precisa ad dandum. l. vbi autẽ. §. fi. in verbo omnino. j. eo. z sic nõ potest fieri cõdemnatio in estimatione etiã re perempta post morã, tñ fit cõdemnatio ad dandum, sed in executione fit executio in estimatione. l. si servũ. §. fi. vbi glo. z Bar. j. eo. quanto fortius in casu p̃nti in quo nõ est certum posse dari quando heredes sunt discordes, tñ põt iudex cõdemnare ad dandum. l. huiusmodi. §. fi. j. eo. ergo nõ est vera doctrina Bart. q̃ iudex possit condemnare in estimatione quãvis sibi cõstet heredes esse in discordia, nisi salvãdo Bar. diceres q̃ regula que habet q̃ in obligatione dandi etiã re perempta quãdo cõstat nõ posse dari adhuc dʒ fieri cõdemnatio in re: z illa regula procedit s̃m Jo. de imo. hic, q̃ñ stipulatio dandi cõtinet rẽ certam z determinatam. l. si servuz. §. fi. secus q̃ñ stipulatio dãdi nõ est cõtracta super re certa z determinata sed certificãda mediante electione heredis: tũc si constat iudici heredes discordare: tunc põt iudex condemnare ad estimationẽ. l. heredes. §. in certo ad fi. ff. fami. her. q̃ ex quo illa res venit certificãda electione heredum illa electio est facti: ergo si non cõcordãt in facto obligatio succedit loco interesse. gl. in. l. eũ qui certarũ. §. j. j. eo. Sʒ 10 secũda practica Bar. est securior z verior z illã tene. ¶ † Circa a tertiã[a] practicam Bar. vbi Bar. ponit regulã q̃ñ plures discordant in preiudicium tertij: iudex potest cogere ad cõcordãdum per tex. in. l. huiusmodi. §. fi. ff. de lega. j. cum ista cõclusione bar. transeunt oẽs hic. adde q̃ solus Bal. hic quem scribentes nõ allegant dicit q̃ salva reverentia Bar. male põderavit tex. in illa l. huiusmodi. §. fi. q̃ ibi ex illa discordia nullum generať damnũ tertio imo potius vtilitas, q̃ donec illi heredes erant in discordia interim heres nõ cogetur eis prestare legatum ergo illa discordia non preiudicat sibi. z ita etiam dicũt Imo. z Pau. de ca. ibi, q̃ illa discordia non erat ad preiudiciũ tertij. licet ibi Alex. conetur defendere Bar. sʒ istud q̃ dicit nihil est. ¶ Tu adverte, si ibi heredes legatarij discordarẽt in exercitio intentando diversas actiones quia vnus intentaret vnã alter aliã istud esset preiudicium heredis, sed ibi discordabant non in exercitio sʒ in electione: z tex. dicit q̃ iudex debet cogere ad concordandum. idẽ Bar. in. l. fi. in prin. C. communia de leg. alleg. pro hoc aliuz tex. in. §. j. ad fi. insti. de satisf. tu. vbi est tex. q̃ q̃ñ sunt plures tutores vel curatores dati pupillo in testõ vel a iudice z discordãt quis debeat administrare q̃ ista discordia tangit preiudiciũ minoꝝ, iudex debet ipsos reducere z compellere ad cõcordiam. z vltra Bar. ad idẽ facit tex. i. l. j. C. de nup. vbi est tex. no. ¶ Sed tu adverte q̃ isti tex. etiã nihil probãt, q̃ dicũt q̃ñ discordia est inter partes in p̃iudiciũ tertij iudex dʒ interponere partes suas, sed non dicũt quomodo debeat iterponere partes suas an eligẽdo ipse an cogẽdo partes ad cõcordiam. ego sum in ista s̃nia q̃ q̃ñ in legato generis heredes discordant in eligẽdo q̃ in casu discordie iudex debeat ipse eligere hoiem qui debeat p̃ heredes prestari et istud erit facilius quã cogere heredes ad cõsentiendũ postq̃ iudex pignoribus captis videt q̃ in effectu non p̃nt concordare teneo tũc q̃ debebat eligere hominẽ qui debeat per eos prestari. z pro ista cõclusione habes tex. in. l. in venditiõe. §. fi. z ibi bar. no. ff. de bo. auť. in. pos. ad idem tex. in. l. insiurandũ et ad pecunias. §. si de qualitate. z ibi Bar. no. z. §. non semp. ff. de iureiur. ad idem tex. in. l. j. §. j. z ibi not. Bart. ff. de ven. inspi. z in. l. ij. z ibi bar. no. C. de rela. z tex. in. l. fi. i v. electiõe. z ibi Sali. z Mod. no. C. de iudi. tamen posses dicere qd in illis. l. illa discordia non tangebat preiudicium tertij sed ipsarum partium, et si istud dicis 11 confunditur illud q̃ dicit Bar. in. ij. q. ¶ † Circa ergo secũdam q. Bar. qualiter cõsulatur seu p̃videať ipsis heredib⁹ quãdo inter se discordant concludit Bar. q̃ quãdo alter eorum timet damnum in futurum põt petere q̃ per iudicem controversia sorte dirimatur, iuribus p̃ eũ allegatis per. l. fi. C. cõia de lega. z per gl. in. §. pe. in. l. in executione. j. eo. ¶ Cotra istam cõclusionẽ Bart. cũ 12 quo omnes tenent, videretur fortiter facere. z q̃ iudicius sortis nunq̃ habet locum nisi q̃ñ est dubium de iure. sed q̃ñ est dubiuz de facto nunq̃ hʒ locum iudicium sortis, ita dicit gl. solenis z reputata singularis i. l. vnica. in verbo p̃hibebit ad fi. C. vti possi. de qua glo. nõ fuit recordatus Bar. in. l. si duo. in prin. in vl. col. ff. vti possi. vbi formaliter dicit, q̃ questio facti nunq̃ debet dirimi sorte. allegat. l. duo sunt titij. ff. de testa. tute. z debebat allegare illam gl. expressam, idẽ dicit Ange. in. l. sed cũ ambo. ff. de iud. Bald. in. c. licet causam. in. iiij. col. de pba. Imo. z Moder. in. d. l. huiusmodi. §. fi. sed in casu p̃nti nõ est qd iuris. ergo videť q̃ nõ sit dirimenda sorte. ¶ Dic salvando Bart. q̃ in casu nostro nõ est questio facti nec de facto q̃ clarũ est q̃ p̃missor promisit hoiem in genere z heredes ei⁹ tenent ad hoiem in genere, sed bñ est qd iuris q̃no p̃videať creditori ɔ̃ istos heredes discordãtes prout est in. d. l. fi. C. cõmunia de le. ¶ In ista. q. Bar. in stipulatiõe generis q̃ñ decedit stipulator relictis heredib⁹ z p̃missor habet electionẽ solvendi si vni heredum solvat partẽ in vno alteri partẽ in altero servo, vult Bar. q̃ nõ liberet. p. l. qui hoiez. §. j. ff. de sol. sed solutio stat in suspẽso donec solvatur alteri in eadẽ re, lʒ oẽs transeant cũ cõclusione Bar. tñ in p̃ncto iuris nõ vr̃ vera q̃ isto casu cessat

casu cessat incōueniens.l.in executione.§.pro parte.j.eo.qn̄ sunt
plures heredes stipulatoris,qꝛ ibi nō habebit solutio ꝓ vna in
diuersis rebus quia est necesse ꝙ quilibet habeat partē in solu-
tione vniꝰ serui ⁊ ꝯn̄s cessante ratiōe dꝫ cessare incōueniens.§.
pro parte.⁊ sic quod ꝓmissor soluendo partē isti heredi liberare
tur qꝛ iste heres nō dꝫ habere nisi vnam partem.nec ob.text.in
l.qui hominē.§.j.alleg.per Bart.qꝛ text.ibi loquitur in duobus
reis stipulandi qui habētur pro vno,⁊ habetur pro vna stipula-
tione,ita dicit tex.in.l.iij.§.fi.ff.de duo.re.stip.merito ibi potest
solui vni in parte vnius serui ⁊ aliꝫ in alia,qꝛ isti duo rei stipulā-
di censentur vnus ⁊ sic potest euenire incōueniens.l.in executio-
ne.§.pro parte.⁊ istam rationem assignāt text.in.d.l.qui hoiem.
in ver.sed si eiusdem.Ista ratio cessat in pluribus heredibꝰ sti-
pulatoris quia non habentur pro vno nec censetur vna obliga-
tio:qꝛ per.l.xij.tabu.diuidiť inter eos pro portionibꝰ heredita-
rijs:⁊ quilibet representat defunctū pro parte hereditaria,⁊ sic
ista opi.cōtra Bar.videtur verior si bene ꝯsideras,licet omnes
13 teneat cum Bar. ¶ † Capio glos.in verbo solidum que timore
vnius cōtrarij ponit duos intellectus ad text.⁊ sic diuiditur in
tres partes.In prima opponit.In secūda respōdet.In tertia
allegat cōcordantem.secunda ibi:vel etiam debitum in genere.
tertia ibi:⁊ facit.s̄.fami.her. ¶ In ea.gl.ad fi.habes ex gl.duos
principales intellectus ad tex.Primus intellectus est,ꝙ iste v̄.
sed quo casu,referatur ad ver.proxi.⁊ immediate precedētem,et
consequenter ad promissionem seruitutis.Secūdus est intelle-
ctus,ꝙ iste ver.nō referatur ad casum immediate precedentem
sed ad casum remotiorem positū in princi.§.⁊ sic ꝙ referatur ad
obligationē generis vel alternatiue,quis intellectus est verior,
tu dices est melior primus,qꝛ relatio debet fieri ad proxima ⁊ non
ad remota:vt habeť in.l.talis.ff.de leg.j.Tu aduerte ꝙ iste ver.
videtur qd̄ debeat referri ad vtrūqꝫ casum,duplici rōne. Pri-
mo quia tex.dicit,sed quo casu,⁊ cōsequenter vult dicere hoc est
si in aliquo casu ex predictis vnus heredum soluerit totum quo
remedio succurretur sibi:respōdet ꝙ succurretur iudicio famil.
hercis.pondera ergo quod tex.l.dicit sed quo casu,⁊ sic sensus li
tere est referre se ad quēcūqꝫ casum ex precedentibus:et sic ver-
ba tex.proprie referūtur ad vtrūqꝫ casum,⁊ consequēter siue lo-
quamur in obligatiōe generis vel alternatiue vł seruitutis.Se
cūdo qꝛ text.esset diminutus nisi ita dicamus qd̄ relatio debeat
fieri ad vtrūqꝫ:⁊ sic teneo quod iste ver.referatur ad ver.primū
et ad secundū.eodem modo in obligatione seruitutis. ¶ Circa
dicta Bart.super vtroqꝫ intellectu glo.quia Bar.incepit a secū
14 do intellectu glos.† in obligatione generis ꝙ vnus heredū pro-
missoris ex necessitate cogitur soluere totū.no.diligēter ex pre-
dictis Bar.ꝙ in obligatione generis lꝫ vnus ex pluribus here
dibus ꝓmissoris sit condemnatus per sentētiam ad soluendum
partē hominis prout erat obligatio sua.tn̄ habet necesse solue-
re totum integrum:⁊ sic plus q̄ꝫ debeat:⁊ plus q̄ꝫ sit petitum et
q̄ꝫ sit ꝯdēnatus:alias solutio partis staret in pendēti donec co-
heredes consentiant.Intellige istum intellectū glos.⁊ Bar.hic
procedere quod heres cogitur soluere integrū hominē quādo
in hereditate nō esset aliqs seruus cōmunis:et cōsequenter iste
heres habet necesse redimere seruum alienum aut soluere suū
totum:tunc repetit a coheredibus actione famił.her.secus si in
hereditate esset seruus cōmunis qui solueretur:qꝛ tunc soluen-
do seruū cōem ⁊ hereditariū nō repeteret iudicio famil.hercis.
sed cogetur coheres actione nego.gesto.l.si cōmunes.⁊.l.pom-
ponius scribit si negotiū.ff.de nego.gesto. ¶ Circa aliū intelle-
ctum glos.qui est primus Barto.ponit notabilem doctrinam.⁊
Jo.de Imo.dicit ꝙ dictum Bar.est notabile ⁊ singulare:prout
etiam dicit Paul.de ca.ipsi tamē non declarant aliter mentem
15 Bar.† No.tu diligenter ex doctrina Bar.melius quā alibi,an
⁊ quādo interesse seu estimatio que est quātitatis iudicetur diui
duum vel indiuiduum:nō habes alibi melius declaratū quam
per Bar.hic.nam Bar.vult ꝙ qn̄ interesse principaliter petitur
iure actionis:tunc censeatur diuiduū.⁊ diuidiť inter heredes ꝓ
partibus hereditarijs,ita loquiť tex.in.l.stipulationes nō diui-
dūtur.in ver.celsus.j.eo.sed qn̄ interesse venit accessorie in exe-
cutione sn̄ie late per officiū iudicis mercenariū deseruiēs actio-
ni intētate ad indiuiduū ꝓpositum tūc ipsum interesse censetur
etiā indiuiduū,qꝛ cū veniat accessorie assumit naturā accessorij
cui accedit ⁊ alteratur eius natura,ita subtiliter ꝓbatur in isto
tex.in verbo solidū.ſm Bar.intelligēdo ꝓut intelligit ꝙ solidū
soluerit in estimatiōe.Hic ex ista doctrina inferť sing.ſm Pau.
de ca.⁊ Alex.ꝙ si promisisti factum ⁊ post moram ago ad factū
vt cōsequar interesse,quod possum,vt est glos.in.§.itē si in facto.
in glo.magna.j.eo.declarat Bar.in.ix.q.in.d.l.stipulationes nō
diuidūtur tunc interesse est indiuiduum:vnde si promissor facti
decessit relictis pluribus heredibus,potero cōsequi solidū in-
teresse contra vnum ex heredibus,quia est indiuiduum,secus si

agerem principaliter ad interesse ꝙ tunc est diuiduū.d.l.stipula
tiones.ver.celsus.Sed an Bar.bene dicat aduerte,quia Bart.
si bene inspiciatur vult ꝙ aut creditor principaliter agat ꝓ ser-
uitute ⁊ quia seruitus nō potest prestari insolidū per vnū here
dem sed executio tunc fit ad interesse ⁊ tunc tale interesse est in-
diuiduū:casus est hic singu.Si autem actio formaretur a princi
pio ad interesse tunc interesse est diuiduum.videtur ergo velle
Bar.ꝙ possit in obligatione seruitutis principaliter agi ad in-
teresse,istud est falsum.⁊ si Bar.viueret istud non defenderet qꝛ
quādo agitur pro seruitute constituenda obligatio est dandi.l.
iij.§.dare.ff.de vsufruc.Barto.firmat ⁊ omnes in.§.precedenti.
bene verū est quod ex patientia que p̄statur ꝙ est facti si est dan
di:prout est:⁊ est precisa dandi vt omnes dicūt,quomodo ergo
potest agi ad interesse ꝓ seruitute ꝯstituēda,qꝛ obligatio est pre
cisa:⁊ tunc nō potest agere ad interesse ⁊ ꝓpter hoc Cu.⁊ Pau.
dicūt Bart.male dicere,vnde dicit Pau.de cast.non intelligas
Bar.loqui in obligatione seruitutis qꝛ tūc male ⁊ pessime loq-
retur qꝛ obligatio est p̄cisa,sed debes intelligere ꝙ variet Bar.
casum ⁊ qd̄ loquať in obligatione nō seruitutis sed facti in qua
succedit obligatio ad interesse,sed parcat mihi Paul.de ca.nā
illud qd̄ dicit est bn̄ verū in se sed nō in casu Bart.quia ista non
fuit mens Bar.qꝛ Bar.cōstituit differentiā an agatur principa
liter ad seruitutē an ad interesse ⁊ in hoc male dicit,⁊ si diceres
Bar.pōt defendi qꝛ est verū ꝙ in obligatiōe seruitutis est p̄cise
obligatio dādi qn̄ seruitus pōt ꝯstitui vt dicit Bar.in.§.p̄ceden
ti.sed Bar.loquiť qn̄ impossibile est ꝯstituere seruitutē.vt in ca
su tex.nostri.vbi vnus heredū nō pōt seruitutē ꝯstituere insoli-
dum ⁊ sic oportet venire ad interesse ⁊ sic ad estimationē,qꝛ di-
co ꝙ nō pōt defendi Bar.qꝛ in obligatiōe dādi etiā si sit impos-
sibile dare re perēpta adhuc nō succedit obligatio ad interesse.
l.si seruum.§.fi.quāto magis in casu nr̄o,qꝛ iudex pōt cogere ad
concordiā cū discordāt in p̄iudiciū tertij,⁊ pōdera qd̄ tex.nō lo-
quiť nisi de solutione,qꝛ bn̄ fateor in executione venit interesse.
sed non dicit tex.ꝙ possit agi ad interesse in prin.aliud obstat ꝯ
Bar.in obligatione seruitutis qn̄o est possibile qd̄ agať ꝯ vnū
ex heredibus insolidū qꝛ regula est qd̄ in obligationibus facti
nunqꝫ potest agi ad interesse nisi mora p̄cedēte,tex.est in.l.stipu
lationes nō diuidūtur.§.celsus.j.eo.tūc sic,quomodo est possi-
bile quod Bar.bn̄ loquatur,ꝙ in obligatione seruitutis quādo
promissor decessit pluribus heredibꝰ relictis quomodo potest
dici ꝙ vnus heredū sit in mora qꝛ vnus non potest prestare ser-
uitutē insolidū nec etiā pro parte,ergo nō est in mora,quia diffi
cultas excusat a mora.l.datio.§.mora.ff.de act.emp.l.pro parte.
ff.de serui.l.qd̄ te.ff.si cer.peta.sed in casu qn̄ promissor moritur
relictis pluribus heredibus vnꝰ heredū potest respōdere opti
me intelligēdo ꝙ ista iura debēt intelligi quando omnes here-
des fuerūt in mora.tex.est in.l.fideicōmis.§.fi.ff.de lega.iij.⁊ ibi
Bar.multū no.illum tex.⁊ dicit,iste tex.docet bonā practicā in
indiuiduis:quia oportet omnes esse in mora ad hoc ꝙ insolidū
possit agi contra vnū ex eis.isto modo posset saluari Barto.ab
isto scd̄o obiecto sed a primo nō potest saluari ⁊ ita remanet no.
expedita ista glo. ¶ Capio glos.in verbo actionē.quam diuide
in tres partes:ꝓut tria remouet cōtraria.secūda ibi.sed ⁊ si par
tem.tertia ibi,item cōtra.s̄.de serui. ¶ In ea.glos.in fi.posses
tu preuecte dicere ꝙ illa opi.de qua in.l.si vnus.§.fi.hic alleg.in
glos.posset esse opi.eorū de quibus loquitur iste tex.inquātum
dicit quidā putant. ¶ Glo.magna in ver.sed nō facit,diuiditur
magr̄aliter in sex partes.In prima timore ꝯtrarij ꝙ formať in tex.
ponit primū intellectū Azo.in scd̄a,ex illo itellectu infert ad de-
cisionē no.q.in tertia,ponit scd̄m intellectū Jo.In q̄rta ex illo
intellectu Jo.infert in.q.supradicta.In quinta allegat ꝯcordā-
tem de.l.fi.ff.de actio.emp.In sexta remouet cōtrarium.secun-
da ibi:habebit ergo vnus.tertia ibi:sed Jo.nō.quarta ibi:⁊ ſm
hoc q primo.quinta ibi:⁊ facit.s̄.de act.emp.sexta ibi:si vero nō
prestetur via. ¶ In ea.glo.ad fi.Pro clara intelligentia totius
huius glos.duo sunt principaliter examinanda.Primo intelle-
ctus tex.⁊ cōsequenter quis sit verior an intellectꝰ Azo.an Jo.
Secūdo habemus examinare qd̄.tactam in glo.istis duobꝰ exa
16 minatis erit expedita glo.⁊ cōsequenter iste.§.†. Sed prius q̄-
ro pro intelligētia terminorum et gl.quid vult dicere marchas:
quia imperator semper ponit i suis scriptis. Breuiter.xij.vncie
auri faciunt vnam libram,octo vncie faciūt vnam marcham,ita
in specie declarat Joā.fab.in.§.nos autem.institu.de actio.tu.⁊
sic est tertia minus q̄ꝫ libra.Item scis ꝙ olim.lxxij.ducati facie-
bant vnam libram auri hodie.xcvj.ducati faciūt librā auri:⁊ sic
octo ducati faciunt vnā vnciam.ita dicit Bar.in.l.quoties.C.de
suscep.⁊ arca.lib.x.Bar.in rub.de vete.nummis.Panormi.in.c.
conquerēte.in.ij.col.de offi.ordi.⁊ sic.lxiiij.ducati faciunt vnam
marchā quia sunt tertiū minus q̄ꝫ libra.⁊ si diceres qd est vtile
scire hoc.Tu scis quod donatio vltra.ccccc.aureos sine insinua

stione nihil vz.l.sancimus.C.de dona.ex computatiōe ducatorũ tēpore quo facta fuit illa.l.lxxij.ducati faciebat vnā librā: hodie vo.xcvj.ꝛ sic ego obtinui ꝙ hodie donatio valeat vsq3 ad.dccc. ducatos sine insinuatione,ꝛ in spē tenet Ange.in.d.l.sancimus. Tu aduerte circa istos duos intellectus relatos in gl.qꝛ Bar. vr̄ intra dentes loqui vt habeas clare eos:ꝛ cognoscas quid differat primus intellectus Azo.a scdo.Jo.dicit ꝙ scdm primũ intellectũ Azo.impossibilitas que arguit̄ in tex.est actiue ex parte eoꝝ qbus acquirit̄ seruitus,intelligit̄ ergo tex.de impossibilitate ex parte acqrentis ꝛ sic agētis:qꝛ impossibile vr̄ ꝙ singuli heredes possint insolidũ acqrere,ex quo singuli dominorũ non possunt pro parte,multominus pn̄t insolidũ.l.fi.ff.cōia predio. scdm aliũ intellectũ Jo.arguitur impossibilitas passiue ꝛ sic ex parte debitoris ꝛ sic ex parte ꝓmissoris.nā videbat̄ impossibile posse eandē seruitutē insolidũ pluribus p̄stare. Bar.reprehēdit scdm intellectũ:qꝛ ex parte ꝓmissoris nō est difficile per.l.ij.ff.de serui.rusti.p̄dio.ꝛ per.l.lucio.de aqua quoti.ꝛ esti.s̄.alij nihil dicunt. Tu aũt aduerte ꝑ intellectu tex.ꝙ imo tex.opponēdo ꝛ soluēdo vt facit,arguit de impossibilitate seu difficultate nō solum actiue sed etiā passiue simul ꝛ semel:ꝛ sic nō solũ respectu acquirentiũ sed etiā ꝓmittentiũ ꝛ ad hoc nec glos.nec Bar.aduerterunt,nec vsq3 ad hos dies,quod sit verum ostēdo.nam dicit tex. sed quidā hoc casu extingui stipulatio: qꝛ per singulos acquiri seruitus nō potest.pondera ista verba.arguit ergo de impossibilitate ex parte acquirētiũ:qꝛ per singulos heredes acquiri seruitus nō potest,postmodum dũ respondet ꝛ dicit,sed non facit inutilem stipulationē difficultas prestationis,pondera verbum prestationis.ergo loquit̄ de difficultate ex parte ꝓmissoris non aũt ex parte acquirētis,sed dices tu istud est multiplicare incōueniēs,qꝛ tex.arguit vno modo:ꝛ rn̄det alio mō,qꝛ iurisconsultus arguit de difficultate actiue,ꝛ rn̄det de difficultate passiue, ꝛ erit error peior priore.ꝛ ideo pōdera ꝙ Jo.glossator cũ mysterio dicit in glo.forte ad istud aduertens ꝙ iste ver.fi.non refert̄ ad ꝓxime p̄cedentē sed generalr̄ ad oīa.ꝛ ratio Bar.nō bene intellexit Jo.glossatorē,tamē istud qđ dicit Joā.nō tolleret difficultatē quā faciā:ꝛ propterea tu rn̄de ꝙ impossibilitas seu difficultas pōt causari duplici respectu.s.ex parte stipulatoris et sic actiue,ꝛ ex parte ꝓmissoris ꝛ sic passiue,ꝛ sic de vtroq3 respectu intellexit iste tex.nā qđ vnusquisq3 ex pluribus heredibus possit acquirere insolidum seruitutē videbatur impossibile,deinde qđ promissor possit insolidũ prestare vnicuiq3 istud videbat̄ impossibile respectu vtriusq3 ꝛ stipulātis ꝛ ꝓmittētis,ꝛ tex.istud decidit ꝙ in vtroq3 casu nō erit impossibilitas sed difficultas,ꝛ ista
17 fuit mens istius text.ꝛ sic eũ intelligo. ¶ † Circa.q.glo.ex dictis Bar.habes duas p̄ncipales ꝯclusiones. Prima est,ꝙ licet i seruitute iā ꝯstituta qñ agit̄ ꝯfessoria vel negatoria victoria vnius possit alijs ꝓdesse,vt dicit tex.in.l.loci corp⁹.§.si fundus.ff.si ser.ven.tñ secus est in seruitute constituēda qñ agitur actione ꝑsonali tũc victoria vnius nō ꝓdest alijs ꝓbat Bar.per.l.ꝓ parte.ff.de serui.qđ sibi vincēti nō potest pro parte ꝯstitui:vt dicit ibi tex. Item vnus heredũ nō pōt acquirere alijs.l.ꝓprium.in fi.ff.cōmunia predio.ꝛ.l.si vnus.in prin.ff.de ser.rusti.predi. Confirmatur ista differētia per regulā.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui vel alie.iur.c.quēadmodũ.de iureiu. Idē etiā tenet Bart.in l.j.C.si in cōmuni eadēq3 causa restit.in integ.fue.post. Secūda conclusio Bar.est qđ sentētia lata ꝯ vnum ex pluribus heredibus in seruitute nō noceat alijs.l.si de cōi.ff.si ser.ven.imo ꝓdest per.l.ꝓprium.ff.cōi.predio.qꝛ alijs accrescit per legē. Pondera tu ꝓuecte ꝙ Bar.in isto scdo casu nō distinguit inter seruitutē iam constitutā vel constituendā prout facit in casu p̄cedēti. Itē adde qđ per ista duo iura q̄ allegabat Bar.hic:alibi dicit Bar. in.l.ex duobus in.iiij.q.in ver.ij.est videndũ de duobus reis,qꝛ licet sn̄ia absolutoria qñq3 alteri ꝓsit.d.l.loci corp⁹.§.si fundus. tñ condēnatoria sn̄ia nunq3 nocet. Sed tu aduerte ꝙ illa.l.si de cōmuni.expresse loquitur quādo vnus pluriũ heredũ vel sociorum ꝓpria culpa succubuit.ita ibi vult tex.ergo vult tex.qđ si nō constat de culpa nō debeat ceteris nocere: prout ibi in.d.l.si de cōmuni.expresse firmat Bart.ꝛ gl.in.l.qui aliena.§.fi.ff.de nego. gest.de quo vltimo dic vt per Imo.ꝛ Alexā.in repe.l.sepe.ff.de re iudi.de qua late ibi dicitur.

1 ☞ Per sn̄iam ꝛ acceptilationē vnus ex heredibus ꝓmissoris qui tenebatur in genere potest liberari.
2 In obligatione generis si qs moriatur relictis pluribus heredibus lz obligatio diuidat̄ inter eos nō tñ est diuidua solutiōe,
3 Ficta solutio partis liberat vnũ ex heredibus ꝓmissoris a parte quāuis solu.partis non liberet.
4 Unus ex pluribus heredibus promissoris in genere absolutus per sn̄iam liberatur a parte sua.
5 Per acceptilationem factam vni ex heredibus inducitur liberatio pro parte sua.
6 Per petitionem partis factam ab vno ex heredibus nō intelligitur nec inducitur diuisio solutionis.
7 Etiam in re indiuidua quādo plures sunt obligati ad idem indiuidum non constituuntur duo rei.

Si tamen hominem.

Iste text.est subtilis.lz Alex.eũ ne-
1 gligat:sequendo intellectũ Pe.Bar.† summat hoc mō.ꝑ sn̄iaz et acceptilationē vnus ex heredib⁹ ꝓmissoris q tenebat̄ in genere pōt liberari.h.d. Istud summariũ nō cōplectit̄ totũ tex.precipue ver.fi.ꝛ iō summo hoc mō. In obligatiōe generis vel alternatiua per sn̄iam absolutoriā vel ꝑ acceptilationē pōt vnus ex heredib⁹ ꝓmissoris liberari ꝓ ꝑte sua:ꝛ aliorũ ꝑtes remanēt in obligatione ꝛ solutione:ꝛ id ꝙ dictũ est in heredibus ꝓmissoris ꝓcedit etiā in ei⁹ fideiussoribus.h.d. Amplectēdo totũ tex.ꝛ sequendo intellectũ Pe.ꝛ Bar.quē oēs sequunt̄. Diuiditur iste tex.in tres ꝑtes.scđa ibi:idēq3 est si vni.tertia ibi:idēq3 est in ip-
2 so ꝓmissore. Antēq3 veniā ad no.tenēdo cōem intellectũ Pe.et Bar.ꝙ licet vera solutio facta de ꝑte stichi nō liberet soluētē:tñ ficta solutio ꝑ sn̄iam vel acceptilationē liberat. Rō diuersitatis est dicũt Bar.ꝛ oēs.nā in obligatione generis si qs moriat̄ relictis pluribus heredib⁹ licet obligatio diuidat̄ inter eos non tñ est diuidua solutione:ꝛ ideo ꝓpter incōueniens.l.in executiōe. §.ꝓ parte.lex hz pro absurdo quod in diuersis reb⁹ fiat solutio. Ista ratio ẜm Bar.ꝛ oēs cessat in solutiōe ficta,quia in ea nihil soluitur,ergo in ea non potest contingere absurdum.§.pro parte.ꝛ ideo qñ cessat illud incōueniens solutio partis liberat. Sed aduerte ad me circa illud incōueniens.l.in executione.§.ꝓ parte.de quo habemus loqui ꝛ loquuti fuimus pluries.scilicet ꝙ solutio non debet fieri in diuersis reb⁹,nunq3 vidi aliquē tex. qui mihi declaret nisi tex.ipsum. Mihi videtur ꝛ credo qđ sit verũ ꝙ tex.non tradat absurdum prout dicũt omnes doc.sed verba expressa sunt per alium modum.nam tex.ibi dicit.pone quod stipulor hominem incertum ꝛ sic in genere,ex ista stipulatione ego debeo habere integrum hominem ꝛ nō duo dimidia,ꝛ iō si promissor decedat relictis plurib⁹ heredibus quia obligatio est diuisa inter heredes ꝓ parte hereditaria,ego stipulator non possum ab vno ex istis heredib⁹ petere nisi pro parte,tñ nō possunt soluere pro parte. Ratio qꝛ defunctus promissor non potuisset soluere pro parte ꝛ quia si solueret pro parte nō ꝯsequerer illud ꝙ mihi debebat̄ qꝛ debetur homo integer ꝛ per hoc dixi anteq3 procedam vltra.s̄.reprobaui Bar.in.§.precedenti.s̄.glo.in verbo immutatur.in fi.ꝙ videtur cessare inconueniens.l.in executione.§.pro parte.ꝛ ꝙ male allegabat.l.qui hominem.ff.de sol. nunc secus dico melius cogitās,ꝛ ꝙ Bar. bene loquitur, qa ille tex.vult ꝙ sit necesse soluere vnum hominem integrum vt stipulator habeat illud quod est stipulatus:ꝛ sic etiam eius heredes. ad propositum ergo Bar.dum dicit ꝙ in sentētia ꝛ in acceptilatione non habet locum illud inconueniens quia non soluitur in diuersis speciebus cũ nihil soluat̄ per sn̄iam vel acceptilationez sed vnā tm̄ partē dz habere ab alio qui non est liberatus,ꝛ ideo considera ꝙ Senē.dicunt ꝙ volunt declarare Bar.melius quā faciat Are.intelligunt Bar.velle ꝙ non sit inconueniens soluere partē hominis,sed bñ habēt ꝓ absurdo ꝙ soluatur in diuersis speciebus,sed errant Senē.imo tex.dicit ꝙ expresse absurdũ §.pro parte.constat in hoc,qꝛ non habet integrum hominē,ꝛ iō Joan.de Imol.ꝛ Are.licet non tangant istam difficultatem declarando tex.dicunt in sententia ficta nihil soluitur:tñ fingit̄ solutum:ꝛ fingit̄ solutũ in gñe,qꝛ si alij soluunt eorum partē in sticho etiā ipse primus fingetur soluisse in sticho in genere,ꝛ sic solutio reperiet̄ facta in eodē hoīe. Ista eorũ ꝯsideratio apud me est falsa dũ dicũt ꝙ in solutiōe ficta fingit̄ in genere soluta pars quando alij soluent eorum partem sibi ꝯtingentē ꝛc.vbi somniarunt ipsi ꝙ solutio possit fieri in genere quia vbi nō habet locũ fictio non hz locum veritas.nam hō in genere non potest solui qꝛ est homo in genere sicut chimera, quõ ergo potest fingi esse solutum prout declarat Barto.in.§.ꝛ harum.in vlti.colũ.s̄.ea.l. ergo vbi nō potest habere locum veritas nec fictio.l.qui ad certum.ff.loca. Secundo contra istam solutionē fortiter vrget text. in.l.qui hominem.ff.de accep.vbi si promisi decem aut stichũ et tu liberas me per acceptilationem a quinq3,durat obligatio in quinq3 vel in sticho vel in parte stichi:ergo iungēdo fictionē cũ veritate nō reperitur solutus integer.respōdet Are. hic ꝙ iste tex.loquitur in obligatione generis.vbi nihil est in obligatiōe sz.l.qui hoīem loquitur in obligatiōe alternatiua in qua vtrũq3 est in obligatiōe sz errat qꝛ iste tex.nō solũ loquit̄ in obligatiōe gn̄is sed etiā in alternatiua. ita exp̄sse itelligũt Raph.cu.Pau. de ca.Alex.ꝛ cōiter alij. Tu posses tu aliter rn̄dere ad.l.q hoiez. ꝙ tex.ibi cũ mysterio dicit ꝙ si sit stipulatus.x.aut stichũ per acceptilationē:pondera ꝙ ille tex.refert alternatiuā illā ad creditorē qꝛ creditor si vult pōt ꝯsequi liberationē in diuersis rebus

non aut em dat tex. facultatē creditori soluendi qđ vult: tenēdo ergo verū in tellectū. §. ꝓ parte: quō respōdebimus ad istuz tex. vbi creditor non reperitur habere integrū hominē: ⁊ si diceres imputet sibi creditor: qꝛ petijt pro parte: sed ista solutio nō est bona solutio: qꝛ istud feci ex necessitate: ita dicit tex. in. d. l. in executione. §. pro parte. sed saluādo Bar. dic. ꝙ imputandū est creditori quare ab initio non conuenerit heredes omnes collectiue simul ab hoīe qđ facere poterat: clarius veritas. j. patebit dum examinabo intellectum cōem. ¶ † No. primo ex isto tex. ꝫm cōmunē intellectū ꝙ ficta solutio partis liberat vnum ex heredibus ꝓmissoris a parte ſuꝗ nisi ꝟa solutio partis non liberet. §. et harū. ⁊ §. ex his. s. e. l. ⁊ sic habes correlarie inferre qđ plus operatur ficta solutio ꝗ̄ ꝟa: ⁊ sic plus operat̃ fictio ꝗ̄ veritas ꝯ regulam. l. filio quē pater. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ l. qui ad certū. ff. loca. imo ficta solut io non est tāte potētie sicut vera. c. ad nostrā. de iureiu. Bart. in. l. amplius non peti. ff rem ra. ꝓpter que iura Are. hic multū dubitat de cōi intellectu, sed respondet istud ꝓcedere propter diuersitatē rationis, qꝛ in ficta cessat ratio incōueniens prohibitiua. l. in executione. §. pro parte. j. eo. secundo cōmunis, qꝛ non reperit̃ solutio ficta plus operari ꝗ̄ vera: ⁊ qđ in istis terminis plus operetur vera ꝗ̄ ficta: probant clare duo tex. simul iuncti tex. in. l. si non sortē. §. si decē. ff. de condi. inde. iū

4 cta. l. qui hominem. ff. de accepti. ¶ † Secūdo no. ex isto tex. ꝫm communē intellectum, ꝙ vnus ex pluribus heredibus ꝓmissoris in genere absolutus per sn̄iam liberatur a parte sua: qꝛ re uera nihil soluit: ⁊ sic non pōt resultare incōueniens. §. pro parte sepius repetiti. Pondera tu prouecte qꝛ per istam rationem Bart. ⁊ cōmunē videtur inferri notabilis limitatio ad istū tex. ꝙ si ista sn̄ia absolutoria fuisset lata: eo qꝛ heres ante sn̄iam soluisset partē suam in sticho. iuxta. l. si reus paratus. ff. de procur. et propter hoc fuisset liberatus: isto casu nō liberaretur a parte qꝛ tunc duraret absurdū ꝙ solutio posset fieri in diuersis reb⁹. ⁊ istud fuit de mēte Bar. ⁊ omniū hic sed credo ꝙ ista limitatio non sit vera: imo credo qđ isto casu fortius procederet iste text. qꝛ heres absolutus per sn̄iaz qꝛ nihil soluit liberatur: ergo multo fortius debet liberari quando soluit partem stichi. vere ⁊ fuit absolutus: qꝛ duo vincula plus ligant ꝗ̄ vnum. aut. itaqꝫ. C. cōmunia de success. si tu dicis qn̄ vere soluit partem: ⁊ si postea liberaretur posset procedere absurdū. §. pro parte. qꝛ dico ꝙ nisi ita diceremus illa sentētia que absoluit eū pro parte nihil penitus operaretur sed est frustratoria, qđ non est dicendū. Itez ex quo creditor petijt partē ab vno ex heredibus qui soluit partē in sticho: deinde lata est sn̄ia a qua ipse creditor nō appellauit: quo casu videtur assentire qđ ibi soluatur in diuersis rebus ꝫm Bar. in. l. iulianus verū debitorem. ff. de condi. indeb. certe si cōtingat absurdum procedit ex volūtate creditoris ⁊ eo creditore volente solutio fieri poterit in diuersis rebus: qꝛ regulam habemus ꝙ aliud pro alio inuito creditore solui non potest. l. ij. §. mutui datio. ff. si cer. peta. sed volēti bene potest solui. Item cū illud sit inuētum in eius fauorē potest ei renuntiare. l. si quis in conscribēdo. C. de pac. ⁊ in terminis nostris ꝙ creditore volente tolleretur incōueniens seu absurdū ꝙ solutio fiat in diuersis rebus: tenet expresse Pau. de ca. in. §. harum. in pe. col. s. e. l. et ante eum Bart. in. l. stipulationes non diuidūtur. in. ix. oppo. j. eo. ⁊ per hoc habes ampliationem ad hunc text. tenendo cōem

5 intellectum. ¶ † Tertio not. ꝙ ꝑ acceptilationē factam vni ex heredibus inducitur liberatio ꝓ parte sua: amplia quod istud ꝓcedit non soluz in acceptilatione facta ex liberalitate mera qn̄ nihil recepit: sed etiam in acceptilatione facta ex causa onerosa: puta qꝛ aliter est satisfactum creditori ⁊ creditor accepto fert ꝓ parte non curatur de inconuenienti. §. pro parte. et ista est alia

r ampliatio bona ad istum tex. ¶ Vltimo pondera ver. si. idemqꝫ est. ⁊ aduerte qđ glo. fi. cum qua alij transeunt intelligit istū ver. fin. hoc modo, ꝙ si principalis promissor per solutionem vel per acceptilationem liberatur a parte vel stat in pendenti. Idē cōtingit in eius fideiussore: ⁊ idem no. Alex. ex isto tex. ꝙ acceptilatio facta principali prodest eius fideiussoribus: ⁊ ratio est in ꝓmptu, cuz obligatio fideiussoria sit accessoria ⁊ regulatur ꝫm prin

a cipalem. Et iste intellectus[a] est verus in se: sed nō est bonus ad istum tex. qꝛ iste non est sensus istius versi. vnde intelligo eū plane: vt. §. summam. ⁊ etiam tenent in. j. nota. Moder. Senen. hic: ꝙ tex. vult dicere, ꝙ id quod est dictum in promissore ⁊ ei⁹ heredibus: illud etiam procedit in promissore ⁊ eius fideiussoribus: nā si promissor decedat relictis plurib⁹ heredibus lꝫ obligatio diuidatur pro partibus: tamen si vnus soluat partem nō liberatur nisi alij coheredes soluāt partes suas in eodē homine: secus est in ficta solutione: vt hoc tex. hic: idem procedit in plurib⁹ fideiussoribus promissoris: qꝛ lꝫ sint oēs obligati insolidum diuiditur inter eos obligatio ex epistola diui adriani. §. si plures inst. de fideiusso. ⁊ ideo si vn⁹ solueret partē in sticho nō liberaret̃ a parte sua. Ratio est duplex. prima quia tenendo cōmunia posset resultare absurdū. §. pro parte. ¶ Secundo qꝛ iste fideiussor qui soluit partē in sticho nō soluit illud qđ debet qꝛ nō est ꝓmissus stich⁹ ꝫ vn⁹ in genere certificand⁹ ꝑ solutionē, put declarat Bar. in. §. ⁊ harum. s. ea. l. in fi. si autem esset ficta solutio per sententiam vel acceptilationē: qꝛ esset vnus ex fideiussoribus absolutus per sn̄iam vel acceptilationem: tūc liberaretur pro parte sua: ratio qꝛ in ficta solutione idem est in pluribus fideiussorib⁹ vnius promissoris ꝙ est in pluribus heredib⁹ promissoris in genere: ⁊ istud est qđ ꝓprie vult tex. iste. ¶ Expeditis textualibus venio ad apparatū glo. ⁊ capio gl. j. que timore contrarij ponit duos intellect⁹ ad tex. sed ista prima gl. nō perficit primū intellectum quē ponit glo. in verb. possit. ⁊ in verb. acceptilatum. aliā solutionē ponit glo. in. §. ⁊ harū. in glos. magna in fi. s. ea. l. Are. hic: sequitur in effectu scōm intellectum gl. hic: lꝫ dicat ꝙ sit nonus intellectus: ⁊ ꝓbat qꝛ licet principalis qui promisit hominem in genere soluēdo partē: nec quo ad partem liberatur ⁊c. sed eius intellectus nullatenus est tenēdus. ⁊ primo ꝑ tex. hic: secundo propter aduersatiuam si tamen. Ego ex alio reprehendo fortius intellectum Are. quia confunditur de directo per istuz tex. qui vult ꝙ idem fit in isto casu ⁊ sequenti quando vnus heredum liberatur per acceptil ationē ꝗ̄ quādo liberaretur primo modo per sn̄iam: qꝛ liberaretur. l. ⁊ per iusiurandū. §. si is qui hominem. ff. de accep. Tenens ergo cōem intellectum ꝙ iste tex. intelligitur in solutione ficta per sententiam vel acceptilationem: ⁊ ꝫm istū cōmunē intellectū tex. in verb. egero. exponitur. i. succubuero. Vltra ea que. s. dixi in tex. que non repeto cōtra cōmunē intellectuz duo fortiter obstant in quibus scribētes nihil dicūt. Primo, quia itelligere text. egero ⁊ subaudire ⁊ succubuero, ista subauditio destruit tex. ⁊ diuinat cum tex. simpl'r dicat egero: et ideo Barto. met. in specie in. l. ex duobus. la. ij. iij. q. ff. de duo. re.

reprobat vnū intellectū gl. ibi ad illum text. in quo dicitur si vn⁹ ex reis egerit. ⁊ glo. ibi exponit ⁊ succubuerit. ⁊ Barto. dicit ꝙ lꝫ sit verum in se, sed diuinat. ⁊ ideo intellectus iste nihil valet. Secundo ⁊ fortius ⁊ istud me magis turbat cōtra cōmunem intellectum si in isto tex. iste effectus liberatiōis pro parte vnius ex heredibus causaretur a sententia absolutoria: vt volūt Bar. et omnes ⁊ non a petitione vel actione: de qua loquitur text. certe iurisconsultus fuisset diminutus omittere illud substātiale qđ est causa istius effectus: ⁊ lꝫ nemo scribentiū vsqꝫ ad istos dies voluerit defendere cōem intellectum ab istis obiectionibus ego volo probare qđ iste intellectus est bonus ⁊ verissimus: ⁊ consequēter ꝙ nō solum est verus sed etiā est necessarius ad istū text. et dabo tibi multos tex. qui dicunt egero ⁊ non plus: ⁊ tamē intelligunt ⁊ succubuero: ⁊ isto anno nō defendi aliquē intellectuz melius ꝗ̄ istum. Quod ergo iste intellectus ad tex. nō solum sit verus: sed etiam necessarius probo viua ratione. tex. simpliciter dicit, si talem hominem stipulatus cuz vno ex heredibus egero iste tex. non potest intelligi de simplici actione: ⁊ sic etiam cum litis contesta. iuxta. l. ampli⁹ non peti. ff. rem ra. habe. ⁊ sic nō pōt intelligi ꝙ creditor simpliciter agēdo pro parte hereditaria cōtra vnum ex heredibus promissoris aut fideiussoris nō videtur inducere diuisionem solutionis debiti: prout sonāt prima fron

6 te verba litere: † qꝛ regulam habem⁹ ꝙ per petitionē partis factam ab vno ex heredibus nō intelligitur nec inducit̃ diuisio solutiōis. l. reos. C. de fideius. no. in. l. si creditores. vbi materia. C. de pac. ⁊ tāto forti⁹ in casu p̄senti vbi petitio pro parte facta per creditorē ab vno ex heredibus promissoris fuit facta ex necessitate: qꝛ cū obligatio passiua sit diuisa inter eos pro partib⁹ hereditarijs. l. in executiōe. ergo iste creditor q egit ad partē ꝯtra vnū ex heredibus egit ex necessitate ⁊ non ex volūtate: ergo per solam petitionem nō induceret̃ diuisio solutionis. Cōfirmatur istud fortius qꝛ in obligatione generis per receptionem partis facta ab vno ex heredibus nō inducitur diuisio solutionis. text. est in. §. ⁊ harum. ⁊ §. ex his. s. ea. l. ergo multomin⁹ debet inducere diuisionem per simplicē petitionē: tū qꝛ alibi text. equiparat receptionē ⁊ petitionē in. l. si ex toto. §. j. ff. de leg. j. tamen qꝛ facilius presumitur diuisio per acceptionē partis ꝗ̄ ꝑ simplicē petitionem: vt no. doct. in. d. l. si creditores. vbi est casus specialis, ne tē decipiat qđ preiudicat ꝑ receptionē: et ibi dixi. ⁊ declarat Bal. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. si ex toto. ⁊ dixi in. d. l. si creditores. ⁊ per ista concludo qđ tex. in verb. egero. nō potest intelligi vt videtur cātare in simplici petitione: qꝛ per simplicē petitionē non inducitur diuisio obligationis: qꝛ non inducitur per receptionem simplicem, multominus per simplicē petitionē. Cōfirmatur qꝛ licet cum vno ex heredibus esset actum ⁊ lis contest. tamen nō inducitur nouatio pro eius parte. l. aliam. ff. de noua. Et si diceres tu prouecte bene respōdes ad vnam difficultatem: sed nō euacuas aliam admitto: sed vbi probatur quod debeat subaudiri ad tex. egero ⁊ succubuero quare nō ita subauditur egero ⁊ obtinuero.

a ¶ Iste intellect⁹. aduerte qđ ex isto text. in fi. ibi ideqꝫ in ipo ꝓmissore ⁊ i fideiussoribus ei⁹ pōt colligi cautela ꝙ exceptio q nō ꝓdest ꝑncipali ꝓsit tū ei⁹ fideiussori ⁊ pōt et apertius colligi ex tex. no. in l. idēqꝫ. §. generaliter. s. mā. ⁊ l. quoties. C. d ꝓci. impe. of. et. c. qn̄ frequēter. vt li. nō cōt. Itē aliud pōt fi deiussor qđ non posset reus principalis: qꝛ hꝫ exceptionē ꝯ maiorem partē creditor ⁊c. qđ intellige scđꝫ Alex. in. l. si ꝓcedēte. §. lucius titi⁹. ff. vt. s. mā.

¶ Responde ⁊ dic ꝙ si sic intelligeretur ⁊ subaudiret̃.s.obtinue ro resultare posset inconueniens.l.in executione.§.pro parte.et propterea debet intelligi egero ⁊ succubuero. Nunc probo secũ dam partẽ, ꝙ necessario debet exponi egero ⁊ succubuero: ꝑut Bar. ⁊ oẽs subaudiũt, ⁊ probo dupliciter. Primo per equipara tionẽ quã subiũxit tex.ibi:idẽqȝ est ⁊ si vni ex heredibus accepti latum: ⁊ sic per equiparationẽ quã facit de acceptilatiõe que ac ceptilatio est act⁹ mere liberationis ex liberalitate nullo dato: ergo vt id etiã sit in casu precedenti est necesse intelligere, ꝙ etiã ibi interuenerit actus liberatiõis ⁊ liberalitatis per sñiam libe ratoriã nullo dato ad h̃ vt idẽ sit: arguo ergo ex eqparatiõe tex. q dicit idẽ esse ꝙ debet internenire actus liberatorius. Secũdo probo per tex.in quibus simile verbũ simpl'r positũ intelligitur ⁊ succubuero.tex.habes in.l.si quis totuȝ.in prin.ff.de excep.rei iudi.vbi verbum petijsset simpliciter positum intelligitur succu buisse. Idem est tex.in.l.si a te.in prin.eo.tit.ff.de excep.rei iudi. vbi simpliciter verbuȝ petijsset: intelligitur ⁊ succubuisset: ergo eodẽ modo in tex.isto, verbũ egero: intelligit̃ ⁊ succubuero: et si diceres in illis legib⁹: illud declaratur ex sequẽtibus verbis: q: dico ꝙ etiam in casu nostro istud suppletur ex seq.verb. idẽqȝ. ⁊ sic per ista defendo istum cõmunem intellectũ qđ nedum sit ve rus sed etiam sit necessarius. ¶ Capio gl.in verb. acceptilatũ. quã diuide in tres partes. In prima ponit duos intellectus ad tex.quos retuli ⁊ expediui in prima. In secunda opponit cõtra tex.et tribus modis respondet. In tertia respõdet tacite qõni. Scđa ibi: sed videtur qđ ipse. Tertia ⁊ vltima ibi: porro si debi tori generis. Benedictus deus. ¶ In ea.glos.ibi: vel hõc diui sionem recepit ibi non. Bar.dicit glos.ponere duas solutiones: ⁊ ꝙ vtraqȝ est bona: quomodo dicit Bar. ꝙ gl.ponit duas solu. et tamen re vera sunt tres: ⁊ dicit ꝙ vtraqȝ est bona, dic clari⁹ ꝙ inquãtũ Bar.dicit ꝙ vtraqȝ solutio est bona: ⁊ dicit ꝙ iste solu tiones debẽt simul iungi ⁊ distingui q: si sunt duo rei debendi: q: censetur vna obligatio.l.iij.§.fi.ff.de duo.reis.tunc acceptila tio facta vni liberat vtrũqȝ.d.l.si ex pluribus. Si aũt non sunt cor rei: tamen sunt obligati ad idem insolidum: ⁊ tunc acceptilatio aut fit simpliciter in rem aut insolidũ: ⁊ tũc per acceptilationem factam vni omnes censent̃ liberati: q: acceptilatio habet vim so lutionis.d.l.si ex pluribus. Si aũt acceptilatio fieret in personaȝ: q: diceret libero te heredẽ: ⁊ tunc acceptilatio nõ ꝓdesset alijs. ita loquit̃ tex.hic: de quo plenius vide Bart. distinguẽtẽ in.l.ex 7 duobus.in.ij.q.ff.de duo.reis.tradẽdo distinctionẽ. ¶ † Ex ista glos.no.Bar.Ang. ⁊ alij hic esse glo.ordi. ꝙ etiã in re indiuidua qñ plures sunt obligati ad idẽ indiuiduũ qđ nõ cõstituunt̃ duo rei. ⁊ de hoc idẽ Bar.in.l.ij.in.iij.q.ff.de duo.reis.vbi plene exa minat istum articulum. Sȝ aduerte ꝓm Imo. ⁊ Ludo.ro. quod Bar. ⁊ Ange.male ponderarunt istam glos.q: iste tex. ⁊ ista gl. nõ loquunt̃ in obligatis ad idem insolidum: imo isti heredes in obligatione generis non erant obligati insolidum: imo per.l.ij. tabu.erãt pro portionibus hereditarijs obligati diuisim: ergo non loquit̃ hic in obligatis insolidũ: tñ saluando Barto.dic qđ isti plures heredes effectu erant obligati insolidũ respectu solu tionis ad quã Bar.habuit ꝯsiderationẽ. Sȝ tu aduerte qđ Bar. videtur seipsum cõfundere dum dicit ꝙ ista gl.ponit duas solu tiones. Istud dixit q: presupponit qđ secũda ⁊ tertia solutio ad idem tendant: al's Bart.male diceret ꝙ lex contraria loquitur in duobus reis in quib⁹ obligatio esset indiuidua hic in re indi uidua non essent duo rei obligati insolidum ex natura rei: ⁊ cõse quenter obligatio esset diuidua: ⁊ ideo forte glo.posuit tertiã so lutionem separatam a scđa in qua intellexit ꝑut perpendit Ra pha.qđ cõtrariũ loquitur in obligatiõe omnino indiuidua: hic autem ista obligatio generis non erat omnino indiuidua sed di uidenda pro partibus hereditarijs.

a ¶ Sȝ aduerte. An stipulatio ꝑ se et heredib⁹ suis videat̃ cõcepta ĩ ꝑsona oiũ: an vo ordie successiuo. vide ꝑ Ang.in ꝯsi. suo.cccxlvij incip.assum ptũ, in ꝑnci. ĩ nouis.ő sti pulatiõe facta sibi ⁊ hẽ lijs ꝙ itelligatur ordie successiuo. vide tex.i.l. opas.§.de op.li. Bar. ĩ l.qđ đr.ĩ pe. col.ĩ v̂.duco ad qõnẽ.i.e. Bar.i.l.gal lus.§.quidã recte. in.iij. col.v̂.quero qd ĩ ꝯctib⁹ ⁊ ibidẽ latissime ꝑ alex. in.vj.colũ. ⁊ ĩducit bart. ff.de li. ⁊ po. cũ alijs con cor.ibi ꝑ eũ assignatis. et ꝑ Bald. ⁊ Alexã.in.l. caius.in.ij. col.in v̂.qđ ĩfert bal.ad q.ff.so.mat.

1 ☞ In obligationibus facti indiuidui vno ex heredibus pro missoris contrafaciente tenent̃ oẽs pro hereditaria portione: sȝ ꝙ alij soluunt repetunt a contrafaciente.
2 Dictio tantum: quid operetur in obligationibus facti.
3 Que sint facta que non coherent persone.
4 Appellatione facti continetur non factum.
5 Indefinitiua loquutio de herede eqpollet vniuersali collectiue.
6 Stipulatio ire agere dicitur continere merum factum.
7 Quãdo quis stipulatur ius itineris vel eundi vel quando testa tor relinquit vel stipulatur per nomen iuris: ista est seruitus iu ris ⁊ transit ad singularem successorem et emptorem.
8 In facto indiuiduo si vnus ex pluribus heredibus promissoris contraueniat impediẽdo stipulatorem ne vadat cõmittitur sti pulatio contra omnes heredes non solum contra impediẽtem sed contra alios qui non impediuerunt.
9 In obligatione descendente ex contractu defuncti sed stricti iu ris per contrafactionem vnius heredum ceteri tenentur ꝑ he reditaria portione.
10 Vno ex heredibus stipulatoris ꝓhibito: ille solus agit ad inte esse ⁊ ad penam cum effectu.
11 Stipulatio habere licere eqparat̃ stipulationi ire agere licere.
12 Cuius non interest non admittitur ad agendum.
13 In stipulationibus penalibus quando est apposita pena nõ vi detur considerandum interesse mero iure.
14 Textus noster procedit quando vnus ex heredibus stipulato ris ibat ad fundum qui erat totus suus assignatus sibi in totũ in diuisione.
15 Regula est ꝙ qñ directo offenditur stipulator vel eius personã representans ⁊ sic heres, tunc nõ attenditur interesse, que tamẽ regula fallit multis modis.
16 In curia mercatotum est iudicandum de bona equitate iteȝ in ea non potest peti pena vltra q̃ȝ realiter et effectualiter intersit.
17 Qualiter intelligatur quod in curijs mercatorum est attendẽ da equitas.
18 In stipulationibus facti a principio ⁊ sic ante moram: solum fa ctum est in obligatione ⁊ petitione, et non interesse.
19 Post moram promissoris interesse est in obligatione ⁊ sic facti estimatio.
20 In obligationibus faciendi post moram adhuc factũ est in ob ligatione ⁊ peti potest.
21 Ad factũ quis nõ potest precise cõpelli si vult soluere interesse.
22 Qñ quis condemnatur ex delicto alterius ⁊ cogitur soluere po test repetere ab eo cuius facto condemnatus est.
23 Captus ⁊ exactus pro represalijs cõcessis ex facto vel dicto alte rius potest repetere illud quod soluit ab eo cuius causa represa lie imposite sunt, quando iusto et debito modo tales represalie fuerunt concesse: al's secus.
24 An passus dãnum etiam iniuste ꝓpter factum tertij possit age re contra tertium ad satisfactionem illius damni.

Item si in facto.

Bar.continuando istum tex. dicit qđ.s.vidim⁹ de obliga tionibus meri facti: tamẽ tenet gl.in ꝑn.istius.l.ij. ⁊ in.§. ⁊ barũ. vbi Bart.quod in isto.§.iuriscõsultus prosequitur ꝓm membrũ dictum in tex. ¶ Sed ego semꝑ dixi ⁊ dico ꝙ hic non prosequi tur illam diuisionem. Sed solum deciditur si promissor meri fa cti decedat relictis plurib⁹ heredibus quomodo teneant̃ Bar. summat, sed q: eius summariũ nõ cõplectitur totum tex. ego ali 1 ter summo cõplectendo totum tex. ¶ † In stipulatione facti in diuidui vno ex heredibus ꝓmissoris contrafaciẽte tenẽtur oẽs pro hereditaria portione, sed qđ alij soluunt a cõtraueniente re petunt: sȝ si vni ex heredibus stipulatoris contrafiat pro parte sua tantũ cõmittĩt stipulatio ad interesse, sed quo ad penam cõ mittit̃ quo ad omnes insolidũ mero iure: tamen alij nõ impedi ti agentes repelluntur per exceptionem doli.h.d. ¶ Diuiditur iste.§.in quinqȝ partes. In ꝑma loquit̃ qñ promissor decessit re lictis pluribus heredibus ⁊ vnus contrafecit. In scđa loquitur ecõtra qñ stipulator decedit relictis plurib⁹ heredibus. In ter tia distinguit. In quarta extendit. In quinta assignat rationeȝ diuersitatis. Secunda ibi: cõtra autẽ. Tertia ibi: nam si pena. Quar ta ibi. in.l.idẽ.§.sȝ hec differentia. Qnta ⁊ vltima ibi: in.l.eadẽ in ꝑn. Põdera in ꝑmis ex isto tex. ꝙ tex.in vtraqȝ parte tã ꝓmisso ris q̃ȝ stipulatoris presupponit ꝙ in contractu sit facta expressa mẽtio de heredibus. Nam in prima parte fuit stipulatus per te nõ fieri neqȝ per heredem tuũ. In secũda stipulator stipulatur sibi heredibusqȝ suis, ⁊ sic taȝ actiue q̃ȝ passiue: actiue stipulatur pro se ⁊ heredibus suis: ⁊ sic in secũda etiã fuit facta mẽtio de he redibus. ¶ Quero ergo in primis anteq̃ȝ vlterius procedaȝ an ista expressio heredum facta in stipulatione actiue ⁊ passiue fue rit necessaria: an vero ex abundanti: prima fronte quilibet dice ret ꝙ fuit necessaria: q: ista stipulatio fuit meri facti ꝑsonalis.s. qđ posset ire: q: ergo est stipulatio meri facti si nõ esset facta mẽ tio heredum non transiret ad heredes nec actiue nec passiue: et propterea tex.cum mysterio presupponit qđ promissor promise a rit ⁊ stipulator stipulat⁹ fuerit pro heredibus suis. Sed aduerte[a] ꝙ in ꝯtrariũ fortiter facit qđ ista expressio heredũ actiue ⁊ passi ue fuerit superflua est text.nota.in.l.veteris.C.de contrahẽ. ⁊ cõ mittenda stipula.vbi dicit text.quod licet in veteribus legibus aliquando fieret mentio heredũ aliquãdo requireret̃ specialis specificatio in omnibus stipulationibus siue dandi siue faciẽdi siue mixte: tñ superuacuo fit mẽtio de heredib⁹ actiue ⁊ passiue in quacũqȝ stipulatione loquamur: q: sine expressione heredum semꝑ trãsit obligatio ĩ heredes actiue ⁊ passiue: ⁊ licet leges an tique mouerentur: q: quedã sunt mera facta que nõ possunt per heredes explicari: dicit ibi tex. ꝙ iste sunt quedã subtilitates: vt ibi: ⁊ ibi Bal.dicit: ꝙ illa lex est de mera ⁊ legali philosophia.fa cit qđ pulchre ⁊ eleganter no.Bal.in.l.j.per illũ tex.C.quorũ le ga.vbi no.Bal.ex illo tex.qđ exceptio q̃ opponit̃ quotidie in pa latijs, tu nõ es nominat⁹ in instrumẽto, vel instrumẽtũ de te non

cantat:

cantat: ideo es expellēdus, ista exceptio nō nocet heredi: qꝛ q̄n͂ uis in instrumento non loquat̄ de herede tñ loquendo de titio actiue ⁊ passiue etiā semp intelligetur de herede, imo fortius in cōuentione apponatur dictio taxatiua tm̄: vt puta ꝓmitto pro me tantū, non obstante illa taxatiua habet locū et in heredib⁹ tex. habes singularem in. l. si necessarias. §. de vendēdo. ff. de pi-
2 gno. actio. † Hinc est ꝙ si quis promittat de suo dato ⁊ facto tā tum, per illam dictionem tantum: tamen venit etiam factum he redis. l. stipulatio ista habere licere in prin. in ver. sed si se. et ibi Pau. de ca. Ludo. roma. ⁊ d. Alex. ad hoc no. ī. eo. ⁊ illū tex. ad hoc reputant singula. Bal. ⁊ Sali. in. l. fi. C. de actio. emp. tamen re vera melius facit tex. in. l. si necessarias. §. de vēdēdo. alibi ha bes regulam nota. ꝙ iuris est de aliquo, est etiam de herede ei⁹ semper, lꝫ de herede non sit facta aliqua mentio. tex. habes not. in. l. postulante. in prin. ff. ad trebel. in ver. nec heredis est facta mentio. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ d. Alex. not. ex illo tex. istam regulā quod iuris est de aliquo, est etiā semper de herede eius, lꝫ de eo non sit facta aliqua mentio, per illū tex. Barto. Ang. ⁊ d. Alexā. determināt, ꝙ si statutum disponat ꝙ debitor pro debito priua to debeat carcerari pone ꝙ sit mortuus debitor relictis plurib⁹ heredibus an debeant heredes carcerari vigore statuti: an nō debeant heredes incarcerari, ibi determināt quod sic: ergo per ista videretur quod in tex. nostro. vbi in stipulatiōe actiue ⁊ pas siue facta est mētio heredum quod fuerit frustratoria talis men tio. Bar. in. d. l. veteris. respondet ꝙ ille tex. debet intelligi in factis que persone nō coherēt ꝙ que possent per alios expediri, ꝙ transeant ad heredes: licet de eis non sit facta mētio: secus in fa ctis que persone coherēt: ⁊ vt ibi per eum. imo idem ⁊ latius di cit Bart. in. l. si sic. magna. in vlti. col. per totam. ī. eo. ⁊ si diceres
3 † que sunt illa facta que non coherent persone: declarat Bar. in d. l. si sic. ⁊ dat istā regulam, quādo magis habetur respectus ad ipsum opus ꝙ resultat ex ipso facto q̄ ad ipsum factū, illud non dicitur coherere persone: exemplū si promisi tibi facere domū. ⁊ ista sepe repetit Bart. sed non tollunt difficultatem, sed ad ter minos nostros ꝙ liceat ire agere in stipulatione. tex. in. l. stipula tio ista. §. si quis ita. in terminis nostris quando quis stipulatur ire agere licere. tex. presupponit ꝙ expressio heredū sit magini momēti ⁊ dubita plus quādo est facta expressio heredū an trās eat adhuc ad heredes. tex. ibi multum dubitat. Bart. ibi decla rat vel melius conatur declarare an in istis stipulationibus ex pressio heredū sit necessaria ⁊ quid operet̄ ista expressio videte ibi vbi dicam de hoc ordinarie, ideo relinquo ibi dicēdū: qꝛ ibi
4 ꝓprie cadit. ¶ † Secūdo diligenter pondera tex. dum dicit: itē si in facto sit stipulatio, ⁊ statim exemplificat, veluti per te nō fie ri: ergo tex. vult clare qd̄ non facere sit facere: ⁊ sic appellatione facti cōtineatur non factū: et sic est hic tex. pro glo. in principio istius legis in gl. ij. vbi in stipulatione faciēdi scōm glo. continet̄ non factum: ⁊ ita pro illa glo. not. istum tex. Rapha. cu. et Pau. de cast. ⁊ ita dum legerem illam glo. ponderaui pro ea istuꝫ tex. nunc aūt attende, ꝙ licet iste tex. in primo cortice verborum vi deatur istud probare: pront notāt Raph. cu. ⁊ Pau. d ca. hic: ta men reuera tex. nihil probat: qꝛ istud exemplū tex. lꝫ conceptum negatiue: tamē effectus est affirmatiuus, probo qꝛ tex. ipsemet in secunda parte ponit idem exemplū affirmatiue: ego sum stipu latus quod mihi liceat ire agere: lꝫ ergo in prima parte dicat ꝑ te non fieri: effectus quidē est ꝙ liceat ire, ⁊ sic affirmatiue. text. in. l. stipulatio ista. §. hi qui. ī. eod. ⁊ nos habemus pulchrā regu lam qd̄ nō debet attendi vtrum verba concipiātur affirmatiue an negatiue: sed debemus attēdere quis sit effect⁹: et propter ea statutum est in ista ciuitate ꝙ positioni negatiue nō sit respō dendum, sed cauti procuratores ⁊ aduocati non firmant negati ue lꝫ formēt in figura verborum affirmatiue: tamen effectus est negatiuus, et dicūt veritas est ꝙ ibi non fuit qꝛ fuit in tali loco. glo. est in cle. vltima. de rescrip. per quam tradit istam doctrinā Bal. in. c. vltra tertiā. in. j. no. extra de testi. in ꝓposito ergo, si cō sideramus effectum istius stipulationis, istud factum est affir tiuum: ⁊ ita dicit tex. in scōa parte. ⁊ propterea credo ꝙ Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. male pōderēt istum textum. benedictus deus.
5 ¶ † Tertio ꝑncipaliter no. ex hoc tex. ꝙ lꝫ al's indefinita loqu tio de herede equipolleat vniuersali collectiue, vt si testator di cat heres meus dato, est pinde ac si diceret oēs heredes mei da to. l. si pluribus. in princip. de leg. ij. l. si plures. de leg. iij. est verū quando onus adiectum heredi est diuiduum: secus si onus est indiuiduum: tūc equipollet vel distributiue: ac si testator dice ret quilibet heredum det, ita istuꝫ tex. ad hoc alleg. Bar. in. d. l. si pluribus. circa fineꝫ principij. ff. de lega. ij. Sed tu aduerte qd̄ lꝫ iste tex. semper faciat mentionē de herede in singulari ⁊ sic in definite: tamē hic onus est pro hereditarijs portionibus: quia licet omnes teneātur non tenentur tamen distributiue sed qui libet pro rata, put etiam clarius dicitur in. §. cato. et ita omnes

6 tenent hic. ¶ † Quarto, ⁊ hic attende, principaliter no. ex hoc
8 tex. ꝙ stipulatio ire agere, dicitur cōtinere meruꝫ factum: et sic dicitur consistere in mero facto ⁊ non in iure: consequenter non est seruitus itineris: aut seruitus actus: sed est obligatio perso nalis ad factum: ⁊ propterea Barto. in princi. istius. §. dicit ꝙ iu riscōsultus hic tractat de stipulationibus meri facti: ⁊ ita etiam declarat Barto. in. l. stipulatio. §. hi q. ī. eo. et si dicas quomodo cognoscam an sit stipulatio seruitutis, an sit merum factum per sonale. Aliqui moderni Senen. dicūt ꝙ cognoscitur hoc modo quando stipulatio fit per verbum, ire agere est factū, quādo per nomē, est seruitus. Et si dicas cuius vtilitatis est ista inuestiga tio an sit factum an sit seruitus. nam vtilitas est euidēs, qꝛ factū coheret persone: nec trāsit ad heredes nisi fiat de eis mētio. Itē non transit in singularem successorem: vt si venderem fundum meum: tūc emptor haberet factū, si esset seruitus esset secus: ⁊ sic si esset stipulatio iuris: vt declarat Bar. in. l. si sic. ⁊ in. l. si sub vna. ī. eo. Item non transit in singularē successorem. glos. not. in. l. iij. a §. opus vbi Bar. multum no. de alie. iudi. mutādi cau. facta de clarat: ⁊ in specie declarat Bar. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. ī. eo. Secunda vtilitas est qꝛ quando stipulatio continet meruꝫ factum si seruus stipuletur non acquiritur dño: secus quādo cō tinet ius. §. sed cum factum. institu. de stipu. seruo. quando est ex plicandum ab ipso seruo: vt est hic: ⁊ tunc non acquiritur domi no ipsius serui. ita dicit gl. in. l. qd̄ dicit̄. la. ij. ī. e. ⁊ declarat Bar. in. §. ⁊ harum. s. ea. l. quid tenendum. Dicas, ⁊ ista est veritas, ꝙ quando stipulatio est concepta per verba sonantia in factum: puta quod liceat ire agere: tūc est simplicis facti personalis: vt hic: ⁊. d. §. sed cum factum. Secus quādo concipitur per verba so nantia in ius: puta promittis mihi ius eūdi vel ius itineris: isto casu esset seruitus: ita declarat Bar. ⁊ Pau. de ca. ad quos sem per remittitur. in. l. penul. ff. de serui. rust. predi. Pau. de ca. hic: vbicunq̄ ergo quis stipulatur per nomina sonātia ius, istud est stipulari seruitutē, ⁊ seruitus realis trāsit ad heredes ⁊ quēcūq̄ singularem successorē: qꝛ coheret fundo talis seruitus. l. j. ff. cōia predi. ¶ Limita multuꝫ notabiliter ⁊ adde ad Bar. in. l. penul. ff. de serui. rust. predio. ꝙ quādo quis stipulatur ius itineris vel eūdi vel qñ testator reliquit vel stipulatur per nomen iuris: ita est seruitus iuris ⁊ transit ad singularē successorē ⁊ emptorē: li mita nisi ex qualitate personarum ⁊ loci pŝumatur illud esse perso nale ⁊ non trāsitoriū ad extraneos seu ad heredes: exēplū, duo fratres diuidūt inter se paternā domū cōem, cum pacto qd̄ vn⁹ habeat ius hauriendi aquā ad puteū alterius, si iste frater alie naret partem suam domus alteri non transiret ius hauriendi aquam ad emptorē: qꝛ q̄uis istud sit ius reale. tamē ex qualita te personarum ⁊ loci presumitur personale. tex. habes valde no
8 tabilem exemplificantē in. l. pater filie. ⁊ quod ibi no. Bar. ff. de serui. lega. ¶ † Quinto principaliter no. ex isto tex. ⁊ hic atten de, ꝙ in facto indiuiduo si vn⁹ ex pluribus heredibus promisso ris contrauenerit impediendo stipulatorem ne vadat, cōmittit̄ stipulatio cōtra oēs heredes nō solum cōtra impedientem: lꝫ cō tra alios qui non impedierūt. ratio, qꝛ ista obligatio descendit ex contractu ⁊ promissiōe defuncti qui exp̄sse promisit pro se et heredibus: quo casu quando dixit expresse pro se ⁊ heredib⁹ nō potuisset promissor defunctus transferre istam obligationē ad vnum ex heredibus tātum: qꝛ ex sua promissione ꝓ se ⁊ heredi bus iaꝫ est acquisitū ius stipulatori cōtra omnes heredes. tex. est notabilis. l. eum qui ita. §. j. ⁊ in. l. iulianus. vbi gl. no. ⁊ in. l. cō tinuus. §. fi. ⁊ vtrobiq̄ Bart. ī. eo. vnde si postea ista stipulatio committeretur tm̄ contra illū ex heredibus qui prohibuit ⁊ nō contra alios: certe cōmitteret̄ aliter q̄ cōtra defunctū: sed ex ꝑ sona heredū non debet immutari conditio obligationis defun cti. §. ex his. s. ea. l. qꝛ si defunctus prohibuisset fuisset commissa in totum cōtra eum: vnde nimirum in hoc tex. si ex cōtrafactio ne vnius omnes tenent̄ pro hereditarijs portionibus. Hinc in fertur limitatio notabilis ad istum tex. qd̄ si obligatio nō descē deret ex cōtractu defuncti: sed ex proprio facto ipsorū heredū: tunc committeret̄ solum contra ꝯtrafacientē. l. de pupillo. §. si plurium. el. j. ff. de oper. noui nuntia. ita limitat Bart. in. §. cato. in iiij. oppo. ī. in. l. iiij. Pau. de ca. ⁊ d. Alex. hic: ⁊ pro ista limitatio
9 ne habes bonū text. in. l. in cōmodato. §. si ex facto. ff. cōmodati. ¶ † Secundo notabiliter limita istum tex. in obligatiōe descē dente ex contractu defuncti: sed stricti iuris: tunc per contrafa ctionem vnius heredum ceteri tenent̄: sed pro hereditaria por tione. Secus si ex cōtractu bonefidei: puta depositi celebrato cuꝫ defuncto: tunc ex cōtrafactione vnius ille tenetur solum qui cō trafecit et nō alij. tex. est in. l. in depositi. ad finē. cum. l. sequenti. ff. depositi. per quem text. ita limitat Barto. in. d. §. cato. in pri ma oppositione. Pau. de cast. ⁊ do. Alex. hic. Ista limitatio re stringeret multū istum tex. cū habeam⁹ ꝙ stipulatio interposi ta super cōtractu bonefidei assumat naturā bonefidei. l. j. §. bel

¶ Quarto. Ad hoc vid. Lu. ro. sin. suo. lxix. īci. ꝯcedo tibi. vbi alle. tex. sing. in ista materia. ⁊ vi de p eūdem autorē in. §. eq̄ post Jo. fa. ibi: col. ij. in fi. ⁊ seq. in stit. de act. ꝑ Bar. cepo. ī suo tract. de ser. v. ⁊. c. viij. qd̄ inscribit̄ de qbusdaꝫ obligationi bus psonali bus an dicā tur seruitu tes.

liſſime. ff. vt leg. nomine caueatur. Bart. in. l. ſi quis cum aliter. vbi dicetur. ī. eo. q̄uis contrarium tenuerit idem Bart. in. l. ſingularia. in. iiij. col. ff. ſi cer. peta. vnde intelligerem iſtum tex. q̄n ſtipulatio fuit interpoſita ſuper cōtractu ſtricti iuris: ⁊ ad text. in. d. l. in depoſiti. poſſes reſpondere dupliciter. Primo, q̄ ibi defunctus nō promiſit expreſſe de facto heredū: vt hic text. lʒ ex natura cōtractus videat promiſiſſe dolū malum abeſſe. Preterea text. ibi expreſſe loquitur quando ibi heres conueniebatur ex delicto ⁊ ſic quādo delictum cōmiſerat: ⁊ ſubdit ibi tex. q̄d ex delicto vnius heredum non eſt cōuenienſ alios teneri: cū delictum, ſuū debeat ſequi autorē: hic loquit in ſimplici cōuentione que nō ſonat in delictū.
10 ¶ † Sexto not. in ver. cōtra aūt. q̄ vno ex heredib⁹ ſtipulatoris ꝓhibito ille ſolus agit ad intereſſe et ad penā cū effectu, ſi fuit promiſſor. iſtū tex. limitat Bar. no. ī. in iij. oppoſi. ibi: reſeruo dicēdum ne peruertam ordinem Barto.
11 ¶ † Septimo not. ex. l. idem iuris. q̄ ſtipulatio habere licere[a] equiparatur ſtipulationi ire agere licere: ⁊ ſic iſte due ſtipulationes ad inuicem equipollent. Contrariū habes formalē tex. qui ad literam dicit q̄ iſte due ſtipulationes ſunt de directo cōtrarie. l. ſtipulatio iſta. §. hi qui. ī. eo. vbi dicit ad literam tex. q̄d in ſtipulatione habere licere vertitur ius ⁊ non factum, ecōtra in ſtipulatione ire agere licere nō ius ſed factū verſatur. ⁊ propterea conſidera tu prouecte quomodo Bart. in prin. huius. §. bene dixerit dū dicit iuriſcōſultus hic tractaturus eſt de ſtipulationibus meri facti, iſtud eſt falſum: q̄ ſtipulatio habere licere de qua hic, nedum importat merū factū, ſed nec factū imo ius: ⁊ propterea non ab re dicit gl. hic: q̄ iſta ſtipulatio habere licere eſt mirāda nouitas ſubtilis ſubtilitas quis eam ruminabit. Ang. in. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis dolum. viſus eſt velle ꝯcordando dicere q̄ ſtipulatio habere licere reſpectu promiſſoris ⁊ heredum ſuorū dicat continere factum: q̄ in controuerſia mota de facto cōmittitur illa ſtipulatio: ita loquitur tex. hic: ſed ex parte ſtipulatoris contineat ſolum ius: ita loquitur contrariū, truffa eſt, q̄ iſte tex. loquitur nedū in parte ſtipulatoris ſed etiā promiſſoris, nec per hoc preſumetur contineri merū factum: vt dicit Bar. puto q̄ debeat reſponderi hoc modo: nec aliter poſſet reſponderi, q̄ tex. hic facit equiparationem inter iſtas duas ſtipulationes, nō reſpectu meri facti q̄ ambe dicātur meri facti q̄ iſto modo equiparatio eſſet falſa: q̄ in iſta habere licere non continet factū ſed ius, ſed text⁹ ſolū equiparat reſpectu diſtinctionis: q̄ ſicut in ſtipulatione habere licere non herede prohibito fit diſtinctio: de qua in text. ita diſtinctio debet fieri in illa, vt expſſe dicit text. in. l. eadē in prin. que ſequit: ⁊ ideo Bart. in prin. huius. §. nimiū generaliter dicit q̄ iuriſcōſultus tractet de ſtipulatiōibus que nō ſunt iuris: ſʒ meri facti.
12 ¶ † Octauo no. tex. expreſſum ibi, non pōt coheres agere cuius nil intereſt: quod ille cuius non intereſt non admittitur ad agendum. Adde tex. l. ſi patroni. §. qui fideicōmiſſariā. ff. ad treb. queʒ tex. ibi notat Ang. ⁊ Moder. pro practica aduocatorum ⁊ procuratorum tota die excipientium contra agētes quod non ſunt audiendi: q̄ eorum non intereſt: nam iſta exceptio repellit agentē
13 put habes bonū tex. hic. ¶ † Nono noto ibi: q̄ non querit cui⁹ interſit: q̄d in ſtipulationibus penalibus q̄n eſt appoſita pena non videtur q̄d debeat conſiderari intereſſe mero iure: ſed hū in effectu ille cuius non intereſt repellit in effectu: quomō iſtud notabile ꝓcedat declarat Bart. in. iiij. oppoſi. quā ſtatim expediam. ¶ Expeditis notabilibus anteq̄ veniam ad gl. ſequēdo ordinem Bart. Barto. format. iiij. oppoſi. due nō ſunt difficiles.
14 tertia paucis expedie. quarta eſt magis difficilis. ¶ † Noto ex dictis Bar. in iſta tertia oppoſitione: ſingularē limitationem ad tex. noſtrū vt procedat quādo vnus ex heredibus ſtipulatoris ibat ad fundum qui erat totus ſuus aſſignatus ſibi in totū in diuiſiōe, vel ibat pro parte ſua ꝓ diuiſo ſibi aſſignata in iſtis terminis procedit iſte tex. ſecus ſi fuiſſet fundus cōmunis heredum pro indiuiſo: tunc vno volēte ire prohibito q̄ erat neceſſe quod iret pro cōmuni vtilitate omnes cēſerentur ꝓhibiti ⁊ contra omnes cōmitteret ſtipulatio ad penā. Iſtam limitationem ſequunt cōiter omnes ⁊ reputant valde notabilem pro limitatione huius legis: tamē iſta limitatio reſtringeret generalitatem iſtius legis ⁊ diuinaret. ¶ Tu autē ſubtilius cōſidera in quantū Bar. vult q̄ iſte tex. poſſit procedere in duob⁹ caſibus. Primo quādo totus fundus in diuiſione cum heredibus facta obueniſſet in parte iſti heredi prohibito. Secūdo quādo in diuiſione obueniſſet pars iſtius fundi: ⁊ iſte heres volebat ire ad partem ſuam: nā ſi iſte fundus fuiſſet cōmunis ꝓ indiuiſo oīm heredum non ꝓcederet iſte tex. Sed aduerte q̄ primo mō non videtur q̄ iſte tex. vllo modo poſſit procedere, q̄ ſi tot⁹ fundus obueniſſet in partē vni heredi prohibito ire: tūc in totū intereſſet ſua ex quo fundus eſt in totum ſuus: ergo in totum deberet cōmitti ſtipulatio ad intereſſe vel ad penā: ⁊ tamen contrarium de directo dicit iſte tex. in fi. in ver. ꝑ parte eius tm̄ ſi fundus fuiſſet totus ſuus non procedere poſſet id quod dicit tex. ꝑ parte eius tm̄: ſed imo cōmitteretur ſtipulatio in totum: ex quo fundus eſt in totū ſuus nō poteſt iſto primo modo intelligi tex. ſed alio modo quē dicit Bart. quādo pars cōtigiſſet heredi ꝓhibito in diuiſione: ⁊ iſto modo adhuc plus reſtringerem⁹ text. et tex. in. l. ſi ſtipulatus fuero ꝑ te non fieri. allegatus per Bart. loquitur quando aliquis expreſſe ibat nomine expreſſo ſtipulatoris: tūc ſi prohibeatur expreſſe patet ⁊ clarum eſt quod intereſt ſtipulatoris. Sed defendendo Bart. potes dicere ſubtiliter ex mente Rapha. cuma. hic: in vltima colum. quod licet in diuiſione facta inter heredes fundus obuenerit in totū in partē vni heredi ⁊ ille ſolus fuit prohibitus ire tamen quia iſta obligatio deſcēdit ex facto ⁊ cōtractu defuncti: prout dixi in quinto notabili. ergo ſolum poteſt cōmitti in parte in qua eſt heres ⁊ in qua repreſentat defunctum ⁊ pro illa cōmittitur ſtipulatio ad intereſſe q̄ pro alijs partibus reputatur extraneus: vt dicit Bart. ī. in. iiij. oppoſitiōe. benedictus deus. ¶ Circa quartā oppoſitionem Barto. cum iſta doctrina Bart. tranſeunt omnes hic: ſed aduerte tu prouecte quod Bar. videtur ſeipſum cōfundere per iſtum tex. nam pro parte heres prohibitus: q̄ pro illa parte repreſentat defunctū agit ad penam ſiue eius interſit ſiue nō, pro parte aut coheredum ſuorum: q̄ extraneus reputatur: vt eſt gl. in. l. ij. §. fina. vbi Bart. ff. de preto. ſtipu. pro illa parte nō poteſt agere ad penā: pūctus eſt quare alij coheredes qui nō fuerūt prohibiti non poſſint agere pro eorum partibus vt ex quo repreſentant defunctum: et vbicūq̄ repreſentatur defunctus alij heredes qui repreſentant defunctū dicuntur poſſe agere ad penam pro illa parte in qua repreſentatur defunctus. Bar. reſpōdet, q̄ iſti coheredes pro illa parte reputantur extranei: q̄ licet mero iure poſſint agere, tamen repellunt ope exceptionis doli: iſtā reſpōſio non tollit tex. q̄ ipſi repreſentant defunctum: ⁊ iſta obligatio trahit originē a contractu defuncti: ideo deberēt poſſe agere ad penā: licet eorū non interſit. Potes ſaluere Bart. et dicere hoc modo, q̄ reſpectu heredis ꝓhibiti ver eſt dicere ꝓmiſſorem prohibentem facere cōtra ſtipulationem: ideo eius reſpectu cōmittitur pena q̄uis eius nō intereſſet: ſʒ reſpectu aliorum coheredū qui nō ſunt ꝓhibiti vere ꝓmiſſor nō contrafecit ſtipulationi: ideo in effectu nō ꝯmittitur ſtipulatio quo ad eos. Scdō ⁊ melius, credo q̄ iſta fuerit intētio Bar. ⁊ niſi ita intellexerit Bar. ſe ꝯfunderet in hoc tex. nam Bart. preſupponit. ſ. in iij. oppo. q̄ in iſto tex. fundus non remanſit indiuiſus ſed fuit diuiſus ⁊ huic prohibito obuenit fundus vel totus vel pars, tunc ſi iſte prohibitus quando volebat ire ad partem ſuam fuit prohibitus per promiſſorem: ⁊ cōmittitur quo ad prohibentem ſtipulatio ⁊ nō quo ad alios coheredes: ꝑ ea parte hereditaria ꝑ qua repreſentat defunctum, nūquid committat reſpectu aliorum de rigore iuris: certe eſt ver quod ſic: ſed tamen q̄ alij ſunt omnino extranei q̄ nō fuerūt ꝓhibiti ideo eis obſtat exceptio doli: vt tex. noſter hic: ⁊ credo q̄ voluerit ſe referre ad ea q̄ dixit
15 ſ. in. iij. oppo. ¶ † Ex dictis Bar. collige notabilem cōcluſionē et regulam, ad quā dabo aliques bonas limitatio. q̄ q̄n directo offendit ſtipulator vel eius perſonā repreſentans: vt eſt heres, tunc non attendit intereſſe. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ī. eo. ⁊. l. cuʒ pena. ff. de arbi. ¶ Amplia iſtā ꝯcluſionē Bar. q̄ etiā ſi nō offendatur repreſentās ſtipulatorē: ſed extraneus in ſtipulatiōe: tūc etiam non attēditur intereſſe: ita loquit tex. in. d. §. alteri. in. l. ſtipulatio iſta. ¶ Intellige ⁊ limita primo. q̄n ſtipulator eſt ſtipulatus penam ſibi q̄n nō daretur illi tertio: ita q̄ ſtipulator eſt q̄ agit ad penam, tūc cōmittitur pena dato q̄d eius nō interſit dari illi tertio: ita proprie loquitur tex. in. d. §. alteri. ſecus quādo talis pena eſſet ꝓmiſſa tertio: puta fiſco cui nō potuit ſtipulari: iſto caſu q̄d ad tertiū nō ꝯmittet pena. tex. eſt qui proprie ita loquitur in. l. arbiter intra certum. vbi glo. Bar. ⁊ Bal. ff. de arbi. Bar. in. l. j. ff. de iure fiſci. quicquid ad illum text. dixerunt. Bal. Ang. Imo. ⁊ Moder. hic: ⁊ Bal. in. l. vnica. in. xi. oppoſitiōe. C. de ſenten. que ſine certa quantita. ¶ Secundo limita dictā concluſionem procedere quādo pena eſt promiſſa per ſtipulationē: tunc nō attendit an interſit, ſecus ſi pacto nudo appoſito iuxta contractum: tūc ex illo pacto nō poſſet agi ad penam ſeu ad intereſſe niſi intereſſet. l. ſeruus ea lege. ff. de ſeruis export an. de cuius intellectu tradūt Bart. ⁊ omnes in. d. §. alteri. ¶ Tertio limita dictam regulam vt procedat in penis conuentionalibus ⁊ ſic in extraiudicialibus: ſec⁹ in penis iudicialibus vel pretorijs in quibus cōſideratur an interſit alias peti non poſſent. tex. eſt in. l. ij. in verſi. ſi. ⁊ ibi Ange. ad hoc no. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. gloſſ. ordina. in. §. alteri. in verſicu. ei. inſti. de inutili ſtipu. Bal. in. l. ⁊ ſi poſt tres. in. xi. colum. per illum text. ff. ſi quis cautionibus. Et ratio eſt propter magnam equitateʒ pretoris qui non vult penam poſſe exigi quādo nō intereſt: quicquid dixerit glo. ⁊

[a] ¶ Licere. Sub certa pena vtrum cōmittat ſi ne ō facto ſi ne de iure res euincat vide Pan. in cōſi. ſuo xliiij.

glo.ꝛ Barto.in.d.l.ij.circa finem.ff.si quis in ius vocat.nõ ierit.
¶ Quarto notabiliter limita predictã conclusionẽ vt procedat
in pena adiecta stipulationi principali: secus si sit adiecta stipu-
lationi accessorie:puta stipulationi de sistendo in iudicio sub pe
na,qꝛ talis non potest cõmitti nisi intersit.l.si eũ. §. qui iniuria-
rum.ff.si quis cau. Intelligẽdo quod ibi pena esset adiecta ꝓut
intellexit Bar.in.l.eum qui.in prin.j.eod.titu.ꝛ ita Rapha.ful.
in.l.fi.ff.si quis cau.ꝛ videtur sequi.d.Alex.licet dubitatiue in.l.
si eũ.§.qui iniuriarum.in fi.ff.si quis cautio.ratio est:qꝛ ibi stipu
latio penalis fuit interposita super stipulatiõe pretoria de iudi-
cio sisti in qua attenditur interesse,al's agi nõ potest: vt dixi.s̃.ꝛ
in istis terminis clare procedit ista limitatio q̃uis.d.Alex.eam
reprehendat ibi qꝛ in illo.§.qui iniuriarũ.nihil dicitur de pena.
Item quia stipulatio de sistendo esset pretoria:tamẽ per hoc sti
pulatio penalis illi adiecta non debet facere quin cõmittatur lꝫ
non intersit.d.l.stipulatio.§.alteri.j.eo.vbi valet stipulatio pena
lis licet prima super qua est interposita nihil valeat.Sed aduer
te:qꝛ in.§.alteri principalis stipulatio facta alteri ab initio non
valuit:ideo penalis non potuit dici accessoria nec eius naturaꝫ
assumere sed in.§.qui iniuriaꝝ.qꝛ ibi ꝑncipalis stipulatio de si-
stẽdo in iudicio a principio valuit:ideo penalis assumit ei⁹ natu
ram quantũ ad interesse in pena apposita in principali stipula-
tione quãdo stipulator stipulatus est sibi penaꝫ: prout declarat
Bar.in.l.ita stipulatus.in.xij.oppositione prime partis.j.eo.ti.
ꝛ ita etiã dicũt moder. Senen hic. ¶ Quinto vltra scribentes
singulariter limita ꝛ signa istã limitationem qꝛ est peregrina et
singularis limitatio,nisi petitio pene fundetur super aliqua cau
sa finali quoniã si in illa causa finali non vertitur interesse partis
nulla põt cõmitti pena nec pena peti potest: ita nouiter limitat
Pet.de anchar.in consi.lxvj.quod cõsilium incipit, pro clariori
decisione:ꝛ istud alibi scriptum non habes: ꝛ ideo notabitis p-
16 petuo. ¶ † Sexto notabiliter limita in curia mercatoꝝ:vbi non
potest peti pena vltra q̃ꝫ realiter ꝛ effectualiter intersit,ꝭm An
ge.in consi.ccxix.qd̃ incipit arbitrator dictam penã.in.ij.col.qui
tamen pro hoc nihil allegat:refert ꝛ simpliciter sequit̃.d. Fran.
are.in.§.cato.in.j.col.j.eo.qꝛ esset contra equitatem que seruari
debet in curia mercatorum.l.quintus.ꝛ ibi not.Bart.ff.manda.
lꝫ nõ reperiam istud ab alio doctore tactum , tamen puto ꝙ ista
limitatio non sit vera qd̃ pena conuentionalis procedẽs ex con-
uentione partium:iuxta.l.fi.ff.de preto.stipu.dicatur esse contra
equitatem:imo nihil magis cõgruit humane fidei q̃ꝫ pacta ꝛ cõ
uentiones inter ipsas partes factas obseruare,presertim inter
mercatores:vt dicit tex.ff.de consti.pe.ꝛ illud constitutuꝫ ꝓprie
17 est factum propter mercatores.l.j.in princi.ff.de pac. ¶ † Secũ-
do ꝛ fortius:qꝛ illud qd̃ dicitur ꝙ in curia mercatorum debet iu
dicari de bona equitate:quomodo itelligit̃ hoc,certe intelligit̃:
hoc est nõ inspectis iuris subtilitatibus ꝛ apicibus que negotij
veritatem non attingunt,nõ aũt debet intelligi ꝙ in curia mer-
catorum nõ debeant seruari leges ꝛ iura ciuilia:qꝛ istud esset cõ
tra text.in.l.bonafides.ff.deposi.ita no.declarat ad literã Bart.
in.l.si fideiussor.§.quedam.ff.manda.Bald.in.l.si pro ea. in vlti.
col.C.eo.modo confirmatur per illud qd̃ no. egregie Sali.in.d.
l.bonafides.per illũ tex.ff.deposi.vbi notat quod iudicare debẽ
tes ꝭm bonam equitatem non debet deuiare a preceptis ciuili-
bus:sed debent sequi equitatem scriptam a iure non aũt de bur
sa sua sibi formare equitate,qd̃ dicit esse notandũ pro iudicibus
mercãtie:ꝛ ita consulerem contra Ange.ꝛ Are.si casus in facto
mihi contingeret. ¶ Capio glo.primã magnã in ver. item si in
facto sequitur de his que sunt in faciẽdo: que habet tres partes
principales:nam in prima parte forma duas questiones:deinde
in secunda parte timore ꝯtrarij ponit distinctionem. scd̃a pars
est ibi:an tenetur.tertia ibi:item ne iste. ¶ In eadeꝫ glo.ibi.l.q
libertinus.in.fi.habes ex ista gl.quatuor cõclusiones per ordinẽ
18 quas breuissime expedio. ¶ † Prima est,ꝙ in stipulationibus
facti a principio:ꝛ sic ante moram solum factum est in obligatio
ne ꝛ petitione ꝛ non interesse:cũ ista conclusione omnes antiqui
ꝛ noui transiuerũt solus.d.Christo.de castilliono: quem refert
Pau.de ca.hic:qui dicit se fuisse eius discipulum,tenebat ꝯtra
rium,ꝙ imo factum non sit in obligatione etiã a principio:sꝫ in-
teresse sit in obligatiõe si nõ fiat: dicit Pau.de ca.allegabã sibi
tex.in contrarium in.l.si quis ab alio.§.fi.ff.de re iudi.pro opi.d.
Christo.videtur esse bonus tex.in.l.si penam.in.fi.j.eo.titu. ibi:
qꝛ id venit in stipulationem quod interest.ꝛ sic a principio videt̃
promissum interesse quãdo promittitur factuꝫ. Reperio ꝙ istũ
tex.allegat Bart.in.l.stipulationes non diuiduntur.in.x. oppo
19 sitione.j.eo.sed intelligit illũ tex.ꝓcedere post morã. ¶ † Secũ
da conclusio est ꝙ post morã ꝓmissoris interesse,est in obligatio
ne:ꝛ sic estimatio facti ꝛ ad ipsam potest agi directe.d.l. stipula-
tiones non diuiduntur.versi.celsus.d.l.si quis ab alio.§.fin.s̃.de
re iudica.ꝛ.l.j.in prin.cum gl.ff.de actio.emp.Adde bene facere
tex.in.l.si insulaꝫ.j.eo.vbi istud melius probatur q̃ꝫ alibi in iure
ꝭm Bal.ibi:tradit ordinarie Barto.in.l.stipulationes non diui
20 duntur in.x.oppositione.vbi est locus su⁹ ꝑncipalis. ¶ † Ter-
a tia ꝛ notabilior[a] est conclusio quam signa:et tene menti,quod in
obligationibus faciendi post moram adhuc factum est in obli-
gatione ꝛ peti potest,ꝛ sic per moram succedit obligatio ad in-
teresse nõ estimatiue sed accumulatiue ꝛ sic post moram possum
adhuc petere factum ipsum vt consequar interesse:ꝛ consequen
ter possuꝫ petere factum pure conditionaliter interesse si factũ
non prestetur:ita signanter dicit glo.ista quam semper pro mul
tum solenni solemus ad hoc allegare:et dicit Bal.hic quod ista
glo.est mirabilis ꝛ quod eam allegãt valentes doctores: ꝛ ideo
eam nota perpetuo:alibi dicit Bal.in.l.si pacto quo penam.ad
finem.C.de pactis.qd̃ ista glo.est ad hoc melior ꝛ notabilior que
sit in toto corpore iuris:de cuius veritate vide late Barto.in.d.
l.stipulationes non diuiduntur.in tribus locis.s.in nona oppo-
sitione.in.vij.qõne.ꝛ in.ix.q.vbi allegat istam gloss.idem voluit
21 glo.in.d.l.j.in princi. ¶ † Quarta conclusio est ista,quod ad fa-
ctum non potest precise compelli si vult soluere interesse, intelli
ge nisi factũ eẽt,in obligatiõe legali:iuxta.l.stipulatio.§.siue au
tem res iudicetur.cum glo.ff.de ope.no nuntia.vel nisi factum
debeatur ex vltima voluntate.l.fideicõmissa.§.fina.ff.de lega.iij.
de qua materia ponit late Barto.in.d.l.stipulationes non diui
duntur.in.viij.qõ.j.eodem tit.quod autem supra dictuꝫ est post
moram posse etiam peti factum:limita vt per Barto.in.l.si vsus-
fructus mihi in biennium.s̃.de de vsufruc.legato. ¶ Extra glo.
pro complemento istius solennis.§.dicit hic Bart.quod iste.§.
est valde notabilis ꝛ tenendus semper menti ad instrumẽta pa
cis:ꝛ de ista questione videbimus in.§.cato.vbi Bartol⁹ ponit
22 ¶ † Extra glo.iste.§.volens quod quando quis condẽnatur ex
delicto alterius ꝛ cogitur soluere possit repetere ab eo cuius fa
23 cto condẽnatus est,inducitur per Bart. post Iaco.de are.† ꝙ
captus ꝛ exactus pro represalijs ꝯcessis ex facto vel delicto alte
rius potest repetere illud quod soluit ab eo cuius causa represa
lie imposite sunt:tamen iste tex.proprie loquitur quãdo omnes
iste erant insolidum obligati ex prouisione defuncti insolidũ ꝓ
hereditaria portione quod nõ est in ista questione:ꝛ licet Bar.
hic non firmet et dicat se dicere allegando et non decidendo:ta
meo cum ista conclusione Iaco.de are.tenet ipsemet Barto.in
tractatu represaliarum.in penultima colũ.in.j.q.vltime qõnis.
Bart.Bal.ꝛ Ang.in.d.l.nam ꝛ seruius.per illum text.s̃.de neg.
gestis.Ange.in consi.cxcvij.quod incipit.incendium est ortum.
in vlti.colũ.ꝛ docto.in alijs locis.j.allegandis.ꝛ ita etiam tenet
Bal.in aut.ꝛ omnino.ad fi.C.ne vxor pro ma.vbi plus voluit qd̃
non solum iste exactus repetat quod soluit:sed etiã interesse dã
ni perpessi:adde pro ista cõmuni conclusione facere tritã regu-
lam:quod qui causam damni dat dãnum dedisse videtur:ideo te
netur ad dãnum.ita dicit tex.ad literã in.l.qui occidit.§. in hac.
ff.ad leg.aquil.ꝛ tex.in.c.fi.in.fi.de iniur.ꝛ damno dato.ꝛ gl.not.
melior de iure que allegat multos tex.pro ꝛ contra in.c.sicut.de
testi.bene facit quod vult.glo.singu.et multũ signanda in.c.si ca
nonici.§.si autem.in ver.occasionem.per illum tex.de off.ordin.
in.vj.quod qui dat occasionem interdicto ciuitatis vel castri te
netur ad restitutionem dãnorum que ecclesie religiosi ꝛ hospita
lia passi sunt occasione talis interdicti in eleemosynis ꝛ oblatio
nibus:ꝛ dicit ibi Archi.ꝙ vidit de facto obseruari illam glo.et
referunt ꝛ sequuntur ibi Ioã.and.ꝛ Domi.in fi.et põdera quod
ꝭm illam glo.non solum peti potest ꝙ solutum est:ꝛ non solũ dã
na:sed etiam lucra qd̃ vltimũ pro nũc nõ examino. ¶ Istã com
munem conclusionẽ limitat Bal. Rapha.cu.ꝛ Pau.de ca.hic:ꝛ
Bal.in.d.l.nã ꝛ seruius.s̃.de neg.gest.quãdo iusto ꝛ debito mo-
do tales represalie fuerunt ꝯcesse.al's si iniuste nõ debito modo
fuerũt tales represalie ꝯcesse hoc est sine dolo aut culpa: aut de-
bito illius:tũc q̃uis eius occasione concederent̃ nõ teneret̃ ali-
quid resarcire ꝑ tex.in.l.si per imprudẽtiã.in ꝑn.de euic.ꝛ.l.exce
ptione.ꝛ qd̃ ibi Bart.not.ff.de fideius. Istam limitationẽ etiam
tenet Ang.in.§.ex his.per illum tex.s̃.ea.l.ꝛ in.l.fin.per illũ tex.
ff.si famil.fur.fec.dica.ꝛ Flora.de sancto Petro i.l.heredes. §.
in illa.ad fi.per illuꝫ tex.ff.famil.herci.pro ista limitatione bene
facit:qꝛ licet ab alio passus sis iniuriã nõ tamẽ alij debes esse in
iuriosus.tex.est in.l.si te bonis.ꝛ ibi gl.expresse no.C.de iure de
libe.per istam limitationẽ puto qd̃ male dixerit dñs Abb. Pa
nor.in consi.cxxviij.quod incipit in questione que ad presens v̇-
titur inter Iacobum ꝛc.vbi ipse colligit regulam in contrariũ:
24 † quod si passus sum etiam iniuste aliquod damnũ propter fa-
ctum tuũ:tamen possum agere contra te ad satisfactionem illi⁹
dãni:per.d.l.nam ꝛ seruius.iũcta decisione Bar.ibi.s̃.de nego.
gest.ꝛ ꝑ quedam alia:vt ibi allegata per eũ. Sed istud ita simpli
citer esset falsum:sꝫ debet intelligi ꝭꝫ limitationẽ precedentem.
¶ Vltimo ꝑ ꝓdicta dicit Raph.cu.hic:se al's ꝯsuluisse i casu q̃ti

a ¶ Et notabilior. Aũ memorie cõmẽdatio ꝙ in ꝯctib⁹ bonefidei etiã i obligationibus dãdi succedit obligatio ad iteresse post morã:vt dixit gl.no.in §.actionuꝫ. ist.de actio. quã ꝓ sing. alleg.Bal.i l. vnica. C. dsen.q̃.ꝓ eo qd̃ iter. ꝛ in c.j.de ꝯtro. inue.in.vsi. feu.refertẽt Soci.i.l.vinũ.i.pe.col. circa fi. ff.si cer.peta.

diano pro quodam milite socio alterius militis qui contra fidem datam recesserat: nã dãnum q iste socius passus fuerat poterat repetere a socio p pdicta et p tex. not. in. l. penul. in pn. ff. sol. mat. secus si ille socius non fuisset in culpa: tunc alter socius nihil poterat ab eo repetere p predictã legẽ exceptione: et qd ibi tradit Bar. ff. de fideius. ¶ Nota predictas conclusiones q quotidie eueniunt in practica: et per ista cum laude dei remanet expedit⁹ solenniter iste. §. item si in facto: hic facte fuere vacationes carnispriuij post quas assumpsit difficilem et subtilem. §. cato. die. xiiij. Februarij. M. ccccci.

1 ¶ Alternatiua debet cadere inter equalia vel parũ distãtia.
2 Facta regulariter sunt indiuidua.
3 Promissio ad hoc vt dicat penalis, an sit necesse quod dicatur nomine pene.
4 Ubi pena est adiecta facto indiuiduo: lz vno ex heredib⁹ pmissoris contrafaciente cõmittat pena contra oẽs: tñ nõ põt agi ad penam contra vnum nisi pro portione hereditatis.
5 In factis indiuiduis, illud qd fit ab vno ex pluribus heredibus promissoris fingitur factum ab omnibus.
6 Fictio nunq̃ inducitur per legem nisi vbi est equitas.
7 In factis indiuiduis nisi insolidum peccari non põt.
8 Uerbum potest negatiue positũ importat impossibilitatem.
9 Ubi pena est adiecta facto indiuiduo: vno ex heredibus contrafaciẽte pena cõmittit cõtra eũ tñ p sua parte, nõ contra coheredes.
10 In obligatione naturali indiuidua ptor põt inducere ex aliqua equitate q vnus conueniat insolidũ pro omnibus et soluat.
11 Stipulatio amplius nõ agi dicitur esse diuidua. Idem in stipulatione rem ratam haberi.
12 Stipulatio amplius nõ peti vel rem ratã haberi contra principalem pmissorẽ semper cõmittit ad totũ lz in parte contraueniat.
13 In his que diuidua sunt ex persona heredum mutatur cõditio obligationis.
14 Grauius reputatur a lege si principalis fallat fidem propriã q̃ si eius heredes fallant.
15 In materia penali et odiosa in maiori summa inest minor.
16 Qui promittit seruitutem itineris vel vie simpliciter: tenetur solum ad patientiam simpliciter.
17 An sit differentia inter stipulationem iter fieri et stipulationẽ p te non fieri quominus mihi ire agere liceat.
18 Quod obligatio rem restitui sit diuidua obligatione.
19 Plures heredes cõmodatarij vel depositarij tenẽtur quilibet pro parte hereditaria et non insolidum.
20 Obligatio rem restitui est indiuidua sola solutione.
21 Intellectus. l. iij. §. heres. ff. commodati.
22 Quando cum actione personali stricti iuris concurrit reiuendicatio: tunc vnus ex heredibus qui solus possidet tenetur insolidum per vnionem rei vendicationis.
23 Quando cũ actione personali stricti iuris cõpetente ad restituẽdum non concurrit rei vẽdicatio: tunc illa actione personali nõ potest agi insolidum contra vnũ ex heredibus habentẽ facultatẽ totius rei restituende, nisi pro parte pro qua est heres.
24 Spoliatus violenter re aliena quã possidebat põt agere reiuẽdicatione contra spoliatorẽ qui nõ põt opponere exceptionem dñij.
25 Sicut spoliator immediatus non potest referre questionem dominij: ita nec heres eius.
26 Officium iudicis quo quis compellitur ad cedendũ habet naturã actionis realis: et sic rei vendicationis.
27 Lex minus prouidet creditori in actionib⁹ stricti iuris q̃ actionibus bonefidei.
28 Quando pactum nudum appositum iuxta contractum cõtinet penam: q pena est odiosa nõ vestitur vt competat ad penam.
29 In obligatione rem restitui si vnus solus committat dolum ille solus tenetur si vero omnes heredes cõtraueniãt cõmittendo dolum vel culpam omnes tenentur insolidũ: tamen inter ipsos habent beneficium diuisionis.
30 In obligatione rem restitui secũdaria que contrahitur ratione doli vel culpe vel negligentie est omni respectu indiuidua talis obligatio non solum solutione sed etiam obligatione.
31 Dolus in vna re pro indiuiso nõ potest cõmitti in parte quin in totum cõmittatur.
32 Quãdo actum est q quilibet teneatur insolidum in tali casu isti censentur esse duo rei debendi.
33 Qñ sunt duo rei factũ vnius facit committere penã quo ad alterũ.
34 Quando ille qui promisit dare fundum et si nõ dederit promisit penam decesserit relictis pluribus, q vnus heredum potest soluere fundum promissum et transferre dominum pro parte coheredum vt euitet penam.
35 In obligatione dãdi que est in omni respectu diuidua si moriat promissor relictis pluribus heredib⁹ vno contrafaciente cõmittit pena in totũ: secus in facto diuiduo: vbi solus vnus ex heredib⁹ contraueniens incidit in penam nisi pro sua rata.
36 Si aliquis pmittat ratũ simpliciter sine aliqua pena siue sit dominus siue procurator et contrafaciat in parte tenetur ad interesse: pro parte q in plus sua non interest.
37 Stipulatio rati in principali promissore respectu interesse est diuidua sed respectu pene est indiuidua sed in eius heredibus indistincte est diuidua.
38 In preparatorijs iudiciorũ non cõmittitur pena in totum.
39 Stipulationes iudiciales interponuntur ex necessitate: q extorquentur ab inuitis.
40 Intellectus. c. suam. de penis.
41 Qñ principalis stipulatio est de facto diuiduo: puta amplius non agi: deinde subijcit stipulatio penalis facti indiuidui: puta iter fieri, si mortuo pmissore vnus heredum contrafaciat principali promissioni amplius non agendo agit pro parte sua: an stipulatio penalis cõmittatur tñ pro parte sua an vero insolidum.
42 Qñ obligationi dandi apponit pena consistẽs in quãtitate pecunie et sit diuisibilis vno contrafaciente pena cõmittitur cõtra oẽs.
43 Stipulatio de defendendo in vna actione est indiuidua.
44 In qualibet stipulatione pretoria siue dãdi siue faciẽdi siue cõsistat in facto diuiduo siue in indiuiduo siue possit explicari per vnum siue non: vno contraueniente ille solus incidit in penam.
45 In pretorijs stipulationibus indiuiduis vno heredũ cõtrauenienti pena cõmittitur contra eum: secus in cõuentionalibus.
46 In stipulationibus conuentionalibus indiuiduis stipulator põt agere contra vnũquẽq ex heredibus promissoris insolidum.
47 Licet iudex ex officio possit repellere inhabilẽ: tamen nõ cogit repellere nisi expresse opponatur a parte.
48 Exceptiones dilatorie non sunt proprie exceptiones: sed large et improprie, cum exceptio sit actionis exclusio.
49 Quãdo quis est obligatus ad agendũ nomine alieno et decedit relictis pluribus heredibus obligatio est inter eos indiuidua et sic oẽs tenentur per vnũ procuratorẽ agere alias vno omittẽte cõmittitur pena cõtra omnes pro hereditatis portione.
50 Ubi aliquis est obligatus ad agendũ contra tertium si moriatur relictis pluribus heredibus: ista obligatio est diuidua.
51 Quando plures heredes ad inuicem ad eorum incõmodum dissentiunt nunq̃ habet locum officium iudicis.
52 Seruitutes reales seu prediales constituuntur sz indigentiam predij dominantis.
53 Quedam sunt obligationes que incipiũt a defuncto: et postea directo trãseũt ad heredes: qdaz q directo a defuncto: sz incipiũt ab heredib⁹: tamen habuerunt originẽ a stipulatione defuncti.
54 Si faciens pacem cũ inimico promittat eũ non offendere nec heredes suos sub pena mille librarũ: si offendat vnũ ex heredibus potest offensus agere ad totam penam.
55 In stipulatiõe pacis volũtarie interposita inter inimicos si vn⁹ heredum contraueniat, cõmittitur pena contra oẽs pro portione hereditaria: simile quid. nu. 56.
57 Si statutum disponat quod qui occidit occidatur nisi habuerit pacem cum herede defuncti: an sufficiat habere pacẽ cum vno ex heredibus.
58 Statutum contra ius cõmune debet intelligi vt minus ledat q̃ sit possibile ius commune.
59 Jus faciendi pacem de occiso an sit hereditarium.
60 Jus vendicandi necem defuncti an pertineat ad oẽs heredes.

Cato. Iste. §. in tex. et in materia est valde difficilis et ideo exordit Pe. de bella. qd ppter tex. et materie difficultatez doctores nõ minus palpitarunt q̃ Hercules in lerneo conflictu. Continua diuide summa et pone casũ in terminis: vt per Bar. hic aduerte ergo q difficultas huius tex. consistit circa quatuor principaliter. ¶ Primo circa dictũ catonis. ¶ Secũdo et maior est difficultas circa illa verba veluti iter fieri vel nõ fieri. ¶ Tertio circa vsi. sed videamus. qui sz gl. et doc. est scrupulosus qd voluerit dicere iuriscõsultus. ¶ Quarto et vlti. habem⁹ videre quare prime due stipulationes iter fieri vel nõ fieri dicant indiuidue. ¶ Alie due ampli⁹ nõ agi et rẽ ratã haberi dicunt diuidue: istis quatuor declaratis spero cum gratia dei q tex. remanebit clare enucleat⁹ q̃uis sit difficilis. ¶ Circa primũ. s. circa dictũ catonis: Bart. et cõiter scribẽtes dicũt, q hic ponit dictũ catonis obscurũ. et durat vsq ad vsi. ab oibus. vbi declarat p Pau. isto mõ. Cato q dicit q pena aut cõmittit ab oibus p portione hereditaria: aut ab vno p sua portione poneret dictũ imperfectũ et obtrũcatũ et sine sensu: et ppterea mihi plus placet et semp placuit id qd etiã voluit Rapha. cu. hic. et sequit Bertra. et credo istud esse indubitãtes verũ. q cato totũ ponat vsq ad vsi. sed videamus. et isto modo cato. ponit dictũ trimẽbre. ¶ Secũdo vtrũq membrũ declarat p exempla. ¶ Tertio assignat rationẽ differẽtie. Scđa ibi: ab oibus. ¶ Tertia ibi: et differẽtie. et isto modo iurisconsultus in vsi. sed videamus. nõ reuocabit in dubiũ qd. s. pro cõstanti

stanti pósuerat: vt dicunt Barto. ⁊ scribentes: sed ibi in illo ver. mouet dubitationē circa dictum Catonis: ⁊ ad illam respōdet. ¶ Scḋo diligenter aduerte circa tex. dum dicit, veluti iter fieri vel nō fieri: quid voluit dicere tex. gl. ⁊ communiter docto. dicūt quod prima pars ɔtinet seruitutem itineris: secunda pars non continet seruitutem: sed stipulationē simplicis facti personalis, et in specie ita declarant istū tex. Pau. de cast. ⁊ Alex. hic. ⁊ ego credo ꝙ neutrum istoꝛum sit verū: et sic nec glo. nec tex. intelle-
1 xerunt. Moueoꝛ in primis: ⁊ ista est ratio mea: † quia alternatiua debet cadere inter equalia vel parum distātia. tex. babes val de no. in. l. j. ff. de rebus dub. quem ita not. Bal. in. l. conuenticulam. in. iij. col. ad fi. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. l. ⁊ si post tres. in. ix. col. ff. si quis cau. modo sic. si iste tex. intelligeret veluti iter fieri pro ser uitute: ⁊ postea per te nō fieri pro facto mere psonali: certe esset inequalitas, qꝛ seruit⁹ est ius. ff. de rerum diui. l. j. §. quedā. ff. de triti. §. j. insti. de rebus coꝛpo. ⁊ incoꝛ. Secundo seruit⁹ consistit in dando: lꝫ habeat aliquid facti: vt dicit Bart. hic continendo hunc. §. ad precedentia ⁊ vidimus in. l. ij. §. ⁊ harū. s. eo. Tertio seruitus potest cedi et transferri in aliū. Quarto seruitus transmittitur ad heredes. Quinto si seruus stipulatur seruitutem acquirit domino non aūt acquirit sibi: ⁊ tū ista omnia sunt discrepatiua in secundo casu quādo stipulatur factū. Si ergo iste tex. in scḋa parte intelligeret de stipulatione meri facti: factum non potest cedi: non est trāsitoꝛium ad heredes. Item nō acquiritur per seruum domino. §. sed cum factum. insti. de stip. ser. Isto modo intelligendo vt faciunt docto. aduersatiua nō caderet inter equalia: sed inter diuersa: vt. s. patet ex predictis: ideo nō teneo aliquo modo istum intellectum glo. docto. ⁊ propterea pro enucleando intellectū text. qꝛ credo ꝙ glo. ⁊ doct. non bene intellexerint tex. in vtroqꝫ videamus de per se. Primo quid velit dicere tex. veluti iter fieri. cōmuniter docto. presertim moder. intelligunt qḋ text. loquatur de seruitute itineris. Tu aduerte quādo aliquis simpliciter stipulatur iter vel iter ad fundū: clarū est ꝙ censetur stipulari seruitutem itineris. tex. sunt infiniti de hoc in l. si via. in. l. inter actum. in. l. itinere. ff. de serui. rusti. predio. text. in. l. si pupillus. §. qui actum. ff. de noua. in. l. stipulationes nō diuidūtur. in prin. j. eo. sed in isto tex. iste nō est stipulatus iter simpliciter: sed iter fieri, quod sonat in merum factum: ⁊ propterea Pau. de cast. Alex. ⁊ cōmuniter moder. qui perpendūt de hoc, dicūt ꝙ tex. loquitur de seruitute itineris ⁊ loci aptādi, ⁊ sic iter pbat seruitutem: idest fieri aptationeꝫ vie: qꝛ nisi via aptetur in suo tempoꝛe manu facta non potuisset habere seruitutem itineris. Ego soleo intelligere tex. prout iacet et sine cauillationib⁹, quia iurisconsulti fuerūt summi oꝛatores. Et ideo ego intelligo literā prout iacet: ⁊ sine subauditione, quod tex. nec in primo nec in secundo dicto loquatur de suitute sed de mero facto: et tunc alternatiue bene stabit: ⁊ consequēter quod in primo veluti iter fieri. tex. loquitur de mero facto: prout cantat litera ⁊ sic de faciēdo itinere: et consequenter de loco sternendo et aptando vt possit itinerari: prout etiam habes tex. declarantem in. l. si iter. ff. de ser. titu. generali. nam est aduertendū quod iste. §. tractat de meris factis quando quis stipulatur merum factum: seruitutes autem sunt iuris ⁊ consistunt principaliter in dando licet habeant aliquid facti: vt dicit Bart. hic: ⁊ pondera tu quod Barto. met. in prin, continuādo. §. istum sentit qḋ hic non tractetur de seruitutibus cum de eis sit tractatum. s. in. l. ij. §. j. ⁊. §. sequēti: sed hic tractetur de stipulationibus meri facti. Cōfirmo per doctrinā magistralem Bart. ab omnibus approbatā in. l. penul. ff. de ser. rusti. pred. etiaꝫ Bal. Ang. Pau. de ca. ⁊ ceteri sequūtur ⁊ Bar. in. l. penul. ff. de serui. lega. in quibus locis querit Bart. quomodo cognoscemus quādo quis stipulatur seruitutem ⁊ sic ius, an quando merum factum. Et dicit quod quando quis stipulatur per verba sonantia factuꝫ nunqꝫ dicitur stipulatus seruitutem: ita est in casu nostro stipulatur iter fieri: ⁊ sic stipulatur factum ⁊ sic facio istam cōclusionem, quod tex. noster nullatenus loquatur de stipulatione seruitutis: sed meri facti. Postea dū tex. dicit vel non fieri, credo ꝙ gl. ⁊ docto. cū reuerentia adhuc peius intelligant tex. quia intelligūt illa verba per te non fieri, quominus mibi ire agere liceat per fundum tuum ad fundum meum: ista pro certo est magna suppletio ad tex. fortius tex. j. in versi. ⁊ differentie dicit: vt in illa stipulatiōe per te nō fieri neqꝫ per heredem tuum quominus mibi ire agere liceat: pōdera quod ibi tex. in dictione vt, loquitur similitudinarie, ⁊ regula est ꝙ nulluꝫ simile est idem. l. quod neruo. ff. deposi. gl. in. c. capitulum sancte crucis. de rescri. nam similitudo magis denotat propinquitatē ꝙ idētitatem. Teneo ⁊ fortius, verbum vel nō fieri, est imperfectū qꝛ nō dicit quid, ⁊ habebimus quod illud inperfectū necessario debet suppleri ex prima oꝛatiōe: ergo debet intelligi vel nō fieri scilꝫ iter: prout declarat Bar. in. l. iiij. §. erit que hec differētia. ff. vi bo. raptoꝛ. Quarto ⁊ fortius nos habemus regulam, ꝙ

vna pars alternatiue declarat aliam precedentē vel consequentem dubiam. tex. est in. l. j. s. de reb. dub. quē text. ita pro singulari allegat Ludo. roma. in consi. cccxxi. quod incipit premissoꝛuꝫ doctoꝛum conclusionem: vnde sine subauditione intelligendo realiter tex. prout iacet, veluti iter fieri vel non fieri iter: ⁊ sic pmisit sub pena non facere iter per quod ad fundum meum posset itinerari vł ecōtra: ⁊ sic intelligo ꝙ fuit stipulatio meri facti: ⁊ sic alternatiua cadet inter equalia, ⁊ litera procedet sine subauditione aliqua. ¶ Tertio principaliter circa ꝟ si. sed videamus. iste ver. est qui magis turbat viscera scholariuꝫ. Omissis varijs que dicuntur circa intellectum istius versiculi que magis ɔfundunt intellectum ꝙ aperiāt, dico ꝙ verus sensus istius versicu. est iste. ⁊ istuꝫ teneo, ꝙ iuriscōsultus dubitet an idem sit hic. s. in stipulatione amplius nō agi ꝙ est in stipulatione per te nō fieri quominus mibi ire agere liceat, dubiū erat: qꝛ vtraqꝫ stipulatio est negatiue ɔcepta. Itē vtraqꝫ cōtinet factū negatiuū. s. non facere seu nō agere: ⁊ ideo Rapha. cu. j. dicit, qḋ gl. nō intellexerūt et vtraqꝫ implet̄ nō faciēdo: an vero sit idē ꝙ in stipulatione rē ratam haberi attēto ꝙ illa etiā implet̄ p patiētiā: sicut amplius non agi. ⁊ Pau. iuriscōsultus respondet non esse idem. s. in stipulatione amplius non agi: ⁊ in stipulatione per te non fieri: qꝛ prima est diuidua: scḋa indiuidua: ⁊ ꝑpterea ɔcludit, ꝙ bene est idē in stipulatione amplius nō agi ꝙ in stipulatione rem ratā haberi: ⁊ pbat sic. Primo iste due prime ambe sunt stipulationes diuidue. Item in stipulatione rem ratam haberi si vnus heredū promissoris cōtrafaciat ille solus tenetur: vt dicit litera: ita etiā est in stipulatione amplius non agi: nō sic est in stipulatione per te non fieri quominus ire agere liceat: qꝛ si vnus cōtrafacit oēs tenētur. ergo apparet qḋ iuriscōsultus dubitat de tribus stipulationibus. s. per te nō fieri, amplius non agi, et rem ratā habere: ⁊ sic dubitauit de ɔstipulatiōe ampli⁹ nō agi: ⁊ de stipulatione per te non fieri an sint idem: qꝛ vtraqꝫ concipitur negatiue. ¶ Successiue ergo ad euidentiam premittunt Bar. Ange. ⁊ cōmuniter moder. quod iste. §. tractat de quatuoꝛ stipulatiōibus quaruꝫ due prime sunt indiuidue. s. iter fieri vel nō fieri: alie due sunt diuidue. s. amplius nō agi ⁊ rem ratam haberi. Dic melius prout etiam dicit Are. hic: sed per aliam viam, ꝙ hic loquit̄ de quinqꝫ stipulationibus meri facti quarū tres sunt indiuidue veluti iter fieri: vel nō fieri: ⁊ per te nō fieri quomin⁹ mibi ire agere liceat. alie due. s. amplius nō agi et rē ratam haberi sunt diuidue. ¶ Anteꝙ vlterius ꝑcedam ꝑ habendis fundamētis: quero de ratiōe diuersitatis: quare tres prime sint indiuidue: ⁊ alie
2 due diuidue cur diuersum. ¶ † Sciēdum est, quod regulariter facta sunt indiuidua: ita dicit gl. hic in verb. diuisionē. que dicit ꝙ omnia facta sui natura sunt indiuidua: ⁊ allegat. l. ij. in prin. s. eo. voluit allegare in. §. ⁊ harum. debuit allegare. l. stipulatiōes non diuidūtur. in secundo responso. j. eo. vbi ponit pro cōstanti stipulationes factoꝛuꝫ esse indiuiduas. que ergo est ratio quare facta sui natura sunt indiuidua: ⁊ rationem assignant Dynus ⁊ Albe de rosa. hic: qꝛ executio particularis factoꝛum non inducit liberationem in aliquo: qꝛ non dicitur factuꝫ: nisi cū adiectione foꝛme: qꝛ foꝛma est illa que habet perfectionem suam: ⁊ ideo dicimus quod foꝛma cum sui cōsummatione, est illa que dat esse rei ⁊ que habet perfectionē. l. si is qui quadringenta. §. quedaꝫ. ff. ad legem falci. l. iulianus. §. sed ⁊ si quis. ff. ad exhiben. istā rationem etiam ponit Barto. in. l. stipulationes non diuiduntur. iij. q. j. eo. ista ratio non est generalis, qꝛ ꝑcederet vbi stipulatio contineret factum foꝛmatum: vt facere domumum vel insulaꝫ: sed quando esset factum non foꝛmatum vt ꝑmittit defendere: ꝑmittit ratam habere: ⁊ similia: ista ratio nō esset generalis: ꝑut dicit Bart. in. d. l. stipulationes non diuiduntur. in. iij. q. fatetur posito quod esset generalis nō tolleret difficultatem quam ego pono. Secundo quod non sit generalis. patet per istum tex. vbi sunt facta indiuidua. Et ideo aliā rationē diuersitatis assignat Jo. de imo. hic: in. j. col. ⁊ in. j. no. ⁊ ipe vadit ad fundamēta quare stipulatio non agi ⁊ rem ratam haberi sunt diuidue dicit rationem esse: qꝛ omnibus tribus respectib⁹ quibus dicitur quid indiuiduum: iste sunt diuidue. Primo qꝛ a prin. pars potest deduci in obligatione: qꝛ possum stipulari ꝙ nō ages ad dimidiā istius domus vel qḋ habebis ratum pro dimidia. Itē implemētum in parte affert tantā vtilitatē respectu partis quātū implementum totius respectu totius. Tertio ⁊ melius qꝛ in istis duabus nunqꝫ potest resultare incōueniēs. l. in executione. §. ꝑ parte. j. eo ꝙ solutio ɔtingat in diuersis reb⁹: ergo iste due omni respectu dicunt̄ diuidue regulariter: ergo omnia facta sunt indiuidua omnibus istis tribus modis vel duobus vel saltē vno eoꝝ: nā seruitutes dicuntur indiuidue oibus istis modis. Alia sunt indiuidua duob⁹ respectibus vt est facere domū vel insulā: qꝛ faciēdo domū ꝑ parte nō affert tantā vtilitatē in parte sicut in toto: ⁊ ista in effectu fuerūt dicta Bar. in. l. stipulatiōes nō diuid.

in.iij.q.j.e§ sed parcat mihi Jmo.quia dum voluit declarare rationez diuersitatis magis obscurauit et intricauit:ergo si queratur a me que sit ratio diuersitatis non mittam ad vos. Bart.in d.l.stipulationes non diuiduntur.in.iij.q.sed dico quare iste dicatur indiuidue et ille diuidue:nullum doctorē habes qui melius declaret q̄ iuriscōsultus hic in textu nostro:dico ergo quod ille iter fieri vel nō fieri sunt indiuidue siue intelligas prout doctores volūt siue pro mero facto:quare ergo iste sunt indiuidue, tex. dicit quod ratio est nec potuisset melius dicere,qz in istis stipulationibus si vnus ex heredibus impediat tantū nocet acsi oēs impedirent:exemplum pone:promisisti iter vel nō impedire, si vnus heredum tātum impediat tantum est acsi omnes impedirent:et ideo dicit tex.differentie hanc esse rationē:qz omnes primo casu cōmisisse videntur qz non potest nisi insolidum prestari. Jstud idem dicit text.in.l.ij.§.itē si in facto.s.eo.et.l.in executionem.§.ij.j.eo§ sed in stipulatione amplius nō agi vel rem ratam haberi mortuo promissore relictis quatuor heredibus si vnus agat pro quarta parte non nocet nisi in parte quarta:et sic si cōsideras tex.dat regulam q illa dicūtur indiuidua quādo si offenditur stipulator ita damnificatur ab vno sicut ab omnibus:sed quando stipulatio est talis q si vnus cōtraueniat nō facit mihi dānum nisi pro parte,erit diuiduum:ita intelligo et declaro tibi tex.et est ita verus intellectus:sicut deus est deus. ¶ Ultimo habes premittere q iuriscōsultus in hoc.§.tractat de pena conuentionali qualiter cōmittatur cōtra heredes promissoris qualiter aūt cōmittatur interesse vidimus tex.in.l.ij.§.itē si in facto. s.eo§ quantū autē ad factum indiuiduū quomodo heredes promissoris teneant vidimus tex.in.l.ij.§.ex his.s.e.et posuit Bar. in tribus primis oppositionibus. ¶ Ultimo vt nihil omittatur ista.l.est Pauli:vt patet ex intitulatiōe et tamen in versi. sed videamus dicitur in litera.et Pau.respondet non idem esse videt ergo satis mirabile qd ista.l.sit Pau.et ipse refert Pau.in tertia persona. Ange. politianus in libro epistolarum suorum in vltima epistola.xj.libri.ex pandectis excerpsit istum tex.et dicit q in libris pandectarum non sunt ista verba.et Pau. respōdet et lz gl. in ver.sed videamus.cum dicat q ista verba sunt negatiue cōcepta:et certe non esset standum glossatori sed textui:tamen nō debet esse mirabile quod ista.l.sit Pau.tamē se referat in tertia persona:nam multos similes tex.habemus:similis est tex.in.l.liber homo.§.j.ff.de stipu.ser.istis sic ad euidentiam premissis casus

3 est talis etc. ¶ † Pōdera:in primis text.ibi:pena certe pecunie promissa:hic videri tex.q ad hoc vt promissio dicatur penalis est necesse q dicatur nomine pene, alias si promitteretur simpliciter quātitas si in casu principali cōuentio nō obseruaretur:tunc nō diceretur pena sed taxatio interesse:ita videtur probare text. hic: et in.§.non solū.insti.de verb. obli. ¶ Contrarium tamen determinat Are.hic:q primo in dubio si promitto quantitatē simpliciter casu quo nō obseruet principale promissum,ista quantitas simpliciter promissa dicitur pena:mouetur per glo.in.l.ij.§.fi.et ibi Bart. ff.de eo per quem fac.erit.et tex.in.l.fi.ff.de pto.stipu.vbi in text. nihil dicitur de pena:sed dicit q in omnib' stipulationibus bonum est promittere certam quantitatem:prout intelligit illū text. Bar.allegando eum in.l.ij.§.item si in facto.s.eo. Adde tu vltra Are.tex.in.l.in executione.§.q si stipulatus.iuncta glo.in verb. dari.que expresse dicit.j.eo.et text.in.l.j.§.item si ita.et ibi gloss.in ver.transfusum.ff.ad leg.fal.et glo.in.l.fin.ff.de preto.stipu. et ita tenet.d.Alex.nō hic sed in.l.ita stipulatus.in pe.col.j.e.vbi ponit istā regulam q siue dicat nomine pene siue simpliciter:semp illa quātitas promissa si principale non obseruetur censetur apposita loco pene. ¶ Adde etiā q in cōtrarium tenet Jo.an.in.c.bonafides.de deposi.vbi dat regulam q imo talis quātitas in dubio presumitur loco interesse:et nisi tm̄ intersit peti non possit:et eam refert sequitur Ro.in.l.stipulatio ista.§.alteri.j.eo.vbi dicit doctrinā Jo.an.non reperiri alibi in iure,reperio quod idē Are.plenius q̄ hic:in.l.cōtinuus.§.cum quis.in.ij.col.ad fi.et in sequenti et in principio sequētis:plenius examinat istā regulam q̄ hic:et ibidem sequitur istud idem qd hic q in dubio censet pena:et facit mentionē de Jo.an.et pro eo allegat quedam:et postea eum reprehendit:vide hic per eum. ¶ Secundo pondera tex.

4 diligenter ibi:in portione hereditaria:† q vbi pena est adiecta facto indiuiduo: lz vno ex heredibus promissoris contrafaciēte cōmittatur pena contra omnes,tm̄ non potest agi ad penam cōtra vnum nisi pro portione hereditaria:ita habes text.hic p quē declarant multe leges que alias ducerent nos in errorē:ita declaratur tex.in.l.ij.§.item si in facto.s.e.et tex.in.l.heredes.§.in illa. ff.famil.hercis.sm Jmo.Pau.de ca.et Alex.hic:et in.d.§.item si in facto. Ratio diuersitatis est qz lz ipm factū sit indiuiduū: tm̄ pena q̄ cōsistit in quantitate est diuidua pro portionibus hereditarijs:et ideo tex.dicit pena certe pecunie accipiendo pecuniam pprie et stricte.vt declarat Bar.i.l.talis scriptura.ff.d leg.j.vt vi

¶ Secūdo pōdera. presupponit ergo qd de iure ciuili possit agi ad penā qd qualiter procedat et qd in curia mercatorum. vide hic per Are. in cons. suo. cc-xix. iātiqs. et qñ de iure ciuili vel canonico pmittat exactio pene. vide late per Feli.in c.j.i.xij.col. a cū aliquib' se.de cōsti.

distis in.l.ij.ff.si certuz peta. hinc est q secus esset quando in pena deduceretur quid indiuiduum:vt promittis facere domū:et si nō feceris promittis nomine pene seruitutē:et ita ponit Bart. j.in.j.q.sm Pet.tamen Bar.non firmat sed relinquit cogitan-

5 dum dicam ibi in loco suo sequendo ordinem Bar. ¶ † Tertio principaliter pondera tex.ibi:q in partes diuidi non potest ab omnibus quodāmodo factum videtur:q in factis indiuiduis illud qd fit ab vno ex pluribus heredibus promissoris fingitur factum ab omnibus hereditarijs:istud idez replicat tex.j.prime: dum dicit q in priore casu oēs cōmisisse videnť qz nisi insolidum peccare nō pōt:et sic pōdera videri hic tex.mirabilē cōtra omnē equitatē mundi et oēs regulas iuris:et sic pondera hic esse tex.q hic inducitur fictio cōtra equitatē: et leges dicūt q lex nunq̄ inducit fictionē nisi subsistente equitate:et tm̄ hic inducit fictio contra equitatez. Jtem in materia penali et odiosa:et sic vbi deberet fieri stricta interpretatio per.l.cū quidā.ff.de libe. et posthu.et in regu.odia.de regu.iur.in.vj.nam q vno heredū cōtrafaciēte alij qui nihil penitus fecerunt nihil delinquerunt incidant in penā: istud p certo videt cōtra omnē equitatē,qz pena debet suos auctores tenere.l.sancimus.C.d pe.et.c.ij.in fi.de his que fi.a maio. par.capi.c.si cōpromissarius.§.porro.de elec.in.vj. Et alibi dicit tex.no.iniquū esse eū qui nō fecit teneri,in.l.supra iter.§. apud fe-

6 rocem.ff.de aqua plu.arcen.†. Jtem fictio nunq̄ inducitur p legem nisi vbi est equitas.tex.in.l.deniq3.et in.l.nec vtilē.ff.ex qb. cau.maio.hic aūt videtur subesse euidens iniquitas vt dixi. Et congruentius legislatori fuisset statuere cōtra facientē qui solus deliquit penam cōmitti insolidum quādo factum est indiuiduū: et isto modo fuisset satisfactū stipulatori:et tamē secus disponunt isti tex. ¶ Respōdeo,dicas q decisio huius tex.procedit ex necessi-

7 tate triplici ratione.† Primo,qz in factis indiuiduis nisi insoli-

8 dum peccari non potest:vt dicit tex.† pondera verbum nō pōt qd importat impossibilitatē:vt dicit glo.in.c.j.de regu.iur.in.vj. Secūdo,si vnus ex heredibus promissoris cōtra facit,tm̄ nocet stipulatori sicut si oēs.tex.est in.l.idem iuris.ad fi.s.eo.et tex.in.l.in executione.§.ij.j.eo. ¶ Tertio qñ obligatio procedit a promissore defuncti singuli heredes representant defunctū pro portionib' hereditarijs in alijs reputantur extranei.glo.in.l.ij.§.fi.de pto. stip.Bar.in.l.ij.§.itē si in facto.s.e.ideo fuit necesse q oēs heredes pro portionibus hereditarijs tenerentur:verum qz nō fuisset equum q ex facto vnius alij punirent in effectu:ideo statuit lex q non contrafacientes iudicio famil.her.repetāt a contrafacientibus:ita tex.in.d.l.ij.§.itē si in facto.et in.l.heredes.§.an ea. et.§.si vnus.et in.l.inter coheredes.§.qd ex facto.ff.famil.her. Stat ergo ex isto tex.q in factis indiuiduis vno ex heredib' cōtrafaciente omnes videnť cōtrafecisse qz non potest nisi insolidū peccari:vt dicit tex. Sed aduerte,vt nihil omittať,ad aliud propter quod iste tex.adhuc redditur admirabilior,qz vbi tractať de pena et sic in odio,in factis indiuiduis,si vnus cōtrauenit oēs dicūtur contrauenisse:et incidūt in penam,et tamen vbi tractatur de fauore:imo vbi tractatur de libertate si vn' facit in totū et ita in factis indiuiduis:alij non dicūtur adimplevisse.tex. habes multum solennem:et no.in.l.si ita fuerit seruus.in prin.ff.de manu.testa.quod in materia fauorabili factum vnius non censetur factū alterius.de illo tex.semper ego dubitaui: et Bart.j.eum allegat et ibi circa eū insistemus:est bene verum q ibi tex. loquiť in heredibus et nō in persona promissoris:et hoc modo euades illum tex.

9 ¶ † Quarto principaliter not.in ver.at si de eo.qd vbi pena est adiecta facto diuiduo:tunc vno ex heredibus cōtrafaciente pena cōmittitur contra eum tm̄ pro sua parte non contra coheredes:et dicit Raph.cu.hic:q iste tex.est in hoc adeo singularis q non meminit alibi ita bene reperiri,et ita etiā dicit Alex.hic:sed ego allego alium tex.et notabiliorez isto in.l.inter coheredes. §. si quis stipulatus.ff.famil.hercis. Limita istuz tex. no.nō procedere quādo pena esset adiecta facto diuiduo q cohereret persone qz nō posset ita bene impleri p alterū,tunc vno herede cōtrafaciente pena cōmittitur cōtra oēs.exemplū:in promissione de parendo sententie arbitri,parere est factū diuiduū sed speciale ne lites multiplicent et metu pareať sniē.l.v.§.fi.ad fi.et ibi glo.in v. cōmittetur.j.eo.ratio qz tunc militat ratio hic assignata in glo. in vb.cōmittere.ita limitat Bar.hic:in.ij.q.vbi dicetur.et Alexā.

10 in.d.l.v.§.fi.in.j.no.et idē Alex.hic:in.v.col.† Secūdo diligēter aduerte q in obligatione naturaliter indiuidua ptor pōt inducere ex aliqua equitate q vnus conueniatur insolidū pro omnibus et soluat tex.habes not.in.l.iustissime.la.j.§.j.ff.de edil. edi. quē tex.ad hoc no.Bal.qui nihil ignorauit in.l.si prediū.in vlt.

11 col.C.de edil.ac.Are.in.l.v.§.fin.in.ij.col.ad fi.j.eo. ¶ † Quinto principaliter no.ex eo.versi.at si de eo.q stipulatio amplius nō agi dicitur esse diuidua:idem in stipulatione rem ratam haberi. rationē assignaui.s.in euidentialibus. Limitat procedere quādo res cuius contēplatione interponiť continet quātitatem vel aliud factū

alia .l factum diuiduū.secus si contineret indiuiduū.tūc vtraq cenetur indiuidua.ita limitat Bar.j.in.v.q.reseruo ibi dicēdū.
12 ¶ †Sexto not.ex versi.fi.Quis.qd stipulatio amplius nō peti vel rem ra.habe.cōtra principalem promissorem semp committitur ad totū lz in parte venerat lz secus sit in eius heredibus, ratio diuersitatis est.qz obligatio est vnica z indiuisa in psona principalis sed eo mortuo diuidit obligatio inter heredes pro portionibus hereditariis. ¶ Et ex hoc no.correlarie duo alia ex
13 hoc tex.† Primū q in his que diuidua sunt ex psona heredū mutat ɔditio obligatiōis ,put dicit gl. i.l.legatari⁹.de le.j. quā refert z sequit Bar.i.l.ij.§.ex his.s.e.formaliter rūdet tex. not.
14 in.l.ij.§.incertā. in versi.Quis.ff.de preto.stip.†Scdo correlarie.no.ex eo.tex.pulchram regulam.q grauius reputatur a.l.si principalis fallat fidē propriā quā si eius heredes fallant. Pondera qz ista regula facit ad questionē que frequētissime ɔtingit in practica:nunqd pena.l.si quis maior.C.de trāsa.an heredes transigentis si veniāt cōtra transactionē iuratam incidant nullam penam:de ista materia nō dico hic:qz posui in illa.l. si quis
15 maior.vbi allego duo cōsilia:vide ibi. ¶ †Nono z vltimo ex eodem ver.fi.Quis.no.q in materia penali z odiosa in maiori summa inest minor:nam principalis promissor cū ,pmittit sub pena nō agere ad centū petendo partē z sic quinquaginta incidit in totam penā:q videt prima frōte contra tex in.c.cui de nō sacerdotali.§.fi.de pben.in.vj.dixi.in.§.si stipulāti.in.l.j.s.eo.nō repeto hic. ¶ Expeditis textualib⁹ anteq veniā ad Bart.expedio glo.z capio gl.in verbo nō fieri z diuidit in quatuor partes. In prima ponit primū intellectū ad tex. In scda ɔtra illum intellectum opponit z soluit. In tertia ponit aliū intellectū. In quarta z vltima format qōnem. scda ibi:ss hoc exemplū. tertia ibi vt dic non fieri. quarta z vltima est ibi:sed que cēt differētia. ¶ In
a ea.ᵃgl.ad fi.istā gl.in vltima sui parte inuenio dupliciter intel-
16 lectā a scribētibus. Primo sm Pau.de ca.z.d.Alex.† q g promittit seruitutē itineris vel vie simpliciter,tenet solū ad patientiam simpliciter.l.quoties.j.in fi.ff.de serui.titulo generali.z nō tenetur ad aliud factum:secus si qs ,pmittat iter fieri,tunc promittit non solū seruitutē:sed ipsum factū.s.sternere locum,z dicit Pau.qd istud vult glo.dum dicit q cōtinet vt fiat z prestet. mibi vr q isti nullatenus sint intellectus istius glo.qz non facit differentiā inter promissionē seruitutis ex vna parte z inter ,pmissionē iter fieri.s.de sternendo iter per quod possit iri ex alia, imo querit differentiā inter promissionē iter fieri z promissionē per te nō fieri quominus mibi ire agere liceat,ergo nullatenus pōt habere sensum quē isti doc.dicūt.z ppterea reperio q Raph.cu.intelligit alio modo istā gl.z reputat singularē,q aliud est ,pmittere seruitutē itineris,aliud est ,pmittere per eū nō fieri quominus ire agere liceat:nā isto scdo casu vult gl.q pmissor vltra pstationē teneat etiā prestare patientiā,z sic no.qd hic est glo.qui promittit simpliciter:non tenet ad patiētiā z si esset ista gl.vera,esset multū singularis ,p limitatione.l.quoties.§.fi.la.j.
17 ff.de serui.Benedictus deus. Lectio.ij. ¶ †Ego credo q mēs istius gl.sit ista,facere differētiam inter stipulationē iter fieri et stipulationē per te nō fieri quominus mibi ire agere liceat:nā sm gl.in prima stipulatiōe iter fieri:promissor tenet ad duo:vt fiat z vt prestetur:z sic tenet facere iter:z illud prestare. In scda vero stipulatione vltra ista duo tenet ad istud tertiū plus: quia tenet etiam ad nō impediendum stipulatorē:z sic ad prestandū patientiā:ergo vult gl.qd teneatur ad prestandū patientiā isto scdo casu:ergo in primo vult qd nō teneatur ad patientiam:z si illud esset verū esset magna extēsio ad.l.iij.§.dare.z ad.l.quoties la.j.§.j.ff.de serui.ti.generali:z est cōtra ea q volunt Bar.et alij in.l.ij.§.z barum.s.eo. ¶ Capio glo.in verbo penā.quam diuido in tres partes. In prima opponit cōtra tex.z soluit vno modo. In secunda assignat rōnē diuersitatis. In tertia soluit alio modo et se remittit.scda ibi:ratio est. tertia z vltima ibi: vel hic ibi:et cōmittitur. ¶ Capio gl.in verbo sed videamus.quā diuide in tres partes,put ponit tres intellectus ad tex.duos si habemus literā negatiuā. tertiū si habeamus literā affirmatiuā. scda ibi:vel dic ecōtra. tertia ibi:z hoc si habes. Pau.rūdet nō esse idē. ¶ In ca.gl.ad fi.aduerte quia sm vtrūq intellectū gl. primū z scdm quē Bar.z scribētes sequunt:iuriscōsultus refricat in dubiū qd.s.posuit ,p cōstanti.z Bar.ingenue fatetur:sed non est fatēdum per regulā.l.nō ad ea.ff.de cōdi.z demon.qz nō est verisimile qd quis velit se incōtinenti corrigere,tū istud nō esset incōueniēs si istud faceret iuriscōsultus vt magis veritas excandesceret. Tamē sm Cuma.hic,isti intellectus glo.et doc. confunduntur alio medio,quia dubitare an stipulatio iter fieri vel nō fieri vel ecōtra sit magis similis stipulationi rem ra.habe.est facere comparationē ad dissimile,sicut esset facere cōparationē ad titiū nigrū z titium albū:ita dubitare stipulatio iter fieri z rē ra.habe.an compararentur esset abusiua comparatio,qz vna est diuidua alia indiuidua zc.ergo cōparatio non vr bona. Et ideo ipse intelligit tex.nono modo vt illud aduerbiū,hic,nō dz referri ad precedētia sed debet intelligi in stipulatione q sequitur zc.Ego intelligo istum versiculum plane ,put declaraui in euidentialibus qd iuriscōsultus faciat cōparationem de stipulatione affirmatiua ad aliam negatiuā:et cōsequenter an idē sit de stipulatione amplius nō fieri et stipulatione per te nō fieri.et Pau.de ca.respōdet nō esse idē.iste intellectus est planus ad quē tendit tertius intellectus glo. ¶ Capio glo.fi.in verbo nō potest.quā diuide in duas partes. In prima fortiter opponit cōtra tex.z de sol.se remittit. In secunda allegat tres cōcordantes ad tex.secunda est ibi.itē facit.istā glo.Bar.examinat in ix.oppositione reseruo ibi dicendū iuxta ordinē Bar. ¶ Circa primam oppo.Bar.adde rationē diuersitatis esse,qz qn factum est omnino indiuiduum impossibile est q obligatio diuidat inter heredes.l.ij.§.j.z.§.ex his.s.eo.sed quādo querit de pena q consistit in quātitate illa pena bene est diuisibilis inter heredes merito heredes tenentur ,p portionibus hereditariis: nam ex diuersitate rerū sequit diuersitas rationum.l.cum in fundo.§. si fundus.ff.de iure dot.sm Bar.in.l.j.§.hec actio.ff.si quis test. liber esse ius.fu.hinc est, qd si in pena cōtineretur qd indiuiduū nō procederet iste tex.vt declarat Bar.sub dubio forte.j.in.j.q.
18 vbi dicet. ¶ †In scda oppo.ᵇBar.Bart.in sua magistrali do- b
ctrina vult in effectu cōcludere, quod obligatio rem restitui sit diuidua obligatiōe:z ex hoc sequitur quod si sunt plures depositarij vel cōmodatarij quilibet obligatur pro parte sua tantū, quia obligatio rem restitui est diuidua obligatiōe.l.j.§.si apud duos iuncta glo.ff.deposi.hinc est, quod si ille qui tenebatur ad restitutionē:puta cōmodatarius vel depositarius si decesserit relictis pluribus heredibus:quia obligatio rē restitui est diuidua obligatione:isti heredes erūt obligati ,p portionibus hereditariis.iste est tex.in.l.iij.§.heres.ff.cōmodati.tamē ista obligatio rem restitui licet sit diuidua obligatione tamē est indiuidua solu.quia solutio nō potest fieri pro parte quia si vnus heredum vellet soluere pro parte non posset.imo plus si condēnaretur pro parte nō posset soluere pro parte,quia in obligatiōe rem restitui nō potest fieri solu.nisi insolidum.l.si duo.§.q si lācē.z ibi Bar.ff.deposi.z si tu prouecte diceres,iste differentie videntur esse verbales z ventose dicere obligatio rem restitui est diuidua obligatiōe:sed indiuidua sol.istud est de quo dubitauit glo.in.l.ij.§.z barum.s.eodē. Aduerte quia istud idem per omnia dicimus in obligatione generis vel alternatiua vt mortuo promissore relictis plurib⁹ heredibus obligatio illa diuiditur inter heredes ,p portionibus hereditariis,adeo quod creditor non potest petere nisi pro portione sua.l.in executione.§.p parte.z tamē solutio est indiuidua.vt est tex.in.d.l.in executione.et in.l.ij.§.ex his.s.eo.z sic bene stat quod vnum sit diuiduum obligatione sed nō sol. posses dicere z esset bene dictum,q in obligatio.generis vel alternatiua hī obligatio est diuidua:sed nō sol.quia si solutio esset diuidua posset resultare incōueniens de quo in.l.in executione.§.pro parte:sed istud non posset contingere in casu nostro.s.in obligatione rem restitui quia nūq pōt habere locū incōueniens.§.pro parte.quia donec res extat cōpellitur promissor ad rem restituendam nec post morā succedit obligatio ad interesse.l.in re furtiua.ff.de cōdi.fur.l.qui restituere.ff.de rei vēdi.ergo cessat ratio que ponit in.§.z barū.et in.§. ex his.s.eo.imo fortius videretur q obligatio rem restitui deberet dici diuidua sol.istā difficultatē non tangit Bart.hic.sed in.l.stipulationes nō diuiduntur.in.viij.opp.vbi est locus suus z nō hic. Item aduerte dum Bar.hic et in oppo.seq.semper allegat.l.j.§.si apud duos.cū ibi no.ff.deposi.pro certo ille tex.dicit de directo cōtrarium qz dicit quemlibet teneri z sic insolidū z Bar.ibi qn summat illū tex.ppie summat de directo ɔtrariū eius q dicit hic,z cōfirmatur quia tex.ibi equiparat plures depositarios z plures tutores:est verū qd Bar.allegat gl.ibi que intelligit illū text.qd ibi illi plures ideo tenebant insolidū quia erat expresse actū:ergo si nō esset actū quilibet teneret ,p parte: sed expositio illius glo.est manifesta violentia z diuinatio:et sic est sibi cōtrarius in his que tenet hic:si velles defendere cōclusionē Bar.hic cū qua oēs:tūc potes pro cōclusione Bar.addu-
19 cere pulchrū z no.fundamētū† qz qua rōne plures heredes cōmodatarij vel depositarij tenent quilibet ,p parte hereditaria z nō insolidū.tex.est in.l.iij.§.heres.ff.cōmo.q est in euitabilis, eadē rōne plures depositarij vel cōmodatarij principales quilibet debet teneri ,p parte tm,qz est bona argumentatio de pluribus heredib⁹ ad plures principales ,put arguit et equiparat glo.in.l.j.§.si apud duos.ff.deposi.pro ista equiparatione et argumentatione facit text.in.d.l.si duo.§.qd si lancem.in ver.ac si ipsi seruādā suscepissent.ff.deposi.vbi tex.equparat obligationē

a ¶ In eadē. De ista materia dictū fuit p eūdē autorē. s.e. l.l.ij.§.z barū.col.vij. z sequē.et ibi aliqua sunt addita.

b ¶ In scda opp.zc. Ad istam materiā vid etiā eūdē autorē post alios in.l.ij.§. z barū.col. v.et.vij.s.e.

pluriũ beredũ obligationi pluriũ principaliũ,sed tñ per hoc nõ
rñdemus ad.§.si apud duos.sed ad illũ tex.põt rñderi ꝙ qlibet
põt cõueniri:dic p parte sua ꝛ tex.ibi non dicit qd cõueniat in
20 solidum sed simpliciter dicit cõuenire.Lectio quarta.¶ † In
tertia oppo.ex dictis Bart.habes sex cõclusiones principales
circa obligationẽ rẽ restitui q̃ est indiuidua solũ solutiõe.¶ Pri-
ma cõclusio est,ꝙ actio bone fidei cõpetit insolidũ cõtra vnũ ex
beredibus q hz facultatẽ rei restituẽde,ita loquit.l.iij.§.beres.
ff.cõmo.¶ Scda cõclusio,ꝙ si cũ actiõe psonali stricti iuris cõ-
petat rei vendi.tũc etiã tenet solus beres q possidet insolidũ.l.
si plures.ff.de vi ꝛ vi ar.quẽ sic itelligit Bar.¶ Tertia ɔclusio,
ꝙ qñ cũ actione psonali stricti iuris,vt est actio ex testõ,nõ con-
currit rei vẽdi.qd est qñ non legatur res testatoris vel alterius,
tũc illa actio nõ datur cõtra vnum ex beredibus qui solus pos-
sidet illã rem sed pro portione sua bereditaria.l.si tibi bomo.§.si
fundus.de le.j.¶ Quarta cõclusio qd spoliatus re aliena põt age-
re cõtra spoliatorem rei vẽdi.quãuis nõ sit dñs:quia res aliena
fuit sibi per violentiã ablata: qr spoliator non põt referre q̃stio
nem dñij per tex.singularẽ in.l.si qs emptiõis.§.sz bec sup illis.
C.de pscrip.xxx.anno.¶ Quinto vult Bar.magnã ampliatio-
nem ad.§.sed bec super illis.vt pcedat:non solũ qñ immediate
agitur cõtra ipsum spoliatorẽ:sed qñ contra eius beredes put
loquit.l.si plures.tũc ipsi beredes spoliatoris nõ possunt etiam
referre qõnẽ dñij,sicut nec ipse spoliator.¶ Sexta est cõclusio,
ꝙ officiũ iudicis quo qs cõpellitur ad edendũ babet naturã rei
vendicatiõis:ꝛ propterea datur cõtra illũ beredẽ solũ qui possi
det.l.si quis ex argẽtarijs.§.j.ff.de eden.istis sex cõclusionibus
per ordinẽ expeditis erit expedita doctrina Bar.¶ Circa pri-
mam ɔclusionẽ:ꝛ sic circa intellectũ.l.iij.§.beres.ff.cõmo.Besu.
ꝛ alij dicũt qd Bar.errat quia in.§.beres.nõ cõpetit actio inso-
lidum sed qd condẽnatio cõpetit officio iudicis:et sic de rigore
iuris ille beres nõ tenet actione psonali nisi pro portione p qua
est beres,tñ quia hz facultatẽ rei restituende cõdẽnatio fit inso-
lidũ officio iudicis,ꝛ cõfirmatur:qr p hoc qd actio sit bonefidei
p hoc nõ auget actio nec obligatio:sed bñ officiũ iudicis exube
rantius cõpetit.l.qr tantũdẽ.ff.de neg.gest.Bart.met.j.postq̃
recitauit sol.Pe.ꝛ Dy.dicit quod vtraq solutio Pe.ꝛ Dy.est
21 bona ꝛ in.d.l.iij.§.beres.¶ † Circa ergo intellectum.§.beres.
Rapba.cu.ꝛ Aret.bic reprebẽdunt Bar.qr dicũt,qd.§.beres.
nõ loquitur de obligatione primitiua ad rem restituendam:sed
de obligatione secũdaria que cõmittitur ratione doli:qr beres
qui babet facultatẽ restituendi rẽ ꝛ nõ restituit est in dolo.l.do-
lus.ff.mand.ꝛ ex suo dolo cõdemnatur insolidũ:et ita in termi-
nis illũ tex.dicit no.Bal.in.l.pro bereditarijs.C.de bere.actio.
Et vltra eos põdera text.in.d.§.beres qui dicit nisi forte beres
babebat facultatẽ rei restituẽde nec faciat,boc est nec restituat
ꝛ sic fit in dolo.ergo ibi beres cõdemnatur insolidũ non primi-
tiua obligatione:sed secundaria que causatur ex dolo, qr nõ re-
stituebat.¶ Tu aũt dic Bar.bene dicere ꝛ bene allegare illũ tex.ꝛ
quod ille text.loquat de obligatione primitiua,pbatur, quia in
principio loquit de primitiua, postea in scda parte excipit nisi
faciat,ꝛ exceptio est de regula,vt declarat Bar.in.l.si eũ.§.q in-
iuriarum.ff.si qs cau.nec est verũ qd per hoc qd beres qui ba-
bet facultatẽ rem restituendi ꝛ non restituit per hoc solũ indu-
catur obligatio secũdaria, quia illa obligatio secũdaria ratio-
ne doli vel culpe dicit cõmitti hoc est qñ quis interuertit rem.l.
si duo.in ver.qd si lancẽ.ff.deposi.vel qñ facit rẽ deteriorẽ vel rẽ
abesse ꝙ nõ restituatur.l.si vt certo.§.si.cũ duabus sequẽtib9.ff.
cõmo.ƀm Bar.j.in.vj.q.vbi videbimus de hoc:ꝛ sic teneo ꝙ in-
22 tellectus Bar.ad illũ tex.ꝛ sic cõclusio Bar.sit vera.¶ † Capio
secundam cõclusionem Bar.quãdo cum actione psonali stricti
iuris cõcurrit rei vẽdicatio tũc vnus ex beredib9 qui solus pos-
sidet tenet insolidum per vnionẽ rei vendicationis per.l.si plu-
res.ff.de vi ꝛ vi ar.idẽ qd Bar.tenet Ang.bic in.v.col.qui dicit
ex cõclusione Bart.sequi duo mirabilia ꝛ singularia.¶ Primum
ꝙ actio personalis nõ diuiditur inter beredes p portione bere
ditaria ex quo solum competit cõtra possessorem.¶ Secundo qd
actio personalis competit contra non obligatũ:patet qr beres
pro illa parte p qua est beres representat defunctũ p alijs vero
reputatur extraneus.glos.in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.ꝛ tamẽ te-
netur insolidum.¶ Intellige cõclusionem Bart.procedere quãdo
a principio rei vendicatio babuit vnionem cum actione perso-
nali et sic quãdo ambe babent ortum simultaneũ secus quando
actio psonalis babuisset ortũ separatũ a rei vendicatione,vt est
que orit a litis contestatione:tũc non datur contra possessorem
tex.est in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.ꝛ ibi Bar.in.ii.col.declarat,ꝛ
istud est qd voluit Bar.bic dũ dicit,vt dicit in.l.ij.§.si.ff.de pre-
to.stipu.¶ breuiter iste intellectus Bar.ad.l.si plures.non potest
procedere ƀm Rapb.cu.ꝛ Alex.bic,quia tpe illius.l.ꝛ sic tempo
re fforũ nondum erat facta prouisio singularis.l.si quis emptio-
nis.§.sed bec super illis.ꝛ sic illo iure fforũ non concurrebat rei
vendicatio:vltra eos ego fortius reprebendo Bart.qr si illo iu-
re fforum cum illo interdicto vnde vi.fuisset iuncta rei vẽdi.vt
dicit Bar.certe competijsset cõtra singularem successorẽ prout
facit rei vendica.sed istud est falsum per.l.cũ a te.ff.de vi ꝛ vi ar.
ergo nõ est verum ꝙ ibi esset iuncta rei vendicatio ergo cõclu-
sio Bar.est falsa,dic ergo qd.d.l.si plures procedit non propter
vnionẽ rei vendicationis vt dicit Bart.bic,sed quia ista est na-
tura interdicti vñ vi:qd beres expulsoris tenet eatenus quate-
nus ad eũ peruenit.l.ij.C.vñ vi.ergo si nibil ad eũ peruenit ad
nibil tenet.Istam rõnẽ assignat tex.in.l.si plures.ꝛ ibi Bart.in
secũda ratiõe,ita etiã dicũt Imo.ꝛ Rapb.cu.bic ꝛ ista est vera.
23 ¶ † Tertia cõclusio Bar.qñ cum actiõe personali stricti iuris
competente ad restituendũ nõ cõcurrit vẽdicatio tũc illa actio-
ne psonali nõ potest agi insolidum cõtra vnũ ex beredibus ba-
bentem facultatẽ totius rei restituende nisi pro parte p qua est
beres.l.si tibi bomo.§.si fundus.ff.de lega.j.ꝛ licet Pau.de ca.ꝛ
Roma.reprebendant Bar.quia actio psonalis ad restituendũ
ƀm eos babet naturã actiõis realis,ꝛ sup hoc laborat.d.Alexã.
ad defendendũ Bar.¶ Ego dico qd conclusio Bar.non solum est
vera imo est necessaria,qr impossibile est aliud dicere nõ per.l.
quã allegat qr nibil facit sed per viuam rationẽ.Nam actiones
que sunt mere personales diuiduntur inter beredes pro portio
nibus bereditarijs:vñ beres qui possidet rem pro alijs portio-
nibus est extraneus ꝛ nõ representat defunctum.d.l.cum a ma-
tre.C.de rei vẽdica.gl.ꝛ Bal.in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipula.ergo
impossibile est qd teneatur actiõe personali vltra partẽ p qua
est beres,bene est verũ ꝙ tex.quẽ allegat Bar.in.l.si tibi bomo.
§.si fundus.nibil facit qr non loquitur in obligatione rem resti-
tui de qua est materia nostra sed loquit in obligatiõe dandi in
qua esset magnũ grauamẽ qd vnus beres cuius est tota res le-
gata deberet in totũ priuari dñio rei sue etiã in parte sua: ideo
decidit ibi tex.qd nõ tenet nisi in portione sua:nõ est ergo bonũ
arguere ab obligatione dãdi ad obligationẽ rem restitui.¶ Cõ-
firmo secũdo,quia obligatio dandi certam rẽ est diuidua omni
respectu cõtractu obligatione et solutione.l.si stipulatus.§.j.ff.
de solu.ideo si vnus ex beredibus possidet rem insolidũ nõ de-
bet posse cõueniri ad totũ sed pro parte sua bereditaria ex quo
est omni respectu diuidua: secus in obligatione q̃ est indiuidua.
l.si duo.ff.deposi.declarat Bart.s.in secũ.oppo.¶ Tertio fauora-
bilior est obligatio rem restitui quã rem dari,qr in obligatione
rẽ restitui veniũt fructus et interesse a tpe more sed qñ agit ad
dandum in actione stricti iuris veniunt fructus a tpe litis cõte.
l.videamus.la.ij.§.si actionẽ.ꝛ.l.mora.ff.de vsur.et.l.cũ fundus.
in prin.ff.si cer.pe.¶ Cõcludo ergo qd Bar.male allegauerit pse.
l.si tibi bomo.§.si fundus.tñ teneo qd cõclusio Bar.sit vera per
rationẽ.s.dictã.Et vltra rõnẽ predictã pro Bar.posset adduci
fortis text.in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.vbi beres possessoris ba-
bens facultatẽ rei restituende nõ cõdemnatur nisi p parte be-
reditaria qñ erat lis cõtestata p quã cõtrabit quidã quasi ɔtra
ctus.l.iij.§.idẽ scribit.ff.de pecu.ergo multo fortius in casu psen
ti nisi diceres qd in illa.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.ille quasi cõtra
ctus p litis contest.inducat ɔtra inuitum qr iudicia inducũtur
cõtra inuitos.l.inter stipulantẽ.§.sacram.j.eo.ꝛ sic ibi nõ inter-
uenit cõsensus verus defuncti tñ si bene cõsideras ille tex.forti-
24 ter facit p Bar.¶ † Quarta cõclusio[a] Bar.est,ꝙ spoliat9 vio-
a lenter re aliena quã possidebat põt agere rei ven.contra spolia
torẽ qui nõ põt opponere exceptionẽ dñij,p tex.in.d.l.si quis
emptionis.§.sed bec sup illis,idẽ tz Ang.in.l.metum.§.volẽti.
ff.quod met.causa.¶ breuiter in hoc male dicit Bar.ꝛ eũ reprebẽ
dit Imo.Alex.ꝛ Are.bic:qr text.in.d.§.sed bec super illis log-
tur in spoliato qui ante possederat illam rem alienã p spatium
xxx.ann.licet mala fide:tũc propter ista duo que cõcurrunt nõ
potest spoliator referre questionẽ dominij,ita colligit ex.§.j.iũ
cto.§.sed bec sup illis.ꝛ ita intelligit Bal.ꝛ bene in.l.vis ei9.C.
de proba.ꝛ in.l.si quis ad se fundum.C.ad.l.iuli.de vi.ꝛ in.l.ij.in
25 xiij.q.C.de serui.ꝛ aqua.¶ † Quito not.singularẽ amplia.quã
dat Bart.ad.§.sed bec sup illis.qd sicut spoliator immediatus
nõ põt referre questionẽ dñij ita nec beres eius.ita vult Bart.
iungẽdo.l.si plures.cũ.§.sed bec super illis.ꝛ istam p no.sequi-
tu Alex.bic Rapba.cu.Ponderat etiam ipse istã ampliatio-
nẽ pro singulari sed dicit se dubitare qr delictũ defuncti non no
cet beredi nisi quatenus ad eũ puenit.sz fallit Rapb.cu.nã be-
res spoliatoris nunq̃ cõuenitur nisi q̃tũ ad eum peruenit.l.ij.
26 C.vnde vi.ita loquit.d.l.si plures.¶ † Sexta cõclusio Bart.est
ꝙ officiũ iudicis quo quis cõpellitur ad cedendũ hz naturam
actiõis realis ꝛ sic rei vendicationis qr sicut rei vendi.nullã p-
supponit obligationẽ ita etiã offm iudicis.l.qui p collusionem.
ff.d act.emp.¶ Adde ꝙ istã ɔclusionẽ Bar.repbẽdit Are.sol9
bic ꝙ imo tale offm iudicis poti9 babeat naturam actiõis per-
sonalis

a ¶ Quarta ɔclusio ꝛc.d hoc vid' bñ p Alexã.l.l.naturalr.§.nibil cõe.col.xiij.s.d acq.pos.ꝛ p Ant.cor.in suo tractatu de ptãte ꝛ excellẽtia regia dum ponit fallẽ.ad.l.si qs a se fundũ.ff.ad.l.iul.de vi.col.lxxxviij.ego dixi in certis allegatiõibus meis impressis positis post singularia dicta Fran.are.in prima alle.col.ij.ꝛ.iij.

sonalis ꝛ sic contra Bar. allegat ad hoc eundem Bar. in. l. si tertius. §. officiū. ff. de aqua plu. ar. ſʒ est corruptus. Are. voluit allegare Bar. in. l. si tertius. §. si qs pri⁹. de aqua plu. arc. vbi tractat an ꝛ qñ officiū iudicis assumat naturam realis actionis an actionis personalis: rñdet Barto. ꝙ qñ eadem equitas militat vt der ita cōtra singularē successorē sicut cōtra principalē: ꝛ tūc censeꝛ in rē scripta als officiū iudicis censeꝛ personale: vt ibi p Bar. Scdo qꝛ officium iudicis quo mediāte petitur editio non datur cōtra singularē successorē. l. quedā. §. is aūt. ff. de edē. imo etiam non daꝛ ꝯtra heredē nisi quaten⁹ ad eū peruenit. d. l. si qs ex argētarijs. §. j. ergo pꝫ ꝙ istud officiū iudicis poti⁹ hꝫ naturam realis quā psonalis actionis. et ideo rñdet ipse ad. l. si qs ex argētarijs. §. j. ꝙ ibi officiū iudicis non daꝛ etiā contra heredem nisi quatenus ed eū puenit ꝛ Ego teneo conclusionē bar. ꝙ imo officiū iudicis quo mediante petitur editio hꝫ naturam realis actionis vt dicit Bar. ꝛ pro Bar. retorqueo fundamentū Are. cōtra Are. ꝛ dico ꝙ imo illud officium cōpetit contra singularē successorē: ꝛ tex. est in illa. l. quedā. §. is aūt. in fi. ꝛ reperio ꝙ in terminis nostris Bal. quē nemo alle. in. c. j. in. viij. col. in fi. de proba. dicit ad terminos nostros ꝙ in illa. l. quedā. §. is aūt. in fi. est tex. aureus, ꝙ qlibet possessor teneꝛ ad edēdū tanꝗ possessor ꝛ per officiū iudicis ꝙ est in rem scriptū: ꝛ sic cōtra Aret. de directo ꝙ imo istud officiū iudicis hꝫ naturā realis actiōis cum detur cōtra singularem successorē ꝛ p ista remanet vt puto perfecte enucleata ista tertia opp. Bar. ¶ In quinta oppo. circa primā solutionē quā dat Bar. ad. l. in depositi. s. depo. quā ēt
5 opp reassumpsit idē Bart. in. l. si seruus. §. si pluriū. ad fi. ff. si qs cautio. aduerte ꝙ pro ista solutiōe prima Bar. bñ facit: qꝛ in cōtractibus bonefidei vbi equitas ꝛ bona fides attendi dꝫ non conuenit ꝙ vnus ex facto alterius graueꝛ. l. sancimus. C. de penis. quia istud esset contrarium iuri ꝛ equitati naturali. vt dicit tex. in. c. j. in prin. de iniurijs ꝛ dam. da. in. vj. Contra istam primam sol. duo fortiter obstāt. Primo obstat tex. quē adducit Are. hic in. l. ꝙ si nolit. §. pompo. ff. de edil. edi. vbi in actione redhibitoria que est stricti iuris solus heres qui dolū cōmisit teneꝛ insolidum ꝛ non alij, ergo cōtra solutionē Bar. ad illū text. rñdet dupliciter Are. hic. ſʒ vtraꝗ solutio facit violētiā litere, als duas solutiones ponūt Moder. senē. hic q̄ etiā non satisfaciunt, ideo non refero. Reiectis ergo istis quatuor solutiōibus, dico quod non fuit necessariū tm̄ laborare in illo tex. vt ipsi faciunt qꝛ locutio est plana, rñdeo ergo clare ꝙ ille tex. loquitur in stipulatiōe ꝑtoria in qua ꝑtor semp hꝫ equitatē ante oculos. l. ꝙ si ephesi. in fi. ff. de eo ꝙ certo loco: ꝛ ꝑpter illā equitatē non vult qḋ ex facto vnius ceteri grauentur ꝑut dicit text. in. l. penales. §. iulianus. ff. ad. l. fal. ꝛ qḋ ille tex. loquaꝛ in stipulatione ꝑtoria habes text. in. l. seq. in prin. in. l. j. §. j. in. l. ediles. ij. in prin. ff. de edil. edic. ꝛ qḋ ista nō habeāt locū in pretorijs stipulationibus declarat Bar. j. in. ij. q. vbi dicetur. Confirmaꝛ ista solutio ꝑ tex. no. in. l. iustissime. §. j. ff. de edil. edic. † Scdo ꝛ fortius ꝯtra istā primā solutionē
27 Bar. stringit aliud ꝙ adducit Are. nō ad istud ꝑpositū. j. in. vj. opp. nā si vera esset solutio Bart. sequereꝛ maximū absurdū qḋ lex pinguius ꝑuideret creditori in actionibus stricti iuris quā in actionibus bone fidei: quia in actionib⁹ stricti iuris stipulator hꝫ oēs heredes obligatos ex cōtrafactiōe vnius, ſʒ in actionibus bone fidei non hꝫ nisi illū obligatū qui contrafecit et nō alios, sed interest nostra habere plures obligatos ad vnā summam quā vnū, quia est nobis magis cautū: ꝛ quia vnus posset effici nō soluendo ꝛ non plures, ꝛ tñ in cōtractu bone fidei fauorabiliori venit interesse. l. videamus. la. ij. §. ex cā. ꝛ. l. mora. §. in bone fidei. ff. de vsur. ergo potius debemus dicere totū ꝯtrium eius ꝙ dicit Bar. in actionib⁹ bone fidei: vno cōtrafaciēte oēs deberēt insolidū potius quā in actionibus stricti iuris. Defendēdo sol. Bar. rñdeo in forma ad arg. qꝛ est pulchrū qḋ imo vtilius est creditori ꝙ solus cōtrafaciens sibi creditori teneaꝛ quā plures ne cū diuersis habeat necesse fatigari in iudicio text. est in. l. cū ab vno. ꝛ ibi Bar. ad hoc no. ff. de leg. ij. nec obstat qḋ dicit Aret. qḋ vnus facilius pōt effici nō soluēdo ꝛ nō plures, respōdeo qḋ istud nō ꝑsumiꝛ p. l. si defunctus. C. arbi. tut. imo ꝑsumitur qḋ debeat ditari. l. cura. §. deficientium. ff. de mune. ꝛ ho. Secūdo inquantum Bart. egregie limitat istum tex. nō procedere qñ pena peteretur per actionē bonefidei informatā ad deductum in pacto. Contra istā limitationē Bar. duo videnꝛ fortiter stringere ſm Jo. de imo. Primo quia actio bone fidei informata quatenus competit ad deductū in pacto incontinenti apposito nō est amplius bonefidei ita gl. ordi. in. §. actionū. in verbo ex ꝑmutatione. insti. de act. ꝛ gl. in. l. iurisgen. §. qñimo. in gl. j. mag. ff. de pac. Ad istud rñde dupliciter. Primo, qḋ ille gl. nō sunt vere, quia dicūt cōtra text. in. l. ij. ad fi. C. de pac. inter emp. ꝛ ven. vbi qñ agitur actiōe bone fidei informata ex pacto incōtinenti apposito dicit ibi tex. ꝙ fructus veniunt a tēpore more et

tamen si essent stricti iuris venirent a tempore litis cōtest. l. videamus. §. si actionē. ꝛ. l. more. ff. de vsur. ꝛ ita pōderauit Bar. in d. §. quinimo. in. ij. col. Scdo rñdet ꝙ ille gl. ꝑcedunt vbi agetur actiōe noua ex ipso pacto tūc ille gl. possunt procedere, sed Bar. punctualiter loquiꝛ qñ pena petereꝛ actiōe bonefidei informata ꝛ sic clare loquiꝛ Bar. qñ agiꝛ actiōe veteri informata ꝛ nō ex noua ex ipso pacto. Scdo fortius obstat contra Bar. qꝛ
28 qñ pactū nudū appositum iuxta cōtractū cōtinet penā † qꝛ pena est odiosa nō vestiꝛ vt cōpetat ad penā. l. seruus ea lege. ff. de seruis expor. ad hoc dicyt p Bar. ꝛ alios i. l. stiplo ista. §. alteri. j. eo. vbi declarāt an hoc sit verū. ¶ Circa scdam solutionē Bar. dū dicit ꝙ illa. l. in depositi loquiꝛ in facto indiuiduo quo ad solutionē: vnde nimirū cū factū esset indiuiduū solutione ꝛ nō diuidatur inter heredes, solus ꝯtrafaciens dꝫ teneri: ꝛ dicit Bar. qḋ vtraꝗ solu. est bona. Cōtra istā scdam sol. vꝛ stringere: quia ille tex. nō loquitur de obligatione primitiua ad restituendum vt presupponit Bar. quia illa bene est diuidua solutiōe: vt dicit Bar. sed loquiꝛ de obligatione secūdaria causata ratione doli ipsius heredis ꝛ illa omni respectu est indiuidua vt tenet Bar. j. in seq. oppo. qui sibi in hoc videtur de directo cōtrarius, ꝛ ita illū tex. intelligit Alexan. j. super. j. q. Bar. ꝛ difficile est saluare Bar. ab ista cōtrarietate. Sed ego statim in seq. oppo. defendā optime Bar. ꝛ ad istā solutionē Bar. adde. l. i cōmodato. §. si ex
29 facto. ff. cōmo. ¶ † In sexta opp. Bar. inquātū Bar. primo cōcludit qḋ in obligatione rem restitui si vnus solus cōmisit dolū ille solus teneꝛ per. l. j. §. si apud duos. in fi. ff. deposi. Limita nisi alij carenti dolo possit imputari culpa quare non precauerit ne alter dolū cōmitteret tūc ipse pōt conueniri ex culpa sua ꝑpter dolū coheredis: sed cōtra coheredē sociū actio est sibi cedēda p agētem. tex. est in. l. vnde queriꝛ: ꝛ ibi gl. in verbo cōpelliꝛ. ff. cōmoda. ſm Ang. in. vj. col. qui dicit se istud didicisse a Bar. viua voce dicēte. Sed aduerte quia talis culpa deberet clare ꝑbari als in dubio excusaretur vt nō possit dici in culpa. ar. l. fin. §. interdū. ff. de custo. reorū. facit bñ regula. l. quoties. §. q dolo. ff. de ꝑba. Scdo inquantū cōcludit Bar. ꝙ in obligatione rem restitui si plures heredes cōtraueniunt cōmittendo dolum vel culpam oēs teneꝛ insolidū p. d. l. si vt certo. §. si duobus vehiculū:
a ꝛ. l. si duo. §. ꝙ si lancē. ꝛ. d. l. j. §. si apud duos. Aduerte[a] tu diligēter ad practicam qḋ licet oēs teneantur insolidū tñ inter ipsos habēt beneficiū diuisiōis exēplo tutorū qbus equiparanꝛ, vt dicit tex. in. d. l. j. §. si apud duos. in verbo exēplo duorū tutorū. ff. deposi. vnde cōstat ꝙ tutores habēt beneficium diuisiōis inter se. l. j. §. nūc tractemus. ff. de tutel. ꝛ ra. distra. gl. ꝛ doc. in. l. j. C. de trāsac. Ita ad literam ad terminos nostros determinat Bart. in. l. iij. §. j. in. ij. qḋ. ff. de duo. re. cum quo alij ibi cōiter transeunt quāuis Are. hic post Jaco. de bel. relatū per Bar. aliter videatur dicere ꝛ minus bene, ꝛ teneas bene menti ad practicam ꝛ ad
30 dicta Bar. hic. ¶ † Tertio diligenter aduerte inquantū Bar. vult qḋ in obligatione rē restitui secūdaria que cōtrahitur ratione doli vel culpe vel negligētie qḋ ista est omni respectu indiuidua nō solū solutione imo etiā obligatione: pondera tu ꝑuecte qꝛ Bart. videꝛ de directo cōtrariari bis q̄ dixit. s. in ꝑcedenti opposi. in scda solutione: quā dicit esse verā ad. l. in depositi: nam dicit ꝙ ibi loquitur in facto indiuiduo quo ad solutionem tantū, ꝛ tamen ille text. reuera loquitur in obligatiōe secūdaria causata ratione doli vnius heredū, ꝛ tamen ibi dicit ꝙ est indiuidua obligatiōe tantū hic dicit totū cōtrariū ꝙ obligatio secūdaria est omni respectu indiuidua. ¶ Sed tu salua Bart. a cōtrarietate dupliciter. Primo qḋ Bar. in precedēti solutione habuit respectū ad primitiuā obligationē rem restitui que est solū indiuidua solutione nō aūt habuit respectū ad istam secūdariam. patet quia ibi Bar. formaliter dicit cum ipsa obligatio principalis sit diuidua obligatione merito diuiditur inter heredes ꝛ sic Bar. habuit respectum ad primitiuam obligationē ꝛ nō ad secundariā. Vel secūdo ꝛ melius ista secundaria obligatio que causatur ratiōe doli vel culpe vnius heredū censeꝛ omnino indiuidua qñ ambo delinquūt secus qñ vnus solus ex heredibus cōmittit dolū: ita loquiꝛ Bart. in precedēti cōtrario. et tex. quē ibi allegat in. l. in depositi. et Barto. met hic formaliter dicit ꝙ qñ dolus cōmittitur ab vno tantū tunc loquitur cōtrarium precedēs. Et si tu diceres ꝙ imo ratio assignata per Bar. hic cōplectitur vtrūꝗ casum siue cōmittatur ab vno siue a pluribus nam dicit qḋ ratio est qꝛ in re indiuisa non potest cōmitti dolus in parte quin cōmittatur in totū nec prestari diligētia vel custodia in parte quin presteꝛ in totū, ista ratio complectitur vtrūꝗ casum. ¶ Et propterea pro habenda veritate iunge simul vtraꝗ solutionem, qḋ quādo primitiua obligatio est indiuidua solutione tantum ꝛ nō obligatione vt est rem restitui: tūc obligatio secundaria similiter censetur diuidua obligatione qñ vnus solus contrafacit vt ille teneatur ꝛ respectu doli seu

[a] ¶ Aduertere. de hoc vide p eundem autorē post alios i l. j. C. d trāsac. hic alle.

delicti quo ad eũ dicit omni respectu indiuidua ex quo ipse te-
netur insolidũ. in istis terminis loquit. l. in depositi. et sol. Bar.
in precedẽti contrario secus qñ dolus cõmittitur per oẽs sic est
indiuidua quo ad ipsos oẽs si per vnũ sic est indiuidua quo ad
ipsum solũ ⁊ ideo pondera tu qḋ obligatio rẽ restitui secũdaria
que cõtrahitur rõne doli vel culpe si vnus ex heredibus cõtra-
faciat non est ita omnino indiuidua: sicut illa de qua loquit iste
tex. qui loquit in actiõe stricti iuris ꝓcedẽte ex causa heredita-
ria: qꝛ nõ põt peccari per vnũ quin oẽs dicant peccasse: et lꝫ ista
ratio tex. videatur militare in casu nostro tñ qꝛ principalis obli
gatio rẽ restitui est diuidua obligatiõe ideo operatur hũc effe-
ctum quo ad secũdariã obligationẽ qḋ si ex vno heredũ cõmit-
tatur dicat indiuidua quo ad ipsum aliud qñ oẽs cõmittunt do
lum, ita intellige hec dicta Bar. que alś videntur contrariari de
31 directo. ¶ † Quarto aduerte inquãtum Bar. assignando ratio
nem dicit q dolus in vna re ꝓ indiuiso non põt cõmitti in par-
te quin in totũ cõmittat ⁊ per hoc infert ergo obligatio causa-
ta rõne doli vel culpe dicit omni respectu indiuidua. ista conse-
quẽtia Bart. videt cõfundi per ea q̃. s. dicta sunt per ipsummet
Bar. qꝛ obligatio primitiua ad restituendum nõ est omnino in-
diuidua imo cõtractu ⁊ obligatione est diuidua, vt declarat. s.
Bar. in secũda oppo. ⁊ tñ ipsa restitutio vnde causat est omni-
no indiuidua: qꝛ nõ potest fieri nisi insolidum. l. si duo. §. qḋ si lã-
32 cem. ff. de deposi. ¶ † Quinto dum Bart. in distinctiõe sua dicit q
quando fuit actum q quilibet teneatur insolidum isti censentur
esse duo rei debendi. Jo. de imo. Lud. ro. ⁊ Areti. hic, insistunt
super veritate: nam in indiuiduis est exprimere illud qḋ tacite
inest ergo videtur quod nihil debeat operari per regulam vul-
gatam. l. iij. ff. de lega. j. breuiter ista materia nõ cadit hic ponit
Bart. in. l. iij. §. j. ⁊ in. l. eandem. in. vij. q̃. ff. de duo. reis. remitto
33 te ad ibi dicta per eundem Bart. ¶ † Ultimo dum Bart. dicit
qḋ quando sunt duo rei factũ vnius facit committere penã quo
ad alterũ: allegat. l. mora. §. fina. ff. de vsur. que dicit contrarium
qḋ mora vnius non nocet alteri: sed Barto. voluit allegare glo.
ibi, ⁊ circa hoc Roma. Areti. ⁊ Moder. senen. laborãt, ⁊ nõ ex-
pedit quia ipsi equiuocarũt intellectum Bar. nam Bart. voluit
allegare glo. ibi in secunda solutione ⁊ ipsi capiunt primam so-
lutionem glo. vbi dicit gl. qḋ mora vnius correi non nocet alte-
ri: quia est in omittẽdo. sed in faciendo factum vnius bene nocet
alteri correo. l. penul. ff. de duo. reis. ⁊ proprie Bart. loquitur de
facto, cõstat qꝛ grauius est delictũ in faciendo quã in omitten-
do. glo. in. l. semel mora. ff. sol. matrimo. ⁊ de illo articulo an mo-
ra vnius correi noceat alteri correo ponit ordinarie Bart. in. l.
ex duobus. in. xj. q. ff. de duo. reis. ⁊ ita remanet perfecte expedi-
ta ista. vj. oppo. Bar. ⁊ cõsequẽter materia indiuidui nũc Bar.
attingit materiam diuidui. ¶ In ista octaua oppo. Bart. vbi
Bar. expedit glo. in verbo penã cõmittere, aduerte per ordinẽ
inquantum Bar. ⁊ cõmuniter scribentes approbant solutionẽ
gl. nostre q iste tex. loquatur in obligatione faciẽdi diuidua in
qua si vnus heredũ contrafacit incidit in totam penam tex. no.
in. l. proxi. §. fi. ⁊ in. l. in executione. §. penul. j. eo. loquũtur in obli
gationibus dandi: vbi vno heredum cõtrafaciente omnes inci-
dunt in penã. ¶ Contra istam cõmunem solutionem videtur ob-
stare tex. in. l. seq. §. fi. in. ij. respõ. vbi tex. decidit idẽ esse in stipu-
latiõe qua quis ꝓmittit parere sentẽtie arbitri q est facti vt ibi
volunt gl. ⁊ omnes: ergo tex. vult q id q est dictũ in obligatiõe
dandi habeat locũ in obligatione faciendi vt vno heredum cõ-
trafaciente omnes incidant in penã. respõde qḋ licet ibi obli-
gatio primitiua de parendo sententie arbitrj sit facti: tamẽ qꝛ
illud factum venit explicandum per dationem pecunie qꝛ pars
erat condemnata ad dandum tũc est idem prout in obligatio-
ne dandi: ita respõdet Ange. hic ⁊ sequuntur Pau. de cas. ⁊ alij
⁊ Bar. in. d. l. seq. §. fina. vbi etiam Alexã. ⁊ alij. ⁊ Bar. in. l. natu-
ralis. §. qḋ si faciã. ff. de prescrip. verbis. probatur ratione quia
quãdo factũ venit explicandum per dationẽ explicatur vt da-
tio. quia idem iudicamus qḋ in obligatione dandi, eodẽ modo
quãdo datio venit explicanda per factum iudicatur vt factum:
⁊ idem iudicamus qḋ in obligatione faciendi, vt est gloss. in. d. l.
naturalis. §. qḋ si faciam. ⁊ si diceres quid si cõdemnasset ad fa-
34 ciendum reseruo ibi dicendũ. ¶ † Successiue no. diligenter cõ-
clusionem quam facit Bart. que est pulchra ⁊ bene disputabilis
q quando ille qui promisit dare fundum ⁊ si nõ dederit promi-
sit penam decesserit relictis pluribus heredibus, qḋ vnus here
dum potest soluere fundum promissum ⁊ transferre dominiũ ꝓ
parte coheredum vt euitet penam, ⁊ cũ Bar. tenet solus Ang.
hic. ¶ Ista cõclusio est valde disputabilis eam reprehendunt oẽs
Moder. indifferenter nullo excepto et Joã. de imo. et Alexan.
in. l. ij. §. ex his. s. eo. et Rapha. Fulgo. in. l. si seruus. §. si pluriũ.
ff. si quis cau. ¶ Ego aũt intendo tenere istam conclusionẽ Bart.
que est multum equa ⁊ quam tenet idem Bar. in. l. si seruus. §. si.
in vlti. col. ff. si quis cau. vbi Bar. reputat istud mirabile ⁊ nouũ
⁊ tenendum mẽti, ⁊ idem Bar. in. d. l. si procuratorem. §. si igno-
rantes. per illũ tex. ff. manda. ⁊ ꝓpterea respõdebo fundamẽtis
modernorũ adductis contra Bar. de regula id qḋ nostrum est
de regu. iur. in. vj. Et vltra eos facit bonus tex. in. l. nemo ex so-
cijs. in princi. ff. pro socio. la. ij. vbi nemo ex socijs põt transferre
dominium rei cõmunis nisi pro parte sua: et nõ ꝓ parte sociorũ
dato qḋ sint socij eiusdem rei. Sed respondeo ad regulã id qḋ
nostrum ⁊c. Fateor regulam sed hic nõ transfertur dominium
sine facto nostro: probo ex quo defunctus promisit dare ⁊ vnus
heredũ det censetur defunctus dare quia factum heredis cen-
setur factũ defuncti. tex. est in. §. j. in auť. de iureiur. a mor. presti.
in prin. colla. v. sicut in simili in. l. j. in princi. ff. de re. eo. ¶ Scdo
cõtra cõclusionẽ Bar. Rapha. cu. ⁊ Ro. adducũt tex. valde for-
tem ſm eos in. l. ij. §. ex his. s. eo. vbi si promissor qui ꝓmisit ser-
uitutem decessit relictis pluribus heredibus vnus heredũ nõ
potest cõstituere seruitutem insolidum, sed si verum esset q di-
cit Bar. q vnus heredum possit transferre dominiũ multo for-
tius posset cõstituere seruitutem, duplici rõne. Primo, qꝛ pro-
missio seruitutis est omni respectu indiuidua. ꝓmissio vo dan-
di est omni respectu diuidua. Scdo quia est minus preiudiciũ
ceteris coheredibus cõstituere seruitutẽ in re cõmuni quã trãs-
ferre dominiũ ⁊ sic in totũ a se abdicare rẽ cõem, facit text. in. l.
heredes. §. an ea. ⁊. §. cõtra. ff. fami. her. Sed ad hoc respondeo
tenendo Bar. qḋ in. d. l. ij. §. ex his. s. eo. cõstitutio seruitutis est
mixta consistens in dando et in faciendo ꝓpter patientiam que
prestat, ſm Bar. in. l. j. §. j. s. e. vbi dixi, sed factũ coheredũ vnus
heredũ dare non põt: ideo nimirum si vnus non põt implere ꝓ
alijs. Sed nos loquimur in obligatione dandi. ⁊ ista solutio cõ-
firmatur ꝑ text. in. l. heredes. §. si incerto. ff. fami. hercis. vbi si sit
legatus seruus in genere vnus heredũ nõ põt transferre do-
minium dando vnum quia ibi tractat de eligendo vnũ ⁊ sic in-
teruenire debet factũ omniũ, sed in casu nostro sumus in datiõe
que põt explicari per aliũ: postea dicũt isti Moder. qḋ iura al-
legata per Bar. nõ ꝓbant eius cõclusionẽ. Prio tex. in. l. si pcu-
ratorẽ. §. si ignorãtes. ff. manda. qꝛ ſm Jmo. ⁊ Lu. ibi non dicit
tex. q possit fideiussor transferre dñiũ rei debitoris sed tñ dicit
q nõ imputabit fideiussori si soluit de rebus debitoris que ha-
bet penes se, ista solutio nihil est, quia ex quo tex. vult q põt da-
re insolutum rem debitoris ergo põt trãsferre dñium. l. vbi au-
tem nõ apparet. §. fi. j. e. l. q si forte. §. ij. ff. de solu. Scdo respon-
dent Raph. cu. ⁊ Lu. ro. qḋ. d. l. si pcurator. §. si ignorãtes. ibi fi-
deiussor intelligit habere de hoc mãdatum a principali debito
re qḋ possit soluere de eius bonis. allegant tex. in. l. indebitam.
ff. de cõdi. inde. ⁊c. sed aduerte qꝛ illa. l. indebitã. loquitur qñ fi-
deiussor soluit de ꝓpria pecunia sua: nã eoipso q fideiubet intel
ligitur habere mãdatum a debitore q possit soluere ꝓ ipso de-
bitore. Ultra eos reperio qḋ Jo. de ana. in. c. olim. in. iij. col. de
accu. ponit alium intellectum ad. §. si ignorãtes. ⁊ intelligit illuꝫ
text. procedere qñ bona debitoris reperiunt penes fideiussorẽ
ipsum, tũc põt fideiussor soluere de bonis debitoris que sunt pe
nes ipsum fideiussorẽ ꝑ tex. in. l. fistulas. §. j. ff. de cõtrahen. emp.
secus si talia bona non essent penes fideiussorem. Item ille tex.
procedit qñ fideiussor nõ est soluẽdo prout dicit tex. ibi in fin. in
ver. quid tñ paupertas. quo casu ne incarceretur potest soluere
fideiussor de bonis debitoris. ita Bal. j auť. si captiui. C. de epis.
⁊ cleri. sed iste videntur diuinationes ad illum text. postea dum
Bar. dicit, esto q iste coheres nõ posset trãsferre dñium tamen
tenebitur coheres habere ratuꝫ ⁊c. ista ratio Bar. ſm Are. nõ
videtur esse generalis: qꝛ forte potius interest coheredis solue-
re penam q̃ ipsum fundũ. l. predia. ff. de actio. emp. l. si quis a so-
cio. ff. pro socio. vel ratione particularis interesse qḋ habet ad
fundum. Preterea dum Bar. alle. auť. si captiui. qꝛ respondent
Jmo. ⁊ Moder. q ille est casus specialis ꝓut ibi dicit gl. Scdo
et melius rñde, qḋ tex. ibi non dicit q liceat alienare res immo
biles captiui ⁊ sic trãsferre dominium, sed dicit q est licitum ca
pere pecuniã mutuo ⁊ obligare bona captiui et sic loquitur ille
tex. de obligatione nõ de trãslatione dominij, qꝛ plus est trans-
ferre dominium rei q̃ obligare rem. l. si. ⁊ ibi gl. C. que res pig.
obl. pos. nec obst. gl. in. l. venditor. de iudi. que reuera nihil facit.
Ultimo non obst. qḋ dicit Bart. q socius potest vti re cõmuni
ad vsum destinatum qꝛ, verum est qḋ potest vti, et ideo aliud est
vti et aliud est transferre dominium. Ultra Bar. hic. idem Bar.
in. l. si seruus. §. si pluriũ. addit aliud fundamentum ꝓ ista parte
qꝛ in his que non possunt expediri ꝓ parte quilibet heredum
dicitur habere administrationẽ insolidum. l. si cum vno. ff. si ex
noxa. causa agatur. que tex. nihil facit, sed contrarium dicit text.
in. l. si communis seruus. ⁊. l. si ex duobus. ff. de noxa. Tu allega
meliorem tex. in. l. heredes. §. si vnus. ff. fami. hercis. quẽ tex. no.
ad hoc Bar. in pulchra decisione in. l. ⁊ hec distinctio. §. cu fun-
dum. ff.

dum.ff.loca.sed nec Bart.ibi loquitur de translatione dominij
35 sed de locatione.¶ † Successiue[a] inquantum Bar.tenet ratio
nē diuersitatis assignatam hic in gl.quare in obligatione dādi que est omni respectu diuidua si moriatur ꝓmissor relictis pluribus heredibus vno cōtrafaciente cōmittitur pena in totū secus in facto diuiduo vbi solus vnus ex heredib⁹ cōtraueniens incidit in penam nisi pro sua rata.glo.⁊ Bart.dicunt rationem esse quia facilius potest dari ꝓ alio quantitas quā possit facere pro alio istam rationem omnes sequuntur.nec huic rationi obstat dum supra dicebat Bar.ꝙ facilius est facere quā dare,allegando.l.he opere.ff.de ope.libe.vbi glo.⁊ glo.in.l.vnica.in verbo damnum.C.de sentē.que pro eo ꝙ inter.prof.q: Bart.in.d.l. vnica.in.iiij.q.princi.in fi.reprehendit illas glo.⁊ dicit ꝙ reprobantur per omnes doc.quia illud quod dicitur ꝙ facilius est facere quā dare,procedit in auaris ⁊ miseris hominibus qui potius laborarent quā darent pecuniam.sed istud est cōtra naturalem equitatē quia plus deberet estimari labor hominis quā pecunie datio.l.in seruorū.in fi.ff.de penis.¶ Licet omnes teneāt istam rationē diuersitatis,mihi videt qd cōfundatur per istum tex.ista ratio qñ stipulatio amplius nō peti vel rē ratam haberi essent apposite super quātitate pecunie et ita intelligunt istū tex.loqui Bar.⁊ cōiter alij.j.in.v.q.⁊ Bar.in.l.stipulationes nō diuidūtur.in.iij.q.j.eo.⁊ tñ vnus heredū posset soluere illā quātitatē pecunie ꝓ alijs coheredibus.l.soluendo.ff.de nego.gest. ⁊ tñ si vnus cōtrafaciat alij nō tenētur,casus est hic.¶ Itē pondera quod tex.in.l.sequēti.§.fi.fundat se in iniuria stipulatoris nō aūt qd vnus heredū possit totam pecuniam dare sed in iniuria stipulatoris.¶ Unde planior ⁊ clarior pōt assignari ratio diuersitatis.quare in factis diuiduis si vnus heredū cōtrafaciat non cōmittitur in totū stipulatio nisi ꝓ parte sua ꝯtrafaciētis,secus in obligatione dandi in qua si vnus heredū contrafaciat pena cōmittitur in totum,ratio est q: in factis succedit obligatio ad interesse.l.stipulatiōes nō diuiduntur.versi.celsus.j.eo.et cōsequenter pena apponitur loco interesse.§.nō solum.insti.de ver. obliga.et ideo quēadmodū interesse inter heredes est diuiduum ita etiā pena.sed in obligationibus dandi que sunt precise diuidue ⁊ in quibus nō apponitur pena loco interesse sed loco contemptus qui est indiuiduus,ergo ⁊ pena erit indiuidua.¶ Ultimo inquantū Bar.assignat rationē quare sicut ipa obligatio principalis diuiditur inter heredes ita qd vno heredū soluēdo partē non pōt amplius cōueniri.Quare non ita dicimus in pena ⁊c.respōdet Bar.q: pena est apposita sub cōditione ⁊c.Istā eandem rationē assignat Bart.in.l.ij.§.ex his.s.eodem.⁊ in.l.si seruus.§.si pluriū.in vlti.colū.ff.si quis cau.sed huic rationi fortiter obstat,q: cōditio apposita obligatiōi diuidue debet assumere eius naturā ex quo dispositio incipit a precedenti cōuentione diuidua:ita eius cōditio penalis apposita debet esse diuidua:ita dicit Bar.in.l.stichum qui meus erit circa fi.ff.de leg.j. Et forte illa doctrina Bar.in.l.stichū qui meus.nō est vera: q: confunditur per tex.ibi in.l.seq.§.fi.iuncta doctrina Barto.ibi que videt confundere illam doctrinam Bar.in.d.l.stichum qui
36 meus.Et ita habes expeditā.viij.opposi.Bart.¶ † In.ix.opposi.Bar.inquantū Bar.sequitur tertiam solutionem gl.positam in.d.l.si procurator.ff.rem ra.ha.⁊ cum ista sol.transeūt cōmuniter alij.¶ Ex ista solutione habes,quod si aliquis promittat ratum simpliciter sine aliqua pena siue sit dominus siue procurator et contrafaciat in parte,tenetur ad interesse pro parte:q: in plus non interest sua:ita loquitur tex.in.d.l.si procurator.secus autem si sit promissa pena:quia si nō ratificat in parte committitur in totum pena:vt hoc tex.¶ Adde vltra,Bar.⁊ scribentes qd alia triplex ratio diuersitatis potest assignari:nam pena apponitur ex prouisione hominis, interesse aūt venit ex dispositione legis:ita dicit Bart.in.l.cum stipulatus sim mihi a ꝑculo.in princi.j.eo.Sed lex facilius moderatur suam prouisionem quā prouisionē hominis:ita glo.ordi.in.l.assiduis.in gl.magna circa mediū.C.qui po.in pig.habe.¶ Itē lex facilius denegat suū auxilium quā auxilium ipsius hominis.gl.in.l.j.C.si aduer.vē. ¶ Secunda ratio est:quia firmius est illud qd sibi quis acquisiuit sua prouisione quā alterius.l.si filius.§.erit.ff.de fideicommis. liber.l.ij.ff.de offi.ꝓcon.sed qñ quis apponit penam est ex ꝓuisione sua.¶ Tertia ratio,mitius agitur cum ꝓuisione.l.quā cum prouisione hominis.l.celsus.ff.de arbi.istas tres ratiōes diffe
37 rentie assignat ipsemet Bar.in.l.si insulā.in.vj.opp.j.e.¶ † Ex ista cōmuni solu.gl.Bar.⁊ doct.cōmuniter,habes duo notare. primo,qd stipulatio rati in principali ꝓmissore respectu interesse est diuidua sed respectu pene est indiuidua,sed in eius heredibus indistincte est diuidua:vt hoc tex.iuncta.d.l.si ꝓcurator. §.si ignorantes.¶ Ex quo correlarie scdo no.ꝙ licet stipulatio rati sit pretoria vt in.l.seq.in prin.⁊ in p̄torijs stipulationib⁹ benignius agatur quā in alijs vt.l.penalis.§.iulianus.ff.ad legē fal.

Bar.j.in.ij.q.istud ꝓcedit [...]u heredū nō autē principalis cui lex ita nō fauet ad eu[...] penā.¶ Tu aduerte ꝙ lʒ Bar. ⁊ cōiter scribentes prima[...]onem glo.in.d.l.si procurator. impugnent tanꝗ carente ratione diuersitatis:certe ista prima solu.videt optime posse defendi,q: ꝑ certo iste due.ll.loquunt in istis terminis iste tex.in principali,ille in procuratore loquit, vnde diligēter aduerte qd sicut in ista stipulatione rati lex magis fauet heredibus quā ipsi principali ꝓmissori.tex.est hic,ita equius est subuenire procuratori qui promittit de ratificatiōe dñi quā qñ ipse dominus promittit.Et istud ꝓbat optimo fundamēto,quia facilius admittit purgatio more qñ quis promittit factū alienum quā qñ promittit seipsum facturum,quia non admittit purgatio more nisi post tres vel quinꝙ dies.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.sed qñ quis promittit factū alienū puta ꝙ qs sistet in iudicio quo casu promittit factū alterius ⁊ sic curaturū l.quoties.j.eo.tūc admittit purgatio more in longiori tpe.s.intra sex menses,elapso primo tpe dantur alij sex menses.l.sancimus.C.de fidei[...].vbi Bar.Nec ob.ꝙ dicit Bar.qd qñ ꝓcurator ꝓmittit:ꝓmittit se curaturū ⁊ facturū:⁊ cōsequēter promittit factū suū ꝙ est indiuiduū,q: respōdet ꝙ istud factum ratificatiōis est factū qd venit explicandū per factū alterius,⁊ in ista stipulatione huic solu.vnū obstat quia tex.in.d.l.si procurator. in ratione quā assignat fundat se quia nō vltra interest stipulatoris sed qñ fuisset promissa pena nō cōmēsuraret ad interesse. l.stipulatio ista.§.alteri.j.eo.Bar.in.l.ij.§.item si in facto.ff.eo.⁊ Bar.hic.⁊ ꝓpterea tutior vr tertia solu.glo.⁊ Bar.⁊ ita habes expeditam nonā oppo.¶ In decima opp.Bar.d.l.si seruus.§. si pluriū aduertas primo circa secundam solu.glo.ibi quā Bar. post Iaco.but.dicit esse veram in se:sed diuinare ad illum text. Dic melius s̄m Ray.Ioan.de imo.⁊ Aret.ꝙ imo sol.etiam non est vera in se,q: si ibi difficultas deberet excusare a pena certe excusaret pro parte pro qua non fuit impletum:⁊ sic in qua fecit quantum potuit,cum difficultas excuset a pena,⁊ tñ tex.decidit
38 cōtrariū.ergo ista sol.nō est vera in se.¶ † Circa ergo sol.Bar. quā glo.vbiꝙ tenent relate hic per Bar.ꝙ.l.contraria loquat in preparatorijs iudiciorū in quibus mitius agitur vt ꝓ parte impleta ex equitate obstet exceptio ⁊ consequēter nō committatur pena in totū.d.l.si seruus.§.si pluriū.secus est in extraiudicialibus ⁊ sic in cōtractibus q: siue est vnū factū siue plura cōmittitur pena in totū.ita loquit s̄m Bar.in.l.si is qui ducēta.§. cū ita.et.§.vtrū.ff.de reb.dub.¶ Itē secus in decisorijs iudiciorū ita loquit.l.sequens.in.ij.responso.⁊ istam sol.tenent oēs.¶ P intelligentia huius solutionis insistam circa rationē diuersitatis, ⁊ in primis inquantū Bar.facit differētiam inter preparatoria iudiciorum de quibus loquitur.d.l.si seruus.§.si plurium.⁊ decisoria,de quibus tex.in.l.seq.§.fi.videamus que sit ratio diuersitatis inter decisoria ⁊ preparatoria,dicit ꝙ duplex ratio diuersitatis potest assignari:prima,q: in decisorijs tractatur de maiori preiudicio stipulatoris:⁊ ideo difficilius euitatur pena quā in preparatorijs,hinc est qd in preparatorijs vbi est apposita dies ⁊ pena tñ admittitur purgatio more ad euadendā penā.l. ⁊ si post tres.ff.si quis cauti.secus in decisorijs ita gl.in.l.celsus. in prin.ff.de arbi.quā allegat Bart.hic,qui sentit hanc rationē diuersitatis allegādo hāc glo.¶ Alia ⁊ scđa ratio diuersitatis est quia in decisorijs secuta decisione litis pretor amplius se intromittere nō pōt,q: lata snia functus est officio suo.l.iudex postꝗ.ff.de re iudi.secus in pertinētibus ad preparationē litis,vbi cū duret officiū iudicis pretor pōt fauere ꝓmissori circa cōmissionē pene.Istā rationē diuersitatis assignat ipsemet Barto.in
39 d.l.⁊ si post tres.circa mediū.† Nūc videndū est que sit ratio diuersitatis inter iudicia ⁊ cōtractus,⁊ consequēter inter stipulationes iudiciales ⁊ cōuentionales que in cōtractibus appenūtur.Dic rōnē diuersitatis esse,quia stipulationes iudiciales et pretorie interponuntur ex necessitate q: extorquentur ab inuitis:ita dicit gl.in.l.j.in prin.in v̄.cautionales.ff.de preto.stip.sʒ cōuentionales seu extraiudiciales interpounnt volūtarie.ergo succedit regula qd lex magis succurrat faciēti actū ex necessitate quā ex volūtate,text.est in.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui satis.cog.⁊ sic licet Bar.⁊ scribentes nō assignant rōnē ego assigno in omni membro.¶ Sed aduerte tu prouecte,lʒ oēs trāseant cum ista solu.Bar.certe videt ꝙ ista solu.Bar.⁊ cōmunis eodē modo reprehendatur quo Bar.reprehēdit solutionem Petri. Nam Bar.vult,qd in preparatorijs iudiciorum et consequēter in stipulatiōe de iudicio sisti si stipulatio sit impleta in parte nō cōmittitur pena in totū in effectu quia obstat exceptio,istud videtur cōtra tex.in.l.si is qui ducēta.§.cum ita.⁊.§.vtrū.vbi text. loquitur de sistēdo seruos sicut in.d.l.si seruus.§.si pluriū.⁊ tamen decidit si non sistit vnū ⁊ omnes alios sistat incidit in penā totam.ergo de directo cōtra solutionē Bar.⁊ cōem.Et si dicas Bar.rñdet,ꝙ text.in illa.l.si is qui ducēta.§.cū ita.⁊.§.vtrū lo

a ¶ Successiue. Ad istā materiā. vide eūdē autorē i.l.ij.§. ex his. col. iij.⁊ vt. s.e. tit.⁊.j.i.j.q. bar.col.iiij. cū seq.ad h' vid oino ange.i ꝯsi.suo cccxxvj. ici. ex themate ⁊ dictis acti tatis ⁊c.i.ij. co.v.sup q̄r to magnū ē dubiū.et ē i ij.pte q̄ numero ꝯsilio rū ꝯiungit cū pria ⁊ ibi ēt ponit qd sit diuiduū qd ⁊ indiuiduum.

quitur in contractibus, et consequenter extraiudicialibus. tex. no. in. l. si seruus. §. si pluriu. loquitur de preparatorijs iudiciorum: certe ista solutio non videtur posse procedere: quia vterque tex. loquitur de sistendo seruos sub pena, vnde dicit ex §. si pluriu. loquitur de sistendo: et sic in preparatorijs. et tex. in. §. cu ita. loquitur in contractibus: ista solutio facit violentia ad vtruque tex. Et si diceres defendendo Bar. put Bar. voluit dicere quod tex. i. §. si pluriu. expresse loquitur de seruis sistendis in iudicio, hoc est verissimu: sed tex. in. l. si is qui ducenta. §. cu ita. loquitur de seruis sistendis simpliciter et non dixit in iudicio. et istud est veru. Et sic vnus tex. loquitur de seruis sistendis in iudicio expresse alius de seruis sistendis simpliciter puta in domo, vnde intellexit illu tex. in contractibus extraiudicialibus. i. de sistendo extra iudicium puta in domo stipulatoris. ista sol. Bar. no videtur isto modo posse defendi: quia qn fit mentio in lege de sistendo seruos simpliciter, intelligitur in iudicio tex. est in. l. quoties quis. in prin. ff. e. ita habes ibi tex. iuncta gl. j. ergo similiter intelligemus in. §. cu ita. sed caue, quia rub. ff. si qs cautio. sub qua est positus. §. si pluriu. dicit. si qs cau. in iud. sistendi causa factis pondera quod etia in rub. expresse dicitur iudicio sistendi causa factis: ergo apparet ex rub. quod pmissio de sistendo no intelligatur in iudicio nisi exprimatur. Scdo contra solu. Bar. et ratione facit: quia fm ista solu. Bart. et coem est necesse restringere istu tex. dum loquitur in stipulatione de rato. vt intelligatur etiam interposita in contractibus et consequenter extra iudiciu: vnde non pcederet qn stipulatio de rato esset interposita circa preparatoria iudiciorum: puta quia procurator comparet in princi. litis et sibi opponitur quod no est pcurator ipse pmittit de rato. i. qd dns habebit ratu. sed ista esset magna restrictio ad istu tex. Tertio contra sol. Bar. et coem facit fortiter, quia in decisorijs lex magis fauet pmissori qua in pparatorijs. patet quia in decisorijs lex statuit qd fauorabiliores simus ad absoluendu qua ad condenandum. c. ex literis. de pba. l. arriani. C. de here. regula fauorabiliores. de regu. iur. glo. et Bar. in. l. de die. ff. qui satis. cog. ergo sol. Bart. et cois no videtur pcedere. vnde pro habenda veritate istorum iurium aduerte quod quantu ad istu text. et. l. si seruus. §. si pluriu. mihi videtur plana et vera so. Pet. nec Bar. negat quod iste tex. loquatur qn vnum factu diuiduum est in obligatione qn aliquis pmittit amplius no agere: vel rem rata haberi sed. l. contraria. loquitur qn plura facta copulatiue sunt in obligatione: quia qs promisit sistere plures seruos ratio diuersitatis. quia qn plura sunt facta censentur in effectu plures obligationes. l. scire debemus. ff. eo. ideo lex facilius dispensat si contraueniatur in vna pena comittatur in illa parte tm in qua contrauentu est: secus qn est obligatio vnius facti, patet in isto tex. qn principalis pmissor facti diuidui contrauenit in pte comittitur in totu. sec⁹ contra eius heredes quia si contraueniut in vna parte in illa sola parte pena comittitur. Sed tota difficultas est concordare. §. si pluriu. cu. §. cu ita. ff. de reb. dub. p quę tex. Bar. reprehendit sol. Pe. attento maxime quia vterque tex. loquitur de stipulatione de sistendo et de sistendo plures seruos. et si diceres prout dicebat Pe. qd vnus tex. declaratur per alteru quia pena comittitur mero iure in totu de rigore sz obstat exceptio secus de equitate. ista sol. confunditur ex multis. Primo p tex. in. d. §. cu ita. qui dicit nec dubitamus quin oes sisti oporteat verbu oporteat importat necessitate fm Bar. in. l. j. ff. de iusti. et iur. Scdo quia dicere quod vnus tex. pcedat de rigore alius procedat de equitate no est aliud dicere nisi qd vnus corrigat alteru, prout dicit tex. in. l. cotem ferro. §. qui maximos. de publi. et vecti. sed legu correctio est euitada iuribus vulgaribus. l. vnica. C. de inoffic. doti. l. precipimus. C. de appel. Preterea dicere vna pcedit de rigore alia de equitate esset imponere legem verbis, put in simili dicit Bar. in. l. ij. §. ite si in facto. ff. eo. augetur difficultas quia tex. in. §. si pluriu. dicit quod vna fuit stipulatio pluriu seruorum sub pena. ita ibi dicit text. in verbo vna stipulatione. et tame vna fuit stipulatio si vnus solus sistatur pena in totu no comittitur cu effectu quia obstat exceptio. ergo fortius istud deberet dici in. §. cu ita. vbi plures serui sistendi fuerunt separatim noiati. s. pmisit sistere dammam et stichum ergo plures stipulationes deberet censeri. l. j. §. si stipulanti. ff. eo. l. scire debemus. ff. eo. ergo sistendo vnu deberet pro illo pena euadere, et tm tex. in. §. cu ita. dicit quod pena in totum comittitur, quo concordabimus ista duo iura. Ego considerabam posse nouiter concordari ista duo iura hoc modo, quod tex. in. d. §. si pluriu. clare et ad litera loquatur qn quis pure pmisit plures seruos sistere sub pena. sed text. in. §. cum ita. expresse loquitur qn pmisit sub coditione si stichu serote et damam no sistam promitto pena, vnde cu habeamus qd coditio sit multu precisa et debeat impleri in forma specifica. l. q heredi. et. l. menius. ff. de coditio. et demo. ppterea cdi. io ot indiuidua. l. cui fundus. ff. de condi. et demon. si sistat oes preter vnu incidit in pena in totum. ita loquitur tex. in. d. §. cu ita. ista vr vera sol. ad ista iura no cauillando put facit Bar. et credo ista esse mera veritate per ista sit

a ¶ In. j. q. vide q dicuntur et addita sut. ff. eo. v. prece. §. successiue in quantum.

40 expedita decima opposi. bar. ¶ † In vndecima et vltima opp. Bar. aduerte circa intellectum. c. suam. de penis. vbi tex. loquitur in snia arbitri codemnantis ad dandu sub pena. p contrauentione partis no comittitur in totu pena. vr esse de directo contra tex. in. l. seq. §. fi. et in. l. in executione. §. pe. ff. eo. Bar. hic et clarius in. l. seq. §. fi. ad fi. et in. d. l. si seruus. §. si pluriu. in vlti. col. vr velle quod ille tex. procedat de equitate canonica: et consequenter qd aliud sit de iure canonico aliud de iure ciuili. mihi nullatenus plz inducere diuersitate iter ius ciuile et ius canonicu. c. j. et. ij. de ope. no. nu. Et ideo licet scribetes coiter transeant cu ista sol. Bart. mihi vr quod nullo modo ista diuersitas sit inducenda: vn dico, qd in illo capitulo sua: quinque concurrebant propter que procedit ille tex. primo, ibi in laudo arbitri erat apposita pena nimis excessiua, et istud solu ponderat Rapha. cu. in cosil. Abb. incip. facta fuit queda trasactio, ad scdo, ibi pars sortis soluta excedebat tota pena. tertio, ibi illi clerici quasi totu debitu principale psoluerant: et istud solu pouderat ibi Abb. in scdo no quarto. ibi loquitur in psonis religiosis seu ecclesiasticis vt ptz ibi in text. du dicit: quia igitur te no decet in tantu pontificalis et quinto, quia ibi pars ppter moram no erat passa damnu: vt dicit ibi tex. inhonestis questibus cu aliena iactura locupletari: ex istis gnque ibi cocurretibus in illo tex. admittitur purgatio more vt soluedo residuu sortis euadat pena: iste est casus. c. sua. de penis. et isto mo no contradicet legib⁹ iuris ciuilis nec isto modo inducetur discordia inter ius ciuile et canonicu. Expeditis. xj. opp. Bar. Bar. format septe principales qones q sunt de ppria materia istius. §.

41 ¶ † In prima. q.[a] Bar. qn principalis stipulatio est de facto diuiduo puta amplius no agi, re rata habe. deinde subijcitur stipulatio penalis facti indiuidui: puta iter fieri. si mortuo pmissore vnus heredu pmissoris contrafaciat principali pmissioni amplius non agi egit pro parte sua, an stipulatio penalis comittatur tantu p parte sua: an vero insolidu effectualiter ad tota pena, aduertatis in primis qd Bar. qn ponit exemplu de pena facti indiuidui expresse ponit exeplu iter fieri: ergo capit iter fieri p mero facto no pro seruitute put tenuit in prin. huius. §. continuando eu: et ita ego tenui. quauis Imo. et Are. intelligat Bar. loqui quod ex missio noie pene fuerit pmissio seruitutis no meri facti et iter fieri importet seruitute: et sic Bart. inepte loqueretur: sed pone clarius exeplu sub pena quod p me nec cos stabit quominus liceat ire agere. l. ij. §. ite si in facto. ff. e. sub tilis Pe. tenet quod pena comittitur pro parte illius tatu heredis q contrafecit: quia licet pena sit indiuidua: et non possit comitti p parte: quin comittatur in totu effectualiter, tm no comittitur nisi p parte: quia actor debet dare estimatione p parte coheredu. l. lege falcidia interueniete. ff. ad. l. falc. licet sup isto Bar. relinquat sub dubio: tm Alexander Aret. tenet ista opi. Pet. ista ratione: quia stipulatio amplius non agi est diuidua: quia diuidetur inter heredes. l. ea que. C. fa. her. ergo vnus heredu qui egit pro parte no debet pati penam nisi pro parte in qua deliquit. l. sancimus. C. de pe. l. rescriptum. ff. de his quib⁹ vt indig. breuiter contrariu tenent Ange. et Imo. hic et melius, bndictus deus. Quod imo pena comittatur insolidu et effectualiter contra herede qui contrafecit ex cuius culpa pena que est indiuidua in totu comittatur per tex. in. l. in comodato. §. si ex facto. ff. como, licz obligatio trahat origine a defuncto. l. in deposi. et. l. si duo. ff. deposi. et sic licet heres non representet defunctum nisi pro parte pro qua succedit. l. ij. §. fi. vbi glos. ff. de preto. stipu. nec est veru qd isto casu actor debeat ei offerre estimatione p parte coheredu ex quo pena comittitur culpa ipsius heredis. tex. est in. l. falcidia interueniente. ff. ad lege falcid. quia ibi no interuenit aliqua culpa ipsius heredis. Et sic non obstat fundamentu Alexa. et Aret. quia imo heres dicitur deliquisse in totum ex quo per eius contrauentione pena que est indiuidua in totum comittitur, et ista scda pars plus placet. Sed difficultas est in intelligedo q. Bar. sue intelligam quod pena sit indiuidua puta iter fieri esset pena seruitutis quod itaede, put intelligunt Bar. Jo. de imol. et Aretinus siue intelligamus penam iter fieri fit meri facti, vt intellexisse videtur Bart. quomodocuque intelligatur stat difficultas quomodo ille heres solus qui contrauenit quomodo poterit prestare seruitute insolidum et sic imponere seruitutem in fundo comuni, isto modo culpa vnius heredis noceret coheredibus vt cogatur cstituere seruitute in fundo comuni contra regula. l. per fundu. ff. de serui. rusti. predio. et. l. heredes. §. an ea. ff. fami. herci. responde, quod quando coheredes vellent cosentire in constituenda seruitute recepto pretio p eorum parte res esset plana, quia vt dicit Bar. actor tenetur dare estimatione p parte coheredu, sed qn coheredes contradicerent et nollet pati etia recepto pretio isto casu heres qui contrafacit tenetur insolidu ad estimationem seu interesse totius seruitutis vel facti put est tex.

42 in. l. ij. §. ex his. ff. e. et. l. heredes. §. an ea. ff. fa. her. ¶ Vltimo posset dubitari quare Barto. omisit casum qn stipulationi dandi esset

apposita pena facti diuidui; prout dubitauit quādo talis pena
apponitur facto diuiduo: responde ꝙ Barto. omisit istū casum
q: erat de indubitabili quia qñ obligationi dādi apponitur pe
na consistens in quantitate pecunie ⁊ sic diuisibilis, vno cōtrafa
ciente pena cōmittitur contra omnes. l. sc. §. fi. ī. eo. ⁊. l. in execu
tione. §. pe. ī. e. ergo si cōmittitur quādo est penitus diuidua pe
na cōtra omnes multomagis si pena fuisset indiuidua cōmissa
fuisset contra omnes, ideo istud querere fuisset de indubitabili.
43 ¶ † In scda. q. Bar. ex eius dictis habeo colligere quinqꝫ princi
pales cōclusiones qbus clare ⁊ vere expeditis eritis clari de di
ctis Bar. prima conclusio est, ꝙ stipulatio de defendēdo in vna
actione est indiuidua, ⁊ in hoc ꝯcordat Bar. cum Pe. scda not.
cōclusio est ⁊ multū signāda, ꝙ in qualibet stipulatiōe ꝑtoria si
ue contineat donationem siue factū diuiduum vel indiuiduū si
ue possit per aliū explicari siue non semp ⁊ indistincte pena ⁊ in
teresse cōmittatur contra eū tantū qui contrafecit, ⁊ hoc ꝓpter
equitatē pretoriā. Ex ista cōclusione habes duas pulchras limi
tationes, vnā ad istum tex. in ver. ab oībus, vt procedat in stipu
lationibus conuentionalibus ⁊ stricti iuris: vnde non procede
ret in stipulatiōibus pretorijs cōtinentibus factuz indiuiduū:
scda no. limitatio est ad. l. seq. §. fi. ⁊. l. in executione. §. pe. ī. e. vbi
in stipulatione dandi si vnus heredum contrauenia t pena com
mittitur cōtra omnes, non procedit in pretorijs stipulationibꝰ
que continerent dationem. tertia est conclusio, quod tex. in. l. pe
nales. §. iul. ff. ad. l. fal. loquitur quando in stipulatione de defen
dendo erat apposita pena. quarta conclusio est quā Bart. con
ditionaliter ponit, ꝙ stipulatio rem ratā haberi de qua loqui
tur iste tex. si esset pretoria loquitur cōditionaliter ⁊ non ponit
an sit pretoria vel non. quinta ⁊ vltima conclusio Bar. est, quod
text. in. l. cū ex causa. ī. e. loquitur de stipulatione duple que non
est pretoria sed ꝯuentionalis: istis quinqꝫ cōclusionibꝰ breuiter
enucleatis remanebit bene enucleata tota q̄stio Bar. ¶ Circa
primā conclusionē, ꝙ stipulatio de defendēdo super vna actiōe
est indiuidua, in qua vt dixi Bar. cōcordat cū Pe. cū ista cōclu
sione trāseunt cōiter scribentes hic. solus Rapha. cu. in pe. col.
de quo alij mentionē nō faciunt, tenet de directo contrariū, qđ
imo stipulatio de defendendo sit diuidua: ⁊ probat sic: quia sicut
stipulatio amplius agi vel non agi est diuidua: vt hoc tex. eodē
modo stipulatio de defendēdo debet dici diuidua: quia iste due
sunt correlatiue, ⁊ in correlatiuis etiā in materia penali ⁊ odio
sa debet esse eadem dispositio. l. fi. C. de indi. vidui. tol. vbi aliqñ
dixi. l. j. de cupres. li. x. C. nā agere ⁊ defendere sunt correlatiua, si
nō esset qui ageret nō esset qui defenderet: ⁊ vnum nō pōt stare
sine alio. scdo, q: sicut potest pro parte agi ita pōt pro parte de
fendi, ergo sicut prima est diuidua ista ratione: ita secūda est di
uidua: nec ob. l. cū ex causa. ī. eo. vbi stipulatio de defendēdo est
indiuidua: ⁊ si vnus nō defendat alij vero sic, est tñ cōmissa pena
quo ad oēs. respondet Rapha. cu. qđ istud nō est ex natura de
fensionis: sed ex natura rei empte: q: emens non emeret ꝓ par
te q: esset in cōmunione que solet parere discordiā. l. cū pater. §.
dulcissimis. ff. de leg. ij. ⁊ sic infert, si stipulatio amplius non agi
esset interposita in cōtractu emptionis esset indiuidua. Cōfir
ma opi. Rapha. cu. per id ꝙ dicebat Pe. hic iura ꝓcedunt per
punctū iuris ⁊c. tunc sic data paritate terminorū puta q: ambo
interponuntur super re diuidua non pōt reddi ratio diuersita
tis: ergo idē debemus iudicare in vtraqꝫ. tene cōclusionē Bar.
per iura que allegat Bar. scdo, quia agere ⁊ defendere non sunt
correlatiua: q: vnū potest stare sine altero: quia vnus pōt age
re: ⁊ tamen nō esset qui defenderet: nā correlatiua sunt que non
possunt stare vnū sine altero, pater et filius sunt correlatiua, itē
dominus ⁊ seruus. pater presupponit filium ⁊ vnū non pōt esse
sine altero: dñs presupponit seruum ⁊c. ⁊ nō potest esse dñs sine
seruo, ideo agere ⁊ defendere nō erunt correlatiua, quia vnum
potest stare sine altero. secūdo non ob. questio Rapha. cu. sicut
stipulatio amplius nō agi est diuidua ita ⁊c. quia Bar. assignat
rationem nam stipulatio de defendendo est indiuidua quia nō
affert tantā vtilitatem in parte respectu partis quantū afferret
in toto respectu totius. l. in executiōe. §. pro parte. ī. eo. secus in
stipulatione amplius nō agi, q: si vnus agit in parte non dam
nificat nisi in illa parte ideo est diuidua. ¶ Circa secundam cō
44 clusionem Bar. dum ponit generalem regulam † qđ in quali
bet stipulatione pretoria siue dandi siue faciendi siue cōsistat in
facto diuiduo siue indiuiduo siue possit explicari per vnum siue
nō, vno contrauenien te ille solus incidit in penam: istam cōclu
sionē firmat Bart. per duo iura per. l. penales. §. iul. ff. ad. l. falci.
scdo per. l. ij. §. incertā. de ꝑto. stipu. Rapha. cu. ⁊ Are. hic tenēt
cōtra istam conclusionē per aliqua qbus rñdet Alex. et Mod.
senen. hic, sed quia nihil habēt dignū relatione: ideo omitto re
ferre. Ultra eos pro ista conclusione Bar. quā Bar. vř adinue
nisse: adde gl. ordi. in. l. inter coheredes. §. si quis stipulatus. in
gl. fi. in verbo petitum. ff. fa. her. que dicit hoc in pretorijs stipu
45 lationibus. per. l. penales. §. iulianus. ¶ † Scdo adde inquātū
Bar. vult esse differētiam inter stipulationes pretorias indiui
duas ⁊ stipulationes cōuentionales indiuiduas, vt in pretorijs
vno heredū cōtrauueniente pena cōmittat̃ cōtra eū. secus in cō
uentionalibus: text. est hic pro cōfirmatione. Adde tu no. diffe
46 rentiā quā Bart. omisit ⁊ erat multū necessaria † quia in stipu
lationibus conuentionalibus stipulator pōt agere cōtra vnū
quēqꝫ ex heredibus ꝓmissoris insolidū. l. ij. §. ex his. ś. eo. ⁊ tñ in
stipulationibus ꝑtorijs indiuiduis non potest stipulator agere
cōtra vnū ex heredibus promissoris insolidū sed est necesse qđ
agat cōtra oēs collectiue. tex. est in. l. in executione. §. ij. ⁊ in. l. cū
ex causa. ī. eo. nec potes dicere ꝙ dixit q: habet naturā bone fi
dei. Ego primo instabo an Bar. bñ dicat. Tu aduerte ꝙ Bar.
in tota ista scda. q. intendit cōcordare adinuicem quinqꝫ iura, tria
pro vna parte, et duo in cōtrariū. Nam habemus tria iura que
volunt ꝙ ꝓmissio de defendēdo sit indiuidua. §. fi. ī. e. l. l. cum ex
causa. ī. e. l. ex clausula. ff. iudi. sol. Ista tria iura volunt ꝙ stipula
tio de defendēdo sit indiuidua. Duo alia volunt de directo cō
trarium. l. ij. §. incertā. ff. de preto. stipu. l. penales. §. iulianus. ff.
ad legem falci. ista iura expresse dicūt ꝙ stipulatio de defenden
do sicut stipulatio rem ratā haberi scinditur inter heredes pro
missoris ergo est diuidua. Bart. per tot verba paucis cōcordat
istas. ll. hoc modo ꝙ ipsa stipulatio de defendēdo est indiuidua
ita loquuntur tria prima iura sed cōsiderato effectu in heredi
bus ꝓmissoris quo ad euadendam penā dicitur esse diuidua vt
ille solus heres qui cōtrafacit incidat in penam ⁊ nō alij, vt hic:
quia est stipulatio pretoria ꝓpter equitatem pretoris: istud est
quod in substantia et in effectu habes reportare ex doctrina
Bart. et ad probandum istud secundū assumptum ponit Bar.
illam regulam multum generalem quam nota. pro secunda cō
clusione. ś. quod in qualibet stipulatione pretoria siue ad dan
dum siue ad faciēdum siue ad diuiduū siue ad indiuiduum siue
possit explicari per alium siue non semper in omnibus stipula
tionibus pretorijs si vnus heredum contrafaciat ille solus in
cidit in penam et non alij. ita limitatur iste text. et multe alie le
ges quas supra retuli. Sed tu aduerte quod duo iura in quibꝰ
Bar. fundat suā generalem conclusionem non probant eius in
tentionem, ⁊ in primis tex. in. l. penales. §. iulianus. de quo Bar.
facit magnū capitale pro certo nō probat cōclusionē Bart. per
duo. Primo, q: ille tex. nō loquitur qñ in promissione de defen
dendo est apposita pena ꝓut dicebat supra quidam defendēdo
Pet. ⁊ bene prout statim dicā in tertia cōclusione Bart. Scdo
⁊ fortius posito quod ille tex. loqueretur quādo promittens de
defendēdo promisisset sub pena adhuc ille tex. nō facit pro Bar.
quia reuera ille tex. in versi. nam cōstat. loquitur quando stipu
latio iudicatum solui incepit ab ipsis heredibus actiue ⁊ passi
ue: quia ipsi promiserunt de defendendo: ideo quia huiusmodi
obligatio nō est hereditaria, factum vnius nō nocet alteri. l. de
pupillo. §. si plurium. ff. de oper. no. nun. l. fin. ff. ad sille. declarat
Bar. ś. in quarta oppositione, ⁊ iste est verus intellectus ad illū
tex. quāuis Are. eum restringat quādo promissio de defenden
do fuit interposita ab vno ex heredibus, sed errat Areti. q: lo
quitur quādo ab omnibus. similiter tex. in. l. ij. §. incertam. ff. de
preto. stipu. nō facit pro Bart. cū tex. ibi in fi. expresse dicat hoc
faciunt verba stipulationis quāti ea res est, ⁊ sic tex. expresse lo
quitur de stipulatione que cōmittitur ad interesse. Non autē ad
penam vt dicit Bar. vnde etiam si stipulatio esset omnino indi
uidua qñ agit̃ ad interesse respectu interesse omnino esset indi
uidua. l. stipulationes nō diuiduntur. versicu. celsus. ī. eo. Retē
ta tamen ista generali cōclusione Barto. pro vera ex quo com
muniter approbatur a scribētibus, necessarium est inuestigare
dum Bar. vult ꝙ speciale sit in pretorijs stipulationibus etiam
si sint facti indiuidui q: si vnus heredum promissoris contraue
niat pena tantū cōmittitur cōtra eum qui cōtrafacit non cōtra
alios, ita dicit Bar. Sed nō declarat vtrū pena cōmittatur cō
tra illū heredem qui contrafacit insolidū: an solum pro sua rata
Bar. nō aperit sed loquitur in ambiguo, tamē Jmo. Raph. cu.
do. Alex. ⁊ Are. hic dicūt Bart. velle ꝙ cōmittatur cōtra here
dem cōtrafacientē ꝓ sua rata tātū et nō insolidum. Mod. senē.
dicūt Bar. velle cōtrariū ꝙ imo heres cōtrafaciens incidat in
penam in totū cum dicant ꝙ nō reperiant declaratū ab aliquo
⁊ qđ Bar. ita velit ꝓbant euidenter, q: Bart. arguit ab actioni
bus bone fidei ad pretorias stipulationes propter equitatē que
vtrobiqꝫ ꝑ officiū iudicis exercet̃, sed in actionibus bonefidei si
vnus ex heredibus cōtrafaciat ille incidit in totā penam insoli
dum. l. in depositi. cum. l. sequē. ⁊. l. si duo. ff. deposi. ergo vult idē
esse in ꝑtorijs stipulationibus, ꝙ contrafaciens incidat in penā
insolidū. Ego autē pondero Bar. in istamet questione velle cō
trariū: nā formaliter dicit Bart. in ꝑtorijs stipulationibꝰ si ipse

principalis promissor cōtrafaciat in parte pena cōmittit in to-
tum cōtra eū per istū tex. in fi. ⁊ l. in stipulatiōe. ff. de dam. infec.
secus in heredibus qꝛ si vnus ꝯtrafaciat tenet solus ille qui cō-
trauenit ergo ꝓ sua parte ⁊ nō insolidū, ⁊ sic Bart. subtiliter in-
tuenti vr̄ sibi ꝯtrarius: ⁊ postea qñ ponit doctrinā vult totū cō-
trariū, nisi diceres ꝙ bene velit cōstituere differētiā inter prin-
cipalē ꝓmissorē vt ipse incidat in penā insolidū nō aūt eius he-
redes tñ credo ꝙ ista nō fuit mēs sua, mihi placet ista opi. con-
tra Io. de imo. Rapha. cu. Are. ⁊ d. Alex. ꝙ vnus ex heredibꝫ
cōtrafaciens incidat in penā insolidū, per tex. quē. s. Bart. alle-
gat in. l. ex clausula. in verbo insolidū cōmittit. ff. iudi. solu. quā-
uis Bar. videatur velle euadere illū text. in. d. l. ex clausula, quā-
do interuenit dolus. Scdo iste stipulatiōes ꝑtorie sunt fundate
in equitate vt dicit Bar. sed si vera esset prima opi. esset ius pre-
toriū valde iniquū, si diceremus qd cōtrafaciens teneret ꝓ sua
parte tantū ⁊ alij in nullo tenerent certe stipulatori nō esset be-
ne cautū nec prouisum, ⁊ ideo cōcludo ꝙ quēadmodū in actio-
nibus bone fidei ita in ꝑtorijs stipulationibus vno heredū cō-
trafaciente tenet insolidū alij vero in nullo sed ipse ꝯtrafaciens
solus tenet insolidū. ℂ Circa tertiā cōclusionē dū Bar. intelli-
git. l. penales. §. iul. loqui qñ fuit apposita pena: idē tenēt Ang.
Imo. ⁊ Alex. ⁊ alij cōiter, pro certo ista nō fuit mens illius text.
qui bene voluit cōplecti oēm speciem stipulationis pretorie que
sunt multe. l. j. ff. de preto. stipu. nō aūt illa verba vniuersalia si-
gnificant siue sit apposita pena siue nō quia verbū nullū in tex.
de pena et cōtrarium expresse tenet Bart. in. d. l. penales. in illo
§. iulianus. ⁊ Ange. ibi ⁊ Are. in. l. cū ex causa. j. eo. Cōfirmatur
qꝛ qd ibi esset pena: pena est facti: facta non presumunt. l. in bel-
lo. §. facte. ff. de cap. Cōcludo ergo qd ille tex. non probat cōclu-
sionem Bar. quia nō loquitur qñ fuit apposita pena Alexā. qui
perpendit ꝙ ille tex. nō probat cōclusionem Bart. ipse ꝓbat ex
alio quia in materia indiuidua a pari procedūt pena ⁊ interesse
l. ij. §. fi. s. e. sed istud fundamētum non est absolute verum, imo
est magna differentia, patet per istum text. in fi. iuncto tex. in. l. si
procurator. ff. rem ratam haberi. ⁊ Bart. s. in. ix. oppo. vbi dixi.
ℂ In quarta cōclusione dum Bar. intra dentes ⁊ conditiona-
liter decidit de isto tex. ꝙ loquatur de stipulatiōe rem ratā ha-
beri pretoria: ⁊ si ita loquatur dicit Bar. siue cōtineatur factum
diuiduum siue indiuiduum vno cōtrafaciente ille solus tenetur
pondera quia isto modo text. loqueretur de stipulatione rē ra-
tam haberi pretoria vel iudiciali ⁊ tñ Bar. s. in. x. oppositione: ⁊
postea in distinctione quā ibi ponit de directo dicit cōtrariū: et
ista est alia cōtrarietas Bar. qꝛ intelligit istū tex. loqui in cōtra
ctibus nō autem in iudicijs. Scdo ꝙ Bart. hic male dicat ostēdo
quia iste text. loqueretur in stipulatione rē ratam haberi qñ est
pretoria: ⁊ sic qñ interponitur in iudicio certe loquitur quando
proponitur circa preparatoria: sed in preparatorijs ipe promis-
sor cōtrafaciens pro parte tenet pro illa parte. d. §. si plurium. in
l. si seruus. ff. si quis cau. tamē iste text. in fi. dicit ꝙ tenet in totū
ergo nō potest intelligi de ꝑtoria stipulatione rem ratā haberi
⁊ ita ad literā dicit. d. Alex. sup glo. fi. sed non facit mentionē de
istis cōtrarietatibus Bar. ⁊ si diceres ista non est contrarietas
quia Bar. hic loquit cōditionaliter si stipulatio rati esset in hoc
tex. ꝑtoria sequeretur illud ꝙ dixi, non ergo fatetur Bar. eā esse
pretoriam qꝛ dico ꝙ idē Bart. j. in. v. q. in fi. expresse: ⁊ ad literā
firmat ꝙ in isto text. stipulatio rē ratā haberi sit pretoria: ⁊ cre-
do qd male dicat ex ꝑdictis: est verū ꝙ licet ibi firmet tñ subdit
dic vt dixi. s. ℂ Circa quintam et vltimam cōclusionem in quā-
tum Bart. dicit quod. l. cum ex causa. j. eo. nō loquitur de stipu-
latione pretoria. Rapha. cu. eum subtiliter reprehēdit, quia da-
to qd ibi nō esset stipulatio mere pretoria tñ Bar. ꝓ hoc nō eua-
dit illum tex. quia cū ex necessitate interponatur. l. ij. ⁊ l. empto-
ri. ff. de euic. ideo in ea est necessariū officiū pretoris sicut in pre-
torijs stipulationibus: ita Bart. in. l. in conuentionalibus. j. eo.
glo. in. l. j. in prin. ff. de preto. stipu. Alexan. respondet qd text. in
l. cum ex causa. loquitur quādo promissio duple fuit sponte in-
terposita in casu in quo nō erat necessaria ſm quod declarat gl.
in. l. ꝙ si nolit. §. qꝛ assidua. ff. de edil. edi. quo casu nec stricte nec
large pōt dici pretoria: ⁊ isto modo ꝓcedit solutio Barto. et ita
remanet perfecte expedita. ij. q. Bar. ℂ In tertia. q. Bar. Are.
reprobat primū exemplum Bart. de. l. quos prohibet. ff. de po-
stulando. et. l. filiusfa. §. veterani. ff. de procu. quia in illis. ll. actor
repellitur officio iudicis etiam nulla opposita exceptione vnde
nō est ex officio exceptionis qd actor repellatur, vñ ſm eū aliud
exemplū Bar. est melius. Tu defende istud primum exemplum
Bart. no. † qꝛ licet iudex ex officio possit repellere inhabilē ta-
men nō cogitur repellere nisi expresse opponatur a parte. l. nō
quicquid. ff. de indi. ⁊ ideo si iudex non repellat inhabilē ex offi-
cio nō dicitur grauari pars nec potest appellare nisi exceperit
ita tenēt Io. an. d. Anto. Panor. ⁊ alij canoniste in. c. exceptio-

a ℂ Nūquid ista ⁊c. ad h vide Alex. ꝯsi. suo. xij. i pe. co. circa fi. ꝙ inci. viso themate añ scripto. i ij. vol.

nem. in vltimo not. de excep. vñ exceptio opposita a parte dicit
causare repulsionem. Item quādo infamia actoris nō esset no-
ta iudici vel esset nota sed nō tanꝗ̄ iudici, iuxta glo. in. l. j. C. qui
⁊ aduersus quos. tūc exceptio partis est que causat repulsionē
ita potes defendere exemplū Bar. Tu adde qd istam doctrinā
ante Bart. tradidit Dy. hic prout refert Albe. fidelis obserua-
tor antiquitatis. Adde etiā quod cū ista doctri. Bart. tenet no.
Ang. in consil. cccxxvj. qd incipit ex themate ⁊ actis ⁊ actitatis
in. iij. ⁊ iiij. col. Itē aduerte vltra omnes aut questio Bar. intel-
ligitur: quādo in specie fuit promissum non opponere istā exce-
ptionem quod miles non possit esse procurator vel infamis ad-
uocatus, ⁊ si isto modo intelligeres Bar. certe ista cōuentio ni-
hil valeret quia esset facta cōtra publicā vtilitatē. l. militē. C. de
ꝓcura. ergo nihil valet per. l. iusgentium. §. si paciscar. ff. de pac.
ergo sicut nō valet principalis promissio ita nō valet adiectio
pene. l. seius ⁊ augerius. ff. ad. l. fal. l. non est dubiū. C. de leg. aut
questio Bar. intelligit qñ simpliciter ⁊ indefinite fuit ꝓmissum
nō excipere sub pena vt videtur esse questio Bar. ⁊ tunc ponde
ra Bar. singulariter velle vnū qd nō reperio ab aliquo ponde-
ratum, qd qui promittit indefinite nō excipere sub pena intelli-
gitur promittere nō solum de exceptionibus perēptorijs puta
pacti de nō petendo rei iudicate iurisiurandi sed etiā intelligi-
tur promittere de exceptionibꝫ dilatorijs vt est exceptio ꝓcura
toria et infamie ꝓut loquit. l. filiusfamilias. §. veterani. ⁊ l. quos
prohibet. allegate per Bar. adeo ꝙ si vnus ex heredibus ꝓmis-
soris opponat aliquā talem exceptionē dilatoriam quia est indi
uidua facit heredes incidere in penam ꝓ portionibus heredita
rijs vt hoc text. qd reputo bene tenendum cordi. Adde qd alibi
dicit bene signanter Bal. in addi. Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. circa
principiū in ver. verba sine aliqua exceptione. qd si in instrumē-
to apponant ista verba sine aliqua exceptiōe, operant hūc effe-
ctum ꝙ omnem exceptionem ⁊ omnem defensionē excludūt qd
a tene cordi. Nunqd ista[a] decisio Bart. sit vera, vt dixi nō inuenio
scribētes ad hoc aduertere: in contrariū fortiter facit † qꝛ exce-
ptiones dilatorie nō sunt proprie exceptiōes sed large ⁊ impro-
prie, quia exceptio est actiōis exclusio. l. ij. cū similibus. ff. de ex-
cep. dilatorie exceptiōes ante litem contesta. opponi debent. l.
ita demū. ff. de arbi. l. pompo. §. rati. ff. de ꝓcurato. c. insinuan-
te. de offic. deleg. ergo non dicuntur proprie exceptiones: quia
ante lit. contesta. non dicitur quis agere: sed agere velle. l. am-
plius nō peti. ff. rem ra. habe. ita tenet Specu. in ti. de except. §.
j. in ver. si ergo in ista stipulatione penali cum pene sint odiose.
l. cū quidam. ff. de liberis ⁊ posthu. ⁊ in regula odia. de regu. iur.
in. vj. in ista promissiōe penali ⁊ odiosa verbum excipere debet
intelligi de exceptionibus proprijs et sic de peremptorijs nō de
improprijs: ⁊ sic de dilatorijs quia verba debent intelligi in po-
tentiori significato. l. j §. qui in perpetuū. ff. si ager vecti. vel em-
phy. pe. l. queritur. ff. de statu homi. ℂ In quarta qd. Bar. quia
Bar. obscure loquitur. In primis aduerte dum Bar. reprehē-
dit distinctionem Pet. retorquendo contra eū text. in. d. l. iam
tamē. §. pe. in fi. j. iudi. solu. Bar. non visus est bene aduertere ad
illum tex. quia Pet. in secūdo membro quando agitur nomine
alieno nō induxit illum text. in fin. qui loquitur de pluribus he-
redibus actoris quia ibi illi plures heredes agunt nomine pro
prio ⁊ cōsequēter inter eos bene diuisa est actio actiue per. l. ea
que. C. famil. hercis. Pet. nō induxit illū text. in fi. quia nihil fa-
ceret ad questionem Petri, sed induxit dum loquitur de pluri-
bus fideiussoribus vel de pluribus heredibus ꝓmissoris de de-
fendendo, isti bene interueniunt nomine alieno et actio est indi
uidua quo ad eos ⁊ coguntur constituere vnum procuratorem
⁊ sic ille tex. dum loquitur de pluribus fideiussoribus vel heredi
bus promissoris bene facit pro opi. Pet. Et text. quem retorquet
Bart. contra Pet. in fi. non facit contra Pet. quia non loqui-
tur in terminis questionis nostre, quia imo ibi actor et heredes
agebant proprio nomine. Sed questio nostra loquitur quando
quis promittit agere pro alio, ⁊ sic videtur mihi ꝙ subtilis Pe.
nō mereatur reprehendi, quia tex. quē allegat probat eius opi.
Sed vltra Bar. aliud fortius obstat contra Pe. qꝛ si Pe. voluit
ponderare illū text. in. §. pe. dum loquit de pluribus fideiussori-
bus vel pluribus heredibus ꝓmissoris certe ille text. loquit de
reis ad defendēdum ⁊ nō de actore vel eius heredibus ⁊ qd no-
stra est in actore istud vr̄ fortiter facere ꝯtra Pe. sed ad hec re-
spōderet subtilis Pe. ꝙ reus in excipiēdo dicit esse actor. l. j. ff.
de excep. ⁊ refert Bar. Pe. s. in ꝑcedēti. q. ⁊ isto modo Pet. no-
luit cōstituere solū differentiā an plus heredes agāt nomine ꝓ-
prio ⁊ ibi possunt diuisim agere aut veniūt nomine alieno et nō
possunt diuidere nec in agēdo nec in defendendo ⁊ ita sustineo
Pe. Barto. tamen sequendo Iaco. et Oldr. facit regulā gene-
ralē, qd ex parte actoris heredes possunt diuisim agere nisi na-
tura rei repugnet ⁊ velit quod agāt per vnum ꝓcuratorem in-

ribus per

ribus per Bar.allegatis hic.videamus quis fuerit intellectus
Bar.hic.⁊ quid per ista voluerit Bar.decidere.Aret.⁊ Mod.
49 senen. intelligũt Bar.velle ꝙ qñ qs est obligatus ad agendum
noie alieno ⁊ decedit relictis pluribus heredibus ꝙ obligatio
est inter eos indiuidua:⁊ sic oẽs tenent per vnũ ꝓcuratorẽ age
re alias vno omittẽte cõmittitur pena cõtra oẽs pro heredita-
ria portione. Istã opi.vltra Bar.probãt ipsi tali fundamẽto ꝙ
obligatio de agẽdo noie alieno iudicet indiuidua ita ꝙ si ꝓmis
sor decedat relictis pluribus heredibus quantũ ad heredes sit
indiuidna probãt tali fundamẽto,qꝛ si diceremus quod obliga
tio nõ esset indiuidua sequeretur maximũ absurdũ qd vnus ex
heredibꝰ,posset agere cõtra tertiũ ad speciẽ ⁊ si obtineret pos-
set restituere stipulatori ⁊ casu quo nõ possit obtinere posset ce
dere stipulatori actionẽ:⁊ sic stipulator cõsequeret solutionẽ in
diuersis rebus. Et ego credo ꝙ nullatenꝰ ista fuit intẽtio Bar.
imo dicit ꝯrium ⁊ facit regulã de directo in cõtrarium.facit enĩ
50 Bar.regulam † ꝙ vbi aliqd est obligatus ad agendũ cõtra ter
tium si moriatur relictis pluribus heredibus qd ista obligatio
est diuidua ⁊ diuiditur pro portionibus hereditariis p tex.in.l.
iam tñ.§.pe.in fi.vbi dicitur ꝙ possunt diuisim agere:⁊ sic de di
recto dicit ꝯrium eius qd dicunt Are.⁊ senenses hic,bene dicit
qd ista regula fallit qñ natura rei velit qd per vnũ agat: et si di-
ceres Are.⁊ senẽ.põderãt fallẽ.illã Bar.qd si natura negotij ⁊c.
requirat,isto modo Bar.deciderat istam questionem in fallen.
istud esset absurdũ,sed decidit principalem questionẽ.⁊ si dicas
certe Are.⁊ senẽ.ponderarunt fallen. Bart.qꝛ posset resultare
inconueniẽs ⁊c.qꝛ rñdeo ꝙ ista eorũ ratio nihil vꝫ:qꝛ nõ est ve-
rum ꝙ possit resultare incõueniens,qd ostendo. aut contra illũ
tertium agitur ad quãtitatem aut ad speciẽ,si ad quãtitatẽ res
est clara:qꝛ non põt cadere diuersitas.s.ꝙ solutio possit fieri in
diuersis rebus qꝛ in minimis nõ cadit affectio,iuribus vulgari
bus. aut agit ad speciẽ ⁊ adhuc dico ꝙ nõ resultat illud incõue
niens,qꝛ si ego ago pro parte in sticho ⁊ mihi tradat,alius non
vult agere sed cedit actionẽ,ego per actionẽ cessam ago contra
debitorem ad aliam partẽ debitor nõ potest soluere nisi illam
partem ergo nõ potest euenire incõueniẽs qd fiat solutio in di-
uersis rebꝰ.fallit ergo ẜm Bar.qñ natura rei impugnat.l. qd si
nolit.§.si plures.de edili.edi.⁊.l.si familie.ff.fami.her. quõo istud
ibi sit bar.nõ declarat.Bal.⁊ Flo.in.l.si familie.dclarãt. Tu dic
meliꝰ ꝙ in.l.si familie.istud nõ est ꝓpter naturã negotij vt dicit
Bar.h.⁊ i.l.iã tñ.§.pe. sꝫ est alia rõne,qꝛ dũ ibi ageret inter plu
res heredes iudicio fami.her.pẽdẽte lit.vnꝰ heredũ decessit re
lictis pluribꝰ heredibꝰ isto casu isti plures heredes hñ tenẽtur
cõstituere vnum procuratorẽ:qꝛ lis erat iam cepta cũ defuncto
secꝰ si nõ fuisset cepta cũ defuncto declarat Bar.in.l.iã tñ.§.pe.
ff.iudi.sol. Ultimo vt dixi lꝫ scribẽtes nõ aduertãt:Bar.ꝯ Pet.
videt formare regulã ⁊ fallẽ.que nõ sunt ad ꝓpositũ qõnis: qd
est quãdo quis est obligatꝰ mihi ad agendũ cõtra alium. Bar.
format regulam ꝙ plures heredes actoris possunt diuisim age
re per.l.iam tñ.§.pe.in fi.ille tex.non loquit in terminis nostris
qñ actor ageret noie alieno nisi diceres ꝙ ille tex.in generalita
te sua probat ꝓut credo Bar.voluisse,si isto mõ intelligat fallẽ
tia quã ponit Bar.nõ est ad propositũ qꝛ.§.si plures. loquitur
qñ emptor decessit relictis pluribus heredibus qui non agunt
noie alieno licet suo nomine.sic etiã i.l.si familie. heredes agũt
etiam suo nomine nõ alieno:⁊ ideo bene est verũ qd si intelliga-
mus tex.in.l.iam tñ.§.pe.prout loquit:bene facit ad fallentiam
Bar. ¶ In quinta.q.Bar.procedẽdo per ordinẽ ẜm eiꝰ dicta
in primis inquantũ subtilis Pe.vult probare istam promissio-
nem esse diuiduam. Tu potes fortiꝰ restringere fundamentũ
Pe.qꝛ si illa stipulatio dꝫ esse diuidua qñ obseruata in parte af
fert tantã vtilitatẽ in illa parte sicut afferret in totũ si in totum
obseruaretur,certe ad terminos nostros ista stipulatio de non
agẽdo ad seruitutẽ ꝓculdubio dꝫ iudicari indiuidua: qꝛ p hoc
qd vna pars vniꝰ ex heredibꝰ eã obseruet ista obseruãtia nõ so
lũ ꝓdest stipulatori in parte imo ꝓdest in totũ qꝛ facit qd serui
tus in totũ ꝯstitui nõ põt p.l.p parte.ff.de serui.ergo multo for
tius si affert vtilitatẽ in totũ dꝫ iudicari diuidua,⁊ releuat stipu
torẽ in totũ.d.l.itinere. Scdo inquantũ Bart.arguẽdo contra
Pe.dicit qd si vnus heredũ agat ad seruitutẽ cõstituendã inso-
lidũ,effectꝰ erit qd p̃stabit estimationẽ ꝓ pte coheredis certe
istud fundamẽtũ Bart.est euidenter falsum, qꝛ per hoc ꝙ he-
res qui agit ad seruitutẽ insolidũ per hoc qd soluat estimatio-
nem coheredis p hoc non habebit seruitutẽ, illud ergo presta-
re estimationẽ nihil ad ꝓpositũ qꝛ p hoc nõ efficit dñs p̃dij nec
potest agere ad seruitutẽ.l.fi.ff.cõmu.predi.quid ergo facit sol-
uere estimationẽ nisi diceres qd stipulator recipiẽdo estiatio-
nẽ seruitutis pro pte coheredũ sibi p̃iudicet vt lꝫ non possit con
stitui seruitus tñ nõ poterit ꝓhibere istum coheredem vti ser-
uitute. Vel scdo si intelligeres Bar.loq de estimatione ipsiꝰ pre-
dij quã heres soluat ꝓ pte coheredis ipsi coheredi tũc ꝓcede-
ret argumẽtũ ⁊ istud est qd.ĩ.Bar.fatet. Et dum Bar.ꝓ isto
fundamento allegat.l.cũ filiꝰ in prin.ff.de le.ij.illa.l. nihil facit
in proposito qꝛ loquit qñ legatarius agebat ad seruitutẽ sibi le
gatam volũtate testatoris:sed qꝛ testamentũ erat ꝯrelatũ in p-
te:ideo ꝓ illa pte legatariꝰ p̃stat estimationẽ heredi sed in casu
nostro iste heres agit ꝯ promissorẽ defuncti.ideo p̃statio cohe-
redum nõ dꝫ eũ iuuare. Tertio dũ rñdet ꝙ quamuis heres sol
uat estimationẽ tñ obligatio est indiuidua qꝛ tantã vtilitatẽ af
fert in parte quãtã totũ in totã. Mod.senẽ.intelligũt Bar.vel
le qd ista stipulatio iudicet eẽ diuidua eo qꝛ deueniat ad estima
tionẽ ⁊ reprehẽdunt Bar.dicẽtes sic eũ velle sic dicere: nã istd
fundamẽtũ ꝓcederet qñ virtute obligatiõis deueniret ad estia
tionẽ vt in obligatiõibꝰ faciendi.l.stipulatiões nõ diuidunt.§.
celsus.secus qñ nõ iure obligatiõis sed officio iudicis deueni
retur ad ipsam estimationẽ isto casu nõ estimat obligatio diui-
dua. Credo ꝙ errẽt,qꝛ istd noluit dicere Bar.imo dicit ꝯtrariũ,
nã verba Bar.sunt ista:nã lꝫ soluat estimatio pro parte cohere
dis,obligatio est diuidua qꝛ affert tantã vtilitatẽ in parte quã-
tam totũ in totũ,nõ ergo dicit Bar.ꝙ dicat diuidua qꝛ soluat
estimatio pro pte coheredis. tñ ista solutio Bar.nõ esset gene-
ralis:pone ꝙ stipulatoris interesset potiꝰ non cõstituere serui
tutẽ quã recipere estimationẽ. Successiue inquantũ Bart.vult
qd isto casu iudicium sortis dꝫ cessare qꝛ esset iniquũ ꝙ q vult
51 obseruare cogeret per officiũ iudicis male ageretur. † Tu ad-
uerte ꝙ qñ plures coheredes adinuicẽ ad eorũ incõmodũ dis-
sentiũt nũq̃ hꝫ locũ officiũ iudicis.ita Bar.in.l.ij.§.ex his.s.e.
allegãdo prin.l.itinere. Itẽ inquãtũ Bar.intelligit.l.itinere.ff.
de serui.rusti.predio.loqui in seruitute cõstituẽda ⁊ nõ cõstitu-
ta Bar.nõ vr̃.hñ cõsiderasse illũ tex.qꝛ videt loqui in seruitute
iã cõstituta qꝛ loqtur i seruitute relicta in testamẽto ⁊ planũ est
qd ipo iure a morte testatoris acqrit.l.si partẽ.§.si fundũ.ff.quẽ
admo.serui.vẽ.l.j.i v̄bo ipso iure.⁊.l.fi.in v̄bo vẽdicare.ff.si ser.
vendi. Defendendo Bar.potes rñdere dupliciter. Prio qd qñ
seruitꝰ relinquit,in testõ quãuis adita hereditate ipso iure ꝯsti-
tuatur iuribꝰ preallegatis:tñ nõ dicit per actũ naturalẽ actua
liter adhuc constituta ideo nõ obstãte legali constitutione põt
agi vt actualiter cõstituatur.l.iij.§.dare.vbi tex.ff.de vsufruc.
Bar.in.l.j.ff.cõmunia de leg.in.l.j.vbi dixi.ff.de leg.j. Scdo po
tes rñdere qd iura q̃ dicũt ꝙ qñ seruitꝰ est relicta in testõ ipso
iure cõstituit ꝓcedit qñ esset legata vni.sed qñ esset legata plu
ribus quo casu est necesse qd conueniãt de loco eligẽdo in quo
cõstituatur seruitus isto casu ante electionẽ factã p ipsos nõ cõ
stituitur seruitꝰ ipso iure ⁊ in istis terminis loquitur.l.itinere.⁊
ita ibi Pau.de ca.respõdet vbi dicit qd p illum tex.limitat re-
gula supradicta. ¶ Ultimo inquantũ Bar. dicit ꝙ in isto text.
stipulatio rem ratã habe.est pretoria ⁊c.remittit se ad ea que.s.
dixit.in.ij.q.⁊ ita habes expeditã ex predictis quintã questio-
nem Bar. ¶ In sexta.q.Bar.q̃ est tota pulchra ⁊ subtilis scri-
bẽtes nihil penitꝰ tangũt,saluo qd Ang.simpliciter in duobꝰ
verbis transijt cũ Barto.⁊ dicit eũ bene esse locutum.cũ Bart.
tenet Pau.de ca.in.l.ij.§.itẽ si in facto.in.iij.col.s.eo.⁊ nihil pe
nitus addidit.alij vt dixi nihil penitus tangũt,circa istam que-
stionẽ. Tu aduerte in primis inquantum Bar. reprehendẽdo
equitatẽ quorũdã (qꝛ esset cõtra fundamentũ iuris) facit diffe
rentiam inter seruitutes reales ⁊ seruitutes personales vsus et
52 vsusfructus,quia dicit † ꝙ in seruitutibus realibus seu prediali
bus cõstituunt scdꝫ indigentiam predij dominãtis.per.l.ergo.
in fi.ff.de serui.rusti.predi.⁊ propterea predium seruiẽs nõ plꝰ
debebit seruitutẽ per hoc quod sint plures heredes quã si esset
vnus,sed in seruitute personali vsus,cum vsus debeatur ẜm in-
digentiã persone.§.j. institu. de vsu et habitatio. maiorem in
digentiam requirẽt plures psone quã vnus. Addo pro ista dif
ferẽtia Bar.bene facere id qd dicit glo.no.⁊ magistra in.l.nam
satis.§.j.ff.quẽad.serui.amit.in glo.ma.in verbo respondit. in
pn.vbi dicit magistraliter gl.ꝙ qñ seruitꝰ realis debet pluribꝰ
personis:tñ est vna ratione vnius predij cui est debita:secus in
seruitute vsus que non debetur predio:sed personis vbi nõ põt
dici vnus vsus sed plures. Lꝫ ista differentia sit pulchra ⁊ subti-
lis:⁊ demulceat aures:tñ mihi videt qd non sit vera: qꝛ non est
generalis:nec generaliter procedit:solũ enim ꝓcederet in ser-
uitutibus que sunt ad vsũ prediorũ dñantium:qꝛ ille limitant
ẜm necessitatem predij.⁊ sic ẜm ꝙ vsus illiꝰ predij requirit. ita
loquitur tex.in.d.l.ergo.§.j.ff.de serui.rusti.predi.et ibidẽ Bal.
ita declarat formaliter.et intelligit illum tex. Sed ponamꝰ qd
ego stipulor a te seruitutem videlicet vt concedas mihi seruitu
tem realem itineris quod possim trãsire de domo tua ad domũ
meam pro me ⁊ heredibus meis.ista seruitus realis non esset
secundum indigentiam domus dominantis cui debetur serui-
tus,ergo Barto.non loquitur generaliter:nec posses tunc di-

a ℂ Limita
singulr.ꝛc.
potes adde
re liationez
qꝺ ſi ex plu
rib⁹ hr̃dib⁹
aliq̄ ignora
rēt pacē ſe-
cūdā pena
nō ↄmitte-
ret ꝯ̄ eos ſe
cūdū Pau.
de ca.i cōſi.
ſuo.cxciiij.i-
ci.viſo ꝓceſ
ſu.ſm anti-
quā impreſ
ſionem.

b ℂ Succeſſi
ue ꝛc.pōt ēt
ānecti alia
q.vtrū pax
facta titio ꝛ
ſocijs cēſea
tur rupta ſi
vn⁹ socioꝝ
offendat an
ꝙ̄ pacē no-
tificauerit:
ꝛ Barto.tz
qꝺ nō i.l. ſi
vxor.§.pe.
ff.de adult.
Bal.arguit
ꝓ ꝛ ꝯ̄.et re-
mittit ſe ad
Dy.ꝛ Bar.
vbi.ſ.i.l.fi.i
j.colū.C.ad
mac.vbi tra
ctat an pax
facta ꝑ ſe et
recōmēda-
tos vł ↄpli
cib⁹ nōduz
ratificata ꝑ
ↄplices: an
dicat rupta
ſi ↄplices i-
terīz offen-
dant. vide
etiā Ant. ꝺ
bu.ꝛ Pau.
i.c.accedēs
de preben.

cere qꝺ domns ſeruiēs nō grauet plus ex numero perſonaruz
quā ſi eſſet vnus:ergo differētia Bar.nō eſt bona,q2 ad tollēdā
cōſequētiā ſufficit dare inſtātiam gloſſ.in.l.ſi creditori.ꝛ iſta eſt
ſeruitus realis prout ponit Pau.de ca.in.l.pecoris.ff.de ſerui.
ruſt.ꝑdi.vbi declarat.l.ergo.ꝛ reprebēdit Ang. ibi,eodē modo
loquamur in ſeruitute itineris act⁹ ꝛ vie,ſi quis ſtipulatur iter
ſeu actū vel viā ad fundū ſuū:iſta eſt ſtipulatio īdiuidua:ſz que
ro an prediū ſeruiens grauabit in plus ex numero perſonaruz
quā ex perſona vni⁹,cui dubiū ꝙ plus grauabit:ꝛ ideo videtur
qꝺ dr̃ia Bar.nō ita paſſim ꝛ generaliter procedat: bñ verū eſt
ꝙ ſi agerem⁹ ad ſeruitutē rigādi prata bene valet/inquantum
Bar.ponit aliā ſubtiliorez dr̃iam quā dicit Pe.ex mēte iuriuz
53 ſubtiliter cogitaſſe,† quia q̄daz ſunt obligatiōes que incipiūt
a defuncto:poſtea directo trāſeunt ad beredes:quedā directo
a defuncto:ſed incipiūt ab beredib⁹:tñ babuerūt originē a ſti-
pulatiōe defuncti:q2 eſt ſubtilis ꝛ ſubtiliter inſtandū:ꝛ vr̃ ꝙ nō
ſit bona:q2 lz obligatiōes incipiāt de nouo in ipſis beredibus
ex ſtipulatiōe defuncti:tñ ſunt bereditarie tex.eſt in.l.bereditariuz.ff.de bo.auto.iudi.poſ.vbi querit que dicātur bereditarie
obligatiōes qꝺ ille que deſcēdunt a defuncto in beredes ꝛ ille
que incipiūt de nouo in perſona beredum ſed incipiunt a ſtipu
latiōe defuncti per quē tex.ita dicit Bar.in.l.continu⁹.§.fi.in.j.
q.ĵ.eo.ſi ergo ſunt bereditarie ergo ꝓ qua parte aliquis eſt be
res pro ea dz ſibi acquiri,ꝓ alijs partibus reputat extraneus:ꝛ
ſtipulator nō potuiſſet ſibi acquirere:q2 ſunt obligatiōes bere
ditarie quāuis acquirant de nouo poſt mortē ex ſtipulatiōe tñ
defuncti.Et ſi diceret aliq̄s vr̃uz forte qꝺ tex.i.l. bereditariū.ꝛ
Bar.in.l.cōtinuus.§.fi.nō loquit in obligationib⁹ mere perſo-
nalib⁹:rñdeo ꝙ imo Bar.in illa.l.cōtinuus.§.fi.in ea.j.q.in ver.
ſed qd ſi ſtipularet aliquid vr̃ velle idē eſſe ſi aliq̄s ſtipulet aliq̄d
īdiuiduū ꝙ ſui natura nō trāſiret ad beredes ꝓut eſt vſus.ea-
dē ratio eſt boc caſu prout in alijs indiuiduis.ita dicit ibi Bar.
ꝛ iꝺ vr̃ qꝺ totū fundamentū ſuum ꝛ Pe.qꝺ cōſiſtit in iſta diffe-
rentia nō ſit tutū,ꝛ nō eſſet ponere os in celū tenere illam opi.
54 quorundā que procedebat ex eq̄tate ꝓut dicit bic Bar. ℂ † In
ſeptia.q.Bar.babes ſinglr̃ no.qꝺ ſi faciēs pacē cū īimico ꝓmit
tat eū nō offendere neq3 beredes ſuos ſub pena mille librarūz,
ſi offendat vnum ex beredibus pōt offenſus agere ad totaz pe
nā,qꝺ diligenter no.nec ob.ad boc tex.in.l.ij.§.fi.ſ.eo,q2 videt
ſtringere in oppoſitū.vbi vr̃ tex.qꝺ beres offenſus nō pōt age
re niſi pro ſua ꝑte bereditaria ꝛ nō ad totā penā/rñdet Barto.
qꝺ ibi illa ſtipulatio interponit ratione itineris vel actus/Pō
dera ꝙ Bar.nō dicit,qꝺ ibi ſtipulatio interponat ratiōe ſerui-
tutis prout eū male referūt ꝛ reprobant Joā. de imo.ꝛ Rapb.
cu.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.ĵ.eo.ꝛ do.Alex.bic.non ergo
dicit ꝙ ſtipulet rōne ſeruitutis ſed rōne itineris vel act⁹, quia
pri⁹ babebat ſeruitutē, ꝛ ſtipulabat ꝑ eū nō fieri quominus ſi-
bi liceat agere ꝛ ire ſm ſuā ſeruitutē ꝛ penā,ergo cū ibi interpo
natur ſtipulatio ratiōe itineris vel act⁹,ſui natura debet ad be
redes tranſire ſicut, ipſa ſtipulatio itineris vel actus/ſed ſtipu-
latio de nō offendēdo cū interponatur pro tuitione ꝑſone ꝛ cō
muniter ꝑſone adbereat nō trāſit ad beredes. vnde ſi ſit facta
mētio de beredib⁹ cenſet noua ſtipulatio in ipſos beredes inci
pere.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.ĵ.eo.glo.in.l.repeti.in princi.
qui.mo.vſufru.amit.ꝛ cū talis ſtipulatio cōtineat indiuiduum
beres offenſus ex noua ſtipulatiōe quam videtur interpoſuiſ-
ſe babebit actionē inſolidum ad totam penā, q2 illa ſtipulatio
multiplicatur in perſona beredū,iſta fuit mens Bar.lz non ita
clare/iſto modo tollit reprobatio Imo .ī.d.l.ſtipulatio iſta.§.
ſi quis ita:ꝛ aliorū cum dicunt ꝙ.§.ſi quis ita:non probat inten
tionē Bar.bic.cum iſta opi.Bar.tenent Ang.ꝛ Ro.bic.idez te
net Pau.de ca.in.l.ij.§.itē ſi in facto.ſ.eo.in.iij.ꝛ.iiij.col.vbi di
cit ꝙ iſta ſunt de apicibus iuris ꝛ altiſſime ſpeculationis/con-
tra Bar.tenet Imo.ꝛ Rapb.cu.in.d.l.ſtipulatio iſta.§.ſi q̄s ita
ꝛ Ale.bic.q2 ex quo iſta ſtipulatio penalis procedit ex facto de
functi ꝛ ſic bz originē ex cauſa bereditaria ergo debet diuidi ꝓ
portionibus bereditarijs ergo beres offenſus nō dz poſſe age
re niſi pro parte bereditaria in alijs autē partib⁹ cenſebitur vt
extraneus,ſed ad iſtud ptz reſpōſio ex dictis Bar/fortius con-
tra Bar.facit dū preſupponit qꝺ ſtipulatio de qua ī.l.ij.§.fi.ſui
natura ſit trāſitoria ad beredes ita tenet Bart.in.l.ſi ſic.in pe.
col.ĵ.eo.cōtrarium de directo tenet idem Bar.in.l. ſtipulatio
iſta.§.ſi quis ita.per illum tex/dicam ibi,vbi eſt loc⁹ ſu⁹ de veri
tate buius cōcluſionis,ꝛ ſic teneo concluſionem Barto/aduer-
te tamē ꝙ qꝺ ꝛ deciſio Bar.procedit in pluri⁹ beredib⁹ ſtipu-
latoris/quid autē ſit in pluribus principalibus facientib⁹ pa-
cem adinuicē ꝛ promittentibus ſe non offendere ſub pena ita
qꝺ quilibet inſolidū promittat,an vno offenſo poterunt omnes
agere ad penā,quā queſtionē examinat Bar.in.l.fi.in.ij.q.ff. de
duo.reis.ꝛ in aut.boc ita.C.eo.ꝛ in.l.opere.ꝑ illū tex.ff. de ope.

lib.Bal.in.l.ij.in.iij.colū.C.de lib.ꝛ eo.lib.Ang.in.l.ſi ſeruus.§.
ſi plurium.ad fi.ff.ſi quis cau.Pau.de ca.in.l.ſi id qꝺ.ff.de duo.
re.Alex.in conſi.cxiiij.in.iiij.vol.qꝺ incip.viſo inſtrumento pa-
cis.ℂ Succeſſiue inquantuz Bar.cōcludit ꝙ ex parte beredū
promiſſoris iſta ſtipulatio penalis cēſet eſſe in rē et conſequen-
ter vno ex beredibus eius offendēte committitur ſtipulatio pe
nalis cōtra omnes pro portione bereditaria quia ex parte pro
miſſoris ſui natura eſt trāſitoria ad beredes,nō ſic eſt actiue ex
55 parte ſtipulatoris quia mere perſonalis. ℂ † Limita ſingula
a riter[a] iſtam concluſionem Bart.vt ꝓcedat in ſtipulatione pa-
cis volūtarie interpoſita inter iſtos inimicos:ſecus ſi ex neceſſi
tate ſtatuti editi ab epiſcopo marcbione comite ꝛ duce q2 tunc
ſi vn⁹ beredū cōtraueniat cōmittitur tantum pena contra euz
ꝓ ſua bereditaria portiōe ꝛ nō contra alios coberedes eo q2 ta
lis pax/cēſet eſſe iuris pretorij:q2 ſtatuta epiſcopoꝝ marcbionū
comitum vel ducum cenſentur eſſe ius pretorium ſcꝺm Barto.
in.l.v.in prin.ĵ.eo.vnde ſicut in ſtipulationibus ꝑtorijs q̄ ſunt
indiuidue tamen ſi vnus beredum cōtraueniat ſolus incidit in
penam pro parte ſua:alij beredes nō tenentur propter equita-
tem pretoris.l.penales.§.iul.ff.ad.l.fal.ꝛ firmat Bart.ſ.in.ij.q.
ita erit in iſta pace facta ex neceſſitate predicta q2 cēſet pax iu-
ris pretorij:ita limitat Ro.bic in vl.col/veritas tamen bui⁹ li-
mitationis pēdet ab bis que dicent in.l.v.in prin.ĵ.eo.vbi exa-
minabo veritatē illius concluſionis Bar.an ſtatuta epiſcopo-
rum marcbionum/comitum vel ducū cenſeant eſſe ius pretoriū
b an ius ciuile. ℂ Succeſſiue[b] tñ circa iſtam queſtionem Bart.et
iſtam deciſionem de beredibus ꝓmiſſoris quādo quis facit pa-
56 cē penalē ꝓ ſe ꝛ beredib⁹ ſuis poſſet annecti notabilis qꝺ † po-
ne frater maior natu fecit pacē de morte patris occiſi cū occiſo-
ribus, ꝛ promiſit ſe facturuz ꝛ curaturū qꝺ fratres ſui minores
dum erūt etatis legitime ratificabūt iſtam pacem:ꝛ ita promi-
ſit ſub certa pena puta mille.euenit ꝙ vnus fratrū ſuorum per-
uenit ad legitimā etatem.xxv.anno.et noluit ratificare pacem:
an frater maior qui promiſit incidat in totam penam: an vero
debeat expectare legitimam etatem aliorū. iſtā.q. ponit in ter-
minis Alber.poſt O doſ.i.l.pe.ad fi.C.de impu.ꝛ ali.ſubſti. vbi
dicit per illū tex.ꝙ iſte frater maior nō incidat in penā promiſ-
ſam niſi demū omnib⁹ fratrib⁹ peruenientib⁹ ad legitimaz eta
tem.ad idem dicit facere.l.quāuis.cum ibi no.eo.tit,q2 iſta pro-
miſſio de faciēdo fratres ratificare qñ omēs deuenerint debet
equaliter determinari.ſ.qñ omnes peruenerint ad legitimam
etatē ergo nō ſufficit vnū eorū perueniſſe:lz poſtea dicat eſſe in
arg.cōtra qꝺ pluralitas reſoluat in ſingularitates.l.falſa.in fi.
ff.de cōdi.ꝛ demō. qꝺ vltimū q̄uo intelligat declarat ibi Bart.
ꝛ in.l.ſi ſeru⁹.§.ſi pluriū.ff.ſi q̄s cau.vbi aliq̄ñ dixi, vltra Alber.
faceret q2 iſta ſtipulatio rē ratam baberi vr̃ eſſe diuidua vt boc
tex.et.l.ſi procurator.ſcꝺo rñſo.ff.rem ratam baberi.ꝛ ſic in diui
duis nō vr̃ ita paſſim procedere illa prima deciſio Alber. per
57 ea que babentur in iſto.§. ℂ † In vltima.q.Bart.de ſtatuto ꝙ.
qui occidit occidatur niſi babuerit pacē cum berede defuncti.
ℂ In iſto dubitabili paſſu reperio quinq3 principales opi.pri-
ma eſt Old.Lau.qꝺ ſufficiebat baberi pacē ab vno ex beredi-
bus,ſm quā refert fuiſſe iudicatū bononie.ita Old.tenet in.l.ſi
plures.ff.de leg.iij.ꝛ ibi refert/ꝛ tenet Ray.de forliuio.idē ꝑ eaſ
dē rōnes relatas per Bar.cū Old.ꝛ Ray.tz Albe.in tertia par
te ſtatutorū.in.q.xxiij.incip.item quero aliā vtilē.q.ſtatuto ca-
uetur.ꝛ idē Albe.in.d.l.ſi plures.ff.de leg.iij.Itē tz Bald.in.l.
ij.in.ij.ꝛ.iij.col.C.de lib.ꝛ eorū lib.vbi concludit poſt multa qꝺ
ſufficiat pax facta ab vno ex beredib⁹ qui ſit boneſta perſona ꝛ
bona fide faciat.Idē tz Bal.in.l.j.in prin.ij. col.ff.de pac.qñ tra
ctatur de relaxatione pene fiſcalis ſeu pene capitalis ſec⁹ ſi tra
ctaret de aliquo particulari preiudicio beredū puta q2 per ſta
tutum deferat aliquod commodū beredibus occiſi,tunc vnus
in preiudiciū alterius non poſſet remittere per.l.in concedēdo
in rōne ſui.ff.de aqua plu.arc.idez opi.Old.tz etiā Bal.in.c.cū
omnes in.x.col.de cōſti. ℂ Scꝺa.eſt opi.Bar.ꝙ ſufficiat babe-
re pacē cum maiori parte beredū intelligendo maiorē partē vt
ipſe declarat in.l.ꝛ ſuū beredem.§.fi.cum.l.maiorem.ff.de pac.
quā opi.dicit Barto. veritati eſſe conſonā.iſtam opi Bar.ſeq̄t
Pau.de ca.in.l.ij.§.ex bis.i.ij.col.ad fi.ꝛ prin.ſequētis. per illū
tex.ſ.eo.ſequit Aret.in.l.pro berede.§.fi.ff.de acqui.bered.vbi
dicit magnū verbum,qꝺ iſta opi.Bar.eſt communiter appro-
bata.eam ſimpliciter tenet Pe.de Ancb.in cle.ij.de iure pa-
tro.iſtam opi.ſequitur Ang.bic attenta būanitate que in iſtis
attēdi plurimū debet cum tribus/modificationib⁹ vbi pax eſ-
ſet facta alijs preſentibus conſortibus ꝛ non contradicentibus
etiā poſt condēnationē ſufficeret q2 viderent cōſentire alij ꝑ.l.
cōſilio.§.fi.de cura.furio/vel ſi vn⁹ ex hr̃dib⁹ eſſet de familia vł
cōſortio occiſi ꝛ alij eſſent extranei ille ſolus preferret oibus q2
ad ipſum pertinet vindicta pluſq3 ad alios.arg.l.j.cum ſe.de li-
berali

berali causa.r.l.iul.ff.si qs omis.cau.testa.vel nisi in maiori sum-
ma esset minor qr femina nõ computaretur in illa summa qr ad
eam nõ spectat vindicta sanguinis.allegat gl.in.c.j.§.hoc aute.
in fi.magne gl.qui feu.dare pos.in vsib⁹ feu.r cũ istis; limitatio-
nibus etiã cũ Bar.tz Pau.de ca.hic r Ang.r Are.in tractatu
maleficiorum.in verbo cõparent inquisiti in; terminis defensio-
nis.Flo.in.l.per fundum.ff.de ser.rusti.predi. ¶ Tertia est opi.
qd oium heredum pax requiratur cũ statutũ indefinite loquat
de herede ergo cõtinet omnes heredes.ita tz Raph.cu. Lud.
ro.r d.Pe.hex.hic.r dicit Alex.istã opi.esse de iure veriorẽ per
rões Bart.p hac parte allegatas p Old.vltra quas hñ facit
58 hm.d.Pet.hex.† qr istud statutum est cõtra ius cõe r cõtra pu-
blicam vtilitatẽ que vult qd delicta puniant.l.ita vulneratus.
ff.ad.l.aquil.no.Bal.in.l.quẽadmodũ.C.de agri.r censi.li.xj. er
go tale statutũ dz intelligi vt minus ledat ius cõe qz sit possibi-
le.l.iij.C.de noxa.c.cũ dilectus.de cõsue.ergo dz intelligi istud
statutũ interueniẽte pace oium,tũ dicit Joã.de imo.q istã opi.
est nimis rigorosa. ¶ Quarto loco Imo.hic distinguit qd aut
p statutum totaliter remittitur delictum facta pace r tũc requi
ritur q oẽs consentiãt ex quo omnes tangit.d.l.per fundũ.ff.de
ser.rust.pred.l.j.§.si plures.ff.de ven.inspi.glo.in.c.cum omnes.
de cõstit.aut per statutũ facta pace remittatur pars pene r ma-
ior pars potest tũc pcedat.l.r suum.§.fi.r.l.maiorẽ.ff.de pac. qr
tunc sufficiat habere pacẽ cũ maiore parte:r sic tz Joã.de imo.
opi.Bar.cũ modificationibus.Ang.nec dicatur q eadẽ debet
esse dispositio ptis quo ad partẽ que est de toto respectu toti⁹.
l.que de tota.ff.de rei ven.c.pastora.de offi del.rñdetur q diuer
sa est rõ quo ad dlictũ.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de infa.vnde
cum sit diuersa rõ,non pcedit.l.que de tota.glo.est in cle.si vna.
in verbo defensor.de rebus eccle.non aliẽnadis. Istã distinctio
nem in effectu sequit Alexã.hic:lz per alia verba:nam dicit qd
aut facta pace in totum fit remissio p statutũ r heredes nihil p
cipiunt:r tũc non põt maior pars facere pacẽ sine alijs sed si ali-
quid receperũt nec in totũ facta est remissio hñ maior pars hoc
posset p.d.l.maior. ¶ Aliam quintã opi.ponit subtiliter Nel-
lus de sancto gemi.in tractatu suo bãnitorũ.qui optime exami-
nat istũ articulum in tertia parte scdi tpis.q.xxxix.vbi post rela
tas multorũ opi.ponit nouã r p certo subtilẽ distinctionẽ: nam
distinguit,q aũt ius faciẽdi pacẽ ex forma statuti incipit a per-
sona offensi puta qr statutum dicat occidẽs occidatur nisi pacẽ
habuerit ab offenso vl eius heredib⁹ r tũc cũ habeat ortũ in p-
sona offensi r ab ei⁹ psona trãseat in heredes est necesse ab om-
nibus heredibus pacẽ habere,qr verba statuti nõ possunt veri
ficari tunc nisi in his qui representant defunctum,iuxta.l.cum
a matre.C.de rei ven.p representationẽ defuncti a quo statutuz
incipit.aut vero ius faciendi pacẽ incipit ab herede vt est in.q.
Bart.vbi statutũ dicit nisi pacẽ habuerit ab herede.põdera qr
nihil dicit de facto. r tũc aut loquimur quãtũ ad statutũ pmittẽs
heredibus occisi q possint se vẽdicare propria autoritate r tũc
nedum vnus solus:imo nec maior pars posset facere pacẽ quia
tale ius est priuatũ competens vnicuiqz heredũ:ergo requiri-
tur quod omnes consentiant.ar.l.fi.C.de auto.prestã.Aut vero
querimus quantum ad penã iudicialem:r tunc sequit opi.Old.
qd sufficeret habere pacẽ cũ vno heredum vt ibi per eum per
alia tamẽ verba sed in effectu vult hoc. ¶ Quid tenẽdum circa
primam opi.Old.lau.qd sufficiat haberi pacẽ ab vno ex here-
dibus aduerte diligenter inquãtum Old.facit vnum fundamẽ-
tum quod ius faciendi pacem de occiso non sit hereditarum:in
contrarium facit vna ratio Bar.qd mens r ratio statuti fuit q
habeatur pax ab herede:r sic ab eo qui est heres insolidum et
qui representat defunctum in totũ:r sic non ab vno qui repre-
sentat in parte qr in alijs partibus reputatur extraneꝰ: ista rõ
56 probaret q sit ius hereditariũ.ego teneo opi.Old.† qd ius fa-
cientis pacẽ de occiso non sit hereditariũ per tex.in.l.pro here-
de.§.fi.ff.de acqui.here.r in.l.penul.ff.de sepu.viol.per que iura
expresse tenet Bar.met.in.l.dãni.la.j.§.sabini.ff.de dam.infec.r
in.l.si fili⁹ qui patri.ad fi.ff.de vulg.r pupil.vbi per hoc singula-
riter decidit Bar.q filius occisi qui se abstinuit ab hereditate
patris potest talẽ pacem facere propter vim suitatis r sequun-
tur Bal. Imo.r omnes Moder.ibi,qui dicũt qd ibi substitut⁹
filio vel alij heredes extranei nõ possent pacẽ facere.et per illaz
decisionem cõfunditur predicta ratio Bar.qr si pax debet fieri
a filio q se abstineat ab hereditate patris r non ab herede ex-
traneo qui adiuit qui magis representat defunctum quã filius
qui nudo nomine personalitatis dicitur heres put dicit tex.in
l.sine ingenua.§.sed si sint sui.ff.ad tertul. confirmatur qr illud
verbum nisi habuerit pacẽ cum herede defuncti:illud verbum
herede.positum in statuto intelligitur de filio.tex.est in.l.ex fa
cto.§.fi.ff.ad trebel.in.c.j.in vs.r si clientul⁹.de alie.feu.r in opti
mo simili Fede.de sen.in cõsi.clxxxiiij.qd inci.ego putarem.he-
ne verũ est qd non existen tib⁹ filijs statutum de pace facienda
cum herede verificaret etiam in extraneis heredibus quia iniu
ria facta defuncto respicit etiam illos aliquo modo.l.j.§.omnẽ.
ver.r si forte.ff.de iniu.ita in specie declarat Are.in.c.in presen
tia.in.xxj.col.de prob a.vbi dicit ita esse de mente Bart. hic in
ista vltima .q.Et predictis adde bene Nellum de sancto gemi.
in tractatu bãnitorũ.in tertia pte secundi tẽporis.q.xxxv. Itez
prima opi.Old.reprehenditur et fortius ijsdem fundamentis
quibus reprobabo op.Bar.qr si opi.Bar.nõ sit vera quod non
sufficiat maior ps multo magis opi.Old. nõ erit vera qd quan
do vnus solus facert pacem.r opi.Old.etiã in specie repñdit
Floria.in.l.si.per illum tex.ff.communia prediorum. Punctus
est circa opinionẽ Barto. teneo qd opinio Bar.nõ sit vera quã
formauit ex equitate capitis r nõ p fundamẽta iuris:eã in spe-
cie reprehendũt Ang.Jo.de imo.Rapha.cuma. Ludo. ro.et
Alex.hic:r Flo.in.l.per fundum.ff.de ser.rusti.predior.et dicit
simpliciter Feli.aliter tamẽ non examinans passim.in.c.cũ om-
nes.in.xvj.colũ.de cõsti.quod communiter docto.tenent cõtra
istam opi.Bar.r sic dicit cõtrarium eius qd dicit Are.in.l. pro
herede.§.fi.ff.de acqui.heredi.cõtra.Bar.facit,qr ius vindican
di necem defuncti ptinet ad omnes heredes.l.iij.§.si ad plures
ff.de sepul.viol.ergo ad eos nõ pertinet vt ad singulos sed col-
lectiue,ergo q maior pars facit nõ preiudicat minori,per.l.per
fundum sed Bar.respõderet r diceret q fallit fauore liberatio-
nis per tex.in.l.maiorẽ.cum.l.precedẽti.§.fi.ff.de pact.r.l.fin.C.
qui bo.ced.possunt.istud est totum fundamẽtum Bart. quia ex
multis ostenditur qd illa iura nihil in proposito:nã.l. maiorem
nõ procedit quando agitur de remittendo totum debitum.tex.
est in.l.r suum.§.fi.in verbo quota parte.r ibi glo.Bar.r alij.ff.
de pac.glo.in.l.apud celsum.in prin.ff.de except.doli.Secundo
illa.l.maiorẽ.loquitur in remissiõe iuris priuatorum.h tractat
de remissione iuris publici:r sic pene applicande fisco. Secun-
do r fortius facit qr in.d.l.maiorẽ.nõ sufficit solus fauor libera-
tionis sed ibi concurrit.s.ne creditores totum creditum pderẽt
quo periculo cessante nõ procedit ille tex.hm Ang.r Alex.ibi.
Et per ista etiã ptz nõ obstare.l.fi.C.qui bo.cede.pos.qr ibi ma-
ior pars preiudicat minori dãdo dilationẽ quinquennalem rc.
istud nõ est magnum preiudicium.Et pondera q maior pars
non posset remittere cessante periculo.ad idem contra Bar.fa
cit qr statutum requirẽs haberi pacem ab herede occisi cõside-
rauit q isto modo tollatur rãcor r inimicitia existẽs inter he-
redes r occisorez defuncti: sed huic rationi non videtur satisfa-
ctum si pax habeatur cum vno solo.Et sic per ista patet qd si nõ
procedat opi.Bar.de maiori parte heredũ multo minus proce
dat opi.Old.qui requirit pacem fieri cũ vno heredum.Et per
ista etiam confunditur distinctio Imo.r Alexan.qui tenent cũ
Barto.similiter non puto q sit vera distinctio domini Nelli dũ
primo facit differẽtiam an ius faciendi pacem incipiat ab offen
so an solum ab herede:nam cum istud ius faciendi pacem que-
ratur non ex prouisione defuncti:sed ex prouisione statuti. Si-
militer dum facit differentiam quantum ad statutum permit-
tens heredibus occisi quod possint propria autoritate vindica
re:qr est priuatum vnuscuiusqz quia ius vnum est priuatum cu-
iuslibet heredis aliud est iuris publici. In contrariuz facit vnũ
fundamentum Are.in alio tamẽ proposito qd facit in.l.pro he-
rede.§.fi.s.allegata.vbi dicit q delictum occisionis qd alis erat
publicũ rc.r sic videtur quod ista noua distinctio Nelli in nullo
possit procedere. Concludo ergo ex predictis vno verbo quod
tutior est tertia opi.q ab omnibus heredibus habeat pax quã
tenet Rapha.cu.r do.Petr.de hexu licet humanior videatur
opinio Barto. per predicta remanet expeditus cum laude dei
difficilim⁹.§.cato.die quinto martij.M.cccccij.r incipit.§.si is
qui duplam.

1 ¶ Aduersat iua autem debet aduersari precedentibus in iu
re:r in facto.
2 Regulariter que sunt indiuidua ex parte promissoris vel eius
heredum sunt etiam indiuidua ex parte stipulatoris et eius he
redum.
3 In obligatiõe ad destruendum nouũ opus vel defendẽdũ ipm
factum vel interesse diuidi non potest.
4 Cautio dãni infecti nõ continet factũ diuiduum prestãdũ ad qd
possit agi sicut in alijs stipulationibus.
5 Qui pmittit se obligaturũ in centuz statim potest conueniri si-
cut si obligasset se ad centũ cã circuitus euitandi.

Si is qui duplam. Dicit Raph.cu.qd iste
§.non est minus diffici-
lis quã.§.cato lz non habeat tãtã materiã sed mihi vr impari-
tas.h.d.in effectu. stipulatio duple fructuaria dãni infecti r de
opere demoliẽdo si cõmittatur ad interesse diuidit inter here-
des stipulatoris pro portiõib⁹ hr ditarijs secus si cõmittat ad

factū.h.d.ſm cōem intellectū ꝛ cōiter doc. Aret. dicit aduertendum q̄ ſummariū Bar. eſt defectiuū q̄ nō cōprehendit vltimū dictū de promiſſore. Tu dic qḋ etiā Bar. ſummat vltimā partē dū dicit ſecus ſi ad factū, iſtud vadit etiā ad vltimā, tamē clarius eſſet ſummariū, ꝛ pōt addi illud verbū ſec⁹ ſi cōmittat̄ ad factū etiā ex pte promiſſoris diuidit̄ vt hic per Barto. ſcḋa ibi, reſtitui tamē. tertia ibi, ipſi aūt promiſſori ꝛc. ¶ Pro ītellectu iſti⁹ §. aduerte. q̄ magna difficultas eſt in ver. fi. circa aduerſatiuā
1 ipſi aūt promiſſori: nā illa † aduerſatiua aūt, debet aduerſari p̄cedētib⁹ in iure ꝛ in facto. l. hoc ampli⁹. §. de his aūt. ff. de dam. infec. ergo in iſto v̄ſi. fi. d3 poni diuerſum ius a precedentibus: ꝛ in hoc [illegible] tanto fortius: q̄ tex. §. proxime dicit, ꝛ vtilitatis cā recepta ſunt ex pte ſtipulatorū, ipſi aūt promiſſori: vbi iuriſconſultus clare videt̄ velle qḋ ſit differētia ex parte ſtipulatorum ꝛ eorū heredū: et ex pte p̄miſſoris ſeu heredū ei⁹: ꝛ tñ nulla eſt differētia inter heredes ſtipulatoris ꝛ ipm ſtipulatorē ꝛ p̄miſſorē ꝛ eius heredes: nā in heredibus ſtipulatoris ſi agant ad factuz clarū eſt q̄ agūt ad indiuiduū: ſimilr̄ ex pte p̄miſſoris vl̄ heredum ei⁹ qñ agitur ad factū agit̄ ad indiuiduū: quia deſtructio operis nec defenſio nō pōt diuidi inter ſtipulatorē vel eius heredes ꝛ inter promiſſorē ꝛ ei⁹ heredes. l. in executione. §. in ſoli-
2 dum. ꝛ. l. cū ex cauſa. ſ. eo. † Confirmatur dubitatio: q̄ regulariter que ſunt indiuidua ex pte promiſſoris vel eius heredū ſunt etiam indiuidua ex pte ſtipulatoris ꝛ eius heredū. l. ij. §. ex his ſ. eo. niſi ſubſit diuerſitas ratiōis, per ea que ponit Barto. in. §. cato. in pe. q. Alex. lz principaliter difficultatē nō attingat, dicit qḋ finis hui⁹ tex. diſcrepat a prin. q̄ ꝛc. vt p̄ eū: ſed errat per tex. in ver. reſtitui: tamē q̄ loquitur in heredib⁹ ſtipulatoris quando agūt ad factū ipſum. ꝛ ita declarat Bar. dū diuidit iſtū tex. ꝛ ideo Bar. in figuratiōe caſus ſentiens forte iſtam difficultatez dicit qḋ verſi. fi. p̄miſſor vel heres eius qñ cōueniūtur ad factū vel intereſſe nō poſſunt diuidere. Pondera multū verbū vl̄ intereſſe: qḋ ponit Bar. q̄ ſi ē verū: qḋ dicit Bar. eſſet clara differentia inter primū caſum ꝛ vltimū: ꝛ in vltimo caſu poneret̄ diuerſum ius a precedēti prout vult importare dictio aduerſatiua aūt: q̄ in primo ſit differetnia an agatur ad intereſſe vel ad ipſum factū: q̄ ſi agant ad intereſſe agūt ad indiuiduū: ſec⁹ qñ ad factū. Sed cōtra Bar. ꝛ in hoc fortiter obſtat: q̄ oīs ſtipulatio indiuidua qñ agit̄ ad intereſſe ſemper d̄z eſſe diuidua. l. ſtipulationes nō diuidunt̄. in prin. iūcto ver. celſus. ꝛ. l. cū ex cā. ſ. eo. ꝛ. l. ij. §. incertā. ff. de pret. ſtip. ppterea dubitaui an hic eſſet mēda ꝛ Bar. eſſet corrupt⁹, niſi ſaluares Bar. ex eo qḋ ſing. tenet idē Bar. in. l. ij. §. ex his. in pe. col. vbi multū notaui. ſ. eo. vbi dicit Bar. ſingu. qḋ quādo eſſet actū principal̄r ad īdiuiduū licz poſtea in executione ageret̄ ad intereſſe: tñ intereſſe eſt indiuiduū: nec diuidit̄ inter heredes p̄ portionib⁹ hr̄ditarijs: ī iſtis terminis poſſes ſaluare Bart. hic, nō tñ inuenio hoc ab aliquo
3 tactū. ¶ † Succeſſiue p̄ intellectu tex. dū facit mētionē de ſtipulatiōe fructuaria intellige ſi agat̄ ad intereſſe. Scḋo aduerte q̄ illud qḋ dicit Bar. de intereſſe q̄ in obligatiōe ad deſtruenduz nouum op⁹ vel ad defendēdum, ipſum factum vel intereſſe diuidi nō pōt: iſtud idē qḋ dicit de intereſſe dicit glo. fi. poſt mediū: ſed eā Bar. reprehēdit, ꝛ dicit qḋ. lz qñ agit̄ ad ipſum factū obligatio ſit indiuidua: ſecus qñ agit̄ ad intereſſe: ꝛ ſic Bar. eſt ſibi cōtratius, niſi ſalues dictū Bar. hic prout etiā ſaluat gl. qḋ qñ ſoluitur intereſſe p̄ parte p̄ hoc nō liberaret̄ promiſſor vel eius heredes a pena ꝛ ſic a facto principali ꝛ ſic p̄ iſtā ptz: adhuc reſtat difficultas ꝛ maxime circa intellectū vinculi finalis qūo ſit ibi ius diuerſum a p̄cedentib⁹: ꝛ ſic propterea. cuma. ponit tertiū intellectū ad tex. ꝛ ſic ponit tertiā differētiā inter ver. fi. ꝛ p̄cedētia. ſm eū ſtipulatio de defendendo in cā euictiōis ex parte hr̄dū ſtipulatoris ꝛ ſic actiue eſt diuidua, vt in prin. huius tex. ſed ex parte heredū p̄miſſoris eſt indiuidua vt hoc tex. in fi. quē ad hoc reputat ſing. ꝛ ſic eadē ſtipulatio cēſet̄ eſſe diuidua ꝛ indiuidua q̄ ex parte ſtipulatoris ꝛ eius heredū actiue cenſet̄ diuidua vt hoc tex. in p̄n. ex pte promiſſoris ꝛ ei⁹ heredū cēſet̄ īdiuidua: ꝛ ſic paſſiue vt hoc tex. in fi. rō diuerſitatis eſt ſm eum q̄ ſi vnus ex heredib⁹ ſtipulatoris defendat̄ p̄ parte ſua nihil ei⁹ intereſt, ergo ex parte heredū ſtipulatoris pōt dici diuidua ſz ex parte promiſſoris indiuidua, merito q̄ ſi diuideretur inter heredes ei⁹ poſſet ſuccedere inconueniēs. l. in executiōe. §. pro parte. ſ. eo. q̄ vn⁹ vellet defendere ꝛ ali⁹ vellet ſoluere intereſſe. Itē poſſet reſultare incōueniens qḋ ſtipulator habeat ſolum partē venditā p̄ alio intereſſe: ꝛ ſic cogeret̄ ſtare cōioni, qḋ eſt cōtra. l. ſi nō ſortē. §. ſi centū. ff. de cōdi. indebi. iſtā declarationez impugnat Alexan. vt hic p̄ eū: ꝛ bene. Ego vltra eum dico forti⁹ qḋ iſte intellectus cuma. nō tollit difficultatem tex. q̄ dato q̄ iſta differētia eſſet vera quo ad ſtipulationem de defendendo prout tenet Raph. cu. ſed credo nō bene. iſta differētia nō p̄cederet niſi in vno caſu tex. noſtri, quātum ad ſtipulationē de defendēdo in cauſa euictionis, quantum ad alios caſus non eſſet differentia. ꝛ tñ tex. in ver. fi. vult eſſe drīaz inter promiſſorem ꝛ eius heredes, ꝛ ſtipulatorē ꝛ ei⁹ heredes, p̄ſertim in ſtipulatione noui operis: ꝛ in ſtipulatione de defendendo. Et ꝑpterea cōſiderabā quartū intellectum ad verſi. fi. vbi iuriſcōſultus loquitur in deſtructione operis ꝛ defenſione: ibi, ipſi aūt promiſſori pro parte neq̄ reſtitutio neq̄ defenſio eſt ꝛc. ꝛ ſic in iſtis duab⁹ ſtipulationib⁹ oſtendit eſſe aliud in p̄miſſore ꝛ eius heredib⁹ ꝛ aliud in ſtipulatore ꝛ ei⁹ heredibus: nam in heredibus ſtipulatoris eſt in eorū electiōe vel agere preciſe ad factū: ꝛ ſic ad deſtructionē vel defenſionē: ꝛ tunc obligatio eſt indiuidua inter ipſos heredes ſtipulatoris vel agere ad intereſſe: ꝛ tunc erit diuidua inter eos p̄ portionibus hereditarijs: ꝛ hec ſtatuta ſunt ad vtilitatē ſtipulatorū: vt dicit litera nō exponēdo p̄ vtilitate: id eſt intereſſe cōſequēdi eā p̄ut exponunt Bar. ꝛ Ang. hic: q̄ eſt inepta expoſitio. intelligo ego rōnem prout iacet pro vtilitate ſtipulatorū eſſe ſtatutū: vt habeāt electionē agendi ad itereſſe vel agēdi preciſe ad ipſum factū: ꝛ tūc obligatio erit diuidua ſed ex parte promiſſoris vel heredū obligatio ad factum eſt indiuidua. q̄ preciſe coguntur vel deſtruere edificatum poſt nūtiationē noui operis vel defendere in totum in cauſa euictiōis et qḋ promiſſor vel eius heredes poſſint cōpelli ad ipſum factū q̄ eſt obligatio legalis q̄ preciſe cogit̄ ad factum vt declarat Bar. in. l. ſtipulatiōes nō diuidunt̄. in. viij. q. ſ. eo. qḋ deſtructio operis facti poſt factam nuntiationē illa ſit preciſa: tex. eſt. in. l. ſtipulatio. §. ſi quis autē. ꝛ ibi Bart. no. ff. de ope. no. nun. ſimilr̄ in defenſiōe ex cauſa euictionis rei vēdite de qua loquitur text. q̄ etiā ſit preciſa ex parte promiſſoris vel heredum eius ptz duplici ratione. Prima, q̄ eſt obligatio legalis in cui⁹ locū ſuccedit obligatio hoīs. Scḋa rō, q̄ ſtipulatio de defendēdo in cauſa euictionis eſt explicāda in iudicio ꝛ per cōſequēs eſt p̄ciſa. l. ſed ꝛ he. §. p̄ter. ꝛ ibi Bar. no. ff. de proc. l. eū pro quo. ff. de in ius voc. ꝛ ibi Pau. de ca. cōcludo qḋ ipſum factum ex vtraq̄ pte tam ex parte heredū promiſſoris quā heredū ſtipulatoris eſt indiuiduum, vt dicit Bar. ſed differētia eſt, q̄ ex parte heredū ſtipulatoris obligatio actiua nō eſt p̄ciſa ad factum, q̄ poſſunt ſi volunt agere ad factū vel intereſſe, ſed ex parte promiſſoris vl̄ ei⁹ heredū eſt preciſa, iſta obligatio: ita q̄ cogantur preciſe defendere vel deſtruere, adeo qḋ nō poſſent p̄ parte deſtruere vl̄ defendere. ¶ In tex. ibi fructuaria, ītellige procedere ſi agat̄ ad intereſſe q̄ vſufructuarius nō ſit vſus arbitrio boni viri vel ſi agatur ratione rei nō reſtitute ſecus ſi ageretur ad rei reſtitutionē: q̄ obligatio rem reſtitui eſt indiuidua ſolutione non ſolum quo ad p̄miſſorem ſed eius heredes. l. ſi duo. ff. depoſi. declarat Bar. in. §. cato. in ſcḋa oppo. ſ. eo. ſed etiā ex parte heredum ſtipulatoris no. in. l. j. §. ſi pecunia in ſacculo. ff. depoſi. quē
4 tex. ad hoc reputat ſingularē Alex. hic. ¶ † Tertio inquantuz tex. ſubdit et damni infecti. aduerte qḋ iſta ſimilitudo nō eſt ſimpliciter: ſed ſm quid, q̄ nō eſt ſimilitudo in facto principali: nā cautio dāni infecti non continet factum diuiduum preſtanduz ad qḋ poſſit agi ſicut continet in alijs ſtipulationibus vbi poſſunt petere rē defendi vel opus deſtrui, ſolum eſt ergo ſimilitudo quo ad intereſſe quādo in promiſſione damni infecti venit intereſſe ſi contingat damnū dari. l. in hanc. et. l. in ſtipulatione ff. de dā. infec. ꝛ ex hoc noto, qḋ ad hoc vt p̄cedat ar. a ſimili non reqritur ſimilitudo per omnia ſed ſufficit ſimilitudo de q̄ agit̄. Ego ſoleo pōderare text. meliorem de iure in. l. fin. C. de collationibus. apud canoniſtas eſt tex. in. c. conſtituit. vbi Abba. in iij. no. multū no. de appel. ꝛ tex. in. c. quēadmodum. in. ij. no. de iureiuran. ¶ Quarto circa text. in verbo reſtitui tamē opus illud verbū reſtitui capitur p̄ deſtructiōe prout capit̄ in multis legibus tituli. ff. de ope. no. nun. reſtituere eſt in priſtinum ſtatum ſeu formā reſtituere. argumē. l. qḋ ſi minor. §. reſtitui. ff. de mino. expeditis textua. venio ad expeditionē gl. ꝛ capio glo. ꝛc. ¶ Gloſſ. in verbo ex dāni infecti: diuiditur in duas partes. In p̄ma declarat tex. quo ad ſtipulationē damni infecti. In ſecunda quo ad ſtipulationē de ope. no. nuntia. Secunda ibi, idem in actione in factū. ¶ Glo. in verbo neq̄ reſtitutio diuido magiſtraliter in tres partes. In prima declarat tex. in verbo reſtitutio. In ſecūda declarat tex. in verbo defenſio, tripliciter exponēdo verbum defenſio. In tertia, quia iſte text. in fi. loquitur de promiſſore ꝛ nō de eius heredibus gl. declarat an iſte quatuor ſtipulationes de quib⁹ in tex. ex parte heredū promiſſoris ſint indiuidue. Scḋa ibi, ꝛ qḋ ſubijcit. Tertia ibi. Itē heredes promiſſoris. ¶ In eadē gl. ibi. ſed ibi eſt ſolutio. Iſte primus intellectus Jo. poſitus in glo. qḋ tex. in verbo defenſio: intelligat̄ in cauſa dāni infecti procedit quādo vnus eſſet principalis dominus dom⁹ ruinoſe conuentus officio iudicis vt caueat de damno infecto iuxta. l. inquilino. cum glo. ff. de dam. infec. q̄ ſi pro parte tantum caueat committitur in totuz p̄. l. in ſtipulatiōe. ff. de dam-

de dam.infec.secus esset in pluribus vel heredib⁹ vel principa
libus.ita loquit.l.si cōmunes.allegata pro ꝯtraria.Rapha.cu.
reprehēdit istū primū intellectum et istam saluationem Bart.
q: nō pōt ꝯuenire ad tex.in ver.promissori q loquit qñ ꝓmissio
processit in causa damni infecti:ꝛ sic isto tex. nō conueniebatur
vt promitteret,sed ad interesse conueniebatur.Alex. saluat et
gl.ꝛ Bar.qd isto tex.in verbo ꝓmissori:erat bene ꝓmissum qd
prestaret cautionem dāni infecti nō tamen erat promissum de
ipso damno infecto.ista saluatio Alex.mihi nō placet. Primo
q: diuinat.Secundo ꝛ forti⁹ q: promittendo qd prestaret cau-
tionem damni infecti statim est obligat⁹ ac si eaz prestitisset: q:
5 habes egregiam decisionem alibi † qd si ꝓmitto me obligatu-
rum in centū statim possum cōueniri sicut si obligassem me ad
centū causa circuit⁹ euitandi.l.dñs testō.ff.de cōdi.inde. dictuz
est singulare alberti Galeoti qd refert ꝛ sequit Jo. an.in addi.
Spe.in ti.de obli.ꝛ solu.super Rub.in.j.col.refert ꝛ sequitur do
mi.Alex.in.d.l.dominus testamento.ꝛ in.l.cū fundus.§.seruum
tuum.in.j.no. per illum tex.ff.si cer.pe.

1 Omnis stipulatio siue dari siue fieri cōtineat siue diuidua siue indiuidua sit:aut est iudicialis:aut pretoria:aut conuentionalis:aut communis.
2 Cautio damni infecti interponitur officio iudicis.
3 Super quacunq; re potest fieri cōtract⁹:potest ibi regulariter fieri stipulatio.
4 Stipulatio non est contractus.
5 Que differentia sit inter stipulationes iudiciales ꝛ ptorias.
6 Stipulatio de rato est pretoria.
7 Quando.l.pretoria loquens in vna persona extenditur per iurisconsultum ad aliam personā:illa dispositio dicit esse ius ciuile ꝛ non pretorium.
8 Que vtilitas sit ꝙ stipulatio dicat ptoria vel iudicialis.
9 Cautiones que interponuntur ex forma statuti an dicantur pretorie vel ciuiles.
10 Comes equiparatur presidi ꝛ sic magistratui.
11 Actiones penales descendētes ex statutis episcoporū comitū marchionum ꝛ ducum erunt solum annales prout actiones ptorie penales.

1 STipulationum. † In ista.l. ponit
tertia diuisio sti-
pulationum:nam ois stipulatio siue dari : siue fieri
contineat,siue diuidua siue indiuidua sit:aut est iudi
cialis:aut pretoria:aut conuentionalis:aut cōmunis,vt habes
exempla in tex.et istud sit loco summarij.casum in terminis po-
a ne ad rudem corticem litere. Pondera in primis[a] tex.in verbo
mero bis repetito in litera,qd merū intelligit idest purū ꝛ sim-
plex.ita exponit glo.insti.de diui.stip.in prin.quā Ang.h repu
tat ad hoc esse singu.merum ergo dicitur ab omni alia re sepa-
ratū.l.qui res.§.mihi rome.ꝛ ibi glo.in verbo merū.ff.de solut.
facit.l.si sic.in prin.ꝛ ibi Ang.ꝛ Mod.ad hoc no.ff.de lega.j.Et
per hoc dicit Ang.hic,se cōsuluisse in ciuitate Perusij si statu
tum disponat qd a mera interlocutoria non possit appellari:tñ
poterit appellari ab interlocutoria in qua iudex ꝓnūciauit in-
strumentū publicū mandādū executioni,q: habet vim diffiniti
ue:ꝛ dicit fuisse ita cōsultum per multos doc.lz alij doctores cō
trarium cōsuluerint.Istā decisionē Ang.sequunt Imo.Pau.
de ca.ꝛ omnes Mod.prosequere vt lati⁹ per Alex.ꝛ Aret.hic:ꝛ
2 late p Feli.in rub.extra de re iudi.in.iij.ꝛ.iiij.col. † Scdo no.
in ver.pretorie:fm Bar.j.in vlt.col.qd cautio dāni infecti iter-
ponit officio iudicis:de quo dic vt habet in.l.inquilino.de dā.
3 infec.ad quē locū Bar.hic se remittit. † Tertio no. in versic.
cōuentionales ibi:quod pene rerū contrahendarum: qd super
quacūq; re pōt fieri ꝯctus pōt etiā ibi regulr fieri stipulatio,et
sicut stipulatio dr esse gñalis ad oēs ꝯctus imo hodie de cōsue-
tudine in instro.publico in fine apponūt notarij stipulationem
4 fm Bar.in.l.ij.in fi.C.de cōdi.ob cāz. † Et sic pōdera[b] ꝙ cū isto
b tex.fiat equiparatio de ꝯctib⁹ ad stipulationē ꝛ nullū simile sit
idē.l.qd nerua.ff.deposi.gl.in.c.caplm sancte crucis.de rescrip.
ergo hic ꝓbat ꝙ stipulatio nō est ꝯct⁹.ita not.Imo. Ludo.ro.
ꝛ omnes Mod.hic adde ꝙ ante eos istud no.ex hoc tex. gl. or.
in.§.ꝯuētionales.insti.de diui.stip.in vbo contrahēdarū. Idē
tenet gl.in.l.ij.in gl.ma.añ fi.C.de iure emphyte.facit bene tex.
insti.de obli.in fi.ꝛ ibi gl.large tñ ꝛ improprie stipulatio potest
dici cōtract⁹,tex.sunt infiniti qui appellāt stipulationē contra-
ctum.tex.in.l.j.C.vt ac.ab herede ꝛ cōtra hdes.ꝛ text.in.l.pre-
posteri.C.de testa.ꝛ tex.in.l.j.in fi.ff.de pactis.ꝛ i.l.si donatiōis.
C.qd met⁹ cau.nam alibi dicit iurisconsultus omnis obligatio
pro contractu accipitur,dicit tex.in.l.omnem.ff.de iudi.ꝛ ꝙ sti-
pulatio dicat large ꝛ improprie cōtract⁹ habes glo.ord.in aut.
sacramēta puberū.in verbo ꝯctibus.C.si aduer.vendi. firmant
Bar.ꝛ alij in.d.l.si donatiōes.Bal.in.l.cōtract⁹.in.j.colū.C.de

si.instrumentorū.ꝛ per hoc inferūt Imo.Roma.ꝛ Alex.hic,qd a
statutum loquēs in ꝯctibus nō haberet locū in stipulatione cū
in statutis verba debeant ꝓprie intelligi ꝛ stipulatio nō est pro
prie cōtractus ergo statutū loquēs in cōtractibus nō haberet
locum in stipulationibus:credo ꝙ ista decisio Imo.Lud.ro.et
Alex.nō sit vera,q: regulā habemus,qd ex identitate rationis
etiam in correctorijs ꝛ penalibus nedū in statutis sit extensio
de stricta ꝛ ꝓpria significatiōe ad latā.glo.in aut.vt hi q oblig.
se perhi.habere res mi.§.hec omnia.in gl.in vbo ad curationē.
colla.vj.gl.in cle.j.in vbo eligat.de elec.ergo cū appel.ꝯctus sal
tem largo mō veniat stipulatio si esset idētitas rōnis crederez
ꝙ statutum; habeat locū in stipulatiōe:ꝛ sic ꝯtra Imo.ꝛ Mod.
pro cōfirmatione esset vidēdum an statutū loquēs in ꝯctibus
habeat locū in quasi ꝯctibus:ꝛ sic in aditione hereditatis,exē-
plum statutū ꝓhibet ne mulier ꝯhere possit sine cōsensu duoꝝ
propinquoꝝ,an poterit adire hereditatē sine ꝯsensu.Et an ha
beat locū in liberatiōe Bar.in hoc est sibi de directo ꝯtrius.naz
l.apud iulianū.§.si.ff.ex quib.ca.in pos.ea.tenuit ꝙ nō,q: statu-
tum loquēs in ꝯctibus nō hz locū in quasi ꝯctu ꝯtrariū tenuit
idē Bar.in.l.more.in prin.ff.de acqui.here.Ego p multa media
tenui istā scdam ꝙ habeat locū in quasi ꝯctibus in.l. siue apud
acta post Bal.ibi.C.de trāsac.vbi pro ista parte adduxi quinq;
fundamenta.examināt oēs Mod.in.l.mutū.ff.de acquir.here.
Capio gl.in verbo ptorie:quā diuide in duas partes princi-
pales. In prima ponit tres differētias inter stipulationes ptō-
rias ꝛ iudiciales. Scdo declarat qñ dicātur stipulatiōes cōes.
Scda ibi.cōes aūt. ꝗlibet pars posset subdiuidi in alias ptes.
5 pro † clara intelligētia duo sunt principaliter videnda. Primo
que differētia sit inter stipulatiōes iudiciales ꝛ ptorias. Scdo
ne in vanū videamur laborare habem⁹ videre cuius effect⁹ seu
vtilitatis sit an stipulatio sit iudicialis an ptoria . Circa pri-
mū ꝗ differētia sit inter stipulatiōes iudiciales ꝛ ptorias.gl.hic b
ponit tres dñas ꝛ cōiter tenet scda.gl.in vbo veniūt.§.ptorias
aūt.inst.de diui.stipu.addit qrto q: stipulatiōes ptorie sunt re-
collecte sub vno ti.ff.de pto.stipu.sz stipulatiōes iudiciales sūt
vage p totū corp⁹ iuris ciuilis.bar.rephēdit istā dñā ꝓpter sti
pulationē vt legatoꝝ noie caueat:ꝗ est ptoria:ꝛ tñ non ponit in
illo ti.ꝛ per stipulationē de dāno infec.que similiter est pretoria
ꝛ tamē nō ponitur in illo ti.Sed p certo Bart.in hoc errat: q:
imo stipulatio de dāno infec.expresse ponitur in illo tit. tex.ha-
bes ibi in.j.§.itē ex cā dāni infecti.ꝛ.in.l.ij.§.incertam.ff.de pre
to.stip. Preterea qñ etiam iste due stipulatiōes nō essent in il-
lo titulo adhuc differentia glo.nō meret reprehēdi:naz cautio
vt legatorū noie caueat:hz titulū de p se,sic ꝛ cautio damni infe c
cti hz etiā titulum de p se:ideo nō ponunt sub illo titulo vt etiā
dicit Ang.hic. Sed vltra Bar.ista quarta differētia melius re
prehenditur p Jo.fab.§.j.insti.de diui.stip.ꝛ sibi ascribit mētio
nem de eo nō faciens Alex.hic dicit enim Jo.fab.ꝙ ista differē
tia gl.quarta est falsa,per tex.in.l.j.§.iubet pretor.ff. de col . bo.
vbi qñ filius emancipatus vult succedere patri cū filijs retētis
in ptāte cogitur cauere de cōferendis bonis suis alijs fratrib⁹
ista cautio est pretoria:ꝛ tñ nō ponitur sub titulo de dāno infe-
cto:nisi diceres qd etiā hz titulum de per se.s.de col. vera ergo
differētia est quā glo.scdo loco ponit hic:ꝛ gl.insti.de diui.stip.
ꝛ Bar.hic post Pe.ꝛ sequunt oēs hic:ꝛ ita etiā tenet Jo.fab.in
§.j.insti.de diui.stip.qd stipulatiōes iudiciales dicant que de-
scēdūt a legibus iuriscōsultorū vel imperatorū siue iudex adea
tur principalr siue nō:pretorie que discēdunt ab edictis ptoruz
cōes que mixtiz aliqñ a legibus iuriscōsultorū aliqñ ab edictis
pretorū,oēs ita tenēt. Tu aduerte qd ista cōis differentia nō vi
detur bene esse in mēte huius tex.ꝛ tex.insti.de diui.stip.nā isti
tex.dicūt qd stipulationes iudiciales dicuntur que in causis ex
mero iudicis officio pstant:ꝛ similiter pretorie que a mero pre-
toris officio ꝓficiscunt. Pondera qd tex.nō dicit ab edicto pre
toris ꝓficiscunt:sed a mero officio pretoris ꝓficiscunt. Et pro-
pterea reperio ꝙ Jo.fa.in.§.j.insti.de diui.stip.perpendens vt
puto addit huic declaratiōi vnū verbuz qd credo valde neces-
sarium,ꝙ stipulatiōes iudiciales dicunt ille que a legibus iu-
riscōsultorū vel imperatorū sunt adinuente et per officium iu-
dicis viuētis exercentur vbicūq; equum ꝛ iustum ei visum sit:ꝛ
ad hoc dicit facere istuz tex.dū dicit qd a iurisdictione veniūt .
Pondera verbū que a iurisdictione veniunt in verbo veniūt,
alio modo saluat cu.ꝛ dicit ꝙ stipulationes iudiciales dicūtur
que a mero officio iudicis viuētis proficiscuntur ex dispositiōe
legis ciuilis ꝛ similiter ptorie ꝗ proficiscunt ex dispōne edicti
pretoris,ꝛ tex.cuz mysterio dicit mero:q: ad hoc vt stipulatio-
nes dicant ciuiles est necesse ꝙ ꝓficiscant a mero officio iudicis
viuentis nō ab edicto ptoris mortui vt puta q: de illis se nō im
6 pediuit. † Successiue attēde[c] diligenter inquantū Bart.de
c clarādo quomodo stipulatio de rato dicat esse pretoria dicit q:

a Pōd era in pmis ꝛc. d hac materia.s.d snia interlocutoria simplici ꝛ de illa que hz vim diffinitiue ꝗ etiā dr interlocutoria ꝛ de ipsa diffinitiua:vide ple. p aret. post Lud. ro. h ꝛ post Ang.in ꝯsi. hic p eū alleg.ꝛ pleni⁹ p Feli.in loco hic alle. vbi recitat que hic ponuntur per Are.ꝛ multa alia addit ꝛ dat cōmunes ꝛ veras conclusiones.

b Et sic pōdera ꝛc. de hoc vide oī no Bal.no. in rep rub. istius ti.co. xxij.ver. vlterius p cōplemēto materie hui⁹ rub.

c Successiue attende. de materia extensionis vltra locos cōes vbi tractatur . vid Barb.in cōsi.suo incip. spectabilis ꝙ ē post ꝯs. Alex. xlvj. iiij.vo.pau. de ca.consi. cccxxxiij. ꝛ cōsil.cccxxxvij.ꝛ ꝯsi.xcij.ꝛ in cōsil. xxxvij . fm antiquā impressionez. ꝛ Alex.ꝯsil. cclxxxiiij.vlti.char.i.ij. vol.ꝛ in ꝯsi. lij.incip.callimachus.i iiij.vol.vin. d palliotis in consi. inci .visa quadā ꝗstōne: qd est post dictum consil.lij.Alex. ad materiā de qua h in

pretor adinuenit q procurator actoris de cuius mãdato dubitatur cauẽdo de rato debeat admitti per tex. in l. nõ solũ. §. qui alieno. ff. de procura. qui tex. nihil penit⁹ facit, sed debuit allegare tex. expresse declarãtem istam cautionem rati esse pretoriã in l. seruum quoq. §. ait pretor. ff. de procura. postea per l. ciuilem extẽsum est ad procuratorem rei. l. non solum. §. fi. ff. de pcura.
7 ¶ †Nota diligenter ex isto vltimo fundamẽto Bar. vnũ q Are. reputat nouum ꝛ singulare valde, q quando. l. pretoria loquens in vna persona puta in procuratore actoris. d. l. seruum quoq. §. ait pretor. extẽditur per iuriscõsultum ad aliam personam, prout hic ad procuratorem rei, illa dispositio extendẽs dicitur esse ius ciuile nõ autem pretorium. ita vult Bar. hic. istud idem expressius tenet Bart. in l. j. ad fi. prin. ff. si quis omis. cau. testa. contra istam cõclusionem Bar. insurgit solus Are. h. per tex. in l. lex cornelia. §. j. ff. de vulg. ꝛ pupil. iũcta. l. pater instituto. in fi. ff. de capti. nam lex cornelia sustinet testamẽta eorũ qui capti sunt ab hostib⁹: et sic efficiunt serui hostiũ ꝛ moriunt penes eos. l. cornelia fingit eos esse mortuos testamentũ nihil valet mero iure: qꝛ seru⁹ nõ põt testari: sꝫ lex cornelia sustinet testamẽta qꝛ fingit eisse mortuos hora pambula captiuitatis: sꝫ ista l. corne. nihil loquitur de substitutionibus pupillarib⁹ si pupillus capiatur ab hostibus ꝛ moriatur penes eos: an habebit locum substitutio pupillaris: lex cornelia nõ extẽdit, sed ptor extẽdit illam. l. cornel. loquentẽ de principali testamento vt etiã habeat locũ in tabulis pupillaribus. ita tex. in d. l. pater instituto in fi. de capti. ꝛ ibi gl. in. l. lex cornelia in vbo ea lege. ꝛ tñ l. ptoria q extẽdit legẽ corneliã in eo qd extẽdit non appellat ptoria sed ciuilis: ergo cõclusio Bar. nõ est vera. rñdet Are. qd imo ptor viuus est q facit illã extẽsionẽ legis cornelie ad tabulas pupillares: vt ptꝫ in d. l. pater instituto. in fi. merito nõ appellatur ius ptoriũ qd dicitur q est inductũ ab edicto pretoris mortui. Cu vltra Are. rñde, qd ibi illa extẽsio legis cornelie non fit a ptore nec mortuo nec viuo: imo fit ibi a iuriscõsulto: nã iuriscon sultus qui in illa. l. pater instituto. dicit, qd pretor. s. viu⁹ debeat sequi non minus patris quam legis volũtatem in exequendo testatoris volũtatem: cõfirmo per tex. in d. l. lege cornelia. in vbo ex eadẽ. capiẽdo dictionẽ ex propie sine violatiõe vbi ex eadem. l. cornelia dicit, tex. sustinentur tabule pupillares ꝛc. ibi ergo dicit istud esse ex dispositione legis ciuilis non iuris pretorij. Et ita tenẽt Ang. ꝛ Raph. cu. in d. l. lex corne. qd illa extensio ad tabulas pupillares fiat a iuriscõsulto seu a lege ciuili. sed Bar. ꝛ alij ibi. in d. l. pater. tenẽt oppositũ, quãuis Are. nõ faciat mẽtionẽ, q imo illa extẽsio fiat a ptore mortuo: ꝛ tñ nõ dicit lex ptoriã. lꝫ Bar. nõ bene probet istã opi. tamẽ pro eo vr̃ stringere tex. in d. l. pater instituto. in fi. in verbo vtiles actiões. vbi substituto i tabulis pupillarib⁹ pupillo capto dant vtiles actiones: ergo ptꝫ qd dãtur de iure pretorio: lꝫ pretor nõ põt facere quẽ directo heredẽ. §. quos aũt. insti. de bo. pos. sed rñde no. ad illũ tex. quod ideo ibi dantur vtiles illi substituto in pupillaribus tabulis ꝛ nõ directe actiões: eo qꝛ nõ venit directo ex verbis legis cornelie: sꝫ p extẽsionẽ iuriscõsulti, ꝛ habemus rlaꝫ qd qñ quis venit p extensionẽ iuriscõsulti hꝫ vtiles actiones. tex. est in l. pe. ff. si quadru. pau. fe. dica. p quẽ ita declarat Barto. in l. curatoris. C. de neg. gest. ꝛ in l. j. in ij. col. ff. de acti. ꝛ obl. Scdo cõtra cõclusionẽ Bar. Are. adducit glo. quam ad hoc reputat singularẽ i l. ij. ff. de pos. her. pe. vbi gl. dicit q actio q est ciuilis et extenditur a pretore de psona ad personã nõ est pretoria sed remanet ciuilis. Sed rñdeo tripliciter ad illã glo. Primo dico qd ibi illa extẽsio de petitione hereditatis q extenditur ad bonorũ possessionẽ: ꝛ consequenter fiat bonorũ possessoria hereditatis petitio illa fit ex interpretatione iuriscõsulti. ita respondet Bar. in l. j. ad fi. prin. ff. si quis omis. cã test. Scdo dico q illa gl. nõ bñ dicit: qꝛ tu habes gl. no. cõtrariã in §. sed iste. in gl. j. insti. de acti. vbi gl. tãgit de istis actiõibus q extendunt an dicãtur ciuiles vel non. Tertio rñdeo q posito qd illa gl. esset vera: tñ nihil ad ppositũ nostrũ: qꝛ Bar. loquit in extensione que fit simpliciter. ibi aũt gl. non loquit de simplici extensione imo de translatiõe ꝛ mutatiõe nois: qꝛ ibi petitio hereditatis transmutatur ꝛ dr bonorũ possessoria hereditatis petitio, isto mõ remanet defensata conclusio Bar. Vltra Are. cõtra Bar. fortiter facit tex. in l. j. in prin. ff. si quis omis. cã test. iũcta. l. si qs pecuniã. §. quãq. ꝛ. l. quia aũt. §. hoc edictũ. ff. si qs omis. cã test. est verũ si velles defendere Bar. oporteret dicere qd illi tex. nõ clare aperiunt: tñ de mẽte illoꝝ iuriũ est vt remaneat ptoria licet nõ clare dicãt tenendo cõclusionẽ Bar. quã tene ꝛ signa, pro cõclusione Barto. adde bonũ tex. in l. electio. §. itẽ si ex plurib⁹. ff. de noxa. vbi actio noxalis que est ciuilis ꝛ datur cõtra dños pro noxa seruorũ extẽditur a pretore vt cõpetat etiã cõtra illũ dñm qui dolo desijt possidere: ꝛ tamẽ in casu extenso dicitur esse pretoria: vt vult Bart. ꝛ nõ ciuilis: est verũ q gl. ibi voluit destruere illũ tex. de qua destructione ego nõ facerẽ vim: ꝛ illũ tex. allegat gl. in l. ij. ff. de bo. pos. here. pe. Itẽ pro cõclusiõe gl. facit bene text. in l. ius ciuile. ꝛ in l. ius aũt ciuile. ff. de iusti. ꝛ iur. vbi dicũt tex. qd si ius ciuile aliquid addit iuri pretorio efficitur ciuile, ꝛ ecõtra si pretoriũ addit ciuili ius ciuile efficitur pretoriũ in eo qd extẽditur: ꝛ sic teneo istã cõclusionẽ, q qñ remediũ inuentum a pretore lex ciuilis extendit ad aliũ casum vel psonã efficitur ius ciuile in eo qd extendit: ꝛ ita habemus expeditũ primũ
8 principale. ¶ †Nunc est videndũ cuius effectus ꝛ vtilitatis sit illud qd dicit tex. ꝛ id sup quo tantũ laborauimus an stipulatio dicat pretoria vel iudicialis. Bar. j. in vlti. q. ponit vnã vtilitatem ego plenius: nã stipulationes iudiciales non exigunt fideiussorẽ vel pignora sed simplicem cautionẽ nisi secus fit dictũ. l. sancimus. C. de verb. sig. l. iiij. ff. de euict. tñ omnes stipulationes pretorie etiã si nihil sit dictũ requirũt satisdationẽ aut pignora aut fideiussoreꝫ. l. j. §. stipulationũ. ꝛ. l. pretorie satisdationes. ff. de pto. stipu. tex. in l. j. §. iubet. ver. caueri. ff. de colla. bo. ꝛ istum passum examinaui ordinarie: vbi pro ꝛ cõtra adduxi fundamẽta in l. sancimus. C. de vb. sig. ista est cõis q in stipulationibus iudicialib⁹ nõ requirant pignora siue fideiussores: secus in pretorijs stipulatiõibus. ibi etiã tetigi que dicit Bar. j. in q. vlti. Jo. fab. in §. j. in fi. insti. de diui. stipu. ponit duas alias vtilitates: sed primã reprehẽdit: ponit postea scdam, qꝛ ptorias stipulationes necesse est semp ꝛ ad semp prestari sed nõ iudiciales ꝛ cões: qꝛ nõ sunt necessitatis, nihil allegat, sine legibus ego nõ credo sibi: imo credo cõtrariũ q iudiciales sint necessarie, aliud nõ reperio a scribẽtibus. Ego vltra scribẽtes addo duas alias vtilitates. Prima est ex verbis Bar. in §. cato. in ij. q. ꝫ. eo. vbi Bar. dicit, qd in oĩbus stipulatiõibus pretorijs que cõtinẽt indiuiduum si moriat promissor relictis plurib⁹ heredibus ꝛ vn⁹ contrafaciat: ille solus incidit in penã: alij nõ: sꝫ in stipulationibus iudicialibus est sec⁹: quia stipulatio duple quãdo nõ est pretoria sed iudicialis, si moriat promissor relictis pluribus heredibus ꝛ vnus cõtrafaciat omnes tenentur insolidũ, per text. in l. cuꝫ ex causa. §. j. eodem. ergo vult q in stipulationib⁹ pretorijs si vnus contraueniat solus incidit in penam: secus in stipulatiõibus iudicialibus. Vltima vtilitas est: qꝛ stipulatiões ciuiles quãuis penales tamẽ sunt perpetue. in sti. de perpe. ꝛ tẽpo. actio. in prin. sed pretorie penales sunt annales. l. in honorarijs. ff. de ac. ꝛ obl. ꝛ istud etiam ad aliud propositum dicit Bar. j. in j. q. ibi
9 reseruo dicendũ. ¶ †Vltra glo. inquãtũ querit Bar. de cautionibus que interponuntur ex forma statutorũ an dicãtur pretorie vel ciuiles. cũ Bar. transeũt cõiter oẽs hic, excepto Bal. in l. omnes populi. in viij. col. ff. de iusti. ꝛ iure. qui in statutis ancianorum vel priorũ populi cõtradicit Bar. ꝛ male: vt per Alex. et Are. hic. ¶ Nota diligẽter regulam Bar. qd statutũ cõditum ab epo: comite: marchione: ꝛ duce cẽset esse ius pretorium non aũt ciuile. Adde q per hoc infert no. Bar. in l. ij. ad fi. ff. de bon. pos. q si per statutũ epi: comitis: marchiõis: vel ducis: deferat hereditas vel successio quoquo casu cuꝫ sit ius pretoriũ nõ possunt facere aliquẽ directo heredẽ sed bonoꝝ possessorẽ: naꝫ necessaria esset agnitio bonoꝝ possessiõis in iudicio. iuxta. l. fi. C. q admit. Itẽ deberet cognosci intra. gl. dies si est extraneus: si est de suis intra annum: iuxta. l. ij. ꝛ. l. emãcipata. C. qui admittũ. vbi als de iure ciuili posset vsq ad. xxx. annos. l. licet. C. de in. d libe. sequitur no. Bal. in l. j. in vj. q. C. qui admit. ꝛ in l. certuꝫ. in iiij. col. C. vnde legi. Iteꝫ per istam regulam infert no. Bart. in l. ij. §. fi. ff. de vsucap. pro emp. qd prescriptio annalis inducta p epm: comitẽ: marchionem: vel ducem: cum dicatur ius pretoriũ ad hoc vt interrumpatur talis prescriptio annalis requiretur litis contestatio. l. j. ꝛ. ij. C. qñ lib. princip. datus. Iteꝫ ad aliud qd dicit Bar. in specie qd constitutio epi sit ius pretoriuꝫ. adde Bal. in l. id quod pauperib⁹ in iij. col. C. de epis. ꝛ cle. vbi p hoc infert quod tempus inductum ex constitutione episcopali cũ sit pretoria: et p consequens vtile qd non currit ignoranti: qꝛ tempora inducta a pretore semper sunt vtilia ꝛ non currũt ignorantibus vt declarat glo. in rub. de diuer. ꝛ tempo. prescrip. ꝛ qd cõstitutiones episcoporum sint ius pretoriũ ꝛ nõ ciuile: dicit etiã Bal. in l. si p ediũ. in j. col. C. de edil. actio. ꝛ in l. siue pars ad fi. C. de dila. ꝛ in c. ecclesia sancte Marie ad fi. de consti. Joan. de imo. in cle. j. de in integ. resti. ꝛ no. ideꝫ Bal. in l. omnes populi. in viij. colum. ff. de insti. ꝛ iure. vbi dicit qd ideo statutuꝫ episcopi est ius pretorium. qꝛ episcopus est magistrat⁹ siue pretor quidam in sua diocesi. Alibi dicit no. Bal. in l. progrãma. C. qui episco. qd cũ episcop⁹ sit similis pretori. sicut nõ reperitur aliqd edictum pretoris de pena capitali: ita non posset episcopus facere statuta capitalia quod si quis commiserit homicidium ipso iure sit condemnatus ad penam perpetui carceris vel sit ipso
10 iure degradatus: de quo † tamen dic vt ibi plenius per eum
a videre poteris. ¶ Successiue inquantum[a] Bartolus dicit de comite

ope faciunt not. in l. ius autẽ ciuile. ff. d iust. ꝛ iure. Item facit illud an expectatiua concessa ad certũ tps si prorogetr in aliud lõgi⁹ tps dicatur eadẽ vel noua. de quo p Pau. d ca. in cõsil. suo. cxiiij. hm antiquã ipressionem.

a ¶ Successiue inquãtũ. ad hoc vide oino Mat. in nota. suo exc. icip. no. vnũ notabile: ꝛ q ibi dixi vide que ponunt cano. in c. qm frequenter. in princi. vt li. nõ conte. Barba. in rep. rub. C. qui admit. ꝛ q idẽ possint duces comites et marchiões i ducatu comitatu et marchionatu suo q imperator in suo iperio vltra allegata hic maxime p Alex. vide Pau. de ca. in cõsi. ccxv. hm antiquã ipressionẽ sequit Alex. consi. ij. in j. volu. Ang. in cõsi. ccxciij. incip. in casu accusatiõis i anti. Barba. cõsi. xxxiiij. icip. preclara in j. pte. Fel. in c. que in ecclesiarum. per tres pmas colum. vel cbar. de cõstitu. aduerte etiam qd rex francorum nõ subest romano imperio. c. per venerabilem. §. videbat. in fi.

comite adde ꝙ equiparatur presidi ⁊ sic magistratui.glo.est or
dinaria ⁊ multū notanda in.c.j.in v̄bo obseruet.si de inuesti.in
ter.do.⁊ vasal.lis oriatur.⁊ sequunt indifferenter omnes hic/sꝫ
Bal.in.l.receptitia.in.j.col. C.de cōsti.pe.tenet ꝯtrariū.nam di
cit ꝙ comes magis assimilatur principi in suo comitatu ꝙ̄ pre
sidi.⁊ ideo putat ꝙ eius statutum sit ius ciuile ⁊ nō p̄torium,cō
tra Bart.hic idē tenet ipse Bal.in.l.exēplo.in pe.q.C.de proba.
⁊ in prin.ffoꝝ.in.iij.col.⁊ sequitur cōsulēdo do.Alexā.in consi.j.
quinti volu.in.x.col.nihil tn̄ allegant ꝙ vrgeat contra Bart.ex
istis habes regulā ad cōclusionem Bar.qd̄ statuta epoꝝ: comi
tum:marchionū:⁊ ducum dicunt ius pretoriū et nō ciuile.Istā
conclusionē limitat do.Alex.⁊ Are.hic:vt procedat qn̄ isti reco
gnoscerēt superiorē tunc equiparant presidi et sic magistratui.
prout dicit gl.in.d.c.j.⁊ Bart.hic/si aūt non recognoscerent su-
periorem vel de iure vel de facto tunc habēt vim supremi prin-
cipis:vt dicit Bar.ī mille locis in.l.j.§.de qua aūt restitutiōe.ff.
de postu.in.l.relegati.ff.de pe.in.l.hostes.de capti.isto casu eoꝝ
statuta dicerent ius ciuile nō p̄torium.⁊ dicit Alex.ꝙ intelligit
ita velle Ang.hic.dicit etiā Aret.ꝙ ista fuit limitatio Lud.ro.
in rub.C.q admit/Tu adde Bal.in.l.donationes quas paren-
tes.in fi.C.de donati.inter vi.⁊ vxo.vbi dicit ꝙ multi sunt mar-
chiōes ⁊ epi qui in suo territorio nō magis ligant legibꝰ ꝙ̄ im-
perator vel rex:tunc eorū statuta dicerent ius ciuile/vltra p̄di-
cta vt dem materiam cogitādi circa dicta Bar.cū quibus om-
nes transeunt.nam Bar.videtur seipsum confundere.dicit em̄
Bar.qd̄ si ciuitas facit statutū seu populus vl' consiliū represen
tans populum qd̄ tale statutū dicit esse ius ciuile per regulam
l.omnes populi.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ tn̄ marchio vel dux illius ci-
uitatis q est ei superior si facit statutū dicit ius pretorium.istud
aūt videtur valde absurdū qd̄ statutū qd̄ facit ipsa ciuitas dica
tur ius ciuile.⁊ tn̄ si eius superior marchio vl' dux faciat statutū
dicat ius p̄toriū ꝯtra aut.multo magis.C.de sacrosan.eccle.⁊ si
dicas Bar.non loquit in ciuitate subdita:sed in ciuitate libera
habente iurisdictionem:de qua loquitur.l.oēs populi.⁊ Bart.
ita ibi summat:qr illa si faciat statutū diciturciuile/certe si Bar.
habuit istam mētem idē debebat dicere in marchiōe ⁊ duce da
ta paritate terminorū/aut ciuitas recognoscit superiorē aut nō
recognoscit.eodem modo:aut marchio nō recognoscit superio
rem ⁊ tunc eius statutū erit ius ciuile:aut recognoscit ⁊ erit pre
torium:ideo nō debuit Bar.facere istam differentiam inter ci-
uitatem ⁊ marchionem vel ducem/Scdo inq̄ꝫtum Bar.conclu-
dit ꝙ cōstitutio epi dicatur ius pretoriū:cōtra istam cōclusionē
Bar.arguo fortiter.nā episcopi equiparant prefectis pretorio.
glo.est ordi.⁊ approbata in.l.j.in fi.⁊ ibi Bar.eam multū no.⁊ se
quitur.ff.de offi.prefe.preto.sed ego habeo ꝙ p̄fectus pretorio
pōt cōdere legē ciuilem dummō nō contrariā iuri cōi:⁊ erit ius
ciuile ⁊ nō pretoriū.text.est in.l.ij.q̄ incipit formā.C.de offi.pre-
fec.preto.ergo similiter dꝫ ⁊ eps/ꝓpter hoc reperio ꝙ Bar.qui
perpendit in.d.l.omnes populi.in.iiij.q.prime q̄ōnis p̄n.⁊ in.l.
j.in prin.ff.qd̄ q̄sq; iur.dicit ꝙ imo est differentia inter prefectū
pretorio ⁊ epm̄:qr prefectus pretorio qui equiparatur regibus
potest facere legem gn̄alem:secus in episcopis ⁊ marchionibꝰ,
qui bene possunt facere statutū in suis diocesibus sed nō legem
ciuilem generalē:sed hn̄ ius pretorium.⁊ isto mō Bar.sibi ꝯtra
11 rius recedit a glo.in.d.l.j.ff.de offi.prefec.preto.¶ †Successiue
inquantū Bar.cōcludit ꝙ actiones penales descendētes ex sta
tutis epoꝝ:comitum:marchionū:⁊ ducum:erunt solū annales
prout durant actiones pretorie penales.l.in honorarijs.ff.de
acti.⁊ obl.insti.de ꝑpe.⁊ tēpo.act.quamuis eoꝝ statuta sint ꝑpe
tua.limita istā cōclusionē Bar.⁊ sic regulam in.l.honorarijs.et
regulā Bar.duobus modis.Primo vt procedat quādo actio
penalis intentatur ciuiliter ad penā applicādā parti:tunc du-
rat solum anno/secus si criminaliter tunc durat.xx.annis.l.q̄re
la.C.de fal.ꝺm Bal.in.l.receptitia.in.j.col.C.de cōsti.pecu.quā
simpliciter sequitur Alexan.hic/Scdo singulariter limita vt
illa regula sit vera de iure ciuili:secꝰ de iure canonico:qr reme-
dia p̄toria penalia sunt ꝑpetua ⁊ nulla tpis prescriptione finiū-
tur,ita ad literā dicit glos.valde nota.in.c.solicite.in gl.fi.de re
sti.spo.quā glo.reputat singu.ad hoc Ro.in.l.pretor.§.hoc in-
terdictū.ff.de ope.no.nun/adde etiā in materia illud qd̄ alibi
singulariter tenet Ange.in.l.iij.in prin.ff.de neg.gest.vbi dicit
se cōsuluisse in ciuitate Florētie,stāte statuto ꝙ nullis actiōibꝰ
ciuilibus prescribat minori tpe.xxx.an.sub illo verbo ciuilibus
cōprehendūtur pretorie actiōes que sunt ciuiles approbatiōe
⁊ dicit ꝙ ita fuit iudicatū:adde qd̄ ita cōsuluit plenius ⁊ meliꝰ
Ang.in cōsi.ccij.inci.in q̄ōne Io.lanfredi duo solum reuocan-
tur in dubium.vbi loquitur de hypothecaria q̄ est pretoria.l.si
tibi.§.de pignore.ff.de pactis.§.item seruiana.insti.de acti.ibi
tamē restringit Ang.hoc esse verum in actione pretoria subro-
gata autoritate iuris ciuilis:al's simpliciter male diceret Ang.

prout etiam tenet Are.hic circa finem.

1 ☞ Stipulatio ex interrogatione ⁊ responsione debet contine re aliquid in futurum dandum vel faciendum.

2 Stipulatio qualiter diffiniatur.

3 Quinq; sunt de forma stipulationis.

4 Stipulatio est verborum conceptio.

5 Licet in stipulatiōe verba obligatiua debeāt esse p̄ntis tpis tn̄ executiua debent esse futuri temporis.

6 Stipulatio cōcepta in verbo executiuo in tempore de presenti nihil valet.

7 Si pretoria vel conuentionalis stipulatio ponat accessorie ad alium cōtractū:licet cōcipiatur ꝑ verbū presentis tpis:tamē valet ⁊ intelligitur concepta in futurū secundū naturam contractus.super quo interponitur.

8 In stipulationibus conuentionalibꝰ si fiat stipulatio ꝑ verbū p̄ntis tpis:⁊ illud qd̄ ꝓfertur nō est verū:tunc verbum p̄ntis temporis exponitur pro futuro.

9 Quādo stipulatio conuentionalis contrahitur per verbuꝫ p̄ntis temporis:⁊ illud qd̄ in causa exprimitur interuenit qr res erat in p̄ntia ⁊ tradit vel constituit se possidere ⁊ promissio est momētanea ex causa lucratiua:ita qd̄ de euictiōe non tenetur tunc stipulatio nihil valet.

10 Quādo stipulatio fit per verba p̄ntis tēporis et obligatio erat successiua rōne euictionis in futurum vel similis obligationis: tunc illa verba quātumcūq; presentis temporis interpretant vt futurum respiciant.

g fil.sint legit.vide tn̄ gl.ibi in verbo recognoscat q̄ dicit hoc ꝓcedere de facto d̄ q̄ ꝑ Bal.in.l.j.in.iij.col.ff.de of.prefe.vr.nō omitto qd̄ dixit And.de iser.in.c.j.in.iij.co.d̄ vasal.qui in decrep.eta.vbi dicit ꝙ maiores hꝫ ptātem rex francie i regno suo ꝙ̄ imperator i suo iperio.

Stipulatio. Iste.§.nō summat cōiter qr est diffinitio.i.breuis d̄scriptio rei.tn̄ pōt sic
summari.† stipulatio ex interrogatiōe ⁊ rn̄sione dꝫ cōtinere ali
1 qd futurū dādum vel faciendū.h.d.casus est breuis et facilis.
2 ¶ †Noto primo ex isto tex.diffinitionē stipulatiōis,ex qua diffi
nitione colligunt tres cause stipulatiōis:scꝫ causa efficiēs/cau-
sa formalis/⁊ causa materialis/efficiēs cōsistēs in persona inter
rogātis ⁊ rn̄dētis/formalis in eo qd̄ dꝫ p̄cedere interrogatio ⁊
sequi rn̄sio,istd̄ est de forma.facit.l.obligamur.§.verbis.ff.de ac.
⁊ obli.⁊.l.j.C.de vsur.⁊ istud est de forma stipulationis.⁊ rōnē
ponit Bar.in.l.j.§.si qs simpl'r.s̄.eo.⁊ dixi.s̄.in rub/cā materia
lis ponit ibi:daturū facturumve:quia materia super qua inter-
ponitur stipulatio aut est dādo aut in faciendo.l.ij.in prin.s̄.e.
et sic vides tu prouecte quō ista diffinitio pulchre cōplectitur
causam efficientē,causam formalē et causam materialem:/causa
aūt finalis stipulationis ponitur ꝑ iuriscōsultum in.l.stipulatio
ista.§.alteri.j.eo.vbi dicit tex.inuente em̄ sunt stipulationes vt
vnusquisq; sibi acquirat vel stipuletur qd̄ sua interest/Itē atte
de,qd̄ ista diffinitio iuriscōsulti videt esse bona:qr cōsistit ex ge
nere ⁊ differētijs ꝺm ꝙ dicunt Phi.⁊ declarat Bar.in.l.j.ff.de
test.⁊ in.l.j.in p̄n.ff.de acqui.pos.nam diffinitio dꝫ consistere ex
genere ⁊ differentijs.in proposito,stipulatio est verborū cōce-
ptio.illud v̄borū cōceptio est genus aptum ad oēm materiā.nā
in cōtractibꝰ in sentētijs ⁊ in liberationibꝰ interuenit cōceptio
verborum qr exprimūt mentē.l.labeo.§.idē tubero.ff.de supel.
leg/dum postea dicit,quibus ille qui interrogatus est rn̄det se
daturū ⁊c.ista sunt ad differentiam:qr in cōtractibus qui fiunt
solo consensu nō requiritur qd̄ precedat interrogatio ⁊ seque-
3 tur rn̄sio.et ita habes primū no.ex tex.¶ †Scdo collige[a] dili-
a gēter hoc tex.ꝺm Rapha.cu.quinq; q̄ sunt de forma stipulatio
nis ex quibꝰ adhuc meliꝰ cognosces qd̄ diffinitio est optima et
ꝑfecta/Primū qd̄ vterq; loquat.l.j.in prin.⁊.§.j.⁊.§.si qs ita,in
verbo si sine v̄bis.s̄.eo/Scdo qd̄ precedat interrogatio et seq̄-
tur rn̄sio vt dixi.s̄.proxime/Tertio ꝙ stipulatio cōtineat aliqd
dari vel fieri/Quarto qd̄ qs promittat factū suū ⁊ non alienū fa
cit.l.stipulatio ista.in prin.j.eo/Quinto qd̄ rn̄sio sit cōformis in
terrogationi.⁊ istud est qd̄ dicit iste tex.ibi,qd̄ interrogatꝰ est
rn̄det.facit tex.in.l.j.§.si qs simpl'r.⁊ duobus.§§.sequētibus.s̄.
eo/Tu adde vltra Rapha.cu.sextum requisitum qd̄ est de for-
ma stipulationis.scꝫ qd̄ respōsio sequatur incontinenti:qr ex in-
teruallo vitiaret.l.j.§.j.s̄.eodē/Septimo qd̄ partes seinuicem
exaudiāt ⁊ intelligant per sonum verborum ⁊ non per signa et
motum labiorum.l.j.in prin.vbi dixi.s̄.eodē.⁊.§.j.instit.eo.⁊ ibi
glo.in verbo quibuscūq; dicit requiri qd̄ verba sint apta ⁊ con-
grua/Ista enim colliguntur ex isto tex.dum dicit,is qui inter-
rogatur daturuꝫ facturumq; se id qd̄ interrogatus est respon
det,per ista verba apparet qd̄ se intellexerūt adinuicem ⁊ ꝙ sta
tim respoderūt.Et colligitur ex hoc aliud octauum requisituꝫ
qd̄ facta fuit inter presentes:qr inter absentes non potest fieri
stipulatio vt per nuntium vel epistolam.§.item verborum.vbi
gl.istitu.de inuti.stipula.⁊ tex.l.j.in p̄n.in verbo neq; absens.s̄.
4 eo.gl.in.l.ea q̄.ff.de dona.inter virū ⁊ vxorē.¶ †Tertio pōde-
rat istū tex.Raph.cu.qd̄ stipulatio sit verboꝝ cōceptio vt dt li
tera:⁊ ꝯsequēter sit facti.facit cōtra id quod tenet Bal.⁊ cōiter

a ¶ Secūdo collige ⁊c. aduerte ꝙ stipulatio principalit' reqrit quatuor.s. congruitatē ꝑsonaruꝫ rei habilitateꝫ stipulantis vtilitateꝫ ⁊ verboꝝ formā gl.Dy.⁊ alij doct.ī l.si.stipuler in prin.ff.d̄ verbo.obl.

doc. ibi in. l. sciẽdũ. in. iij. col. j. eo. vbi dicit Bar. ꝙ stipulatio est iuris: et iõ testes de ea deponere nõ possunt: et sic testes deponẽtes aliquos fuisse stipulatos nõ probant: q2 testes nõ debẽt deponere super his que sunt iuris: sed q̃ percipiuntur sensu corporeo. l. testiũ. C. de testi. Cõfirmo vltra Raph. cu. q2 text. dicit ꝙ stipulatio est cõceptio, sed noĩa verbalia important factuz. l. cõsilio. in fi. ff. de cur. fur. Itẽ stipulatio nõ est obligatio vt h dicit glo. j. q2 bene obligatio est ius. insti. de oblig. in prin. breuiter cõclude qõ testes dñt deponere sup facto qõ titius interrogauit caium presente ipso teste et cai⁹ rñdit se daturuz facturũve id qõ interrogat⁹ est. Isto modo testes debẽt sup facto deponere sz nõ qõ sit stipulatio: q2 istud qõ sit stipulatio est ius qõ pcipit intellectu. et istud est qõ voluit dicere Bar. in. d. l. sciẽdũ, et qõ stipulatio sit iuris et nõ facti: habes glo. ordi. in. l. j. §. adipiscimur. in verbo eã rẽ. et ibi Bar. et alij sequunt. ff. de acquirend.
5 poss. ¶ †. Quarto not. in verbo daturuz facturũve, qõ lz in stipulatiõe verba obligatiua debeãt esse presentis tẽporis: tñ verba executiua dñt esse futuri tpis daturũ vel facturũ de quo dicetur in glo. ¶ Glo. in verbo daturum. diuide in quatuor partes. in prima declarat et extẽdit tex. In secũda infert ad decisionem qõnis. In tertia format duo cõtraria quib⁹ respõdet. In quarta format aliud cõtrariũ. scda ibi. nõ ergo vz. tertia ibi, fal
6 lit. quarta et vltima est ibi. itẽ secus in pacto. ¶ † Ex ista gl. no. illud ad qõ tota die allegat ꝙ stipulatio concepta in verbo executiuo in tẽpore presenti nihil valet: si dico pmitto ꝙ do nihil valet. Adde glo. no. insti. de lit. ob. in prin. in verbo debere. per istã glo. decidit Bal. in. l. j. in fi. C. de spõsa. qõ si pmitto mulieri hoc modo promitto tibi ꝙ despõsani te, ex his verbis nulla nascitur obligatio. et ideo nõ sunt spõsalia. Tu aduerte ꝙ ista glo. loquit in stipulatiõe cõcepta per verbũ presentis tpis promitto ꝙ do: vnde in alijs videt ꝙ alij contract⁹ possint fieri p verba preteriti tẽporis: vt est tex. reputatus singularis in capitu. ꝙ autem. ad finem. in verbo dedi vel cõcessi. et ibi Abb. in penulti. col. de iurepatro. facit qõ vult Bal. in. c. j. §. notandum qui feu. dare pos. et Alua. in. c. j. in prin. iij. col. de noua forma fidelitatis. ¶ Iuxta glo. inquantum. Bar. format questionẽ in qua dicit se consuluisse. ¶ Ex his dictis Bart, habes sex cõclusiões. Prima cõclusio est, ꝙ stipulatiões ptorie et iudiciales que extorquẽtur ab inuitis: vt est glo. in. l. j. in prin. in glo. j. ff. de preto. stipu. si principaliter interponũtur debent concipi per verba futuri temporis: als vitiãtur. ita intelligit glo. hic, et vltra rationẽ quã Bar. vult alia potest esse ratio: quia pretor dedit formã pretorijs stipulationib⁹ vel iudicialib⁹ cui nihil addi vel detrahi potest: vt dicit tex. in. l. in conuentionalib⁹. j. eo. certe forma vitiata stipulatio redditur nulla p tex. in. l. cum hi. §. si ptor. ff. de trãsac.
7 ¶ † Secunda est conclusio, ꝙ quando pretoria vel conuentionalis ponitur accessorie ad alium contractum: tunc licet concipiatur per verbũ presentis tẽporis: tamẽ valet et intelligit conceptа in futurũ ẽm naturam contractus super quo interponit. ita intelligit tex. in. l. q2 dicitur. et in. l. si ita quis. ff. de euic. de qua l. glo. hic opponit. Tu autem aduerte quod ista duo iura. l. q2 dicitur. et. l. si ita quis, non videntur aliquid facere pro ista conclusione Barto. et Bar. etiam allegãt ista duo iura pro vltima conclusione. et sic etiam in stipulationibus conuentionalib⁹, et ꝙ illa iura nihil faciant in pposito patet. nam vbi venditor pmisisset seruum vẽditum esse sanum vel non esse furem aut vitiosuz et consequenter promisit de sanitate in presenti et non de futura. l. cum stipulamur. et. l. si a colono. j. eo. nam venditor qui vendit seruuz vel animal tenetur de sanitate presenti vt videbim⁹. in. l. si quis cũ aliter. j. eo. istud etiã patet in illis legib⁹ vbi venditor serui promisit seruum esse aut non esse furem aut fugitiuum: clarum est autem ꝙ verbum esse, significat de presenti, quia differentia est inter verbum esse et verbũ fore. verbum esse intelligitur de psenti: verbũ fore intelligitur de futuro. et ideo dicit Cicero de oratore ad crassum: tu dices fore ego dico esse, ꝙ sit verũ: ptz q2 vẽditor qui pmisit seruũ sanũ esse casu quo appareat nõ fuisse sanũ temporis venditionis bene tenet: secus si de futuro. et ideo teneo ꝙ ista iura non pbent conclusionẽ istam Bar. sed per regulam tritã ꝙ stipulatio que interponitur sup contractu regulatur ẽm naturã contractus etc. vt late dixi in rubr.
8 s. eodem. ¶ † Tertia conclusio est, qõ in stipulationib⁹ conuentionalibus si fiat stipulatio per verbum presentis tẽporis: et illud quod profert nõ est verum quia dico do tibi stipulãti fundum qui non est presens: tunc verbum do exponitur pro dabo. et allegant glo. in. l. fi. §. lucius. ff. de dona. adde pro ista conclusione Bar. gl. meliorẽ in. §. alie. i verbo manifesta uerit. insti. de dona. et gl. insti. de lit. ob. in verbo debere. Istã cõclusionẽ Bar. sequuntur Ro. Raph. cu. do. Alex. et lati⁹ ceteris Are. hic. et ẽt Io. de imo. cum limitatione de qua per eum. Ang. reprehẽdit istam conclusionem Bar. et tenet ꝙ stipulatio non valet: ex quo est simpliciter dictum pmitto ꝙ do: et de futura stipulatiõe verba nihil dicũt per. l. si stipulatus fuerim. §. j. et. l. si a colono. j. eo. presertim cum stipulatio sit stricti iuris. glo in. l. si cum aurum. j. eo. Itez stipulatio ista peccat in forma: vt. l. j. §. verbis. s. ti. j. ergo nihil valet per. l. cum hi. §. si ptor. ff. de transac. cõtra Bar. etiaz tenet Pau. de ca. hic: quia ista stipulatio cõtinet repugnãtiam: ergo nihil valet, per regulã. l. vbi repugnantia. de reg. iu. et rñdet. ad. l. ad eũ quẽ. de dona. ff. allegatã p Bar. etc. Quid tenendũ tene cõclusionẽ Bar. q2 in stipulationibus conuẽtionalibus ad earũ validitatẽ sufficit mẽtem colligi et percipi ex sono verborum: patet in. l. j. §. si quis ita. in verbo quidni. s. eodem. facit. l. quoties in stipulatiõibus. j. eo. Nec obstat. l. si stipulatus fueri. §. cũ stipulamur. et. l. a colono. j. eo. q2 pcedũt qñ stipulatio põt valere de psenti: tũc nõ trahitur ad futurũ. Sed in casu nostro nõ põt de presenti valere, merito verba impropriantur vt valeant de futuro. Nec obstat regula. l. vbi repugnãtia: q2 dicit hic nõ esse repugnãtia: ergo põt saluari itelligẽdo verbum pre
9 sens p futuro tempore. ¶ † Quarta cõclusio Bar. est ꝙ qñ stipulatio conuẽtionalis cõtrahit p verba pñtis tẽporis: et illud quod in ea exprimitur interuenit: q2 res erat in presentia et tradit vel cõstituit se possidere: et promissio est momẽtanea ex causa lucratiua: ita qõ de euictione nõ tenet: tũc stipulatio nihil vz: exemplũ, promitto ꝙ do tibi stipulanti fundũ meũ qui est presens: tũc nõ põt cõtrahi obligatio ex stipulatiõe: q2 si esset contracta: certe q2 interuenit traditio per traditionem incõtinẽti extingueret: ergo nõ potest oriri: eo tpe quo extingui deberet. l. titio cũ moriet. ff. de vsufru. Istã cõclusionẽ reprobat sol⁹ Are. q2 licet datio et stipulatio videant fieri eodẽ tẽpore qõ est incõputabile: tñ ordine intellectus videt pcessisse stipulatio et postea incõtinenti secuta traditio. et hoc modo valebit ista stipulatio per regulã quã singu. tradunt Cy. et Imo. in. l. cum in testõ. §. hec verba. ff. de here. insti. Glo. et Bar. in. l. vt iusiurãdi. §. iurare. ff. de ope. lib. teneo conclusionẽ Bar. et rñdeo ad fundamẽtum Are. qõ in illis iuribus precedẽtia vnius act⁹ operabatur validitatẽ vtriusq3. et sic non inducebat distinctionem alicuius actus. sed in conclusione Bar. dato qõ ex ordine intellectus pcederet stipulatio per hoc non sequeretur validitas vtriusq3 actus imo extinctio, ex quo si induceret stipulatio statim tradẽdo extingueretur: ergo nõ deberet cẽseri eodẽ actu induci et extingui p iura q̃ allegabat Bar. et vltra Bar. cõfirmo p regulam l. qui sic. in prin. ff. de solu. ad idẽ tex. no. in. l. fi. in fi. C. de bonis q̃ libe. vbi si testator legat seruum filiofamilias vt statiz manumittat nõ acquirit vsufructus patri: q2 si acquireret statim extingueretur. ¶ Vltra scibentes põdera Bar. hic sentire quintam cõclusionem si bene inspexeris, ꝙ si dico per verba presentis tẽporis do vel cõcedo: et res que donatur est presens: tũc constituendo transfert dñium: ergo vult Bar. qõ qñ dico do vel concedo: et res est in absentia: qõ tunc cõstituẽdo non trãsfertur dominium: vt iste casus differat a precedẽti, qñ res est in pñtia: dicendo do vel concedo ꝙ trãsfert dñium. et si istud voluit Bar. errauit: q2 per cõstitutũ trãsfert dñium siue res sit in pñtia siue in absentia: tex. est in. l. quedã mulier. ff. de rei vẽd. not. in. l. qõ meo in prin. et in. l. interdũ. ff. de acqui. pos. super hoc quinto volo ꝙ
10 bene cõsideres mẽtem Bar. q2 nemo hoc tãgit. ¶ † Sexta conclusio Bar. est ꝙ qñ stipulatio fit p vba psentis tpis et obligatio erat successiua rõne euictionis in futurũ vel similis obligationis. tũc illa verba quantumcũq3 presentis tpis interpretantur vt futurũ respiciãt, per tex. in. l. fi. ff. de cõdi. ob causam. et pro hoc infert Bart. ꝙ si in. l. tale pactũ. in prin. ff. de pac. illa promissio fuisset facta per verbum presentis temporis valeret: quia habet tractũ in futurũ. et sic mirabiliter vult Bar. quod si dico promitto qõ non peto valet et intelligit p futuro tẽpore: ac si dicerẽ pmitto qõ nõ petã, ꝙ si esset verũ esset multũ notabilis et mirabilis extẽsio ad. l. tale pactũ. in prin. hic ergo melius, quod in. d. l. tale pactũ. in prin. sunt verba clara cõfiteor te non teneri q̃ necessario habẽt an nexã obligationẽ ꝙ nõ possim in futurũ petere: quia non teneris prout ego cõfiteor: ergo de necessitate sequitur ꝙ in futurũ nõ possim petere. et melius dixit Barto. s. in. ij. oppo. et in. l. tale pactum. in prin. et ita habes clare enucleata dicta Bar. vt puta que erant obscura.

1 ☞ Satisacceptio est promissio principalis cum fideiussore.
2 Fideiussor nõ potest obligari nisi verbis.
3 Nullũ genus obligatiõis cadit in fideiussore nisi verborum.
4 Fideiussor nõ obligat nec tenet ex cõtractu principalis.
5 Fideiussio facta pacto nudo apposita iuxta contractum nõ vestitur coherentia contractus.
6 Fideiussio tm̃ põt fieri inter psentes et non inter absentes.
7 De iure cano. ẽt nõ valet fideiussio nisi mediante stipulatione.
8 Fideiussor datus pro dote mulieris pacto nudo tantum, efficaciter obligatur.

9 Fideiussor datus in causa pia obligatur nudo pacto efficaciter.
10 Valet argumentum de dote ad causam piam.
11 Dos non est pia causa nisi sit promissa pro paupere.
12 Fideiussor obligatur nudo pacto fauore reipublice.
13 Fideiussio expressa non potest fieri sine stipulatione: secus si tacita inducta a lege.
14 Constitutum pro alio qd in effectu est fideiussio pacto nudo ꝓducit actionem fideiussio vero simplex non.

1 **Satisfacceptio.** † Satisfacceptio est promissio pncipalis cum fideiussore. h.d. Et satisdatio & satisfacceptio sunt correlatiua. satisdatio ex parte dātis. l. j. & p totū. ff. qui satisda. cog. satisfacceptio ex parte creditoris accipiētis. & pōdera hū text. ꝙ ad hoc vt sit satisdatio et satisfacceptio requirit̃ ꝙ adsint ꝓmissor principalis ꝓmittēs p stipulationem, & creditor acceptās promissionem fideiussionis.
2 ¶ † No. istū tex. in fi. in vbo verbis: qd fideiussor nō pōt obligari nisi verbis: & sic reqrit̃ stipulatio, vt hic & l. blāditus. C. de fideius. & l. sciēdum. cū gl. j. eod. ¶ Ex isto infero tibi quatuor corre-
3 larie. † Primū ꝙ nullū genus obligationis cadit in fideiussore nisi vborū, sequit̃ ꝙ nulla obligatio fideiussoria est bonefidei, sz
4 stricti iuris tm̄. ¶ † Scdo sequit̃, ꝙ fideiussor nō obligat̃ nec te-
5 net̃ ex ꝯtractu principalis. ¶ † Tertio sequitur notabilr̃, ꝙ fideiussio facta pacto nudo apposita iuxta ꝯtum non vestit̃ coherētia ꝯtractus. ad hoc alle. istū tex. Bal. in. l. ex placito. in. xvij. co. C. de re. pmu. & in. l. si tibi. C. loca. & in. l. petēs. in. xij. co. C. d pac.
6 ¶ † Quarto sequit̃, ꝙ fideiussio tātū p stipulationē fieri possit: ergo tantū pōt fieri inter pn̄tes & nō inter absentes: & ita no. gl.
7 ordi. quam signa in. l. si procuratorē. §. j. ff. manda. ¶ † Pōdera quinto istā regulā vt ꝓcedat etiā de iure cano. vbi etiā nō valet fideiussio nisi mediāte stipulatiōe: ita Bald. in. c. j. in pe. colū. de
8 pac. vbi limitat illū tex. nō ꝓcedere in fideiussione. ¶ † Limita primo istā regulaz in fideiussore pro dote mulieris q fauore dotis pacto nudo tantū, efficaciter obligat̃. tex. est in. l. fi. in verbo pollicitatione. & ibi ad hoc no. Bal. C. ad velleia. Roma. Alex. &
9 Areti. hic. Adde per illū tex. † ꝙ idez est in fideiussione facta in
10 pia causa † arguēdo de dote ad piā cām: q̄uis † dos non sit pia
11 cā nisi sit ꝓmissa pro paupere: ita p illū tex. tenet Roma. in repe. aut. similr̃. C. ad. l. fal. in quarto speciali pie cause inter ꝯtract⁹. & idē Ludo. ro. in. l. si fideiussor. §. fi. qui satisda. cog. & ibi Ludo.
12 † Adde aliā tertiā fallētiā fauore reipublice p illū tex. sic extēdē
13 do. ad hoc etiā alle. l. ij. in pn̄. ff. ad municipa. ¶ † Quarto limita predictam regulam procedere in fideiussione expressa. Sec⁹ in fideiussione tacita inducta a lege. iuxta. l. cū ostēdimus. §. fi. ff. de fideius. tu. & d. l. ij. in prin. ff. ad municipa. ſm Bart. in. l. reos. in. j. col. ff. de duo. reis. ita etiaz tenet do. Benedi. de plūbi. in. l.
14 manumissio p lictores. per illū text. ff. de manu. vindic. † Iuxta
a istam regulā[a] operepretiū est intelligere rōnē quare constitutū pro alio quod est in effectu fideiussio, pacto nudo ꝓducat actionem. §. de cōstituta. insti. de act. quare non sic est in fideiussione. Bar. in. l. iurisgentium. §. igit̃ nuda. ff. de pact. dicit, qd in constituto. ratio est: quare pacto nudo ꝓducat actionē: qr est ꝯuentio noiata: & sic ꝯtractus noiatus: sz contractus noiati: pacto nudo producūt actionē vt ibi. Ista ratio non satisfacit: qr etiā fideiussio est ꝯtractus noiatus: qr hz nomē elegās: iuxta glo. in rub. C. de re. permu. ergo ſm rōnē Bart. sicut cōstitutū pacto nudo ꝓducit actionē: qr est cōtract⁹ noiatus eodē modo & fideiussio deberet pacto nudo ꝓducere actionē. Dic ergo verā rōnē esse: qr solū cōuentiones iurisgentiū que sunt nominate, ille pacto nudo producunt actionē: ita cātat tex. in. d. l. iurisgentiū. in prin. & similiter oēs ꝯuentiones pretorie que sunt nominate ꝓducūt actionē: qr pretor in hoc innitit̃ iurigentiū. l. j. in prin. ff. de cōsti. pec. sed constitutū est inuentū a pretore. dicit tex. in. d. §. de cōstituta per ꝯsequēs est cōuentio ꝑtoria noiata: ergo pacto nudo ꝓducit actionē. Sec⁹ est cōuentionibus iuris ciuilis noiatis: qr ius ciuile strictius ꝓcedit: qr conuentiones iuris ciuilis q̄uis sint noiate: vt est fideiussio, non ꝓducunt pacto nudo actionem: sed requirūt stipulationē que est iuris ciuilis: qr fuit inuēta stipulatio a iure ciuili: ita expresse dicit Bar. & multum no. in. d. l. iurisgentiū. §. quinimo. in. vj. col. vbi dicit no. Bart. qd q̄n nomen elegās & speciale apponit̃ per ius ciuile: nunq̄ ex ꝯuentione iuris oritur actio nisi interueniat stipulatio quam adinuenit ius ciuile. vt ibi dixi. & ista est vera rō quicquid dicat Ioā. fab. in rub. institu. de fideius. vbi laborauit ad inquirēdā rationē quare sit qd in fideiussione requirat̃ stipulatio: & quare non in constituto.

1 ☞ Pena adiecta dationi vel ꝯpromisso cōmittitur ꝯtra oēs heredes promissoris insolidū: licet vnus partem suam soluerit sed a coherede non soluēte recuperat.
2 Si vnus ex heredibus promissoris soluit partem sibi tangentē de sorte promissa incidit in penam propter moram aliorum nō soluentium.
3 Dispositio tex. nostri nō habet locū in pretorijs stipulationib⁹ nec in contractibus bonefidei: nec de equitate canonica.
4 Promissio de stando sententie arbitri dicitur esse meri facti.

1 **Si sortem.** † Pena adiecta dationi vel cōpromisso cōmittit̃ contra oēs heredes ꝓmissoris insolidū: lz vnus partē suā soluerit: sed a coherede nō soluēte recuperat. h. d. in effectu & hz tres ptes. In prima ponit̃ vna decisio. In secūda alia decisio. In tertia assignat̃ rō vtriusq3 decisionis. Intellectū huius. §. examinat Bar. in. §. cato. in. viij. oppo. vbi dixi. & ideo paucioribus astringam hic. ¶ In tex. ibi donec portio coheredis soluat̃: istud dicit tex. qr vsq3 ad litē cōtesta. admittit̃ purgatio more ad euadendā penā per regulā. l. insulam. j. eo. & c. potuit de loca. qr nō esset adiecta dies et pena: sz si esset adiecta dies & pena nō admittit̃ purgatio more p. l. traiectitie. š. de actio. & obliga. vult dicere tex. ꝙ si pncipalis ꝓmissor paruisset ꝓ parte tm̄ incidisset in totā penaz: ergo fieret iniuria stipulatori si vno heredū soluēte ipse soluēs euaderet penā: & istā rōnez signat tex. in. l. si necessarias. §. si vnus. ff. de pig. act. ¶ † No.
2 ex isto tex. qd si vn⁹ ex heredibus ꝓmissoris soluit partē sibi tangentē de sorte ꝓmissa: & sic soluit id qd dz incidit tn̄ in penā propter morā alioꝝ non soluentiū: qd videt̃ mirabile ſm Paul. de ca. Ratio est: qr debebat soluere ꝓ parte alioꝝ coheredū & non incideret in penā. vt declarat gl. in vbo penā. & ibi Bart. in. viij. oppo. in. §. cato. š. eo. amplia istū tex. no. Bal. i. l. cū sit. C. de sepul. vio. et etiā si deficeret vn⁹ denari⁹ de sorte principali pena committeretur insolidū ac si nihil esset solutum. & sequit̃ Alexan. hic Ang. in. l. in executione. §. pe. in verbo nisi totus def. & ibi Alex. j. eo. & Alex. hic. Ultra eos adde tu bonū tex. in. l. ij. in verbo. nā si vel modicū de sorte. C. de debi. vendi. pig. impe. non pos. et gloss. no. in. l. res bona fide. ff. de ꝯtrahē. emp. Licet ita teneat, ego teneo contrariū: quia vbicūq3 solutio deficit in tam parua quantitate vnius denarij. talis defectus videt̃ poti⁹ ab errore q̄ a malitia processisse: ergo excusandus. l. q̄uis. & ibi no. Bal. ff. de conditio. & demon. Item qr trita est regula ꝙ de tam minimis non curat pretor. l. scio. ff. de in ītegr. resti. d. l. res bona fide. ff. de ꝯtraben. emp. Bart. in. l. si proprietarius. ff. de dam. infec. Item qui parū delinquit non incurrit in penam. dicit Bal. in. l. quicūq3. in
3 ij. col. C. de ser. fugi. ¶ † Limita istum tex. non procedere in pretorijs stipulationibus. l. penales. §. iulianus. ff. ad. l. fal. Bart. late in. §. cato. in. ij. q. š. eo. Item non procedit in contractibus bonefidei. per. l. in depositi. ſm Bar. in. §. cato. in. v. oppo. Itē non procedit de equitate canonica per. c. suam de penis. et Bart. in §. cato. in vlti. q. vbi dixi. ¶ Capio glo. in verbo. cōmittet̃. quam diuide in quatuor partes. In prima querit ad intellectū tex. an heres qui soluit partem suam teneatur etiā ipse in effectu ad penam an habeat exceptionem. & ponit duas opi. tene secūdā opi. Io. que est vera. In secūda opponit de. §. cato. & se remittit. vbi Bar. in. viij. oppo. In tertia format aliam oppo. de qua p Bar. in. d. §. cato. in. x. oppo. vbi dixi. In quarta parte format aliā oppo. et istā expedio nunc. secunda pars est ibi. Item videtur pro parte. tertia ibi. Itē ž. š. si quis cautio. quarta ibi: sed oppo. his solutionibus. In ista vlti. parte gl. Bart. reprehendit solu. gl. ꝙ speciale sit fauore litium finiendarū: quia imo in iudicijs debet durius agi q̄ in ꝯtractib⁹. probatur in. l. & si post tres. ff. si quis cau. iuncta. l. sancimus. C. de fideius. que ita allegat ipse Bar. in
4 §. cato. in. x. oppo. vbi tenet istam solutionē ibi dixi. ¶ † No. tamen conclusionem glo. quam Bart. & omnes cōmendant, quod promissio de stādo sententie arbitri dicitur esse meri facti. adde Bald. in. l. in omnibus. per illum text. ff. de preto. stipu et latius in. l. cū allegas. C. de vsuris. ¶ Glo. fi. diuidit in quinq3 partes. In prima remouet ꝯrium. In secunda format. q. In tertia aliā. In quarta per viam not. reprobat opi. quorundā. In quinta allegat cōcor. scda ibi: item ꝙ de sorte. tertia ibi: si queras. quarta ibi: item no. ꝙ quidam dicunt. quinta ibi: & facit.

¶ Sequit̃ lex is cui bonis hū legere & vide ipsaz sepe repetitā.

1 ☞ Prodigus cui est bonis intellectū pōt stipulando acquirere sed non tradere nec obligari etiam naturaliter: ideo non accedit fideiussor sicut nec pro furioso.
2 Prodigus quis dicatur & quotuplex sit prodigalitas.
3 Minor pōt facere ꝯtum societatis sibi vtilē sine solēnitate statuti ꝓhibentis minorē ꝯhere sine presentia officialiū mercātie et cum autoritate trium consanguineorum.
4 Prodigus quātū ad acquirendū sibi equiualet viro discreto: sz quantū ad obligandū equiparat̃ pupillo vel furioso.
5 Qui non pōt contrahendo se obligare nō pōt etiam tradere.
6 Prodigus cui bonis est interdictū nō pōt ꝓmittendo obligari.
7 Traditioni vel promissioni eius cui bonis est interdictum non potest accedere fideiussor.
8 Prodigus cui bonis est interdictum equiparatur furioso.
9 Qui est notorie & manifeste prodigus an possit cōtrahere obli-

a ¶ Iuxta istā regulā. Ad istā vide oīno scribentes maxime hūc eundez autorē post alios i. l. iurisgētiū. §. quinimo. & §. igit̃ nuda. š. d pactis. & hic alle.

a ¶Et dicit prodig⁹ ⁊c. Adde qđ ꝓdigus dicitur ille qui in se tantū ꝓdigalitatem exercet et in se delinquit. gl. ſm Bal. singu. in. l. j. §. exigit. ff. đ bo. pos. ſm tab. ex quo depēditur qs sit prodig⁹. de quo per Barto. in. l. habet. i pn̄ci. ff. đ tutel. ⁊ in. l. is qui §. j. de tuto. et cura. da. ab his. ⁊ est bonus text. vltra alleg. hic ⁊ i. l. pe. ff. de cur. fu. ⁊ in. l. j. C. e. ti. ⁊ ideo dixit Bal. qđ prodigalitas est morbus volūtarius i. l. humanitatis. ver. quinto queritur. in penul. colū. C. de impuber. et alijs substi. alibi dicit prodigus qui in sermone est sapiēs et in factis insipiēs. not. in d. l. is qui. §. diuus. ⁊ ibi Bar. Item alibi đr qui animi vitio retinēda ꝓfunditꝫ largus est q ex rōne libent expēdit. gl. est in vbo ꝓdigalitatꝫ. i. c. ex pte. đ cōsue. ⁊ ibidē ēt đr qs auarus. vbi etiā vide ꝑ Ab. ⁊ alios. et iter viles ꝑsonas prodigus noiatur. l. nō debet. ff. đ dolo. Et dicit Philosophus quarto Ethi. qđ ꝓdigus đr magis vanus ꝙ̄ malus.

gare ⁊ alienare anteꝙ̄ sibi expresse sibi indicatur a iudice administratio.

10 Non tenet contractus manifeste prodigi etiā non facta a iudice interdictione qn̄ cōtraxit in vsum manifeste prodigalitatis.

11 Donatio oim̄ bonorum valet nisi sit presentium ⁊ futurorum.

12 Prodigo prouidetur per restitutionem in integrum in alienatis ante interdictionem a iudice factam.

13 An proclama iudicis facta vt nemo cōtrahat cum tali sufficiat vt per hoc videatur ei interdicta administratio.

14 An valeat interdictio iudicis facta alicui tanꝙ̄ prodigo qui in veritate non est.

15 Natura inducit etatem.

16 Si ꝓdig⁹ redeat ad sanos mores an ipo iure tollat̃ interdictio.

17 An prodigus delinquendo obligetur.

18 An prodigus cui est interdictum bonis iurans in contractu obligetur ⁊ teneatur ad obseruantiam iuramenti.

19 Regula qđ iuramentum contra bonos mores non est obligatorium qualiter intelligatur.

20 Fortior est prohibitio que fit in rem quam in personam.

21 Si iudex interdicat pupillo vel minori administrationem: tunc non obligatur etiam naturaliter.

Is cui bonis.

Ista lex ſꝫ Bar. ⁊ Pau. de cast. habet materiam quotidianā ⁊ vtilē. h. d. in effectu.

1 † prodigus cui est bonis interdictū pōt stipulādo sibi acquirere sed nō tradere nec obligari etiam naturaliter: ideo nō accedit fideiussor sicut nec ꝓ furioso. Ista lex diuiditur i quatuor partes pn̄cipales. In prima ponitur vna decisio affirmatiua. In secūda ponitur alia decisio negatiua. In tertia ex illa negatiua infert̃. In quarta illa illatio probatur per simile. scđa ibi: tradere vero nō pōt. tertia ibi: ⁊ ideo nec fideiussor. quarta ⁊ vltima ibi: sicut nec pro furioso.

2 † Et dicit̃ prodigus[a] procul a regimine, ſm Bal. in

a l. j. circa prin. ff. de cura. furio. Itē triplex est prodigalitas rerū morū ⁊ fame. pme succurrit̃ per interdictionē administratiōis bonoꝝ. vt hoc tex. cum si. secūde succurritur per seueritatē punitionis. l. licitatio. §. qđ illicite. ff. de publica. In tertia ꝓuidetur per subtractionem bonorum. l. quos prohibet. ff. de postulado: ita declarat Bald. in proemio gregoriano decretalium. in. viij. col. Adde text. no. in. l. ⁊ mulieri. ff. de cura. furioso. ⁊ in. l. si vero non remunerandi. §. si adolescens luxuriosus. ff. man. Item dicitur prodigus qui nō habet neꝙ̄ tempus neꝙ̄ modum expēsarum sed bona dissipat. dicit tex. in prin. in. l. j. ff. de cura. furioso. Itē dicit̃ prodigus qui expēdit vltra substātiam suā citra necessitatem: ita tex. in. §. cū vero deo amabiles. in aut. vt determinat nu. cleri. colla. j. ⁊ ibi Ang. no. illū tex. ad ꝓbandū quē esse ꝓdigum qn̄o debeant poni articuli. ¶No. j. ex isto text. ꝙ ille cui bonis est interdictum vel a lege vel a iudice pōt stipilando sibi acquirere: ⁊ sic cōditionē suam facere meliorem. Ex quo habes correlarie ꝙ interdictio administrationis nō reddit quē inhabilem ad sibi acquirēdum: ⁊ si dicat̃ que est ratio huius notabilis decisionis regule. Responde ꝙ duplex est ratio: q̃ prodigo interdicitur administratio bonoꝝ suoꝝ: sed qn̄ stipulatur illud qđ acquirit non erat in bonis suis: ergo quo ad illud interdictio non hꝫ operari. vt dicit tex. in. l. iulianus. ff. de cura. furio. Secunda ratio: q̃ interdictio que fit ad commodū ⁊ vtilitatem prodigi ne bona sua dilapidentur nō debet retorqueri in eius lesionē: ⁊ cōsequenter quando acquiret: q̃ inducta in fauorē nō debent in odium retorqueri. l. qđ fauore. C. de legi. ⁊ c. quod ob gratiam. de reg. iur. in. vj. ⁊ inducta ad vnū effectum nō debent operari contrarium. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. qđ aūt interdicere alicui administrationē bonorum suoꝝ qn̄ est prodigus ꝙ istud fit ad commodū suū ne bona dilapidet: ptꝫ q̃ prodigus cui est bonis interdictū a legibus vel a iudice non dicitur capite diminutus nec etiam minima capitis diminutione nec intelligit̃ cōdemnatus lꝫ sit declaratus prodigus: q̃ ista tendunt ad eorum vtilitatē: ita declarat Bal. in. l. certū. in pe. col. C. vnde legi. vbi pro hoc allegat bonam glo. que hoc vult in. l. j. §. item exigit. v. sed ⁊ si qs vtroꝙ̄. ff. de bono. pos. ſm tabu. qđ no. q̃ multi prima frōte dicerēt ɔ̃triuм. ⁊ per hoc sequit̃ no. qđ dixi in tex. qđ ille cui est bonis interdictū pōt stupulari et sibi acquirere. Adde idem esse in pupillo, qui licet non possit se obligare sine autoritate tutoris, potest tamē cōtrahendo vel stipulādo sine autoritate tutoris sibi acquirere ⁊ facere cōmodū suū. l. obligari. in prin. ff. de auto. tut. ⁊ insti. eo. in prin. ⁊. l. non eo minus. C. de procura. ⁊. l. neꝙ̄. C. de contrahē. ⁊ committen. stip. alias qđ esset in eorum fauorē introductum retorqueret̃ in eius odium. bene facit qđ no. decidit Bal. in. d. l. neꝙ̄. per illum tex. C. de cōtrahē. ⁊ cōmit. stipu. qđ statuta que disponūt ꝙ contractus mulierū vel minoꝝ non valeāt sine presentia propinquoꝝ: tale statutū intelligitur de conctractibus dānosis et nō vtilibus, qđ est tenendū menti ſm Bal. ibi, ad idē facit qđ volunt Ang. Imo. ⁊ Moder in. l. mutū. ff. de acqui. here. Raph. cu. in. l. more. eo. ti. stāte statuto ꝙ mulieres non possint se obligare sine ɔ̃sensu propinquorum si sit eis delata hereditas q̃ sit sine onere poterit hereditatē adire sine seruata solēnitate. ⁊ dicit Pau. de ca. in. d. l. mutū. qđ habuit istū casum de facto ⁊ qđ ɔ̃suluit sed nō potuit obtinere: q̃ nesciuit allegare decisionem Ang. lꝫ adduceret rationes. Tertio adde gl. no. in. l. quecunꝙ̄. C. de bonis q̃ lib. quam Bal. ibi dicit perpetuo tenendam menti ꝙ pater prohibitus alienare bona aduentitia filij potest tamen alienare quādo fit pro vti-

3 litate filij: quod bene notabis. ¶ † Quarto adde ꝙ egregie cōsuluit Ro. in consi. cccliij. incip. visa principali ɔ̃stitutione qua cautum est. vbi cōsuluit, ꝙ stante statuto ꝙ minor nō possit contrahere sine presentia officialium mercantie ⁊ cū autoritate triū consanguineoꝝ: tamen minor poterit facere contractum et societatem sibi vtilem sine dicta solēnitate. ¶ Quinto adde qđ di-

4 cam statim in quarto no. ¶ † Secundo noto ex hoc tex. ꝙ ꝓdigus cui bonis est interdictum quantum ad stipulandū ⁊ sic quātum ad acquirendum sibi equiualet viro discreto: sed quantum ad alienationem vel obligationem equiparatur pupillo vel furioso: ⁊ sic contractus claudicat quēadmodū etiam in persona pupilli. l. iulianus. §. si qs a pupillo. ff. de act. emp. q̃ imputādū

5 est ɔ̃trahentibus cum personis prohibitis. ¶ † Tertio iuxta seriē litere ibi, tradere vero non potest, habes regulā ꝙ qui non pōt contrahendo se obligare nō potest etiam tradere: ⁊ sic tradēdo possessionē non admittit, ꝙ ſm Ange. est perpetuo tenendū mēti pro pupillis ⁊ alijs qui ex forma statutoꝝ non possunt se obligare: quia tradendo possessionem non admittunt. Istā decisionem reprehēdit Imo. Ludo. ro. Alex. ⁊ ceteri hic ꝙ imo pupillus pōt perdere naturalē possessionē que est facti sicut qs alius l. possessionem pupillū. ⁊ ibi Barto. ff. de acqui. pos. sed non ciuilem. l. pupillus. ff. de acqui. re. do. Nec ob. scđm eos iste tex. in vbo tradere: q̃ intelligitur de trāslatione dominij, ſꝫ Dy. hic, cōfirmatur per illud qđ decidit Bal. in. l. in. ij. ad fi. ff. de iurisd. om. iudi. vbi decidit, ꝙ stāte statuto ꝙ forenses non possint acquirere possessiones rerū immobilium in territorio: tamen poterunt acquirere possessionem: prout est meri facti per tex. in. l. j. §. si vir vxori. ff. de acqui. pos. Tu aūt defende Ang. quantū ad istū tex. ⁊ dic. ꝙ aliud est in pupillo aliud in prodigo: quia in pupillo lex non resistit eius actibus licet non assignet ideo pupillus sine tutore promittendo obligatur naturaliter. l. j. ff. de noua. nimirū si potest perdere possessionem ꝓut est facti. Sed in prodigo cui est interdicta administratio lex resistit eius actibus: nec etiam oritur obligatio naturalis ex eorum contractibus: ideo tradendo non transfert possessionem facti. ⁊ istud etiam dicit Pau. de

6 ca. infra sed in alio proposito. ¶ † Quarto no. ex tex. ibi. vel promittendo obligari ꝙ prodigus cui est interdictū bonis nō potest promittendo obligari. ratio quia lꝫ promissio vel obligatio non sit alienatio aut diminutio patrimonij: tamen ꝓhibito aliquo intelligitur prohibitum omne id propter quod ad illud ꝑuenitur. l. oratio. ff. de spon. Limita nisi talis obligatio fieret ad finē consequendi liberationis prout in acceptilatione: tunc quecunꝙ̄ persona ꝓhibita obligari sine certa solēnitate potest sine ea obligari ad finem consequende liberationis. gl. in. l. ij. ff. de acceptila. per quem ita not. Ange. et Imol. ibi. et Ro. hic. quia talis obligatio tendit ad meram vtilitatem prodigi per ea que di-

7 xi. s. in. j. nota. ¶ † Quinto noto ibi: ⁊ ideo nec fideiussor ꝓ eo interuenire potest: quod traditiōi vel promissioni eius cui bonis est interdictū nō potest accedere fideiussor: ergo infertur ex tex. quod prodigus cui bonis est interdictum non obligatur etiam naturaliter: quia si obligaret̃ naturaliter accederet fideiussor. l. j. ⁊. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ff. đ fideiusso. l. j. §. si qs ita. s. eod. imo plus probat singulariter iste tex. quod prodigus cui bonis interdictū est nō solum non obligatur naturaliter: imo etiam quasi non obligatur. ptꝫ quia officio iudicis potest accedere fideiussor, ſm Barto. in. l. marcellus. ff. de fideius. et tamen officium iudicis ꝙ̄uis non presupponat obligationē. l. qui per collusionem. ff. de act. emp. tamen presupponit quasi obligationem. vt est glo. in. l. si seruū. §. sequitur. j. eod. Bar. in. l. fi. ff. de iniurijs. ⁊ in. d. l. marcellus. cum ergo iste tex. velit qđ obligationi prodigi nō accedat fideiussor: ergo si accedat nō obligabitur fideiussor naturaliter. Et si dicat̃ quomodo interdictio iudicis: ⁊ sic actus ciuilis pōt tollere naturalem obligationem ɔ̃tra regulam. §. sed naturalia. inst. de iure natu. ⁊ clemen. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. Respōde: qđ licet ius ciuile non possit tollere naturalē obligationē postꝙ̄ est causata: tamē pōt impedire ne causet̃. l. si non sortem. in prin. vbi scribentes. ff. de condi. inde. l. cum lex. vbi Bar. ff. de fideius. nā facilius impedit̃ aliqd nasci ꝙ̄ iam natum tollatur. iuxta. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui.

8 et. c. quēadmodum. de iureiuran. ¶ † Sexto not. ex tex. ibi sicut

nec pro

nec pro furioso φ prodigus cui est interdictũ bonis equiparaẽ furioso. ad idem est tex. in. l. fulcinius. §. adeo. ad fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ⁊ tex. in. l. j. C. de cura. furio. ⁊ tex. in. l. si predia. ff. de rebus eorũ. ⁊ tex. valde no. in. §. ⁊ hec diximus. in aut. vt hi qui obli. se res habe. pbi. mino. colla. vj. ⁊ ibi habes tex. no. φ sicut est reperire legitimã curã in furioso: ita etiã in pdigo. ⁊ Bal. in. l. sed et milites. §. iam aũt. ff. de excu. tuto. et text. in. §. furiosi. insti. de cura. et glo. in. l. generaliter. C. de episco. ⁊ cleri. ⁊ in. l. de creationibus. C. de epis. audi. imo fortius dicit no. Bar. in. l. hec autẽ. in pri. ff. ex qbus cau. in pos. ea. qd iudex ex officio etiã nemine petẽte pot dare curatorẽ furioso ⁊ pdigo: ceteris vero psonis: puta pupillis vel adultis nõ pot dare nisi petaẽ ab eis vel ab agnatis eorũ nomine. Adde p ista equiparatiõe φ sicut pot substitui exemplariter filio furioso. l. humanitatis. C. de impub. ⁊ aliis substi. ita etiã pot substitui exẽplariter filio prodigo: ita tenet no. in. l. ex facto. in prin. in penul. char. vbi aliquãdo dixi. ff. de vulg. ⁊ pupil. Intellige istam equiparationez tex. de prodigo ⁊ furioso procedere quo ad dissipandũ vel se obligandum. Secus quo ad stipulandum vel acquirendum: tunc nõ equiparantur: patet quia furiosus nõ potest stipulari. l. in negotiis. ff. de regu. iur. sz prodigus sic. vt hoc text. ⁊ tũc equiparatur prodigus pupillo. l. certi ɔdictio. §. qm. ff. si cer. peta. l. dabimus. ff. de priuil. cre. ⁊ ita dicit gl. j. hic in fi. adde facere id quod decidit Bal. in. l. si vt proponis. in. iij. q. C. de rei vẽdi. φ sicut res empta ex pecunia pupilli efficitur ipsius pupilli eodem modo res empta ex pecunia pdigi efficitur prodigi. ad hoc allegat etiam Bal. glo. no. in. l. ij. in verbo agnatum. C. de cur. furio. que vult qd oĩa beneficia ɔcessa pupillo extendanẽ ad prodigum. facit in. l. qui neqꝫ. §. j. vbi Bal. not. ff. de rebus eorum. ⁊ tex. in. d. l. dabimus. ad fi. Item qd prodigus restituaẽ in integrum sicut pupillus, ſm Bald. in. l. infantis. in. iij. q. C. qui admit. ⁊ in. l. marcellus. ff. de fideius. Itez sicut sententia q̃ transiuit in rem iudicatam propter instrumenta de nouo reperta retractatur fauore pupilli: ita retractatur fauore prodigi, ſm Bald. et Jmo. in. l. imperatores. ff. de re iudi. Alibi tamen tex. equiparat pdiguz cui est interdictum bonis adulto habente curatorem: ita est tex. in. l. si curatorez habens. C. de in integ. resti. mino. sed illud intellige in actibus viuẽtium. Secus in actibus morientiuz. ⁊ Bart. ibi. Item intellige quantum ad ciuilem obligationem, ſm Barto. in. l. j. ff. de noua. et Bald. in l. potuit. C. de iure delibe. ¶ Glo. primã diuide in quatuor partes. In prima timore taciti contrarii declarat text. In secunda querit. In tertia idẽ facit. In quarta colligit ex tex. no. secunda ibi: sed quero. tertia ibi: itẽ quid si non. quarta ⁊ vltima ibi: item
9 collige hic. ¶ † Pro clara intelligentia reassumo dubiã conclusionem gl. nunquid ille qui est notorie ⁊ manifeste prodigus possit cõtrahere obligare ⁊ alienare anteqꝫ sibi expresse interdicaẽ a iudice administratio, articulus est valde disputabilis ad vtrãqꝫ partem. glo. hic. ⁊ in. l. j. in princi. ff. de cur. furio. et in. l. furiosi. ff. de regu. iur. tenent partem affirmatiuam quod sic. eam tenẽt Bart. Bald. Ange. Pau. de cast. et Ro. hic. Barto. Bal. Ang. in. l. is cui lege. ⁊ ibi Jmo. ⁊ Are. ff. de test. Istã partẽ tenet Bal. in multis locis hic relatis per do. Alex. sz vltra eum idem tenet Bald. in. c. ex parte. in. ij. olũ. de consue. Joan. de imo. Petr. de ancha. ⁊ alii canoniste. in. c. ij. de testa. Et ista est cõmunis opi. sz Paul. de cast. do. Alexan. ⁊ Are. hic. ⁊ verum dicunt, ⁊ ista opi. esset seruanda in practica ſm Joan. de imo. ⁊ in iudicando et in consulendo nõ est a communi opi. recedendum. l. j. in ver. et sane crebrior. de offi. questo. Bart. in. l. fi. C. de pe. iudi. qui male indi. Pro ista ɔmuni sententia Barto. allegat hic duos tex. Primo tex. istum a contrario sensu si non fuisset bonis interdictum potuisset alienare ⁊ cõtrahere: sed cum reuerentia Barto. iste tex. nihil faceret nec meruit allegari ad hoc per Bart. quia pondera qd tex. impersonaliter dicit is cui bonis interdictum est. ⁊ generaliter loquitur ⁊ nõ dicit quod esset interdictum bonis a iudice. Secũdo põdera text. in. l. iulianus. a contrario sensu. ff. de cura. fur. vbi tex. dicit qd postqꝫ est interdictum: ergo anteqꝫ esset interdictum ⁊c. Ad idem poterat allegare Bar. tex. in. l. si furioso. circa mediũ. in verbo pretor ei bonis interdicturus esset. ⁊ in. l. ⁊ mulieri. in verbo bonis interdici. ff. eod. ⁊ text. in. l. sed ⁊ si vnius. §. filio. in v. interdum. ff. de iur. in vbo cui iure meritoqꝫ curator a pretore ɔstituetur. et text. in. l. si curatorem habens. in verbo cui a pretore curatore dato bonis est interdictuz. C. de in integ. rest. mino. ⁊ tex. in. l. patri pro filio. ad fi. princ. in verbo vt ex bonis debet interdici. ff. de mino. et tex. in. l. certi condictio. §. qm. in fi. in verbo cui bonis postea est interdictum. ff. si cer. peta. in quibus omnibus clare habetis tex. quod prodigis interdicitur a iudice administratio bonorum: ergo ante possunt administrare ⁊ disponere. Confirmatur stringendo istos tex. quia si notorie pdigo fuerit ipso iure interdicta administratio a lege, certe frustra iduceret a iudice: sz sic est φ ars ⁊ natura nihil frustra operãtur. l. non cogendum. §. fin. ff. de procura. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. nomi. ca. et. l. qui bis idem. vbi dicitur. j. eodem. Cõfirmatur per tex. in. l. bis qui. §. j. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. vbi tex. dicit quod prodigo debet prouideri ne deducaẽ in egestatem: sed si ipso iure interdicereẽ administratio: et consequenter si nihil posset alienare de suo, nõ posset deduci in egestatem: tamẽ posses ad istum tex. dicere φ prodigus posset de facto consumere prout quotidie videmus fieri ⁊ experiẽtia docet que est rex magistra. c. quã sit. de elec. in. vj. ideo opus est, puidere. Pro ista cõi sentẽtia Bar. in. d. l. is cui lege. ff. de testa. allegat bonum tex. in. d. l. tres tutores. ad fi. in verbo aperte prodigo. ff. de admini. tuto. ⁊ ibi etiam Barto. ad hoc not. ilium text. vbi licet quis sit aperte ⁊ sic manifeste prodigus tamen valent gesta per eum anteqꝫ sibi interdicatur a iudice. Ad illum text. Alex. hic tripliciter respõdet. Primo. quia illud ibi fit: qꝛ pupillus haberet regressum ⁊c. vt hic per eum. Similiter Areti. in illa. l. is cui lege. insistit circa illum tex. sz reperio φ nihil dignum dicit. Pro ista etiam opi. Are. in illa. l. is cui lege. allegat aliquos tex. qui parũ faciunt. Tu aũt pro cõi opi. allega bonum tex. in. c. veritatis. de do. ⁊ cõtu. ⁊ iste tex. est fortissimus pro cõi, iungendo principium illius tex. cum fine. nam in princ. illius tex. expresse dicitur, quod ille prelatus ecclesiam suaz dilapidabat sicut publica pdicabat infamia, erat ergo notorius dilapidator: ⁊ sic pdigus pot administrare: imo alienare bona ecclesie anteqꝫ sibi interdicaẽ: ergo ibi est tex. optimus pro cõi sentẽtia quod notorie prodigus pot administrare anteqꝫ sibi interdicatur a superiore vel iudice. Et stringe fortius illum tex. qꝛ si ibi prelatus ecclesie qui erat notorie prodigus potest tamen administrare ⁊ alienare in dãnũ ecclesie anteqꝫ sibi interdicatur ⁊ ibi non perdit administrationẽ ipso iure in rebus ecclesie ⁊ sic alienis: ergo multominꝰ notorie prodigus in rebus propriis nõ perdet administrationem: quia potentiꝰ est ius qd qs habet iure ,pprio qꝫ qd habet iure alieno l. si auguste. ff. de lega. ij. l. ij. ff. de off. procon. ⁊ leg. l. iiij. §. eritqꝫ. ff. de si deicõ. lib. ⁊ nil est qd me magis moueat ad tenendũ istam partem quam iste tex. ¶ Contrariam opi. qd imo notorie ⁊ manifeste pdigo ipso iure interdicatur sibi administratio a lege: nec requiratur interdictio bonorum iudicis: tenet gl. in. l. is cui lege. ff. de test. sequitur Pe. de bella per. sequiẽ Jmo. ⁊ Rapha. cu. et ista opi. in puncto iuris est sustẽtabilis ſm Alex. hic. eam etiam tenet Jo. fab. in. §. furiosi. per illuz tex. insti. de cura. Fede re. de se. in cõsi. xxxi. incipien. minor. xxv. annis maiori. xiiij. Adde qd Bal. in cõsi. cclix. scde partis: qd incip. queritur vtrum iuramentum notorie prodigi. dicit qd huic opi. Petr. multuz applaudet: ⁊ rõ ⁊ equitas naturalis, qꝫuis doc. teneant cõiter contrariũ: sed ipse ibi inclinat cuz opi. Pe. Pro ista parte subtilis Pe. adducit fundamentum φ notorium ⁊ sententia equiparantur: sed si esset lata sententia nõ posset administrare: ergo eodẽ modo si sit notorie prodigus. Bar. conatur respondere dupliciter ⁊ vtroqꝫ modo male respõdet. Secundam solutionem Bar. reprehẽdunt Jmo. ⁊ oẽs Moder. indifferẽter: qꝛ paria sunt interdicere administrationẽ pdigo vel declarare eum prodigum. l. quid tamẽ. §. si arbiter. ff. de arbi. l. si pretor. in princi. ff. de iudi. Adde meliorẽ tex. in. l. j. §. j. in versi. si autẽ. ff. ad turpil. vbi text. expresse dicit φ iudex declarãdo calũniam delinquẽtis dicitur eũ condẽnare. ecce ibi tex. φ declaratio sola dicitur cõdemnatio. Tu rñde melius, φ regula que habet φ notorium ⁊ sententia equiparanẽ. d. l. emptorẽ. ff. de actio. emp. pcedit quo ad aliqd declarãdum: nõ aũt quo ad aliquid inducendũ vel prohibendũ. gl. not. est reputata singularis approbata in. l. sed ⁊ si possessori. §. itez si iurauero. ⁊ ibi dixi. ff. de iureiurã. scdm quã ita etiam respondet Bal. in. l. j. in prin. ff. de curato. fur. ⁊ idem Bal. in. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cog. Vel secũdo potes respõdere ſm Bal. in preallegato cõsi. cclix. secũde partis: qd notorium et sentẽtia equiparanẽ quo ad faciendũ rem certã sed nõ quo ad aliquid vlterius disponenduz vel prohibendum, per text. in. l. sciens. ff. de cõtrahen. emptio. Scdo pro ista parte allegant isti Moder. plures tex. qui dicunt φ lege interdiciẽ administratio prodigo absqꝫ interdictione iudicis. text. in. l. j. ff. de cura. fur. in verbo. lex. xij. tabularum interdicit. ⁊ dicit Alex. φ ibi tex. apertus p ista parte si nõ cauilleẽ litera. ad idem tex. in. l. is cui lege. in verbo lege. ff. de testa. ⁊ tex. in. l. mutum. §. j. in verbo lege. ff. de acqui. heredi. ⁊ in. §. furiosi. inst. de cura. isti oẽs tex. dicunt quod per legẽ interdiciẽ administratio pdigo: ergo sine interdictione iudicis: sed gl. in. d. l. j. ⁊ in aliis locis respondent φ lex interdicit. i. declarat interdicenduz per iudicẽ vt ptz per alias leges s. allegatas. alias essent de directo ɔtrarie. Tu respõde notabilius retorquendo tex. in. l. j. in eos. ⁊ φ imo tex. in. d. l. j. in prin. ff. de cura. furio. vbi Alex. dicit esse tex. pro pma parte nisi cauilleẽ litera. dico φ imo est ibi tex. ineuitabilis in oppositum. dicit em̃ ibi tex. in prin. φ lex. xij. tabularũ interdicebat pdigis: ⁊ postea

subdit ꝙ solẽt hodie pretores vel presides eis dare exemplo fu
riosi. ⁊ sic tex. in illis verbis sed hodie dicit expresse esse mutatũ
illud qđ faciebat. lex. xij. tabularũ. ¶ Tertio pro ista parte facit
ſm eum. ⁊ do. Alexan. q2 non põt assignari vna ratio diuersita-
tis inter furiosum ⁊ prodigum: sed omnes fatent̃ furioso esse in-
terdictã administrationẽ bonorũ: ergo similr̃ erit interdicta ⁊ ꝓ
digo. ¶ Sed rñde tenendo cõem ꝙ imo ratio est in promptu: q2
furiosus nullũ hꝫ sensum et intellectũ: ideo nõ põt etiam ꝯhere
ad sui vtilitatẽ. l. in negotijs. de reg. iur. Secus est in prodigo vt
hoc tex. nostro. vnde ſcđm regulã iuris quilibet est in re sua mo
derator ⁊ arbi. l. sed ⁊ si lege. §. cõsuluit. in verbo dum se abuti pu
tãt. ff. de peti. here. Item minus est vitium prodigi q̃ furiosi: q2
ꝓdigus facilius reducit̃ ad sanos mores q̃ furiosus vnq̃ sanet̃.
Et ideo extat epistola Alphonsi antiqui ad Philippũ Ducem
Mediolani que incipit. Sentẽtia est philosophorum: vt qui se-
mel insaniuit nunq̃ reducatur ad sanitatem. Sed vltra Alexã.
ꝓ ista parte videt̃ fortiter stringere: q2 sicut ꝓdigus si reuertat̃
ad sanos mores ipso iure desinit esse sub cura ⁊ interdictiõe bo
norum. tex. est in. l. j. ad finem prin. ff. de cura. furio. Bar. ponit. j.
in. iij. q. ergo eodẽ modo dꝫ ipso iure fieri interdictio ꝓpter no-
toriã ꝓdigalitatẽ: q2 regulã habemus, ꝙ cõtrariorũ eadẽ debet
esse disciplina. l. j. ff. de his qui sunt sui. l. ⁊ si contra. ff. de vulga. et
pupil. Itẽ idem dꝫ operari oppositum in opposito qđ ꝓpositũ
operat̃ in ꝓposito. l. hoc genus. ff. de cõdi. ⁊ demon. Barto. late
in. l. inter stipulantẽ. §. sacram. j. eo. Confirmatur q2 facilius dꝫ
quis impediri ab administratiõe q̃ postq̃ est facta interdictio
tolli. ar. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. c. quem-
admodũ. de iureiurã. Sed ad istud fundamentũ qđ videt̃ strin-
gere fortiter: rñdet Bal. in. l. j. in prin. ff. de cur. furio. qđ lõge di-
uersa ratio est: naꝫ recuperare administrationẽ bonorũ suorũ est
ad suam naturã reuerti sꝫ priuari administratione suorũ bonorũ
est totũ ecõtra: ⁊ regulam habemᵘ ꝙ res de facili reuertitur ad
naturã suam. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. Vel aliter
a potes tu rñdere[a] ꝙ lꝫ in. d. l. j. in prin. dicat̃ ꝙ ꝓdigus reuersus
ad sanos mores ipso iure desinat esse sub cura ⁊ interdictõe: tñ
requirit̃ sentẽtia iudicis declaratoria sup hoc, ſꝫ Sali. in. l. si pu
ta. C. de pe. here. quẽ sequit̃ Pau. de ca. hic. in. ij. colũ. facit text.
in. c. cũ ſcđm. de here. in. vj. vbi lꝫ quis incidat in penã ipso iure
tñ requirit̃ declaratoria iudicis. Ad idem text. in. l. eius qui de-
latorẽ. in pñ. ff. de iure fisci. ⁊ ibi Bart. dicit ꝙ illa fuit prima lex
que fecerit sibi honorem. teneas in iudicãdo et consulẽdo cõem
opi. stat ergo cõclusio ꝙ notorie ⁊ manifeste prodigus põt con
10 trahere ⁊ alienare anteq̃ sibi interdicatur a iudice. ¶ † Limita
istam cõem ꝯclusionẽ nisi manifeste ꝓdigus cõtraheret in vsum
manifeste ꝓdigalitatis: tũc ille cõtractus nõ teneret etiã non fa
cta interdictione a iudice per tex. in. l. si quis cũ sciret ad fi. ff. de
vsucapio. pro empto. vbi Bar. ⁊ cõiter alij, ⁊ illum text. reputat
singularẽ ad hoc Bal. in. c. ex parte. in. ij. col. de cõsue. Idẽ tenet
Abb. in. l. si diligẽti. in. vj. col. de prescri. Et per ista dicit Pau.
de ca. se anno p̃terito de facto dixisse in ardua. q. cũ quidã mani-
feste ꝓdigus cui nõ erat interdictum bonis fecisset cuidam do-
nationẽ oĩm bonorũ ꝙ talis donatio nõ valeret cũ sit manifeste
prodigalitatis q̃ non cadit in tutoribus vel agnatis furiosi qui
nõ possunt alienare. l. ab agnato. ff. de cura. furio. l. ꝯ iuris ciui-
lis regulas. ff. de pac. filiusfa. ff. de dona. Istã decisionem repre-
hendit Alexan. hic: q2 notata per Bart. in. d. l. si quis cum sciret
nõ probant opi. Pau. de ca. q2 ibi ꝯstabat ꝓdigum erogaturũ
in actũ illicitum: puta daturum scorto. Secus aũt in donatiõe
licita presertim qñ esset insinuata: cum tñ sit presumptio ꝓ actu
iudicis. l. ij. C. de offi. ciuil. iudi. c. cum inter. de re iudi. c. inter de
dona. Adde ꝙ ante eos istum casum not. decidit Bal. in consi.
cxxix. ſcđe partis: qđ incipit factũ ꝓponit̃ in terminis infrascri-
ptis. do. Pe. ⁊c. in sexto dubio. vbi querit an donatio de oĩbᵘ ca
stris suis facta notorio ⁊ manifeste prodigo cui non erat bonis
interdictũ valeat necne. prima fronte dicit videri ꝙ non valeat:
q2 quis posset esse in mũdo maior ꝓdigus q̃ iste qui tot ⁊ tanta
incõsulte profudit et ipsa euersione sui patrimonij totã substan
11 tiam suam confundit. ¶ † Contrarium determinat no. Bal. q2
donatio oĩm bonorũ valet ⁊ tenet nisi sit pñtium et futurorũ. vt
no. in. l. fi. C. de pac. ⁊. l. stipulatio hoc modo cõcepta. j. eo. proba
tur in. l. si liqueat. C. de inoffi. dona. nec dicit̃ ꝓdigus inhabilis
ad donandum ex quo nondum erat ei bonis interdictũ: vt hac
l. cum materia. Et ideo concluditur ꝙ dolo malo ⁊ machinatio
12 ne cessantibᵘ valet donatio ita immẽsa si fuit insinuata. ¶ † Se
cundo no. limita istam cõem ꝯclusionẽ ⁊ est multũ necessaria li-
mitatio ⁊ doleo ꝙ nullus scribentium eam ponat hic, ꝙ lꝫ noto
rius ⁊ manifeste ꝓdigus ante interdictionẽ factã a iudice possit
contrahere ⁊ alienare: tñ in talibᵘ alienatis ante interdictionem
ꝓuidet̃ ꝓdigo per restitutionẽ in integrũ si reperiat̃ lesus. glo.
habes expssam quã valde signa in. l. patri pro filio. in prin. in gl.

a ¶ Vel aliter potes tu rñdere ⁊c. ƌ hoc an si ille cui bonis interdictuꝫ ẽ redeat ad sanos mores necessaria sit sentẽtia sup hec declaratoria ad hoc vt desinat iterdictio. vide p Feli. in. c. sciscitatᵘ. de rescri. ver. crimẽ. circa fi. et c. rodulphᵘ. ver. sed sentẽtia declaratoria additio. co. iij. eod. titu.

in verbo interdici. ff. de mino. vbi dicit glo. egregie ꝙ si manife-
ste prodigᵘ ante interdictoinẽ ꝯtrahat vel alienet: ⁊ postea sibi
interdicat̃ bonis ⁊ det̃ curator poterit curator ꝑ restitutionẽ in
integrũ infringere tales ꝯtractᵘ per prodigũ celebratos ante-
q̃ esset sibi bonis interdictũ, ⁊ reperio ꝙ ita ꝑ illã gl. expresse te
net Bal. in cõsi. cclxxxvij. quinte partis incipiente ꝓponitur qđ
adultus prodigus. vbi dicit ꝙ ipse solus ad hoc ponderat illaꝫ
gl. ⁊ ꝙ nemo ante eũ allegat illam glo. Adde ꝙ Lud. ro. in sing.
suis singulari. ccxx. qđ incipit fui interrogatus a dño Pau. ⁊c.
formaliter querit an si notorie ꝓdigus ante interdictionem cõ-
trahat possit postea eius curator ꝯtra tales cõtractus restitui.
dicit ibi Roma. ꝙ allegabat sibi ꝙ sic. per gloss. in. l. patri pro fi-
lio. ff. de mino. in prin. sed dicebat ipse roma. ꝙ illa glo. loquitur
in minore ꝓdigo. vnde dicebat ipse Ro. ꝙ si iste ꝓdigus allega
ret iustã causam est restituẽdus: alias secus per. l. j. ⁊. l. nũc vero.
§. pretor. ff. ex qui. cau. maio. Are. hic. in. ij. col. ad fin. in discursu
sermonis nõ faciẽs mẽtionẽ aliquam de predictis tenet de dire
cto ꝯrium ꝙ si notorie ꝓdigus cõtrahat ante interdictionem ꝙ
nõ restituat̃: nihil tñ allegat Are. qđ tenẽdũ non inuenio exami
natũ ab aliquo: tñ in pũcto iuris teneo cõtra Bal. ⁊ Lud. ro. qđ
prodigus qui ꝯtraxit ante interdictionẽ q̃uis sit lesus non ha-
beat restitutionẽ in integrũ: q2 lex hꝫ ratã oẽꝫ actũ factũ añ in-
terdictionẽ: lꝫ postea sequat̃ interdictio. l. is cui lege. s. de testa.
Item cõis sentẽtia Bar. ⁊ scribẽtiũ est ꝙ manifeste ⁊ notorie ꝓ-
digus añ interdictionẽ põt ꝯtrahere: ergo nõ debẽt cũ eo ꝯtra
hẽtes decipi sub autoritate legis. l. j. in fi. C. de his q ve. eta. ipe.
13 magna tñ est autoritas Bal. ⁊ Lud. ro. ¶ † Querit Bar. an p̃-
conizatio vel proclama iudicis ꝙ nullus contrahat cũ tali suffi-
ciat, vt ꝑ hoc videat̃ ei interdicta administratio. cõcludit Bar.
post Guid. de suza. ꝙ non. ꝯ Bart. tenent oẽs Moder. hic post
Bal. in. l. j. ff. de cura. furio. qñ tale proclama fieret cum cause co
gnitione. iuxta. l. obseruare. ff. de cura. furio. ratio q2 iudex ꝓhi-
bẽdo ꝯhentibᵘ ne cũ eo cõtrahãt dicit̃ per ꝯsequens ei interdi-
cere administrationẽ bonorũ, per regulam. l. fi. in fi. C. de indi. vi
dui. tol. Adde hñ facere in simili text. bonũ in. l. vero ꝓcuratori.
§. j. ⁊ ibi Bar. no. ff. de solu. vbi dicit tex. pone dñs cõmisit debi-
toribus suis qđ soluerẽt titio, postea ꝓhibuit titio ne reciperet
a debitoribᵘ: videt̃ ꝓhibuisse debitoribᵘ ne soluerent sicut econ
tra. in. l. q hoiem. §. si titium. ff. de sol. Itẽ inquantũ subdit Bar.
ꝙ iudex dando curatorẽ alicui videtur sibi interdicere admini-
strationẽ. ita etiã Bar. s. ꝓxime. ꝯ ꝯtrariũ tenent Bal. et Ange.
hic, ꝑ id qđ tenet Imol. in. c. grandi. de sup. negli. prela. in. vj. vñ
ꝓ Bar. facit ſm Imo. regula. l. illud. ff. de acq. here. Tu pro cõ-
clusione Bar. adde bonũ tex. in. l. j. in prin. in ver. sed solent. ff. de
cura. furio. vbi dicit tex. ꝙ olim lex. xij. tabu. interdicebat admi-
nistrationẽ prodigis: sꝫ hodie solent presides vel pretores cura
torẽ dare adultis vel prodigis qui dilapidãt bona sua nulla ha-
bita rõne expensarũ. Pondera ꝙ ibi est text. ꝙ pretor dando cu
ratorẽ intelligit̃ interdicere administrationẽ bonorũ. alibi tamẽ
idem Bar. qui videt̃ aliqualr̃ sibi contrariari in. l. j. in pe. q. ff. de
noua. dicit ꝙ per dationẽ tutoris vel curatoris factã pupillo vel
adulto imo generaliter nõ interdicit̃ alicui administratio quin
possit ea que sunt iurisgentium: lꝫ non ea que sunt iuris ciuilis.
14 ¶ † In tertia parte glo. ibi. Itẽ qđ si nõ ꝓdigo. in isto pulchro
passu qñ iudex interdicit administrationẽ alicui tanq̃ prodigo
qui in veritate nõ est ꝓdigus an talis interdictio valeat necne.
In isto passu sunt quatuor opiniones hic relate ꝑ Bar. Prima
est, ꝙ talis interdictio indistincte nõ valeat, quã tenet gl. hic ⁊ in
l. si putas. ⁊ ibi Cy. C. de peti. here. ⁊ glo. in. l. iij. ⁊ ibi Cy. C. quan
do prouo. non est neces. istam tenent Ray. Ang. Imo. ⁊ Alexã.
hic. ⁊ Ioan. fab. in. §. furiosi. insti. de cura. per tex. in. d. l. seie. alle
gata in glo. ⁊ in. l. tutor si petitus. ff. de tut. ⁊ cura. da. ab his. qui
text. in dicto ⁊ ratione fortiter facit, ⁊ vult dationem tutoris vel
curatoris esse nullam quãdo falsa est causa adiecta. Et istã opi-
nionem quia est communior defensabo intra proprijs fundamen-
tis. Secunda est opi. ꝙ imo talis interdictio valeat q̃uis in ve
ritate non sit prodigus propter autoritatem iudicis interdicẽ-
tis. ita tenet glo. in. l. si ab eo. de vsucapio. ⁊ in. §. item prodigus.
insti. quibus non est permissum facere testa. et in. d. l. seie. Istam
opi. tenet Bart. ⁊ magis communiter doctores cum distinctiõe
quam statim referam. ⁊ distinctio Bar. nõ est proprie distinctio
sed solum respõsio ad. l. seie. ⁊ ad. l. tutor si petitus. que tamen iu-
ra nõ bene tolluntur per responsionem Bart. ⁊ dicit Raph. cu.
ꝙ ista est ꝯmunis sententia: ergo in practica non esset in consu-
lendo ⁊ iudicando ab ea recedendum. Addo licet scribentes nõ
dicãt, ꝙ idem tenet Ioan. and. supreme autoritatis in addi. ad
Specu. in titu. de instrumen. edi. §. compendiose super versi. ter
tio si fuerit. sequitur Alex. sibi contrarius in cõsi. clxxxij. quinti
volu. qđ incipit super eo de quo queritur. vbi tenẽt Ioan. an. et
Alex. cum dictis gl. ꝙ si iudex interdixisset alicui tãq̃ prodigo
cum non

cum non sit prodigus qd tamen testari poterit. Pro ista cõmu-
ni bene facit tex.in.l.penul.ff.de cura.furio.quã allegat Bart.sꝫ
nõ inducit, vbi est tex.ꝙ si pater in testamẽto dat curatorẽ filio
tanꝙ prodigo qui nõ est prodigus, qd tamen valet testamentũ:
et datio curatoris,⁊ iudex debet ꝯfirmare: ergo idem debet esse
in iudice si interdicit alicui tanꝙ prodigo qui reuera nõ est, qd
debet valere. arguendo de testatore ad iudicem, ꝙ argumentũ
est bonum.l.non est mirum.ff.de pigno.actio. Sed potes ad hoc
respõdere ꝙ lex maiorem confidentiã capit de patre ꝙ de iudi-
ce: qꝛ pater debet habere ⁊ habet magis notos mores filij ꝙ ha
beat iudex: ideo nõ est bonũ arguere de maiori ad minus. Pre
terea quãdo pater dat filio curatorem tanꝙ ꝓdigo qui non est,
debet iudex cõfirmare dationem curatoris: sed quando iudex
dat curatorem tanꝙ prodigo qui non est reuera prodigus, non
est alius qui confirmet dationem curatoris ipsius iudicis. Ter
tia est opi. Dy. ꝙ aut error est expressus in sententia ⁊ nõ valet:
aut non est expressus ⁊ valet. Istam distinctionem impugnant
Iaco.de are.⁊ Pet.de bella per.tenendo glo.per tex.in.l.tutor
si petitus. Sed certe ista impugnatio non videtur bona: qꝛ cum
tractetur de maiori preiudicio in his que sunt immutabilia: ta
men in eis fit distinctio predicta: ergo fortius distinguet̃ in his
que tempore mutantur cum in eis tractet̃ de minori preiudicio.
Quarta est opi. Bart. distinguẽtis: aut loqmur qñ datur tutor
vel curator illi cui non debet dari: ⁊ isto casu non valet. aut quã-
do datur prodigo qui nõ est, ⁊ non valet si error exprimatur ⁊c.
vt hic per Bar.cum ista distinctione Bar.trãseunt Pau.de ca.
Rapha.cu.hic: ita etiam tenet Barto.in.d.l.seie. Bal.⁊ Sali.in
d.l.si putas.C.de peti.here.⁊ in.l.j.C.quando prouocare nõ est
necesse in.l.j.C.de cura.furio. Abb.in.c.j.ad finem.de re iudica.
15 ¶ † Istam distinctionem repꝛhendit Ange.hic.⁊ mordet Bar.
de ineptitudine qd inepte et male loquatur. Primo dum dicit
ꝙ natura declarat etatem est inepte dictũ: qꝛ natura bene indu
cit etatẽ: sed iudex eam declarat.l.minor.xxv.an.⁊.l.de etate.ff.
de minori. Preterea ⁊ fortius confunditur doctrina Bar.per.l.
tutor si petitus.ff.de tuto.⁊ cura.da.ab his.cui legi Barto.non
bene respõdet, vbi habere tutorẽ vel curatorem nõ dependet a
natura.vt hic per Ange.non obstat tex.in.l.j.§.idem pompo.ff.
ꝙ fal.tuto.auto.inducẽdo vt hic per Bart.⁊ clarius per Bar.⁊
Cy.in.l.licet.C.de procura. qꝛ procedit quo ad validandum tan
tum vnum actum gestum coram iudice propter autoritatem iu
dicis: qꝛ iudex potest validare actum qui coram eo geritur.l.ho
nor.C.qui admit.l.si infanti.C.de iure deliberan. Quid tenẽdũ
licet articulus sit disputabilis: tamen in puncto iuris teneo pri
mã opi.glo.⁊ cõsequenter subtilis Pet.de bella per.ꝯtra Bar.
et sequaces ꝙ interdictio iudicis facta alicui tanꝙ ꝓdigo qui
non sit reuera prodigus qd nihil valet talis interdictio. Et pro
ista sententia stringit fortiter vnum fundamentum cui nõ video
reale respõsum: quia si quis efficiatur sane mentis post interdi-
ctionẽ sibi factam a iudice ipso iure tollitur interdictio. tex.est
in.l.j.in fi.in prin.ff.de curato.furio.firmat Bar.ĩ.in sequenti q̃-
stione: ergo multo fortius a pn.si quis est sane mentis impedie-
tur qd sibi non fiet interdictio.arg.l.patre furioso.ff.de his qui
sunt sui vel alie.iur.c.quẽadmodum.de iureiuran. Huic funda-
mento, Pau.de ca.hic respondet post Sali.in.l.si putas.C.de
peti.heredi.ꝙ imo prodigus q efficitur sane mentis non redijt
ipõ iure: sꝫ requirit̃ declaratio iudicis qd redierit ad sanos mo
res: ita etiã hic nõ debet cessare interdictio nisi declaretur per
iudicem ꝙ non sit prodigus. Sed aduerte: qꝛ istud simile Pau.
non est bonũ: qꝛ in primo casu mutat statum: qꝛ erat prodigꝰ et
reuertit̃ ad sanos mores: ergo qꝛ mutat statũ bene ibi requiri
tur declaratio iudicis. Sed in scdo casu semp fuit sane mentis:
ideo nõ est opus alia declaratione iudicis per ea q̃ tradit Bar.
in.l.si prius.ff.de ope.no.nuntia. Alio modo respondet Raph.
cu.hic.nam notoria prodigalitas nõ impedit ipso iure admini
strationẽ.sed notoria sanitas bene tollit ipso iure interdictionẽ:
qꝛ res de facili reuertitur ad naturam suã, ergo facilius debet
conseruari in natura sua per regulã.d.l.patre furioso. ⁊ sic per
istam rationem teneo cũ opi. Pe.de bella per. Confirmat̃ secun
do ꝑm Cuma. qꝛ non dꝫ actus interdictionis aliquo tpe incboa
ri qd si esset incboatus finiretur, ita arguit iurisconsultus in.l.
j.§.si impuberi.ff.de colla.bono.facit tex.in.l.titio cũ moriet̃.ff.
de vsufru. Tertio ꝯfirmat̃ qꝛ impossibilitas de iure ⁊ de natura
equiparant̃.l.si filius.ff.de condi.insti.sed qñ in sententia ꝯtine-
tur aliquid impossibile de iure ⁊ de natura, ipso iure est nulla.l.
fi.ff.q̃ sen.sine appella.rescin. ergo idẽ si cõtineat impossibile de
iure qd interdicat̃ ille qui nõ est ꝓdigus tanꝙ ꝓdigo. Et ꝓ opi.
Pet.stringit ineuitabiliter text.in.l.seie.⁊ in.d.l.tutor si petitꝰ.
ff.de tuto.⁊ cura.da.ab his.quibus Bart.non bene respondet.
16 ¶ † Extra glo.in.q.j.Bar.si ꝓdigus redeat ad sanos mores an
ipso iure tollat̃ interdictio cõcludit Bar.qd sic si sit notoriũ eũ
redijsse ad sanos mores alias requirit̃ sentẽtia declaratoria. vt
per Pau.de ca.⁊ Alex.hic, per text.in.c.cũ scdm.de here.in.vj.
⁊.l.eius q delatorẽ.ff.de iure fisci.⁊ idẽ etiã tenet Sali.in.l.si pu-
tas.C.de peti.here. Adde vltra eos qd ille cui datꝰ est curator
vt prodigo cum non sit prodigus potest petere ꝓnuntiari se re
dijsse ad bonos mores vt recuperet administrationem bonorũ
suorũ. ita Bar.in.l.de etate.in prin.ff.de mino.in vlti.q.prime q̃-
stionis principalis per illum tex. Scdo adde ꝙ si aliquis prodi
gus cui fuit bonis interdictum postea fuit assumptus inter pri-
mos ciuitatis vel effectus decurio ciuitatis: tñ non intelligitur
sublata interdictio quasi ad sanos mores redierit. text.est no.in
l.j.ad fi.C.qui et aduer.quos ⁊ ibi Bar.in fi.ad hoc multũ no.
illum text.⁊ dicit quod vidit illo anno illam questionẽ de facto.
17 ¶ † Scdo querit Bar.an ꝓdigus delinquẽdo obliget̃, videtur
qd sic qꝛ equiparatur pupillo doli capaci quẽ cõstat ex delicto
obligari.l.auxilium.in prin.de mino.⁊.c.j.⁊.ij.de delic.puerorũ.
idem Bar.in.l.si quis in tantã.in.iij.colũ.C.vnde vi. Istam ra-
tionẽ Bar.reprehendit Pau.de ca.⁊ bene, qꝛ imo in his q ten-
dunt ad dãnum ⁊ preiudicium prodigus equiparatur furioso ⁊
nõ pupillo.vt hoc tex.in fi.sed furiosus ex delicto non obligatur
qꝛ non dꝫ addi afflictio.l.diuus.§.j.ff.de offi.presi.idem ipsemet
Bar.sibi ꝯtrarius in.l.si curatorẽ habẽs.C.de in integ.rest. te-
net ꝙ ꝓdigus equiparet̃ pupillo in contrahẽdo nõ in delinquẽ
do. Tñ conclusionẽ Bar.qd prodigus delinquẽdo obligetur, fir-
mat Pau.de ca.meliori ratione hic.qꝛ qd prodigus non oblige
tur cõtrahendo fuit introductũ in eius fauorem ne eius bona
dissiparet, ⁊ qui delinquit non est fauore dignus.l.relegatorũ.
in fi.ff.de interdi.⁊ releg.vt hic per eum.⁊ licet ipse non dicat.añ
eum fuit ratio Bart.in.l.si quis in tantam.in.iij.colũ.j.q.de pro
digo. Cõfirmo istam conclusionem cõem quod obligetur prodi
gus delinquendo: qꝛ si prodigus committat homicidium debet
ad mortem condemnari. Ita decidit Bal.in.l.furiosum.ad fi.C.
qui testa.face.pos.⁊ Angel.in.l.fulcinius.§.adeo.ad fi.ff.ex quib.
cau.in pos.ea.vbi formaliter dicit quod si ꝓdigus percutiat vel
occidat aliquẽ: ita punit̃ sicut quilibet alius. Aduerte tamẽ in-
quantũ Bart.saluat glo.in.l.si qs in tantam.vt procedat in his
que alienationem respiciũt. Dic ꝙ Bar.male loquitur. Primo
qꝛ reprobat̃ per doc.ibi.⁊ dicit Ange.in.d.l.fulcinius.§.adeo.in
fi.quod illam gl.reprobant doc.oẽs, imo in prodigo ratione de-
licti põt prodigus puniri de delicto commisso in faciendo: quia
si non parcitur prodigo delinquenti quantum ad penam corpo
ralem ⁊ vite multominus debet ei parci quantum ad penam pe
cuniariam ꝙuis alienationem respiciat: quia quelibet minima
corporalis pena est maior quacunꝙ pena pecuniaria.l.in seruo
rum.ff.de pe.cõclude ergo qd prodigus delinquendo puniri de
bet ⁊ corporali ⁊ pecuniaria pena. ¶ Limita procedere in deli-
ctis in faciendo. Secus si in omittẽdo vel negligẽdo: puta si nõ
vendicaret necem defuncti vel si mater prodiga nõ peteret tuto
rem filijs nõ priuaret̃ successione filij.iuxta.l.sciãt.C.de legi.he
re.qꝛ omittẽdo sibi parcit̃.l.fulcinius.§.adeo.ff.ex q.cau.in pos.
ea.vbi si ꝓdigꝰ latitat ⁊ nõ ꝯparet ei parcit̃ scdm oẽs hic.⁊ An-
18 ge.in.d.l.fulcinius.§.adeo.ꝑ illũ tex. ¶ † Tertio q̃rit Bar.an ꝓ
digus cui est interdictũ bonis iurãs in cõtractu obligetur ⁊ te-
neatur ad obseruantiã iuramenti. cõis opi.est pro parte negati
ua cũ Bart.qd nõ.prout dicit Barto.se consuluisse.⁊ qd ita con
suluit quidã valens canonista.⁊ lꝫ eum nõ nominet est Fede.de
se.qui consuluit in ꝯsi.xxxj.qd incip.minore.xxv.an.et ita tenent
cõiter doc.hic.⁊ in multis alijs locis hic relatis per do. Alexã.
Et vltra eũ idem ꝯsuluit Bal.in ꝯsi.cclx.secunde partis.incip.
Guilielmus adultus petijt sibi dari curatorem.in vlt.dubio.qd
cõsiliũ est repetitũ.in.v.parte. Pro ista cõi sententia adducunt̃
quinꝙ principales rõnes. Prima est Iac.de are.relata ꝑ Bar.
que videt̃ ceteris oibꝰ melior.qꝛ in iuramẽto requiritur rectũ
iudiciũ ⁊ discretio.c.⁊ si christus de iureiur.cũ iuramẽtũ debeat
habere tres comites iustitiã veritatẽ ⁊ iudiciũ.gl.in aut.qd eis.
C.de nuptijs.lꝫ ꝓdigus nõ hꝫ ista.l.j.in pn.ff.de cur.furi.⁊.l.his
q.in fi.ff.de tut.⁊ cura.da.ab his.pꝫ qꝛ equiparat̃ furioso.vt hoc
tex.in fi. Sꝫ huic rõni potes rñdere qd etiã i pupillo ⁊ in mulie
re nõ adest rectũ iudiciũ nec discretio.⁊ tñ iurãdo in ꝯtractu obli-
gant̃.vt.ĩ.dicet̃. Scda est rõ Bar.qꝛ ꝓdigus ꝯhẽdo facit ꝯ ꝓhi
bitionẽ huiꝰ legis.⁊ sic peccat mortaliter: qꝛ nõ obedit superio-
ri.c.ij.de maio.⁊ obe.c.qui resistit.xj.q.iij.ergo iuramentũ eũ nõ
ligat: qꝛ ꝯ legẽ ⁊ sine dispẽdio salutis eterne põt non seruari.c.si
vo.⁊.c.cũ ꝯtingat.de iureiur.glo.in.c.lꝫ mulieres.e.ti.de iureiu.
In.vj. Et ante eũ ista fuit rõ Fede.de se.in preallega.consil.xxxj.
Istã rõnẽ etiã assignat Bar.in.d.l.si qs ꝓ eo.in.iij.membro.⁊ in
d.aut.sacramenta puberum.circa mediũ: ⁊ in aut.decernit ius.
C.de arbi. Ista rõ Bar.repꝛhendit̃ cõiter per scribẽtes hic ⁊ in
locis prealle.triplici medio. Primo, qꝛ ista lex nõ prohibet ꝓdi
go qd non ꝯtrahat: sed resistit cõtractus effectui, dicendo vt nõ

obligetur ergo cessat rõ Bar. ¶ Scdo posito qd ista lex prohiberet prodigũ contrahere non est verum q̃ cõtrahendo peccaret mortaliter cũ ista prohibitio sit facta eius fauore, ergo censetur potius consiliũ q̃ prohibitio. l. cum pater. §. mando. ff. de leg. ij. l. ij. ff. mãda. l. titio centũ. in prin. ff. de condi. & demon. & in specie ita ad terminos nostros. ita dicit glo. in. c. quis nesciat. x. dist. tenent canoniste. in. c. nã cõcupiscentiã de cõstit. ¶ Preterea & tertio ista ratio Bar. cõfundit per text. in. l. nõ solũ. & in. l. si qdẽ. C. de predi. mino. vbi lex prohibet minori ne cõtrahat: & tñ si contrahat cuz iuramento valet. d. auth. sacramẽta pube. simil'r cõfundit per tex. in. l. j. §. et cũ lex. C. de rei vxo. ac. iũcta. l. lex iulia. ff. de fun. dot. et tñ si cõtrahit cũ iuramento valet. d. c. cũ contingat. ¶ Tertiã rõnẽ assignat Bal. & Ang. hic: qr cũ in prodigo cõtrahẽte nõ cadat naturalis obli. vt hoc tex. & dixi. s. in text. ergo iuramentũ nõ hz locũ. l. fi. C. de nõ nu. pec. ¶ Istã rõnẽ reprehẽdit Pau. de ca. hic: qr qui tenet' seruare iuramentũ cõpellit' officio iudicis ad obseruãtiã, nõ iure actionis: qr ex iuramẽto nõ orit' actio: vt hic per eũ: nam officiũ iudicis nullã presupponit obligationẽ. l. qui p collusionẽ. Ista respõsio Pau. de ca. nõ esset bona per illud q̃ dixi in tex. ¶ Quartam rõnem assignat Bexu. hic: qr prodigalitas est vitiũ & cõtradicit liberalitati que est virtus. c. ex parte. vbi glos. de consuetudine: ergo iuramentum tanq̃ cõtra bonos mores non est obligatoriũ: & in regu. nõ est obligatoriũ. de reg. iur. Confirmo qr iuramentũ nõ debet esse vinculũ iniquitatis. c. j. de cõsue.
19 in. vj. sed ad istã rõnem rñdeo no. † naz iuramentũ cõtra bonos mores nõ est obligatoriũ &c. illa regula procedit qñ iuramentuz est cõtra bonos mores nature vel quasi. Secus qñ est contra bonos mores ciuiles: tũc iuramentũ est obligatoriũ: ita no. declarat Bal. in. l. pactũ dotali. in. xix. qõ. C. de colla. ¶ Quintã & vltimã rationem assignat do. Abb. in. c. cũ cõtingat. in. xj. colũ. de iure iurã. qr iudex interdicendo administrationem prodigo videt' ex iusta causa presumere dolũ & fraudẽ secũ cõtrahentiũ: ergo iuramentũ non obligat ratione presumpte fraudis: vt ibi. Tu cõfirma istam rationẽ: qr qñ quis est notorie prodigus & est ei bonis interdictũ a iudice certe contrahẽs cum tali censetur esse in dolo ergo dolus facit vt iuramento nõ oblige'. vt est tex. in. d. aut. sacramẽta pub. & in. d. c. cũ cõtingat. ¶ Quid tenendũ. Licet ista sit cõmunis opi. a qua in consulendo & in iudicãdo nõ esset tutũ recedere: tñ contrariã opi. tenent Anto. de but. & Jmo. in. d. c. cuz contingat. in primo membro principali. Ludo. roma. & Are. hic omissis leuibus pro ista parte cõtra communem ineuitabiliter stringit vnum fundamentũ cui non potest bene responderi. Nã pupillus doli capax & mulier in fundo dotali non obstante prohibitione legis si contrahãt & iurent propter iuramentum obligãtur, de primo quod pupillus cum iuramento oblige'. text. est in. c. ex literis. el. ij. de spon. & tex. in. c. j. de delictis puerorum. & in. l. qui iurasse. ff. de iureiur. & firmant communiter scribẽtes. in. d. aut. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. de secundo qd mulier cõtrahendo de fundo totali si contrahat & iuret qd teneatur ex iuramẽto est tex. in. d. c. cũ contingat. & in. l. licet mulieres. de iureiurã. ergo idem dicemus in prodigo qd nõ obstãte prohibitione huius legis qd teneatur si contrahat cũ iuramento, cõfirmatur, qr prodigus cui est bonis interdictũ equiparatur adulto habẽti curatorẽ. l. si curatorẽ habens. C. de in integ. rest. ergo si prodigus cõtrahat cum iuramento obligabit'. in isto fundamento iacet difficultas istius articuli. ¶ Huic strictissimo fundamento reperio dari varias solu. q̃ nihil valent. Primo rñdet Bar. faciendo differentiã an ꝓhibitio legis vel statuti sit in psonã vel in rẽ: qr si ꝓhibitio sit in personã vt dicit esse in casu nostro vbi lex ꝓhibet psonã prodigi ne possit cõtrahere: & tunc si cõtrahat cũ iuramẽto nõ obligaret' qr faceret cõtra legem & peccaret mortaliter. si aũt fieret prohibitio in rẽ: vt est in minore & muliere: et tũc qñ ꝓhibitio est in rem bene mulier vel pupillus cõtrahẽdo cum iuramẽto obligant'. Istã differentiã facit etiã vbiq; Bar. in. d. l. si qs pro eo. in. iij. & v. mẽbro. ff. de fideiuss. & in. d. aut. sacramẽta. & in. l. seius & augerius. ff. ad. l. fal. ¶ Ista differẽtia Bar. est falsa et cõsequẽter falsa est eius solu. & per oẽs reprehendit' tã canonistas quã legistas. Sali. Raph. Fulg. in. d. aut. sacramẽta. Raph. cu. in. d. l. si quis p eo. cano. in. d. c. cũ cõtingat. vbi Abbas. in. v. col. et idem Abb. in. c. petitio. in. v. no. per illũ text. de iureiur. & in. c. ad apostolicã. de regulari. in. j. no. & latius in disputatiõe sua incip. stãte statuto. Istã differentiam Bart. etiam late reprehẽdit Alexã. in consi. xxvij. in. j. vol. qd incip. viso libello producto per procuratorẽ. Pet. in antep. colũ. & duabus seqũtibus. & consi. c. iiij. vol. qd incip. cũ statutũ per. x. fundamẽta q̃ ante euz fuerunt do. Abb. in. c. cũ contingat. in. iiij. & v. col. et in dicta disputatiõe incip. cum statuto. Et ex multis stringit cõtra Bar. qr prohibitio in re censetur etiã in persona: imo prohibitio in rem presupponit prohibitionez in personam: qr res per seipsam non põt se alienare nisi alienetur p personam. Et sic nõ refert cũ quo lex loquatur sed in quẽ effectus prohibitionis dirigatur. dicit text. in l. cũ pater. §. donationis. ff. de leg. ij. Preterea fortius dicit tex. in. l. si quidem. & in. l. non solum. & in. l. si ad resoluendã. C. de prediis mino. in quibus verba prohibitiua sunt in personã minoꝝ & tñ cõtractus firmat' iuramẽto, similiter in. d. l. ij. & in. d. l. lex iulia. ff. de fun. do. prohibitio est in psonaz mariti: & tñ si alienat cũ
20 iuramento oblige'. d. c. cuz contingat. † Preterea generalior & fortior est ꝓhibitio q̃ fit in rẽ q̃ q̃ fit in psonã. vt est tex. valde no. in. l. aut qui aliter. §. fi. ff. qd vi aut clã. Et sic ista prima solu. Bar. sine dubio est falsa. Alias duas sol. ponit Ang. hic quas refert & simpliciter sequit' Alex. hic. ¶ Tu ergo tenẽdo cõez sententiã potes quarto modo rñdere ad fundamentũ. s. dictũ ex mẽte Fed. de se. in preallegato cõsi. xxxj. Et credo qd ista sit melior solutio seu rñsio que possit accõmodari, qd in ꝓdigo cui est bonis interdictum adest expressa prohibitio & interdictio iudicis: sed in minore & muliere adest solum interdictio legis: sed sic est qd fortior est interdictio iudicis quã legis: qr mitius agit' cũ lege quaz cũ hoie eius ministro. l. celsus. in prin. ff. de arbi. & qd istud sit veruz ptz expresse: qr interdictio legis non impedit minorem obligari naturaliter. l. j. in fi. de noua. & tñ hic interdictio iudicis impedit ne ꝓdigus obligetur naturaliter. tex. est hic: ergo ptz qd fortior est prohibitio iudicis in prodigo quam legis in muliere vel mi-
21 nore. † Hinc dixit opportune Bar. in. l. j. in fi. de noua. quod si iudex interdiceret pupillo vel minori administrationẽ qd tũc non obligatur etiam naturaliter: ita etiã tenet Bal. in. c. j. §. itẽ sacramentũ. in pe. q. de pac. iura. fir. Et sic nõ est bona argumẽtatio a pupillo & muliere in quibus est prohibitio legis, ad prodigũ in quo adest ꝓhibitio iudicis. & sic ex separatis nõ est bona illatio. l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. j. eo. Preterea mulier põt facere testamentũ. l. qua etate. ff. de testa. sed non ꝓdigus cui est bonis interdictũ. l. is cui lege. ff. de testa. §. itẽ prodigus. insti. quibus nõ est permis. fac. test. Ista mihi videt' realis responsio.

1 ¶ Conditio impossibilis vitiat stipulationẽ quãdo est impossibilis de natura vel de iure. nu. 2.
3 Conditio impossibilis nõ impedit oriri condictionẽ ob causam.
4 Conditio impossibilis vitiat cõtractum sed modus impossibilis non impedit obligationem oriri.
5 Promissio sub impossibili conditione vitiat stipulationem qñ a principio fit talis promissio sub conditione impossibili.
6 An conditio impossibilis vitiet donationem causa mortis.
7 Conditio impossibilis negatiue cõcepta non vitiat nec suspendit, qd tñ fallit in cõditione impossibili de iure: sec' si de natura.
8 Conditio necessaria licet in futurum tempus cõcepta cũ sit omnino extituta dicitur esse pura.

Impossibilis.

Conditio impossibilis vitiat stipulationẽ: sed necessaria non suspẽdit neq; vitiat. h. d. & habet duas partes. secũda ibi, aliter atq;. ¶ † Nõ. j. ex isto tex. qd
1 conditio impossibilis vitiat stipulationẽ. vt hic. & §. si impossibilis. insti. de inuti. stipu. l. certi cõdictio. §. qñ. in ver. itẽ q̃ri põt. ff. si cer. peta. ¶ Item vitiat oẽm contractum etiaz bonefidei. l. nõ solum. ff. de act. & obli. ratio est: qr promittens sub conditione impossibili non videt' habere animũ nec voluntatẽ se obligãdi. istã rationẽ assignat tex. in. l. non solũ. ad fi. s. tit. j. & text. in. l. cum heres. §. j. in fi. ff. de statu libe. & cõsequenter cõtrahentes: qui apponunt scienter conditionem impossibilẽ dicunt' truffatorie agere vt in iuribus prealle. facit text. ad. l. an inutilis. in princ. ff. de acceptil. ¶ Adde q̃ conditio impossibilis in tñ vitiat contractum q̃ ex eo nõ oritur obligatio aliqua etiam naturalis. vt probat tex. in. l. impossibilium. ff. de reg. iur. dũ dicit impossibilium nulla est obligatio. põdera tex. dicẽtẽ nulla, ergo etiã nec naturalis: & ita pondera glo. no. & magistram in regula nemo põt. de reg. iur. in vj. ¶ Adde qd istud clarius probatur. in. l. si sub impossibili. et ibi Bar. ad hoc no. ff. de fideius. vbi stipulationi cõcepte sub cõditione impossibili nõ põt accedere fideiussor: ergo ptz q̃ ex ea nõ oritur etiaz obligatio naturalis: qr si oriretur posset accedere fideiussor. l. fideiussor obligari. ff. de fideius. imo plus. ꝓbat ille tex. q̃ non oritur officiũ iudicis: quia etiã accederet fideiussor: si oriretur officiũ iudicis. ¶ Ista regula quod conditio impossibilis vitiet contractum limitatur primo ẽm Roma. & Alexan. hic, non habere locũ in contractu matrimonij: qr fauore matrimonij cõditio impossibilis non vitiat contractum matrimonij: imo ipsa cõditio vitiatur. vt est tex. in. c. fi. de conditionibus appositis. et ita tenet glo. in. l. j. in gl. magna. ad fi. & ibi Bar. ff. de condi. insti. ¶ Tu dic melius q̃ si conditio impossibilis apponitur circa substantiam matrimonij: & tunc bene vitiat matrimonium: nec per copulam sequentem confirmatur. tex. habes in illo. c. fi. de cõdi. apposi. et ibi Hostien. do. Anto. de butr. et alij ibidem multum notant illum text. ¶ Si autẽ conditio impossibilis non fit contra substantiam matrimonij: tunc bene verum est qd non vitiat matrimonium

trimonium:sed reijcitur ipsa conditio impossibilis: exemplum contraho matrimoniuz cum muliere si homicidium vel furtum cõmiserit:tũc illa ꝯditio reijcitur:qꝛ nõ est circa substantiã ma-
2 trimonij:ita loquitur tex.in illo.c.fi.de ꝯdi.apposi. ¶ † Secũdo limita regulã huius tex.qñ conditio est impossibilis de natura vel de iure cui ius resistit:tũc vitiat stipulationem vel ꝯtractuz. Secus si lex nõ resistat nec sit cõtra bonos mores lz nõ assistat: tunc vt pena promissa euitetur debet impleri de facto:lz impossibile sit ꝙ impleatur.l.quidam cum filium.ꝛ ibi Bart.no.in pe. col.ꝫ.eo.idẽ Bar.in.l. vbi pactum.in vlt.col.C.de transac.ꝛ in.l. j.in.iij.col.ff.de condi.inst. Jo.de imo.ꝛ Moder.hic.facit tex.in l.mulier.ff.de condit.institu.ꝛ.l.meuius.ff.de conditio.ꝛ demõ.
3 ¶ † Tertio limita ꝙ lz conditio impossibilis vitiet oẽm cõtractum ꝛ sic impediat obligationem ex ea oriri: tñ nõ impedit oriri conditionem ob causam que non oritur ad perficiendum contractum:sed ad resoluendum:ita loquit lex si militẽ.ꝛ ibi Bart. C.de cõdictio.ob causam.et Bart.in.l.non solum.ꝫ.titu.j.et in l.j.iij.colũ.ꝫ.de condi.insti.facit tex.in.l.fi.§.j.ff.de condi.ob.turpẽ causam. Sed tu aduerte qꝺ Bar.hic:ꝛ in oibus locis pꝛeallegatis videtur decipi in illis.ll.quia illa iura:scilz.d.l. si militez.ꝛ l.iij.§.si liber.de ꝯdi.ob cau.non loquuntur de condi.impossibili.vt dicit Bart.et glos.in.d.l.nõ solum.sed loquuntur de modo impossibili.ꝛ nos habemus qꝺ licet conditio impossibilis vitiet contractum.tamen modus impossibilis non vitiat:nec obligationem nec contractum.gl.est no.quam Ange.hic dicit sing. in l.cum donationis.in gl.magna.ad fi.C.de transac. Ratio diuersitatis est in promptu:qꝛ in cõditionibus obligatio oritur ex cõditionis euentu:qꝛ donec pendet conditio tandiu pẽdet ortus obligationis.l.cedere diem.ff.de verbo.signi.ergo si cõditio sit impossibilis vitiat obligationem.ꝛ consequenter vitiat ortum obligationis. Secus est in modo:qꝛ modus non impedit ortum obligationis:qꝛ anteꝗ modus impleatur dispositio habet suuz esse perfectum.l.cum ab eo.ff.de contrahen.em.l.j.ꝛ.ij.vbi gl. C. de his que sub modo:ergo impossibilitas modi nõ habet impedire ortum obligationis qꝛ iam orta est:ꝛ facilius impeditur aliquid oriri quã tollatur iam ortum.arg.l.patre furioso.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. ¶ Et ex hoc habes quartam no. limita-
4 tionem ꝛ necessariam † qꝺ conditio impossibilis hñ vitiat cõtractum:sed modus impossibilis non vitiat nec impedit obligationem oriri.et adde ad istam limitationem qꝺ vult Barto.in.l.codicillis.ff.de lega.ij.Confirmo per id qꝺ vult text.not. in simili: in.l.demonstratio falsa.§.qꝺ autẽ iuris.ff.de condi.ꝛ demon.vbi falsa causa de pꝛeterito vitiat conditionẽ:sed non vitiat modũ.
5 ꝛ ita habes quartam limitationem ad tex.nostrum. ¶ † Quinto limita regulã huius tex.quod promissio sub impossibili conditione vitiat stipulationẽ:istud est verũ qñ a prin.fit talis promissio sub cõditiõe impossibili:ita loquit tex.hic cũ alijs iurib⁹ pꝛeallega.Secus qñ a prin.ꝓmittit aliqd possibile puta promitto me vel aliũ sistere in iudicio:ꝛ renuntio exceptionib⁹ q̃ mihi possent ꝯpetere ex futura impossibilitate:ꝛ sic volo teneri etiam qꝺ sit impossibile me venire. Ista specialis renũtiatio nõ inducit obligatiõnẽ sup impossibili:sꝫ remouet solũ obstaculũ exceptionis supuenientis ex impossibilitate:ergo valet. Ita limitat Bar.istã regulã.in.l.sꝫ ꝛ si qs in.§.q̃situ.in.j.colũ.in fi.ꝑ illũ text. ff.si qs cau.ꝛ ibidẽ Albe.ꝛ Ange. Tu dic melius et plani⁹ qꝺ in illo.§.nõ tractat de impossibilitate:sꝫ solũ de difficultate q̃ non vitiat.l.ꝯtinuus.§.illud.ꝫ.e.ẽm.Bal.ꝛ Raph.Fulg.ibi.ꝛ ista est
6 planior rñsio. ¶ † Nũqd regula huius tex.ꝓcedat in dona.cau. mor.q̃ hꝫ mixtã naturã.iuxta.l.fi.C.de do.cau.mor.Imo.ꝛ Ro. hic.ꝛ Bal.ꝛ Ange.in.l.j.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ.tenẽt qꝺ nõ ꝑ tex.in.l. que sub ꝯditione.§.hoc edictũ.ff.de cõdi.insti.quẽ Ange.ibi reputat sing.Alex.hic dicit qꝺ nõ reperit aliquẽ tenere cõtrariũ: sꝫ qꝺ ipse putat ꝯtrariũ.Sed aduerte:qꝛ ẽm istã opi.Alex.cõditio impossibilis vitiaret do.cau.mor.qꝺ nõ credo ꝑ ea q̃ dixi in
7 l.ij.ff.de leg.j. ¶ † Scdõ no.ex.ij.parte tex.qꝺ cõditio impossibilis negatiue ꝯcepta nõ vitiat nec suspendit:imo ꝓmissio remanet pura.rõ est ẽm Bart.qꝛ si affirmatiua est impossibilis: ergo negatiua est necessaria. ¶ Limita istã regulã ꝛ tex.vt ꝓcedat in cõditione negatiua impossibili de natura:puta si celũ nõ ascẽdero.Sec⁹ si sit impossibilis de iure.l.iurisgẽtiũ.§.si ob maleficiũ. ff.de pa.rõ qꝛ tũc cõtinet turpitudinẽ: qꝛ est turpe qꝺ qs capiat pecuniã ne ꝯmittat maleficiũ.l.si plag.ꝫ.e.ita limitat Bar.hic.ꝛ in.l.nõ solũ.ꝫ.tit.j.Tu aduerte qꝺ põt apponi pena si maleficiũ fiat:ꝛ ꝯsequẽter ꝓmittat nõ facere tale homicidiũ sub pena valet ꝓmissio.tex.est in.l.nõ impossibile.ꝛ ibi Bald.not.ff.de pact. ¶ Scdõ limita regulã istius tex.vt ꝓcedat qñ ꝯditio est necessaria ꝛ apponit stipulationi principali tũc eã nõ vitiat: imo ꝓmissio remanet pura ꝛ valida.tex.est hic. Secus si adijciat stipulationi penali.ꝛ ꝯsequenter vt si hoiem q est mortuus nõ dederis promittis penã non valet.l.si hõ mortuus.ꝫ.eo. Ita limitat istũ tex.Cy.in.l.nõ moriturũ.C.de ƺhen.ꝛ cõmit.stip.sequit Alexã. hic in fi.ꝛ lz nõ dicat eã tradit Imo.in.l.j.circa fi.ff.de ꝯdi. insti. rõ:qꝛ tũc stipulatio est accessoria ꝓmissionis inutilis.ꝛ lz Alex. nõ dicat ꝑ ista limitatione.Adde tu gl.valde no.in.c.significãtibus.in gl.fi.de offi.deleg.vbi dicit gl.egregia qꝺ pena promissa in cõtractu vel alio actu intelligit si actus principalis valeat et nõ aliter.Ad idẽ adde qꝺ vult gl.no.in.l.si patronus.§.patronũ ff.si quid in frau.patro.vbi gl.no.dicit qꝺ si rescinditur principale etiã rescindit accessoriũ.Ad idẽ bñ facit qꝛ reprobato aliquo reprobat quicqd venit in eius ꝯcomitãtiã vel vigorẽ siue sit pncipale vel penale.l.seius ꝛ augerius.ff.ad.l.fal.ita dicit no.Bal.
8 in.l.pac.dot.in.j.op.C.de colla. ¶ † Ultimo not.ex tex.ibi ꝛ pñs est: qꝺ ꝯditio necessaria:lz in futurꝫ tps cõcepta cũ sit oĩo extitura dr esse pura:imo ẽm glo.hic,est purissima in suplatiuo gradu.facit.l.si pupillus.§.qui sub ꝯdi.alle.in gl.ff.de noua.Sed ad istud no.videas id qꝺ vult gl.in.c.ꝑ tuas.in gl.mag.ad fi.de ꝯdi. appo.ꝛ ibi Jo.an.ꝛ Ant.de bu.ad fi.simplr sequunt illã glo. vbi vult qꝺ matrimoniũ ꝯtractũ sub cõditione q̃ oĩo est extitura: vt puta si cras erit dies tñ matrimonium nõ valet de pñti cõtra hãc regulã.Tu aduerte pro limitatione huius tex.ꝛ defensione illus gl.qꝺ qñ cõditio oĩo extitura nullũ diẽ hꝫ: ꝛ tũc procedit tex.noster:ꝛ tũc cõditio est pura ꝛ simplex.exẽplũ ꝓmitto centũ si nõ ascẽderis celũ hic nulla est dies. Sed vbi ꝯditio oĩo extitura haberet diẽ:ꝛ tũc distingue aut hꝫ diẽ certũ.vt puta cõtraho matrimoniũ si cras erit dies: nã interim nõ est matrimoniũ nec illa est vxor,si aũt haberet diẽ incertũ: ꝛ tũc aut dies est incertus an ꝛ qñ aut est incert⁹ qñ sꝫ nõ an:isto casu nõ ꝓcedit iste tex.ita declarat no.Bar.in.l.ita stipulat⁹.in.ij.q.ꝫ.eo.regula ergo hui⁹ tex.ꝓcedit qñ ꝯditio necessaria oĩo extitura nõ hꝫ diẽ vel si hꝫ diẽ hꝫ certũ ꝛ tũc valet. Secus si haberet incertũ:qꝛ nõ valet in casu illius gl.illa ꝯditio oĩo extitura hꝫ diẽ certũ q nõ hꝫ suspẽdere.l.heres me⁹.ff.de ꝯdi.ꝛ demon.ꝛ.l.sub ꝯditione.ff. de cõdi.inde.ergo tunc tale matrimoniũ ꝯtractũ sub ꝯditione oĩo extitura habẽte diẽ certũ deberet valere ꝛ haberi pro pura:ꝛ sic nõ valere scdm matrimoniũ si contrahatur:ita cõcludit Cardi.Flo.ꝛ ibidez ceteri moder.post eũ.in.d.c.per tuas.ad fi. de condi.apposi.ꝛ ita habes limitatum istum tex.ꝛ illam gl.ꝛ expeditam istam.l.impossibilis.

1 ☞ Dies adiecta cõditioni valide dependenti a facto ꝓmissoris censetur repetita in promissione pene.
2 Ubi promissio incipit a pꝛecedenti conditione habenti dilationem tẽporis:tunc expectandũ est vltimum momentum tẽporis ad hoc vt possit effectualiter agi.
3 Statutum ꝙ si bannitus nõ compareat intra octo dies habeat pro confessio ꝛ conuicto an habebit locuz quãdo certum est qꝺ sua culpa non poterit comparere.
4 Ubi conuentio hꝫ conditionem ꝛ diem ꝛ sic duplicẽ dilationem non sufficit conditionez impleri sed requirit ꝙ dies expectetur.
5 Ubi dies est adiecta cõditioni valide depẽdenti a facto ꝓmissoris possuz agere ante diem si constat ꝙ conditio defecerit ante diem:tñ obstat exceptio si ante diem agatur.
6 Ubi dies est adiecta cõditioni inualide seu necessarie statim potest agi non expectata aliter tali die.
7 Dictio protinus importat idem qꝺ ipso iure.
8 Quando dies apponitur facto negatiuo ꝯditionali alteri⁹ tertij statim ꝙ non potest fieri venit ꝛ cedit dies.
9 Quando aliquid conditionale deducitur in iudicio debet purificatio conditionalis liquidari.
10 Instrumẽtũ guarẽtigiatũ habens conditionẽ renera purificatã:non tñ põt in iudicio obtinere exceptionez facti donec pars notũ faciat iudici purificatam esse conditionem.
11 Stante statuto ꝙ occidatur qui vulnerauit aliquẽ mortifere data qꝺ certum sit ꝙ vulneratus ex eo vulnere debeat mori: tamẽ non debet vulnerãs accusari et condemnari de homicidio nisi morte sequuta.
12 Stante statuto ꝙ occidens aliquẽ in die veneris sancti ob supremam deuotionẽ christianitatis debeat puniri grauissima pena mortis si quis ea die aliquẽ mortifere vulnerauit ꝛ alia die mortuus fuerit est puniendus dicta pena statuti.
13 Uolens agere vigore conditionis negatiue purificate dꝫ ꝓbare illam negatiuam esse purificatam.
14 Cui incũbat onus ꝓbandi negatiuam vide regulã cũ fallentijs.
15 Mulier vidua petẽs alimenta extra domũ mariti:qꝛ nõ põt habitare cum heredibus mariti tenetur probare istam negatiuaz cum sit fundamentum intentionis sue.
16 Petenti copiam a tutore indubitanter est dãda alias tutor nõ audietur.
17 Negatiue non coarctare loco et tpe qualiter debeant probari.
18 In his que sunt difficilis probationis seu que nõ possunt liquido probari sufficit informatio iudicis per vehementem opinionez.

19 In his que a cōmuniter accidētibus sunt difficilis probationis admittitur probatio per coniecturas ⁊ indicia ⁊ sufficit pro plena probatione.

20 Contractus probatur vsurarius ex solis presumptionibus ⁊ argumentis.

In illa stipulatione. Quia ista lex est 2ria legi hoc iure: ideo eas simul legā. † Dies adiecta cō-
1 ditioni valide depēdenti a facto promissoris cēsetur repetita in promissione pene. h. d. cū. l. ex hoc iure ¶ Et est terti⁹ intellectus seu solutio glo. l. hoc iure ¶ Et iste due leges hn̄t tres partes. In prima loqr̄ text. qn̄ cōditio erat valida ⁊ dependebat a facto ꝑmissoris ¶ In secūda qn̄ erat inualida. ¶ In tertio qn̄ depēdebat a facto tertij: scda ibi: sȝ cū eo. tertia ibi: in. l. hoc iure. ¶ Circa primā opp. Bar. eā melius declara: vt declarat Pau. de ca. In tertia opp. ⁊ lȝ nō dicat, ante eū fuit solutio Bar. in illa l. si homo mortuus. ꝭ. e. aliam solutionē ponit Bar. met. in. l. iij. ꝭ. fi. ff. de libe. ⁊ posth. ad ista 2traria: q̄ tn̄ in effectu ad idē tendit. ¶ Circa tertiā opp. Bart. d. l. si qs heres ita scriptus. ff. de acq. here. dn̄ Bart. rn̄det qd ibi ideo est: qꝛ institutio nō pōt fieri ex die vel ad diē: prout pōt fieri stipulatio. l. hereditas. ff. d heredi. insti. lȝ Bar. nō dicat. ista est solutio glo. an̄ eū. in. d. l. si qs heres ita script⁹. in gl. fi. vbi glo. ita punctualiter rn̄det: ego nō credo qd ista solutio sit bona: nec est de mēte illius litere: qꝛ verū est qd institutio nō pōt fieri ex die nec ad diē: exēplū ego istituto te heredē vsqꝫ ad annū vel elapso anno: ista institutio non valet: imo sublato vitio tpis remanet pura, ratio qꝛ sicut testator non pōt decedere pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus. l. ius nostrū. ff. de reg. iur. ita etiam in tpe, arguendo de re ad tps, qd est validū: qꝛ nō pōt pro parte tēporis remanere testatus ⁊ ꝑ parte tēporis intestatus: ita declarat Barto. in. l. hereditas ex die. ff. de here. insti. ⁊ gl. in. l. extraneū. C. de heredi. inst. modo aduerte tu ꝑuecte, qd in illa. l. si qs heres ita scriptus. ille heres nō fuit institutus: nec ex die nec ad diem: qꝛ nō valeret: imo nulla dies institutioni erat adiecta: sȝ bene fuit institut⁹: alias heres sub cōditione si adiuerit hereditatē intra tm̄ tēpus. ⁊ dicit formaliter Ange. in. d. l. si qs heres ita scriptus: ꝙ lȝ heres nō possit scribi ad diem vel ex die: tn̄ pōt institui sub 2ditione: puta si adiuerit hereditatē intra duos annos. ⁊ alle. Ang. tex. in. l. sed ⁊ si in 2ditione. in ꝑnc. ff. de here. insti. Et ꝑpter ea rn̄de meli⁹: put fuit de mēte Bar. in illa. l. si qs heres ita script⁹. in summario: ꝙ ibi substitutus fuit datus in defectū cōditionis: si adiuerit intra duos annos: ⁊ nō pōt testator esse ꝑ parte testatus et pro parte intestatus: si adiuerit fingit̃ vsqꝫ retro fuisse heres si aūt nō adiuerit hȝ substitutū ⁊ ad idē est tex. in. l. a filia. ꝭ. j. ff. ad trebel. ⁊ ista erit
2 realior ⁊ melior solutio ad illū tex. ¶ † Not. ex prima pte huius legis: qd dies adiecta 2ditioni possibili depēdēti ex facto promissoris intelligitur repetita etiā in promissiōe facta in defectū conditionis: vn̄ lȝ 2ditio veniat tn̄ dies tacite repetita inpedit ne possit agi cōtra ꝑmissorē ¶ Anteqꝫ vlterius ꝑcedā videamus primo q̄ sit ratio fundamentalis huius tex. qd dies exp̄ssa in cōditione depēdente a facto ꝑmissoris intelligit̃ repetita: reperio assignari triplicē rationeȝ. Prima est Ray. ⁊ Pau. de ca. qd ex quo cōditio ⁊ eius implemētū dependet a facto promissoris ⁊ similiter ꝑmissio: ideo ꝑpter similitudinē quā habēt 2ditio ⁊ promissio: certe dies adiecta in 2ditione censetur tacite repetita in promissione: qꝛ in habētibus symbolū facilis est trāsitus. l. in rē ꝭ. item quecūqꝫ. ff. de rei vēdi. q̄ rō cessat in. l. hoc iure. vbi implementū conditionis nō dependebat a facto ꝑmissoris: sed a facto tertij: ideo dies nō intelligit̃ repetita ¶ Alia pōt esse rō ex mēte scribētiū hic: qꝛ qn̄ conditio dependet a facto ꝑmissoris, dies videt̃ adiecta ꝑmissioni ad differendū solutionē: ⁊ 2sequēter in fauorē ꝑmissoris: sed iste fauor nō prodesset nisi ⁊ cēseret̃ dies repetita. ⁊ dicit Bald. in. c. cum in veteri: in vi. co. de ele. ꝙ ista lex est duplex fauore debitoris: scȝ in 2ditiōe ⁊ in die. vt ergo iste fauor militet dies appositus cā differende solutionis intelligit̃ repetitus in promissione. ¶ Tertiaȝ rōnem assignat Albe. de ro. hic ⁊ eam sibi ascribit Are. lȝ non referat Albe. sed credo qd nō haberet Albe. ⁊ dicit Albe. ꝙ rō est in ꝑ̄mptu: qꝛ datio pecunie succedit loco eius quod erat sub conditione promissuȝ ab eodē: ergo dȝ cēseri subrogata cum qualitatibus suis. ⁊ cōsequenter cum die, per regulaȝ. l. si eum. ꝭ. qui iniuriarum. ff. si quis cau. declarat Bar. in. l. j. ꝭ. hec actio. ff. si quis test. lib. esse ius. fue. et ista ratio plus placet ¶ Istū tex. limitat not. Ang. ⁊ expressius Pau. de cast. vt procedat duobus copulatiue concurrentibus, primū ꝙ implementum 2ditionis pendeat a facto promissoris. Secus si a facto tertij: ita loquitur. l. hoc iure. Scdo qn̄ conditio dependēs a facto ꝑmissoris erat implēda stipulatori: ⁊ cōsequenter in vtilitatē stipulatoris cederet implementū cōditionis: istis duobus cōcurrentibus dies apposita censet̃ repetita ¶ Secus qn̄ cōditio nō esset implēda stipulatori vel ad eius vtilitatē: tunc non procederet iste tex. exemplum si intra mensem non iueris romā promittis centū. nam ire romam est implendū per promissoreȝ sed implementum nō cedit ad vtilitatē stipulatoris. nam tūc militat eadē ratio que in. l. hoc iure. Alexā. dicit ꝙ ista est solennis limitatio ad istū text. sed ꝙ nō est vera: sed eā non reprobat nec lege nec rōne. Ego 2tra istā limitationē Ang. ⁊. Pau. de ca. allego duos formales tex. primo text. in. l. veluti. ꝭ. fi. ꝭ. eo. vbi conditio est implenda a promissore: ⁊ nō venit implenda in vtilitatem stipulatoris. et tn̄ dies intelligit̃ repetita. Ad idem adduco tex. similem. in. l. quicquid astringēde. ꝭ. fi. ꝭ. e. vbi est similis tex. Et per illas duas leges reprehēdo limitationeȝ Ang. ⁊ Pauli de ca. ⁊ amplio regulā istius tex. qd qn̄ implementū cōditionis pendet a facto promissoris siue cedat implementum stipulatori siue nō: ⁊ 2sequenter siue sit 2ditio dandi vel faciendi, semp intelligit̃ repetita in ꝑmissione dandoꝝ centū. ¶ Scdo noto ex hoc
2 tex. † ꝙ vbi ꝑmissio incipit a precedenti conditione habēte dilationē tpis: tunc expectandū est vltimū momentū tpis ad hoc vt possit effectualiter agi. Ita istū tex. allegat Bal. in. l. ij. C. si pen-
3 dē. app. mors interuenerit. vbi ꝑ hoc infert † ꝙ si statutū disponat ꝙ si bānitus non 2pareat intra octo dies habeat̃ pro confesso ⁊ conuicto: ⁊ certum sit ꝙ culpa sua nō possit cōparere intra octo dies: ⁊ tn̄ non habebit̃ ꝑ confesso et conuicto donec supest momentum tpis. per tex. in. c. vbi periculū. de elect. in. vj. ⁊ ibi gloss. Item qꝛ hec pena trahit secuȝ executionem: ideo requiritur factum consummatū vere non interp̄tatiue. ita egregie not. Ioā.
4 an. in. c. perpetuo. de elec. in. vj. in nouella. ¶ † Tertio no. ex isto tex. expressam regulā, quod vbi conuentio hȝ conditionē ⁊ diē: et sic duplicem dilationē non sufficit conditionē impleri sȝ req̄rit̃ ꝙ dies expectet̃. Adde regulā quā no. Bald. in. l. si eū. ꝭ. j. ff. si qs cau. ꝑ illū tex. ⁊ tex. nostrū qd ex duobus impedimentis non sufficit vnū cessare altero remanēte. facit tex. in. l. si nō lex eliescētia. ꝭ. j. ff. de heredi. insti. in. l. si domus. ff. de serui. vrba. predi. ad idē facit regula. l. si heredi plures. ff. de cond. insti. Limita sing. istū text. vt habeat locū in contractibus stricti iuris tantum. vt hic. ⁊ in. d. l. si eū. ꝭ. j. Secus est in 2ctibus bonefidei in quibusqꝫ primū 2stat id ꝙ promissum est non posse adimpleri statim pōt agi non expectata die. et probat text. in. l. si in lege. ꝭ. si domus vbi Bar. ⁊ Rapha. Ful. ad hoc no. ff. loca. Istam limitationem Bart. sequuntur Bald. Imo. ⁊ Rapha. cu. in. d. l. stipulationes nō diui. ꝭ. fi. ad fi. ꝭ. eo. ⁊ Alex. hic. sed eā reprehēdit Paul. de ca. hic. ⁊ in. l. si in lege. ꝭ. si domus. qꝛ nō dȝ fieri ista differētia inter cōtractus stricti iuris ⁊ 2tractus bonefidei. ⁊ allegat tex. in. l. itē queritur. ꝭ. si in lege. ff. loca. ⁊ ad tex. in. l. si in lege. ꝭ. si domus. respondet qꝛ procedit ꝑpter culpam promissoris. qꝛ recessit vel deseruit. ista solutio nihil est: qꝛ habes text. in. d. l. si eum. ꝭ. j. vbi tn̄ expectatur dies: quid tenēdū. lȝ ista limitatio Bar. sit approbata: ⁊ cōis ⁊ ab ea in consulendo non recederem: tn̄ tex. quem allegat Bar. nihil probat. prout etiā dicit Are. hic. per regulā quā dabam. s̄. quod cessante cā dilatiōis cessat dilatio per. l. a filia. ꝭ. alūno. ff. ad treb. tunc sic in. l. si in lege. ꝭ. si domus. ego locaui domū ad quinquenniū nō possum eum cōuenire nisi elapso tempore: qꝛ est necesse qd ego dn̄s patiar vti vsqꝫ in finē domo conducta. l. iulian⁹. ꝭ. offerri. ff. de actio. emp. qn̄ ergo recedit et dixerit
5 cessat cā dilationis: ergo statim possuȝ eū 2uenire. ¶ † Quarto no. ex tex. ibi. ⁊ licet an̄ conditionē 2mitti videat̃, qd vbi dies est adiecta conditioni valide dependente a facto promissoris possum agere ante diem si constat quod cōditio defecerit ante diē: tn̄ obstat exceptio si ante diem agatur. vt hic. ⁊. l. cuȝ stipulatus sim mihi a ꝑculo. ꝭ. eo. Limita istud procedere in pena conuentionali. Secus si pena non fuit apposita ab homine: sed a lege: tunc licet 2stet factum promissum ante diem impleri non posse nullo modo committitur stipulatio ad interesse ante diem etiaȝ mero iure. tex. est. in. l. insulam intra biennium. ꝭ. eo. gl. ⁊ Bar. in l. cum stipulatus sim mihi a proculo. ꝭ. eo. c. cōmissa. in prin. iuncto. c. lȝ canon. de elec. in. vj. Tu vide tex. qui fortiter obstat contra tex. nostrum. in. l. stipulationes non diuiduntur. in. ꝭ. fi. ꝭ. eo. vbi mero iure potest ante diem agi. tamen ibi Alexan. conatur
6 illi tex. rn̄dere: sed istud est modice vtilitatis. ¶ † Quinto not. in versi. sed cum eo. quod vbi dies est adiecta conditioni inualide seu necessarie statim potest agere nō expectata aliter tali die: ratio est: qꝛ sicut ipsa conditio necessaria non suspendit obligationem: qꝛ censetur pura. l. si pupillus. ꝭ. qui sub conditione. ff. de noua. l. cedere diem. ff. de verbo. signi. ita nec etiam suspendit tps in ea tacite subintellectū. vt dicit gl. hic. in fi. qꝛ si non valet expressum nec etiā valet tacitū. l. iij. ꝭ. qui hȝ. ff. de serui. rusti. predio. Pro ista ratione adde tex. nota. in. l. si in diem. ꝭ. j. ff. de condi. et demō. vbi est text. qd dies inutiliter expressa que omnino tacite inerat nunqꝫ extēditur ad aliam dispositionem, ⁊ per illū tex. decidit egregium casum Lud. ro. ⁊ non allegat alium tex. in cons.

consi. cxxxiiij. quod incipit pro declaratione prime dubitatiõis quatuor presupponenda sunt, vltimo dubio. Tu scis quod legatum pro dote est cõditionale si matrimoniũ sequatur, vt declarat Bar. in. l. titio centum. §. titio genero. ff. de condi. & demon. & si cum legato dotis fiat aliud legatum die apposita legato dotis que tñ tacite subintelligebatur: non attenditur dies: sed statim poterit peti: ita per illum tex. cõsuluit Roma. consi. š. alleg. alium tex. similem & formalem in. l. talem. §. j. ff. de hered. instit. & pro istis facit optime tex. noster. in versi. sed cum eo. vbi illa cõditio si digito celum tetigeris est inutilis & nõ intelligitur repeti-
7 ta dies: & ista teneas cordi. ¶ † Sexto põdera istum tex. in fi. in verbo agi protinus potest, in illa dictiõe protinus, prout notat Areti. hic, quod ista dictio protinus. importat idem qð ipso iure & consequenter importat canonem late sentẽtie & sic quod pena censeatur ipso iure imposita. Ad hoc allegat Are. quedam alia que nihil penitus faciunt. allegat Bar. in. l. in criminali. C. de iurisdi. om. iud. & in. l. imperator. ff. de iure fis. & Cano. in. c. fi. de foro cõpe. Tu adde tex. in. l. ij. in verbo protin⁹. C. vt lit. pẽden. p quem tex. no. ibi signãter Bal. quod ista dictio protinus. que excludit omnẽ interuallũ temporis importat quod condemnatio debeat fieri absq; alio processu & cogi debeat pmissor vel debitor soluere penam sine dilatione tẽporis. Ad idem de dictione protinus. adde tex. in. l. j. in princi. & in. l. iij. §. in admittenda. vbi Alex. no. ff. de acq. ren. pos. & tex. in. l. si filiusfa. §. j. ff. de testa. mili.
8 ¶ † Septimo no. in. l. hoc iure. qð qñ dies la. j. apponitur facto negatiuo cõditionali alterius tertij statim q; nõ potest fieri venit & cedit dies. ita no. istum tex. Bal. in. c. cum in veteri. in vlt. colũ. in prin. de elec. ¶ Octauo no. ex ea. l. ibi. anteq̃ exploratum sit.
9 † q; quãdo aliquid cõditionale deducitur in iudicio debet purificatio cõditionalis liquidari: ita istũ tex. p singulari not. Bal. in. l. si quidẽ. in vlti. col. C. de excep. Tu adde aliũ tex. in. l. ita stipulatus. §. qð si ab initio. in ver. q̃ fuerit declaratũ reũ pmittendi sisti non posse. š. eo. ¶ Nono per istam. l. dicit Bal. in. l. cum in
10 testamento. in fi. C. de testa. manu. † qð instrumentum guarentigiatum habẽs cõditionem reuera purificatam non tamen potest in iudicio obtinere executionem facti donec pars notũ faciat iudici purificatam esse coditionem, ita dicit Bal. istam. l. ad hoc esse singu. facit. l. iij. & qð ibi no. Bar. C. de sentẽ. que sine cer. quanti. profe. ¶ Decimo istã. l. allegat Bart. in. l. damni infecti.
11 §. sabini. in. ij. col. ff. de dam. infe. stãte statuto † q; occidatur qui vulnerauit aliquem mortifere, dato qð certum sit qð vulneratus ex illo vulnere debeat mori, tamen nõ potest vulnerans accusari & condẽnari de homicidio, q; statutũ loquitur de occidente et sic de morte. necesse ergo est q; mors sequuta sit. Ita etiam tenet Bal. in. c. j. in. §. iniuria. in vlti. col. de pac. iura. firman. & in. c. j. qbus mod. feu. amit. Alibi tñ decidit sing. Bal. & nõ recordor me alibi legisse i. l. vnica circa finẽ. C. de nũd. qð si statutũ disponat
12 † qð occidens aliquem in die veneris sancti ob supremam deuotionem christianitatis debeat puniri grauissima pena mortis, si aliquis vulneraret aliquem mortifere licet nõ moriatur illa die sed alia: tñ debet puniri grauissima pena mortis ob supremam deuotionẽ diei. ¶ Vndecimo istã. l. allegat gl. de peni. distin. j. c. predixerat Hieremias: qð si aliquis promisit scribere librum ad certũ tẽpus sub pena, & lapsum sit tantũ tps q; nõ poterit in tempore qð superest scribere librũ, an potero statim agere ad penã gl. dicit q; sic, postea, allegat quedã iura in cõtrariũ, de hoc habes tex. no. in. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. in princ. š. eo.
13 ¶ † Duodecimo no. ex ista. l. qð volens agere vigore conditionis negatiue purificate debet pbare illã negatiuã esse purificatam: & sic qui fundat intentionẽ suã ex negatiua debet illã pbare, quod examinat. š. Bar. late vbi dicetur post Inno. in. c. super his. de accusa. ponit Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. in versic. xxxj. Expeditis tex. venio ad glo. q̃ sunt clare. ¶ In glo. in ver. nõ posse in. l. hoc iure. Bar. & cõiter alij tenẽt tertiã solutionẽ gl. scdm quã summaui tex. & figuraui casum, & formaui no. Sed aduerte q; Bar. Hosti. & Dy. reprehendãt primã solutionẽ glo. per regulã q; prohibitũ ad tps cẽsetur post illud tps permissum. l. imperator. ff. de postul. l. statuliberum. §. stichũ. de lega. ij. Tu aduerte q; istã pmã solutionẽ tenẽt Io. de imo. & Raph. cu. hic, q; fm fundamentum Bar. & doc. necesse est sumere argumentum a cõtrario sensu & nisi sumatur argumentũ a cõtrario sensu ista. l. nõ erit cõtraria ad. l. in illa. sed nos habemus regulã qð argumentum a cõtrario sensu nõ est sumẽdũ qñ resultat cõtrarietas legũ & absurdũs intellect⁹. l. cõuẽticulã. C. de epis. & cleri. Cõfirmo q; argumẽtũ a cõtrario sensu nũq̃ dz sumi qñ inducitur cõtrarietas vel legũ correctio gl. est in. c. vnico. in. gl. j. de eta. & quali. lib. vj. glo. in. c. significasti. de foro cõpe. glo. in cle. j. de sen. excõi. ratio quia per subauditos intellectus nũq̃ debet induci correctio legum: ita gl. reputata singula. in. c. cupiẽtes. in pn. de elec. in. vj. sed argumentum a cõtrario sensu dicitur esse subauditus intellectus ita dicit gl. in. l. ij. C. de condi. inser. & glo. in. l. apud antiquos. C. de fur. teneas opi. Bar. cõtra gl. q; nisi in ista. l. hoc iure sumeretur istud argumentũ a cõtrario sensu verba istius tex. essent superflua & nihil operarentur. Et regulã habemus, q; qñ verba legis in sensu directo nihil operãtur debet sumi argumentũ a cõtrario sensu etiã ad correctionẽ alteri⁹ legis, ita probat tex. in l. nulla. in fi. iuncta aut. diaconissa. C. de epis. & cle. tradũt scribentes: vbi dixi in. l. j. in prin. ff. de offi. eius cui. Propterea legiste & canoniste dñi in statuto florentino qð nõ existentibus masculis femine filie succedãt pri istud statutũ in sensu directo nihil operatur q; clarum est q; masculis nõ existentibus filie femine succedunt patri ideo vt statutũ aliquid operetur sumitur argumentum a cõtrario sensu. ita Cy. in. l. conuenticulam. vbi Bal. C. de episco. & cle. Bal. Ang. & alij in. l. si cum dotem. ff. sol. matri. cum concordan. quas dedi in illa. l. j. ff. de offi. eius cui man. sic in proposito nostro ista verba essent superflua & nihil operarentur si non sumeretur argumentum a cõtrario sensu, cõfirmo per tex. in. l. iiij. in fin. ff. de cõdi. & demon. & in. l. vxori vsumfructum ville. de vsufru. lega. que iura. š. Bar. allegat ad aliud propositum vbi in conditione nõ dependente a facto promissoris potuisset agi ante finem temporis nisi fuisset apposita dictio tũc, & sic teneo q; solutio gl. nõ sit bona / Item inquãtũ Bar. cõtra tertiã solutionem gl. cõiter approbatã opponit de. l. iiij. in fi. & de. l. vxori vsusfructus ville. vbi expectatur finis toti⁹ temporis: & dicit qð ideo est propter dictionem tunc prout dicit glo. in. l. si quis heres ita scriptus. ff. de acq. vel amit. heredi. Tu stringe forti⁹ ista iura q̃ faciat Bar. nam ibi implementũ conditionis nõ pendebat a facto promissoris sicut nec in ista. l. hoc iure: & tñ ibi nõ expectaretur lapsus totius tpis nisi fuisset dictio tunc. Et si tu diceres Bart. inepte allegat ista iura: q; loquũtur in vltimis voluntatibus in quib⁹ fit benignior interpretatio: sed hic sum⁹ in cõtractib⁹ stricti iuris in quib⁹ fit strictior interptatio. Aduerte qð testator qñ legat presumitur min⁹ grauare heredẽ q̃ possit. l. vnũ ex familia. §. si rem. ff. de lega. ij. quẽadmodũ ergo testator presumitur minus grauare in re: ita etiã psumitur minus grauare velle in tpe: hoc tñ nõ obstãte res legata deberetur añ tps si non fuisset dictio
14 tũc: & credo qð ita ad hoc voluit allegare illa iura Bar. ¶ † Extra gl. Bar. plene examinat cui incũbat onus pbãdi negatiuã: ex dictis Bar. habes regulã & tres fallen. Regula gñalis est, qð fundans se ex negatiua siue agẽdo siue excipiendo siue sit negatiua facti siue iuris vt declarat gl. in. l. ij. ff. de proba. tenetur illam probare: ista cõclusio Bar. cõiter tenetur fm Alex. cum multis concor. hic per eũ allegatis: verũ q; Bart. fundat istam regula in ista. l. hoc iure: & in. l. ita stipulat⁹. in ver. q; si ab initio. š. eod. & isti tex. nõ bñ aperiũt quis teneatur probare: ideo pro ista conclusione Bar. habes meliorẽ tex. in. l. pe. §. docere. & ibi Barto. & alij ad hoc no. ff. ne quis eũ qui in ius. & in. l. ergo. & ibi Bar. no. & in l. itẽ ait pretor. §. hec aũt. & ibi Bar. no. ff. ex qui. cau. ma. no. bar. in. l. si quis consortiũ. per illum tex. & ibidẽ Ange. C. de fabri. lib. xj. hic allegata per Bar. hon⁹ tex. in. c. j. & ibi Hemi. ad hoc not. de confes. in. vj. tenuit do. Abb. in. c. proposuit. de cle. excõi. mini. Per istã doc. Bar. decidit Pet. de anch. in cõsi. ccclv. qð incip. super primo quesito nõ multũ insistendũ videtur in primo du-
15 bio: vbi dicit no. Ancha. † qð mulier vidua petens alimenta extra domũ mariti ex forma statuti: q; dicat nõ posse habitare in domo cũ filijs vel heredib⁹ mariti: heredes dicũt q; imo potest cõmode morari cũ eis: decidit q; mulier debet pbare istã negatiuam: q; est fundamentũ intẽtionis sue: alias repellenda a prouisione statuti, nihil aliud allegat pro ista decisiõe. ¶ Ista regula fallit primo in opponẽte exceptionẽ nõ numerate pecunie, vt hic p Bar. adde gl. no. in. l. in exceptionibus. in prin. ff. de pbat. vbi glo. assignat vnam rõnem quam sequitur Barto. in. l. j. ff. de excep. Sed meliorẽ rõnẽ assignat Bart. in. l. in cõtractib⁹. §. sed qñ. C. de nõ nu. pecu. Secũdo fallit fm Bart. qñ solutio dz fieri ipsi opponenti siue vt priuato siue vt officiali publico, tunc nõ tenetur probare negatiuam imo debitor tenetur pbare se soluisse. l. j. C. de proba. gl. in. l. ij. C. de iure emphy. & ibi Cy. in. q. Amplia istam limitationẽ Bar. vt procedat nõ solum qñ solutio erat facienda ipsi opponẽti sed etiam qñ erat facienda tertio pro cuius interesse vigore cõtractus, tunc si opponat cum non soluisse illi tertio cogitur debitor probare se soluisse. tex. est no. quẽ ibi ponderat Salice. ad hoc in. l. ij. C. de iure emphy. q vult q; emphyteuta tenetur pbare se soluisse publicas functiones tertio quas tenebatur soluere dño vigore cõtract⁹, qð bene no. q; nemo scribentium ponit hic: ita dicũt Moder. senen. in. l. j. in fi. ff. de exce. Intellige limitationem Bar. qñ agitur de probanda ipsa solutione prout proprie loquitur Bar. secus qñ agitur de probando alio extrinseco puta conditionem fuisse purificatam tũc probatio ipsius extrinseci debet fieri per creditorẽ q̃uis solutio debeat ipsi fieri: casus est in ista. l. hoc iure licet alij non põderent.

Tertio fallit ꝭm Bar. qñ p̄sumptio esset pro negante si dico me non deliquisse tūc non tenetur probare per regulam. l. merito. ff. pro socio. Adde bonam regulā que sepe allegatur in consilijs quod in delictis semper presumitur pro eo qḋ excusat. ita dicit no. Bal. in. l. precibus in. vij. col. C. de impu. ⁊ alijs substit. Item in dubio nō debet presumi delictū q̄ intellect⁹ boīs debet esse in criminalibus benignus. l. moueoꝛ. ⁊ ita ibi no. Bal. C. si ser. ex poꝛ. vene. ¶ Quarto vltra Barto. no. limita quando negatiua que est fundamentū opponētis est talis que ostendit actoꝛē nō habere legitimam personam standi in iudicio: tūc aduersarius tenetur probare nō opponens, vnde si opponatur tutoꝛi agēti quod nō cōfecit inuentariū certe tutoꝛ qui nō confecit inuentarium nō habet legitimā personā agēdi in iudicio. l. fi. C. arb. tu. ipse tutoꝛ debet probare se fecisse ⁊ sic habere legitimā personā l. nō ignoꝛat. C. q accu. nō poſ. ⁊ ita ꝯcludūt Ang. Imo. ⁊ Alex. hic. ⁊ do Ant. in. c. super his. de accu. Et ita tene licet bar. hic relinquat sub dubio ⁊ videaꝛ inclinare in cōtrarium. Sed teneas istā opi. que est verissima quā vltra scribētes cōfirmo, q̄ in quocūq̄ iudicio ꝙtumcūq̄ summario vel executiuo debet ante omnia agēs legitimare personā suā. glo. in. l. ij. C. de edic. diui adri. tol. ⁊ Bar. no. cū ꝯcoꝛ. quas ibi dedi. Scḋo aduertatis q̄ Bar. in dictis suis videtur implicare ꝯtradictionē dū p̄mo videꝛ presupponere ꝙ tutoꝛ nō teneatur ꝓbare se fecisse inuentarium eo q̄ potuit habere iustā causam excusationis ne inuētarium faceret iuxta. l. tutoꝛ qui repertoꝛiū. in prin. de admi. tut. debet ergo capi p̄sumptio qḋ habuerit iustam causam nō faciēdi inuētariū postea vult qḋ si petaꝛ copia inuētarij qḋ cogiꝛ eam dare alias indubitanter repellitur. Si teneꝛ dare copiā nōne dādo copiā ꝓbat se fecisse ⁊ plus est dare copiā ⁊ sic ista dicta Bar. nō videtur simul posse stare ⁊ differētia Bar. videꝛ esse verbalis qḋ tutoꝛ non teneꝛ probare fecisse q̄ habet iustā causam nō faciēdi. ⁊ tamen qḋ cogatur dare copiā ⁊ ꝙ Bar. se ꝯfundat patet q̄ si hꝫ iustā causam nō faciēdi min⁹ tenebiꝛ dare copiā. Tertio fundamentum Bar. nō est bonū dum dicit tutoꝛ potuit habere iustā causam nō faciēdi inuentariū ergo nō tenebitur probare, istud fundamentū nō est bonū q̄ prout etiā ꝓpedit Imo. ⁊ bene sufficit excipientē habere regulā ꝓ se que regula est ꝙ quilibet tutoꝛ teneꝛ facere inuētariū aliter nō pōt administrare, l. fi. C. arbi. tute. licet aliqui sunt casus speciales in quib⁹ quis non teneꝛ facere inuētariū. tex. est in. l. quoties. ff. si quis cau. de quo no. ibi Bar. ꝙ sufficit excipientē habere regulā ꝓ se. facit bene text. in l. ab ea parte. ff. de proba. ⁊ tex. in. l. suus quoq̄. ꝟ. puto. ff. de here. insti. ⁊ in. c. ad decimas. de rest. spo. in. vj. ⁊ in. c. venerabilib⁹. ꝟ. potest quoq̄. de sen. excom. in. vj. ⁊ propterea dicit alibi gl. no. in rub. de reg. iur. in. vj. ante finē ꝙ potioꝛ est cā eius pro quo est regula q̄ aduersarius habet necesse probare fallen. ita ēt Bar. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. Inn. ⁊ canoniste in. c. preterea. de dilationibus. Quarto pro ista deci. ꝯtra Bart. facit ꝙ statim dicā 16 ꝭ, in. v. fallen. † Ultimo dum Bart. circa practicā ponit pro indubitato ꝙ petēti copiā a tutoꝛe indubitāter debet dari copia: als tutoꝛ nō audireꝛ: ad hoc Bar. nihil allegat. Sed tu adde Bart. in. l. tutoꝛ qui repertoꝛiū. in vlt. col. ff. de admi. tut. ⁊ in. l. j. in vlti. col. ff. de cura. bonis dā. ⁊ in. l. si tutoꝛ. C. in qui. cau. in integ. rest. nō est neceſſ. Quinto limita p̄dictā regulā generalem quādo negatur tale factū de quo iura mādāt scripturā fieri: tūc licet ista negatiua sit fundamentū negātis tñ nō ei: sed petenti incumbit onus probādi: vnde si excipio cōtra electū qḋ nō est cleric⁹ sibi incūbit onus probādi qḋ est cleric⁹: q̄ iura mandāt super oꝛdinum collatione ꝙ interueniat scriptura. ij. q. j. c. legum. no. gl. in summa. ij. q. vj. ⁊ habes gl. in. c. j. de censi. in. vj. que enumerat casus in quib⁹ requiraꝛ scriptura: ita limitat istā doct. Abb. in. c. bone memoꝛie magūtino. el. j. i. viij. col. de ele. et pōdera q̄ istud facit pro eo qḋ tenui. s. ꝓxime cōtra Bar. cū inuentariū debeat fieri per scripturā ꝓ notariū publicū ⁊ tutoꝛ teneꝛ ostēdere scripturam: ⁊ per ista habes vt puto bene expeditā istam materiā.

17 a ¶ Scḋo querit Bar.[a] qualiter ꝓbabunꝛ negatiue nō coarctate loco ⁊ tpe. Ex dicto Bar. habes quatuoꝛ no. ꝯclusiōes. Prima est, ꝙ negatiua pōt ꝓbari ꝓ discussionē ⁊ relationez factam per nūtios ex cōmissione iudicis, iurib⁹ hic allegatis ꝓ Bar. Adde ꝓ ista ꝯclusione gl. no. in. ꝟ. si vero nō admi. in ver. examinent. in aut. de exhibē. reis col. v. no. Bart. in. l. is pōt. in pe. col. ff. de acqui. here. cū alijs cōcoꝛ. adductis ꝓ Alex. ⁊ vltra eū adde Bart. in aut. hoc ampli⁹. in pe. q. C. de fideicō. ⁊ latius Bar. in cōsi. lxj. ꝙ incipit Mar. foꝛmionis de eugubio. Bal. in aut. sed hodie. C. de acti. ⁊ obl. ⁊ in. l. magis puto. ꝟ. illud in fi. per illū tex. ff. de reb. coꝛū. ⁊ Bald. no. in. l. ij. in pen. col. C. qñ fis. vel priua. vbi no. limitat ꝙ illi in quoꝝ p̄iudiciū isti nuntij faciūt relationem possunt probare contrariū. Istam cōclusionē tene ꝙuis Jo. de Imo. et Ludo. ro. hic teneāt cōtrariū: ⁊ Bal. in repe. l. cū mulier. in. xx. col. ff. sol. ma. eo q̄ si vera esset cōclusio Bar. sequeretur qḋ quelibet negatiua nō coarctata loco ⁊ tpe posset ꝓbari per istū modum cōtra. l. j. ⁊ l. actoꝛ. C. de ꝓba. c. bone. el. j. de elec. ⁊ cōtra tex. in. c. j. de cōfes. in. vj. in quib⁹ dicit qḋ negatiua nō coarctata loco ⁊ tpe non pōt probari: sed rñde ꝙ illa iura loquunꝛ de probatione directa ꝓpria ⁊ naturali prout cātat tex. in. l. actoꝛ. in ver. per naturā. ⁊ ibi glo. C. de proba. sed nos loqmur de ꝓbatiōe indirecta ⁊ impropria. Secūda cōclusio Bart. est qḋ sufficit tales nuntios referre iudici diligēter se perquisiuisse ab oībus q verisimiliter scire debuissent ⁊ reperisse qḋ talis nō venit i Italiā vel nō soluit. nihil allegat ad hoc Bart. pondera diligēter ergo Bar. velle qḋ licet relatio nuntioꝝ nō cōcludat tñ sufficit lꝫ secus sit in testibus. l. non hoc. vnde legi. C. q̄ non probant testes nisi cōcludant ⁊ lꝫ scribentes nō dicāt adde not. Bart. qui istud in specie declarat in. l. eum qui duob⁹. ꝟ. j. ff. de acquir. here. vbi dicit esse diligenter notādū qḋ qñ cōmittitur per iudicē aliquibus qḋ aliqd explorēt ꝙ explorasse dr̄ qñ ab eis q scire debuissent eis persuasum est ita fuisse per. l. ⁊ magis puto. ꝟ. ne passim. ⁊ sic ꝭm Bar. nō est necesse ꝙ ad hoc vt dicatur exploratum qḋ habeant tantam certitudinem quanta requiritur in testibus q debent de necessitate probare. ita signanter declarat Bart. ibi ⁊ adde ad Bar. hic. Tertia not. cōclusio est: qñ nuntij missi a iudice ad inuestigandū super negatiua referūt nihil certi se reperisse ꝙ presumptio est pro negante per tex. in. l. ex facto. ꝟ. pe. ff. ad trebel. cum Bar. tenēt. d. Ant. de but. ⁊ Imo. in. c. super his. de accu. Et si est vera est multum sing. ⁊ multū signanda, sed credo qḋ nō sit vera, ⁊ eam reprobāt Imo. Lud. ro. ⁊ do. Alex. hic per regulā. d. l. actoꝛ. ⁊ q̄ dicere vt dicit Bar. qḋ in. d. l. ex facto. ꝟ. pen. sit facta discussio per nuntios qui retulerūt se nihil inuenisse est manifesta diuinatio ad illum tex. imo foꝛtius in illo tex. onus probandi incumbit ei qui dicit filium superuixisse post patrem ⁊ consequenter defecisse cōditionem fideicōmissi: prout ibi tenet Bar. ⁊ Ang. ⁊ latius Bar. in. l. qui duos. ꝟ. cum in bello. ff. de rebus dubijs. ⁊ not. Alexā. vbi melius examinat quā alibi in consil. xxxix. in. j. volu. ꝙ incipit viso themate. de quo. s. ⁊ omisso longo verboꝝ apparatu, ⁊ in cōsi. xxix. ij. volu. ꝙ incip. viso the-

18 b mate ⁊ dubitatione. ¶ † Quarto ⁊ vltimo[b] diligēter nota regulam quam tradit Bar. hic in fi. qḋ in his que sunt difficilis probationis seu que non possunt liquido probari sufficit infoꝛmatio iudicis per vehementem opi. per tex. optimū licet vulgatū.

19 in. d. l. nō omnes. ꝟ. a barbaris. Adde bene facere † ꝙ in his que a cōmuniter accidentibus sunt difficilis probationis admittiꝛ probatio per coniecturas ⁊ indicia ⁊ sufficit ꝓ plena probatione. l. filiū eū diffinim⁹. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l. si vicinis. C. de nup. l. cōsensu. ꝟ. seruis. C. de repu. c. veniens. el. ij. in fi. de testi. c. michael. de filijs presby. Bart. in. l. si quis ex argentarijs. ꝟ. penulti. ⁊ ibi clarius Ang. ff. de edendo. Bart. in. l. de pupillo. ꝟ. penul. ⁊ clarius Angel. ff. de ope. no. nuntia. in. viij. qō. j. Bal. in. l. quicunq̄. in penult. colū. C. de ser. fugiti. ⁊ in aut. quas actiones. in vlt. col. C. de sacrosan. eccl. ⁊ in. c. vasallus. ad fi. si de

20 feudo fue. contro. inter do. ⁊ agna. † hinc est qḋ cōtractus ꝓbatur vsurarius ex solis presumptionibus ⁊ argumētis, text. est in c. cum in diocesi. in ver. si tamen argumentis. de vsu. Jo. an. in. c. ex literis. de iureiuran. Pet. de anb. ⁊ Imo. in. c. ad nostram. de emptio. ⁊ vendi. Bal. in rub. extra de offi. iudi. in. vj. colū. Similiter toꝛturam fuisse illatam in camera sufficit probare per indicia ⁊ presumptiones q̄ non potest probari de visu. ita not. dicit Bal. in. l. si quis in hoc genus. C. de episcop. ⁊ cleric. ⁊ notate ista quia vobis conferent ad infinita.

a ¶ Scḋo q̄rit Bar. et quō probeꝛ negatiua vide aliqd ꝓ Feli. in. c. iij. loco i fi. iij. col. vers. ex isto tex. de ꝓba. ⁊ i c. qm̄ ꝯ. i. vj. col. ver. gl. j. in fi. eo. ti tu. ⁊ ibidez de practica sui ⁊ est abs ꝙ eo.

b ¶ Quarto ⁊ vltio. de ꝓbatiōe ꝓ cōiecturas: vide plene ꝓ Feli. j. c. veniēs. el. j. de testi.

1 ꝟ Quando stipulatio incipit a precedenti cōditione quo casu ante euentum conditio. non venit nec cessit dies ⁊ sic non est nata obligatio nec actio: tamē si speratur nasci actio in ipsa litis contesta. potest agi sine actione.

2 Conditio si titio fundum non dederis promittis mihi dare, purificatur per litis contesta. ante factam.

3 Non admittitur quis ad agendum sine actione que tamen regula fallit in multis modis.

4 An debeatur nouus libellus nata actio. per litis contesta.

5 Stāte statuto ꝙ pupill⁹ nō possit adire here. sine autoꝛitate tuto. ⁊ seruata certa solēnitate sufficit ꝙ adeat pendente iudicio.

Si titius. Ista. l. est subtilissima ꝭm Ray. ⁊ ꝭm Pau. de cast. est mirabilis. et ꝭm Rapha. cuma. est multū extranea. ¶ In text. ibi finem dandi. ista verba tripliciter intelligunꝛ siue exponūtur. Primo ꝭm gl. finē id est terminū, quasi dicat id est terminum dandi illi quoad alius sit litem cōtestatus. Secūdo modo exponitur ꝭm Jaco. de are. Albe. ⁊ Pau. de castro hic, finē dandi: id est facultatem dandi: ex qua datione imponitur finis huic stipulatiōi. Tertio modo exponitur ꝭm do. Pet. de bellu. finem dādi, id est exclusionem quia litis contestatio cuꝫ vno excludit alterum ⁊ sic lit. contesta. cum vno nō poteris postea dare alteri.

1 re alteri. ¶ † Not. primo qd̄ qñ stipulatio incipit a p̄cedenti cō-
ditione quo casu añ euentū cōditionis nō venit nec cessit dies.
⁊ sic nō est nata obligatio nec actio. l. cedere diē. ff. de verbo. si-
gni. l. certi ꝯdictio. in prin. ff. si cer. peta. tñ qd̄ speraṫ nasci actio
in ipsa litis cōtestatione pōt agi sine actione. ad hoc tota die al
legatur ista. l. ⁊ sic actio intētatur ⁊ litis cōtestatio fit ante nati-
uitatem ipsius actionis. ¶ Anteq̄ꝫ ꝓcedam vlterius operepretiū
est intelligere que sit ratio fundamētalis huius tex. ꝙ actio na-
scatur anteq̄ꝫ implementū cōditionis existat: dic ꝙ ratio potest
esse duplex. Prima qꝛ paria sunt actionē ab initio cōpetere vel
statim per litis cōtesta. nasci: qꝛ idem iudicamus de potētia pro
pinqua ad actum prout iudicamus de ipso actu. l. pe. vbi glos. ⁊
Bald. ff. de testa. mili. l. j. §. sed in eo. vbi Bart. not. ff. ad sillania.
¶ Scd̄a ratio est: qꝛ licite fit de facto illd̄ ꝙ de iure statim sortie
2 tur effectū. tex. est in. l. mulier. §. j. ff. de ꝯdi. isti. † Scd̄o no. ex tex.
ꝙ ꝯditio si titio fundū nō dederis ꝓmittis mihi dare, purificaṫ
per litis cōtesta. ante factā. ratio qꝛ solutio facta extinguit obli
gationem alterius etiā natā: preoccupatio enim que fit ante lit.
cōtesta. habet vim solutiōis. l. ex duob⁹. la. ij. in fi. ff. de duo. reis.
¶ In gl. in ver. iudiciū q̄ hꝫ duas ptes principales prout due
principales oppo. in ea formanṫ. ¶ Circa primā Bar. plene exa
minat an ⁊ qñ quis admittaṫ ad agēdū sine actione ⁊ ꝯñr de fa-
cto. ¶ Ex dictis bar. vt clari⁹ habeas fac regulā ⁊ qnq̄ꝫ fallētias ⁊
3 clarius habebis q̄ꝫ Bar. ipse dicat. † Regula est negatiua, ꝙ nō
admittitur qs ad agendū sine actiōe. ⁊ sic de facto vt in duobus
iuribus allegatis p Bar. adde tex. clarū in. l. si quid possessor. §.
sicut. ff. de peti. here. Et si qs vestrū dicat que est ratio istius re-
gule, dic qd̄ ratio est: qꝛ quilibet actor debet metiri ius suum ex
eo iure qd̄ habet. ita dicit Bal. in. l. j. in prin. ff. si pars here. pet.
facit bene tex. in. l. vti frui. in prin. ff. si vsufru. peta. ⁊ in. l. loci cor
pus. §. cōpetit. ff. si serui. vendi. ergo qui non habet actionem et
sic nullū ius ex se metiṫ: venit merito repellendus. ¶ Ista regu
la fallit. Primo. quando quis agit de facto: sed per litis conte-
sta. speratur nasci actio, vt hoc tex. ⁊ dixi in notabilibus. ¶ Secun
do fallit qñ qs agit de facto nō ad finē vt cōsequaṫ sniam sed ad
finē vt alia actio oriaṫ seu acquiratur. l. nuda. C. de cōtrahē. ⁊ cō-
mit. stipu. ¶ Tertio qñ agit reo expresse volente. l. iulian⁹. §. q̄ꝫtum.
ff. ad exhiben. gl. in. l. vbi pactū. in glo. magna circa medium. C.
de transac. ¶ Quarto quando actio ab initio cōpetebat ex postfa-
cto defecit ⁊ actor cū aliena iactura locupletareṫ. l. si post acce-
ptū. ff. de rei ven. in quo vide Bal. declarantē in. l. vnica. in. q. ij.
C. de alie. iudi. mutan. cau. fac. ¶ Quinto fallit quādo esset dubiū
an actio cōpeteret ⁊ pars ⁊ iudex nihil opponerēt, valeret ꝓces
sus ⁊ snia. l. cū putarē. ff. fami. hercis. c. abb. sane. §. ceterū. versic.
quoniam. de re iudi. in vj. ¶ Circa tertiā fallen. Bart. ꝙ reo ex
presse volēte potest agi de facto per dictū. §. q̄ꝫtum autē. omnes
transeunt cum ista fallentia: ⁊ pro ea Pau. de cast. Ro. ⁊ alij ad-
dunt aliū tex. in. l. elegāter. §. pe. ff. de dolo. q tex. tendit ad idem.
¶ Tu autē aduerte qd̄ ista iura ⁊ p̄sertim text. in. §. quantū autē.
quē Bar. vbiq̄ꝫ allegat ad hoc, nullatenus ꝓbat istam cōclusio-
nem triplici ratione ⁊ quelibet ratio est cōcludens ⁊ nulli earū
potest bene rñderi. Prima, qꝛ ille tex. ꝓcedit qñ actor perdidit
actionē ꝓpter culpā ⁊ moram rei cōuenti in non exhibēdo rem
petitam, nimirū si ibi reus nō tradendo rem petitā inuit⁹ cogiṫ
vt patiaṫ se de facto conueniri, al's ista fallentia in mille annis
est falsa. ita in specie declarat Salic. in. d. l. vbi pactū. in. viij. col.
ff. de transac. ¶ Secundo ille text. loquitur qñ quis potest pati se
de facto cōueniri si vult ad finē ⁊ effectū vt euadat aliam actionē
alias non posset reus de expressa voluntate facere qd̄ actor sine
actione admittatur, ita expresse dicit ipsemet Bart. intelligēdo
§. quantū autē. in. l. cū mota. in vlti. colū. C. de transac. ¶ Tertio ⁊
notabilius ille. §. quantū aūt. procedit qñ actio que semel cōpe-
tebat postea fuit extincta tunc ista actione potest hñ quis pati
se cōueniri de facto, ita loquitur. §. quantū autem. ⁊ loquitur. l. si
post acceptum. quā Bar. s. allegat ⁊ non aduertit ꝙ idem est in
illa. l. si post acceptū ꝙ in. §. quantū autem. et loquuntur in eisdē
terminis. si vero actio nunquā fuisset nata tūc non posset reus
volens pati se conueniri si appareat actionē nunq̄ꝫ fuisse natā
nec procedit iudicium. tex. est in. l. ij. in princi. ff. de dote prelega.
per quem tex. ita sing. ibi limitat Bar. ⁊ istam vltimā ⁊ singu. li-
mitationem Bar. in. d. l. ij. de dote prelega. in prin. per illum tex.
sequitur simpliciter Raph. cu. Lud. ro. hic, est verū ꝙ istud vlti
mum ꝙ dicit Barto. in illa. l. ij. reprehendunt Alex. ⁊ Are. hic, ⁊
contra Bar. primo alleg. Alex. tex. in. l. v. C. de pac. vbi procedit
iudicium ⁊ tñ actio non competebat. Respōde dupliciter ꝙ ille
tex. nihil facit qꝛ ibi creditores hereditarij non carebāt actione
imo habebant validam ⁊ efficacem actionem: sed illā debebāt
intentare ꝯtra heredem nō cōtra emptorem hereditatis tamē
postq̄ꝫ emptor hereditatis habet cōmoda ⁊ incōmoda si nō op
ponat valet processus ⁊ snia. ita not. Sali. in. l. ij. C. de heredi. vel
actio. vendi. ¶ Scd̄o nota. ostendo ꝙ nihil facit et ostendo ex do-
ctri. Bar. hic ꝙ qñ actio speraṫ nasci in lit. cōtestatione vt casus
est hic: tunc vꝫ processus: sed in casu. l. ij. est fortius: qꝛ actio erat
nata: sed creditores poterant accipere si nō accipiāt fit nouatio
⁊ exercitio illarū actionū est efficacissimū: ita bar. in. l. solutionē
vel iudiciū. ff. de sol. ⁊ in. l. delegare. in fi. ff. de noua. Scd̄o contra
istam limitationē Alex. alleg. tex. in. l. cū putarem. ff. fa. her. per
quē tex. ꝯm eū Bar. hic vult ꝯtrium. ⁊ sic est cōtrarius his que di
xit in. l. ij. ff. de dote prele. rñde ꝙ Bar. in. d. l. ij. loquitur expresse
qñ certū est ꝙ mihi nō cōpetit actio nec vnq̄ꝫ fuit nata: tūc iudi
ciū nō ꝓcedit etiā si reus volēs cōueniretur sꝫ. d. l. cū putarē. loqui
tur qñ erat dubiū ꝙ actio cōpeteret. ⁊ ita Bar. hic. ¶ Scd̄o circa
intellectū illius legis dicā statim. j. in. v. fallen. ¶ Tertio ꝯtra illā
limitationē Bar. allegat Alex. tex. in. l. posthum⁹. §. si qs ex his
ff. de inoffi. testa. respōde clare ꝯm Ang. ⁊ Imo. hic, qd̄ ibi est ca
sus sing. qꝛ lata est snia ad petitionē carētis actione. sed illa snia
facit ius inter oēs. de intellectu illius. l. vide late Alex. in. l. sepe
de re iudi. Vltimo cōtra Bar. allegat Alex. l. j. C. de condi. inde.
⁊. l. si fideiussor. §. in omnib⁹. ff. manda. sed nihil faciunt qꝛ in eis
non erat certum imo dubium actionē competere. contra Bar.
Are. hic adducit alium tex. in. l. nam ⁊ postea. §. si damnetur. ꝯm
vnū intellectū glo. ⁊ Bar. ff. de iureiuran. vbi si reus conuentus
actione efficaci delato sibi iuramēto iurat se nihil debere nō ob
stāte iuramēto pōt denuo cōueniri, ⁊ si nō opponat exceptionē
iuramēti valebit snia ⁊ ꝓcessus, sed ille text. nihil facit: qꝛ loquiṫ
qñ actio semel cōpetebat prout ibi in terminis firmat Bar. quo
casu actio semel cōpetijt clarū est qd̄ potest agi nisi opponatur.
Sed Bar. loquitur qñ actio nunq̄ꝫ competijt nec erat clarū qd̄
cōpeteret, postea allegat alium text. qui nihil facit. ¶ Breuiter te-
ne istam limitationem Bar. in. d. l. ij. ff. de do. prelega. in practi-
ca habes cōtra Bar. Alex. ⁊ Are. qui nō bene rñdēt. d. l. ij. ff. de
do. prelega. ⁊ ista limitatio Bar. est cōis eam tenēt Rapha. cu. ⁊
do. Lud. ro. hic. eā etiā tꝫ Mathesi. in no. viij. eam tꝫ Ang. Are.
in. §. quedam. in. iij. col. insti. de actio. Pro ista limitatiōe Bar.
facit ratio, qꝛ quādo semel habuit actionem que postea fuit ex-
tincta facilius est qd̄ tūc patiaris te cōueniri qꝛ non est omnino
falsum qd̄ veritatis p̄mordio adiuuaṫ. l. cū fili⁹. §. heres. ff. de le-
ga. ij. quādo ergo habuit semel actionē a principio facilius po-
test reus volens posse cōueniri, ⁊ nota ista ad doctrinam Bar.
4 ¶ † Circa quintam ⁊ vltimā fallen. Bar. qñ est dubiū qd̄ pars
⁊ iudex nihil opponūt procedit tunc iudiciū de facto ⁊ snia va-
let per tex. in. l. cū putarē. ff. fami. her. ¶ Aduerte tu ꝓuecte quod
ille text. nihil penitus facit pro fallen. Bart. intelligendo. l. cum
putarem. prout eam singu. intelligit Ang. de are. in. §. quedam.
in. iij. col. institu. de actio. vbi dicit ⁊ verum dicit, quod. l. cum pu
tarem proprie loquitur quando ille qui erat heres insolidū est
ille qui egit iudicio familie hercis. contra illum qui non erat he
res in aliqua parte: licet putaret esse heredē in aliqua parte: ni-
mirum ergo cum ibi verus heres sit qui agit si ibi procedit iudi
cium ⁊ sententia in fauore cōuenti qui erat heres improprie. ¶ Si
autem ecōtra egisset ille qui nō erat heres ⁊ qui nullum ius ha-
bebat: tunc nō procederet ille tex. etiā si aduersarius non oppo
nat. d. l. ij. vbi Bar. ff. de dote prele. ⁊ statim dixi. alij nihil tāgūt
nec hic nec alibi recolo me legisse. ¶ Aduerte qd̄ pro isto intelle-
ctu Are. bene adaptantur verba litere dicte. l. cum putarē. vbi
tex. formaliter dicit, cum putarem te coheredē meū esse idq̄ꝫ ve-
rum nō esset: egi tecū iudicio familie herciscunde. Deinde idē
tex. in decisione dicit respondi qui heres est ex asse si agat cōtra
alium quod valet: ⁊ sic ille tex. in narratione casus ⁊ in decisione
loquitur quando iste verus heres egit contra aliū quem puta
bat heredem in aliqua parte: quid tenendū. Teneo fallen. Bar.
ad illum tex. ⁊ dico ꝙ ista differentia quam facit Ang. de are. et
iste intellectus confunditur expresse per illum tex. ¶ Contra intel
lectum Ang. de are. ⁊ differentiam licet coloratum stringit tex.
in illa. l. cum putarem. in ver. sed tu videris. ⁊ in versi. q̄ꝫuis non
sit iudicium. vbi text. clarus quod siue verus heres insolidum
agat contra heredem putatiuū siue cōtra, neutro casu iudiciū
familie hercis. competit: ita ibi dicit tex. ad literam: ergo distin-
ctio Ang. non est bona nec vera, nisi diceres quod in vero here
de agenti fami. hercis. iudicio contra putatiuum valet iudicium
quo ad preiudicandum sibi quod non potest esse in casu contra
rio, vt credo istud est ꝙ putauerit Ange. tamen in contrarium
facit tex. in. d. l. cū putarē. in ver. pe. qui incip. ꝙ si neuter eorum.
vbi tex. loquitur qñ neuter erat heres: ⁊ sic in vtraq̄ꝫ parte ꝓce-
debat iudicium de facto: ⁊ sic dicitur qd̄ ille tex. ꝯfundat limitatio
nem Ang. ⁊ vltra illum tex. facit tex. in. c. abbate sane. §. ceterū.
hic allegatus p Bar. pro concordanti. Teneas ergo fallē. Bar.
ꝙ quādo est dubiū an quis agat de facto ⁊ ps ⁊ iudex nihil op-
ponunt valet processus ⁊ sententia. eam tenent Bald. ⁊ Ang. in
l. iuste possidet. ff. de acquiren. possessio. alibi limitat not. Abb.

Panor. et erit cõfirmatio cõclusionis Bar. in c. ij. ante finem de purga. vulg. qd tex. in l. cum putarem non pcederet quando de iniustitia snie notorie cõstaret: qd perpetuo teneas fixũ cordi.

4 † Successiue querit Bar. nunquid debeat nouus libellus nata actione per litis contestationẽ, cõcludit quod nõ, per regulã l. si rem. §. fi. et ibidẽ Bart. ff. de pigno. actio. Adde rationem esse: qr id qd prius erat in potentia deducitur ad actũ p substantiaz vel accidens: vt declarat Bal. in l. j. C. de execu. rei iudi. merito procedit iudiciũ iam incohoatũ absqz q detur alius nouus libellus intellige tamen qd si lit. cõtest. inciperet cõpetere actio ad aliam rem: vt in casu l. nuda. C. de cõtraben. et cõmit. stipu. tunc ibi esset opus nouo libello et noua instãtia. gl. in l. obligationuz fere. §. fi. ff. de actio. et obli. et in istis terminis procedat opi. Ray. Q̃uis Bar. ita simpliciter eã reprehẽdat. cõfirmo, qr quãdo egi in iudicio ad partẽ et pendẽte iudicio superuenit mihi ius in totum ex causa de preterito nõ possum obtinere in parte deducta in iudicio nisi dem nouum libellũ: gl. in l. qui repudiantis. §. j. ff. de inoffi. testa. quam ibi Ang. multũ no. et dicit mẽti tenendã: et isto modo ɔcordat opi. Bar. et Ray. et p opi. Bar. adde meliorẽ tex. q̃ ipse allegat in l. sinautẽ. §. possidere. ff. d rei vẽ. Adde etiã illud q in cõtingẽtia facti dicit alias Jo. de Jmo. se obtinuisse in l. heres quandoqz. ff. de acqui. here. vbi decidit, q si pcurator generaliter ɔstitut9 ad omnes lites egit cõtra debitorẽ hereditariũ qui in processu opposuit q nõ adiui hereditatem et sic non debeo obtinere qd si ɔpareo in iudicio et adeo hereditatẽ nõ debet sequi cõdẽnatio ex quo pẽdẽte iudicio superuenit ius ex cã de preterito per d. l. si rem. et refert ita tenere Cy. et Bal. in l. heres quãdoqz. per d. l. si rem. §. fi. Et idẽ in alio simili casu et no. tenuit idẽ Jo. de Jmo. in l. si filius qui patri. in iij. colũ. ff. de vul. et pup.

5 vbi decidit q † stãte statuto q pupillus non possit adire hereditatẽ sine autoritate tutoris et seruata certa solennitate: dicit q sufficit qd adeat pendente iudicio: et ita remanet expedita prima pars principalis huius gl. ¶ Jn ij. parte glo. Barto. tenet scdam solu. cõfirmãdo vt hic per eũ: et dicit Alex. q illa secũda solutio cõiter tenet quã lati9 tenet gl. in l. ita stipulatus. et ibi Bar. in xij. col. j. eo. licet Raph. cu. dicat Bar. saluare istã secundam sol. gl. sed sine sapore. Quintam: sol. subtiliũ vltramõtanorũ vt Petri approbatã per Cy. in l. si pacto q̃ penã. C. de pact. reprobat Bar. optima ratione: qr ibi est imparitas quã est impossibile reducere ad paritatẽ eo. tpe: et licet Raph. cu. et Pau. de ca. conẽtur defendere qd sint duo rei credẽdi: ex quo vn9 sciebat stipulationẽ alterius: et vna stipulatio fiat sub cõmemoratione alterius et altera alterius tñ non tollunt fundamentũ Bart. de imparitate: ideo tene cõtra vltramõtanos in hoc. et adde qd Bal. de quo scribentes non faciunt mentionem in c. ij. de off. de leg. etiã optime reprehendit istam sol. vltramontanorum, eo qr coequalitas stipulandi facit duos reos credendi non autẽ contrarietas vt hic et ideo in isto tex. qd vnus exigit alteri non communicat et sic, vni9 inclusio est alterius exclusio quo ad effectum et sic non possunt dici duo rei credendi.

1 ☞ Fictio postliminij fingit filium stipulatum patri ab hostibus reuerso,

2 Quicquid acquirit filius, statim acquirit patri.

1 **Filius dum in ciuitate.** † Fictio postliminij fingit filiũ stipulatum patri ab hostibus reuerso. h. d. Ratio dubitãdi est qr in stipulatione q̃renda inspicit tps cõtractus stipulationis. l. si filiusfamilias. j. e. et l. vsusfructus. ff. de stip. seruo. vnde videbat q patre postea reuerso ab hostib9 nõ dz sibi acquiri qr tpe stipulationis nõ habebat filiũ in ptãte. Ratio decidẽdi est qr fictio postliminij fingit patrẽ semp stetisse in ciuitate. §. si ab hostib9. instit. qui. mo. ius pat. pote. solui.

2 † Et sic no. regulã[a] q̃ hz qd quicqd acqrit filius statim acqrit pri. l. plz. ff. de acq. here. l. j. in prin. ff. si qs a pa. fue. ma. pcedit etiã si tpe stipulatiõis vere nõ erat tũc in ptãte pris ex quo fingitur semper retro fuisse in ptãte patris.

3 † Quid aũt si pater nõ fuerit reuersus ab hostib9 vel si filius interim moriatur. Habes tex. in l. fi. vbi no. C. de sniam passis, intellige verum qñ filius fuit simplr stipulatus. si aũt fuisset stipulatus noiatim patri et moriat postea pater apud hostes tũc stipulatio est inutilis. tex. habes not. in l. si seruus cõis. §. seru9 capto dño. et ibi gl. declarat. ff. de stipu. seruo. et in l. bona eorũ. §. qd filius. ff. de cap. Ratio est qr qñ pater captus morit in captiuitate lex cornelia fingit mortuũ hora preambula captiuitatis et filius fingitur stipulatus mortuo et sic stipulatio nihil valeret.

[a] ¶ Et sic no. reglã. Jsta regla ẽ vulgata q pcedit de iure digestoz. secus de iure nouo. vt in l. quecũqz. et l. cũ opz. ac p totũ titulũ. C. de bo. q̃ liberis.

1 ☞ Jn alternatiua quantitatis vel tẽporis minus onerosum est in obligatione etiam si promissio alternatiua fiat ex causa fauorabili. nu. 2.

3 Citatus vt veniat. j. x. dies non est presumendũ q velit venire nisi in vltima die termini.

Si ita stipulatus. Sũma vt hic per Bar. qd summariũ põt esse bonũ. Sed ego summo aliter. 1 † Jn alternatiua quãtitatis vel temporis minus onerosum est in obligatione. h. d. cõcordat tex. not. in l. si ita stipulatus. x. aut xv. j. eod. alleg. in glo. et tex. in l. inter stipulantẽ. §. si stipulante. j. eo. et pcedit iste tex. siue responsio fuerit alternatiua siue simplex qr respõsio simplex intelligit fm interrogationẽ pcedẽtẽ. §. preterea. instit. de inuti. stip. Ratio huius text. est, qr in alternatiua summarum cum non cadat affectio: et sit electio pmissoris. l. plerumqz. in fi. ff. de iur. do. lex psumit et est verisile q semper soluet qd est minus: ergo si etiã induceret q illud qd est plus etiã esset in obligatione esset superfluũ: qr non haberet verisimiliter executionẽ vt l. stipulatio nõ valet. et l. cẽtesimis. §. fi. j. eo. Et istã rõnem proprie voluit iurisconsultus in l. si ita relictum. §. fi. ff. de lega. ij. et in l. qui concubinam. §. j. de lega. iij. Amplia istum tex. vt procedat nõ solũ qñ alternatiua ponitur inter summas vel q̃titates vt hic, sed etiam qñ ponitur inter totum et partẽ qr si quis promittat stichũ aut partẽ stichi intelligitur pmisisse partez, qr minus est. l. inter eos. in prin. et ibi glo. ff. de fideius.

2 † Scdo amplia no. istũ tex. vt pcedat etiã si promissio alternatiua fiat ex cã fauorabili puta dotis adhuc minor summa debet. l. si pater. §. q̃ debitorem vbi glo. in ver. in dotem. ff. de iur. do. et text. ibi Sali. ad hoc in fi. no. illũ tex. p quem idem tenent Ro. et Alexã. hic. ita etiã tenet Are. in l. si duo rei. j. eo. q̃uis ɔtrariũ teneat Fulg. in l. cũ his. §. si mulier. ff. de condi. inde. per tex. in l. nuptura. ad fin. ff. eo. de iure do. et ibi glo. expresse dicit q priuilegium est dotis qd in obscuris non debeatur id quod est minimuz, et reperio qd istam opi. Fulgo. contra Roma. hic, late tenet Bal. nouellus in tractatu de dote i. vj. parte. in puilegio. lxxiiij. vbi subtiliter disputat intellectũ illorum iurium vez. l. si pater. §. que debitorem et l. nuptura. in fi. ff. de iure do. Tamen precedens extensio est cõmunior et verior, et gl. in l. si pater. §. j. respondet ad l. nuptura. q ibi fuit promissio simplex et ita teneas q̃uis in ambiguis sit pronuntiandũ pro dote. l. in ambiguis. ff. de iure do. et in c. in literis. de pigno. ¶ Limita istum text. et concordantes multum not. vt procedat in alternatiua summarũ simpliciter facta, ita loquitur iste tex. hic et in cõcordãtijs. s. adductis, secus si alternatiua per summarum fuerit cum mixtura temporum puta hodie quinqz aut post annum. x. vel cum mixtura personarum vt mihi quinqz aut titio. x. vbi põt cadere affectio personarũ vel interesse aut mixtura locoz puta. x. hic aut quinqz in gallia tunc vtrũqz est in obligatione, qr forte facilius est tibi hic dare. x. q̃ qnqz in gallia, ista sunt ex mente Bar. in l. si duo rei. j. eo. lz ibi breuiter et obscure loquatur. et i. l. si is cui. j. de noua. facit bene tex. in l. qui res. §. mihi rome. j. de solu. Scdo istum tex. allegat Bar. j. l. prima. in fin.

3 q † si aliquis est citatus vt veniat intra. x. dies nõ est presumendũ qd velit venire nisi in vltima die termini et ibi dicam.

1 ☞ Paria sunt promittere ante calendas vel calendis.

2 Si promitto tibi soluere ante mẽsem Januarij futuri et iam elapsi sunt aliqui dies mensis Januarij: tñ non potes me conuenire vt soluam nisi finito toto mense Januarij.

3 Si debitor promisit soluere ante calẽdas Januarias potest indistincte ante soluere quando vult.

4 Si reus citatus q compareat intra. ix. dies quorũ tres assignãtur pro primo termino: tres pro scdo: et tres pro tertio et peremptorio termino, si in prima dilatione comparuit et actor in scda non, postea in tertia comparuit actor et reus non: quis eorũ debeat iudicari contumax.

5 Reus comparens in termino et recedens sine licẽtia iudicis censetur contumax.

6 Reus citatus cõparẽs in primo et scdo termino dilatiõis actor nõ: sed postea nõ cõparuit in tertio termino eiusdez dilationis vbi actor cõparuit, reus non dicetur cõtumax: sed ipse actor sic, tamen fallit quatuor modis vt. j.

7 Si data est dilatio octo dierum ad probandum in prima die pducti sunt testes non citato aduersario nihil valet cum dilatio sit communis.

8 Dies et hora est denuntianda parti quando citatur ad audiendum sententiam.

9 An distantia locorum tollat necessitatem citandi.

10 Distans de longinquo cogitur ad eligendum locum in ciuitate in quo possit citari.

Qui ante calendas. Bar. non summat ego summo sic. 1 † Paria sunt promittere ante calendas vel calendis hoc ditit, imo ista nihil differunt dicit tex. in l. eum qui ita. §. qui ita. el. ij. j. eo. similiter non refert stipulari intra calendas vel calendis. tex. est no. s. l. proxima. et ibi Areti. ad hoc no. Ratio decidendi ad istum tex. ex mente Bar. sed clari9 et melius

⁊ melius q̄ꝫ Bar. dicat, qꝛ ista ꝓmissio ante calendas potest du-
pliciter intelligi. s. incboatas vel finitas, ergo cū ī dubio debeat
fieri interpretatio contra stipulatorē. l. quicquid astringēde. in
prin. ī. eo. ⁊ l. veteribus. ff. de pactis. ⁊ sic in fauorē promissoris,
ergo ista verba ante calendas intelliguntur. s. finitas, vt cōpre-
bendat totū tēpus calendarum sicut si diceret calendis. l. q boc
anno. ⁊ l. stipulationes non diuiduntur. §. pe. ⁊ l. eum qui calen-
dis. §. quoties. in fi. ī. eo. Et istud inducit Bar. ad cōcordiam te-
stium quorum aliqui dicunt ante calendas aliqui post, vt cōcor-
dentur, qꝛ primi intelligunt ante calendas. s. finitas, secūdi post
calendas. s. incboatas. ꝓ cōcordia facit tex. in. l. anniculus. la. i.
§. i. ī. de verb. signi. de quo late ponit Bar. in. l. ii. §. creditum post
glo. ibi. ff. si cer. peta. ⁊ qꝛ late dixi de boc nō pono aliter bic. Suc
cessiue inquantum opponit Bar. de. l. si ita fuerit secunda. §. fin.
ff. de manu. testa. ⁊ respōdet vt bic per eum. Aduerte licet Bar.
dicat ꝙ illa. l. est de verbo ad verbum contra istam non videtur
Bart. bene dicere, qꝛ ille tex. nō loquitur de dictione ante calen
das sicut bic sed de dictione intra calēdas, ergo in terminis di-
uersis ergo nō est de verbo ad verbū cōtra istam. Dic ꝙ Bar. ca
pit a pari ante calendas vel intra calēdas prout etiā voluit idē
Bar. in. l. in illa stipulatione. ī. eo. vbi glo. ponebat quartā solu-
tionem approbatā a Petro ꝙ illa. l. loqueretur calendis. ⁊ l. cō
traria añ calendas. Bar. dicit ꝙ ista solutio est cōtra. c. cōmissa
iuncto. c. licet canon. §. bis etiā. de elec. in. vi. vbi tex. loquitur de
dictione intra ⁊ intelligit. s. añ annū finitū in totum. Bart. ergo
dicit ꝙ siue dicamus ante calēdas siue intra, ꝙ idē sit. Pro ista
cōsideratione Bar. adde tex. meliorem de iure in. l. proxime pre
cedenti. vbi dicit, ꝙ stipulari intra calēdas est idem ac si stipula
tur calēdis: ista. l. immediate dicit idem est stipulari ante calen-
das vel calendis. Bar. ergo capit pro eodem ergo bene dicit qđ
2 ibi est textus de verbo ad verbum contra istum. ¶ † Ex dictis
Bar. bic in ista oppo. babes notare duas cōclusiones. Prima
est not. ꝙ si ꝓmitto tibi soluere ante mensem Januarii futuri, ⁊
iam elapsi sint aliqui dies mēsis Januarii, tamen nō posses me
conuenire vt soluā nisi finito toto mense Januarii, quia intelli-
gitur ante mensem Januarii. s. finitū, quod est tenendum menti
ꝫm Pau. de ca. bic, ⁊ idem dicit ipse ꝙ debet esse cautus q vult
mensem Januarii nō cōtineri dicat añ mēsem Januarii incboa
tum. Sed Bal. in ti. de pace cōstan. in. xx. col. in verbo opizoni. ad
finem tenet contrarium, ꝙ imo debet intelligi ante mēsem. s. in-
cboatum per illum tex. cum glo. ⁊ qꝛ intellectus Bal. non conso
nat verbis vulgi ergo est extraneus ergo reiiciendus. c. ex lite-
ris. de sponsa. sequit Ludo. ro. ⁊ Alex. bic. ita etiā tenet Raph.
cu. attento cōmuni vsu loquendi ꝫm quē cōmuniter intelligitur
ante calendas. s. incboatas: ad boc pondera tex. in. l. anniculus.
§. i. ff. de verbo. signi. qui se fundat in cōmuni vsu loquendi. Ad-
de vltra scribentes ꝙ licet Pau. de cast. Roma. ⁊ Alexan. pon-
derant diligenter notandum ꝙ Bar. ita velit si ꝓmitto soluere
ante mensem Januarii intelligitur. s. finitū. vnde nisi sit elapsus
totus mensis Januarii promissor cōueniri non potest, licet ipsi
non dicāt. addo Barto. ita expresse ⁊ in terminis tenentē quem
scribentes non allegāt in consi. clxxvi. incip. pluries cōtingit et
varie iudicatum est: circa principiū. vbi per banc. l. dicit ꝙ qui
promisit soluere ante calendas Januarias nō potest conueniri
anteq̄ꝫ sit finitus mēsis Januarii, tamen attento cōmuni vsu lo
quendi qui in omni materia attendi debet. l. liberorum. §. qđ ta
men. ff. de lega. iii. ⁊ l. labeo. ff. de sup. lega. Secunda pars videre
tur melior ꝙ intelligitur ante mensem Januarii. s. incboatū: ⁊
vltra cōmunem vsum loquendi etiā in pūcto iuris cōtra Bart.
facit, qꝛ dictio ante. de ꝓprio significatu intelligitur ante actum
initiatum. l. ii. in verbo ante litem cum gl. ⁊ ibi ad boc not. Bal.
C. ne de statu defun. itē ꝓprie dicitur ante, illud qđ est oīno ante
ita formaliter dicit Bal. in. l. ex bis vbis. C. qñ dies lega cedat.
3 ¶ † Secunda cōclusio est ꝫm Bar. qđ si debitor promisit solue
re ante calendas Januarias potest indistincte ante soluere quā
do vult, ꝑ. l. si ita fuerit libertas. §. fi. ff. de manu. test. secus si pro-
misit soluere calendis, qꝛ nō pōt tunc ante soluere si tp̄s fuit ap-
positū gratia creditoris. l. in fideicōmissi. §. cū polidius. de vsur. l.
si ita relictū. §. pegasus. ff. de leg. ii. melius facit tex. in. l. eum qui.
alias incipit iabolenus. ff. de annuis lega. secus si tp̄s sit appositū
fauore debitoris, qꝛ potest qñ vult soluere. l. stip. ista. §. iter certā
ī. eod. l. qđ quis. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ l. qđ in diem. de solu. ⁊ in du-
bio presumitur appositū fauore debitoris. l. cū tempus. ff. de re-
gu. iur. ⁊ d. l. si ita relictū. §. pegasus. Si aūt tempus esset appo-
situm gratia vtriusq̄ꝫ, tunc nō posset ante tēpus soluere. text. est
in. l. qui rome. in princ. vbi Bart. ī. eo. Pondera tu prouecte qđ
ꝫm istam doc. Bar. tex. in. l. eum qui ita. §. qui ita. scđo. ī. eo. q di-
cit ꝙ nibil differt stipulari ante calēdas vel calēdis, in illa vni-
uersali nibil, dꝫ intelligi quo ad incōmodū stipulatoris qꝛ neu-
tro casu pōt ante petere, respectu debitoris bñ est magna diffe-
4 rentia vt patet ex dictis Bar. bic. ¶ † In. i. q. Bar. qñ citatus est
reus qđ cōpareat intra. ix. dies quorum tres assignāt ꝓ primo ter
mino, tres pro scđo, ⁊ tres ꝓ tertio ⁊ perēptorio termino: iuxta
cōsuetudinē ⁊ practicam quā ponit gl. ordi. in. c. ꝯstōnem. in ver-
bo vna pro oībus. de sen. excōi. in. vi. glo. in. c. ii. de testi. cogen. et
glo. in. l. inter accusatorē. ff. de publicis iudi. Ang. in. l. cōtuma-
cia. §. i. ff. de re iudi. vbi dicit qđ istud obseruat cōsuetudo totius
mundi, pone qđ reus citatus cōparuit in prima dilatione ⁊ etiā
in secunda actor nō, postea in tertia reus nō cōparuit sed actor
sic. quero qs debeat iudicari cōtumax an actor an reus, qꝛ actor
in primis duabus dilationibus non comparuit, sed in tertia
econtra reus cōparuit in duabus primis sed nō in tertia, quis eo
rum condēnabitur vt cōtumax. Jaco. de are. ⁊ Specu. tenēt qđ
solus reus debet iudicari cōtumax ex quo nō comparuit in vlti
ma dilatione ⁊ vltima mora est que nocet. l. illud. ff. de peri. ⁊ cō-
mo. rei vendi. l. si seruū. §. fi. ī. eo. ergo procedetur cōtra reū tan
quam cōtra cōtumacē. Jstam opi. etiam tenuit Albe. de ros. in
d. l. pretor. §. si aliquādo. ff. de ope. no. nūtia. motus qꝛ in iudiciis
debet seruari equalitas. l. si cū dies. ff. de arbi. ⁊ l. fi. C. de fru. ⁊ li.
expen. sed ꝙ reus babuit tres dilationes fuit sibi licitum nō ve-
nire nisi in vltimo termino ⁊ sic in vltima dilatione. l. qui boc an
no. ī. eo. ergo idem actori debet licere si nō veniat in pmo ⁊ secū
do termino dūmodo veniat in vltimo termino. Sꝫ aduerte qđ
Bar. respōdet in effectu ⁊ retorquet istud argumētū in opposi-
tum ⁊ cōtra Albe. qꝛ imo si reus cessat venire in primo ⁊ secūdo
termino condēnatur in expēsis ergo censet ꝯtumax ergo idem
erit in actore ergo fundamentū Albe. retorquet contra eum. eā-
dem opi. tenēt Bal. ⁊ Jo. de imo. bic moti precipue, qꝛ tex. in. l. ⁊
post edictū. ff. de iudi. in quo se fundat Bart. nō ꝓbat eius opi. qꝛ
ibi fuit vnus tm̄ terminus datus nimirū si cancellat seu circun-
ducit citatio seu edictū, sed nos loquimur in pluribus terminis
in quibus cēsent plura edicta citatoria, ⁊ sic ille tex. nō facit ad ꝓ-
positū Bar. tñ vt fatet idē Jo. de imo. ⁊ Lu. ro. bic, pōt respon-
deri qđ ille tex. refert ad leges ꝑcedētes que loquunt de diuer-
sis terminis: tñ reuera ille leges nō loquūtur in terminis Bar.
Tu potes no. rñdere ex dictis Bart. bic. qđ in eius qōne vnus
tm̄ terminus est. s. primus: qꝛ secūda ⁊ tertia dilatio sunt condi-
tionales si nō cōparuerit in primo, sed ꝯditio nibil ponit in esse
l. si quis sub cōditione dandorū decem. ff. si quis omis. cau. testa.
ergo non est nisi vnus terminus, alie vero dilationes sunt cōdi
tionales. Cōtrariam opi. qđ imo actor dicatur contumax ⁊ non
reus q cōparuit in prima ⁊ secunda dilatione ⁊ nō in tertia, te-
nent Bar. Ang. Pau. de cas. Ludo. ro. ⁊ omnes Moder. bic, ⁊
Bar. in. d. l. pretor. §. si aliquando. ⁊ ibidē Cuma. ⁊ Pau. de cas.
⁊ Lud. ro. idem ante Bar. tenuit Jo. an. in addi. Specu. in. d. ti-
tu. de citatione. §. viso. ver. quid si in primo ⁊ secundo. vbi etiā ꝓ
boc alleg. text. in. c. i. ⁊ ibi glo. de dolo ⁊ contu. in. vi. licet Alexā.
non respōdeat, mibi videtur quod ille tex. parū faciat quia so-
lum loquitur de vna contumacia actoris vel rei. eādem opi. te-
net Bal. in aut. ⁊ qui in. vii. colum. C. de bo. auto. iudi. possi. ⁊ in
l. consentaneū. in. v. no. C. quomodo ⁊ qñ iudex. vbi pro ista opi.
alleg. optimum tex. in. l. ex consensu. §. fina. ff. de appellatio. quem
tex. sibi scribit Ludo. roma. bic dicens quod est expressus ⁊ sin-
gula. a nemine vnq̄ꝫ ponderatus ad boc, per quem textum dicit
quod opinio Bar. est precisa veritas, vbi dicit tex. ꝙ est in pote
state rei citati cōparere ⁊ respōdere ante diē ꝯstitutā in edicto
perēptorio ⁊ boc non rūpere denuntiationē edicti, ergo ibi est
text. planus, qđ si reus citatus cōparet in primo termino rum-
pit incontinenti dilationē perēptorii ⁊ sic alios terminos posi-
tos in perēptorio. sed Are. dicit illū tex. nō stringere eo qꝛ ī illo
text. bene verū est qđ reus cōparuit in primo termino sed ꝙ ibi
actor fuerit cōtumax ⁊ nō cōparuit text. nō dicit ꝫm eum, qꝛ si in
illo tex. actor nō ꝯparuisset tex. debuisset dicere ꝙ cācellaret seu
circūduceret edictū vt dicit in. l. ⁊ post edictū. Ego puto quod
ibi sit tex. ineuitabilis ⁊ ꝙ ista obiectio Are. nibil obstet ⁊ eā re-
torqueo cōtra ipsum Are. qꝛ cum ille tex. dicat reū comparentē
rūpere edictū idem est dicere rumpere ꝙ cancellare ⁊ circundu
cere edictum. Adde etiā ꝙ cum ista opi. Bar. tenet etiā Bal. de
quo scribentes non faciūt mentionē in. c. i. in. iiii. col. de se. pos. ⁊
fruc. vbi pro Bar. mouet alia ratione: nam quotiescunq̄ꝫ prima
mora claudit iurisdictionis copiā ipsa nocet ⁊ nō secunda. ita di
cit esse doctrinam tenendā menti iurisconsulti in. l. qui bona. §.
si qs qꝛ. ff. de dam. infec. quē tex. reputat ad boc notādū. Et tenē
do istam partē nō ob. fundamentū Jac. de Are. ⁊ Spec. ꝙ vlti
ma mora noceat, qꝛ per primā comparitionē rei, cōsumpti sunt
alii termini, ergo nō potest dici citatus in vltima mora. l. vir bo
nus. ff. iudi. sol. ad boc tendit fundamētū Bart. Non omitto ta-
men quod Bal. in. c. cum dilecti. in vlti. col. de do. ⁊ cōtu. de quo
etiam scribentes nō faciunt mentionem, concor. istas opi. Jac.
de Are. ⁊ Bar. boc modo. Quod aut tres citationes facte sunt

5 ¶ No. etiã diligẽr &c. advertẽq ista practica p̃cedit ex regula q̃ traditur i.c.j. de iudi. & in.c. certũ.xi.q.iij. & i.l. ppe rãdũ.§.& si qdẽ.C.d iudi. & p̃dictis locis p scribẽtes q nõ sufficit venisse q non stetit. & pro clariori intelligentia adverte q sicut q non venit puni tur vt in.c. cupiẽtes.§. q si p viginti.vbi gl. in vbo oppo nẽtes de ele.li.vj. ita si venerit & negotio nõ finito illicentiat⁹ discesserit. vt i.c. § postq̃. & ti. ẽt hic allegato vbi p do. magiste Semi. & Phil. d pe ru.q all. gl. i.d.§. q si p viginti.i vbo ꝯparere q̃ sane itelligenda sunt dũmõ alte ra ps alteri⁹ ꝯtumaciã accuset vt p do. vbi s.p.d.l. pro perãdũ.§. et si qdẽ. in vbo parte actoris ꝯtumaciã incusante. et ita p̃t postea licẽtiat⁹ discedere puta q actor nõ affuerit vl se nõ p̃ñtaverit. vt etiam dicit Bart. in.l. ꝯsentaneũ. hic alleg.

vno cõtextu & cõtinuatiue sine medio intervallo: & tunc sit vera opi. Jaco. de are. nam iudex a principio de expectatiõe actoris debuit dicere: aut per diuersas vices citatio emanauit: & tũc sit vera opi. Bar. teneas indistincte opi. Bar. Et aduerte dñ bar. vult qd reus qui nõ compareat in primo vel secũdo termino debeat cõdemnari in expen. ergo est cõtumax: ergo idem in actore per gl. in.c. si. qd incip. querelam. de procura. Adde tu glo. in c. quoniam cõtra falsam. in verbo dilationes. de proba. & text. in c.f. & ibi glo. ij. de do. & cõtu. in. vj. ¶ † No. etiam diligenter practicam Bart. quã obseruant boni p̃curatores in palatijs. qd facias scribi in actis q reus in termino comparuit & licẽtiatus a iudice recessit: q si recederet nõ obtẽta licentia a iudice censeretur cõtumax iuribus per Bart. hic alleg. solus Cuma. hic dicit se in hoc putare contrariũ q imo tunc non sit imputandum reo q illicentiatus recessit qd nõ debeat amplius expectare nisi iudex volens facere gratiam actori admoneat reum ne recedat p d.l. & post edictum. breuiter teneas practicam Bar. q ad hoc vt reus nõ dicatur contumax non sufficit eum cõparere in termino: sed requiritur q licentiatus recedat alias reputaret contumax. c. si postq̃. §. j. in vbo de romana curia recessit. & ibi Semi. de elec. in. vj. glo. ordi. in. c. cupiẽtes. §. q si per viginti. in verbo comparere. de elec. in. vj. ibidem Semi. not. & dicit qd propterea canti p̃curatores faciũt in actis scribi q de licentia iudicis recesserunt. ad idem tex. in. c. certũ. xi. q. iij. & tex. xviij. distinc. in. c. si quis aũt synodo. & de iure ciuili tex. no. in. l. si qs decurio la. j. in verbo proficiscendi licentiam ꝯsequatur. C. de decurio. libro. x. & tex. in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto. Ita etiã dicunt Bar. Ange. & Imo. in. l. si finita. §. iulia. in. iiij. colũ. ff. de damno infec. Bar. in. l. consentaneum. ad fi. C. quõ & quan. iudex. ¶ Limita istam practicam Bar. duobus mo. modis. primo nisi quis cõpareat respectu citationis inualide allegaturus causam quare citari non possit ab eo: tunc si actor sit cõtumax: potest illicentiatus recedere absq̃ metu cõtumacie: ita no. tenet Bal. in. l. nã ita diuus. ad fin. ff. de adop. motus arg. l. q̃uis. ff. de in ius vocã. facit. l. ex quacũq̃ causa. ff. si quis in ius voca. non ierit. Secũdo not. limita quãdo propter iustum impedimentũ citatus illicentiatus recessit: tunc nõ iudicaretur contumax. l. quesitum. & ibi Ang. & Imo. ff. de re iud. & latius examinat Semi. quomodo intelligi debeat hec limitatio post Jo. and. ibi in. d. c. postq̃. §. j. et confirmat. q si iustum impedimentum excusat a cõtumacia: fortius excusat postq̃ cõparuit. argu. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. ¶ † Ultimo vt istam. q. Bar. & eius dicta clarius habeas collige ex dictis Bar. decisionem cum quatuor fallen. seu limitationibus. Decisio est. qd si reus citatus comparuit in primo & scdo termino dilationis, actor nõ: sed postea nõ comparuit in tertio termino eiusdem dilationis: vbi actor comparuit, tamen reus nõ dicitur esse contumax. sed bene ipse actor. ¶ Limita primo si iudex voluit expectare actorem vsq̃ ad aliã tertiam dilationem per tex. cum gl. in. d. l. & post edictũ. in prin. Secundo limita quando reus cõparens illicẽtiatus recessit de quo. s. proxime fuit opportune dictũ. Tertio limita qñ ille tres dilationes essent date actori q nõ sufficeret tunc reum cõparere in p̃ma vel in scda dilatione. l. statuliberos. §. stichus. ff. de statulibe. facit qd vult glos. no. in. c. eum qui. de dolo & contu. in. vj. que vult q cõtumacia in vno nõ inferat ꝯtumaciam in alio nec econtra. Sed aduerte q nõ videtur eodem tempore possit dari terminus ad diuersa prout volunt Bar. & scribẽtes, puta vn⁹ terminus ad opponendum alius ad articulandũ alius ad producendum testes vel instrumenta. vt est gl. no que sepe allegat pro singulari in cle. sepe. in verbo post dationẽ. de verb. sign. nisi saluando Bar. & do. dicas & bene. q si illi actus p̃nt simul cõcurrere in eodẽ tempore tũc idem terminus põt simul statui a iudice ad alios plures actus puta ad producendũ testes p̃batorios & reprobatorios. tex. est in. c. lz cãm. & ibi Abb. in. iij. not. ad hoc no. de proba. & tex. in. c. presentiũ. §. fi. & ibi Semi. not. de testi. in vj. procedit ergo illa glo. & proprie loquit qñ illi actus nõ p̃nt simul cõcurrere sed dñtvnus expediri ante alium. Quarto fallit: licet Bar. nõ clare aperiat: q nõ sufficit q reus cõpareat & licẽtiat⁹ recedat: vt habeat locũ predicta decisio Bar. sed etiã aliud requirit q reus expresse accuset cõtumaciã actoris, & licet Bar. solũ in discursu sermonis dicat tñ est necessariũ requisitũ: p̃bat tex. in. l. properandũ. §. & si quidẽ. in verbo actoris absentiã incusante. C. de iudi. & ibi no. Pau. de ca. quẽ videas qui ad hoc bñ no. illũ tex. & tex. in aut. q semel in vbo. reo postulãte. C. quõ & qñ iu. & in. l. ad peremptoriũ. in verbo. vt primo quis petat. ff. de iudi. Bar. in. l. cõsentaneũ. circa fi. C. quõ & qñ iu. & in. l. si finita. §. iulianus. in. iij. col. ff. de dam. infec. Bal. in. l. nã ita diuus. ad fi. ff. de adopti. Ang. in. l. & post edictũ. p illũ tex. ff. de iudi. & in. l. quesitũ ff. de re iudi. d. Ant. de but. & canoni. in. c. j. de iudi. ¶ In scda. q. Bar. dic vt hic p eũ cuius decisio cõiter approbat p̃m Alex. cuz

multis concor. alleg. per Lud. ro. & Alexã. Pro decisione Bar. vltra eius ratiõnẽ facit tex. in. l. si quãdo. C. de testi. vbi examinationi testiũ ex longinquo venientiũ prefigit termin⁹ quindecim dierũ: & si intra illũ terminũ velit vna pars facere examinare testes debet aduersariũ citare: nõ enim põt actor diuinare q̃ die velit reus illud facere. l. si putator. ff. ad. l. aquil. l. si fideiuss. §. si cum debitor. ff. mãdati. c. vnico. vt ecclesia. beneficia. Adde vltra scribentes qd cũ decisione Bar. formaliter tenet Bal. in. c. cũ dilecti. in vlt. col. de do. & cõtu. vbi dicit pro Bar. esse gl. ordi. in cle. q̃diu. de appel. sed debuit alleg. gl. in cle. q̃uis in vbo infra dictum de appel. de qua gl. statim dicã: sed idẽ Bal. de quo etiam scribẽtes nõ faciũt mentionẽ in. c. sepe in. iij. col. de appel. refert
7 decisionẽ Bar. hic: & ex ea infert † q si data est dilatio. viij. dierũ ad probandũ: & prima die p̃ducti sunt testes non citato aduersario nihil valet: cũ dilatio sit cõis: interim actor nõ sit cõtumax dicit tamen qd ex glo. in cle. quamuis colligatur contrariũ: sed dic q illa glo. loquit solũ quo ad finẽ cõparitionis que põt fieri intra terminũ octo dierũ pte nõ citata. sed non ad aliũ effectũ: & iõ tenet Lud. ro. hic & in. l. fi. C. qui admit. q ille cui dat⁹ est termin⁹. viij. dier. põt quãdocunq̃ intra illos. viij. dies p̃ducere iura sua q̃tũ ad vim simplicis p̃ductionis nõ aũt q̃tũ ad vim simplicis probationis, nisi quãdo actor citatus fuerit: ita dicit velle Bar. in extrauagãti ad reprimẽdũ in gl. in vbo. de plano. & Bal. l. fi. C. q admit. & dicit Alex. hic: hoc voluisse Bar. hic: si bñ inspiciat. adde Bar. clarius volẽtẽ in. l. itẽ illa in. j. col. ff. de cõsti. pec. Bal. in. l. si qñ. in fi. C. de testi. & l. sancimus. in pe. colum. C. de iu.
8 di. & in omnibus istis locis allegat bonũ tex. † Itẽ inq̃tũ Bar. vult q nisi dies & hora denuntiet qd nõ valet qd actũ est p tex. no. in. l. aut qui aliter. §. j. ff. q vi aut clam. Adde q p illum text. decidit no. idẽ Bar. in cõsi. cl. xxvj. incip. pluries contigit & varie iudicatũ est, qd si iudex citat aliquẽ vt cõpareat cras ante nonã ad audiendã s̃niam intelligit ante nonã. s. finitã nõ aũt inchoatam: q si intelligeret añ nonã. s. inchoatam citatio esset nulla: vt per eũ: de hoc tamẽ an citatio ad audiẽdũ s̃niam debeat cõtinere horã cũ videat qd sufficiat q diem cõtineat. c. ꝯsuluit. de offi. deleg. vide Bar. in. l. liber homo scda. §. j. ff. eo. cũ cõcordantib⁹ hic traditis per Alexã. intellige etiã nisi pars p̃duceret instrumẽta vel testes vltima die termini, tũc nõ requirit qd faciat aduersarium citari, q si vltima die actor non veniat est cõtumax q vltima dies interpellat. l. magnã. C. de cõtrahen. & com. sti. c. potuit. de loc. ita Bar. in. l. ij. C. de tem. app. & in. l. itẽ illa in. j. col. per illũ tex. ff. de cõsti. pecu. & in. l. fi. in. ij. col. in prin. C. q admit. & est de mẽte Bartoli hic, q vltima dies termini est no. aduersario.
9 ¶ † In vltima. q. in qua Bar. reliquit cogitãdũ, adde q distantia locorũ nõ tollit necessitatẽ citãdi. §. si vero etiã. & §. suscepto. in aut. de exhi. reis colla. v. & in. l. j. in verb. sed at literas. ff. de re qui. reis. sed bñ ex iusta causa prorogãdi si dilatio est breuis. l. j. C. de dilationib⁹. breuiter datur duplex practica p Bal. Ang. & Imo. hic. prima, qd fiat generalis citatio pro omnib⁹ & singulis diebus & horis ad omnes & singulos actus vsq̃ ad s̃niam inclusiue. tunc nõ requirit postea alia citatio per. l. ij. C. qui accu. nõ possunt. aut. qui semel cum gl. C. quomodo & qñ iudex. c. cum olim. c. fi. de do. & contu. c. cũ ex literis. in fi. de testi. in integ. & ita firmat Bar. met in extrauagãti ad reprimen. in verbo per edictum & in verbo super dicto crimine. Abb. in. c. fi. de dila. & lati⁹ Alex. & Are. hic vltra alleg. per eos maxime Alex. Adde Ang. in. l. certũ. §. si quis absente. ff. de cõfes. & in aut. si quis in aliquo C. de testi. Ang. & Pau. de ca. in. l. ꝯsentaneũ. C. quomodo & qñ iudex. Pau. de ca. in. l. ad perẽptoriũ. s. de iudi. Ang. de are. in tractatu maleficiorũ. in verbo qui iudex voluit eos singulis die
10 bus & horis. Secũda practica est † q distãs de longinquo cogitur ad eligendũ locũ in ciuitate quo possit citari p̃ut etiã tenet Bar. in. d. verbo per edictũ. in vlt. col. & Abb. in. c. fi. de dila.

1 ☞ Stipulatio facti cõmittitur per elapsum temporis quo potuit expediri.
2 Testator potest grauare heredem ad faciendum domum vel aliud edificium.
3 Obligatus ad factum ex dispositione testatoris potest precise ad factum compelli, nec liberatur soluendo interesse.
4 Si sunt plures heredes grauati a testa. ad faciẽdũ opus, vnusquisq̃ eorum tenetur insolidum.
5 In obliga. facti quando tempus non est appositum, intelligitur tantum tempus q verisimiliter possit illud opus fieri.
6 Contra obligatum ad faciendũ domũ non potest agi antequã transierit tantum tempus in quo potuerit domus edificari.
7 Lapsus temporis taciti & sic legalis quod inest promissioni facti facit vt agi possit contra promissorem.
8 Fideiussor potest accedere non tantum obligationi dandi sed etiam faciendi.
9 Fideiussor non potest obligari anteq̃ principalis.

In obliga.

10 In obligationib⁹ faciendi in quibus nō est apposita dies sicut
non potest agi contra principalem: ita nec contra eius fideiussorem antequam elapsum sit tempus.
11 Qui facit partem indiuidui in nihilo liberatur, ⁊ sic non liberatur pro parte domus quam fecit.
12 Casus incendij superueniens nocet edificanti.
13 Quando impedimentum superueniens aufert omnem diligentiam debet denuo in totum reintegrari.
14 Impeditus intantum debet restitui inquantum fuit lesus.
15 Potestas electus pro semestri suo periculo si gerere non possit an debeat reintegrari tempus sex mensium si in primis sex venire non potuit.
16 Tempus expresse limitatum vt sit continuum fauore libertatis et pie cause an coniungatur.
17 An si papa concessit monacho priuilegiū audiendi iura ciuilia per triennium intelligatur de continuo.
19 Si data est alicui dilatio vnius mensis ad probandum ⁊ circa finem mēsis acta probatoria casu perierunt: debet habere integram dilationem alterius mensis.

1 **Si ita stip. essez abs te.** † Stipulatio facti cōmittitur per lapsum temporis quo potuit
expediri, ⁊ si propter casum superuenientē auferatur
qđ est factum, reintegratur totū temp⁹. h.d. cū.l.seq. et est casus
no. ſm Bar. Pondera in primis tex. ibi vel si heredē meū dam
2 nauero insulam edificare: † qđ testator pōt grauare heredē ad
faciendam domum vel aliud edificiū. Et aduerte diligēter duo
3 specialia circa hoc. † Primum, ꝙ obligatus ad factū ex dispositione testatoris pōt precise ad factum compelli nec soluēdo interesse liberatur. tex. est reputatus singularis in.l.fideicōmissa.
§.fi.ff.de leg.iij. per quem ita tenet Bar.in.l. stipulationes non
4 diuiduntur in.vij.q.j.eo. tñ ibi ꝯcurrebāt multa specialia. † Secūdum speciale est, ꝙ si sunt plures heredes grauati a testatore
ad faciendū opus vnusquisqꝫ heredū tenetur insolidū tex. est reputatus singularis in eadē.l.fideicōmissa.§.pe.⁊ ibi Bart. tenēt
Bal. Ange. Imo.⁊ Pau. de cast. ⁊ Rapha. cu. in.l.in executiōe.
§.j.j.eo.⁊ in.l.ij.§.⁊ harū. vbi Alexan.in.j.col.s.eo.⁊ ibi tetigi de
intellectu.d.§.pe.⁊ nō repeto vlterius hic. aduerte tñ, qđ obligatus ad factū ad qđ precise pōt cōpelli facere, potest etiā extrahi
de domo ⁊ duci ad carceres vt faciat: ita singulariter no. Bald.
nec credo ꝙ alibi inuenies tactum in.l.ex omnib⁹. C.de decuri.
lib.x.⁊ ita singulariter limitatur.l.plerisqꝫ.ff.de in ius vocando.
5 ¶ † Secundo no. ex isto tex. ꝙ in obligationibus facti quādo
tempus nō est appositum, intelligitur tātum tempus quod verisimiliter possit fieri illud opus vt hic, qđ declarat arbitrio bo
6 ni viri.l.cōtinuus.§.item qui insulam.j.eo. ¶ † Tertio pōdera
tex. ibi, non ante agi posse ꝙ anteqꝫ trāsiuerit tantū tempus in
quo potuerit domus edificari nō potest ante agi, ⁊ sic nō oritur
ante obligatio efficax nec actio. facit tex.in.l.interdum. in prin.
in verbo tūc em̄ incipit actio.j.eo.⁊ ibi Bar. not. ⁊ etiā notat ad
hoc istum tex.⁊.l.quoties.ff.de ope. liber.⁊ Bar. vbi etiā allegat
istum tex. in.l.ita stipulatus.in.ij.q.j.eo. qđ intellige verū qñ stipulator vellet agere ad totale interesse vel ad ipsum factum tūc
non potest. facit.l.insulam intra biennium.j.eod. secus qñ vellet
agere ad particulare interesse vel vt op⁹ inchoaretur.l.stipulationes non diuiduntur.§.fin.⁊.l.cōtinuus.§.item qui insulam.j.
eo. ſm Alexā.⁊ Areti. hic qui reprehēdūt in hoc Pau. de cast.
⁊ bene. ¶ † Quarto no. ex tex. ibi, quā tp̄s preterijsset: ꝙ lapsus
temporis taciti ⁊ sic legalis qđ inest promissiōi facti, facit vt agi
possit cōtra promissorez. tex. est hic imo fortius ſm Pau de ca.
⁊ do. Alex. lapsus istius temporis cōstituit in mora sine alia interpellatione hominis, cum regulam habem⁹ qđ dies tacite interpellat pro homine: ⁊ constituit in mora sicut expressa glo. est
no.in.l.si mora.ff.solu. matri. facit tex.in.l.ij.C.de iure emphy. et
in.c.potuit. de loca. tu aduerte ꝙ ista iura loquūtur in die legali certa, prout est biēniū vel trienniū in emphyteuta sed in terminis nostris dies incerta vt est in casu.l. nostre nūquam cōstituit
in mora nec per cursum diei incerte promissor in mora cōstituitur: ita ad literam dicit not. Bar.in.l.ita stipulatus.in.ij.q.ad fi.
j.eo. hinc est qđ si pater in instrumēto ꝓmisit facere cōsentire filium cum erit legitime etatis sub certa pena, ista dies q̄ incerta
non interpellat nec cōstituit in mora: ita dicit not. Bal. in.l.⁊ si
post tres.in.iiij.col.in.iiij.q.ff.si quis cau.⁊ idem Bald.in.l.si pacto quo penam.in.ix.col.C.de pac. post Cy.in.l.magnā. preallegata. Preterea cum isto tex. ante diem non sit orta obligatio vt
predixi, nō debet eodē tēpore obligari et cōstitui in mora, ſm ꝙ
declarat Bar.in.d.l.ita stipulatus.in.ij. q. de hoc tamē an ⁊ quādo dies tacita interpellet vt cōstituat in mora dicaz ordinarie.
vbi ad hoc vltimo allegabo in.l.si ex legati causa.j.eo. ¶ Quinto pondera tex. ibi, nec fideiussores dati, ⁊ collige ex istis verbis
8 tria not. † Primo ꝙ fideiussor potest accedere nō tantum obligationi dandi sed etiam obligationi faciendi. tex. est hic. dubiū
facit q̄ aut vis qđ fideiussor promittat factū principalis, ⁊ certū
est ꝙ nihil valet. q̄ sic promitteret factum alienum.l.stipulatio
ista.in princ.j.eo.⁊ in terminis in fideiussore est tex. no.in.l. sicut
reus.ff.de fideiusso. aut vis ꝙ promittant factum ꝓpriū hoc est
ꝙ ipse fideiussor faciat domum ⁊ peius q̄ adhuc minus valeret
quia ꝓmitteret aliud qꝫ principalis.l.grece.§.illud.ff.de fideiu.
⁊ propter hoc glo. iuris ciuilis multum dubitauerunt: nunquid
obligationi facti possit accedere fideiussor. glos.in.d.l. cū filius.
§.j.j.eo. glo.in.d.l.sicut reus.⁊ glo.in.l.nemo est qui nesciat.ff.de
duo. reis.⁊.l.inter artifices.ff.de solu. sed de hoc habes gl. meliorem de corpore iuris in.l.si qs ꝓ eo.in prin.ff.de fideius.⁊ ibi formaliter dicit Bart.⁊ dic vt ibi per gl.⁊ Bart.⁊ ad terminos nostros qđ fideiussor videat ꝓmittere interesse: put etiā est text.in
l.stipulatus es opus.ff.de fideius.⁊ tūc text. iste optime dicit qđ
fideiussor nō tenetur nisi totū tempus preterijt: ante enim non
committitur totale interesse. nūquid autem si promitteret ipsū
factū valeret: licet glo. dubitent: tamen Bar.in.l.si quis pro eo.
dicit ꝙ si essent eiusdē artificij valeret: ⁊ etiā si nō essent eiusdem
9 artificij: q̄ ꝓmittit ei facturum ⁊ curaturum ꝙ faciet. † Secundo collige ex hisdē v̄bis, ꝙ fideiussor nō potest obligari anteqꝫ
principalis. ratio: q̄ nō potest in plus obligari quā principalis.
l.grece.§.illud: ff.de fidein. sed si obligaretur anteqꝫ principalis
10 diceretur obligari plus tempore.§.pl⁹.insti.de actio. † Tertio
collige ex hisdem verbis ꝙ in obligationib⁹ faciendi in quibus
non est apposita dies sicut nō potest agi cōtra principalem: ita
nec cōtra eius fideiussorem anteqꝫ sit elapsum tēpus: facit.l.grece.§.illud. imo etiā si sit certū.j.illud tempus fieri non posse tamen nō potest ante agi qꝫ sit elapsum totū tempus.l. insulam intra biennium.⁊.l.cum stipulatus sim mihi a proculo.j.eo. dixi in
11 l.in illa.s.eod. ¶ † Septimo not.in.l.⁊ ideo. qđ qui facit partē
indiuidui in nihilo liberatur: ⁊ sic etiā nō liberatur pro illa parte domus quā fecit. nā facere domū vel insulam est quid indiuiduum.l.stipulationes non diuiduntur.⁊.l. in executione.§. species.j.eo.l.ij.§.⁊ harū.⁊.§.ex his.⁊.§.cato.s.eo. alibi dicimus qđ
qui partē indiuidui facit nihil fecisse videt̄.l.furiosuz.⁊ ibi Bar.
in fi.⁊ ita no.C.qui testa. face. pos. alibi dicim⁹ ꝙ nihil dicit̄ factū
quādo aliqd superest ad agendū. dicit tex.in.l. cū sillanianuz.C.
de his qui. vt indig. similiter nihil dicitur demolitū qñ aliquid
superest demoliendū: ita dicit tex. no.in.l.ij.in pn.⁊ ibi Bal. mul
12 tū no.ff.de preto. stipu. ¶ † Octauo not. ex tex. ꝙ casus incēdij
⁊ sic fortuitus superueniēs nocet edificanti: ⁊ sic ipsi promissori
contra qđ fortiter obstat tex.l.martius.ff. loca. de qua opponit
13 glo. vbi dicetur. ¶ † Nono noto, ꝙ qñ impedimentuz superueniens aufert vnam diligentiaz debet denuo reintegrari ⁊ sic li
14 mitatur regula que habet † ꝙ impedit⁹ in tantū debet restitui
inquantū fuit lesus ⁊ nō plus.l.sed ⁊ si per pretorē.§.quoties. et
§.sed cū ferie.⁊.l.ab hostibus.§.sed qđ simpliciter.⁊ ibi Barto.⁊
doc.ff.ex qui. cau. ma. tex.in cle.j.de resti.in integ. fallit per istuz
tex. qñ totum cōmodū aufertur q̄ totū reintegratur. de quo.j.
Bar. dicit, reseruo ibi dicendū. ¶ Expeditis bene vt puto textualibus venio ad glo. ¶ Prima solutio glo. hic quod edificator suscepit in se periculū est in se vera per tex.in.l. opus qđ aduersiōe.ff.locati. sed diuinat ad hāc.l. ideo cōmuniter impugnatur. ¶ Secunda solutio glo. qđ in ista.l. interuenerit culpa ipsi⁹
promissoris secus in.l.cōtraria. Bar. conat̄ defendere qđ loquatur de culpa leuissima q̄ nō venit in cōtractu locationis.l.si de
certo.§.nunc videndū.ff.loca. tñ venit in actione legis aquilie.l.
in.l.aquilia.in prin.ff.ad.l.aquil. exemplū natura ergo ꝯtractus
q̄ nō venit leuissima culpa dz sibi tēpus reintegrari q̄ qꝫtū ad
hoc leuissima culpa nō venit. ¶ Istā secundā solutionē declaratā ⁊ palliatā p Bar. reprehendūt Imo.⁊ Raph. cu. q̄ si promissor ex natura cōtract⁹ nō tenet̄ ad leuissimā vt p̄supponit Bar.
ergo nō tenetur amplius reedificare q̄ a ꝯtractu remanet liberatus. tñ est cōtra istū tex. qui vult reintegrari tp̄s vt denuo reedificet. Tu aduerte ad id qđ dicit Bar. qꝫtum ad.l. nostrā. in lege aquilia. venire etiā leuissimā culpā prout est tex.in.d.l. in lege aquilia.ff.ad.l.aqui. cū ergo incendia vt plurimū cōmittātur
saltē leuissima culpa inhabitantiū.l.cū duobus.§.dāna.ff.pro socio.⁊ tex. expressus.in.l.si vendita.ff.de peri.⁊ cōmo. rei vēdi. vbi
tex. dicit ꝙ incendia cōmittūtur leuissima culpa inhabitantiuz
⁊ iste tex. loquitur de incendio. ergo ad istā leuissimā culpā tenetur saltem leuissima culpa legis aquilie. quāuis ex cōtractu non
teneat̄. Istud nō videtur posse cōgruere ad text. nostrū q̄ illud
qđ dicitur qđ in lege aquilia venit leuissima: istud ꝓcedit qñ leuissima culpa cōmittit̄ in faciēdo illa bene venit in actione legis
aquilie. sz si cōmittit̄ in negligēdo talis culpa nō venit in actiōe
legis aquilie.l.si vsufructus legatus.§.deniqꝫ. ff.de vsufruc. vbi
Bar. multū not.⁊ exclamat illum text.⁊ dicit qđ ille text. limitat

totū titulū.ff.⁊.C.ad.l.aquil.⁊ ita etiā per illū dicit no.Bar.in.l. qui bona.§.cum inter.ff.de dam.infec.ergo cū in proposito nostro agatur de leuissima culpa super incendio ⁊ illa cōmittatur negligendo ergo nō potest venire in actione.l.aqlie.¶Preterea ⁊ tertio qd̄ in isto tex.interuenerit culpa promissoris secus in.l. cōtraria.Jsta videtur etiā diuinatio prout in solutione p̄cedenti.Ego fortius arguo nam in dubio nunꝙ̄ presumit̄ aliqua culpa glo.est ordinaria in.l.exceptione.⁊ ibi Bar.ff.de exce.nā culpa est facti:facta nō presumunt̄ nisi probent̄.l.in bello.§.facte.ff. de cap.sed tu declara istā sol.gl. qd̄ nō ꝯtineat aliquā diuinationem nā incēdia vt plurimū committunt̄ culpa inhabitantium dicit tex.in.l.si vēdita.ff.de peri.⁊ cōmo.rei ven.cū ergo iste tex. loquatur de incendio innuit ꝙ ꝓmissor qui edificabat fuit in mora sed in.l.cōtraria edificiū corruit vi terremotus aut alia vi naturali cui non pōt aliqua diligentia resisti:ideo ibi edificās non potest dici fuisse in aliqua culpa ideo mirū si nō tenetur.¶Reprobatis istis duab⁹ solutionibus Bart.ponit tertiā solutionē hic.⁊ in illa.l. martius:que videtur ceteris melior ⁊ quam communiter sequunt̄ scribētes,ſm quā vt dicit Bar.ista.l.glossauit illā legē.illa glossauit istam.nā nec hic nec ibi opus factum fuit nisi prout vtrobiꝙ̄ clare dicunt tex.⁊ sic ꝓmissor nec hic nec ibi fuit liberatus in aliquo quia obligatio ad indiuiduū si fiat pro parte in nihilo liberat.l.stipulationes non diuidūtur.⁊.l.in executione.§.species.ꝭ.eo.tenetur ergo promissor ad reedificandū de nouo ⁊ sic debet reintegrari in totū tēpus promissori:vt hoc tex.sed promissor debet rencere expēsis stipulatoris quādo nō est in aliqua culpa:⁊ ita loquitur.d.l.martius.¶Sed mihi videt̄ quod ista sit ceteris deterior:qꝛ nō video vbi Bar.somniauit qd̄ stipulator debeat soluere expēsas istud de expēsis:nec ista.l.nec illa verbū nullum.⁊ licet Bar.istam solutionem per.l.approbet per.l.martius.ibi de expensis verbū nullū fortius in ista.l.promissor tenebat̄ facere totū edificiū suis expensis.Pone ꝙ fecit partem per hoc in nihilo est liberatus qꝛ fecit partē indiuidui que est cōsumpta incēdio dicit tex. qd̄ debet tēpus reintegrari vt possit reficere edificiū de expensis verbū nullū ⁊ sic posito qd̄ Bar.fecerit istam distinctionē ex equitate capitis sui imo plus tex.in.l.marti⁹.simpliciter dicit qd̄ periculū est flacci:⁊ sic domini edificij:sed de expensis verbū nullum.Et propterea Rapha. cu.hic quarto modo respondet ⁊ pro certo melius aut saltē minus male ꝙ̄ Bar.⁊ alij.dicit enim Rapha.cu.ꝙ.l.ꝯtraria loquitur in cōtractu bonefidei in locatione ⁊ conductione in quo veniunt omnia de quibus equitas dictat etiā ꝙ nō sint cogitata:⁊ hoc propter officiū iudicis qd̄ in cōtractibus bonefidei exuberat.l.qꝛ tantundē.ff.de neg.gest.sed iste tex.⁊ similes loquuntur in actionib⁹ stricti iuris:pro ista differētia faciūt q̄ dicit Bart. in.l.iiij.§.cato.in.v.oppositione.ꝭ.eo.quando facit differētiā inter actiones bonefidei ⁊ actiones stricti iuris:⁊ ꝑpterea Bart. qui in secūda solu.in discursu intellexit istū text.loqui in actione locati nō videtur bene dicere:qꝛ.l. cōtraria bene loquitur in cōtractu locationis:sed.l.nostra loquit̄ in ꝯtractu stricti iuris.vn̄ in dubio stipulatio censetur interposita ex causa onerosa.Et si diceres iste tex.loquit̄ quando edificiū debebat̄ actione ex stipulatu vel actione ex testamento:sed actio ex testamēto habet naturam bonefidei.l.in minorum.C.in quib.cau.in integ.resti. nō est nec.ergo videtur ꝙ solutio nō possit stare, respōdet̄ ꝙ actio ex testamento nō habet naturā bonefidei nisi in duob⁹: in alijs vero habet naturā stricti iuris,prout declarat Bar. i.l. si heres vbi dixi.ff.de eo ꝙ cer.lo.ista solu. Rapha.cu.licet videat̄ colorata tamen confundit̄ ineuitabiliter per vnā ratiōnē quā assumo ex verbis Bar.si promissor fecit partē edificij q̄ postea corruit quare est ꝙ obligatur denuo facere,qꝛ ꝓmissio faciendi domum est facti indiuidui solutione ⁊ obligatione,⁊ ideo faciēdo partem in nihilo liberat̄, nimirū si tenet̄ denuo facere:⁊ ista est ratio nullitatis siue cōtractus sit stricti iuris siue bonefidei.qd dicendū.¶Ego quinto loco aliter respōdeo ad ista cōtraria dico ꝙ iste tex.loquit̄ in ꝓmissore vel grauato qui tenebat̄ sua impēsa totā domū facere vnde si partē indiuidui fecit ⁊ incēdio ꝯsumpta sit tenet̄ denuo sua impensa facere reintegrato sibi toto tpe ⁊ ita loquit̄ iste tex.sine hesitatiōe:⁊ sine vlla violētia:sed in.l. cōtraria loquit̄ tex.in ꝯtractu locationis in quo de necessitate debet interuenire merces in pecunia.l.j.ff.loca. alias nō esset locatio sed ꝯtractus innominat⁹.vt est tex.in.l.si tibi pollicēda.ff.de p̄scri.ver.declarat Bal.in.l.cōtract⁹ in.iij.col.C.de fid.inst.⁊ sic ibi edificāti illā domū debebat̄ merces a dn̄o edificij.⁊ sic ibi ille qui cōcluserat opus faciendū nō debebat facere sua pecunia:sꝫ pecunia dn̄i habita mercede:cū ergo ibi in effectu locauerit domū faciēdā certa mercede:postea si edificiū ruat periculū est domini edificij nō autē facientis:⁊ iste est verus intellectus illius l.martius.⁊ credo qd̄ ista sit vera solutio ad illū tex.quā ego do.

15 ¶†In.q.Bar.de potestate electo ꝑ semestri suo periculo si gerere nō possit an debeat reintegrari tēpus sex mensiū si in primis sex venire nō potuit.Bar.cōcludit ꝙ nō:⁊ cū eo tenent magis cōiter alij.eandē doctrinā tradit Bar.in.l.si vno.§.item cū quidā.in vlti.col.ff.locati.⁊ in.l.si prius.in.x.q.ff.de ope.no.nun. facit bene tex.in.c.fi.in fi.de iudi.in verbo vt tempus regiminis elabatur.⁊ ibi canoniste.⁊ do.Abb.in pe.no.ad hoc no.vbi referunt ⁊ sequuntur istam decisionē Bar.⁊ per decisionē infert ibi Abb.ad doctorem qui promisit legere duob⁹ annis ꝙ si aliqua causa impeditus nō legerit nō poterit postea alijs duobus annis legere qꝛ alie cēsentur opere duoꝝ annorum postea sequentium.licet doc.ita cōiter trāseant tn̄ Roma.reprobat istam decisionem Bar.⁊ cōmunē per duo.que videntur valde stringere. primo cōtra Bar.adducit bonū tex.quē reputat ad hoc singularem in.l.paulus respōdit.§.caius. in verbo triennio cōtinuo. ⁊ ibi glo.in verbo tēpore.ff.de libe.cau.vbi est tex. sing. testator legauit libertatē seruo si triēnio cōtinuo seruierit heredi,pōdera ꝙ ibi tēpus est limitatū expresse,quid si seruiuit per annū vel duos postea aufugiat an si reuertatur ⁊ vult seruire an debebūt cōiūgi ista tēpora tex.dicit ꝙ sic,ergo de directo ꝯtra decisionē

16 Bart.sed respondet † Roma.ꝙ ille tex.loquitur fauore libertatis:qꝛ q̄uis tempus fuerit expresse limitatū vt sic cōtinuum:tamen fauore libertatis cōiungitur:ideo Roma. infert ad vnum ꝙ idem erit fauore pie cause cum valeat argumētū de pia causa ad libertatē.Bar.in.l.si vn⁹.C.de testa.⁊ soleo allegare tex.meliorem de iure ad hoc in.l.j.in verbo ad hanc pietatis rationeꝫ ⁊ ibi Bal.C.de seruo pig. dato manu.¶Credo ꝙ roma.erret: qꝛ etiā in libertate qn̄ tēpus est in specie limitatū vt sit cōtinuū tn̄ requirit̄ cōtinuatio illa:alias nō cōsequit̄ libertatē:tex.habes ponentē istā regulā in.l.thais. §. intra certa tēpora.ff.de fideicom.liber.vbi tex.dicit ꝙ seruus grauat⁹ intra certa tēpora aliquid facere vt ꝯsequatur libertatē debet illud ꝯtinuꝫ facere ⁊ gl. ibi respōdet ad.l.alleg.per Ludo.ro.ꝙ ideo ibi est qꝛ prius decesserat ille heres cui debebatur impleri cōditio merito ibi admittitur illa coniunctio tēporis vt seruiat alteri succedenti quō potest.¶Scd̄o ⁊ forti⁹ dicit Roma.ꝙ ista decisio Bar.est de directo cōtra istū tex.vbi ille qui ꝓmisit facere domū promisit operas fabriles in faciēdo que sunt proprie ille que variant̄ ex tpe: prout loquit̄ ꝓprie tex.in.d.l.si nō sortē.§.libert⁹.ergo cū in isto tex.opere varientur ex tēpore nō deberet reintegrari tēpus ſm decisionē Bar.⁊ tn̄ cōtrariū decidit iste tex.ergo ꝯtra decisionē Bar.Defendendo Barto.respōde ꝙ in isto tex.in stipulatione opere nō veniūt principaliter in ipsa obligatiōe sed est ipsa domus vel insula que venit in obligatione ⁊ si cōsideramus ipsam domū que principaliter est in obligatione eadē est siue fiat alio tēpore.⁊ istud est ꝙ proprie voluit Bart.subtilis do. Pe.de bexu.reprehendit Bar.alio fundamento inquantū Bar. respōdēdo ad.l.seruus qui testamento.§.fi.dicit ꝙ in questione per euꝫ formata tempus erat limitatū pro sex mensib⁹ futuris sed in.l. seruus.§.fi.tēpus nō erat limitatū sed in genere dicit Bexu.subtiliter ꝙ Bar.male dicit ⁊ se cōfundit qꝛ questio format̄ in potestate electo pro sex mēsibus simpliciter in.l. seruus q in testamēto erat cōditio seruiēdi pro quinꝙ̄ annis ergo erat limitatū ibi tempus sicut in questiōe Bar.Et si diceres in. q. qn̄ loquimur de sex mensibus intelligimus de ꝓximis.l.eū qui kalendis.ꝭ.eod. certe eodē modo in.l.seruus q testamēto. debet itelligi de qnꝙ̄ annis immediate proximis ⁊ reliquit cogitandū super isto non tangunt sed tu defende Bar.qꝛ tex.in.l.seruus q testamento.§. fi.ꝓprie loquitur ⁊ ad vnguē:vt dicit Bar.qn̄ fuit appositū tps in genere:nam sibi expresse fuit dictū ꝙ relinq̄bat libertatē seruo cū heredi septē annoꝝ operas prestitisset,erat ergo arbitrarium seruo qn̄ vellet prestare ergo loquitur de tēpore in genere sed in.q.Bar.electio erat de sex mēsibus ⁊ intelligitur de proximis per.l.eum qui kalendis.Et ita habes defensatā decisioneꝫ Bar.¶Ad istam materiā pro cōplemento vide ꝙ decidit not. Bal.in.l.nō solum.in prin.ff.de excu.tuto.per illum tex. in versi. annus autem copulatoꝝ dierū scrutabitur ⁊c. vbi querit Bal.

17 Pone † Papa cōcessit priuilegiū monacho ꝙ possit audire.l. ciuiles per triennium nūquid intelligatur de triennio cōtinuo an tēpora possint iungi:dicit Bal.ꝙ ille tex.faceret ꝙ nō possit qꝛ tempus in dubio debet intelligi ꝙ sit cōtinuum. postea dicit ꝙ ista questio alias fuit disputata ⁊ cōclusum per disputantē ꝙ tempus possit cōiungi ⁊ si monachus studuit per annū ⁊ per aliquot annos se absentauit ꝙ poterit denuo redire ⁊ studere adhuc in alijs sequētib⁹ duob⁹ annis qꝛ ista interpretatio est magis fauorabilis vt per Bart.in.l.fi.ff.solut.matri. ꝙ causa studij est multum fauorabilis.Addo ꝙ ista.q. q. originaliter examinat Archi.xvj.q.j.in.c.frater.in vlti.col.vbi dicit glo.q̄ est ibi facere ad istam.q.⁊ finaliter ipse determinat qd̄ possit iste monachus studere reliquis duobus annis:eam etiā ponit Joā.and.⁊ Gemminia.in.c.j.de vita ⁊ hone.clerico.in.vj.saluo nisi papa in priui

legio adde ret verbũ cõtinuum: vide tñ illud qđ decidit alibi no. Bar. in. l. fi. §. quoties. per illũ tex. ff. de pub. ⁊ illã decisionẽ Bar. refert ⁊ sequit̃ Rob. in. c. ad apostolice. de reg. ¶ Ultimo ad cõfirmationẽ eius qđ decidit Bar. hic: videas not. decisionẽ Bal. in. l. eos. §. apostolos. in vlti. col. circa med. C. de appel. vbi q̃rit de no. decisione: statutũ est in ciuita te ꝙ oẽs donatiões debeãt insinuari a mẽse Maij vsq̃ ad calẽdas Nouẽb. ⁊c. vt ibi per eũ.

18 ¶ † Ultimo dilig ẽter signa illud qđ Bar. in fi. infert ex hoc tex. qđ si data est alicui dilatio vnius mensis ad ꝓbandũ ⁊ circa finẽ mensis acta ꝓbatoria casu perierũt, debet habere integrã dilationẽ alterius mensis per istũ tex. cum Bar. transeunt oẽs indifferenter. ⁊ dicit Bal. hic. ꝙ istud est laudabile ⁊ bonum verbũ. et ꝑm do. Alexan. est multũ solenne dictũ. Adde tu qđ Ang. de are. alibi dt qđ istud est singularissimũ dictũ in. §. rursus. in. vij. col. institu. de act. sequitur simpliciter Bald. in. l. sed ⁊ si per pretorem. §. sed cum ferie. ff. ex quibus cau. maio. ⁊. l. ij. C. de tẽpo. appel. in. l. fi. ff. de ferijs.

1 ☞ Quãdo vna ex rebus alternatiue promissis efficitur stipulatoris illa desinit esse in obligatione.

2 Si vna ex rebus alternatiue debitis efficiatur creditoris nõ per hoc liberatur debitor q: alia remanet, in obligatione.

Si stichũ aut pãphilum.

Bar. hic ponit vnũ summariũ qđ est corruptũ: nam summat Bar. si vnus ex alternatiuis stipulatoribus efficiatur ⁊c. voluit dicere Bar. si vn⁹ ex alternatiuis stipulatoris efficiat̃, nõ liberatur promissor, vel aliter ⁊ clarius summa: si vna ex rebus alternatiue debitis efficiat̃ stipulatoris reliqua re

1 manet in obligatiõe. h. d. vsq̃ ad. §. stipulatio. ¶ † Not. primo ex hoc tex. ꝙ q̃n vna ex rebus alternatiue ꝓmissis efficiat̃ stipulatoris illa desinit esse in obligatiõe. ¶ Limita no. ꝑm Raph. cu. quẽ simpliciter sequitur. d. Alex. lz nõ cõplete referat eũ, q̃n vna sola res fuisset debita si efficeretur creditoris illa remanet in obligatione vt estimatio debeat̃: ⁊ sic nõ extinguit̃ obligatio, tex. est no. in. l. plane. la. j. §. j. in ver. qđ si rẽ. ff. de leg. j. ⁊ dicit Raph. hoc esse singu. notandũ q: nemo declarat ⁊ nunq̃ amplius cogitauit: et dicit rationem esse: q: vbi vna sola res debebat̃ ex equitate sustinetur obligatio que equitas cessat vbi due res alternatiue debebãtur: nam lz vna efficiatur mea tñ obligatio restat in alia et sic

2 ratio equitatis remanet in illa que est effecta mea. ¶ † Secũdo no. ex hoc tex. ꝙ si vna ex rebus alternatiue debitis efficiat̃ creditoris nõ per hoc liberat̃ debitor: q: alia remanet in obligatione. Adde idẽ esse si vna ex rebus alternatiue debitis moriat̃ alia remanet in obligatione tex. est in. l. ij. §. qui stichum. ff. de eo qđ certo loco. ⁊ in. l. si in emptione. §. pe. ff. de contrahẽ. empt. ratio fundamentalis est, q: in alternatiua rerum ambe sunt in obligatione. l. illud aut illud. ff. de cõsti. pec. declarat Bart. in. l. si duo. j. eo. ergo vna exẽpta ab obligatione alia debet remanere, intellige sane istũ tex. q̃n vna res ex alternatiue debitis efficeret̃ stipulatoris ex alia cã q̃ stipulationis, tũc ꝓcessit iste tex. si autẽ esset effecta sua ex causa stipulationis liberaret̃ ab vtraq̃: q: lz in stipulatiõe alternatiua vtraq̃ sit in obligatione tñ vna soluta liberatur ab vtraq̃. l. cũ ab vno. §. fi. ff. de leg. ij. ¶ In gl. ad fi. Bar. ⁊ cõiter doc. reprobant glo. ꝙ nec de rigore nec de equitate possit ille seruus solui qui erat stipulatus per tex. in. d. l. qui decẽ. §. stichum. ff. de solu. ¶ Raph. cu. ⁊ Alex. saluãt glo. ⁊ bñ vt ꝓcedat etiã in obligatione alternatiua: q: si estimatio serui effecti stipulatoris põt ei solui vt firmat glo. hic. in prin. quã cõiter sequunt̃ scribentes: ergo magis dz posse ipse seruus solui qui desijt esse stipulatoris. q: q̃n quãtitas vel estimatio debet̃ respectu certe speciei ipsa spẽs põt solui. l. si vero. §. fi. ff. sol. mat. l. fideiussor euictionis. ff. de excep. doli. firmat Bar. in. l. qđ te. in. j. col. ff. si cer. peta. nec ob. tex. in. d. §. stichũ. per quẽ bar. ⁊ cõiter scribẽtes reprehẽdunt glos. quia loquit̃ in diuersis terminis a casu nr̃o. loquit̃ eñ q̃n vnus ex seruis alternatiuis tpe stipulationis esset stipulatoris quo casu certum est qđ in illo seruo a principio non consistit obligatio per ꝯñs nec iusta solutio lz desineret esse stipulatoris et ꝯsequẽter nũq̃ ibi fuit debita estimatio illi⁹ serui: sed in. l. nostra. ⁊ in gl. stipulatio a ꝑncipio subsistit ⁊ obligatio in vtroq̃: q: tpe stipulationis neuter seruus erat stipulatoris vñ si postea efficiatur stipulatoris: deinde desinat ⁊ efficiat̃ ꝓmissoris: certe ꝓmissor debet posse soluere ipsum seruũ sicut estimationẽ, ⁊ ꝑ ista differentia qđ attendi debeat principium. facit tex. in. l. cũ filius. §. heres. ff. de lega. ij.

1 ☞ Stipulatio in annos singulos est vna ⁊ non plures prout est legatum in annos singulos.

2 Stipulatio annua dicitur esse incerta.

3 Stipulatio annua est perpetua.

4 Legatum annuum non censetur vnum sed plura tot enim sunt legata quot anni.

5 Illud dicit̃ esse perpetuũ qđ nõ finitur morte stipulatoris.

6 Incertum ⁊ perpetuum equiparantur.

7 Nõ est differẽtia stipulari in annos singulos vel singulis annis.

8 Stipulatio annua quare dicitur incerta.

9 Stipulatio annua simpliciter concepta restringit̃ ad vitam stipulatoris lz non fuerit dictum.

10 Stipulatio de sui natura est perpetua ⁊ trãsitoria ad heredes.

11 Stipulatio annua facta pauperi nulla lege reperit̃ qđ intelligatur facta pretextu alimentoꝝ secus est in legatis.

12 Legatum annuũ pro primo anno iudicatur purum pro sequẽtibus conditionale ⁊ que sit huius ratio.

13 Quare stipulatio annua dicitur vna: legata vero annua dicuntur plura.

14 Non est certum quantum quis viuet.

15 In stipulatione annua statim potest agi pro omnibus temporibus.

16 Tractus futuri temporis sunt incerti.

17 Quare stipulatio annua etiam facta quo ad viuam tamen mero iure est transitoria ad heredes.

Stipulatio.

Iste. §. ꝑm Bar. est multũ no. ⁊ breuis et dicit Ang. qđ Bar. insudauit in intellectu huius. §. ⁊ ꝑm Raph. cu. iste. §. in veritate est multũ dubius intm̃ qđ dicit Bald. satis impudẽter qđ iurĩscõsulti in ista materia videntur quodãmodo fuisse stulti et vna bestia. h. d. in effectu. Stipulatio annua est vna incerta ⁊ perpetua: sed legatũ

1 annuũ nõ est perpetuũ. ¶ † Noto ꝙ stipulatio in annos singulos est vna ⁊ nõ plures prout est legatũ in annos singulos: operepretiũ est videre anteq̃ vlterius ꝓcedat̃ que vtilitas sit isti⁹ diuersitatis qđ stipulatio sit vna: legata võ sint plura: dic qđ vtilitas est quadruplex. ¶ Prima est quã tãgit gl. cum stipulatio sit vna attendit̃ tempus facte stipulatiõis cui acquirat̃ si tpe facte stipulationis erat in potestate patris cũ totũ acquirat̃ patri dato qđ filius postea emãciparet. l. si filiusfa. j. eo. secus est in legato annuo: q: cũ sint plura legata si pro primo anno filius esset in potestate acquirit̃ patri, si postea emãcipat̃ acquiretur filio emãcipato. ¶ Secũda vtilitas est quo ad prescriptionẽ, q: cum stipulatio annua sit vna elapsis. xxx. annis stipulator excluderet̃ in totũ sed in legato annuo cũ pro primo anno sit purũ postea cõditionale. Primo prescriberet̃. xxx. annis postea reg. ita glos. in. l. cũ notissimi. §. in his. ⁊ ibi Bart. ⁊ alij. C. de prescrip. xxx. an. glos. et ibi late Bar. in. l. de pupillo. §. si in pluribus. ⁊ ibi dixi. ff. de ope. no. Spec. in ti. de loc. §. nũc aliq̃. v. xli. canoniste in. c. auditis. de ꝑscrip. ⁊ ibi ponit do. Ab. in vlti. col. ¶ Tertia vtilitas est, cũ stipulatio annua sit vna, certe lapsus cuiuslibet anni interpellat ⁊ cõstituit ꝓmissorẽ in mora absq̃ interpellatione hois. l. ij. C. de iure emphy. c. potuit de loca. secus est in legato annuo cum ꝓ primo anno sit purũ ⁊ sequẽtibus conditionale: euentus cõditiõis nõ põt cõstituere in mora. l. quoties in diẽ. j. e. ita expresse Bar. in. l. ita stipulatus, magna. in. ij. q. prin. in ver. iij. videndum. j. eo. ¶ Quarta vtilitas est, stãte statuto qđ de oĩ cõtractu soluat̃ gabella cũ stipulatio annua dicat̃ vna ⁊ vniformis ꝓ vna nõ debet nisi semel gabella solui, de quo tñ dubitat ⁊ ponit Bal. hic. ¶ Si autẽ statutũ diceret ꝙ debeat solui gabella de quolibet legato certe de legato annuo dz solui pro primo anno: ⁊ pro alijs in futurũ soluerer̃ ꝓut dies cedet. ita Bar. in. l. cũ titio. circa fi. ff. ad. l. falc. Bal. in. l. in annalib⁹. in pe. q. C. de lega. ⁊ facit qđ no. idẽ Bar. in l. in lege falcid. nõ hr̃, per illũ tex. ff. ad. l. fal. ⁊ sic stat quadruplex vtilitas qđ stipulatio annua dicat̃ vna. Istud not. limitat̃ tripliciter per Bar. in. l. si seru⁹ cõis meuij al's meus ⁊ castrẽsis. §. fi. ff. de stipu. ser. aliter etiã dz limitari per tex. in. l. sancim⁹. §. fi. C. de dona. vbi tex. vr̃ dicere qđ donatio annua nõ sit vna sed plures ꝑm qđ

2 declarat Bar. in. l. senatus. §. fi. ff. de do. cau. mor. ¶ † Scđo principaliter noto, ꝙ stipulatio annua dicit̃ esse incerta: vtilitas est q: si est incerta, ioritactio ex stipulatu ⁊ nõ certi ꝯdictio. ꝑm bar. hic q̃uis Bal. dicat eũ vehemẽter errare: reseruo dicẽdũ infra

3 ꝑm Bar. ¶ † Tertio no. ex tex. ꝙ stipulatio annua est ꝑpetua et sic trãsitoria ad heredes stipulatoris intellige mero iure ⁊ i effectu: vt statim dicet̃ in gl. mag. in ꝑn. ¶ Limita q̃n stipulatio annua esset facta ex cã que nõ cõueniret heredibus stipulatoris: puta ego ꝓmisi. x. annua vni doctori: vt esset aduocatus me⁹ in oibus meis causis vel ꝓmisi. x. medico annua vt curaret oẽs infirmos dom⁹ mee: vt tota die fit per istos nobiles, an ista stipulatio annua trãsibit ad heredes stipulatoris certe nõ, vñ finita causa stipulatiõis ꝯñs finit̃ obligatio cũ effectu. l. seio. in ꝑn. ⁊ ibi Bar. ff. de annu. leg. §. titio seio. §. vsuras. ⁊ qđ ibi bar. ff. de leg. ij. facit

4 qđ no. Bar. in. l. j. §. diuus. ff. de var. ⁊ extraordi. cog. ¶ Quarto no. ex hoc tex. ꝙ legatũ annuũ nõ censet̃ vnũ sed plura: tot sunt eñ legata quot anni: q: pro primo anno est purũ ꝓ sequẽtibus est cõditionale nec transit ad heredes: prout dicit tex. hic: ⁊ in. l. si in singulos. ⁊. l. cũ in annos. ff. de annu. lega. ratio quia quãdo

a ¶ Quinto no. Adde qd dicit Car. i c. c. i. i. §. abbate. in. iij. no. de exce. pla. et glo. in cle. j. in vbo eius. de reb. eccl. nõ alie. vbi dicũt q cõmissio q fit ad vitam dr ppetua. Itẽ addo qd ppetuũ qñq ponit p cẽtũ annis. Barto. in. l. vsufruct⁹. ff. de vsufru. leg. et Bal. i l. j. C. ne rei do. vel tẽp. et gl. et Bar. in. l. annua. §. et titia. i fi. de ann. leg. aliqñ vero p seculis seculorũ: vt per Bar. ibi: aliqñ pro. xxx. ãnis. l. oẽs. et. l. sicut. C. de pscri. xxx. an. et i Spe. de sen. §. viij. in fi. vbi idẽ dicit de. xl. annis. addo etiã p Car. i cle. ij. xv. q. de rescr. Itẽ adde q emphyteusis ccessa i ppetuũ nõ itelligit in infinitũ si ecclesia ccessit: sz vsq ad secũdã gñationẽ. istõ fuit singulare dictũ Albe. de rosa. i pe. C. in verb. ppetui. vbi alle. no. in. §. emphyteusim. i aut. de nõ ali. q dictũ p sin. refert Fr. cre. suo sin. cxv. ici. vos scitis. Itẽ adde q ppetuũ dr etiã q certo tpe. nõ limitat. et qd dat ad bñplacitũ superioris. l. iurisperitos. i pn. et ibi Bart. in lectu. Nico. de neapo.

legatarius moritur pẽdente conditione non trãsmittit legatũ ad heredes. l. vnica. §. sin autẽ sub conditione. C. de cadu. tol. ¶ Limita istuz tex. dupliciter. Primo qñ legatũ annuũ fieret cũ prefinitione certi tẽporis puta decẽ annorũ tunc transiret ad heredes si non esset factũ cã alimẽtorum. tex. no. in. l. si cũ prefinitione. ff. qñ dies leg. ced. de quo tex. Bar. ibi facit magnũ festum et dicit esse tex. sing. distinguentẽ oẽs leges de hac materia loquẽtes. facit tex. in. l. codicillis. in pn. et ibi Bar. no. ff. de annu. leg. et tex in. l. sicut in annos. in prin. in verb. vsq ad decenniũ. ff. quib. mod. vsusfruc. amit. ¶ Secũdo limita qñ testator gratia heredis grauati diuisisset legatũ in prestationes annuas: tunc vnũ esset legatum et trãsiret ad heredes. tex. est in. l. si cum prefinitione. in ver. pe. in verb. in plures pẽsiones sit exonerandi heredis gratia, et tex. in. l. nec semel. versi. item celsus. et tex. in. l. firmio. §. fi. et ibi gl. ff. qñ dies leg. ced. et glo. in. l. si in singulos. ff. de annu. leg.

5 ¶ † Quinto no.ª ex hoc tex. ẽm Are. quod illud dicitur esse ppetuum quod non finitur morte stipulatoris, ita capitur hic: sz certe hic capitur perpetuum pro perpetuitate vite actionis et pro transmissione ẽm qd infra declarabitur, alibi capit iste terminus perpetuum varijs modis quos refert glo. in. l. j. ff. pro socio. ¶ Tu ad istud not. adde Hem. in. c. si gratiose. circa fi. de rescrip. in. vj. vbi no. per glo. ibi: qd illud dicitur esse perpetuũ: qd durat ad vitã hois: qd aũt esset si pmitteret vl relinqueret per dictionẽ ppetuo: persone que nunq morit: puta eccle vel hospitali: et iste est casus qui tota die occurrit in practica: nam tota die in testamentis testator relinquit decem annua tali ecclesie in ppetuo, quo intelligimus illud in perpetuũ. ponit Alex. in. l. ij. in pn. in. j. col. ff. solu. mat. et dicit se cõsuluisse in ciuitate Boñ. q illa dictio perpetuũ: relata ecclesie intelligit p centũ annos licet dicat quosdã cõsuluisse contrariũ. et ponderat Alex. decisionem Bar. in. l. annuã. post glo. ibi. ff de annu. leg. ego in illa. l. ij. ff. solu. mat. de directo tenui contrariũ et consului et obtinui vbi multa allegaui nõ dico hic: ibi dicem⁹ anno futuro.

6 ¶ † Ultra scribẽtes vt nihil omittat intactũ in tex. põdera tex. dũ dicit incerta est et ppetua: nã iste tex. videt superfluus qr incertũ et ppetuum equarant. c. si gratiose. de rescrip. in. vj. c. si delegatus. de offi. dele. in. vj. tex. in. l. sufficit. vbi aliqñ dixi. ff. de cõdi. indebi. et tex. in. l. iurisperitos. in prin. ff. de excu. tuto. facit quod decidit Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in. iiij. q. de oper. no. vbi tenet q potestas vel officialis posit⁹ ad beneplacitũ regis intelligitur perpetuus cũ multis concordantijs quas ibi dedi. ¶ Ultimo cõtra istum tex. antequam veniam ad glo. opponit fortiter p intellectu litere dicit text. q stipulatio in annos singulos est vna, si stipulatio est vna: ergo obligatio similiter est vna: ergo similiter actio est vna: sed istud est falsum, quia stipulatio est incerta ratione future potestatis, ergo habet conditionem, ergo non nascitur obligatio nec actio, qr incertitudo habet cõditionem. l. dies incertus. ff. de cõdi. et demon. quomodo ergo põt esse vna actio, propter hoc dicit Bal. satis imprudẽter q iurisconsulti vident quodãmodo fuisse stulti tñ postea ipse not. respondet huic difficultati et bene, q in hac materia cõsiderãdum est triplex tẽpus. Quoddam est tempus qd apponitur ad extẽsionem obligationis: vt in terminis: et istud lz sit incertũ quãtuz extendat nõ impedit natiuitatẽ actiõis nec obligatiõis vt hic. Quandoque tempus apponitur ad inchoationẽ obligationis noue: et tunc qñ est incertũ bene habet vim conditionis. ita loquitur. l. dies incertus. ff. de cõdi. et demõ. Quoddam et tertio est tempus incertum qd imponitur ad executionẽ obligationis et tunc etiã istud non suspendit nec impedit trãsmissionẽ. l. celsus. ff. de arb. et no. bene hãc doctrinã Bal. qr bona et fundamentalis est: et ad eam vide Bar. in. l. eũ q ita. §. q ita. j. e. ¶ Expeditis textualib⁹ perfecte, capio glo. primã magnã quam diuide magistraliter in vij. partes princi. In prima declarãdo tex. remouet vnũ ctrium lz Bar. expediat eam per viam qõnis. In secunda rñdet tacito quesito ad intellectum tex. qr stipulatio annua dicat vna: secus in legato et assignat duas rões diuersitatis. In tertia fortiter opponit cõtra tex. et se remittit. In quarta rñdet alteri quesito ad text. quare stipulatio annua dicat incerta. In quinta rñdet alteri quesito quare stipulatio annua dicat esse ppetua et sic trãsitoria ad heredes: secus in legato. In sexta gloss. se remittit de materia et allegat duas leges concord. In septima simul opponit de tribus legibus et non soluit. secũda ibi: hec quidem stipulatio est. tertia ibi: nec obstat. j. e. quarta ibi: itẽ est icerta. quinta ibi: item est perpetua. sexta ibi: et addo qd no. s. septima et vltima ibi: sed argumentum cõtra. s. ¶ In eadem glos. ibi: vt. C. de le. l. in annalib⁹. Ex ista prima parte gl. habes quatuor colligere.

7 ¶ † Primo suppletionẽ ad tex. quod suppleat in isto text. quo ad viuam: istam suppletionẽ ad text. gl. si bene aduertis probat quatuor medijs. primo vt ista stipulatio sit incerta: vt dicit tex. hic. scdo propter illud qd dicit de legato annuo. tertio per duo iura per. l. eum qui ita. §. qui ita. j. eo. et. §. at si ita. isti. eo. quarto et melius qr etiam si non sit dictũ: tamẽ intelligitur semper quoad viuam. et si presuppositum glo. esset verum: istud vltimum fundamentum esset melius ceteris. ¶ Tu dic q ista suppletio glo. est vera in se per duo iura que allegat que clare loquunt quãdo stipulatus sum decẽ annua quoad viuam: sed ista suppletio nõ est necessaria ad istum tex. vt statim. j. patebit. qr iste tex. plane procedit absq ista suppletione quod stipulatio annua simpliciter cõcepta est vna perpetua absq quod dicat quoad viuã: et ideo ista suppletio est superflua. ¶ Secundo habes ex ista gl. iuncto tex. quod non est differentia stipulari in annos singulos vt loquitur tex. vel stipulari in annis singulis: vt loquitur gl. et sic siue stipulatio annua fiat per accusatiuum in annos singulos siue p ablatiuũ annis singulis idẽ importat. tex. est hic iuncta glo. et vtroq casu requiritur annus perfectus vt peti possit. l. g hoc anno. vbi

8 dicetur sup glo. que tangit. j. eo. ¶ † Tertio habes ex ista gl. rationem ad tex. quare stipulatio annua dicitur esse incerta: eo qr concepta expresse ad vitam stipulatoris cum incertum sit quãtũ viuat. l. j. ff. de cõdi. et demon. eandem rationem ponit glo. j. in

9 iiij. parte princip. ibi reseruo dicendum de veritate. ¶ † Quarta notabilis conclusio in qua iacet punctus, q stipulatio annua simpliciter concepta restringitur ad vitã stipulatoris: licet non fuerit dictum et consequenter stipulatio annua in dubio nõ est transitoria ad heredes: ista est pulchra et disputabilis cõclusio. conclusionem gl. quod stipulatio annua in dubio non transeat ad heredes stipulatoris tenet Bart. hic. maxime per. l. sancim⁹. §. fi. C. de dona. idem tenẽt Jo. de imo. Ang. et Pau. de ca. Contra cõclusionẽ glo. tenẽt Dy. Pet. Bald. Rapha. cu. Ludo. ro. Alexan. et Are. hic: per istum tex. et. l. veteris. C. de contrahen. et commit. stipu. idem tenet cõtra gl. Jo. fab. in. §. omnis. insti. eo. vbi dicit bonũ verbum quod communiter doc. tenent cõtra istã gl. idem tenet Benedic. de plumb. in. l. si ita fuerit. secunda. ff. de manu. test. cõcludentes quod stipulatio annua in dubio semper intelligit esse perpetua nisi sit tempore limitata, per regulaz. l. si pactum. ff. de probati. et. l. veteris. ff. de cõtrahẽ. et cõmit. stipu. cũ multis iuribus que retuli in. l. ij. §. item si in facto. s. eo. Pro ista conclusione bene facit iste tex. in ver. perpetua, nihil subandiendo nec cauillando literam. vbi tex. simpliciter loquẽs vult quod stipulatio annua sit perpetua: ergo trãsitoria ad heredes. et iste tex. debet intelligi mero iure et in effectu cum ponat differẽtiam inter stipulationem annuam et legatum: ergo debet intelligi qd stipulatio annua simpliciter concepta sit ppetua mero iure: et in effectu quamuis Bar. intelligat post gl. mero iure sed nõ in effectu. ¶ Tertio pro ista parte adducit Rapha. cuma. subtilem rationẽ:

10 † nam stipulatio annua de sui natura est perpetua et transitoria ad heredes adeo q etiam si tempus vite apponatur in stipulationem, quia quis stipuletur decez annua quoad viuat adhuc non potest fieri tẽporalis ipso iure sed ope exceptionis tantum. l. eũ qui ita. §. qui ita. j. eo. et istud firmat glo. quo ergo subintelligitur tempus vite cõtra naturã stipulationis cũ sit stricti iuris, quid tenendũ. Adde quod opi. glo. dicit Bar. semper ausus fuit sustinere per duo media de quibus hic per eum. Primo quando stipulatio annua esset facta pauperi quia censeret facta ad alimenta, eius morte extingueretur. secũdo et fortius qr etiaz si non esset facta causa alimentorum adhuc non est trãsitoria ad heredes nisi demũ de eis sit facta mẽtio per text. in. l. sancimus.

11 §. fi. C. de dona. ¶ † Contra istã opi. glo. et Barto. tenent Imo. et Paul. de cas. hic, ad euitãdam infinitatem. l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de leg. iij. sz vtrunq membrum reprehẽdit Bal. in primo membro dicit quod nulla lege reperit quod stipulatio annua facta pauperi intelligitur facta pretextu alimentorum sz in legatis istud bene reperit: vt in iuribus alle. p Bar. et eodem modo etiã reprehendit Rapha. cu. hic. et Benedi. de plumb. in d. l. si ita fuerit. la. ij. et ppterea de hoc dubitauit ipsemet Bart. in. l. eum qui ita. §. j. j. eo. tamẽ Angel. et magis communiter alij tenẽt hic cũ Bart. quod promissio annua facta pauperi censeat facta ad alimenta et propterea tunc non trãseat ad heredes qr morte alimentarij finitur legatum, et potest confirmari nã promissio annua facta pauperi intelligi debet facta ẽm conditionẽ pauperis. l. plenũ. §. equitij. de vsu et habita. c. cũ de beneficio. de prebẽ. in. vj. Quo ad scdm inquantũ Bar. generaliter firmat q stipulatio annua etiam facta diuiti non trãsit ad heredes stipulatoris per tex. in. l. sancim⁹. §. fi. C. de dona. dicit Bal. q illa lex si bene inspiciat nihil facit: et plus nõ dicit. Imo. et Pau. dicunt qd ille tex. potius facit cõtra Bar. qr licet in fi. a cõtrario sensu videatur aliquid facere pro Bar. tamẽ princi. facit cõtra Bart. Rapha. cu. dicit qd ille tex. loquitur in casu certo. quid autẽ in casu dubio illa lex nõ declarat. Tu aduerte qd lz ille tex. disputando possit trahi ad vtrãq partẽ: tñ vere nõ facit pro Bar. q ille tex. ponit duos casus. prim⁹ qñ actũ est qñ intra vitã donatarij

tarij donatio ɔcludaṫ. Scđs casus qñ actũ est qđ ad heredes donatarij transeat: casum aũt dubiũ qñ nihil fuit actũ. tex. omittit. Quid tenendũ: teneo ɔtra glo. ⁊ Bar. ⁊ sic sequor opi. vltramon. quã sequunṫ ɔsulẽdo ⁊ iudicãdo, qđ stipulatio annua simpliciter ɔcepta sit ꝑpetua in effectu ⁊ trãsitoria ad heredes, ꝑ istũ tex. vt s. induxi. Itẽ qꝛ regulã habem⁹ ꝙ stipulationes in dubio cẽsenṫ esse reales ⁊ sic trãsitorie ad heredes. tex. est planus qui ɔ̃aliter hanc regulã tradit. in. l. veteris. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõmit. stip. ⁊ in. l. iurisgẽ. §. pactoꝝ. ff. de pac. ⁊ in. l. si pactũ. ff. de proba. ⁊ ab ista regula nõ est excepta stipulatio annua, vñ sufficit habere regulaꝫ pro se: put dicit Bar. in. l. quoties. ff. si quis cau. dixi in. l. in illa. s. eo. ⁊ si diceret in legatis in qbus fit benignior interꝑtatio quã in stipulationibus. l. in testamẽtis. ff. de regu. iur. c. cũ dilecti. de dona. nõ trãseũt ad heredes nisi de eis sit facta expressa mẽtio. l. in annalibus. C. de leg. ergo minus debet trãsire in stipulatione annua q̃ est stricti iuris, ⁊ omissum in vbis censeṫ omissum in stipulatione. l. quicqd astringende. j. e. ⁊ imputandũ est stipulatori cur apertius nõ est locutus. l. veteribus. ff. de pact. rñdeo qđ ad oĩa ista ratio est in prõptu: qꝛ legatũ annuũ simpl'r relictũ ꝑ primo anno est purũ pro seq̃ntibus est cõditionale. l. in singulos. ff. de annu. leg. ideo finiṫ morte legatarij ⁊ nõ trãsit ad heredem per regulã qꝛ legatũ cõditionale nõ trãsit ad hrdẽ. l. vnica. §. sub cõditione. C. de cad. tol. sed in stipulatione annua simpl'r ɔcepta nõ põt dici ꝙ ꝑ seq̃nti tpe sit cõditionalis sed solũ in diẽ: iõ nõ dꝫ finiri morte stipulatoris: sꝫ trãsire in heredes imo si esset cõditionalis qꝛ in cõtractibus spes cõditionalis trãsmittiṫ. l. que legata. ff. de reg. iur. preterea in stipulatione annua etiã si fit dictũ quoad viuã tñ mero iure transijt ad hrdes. l. eũ q ita. §. qui ita. j. eo. §. at si ita. insti. eo. secus in legato annuo sita relicto vbi mero iure etiã nõ trãsit: vt hic in gl. ⁊ sic cõcludo ɔ glo. ꝙ stipulatio annua simpl'r cõcepta trãsit ad hrdes etiã si de eis nõ sit facta mentio. ¶ Anteq̃ vlterius ꝑcedã operepretiũ est inuestigare ad in-
12 telligentiã tex. ⁊ predictoꝝ † quare legatũ annuũ ꝑ primo anno indicat purũ ꝑ seq̃ntibus ɔditionale ⁊ sic cẽsenṫ plura legata. l. in singulos. ff. de annu. leg. secus est in stipulatione annua q̃ iudicatur vna ⁊ pura ideo trãsmittiṫ ad hrdes cur diuersum dic qđ triplex põt esse ratio. Prima, qꝛ legata fiũt ꝑpter bñmerita legatarij. l. nec adiecit. vulgata. ff. ꝓ socio. tex. no. in. l. si qs seruũ. §. si inter duos. in verb. amici. ff. de leg. ij. no. in. l. qui filiab⁹. in prin. ff. de leg. j. Itẽ legata regulanṫ a volũtate testatoris. l. in cõditionibus primũ locũ obtinet. ff. de ɔdi. ⁊ demõ. l. cũ q̃stio. in fi. C. de leg. sed mens testatoris est: vt iste cui legauit in annos singulos habeat donec viuit ⁊ nõ vltra: ergo necessario de anno in annũ subest ɔditio si viuat: sec⁹ est in stipulationib⁹ in qbus nõ attẽdimus meritũ: sed solũ illud qđ sonãt verba. l. quicqd astringẽde. j. eo. sed ista vba stipulor decẽ annua aliter nõ limitato tpe quia sunt incerta ꝑpetuitatẽ important ideo trãseũt ad hrdes. Scđa rõ diuersitatis: qꝛ in stipulatiõe necessaria est volũtas duoꝝ. sed in legato nõ interuenit factũ legatarij: sed sola volũtas testõris: ideo pñt fieri absenti ⁊ ignorãti. l. cũ pr. §. surdo. ff. de leg. ij. vnde meli⁹ dꝫ operari factũ ꝑpriũ q̃ alienũ: vt no. glo. in. §. ex cõditionali. insti. eo. facit qđ vult glo. in. l. j. C. de pec. ei⁹ qui liber. mer. ⁊ glo. in. l. si vxor. C. de ɔdi. inser. Tertia ratio qꝛ in vltimis volũtatibus in dubio fit interꝑtatio ꝑ herede cõtra legatariũ: qꝛ testator in dubio presumitur minus grauare heredẽ q̃ sit possibile. l. iulianus. §. scio. ff. ad. l. fal. l. vnũ. §. si rem. ff. de lega. ij. sed in cõtractibus in dubio fit interpretatio cõtra promissorẽ: dicit tex. in. l. veteribus. ff. de pac. ⁊ per ista remanet expedita ꝑfecte: vt puto prima pars glo. ¶ † In ea. glo. ibi: ⁊. j. eo. l. si fili⁹. ex ista scđa parte glo. habes tres rõnes quare stipulatio annua dicaṫ vna, legata annua dicanṫ plura, similẽ gl. in. §. oĩs. in ver. at si ita. insti. eo. et reprobata prima rõne: vt facit gl. alie due tenenṫ. ⁊ si queratur que est ratio quare in legatis pluries spectaṫ tempus in ɔctib⁹ nõ. respõdent subtiles vltramõtani Iaco. ⁊ Pet. quos sequitur Io. fab. in. d. §. omnis. rationẽ esse, qꝛ ɔtractus annui cedũt vno tempore ⁊ vna hora sed nõ legata, iuribus allegatis in glos. sed quare non eque cedũt, ratio qꝛ ɔctus fortiores sunt qꝛ volũtate duoꝝ nitunṫ ideo cõditionales ɔctus transmittunṫ sed nõ legata. §. ex cõditionali. vbi glo. insti. eo. ¶ In ea. glos. ibi: nec obstat j. eo. l. pluribus. §. j. circa istud cõtrarium ⁊ oppositionem quam facit Bar. ⁊ super ea reliquit cogitandum. Responde fm Bal. Imo. ⁊ Moder. hic: ⁊ Barto. in. l. senatus. §. fi. post glo. ibi. ff. de dona. cau. mor. ⁊ Bar. in. l. seruus communis meuij et castrensis peculij. §. fi. ff. de stipu. ser. qđ in illa. l. pluribus. §. j. vbi fuit facta expressa dinumeratio emptorũ: qꝛ stipulatus est certum põdus argenti annua bima trima die ⁊c. quod idẽ est qđ stipulor primo secũdo ⁊ tertio anno: vt declarat glo. ⁊ ibi Bar. in. l. iij. ff. de ann. leg. ideo plures dicuntur stipulationes: secus quãdo per distributiuum singulos: vbi vna est cõceptio lꝫ effectus sint multiplices: quia multiplices fiũt prestationes. ita declarat text. in. l. scire debem⁹. iuncto ver. stipulationẽ quã. j. e. vñ qua rõne expressio pluriũ rerũ facit dici diuersas stipulationes. d. l. scire debemus. eadem ratione expressio diuersorum temporũ arguẽdo de re ad tempus: quod argumẽtum est bonũ. l. miles ita. ff. de testa. mili.

14 ¶ † In ea. glos. ibi: item est incerta qꝛ nõ est certum quãtum viuam: eãdem rõnem assignat glo. s. in. j. parte. ista ratio procederet tenẽdo ꝙ in isto tex. debeat subaudiri in stipulatione quoad viuã: sed. s. istud reprobaui. ideo Bar. dicit rationeꝫ esse vt scias que actio competit: quia pro stipulatione annua cõpetit actio ex stipulatu nõ certi condictio. Tu aduerte qđ id qđ dicit Bar. nõ est ratio quare stipulatio annua sit incerta: sed bene est effectus qđ cõpetit actio ex stipulatu qđ datur ad incertũ. Bal. etiã dicit bar. in hoc vehemẽter errasse, qđ cũ stipulatio ãnua sit vna vt dicit tex. ergo obligatio vna: ergo vna eadẽq; actio nasciṫ eodem tpe, ergo a principio nasciṫ certi ɔdictio pro omni tẽpore: sed Bar. vult ꝙ in stipulatione annua pro primo anno nascatur certi cõdictio pro seq̃ntibus actio ex stipulatu. per. d. l. vbi aũt. §. qui sortẽ. sed pro certo Bar. nõ sic dicit, put recitat Bal. ⁊ male qꝛ nõ dicit Bar. ꝙ in stipulatione annua ꝑ primo anno cõpetat certi cõdictio ⁊ pro seq̃ntibus actio ex stipulatu: imo dicit cõtrarium Bar. qꝛ dicit qđ pro stipulatione annua simpliciter competit actio ex stipulatu: ⁊ nõ certi cõdictio: eo qꝛ stipulatio est incerta. Are. hic: etiã reprehendit istud qđ vult Bar. ex quo in stipulatione annua tempus est certũ: lꝫ executio incerta: sed responde vt statim dicã: dic ergo rationẽ ad quesitũ gl. qꝛ stipulatio annua est incerta: dic duplicẽ esse rationẽ. Una fm Raph. cu. quã simpliciter sequitur Alexã. qđ stipulatio annua cõtinet decem dari in infinitum. ⁊ sic cõtinet incertã quantitatem: quia
15 infinitum nõ est cõmensurabile ideo dicitur incerta. † Secũda ratio qꝛ in stipulatione annua statim põt agi pro omnibus temporibus: et sic etiã pro futuro. l. senatus. §. fi. ff. de dona. cau. mor. glo. ⁊ doc. in. l. j. C. de sen. que sine cer. quãti. profe. gl. ⁊ doc. in. l. j.
16 C. de fideicõ. † sed tractus futuri temporis sunt incerti. l. j. in pñ. ff. de vsur. l. nõ queadmodum. ff. de iudi. tñ lꝫ cõdemnatio fiat ꝑ oĩbus in stipulatione annua executio nõ nisi in proportione primi anni ⁊ sic successiue de anno in annum iuribus ꝑallegatis.

17 ¶ † In ea. glo. ibi: vt. j. de fur. l. a titio. habes rationẽ quare stipulatio ãnua etiã fctã quoad viuã: tñ mero iure est trãsitoria ad heredes, qꝛ tempus nõ est modus tollende nec inducende obligationis. l. obligationũ. §. placet. ff. de act. ⁊ oblig. que autẽ sit ratio huius ponit tex. in illo. §. placet. ⁊ Bart. quẽ omnino videas in. l. seruitutes la. j. ff. de ser. secus est in legato annuo ꝙ nõ trãsit ad heredes etiã si fiat simpliciter: rationẽ rationis assignat gl. quia vltima volũtas est validior quã sit contractus, patet quia ex vltima volũtate trãsit dominium sine traditione. l. a titio. j. de fur. secus in cõtractibus qꝛ requiritur traditio. l. traditionibus. C. de pac. sed aduerte qꝛ ista ratio nõ videtur esse bona imo videtur esse falsa: qꝛ si vltima volũtas est validior: ergo forti⁹ deberet trãsire ad heredes quod est falsum: sed aduertatis qđ gl. habuit bonũ sensum si bene intelligaṫ: nam glos. intellexit qñ legatum annuũ est factũ quoad viuat, legata etiã tũc mero iure non transit ad heredes legatarij: qꝛ ibi vltima voluntas est validior ad inhibendum ne legatũ trãseat ad heredes legatarij ipo iure et istud procederet qñ testator fecisset legatum annuum quoad viuet legatarius tũc vltima volũtas est validior: sed qñ simpliciter legaret ista ratio ꝓbaret cõtrarium qꝛ operatur trãslationẽ dominij in heredes: dic ergo rõnem esse vt in superiorib⁹ dixi: quia in legato annuo etiã simpliciter facto pro primo anno est purum pro sequentibus conditionale: ideo non trãsmittitur ad heredes. ¶ Item dũ ista glos. vult quod in legato annuo facto legatario ipso iure nõ debetur heredi. gl. errat qꝛ sicut in cõtractibus tps nõ est modus tollẽde nec inducende obligationis. l. obligationũ. fere. §. placet. j. e. ita etiã in vltimis volũtatibus: qꝛ actio que cepit cõpetere nõ põt per vltimã voluntatẽ finiri ipso iure. l. nemo põt. ff. de leg. j. tex. ergo hic loquiṫ in legato annuo quod habet cõditionem. ¶ In ea. glos. ad fi. d. l. annua. ⁊. l. pe. nõ faciũt ɔtra, qꝛ loquunṫ qñ legatũ est factũ dignitati vel ecclesie que nũq̃ moritur. quantũ ad. l. defuncta. §. fi. dic quod ibi nõ fuit dinumeratio temporũ nec legatum annuũ nec in singulos annos, sed testator legauit quartã parteꝫ reddituũ talis fundi et lꝫ legauerit quoad vixerit tamẽ censetur vnum. l. j. ff. qñ dies lega. ced. declarat no. Bal. in. l. j. ad fi. C. de sen. que sine cer. quã. ⁊ in. c. si autẽ inter pares. ad fi. de. l. cõra. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic. ¶ Extra gl. opponit Bar. de. l. si seru⁹ cõmunis meuij et castrẽsis peculij. §. fi. ff. de stipu. ser. ⁊ remittit se ad ibi dicta, ibi respõdet ꝙ ideo ibi stipulatio annua censeṫ multiplex: qꝛ ibi ex ꝑsona stipulatoris. s. serui vsufructuarij venit aliquid implendũ qđ coheret persone quia tenetur prestare operas pro illa pecunia ideo censentur plures stipulationes: hic nihil venit implendum per stipulatorẽ: ideo censeṫ vna stipulatio. ¶ Ultra Bar.

opponitur cōtra tex.de.l.sancimus.§.si quis autem talem.C.de dona.vbi tex.dicit si fiat donatio ānue q̄titatis:dicit text.multe intelliguntur esse donationes:ergo donatio annua non est vna, imo multe.ad illū tex.respōdet Bar.in.l.senat⁹.§.fi.in fi.ff.de do. causa mor.quod quantum ad solennitatē insinuationis censent plures donationes.ita est tex.ibi:sed q̄tum ad hoc vt possit capere vel nō:nō censet nisi vna,tex.est hic.& sequit Cuma.hic.Tu dic melius q tex.ibi respectu insinuationis assignat specialē rationem quare ibi in stipulatione annua restricta ad vitā donatarij censent plures respectu insinuationis.text.ponit rōnem q2 posset mori primo anno.& isto modo nō excederet summā:et ita ex istis oppositionibus habes duas limitationes ad hūc tex.

1 Stipulatio nō potest fieri in arbitrium promissoris.
2 Lex non vult valere stipulationē que verisimiliter nunq̄ sit habitura effectum.

1 **Stipulatio non valet.** †Stipulatio nō pōt conferri in arbitriū promissoris.h.d.¶Not. ex hoc tex.q quando substantia stipulationis cōfert in arbitriu eius qui futurus est obligari qd nō valet vt hic.facit l.qd sepe.§.j.& ibi gl.allegata in gl.ff.de cōtrahē.emp.&.l.a titio. §.fi.j.eo.declarāt Bar.& alij in.l.cētesimis.§.fi.vbi traditur ista

2 materia.j.e.†Ratio huius.l.est.q2.l.presumit q promissor nūq̄ vellet ḃm Bart.in.l.si titius & seius.s.e.vbi ad hoc allegat istā.l. & est tex.in.l.cū sub hac cōditione.ff.de cōdi.& demō.ideo lex noluit valere stipulationē q̄ verisimiliter nunq̄ sit habitura effectū.ad hoc facit tex.valde no.l.c.cōmissa.§.porro.de elect.in.vj. in ver.ne statutum ipsum fiat ludibrio debitoq frustret effectu. ita dicit ibi egregius tex.& tex.no.in.l.postliminij.in fi.in ver.superuacua esset lex.ff.de cap.& tex.in.l.iij.in prin.in verb.nec frustra.ff.de iureiur.Hinc est q si stipulor decē aut quinq̄ nō valet stipulatio nisi in quinq̄ & nō in decē:q2 cum sit electio debitoris lex presumit qd nunq̄ daret decē:& sic maiorem summā:ideo lex statuit q sit obligatus in minori summa.l.si ita stipulatus fuero decem aut quinq̄.s.eo.

1 Quando quis promittit bis eandem rem per stipulationē tenetur tm̄ ex prima si est valida:& sequēs reddit nulla, siue fuerit facta incōtinenti siue ex interuallo.nu.3.
2 Multiplicatio verborum non necessaria nō mutat substantiam rerum.
4 Secundum mandatum continens idem quod primum non producit nouam actionem.
5 Quando prima stipulatio est vtilis & efficax:scda nihil valet.
6 Secūda interlocutoria cōtinens idem quod prima tendens ad eundem effectum valet.
7 Stipulatio scda continens precise idem qd prima tanq̄ frustratoria nihil valet.
8 Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora.
9 Consuetudo introducēs superflua remedia probationis tanq̄ irrationabilis nihil valet.
10 Geminatio eiusdem actus nihil vltra primum operatur.
11 Semel excōicatus vel bānitus potest denuo pluries excōicari vel banniri.
12 Interesse stipulationis qd scda stipulatio sit longioris vite quā prima non est consider abile.
13 Obligatus actione bonefidei pōt obligari ex stipulatione.
14 Quādo stipulatio interponit super cōtractu bonefidei talis stipulatio remanet stricti iuris.

Qui bis idem. Ista.l.est singularis ḃm Pau.de ca.& semp allegatur ad hoc,qui bis idē promittit nō tenetur ex secunda ꝓmissiōe nisi prima in effectu sit inualida.h.d. ḃm Bar.simul cū.l.si dari.vel sic:q pluries se obligat ad eandē rem nō tenetur nisi vnica prestatione.h.d.vl sic.tertio ḃm Bal.

1 repetita ꝓmissio nouum effectum non parit.h.d.¶†No.ꝑmo ex isto tex.quod quādo quis promittit bis eandem rem per stipulationem tenetur tm̄ ex prima si est valida & sequēs redditur

2 nulla ḃm communem opi.vt.j.dicet.†Ratio istius tex.est q2 ista videtur quedā inculcatio verborum:& nos habemus regulam quod non immutat substantiam rerū multiplicatio verborum non necessaria.dicit tex.in.l.pediculis.§.labeo.ff.de auro & arg. lega.Secūda specialis ratio est melior:q2 stipulationes sunt in uēte vt quis stipulet qd sua interest.l.stipulatio ista.§.alteri.j. eo.§.alteri.instit.de inuti.stipu.ergo cū secunda stipulatio non afferat vtilitatē:per cōseqens non valet:quia nihil interest stipulatoris.Adde arguēdo a contractibus ad vltimas voluntates prout arguit tex.in.l.si diuortio.j.eo.cum vulgaribus.Idē est quando testator bis idē legauit:nā secūdum legatum nihil valet.tex.est in.l.cū questio.§.fi.C.de legi.& tex.no.in.l.si fundū. §.si paterfamilias.ff.de leg.j.rō q2 testator dicit sepius loqui et

non sepius legare.ita dicit tex.in.l.menius.§.eū qui.ff.de lega. ij.eodem modo quando quis instituit:& sibijpsi substituitur nihil valet secunda substitutio que idē cōtinet quod prima institutio.l.sed si plures.§.fi.ff.de vulg.& pupil.& in l.fi.§.j.e.titu.& sic habes primā ampliationem ad istum text.quod procedat non

3 solum in stipulatione:sed teiā in vltima volūtate.¶†Amplia secūdo istum tex.ḃm Cuma.Pau.de ca.hic:vt ꝓcedat siue scda stipulatio sit facta incōtinēti & sic eodem tempore siue ex interuallo & sic diuersis temporibus per generalitatem huius text. adde bene facere quod militat ratio fundamētalis quā.s.dedi: quare secūda stipulatio nihil valet q2 nihil interest stipulatoris ista ratio militat siue secunda stipulatio sit facta eodem tēpore & sic incontinēti siue ex interuallo.Non credo quod ista ampliatio ad hūc tex.sit bona:q2 dico quod iste tex.videt melius intelligendus qñ secunda stipulatio fuit facta ex interuallo non aūt quando facta incontinenti:probo:q2 si eodem instāti facta fuisset secunda stipulatio non dicerētur plures promissiones: vt dicit tex.lz esset vna pluries facta.Ad hoc pōdero tex.in.l.nō ad ea.in ver.perinde est.ff.de condit.& demon.vbi dicit q quando idem legat bis in eodē testamento est perinde ac si semel tantū legasset:& dicitur vnū legatum & nō plura.ad hoc secundo allego quod vult gl.reputata singularis.in.l.si conuenerit.la.j.& ibi Bar.eam not.ff.de pigno.act.vbi dicit gl.quod non dicitur trina interpellatio quando eodem instāti dico solue solue.Et per illam glo.dicit no.Bal.in proe.C.in penul.colū.quod quando due cōfessiones fiunt eodem instanti nō dicitur ibi adesse geminata cōfessio de qua loquitur Bar.in.l.cum scimus.C.de agri. et censi.lib.x.Item plura eodē tempore prolata & plura eodem impetu facta pro vno reputantur.dicit text.no.in.l.illud.§.fi.in fi.ff.ad legem aquil.teneo ergo quod cōgruentius intelligatur ista lex.quādo secūda promissio fuit facta ex interuallo:q2 si incontinenti diceretur vna & non plures:pōdera tamē tu ꝑuecte quod iuriscōsultus dicit qui bis idem ꝓmittit quod vtitur verbo presentis temporis,nō dicit tex.promisit ergo vtrūq̄ de presenti istud videret mihi pl⁹ facere pro ista secunda ampliatiōe. ¶Tertio amplia istum text.ḃm Pau.de ca.et bene:vt ꝓcedat non solū si bis promittatur idem:sed etiam si ter quater vel pluries ex idētitate semper rationis:q2 postq̄ prima vz nō interest de alijs stipulationibus:q2 nihil valerent.¶Quarto amplia istam regulam vt procedat nō solū in stipulatione sed etiam in alijs contractibus:vt probatur in.l.lz.§.ea obligatio.in fi.ff.de

4 procur.& ibi glo.no.†scdm mandatum continens id qd primū non producit nouam actionē mandati.alibi no.Bald.in rubri. extra de procur.in.v.col.quod geminatio mandati nihil operatur:hinc est quod si pluries vendidisti mihi eandem rem:secunda venditio est superflua & nihil valet,allegando tibi Bar.in.l. iurisgentiū.§.adeo.ff.de pactis.vbi dicit quod geminata vēditio de eadem re nō potest eidem fieri.allegat tex.in.l.si id qd.ff. de rescin.vendi.qui tex.tamen nihil mihi facit:dicit ibi tex.si vēdo primo pure postea sub cōditione nihil valet:q2 ista vēditio esset potius damnosa.dicit tamē multū signanter Pau.de cal. hic:quod si vendidisti mihi aliquā rē in presentia testium & cōuenisti mecum quod ad omnem requisitionē meam fiet instrumentum per notarium publicum q si postea eatur ad notarium notarius nō potest facere instrumentū nisi de nouo reiteretur contractus vēditionis & emptiōis corā eo,quero a te que istarum venditionum erit valida.videt dicēdum quod prima venditio erat valida per regulā huius tex.nostri:sed Pau.de cast. decidit quod valet secunda vēditio & nō prima:q2 ante celebrationem instrumēti:prima est quedam pollicitatio & quedā promissio non autem venditio a qua potuissent isti recedere:& dicit Pau.quod iam diu est qd ita consuluit in ciuitate Florētie:et quod cōsilio suo se subscripsit Raph.cu.not.q2 bona decisio est. Adde Pau.de ca.idem tenētem in.l.cum res.C.de prob.& idē Pau.de ca.in.d.l.contractus.C.de fide instr.& ita te neas q̄cq̄ dicat Are.hic.¶Quinto no.amplia istū tex.fz Ro.& Are.hic vt procedat etiā si in secunda stipulatione apponeret hypotheca vel pignus:& sic videret prima fronte afferre vtilitatē adhuc secunda stipulatio nō valet:sed prima facta cū hypotheca & pignore:istud probat ex gl.no.in.§.ex cōtrario.insti.de leg.vbi legatum factū creditori de eo quod sibi debetur nihil vz.q2 q̄uis acquirat hypotheca ꝑ legato intelligunt hypothecata oīa bona testatoris.l.j.C.cōia de lega.tñ per hoc non dicitur legatum plus continere q̄ ipsum debitū & sic nihil valet,ratio:q2 secūda stipulatio vel legatum cōtinens idem est nullum ipso iure per consequēs hypotheca redditur nulla al's vna obligatio trāsfunderetur in aliam obligationem diuerse speciei.gl.in.l.diuortio. ad fi.in verbo diuersum.ff.de neg.gest.& Mod.in.l.si creditori. de lega.j.pro ista ampliatione habes tex.planū.in.l.fi.C.de nouа.vbi dicit ad literam tex.qd licet de iure antiquissimo quādo in secunda

in secūda stipulatione apponebatur pignus vel hypotheca cer
te valebat scđa ⁊ nouabat primam: hodie non fit nouatio nisi ex-
presse dicatur: ergo appositio pignoris vel hypotheca nō dicit
plus cōtinere: qꝛ tolleret prima ⁊ valeret secūda de cuius intelle
ctu ponunt Imo. ⁊ Moder. in. l. qui vsumfructū. j. e. ⁊ sic ex istis
habes regulā ad tex. duas rationes: deinde quinqꝫ ampliatiōes.
5 ¶ † Limita nunc istam regulam ⁊ istum tex. in multis notabili-
bus modis. Primo, qñ prima stipulatio est vtilis ⁊ efficax: tunc
secūda nihil valet vt hic: alˢ si prima esset inefficax: puta qꝛ obsta
ret exceptio valeret secūda. l. si dari. j. eo. ⁊ hic in glo dicitur ra-
tio: qꝛ tunc interesset stipulatoris: qđ valeret secūda stipulatio.
¶ Secūdo limita nisi secunda stipulatio esset facta expresse ani
mo nouādi primam: tunc secūda valeret: ⁊ ageretur ex secunda
et non ex prima. l. fi. C. de noua. §. preterea. insti. qubus mo. tol.
obli. intellige non solū qñ expresse fit animo nouandi: sed etiam
si tacite hoc modo quādo in secūda stipulatione cōtineretur plꝰ
quā in prima: tunc scđa nouaret primā: secus si cōtineret minus.
l. qui vsumfructum. j. e. l. si pupillus. §. si actum. ff. de noua. decla-
rat no. Bar. in. l. pe. ff. de preto. stip. vel qñ secūda stipulatio con
tineret longius tempus: ⁊ sic in fauorem promissoris adhuc no-
uaret primā ſm Bar. in illa. l. pe. ⁊ Alexā. hic: ⁊ ppterea dicit qđ
in his terminis pōt saluari glo. in verb. naturalibus. in vlti. q. in
l. vlti. C. de noua. vbi format questionē de eo qui in nūdinis plu-
ries promisit eādem rem quod per vltimam nouentur alie pro-
cedit qñ vltima cōtineret longius tempus ſm Pau. de cas. hic.
Istam doctrinā tenēt indifferenter oēs quod stipulatio secūda
que continet minus re q̄ꝫ prima nō nouat primam nec ipso iure
nec ope exceptionis. d. l. qui vsumfructum. j. eo. ⁊ l. si pupillus. §.
qui actum. ff. de noua. sed in tempore est secus: quia si secūda sti-
pulatio cōtinet plus tempore q̄ꝫ prima nouat primam: ideo si in
prima stipulatiōe promisi soluere intra mēsem: postea promitto
eādem rem soluere intra annum: scđa nouat primam. ita tenent
glos. Bar. ⁊ cōmuniter oēs indifferenter in illa. l. pe. ff. de nouat.
omnes in. l. qui vsumfructū. j. e. Alex. hic. Et si tu dicis cōtra, qñ
stipulatio secūda continet minus quā prima illa nouat primam
respōdet Bar. in illa. l. pe. lꝫ omnes ita teneant cum glos. ⁊ Bar.
ego teneo contrariū noua ratione cui nō cadit responsum, per
nouationē tollitur pignus vel obligatio pignoris. text. est ad li-
teraꝫ in. l. si necessarias. §. nouata. ff. de pig. actio. l. si debitor. ⁊. l.
nouatio. ff. de noua. Bar. in. l. aliam. eo. tit. ⁊ tamen per proraga-
tionem termini in secūda promissione non tollitur obligatio pi
gnorum: ergo nō est nouatio per prorogationem. tex. est in. l. la-
beo secūda. §. fi. ff. de arbi. in. l. item querit. §. qui impleto. ff. loc.
in. l. lecta. in ver. dicebā. vbi Pau. de ca. ⁊ do. Alexā. in. v. not. ff. si
cer. peta. Bald. expresse in. l. acceptam. in. vij. q. C. de vsur. ⁊ vltra
hoc nōne est bonū argumentum de re ad tempus. l. miles ita. ff.
de test. mili. ¶ Tertio limita istū tex. vt pcedat quādo sunt duo
cōtractus eiusdem generis et forme: puta due stipulationes vel
duo legata vel due vēditiones. Secūda nihil valet secus si sint
duo cōtractus diuersorum generum puta vnus bone fidei alius
stricti iuris: vt quotidie contingit super contractu emptionis ⁊
venditionis vel locationis notarij apponūt stipulationem: tūc
quilibet cōtractus stat de per se: ⁊ ex vtroqꝫ potest agi. l. duo so-
cietaté. ff. p soc. l. v. §. cōuentionales. s̄. eo. ⁊. l. scire debemus. §. fi.
j. e. l. si tibi mādauero. §. interdū. ff. manda. alleg. in glo. eo qꝛ tūc
interest nostra habere plures actiones diuersarū specierū. §. sic
itaqꝫ. insti. de act. l. cum filius. §. varijs. ff. de leg. ij. l. quod in here
dem. §. eligere. ff. de trib. ¶ Quarto limita istum tex. vt pcedat
quādo promittitur bis idē in specie: si autem promittitur bis in
quātitate: ⁊ sic pmittantur bis decem vel centum: tūc videretur
quod vtraqꝫ stipulatio valeret ⁊ qđ agi posset ad vtrāqꝫ quātita
tem nisi cōstaret saltem coniecturis quod pro eadem quātitate
esset facta scđa pmissio. arg. l. quinquaginta. alˢ quingēta. ff. de
pba. ita no. tenet Bar. in. l. triticū. vbi videas p alios. j. e. Pau.
de ca. in. l. scire debemus. §. fi. j. e. not. per oēs in. l. plane. §. j. ff. de
leg. j. ⁊ in. l. meuius. in prin. ff. de leg. ij. facit bene tex. quē oīno vi-
deas in. l. stipulatio ista. §. eum qui. j. eo. ¶ Quinto limita istum
tex. vt procedat quādo quis stipulatur ab eodeꝫ bis vel pluries
eādem rem: secus si stipularetur a diuersis: qꝛ tunc vtraqꝫ stipu-
latio tenebit. l. eū qui. §. pe. iuncta. l. qui vsumfructū. j. eod. ⁊. l. iij.
in prin. ff. de duobus reis. facit bene quod not. Bar. in. d. l. pe. ff.
de preto. stipu. Amplia istam fallen. vt pcedat quādo stipulatio
habuit originē a diuersis personis: licet postea cōcurrant stipu-
lationes in vna persona valet vtraqꝫ. l. generalr. ⁊. l. heres a de-
bitore. §. j. in fi. ff. de fideius. quem tex. alleg. glo. hic. ⁊ super ea di-
cam. ¶ Sexto limita quādo secūda stipulatio fit sub cōmemora
tione prime tunc agitur solum ex secunda stipulatione: quia pri-
ma censetur nouata. ita probat tex. no. in. l. non ad ea. ff. de cōdi.
et demon. ⁊ ita per illum text. limitat regulam nostram Pet. de
bella perti. in. l. qui vsumfructum. j. e. quem refert ⁊ late sequitur

Alexā. hic: sed Angel. in. d. l. qui vsumfructum. reprehendit istā
limitationem Pet. qꝛ ſm eum illa lex non habet locum in cōtra
ctibus qui incōtinenti fiunt. ⁊ pro ista opi. Ange. contra Pe. vi-
detur stringere tex. in. l. duo societatē. ff. p socio. respōdet Alex.
qđ ibi non fuerūt due stipulationes sed vnus contractus dedu-
ctus in stipulationem sub cōmemoratione primi contractus: vt
per eum: ⁊ dicit non posse responderi ad illum tex. teneo opinio.
Ange. cōtra Pet. ⁊ do. Alexād. qꝛ dico quod. d. l. nō ad ea. ff. de
condi. ⁊ demon. in qua se fundat Pet. ⁊ Alex. procedit solum in
vltimis volūtatibus ⁊ non in contractibus nec in stipulationi-
bus: ita dicit expresse Bar. in. l. iurisgentium. §. adeo. ff. de pac. ⁊
ibi assignat rationē diuersitatis qꝛ ibi vltima volūtas pendet a
sola volūtate defuncti: secus in cōtractibus qui dependēt a vo-
6 luntate duoꝝ. ¶ † Septimo pro alia quadam limitatione adde
quod scđa interloquutoria cōtinens idem quod prima tendens
ad eūdem effectum tamen valet ⁊ ex vtraqꝫ debetur ⁊ potest agi
quia in sentētijs iudicis nō attenditur an partis intersit sicut in
stipulatiōe. ita no. tenet Bart. in. l. cū procurator. §. si dominus.
in vlti. col. ff. de ope. noui nū. vbi aliquando plenius dixi de hoc,
nō repeto aliter hic: ⁊ ita habes perfecte: vt puto expeditā regu
7 lam huius tex. ¶ † Secūdo no. ex hoc tex. quod stipulatio scđa
continens precise idem qđ prima tanq̄ꝫ frustratoria nihil valet
ad hoc pluries allegatur ista lex: addo facere illud qđ vulgo dici
mus quod ars ⁊ natura nihil operantur frustra. l. nō cogēdum.
§. fi. ff. de pcur. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. nom. caue. et ad
hoc etiam allegatur ista lex. Adde ad hoc illud quod dicit ad
literam glo. no. in cle. j. in verb. vnigenitum. de summa trini. vbi
formaliter dicit glo. qđ duorum ad idem suffragantium quoruꝫ
vnum sufficiat alterū superfluū est: ita dicit ibi formaliter glos.
8 alibi traditur regula † quod frustra fit per plura quod pōt fieri
per pauciora est regula logicorū. ita not. Bald. in. l. fi. per illum
tex. C. de adop. ⁊ ad hoc etiam pōt allegari ista lex. Alibi habes
9 † qđ cōsuetudo introducēs superflua remedia pbationis tanq̄ꝫ
irrationabilis nihil valet. tex. est no. ⁊ signādus in. c. ij. de proba.
vbi est tex. qđ nō valet consuetudo ꝙ postq̄ꝫ vnus probauit per
testes intētionem suam quod teneatur iurare. Alibi etiam ha-
bes quod lex nūq̄ꝫ fingit quando ex fictione non resultat aliqua
vtilitas. tex. est in. l. j. §. si vir. in fine. ff. de acquirenda possessiōe.
10 ¶ † Tertio noto ex hoc textu aliam regulā not. qđ geminatio
eiusdem actus nihil vltra primū operatur: et ad hoc quedam. s̄.
adduci que possent repeti hic. ⁊ sic idem vinculum non videtur
circa idem effectualiter multiplicabile ⁊ cōsequenter idem actꝰ
11 nō videtur posse geminari circa idem. ¶ † Limita istam regu-
lam nō procedere quo ad excōmunicationē vel bannū: qꝛ semel
excōmunicatus vel bannitus potest de nouo pluries excommu
nicari vel banniri. gloss. est ordi. ⁊ ibi doc. in. c. ita quorūdam. de
iudeis. ⁊ in. c. cum pro causa. de sen. excō. ⁊ in. c. capitulum sancte
crucis. in verb. suspēsionis. de rescrip. ⁊ in. c. significauit. de offic.
ordi. ⁊ nos legiste habemꝰ duas glo. ordi. vna glo. est in. l. aut dā
num. §. pe. ff. de pe. ⁊ glos. in. l. ij. C. vt intra cer. tēp. crimi. questio
termi. Bart. in. l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de op. no. nū. cum
multis ꝯcordā. ⁊ additionibus quas ibi dedi: ratio diuersitatis
est melius q̄ꝫ declarent Imo. ⁊ Alex. hic: qꝛ scđa stipulatio nul-
lum effectū pōt operari cū cesset interesse qđ est de substātia sti-
pulationis: vt. s̄. dixi: lꝫ non sit de substātialibus stipulationis.
Secūda autem excōmunicatio magis aggrauat: et ideo diffici-
lior est absolutio. Item pōt fieri ex diuersa causa. tex. est in. c. cū
pro causa. in verb. ob duplicem causam excōmunicatuꝫ fuisse. de
sentē. excom. ideo quia scđa excōmunicatio vel bannū vltra con
firmationē pōt producere alios effectus: ideo vꝫ: ita est de mēte
do. Card. ⁊ do Anto. de but. in. d. c. ita quorūdam. de iude. ⁊ per
ista remanet perfecte: vt puto expedita mens huius. l. ¶ Capio
glo. in verb. nō tenetur. Ex prima parte gl. habes, ꝙ ille qui bis
promittit idē, pōt conueniri ex vtraqꝫ stipulatione, tamē semel
soluēdo, liberatur, vt hoc tex. istā opi. glo. tenēt Dy. ⁊ Pet. hic:
adde quod idē tenuit glo. in. l. fi. in verb. naturalibus. circa med.
C. de nouat. ista prima opinio est falsa: in primis est de directo ꝯ
istum text. qui dicit qđ nō tenetur amplius q̄ꝫ semel. no. verbum
nō tenetur: ergo nō est obligatus nisi ex vno: ⁊ sic ex prima stipu
latione ⁊ nō ex secūda cōtrariam opi. quod imo ex prima solum
stipulatione agi possit: tenet gl. in. l. si dari. j. eo. ⁊ in. l. scire debe-
mus. in prin. in glo. iij. in verb. mixta. in fi. ⁊ in glo. seq. in verb. in
precedēti. j. eo. istam tenēt Barto. ⁊ communiter scribētes hic:
probat bñ tex. in. l. si dari a cōtrario sensu. j. eo. vbi agi potest ex
secūda: qꝛ prima erat inefficax: ergo si prima fuisset efficax nō po
tuisset agi ex secūda stipulatione: item qꝛ nō interest stipulato-
ris secūdam valere: ergo cessante interesse non cessat substātia
stipulationis. l. stipulatio ista. §. alteri. j. eo. per consequēs secun
da nihil valet. adde vltra scribentes pro ista sentētia text. in. l. fi.
§. j. in verb. nullius momenti. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ ibi Are. ad hoc.

no.illum tex.vbi si in vltimis volũtatibus que sunt fauorabilio res,scđa ideꝫ cõtinens ꝙ prima est ipso iure nulla:ergo fortius idem in ꝯtibus(tenẽdo istam partẽ nõ obstãt duo iura allegata in oppositũ per gl.⁊ primo nõ ob.tex.in.l.si tibi mãdauero.§. interdũ.ff.mãda.q: lꝫ Bar. non rñdeat:rñsio est plana ibi:non erat idem ꝯtus:nã ex scđo oriebat̃ actio mandati que nõ oriebatur ex primo:vñ qñ sunt diuerse forme ꝯtus nunꝗ̃ impedit̃ actio nasci ex vtroqꝫ vt dixi in tex.⁊ dicã.j.item ibi nõ solũ sunt diuersi cõtractus:ſꝫ etiam diuerse ꝑsone,sed nos loquimur qñ idem in eodẽ contractu ab eadẽ persona promittitur,ibi auteꝫ erant diuerse forme ꝯtus ⁊ diuerse persone: merito ex vtroqꝫ cõtractu orit̃ diuersa actio(Nõ ob.tex.in.l.heres a debitore.§.j. j.de fideiu.q: aduerte ꝙ tex.ponit duos casus ⁊ ambo obstãt:⁊ Bar.non respõdet nisi ad primũ:nã in primo casu prima stipulatio erat in diem:scđa vero erat pura: vꝫ scđa,q: afferat cõmodum interusurij medij tẽporis.hic vero nulla erat vtilitas in secunda stipulatione,⁊ si tu subtilis dicas quare ergo ibi secunda stipulatio q̃ continet plus tempore non nouat primam per regulam.l.qui vsumfructum.j.eod.l.si pupillus.§.qui actum.j.de noua.declarat Bal.in.l.pe.ff.de pret.stipu.⁊ tamen tex.ibi dicit ꝙ vtraqꝫ remanet ⁊ vtraqꝫ potest agi nec secunda nouat primã responde rationẽ esse:q: ibi ambe stipulationes erãt accessorie ad principale quia ambe stipulationes erant fideiussorie: vnde accessorium nedũ potest tollere principale:sed nec potest noua re aliam accessoriã sine principali.tex.est in.l.generaliter.ff.de fideius.nec principalis põt tolli per fideiussoriã: q: esset contra naturã qđ accessorium tolleret principale(Secundũ casum ponit tex.qñ ex duobus fideiussoribus vnus successit alteri remanent ambe obligationes:rñde illud ideo esse:q: ille due obligationes habuerũt originẽ in diuersis ꝑsonis nimirũ si ambe valerent:lꝫ ambe deueniãt in personã vnius prout declarat tex.in l.generaliter.ff.de fideius.confirmo q: lꝫ due cause lucratiue nõ possint concurrere circa idẽ i eadẽ ꝑsona: tñ quãdo a principio habuerunt originẽ in diuersis personis licet postea veniant ad vnum possunt cõcurrere.l.si seruus legatus.§.j.ff. de lega.j.no. in.l.meuius.§.duobus.ff.de lega.ij.¶ In ea.gl.ibi.sed non credo cogitandũ de tali interesse.istam partem glo.multum no. et commendãt scribẽtes hic:sed aduerte anteꝗ̃ vlterius procedã inuenio ꝙ ista pars glo.dupliciter intelligit̃.Primo modo ſm 12 Bar.⁊ communiter doct.quod ista gl.velit dicere† qđ interesse stipulationis ꝙ secũda stipulatio sit lõgioris vite ꝗ̃ prima non est considerabile.¶ Secũdo modo intellexit Rapha.cu. istam glo.quod intelligitur de interesse ꝑscriptionis.s. interrupte: q: scđa stipulatio interrũpit prescriptionem prime: ⁊ eam reddit perpetuam:tamẽ ſm glo.non est curãdum de ista longitudine vite:⁊ sic licet secunda stipulatio sit inutilis.tamen interrumpit prescriptionẽ ⁊ primã perpetuã reddit:ita dicit se singulariter intelligere istam gl.⁊ subdit satis inuerecunde quod doct. non intellexerũt istã gl.Adde ꝙ isto scđo modo proprie loquit̃ tex. quẽ glo.alle.in.l.cũ notissimi.§.sed ⁊ si quis.C.de ꝑscrip.xxx.vbi formaliter dicit tex.ꝙ scđa stipulatio interrũpit prescriptioneꝫ prime:q: debitor qui prescribebat cõtra primã obligationẽ ꝓmittendo secundo loco:⁊ sic recognoscendo secũdo interrũpit prescriptionẽ:ergo ille tex.loquit̃ de interruptione prescriptionis.⁊ habemus regulam,ꝙ dictum gl.debet intelligi ſm legem quam allegat.ita dicit Bar.in.l.nõ solũ.§.si liberatiõis verba: ff.de libe.lega.⁊ idem Bart.in.l.cum quidam.ff.de his quib. vt indig.Jo.an.in.c.cum nuntius.de testi. Sali.in.l.si ex cautione. C.de non nume.pecu.(alij)nihil dicũt:sed aduerte si iste esset sensus glo.certe ista lex non procederet hodie:ex quo in secũda stipulatione interrũperet prescriptionẽ prime: vt est tex.in.d.l.cũ notissimi.§.ſꝫ ⁊ si quis.ergo semper secũda esset valida cũ vtilitateꝫ afferret interrũpendi prescriptionem prime:⁊ istud interesse deberet cõsiderari:⁊ reperio quod subtilis do.Pe. de bel. licet non faciat mentionẽ de declaratione Raph.cu.fatetur qđ ista lex hodie nõ procedit:sed olim de iure ffotũ procedebat: q: non procedebat prescriptio.xxx.annorũ que postea fuit inuenta de iure codi.sed istud cõfirmo vltra eum per tex.valde no.in materia.l.si stichũ.in prin.ff.de noua. vbi est in simili egregius tex.⁊ no.ad legem nostrã quod vbi secunda stipulatio continet idem quod prima :tamen si in prima debitor fuit in mora soluẽdi quo casu periculũ itineris spectabat ad eum.l.qđ te.ff.si certum peta.certe secunda stipulatio valet: eo q: purgat morã precedentem ⁊ facit periculũ itineris ad eum amplius non spectare.ibi ergo secunda stipulatio cõtinens ideꝫ quod prima valet et tenet: quãdo purgat moram precedẽtem:ergo eodem modo quando secunda stipulatio interrũpit prescriptionem incboatam contra primã debet valere ⁊ tenere.ad illud idem qđ dicit l.si stichum.bene facit tex.in.l.scire debemus.§.si a fure. versi.si postea.j.e.vbi dicitur(quid dicemus:dicã ne quod iste tex.hodie non procedãt prout dicit.d.Pet.de bel.nequaꝗ̃.dico ergo ꝙ ista lex ⁊ hodie ⁊ olim procedet:⁊ dico qđ tex.in.l. cum notissimi.§.sed ⁊ si quis,nõ ita passim ⁊ indistincte loquitur quod secũda stipulatio interrumpat prescriptionem prime:sed bene dicit quod quãdo secunda stipulatio fit exꝑsse sub commemoratione prime stipulationis:⁊ cõsequenter prioris debiti: tũc bñ interrumpit prescriptionẽ incboatam cõtra primam: al's secunda stipulatio simpliciter facta nunꝗ̃ interrumpit prescriptionẽ et iste tex.proprie loquitur quando secũda stipulatio est simpliciter facta:⁊ adde qđ dixi.s.in tex.in sexta fallen.quando secũda stipulatio fit sub commemoratione prime an secunda valet videtur quod si fieret incontinenti nõ valeret sꝫ ex interuallo sic: q: interrũperet prescriptionẽ videt̃ valere(sed tenẽdo communem intellectum Bar.⁊ omnium scribentiũ ad istam glo. quod interesse prescriptionis respectu longioris vite ꝙ secũda stipulatio sit longioris vite ad prescribendũ ꝗ̃ prima:istud interesse non est cõsiderabile:⁊ q: gl.nõ probat hoc bona.l.Bar. ꝓ ea allegat tex.no.in.l.pater q castrẽse.§.fi.ff.de castrẽ.pecu. quẽ tex. etiam Bar.ibi ad hoc no.⁊ dicit se eũ didicisse a Pet. de bella perti.in vna disputatione:tñ caue q: ille tex.loquit̃ de interesse breuioris tẽporis nos vero de interesse longioris tẽporis:idem est in vtroqꝫ casu siue loq̃mur de interesse lõgioris vite siue breuioris vite:q: neutro casu tale interesse est considerabile:⁊ cum Bar.tenẽt.Jo.de imo.Pau.de ca.Ro.⁊ Alex.hic ⁊ sic põdera Bar.⁊ scribẽtes cõiter velle,ꝙ lꝫ interesse interusurij medij tẽporis sit ꝯsiderabile,⁊ faciat secũdã stipulationẽ valere.l.heres a debitore.§.j.ff.de fideiu.tñ interesse lõgioris vite nõ est potẽs ad faciendũ scđam stipulationẽ valere.facit tex.in.l.si tibi mandauero.in prin.ff.mãda.(Contrariã opi.tenet glo.no.in.l.si tibi mandauero.§.interdũ.ff.mãda.vbi gl.no.tenet qđ interesse lõgioris vite respectu prescriptionis tale interesse est cõsiderabile,⁊ illã gl.sequit̃ Ange.hic qui egregie rñdet ad.d.l. pater qui castrẽse.§.fi allegatam per Bar.sed ego clari⁹ ponã ꝙ ille tex. loquit̃ quo ad incidẽdũ in penã edicti si quis omiss.cau. testa.in quo requiritur ꝙ omittẽs ex testamento locupletet̃ per hoc ex bonis testatoris,sed ibi ꝙ obligatio duret minori tẽpore nõ est locupletari ex bonis testatoris viuẽtis q: si tex.ibi dicit ꝙ illud lucrũ minoris tp̄is non est habendũ in consideratiõe: vt pater incidat in edictũ:si quis omis.cau. testa. Istam solutionẽ Ang. refert ⁊ cõmendat Are.hic:⁊ ꝓ certo est solutio colorata ⁊ multum applaudet illi litere:sed ego dico ꝙ ista solutio ꝗ̃uis coloratissima nõ est bona ad illũ tex.q: ille titulus si qs omis.cau.testa. quãdo qs omittit adire ex testamẽto ⁊ venit ab intestato procedit solũ respectu legatariorũ ⁊ similium nõ autẽ respectu creditorum:qñ heres scriptus in testamẽto omittit adire ex testamẽto vt fraudet legatarios.tex.est in.l j.§.antepe.⁊.§.pe.ff.si quis omis.cau.testa.⁊ tamẽ tex.in illa.l.pater qui castrẽse.§.fi.in fi.loquitur expresse respectu creditorum vt expresse dicit tex. ibi creditoribus ⁊c.ergo nõ loquit̃ ille tex.respectu legatariorũ:vltra predicta posito qđ conclusio gl.esset vera nõ videret̃ congruere ad terminos.l.nostre.prout etiã perpendit Jo.de imo.⁊ Rom. hic:ex quo enim prescriptio incboata cõtra primam stipulationem interrumpitur per secũdam:certe tunc prima ⁊ secunda stipulatio erit paris vite quo ad prescriptionem ⁊ sic tunc nõ caderet interesse longioris ꝑscriptionis magis in vna stipulatione quã in alia stipulatione nisi intelligeretur gl.prout intelligebat

13 Raph.cu.vt.s.retuli.† Quid tenẽdum in isto no.⁊ quotidiano passu,dixi ꝙ cũ gl.tenẽt Bar.⁊ communiter doc.hic:ꝙ interesse longioris vite respectu prescriptionis nõ est in consideratione. Adde qđ idẽ tenuit glo.in.l.diuortio.in versi.ceterũ.⁊ ibi Bar. not.ff.de neg.gest.idẽ tenet Bar.in.l.⁊ si post tres.in vlt.col.ff.si quis cau.vbi declarat inductionẽ tex.l.pater qui castrẽse.idem etiaꝫ tenet Bar.in.l.si creditori.ff.de leg.j.tenet Bal.in.l. heres a debitore.§.j.ff.de fideius.⁊ lꝫ in cõsulendo ⁊ in iudicando durũ esset recedere ab ista cõmuni opi.glo.Bar.⁊ magis scribentiũ, tamen disputãdo ⁊ in puncto iuris puto contrariã opi.ꝓculdubio veriorẽ qđ imo interesse longioris vite respectu prescriptionis sit cõsiderabile.istã opi.vt dixi tenent Ang.⁊ Are.hic.tenet etiã Are.in.d.l.si creditori.istã opi.vt dixi tenet clare gl.no.i.d.l. si tibi mandauero.§.interdum.ff.manda.tenet etiam glos.in.l.si creditori.ff.de leg.j.⁊ glos.in.l.manifestissimi.in glos.j. C.de fur. Pro ista opi.inducit in primo Are.bonũ tex.in.l.quoties.§.itẽ si tẽporali.ff.de admi.tut.vbi dicit tex.qđ actio temporalis qua tenebãtur tutores conuertitur in actionem tutele perpetuã ꝓpter prorogationẽ vite actionis:ergo interesse temporis est cõsiderabile: al's vbi interesse desineret cõsiderari desineret actio competere.l.qui aũt.§.j.ff.si quis cau.ergo minus actio concederetur.arg.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.ad idẽ est bon⁹ text.in.l.si creditori.ff.de lega.j.vbi id quod debebatur de iure pretorio potest legari,q: postea fit debitũ de iure ciuili:sed istud ideo

illud ideo nõ ex alio nisi ex interesse longioris vite: et ideo idem Bart. in. l. diuortio. versi. ceterũ. ff. de neg. gest. ponderat ibi esse glo. qđ nõ attendit̃ interesse ꝙ actio sit lõgioris vite. dicit Bar. esse tex. in ↄtrariũ. in. l. si creditori. de leg. i. ⁊ nõ respondet aliter ad illũ tex. ad idẽ pro ista sñia ⁊ contra cõmunẽ allego tibi text. bonum in. l. nam postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiurã. vbi est text. quod si ille qui tenebatur temporali actione puta vnius anni detulit iuramẽtum creditori ⁊ creditor iurauit. dicit ibi tex. qđ ex iuramẽto est nata noua actio que erit perpetua ⁊ sic lõgioris vite: preterea si aliter diceremus ꝙ interesse lõgioris prescriptionis nõ esset cõsiderabile frustra leges introduxissent interruptionem prescriptionis ⁊ perpetuationem temporum prescriptionis. xxx. anno. prout est text. in. l. fina. C. de prescrip. xxx. vel xl. anno. text. in. l. cum notissimi. in prin. vbi gl. C. eo. de prescrip. xxx. anno. Item frustra fieret differentia quod prescriptionum quedam sex sunt mensium: quedam annales quedam triennales quedam decem anno. quedam viginti: quedam triginta: quedã quadraginta: quedam centum annorum vt in bonis ecclesiarũ qs enũerat glo. in. c. placuit. el. ij. §. põt. xvi. q. iij. ⁊ declarat Bar. in. l. fi. in pri. ff. de eo per quẽ fac. erit. certe frustra fierẽt tot differentie si non consideraret̃ interesse prescriptionis longioris temporis. Item frustra diceremus quod remedia episcoporum: ducum ⁊ marchionum essent ꝓtoria ⁊ nõ ciuilia: vt declarat Bart. in. l. v. in prin. vbi dixi. s. eo. ⁊ vtilitas consistit i hoc: q: si sint pretoria erunt temporalia: ⁊ sic annalia ⁊ nõ perpetua. insti. de perpe. ⁊ tempo. actio. in prin. ⁊ sic ꝗtomagis considero ista videt̃ vera opi. quod imo interesse prescriptiõis respectu longioris vite sit considerabile: solum restat respondere ad tex. l. pater q castrẽse. vbi quando peculium nõ est soluendo et pater omittit venire ex testamẽto: et occupat ab intestato iure peculij: ⁊ non tenetur nisi infra annum creditorib⁹: tamen istud cõpendium temporis attenditur: nec per hoc dicuntur creditores decipi. ad illũ text. dedi responsionem Ange. quam commẽdabat Are. tamen eam reprehendit. Secundo loco respondendo ex mẽte Are. in. d. l. si creditori. retorqueo illum text. fortiter cõtra Barto. quod ideo ibi est quod interesse lõgioris temporis aut breuioris non attenditur: eo quia etiã si longiori tempore ibi fuisset obligatus obligatio illa non poterat habere effectum q: peculiũ nõ erat soluẽdo. ita proprie loquitur ibi text. in fi. ergo si ex longiori vita obligationis posset sequi effectus et vtilitas: tunc bene tale iteresse tẽporis est considerabile: istud clare patet in primo respõso illi⁹ text. vbi si peculiũ filij est soluẽdo pater qui occupat ab itestato peculium ⁊ omittit adire ex testamento tũc bene tenetur legatarijs perpetuo, ita dicit ibi tex. ergo temporis interesse cõsideratur quando potest habere effectum: tamẽ Are. hic dicit qđ rectius considerando illum tex. iste intellectus nõ videtur sibi bonus q: sensus illius tex. est ⁊c. vt per eum tamẽ nec ista sua inductio facit me recedere a dicta solutione declarata vt declaraui: ẽ bene verum quod aliđ mihi fortius vrget cõtra istã solutionẽ de quo non perpẽdit Are. quia per hoc quod peculium nõ sit soluendo non deberet abbreuiari tẽpus actiõis sicut non abbreuiatur in primo casu qñ peculium est soluẽdo q: imo ibi vertitur interesse in eo quod superest de peculio: ⁊ per hoc deberet poti⁹ prorogari ⁊ teneri pater perpetuo ne duplici dãno grauent̃ legatarij. s. quantitate ⁊ tempore, nõ omitto quod gl. in illo. §. fi. dicit quod tunc tenetur pater perpetuo si filiussa. decedat infra annum: ita loquitur prima pars, si autẽ post decedat habeat locum versi. fi. non nego quin ille text. in publica disputatione possit trahi ad vtrãq₃ partẽ: tamen in consulendo ⁊ in iudicando nõ recedatis a communi opi. que est qđ interesse lõgioris vite ratiõe prescri-
13 ptionis nõ est considerabile. ¶ † In quarta parte glo. ibi: illud cõstat: habes, quod obligatus actiõe bonefidei potest obligari ex stipulatione: ⁊ licẽt glo. restringat vbi eẽt nouatum illud esset indubitatũ tñ illud etiã est vbi esset conuentũ. l. v. §. cõuentionales. l. scire debemus. §. fi. j. eo. l. pro socio arbiter. l. si societatẽ. ff. pro soc. l. si tibi mãdauero. §. interdum. ff. mãda. que aũt sit vtilitas quod sup cõtractu bonefidei stipulatio sequẽsque est stricti iuris cõcurrat, cum regulam habeamus qđ stipulatio non concurrat nisi ratione interesse. l. stipulatio ista. §. alteri. j. e. ꝫ si sup contractu bonefidei postea interponatur stipulatio nõ videt̃ interesse stipulatoris: q: actio ex stipulatu ẽ stricti iuris affert minus vtilitatis ꝙ actio bonefidei, ꝑpt̃ hoc Bar. l₃ videat̃ obscurius loqui assignat tres vtilitates: duas ex parte promissoris: et duas ex parte stipulatoris. Prima vtilitas ex parte ꝓmissoris est: quia vbi primo erat obligat⁹ ex cõtractu bonefidei: tunc erit obligatus ex cõtractu stricti iuris qui cõtinet minus ꝺm Bar.
14 põdera Bart. velle † qđ quando stipulatio interponit̃ sup contractũ bonefidei: qđ talis stipulatio remanet stricti iuris ⁊ non assumit naturam cõtractus bonefidei super quo interponitur: istud idẽ ⁊ clari⁹ firmat Bart. in. l. singularia. in. iiij. col. s. si certi petas cõtrarium de directo tenet idem Bart. sibi cõtrarius. in. l. si quis cũ aliter. j. eo. vbi dicet̃ de hoc. Itẽ aduerte, qđ cũ ad validitatẽ stipulationis videat̃ attẽdendũ eẽ interesse stipulatoris non autẽ ꝓmissoris. l. stipulatio ista. §. alteri. l. qui vsumfructum. j. e. ⁊ ꝓpterea Bar. ponit duas vtilitates ex parte stipulatoris. Prima qñ haberet magis claras ꝓbatiões de stipulatione quã de contractu ꝓcedẽti: sed ista est vtilitas facti ⁊ hoc modo in isto text. Secũda stipulatio idem cõtinens ꝙ prima valeret qñ scđa esset expeditioris ꝓbationis. Alia ⁊ melior vtilitas est: q: contractus precedẽs potuisset re integra solo cõsensu tolli. l. ab emptione. ff. de pac. l. j. ⁊. l. ij. C. quãdo lic. ab emp. disce. nũc propter stipulationem nõ posset dissolui. §. fi. insti. quib. mod. tol. obliga. licet Barto. nõ alleget. facit regula. l. prout. ff. de solu. ⁊ regula. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. et. c. oĩs res. e. titu. in antiquis. Ultra Bar. quarta ẽ vtilitas ⁊ plana: q: qñ sunt diuerse species interest nostra habere plura remedia agẽdi. §. sic itaq₃. instit. de act. l. cum fili⁹. §. varijs. ff. de lega. ij. q: tunc exceptio rei iudicate non obstaret in scđa stipulatiõe, vt declarat tex. in. l. cũ querit̃. cum seq. ⁊ seq. ff. de excep. rei iudi. qñ autem stipulatio iterponeretur super cõtractu innominato: facit ꝙ desinit esse cõtractus innominatus. ita Bar. in. l. ij. in fi. C. de cõdi. ob cau. de cuius veritate dixi in rub. s. eo. ⁊ per ista remanet ista. l. vtiliter: vt puto et subtiliter expedita.

1 ☞ Contenti esse debemus penis legalibus.
2 De pena conuentionali succedente in locum legalis idem iudicamus qđ de legali.
3 Ualet statutum disponẽs id quod ius commune q: sufficit ex eo nouam actionem oriri.
4 Non dicitur esse pena perdere pecuniam quam quis habuit ab eo ad quem reuertitur.

Si ita stipulatio. Dissolutio matrimonij dꝫ eẽ libera a pena cõuẽtionali nisi idem cõtineat qđ legalis. h. d.
1 † Not. illud qđ not. dicit tex. qđ debemus esse cõtenti penis legalibus. Restringe istam regulam ad casum huius legis tantũ, scꝫ quantũ ad dissoluendum matrimoniũ q: actus qui debet depẽdere a libero arbitrio nõ potest apponi pena ab homine ꝫ debem⁹ esse cõtenti penis legalibus ⁊ sic penis positis i l. consensu. ⁊. l. fi. C. de repu. al's vltra penã legalem possunt partes apponere penã conuentionalẽ: patet in. l. fi. ff. de ꝓto. stipu. vbi quãdo promissor non obseruat conuenta succedit obligatio ad interesse tñ potest opponi alia pena cõuentionalis: ⁊ si quis me offendat punitur penis l egalibus: ⁊ tamẽ possum apponere penã conuentionalẽ. per. l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. a confug. Adde de hoc glo. ordi. in. l. nõ impossibile. ff. de pac. ⁊ ibi Bar. eam sequitur. Bart. in. l. illicitas. §. ne potẽtiores. ff. de offi. presi. ⁊ in. l. j. in fi. C. in qb⁹ cau. colo. domi. accu. pos. lib. xj. Abb. i
2 c. granẽ. per illum tex. de sen. excõ. † Scđo not. ex tex. ꝙ de pena conuẽtionali succedẽte in locum legalis idem iudicamus quod de legali. faciũt que no. Barto. in. l. stipulationes non diuidunt̃.
a in. viij. q. j. eo. vnde arguẽdo de cõtractu ad legem[a] hic videtur
3 casus ꝺm Ang. ⁊ alios † quod si statutum disponit idẽ quod ius commune tamen valet ⁊ sufficit ex eo nouam actionẽ oriri: non autem dicetur ius commune de quo canoniste habẽt gl. in. c. j. et ibi doct. de consti. in. vj. Bar. in. l. j. in prin. ⁊ ibidẽ alij. ff. ad. l. fal. cum multis cõcordantijs hic traditis p Lud. ro. ⁊ do. Alex. hic: et vltra allegata p eos dicit not. Bald. in. c. naturales. in fi. de feud. fue. contro. inter do. ⁊ agna. qđ statutũ de spurijs non promouendis l₃ confirmatum per sedẽ apostolicam tamẽ eo modo tollit̃ quo ius commune: q: non est nouum statutũ: ꝫ iuris communis dispositiuũ. ita dicit tenere Ioã. mona. in. c. j. de fil. ꝑsby. quod dicit eẽ nota. dignũ. ¶ Glo. fi. in verb. cõprehensis. diuide in quatuor partes. In pma declarat tex. In secũda assignat rationẽ. In tertia opponit ⁊ soluit. In quarta remouet aliud contrarium. scđa ibi: ⁊ est ratio. tertia ibi: sed cõtra. quarta ⁊ vltima ibi: ꝫ hodie dãtur arrhe. ¶ In ea. gl. ibi: ꝫ ibi processerat pecunia a stipulatore. istam solu. gl. Bar. ⁊ omnes tenent. ⁊ ex ea colli
4 ge † qđ non dicitur esse pena pdere pecuniam quã quis habuit ab eo ad quem reuertitur: ꝫ aduerte q: alibi habemus qđ quando iam est quesitũ ⁊ radicatũ perdere tale lucrũ est pati dãnũ ⁊ cõsequẽter penã. gl. in. l. j. §. si qs aũt. in verb. per in integrũ. ff. de iti. actuq₃ pua. ⁊ in. l. j. §. ij. ff. ne qd in loco publi. Bal. Ang. ⁊ oẽs in. l. nõ ampli⁹. vbi plene dixi. ff. de leg. j. hic erat lucrũ iã quesitũ ergo pdere tale lucrũ debet censeri dãnum ⁊ pena: ergo Bar. et glo. breuiter ꝺm Bar. ⁊ gl. habes no. limitationẽ ad illã regulaꝫ qđ non dicitur pena priuare aliquẽ lucro iam q̃sito qñ reuertit̃ ad eũ a quo processit tale lucrũ: al's si nõ reuerteret̃ ad eũ a quo processit: pdere tale lucrum bene esset dãnum ⁊ pati penã. ⁊ no. bene istam gl. ad hoc.
1 ☞ Ualet stipulatio de dando mihi illud qđ alius mihi dꝫ cuꝫ

¶ Ad legẽ. De hoc nũ qd statutuꝫ disponens idem ꝙ ius cõe inducat nouũ vinculũ. viđ alex. ꝯsi. suo. clix. col. antepe. incip. circa ꝑnci. iiij. vo.

ipse debitor esse desierit.que conditio verificatur si desinat esse ciuiliter debitor:remanent tamen naturaliter tantum.nu. 2.

5 Sola naturalis obligatio potest cedi.

Huiusmodi. Ista lex non videt cōmode posse summari ꝑpter breuitatē litere ⁊ ꝯm cōem literā que hꝫ verbū tibi:⁊ vbūz spōdes:prout oēs libri habēt.h.d.in effectu.vꝫ stipulatio de dando mihi ꝙ alius tibi dꝫ cū debitor esse desierit.h.d. et ꝯm istā lect.tex.habet minus dubij ⁊ plus vtilitatis:⁊ lꝫ glo. assignet vnā ratione dubitādi ꝯm istā literā:qꝛ illa rō reprobat per oēs:ideo tu dic ꝑ intellectu litere qd dubiū faciebat:qꝛ cum implementum cōditionis nō deberet fieri ꝑ ipsum promissorē ꝫ per tertiū videbat ꝓmissio esse inutilis:itē qꝛ ꝯditio videbatur cōtinere quēdam tristē euētū.l.inter stipulantē.§.sacrā.j.e. ꝑpter ista erat dubiū an ista stipulatio valeret:rō decidendi ponitur in tex.ꝙ stipulatio pōt in quocūqꝫ casu interuenire ⁊ fieri dūmodo nō sit casus impossibilis:⁊ ꝫ istū intellectū casus huiꝰ legis est clarus:† sed ꝓut habet in litera mihi:qꝛ nunc decisio tex.reddit notabilior ⁊ vtilior.h.d.in effectu,valet stipulatio de dādo mihi illud qd aliꝰ mihi debet cū ipse debitor esse desierit: vel sic.stipulatio pōt cōcipi in defectū vel subsidiū obligationis alteriꝰ.h.d.stāte litera mihi.pōdera ex hoc tex.ꝙ stipulatio pōt concipi sub ista cōditione cū titius debitor esse desierit: nam dictio cū iuncta vbo futuri tēporis:facit conditionē.l.qdcūqꝫ.§. non solū.vbi Bar.j.e.⁊ latius Bar.in.l.j.in.ij.q.j.q.principa.ff. de ꝯdi.⁊ demon.sicut subdit tex.ꝙ stipulatio potest cōcipi sub quauis alia cōditione:pondera illā dictionē quauis alia,de cuiꝰ natura est cōprehendere casus maiores expressis.glo.est.no.in cle.j.in vb.quis alia.⁊ ibi Jmo.⁊ Cano.sic no.de re iu. gl.in cle. ij.in glo.fi.in verb.quauis.de reb.eccle.nō alie.⁊ not. bene istas duas gl. ¶ Glo.in verb.huiusmodi.diuide in tres ptes principales. In prima ꝯm literā mihi,gl.opponit ⁊ soluit. ¶ In scda ꝫ aliam literā tibi.gl.remouet aliā opp. ¶ In tertia glo. voluit opponere cōtra tex.q dicit in plurali huiusmodi stipulationes: et tamen ex tex.nō est nisi vna:ergo male dicit tex.qꝛ pluralis oratio nō est vno ꝯtenta:vt est tex.no.in.l.fi.ff.ad treb. facit regula vbi numerꝰ.ff.de testi.⁊ tex.in regula pluralis.de reg.iu.in.vj.⁊ rñdet gl.dupliciter.⁊ scda sol.ē melior ꝑpter dictionē huiusmodi includentē similes.scda ibi:si habes tibi.tertia ibi:⁊ si totum ꝑ vna stipulatiōe. ¶ Jn ea.gl.ibi.l.si qs postqꝫ.Bar.clarius opp. qꝛ pro eo qui nō tenet non pōt interuenire fideiussor.l.fideiussor obligari.in pn.ff.de fideiu.ꝫ h.d.text.cū debitor esse desierit ⁊c. Stringe oppo.Bar.fortius qꝛ si ꝓmissio fideiussoris esset pura qñcunqꝫ postea liberato pncipali tolleret fideiussoria.l.in oibꝰ. ff.de solu.ergo fortius a principio dꝫ inpediri natiuitas fideiussoria ꝑ regulā.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui vl alie.iur. Itē ista fideiussio cōditionalis confert in casum quo debet vitiari ⁊ in tēpus vitiās:ergo nihil vꝫ:ꝑ regulā.l.qd sponse. C.de dona. ante nup.facit.l.titio cū moriet.ff.de vsufru.gl.respondet ꝙ ex presenti tēpore.stipulatio fideiussoria sumit vires:istā sol.reprehendit Bar.ꝙ qꝫuis a prin.valuisset:tamen si postea qñcunqꝫ liberat principalis etiā tollit obligatio fideiussoris.l.in oibus.ff. de fideius. Tu autē reprehende fortius istā sol.gl.qꝛ ex presenti tempore non pōt sumere vires ex quo expsse confert in tempus inhabile:qꝛ paria sunt aliquid fieri tēpore inhabili vel conferre in tempus inhabile.d.l.qd sponse.fortius gl.qꝛ qñ stipulatio esset pura posset procedere qd dicit gl.sed qñ stipulatio est cōditionalis:vt est tex.noster:tunc ad validitatē stipulationis facte sub conditione vel in diē inspicit tēpus euenientis conditionis vt dicit.l.si rē meā.⁊ ibi gl.⁊ doc.j.e.facit tex.in.§.qꝛ vo hactenꝰ. in aut.de nup.colla.iiij.sicut in simili testator apponendo cōditionem nō vult ꝙ inspiciatur tēpus conditi testamenti: sed futurum ꝯm Bar.in.l.cetera.§.j.ad fi.ff.de lega.j.⁊ in.l.si alienū.§. in extraneis.circa fi.ff.de here.insti.⁊ facit bene text.in.l.cū qui post.cum glo.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ sic videas qd saluatio gl.multipliciter redditur falsa.ista tamen prima lect.gl.defenditur dupliciter. Primo quando desijt esse debitor ciuiliter tm̄. Scdo quādo desijt esse debitor in effectu qꝛ desijt esse soluendo cū inanis sit actio quā inopia debitoris excludit.l.nā his.ff.de dolo c.
2 olim vobis.de resti.spo.† Ex prima solutiōe no.multū Bart.ꝙ ista conditio si desierit esse debitor:verificatur si desinat solum esse ciuiliter debitor remanēte tamen naturaliter tantū: qꝫuis ergo conditiones debeāt impleri proprie ⁊ stricte.l.qui heredi. et.l.meuius.ff.de condi.⁊ demō. Jsta conditio si debitor esse desierit ad hoc vt proprie dicatur impleri nō sequitur ꝙ omnino desinat debitum ⁊ naturaliter ⁊ ciuiliter sufficit qd tollat ciuilis qꝫuis naturalis remaneat:⁊ sic ille qui remanet naturaliter tātum obligatus dicit ꝑprie ⁊ stricte desinere esse debitor: et lꝫ bar.pro isto no.nihil alleget: tu potes allegare tex.no.lꝫ vulgatum.in.l.fideiussor obligari.§.fideius.in versi.ꝑprie.⁊ in verb. per abusionem.ff.de fideiuss.vbi dicit ad literam text.quod ille qui est debitor naturaliter tātum est improprie ⁊ per abusionē debitor in conditionibus verba debēt proprie capi: confirmat quia ille dicit proprie debitor a quo inuito potest extorqueri.l. debitor intelligit.ff.de verb.sig.sed qñ remanet naturaliter tātum debitor tunc naturalis sola non est potens ad agendū nec ab eo potest extorqueri:qꝛ obstat exceptio.ad idem tex.no.in.l. si is cui.§.flauius.ff.de soluti.vbi in materia fauorabili testator mandat satisfieri omnibus debitoribus suis nō venit ille cui est obligatus naturaliter tantum:qꝫuis ergo remanet obligatus naturaliter:dicit improprie ⁊ abusiue debitor:ergo Bar.bene dixit si debitor esse desierit si desinit esse debitor ciuiliter: licet remaneat naturaliter obligatus dicit proprie desinere esse debitor ⁊ abusiue dicet debitor. sed aduerte qꝛ gl.⁊ Bart. presuponūt quod in isto tex.promissor promiserit fideiussorio nomine.⁊ ita etiā tenet Ange.⁊ isto modo iste tex.quando dicit cum debitor esse desierit nō potest stare proprie quādo ipso iure desinit in totum esse debitor:⁊ sic naturaliter et ciuiliter:puta per solutionem vel acceptilationem. sed intelligitur qñ desinit esse debitor taliter qd obligatio fideiussoria potest stare:puta quādo desinit esse debitor ciuiliter et remanet naturaliter debitor cui naturali pōt accedere fideiussor.l.fideiussor obligari.ff.de fideius.vel desinit esse debitor in effectu:qꝛ desinit esse soluēdo:tñ Bart.vult qd quādo desinit ciuiliter tm̄ esse debitor qd verba tex.stent stricte ⁊ ꝑprie:⁊ propter istud fecit Bart.multū notare:vt statim dixi.S.ista lectura procederet si constaret ꝙ in hoc tex.iste promissor promisisset fideiussorio nomine:tunc tex.deberet intelligi in casu possibili ne vitietur fideiussio per regulā.l. quoties.⁊.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.j.eo.sed cum in isto text.stipulatio sit facta simpliciter sine noīe fideiussoris pro certo text.debet plane intelligi ꝙ iste promisit vt principalis debitor ⁊ nō vt fideiussor sicut si promisisset sub quauis alia ꝯditione vt dicit litera:⁊ tūc verba litere ꝓcedunt ꝑprie ⁊ clare sine istis subauditionibus Bart.⁊ Jaco.de are.ita generaliter tenet do. Christo.de castel.quē sequitur Raph. cuma.lꝫ de eo non faciat mentionē.idem tenet Jmo.Pau.de cast.Ludo.Alex.⁊ Are.⁊ do.Pe.de bexu.hic,istum intellectū etiam tradit Bal. hic:qui intelligit qd in isto tex.ꝓmissor ⁊ eius obligatio sit per se stans: ⁊ sic sit expromissor ⁊ nō fideiussor:de quo dixi in.l.v.§.satisfaceptio.S.eo.pūctus est videre pro intellectu necessario istius tex. an iste tex.loquatur in fideiussore:an in eo qui ꝓmisit vt principalis,videtis ꝙ cōmunis opinio omniū est contra glos.⁊ Bar. quod iste expromissor promisit vt principalis: ⁊ nō vt fideiussor et verba litere clare procedūt,istam opi.confirmat Alexā.quia in dubio videtur quis se obligare suo noīe ⁊ nō fideiussorio.tex. est in.l.⁊ magis.ff.de solu.l.papinianus.ff.māda.eādem opinio. cōfirmat Areti.alio medio:qꝛ qui ꝓmittit sub cōditione quatenus a principali debitore exigi nō possit,iste non dicitur fideiussor:sed est quedã alia species obligationis per se stans.allegat tex.in.l.penul.ff.de fideius.tut.⁊ in.l.fi.in prin.ff.si cer.peta.⁊ in.l. decem.j.eo.eādem opi.confirmat Bexu.alio fundamento: quia quando quis apponit pactum vel conditionem contra naturā fideiussionis apparet quod ꝓmittit eo animo vt sit principalis debitor ⁊ nō fideiussor,per regulam.l.quoties.j.e.sed in isto tex. iste vult esse obligatus liberato principali qd est cōtra naturã fideiussionis.l.in omnibus.ff.de solu.ergo iste in tex.nostro promisit vt principalis non vt fideiussor.licet omnes teneant cōtra glos.⁊ Barto.puto quod disputatiue optime possit defendi opinio Bar.ad istum tex.quod hic iste ꝓmisit fideiussorio nomine et nō vt principalis:probo per vnum fundamentū per quod tolluntur omnia superius adducta.nā in isto text.tu promisisti mihi illud quod titiꝰ mihi debet:certe dico quod diceris esse fideiussor:nam regulam habemus quod quando pecunia peruenit ad alium in dubio ꝓmittens videtur promittere vt fideiussor.glos. est no.⁊ ordi.in.l.sed iulianus.§.item si duos.in gl.magna.circa medium.ff.ad macedo.⁊ glos.nota.in.l.vir vxori.§.fi.in glos.magna.ad fin.ff.ad velleia.que gl.no.allegatur quod quando duo se obligant insolidum ille ad quem pecunia peruenit tenetur vt fideiussor non vt principalis.ponit Pau.de ca.in rubr.C.vt nemo inui.facit.l.si non singuli.C.si certū peta.⁊ per hoc fundamentum videtur tolli allegata in oppositum,nec tex.in.l.vbi autem. §.qui vero.refragatur:qꝛ imo facit pro hac parte. Jtem non facit regula.l.quoties.qꝛ fateor quādo stipulatio aliquo modo valeret sed hic valet si principalis debitor desinat esse soluendo vel desijt esse ciuiliter obligatus. Jtem nō obstant tex.allegati per Are.in contrariū quia tex.per eum allegati nō dicunt quod ille interuenerit vt fideiussor,⁊ dato qd illi tex.hoc dicerēt loquūtur quādo promitto limitatiue:puta promitto id quod talis nō dederit.ad fundamentū Bexu.potest respondere per illud qd voluit Jaco.de are.⁊ Bar.quod verba debent intelligi scdm naturam

turam contractus sup quo interponũtur: vt hic per Bar. ita vi-
detur disputãdo posse defendi opi. gl. ⁊ Bar. licet omnes sint ad
oppositũ vltra alios vt nihil intactũ circa tex. reliquat: aduerte
inquãtum Bar. ⁊ scribentes saluant primũ intellectũ glos. quod
tex. in verb. esse desierit: intelligatur per prescriptionẽ per quã
tollitur ciuilis obligatio remanente naturali: istud posset pre-
dere habito respectu legũ codicis: sed istud nõ congruit ad legẽ
nostram: qr de iure ffo2ũ prescriptio. xxx. anno. nõ erat cognita
per quã tollitur ciuilis remanente naturali obligatione. glo. est
in. l. qui occidit. §. j. ff. ad le. aquil. glos. in. l. iulia. ff. qui. ex cau. ma.
glo. ⁊ Bart. in. l. in oĩbus. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. ⁊ in specie
istud fatetur Bar. met in. l. fi. §. j. ad fi. ff. rem ra. ha. ⁊ per ista re-
manet vt puto perfecte expedita. j. lectu. glos. ¶ Circa secũdam
lectu. glos. quã Bar. saluat allegando. l. legaui. vbi est glo. fi. ff. de
libe. leg. adde melius facere tex. in. l. si sic. §. j. in fi. ⁊ in. l. apud iu-
lianum. §. idem iulianus. ff. de leg. j. ⁊ cum Bar. tenent Ang. Lu
do. ro. ⁊ do. Alex. hic ꝯtrariũ ⁊ forte melius tenent Imol. ⁊ ple-
nius Rapha. cu. ⁊ Are. hic: qr. d. l. legaui. in qua se fundat Bart.
procedit qñ qs legat illud qd tertius sibi vere debet, tũc ipsam
obligationẽ videtur legare vel promittere: sed in isto tex. cõfer-
tur promissio in tempus in quo ille desinit esse debitor: ⁊ tũc ipsa
res que debebatur censetur pmitti: ideo ipsa obligatio: qr ipsa
obligatio est pene inutilis intelligẽdo vt facit Bar. pro hoc etiã
allegat Raph. cuma. tex. in. l. qui duos. §. fi. ff. de le. ij. qui tex. pa-
rum facit: qr loquitur in diuerso casu qñ testator legat duob⁹ in-
solidum qd a reo debetur hoc quãdo vni tantũ legatur: ad idem
alleg. Raph. cu. tex. in. l. si sic. §. fi. sz melius allegasset in ver. pin
de. ibi esse em̃ debitor debet. nisi dicas qd etiã hic sit debitor na-
turaliter ⁊ ciuiliter licet nõ sit soluẽdo vt intelligit Bar. quo ca-
su posset deuenire ad pinguiorem fortunã. l. iij. ff. de cess. bono. c.
odoardus. extra de solu. vel quãdo esset naturaliter tantũ debi-
3 tor: † qr sola naturalis potest cedi: vt est text. sing. in. l. si ei⁹. ff. ad
trebel. Item naturalis est potens ad compẽsandum. l. etiã. ⁊. l.
quecũqz. cũ glos. ff. de compen. quãuis vt dicit Are. verisimiliter
partes non cogitarunt de tali casu.

1 ☞ Falsa causa de preterito non vitiat stipulationem: sicut nec
legatum.
2 Quando proponuntur due questiones potest ordine preposte-
ro prius responderi secunde questioni.
3 Si mutuaui tibi decẽ postea reperitur ꝙ per stipulationẽ pmi-
sisti mihi ex causa mutui intelligitur de eisdem decem etiaz si ex
interuallo interposita fuerit stipulatio.
4 Actio competens ad dotem datã nõ nouatur per stipulationẽ
sequentẽ in qua est duplicata summa dotis precedentis.
5 Per secundã stipulationem continentẽ in duplo plus ꝙ̃ prima
non videtur nouari precedens obligatio.
6 An valeat argumentum de vltimis voluntatibus ad cõtractus
et econtra.
7 Quãdo legatum ex causa dotis est factuz a personis inter quas
cadit naturalis affectio ⁊ charitas legandi ⁊ dotandi tunc falsa
causa non vitiat legatum.
8 Factum tempore prohibito si conferatur in tempus non prohi
bitum an debeat valere.
9 Si pmissio dotis nõ recepte vel cõfessio fiat constãte matrimo-
nio animo donãdi inter coniuges inequales an valeat vel ne: et
si valet an irreuocabiliter. nu. 13.
10 Donatio remuneratoria valet ⁊ tenet constante matrimonio.
11 Maritus nõ nobilitatur propter nobilitatem vxoris.
12 Non est verisimile ꝙ quis velit obligari duplici obligatione.

SI diuortio. Falsa causa de pterito sciẽ-
ter emissa nõ vitiat stipula
tionẽ sicut nec legatũ. h. d. ⁊ est no. ⁊ sing. l. fm Bal. sz
iste tex. cũ difficultate saluat ab obiect. vt. j. patebit.
Diuide istã. l. in quinqz partes. In prima opponitur vna que-
stio. In scda alia. In tertia ordine prepostero rñdetur scde que
stioni. In quarta respõdet prime. In quinta illa vltima respon-
sio cõprobatur per simile. scda ibi: vel que centũ. tertia ibi: pcu-
lus ait. quarta ibi: dicendũ itaqz. quinta ⁊ vltima est ibi: sicuti cũ
1 filie. ¶ † Noto primo[a] ꝙ falsa causa de pterito non vitiat stipu-
a lationẽ sicut nec legatũ. Limita verũ in pmissore sciẽte causam
esse falsam: nam tũc valet secus in errãte vel ignorãte. l. pe. §. mu
lier. ff. sol. mat. allegata in gl. pe. Secũdo limita qñ ex falsa causa
deficerẽt substãtialia ꝯtus: puta pretiũ in emptiõe. l. si quis fun
2 dum. ff. de ꝯhẽ. emp. de quo tex. statim dicã post Bar. ¶ † Scdo
no. hic esse tex. pro eo ꝙ volũt canoniste. d. Car. florẽ. in. c. pasto
ralis. §. j. de rescrip. ꝙ qñ pponũtur due questiones potest ordi
ne prepostero prius responderi secũde questioni. deinde prime
ex quo notatur modus respondẽdi argumẽtis, sepe respõdẽdo
bonũ est incipere a scdo argumẽto qñ ex responsione secundi se
quitur resolutio primi: ⁊ ita ego sepe facio in disputãdo ⁊ in con

3 sulẽdo. ¶ † Tertio per istum tex. decidit no. Bar. vbi bene enu
cleauit medullaz huius tex. in. l. triticũ. j. eod. qd si mutuaui tibi
decẽ: postea reperitur ꝙ per stipulationẽ promisisti mihi ex cau
sa mutui intelligit de eisdẽ decẽ etiã si stipulatio fuerit interposi
ta ex interuallo: ⁊ etiã si quãtitas comprehẽsa in stipulatione sit
maior vel minor, ita dicit esse tex. no. hic. ¶ Quarto diligẽter põ
dero tex. ibi: centũ tãtũ in obligatione venire: hinc singulariter
probari, ꝙ ex stipulatione secũda potest agi ad illa centũ q̃ sunt
vltra dotẽ: nõ autẽ ad alia centũ que debebãtur ex veteri obliga
tione dotis: ⁊ cõsequẽter est text. ꝙ vtraqz centũ nõ possunt peti
ex stipulatiõe secũda: ⁊ tñ Bart. ⁊ cõmuniter oẽs. in. j. q. extra gl.
volunt oppositũ, et tenẽt ꝙ in isto text. non solum illa centũ que
fuerũt extra ⁊ vltra dotẽ possint peti actiõe ex stipulatu sed etiã
alia cẽtũ in dotem data similiter peti possunt actione ex stipula
tu: eo qr nõ debet in hoc tex. sumi arg. a contrario sensu: sz certe
potest cãtare Bar. quãtũ velit taxatiua tantũ: in isto tex. posita
absqz eo qd sumatur argumentũ a contrario sensu expresse ⁊ ad
literam excludit ꝙ ad alia centũ que erãt in dote nõ possint peti
ex secunda stipulatione sed actione de dote: ⁊ sic est hic tex. ineui
tabilis cõtra Bart. ⁊ seq. dicam. j. in loco suo. ¶ Quinto no. tex.
4 ibi: alia cẽtum actione de dote deberi: † qd actio competens ad
dotez datã nõ nouatur per stipulationẽ seqnẽtem in qua est du-
5 plicata summa dotis pcedentis: ⁊ cõsequẽter hic est tex. ꝙ † per
secundã stipulationem cõtinentẽ in duplo plus ꝙ̃ prima nõ vi-
detur nouari precedẽs obligatio, cõtra regulam. l. qui vsumfru-
ctum. et. l. scire debem⁹. in prin. j. eo. ⁊ que sit ratio huius dicã. j.
6 fm Bart. ¶ † Sexto no.[b] ex versi. fi. sicuti cũ filie ⁊c. tex. arguen
b tem de vltimis voluntatibus ad contractus: sz aduerte qr istud
argumẽtum iurisconsulti: ⁊ ista argumẽtatio nõ videtur esse bo
na: qr iurisconsultus hic arguit de magis fauorabili ad min⁹ fa-
uorabile: nã planũ est ꝙ vltime volũtates fauorabiliores sunt ꝙ̃
contractus: et quod in vltimis volũtatibus sit benignior inter-
pretatio ꝙ̃ in cõtractibus. l. in testamentis. ff. de reg. iur. c. cũ di-
lecti. de doñ. presertim in stipulatiõe que est stricti iuris ⁊ stricte
intelligenda. l. quicquid astringende. j. eo. vnde nõ procedit ar-
gumentum a maiori ad minus affirmatiue glo. in. c. cum in cun-
ctis. de elec. facit aut. multomagis. C. de sacrosan. eccl. posset ad
hoc argumẽtum responderi quãdo est eadẽ ratio: pcedit argu-
mentum de vltimis volũtatibus ad contractus, hic est eadẽ ra-
tio: ergo ⁊c. sed non est verum. dicã. j. ⁊ ideo als legẽdo. l. que de
legato, de leg. j. ostẽdi per indefinitos tex. qd neutrũ est bonum
argumẽtum et dixi ibi me admirari qd tex. posuerit istam argu
mentationẽ ⁊ si cõtingat me iterũ legere illã legẽ que de legato,
his q̃ ibi dixi multa alia addã: sed p nũc sustinẽdo Pomponiũ
volo quod dicamus quod iurisconsultus arguat de cõtractib⁹
7 ad vltimas voluntates quod ideo sit qr eadem sit ratio. ¶ † Se
ptimo põdera ꝙ etiam iste tex. in fi. loquitur quãdo legatum ex
causa dotis fiebat a psonis inter quas cadit naturalis affectio
et charitas legandi et dotandi, quãdo frater sorori pater filie fi
lius matri tunc falsa causa non vitiat: qr hoc operatur charitas
et cõiunctio sanguinis: quomodo ergo iuriscõsult⁹ adducit ista
similia: qr istud simile nõ congruit vllo modo ad principalẽ de-
cisionem tex. inter maritum ⁊ vxorez facto diuortio qd solet fieri
ex odio rancore ⁊ offensionibus: sustinendo ⁊ defendẽdo tex. re-
sponde, quod iste text. in fi. subiungit vel alij cuilibet: ⁊ sic loquit
etiam vbi nõ caderet illa charitas sanguinis: vt patet ex illa vni
uersali vel alij cuilibet: ⁊ sic etiaz si penitus sit extraneus vel ma
ritus quondã vxori: in prin. enim tex. vbi loquitur quando mu-
lier stipulatur facto diuortio ⁊ maritus ex certa scientia promit
tit dotem quam nõ receperat vel promittit duplo maiorẽ: certe
isto modo maritus promittendo nõ exercet actum rancoris vel
odij sed presumitur facere ob honorẽ matrimonij bene trãsacti:
fm Bal. in. l. generaliter. in. iiij. colum. C. de non nume. pecu. vbi
ad hoc allegat istũ tex. ⁊ declarat in isto vltimo: ⁊ ita vt puto ha
c bes bene enucleatum istum tex. ante glos.[c] Barto. format duas
oppositiones. Prima est de. l. si quis fundũ. ff. de cõtrahẽ. emp.
et responde dupliciter vt hic per eũ. Pro prima respõsione que
fuit antiquorũ Jaco. de are. ⁊ Dy. adde facere, quia quãdo defi-
cit substantia contractus: facit vt actus deficiens in substãtiali
bus sit ipso iure null⁹. l. cũ precario. la. j. ff. de preca. c. fin. de cõdi.
appositi. not. per Bar. ⁊ alios in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau.
mor. vnde alibi dicit glo. singu. in. c. non putamus. in verbo offi-
ciali. de consuetu. in. vj. quod est capitulum fm, quod cõsuetudo
nõ potest disponere actum valere si in eo deficiant substantialia
contractus: et no. illam glos. vltra Barto. tu potes tertio modo
respõdere quod in dicta. l. si quis fundum fuit error. ideo vitiat
sicut in. l. penulti. §. mulier. ff. soluto matrimo. allegata in gl. sed
iste tex. loquitur quãdo sciẽter fit pmissio als nihil valeret: pos-
ses replicare quid si in. l. si quis fundum. ille sciret: tunc respõdẽ
do recurro ad primam solutionem. s. datam. ¶ Circa secũdam

a ¶ No. pmo. an ⁊ qñ falsa cã vitiet actũ. vide p Feli. i. c. qd super his. i pn. j. ⁊. ij. co. de fid. instr.

b ¶ Sexto nota. ⁊ vide oĩno eũdẽ autorez. in. l. q̃ delegato. titu. de leg. j. vbi affirmatiue ⁊ negatiue ponit regulam et examinat.

c ¶ Ante gl. In vbo ad de facere ad hoc vid etiã Paul. d ca. ⁊ Alex. in. l. cũ quid. ff. si cer. peta.

a ¶ In gl. i. circa fi. a gl. in ver. secus si stante ma trimo. Are. h. post doc. p eūrelatos facit vnā bo nā distictio nē ſm quā dicit se cōsu luisse: ⁊ ē ve rū i q̄ſi. lxxx vj. incip. di ligēter cōsi deratis. viđ hic ⁊ ibi per eū aduerte etiā ad vnū ꝙ ꝯfessio fa cta cōstante matrimo. in qua marit⁹ iurat se ha buisse ab v xore ē suspe cta ⁊ nō vz. ita dicit io. an. in addi. Spe. sup v. rescripta. et Cy. i. l. j. C. đ sac. san. ec. ⁊ Bar. in. l. cū quidecedēs. in. §. titia. ff. de leg. iij. an aūt dona. i ter vi. ⁊ vxo. iurata vale at. plene dis putat Io. đ imo. in. c. cū ꝯtigat. car. añpe. đ iure iur. ⁊ tandē vi ꝯcludere q̄ sic: q̄ sit ratio diuer sitatis: vide pulchre per Ant. corse. i repe. rub. đ iu. iu. i. xxv. p̄uilegio iu ramenti.

b ¶ Vel ficta. Vid p alex. cōsi. suo. xxx vj. incip. vi so. in. ij. vol. ⁊ cōsi. xlv. in ci. habitacō sideratione in. v. volu. p Feli. in ca. si cautio. de fi. instr. Ang. in cōsi. suo cvj. inci. que dam mulier dōauit. i fi.

c ¶ Sed cer te dicat bal. de ista pul chra q̄stiōe q̄n vir igno bilis accipe ret nobilez vide Fel. in

oppositionē Bar. ꝙ sequēs stipulatio ex quo continet in duplo
plus q̄ p̄ma de dote ergo debet eā nouare respōdet Bart. ꝙ in
hoc tex. secūda stipulatio fuit facta animo nō nouādi ⁊ sic i hoc
tex. fuit expresse actū ꝙ secūda stipulatio nō nouaret. sequit̄ Io.
de imo. hic: sed ista solutio euidēter diuinat ad hunc tex. ideo eā
reiicio. itē cū iste tex. loquat̄ simpliciter consequenter in casu du
bio, ⁊ regulam habemus ꝙ in dubio stipulatio cōsequēs que cō
tinet plus renouat precedētē. l. scire debemus. in prin. ⁊ ibi gl. in
verb. mixta. ⁊ in. l. qui vsumfructū. §. eo. Bart. i. l. penul. ff. de p̄to.
stip. reiecta sol. Bar. Are. hic multū se inuoluit circa istud ꝯtra
riū q̄d reputat difficile: varias etiā solutiones refert Alexā. hic:
pluribus omissis: vera ⁊ plana solutio, ꝙ in hoc tex. prima actio
de dote erat diuersi generis ⁊ forme a secūda stipulatione: nam
erat bonefidei ⁊ habet multa p̄uilegia: ptz i. l. ij. §. j. ff. de p̄ui. cre
di. ⁊ in. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. ideo nō nouatur per secū
dā stipulationē: ratio q̄ nō interest stipulatoris q̄d nouetur pri
ma actio de dote: imo pateret̄ damnū q̄ perderet priuilegia do
tis que nō haberet secunda stipulatio. l. aliam. cum ibi not. ff. de
noua. ista est bona solutio ex mente Ray. ⁊ Rapha. cu. hic: ⁊ istā
teneo aliis reiectis: cōfirmatur q̄ stipulatio sequens q̄n cōtinet
plus re q̄ prima: ideo nouat q̄ vtile est stipulari, ita loquunt̄ iu
ra preallegata ergo cessante ratione illorū iuriū q̄n nō esset vti
le stipulari: sꝫ damnū tūc nō nouat: casus est hic. ¶ Capio glos.
in verbo si diuortio. quā diuide in tres partes p̄ncipales. In p̄
ma tacite questioni respōdet vno modo ſm Azo. In secūda po
nit aliam opi. In tertia cōtra illā opponit ⁊ nō soluit secūda ibi
8 et dic ꝙ etiā cōstante tertia ibi: sꝫ argumētū cōtra. §. eo. ¶ † In
a glo. primā[a] ad fi. tenē primā opi. gl. nec est verum ꝙ ista stipula
tio debeat valere: eo quia cōferatur in tēpus quo valere posset:
ex quo enim fit cōstante matrimonio et sic tempore prohibito:
ergo nō debet valere q̄uis eius executio conferat̄ in tempus so
luti matrimonij: per. l. in temp⁹. ff. de here. insti. c. de vxore. de se
pul. ⁊ ibi Abb. no. ⁊ Bar. in. l. quod sponse. C. de dona. ante nup.
nec aliquid facit tex. in. l. si eum. §. fi. cum. l. seq. allegata in gl. ibi:
in donatione causa mortis effectus ⁊ validitas cōferuntur in tē
pus mortis: merito valent: sed in questione nostra promissio fit
in p̄senti: nec cōfertur in futurū quāuis executio cōferatur solu
to matrimonio: bene est verū q̄ p̄missio dotis facta animo do
nandi cōstāte matrimo. cōfirmatur morte ipsius mariti premo
rientis: tex. est cū gl. in. d. l. quod de suo. ⁊ tex. in. l. antepe. C. de do.
inter vi. ⁊ vxo. ⁊ si diceretur ꝙ donatio inter virū ⁊ vxo. facta sim
plici promissione nō confirmatur morte. l. papinianus. ff. de do.
inter vi. ⁊ vxo. est verū quando non interuenit traditio vera vel
b ficta[b] sed promissio cū cōfessione dotis recepte cōfirmatur mor
te: gl. est in. l. quod de suo. C. de do. cau. nō nume. Bar. in. d. l. pa
pinianus. q̄ per talē confessionē fingit̄ mulier accepisse dotem.
argu. l. iij. §. sciendum. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ l. iij. §. j. ff. de iure
do. ⁊ ad hoc singu. Pau. de ca. in. l. j. §. si vir. ff. de acqui. pos. Bal.
in. l. j. C. de dona. ante nup. ⁊ in. l. ij. §. creditum. ff. si cer. pe. subdit
Bart. idem esse si promissio dotis non recepte fieret ante matri
monium nō valeret per. l. j. C. de dona. ante nup. q̄ ex quo fit sub
nomine dotis: necessario cōfertur in temp⁹ matrimonij. l. j. C. de
dote cau. non nu. vnde maritus posset quādocunq̄ reuocare. l.
ij. C. de do. cau. nō nu. sicut potest reuocare quamcūq̄ donatio
nē factā p̄textu matrimonij. l. a marito. C. de do. inter vir. ⁊ vxo.
9 † Querit Bar. de pulchra q̄stione si promissio dotis nō recepte
vel confessio fit constante matrimonio animo donandi inter cō
iuges inequales valeat nec ne: quādo vilis aut ignobilis accipe
ret mulierē valde nobilem in vxorē vel quādo acciperet iuuen
10 culam in vxorem: nūquid valeat nec ne. cōcludit Bart. ꝙ sic † q̄
est donatio remuneratoria que cōstāte matrimonio valet ⁊ te
net per. l. quod aūt. §. si vir ⁊ vxor. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. cui
adde Bal. ⁊ alios in. l. si pater puelle. p̄ illum tex. C. de inoffi. te
sta. videas tamē tex. no. in. l. que iam nupte. ff. de dona. inter virū
et vxo. de cuius intellectu dixi in illa. l. si pater puelle. cū ista deci
sione Bar. trāseunt Imo. Raph. cu. ⁊ do. Alex. hic. Pau. de ca.
et Are. nihil dicūt. Cōtrariā opi. tenet Lud. ro. hic: q̄ ex quo po
test capi alia presumptio q̄ remuneratorie donatiōis illa debet
capi. l. si cum aurū. ff. de sol. sed hec stipulatio vel cōfessio potest
presumi facta vel spe future numeratiōis: vel quod iste tegat ve
recundiam suam: q̄ accipit vxorem sine dote. cōtra Bart. forti⁹
tenēt Moder. perusini hic: quos referunt alibi moder. Senē. in
l. j. in. v. char. ff. sol. ma. ⁊ licet nō dicāt in specie: ita late tenuit. d.
Bal. nouell⁹ de Peru. in tractatu de dote. in. x. parte in. vj. colū.
et seq. vbi dicit quod in pūcto iuris: ⁊ in via disputationis reali
ter potest teneri cōtrarium: pro ista opi. contra Bar. mouentur
per duo fundamēta que videntur multū stringere. Primo quia
11 non est verum presuppositum Bar. ꝙ † propter nobilitatē vxo
ris maritus nobilitetur: sed bene cōtra. tex. est in. l. femine. ff. de
senato. ⁊ i. l. mulieres. C. de dignita. lib. xij. nisi dixerim⁹ ſm eos

q̄d ex quo vxor dicitur esse famula mariti nō tamē serua. iuxta. l.
assiduis. C. qui po. in pigno. habe. tex. i. c. hec imago. ⁊ ibi clari⁹
glos. xxxiij. q. v. vnde verecundū esset ꝙ aliquis seruiat inferiori
se ⁊ ignobili. ita no. Bal. in. l. j. per illum tex. C. de senatuscōsul.
clau. ⁊ ex hoc sustinetur donatio quasi hui⁹ remuneratoria. Se
cundo contra Bar. allegant forte tex. in quo iacet punctus. in. l.
iij. §. videam⁹. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. vbi tex. vult valere do
natione inter libertinū ⁊ filiam senatoris q̄ inter eos matrimo
nium nō valebat: ergo si matrimoniū valuisset illa donatio fuis
set nulla: ⁊ tamen erat facta inter personas multum inequales.
Ad idem ⁊ tertio videtur esse bonus tex. in. l. ⁊ ideo. §. fi. ff. eo. ti.
de dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi nō valet donatio facta cōstante ma
trimonio inter patronum ⁊ ei⁹ libertam quā accepit in vxorē: et
tamen ibi est euidens inequalitas personarum: ⁊ tamē donatio
inter eos facta nō valet neq̄ tenet: ergo cōtra Bar. tenēdo istā
partem non obstat tex. in quo est totum fundamentum Bar. in
d. l. quod autē. §. si vir ⁊ vxor. vbi donatio remuneratoria inter
cōiuges valet ⁊ tenet, quia respondēt prefati perusini quod lo
quitur de remuneratione afferēte commodum bursale seu pecu
niarium: vir aūt ignobilis nihil cōsequitur ab vxore nobili. d. l.
mulieres. C. de dignita. lib. xij. q̄ per hoc quod vilis ⁊ rustic⁹ ca
piat nobilē nō nobilitatur: firmat Bar. in. l. fi. C. de verbo. signi.
vnde potius procederet econtra quādo mulier daretur viro no
bili ipsa bene nobilitatur ab ipso viro: stringe fortius istā solu.
quia vltra quod tex. in. d. §. si vir ⁊ vxor. loquat̄ in remuneratio
ne ex causa afferente cōmodum bursale dico ꝙ quādo maritus
vilis accipit nobilem in vxorem nedū nō habet cōmodum pecu
niarū imo nec aliud commodū honoris quia nō nobilitatur ab
ea: imo vt docet experientia rerū magistra. c. cū sit. de elec. in. vj.
quando vnus senex capit iuuenē nō percipit vtilitatem imo tor
mentū et vilis nobili: q̄ volet ꝙ sibi seruiat ⁊ sit subiectus ideo
quomodo debet remunerare et sic dicet remuneratoria. Adde
vltra scribentes hic: ꝙ etiam cōtra Bar. tenuit Bal. in. c. si cau
tio. in. j. col. de fi. instru. vbi tenet ꝙ imo talis confessio aut p̄mis
sio dicitur simulata ⁊ sic nulla quādo plebeius accipit nobilem
in vxorem vel quando senex puellam prout dicit ibi Bal. fecisse
do. Ant. de sclafanatis. ⁊ tūc exceptio simulationis ppetuo po
test opponi q̄ nunq̄ fuit animus obligandi se: ita dicit esse glo.
in. d. l. si volūtate. ita etiam tenet Bal. in. c. super eo. el. ij. de test. ⁊
c Bal. post Cy. i. d. l. si volūtate. C. de do. p̄. sꝫ certe dicit Bal.[c] q̄c
q̄d velit, in dubio data inequalitate dꝫ presumi p̄missio aut cō
fessio facta animo remunerādi: q̄ lꝫ al's in dubio non p̄sumatur
donatio. l. cū de indebito. ff. de p̄ba. ⁊ potius debet presumi stul
titia q̄ donatio. Bald. in. l. generali. C. de nō nu. pecu. tamen do
natio remuneratoria debet presumi. l. si vero nō. §. idē papinia
nus. ff. mand. clare vult Bal. in. l. j. C. de dona. ante nup. ⁊ Alex.
hic: in fi. adde etiā q̄ Are. no. hic: q̄ hic nec verbū quidē. sꝫ in. d.
c. sup eo. el. ij. de testi. pro habēda veritate facit duos articulos.
Primus est vtrum maritus ignobilis aut senex quando cōfite
tur vel stipuletur videatur confiteri dotē animo donādi. Secū
do posito ꝙ sic ꝙ censeatur promittere vel cōfiteri animo donā
di an talis donatio tanq̄ remuneratoria valeat ⁊ teneat. ¶ Cir
ca primū dicit aduertēdum ꝙ lꝫ Bar. aliter sentiat ⁊ male: verū
est q̄d licet marit⁹ ignobilis accipit nobilem in vxorem q̄d licet
nō speret dotem sibi numerari a tali muliere nobili per hoc nō
sequitur quod cēseatur sibi constituere dotem de proprio: q̄ ex
vno actu resultaret duplex on⁹. Primū habere vxorē sine dote
et obligari ad eam alēdam. Secūdo q̄ ei vlterius obligetur ad
12 restituēdā dotē quā nō habuit: † vnde nō est verisimile ꝙ quis
velit obligari duplici obligatione. l. titia. §. qui in vita. ⁊ ibi not.
ff. de leg. ij. ⁊ hanc dicit esse fortissimā ⁊ naturalem: ⁊ sic in hoc se
quitur opi. Cy. Bal. ⁊ Sali. in. d. l. si voluntate. cōtra opi. Bar. sꝫ
ista ratio mihi non obstat: q̄ vnum venit in necessariā cōseque
tiam alterius ex quo maritus senex cōfitetur ex causa donatio
nis animo dotandi nobilem: certe vult sibi cōstituere dotem de
13 suo ⁊ eam alere de suo. l. fi. C. ad velleia. ¶ † Circa secundū pos
to quod talis confessio seu p̄missio censeatur facta animo donā
di an valeat irreuocabiliter. Primo dicit videri q̄d tex. in quo
se fundat Bar. nihil faciat: quia p̄cedit in donatione remunera
toria: ex qua prouenit aliquid inestimabile: sed hic per augmētū
nobilitatis vel domus nō videtur cadere iteresse estimabile: vt
colligitur in. l. naturalis. in fi. cum ibi no. ff. de prescrip. verbis. ⁊
in. l. plane. in fi. de leg. j. facit. l. si proprijs. C. de dona. inter viru
et vxorem. vbi ista ponūtur vt diuersa aliquē factum locupletio
rem vel eius accreuisse honorem vel dignitatem, hoc non obsta
te. in hoc secundo tenet opi. Bart. per tex. in. l. quod adipiscēde.
cum duabus. ll. seq. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. iuncta. l. si spō
sus. §. concessa. eo. tit. vbi dicit tex. ꝙ donatio inter virū ⁊ vxorē
nō dicitur esse prohibita nisi quādo ille cui donat efficitur locu
pletior ⁊ tamen anteq̄ fieret. d. l. quod adipiscēde. cum. l. seque. ⁊
seq. non

seq.nō poterat vxor donare marito pro honore vel dignitate ac quirēda: ergo apparet qḋ ex augmento dignitatis vel honoris quis efficitur locupletior: sed aduerte q: illi tex. pbāt oppositū. nam tex. ibi permittūt ꝙ vxor possit donare marito cōstāte matrimonio pro consequēda dignitate: ergo sequitur contrarium eius qḋ dicit Areti. qḋ ex augmēto dignitatis quis nō efficitur locupletior: q: si efficeret nō valeret donatio: pterea illi text. loquūtur in honore vel dignitate quā maritus cōsequitur aliūde nō de ea quā cōsequitur ab vxore. Quid tenendū: ego ꝛ disputādo ꝛ legendo: iudicando ꝛ consulendo teneo in omnibus opin. Bar. ꝛ addo ꝙ idem ꝛ plenius tenuit idē Bar. in. d. l. si volūtate. C. de do. pmis. ꝛ ibi in fi. gloriatur Bar. ꝛ dicit ꝙ est suum dictū nouū: ꝛ qḋ ꝯsuetudo illud obseruat. idē tenet Bar. in. d. l. si ita stipulatus fuero te sisti. in. §. si tibi nupsero. per illū tex. in verb. causa cognita. ꝛ ibidē Ang. j. eo. Bal. in. l. j. ad fi. C. de dona. ante nuptias. ꝛ in. l. ij. §. fi. ff. si cer. pet. idē tȝ Ang. in. l. j. ff. sol. ma. ꝛ in ꝯsi. v. qḋ incipit. Andreas Jo. de vlterris. Jo. de imo. in rub. ff. sol. ma. in penul. col. eādem opi. tenet do. Abb. Panor. in infinitis locis. in. d. c. super eo. secūdo per illū tex. de test. ꝛ in. c. gemma. in vlti. colū. de sponsa. ꝛ in ca. et si necesse. in. j. no. ꝛ in fi. in. j. colū. de dona. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ in. c. cum in ecclesie. de simo. in. c. j. ad fi. de adul. ita etiam tenet Pet. de ancha. in cōsi. cxx. quod incipit mirum potest videri prima facie: ꝛ tenendo istam opi. non obstan. allegata in oppositum: ꝛ primo dum dicebatur ꝙ quādo ignobilis capit nobilē in vxorem per hoc nō consequitur aliquod cōmodū bursale: imo nec qd adest marito cū nō efficiatur per hoc nobilis. ergo nō potest dici donatio remuneratoria: q: vltra responsiones. s. traditas per illos Moder. perusinos: ego defendo Bar. nouo fundamēto: nam cōsidero qḋ remuneratio nō causatur ex persona mariti sed ex psona vxoris hoc modo: nā vxor nobilis nubēdo viro ignobili pdit nobilitatē: ꝛ ideo oportet eā remunerare in hoc. l. j. ꝛ. l. mulieres. C. de digni. lib. xij. ꝛ. d. l. femine. ff. de senato. ꝛ istud damnū est maius quocūq: lucro pecuniario. l. iulianus. ff. si quis omis. cau. testa. l. reprehendēda. C. de insti. ꝛ substi. istud ergo maximū damnū vxoris voluit maritus remunerare: ꝛ istud fuit licitū cōstante matrimonio. d. l. qḋ autem. §. si vir. licet Bar. non videatur directo voluisse istam cōsiderationē, nō obstat tex. in. d. l. iij. §. videamus. qui reuera videtur fortissimus tex. cōtra Bar. q: considero qḋ in versi. sed fas nō est. videtur velle tex. tales donationes nō valere inter libertinū ꝛ filiā senatoris ne melior sit conditio eoꝝ qui contrahūt matrimonia cōtra prohibitionē legis: ergo isto modo nō posset argui a ꝯtrario sensu vt arguūt Perusini: tamē q: ille tex. in fi. videtur decidere cōtrariū ꝙ tales donationes valeāt q: matrimoniū nō tenuit: ideo respōde scḋo ꝛ melius, ꝙ ille tex. nō stringit in proposito: q: ibi nō apparet ꝙ libertinus fuit ille q donauit filie senatoris: vnde dico ꝙ fuit totū ecōtra ꝙ filia senatoris donauit libertino: ꝛ ex magis verisimili diceres ꝙ ex quo ille tex. idefinite loquit: ergo videt generalr pcedere vtroq: casu siue ab vno siue ab alio donatio pcesserit: tamē vt dico ille tex. nō probat necessario: nō obstat tex. in. d. l. ꝛ ideo. §. fi. vbi donatio inter patronū et eius libertā vxorē suā cōstante matrimonio nō tenet et tñ ibi est inequalitas personaꝝ: possem respondere vt proxime respōdi: qḋ ibi nō dicit ꝙ liberta donauerit patrono: sed secūdo ꝛ melius dico ꝙ ille tex. pbat oppositū ꝛ sic qḋ potius facit p Barto. nam tex. ibi expresse assignat causaȝ quare infirmet illa donatio inter patronū ꝛ libertā constāte matrimonio, q: diuortiū inter eos interuenit. l. sed interim. §. si maritus. ff. de do. inter vi. ꝛ vx. et Bar. hic: ergo si ibi nō interuenisset diuortiū tex. presupponit ꝙ valuisset donatio, ergo ibi tex. clarus p Bar. qḋ inter inequales cōsistit donatio: ꝛ ita habes vt puto bene discussum presentē articulū: ꝛ teneas opi. Bar. ꝛ vt nihil omittatur ad istā materiā de inequalitate coniugū: adde illud qḋ signāter dicit Bal. in. l. j. C. de collu. detegen. limitādo illam glos. sing. in. l. pe. in verb. confessis. C. de fideius. dicit singulariter Bal. in. l. j. C. de collu. detegen. qḋ illa glo. pcedit quādo iuuenis ꝛ puella essent equalis cōditionis: sed si essent disparis cōditionis non statur eorum assertioni.

14 ¶ † Extra glos.a q̄rit Bart. an alia centū que vere erāt in
a dote veniāt etiā in ista stipulatione scḋa ꝛ cōsequēter in actione ex stipulatu, cōcludit post Jaco. de are. quod sic. ꝛ cum Bart. tenent Jmo. Pau. de cast. Roma. ꝛ Alexā. hic, contrarium tenet Raph. cu. q: maritus in hac secūda stipulatione psumitur promisisse cum dilatione qua prius tenebatur per. l. si pretor. ff. solu. ma. nec obstat. l. j. §. verū. ff. de do. prelег. q: loquitur in legato ꝙ fit animo donādi, illud est merum ꝛ purum legatum sic mera et pura donatio, nos vo loquimur in stipulatione que est stricti iuris: istud idem cōtra Bar. tenet Pau. de cast. sibi contrarius in l. ij. in prin. ff. solu. ma. per glos. ibi magnā in princi. ꝛ sequitur ibi idē Are. q: sm eum si aliter diceremus sequeretur magnū incōueniens, cū hodie in omnibus instrumētis dotalib9 apponatur stipulatio ꝛ ꝙ heredes mariti propter stipulationē appositā in instrumēto nō haberēt annū cuius contrariū vbiq: practicatur sm eum: ꝛ ibidem vt predixi sequitur Are. Quid tenēdū: teneo indubitāter cōtra Bar. ꝛ cōmunē per istum tex. cui nō cadit responsum qui dicit centū tantum in obligatione venire alia cētū actione de dote deberi: iste tex. est clarus ꝛ ineuitabilis put dixi in tex. in quarto no. Nec ob. text. l. j. d. l. j. §. verū. ff. de do. preleg. allegata per Barto. q: respondeo aliter q̄ Raph. cu. respōdeat hic: ꝛ Aret. in. d. l. ij. dico ꝙ ille tex. nō facit ad ppositū nostrum nā ideo ibi maritus legando dotē vxori intelligitur tollere dilationē legalem q: al's illud legatū esset frustratoriū q: nihil aliud adderet prime obligationi: sed hic quāuis secūda stipulatio nō tollat dilationē legalē: tamē de per se multū operatur cū in ista stipulatione sit duplicata summa precedentis dotis, ꝛ ista est ratio quare iste tex. dicit ꝙ sola centū sunt in obligatione: ꝛ alia cētum debentur actione de dote.

ca. sup eo. de test. cui posset addi vnū ꝙ ipse nō dicit ꝙ isto casu mlier nō erit priuilegiata p dote cōfessata. ꝯsuluit Ange. in consi. clxxxviij. inci. premitto ad euidentiaȝ. ad fi. in antepe. col.

1 ¶ Error in materia vel qualitate substātiali nō vitiat stipulationem propter consensum in corpore.
2 Promissor tenetur stipulatori decepto ex clausula dolū malum abesse si fuit apposita in stipulatione.
3 In cōtractibus stricti iuris non potest agi per stipulationē ratione deceptionis vel doli re ipsa quādo promissor non habuit animum decipiendi, quia et ipse decipitur re ipsa.
4 Contractus innominati sunt magis debiles a principio in obligation e contrahenda quam in ea exequenda.
5 Quod error in materia vitiet stipulationem nulla. l. reperitur.
6 Ualet venditio domus quam emptor ꝛ venditor putabant integram quando pars erat igne consumpta.
7 In contractibus innominatis producte sunt due actiones.
8 Quando contractus innominatus rescinditur nō ex voluntate partium potest dari condictio ob causam vel actio de dolo.

Ji id quod aurum. Error in materia stipulationem non vitiat. h. d. sm Bart. ꝛ cōmuniter omnes alios. Jstud summariū est defectiuum quia nō complectitur totū tex. ideo cōplectēdo totū tex. summa plenius. Error in materia seu qualitate substantiali non vitiat stipulationē dūmodo cōsensus sit in corpore: sed decepto succurrit. h. d. tot9 tex. diuidit in tres partes. Jn pma ponit decisio. Jn secūda ratio decisionis. Jn tertia prouidet de remedio. secūda est ibi: qm in corpore consenserimus. tertia ibi: sed ex doli mali clausula.

1 ¶ † No. primo ꝙ error in materia vel qualitate substantiali nō vitiat stipulationē propter consensum in corpore ꝛ sic consensus in superficie facit actum valere licet sit erratum in qualitate intrinseca: amplia idē esse in legato sm Raph. cu. in. l. si quis in fundi vocabulo. in. j. col. ff. de lega. j. sequitur simpliciter do. Alex. in fi. Secūdo amplia istum tex. in cōtractu pignoris si debitor det pignori es quod affirmat esse aurum ex quo cōsentiūt in pignore valet: tex. est in. l. j. §. fi. ff. de pigno. act. quā gl. fi. hic allegat p concordāti: sed ego. j. ponā aliā rationē ad illum tex. ¶ Limita istum tex. ꝙ licet error in materia nō vitiet contractum stipulationis, tamen bene vitiat distractum et sic liberationem et cōsequenter reddit liberationē nullam. l. si cum aurū. ff. de solu. ratio quia solutio liberat debitorem propter realem traditionem nō autē ex solo cōsensu. facit. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pigno.
2 act. ¶ † Scḋo no. ex tex. in vltima parte ibi: sȝ ex doli mali clausula: quod pmissor tenetur stipulatori decepto, ex clausula dolū malum abesse, si fuit apposita in stipulatione: iuxta. l. quartaȝ. in prin. s. eo. al's potest agi actione de dolo. l. eleganter. §. nō solum. allegata in gl. ꝛ nō actione ex ipsa stipulatione cum sit stricti iuris: ꝛ sic in ea non veniunt ea de quibus expresse dictum nō est. l. quicquid astringende. in prin. j. eo. secus in cōtractib9 bonefidei in quib9 agitur ex ipso cōtractu ꝛ actione doli: licet nō fuerit dictum: vt in dicta. l. elegāter. §. non solum. ff. de dolo. ¶ † Tertio
3 noto ex fine ibi: si sciens me fefellerit: quod in contractib9 stricti iuris non potest agi per stipulationem ratione deceptionis vel doli re ipsa quando promissor non habuit animum decipiendi: quia et ipse decipitur in re ipsa: certe tunc nō potest agi nisi dolus proposito promissoris interueniat: vt patet in isto tex. in fin. Intellige in stipulatione ex causa lucratiua: quia tunc de ei9 natura est: vt promissor non teneatur de damno nisi fuerit in dolo. l. aristo. §. finali. ff. de dona. ꝛ. l. ad res donatas. ff. de edil. secus in stipulatione interposita ex causa onerosa: tunc tenetur promissor de deceptione re ipsa: ita in contractibus stricti iuris sicut ꝛ bonefidei sm Bart. in. l. si quis cum aliter. in. j. col. vbi dicetur. j. eo. quāuis Rapha. cu. hic aliter teneat. Secūdo limita in cōtractibus bonefidei in quib9 indistincte sufficit dolus siue ex pposito siue ex re ipsa interueniat propter equitatem quā desiderāt cōtractus bonefidei. l. si sterilis. §. quāuis. ff. de acti. empt. l. ij. C. de rescin. vēdi. Tertio limita ex parte pmissoris vbi indistincte

a ¶ Extra gl. ꝛc. ꝙ legatū dotis sit cōditionale. vide Pau. de ca. in consil. suo. cclix. inci. pro puisione sm antiquā impressionem.

quomodocunq; cotra eum committatur dolus etiam re ipsa sibi facile subuenitur via exceptionis.l.si quis cu aliter.ver.idez est. vbi dicet.j.eo. Quarto limita in stipulationib9 pretorijs in quibus etiam dolus re ipsa sufficit quauis abesset volutas decipiedi l.si sine.§.si in stipulatione.ff.re ra.hab.quia in stipulationibus pretorijs equitas multum attenditur sicut in cotractibus bonefidei:τ in eis magis inspicitur equitas pretoris qua mens contrahentium.l.j.ad fi.ff.de preto.stipu.τ.l. in conuentionalibus.j.eo. sed in stipulationib9 vbi cotrahentes dat forma,magis verborum forma q mes pretoris inspicitur.d.l. quicquid astringede. j.eo. ¶ Gl.in verbo clausula diuiditur in tres partes principales. In pma respodet tacite questioni qua actione agatur in stipulatione quado erratum est in materia. In secunda respodet tacite oppositioni. In tertia τ vltima respodet alie qstioni, qua actione,agatur in actione bonefidei quado est erratum in materia.secuda ibi:sed veditio.tertia ibi,τ agit ibi ex clausula. ¶ In secuda parte glos.Bar.post Pet.de bella perti.reprehedit sol. et sic differentiam gl.isto arg.qr si do tibi massam argeti:vt des mihi istam massam auri et erro qr est ex ere:talis error in cotractu innominato τ stricti iuris vitiat istum contractu propter defectu consensus sicut vitiat contractum emptionis et alium cotractum bonefidei. Tu aduerte quod Bar.no probat istam sua ratione aliqua lege:sed solum ex idetitate rationis.Secudo posito quod illud procederet,mihi exemplum Bart.in contractu innominato no videtur bonum arguere a contractu innominato ad alios cotract9 stricti iuris qui sunt nominati cum habea-
4 mus regula† quod contractus innominati sunt magis debiles a principio in obligatione contrahéda q in ea exequéda:vt declarat Bar.in.l.stipulationes no diuidutur.in.x.oppo.j.eo. sed contractus stipulationis est cotractus firmatus:dicit tex. insti. eo.in prin.τ dixi.s.in rubri.arguere ergo a otractu innominato valde debili ad cotractus stipulationis non videtur bona argumentatio:τ licet error in materia vitiet cotractu innominatum qui est contract9 debilis non vitiat contractu stipulationis qui est cotract9 stricti iuris:tamen ad hoc posset respoderi q Bar. cosiderat idetitate rationis τ in ea sola fundatur. Tertio et fortius Bar.vult q si do argentu vt des massam auri qd iste sit cotractus innominatus τ stricti iuris videtur errare in terminis qr iste est bene cotractus innominatus sed contractus innominatus permutationis est bone fidei.§.actionum.instit.de actio. hinc est q actio prescriptis verbis que nascitur ex pmutatione est bonefidei.l.ij.vbi Bar.ff.de re.pmu.Bart.in.l.j.in fi.ff.eo.Et propterea Jo.de imo.Ludo.ro.τ Are.hic fatetur Bart.errare in terminis, et q melius debuit exemplificare si do tibi dece in quatitate vt des certam massam auri qua puto aurea ista no est emptio:qr ibi no interuenit ratio que venit in permutatione.l. fi.ff.de codi.ob cau.nec etia potest esse permutatio qr est necesse q species certa cum alia specie certa permutetur.Si aute gen9 cum genere:vt promitto decem brentas vini vt des dece saccos frumeti non est contractus innominatus:ita gl.in.l.j.ff.de reru permu.vbi etia Bar.τ in.l.j.C.eo.τ ratione dico esse,qr permutatio coponitur ex per τ mutare:na dictio per:denotat perfectionem.l.vrbana.§.pernoctare.ff.de verb.sig.ergo in pposito si do quatitatem vt des massam argeti tunc no est permutatio sed est cotractus innominatus no bonefidei s stricti iuris.vnde Pe. de bella perti.no exeplificat vt facit Bar. Considerabam si posset defendi Bar.qr pondera q Bar.cu magno mysterio ita formaliter dicit si do massam argenti vt des mihi istam massam auri: pondera qd Bar.cu mysterio dixit ista massam auri:τ cosequeter podera q massa auri erat bene certa qr dixit istam,s massa argeti no erat certa qr no dicit ista massam argeti vt des istam auri:qr si sic dixisset esset permutatio qr vtraq; species est certa: erit ergo cotractus innominatus do vt des:τ nisi saluet Bar.p istu modu Bar.male diceret. ¶ Successiue inquatu Bar.seque do Pet.τ reprobado gl.vult non esse differentia inter cotract9 stricti iuris τ cotractus bonefidei:prout vult gl.s vult esse differetia inter cotractus ex causa lucratiua τ illi no vitietur pretextu erroris in materia:quia qcquid habeat stipulator siue auruz siue es totu est in lucro:ita loquit tex.hic. ¶ Sed cotractus onerosi etia si sint stricti iuris etia si sint innominati pter errorem in materia ita vitiantur sicut cotractus bonefidei.τ cu Bar. tenet Bal.Ang.Imo.Pau.de ca.τ Ro.hic Alex.nec verbu quidem τ ppterea intelligut istu tex.vt loquatur qn stipulatio fuit interposita ex causa lucratiua τ cosequeter ex causa donatiois.τ tex.fundat se in ratione decidedi:que est,qn in corpore cosenserimus. ¶ Sed aduerte in primis pro intellectu istius tex.inquatum Bar.τ communiter scribetes intelligut istu tex.qn stipulatio fuit interposita ex causa lucratiua,ista pro certo est diuinatio et magna restrictio ad istu tex.psertim cu in dubio non presumat donatio.l.cu de indebito.ff.de proba.§.fin.pterea subaudire ad tex.in fi.q promissor dicatur donasse est diuinatio ad tex.preterea τ fortius text.in ratione decidendi expresse fundat se quonia in corpore cosenserim9:no assignat ergo ratione qr fuit ex causa lucratiua:sed qr error in materia no vitiat.Ista ratio decidedi militat siue stipulatio sit ex causa lucratiua siue onerosa τ ppterea do.Christo.de castel.tenuit τ forte melius q solutio τ differetia gl.sit optima:q ista lex loquat in stipulatioe:τ cosequeter in Ictu stricti iuris vbi error in materia no vitiat:cotraria aut loquutur in Ictib9 bonefidei:τ ista opi.sequunt Raph. cu.τ Are. hic:τ isto modo nihil opus est supplere ad tex.ista differetia coprobatur optima ratione:nam Ictus bonefidei habet singulare materia q debeat bonafide τ legaliter fieri,vbicuq; ergo reperit error vitiat cotract9 bonefidei:secus in stipulatioe τ in alijs Ictibus stricti iuris,hinc videm9 q dolus dans causam cotractui bonefi.annullat ipso iure cotractu:sec9 in cotractib9 stricti iuris.l.eleganter.in prin.vbi glo.τ Bar.ff.de dolo.hinc etiam videm9 q qius i Ictib9 no sit apposita clausula bonefidei:tn agit de dolo ex ipso Ictu:secus in stipulatione.vt est tex.in.d.l. eleganter.τ ista differetia videt mihi esse de mete iuriu tatofortius: qr
5 †nulla lex reperit q dicat q error in materia vitiat stipulatione Jmo tex.habem9 hic claru ad opposituz defendedo tn Bar. et comune opi.cosidera q ideo dolus das causam cotractui bonefidei vitiat ipso iure:eo qr nihil magis est 3riu Ictui bonefidei q dol9.ita dicit tex.i.l.si dolo.C.de rescin.vedi.q ratio cessat in stipulatione vel cotractu stricti iuris:s qn est error in materia vt in pposito nostro,q vitiet Ictu bonefidei no est pter dolum,ptz qr etia si no sit aliqs dolus tn isto casu Ictus bonefidei est null9 p errore in materia.tex.est in.l.si sterilis.§.qius supra. ad fi.ff.de act.emp.τ i.l.cu ab eo.§.fi.ff.de Ihe.emp.s istud est solum pter defectu cosensus q no ita militat in Ictu stricti iuris oneroso sicut in cotractu bonefidei τ istud pprie osiderat Bart. Limita pdicta iura q habet q error in materia vitiat Ictu bonefidei.vt pcedat qn esset vtile si aut itéresset decepti q valeret tuc valet no obstate errore in materia.tex.est no.in.l.j.§.fi. et ibi
6 gl.no.declarat.ff.de pigno.act.† Scdo limita qn erraret in materia solu in minori parte tunc valet Ictus bonefidei.tex.est no. in.l.quid tn.ff.de Ibe.emp.gl.in.l.cu ab eo.§.fi.ff.eo. facit bene tex.in.l.domu.in ver.j.ff.de cotrahe.emp.vbi est tex.q valet veditio dom9 qua emptor τ veditor putabat integra qn pars erat igni cosumpta:eo qr attendi debet id q est maius τ principali9. ¶ In vltima parte glo.Bart.plene distinguit τ adhuc plenius Ang.τ Ludo.ro.hic:tu aduerte inquatu Bar.in otractu innominato vult q si no est vllus de partium voluntate q agit actione prescriptis verbis:per.l.naturalis.§.j.ff.de prescri.ver.Ang.eu reprehedit q inepte allegat.l.naturalis.§.j.ff.de pscrip.verb. qr no agitur ad rescisionem cotractus innominati quare Ictus in
7 nominat9 no copletur.Tu†aut pro intelligetia ex mete Bart. in.d.l.j.in pe.col.ff.de do.τ i.l.ij.vbi etia Bal.C.de odi.ob cau. debes scire qd in Ictibus innominatis producte sunt due actiones.vna vt impleatur ipse Ictus τ ista est actio pscriptis verb. de qua loquit in.d.l.naturalis.§.j.et.ij.alia est actio q dat ad repetedu qd fuit datum quado altera pars no vult implere:τ ista est codictio ob causam.veru aliqn euenit q Ict9 innominati fiut isto modo ego do tibi ista rem vt tu des illa alia pacto apposito qd si tu non adimpleas cogaris restituere qd dedit,isto casu ad rescindendu Ictu bene copetit etia actio pscriptis verbis:eo qr rescisio fit expresso pacto partiu τ istud est qd vult dicere Bart. sed qn no esset expressa volutas no copeteret actio prescrip.verbis:sed codictio ob causam:τ licet Bart.no dicat credo q ratio sit in proptu:nam actio pscriptis verbis que copetit in Ictibus innominatis qn appellat isto nomine qr est qr competit fm qd verba fuerut inter partes prescripta.ita dicit text.in.l.cu mota. ad fi.C.de trasac.ita declarat illu tex.Bal.in.l.ex placito.in.iiij. col. C.de reru permu.τ Bar.in rub.ff.de prescrip.ver.modo sic, si in cotractu innominato fuit expresse actu qd si no adimpleas pro parte tua tu tenearis ad restituedu τ q copetat actio pscriptis verbis:qr sic fuit actum que datur ad repetedu qd est datu et ad rescindendu cotractu:qr verba sic dictat sed qn no fuisset expresse actu tunc solum copeteret codictio ob causam. ¶ Successiue inquantu Bart.in fi.dicit q qn cotractus innominatus rescinditur no ex voluntate partiu potest dari codictio ob causam vel actio de dolo,dic clarius,q qn dolus esset comissus tuc competit actio de dolo ad rescindendum cotractu innominatu:τ ad repetendum quod est datum per tex.in.l.eleganter.§.non solu. ff.de dolo.sed quando dolus non esset comissus:tunc copeteret condictio ob causam.

1 ¶ Debitor speciei perempta illa specie ante moram et culpa liberatur ab obligatione,hoc tamen habet locu in contractibus nominatis:secus in contractibus innominatis.nu.2.

3 Si conditio mixta deficiat per mortem non liberatur debitor.

Debitor

4 Debitor speciei qui fuit in mora perempta postea illa specie nõ liberatur propter moram suam precedentem.
5 Interpellatio constituit debitorẽ in mora cũ moderamine temporis arbitrio iudicis limitando.nu.6.
7 Etiam si debitor sit obligatus per instrumẽtum guarẽtigionatum qđ habet vim sententie, adhuc requiritur interpellatio ad constituendum in mora.
8 Pupillus non potest in mora constitui nisi interpelletur cũ auctoritate tutoris.
9 Mora tutoris nocet pupillo quo ad periculum interitus ⁊ mora dicitur dolus.
10 Ad hoc vt interpellatio facta tuto. noceat pupillo, est necesse qđ tutor interpelletur nomine pupilli ⁊ sic tutorio nomine.
11 Sicut euentus diei cõstituit debitorem in mora an etiã euentus conditionis constituat debitorem in mora.
12 Dies interpellat ꝓ hoie ⁊ cõstituit in mora. fallit vt.j.nu.14.
13 Mora interpellat ⁊ constituit in mora.
15 Ad constituendũ debitorẽ in mora sufficit interpellatio extraiudicialis. fallit nu.16.17.⁊.18.
16 Per verba enũtiatiua si sit facta interpellatio nõ ꝯstituit debitorẽ in mora nisi debitor esset persona cui creditor propter reuerentiã nõ auderet facere specialem interpellationem.
19 Seminata interpellatio impedit purgationem more.
20 Si interpellatio fiat minori ex obligatione pr̃is dz tutor reddi certus per ostẽsionẽ instrumenti al's nõ constituetur in mora.

Si ex legati causa.

Debitor speciei per ei⁹ interitũ liberaẗ nisi debitoris mora vel culpa precesserit ⁊ pupillus nõ cõstituitur in mora nisi interpelletur tutore pñte vel tutor solus.h.d.cũ.l.seq. ¶ † No. primo ex isto text. regulã qđ debitor speciei perẽpta illa specie ante morã ⁊ culpã liberatur ab obligatione. Adde tex.in.l.cũ filiusfamil.§.fi.⁊ in.l. si fundũ certa die.j.eo.⁊ in.l.qđ te.ff.si cer.pet. ratio isti⁹ regule ⁊ istius tex. est: perempta specie debita dz peremptũ subiectũ obligationis.l.si homo mortuus.j.eo. ideo qꝛ obligatio deduciẗ ad impossibile: ideo extinguiẗ.§.si impossibilis.insti.de inuti.stipu. et.l.impossibilis.s.eo. amplia istam regulã vt ꝓcedat etiã si debitor speciei ante morã fuit in culpa q̃ culpa tamẽ nõ dedit causam ad interitũ: isto casu adhuc per interitum illius speciei non obstãte illa culpa debitor liberatur. tex. habes de hoc not. valde in.l.is q ex stipulatu.ff.de act.⁊ obli. quẽ ibi reputat sing. Alexã. in.l.nõ amplius.§.j.ff.de lega.j. Secundo amplia istam regulam procedere non solũ in debitore speciei sed etiã in eo qui tenetur ad factũ puta ad sistendũ titiũ in iudicio: qꝛ si titius moriaẗ ante liberaẗ ab obligatione. tex. est in.l.iiij.in fi.⁊.l.seq.ff.q satisd.cog. et Pau.de ca. ibi multũ no. pro extensione huius regule. ⁊ dicit alibi non reperiri aliũ tex. tu adde alium tex.in.l.iiij.in prin.ff.si quis cau. Tertio amplia istã regulã ꝙ nõ solũ specie perempta ante morã debitor liberaẗ: sed etiã si desijt esse in cõmercio nr̃o ante morã ⁊ absq; facto nostro. tex. est in.l.is qui alienũ.j.eod. et
2 in.l.si mihi alienũ.ff.de sol. ¶ † Limita nunc istam regulam procedere in cõtractibus nominatis: secus est in cõtractibus innominatis: qꝛ si in cõtractu innominato aliquis debeat speciẽ certam que moriaẗ ante morã nõ liberaẗ. tex. est no.in.l.fi.in verbo et ideo si mortu⁹.ff.de condi.ob cau.⁊ ibi do. Alexã.in.ij.not. ad hoc multũ no. illũ tex. et si dicaẗ que est ratio diuersitatis quare perempta specie in ꝯtu nominato debitor liberaẗ: ⁊ tñ in ꝯtractibus innoiatis si aliquis debet speciem ⁊ nõ sit in mora, perempta specie tñ nõ liberaẗ: dic ꝙ ratio diuersitatis est in promptu qꝛ in cõtractibus noiatis obligatio dandi est precisa ⁊ inuariabilis vt qui teneẗ dare cogaẗ ꝓcise dare, adeo ꝙ soluendo interesse nõ liberareẗ.l.vbi aũt.§.fi.j.eo.§.si itaq;.insti.de act. nimirũ si extincta specie que ꝓcise est in obligatione cũ extinguaẗ subiectum ⁊ substãtia obligationis si debitor liberatur.l.soluitur.ff. qui.mo.pig.vel hypo.sol. sed in contractibus innominatis: quia sunt valde debiles, qui promisit dare non teneẗ precise dare imo plus in cõtractibus innominatis dare nõ est in obligatione: sed obligatio ꝓma est ad interesse. tex. est in.l.naturalis.§.j.ff.de prescrip.ver. declarat magistraliter Bar.in.l.stipulationes nõ diuidunẗ.in.ij.oppo.j.eo.⁊ in.l.vnica.in.iiij.q.prin.C.de sen.q̃ ꝓ eo qđ interest ꝓfe. cũ ergo in cõtractibus innominatis species nõ sit in obligatione sed solũ interesse est in obligatione ergo si moriatur species que non est in obligatione debitor nõ liberatur: sed aduerte licet ista demulceant multũ aures: ⁊ videãtur vero veriora ⁊ quasi videatur quod non possimus aliter dicere tñ ista ratio diuersitatis non est vera nec differentia predicta. ⁊ sic ista regula ita habet locum in contractibus nominatis sicut in contractibus innominatis. In primis ꝙ ratio diuersitatis nõ sit vera probo fortiter: nam si ꝓmisi sistere titium in iudicio ista obligatio facti nõ est precisa: quia soluẽdo interesse sum liberatus.l. fi.ff.si quis in ius voc.non ierit. qꝛ in obligationibus facti factũ non est precise in obligatione.l.stipulationes.ver.celsus.j.eo.et l.si quis ab alio.in fi.de re iudi.⁊ tamen si moriatur titius quem promisi sistere sum liberatus etiam ab interesse. tex. est in.l.iiij. ff.qui satisda.cog.l.iiij.s.si quis cau. Secũdo ⁊ fortius qđ non sit vera probo: ⁊ consequenter ratio erit falsa: nam habeo quod in contractibus innominatis perẽpta specie ante moram debitor liberatur: tex. est expressus qui cauillari non põt.in.l.naturalis. §.sed si scyphum.ff.de prescrip.verb. vbi est tex. expressus si conueni dare tibi scyphos vt des istum stichum: querit ibi iuriscõsultus ille seruus cui⁹ periculo erit: dicit quod erit periculo meo. ad idem tex.in.l.iij.§.sed si stichus.ff.de cõdi.ob causam. vbi est tex. si conueni dare vestem vt des stichum dedi vestem mortu⁹ est stichus. dicit ibi tex. quod erit liberat⁹: ⁊ sic sunt ibi duo tex. quod in contractib⁹ innominatis perempta specie debitor erit liberatus et tamen non perit illud quod erat in obligatione: et erit magna limitatio ad tex. nostrum: ⁊ sic põdera quod in codẽ titulo sunt duo tex. qui non possent esse magis contrarij ꝓpter ista duo iura vltima: necessarium est inuitis dẽtibus intelligere dictã.l.fina.ff.de cõdi.ob cau. quod precesserat mora vel culpa ꝓ missoris: ita intelligunt expresse ibi gl. ordina. Jaco. but. Alber. Pau.de ca.⁊ do. Alex. tamen ista est magna diuinatio quod ibi ꝓcessisset mora et culpa. Jtẽ tex. esset de indubitabili, mihi pla-
a cet prima differẽtia. ¶ Secũdo principaliter limita^a istã regulam in casu valde no.in.l.cũ quidam.C.de condi.inser. sed in illo tex. est ratio specialitatis per quã apparebit quod loquitur in terminis separatis a nostris: ibi testator religt libertatẽ seruo sub conditione mixta si daret alium seruum in specie heredi: et
3 habemus regulam quod cõditio † mixta si deficiat per mortem non liberatur debitor: tex. est in.l.legatum.C.eodem tit.l.in testamento.ff.de cõdi.⁊ demõstra. qꝛ ergo ibi erat relicta libertas sub conditione mixta si dabat seruum alienũ heredi qui sit mortuus casu fortuito sine mora debet in totũ priuari legato, tamẽ est speciale fauore libertatis quod dãdo estimationem cõsequitur libertatem. ita Bart. ibi ⁊ doct. declarant sed non ita plene.
4 ¶ Secũdo principaliter not. † ex hoc tex. aliam regulam quod debitor speciei qui fuit in mora, perempta postea illa specie nõ liberatur propter moram suam precedentẽ. Adde tex.in.l.nemo. §.j.j.eo. ratio isti⁹ regule est, qꝛ odio morosi fingitur speciẽ mortuam viuere ⁊ extare ⁊ quod possit dari ⁊ ideo stipulator potest eã petere sicut si viueret: tex. est in.l.si seruũ.§.fi.j.eod.§.sic itaq;. insti.de actio. Ex hoc correlarie no. ex hoc tex. qđ mora debitoris ꝑpetuat obligationem: ⁊ sic facit vt perpetuo teneatur ipse et heredes etiam post interitum speciei: facit tex.in.l.si seruũ.§. sequitur.in verb.perpetuare obligationẽ.et in.l.nemo.§.j.j.eo. et tex.in.l.si quis solutioni.§.j.in fi.in verbo perpetuã facit obligationem.ff.de vsuris. ¶ Amplia istã regulam singulariter vt procedat quãdo debitor in mora cõstitut⁹ erat adhuc intra tẽpus purgandi moram: nam si interim moriatur species nõ liberatur. tex. habes de hoc valde solẽnem in.l.sancimus.§.fin. vbi Bart.not.C.de fideius. quem tex. ad hoc reputat vnicum et singularem Bal.in.c.capitulum sancte crucis.in penul.colũ.de rescrip. Jdem per illum tex. tenet Bart.in.l.si insulam.in.vij.questione. vbi moder.⁊ ibi dicã.j.eo. Bar.in.l.qui ob rem.ff.de con-
5 dic.indebi.⁊ in auẗ.ei qui.C.de temp.appel. ¶ † Tertio principaliter no. ex tex. ibi: aut si interpellat⁹: quod interpellatio cõstituit debitorem in mora. adde tex.in.l.mora.in princip.ff.de vsur. intellige sane istam regulam quod interpellatio cõstituit debitorem in mora nõ ad vnguem ⁊ sic nõ statim sed cum moderato spatio temporis limitãdo arbitrio iudicis: gloss. habes de hoc valde no.in.l.emilius.in princip.glo.in verbo restitui.circa me-
6 dium.ff.de mino. ¶ † Quarto not. ex tex. ibi: aut si interpellat⁹ quod interpellatio constituit debitorẽ in mora: intellige nõ ad vnguem s3 cum modernmine temporis arbitrio iudicis limitãdo. glo. est nota.in.l.emilius.in princi.in verbo restitui.ff.de mino. que gl. non est alibi in iure ꝫm Bal.in.c.j. vltima colũ.de noua for.fide.et eundem in.c.cum olim.in.iij.colum.de testi. fed ad de concordantem in.l.diuortio. dum dicit nõ enim e uestigio.ff. de nego.gest. Bart.in.l.si penum.ff. quando dies lega.ced. et ꝓ hoc habes bonum tex.in.l.si quis filiũ.§.finali.ff.de colla.bono. vbi dicit tex. interpellatus cũ aliquo spatio quem tex. ad hoc not. Jaco.de are.⁊ Alexã.in.l.j.§.item si ita.ff.ad leg. falcidiam.
7 Secundo no. † adde quod etiam si debitor sit obligatus per instrumentum guarẽtigiatum quod habet vim sentẽtie adhuc requiritur interpellatio ad cõstituendum in mora. ita vult Bart. in.l.eum qui.§.si iurauero.in fine.ff.de iureiurãdo. Tertio adde quod mala fides non cõstituit debitorem in mora nisi etiam interpelletur. ita concludunt Cyn.⁊ Bal.in.l.nõ interest.C. quod met.cau. per tex.in.l.si a domino.§.si predo.ff.de peti.heredita. Quarto adde ⁊ bene not. quod sola notificatio debiti nõ habet

a ¶ Secundo pncipaliter limita ⁊c. ad uertẽq; posset forte dari alia limitatio vt ista regula non ꝓcedat qñ emisses aliquã rẽ citra dimidiã iusti pretij: qꝛ cũ tũc obligat⁹ sis vel ad supplementũ iusti ꝓtij: vel qđ oblato tuo pretio vẽditio rescidaẗ iuxta remediũ.l.ij.C.d rescin. ven. nã si isto casu res ẽpta periret tu tñ tenereris ad supplementũ iusti pretij. ita dixit no. Abbas Pa.in c.cũ dilecti. de empt. et vẽ. qđ dictũ ꝓ singulari refert et sequiẗ Fran. cre. fin. suo lxxxiiij. ici. volo te docere vnũ de cuius dict3 veritate ibi aliqua teti- gi i additionib⁹ meis. vide oino q̃ digi qꝛ non curo aliter hic referre.

vim interpellationis nec cõstituit in mora ẜm Bal. in. l. vinũ. ad fi. ff. si cer. pe. per tex. in. l. in minorũ. C. in qui. cau. in inte. resti. nõ est neces. lʒ dicat in cõtrariũ facere. l. j. in prin. ff. de vẽ. inspi. licet alibi nõ inueniã examinatũ: tñ pro opi. Bal. cõfirmanda qd sola notificatio debiti nõ interpellet nec ↄstituat in mora: addo bene facere q etiã ipsa interpellatio dʒ esse in citatorio et sic debitor debet p interpellantẽ incitari vt soluat ad hoc vt dicaṫ in mora constitui: ita tenet Barto. in. l. non solum. §. morte. ff. de oper. no. nuntia. in vltima char. in princip. vbi ad hoc alleg. istũ text. in. l. mora. in princip. de vsur. In contrarium fortiter facit quia alibi habemus q verba enuntiatiua interpellant ⁊ cõstituunt debitorem in mora si solum dico debitori egerẽ illa pecunia quam debes ista verba enuntiatiua interpellant et constituunt in mora: ita not. Barto. in. l. etiam hoc modo. per illum tex. ff. de. leg. j. et latius idem Bart. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mãdauit. vbi moder. tradũt. ff. de acqui. here. ⁊ ppterea in hoc vltimo
8 multi ↄrium tenẽt, forte dicã inferi⁹. ❡ † Quarto no. ex. l. seq. q pupillus nõ potest in mora ↄstitui nisi interpelleṫ cũ autoritate tutoris: ratio est, q istud posset sibi esse magno incõmodo q de interitu teneret ideo autoritas tutoris requiriṫ vbi posset esse
9 periculũ ne ipse pupill⁹ dãnificareṫ. insti. de auto. tut. ❡ † Quinto no. q mora tutoris nocet pupillo quo ad periculũ interitus et mora dicitur dol⁹. l. nõ põt videri. ff. de reg. iu. gl. in. l. si mora. in prin. ff. sol. mat. vbi Jmo. ⁊ hic erit tex. q dolus tutoris nocet ipsi pupillo. facit text. in. l. si tutoris. C. de admi. tu. intellige ipso iure tñ cedẽdo actionẽ cõtra tutorẽ est liberatus ẜm qd no. ple
10 nius in. l. fi. C. de admi. tut. ❡ † Ultimo no. ex fi. iuncta gl. qd ad hoc qd interpellatio facta tutori ↄstituat pupillũ in mora est necesse q tutor interpelleṫ noĩe pupilli: ⁊ sic tutorio nomine: ⁊ glo. istã ad hoc multũ põderat ⁊ cõmẽdat Bar. ĩ. vbi videbim⁹, ſʒ aduerte q videṫ fieri nomine tutorio qñ exprimiṫ nomẽ officij. l. cũ post. §. j. ff. de admi. tuto. l. sciẽdũ. §. tutores. ff. qui satis. cog. gl. in l. quacũq ratione. ff. de pcu. vel quãdo in interpellatione fit mẽtio debiti pertinẽtis ad pupillũ. l. ij. ff. qñ ex facto tuto. de quo latius ponit Bar. i. l. j. §. nũtiatio. in. ij. col. ff. de ope. no. nũ. vbi ple
11 nius tetigi: tãgũt Ang. Jmo. ⁊ Ludo. ro. hic. ❡ † Jn gl. in vbo debeas. Guil. de cu. referente Bart. allegat istam gl. sentire qd sicut euẽtus diei cõstituit debitorẽ in mora. l. magnã. C. de ↄbẽ. et cõmit. stip. ita etiã euentus cõditionis constituit debitorẽ in mora ex quo ista duo equiparanṫ per glo. doct. cõmuniter tenẽt cõtrarium qd euentus cõditionis constituat in mora q non potest eodẽ tẽpore quis obligari ⁊ in mora constitui. l. qd dicim⁹. ⁊ l. ratũ. ff. de solu. ita tenẽt Bar. ⁊ doc. in. l. quoties in diem. ĩ. eod. ⁊ ibi dicit Bar. q ista glo. debet intelligi: nec tñ declarat eam dicit qd ista gl. in fi. sentit contra Guil. dum dicit etiã tunc dies interpellat: ergo vult secus in euentu cõditionis: nec ob. q glo. videaṫ ista duo equiparare q equiparat qñ interuenit interpella
12 tio vel occisio aṫs nõ. ❡ † Jn ea. gl. ad fi. no. regulã gl. q dies interpellat pro homine ⁊ ↄstituit in mora. l. traiectitie. §. j. alleg. in gl. l. magnã. C. de ↄbẽ. ⁊ cõmit. stipul. ⁊ l. ij. de iure emp. c. potuit. de loca. ⁊ c. lʒ canon. de elec. in. vj. istã regulã intẽdo plene examinare tangẽdo de die expressa: nã de die tacita aut incerta: tãgit postea Bar. in. l. ita stipulat⁹. in. ij. q. prin. ĩ. eo. vbi Moder. post eum posuit: ita qd de die tacita aut incerta nõ dicã sed de die expressa. Adde ergo pro magna ampliatione hui⁹ regule qd efficacior est dies: ⁊ sic termin⁹ ad constituendũ in mora q̃ interpellatio expressa hominis: pbo quia dies cõstituit debitorẽ in mora etiã si sit ignorãs. l. ad diem. ĩ. eo. sec⁹ in interpellatione hominis vbi ad hoc vt cõstituat in mora requiritur q debitor sciat se debere. l. qd te. ff. si cer. peta. Bart. hic in fi. ita in specie declarat no. Bal. i. l. vinũ. in pe. col. ff. si cer. pet. ⁊ forte nõ reperies alibi in specie. Confirmo vltra eũ secũdo, q interpellatio hominis non cõstituit debitorẽ in mora ad vnguem: sed cum spatio limitãdo arbitrio iudicis: vt dixi in tertio no. ⁊ tamẽ dies cõstituit in mora sine alio spatio tẽporis. d. l. magnã. cũ alijs. s. alle. ⁊ ratio est in promptu: q vbi dies est certa potuit debitor se ante preparare ad soluendũ: secus quãdo cõstituitur in mora per interpellationem q nõ potuit diuinare quãdo creditor vellet ipsũ interpellare: per. l. si quis domũ. ff. loca. ⁊ propterea tenet no. Bar. in ↄsi. suo quod incipit do. Jaco. primo vos queritis, q si debitor ignorabat diẽ ⁊ post lapsum diẽ incepit scire: dicit morosus. no. Bal. in. l. cum ancillis. C. de incest. nup. pondera q videtur cõtradicere ei quod tenet Bal. in. d. l. vinum. ❡ Scdo no. amplia qd non solum dies certa ⁊ inuariabilis cõstituit in mora: sed etiam dies incerta: ⁊ variabilis in temp⁹ angustius aut prolixius ad stipulatoris nutum ⁊ voluntatẽ adhuc ista interpellat ⁊ constituit in mora. tex. est singularis ẜm Ange. ⁊ Jmo. ibi: in. l. cum stipulat⁹ sim mihi a proculo. in prin. ĩ. eo. q nũq exeat memoriã tuã ẜm Jmo. ibi: hinc est qd si promisisti mihi soluere cẽtum ad pascha et abinde in antea ad omnẽ meam requisitionem certe dies pascbe interpellat ⁊ constituit in mora: ita no. Bart. in. d. l. cum stipulatus sim mihi. ad fi. princi. per illum tex. ⁊ glos. no. ⁊ Bal. per tex. in. c. ij. an ille q interfecit fratrẽ dñi sui in vsi. feu. Bal. ⁊ Ang. in. d. l. magnã. adde tex. expressiorẽ. in. l. fi. §. preterea. in verb. siue postea. C. de iure do. ⁊ ibi Bald. in pe. col. ad hoc no. Adde aliũ tex. in. l. fi. ita quis pmisit in pn. in verb. qua die. ⁊ ibi Bal. no. ad hoc. ĩ. eo. alibi decidit signãter Bal. i. c. mãdatũ. in fi. de rescrip. q si papa mãdet capitulo vt recipiãt talẽ in monachũ intra mẽsem: et postea quandocũq, q lapso mense nõ requiritur alia monitio: q illa additio postea quãdocũq, nõ facit dilationẽ. p. d. l. cũ stipulatus sim mihi a proculo. qd reputat Bal. tenẽdũ mẽti.
❡ Tertio no. amplia vt procedat etiam in die que nõ differt dilationem vt est dies apposita in deposito restituendo talis dies interpellat ⁊ constituit in mora glos. est in. l. nũmis. in verbo sua die ⁊ ibi do. Alex. ad hoc multũ no. ff. de in lit. iur. ⁊ q talis dies nõ differt solutionẽ: patet q potest deponẽs ante diẽ repetere depositũ. l. j. §. pen. ff. deposi. ratio est q interim depositari⁹ non
13 põt habere aliquã vtilitatẽ in deposito. l. iiij. C. dep. ❡ † Quarto amplia qd nõ solum dies interpellat ⁊ cõstituit in mora: imo hora interpellat ⁊ constituit in mora: si promisisti dare stichũ intra duas horas interpellat et constituit in mora. ita singul. tenet Bal. in. l. j. in. ij. col. in prin. C. ne li. tertio prouo. vbi dicit de hoc esse tex. valde no. in. l. datio. §. fina. ff. de act. emp. qui tex. mihi nihil facit. Jn contrariũ videretur facere: q etiã dies nõ interpellat pro homine qñ dilatio est nimis breuis q angustie tẽporũ impediũt morã cõmitti: ita no. Bal. in. l. si mihi ⁊ tibi. in fi. §. j. per glo. ibi. ff. de le. j. ⁊ ibidẽ Ang. ⁊ alij. ponit Ludo. in repe. rub. ff.
14 de arbi. in. iij. col. ❡ † Limita istã regulã in casu singulari. l. j. §. lʒ. ff. de pericu. et cõmo. rei ven. vbi dies apposita nõ interpellat sed requiritur noua interpellatio seu protestatio: ſʒ illud ibi est propter magnum preiudicium vt vinũ vẽditũ possit effundere. Are. hic in fi. allegãdo tex. in. §. si quis p redẽptione. ⁊ ibi Ang. in auṫ. de eccle. tit. colla. ix. adde q ille casus est sing. ⁊ nõ reperiṫ alibi ẜm Jaco. de bel. Alber. Bal. ibi: ⁊ Ludo. ro. in. l. si qs mihi bona. §. ſʒ quid si mãdauit. ff. de acqui. here. ❡ Secũdo limita in die apposita gratia finiẽde obligationis illa nõ interpellat nec constituit in mora: puta volo teneri vsq ad. xxx. dies: tunc absq interpellatione nõ constituitur in mora: vt habes tex. valde no. in. l. ex empto. aṫs. l. emptorẽ. §. cassius. ff. de actio. empt. gl. ordi. in. c. ij. an ille q interfe. fra. do. sui. ❡ Tertio singulariter limita quo ad causandũ malã fidẽ ⁊ peccatũ dies nõ interpellat p homine ⁊ sic non impedit pscriptionẽ: ⁊ sic pdicta regula pcedit in foro contentioso: q nõ peccat debitor si creditor expresse nõ petat: ita singu. tenet Hosti. in summa. in titu. de prescrip. refert et sequitur Are. hic: in. ij. colũ. ad fi. ⁊ reputat valde no. et dicit qd idem sequitur Abb. in. c. fi. de prescrip. sed tu aduerte qd Aret. male recitat Abb. imo Abb. in illo. c. fi. in. vj. ⁊. vij. colum. tenet expresse contrariũ, tamen satis leuiter mouetur. Ego vltra eũ allego in terminis Specu. qui tenet expresse contrarium in tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. in vlt. char. in versi. de hoc aũt queritur. vbi formaliter tenet, quod lapsus termini seu diei ↄstituit nõ soluẽtem in peccato, q ex precepto dei solutio debiti est facienda. xiiij. q. vj. c. si res. ⁊. xj. q. j. c. magnum. ⁊ c. j. de solu. Jtem quia frangit promissum. c. j. ⁊. iij. de pact. Jtem q elapsa die retinet inuito domino alienum: ergo peccat. l. ij. §. circa. ff. de excep. do. ❡ Quarto no. limita nisi dies sit apposita gratia multiplicã de obligationis: ẜm Bar. in. l. j. §. j. ff. de penu leg. ratio est: quia sicut euentus cõditionis nõ potest constituere in mora: nec idẽ tempus inducat obligationem ⁊ moram: vt declarat Bart. in. l. quoties in diem. ĩ. eo. ita in obligatione annua quilibet ann⁹ inducit obligationem ergo nõ potest inducere morã: vt declarat Bar. vbi dixi in. l. stichum. §. stipulatio. s. eo. ❡ Quinto no. limita quãdo debitor ⁊ creditor sunt eiusdem fori tunc dies interpellat ⁊ constituit in mora: secus si essent diuersi fori. glo. no. in. l. ille illa. in prin. in ver. non venit. vbi Bar. ⁊ docto. ff. de consti. pecu. quod intellige ⁊ declara vt ibi per Bart. ❡ Sexto signanter limita ex eo quod singulariter decidit Bal. in. l. j. §. fina. per illum tex. ff. de eo qui pro tu. vbi singulariter decidit quod si quis habet domum meam ad pensionem ad certum tempus ⁊ finito tẽpore vult recedere an possit recedere certe nõ ſʒ est opus qd denuntiet mihi et notificet, et donec mihi notificet tenetur soluere pẽsionem licet sit elapsum tempus: ⁊ dicit ibi esse tex. no. ⁊ facere l. itẽ queritur. §. exercitũ. ff. loca. qd teneas bene ordinatũ. ❡ Septimo signãter limita qñ dies apponiṫ petitioni ⁊ nõ solutioni: et sic qñ dies apponitur ipsi creditori: puta debes mihi decẽ: et promitto non petere vsq ad pascha: certe dies pasche non cõstituit in mora nec interpellat: ita tenet Bal. in ca. ij. ad fi. de eo qui interfe. fra. domini sui. alle. no. in. l. si vn⁹. §. j. ff. de pactis. facit q inducta ad vnũ effectum non debent operari contrariũ. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. cũ vulgaribus: tene cõtrariũ, et cõtrarium tenet

trariū tenet ipsemet Bal.hic sibi ꝯrius allegās gl.ꝛ Cy.
in.l.si duo.§.fi.iūcta.l.promissor.ff.de cōsti.pecu.ꝛ dicit ꝙ
nō habes alibi tactū quā per Cy.ibi:tu proba clarius qꝛ
tp̄s.x.dierū limitatū cōstituto est adiectū creditori ne pe
tat intra illos decē dies:ꝛ tn̄ interpellat ꝛ cōstituit.d.l.si
duo.§.fi.ꝛ ita tenēt Bar.Bal.ꝛ alij in.l.ꝓmissor stichi.ff.
de cōsti.pecu.ꝛ Bal.in rub.C.de cōsti.pe.in.iij.q.facit qđ
dicā statim in seq.fallētia. ¶ Octauo limita qn̄ tempus
assignat̄ alicui in fauorē suū:puta si datur clerico licētia
nō residēdi ꝑ annū,tūc per lapsum diei nō cōuincit̄ ꝑ mo
ram ne qđ in eiꝰ fauorē est indultū in eius damnū retor-
queat̄ gl.est no.in.c.qm̄ frequēter.§.porro.vt lit.nō ꝯtes.
sed do.Ant.ꝛ Imo.ibi Hostiē.ꝛ Imo.in.c.ex tue.de cle.
nō resi.ꝛ Are.hic in.iij.col.ad fi.reprehēdunt:eo qꝛ etiam
dilatio que dat̄ debitori ad soluendū in dubio censet̄ ap-
posita in eius fauorē:vt declarat Barto.in.l.qui rome.in
prin.j.eo.ꝛ in.l.eū qui.al's iabolenꝰ.ff.de annu.leg.vltra
eos.adde tex.in.l.fi.§.p̄terea.C.de iur.do.per quē tex.no.
ibi Bal.in.iij.col.qđ etiā dies que apponit̄ fauore debito
ris tamē interpellat pro homine ꝛ constituit in mora qđ
est nota.ꝰm eū.idē etiā tenet Bald.in.l.j.in vlti.col.C.qn̄
di.leg.ced.ꝛ facit qđ dixi in precedēti limi. ¶ Ultimo li-
mita[a] qn̄ quis se obligat certo tēpore ꝙ cōcernit certū
tp̄s ad faciendū actū cōcernentē preparatoria actus iu-
dicialis qꝛ si iudex nō interpellat non constituit̄ in mora
per lapsum tp̄is:vnde qui promittit p̄sentare aliquē iu-
dici intra octo dies elapsis octo diebus non erit in mora
nisi fuerit interpellatus per iudicē:ita eleganter limitat
Pau.de ca.ꝛ fuit sua noua limitatio.in cōsil.clxviij.inci.
videt̄ ꝙ dictus Jo.Pau.ꝛ cōsequēter in actu expedien-
do ꝑ iudicē dies nō interpellat nec cōstituit in mora pre
paratoria iudicij nisi iudex vl' pars interpellet:ꝛ hoc etiā
solum tradit Feli.in.c.si autē.in.j.col.ꝛ seq.de rescript.et
ita habes perfecte expeditā hāc regulā. ¶ Capio gl.in
v̄bo mora fieri.quā diuide in quatuor partes. In prima
oppo.cōtra tex.in scđa allegat duas ꝯcor.ad tex.In ter
tia respondet tacite.q.In quarta de materia se remittit.
scđa ibi:ꝛ facit.j.eo.tertia ibi:idē de adulto.quarta ꝛ vlti
ma est ibi:ꝛ adde qđ no.In gl.in verbo in mora fieri ibi:
idē de adulto habēte curatorē,querit bar.qd si adultus
nō habeat curatorē:ꝛ distinguit ꝰm Jaco.de aret.vt hic
per eū:ꝛ cū Bar.trāseūt alij oēs.Pau.de ca.qui dicit qđ
ista distinctio fundat̄ ꝑ istū tex.vbi in specie debita pōt
fieri interpellatio tutori cū pupillo vel pupillo cū tutore
et tn̄ spēs est de rebus q̄ seruādo seruari nō possunt:vbi
requiritur decretū iudicis.l.lex que tutores.ff.de admi.
tut.sed huic fundamēto rn̄det Raph.cu.ꝙ isto iure ffoꝝ
solū bona immobilia ꝓhibebant̄ alienari sine decreto iu
dicis.l.j.ꝛ ꝑ totū.ff.de re.eo.hodie etiā species q̄ seruādo
seruari possunt ꝓhibent̄ alienari.l.lex q̄ tutores.C.de ad
mini.tuto.Breuiter distingue vt distinguit Rapha.cu.
hic:quā distinctionē sibi ascribit Alex.hic:ꝛ nō facit men
tionē de Rap.cuius fuit distinctio.Ex quo tempore cele
brati ꝯctus per minorē exigit̄ decretū iudicis:tunc si in-
teruenit nō requirit̄ amplius interpellatio per glos.in.l.
iij.§.sed vtrū.in verb.inuito.ff.de mino.Bald.in.l.j.circa
med.C.si aduer.vē.Si aūt nō precesserit decretū tūc in-
terpellatio nō poterit fieri:ꝛ ita procedat opi.Bar.hic:
15 et cōis. ¶ † In vltima.q.tradit Bar.regulā ꝛ vnā fallē-
tiam.Regula est,ꝙ ad cōstituēdū debitorē in mora suffi
cit interpellatio extraiudicialis:ꝛ ad hoc Barto.alleg.
tres glos.Adde aliam glo.in.l.vinū.in glo.mag.in prin.
ff.si cer.peta.ꝛ tex.in.l.denūtiasse.in prin.ff.de adul.et ibi
Bar.ad hoc no.illū tex.quē legit sub.l.qui vxori.ad idē
facit tex.in.l.j.§.nūtiatio.ff.de ope.no.nun.Amplia istā
regulam ꝙ nō solū interpellatio extraiudicialis consti-
tuit debitorē in mora:vt ꝓcedat etiā si fieret per v̄ba so-
lum enuntiatiua:puta qꝛ creditor diceret debitori extra
iudiciū egeo pecunia quā debes vel scio te habere discre
tionē de pecunia quā mihi debes per talia verba adhuc
ꝯstituit̄ debitor in mora.ita no.Bal.in.l.etiā hoc modo.
per illū tex.ff.de leg.j.ꝛ latius Bart.in.l.si qs mihi bona.
§.sed quid si mādauit.per illū tex.ff.de acqui.hered.et in
l.j.in prin.in versi.tertio dixi.ff.de ope.no.nū. Idē tenet
Bal.in.l.eum qui duobus.§.j.per illū tex.ff.de acqui.he-
redi.ꝛ in repe.l.qđ te.in.vij.col.ff.si cer.pe.Ang.ꝛ Flo.in
l.mora.in prin.ff.de vsur.et ista est magis cōis opi.sed in
puncto iuris semper putaui cōtrariū.et cōtrariū tenent
Pe.ꝛ Cy.in.l.in minorū.in.vij.q.C.in qui.cau.in integ.
resti.nō est neces.quos sequitur Bal.sibi cōtrarius in.c.

a ¶ Pōdera Bart.velle de hoc an.s.stiplatio regulетur ꝰm naturā contractus sup quo īterponitur:vide per hūc autorem post alios.in ru.s.eo.col.pe.ꝛ vide oīno que ibi addidi.

fi.si vasal.ab aliquo interpel.fue.Albe.in.l.qđ te.in vlti.
col.vbi dicit bonū verbū qđ vidit in palatijs obseruari
qđ creditor vtendo talibus verbis,nō cōstituat debitorē
in mora:intellige nisi debitor esset persona cui creditor
propter reuerentiā non audet facere specialē interpella-
tionē,tunc bene cōstitueret̄ in mora.argu.l.fi.C.de furt.
iuncta.l.j.§.q̄ onerande.ff.qua.re.actio.ita limitat Guil.
in.d.l.qđ te.quē sequit̄ Cuma.in.d.§.sed quid si manda-
uit.ꝛ ꝙ ista pars sit verior ptꝫ qꝛ ad hoc vt interpellatio
constituat debitorem in mora debet esse incitatoria debi
tori expresse vt soluat,ita Bart.in.l.nō solum.§.morte.ff.
de ope.no.in vlti.char.prout dixi in.iij.no.ergo cum illa
verba enuntiatiua non sint incitatoria videt̄ ꝙ nō indu-
cant cōmissionē more.istam regulam ꝙ interpellatio ex-
traiudicialis cōstituat debitorē in mora:limitat Bar.nō
procedere in his que per solū iudicis officiū veniūt expe
diēda,per tex.in.l.cū postulassem.vbi etiā Bart.ff.de dā.
infec.adde Bart.in.l.vbi.§.j.ff.de edē.Itē adde rationē
qꝛ isto casu iudex debet cogere partē ad hoc faciēdū non
autē alia pars ex quo nō est sibi obligata:ergo postulan
dum est mediante iudice:istā rationē assignat Bar.in.l.
j.in.vj.col.ꝛ ibidē Bal.ff.de iurisdi.om.iudi.imo fortius
etiā tunc libelli oblatio nō cōstituit in mora sed requirit̄
litis cōtesta.ita no.Barto.in.l.denuntiasse.§.quid ergo.
ff.de adul.faciūt quod no.Bar.ꝛ alij in rubri.ff.de in ius
voc.Ange.ꝛ alij in.d.l.vinum.facit tex.in.l.si a patrono.
ff.de in ius voc.intellige limitationē Bar.in his q̄ debē-
tur officio iudicis nobili prout habet̄ in.d.l.cū postulas-
sem.secus in his que debent̄ officio iudicis mercenario:
qꝛ cū deseruiat actioni intentāde.l.ediles etiā.ꝛ.§.itē sciē
dum.de edic.edil.tunc enim interpellatio extraiudicia-
lis cōstitueret in mora.ita Cy.in.l.vnica.circa med.C.de
alie.iudi.mu.quē refert ꝛ sequit̄ Bal.in.d.l.j.in.iij.col.ff.
de iuris.om.iudi.Ro.in repeti.l.j.in.viij.colū.ff.de arbi.
17 ¶ † Ultra Barto.adde tres alias solēnes limitationes.
Primo,nisi creditor prius fuit in mora:nam si talis cre-
ditor qui primo fuit in mora postea interpellaret debito
rem extra iudicium vt solueret talis interpellatio extra
iudicialis nō constitueret debitorē in mora imo tunc re-
quireretur litis contesta.tex.habes valde not.in.l.sed ꝛ si
alia.ff.de consti.pec.vbi dicit tex.ꝙ si constitutor qui cō-
stituit se soluturū qđ aliꝰ debet si offert se soluturū ꝛ cre-
ditor recusat requiritur litis contesta.quē tex.ibi ad hoc
no.Sali.ꝛ reputat singularē:ꝛ dicit esse suū nouū dictū.
idem tenet Sali.in.l.si pacto quo penā.C.de pact.istā li-
mitationē reprehēdit.d.Alexā.nō hic sed in.l.si insulam.
in vlti.char.j.eo.ꝛ idem.d.Alex.in.l.qui rome.§.cohere-
des.in.v.col.ad fi.ꝛ seq.j.eo.ꝛ in.d.l.vinū.in.v.colū.ꝑ tex.
in.l.celsus.§.fi.cū.l.seq.ff.de arb.ꝛ ad tex.in.d.l.sꝫ ꝛ si alia.
alleg.per Salic.respondet do.Alex.que respōsio nō fuit
digna tanto viro,quod ibi ante litē contestatā mora nō
precesserat alij nihil tangunt.Reputo istū passum pul-
chrū ꝛ subtilem:defendēdo Sali.potes clare respōdere
ad tex.allegatū per Alexā.in.l.celsus.§.fi.cū.l.seq.qđ lo-
quit̄ in terminis longe diuersis:nā loquit̄ illa lex quo ad
penā:nos loquimur de mora q̄ facit quē teneri de pericu
lo:ꝛ magna differētia est querere de mora vel pena nun-
quid difficultas vt excusat a mora ita excusat a pena:vt
per Bal.in.l.cōtinuus.§.illud.j.eo.nō eūdo per mēdica-
ta suffragia:rn̄deo in specie,ꝙ facilius quis excusatur a
mora:ꝛ sic ab interitu quā a pena:patet qꝛ longiori tēpo
re potest purgare morā vsq; ad litē contestatā et tamen
quo ad euadendā penā non potest:vt declarat Bar.in.l.
insulā.j.eo.ꝛ per.l.ꝛ si post tres.ff.si quis cau.quid tenē
dum.cōtra Sali.pondero tenere Barto.in.l.item illa.in
prin.ff.de cōsti.pecu.in pe.col.in ver.ꝛ eodem modo dico
de actore.Secundo cōtra Sali.in terminis more allego
bonū tex.in.l.semel mora.ff.sol.mat.Tertio allego tertiā
regulam quod vltima mora nocet vulgata.l.illud.ff.de
peri.ꝛ cōmo.ꝛ.l.si seruū.§.fi.j.eo.quāuis ad hoc vltimū
respōdet Sali.quod creditor non diceretur in mora nisi
mediante litis contestatione.pro opinione Salic.allego
tibi bonum text.quem valde signa.in.l.si per emptorem.
§.fi.ff.de act.emp.quicquid ibi dicat gl.destruendo tex.
ibi est tex.quando emptor ꝛ venditor vterq; fuit in mo-
ra querit tex.quid si vēditor fuit in mora postea emptor
non vult querit an ꝑ interpellationē constitueret̄ in mo
18 ra ꝛ dicit ꝙ sic. ¶ † Tertio singu.limita predictā regulā
ꝙ interpellatio extraiudicialis cōstituit in mora,est ve-
rum qn̄ debitor prius nō fuit in mora tunc interpellatio

extraiudicialis bene cōstituit eum in mora sed qñ prece-
debat alia mora debitoris tunc secūda interpellatio cre
ditoris nedū nō constituit debitorem in mora imo pur-
gat moram precedentē: eo qꝛ ego creditor interpellādo
secūdo loco videor remittere morā precedentē: ita videt̃
esse tex. no. in. l. emilius. in princi. ff. de mino. in versi. ego
dicebā ibi recessisse a lege sua videret̃. iūcta gl. ꝛ ibi Bar.
in. j. col. expresse ad hoc multū no. illum tex. non inuenio
istū passum alicubi examinatū: ꝛ tñ indigeret bono ꝛ di-
ligenti examine. Addo Bart. idem tenentē. in. l. nō solū.
§. morte. ff. de ope. no. nū. in scōa specie protestationis. in
pn. pro ista opi. Bar. addo bonū tex. in. l. si stichū. in pnc.
ff. de noua. vbi est tex. egregius ꝙ si debitor fuit constitu
tus in mora: ita ꝙ tenet̃ de periculo interitus si creditor
scōo stipulatur ab eo videt̃ morā remittere in vbo quasi
mora purgata. Ad idē tex. in. l. scire debemus. §. fin. j. eo.
est verū ꝙ ista iura loquuntur in stipulatione nos in sim
plici petitione. Quid tenēdū: licet autoritas Bar. sit su-
prema: et ego eius vestigia in terris adoro: tñ in hoc pu-
to indubitanter contrariū: eo qꝛ creditor qui secundo lo
co interpellat debitorē suū vt soluat qui iam erat in mo-
ra: ideo interpellat secūdo vt magis incitet ad soluēduz
et magis morosum reddat: ergo inducta ad augmētum
more nullatenus debēt inducere remissionē: et sic ꝯtrium
effectū per regulā. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. et. l. lega-
ta inutiliter. ff. de adi. leg. ¶ Scōo ꝛ fortius cōtra Bart.
stringit nec huic video respōsum: qꝛ interpellatio gemi-
nata facta diuerso tēpore magis aggrauat morā: nō antē
19 remittit: ptz † qꝛ geminata interpellatio impedit purga
tionē more: vbi al's purgatio admitteretur. tex. est no. in
l. traiectitie. §. de illo. ff. de act. ꝛ obli. fm vnā lect. veriorē
p quē tex. ita tenēt Roma. ꝛ Alex. in. l. si insulā. j. eo. Ro.
in. l. ꝛ si post tres. in pe. char. si quis cau. ergo falsuz est di
cere qō scōa interpellatio remittit mora imo aggrauat:
tenendo istam opi. non obstat tex. in. d. l. emilius. in versi.
ego dicebā. per quē se fundat Bart. qꝛ ad illū tex. triplici
ter respōdeo. Primo ꝙ ibi fuerūt diuerse interpellatio-
nes: vna legis alia hominis. ꝛ sic per interpellationē ho
minis videt̃ recessisse ab illa legis p regulā. C. de do. pro
miss. lz vbi ambe essent hominis: ꝛ sic creditoris put nos
loquimur vna grauaret aliā. Secūdo respōdeo fm Bal.
ad aliud propositū. in. l. acceptā. in. vij. qō. C. de vsur. vbi
dicit ꝙ tex. in. l. emilius. cū gloss. loquitur quādo debitor
tenebatur soluere in certo termino et lapsus erat termi
nus ꝛ sic erat in mora nisi creditor proroget terminū: tūc
prorogando videtur recessisse a prima mora: sed non lo-
quitur in prorogatione termini. Tertio ꝛ notabilius re-
spondeo fm Alex. non ad hoc propositū. l. cum procura-
tor. §. si dominus. in. ij. col. in fi. ff. de oper. no. nū. vbi dicit
ꝙ. d. l. emilius. cū glo. loquatur qñ per primā interpella-
tionē et morā erat quesitū ius petendi nouam rem: puta
fundū vbi primo nō poterat petere nisi pretiū tunc si pe-
tatur pretiū videt̃ recessisse a potestate petendi fundū: et
sic ab effectu prime more: qꝛ facit actum contrarium: al's
dicit Alex. per secundā interpellationē nō videt̃ recessis-
se a prima: imo secunda videt̃ fieri vt debitor magis con
tumax reddatur. l. iiij. ff. de pig. l. tres denuntiationes. C.
qūo ꝛ qñ iudex. l. nōnunꝗ. ff. de iudi. ꝛ sic vides ꝙ Alex.
tenet contra Bar. de directo. ¶ Quarto ꝛ vltimo limita
predictā regulā que habet ꝙ interpellatio extraiudicia
lis ꝯstituat in mora: vt pcedat qñ debitor tpe interpella
tionis extraiudicialis poterat soluere: tūc interpellatio
extraiudicialis cōstituit in mora: si aūt nō poterat solue-
re difficultas facit vt interpellatio extraiudicialis nō cō
stituat eū in mora. glo. est singu. ad hoc. in. l. vinū. in glos.
magna. circa pn. ff. si cer. pe. ibi soluere nō valebat quam
ad hoc not. singularē Ang. Sali. Lud. ꝛ. d. Alex. ibi: non
insistam in hoc: qꝛ nō expedit ex quo est planū ꝙ difficul-
tas excusat debitorē speciei a mora: prout est text. in. l. qō
te. ꝛ ibi Bar. in pe. colū. ff. si cer. pet. ꝛ in. l. cū seruus. ꝛ in. l.
cū res. in prin. ff. de leg. j. ¶ Ultimo Bar. dicit aduerten
duz qō si interpellatio fiat minori ex obligatione patris
debet tutor reddi certus per ostēsionē instrūi: al's nō cōsti
tueret̃ in mora iurib⁹ per eū allegatis. adde Bart. in. l. ij.
in fi. in prin. ff. de eo per quē factū erit. ꝛ plenius Bart. in
l. nō solum. §. morte. in. xij. col. ff. de ope. no. ꝛ in. l. de pupil
lo. §. qui procuratorio. vbi Jmo. ff. de ope. no. et sic cum
laude dei est imposit⁹ finis huic legi in qua nihil est omis
sum de materia legis et credo bene intellecta.
1 ☞ Si prima stipulatio est inutilis valet secunda super
eodem quia vtilitatem continet.
2 Quod pōt in effectu annullari dicit̃ nullū largo modo.
3 Sicut pignus non pōt accedere obligationi que est nul
la ita ei que est inefficax.
4 Paria sunt quem esse mancum vel debilitatum vel qō
sibi deficiat pes aut aliud membrum corporis.
5 Clausula notariorum scilicet titius ex certa sciētia sciēs
se ad infra scripta nō teneri ꝛc. quid operatur.

1 **Si dari.** † Si pma stipulatio est inuti-
lis valet secūda super eodē qꝛ
vtilitatem cōtinet. h. d. secus ergo si prima sti
pulatio esset vtilis: quia secūda nihil valeret
tanꝗ superflua. l. qui bis idez. qꝛ nihil intererat stipula
toris ꝛ stipulationes sunt inuēte vt stipulator stipuletur
quod sua interest. §. alteri. insti. de inuti. stipu. ꝛ. l. stipula-
2 tionem. §. alteri. j. eod. ¶ † Not. diligenter istū text. in fi.
ibi: quasi nulla sit, exceptione ob. hic esse optimū text. qō
illud qō potest in effectu annullari largo modo dicit̃ nul
lum: ꝛ ita ad hoc allegat istū text. Abb. in. c. ceterū. in. ij.
col. de rescri. vbi dicit esse tex. bonū hic. in verb. quasi nul
la ergo largo modo dicit̃ nullā ꝛ nō proprie ꝛ pl⁹ non di-
cit nec alij hoc alibi tangūt. Adde tu ꝙ alibi habes tex.
qui probat contrarium qō imo actus validus qui nō po-
test habere effectum dicitur nullus. tex. est in. l. fin. ad fi.
ff. de offi. eius cui mā. est iurisdi. vbi tex. dicit iurisdictio
sine modica cohertiōe nulla est, ꝛ nō dicit quasi nulla: vt
dicit hic. ꝛ Bal. ibi exponit. i. nō potest effectualiter exer
ceri: ergo ibi est tex. itē Bal. ꝙ illud qō nō pōt effectuali-
ter exerceri dr nullū. Alibi habes ꝙ paria sunt aliqd esse
nullū vel esse inefficax: text. est in. l. ex his. ff. de cōdi. inde.
3 Alibi † habes glo. multū no. in. l. ij. in glo. fi. ff. de cōdi. ob
tur. cau. vbi gl. no. dicit ꝛ signa eā qō sicut pignus nō po-
test accedere obligationi que nulla est ita nec ei que est
4 inefficax. † similiter paria sunt aliquem esse mancum vel
debilitatū vel qō sibi deficiat pes aut aliud membrū cor-
poris. ita glos. j. circa prin. ꝛ ibi Ang. in. iij. col. in. l. de qui
bus. ff. de legi. cōtra ista habes tex. no. in. l. iij. §. pen. et ibi
Ange. not. ff. de arbo. fur. cesa. vbi est tex. ꝙ appellatione
arborū continetur arbor cuius radices desierunt viuere
donec illa arbor terra continetur ꝛ sic donec sit precisa a
a solo. ¶ Adde ꝙ[a] similiter manus carēs sanguine: tamē
dicitur esse membrū: tex. est in. c. sicut vrgeri. j. q. j. que iu-
ra nota cōtra id qō decidit Bal. in. l. j. in. j. col. C. de edil.
act. vbi decidit ꝙ statutū puniens certa pena debilitan-
tem manū alicuius non habet locū in debilitante manū
non viuā: ꝛ sic exanguē seu aridā qō nō punitur pena sta-
tuti sicut alibi dicit glo. fi. in. l. fi. C. ad leg. flaui. de plagi.
ꝙ vxor que habet márituz inutilē dicitur vidua: sed ista
considerēt effectum. ¶ Capio glos. j. quā diuide in tres.
In prima opponit ꝛ sol. In secūda remouet aliud cōtra
rium. In tertia allegat cōcordātem ad text. secunda ibi:
per sequentē ergo. tertia ibi: ꝛ facit. s. de leg. j. ¶ In glo.
ibi: illud est cum ipso iure agitur vt tollatur prima. Istā
solu. tenet Bar. ꝛ pro ea facit tex. in illo. §. pact⁹ ne pete-
ret. in versi. si hoc actū est. sed ista solu. gl. ꝛ Bar. est falsa:
qꝛ semper secūda stipulatio que cōtinet plus quā prima
ipso iure nouat precedentem. l. scire debemus. in princi.
et. l. qui vsufr. j. eo. Bar. in. l. pe. ff. de pre. stip. vnde respō-
de planius fm antiquos quos sequūtur Jmo. ꝛ Alexan.
hic, ꝙ ille. §. nihil obstat. qꝛ hic dicitur ꝙ valet secūda sti
pulatio cui nō obstat exceptio prime ꝗ dū Bar. soluit. l. j.
§. sub conditione. qō loquit̃ in stipulatione pretoria que
non interponit̃ vt plus debeat sed sit magis cautus: dic
melius ꝙ pretorie stipulationes interponunt̃ ex necessi-
tate: ergo nō est verisimile ꝙ ille qui inuitus interponit
velit se in plus obligari ꝗ esset: qꝛ in necessitatib⁹ nemo
5 liberalis existit. l. rem legatam. ff. de adi. lega. ¶ † Ulti-
b mo ponit Barto.[b] de clausula notariorū titius ex certa
scientia sciens se ad infrascripta nō teneri ꝛc. vt sic tollat̃
presumptio erroris: qꝛ statur tali assertiōi in eorū preiu-
dicium. l. optimā. C. de cōtrahen. ꝛ cōmittē. stipul. Adde
Bar. in. l. sed ꝛ si quis. §. fi. ꝛ idem Bal. ff. si quis cau. Bal.
in. l. ij. in. vij. q. fi. C. de rescin. vē. Ange. in. l. qō si maritus.
§. j. ff. de cōsti. pecu. ꝛ statur tali assertioni notarij ex quo
talia verba profert in personā cōtrahētiū. fm Bal. in. l.
mater. in. iij. colū. C. de rei vendi. quicquid alibi disputet
Bal. in. l. vnica. in. ij. col. ꝛ seq. C. de confes. Itē talis clau-
sula operatur vt tollatur condictio indebiti: que nō da-
tur soluenti per ignorantiam: fm Barto. in. l. fin. §. idem
quesijt. ff. de condi. inde.

a ¶ Adde qō ꝛc. Tu adde ꝙ nulla cā ꝛ inefficax equiparant̃. l. ij. vbi gl. vl. ff. de cōdi. ob tur. cau.

b ¶ Ultimo ponit Bar. ꝛc. et quod ista clā excludat oēm errorē bonū argu. glos. in. c. ad hoc. d̃ resc. quam exclamat Pañ. ibi in v. vlt. no. singu. fi. istius gl. ex qua dicit se gñaliter inferre singulare dictum ꝙ vbicūꝗ i materia requirit̃ plenitudo ptātis principis satis est pncipē dicere ꝙ illud facit ex certa sciētia ꝛ adducit dictū Jnñ. i. c. innotuit. de elec. quā gl. ꝛ ꝙ dictum refert p singulari ꝛ sequtur lud. ro. in sing. suo dcclviij. incip. dixi. al's eā gl. etiā refert Uita. de gamb. in suo trac. clārum. in. c. de clā. ex certa scia Bal. i. l. cos. in pnc. ff. de ap. ita etiā ꝯsuluit Bar. i quodā ꝯsi. alex. ciij. i. iiij. volu. vbi etiaz alia dicunt̃ de ista clā ꝛ qō dicta clā tollat semi errorē vltra alle. p alex. hic. ꝛ in. l. sz ꝛ si quis. §. fina. ff. si quis cau. ꝛ in. l. fi. §. j. ff. de cōdi. inde. ꝯsuluit Paul. de ca. in ꝯsi. suo. cccxxxij. fm antiquā impressionem. alibi dicit̃ qō vbi quis aliqd facit ex certa sciētia credendum est illud esse verū nec dz in dubiū reuocari. Ita dicit Bart. in. l. cōficiūtur. in pn. ff. de iure cod. p quedā iura de quib⁹ ibi per eū: ꝛ Bal. in. l. fi. C. sen. resci. non posse. ꝛ Jmo. in pre alle. c. innotuit. ꝛ Bal. i d. l. eos. ꝛ ita ꝯsuluit magnus practicus Frā. de cur. in cōsil. suo. lxv. in viij. col. ici. sup pmissa narratione de qua clausula vide ēt p Barba. in cōsil. suo. xlviij. alibi signanter voluit Lu. ro. ꝙ ppter istā clausulā qs semper psumat̃ moueri ex substātia iuste ꝛ vere cause ꝛ allegat glo. in d. c. ad hoc i ꝯsi. ccclxix. incipi. circa primū ppo site cōsultationis articulū. in ver. quo ad qntum. ꝛ quod ista clā si reperiat̃ in instrō psumat̃ apposita ex partiū assertione: et qō credat̃ assertioni notarij vltra allegata hic: vide de pscribētes in. l. sciēduz. j. eo. in ca. si cautio de fide instr.

Stipulatio turpis seu continēs aliquid turpe est ipso iure nulla, nec aliqua obligatio oritur.
2 Fures et latrones nō possunt adinuicē stipulari de diuidendo predam, ⁊ stipulationes super hoc facte nihil valent.
3 Ubi aliquis sine actione experitur potest index ipsum expellere etiam si pars nihil dicat.
4 Ad officium iudicis pertinet denegare actiones super turpibus rebus vel promissis.
5 Quādo stipulatio nō fit sup materia turpi nec fit turpiter sed cā finalis est turpis nūquid ipso iure vitiet stipulationem.
6 Si stipulatio cōtinet turpitudinem tantum ex parte promittētis annalis promissio fit ipso iure nulla.

Generaliter. Stipulatio turpis est ipso iure nulla ⁊ p officium iudicis actio est deneganda, item donec preterierit tēpus adiectum in conditiōe negatiua agi nō pōt. h. d cuz
1 l. sequē. cōplectendo totum tex. ¶ † Nota. j. q stipulatio turpis seu cōtinens aliquid turpe est ipso iure nulla: nec aliqua obligatio orit: vt ptz ex tex. ibi nulli⁹ esse momēti. nec ob. l. sequēs. in verb. huiusmodi obligationib⁹. q̄ debet litera exponi. i. stipulationib⁹ ex quibus solēt alias obligatiōes oriri. Ratio est huius tex. q̄ tales stipulatiōes cēsent impossibiles de iure. tex. est in. l. fili⁹. ff. de cōdi. insti. ergo vitiat stipulationez. l. impossibilis. §. eo. ⁊ in specie glo. loquens de cōdi. impossibili. l. j. ff. de cōdi. insti. ⁊ glo. in. l. nemo potest. de reg. iur. in. vj. adde quod dicit tex. in. c. in malis promissis. xxij. q iiij. ⁊ in regula in malis. de reg. iur. in. vj. vbi dicit tex. in malis promissis rescinde fidem in turpi voto muta decretum q incaute vouisti ne facias: impia
2 est promissio que scelere adimpletur. † Itē adde q fures et latrones non possunt adinuicem stipulari de diuidendo predaz, ⁊ stipulationes sup hoc facte nihil valēt. tex. est no. in. l. si a reo. §. fi. ff. de fideiuss. per quē tex. Barto. aliqua bona decidit. Tamē aduerte q theologi tenēt qd̄ si voui deo aliquid dare propter rem inhonestam sum obligatus: puta si potiar tali muliere ea potita: teneor debitum soluere ⁊ votum adimplere. ita refert et sequitur And. de iser. in. c. j. §. j. in. iiij. col. quib. mod. feu. amit. q̄ vouere deo simpliciter est concessum. ergo nō debet vitiari propter cōditionē inhonestā q̄ nō est de substantia: sed tu caue de isto tex. ⁊ de. d. c. in malis. iūcto etiā quia mitius agitur cum
3 deo q̄ cum homine. per. l. si quis rē. §. voto. de pollicita. ¶ † Secundo no. ibi: sed officio pretoris. iuncto tex. ibidem, actiones denegari: hic meli⁹ probari q̄ alibi, quod vbi aliquis sine actione experitur potest index ipsum expellere eti az si pars nihil dicat: ⁊ ita tenet glo. magna circa medium in. l. vbi pactum. C. de transac. ⁊ gl. in. l. si vnus. §. pact⁹. in verbo in pactis factū. de pactis. facit qd̄ vult glo. sing. in. l. q cū maior. in v̄bo calūniosaz. ff.
4 de bo. lib. ¶ † Tertio no. ex eo. tex. quod ad officium iudicis ptinet denegare actiones sup turpibus rebus vel promissis: sicut alibi no. dicit Bal. in. c. j. §. item sacramēta in. iij. col. de pac. iura. fir. q boni presides faciunt iuramenta minorum vel violentas extorsiones cassari ⁊ q vidit multoties obseruari quod not. ¶ Capio glo. in verbo turpes. quā diuide in quinq̄ ptes. put timore cōtrarij quinq̄ species stipulationū enumerat: ⁊ ēt allega. cōcor. ad tex. secunda ibi: sed turpiter. tertia ibi: alie sunt preter quartā legē ibi: quādoq̄ aūt bona. quinta ⁊ vltima ibi:
5 itē quādoq̄ honestū. ¶ † Pro clara intelligētia huius gl. reassumo in dubiū articulum subtilem ⁊ disputabilem hic notatuz per Bar. quē formo in pulchrioribus terminis, promitto mille ducatos si occidant talem vel veniāt mecū ad occidendum talem inimicum meum an talis stipulatio ipso iure sit nulla: et sic punct⁹ est videre, quādo stipulatio nō fit sup materia turpi: nec fit turpiter sed quādo causa fi. est turpis, nunquid ipso iure vitiet stipulationē de dando mille. Et licet Bar. ponderet gloss. hic in prin. quod sit ipso iure nulla. Barto. minus bene ponderauit, q̄ glo. loquitur in terminis. l. nostre quādo stipulatio est turpis vel de re turpi. qd̄ ergo talis stipulatio q̄ fit ob causam turpem sit ipso iure nulla: tenuit glo. in. l. iurisgētiuz. §. si ob maleficiū. ff. de pac. quā opinionē secuti sunt Bar. ⁊ oēs citramō. indifferēter tā hic q̄ in. d. l. penul. ff. de cōdi. ob tur. cau. pro ista opi. glo. ⁊ citramonta. vltra duo iura que alle. Barto. facit bene tex. in. l. si a reo. §. fin. ⁊ ibi Bar. ad hoc not. ff. de fideiusso. vbi tali stipulationi nō pōt accedere fideiussor, ergo ipso iure est nulla, et vltra iura, Bar. quando nō haberemus legē ostēdit verissima per rationē verissimā quia inuitat ista stipulatio ad delinquendum ergo nulla ipso iure. l. pacta que contra. C. de pact. l. conuenire. ff. de pactis do. Item inducit id quod est nephas ⁊ nature ⁊ deo et mūdo ergo nulla oritur obligatio. Tenēdo istā opin. que videtur equa et rationabilis punct⁹ est respōdere ad tex. in. l. pe. ff. de cōdi. ob tur. cau. q stringit p vltramontanos. Reperio qd̄ ad illū tex. dant quatuor solu. Bar. hic: ⁊ in. d. l. pe. ponit duas solu. Prima est q ille tex. loquatur de exceptiōe intentionis ⁊ facti ista solu. mihi nullaten⁹ placet q̄ est contra illum tex. in ver. inanis eēt, ergo ipso iure nulla. Sed⁊ et forti⁹ exceptio intentionis et facti improprie ⁊ abusiue exceptio, et ideo non caderet in statuto faciente mentionem de exceptiōibus: ita Bald. in. l. peremptorias. in. v. co. C. sentē. rescin. nō posse. ⁊ in. l. sancimus. in prin. in. ij. col. C. de do. ⁊ licet Bald. non alleget allego gloss. expressam in. c. j. in verbo defensionis. de lit. contest. in. vj. ⁊ glo. in. l. in rebus. in verbo exceptio. et ibi Bald. nota. C. de iure do. cum ergo exceptio intentionis ⁊ facti sit abusiua de ea non loquitur ille tex. Secūda solu. Bar. q aut turpis causa expressa est in stipulatione aut nō reprehenditur per dominum Christophō. de castel. et Fulgo. in. d. l. pen. ⁊ Roma. hic: et bene. primo quia diuinat ad illum tex. et eū restringit qui generaliter loquit. secūdo q̄ par est virtus taciti ⁊ expressi. l. cū qd. ff. si cer. pe. Sed defendēdo Bar. potes dicere, quod quo ad vitiandum magis nocet expressum quā tacitū. Ultra eos in illa l. penul. turpis causa, erat ab vtraq̄ parte intellecta saltē tacite ergo attēdi debet vt declarat glo. in. l. si repetendi. C. de condic. ob cau. ¶ Tertiā solut. tradunt alij omnes, ⁊ dicunt aliquādo turpitudo est ex parte vtriusq̄ promitto centum si homicidium cōmiseris ⁊ tunc est ipso iure nulla ⁊ pcedat opi. vltramōta. Aliquando est ex parte stipulantis tantum: vt promitto decem vt restituas depositum vel cōmodatum meum isto casu stipulatio tenet sed obstat exceptio ita loquitur tex. in. d. l. pen. ⁊ ibi gl. ⁊ in. d. §. si ob maleficium. Istam solu. late tenet Cuma. Imo. Pau. de ca. Alexan. hic: do. Christo. Fulgo. in. d. l. penul. et Areti. in. d. l. si plagi. j. eo. Ista cōmunis solu. est deterior ceteris q̄ est de directo, cōtra tex. expressum in. d. l. iurisgentium §. si ob maleficium. vbi est turpitudo solius stipulātis tātum ⁊ tamen dicit tex. q stipulatio nulla est: ⁊ expone nulla. s. quo ad effectū: q̄ obstat exceptio prout exponit domi. Alex. ibi est trufa. Quartā sol. tradit Ang. hic: que i effectu non discrepat a precedenti. Et dicit q quādo illud quod est in causa sonat in delictum stipulatio est ipō iure nulla, sed quando id quod est in cā nō sonat directe in delictum tamen est turpe. ⁊ tunc valet stipulatio: sed obstat exceptio. Ista solutio est falsa quia in cōtrario dicit tex. solutum nō posse repeti. Et tamen in exemplo Ange. solutū posset repeti: quia turpitudo est in accipiēte tantū quādo promitto. x. vt restituas depositum vel cōmodatuz. Quid tenendum. Tu aduerte quod Bart. non bene recitat fundamenta subtiliū vltramontanor. Et Cy. cōtra glo. vnde ipsi arguūt subtiliter hoc modo. Causa non est de substantia, stipulatiōis ⁊ consequenter causa nō coheret promissioni: quod nō fit de substantia. probat tex. in. l. ij. §. circa. ⁊. §. seq. ff. de excep. do. ergo cū causa nō cohereat promissioni q̄uis turpis ergo nō debet vitiari. l. cū tale. §. legato. ff. de cōdi. ⁊ demō. cōfirmant quia causa omissa in stipulatione nō vitiat. d. l. ij. §. circa. ergo nō debet plus obesse turpis expressa q̄ turpis omissa s3 cā omissa nō vitiat. d. l. ij. §. circa. ergo turpis expressa nō d3 vitiare ⁊ licet vltramōtani nō probant assumptum probo fortiter vltra eos: quia regulā habemus quod minus vitiat inepta expressio quā omissio. Istā not. regulam tradit singu. Bar. in. l. demonstratio falsa. in prin. ff. de cōdi. ⁊ demon. tunc sic si omissio non vitiat min⁹ debet vitiare expressio cause. Confirmat per rub. ff. de condi. sine causa vel iniusta causa. vbi tex. equiparat nullam causam vel iniustam: quādo nulla est causa valet, ergo quando iniusta. et q̄ Bart. dicit quod vltramon. non alleg. bonam legem pro eis. Adde bene facere tex. in. l. iurisgē. in. §. et generaliter. in v̄bo, rescindenda. ff. de pac. Pondera illud verbū rescindēda, ergo mero iure valet. l. naz ⁊ si sub cōditione. §. post defectum. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. fac. test. c. ad dissoluendū. extra de despon. impu. pro vltramō. facit. d. l. pe. ⁊ istum tex. alleg. glo. hic p concord. Et vltra. ll. ⁊ que adducte sunt pro opi. vltramō. adde viuam ⁊ fortē rōnez que ineuitabiliter stringit. Ego habeo quod turpitudo in causa non impedit tradentem trāsferre dominiū patet per totū titu. de cōd. ob tur. causam, quia ad repetendū datur condi. ob turpē causam que non datur domino. l. si vsufr. ff. vsufru. quemad. cau. ergo cum nō impedit translationem dominij: nec etiam impedit obligationem oriri cum equiparētur et oriantur a iuregētiū. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ sic in puncto iuris videt posse defendi opinio vltramontanorū: tū per rationem: tū p leges allegatas: tum etiā per istam vltimam rationem. Quid tenendum, articulus est disputabilis ad vtrāq̄ partem: tamen quia opi. glo. est cōmunis ⁊ equior qd̄ promissio expressa causa turpi fit ipso iure nulla cum inuitet ad delinquēdū ⁊ sic reprobetur moribus ⁊ iure ⁊ sit cōtra deū ⁊ homines. Preterea tenendo opi. glos. ⁊ citramontanorum ego quinto loco do clarā ⁊ pulchrā responsionē ad. l. pe. super quā Bar. ⁊ omnes laborauerūt vsq̄ ad aiam. Et dico ex mente Ludo. qd̄ illa. l. nihil

a ℂ Si rē tradi. de ſtip ſo ne rē tradi vel fieri vid etiā ꝑ abb. panoꝛ. ⁊ Feli. in. c. cum ioannes. de fide inſtru.

facit: qꝛ loquit qñ ꝓmiſſio fiebat ob turpē cām. ſ. doli vel metus tunc ſubdit tex. ꝙ obſtat exceptio doli mali vel in factum: quia tunc mero iure vz. l. dolo. C. de inuti. ſtipu. ⁊ ꝙ ibi fieret ob tur. cauſam doli vel metus: ptz qꝛ tex. dicit ꝙ tollit per ſolutionē ergo ſolutio purgat dolū ⁊ metū, ⁊ ſi dicas, tu cū reuerētia neſcis qd loquaris: qꝛ dicis cōtra tex. qui dicit ſi ob turpē cām promiſſio fiat: ⁊ ſic loquit qñ ex cā ſi. turpi: ſed qñ fit per dolum vel metum non fit ex cā ſi. doli vel metus: ſed bene fit turpiter, ſed dico ineuitabiliter ꝙ ille tex. non pōt intelligi ꝓut Bar. ⁊ doc. intellexerunt, ꝙ ibi ſtipulatio ſit facta ob turpē cām finalē qꝛ nō poſſet ſtare ꝙ dicit, ꝙ ꝑ ſolutionem purgat illa turpitudo: ergo eſt neceſſariū inuitis dētib⁹ intelligere ꝙ tex. itelligat de exceptiōe doli vł metus: vt. l. ij. ff. de exce. doli. ⁊ iſta eſt vera ſolutio. Eſt verum ꝙ Aret. in. d. l. pen. voluit aliqua dicere q̄ nihil ſunt ⁊ nuge. Sed volens impugnare iſtā ſolutionē dicit ſe cogitare caſuz in quo turpitudo tollitur per ſolutionem ⁊ non erit dolus vel metus ⁊ erit tale exemplū pone ꝓmiſi tibi. x. vt reddas depoſitum meum vel rē cōmodatam: iſta ꝓmiſſio eſt turpis: qꝛ tu depoſitari⁹ teneris gratis reddere, ſi recipis turpiter facis. Pone modo ꝙ ego cui ꝓmiſiſti pecuniā ꝓ reſtitutiōe depoſiti vł cōmodati reſtituo tibi depoſitū vel cōmodatum: tu poſtea ſoluis pecuniam ꝑ ſolutionē purgat turpitudo: ſz certe in vanū laborauit: qꝛ illa turpitudo nō purgat per ſolutionē: ſed ꝑ primā reſtitutionē libere ⁊ ſponte factā. vnde teneo ꝙ iſta ſolutio ad illum tex. ⁊ iſte intellectus ſit verus ⁊ neceſſarius: nec obſtat dū dicit ꝙ minus vitiat inepte expreſſum q̄ꝫ omiſſum: eſt regula Bar. in d. l. demōſtratio. in. vij. q. ff. de cōdi. ⁊ demō. non reperio a quocunqꝫ examinatā ⁊ credo ꝙ nō ſit vera ⁊ allego gl. in cle. cōſtitutionem. in v̇b. de nouo. de elec. que dicit totū ꝯriū ꝙ magis vitiat expreſſio inepta q̄ꝫ tacita omiſſio. Cōfirmo qꝛ qñ eſt expreſſa inepte magis arguit dolus q̄ꝫ qñ eſt omiſſa. nō ob. tex. in. d. l. iuriſgentium. §. ⁊ generaliter. ff. de pac. in verbo reſcindēda. qꝛ reſcindit de facto quaten⁹ de facto ꝓceſſit: vt no. gl. in. l. j. in verbo infirmabitur. ff. de ferijs. Non ob. vltimū qd̄ ſicut non impedit trāſlationez dñij ita nec obligationem, rñdetur ꝙ traditio dñij ꝓcedit a voluntate partis non a cā, patet qꝛ tradēs ſi non eſt dñs nō transferret dñiuz toto titulo. ff. de cōdi. inde. Obligatio autē prin. procedit a cā. l. licet. §. ea obligatio. ff. de ꝑcu. ergo non eſt bonū arguere de vno ad aliud, per iſta remanet defen-
6 ſatus iſte articulus ⁊ defenſata opi. glo. ⁊ citramōtanoꝝ. † Vltimo querit Bar. qd ſi ſtipulatio cōtinet turpitudinem ex parte ꝓmittentis tm̄ glo. in. l. iiij. §. ſed qd̄ meretrici. ff. de cōdi. ob tur. cau. tenet ꝙ talis ꝓmiſſio ſit ipſo iure nulla. Adde ꝙ idē tenet glo. in. l. ij. C. de cōdi. ob tur. cau. ⁊ glo. in. l. affectionis. ff. de dona. ⁊ glo. in. l. ea que. ⁊ ibi bon⁹ tex. C. de dona. ante nup. ⁊ ſic gl. vbiqꝫ tenuerūt hanc cōcluſionem ꝙ talis ꝓmiſſio ſit ipſo iure nulla quādo turpitudo eſt ex ꝑte promitentis tm̄. Contrarium tenent vltramontani. ⁊ Sal. ⁊ Cy. in. d. l. ij. Bal. ⁊ do. Alex. in. d. §. ſed ꝙ meretrici. ⁊ Bar. in. d. l. affectiōis. ⁊. d. Alex. hic, idē late tenet do. Abb. in. c. qꝛ pleriqꝫ. in. iij. q. de immu. eccle. vbi etiam ꝑ eū quid in foro anime ſiue cōſcientie poſt do. Ant. de bu. fundametū iſtoꝝ tenentiū iſtam partē eſt, qꝛ meretrix non accipit turpiter pecuniā ſibi datā ergo nec promiſſionē qꝛ paria ſunt ꝓmittere ⁊ ſoluere. l. ſi. C. ad le. fal. Item qꝛ ſpeciale eſt in minore ⁊ milite vt nō obligētur ex tali promiſſione facta meretrici: vt no. in. d. l. affectiōes. ſed poſſet reſponderi qd̄ eſt ſpeciale in minore ⁊ milite ꝙ nō teneantur in effectu. Eandē opi. tenet Pau. de ca. in. l. multū intereſt. j. eo. per illuz tex. q bene facit, quē text. etiam ad hoc pōderat Cu. vbi an valet ſtipulatio magis inſpicitur pſona ſtipulantis q̄ꝫ ꝓmittētis qd tenendū, paſſus eſt dubius ⁊ diſputabilis: ⁊ cū glo. tenet Bal. in. d. §. ſed qd̄ meretrici qꝛ inſpecta veritate cōiuncta eſt turpitudo vtriuſqꝫ. Item Ange. ibi q dicit ꝙ iſta opi. eſt tutioꝛ ⁊ honeſtioꝛ ⁊ ꝙ iſtā qōnē vidit Padue de fctō i ſcholare ⁊ meretrice: mouet ꝑ id qd̄ vult Bar. ⁊ ſtringit in. l. j. circa ſi. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi tenet ꝙ etiaz ſi ſit turpitudo ſolius promittētis poſſit pignus datū ꝓ tali ꝓmiſſione repeti. itē pōt ꝓ illo caſu facere liberationē ⁊ per hoc fundamentū idem tenet Pau. de ca. ſibi cōtrarius in. d. §. ſz qd̄ meretrici. idem tenet Ioan. de imo. hic: ⁊ in. d. l. affinitatis. per no. in. l. j. ad ſi. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ q̄ꝫuis Bar. in illis locis reſpondeat ꝙ ille tex. intelligitur ecōtra tamen videtur ꝙ ratione relationis illud qd̄ dicitur in femina procedat in maſculo. l. ſi. C. de indic. vidui. ⁊ iſta vltima eſt ſuſtētabilioꝛ in puncto iuris q̄ꝫuis precedēs ſit magis cōmunis: ⁊ per iſta ſit expedita iſta lex.

1 ☞ Stipulatio rem tradi non proprietatem ſed merum factū traditionis continet.

2 Verbum tradere nō impoꝛtat tranſlationē dominij: ſed meraz tenutam ⁊ ſic merū factū niſi cū cauſa habili qꝛ per traditionez cum cauſa habili transfertur dominium.

3 Promittēs tradere in genere puta ſeruum tenetur transferre dominium: ſecus ſi in ſpecie.

a Si rem tradi. a † Stipulatio rē tradi nō
1 ꝓprietatē ſed merū factuz
2 traditionis continet. hoc dicit. ℂ † No. primo ex h tex. ꝙ verbū tradere. non impoꝛtat trāſlationē dominij ſed merā tenutā ⁊ ſic merū factū. Adde idē eē in v̇bo preſtare: qd̄ ſilr nō impoꝛtat tranſlationē dñij ſed nudā tenutā. l. ſi fundū certo die. ⁊ ibi Bar. no. j. eo. l. ex empto. in ꝑn. ⁊ ibi Bar. etiā ad hoc no. ff. de act. empt. ſec⁹ eſt in verbo dare. ꝙ impoꝛtat trāſlationē dñij. l. vbi aūt. §. ſi. ⁊. l. nemo rem ſuā. in prin. j. eo. §. ſic itaqꝫ. ⁊ ibi glo. inſti. de acti. Verbū aūt aſſigno: eſt cōe ⁊ pariter ſe habet ad vtrūqꝫ vt late declarat Bar. in. l. ſi cōſtāte. in prin ci. in. ij. q. quarte partis principalis. ff. ſolu. mat. Bald. in. l. ij. in ij. co. C. cōia de leg. ⁊ in. c. cōſtitut⁹. in. ij. col. de reſcri. ⁊ ſic differentia eſt inter tradere ⁊ dare quā differentiā etiā no. glo. in. d. §. ſic itaqꝫ. Canoniſte tamē habēt tex. xij. q. ij. in. c. eccleſiaſticis. vbi dicit tex. iuri dñioqꝫ ſuo pari tradiqꝫ precipimus: illa verba videntur haberi ſuperflua. Alia eſt etiā differentia qꝛ obligatio dādi eſt preciſa ⁊ inuariabilis ita qd̄ ſoluendo intereſſe non liberatur. d. l. vbi aūt. §. ſi. ſed obligatio rem tradi non eſt ꝓ̄ciſa: qꝛ ſoluēdo intereſſe liberatur. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. l. ſi ita. §. j. ff. de ꝯtrahē. emp. Aduerte tm̄ ꝙ lz verbū tradere nō impoꝛtet tranſlationē dominij tamen per traditionem cauſa habili tm̄ trāſfert dñium per regulā. l. traditionibus. C. de pact. iuncta. l. nunq̄ꝫ nuda. ff. de acquir. re. do. ℂ Limita regulaz huius tex. ꝙ non tenetur transferre dominium: quādo obligatio rem tradi habet annexam cauſam honorum: vt in venditore q tenetur tradere. d. l. ex empto. in prin. certe ſi eſt dominus in cōſequentiā traditionis tradēdo trāſfert dominium. l. in conuentionalibus. §. ſi. j. eo. allegata hic in glo. pro contraria: et iſta eſt
3 vera ſolutio. ℂ † Secūdo limita no. iſtū tex. vt procedat in promiſſione ſpeciei. Si autē promitto tradere in genere: puta ſeruum teneoꝛ tunc trāſferre dominium: ita no. Bart. in. l. ſi a ſubſtituto. §. ſi. ff. de leg. j. per glo. in. l. ſeq. que de legato. ad hoc ibi no. Imo. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. ſicut qñ vendit aliquid in genere: puta vēdo. x. ſaccos frumenti in genere tunc venditoꝛ tenetur trāſferre dominiū nō ex natura cōtract⁹: ſed propter qualitatē obligationis: qꝛ res in genere eſt vendita. glo. eſt oꝛd. in d. l. ex empto. in prin. ⁊ ibi Bar. ⁊ in. l. ſi domus. §. de euictiōe. ff. de lega. j. ⁊ in. l. q cōcubinam. §. ſi heres. de lega. iij. Itē Bar. i. l. ij. ad ſi. princi. ff. ſi certum peta.

1 ☞ Tot ſunt ſtipulationes quot ſunt ſumme vel res in ſtipulatiōe ſpecificate licet ſub vna verbi cōceptione. ⁊. nu. 4.
2 Quādo plures res ſpecifice enumerātur principaliter ⁊ de ꝑ ſe tunc cēſentur plures ſtipulationes ſecus ſi reſpectiue ad vnū effectum quia tunc loco vnius habentur.
3 Venditio rerum facta vno pretio eſt vna quantū ad reſolutionem cōtractus que reſpicit totum contractum.
5 Quando plures res denominantur in donatione vere ſunt plures donationes.
6 An tot cēſeantur iuramēta quot ſunt actus vel res vel articuli.
7 In contractu dona. ad inſinuationē ſi plures res nominentur cenſetur vna donatio.
8 Potentioꝛ eſt ſingularis enumeratio q̄ꝫ vlis vel gñalis.
9 Si ep̄s dicat abſoluo te ab oi excōicatione vna eſt abſolutio et ſententia: ſi vero oēs excōicationes dinumerat tunc tot erunt abſolutiones quot excommunicationes.
10 Stipulatio oīum legatoꝝ eſt vna quamuis plura ſint legata.
11 An ſit differentia inter pecuniā ⁊ nummos.
12 Que vtilitas eſt ꝙ tā in cōtractibus q̄ꝫ in vltimis voluntatib⁹ ſtipulationes ſint plures vel vna.
13 Si in libello petij quinquaginta tanq̄ꝫ mihi ꝓmiſſa ⁊ ꝓbaui decentum, an fiet condemnatio in centum.
14 Pluralitas nō preſumitur in his que poſſunt eſſe vnum.

Scire debemus. Iſta. l. ſm Bar. eſt ſubtilis ⁊ ſm Ang. ⁊ Roma. eſt pulchra vtilis ⁊ delectabilis: ſumma et diuide vt hic per Bar. ſed qꝛ Bar. nō ſummat plene totum tex. ꝓut fere ſemꝑ facit ⁊ ei⁹ diuiſio ſit iperfecta: ideo ego
1 ſummo ⁊ diuido multuz magiſtraliter: ⁊ ſummo ſic. † Tot ſunt ſtipulationes quot ſumme vel res in ſtipulatione ſpecificate: licet ſub vna verbi conceptione. h. d. prima pars. Item ſtipulatio ſequens continēs idē ꝙ prima cum adiectione alterius rei vel ſumme non nouat precedentem cum due ſint obligationes. h. d. ſecundo: ſed ſi plures ſumme vel res ſub vno vniuerſali vel gñali cōprehendant cenſet vna, plura corpora continens. h. d. complectendo totum tex. ℂ Diuide iſtam. l. vſqꝫ ad. §. ſi a fure magiſtraliter in quatuoꝛ partes. In prima loquitur de ſtipulatione dinumeratiua plurium rerum vel ſummarum. In ſecūda infert ex qua illatione colligit vtilitas an vnica ſit ſtipulatio vel plures

plures quo ad effectum nouatiõis. In tertia limitat primum dictũ vt nõ procedat in stipulatione collectiua vel gñali q̃ vnitatẽ inducit ⁊ istud declarat per plura exempla. In quarta loquif de stipulatiõe copulatiua rerũ specificatarũ: ⁊ sic in effectu redit ad primũ casum. Secũda ibi: ſm quod euenit. tertia ibi: q̃
2 nis placuerit. qrta ⁊ vltima est ibi: at si qs illud aut illud. † Ueniã ad notabilia Bar. format duas oppo. ⁊ soluit, ex cuiꝰ dictis habes duas no. cõcl. Prima est, q̃ qñ plures res specifice enumerant principaliter ⁊ de p se tũc cẽsentur plures stipulationes vt hic: secus si respectiue ad vnũ effectũ, tũc loco vniꝰ habent p text. in. l. si heredi plures. ff. de cõdi. insti. adde qd eãdẽ doc. p illã. l. si hered. tradit etiã Bar. in. l. j. in si. ff. de insa. ⁊ idẽ Bar. in. l. vt vim. in. iij. col. ff. de insti. ⁊ in. ⁊ idẽ Bar. in. l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. du. ⁊ est bona doctrina ⁊ approbata q̃uis Rapb. cu. reprehendat in. d. l. si heredi. sed eam defendit Ang. de are. in. §. pe. insti. de here. insti. vbi rñdet fundamentis
3 Rapb. † Scda no. cõclusio Bar. est, qd vẽditio rerũ facta vno ptio est vna quantũ ad resolutionẽ cõtractꝰ q̃ respicit totũ contractum, ita loquit. l. si duos. ff. de cõtrahẽ. emp. ⁊. l. cũ duo. ff. de in diẽ addic. cũ declaratiõe. l. cũ eiusdẽ. ⁊. l. si plura. ⁊. l. ediles. scda §. cũ aũt. ff. de edil. edic. sed q̃tuz ad ea que nõ respiciũt contractum sed petitionem videntur esse plures respectu emptoris q põt vnãquãq̃ de per se petere. l. ⁊ si vno. ff. de acti. empt. secus respectu venditoris qui ad pretiũ nõ posset agere pro pte singulorũ. Sed aduerte q̃ ista differentia Bar. de directo cõfunditur per tex. quẽ Bar. met allegat in. d. l. ⁊ si vno. ff. de act. emp. q dicit de singulis ex empto ⁊ vẽdito agi potest, ergo sicut emptor põt agere ad singulos seruos ex empto ita etiam venditor agere põt ad singulare ptiũ cuiuslibet serui ⁊ sic mihi vr̃ q̃ ille tex. de directo ꝯfundat differẽtiã Bar. q̃uis Are. rñdeat q̃ dũ tex. dicit q̃ vẽdito illud verbũ nõ significat actionẽ sed qualitatẽ Jctus: sed cũ reuerẽtia est trussa. Sed pro ista differentia Bar. considerabam posse adduci ratiõẽ quare emptor possit petere quẽlibet de seruis emptis de per se: venditor aũt nõ ad pretiũ particulare agere põt. eo q̃ emptor nihil limitat prout haberet necesse limitare vẽditor si vellet petere pretium de p se, q̃ non põt solus istam limitatiouẽ facere. Tamen huic differentie Bar. obstat. d. l. ⁊ si vno, p Bar. etiam in primo membro facit bene tex. in. l. si chorus. ⁊ ibi glo. ff. de leg. iij. quam allegat Bar. in. ij. col. Successiue adde in q̃tum Bar. ꝯcludit q̃ qñ agitur ad resolutionẽ Jctus q̃ respicit contractũ in totum ⁊ ex parte vtriusq̃ quo ad hoc vẽditio censet vna. Limita ex eo qd decidit Bal. in. l. si. §. preterea. in. ij. col. ad fi. C. de iure dotiũ. vbi decidit, q̃ si aliquis emerit plures seruos vna emptione sed diuersis ptiis si i vna re reperiat decepꝰ iuxta dimidiã pretiĩ nõ poterit intentare remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. an sit verũ
4 dicã infra enumerãdo an sit vna stipulatio an plures. † No. primo ex tex. regulam ad quam tota die allegatur ista. l. q̃ tot censentur stipulationes quot sunt res vel summe in vna stipulatione specialiter destinate, ⁊ sic pluralitas rerũ specifice enumeratarum inducit pluralitatem stipulationum. facit text. in. l. j. §. sed si mihi pamphilũ. s̃. eo. ⁊ tex. in. l. quod dicitur. prima. et in. l. vbi autem. §. pe. ⁊ in. l. titia. §. fi. ⁊ in. l. pluribus. in prin. j̃. eo. Aduerte q̃ illud qd dicitur in hoc tex. ⁊ dictũ est statim, procedit improprie, ⁊ sic non haberet locum in statutis in quibꝰ verba debent proprie intelligi: ita no. Are. in. d. l. j. §. sed si mihi per illum tex. in verbo due quodammodo sunt stipulationes cũ dictio quodammodo denotet impropriaetatem: vt est gloss. in. l. j. in prin. ff. de re. diui. glo. ⁊ Bar. in. l. si me in vacuam. ff. de acqui. possess. Addo q̃ Rapha. cu. hic: circa finem: dicit, q̃ de proprio significatu vna est stipulatio quando vnum est verbũ principale cum vna sit oratio ⁊ vna verbox conceptio. l. vnica. §. bis ita. C. de cadu. tol. tamẽ ex mente cõtrahentium sunt plures stipulationes ex quo plures res sunt copulate ⁊ numerate gratia celebritatis. argu. l. si ita qs heres. ff. de here. insti. ⁊ argu. l. falsa. §. fina. ff. de cõdi. ⁊ demon. adde etiã Joan. de Imo. hic circa principium qui exponit tex. in verbo tot esse stipulationes. exponit i. censeri esse ex iuris intellectu: nam vere vna est stipulatio propter vnicũ actum verbi. Ego non violãdo tex. dico q̃ vere et pprie sunt plures stipulationes ⁊ sic haberet locũ regula istius tex. in statutis: quia tex. pluries dicit tot sunt stipulationes sed verbũ est: importat veritatẽ. ⁊ ista differunt quẽ esse talẽ vel haberi pro tali, glo. est ordi. in. l. mercis appellatio. ff. de verbo. significa. Bar. in. l. si maritus. §. lege. ff. de adul. sic etiã dicit text. in. d. l. j. §. sed et si mihi. s̃. eo. tot sunt stipulationes quot sunt cor
5 pora ergo vere ⁊ proprie. † Similiter dicit Bar. in. l. modestinꝰ. circa fi. ff. de dona. quod quãdo plures res denominãt in donatioue vere plures sunt donationes. Pondera q̃ Barto. dicit vere plures sunt donationes. Nec obst. quod tex. in illo. §. s3 si mihi. vtat cõditione quodãmodo importãte impropriatatem: quia illud dicit propter stipulationem inutilẽ que abusiue dicitur stipulatio. l. ij. §. j. ff. quemadmodum testa. aperiantur. et sic teneo quod vere ⁊ proprie dicantur tot stipulatiões quot res. Amplia pro eodem, modo quod tot sunt sentẽtie quot capitula eius. glos. in. l. etiã. §. ex causa. in verbo audiendus. ff. de minori. que ad hoc allegat istum tex. facit tex. in. l. quedam mulier. ff. famil. hercisc. ⁊ tex. melior de iure in. l. quid tamẽ. in prin. ff. de arbi. in verbo quasi plura sint compromissa: quẽ tex. hic: in fin. ad hoc allegat qui idẽ tenet. Idem etiam tenet not. Barto. in l. luciꝰ. §. que habebat. ff. ad trebel. p istã legez. ⁊. l. ediles. la. ij. §. fi. iuncta. glo. in verbo vno pretio. ff. de edi. edic. Hinc infertur quod si ex forma statuti, vt est in ciuitate Lucana, bãnitus in cẽtum potest impune offendi: certe bãnitus in quinquaginta ex vna causa: ⁊ ex alia in quinquaginta: in eadẽ sentẽtia nõ poterit offendi quia non est bannitus in centum sed censentur diuersa capitula. Item quia odiosis nõ fit cumulatio. glo. in. l. vbi fideiussor. ⁊ ibi Bar. ff. de solu. Bar. in. l. si idem cum eodem. vbi dixi in prin. ff. de iuris. om. iud. cum concordantiis traditis per do. Alex. hic ⁊ ibi. Secundo amplia quod similiter tot censentur esse libelli quot sunt res in eo specificate vel quot psone ꝯuente vel quot sunt species criminum. ita per istam legẽ determinat Bald. in. l. libellorum. §. sed si aliud. ff. de accusa. ⁊ idem Bal. in l. ordinarii ad finez. C. de rei vendi. cum concordantiis ibi traditis p do. Alex. quod intellige ⁊ limita quando pro omnibus rebus vna tantum daretur actio: quia tunc vnus tantuz diceretur libellus scdm Bald. in. l. edita. in. xxij. et. xxiij. qõne. s̃. de edẽ
6 do. † Nunqd autez regula huius tex. procedat in iuramento vt tot cẽseãtur esse iuramẽta quot sunt actus vel res vel articuli est noua questio ad hanc. l. non tacta per aliquem hic: quã ponit Arch. xxij. q. iiij. in. c. inter cetera. vbi arguit primo quod sic per regulam huius tex. ⁊. l. quod dicitur. j̃. eo. postea dicit quod in hoc casu non sunt audiẽdi legiste q dicunt tot esse iuramẽta quot sunt actus iurãtis, sicut tot sunt stipulationes quot res vel articuli: quia ſm hoc in iurãte plures essent simul actus iurãdi ⁊ videtur impossibile: vnde cum semel profert orationem iurandi non potest dici nisi vnum iuramentum: ita residet ibi Arch. quod nota valde pro limitatione huius legis. Confirmo vltra eum per tex. reputatum singularem in. c. penul. de iureiur. vbi est tex. singularis quod non dicitur iuratum nisi vbi exp̃sse ⁊ specifice iuratur: ⁊ sic iuramentũ nõ potest extendi etiam de cõsensu partium per relationes ad aliud iuramentum: vt iuro per illud quod alias iuraui non valet. Confirmo secundo per tex. in c. procurator. iuncta glo. solenni in verbo mandatum. de elect. in. vj. dicit tex. in. c. procurator. quando quis constituit procuratorem in ciuitate Romana ad opponendum contra electuz debet dare specialiter mãdatum ad iurandum in animam domini: querit ibi glo. an sufficiet dare mandatum ad ea que reqrũt speciale mãdatum ⁊ dicit quod nõ: sed debet specifice dare mã
7 datum in iuramento. † Secundo limita istam regulam non procedere in contractu donationis quo ad insinuationem: q̃ si plures res numerentur in donatiõe: ita quod vere sint plures donatiões: vt hoc tex. tamẽ ex quo vno tempore facta est ⁊ vna prestatio est facienda cẽsetur vna donatio quantum ad insinuationem: tex. est no. in. l. sancimus. §. si quid autem. C. de donati. Idem Bar. in. l. modestinus. circa fi. ff. eo. facit tex. no. in simili.
8 in. c. apostolice. de do. † Secundo no. in ver. q̃uis quod potentior est singularis enumeratio q̃ vniuersalis vel generalis: facit bene, tex. in. l. sed et si quis. §. questitũ. ff. si qs cau. Ex quo correlarie no. in tex. quod particularis enumeratio reruz inducit pluralitatem stipulationum: secus si vniuersaliter vel generaliter: quia non inducit pluralitatem stipulationum: ad idem tex. in. l. ij. ⁊ in. l. grege. ff. de leg. ij. adde quod per istam. l. ⁊ iura
9 pallegata decidit no. Bal. in. d. l. ij. ff. de leg. ij. † quod si episcopꝰ dicit absoluo te ab omni excommunicatione vnica est absolutio et sentẽtia: si autem dinumerat excommunicationes: tunc tot sunt absolutiones quot excommunicatiões: licet vnico vtatur verbo absoluo. Secũdo adde quod quando in compromisso plures res exprimuntur particulariter. tũc plura dicũtur cõpromissa ⁊ diuerse sententie possũt pronuntiari: secus si in genere fiat compromissum: ita per istum tex. ⁊
10 l. de rebus. ff. de ar. † Tertio no. in versi. stipulationẽ. quod stipulatio omnium legatorum est vna quãuis plura sint legata: ratio est ſm glossellam hic in verbo vnã esse, propter vnam causam testamenti ex quo debentur ⁊ vnam conceptionem verborum. Ista ratio cõfunditur per istum tex. in prin. ⁊. l. titia. §. fi. j̃. eo. ⁊ propterea subtilis Pet. de bellaper. ⁊ Ray. dicunt mirũ videri q̃ vnica sit stipulatio cuz referat ad legata que sunt plura ⁊ diuersa ⁊ dispositio referens intelligitur ſm eam ad quam fit relatio. l. asse toto. ff. de here. insti. ⁊. l. si ita scripsero. ff. de conditi. ⁊ demonst. ⁊ in specie text. in. l. pluribus. in princi. ⁊ in. l. ti

Bal

tia.in prin.ĩ.eo.vbi dicit pluribus enumeratis rebus si subijcit generalis stipulatio non dicit qua et tātofortius quia cōditiones et modi qui erāt in legatis intelligūt repetiti.l.j.§.si qs sub cōditione.et.§.bellissime.ff.vt lega.no.ca.huic difficultati conātur respondere Jmo.Cu.Ange.Lud.roma.Are.et Alex.hic. Sed ego clarius ex eorum mēte respōdeo quod in.d.l.pluribus.plures res fuerūt spāliter enumerate et sequuta stipulatio generalis cōditione relatiua ea que sunt subscripta, tunc censentur plures stipulationes, eodē modo quādo fuit facta enumeratio plurium specierum propter istam stipulationem fiendam.d.l.pluribus.in prin.et.l.titia.in fi.sed in tex.nostro nulla fuit enumeratio rerum prius legatarū sed generaliter legatarius stipulatus est ab herede omnia legata tunc propter signū vniuersale oia est vnum legatum et non plura legata. ¶ † Ultimo pro compleméto istius tex.no.in litera duo q sunt literalia. Primo dū text.capit pecuniam nūmos et denarios pro eodē tanquam sinonyma, quamuis alibi Sali.et Lud.in.l.singularia.ff.si cer.pet.dicāt esse differentiā, quia pecunia est genus, et per pecuniam omnia intelligūtur, aliquādo capitur stricte aliquādo strictissime.l.pecunie.ff.de ver.sign. sed denarius et nūmus non possent sic accipi, ego reprehendo in.l.talis scriptura.ff.de lega.j.et in.l.certi cōdictio.§.si nūmos. ff.si cer.peta. Pondera etiam dum tex.dicit nā per singulos denarios sic in masculino denarios. habes alibi tex.iurisconsul.in l.cum quis decedens.qui tex.est sceuole.§.titia honestissima.ff. de lega.iij.vbi dicit text.sceuole.quod illa titia legauit in testaméto cuidam factori suo denaria decē milia: et ideo reperio quod Ang. politianus emendat illum tex.in lib.vij.epistolarum suarum.et est in folio.vij.emendat simpliciter quod tex.debet dicere denarios: sed ego credo quod tex.non debeat dicere nec denaria nec denarios: sed debet stare litera decē milia denariorū: istud vult et litera et latinitas et est regula quā tradit Laurētius valla in tertia elegantia suarū elegantiarū et ita stat tex.meus. ¶ Expeditis textualibus venio ad expeditionē glo.et capio glos.in verbo plura legata.alie sunt plane. Diuide eam magistraliter in quatuor partes. Jn prima glo.opponit cōtra tex.et soluit. ¶ Jn secūda querit que vtilitas sit an vnū sit legatum an plura: et ponit vnam vtilitatem que conuenit solum legatis et nō stipulationibus. Jn tertia querit q vtilitas sit an vna dicatur stipulatio vel plures, et ponit vnam vtilitatem que respicit solutionem cōtractus et conuenit venditioni nō autem stipulationi de qua loquitur ista.l.nisi quando stipulatio esset interposita super tali contractu quia regulariter secundum naturam cōtractus.l.si stipulatus.ff. de vsur. Jn quarta et vltima glo.obscure loquēs per viā oppositionis ponit aliam vtilitatem in modo agendi que est multum notabilis et eā cōmendat multū Bar.et pro ea facit melius text. in.l.naue.ff.de euict.et ista vtilitas est cōmunis ita ad contract' sicut ad stipulationes. Secūda ibi: sed quid prodest. Tertia ibi: itē quo ad stipulationē. Quarta et vltia est ibi: itē opponit legauit.

12 ¶ † Jn ea.glo.ad fi.pro clara intelligentia que vtilitas sit tam in cōtractib' quā in vltimis voluntatib' an sint plures an vna tex.hic in versi.secundum quod euenit.ponit vnam vtilitatem respectu notariorum, tres alias vtilitates addit glo.quarū prima procedit in legatis tātum et non in contractibus quo ad agnitionem. secunda respicit resolutionem contractus vēditionis et sic non conuenit generaliter stipulationi et vltime voluntati. Vltimā ponit glo.que est cōmunis ad cōtract' et ad vltimas voluntates. Tres alias addidit Bart.que sunt communes: et sic in effectu habes septem vtilitates. Tu adde duas quas ponit Bal.in.l. fi.§.preterea.in.ij.col.ad fi.C.de iure dot.nā stante statuto quod de quolibet cōtractu vel legato soluatur gabella: alias nihil valeat contractus nec legatū, certe si sint plures contract' vel legata et sit soluta pro vno vel duobus valebūt duo, alij erunt nulli vigore statuti: sed si esset vna stipulatio vel vnus contract' vel vnū legatum si soluatur gabella pro parte tamen nō valebunt alia. Et longe no.est vtilitas si qs emit, plures res in vna emptione.licet in diuersis pretijs si in vna rerū reperiat lesio vltra dimidiā pretij, nō potest intentare remediū.l.ij.C.de rescin.vē. quia quod deest isti rei debet suppleri per alias, debuit allegare tex. in.l.cū plures.ff.de euic.sed dicit in contrariū facere text.in.l.si duorum.§.videamus.et ver.si.ff.de acti o.et emptio.qui tex.est multum solennis et eum vidi in facto. Sed cum reuerētia Bal. ille tex.nō facit pro eo, quia in fine decidit tex.licet ipse ponde-
13 rauit in principio.C.de iure dotiū. ¶ † Circa finem huius not. glo.querit Bar.quid si in libello petij.l.tan quam mihi promissa p haui de centum etc. quod nō fiet condēnatio in centū licet sit male formatus libellus etc. Adde quod Bal.Raph.cu.et Pau.de ca. tenent et melius quod etiam de iuris subtilitate et de rigore procedit iste libellus absque impropriatione, et ista est vera quia tex.p quē se fundat glo.loquitur de toto integrali dissoluto. sed questio Bar.loquit de toto numerali in quo i maiori summa inest minor.l.j.§.si stipulanti.vbi dixi.s.eo.et.l.si vn'.§.si cum mihi decem.ff.de pac. Et vltra eos adde bonum tex.in.l.inter stipulātem.§.si stipulante.in fi.j.eo.vbi quia semper in summis id quod minus est sponderi videtur, sic minor videtur esse in promissione: sed in toto integrali de quo loquitur glo. est sec': nec obstat quod in cōtrarium adducit Ang.quod diuersitas quantitatum inducat diuersitatem promissionum.l.quinquaginta.ff.de proba.et quod not.Bar.in.l.triticum.j.eo.et clarius in.l.cū centū.ff.de adimē. lega. ergo cum non sit probata summa petita: sed alia debet libellus succumbere: respōdetur ex mente Jmo.Raph.et Ludo.quod hic pluralitas summarum non debet presumi ex quo probatio sequens facit quod habuit respectum ad maiorē summā argumēto.tex.in.l.sed iulianus.§.proinde.ff.ad mace.in.l.quedā. ff.de reb.dub.presertim cum in dubio debeat fieri interpretatio pro libellante.l.si quis intētione ambigua.ff.de iudi. Confirmo
14 per id quod dicit Bal.in.l.edita.in vlt.col.C.de edē. † quod pluralitas nō psumitur in his que possunt vnū et idem, alleg.l.semproni' periculo.de leg.ij.et.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiu.et dicit ita not.Jac.but.in.l.ij.C.de erro.aduocatorum.

1 Non pōt rem suā etiā a fure simpliciter stipulari.
2 Quis pōt rem suam a fure sibi furto subtractam altero de trib' modis stipulari.
3 Quis non potest stipulari rem suā siue exprimat dari siue simpliciter cum intelligatur dari.
4 Per stipulationē factam animo nouandi vel simpliciter si res erat presens quasi per tacitam quandam oblationem purgatur mora precedens furti data presentia rei: ita quod poterat accedere oblatio rei.
5 Per stipula.validam factam a fure non nouatur obligatio precedens nisi esset expresse actum.
6 Stipulatio nulla purgat moram precedentem.
7 Per actum nullum nō potest sequi actus validus.
8 Stipulatio conditionalis si deficiat conditio et sic reddatur stipula. funditus nulla: tamen purgat morā precedentem.
9 Omnis actio degenerat contra furem.

Si a fure. Bar.ponit duo summaria: vnū secundum gloss. paruulā scdam: et Dy.scdo, secundum intellectū po-
1 nit quem sequitur: sed ego summo aliter. † Nō pōt quis rē suam etiam a fure simpliciter stipulari: sed quicquid illū ex causa furtiua dare facere oporteret quo casu per talem stipulationē mora furis purgat ideo per interitū rei postea subsecutū liberat nisi alia mora intercesserit.h.d.perfecte tot' tex. Et est pulcher et subtilis §.secundum Bal.et Pau.de ca.hic: et secundum Cuma.est valde dubi' et intricatus. ¶ Diuiditur in quatuor partes principales. Jn prima ponitur thema et q. Jn secunda ponitur ratio dubitandi. Jn tertia ponit decisio cū distinctione. Jn quarta et vltima deciditur aliud pulchrū et no.dubiū. secūda ibi.mouet questionem. tertia ibi: et cōstat. quarta et vltia ē ibi: quod si postea. ¶ Jn tex.ibi: hominem meum.ideo sic dicit tex.quia aliquo casu potuisset mihi subtrahi seruus qui non fuisset meus sed mihi commodat' vel depositus. Jn versi.quod si postea, premitte quod iste versi.secundum glo.et cōmunē sniam refert ad versi.et cōstat.et sic ad casum quādo valet stipulatio, quo casu cū per eā possit fieri nouatio: tūc bene purgatur mora precedēs nō aūt refert ad ver.immediate precedētem ibi si vero, quādo stipulatio nō valet, quia per stipulationem que non valet nō videtur posse fieri nouatio.l.nouatio.ff.de nouat. nec cōsequēter videtur purgata mora precedēs. iste est sensus cōmunis omniū doctorum scribētium hic. Sed Cuma.singulariter intelligit istū tex.quod refert ad versi.precedentē: et sic quando stipulatio nō valuit quia etiā tunc purgat moram precedentem. De veritate huius intellectus dicam.j.late. ¶ Circa intellectū versi.et cōstat.vbi ponitur decisio quesiti cū distinctione que sit rō differentie iter primū et secundū habes hic per Bar.post an-
2 tiquos cū quo communiter alij transeūt. † Tu autem pro clara intelligentia tex.pondera diligenter istū tex.quod quis potest stipulari a fure rē suam sibi furto subtractā altero de trib' modis, quos tres modos ponit ista litera expresse: aliquando stipulatur rem suam sibi dari expresso verbo dari.sed nō facta aliqua mentione furti nec cause furtiue et ista stipulatio nullius est momenti.text.est hic: in versicu.si vero hominem.ratio quia priuilegiū est indultū cōdictioni furtiue inducte a lege vt degeneret cōtra furem ad dādum vt dicit tex.in.§.sic itaque.insti.de act.et.l. l.si.ff.vsufru.quēadmodum caueat.ergo cessat quando stipulatio simpliciter interponitur ad dandum non expressa cōditiōe furtiua vt hic:et.l.j.§.si.ff.de cōdi.triti. Aliquando quis stipulatur a fure quod te mihi ex causa condictiōis furtiue dare facere oportet et ista talis valet et tenet.tex.est hic in §.constat.et bonus tex.in.l.eū qui.§.si iurauero.ff.de iureiu.et huius triplex assignatur ratio: vna secundum Bar.et communiter docto.quia illa verba dare facere oportet, intelligūtur secundum subiectam materiā.ar.

l.si vno.

l.si vno.in princi.ff.loca.7 l.si stip[illegible]tus.ff.de vsur. Alia rõ est ẽm Pau.de ca.7 Are.q2 lz sit appositũ verbũ dare:tñ quia retuli me ad causam furti 7 adieci etiã verbũ facere:ideo tũc valet stipulatio secus qñ stipulatus sum simpl'r:dari nõ referẽdo me ad furtũ tũc nõ põt fieri itẽptatio vt stipulatio valeat. Alij 7 tertio dicũt ꝙ sicut odio furis põt itẽtari cõdictio furtiua ad dãdum rem suã contra furẽ.§.sic itaqꝫ.in ver.plane.ita põt stipulari qd te dare facere opz ex cã cõdictionis furtiue quia stipulatio sic interposita sup cõdictione furtiua degenerat vt possim stipulari mihi dari:7 hoc tenẽt Bar.7 cõiter alij.7 sic habes ꝙ expssio cause furtiue facit stipulationẽ valere que nõ valeret: vtrũqꝫ pbaꝛ in ver.7 ꝯstat.lz stipulatio simpliciter facta intelligatur facta ex cã pcedẽti ex qua poterat peti:vt est glo.in.l.triticũ in vb.cogitauit.7 ibi Bar.j.e.illd pcedit qñ stipulatio simplex ꝯuenit cause,vl' qñ ad eã habeꝛ respect⁹,qd nõ est hic. Aliquãdo 7 tertio qs stipulaꝛ a fure simpl'r nõ apposito verbo dari:vel restitui:vel tradi:sed simpliciter nõ facta etiã mẽtiõe furti 7 hic est punct⁹,7 dicãt alij qcquid velint istũ casum ponit iste tex.in tribus locis clare 7 aperte scz in principio qñ format questionẽ si stipulat⁹ sim boiẽ a fure,pondera quod dicit simpliciter stipulatus 7 non dicit dari. Secũdo in versi.7 monet qõnem ibi stipulatus boiem pleruqꝫ meũ videor:dicit stipulat⁹ simpliciter. Tertio in ver.non valet.vbi dicit 7 nõ valet huiusmodi stipulatio vbi quis rẽ suã stipulaꝛ:7 decidit expsse tex.ꝙ nõ valet ista stipulatio.ad idẽ tex.in.l.nemo rẽ suã vtiliter. in prin.j.eo. Itẽ in dubio stipulando simpl'r rem vř stipulari dari:nõ aũt restitui vel tradi:vt est glo.no.in.§.j.insti.de inuti.stip.7 glo.in l.liberi.in glo.j.ff.de ꝯben.emp.7 gl.in.l.si filius.§.j.j.eo.et tex. in.l.si ita distrahaꝛ.§.j.ff.de cõtrahẽ.empt.7 ita etiã tenet in discursu Raph.cu.hic sup glo.ij.qui dicit ꝙ stipulatio simplex intelligeꝛ dari non tradi:allegat tex.in.l.vbi aũt.§.fi.j.eo. qui nõ multũ facit:7 ita etiã videꝛ tenere Bar.in.l.si fundũ certo die.j.eo.7 idez Bar.in.l.cũ mota.circa mediũ.C.de trãsac.Bal.Flo. Imo.do.Alex.7 Are.in.l.si a substituto.§.j.ff.de leg.j.lz ad ista iura posses dicere ꝙ procedũt quãdo quis stipulatur rẽ q̃ nõ est sua:tunc bene potest intelligi.i.dari 7 stipulatio valet:sed stipulãdo simpliciter rez suã nõ intelligitur.i.dari. Et sic cõcludo ꝙ in isto tex.expresse decidiꝛ ꝙ si quis stipulatur rem suam simpliciter a fure quod stipulatio nõ valet. Cõtrariũ tenet Roma. 7 Alex.hic:ꝙ imo quãdo quis simpliciter stipulatur rem suam a fure:qd intelligaꝛ restitui vl' tradi nõ dari:7 ad hoc: vt stipulatio in dubio valeat 7 nõ pereat:7 in dubio debet fieri interpretatio:vt stipulatio poti⁹ valeat q̃ pereat per regulã.l. quoties in stipulatiõib⁹.j.eo.ergo qñ qs stipulaꝛ a fure simpliciter rem suam debet intelligere.i.tradi:si intelligatur dari nihil valeret:7 ad istum tex.7.l.nemo rẽ suaz.j.eo.vbi sunt tex.clari ad oppositum respõdet Alex.hic:ẽm Imo.7 Pau.de cast.in.d.l.nemo rẽ suã.7 Roma.in.l.si rem meã.j.eo.qd iste tex.7.l.nemo debent intelligi quando quis stipulatur rem suã que erat penes ipsum stipulatorem 7 sic sibi nõ poterat restitui tunc bene intelligur dari,truffa est ad istũ 7 illũ tex.7 maxima violẽtia 7 diuinatio,qũo enim quis stipulareꝛ rem suam ab alio quaz ipse haberet 7 possideret,tex.ergo iste loquitur in fure apud quẽ erat res furto subtracta 7 dñs stipulatur sibi rez dari:vnde intellectus est plan⁹ ꝙ quis stipulatur rem suam simpliciter vel a fure vel ab alio:7 qd intelligiꝛ stipulat⁹ dari 7 nõ valet. Et p hũc tex. datur limitatio ad.l. quoties.j.eo. 7 tex.in.c.abbate sancti Siluani.de verb.sig.7 ita habes declaratũ istũ tex.7 bñ enucleatũ. ¶ Amplia istũ tex.7 pdicta q̃ loquunꝛ de fure vt procedant in quolibet malefidei possessore rei aliene contra quẽ ita degenerant omnes actiones sicut cõtra furem.glo.est ordi.7 valde no. in.d.§.sic itaqꝫ.in glõ.fi.insti.de act.tamen Imo.hic dicit ꝙ illa glo.nõ allegat tex.loquens nisi de fure 7 predone seu de violento inuasore ad hoc eñ allegat illa glo.tex.in.l.j.in fi.ff.de tritic. vbi diciꝛ cõtra furẽ 7 violẽtum inuasorem degenerare actiones adde,licet Imo.nõ dicat ꝙ istud ante eum dicit Bar.in.l.si qs nec causam.§.j.ff.si cer.pe.vbi dicit qd contra furem 7 predonẽ omnes actiones degenerant,ꝙ est tenendũ menti ẽm eum:sed pro certo Jo.de imo.non bene vidit tex.quem alleg.gloss.quia gl.alleg.alium tex.bonum in.§.si tamen.institu. de rerum diuisi.in verbo a furibus 7 quibusdam alijs possessorib⁹.7 glossella ibi exponit in malefidei possessoribus.7 ideo illam gloss. sequiꝛ 7 reputat singularem Roma.hic:7 Ang.de are.in illo.§.sic ita

3 qꝫ.7 ibi aliquando dixi. ¶ † Secũdo no.ex tex.aliã regulaz.qd quis nõ potest stipulari rem suã siue exprimat dari siue simpliciter cum intelligitur dari vt dixi in precedenti no.vt dicit tex.in l.nemo rem suam vtiliter.j.eo.7 in.d.§.sic itaqꝫ.quia talis stipulatio cõtinet impossibile 7 stipulatio impossibilis nihil valet.l. impossibilium.ff.de reg.iur.q2 quod meum est non potest amplius meum fieri.l.iij.§.ex plurimis.ff.de acquir.pos.l.sequitur.

4 §.lana.ff.de vsuca. ¶ † Tertio no.in versi.qd si postea.qd p stipulationẽ factã animo nouãdi vel simpliciter si res erat psens quasi per tacitã quandã oblationẽ purgatur mora precedens data presentia rei ita qd poterat accedere oblatio.tex.est in.l. qui.x.§.idẽ responsum.ff.de sol.7 sic si res tũc perijt liberaꝛ fur a condictione furtiua 7 ab actiõe ex stipulatu.facit ho.tex.in.l.si stichum in prin.7 in.l.si rem aliquam.j.de noua.q2 in stipulatione facta animo nouãdi non intelligitur repetita mora tanq̃ res odiosa nec etiã pena.l.si creditor.ff.de noua.nec vsura.l.no

5 uatione.ff.eo. ¶ † Quarto no.ex eo.tex.ꝙ p stipulationem validam factã a fure non nouatur obligatio pcedens nisi esset expsse actũ:vt ptz q2 in hoc tex.adhuc põt agi condictiõe furtiua tamẽ bñ purgatur semp mora precedens. Ex quo not.diligenter.ꝙ potest mora precedens purgari q̃uis obligatio que pcedit non noueꝛ.tex.est hic 7 in.l.qui.x.§.j.7.§.idem responsum.ff. de solu.qualiter istud procedat diceꝛ.j.in glo.pe.magna. ¶ In glo.in verbo.hominẽ.dum allegat.l.si.ff.pro socio. glo.est corrupta 7 debet allegare in titu.precedente scz mãdati.l.si.§.fi. et ibi gl.hoc bñ no.dic vt hic p Bar. ¶ In glo.in vb.qd si postea. que refert istum casum ad vers.7 cõstat.7 consequenter quando stipulatio valet 7 tenet,7 sic sentit ꝙ non potest referri ad versi. si vero hominem.quãdo stipulatio est nulla q2 per stipulationẽ nullam non potest videri purgata mora precedens.licet scribẽtes teneant cum glo.tamẽ Rapha cuma. pro suo subtilissimo ingenio tenet ꝙ imo isti tex.referantur etiaz ad versiculum precedentem qñ quis stipulatur a fure:quo casu non valet stipulatio: tamen per talem stipulationẽ inualidã purgatur mora p̃cedens:ad hoc põderat bonũ tex.in.l.si stichũ.in prin.ff.de noua.vbi secunda stipulatio cõtinebat idẽ qd prima:et ꝯseq̃nter erat nulla.l.qui bis.s.eo.tamen ibi est tex.qd secunda stipulatio purgat morã precedentem:ergo est ibi casus ineuitabilis quod stipulatio inutilis purgat morã precedentem:confirmat per tex.in.l.cum notissimi.§.sed 7 si quis.C.de prescrip.xxx.anno.vbi stipulatio secunda cõtinebat idẽ quod prima 7 sic erat nulla.d.l.qui bis.et tamẽ iterrumpit prescriptionẽ prout tenet glo.in.d.l. qui bis idem.quam etiã ibi no.Rapha. dixi ibi oportune nõ resumo hic. Breuiter tene intellectum glo.7 cõmunem 7 ꝯsequenter ꝙ ista vltima pars tex.nõ referatur ad ver-

6 siculum precedentẽ† 7 sic quãdo stipulatio est nulla 7 sic teneo ꝙ stipulatio nulla non purgat moram precedentem eo q2 regu

7 lam habemus† ꝙ per actum nullum non potest sequi act⁹ validus vt in regula non prestat impedimẽtum.de reg.iur.in.vj. 7.l.quoties.ff.qui satisda.cog. Hinc est ꝙ citatio vel lit.cõtesta. nulla nõ interrumpit presc.glo.not.in.l.si pater.vbi Bal.C.ne de sta.defun.probat tex.in.l.accusaturus.7 ibi Bar.ff.de adult. facit tex.in.c.pposuisti.in verb.legitime citat⁹.de foro compe. glo.no.in.l.si accusatoribus.in glo.fi.C.de accusa. similiter per actum nullum non perpetuatur iurisdi.gl.in.c.cũ plures.in gl. fi.de offi.delega.in.vj.ergo eodem modo per stipulationẽ nullam non debet purgare moram precedentem. Tenendo istam ptem respõdet ad.l.si stichũ.do.Alex.allega.p Rapha.cu. qd loquitur in stipulatione valida facta animo nouandi iuxta titulum in quo est situata cum leges debeant intelligi scdm titulũ sub quo sunt situate.argu. in .l.imperatores.ff. de in diẽ adic.sed eius solutio non tollit illũ tex.nec inductionẽ Raph. q2 probat ꝙ imo ibi stipulatio erat nulla q2 continebat idẽ qd prima ad qd fundamentũ non respõdet Alex. Tu respõde altero de duob⁹ modis. Primo,ꝙ ex quo ibi secũda stipulatio fuit interposita animo nouãdi q2 est situata sub illo titu .ergo nouat. Secũdo rñde ꝙ regula.l.qui bis idẽ.pcedit quãdo secũda stipulatio nullã vtilitatẽ cõtinet q2 nihil interest stipulatoris contra.§.alteri.j.eo.in.l.stipulatio ista.q2 est inuenta stipulatio vt q̃libet stipuleꝛ qd sua interest. Sed in casu.l.si stichũ.ibi in scda stipulatione affert magnã vtilitatẽ q2 post primã stipulationez debitor fuerat in mora cõstitut⁹:cũ ergo secunda stipulatio idẽ cõtinens purget moram:7 per cõsequens cõtineat vtilitatẽ iõ valet 7 ideo apparet qd ibi tex.loquitur in stipulatione scda valida,sed hic quãdo qs stipulaꝛ a fure rẽ suaz stipulatio nõ valet merito non purgat tunc moram precedentem . Non omitto ꝙ pro opi.Rapha.cu.d.Pe.de bexu.dicit se allegare meliorem

8 tex.de iure in.l.qui.x.§.cum mihi stichũ.ff.de sol.† vbi stipulatio ꝯditionalis si deficiat cõditio 7 sic reddaꝛ stipulatio funditus nulla tñ purgat morã precedentem. Respondet clare. Primo qd in illo tex.non deficit cõditio imo adhuc pendebat vt dicit ibi tex 7 in.l.si rem aliquã.ff.de noua. Secũdo 7 meli⁹ respõde,ꝙ ibi illud est pter dilationẽ que datur debitori vsqꝫ quo pendet conditio.l.pecuniam.ff.si certum peta.que dilatio purgat morã pcedentẽ.l.emili⁹.ff.de mino.in prin.l.mora.ff.de vsu. facit tex.in.l.si rẽ aliquã.in ver.nisi.teneas ergo intellectũ glos. 7 cõmunẽ ꝙ stipulatio secunda nulla,non purgat moram pre-

cedentem. ¶ In gl.pe.Bar.cũ antiqs tenet ꝭm intellectũ gl.ꝛ sic ꝙ ista stipulatio sit facta aio nouandi ꝛ qđ nouauit cõdictionem q̃ amplius nõ põt cõpetere cõtra furẽ:ꝛ dũ tex.dicit q̃diu viuit cõdici poterit,intelligit̃ de certi cõdictiõe generali q̃ lꝫ non possit cõpetere ad restituendũ ꝛ sic ad factũ,put vult gl.in.l.certi ꝯdictio.in glo.iij.in fi.ff.si cer.pe.quã voluit allegare Bar.tñ
9 cõtra furẽ cõpetit certi ꝯdictio:† qꝛ oĩs actio degenerat ꝯ furẽ et certi ꝯdictio ĝnalis datur cõtra furẽ:est tex.in.l.si qs nec causam.in fi.vbi glo.ꝛ Bar.ff.si cer.pet.ꝛ tex.in.l.si cõcubinã.§.non soluꝫ.ff.rerũ amot.firmat Bar.in.l.certi ꝯdictio.in tribus locis. in pñ.ꝛ in.iiij.col.ꝛ in fi.sic intelligẽdo illũ tex.in cõdictione furtiua.verũ qꝛ Bar.ꝛ doc.non bñ declarãt intellectũ istius tex.ꝛ glo.qꝛ.s.in tex.in.j.no.declaraui istũ tex.cõsiderãdo tres casus vsq₃ ad istũ ver.fi.Et vt clare habeas mentẽ istius versi.fi.et gl. aduerte ꝙ iste tex.in ista vltima parte videt̃ sibi de directo contrarius.nam dicit tex.in fi.in ea cõditione est:vt euanescat conditio ꝓpter stipulationẽ,ꝛ sic tex.videtur velle ꝙ stipulatio nouauit cõdictionẽ ergo ꝯdictio cũ sit nouata per stipulationem non põt amplius competere:ꝛ tamẽ tex.met.s.dicit de directo oppositum dũ dicit q̃diu viuit seruus condici poterit:ergo nõ fuit nouata cõdictio:istud est qđ affert difficultatẽ in hoc tex.et gl.ꝛ doc.nõ declarãt.¶ Scđo cõtra istum tex.fortiter vrget tex.in l.parui.ff.de cõdi.fur.vbi dicit text.ꝙ per stipulationẽ nouatur cõdictio furtiua,ergo siue seruus viuat siue moriatur,ꝓpter ista duo cõtraria gl.ponit duos intellectus pñcipales ad tex.ꝛ ꝭm primũ nõ fuit facta nouatio in hoc tex.ꝛ ꝯsequẽter tex.loquit̃ ď ꝯdictione furtiua q̃ cõpetit donec seruus est viuus,ſꝫ aduerte qꝛ gl.per istũ modũ non euacuat tex.in fi. vnde ꝭm aliũ intellectũ fuit facta nouatio cõdictionis furtiue ꝑ stipulationẽ,ꝛ dũ tex. dicit cõdici poterit,nõ loquit̃ de ꝯdictione furtiua:qꝛ est extincta:sed de certa cõdictiõe generali q̃ degenerat ꝯtra furẽ,qđ tenendũ:põt teneri ꝙ hic nõ fuit facta nouatio:ꝛ sic donec seruus viuit põt agi cõdictione furtiua contra furem:ita loquit̃ verbũ condici possit:sed si mortuus fuerit liberat̃ fur:qꝛ per stipulationem fuit purgata mora precedens,ꝛ sic dũ tex.in fi.dicit ꝙ euanescit ꝯdictio ꝓpter stipulationẽ,nõ intelligas ꝙ euanescat vi nouatiõis,isto mõ impossibile est intelligere tex.qꝛ si condictio euanesceret vi nouatiõis certe si viueret teneret,si võ esset mortuus cõdictio furtiua euanesceret,vñ iste tex.qui dicit ꝙ euanescit condictio ꝓpter stipulationẽ intelligitur qꝛ purgauit morã precedẽtẽ ꝛ cõdictio furtiua euanescit ꝛ ad purgationeꝫ more non requiritur nouatio put est tex.in.l.qui decẽ.§.j.ꝛ.§.ideꝫ responsum.j.de so.ꝛ iste est verus intellectus ad istũ tex.quem credo bene fuisse enucleatum.

1 ☞ Solennitas intrinseca presumitur qñ verbum aptum ad hoc profertur.
2 Si in scriptura reperiatur aliquẽ fideiussisse ꝓsumitur ꝑ solẽnẽ stipulationẽ que in ea requiritur etiã in casibus in quibus valet fideiussio sine stipulatione.nu.3.
4 Quando stipulatio fuit facta de presenti,tempore ꝑfecti instrumẽti vere vel presumptiue tunc ꝓsumitur in fideiussione secus si notarius dicat in instrumento ex assertione partium fideiussionem factam de preterito.
5 Sola denominatio in fideiussorem non probat precessisse stipulationem.
6 Tabellio potest scribere instrumentũ publicum in facto ꝓprio in quo obligatur ipse ꝛ rogari vt ipsuꝫ scribat ꝯtra se de eo qđ obligatur alteri.
7 Verbũ videri lꝫ de sui natura importet fictionẽ:importat tamẽ aliqñ solum presumptionẽ iuris.
8 Scriptura cõtinens aliquod factum probat contra scribentẽ nõ solũ ipsum factum sed etiã solennitatẽ facti,lꝫ de ea nõ sit facta mentio in scriptura.
9 Quãdo in instrumento fideiussionis fit mẽtio de debito principali presumuntur omnia solenniter facta.
11 Volẽs probare cõtra tenorẽ instrumenti non admittit̃ probatio:nisi ꝑ aliã scripturã,si vero cõtra solennitatẽ aut ꝓsumptionem instrumenti possum probare per testes.
Solennitas intrinseca que dicatur.
12 Si reperit̃ scriptũ in actis testis iuratus parte presente:talis scriptura probat iuramentum ꝛ partis presentiam.
13 Sicut nõ credit̃ notario rogato de instrumento interpositiõis decreti in alienatiõe rei minoris si dicat interpositum cũ cause cognitiõe cũ illo tẽpore nõ potuit cognitio interponi: nec etiã crederet̃ iudici hoc asserenti.
14 Si notarius facit expressam mẽtionẽ de solennitate in actu requisita probat talis scriptura secus in genere.
15 An solennitas presumatur.
16 Solẽnitas extrinseca ꝓsumit̃ ex diuturnitate tpis q̃uis notarius nullam mentionem de ea faciat.
17 Ex diuturnitate tpis ꝓsumit̃ auto.supioris reqsita intercessisse.
18 Si fratres lõgo tpe possederunt bona paterna diuisim lꝫ non appareat de aliqua diuisione inter eos facta tñ ex diuturnitate temporis presumitur.
19 Etiam tempus mille annorum non facit presumi solennitatem mãdati requisiti ad actum.
20 Beneficium solennitatis extrinsece tollitur per prauitatem negantis contractum.
21 In iudice faciente actum iudicialem vel interponente decretũ presumitur solennitas extrinseca.
22 In libello nõ est necesse allegare solennitates extrinsecas.
23 Cõtra vere contumacem in eius odium presumitur extrinseca solennitas intercessisse.
24 Solennitas intrinseca ꝓsumitur in certis casibus.
25 Solennitas intrinseca non presumitur quãdo lex expresse vult quod ea probetur.
26 Presumptio legis non est vera ꝛ ꝓpria ꝓbatio sed impropria.
27 Si lex requirit actum fieri cum certa solennitate in scriptis tũc non presumitur.
28 Solennitas intrinseca ꝓsumit̃ in extraiudi.secus in iudicijs.
29 Que sit rõ differẽtie inter scripturã ꝛ testes q̃re solennitas intrinseca nõ ꝓsumat̃ ꝑ testes deponentes secus in scriptura.
30 Solẽnitas extrinseca nõ ꝓsumit̃ ꝯ ꝑsonas priuilegiatas.
31 Mulier renũtiãs velleiano nõ ꝓsumit̃ certiorata de velleiano nisi iuramentũ intercessisset in renuntiatione.
32 In duobus casibus mulier renuntians velleiano nõ tenetur.
33 Minor.xxv.annis q iurauit nõ venire cõtra cõtractũ rõne minoris etatis vel alꝛs per hoc an sit exclusus vt non possit petere restitutionem in integrum.
34 Iuramẽtum representat minorem esse.xxv.annis.
35 Omnia verba scripta in instrumento publi.presumuntur scripta de voluntate partium.
36 An testes presumantur rogati.
37 Si tabellio presente ꝛ patiente parte scripserit aliquẽ talis presumitur rogatus.
38 Dictio ꝛc.quid importet.
39 An notarius q cõfecit instrumentũ presumat̃ fuisse rogatus.
40 Si notarius dicat ego notarius scripsi ꝛ non dicat rogatus an presumatur rogatus.
41 Idem importat qđ notarius dicat testes adhibitos vel vocatos ac si diceret rogatos.
42 Eoipso ꝙ testes se subscribunt presente testatore vel partibus presumuntur ex hoc rogati.
43 Testes ꝛ notarij presumuntur rogati a partibus vel a parte q̃ facit fieri.
44 Si reperiat̃ in actis ꝙ tali die fuit lis ꝯtest.ꝛ nõ dr an ꝑ negationẽ vel ꝑ cõfessionẽ an ꝓbet̃ per illam scripturã litis contest.
45 Si in sñia dicat̃ sñia lꝛ ꝓmulgata nec dr lecta nec iudice sedẽte ꝓ tribunali an valeat ꝛ an oĩa ista presumantur.

1 **Sciendum.** † Solẽnitas intrinseca ꝓsumit̃ qñ vbũ aptũ ad h̃ ꝓfert̃ ꝛ ꝭꝫ Bal.ista.l.est clauis in materia solẽnitatis ꝓsumẽde. ¶ † No.j.ex hoc tex.ꝙ si reperiat̃ in scriptura
2 aliquẽ fideiussisse ꝓsumit̃ ꝑ solẽnẽ stipulatiõnẽ,q̃ reqrit̃ in fideiussione.l.blãditus.C.de fideius.l.v.§.satisacceptio.s.e.vbi posui rõnẽ huius ꝛ fallentias:ꝛ sic ista solẽnitas intrinseca presumit̃ interuenisse.lꝫ de ea nihil dicat̃ in instrumẽto. ¶ Et ex hoc habes correlarie no.ꝙ ad positionẽ vbi sequit̃ solẽnitas ꝙ ex tali vbo resultat,ꝯcordãtes alleg.glo. ¶ Contra istũ tex.ꝛ istã regulã oponit Albe.de ros.hic.Nã regulã habemus qđ facta in dubio nõ ꝓsumunt̃ nisi ꝓbent̃.l.in bello.§.facte.ff.de cap.sed stipulatio et sic alij cõtractus sunt facti.l.ꝯsilio.in fi.ff.de cur.fur.quomõ ergo debet ꝓsumi istud factũ a iure si nõ ꝓbet̃:rñdet Albe.ꝙ hic nõ presumit̃ factũ imo ius,qꝛ stipulatio est ius.l.si vnus.§.pactus.ff. de pac.sed errat,qꝛ tex.ibi bene dicit stipulatio tollit̃ ꝑ stipulationem ꝛ qđ in stipulationibus versat̃ ius:nõ aũt dicit ꝙ stipulatio sit ius.qꝛ oẽs cõtractus sunt facti.d.l.ꝯsilio. ¶ Item stipulatio postq̃ est in esse,ꝑducta bñ hꝫ effectus iuris,ꝛ ꝓpter hoc in stipulatiõibus dicit̃ ius versari vt in.§.pactus ne peteret. ſꝫ stipulatio put in esse deducit̃ esse facti tale factũ qđ precesserit interrogatio ꝛ secuta sit respõsio non debet presumi a iure nisi probet̃ ergo militat arg. Respõde melius altero de duobus modis. Primo quia regula q̃ hꝫ ꝙ facta nõ ꝓsumunt̃ nisi ꝓbent̃.l.in bello.§.facte limitat̃.nisi sint facta consueta fieri qꝛ illa bñ presumunt̃ ꝛ ista est elegãs limitatio:ita limitat Bald.in rub.C.de fide instru.in.iij.col.vbi ad hoc allegat tex.quẽ reputat valde not.in l.fi.ad fi.C.de fideius.vbi expresse dicit̃ ꝙ ea q̃ sunt solita fieri ꝓsumunt̃:ꝛ ideo dicit ibi gl.ꝙ notarius ꝓsumitur rogatus de omnibus clausulis solitis apponi:ꝛ eandem limitationem ponit idem Bald.in.l.incendium.ad fin.C.si cer.pe. ¶ Scđo respõdeo: ꝛ ista

⁊ ista est bona sol. qđ illud qđ dicit, qđ facta non p̄sumunt, est ve
rum nisi in scriptura apponat tale verbū qđ de necessitate iclu
dat illud factū tunc lex bene p̄sumit. tex. est hic ⁊ in. ll. allegatis
3 i gl. ꝑ q̄s limita notabilr illā regulā. l. in bello. §. facte. ¶ † Am
plia nūc regulā istius tex. multū no. ⁊ singulariter, vt iste tex. ꝓ
cedat etiā in casibus specialib⁹ in qbus valet fideiussio sine sti
pulatione quos casus enumeraui in. l. v. §. satisacceptio. ff. e. pu
ta in dote. l. fi. C. ad velle. ita singulr tenet Ang. hic in repe. in. ij
col. ad fi. motus, qꝛ in dubio dꝫ capi presumptio vt actus sit fir
mior ⁊ magis in tuto. l. quoties in stipulatiōib⁹. ī. eo. ⁊ l. q̄ties
idē sermo. ff. de reg. iu. Quis ergo in istis casib⁹ specialib⁹ nō re
quiratur in fideiussione stipulatio. tñ presumet stipulatio si scri
ptura dicat fideiussisse: qꝛ stipulatio reddit cōtractū firmiorē:
vt dicit tex. in prin. idē tenet simplr Roma. hic: alij nihil dicūt.
¶ No. ⁊ teneas cordi istā ampliationē: qꝛ quilibet crederet con
trarium: qꝛ tūc cessat ratio isti⁹ tex. quare enī si repiat scriptura
talē fideiussisse quare intelligit ꝑ stipulationē: qꝛ istud est de ne
cessitate; ergo si sumus in casu in quo valeat sine stipulatiōe vi
detur ꝙ nō sit p̄sumenda stipulatio. Ang. tñ vult ꝙ sit presumē
da: qꝛ res erit magis in tuto. Et lꝫ ipsi non dicāt confirmo istā
ampliationem optima ratione: nā proculdubio solennitas in
trinseca p̄sumit: ⁊ illa dicit esse solennitas intrinseca non solum
quā natura verboꝝ de necessitate cōprehēdit: vt est hic in fide
iussione sꝫ etiā illa quā natura verboꝝ est apta cōprehēdere lꝫ
de necessitate nō ꝯprehendat, istud ptꝫ in v̄bo ꝓmittere. qđ nō
importat de necessitate stipulationē. l. sciēdū. §. dictū. ff. de edil.
edic. Et tñ si reperiat in scriptura intelligit per stipulationem
tex. est in. §. si scriptū. insti. de inuti. stip. quare hoc, qꝛ lꝫ nō iclu
dat tamē est aptū includere: ita declarat Bar. hic in tertia op
po. cū quo alij tenēt, nō qñ reperit aliquē in scriptura fideiussis
se ⁊ sumus in casib⁹ specialib⁹ in qbus pōt valere sine stipula
tione ⁊ tñ qꝛ est aptū importare fideiussionē si reperiat scriptu
4 ra dicitur solēnitas ⁊ stipulatio presumetur. ¶ † Limita nunc
istū tex. ⁊ similes singulariter vt procedat iste tex. qñ stipulatio
fuit facta de presenti, tpe cōfecti instrumēti vere vel presumpti
ue tūc ꝓcedit ista. l. secus si notarius in instrumēto ex assertiōe
partiū dicat fideiussionē factam de preterito ⁊ sic nō in sui p̄sen
tiā tūc lꝫ notari⁹ ex assertione partium scripserit fideiussionē
factā illud v̄bum fideiussionē nō importabit qđ sit facta ꝑ stipu
lationē: ita limitat istū tex. singu. Bal. nouell⁹ in tract. de dote.
in. vj. parte. in. xj. speciali. in. iij. col. vbi reputat istud esse valde
notādū ꝑ limitatiōe hui⁹. l. lꝫ dicat multū obstare tex. in. l. ea q̄
ff. de do. inter virū ⁊ vxo. vbi lꝫ stipulatio nō possit fieri iter ab
sentes tñ pōt fieri per epistolā ⁊ nō respōdet ad illum tex. nec li
mitationē suam probat. l. nec ratione. Sed pro ista limitatione
poterat allegare bonū tex. in. l. j. C. de cōtrahē. ⁊ committen. sti
pu. in verb. si res inter presentes gesta est. q tex. videt ante eum
ponere istam limitationē. lꝫ glo. ibi: quā Bar. multuꝫ not. dicat
ꝙ in dubio presumitur inter ptes p̄sentes, videamus an ista li
mitatio sit bona qꝛ est multū necessaria ad tex. nr̄uꝫ. Et in aduer
te in primis ꝙ ista limitatio nō videtur congruere ad istuꝫ tex.
nec videt posse loqui quādo notarius ex assertione partiū scri
psit. ptꝫ, qꝛ tex. dicit, si qs scripserit se fideiussisse, ⁊ sic in isto tex.
ille q erat notarius erat etiam ille q fideiubebat, vñ ad istū tex.
non potest adaptari illa limitatio istoꝝ perusinorum: ⁊ cui nō
conueniunt verba non conuenit dispositio. l. iiij. §. toties. et ibi
Bart. ff. de da. infec. vnde si in terminis. l. nostre notari⁹ scribe
ret de preterito se fideiussisse, crederem ꝙ procederet ista. l. ⁊ ꝙ
presumeretur mediāte stipulatione, ⁊ istā volo qđ notes. Pro
scđa ampliatiōe huius tex. probo ꝙ istud verbū fideiussisse. etiā
de preterito redactum in scriptura est aptū importare stipula
tionem de preterito: ergo cum sit aptum importare censebitur
solēnitas intrinseca que presumetur vt est doctri. Barto. hic in
iij. oppo. ergo sicut epistola importat stipulationē de preterito
vt est tex. in. l. ea que. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ad quē ipse non re
spondet: ⁊ pro hoc nō ob. tex. quem ego allegabam qꝛ non pro
cedit quando scriptura faceret expressam relationē de preteri
to vt probat in. d. l. ea que. Et non eundo per mendicata suffra
gia reperio ꝙ ita expresse tenet Ang. hic in repe. in. j. col. vbi di
cit de hoc esse tex. in hac. l. nam dicit Ange. ꝙ iste tex. in verb. si
quis ita scripserit se fideiussisse, potest intelligi qđ quis scripsit
in epistola quā transmisit ad absentē ⁊ ei presentata fuit cum ad
eius cōmodū pertineret, tunc s̄m Ang. non est dubium ꝙ licet
non contrahat fideiussio per epistolā sicut nec stipulatio tamē
retro contracta probat per istum tex. ⁊ l. j. C. de vsur. ⁊ l. episto
la. ⁊ l. emptor. §. lucius. ff. de pact. ⁊ l. lucius. ff. de fideiu. ista sunt
verba Ange. ita intelligētis istum text. ⁊ s̄m istū intellectuꝫ res
esset clara, ⁊ qđ epistola probet contra scribentem dixi in. l. ad
monendi. in repeti. et commento post Bart. ff. de iureiurando.
5 ¶ † Secundo vltra scribētes limita singulariter istum text. vt
procedat quādo in scriptura continetur aliquē fideiussisse. tūc
presumitur bene precedente stipulatione que est necessaria ad
fideiussorem, secus si in scriptura solum cōtineatur ꝙ talis fuit
nominatus in fideiussorem sola denominatiōe in fideiussorē nō a
probaret p̄cessisse stipulationē, ita ꝓbat mihi tex. in. l. cum ostē
dimus. §. fi. ff. de fideiusso. tuto. arguēdo a speciali s̄ꝫ intellectū
Bar. in. l. j. in prin. ff. eo. ⁊ s̄m alios ibi. Ratio istius limitatiōis
est, qꝛ per hoc solum quod quis fuerit nominat⁹ fideiussor, istud
solum non comprehendit stipulationem, nedum de necessitate
nec etiam de aptitudine ad hoc constituta, ⁊ tunc consequēter
6 non dicitur solennitas intrinseca. ¶ † Secundo principaliter
no. ex isto tex. aliam regulam ibi: quod si quis scripserit se fide
iussisse: nam ista verba possunt intelligi de scriptura publica
notarij item de scriptura priuata intelligēdo primo modo qđ
loquatur de scriptura publica, hic probatur quod tabellio po
test scribere instrumētum publicuꝫ in facto proprio in quo ipe
obligatur ⁊ rogari vt ipsum scribat contra se de eo quod obli
gatur alteri: ⁊ ad hoc ponderat istū tex. Ang. in repe. hic in pn
ci. idem no. Bar. in. l. impuberem. per illū tex. ff. de fal. ⁊ in. l. non
putauit. §. si quis sua manu. ff. de contratab. cum concordātijs
hic traditis per Alex. facit ratio qꝛ regulariter vnicuiqꝫ scribē
ti contra se adhibetur fides. l. de etate. §. j. in verbo cōtra se ha
bebitur fides. ff. de interro. act. Et si diceretur ꝙ notarius de
bet esse rogatus ab vtraqꝫ parte. §. nos aūt. in aut. de tabel. col
la. iiij. vt debeat esse differentia inter notarium ⁊ inter rogātes
notariū. c. fi. de insti. respōdet Bar. in. l. ij. in. j. q. ff. de stip. seruo.
qđ notarius dꝫ rogari vt faciat instrumētum ab vtraqꝫ pte est
verū qñ sunt due ptes: sed si est nisi vna sufficit rogari ab illo se
quit do. Abb. in. c. j. de fid. instru. facit tex. in. l. fi. in verb. in testa
tionē redegisset. ff. ꝓ derelicto. ꝑ quē tex. no. Ang. ibi, qđ nota
rius rogat⁹ de ꝓtestatiōe quā facit solus ꝓtestās pōt facere in
strumētū de ꝓtestatione. Sed quid si instrumentū esset ꝓ no
a tario ⁊ cōtra eū: an tunc valeat in eius fauorē ponit not. Bar.
in. l. fili⁹ emācipat⁹. i. v̄bo sequēs qđ. ff. de fal. ⁊ Bar. i. l. fi. in vltia
col. C. de conue. fisci debi. lib. x. Si autem intelligitur iste text.
de scriptura ꝑuata facit fidē cōtra scribētem: vt in. l. publia. §.
fi. ff. deposi. l. scripturas. cum aut. ibi. C. qui po. i pig. hab. ponit
b late Bar. in. l. admonendi. vbi dixi. ff. de iureiur. cū multis con
cordantijs quas ibi dedi. facit bene tex. in. l. lecta. in prin. in v̄
bo. scripsi. ff. si cer. pet. Pōt etiā iste tex. intelligi quādo quis scri
psit in epistola sua vt dixi in precedēti not. Barto. etiam. ī. in. ij.
col. respondendo ad. l. j. C. de vsur. intelligit istum tex. quando
notari⁹ scripsit de mandato ipsorum contrahentium ꝙ non vñ
posset stare ad istuꝫ tex. qui dicit si quis scripserit se fideiussisse.
7 ¶ † Tertio pondera istum tex. in verbo videri solenniter. pō
dera verbum videri. quod licet de sui natura importet fictionē
l. i. §. deiecisse. ff. de vi ⁊ vi arma. l. retro. ⁊ l. in omnib⁹. ff. de cap.
Bar. in. l. si is qui pro emptore. in. v. col. ff. de vsuc. tamē in hoc
tex. importat solum presumptionem iuris, secundum Rapha.
cu. ⁊ Are. hic: ⁊ propterea Ang. hic in repe. in. ij. colū. exponit
istum tex. in verbo videri. i. presumi vel intelligi: vtilitas est, qꝛ
cōtra fictionē iuris ⁊ de iure non admittitur probatio in cōtra
riū sed bene contra presumptionem iuris, ita super isto v̄bo
videri. dicit glo. in. l. si duo. in glo. fi. ff. de acquirē. hered. ⁊ Bar.
hic in. iij. col. ad fi. ⁊ ista est doctrina quam tradunt glo. in. l. fin.
in prin. ff. quod metus cau. glo. in. c. is qui fidem. de sponsa. alibi
verbum videt non denotat improprietatem sed iuris ordinem
⁊ intellectum, ita est tex. in. l. si quis filiū. §. fin. ⁊ ibi Bald. no. ad
hoc. ff. de acqui. heredi. Alibi verbum videtur. non denotat fi
ctionem sed verborum debitam ⁊ sanā interpretationeꝫ ita no.
Bal. in. l. etiā. per illuꝫ tex. C. de iure do. Et propterea alili dicit
idem Bald. ⁊ bene in rub. extra de prescriptionib. in. ij. colū. qđ
verbum videtur. aliquando importat fictionem aliquando pre
sumptionem aliquando veritatem s̄m subiectam materiā scđꝫ
quam debem⁹ v̄ba intelligere. facit tex. in. l. naturaliter. in pn
cip. ⁊ ibi Are. no. ff. de acqui. posses. ⁊ tex. in. l. qui liberis. §. hec
verba. ff. de vulg. ⁊ in. l. seruum filij. §. j. vbi glo. ⁊ doc. ff. de leg. j.
8 ¶ † Quarto ⁊ vltimo[b] no. ex ista. l. aliam bonam regulaꝫ quod
b scriptura continens aliquod factum probat, contra scribentem
non solum ipsum factum sed etiam solennitatem facti licet de
ea non sit facta mentio in scriptura. Adde quod alibi no. Bal.
⁊ sepe allegatur in palatijs ⁊ in consulendo in. c. j. §. si instrumē
tum. de notis feudorum. quod ꝑ instrumento publico due oriū
tur presumptiones qđ sit verum ⁊ qđ sit solenne, imo sꝫ Bald.
verius sunt probationes. Istud idem ꝙ ex instrumento publi
co due oriunt p̄sumptiones scꝫ solennitatis ⁊ veritatis dicit ēt
idem Bal. in. l. j. in vlti. colum. in. ix. qōne. C. de testa. ¶ Expedi
tis textualibus capio glo. vnicam in verb. solenniter. quam di
uide in. vj. partes principales. In prima declarat tex. allegādo
tres cōcordantias. In secunda timore cōtrarij limitat tex. In

a ¶ Pro notario. an āt ⁊ qñ possit tabellio ꝯficere istrm̄ iter ꝯiūctas sibi ꝑsonas tractat Feli. i. c. j. i pe. col. d̄ fi. istr. ⁊ an pr̄ filio vel fili⁹ pr̄i si scribat aliqđ in testō puniat d̄ falso bar. distiguit i. l. si qs legatū. ff. d̄ fal. d̄ quo ēt fit mētio ꝑ alex. hic dū ponit an fili⁹ ꝓ pr̄e vl eꝯ possit eē rogatus de istro et an vn⁹ ꝑ altero testificet de q̄ vid̄ etiā ꝑ Feli. i. c. super eo. el. ij. de testi.

b ¶ Vltio ibi Add̄ ꝙ alibi dicit no. bal. tu vero add̄ qđ alibi d̄t ioppositū idē bal. i. c. venerabilē d̄ elc. ꝙ instrm non cātat ego ñ cātabo. ⁊ dicit ideꝫ i. c. rodulph⁹ d̄ rescri. qđ si istrm nō loqtur nec nos loq̄mur intellige scꝫ q̄ ad tenorē istrumēti vl q̄ ad deducta i ꝯctu ꝑ ptes dicta v̄o alia hallegata itelligūt d̄ solēnitete itriseca q̄ p̄sumit iuxta istā. l. ⁊ d̄ v̄itate q̄ p̄sumit d̄ cōtētis i istro nisi ꝓbet oppositū iuxta ea q̄ habēt ꝑ bar. ⁊ doc. maxie ꝑ hūc met autorē. gl. i v̄. ꝓ nūtiationē. ff. vt. ff. d̄ op. no. nūtiatio.

tertia querit ⁊ respōdet. In quarta colligit no. ⁊ cōtra illud opponit: ⁊ no. respōdet. In quinta limitando istū tex. rñdet alteri questioni. In sexta ⁊ vltima gl. colligit ex tex. aliud no. scđa ibi itez intellige. tertia ibi: itē an admittat. quarta ibi: itē no. quod presumit. quinta ibi: itē hec lex locū habet. sexta ⁊ vltima ibi: itē
9 no. arg. ¶ † In ea. glo. ibi. l. cū de indebito. in fi. intellige gl. hȝ Bar. ⁊ doc. nisi in instrumēto fideiussionis fiat mētio obligationis principalis iam cōtracte vel cōtrahende. iuxta. l. stipulatus sū a reo. §. adhiberi. Et istam gl. dicit Bar. esse tenendā mēti. Addo qđ istā gl. alibi reputat singularē Bal. i. c. fi. i. v. col. đ ꝯfes. qđ quando in instrumēto fideiussionis fit mētio de debito pncipali presumitur esse solenne. Et per istam glo. sic declarataȝ inferunt Imo. Ang. ⁊ Pau. de ca. qđ si petat executio instrumenti contra fideiussorem ꝫm formam statuti nō oportet in iudicio ostendere instrumentum dūmō de eo fiat clara mentio de instrumēto fideiussiōis: ⁊ ita etiā tenet Bal. in aut. si quis in aliquo. in. ij. col. C. de eden. Ang. in. §. ⁊ hoc insuper. in aut. vt spōsa. larg. co. ix. Flo. ria in. l. ide nerati⁹. §. fi. p gl. ibi. ff. ad le. aq.
10 ⁊ in. l. ab ea parte. ff. de prob. ¶ † In ea. glo. ibi: itē an admittat probatio in cōtrariū, cōmunis cōclusio est qđ si volo probare contra tenorem instrumēti non admittitur ꝓbatio nisi per aliā scripturam. l. generaliter. C. de non numera. pecun. sed si volo probare contra solennitatem aut presumptionem instrumenti possum probare per testes. ita no. glo. in. l. iurisgentium. §. qđ fere. ff. de pac. ⁊ glo. in vbo approbet. in. l. cui⁹ in reos. ff. de duo. reis. bonus tex. in. l. quicūq̧. ⁊ ibi Bar. no. C. de apoc. publi. lib. xij. no. idem Bar. in. l. generaliter. in fi. per illum text. C. de non numer. pecu. ⁊ alia est glo. in. l. j. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stip. et ita tenent Bar. ⁊ omnes hic. Adde quod quando solēnitas ꝑsumitur ad actum vt hic, de facili tollitur illa presumptio per aliā ꝑsumptionē: ita Inno. in. c. innotuit. de eo qui ou. fur. sus. argu. c. q2 verisimile. de presum. quod itellige vt per Abb. in. c. in ꝑsentia. in. x. colum. per illū tex. de renūtia. ⁊ in. c. sicut. in penul. colum. de re iudi. no. tamen stupendum dictum Spe. in titu. de ꝓba. §. fi. in ver. vltimo no. vbi dicit, qꝫ ille qui habet ꝑsumptionē iuris contra se si vult probare cōtrarium debet probare per tres testes idoneos aut per duos multū excellētes. Confirma q2 propter ꝑsumptionem iuris cōtrariaȝ debet adduci portio que sit fortior: ⁊ habeat maiores vires: iuxta glo. in. l. nō est verimile. ff. quod metus causa. gloss. ⁊ Alexan. in. l. transactionē.
11 C. de trāsac. ¶ † In ea. gl. ibi: emptio añt pōt esse de facto. Circa istam quartā partē glo. Bar. format quinq̧ opposi. Adde in prima oppositione inq̄tum declarat qꝫ solennitas intrinseca dicitur quā natura verborū prolatorū comprehendit vel est apta comprehendere, intellige sane in potentiori significatu: iuxta. l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager vecti. vel emp. peta. etiam absq̧ eo quod persona extrinseca intelligatur, istis concurrētibus dicitur solennitas intrinseca. ¶ Cōtra istam doctr. Bar. ⁊ cōmunem declaratam vt. s. fortiter opponitur: nam verbuȝ conuenit in potentiori significatu est aptum comprehendere stipulationem: quia est generalius verbo promitto. l. conuentionuȝ. ff. de pac. ⁊ tñ si reperiatur in scriptura non intelligitur per stipulationeȝ. l. lecta. in ver. conuenit. ff. si certū peta. iuncto verbo scripsi. huic difficultati posset responderi ex verbis Barto. ad aliud propositum in. d. l. lecta. in. iij. colū. vbi dicit, quod verbum cōuenit est generale imo generalissimum ad omnē conuentionē factam expresse. l. cōuentionum. ff. de pact. Ideo propter tantam generalitatem nō presumitur stipulatio: sed verbum promitto non est ita latum, de veritate docrine Bar. ibi dixi. Et aduerte q2 ꝫm doctr. Bart. hoc verbū conuenit. importat stipulationē: sed communis opinio est cōtra Bar. sed ista doctrina Bart. lȝ cōmuniter reprobetur nō tamen transit sine scrupulo. Et ideo Alber. ponit aliam doctrinā ⁊ bonam: ⁊ dicit solennitas intrinseca est quid adherēs facto: vnde posito facto ponit solennitas que iest de iure ipsi facto: extrinseca vero est quid facti separati ab eo cui adhibetur vnde ex vno nō infertur ad aliud ⁊ vno posito non ponitur aliud: ptȝ in. l. quecunq̧. §. fi. ff. de public. Ego aliter diffinio ⁊ dico qꝫ solennitas extrinseca consistit ex aliquo facto extrinseco vltra factum contrahentiū ⁊ vltra formalitatē contractus ⁊ istā nō presumit persona. l. si ita stipulat⁹ fuero. §. chrysogonus. j. e. intrinseca dicit cuius formalitas depēdet a solo facto contrahentiū. ¶ Circa dicta Bar. in. iij. ⁊ iiij. opp. adde qꝫ eandeȝ doctrinā tradit Bar. in aut. si quis in aliquo. circa fi. in pe. q. C. de eden. ⁊ in. l. ⁊ si forte. ff. de cast. pec. ⁊ in. d. l. j. C. de fide instrumen. ⁊ iure hast. fis. libro. x. sequitur vbiq̧ scribentes.
12 et Ang. in. l. imperatores. ff. de priui. credi. ¶ † Et inq̄tuȝ bar. allegat glo. no. in. d. l. j. C. de fide instru. ⁊ iure hast. fis. Adde qđ illam glo. sequitur ⁊ dicit est peregrinaȝ ⁊ not. dignā Bal. in. l. j. in princ. ff. de reb. eo. eam etiam dicit esse vnicam ⁊ sing. Bal. in c. sicut. circa fi. de re iudi. ⁊ in. c. in presentia. in vlti. col. de renun.

a ¶ Limitat pmo. de ista limitatione vide pleni⁹ qꝫ p Alex. ⁊ Lu. hic p sequen. li. in. c. sicut. colū. xij. i fi. ⁊ ꝑn. seq. vsi. fallit pmo đ re iudi.

Eam reputat esse aureaȝ Ange. in. l. sicut. §. nō videt. ff. qui. mo. pign. vel hypo. sol. Adde quod p istam no. doctrinam decidit primo Bar. in. l. theopompus. ff. de dot. prele. post glo. ordi. ibi, qꝫ si reperiatur scriptum in actis testis iurat⁹ parte presente talis scriptura probat ⁊ iuramētum et presentiam partis ex quo possibile est vtrūq̧ interuenisse tempore quo instrumētū conficiebat, per glo. in. d. l. j. C. de fide instrumen. Item not. Bart. in l. iubemus per hanc. in verbo iurat⁹ deponat. C. de erog. mili. anno. li. xij. do. Abb. in. c. p inquisitionē. de elect. p illū tex. in vbo cancellarius iuratus: ⁊ idē etiā no. Bal. ibi in vlti. col. per illum tex. ⁊ in aut. si quis in aliquo documēto. C. de edē. ⁊ in. l. in iurisiurandi. C. de testi. ⁊ in. l. gesta. C. de re iudi. ⁊ in. l. j. in princi. ff. de ferijs. ⁊ Abb. in. c. tuis. ad fi. de testi. imo forti⁹ ex tali assertione notarij presumitur tale iuramētum solenniter prestitum ꝫm Bal. in. c. j. in prin. in ti. quid sit inuesti. ⁊ in prima cōstitutione ffeudorum. in prin. quicquid dicat glo. in verbo prestito. in. c. vt circa de elec. in. vj. ¶ Limita quando pars aduersa non consensit tali enuntiationi notarij ⁊ pars expresse cōtradixit tunc nō statur assertioni notarij, ꝫm Jo. an. in addi. Spe. in ti. de testi. §. sequit. versi. quid si in actis scriptū est. do. Ant. de bu. in. c. fraternitatis. in vlti. col. ⁊ ibidem Abb. in fi. de testi. do. Alex. in consi. xlij. iiij. vol. qđ incip. viso processu cause vertentis. ad finē. ¶ Secundo adde illud qđ egregie not. Semi. in. c. j. p illū tex. de reb. eccle. nō alie. in. vj. quod si in instrumēto alienatiōis rei ecclesiastice notarius attestetur causam vtilitatis vel necessitatis alienandi subesse: non adhibetur fides nisi aliter probetur ex verbis notarij: eo q2 istud nō poterat verificare tēpore ꝯfe-
13 cti instrumēti. ¶ † Tertio adde qꝫ p istā doc. Bar. egregie consuluit. Pau. de ca. cōsi. xcj. qđ inci. super eo qđ querit vbi p istā doctri. cōsuluit qđ non credatur notario rogato de instrumento interpositionis decreti in alienatione rei minoris si dicat interpositum cū cause cognitione: cum illo tēpore non potuit cognitio interponi nec etiā crederet iudici hoc asserenti: vñ notarius debet facere duo instrumēta: vnū de cognitiōe cause: aliđ de interpositiōe decreti: vt hic per eum, quāuis istud vltimū qđ non crederet iudici asserenti reprehēdit hic do. Alex. ¶ Quarto adde qđ per istam doctri. no. cōsuluit do. Alex. cōsil. xvij. iiij. volu. qđ incipit viso instrumēto locationis. in. iiij. colū. qđ si in instrumēto dicat habito sepe ⁊ sepi⁹ colloquio inter priorē ⁊ fratres de deliberatione ⁊ cōclusiōe q2 qđ prior fratres ⁊ capitulum nemine discrepāte ⁊ certa scientia alienarūt rem pro tanto pretio vel locarūt: quod talia verba nō probant tractatū precessisse: ⁊ ideo dicit Alex. qꝫ semper debet fieri instrumētum de tractatu de per se ab instrumento vēditionis separatum: ⁊ allegat
14 Pau. de ca. in prealleg. cōsi. xci. ¶ † Limita istā doctri. Bar. ⁊ cōmunē multum singul. inquātum Bar. vult qꝫ si notari⁹ facit mentionē de solennitate que potuit interuenire tēpore ꝯfecti instrumenti qꝫ talis solennitas ꝑsumitur per. d. gl. in. l. j. ¶ Limita istā doc. ꝓcedere qñ notari⁹ specialiter ⁊ expresse facit mētionem de illa solennitate requisita: secus aūt si in genere attestaret omnes solennitates interuenisse intrinsecas ⁊ extrinsecas etiam de quibus opus est facere specialē mētionē, nā p ista verba generalia nō ꝓbant solēnitates iteruenisse q̄ poterāt interuenire tpe cōfectiōis instrumēti: ita limitat sol⁹ Albe. hic in. iiij. col. in versi. no. vnum mouet. vt hic p eū: nō necesse est notariū facere specialē mētionē de solēnitate: vltra eū tu cōfirma p illud qđ in simili no. Bar. ⁊ alij in. l. titie textores. in prin. de lega. j. illum tex. vbi no. qꝫ paria sunt obscure ⁊ generaliter excipere ⁊ nihil excipere: ⁊ ibi addidi multa bona. facit bona gl. in
15 c. pastoralis. in vbo potestatis. de exce. ¶ † Iuxta predictas oppositiōes querit Bar. an solēnitas presumat: ⁊ facit duos articulos principales. prim⁹ est in solennitate extrinseca in quo ex dictis Bar. fac regulam ⁊ duas fallentias: regula sit: solennitas extrinseca regulariter non presumitur. l. quecūq̧. §. fi. ff. de publi. ⁊ gl. or. ⁊ oēs hic: facit regula. l. si ita stipulat⁹. §. chrysogonus. j. eo. adde qꝫ per illā regulam reprobatur glo. in. l. actor. ff. rem ratā habe. qꝫ tenet qđ in dubio presumit decretū iudicis intercessisse: nā cū ista sit solennitas extrinseca nō debet presumi ⁊ ita Bar. ibi in vlti. col. reprehēdit ⁊ bene limitando vt ibi per eum. ¶ Scđo p istā regulam reprobat alia gloss. in. c. ea noscit. de his que fi. a prela. fi. cōsen. capituli. vbi glo. p illū tex. tenet q fortiter vrget qđ in gestis a prelato presumitur interuenisse cōsensus capituli: nā cū ista sit solennitas extrinseca: ergo presumi nō debet ꝫm canonistas in illo. c. ea noscit. ⁊ illam glos. canonistarū reprehendit Bal. in. d. l. actor. in vlti. col. Ang. in. d. l. qcūq̧. §. fi. ff. de publiciana. nisi instrumentū notarij faceret mentionem cōsensus capituli quando potuit interuenire tēpore confectionis instrumēti: iuxta. d. gl. in. l. fi. C. de fi. instru. ⁊ iure hastfisca. ita cōcludunt domi. Anto. ⁊ alij canoniste in. d. c. ea noscit.
a Illam regulā limitat primo Bar. qñ in instrumēto fit mentio de solennitate

de solēnitate extrinseca q̄ potuit internenire tpe cōfecti instru-
menti p glo.in.d.l.j.r dixi.§.prime opportune et bene.¶ Secū
a do limitat[a] Bar.qn̄ ex solēnitate extrinseca q̄ non potuit inter
uenire tpe ɔfecti instrumēti tn̄ pbaf inter ipsas partes que po-
tuerūt tali solēnitati renūtiare p.l.optimam.C.de cōtraben.et
b cōmit.stip.¶ Ultra eū tertio[b] limita qn̄ defectus solēnitatis ex-
trinsece nō fuit allegatus per partem aduersam tunc presumit
pro solēnitate extrinseca.dictum fuit Compost.Jo.an.r Jmol.
in.c.cum dilectus.de consue.per tex.fm vnum intellectum in.d.
c.ea noscitur.idē tenet Jmo.in.c.in presentia.vlti.col.de renun.
r in.c.sicut.de re iud.r i.c.officij.in vlti.charta.de testa.do.Ma-
16 thes.in no.xiij.Lud.Ro.r Alexā.hic.¶ † Quarto limita[c] r hic
c attēde r signa fm Ang.Jmo.Raph.et domi.Alexā.hic.ppter
temporis diuturnitatem ppter quam presumitur solēnitas ex-
trinseca precessisse.per tex.quem Ang.reputat singularem in.l.
si filius.C.de peti.here.facit tex.in.l.qui in aliena.in prin.in ver.si.
sed r si nō adierit.vbi Ange.r Moder.ad hoc no.r multa deci-
dunt.ff.de acquirē.here.Jdem tenent Hosti.Jo.and.et cōmu-
niter Canoniste in.c.albericus.de testi.et.c.illud.de psum.r ista
est cōmunis opi.vt attestatur domi.Alexan.hic.¶ Adde pro
ista communi conclusione tex.in.c.continebatur.in verbo et nō
post multum temporis.de his que fi.a prela.sine consensu capi-
tuli.Jdem tenet do.Abb.in.c.peruenit.de emp.et vē.per gl.ibi
quam ad hoc reputat semper tenendam mēti.Jdem tenet do.
Abb.in.d.c.ea noscitur.Jo.de imo.in.l.j.§.fi.ff.de aqua plu.arc.
Floria.in.l.cū de in rē verso.ff.de vsur.Jste est pulcher r quoti-
dianus passus quē intēdo plene exequtere:sed paucioribus ver-
bis quam sit possibile.¶ Contrariam opi.tenet expresse Abb.
sibi cōtrarius in.c.albericus.in penul.colū.de testi.vbi tenet qd̄
solēnitas extrinseca nō presumatur etiā si tempus longissimum
intercessit nisi alia presumptio cōcurrat per.d.l.quecūq̄.§.fi.et
no.in.d.c.peruenit.Ad idē facit bonus text.in.c.significauit.de
censibus.per quem no.ibidē domi.Abb.in secūdo no.quod in
censu etiam antiquo nō presumitur autoritas episcopi:et sic so-
lennitas extrinseca nisi probetur.¶ Confirmo istam partē per
ea que signāter decidit Bal.i.l.ij.C.de leg.here.vbi no.decidit
q ex diuturnitate tēporis nō presumitur qd̄ donatio fuerit in-
sinuata vt dz insinuari si est vltra quingentos aureos.Item nō
presumitur qd̄ interuenerit pñtia duorū ppinquorū que requi-
ritur ex forma statuti cū sit solēnitas extrinseca q̄ non presumif
interuenisse in actu ex diuturnitate tpis.r ibi rñdet ad.l.si filiꝰ.
r.l.qui in aliena.q loquunf in patre r filio que fictiōe iuris psu-
muntur vna r eadē psona.§.ei qui.insti de inut.stipu.Jstā deci.
Bal.sequitur Ro.hic.Eam sequitur Alex.in consil.xvij.quarti
vol.qd̄ incipit viso instrumēto locationis.in.iij.col.r idē Alex.
in.d.l.qui in aliena.in prin.Bal.et Sali.in.d.l.si filius.¶ Cōtra
rium in hoc vltimo tenēt Bal.sibi ɔtrius Ang.r Jmo.in.d.l.qui
in aliena.in prin.Ang.r Jmo.hic Alex.sibi ɔtrius in ɔsi.lxxix.in
j.vol.incip.circa primū quo querif.Barba.in repe rubri.C.qui
admitti.in.iij.col.Quid tenendum in tāta varietate.Teneo pri-
mam opi.quā soleo cōcludendo amplecti.q ex diuturnitate tē-
poris solēnitas extrinseca presumaf q̄uis notarius nullā de ea
mentionē faciat.Pro ista opi.adde in primis illud qd̄ cōsuluit
Aret.in cōsi.xxxvi.q inci.casus talis.presupponif in facto q q̄-
dam Cardinalis r c.in.ij.col.vbi cōsuluit in testamēto cōdito p
quēdam Cardinalē senēsem q: erat de antiquo.psumebaf licē-
17 tia Pape precessisse per aliqua ex iuribus pallegatis.¶ † Se-
cūdo adde illud qd̄ tenēt Canoniste in.c.illud.de presum.Car.
florē.r Moder.in.c.requisisti.de testa.q ex diuturnitate tēpo-
ris presumif autoritas superioris requisita intercessisse.Jdeo
capitula longo tēpore fundata presumentur autoritate episco-
pi edificata.¶ Tertio facit q clericus longo tpe possedit bene
ficium sciente r patiente epo presumitur rite institutus in bene-
ficio nec tenetur ostēdere titulum institutiōis ita Bal.in.l.fine
possidetis.de pba.C.allegat Inno.r Jo.an.i.d.c.illud.Jdē tz
Gemi.in.c.ordinarij.i.iij.col.de offi.ordi.in.vj.¶ Quarto facit
quod si est concessa alicui immunitas longo tēpore presumif qd̄
in tali cōcessione interuenerit solēnitas r cōsensus ciuiū per.d.
c.ea noscitur.Jta Ro.cōsi.cliij.quod inci.pro decisiōe.in.iij.du-
bio.¶ Quinto facit q quando clericus possedit duas ecclesias
longo tēpore patiente superiore presumitur qd̄ sit facta vnio li-
cet aliter de ipsa vnione probari non possit.Jta consuluit Pe.
de ancha.in cōsi.clxi.quod incip.in questione ecclesie.ad finem.
Serto facit qd̄ ex longa patientia diuturni tēporis presumitur
dñm cōsensisse q emphyteuta alienet ius suū emphyteuticū.ita
tenet do.Alex.in cōsi.cxi.in quarto volu.incip.viso r diligenter
considerato themate.in penul.col.¶ Similiter qui diu seu lon-
go tempore tenuit rem tanq̄ emphyteuta et p ea soluit debitū
canonem vel tenuit rem tanquā vasallus et nō habet inuestitu
ram certe ex diuturnitate tpis presumitur inuestitura interue-
nisse.c.j.quali.olim feu.pot.alie.r est glo.in.l.ij.in glo.magna.C.
de iure empb.cum cōcor.quas ibi dedi.¶ Septimo facit q so-
a lēnitas tractatus r ɔsensus capituli qui requirūtur in alienatio
nibus rerū immobiliū presumuntur licet inuestitura non dicat
q̄uis trāsierit lōgum tempus:ita cōsuluit do.Alex.in ɔsi.lxxix.
primi volu.qd̄ incipi.circa primū de quo queritur in.v.col.mo-
tus per tex.in.d.c.ea noscitur.r in.d.c.peruenit.cū glo.de emp.
r vendi.¶ Octauo bene facit illud qd̄ tenet gl.singularis r cō-
muniter approbata.in.l.pe.r cōmuni diui.que singulariter vult.
18 r q si fratres longo tēpore possederūt bona paterna diuisim lz
nō appareat de aliqua diuisiōe inter eos facta:tamē ex diutur-
nitate tēporis presumitur.¶ Nono facit bñ vltra predictas de-
cisiones:nā in agnitione bonorum possessionis de iure digesto-
rum requirebatur decretum iudicis:r sic superioris autoritas.
tex.est in.l.iij.§.si causa cognita.ff.de bo.possessi.et tñ ex diutur-
nitate tēporis presumitur decretū iudicis:tex.est in.d.l.q in alie
na.in prin.in ver.si nō adierit.r sic per ista teneo cum communi
opinione quod ex diuturnitate temporis presumitur solēnitas
19 precessisse.¶ † Limitat domi.Alex.quod etiam tempus mille
annorum non facit presumi solennitatem mandati requisiti ad
actum allegat Bal.in.l.ij.C.si ex falsis instrumētis.Et istud di-
ctum vidi allegatum in multis cōsilijs aduocatorum ad me de-
latis.Jstud idem qd̄ ex diuturnitate temporis nō presumaf so-
lēnitas mādati tenet etiam Alex.in.d.l.qui in aliena.in princi.r
in cōsi.primo in quarto volu.incip.pōderatis his de quibus in
themate fit mentio.in pe.colū.vbi allegat Bal.in.l.j.C.de reb.
alie.nō alie.r in.l.ei a quo fundū.ff.de vsufru.Sed aduerte lz ne-
mo cōtradixerit:puto ɔtrū per tex.cui nunq̄ vidi bonū respon-
sum.in.d.l.si filiꝰ.C.de peti.here.vbi ad hoc vt filiusfami.possit
adire hereditatē sibi delatam oportet q precedat mādatū pa-
tris.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acq.here.r tamē ex diu-
b turnitate temporis.x.annorū presumif mandatū pcessisse:et ita
remanet pfecte vt puto expedita ista quarta fallētia.¶ Quin-
d to vltra Alex.[d] r Moder.principaliter limita predictam regu-
lam.q nōnunq̄ presumēda est solēnitas extrinseca rōne pbita-
tis persone egregie actū exercētis fm Ab.in.c.nisi essent.in pri
mo no.de prebē.per illū tex.r vltra eū facit in simili bonus text.
in.l.si res pupillaris in ver.cū fuisset celeberrimus.de admini.
tuto.ad idē facit in simili tex.no.in.l.si a bonefidei.ff.de rei ven.
vbi per illū tex.excusantur mille castellani fm Ang.ibi:r Feli.
20 in.c.cū contingat.in.iij.col de rescrip.¶ † Sexto limita no.istā
regulā qn̄ pars que conuenif ex cōtractu negauit cōtractū esse
factū si postea cōuincaf de veritate cōtractus in odium negan-
tis presumif solēnitas extrinseca q̄ alias nō presumeref.per re-
gulam autētice ɔtra qui ppriā.C.de nō nu.pe.r ibi Sali.no.Jta
no.limitat Bal.in.c.j.circa fi.qui testes sunt neces.ad pbandum
no.inuesti.r est noua r singularis limitatio fm Aret.hic in.xvj.
col.qui simplr eam tenet r aliud nō addit.Tu adde qd̄ istud idē
r no.tenuit Bal.in.l.fi.circa prin.C.de fideicō.vbi formaliter di-
cit.qd̄ negās si cōuincatur nō pōt postea de defectu solēnitatis
extrinsece opponere q: mendax solēnitatis auxilium nō implo-
rat.Jstud idē r adhuc notabilius tenet Bal.in.c.j.§.item si va-
sallus.in.ij.colū.de cōtrouersia inuesti.vbi tenet.qd̄ bñficiū so-
lēnitatis extrinsece tollitur per prauitatē negationis limitan-
do vt ibi per eū.Jta etiam tenet Alua.in.d.c.j.qui test.sint ne. c
21 ad probandum inuesti.¶ † Septimo limita predictā regulā in
iudice faciēte actū iudicialem vel interponēte decretū vbi pre-
sumitur solēnitas extrinseca.vt est tex.in.l.ab ea parte.ff.de pro
ba.r in.l.ij.C.de offi.ciui.iud.r in.c.sicut.r in.c.cū inter.de re iu-
dic.r tex.in.c.in presentia.de renū.Jsta limitatio egeret lōga r
alta indagine:ponit diffuse Alex.hic post Roma.ponūt Cano
niste omnes in.c.quoniam cōtra falsam.de proba.do.Alexan.r
alij in.l.iuste possidet.ff.de acquirē.posses.cum infinitis hic alle-
gatis per dominum Alexā.examinat etiam late Ange.de are.
22 in.l.fi.ff.quādo app.sit.r in.§.fi.isti.de fideius.¶ † Octauo limi- d
ta predictā regulam non procedere in solēnitate extrinseca cō-
sueta cōmuniter r vt plurimū interuenire.Jta limitat Aret.in
c.j.iij.col.de iud.p tex.in.l.fi.ad fi.C.de fideius.quē text.ante eū
e allegauit Bar.in rubri.C.de fide instru.in.iij.colum.¶ Jsta li-
mitatio[e] mihi non placet,per tex.in.d.l.quecūq̄.§.fi.ff.de publi.
vbi nō presumif autoritas tutoris que tamē vt plurimū cōsue-
uit interponi in alienatione minorū.Jtem si esset vera destrue- e
ret totā istam materiam.¶ Nono limita predictam regulā non
pcedere in libello in quo nō est necesse allegare solēnitates ex-
trinsecas.q: quo ad sustentationē libellorū solennitates extrin-
sece presumuntur.ideo si in libello qs dicat minorē vēdidisse rē
immobilē lz nō dicat cū autoritate tutoris r iudicis decreto tñ
sustinef libellus r psumif solēnitas extrinseca.istā tradit Ma-
thes.in no.xij.allegat notata per Bart.in.l.j.in prin.ff.de eden.
per Jnno.r alios in.c.fi.de libel.obla.r licet ipse nō dicat tñ an-

¶ Secūdo li-
mitat.h de-
clara q sta
tur verbis
enūtiatiuis
qn̄ ptespñt
disponere.
C. vt.d.l.opti-
mā tñ all.vt
pcedat vbi
ɔtingit po-
stea iter p-
tes pncipa
liter dispu-
tare dē enū
tiato.nā de
hoc ē casus
fin.quez ibi
no.Pau.et
oēs i.c.illō
ō psum.vbi
feli.plene ō
materia r h
mō declara
tur tex.i.§.
hic vero.in
aut.vt fra-
trum filij.

¶ Tertio.
adde q idē
tz cōpo.sin-
gulr in.d.c.
cū dilectꝰ h
alleg.vbi et
Jmo.i.vij.
col.idem tz
feli.i.c.sicut
hic all.col.
xiiij.ver.fal
lit scdo.sen
tit ro.ō off.
or.v.in aut.
seqr et imo.
i.d.c.ea no-
scif.col.v.lz
ibi dicat h
eē parui ef-
fectus e q̄
non psumif
qn̄ negaf sz
qn̄ non ne-
gatur.
¶ Quarto
limita.istaz
limitationē
plenissime
examinatse
li.in.c.sicut
s.alleg.col.
xiiij.circafi.
cū quatuor
col.sequēti.
¶ Ultra ale
xan.vide et
feli.in.d.c.si
cut.col.xix.
v.fallit q̄r
to.

¶ Limita-
tio.adde q
ɔ istā limi-
tationez et
sentit Feli.
in.d.c.sicut.
colum.xix.
circa fi.in q̄
col.pōit et

duas alias
limitatiões
vltra easde
qbus hic ad
predictā re
gulā negati
uam.

a ¶ Prlo qñ.
de ista limi-
tatiõe vidla
tius p feli. i
d.c.fi.in vlti
mis verbis
suis.

b ¶ Limitat
p feli.vbi.s.
col. pe.vers.
fallit tertio.
vbi lati⁹ p⁹
alios.

c ¶ Ultra bar
to.min⁹late
de hac loqt
feli.i loco.s.
alle.col. pe.
ver.fallit p-
mo.

d ¶ Cōcludē
do dic.adh
sc3 an pba-
tio iuris sit
ūa et ppria
pbatio vel
ipropria vi-
de p Feli.i
ru.de pba.
in.ij.col.

e ¶ Limita.
de ista limi
tatiōe. vide
ēt Feli. i. c.
tenor.ad fi.
de re iud.et
p eūdē post
ab. Jo. an.
et alios i.c.
sicut co.pe.
e.ti. v.fallit
ij.vbi nota
biliter re-
stringit istā
fallētiā dū-
modo scri-
ptura req-
rat ad fi.p-
bandi actū.

te eum istā limitationē tradit originaliter Cu.hic ⁊ precise alle-
gat ea que allegat mathe. ¶ Decimo, singulariter limita qñ iu
ratū esset in ipso actu qr in instrumēto qs iurauit oia et singula
in eo ɔtenta esse vera. Itē iurauit nō ɔuenire istis concurrenti
bus presumitur solēnitas extrinseca necessaria ad talē actū ita
arch. in.c.q̄uis.de pac.in.vj.no.Bu.in.c.si diligēti.de fo.cōpe.
in.ix.col.in ver.inq̄tum dixi denuntiatione. ⁊ multū singularis
est limitatio ⁊ magna est vis iuramenti tñ egeret altiori discus-
23 sione. ¶ † Undecimo limita qñ processus est fact⁹ cōtra vere cō
tumacē qui repertus a nūtio dicit nolo cōparere, glo.in.l.fi.vbi
Bar.ff.de in integ.resti.tunc cōtra eum eius odio solēnitas ex-
trinseca presumitur interuenisse ƀm Inn. ⁊ Jo.an.in.c. bone.el
primo de elec.refert Cu.hic, ⁊ ita habes perfecte vt puto expe-
24 ditam primam regulam ⁊ eius fallentias. ¶ † Secunda regula
affirmatiua est, q solēnitas intrinseca presumitur vt hoc tex.et
concordātibus allegatis in gl. Limitatur per Bar. duob⁹ mo-
dis. primo qñ[a] agit de solēnitate intrinseca materiali: vt est pre
tium qr cū sit variū nō presumit. §. pretiū. insti.de cōtrahē.emp.
qd intellige verū qñ principaliter litigat de pretio, secus si pnci
paliter non litigat de pretio, puta dico me prescripsisse talē rem
testes deponunt me emisse sed nō scire q̄tum expēdi, vt tradit
Bal.in.l.j.C.de reb.alie.nō ali. Raph.cu. ⁊ Alex.hic, idē Alex.
in cōsi.xviij.in.j.vo.inci.viso pcessu cause vertētis inter Anto.
bñ facit qd tenet Bar.i.l.si duo patroni.§.marcellus.ad fi.ff.de
iureiu. ¶ † Secūdo limitat[b] Bar.qñ act⁹ pbat p testes, tūc nō
presumit solēnitas intrinseca nisi testes de ea expresse depont
l.j.vbi doc. ⁊ glo.C.de vsu.gl.in.§.si scriptum.insti.de inuti.stip.
25 rationē diuersitatis videbimus.j.per Bart. ¶ † Tertio vltra
Bar.[c] limita nisi lex expsse requirat quod ipsa solēnitas intrin-
seca pbetur: tunc non sufficit loco probationis allegari presum-
ptionem solam, ƀm Jo.an.in.c.sicut.de re iudi.per text. in.c.sa-
cro.de sen.excō. ⁊ in.c.j.e.tit.in.vj.vbi lex requirit pbari per te-
stes monitionē que sit sine scriptura qñ iudex intendit aliquem
excommunicare: istam sequuntur simpliciter Ro. ⁊ Alexā.hic,
adde bene facere id quod singulariter vult Bar.i.l.i.circa prin-
ci.in prima oppo.C.de fide instru. ⁊ iur.haste fis.lib.x.vbi no.di-
cit, q qui h3 presumptionem iuris pro se non dicitur pbare: sed
est lex q̄ presumit q nō. Sed aduerte qr alibi habem⁹ q imo pre
sumptiōes legum sunt liquidissime pbationes: gl. est reputata
singularis.in.l.si tutor petitus.C.de pericu.tu.facit.l.si qs locu-
ples.ff.de ma.test. ⁊.l.l3 imperator.ff.de lega.j. ⁊ est alia glossella
quā Ang. Lud. ⁊ Alex.ad hoc no.in.l.j.C.de test.mili.ergo qui
habet presumptionē legis dicit liquidissime probare. Et istud
intantum est verum quod alibi tenet multum singulare Bal.in
l.j.in tertia col.ad fi.C.de fideicō. ⁊ nemo legit alibi: vbi plus te
net Bal. qd si statutū requirit probationem instrumentalē suf-
ficit presumptio.l.cum de in rē verso.ff.de vsur.per.l.si certis an
26 nis.C.de pac. ¶ † Cōcludendo dic,[d] q presumptio legis nō est
vera ⁊ ppria probatio sed impropria: ⁊ sic non habet locū in sta-
tutis, text. habes no. licet vulgatum qui nō potest cauillari in.l.
27 lucius.vbi glo. ⁊ Bar.expresse no.ff.de cōdi. ⁊ demō. ¶ † Quar
to limita[e] qñ lex requirit actum fieri cum certa solennitate in
scriptis ad finē probandi: quia tunc lex vult quod per scripturā
probetur ipsa solēnitas intrinseca, nec presumetur.c.j.de appel.
in.vj.c.cum medicinalis.de senten.excommuni.in.vj. Joan.an.
Abbas ⁊ alij in.d.c.sicut. Lud.roma.hic ad finem, ⁊ simpliciter
domi. Alexā. quibus addo domi. Abb.in.c.vnico.in tertio no-
28 ta.de lit.cōtesta. ¶ † Quinto limita predictam regulā affirma-
tiuam quod solēnitas intrinseca presumitur: vt procedat in ex-
traiudicialibus: secus in iudicijs in quibus solēnitas intrinse-
ca nō presumitur, ƀm Inno.i.c.innotuit.de eo qui furt.ord.sus.
quem refert ɔsequitur Bal.in.d.l.quecunq3.§.fina.ff.de pub.et
simpliciter Are.hic, alij nō tangunt. Ista limitatio mihi nulla-
tenus placet, qr actus iudiciales sunt fortiores ad inducendum
presumptionem q̄3 extraiudiciales.l.cum ostendimus.§.fi.ff.de
fideiusso.tuto.dixi in.l.j.s.co.in princi.si ergo in extraiudiciali-
bus presumetur solēnitas intrinseca ergo multofortius in iudi
cialibus. ¶ Secūdo ⁊ fortius q iste sit error ostēdo oculata fi-
de: nam in iudicialibus ppter decretum vel autoritatem iudi-
cis pro quo lex multū presumit certe presumitur etiā solēnitas
extrinseca: vt late firmat Alex.hic.post Lud. ⁊ dixi.s.ergo for-
tius d3 presumi intrinseca q̄ facilius presumit: vt hac.l.cū con-
29 cordantibus. ¶ † Querit Bart.de ratione differētie inter scri-
pturam et testes, quare solēnitas intrinseca nō presumatur per
testes deponentes.l.j.vbi glo.C.de vsu.glo.in.§.si scriptū.insti.
de inutil.stip.secus si in instrumento ⁊ scriptura priuata cū ali-
bi a pari pcedant.l.in exercendis.C.de fide instru. Dic vt hic p
eum quē in voce retuli cū quo in effectu tenet do. Alexā.hic, qui
dicit q in iudicādo ⁊ cōsulendo adhereret huic opi. Bar. adde
q eam etiā tenet do. Abb. vbi limitat in.c.sicut.in penul.et vlti.
colū.de re iud.pro ista doctri. Bar. quod stipulatio sit iuris: vt
dicit Bar.habes glo.in.l.j.§.adipiscimur.in verbo eam rē. ⁊ ibi
Barto.ff.de acquirē.posses.alibi dicit ⁊ multum egregie ad pro
positum nostrū Bal.in.l.j.in.vij.col.C.de fide instru. ⁊ iure ha.
fis.lib.x.vbi magistraliter dicit Bal. q stipulatio h3 nomen iu-
ris: ⁊ nō habet nomen facti: prout habent ceteri contractus: nā
emptio dicitur qr emitur: sed stipulatio non denominatur a fa-
cto quia nō nominatur ab eo nomine quo contrahitur: sed sibi
assumit nomen materiale a iure: ergo sequit q qui deponit sup
stipulatione fuisse stipulationem deponit super eo qd est iuris:
vt dicit Bar. Cōtra istam rationē Bar. insurgunt Lud. ⁊ are.
qr imo testis deponens aliquē stipulatum dr deponere virtua-
liter super facto cōsiderādo stipulationem prout est in fieri.l.j.
§.stipulatio.s.eodem ⁊ ibi in specie Cu.no.illū tex.cōtra Bart.
hic sed si ceteri omnes cōtractus dicuntur esse facti.l.cōsilio.in
fi.ff.de cura.furio.sed defende Barto.qr habuit bonum sensum
quia dato quod stidulatio prout est in fieri dicatur facti quādo
testis deponit fuisse stipulationē certe dicitur potius iudicare
per iudicium intellectus iudicādo qd fuerit stipulatio quā testi
ficādo ⁊ ideo Bar. subiūgit bene qd testis debet deponere sup
facto q talis interrogauit ⁊ alter respondit. Tu autē vltra scri-
bentes argue fortiter cōtra rationem Bar. nam sicut testis de-
bet deponere de his que percipit p sensum corporis vt.l.testiū.
C.de testi. ⁊.c.causam.eo.ti.eodem modo notarius debet scribe
re de his q̄ percipit sensu corporeo, ideo non debet scribere nisi
que in presentia vidit ⁊ audiuit a partibus, vnde requiritur qd
ipse notarius pprijs auribus audiuerit et proprijs oculis vide
rit: de hoc habeo duos tex.no.tex.ordinarium.in.§.nos autē.in
aut.de tabellionib⁹.in verbo habeant vñ sciant negotiū.colla.
iiij. ⁊ tex.no.in.§.si vero absunt.in aut.de herc. ⁊ falci.in vbo vi-
disse que tūc agebantur.colla.j.per q̄ iura ita in specie no.decla
rat Bal.in rubr.C.de fide instr.in.iij.col. Quid tenēdū: assigna
planiorem rationē diuersitatis ƀm Are.hic, qr quādo pars scri
bit se pmisisse in dubio fit interpretatio cōtra ipsum scribentē
vt hoc text.ergo intelligitur qd per stipulationē promiserit. si-
militer in tabellione scribente qr eius verba intelliguntur esse
verba partis, vt glo.nostra in fi.quam bene signat Bal. vbi di-
cam, ⁊ ita Bal.in.l.j.in fi.C.de priuile.do. ⁊ i.l.errore.C.de testa
men. Sed in teste verbum promisit.nō intelligitur per stipula-
tionē, quia verba ambigua testium interpretantur semper cō-
tra producentem.l.inter stipulantē.§.si stichum.j.c.c.in presen-
tia.de pba. ⁊ ista est bona ratio licet ipse nō dicat, fuit de mente
Ang.hic in repetitione. ⁊ Jo.de Imo. ¶ Ultra scribentes per
p̄dicta aduerte ad illud qd singulariter no. Bal.in.c.in nostra.
per illū tex.de pcu.vbi no.ex illo tex.qd multū presumit pro iu-
dice tñ magis pro teste, licet Bal.nō dicat rationem tu cōfirma
optime qr facilius et cū minori causa repellitur iudex tanq̄3 su-
spectus quā repellatur testis qr plures reperiuntur gl.est ord.in
c.insinuante. ⁊ glo.in.c.cū. R.canonicus.de offi.dele. In cōtra-
rium mihi stringere videt fortiter nā pro iudice presumit solēni
tas etiā extrinseca vt late firmat Alex.hic post Ludo. ⁊ dixi.s.
in.viij.fallētia prefate regule. ⁊ tñ sec⁹ est in teste in quo nō pre-
sumitur solēnitas extrinseca, ⁊ ad glo.in.c.insinuāte. ⁊ in.c.cum
R.canonicus.s.allegatas dic qd glo.ibi assignant rationem ⁊
30 ita remanet expedita ista quarta pars glo. ¶ † In qnta parte
glo.no.tres cōclusiōes.primo egregiam declarationē ad.l.que-
cūq3.§.fi.ff.de publi.vbi traditur regula, q solēnitas extrinseca
nō presumitur, vt procedat cōtra personas priuilegiatas. Secū-
do habes q si minor se obligauit nō presumitur iurasse nec mu-
lier fideiubēs presumit renūtiasse velleiano, duplici ratione. pri
mo, qr sunt priuilegiate persone. scdo, qr sunt solēnitates extrin-
sece q̄ non presumunt: ⁊ ideo pōdera tu pronecte ad illud q dixi
nūquid solu.ad.l.quecūq3 sit solum quia erāt psone priuilegia-
te an ad hoc quia sunt solēnitates extrinsece, ⁊ istam glo. multū
31 no. Bar. ⁊ dicit tenendam menti. ¶ † Tertio nota.ex gl. q mu-
lier renūtians velleiano non presumitur certiorata de velleia-
no vt requiritur, idem tenet glo.in.l.fi.in fi.in ver.vsuram.ff.ad
velle. ⁊ glo.in.§.igit ordinandus in ver.interroget.in aut.quo-
modo opor.epis.colla.j.limita nisi in renūtiatione iuramētū in-
teruenisset cū presumatur magis deliberatū.c.ex rescripto. ⁊ ibi
notat Bal.in.ij.col.de iureiu.do. Anto. ⁊ Abb.ibidem cum cō-
cor.traditis per Alexā. ⁊ Lud.hic. Ultra tradita per do. Alex.
videas singulariter Bal.quem nemo allegat in.l.iij.ad fi.C.de
decur.lib.x.vbi Bal.exclamādo dicit, aduertat vniuersus orbis
q mulieres quādo velleiano renuntiant ⁊ iurant licet de cōsue-
tudine valeat renuntiatio: et etiā de iure propter iuramentum
si modo fuit certiorata de beneficio velleiani: vt notatur in.§.sed
etiam.in aut.qūo opor.epis. ⁊ est tex.in.c.ex rescripto.de iureiu.
tñ si instrumētū notarij habeat duos testes aut tres q non sub-
scripserūt se tali instrumēto mulier ipso iure intercedendo non
obligatur

obligatur. tex. est in. l. antique. §. ne aute. C. ad velleia. nec ob. renuntiatio facta: q2 respicit beneficium velleiani: non autem beneficium. l. antique. §. ne autem. C. ad velleia. Secudo quado mulier fideiubet vel intercedit pro marito si renutiat velleiano no obligat. tex. est in aut. si qua mulier. C. ad velleia. imo tenet bal. q beneficio illaru constitutionum expresse renutiari no potest.

32 ¶ †No. duas fallentias in quibus mulier renutians velleiano ipso iure no obligatur quas no reperio ab aliquo traditas. Et cotrarium[a] tenet Bart. in. d. l. antique. §. ne autem. in bonis lecturis. C. ad velleia. vbi dicit no. hic no. mirabilem casum quod si mulier fideiubet p aliquo & renuntiet velleiano: & conficiat instrumetum notarius, requiritur quod tres testes se subscribat nec sufficeret q mulier renutiaret velleiano: saluo nisi renutiaret cum iuramento: quia tunc iuramentum seruadum est no obstante illa solennitate. l. cum antique. §. ne autem. c. cum contingat de iureiur. Secudo quod Bal. male dicat ostendo, quia iste solenitates quod testes se subscribat non seruantur de cosuetudine per tota lombardiam: ideo valeret fideiussio mulieris renuntiantis velleiano quado fieret instrumetu in presentia duorum testiu dato quod illi testes no se subscriberet: ita no. dicit Bal. met. in. l. j. C. ad vellei. & in aut. sed nouo iure circa fin. C. si cer. pe.

33 ¶ † Ista glo. inducit Dy. ad solene & quotidianam questionem qua intedo bene discutere: q2 quotidie versatur in palatijs, qd si minor. xxv. annis iurauit non venire contra contractum ratioe minoris etatis vel alia ratioe: per hoc no fit exclusus quin possit petere restitutionem in integrum si reperiat lesus eo quia minor propter etatem presumit ignorare tale beneficium sibi copetere: vt hac glo. & iuri q quis ignorat sibi copatere: no intelligitur renutiare, vulgata. l. mater decedens. ff. de inoffi. testa. habes gl. ordi. in. §. igit ordinadus in vbo interroget. in aut. quomodo opor. epis. colla. j. imo fortius si qs renuntiat iuri q qs dubitat sibi copetere nunq intelligitur renutiare: ita no. Bar. in. l. fi. §. j. C. de fur. per illu text. que ad hoc no. et comedat & dicit se nescire alibi. Ite no. Bal. in. l. leges sacratissime. C. de leg. facit bene tex. in. l. ij. ver. fieri eni potest. ff. quis ordo in pos. bo. ser. Secundo iuramentum no porrigitur ad id qd quis ignorat: vt tribus. ll. hic alleg. per Bar. inter quas melius facit. l. fi. C. de no nume. pecu. melius facit tex. in. c. venies. & in. c. queadmodum. de iureiu. glo. in. c. ad nostram. el. ij. eo. tit. & Bar. in. l. si quis pro eo. in octauo membro. ff. de fideius. & ita cosuluit Dy. in cosilio suo quod incip. questio talis est quida Sofre. minor. xxv. annis & illud contra Dy. formaliter refert & sequit alb. in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Istam opi. sequit Cy. in. l. ij. in. ij. q. & ibide Sali. C. de rescin. ven. Jo. an. do. Ant. de but. & Car. flo. in. c. pe. de emp. & ve. & ibi dicit do. Ant. de but. q ista est communis opi. & verum dicit q erat communis tempore suo sed nunc no. Eandem sequitur simpliciter Bald. in. l. si duo patroni. §. ide iulianus. ff. de iureiura. & ibi Ro. dicit qd ista opi. Dy. est equior, licet de rigore iuris sit verior opi. Bar. Ide tenet Jo. de imo. hic & in. c. cu cotingat. in. xxxiij. char. in tertio membro de iureiu. quia minor presumit ignorare ius sibi copetens. l. regula. in prin. ff. de iur. & fac. ignora. & in. l. ij. ff. de iure ff. & quis no presumitur renutiare iuri q quis ignorat. Alex. hic dicit q in puncto iuris opi. Dy. potest sustineri, motus tali fundamento: quia licet minor propter iuramentum representetur maior tame per hoc no sequitur q sibi auferatur beneficium restitutiois in integ. per glo. singu. in. l. vnica. C. si de mo. pos. fue. ap. et ibi Bal. in fi. vbi licet minor in iudicio possessorio represente tur maior: tame non perdit beneficium restitutiois in integrum.

b ¶ Sed aduerte[b] q2 Alexan. errat imo in iudicio possessorio lex non representat minorem maiorem licet permittat eu agere: eo quia iudiciu est de momentanea possessione. ita expresse firmat & declarat Bal. in. l. j. in. iiij. qo. C. qui legi. personam no habent. ita etiam dicit Bal. in. l. exigedi. in. iij. q. C. de procura. & in aut. si captiui. in. ij. q. ad fi. C. de episco. & cle. et in. l. cu lege. ff. de arbi. quicquid dixerit illa gl. & ita expresse tenet Alex. sibi cotrarius. in. l. more ad fi. ff. de acquire. heredi. imo vult Bal. in pdictis locis, q si in iudicio possessorio minor per legem reputaret maior q no habet beneficiu restitutionis in integrum sicut quado iurat per. d. aut. sacramen. puberum. Secundo dico, q quado lex simpliciter admittit minore: & vlterius non procedit confirmado contractum: tunc procedit glo. in. d. l. vnica. q minor no perdit beneficium restitutionis in integru: sed quado lex habilitat personam minoris: & vlterius procedit habilitando cotractum tuc perdit beneficium restitutionis in integrum per. d. aut. sacramenta. et ita pcedit opi. Ludoui. Ro. in. d. l. more. Eandem opinio. tenet Areti. hic propter multam equitatem & etiam per tex. optimum. in. l. eu qui. §. si iurauero. ff. de iureiur. vbi est text. q si reus deferat iuramentu actori an sibi debeatur talis res per hoc no intelligitur renuntiare exceptioni quam ignorabat sibi competere tempore renuntiationis. & Bart. notat illum tex. ad hoc. Ad illu text. responde altero de tribus modis. Primo ibi nihil interuenit per qd videatur illi exceptioni renuntiari: sed nos loquimur quado minor iurat non venire cotra contractu. Secudo & notabilius respondeo, quia ille tex. loquitur de exceptione que se compatitur cum iurameto: ideo iuramentum no excludit illam exceptionem: secus quado est exceptio que cotrariatur iurameto vel detegit iuramentu: vt est in pposito nostro: quia minor qui iurauit efficitur periurus. iuxta. l. j. in vbo perfidie. C. si aduer. vendi. merito iuramentum excludit talem exceptionem. Ista est doctri. Bart. in. l. eum qui. §. fina. per illu text. ff. de iureiuran. Preterea & tertio respodeo, q tex. in. d. l. eu qui. §. si iurauero. loquitur de exceptioe meri facti scilicet q species interim sit mortua qua reus tempore quo detulit iuramentum ignorabat sibi copetere ab illa no excludit: sed nos loquimur in bnficio restitutionis in integru insertu in corpore iuris: et ideo non est verum q minor presumatur ignorare tale beneficiu sibi competere. ¶ Contrariam opinio. tenet Bart. hic referens se contrarium consuluisse & ita consuluit Barto. in consil. xc. quod incipit punctus generaliter proponendus talis est, in. ij. colum. motus, quia no requiritur q iuras sciat: sed sufficit qd iuret super facto. na iurando super facto excluditur ab omni iure q ex illo facto procedere posset: ex quo ergo minor iurat no contrauenire contractui intelligitur iurare no venire contra omne illud qd poterit ex illo facto resultare per. l. si duo patroni. §. iulianus. & l. duobus. §. si quis iurauerit. ff. de iureiurando. sed iura allegata per Barto. nihil certe probant: licet Barto. vbiq semper alleget ista iura: eo quia non loquuntur in minore vel in alia simili persona priuilegiata que propter imbecillitate intellectus presumatur ignorare iura. Ite illa iura loquuntur in iuramento: litis decisiuo interposito super facto de preterito: vbi sequitur remotio omnino iuris copetentis ex illo facto: nos loquimur in iuramento confirmatorio de futuro vbi non sequitur renuntiatio iuris competentis de futuro. vnde p ista opi. Bar. melius facit tex. qui multum stringit in aut. sacramenta. in ver. super cotractibus non retractandis. & in ver. inuiolabiliter obseruetur. vbi iuramentum fuit interpositum super facto negatiue retractando. vt dicit ibi Bart. ergo si debet inuiolabiliter obseruari: ergo restitutio no competit: & ita illum textum ponderat Barto. in. d. l. si duo patroni. §. iulianus. & in. d. aut. sacramenta puberum. C. si aduer. & dicere prout dicunt Alex. & Moderni hic: q ille tex. loquitur quando minor fuit certioratus, est manifesta diuinatio ad illum textum. ¶ Secudo pro ista parte videtur stringere tex. not. in. c. ex rescripto. ibi Bal. ad hoc no. de iureiura. vbi iurametum excludit mulierem a beneficio velleiani absq aliqua certioratione. & illum textum ad hoc allegat Roma. hic, & dicit ibi esse tex. singula. & expressum decidente ista questio. & miratur q non allegetur a doctoribus: et dicit q per illum textum se firmauit ad tenendum opinio. Bart. quamuis alias sepe in legendo consulendo tennerit contra Barto. illum textum etiam ad hoc allegat Paul. de cast. in. d. aut. sacrameta puberum. Tu vltra eos stringe illum textum: nam mulier & minor equiparantur. tex. est in. l. j. §. fi. ff. de edendo. tex. in. l. cum de indebito in fine princip. ff. de proba. in. l. ij. §. fin. cum gl. ff. de iure fis. ergo quemadmodum mulier propter iuramentum excluditur a bnficio velleiani absq certioratione: ergo similiter minor qui equiparatur per iurametum debet excludi a beneficio restitutionis quauis no fuerit certioratus. ad illum textum respondet Alexan. q ibi mulier no opposuit exceptionem velleiani, truffa est. Tu autem no. respode ad illum textum, q in muliere non ita de leui presumitur ignorantia iuris sicut in minore xxv. annis. ita dicit ad literam tex. in. l. regula. §. j. ff. de iuris & fa. ignoran. ergo no est bonum argumentum in proposito ignorantie iuris de muliere ad minorem: confirmo quia magis priuilegiatus est minor in beneficio restitutionis in integrum q mulier in beneficio velleiani. tex. est in. l. fina. in princip. & ibi Salic. ad hoc no. illum textum. ff. ad vellei. ergo no est bonum argumentum a magis priuilegiato ad minus priuilegiatum.

c ¶ Tertio pro ista[c] parte facit quia iuramentum representat minorem esse maiorem. xxv. annis. ita notat glo. in. l. ij. in gl. magna. C. de rescinde. vendi. & glo. in. c. penulti. de emptio. et vendi. sed maiori no datur beneficium restitutionis: ergo nec minori iuranti non venire cotra qui representatur maior dabitur beneficiu restitutionis. istud est arg. Bal. in. l. j. in fi. C. de rebus credi. sed istud fundametum potest euadi: quia id quod dicitur q iurame tum representet maiore est verum in eo q iurat: sed ex quo non iurat super restitutione in integrum videtur q in ea no representet eum maiorem. Nec obstat fundametum Dy. tenedo opi. cotrariam: quia respodet idem Bar. in. l. ij. in. iij. colu. de rescin. vendi. licet hic no respodeat. Istam opi. Bar. tenent Ang. hic

a ¶ Et cotrariu. adde q idem dicit Ant. cor. in repe. rub. de ar. col. xj. in xiij. priuilegio iurame ti. d mo aut & forma renutiadi velleiano vide p bar. c. epo. sua cau. xcv ici. notari scripsit & sequeti et qliter minor debeat denutiare iurando remedio. l. ij. de rescin. ve. vid alex. consil. suo. cxxvij. inci. viso p cessu cause pricipalis. in. ij. volu.

b ¶ Sed aduerte. adde qd pro opi. dy. facit illud q decidit Pau. de ca. i cosil. suo ij. zz atiqua impssione3 inci. non est dubiu3 vbi dt qd si statutu3 dicat q minor obligetur i tali casu sicut maior q tu no tollitur bnficiu3 restitutiois i integ. d quo vide alex. i l. more. ff. de acq. here.

c ¶ Tertio p ista. ad hoc vide et ant. cor. in repe. rub. de iure iur. i. xix. effectu iurameti. vbi tenuit ide3 q alex. in cosi. suo. xxviij. i j. vol. vbi dicit q practica & consuetudo videt approbasse ista opi. cu nuq i istis sit consuetum appoi istas certioratio nes benefi cij restitu-

tidis in integrū mioris ergo a communi obseruātia nō discedendū in pta.l. cuz de ɔsuetudine ff. ō leg. ij.l. fi. C.de iure iur.⁊.c. quā graui.dcri, fal. Idez tenuit Alex.i ɔsi.suo.cxxvij.ici. viso pcessu cāe pncipalis.i ij.vol.vbi ēt dicit bonuz vbū in fi.ꝙ ista opi. vē de iure verior. idē tenuit multū elegāter fr, are.in cōsilio suo.xlij. maxime co. iiij.⁊.x. idez tennit alex, ī ɔsi.suo .lij. incip.visis ⁊ cōsideratis statutis ō q bus ī col. v. ⁊.iiij.volu.

8 ¶Limita. adde ꝙ idē dr de notario q se subscribit cum ista dictiōe ⁊c.ꝙ psumitur rogatus. ita Barba. in ɔsi.xxxij. inci. scribit preclare.vj, col.in.j, vo,

in repeti. Rapha.cu.⁊ Ro.quā supra retuli.idē tenet Bar.in.d. auc.sacramēta puberū.vbi subdit bonū verbū,ꝙ ista opi.obseruatur.⁊ ibidē Ang.Fulgo.⁊ Pau.de ca.Bar.⁊ Ange.in.d.l.ij. C.de rescin.vē.vbi dicit Ang.bonū verbū,ꝙ ita obseruat cōsuetudo Bar.⁊ Mod.in.d.l.si duo patroni.§.idem iulianus.cū multis aliis concordātiis traditis per Alex.hic ⁊ in.d.§.idē iulianus.Et vltra eum ita etiā tenet do.Abb.in.c. si diligenti.in vj.col.post do.Ant.de but.ibi de foro compe.⁊ dicit Alex.hic ꝙ communis practica seruat opi.Bart.quam dicit ꝙ obseruaret in practica ꝓpter autoritatē iuramenti. Istud idē ante eum ꝙ cōsuetudo approbet opi.Bar.attestatur etiaz Jo.de Jmo.hic ⁊ in.c.cum cā.de emp.⁊ vendi.⁊ in.c.cū contingat.in.xxxiij.char. in tertio mēbro. Jstam opi.Bar.ɔsulēdo vbiqꝫ tenet.d.Alexā. tenet Alex.in ɔsi.xxvj.qd inci.viso libello producto per procuratorē Petri de villa.in.iiij.⁊.v.col.⁊ in consil.xlj. qd inci.super premisso themate diligēti animaduersione prehabita.in.ix.co. lib.j.vbi etiā dicit ꝙ ista est magis cōis opi.quā approbat cōis stilus ⁊ obseruātia. Et idem Alex.in cōsi.cxxix.ij.vo.qd inci.viso processu cause principalis circa fi.vbi etiam dicit ꝙ ista opin. Bart.est de iure verior:⁊ ꝙ solitus est eam ⁊ cōsulēdo ⁊ legēdo sequi.⁊ idem Alex.in cōsi.ccxxi.secundi volu.qd incip.visa facti narratione mihi exhibita in.j.⁊.ij.col.⁊ in cōsi.lxxx.in.v.vol. qd inci. visis themate suprascripto ⁊ instrumentis ⁊ statutis ad finem.Et ita teneas consulēdo ⁊ iudicando. Quis Bald.in.l.ij.in ix.q.C.de rescin.vē.concordet istas opi. distinguēdo ꝙ aut minor iurauit interueniēte autoritate tutoris sui:⁊ tūc vera sit opinio Bar.qꝛ sciētia curatoris reputatur scientia adulti.l. pupillus si fari.ff.de acqui.here. Si autem minor iurauit nō interueniente autoritate curatoris:⁊ tūc vera sit opi.Dy. etiam si iudicis decretum interueniet:qꝛ nō reperitur iure cautum ꝙ scientia iudicis reputetur scientia adulti quam distinctionem videt sequi idem do.Alex.in preallegato ɔsi.ccxxi.in.ij.vo.⁊ Bal.met in.c.j.§.item sacramenta.in vlti.q.de pace iur.fir. Sed istam distinctionē reprobant Rapha.cu.⁊ Roma.hic.⁊ Sali. in.d.l.ij. ⁊ in.d.auc.sacramenta.in.x col. Jo.de imo.in.d.c.pe.de empt.et vēdi.⁊ in cōmento.d.c.cū cōtingat .in.xxxv.char.eo qꝛ scientia tutoris vel curatoris sufficit vbi scientia adulti vel pupilli non est necessaria.d.l.pupillus si fari. Preterea ⁊ fortius,si sciētia tutoris vel curatoris supplet.ergo fortius decretum iudicis:qꝛ solus iudex supplet defectum tutoris vel curatoris. l.bonorū.C. qui admit.l.si infanti.C.de iure delibe.vnde teneas opi.Barto.et
35 ita remaneat expedita quinta pars glo.¶† Jn ea.gl.in fi.not. istam regulam glo.per quā colligit Bal.ꝙ oīa verba scripta in instrumēto publico presumuntur scripta de voluntate partiū:⁊ ideo dū gl.dicit scribēs intelligit vel scribi faciēs ẜm eū. Adde ꝙ idē voluit Bal.in.l.j.ad finem.C.de priuil.do.per istā gl.quā reputat multū singularem ⁊ no.idē Bal.in.l.errore.in.j.col.C. de testa.vbi etiā ad hoc valde no.istam glo.similiter presumitur ꝙ notarius in instrumēto imposuerit verba importantia voluntatē testatoris vel contrahentiū:⁊ verba notarij debēt intelligi ẜm iuris interpretationē.ita Bar.in.l.si qs filiabus.ff.de testa. tute.allegat notata hic.⁊ in.l.j.C.de vsu.ita etiā no.idem Bar.
36 in.l.liberorū.in vlti.colum.ff.de verbo.significa.¶†Extra glo. Bart.format.xij.questiones quarū nouem sunt circa solēnitatē rogatus testium et notarij.decima circa relationem nuntij ⁊c. Ego reducam ad sex questiones.Prima questio est an testes presumantur rogati.concludit Bar.ꝙ non,qꝛ solēnitas extrinseca est que nō presumitur.et idē tenet Bart.in.l.heredes palā. §.in testamētis.ff.de test.cum concordan.allegatis per Alexan. hic.⁊ in cōsi.lxx.secūdi vol. quod incipit.viso consilio alias per me reddito.in vlti.col. Pro ista cōmuni cōclusione facit bonus tex.in.l.diuus.in ver.ceterū.⁊ in ver.alioquin.ff.de test.mili.per quē tex.Bar.ibi in fine ponit practicam huius conclusionis,qd si testes dicūt audiuisse titium instituisse talem heredem ⁊c.qd reputat tenēdum mēti:⁊ sequit idem Bal.¶Limita istā conclusionem nisi testes subscripserint se:quia ex tali subscriptione
37 presumunt rogati:vt.j.per Bar.vbi examinabo.¶† Scdo limita nisi tabellio sciēte ⁊ patiente parte subscripserit aliquē: qꝛ presumit rogatus.ar.l.cū ostendimus.§.fi.ff.de fideius.tuto.⁊.l. optimam.C.de contrahen.⁊ cōmit.stipu.⁊ presumitur in dubio cōsensisse: vt per Bal.in.l.j.C.de fide instru.et iure hab.fis.cum cōcordantiis hic traditis per Alex.sequit idem Alex.in consil, xxxiij.in.iij.vol.quod inci.ponderatis verbis vltimi testamēti. in.vj.col.ad fi.ita teneas quicquid teneat Areti.in.d.l.heredes palam.§.in testamētis.⁊ idem Aret.in.d.l.hac consultissima.in prin.C.de testa. Tertio limita qū testator ⁊ notarius sunt periti iuris ⁊ reperiuntur instituti q debuerunt verisimiliter institui: tūc testes presumunt rogati.ita not.tenet Bal.post Odof.in.l. j.circa fi.prin.ff.de here.insti.refert et sequitur Areti.hic.reputans istum casum esse valde nouū ⁊ singularē.ista limitatio licet

videatur in se rationabilis:tamē reprobat per Jmo.ibi ⁊ Alexan.hic:qꝛ nō reperit iure expressum.addo ꝙ ipsemet Aret.sibi cōtrarius reprehēdit istā limitationē in.d.l.heredes.§.in testamentis.vbi dicit ꝙ lꝫ istud dictū sit notabile:tn̄ cōiter nō tenetur.no.bene verbum,cōiter non tenetur: et tamē hic tenet con-
38 trarium.¶† Quarto no.limita,et signa istam,qū instrumento diceretur presentibus talibus testibus ⁊c.illa dictio ⁊c.importat rogatis:qꝛ eius natura verbi ⁊c.est corroboratiua:⁊ ex interpretatiōe huius breuiloque locutiōis ⁊c.ptꝫ testes esse rogatos. ita limitant Bal.⁊ Sali.in.l.hac cōsultissima.in prin.C.de test. alleg.no.per Bar.in.l.gallus.§.idē credendū.ff.de lib.et posth.
39 vbi aliquādo ordinarie dixi non repeto hic.¶† Secūdo querit Bart.an notarius qui cōfecit instrumētū presumatur fuisse rogatus.gl.reputata singularis in.§.nos aūt.in verbo iniungatur ad fi.in auc.de tabel.colla.iiij.tenuit ꝙ sic.Bart.eā sequitur qū cōcurrit alterū de tribus:alſs secus:vel qd notarius dicat publicaui:vel rogatus scripsi:vel simpliciter scripsi:⁊ etiā reperiatur in quinternis rogationū vel instrumentorū,vt hic per Bar. ⁊ cum Bart.in omnibus mēbris tenent Ang.hic in rep.Jmo. ⁊ Alex.tenent do.Ant.in.c.j.⁊ ibi Abb.in.iiij.col.de fide instru. cum cōcordan.hic allegatis per Alex.pondera in primis Bar. velle,ꝙ sicut testes nō presumuntur in dubio rogati: qꝛ est solēnitas extrinseca.d.l.quecūqꝫ.§.fi.idem sit in notario nisi cōcurrat vnum de dictis tribus:quia tunc censetur solēnitas intrinseca:quia aliter fieri nō potest:eo quia ẜm Bar.quādo exprimitur vnum de dictis tribus censetur tamen solēnitas intrinseca. Tu aduerte ꝙ Bal.no.i.l.j.in.viij.col.C.de fide instru.⁊ iur.haste fisca.lib.x.sequit doctrinā Bar.in primo casu qū notarius dicit publicaui ꝙ tunc dicatur rogatus:cum istud publice faciat audientibus cōtrahentibus ⁊ testibus.d.§.nos autē.et dicit qd istud approbat cōsuetudo que est optima legū interpres. Sed dū Bar.subdit in scdo casu ꝙ si dicat rogatus scripsi nec dicat publicaui:Bal.in hoc dicit cōtrariū:qꝛ cōstare dꝫ ꝙ postqꝫ scripsit ꝙ legerit ⁊ a partibus absolutus sit.alias nō valet:vt est gl. in.l.fideicōmissa.§.j.ff.de le.iij.vnde putat Bal.qd si ibi sit signū tabellionis ꝙ tūc bene sufficeret:qꝛ signum tabellionis dicitur quidā terminus dispositiōis redacte in scriptura, sicut termini lapidei sunt termini agrorum.l.in agris.ff.de acqui.re.do.toto ti.de termi.amo.vnde iste terminus tabellionis significat actū absolutum a partibus.l.apertissimi.C.de fide instru.ergo est necesse ꝙ sit publicatū corā partibus:qꝛ nō pōt aliter esse absolutū nisi publicatū sit.Tu cōfirma qꝛ instrumentū dicit esse imperfectum si est scriptum a tabellione:sed nō fuit lectū vel publicatū nec presumit nisi attestetur,no.p gl.in.l.fideicō.§.j.ff.de le.iij.p
40 quā ita tenet Bal.in.l.statutis.C.de sen.ex peri.reci.¶† Circa tertium casum inquantum Bart.vltimo cōcludit ꝙ si notarius dicit ego notarius scripsi:nec dicit rogatus, quod nō presumit rogatus nisi reperiatur in quinternis rogationum ⁊ ꝙ habeat signū.cum ista cōclusione tenent Jmo.⁊ Alex.hic.Alexā.consulendo sequit in cōsi.clij.scdi vo.qd incip.videt prima considerātiōe dicēdū legata predicta in.iij.col.ad fi.But.in.d.c.j.in.iij. col.de fide instr. Jstud reprobat solus Aret.hic in.xix.col.qꝛ ex quo exprimit nomē offi.et dicit se scripsisse tāqꝫ notarius debet presumi mandatū ⁊ rogitus pcessisse:qꝛ notarius non pōt scribere nisi sit rogatus,vt in auc.de tabel.in princi.⁊.§.j.vnde ex quo se asserit notariū ⁊ ꝙ vt notarius scripsit,ista vba importāt qd fuit rogatus. Itē non consueuit notarius scribere nisi rogatus ergo ex cōsuetudine presumetur rogatus.l.j.ẜm lec.Bart.C.de eden. Quid tenendum:ego intrepide teneo cōtra Bar.quāuis omnes sequant Bar.eo qꝛ ẜm Bar.met, quādo notarius scribit publicaui:ideo presumitur rogatus:qꝛ sine rogatu nō potuisset publicare.§.nos aūt.cum glo.ergo eadem ratione quādo dicit: ego notarius scripsi: qꝛ nō potest vt notarius scribere nisi rogatus,ergo presumitur rogatus eadē ratione. Secūdo tabellio nō cōsueuit scribere instrumentū vt notarius nisi rogetur a partibus:ideo presumitur factū qd fieri cōsueuit.l.si.C.de fideius. Jta dicit expresse Bal.in rub.C.de fide instru.in.iij.col. Tertio ⁊ fortius facit,qꝛ Bar.j.cōcludit cum quo ceteri trāseunt,qd quī testis qui est persona priuata se subscripsit in instrumēto ex tali subscriptione presumit esse rogatus,per.l.domitius.ff.de testa. ergo multofortius notarius qui est psona publica qū se subscripsit tāqꝫ notarius:certe ista talis subscriptio notarij fortius dꝫ probare eum fuisse rogatum.Et pondera fortiter istam cōtrarietatem Bar.pōt tamē saluari Bar.hoc modo,qd Bart.j.loquitur quādo testis se subscribit presentibus ⁊ scientibus contrahentibus vel presente testatore,quo casu dicit Bart.ex quo pars est psens dicitur cōsentire ⁊ etiā dr rogare,⁊ in tali presentia se fundat Bar.sed in ista qōne nostra qū notarius dicit ꝙ se subscripsit ꝙ partes cōsenserint Bar.verbū nullū:nec ꝙ nota-
41 rius se subscripserit de volūtate partium.¶† Tertio circa rogationem

gationē testium & notarij Bar.format quinq;.q.Ex qbus breui
ter habes quinq; cōclusiōes. Prima est, ꝙ idē importat si nota
rius dicat testes adhibitos vel vocatos:ac si diceret rogatos.
Scda, ꝙ sufficit dicere testes adhibitos q̄uis nō dicat ad hoc.
Tertia ꝙ si testis se subscribat instrumēto presentibus ꝯtenti-
bus ex sola subscriptiōe presumit rogatio. Quarta cōclusio est
ꝙ notarius & similiter testes presumunt rogati a partib⁹ a qua-
rum volūtate & petitiōe fit instrumētum. Quinta ꝙ presumitur
presentia notarij ex eo ꝙ publicauit:dato qd in instrumēto non
dicat interfuisse:cum istis cōclusionibus Bar.trāsit simpliciter
Albe.hic:alij nihil dicūt.& idem Alex.in cōsi.xxxiij.in.iij.vo.qd
inci.pōderatis verbis testamēti.in.vj.col.& seq. ¶ Circa primā
cōclusionē adde quod idem no.Bar.in.d.l.heredes.§.in testa-
mentis.per illū tex.Adde tu alium tex.in.§.fi.in verbo adhibi-
tis.& ibi gl.no.insti.de testa.& in.l.diuus.in v̄bo cōuocatis.& ibi
glo.ff.de testa.mili. ¶ Cōtrariū de directo tenet ibi Bal.in.d.l.
diuus.ꝙ nō sufficit vocatio testiū:sz vltra hoc est necessaria ro-
gatio.ad hoc allegat bonam gl.in.l.milites.C.de testa.mili.que
expresse dicit ꝙ in testamētis exigitur conuocatio & rogatio te-
stium.pondera connocatio & rogatio:ergo nō sufficit esse roga-
42 tos.primum tn̄ cōmuniter tenet. ¶ † Circa tertiā conclusionē
qd eoipso qd testes se subscribunt p̄sente testatore vel partibus
presumuntur ex hoc rogati.Cū Bar.tenēt ceteri indifferenter
ita etiam tenent Bar.Jmo.& alij in.l.domitius.per illū text.ff.
de testa.Bal.in.l.hac ꝯsultissima.in p̄n.C.de testa.et in.l.j.i.viij.
colum.C.de fide instru.& iur.hast.fis.Joā.de Jmo.in.l.j.in prin.
ff.de heredi.insti.do.Alexā.in prealleg.consil.xxxiij.in.iij.volu.
Teneo cōtra Bart.& cōmunem sententiam a quo nemo discre-
pat fortissima ratione:quia in testamentis presertim in scriptis
testes debent esse rogati.d.l.heredes.§.in testamētis.aut.roga
ti.C.de test.l.hac cōsultissima in prin.C.de testa. Jtē in testamē
to in scriptis testes debent de necessitate se subscribere:al's nō
valeret.l.fi.ad fi.C.de codicil.&.d.l.hac ꝯsultissima.in prin.&.§.j.
insti.de test.si ergo sola subscriptio testiū faceret eos p̄sumi ro-
gatos:ergo frustra reqrit qd in testamētis sint rogati. Nec ob.
tex.in.l.domitius.in qua se fundant Bar.& alij:quia ille text.nō
loquit de subscribente se scripture alterius:nec de subscriptio-
ne ibi verbuz vllum:sed loquitur in eo qui rogatus totam prin
cipalem scripturā scripsit an presumatur rogatus, nisi diceres
ꝙ subscriptio tantū operatur ac si totam scripturam scripsit.l.
emptor.§.lucius.vbi dixi de pac.l.si stipulatus.§.chrysogonus.
j.eo.& istā partē cōtra Bar.tenet Specu.& Joā.an.licet nō ad-
ducant rationē quam.s̄.dixi,in titu.de teste.§.j.in pe.col.in ver.
quid ergo si dicatur in testamēto in fi.vbi tenent ꝙ licet quis se
subscripserit non tamen per hoc presumitur rogatus nisi pro-
43 betur. ¶ † Circa quartā[a] cōclusionē Bar.ꝙ notarij vel testes
a presumantur rogati a partib⁹ vel parte q̄ facit fieri:aduerte qd
in testamentis satis est testes esse rogatos vel a testatore vel a
notario vel a quocūq; alio petēte & p̄sente testatore.ita ad literā
decidit Paul.de ca.post Dy.ibi in.d.l.heredes.§.palā.§.in te-
stamētis.refert & sequitur Alex.in cōsi.xlvij.scdi vo.quod incip.
abūde per celeberrimos iuriscōsultos in.ij.colū.& in cōsi.xxxiij.
tertij volu.incip.Ponderatis verbis vltimi testamenti.in.vj.&
vij.col. Jstud idē ꝙ sufficiat testes a quocūq; esse rogatos sequi
tur etiā Jo.fab.in.§.fi.insti.de test.secutus Dy.in loco prealle-
gato,intellige vt dixi p̄sente & patiente testatore: qr presumitur
mandare.l.q patitur.ff.mād.l.j.§.magistrū le.ij.ff.de exer.l.j.ff.
ꝙ cū eo.est gl.bona.i.l.j.in prin.ff.de neg.gest.Cōfirmo ista per
illud ꝙ valde singulariter cōsuluit Ange.& forte nō habes alibi
in specie.in consi.cclxxiiij.quod incipit thema super quo consi-
lium petitur tale est in.v.col.vbi cōsuluit ꝙ si aliqui testes testa-
mentarij dicut fuisse rogatos a notario:aliqui dicunt fuisse ro-
gatos a testatore,ꝙ tales testes nō sunt sibi cōtrarij:cū sit pos-
sibile fuisse rogatos ab vtroq;,cum possint ab vtroq; rogari,cū
sit actus reiterabilis,ꝑpter istam rationē tenet ibi Ang.in pe.
col.ꝙ si aliqui deponunt ꝙ testes fuerūt rogati an̄ publicatio-
nem testamenti aliq post,ꝙ nō sunt contrarij,& ita in cōtingen-
tia facti:dico me cōsuluisse Mantue,& istud vltimū cōfirmo.nā
sufficit in testamēto testes fuisse rogatos in testamēto vel incō-
tinenti post,ita Bal.in.l.fi.in pe.col.ad fi.C.de fideicō.Secūdo
per ista infero ꝙ male dixit Ang.i.§.& lz in.ij.col.in aut.de testi.
colla.vij.q̄uis nō reperiā ab aliquo reprobatū.vbi no.per illū
tex.in verbo ab eo qui deduxit.& ibi glo.ꝙ nō sufficit testem ro-
gari nisi roget a parte:& ideo vbi testes debēt esse rogati est ne-
cesse ꝙ rogentur ab eo qui facit actū:ideo nō sufficeret si tabel-
lio rogaret,ſm eum,ꝙ puto male dicere per predicta:qr non so-
lum si notarius rogaret: sed quicūq; alius per p̄dicta:qr presu-
mitur notarius quicqd facit facere de volūtate partium: vt est
44 glo.hic in fi.vbi dixi. ¶ † Quinto qrit Bar.si in actis reperia-
tur ꝙ tali die fuit lis contestata et nō dicitur an per negationē
vel per cōfessionē:an per illam scripturā probet litis contesta- a
tio.Spec.in ti.de lit.conte.§.ij.in ver.quidā aūt lecta petitione,
determinat qd non.& refert.ꝙ ꝑpter hoc Bononie fuit cassata
predicta sn̄ia cū toto ꝓcessu:qr nō apparebat de litis cōtestatio
ne Bar.hic tenet cōtrarium cū quo alij transeunt.& idē Barto.
in.d.l.ꝙ si dubitet per illū text.ff.de acqui.here.& ibidem Jmo.
Roma.& Are. Jdem tenet Joā.an.in addi.Specu.super dicto
ver.quidam autem.vbi dicit ꝙ Bononie n.ale fuit obtentū qd
illa sentētia cassaretur & ꝙ hodie obseruatur contrariū.ita etiā
tenent Canoniste in.c.j.de lit.cōtes.& ista est communis opi.ſm
do.Alex.hic ꝑ qua opi.vltra scribentes adde tex.rotundum in
c.cū cām.de iura.calū.quem Bal.ibi ita ad hoc no.pro ista con-
clusione Bar.ita teneas quicquid teneat idē Bal.& male in.d.l.
qd si dubitet.& in.l.j.in.xj.col.C.de fide instru.& iure hast.fis.li.x.
45 ¶ † Ultimo querit Bar.quid si in sentētia dicatur sententiali
ter promulgata nec dicitur lecta nec iudice sedente pro tribu-
nali,nunquid valeat:& ista omnia presumantur.Concludit bar.
ꝙ sic:qr illa verba sn̄ialiter aliter verificari non possunt.ita etiā
tenet Bar.in.l.fi.per illū tex.C.de sen.ex peri.reci. Jstā decisio-
nem in specie sequuntur Ang.Jmo.Alex.& Are.hic cū cōcor-
dantijs hic allegatis per Alexā.quas salua eius excellentia nō
reperio bonas nec ad propositū facere. ¶ Adde ꝙ solus domi.
Pe.de hexu.tenet cōtrarium:quia ista verba de sui significatio
ne nō important ꝙ sit lecta nec de scripti recitatione: quia ver-
bum lecta de sui significatione importat scripturam que videri
possit.l.j.ver.sed si cōsulto.ff.de his que in teste.delentur. Jtem
dicta verba nō important ꝙ iudice sedēte ꝑ tribunali:nec istud
debet presumi nisi sit dictū vel nisi adijciatur verbum solēniter.
¶ Adde tu vltra scribētes qd Bal.in.c.cum in iure peritus.in
vlti.colum.circa fi.de offi.delega.faciens mentionē de ista deci
sione Bar.eā reprehendit,dicens se nescire qd istud verbū sn̄ia
liter sonet aliud q̄; motū iudicis.l.qualē.in p̄n.ff.de arbi.& ideo
nō presumitur ꝙ iudex sederet:& sic in dubio non valet ista sn̄ia
ſm eū:vn̄ lz ista verba sn̄ialiter ꝓmulgata possint ꝓbare ꝙ sen-
tentia fuerit lata de scripti recitatione per.l.fi.C.de sen.ex peri.
reci.nō tn̄ important ꝙ iudice sedente ꝑ tribunali.& vltra Bal.
faceret tex.in.l.si qn̄.C.de statu.& imagi.per quē tex.no.ibi in si-
mili Bar.ꝙ iudex vel assessor nō presumit sedisse pro tribunali
horis in qbus tenetur sedere nisi de hoc fidem faceret: ideo dz
facere scribere ꝑ notariū qn̄ sedet ne possit sibi imputari in suo
syndicatu.ita Bar.in.d.l.fi.Addo etiam ꝙ cōtra Bart.tenet in
terminis Bal.in.l.j.i.ix.col.C.de fide instru.& iure haste fis.li.x.
licet Alex.hic inaduertenter allegat,eum cōcordare cum Bar.
sed de directo tenet cōtrarium:imo tenet fortius ꝙ si notarius
dicat sententialiter & nō dicit lata & lecta qd nō valebit.motus
quia sentētialiter promulgare concludit animum et vocis pro-
lationem et non aliud: nec importat qd cum scripti recitatione
sit promulgata:ergo nō vz:quia nō omnis vox iudicis est sn̄ia:
vt.C.commi.vel episto.per totū.sed illa que sententialiter.i.eo
animo & sn̄ia ꝓfertur vt sit sn̄ia:al's ſm eū.l.ij.C.de senten.ex pe-
ri.reci.inculcasset ista verba tāq; superflua qd esset absurdum.
§.quibus.in prima cōstitutiōe codicis. Quid tenēdū.teneo cō-
clusionē Bar.pro qua allego plures tex.qui nō allegātur a scri-
bentib⁹.allego in primis tex.in.c.sicut in ver.sn̄ialiter absolu⁹.
de re iu.per quē tex.no.ibi Bal.in.j.col.sibi contrarius ꝙ istud
aduerbium sn̄ialiter concludit,ꝙ sn̄ia fuit lata de scripti recita-
tione:vnde ſm eū si tabellio dicat talis fuit sn̄ialiter absolutus
significat ꝙ sn̄ia fuit lata & lecta & diffinitiue promulgata, qd est
no.dignū ſm eum.Ad idē text.in.c.sicut nobis.in verbo diuor-
tij sn̄ia promulgatur.de testi.& text.in.c.cū bertoldus circa me-
dium in verbo sentētialiter reddidit absolutū de re iudi. Jtem
quia illud aduerbiū sententialiter intelligitur ſm morem et ri-
tum sententiarum:ergo nō solum de scripti recitatione:sed etiā
iudice sedente pro tribunali:alias non meretur nomen senten-
tie nec dicitur sententialiter promulgata: vt in.d.l.fi.& ita teneo
opi.Bar.quāuis passus non sit sine dubitatione.

1 ☞ Si stipulor rem meam sub conditione vz stipulatio quādo
est propria stipulantis sed reuocabiliter.
2 Res mea pōt mihi acquiri ex noua stipulatione qn̄ prima cau-
sa acquisitionis dn̄ij est dubia et secunda certa:vel qn̄ per secū-
dam sit pinguior acquisitio q̄; ex prima.
3 Quando res est mea vere & ꝓprie et de iure communi non pos-
sum eam stipulari pure:secus si aliquo speciali fauore.
4 Quis potest stipulari rem propriam habere licere.
5 Quis potest stipulari estimationem rei proprie.
6 Quod tempus sit inspiciendum in stipulatione.

Si rem meam. Ualet stipulatio rei ꝓ
prie stipulatione sub
cōditione facta.hoc dicit.Nota primo quod si stipu-
lor rem meam sub cōditiōe valet stipulatio.Rō est:

a ¶ Circa q̄r
tā.Ad h̄ vi
de oīno du
ascantelas
Cepole.s.
cxcv.&.cxc-
vj.q̄s ēt.s̄.
alleg.& vide
Feli.i.c.qm̄
ꝯ falsaz.col.
xix.scdo de
ph.ꝑ paul.
de ca.i cōsi.
cciij.inci.in
cā ꝯfinij in
anti.vbi lo-
quunt d no
tario.de te-
stib⁹ autē si
sunt scripti
ꝙ p̄sumant
rogati vl-
tra ea q̄ ha
bēt p scribē
tes cōit h̄
post bar.vi
de alex.ꝯsi.
xxxiij.ic.pō
derat.i.vj.
col.i.iij.vo.
barba.i ꝯsi.
xxij.ic.scri
bit p̄clare.i
vj.col.j.vo.
vbi ēt dt ꝙ
si notari⁹ sit
subscript⁹
cū cl'a vl'di
ctiōe &c.p̄su
mit rogat⁹.
de q̄ bal.i.l.
hac ꝯsultis-
sima.d test.
& hic autor
post bar.in
l.gallus.§.
idem credē
dū.ff.vel.s̄.
de li.& post-
hu.commis
siōe aūt nū
tij an presu
mat p̄cessis-
se,disputat
late alex.h̄
in pe.col.et
vr̄ tenere ꝙ
n̄:lz mlti te
neāt oppo-
sitū q̄s ipse
refert.add
tn̄ qd ꝑ ista
pte negati-
ua cōsuluit
Frā.d are.
ꝯsi.xxxiij.i-
ci.ꝯsultatio
hec.& paul.
d ca.ꝯs.clij.
ſz antiquā
imp̄ssionez,
icip.sup pri
mo ꝙ limi-
ta nisi cōpe
ret citat⁹ vt
ꝑ Alex.ꝯsi.
cxxxiij.inci.
viso proces
su in.ij.col.
in.ij.volu.

q2 tunc ad validitatē stipulationis inspicimus euētum cōditionis z non tps cōtractus: q2 eueniente cōditione tunc cedit dies l. cedere diē. ff. de verb. sig. ergo stipulatio facta de re ꝓpria pure nihil valet. l. nemo rem suam vtiliter. in prin. ꝟ. eo. l. scire debemus. §. fi. ꝟ. eo. z glo. hic in fi. sic etiā non vz legatū de re propria legatarij. l. ꝓprias. C. de lega. sic etiā non vz pign⁹ in re ꝓpria. l.
1 neq3 pignus. ff. de reg. iur. ¶ † Limita vt dixi istā regulā ꝓcedere in re que est ꝓpria stipulātis z irreuocabiliter: secus si reuocabiliter: tunc pōt stipulari: vt per stipulationē efficiatur sua et irreuocabiliter. text. est in. l. in bello. §. si quis seruū. ff. de cap. et in. §. ex sextāte. §. latinus. ff. de excep. rei iu. facit. l. nō quocūq3 in prin. ff. de leg. j. z. l. inter stipulantē. §. si rē. in verbo nō liberaref.
2 ꝟ. e. ¶ † Scdo no. limita qn̄ prima cā acq̄sitionis dominij est dubia: z secūda certa, vl qn̄ per scdan sit pinguior acq̄sitio ꝙ̄ ex prima: tūc res mea pōt mihi acqri ex noua stipulatione. ita not. tenent Jo. an. z Jo. mona. in. c. cū ꝑsone. de priui. in. vj. refert z simpliciter sequif Aret. in. l. existimo. in prin. ꝟ. e. addo ꝙ idē in terminis firmat Abb. in cōsil. ix. vol. q̄d inci. visa in presenti cā in. j.
3 col. ¶ † Tertio limita qn̄ res est mea ꝑprie z vere z de iure cōi: q2 tunc non possum eā stipulari pure. sec⁹ si aliquo speciali fauore puta vltime voluntatis vel specia i ꝑuilegio: tunc bn̄ possum stipulari eā mihi de nouo z vere acqrere, ſm̄ Bar. z alios in. l. j. C. cōia de leg. z in. l. j. ad fi. ff. d leg. j. z in. d. l. in bello. §. si qs ſuū. in vlt. no. simil'r in re que est mea de iure spāli bene pōt pignus cōstitui. tex. est in. l. idēq3. cū glo. z ibi ad hoc no. Bar. ff. q pot. in pig. ha. ¶ Quarto limita istā regulā ꝓcedere in stipulatione q̄
4 momēto consumif illa si fiat de re ꝓpria nihil valet. † secus aūt si quis stipularef rem propriā habere licere: q2 cum ista stipulatio habeat cām successiuam: iō in ea singula momenta considerantf: z ideo scda momēta ꝯsiderant ad hoc vt stipulatio valeat. casus est in. l. stipulatio ista. §. questitū. ꝟ. e. z ibi Ang. ad h̄ no. di-
5 cens hūc casum esse hic addendū, ibi dicef. ¶ † Quinto limita qn̄ qs vellet stipulari estimationē rei sue: q2 bene pōt. l. nemo. in prin. ꝟ. e. gl. in. §. est aūt. inst. qui. mo. tol. ob. ¶ Expeditis textualibus capio glo. vnicā. quā diuide magistraliter in sex ptes. In prima, supplēdo ad text. s. dari, remouet ꝯrium de. l. si rem tradi. ꝟ. eo. z. §. sic itaq3. insti. de ac. In scda, ampliat istum text. vt procedat siue ꝯditio sit extrinseca: puta si nauis ex asia venerit: vel intrinseca, puta si mea esse desierit. In tertia, infert ex tex. z ꝯ illationē opp. z sol. deinde ꝯ illā solutionem opp. et non soluit. In quarta, remouet aliud tacitū ꝯrium. In qnta. format. q. z rn̄det. In sexta parte z vltima, format aliud ꝯrium. scda ibi: puta si nauis. tertia ibi: sic ergo inspicitur. quarta ibi: an sit rei cōmerciū. qnta ibi: itē qd ecōtra. sexta ibi: s3 si pure rē meam. ¶ In tertia parte gl. qū opponit de. l. vsufructus. ff. de stipu. ser. et nō rn̄det Bar. z cōiter doc. rn̄dēt, ꝙ ibi erat defectus in ꝑsona stipulātis tm̄: ideo inspicif initiū et sic tps stipulatiōis. l. si minor. ff. de ser. expor. z añ Bar. ita rn̄dent gl. in. l. existimo. in prin. in gl. ij. ꝟ. eo. q̄d aūt in. l. vsufructus sit defectus in ꝑsona stipulātis: put etiā ibi declarat Bart. p3, nā ꝑsona serui stipulātis per se cōsiderata est penitus inhabilis quo ad stipulādū sibi. l. q̄d attinet. ff. de re. iur. Nec hereditas iacens q̄ representat ꝑsonā defuncti: vt. l. hereditas. ff. de acq. re. do. ideo nō censef habilis quo ad acquirēdum vsumfructū defuncto: q2 per eius mortē finif. l. titio cū morietur. ff. de vsufru. z ideo text. in. l. illa vsufructus. in prin. dicit, q̄d vsufructus sine ꝑsona esse nō pōt: sed ibi nō reperif persona nec vere nec ficte cui vsufructus acquiraf, nimirū si nō vz vsuf-
6 fructus stipulatio: secus in casu. l. nostre et similiū. ¶ † In eadē glo. in fi. reassumit Bar. q̄d tēpus in stipulatione inspici debeat distinguēdo vt hic per eū, quē ceteri sequunf. z formaliter Ro. eū simpliciter refert nec aliqd addit. Sed operepretiū est videre que sit ratio diuersitatis inter casus hic traditos p Bart. q2 scire. est rē per cām cognoscere, q2 qn̄ est solū defectus in persona stipulantis: licet fiat sub cōditione nihil vz. d. l. vsufructus, vel qn̄ est defectus in re: z tamē qn̄ est defectus mixta consideratiōe rei z ꝑsone: z tūc valet stipulatio. Solus Jo. fab. quē nemo hic allegat voluit assignare rōnē diuersitatis in. §. j. insti. de inuti. stip. s3 nō plene explicat: q2 in vltimis duob⁹ casibus est defectus circa substātiam. In primo est defectus circa qualitatē. nam quādo defectus est ex parte stipulantis tantū: vel rei deducte in stipulationē: q2 in his cōsistit effectus z substātia, iste defectus statim vitiat non attento futuro euentu ꝙ̄uis stipulatio sit facta sub cōditiōe, nō sic est in tertio casu qn̄ est defectus mixta cōsideratiōe ꝑsone z rei: q2 ſm̄ eū est defectus in qualitatibus q̄ nō faciunt tm̄ defectū. l. posthumus. ff. de iniusto rupt. nec plus dicit. Tu dic ꝙ stipulatio rei ꝓprie nō est prohibita de se quasi persona sit inhabilis: aut q2 res nō sit in cōmercio: sed eo q2 stipulatio rei ꝓprie non cōtinet aliquā vtilitatē, istud solū est impedimētū: q2 mea nō interest stipulari rē ꝓpriā: ideo, considerato tpe stipulatiōis ista qualitas impedit ne stipulatio valeat: vn̄ si fiat sub cōditione, z tpe aduentus cōditiōis illa qualitas deficiat, q2 res desinit esse stipulatoris, v3 stipulatio: q2 cessat illa q̄litas impeditiua nec ibi interuenit aliqua legis ꝓhibitio sicut interuenit in. l. vsufructus. z in. l. inter stipulantē. §. sacram. ꝟ. e.

1 Stipulatio est stricti iuris.
2 De forma stipulationis est verborum expressio.
3 In stipulatione quicquid omittitur habetur pro omisso.
4 Error in stipulatione in nomine proprio nō vitiat quando cōstat de corpore.
5 Error in nomine proprio heredis instituti nō vitiat institutionem dummodo constet de corpore.
6 Error in noie proprio non vitiat iudicium quādo cōstat de corpore siue sit error in persona litigantium siue iudicis.
7 Error in nomine proprio loquentis vel disponētis vitiat stipulationem.
8 Error in noīe proprio filij ipsius disponentis vel patris disponentis vel vxoris disponentis bene vitiat.
9 Vxor dr̄ pars corporis mariti z socia diuini z humani iuris.

Si in nomine. Error i noie ꝓprio stipulationē non vitiat qn̄ constat de corpore. vel melius et pinguius. Error in noie ꝓprio eius sup quo interponif stipulatio stipu-
1 lationē nō vitiat qn̄ cōstat de corpore. h. d. ¶ † No. j. ꝙ l3 stipula-
2 tio sit stricti iuris z de eius forma sit † verborū expssio. l. j. in pn̄.
3 ꝟ. eo. † z in ea quicquid est omissum a verbis habef pro omisso.
4 l. quicqd astringende. ꝟ. eo. † tñ per hoc error in noie ꝓprio rei stipulate nō vitiat stipulationem qn̄ cōstat de corpore. Hinc infero, ꝙ multominus vitiat vltimam volūtatē cum in ea plenior fiat interꝓtatio. l. in testamētis. de reg. iur. c. cū dilecti. de dona.
5 † Hinc est ꝙ error in noie ꝓprio heredis instituti nō vitiat institutionē dūmodo cōstaret de corpore. l. si in noie. C. de testa. similiter etiam non vitiat legatū. l. si qs in fundi vocabulo. ff. de leg.
6 j. §. si qs in noie. insti. de leg. † Similiter etiā error in noie ꝓprio nō vitiat iudiciū qn̄ constat de corpore, siue sit error in ꝑsona litigatorū siue in ꝑsona iudicis. text. est no. in. l. si in iudicis nomine. que est. l. antepe. z ibi Bal. ad hoc no. ff. de indi. z tex. in. l. idē
7 pomponius scribit si frumentū. §. fi. ff. de rei vendi. ¶ † Limita predicta nisi sit error in nomine ꝓprio disponētis vel ipsius loquentis: q2 iste error arguit fatuitatē et stultitiam: q2 nemo ita fatuus qui ignoret nomen suum. l. fi. in ver. supinus imo magis stultus est. C. de here. insti. z ibi Bal. in primo no. z etiam in pri-
8 ma opp. ad hoc no. do. Alexā. ibi z hic. † Idē est in errore nois filij ipsius disponētis, ſm̄ Bal. in. d. l. fi. in. ij. col. z ibidē do. Alex. z hic, Lud. z Alexā. in. l. si in noie. C. de testa. nisi talis filius patrem habens ruri natus et nutritus. l. titius. §. lucius, et q̄d ibi no. Bal. z alij. ff. de libe. z posthu. facit text. in. c. cū in tua. de his qui matri. accus. pos. Adde vltra scribentes idem esse si sit error in nomine ꝓprio patris ipsius disponentis. ita tenet Ludo. ro. in cōsi. clxxix. incipi. amplissime doc. in primo dubio. Adde etiā
9 idem esse si sit error in nomine ꝓprio vxoris sue: † cum vxor dicatur esse pars corporis sui: vt est tex. xxxiij. q. ij. in. c. admonere. Item vxor dicitur esse socia diuini z humani iuris. l. aduersus. C. de cri. expil. heredi. z in. l. j. ff. rerum amota.

1 Debitor speciei ad diem per eius interitū ante diem liberatur: dato q̄d esset ante diem interpellatus.
2 Per interitum speciei post diem non liberatur promissor.
3 Si res ad diem debita pereat ante diem z sic ante moram debitoris, an sicut liberatur ab ipsa specie principaliter debita liberetur ab eo q̄d superest.
4 L. si seruus. §. boue surrepto, qualiter intelligatur.
5 Quando species debita nō perijt naturaliter sed fuit occisa an debitor liberetur z an habeat actionē legis aquilie cōtra occisorem z an teneatur creditori cedere.
6 Quando seruus fuit occisus a tertio in iniuriā alicuius vel creditoris vel debitoris: tunc debitor habet actionē legis aquilie contra occisorem z etiam liberatur.
7 Creditori ex causa onerosa tenetur debitor cedere actionē cōtra occisorem.

Si stichus. Si species ī diē debita moriatur añ dici euētū debitor liberatur. h. d. Et cogita ꝙ dubium h3 ista lex: q2 vbi stichus fuisset pure debitus z añ morā fuisset mortuus fuisset liberatus debitor, ꝙ̄tofortius d3 liberari debitor quan-
1 do erat debitū in diē z perijt ante diē. ¶ † No. primo ꝙ debitor speciei ad diē, per eius interitū ante diē, liberaf. Amplia ſm̄ gl. istū text. etiā si debitor fuisset interpellatus ante diem: q2 cū talis interpellatio sit facta incongruo tpe. l. si soluturus. ff. de sol. p ꝯns nō constituit debitorē in mora. l. cū filius. §. fi. ꝟ. eo. nā vt inquit Bal. no. hic, ꝓtestatio preueniens tempus protestādi nihil
2 operaf. ¶ † Scdo no. ex tex. ibi, ante diē, a cōtrario sensu. ꝙ per interitum

interitū speciei post diē nō liberaꝛ promissoꝛ. Nō. qꝛ diei lapsus interpellat pro hoīe ꝛ cōstituit ꝓmissorē in mora. l. magnā. C. de cōtrahē. ꝛ cōmit. stip. dixi in. l. si ex legati cā. s. eo. ꝫ odio morosi fingitur species viuere. vt dixi in dicta. l. si ex legati causa. s. eo.

3 ¶ † Iuxta istā. l. Bar. format duas. q. Prima est. si res ad diem debita pereat añ diem ꝛ cōsequēter añ morā debitoris, an sicut debitoꝛ liberaꝛ ab ipsa specie pricipaliter debita: vt hoc tex. ita etiā liberetur ab eo ꝙ superest, ꝛ distinguit vt hic per eū, cū quo tenēt do. Alex. ꝛ latius Are. in. j. ꝛ in vlti. col. ꝛ do. Pe. de belp. hic. ¶ Tu aduerte inquātū Bar. facit differētiā inter speciē mortuā que erat in dn̄io petitoris vbi totū ꝙ supest pōt peti. l. solū. §. meū. ff. de rei ven. ꝛ eam speciē que debebaꝛ et sic peti poterat actione personali. dic ꝙ ratio diuersitatis est in promptu: qꝛ dominium respicit ipsum totum et quālibet eius partem: qꝛ verū est dicere ꝙ sum dn̄s bouis. item sum dn̄s corij ꝛ carnis: secꝰ est in obligatione personali: quia illa respicit totum ita ꝙ nō singulas eius partes: qꝛ si debetur bos non sequiꝛ ꝙ debeatur coriū ꝙ est separatum a boue ꝛ sic nō est bos: quia obligatio ad rē integralem nō sequitur partes rei que nō deuenerunt in obligationem. l. inter stipulantem. §. sacram. j. eo. ꝛ. l. qui res. §. areā. ff. de solu. ¶ Secundo diligenter aduerte dum Bart. allegat. l. si

4 seruus. §. boue surrepto. ff. de cōdi. fur. † qꝺ loquatur in re mihi debita ex cā onerosa: qꝛ imo ibi bos furto mihi surreptus erat meus, nō autem mihi debitus, vnde hoc qꝺ superest peti potest per regulam. d. l. solū. §. meum. ff. de rei vend. et ita dicit melius ipse Bar. qui videtur aliqualiter cōtrarius in. d. §. boue. vbi dicit, qꝺ qñ vnum integrale pōt a me peti tāq̄ meum, eo dissoluto possum petere quālibet partē. ita dicit esse ibi tex. iuncta. d. l. solum. §. meum. secus quādo possum petere tanq̄ debitum actione personali: ꝛ licet isto casu etiā cōpetat actio ꝑsonalis ad restituendum. s. actio furtiua. l. si pro fure. §. j. ff. de condi. furti. tamē cū illa etiā cōcurrit reivēdi. l. si ꝑ fure. §. j. ff. de cōdi. fur. qꝛ nemo cōdicit rē suā nisi a fure. l. si. ff. vsufruc. quēad. ca. Et ꝑpterea aduerte tu prouecte, ꝙ Bar. in hoc errat ꝛ seipsum cōfundit: qꝛ in sequēti membro vult qꝺ quādo cum debito ex actione personali ex causa lucratiua pōt cōcurrere rei vendicatio: qꝛ agēs sit dn̄s: tūc debeꝛ ꝙ superest. glo. in. d. l. mortuo. in prin. ff. de leg. ij. ergo multofortius qñ debetur ex cā onerosa cū qua cōcurrit rei vendicatio, put ꝑprie loquiꝛ. l. si seruus. §. boue. ꝫ deberi totū qꝺ superest, ꝛ scribentes nō aduertunt: vnde cōcludo ꝙ siue petam meū siue debitum actione personali cum qua cōcurrat rei vēdicatio, siue sit ex cā lucratiua siue onerosa, semp totū qꝺ supest debetur: si aūt cōpeteret actio ꝑsonalis nec concurrat cū ea rei vendicatio: tunc bn̄ dicendum est ꝙ si cōpetat ex cā onerosa debeatur id ꝙ supest, secus si ex cā lucratiua: qꝛ isto scđo casu illud ꝙ superest nō debeꝛ. De primo est text. i. l. teneꝛ. §. j. ff. de ac. emp. facit. qꝛ debitoꝛ ex cā onerosa nō ꝫ lucrari qꝺ supest cū iactura creditoris. l. rescriptum. §. j. ff. de distra. pig. l. nā hoc. ff. de cōdi. inde. ꝛ ista est pura veritas in hac materia: quicqꝺ teneant Rapha. cu. Pau. de ca. ꝛ Lud. ro. hic. sequētes Cy. in. l. nō moriturū. C. de cōtrahen. ꝛ cōmit. stip. vbi cōcludunt contra Bar. qꝺ in debito actiōe ꝑsonali siue sit ex causa lucratiua vel onerosa per interitū spēi ante morā semp ꝛ indistincte cōpetit liberatio, nec distinguitur vtrū debeaꝛ ex causa lucratiua aut onerosa p regulā. l. si ex legati. s. e. ꝫ illa lex loquiꝛ in specie qua perēpta nihil supest: vt est in hoīe mortuo. Itē ꝙ. d. l. si seruus. §. boue, nihil faciat: patet ex alio, qꝛ ibi cōdictio furtiua cōpetit ad carnes ꝛ corium ex noua cōtrectatiōe carnis et corij facta per furē post mortē. ita dicit ibi tex. si corium et caro contrectata ꝛc. ergo nisi fuisset noua cōtrectatio videꝛ ꝙ nō cōpeteret illa cōdictio furtiua. ¶ Tertio ille. §. boue. ꝙ nihil faciat ad qōnē Bart. ostēdo, qꝛ format qōnē Bar. ad terminos. l. nostre, qñ debitoꝛ non erat in mora: qꝛ species perit ante moram. sed ibi tex. loquiꝛ in fure qui semp dicitur in mora. l. inter stipulantē. §. pe. j. e. imo improbior est mora furis q̄ alterius debitoris. l. merito. ff. de vi et vi ar. ergo illa lex male allegatur. ¶ Tertio aduerte inquantū Bar. in vltimo mēbro cōcludit, ꝙ qñ aliquid debetur actione personali tantū ex causa lucratiua illud qꝺ superest non debetur, ita restringit text. in. l. mortuo. in prin. ꝛ ibi gl. ff. de leg. ij. intellige istā cōclusionem qñ perijt illud quod erat principalius in re: vt ibi ꝛ hic: secus si aliqua principalis pars remaneret: vt in domo destructa supest area: qꝛ illa bn̄ debeꝛ. l. grege. ff. de leg. j. l. peculiū. §. j. ꝛ ibi Bar. ff. de lega. ij. ꝛ ita etiam tenet Bar. in. d. l. mortuo. in prin. ꝛ ita habes expeditam et enucleatam primam qō. Bar.

5 ¶ † Secūda qō Bar. est, qñ species debita non perijt naturaliter sed fuit occisa, an debitoꝛ libereꝛ et an habeat actionē legis aqlie cōtra occisorē: ꝛ an eā teneatur creditori cedere, distingue vt hic plene per Bart. cuius dictis adde in primis inquantum cōcludit Bart. qꝺ si creditoꝛ occidit speciem debitam postquā debitoꝛ iam erat in mora: licet debitoꝛ liberetur: tamē nō habet actionē legis aquilie cōtra creditorē occisorē, vtrūq̄ dictū ponit tex. in. d. l. legis in fi. ff. ad. l. aquil. ꝛ ibi iurisconsultus ponit rationē quare debitoꝛ non habeat actionē legis aqlie ꝫ creditorē occisorē. qꝛ tūc creditoꝛ occidit in iniuriam suam tm̄ ꝛ non alterius postq̄ debitoꝛ erat in mora: rationē aūt quare libereꝛ tūc debitoꝛ q erat morosus nō assignat tex. sed tu dic rōnē esse qꝛ si debitoꝛ erat in mora ꝛ creditoꝛ occidit: certe delictū creditoris qꝺ est grauius qꝛ occidit sine cā, cōpensatur cū mora debitoris precedēte ꝛ facit eā cessare: qꝛ sola petitio creditoris purgat moram precedētem. l. scire debemus. §. fi. vbi dixi. s. eo. q̄tofortius delictum in faciēdo. Item inquantū Bar. subdit qñ debitoꝛ nō erat in mora: ꝛ creditoꝛ occidit speciem debitā. qꝺ si erat ꝓmissa sub cōditione vel in diē incertā debitoꝛ liberatur ꝛ hꝫ actionem l. aquilie. cōtra occisorē per text. in. d. l. legis in prin. Hic aduerte, qꝛ text. in. d. l. legis in prin. nihil dicit ꝙ debitoꝛ libereꝛ prout dicit in sequē. casu, ꝛ intelligendo prout intelligit Bar. illū text. si species erat promissa sub cōditione vel in diē incertam: ergo interim nō suberat debitum. l. cedere diem. ff. de verb. sig. ergo nō cadit liberatio proprie quia priuatio presupponit habitum l. decem. j. e. l. manumissiōes. ff. de iusti. ꝛ iur. est bene verū qꝺ ex quo creditoꝛ occidit speciem ꝓmissam sub cōditione vel in diē incertam intelligēdo ꝓut facit Bar. ꝙ lex odio occisoris presumit ꝙ cōditio debeat deficere, sicut ex odio morosi capitur oīs sinistra interpretatio. l. de etate. §. q tacuit. ff. de interroga. act. facit. l. vir vxori. vbi Bar. ff. de vsuca. ꝑ emp. ꝛ hoc modo nō liberatur debitoꝛ: qꝛ nō erat obligatus: sed cōditio deficit odio occisoris sed inquantum Barto. intelligit. l. legis. loqui qñ species erat ꝓmissa sub cōditione vel in diem incertam. iste intellectus videtur destruere illum tex. qꝛ tex. ibi nō dicit ꝙ species ibi esset promissa sub cōditione vel in diem incertā. sed simpliciter dicit tex. qñ creditoꝛ occidit, est verum qꝺ glo. ibi ita restringit illum tex. vt intelligaꝛ qñ species fuit ꝓmissa sub cōditiōe vel in diem et illū intellectū glo. sequutus est Bar. ꝛ gl. motus est ad ita tenendum ꝑpter. l. arbitrio. §. fi. ff. de dolo. sed cū reuerētia gl. nō debebat se ita restringere ꝑpter cōtrariū. l. arbitrio. §. fi. qꝛ loquitur qñ species fuit occisa ꝑ tertiū: qꝛ tūc non daꝛ actio legis aqui. aduersus occisorē. sed. l. legis. loquiꝛ quando ipse creditoꝛ

6 occidit: et tūc debitoꝛ hꝫ actionē legis aqui. ¶ † Quarto adde inq̄tū cōcludit Bar. ꝙ quādo seruus fuit occisus a tertio nō in iniuriam alicuius vel creditoris vel debitoris. ꝙ tūc debitoꝛ hꝫ actionē legis aquil. cōtra occisorē ꝛ etiam liberatur vt hic: cum Bar. tenēt Ang. ꝛ Raph. cu. ꝑ tex. in. l. ꝓinde prima. in vbo vtilitas venit in hoc iudiciū. ff. ad. l. aquil. q̄uis glo. ibi quā sequiꝛ Imo. Alex. ꝛ Aret. respōdeat. ꝙ ille tex. loquiꝛ qñ creditoꝛ occidit seruū post morā debitoris: ideo debitoꝛ nō liberatur: sed hꝫ actionē. l. aquil. per Bar. etiam bene facit tex. in. l. huic scripture. in prin. ff. ad. l. aql. nec pōt dici ꝙ ibi heres: et sic debitoꝛ fuisset in mora: qꝛ erat nōdū adita hereditas ꝛ legata debētur post aditā: ꝛ sic ex illo quasi ꝯtractu. l. ex maleficijs. §. heres. ff. de act.

7 ꝛ obli. §. heres. insti. de ob. q̄ ex quasi cōtractu. ¶ † Cōtra istam conclusionē Bar. fortiter stringit tex. in. l. arbitrio. §. fi. ff. de dolo. in decisiōe ꝛ ratione decidendi. nā ibi tertius occidit seruum ꝓmissum: ꝛ tamē debitoꝛ nō habet actionem. l. aquil. contra eū: ꝛ sic de directo cōtra Bar. hic. ꝛ text. ibi assignat rationē quare debitori nō cōpetat actio legis aquil. cōtra tertiū occidentē, eo qꝛ fuit per hoc liberatus a creditore ꝛ sic sua nō interest: et ideo nō habet actionē legis aquil. ꝛ sic per illū tex. Imo. Are. Alex. hic reprehendunt Bar. Sed aduerte qꝺ Bar. in ꝑcedēti membro respondet ad illū text. ꝙ ibi tertius occidit in odium debitoris nimirū si debitoꝛ nō habet actionem. l. aquil. sed [illegible] habet actionē de dolo. ꝛ istam solu. ante Bar. ponit gl. in. l. arbitrio. §. fi. in glo. j. et si diceretur ista est diuinatio ad illū text. qui nō aperit ꝙ tertius occidit seruū in odiū creditoris cū de odio creditoris ibi verbū nullum. Tu defendendo cōclusionē Bart. dic ꝙ ista solu. nō est diuinatio ad illū tex. imo est vera ꝛ necessaria solutio ꝛ ꝓbo pulchra ratione: qꝛ nisi ibi dolus fuisset cōmissus odio creditoris: certe ipsi creditori nō competeret actio de dolo qꝛ ex dolo cōmisso cōtra vnam personam: alia persona nō agit cuius cōtemplatiōe dolus nō est commissus. l. sed si ex dolo. §. fina. cum glo. ff. de dolo. l. falcinius. §. qꝺ si aduersus. ff. ex qbus cau. in possess. ea. l. in cause. §. pomponius. ff. de minori. Bar. in. l. eum qui. §. iniuria. ff. de minori. licet ad istud fundamētum conētur respōdere Imo. ꝛ Aret. hic ꝛ nō bene. Preterea et secundo si in. d. l. arbitrio. §. fi. seruus fuisset occisus per tertium ꝛ nō in iniuriā creditoris: certe actio de dolo potius vel eque bn̄ competeret ipsi debitori cuius erat seruus occisus sicut competit creditori: ꝛ tamē tex. ibi negat. ꝛ patet ꝙ seruus erat occisus odio debitoris: ꝛ tamē actio daꝛ creditori. Isto modo clare defendo ꝛ teneo cōclusionem Barto. contra Imo. Alexā. et Aretinū hic. ꝛ qꝺ in. l. arbitrio. §. fi. seruus fuit occisus a tertio odio

debitoris:est verũ ꝙ cu.ꝛ Ro.aliter rñdent ad illum tex.ꝙ cum
ibi creditor habeat actionẽ de dolo ꝯ occisorem:ideo debitor
non hꝫ actionẽ.l.aql.ꝯ eũ:qꝛ nõ dꝫ occisor bis teneri.l.senatꝰ.ff.
de accu.l.lꝫ.§.fi.ff.nau.cau.stabu.Sed aduerte ꝙ text.ibi in ra-
tione decidẽdi nõ assignat istã rõnẽ ꝙ iõ debitori non deꝛ actio
l.aql.qꝛ creditori deꝛ actio de dolo ꝯ occisorẽ:sꝫ assignat aliã rõ
nem quã dixi:qꝛ cũ libereꝛ ꝛ sic sua nõ intersit:ideo non daꝛ sibi
2 actio.l.aql.¶ †Ultimo inquantum Bar.in fi.tꝫ ꝙ creditori ex
cã onerosa teneaꝛ creditor cedere actionẽ ꝯ occisorẽ ꝛ quicquid
hꝫ penes se per.l.in summa.§.si seruũ.ff.de cõdi.inde.dic ꝙ ille
tex.non facit,qꝛ loquiꝛ de cõdictione indebiti de cuiꝰ natura est
vt reus teneaꝛ nisi inquantum est effectus locupletior.l.si non sor-
tem.§.libertꝰ.ꝛ.l.indebiti.§.sed si nũmi.ff.de cõdi.inde.nimirũ
si nihil remanet penes eũ.ꝓ Bar.melius facit.l.ꝙ sepe.§.si res
ff.de contrahẽ.emp.in.l.lectos.ff.de peri.ꝛ cõmo.rei ven.tex.in
l.eum qui.in prin.ꝛ.l.si vendidero.in prin.ff.de pac.

1 ☞ Non possum stipulari rem cuius commercium nõ habeo:
sed bene possum promittere.
2 Ad validitatẽ stipulationis semꝑ magis attenditur persona sti
pulatoris quam promissoris,dummodo stipulator sit habilis perso
na ad acquirẽdum:licet promissor sit inhabilis.
3 Qui non habet dominium vel non habet in totum,non potest
stipulari seruitutem actiue ad fundum.
4 Quando commercium rei non est ex parte stipulatoris semper
valet stipulatio vt estimatio debeatur.
5 Ualet argumentum de vltimis voluntatibus ad cõtractus,qñ
non datur ratio diuersitatis.
6 Juriscon.fuerunt pagani ꝛ fuerũt per.ccc.annos ante aduen-
Christi.

Multum interest.

Si res nõ est in cõmercio stipulatoris
nõ vꝫ stipulatio:secus in cõmercio ꝓmissoris.h.d.Et
ista lex est no.ꝛ in sui materia nõ hꝫ parẽ ẜm Bal.hic
Et ẜm Bar.Ang.Pau.de ca.ꝛ alios.dꝫ poni exẽplũ in forense
q ex forma statuti non põt acqrere immobilia:certe si stipulaꝛ
a ciue rẽ immobilẽ nõ vꝫ stipulatio:secꝰ eꝯ,si ciuis stipulaꝛ a fo
1 rense vꝫ stipulatio:qꝛ forẽsis põt implere stipulationẽ.¶ †No.
primo ex hoc tex.differẽtiã,ꝙ nõ possum stipulari rẽ cuius cõ-
merciũ nõ habeo:sꝫ bñ possum ꝓmittere:ratio diuersitatis est
qꝛ qñ stipulor a te dari rẽ cuius non habeo cõmerciũ stipulatio
cõtinet dñiũ mihi acqri.l.vbi aũt.§.fi.ĩ.eo.si ergo nõ habeo cõ-
merciũ stipulatio cõtinet impossibile:sed qñ stipulor ꝑ te dari ꝛ
tu nõ habes rei cõmerciũ alius ꝓ te dare põt:ꝛ sic tu ꝑ aliũ da-
re poteris:qꝛ etiã inuito debitore alius ꝓ alio soluere põt.l.sol-
uendo.ff.de neg.gest.sed ecõtra inuito creditore nõ põt aliĳ sol-
ui.l.si stichũ.§.fi.ff.de noua.nec põt stipulator aliĳ cedere:ex quo
ipse est penitus inhabilis.Amplia no.regulã istius tex.ꝙ stipu
latio rei cuiꝰ stipulator cõmercium nõ heabet:adeo est inutilis
ꝙ etiã nõ ꝓducit naturalem obligationẽ.l.j.§.si id qd dari.iun-
cta gl.ĳ.s.ti.j.de act.ꝛ obli.quẽ ad hoc põderat Bar.in.l.j.in vl.
col.ff.de noua.ꝛ ab eo didici,qd valde no.ad ea q̃.ĩ.statim dicã.
2 ¶ †Scdõ no.ex hoc text.bonã regulã,ꝙ ad validitatẽ stipula-
tionis semper magis attendiꝛ ꝑsona stipulatoris quam ꝓmissoris
dũmodo stipulator sit habilis persona ad acquirẽdũ vꝫ stipula
tio quamuis ꝓmissor sit inhabilis.Et sic correlarie no.ꝙ in stipula-
tionibus metimur ius ex persona stipulantis et nõ promittẽtis
simile dicimꝰ in iudicĳs in qbus ex ꝑsona actoris metimur ius
ꝛ nõ ex ꝑsona rei:licet reus nullũ ius habeat.ita dicit text.in.l.j.
circa pri.ff.si pars here.pe.Et ex hoc scdõ correlarie no.qd ha-
bilior dꝫ esse agẽs quam patiens ꝛ ꝙ vitiũ inherẽs stipulatori ma-
gis vitiat quam inherẽs ꝓmissori.Cõfirmo dupliciter.primo,qꝛ in
stipulatiõe stipulator est dignior quam ꝓmissor:ideo stipulatio de-
noiatur a stipulatore tanquam a digniore.ita dicit gl.ordi.in.l.j.in
3 prin.s.eo.†Cõfirmo scdõ per simile.nam ille qui non hꝫ dñium
vel non habet in totũ non põt stipulari seruitutẽ actiue ad fun-
dum ꝛ tñ quis põt ꝓmittere seruitutẽ per fundum alienũ in to-
tum vel ꝓ parte.text.est in.l.heredes.§.an ea.in ver.cõtra.ff.fa.
her.iuncta.l.proprium.ff.cõia predio.qd sane intellige quãtum
ad cõstituendũ obligationẽ ꝑsonalẽ nõ qd seruitus personalis
possit cõstitui in fundo alieno precise:ꝛ tñ seruitus vꝫ.l.j.vbi gl.
ꝛ Bal.ff.cõia ꝑdio.Adde ꝙ ex ista regula huius tex.inferꝛ ma-
le dicere gl.in.l.iĳ.§.sed ꝙ meretrici.ff.de cõdi.ob turpem cãm.
vt dixi in.l.generaliter.s.e.qꝛ turpitudo nõ est in meretrice sti-
pulante quamuis sit in promittente qui attẽdere nõ dꝫ:vt hoc text.
4 ꝛ no.istã regulam.¶ †Tertio no.ex hoc tex.ꝙ qñ cõmerciũ rei
nõ est ex parte stipulatoris:tamen semꝑ valet stipulatio vt saltẽ
estimatio debeaꝛ:sed in ꝯrium videtur facere tex.in.l.is cui bo-
nis.s.eo.vbi ille cui bonis est interdictum promittere non põt:
sed hic iste ꝓmissor non hꝫ commerciũ:qꝛ est sibi interdictũ per
iudicẽ vel statutũ.vt.ĩ.Bar.declarat,ꝛ tamen hic valet ꝓmissio
ibi nõ.solutio Bar.in.l.j.in vlt.col.ff.de noua.format istud ꝯriũ
cõtra hanc legem ꝛ rñdet licet multum obscure.nam intelligit
istam legẽ ꝙ hic ꝓmissor nõ habet commerciũ in re que non est
sua:si aũt res esset ꝓmissoris:sed eius cõmercium nõ habeat:qꝛ
non hꝫ administrationẽ:tũc ꝓcedit ꝯrium.Tu clarius respõde
qd ꝯrium loquitur qñ lex ꝓhibet quẽ obligari fauore sui ꝓpter
vitium animi vel carentiã sensus,sicut est ꝓdigus cui est bonis
interdictũ ꝛ iste ꝓmittendo nõ obligat:ꝛ ita loquiꝛ ꝯriũ secus si
nõ habeat cõmerciũ ex lege cõi vel municipali:sed alias est ha-
bilis obligari iste ꝓmittendo rem cuius non hꝫ cõmercium tñ
obligatur.¶ Expeditis textualibus venio ad expeditionẽ glo.
ꝛ capio glo.in verbo ꝓmittat,cũ qua simul lego gl.in verbo plꝫ.
qꝛ iste glo.videntur aliquantulũ contrarie.¶ In glo.in verbo
promittat.Ista glo.videtur velle ꝙ distinctio que fit in legatis
qñ legatarius non hꝫ rei cõmerciũ que tñ est in cõi ꝙ debeatur
sibi pretiũ vel estimatio ꝓcedat etiã in stipulatiõe.ꝛ istud tenẽt
5 Pe.ꝛ Dy.hic arguẽdo ab vltimis volũtatibus ad ꝯctus:† qd
argumentũ est validũ qñ non datur ratio diuersitatis.l.seruum
filĳ.§.eũ qui chirographũ.ꝛ.l.q̃ de legato.ff.de leg.j.ꝛ.l.si dinoꝛ-
tio.vbi dixi.s.eo.ꝯriũ tꝫ Uirnerius in glo.seq.ꝛ sequunꝛ Ja.de
are.ꝛ Bar.ꝛ oẽs indifferẽter,qꝛ fauorabilior sit in vltimis volũ-
tatibus interꝑtatio quam in ꝯctibꝰ.l.i testamẽtis.ff.de reg.iur.c.cũ
dilecti.de dona.Itẽ qꝛ in stipulatore lex ista nõ distinguit.facit
melius,qꝛ stipulatori põt imputari q̃re scienter stipulatus sit rẽ
cuiꝰ non hꝫ cõmercium:secus in legatario cui nihil põt impu-
tari cũ legata fiant ignoranti.l.cũ pater.§.surdo.ff.de leg.ĳ.ẜm
Jmo.ꝛ Lud.hic.Cõfirmo istã cõem,bona ratiõe:qꝛ qñ stipula-
tor nõ hꝫ cõmerciũ rei nõ oriꝛ ex stipulatiõe etiã naturalis ob-
ligatio ꝑut dixi.s.in.j.no.si nõ oriꝛ ex stipulatione etiam natura
lis:ergo apparet qd nullatenus debeaꝛ estimatio.Itẽ inquãtũ
Bar.opponit ꝯ glo.ꝯcludentẽ qd qñ res legata nõ est in cõi cõ-
mercio alicuiꝰ ꝙ nõ debeaꝛ etiã estimatio opponit de.l.cetera.
§.si duobus.ꝛ de.l.si qs inqlinos.in princi.de leg.j.ꝛ recitat tres
solu.Adde vltra eũ,ꝙ ꝯ primã solu.Dy.fortius obstat tex.in.l.
apud iul.§.fi.s.de leg.j.vbi hortus salustianus principis ꝛ simi-
les sunt bene estimabiles ꝛ tñ nõ vꝫ legatũ nec debeꝛ estimatio.
Scdã sol.Pe.bñ impugnat Bar.Tu aũt reprehẽde tertiã sol.
Bar.dũ dicit ꝙ in ꝯrĳs res erat in cõmercio:qꝛ emendo domũ
vꝛ emere colũnas ꝛ emẽdo terrã vꝛ emere seruos ascriptos:er-
go erãt in cõmercio emptoris emẽtis rẽ principalẽ.ista sol.nihil
vꝫ:qꝛ ipse colũne particulariter de per se non sunt in cõmercio:
sed bñ in ꝯñam qñ tota domꝰ emiꝛ:certe idẽ in istis sacris quamuis
de per se vẽdi nõ possunt tñ transeunt cũ vniuersitate.l.in modi
cis.vbi Bar.ff.de ꝯtrahen.emp.l.quedã.ff.de acqui.re.do.rñde
ergo plane,ꝙ gl.ꝓcedit qñ rei legate non est cõmerciũ nec de ꝑ
se separatim:nec cũ alia.si aũt esset cũ alia valet tũc vt debeatur
6 estimatio.d.l.cetera.§.duobꝰ.ꝛ.d.l.si qs inqlinos.†Inquantũ bar.
reprehendit exẽpla glo.de iudeo ꝛ mãcipio christiano et de he-
retico:qꝛ licet ista exẽpla sint in se vera:tñ iuriscõsulti qui fuerũt
pagani ꝛ fuerũt per.ccc.annos ante aduentum Christi:nec po-
tuerint diuinare ad istas.ll.postea factas:lꝫ Bart.nihil alleget
tñ ꝓ hoc qd iuriscõsulti pagani fuerint añ aduentũ Christi ha-
bes gl.que expresse dicit in.l.pridie.ff.de fer.ꝛ aliã glo.in.l.titiã.
§.fi.ff.de auro ꝛ argẽ.leg.Sed aduerte quia imo multi iuriscon-
sulti fuerũt tpe Christi.ꝛ post,vt de ceteris omittam:Ulpianus
autor huius legis fuit tempore Christi:probo per vnã aliam le-
gem ipsius Ulpiani in.l.q̃ extrinsecus.ĩ.eo.vbi allegat versum
Uirgilĳ ꝛ tamẽ constat Uirgilium qui fuit tempore Octauiani
diuinasse:ergo fuit tempore Christi:ergo fundamentum Bar.
est falsum:est bñ verũ qd quãuis Ulpianus fuit tẽpore Christi:
nondum tñ erat cõdita illa.l.codicis ne iudeus Christia.mãci.
que fuit per imperatorem condita.Secundo aduerte,qd Bar.
seipsum confundit.nam Bart.reprehendit ista exempla glo.qꝛ
isti iurisconsulti non potuerunt diuinare de legibus postea fa-
ctis per christianos:ꝛ tamen ipse exemplificat quando interdi
ctio fit per statuta quomodo potuerunt etiam isti iurisconsulti
diuinare de statutis postea condendis:et propterea conclude
melius ꝙ ista lex ponat regulam generalem et cum lex semper
sit in viridi obseruantia per.l.arriani.C.de here.ideo põt etiã
loqui de legibus nouis:prout ponunt Docto.in.l.is qui.ff.de
vulga.ꝛ pupil.ꝛ per ista sit expedita ista lex.

1 ☞ Impossibilitas de natura est duplex.
2 Sicut illud quod est impossibile de natura vel de iure non põt
per modum conditionis in stipulationẽ deduci:ita non potest
per viam dispositionis.
3 Impossibilitas de iure vel de natura aut contra bonos mores
equiparantur.
4 Prohibito matri.censentur prohibita spõsalia per que ad ip-
sum deuenitur.
5 Clericus in minoribus cõstitutus ꝯhens sponsalia de presenti
perdit

perdit beneficium secus si sponsalia de futuro.
6 Fortior est causa prohibitionis perpetua q̄ temporalis: tamen quando actus fit contra legem ita redditur nullus quando habet causam temporalem sicut quando habet perpetuam.
7 Nō pōt esse matrimoniū cū sorore adoptiua durante adoptiōe.
8 Etiā de iure canonico ꝛ sponsus ꝛ spōsa de futuro cū iuramento non sunt ad matrimoniū cogēdi sed monēdi ꝛ inducendi.
9 Pene ꝓpter futurū matrimoniū nō pñt adijci pr̄i vl̄ alteri ascēdenti vel trāsuer. ꝓpter tales penas illaqueant minores postea facti maiores nihil valent: quia matrimonia debent esse libera.

Si stipuler.

Stipulatio cōtinens impossibile de natura vel de iure non valet. h.d. ꝛ est cōmune summariū. vel aliter. ipossibile scdm naturā vel scdm iuris dispositionem vel scdm bonos mores nō venit in obligationem. h.d. totus iste textus.
1 ¶ † No. primo q̄ impossibilitas de natura est duplex. Una a pn̄cipio vt si stipuler hypocentaurū vel montē aureū vel vt digito celum tāgas. insti. de inuti. stipu. in prin. Alia est ex postfacto vt si stipuler hominem mortuū mihi dari: vt. l. si homo mortuus. j. eo. nisi odio morosi: vt dicit tex. hic in verbo nisi, q2 ei9 odio fin
2 gitur viuere. l. si seruū. §. fi. j. eod. ¶ † Scdo not. q̄ sicut illud qd̄ est impossibile de natura vel de iure nō potest per modum cōditionis in stipulationē deduci. l. impossibilis. ꝛ. l. generaliter. cū l. seq. s. eo. ita nō potest per viā dispositiōis in stipulationem deduci: vt hac lege. ꝛ in hoc differt ista. l. a predictis. ſm Bart. hic.
3 ¶ † Tertio no. in ver. item q̄ leges. q̄ equiparant impossibilitas de natura vel de iure vel q̄ sit contra bonos mores. ea enim que ledunt estimationem ꝛ verecundiā nostram et generaliter que sunt ꝯtra bonos mores ea dicimur nō posse facere. ita dicit
4 no. tex. in. l. filius. de condi. insti. ¶ † Quarto not. in verbo nupturam. q̄ prohibito matrimonio dicentur etiam prohibita spōsalia per que ad illud peruenit. facit tex. in. l. oratio. ff. de spōsa. Limita nisi certū tēpus ꝓhibitionis esset a iure determinatum vt in muliere q̄ mortuo marito nō potest intra annū alteri nubi. l. ij. C. de secū. nup. tunc nō intelliguntur prohibita sponsalia medio illo tempore. l. si quis tutor. §. quis. ff. de ritu nup. l. solet. §. q
5 virū. ff. de his q not. infa. † Aduerte tñ q̄ si cleric9 in minoribus cōstitutus cōtrahat matrimoniū per verba de p̄senti p̄dit ipso iure beneficium ecclesiasticū qd̄ habet: secus si cōtrahat sponsalia de futuro cū multis modis possint dissolui. de primo est tex. in. c. j. cum simi. de cle. cōiu. ꝛ ibi Jo. an. Abb. ꝛ alij Cano. firmāt scdm. q̄ cōtrahendo sponsalia nō perdit beneficiū q̄ habet. ꝛ ita etiā tenet Abb. in cōsi. clxix. incip. in ꝯtrouersia orta inter ducē burgūdie in. xij. col. Cōfirmo vltra Cano. quia quo ad impositionē pene, quia est materia odiosa ꝛ restringēda. l. cum quidam ff. de libe. ꝛ posthu. Pena priuatiōis bñficij q̄ imponit cōtrahēti matrimonia nō intelligit imposita ꝯhēti spōsalia. glos. habes
6 no. i cle. j. in vbo ꝯhere. de cōsan. ꝛ affi. ¶ † Quinto no. in v. q̄ q̄. ꝛ ad hoc multū signa istū tex. q̄ licet fortior sit cā ꝓhibitiōis per petua q̄ tpalis, ꝛ cōsequēter forti9 sit ipedimētū ppetuū q̄ tpale iuxta gl. in. l. nisi finita. ff. de tu. ꝛ ra. dist. tñ qñ act9 fit contra legē ita reddit nullus. qñ habet cām tēporalem sicut qñ ppetuā. l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ ita ad hoc no. istū tex. Bal. in. d. l. nō dubiū. in. ix. op. dic vt ibi p eū. ꝛ p gl. in cle. j. in vbo inhibētes. de iu. pa.
7 ¶ † Sexto no. ex eo. ver. q̄ nō pōt esse matrimonium cū sorore adoptiua durāte adoptiōe. facit tex. in. §. inter eas. insti. de nup. q̄ p̄cedit etiā de iure cano. c. j. de cog. leg. ꝛ ibi per gl. ꝛ do. ꝛ pōdera diligēter q̄ tex. hic assignat rōnem ad quā doc. non aduertunt, q̄ ideo stipulatio sup tali matrimonio cū sorore adoptiua nō valet: quia statim ꝯ bonos mores. Pōdera istā rationē tex. quia statim ꝛc. nā vult tex. q̄ si esset actus sui natura habēs tractū in futurū q̄ tūc hñ valeret: puta si instituo posthumū mihi nasciturū ex sorore adoptiua valet ꝛ tenet: q2 adoptione soluta possum eā in vxorē ducere ꝛ istitutio respicit tp̄s futurū testatoris. l. in tp̄s. de here. insti. ꝛ habes de hoc tex. no. i. l. si qs posthumos. §. fi. ff. de libe. ꝛ postbu. nisi de p̄senti turpis suspicio oriat: puta instituo postbumū nasciturū ex tali muliere que hȝ maritum: dato q̄ posset maritus mori ꝛ posset eā capere. l. suscipiat. de adul. tex. est i. d. l. si quis posthumos. §. j. ita declaro ista iura quicqd dicat Alexā. ꝛ Areti. ¶ Expeditis textualib9 capio gl. in verbo sororē: pro cuius expeditione dr̄ in text. q̄ si qs stipulet sororē nupturā q̄ non valet ꝛc. quero qd si stipulat aliam mulierem ꝛc. ¶ In gl. in vbo sororē. dic q̄ imo valet stipulatio invim sponsaliorū. d. l. ij. ff. de spon. quo ad penā arrharum perdēdam ꝓmissione nō seruata. l. fi. C. de spon. nō vt agi possit ad interesse vel dānum vel ad aliā penam cōuentionalem. d. l. titia. in princi. vbi Bar. ꝛ Cy. in. l. j. C. de spon. Abb. ꝛ alij in. c. gemma. de spon.
8 † nam etiā de iure cano. sponsus ꝛ spōsa de futuro etiam cū iuramento non sunt postea ad matrimoniū cogendi sed monēdi tantum. ita dicit text. no. in. c. requisiuit. vbi gl. ꝛ doc. de spon. gl. ordi. xxvij. q. ij. in. c. raptor. ꝛ ibi Archi. Itē filia maritata a patre in pupillari etate postea pōt alij nubere si nō plz prim9 vir. l.
9 j. C. de spon. ſm Cy. ꝛ Bal. in. l. si pater. C. eo. de spō. ¶ † Itē pēne ꝓpter futurū matrimoniū nō possūt adijci pr̄i vel alteri ascēdenti vel trāsuer. ꝓpter tales penas illaqueati minores postea facti maiores nihil valent: quia matrimonia debent esse libera p d. c. gēma. ita in specie determinat Cy. in. l. fi. C. de spō. Ange. in l. ij. p glo. ibi. ff. in ius vo. vt eant. Joan. de imo. in. l. heres meus. §. fi. per illum tex. ff. de condi. ꝛ demon. Roma. in. l. nolle. ff. de acqui. heredi. ꝛ nota ista quia sepe interrogaberis a magnis nobilibus et principibus.

1 ☞ Contractus qui solo consensu celebrantur valent non adhibita verborum solennitate.
2 Cōtract9 qui solo ꝯsensu ꝯhunt pñt ꝯhi etiā vbis ex interuallo inter interrogationē ꝛ rñsionē: licet secus sit in stipulatione.
3 Interuallū inter interrogationē viri ꝛ rñsionē mulieris non vitiat matrimoniū dūmodo perseuerent in consensu.
4 In ꝯctibus innominatis interuallū vitiat ꝯctū innominatum.

Si in locando.

Cōtractus q ꝯsensu celebrant valent nō adhibita vborū solēnitate. h.d. Et p̄mitte ad euidētiā q̄ iste tex. vr̄ sibi de directo cōtrarius: quia primo dicit si in locādo vendēdo ꝛc. postea dicit ad interrogationē quis nō rñderit ꝛ imediate subijcit si consentiat id qd̄ rñsum est. Ista vr̄ ꝯrietas: ꝛ ideo gl. j. vt saluet tex. a ꝯrietate ponit duos intellectus. Prim9 q̄ nō rñdit. s. incōtinenti: sed postea ex interuallo est rñsum. Scdo ꝛ istud est magis de mente tex. q̄ nō rñ dit. s. verbis: tñ rñdit signis annuēdo capite vel alijs
1 signis ꝛ sufficit. ¶ † Nota primo scdm vnū intellectū gl. q̄ in cōtractib9 q solo cōsensu pficiunt vt hic. ꝛ. l. cōsensu. ꝛ. l. in q̄cūq̄ gerim9. s. ti. j. ꝛ insti. de obli. q̄ ex cōsensu ꝯhunt. si ad interrogationem rñdeat signis absq̄ verbis vt annuēdo capite ꝯhit obligatio efficax. ꝛ istū intellectū ꝓprie ponit iste tex. in rōne decidēdi ibi nō tā verbis, q̄ cōsensu. ratio hui9 no. ꝛ text. est: q2 ꝯsensus solus est cā ꝛ forma efficax iurib9 p̄alle. ideo non est necessaria formalitas vborū vt hoc tex. ꝛ. l. itē q2. ff. de pac. adde idē esse i matrimonio vbi etiā in valētibus loqui sufficit rñsio p signa, vnde si masculo expresse cōsentiente ꝛ dicēte accipio te in meā vxorē si mulier annuat capite est ꝯctū matrimoniū: vl̄ si porrigat manū ꝛ patiat se subarrhari per impositionem annuli. gl. est no. in. c. si inter virū. in glo. j. in fi. de spon. quā gl. ad hoc ibi multum not. Abb. ꝛ reputat sing. ꝛ per eam fuisse his iudicatū in cōtingētia facti q̄ si mulier nō proferat illa verba put facit maritus dummodo alteri cōsentiat ex solis signis valet matrimonium: ita limitatur multū qd̄ vult gl. ꝛ ibi Cano. in. c. tue. de spon. q̄ in matrimonio in valentibus loq de necessitate requirunt verba: put etiā tenet gl. in. l. cū notissimi. in fi. C. de prescrip. xxx. an. nā sufficiunt verba ex parte vnius ex parte alterius signū. Amplia istū tex. procedere etiam si partes agerent facere stipulationem: q2 intelligit vt posset valere vt stipulatio valeret: als cōtractus celebraret cōsensu nisi expresse diceret q̄ volūt aliter facere stipulationē ſm Bar. hic: ꝛ in. l. si quis ita. s. eo. ꝛ ꝓbatur in. l. si ita stipulat9. §. chryso. j. eo. ꝛ in. l. si stipuler. ꝛ. l. sequē. j. de noua. ꝛ in. l.
2 certi cōdictio. §. quoniam. ff. si cer. peta. ¶ † Scdo principaliter no. ex isto tex. scdm alium intellectū gl. j. ij. ꝛ. iij. q̄ cōtractus qui solo cōsensu cōtrahuntur possunt ꝯhi etiā verbis ex interuallo inter interrogationē ꝛ rñsionē nec vitiat ꝯctt9 qui cōsensu cele-
3 brant: lȝ vitiaret stipulationē. l. j. §. j. vbi dixi. s. eo. † Adde q̄ idē est in matrimonio: quia interuallum inter interrogationē viri ꝛ rñsionē mulieris nō vitiat matrimoniū: dūmodo p̄seuerent in cōsensu, ſm Archi. xxvij. q. ij. in. c. sufficiat. sequunt Cano. in. c. si inter virum. de spon. vbi etiā ad hoc allegant istū tex. de quo tñ vide tu omnino Abb. latius examinantē in. c. dilectus. de spō. ꝛ in. c. cū inter canonicos. per illum tex. de elec. ponit Hemi. in. c.
4 fi. de lit. contesta. in. vj. † Adde etiā secus esse in contractibus innominatis in qbus interuallū vitiat cōtractū innominatum l. si cum fundum. cum glo. j. ꝛ ibi Bart. ad hoc multum no. ff. de pac. ꝛ illam glo. ad hoc reputat singu. Pau. de cast. in. l. si pecuniam. in prin. in. ij. col. ff. de condi. ob causam. sed allego consociam ꝛ clariorem in. l. rogasti. §. j. in glo. parua. in verbo placuerit. ff. de prescrip. verbis.

1 ☞ Stipulationi in qua fuit dolus adhibitus vel in se dolum habet obijcitur doli exceptio.
2 L. nostra de quo dolo loquatur.
3 Si p̄cedat tractatus inter partes in quo conclusum sit q̄ ꝯctus debeat fieri certo modo cōclusa in illo tractatu nō vident repeta in ꝯctu vel in cōclusiōe tractatus: licet detur exceptio doli.
4 Dolus ex ꝓposito incidens in ꝯctu stricti iuris nō reddit ꝯtractū ipso iure nullum: sed si agatur obstat exceptio.
5 Dolus dicitur interuenire re ipsa qñ enormis lesio interuenit in contractu absq̄ voluntate ꝛ proposito stipulantis.

6 Exceptio doli quando nascitur.
7 Stipulatio adiecta super ɔctu bonefidei propter dolum reddit ipso iure nulla sicut redderet nullus contractus bonefidei.
8 Statutum faciens mētionem de dolo nō habet locū in dolo re ipsa: quia non est proprie dolus.
9 Qualiter probetur dolus adversarij.
10 Qui tradidit ex promissione dolosa an habeat conditionem vel aliam actionem.
11 Quando stipulatio est interposita super venditione facta minꝰ dimidia iusti pretij si ꝓmissor ex stipulatiōe cōveniatur que hꝫ dolum reipsa, sibi competit remedium huius legis ꝛ an competat remedium.l.ij.C.de rescin.vendi.
12 Facilius tollitur privilegium ꝙ ius commune.
13 An in ɔctu trāsactionis habeat remediū.l.ij.C.de rescin.vendi.
14 Trāsactio nō rescinditur pretextu instrumentorum de novo repertorum nisi dolus intervenerit in occultando instrumenta.
15 Transactio ꝛ sententia equiparantur.
16 Statuta facientia mentionem de transactione non habent locū in arbitramento: quia non est proprie transactio.
17 Si in instrō dicat̄ vendidit pro tanto ꝛ ꝙ plus valet donavit: an per hoc perdat beneficium huius.l.ꝛ.l.ij.C.de rescin.vendi.
18 Remedium.l.ij.C.de rescin.vē.non habet locū nisi in cōtractibus bonefidei vel habentibus naturam bonefidei
19 Donatio hodie an dicatur contractus bonefidei.
20 Nō est differētia inter renūtiationem specialem ꝛ donationem.
21 An quando dolus inest reipsa possit renuntiari.
22 Renuntiatio.l.ij.C.de rescin.vendi.ad hoc vt preiudicet requiritur quod fiat in specie.
23 Licet quis in specie renuntiet condictioni indebiti nihilominꝰ potest opponere exceptionem doli.
24 Dolus cadit in eo qui scit contra se dolum committi: ideo ignorans non dicitur renuntiare doli exceptioni.

1 Si quis cum aliter. †Contra stipulationē in qua fuit dolus adhibitꝰ vel in se dolū habet: doli exceptio obijcit̄.h.d.ſm Bar.vl̄ sic. Dolus incidēs ex ꝓposito vel re ipsa stipulationē nō vitiat sed doli exceptionē parit: ꝛ est bona.l.quā reputat singu.Bal.in.c.j.in vlti. col. de plus pe.ꝛ de isto dolo q̄ re ipsa cōmittit̄: meliꝰ habes hic ꝙ alibi ſm Pau.de ca. ¶ Dividit̄ ista.l.in duas partes prin. In prima loquit̄ de dolo vere interveniēte ex ꝓposito stipulatoris. In scd̄a loquit̄ de dolo re ipsa incidēti qui nō venit ex proposito, sed causative ꝓpter lesionē que sequit̄ ex tali cōtractu. Scd̄a ibi. idē est ꝛ
2 si nullꝰ. †Et ꝑmitte ꝓ evidētia, ꝙ ista.l.loq̄t̄ d̄ dolo stipulatoris, de dolo autem ꝓmissoris loquit̄ tex.in.l.si id qd̄ aurum.ſ.eo. de dolo vero tertij loquit̄ tex. in.l.elegāter.in prin.ff.de dolo. Iterū adverte ꝙ ista.l.loquit̄ de dolo icidēte vel ex ꝓposito vl̄ re ipsa. Ubi autem dolus daret causam cōtractui: puta aliquis nō volebat vendere: ego per dolum induxi eum vt venderet: tūc distinguitur inter cōtractus bonefidei ꝛ cōtractus stricti iuris: quia quādo dolus dat causam cōtractui: ꝛ sic substantie contractus bonefidei, est ipso iure nullus. ratio quia nihil est magis cōtrariū bonefidei ꝙ dolus ꝛ fraus: nimirū si cōtractus bonefidei est ipso iure nullus. ita dicit iuriscon. assignās istā rōnem in.l.iij.§.fi.ff.pro so.facit.l.bona fides.ff.de act.empti.ꝛ.l.si volūtate.C.de rescin.vē. contractus autem stricti iuris cui dolus dedit causaꝫ mero iure valet ꝛ tenet: sed rescindit̄ per actionē de dolo.l.dolo. C.de inuti.stipu.l.ꝛ elegāter.in prin.vbi gl.ꝛ plenius Bar.ff.de
3 dolo. ¶ Pōdera in primis diligēter tex.ibi, cū aliter cōvenissent obligari ꝛ aliter ꝑ machinationē obligatus est, ꝙ si p̄cedat tractactus inter partes in quo cōclusum sit ꝙ cōtractꝰ debeat fieri certo modo: certe cōclusa in illo tractatu nō vident̄ repetita in cōtractu vel in cōclusiōe tractatꝰ: licet det̄ exceptio doli. Cōtra istum tex. fortiter facit regula q̄ habet, ꝙ dicta in prefationibus intelligunt̄ repetita in cōclusione cōtractus.l.titia.§.idē respōdet el.j.ꝛ ibi not.Bar.ſ.eo.Bart.ꝛ doc.in.l.itē q̄.§.fi.vbi dixi.ff. de pac. ¶ Circa istud ɔriū multū īsistūt Moder. ꝑsertim Imo. Lud.ꝛ Are.hic: ꝛ varij varia dicūt. In ꝑmis respōdet Imo. ꝙ predicta regula ꝓcedit qñ precedētia de proprio significatu verborū possunt intelligi repetita in sequenti prout est exemplum in.d.l.itē quia. Secus est in casu isto vbi dicta in p̄cedētibus de ꝓmittēdo fundū sine vsufructu nō possunt de ꝓprio significatu intelligi repetita hic. iuncta.l.si alij.ff.de vsufru.lega. vbi appellatione fundi de ꝓpria significatione vocabuli venit vsusfructꝰ. Item scd̄m eum ex casu isto, ex dictis in tractatu p̄ambulo potius detegitur error stipulatoris ꝛ ꝓmissoris aliter factū ꝙ fieri deberet: ꝛ si dicat̄, in casu.l.nostre itervenit error ꝓmissoris, succedit maius contrariū ꝛ maior difficultas: quia error ex parte promissoris vitiat ipso iure stipulationē.l.ita stipulatus.in ꝑnc. iuncta gl.ij.ſ.eo. Cuius cōtrariū dicit tex.hic. Alexā.in penult. col.respōdet, ꝙ propter ista ɔria ista.l.debet de necessitate intelligi qñ stipulatio fuit interposita ex intervallo: alias nō possent evadi ista ɔria que dicit non esse a doc. declarata, ꝛ super hoc laborāt multū, ꝛ si intelligamus istā.l. qñ ex intervallo est facta stipulatio: certe succedit regula ꝙ partes presumūtur recessisse a priori tractatu.l.cū in plures.§.locator.ff.loca.l.per retentionē. cum gl.ff.de vsur.Bar.in.l.pacta novissima.C.de pact.vbi dixi: sed ista ē divinatio ꝛ restrictio magna ad hāc legē, ꝙ stipulatio hic fuit facta ex magno intervallo ꝛ refragat̄.versi.idē est. Quis Alex.ꝛ Roma.dicāt ꝙ mutetur casus in ver.idē est: sed ista sunt somnia. Ego vltra scribentes clare rñdeo vtriq; difficultati nō divinādo nec diminuēdo tex. sed intelligēdo plane prout iacet. Dico ergo ꝙ regula que hꝫ, ꝙ dicta in ꝑfationibus intelligunt̄ repetita in sequētibꝰ.d.l.titia.§.idē rndit.vbi Bal.ꝛ Bart.ꝛ alij in.d.l.itē quia. vbi dixi, ista regula ꝓcedit qñ essemus in dubio. sed iste tex.loquit̄ qñ sumus in casu claro: quia dicta ꝛ conventa in prefationibus fuerunt omissa dolo: quia promissor fuit inductus dolo stipulatoris ad ipsa omittēda: ꝛ iste est proprie casus istius tex.qui clare cātat: ꝛ isto modo etiā clare tollo scd̄am difficultatem Alex. quia hic nō intervenit aliquis error promissoris, sꝫ machinatio ꝛ dolus stipulatoris. iste est ꝓprie casus ꝛ sensus istius.l. Adverte tamē ꝙ tractatus p̄cedētes sed nō firmati inter partes nō sunt attendendi: quia licet inter ɔhētes multa verba hincinde p̄cesserint: tū si tpe instrumēti illa verba nō fuerint repetita, illud tantū videt̄ fuisse actum ꝙ reperitur scriptū instrumēto ꝛ nō plus, tex.est in.c.dudū.in ver.eo tamen tēpore. de cōuer.cōiug.ꝛ ibi Abb.in vlti.no.ad hoc no.illū tex. Itē multa tractant̄ inter partes que postea nō veniūt ad cōclusionē nec effectū.l.si ex cā.§.nūc videndū.in fi.ff.de mino.l.elegāter.in princ. cū gl.ff.de ɔdi.inde.c.dudū.de reb.ecc.nō alie.i.vj.ita dicit Bal. in.l.multū interest.in.ij.col.C.si qs alteri vel sibi.ꝛ in.l.cum allegās.in.ij.col. C.de vsu. Imo.hic in antepe.col.ꝛ seq.post Bal.et
4 Ang.ꝛ ponit aliqd Roma.ꝛ sepe ɔsulendo ista deduxi. ¶ †Secūdo no.ex hoc tex.ꝙ dolus ex proposito incidēs in ɔctu stricti iuris nō reddit cōtractū ipso iure nullū: sed si agat̄ obstat exceptio doli. Ratio fundamentalis est: q2 si dolus dans causam cōtractui stricti iuris: ꝛ sic substantie ɔctus non annullat ipso iure cōtractū stricti iuris.d.l.dolo.C.de inuti.stipu.ꝛ.l.et elegāter in prin.ff.de dolo.quātominꝰ dolꝰ incidēs debet annullare cū dolus incidēs nō annullet ɔtractū bonefidei ipso iure: vt dicā.ſ.in
5 gl.ij. ¶ †Tertio no.ibi: sed ipsa res in se dolū habet: qd̄ dolus dicit̄ intervenire re ipsa qñ enormis lesio itervenit ī ɔctu absq; voluntate ꝛ ꝓposito stipulantis: ꝛ ad hoc allegatur iste tex. nec
6 alibi ita clare dicit̄. ¶ †Quarto no.ibi. cū em̄ quis petat, ꝙ exceptio doli aliqñ nascitur a principio ex dolo cōmisso tpe cōtractus: vt in princ.huiꝰ.l.aliqñ nascit̄ ex postfacto ex dolo cōmisso tpe petitionis.l.ij.§.circa.ꝛ.§.gñaliter.ff.de excep.doli. ¶ Expeditis textualibus venio ad gl.ꝛ capio gl.ij.in verbo per machinationē. quā divide in tres partes. In prima, ponit duo exēpla ad tex. In scd̄a, ponit aliud exēplum Hugo.ꝙ reprehendit. In tertia, ponit intellectū quorūdam quem etiā reprobat. Scd̄a ibi. sed Hugo dicit. tertia ibi. alij etiā. ¶ In ea. vel non excipiēdo. pro istis duobꝰ exēplis gl.adde tex.in.l.si tibi liberū.ff.de actio. emp.ꝛ in.l.si binarū.ff.de ser.vrb.predio.ꝛ in.l.sed ꝛ si me putem.
7 §.cū iter.ff.de cōdi.inde.ꝛ tex.in.l.iij.cū glo.C.de dona. ¶ †In ea.gl.ad fi.habes ex gl.ꝙ stipulatio adiecta sup cōtractu bonefidei ꝓpter dolum redditur ipso iure nulla sicut redderet̄ nullꝰ cōtractus bonefidei.l.iij.in fi.ff.pro so.quādo stipulatio tunc assumat naturā cōtractus bonefidei super quo interponit̄.l.si stipulatus.de vsur.l.j.§.si qs sub conditione.ff.vt lega.no.ca.ꝛ late disputam sup rub.huiꝰ ti.ꝛ ad hoc istam gl.reputat sing.Bal.in d.l.dolo de inuti.sti. ¶ Sed tu adverte ꝙ idem Bal.de quo scribētes nō faciūt mentionē in.c.j.in penul. col. de plus peti. tenet cōtrariū, ꝛ sic est sibi cōtrarius: nā dicit, ꝙ dolus nō reddit contractū stricti iuris ipso iure nullū: etiā si veniat ad validādū cōtractū bonefidei: ꝛ dicit istud dicere istā sing.l. sed voluit allegare istam gl.scd̄m illam opi.aliorū quā reprehēdit gl.hic, quā gl. sequunt̄ Imo.ꝛ Roma.hic, ꝛ male: quia iste tex. procedit nō solum si sit interposita super cōtractu stricti iuris: sed etiā si sit interposita super cōtractu bonefidei: cū nō loquat̄ de dolo dante causam cōtractui sed de dolo incidenti, q dolꝰ nō reddit etiā cōtractū bonefidei nullū.d.l.ꝛ elegāter.ꝛ.l.si qs affirmaverit.ff.de dolo.ꝛ.l.iulia.§.si venditor.ff.de actio.emp.ꝛ ita tenent ad hāc.l. ꝛ melius Cuma.ꝛ Pau.de cast.ꝛ Alexan.hic. ¶ Capio glos.in verbo dolum habet. quam divido in quatuor partes. In prima declarat tex. In secunda ponit primū exemplum. in ista secūda parte.l.in cōtractu stricti iuris. In tertia ponit aliud exemplum in stipulatione interposita super cōtractu bonefidei. In quarta ꝛ vltima exēplificat text.dolo incidenti.ij. ibi, vel si sine causa. iij.ibi; vel pro parte stipulatus sum rem.iiij.ibi: vel da exemplū.

In glos.

qn̄ quis dicat^r esse in dolo

8 ¶ † In glo. ibi, qui proprie nō potest dici dolus. no. diligenter
istā gl. ꝙ statutū faciens mentionē de dolo non habet locum in
dolo re ipsa: quia nō est proprie dolus ⁊ verba statutoꝝ debēt
ꝓprie intelligi. l. j. §. si is q nauē. de exer. ⁊ l. nō aliter. ff. de leg. iij.
nam dolus est machinatio fraudulenta ex animo ꝓueniens. l. j.
9 §. j. ff. de dolo. ¶ † Iuxta primā partē gl. querit Bart. qualiter
probetur dolus aduersarij: ⁊ allegat. l. dolus. C. de rescin. vē. ⁊ l.
dolum. C. de do. Tu aduerte diligenter ꝙ dolus nunq̄ operat̃
nisi quādo est dolus qui caperet etiā constantē ⁊ prudentē virū
sicut etiam requirit̃ in metu, qd̄ metus sit talis qui caderet etiā
in constantem virū: tex. est solēnis in. c. cū dilectus. qd̄ me. cau. et
ibi expresse no. Inno. ⁊ do. Abb. in. v. no. ⁊ alij Cano. Idē tenet
Bal. in. c. verum. de iureiurā. ⁊ idē Bal. in rub. C. de rescin. ven.
vbi plus dicit allegādo illū tex. ⁊ Inno. qd̄ ad hoc vt dolus ope
ret̃ effectum, de quo hic ⁊ sparsim in legibus, requirit̃ in supla-
tiuo ꝙ sit talis qui caperet etiā prudentissimū virū. adde etiam
qd̄ qui nō facit id ad qd̄ tenet̃ est in dolo. l. dolus. ⁊ ibi Bart. ad
hoc no. ff. man. Bar. in. l. tutor qui repertorium. in. iiij. col. ꝑ illū
tex. ff. de admi. tu. Itē sciens factū ⁊ faciens cōtra ius presumit̃
in dolo: ita no. Bar. in. l. propter veneni. §. neptis. per illum tex.
ff. ad sille. Itē quis dicit̃ dolose facere qn̄ scienter facit rem sibi
prohibitam: ita no. Hemi. in. c. si cōpromissarius. §. j. per illū tex.
de elec. in. vj. Itē in viro literato faciente contra iustitiā p̄sumit̃
dolus: ita no. Bal. in. c. in nostra. per illū text. de procu. tn̄ circa
modica nō presumit̃ dolus. ita no. d. Abb. in. c. accedens. de cri.
fal. per illum tex. ⁊ ibi est gl. de hoc, facit tex. in. l. si oleum. §. fi. ff.
10 de dolo. ¶ † Scd̄o circa primā partē huius legis querit Bart.
iste tex. vult ꝙ qui promisit propter dolum incidētē aduersarij
habet exceptionē doli si cōueniatur, qd ergo si iam tradidit an
habeat cōditionem vel aliam actionē, cōcludit qd̄ sic: sibi enim
cōpetit actio de dolo, per tex. in. l. si id qd̄ aurum. s. eo. inducen-
do vt hic per Bar. sed illa. l. nihil facit duplici fundamēto. Pri-
mo quia illa. l. loquit̃ qn̄ dolo ꝓmissoris fuit stipulator decept⁹
tunc bene cōpetit actio de dolo, sed hic in. ij. parte huius legis
non fuit decept⁹ nisi re ipsa: preterea in casu. d. l. si id qd̄ aurum.
aliter nō poterat prouideri stipulatori nisi per actionē de dolo.
hic autē soluens anteq̄ soluere habebat exceptionem de dolo
si soluit sibi imputet: q̄r nō repetit. l. q exceptionē. in princi. ff. de
condi. inde. Item ⁊ tertio, cum hic ꝓmissor hꝫ exceptionē doli
qua tueri se poterit: certe quelibet exceptio cōpetēs facit cessa-
re actionem de dolo. l. j. §. ait pretor. ff. de dolo. si ergo iste habe-
bat exceptionem de dolo debebat facere cessare actionē de do-
lo nisi respōdeas quod regula. §. ait pretor. est vera in exceptiōe
diuersa ab actione doli: sed hic exceptio doli non est diuersa ab
actione doli. Item inquantum Bar. cōcludit qd̄ saltem poterit
cōdicere possessionem per. l. qui exceptionē. §. si pars. ff. de cōdi.
inde. ⁊ l. domos, cum tribus sequen. ff. de lega. j. facit tex. in. l. sed
si me putem. §. cum iter. ff. de condi. inde. Ang. hic dicit qd̄ etiā
ista iura non faciunt pro Bar. q̄r in isto text. soluens erat tutus
exceptione doli odiosa ideo nō repetit per regulā. d. l. qui exce-
ptionē. §. fi. sed in. d. §. si pars. ⁊ l. domos cōpetebat retētio pro-
pter expēsas factas que retētio est fundata in equitate sed in. l.
nostra exceptio doli est odiosa. Sed aduerte quia ad istud fun
damentū Ang. respōdet ipse Bar. in. l. ij. C. de rescin. ven. ꝙ ali-
quādo exceptio doli competit ex dolo incidenti ⁊ tunc exceptio
doli bene est odiosa, aliqn̄ cōmittit̃ dolus re ipsa absq̄ proposi-
to stipulatoris: ⁊ tunc exceptio doli nō est odiosa: vt in. ij. parte
istius tex. per tex. in. l. qui se debere. vbi gl. Bar. ⁊ Bal. ff. de con-
di. ob cau. Barto. in. l. damus. in fi. ⁊ in. l. in summa. in princ. ff. de
condi. inde. tene opi. Bar. hic. ⁊ in. d. l. ij. quia imo fortius tenent
Cu. Imo. Pau. de ca. Lud. ⁊ Alex. hic: ꝙ etiā in. j. casu huius. l.
qn̄ dolus incidit ex proposito et voluntate stipulatoris adhuc
promissor si soluit habet repetitionē per regulā. l. si non sortem.
§. indebitum. ff. de condi. inde. vbi iuriscōsultus dat regulam qd̄
quilibet tutus exceptiōe perpetua si soluit repetit: sed exceptio
doli est perpetua. l. pure. in prin. ff. de excep. do. nec ob. tex. in. l. q
exceptionē. in princ. q̄r loquitur in exceptione macedoniani que
datur filiofami. accipienti mutuū: ⁊ datur odio creditoris ꝯtra
naturalem equitatem, ⁊ illa bene est odiosa: ⁊ ideo filiusfami. sol-
uens non repetit: ita proprie loquitur. l. qui exceptionem: sed in
casu nostro promissor soluens est tutus exceptiōe doli inducta
nō cōtra equitatem imo scd̄m equitatem. quid tenendum: teneo
opi. Bar. ⁊ cōmunē cōtra Azo. Ang. ⁊ Are. hic, quia si aliter di-
ceremus sequeretur absurdum qd̄ condictio indebiti daret̃ cō-
tra accipientem bonafide ⁊ nō cōtra dolosum: ⁊ sic esset cōtra. l.
qd̄ seruus. ff. qd̄ vi aut clam. ⁊ cū ista exceptio doli conseruet ius
nostrum cōtra accipiētes videt̃ fundata super equitate: ideo dꝫ
cēseri fauorabilis ⁊ extēdenda ꝑ. d. l. q exceptionē. ⁊ non odiosa
vt aliqn̄ dixi in. d. l. qui exceptionē. ff. de cōdi. inde. quicquid di-
cat Are. Potest etiam vltra predicta alter responderi ad. d. l. q
exceptionem. ff. de cōdi. inde. qd̄ loquatur in creditore cui facta
fuit solutio qui creditor tractabat de damno, nimirū si impedit̃
repetitio, hic autē tractat de lucro nec est par ratio dāni ⁊ lucri
11 l. fi. in fi. C. de codicil. ¶ † In ea. gl. ibi, vel stipulat⁹ sum rē quā
minus emi dimidia iusti pretij: habes ex ista gl. reportare duo.
Primo, qd̄ ista lex in. ij. parte potest intelligi in stipulatione in-
terposita super cōtractu bonefidei habēte in se dolū re ipsa, sed
gl. ij. superius tenet ꝙ ista. l. in. j. parte nō potest intelligi in sti-
pulatione interposita sup ꝯtractu bonefidei rō diuersitatis est,
q̄r prima pars huius legis loquit̃ qn̄ interuenit dolus ex ꝓposi
to stipulatoris q videt̃ annullare ipso iure cōtractū bonefidei: ⁊
tn̄ tex. dicit qd̄ valet mero iure: licet obstet exceptio: dic vt dixi.
s. in. ij. glo. Scd̄a autem pars huius tex. loquit̃ qn̄ nullus dolus
stipulatoris ex eius ꝓposito interuenit: sed res in se habet dolū
quia promissor fuit deceptus vltra dimidiā: ideo potest tunc in-
telligi text. etiā si stipulatio sit interposita super ꝯtu bonefidei.
12 ¶ † Scd̄o habes no. diligēter ex ista gl. qd̄ qn̄ stipulatio inter-
posita super vēditiōe facta minus dimidia iusti pretij si ꝓmissor
ex stipulatione cōueniatur que habet dolum re ipsa sibi compe-
tit remedium huius. l. ergo videt̃ velle gl. qd̄ cum habeat reme-
dium huius. l. qd̄ nō haberet tunc remediū. l. ij. C. de rescin. ven.
⁊ ita sentit Bar. gl. velle, ⁊ clarius Ludo. sed Bal. hic dicit con-
trarium, ꝙ hic est gl. singularis ꝙ qn̄ cū cōtractu bonefidei per
miscet̃ cōtractus stricti iuris qd̄ tūc hꝫ locum remedium. l. ij. C.
de rescin. ven. Imo. hic ⁊ sub dubio forte dicit ꝙ glo. ista voluit
includere remediū. l. ij. licet remediū istius. l. cōpetat. ¶ Iuxta
ergo istam partē gl. querit Bar. si in cōtractu emptionis ⁊ ven
ditionis interponat̃ stipulatio: prout cōmuniter fit in omnibus
instrumētis, ⁊ emptio sit circa dimidiā iusti p̄tij: an vltra reme-
dium. l. nostre. ⁊ sic vltra exceptionem doli etiā competat reme-
dium. l. ij. C. de rescin. ven. Bar. concludit ꝙ sic, etiā si stipulatio
interuenisset animo nouandi: ⁊ ita cōmuniter tenent alij. Idem
tenent Bar. ⁊ Sali. in. d. l. ij. C. de rescin. vend. d. Anto. in. c. cum
causa. de emp. ⁊ vē. ⁊ ista est cōis opi. ꝓm do. Alex. idem tꝫ Pau.
de ca. in. l. si dari. ad fi. s. eo. Adde pro ista cōi opi. bene facere in
practica, quia si isto casu nō cōpetat remediū. d. l. ij. cū in instru
mentis venditionū ⁊ aliorum ꝯtuum notarij semper apponūt
stipulationem, vt dicit Bal. in. l. ij. ff. de cōdi. ob cām. certe nūq̄
haberet locū remediū. l. ij. ⁊. c. cum causa qn̄ esset factū instrumē
tum, qd̄ nō est dicendū per. l. nā ad ea. ff. de leg. ¶ Cōtra primū
fundamentū Bar. adducit Are. hic fortem tex. in. l. vēditor. in fi.
prin. ff. com. predio. in ver. per stipulationis vel vēditionis legeꝫ
obligantur. vbi stipulatio coequeua cōtinebat idē ꝙ cōtract⁹, ⁊
tn̄ tex. ille vult ꝙ obligatio oriatur ex altera cum verba nō respi
ciant actionē sed obligationē, ergo impossibile est qd̄ in dubio
interposita stipulatiōe oriat̃ obligatio ex ꝯtu emptionis, quia
sic oriret̃ obligatio ex vtroq̄, ꝙ iuriscōsultus negat. tamē respō
det ad illū text. qd̄ loquitur qn̄ expresse fuit actum ꝙ fieret no-
uatio, ⁊ nesciuit aliter euadere illum textū, ista est diuinatio ma
nifesta ad illum tex. ⁊ destructio. Tu adde qd̄ illū tex. ante Are.
alleg. Bal. hic, ⁊ de eo gloriatur ⁊ dicit qd̄ nullus ante eum alle-
gauit illum tex. hic, sed ad illum tex. tu no. responde ⁊ vere, ꝙ al-
ternatiuis legis circa idem factū semper ponitur pro ꝯiuncta
ne lex nos relinquat in incerto ⁊ ignoremus qd̄ remedium ex al
ternatiua competat, ita no. firmat Bar. in. l. si is qui ducenta. §.
vtrum. in. v. opposi. vbi omnino videas. ff. de rebus du. post Cy.
in. l. cum quidam. C. de verbo. signi. sequuntur canoniste omnes
presertim do. Abb. in. c. inter ceteras. de rescrip. ⁊ pro ista regu-
la facit tex. in. l. ij. cū gl. ij. ⁊ ibi ad hoc no. Bal. C. de obsequijs.
ergo in illa alternatiua que stat pro cōiuncta probat ꝙ vtrūq̄
remedium competat ⁊ stipulationis ⁊ venditionis: ergo ꝓbat
fundamentū Bar. ⁊ hoc modo retorqueo illum tex. cōtra Aret.
¶ Pro isto primo fundamento Bar. adde tu bonū tex. in. l. ij.
§. parui. ff. de priui. cre. vbi stipulatio erat coequeua: ⁊ non tollit
non solum actionē precedentem sed nec priuilegiū prime actio
nis: tunc si stipulatio coequeua non tollit priuilegium actionis
precedentis: ergo multo minus nouabit ipsum cōtractū: q̄r re-
gulam habemus, ꝙ facilius tollitur priuilegiū q̄ ius cōe. l. eius
13 militis. §. si militia missus. de testa. mili. ¶ † Circa scd̄m funda-
mentū Bar. adde ꝙ Io. de imo. hic. ⁊ in. c. cū dilecti. de em. ⁊ vē.
impugnat istud fundamentū: q̄r. l. aliā. ff. de noua. in qua se fun-
dat Bar. loquit̃ in priuilegio prelationis: prout etiā loquit̃ tex.
in. d. l. ij. §. parui. licet istud priuilegium est ꝓportionabile stipu
lationi sicut cōtractui ꝙ stipulatio preferatur alijs creditorib⁹
sed in qōne nostra qn̄ nouat⁹ est cōtractus bonefidei remanēte
stipulatiōe: ⁊ sic cōtractus stricti iuris, videt̃ impossibile qd̄ itel
ligat̃ repetitum beneficiū. l. ij. quia tale priuilegiū nō est propor
tionabile stipulationi cū sit stricti iuris in quo habet locū bn̄fi-
cium. l. ij. C. de rescin. vendi. Sed ad hoc rn̄de ex mente Bar. vt
etiā dicit Are. q̄r licet ꝯtus bonefidei sit nouatus ꝑ stipulatio-

a ¶ Cōtrariā opiñ. Pro ista pte negatiua ʒtra Bar. addo opti. textū in.l.ij. C. de plꝰ pe. ⁊ l.j. C. de erro. calc. vbi hꝫ qđ trās. nō pōt ꝑtextu erroris reuocari seu retractari: qꝛ transac. cām hꝫ vt discedaꝛ a lite ⁊ satꝫ lucraꝛ ꝗ discedit a lite. vt p Panor. elegāter in c.j. de transactio. vide oīno hunc eundē autorem in.d. l. pma. C. ō erro. calc. ⁊ Pau. in.d. c.j. vbi not. dicit p illuꝫ no. tex. ꝙ si post trāsactio. appareāt instra vel sint testes siue ꝑscriptio vel qcqđ aliud de iure cōi vel spāli cōpetēs ñ retractaꝛ trāsactio. l. sub ꝑtextu. C. de transa. ⁊ d.c.j. etiā si appeat trāsigentē fuisse deceptū: licꝫ grauis sit deceptio qꝛ magnuꝫ commodū cōsequiꝛ q a lite recedit vt ē tex. no. i.l. lutiꝰ. ff. ad tre. sepe allegatꝰ i ista materia: ⁊ est bona glo. ⁊ qđ ibi dicit idē paul. i. c. cū cā. de emp. ⁊ ven. itē p ista opi. facit qꝛ deceptus ex receptiōe pignoꝛ ex cā trāsactiōis nō petit restauratiōnez: tex. est in. l. a diuo pio. §. si pi-

nem: tñ cum stipulatio sit stricti iuris ⁊ subrogeꝛ loco ʒctus bonefidei assumit tñ natura ʒctus bonefidei: ideo proportionatur remedium.l.ij. ⁊ dicit Are. ꝙ istum dictū Bar. est singulare nec alibi ponitur. ¶ Tu vltra scribētes aduerte inquantū Bart. vult ꝙ stipulatio interposita super cōtractu emptionis ⁊ vēditionis etiam si interponatur animo nouādi assumit priuilegia contractus bonefidei, iuribꝰ hic allegatis p Bar. ⁊ ita etiā tenet Ang. in.l. emptor. in fi. ꝑn. ff. de pac. ¶ Cōtrariū tenet Bar. sibi ʒtrarius in.l. qui bis idē. in. iij. oppo. vbi ponderaui. §. eo. ⁊ clarius Bar. in.l. singularia. in. iij. col. in. vj. speciali. Ja. de are. ff. si cer. pet. ⁊ istam cōtrarietatem nō pōderauit nec hic nec ibi: pro illa opiñ. Bar. facit bene tex. in.l. in bonefidei. ff. de eo qđ cer. lo. ⁊ ibi gl. si. clare firmat per illum tex. ⁊ ibi Pau. de ca. ad hoc pōderat, ita etiam firmat Bal. in.l. si eum. §. qui iniuriarū. in. ij. col. ff. si quis cau. ⁊ pondera ꝙ tex. in.d.l. in bonefidei. fortiter stringit contra Bar. hic: quia ibi stipulatio interposita super conditione et sic super. cōtractu bonefidei nō assumit naturaꝫ bonefidei imo stat in sua natura stricti iuris, tñ ad illuꝫ text. posses tu pronecte rñdere, qđ Bar. hic loquitur qñ facta est emptio ⁊ vēditio deinde interponiꝛ stipulatio ibi aūt nō fuit facta vēditio sed cōtractus conductionis fuit in stipulatione positus quia aliqs stipulatus est se cōducturum ⁊ tūc nō potest assumere naturam cōtractus bonefidei quia ille de per se nō precessit, quid tenendū, p Bart. hic adde optime facere id qđ no. tenet idem Bar. in.l. videamꝰ. la. ij. §. si actionē. ad fi. ff. de vsu. ibi dicit Bar. ꝙ quādo stipulatio interponitur super cōtractu emptionis vel venditionis vel alio cōtractu bonefidei quia succedit in locū emptionis ⁊ sic eius naturam assumit, veniunt fructus a tempore more ꝗuis in cōtractu stricti iuris nō veniant nisi a tpe litis cōtest. l. cuꝫ fundus in prin. ff. si cer. pe. ⁊ lꝫ Bar. nihil alleget tu allega tex. optimū in.l. j. §. bellissime. ff. vt leg. nomi. ca. q tex. nō posset meliꝰ facere, breuiter veritas pēdet ab his q̄ late scripsi sup rubrica, vbi disputaui an stipulatio interposita super contractu bonefidei assumat
13 eius naturam vel non, vide ibi. ¶ † Extra gl. querit Bart. an in contractu transactionis si aliquis sit deceptus vltra dimidiam iusti pretij habet locum remedium.l.ij. C. de rescin. ven. ⁊ c. cum causa. de emp. ⁊ vendi. ad rescindendū talem transactionez, ⁊ cōcludit ꝙ sic: habito respectu ad transactionem dubij euentus litis arg.l. ꝙ debetur. ff. de peculio. ⁊ nō ad estimationem rei p gl. in.l. lucius. §. fi. ff. ad trebel. iste est not. et quotidianus passus ꝫ valde difficilis ⁊ ambiguus quem intēdo bene excutere. referā ergo omnes qui tenent opinio. Bar. postea omissis leuibus adducam tex. pro Bar. qui videtur multum stringere: ⁊ quia veritas multum pendet ab illo tex. insistā super eo quia aliqui inducunt pro Bar. ⁊ aliqui adducunt cōtra Bar. ⁊ quia habui istam qōnem in facto sepe: volo eā ideo plene examinare ⁊ omnes nominabo qui examinant, idem ꝙ Bar. tenent Ang. Jo. de imo. ⁊ Roma. hic. Bar. Ray. ⁊ Jmo. in.d.l. lucius. §. fi. ff. ad tre. Bar. ⁊ Ang. in.l. ij. C. de rescin. ven. d. Ant. de bu. do. Cardi. ⁊ Jmo. in d.c. cum causa. Jo. de Jmo. in.c. quitauallis. in. xvj. c bar. de iure iurā. Calde. cōsi. iij. posito sub rubri. de trāsact. qđ incipit potest veniri cōtra transactionem. idem tenet do. Fabianus de mōte sancti sauini qui est aduocatus cōsistorialis in tractatu emptionis ⁊ ven. in. viij. q. prin. in. iiij. col. vbi dicit bonum verbū, istam opi. Bar. esse cōmunem ⁊ equā. eam etiam videꝛ tenere do. Jo. baptista cacialupꝰ de sancto Seuerino in tractatu de trāsactionibus. in. xj. q. prin. in. j. ⁊ iij. col. licet postremo dicat recurrendū esse ad cōscientiā. allegat Pe. de ancha. ad hoc in cōsi. ccxxj. inci. inter varia cōsilia. ⁊ ꝙ in transactione si fiat p minori dimidia iusti pretij ꝙ habeat tūc locum doli exceptio ⁊ sic remediuꝫ huius legis tenet Alex. in cōsi. lxxxix. secunde partis. qđ incipit viso puncto ⁊ instrumētis. in vlti. col. ibi tamen nihil dicit de remedio.l.ij. ⁊ fecit ne esset sibi cōtrarius in his que dicit in lectura. pro ista sentētia Bar. facit bonus tex. in.l. si supstite. C. de dolo. in ver. fi. q incipit sane si lesa īmodice es. vbi est tex. ꝙ si transactio fuit inita bonafide inter patrē ⁊ filiā emācipatā, si filia fuit immodice lesa non habet actionē de dolo quia famosa est cōtra patrē sed habet actionem in factum ad rescindendam trāsactionem. ergo ibi est tex. ꝙ propter immodicam lesionem trāsactio retractatur. ⁊ dicit Hierony. tortus, ꝙ per illum tex. ita alias in cōtingentia facti consuluit. pro ista opi. Bar. reperio ⁊ ante euꝫ ille tex. allegatur contra Bar. per multos ⁊ originaliter Floria. in.d.l. ij. C. de rescin. ven. vbi dicit esse tex. contra Bar. prout refert Jmo. in.d.l. lucius. §. fi. ⁊ Are. hic. ⁊ ita etiā illum tex. contra Bar. allegat Alex. hic, ꝗuis aliter nō inducat, naꝫ ille tex. saltē a contrario sensu vult ꝙ transactio in modica lesione non possit rescindi nisi pbato dolo, ergo loquiꝛ quādo dolus dedit causꝫ transactioni ⁊ de isto nō loquitur questio nostra quia nos loquimur in. ij. parte.l. quādo non ex ꝓposito sed re ipsa. cū ergo ille text. vult ꝙ requiriꝛ dolus, ergo cessante dolo ex immodica lesione nō rescinditur transactio ꝓpter dolum aduersarij qui dedit occasionē trāsactioni. sed aduerte qꝛ ille tex. nō requirit pbationem doli nec quando dolus dedit causam transactioni: ⁊ qui allegant illū text. cōtra Bar. non bene viderunt illū text. patet quia loquiꝛ primo de trāsactiōe facta bona fide, postea de dolo incidente ex enormi lesione quam postea pater cōmittit vtēdo transactiōe in qua filia est immodice lesa ⁊ sic reuera ille tex. nō loquitur quādo dolus dedit causam cōtractui: sed euenit ex incidenti re ipsa. ¶ Tu antē aduerte ꝙ ille tex. potest fortiter retorqueri cōtra Bar. hoc modo: nam qñ in transactione interuenit immodica lesio: vult ibi tex. ꝙ actio de dolo competat ad rescindendum illam transactionē: ⁊ propter reuerentiā patris contra patrem cōpetat actio in factū: tūc sic si ad rescindendā trāsactionem in qua est immodica lesio datur actio de dolo: ergo impossibile est ꝙ competat remedium.d.l.ij. contra Bart. quia si cōpeteret cessaret actio de dolo que nūquā competit vbi aliud remedium locū habet.l.j. §. ait pretor. ⁊ §. si. cum.l. seq. ff. de dolo. ⁊ l. ij. C. e. si ergo haberet locū remediū.l.ij. cessaret actio d dolo: huic difficultati potes respōdere ex mēte Bar. qui videꝛ sensisse eam si subtilius inspiciaꝛ Bar. nā dicit Bar. ꝙ in casu istius.l. habet locum remedium istius.l. ⁊ tñ habet locū etiam remediuꝫ.d.l.ij. ⁊ si dicis si cōpetit remediū huiꝰ.l. sic exceptio doli, quomodo potest cōpetere alia actio. respondet ꝙ remediuꝫ.l.ij. potest dupliciter intētari. primo per viā actiōis. scdo per officiuꝫ iudicis qđ est mercenariū deseruiēs actioni p ꝯsequēs est extraordinarium: sed remediū extraordinarium nō facit cessare actionē de dolo q̄ similiter est extraordinariū.l. queadmodū. §. magistratꝰ ff. ad le. aq.l. de pecoribꝰ. eo. ti. C. de.l. aql. ita declarat Bar. in.l. in puinciali. §. j. ff. de ope. no. nū. tñ re vera ille text. nō stringit p Bar. qꝛ licet nō loquaꝛ qñ dolus dedit causaꝫ trāsactioni: tamē loquitur qñ dolus incidit ex proposito ⁊ voluntate, sic in principio huius.l. quia ergo ibi duo cōcurrebāt. s. immodica lesio: ⁊ dolus ex ꝓposito, ꝓpter ista duo bñ ibi rescindiꝛ trāsactio: ergo secus videretur qñ interuenit re ipsa solū: vt in secūda parte huius.l.

a ¶ Contrariā opi. ꝙ imo.d.l.ij. ⁊ c. cum causa. nō habeat locum in transactione fauore litium minuendarū: ⁊ vt sit litium finis: ita tenet Cu. hic, post Bal. in.d.l.ij. ⁊ dicit ꝙ cōis opi. est ʒ Bar. ita etiā tꝫ Alex. hic: q etiā dicit ꝙ putat istā opi. esse tutiorem: ⁊ in pūcto iuris veriorē. eā tenet Are. hic q similiter dicit istā esse cōem ʒ Bar. quā tenuerūt antiqui doc. ⁊ subtiles vltramōtani. tenuit Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. §. nunc vidēdū restat. vers. qd de transactione. gl. ordi. in. c. cū causa pallegato. ⁊ ibi Jnno. Joan. an. Pe. de ancha. ⁊ Abb. in. ij. col. quāuis Alexā. eum male referat tenere cōtrarium: eam etiā tenet vbiqꝫ Bal. in locis hic relatis per domi. Alex. vltra doc. relatos per domi. Alexā. adde ꝙ istā opi. contra Bar. tenet etiam idē Bal. quē nō allegat Alex. in rub. extra de transac. in. iij. col. Ang. in.l. in summa. in prin. ff. de cōdi. inde. per illum tex. qui bene facit in verbo nulla res media fuerit. idē tenet do. Abb. in consi. xij. scōi volu. qđ incipit, ⁊ si copiosior. in. j. col. in fi. do. Jo. de ana. in consi. xxxiij. incipi. circa primum dubium. ita etiam late consuluit Alexā. in consi. xlij. qđ incipit sup premisso themate diligēti animaduersione prehabita. in. iij. col. ⁊ etiā in. ix. col. ⁊ seqūē. vbi dicit istam esse magis cōmunem opi. contra Bar. Omissis leuibus pro ista opi. stringit ineuitabiliter tex. in.d.l. lucius. §. fi. in vers. si nō trāsactum esset. ff. ad trebel. vbi impotentia rescindendi attribuitur contractui transactionis: vnde stringe fortius illum tex. dupliciter inducēdo, primo bm Aret. ꝙ si ibi transactio non posset rescindi inspecta veritate eius ꝙ debetur: vt dicit Bar. qui sic restringit ⁊ violat illū tex. sed bene posset rescindi habito respectu ad id qđ estimaretur dubius euentus: certe tūc impotentia rescindendi nō causareꝛ ex transactione: sed ex natura rei deducte in trāsactionem. preterea tex. ibi simpliciter ⁊ absolute vult trāsactionē nō posse rescindi ꝑtextu maxime lesionis: ergo etiā cōsiderādo dubium litis euentū: ⁊ ita per illum tex. qui ineuitabiliter stringit teneo cōtra Bar. licet passus sit satis dubius. ¶ Scdo pro ista parte contra Bar. stringit text. in.l. sub ꝑtextu instrumēti. C. de
14 trāsa. † vbi trāsactio nō rescindiꝛ pretextu instrumentorū nouiter repertorū nisi dolus interuenerit i occultādo instrumēta: et tñ instrumēta ostēdūt ꝙ dolꝰ est in toto: ⁊ tñ ꝓpter trāsactionē nō admittiꝛ rescisio ꝗuis instrumēta sunt pbatio pbata ⁊ non pbanda: vt dicit Bal. in.l.j. in. ij. col. C. qñ fis. vel priua. ⁊ in.l. quoties. C. de vsu. ⁊ in aut. q semel. C. quō ⁊ qñ iudex. ⁊ in.l. iperatorem
15 in. ij. col. de sta. ho. ⁊ in.c. ꝯsuluit. in. v. col. de off. dele. ¶ † Tertio trāsactio ⁊ sentētia equiparanꝛ.l.ij. ff. de iureiurā. qꝛ vtrunqꝫ est remediū finiendarū litiū fratris. C. de transa. sed sentētia nō retractatur licet lata vltra dimidiū iusti valoris.l. sub specie. C. de re iudi.l.ij. C. qñ prouo. nō est neces. ergo nec trāsactio. ꝯfirmo p tex. in.l. vnica. C. de erro. cal. in ver. si res iudicate non sunt vel trāsactio nō interuenit ⁊c. vbi equparat tex. sniam ⁊ trāsactionez.

Jtē iuramentū

gnora ibi velut ⁊c. ff. de re iu. itē facit quia i trāsactione non ē locus penitētie. l. si pecuniā. i pn. ff. de cō di. ide. l. cū te. ⁊ l. ꝗuis. C. ð. trāsa. Itē facit q2 datū vl̄ pmissū ex cā trāsactiōis repeti vl̄ retractari nō pōt aliquo mō qð al's eēt indebitū text. ē ad literā. l. nec intētio. C. de trāsa. l. j. ⁊ ij. C. de ꝯdi. ide. vbi glo. q̄ dicit cām transactiōis sufficere. s. vt a lite disceda tur ē ēt tex. ⁊ ibi gl. i. l. elegāter. e. ti. est etiam melior tex. i. l. in sūma. e. ti. de ꝯdi. inde. vbi ēt hic idē ma. gr̄ meꝰ i. ij. col. tꝫ istaꝫ ptē. Et vltra alle. hic ⁊ ibi p eum. Adde qð p ista opi. cōsuluit Barba. i ꝯsi. xlj. i an pe. col. i. j. pte. inci. illud afferā in mediuꝫ.

a ¶ Ultimo q̄rit Bart. Aduerte ꝙ ista doctrina pōt limitari qð ista do. pcederet q̄tiescū ꝗ renūtiatio eēt iurata maxime specificatis aliquibꝰ casibus vt p Alexā. post alios in. l. q rome. in. §. duo fr̄es. j. e. vbi ēt vide moder. ⁊ p Alex. et alios i. l. sꝫ ⁊ si qs. in. §. q̄situm. ff. si qs cau. ēt i materia ca

Itē iuramentū ⁊ transactio equiparant. d. l. ij. ff. de iureiu. ⁊ tn̄ iuramentum nō retractat lꝫ qs sit totaliter lesus. l. nā ⁊ postea. §. si damnet. ⁊ l. nō erit. §. dato. ff. de iureiur. et l. ꝙ si deferēte. ff. de dolo. tn̄ ad primum de snīa potes clare r̄ndere. qð in proposito est diuersa rō inter sentētiā et trāsactionē, q2 in snīa iputat parti lese q̄re nō appellauit ita tex. in. d. l. sub spē. assignat istaꝫ rōnē, sed in trāsactiōe esset destitutꝰ oī remedio nisi hr̄et remediū. d. l. ij. sed ista so. nō vadit ad scōm de iuramēto vbi ēt nō cadit appellatio, vñ dic hꝫ Are. qð snīa p dolū ptis ⁊ iuramētū nō retractat p. l. si ptor. §. marcellꝰ cū ibi no. ff. de iudi. ⁊ tn̄ trāsactio ppie sūpta hn̄ retractat si est fctā cū dolo. l. i summa. ff. de cōdi. inde. ⁊. s. dixi. ¶ Quarto tenēdo opi. bart. nō posset hn̄ i practica pbari p testes iste dubiꝰ euētꝰ de quo loquit bar. q2 oporteret tales testes esse valde pitos ⁊ deponere de iure ⁊ sic deponerēt de eo qð sensu pciperēt, ⁊ sic potius eēt iudicare quā testificari ⁊ sic eoꝝ dictū nō valeret. l. testiū. C. de testi. l. q testō. §. fi. ff. de testa. bar. in. l. sciēdū. vbi dixi. s. e. ⁊ sic ex istis teneo ꝯ Bar. ꝙ remediū. l. ij. nō habeat locū in transactione vt aliqñ sit litium finis. Successiue inq̄tū Bar. subdit laudū arbitratoris dꝫ reduci ad arbitriū boni viri si repiat iniquū ⁊c. Idem tenet Bar. in. l. societatē mecum. §. arbitroꝝ. in pe. col. et ibidē Flo. ff. p so. Bar. in. d. l. luciꝰ. §. fi. ⁊ in. d. l. ij. do. Ant. ⁊ Imo. in. d. c. cū cā. Cōtrariū tꝫ Bal. in. d. l. ij. in. viij. op. ꝙ imo inspiciat solus valor rei ⁊ nō dubius euentꝰ litis: ⁊ ita dicit firmiter tenendū, idē tenet ibi Sali. Cu. ⁊ Ro. hic cū alijs cōcordātijs. d. Alex. eo q2 arbitramentū nō est ppie trāsactio sed large ⁊ iproprie, vt declarat Bar. in. l. ꝙ si ephesi. §. j. ff. de eo qð cer. lo. ⁊ in. d. §. arbitrorū. in. ij. col. ⁊ in. l. furti. §. q iussu. ff. de his q notā. infami. ⁊ canoniste habēt de hoc gl. incognitā legistis in. c. si qñ. i gl.
16 j. de offic. dele. quā Abb. ibi ad hoc no. † ⁊ dicit facere ad statuta facientia mētionē de trāsa. nō habere locū in arbitramēto qð nō est ppie trāsactio, pterea corā arbitratore nō est ppie lis. Itē in trāsactione si sit enormiter lesus nō sibi succurrit nisi p. l. ij. secꝰ in arbitramēto q2 pōt peti reductio ad arbitriū boni viri, conclude ꝙ si teneamus opi. Bar. in pcedēti articulo idē posset teneri in arbitramēto ꝑm Ale. ⁊ Are. q2 sicut in trāsactione q̄ fit sup lite dꝫ ꝯsiderari litis euentꝰ ita in arbitramēto qð similiter fit ad diffiniedū litē dꝫ cōsiderari litis dubius euentus ꝗuis nō sit ppie trāsactio quantū ad pcessum ordinariū sed bene q̄tum ad diffiniendū, vt declarat Bar. in d. §. arbitrorum. in. ij. col. ¶ Adde tu vltra scribentes ꝙ Bal. de quo alij nō faciūt mentionē in. c. quintauallis. in xv. col. ff. de iureiu. referēs Bar. hic eum reprobat, eo q2 reductio pōt fieri ex nouis pbationibus q2 obtinet vim appellationis a diffinitiua vñ sufficit pbare iniustitiam erroris. Preterea qñ pronuntiat sup liquido laudo arbitratoris nō est transactio sed potius quoddā pactum ideo dicit Bal. ꝙ opi. Bar. nō tenet de iure nec de cōsuetudine q2 sufficit deceptio ipsa: sꝫ defende tu Bar. q2 primū fundamētū Bal. nihil facit ꝯ Bar. dato ꝙ reductio possit fieri ex nouis pbationibꝰ. istud nō tollit qn possit pbari dubius euētus litis. vt dicit Bart. simil'r ꝑm fundamentū Bal. qñ pronūtiat sup liquido laudū arbitratoris nō est trāsactio istud nihil ad ppositū, quia tūc nō
17 est arbitramentū super lite: vt dicit Bart. ¶ † Secundo q̄rit Bar. qd si in instrumēto dicat vendo pro tanto ⁊ ꝙ plus valet dono an per hoc perdat beneficiū huius. l. et d. l. ij. C. de rescin. ven. ꝯcludit qð nō in ignorāte. secus in sciente. idē tenet Bar. in. d. l. ij. ⁊ ibidem Bal. in. ij. q. cum cōcor. do. Alexā. do. Abb. in. c. cū causa. de emp. ⁊ vendi. Tu autē quia Bar. multa inculcat que non declarantur per alios ex dictis Bar. collige quinq3 principales ꝯclusiones. Prima cōclusio est, ꝙ si venditor sciebat valorem rei tunc per alia verba cessant remedia huius. l. ⁊. d. l. ij. adde rōnem q2 volenti ⁊ scienti nō infert dolus vel iniuria. l. cum donationis. C. de transa. ⁊ in regula scienti. de reg. iur. in. vi. Itē venditor nō potest conqueri de eo qð sciuit. l. vēditor. C. de rescin. vē. ⁊ celatū nō vr̄ id qð quis sciuit. l. q̄rit. §. fi. ff. de edi. edic. l. ea q cōmēdandi. §. j. ff. de cōtrahen. emp. cū certus certiorari nō debeat. l. j. de act. emp. ¶ Scdā cōclusio est, ꝙ illa clausula ⁊ ꝙ plus valet in ignorāte refert ad modicū cū Bar. tenent Raph. cu. Alexā. ⁊ Are. hic, sed Lud. ro. tꝫ fortiter ꝯriū ex qbusdā fundamētis q̄ ante eū fuerūt Imo. hic: ꝙ imo dicta clausula referat etiā ad magnā q̄titatē ēt in ignorāte q2 al's illa clausula nihil operat. l. si qñ. ff. ð le. j. ⁊. c. si papa. de priui. in. vj. q2 etiā sine illa clausula licitū est ꝯhētibꝰ inuicem se decipere dūmodo nō ledat vltra dimidiā. l. itē si ptio. §. quēadmodū. ff. loca. l. in causę la. ij. in. §. pe. ff. de minor. l. si volūtate. C. de rescin. vē. istud pcedit etiā de iure canonico. c. pe. de emp. ⁊ vē. gl. or. xvj. q. j. in. c. si cupis. et gl. ⁊ doc. in. c. in ciuitate de vsuris. Scdō ⁊ fortius, ista clausula q̄ est apposita in fauorē emptoris esset sibi nociua et retorqueret in eius dānū ꝯ. l. legata inutiliter. ff. de le. j. ⁊. l. legata inutiliter. de adi. lega. quia si nō esset apposita ista clausula: licet vēditor deciperet emptorē iuxta dimidiā ⁊ si erit dicta clausula nō licet se decipere nisi i modica quātitate. Itē ꝯ Bar. vr̄ stringere tex. in. l. si qs donationis. ff. de ꝯhē. emp. allegata p Bar. sꝫ ista fundamēta prima fronte satis vrgere videant, teneo cōclusionē Bar. ꝙ in ignorāte illa clausula referat ad modica: q2 iuri ꝙ qs ignorat nūq3 intelligit in aliquo renūtiare. l. mater decedēs. ff. de inoffi. test. dixi post Bar. in. l. sciēdū. s. e. nō ob. fundamēta: q2 r̄ndet Imo. qð illa est apposita cā dubitatiōis tollende. l. qui mutuā. ff. man. vel scdō ꝑm Aret. illa clasula ē vtilis in foro conscientie: q2 in foro cōscientie apud cōfessorē tenetur etiam si citra dimidiaꝫ ledat, ꝑm Anto. ⁊ alios in. c. in ciuitate. de vsur. ⁊ domi. Anto. in. c. pe. de empt. ⁊ vendi. vbi allegant sanctū Tho. ita tenere scdā scde. vbi loquit de iustitia positiua. ⁊ habes gl. quaꝫ signa. in. d. c. si cupis. xvj. q. j. qð licet ꝯhentibus se decipere nec est peccatū: vel aliter r̄nde ꝑm Alex. ꝙ illa clausula operat: quia illud modicum donatū poterit impedire remedium. d. l. ij. q2 ad hoc vt habeat locum dictuꝫ remediū requirit ꝙ illud modicum sit vltra dimidiā iusti
18 pretij. ¶ † Tertia cōclusio Bar. est, si bene respicis ꝙ remediū. d. l. nō habet locum nisi in contractibus bonefidei vel habentibus naturam bonefidei: ⁊ sic non habet locū in cōtractibus stricti iuris: ita vult Bar. si bene inspicias: ⁊ dicit Ioā. de imo. hic ꝙ istud cōiter tenet. facit qð vult glo. no. ⁊ ordi. in. l. ij. C. cōia vtriusq3 iudi. q̄ bene vult ꝙ illa. l. ij. loquēs in cōtractu emptionis ⁊ venditionis etiā habeat locū in omnibꝰ alijs cōtractibus bonefidei: ⁊ si hoc est verū: sequit ergo ꝙ. d. l. ij. nō habeat locuꝫ in trāsactione. cū sit stricti iuris: cuius cōtrarium tenet cōiter ⁊ dixi in pcedēti articulo Bar. sed ibidem dixi qð transactio iudicat stricti iuris vel bonefidei scdm ꝙ est contractus super quo interponit: vt declarat Bar. ⁊ alij in. l. de tutela. C. de in integ. resti. mino. et an. l. ij. habeat locū in contractibus stricti iuris videas oino Bal. in. d. l. ij. in. iij. q. tn̄ habet locum in cōtractu dotis: vt est glos. no. in. l. si ex cā. §. in dotis. ff. de minor. licet actio de dote non esset bonefidei: sed hodie sic. §. fuerat. insti. de actio.
19 ¶ † Quarta conclusio est, ꝙ donatio scdm aliquos dicit hodie contractꝰ bonefidei ꝗuis nō numeret in. §. actionū. insti. de act. Adde ꝙ glo. magna ibi in prin. dicit contrariū ꝙ omnes cōtractus qui non enumerātur ibi sunt stricti iuris: idē tenet gl. in. c. cum venerabilis. de excep. sed donatio nō numeratur ibi: ergo nō est bonefidei: cōfirmo qð ibi casus sunt enumerati a lege sicut est in. d. §. actionū. nō est licitum ex capite alium casum addere ita Bal. in. l. vnica. §. j. in. ij. col. ad fi. C. de cadu. tol. tamen si cōsideras Bar. Bar. dicit ꝙ hodie est bonefidei: quia habet priuilegiū vt pacto nudo producat actionem. l. arg. C. de dona. ⁊ disputat Barto. in. l. fin. de condi. inde. ⁊ in
20 l. iurisgētium. in prin. ff. de pac. ¶ † Quinta ⁊ vltima no. cōclusio est, ꝙ nō est differētia inter renuntiationē spālē ⁊ donationē q2 tantundē importāt, ⁊ idē etiā dicit Bar. in seq. q. Addo ꝙ cōtrariū no. tenet idē Bar. in. l. fi. §. idē quesijt. ff. de condit. inde. ⁊ nemo adhuc perpēdit de ista
21 ꝯrietate Bar. ⁊ ibi etiā pōderaui istā ꝯrietatē. ¶ † Ultimo querit Barto.[a] an remedio huius. l. ⁊ sic exceptioni doli possit renūtiari qñ dolus inest re ipsa, cōcludit ꝙ sic dūmodo exprimat de hac. l. ⁊ sic vult ꝙ non sufficeret renūtiatio generalis omniū priuilegiorū sibi cōpetētiū q2 fortior est spālis ꝗ gn̄alis renuntiatio. l. sed ⁊ si qs. §. q̄sitū. ff. si qs cau. ⁊ tex. in. l. si qñ. §. ⁊ gn̄aliter. C. de inoffic.
22 testa. put etiā in simili cōcludit Bal. ꝙ † ad hoc vt renūtiatio. l. ij. piudicet req̄rit ꝙ fiat in specie ⁊ non sufficeret in gn̄e. ita Bal. in. d. l. ij. in. v. q. Imo. in. c. cum cā. de emp. ⁊ ven. Adde ꝙ ꝯrium eiꝰ qð tꝫ Bar. hic ꝯsuluit ipsemet Bar. sibi ꝯrius in ꝯsi. xc. qð inci. dilecto suo dño. ad fi. in vlti. dubio. vbi tꝫ ꝙ si qs renuntiaret in specie exceptiōi huiꝰ. l. vel doli exceptioni, nō tn̄ excluderet qn posset exponere exceptionē doli. Mouet q2 pdesset renuntiatio doli de futuro qui remitti non pōt. l. si vnus. §. illud. ff. de

suū fortuitoꝝ ita cōsuluit i cōsi. suo. iij. inci. viso instrumēto cōcessionis. col. pe. in pn. in j. volu. vbi plꝰ dixit qð etiā pcedit si nullus sit specificatꝰ casꝰ fortuitus put tenuit ēt Io. de imo. i re pe. c. cū cōtigat. i. iij. mēbro sue distīctiōis. ð iureiu. qð tū sane est itelligendū vt nō pcedat in casu multū icogitato: puta siccitatꝫ vl' sterilitatis inuise. arg. l. fistulas. ff. ð ꝯhen. emp. ⁊ p ea q̄ dicit Feli. sup regula pallegata. l. i. c. sedes. col. iiij. ⁊ pluribꝰ seq. de resc. ⁊ ita ppie ꝯsuluit alexā. i ꝯsi. suo xxviij. icipi. visis ⁊ accurate ponderatis. colū. iiij. circa fi. in. j. volu. et Frā. ð are. ꝯsi. suo. xxxiiij. ⁊ Alex. idē videt tenuisse i. d. §. duo fr̄es. sꝫ in. d. cōsi. dixit ita eē cōmunem opi. In. etiā vꝫ pactū iuratū renūtiatū solēnitatis iure: vt ꝯsuluit idē Alex. i ꝯsi. suo. xxxij. icipi. opportune cōsideratis. colū. penul. circa pn. i. ij. vol. ⁊ i terminis ppijs qð valeat gn̄alis renūtiatio iurata exceptiōis doli ꝯdictioni indebiti ⁊ cuiuslibet

ll.auxilij cō
sulait idem
Alex.in ɔs.
suo.xj.col.
iij.in eo.vo
lu.idē Ale
xā.in consi.
suo.cxxxiij.
inci.dñi re
demptoris.
col.ij.in.v.
vol. faciūt
ea q̄ dicit
Anto.in re
pe.rubr.de
iureiurā.in
viij.q.i.xxx
vj. effectu
iuramenti
licet predi
cta nō alle
get et ma
gis in spe
cie in.xxx
viij.

pac.ꝛ bñ vt hic per eū.Scd̄o mouet,quia quo errore idu
cit quis ad vendendū citra dimidiā iusti p̄tij,eodē erro
re inducit ad renūtiandum exceptioni do. qꝛ credit sibi
nō cōpetere,ergo talis renuntiatio nō sibi p̄iudicat p.l.
doli mali.§.diuersuz.ff.de noua.ɔfirmat p id qd̄ decidit
23 idē Bar.in.l.fi.§.idē q̄sijt.p illū tex.ff.de condi.inde.† vbi
tenet,q̄ si in instr̄o cōtineat q̄ renūtiauit ɔdictiōi inde
biti vt semp apponūt notarij q̄uis in specie renūtiet cō
dictio.inde.tñ ista renuntiatio sibi nō p̄iudicat qn cōpe
tat exceptio doli eo quia idē error q est in principali pro
missione est etiā in renuntiatione:ꝛ cū eo tenent Ang.et
Pau.ibi,an verū dicat Bar.ibi dixi.est verū q̄ tex.in.d.
§.idē quesijt.in quo se fundat Bart.nihil facit, qꝛ ibi fue
rūt verba gñalia nō descēdentia ad aliquā speciez.tñ ad
istud fundamētū Bar de.d.l.doli mali.§.diuersum.ff.de
noua.rñdet Areti.hic,qd̄ p̄cedit qñ obligatio irritat ex
fragilitate p̄sone ɔhētis puta mulieris vel minoris tunc
eadē rō est in eo q renūtiat q̄ est in eo q simpliciter ɔhit
l.si iudex circūuēto.de mino.qd̄ secus est in casu p̄cedēti.
Addo vltra Are.bñ facere id qd̄ tꝫ Abb.i.c.cū cā. ad fi.
de emp.ꝛ vē.vbi tꝫ, q̄ in minori si interuenirēt v̄ba speci
fica qꝛ diceret se donare id qd̄ plꝰ vꝫ in maiore ꝛ minore
q̄ ita nō valeret qꝛ p̄sumeret deceptio.l.si qs cum sciret.
ff.de vsuca.p emp.Vltra scribētes adde q̄ Bal.in.c.qn
tauallis.in.xv.col.de iureiu.referēs istā deci.Bar.cā re
24 p̄hendit ꝛ tenet ɔtriū,eo † qꝛ dolus cadit in eo q scit ɔtra
se dolū cōmitti secus in ignorāte q nō videt renūtiare.d.
l.fi.§.idē quesijt.quia renūtiatio est quedā donatio ꝛ ne
mo ignorās donat.l.nec ignorās.C.de do.Tu tene bar.
qꝛ loquit nō solum qñ specifice renūtiat sed etiā huic le
gi ꝛ saltem in genere cogitat sibi competere exceptionē
doli.no.per Bar.in.l.sub pretextu.C.de transac.

1 ☞ Quando quantitas promittit vt species certa vel
vt certum corpus per eius interitum liberatur debitor.
2 Si testator legauit mille ducatos quos posuit penes ta
lem mercatorē ꝛ si heres non dederit legauit talē vineā
que forte valebat duplum euenit qd̄ heres habuit mille
ducatos a mercatore ꝛ expēdit sed vult dare alios mille
eiusdem stampe an hoc possit facere.
3 Si emo fundū istum pro mille ducatis quos habeo in ta
li capsa nō est contractus emptionis sed innominatus
quia in emptione non requiritur species.
4 De quantitate ad quantitatem admittitur compensa
tio nisi debitum sit liquidum.

SI certos nūmos.

Si q̄ti
tas cer
ta debet vt species p eius interitum ante mo
1 ram debitor liberat.h.d.¶ † No.q̄ qñ quan
titas p̄mittit vt species vel vt certū corpꝰ ꝛ sic circū scri
bit loco,p eius interitū liberat debitor ꝛ sic periculū est
ipsius stipulatoris eo qꝛ talis quātitas censet vt species,
vt hic.ꝛ.l.talis scriptura.ver.itē si leget.ꝛ.l.sꝫ ꝛ si certos.
ꝛ.l.si seruꝰ.§.q quinqꝫ.ꝛ.l.plane la.j.§.sed si nō corpus. ff.
de leg.j.Et text.valde not.in.l.j.§.si decem q̄ in arca.ff.vt
2 leg.no.¶ † Adde p̄mo q̄ mirabiliter decidit Bar. post
Dy.in.l.talis scriptura.in fi.prin.per illū tex.ff.de lega.j.
vbi dicit Bar.testator legauit mihi mille ducatos quos
posuit penes talem mercatorē:ꝛ si heres non dederit le
gauit mihi talem vineam q̄ valebat forte duplum euenit
q̄ heres habuit mille ducatos a mercatore et expendit:
sed vult dare alios mille eiusdē stampe:querit Bart. an
possit:dicit Bar.q̄ non:ꝛ p illa decisione est text. in.l sed
si certos.in ver.neqꝫ permutationē recipiunt.ff.de leg.j.
3 ibi istuz passum examinaui ꝛ tenui ɔtriū. ¶ † Scd̄o adde
illud qd̄ tenet glo.no.in.l.hec vēditio.§.j.in ver. quāti.ff.
de cōtrahen.emp.vbi est solennis gl.q̄ si emo istum fun
dum pro mille ducatis quos habeo in tali capsa: iste nō
est cōtractus emptionis:sed innominatus qꝛ in emptio
ne nō requirit species:sed illa q̄titas q̄ est in arca iudi
catur vt species:tñ tex.ibi mirabiliter dicit, q̄ si ego do
q̄tū p̄tium in arca habeo qd̄ tūc est emptio: ꝛ per illum
tex.dat magna limitatio ad istū tex.ꝛ ad.ll.p̄allegatas vt
per Are.hic in fi.¶ Tertio adde id qd̄ vult glo.or.in.l.si
4 creditor.§.j.in ver.venditori.ff.de pec.† q̄ lꝫ de quātita
te ad quātitatē admittat compensatio nisi debitum sit li
quidum.l.fi.C.de cōpē.tamen qñ debetur vt species nō
admittit compensatio ad quātitatē.l.si cōstat.C.de com
pen.tñ illam gl.reprehendunt vltramontani:vt Bar. in
l.cum fundus.§.seruum tuum imprudens.ff.si cer. peta
tur.sed vide ibi Alex.post Sali.ꝛ Ludo.ibi.

1 ☞ Stipulatio ista habere licere simpliciter interposi
ta inspecto verborum rigore oēs continet etiam extra
neos:sed scd̄m iuris interpretationem committitur so
lum ex facto promissoris ꝛ successorum suorum.
2 Promissio habere licere idem importat q̄ controuer
siam non mouere.
3 Promissio facti alieni non valet neqꝫ tenet.fallit tamen
in aliquibus casibus.j̄.positis.
4 In stipulationibus pretorijs p̄mittens factum alienuz
videtur promittere acturum ꝛ curaturum.
5 De iure canonico promissio facti alieni valet et etiaz de
iure ciuili si interueniat iuramentum.nu.6.
7 In spiritualibus vt in matrimonio ꝛ sponsalibus pro
missio facti alieni valet ꝛ tenet.
8 In stipulationibus indefinita equipollet vniuersali.
9 Qui promittit non facere intelligitur promittere q̄ he
res non faciet.
10 Promissio facti alieni valet qñ est adiecta pena vel inter
esse:tamen excusabitur a pena si adhibuit omnem curaz
ꝛ diligentiam vt faceret.
11 Stipulatio interposita super aliquo contractu intelli
gitur secundum naturam contractus.
12 Stipulatio habere licere ex cuius facto committatur.
13 Interesse non potest excedere duplum.
14 Venditor promittens defendere emptorem de iure ꝛ de
facto an teneatur armis defendere.

STipulatio ista habe

re.Ista.l.ſm Bar.est multū difficilis ꝛ hꝫ gl.
multū difficiles,ꝛ est ista stipulatio hr̄e licere
mirāda nouitas ꝛ subtilis subtilitas qs eam ruminauit
1 vt inquit gl.in.l.iij.§.eo.h.d.in effectu. † Stipulatio hr̄e
licere simpliciter iterposita inspecto verborū rigore oēs
cōtinet etiā extraneos:sꝫ ſm iuris iterp̄tationē cōmittit
solū ex facto p̄missoris ꝛ successorū suoꝝ:si aūt p̄misit de
se tenet de facto heredū:si v̄o p̄mittit factū alienū nō te
net nisi apponat penā vel interesse.h.d.vsqꝫ ad.§.si quis
2 forte.¶ † No.primo ex isto prin.iūcto v̄si.sed quatenus:
q̄ p̄missio habere licere idē importat q̄ cōtrouersiā nō
3 mouere:facit tex.in.§.si qs forte.cū seq.j̄.ead.l.¶ † Scd̄o
no.ex hoc tex.regulā ad quā semp allegat iste tex.q̄ pro
missio facti alieni non valet neqꝫ tenet:ꝛ si dicas q̄ est rō.
Ratio istius regule est duplex.p̄ma ſm.d.Alexā. hic:qꝛ
qui p̄mittit factū alienū videt p̄mittere illud qd̄ ispecta
iuris dispositiōe cēseat sibi ipossibile:qꝛ nō ē in p̄tāte sua
cogere extraneū q̄ faciat.hinc est q̄ qs tenet de facto il
lius quē pōt p̄hibere.l.fluminū.§.q̄q̄.ff.d̄ dā.infec.licet
Alex.nō dicat.istam rōnem ante eū ponit ꝛ reprehendit
Cuma.hic.in.j.col.et bene:quia si esset verum q̄ p̄missio
facti alieni nō valeret quia censeret continere impossibi
le vt dicit Alex.certe si contineret penā pena que est nō
valeret.l.si homo mortuus.j̄.eo.Vera rō est:quare p̄mis
sio facti alieni nō valet neqꝫ tenet:quia tunc non geritur
negotiū inter stipulantem solum ꝛ promittentez:vt fieri
debet vt valeat stipulatio:ita dicit tex.in.l.inter stipulan
tem.in princ.j̄.eo.Istam rōnem assignat ꝛ bene Cu.hic.
in.j.col.eā etiā tenent Ang.ꝛ Jmo.in.d.l.inter stipulan
tem.in prin.p illū tex.ꝛ sic habes regulā ꝛ rōnem.Cōtra
istā regulam ꝛ tex.fortiter opponit do.Pet.bexu.hic,q̄
imo promissio simplicis facti alieni debeat valere ꝛ tene
re.arguit sic:quia cum verba stipulationis sint dubia de
bent semper sic intelligi ꝛ interpretari q̄ actus valeat.l.
quoties in stipulationibus.j̄.eo.c. abbate sancti.de v̄b.
signi.ergo ista stipulatio debet intelligi q̄ p̄mittit se fa
cturū et curaturum q̄ ille tertius dabit,isto modo vale
bit q̄ sit effectuꝝ.insti.de inuti.stip.ꝛ.l.quoties.j̄.eo.ꝛ su
per hoc articulo relinquit cogitādū nec aliquid rñdet:ꝛ
alij nihil scribūt.Confirmat quia lꝫ alias v̄ba dubia sti
pulatiōis interp̄retent cōtra stipulātē qui potuit legem
apertius dicere.l.veteribus.ff.de pac.l.qcqd astringēde
j̄.eo.istud est verū qñ interpretādo stipulatio pōt valere
alꝛs interp̄tari dꝫ prout valere pōt.glo.in.d. l. veteribus
approbata.Confirmat scd̄o ista argumentatio Bexu.p
istū tex.in prin.ꝛ in ver.sed quatenꝰ.vbi lꝫ stipulatio ha
bere licere simpliciter ɔcepta videat esse nulla cōsidera
to rigore verboꝝ qꝛ videt continere etiā extraneos:sꝫ in
versi.sed quatenus.interpretat eo modo quo valere pōt
ꝛ sic vt cōprehendat solum promissorē ꝛ eius heredes, vi
des ergo q̄ iuriscōsultus interpretat stipulationē etiam
contra significationē verborū vt valeat,quare ergo non
interpretatur

a ¶ Limita igit̃ p̃mo. Adde q̃ idẽ tenuit Bal. i. c. ex rescripto. de iureiu. vbi dicit q̃ p̃mittẽs fcm̃ alienũ i stipulatiõib⁹ iudicialib⁹ ⁊ p̃toriis fin. fingit̃ p̃misisse se facturũ ⁊ curaturũ p no. i. l. quoties qs. j. e. ⁊ in. l. eũ p q̃ s. de i ius vo. ⁊ qd ip̃ortet illa v̄ba facturũ ⁊ curaturũ. vide p Abb. pan. post Ant. de bu. ⁊ alios i. c. gẽma. de sp̃osa. col. iiij. ⁊ i. c. ex lr̃is. eo. ti. p gl. in. c. tibi. ad no. lxiij. di. p bar. ⁊ alios. in. l. illa stiplo. j. e. p Fed. de se. ꝯsi. cxxij. ici. marti. se p̃misit facturũ ⁊ curaturũ q̃ ẽt repitur iter ꝯsilia bar. nũe. 236. sifr ici. mar. p̃mittit p Frã. d̃ Are. in ꝯsi. lxxx. ici. i x̄pi noie amẽ. i vj. col. i ver. ad octauuz igit̃ venio ⁊ in ꝯsi. cxliij. ici. ex facto proponit̃.

interpretat̃ ista verba me curaturũ ⁊ facturũ isto mõ valebit, tu r̃nde in forma qd q̃n p̃mitto q̃ titius faciet. ista v̄ba nõ sunt dubia imo clara ⁊ sic nõ sumus in casu hui⁹ l. vbi in p̃n. p̃mittit simpliciter habere licere que verba sunt dubia: sed q̃n p̃mitto q̃ titius faciet nõ sunt dubia ista verba sed clara ⁊ in claris non adaptant̃ illa v̄ba me facturũ ⁊ curaturum: ⁊ ideo habent̃ p̃ omissis in stipulatione: ita dicit tex. in. §. si qs aliũ. insti. de inuti. stipul. vbi tex. ponit istam r̃nsionem: ⁊ ille tex. tollit istam difficultatem: ⁊ p ista solutione adde optimum tex. in. l. tutores. §. curatores. ⁊ ibi Bar. no. ff. de admi. tu. vbi si testator h3 filios pupillos: ⁊ i testõ dicit relinquo tales curatores an valebit dicit tex. q̃ nõ: ⁊ illũ tex. ad aliud propositũ reputat singu. Are. in. l. a titio. in vlt. col. j. eo. Ad istã regulã, gl. in. §. si quis aliũ. ponit quinq3 fallen. insti. de inuti. stipula. q̃ an vere sint patebit ex. j. dicẽdis: q2 referã illas q̃ 4 bone sunt. ¶ † Limita igit̃ primo[a] nõ p̃cedere in stipulationib⁹ pretoriis: puta si p̃mitto titiũ ratũ habiturum vel promitto aliquẽ sistere in iudicio: tũc videor p̃mittere acturum ⁊ curaturum. l. quoties qs. j. e. glos. in. §. si qs aliũ preallegata. Cy. i. l. j. in. vij. q. C. de p̃cu. rõ q2 pretor ex eq̃tate quã h3 añ oculos. l. q̃ si ephesi. ff. de eo qd cert. lo. interp̃tat̃ de eq̃tate q̃ videat̃ p̃mittere facturum ⁊ cu- 5 raturũ, vt valeat. † Adde q̃ ex eadẽ[b] equitate p̃missio fa- b cti alieni de iure canonico indistincte v3 s̃m Ant. in. c. ex literis. ij. ⁊ in. c. sicut ex literis. de sp̃o. qd bene no. pro terris subiectis eccl̃ie etiã t̃palib⁹ q2 in eis seruat̃ ius canonicũ vt habet̃ in. c. cũ esses. de testa. ¶ Scd̃o fallit, q̃n ista stipulatio habere licere interponat̃ sup ꝯctu de cui⁹ natura est vt qs teneat̃ de euictiõe ⁊ sic de facto alterius, q2 etiã sine ista stipulatiõe tenet̃ de facto alieno. l. emptorẽ. §. q aũt. ff. de ac. emp. ⁊. l. inter stipulãtẽ. in p̃nc. scd̃m vnũ intellectũ gl. j. eo. ¶ Tertio fallit, q̃n factũ tertij tẽdit ad obseruationẽ ei⁹ ad qd tertij tenent̃, puta si debitor in cẽtũ p̃mittit q̃ titius p eo fideiubebit, tex. est singularis in l. qui autẽ. §. s3 ⁊ si qs. ff. de cõsti. pe. quẽ ibi Bart. no. ⁊ ille tex. nõ est alibi s̃m Bal. in rub. C. de cõsti. pe. facit tex. in l. sicut. ff. de fideiuss. in ꝯtrariũ tñ v̄r vrgere text. in. l. eũ qui. §. sed si qs. ff. de consti. pe. q2 r̃nde q̃ ille tex. intelligitur q̃n quis cõstituit aliũ solutur nõ pro se sed pro alio pro quo nõ erat obligatus: ita declarat Ang. in. d. l. inter stipulãtem. in p̃n. j. eo. ¶ Quarto fallit, q̃n quis p̃mittit factuz alienũ nõ vt p̃sone aliene sed vt qualitates rei subiecte. puta seruũ nõ esse fugitiuum. l. si ita qs. ff. de euic. Istas quatuor limitationes ponunt Ang. Imo. Pau. de cast. Lud. ⁊ Moder. hic. ¶ † Quinto fallit,[c] q̃n in promissio- 6 c ne facti alieni interponit̃ iuramẽtũ tũc p̃pter iuramẽtũ valet ⁊ tenet eo q2 operat̃ vt actus valeat omni meliori mõ quo põt. l. cũ pater. §. fili⁹ matrẽ. ff. de le. ij. Bart. in. l. si qs p eo. in octauo mẽbro. ff. de fideius. ergo valebit vt intelligat̃ p̃misisse se facturum ⁊ curaturum, ita limitant Rapha. Lud. ⁊ Moder. per. c. ex literis. el. ij. ⁊ in. c. sicut ex literis. ⁊ vtrobiq3 gl. ⁊ doc. extra de sponsa. cu3 cõcor. hic per Alex. ⁊ ita etiã tenet Ang. de are. in. §. versa vice. insti. de inuti. stipu. ⁊ de hoc est etiã gl. clara in. c. ex rescripto. in gl. fi. de iureiu. vbi Abb. no. per tex. ⁊ glo. in. c. tibi dño. lxiij. di. ita teneas q̃uis ꝯtrariũ ⁊ male t3 Jo. fab. in. d. §. si qs aliũ, vbi dicit clarũ cẽ qd p̃missio facti alieni etiã 7 iurata nõ t3 p. l. nõ dubiũ. C. de le. ⁊ male. ¶ † Sexto ista regula fallit in sp̃ualibus vt in matrimonio ⁊ in sponsalibus: vbi p̃missio facti alieni v3 ⁊ tenet s̃m Bald. in. l. fi. in vlti. col. C. de spon. sequit̃ simpliciter Alexã. hic nihil allegãt. Ego allego de hoc glo. ordi. ⁊ expssam. xxx. qõ. ij. in. c. vbi nõ est cõsensus. ¶ Septimo vltra scribẽtes fallit ista regula q̃n qs locauit vel cõmodauit vel deposuit seruũ suum penes aliũ ⁊ ab illo stipulatus est ne qb alio efficiatur seruus fur vel fugitiuus: ista promissio de facto alterius valet ⁊ tenet, quia ex natura ꝯctuum predictorũ seru⁹ cẽset̃ cõmissus custodie ei⁹ q in cõmodatũ accepit vel in depositũ. tex. est no. in. l. nõ impossibile. ff. de pac. et ibi Bal. ⁊ clarius Pau. de ca. ad hoc no. illu3 text. ⁊ dicit Pau. qd ad hoc ille text. est singu. facit qd dixi. s. in scd̃a limitatione. ¶ Octauo ⁊ vltimo fallit q̃n apponeretur pena vel interesse: vt hoc tex. ⁊. j. videbim⁹. Vltra predi-

sit suo dato vel facto. qd si in vno inst̃o v̄ditionis repit̃ quar ipse v̄ditor dixit solũ se velle teneri ex suo facto et dato tñ qd si euincat̃ ex facto sui autoris. An tũc teneat̃ ipse v̄ditor de euictiõe. gl. est qd sic in. l. si seruus, la. ij. in gl. i ver. iterest. ⁊ ibi hic no. Bar. ⁊ Bal. ff. de ꝯdi. fur. ⁊ aduerte qd Frã. cre. sing. suo. xxxj. ici. sepe istud ꝯtingit. refert solũ dictũ Bar. i. l. si seru⁹

cta ad hanc regulam vide que scribit Abb. in consi. xliij. 8 qd inci. videtur primo. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi nec per quẽq3 omnino. vt ibi videat̃ p̃misisse per oẽs q̃ in stipulationib⁹ verba indefinita equipollent vniuersali: eo q2 indefinitus sermo indeterminate se habet ex natura potentie, s̃m Bal. hic ¶ Contra istã regulã ⁊ tex. fortiter opponit Areti. nã qd indefinita eq̃polleat vniuersali istud p̃cedit nõ ex p̃pria significatione verborũ s3 ex interpretatione. l. si seruitus. ff. de seruit. vr. predio. ⁊ ita declarat Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. ⁊ iu. in. iiij. q. vj. q. principalis. ⁊ idẽ Bar. in. l. si plurib⁹. in prin. ff. de legat. ij. sed in stipulationib⁹ stricte agitur nec h3 locũ interp̃tatio imo quicqd omittat̃ a verbis habetur pro omisso. l. quicquid astringẽde. j. e. ⁊ sup hoc relinquit cogitanduz ¶ Tu r̃nde q̃ in stipulatione illud nõ dicitur omissum qd venit sub indeterminata oratione ⁊ sic per interpretationẽ v̄borũ p̃latorũ, cum etiã in stipulationib⁹ lex procedat p interpretationẽ verborũ: tex. est in. l. j. §. si quis ita. s. eo. Bene verũ est q̃ in materia odiosa q̃n p̃latio fit ab hoie tunc indefinita non equipolleat vniuersali, ita no. Hemi. in. c. q̃uis primo. in. §. j. per illũ tex. de prebẽ. in. vj. ¶ Tu aduerte qd contra istũ tex. fortius videt̃ stringere nã tex. p̃supponit q̃ stipulatio habere licere simpliciter cõcepta cõtineat istas vniuersalitates. s. per quenq3, ⁊ oĩno istud nõ videt̃ probabile qd sermo indefinitus importet idem qd due vniuersalitates imo nec qd vna vt declarat Bart. d. 9 d l. si plurib⁹. ff. de lega. ij. ¶ † Quarto no. in ver.[d] sed si se. ⁊ hic attende qd qui promittit nõ facere intelligit̃ p̃mittere q̃ etiã heres non faciet, ratio q2 cẽsetur eadẽ p̃sona cũ defuncto. i aut. de iureiu. a mori. p̃sti. in p̃n. colla. v. gl. in. l. ij. in gl. magna circa medium. ff. de preto. stipu. vnde sicut obligatio actiua trãsit ad heredẽ licet de eo non sit facta mẽtio. l. veteris. C. de ꝯbẽ. ⁊ cõmit. stipu. l. si pactuz. ff. de p̃ba. dixi in. l. ij. §. ex his. s. eod. ita ⁊ obligatio passiua transit ad heredẽ promissoris quãuis promissor de se solo promiserit. imo fortius no. ex hoc tex. Bald. ⁊ Sali. in. l. fi. in fi. C. de actio. emp. qd si aliquis promisit de suo dato vel facto tantũ. tenebit̃ de facto heredis ⁊ successorum suorũ quia illa taxatiua tantũ venit ad excludendũ e extraneos nõ heredes ⁊ successores, ⁊ ad hoc dicunt istũ tex. sing. idẽ tenet Ro. hic, ⁊ idẽ tenet Pau. de ca. hic idẽ etiã ad istũ tex. tenet Bar. hic in ver. reassume. ⁊ in summario istius tex. vbi similiter Alexan. ⁊ alij summant q̃n p̃missio erat facta taxatiue: l3 Alex. r̃ndeat q̃ illa verba taxatiua sint Bar. ⁊ nõ partiũ, sic q̃ nõ videt̃ posse p̃cedere p̃pter fallentiã quã ponit Barto. in illo ver. reassume. facit tex. not. in. l. si necessarias. §. de vendendo. ff. de pig. actio. licet Alex. dicat q̃ illa taxatiua fuit apposita per iuriscõsultũ ⁊ nõ a partib⁹. Confirmo optima rõne: q2 taxatiua nõ excludit casus similes. gl. in. l. ob es. C. de prediis mi. Tu allega text. meliorẽ de iure in. l. j. ff. si mes. fal. mo. dixe. vbi dicitur p̃tor excipit dolũ dũtaxat per taxatiuã: nunquid intelligit̃ excipere latam culpaz dicit q̃ sic ergo non excludit casus similes ergo nec excludet heredes q̃ sunt idẽ fictione iuris cũ defuncto. Est verum q̃ iste tex. nõ p̃bat no. Bal. ⁊ Sali. quia reuera in hoc text. nõ adest taxatiua tñ prout etiã dicit Bart. in. l. si sic magna. j. e. cõtrariũ tenet Bart. q̃ si adesset dictio taxatiua nõ teneret̃ p̃missor de facto heredũ, p tex. optimũ i. l. nõ solum. ij. in. §. tale. ff. de libe. le. si testator dicat volo peti a titio solo poterit peti ab herede. ita etiã t3 Bar. in. l. q in 10 futurũ. §. j. ff. de pac. Alexan. ⁊ Are. hic. ¶ † Quinto not. ex tex. in v̄. at si qs velit, q̃ promissio facti alieni v3 q̃n est adiecta pena vel interesse vt hic ⁊. §. ꝯstitũ. j. ca. l. rõ quia v̄r tũc promittere de se ex quo p̃mittit penã ⁊ ꝯsequẽter e cessat rõ quã assignaui. s. in. ij. no. Iuxta istd̃ no.[e] cadit solẽnis ⁊ vtilis dubitatio: pone q̃ qs p̃misit factũ alienum sub pena: deinde adhibuit oẽm curã ⁊ diligentiam ⁊ sic fecit quãtũ potuit tñ ille tertius noluit facere: nunquid excusabit̃ a pena, est qd quã tangũt canoniste ⁊ cõcludũt q̃ si p̃missor nõ incidit in penã euadet penam adhibẽdo omnẽ diligẽtiã sibi possibilẽ ⁊ si hoc esset verũ esset maxima limitatio ad istũ tex. mouent̃: eo q2 difficultas excusat a pena, tex. est in. l. si vehẽda. §. j. ff. ad le. rhodiam. de

b ¶ Adde q̃ ex eadẽ. Ad hoc vide gl. i. c. quoties cordis ocn lis. j. qd. vij. ibi q̃ tex hi d̃t regulaz q̃ qs ñ possit p̃mitter̃ fctm̃ alienũ p̃cedere de iure ciuili secus de iure canonico interueniẽte maxime iuramento.

c ¶ Quinto fallit. Add̃ q̃ idẽ sensit Ab. panor. in. c. signifi- cãtibus. de off. delega. idem t3 gl. in. c. cordis oculus. qd. vij. in ver. ⁊ p te. ⁊ gl. i. c. vnico. in v̄. nihil. xxx. q. ij. quos refert andre. sicu. i repet. rub. d̃ iureiurã. i. viij. col. q. viij. i xiiij. priuilegio iuramẽti vbi dicit q̃ iterpellatus apd̃ arinimum ad ꝯsulẽdũ ita r̃spõdit p ista parte.

d ¶ Quarto no. i v̄. qd si aliqs p̃mi-

i. l. si seru⁹ pro singulari. ⁊ Ludo. ro. hic dicit tñ videndũ esse Bal. q vacillando v̄r iclinare i ꝯtrariũ p̃te i. c. j. q succe. te. col. x. i vsib. feu. s3 dicit qd dictum bar. est cõe. ⁊ ita dicit tenere nouiores h Alex. t3 hoc i. iij. col. ver. e ꝯ. ⁊ dicit vidẽda esse q̃ notat Bal. i. l. si seruũ. i. §. itẽ si hõ. j. e. Tu p veritate hui⁹ dictiõ oĩno q̃ satis late dixi i additiõib⁹ n̄ris ad dictũ singular̃ Frã. cremo. supra allegatũ vbi pono notabilẽ limitationez ad p̃dictaz decisionẽ.

e ¶ Iuxta istd̃ no. add̃ qd istã opi. tenuit Ale. i. l. q aũt. in apo. ad barto. ff. de cõstit. pe. vbi mẽtionẽ facit d̃ ꝯsilijs Fed. de se. p Bart. hic allegatis l3 non ponat nũerũ. add̃ etiã qd idẽ ꝯsuluit insignis doct. Frã. d̃ are. ꝯs. suo. lxxx. inci. in x̄pi noie amẽ ⁊ ei⁹ m̃risv̄ginis gl̃iose ⁊ b̃ti Aug. in vj. colũ. ⁊ in ꝯsi. suo. cxliij. ici. ex facto p̃pdi q̃ illustrissim⁹ et excelsus p̃nceps Frãcisc⁹ sfortia dux mediolani. in. iij. vel. iiij. col.

iac.in.l.ij.§.j.ff.si qs cau.ergo si iste q pmisit factū alienū adhibuit diligētiā oēm quā potuit difficultas debuit excusare eū a pena, ita determinat Fede.de se.in cōsi.cxxij. qd inci.marti.promisit se facturū: ⁊ reperio istud cōsiliū de verbo ad verbū inter consilia Bart. ⁊ sic nescio an sit Bar.an Fed.in cōsi.ccxxxv.inci.similiter marti. pmittit sz re vera credo q fuerit Fed.⁊ nō Bar.qr nō ita paucis absoluisset, ita no.tz.d.Abb.in.c.gēma.in pe.col. ⁊ ibidē d.Ant.de bu.de spōsalibꝰ.vbi qrit Abb.ego pmisi q titius accipiet bertā i vxorē sub pena ducatorū mille vel q berta nuberet titio ⁊ pmisi sub pena mille ducatorū, ego pmissor curaui quātū potui, noluit berta nubere titio tz q excusor a pena, ⁊ allegat Fed.de se.⁊ lz.d.Ab.⁊ Anto. nō fuerint recordati. Addo p ista cōclusiōe.gl.in.c.significātibꝰ.in gl.fi.ad fi.de off.dele.⁊ ibi.d.Ab.ad fi.no.illam glo.ad hoc. ¶ Tu aduerte lz canoniste oēs ita teneāt ⁊ nemo discrepet tñ cōtrariū posset optime teneri, ⁊ credo q sit de iure veriꝰ q q pmisit factū alienū sub pena q̄uis adhibuerit oēm diligentiā vt ille faceret tñ nō excusat a pena ⁊ repio q ita tz Are.in.l.si ita stipulatꝰ fuero te sisti.in.§. possuz.j.e.vbi retorqueret fundamētū canonistaꝝ cō eos ⁊ cōfundit eos pprio fundamēto, eo qr lz difficultas que post obligationē postea supuenit illa difficultas postea supueniēs bñ excusat a pena, ita loqt tex.in.l.si vehēda.⁊ l.ij.§.j.ff.si qs cau.qr ptes verisilr nō potuerūt cogitare de illa difficultate, sz difficultas q̄ inerat a pn̄.pmissioni principali sicut penali illa nō excusat a pena qr iputandū est pmissori q a prin.sciebat q p penā se obligabat ad impossibile de facto alieno, ita tz no.Bar.q ita limitat ⁊ declarat in.l.cōtinuꝰ.§.illud.j.e.fatet tñ Are. qd alia opiñ. est cōis ⁊ qd seruat in practica. Ego p ista opi.cō cōem allego bonū tex.⁊ si casus cōtingeret cōsulerē cō canonistas in.l.sancimꝰ.C.de fideius.vbi pmittēs aliū sistere i iudicio q tenet facere ⁊ curare: qr ē stiplo ptoria.l.q̄ties.j.e. et dixi.s.si fecit q̄tū potuit vt ille sisteret et noluit sistere incidit in penā. Bal.ibi no.qr ista difficultas inerat a pn̄. tpe facte pmissionis: ergo non dz excusari a pena. Scdo moueor p text.istū in ver.at si qs velit. vbi pmissio facti alieni vz ⁊ tz si pmittat pena. certe ista pmissio pene redderet sine effectu ⁊ quodāmō elusoria nec credo q fuerit de mēte istiꝰ tex.imo imputet sibi pmissor q pmisit factū impossibile ⁊ adiecit penā: ⁊ sic i pūcto iuris teneo audacter istā opi.cō canonistas, est verū p illa cōi opi.canonistarū cōsuluit ipsemet Are.in cōsi.cxliij.inci.ex facto ppoñit.in.iiij.col. Ad istā q̄nē vt nihil omittat vide similem q̄nē examinatā p Bal.⁊ alios i.l.si pr̄.C.de codi. vbi aliqñ dixi, vbi qrit no.Bal. Ego vēdidi domū ⁊ dedi duos fideiussores qui pmiserūt de euic.isti dixerunt nolumus semp stare in ista obligatione: vēditor dicit. ego pmitto q intra duos annos liberabo vos sub pena mille eueniet q ⁊c.vt ibi p Bal.quē vide. ¶ Capio gl.in v.nō vr̄.quaz diuide in tres ptes. In pma remouet vnū cōtrariū. In scda ampliat tex. In tertia opponit fortiter cō text.⁊ de sol.se remittit. scda est ibi: itē q hic dicit.ij.⁊ vlti.est ibi: sed vr̄ interpretari lex. ¶ In ea.gl.in fi.istud est forte ⁊ difficile cōtrariū de.d.l.iter stipulātē.in pn̄.vbi dicit text.idē esse ēt in stiplone hr̄e licere ⁊c.gl.ibi ponit tres so.bart.seqt duas q̄ diuināt manifeste ⁊ restringūt illū tex.q̄uis glo.hic in ver.efficiat etiā hoc mō r̄ndeat. Tu aūt omissis sol. glo. Bart.⁊ do.qr nihil penitꝰ valēt r̄nde clare ad illud difficile cōtrariū, q q simplr pmittit hr̄e licere nō itelligit pmittere simplex abnegatiuū.s.q ipse nō faceret: sz intelligit facturū ⁊ curaturū pmittere: ⁊ nō intelligas istud pmittit facturū ⁊ curaturū passim ⁊ indistincte. sz intellige respectu psonarū q̄ intelligūt i ipa stiplone: puta heredū ⁊ successorū: itē psonarū q̄s pōt phibere: ⁊ sic nō tenet ad solū abnegatiuū: sz etiā tenet se curaturū ⁊ facturū quia hoc mō valeret ēt respectu extraneoꝝ qd est de directo cō istū tex.⁊ cō illūmet in pn̄. sz tenet facturū ⁊ curatuꝝ limitatiue respectu dictarū psonarū: ⁊ hoc mō declarādo tene itellectū Bart.⁊ gl.in.l.iter stipulātē.⁊ gl.hic: ⁊ hec est veritas ad istū tex. ¶ In gl.in vbo pmittere ad fi.dic q in.d.l.emp.§.fi.ideo pmissor q pmisit hr̄e licere tenet de
11 facto tertij euincētis: eo † qr stipulatio iterposita sup aliq̄ cōtractu itelligit scdz naturā cōtrꝰ sup q̄ iterponit.l.si stipulatus.de vsur.l.damni infecti qdā.ff.de dā.infe. ergo stipulatio ibi fuit iterposita sup cōtractu emptiōis ⁊ vēditiōis in quo iteruenit euictio: iō tenet ex facto tertij euincēt. Et aduerte q in.d.l.emptorē.§.q aūt habes tex. singularē qd vēditor q pmisit de euictiōe taxatiue pro facto suo ⁊ heredū suoꝝ tm̄, nō obstāte taxatiua tenet ēt si euincat per tertiū, tñ tenet solū ad restōnē ptij nō ad interesse vl aliud dānū. ⁊ ita est tex.singu.ibi ⁊ gl.in.l.nō dubitat. C. de euic.nisi expsse sit dictū q nec teneat ad restōnē pretij vz talis cōuētio.gl.est i.d.l.emptorē.§.q aūt.in ver.ibidē. itē id qd dictū est de ptio restituendo pcedit qñ vēditor ita dixit sine expssione certe cause: secꝰ si esset expssa i spē certa cā ppt quā nō vult teneri de euictiōe pter factuz alteriꝰ: tūc nō tenet de euictiōe ēt ad restōnē ptij.tex. est in.l.q libertatis in pn̄.ff.de euic.no.Bal.in.l.j.in vlti.col. C.de picu.⁊ cōmo.rei vē.reputat mēti tenēdū: itē illud de ptio fallit in iudicio diuisorio si fr̄es vel socij veniant ad diuisionē ⁊ actū sit neminē teneri ad euictionē: tūc si euicat pars vnius alij nō tenent de euictione ex quo qlibet psumit suscepisse defensionē partis sue: gl.est singu. in.l. si familie.⁊ ibi Bar.⁊ alij no.⁊ sequunt.C.fa.her. Bar.in l.q rome.§.duo fr̄es.in.xj.q.j.e.Bal.subtiliter in.l.si fratres.C.cō.vtriusq iudi. Itē ingstū opponit Bar.de.§.si qs forte.in vbo distractū.j.e.l.⁊ r̄ndet tripliciter scdz gl. in.d.l.emptorē.§.q aūt.qr tres sol.Bar.sunt diuinatiue. Tu r̄nde melius sm Imo.qd ille tex.loqt de distractiōe q̄ fit p ipsaz pmissionē hr̄e licere: nā taliter pmittēs itelligit distrahere oē ius suuz in ipm stipulatorē: ⁊ lz Imo. nō dicat añ eū ita formalr r̄ndet glo.in.d.§.si qs forte. in
12 ver.distractū. Successiue ingstū distinguit Bar. † ex cuius facto stipulatio hr̄e licere cōmittat: vt hic p eūz cū q̄ ceteri trāseunt: ingstū in vltimo mēbro vult q q pmittit simplr hr̄e licere teneat p facto suo ⁊ heredū. itē ⁊ alioꝝ q̄s phibere pōt p.l.fluminū.§.q̄cq̄.ff.de dā.infe.l.si fundus: ⁊.l.hec distinctio.ff.loca.istud idē q pmissor semp teneat p facto eoꝝ q̄s phibere potuit repetit Bart.s.⁊.j. adde tex.valde sing.in.l.q insulā.§.fi.ff.loca.vbi qdā conduxit villā alicuiꝰ ⁊ pmisit q eā restitueret in eo gradu put accipiebat ppt q nolebat teneri de violētia nec de vetustate: euenit casus q imissus est ignis et cōbusta est villa qrit ibi iuriscōsultꝰ an teneat de incendio, dicit ⁊ videre dōm q nō: tñ postea decidit q sic si cōmittit per eū quē phibere potuit. puta seruū vel aliū. adde etiam q in incorpalibꝰ in qbꝰ patiētia habet p traditiōe.l. quoties ff.de serui.tenet qs ad patiētiā nō solū p facto suo sz pro familia ⁊ p his quos pōt phibere.text.habes no.in.l.is cuiꝰ.ff.si serui.vē.quā no.Bal.in aut.ei q.in.xj.col. C.de bo.auto.iudi.pos. ¶ Capio gl.in v.quāti. quā diuide in tres ptes pncipales. In prima assignat rōnē ad tex. In scda opponit ⁊ sol. In tertia remouet aliud cōtrarium. scda ibi: sed opponit. tertia ibi, penalis enim stipulatio. a ¶ In scda parte gl.qr nō r̄ndet ad cōtrariū, Bar.r̄ndet q.l.
13 vnica.C.de sen.q̄ p eo qd interest.q̄ vult † q interesse nō possit excedere duplū, pcedit in stipulatiōe interposita sup cōtractu cōtinēte certū.hec aūt cōtinet incertū.si tu dices cō Bar.q imo ēt hec cōtinet certū qñ pmitto tertiū facturū vel daturū q̄tenus pmittit daturū cōtinet certū §.si qs aliū isti.de inuti.stip.ergo sol.Bar.nō bona, r̄nde defendēdo Bar.qd Bar.loqt ad terminos.l.nr̄e.q̄ loqt qñ solū pmisit tertiū hr̄e licere: ⁊ cōir pmisit aliū non facturū ergo pmisit icertū: qr facta sūt icerta.l.ij.§.ex his. vbi dixi.s.eo. Tu autem potes vltra Bar.aliter r̄ndere ad.l.vnicā sm Imo.Cu.⁊ Ale.q loquat de interesse singulari pueniēte a lege, illud nō pōt excedere duplūz interesse cōis, secus in pena de q̄ nos loqmur.d.§.alteri.in gl.j.eo.vbi Bar. ¶ Glo.magnā Bar.reseruat expediendā in.§.seq.egoq similiter faciam sequēdo ordinē Bar.
14 ¶ † Extra gl.qrit Bar.a an vēditor promittēs defende-
a re emptorē cōtra oēm psonā de iure ⁊ de facto teneat armis defendere si p tertiū vi expellat, cōcludit distinguēdo: vt hic p eū.cū Bar.tenent Ang.⁊ cōiter Moder.hic Bal.in.l.nō solum.§.si status.ff.de procu.vbi dicit q ista q̄stio fuit multū vētilata in cā emptionis lacus perusini. idē tenēt.d.Abb.Imo.⁊ Pe.de anba.in.c.fi.de.emp. et ven.d.Ab.in.c.petitio.circa fi.de iureiu.Ange.de are.in §.actionū.insti.de ac.i materia emptiōis ⁊ vēd.in v.qro qd iportēt illa vba.d.Alex.in cōsi.cxxvij.v.volu.eo inci. viso instrumēto locationis. Tu aūt vltra scribētes adde j.no.Ang.in.l.si filio.§.si vir in qnquēnio.ff.solu.mat.vbi no.determinat q florētini qbꝰ fuerunt vēdita certa loca ⁊ modicū post ablata p pisanos cōtra venditorē de iure nullū pn̄t habere regressum p.l.fi.C.de ac.emp.eo qr vēditor vendēdo trāsfert oēm casum fortuitū: ⁊ violentū in ipm emptorē, rō, qr sicut i eū trāsfert plenū ius qd hz, ita etiā trāsfert plenū periculū. Scdo adde q si cōe vendit cōmunātias

a ¶ Extra gl. qrit Bart. De ista materia qualiter diuersis mōis quis obliget vel de facto vel de iure ad defendēdū vel nō vexādū. vid Feli. in.c. cām q.col. añ pe. ⁊ pcedēti. i vbo nō obstāte. de rescri. vide ēt cōsilia Frā. de are. duo vltima i volumine q̄ facta fuerūt p defensione florentinoꝝ qñ fuerūt interdicti a Sixto summo pōtifice in quibꝰ vr̄ dixisse q̄dā q̄ cōtrariantur his que dicit hic.

ꝯmunãtias ⁊ ꝓmittit defendere ab omni hoïe de iure ⁊ de facto intelligit͛ qḋ defendet de iure ⁊ de facto ab his quos pôt, nõ aũt ab his quos de facto ꝓhibere non põt. ita Bart. decidit in. d. l. fluminũ. §. ꝗꝗ. per illũ tex. quẽ dicit ad hoc ita singu. allegari. Tertio aduerte, quia Bar. seipsum ꝯfundit ⁊ doctrina sua post antiquos implicat ꝯdictionem. Nã primo vult in. j. membro qñ venditor ꝓmisit defendere emptorẽ de iure ꝙ si postea euincat͛ res in iudicio nõ de iure sed de facto ꝑ iniquitatẽ iudicis ꝙ emptor teneat͛. postea vult in. iij. mẽbro qḋ cũ expelli aliquem per vim est casus fortuitus non veniunt casus fortuiti, sed iniustitia iudicis dicit͛ casus fortuitus. l. si ꝑ imprudẽtiam. ⁊ ibi Bar. ff. de euic. ⁊ in. l. exceptione. ff. de fideius. ergo etiã illa nõ dꝫ venire in gñali ꝓmissione. ⁊ ita dicit Bal. q ponit ꝯtradictionẽ Bart. in. l. fi. C. de act. emp. ⁊ ibidẽ Sali. ⁊ Pau. de ca. ⁊. d. Alexan. Bexn. et Are. hic. ista est veritas. Quarto adde in quãtũ Bar. tenet i. iij. membro qḋ qñ violentia infert͛ armis emptori qḋ venditor qui ꝓmisit defendere de iure ⁊ de facto nõ tñ tenet͛ defendere manu armata: qꝛ talis defensio cũ armis nõ venit de natura ꝯtractus d. l. fi. C. de actio. emp. Istã conclusionẽ limitat no. Pe. de anch. in cõsi. lxxxvi. inci. omisso primo dubio circa medium. vt ꝓcedat in priuato vẽditore ille nõ tenet͛ armata manu, secus est in principe vel alio superiore illi debent armis defendere p. c. j. de offic. dele. in. vj. ⁊ no. in. c. pro illorũ. de ꝓben. quã deci. refert ⁊ sequitur Jo. de ana. in. c. olim. circa fi. de accu. Dic melius, ꝙ qñ ꝓmissio principis de defendẽdo nõ fieret ex natura cõtractus particularis tũc bene teneret͛ defendere cũ armis secus si talẽ ꝓmissionẽ faceret qñ vendit rem particularẽ qꝛ tũc ex natura ꝯtractus nõ teneret͛ etiã princeps defendere armis. ita no. determinat Bar. in ꝓemio ffor. in pe. col. sequit͛ Alexã. hic in fi. Quinto adde inquãtũ Bar. circa fi. vult, ꝙ qñ vẽditor fuit expulsus de facto manu armata ꝑ tertiũ si tertius fecit ꝓpter odiũ vẽditoris vẽditor tũc tenet͛ ex natura ꝯctus etiã si nõ esset dictũ qꝛ tunc dicit͛ ꝓcedere culpa vẽditoris. l. si merces. §. vis maior. allegata ꝑ Bar. ff. loca. ⁊. l. pe. in ꝑn. ff. so. ma. Intellige vex qñ talis inimicitia est suborta añ vẽditionẽ factã: secus si esset suborta post. qꝛ vẽditor non tenet͛ de aliquo casu supueniẽte post venditionẽ celebratã. dicit tex. in. l. lucius. in ꝑn. ff. de euic. ⁊. l. dãni infec. stipulatio. §. emp. ff. de dã. infec. ⁊ in. l. j. C. de peri. ⁊ cõmo. rei. vbi bonus tex. ita ꝯcludunt Bal. Albe. Sali. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. fi. C. de act. empt. Ro. ⁊ Alex. hic. ꝗuis Are. sup hoc dubitans relinquat cogitandũ, sed non est cogitandum: qꝛ res est clara: qꝛ venditor non tenet͛ de aliquo casu quando non habet causam retro.

1 Stipulatio habere licere ꝯmittitur si ꝯtra fiat ratione dñij vel alterius cuiuscũqꝫ iuris, sed nõ cõmittitur pro re aliena nisi promissoris postea efficiatur vel pena stipulationi sit adiecta.

2 Paria sunt promittere rem habere licere ⁊ promittere controuersiam non mouere.

3 Si aliquis promittit alicui nõ mouere controuersiam de domo vel fundo: intelligit͛ promisisse nõ mouere cõtrouersiam de vsufructu vel vsu vel alio iure ⁊ etiam de nuda possessione.

4 Si quis promittat rem alienã habere licere ⁊ tempore promissionis nullum ius habeat ꝗuis stipulatio sit pura tamen inspicitur ꝙ in futurum possit acquirere.

5 Qñ promissor ꝓmittendo nõ liberat͛; ꝯsiderato ꝑsenti statu implere nõ pôt: tũc si supueniat postea ius cuius rõne incipit obligari ⁊ nõ venit obligatio iuris de futuro ꝗuis de eo nõ sit facta mentio aliq̃ tũc augmẽtato iure autoris firmat͛ ius detẽtatoris.

6 Si ꝑ ꝓmissorẽ rei aliene vel eꝰ successoris moueat͛. q. q̃ moueri non poterat qꝛ erat res aliena ꝯmittit͛ ista stipulatio hr̃e licere.

7 Re mea apud aliũ existente si ei promisi cõtrouersiam non mouere vel ꝙ rem habere liceat nõ cẽsetur per hoc translatum dominum in stipulatorem.

8 An stipulatio habere licere vel controuersiã nõ mouere cõmittatur etiã si moueatur. q. de facto per eũ qui ius non habet.

9 Qui ꝓmittit habere licere rem simpliciter vel ex cã donationis videtur ꝓmittere liberam etiam a seruitutibus realibus.

10 Euicta seruitute ꝑdiali nõ pôt ẽptor agere de euictiõe ad duplã

11 Stipulatio habere licere quando cõmittatur.

Si quis forte. Bar. summat hoc mõ. Hec stipulatio continet nõ fieri quominus habere liceat occasiõe dñij vel alterius iuris habiti vel habẽdi h. d. cũ. §. seq. sed eius summariũ est defectiuũ ⁊ non complectit͛ totum tex. ideo ego summo istũ tex. ⁊ cõplectar totum tex. †

1 Stipulatio habere licere cõmittit͛ si ꝯtra fiat rõne dñij: vel alterius cuiuscũqꝫ iuris sed nõ committit͛ ꝑ re aliena nisi postea promissoris efficiat͛ vel pena stipulationi sit adiecta. h. d. totus tex. vsqꝫ ad. §. sicut autẽ. † No. primo ex isto tex. iũcto principio huius

2 l. ꝙ paria sunt ꝓmittere rem habere licere ⁊ ꝓmittere cõtrouersiam nõ mouere: dicit͛ autẽ moueri controuersia siue de iure siue de facto in iudicio vel extra, gl. est ord. in. l. luciꝰ. §. tres heredes. ⁊ ibi Bar. ff. ad treb. glo. in. l. clã possidere. in prin. in glos. ij. ff. de acqui. pos. facit tex. in. c. j. ⁊ ibi ad hoc no. d. Abb. de alie. iu. mut. cã fa. similiter excipiẽdo vel cõtradicendo dicitur quis mouere controuersiã: gl. est in. l. non solum. §. si status. ff. de procu. gl. in c. j. §. item sacramenta. in glo. ma. in ver. ꝯctibus. circa mediũ. de pace iur. fir. Bar. in. l. amplius nõ petitũ. in. ij. co. rem ra. ha. ⁊ in l. diuus. per illũ tex. ff. de peti. here. Bal. in. l. causas. C. de trãsa. ⁊

3 in. l. cũ postea. per illũ tex. C. de pac. † Scḋo no. ex tex. retẽta dicta equiparatione. ꝙ hic est casus rotundus ꝟm Ang. ⁊ Moder. ꝙ si aliqs promittit alicui non mouere cõtrouersiam de domo vel fundo: intelligit͛ promisisse non mouere controuersiã de vsufructu vel vsu vel alio iure, imo sing. probat iste tex. in ver. ꝫ de possessione nuda: ꝙ etiã videt͛ promissum nõ mouere controuersiam de nuda possessione: alias si de nuda possessione moueretur ꝯtrouersia cõmitteret͛ stipulatio ⁊ pena. licet Alex. super hoc multum ⁊ diu dubitet, licet non dicat nec ipse nec scribẽtes declarent: puto ꝙ ratio istius sit clara: quia qui promittit habere licere vel controuersiam non mouere, videt͛ ꝓmittere ius stipulatoris aliquo modo non diminuere, ita expresse dicit tex. hic in ver. nõ licet habere ei cui aliqd diminuit͛ ex iure qḋ habuit, ⁊ in simili tex. in. l. etiã. ff. de solu. ⁊ ꝑ consequens videt͛ promittere etiã quo ad possessionẽ eo qꝛ possessio est ius. text. est in. l. ꝑegre. in ꝑn. ⁊ in. l. possessio quoqꝫ in ꝑn. ff. de acq. pos. ⁊ text. in. l. homo liber. §. fi. ff. de acqui. re. do. firmat ordinarie Bar. in. l. j. in princ. in. ij. col. vbi dixi. ff. de acq. pos. preterea maximũ est commodum possessionis ⁊ incommodũ maximũ ea priuari. §. cõmodũ. instit. de interdi. beati eñ possidentes: ita inquit gl. in. c. j. §. si tres. de pac. tenẽda in vsi. feu. licet reuera aliud sit res aliud possessio vt dicit tex. in. l. si duo. §. fi. ff. vti pos. ⁊ sic nota magnũ effectum promissionis habere licere vel ꝯtrouersiã nõ mouere. Adde secus esse in debitore obligato ratione euictionis: quia si nuda possessio euincatur ab emptore nõ pôt agere quasi re euicta sed bene quasi re non tradita sic non poterit agere ad duplã propter euictionem. l. datio. in prin. ⁊ ibi glo. ⁊ Bar. ff. de actio. emp. Bal. in l. j. circa fi. in penul. q. C. de pericu. ⁊ ꝯmo. rei ven. sic etiam videamus aliam differentiã, quia pro iure seruitutis realis committitur ista stipulatio habere licere vt hoc tex. cum gl. ꝟm cõem sententiã ⁊. ĵ. dicam statim. ⁊ tamẽ secus est in stipulatione dupli ex causa euictionis rõne rei vẽ. l. ꝙ ad seruitutes. ff. de euic. hic allegat in glo. ita clare teneas ꝗuis super predictis Alexan. his relin-

4 quat cogitãdũ, nec ꝑdicta declaret. † Tertio no. ex ver. quesitum, ꝙ si qs promittat rẽ alienam habere licere ⁊ tꝑe promissionis nullũ ius habeat ꝗuis stipulatio sit pura: tamẽ inspicit͛ qḋ in futurũ possit acqrere: ratio ꝟm Ange. Pau. de ca. ⁊ Lud. ro. hic: quia ista stipulatio habet causam successiuam, ideo futuruꝫ tempus inspicit: secus si habet cãm momentaneam l. nemo rem suam vtiliter. ĵ. eo. l. si rem meam. cum glo. vbi dixi. ŝ. eo. vel melius dic ꝟm Cu. qḋ illa iura loquuntur qḋ defectus erat de presenti ex parte stipulãtis, hic autem ex parte promissoris, ꝑ regu-

5 lam. l. multũ interest. ŝ. eo. † Quarto no. ex eo. tex. ꝙ quando promissor promittẽdo non liberat͛ ꝯsiderato ꝑsenti statu qꝛ implere non potest tunc si superueniat postea ius cuiꝰ ratione incipit obligari et venit obligatio iuris de futuro quãuis de eo non sit facta mentio aliqua: tunc augmentato iure actoris firmatur ius detentatoris. facit tex. in. l. si a titio. ff. de rei ven. ⁊ in. l. apud celsuꝫ. §. si a titio. ff. de exce. do. alias si promissio de presenti non valeret non venirent futura. l. si quis ita. ff. de auro ⁊ argẽ. lega. nisi tractaretur de modico preiudicio vt in pignore. l. fi. vbi glo.

6 C. que res pigno. obli. qꝛ veniũt etiã futura. † Quinto no. ibi cum neqꝫ per eum neqꝫ per successorẽ, a contrario sensu. ꝙ si per promissorem rei aliene vel eius successorẽ moueatur qḋ que moueri non poterat: quia erat res aliena, cõmittitur ista stipulatio habere licere: ⁊ sic fortiter facit pro opi. Pe. quã. ĵ. referã. Contrarium probat istemet tex. in isto ver. quesituꝫ. in prin. vbi si qs promittit habere licere rẽ alienã in qua promissor ius nõ habet non ꝯmittit͛ stipulatio: quia nõ potest mouere nisi de facto: ⁊ sic iste tex. probat pro ⁊ ꝯtra: de veritate tñ statim dicet͛ in gl. mag. in prin. Quã capio in ver. successores. positã in prin. huius. l. que expedit͛ ꝑ Bar. ⁊ doc. hic: quia melius hic cõgruit quia oppositiones gl. tendũt ꝯtra versiculũ quesitum. Diuide istã glo. in sex partes principales. format eñ qnqꝫ principales oppo. quas per ordinẽ clare magistraliter explicat Bar. In scḋa itẽ repilogat primã oppo. ⁊ rñdet: ⁊ sic sexta pars dꝫ iungi cũ ꝑma parte. scḋa ibi: itẽ videt͛ hic stipulatio. tertia ibi: ⁊ est eius ꝓmissionis sensus. quarta ibi: sed vbi rẽ alienã. quinta ibi: itẽ si rẽ meã. sexta ibi: itẽ cũ hec [illegible]latio. In ea. gl. ibi nec enim ꝑ pactũ desiit

7 esse dñs: vt. C. de trãsa. l. siue apud. † No. diligenter ex hac gl. ꝙ re mea apud alium existente si ei promisi controuersiã nõ mouere vel ꝙ rem habere liceat non censet͛ per hoc translatum esse dñium in stipulatorẽ: per text. in. l. siue apud. ⁊ melius in. l. si pro

fundo, C. de trāsa, ꝛ ad hoc istā gl. no. Ang. Jmo. ꝛ Lud. ꝛ sic habes diligēter no. ex hac gl. regulam quā not. ꝛ signa, ꝙ dimissio rei existētis apud aduersarium que fit ex huiusmodi stipulationibus non est titulus habilis ad translationez dn̄ij: quia si esset habilis titulus dimissio ita operaret translationē dn̄ij sicut traditio: qn̄ est cū titulo. §. interdū, insti. de rerū diui. l. qua ratione. §. interdū. ff. de acqui. re. do. ꝛ l. quedā mulier. ff. de rei vēdi. ꝛ sic ex ista gl. ꝛ predictis no. sing. ꝓ principibus: et regibus faciētibus adinuicem pacem ꝛ ꝓmittentibus in capitulis nō mouere controuersiam de castellis terris ꝛ locis ꝑ eos possessis: quia ꝑ hoc non videntur transferre dn̄ium castrorum terrarū ꝛ locoruz de vno in aliū: etiā si ꝓmittens res haberet dn̄ium: ita vult gl. hic. Sed tu aduerte vltra scribentes quia ista glo. in hoc vr̄ seipsaz confundere: qꝛ gl. istud dicit ꝑ tex. in l. siue apud acta. C. de trāsac. ꝛ docto. ꝑ allē. addunt. l. si pro fundo. Jste due. ll. loquuntur in trāsa. ꝛ tn̄ glo. in sequēti parte vult ꝙ nō sit bona argu. de trāsactione ad istā stipulationē habere licere ꝛ controuersiā non mouere, ꝛ dat tres instātias, ꝛ Bar. addit duas, ergo gl. male se fundat nisi dicas ꝙ q̄tum ad istos terminos vtrobiq; sit eadez rō: qꝛ dimissio rei ꝓprie siue fiet ꝑ stipulationem habere licere ꝛ controuersiā nō mouere siue fiat per trāsactionē neutro casu sit aio transferendi dn̄ium sed vt stipulatori liceat rē apud se dimissam habere ergo stipulatio nō debet operari vltra eoꝝ volūtatē. l. non omnis. in prin. ff. si cer. pe. l. obligationū substantia. in prin. ff. de act. ꝛ obli.

8 ¶ † Circa istā glo. ꝓ eius intellectu ꝑsertim in prima ꝛ vltima parte reassumo in dubiū articulum disputabilē valde: an stipulatio habere licere vel controuersiā non mouere committatur etiā si moueat q̄stio de facto ꝑ eū q ius nō hz. ¶ Jn gl. sunt due opi. vna in prin. gl. alia in fi. q̄ est cōtria, subtilis Pet. tenet ꝙ imo per contrauētionē facti et ꝑ molestiā de facto committat ista stipulatio ꝛ similis: qꝛ diabolicū esset dicere ꝙ ꝑ cōuentionē facti in qua magis delinquit cū nullū habet ius cōueniēs q̄ in cōtrauētione iuris in qua minus delinquit non cōmitteretur stipulatio sed si habet ius committat. istam sequit Ray. ꝛ Lud. ro. in. §. si qs dolū. §. e. l. ꝑ ista opi. fortiter stringit tex. in ver. q̄situz. in fi. ibi, cū neq; per eū vel successorem quicq; factū sit. nā vult tex. a cōtrario sensu de necessitate ꝙ si promissor vel eius successores in re aliena q̄ remansisset aliena cōtrauenissent de facto ꝙ cōmitteret ista stipulatio habere licere, licet Jmo. ꝛ Moder. respōdeāt intelligēdo illum tex. quicq; factū sit. i. de iure fieri potuit, vt dicit gl. hic inferius statim examinabo. Ego aūt induco istum tex. in fi. hoc modo si quis ꝓmittit rē alienam habere licere nō potest committi stipulatio nisi efficiat ꝓmissoris ꝛ ad istū text. respōdet Pet. de bellap. vno modo vt hic ꝑ Bar. alio modo rn̄det Bexu. sed ego clarius ꝛ breuius dicaz, si querat qn̄ stipulatio habere licere interponit super re aliena quō committat: ꝛ tex. decidit hoc mō: nā si loquimur respectu promissoris ꝛ successorū suorum: certe si res efficiatur ꝓmissoris ꝛ cōtraueniat ꝛ cōmittit stipulatio, aut durat aliena: ꝛ tūc aut loquimur respectu extranei cuius est res ꝛ si ipse contraueniat non cōmittitur nisi sit promissa pena, aut loquimur respectu promissoris ꝛ successoꝝ: quia res durat aliena: qꝛ promissor nisi de facto pōt cōtrauenire, stipulatio tunc certe de facto committeret; sicut in seruo qui ꝓmittit vel cui ꝓmittit: quia nō pōt cōtrauenire de iure nō cōueniendo de facto: tunc dicit litera: qꝛ successores nihil faciunt: ideo nō cōmittit stipulatio: sed si aliquid facerēt cōmitteretur. ¶ Scd̄o pro ista cōi sn̄ia Bar. ꝛ doc. allegāt. §. hi qui, §. ea. l. dū dicit. nō em̄ factum: sed ius in hac stipulatione vertitur, ad illū text. Ultra solutiones que ibi dant Ro. in. §. si quis dolū. §. ea. l. dicit se dare nouum ꝛ veꝝ intellectū ad illum tex. dū dicit in ista stipulatione versari ius ꝛ nō factuz: nō voluit dicere ꝙ nō committatur per cōtrauentionē de facto sed de iure: sed voluit dicere ꝙ qn̄ seruus ꝓmittit habere licere vel ei ꝓmittit quia ista promissio intelligit ꝙ ille habebit iuridicaz possessionē ꝛ istud non cadit in seruo nec actiue nec passiue quia habet pro mortuo in his que sunt iuris. l. ꝙ attinet. §. ꝺ re. iur. et ideo debet intelligi de implemēto facti nō aūt iuris. iste est intellectus ꝛ verus sensus illius text. Quid tenendū licet in practica esset durum recedere a cōi, tn̄ in pūcto iuris disputando pōt teneri opi. Pe. ꝑ qua in primis stringo text. in isto ver. quesitum. in fi. dū dicit cū neq; per eum neq; per successorem suū quicq; factū sit, nā habeo qd̄ qn̄ lex vel statutū in sensu directo nihil operat tunc ne decisio sit vana necessario debet sumi argumētū a cōtrario sensu etiā ad correctionē iuris cōis, ita probat in. l. nulla nisi emensis. iuncta auť. diaconissam. vbi glo. C. de epi. ꝛ cleri. est regula ꝛ decisio Cy. ꝛ Bal. in. l. cōuenticulā. C. de epi. ꝛ cle. Jmo. in. l. si cū dotem. in princ. ff. solu. ma. ꝛ in. l. i. in [illegible] vbi dixi. §. de offic. eius cui. Scd̄o pro ista opi. Pe. cōtra cōem arguo sic. nam stipulatio habere licere tantū importat quantū stipulatio controuersiam nō mouere. tex. est hic ꝛ in prin. huius. l. in ver. sed quatenus. sed habeo ꝙ cōtrouersia dicit moueri siue de iure siue de facto cōtrafiat. l. lucius. §. tres vbi gl. ꝛ Bar. ff. ad treb. dixi. §. in prin. nō ergo simpliciter dz cōmitti stipulatio habere licere sine contrafiat de iure siue de facto. ¶ Tertio ꝓ ista parte subtilis Pe. contra cōem addit aliud ꝙ tenēt Cano. d. Ant. in. c. ij. in. iiij. co. de resti. spo. ꝛ ibidē Abb. Panor. ꝑpe fi. vbi tenēt ꝙ si aliqs iurauit non molestare nec inquietare suū spoliatorez beneficij intelligit nec de iure nec ꝺ facto: allegāt dn̄os de rota ita tenere deci. cccxciij. al's. cccxcviij. ꝙ Abb. ibi reputat no. ꝛ sic disputādo ista opi. pet. esset valde defensabilis. Tenendo tamen cōem sn̄iam potes respondere. ꝛ bene ad istū ver. quesitū in fi. dum dicit, cuz neq; per eum neq; per successorem suū quicq; factum sit, ꝙ non sit denotatiuum facti, quia isto modo exponeret cū ꝑ qn̄, sed ista expositio stare nō potest quia isto modo nō esset differētia inter ꝓmissionē rei ꝓprie ꝛ rei aliene, quia etiā primo casu qn̄ promittit rez propriā si nihil cōfacit nō cōmittit stipulatio, necessario ergo est denotatiuū iuris ꝛ vult dicere si nihil factū. i. de iure fieri potuit. ad aliud contra de ꝓsi. sed q̄tenus pōt negari assumptū ꝛ teneri gl. §. tres heredes. ad tertiū. i. ad decisionē Cano. potes dicere ꝙ illa decisio ꝓcedit ꝓpter iuramentū. Et isto mō limita conclusionem cōez ꝙ stipulatio habere licere vel controuersiā nō mouere nō cōmittit per cōuentionem de facto, limitat singulariter nisi in promissione interuenisset iuramentū, tūc cōmittit etiā si cōuenit de facto. Cōfirmo ratione ꝛ lege: nā iuramētū siue affirmatiuū siue negatiue interpositū debet seruari per oēm modū. l. cū pater. §. filius matrē. ff. de le. ij. Scd̄o adduco tex. in. l. si qs maior. in ver. vel non implendo ꝓmissa. C. de trāsa. vbi in trāsactione iurata pars que nō implet ꝓmissa: ꝛ sic contrauenit de facto incidit in periuriū ꝛ in alias penas de qbus ibi: not. istā limitationem ad cōem decisionem quā nō reperio ab aliquo tactā. ¶ Capio glo. in ver. controuersiā. quā hic nō expedio quia reseruo expediendā scd̄m ordinem Bar.

9 ¶ † Jn glo. in ver. ex iure ꝙ habuit. habes colligere duas cōclusiones, vnam tacitā aliam expꝛssaz. Prima cōclusio tacita est, ꝙ qui promittit habere licere rez simpliciter vel ex causa donationis videt promittere liberā etiā a seruitutibus realibus: ꝛ cōsequēter habes, ꝙ iste tex. in ver. vel de aliquo alio iure intelligitur. s. seruitutis realis. cū gl. tenet expꝛsse Bar. ꝛ oēs alij, solus Cuma. pro suo subtilissimo ingenio reprobat istā cōem cōclusionem gl. ꝛ doc. ꝑ text. optimū in. l. meuius. §. fundo. ff. de le. ij. vbi testator legans rē: puta fundū videt legare vt eum liceat habere: ꝛ tn̄ heres non tenet tradere liberū a seruitutibꝰ realibus. ꝛ glo. ibi ꝛ Bart. assignat rationem qꝛ seruitutes sunt extra rem ꝛ nō in re. ad idē tex. in. l. cū filiꝰ. §. dominus. ff. de le. ij. ergo eodē modo in ꝓmissore qui promittit rez habere licere nō tenebit pro seruitutibus realibus, stringe fortius vltra eum ista iura quia si in legatis ꝛ in vltimis volūtatibus in quibus fit latior interpretatio. l. in testamētis. de regu. iur. c. cū dilecti. de dona. heres nō tenet pro seruitutibus realibus ergo minus debet teneri promissor in stipulatione q̄ est stricte interꝑtanda, ꝛ ideo intelligit Cuma. ꝛ ꝑ certo egregie istū tex. in verbo aliquo alio iure. s. ꝙ respiciat dominium ipsius rei vt est superficies ius emphyteuticum que ius dominij nō tāgunt sed per seruitutes ius dominij non diminuit. licet libertas reꝝ tollatur. istam declarationem ante eū voluit glo. in. d. l. ꝙ ad seruitutes. que allegat. d. l. meuius. §. fundo. Alexā. volens defensare cōem sn̄iam non scit aliter rn̄dere ad. §. fūdo. nisi ꝙ loquat in re debita tit. lucratiuo secꝰ si titu. oneroso ꝛ ita in effectu rn̄det Bexu. hic. sed ista rn̄sio nihil valet ad istū tex. quia iste tex. loquit in stipulatiōe habere licere interposita ex causa lucratiua ꝑut intelligit Bar. hic ꝛ in prin. l. ꝛ cōiter loquunt omnes. ll. istius ti. ꝛ tn̄ stipulatio cōmittitur ratione seruitutis realis ꝑm cōez intellectū. Quid tenendū, ego teneo cōem opi. gl. Bar. ꝛ scribentium ꝛ cōem intellectū ad istū tex. nō per mendicata suffragia sed realiter ꝛ clare, vnde cōsidera ꝙ licet aliud sit res aliud possessio: vt dicit tex. in. l. si duo. §. fi. ff. vti pos. tn̄ qui promittit habere licere rem tenet etiā ratiōe solius possessionis, tex. est hic in verbo de possessiōe nuda; ita in proposito licet aliud sit res aliud seruitutes reales, ꝑut dicit gl. in. d. l. meuius. §. fundo. ꝛ consequenter pro eis heres nō teneat vt hic est tex. in. d. l. cū filius. §. dn̄s. tn̄ secꝰ est in stipulatiōe habere licere vt qn̄ aliqd diminuit de plenitudine rei quā habet penes se stipulator: tūc nō dicit libere habere rē. ita dicit tex. hic in ver. habere enim non licet ei cui aliquid minuitur ex iure ꝙ habuit, vnde pro seruitute reali stipulatio ista cōmittitur. Scd̄o pondera istū tex. qui dicit vel de aliquo alio iure, pondera ꝙ non dicit simpliciter de alio iure qꝛ dictio alia simpliciter ꝑlata est repetitiua similium. glo. in. l. si fugitiui cum vulgaribus. C. de ser. fugi. nā si simpliciter dixisset alio iure, intelligit de similibus ꝑcedentibus ꝛ cōsequenter de tangentibus dn̄ium, sed tex. dicit aliquo alio que dictio alio. facit ꝙ etiā referat ad dissimilia, ꝑ glo. fin. in cle. j. in verbo aut eaꝝ. de fo. cōpe. Abb. in. c. super eo. in. ij. not. de eo qui cog. consan. vxo. sue. Bald. in. l. j. in penul. col. C. de inoffi. do. ꝛ in

do. ⁊ in. c. §. §. cū autem in vlti. col. de cōtrouer. inue. cū ergo text. noster dicat nō simpliciter de aliquo iure sȝ dicit de aliquo alio iure oȝ intelligi ergo nō solū ratione dñij sed etiā ratione seruitutum realiū ⁊ ita intelligo istū tex. qui est nitidus ⁊ verus intel
10 lectus ad istū tex. †Scda ꝯclusio expressa gl. est, ꝙ euicta seruitute pdiali nō potest emptor agere de euictione ad duplā: adde ꝙ fortius tenet Cu. hic, ꝙ imo vendens nō tenet tradere rē libe ram a seruitute reali: ⁊ ꝯsequēter emptor nullatenus pōt agere de euictione rōne iuris, p text. qui videt ita cantare per. d. l. qd ad seruitutes. ff. de eui. ⁊ per tex. in. l. cū vēderes. ff. de cōtraben. emp. intelligit tñ istam suā cōclusionem qñ venditor ignorabat talem seruitutē deberi a re vendita al's si sciuisset quia tūc bene tenetur per. l. j. §. j. ff. de act. empti. tene contrarium prout etiam paucis tenet Alex. hic, ꝙ imo euicta seruitute reali pōt emptor agere de euictiōe quāto minoris fuisset empturus si sciuisset rē deberē seruitutē ⁊ hoc siue vēdēs fuerit sciens siue ignorans, ita tenet glo. ordi. in. d. l. cum vēderes. ff. de cōtraben. emp. que allegat ad hoc duos bonos tex. Primo tex. clarū in. l. quoties. ff. de edil. edicto. ⁊ in. l. in venditione. ff. de actio. emp. ⁊ ꝗuis Rapha. respondeat ꝙ in illis. ll. venditor erat sciens vel in dolo: istud est diuinare ad illa iura: ad idē tex. in. l. j. §. causa. ff. de edil. edic. ⁊ in l. j. §. j. circa fi. ff. de act. emp. ⁊ ita tenēdo respondi ad. l. qd ad seruitutes. ⁊. l. cū vēderes. prout respōdet gl. hic: ⁊ ibi, ꝙ euicta seruitute reali nō pōt agere de euictione verū est ad duplam ex stipulatione prout loquit ti. sub quo est posita. l. ꝙ ad seruitutes. ⁊ ti. est optimus interpres nigri. l. imperator. ff. d in diē addic. sed bene pōt agere de euictione ꝗto minoris fuisset empturus: put dicunt tex. preallegati. ¶Capio glo. in verbo quare. quam glo. diuido in tres partes, put tria format ꝯtraria. scda ibi, itē cōtra. j. eo. tertia ibi: itē contra. Quantū ad scdm contrariū glos. dic melius ꝗ Bar. vt. s. in prin. huius legis dixi. Querit Barto. qñ hec stipulatio habere licere ꝯmittat, ⁊ distinguit vt hic per euȝ cum quo transit Imo. hic: ⁊ Roma. in. §. si quis dolū. j. ea. l. Sed tu aduerte circa differentiā quā fecit Bar. inter contractum emptiōis ⁊ alios ꝯtractus: an ista stipulatio habere licere interponatur sup ꝯtractu emptionis ⁊ an super alio: ista differētia non est bona. nam ꝯctus emptionis ⁊ venditionis est freqūes ⁊ fauorabilis. l. iusto. in prin. ff. de vsuca. item est bonefidei. §. actionū. insti. de act. que nō debet esse deterioris ꝯditionis ꝗ ceteri contract⁹. Alex. in isto articulo quē dicit esse piculosum ponit lōgā ⁊ fastidiosam distinctionē. ea reiecta mihi placet ista cōclusio, ꝙ stipulatio habere licere siue interponat sup ꝯtractu emptionis siue sup alio ꝯctu nō ꝯmittat nisi lata sniā. d. l. habere licere. ff. de euictio. ⁊ gl. in vbo ꝯtrouersia. hic in prima solutione: ⁊ ita tenēt Cu. ⁊ Bexu. hic quia nō potest reddi bona ratio inter cōtractū emptionis ⁊ vēditionis ⁊ alios cōtractus: pro ista snia pōderat Rapha. cu. hic: istū tex. in duobus locis: sed ego latius inducā. Primo tex. in verbo cōtrouersiam fecerit: nam verbū fecerit rē perfectā significat. quia est futur subiunctiui ꝙ format a preterito pfecto indicatiui: ideo rem perfectam cum effectu significat l. j. §. fi. ff. ꝙ quisꝗ iur. ⁊ ibi Bar. ita summat illum tex. ⁊ ibi multas concordantes allegaui non repeto hic. Scdo pondera istuȝ tex. in verbo minuit, nam ante latā sniam ius rei non minuitur. Tertio scdm eū hoc indicat propria significatio verbor habere licere. nā dato ꝙ qs moueat liteȝ, anteꝗ ferat snia dicit habere rē, ergo iste tex. ꝯcordabit cum illa. l. habere licere. de euic. ⁊ isto modo oia redduntur plana. ⁊ isti tex. reducunt ad cōcordiam. tñ vt veritas melius elucescat ꝯtra istā opi. Rapha. pondero tibi duos fortes tex. Primo tex. in prin. huius. l. in ver. sȝ quatenus in verbo ꝯtrouersiā faciat vbi est verbū presentis tpis: ⁊ sic non dicit fecerit. Itē est dictio cōtrouersia que intelligitur etiā ante lit. cōte. l. amplius nō peti. ⁊ ibi Bar. in. ij. col. j. rem ra. ha. ergo longe ante sententiam. tñ sustinendo opi. Rapha. que mihi placet posses dupliciter respōdere. Primo ꝙ ille text. declaret per istum inductum. vt. s. induxi. sed ista esset solutio mēdicata. dic ergo scdo ⁊ melius ꝙ etiā verbū presens rē perfectā ⁊ ꝯsummatam significat. tex. est ad literā in. c. in his. de verbo. sig. Scdo ꝯ Rapha. pondera tex. in. l. habere. ff. de verbo. signi. in verbo sine interpellatione. vbi dicit ꝙ habere dicit duobus modis. primo ratione dñij. scdo qñ sine interpellatione tenet rē quā emit. pondera tex. in verbo sine interpellatiōe: ergo si interpellaret nemo diceretur habere sed interpellatio nō importat sniam latam sed ante sniam. l. si ex legati causa. s. eo. nisi diceres ꝙ ibi non debet sumi argu. a cōtrario sensu: quia resultaret absonus intellectus per istū tex. s. dupliciter inductū, teneo ergo ꝙ nō ꝯmittit stipulatio nisi post latā sniam: ⁊ si diceres tu ꝙ ista opi. Cu. nō potest procedere vllo modo quia si requireret snia ad hoc vt ista stipulatio cōmittat certe nō esset differentia an quis pmittat rē propriā habere licere an alienā: ⁊ tñ text. vult esse differentiā an qs promittat propriā rem an alienam, qȝ etiam promissa re aliena lata snia pro promissore cōmittitur stipulatio: ita tenet glo. magna. in vbo successores. in. iiij. parte. ⁊ ibi clare Bart. istud argumen. est subtiliter coloratum, tñ defendendo Rapha. dic ꝙ lata snia non dicit res aliena sed promissoris iuris psumptione cum presumatur pro snia. l. herēnius. §. caia. ff. de euic. c. in presentia. de renun. presertim cū ipse promissor nō posset dicere sniaȝ p se latā esse iniustā, per tex. in. l. si seruus. §. j. ff. de leg. j. tamē cogita bene sup isto fundamento qȝ fortissime stringit. ¶Extra gl. oppo. Bar. de. l. lucius. s. de euic. ⁊ de. l. j. s. de peri. ⁊ cōmo. rei. vē. responde vt hic per eum. tu potes aliter respōdere vt dixi in text. in. iiij. no. ꝙ hic promittens nō liberatur promittendo quia res erat aliena ⁊ ideo expectatur tempus futurum.

1 ¶Stipulatio hře licere trāsit ad successores actiue ⁊ passiue.
2 Impersonalitas ex parte stipulatoris non vitiat stipulationem quia semper videtur sibi stipulari.

Sicut autem. Hec stipulatio cōmittitur ꝯ pmissorē ⁊ stipulatorē ⁊ ei⁹ successores. h. d. fm Bar. ⁊ alios. †Ego summo aliter notabilius. stipulatio habere licere trāsit ad successores actiue ⁊ passiue ⁊ ꝗ ad tertiuȝ non successorē non cōmittitur ⁊ potest impersonaliter cōcipi ex parte stipulatoris. h. d. totus tex. ⁊ habet tres partes que patēt in text. scda ibi: ceterū si alij. tertia ibi: ⁊ nihil intererit. ¶†Not. in fi. qd impersonalitas ex parte stipulatoris non vitiat stipulationē: n. quia semper videtur sibi stipulari. vt hic. ⁊. §. si quis ita. ⁊ ibi Bar. j. eo. vbi dicetur. a ¶Scdo no. adde ꝗ dicit Alex. in. l. si tibi. i. iiij. no. ff. si cer. pe. ⁊ ibidē Sozi. ēt in. iij. no. vbi alle. barto. in. l. cotē ferro. §. qui maximos. ff. d publi. ⁊ alia de qb⁹ ibidē p euȝ. adde ēt bonū tex. i. l. si vno. ff. loc. ⁊ l. insulaȝ. de prescri. vb. quas alleg. Alexā. vbi s. ⁊ hoc idē autor i. l. lȝ. circa fin. iij. col. C. de iure delibe.

1 ¶Talia sunt pdicata qualia subiecta demōstrāt. ⁊ e. vt nu. 2.
3 Stipulatio ꝗ proprie nō pōt intelligi trahitur ad improprium.
4 Que differētia sit inter stipulationē habere licere ⁊ inter stipulationem ire agere licere.
5 Verba que non possunt intelligi de iure intelliguntur de facto.
6 Verba accipienda sunt fm subiectam materiam.
7 Verba relata ad personam debent intelligi fm qualitatem persone ad quam referuntur.
8 Si testator in testamēto legat vxori sue lectū suū an veniat culcitra de serico qua testator vtebatur diebus festiuis.
9 Hec verba tibi ⁊ posteris non comprehendunt descendentes a feminis nisi concessio fieret a femina regina.
10 Etiā in statutis recedimus a pprio significatu vbor ⁊ capim⁹ vba impropriissime, pter qualitatē psonar ad quas referūtur.
11 Qñ seruus stipulat sibi ire agere licere ad hoc vt ista stipulatio cōmittat oȝ ipse seruus impediri: nec impedimentū dñi faceret istā stipulationē cōmitti ꝗuis postea cōsideretur interesse dñi.

Ibi qui sunt. Hec stipulatio refertur ad ius si pōt alias ex eqtate refert ad factum. h. d. Diuidit in qtuor partes. In pma loquit qñ seru⁹ stipulat hře lice. dño. In scda qñ sibi. quid iuris sit. In tertia interserit casuȝ pertinentē ad materiam. In quarta decidit casum de equitate. scda ibi: sed si seruus. tertia ibi: cū vero. quarta ibi: sed mihi vr lȝ
1 iuris vba ⁊c. ¶†No. pmo ex isto tex. fm Bar. qd talia sunt pdicata qualia subiecta demonstrant. ⁊ ad hoc sepe allegamus istū tex. Adde tex. in. l. iij. in pn. et ibi Bar. ad hoc no. ff. de fun. instr.
2 l. quoties in fi. C. fami. bercis. sic ecōtra †talia sunt subiecta qualia predicata pmittūt, ita est glo. in. c. inter dilectos. §. ceterū. in gl. parua. in verbo nequiuisset. de fi. instru. ⁊ gl. in. c. dudū. in glo. fi. de deci. facit tex. in. l. fi. §. j. ⁊ ibi Iaco. de are. ad hoc no. ff. de tri
3 ti. vino ⁊ oleo lega. ¶†Scdo no.ᵃ ex hoc tex. fȝ Bar. ꝙ stipula
a tio ꝗ pprie nō pōt intelligi trahit ad improprium: ⁊ generaliter verba que non possunt proprie intelligi trahunt ad impropriū. l. sceuola. ff. ad treb. l. insulam. ff. de prescri. ver. l. sed ⁊ si possessor. §. item si iurauero. ff. de iur. iurā. facit glo. reputata singula. in. l.
4 ⁊ puto. in prin. ff. fami. herci. ¶†Tertio no. in ver. cū vero, differentiā inter stipulationem habere licere rem ꝗ regulariter importat ius, ⁊ stipulationē ire agere licere ꝗ importat factum. ra
5 tionem differentie ponit. j. Bar. vbi dicetur. ¶†Quarto no. ex tex. regulam, qd verba que non possunt intelligi de iure intelliguntur de facto. facit. l. quidam cū. j. eo. l. mulier. in fi. ff. de cond.
6 instit. ¶†Quinto not. aliam regulam, qd verba accipiēda sunt scdm subiectā materiam vt hic. ⁊. l. quibus diebus. §. dominus. ff. de cōdi. ⁊ demōstra. ⁊. l. si is cui nūmos. §. flauius. ff. de solu. ⁊. l. nec seruus. ff. de pecu. adde ꝙ egregie dicit Bal. in. l. data opa. in xij. col. C. qui accusa. non pos. allegando Aristo. in. j. ethicorum. Qd tunc perfecte enuntiamus cum scdm subiectam materiā lo
7 quimur. ¶†Sexto not. aliam regulam quā vtiliter expediam
b qd verba relata ad personam debent intelligi scdm qualitatem persone ad quā referuntur vt hic ⁊. §. hec quoqȝ stipulatio. ⁊ ibi Roma. ad hoc not. j. eo. ⁊. l. plenum. §. equitij. de vsu et ha. ⁊. c. solite. de ma. ⁊ obediē. ⁊. c. si de benefi cio. de pbē. in sexto. facit text. in. l. pater seuerinam. §. conditionum verba. ff. de conditio. ⁊ demon. Ad istam regulam adde primo facere illud quod no. decidit Bar. in. l. si non sortē. §. libertus. in antepenul. col. ff. de cōdi. b ¶Sexto nota aliā regulā. Adde ꝙ istā regulā quā plures ēt accumulauit decisiones licet nō ita ordinate ponat sicut facit hic autor in. c. cau sam ꝗ. colū. xi. ⁊ seq. vbi. qnta declaratio. de re scri. tu addō vnā aliā vltra eos quā posuit Lu ro. i. cōs. suo clxx. ici. sciebant. in fi.

inde. et sequit Bal. in. l. liberti libertęq;. in. vj. col. C. de ope. libe. vbi decidit Bal. pone φ rex faciat fieri preconiũ φ quilibet debeat comparere cũ armis ad faciendã monstram, et vtor verbis Bal. intelligitur scdm qualitatem personarum, quia si miles, dz comparere armatus vt miles, si pedita, vt pedita, si balistari⁹ debet cũ balista comparere: similiter stipẽdiarij qui promittũt seruire regi intelligit φ habeat equos aptos ad bellũ, ita decidit Bal. in. l. qui sibi. §. j. ff. de solu.

8 † Scdo ad istã regulam adde φ si testator in testamẽto legauit vxori sue lectum suum nũquid veniat culcitra de serico qua vtebat testator dieb⁹ festiuis, decidit Bal. qđ nõ. quia culcitra de serico nõ ꝯuenit mulieri vidue: ita Bal. in. l. j. in vlti. col. C. de leg. et in. d. §. equitij. per illum tex. similiter si testamento mandauit vestiri viduam: intelligit vestibus nigris: ita Bal. in. l. j. in vlti. colu. C. de verbo. signi. et an legato lecto vxori nõ intelligatur legata culcitra serica vt omnes tenent: sed Bart. tenet ꝯtrarium in. d. l. librorum. ff. de lega. iij. vbi Bar. melius q̃ alibi examinat istum passum: an legato lecto intelligatur legata culcitra de serico: sed tamen si maritus legauerit vestes intelligit legasse illas de serico: tex. est in. l. fin. §. j. ff. de auro et argẽ. lega. ¶ Tertio ad istam regulã adde qđ si rex anglorũ simpliciter faciat mentionem de iure intelligitur de iure suo anglicano: non autem de iure ꝯmuni: vt verba intelligantur scdm personam: ita decidit no. Bal. in. c. cum venissent. in. ij. col. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. qđ no. perpetuo ad limitationem. §. sꝫ quoties insti. de iure natu. gen. similiter si papa ꝯcedat alicui qđ possit testari scdm ius intelligit scdm ius canonicum non ciuile: ita Bal. in. l. si quãdo. ad fi. principij. C. de inoffic. testamen.

9 ¶ † Quarto ad istam regulam adde φ licet verbũ tibi et posteris: non ꝯprehẽdat descẽdẽtes a feminis: tex. est in. l. j. in fi. ff. de in. immu. Bar. et Moder. in. l. quia tale. ff. solu. matri. est verũ nisi ꝯcessio fieret a femina regia: tunc ppter qualitatem persone femine cẽsent ita intellexisse de feminis sicut de masculis: ita determinat Ancha. in consi. cccxlj. qđ incipit pro maiori intelligẽtia dicendorũ. in. x. co. nec reperio vsq; ad hec tempora hãc decisionem reprobatã, teneo cõtrarium: et in cõtrarium allego text. in. c. j. in princ. de feudo femi. vbi si feudum sit femineum: tamen adhuc deficiẽtibus masculis nõ succedũt femine: et probat text. ratione. ¶ Quinto adde φ etiaꝫ priuilegia quamuis sint stricti iuris: tamen semper sunt interpretanda scdm qualitatem persone cui ꝯceduntur: ita tenent Inno. Abb. et reliqui in. c. pastoralis. de dona. nos legiste habemus de hoc gl. no. et ibi Bar. no. in. l. si quãdo. in prin. C. de inoff. testa. no. Bal. in. l. ex militari. in princ. ff. de test. mili. vbi per hoc egregie decidit φ si papa ꝯcedit epo priuilegiũ qđ possit celebrare etiã tempore interdicti intelligit

10 φ etiã possit celebrare in põtificalibus. ¶ † Sexto adde φ etiã in statutis recedimus a pprio significatu verborum et capimus verba impropriissime ppter qualitatẽ personarũ ad quas referuntur, ita videt esse de mente Bar. in. l. j. ff. ad le. fal. et ibi Alex. in. iiij. col. an istud sit verũ non pono nunc pro cõstanti ad determinationem eorũ que dicit Bar. in. l. nõ dubium. C. de legibus.

11 ¶ † Septimo et vlt. no. φ quãdo seruus stipulatur sibi ire agere licere ad hoc vt ista stipulatio ꝯmittat dꝫ ipse seruus impediri nec impedimentũ dñi faceret istam stipulationẽ cõmitti quãuis postea cõsideretur interesse dñi vt declarat glo. in. §. sed cum factum. insti. de stipu. ser. et no. declarat Joã. in. l. qđ dicitur. in. iiij. col. j. eo. ¶ Extra glo. que nihil habẽt Bar. opponit de. l. si a patre vel dño. §. sed et a filio. ff. de peti. here. et rñdet vt hic per eum. ¶ Sed aduerte qr verba Bart. sunt obscura et corrupta: et reperio φ vno modo intelligunt per Moder. Jmo. Rapha. et Alexan. Ego autẽ credo φ Bart. nõ habuerit illũ sensum: sed aliũ quem statim dicam. ¶ Dico ergo φ ista verba Bar. intelligunt p Jmo. Rapha. cu. et Alex. φ aut filiusfa. pmittit alteri habere licere rẽ et ista pmissio intelligit de iure et sic solũ per ꝯtrouersiã iuris cõmittit ista stipulatio, si autem promittat ipsi filiofa. habere licere ista verba intelligunt de facto tantũ eo qr filiusfa. isto iure fforũ nõ poterat habere ppriũ: ratio diuersitatis est, qr de iure fforuꝫ sicut filiusfa. obligat ex omni ꝯtu de mundo preter q̃ ex mutuo et voto ita omni ꝯtu põt ꝯueniri in iudicio. l. filiusfa. secunda. ff. de act. et oblig. et in hoc differt a seruo qui nullo modo põt esse in iudicio nec conueniendo nec qñ conueniretur. l. qđ attinet. ff. de reg. iur. sed filiusfa. nõ potest agere in iudicio regulariter nisi in sex casib⁹. l. filiusfa. prima. ff. de act. et obli. vult ergo dicere Bart. φ in primo casu qñ filiusfa. promittit alteri habere licere quãuis ipse nõ possit de iure euincere quia nõ põt agere tñ bene potest cõueniri put loquit tex. in. d. l. si a p̃re vel dño. §. sed et a filio. ¶ Ista doctri. Bar. ita declaratã rephendũt p̃fati Moder. qr in filiofa. pmittente alteri habere licere: licet verũ sit φ possit ꝯueniri in iudicio. d. §. sed et a filio. tñ p hoc nõ sequit φ ipse possit actiue mouere qõnem de iure ex quo de isto iure nihil possidet filiusfa. sicut et seruus, itẽ nec poterat agere. d. l. filiusfa. pma. Preterea

ꝫm Rapha. ista doctri. Bar. est de directo ꝯ istũ tex. in fi. qui loquit in filiofa. tam pmittente quã stipulante ibi retinenda et auferenda possessione, retinenda qñ conuenitur auferenda qñ ipse

12 agit. † Tu autẽ cõsidera φ Bart. voluit dicere totũ ꝯ φ quãdo filiusfa. pmittit alteri habere licere intelligat de facto tm: patet quia tũc de iure euincere nõ põtvt dicit Bar. quare nõ põt euincere quia regulariter nõ potest agere ꝯ aliũ in iudicio de iure vt dictuꝫ est ergo necessario ista pmissio intelligit de facto, sed qñ pmittit ipsi filiofa. habere licere tũc stipulatio bene ꝯmittit de iure ex quo de iure fforũ poterat in iudicio conuenire. d. l. si a patre vel dño. §. sed et a filio. et sic poterat sibi moueri q̃stio de iure secus in seruo intelligẽdo Bar. hoc mõ. dic φ iste tex. loquit qñ filiusfa. pmittebat alteri habere licere tũc bene stipulatio continet factũ et nõ ius vt. s. dictũ est quia cũ filiusfami. isto iure agere nõ poterat in iudicio. d. l. filiusfa. pma. ergo nõ poterat mouere ꝯtrouersiam nisi de facto, et ista est melior intelligentia ad verba Bar. tamẽ etiã huic intelligẽtie videtur obstare iste tex. in fi. in verbo de possessione retinenda aut non auferenda. qui videtur loqui vtroq; casu siue filiusfa. pmiserit quo casu agit de nõ auferẽdo aliij, siue sibi sit pmissuꝫ quo casu agit de retinẽda, sꝫ ad istũ tex. quẽ originaliter ponderat Rapha. respondeo φ vtraq; dictio intelligatur in passiua significatione ideo bene ponit alternatiue: siue ergo agatur de retinẽda possessione per filiũfa. aut de nõ auferẽda per alium et sic passiua significatione. ¶ Ultimo p complemento istius. §. oppono cõtra istum tex. fortiter qui vult qđ quãdo seruus stipulat habere licere dño suo valet et tenet stipulatio et acquirit dño et hoc est indubitatum. si autẽ seruus stipulat sibimet habere licere ista stipulatio quia cõtinet ius de rigore iuris nõ valet sed de equitate sustinet, ꝯtra φ imo etiam in isto scdo casu stipulatio valeat de rigore iuris. ostendit clare. nã qñ seruus stipulat sibi habere licere ppria natura istorum verborum est φ referat ad ius ergo debet acqri dño et valebit stipulatio et verba stabunt in ppria significatione qr non est differentia an seruus stipulet dño an sibi et an simpliciter qr semp valet l. j. in princ. et. l. siue. de stipu. ser. et. §. siue autẽ. insti. eo. rñde φ illa loquuntur quando seruus stipuletur ius vel dari tunc nõ est differentia qñ stipulatur et semp dño secus quando seru⁹ stipulatur aliquid φ potest trahi ad ius et ad merum factũ: vt est in ista stipulatione habere licere tũc si expresse stipulatur domino illi acquirit vt in prin. huius tex. si stipulatur sibi tũc de iuris rigore non valet sed de equitate sustinetur vt in fi. huius tex. rõ est, qr qñ seruus stipulatur sibi: ideo acquiritur domino quia tũc nihil est φ possit acquiri sibi quia pro nihilo reputat. d. l. φ attinet. ff. de regu. iur. et tunc non est differentia quomodo verba ꝯcipiant sed quando stipulat sibimet habere licere qr ista stipulatio põt continere factũ et ꝯsequenter aliquid φ potest sibi acquiri. §. sed cũ factũ. insti. de stipu. ser. lex voluit φ acquirat ipsi seruo prout potest et sic de equitate valeat secus qñ stipulat ius φ nõ potest acquiri seruo lex tunc voluit ei acquiri sed fecit interpellationẽ φ intelligatur stipulatus dño et mero iure valeat et ita remanet expeditus vtiliter et subtiliter vt puto iste. §.

1 ¶ Uerbum habere habet significationẽ dominij pos. et nude detentationis.
2 Stipulatio possidere licere est vtilis.
3 Uerbum possidere intelligitur ciuiliter.
4 Testes qui deponunt titium tenere et possidere pbant pos. put est facti et sic detentationem.
5 Si testis deponat φ vidit titiũ tenere et possidere et postea iterrogatus quid sit posses. rñdit φ nescit: tamen probat.
6 Sicut plures nõ possunt detinere insolidũ: ita nec possidere.
7 Uerba camerarij seu cancellarij scribentis reformationẽ debẽt intelligi ꝫm cõem vsum loquẽdi nõ habito respectu ad ius cõe.
8 Jn omni materia etiam penali et odiosa semper debet attẽdi cõmunis vsus loquendi.
9 Uerba diuine scripture intelligunt scdm vsum loquendi.
10 Constitutiones principum debẽt intelligi scdm vulgarem modum loquendi.
11 Statuta sunt interpretanda ꝫm communem vsum loquendi.

1 **Hec quoq; stipulatio.** † Uerbũ possidere intelligit ciuiliter nisi ꝯditio psone faciat intelligi de nuda detẽtatione facti. Jtẽ vbũ hr̃e. hꝫ significationẽ dñij et possessionis et nude detẽtationis. h. d. totus iste. §. vsq; ad. §. si qs ita. Diuidit in tres partes. Jn pria loqt de stipulatione possidere licere. Jn scda de stipulatione tenere licere. Jn tertia declarat q̃pliciter accipiat verbũ hr̃e. scda ibi. plane si. tertia et vlti. est ibi: habere dupliciter accipit.

2 ¶ † No. prio ex tex. ibi vtilis est φ stipulatio possidere licere vtilis ẽ, et lꝫ tex. nõ declaret in q̃ sit vtilis p̃termittit tãq; manifestũ: qr in pmis magnũ est cõmodũ possidẽtis. §. cõmodũ. insti. de interdic. beati eñ possidẽtes vt dixi in prin. legis. Jteꝫ si rem tuam

si rem tuā iniuste aut violenter possideo ⁊ a te stipuler possidere licere: ista stipulatio efficit vt iuste incipiā possidere, q2 tūc bene iuste muto possessionē adminiculo extrinsecus adueniēte. l. non
3 solū. §. qđ vulgo. ff. de vsuca. ¶ † Scđo no. ꝙ verbū possidere. intelligit ciuiliter et sic de possessione iure tenere intelligere de facto habere: ē idifferēs ad vtrūqz: vt hoc tex. ⁊ ideo in libellis
4 ponit bž: tenet ⁊ possidet. ¶ † In glo. in verbo, stipuletur. no. gl. ex quatuor. prima qđ testes qui deponūt titiū tenere ⁊ possidere pbant possessionē put est facti ⁊ sic detentationē, ⁊ ex qua detentatione: vt dicit Bar. sumit possessio iuridica ⁊ sic dicit sufficienter probatū per testes de naturali ⁊ ciuili possessione, ⁊ ad hoc Alex. addit multas cōcordantias quas p te videas et sic habes diligēter notare ꝙ sufficit testē deponere de actu quez percipit sensu corporeo si ex illo actu resultat ius de quo querit ex iuris presumptione. Adde qđ p istam glos. dicit Bal. in. l. j. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. qđ in teste magis cōsideratur quedam gros-
5 sa discretio ꝙ totius rei cōpleta diffinitio. ¶ † Secūdo diligenter no. ex hac egregia gl. qđ si testis deponat qđ vidit titiū tenere ⁊ possidere postea interrogatus quid sit possessio respōdit ꝙ nescit tñ probat, q2 intelligitur qđ nescit. s. diffinire prout nec faciunt periti vel nescit aliter ꝙ. s. dixerit, ⁊ istā gl. sequit no. Bar. in. l. de etate. in. ij. q. principali. ad fi. ff. de mino. ⁊ idē Bart. in. l. j. in. iij. co. ⁊ ibidē Bal. ⁊ alij. ff. si cert. peta. quā valde teneas cordi.
6 ¶ † Tertio collige ex hac gl. fm Bar. cōcordiam ad testes quorum aliqui dicunt ꝙ titius possidet istam rē alij dicūt ꝙ sempronius eam possidet: nā concordant intelligēdo quēlibet de facto detinere vt hac gl. Tu aduerte licet scribentes nihil penitus dicant ꝙ Bar. videt in hoc male dicere, nā videt velle ꝙ est impossibile plures possidere eandē rem insolidum put est: tex. in. l. iij. §. ex contrario. ff. de acqui. poss. ⁊ tex. ad literam in. c. licet cā. in ver. cum duo. de proba. tamen plures bene possunt de facto detinere eandem rem insolidū istud vltimū est falsum ⁊ contra tex. in d. §. ex contrario. ⁊ ibi Bar. ad fi. in vlti. q. expresse no. ⁊ dicit ꝙ etiā nuda ⁊ asinina tenuta nude detentionis nō potest esse apud plures insolidum, ⁊ si diceres nā Bart. hic non dicit insolidum sed simpliciter. dico ꝙ nec hoc modo Bart. potest defendi: quia nō esset differentia inter possessionē iuris: ⁊ tenutā facti: quia sicut plures possunt simul de facto tenere: ita etiam plures possunt simul possidere vt faciūt plures fratres: ⁊ ppterea Bar. meli⁹ cōsiderās in. d. §. ex cōtrario. ad fi. in vlti. qđ. querit nūquid quemadmodum plures nō possunt insolidum possidere an possint tenere insolidū ⁊ respōdet ꝙ si loquimur de detētatione asinina: ⁊
7 tūc nō possunt simul plures tenere, ⁊ dic vt ibi p eū. ¶ † Quar-
a to ⁊ vltimo[a] per istā glo. dicit Bar. ꝙ verba camerarij seu cācellarij scribētis reformationē debēt intelligi fz communem vsum loquendi nō habito respectu ad ius cōmune. adde vulgatā. l. labeo. vbi Bar. no. ff. de sup. lega. ⁊ tex. in. c. quāuis. in verbo vsus obtinet. ibi do. Ange. ⁊ Abb. ad hoc no. de verbo. signi. ⁊ tex. no.
8 in. c. ꝙ. in verbo scđz vocabula que vsus obtinuit. ij. qđ. vij. † ⁊ adde etiā ꝙ in omni materia etiā penali ⁊ odiosa semper debet attendi cōmunis vsus loquēdi, fm Abb. in. c. per tuas. in. ij. col. de pba. ⁊ in. c. j. in vlti. col. de iudi. ⁊ de isto dixi post Bar. in rub.
9 ff. de ope. noui nun. † Itez etiam verba diuine scripture intelliguntur scđm vsum loquēdi, tex. est in. c. maiores. ad fi. principij.
10 vbi Abb. ad hoc no. de baptis. † Itē constitutiones principū debent intelligi fm vulgarem modum loquendi. c. j. ⁊ ibi Abb. ad
11 hoc no. de torneamētis. † similiter statuta interpretāda sunt fm communem vsum loquēdi fm Bart. in. l. omnes populi. in. vi. q. pn. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. d. l. labeo. ⁊ in rubri. ff. de ope. no. nūtia. vbi optime dixi.

1 ¶ Stipulatio interposita super iure vel actu mere personali siue sit interposita personaliter siue impersonaliter nunꝙ trāsit ad heredem stipulatoris.
2 Impersonalitas ex parte stipulatoris nō vitiat stipulationem.
3 Qñ aliquis est stipulatus vsumfructum sibi herediqz suo alius est vsusfructus in psona stipulatoris alius in persona heredis.
4 An ⁊ qñ impersonalitas vitiet stipulationem.
5 Paria sunt stipulari vsumfructum velvti frui.
6 An stipulatio vti frui licere contineat ius vel factum.

Si quis ita. Stipulatio interposita sup iure mere psonali nō trāsit ad heredez stipulatoris nisi de eo sit facta mentio: ⁊ tūc in psona heredis creatur nouū ius. h. d. in effectu. Et est tex. sing. fm Cu. ⁊ Pau. de ca. hic ꝑtertim in vltimo dicto. diuidit in quatuor partes principales. in prima loquit qñ quis stipulatur psonaliter sibi vti frui licere. in scđa qñ impersonaliter stipulat: in tertia qñ stipulatur sibi et heredi suo: in quarta pbat prime dictū p simile. scđa ibi, sz si nō addiderit. tertia ibi: sed si quis vti frui. quarta ibi: nā ⁊ si ire age
1 re ⁊c. ¶ † No. primo ex hoc tex. ꝙ stipulatio interposita sup iure vel actu mere psonali siue sit iterposita psonaliter siue impersonaliter nunꝙ trāsit ad heredē stipulatoris nā stipulatio vti frui cōtinet vsumfructū qui est personalis quia non pōt esse nisi cum persona ⁊ cū persona finitur. §. finit. insti. de vsufru. l. corruptionez. C. de vsufru. ideo nō trāsit ad heredē stipulatoris actiue: tñ passiue ex parte pmissoris bene ptinet personam heredū pmittentis: q2 vsufructus ex parte stipulatoris est psonalis ex parte pmittentis est in rem: ⁊ sic durat ꝯ heredes eius qui debēt pati vti frui. l. v. §. reo. ff. de vsufru. l. vti frui. ff. si vsusfru. pe. ⁊. d. §. finit.
2 ita declarat Bar. in. l. iiij. §. cato. i penul. q. ad fi. s. eo. ¶ † Scđo no. in ver. sed ⁊ si nō sibi. ꝙ impersonalitas ex parte stipulatoris nō vitiat stipulationem: q2 semper stipulator vult sibi acquiri. facit tex. in. §. sicut aūt. in fi. et ibi Imo. ⁊ Moder. ad hoc. no. s. e. l. Similiter si sum stipulatus hoc modo pmittis mihi recipiēti p eo quē declarabo postea nemine declarato potero ego agere: q2 censet stipulatus sibi ⁊ heredi: tex. est no in. l. iiij. C. de cōtrahē. ⁊ cōmit. stipu. per quā ita decidit Bald. in. l. j. in fi. principij. ff. de
3 pac. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi: licet diuersi sint fructus: ꝙ qñ aliquis stipulatus est vsumfructum sibi herediqz suo: alius est vsusfructus in persona stipulatoris alius est in persona heredis: vñ in psona heredis erit opus noua cōstitutione ⁊ cautione: vt. j. p Bar. vbi dicet: ⁊ sic no. Bar. j. qđ vbi qs stipulat ius psonale nō a trāsitoriū ad heredes nec fiat mētio nō est trāsmissio nec operat ⁊ ideo si fiat pmissio de nō offendēdo alia est pmissio in herede alia ⁊c. vt p Bar. in. d. §. cato. ¶ Glo. in vbo nō sibi addiderit diuiditur in duas partes. In prima colligit vnū ex tex. In secūda
4 oppo. ⁊ nō sol. scđa ibi: sed argumentum cōtra. ¶ † In gl. pmo declarat Bar. cum quo ceteri ꝯmuniter tenent, an ⁊ qñ impersonalitas vitiet stipulationem: et cōcludit ꝙ ex parte stipulatoris nūꝙ vitiat ex parte vero pmissoris si impersonalitas sit in vbo obligatiuo vitiat sec⁹ si in verbo executiuo. ⁊ si diceretur q̄ pōt esse ratio diuersitatis inter stipulatorē et promissorem quare in primo casu impersonalitas nunꝙ vitiat: dic rationem esse quia lex ⁊ natura semp psumit ꝙ stipulator velit sibi acqri ⁊ propter psumptionē iuris valet stipulatio in persona stipulatoris. l. si defunctus. C. arbi. tute. sed ex parte promissoris est totū oppositū q2 nō est presumptio ꝙ quis velit se obligare. l. cuz de indebito. §. fi. ff. de proba. nam imputandum est stipulatori quare non fecerit promissorem declarare illam impersonalitatem. l. veteribus. ff. de pact. Sed aduerte q2 Bart. prima frōte videt aliqualiter cōtrarius, q2 primo vult ꝙ verbum satisfiet. sit obligatiuum postea vult ꝙ sit executiuū. Salua Bart. quia qñ verbum satisfieri profert de per se tm tūc est obligatiuum. ita loquitur aut. si qñ. sed qñ precedit verbū obligatiuum tunc est executiuum vt in exemplo Bar. Adde etiā ad hāc doc. tex. no. in. l. dedi. in pnc. in verbo ne ad iudicē eatur. ff. de cōdi. ob cau. vbi etiam impersonalitas in cōtractibus innominatis vitiat qñ est in verbo executiuo. Sed aduerte licet Bar. ⁊ cōiter scribētes ita teneāt post Cy. ⁊ antiquos in. d. aut. si qñ. tamē do. Christo. de castel. subtilitatum princeps tenuit nouā opi. quam sibi ascribit Rapha. cu. hic eius discipulus, ꝙ imo sicut impersonalitas ex parte stipulatoris nunꝙ vitiat stipulationem ita etiā sit ex parte pmissoris. ⁊ cōsequenter ꝙ impersonalitas in verbo obligatiuo nunquā vitiat stipulationē si dico promittis centū rñdeas promittunt vel satisfiet impersonaliter: ista sunt verba obligatiua etiā ex parte promissoris nunꝙ vitiat stipulationem: pbat sic. claruz est ꝙ in stipulatione requirit pro substātia ꝙ precedat interrogatio ⁊ sequat rñsio aliter non valeret. l. j. s. eo. rationē vidimus in. l. j. §. si qs simpliciter. post Bar. s. eo. tūc sic. pone ꝙ interrogo te pmittis mihi centū: ⁊ tu rñdeas pmittunt. ista impsonalitas non vitiat stipulationē. q2 respōsio ambigua declarat scđm interrogationē precedentē. tex. est in. §. pterea. inst. de inuti. stipu. ⁊ ibi tex. assignat rōnem q2 dūmodo interrogatio sit clara semper rñsio licet sit ambigua tñ erit clara q2 declarabit fm interrogationē pcedētē. ad idē tex. in. l. si defensor. §. q interrogat⁹. ff. de interro. act. cōfirmo idē videmus in rescriptis pape vel principis rñsio ambigua intelligit ⁊ declarat per supplicationem precedentez tex. est no. q tota die allegat ad hoc in. c. inter dile. in. §. cetex. de fi. instru. facit tex. in. l. j. C. de diuer. rescri. ⁊ per hoc apparet non obstare tex. in aut. si qñ. que sola est fundamentū Bar. ⁊ doct. q2 loquit in cōstituto ꝙ fit pacto nudo nō pcedente interrogatiōe §. de cōstituta. insti. de act. merito ibi impsonalitas in vbo obligatiuo bene vitiat: q2 ibi nō pcedit interrogatio q̄ hz declarare promissionē precedētē. ⁊ si diceret put dicebat Cu. hic, ꝙ tex. in d. aut. si qñ. vltra cōstitutū, tex. subdit verbum spopōderit. qđ vř intelligēdū de stipulatione qđ ꝯstituto iam pdixerat: dic ꝙ imo verbū spopōdit. intelligit pacto nudo. tex. est in. l. vnica. ⁊ ibi gl. C. de suffra. firmat Roma. ⁊ Alex. i. l. lecta. ff. si cer. pe. nec potes dicere ꝙ tex. sit supfluus quia pōt esse pactū nudum ꝙ non erit constitutuz vt dixi in. §. de constituta. Quid tenendum ista opi. Christophō. disputando ⁊ legēdo posset optime defensari: ego

a ¶ Quarto ⁊ vltimo. Ibi ⁊ adde etc. tu adđ ꝙ idem autor plenius loquit in ista materia in rubric. ff. de ope. no. nū. de qua vide ēt p Barb. i ꝯs. suo. xxx. colū. vij. circa me. ⁊ ici. scribit pclare. et pleni⁹ per eūdē in ꝯs. lviij. ix. vba debēt. ⁊ i ꝯs. xxxv. i ea. pte plenissime per Feli. in pe. decre. in. ij. col. ⁊ vlt. qñ vsqz ad finē pe. aliqđ p eūdē in. c. ptuas. ⁊ in cōclusio. de pba. hic alle. ⁊ in col. ij. in fin. vltra locos superi⁹ allegatos. ꝙ ēt i statutis strictis penalib⁹ cōmunis vsus loquendi pfert proprie significationi seu nature vocabuli aliqđ etiā p eūdē feli. in c. super his viij. colū. de accusa. vbi dixit not. ꝙ cōis vsus loquēdi excusat pbationes ⁊ necessitate nō cōcludentes.

tñ teneo cõem sniam nõ per fundamẽtũ Bar. aut doc. sed teneo alia fortiori rõne: nã regulã habemus q diuersitas inter interrogationẽ et responsionẽ semper vitiat stipulationem etiã si responsio sit vtilior: tex. est in. l. j. §. si qs simpliciter. s. eo. late Bar. in. l. j. §. fi. s. eo. pone ergo interrogo te promittis mihi cẽtũ sub conditione vel hinc ad annum tu dicis promitto pure nõ valet ista stipulatio ꝛ tamen respõsio est vtilior qꝛ est diuersitas inter interrogationẽ ꝛ responsionem ꝛ vbi est diuersitas vel inequalitas in rebus semper vitiat, sed quãdo in interrogatione stipulatio fuit impersonaliter facta, vt si dico ꝓmittis centũ, respõdes ꝓmittũtur, ista est diuersitas que debet vitiare stipulationez qꝛ est diuersitas in ꝑsona que vitiat cum diuersitas in qualitate vitiat quãto magis diuersitas in ꝑsona: ꝛ pro hoc clare rñdeo ad tex. in. §. preterea. inst. de inuti. stipu. quia ille tex. expresse ꝛ ad literã loquitur qñ stipulatio fuit pura ꝛ simplex valet ꝛ intelligit scðm interrogationem precedentẽ, exemplum promittis cẽtum tu rñdes promitto sed in casu nostro respõsio nõ est simplex imo multũ diuersificat ab interrogatiõe ꝛ ista vitiat. ꝛ qð. §. preterea. loquat qñ promissio est simplex. ꝓbat ibi tex. ¶ Gl. in verbo fructus: quã diuide in tres partes: prout duos ponit intellect⁹ ad tex. scða ibi, vel dic vt alij dicũt. ¶ Jn glo. in verbo fructus que ponit duas expositiones ad tex. super prima Bar. ponit effectũ quia erit opus noua constitutione vsufructus in persona heredum. Adde q ex hoc sequunt correlarie alij effectus, qꝛ in persona heredũ regreꝫ alia cautio de vtẽdo ꝛ fruendo arbitrio boni viri iuxta. l. j. ff. vsufru. quemad. ca. ꝛ ita in specie tenet Bald. in. l. vnica. §. excepto. C. de cadu. tol. alius est effect⁹. l. repeti põt. ff. q. mo. vsusfr. amit. sed non in ꝑsona heredũ ex quo est nouus vsusfructus. ita Bal. in. l. antiquitas. ad fi. C. de vsu ꝛ habi. ¶ Circa scðam expositionem gl. Bar. intelligit eaꝫ ꝓcedere qð quis primo stipulatus est vsumfructũ de per se, postea est stipulat⁹ sibi ꝛ heredibus vti frui licere: tunc nõ intelligitur stipulatus heredibus vsumfructũ ꝛ sic obligationem personalem sed solum ꝑceptionẽ: ꝛ sic causam ꝛ obligationem ad fructus, ita Ange. hic qꝛ alıud est vsumfructus aliud ꝑceptio fructuũ. l. fundi trebatiani. in. fi. ff. de vsufru. lega. quia istud scðm continet solũ factũ et non ius vsusfructus ꝛ cõsequenter nõ possum agere cõtra te vt cõstituas vsumfructũ ſꝫ solũ vt patiaris vti. ꝛ ex hoc sequit q si alius tertius impediret me nõ haberem ꝯfessoriã contra eũ. l. vti frui. in prin. ff. si vsusfru. pe. cũ ergo habeas solũ obligationem ad fructus nõ competit mihi ꝯfessoria. Jstam opi. reprehẽdunt Jmo.
5 Roma. ꝛ Alexã. † ꝛ bene, quia paria sunt stipulari vsumfructuꝫ vel vti frui licere, tex. est hic in princ. iuncto ver. sed si, facit tex. in l. si quis ita. ff. de vsufruc. Jtẽ ex quo stipulatio continet qð mihi liceat vti frui: ergo ego percipiã fructus a me ꝛ non ab alio et sic dicet vsusfructus. Nec ob. l. fundi trebatiani. Bal. tꝫ cõtra Bar.
6 hic, quia differẽtia Bar. nullam habet rõneꝫ. ¶ † Querit Bar. an stipulatio vti frui licere contineat ius vel factũ: ꝛ sic cõmittat per cõtrauentionẽ iuris vel facti, cõcludit q cõmittatur per cõtrouersiã facti nisi in stipulatione sit adiectũ ius. cũ eo trãseunt Cuma. ꝛ Ang. hic. ꝛ Ang. in. §. si qs dolũ. j. e. l. ſꝫ Bart. male dicit ꝛ eũ reꝑhendit Jmo. hic, qꝛ q stipulat vti frui stipulat vsumfructũ vt ibi per eos: bene verũ est qð etiam cõtinet factũ ꝓpter patientiã, gl. ꝛ Bar. in. l. j. §. j. vbi dixi. s. eo. ideo cõmittitur etiaꝫ per impedimẽtũ facti. l. ex ꝯducto. ꝛ. l. si fund⁹. s. loca. allegate p Bar. ¶ Jn gl. in vbo ꝓbamus. Bar. intelligit glo. ꝓcedere qñ seruitus itineris vel actus iam esset constituta. nã seruitus itineris vel actus realis bene trãsit ad heredes ꝛ in infinituꝫ licet de eis nõ sit facta mentio secus in stipulatione agere licere de quo loquit tex. qui cõtinet merũ factũ ꝛ ideo sicut nõ transit ad dñm §. sed cũ factũ. insti. de stipu. ser. ita nec etiã trãsit ad heres stipulatoris. l. apð iulia. §. si qs alicui. ff. de lega. ij. ꝛ. l. j. ff. de serui. leg. ſtringe ista duo iura Bar. fortius qꝛ si in vltima volũtate in qua fit larga interꝑtatio. c. dilecti. de dona. ꝛ. l. in testamẽtis. de reg. iur. nõ trãsit ad heredes legatarij. ergo multomin⁹ in contractibus que sunt stricti iuris nisi de eis sit facta mentio. ꝛ cum Bar. tenẽt Cuma. ꝛ Alexã. hic. ꝛ Cy. in. l. veteres. ad fi. C. de cõtrahẽ. ꝛ cõmit. stipu. Jmo. ꝛ Cu. in. l. si sic. magna. j. eodem. Pau. de ca. in. l. ij. §. item si in facto. s. eodẽ. Alexan. in. §. cato. in. xxij. colũ. ita teneas ꝯuis Bart. in dicto. §. cato. in. vj. qð. teneat et male q in d. l. j. §. fina. ea fuerit stipulatio seruitutis itineris et actus ideo trãsit ad heredes. l. heredes. §. an ea. ff. fami. hercis. ſꝫ iste tex. loquitur in stipulatione ire agere licere que continet merũ factũ. Bar. male loquitur, quia tex. in. l. ij. §. fi. loquitur etiam de stipulatione ire agere licere vt hic, et ibi fuit facta mẽtio heredũ merito transit ad heredes.

1 ☞ Stipulatio doli simpliciter interposita etiaꝫ dolũ heredis comprehendit non extranei nisi pena fuerit apposita.
2 An stipulatio penalis super dolo malo simpliciter interposita comprehendat factum alienum extranei.

1 **Si quis dolum.** † Stipulatio doli simplr interposita ẽt dolũ heredis cõprehẽdit nõ extranei nisi pena fuerit apposita. h. d. ꝯm Barto. ꝛ cõiter alios. vel sic. stipulatio dolũ malũ abesse ꝯmittit ex facto ꝓmissoris ꝛ eius heredũ sed nõ ex facto tertij quẽ ꝓmissor obligare nõ põt nisi apponat pena. h. d. ꝛ pone exemplum p tex. in. l. ita demũ. ff. de arbi. in tex. ibi, si vero de plurib⁹. dic. l. extraneorũ
2 vltra ꝑsonas heredũ. † Querit Bart. an stipulatio penalis sup dolo malo simpliciter interposita ꝯprehendat factu alienum extranei: ꝯcludit qð nõ nisi de extraneo fiat expssa mẽtio. ꝛ cũ Bar. tenet Ang. hic. ꝛ dicit Jmo qð forte in practica seruaret dictuꝫ Bar. breuiter tene ꝯtrium p tex. multũ clar. in. l. nouissima. in v. pe. ff. iudi. sol. vbi nõ posset esse clarior tex. si qs stipulat dolũ malum abfuturũ adijciẽdo penã intelligit de facto etiã extraneor ꝯuis Bar. ibi destruat illũ tex. q ibi fuit facta mentio hereduꝫ sed truffa est. ad idẽ est tex. clarior hic licet Bar. similiter subaudiat factam expressam mentionem extraneorũ ꝛ frustra est. itẽ si extranei nõ intelligerent frustra apponeretur pena quia ipsi tenentur sine pena vt hic in tex. ꝛ ita cõtra Bar. tenet glo. in. l. emptorum. §. qui autem. in verbo per oẽs. s. de ac. emp. Jmo. Pau. et Ro. hic. Cuma. ꝛ Alex. s. ea. l. in prin.

1 ☞ Stipulator põt adijcere ꝑsonã heredis ꝛ patris adoptiui.
2 Filius adoptiuus an possit obligare patrẽ ad futurũ ꝛ ad pñs.

1 **Sue persone.** † Stipulator potest adijcere ꝑsonã heredis ꝛ patris adoptiui. h. d. intellige istũ text. put etiã intelligit Cuma. in stipulatione de se personali puta vsusfructus vel qñ continet merum factuꝫ iuxta §. si quis ita. ꝛ. §. hi qui. in ver. cũ vero. s. eo. alˀs etiã si non adijceretur persona heredũ vel patris arrogatoris comprehẽderent cum heredes vniuersales semper cõprehendant. §. sicut autẽ. s. ea. l. ideo gl. j. ꝯtinnãs istũ. §. ad precedentẽ male intelligit loqui i stipulatiõe dolũ malũ abesse cũ hic nõ sit factũ ꝑsonale. ¶ Gl. in verbo heredis diuido in quatuor partes. Jn prima remouet ꝯtrium. Jn scða declarat tex. ꝛ remouet aliud ꝯtriũ. Jn tertia tacite querit an pater arrogator possit cõueniri ex ꝑsona filij arro
2 gati. scða ibi, sic ꝛ patris. tertia ibi, imo etiã ꝛ ꝗnẽtiõis. ¶ † Jsta glo. in prin. ꝛ in fi. videt prima fronte sibi ꝯtria ꝯm Rapha. cu. nã in prin. vult q filius adoptiuus possit obligare patrẽ futurũ sed nõ pñtem. postea in fi. vult totũ ꝯtriũ q pater arrogator futurus nõ tenet ad debita filij sed bñ pater qui iaꝫ arrogauerat ꝛ sic pñs ꝑlens. sed ꝯcorda istã gl. nã in prin. loquitur qñ filius adiecit expsse obligationi ꝑsonã futuri patris arrogatoris q põt facere scðm gl. postea in fi. loquit gl. qñ qs simpliciter ꝯxit cũ extraneo nõ facta aliqua mẽtione patris arrogatoris an postea arrogãs teneat ex illis ꝯctib⁹ ante arrogationẽ celebratis, ꝛ licet in hoc vltimo teneat qnõ. male loquit cũ isto iure pater arrogator esset successor vniuersalis quia in eo vniuersaliter trãsibãt bona arrogati. l. si pñfami. in pñ. de adop. ꝛ insti. de acq. per arrog. in pñ. vñ in successorẽ vniuersalẽ obligatiões actiue ꝛ passiue insolidũ trãseũt. l. tã ex ꝯctib⁹. ff. de iudi. l. ſꝫ ꝛ si qs stipulet. alˀs est. l. ad huc. §. opas. ff. de vsufru. vñ si adijciat ꝑsonã futuri arrogatoris: licet simplr certe q postea arrogat tenet p factũ suũ p arrogationẽ: qꝛ oẽs actiões in eũ trãseũt. l. onera. ff. de adop. ita itelligit. l. in arrogatorẽ. ff. de pecu. allegata in gl. sed si filius iã arrogatus ꝯhat nõ põt obligare patrẽ nisi in eo q sibi est ꝯcessum in peculio: gl. vulgata in. §. fi. inst. de acqsi. per arro. ꝛc. filiusfamilias nõ potest obligare patrẽ nisi de peculio toto titulo. ff. de peculio.

1 ☞ Debitor in diẽ certã põt añ illã soluere ẽt inuito creditore.
2 Dictio si ꝛ dictio cum faciunt conditionem.
3 Quãdo tempus certũ est adiectum fauore creditoris nõ potest debitor ante illud soluere.
4 Decime debent dari sacerdotibus de grano triturato et debẽt portari vsq ad domum sacerdotis.

Inter certam. Debitũ in diem certuꝫ põt solui ante diẽ secus in die incerta. hoc dicit ꝯm Bar. ꝛ cõmuniter. vel sic. diẽ certaꝫ licitũ est preuenire
1 secus i incerta. h. d. ¶ † No. ꝑmo q debitor in diẽ certã potest ante illã diem soluere: adde tex. in. l. q qs. s. ti. j. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. qð in diẽ. ff. de solu. intellige istã regulam etiaꝫ inuito creditore scðm q declarat Bar. hic in fi. vbi dicet. Ratio huius regule ponit in tex. ibi totũ eñ medium. nam cũ tale tps presumat appositum fauore debitoris. l. eũ qui calendis. §. fi. j. eo. ergo põt fauori suo renũtiare: et ante soluere per regulã. l. si quis in ꝯscribẽdo. C. de pac. ꝛ. c. si diligẽti. de foro compe. Adde pro ampliatiõe qð mortuo marito eius heredes si volunt possunt incõtinenti reddere dotẽ mulieri ꝯsistentẽ in rebus mobilibus: ꝛ nõ expectare annũ: iuxta. l. vnicã. §. exactio. C. de rei vxo. act. ꝛ p ꝯñs interim nõ tenent alimẽtare vxorẽ, eo quia tale tps ãni fuit principaliter indultũ heredib⁹ miserationis gratia: ergo pñt ei renũtiare: ita no. tenet Bal. in aut. ꝛ q iurat. C. de bo. aut. iudi. pos. in. xvi. co. in ver. quero

ver. q̃ro mulier missa est in possessionē. i si. Cuma. i. d. l. diuortio. in prin. ff. solu. ma. ⁊ ibi Alexan. in. xj. colū. imo fortius ⁊ singularius tenet Bal. in preallega. aut. ei qui iurat. ꝙ nō solū heredes mariti possunt incōtinenti restituere talē dotē ⁊ euitabūt alimēta pstari vxori: imo si icōtinēti restituūt possunt retinere iterusurium medij tpis: ꝙ percepissent ex tali dote per. l. si constante. §. quoties. ff. sol. ma. qđ vltimū cōmēdat ⁊ reputat mirabile Alex.
2 ⁊ sequit in. d. l. diuortio. in prin. ¶ † Scđo not. ex tex. ibi: si aliqđ factū sit vel cū aliquid ⁊c. ꝙ nō differt dictio si: ⁊ dictio cum: cum vtraq; facit ꝯditionē. l. qđcūq;. §. nō solū. vbi Bar. j. eo. ⁊ ad hoc etiā ponderat istū tex. Bar. in. l. ita stipulatus. in. ij. q. principali. j. eo. vbi tractat de die incerta. Ratio isti⁹ scđe decisionis tex. est quia ante purificatā ꝯditionē vel diē incertā non est certa obligatio nec actio. l. cedere diē. ff. de verb. signi. §. ex ꝯditionali. isti. d. vbo. ob. ideo añ soluēdo nō facit ꝙ ꝓmisit vt dicit lr̃a. q2 soluit vt se liberet ab illa obligatiōe q̃ nōdū erat pēdēte tñ tpe ē oritura obligatio. d. l. cedere diē. lʒ añ diē agēs possit repelli. l. j. in fin. ff. qñ dies vsuf. leg. ce. ideo potest debitor interim soluere q2 soluēdo liberat ab obligatione iam nata. ¶ Gl. in ver. inter certaʒ quā diuide in tres partes. In prima remouet ꝯtriū. In scđa aliđ. In tertia addit simile. scđa ibi: bene dico statim. tertia ⁊ vlti. ibi:
5 sicut accidit in primitijs agror. ¶ † In ea. gl. ibi: nisi gratia stipulatoris fiat, no. ex gl. regulā, ꝙ qñ tps certū est adiectū fauore creditoris non pōt debitor ante illud tps soluere: facit text. in. l. qui rome. in prin. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. j. eo. ⁊ tex. in. l. in fideicōmis. §. cū polidius. s. de vsur. hinc est ꝙ q promittit ad incertā diē rē q̃ corrumpit nō pōt inuito creditore soluere ꝺm Bal. in. l. plures.
4 ad fi. C. de fide instr. ⁊ in. l. in annalibus. C. de lega. ¶ † In fi. gl. dic melius ꝙ decime debent dari sacerdotib⁹ de grano triturato: ⁊ debēt portari vsq; ad domū sacerdotis. tex. est. xvj. q. j. in. c. reuertimini. ⁊ ibi glos. in vbo in horrea. ⁊ text. ea. cā. q. vij. c. decimas. ⁊ ibi in verbo in horreū. ¶ Gl. in ver. dari pōt. quā diuide in tres. In prima remouet ꝯtrium. In scđa allegat duas concordantes: tñ scđa facit ad oppositū. In tertia format tria ꝯtraria quibus nō rñdet. scđa ibi. ⁊ facit. C. tertia ibi, sed argumentū ꝯ. ¶ In ea. gl. ibi ⁊ facit. C. de fideicō. l. post mortem. dic imo illa. l. facit ꝯtra scđm respōsum huius. l. q2 ibi erat debitū in diem incertā ⁊ sic ꝯditiōale ⁊ tñ heres pōt añ soluere. Bar. rñdet vt hic p eū. dic clarius ꝙ ibi restitutio nō p̄iudicat nisi ipsi heredi cui⁹ fauori est adiectū ideo pōt illi fauori renūtiare. adde ad hoc tex. valde solēnem in. l. patrē. ff. de his q̃ in frau. quaʒ reputat singu. Bal. in rub. C. in vlti. col. vbi est tex. singu. mater instituit maritū heredē ⁊ grauauit vt elapsis. x. annis restitueret istā hereditatē filio restituit statiʒ q2 molestabat a creditoribus nō dicit fecisse in fraudē ⁊ ad illū tex. adde que dixi in primo nota. huius tex. adde etiam. l. vxorem. §. sceuola. cum glo. ff de leg. iij.

1 ☞ Alteri stipulari nemo pōt ꝙ ꝓcedit, etiam in fisco et in muliere q̃ non potest stipulari filio ⁊ in cōsanguineo ⁊ in vicino honesto ⁊ in liberto.
2 Per consuetudinem potest induci ꝙ quis possit alteri stipulari et quod alteri per alterum recta via queratur.
3 Alteri per alterū potest stipulari fauore dotis. itē in feudis frater stipulādo acquirit fratri absenti.
4 Ubi in stipulatione facta alteri propositū est iuramentū valet.
5 De iure canonico omni casu potest alteri per alterū stipulari.
6 Pijs locis ⁊ pauperibus potest quilibet stipulari etiam verbis directis ⁊ etiam ipsis absentibus.
7 Seruus ⁊ filiusfamilias possunt stipulari domino ⁊ patri.
8 Deficiente ratione debet deficere legis dispositio.
9 Qñ quis vult alteri stipulari ⁊ sua nō interest dʒ adijcere penā in stipulatione, licet nō valeat principalis valebit accessorium.
10 Ubi in stipulatione est apposita pena nō inspicitur an intersit.
11 Licet quis non possit directo immediate stipulari tertio tñ p indirectum si stipuletur noīe alterius bene valet ⁊ tenet.
12 Ad hoc vt ratione interesse possit quis alteri stipulari requirit ꝙ sit pecuniariuʒ ⁊ sic nō sufficeret interesse ꝙ alter esset sibi naturaliter obligatus.
13 Quando stipulatio facta alteri interponit sup eo qđ erat ipsius stipulātis vel sibi debitum valet stipulatio.
14 Licet per actum ciuilē puta per stipulationem alteri queri nō possit tamē per actum naturalem numerationis alteri per alterum bene queritur actio sine cessione.
15 Alteri potest acquiri per stipulationem qualitas ad actioneʒ q̃ omnino competebat.
15 Stipulatio facta alteri nō est contra legem sed preter legem.
17 Negatiua preposita verbo potest priuat potētia ⁊ inducit necessitatem precisam.
18 Pena adiecta pacto nudo aut stipulationi alteri facte, an ⁊ qñ possit exigi.
9 Ratio quare vsura non debet in pecunia numerata nisi interueniat stipulatio, in alijs reb⁹ mutuabilib⁹ debet solo pacto nudo.
20 Ex stipulatiōe alteri fctā an oriat naturalis obligatio stipulanti.
21 Stipulatio alteri facta si a prin. non interfuit stipulantis sed ex post facto an conualescat.
22 Pena excedēs legitimum modum vsurarum adiecta a cōsueto fenerari censetur adiecta in fraudem vsurarum de iure ciuili.
23 Pena an possit excedere quadruplum.

Alteri. Iste. §. ꝺm Alexan. est solēnis ⁊ habet materiam quotidianā ⁊ vtilē. Bart. ⁊ doc. summant sic, non pōt quis alteri stipulari nisi filius vel seruus ſʒ metu pene ei stipulationi paretur. h. d. ꝺm Bar. ⁊ cōiter doc. Ego summo aliter non potest quis alteri stipulari nisi sit in eius ptāte vel nisi pena
1 sit adiecta. h. d. ⁊ melius. ¶ † No. j. ex isto tex. regulam ad quam semper allegat, ꝙ alteri stipulari nemo pōt ⁊ ꝯsequenter nō valere stipulationem alteri factam: ꝯcordantes sunt in gl. quibus adde. l. solutū. §. per liberā. ff. de pig. act. ⁊. l. certi cōdictio. §. qm̄. ff. si cer. pe. Amplia istām regulā vt ꝓcedat etiam in fisco ⁊ consequenter in republica qbus p liberā ⁊ priuatam psonā etiam sibi subiectā non pōt stipulari vel pacisci. text. in. l. j. in prin. ff. de iur. fis. ⁊ ibi Bar. in. j. col. multū no. illū tex. ⁊ dicit ꝙ est quotidianuʒ adde Bar. idē tenentē in. l. arbiter intra certā diem. per illū tex. ff. de arbi. vbi ampliat etiam si sibi esset subditus puta potestas nō posset stipulari ⁊ qñ nō haberem nec legē nec Bar. ꝯfirmo vi ua rōne q2 in fisco nihil magis speciale est quā in priuato nisi aliqua lege illud speciale inducatur. tex. est in. l. item veniunt. §. in priuatorū. ⁊ ibi glo. ff. de peti. here. gl. in. l. j. C. de peti. here. ergo fiscus ⁊ respublica stant sub regulis cōmunibus priuator et sic stāt sub regula huius text. adde tamē sec⁹ esse in dote cui in hoc a
magis fauetur q̄ȝ fisco: vt statim dicam. Secundo amplia istam regulam ꝙ etiam mulier nō potest stipulari filio. tex. est in. l. debitor. in fi. ff. ad treb. firmat late Bar. in. l. ꝙ dicitur. in vlti. colū. ⁊ ibi latius Moder. j. eo. Bar. in. l. pactum. ⁊ in. l. pater. per illū text. C. de pac. conuentis. Bar. in. §. si stipuler añ. viij. fallentia. j. eadem. l. Tertio per hoc infero aliam ampliationem. qđ multominus alij consanguinei vel cognati possunt stipulari alteri cōsanguineo. vt est gl. in verbo interest in. l. fideiussoris. ff. de pact. ⁊ honus tex. in. l. iij. §. sed ⁊ si forte. ff. iudica. solui. Quarto ex hoc infero quod etiam vicini honesti et probi non possunt alteri stipulari, ita tenet do. Abb. in. c. pastoralis. §. j. in vlti. colū. de offi. ordi. Quinto amplia qđ etiam libertus non potest stipulari patrono suo q̄ȝuis ab eo cōsequutus sit maximum premium liber-
2 tatis tex. est in. l. si ita stipulatus. §. chrysogonus. j. eodē. ¶ † Li-
a mita no[a]. istam regulam ꝙ per consuetudinem potest induci ꝙ quis possit alteri stipulari, tex. est in. l. certi ꝯdictio. §. si nūmos. in verbo cum quotidie. ⁊ ibi Roma. ⁊ alij Moder. ad hoc no. ff. si certum peta. Addo meliorem tex. in. l. si qs donatur⁹. in fin. ff. de vsufru. quē text. ad hoc allegauit Bal. in repeti. l. de quib⁹. in xxj. colū. ff. de legi. ⁊ Ro. in. d. §. si nummos. Item cōsuetudo potest facere ꝙ alteri per alterum recta via queratur, ꝺm Bal. in. l. non aliter. ff. de adop. per tex. in. d. l. certi condictio. §. si nūmos. b
et tex. in. l. cū patrem. C. de iure do. sic etiam lex municipalis vel statutaria potest statuere ꝙ alter alteri possit stipulari: et ꝙ nō requiratur aliqua cessio, ita tenet Bal. in. c. que in ecclesiaruʒ. in
3 xvij. colū. de constitu. ¶ Secundo predicta regula fallit in dote cui in hoc magis fauetur q̄ȝ fisco: quia alteri per alterum potest stipulari fauore dotis. tex. est in. l. caius. ff. sol. mat. ⁊ in. l. pactum. C. de pac. conuen. ⁊ ita etiā tenet Bal. nouellus in tracta. suo de dote. in. vj. parte principali. in. xxij. priuilegio ⁊ sequē. ¶ Tertio
b predicta regula fallit[b] in feudis in quibus frater stipulando acqrit fratri absenti, ꝺm Bal. et Sali. in. l. fi. C. res inter alios acta. facit tex. in. c. primo. de fratri. de nouo hñ. inuesti. et in. c. j. in fi. de duob⁹ fratri. a cap. inuesti. et tex. in. c. j. §. cū vero ꝯradus. de his qui feu. dare possunt. et in. c. ij. de feu. mar. et in. c. j. §. fina. de succes. feu. tamen ad illa iura posset responderi ꝙ in illis iuribus illud fuerit ex propria conuentione omnium ipsorum fratrum nō autem ex acquisitione alterius fratris tantum. ita respondet Pau. de cas. in consil. cliiij. ꝙ incip. ꝙ istud feudum. do. Alexan. in consi. x. iij. volu. ꝙ incipit ponderatis his que in themate continentur. Et vltra p̄dicta ꝙ in feudis frater possit stipulari fratribus absentibus addo Bald. in. c. j. in vlti. colū. si vasal. feu. priuatur cui applicari debeat. Addo etiā ꝙ idem no. tenet Bal. in l. j. in vlti. col. C. qñ lic. ab emp. disce. post Dy. in consi. xv. qđ incipit quidam confessus fuit se habere feudum. vbi not. querit, aliquis cōfessus est se tenere in feudum quoddam castruʒ a quodā milite ⁊ confessioneʒ recepit pro se ⁊ fratribus suis: querit an ex illa confessione acquiratur cōsortibus: ⁊ an possint ex ea agere: finaliter ꝯcludit ꝙ sic, ⁊ in hoc vltimo tʒ Io. an. in addi Spec. in titu. de confessis. §. nūc videndum. §. quid si confiteor. Ang. in. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. Tene contrarium, qđ imo in feudis nō possit stipulari p fratre. ita tenet Bart. in. l. si mihi

a ¶ Limita no. Ad hoc vide Alex. ꝯs. suo. xxvij j. ⁊. ij. col in iij. volu. vbi idem dicit posse fieri p statutū vt ē i ista ciuitate papi. ⁊ in simili: vide Frā. are. ꝯs. suo. xlix. co. xlvj. ici. memorie recolende Dux Mediolani tertius Philipp⁹ maria. vicecomes.

b ¶ Tertio p̄dicta regula fallit. ibi tene ꝯtrium. Tu addo qđ Frā. de cur. magn⁹ practic⁹ tenuit istaʒ limitationē in ꝯsi. suo. xlix. supra allegato co. xxij. ⁊ xxiij. vbi dicit ꝙ vr̄ verior ⁊ cōior sentētia ꝙ i feudis possit aliqs p se fratrib⁹ ⁊ agnatis feudalē ꝯcessionē accipere.

a ¶ Quarto no. ltia. addo q istã eãdẽ limitationẽ tenuit Feli. post alios p eũ relatos i c. cautio. co. ix. x. r. e va. d fide istru. r i pe. greg. col. v. r seq. ad h faciũt q dicit idez autor. j. eo. i §. si stipuler. in vltimis verbis.

b ¶ Quito limita. ibi bre uiter tene 3 riuz. Adde qd istã limi tationẽ etiã reprobat fe li. in pemio Grego. col. v. et. vj. vbi post. d. ant. r do. aliosq de qb9 ibi p eũ dat duo remedia sc3 iuraméti et denũtiatio nis euãgeli ce qb9 omis sa via ordia ria puideri pt qñ stiplo ẽ alteri fcãr rñdet ad. c. q. de vsu. li. vj. vbi di cit eẽ casuz p ista pteat této q ibi ẽ necessarius tabellio tã q psona pu blica q nõ ẽ phibita sti pulari et pt seita tenere quicqd als scripserit i c. si cautio. d fide istr. co. ix. r. x. magi me dũ indu xit dictũ. c. q. ibi erat spãle q rimo ẽ ius cõe vt s. dictũ est.

c ¶ Sexto li mita. Addo q istã limi tationẽ etiã tenuit Feli. i. c. si cautio. col. ix. circa prin. de fide instrumẽ.

d ¶ Quarto no. aduerte q istud cõsi liũ q qñ qs non pt sti pulari alteri

r titio. in. ij. col. j. eo. r ibidem dicit Bart. q in iuribus feudorum preallegatis omnes fratres erãt presentes nec vnus est stipula tus pro absentibus. Ista opi. mihi plus placet eo quia cause feu dales que nõ reperiunt decise per feudalia debent decidi scdm ius cõmune. c. j. vbi gl. r Bal. de succes. fra. vel gradib9 succes. in feu. gl. no. in. c. pmo de feu. cogni. quã Bal. ibi in. ij. co. no. multũ, r dicit esse no. dignã. Itẽ ad hoc vt possit recedi a iure 3muni in iure feudoz requirit q in feudis contrariũ sit expresse decisum ita dicit Bald. in. l. ij. C. de suis r legi. et in. l. cum oportet. in fin. principij. C. de bo. que libe. ergo cum in feudis nõ reperiatur de cisam cõtra regulam huius. §. ideo stabimus regule huius tex.

4 a ¶ † Quarto no. limita a vbi in stipulatione facta alteri propo situm est iuramentum valet: glo. est. j. qd. vij. in. c. quoties cordis oculus. probatur duplici ratione. Prima quia iuramentum vi detur esse prestitũ deo. c. debitores. de iureiuran. r deus supplet presentiam absentis. l. properandum. §. singulem reus. in verbo dei presentia. C. de iudi. c. ij. de arbi. in. vj. Scda rõ qr vbicũq iu ramentum pōt seruari sine interitu salutis eterne semper iurãs cogitur illud seruare. c. si vero cum vulgaribus. de iureiurand. r ita expresse firmat Bart. in. l. si qs p eo in prin. in. vj. mébro. ff. de fideiusso. vbi allegat alias duas rationes. Prima, quia sicut sti pulatio facta alteri conualidatur per penam vt hic in fine ita et per iuramentum. Secunda quia ex stipulatione facta alteri na scitur obligatio naturalis prout tenet glo. hic in verbo interest. ergo illa naturalis potest iuramento firmari. idez tenent Ant. et Imo. in. c. cum contingat. in. xj. char. de iureiurã. Alex. hic cũ cõcordantijs per eum adductis, et vltra eum idẽ tenet Bald. in l. nam r postea. §. iusiurandum. ff. de iureiuran. ita teneas quãuis contrariũ r leuiter teneat idem Bal. in. c. cum cõtingat. in quin ta cõclusione. Joã. fab. in. §. si quis alij. in. v. colum. insti. de inuti. stipu. Roma. in consi. cccclxl. inci. presens instrumentum. in vlti. colũ. ¶ † Quinto limita b de iure canonico vbi omni casu alteri

b per alterũ potest stipulari glo. in. d. j. q. vij. c. quoties cordis ocu lus quã allegat Bal. in. l. illõ. C. de sa. san. ecc. r in. l. certi 3dictio. §. si nũmos. ff. si certum petat. r in. l. generaliter. in. x. q. C. de non nume. pe. r in. l. pactum. in. ix. qd. C. de colla. et in aut. sacraméta pube. ad fi. C. si aduer. vendi. Ant. in. c. si cautio de fide instr. Jo. de imo. in. §. si stipuler. in. iij. col. j. ea. Breuiter tene contrariũ q imo ista regula procedit etiam de iure canonico: quia nõ debet induci discordia inter ius canonicum r ius ciuile nisi expresse ca ueatur. c. j. r. ij. de ope. no. c. cum expediat. de elec. in. vj. secũdo qr etiam de iure cano. nõ auditur nisi ille cuius interest. c. cũ inter. de elec. ij. qd. vj. non solent. tertio r fortius quia speciale est in. c. q. de vsur. l. vj. ergo regulariter de iure canonico alteri stipu lari quis non pōt: imo fortius in. d. c. q. quamuis sit materia fauorabilis restitutionis vsurarũ requiritur tamen notarius: r sic persona publica qui stipulatur pro absentibus: ergo appa ret quod priuatus stipulari nõ posset, r ad glo. preallegatas re sponde quod loquũtur quãdo verba obligatiua sunt collata in persona stipulatoris r executiua in personam tertij quo casu de iure ciuili valet stipulatio vt dicã in. ij. oppo. Bart. r dicit Abb. in. d. c. si cautio. in. iiij. col. se saluare nouissime illam glo. istã opi. quod regula huius tex. procedat etiã de iure cano. tenẽt Imo. Ro. r Alex. hic. Jo. fab. in. d. §. alteri. Abb. in proemio Grego. in. viij. co. post Ant. ibidem Abb. in. d. c. si cautio. in. iij. col. r seq. r in. c. constitutis. de procuratoribus. r in. d. c. si. in. vij. colum. de confes. Ro. in. l. penul. ff. si quis cau. r in repe. aut. similiter. C. ad legem fal. in. v. speciali pie cause inter contractus: r preallegato

6 consi. cccclxj. q incipit psens instrumentũ. in vlt. col. ¶ † Sexto

c limita c q pijs locis r pauperibus potest quilibet stipulari etiaz verbis directis r etiam ipsis absentibus, sm Bald. in. l. illud. in prima colũ. C. de sa. san. ecc. vbi dicit de hoc esse glo. ordina. que alibi non reperitur in. d. c. quoties cordis. r sic vides q Bal. re stringit illaz gl. vt loquatur in pauperibus r pijs locis, ita etiã tenet Ang. de are. in. §. cum autez. insti. de adop. r in. d. §. alteri. Confirmo quia si fauore dotis potest quis alteri stipulari vt di xi. s. in secunda limitatione, fortius poterit stipulari pauperib9 r pijs locis quia dos regulariter non est pia causa, sm Bart. in l. cum is. §. si mulier. vbi dixi. ff. de condictio. indebi. et sic habes vj. limitationes ad regulam tex. nostri. Tres alias limitatiões ponit Bar. in quinq primis oppositionibus vbi dicã. quasdam alias limitationes ponit gl. ordina. r magistra in. §. si quis. alij. institu. de inuti. stipu la. et quasdam alias Barto. in. §. si stipuler.

7 vbi dicetur. ¶ † Secundo no. exceptionẽ ibi preterq, q serui r filiifamilias possunt stipulari domino r patri, ratio quia cen sentur eadem persona vt hic in glo. ij. et sic nõ dicuntur alteri sti pulari. nam vox filij vox patris, dixit text. in. §. ei qui cur. et in. §. post mortẽ. insti. de inuti. stipu. r in. l. si seruus. vbi glo. ff. de dam.

8 infec. ¶ † Tertio no. ibi, inuẽte enĩ sunt. ratione regule, ex q ha bes q deficiẽte ratiõe debet deficere legis dispositio. l. adigere.

§. quis. ff. de iur. patro. l. cuz tale. §. falsam cãm legato. vbi gl. et Bar. ff. de 3di. et demõ. c. cũ cessante. de appella. et istud pcedit non solum in causa efficienti sed etiaz in causa fina. vt est hic, nã ad hunc finem inuente sunt stipulationes vt quis stipuletur qd sua interest cessante isto fine qd non intersit stipulatio nõ valet.

9 d ¶ † Quarto no. d in ver. plane, cõsilium legis qñ quis vult alte ri stipulari r sua nõ interest debet adijcere penam in stipulatio ne tunc licet nõ valeat principalis valebit accessoriũ qr accesso rium nõ potest conualidare principale. l. q per manus. ff. de iur. codicillo. l. ex pupillari. ff. de vulga. r pupil. l. nuda. C. de 3hen. r cõmitt. stipu. r sic metu pene stipulationi parebitur ratio autẽ diuersitatis est quia in principali stipulatione est defectus eo qr qs stipulatur alteri cuius nõ interest 3 in penali nõ est iste defe ctus cũ penam stipulet sibi r sic principale habet loco 3ditiõis ita Bal. in. l. nõ dubiũ. in. xiiij. oppo. C. de lega. aliter dicit Bar. in. l. ita stipulatus. in. xij. oppo. prime partis. j. eo. vbi dicit rõnẽ diuersitatis esse quia in penali nõ attendit interesse sicut in pn

10 cipali consideratur. ¶ † Quinto no. ibi penã enim, qd vbi in sti pulatione est apposita pena non inspicit an intersit: r sicut in pe na que debet rõne contemptus nõ cõsideratur interesse sed exi gitur etiam si nihil interest. cõcordat. l. si. ff. de preto. stipula. r. l. cũ pena. ff. de arbi. de quo plene ponit Bart. r alij post eũ in. l. ij. §. si. s. e. vbi dixi r posui aliquas notabiles limitationes ad hoc.

11 e ¶ † Ante gl. e Bar. format quinq oppositiones quibus respõ det vt hic per eum. circa scdm opp. Bar. de. l. huiusmodi. in prin. cũ gl. ff. de lega. j. vbi licet qs non possit directo r immediate sti pulari titio tertio tñ per indirectũ si stipuletur nomine alteri9 hñ valet r t3, r licet Ang. in. d. l. huiusmodi. dicat illã glo. esse ad hoc singularẽ, habes q plures alias 3cordantes: glo. no. in. d. §. alteri. r gl. in. d. l. penul. ff. de nego. gest. r gl. in. d. l. quecũq geri mus. ff. de act. r obli. Barto. hic intelligit eas esse veras r proce dere qñ verba obligatiua cõferunt in personã stipulãtis. 3 noie rei tunc bene valet, ratio, qr tunc stipulatio recipit fundamẽtuz r radicem in personã stipulatoris ergo debet valere p regulã. d. l. quecũq. r sic vult Bar. q si dicerẽ promittis titio vel nomine titij. C. nõ valere. ita etiã tenet Bar. in. §. si stipuler. versi. sextus modus. j. eo. vbi dicit q ista stipulatio, pmittis mihi dare. C. no mine titij: sine dubio valet in pcuratore vel nego. gesto. r sic vi det velle Bar. q in alio extraneo secus esset, nec aliter declarat, idem tenet Imo. hic post Pe. et Ray. de for. q si aliqs stipulat dare alij tertio nihil valeret stipulatio vt hic, sed si stipularetur sibi i dari nomine alterius tunc bene valet, per glo. preallegatas etiam nullo precedente mandato r si postea ille tertius habebit ratum tenebor sibi cedere actionem nego. gest. per tex. in. d. l. pe nultima. ff. de nego. gest. r. l. ideõq. §. si cui. ff. mãda. bene facit bo nus tex. in. l. si negotia. ff. de nego. gest. vbi si emo aliquã rem no mine titij non precedente mandato: r sic habet ratũ teneor sibi cedere: ergo idem quando stipulor nomine alterius, sed Cuma. hic simpliciter dicit glo. r doc. primo nesciuerũt intelligere de. l. hmõi. in prin. que debet intelligi quãdo fuit expresse adiecta pe na nec plus dicit: r est. j. adde p predictis gl. declaratis vt. s. hñ facere illud qd no. tenet Bar. in. l. si mihi r titio. in. ij. co. j. codez vbi 3cludit q si feudum cõceditur tibi et fratri tuo absenti quo ad fratrem nihil valet: quia ei stipulari non potuisti nisi feudũ sit 3cessum tibi recipienti pro te: r etiam nomine et vice fratris tui absentis: vt ibi per eum: ita etiam tenet Bal. in. c. j. in penul. col. si vasal. feu. pri. cui defera. et idem Bald. in. l. certi condictio. §. quoniam. in. ij. col. in fine. ff. si cer. peta. vbi dicit quod quando pmittis mihi recipien ti p tali tertio: tũc indistincte valet stipu latio: quia collata est in me actio r obligatio. d. l. huiusmodi. cuz gl. r dicit qd ista vba ponit glo. no. in. §. si qs insulam. j. ea. l. idez Bal. in proemio decretaliũ. in. v. col. querit quare. l. ciuilis pmit tat indirectam stipulationẽ: vt promittis mihi recipienti pro ti tio: iuxta. d. glo. in. d. l. huiusmodi. r tamen nõ pmittit verba di recta: vt promittis titio centum, r respõdet quia multa possunt fieri per circuituz firmãdo melius pedes que nõ possent fieri p directũ: vt p3 in ascẽsione montis: sic in stipulatione oportet qd firmetur aliquo tramite. Et ex istis habes septimã limitationẽ ad regulã huius tex. vltra ea quas. s. dedi in tex. licet tu posses dicere qd ista nõ sit proprie limitatio: quia qñ verba obligatiua sunt collata in persona stipulatoris tũc non dicit alteri stipula ri: sed sibi. licet oẽs glo. r oẽs scribẽtes ita teneant nec reperiam istũ passum hñ discussuz: ista cõis opi. apud me est multũ dubia: qr ratio assignata in hoc tex. ibi, inuẽte eni3 sunt, militat indiffe rẽter vtroq casu siue qs immediate stipulet tertio: siue sibi noie tertij ex quo sua nõ interest neutro casu deberet valere nisi dice res prout statim dicebam quod qñ vba obligatiua sunt collata in personaz stipulatoris: tunc nõ dicitur alteri stipulari: sed sibi. Scdo istud esset imponere legẽ verbis: r nõ reb9 3tra. l. ij. in fi. C. cõmunia de leg. Tertio et fortius 3tra cõmunẽ stringit. quia sequeretur

sequeref qd;quilibet extraneus possit alteri stipulari qñ sua nõ
interest stipulãdo sibi noĩe alteri⁹:⁊ isto modo regula hui⁹ text.
parum ⁊ nihil seruiret nisi de vento:et quod quilibet extraneus
posset alteri stipulari noĩe illi⁹ dato qd sua nõ interesset nec ha-
beret mandatū:patet,quia ratihabitio sequẽs trahitur retro et
equiparatur mãdato.l.fi.in fi.C.ad maceda.c.pe.de sen.excõi.in
vj.⁊ in regula.rati.de regu.iur.in.vj.nam sicut ꝓcurator habens
mãdatum potest alteri stipulari:vt dicã ita quilibet extraneus,
Itẽ ratū habens dicif facti autor:ita dicit egregius tex.in.l.su-
pra iter.§.cassius.in fi.ff.de aqua plu.arcen.⁊ ibi Bal.ad hoc no.
et dicit qd nõ reperitur in plurib⁹ locis.item ratificatio sequẽs
fingit ratifi.fuisse presentẽ tẽpore actus ratificati:ita dicit tex.in
l.cum decem.§.j.in verbo si tunc presenti.⁊ ibi Bald.ad hoc no.
ff.de solu.⁊ huic difficultati nõ video quomodo congrue rñderi
possit:reperio qd Fulg.in alio ꝓposito in.l.idem in duobus.§.j.
in fi.ff.de pac.dicit ꝙ nõ oĩs qui mihi paciscitur vel stipulaf facit
negotium meū gerens:nec vt negotium gest.ita huic difficulta
ti rñdet Jo.fa.in.j.col.in fi.in.d.§.si quis aliȷ.vbi ponit aliam sol.
que nihil est:sed ista nõ tollūt difficultatẽ.tu ergo sustinẽdo com
munẽ doctri.glos.⁊ doc.rñde not.⁊ in specie,qd si extraneus ca-
rens mãdato stipuletur directo tertio nihil valet hoc est indu-
bitatum vt hoc tex.⁊ omnes firmant.sin autẽ talis extraneus sti
pulatur sibi dari noĩe tertiȷ ⁊ tunc bene valet: vt dictū est:eo q̄
illud quod expresse gestum sit meo nomine possum ratificare al's
nõ:vt per Bart.in.l.si vxor.§.si quis vxorem.ff.de adul.⁊ in.l.pe.
ff.rem ra.ha.Et dū dicebat ꝙ ratihabitio trahitur retro:⁊ man
dato equiparatur:dic qd procedit qñ actus a principio de se est
validus vt in casu nr̃o qñ extraneus sibi stipulatur dari sed no-
mine titiȷ:tũc ratihabitio trahitur retro ⁊ valet:secus si actus a
prin.sit inualidus:vt qñ extraneus directo stipulatur dari ter-
tio:tũc non trahitur retro:quia nõ põt ratificari,ſm Bart.in.l.
obseruare.in vlti.no.⁊ ibidẽ Bald.ff.de offi.procõsu.⁊ lega.glos.
in.l.iulianus.⁊ ibi Ang.not.ff.qui satisda.cog.⁊ ad hoc adde be-
ne facere tex.in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.sed aduerte quia cõ
tra istã cõmunẽ sñiam glo.⁊ doc.allego tibi fortẽ tex.in.l.si ita sti
pulatus fuero te sisti.in.§.possum.ĵ.eo.vbi est tex.expressus ꝙ si
stipulor mihi dari vel solui nomine titiȷ ita demū valet ista stipu
pulatio si mea interest al's non:ergo non est differentia an stipu
ler immediate titio an mihi nomine titiȷ sed solum est differẽtia
an intersit mea:⁊ tunc valet:al's non valet si mea non interest.et
ita vt puto habes perfecte examinatū istū passum nec alibi ita
12 bene discussum.¶ † In tertia oppo.Bar.no.qd ad hoc vt rõne
interesse possit quis alteri stipulari:vt hic.⁊ in.§.si stipuler.⁊ in
§.si insulã.ĵ.ea.l.requiritur ꝙ tale interesse sit pecuniarium ⁊ sic
nõ sufficeret interesse qd ille tertius esset sibi naturaliter obliga
tus sic nõ sufficit interesse affectionis vel affinitatis vt est gloss.
in.l.fideiussoris.ff.de pac.adde Bar.hic qd interesse remunera-
tionis nõ est potens vt possit quis illi stipulari:habes in termi-
nis glos.in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.⁊ text.in.l.qd dictū.⁊ ibi
Bal.in lectu.antiqua.Ange.⁊ Fulg.ad hoc not.ff.de pac.⁊ dicit
ibi Ang.qd istud melius probatur in illa.l.q̄ȝ alibi.est bene ve-
rum qd interesse affectionis facit vt alicui cõpetat actio que al's
nõ cõpeteret,tex.est no.⁊ ibi habes exẽplum in.l.idẽq̄ȝ.§.fi.cū.l.
seq.⁊ in.l.cū seruus.ff.mãda.⁊ qd requiratur interesse pecunia-
rium vt quis possit alteri stipulari:⁊ non sufficiat interesse affe-
ctionis:tenet etiã Bar.in.l.vnica.in.viȷ.col.C.de sen.que pro eo
qd in.l.qd dicif.ĵ.eo.⁊ est bonus text.melior de iure in.l.iȷ.§.sed
et si forte.ff.indi.sol.glo.in.§.alteri.insti.de inuti.stipu.cõfirma-
tur optime q̄ mater nõ põt stipulari filio nec libertus patrono
suo ꝓut dixi in tex.in primo ño.⁊ tñ in eis cadit maxima affectio
ergo solū interesse affectionis nõ est potens vt quis possit alteri
stipulari:ita tenẽt oẽs scribentes,q̄uis alibi glos.in.l.si vnus.§.
j.in verb.videmus.⁊ ibi Ang.⁊ Pau.⁊ expressius Alexan.ff.de
pac.teneat qd imo sufficiat iteresse resultãt rõne amicitie vt qs
possit alteri stipulari,⁊ male vt patet ex predictis.Cõtra istam
cõmunem doc.Bart.⁊ oĩm fortiter obstat nã procurator potest
stipulari dño.l.possessio quoq̄ȝ.§.⁊ si possessio.ff.de acqui.pos.gl.
in.l.quecūq̄ȝ.s̃.ti.j.⁊ glos.in.d.§.alteri.instit.de inuti.stip.⁊ tamẽ
ꝓcuratoris nihil oĩno interest qñ stipulatur dño.ita dicit text.
in.l.pe.ff.si quis cau.nec in ꝓcuratore potest cadere aliud inter-
esse q̄ȝ affectionis.c.romana.in princ.de testi.in.vj.ergo est falsa
conclusio glos.Bar.⁊ oĩm:posset dici qd imo procuratoris pecu
niariter posset interesse ratione officiȷ qd assumpsit de admini-
strando omnia negotia constituentis si ⁊ forte negligeret stipu
lari domino vbi posset teneref ei ad interesse.Item procurator
debet verba obligatoria ⁊ executiua cõferre in personam ipsius
ad vtilitatem tamẽ domini.vt est glo.in.d.l.quecūq̄ȝ.ideo valet
stipulatio de quo tamẽ dicetur.ĵ.in.§.si stipuler.⁊ in.§.si insulã.
13 ĵ.ea.l.¶ † In quarta oppo.Bart.habes octauã limitationem
ad regulam huius tex.quãdo stipulatio facta alteri interponi-
tur super eo qd erat ipsius stipulãtis vel sibi debitum valet sti-
pulatio,q̄ ille terti⁹ vr̃ ꝓcurator stipulãtis.⁊ sic ab eo posset re-
peti solutū.alleg.Bar.in.l.donationes.§.peñ.s̃.de dona.⁊.l.si cū
cornelius.ff.de solu.ita tȝ Bar.hic.⁊ in.l.j.ad fi.princi.ff.de pact.
Adde qd singularius tȝ idẽ Bar.ĵ.in.iȷ.col.qd etiã si illa res es-
set tantū debita naturaliter stipulanti adhuc posset eã stipulari
alteri.⁊ sic vult Bart.ĵ.sing.ꝙ si aliqua res deberef mihi pacto
nudo ⁊ consequenter naturaliter tantum,⁊ stipularer a te dari
tertio,qd valeret ista stipulatio:⁊ possem ab illo tertio repetere
qd singulariter no.quia ceteri nõ aduertunt,contra istam limi-
tationẽ Bar.habes fortẽ tex.in.l.si genero.C.de iure do.vbi ali-
quis dat rem suã in dotem genero ⁊ stipulatur solu.matri.dari
tertio.dicit ibi no.tex.ꝙ illa stipulatio nihil valet ⁊ tñ stipulaba
tur super re que erat ꝓpria ipsius stipulãtis.⁊ ꝓpterea Barto.
melius ɔsiderans in.§.si stipuler.in.v.⁊.ix.fallẽtia.ĵ.ea.l.dicit se
semper de hoc dubitasse reseruo ibi latius examinandum post
Bar.ꝓut ibi pleni⁹ attingit idẽ Bar.¶ In quinta oppo.Bar.
habes duas alias limitationes ad regulã hui⁹ tex.nona ergo li
14 mitatio est † qd licet per actum ciuilem puta per stipulationem
alteri queri nõ possit:tamen per actum naturalem numeratio-
nis alteri per alterū bene queritur actio sine cessione.tex.est qui
ponit hanc differẽtiam in.l.ea que ciuiliter.ff.de acquirẽ.re.do.
alleg.per Bar.ad idem tex.in.l.certi condictio.§.si nummos.ff.
si cer.pet.⁊ in.l.traditio.§.fi.ff.de acqr.re.do.⁊ in.l.j.C.per quas
perso.no.acqui.⁊ in.l.j.C.de acqui.pos.eo quia in tali actu natu
ralis numerationis cõsideratur merum iusgentium scdm qd al-
teri queri potest:ita dicit tex.in.d.l.ea que ciuiliter.imo fortius
tenet singula.Bar.in.d.l.certi ɔdictio.§.si nūmos.in tertia com
binatione.qd si stipulatio fieret alteri super tali numeratione fa
cta noĩe alieno qd sicut per numerationẽ alteri per alterū acqui
ritur:ita per stipulationẽ super tali numeratione accessorie in-
terposita alteri per alterum queritur actio sine cessione: et sic
due oriūtur actiones.l.iȷ.C.per quas perso.no.acquir.vbi sicut
per numerationem factã alteri illi tertio queritur actio:ita etiã
queritur hypotheca que est illi accessoria:sed in hoc vltimo cõ-
muniter reprobatur Barto.⁊ ibidem dixi:quia quãdo interce-
dit numeratio ⁊ stipulatio:stipulatio nõ censetur accessoria:sed
eque principalis:ita text.in.l.si stichū dari stipulatus fuero.§.fi.
cū.l.seq.ff.de nou.ideo.d.l.iȷ.loquẽs de hypotheca q̄ est accesso
15 ria nihil ꝓbat de stipulatiõe q̄ est eque principalis. ¶ † Deci-
a mo limita[a] ſm Bar.per.l.iȷ.in princi.ff.qd vi aut clã.nam licet a
quis nõ possit alteri stipulari vt ei acquiraf actio tñ bene põt ei
acquiri alia qualitas ad ipsam actionem que omnino compete-
bat:ita dicit egregius tex.in.l.prohibere.in prin.que est.l.iȷ.ff.
qd vi aut clã.alleg.per Bar.Adde tu vltra Bar.alium tex.ma-
gis no.in.l.si quis solutioni.§.fi.ff.de vsur.ad idem text.in.l.si cū
exceptione.§.in hac.in fi.ff.de eo qd me.cã.Ultra tex.preallega-
tos confirmo istã limitationem bona ratione:facilius em̃ indu-
citur qualitas q̄ȝ substãtia:ita dicit glos.valde solẽnis in.l.titie
textores.in glos.fi.circa finẽ.ff.de leg.j.vbi loquendo soleo not.
multum illã glos.Ista decima limitatio est vera.tamen potius
vadit ad aliã regulam qd alteri per alterum non queritur.l.so-
lutum.§.per liberã.ff.de pig.act.⁊.l.j.C.per quas perso.nob.ac-
qui.quã directo vadat ad regulã quod alteri stipulari nemo po
test:⁊ ita habes.x.limitationes ad regulã huius tex.plures:al's
ponit Barto.vt dixi in.§.si stipuler.ĵ.ea.l.post glos.in.§.si quis
aliȷ.insti.de inuti.stipu.¶ Expeditis oppositionibus Bar.per-
fecte vt arbitror venio nunc ad apparatum glos.⁊ capio glos.in
verbo cõueniet quã diuide in duas partes prout duo format cõ
traria:⁊ respõdet.secūda est ibi:sed ⁊ si pena. ¶ In glos.in ver-
bo cõueniet ibi:nam ibi est contra legem.Habes ex ista prima
16 parte glos.duas cõclusiones.† Prima est stipulatio facta alteri
nõ est cõtra legẽ sed preter legẽ:eo quia lex nõ resistit:licet ratio
ipsius legis nõ assistat:⁊ ɔsequẽter lex nõ vetat actū fieri sed,hñ
ratio deficit.ita etiam dicit glo.in.l.cum principalis.ff.de regu.
iur.⁊ glos.in.l.non dubium.in verbo ob id.et ibi Barto.ad fi.C.
de legi.cū ista doctri.glos.oẽs indifferẽter trãseunt.Cõtra istã
17 doctri.duo fortiter vrgent.† nã negatiua ꝓposita verbo potest
priuat potentiam ⁊ consequenter denotat actum esse impossibi
lem fieri ⁊ sic inducit necessitatem precisam.gl.est ordi.in.c.j.de
reg.iur.in.vj.Bar.in.l.gallus.in ꝑn.ff.de libe.⁊ posth.cū multis
cõcord.quas ibi dedi.si ergo preponẽdo negatiuã verbo potest
importat ac si dicerem impossibile est alteri stipulari si impossi-
le est:ergo lex resistit.ad istud obiectum respondet mirabiliter
Bartol.⁊ pro certo multum cecidit ab excellentia sua:respõdet
Bar.in.l.cum lex.in.iȷ.col.ff.de fideius.aduertẽdum esse qd isto
tex.lex ꝓhibet per verbū presentis temporis alteri stipulari ne-
mo potest,non autẽ prohibet in futurum:quia qñ lex prohibet
de presenti ⁊ etiam de futuro fieri:tunc bene dicitur resistere:et
actus in cõtrarium factus nihil valet:sed quãdo lex ꝓhibet per

quia sua nõ
interest de-
bet adiȷcer
penã proce
dit qñ talis
stipl'atio est
ꝑter legẽ et
sic qñ lex nõ
assistit.sec⁹
si esset ɔtra
legẽ: q̄ tũc
ẽt tȝ stipula
tio pene.l.si
hõ mortu⁹.
ĵ.eo.l.qd d
bonis.§.j.
ff.ad.l.fal.et
not.in.l.pa-
cta.C.de pac.
⁊ gl.vbi qd
vltra alios
tenuit Car.
zab.in cõsil.
suo.lxxxv.i-
ci.d.Nicol.
Marchio.
astẽ.colū.iȷ.
vbi etiã alle
gat gl.hic.

¶ Ante gl.
ibi circa se-
cūdã oppo
sitionẽ bar.
Adde pul-
chre Frãci.
cur.ɔs.xcix.
superi⁹ all'.
col.xliiȷ.

a ¶ Decimo
limita.adde
aliã limita-
tionẽ qd al-
ter alteri sti
pulari põt
⁊ acquirere
qñ ille cui
acqrit ⁊ sti-
pulaf ẽ pñs
ſm gl.ordi.
⁊ approba-
tã in.l.iȷ.in
v̂bo absen-
tes.C.de in
uti.sti.Ro.
⁊ Alex.in.l.
certi condi.
§.qm̃.ff.si
cer.pe.frãc.
de are.i ɔ̃si.
xlix.col.ix.
post princi.

verbum presentis temporis: tũc non dicitur resistere truffa est:
quia tex. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. vtitur verbo presentis tp̃is
et tñ ꝓpter negatiuã prepositã verbo pot denotat actũ esse im-
possibilẽ. Itẽ per illũ tex. dicit idẽ Bar. in. l. gallus. ꝑalleg. Aliã
sol. per verba multũ lõga tradidit Sali. in. l. pacta que cõtra. in
ij. col. C. de pac. sed nec illa tollit in aliquo istã difficultatẽ: ideo
eam nõ refero: quid dicẽdum ad istud ꝯtrarium: ego r̃ndeo isto
modo in forma ⁊ dico ꝙ negatiua preposita verbo potest: priuat
potentiã ⁊ ꝯsequẽter denotat actũ esse impossibilẽ, iuxta glos. in
d. c. j. de re. iu. est verũ qñ illa negatiua simpl'r ꝑponit: sec⁹ est qñ
lex ꝑmittens negatiuã verbo pot vltra ꝓcedit ꝓuidẽdo, quia ex
quo vltra procedit prouidendo de remedio, declarat qd̃ nõ vult
actũ oĩno esse impossibilẽ. ita tex. loquitur hic, vbi tex. simplici-
ter nõ dicit alteri stipulari nemo pot, sed ꝓcedit vltra prouiden
do, plane si stipulari penã cõueniat: ita in simili dicit alibi Bar.
qd̃ qñ lex nõ simpl'r ꝓhibet sed vltra procedit disponẽdo nunꝙ̃
ille actus dicit cõtra legẽ. ita Bart. sed ad aliud ꝓpositum in. l.
nõ dubium. in. iiij. ⁊. v. col. C. de legi. allegãdo. l. j. §. biduũ. ff. quã-
do ap. sit. ⁊ istam solu. teneo que caret scrupulo contradictionis.
Scd̃o cõtra istam cõmunem doctrinam fortiter vrget tex. in. l. si
genero. in verbo prohibẽte iure. C. de iure do. vbi text. ad literã
dicit, ꝙ ius prohibet alteri stipulari, ergo ibi est text. plenus qd̃
ius ꝓhibet alteri stipulari, sed ad illũ tex. potes respondere li-
cet vrgeat qd̃ lex tm̃ ꝓhibet ne ex stipulatione alteri facta illi ter
tio acquiratur actio, sed non prohibet ne alteri fiat stipulatio et
cõsequenter prohibet effectum actus nõ antem prout declarat
18 Bar. in. l. cum lex. in penul. col. ff. de fideius. ¶ † Scd̃a conclusio
glos. est, qd̃ in casu. l. qd̃ de bonis. §. j. ff. ad le. falci. lex resistit ⁊ con
sequẽter ibi est cõtra legẽ. in hoc glos. male loquit, quia imo il-
lud qd̃ pot detrahi per falci. est debitum naturaliter legatarijs
quãdo testator prohibuit detrahi falcidiam, ſm glos. ⁊ doct. vbi
dixi in. l. cũ qui. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. j. C. de cõdi. inde. ergo
nõ est verũ quod lex resistat q̃ lege resistente non oriretur actio
l. si non sortem. in prin. ff. de condi. inde. Dic ergo melius ꝙ in. l.
qd̃ de bonis. §. j. licet sit preter legem tamẽ q̃ est ratione publice
vtilitatis non potest pena adijci vt declarat Imo. in. l. j. in princ.
ff. ad le. fal. ¶ In fi. glos. Bar. ⁊ Raph. cu. tenent cũ glo. in pena
sed in vsura distinguunt. ita etiam tenet glos. in. §. alteri. insti. de
inuti. stip. Sed Bal. Ang. Imol. ⁊ alij Mod. quãtũ ad. l. seruus
ea. l. allega. in glo. dicunt ideo ibi esse quia ibi pena tendit in da-
mnũ seu in preiudiciũ tertij: ideo requiritur quod intersit al's se
cus. l. in pignoribus. C. de vsur. Sed aduerte inquãtum Bart. fa
cit differentiã qd̃ si vsura sit in pecunia numerata ibi de necessi-
tate requiratur stipulatio. l. ꝙ̃uis. C. de vsuris. secus sit in alijs
rebus mutuabilib⁹ vt frumẽti ⁊ ceteris: que pondere ⁊ mensura
vẽdunt: in istis vsura pacto nudo debet, vt dicit tex. in. l. frumẽti.
C. de vsur. operepretiũ est intelligere que sit ratio diuersitatis:
q̃ scire est rem per cãm cognoscere: vt inquit philosoph⁹, dic ra-
tionẽ esse in pecunia mutuata quia estimatio pecunie semper et
vbiꝗ̃ certa est nisi varietur ꝑ principẽ. l. nummis. ff. de in lit. iu.
ideo si mutuo tibi centum ducatos vt reddas centum ⁊ viginti
19 clarum est quod illa viginti debent reddi plus debito ⁊ † conse-
quenter est cõtra naturam mutui in quo non potest contrahi in
plus obligatio ꝙ̃ numeretur. l. rogasti. §. si tibi. si cer. pet. l. si tibi
decem. ff. de pac. ⁊ ideo quia certũ est cõmitti vsurã: ideo requiri
tur stipulatio vt debeatur. d. l. ꝙ̃uis. C. de vsu. non sic est in fru-
mento vino oleo mutuatis: quia si mutuo. xl. saccos frumenti vt
reddas. l. estimatio valoris frumenti nõ est certa ⁊ eadẽ ex tem-
pore imo variatur ex tempore ⁊ posset tantum variari in valorẽ
qd̃ tp̃e restitutiõis minus esset restituere. l. saccos frumẽti ꝙ̃ tẽ-
pore mutui. xl. saccos frumenti. quia ergo illa accessio pluris nõ
est certitudinarie vsura: ideo pacto nudo debetur: istã rationẽ
assignat ad literã tex. in. l. oleo. in verbo incerti ꝑtio rationẽ. ff.
de vsur. ⁊ tex. in. c. nauigãti. in. ij. ⁊. iij. r̃nso. de vsur. ⁊ istam ratio-
nem in effectu voluit Fulg. licet predictos tex. non ponderaue-
rit nec allegauerit in. l. singularia. in. j. glos. ff. si cer. pet. ⁊ ibidem
Paul. de ca. ⁊ idem Rapha. Fulgo. in. l. rogasti. in. d. §. si tibi. si
20 certum peta. ¶ † In glos. in verbo interest. in prima parte ha-
bes qd̃ ex stipulatiõe facta alteri oritur naturalis obligatio ipsi
stipulãti, ⁊ ad hoc frequẽter allegatur ista glo. quã tenẽt Bar. et
cõiter scribẽtes hic. ⁊ Bar. in. l. cũ lex. ⁊ in. l. si qs pro eo. in. vj. mẽ
bro. ff. de fideiul. ⁊ ista est cõis sñia eo q̃ ista stipulatio h̃z consen
sum duoꝝ: ergo debet oriri naturalis obligatio. l. ĩ bis. §. impe-
rator. ⁊. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. q̃ lex nõ resistit stipula
tioni alteri facte: lz nõ assistat, ꝓut tenet glos. s̃. in verbo conue-
niet: vbi dixi: ergo remanet ĩ meris terminis iurisgẽtiũ: ergo d̃z
oriri naturalis. l. cũ amplius. §. is natura d̃z. ff. de regu. iur. facit
tex. in. l. j. in fi. ⁊ ibi Bar. no. ff. de noua. lz ista sit cõis sñia ꝙ ex sti
pulatione facta alteri ipsi stipulãti oriat naturalis obligatio. cõ
trariũ tenẽt Ray. de for. Ang. Raph. cu. pau. de ca. ⁊ alex. hic. d.

Christopho. de ca. ⁊ Fulg. in. l. j. ff. de pac. pro ista parte cõtra cõ
munẽ stringit tex. in. l. j. §. qd̃ seru⁹ meus. in verbo nulli⁹ momẽ-
ti. ff. de stip. seruorũ. ergo nõ orit etiã naturalis, ꝑ quẽ tex. Ang.
tz ꝯ cõem. ad idẽ tex. i. §. si qs alij. in v̾bo nihil agit. insti. de inuti.
sti. ⁊ tex. in. l. j. §. j. in v̾bo nihil agit. ff. de stip. seruo. ⁊ tex. in. l. certi
ꝯdictio. §. qm̃. in verbo nulla est stipulatio. ⁊ ibi Bal. ad hoc no.
ff. si cer. pet. ⁊ tex. in. l. si ita stipulat⁹. §. chrysogonus. in v̾bo nullã
obligationẽ. ⁊ ibi Ang. ad hoc no. ĩ. eod. Cõfirmo preallegatos
tex. q̃ negatiua qua vtunt dicti tex. d̃z ex oĩbus partibus verifi-
cari: nã qñ oratio negatiua sumit ex vniuerso vel ex indefinito si
aliqua pars esset falsa tota redderet falsa: dicit tex. in. l. si is q du
cẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. cũ ergo illa iura loquãt negatiue si ve
rũ esset qd̃ oriret naturalis male loquerẽt: sz ad oĩa ista iura po-
tes r̃ndere vno v̾bo ſm Alex. qd̃ loquant qñ verba obligatiua
et executiua cõferunt in personã tertij tũc stipulatio est prorsus
inutilis ⁊ nõ ꝓducit etiã naturalẽ: vt est gl. in. §. si quis insulã. et
ibi Ang. no. ĩ. e. l. sed nos loquimur qñ v̾ba obligatoria collata
sunt ĩ ꝑsonã stipulatoris vt ꝓmittis mihi ꝙ dabis titio ⁊ sic orit
mihi naturalis ad dãdũ illi tertio. Sz tu aduertas q̃ cõtra cõ-
munẽ opi. fortius pot deduci text. in. l. certi ꝯdictio. §. qm̃. in v̾bo
nulla est stipulatio. Ille tex. pot induci dupliciter. Primo ĩ illa
vniuersali negatiua nulla q̃ esset falsa si oriret naturalis. Scd̃o
et forti⁹ q̃ si ibi oriretur naturalis obligatio ex illa stipulatione
facta alteri certe cũ ibi interuenit noua ꝑsona induceret noua-
tio ꝙ̃uis sola naturalis oriat que est potẽs ad nouãdũ. l. j. in fin.
ff. de noua. ⁊ tñ tex. ibi dicit ꝯrium qd̃ nõ inducitur nouatio ergo
non est nata naturalis obligatio que est potẽs ad nouãdũ. Cõ
tra communẽ opi. Raph. cũ. adducit aliud fundamẽtũ in quo fa
cit magnũ capitale, q̃ si decerem⁹ ꝙ ex stipulatione facta alteri
ipsi stipulanti acquireretur naturalis certe ista naturalis rema
neret sine aliquo effectu ⁊ per consequens nulla. l. qui bis idẽ. s̃.
eo. nã ars ⁊ natura nihil frustra operant. l. hec stipulatio. §. diu⁹
ff. vt leg. no. ca. l. non cogẽdum. §. sabinus. ff. de procura. ⁊ quod
ista naturalis remaneret sine effectu probatur assumptũ: nã ista
naturalis nõ est potens ad retinẽdum nec ad compẽsandũ per
illud qd̃ dicit Bar. met. quia effect⁹ huius naturalis obligatio-
nis respicit ipsum tertiũ ergo in ipso stipulãte naturalis nõ ha-
beret aliquẽ effectum. Huic fundamẽto r̃ndeo dupliciter negã-
do assumptum. Primo ſm do. Pet. de bexu. imo ista naturalis
est potens ad retinendum, quia si ista res perueniret ad manus
stipulatoris posset eam retinere vt eã daret tertio ⁊ credo quod
dicat verũ sed vltra eũ dico qd̃ Raph. nõ bñ probat assumptum
dũ dicit ista naturalis nõ est potẽs ad retinẽdũ nec ad cõpẽsan
dum ergo nullum habet effectũ: dico qd̃ Rapha. non bene pro
bat assumptum quia etiam ꝙ isti duo effectus cessarẽt qd̃ est fal
sum: quia eius argumentum non est bonum: q̃ habet alium effe
ctum: quia ista naturalis posset cedi illi tertio: quia clarũ est qd̃
sola naturalis potest alteri cedi. l. si eius. ff. ad treb. Contra cõ-
munẽ cõclusionẽ etiam videtur stringere tex. in. l. eũ qui. §. itẽ si
mihi. ff. de ꝯsti. pecu. vbi dicit tex. qd̃ ex cõstituto facto alteri nul
la oritur actio de cõstituto, ergo probat qd̃ ex pacto facto alteri
nõ oritur naturalis obligatio: quia si oriret naturalis sola pos-
set agi de cõstituto que orit ex pacto nudo. §. de cõstituta. instit.
de act. l. j. §. debitũ. ff. de cõsti. pec. ergo cum tex. ibi neget ex ꝯsti
tuto facto alteri oriri actionẽ ergo negat oriri obligationem na
turalẽ: quia naturalis est potens vt oriatur actio de ꝯstituta: re
spõde ad illũ tex. tenẽdo cõem sñiam, ꝙ ex pacto nudo orit actio
de cõstituta quãdo quis agit acquirere sibi cõstitutã, ita loquũ
tur iura preallegata propter equitatẽ pretoris imitantis iusgẽ-
tium ⁊ attẽdentis cõsensum partiũ q statuit ex pacto nudo oriri
cõstitutũ que equitas cessat qñ quis cõstituit alteri tertio et sua
nihil penitus interest: ita proprie loquitur tex. in. d. l. eum qui. §.
item si mihi. ⁊ isto mõ habes defensatam communem sñiam gl.
Bar. ⁊ scribẽtiũ. ¶ In scd̃a parte glo. dic melius vt ꝑ Bar. hic.
et in. l. ita stipulatus. in. vj. oppo. scd̃e partis. ĩ. eo. et pro eius so-
lutione qd̃ in hoc tex. pena cõmittatur nõ ex mora vt vult gl. sed
ex defectu cõditionis si nõ dederis illi tertio, q̃ ex defectu cõdi-
tionis cõmittit: bene facit tex. in. l. qui res. §. qui stipulatur. ff. de
sol. vbi proprie tex. declarat penã committi ex defectu conditio-
21 nis ⁊ ꝑ cõsequẽs interpellatio extraiudicialis sufficit. † Querit
Bar. si tp̃e stipulationis alteri facte nõ intereat stipulantis sed
ex postfacto superuenit ĩteresse puta quia ego stipulator postea
fui heres illius tertij, an recõualescat stipulatio vt ex ea possim
effectualiter agere: est subtilis et disputabilis passus ⁊ disputan
do pot vtraꝗ̃ pars optime defendi, partẽ affirmatiuã qd̃ stipu-
latio alteri facta recõualescat per superueniẽtiã interesse: tenẽt
Bart. Imo. Ro. ⁊ Alex. hic. ⁊ ista est cõis opi. quã tenẽt Gui. de
cu. Bar. Alb. de ro. Bal. Ang. Sali. Pau. de ca. d. Marti. lau. ⁊
do. Alex. in. l. j. in princ. ff. de pac. Cy. et Sali. in. l. pacto successo-
rum. C. de pac. Bal. in. l. j. in. j. col. C. per quas ꝑso. no. acqui. ⁊ in
l. certi

l.certi ↄdictio.§.qm̄.ff.si cer.peta.⁊ in.l. quoties.prima.per illuz tex.cum glos.ff.de serui.ti.generali.Imol.in.l.existimo.per illū tex.ī.eo. Pro ista cōi sentētia, Barto.hic adducit vnā rationē⁊ duas leges.ratio,qr ista cōuentio a prin.nō fuit nulla ⁊ plus non dicit Bart.tu ↄfirma istā rationē Bar.stipulatio facta alteri habuit in prin.primordiū veritatis ⁊ validitatis put in simili dicit tex.in.l.cum filius.§.heres.ff.de leg.ij.⁊ in.l.j.in fi. C.de impo.lucra.descri.li.x.ptz qr ex ipsa stipulatione a principio orit̄ obligatio naturalis stipulanti,vt tenet glos.precedens vbi ita firmaui: ergo ex superuenienti interesse dz reconualidari stipulatio,ita voluit arguere Bar.tamē ista cōsequētia necessario nō infertur vt statim dicā. Scōo pro ista parte allegat Bar.tex.in.l.si remunerādi.§.si tibi.⁊ ibi glos.in v̄bo nō intererat.in scōo intellectu. ff.man.q text.stringit iuncta.l.si pcuratorē.§.mādati.eo.tit.quā ibi alleg.glos.vbi actio mādati competit mādati superueniētia interesse q̄uis a prin.nō interuenit.ad illum tex.rn̄de omissis leuibus sol.Moder.qō in.d.§.si tibi mādauero.mādatario cōpetebat actio cōtra mandantē:ideo vt cōtractus nō claudicet toleratur vt similiter oriatur actio mādati ex superueniētia interesse.vt cōtractus nō claudicet.est pprie tex.in.d.§.si tibi.que ratio cessat in.§.nr̄o.⁊ ista solutio mihi placet reiectis solu.Fulgo. ¶ Tertio p ista parte Bar.allegat text.in.§.quesitū.s̄.ea.l.vbi ex superueniētia dominij in re aliena recōualidatur stipulatio habere licere. Sed ad illum tex.rn̄de dupl'r qō ille tex.cū reuerētia Bar.nihil facit,qr loquit̄ in stipulatione habere licere habēte causam successiuā in futurum,⁊ ppter hoc partes habuerunt respectum ad interesse de futuro nimirū si ibi stipulatio recōualescit:secus est in pposito nostro. Scōo qō nihil facit patet,quia loquitur qn̄ erat defectus ex parte pmissoris qui promiserat rē alienā habere licere,sed questio nostra est qn̄ est defectus ex parte stipulatoris qui stipulatus est alteri qui defectus ex parte stipulantis magis nocet stipulationi q̄ȝ defectus pmissoris.tex.est in.l.multū interest.s̄.eo.ergo Bar.male arguit de illo tex.quia arguit de minori ad maius,lz ergo ibi recōualidet̄ p superueniētiam interesse vbi est minor defectus,nō sequit̄ qō idē fit in pposito nostro. Quarto vltra Bar.pro ista parte videtur stringere tex.in.l.existimo.in prin.in ver.itē viā.⁊ ibi Imo.ad hoc no.ī.eo. et illū tex.ante eū p ista cōi sn̄ia allegāt Gui.de cu.⁊ Alb.in.d.l. j.in pn̄.ff.de pac.vbi si stipulor seruitutē vie ad fundū in quo nō habeo ius nec dn̄ium tpe stipulationis ⁊ per ↄsequēs stipulatio nō vz,tn̄ si postea superueniat interesse recōualescit stipulatio illius seruitutis,ergo ex superuenientia iuris vel interesse recōualescit stipulatio.Et de illo tex.facit Imo.magnū festū.⁊ Ful. in.d.l.j.ff.de pac. Sed ad illū tex.tu rn̄de dupl'r,qō nihil facit in proposito. Primo qō loquitur in stipulatione habente causam successiuā.s.in stipulatione seruitutis vie:ideo ppter durationē successiuā reconualidatur stipulatio ex superueniente interesse. Scōo ⁊ clarius rn̄de ꝙ ille tex.loquitur expresse in stipulatione cōditionali qn̄ est stipulatus seruitutem vie sub conditione si acquisiuerit fundū:ita clare loquit̄ ibi tex.Vn̄ pondera ꝙ ille tex. retorquetur ad oppositum:nā isto mō vult ꝙ quādo stipulatio fuisset pura:qr funditus fuisset nulla nō recōualidaret̄ ex superueniēti dominio.Jo.de imol.ibi de hoc perpēdens tenet ꝙ imo ille tex.possit intelligi etiā de stipulatione pure facta sz errat ppter dictionē itē viā:que nō hz orationem perfectā ergo repetit qualitates precedētes ſm Bar.in.l.in repetēdis.ff.de leg.iij.ergo clare loquit̄ in stipulatione cōditionali. Quinto pro ista cōi sn̄ia facit tex.in.l.q̄uis.§.si mulieri.in fi.ff.ad velleia.⁊ in.l.stichū. §.aliqn̄.ff.de sol.vbi si mulier succedat debitori p quo fideiussit recōualidat̄ efficaciter sua obligatio fideiussoria:sed rn̄de ꝙ ibi obligatio erat a prin.valida ⁊ cōpetebat obligatio ⁊ actio:licet obstaret exceptio velleiani que hn̄ tollit̄ per successionē:sed nos loquimur qn̄ ex stipulatione alteri facta a prin.nō oriebat̄ actio ⁊ obligatio. ¶ Cōtrariā opi.qō imo ex supueniētia interesse nō cōualidet̄ stipulatio alteri facta,tenuit originaliter Christo.de castel.in.l.si ita stipulatus fuero.§.possum.per illū tex.ī.e.quā refert Jo.de imo.hic.⁊ Ang.are.in.§.alteri.circa prin.insti.de inuti.stipu.quā opi.sibi impudēter ascribūt eius discipuli Rapha. cu.hic.⁊ Fulg.in.d.l.j.ff.de pac.pro ista parte allegant in primis tex.in.§.si quis alij.in verbo nihil agit.insti.de inuti.stipu.et in l.j.§.j.in verbo nihil agit.⁊ in.§.qō seruus.in v̄bo nullius momēti.ff.de stipu.seruo.que iura male dicerent si ex superueniēti interesse posset recōualidari stipulatio alteri facta deberent dicere ꝙ staret in pendēti nō autē nihil agit nulla obligatio oritur. Sed ad ista iura rn̄de tu dupl'r,qō procedūt cōsiderato tēpore stipulatiōis nec loquūt qn̄ supuenit interesse:ergo nō ad ppositum. Scōo ⁊ melius rn̄de ꝙ illa iura loquūtur qn̄ verba obligatiua ⁊ executiua sunt collata in personā tertij quo casu stipulatio est nulla:⁊ nō pōt recōualidari etiā si superueniret interesse, probo qr si a principio nō interesset stipulātis,ex quo cōfert verba obligatiua ⁊ executiua in personā tertij nō valeret.per.l.quecūq̄ȝ gerimus.s̄.ti.j.ergo minus recōualidabitur ex superueniētia interesse. ¶ Scōo p ista parte cōi stringit fortis text.in quo pēdet tota difficultas in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.vbi si ego stipulor vel paciscor tertio q̄uis ille tertius efficiat̄ heres meus tamen nō recōualidatur pactū vel stipulatio:ergo per superueniens interesse nō recōualidatur pactū vel stipulatio alteri fctā. est fortis tex.cōtra cōmunē opi.stringe fortius in rōne decidendi illū tex.quare nō recōualidat̄ ibi stipulatio alteri fctā:ex quo ille tertius est effectus heres stipulātis.tex.assignat rationē generalē quia ex postfacto conualidari non potest:pondera rationem generalem que habet locum in omni casu.l.regula.§.⁊ licz. vbi Bar.ff.de iur.⁊ fac.igno.ad illum tex.rn̄det Alexā.hic:et in d.l.j.ff.de pac.⁊ ibidē Marti.lauden.qō ideo est quia ille stipulatus fuit tertio tāq̄ȝ extraneo:⁊ nō tāq̄ȝ heredi:vn̄ per hoc qō efficiatur postea hr̄s non debet recōualidari stipulatio.truffa est: quia tota ista questio loquitur qn̄ quis stipulatur tertio vt extraneo:⁊ tn̄ si efficiatur heres stipulator propter superuenientiam interesse recōualidatur stipulatio. Preterea ista rn̄sio nō eneruat illum tex.nec rōnem generalem in eo positā quā feci te ponderare:sed ego rn̄deo no.⁊ clare ad illuz text.ꝙ ille tex.loquitur in casu cōtrario ad questionē nostrā:nam ille text.loquit̄ qn̄ ille extraneus postea est effectus heres stipulātis:decidit ibi tex.ꝙ stipulatio nō recōualescit ex postfacto:nos autē loquimur quādo stipulator succedit illi tertio cui est stipulatus:tūc bene recōualidatur stipulatio:⁊ si dicis istud est diuersificare casus:nō autem realiter rn̄dere nec eneruare difficultatē ad illū text.rn̄deo ꝙ imo rō diuersitatis inter istos casus est optima ⁊ viua:qr ī qōne nr̄a qn̄ stipulator stipulat̄ sibi ⁊ dz tertio quo casu ex tali stipulatione acquirit̄ stipulatori naturalis obligatio:nō autē acquritur illi tertio:put firmat glos.precedens ⁊ ibi tenui:ideo ex superuenienti interesse in personam ipsius stipulatoris bene recōualidat̄ stipulatio per quā a prin.sibi est acquisita naturalis. sed in casu.§.si pactus.⁊ sic in casu ↄtrario terti⁹ est effectus heres stipulatoris illi tertio nihil erat acquisitū:nec aliqua obligatio naturalis:ideo tex.ibi decidit ꝙ ex superueniēti interesse ex postfacto nō potuit recōualidari obligatio:qr a prin.erat in totū nulla. ¶ Tertio p ista parte facit,qr stipulatio a pn̄c.valida infirmat̄ si postea desinat interesse stipulātis.tex.est in.l.sub vna. §.fi.ī.e.⁊ in.l.p parte.ff.de serui.ti.gn̄ali.ergo fortius dz annullari qn̄ a princi.cessat interesse.nā facili⁹ quid impedit̄ a principio q̄ȝ ex postfacto tollat̄.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui vel alie. iur.c.ad aplicā.de regula.ad istud fundamentū rn̄deo retorquēdo ꝙ faciat p cōi.nā ↄtrior eadē est disciplina.l.j.cū vulgaribus. ff.de his q sunt sui vel.sz stipulatio valida annullat̄ si postea desinat interesse stipulatoris,ergo stipulatio a pn̄cipio inualida dz cōualidari ex supueniēti īteresse qr lex magis fauet validitati ↄtractus q̄ȝ nullitati.l.quoties in stipulationib⁹.ī.eod.l.quoties dubia.ff.de reg.iur. ¶ Quartū principale fundamētū do.Christo. est qn̄ stipulor alteri,in animo meo gero acqrere illi alteri:⁊ non mihi qn̄ mea nihil īterest:ergo lz postea supueniat interesse nō dz mihi queri ppter deficientē volūtatē cū nō habuerim volūtatem acqrendi mihi per.l.obligationū substātia.in prin.s̄.ti.j.qr actus agentiū nō operat̄ vltra volūtatē ↄtrahētis vulgata.l.nō ois.in prin.ff.si cer.pet.Sed ad hoc rn̄de qō istud fundamētū pcederet qn̄ verba obligatiua ⁊ executiua essent collata in psonā tertij,tūc apparet me voluisse acquirere illi tertio:sz in questione nostra verba obligatiua sunt collota in personā stipulātis:⁊ propter hoc sibi acquirit̄ obligatio naturalis,prout firmat glo. pcedēs vbi dixi. ¶ Quinto p ista parte adducit fortiter Raph. cu.in.l.si rem meā.cū glos.mag.in fi.s̄.e.⁊.l.nemo rem suā.j.⁊.ij.ī. eo.⁊.l.qui decem.§.stichum.ff.de sol.quibus iuribus cauet̄ qō si ego stipulor rem meā,lz postea desinat esse mea,nō per hoc conualidatur stipulatio:a princ.eñ non valebat stipulatio rei mee, quia mea nihil intererat:si postea desinat esse mea:⁊ sic superueniat interesse,per hoc nō conualidat̄ stipulatio.ergo de directo cōtra comunem sn̄iam. Huic fundamento respondet Imol.hic. et in.l.existimo.in prin.ī.eo.Alex.in.d.l.j.ff.de pac.qō aliqn̄ deficit interesse ex eo qō stipulator habet penes se id quod stipulat̄, prout est qn̄ stipulatur rem suā;isto casu lz desinat esse sua ppter superueniens interesse,nō recōualescit stipulatio. Aliquādo et scōo deficit interesse ex eo qō quis stipulatur alteri,⁊ nihil interest sua illi stipulari:⁊ tunc si superueniat interesse,qr stipulator illi succedat,tūc bene recōualesceret stipulatio:ista solutio nihil valet quia solum diuersificat casus sed non eneruat. Ad contrarium aliter respōdet Mar.Laud.in.d.l.j.ff.de pac.qō iura preallegata loquunt̄ qō quādo peccatū est in forma nemo possit stipulari rem suā propriā sicut nec sacra.in.l.inter stipulātem.§.sacram.ī.eo.questio nostra loquitur qn̄ peccatum est in materia,⁊ grauius est peccatum forme q̄ȝ materie.sed errat qr qn̄ qs stipu

letur rem suã propriã non est peccatum in forma stipulationis:
sed in materia, hoc est in re super qua fit stipulatio: ⁊ istud patet:
ego huic forti fundamento r̃ndeo not. q̃n quis stipulatur rem
suam propriã, stipulatio est inutilis: quia nihil interest stipulari
rem suã. si postea desinat esse sua per hoc non reconvalescit sti-
pulatio, quia si posset reconvalidari stipulatio rei proprie per
hoc qđ desinat esse sua, certe validitas vel invaliditas stipulatio
nis penderet a mera sola voluntate stipulantis qđ possit facere
rem non esse suã: sed istud est contra regulas iur. quia validitas
vel invaliditas cõtractus non pẽderet ex voluntate contrahen
tis. l. in vendẽtis. vbi gl. C. de cõtrahẽ. emp. nõ sic est in terminis
questionis nostre: q̃n quis est stipulatus tertio: si postea ei succe
dit, intervenit sibi interesse: sed istud non pendebat a voluntate
stipulãtis. ista videtur vera ⁊ realis r̃nsio. t̃n tu provecte posses
subtiliter replicare, qđ i potestate stipulãtis sit facere qđ valeat
stipulatio facta alteri, recipiẽdo postea ab illo tertio mutuũ, p-
pter hec intererit mere stipulãtis ꝙ detur illi tertio: tamẽ istud
nõ ita pendet a mera voluntate stipulãtis sicut in iuribus p̃alle
ga. Eãdem opi. cõtra cõmunẽ tenet Cardi. flo. in. c. accedens. in
vlt. col. de preben. vbi dicit ꝙ ista questio eo presente fuit dispu-
tata per quẽdam do. Ludo. qui tenuit istã partem contra Bar.
et cõmunẽ per tex. s̃m eum optimũ in. l. si ita stipulatus. in. iij. §.
possum. j. eo. intelligẽdo literã prout iacet: ⁊ nõ destruẽdo vt fa-
cit Barto. qđ si aliquis stipulatur dari tertio quãvis sua intersit
non valeat licet secus q̃n stipuletur solui tertio: sed Imol. in. d.
c. accedẽs. dicit ꝙ ille tex. nõ probat ⁊ aliter nõ respondet Alex.
in. d. l. j. ff. de pac. dicit ꝙ imo glo. in. d. §. possum. sentit ꝙ si super-
veniat interesse convalidaretur stipulatio: sed errat graviter:
quia si nõ valet stipulatio a principio quãdo adest interesse tem
pore stipulationis, multominus deberet cõvalidari per super-
venientiã interesse. Tu adverte pro veritate ꝙ si tex. vellet id qđ
presupponit Card. qđ si stipulor te daturũ noie tertij ⁊ tempore
stipulationis interesset stipulãtis: nihil valeret stipulatio. certe
iste intellectus esset cõtra omnes leges, ⁊ istũ tex. ⁊. §. si stipuler.
et. §. si quis insulã. j. ea. l. ⁊ ideo oportet intelligere illũ tex. vt per
Barto. ⁊ alios ibi: ⁊ sic remanet articulus disputatus ad vtrãq
partẽ. nõ recedas in consulendo ⁊ in iudicãdo a cõmuni senten-
22 tia. ¶ † In glos. in verbo quãtitas[a]: habes ex glos. duas cõclu-
a siones. Primo qđ pena excedens legitimũ modum vsurarũ cen
setur adiecta in fraudẽ vsurarum, q̃n est adiecta a psona vsuraria: ⁊
sic innuit ꝙ in homine nõ cõsueto fenerari non habent locum iu
ra allega. in glos. idem tenet glos. in. l. penã. ff. de vsur. ⁊ in. l. vtrũ.
in gl. fi. ff. de peti. here. in. c. illo vos. in glos. fi. de pig. sed canoni-
ste in. c. suã. de pe. tenent cõtrarium quibus standũ est s̃m Bar.
hic. ⁊ in. l. cum stipulati. j. eo. ita tenet glos. in. l. cũ allegas. C. de
vsu. ⁊. l. iulianus. §. idẽ papinianus. allega. in glos. cum cõcor. de
qbus per Alex. hic. ⁊ late examinat Imo. ⁊ Ro. hic. ⁊ latius Lu
do. ro. in cõs. cx. incip. quo ad primũ cõsultatiõis articulũ in quo
23 queritur an propter inobservantiã. in tertio dubio. Scđo † ha-
bes ex glos. an pena possit excedere quadruplũ. Bar. distinguit
vt per eũ. ⁊ in. l. vnica. in. x. col. C. de sen. que p eo qđ in. sequũtur
Ange. ⁊ Pau. de ca. hic. Sed Jo. de imo. ⁊ Alexã. reprehendũt
Bar. cõtra quẽ etiã tenet Bal. in. d. l. vnica. in. x. op. qđ etiã quã-
do quãtitas est certa nõ posset excedere quadruplũ: p istũ text.
in verbo sed que sit quãtitas. qui tex. põt retorqueri vt pbet to-
tum oppositũ: nã vult qđ apposita pena nõ inspiciat interesse: sz
quãtitas quãtitatis pmisse: vt q̃vis tãtũ nõ intersit quantũ p-
missum est: t̃n ipsa quãtitas debeat p̃ut est tex. in. l. fi. ff. de pto. sti
pu. Scđo cõtra Bar. alleg. tex. in. l. fi. C. de spon. vbi pena arrha-
rum in sponsalibus nõ potest excedere quadruplum: sed r̃nde ꝙ
ibi est ne per indirectũ tollatur libera facultas matrimonij con
trahẽdi. l. titia. in prin. j. eo. c. gẽma. de spõ. Tertio põderat tex.
cõtra Bar. in. l. si dictũ. de evic. vbi text. nõ loquit̃ de pena vltra
quadruplũ: vt facit tex. hic. sz iste tex. nõ obstat: quia nõ excludit
aliã penã maiorẽ vltra quadruplum. Ultimo cõtra Bar. Alexã.
allegat tex. in. §. omnes. insti. de actio. in verbo in quadruplum.
vlterius autẽ nulla actio extẽditur: sed ille tex. nihil in proposi-
to: quia loquit̃ de pena legali que nõ potest quadruplũ excede-
re: nos loquimur de pena cõventionali partium: ⁊ de isto articulo
vide Ro. in prealleg. cõsi. cx. in. ij. dubio.

a ¶ In gl. in vbo quãtitas. an ⁊ q̃n pena presumat̃ adiecta in fraudem vsurarũ plene ⁊ pulchre per alexã. in cõs. suo. xlix. incipi. paucis vtar propter summã scientiam domini iudicis. ⁊ i duobus cõsilijs sequẽtib⁹. i iiij. volu.

b ¶ Nota ex hoc tex. regulã. ad istã regulã vide etiã eũdem autorẽ in. l. veterib⁹. p totam. ff. de pact. vbi ẽt ponit aliquas limitationes licet hic magis a- lius loquat̃.

1 In stipulationibus ⁊ sic in contractibus verba interpretã-
tur contra stipulatorem.
2 Si quis stipulatus sit emphyteusim pro se ⁊ filijs suis nõ veniũt
nepotes neq femine.
3 In stipulationibus verba dubia debent interpretari vt stipula
tio valeat.
4 Quãdo maior verisimilitudo facit pro stipulatore q̃ cõtra: tunc
verba dubia interpretãtur cõtra promissorem idem si ambigui-
tas proveniret ex verbis promissoris.
5 In mãdatis fit interpretatio s̃m intẽtionẽ ⁊ mentẽ cõstituẽtis.
6 Si domin⁹ stipulatus sit a rustico vel a colono qđ plantaret vi
neam ⁊ quartam partem fructus daret dño: si rusticus plãtavit
etiam alias arbores tenet̃ etiam de fructibus earum quartam
partem domino dare.
7 Facultas declarandi an transeat ad heredes.

In stipulationibus.

Verba stipulatiõis ambigua, contra sti
pulatorem in dubio sunt interpretanda. h. d. idem dicit tex. in. l.
1 cum querit̃. ff. de rebus dubijs. ¶ † Nota ex hoc tex. regulã[b] qđ
b in stipulationibus ⁊ sic in contractibus verba interpretant̃ cõ-
tra stipulatorem vt hic. ⁊. d. l. cum queritur. ff. de reb. dub. ⁊. l. la-
beo scribit obscuritatem. ff. de contrahen. emp. Ratio isti⁹ regu
le est duplex. Prima est quia imputãdum est stipulatori quare
legẽ aperti⁹ nõ dixerit. ita dicit iuriscõsult⁹ in. l. quicquid astrin-
gẽde. in princ. j. eodem. ⁊ in. l. veteribus. ff. de pac. vbi habes bo-
nam glo. ad istam regulam. ⁊ gl. in. c. cũ ad sedẽ. in princ. de resti.
spo. ⁊ est plenior glo. de corpore iu. in regula cõtra eum. de regu.
iur. in. vj. vbi etiã est tex. de hac regula. Scđa ratio est favore li-
berationis quia. l. in dubio magis favet liberatiõi q̃ obligatio-
ni. l. arrian⁹. ff. de act. ⁊ obli. l. favorabiliores. ff. de reg. iur. c. ex li-
teris. de proba. et sic habes regulam ⁊ duas rationes. Ex ista re
gula possent multa inferri ad practicã. Infertur in p̃mis quod
si aliquis stipulatus est emphyteusim pro se ⁊ filijs suis non ve-
niũt filie femine quia in contractibus vbi potuit lex apertius di
ci masculinum nõ cõcipit femininũ dictum fuit singulare Guid.
de suza. in. d. l. veteribus. per illum tex. quẽ refert ⁊ sequit̃ Imol.
in. l. si ita scriptum sit. ff. de leg. ij. ⁊ in cõmẽto. c. potuit ad fi. de lo
ca. dixi de hoc late in. l. si quis id qđ. ff. de iurisdictio. om. iudi. nõ
2 repeto hic. ¶ † Scđo per istam regulã infertur ad practicã qđ
si aliquis stipulatus sit emphyteusim pro se ⁊ filijs suis certe in
contractibus appellatione filiorũ non veniunt nepotes: quia in
contractibus fit interpretatio contra eũ qui debuit legẽ aperti⁹
dicere. ita sing. determinat Bar. in. l. liberorũ. in. v. col. ff. de ver.
significa. de quo vltimo quia est arduus passus dixi plene in. d. l.
3 si quis id qđ. ff. de iuris. om. iudi. nõ repeto hic. ¶ † Limita istã
regulã multis notabilib⁹ modis. Primo qđ in stipulationibus
verba dubia interpretẽtur contra stipulatorẽ, vt procedãt q̃n in
terpretãdo cõtra stipulatorẽ valeret stipulatio: secus si facta in-
terpretatione cõtra stipulatorẽ stipulatio nõ valeret: tũc debet
fieri interpretatio cõtra promissorẽ vt stipulatio valeat. ita limi
tat gl. ij. hic. et clarius glo. in. d. l. veteribus. probat̃ in. l. eum qui
calẽdis. in prin. ⁊ ibi Bar. et alij ponunt. j. eo. probat tex. in. l. vbi
ff. de reb. dub. nam in dubio debet fieri interpretatio vt stipula-
tio valeat. l. quoties in stipulationib⁹. j. eo. l. j. ⁊ ibi Bald. ad hoc
no. ff. de eo qđ cer. lo. nã in dubio iuris p̃sumptio nõ adaptat̃ ad
impugnandũ id qđ agitur: sz poti⁹ adaptatur ad cõfirmandũ.
ita no. Bal. ⁊ Flo. in. l. si quis a filio. in prin. per illum tex. ff. de le-
4 ga. j. ¶ † Scđo limita q̃n maior verisimilitudo facit pro stipula
tore q̃ cõtra stipulatorẽ cũ inspiciatur id qđ verisimili⁹ est. ita
limitat gl. in. d. l. veteribus. Bal. in. l. fi. in. xx. op. C. de here. insti.
naz verisimilitudo maior tollit minorem. l. divus. ff. de in integ.
resti. s̃m Bal. in. d. l. sive possidetis. circa fin. C. de proba. ¶ Ter
tio limita q̃n ista ambiguitas provenit ex ṽbis stipulatoris tũc
fit interpretatio cõtra stipulatorẽ: si aũt p̃venit ex verbis p̃mis-
soris sec⁹ esset: limitat Dy. in regula i obscuris de reg. iur. li. vj.
Bar. Bal. ⁊ Ang. in. d. l. veterib⁹. Lu. hic. ⁊ est gl. in. l. vbi. in glo.
5 ij. ff. de reb. dub. ¶ † Quarto not. limita istã regulã nõ p̃cedere
in mãdatis, quia si in instrumẽto vel scriptura mãdati contine-
tur verbum aliquod ambiguum, tunc nõ fiet interpretatio cõtra
eũ qui cõstituit, imo standũ est interpretationi cõstituẽtis, ⁊ s̃m
eius mẽtem ⁊ intẽtionẽ fiet interpretatio. glo. est no. ⁊ communi
ter approbata in. c. petitio. in glo. fi. de p̃cu. Spe. ⁊ Jo. an. in tit.
de procu. §. ratione autẽ forme. versi. vbi aũt. sequit̃ Alex. hic. et
in consi. cxlvj. v. vo. qđ incip. in causa ⁊ lite vertente inter nobilẽ
Raph. in. vij. colũ. et ista bene no. quia videtur obstare ratio. s.
relata. imputandum est mandanti quare legem apertius nõ di
6 xerit. ¶ † Quinto limita ex eo qđ sing. decidit Jo. an. nec alibi
vnq legi. in addi. Specu. in titu. de loc. §. j. in versi. quid si colo-
nus. vbi decidit singu. in casu quotidiano, ꝙ si dñs stipulat⁹ est
a rustico vel a colono qđ plantaret vineam, ⁊ quartam partẽ fru
ctus daret dño, si iste rusticus plãtavit etiam alias arbores, nũ-
quid similiter teneatur dare quartam partem fructus domini
de alijs arboribus de quibus nõ fuit facta mẽtio. videtur quod
nõ, per regulam huius tex. contrarium determinat singu. Joã.
an. ꝙ imo teneatur dare quartam partez domino de alijs, quia
de illis non cogitabatur tẽpore contractus. arg. l. tale pactuz. §.
fi. ff. de pac. ⁊. l. eũ qui. j. eo. magna est autoritas Jo. an. presertim
7 in actu practico. sz ista decisio nõ probat̃. l. nec rõne. ¶ † Sexto
limita quando stipulatus sum stichum ex causa onerosa, ⁊ requi
runtur stichi, si promissor sit mortu⁹ anteq̃ declaret, nõ fiet tunc
interpretatio

interptatio ꝯ stipulatorẽ vt minor debeat, imo stipulatio erit tũc in toto nulla, cũ non supersit persona promissoris qui possit declarare, ꝛ facultas declarãdi nõ trãsit ad beredẽ promissoris: vt est glos. in. l. idẽ põponius scribit si. in glo. si. in vbo apparet. ff. de rei vẽdi. ꝛ in. l. inter stipulantẽ. §. si sticbũ. ꝟ. contra secus si stipulatio esset ex cã lucratiua: tunc trãsit facultas ad beredes. l. si quis a filio. §. quid si plures. ff. de leg. j. ita sing. limitat istũ tex. Bar. in. d. l. inter stipulantẽ. §. si sticbum. ꝛ refert ꝛ sequitur simplr Alexã. bic q dicit qꝺ istã limitationem nõ inuenies in proposito a legistis traditã: ꝫ errat qꝛ ante eum tradit Cu. bic qui tñ dicit ꝙ eã reputat falsam, prout dicit se reprobasse. in. d. l. inter stipulãtem. §. j. ꝟ. co. ꝛ boc modo babes expeditam regulã istius text. ¶ In glos. in verbo interpretanda sunt: quã diuide in tres partes. In prima ponit duos intellectus ad tex. In scda remouet vnũ contrarium. In tertia remouet alium. secũda ibi: si autem ꝯstat. tertia ibi: si autem dicis.

1 ☞ Licet sit duplex rerum expressio si tamen vnicus est actus dispositus in dubio intelligitur de eadem re vel summa: limita vt infra numero. 2.

3 Dictio dena intelligitur de. x. nisi adijciatur prestationi annue sic multiplicatiue qꝛ intelligitur de. x. nu. 4.

1 **Cum qui ita.** Iste. §. nõ potest breuius summari. ¶ † Noto ex isto tex. regulã ꝙ licet sit duplex rerũ expressio, si tñ vnicus est actus dispositiuꝰ, in dubio intelligitur de eadem re vel summa. ¶ Limita istã regulaꝫ procedere in stipulationibus in qbus stricta sit interpretatio. l. quicquid astringende. in prin. ꝟ. eo. secus est in vltimis volũtatibus in quibus latior ꝛ benignior sit interpretatio. l. in testamentis. de reg. iur. ff. c. cũ dilecti. de dona. qꝛ si bis esset expressa quãtitas, intelligeretur de diuersis decem. arg. l. meuius. in princ. ff. de leg. ij. ꝺm Rapb. cu. ꝛ Rom. ꝛ Alex. bic. Imo. post antiquos. in. l. si quis testamento. in prin. ff. de leg. j. ꝗuis cõtrarium ibi in

2 boc tenuerit Bart. cuius opi. posset de facili defendi. ¶ † Scdo not. limita quãdo duplex esset quãtitas, ꝛ duplex actus promittendi, tunc intelligeretur de diuersis quãtitatibus, nisi adijceretur dictio eadem. ita limitat no. Bar. bic per. tex. institu. de duobus reis. in prin. ꝛ sic in duobus verbis expediui qꝺ dicit Bart. per tot verba. idem Barto. in. l. ij. ff. de duobus reis. ꝛ in. l. re cõiuncti. in. j. q. prin. circa. ij. col. ff. de leg. iij. facit bene tex. in. l. quinquaginta. ff. de proba. quãuis cõtrarium sub dubio forte teneat Imol. in. l. si quis testamento. in prin. de leg. j. ꝛ in. d. l. ij. ff. de duo

3 bus reis. cuius fundamentis respõde: vt bic per Alex. ¶ † In glos. j. babes qꝺ dictio dena, intelligitur de. x. est text. in. l. si qs testamento. in princi. ff. de leg. j. ꝛ in. l. vbi fideiussor. ff. de solu. et ita etiam tenent Barto. ꝛ communiter scribentes. quãuis Cu. ꝛ Lud. teneant contrariũ, per tex. in. l. cum duo. in verbo duobus separatim denis. ff. de in diẽ addic. ad illum tex. statim. ꝟ. respondebo: ista cõmunis conclusio ampliatur ꝺm Bart. ꝛ scribentes: vt procedat etiã in penalibus: vnde si constitutio penalis imponat penã denarum librarum, intelligitur de. x. quia ista est propria significatio verbor, a qua nõ recedendũ propter odiũ pene et ita tenet glos. in. §. bec autem. in verbo denarũ. ꝛ ibidẽ Bart. in proemio ffor. ꝛ glo. in. l. si. in verbo denarũ. C. de prepo. agen. in rebus. lib. xij. ꝛ glos. in aut. causa que fit cũ monacbo. in glo. si. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ glos. in. §. ad excludendas. in aut. de litigio. et ita teneas ꝗuis glos. cõtrarium teneat in. l. qui textrini. C. de murileg. lib. xj. quam in penis sequitur Bal. in. d. l. si quis testamento. ꝛ Io. de imo. bic. qꝛ in penis debet fieri mitior interpretatio, sed ad boc respõdet Bar. bic. qꝺ ex quo ꝓpria significatio verbi denarũ importat. x. in penis nõ est recedendũ a propria

4 significatione. ¶ † Limitat Bar. nisi dictio dena adijciatur prestationi annue sic multiplicatiue, quia tũc intelligitur de. x. si stipulor dena annua intelligitur pro. x. in actu continente reiterationem. l. si ita stipulatus fuero si titius. in prin. ꝟ. eod. ꝛ. l. iij. ff. de annu. leg. eodem modo quãdo adesset geminatio vel pluralitas dictio dena intelligiꝶ pro. x. ita text. in. l. cũ duo. in verbo duobꝰ separatim denis. ff. de in diẽ addic. nam illa gemintio duobꝰ denis, nõ intelligitur id est. x. sed intelligitur denis p. x. sic etiam Vergil. j. eneidos. Bis denis pbrygium cõscendi nauibꝰ equor. nam ibi denis capitur pro. x. non pro. xx. ꝛ sic bis denis capitur pro viginti. ¶ Capio glos. in verbo credendum. quam diuide in duas partes. In prima format qꝺ. ad intellectum tex. ꝛ respondet. In scda oppo. contra tex. et nibil Barto. facit mentionem de ista oppositione. scda ibi: sed argumẽtum contra. ¶ In glos. in verbo credendum ibi: alia pars est inutilis. Bartol. ꝛ cõmuniter scribentes tenent ꝯtra glos. qꝺ imo stipulator babebit integra ex quo quãtitas fuit bis in stipulatiõe nominata ꝛ nõ sub vna cõpagine verbor. vt in. §. si qs alij. v. ꝙ si qs. insti. de inuti. stip. ꝛ in. l. si mibi ꝛ titio. in prin. ꝟ. eo. vbi quãtitas fuit semel expressa. s. ꝓmittis mibi ꝛ titio. x. tũc illa dictio ꝛ diuidit vnicuiqꝫ pro rata illa. x. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobꝰ reis. bic vero vt dixi fuit bis prolata qnãtitas. et ideo stipulator debet babere sua. x. integra. nam quo ad prima. x. stipulatio fuit vtiliter cõcepta in persona stipulatoris. ergo vtile non debet vitiari per adiectionẽ titij inutilem: vt bic per Bar. ¶ In ea. glos. in si. glo. opponit de. l. meuius. in prin. ꝛ nõ soluit. nec Bar. tangit. vera solu. est qꝺ ibi loquitur in diuersis dispositionibus diuersarũ personarũ legantium, quo casu bene intelligitur de diuersis rebus vel quãtitatibus per regulã. l. quinquaginta. de pba. ff. bic autẽ eadem quãtitas profertur in eadem stipulatione incõtinenti, et sic vnitas personar stipulãtium merito intelligitur de eadẽ quãtitate. nam si in. d. l. meuius. in scdo testatore leganti eadẽ rem intelligeretur legata precise eadem res, scdm legatum reddere tur inutile, qꝺ nõ est in casu presenti, in quo valet stipulatio in. x. quo ad ipsum stipulatorem.

1 ☞ Stipulatio facta alteri valet ꝛ tenet quãdo interest stipulãtis eam valere.
2 Tutor põt stipulari pupillo qñ interest ipsius tutoris.
3 Ad boc vt quis possit alteri stipulari propter suum interesse, cõsideratur non solum interesse qꝺ est in actu, sed etiam quod est solum in potentia.
4 Si ꝓmisi facere insulã, vel ꝯduxi insulã pro me faciendã, possum istud pactum per alium explicare, ꝛ ideo possum stipulari istud fieri ab alio creditore meo.
5 Non solum per contractum stipulationis potest quis alteri acquirere si sua interest: sed etiam potest alteri acquirere per aliũ contractum.
6 Ex contractu in quo verba promissiua vel obligatiua sunt relata ad personã cõtrabẽtis, sed executiua ad personã tertij, ipsi cõtrabenti acquiritur actio efficax, ꝛ non illi tertio.
7 Dominus potest stipulari procuratori suo.
8 Debitor potest stipulari debitori suo.
9 Tutor curator ꝛ syndicus qñ stipulantur possunt cõferre oĩa verba tam obligatiua ꝗ executiua in personam suorum principalium, ꝛ valet stipulatio.
10 Stipulatio facta alteri valet quãdo interest ipsius stipulantis.
11 In procuratore tutore curatore ꝛ syndico verba sententie absolutorie vel condẽnatorie possunt directe ferri in personas principalium sicut verba contractus.
12 Licet verba sentẽtie condẽnatorie vel absolutorie debeat ferri in personam procuratoris qui fuit presens in iudicio ꝛ cum quo fuit quasi contractum: tamẽ verba executiua possunt cõferri in personam dñi, ex quo solutio nõ est facienda procuratori qui babet speciale mandatum.
13 An ex stipulatione facta alteri, queratur vtilis illi tertio sine cessione.
14 Notarius põt alteri stipulari, nedum in iudicio sed etiã extra iudicium, quãdo est rogatus exercere aliquẽ actum a partibus.
15 An p stipulationẽ notarij queraꝶ vtilis actio absenti sine cessione in oĩbus stipulationibus etiã extraiudicialibus.
16 Iudex vel alius officialis potest stipulari alij circa ea que versantur in iudicio.
17 Officiales fisci non possunt stipulari fisco.
18 Arbiter an possit alteri stipulari.
19 Aduocatus non potest stipulari clientulo.
20 In iudicialibus queritur alteri vtilis sine cessione.
21 Si in stipulatione alteri facta interponitur iuramẽtum, ꝓpter iuramentum queretur tertio vtilis actio sine cessione: quia iuramentum babet vim iudicij.
22 Quãdo quis stipulatur mibi dare rem meam, acquiritur mibi vtilis sine cessione.
23 Quãdo aliquis stipulatur mibi ex re mea, acquiritur mibi vtilis sine cessione.
24 Si aliquis stipulatur mibi aliquid extra rem meã, lꝫ occasione rei mee nõ acquiritur mibi actio sine cessione.
25 Ex pacto legis cõmissorie non acquiritur per procuratorẽ vel alium vtilis actio dño sine cessione.
26 Si super re mea que durat mea stipulatus sum tertio, acquiriꝶ illi tertio vtilis sine cessione.
27 Quãdo stipulor alteri super re que est mea, sed nõ durat mea, illi tertio non acquiritur actio.
28 Quãdo ꝓcurator stipulatur pro dño aliqꝺ ius psonale qꝺ sibi q̃rere nõ põt, tunc absqꝫ cessione querit dño directã actionem.
29 Quãdo statutũ diceret ꝙ ex stipulatione alteri facta agi posset, tunc non requiritur cessio.
30 Dictio ex significat causam immediatam.
31 In iuramẽto delato a parte parti etiã extra iudicium, queritur dño actio vtilis ex iuramento sine cessione.

Si stipuler. Qui alteri stipulatur, põt ex ea stipulatione agere, si sua interest. b. d. vsqꝫ ad

§.si quis ita.ſm Bart.ꝛ alios.vel ſic ꝛ pinguius ſummatur.quis ſtipulatur alteri qđ ſua dari vel fieri intereſt, vtiliter ſtipulatur, licet verba obligationis executiua in perſonam tertij conferat: hoc dicit iſte no.§.vſq ad.§.ſi quis ita. ¶ Diuidit in tres partes principales. In prima ponitur deciſio cū vno exemplo. In ſcđa ſubijciūtur tria alia exempla ex quibus patet non eſſe ſpeciale in primo exemplo. In tertia repilogatur prima deciſio vt ex ea due illationes inferātur,ſcđa eſt ibi:ſi quis inſulam,tertia ibi:ſi quis ergo ſtipulatus fuerit. Sed aduerte anteꝙ vltra ꝓcedam:quia ex quatuor exemplis poſitis in tex.ſcđm ꝛ quartū videntur idem exemplū:ꝛ ſic videtur eſſe ſuperfluitas in text.qđ eſſet valde abſurdum per.§.quibus.in prima cōſtitutione.C.reſponde qđ in ſcđo exemplo loquit̃ tex.qñ ille qui cōduxerat inſulam faciendā:poſtea ab aliquo ſtipulatus eſt eādem inſulā fieri: ſed in quarto caſu non interuenit ſtipulatio ſed ſolū conductio, et ſic alius contractus bonefidei:vt ſtatim dicam:ſed caue quia iſto mō quartū exemplū non cōueniret ad tex.loquentē de ſtipulatione facta alteri. ¶ Ex iſto tex.d.Alex.nihil no.quia cū bona venia nō bene guſtauit iſtum text.qui eſt ad multa peculiariter

1 notandus. ¶ † Nota primo ex hoc tex.qđ ſtipulatio facta alteri valet ꝛ tenet qñ intereſt ſtipulātis eā valere.concordat text.in.l. liber homo.ſcđa in.§.fi.j̃.eo.ratio quia bonum eſt argumentum a cauſa finali ceſſante vt dixi in.§.alteri.ſ.cod.l.nam qñ intereſt ſtipulātis ceſſat cā finalis.quare alteri ſtipulari quis nō poteſt.

2 vt ibi dixi ſcđo. ¶ † Scđo no.ex prima parte in vbo.intereſt eīn ſtipulatoris qđ tutor ꝑōt ſtipulari pupillo qñ intereſt ipſiꝰ tutoris,vt in primo exemplo tex.ergo probat iſte tex.a contrario qđ tutor nō poteſt ſtipulari pupillo qñ ſua nō intereſt.nā text.fundat ſe qđ ideo valet ſtipulatio tutoris,qꝛ in iſto exemplo intereſt ipſius ſtipulātis,ergo ſi non intereſſet tutoris nō poſſet ſtipulari pupillo:ſed iſtud nullatenus poteſt procedere:quia imo tutor indiſtincte poteſt ſtipulari pupillo ſuo etiam ſi non interſit tutoris,ex quo eſt legitimus adminiſtrator pupilli.l.eum qui.§.iulianus.li.xj.ꝛ.§.ſi actori.ff.de ꝯſti.pecu.ratio quia precipuū tutoris officium eſt:vt in his que pupillo querere poteſt,negligentiam nō cōmittat.l.ij.ꝛ.l.quicquid.C.arbi.tute.imo plus tenet gloſ.ꝛ Bar.hic ꝙ tutor ꝛ curator poſſunt ſtipulari pupillo etiā cōferēdo verba obligatiua ꝛ executiua in perſonā pupilli:qđ vltimum anverū ſit ſtatim.j̃.dicetur. Potes ad iſtū tex.dupliciter rñdere primo quod iſte text.loqtur in eo tutore qui nō adminiſtrabat, patet qꝛ ceſſerat cōtutori adminiſtrationē,et iſto caſu ita demū poteſt ſtipulari,ſi intereſt ipſius tutoris ſtipulātis:qđ intereſſe preſumitur in caſu iſto ꝓpter periculū ſuſcepti officij cui poſtea renūtiauit. Scđo ꝛ nota.rñde ad iſtum tex.qđ iſte tex.loquit̃,qñ tutor ſtipulabat̃ ad finē ꝛ effectū vt ipſi tutori ſtipulāti quereretur in effectu actio,ꝛ cōmodum ſtipulationis:nō autē pupillo:ꝛ tunc non poteſt ſtipulari niſi ſua interſit:ita loquitur text.hic.ſi autem ſtipularetur ipſi pupillo vt ipſi pupillo queratur actio:et emolumentū ſtipulationis,ꝛ tunc poteſt ſtipulari etiam ſi non eius interſit:iſta ſolu.colligitur ex verbis Bart.in.j.col.ad fi.ad aliud tamen propoſitum:ꝛ ita declaro notabiliter iſtum textuz.

3 ¶ † Tertio diligēter not.ex hoc tex.in.j.parte.qđ ad hoc vt qs poſſit alteri ſtipulari ꝓpter ſuū intereſſe conſideratur intereſſe nō ſolum qđ eſt in actu ſed etiam qđ eſt ſolū in potentia.eſt tex.

4 egregius hic. ¶ † Quarto no.in ſcđa parte ꝛ ſic ver.ſi quis inſulam qđ ſi ego promiſi facere inſulam,vel conduxi inſulaz pro me faciendam,poſſum iſtud pactum per alium explicare,ꝛ ideo poſſum ſtipulari iſtud fieri ab alio creditori meo:intellige ſane iſtū text.niſi induſtria perſone eſſet electa.l.nemo eſt qui neſciat.ff. de duo.reis.l.inter artifices.ff.de ſol.l.vnica.§.ne autē. C.de cadu.tol.in pari aūt induſtria,vel vbi nō verteret̃ intereſſe,id qđ vnꝰ faber ꝓmiſit facere poſſet facere fieri per alterū.ꝛ ita intelliges iſtū tex.ad idem tex.in.l.cōtinuus.§.ſi ab eo.vbi per Bart.ꝛ

5 alios.j̃.eo. ¶ † Quinto no.in ver.item ſi quis locauerit.qđ non ſolum per contractum ſtipulationis poteſt quis alteri acquirere ſua ſi intereſt, vt patet in tribus exemplis precedētibus,ſed etiā poteſt alteri acquirere per alium cōtractum ſi ſua intereſt. tex.eſt hic no.in iſto ver.et ſic habes a contrario ſenſu iſtius litere diligenter notare,qđ etiā per contractum bone fidei nō poteſt quis alteri acquirere niſi interſit ipſius acquirētis:facit tex. in.l.ſolutum.§.per liberā.ff.de pig.act.ꝛ in.l.j.C.per quas perſo.

6 no.acqui. ¶ † Sexto no.ex ver.ibi cōſtat habere eū vtilē ex locato actionē qđ ex contractu in quo verba promiſſiua ſeu obligatiua ſunt relata ad perſonā cōtrahētis,ſed executiua ad perſonā tertij,ipſi cōtrahenti acquiritur actio efficax ꝛ non illi tertio.ad idē eſt tex.in.l.ſi tibi alienam.ꝛ in.l.ſi cui.ff.loc.quos allegat hic gloſ.ꝛ quare nō acquiratur ipſi contrahenti directa actio ex ſtipulatu et nō vtilis:~~non dicit gloſ~~.ex quo verba obligatiua ſunt prolata in perſonā contrahentis dubitauit gloſ.hic in verbo ex

7 locato:que dupliciter reſpōdet vt habes ī ea. ¶ † Septimo no. in ver.ſi quis ergo,qđ dñs poteſt ſtipulari ꝓcuratori ſuo. ratio eſt quia commoditas ſtipulationis reflectitur in ipſum dñm.l. ideꝙ.§.ſi cui.ff.man.ꝛ propterea intereſt ipſius domini,nimirū ſi poteſt procurator ſtipulari.an autez ecōtra procurator poſſit ſtipulari dño,ꝛ an regulariter valeat dicetur.j̃.poſt glo. magnā

8 in fi. ¶ † Octauo no.ex tex.i verbo ꝛ ſi creditori meo,qđ debitor poteſt ſtipulari creditori ſuo quia ſua intereſt ꝓpter liberationem,vel ne pena cōmittatur,aut pignora diſtrahantur. An autem ecōtra creditor poſſit ſtipulari debitori ſuo:habes tex.in.l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.in.§.poſſum.j̃.eo.qui text.licet prima frōte videatur ſonare quod non:tamē dic qđ valet intereſt creditoris vt ibi declarat Bar. Adde qđ licet interſit creditoris habere debitorem ſuum locupletem:tamen creditor poteſt ferre teſtimonium in cauſa debitoris ſui,nec reputatur ſuſpectus. et iſtud liga bene ad digitum.ita no. Jac.but.ꝛ Ang.in.l.nō ſolum.§.queritur.per illum tex.ff.de procura.qđ Ang.reputat tenendum menti ꝛ merito:refert et ſequitur Joā.de imo. in conſi. lviij.qđ incipit. in caſu premiſſo videretur breuiter dicendum: refert etiā ꝛ ſequitur.d.Alex.in conſi.lxxviij.j.vol.qđ inci.in cauſa et lite vertente inter Bartholomeū.in.ij.colum.ꝛ vt dixi liga bene ad digitum:ꝛ ita vt puto remanēt bene enucleata notabilia ad tex. ¶ Expeditis textualibus venio ad expeditionem gl. ꝛ capio glo.magnam in verbo fieri:quam diuide in tres partes principales. In pma declarādo magiſtraliter tex.remouet vnū contrarium. In ſecunda per viam fallentie remouet aliud contrarium. In tertia reſpondet tacite queſtioni.ſecūda ibi:niſi in tutore. Tertia ibi:in caſibus tamē. ¶ In ea.gl.ibi.hoc prorſus eſt inutilis,habes hic gloſ.qđ qñ verba obligatiua et executiua conferuntur in perſonā tertij ſtipulatio eſt prorſus inutilis:exēplum promittis tertio titio qđ dabis illi centum,verba obligatiua ꝛ executiua omnia collata ſunt in perſonam tertij ſtipulatio eſt in totum inutilis per regulam.l.quecunꝙ.ſ.titu.j.an ſit vera iſta concluſio gloſſ.reſeruo examinandum infra iuxta ordinem

9 Bartoli. ¶ † In ea.glo.ibi.niſi in tutore pupilli:vult ergo glo. quod tutor et curator ꝛ ſyndicus vniuerſitatis,quādo ſtipulantur,poſſunt cōferre omnia verba tā obligatiua ꝙ executiua in perſonā ſuorū principalium:et valet ſtipulatio et in hoc erit in eis ſpecialiſſimum. Idem vbiꝙ tenuerunt gloſſ.in.l.quoties.in princi.ff.de admini.tuto.in.l.in omnibus.prima.ff.de preto.ſtipu.in.l.multum intereſt.in gloſ.magna.in fi.C.ſi quis alteri vel ſibi.in.l.j.in princi.ff.de ſtipu.ſeruo. in.l.j.C.per quas perſo. no. acqui.et in.l.ij.C.quando ex facto tutorum.nec in hoc glo.vnꙗ variarunt.ſequuntur Pe.de bellaper.Bart.ꝛ Paul.de ca. hic. Alex.recitat qđ Bal.etiam tenet iſtam opi.hic:ſed nō eſt verū: quia hic tenet cōtrarium.ꝛ idem erit in maſſario communis ſtipulanti dari camere omnia verba poteſt conferri in perſonā camere ꝛ valet ſtipulatio:de iſto maſſario facit mentionem gl.in.l. caius.in gl.j.ff.de vſur. Contrariam opinio.tenent Jac.de are. Bal.Ang.Imo.Raph.cu.Lu.et do.Alex.hic.ꝛ dicit Bal. hic. qđ iſta opin.contra Bar.eſt cōmunior,ꝛ cōmuniter tenetur per doct.et qđ eſt tutior. Mouentur prefati docto.per tex.in.l.quoties.in prin.ff.de admi.tuto.vbi iuriſconſultus ſtatuit quo ordine tutor ſtipulatur pro pupillo:ꝛ vult quod in perſonam tutoris concipiantur verba ſtipulationis:et dicit formaliter text.oportet tutorem nomine ſuo ſtipulari,ergo nō eſt verū quod poſſint conferri verba in pſonam pupilli verbum illud oportet de propria ſignificatione importat neceſſitatem vt habet̃ in.l.j.in principio.ff.de iuſt.ꝛ iure. Scđo facit regula.l.quecūꝙ.ſ.ti.j.a qua nō debemꝰ recedere in iſtis pſonis:nō ob.tex.in.d.l.eū q.§.ſi actori.inducendo vt per Bar.qđ ille tex.faciat differentiā inter procuratorem ex vna parte ꝛ curatorē ꝛ ſimiles ex alia:et vt ſit differentia neceſſe eſt dicere ꝙ in tutoribus et ſimilibꝰ tā poſſint oīa verba obligatiua et executiua ꝙ in perſona principaliū: reſpōdent Cuma.ꝛ Rom.qđ ille tex.loquitur in cōſtituto fundato in equitate pretoria.l.j.ff.de conſti.pecu.ideo in illo non conſideratur in quē verba ſtipulantiū cōferant̃:ſolam enim equitatem ꝑtor deſiderat.l.ꝙ ſi ephebi.ff.de eo qđ cer.lo.nos autez loquimur in ſtipulatione,que eſt ſtricti iuris:ideo in ea ſtrictius agit̃ ꝛ cōſideratur differentia ꝙ niſi verba obligatiua cōferantur in perſonam ſtipulantis actus ſit nullus p.l.quecūꝙ.ſ.tit.j. Adde licet ipſi non dicant pro iſta eorum ſol.facere text.in.l.ꝛ licet.ff.de conſti.pec.vbi licet regula iuris ciuilis ſit.quod alteri per alterum per liberam perſonam queri non poteſt:iſtud nō habet locum in conſtituto,in quo poteſt per liberā perſonā alteri acquiri. Iſta ſol.Raph.ꝛ Lud.nihil penitus valet et in terminis noſtris confunditur per text.in.d.l.eū qui.§.iulianus.lib xi. Scđo ibi in ꝓcuratore conſtituente fit differētia in modo cōſtituendi: qꝛ qñ procurator ꝯſtituit debet verba obligatiua cōferre in pſonam ipſius et nō dñi:ergo in conſtituto ꝙuis pretor conſideret equitatem:tamē facit differentiam in modo cōſtituēdi. Et ego reſpondeo

respõdeo ad illum text. Barto. aliter q̃ scribẽtes: qui nihil clari adducũt: ⁊ r̃ndeo altero de duobus modis: et in primis dico qḋ text. in .§. si actori allegatus per Barto. nullatenus dicit qḋ verba obligatiua fuerint collata in personã pupilli in tex. verbum nullũ: nec obstat dũ dicit Bar. ꝙ tex. vult facere differentiã inter procuratorẽ ex vna parte: ⁊ curatorem ⁊ tutorẽ ⁊ syndicũ ex altera ⁊ qḋ procurator stipulando pro dño potest cõferre verba obligatiua in personã ipsius, sed executiua in personã dñi, ergo vt sit differentia tutor ⁊ similes debent posse conferre oĩa verba in personã principaliũ: quia r̃nde qḋ imo tex. in .d. l. eũ qui. §. iul. tertio. ⁊ in .§. itẽ tutori. quo ad modũ ⁊ verba constituendi non faciunt aliquã differẽtiã inter istos: bene est verũ qḋ postea in .§. si actori allegato per Bar. cõstituitur differẽtia nõ in mõ constituendi sed in effectu, qr̃ si constitutum fiat tutori vel curatori põt solui cor principalibus ⁊ vtilitatis gratia ista ipsis principalibꝰ datur vtilis: ⁊ cõsequẽter per curatores ⁊ similes queritur vtilis sine cessione: secus in procuratore qui non acquirit vtilẽ dño sine cessione: sed requiritur cessio. l. possessio quoq;. §. et si possessio. ff. de acquiren. pos. ista est propria differẽtia iurisconsulti ibi. Scḋo r̃ndeo ꝙ tex. facit differentiã inter procuratorẽ parte vna: ⁊ tutorẽ ⁊ similes parte alia solum quo ad verba executiua: qr̃ in procuratore vult ꝙ nõ solum constituat ipsi procuratori. sed qḋ cõstituat se soluturum ipsi procuratori: ita cantat tex. in .d. §. iul. quicqd dicat Bar. j. in scḋo modo vbi repetam. secus est in tutore curatore ⁊ syndico qui põt cõstituere qḋ soluat pupillo vł municipibus. ita est tex. clarus in .d. §. si actori. in verbo municipibus solui vel pupillo. ista est alia differẽtia illorũ iuriũ nõ violan-
10 do tex. quicquid dicat Bart. hic ⁊. j. in scḋo mõ. ¶ † In ea. glos. ad fi. ad declarandũ istam glo. ⁊ regulã iuriscõsulti que hꝫ qḋ stipulatio facta alteri valet, qñ interest ipsius stipulantis. Bartol. ponit sex modos cõcipiendi stipulationẽ. ¶ Primus est quando oĩa verba tam obligatiua q̃ executiua cõferũtur in personã tertij: tunc Bart. ponit regulam, ⁊ tres fallentias, regula qḋ tũc stipulatio est nulla q̃uis intersit stipulãtis per tex. in .l. quecũq; gerimus. s. ti. Amplia istam regulã, ꝙ cũ ista glo. dicat ꝙ tunc stipulatio est prorsus inutilis ergo vult ꝙ etiam tunc non oriatur naturalis obligatio prout esse ponderat Ang. hic: ⁊ ita limitatur glo. in .§. alteri. in verbo interest. s. eo. que vult qḋ ex stipulatione facta alteri acquirat̃ stipulãti naturalis obligatio: quia illa glos. nõ ꝓcedit qñ oĩa verba sunt collata in psonã tertij: tunc naturalis nõ querit̃ ipsi stipulatori, ex quo nullum negotium est gestum cũ eo. ⁊ sic non habuit animũ obligandi promissorem. l. obligationũ substãtia. §. nõ satis. s. ti. Scḋo amplia istam regulam vt procedat nõ solum quo ad stipulationem: sed etiam quo ad conceptionem libelli quia si stipulator in libello peteret condemnari promissorẽ ad dandum tertio non procederet libellus etiã si interesset stipulantis: quia debet petere ad cõdemnandũ sibi ad dandũ tertio. ita Bar. Ang. ⁊ alij in .l. si cui legetur. §. fi. ff. de leg. j. vbi aliqñ dixi: facit qḋ tenet Bar. j. in ver. sextus modus. ¶ Secũdus modus est qḋ verba obligatiua conferantur in personam stipulantis: ⁊ executiua in personam tertij: et tunc valet stipulatio si interest stipulantis ⁊ ei queritur actio. vt hoc tex. cum glo. Sed magnum dubium est quid in procuratore taliter stipulãte, nũquid valeat stipulatio: concludit Barto. qḋ sic. per tex. in .l. pe. C. ad exhib. sequitur latius Alex. hic. ita etiam tenet Bal. in .l. certi cõdictio. §. quoniã. in .ij. col. ff. si cer. pet. cõtrarium ⁊ melius tenẽt Bal. Ang. Raph. cu. Pau. de ca. ⁊ Lud. ro. hic. ⁊ d. Car. ⁊ Imo. in .c. accedens. de preben. ⁊ vltra glos. quas allegat Bar. idẽ tenet glos. no. in .l. dãni infec. prima. in .§. fi. ff. de dã. infec. quã Bal. hic in fi. dicit esse ligandã ad digitũ: lꝫ Alexã. eam sibi ascribat: pro ista parte facit, qr̃ qñ nõ interest ꝓcuratoris stipulãtis, ad hoc vt valeat, requiritur ꝙ verba tam obligatiua q̃ executiua referãtur ad personã procuratoris. tex. est planus in .d. l. eũ qui. §. iulianus. lib. xj. q̃uis Bar. euidẽter conet̃ cauillari illũ tex. quod verba constituti referantur ad procuratorem, sed executiua ad dñm. cõtra. Bart. sunt verba clara ipsius tex. qui dicit vt ipsi procuratori constituas te soluturũ nõ dño: ⁊ sic nõ sufficit cõstitutũ fieri in persona ꝓcuratoris, nisi etiã verba executiua solutionis in eiusdẽ personã ꝯferãtur: aliter respõdet Alex. ad illũ tex. qḋ loquatur in procuratore spãli cõstituto ad aliũ actũ diuinatio ⁊ trussa est tenẽdo istã partẽ nõ ob. tex. in l. pe. C. ad exhi. in quo se fundat Bar. quia nihil facit: nã ꝓcurator cuius nõ interest põt dño stipulari in quatuor casibꝰ specialibus: primus si stipulat̃ rẽ dñi que durat dñi: ita loquitur. d. l. pe. scḋo si ex re dñi si tertio si stipulatio est pretoria, quarto si dñs est p̃sens: istos casus spãles enumerat gl. in .§. si qs alij. insti. de inu. ti. stip. ⁊ sic. l. pe. loquit̃ in casu spãli qñ stipulator stipulet̃ rẽ dñi que durat dñi, quid tenendũ: Ego ꝓculdubio teneo istã partem cõtra Bar. ⁊ Alex. ⁊ ita ꝯsulẽdo ⁊ iudicãdo tenerẽ. per tex. ineuitabilẽ in .d. l. eum qui. §. iulianus. lib. xj. ad quẽ solutio Bartoli ⁊ do. Alexã. nihil penitus valet: sed ego fortius stringo illum tex. quia si in constituto qḋ fundatur in mera equitate. l. j. in princ. ff. de ꝯstit. pecu. oĩa v̾ba obligatiua ⁊ executiua debent necessario cõferri in personã ipsius procuratoris: al's nihil valeret cõstitutum quãto fortius istud dicemꝰ in stipulatione in qua procedit. Scḋo ꝓ ista parte ꝯtra Bar. allego tex. in .l. solutũ. §. per liberã. ff. de pig. act. in v̾bo adeo: vt nec per ꝓcuratorẽ plerũq; vel tutorem acqrat̃: vbi sicut per aliã p̃sonã nõ põt acquiri, ita nec p ꝓcuratorẽ plerũq;. Põdera dictionẽ plerũq;: vult iurisc̃osultus dicere nisi in casibus spãlibus exceptuatis quos ꝓxime dixi. Tertio ꝯtra Bar. est honꝰ tex. in .l. j. C. per quas p̃so. no. acq. vbi verba executiua ꝓcuratoris erãt collata in p̃sonã dñi: dicit text. qḋ nulla obligatio dño acquirit̃: nec dicat̃ ꝙ verba obligatiua erãt collata in p̃sonã dñi: qr̃ tex. esset de indubitabili p regulã. l. quecũq;. s. ti. j. Quarto istã partẽ ꝯtra Bar. ⁊ ꝯsulendo Rom. in cõ si. cccclxj. qḋ incipit presens instr̃m duos hꝫ arti. vbi dicit qḋ legẽdo ⁊ al's consulẽdo semp secutus fuit opinio. Bal. ⁊ Ange. cõtra Bar. per casum notandũ in .l. eũ qui. §. iulianꝰ. lib. xj. ⁊ ita teneas qr̃ ita cõiter tenetur ꝯtra Bart. ¶ Tertius modus est qḋ verba obligatiua ex parte stipulatis sunt impsonalia, ⁊ executiua in p̃sonã tertij directa. ⁊ tũc tenet Bar. ꝙ stipulatio sit nulla, etiã si intersit stipulãtis: qr̃ videt̃ stipulatus illi tertio cui dꝫ solui per. l. si ita stipulatus. in .vj. §. chrysogonus. j. eo. vbi etiã Ang. idẽ tenet. tene ꝯtrariũ indubitãter. ⁊ sic vides qḋ Bar. in materia huiꝰ. §. in multis defecit. ⁊ ꝯtrariũ tenẽt Imol. Cu. Ro. ⁊ Alex. hic ⁊ in .d. §. chrysogonꝰ. vbi etiã Pau. de ca. per istũ tex. in ver. si qs insulã. vbi verba fuerũt impsonalia ex parte stipulãtis, lꝫ executiua in persona tertij, ⁊ tñ valet stipulatio: qr̃ interest stipulãtis. Scḋo quia verba obligatiua impersonalit̃ prolata debent in dubio intelligi relata ad stipulatorem: vt actus valeat. l. si seruus cõis meus. §. j. ⁊ l. antepe. de stipu. seruo. ⁊ l. quoties in stipulationibus. j. eod. Nec ob. tex. in .d. §. chrysogonus. quia ibi stipulatio, ideo nõ valet ex eo quia peculiariter nõ intererat liberti stipulari dño prout dixi in .§. alteri. s. ea. l. Ego teneo istã partẽ cõtra Bar. per tex. in .l. si vnus. §. j. in versic. qḋ si sine persona. ff. de pac. vbi verba obligatiua fuerũt impsonalia: sed executiua in personã fideiussoris collata: ⁊ tñ valet pactũ: ⁊ rõnẽ assignat ibi tex. qr̃ pacis̃cẽs cuius interest cõsuluisse sibi v̾: sic in ꝓposito stipulator cuiꝰ interest, stipulãdo impersonaliter sibi cõsuluisse videtur: vt stipulatio valeat. ¶ Circa sextũ modũ Bart. qñ verba obligatiua ⁊ executiua conferunt̃ in personã stipulãtis sed noie tertij, dato ꝙ nõ intersit sua presertim in procuratore ⁊ negotiorum gestore. dixi de hoc plene in .§. alteri. super scḋa oppo. Bar.
11 s. ea. l. ad ibi latius dicta me remitto. ¶ † Tãgit Bar. de ratione. l. j. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ limitat illam. l. nõ procedere in tutore curatore ⁊ syndico vniuersitatis, vbi verba sñie absolutorie, vel cõdemnatorie possunt directe ferri in personas principaliũ, sicut verba cõtractus. l. eum qui. §. si actori. ff. de cõsti. pec. ita etiã tenet Bar. in .d. l. j. ⁊ ibidẽ Bal. ⁊ Ang. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ ibi Bald. per hoc alleg. tex. quem dicit non esse alibi in .l. si ideo. §. j. ff. de euic. sed nihil ꝓbat qr̃ loquitur qñ pupillꝰ cũ autoritate tutoris est litem contestatus, ⁊ decidit qḋ tunc põt ferri sñia contra tutorẽ: ⁊ sic nihil dicit de principali prout etiã r̃ndet cu. hic. ⁊ Bal. met in .l. si quãdo. in .ix. q. C. de test. idẽ tenet Anto. de bu. in .d. c. querelã. in vlti. char. de elec. Pau. de ca. in .l. ex ꝯtractu. ff. de re iud. vbi dicit se ita obtinuisse de facto. idẽ tenet Imo. hic. breuiter tene ꝯtra Bar. ⁊ sequaces quẽ reprehendunt Ang. Cu. Ro. ⁊ Alex. hic. qr̃ assumptũ Bar. est falsuꝫ. qḋ in stipulatiõe tutor curator ⁊ syndicꝰ possint ꝯferre oĩa v̾ba in personas principaliũ: istud est falsum, quia verba obligatiua debẽt conferri in personas ipsorũ curatoris tutoris vel syndici vt est tex. in .l. quoties. in prin. ff. de admi. tut. ⁊ firmaui. s. in. glo. in verbo fieri, vbi retuli ita cõiter teneri: ergo cũ assumptum Bar. de stipulatione sit falsum: ita est falsa eius illatio quã facit ad verba sñie. Scḋo ꝯtra Bar. facit qr̃ directũ ius instãtie est apud tutorem curatorem vel syndicum qui litigarũt, tex. est in .l. j. C. quãdo ex fac. tuto. ergo ꝯtra eos debet ferri sñia, quia instantia debet terminari cũ eo qui habet ius directũ: patet qr̃ in instãtia agitata per ꝓcuratorẽ, dñs hꝫ vtile ius. l. in cause. §. fi. ff. de procurat. et tñ verba sunt cõcipiẽda in personã ꝓcuratoris ⁊ nõ dñi. d. l. j.
12 ¶ † Scḋo limitat Bar. illã. l. j. ꝙ licet verba sñie cõdemnatorie vel absolutorie debeant ferri in personam ꝓcuratoris, qui fuit presens in iudicio, ⁊ cum quo fuit quasi ꝯctũ tñ verba executiua possunt cõferri in personã dñi, ex quo solutio non est faciẽda procuratori qui nõ habet speciale mãdatum. facit ad hoc. d. l. vero procuratori. ff. de solu. istam limitationem reprehẽdit Ange. quia licet procurator possit verba executiua cõferre in personã domini qḋ an sit verum supra disputaui, tamen iudex non debet ferre sentẽtiã inter alias personas que non fuerunt presentes in iudicio, ne insurgant plures fictiones. et dicit Cuma. quod de

iure ista limitatio Bar. nõ procedit, sed de equitate posset defendi, quasi iudex videatur expressisse qđ inerat quia sentẽtia est in dominum executioni demãdanda. l. plautius. cum similibus. ff. de procu. Adde quod in simili no. Bald. & alij in. l. si cui legetur. §. fi. per illum tex. ff. de lega. j. qđ in libello potest concludi tertie persone quo ad verbum executiuum: sed nõ quo ad verbũ cõdemnationis: imo fortius tenet Barto. in. d. l. j. in vltima colum. C. de sentẽtijs que ꝓ eo qđ inter. qđ vba executiua in sentẽtia debent de necessitate deferri ad dñm, nõ ad procuratorẽ: nisi haberet ad hoc speciale mandatũ. d. l. vero procuratori. & sic ex dictis Barto. habes duas limitationes ad dictam. l. j. ¶ Ultra Bart. limita tertio singulariter. d. l. j. non procedere vbi causa esset cõmissa summarie de plano & sine figura iudicij: vt tota die & papa et princeps cõmittunt, potest tunc ferri sententia condemnatoria verbis directis contra dominũ, quãuis litigauerit per procuratorem: ratio quia dispositio dicte. l. j. est solẽnitas iuris ciuilis & nõ iurisgentium: ergo non debet attendi quando in causa potest summarie de plano sine strepitu & figura iudicij procedi: attendimus iusgentium & nõ ciuile. ita singulariter limitat Barto. in extrauagãti ad reprimen. in verbo figura circa finẽ. et reperio quod illam decisionem sequitur Raph. cuma. in. l. furioso. ff. de re iudi. sequitur etiam simpliciter Ludo. Roma. hic. & crederem quod in practica obseruaretur sicut euangelium: licet nõ reperiam aliquem cõtradicentem, credo qđ illa limitatio Barto. nõ sit verũ fundamentum cui non cadit responsum: nam ego habeo qđ in constituto attenditur merum iusgentium & non ciuile. dicit tex. in. l. j. in prin. ff. de cõsti. pec. hinc est qđ licet de iure ciuili per liberã personam alteri acquiri non possit. tamen in constituto in quo solum attenditur iusgentium, bene per liberã personã acquiri alteri potest. l. et licet. ff. de consti. pecu. & tamen ego habeo qđ in constituto q̃uis attendatur verum iusgentium et non ciuile, tamen in stipulatione & sic in cõtractu stricti iuris omnia verba debent conferri in personam procuratoris, & si cõferantur in personam dñi nõ valet constitutum. l. eum qui. §. iulianus. ij. ff. de cõsti. pec. ergo vbi attenditur iusgẽtium & nõ ciuile debent verba conferri in personã procuratoris: & per istud fundamentum quod multum me stringit teneo contra Bartol.

13 ¶ † In ea. glos. in fi. q̃ glo. se remittendo dicit in certis casibus queri actionẽ domino per procuratorem, querit Bar. an ex stipulatione valida fctã alteri queratur illi tertio vtilis sine cessione: & enumerat nouem fallentias in quibus illi tertio acquiritur vtilis actio sine cessione. ¶ Adde circa[a] tertiã fallentiam de no-

14 tario & iudice tria sunt breuiter vidẽda. ¶ † Primo an notari⁹ possit alteri stipulari nedũ in iudicio: sed etiã extra iudiciũ: communis conclusio & obseruãda est qđ sic. prout tenet glos. in. d. §. si quis alij. & in. l. nec ei. §. j. & ibi Bar. ff. de adop. late Barto. in. l. ij. ff. rem pup. sal. fo. Bal. in. l. si absentis. C. si certũ pe. & in. l. nõ ois. ad fi. prin. ff. si cer. pe. eo quia notarius est seruus publicus. l. non eñi. ff. de adop. l. caius. in versi. qđ si seruus publicus. vbi bonus tex. de hoc. ff. de vsu. & c. q̃ꝗ. de vsu. in. vj. nõ potest omnibus stipulari. ¶ Limita istã cõmunem conclusionẽ procedere in notario exercẽte actũ notariatus, puta q̃ sit rogatus a partibus. §. nos aũt. & ibi glos. in aut. de tabel. secus si citra actũ notariatus alteri stipulaẽ nõ interueniẽte rogatu partiũ: tũc vt priuata ꝑsona alteri stipulari nõ põt: ita no. tenẽt Ang. in ver. lxxiij. Bald. in. l. certi ꝯdictio. §. qm̃. ff. si cer. pet. & in. l. j. in. vj. col. C. per quas pso. nob. acqui. Ang. de are. in. §. j. insti. de iure pso. de quo tñ an verũ sit. vide late And. de iser. in. c. j. in §. itẽ sacramẽta. in. vij. col. & se-

15 quẽ. de pace iura. firmãda. ¶ † Scđo videndũ est an per stipulationem notarij queratur vtilis actio absenti sine cessione in oĩbus stipulationib⁹ etiã extraiudicialib⁹: cõis cõclusio & obseruãda est qđ sic prout firmat Bart. in. l. ij. ff. rẽ pupil. sal. etiã in. l. nec ei. §. j. ff. de adop. cum cõcordãtibus traditis per Alexã. hic. & vltra eũ dicit Abb. in ꝓemi. greg. in. vij. col. qđ ista est cõis opinio. pro quo adde tu gl. in. §. finautẽ. ver. si vo aliquis. in verbo exponere. insti. de satisd. & tex. in. l. cai⁹. in ver. qđ si seru⁹. in verbo ipo iure. ff. de vsur. & ita tene q̃uis Bal. in. l. j. in. v. col. C. ꝑ quas pso. nob. acq. late teneat qđ imo requiratur cessio, & male: alibi idem Bal. in. c. j. in vlti. col. de fide instru. dicit qđ notarius tãq̃ publica persona acquirit vtilem actionẽ sine cessione, si talis stipulatio interueniat in executiõe sue scripture & nõ aliene: q̃ pars ei⁹ est. d. l. nõ eñi aliter. vbi Cy. ff. de adop. Si tñ stipulareẽ tertio vbis directis: ꝓmitto illi tertio, nõ esset bona forma: & nõ valeret stipulatio. l. hmõi. cũ glo. ff. de leg. j. & hoc mõ ꝑm eũ intelligis ra-

16 dicem pluriũ legũ. ita. ibi formaliter dicit Bart. ¶ † Tertio est videndũ de iudice vel alio officiali an possit stipulari. Bar. cõcludit qđ sic. post gl. in. §. si quis. insti. de inuti. sti. adde tex. in aut. libellũ. & ibi Bar. ad hoc no. C. de lit. ꝯte. bonus tex. in. l. eũ ꝑ quo. ff. de in ius vocã. facit. c. ad reprimendum. vbi Abb. ad hoc not. de offic. ordina. & sic stabit conclusio qđ iudex vel alius officialis qui habent personam publicam possunt alij stipulari. Amplia istam conclusionem qđ iudex ordinarius potest stipulari alteri etiam non sibi subdito ꝑm Abbatẽ in. c. pastoralis. §. j. in vlt. colum. de offi. ordina. Secũdo singulariter amplia etiam si esset iudex incompetens, adhuc posset alteri stipulari ꝑm Angelũ in. l. emancipari. ff. de adop. & ante eum ita nota. tenuit Bal. in. l. j. in versi. ſʒ quid de iudice. C. ꝑ quas perso. nobis acqui. & in. d. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si certum petatur. In contrarium facit qđ no. Bal. & Alex. in. l. ij. §. j. per illum text. ff. qui satisda. cogan. vbi notat, ꝙ satisdatio prestita iudici incompetẽti de parẽdo mãdatis, vel de soluendo iudicatum, est nulla: qđ est nota. dignum ꝑm Bal. ibi. Tu dic ꝙ Ange. in. d. l. emancipari. loquitur in his que sunt volũtarie iurisdictionis: secus in his que sunt cõtẽtiose iurisdictionis: prout loquitur Ang. & Alexã. & sic habes duas ampliationes cum limitatione. ¶ Limita istam cõclusio. procedere, qñ iudex stipulatur circa ea que versantur in iudicio et per actum iudiciarium, secus si extra, et nõ in his que sunt iurisdictionis voluntarie: quia iudex tanq̃ priuatus alteri stipulari non potest: ꝑm dominũ Anto. but. ita limitantem no. in proegrego. in. xij. col. & in. c. cum a nobis. in. iiij. col. de testi. et in. c. dudum. in. iij. colũ. de conuersio. coniug. Bal. in. c. j. in. ij. colũ. de eo

17 qui mittitur in possessio. ¶ † Secundo fallit in officialibus fisci qui non possunt fisco stipulari. l. j. in princip. et ibi Barto. in vlti. col. ad hoc multum no. ff. de iure fisci. Bartol. in. l. arbiter intra certum dicm. per illum text. ff. de arbitris. vbi tenet qđ potestas

18 ciuitatis nõ potest stipulari fisco: quia est sibi subditus. † Quid autem in arbitro, an possit alteri stipulari. habes gl. in. c. dilecti, de arbi. quam ibi Abb. in. vj. colũ. reputat singularem: dic vt ibi

19 per eum. ¶ † Aduocatus autẽ non potest clientulo suo stipulari. glo. in. l. vniuersos. ad finem. C. de decurio. lib. x. et ibi Bal. in

20 specie ita not. ¶ † Quarta fallentia Bart. est in iudicialibus in quibus queritur alteri vtilis sine cessione. l. in cause. §. fi. & ibi gl. & Barto. ff. de procurato. Adde quod per istam fallentiam decidit alibi Barto. in. l. possessio quoq̃. §. et ñ possessio. ff. de acqui. possessione. qđ si in stipulatiõe alteri facta adesset clausula guarentigie: tunc alteri queretur vtilis actio sine cessione: eo quia notarius ex potestate sibi attributa facit preceptũ ei cõcessum, qđ habet vim actus iudicialis merito queritur vtilis sine cessio-

21 ne: vide ibi per Moder. qui sequuntur dictum Bar. ¶ † Secundo per istam fallẽtiam sequitur, qđ si in stipulatione alteri facta interponitur iuramentum, propter iuramẽtum quereretur illi tertio vtilis actio sine cessione: quia iuramentum habet vim iudicij. l. q iurasse. §. fi. de iureiu. de quo vltimo dicã statim. j. ¶ Expeditis omnib⁹ dictis Bar. in quinta fallẽtia Bar. facit tres casus. aliqñ quis stipulatur rem meam: aliqñ ex re mea: aliqñ & tertio, propter rẽ meam. ¶ Ex dictis Bart. habes quatuor cõclu-

22 siones. ¶ † Prima cõclusio est, qñ quis stipulatur mihi dari rẽ meã que durat mea, acquiriẽ mihi vtilis sine cessione per. l. pe. C. ad exhi. & illud tenet Barto. pro indubitato: adde in contrariũ tex. in. l. iij. in prin. in verbo restitui. C. de inuti. stipu. vbi qđ non potest stipulari alteri restitui nisi intersit ipsius stipulãtis: ergo non est vera conclusio Bart. ꝙ quãdo quis stipulatur rem meã mihi restitui, qđ acquiraẽ mihi vtilis nisi defendẽdo Bart. diceres, ꝙ verbũ restitui nõ importat de necessitate dominiũ: si quis deposuisset vel commodasset rem alienã: deberet sibi resti-

23 tui, & tñ nõ importat dominiũ. ¶ † Scđa ꝯclusio Bar. est, qñ aliquis stipulatur mihi ex re mea: puta fructus vel pretium, acquirit mihi vtilẽ sine cessione: idẽ tenet Bart. in. d. l. qđ procurator ex re. per illum tex. ff. de procu. et in. d. l. iulia. §. si procurator. per illum text. ff. de acti. empti. sed istud reprehendit do. Alexã. quia imo pretiũ rei mee vẽdite, nõ diciẽ esse ex re mea. ita formaliter dicit tex. in. l. vẽditor ex hereditate. ff. de here. vel act. ven. & ideo nõ est verum qđ queratur tũc vtilis sine cessione nisi in subsidiũ prout tenet glos. in. d. §. si procurator. in glo. j. ad fin. alij non tangunt. sed tu salua Barto. qđ pretium vere non est ex re mea, nec procedit ex re mea. d. l. venditor ex hereditate. tamẽ pretium est loco rei mee vẽdite: vnde sicut tertius stipulando super re mea acquirit mihi vtilem sine cessione. idem est quãdo stipulatur super pretio rei mee vendite, cum illud pretium sit loco rei mee, dicit ipsemet Bart. in specie in. d. l. qđ procurator ex re. ff. de pro-

24 curato. ¶ † Tertia cõclusio est qđ si aliquis stipulatur mihi aliquid extra rem meam: licet occasione rei mee, nõ acquiriẽ mihi actio sine cessione: vt stipulatur vsuraʒ in vsura que est extra rẽ. l. vsura. ff. de verb. signi. sic etiã in pignore. l. solutũ. §. per liberã. ff. de pign. actio. Limita Bart. qñ stipulatione vel alio cõtractu principale queritur dño. tunc etiã queritur accessorium, qđ esset ꝓpter rem: & sic hypotheca prout est hodie tex. in. l. ij. C. ꝑ quas pso. nobis acqui. de quo tex. vide quod tradit Bart. in. l. certi cõdictio. §. si nũmos. in tertia cõbinatione. in ibi dici. ff. si cer. pe.

25 Bar. & alij in. l. si ita stipulat⁹. vj. §. chrysogon⁹. j. e. ¶ † Quarto no. subtilem

a ¶ Adde circa. An & qñ notari⁹ vel magistrat⁹ possint stipulari ꝑ absente. Uide etiã ꝑ Abb. Panor. i. c. dudũ. de cõuer. ꝯiu. aliqđ in. c. j. de deci. & gñaliter & pleni⁹ q̃ alibi. i. q bus casib⁹ alter alteri possit stipulari: & qđ de iure canoñ. & qđ õserno, monacho ꝑ curatore notario, iudicibus iferiori bus: arbitro, ꝑ sbytero parochiali. idẽ Ab. Panor. in proemi. grego. col. xvij. & xviij. & ibi etiaʒ plene per Feli.

no. subtilē differētiā Bart. q̄ ex pacto. l. cōmissorie. nō acquirit per p̄curatorē, vel aliū vtilis actio dn̄o sine cessione: eo q̄ talis cōuentio nō est ex re dn̄i: sed magis in penā nō soluētis sicut in vsura: sic intelligit tex. in. l. j. C. per quas pso. nobis acqui. secus est in pacto addictiōis in diē, q̄ illō est circa pretiū rei mee, vbi bene acquirit actio psonalis dn̄o sine cessione: ⁊ sic Barto. vult paria esse, vl̄ q̄ stipulatio tertij sit circa rē meā, vel circa pretiū rei mee, cum pretium sit loco rei mee. vt dixi. s. in. ij. conclusione Bar. ¶ Limitat illud qd̄ dicit Bar. de pacto legis commissorie verum esse, qd̄ per procuratorē simplicem vel aliū non queritur vtilis sine cessione. o. l. j. C. per quas perso. no. acquir. secus qn̄ tale pactū fieret per creditorē: qui h̄z ius reale in re pignorata. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. ⁊ in re pignorata repsentat personā debitoris. l. cū notissimi. §. ⁊ cū illud. C. de pscri. xxx. annorum: ⁊ vendit inuito debitore tunc bene querit vtilis sine cessione ipsi debitori. tex. est sing. qui loquitur in his terminis in. l. si cum vēderet. ff. de pigno. act. ponunt Ang. ⁊ Paul. in. l. epistola. §. j. ff. de pactis. declaro ⁊ induco illū tex. in voce. ¶ In octa-
a ua fallētia[a] vbi Bar. requirit duas causas vt in dote quis possit mulieri stipulari. dic q̄ imo solus fauor dotis sufficit. o. l. cai⁹ in verbo maxime. ff. solu. matri. ratio q̄ etiā si nulla esset facta stipulatio acquireretur mulieri. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. ẜm Pau. de cast. ⁊ Alexā. hic: ⁊ Alex. in. o. l. caius in primo not. per illum tex. vbi similiter reprehendit Bart. hic in hac fal-
26 lentia. ¶ † Habes duas cōclusiones. Prima est qd̄ si super re mea que durat mea, stipulat⁹ sum tertio, acquirit illi tertio vtilis sine cessione: per tex. in. l. publia. in prin. vbi Bart. etiam idē no. ff. deposi. idem etiam tenet Bart. in. l. certi condictio. §. qm̄. in. ij. opposi. et in. §. si nummos. in. j. opposi. ff. si cert. pet. ⁊ ista est communis opi. ẜm Alexā. Amplia vt procedat nō solum in re que de presenti est mea: sed etiā in re que futura est mea ratione vtilis dominij, possum eam alteri stipulari: ita singulariter tenet Barto. in. l. quod dicitur. ij. in fi. j. eodem per dictā. l. publia. sequitur Abb. in. c. in presentia. in. ix. colum. de probati. ⁊ latius Alex. hic sed aduerte cōtra istam primam conclusionem: tenet Bal. in. l. cū partem. C. de iure do. quia sequeretur qd̄ si ex deposito tranferretur dominium in depositarium: prout contingit qn̄ est factum in genere, ⁊ nō in specie. l. die sponsaliorū. §. fi. ⁊. l. lucius. j. ff. deposi. ⁊. l. in naue saupheli. ff. loca. isto casu nō haberet locū. o. l. publia. qd̄ esset absurdū cum loquat in deposito generaliter facto: vnde dicit q̄ ibi est speciale in cōtractu depositi propter exuberātiam fidei que requirit in contractu bone fidei. l. bona fides. ff. deposi. ⁊. l. bonā fidē. C. de act. ⁊ oblig. sicut etiam est speciale in donatiōe. l. quoties. C. de dona. que sub modo. ẜm Bar. ⁊ alios hic: secus esset in stipulatione, que est stricti iuris. sequitur Ro. hic in vlti. cbar. cōtra Bar. tn̄ illa. l. publia loquit in specie deposita in qua non poterat esse depositū, ⁊ transferri dn̄ium in depositariū: vt per Alexā. hic. Tu aūt aduerte vltra scribentes qd̄ tex. in. o. l. publia. in princi. in quo solo Barto. et doc. se fundāt, nihil probat: q̄ licet ille tex. decidat res depositas debere reddi filio ⁊ non marito: prout mater deponens ordinauerat: ⁊ hoc propter exuberātiam bone fidei que in cōtractu bone fidei desiderat: tamē nō dicit tex. q̄ illi filio querat aliqua actio: l3 gl. ibi subaudiat. ptz p tex. in. l. bona fides. ff. deposi. vbi vult qd̄ possit reddi ei cui nō cōpetat actio. Cōfirmo per id qd̄ decidūt Pe. ⁊ Cy. in. l. ad probationē. prima, ad finē. C. de probatio. vbi querunt: pone deposui pecuniam penes te, ⁊ stipulor reddi cuicunq̄ portanti literas manu mea scriptas: certe poterit reddere illi portanti literas depositarius: ⁊ tamē illi nō queritur actio cōtra depositariū: ⁊ sic nō est bona cōsequētia: decidi- tur in illo tex. q̄ depositū debeat reddi filio, ergo q̄ritur actio.
27 Quis de h̄ dubitet Pau. de ca. in. o. l. publia. ¶ † Scd̄a cōclusio Bar. est q̄ quādo stipulor alteri super re que est mea: sed nō durat mea, illi tertio nō querit actio per. l. pactum. C. de pac. cōuentio. adde tex. in. l. si genero. C. de iure do. Bar. in. l. certi condictio. §. qm̄. in. ij. oppo. et in. §. si nūmos. in. ij. oppo. ⁊ Bar. in. o. l. publia. vide tamē qd̄ no. tenet Bar. in. l. si mercedē. §. si habitatoribus. in fi. ff. de actio. emp. vide tamē qd̄ tenet no. Bar. nam videt male dicere per ea que ibi tenet: nam licet ibi vēditor stipularetur super re sua ex quo nō durabat sua: nō poterat stipulari. Item dicit Bar. quod secunda cōclusio fallit fauore exercēdi liberalitatē per tex. in. l. quoties. C. de do. q̄ sub modo. intellige verum quādo donās stipulatur, illud idem qd̄ donauerat, restitui alteri: illi alteri querit vtilis actio sine cessione. o. l. quoties. C. de do. que sub modo: secus si stipularet aliud: quam rem donatam: tunc illi tertio nō acquiritur aliqua actio. tex. est in. l. cum res. C. de dona. hic allegata in glo. similiter fauore liberationis potest quis a donatorio alteri stipulari. l. qui rome. §. flauius vbi Bar. ⁊ scribētes. j. e. Amplia singulariter. o. l. quoties. qd̄ si dono vel vēdo aliquā rem hoc pacto ne alienes: ⁊ si alienaueris qd̄ pertineat ad alium certe te alienāte illi tertio acquiritur vtilis actio. ita sing. tenet Cy. in. l. fin. in fi. C. de re. alie. non alie. Quis de hoc vltimo dubitet Alex. hic. Itē inquantū Bar. dicit quod fallit scd̄o propter singularia precepta pecunie: dic q̄ ista nō est bona fallentia, q̄ ibi non querit actio ex stipulatione alteri facta, q̄ est nulla, prout dicit tex. in. o. §. quoniā. sed hn̄ queritur ex numeratione et sic per actū naturalē. l. ea que ciuiliter. ff. de acqui. re. do. ⁊. l. j. C. per quas perso. no. acqui. ⁊ ponit a Bar. j. Ex omnibus dictis Bar. habes. ix. fallentias in quibus ex stipulatione facta alteri querit illi tertio vtilis actio sine ces-
28 sione. ¶ † Adde vltra Bar.[b] decimā fallentiā quādo p̄curator
b stipulatur pro dn̄o aliqd̄ ius psonale qd̄ sibi querere nō potest tunc absq̄ cessione querit dn̄o directam actionē. glos. est singu. in. l. quidā ita. §. j. ff. ad treb. et ibi Bar. in fi. dicit illā glō. esse ad hoc diligenter notandā. idem tenet Bar. in. l. possessio quoq̄. o. §. fi. ff. de acqui. pos. ⁊ per illū text. in. o. l. quidā ita. §. j. cū gl. alibi dicit Bar. in. l. qui bona. §. si alieno. in. ij. col. ff. de dā. infect. q̄ in his que sunt psonalia: ⁊ nō possunt ex persona p̄curatoris trāsi-
29 re in dn̄m p̄curator repsentat psonā dn̄i sicut nūti⁹. ¶ † Unde-
c cima[c] fallētia est qn̄ statutū diceret q̄ ex stipulatione alteri fa-
30 cta agi possit: tūc nō requireret cessio: † q̄ dictio ex significat causā immediatā. l. j. §. ex incēdio. ff. de incē. ru. naufra. ita in specie
31 decidit Bal. in. l. j. in fi. C. de testa. manu. ¶ † Duodecimo fallit in iuramēto delato a parte parti etiā extra iudicium: quia p procuratorem querit dn̄o actio vtilis ex iuramēto sine cessiōe: tex. est in. l. nā postea. § iusiuran. ff. de iureiur. ⁊ ibi Bart. ⁊ clari⁹ Ro. ⁊ alij ad hoc not. facit q̄ tale iuramentum habet vim litis contestate. l. nam postea. §. si is qui. p̄allegata. ⁊. l. sed ⁊ si restituatur. §. ex quibus aūt causis. ff. de iudi. Itē iuramentum tale h̄z vim iudicij. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiur. sed in iudicialibus alteri per alterū queritur actio sine cessione. l. in cause. §. fin. vbi gl. ⁊ Bar. ff. de p̄cu. dixi. s. in. iiij. fallentia Bar. ⁊ ita etiā tenent Lu. ro. ⁊. o. Alex. in. o. l. possessio quoq̄. §. ⁊ si possessio. Ro. in cō- sil. lxxvi. qd̄ inci. in causa nobilis viri Salomonis. in. j. dubio. o. Alex. in. l. fi. §. fi. per illū tex. ff. de iureiu. ⁊ ita tene Quis de hoc dubitet Ro. hic in pe. col. nullam de Barto. ⁊ predictis faciens mentionem.

1 ☞ Stipulatio de sistendo alium in iudicio vel de loco sacro edificando valet ⁊ tenet.
2 Si aliquis stipulatur aliquid fieri quod nō respicit interesse pecuniarium stipulantis, sed interesse publicū religionis, valet ⁊ tenet.
3 Bona est argu. de stipula. ⁊ sic de cōtractu stricti iuris negatiue ad alios contractus bone fidei.
4 Arg. de min⁹ fauorabili ad mag⁹ fauorabile negatiue an sit bōa.

Si quis ita. Stipulatio de sistēdo aliū in iudicio, vl̄ de loco sacro edificādo v3 ⁊ t3. h. d.
1 vsq̄ ad. l. fi. ¶ † No. primo ex hoc tex. qd̄ stipulatio de edificādo locū sacrū, vel religiosum valet ⁊ tenet. ⁊ sic stipulatio respiciēs augmētū diuini cult⁹, vel aliqd̄ diuinū, est efficax. ¶ Ex hoc no.
2 scd̄o correlarie † qd̄ si aliqs stipulat aliqd fieri qd̄ nō respicit interesse pecuniariū stipulātis: sed interesse publicū religiōis, valet et tenet cū interesse religionis respiciens deum, sit preferendum cuicūq̄ interesse pecuniario. l. sancim⁹. j. C. de sacrosan. eccle. c. cū infirmitas. de peni. ⁊ remis. xij. q. j. ca. precipim⁹. in prin.
3 ⁊. c. matthe⁹. in fi. de simonia. ¶ † Tertio mirabiliter no. ex hoc tex. in fi. q̄ bona est argumētatio de stipulatione: ⁊ sic de contractu stricti iuris negatiue ad alios cōtract⁹ bone fidei hoc modo b si nō pōt i stipulationē deduci, ergo nec locari, ergo nec in aliū cōtractū qui sit bone fidei: ⁊ sic iurisconsultus vr̄ arguere de minus fauorabili ad magis fauorabile negatiue que argumētatio nō est bona. bene ecōtra esset bona a cōtractibus bonefidei negatiue, ad cōtractus stricti iuris, si nō pōt deduci in contractus bone fidei ergo multominus in contractus stricti iuris que ar- c gumētatio erit bona, q̄ fit de magis fauorabili ad min⁹ fauorabile: ⁊ ideo iurisc̄ōsultus debebat p̄bare conclusionē fauore religionis, ⁊ non fundamento ex locato qd̄ etiā nō p̄bat. ¶ In gl. in verbo possumus. glos. reprehēdit argumentationē iurisconsulti qd̄ non sit bona argumentatio de stipulatione ad alios contractus patet: q̄ nō possum stipulari rem sacram. l. inter stipulātem. §. sacrā. j. eo. ⁊ tamē possum eam emere. l. ⁊ liberi hominis ⁊ loci. s. de cōtrahen. emp. q̄ in emptione non venit trāslatio dominij. Bar. ⁊ doc. defendunt tex. q̄ quādo in stipulatione vertit factū vt est edificare: tūc bona est argumentatio de stipulatione ad alios cōtractus: ita loquit hic: secus quādo vertit datio: tunc nō est bona argumētatio ab obligatiōe dādi que est bone fidei: q̄ nō possum stipulari rē sacrā mihi dari: ⁊ tamē per alios cōtractus possum acquirere obligationē: vt no. in. l. ⁊ liberi. ff. de cōtra-
4 hen. emp. ⁊ in. l. liber homo. p̄ma. j. eo. ¶ † Ultimo circa difficultatē quā moui ad tex. in vltimo no. q̄ argumētatio iurisconsulti

¶ In octaua fallētia. Aduerte q̄ regula que h̄z nō acqri stipl'atiōe vl̄ pacto alti fa ctū recta via s3 mediāte cessiōe ipsi⁹ q̄ dixit. vt. l. possessio q̄ q̄. ff. de acq. pos. cū concor. ibi traditis: pōt et limitari vt p̄cedat, qn̄ tractatur d̄ acquirenda actione sed vbi tractare de acq. excep. puta trāsactiōis vl̄ pacti: tūc absq̄ aliq̄ cessiōe acqrit alteri p alterū. l. re- scriptū. §. fi. cū. l. se. ⁊ ibi h̄ no. ēt bar. fi. ō pac. l. et h̄ di. §. nos aūt. c. ti. ⁊ ita tenuit alex. i cōsil. suo. gl. ici. dn̄i redē ptoris nr̄i i nocato suf- tragio. circa p̄mūr p̄ia cōsideratiōe dicēdū. col. ij. v. v. p̄sup ponoi. v. vo lu. vbi ēt alleg. not. per Bar. hic.

¶ Adde vltra bart. ad h̄ vide Ab. Panor. ⁊ feli. i pe. gre. s. allegato. ¶ Undecima. adō angeli cōsi. suo lxxv. inci. q̄ dicta actio. in p̄ia pte. alex. cōsi. suo lxvij. j. ⁊. ij. col. i. iij. vo. vbi loquit i spē de statuto pap. et in fili. frā. cur. cōsi. suo. xlix. col. lxvj. ici. memorie recolēde. ⁊c.

a ¶No. ex h tex. ibi. Ad istā regulā3 seu notabi. a. d. ho. tex. i. l. bones. §. h sermōe dū nupta erit pric nuptie 1 significāt. ff. de v. sig. vbi 2 pbatur qđ 3 act⁹ seu vba debēt intelli- 1 gi p pus nō aut p poste- 2 ri⁹: vt h. l. g liberis. §. h vba. s. de vulg. et pu. facit. l. hoc 3 legatū. ⁊ qđ ibi no. bart. de le. iij. vbi 1 dicit bar. φ ex illa. l. col- 2 ligitur illđ 3 phi qđ vbi aligd dr de 4 duob⁹, § vno p pri⁹, § alio p posteri⁹, i 5 telligēdū ē de eo qđ est p prius. idē pōt colligi i l. legatis. de a le. ij. facit ēt 1 l. j. ⁊ que ibi no. s. de an. 2 tut. cōcor. ēt l. infimeniij. 3 s. g ⁊ a gb. ⁊ l. dotis pro- missio de iu redo. ff. et. l. cū pf. §. hē- ditatē. j. de le. ij. c. mādato nro. s. p- bend. in. vj. Alias con- cord. vid ēt p gl. i ver. p- mis. in. c. nō pōt. h alle. de hac regu la facit men tionē bal. in l. i. C. de suc. edi. vbi di- cit φ vba p pri⁹ intelli- gunt ex pro pria signifi- catiōe et ibi dem Paul. de ca. refert ⁊ firmat ei⁹ dictū. facit qđ no. Bal. in. l. penul. §. vxor. ff. so luto matri- 4 mo. ⁊ in. d. l. cum pater. §. pater cer tā. ⁊ Lu. ro. in cōsi. clv. dicētes pe-

nō sit bona de minus fauorabili ad magis fauorabile negatiue: rñde φ iurisconsultus nō arguit simpliciter negatiue a stipulatione ad locationē: sꝫ vult dicere tex. si nō posset qs stipulari edē sacrā ab alio fieri, eo qꝛ nullū iteresse pecuniariū seu estimabile pretēdat: iuxta. l. fideiussoris. cū glo. ff. de pac. ⁊ nihil sibi dari vel aliquid fieri: certe etiā non pōt ex locato agi propter cessationē interesse, si alteri quis locasset ecclesiā edificādā: ita vult arguere iuriscon. hic.

¶Ex stipulatione domini vel patris collata in seruū vel filiū acquiritur domino vel patri.
Filiusfa. stipulando patri acquirit patri.
In aduentitijs iura ꝯꝛū sunt immutata vt filius non acquirat totum patri: sed solum vsumfructum.

Dominus seruo. † Ex stipulatione dñi collata i seruū vel patris in filiū querif dño vel patri et filiusfa. stipulādo patri acquirit pri. hoc dicit cū. l. se. ¶Capio gl. in ver. fm φ. que diuidit in duas partes. put duos intellect⁹ ponit ad tex. scōa ibi vel ita. ¶Ista gl. dupliciter intelligit tex. sed scōs intellectus procedit tātum cōsiderato iure nouo. C. fm φ † in aduētitijs iura ꝯꝛū sunt immutata, vt filius nō acquirat totum patri: sed solū vsumfructum. l. cum oportet. in prin. allega ta in glos. insti. per quas perso. nobis acqui. in prin.

¶Ubi tempus mensis simpliciter ⁊ sine aliqua determinatio ne apponitur: intelligitur de proxime futuro.
Dilatio est coarctanda et non amplianda.
Si promitto alicui dare in tribus terminis, ⁊ non dico in quib⁹, qualiter sunt intelligendi isti tres termini.
In dubio quādo verba stipulationis sunt dubia, debet fieri interpretatio contra stipulatorem, quādo ita interpretando vale ret stipulatio secus alias.
Si promitto dare alicui vel soluere in diebus illis, valet stipula tio, et intelligitur intra duos dies.

Cum qui calendis. Qui stipulaf simplr dari calēdis intelligif de proximis nisi aliud expresse vel tacite sit actū. h. d. ¶† No. ex h tex.ᵃ ibi. pmas calēdas ianuarias spectādas. qđ vbi tps mēsis simpliciter ⁊ sine ali qua determinatione apponif, intelligif de pxime futuro: ratio est † qꝛ dilatio dꝫ coarctari, ⁊ nō ampliari. l. ij. C. de tēpo. app. ad istum tex. adde in simili tex. no. in. c. nō potest. §. j. de prebē. in. vj. ¶† Pro intelligētia tex. formo no. qstionē. Promitto tibi dare cētū in trib⁹ terminis, nec dico in quib⁹, qñ debeāt intelligi isti tres termini. Bar. singulariter in. l. iij. ad fi. pn. ff. de annu. leg. de terminat φ debeat intelligi i trib⁹ annis: mouef p illū tex. i ver. sed si ita. illā decisionem sequūtur Lu. ⁊ do. Alex. in. l. qui bona. §. fi. ff. de dam. infec. ⁊ do. Alex. hic contrarium determinat ipsemet Lud. roma. hic, φ imo debeat intelligi solum de tribus die bus, veluti de tribus terminis magis proximis per istum tex. et ad tex. in quo se fundat Bar. in. d. l. iij. versi. sed si ita. verū est qđ ille tex. nullaten⁹ pbat opinionē Bar. nā ibi testator legauit. x. trima die. illa dictio trima: nō intelligitur pro tribus terminis, sed bene dicit text. φ est perinde ac si adiecisset omnia verba an nua bima trima die. ibi ergo est tex. φ siue omnia ista tria ponā tur annua bima trima quo casu intelligitur primo secūdo ⁊ ter tio anno, siue apponatur istud solū de per se, trima die, similiter intelligif pro trib⁹ annis: sꝫ hoc modo non faceret ad propositū nostrum, qđ promissio facta in terminis tribus. intelligaf in tri bus annis, non bene probatur ⁊ esset contra istum tex. mihi pla cet opinio quā ponit Cuma. in. d. l. iij. ff. de annu. leg. qđ equius sit remittere arbitrio iudicis quomodo illi termini nō aliter spe cificati intelligi debeant: probat optime per illum text. in. d. l. iij. in versi. sed ⁊ si fuerit adiectū. vbi dicif qđ quādoqꝫ termini adie cti relinquuntur arbitrio iudicis illis aliter non declaratis: iudex ergo habebit declarare istos tres terminos, ꝯsiderata qua litate personarum ⁊ quantitate vel re que promittitur. facit re gula. l. j. in fi. ff. de iure delibe. quando tempus non reperitur de claratū a iure stamus declarationi iudicis: ista opinio mihi pla cet teneant Barto. et alij quicquid vellent: quia nō fundātur le ge: sed in practica magna esset autoritas Barto. ¶Capio glo. in verbo calendas: quam diuide in tres partes. In prima remo uet contrarium. In secunda opponit et not. soluit. In tertia for mat questio. secunda ibi: sed contra. tertia ibi: item quid si in die 4 bus. ¶† In eadem glo. ibi vt ergo valeat: dicitur vt de primis. no. diligēter istam gl. ex qua habes peregrinam limitationē ad regulā. l. stipulatio ista. §. alteri. versi. in stipulationib⁹. s. eo. ⁊ l. veteribus. ff. de pact. qđ in dubio quādo verba stipulatiōis sunt dubia, debet fieri interpretatio ꝯtra stipulatorē: ista regula pce dit, quādo ita interpretādo stipulatio valeret: alias si nō valeret debet fieri interpretatio ꝯtra pmissorē, vt actus valeat: ⁊ ita no-

5 taui ibi istā gl. in. d. §. alteri. vsi. i stipulationib⁹ vbi dixi. ¶† In ea. gl. ibi. itē quid si in diebus. Bar. cū gl. cōcludit φ si promitto tibi dare vel soluere cētum in diebus illis valet stipulatio: ⁊ intelligitur intra duos dies. per. d. l. inter illam. §. fi. allegatā in gl. ⁊ l. libertas. §. j. §. fi. ff. de manu. testa. reputat Pau. de ca. mirādū: qꝛ fm vulgarem communem ista verba habēt tractum in infinitum: quasi dicat nūqꝫ tibi soluam. Imo. ⁊ Ro. hic: putāt stipulationem nō valere: ⁊ text. in illa. l. inter illam. §. fin. loquif in alijs terminis quam Bart. qñ quis pmisit in diebus simpliciter, ego puto decisionē Bart. esse verā: ⁊ qñ nō esset. l. probatur ratione: qꝛ quando promitto in diebus illis, ista pluralis loquutio in die bus illis, non pōt verificari in vno die, saltē duos requirit. l. vbi numerus. ff. de testi. c. pluralis. de reg. iur. in. vj. ergo duorū numero est cōtenta: ⁊ istud est quod ppie vult tex. in. d. l. inter illā. §. fin. ⁊ in dubio debet fieri interpretatio vt stipulatio valeat: vt tenet glos. hic: in parte precedenti.

1 ¶Ubi nulla dies in stipulatione apponitur, stipulatio censef esse pura, et ex ea de presenti exigi potest.
2 Ratione loci adiecti stipulatio pura re ipsa intelligitur habere in se tacite diē, quo possit commode ad illum locum perueniri.
3 Stipulatio que habet locū, habet ⁊ tempus, primum expresse ex partium conuentione, secundū tacite naturali conuentione: ⁊ ex legis dispositione.
4 In dubio dies censetur apposita fauore promissoris, et nō stipu latoris.
5 Debitor potest renuntiare diei apposite in eius fauorem, et sol uere ante diem.
6 Quelibet promissio pura habet miserationis gratia aliquod tē pus in executione ad soluendum.
7 Interpellatio hominis non cōstituit debitorem in mora ad vnguem sed debet cōtinere aliquod spatium moderati temporis.

Quoties. Si nulla dies in stipulatione apponif presenti die debef. h. d. fm Bar. et alios: istud summarium Bart. et doct. est valde diminutum, ⁊ imperfectum et ideo ego summo sic ⁊ complectar totum text. nihil omittēdo. vbi in stipulatione tempus non adijcitur obligatio censetur pura, nisi locus adiectus, de necessitate tempus tacitum cōtineat. hoc dicit primo. Item dies adiecta: facit vt ante eius aduētum nō debeatur efficaciter, ⁊ presumif apposita fauore promissoris hoc dicit secundo. Et quod dictum est in calēdis, habet locum in idibus, ⁊ nonis: hoc dicit totus tex. ⁊ sic habet tres partes: vt patet ex summario. secūda ibi: verum. tertia ibi: idem in idibus.
1 ¶† Nota primo ex hoc tex. quod vbi dies non apponitur in sti pulatiōe stipulatio cēsetur esse pura: ⁊ ex ea de presenti pōt agi. facit. l. si cū prefinitione. in prin. ff. quādo dies leg. ce. et in. §. ois. institu. eo. de verb. obliga. limita istam regulam ⁊ tex. quādo ita intelligendo, stipulatio vel cōtractus esset sine vtilitate vt si mu tuo tibi pecuniam: et tu promittis simpliciter restituere, non intelligitur quod velis de presenti restituere: qꝛ isto modo mutuū
2 esset sine vtilitate: fm Bar. in. l. si penam. in fi. s. eo. ¶† Secundo no. ex tex. in versi. nisi locus. qđ ratione loci adiecti stipulatio pura re ipsa intelligitur habere in se tacite diē, quo possit cōmo de ad illum locum perueniri. adde text. in. l. interdum. ⁊ l. conti nuus. §. cum ita. s. eodem. ⁊ text. in. l. iij. §. si quis itaqꝫ stipuletur.
3 ff. de eo quod cer. ⁊ text. in. §. loca. instit. eo. ¶† Et sic correlarie nota tertio ex hoc tex. quod stipulatio que habet locum, habet ⁊ tempus: primum expresse ex partium conuentione. secūdū tacite naturali cōuentione, et ex legis dispositione. ¶Quarto nota in versi. ex quo apparet. quod in dubio dies cēsetur apposita fauore promissoris, nō stipulatoris. Ex quo infertur correlarie, φ
4 debitor † potest illi renuntiare, et ante tēpus soluere, et preueni re. l. stipulatio ista. §. inter certam, vbi dixi. s. eodem. ¶Glos. in verbo presenti. diuide in duas partes. In prima opponit cōtra tex. ⁊ de solutione se remittit. In secunda allegat duas cōcordā
5 tes ad tex. secunda ibi: ⁊ facit. ¶† In eadem gl. in fi. dic melius vt per Bar. hic: et latius ⁊ plenius per eūdem Barto. in. l. ita sti pulatus magna. in. j. q. s. eo. et per Bart. in. l. quod dicimus. s. de
6 solu. Adde dictis Bart. † quod quelibet promissio pura, habet miserationis gratia aliquod tempus in executione ad soluēdū, et vbi non reperitur taxatum a iure, est taxādum a iudice: istud
7 est adeo verum † quod interpellatio hominis non constituit debitorem in mora ad vnguem: sed debet cōtinere aliquod spatiū moderati temporis. glos. not. in. l. emilius. in princip. ff. de mino ribus. que glos. non est ad hoc alibi in iure secundum Baldum in. c. j. in. ij. colum. de noua forma fide. ⁊ est bonus tex. in. l. si quis filium. §. fi. ff. de colla. bonorum. do. Alexan. in. l. j. §. item si ita. ff. ad leg. falci.

1 ¶Expectādum est totum tempus stipulationi insertum: eo qꝛ censetur appositum causa differende solutionis.
2 Debitum quo tempore debeat solui.

Qui hoc

nā appositā ī cōpromisso nō cēseri repetitā in ei⁹ renouatiōe ex quo a act⁹ debēt per p̄us intelligi ɔ̄ regulā istā facit.l. plz.ȷ̄. de lib.ꝛ posth.cū simi. quā vide: et q̄ ibi dicit Alex. ī p̄n. ꝛ idē alex. ī ɔ̄si.suo.cclxxi.inci.viso p̄cessu.i.ij.vo.vbi ɔclu dit ꝙ si reliq̄ alimenta vxori mee: i telligit̄ ēt d̄ scd̄a vxore. item si lego aliqd vidue intelligit̄ ēt de scd̄a viduitate: vt dicit Anto. de bu.in ɔ̄s. suo.xxx. incip.casus q dam titius. sed r̄nde vt p Fel.i.c.ij. al's fi.ɔ̄treuga ꝛ pa.vbi nouo stilo ɔmētat istā reglā.addē do multas decisiōes: ꝛ ibi ponit se ptez fallen. Alex. facit bonā distinctionē ī ɔ̄si. suo.lxx.ici. viso cō.i.ij. vol.ad quā regulā vid̄ ēt q̄ ipse dicit in consi. suo.xvi. in iiij.vol.ꝛ in l.diuortio.i §.ob donationes quē legit cū.§. seq.q īcipit qd̄ in anno. in.ij.col.ff. sol.mat.vbi hic idē autor examiat p̄dictā reg. ad quā vid̄ pulchrā decisionē quā ipse ponit i rep.l. quominꝰ. ch bar. xi.col.j.vȓs. quid aūt si aliqs.ff. d̄ flu. quā dcisionē prius

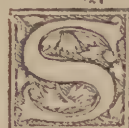

Qui hoc anno. Quando vna prestatio est facienda petit̄ in fi.tēporis.h.d.ſm Bart.ꝛ doct. vel sic: quādo vni prestatiōi tēpus inserit̄, nō pōt agi nisi toto illo tēpore elapso.h.d.iste tex. ¶ † No. ex hoc tex.regulā ꝙ expectādū est totū tp̄s stipulatiōi insertū: eo qꝛ cēset̄ appositū causa differēde solutionis et sic in fauorē debitoris: ergo interpretat̄ put ei fauorabilius est: ꝛ cōsequēter in eo vltimū momentū temporis spectat̄: adde tex.in.l.cum stipulatus sim mihi a p̄culo. in prin.ȷ̄.eo.ꝛ tex.in.§.omnis.in ver.id aūt q̄d in diem. insti.eo.ꝛ tex.not.in.l.eū qui certarum.in prin.in verbo q̄diu vl̄ exiguū tēpus nundinarū spacio superesset.ȷ̄.e. est ꝛ alia rō: qꝛ additio istius tēporis al's esset superflua et nihil operaret̄ cōtra regulā.l.si quādo.in prin.cū si.ff. de le.j. Amplia istā regulā vt p̄cedat nō solū in stipulatiōe, vel in ɔ̄ctibus: sed etiam in omni alia materia semper est expectādū totū tēpus.tex.est no.in.c.cōmissa.in prin.de elec.in.vi. ¶ Capio gl.j.in ver.hoc anno.quam diuide in duas partes principales. In prima per viam distinctionis remouet duo cōtraria. In secūda allegat duas cōcordātes ad tex.scd̄a ibi: ꝛ facit.s̄.ti.j.l.q̄d quis.
2 ¶ † Bar.plene distinguit: quādo debitum tēpore: debeat solui: faciēdo quatuor casus principales: aliquādo tempus apponit̄ causa demonstrādi, aliquādo causa limitandi, aliquādo causa differendi, aliquando ꝛ quarto causa multiplicādi obligationē. Jo.de imo.dicit ꝙ ista doctri.Bar.est diminuta, ꝛ q̄d ei debet addi quintus casus: qñ tēpus adiicitur causa alleuiande seu moderāde obligationis: ꝛ tūc dicit ꝙ solutio debet fieri in fi. talis termini per.l.si cum prefinitione.ꝛ.l.nec semel.§.j.in v̄si. nisi forte.ff.qñ dies leg.ced. Tu aūt salua Bart.ꝛ dic ꝙ imo Bart.posuit istū casum, ꝛ est proprie casus.l.lecta. vbi aliud vltimū tp̄s q̄d.ccc.soluerent̄ quolibet mense, fuit appositū ad moderandū ꝛ alleuiandū obligationē precedentem, ſm quā tota summa erat soluenda in proximis calendis: ecce q̄d ibi est proprie tex.quādo tēpus apponitur ad moderādū seu ad alleuiādum. ꝛ ibi deciditur ꝙ debet attēdi finis cuiuslibet mēsis: ꝛ ideo Bar. ponit illum casum sub quarto mēbro allegando.l.lecta. Circa istā doctri.Bar.adde in scd̄o mēbro quādo tempus apponit̄ causa limitāde seu finiēde obligationis, ꝙ statim dētur nō expectato illo tēpore: iurib⁹ per eū allegatis: adde rationē esse qꝛ si expectaremus finē illius tēporis cuz obligatio sua sit quoad viueret, ꝛ sic vsq̄ quo moreret̄, nō posset tūc agere, nec haberet cōmodum aliquod ideo decidit̄ in iurib⁹ allegatis p Bart. ꝙ statim debeat̄ non expectato illo tp̄e. ¶ Circa tertiū mēbrum Bar.qñ tempus est adiectū causa differēde solutionis: et vnica prestatio fieri dꝫ: ꝛ Bart.facit differētiā vtrum tp̄s sit adiectū per accusatiuū, an per ablatiuū: ita etiā tenent Ray.Cy.ꝛ Bal.in.l.si in annos.ff.de condi.ꝛ demon.Pe.ꝛ Bal.in.l.si cui leget̄.in prin.ff.de lega.j. breuiter ista differētia nō est bona.ꝛ eā reprehēdit idē bal. in.l.j.C.quādo dies leg.ce.per tex.i.l.nec semel.§.nouissime.ff.qñ dies leg.ce.vbi ptz in tex.nō esse differētiam, an tp̄s apponat̄ in accusatiuo, an in ablatiuo.ꝛ sic an legetur in singulos annos, an in singulis annis: ꝛ licet ille tex.loquat̄ in tp̄e adiecto causa multiplicande obligationis: tñ idē videt̄ in tp̄e adiecto causa differēde obligationis: istā differētiā ēt reprehendūt Jmol.An.ꝛ Alex. hic ꝛ Benedic.de plūbino in.d.l.si ita fuerit libertas. in princ.ff.de ma.test.qꝛ in hoc nō posset assignari vrgens ratio diuersitatis inter accusatiuū ꝛ ablatiuū ꝛ in cōtrariū est tex.in.d.l.si ita fuerit libertas.ī p̄n.ꝛ in fi.tex.i.l.j. §.q̄d dicim⁹.ꝛ.§. si intra.ff.de succes.edic.ꝛ Bar. met in d.l.si cui leget̄.nō tenet istā differentiā, an in accusatiuo an in ablatiuo: nec ob.tex.in.l.nō putabā.ff.de condi. et demō.allegat⁹ per Bart.qꝛ ibi nō est p̄pter accusatiuū ad sextū decimū annū, sed est p̄pter verbū p̄uenisset.q̄d verbū peruenisset, p̄pter illā p̄positionē p tp̄s perfectū significat.l.vrbana.j.§.pernoctare.ff.de ver.signi.gl. in l.qui procuratorē dat.in verbo peragere.ff.de p̄cur. ita ad illū tex.dicit ipsemet Bar. in.d.l.si cui leget̄.in prin. sed ista consideratio Bar.lz in se sit vera nō plz mihi ad illam.l.nō putabā p̄pter.l.se.q incip. si in annos. vbi nō est aliq̄d verbū significās p̄fectionē: ꝛ tñ expectat̄ finis tp̄is: ideo tene ꝙ quādo vnica prestatio est facienda, et tp̄s adiicit̄ gratia differēde solutionis, siue apponat̄ p accusatiuū siue per ablatiuū, semp inspicit̄ finis tēporis vt hoc tex.ꝛ.l.ex his.C.qñ dies le.ce.ꝛ ratio est qꝛ cū tale tp̄s sit appositū causa differēde solutiōis: ꝛ sic in fauorem debitoris seu in accusatiuo, seu in ablatiuo, semper inspicit̄ finis tp̄is: solū esset r̄ndendū ad tex.in.l. si ita fuerit libertas.vbi in tp̄e apposito in ablatiuo inspicit̄ p̄ncipium tp̄is: r̄ndet Bart.met in.d.l.si cui.ꝙ illud ibi est fauore libertatis.ꝛ ita añ eū r̄ndet gl.in.l.libertas ad tēpus eo.ti. de manu.testa.ꝛ in.d.l.si ita fuerit libertas. tñ ista so.mihi nō satisfacit: qꝛ tex.ibi nō se fundat in fauore libertatis sꝫ in natura verborū ɔsiderādo naturā verborū in singulis casib⁹. ¶ In quarto mēbro Bar.qñ tēpus est appositū causa multiplicāde obligationis siue in vltimis volūtatibus, siue in ɔ̄ctibus, inspicit̄ initium anni.Bart.limitat duobus modis: vt hic per eū. Adde circa scd̄am limitationem, qñ debent̄ fructus annui q̄d a nō sunt soluēdi in prin.cuiuslibet anni: sꝫ tp̄e quo fruct⁹ recolligunt̄ p tex.in.l.firmio.§.pater.ff.qñ di.le.ce. alle. per Bar. amplia no.istā fallētiā ꝛ ɔsequēter text.in. d.l. firmio.§.pater.q̄d si obligationi annue fructuū adiiceretur obligatio quātitatis annue: q̄ statim posset solui: puta qꝛ testator in testamēto legat vxori sue in singulos annos.x.staria frumēti ex tali fūdo, ꝛ.x. florenos ānuos: qd erit hoc casu an sub simplicib⁹ ɔtineat̄ casus mixt⁹: et sic illa quātitas debebit solui in prin.termini, put solueret̄ si simpliciter fuisset de p se legata: certe isto casu debebit solui tp̄e recolligēdorū fructuū, ex quo simul testator legauit, ꝛ vtrobiq̄ attendet̄ tp̄s recolligēdorum fructuū, nō aūt attēdet̄ q̄titas legata: ita singulariter decidit Bar.quē videas omnino in.l.si legatari⁹.§.j.ff. de leg.iij.per illū tex.qui bene p̄bat. Tertio limitat, nisi per ipsum agentē veniret aliqd implēdum, q̄d requirit actum successiue, vt est prestatio patiētie. tūc nō potest agi nisi prius illud impleat̄ per agentē, ꝛ cōsequēter nisi prestetur patiētia vsq̄ ad finem anni: per regulā.l. iulianus.§.offerri.ff.de actio.empti.ita singulariter limitat Bart.in.l.si cōmunis seruus me⁹ ꝛ castrēsis.§.fi. in vlti. col.ȷ̄.de stipu.seruo.refert ꝛ simpliciter sequit̄ Cu.hic.ꝛ ita etiam simpliciter sequitur do.Alex.

1 ¶ Si arbitrator nō arbitratur, vel qꝛ stat per stipulato.vel qꝛ nō vult.aut non potest arbitrari ab eius persona non receditur: ꝛ stipulatio etiam penalis non committitur.
2 Stipulatio et eius substantia potest cōferri in arbitriū tertij: idem etiam in omni contractu.
3 Si per stipulatorem mora fit cōmissa.per quam arbitrator assumptus sit impeditus arbitrari, stipulatio principalis de restituendo equum locatum, vel de destruēdo domum, non dicitur esse commissa: quid autem contra. numero.4.
5 Si stat per stipula.morosum, ꝛ non per promissorem, qui non erat in aliqua mora, non cōmittitur stipulatio principalis, nec etiam penalis contra promissorem.
6 Si promissor moram fecerit quominus arbitrator arbitraretur: tunc cōmittitur stipulatio contra ipsum promissorem, et si pena fuisset promissa ad penam.
7 A persona arbitratoris: electi per partes, postea nō arbitrantis, nō receditur, vt eatur ad arbitrium boni viri et sic iudicis: que tamē regula limitatur septem modis vsq̄ ad nu.13.
14 Licet arbitrator fuerit in mora arbitrandi, tamen videtur quod per hoc non expiret potestas arbitrandi, imo durat.
15 Si primo steterit per morā stipulatoris, ne arbiter arbitretur.tamen poterit adhuc postea arbiter arbitrari.
16 Si arbitrator sit male arbitratus, pōt peti reductio ad arbitrium boni viri, etiam contractibus stricti iuris.
17 Uerba arbitrio titij, per ablatiuum prolata in contractibus faciunt conditionem et quid in vltimis voluntatibus.nu.18.
19 Si quis vendat fundum pro centum pacto ꝙ si apparuerit fundum nō esse liberum, sed emphyteuticum, fiat diminutio pretij arbitrio titij: titio mortuo, vel non arbitrante, recurratur ad iudicem qui diminuat illud pretium.
20 Regula huius tex.que vult ꝙ a p̄sona arbitrato.nō recedatur procedat quādo promissor non fuit in mora.
21 In lando arbitratoris requiritur presentia partis, vel citatio.limita tamen vt.ȷ̄.nu.22.
23 Quando certum est absenti nō competere aliquam defensionem an requiratur citatio.

posuit Fră. cre.not.cxlvj. ici. d̄cidi semel.vbi vide q̄ dixit: et istā regulā al's plenissime examinaui i repe.d. c.nō pōt. de p̄ben.in.vj. quā feci dū publice legerē illd̄. c. ¶ Not.ex h̄ text.regulā ad istō not. vide eundē autorē in.l. eum qui ita §.qui ita stipula.j.ȷ̄.eo.

24 Quanto tempore durat potestas arbitrandi.
25 Si partes nõ notificarunt arbitratori, et elapsus est terminus arbitrandi, an per hoc videant recessisse ab eius arbitrio.
26 An arbitrator exbannitus possit arbitrari, vel etiã si sit excommunicatus.
27 Excommunicatus potest matrimonium contrahere.
28 An si aliquis ex compromittẽtibus moriatur, extinguatur compromissum.
29 Si aliquis ex compromittentibus est bannitus, et bona sunt publicata, an finiatur potestas arbitrandi.
30 Si factum sit compromissum in titium, vt arbitretur de consilio sempronii, an illo nolente dare consiliũ, vel mortuo, recedatur ab eius persona: et an arbitrator poterit solus expedire.

Si quis arbitratu. Ista l. secũdũ Pau. de ca. est vna de famosiorib' legib' huius tituli ꝑpter ei' materiã q̃ est quotidiana et practicabilis: et ideo bene attendenda: vt. l. legaui. ff. de lib. leg. arbitratore nõ iudicãte, nõ valet stipulatio, et ab ei' ꝑsona nõ recedit. h. d. ſm Bart. vel aliter summa
1 sic. † Si arbitrator non arbitrat: q: stat per stipulatorẽ, vel q: nõ vult, aut nõ põt arbitrari, ab eius persona non recedit. et stipulatio etiã penalis nõ cõmittit. h. d. totus iste text. cũ. l. seq. ¶ Diuidit cũ. l. seq. in tres partes. In prima loquit de mora stipulatoris, quãdo stetit ꝑ stipulatorẽ. In scda de mora arbitratoris: et sic quãdo stetit ꝑ arbitratorẽ. In tertia quãdo per casum contingentẽ in persona arbitratoris. q: mortuus est anteq̃ arbitraret, vel aliud impedimẽtũ supuenit, et nõ potuit arbitrari: secũda ibi: qd ergo si ipse. tertia est in. l. seq. Et ideo pondera pro intellectu litere, qḋ iste tex. solum loquit de mora stipulatoris, et de mora arbitratoris: q̃re nõ posuit tex. de mora ꝑmissoris: et sic videt tex. prima frõte defectiu': quare aũt text. nihil ponat de mora ꝑmissoris, nõ reperio ab aliquo in specie declaratũ: dicã statim. j. in. ij. no. licet Bar. j. in. ij. q. velit tex. etiã aliquid tãgere de mora ꝑmissoris a cõtrario sensu: vt dicã. j. in. iij. no. Alia etiaʒ est difficultas, et maxima in tex. q: tex. decidit q̄ si stipulator morã fecerit, et nõ reus ꝑmissor, q̄ reus non teneat vana pro certo videt fuisse dubitatio et decisio hui' tex. si eñ ꝑmissor nõ fuit in aliqua mora: sed solũ stipulator, quare debet teneri reus, qui in nulla mora fuit: qḋ tamẽ principaliter decidit tex. istud videt esse sine vlla dubitatione: istã difficultatẽ statim enucleabo. j. in tertio not.
2 ¶ † No. in primis ex primis verbis litere, ibi, si qs arbitratu lucii titii: q̄ stipulatio et eius substãtia põt cõferri in arbitriũ tertii: idẽ est in omni cõtractu. l. fin. C. de contrahẽ. empt. l. si in lege. et. l. si merces. in prin. ff. loca. et. l. si ita. ff. pro socio. Nũquid aũt stipulatio vel alius contractus possit cõferri in liberã volũtateʒ tertii, dubiũ facit: q: lʒ captatoria volũtas que cõfert in voluntatem tertii reprobat in vltimis volũtatib'. l. captatorias. ff. de heredi. insti. l. j. ff. de leg. ij. et. l. captatorias. C. de test. mili. tamẽ nõ reperit ꝓhibita in cõtractibus: imo nos habem' q̄ etiã matrimoniũ põt pendere ex voluntate alteri' tertii: vt puta capio te in vxorẽ si placuerit patruo meo. tex. est ad literã in. c. super eo. et ibi do. Abb. ad hoc multum no. et rationẽ assignat. de cõdi. apposi. et text. in. c. seq. qḋ inci. per tuas. eo. ti. de hoc q: nõ est materia huius legis ponunt scribẽtes presertim Mo. Cuma. Paul. de ca. et alii. in. l. cẽtesimis. §. si. j. eo. Paul. de cast. in. l. stipulatio nõ valet. s. eo. vbi dicit q̄ nõ reperit ab alio tactũ: idem
3 Pau. de ca. in. l. j. ff. de leg. ij. ¶ † Scdo no. tex. ibi: deinde ipse stipulator moram fecerit: et hic attẽde q: declaro nucleũ isti' tex. q̄ si ꝑ stipulatorẽ mora sit cõmissa, ꝑ queʒ arbitrator assumpt' sit impedit' arbitrari, qḋ stipulatio principalis de restituẽdo equũ locatũ, vel de destruẽdo domũ, nõ dʒ esse cõmissa: et sic ꝑmissor nõ tenet, vt in litera: et interim si res restituẽda periret, nõ periret periculo ꝑmissoris, sʒ stipulatoris morosi. l. si ex legati causa. s. eo. et. l. qḋ te. ff. si cer. pe. Ratio fundamentalis est: q: iste cõtractus stipulatoris est cõditionalis, initus sub cõditione, si titi' arbitrabit. l. fi. C. de cõtrahẽ. emp. et. l. si merces. in ꝑn. ff. loc. ideo eo nõ arbitrãte: contract' nõ est ꝑfectus: et sic stipulatio principalis non est commissa: per consequens reus promissor non tenetur: stipulatio tamen penalis tunc bñ committitur, ꝑpter morã stipulatoris: lʒ tex. nõ decidat. l. diẽ ꝑferre. §. si qs litigatorũ. et §. seq. ff. de arbi. et cõpromissum ac potestas arbitrandi
4 soluit. l. si duo. §. j. ff. de arb. † Quid aũt ecõtra ex pte ꝑmissoris, si ꝑ eũ mora cõmittat, ꝑ quã arbitrator assumptus, impediat arbitrari. qd iuris sit. istum casum videt omittere text. qui loquit solũ de mora stipulatoris, et de mora arbitratoris: dic ex mente Bar. hic in. ij. q. q̄ si pena fuit ꝑmissa, cõmittit stipulatio penalis: sicut etiã fuit dictũ ex parte stipulatoris: si vero nõ est subiecta stipulatio penalis, et tũc ex parte ꝑmissoris morosi, stipulatio ꝑncipalis de restituẽdo equo locato et de destruẽdo domum est cõmissa: et est ratio fundamentalis q: cũ ista stipulatio sit inita sub cõditione, si titius arbitrabit, vt dictum est: certe si stat ꝑ ꝑmissorẽ ipsum cui veniebat implẽda ista stipulatio ne arbitret: certe cõditio habet ꝑ impleta. l. in executione. §. fi. j. eo. et. l. iure ciuili. ff. de cõdi. et demon. et sic ipsa stipulatio de restituẽdo equũ locatum, vel de destruendo domũ, habet pro pura: et sic reus cũ per eũ steterit q̄ titius nõ arbitretur, tenetur virtute stipulationis principalis: que censet purificata ex parte ipsi' promissoris: sed ex parte stipulatoris ista cessant: vt ptz ad sensum, q: ipse stipulator nihil tenet restituere, nihil destruere, hinc est q̄ ex parte promissoris morosi cũ stipulatio habeat pro purificata vt dictũ est: certe si sup ea aliqd erat declarãdũ ꝑ arbitratorẽ: tunc ab ei' ꝑsona bene recedit, et habet regressus ad arbitriũ boni viri: et sic iudicis ſm Bar. j. i. ij. q. vbi põderat ad hoc istũ tex. in verbo. ꝑmissor: quasi morã fecerit. a cõtrario sensu: secus si ex parte stipulatoris mora sit cõmissa: tũc nõ receditur a ꝑsona debẽtis arbitrari: vt hoc tex. et cõsequẽter reus ꝑmissor, nõ tenet ex tali stipulatione: isto modo ha
5 bes bene enucleatũ intellectũ isti' tex. ¶ † Tertio põdera tex. ibi ꝑmissor q̃si morã fecerit nõ tenet. qḋ si stat ꝑ stipulatorẽ morosum, et nõ ꝑ ꝑmissorẽ q nõ erat in aliqua mora, et cui nihil poterat ĩputari, nõ cõmittit stipulatio ꝑncipalis: nec ẽt penalis ꝯtra ipsum ꝑmissorẽ: et si dicat q̄ iste text. videat in hoc penit' indubitabilis: dic quod triplex potuit esse ratio dubitãdi. Prima q: cõtractus stipulationis in sui cõceptione videbat fuisse purus: vñ lʒ ꝑ morã stipulatoris stipulator incideret in penã si est ꝑmissa, certe videbat q̄ ꝑmissor teneret ad obseruationem stipulationis: et istud est q̄ ꝑprie vult dicere tex. in illis verbis. ꝑmissor quasi morã fecerit nõ tenet: contrariũ tamẽ est verũ q: stipulatio hʒ cõditionẽ, si titi' arbitratus fuerit: vt dixi in ꝑcedẽti no. Scda et notabilior est ratio dubitãdi: q: videbat qḋ mora stipulatoris nõ excusaret ꝑmissorẽ ab obseruãtia sue ꝑmissionis: ꝑut tenet gl. in. l. ij. in glo. si. ff. si qs in ius voc. nõ ie. q̃ gl. mouet per tex. in. l. si. §. j. ff. de eo ꝑ quẽ fac. erit. tñ illa gl. reprehẽdit ꝑ Bart. et alios ibi. arg. l. arbiter calẽdis. ff. de arbi. reprehendit ꝑ Lud. ro. hic in. x. col. ꝑ istũ tex. q bene facit contra illã gl. Tertia et subtilior poterat esse dubitatio, nũquid postq̃ stipulator semel fuit in mora, stipulatio ꝑncipalis ꝑ hoc sit in totũ sublata, adeo qḋ ipse ꝑmissor non possit ampli' in mora cõstitui, et sic ampli' teneri, q: imo litigatore existẽte in mora: immediate cõmittit pena: et sic soluit cõpromissum. l. diẽ ꝑferre. §. si qs litigatorũ. et. l. si duo. §. semel. ff. de arbi. an vero stipulatio ꝑncipalis remaneat firma et denuo reus possit in mora cõstitui: ꝑut expsse tʒ gl. Cy. hic etc. iste tex. videt no. decidere, qḋ promissor nõ possit ampli' in mora cõstitui: nec ampli' teneri: et hoc modo tex. hʒ maximã dubitationẽ: et de hoc vl
6 timo dicã sup illa gl. ij. ¶ † Quarto no. ex eisdẽ verbis a cõtrario sensu, ſm Bar. in. ij. q. q̄ si ꝑmissor morã fecerit quo minus arbiter arbitret: tũc cõmittit stipulatio contra ipsuʒ ꝑmissorẽ, et si pena fuisset ꝑmissa, tenet ad penã d. l. diẽ ꝑferre. §. si qs litigatorũ. et tũc recedit a ꝑsona arbitratoris, et recurrit ad bonũ virũ, et sic ad iudicẽ: q: stipulatio sit conditionalis. l. si. C. de ꝯhen. empt. et si ꝑ promissorẽ cõditio habet ꝑ impleta, stipulatio habet et pro purificata: ideo ꝑpter hoc recedit a ꝑsona arbitratoris vt declaraui. s. in. ij. no. vtrũq̃ tamen remediũ copulatiue. s. stipulatiõis ꝑncipalis et penalis simul ꝯcurrere nõ põt: q: stipulator altero dʒ esse cõtent', ꝑ regulã. l. apud celsum. §. labeo. ff. de exce. do. et. l. rescriptũ. §. si pacto sub
7 iecta sit pena. ff. d pac. ¶ † Quinto no. ex tex. ibi a ꝑsona nõ esse recedẽdũ. regulã ad quã allegat frequẽter ista. l. qḋ a ꝑsona arbitratoris electi ꝑ partes postea nõ arbitrãtis, nõ recedit, vt eat ad arbitriũ boni viri, et sic iudicis: et ꝯsequẽter extiguit cõpromissuʒ, et stipulatio annulat. vt hic: et. l. si. C. de ꝯhẽ. em. et. l. si merces. i ꝑn. ff. loc. cũ aliis

aliis concordātibus allegatis in gl. magna in p̄n. ⁊ sic potestas arbitrādi nō trāsit etiā ad heredē arbitratoris: q: a psona nō recedit. facit. l. cū stipulatus sim mihi a pculo. ibi qn̄ mortuꝰ. j. eo. no. Bar. in. l. si stipulatus fuerim illud. in princi. j. eo. ¶ Limita istam regulā vt pcedat qn̄ stetit p ipsum arbitratorē, qui noluit aut nō potuit arbitrari: vel stetit p stipulatorē, tūc dicta regula pcedit: secus si steterit p pmissorē. tūc recedit a psona arbitratoris s̄m Bar. hic in. ij. q. p ist̄ tex. a ꝯrio sensu ibi latiꝰ reseruo

8 examinandū. ¶ † Scd̄o limita istā regulā vt pcedat qn̄ substā-

a tialia cōtractus remittūtur in arbitriū tertij. puta res vel pretium in cōtractu emptionis: secus si aliquod accidentale: gl. est cōiter approbata in. l. in vēdentis. in gl. magna. C. de ꝯhē. emp. tū q: aliqualiter videret refragari iste tex. vbi arbitriū erat sup restitutione equi locati: ⁊ consequenter sup accidētibus, reser-

9 uo examinandū post Bar. hic. in. ij. col. vbi latiꝰ ponā. ¶ † Tertio limita qn̄ arbitriū est necessariū pro obligatione formanda, secus vbi pro formata exequēda, quo casu desinēs arbitrari nō resoluit actuz, nec impedit recedi a psona. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. in prin. vbi Bal. not. illū tex. j. eo. pro limitatiōe legis istud examinat Bar. ⁊ doc. j. in. ij. col. vbi reseruo examinā

10 dum. ¶ † Tertio limita fauore dotis: vbi arbitratore non arbitrante recurrit ad arbitriū boni viri. l. iij. C. de do. pmiss. l. cum post. §. gener. ff. de iure do. gl. in. l. fi. in gl. iij. ⁊ ibi Bal. C. de ꝯtrahen. emp. Lud. ro. hic: per Bar. in. l. j. in. iij. colū. ff. solu. mat. vbi dicit idē esse in causa alimentorū, ⁊ simili causa pia. Ita etiam tenet Bal. in. l. fi. in ver. pone declaratio dotis. C. de sen. q̄ sine cer. quāti. vbi istud tenet alia ratione: q: si declaratio dotis est commissa alicui, qui nō est arbitratꝰ, iudex dz arbitrari: q: res nō est integra, ex quo est ꝯtractū m̄rimoniū, vel saltē spōsalia pprer illam dotē: vñ sicut mandatū non finit morte qn̄ res non est integra. l. mandatū. C. mādati. ita nec ista potestas arbitrādi. tamē aduerte q iura p̄ealle. in. d. l. iij. C. de do. promis. ⁊ in. d. l. cū post §. gener. nullatenus pbant istā limitationē esse verā: q: loquūtur qn̄ arbitriū erat collatū in psonā debētis soluere dotē, ⁊ nō in psonā tertij: quo casu qn̄ pars cui committit arbitriū, nō vult arbitrari: hn̄ tunc reddit ab eius persona in oībus contractibꝰ l. hec vēditio. ff. de ꝯtrahē. emp. de qua ponit gl. magna in fi. et ibi Bar. ⁊ oēs doc. declarant, ⁊ ita etiā tenuit Alex. hic. super. d.

11 gl. magna. ¶ † Quinto fallit predicta regula in arbitrio alicui competēti iure proprio: puta si aliqua villa promisit se purgare riuos meos ad arbitrium meum: et ego alteri vendidissem, tale arbitrium transit in emptorē: ⁊ sic recedit a persona: ita tenēt Jac. de are. Bal. ⁊ alij. cōiter in. l. si sic. ff. de leg. j. q̄uis. d. Alex.

12 ibi: post Imo. videatur contradicere. ¶ † Sexto no. limita. et hic, attende predictam regulam non procedere qn̄ res nō esset integra: puta locaui tibi domū pro pretio declarando per titiū: tu inhabitasti domum: et titius non vult: vel nō potest arbitrari: tunc recurritur ad arbitrium boni viri, ne th̄ dicaris pro nihil domum habitasse, et ego perdam pretium locationis domꝰ: et sic locupleteris cum aliena iactura s̄m Pau. de cast. in. l. si in lege. ⁊ in. l. si merces. in prin. ff. loca. q̄uis Bart. in. d. l. si merces. mouens istam questionē non decidat. sed relinquat cogitāduz. quicquid etiā teneat Alex. hic: in. iij. colū. qui tenet q imo aget actione ex contractu, vt remoueatur dicta iniquitas: qd̄ pro certo non videt posse procedere in istis terminis: q: actio ex cōtractu non sufficeret: eo q: pro pretio taxando necessariū videt arbitrium boni viri: ⁊ ita etiam quod qn̄ res non est integra, receditur a persona: tenuit Bald. in. d. l. fi. C. de sentē. que sine certa

13 quantit. quam retuli. s̄. in. iiij. limitatione. ¶ † Septimo limita quando promitto omne ⁊ totum illud quod caius tibi debet, et quantum debeat: stetur arbitrio titij: tunc titio non declarāte, non irritatur cōtractus: vt recedat a persona, eo q: quātum debeat caius, potest aliter declarare ex obligatione prima. l. fin. §. vlti. ff. de acceptil. itez q: hic non est cōmissa declaratio eius qd̄ est substantiale contractꝰ: sed quedā qualitas, seu quoddā accidens cōtractus: ergo receditur a persona s̄m doc. Bar. ⁊ ita cōsuluit Roma. in cōsi. cccccij. inci. in casu proposite cōsultationis: videtur prima fronte dicendū: quasdam alias limitationes ad hāc regulā videbimus. j. per discursum materie. ¶ Ultimo no.

14 in ver. quid ergo: quod † licet arbitrator fuerit in mora arbitrādi: tamen videtur quod per hoc nō expiret potestas arbitrādi: imo durat: ptz q: in. l. seq. dicitur: quod si omnino nō arbitretur tunc stipulatio irritatur: ergo in casu precedenti, quādo solum fuit in mora non arbitrādi, videtur quod non annulletur stipulatio: tamen Bar. j. in. iiij. questio. tenet per lapsum anni tollat potestas arbitrandi, qd̄ an sit verum, ibi late dicetur. ¶ Gloss. dupliciter exemplificat istum tex. obscure dicentē quod stipulatus est sibi restitui: ⁊ non dicit quid. no. ex primo exemplo gloss. quod vbi precedit contractus locationis iam firmatus et postea assumitur arbitrium tertij iuxta precedentem obligationē super qualitate restitutionis, qd̄ eo nō arbitrante super isto accidentali, per hoc nō receditur a persona, sed irritat stipulatio: et sic videt esse hic tex. s̄m istud exemplū gl. cōtra Bar. in. q. vbi tenet q qn̄ cōmittit aliquid arbitrio tertij, super cōtractu iam firmato, tūc recedit a psona arbitratoris nō arbitrātis ⁊ recurritur ad iudicē. an hn̄ dicat reseruo dicēdū super illa. j. q. Bart.

15 ¶ † Ultra gl. ⁊ scribētes potes pinguius exemplificare istuz tex. in verbo restitui. qd̄ stipulatus sum restitui mihi aliquā hereditatē forte opulentā, arbitratu lucij titij, quā pretendebā restitui iure fideicōmissi. vel posses exemplificare qn̄ res mea: puta possessio est penes aliū, quā intēdo vēdicare ratione dn̄ij vel quasi, possem illā stipulari mihi restitui arbitratu lucij titij ⁊c. ¶ Gl. in v̄bo nō tenet: quā diuide in duas partes principales. in prima remouet vnū ꝯrium, in scd̄a p distinctiōe se remittit. Secunda ibi ⁊ distingue. ¶ In e. gl. ibi, nisi fuerit, i posteriori mora. habes ex glo. limitationē ad hunc tex. ⁊ sic vult gl. qd̄ si primo stetit per moram stipulatoris, ne arbiter arbitretur: qd̄ tamē ad huc postea posset arbiter arbitrari. ita no. vult ista gloss. alias enim nō posset posterior mora cōmitti per promissorem: vt dicit gl. ergo apparet q adhuc durat potestas arbitrādi, sed ista gl. male dicit ⁊ reprehēditur per Imo. Rapha. cu. ⁊ Ludo. q: vno litigatore existente in mora, immediate cōmittit pena, si est promissa, ⁊ soluitur cōpromissum. l. diem. §. si quis litigatorū. et. l. si duo. §. semel. ff. de arbi. ergo cum per primā moram stipulatoris soluat cōpromissum: ergo cōpromissor non pōt amplius in mora cōstitui. ⁊ hoc voluit iste text. in verbo pmissor: qui vult q ex quo stipulator fuit in mora, pmissor amplius nō teneat. Rapha. cu. pbat istam glo. alio fundamento q: si stetit stipulatio per stipulatorē, perinde ac si contra eum fuisset arbitratū, nec tunc admittitur purgatio more, q: conditio cōtra eum habetur pro impleta. allegat glo. in. l. quibus diebus. in princi. glos. fin. ff. de condi. ⁊ demō. quā reprobat, sed ab isto obiecto posset defendi gl. q: hec conditio nō potest haberi pro impleta contra stipulatorem, cū ipse nihil habeat impleri: vt dixi. in. ij. no. ⁊ sic arbitramentum non potest nisi obesse promissori, non autē stipulatori. Aduerte tamen quod licet promissor propter moram stipulatoris vel arbitratoris, liberetur a stipulatione de restituēdo equū vel a stipulatione penali interposita, eo q: tunc illa expirat propter moram stipulatoris, ⁊ consequenter stipulatio irritatur: tamen semp durat actio personalis ex primo cōtractu: puta actio ex locato ad restituendum equum. l. si stipulatus. ad finem. ff. de vsur. s̄m Rapha. cu. ⁊ Alexand. ⁊ ita sane intelligas istum text. ne decipiaris. ¶ Capio nunc glo. in verbo, recedendum. quam diuide in. v. partes. in prima allegat. v. leges concordātes ad regulam text. nostri. postea format quatuor oppositiones contra text. secūda ibi sed contra. s̄. pro socio. tertia ibi: item contra. C. cōmunia de lega. quarta ibi item contra. s̄. de oper. lib. quinta ⁊

16 vltima est ibi item cōtra. s̄. de cōtrahen. emptio. ¶ † In ea. glo. ibi sed contra. ff. pro socio. l. si societatem. solu. vt ibi. dic melius vt in alia. l. seq. que incipit in pposita illo ti. que bene distinguit, et rationem diuersitatis assignat Barto. vt hic per enm. Sz aduerte inquātum Barto. vult istam doctrinam procedere etiam in contractibus stricti iuris, quod si arbitrator sit male arbitratus, petatur reductio ad arbitrium boni viri, etiā in contractibus stricti iuris. per tex. in. l. si libertus. ita iurauerit. ff. de oper. lib. Rapha. cuma. hic reprobat. quia in contractibus bone fidei, ius dictat omnia venire, que etiaz non sunt dicta, nec cogitata. l. fina. ff. de condi. ob tur. cau. ⁊. l. ij. ff. de condi. sine cau. ⁊ illa equitas est, que parit officiuz iudicis. l. qd̄ si ephesi. ff. de eo quod cer. lo. ⁊. l. quero. in principio. ff. loca. ⁊ illud officium iudicis, est per quod petitur reductio ad arbitrium boni viri, sed in contractibus stricti iuris est secus, q: in illis si arbitrator assumptus inique arbitretur, nō habet locum reductio ad arbitrium boni viri: sed pmittenti succurrit exceptione. l. si quis cū aliter. s̄. e. Breuiter tenet Barto. quod etiam in contractibus stricti iuris habet locum reductio ad arbitrium boni viri prout tenet glos. ordina. in. l. in proposita. ff. pro soc. mouetur per tex. in. d. l. si libertus allegata per Bart. sed est melior tex. in illa. l. in proposita. et miror qd̄ glos. ibi non aduertat: dum dicit text. eo magis quod iudicium pro soc. bone fidei est: ⁊ sic vult q idē esset si esset stricti iuris, quia comparatiuum presupponit positiuum. l. vbi autem non apparet. in princip. j. eod. et ita illum tex. ad hoc ponderat Bar. qui nihil ignorauit in. d. l. societatē. §. arbitrorum. in. j. co. ff. p soc. Sz aduerte: q: idē Bar. in. d. §. arbitrorum. in. iij. col. in ver. quo iure. facit differentiam inter contractus bone fidei, ⁊ cōtractus stricti iuris: ⁊ vult qd̄ in cōtractibus stricti iuris, reductio ad arbitrium boni viri fiat per officium iudicis. per. d. l. si libertus ita iurauerit: sz in cōtractibꝰ bonefidei, per actionem ex eodem contractu. per textum in. l. vnde si nerue. in verbo corrigi potest per iudicium bonefidei. ff. pro socio. ergo per actionē.

a ¶ Scd̄o limita. faciū ⁊ p ista limitatiōe boni tex. in. l. si in emp. in p̄n. et. d. domū. i p̄nci. ⁊. l. si fuerei. cū. l. seq. ff. de cōtrahen. emp. in quibꝰ pbat q eo nō arbitrante. in quem cōtractus substātia non fuit collata. sed quedā qualitas seu aliquod accidens, cōtractus firmꝰ manet.

et cum Bartol. tenet do. Anto. in c. quintauallis. de iureiuran. ibidem Panor. in viij. colū. ad fi. ꝛ seq. ¶ Tu autem vltra Bartol. assigna planiorem rationem diuersitatis, quare habeat locū reductio ad arbitrium boni viri, quādo inique arbitratus est secꝰ quando nullo modo: qꝛ quādo inique arbitratur, est deceptio et lesio re ipsa: ideo venit corrigenda per arbitratorē: qꝛ prauitas ꝛ iniquitas arbitratoris est que parit reductionē ad arbitrium boni viri. que ratio cessat quādo nihil arbitratur: preterea grauius est delictū qđ cōmittitur per arbitratorē faciēdo. i. inique arbitrādo, ꝙ̄ quādo omittit arbitrari. per regulam. l. si mora. ff. solu. matri. et. l. lege cornella. ff. ad syllani. facit. l. qui autē. in prin. ff. de his q̄ in frau. cred. ¶ In ea. gl. ibi: sed ibi speciale in legato ne pereat. istam solu. sequuntur Bar. ꝛ cōmuniter alij, declarando eam vt hic per Bart. subtilis Rapb. cu. dicit qđ tex. in illa l. fi. §. sed ꝛ si qs. C. de [illegible] allegatꝰ ꝓ cōtrario in gl. nihil facit ꝯtra istū tex. eo qꝛ ibi legatū nō erat cōditionale arbitrio tertij. sed solū electio illius serui erat data libere volūtati tertij: vnde per hoc qđ nō eligat nō recurrit̄ ad bonū virū: vt probatur in. l. cū quidā. scđa. de leg. ij. ſʒ illo tertio nō eligēte. j. annū, electio vadit ad legatariū, qui debet eligere mediocrē, sicut si mediocris esset legatꝰ. l. legato generaliter. ff. de lega. j. ¶ Tu dic ꝙ ille tex. facit in oppositū: eo qꝛ ibi receditur a persona illiꝰ tertij: ergo cōtra regulam huius tex. item ibi legatarius in quē trāsfertur electio, debet eligere vt bonus vir: ergo in eo inique eligēte, debet recurri ad arbitriū boni viri. i. iudicis. ¶ Tu aūt aduerte ꝙ in. d. l. fi. §. sed ꝛ si quis. substantia legati nō erat collata in arbitrium tertij. s. an seruus legatus deberetur vel non: ꝛ sic an legatū valeat vel nō valeat: quāuis Bar. j. in distinctiōe quā ponit, dicat qđ in illo. §. sed ꝛ si qs. substātia legati erat collata in arbitrium tertij. s. an seruus deberetur necne, qꝛ ibi substātia legati nō erat collata in arbitriū tertij: ſʒ solum erat remissa electio vnius de seruis, ꝛ sic istud accidētale, ergo nō videt̄ speciale in vltimis voluntatibus: qꝛ etiam in contractibus, quādo aliquid accidētale remittitur ad arbitriū tertij, recedimꝰ a persona arbitratoris: vt est glos. in. l. in vendētis. in glo. magna. C. de contrabē. emp. ꝛ
17 glo. in. l. in personā. in verbo generaliter. ff. de reg. iur. ¶ † Successiue inquātū bart. in solutione sua vult, ꝙ illa verba, arbitrio titij, per ablatiuū prolata, in cōtractibus faciunt cōditionem. l. fi. C. de contraben. emp. l. si merces. in prin. ff. loca. ideo eo nō arbitrante, et sic deficiēte conditione, contractꝰ est nullꝰ: sed in vltimis voluntatibus, talia verba non faciunt conditionē. l. j. ij. responso. ff. de leg. ij. ꝛ in hoc est fauor vltime volūtatis: ideo eo nō arbitrante, receditur a persona: cum Bar. tenent alij scribētes. in contrariū allegat Rapba. cu. forte tex. in. l. cum tale. §. si arbitratu. alias incip. §. rescriptū est. ff. de cōdi. ꝛ demō. vbi ablatiuū arbitrio titij, in vltimis voluntatibus facit cōditionē: ꝛ titio nō arbitrāte, nō recurritur ad arbitrium boni viri: tamen ibi quia illa ꝯditio importata ꝑ ablatiuū erat turpis reijcit̄: idē Rapb. cu. in. d. l. j. ff. de lega. ij. reprehēdit Bar. ꝙ imo in vltimis voluntatibus illi ablatiui arbitrio titij, faciūt cōditionē: et arguit sic: certe cū iste sit ablatiuꝰ absolutꝰ, nos habemus regulā ꝙ ablatiui absoluti etiā in vltimis voluntatibus faciunt conditionē. l. a testatore. ff. de cōdi. ꝛ demon. ¶ Tu defende doctri. Bar. ꝛ ad tex. i. d. l. cū tale. §. si arbitratu. respōde clare qđ doctri. Bar. ꝛ cōmunis procedit quādo ablatiuus arbitrio titij, profertur simpliciter, sed ibi profertur cū cōditione, si arbitrio titij seia nupserit: nam ibi cōditio expressa reddit totam orationē cōditionalē. nō obstat scđm. dum dicit Rapb. qđ ille ablatiuꝰ arbitrio, est absolutus ergo facit cōditionem etiā in vltimis voluntatibus: dic ꝙ istud est contra text. d. l. j. in scđa parte. ff. de leg. ij. allegatū per Bar. i verbo arbitrio tutorū. vbi tex. dicit expresse nō facere cōditionē, vbi cōditio neqꝫ inest legato neqꝫ mora: ergo falsum est qđ ablatiuꝰ arbitrio faciet ꝯditionē nec estꝰ verū qđ hic sint ablatiui absoluti q resoluunt̄ in cōditionē: istud nō ꝓcedit in ꝓposito nostro vbi est solū vnꝰ ablatiuꝰ nec adest participiū prout in
18 d. l. a testatore. ſʒ subintelligit̄ dictio pro. ¶ † Successiue inquātū Bar. tenet qđ in vltimis volūtatibꝰ, si apponeret̄ arbitriū cōditionale, lego titio mille si titius arbitratus fuerit, eo non arbitrante, ideo valeret legatū sicut si cōditio deficeret: iuribus per eum allegatis. ¶ Adde tu rationē esse qꝛ cōditiones debēt impleri in forma specifica. l. qui heredi. et. l. meuius. in prin. ff. de cōdi. ꝛ demō. nam cōditio debet cōstare ex omnibus suis partibꝰ, cū denotet formā. ita egregie dicit Bart. in. l. pro hereditarijs. in. j. col. in fi. C. de heredi. act. ideo tunc nō receditur a persona si ille nolit arbitrari: qꝛ sic nō implerēt cōditio in forma specifica, ꝛ si opponeres cōtra istā rationē de. l. hec vēditio. in princ. ff. de cōtrahē. emp. quā allegat gl. in vltimo contrario, vbi erat cōditio expressa, ꝛ tamen recedit̄ a persona, ꝛ cōditio nō impletur in forma specifica: rn̄deo ꝙ ibi seruus erat vēditus sub cōditione, si rōnes cōputasset dn̄i arbitrio, si ergo stet ꝑ dn̄m ne rationes calculent̄ conditio habet̄ pro impleta, prout declarat Bart. j. in isto contrario ꝛ imputet sibi dn̄s si conditio implenda nō complettur in forma specifica, qꝛ stat per eū ꝙ cōditio nō impleatur. ¶ Contra istā doc. Bar. pōdera facere tex. in. d. l. fi. §. ſʒ et si qs. C. cōmunia de leg. vbi erat legatus seruus quē tertius elegerit: clarum est ꝙ relatiuum quē, iūctum verbo futuri tpis, facit conditionē. l. stichum qui meus erit. ff. de leg. j. ibi ergo legatū erat factū sub cōditione si tertius arbitratꝰ fuerit, et tamē ibi in vltimis volūtatibus recedit̄ a persona, vt dictū est illo nō arbitrante: ergo ibi est text. contra Bar. ſʒ alleget pro se. nisi dicas quod Bar. loquitur in conditione expressa, facta per dictionē si: si illa deficit, bene corruit legatum, per rationem proxime adductā, ſʒ ablatiuum iunctum verbo futuri temporis, non facit cōditionē expressam, ſʒ tacitam: tamē regulam habemus quod par est virtus taciti ꝛ expressi. l. cum quid. ff. si cer. peta. ¶ In ea. glos. in fi. quia solutio gl. est contra. d. l. hec vēditio. in prin. que ponit etiā casum quando nō fuit arbitratus, ideo responde melius vt per Bart. hic cuius solutio bene probatur in. d. l. hec venditio. in fi. ꝑn. in verbo impleta ꝯditio emptionis est qcquid dicat Rapb. cuma. hic qui tenet qđ quādo conditio collata est in vnum ex cōtrahentibus si stat per eū, conditio nō habetur pro impleta. per text. in. l. cū ab eo. ff. de contraben. empt. que loquitur quādo cōditio cōsistit in mero facto, dependēte a mera potestate promissoris, tunc si non vult implere, nō habetur pro impleta: vt habetur in glos. secus in illa conditione, arbitratu titij, que importat ius. vt habet̄ in. l. illa verba arbitratu. ff. de verborū signifi. Itē in. d. l. hec vēditio. solꝰ dominꝰ nō habebat implere cōditionem computādi rationes, qꝛ imo seruus erat ille qui habebat com-
19 putare rationes arbitrio domini. ¶ † Extra glo. Bart. format ix. questio. primo format. q. quam dicit habuisse de facto de vendēte fundum pro cētum, pacto apposito, quod si apparuerit fundum non esse liberum, sed emphyteuticum, fiat diminutio pretij arbitrio titij: quod titio mortuo, vel non arbitrante, recurratur ad iudicem, qui diminuat illud pretium, per tex. in. l. domuꝫ. ꝛ in l. sue rei. cum. l. sequē. et text. in. l. si in emptione. in princ. ff. de cōtraben. emptio. cum ista decisione Bart. tenent Angel. Rapb. cuma. ꝛ domi. Pet. de bern. hic idem tenent Bar. in. l. societatē. §. arbitrorum. in. j. col. ad fi. ff. pro so. Bal. ꝛ Sali. in. l. fi. in. iiij. oppositio. C. de contrabē. emptio. Bal. in. c. quintauallis. in. vij. columⁿ. de iureiuran. Pan. de ca. in. l. si merces. in prin. ꝛ in. l. si in lege. in prin. ff. loca. Floria. in. d. §. arbitrorū. in. iij. col. ꝛ dicit Pau. de cast. hic, bonū verbum, ꝙ ista est communis opi. doct. ꝛ sic a communi opi. nō est in consulendo aut in iudicando recedēdū. et istam teneo. Et si tu diceres prout dicunt Ang. Jmol. Lud. et domi. Alexā. hic ꝙ iura allegata per Barto. nihil probant: qꝛ loquūtur quando non erat cōmissum arbitrio alicuius tertij, et sic quādo lex dat tale arbitriū iudici: respōde no. quod imo illa iura bene probant decisionem Bar. eo quia quando arbitrator electus nihil arbitratur, deficit conditio ꝛ perinde est, ac si nūꝙ̄ fuisset electus. l. fina. C. de contraben. emp. ergo sumus in casu. ll. allegatarum. per Bar. ꝛ si tu replices prout dicunt Jmo. Rapha. cuma. ꝛ Lud. roma. hic: ꝙ magna est differentia inter istos casus: eo quia quando partes elegerunt arbitratorem, videtur se ad illum astringere: ergo nō debent posse recedere, ꝛ sic recurrere ad arbitrium boni viri: qꝛ eligendo arbitratorem videntur recessisse a prouisione legali. l. fi. C. de do. ꝓmis. qđ secus est quādo a principio nullum arbitratorem elegerunt, vt loquuntur. ll. allegate per Bart. responde ꝙ illud qđ dicitur, ꝙ partes eligēdo arbitratorem videtur se ad illum astringere: verum est si arbitretur: ista enim est cōditio, vt dicit tex. in. l. si merces. in prin. ff. loca. vnde paria sunt a principio non fuisse electum arbitratorem, ꝛ electum, ꝛ non arbitretur. iuxta glo. in. l. ij. §. fina. ff. de cōdi. ob turp. causam. ergo sumus in. ll. allegatis per Bar. ita subtiliter ꝛ pulchre defendo opin. Barto. Istam decisio. Bartol. reprehendunt Joan. de Jmol. Ludo. roma. ꝛ do. Alexā. hic moti per istum text. scđm primum intellectum glos. i. vbi contractus firmatus precesserat: et tamen nisi locator postea stipulatur res locatam sibi restitui arbitrio titij, quamuis contractus firmatꝰ precederet: non tamen potest recedi a persona, et recurri ad iudicem. Ego contra Bar. respondeo tripliciter tenendo decisionem Barto. quam puto veram quod iste text. in verbo restitui. non loquitur de equo locato: vt dicit glos. sed intelligitur, vel de restitutione hereditatis, vel de restitutiōe alterius rei proprie, puta domus: prout dixi in illa gl. i. et isto modo nihil facit cōtra Bart. qꝛ nō loquit̄ quādo cōtractus iam firmatus non precesserat. Scđo respondeo ꝙ tenendo scđm exemplū glo. j. restitui. id est destrui domū: nihil faceret iste text. contra Barto. Tertio ꝛ adhuc fortius dico ꝙ etiam tenendo primū exemplū gl. adhuc nō facit cōtra Bar. nā Bar. loquit̄ quādo cōtractus iā erat perfectus, et non agebatur de alio contractu accessorio perficiēdo: sed solum

sed solum de diminutione pretij, si apparet rē venditam nō esse
liberam, sed emphyteuticā: tunc bene recurritur ad arbtrium
iudicis, super illo incidēti de diminutione pretij, vt contractus
iam perfectus, executionem sortiatur. ita loquitur ꝓprie Bart.
hic in primo exemplo glo. de equo locato: licet locatio iam esset
perfecta, agebatur de perficiendo alio contractu stipulationis
accessorio, super restitutione talis equi: ⁊ iste contractus stipu-
lationis de restituendo equo prius locato, non erat perfectus:
sed veniebat perficiēdus arbitrio titij: ergo eo non arbitrante
non recedit a persona, quo ad perficiendam stipulationem: er-
go vide quomodo defendo Bart. ¶ Secundo contra Barto.
allegāt text. in. l. si ita coita. ff. ꝓ so. vbi si coita sit societas ex his
partibus quas titius arbitrabitur, illo non arbitrante, contra-
ctus irritatur, ⁊ non receditur a persona: ⁊ tamē valet societas,
nulla facta mētione partium: q2 intelligitur de partibus equali
bus. l. si non fuerint. in princi. ff. pro socio. et dicit Pau. de cast.
quod illa lex facit eum vere dubitare contra Barto. et commu
nem opi. et pro solu. relinquit cogitandum. Tu responde quod
nihil facit contra Bar. quia non loquitur in contractu iā per-
fecto: eo quia. d. l. si non fuerint. in princip. loquitur in societate
simpliciter contracta, nulla facta mētione partium intelligitur
de equalibus partibus: secus quādo super assignatione partiū
societatis electus est arbitrator tunc non intelligitur de parti-
bus equalibus, sed inequalibus scdm illius arbitrium: et tunc
intelligitur actū, qd illo non assignāte partes nulla sit societas:
et dicit tex. in. d. l. si ita coita. ergo ante declarationē illiꝰ tertij,
ille contractus societatis nō erat perfectus: ergo ille text. nihil
facit contra Bart. ⁊ est ipsa veritas. Adde vltra scribentes qd
Bal. in addi. Spec. in titu. de arbitro. in. j. col. ad fi. vers. allegat
Bar. in hac. l. si qs arbitratu. ⁊ refert istā deci. Bar. ⁊ dicit in ea
dicendum vt no. in. l. in vēdentis. C. de contrahē. empt. et in. l. in
persona. in. §. generaliter. ff. de reg. iu. ⁊ qd non obstant iura alle
gata per Bar. q2 in illis legibus fuit contractum simpliciter, et
non per viam cōpromissi. vt in. q. Bar. Tu autem dic ꝙ iura al-
legata per Bar. optime probāt eius decisionem, inducendo il-
la prout superius induxi. ¶ Vltra predicta contra aliā decisio-
nem Bart. quando vendo tibi fundū pro centum, cum hoc qd
accedat vnus de bobus meis, arbitrio titij, ipso nō arbitrante
super boue recurritur ad iudicē: vt arbitret. per. l. si in emptio-
ne. in prin. ff. de contrahē. amp. Alexā. ponderat in contrarium
facere decisionē Ang. hic volentis quod si vendo fundum pro
centum, ⁊ pro eo pluri ꝙ arbitrabitur titius: eo non arbitrāte,
non receditur a persona. per tex. in. l. hec vēditio. §. fi. ff. de ꝯtra
hen. emp. sequuntur Imol. Lud. ⁊ Alex. hic quāuis aliter in hoc
dicant Bal. ⁊ Salic. in. d. l. fi. in. iiij. oppositione. C. de contrahē.
emp. quāuis aliter Pau. de cast. ⁊ do. Alexā. teneant. Tu aduer-
te defendendo illam aliam decisi. Bar. ꝙ text. in. l. hec venditio.
§. fi. ff. de contrahen. emp. nihil facit q2 nullam mentionem facit
tex. de cōmissione facta in arbitriū tertij, sed vult ꝙ si res deter
minato pretio vendat ꝙ valet venditio. etiā non arbitrāte ar
bitratore. ¶ Secundo etiam data decisione Bart. pro vera di-
co qd nō aduersatur Bar. q2 in. q. Ang. in augmēto illius plu-
ris pretij. erat omnimoda incertitudo: sed in. q. Bart. debebat
incertum de certis: ideo titio nō declarante, recurritur ad iudi
cem qui declaret, ex quo saltē vnus de pluribus de presenti de-
bebatur. Tu autē vltra scribentes bene cōsidera. Bart. format
istam. ij. deci. per tex. in. l. si in emptio. in prin. ff. de cōtrahē emp.
illa. l. nihil penitus facit: q2 nihil dicit de arbitrio boni viri, sed
bene dicit ꝙ si in venditione fundi debet accedere vnus seruꝰ
et sit discordia inter emptorem ⁊ venditorē: quia emptor dicat
se sensisse de vno, vēditor de alio, dicit tex. ꝙ valet venditio: ⁊ is
seruus debet accedere, de quo vēditor intellexerit: ita ibi dicit
tex. ratio illius tex. est q2 in dubio interp̄tatio dz fieri cōtra em-
ptorē, q debuit legē apertiꝰ dicere. p. l. stipulatio ista. §. alteri. v.
in stipulationibꝰ. j. e. ⁊ l. veteribꝰ. ff. de pac. ita dicūt gl. ⁊ Bar.
in. d. l. si in emptione. ergo scdm illū tex. in. q. Bar. titio nō arbi-
trante, debebit ille bos, quem vēditor declarabit: cuius declara
tioni estādū per illū tex. qui de arbitrio boni viri nihil dicit.
¶ Successiue ex omnibꝰ supra traditis Bar. recollegit doctri-
nam: an a persona arbitratoris recedit, vt hic per eum. veritas
pendet a dictis supra. ¶ Circa tamē primū mēbrum: inq̄tum
vult ꝙ in. l. fi. §. sed ⁊ si quis. C. cō. de lega. substantia legati erat
cōmissa in arbitrium tertij: ⁊ non conditionaliter: vtrūq; videt
male dictū ad illum tex. primo q2 ibi nō erat cōmissa substantia
legati, scilicet an legatum valeat an non: ⁊ an seruus debeatur
vel non: sed erat cōmissa sola electio vnius ex seruis: item in illo
tex. videtur esse conditio cum dicat tex. quem titius elegerit: re
latiuum quem iunctum verbo futuri tenporis facit conditionē.
l. stichum qui meus erit. in princ. ff. de lega. j. de vtroq; dic: vt. s.
in specie tetigi: et perfecte habes expeditam. j. questio. Barto.

20 ¶ † Secundo querit Bar. quia tex. videt solum loqui de mora
stipulatoris quid si per promissorē steterit quominus arbitra-
tor arbitretur, decidit ꝙ pena est promissa, illa committitur. l.
diem. §. si quis. ff. de arbi. si autē nō fuit adiecta pena receditur
a persona arbitratoris, ⁊ recurritur ad arbitrium boni viri: vt
hoc tex. quasi promissor moram fecerit a cōtrario sensu: et sic in
tantum tenebitur promissor quātum arbitrabitur bonus vir:
no. istam decisio. Bar. que limitat regulam huius text. que vult
ꝙ a persona arbitratoris nō recedatur vt procedat qn̄ promis-
sor non fuit in mora: secus si fuit in mora, quia recedit a perso-
na, et recurritur ad iudicem: cum Bar. tenent alij: ratio diuersi
tatis est: quia cum stipulatio principalis de restituēdo equo lo-
cato: vel de destruēdo domum, scdm exempla glo. prime censea
tur inita sub cōditione si titius arbitrator arbitrabitur. l. fi. C.
de contrahen. emp. et. l. si merces. in princ. ff. loca. ergo cum stet
per ipsum promissorem ne impleatur cōditio, habetur pro im-
pleta. l. in executione. §. fi. j. eo. ⁊ l. hec venditio. ff. de contrahen.
emp. que iura ita voluit allegare Bar. hic. ergo stipulatio de re
stituendo equo, vel de destruendo domum, habetur pro purifi-
cata ⁊ actio competit stipulatori: ergo operabit officium iudi-
cis. vt declarat Bar. s. in. ij. ⁊ iij. oppositione. sed istud cessat ex
parte stipulatoris morosi. cum ipse nihil debeat ⁊ sic stipulatio
p̄ncipalis nō pōt dici cōmissa ⁊ p cōsequēs nō pōt dici firmatꝰ
contractus stipulationis principalis, q2 nihil tenetur adimple-
re per consequēs non cōpetit officium iudicis. sz aduerte q2 nō
videtur ꝙ non sit opus recurri ad arbitrium boni viri, cum ha
beatur perinde ac si titius fuisset arbitratꝰ, ex quo stetit per ꝓ-
missorem ne arbitraretur, ⁊ consequenter cum stipulatio cēsea-
tur purificata, ergo stipulator aget ex stipulatione absq; aliqua
reductione ad arbitrium boni viri. ita tenet Cuma. in. l. in exe-
cutione. §. fi. j. eo. Tu dic ꝙ licet stipulatio habeatur pro imple-
ta, ac si titius fuisset arbitratus tñ q2 incertū est quō titius fuis
set arbitraturus equum locatū debere restitui, ⁊ in quāta sum-
ma ⁊c. ideo ꝓpter illud incertū declarandū est necesse adire iu-
dicem qui declaret. l. continuus. §. cum ita. j. eo. l. cum pater. §.
filius. ff. de leg. ij. §. curare. insti. de action. q2 actio ex stipulatiōe
principali non declarata, non sufficeret. ⁊ ita declarat Bartol.
21 et bene. ¶ † Tertio querit Bart. de ardua ⁊ valde dubitabili
q. que sepissime in facto cōtingit. an in laudo arbitratoris req-
ratur partis p̄sentia, vel citatio, ad hoc vt valeat. Bart. hic per
octo fundamenta concludit, requiri citationem: alias laudum
arbitratoris esset nullum, ⁊ ita dicit se cōsuluisse, ⁊ cum Barto.
simpliciter sequitur solus Ang. hic. ⁊ videtur etiam sequi Imo.
licet postea se remittat. idē consuluit Barto. in consil. suo. clxvj.
qd incip. Talionus de spoleto vendidit cuidam ⁊c. sed in libris
impressis incipit aliter sed male vbi ponit formaliter de verbo
ad verbum omnia que ponit hic, et sic Bar. de verbo ad verbū
formaliter inseruit illud consilium suum. idem tenet Bart. in. l.
theopōpus. in pe. q. ff. de do. prele. ⁊ in. l. j. in vlti. col. ff. de lega. ij.
et in. l. alio. in. v. colū. in versi. quero an heres sit requirēdꝰ. ff. de
ali. ⁊ cib. leg. Idem etiā tenet Bal. hic qui multum variauit per
tex. bonum in. l. necesse. ff. de in diem addic. Idē tenet late Bal.
in. l. nec quicq;. §. vbi decretum. in. vij. ⁊. viij. col. ff. de offic. ꝓcon.
et leg. ⁊ in aut. ⁊ qui. in. ij. col. C. de bo. auto. iudi. pos. ⁊ idē Bald.
in. c. j. circa fi. de inuesti. in mar. fac. vbi Bald. allegando dictum
Inn. relatum per Io. an. in. c. ex ratione. de appella. in nouella.
vbi dicit Innoc. quod non solum in iudicio, sed etiam extra, de-
bet citari is cuius interest. subdit per hoc no. Bal. qd cū quidā
arbitrator laudasset ex arrupto, parte non requisita, quod in cō
tradictorio iudicio fuit ꝓnuntiatū laudum esse nullum. Istam
opi. Bart. tenuit consulendo Io. de ana. in consil. lxxxiij. qd inci
pit visis his que in facto narrant iudicio meo ⁊c. vbi dicit ꝙ ista
opi. Bart. est maioribus autoritatibus et validioribus rationi-
bus vallata, ⁊ in iudicando ⁊ consulendo est tutior. dicit etiā do.
Pet. de hexu. hic qd ista est cōmunis opi. est bonū verbum: q2
consulendo ⁊ iudicando non est a cōmuni sententia recedēdum.
vt per Bar. et alios in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. canoniste
in. c. ne innitaris. de consti. Ista qd vt dixi est valde dubia, ⁊ pro
pterea alibi Bald. in consi. viij. tertie partis quod inci. punctus
questionis talis est quedā domina ⁊c. examinat bene istam qd.
referendo opiniones hincinde nec eā decidit, sz dicit qd est ma-
gna questio simpliciter. Ludo. ro. in consil. lxxij. inci. circa p̄mū
quod queritur an hec approbatoria ⁊c. dicit se semper dubitasse
in isto articulo: neq; tūc decidere, quia est valde dubius. ¶ Vl-
tra octo fundamēta que Bartolus adducit pro ista parte quod
in laudo arbitratoris ferendo, requiratur citatio partium. alias
laudum non valeat: vltra illa octo fundamenta adde bene face-
re tex. in. l. j. §. cum dicitur. ff. si cui plusq̄ per. l. falci. vbi est text.
quod arbitrator electus ad estimādas facultates testatoris, de
bet vocare partes quarum interest: et subdit textus quod talis

estimatio nō preiudicat ceteris qui non sunt citati:ꝛ istum text. allegat ad hoc ipsemet Bartol. in. l. alio. in. v. col. ff. de ali. et cib. legatis. ad idē facit text. in. l. j. §. mulieri. et. ij. ꝛ. §. denūtiari. ff. de vē. inspi. vbi etiam in extraiudicialibus debēt partes quarū interest citari. ad idē tex. in. c. licet eps. de prebē. in. vj. vbi similiter papa decidit etiam in extraiudicialibus possessorem citādum. et assignat rationē q2 pars posset ledi. Ad idē videt multū stringere tex. in cle. sepe. de verb. signi. vbi etiā in casibus in quib9 pceditur omni iuris omissa solēnitate, tamē requiritur citatio in casu ferende sententie, nisi respondeas ad illum tex. ꝙ ibi procedebatur iudicialiter etiā in iudicio: licet iudiciorū ordine omisso: sed in questione nostra procedit p arbitratorem omnino extraiudicialiter. Ad idē etiā pro hac pte facit ꝙ lz princeps sit solutus legibus. l. digna vox. C. de legi. l. pnceps. ff. de le. ideo corā principe vel Papa nō est necessarius ordo iudiciari9. vt p Inn. ꝛ alios in. c. j. de lit. cōtest. tamē nō pōt ferre sententiā nisi partibus citatis. tex. est in. c. j. de cā pos. ꝛ ppie. ꝛ tex. i. c. iter quatuor. de maio. ꝛ obe. tex. i. c. nos in quēquā. ij. q. j. ꝛ text. i cle. pastoralis de re iudi. et apud legistas tex. in. l. fi. vbi gl. ꝛ Bal. C. de legi. si ergo isti summi principes qui sunt soluti legibus non possunt ferre sententiā nisi citatis partibus: ergo multo minus arbitrator iste assumptus a partibus. ¶ Cōtrariam opinionē[a] ɔtra Bar. ꝙ imo arbitrator possit pferre laudū seu sententiā etiam nō citatis partibus: tenuit in primis do. Fran. de albergotis de are. discipulus Bar. in repe. huius. l. quē referūt canoniste ꝛ legiste in locis. j. allegandis. tenuit Guil. de cu. in. l. episcopale. in vlt. q̄o. ꝛ ibi Ray. C. de episco. audiē. ꝛ ibi etiā tenuit Bald. sibi ɔtrarius. ita etiā tz Bal. in. l. ij. i. j. col. C. de edi. act. ꝛ in. l. j. ad fi. C. de arbi. ꝛ in repetitione. l. j. in. v. q. prin. ff. de leg. ij. istam opi. cōtra Bart. tenent indifferenter canoniste in. c. quintauallis. de iureiurand. Hostiē. late do. Anto. Joā. de imo. ꝛ do. Abb. in. xxiiij. col. ꝛ seq. et ibidem Bal. sibi contrarius in. iiij. col. ꝛ duabus seq. ita etiam tenet Cardi. florē. in. c. exposita. de arbi. ꝛ late idem Car. in cōsi. cxl. q̄o icip. factū tale est magistraliter Bart. ita etiā tenet Lud. ro. in consi. lxj. q̄o incip. licet mihi magna semper fuit dubitatio. eandē opi. cōtra Bar. tenet multū late Rapha. cu. in cōsi. vij. q̄o inci. visis cōpromisso Jo. ꝛ fratris. ita etiam tenet do. Alex. vbi dicit Bar. errasse hic in cōsil. cxxx. in. j. volu. q̄o incip. difficultas huius negotij: ꝛ ita cōtra Bar. etiam cōmuniter Moder. tenēt 22 Pro ista parte cōtra Bar. stringit tertium fundamentū illi9 aduocati quē refert Bar. cui Bar. nō respōdet arbitramētū est implementū cōditionis. l. fi. C. de cōtrahē. emp. l. si merces. in prin. ff. loca. ergo nō requirit partis presentiā. l. ij. cum glos. ff. de cōdi. et demō. Scdo arbitrator pōt ferre laudū etiā die feriata in honorem dei. l. fin. in verbo transactiones. ꝛ ibi Bald. in. v. no. post Jac. but. ad hoc no. C. de ferijs. Bar. i. l. si de meis. al's ici. idē pōpo. scribit. §. fi. ff. de arbi. Spe. in ti. de ferijs. lz citatio tali die feriato fieri nō pōt. l. fi. C. de fer. ergo apparet q̄o nō est necessaria citatio partiū q2 si esset necessaria, non posset fieri in die feriata, in qua pōt ferri laudū: tamē ad hoc posses respōdere q̄o. d. l. fin. loquit de citatiōe iurisdictionali, q̄ nō pōt fieri die feriata in honorē Dei: nō aūt de monitione extraiudiciali, quā facit arbitrator, vt declarat Bar. in. l. cū fili9. §. fi. j. eo. ¶ Tertio p ista parte bene facit q2 arbitrator inter absentes pōt volūtatē suā p epistolam declarare, ergo nō requirit presentia partiū. l. j. in fin. cum. l. seq. ff. si mēsor fal. mod. l. si pater. §. si sticho. ff. de fideicō. liberta. l. si qs mihi bona. §. iussum. ff. de acq. here. Quarto facit tex. in. l. cū pater. §. hereditatē. j. ff. de leg. ij. in. l. ex facto. §. si qs rogat9, in ij. ff. ad treb. vbi arbitrator deportat9 in insulā nō poterat verisimiliter habere presentiā partiū pter distātiam insule: ꝛ tamen valet arbitramētum latū. ergo nō est verum q̄o requirat presentia, ꝛ citatio partiū. ergo ista opinio scda cōtra Bar. videt tenēda cū grano salis ꝛ ita cōsulerē ꝛ iudicarē: dūmodo arbitrator ptes audierit in discussiōe negotij: iuxta. l. si de meis. al's ici. idē pōpo. §. recepisse. in verbo discuti lite. ff. de arbi. tūc alia citatio nō requirit in platione laudi: ita tz Bal. in. l. fi. in. iij. q. circa fi. C. de cōtrahē. emp. ꝛ idē Bal. in cōsi. lxiiij. ij. partis incipi. nūquid arbitrator possit arbitramentari parte nō requisita. ita etiā tenet Sali. i. d. §. arbitratorū. Cuma. Pau. de ca. Lud. roma. ꝛ do. Alex. hic Joā. de imo. in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. do. Lanfrancus de oriano in trac. de arbitris. in. x. q. ꝛ nō credo ꝙ Bar. negasset istā opi. cum limitatione quā dedi: q2 rationes Bart. si bene ponderentur tendunt ad hoc. nam q̄o requirat citatio tēpore ferende sententie quando in meritis cause precessit cognitio nō est nisi pter rigorē iudiciariū obseruandū: sed corā arbitro nō ɔsiderat ille rigor, sed equitas iuxta gl. in. l. sed ꝛ si seruū. §. si quis iudex. ff. de arbi. ꝛ in aut. vt diffe. iudi. in princ. tenendo istam partem cum modificatione predicta nō obstant allegata per Barto. nō obstat in primis iste tex. vbi stipulator moram fecit quo minus ipse arbitrator arbitraretur: q2 respōdet Ludo.

a ¶ Cōtrariā opi. Vide p Alex. i cōsi. cxxx. ici. difficultas. in primo volu.

b ¶ Limita istam. adde q̄o istā limitationē lati9 ēt psequit Soci. h col. xiij. v. x. ꝛ vl. limita. vbi post Alexā. vnū examinat qn̄ i cōpromisso solum diceret q̄o pcederet ptib9 absentib9, ꝛ qd in arbitro qd i arbitratore, de q̄ limitatione q̄r s. l. ɔlem. ff. d arbitris. ꝛ q̄ vr̄ correctaviō alex. post Bar. ꝛ Ang. in. l. si conuenerit. de re iudi.

c ¶ Tertio not. adde ꝙ istā limitationē tenēt etiā Mod. sen. hic ꝛ bn̄ examinātoi cūtesse cōez sententiā ꝛc.

d ¶ Quarto limita ꝛc. sim pliciť tenēt Moder. senē. h referētes bar. i. d. l. theopōp9. ꝛ d. Ant. in d. c. veniēs.

e ¶ Quinto limita. adō Moder. senē. h col. xij. v. v. limita. vbi addunt aliqua.

roma. Rapha. cuma. ꝛ domi. Alexan. hic ꝛ do. Anto. de bu. in. d. c. quintauallis. q̄o hic stipulator fuit in mora veniendi ad informādum arbitratorem de meritis cause: ideo arbitrator tāꝗ nō bene informatus de meritis cause per. l. fin. C. si per vim vel alio modo. ꝛ. c. ex literis. de i inte. resti. noluit parte absente arbitrari tanꝗ bonus vir: sed quia istud videtur esse quedam diuinatio ad istum tex. prout dicebat. s. Barto. ego probo et confirmo istam solu. melius quod iste text. non loquitur de mora que causetur per citationem: sed de mora idest de dilatione in nō veniēdo ad informandum arbitratorem: q̄o istud sit verum probo ex eodem text. qui postea loquitur quando arbitrator fuit in mora: ꝛ tamen non potest dici in mora per citationē. l. lz interpellatur. ff. de arbi. sed dicitur in dilatione seu negligentia arbitrandi: nō obstat tex. in. l. q̄o si nolit. §. si quid ita. ff. de edi. edic. in quo tex. Bar. facit magnum fundamentum: q2 respondetur dupliciter. Primo ꝙ ibi requirit presentia partis: vt fiat restitutio rei vēdite ꝛ sic ibi absentia impedit redhibere, nō autem placitum declarare: ꝛ ita vult tex. ibi: aut non fuit presens cui redderetur. Secundo ille tex. loquitur eo casu quo ex prime voluntatis penitentia alteri posset inferri preiudicium: tunc requiritur illius notificatio sicut in simili quando quis reuocat procuratorē suū: quia debet certificare aduersarium ne aliquod damnum patiatur. l. vnica. C. de satisda. c. mandato. de procura. fm Bald. in. c. si aūt inter pares in. ij. col. de. l. cōra. in vsi. feu. nō obstat tex. in. l. legatū. ff. de vsufruc. lega. q2 respondet ꝙ ille tex. loquitur in iudice ordinario cui. l. mandat tale arbitrium ꝛ ille debet sequi naturam iurisdictiōis ordinarie que est in citādo partes. l. de vno quoꝗ. ff. de re iudica. l. diu9. ff. de adopt. ꝛ isto modo loquit text. in. l. iij. §. sed si nō constat. ff. vbi pupil. educ. deb. ꝛ ad hoc habes text. not. in. l. solent. ff. de alimen. ꝛ cib. lega. Non obstat text. in. l. hac edictali. §. his illud. C. de secū. nup. quia loquitur in arbitratoribus electis ad instructionem ꝛ informationem iudicis nam eis vt testibus bene defertur iuramentum: vt ibi tex. sed postea in relatione eorum testes non sunt hortandi: ꝛ ideo ille tex. nihil facit contra Barto. Ad alia fundamenta Bart. dic quod loquūtur de discussione ad merita cause, et examinatione rei restituēde: et ipse stipulator fuit in mora veniendi ad istam discussionem faciendam: non autem loquuntur de citatione tempore laudi ferendi: vt dixi: ꝛ ita concludo ꝛ teneo contra Bartol. ¶ † Retēta tamen opin. Bartol. cuius autoritas est suprema in actu practico quod in sententia arbitratoris requiratur citatio, aut presentia partium, alias nihil valeat. Limita istam[b] opinio. Bart. aliquibus notabilibus modis. ¶ Primo limita quādo dictum esset in compromisso, quod possit ferre sententiam partibus absentibus, ꝛ non citatis: quia tunc non est dubium quin possit ferre sententiam. l. diem proferre. §. si quis. cum. §. sequen. ꝛ ibi glo. ff. de arbi. hoc esset indubitatum propter expressam cōcordiam partium. l. j. §. et post operis. ff. de oper. no. l. si conuenerit. ff. de re iudi. et ita communiter seruatur in practica secundum Joā. Jmo. et Lud. roma. ꝛ latius per Alexan. hic. ¶ Secundo limita quando compromissum fieret de eo, quod arbitrator potest absꝗ informatione partium formare, puta vtrum res tantum valeat, vel quātum in dotem dare conueniat, vel similia. in istis valet laudum arbitratoris sine presentia partiū: ita tenet Bal. in preallega. consilio. lxiiij. tertie partis. ¶ Tertio not.[c] limita quando arbitrator ferret sententiam vltima die compromissi: quia illa dies vltima habet vim citationis. text. est in. l. ij. circa medium. in verbo notus omnibus dies fatalis appareat. et ibi Barto. in. j. no. C. de tempo. appella. Barto. in. l. qui ante calendas. in vlti. colum. s. eodē. ita in specie limitat nota. Bald. in autenti. ei qui. in. ij. colum. C. de tempo. appella. et in. c. quintauallis. in. v. colum. de iureiuran. et in. c. sancimus. quo tempore miles in vsi. feu. Pau. de cast. et latius Alex. hic cum concordantibus per eū traditis. ¶ Quarto limita[d] in declaratione ei9 qui non iudicat de proprio sensu, sed declarat voluntatem testatoris sibi cognitam in tali declaratione nō requiritur quod citentur partes quia eis nō vocatis potest declarare secundū Bart. in. l. theopompus. ff. de do. preleg. sequitur simpliciter domin9 Alex. hic. idem tenet domi. Anto. in. c. veniens primo. de testi. et idem domi. Alexan. in consil. cxxx. quod incip. difficultas huius negotij. contra Barto. tamen tenet do. Abb. in. c. ij. in. v. col. de testi. ¶ Quinto limita[e], quando arbitrator habet arbitrari super electione aliquarum personarum venientium ad aliquod commodū, puta si testator leget mille vni consanguineo, vel vni pauperiori ex plurib9, quem titius elegerit: talis declaratio potest fieri absentibus partibus, et inter viuos, et in vltima voluntate: eo q2 non citati non possunt in aliquo damno versati, non acquirere. l. vnum ex familia. §. j. et sequen. l. cum pater. §. a filia. et. l. cū quidam. secunda. ff. de lega. ij. ita tenet Bar. in. l. j. ad fin. eodem titulo. Angel. Jmol. et Alexand. hic cum alijs concordan. allegatis per

a gatis per Alex. ¶ Sexto no.[a] limita in calculatorib[9] rationũ. electis vel a partibus vel a iudice: vt habeãt videre ⁊ calculare libros trafici inter partes: isti possũt declarare absentibus partibus, ⁊ non citatis, etiã sine discussione negotij: tex. est de hoc singu. et vnicus in iure in.l.ij.§.quod de frumẽtaria.ff.de admi. rerũ ad ciui.perti.in verbo ⁊ si contra absentẽ pronuntiatũ est inanis querela est: ⁊ ibi gl.in ver.inanis declarat.⁊ ibi Bart.ad hoc no.illũ tex.⁊ assignat rationẽ.q: cũ non requiratur alia cõmissio nisi cõputatio rationũ: ideo põt sententia ferri in absentes.⁊ per hoc no.Bar.ꝙ reuisores rationũ cõis possunt pronũtiare officialẽ preteritũ esse debitorẽ cõis eo absente ⁊ non citato: als habui istum casum de facto ex ciuitate astensi.⁊ habui super eo consulere: ideo q: casus est no.⁊ quotidianus: aduerte ꝙ contrariũ tenuit Bal.in.l.hac edictali.§.his illud.in.ij.colũ.C.de secun.nup.vbi tenet ꝙ qñ cõsules mercatorũ eligunt calculatores ad calculandũ rationes vel libros inter mercatores ꝙ calculatores debent iurare: per illũ tex.itẽ partes debẽt interesse aut ad hoc esse citati: alle.vt p Bar.in.l.theopõpus.ff.de do.pre leg. Tu aũt adde ꝙ idẽ ꝙ Bar.tenet Pau.de ca.in.l.ij.ad fi.C. vbi de cu.vel coar.sequitur.d.Abb.Panor.in.c.ad nostrã.iij.de iureiur.⁊ in.c.ex insinuatione.ad fi.de appel.⁊ in.c.bone.j.in.iiij.

23 col.de elec.⁊ in omnibus locis.j.statim allegãdis. ¶ † Limita

b illud[b] dictũ Bar.pcedere qñ certũ est illi absenti aliquã defensionẽ nõ cõpetere: als sec[9].ita limitat Abb.in.c.j.in.ij.col.in pn. de cau.poss.⁊ proprie. Idẽ Abb.in.c.cũ sit romana.prope fi.de appel.idẽ Abb.in.c.causam que.in.j.col.ad fi.de rescr.idẽ abb. in.c.vestra.prope fi.de coha.cle.⁊ in.c.cũ olim.in.vj.col.de re iudi.⁊ in cõsi.lxviij.ij.vol.qd incip.ꝙꝗ super vacatione.circa fi. vltra predicta adde tex.expressissimũ in.c.cũ sit romana.in ver.si. de app.qui dicit ad literã,ꝙ in facto notorio.potest ferri sententia cõtra absentẽ non citatũ: si certũ est absenti nullã defensionẽ cõpetere: als secus.⁊ ita ibi no.d.Abb.in pe.no.adde etiam qd vbicunqꝫ ius partium est redactũ in scriptis,⁊ datum in manibus iudicis.potest iudex procedere etiam absentibus partib[9], tanqꝫ super notorio: q: in tali casu etiã est certũ aliud ius partibus nõ cõpetere.ita no.determinat Abb.in.c.ex insinuatione. ad fi.de appel.teneas cordi hãc limitationẽ quam nõ reperies

c ab aliquo ita examinatã. ¶ Octauo no.[c] limita quãdo factũ esset cõpromissum in arbitratorẽ ⁊ cõmissum eius cõscientie: tunc potest mentẽ suam cõscientialẽ declarare partibus absentibus ⁊ nõ citatis.ita no.tenet Bal.in.l.certũ.in.ij.col.C.vñ legiti.allegando gl.solẽnẽ in cle.j.de offi.deleg.sequit Roma.in repe.rubri.ff.de arbi.in.ij.col.vbi in specie et in terminis nostris tenet: ꝙ qñ factũ est cõpromissum in arbitratorẽ.fm eius conscientiã, isto casu snia sine citatione aliqua põt ferri.⁊ illã decisio.Bal.sequitur Alex.in.l.de vnoquoqꝫ.in penul.col.de re iudi.Idẽ ⁊ latius tenet Alex.in cõsi.cxxvj.in.ij.vol.qd inci.visis verbis.in.ij. ⁊.iij.col.Ultra eos cõfirmo per illud ꝙ egregie vult Bal.in.l.ij. in.iiij.no.C.de fideicõ.vbi formaliter dicit: ꝙ cõmissum ad conscientiam.videt commissum ad veritatẽ: ⁊ satis est qd sit muniũtum iuregentiũ: licet nõ reperiã contradicentẽ.teneo cõtrariũ, ⁊ cõtrariũ cõsulerem retenta opi.Bar.probo duplici fundamẽto incõuincibili: nã terminus cõscientie importat arbitriũ boni viri,⁊ non liberam voluntatẽ: ita dicit no.Bal.in.l.fi.ad fi.C.de iure do.impe.⁊ in.l.nulli.in.iij.col.C.de episc.⁊ cleri.Cano.in.c. statutũ.§.assessorẽ post gl.singularẽ ibi: de rescrip.in.vj.sed ego habeo ꝙ qñ cõmissio fit alicui per verba importantia arbitriũ boni viri,debẽt partes necessario citari: ita tꝫ Bal.in.l.captatorias.in.iij.q.C.de testa.mili.⁊ est de mente Bar.in extraua.quõ in le.maie.cri.pce.in gl.in ver.videbit.et in ṽ.figura.Scdo ego habeo: ꝙ papa imperator et summi reges debent iudicare fm cõscientiam: ita tꝫ Bar.referens theologos in.l.vnica.ad fi.C. vt que desunt adno.⁊ tñ in eorũ sentẽtia requiritur de necessitate citatio.als nihil valeret: ⁊ de isto articulo scripsi aliqñ pleni[9] in.d.l.certũ.vnde legi. ¶ Duas als limitationes habes p Bal. in.l.fi.in.iij.q.⁊ ibidẽ per Sali.in septima.C.de cõtraben.emp.

24 ¶ † Quarto principaliter querit Bart.quãto tpe durat potestas arbitrandi: ⁊ facit tres casus principaliter: vt hic per eum. Idẽ formaliter tenet Bar.in preallegato consi.clxvj.incip.calamanus de spoleto.i scdo dubio.⁊ cũ Bar.trãsit simpliciter Flo. in.d.§.arbitror.l.societatẽ.ff.p soc. Tu aũt aduerte: in pmis in quãtum Bar.facit presuppositũ,ꝙ potestas arbitratoris finiatur eo nolẽte arbitrari: ⁊ sic ꝙꝗprimum arbitrator dicit se nolle arbitrari finitur arbitramẽtum: lꝫ ita teneant doct.hic: et cũ eo simpliciter trãseãt. Istud reprehẽdit Lanfrã.de oriano in tracta.suo de arbi.in.xix.q.q: imo iudex põt cogere arbitratorem, etiã inuitũ ad arbitrandum.l.iij.§.j.ff.de arbi.sed si verum esset qd finiretur arbitramẽtũ eo,nolẽte arbitrari, frustratoriũ esset dicere qd iudex posset eum cogere arbitrari: nã si finitum esset arbitramẽtum,quomodo posset eum cogere? Tu dic qd text.in

d.l.iij.§.j.loquitur postquã compromissum est acceptatũ: et loquitur de arbitro: in arbitratore autem nũquid possit cogi per iudicẽ inuitus ad arbitramentũ? glo.in.l.j.ff.de lega.ij.dicit: qd nõ meminit se legisse: sed Bart.ibi: in.ij.colum.⁊ alij cõmuniter firmant: ꝙ arbitrator nõ possit cogi inuitus per iudicẽ ad arbitrãdum.per tex.in.l.§.sed ⁊ si quis.C.cõia de lega.nisi tale cõpromissum acceptasset.d.l.iij.§.j.⁊ ita etiã tenet Bar.in.l.a filio. in prin.ff.de ali.⁊ ciba.leg.⁊ in.l.v.§.amittere.per illum tex.ff.de his quibus vt indig.⁊ est glo.in.l.fina.⁊ ibi Bal.C.de cõtrahẽ. empti.⁊ Bart.met.j.se remittit de hoc ad ea que dicet in.d.l.j. apparet ergo Bart.loqui,quando arbitrator expresse nõ acceptauit cõpromissum. ¶ Successiue circa primũ membrũ Bar. quãdo arbitramentũ cõfertur in vnũ ex contrahentibus circa ea que sunt formalia cõtractus: ꝙ tũc duret.lx.diebus: per tex. in.l.qd si nolit.§.si quid ita.ff.de edi.edic.cũ Bart.tenent Jo.de imo.Rapha.cu.Pau.de cas.r do.Alex.hic.Bal.in.l.multa.in prin.ff.de cõdi.⁊ demon.Jmo.in repe.c.quintauallis.in.l.colũ. de iureiurã.reprobat Ange.⁊ Ludo.hic: ⁊ Bal.in.c.si aũt inter pares.in.ij.col.de le.conra.nã fm Ange.quãdo arbitramentũ confertur in vnũ ex cõtrahentibus: siue circa substantialia: siue circa extrinseca: tenet arbitrari ꝙꝗprimũ põt.per.d.l.hec venditio.in prin.ff.de cõtra.emp.⁊ per.d.l.hec cõditio si in capitoliũ. ff.de cõdi.⁊ demõ.nec obst.tex.Bart.in.d.l.qd si nolit.§.si qd ita. q: fm Ange.loquit in redhibitoria,q̃ habet sua tẽpora ex natura contractus: vñ arbitrator assumptus sup redhibitoria.bene obseruaret illud tẽpus. Alex.dicit Ange.errare in terminis.eo q:.§.si quid ita.loquit de redhibitoria,que ex natura cõtractus habet sex menses.l.cũ sex.ff.de edil.edic.l.ij.C.de edi.ac.sꝫ defende Ang.qui nõ fuit ita supinus: ꝙ ignoraret redhibitoriam durare sex mensibus: sed est aduertendũ qd redhibitoria q̃ datur rõne morbi,vel vitij rei vẽdite.illa bene durat sex mẽsibus. d.l.cũ sex.⁊.l.sciendũ.§.finali.ff.de edil.edic.et in.l.si is qui.§.j.ff. de excep.rei iudi.sed redhibitoria q̃ dat solũ ratiõe displicẽtie: illa durat.lx.dieb[9].⁊ de illa loquit.§.si quid ita.in.d.l.ꝙ si nolit. fm quẽ Ange.optime loquutus est. aliter rñdet Roma.hic.qd §.si quid ita.loquit in tẽpore prefixo redhibitioni,⁊ restitutioni actuali,nõ autẽ declarationi tantũ.q: nõ sufficeret,ꝙ emptor diceret ꝙ res sibi displiceret in presentia vẽditoris,nisi etiã intra illos.lx.dies actualiter restitueret: hñ est verũ ꝙ si emptor incideret a redhibitoria,restituendo intra.lx.dies.hoc ipso diceret displicẽtiam suam declarare.l.paulus respõdit.j.rem ra.habe. ita procedit illud ꝙ dicit Alex.qui reprehendit Roma.⁊ male. Alio ⁊ tertio modo ad illũ tex.d.§.si qd ita.respondet Bal.in.c. si aũt inter pares.in.ij.col.de le.conradi.ꝙ ibi erat collatũ arbitramentum super resolutione cõtractus,nõ tanqꝫ in bonũ virũ: sed in merã voluntatem,que nõ posset reduci ad arbitriũ boni viri.reprobat Alex.q: est contra illum tex.in ver.placuerit.qd importat arbitriũ.l.thais.§.sorore.ff.de fideicõmis.libe.et dicit ipsemet Bal.in.l.in vendẽtis.in.j.oppositione.C.de cõtraben. emp. Tu aduerte inquãtũ Bar.vult qd in.d.l.qd si nolit.§.si qd ita.arbitramẽtũ fuit collatũ circa substantialia cõtractus: istud reprehendit Bal.in.c.quintauallis.in.vij.col.de iureiurã.q: ibi nõ est cõpromissum de substantia cõtractus: vt dicit Bar.q: de substantialibus cõtractus nõ põt cõpromitti in alterũ ex contrahẽtibus.tex.est ⁊ ibi regula.l.in vẽdẽtis.C.de cõtrahẽ.emp. sed ille text.loquit de arbitramẽto sup distractu qd est quoddã accidẽtale: de quo bene põt compromitti in alterũ ex cõtrahentibus,ratione precedentis cõtractus iam preordinati.sicr Bal. in.d.l.in vendẽtis.in.j.oppositione.⁊ ibidem Salic.dicũt qd in d.§.si quid ita.quiditas ⁊ sic substantia cõtractus nõ confertur in arbitriũ: sed bene qualitas: hoc est si displicuerit qualitas rei vẽdite: ⁊ ita etiã in hoc reprehẽdit Bar.Lanfrã.de oria.in trac. de arbi.in.cxciiij.q.⁊ Moder.Senẽ.hic: salua Bar.q: Bar.qui est lucerna ⁊ magister omniũ legistarum,nõ fuit ita supinus qd ignoraret,qd aliquod substãtiale cõtractus nõ possit cõferri in arbitriũ,vel arbitramentũ vnius ex cõtrahẽtibus: istud est qd dixit etiã in.iij.oppo.ad fi.allegãdo text.in.l.ꝙ sepe.j.fi.ff.de cõtrahẽ.emp.⁊ pterea Bar.hic: cũ mysterio dicit in casu permisso ⁊ nõ loquit Bar.hic: quãdo arbitramentũ cõfertur super ipsis substãtialibus,super re aut pretio: sed bene circa ea que substãtialia.i.circa rẽ venditã.nõ fuit ergo cõpromissum super re vendita: sed bene circa rẽ.i.displicẽtiam: ⁊ ꝗñr super displicẽtia rei. ita loquit.§.si quid ita.secus si circa extrinseca circa rem venditam: vt puta qd seruus venditus reddat ratiões arbitrio vẽditoris.ita tex.in.d.l.hec venditio.in prin.⁊ ad hoc facit doct.gl.in l.pacta cõuenta.ff.de cõtraben.emp. ¶ In secũdo mẽbro Bar. quãdo arbitramẽtũ est collatũ in alterũ ex cõtrahẽtibus.circa aliquid extrinsecus,qd teneatur arbitrari ꝙꝗprimũ potest: per tex.in.l.hec venditio.in prin.s.de cõtraben.emp.dic qd illa lex bene facit: q: tex.ibi ad literã dicit,ꝙ si vẽditor potuit rationes c

a ¶ Sexto no. Ibi Jrũ tenuit bal.⁊c. adde qd cũ Bal.tenuit Sali.l.j.i fi. in pe.col.C. de Jhẽ.ẽpt. ita itelligẽs tex.in.l.hac edictali.hic alle.licet de Bal.mẽtionẽ nõ faciat ⁊dicunt hic Mod.senẽ. ꝙ decisionẽ Bar.intelligerẽt,qñ tm haberet cõput[9] calculare supꝗtitatẽdator ⁊ acceptor se cusit sup remissionẽ rationũ hret aligd iudicare: ita dicit esse itelligendũ decisionẽ Bal.i §.his illd.dicit tñ cogitãdũ esse,q: als vidit in practica dubitari.

b ¶ Limita illud. Ad h faciũt not. p Fel.i.c.in noie.col.ij. cir.fi. ṽ.mõ aduerte.et ṽ.vtrũ i notorio.õ test. vbi plurib[9] limitatiõibus limitat illũ tex.volẽtem quod in receptõe testiũ citet ps.et prio ibi litat nõ pcedere qñ iudex inqrit super fama: q: tunc põt recipere testes pte nõvocata p alleg.ibi p eũ post ab. pañ.⁊ aret. dicẽtes: qd istud pẽdet ab alio dubio,vtrũ in notorio possit procedi pte nõ citata: de q̃ dat ibi plures remissiões Felic.post alios q̃s videre potes. ¶ Octauo

no. Jstā limitationē nō ita bene examinant Moder. se nē. hic: sȝ p ea referunt tm̄ Bal. i. l. qui se p̄ris. C. vñ libe. ꝛ in. l. fi. C. de leg. here. dicunt facere in fi. qđ habetur in. l. pomponiꝰ scribit si negotiū. ff. de neg. gest. posuit tñ tres alꝭ limitationes i. xij. co. v. tertio limita q̄rto limita ꝛ sexto limita. q̄ruȝ due sūt ille q̄s dñs meꝰ hic dicit haberi p Bal. ꝛ Sali. i l. fi. C. de cōtrahē. emp. et ipse dñs meus duas vltra dictas limitatiōes pōit. primo, in v. secūdo limita. ꝛ in ver. limita illud dictū Bar.

accipere, ꝛ nō accepit, impleta est conditio emptionis: sed dum Bar. scđo ad idē allegat tex. in. l. hec cōditio si in capitolium. ff. de cōdi. ꝛ demon. ista lex nihil videt̄ facere, q2 ibi cōditio debet simplr̄ adimpleri, absq; discussione alicuius negotij: ideo q̄primum pōt, venit implenda: que discussio requirit̄ in arbitratore: vt dixi in precedēti articulo. melius facit. l. hec venditio. que loquitur in terminis: ꝛ per hoc nunc respōdeo ad tertiū fundamētum illius aduocati, qđ refert Bar. in precedenti articulo. et nō respōdet. d. l. ij. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. vbi in implemēto cōditiōis nō requirit̄ citatio, nec presentia partis: nunc respondeo, qđ. l. ij. loquitur in simplici cōditione, que venit simplr̄ implēda absq; discussione, cum partibus: illa nō requirit presentiā partiū: ita loquitur. l. ij. secus est in arbitramēto, q nō est implemētū simplicis cōditionis, sed requirit discussionē negotij: et istud adde ad ea que dixi in precedēti articulo. ¶ Tertiū principale membrū Bar. est in quo cōsistit pondus diei ꝛ estus: qñ arbitramētū cōfertur in vnū tertiū, vt regulariter fit: cōcludit Bar. q tūc potestas arbitrandi finiatur anno. per tex. in. l. fi. §. sed ꝛ si qs. C. cōia de leg. ꝛ cū Bar. tenet solus Ange. hic: cū vna limitatiōe quā. j. referā. addo vltra scribētes, q idē tenuit cōsulendo Bal. in cōsi. ccccl xiij. prime partis: qđ incipit: q snia scđa syndicorū: idē etiā vr̄ tenere idē Bal. in. c. si aūt inter pares. in. iij. col. de le. contra. vbi dicit: qđ illud qđ vult Bar. hic: de anno satis videt̄ equū: q2 per lapsum anni, inducitur tacita renūtiatio cōpromissi, tā partiū, quā ipsius arbitratoris. arg. l. Jtē si vnus. §. si multo post. ff. de arbi. ꝛ est simile fm̄ eū de anno in. c. querēti. de offic. deleg. tu dic q tex. in. c. querēti. loquit̄ in potestate exequendi, que in delegato est annalis: sed potestas cognoscēdi ex delegatiōe, est perpetua. l. falso. C. de diuer. rescrip. istā cōclusionē Bart. reprobat indifferēter oēs alij tā legiste q̄ Cano. Bal. Jmo. Rapha. cu. Pau. de cast. Lud. ꝛ d. Alex. hic: et Bal. in. d. l. fi. §. sed ꝛ si qs. in iij. col. ꝛ ibidē Pau. de ca. C. cōia de leg. Bal. in. l. ꝛ. in. ij. q. C. de ꝯhen. empt. et in. l. sed si cōpromissam. ff. de arbit. et in. d. c. quintauallis. in. vj. col. de iureiuran. ꝛ in consi. lxiij. tertie partis: qđ inci. nūquid arbitrator possit arbitramētari parte irrequisita. in scđo dubio. Sal. in. d. l. fi. ivj. q. C. de ꝯtrahē. emp. Jo. de imo. in. d. c. quintauallis. ꝛ ibi Abb. in. xx. col. d. Anto. de but. ꝛ Jmo. in. c. cū dilectus. de arbi. ꝛ Joan. de ana. in consil. xix. qđ incipit: visis instrumētis. in. ij. col. d. Lanfran. de oriano in sepe preallegato tractatu de arbitro. in. xix. q. vnde in hoc cōis cōclusio est cōtra Bar. q arbitramētum collatū in tertiū perpetuo duret: ex quo nō reperitur a iure tēpus limitatū, sicut in alijs actionis extraiudicialibus. nec obstat tex. in. d. l. fina. §. sed ꝛ si qs. in quo solo se fundat Bart. q2 fm̄ Jmo. ꝛ alios Moder. loquit̄ in vltimis volūtatibus, in qbus receditur a persona debētis arbitrari: ideo lex voluit limitare tēpus, infra q debeat arbitramētari: sed in cōtractibus nō receditur a persona arbitratoris: vt hoc tex. ideo nō fuit expediens limitare tempus. ¶ Et aduerte vltra scribētes qđ Bar. seipsum cōfundit multipliciter in illo text. nā Bar. dicit: q ita pcedūt in ꝯtctibus: ꝛ q aliud est in vltimis voluntatibus: ꝛ tamē tex. in. d. §. sed et si quis. quod est fundamētū Bar. proprie loquit̄ in vltimis voluntatibus. Secūdo ꝛ adhuc fortius: si tex. in illa. l. fi. §. sed ꝛ si quis. pcederet in ꝯtctibus: vt dicit Bar. ergo sicut ibi elapso anno nō extinguitur cōpromissuȝ: ita ergo hic non extinguit̄ hoc elapso, per illū: ꝛ sicut ibi elapso anno nō expirat cōpromissum: vt dixi: sȝ transit electio in ipsum legatariū: ergo silr̄ in ꝯtctibus elapso anno nō deberet extingui cōpromissam, sed trāsferri in aliū vt vult ille text. qui est fundamentū Bar. ꝛ cōfundit omnino Bar. Preterea ꝛ tertio: fm̄ illū tex. potestas arbitrandi transit elapso anno ab arbitratore negligente ad ipsuȝ legatariū: certe si vellemus dicere q idē esset in contractibus: qđ elapso anno potestas arbitrandi transiret in aliū ex cōtrahentibus: esset cōtra. l. q sepe. §. j. ff. de cōtrahen. emp. ꝛ. l. in vendētis. C. eo. ꝛ sic apparet qđ tex. in. d. §. sed ꝛ si qs. nō solū nō adiuuet Bar. sed cōfundat. ꝛ si diceres q Bar. in illo tex. solū considerauit rationem temporis, et sic anni: et non sint alia decisa in illo tex. certe istud esset ineptum absurdū ꝛ barbarum: trahere illū. §. ad contractus solū in vno. s. in tempore, non in alijs ibi decisis: ꝛ sic cōsidera qđ Barto. circa illum. §. sed et si qs. in multis defecit. ꝛ tex. ille in multis fecit errare Bart. errauit. s. in. iiij. oppo. ꝛ in theorica vbi taxaui. ꝛ etiā hic: ꝛ sic stat cōmunis cōclusio cōtra Bar. reprobatū. ꝛ tex. in. d. §. sed ꝛ si quis. nihil probat pro Bar. sed cōtra eū. ceterū q2 ille tex. nullomodo probat pro Bar. imo cōtra. adde qđ pro cōclusione Bart. vltra scribētes: q elapso anno. quis dicatur perfecte nolle: facit alius text. in. l. filij mater. §. j. ff. ad tertul. quem text. allegauit ipsemet Bar. in preallegato ꝯsi. clxvj. in. ij. dubio. in fi. ergo elapso anno dicit̄ quis perfecte nolle. clarū est qđ quādo arbitrator nō vult omnino arbitrari extinguitur cōpromissum. istud dicit tex. in. l. seq. in prin. ꝛ in. l. si merces. in prin. ff. loca. et in. §. pretiū. instit. de emp. ꝛ vēd. iste tex. prima fronte videt̄ satis stringere in preposita. q. breuiter intellectus. d. l. filij mater. §. j. ff. ad tertul. est valde dubius: et examinat̄ per oēs. p̄sertim per Moder. in. l. qui se patris. C. vñ libe. vbi dixi fm̄ magis cōmunē opi. ille text. pprie loquit̄ in filio qui primo repudiauit hereditatē matris. alꝭ sequens cōsanguineus nō admitteret̄: vt clare dicit tex. vñ filius qui repudiat hereditatē matris: ad reuocādū suā repudiationē habebat annū. l. fin. §. similiq; modo. C. de iure delib. hodie si est suus, hȝ tres annos, ad reuocādū suā repudiationē. l. fi. C. de repu. here. tūc si in illa. l. filij mater. §. j. filius dr̄ exclusus ab hereditate matris ppter duo. s. ppter repudiationē p̄cedētē. ꝛ postea ppter lapsum anni: ppter ista duo dr̄ pfecte nolle: iste est casus illius tex. sȝ in pposito nr̄o nō interuenit nisi vnū. s. lapsus anni solus: nā ad hoc vt q̄stio nostra pcederet, fm̄ illū text. esset necessarium q arbitrator diceret se nolle arbitrari, ꝛ laberetur annus: ergo cū tex. nō loquat̄ solū qñ est lapsus annus retorquetur ꝯ Bar. q p lapsum anni nō dicat̄ arbitrator pfecte nolle: et ita p illū tex. teneo ꝯ Bar. et ita remanet expedita ista qđ Bar.

25 ¶ † Quinto querit Bar. si partes nō notificarūt arbitratori, ꝛ elapsus est terminus anni, an per hoc videant̄ recessisse ab eius arbitrio. cōcludit qđ sic: per qncq; iura similia adducta per eū, q̄ p certo veniūt a remotis: put dicit Sali. in. §. arbitrorū. l. societatē. ff. de p socio. iiij. q. ꝛ in. l. j. C. de arbi. breuiter ista opi. Bar. posset pcedere qñ tp̄s nō esset limitatū arbitratori ab ipsis partibus: quo casu fm̄ opi. Bar. in p̄cedēti articulo finiretur anno: tūc ea retenta posset pcedere deci. Bart. hic: sed si tp̄s limitatū a partibꝰ esset breuius: puta q infra mēsem debeat arbitramētari: tūc notificatio faciēda per partes nō duraret anno: per gl. in. l. itē si vnus. §. si multo post. ff. de arbi. fm̄ Jmo. ꝛ Alex. hic: q credūt Bar. nō aliter intellexisse: sed tenēdo cōmunē opi. cōtra Bar. in precedēti articulo: put ibi tenui qđ potestas arbitrādi duret perpetuo: certe lȝ partes negligerēt notificare, p hoc nō viderentur recessisse ab eius arbitrio: et istud est indubitatum.

26 ¶ † Sexto q̄rit Bar. an arbitrator exbānitus possit arbitrari: cōcludit p sic: ꝛ idē puta in excōicato, qui ei equiparatur: vt hic per eū. Jdē tenet Bart. in. l. pedius. in prin. ff. de arbi. Ang. d. l. ex facto. §. si qs rogatus. ij. per illū tex. ff. ad trebel. ꝛ in. q. per eū disputata q̄ incipit duo adinuicē litigātes. tȝ do. Ant. de but. in d. c. quintauallis. in. xxv. col. ꝛ ibidē Jo. de Jmol. in. xxij. differētia. et in vlti. char. ita etiā tenet. d. Alex. hic. Moder. Senenses referunt, qđ alꝭ in partibus Alemanie ventilata fuit ista q̄stio in ardua cā: ꝛ q pro ista parte quā tenet Bar. cōsuluit collegiū Perusinū: sȝ qđ p parte cōtraria cōsuluit collegiū Paduanū: similiter Albe. de ro. in. l. in cōdēnatione. §. fi. ff. de reg. iur. ꝛ refert istā. q. fuisse de facto multū disputatam Florētie: q2 est pulchra q̄stio intendo eā bene discutere. Precipuum fundamentū istius partis affirmatiue est: q2 arbitramētū est quidā cōtractꝰ transactiōis: vt est gl. in aut. vt diffe. iudi. in prin. sed excōicatus fm̄ magis cōmunē opi. est capax omniū cōtractuum: ca. si vere, ꝛ ibi Jnno. ꝛ do. Abb. de sen. excōmu. c. quoniā multos. xiij. q. ij. ꝛ plene traditur per oēs in. c. veritatis. de dolo ꝛ contu. hinc est

27 qđ † matrimoniū cōtractum ab excōicato tenet: tex. in. c. significasti. de eo q duxit in matri. ꝛ ibi Abb. ad hoc no. ꝛ dicit q quotidie ad hoc allegatur ille tex. similiter in matrimonio spirituali, ingressus religiōis: ꝛ pfessio facta ab excōicato, tenet. text. i. c. cū illorū. de sen. excom. Ad istud fundamentū rñde dupliciter. Primo vt dicā statim infra fm̄ Abba. Secūdo pōt respōderi: q arbitramētum sit improprie ꝛ largo modo trāsactio: vt declaratur. in. l. qđ si ephesi. §. j. ff. de eo qđ cer. loco. ꝛ. l. furti. §. q iussu. ff. de infa. ꝛ in. d. §. arbitrorū. in. j. q. extra glo. ꝛ est gl. in. c. si qñ. in glo. j. et ibi Abb. no. ad statuta: de offi. dele. melius ergo vr̄ fundamentū Bar. q bannitus ꝛ excōicatus equiparētur: vt est tex. in. c. dñō guerram. in principio. in titu. hic finitur lex in vsi. feud. sed bānitus ꝛ deportatus nō obstāte bāno possunt arbitramentari: vt in iuribus allegatis per Bar. ꝛ si diceret̄ qđ iura q̄ allegat Bar. loquūtur in deportato, sȝ excōicatus nō bene equiparatur deportato, patet, q2 deportatus perdit ciuitatē, et ea que sunt iuris ciuilis: secus est in excōicato, qui bñ pōt facere testamentū. aut. credētes. C. de hereti. ꝛ ita per istā rationē: q nō sit bona equiparatio excōicati ad deportatū vel bannitū. tȝ Abb. in. c. pastoralis. in pe. col. ad fi. de appel. allegās Ang. ita tenere in preallegata q̄stione, duo litigātes. circa prin. q2 etiā retēto co qđ dicit Abb. arguitur tūc a fortiori: q2 si deportatus qui pdit ciuitatē, et ea q̄ sunt iuris ciuilis, pōt esse arbitrator. d. l. cū pater hereditatē. ij. de leg. ij. ꝛ. l. ex facto. §. si qs rogatꝰ. ij. ff. ad trebel. alle. per Bar. ergo multofortius poterit excōicatus, qui retinet ea q̄ sunt iuris ciuilis: qui pōt cōtrahere. ꝛ facere testamētum: vt tenet Bar. in. l. si queramus. ad fi. ff. de test. ¶ Cōtrariā opi. in excōicato qđ nō possit arbitramētari: tenet Jo. an. in regula dolo facit in mercu. ꝛ sequit̄ simpliciter Joan. de imo. hic: et illam

⁊ illam deci. Jo.an.formaliter refert ⁊ sequit͛ Albe.in.l.in cõdẽ-
natione.§.dolo facit.ff.de reg.iur.mouetur Jo.an.per text.in.c.
ad probãdum.ad fi.de re iudi. vbi sñia lata a publice excõicato
nõ tenet:ergo idẽ dz esse in sñia arbitratoris.arg.c.vno delega-
torũ.de offi.delega.sed rñde qd ille tex.in.c.ad probãdũ.loquit͛
in iudice delegato qui hz iudicialiter ꝓcedere:secus in arbitra
tore:cuiꝰ sñia reputatur actus extraiudicialis:vt dicit Bar.hic
ad idẽ alleg. Jo.an.tex.in.l.illa verba arbitratu.ff.de ver.signi.
quã Bar.hic allegat ꝓ se.Jo.an.allegat,oppositũ:vbi dicit tex.
qd seruus non põt esse etiã arbitrator:qꝛ arbitramentũ est ius:
ergo etiã excõicatus nõ debet posse esse arbitrator ⁊ arbitramẽ
tari:qꝛ excõicatus est seruus peccati:et extra cõione ecclesie:vt
dicit tex.ij.q.vij.c.sequuti.§.qꝛ ergo.⁊.l.fin.C.de sen.pas. Item
excõicatus repellitur a legitimis et cõmunibus actibꝰ:ita dicit
tex.in.c.licet.ad fi.de senten.excõ.in.vj.⁊ tex.in.c.pia.circa prin.
de excep.in.vj.⁊ Bart.met in.d.l.illa verba arbitratu.opponit
de illo tex.cõtra istã suã opi.⁊ nõ soluit:sed rñde prout respõdet
Alex.qd ille text.loquit͛ in seruo:qui nõ solũ habetur ꝓ mortuo
quo ad ea q̄ sunt iuris ciuilis.l.qd attinet.ff.de reg.iur.ſʒ etiã est
incapax eorũ que sunt iurisgẽ.secũdarii.l.si id ꝙ dñs.⁊ ibi decla
rat Bar.ff.de cõdi.inde.⁊ cõsequẽter est incapax cõtractuum.l.
ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iur.ſʒ excõicatus ⁊ deportatus qui equi
parantur ſm glo.in.§.minor.in verbo interdictũ.insti.de capi.
dimi.et glo.singu.in.c.pastoralis.de appel.sunt capaces eorũ q̄
sunt iurisgentiũ.l.quidã.sunt serui.ff.de pe.⁊.l.si mãdauero tibi.
ij.§.is cuiꝰ.ff.man.istã opi.Jo.an.cõtra Bart.tʒ do.Abb.Pa-
nor.in.d.ca.quintauallis.in.xij.col.i.xix.differẽtia:motus ꝑ tex.
in.c.post cessionẽ.de ꝓba.vbi excõicatus nõ põt esse ꝓcura.pro
alio:lʒ possit esse in iudicio in facto suo se defendẽdo.c.intellexi-
mus.extra de iudi.vñ licet excõicatus possit valide cõtrahere:
vt prediri:tamen non poterit assumere istud ciuile officiũ arbi-
tratoris inter alios:⁊ ita ꝑ ista iura tenet Roma.hic:sed respõ-
de ꝑut rñdet Alexan.qd.d.c.post cessionẽ.loquit͛ in iudiciis in
quibus excõicatus nõ põt sponte cõparere agẽdo etiã pro se.c.
excõicamus.j.§.credẽtes.de hereti.eo.ti.c.decernimus.⁊ ibi gl.
in verbo patrocinando.de sen.excõ.in.vj.sed arbitramẽtum nõ
est actus iudicialis:ꝑut tenet glo.in aut.vt diffe.iudi.in prin.et
pluries est dictũ.s.⁊ sic stat defensata opi.Bart.que est magis
cõis cõtra Joan.an.⁊ sequaces.Tenendo opi.Barto.⁊ magis
cõmunẽ:qd arbitrator exbãnitus vel excõicatus possit arbitra
mentari:eã limitat Alexã.nisi excõicatio vel bannũ superueni-
ret.post factũ cõꝑromissum:qꝛ tũc per mutationẽ status.intelli
geretur mutata cõmissio prius ei facta.arg.l.cũ quis.in prin.ff.
de sol.ſm Rapha.cu.qui ita dicit in.l.si stipulatus fuerim illud
aut illud.circa finẽ principij.j.eo.Credo qd Raph.et do.Alex.
grauiter errent:qꝛ ista limitatio est ꝯtra tex.in.l.cũ pater.§.he-
reditatẽ.j.ff.de lega.ij.hic alleg.per Bart.in verbo quo interea
in insulam deportato:vbi tex.ꝓprie loquitur de deportatione:
postea superuenienti post cõmissionẽ factam:tñ durat potestas
arbitramẽtandi,cũ Bar.⁊ cõmuniter doc.equiparent deporta-
tum ⁊ excõmunicatũ.Scdo no.limita:qñ ex forma statutorũ ar-
bitramẽtum haberet executionẽ paratã,sicut sñia:que statuta
vigent per totã italiam:tũc nõ valeret arbitramẽtũ excõicati.
per tex.in.d.c.ad probãdum.ita sing.limitat Ange.in palleg.q.
per eũ disputata que incipit,duo inuicẽ ⁊c.⁊ sequit͛ simplr Alex.
28 hic reputãdo valde notandũ ⁊ est vtile ad practicã. ¶ †Septi-
mo querit Bar.quid si aliqs ex cõꝑromittentibus moriatur.an
extinguatur cõꝑromissum factũ in arbitratorẽ:cõcludit ꝙ sic,si
assumit͛ sup cõtractu perficiendo:⁊ sic est idẽ qd in arbitro.l.diẽ
ꝓferre.§.i.l.sed interpellat͛.§.fi.vbi tex.no.ff.de arbi.c.ex parte.
ad fi.et.c.fi.de arbi.secus si assumat͛ sup aliquo accessorio ꝯctus
iam perfecti:vt hic ꝑ eũ:⁊ subdit Bar.in seq.q.qd arbitratores
qui quotidie assumũtur in litibus, videtur assumi super cõtra-
ctu perficiendo:⁊ idẽ dicit Bart.in.d.§.arbitrorũ.in.ij.col.cir-
ca prin.Adde ꝙ ꝯtrariũ tenet Spe.in ti.de arbi.§.finitur.in v.
sed nunquid arbitrator.vbi tenet ꝙ dispositio.d.l.diem ꝑferre.
§.i.loquẽs in arbitro,nõ habet locũ in arbitratore:ista ratione,
qꝛ arbitramentũ dz esse cõtractus,vt pluries est dictũ.s.sed cõ-
tractus trãseunt ad heredes,lʒ de eis nõ sit facta mẽtio.l.si pa-
ctum.ff.de ꝓba.l.veteris.C.de cõtrahen.⁊ cõmit.stipu.⁊ firmat
fortius istã rationẽ Spe.qd etiã si cõtractus veniat implendus
ex cõditionis euentu,adhuc transit ad heredes.§.ex cõditiona
li.insti.eo.de ver.obli.sed in arbitramẽto venit implendus cõ-
tractus sub cõditione,si arbitramẽtabit.l.fi.C.de cõtrahẽ.emp.
⁊ istã vltimã rationẽ assignat elegans doct.⁊ textualis do.Frã.
de alberg.de are.in repe.huius legis:quã ita refert Roma.hic:
⁊ dicit esse vrgentẽ rationẽ.istã opi.Spe.ꝯtra Bar.tʒ etiã Bal.
in.l.fi.C.de cõtrahẽ.emp.in duobꝰ locis in.v.q.⁊ etiã in antepe.
col.idẽ tenent Cano.do.Anto.⁊ Joã.de imo.in.d.c.quintaual-
lis.in.xij.differẽtia.⁊ ibidẽ do.Abb.Panor.in.ix.col.in.v.dria.

Jo.an.⁊.d.Ant.de bu.in.c.fi.de arbi.⁊ do.Alex.hic:⁊ ista videt͛
magis cõis opi.Sed huic fundamẽto Spec.⁊ sequacium rñdet
subtiliter Lu.ro.hic:qꝛ quẽadmodũ arbitramẽtũ hʒ instar trãs
actionis:vt pluries dictũ est:ita arbitriũ habet instar iudicij.l.
j.ff.de arbi.⁊ tñ licet iudiciũ seu instãtia iudicij trãseat ad here-
des.l.si eũ hominẽ.ff.de fideiuſ.⁊.l.tam ex ꝯctibus.ff.de iudic.tñ
cõꝑromissum in arbitrũ equiparatũ iudicio,non trãsit ad here
des.d.l.diẽ proferre.§.j.cũ cõcor.alleg.s.ergo eodẽ modo arbi-
tramẽtũ q̄uis equiparet͛ trãsactioni.non dz trãsire ad heredes
sicut dicimus in ꝯctibus:⁊ tãto fortius ſm eũ,cũ arbitramẽtuʒ
nõ dicat͛ proprie trãsactio:sed large:vt.s.diri.Quid tenẽdũ:lʒ
magis cõis opi.sit cõtra Bar.tñ teneo opi.Barto.quã puto in
puncto iuris proculdubio veriorẽ:⁊ istã opi.tenuit late.d.Abb.
sibi ꝯrius:q̄uis de Bar.hic nullã faciat mentionẽ:ita Panor.
tenet in.c.fi.de arbi.vbi dicit esse mirandũ de Spec.in loco pal.
qui teneat ꝯrium qꝛ eius opi.cõfunditur per tex.in illo.c.fin.vbi
dr cõꝑromissum nõ extẽdi in cõꝑromittẽtis heredes,sed cõmis
sio in arbitratores dr esse cõꝑromissum.Scdo qꝛ rõ quare in ar
bitro nõ trãseat cõꝑromissum ad heredes,est qꝛ arbitri eligunt͛
rõne confidẽtie,⁊ amicitie personalis.l.nõ distinguimus.§.qui-
tum.ff.de arbi.que ratio cessat in heredibus quibus arbiter nõ
erit nec notus nec amicus:ista ratio debet fortiꝰ militare in ar-
bitratore,qui potest magis ledere partes:⁊ per ꝯñs eius here-
des:qꝛ põt capere vni de iure suo ⁊ dare alteri:prout est gl.in.l.
Jdẽ põpo.rñdit si de meis.§.recepisse.de arbi.⁊ no.in.c.nisi.de
ꝓbẽ.⁊ lʒ Abb.nõ dicat ante eũ iste fuerũt rõnes Car.flo.in illo
c.fi.vbi idẽ tenet.nec obstat fundamentũ Spe.ꝙ arbitramentũ
sit quedã trãsactio:ergo trãsit ad heredes.rñdet.d.Abb.veruʒ
esse,si fuisset sequutus effectꝰ ante mortẽ vnius ex cõꝑromittẽti
bus:ſʒ ex quo altera pars ex cõꝑromittẽtibꝰ decessit nõ põt di-
ci ꝙ trãsactio sit perfecta:ista sol.nihil valet qꝛ vt diri.s.ꝯctus
implẽdus sub ꝯditione,etiã ante conditionẽ trãsit ad heredes.
§.ex cõditionali.insti.eo.sed abitramentũ dicit͛ implemẽtũ cõdi
tionis.teneo opi.Bart.qꝛ ratio quare cõꝑromissum in arbitriũ
non trãsit in heredes.d.l.diẽ proferre.§.j.illamet ratio militat
etiã in arbitratore:siue dicas rationẽ esse quã dicit Abb.siue di
cas esse aliam quã assignat Ro.hic:qꝛ in cõꝑromissis, que sunt
stricte intelligẽda.nõ veniunt nisi expressa a partibus.l.nõ di-
stinguemus.§.de offi.arbitri.ff.de arbi.⁊.c.cũ dilectus.eo.ti.er-
go nõ venit persona heredũ,nisi sit expressa a partibꝰ:ita dicit
tex.in.c.fi.de arbi.⁊.l.ſʒ interpellat͛.§.fi.ff.de arbi.ista ratio etiã
militat in cõꝑromisso in arbitratore. ¶ Circa scdm:dũ Bar.te
net qd qñ arbitrator cõtractu iam ꝑfecto assumit͛ super aliquo
accessorio:tũc trãsit ad heredes per.l.fundi vẽditor.§.j.ff.de acq.
pos.ille tex.vr̄ potius ꝓbare oppositũ:qꝛ ꝯstituit driaʒ an mã-
datarius sup accessorio sciat mortẽ mãdãtis,vel ignoret:⁊ ideo
Bar.⁊ doct.intelligũt illũ tex.vt nõ cõstituat dictã differẽtiam:
imo ꝙ intelligat͛ in mãdatario sciẽte mortẽ mãdãtis,trãseat ad
heredes illud mãdatũ:⁊ ibi dicit Bar.melius tamẽ facit ⁊ ꝓbat
tex.in.c.si sup gratia.allega.ꝑ Bar.de offi.deleg.⁊ in dicto:⁊ ra-
29 tione decidẽdi. ¶ †Octauo querit Bar.si aliqs ex cõꝑromit-
tentibus est bãnitus:et bona sunt publicata:an finiat͛ potestas
arbitrãdi,cõcludit ꝙ sic per text.in.l.quoties.ad fi.ff.de noua.se
quitur Bal.hic in fi.Lud.et do.Alex.idẽ ⁊ latius quã hic tenet
Bar.in ꝑalleg.cõsil.clvj.qd inci.calamanus de spoleto.in vlti.
dubio.⁊ idẽ Bar.in.l.postq̄.in prin.ff.vt leg.no.ca.do.Anto.⁊
Jmo.i.d.c.quintauallis.in.xij.dria.potissimũ est fundamẽtũ,qꝛ
licet in obligatio.iã facta ex causa de ꝑterito:⁊ sic in obligatio-
nibus iam formatis in ꝑsona defuncti,fiscus habeat loco here-
dis:tamẽ in obligationibꝰ cõtrahendis in futurũ:lʒ ex causa de
ꝑterito,fiscus nõ habet loco heredis.d.l.quoties.i fi.⁊ ibi Bar.
j.de noua.gl.in.l.inter eos.§.fi.ff.de fideiuſ.obligatio eñi noua,
nõ põt cõtrahi in preiudiciũ fisci:etiã ex causa ꝑcedẽti.d.l.quo-
ties.in fi.⁊.d.l.fin.C.de ꝯben.emp.⁊ ven.l.nouatio.cũ gl.ff.eo.de
noua.sed in arbitramento ꝙ est ꝯctus cõditionalis.i.si arbi-
trabitur:vt in.d.l.fi.C.de ꝯben.emp.ergo nõ transit cõtra fiscũ
cũ sit cõditionalis.ꝯriũ tenuit late Bal.sibi ꝯrius in.d.l.fina.in
antepe.col.⁊ ibidẽ Salice.in.v.q.motus precipue:qꝛ ex persona
fisci successoris nõ debet immutari cõditio obligatiõis.l.recusa
re.§.si fisco.ff.ad treb.l.cũ quidã.§.fiscus.ff.de vsur.⁊.l.fiscus.i.j.
ff.de iur.fis.sed rñde verũ esse in obligationibus iã formatis:vt
diri.secus in formãdis ab euentu cõditionis,in q̄bus fiscus non
habetur loco heredis.ad tex.in.d.l.quoties.§.fi.rñdet Bart.
loquit͛ in cõditione potestatiua,que nõ trahitur retro:⁊ in qua
confiscatus non põt facto suo iura fisci interuertere:secus est in
cõditione que trahit͛ retro.l.potior.⁊.l.qui balneũ.ff.qui pot.in
pig.ha.istã rationẽ reprehẽdit do.Alex.et ante eũ Sali.i.d.l.fi.
in pe.q.Prio qꝛ diuinat ad illũ tex.Scdo qꝛ est ꝯ rationẽ illius
tex.in.d.l.quoties ad fi.q dicit qm tũc cũ extitit cõditio nõ erat
persona q̄ posset obligari:ideo nõ fundat se text.in potestatiua

cōditione. Adde ꝙ istā opi. Bal. cōtra Bar. tenet. d. Alexā. sibi cōtrarius in. l. si marito. in pn̄. in. j. col. ff. sol. ma. vbi tz. ꝙ obligationes cōditionales etiā passiue trāseant, in fiscū. p text. in. l. statius. §. cornelio felici. ff. de iu. fi. vbi fiscus tenet̄ ad fideicōmissa cōditionalia. purificata cōditione. per quē tex. ante eū. Idē etiā tenet Sali. in. d. l. fi. in. v. q. adde tex. l. inter socerū. §. fi. ff. de pac. dot. quē ad hoc reputat sing. Rom. hic in pe. col. ꝛ ad tex. in. d. l. quoties. in fi. q̄ stringit inevitabiliter: rn̄det. d. Alex. tenēdo sol. Bar. i. d. l. fi. qd̄ loquit̄ in obligatiōe potestatiua. sed. d. Alex. reprobat hic in fi. ꝛ bene. Quid tenendū: breuiter tene cū Bar. qꝛ cōclusio cōis est, ꝙ obligatiōes cōditionales passiue, nō trāseāt in fiscū. p tex. inevitabilē in. d. l. quoties. in fi. vbi etiā tenēt Barto. Bal. Ang. Jmo. ꝛ Pau. de ca. ita etiā tenet Are. in ꝯsi. cx. qd̄ inci. clarissime ꝛ cōsultissime doct. in. iiij. col. nec obst. tex. in. d. §. cornelio felici. qꝛ ibi fideicōmissum erat purū, licet in executione posset fieri cōditionale, si cōtingat fideicōmissariū mori ante impletā cōditionem. nō ob. tex. in. d. l. inter socerū. §. fi. ff. de pac. dot. qꝛ loquit̄ in cōditionali obligatione actiua, q̄ bene trāsit in fiscū. s̄m Bal. in. l. j. C. de ope. libe. Alex. in. l. si marito. ff. sol. ma. ꝛ Jmo. in. l. nō ad ea. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. firmat Alex. in. d. l. si marito. in prin.

30 ¶ † Nono ꝛ vlti. querit Bar. si factū sit cōpromissum in titiū. vt arbitret̄ de cōsilio sempronij: an illo nolente dare cōsiliū, vel mortuo recedat̄ ab eius persona: ꝛ an arbitrator possit solus expedire: dicit Bar. ꝙ habemus tex. exp̄ssum hodie: ne se de vac. c. j. circa fi. li. vj. ꝛ ille tex. nō est alibi in iure s̄m Car. flo. in cle. j. ꝛ. vj. q. de sup. neg. pla. ꝛ certe ille tex. nō est ad ꝓpositū nostrū. ꝓpter duo. Primo: qꝛ loquit̄ in ꝯsultore assumpto ex dispositione legis vel statuti. Scd̄o: qꝛ ibi erat periculū in mora, q̄ est periculū allatura, in qua se fundat Gemi. ibi: sꝫ nos loquimur, qñ ex cōsensu ꝛ cōuentiōe partiū assumptus est talis cōsultor: et ita declarat Bar. ꝛ melius in. d. repe. d. l. j. §. si plures. i. ij. q. ff. de exer. hic alleg. p Bar. cōclude ergo: ꝛ ita se habet cōis cōclusio: ꝙ si ex cōuentione partiū, assumpta esset p̄sona certa, in cōsulto rē: puta titius. tūc ab ea nō recedit̄: per regulā hui⁹ text. secus si generaliter sit dictū, ꝙ arbitrator arbitret̄ cū ꝯsilio sapiētis, in genere: tūc si assumptus nolit, pōt alius assumi: ꝛ sic receditur a persona: ꝛ etiā ita cōcludit Bart. in. d. §. si plures. in. ij. ꝛ. v. q. do. Abb. Panor. i. c. cū in veteri. pe. col. de elec. ꝛ in. c. fi. ad fi. eo. ti. et idem do. Abb. in. c. ex parte. de consti. ꝛ ibi. d. Anto. ꝛ Jmo.

1 ¶ Quod stipulatur iuri meo subiectus ego videor stipulari.
2 Distributiuum quodcūq̄ est distributiuum duplex et vniuersale ꝛ nihil excipit. vt nu. 3. ꝛ. 4.
5 Si filius stipulatur simpliciter, vel sibiip̄si, acquirit̄ patri in aduentitijs solū vsufructus: si vero stipulatur nominatim patri: tunc etiam hodie queretur patri pleno iure.

Uodcunq̄. Quo ad acqstionē ex stipulatione, patri vel dn̄o faciēdam, nō refert an ipse pater sibi. an vō filius sibi, vel patri stipulet̄. h. d. s̄m vtrāq̄ lecturā gl. Jta summat Ang. Jmo. Pau. de ca. ꝛ alex. hic. Ego aūt sic summo ꝛ cōgnentius:

1 † qd̄ stipulat̄ iuri meo subiectus ego videor stipulari. h. d. ratio est qꝛ vox filij vel serui cēset̄ vox patris vel dn̄i: vt dicit tex. in. §. ei vero q. ꝛ in. §. post mortē. institu. de inuti. stipu. ꝛ tex. in. l. si seruus. in ver. ac si ipsi dn̄i sua voce. et ibi gl. ff. de dā. infe. ꝛ gl. j. in. l. si genero. C. de iur. do. Ratio rōnis est: ꝓpter patriā vel dn̄icā potestatē: ꝓpter ꝙ finguntur vna ꝛ eadē p̄sona. l. fi. ad fi. C. de ipu. ꝛ ali. substi. ideo iste tex. dicit q in alteri⁹ est potestate. Hinc apparet, cessante ratiōe sequēti, qd̄ iste tex. nō haberet locū in filio emācipato: qꝛ fili⁹ emācipatus nō pōt stipulari patri. l. debitor. §. fi. ff. ad trebel. firmat Bar. in. l. ꝙ dr̄ in. ij. col. fi. j. e. Bal. i. l. executorē. col. iij. v. si vo nō est p̄sens. C. d̄ execu. rei iu. vbi assignat ratiōnē: qꝛ patria potestas, q̄ inuēta est ad acquirēdū. euanuit: ꝛ subdit p eādē ratiōne idē esse in filio naturali tm̄, q siliꝛ non pōt stipulari patri, qꝛ in eo cessat patria potestas. Hic ego infero: ꝙ iste text. nō hꝫ locū in filijs frācigenarū. qꝛ galli nō habēt filios in potestate.[a] vt est gl. reputata sing. isti. de pa. po. in v. romanorū. per illū text. qui bn̄ facit. ꝛ illa gl. reputat sing. Bal. i. c. j. circa fi. an mari. suc. vr̄o. in feu. ꝛ illa gl. nō est alibi in iure s̄m Bal. in ca. si duo fratres. in fi. de fra. de no. bn̄. inuesti. tn̄ Bal. ibi subdit se nescire si illa gl. dicit verū. ꝙ sit ita de iure frācorū: an illa glo. verū dicat. ꝙ sit ita de iure frācorū, alibi dubitat. d. Abb. Pan̄. in. c. ij. de ꝯuer. infid. An veneti q nō recognoscūt romanū imperatorē, nec viuūt iure romano, habeāt filios in potestate necne: ꝛ nō decidit: ꝛ sic an eoꝝ filij p̄nt eis stipulari.

2 ¶ † Scd̄o: pōderā nouiter distributiuū quodcūq̄, iuncta gl. qd̄ est distributiuū duplex: vt declarat Bar. i. l. hoc articulo. circa mediū. ff. d̄ here. insti. ꝛ est distributiuū vniuersale. et dicit lex. j. c. solite. circa fi. de maio. ꝛ obed. ꝙ qñ deus dixit Petro p̄rio pastori ecclie et eius successorib⁹: qd̄cūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celo: dicendo qd̄cūq̄ nihil excipit. ꝛ tn̄ gl. hic ponit quatuor exceptio

a ¶ Ptāte. adde tu ꝛ d̄ hoc vide p Arch. in. c. cū deuotissimaz. xij. q. ij. sup glo. ꝛ ibi quid de hispanis et aliqd p domi. in. c. ius gritū. j. dis. et ibi ꝙ oīs nō obediēs iperio, non gaudet bn̄ficio legū. ꝛ dicit bal. in sua marga. in v. pater.

b ¶ Ad idē. Adde tu ēt ad idē text. no. i. l. creditor. §. luci⁹ ff. mād. vbi text. vtitur hac dictiōe qd̄cūq̄ ꝛ tn̄ excipit dolum vt ibi in tex.

c ¶ Notabiliter. Adde qd̄ dictum bal. refert ꝛ sequit̄ alex. de imo. i ꝯs. xxx. co. ij. v. v. i. j. vo. duplicato i ꝯs. ii. in. v. vo. ꝛ circa h an ꝛ qñ feudum possit legari p aīa. vide p Fel. in c. que in ecclesiarū. co. xxij. ver. ceterū. de consti. ꝛ aliquid tangit do. Mar. sozi. in cōsi. xix.

nes ab isto vniuersali qd̄cūq̄: et ad hoc iste tex. cū glo. nūq̄ fuit ab aliquo pōderatus.

b Ad idē[b] text. no. in. l. luci⁹. ij. §. impuberē. ff. de lega. ij. vbi est tex. not. testator dixit, q̄cūq̄ in primis tabulis dedi, eadē oīa ꝛ sic sunt duo vniuersalia, ab heredibus meis in duplū dari volo: ab illo vniuersali qd̄cūq̄, excipit̄ legatū dotis: qd̄ nō cēset̄ duplicatū, ꝙuis sit admodū fauorabile, et ꝙuis legatū dotis ꝯsisteret in quātitate duplicabili: de quo vltimo tn̄ dic vt ibi p Bart. et alios. Ad idē. l. pe. C. q admit. in v. quācūq̄ aliā ratiōnē: ꝛ gl. ibi restrigit. s. iustā. ad idē. l. ꝛ si instr̄a. C. de fid. instr. ꝛ iur. haste fis. lib. x. in ver. qbuscūq̄ probationib⁹. et gl. ibi restringit. s. idoneis: ꝙ Bar. ibi dicit esse no. ad statuta ꝛ ad multa. similis gl. in. l. j. C. de fide instru. in v. quibuscūq̄ rationib⁹. ꝛ glo. ibi restringit qbuscūq̄. s. idoneis. ꝛ per illā glo. decidit notabiliter Bal. ꝙ si statutū dicat qd̄ sufficiet quecūq̄ ꝓbatio, intelligitur tn̄ de solēni ꝛ legitima: ꝛ idem no. Bal. in. l. j. §. pretor ait. ff. qui satisd. cog. per illū tex. cum glo. per quē no. ꝙ si statutū disponat, ꝙ ꝯtra magnates sufficiat quecūq̄ vel qualiscūq̄ ꝓbatio: tn̄ debet esse talis que de iure valeat: qd̄ bene nota: sed tu caue: qꝛ isto modo statutū eēt oīno sup̄fluū, ꝛ nihil operaret̄ vltra ius cōe: ꝙ esse nō debet: vt per Bar. ꝛ alios in. l. iiij. §. pretor ff. de dā. infec. ꝛ in. l. ij. ff. de vsucap. Ad idē facit. § sed hec solennia. insti. de ver. obli. in v. qbuscūq̄ verbis. ꝛ glo. ibi in ver. quibuscūq̄. restringit, habilibus tamē: ꝛ per hoc infert illa glo. qd̄ si dicā. a. intelligendo per. a. promittis. ꝛ tu respōdeas. b. intelligendo per. b. promitto: tamē stipulatio nihil valet ꝛ illā gl. reputat sing. Bal. in. l. j. in prin. s̄. eo. Ang. in repe. l. sciēdū. in. iij. col. s̄. eodē. ꝛ sic lꝫ text. ibi dicat ꝙ stipulatio possit fieri quibuscūq̄ verbis: per distributiuū vniuersale qbuscūq̄: tn̄ nō potest fieri per. a. ꝛ. b. ad idē glo. in. l. qui autē §. si ff. de cōsti. pecu. in ver. quibuscūq̄ verbis. ꝛ glo. ibi: restringit idoneis tamē.

3 ¶ † Jn ꝯtrariū p alia parte: qd̄ distributiuum quodcūq̄ vniuersale nihil excipiat: vt exp̄sse dicit text. in. d. c. solite. circa finē. facit: ꝙ si aliquis acquisiuit feudū a rege p se et heredibus quibuscūq̄, ꝓpter illā dictionē vniuersalē quibuscūq̄, veniunt nō solū filij ꝛ descendētes: sꝫ etiā penitus extranei: ꝛ sic alterat̄ natura feudi, ꝓpter illā vniuersalē quibuscūq̄. c. j. de feu. nō habe. pp. natu. feu. ita tenet Bal. in. l. j. in. xxx. charta. ꝛ in. xlviij. q. ff. de re. diui. d. Alex. in. l. si patroni. in prin. col. pe. ff. ad treb. ꝙuis cōtrariū sub dubio forte teneat Bal. sibi cōtrarius in. l. cū virum. col. fi. C. de fideicō. quē in specie reprehendit. d. Alex. in. d. l. si patroni. in prin. in pe. col. sic̄ si aliquis acquisiuit feudū pro se et heredib⁹ quibuscūq̄, ꝓpter illā dictionē vniuersalē qbuscūq̄. poterit tale feudū legare: quāuis legatarius nō sit heres. l. quedā. §. nihil interest. ff. de eden. ꝛ lꝫ al's feudū legari nō possit, etiā pro aīa testatoris. c. j. §.

c donare. quali. olim pot. feu. al. ita tenet notabil'r[c] Bal. in. c. imperialē. in prin. in pe. col. de ꝓhib. feu. al. per Fede. et idē Bal. in. d. c. j. §. donare. in. ij. col. seq. do. Alexā. in multis locis semp exclamans istud dictū. d. Alex. in. d. §. nihil iterest. col. j. ꝛ in. l. gallus. §. etiā si parente. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ in. d. l. si patroni. in prin. in penul. ꝛ vlti. col. ꝛ in. l. etiā. in prin. vbi etā Roma. ff. solu. ma. ꝛ d. Alex. in. l. qd̄ dr̄. ij. in vlti. charta. j. eo. et Roma. in. l. id tp̄s. §. j. p illū tex. qui bn̄ facit. ff. de vsuca. per quē text. etiā mouetur Bal. in locis prealega. idē tenet. d. Abb. Panor. in cōsil. cx. qd̄ incipit: in p̄senti causa. in tertio dubio. ad idē facit gl. valde not. in l. fi. in ver. p quācūq̄ p̄sonā. C. q leg. p̄so. stan. in iudi. habe. vbi dictio quācūq̄ nihil excipit: imo cōprehēdit etiā inhabiles: puta pupillū vel seruū. ad idē. l. promittēdo. in princ. ff. de iur. do. iuncta glo. j. ad hoc valde no. vbi fortius habetis: nam tex. ibi dicit: oēs cuiuscūq̄ cōditiōis ꝛ sexus: dicit ibi solēnis glo. ꝙ nō fit aliqua restrictio nec aliqua exceptio: imo intelligit̄ siue clerici: siue laici: siue in potestate siue nō. ita dicit ibi solēnis gl.

4 ¶ † Tu dic: ꝙ distributiuū qd̄cūq̄ vel quibuscūq̄, cū sit vniuersale. nihil excipit: vt dicit text. in. d. c. solite. circa fi. ꝛ p ea q̄ secūdo loco allegaui: nisi exceptio vel restrictio inducat̄ per alias leges: put est in quatuor exceptionibus glo. Jtē nisi illa vniuersalitas rationabiliter ad aliquid coarctetur: vt pulchre no. Bald. in. d. l. j. per illū text. C. de fide instru. accedat tex. not. in. c. j. §. fina. de iureiur. in. vj. vbi est tex. solēnis: qd̄ iuramenta, qualitercūq̄ ꝛ sub quacūq̄ verborū forma p̄stita, debēt restringi ad licita, possibilia. ꝛ libertati ecclesiastice nō obuiantia. ita ibi dicit formaliter text. qñ autē verba vniuersalia debeant restringi de habilitate: ꝛ qñ nō: ponit late Bar. in. l. j. §. nūtiatio. vbi al's plene dixi. ff. de ope. no. nun. ¶ Capio gl. quā diuide in duas partes. Jn prima ponit duas lecturas ad tex. Jn secūda ponit quatuor exceptiones licet videātur solū tres. Prima fallētia est cōis ad filium ꝛ seruū. Scd̄a ꝛ tertia cōuenit tantū seruo. Quarta cōuenit tantū filiofa. scd̄a ibi sꝫ ꝛ tūc excipe. ¶ Primā fallētiā gl. qñ stipulant̄ factū. intellige s̄m qd̄ declarat glo. in. d. §. sed cum factū. Ang. ꝛ Jmo. hic. Secūda fallētia de. l. ij. ff. de stipu. ser. loquit̄ qñ seruus stipulabat̄ seipsum sibi: tūc stipulatio non valet: ratio est vt ibi: qꝛ debet

q: debet esse differẽtia inter stipulantẽ ⁊ rem super qua fit stipu
latio: vt ibi ⁊.c.fi.de insti.⁊.l.j.§.si autẽ collegiũ.in fi.ff.ad trebel.
cũ multis cõcordã.quas ad hoc ibi dedi.hic autẽ loquit tex.qñ
seruus aliud stipulabatur quã seipm.¶ In tertia fallẽtia de.l.an
tepe.ff.de stipu.ser.dic rationẽ ibi esse ſm gl.ibidẽ: q: ibi seruus
stipulabat operas a liberto dñi sui: quo casu cũ opera cõcernat
personã dñi: ideo non põt seruus illã stipulari sibi, sed dño: facit
l.opere in rerũ.§.fi.cum.l.seq.⁊ ibi glo.ff.de ope.libe.Bart.in.l.
si nõ sortẽ.§.libertus.ff.de cõdi.inde.col.antepe.ver.tertia diffe
rentia est ſm gl.Ange.⁊ Imo.hic.¶ Quarta fallẽtia est: hodie in
aduẽtitijs, in quib⁹ per filiũ stipulãtẽ querit patri solũ vsusfru
5 ctus.l.cũ op3.in prin.C.de bo.que libe.† Ista fallẽtiã procedit
qñ filius stipulat sibiipsi, vel simpliciter: si aũt noiatim stipulare
tur patri: tũc etiã hodie q̃reret patri pleno iure.per.d.l.stipula
tio ista.§.hi qui.et.§.alteri.s̃.eo.q̃ iura in hoc nõ reperiunt cor
recta: ſm Bar.qui refert Dy.⁊ oẽs ita tenere.sequunt Ange.⁊
Imo.cũ ꝓpter patriã potestatẽ sit persona habilis ad acquirẽ
dũ patri: et imputet sibi filius, quare stipulatus est noiatim ipsi
patri, si volebat solũ sibi queri vsumfru.tñ ad.d.iura Bart.põt
rñderi, ꝙ loquunt ſm iura ffoꝝ, ſm que nondũ erat introducta
dria inter aduẽtitia ⁊ ꝓfectitia: nisi dicas qõ ex quo ad hoc non
reperit hodie 9riũ immutatũ, stabimus iuri antiquo ffoꝝ.l.p̃ci
pimus.§.fi.C.de app.⁊.l.sancimus.C.de test.q: qñ fili⁹ stipulat
noiatim patri, nõ loquit ius nouũ.d.l.cũ op3.⁊ sic si filius stipule
tur patri, etiã aduẽtitia, est perinde ac si ip̃e pater sibi stipulare
tur, etiã hodie.¶ Cõtra istã cõmunẽ opi.tenẽt Cu.et do.Alex.
hic: ꝑ etiã hodie si filius stipulet aduẽtitia patri: tñ ei nõ acqui
rit pleno iure, sed solũ vsusfruc.mouet p̃io Cu.q: pater est legi
timus administrator filij.in omnib⁹ aduẽtitijs.l.j.C.de bo.ma.
ergo debet fili⁹ intelligi stipulari patri, vt legitimo administra
tori: ⁊ nõ tãq̃ patri: sicut si dñs stipulet ꝓcuratori.nõ vr̃ stipula
ri vt ꝓcuratori: ⁊ sic nõ acq̃rit ꝓcuratori, s3 dño.l.stipulatio ista.
§.si qs insulã.s̃.e.huic fundamẽto Cu.rñdet.d.Alex.illud tollẽ
do: q: in dubio nõ videt fieri relatio ad patrẽ, tãq̃ ad legitimũ
administratorẽ, ex quo mẽtio officij facta nõ fuit, sed patris.per
ea que plene tradit Bart.in.l.j.§.nuntiatio.col.ij.ff.de ope.no.
nũtia.⁊ in.l.fi.C.de vsufru.¶ Tu tene rationẽ Cuma.q̃ est pulchra
⁊ subtilis.¶ Et allegata per Alex.nihil faciũt: q: Bar.in locis
preallegatis loquit in casu 9trario.qñ habẽs officiũ, aliqd sim
pliciter facit, nõ expresso noie officij: sed iste nõ est casus noster:
nã nos loquimur ecõtra, qñ nõ habẽs officiũ facit actũ stipula
tiõis in habẽte officiũ: puta in patrẽ habentẽ legitimã admini
strationẽ, quo casu cẽset stipulari, vt legitimo administratori, nõ
vt patri: sicut qñ dñs qui nõ habet officiũ stipulat ꝓcuratori: et
sic habẽti officiũ 9tra cõem.d.Alex.allegat aliqua p̃sertim tex.
insti.de stipu.ser.in.§.j.i ver.idẽ iuris.vbi siue filius stipuletur
sibi, siue patri, acq̃rit patri, ex causis ex quib⁹ acq̃sitio fit patri:
s3 in aduẽtitijs si fili⁹ stipulet sibimet, nõ acq̃rit p̃ri nisi vsumfr.
§.j.insti.ꝑ quas ꝑso.nob.acq.ergo idẽ si stipulet p̃ri.tu rñde ad
illũ tex.ꝙ illa equiparatio solũ ꝓcedat in profectitijs, nõ aũt in
aduẽtitijs.et l3 glo.ibi primo aspectu videatur 9riũ innuere.tñ
nõ dicit 9tra, si recte aduertat.⁊ id ꝙ dico clare ponit gl.in.§.ei
vero qui.in ṽ.acq̃ri.insti.de inuti.stipu.¶ Ego etiã teneo 9 cõem.
a mouẽor[a] q: stipulatio ĩterposita a filio stipulãti sup aduẽtitijs:
⁊ sic sup rebus q̃ hodie nõ acquirunt patri nisi quo ad vsumfru.
d3 intelligi ſm naturã rei sup qua interponit, ⁊ qualitatẽ ꝑsona
rum stipulantiũ.l.si stipulatus.ff.de vsur.⁊.l.q̃nta.in ver.cõuen
tionales.s̃.e.ibi: et pẽdẽt ex negotio 9cto, late disputaui in rub.
s̃.eo.⁊ ita habes vtiliter vt puto expeditum istud principium.

1 ☞ Quilibet potest stipulari cum morietur: siue stipuletur cũ
ipse morietur: siue cum morietur ille in cuius potestate est.
2 Pater potest stipulari filio emancipato.
3 Ex stipulatiõe patris queritur filio vtilis tantũ ex equitate, nõ
tamen directa.
4 In his que descẽdunt in filios vt filios, nõ est necesse ꝙ filij sint
heredes patris.

Sicuti. Subiect⁹ aliene potestati, põt stipulari cũ ipse
morietur: sicut ⁊ nõ subiectus: ⁊ p̃r stipulãdo post
mortẽ suã filio vel filie, acq̃rit ei vtilẽ: l3 nõ sit heres patris.h.d.
1 vsq̃ ad.§.nõ solũ.¶ † No.j.qõ quilibet põt stipulari cũ moriet,
siue sit sui iuris, siue sit aliene potestati subiect⁹, siue stipulet cũ
ipse moriet, vel cũ morient illi in quorũ est potestate, ſm vtrũq̃
intellectũ gl.hic: siue cũ stipulator moriat: vt hic: siue cũ moriet
ꝓmissor: vt est text.in §.post mortẽ.ṽ.ita autẽ.insti.de inuti.sti
pu.⁊ sic valet stipulatio, cuius executio est collata in tp̃s mortis
stipulatoris, ratio dubitãdi erat: q: stipulatio videbat nõ posse
fundari super nõ ente.l.seie egresse.ff.de tut.et cur.da.ab his.q:
mors oĩa soluit.§.deinceps.i aut.de nupt.ratio decidẽdi est, q:
stipulatiões actiue ⁊ passiue possunt incipere ab heredib⁹ ⁊ cõ
tra heredes.l.j.C.vt act.ab here.⁊ 9 here.Item q: ex tali stipu
latione acquirit patri vl' dño inspecto initio: ⁊ sic tp̃e stipulatio
nis.l.si filiusfa.in prin.j.e.⁊ hoc voluit dicere glo.hic.facit.l.fi.et
ibi gl.ff.de stipu.ser.intelligẽdo tamẽ vt plenius declarat Bar.
2 in.d.l.si filiusfa.in prin.⁊ dicã in seq.nota.¶ † Secũdo no.ex.§.si
quis ita.hic probari ꝙ pater potest stipulari filio emãcipato si
cut hic pater post mortẽ suam põt stipulari filio: sed post mortẽ
patris filius est sui iuris sicut emãcipatus ⁊ paria sunt aliquid
fieri aliquo tẽpore vel in illud tp̃s cõferri.l.ꝙ spõse.C.de donat. a
añ nup.⁊.l.in tp̃s.ff.de here.insti.⁊.c.de vxore.⁊ ibi ad hoc not.
Abb.de sepul.⁊ ita ad hoc põderat ⁊ inducit istũ tex.Bart.sine
cõtrouersia magister legistarũ in.l.qõ dicit in.ij.in vlt.col.j.e.et
añ eum subtiles vltramõ.Pe.de bella.Io.de imo.Pau.de ca.
d.Alex.⁊ alij.sed tu subtiliter aduerte ꝙ iste tex.nõ videt hoc ꝓ
bare: cũ in stipulationib⁹ debeat initiũ spectari: ⁊ sic tẽpus stipu
lationis interposite.l.si filiusfa.in prin.j.e.⁊ statim dixi.in p̃cedẽ
ti nota.sed hic tẽpore stipulationis paterne filius adhuc erat in
potestate patris: ideo hoc cõsiderato nõ valet: sec⁹ qñ filius ia3
erat emancipatus tẽpore stipulatiõis.Itẽ 9 cõem opi.est fortis
tex.in.l.si genero.C.de iure dot.vbi est tex.ꝙ pater non põt sti
pulari filio emãcipato, sicut nec cuilibet extraneo: ⁊ l3 gl.⁊ doct.
ibi respõdeant: ⁊ Io.de imo.⁊ Pau.de ca.hic: ꝙ ille text.proce
dat q̃ntum ad acquirendã directã filio: sed ex equitate valet quo
ad vtilem: contra istam sol.fortiter refragat tex.ibi dũ dicit: nec
tibi prohibente iure querere potuit pater actione3: ⁊ sic vult qõ
ex stipulatione patris nulla actio nec directa nec vtilis querat
filio emãcipato ibi prohibẽte iure: nã lege ꝓhibẽte nulla põt ac
quiri actio.l.cũ lex.ff.de fideius.⁊.l.non dubiũ.C.de legi.⁊ in pũ
cto iuris põt ista pars teneri contra cõem: l3 nemo quẽ videri3
eam teneat.Tenẽdo tñ cõem opi.ꝙ pater posset stipulari filio
emãcipato potes dicere hoc esse ꝓpter reliquias p̃cedentis po
testatis.ſm Bal.⁊ doc.in.d.l.si genero.vbi ad hoc allegat in ar
gu.l.talem.§.fi.ff.de heredi.insti.tu allega meliorẽ tex.in.l.vni⁹.
§.seruo.j.de questio.⁊ tex.in.l.fi.ff.de decurio.que iura ad hoc
allegat glo.no.in.§.fi.in glo.fi.insti.de tutel.Item pro cõmuni
facit tex.in.l.si quis operas.⁊ ibi glo.in ṽ.posthumos.ff.de ope.
libe.quẽ tex.allegat Alex.hic.vbi pater põt stipulari filio post
humo nõdum nato: ⁊ tamen constat nõ esse in potestate anteq̃
nascat.l.pe.ff.de colla.bo.tamẽ posset dici ꝙ habeatur pro iam
nato.l.qui in vtero.ff.de statu ho.non dico tamen ꝙ sit in pote
state.Ad idẽ facit iste tex.iuncta regula.d.l.qõ spõse.de don.añ
nup.C.nec ob.ꝙ hic, filius tp̃e stipulatiõis adhuc erat in pote
state: ⁊ in stipulatione debet inspici initiũ stipulatiõis interpo
site: q: rñdetur hoc esse verũ qñ stipulatio cõcipitur sub cõditio
ne intrinseca ⁊ causali, q̃ trahitur retro ad tp̃s celebrati cõtra
ctus.ita loquit tex.in.d.l.si filiusfa.in prin.secus in cõditione in
trinseca mortis ⁊ sic existẽtie sui iuris: vt exp̃sse declarat Bar.in b
d.l.si filiusfa.in princi.vbi dicet.Tenẽdo cõem opi.si tu diceres,
quare per filiũ emancipatũ stipulantem, non queritur patri: vt
hac.l.in prin.vbi dixi: ⁊ tñ ecõtra per patrẽ querit filio emanci
pato: dic ſm Bar.i.d.l.qõ dicit.col.vlti.ꝙ ratio est votũ patris,
3 ꝙ est querere filijs: ꝙ votũ nõ est ecõtra in filio.¶ † Tertio no.
bene text.ibi vtilis actio: ꝙ ex stipulatiõe patris querit filio nõ
directa actio: sed vtilis tm̃ ex eq̃tate.adde.l.pater ꝓ filia.in ver.
vtilis ex equitate.C.de pac.cõuen.⁊ si dicas quare ex stipulatio
ne filij querit patri directa, ⁊ nõ ecõtra.l.stipulatio ista.§.alteri.
⁊ §.p̃terq̃.s̃.e.⁊.s̃.ea.l.in prin.ecõtra aũt ex stipulatiõe patris,
querit filio vtilis tm̃: vt hic: cur diuersum.Bar.dicit se dicturũ
in.l.qõ d: in.ij.j.eo.sed ibi Bar.nõ tangit hoc.dic ꝙ ratio diuer
sitatis est facilis: q: primo casu adest patria potestas, quam h3
pater in filiũ inducta ad acquirẽdum: ideo per eam acquiritur
patri directa: sicut si iste pater stipularetur.vt dicit tex.in hac.l.
in prin.sed ista ratio cessat ecõtra: q: filius nõ habet ipse patriã
potestatẽ.¶ Quarto no.ex tex.ibi: licet heres ei nõ existat ſm
4 Bal.⁊ Pau.de cast.hic: † ꝙ in his q̃ descẽdũt in filios, vt filios,
nõ est necesse ꝙ filij sint heredes patris: nec ꝙ patris adeãt he
b reditatẽ: vñ facit qõ si pater acquisiuit emphyteusim[b] et feudũ
pro se ⁊ filijs ⁊ descendẽtibus, qõ possunt filij venire absq̃ eo qõ
sint heredes patris, nisi fuisset dictũ ꝓ se ⁊ filijs suis heredib⁹: ⁊
de emphyteusi vide late Bart.in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de
oper.libe.⁊ in.l.si nõ sortẽ.§.libertus.col.fi.ff.de condi.inde.⁊ in
l.qõ dicit.ij.col.pe.j.e.⁊ in.l.si tibi.§.si pactus.circa fi.ff.de pact.
cũ multis concordan.quas ibi dedi.de feudo ponit Ioan.an.in
addi.Spec.in titu.de feu.§.quoniã.ver.xxxvij.in additione que
inci.directe.Bal.in.c.j.in.iiij.col.in ti.an agna.vel fil.i feud.vbi
est text.principalis de hoc.⁊ in.l.iij.C.de fideicõmis.⁊ i.l.q se pa
tris.colũ.viij.C.vñ lib.Pau.de cast.in.l.ꝓ herede.§.si quid tñ.
ad fi.ff.de acq.heredi.⁊ in.l.si mihi ⁊ titio.j.eo.et in.l.adoptiuũ.
§.patronũ.ff.de in ius voc.et in aut.post fratres.C.de leg.here.
do.Alexã.in.l.si patroni.in princip.ff.ad trebel.et notabilius in
cõsil.xix.v.vol.qõ incipit: super eo de quo queritur visis instru

a ¶ Moueor. Adõ qõ in 9riũ ꝓ opi. Bart.facit q: h casu sti pulatio ni hil operat: q: sine stipu latione p̃ri q̃rit vsusfr. vt est tex.in l.cũ op3.C. d bo.q̃ li.er go vt ista sti p̃lo aliquid operet d3 ĩportare qõ p̃ri acq̃rat ẽt ꝓprietas. iuxta reg.l. si qñ.C.de inof.testa.⁊ c.si papa de priui.in.vi. vbi d: ꝙ ṽ ba ⁊ act⁹ ali quid debẽt opari: facit q: statutum ita d3 intel ligi vt aliqd semp addat iuri cõi: vt late p Ias.i l.q se p̃ris. col.xx.vers. adõ ẽt p̃di ct3.C.vñ li.

b ¶ Emphy teusim.adõ ꝙ hec oĩa ⁊ plura alia accumulat Alex.i.d.§. si liberi.in apostil.vbi vide.⁊ vide eũdẽ Ias.i d.§.libert⁹. vbi etiã oĩa ista ponit.⁊ latius idẽ ĩ suo tract.d iur.emphy. col.lxxxvij. ṽ.tertio q̃ rit.et vltra ibi ꝑ eũ ad ducta, ⁊ hic, adõ qõ hoc idẽ t3 Frã. cur.ĩ suo 9s. lxxxij.co.v. post mediũ ⁊ adde q̃ in ꝓposito po nit.d.alexã. in 9sil.viij.i iij.vo.circa p̃n.⁊ in 9sil. cvj.i.iiij.vo lu.col.peñ. circa fi.

mentis:⁊ in cōsil.xxvj.v.vol.qđ incip.pōderatis his que in the-
mate.col.ij.⁊ seq. Accedat qđ multū signāter tenent Bart. Bal.
et Ange.in.l.item videndum.§.fin.ff.de peti.heredi.ꝙ si frater
fecit quietationē alteri fratri de omni et toto eo ꝙ petere posset
in hereditate patris:nō obst.tali liberatiōe poterit petere feu-
dum ⁊ emphyteusim,q̄r nō petuntur tanq̄ hereditas,nec tanq̄
ex hereditate patris.⁊ late Bal.in aut.si quas ruinas. C.de sa-
crosan.eccle.⁊ in.l.j.in.v.q.ff.de re.diui.⁊ notabiliter Bal.in ꝯsi.
ccccxxxvij.primi volu.qđ incipi.quedā puella.in vlti.col. Albe.
de ro.ibi:formaliter ponit totū consilium Dy.relatū a Bar.in
l.tres fratres.ff.de pact.

1 ☞ Stipulatio si morieris,dicitur esse conditionalis, q̄uis sit necessaria,⁊ omnino extitura.

2 Inter si ⁊ cum non est differentia.⁊ nu.3.

Non solum. Inter si et cum nō est differentia: qñ apponūtur actui extrinseco.h.d.ſm Bar.⁊ alios.vel sic ſm Bal.inter si morieris:⁊ cū morieris,non est differētia:q̄r simpliciter mors est expectāda.h.d.vel sic ⁊ melius. Inter si ⁊ cū non est differentia,siue iungātur actui necessario,siue cōtingēti:⁊ filius in dubio videtur stipulari patris.h.d.

1 vsq; ad fi.l. ¶ † No.j.ꝙ hec stipulatio si morieris,dicit̄ esse cōditionalis,q̄uis sit necessaria,⁊ omnino extitura: q̄r nihil est certius morte,et nihil incertius hora mortis:vt.l.j.ff.de cōdi.⁊ demon.patet ⁊ fortius:q̄r in hoc tex.equiparat̄ stipulationi si veneris,q̄ sine dubio cōditionalis est. Ratio hui⁹ nota.est:q̄r lꝫ dies mortis sit certa an,tamē est incerta qñ:ideo suspēdit,⁊ impedit

a ne interim oriatur obligatio ⁊ actio:q̄r est incertū[a] quātū sit interusuriū medij tēporis:vt declarat Bar.in.l.ita stipulatus.j.e. in.ij.q.prin.in ver.secūdo iuxta hoc quero,qñ cōmittatur stipulatio.⁊ idē Bar.in.l.j.C.vt actio.ab here.⁊ cōtra here.⁊ in.l.heres meus.in prin.ff.de cōdi.⁊ demō. ¶ Per istū tex.Bar.reprehendit opi.Cy.post Pe.de bellaper.⁊ Jac.de raua.in.l.extraneū in.j.C.de here.insti.vbi tenet ꝙ differūt institutio cū morieris,que bene est cōditionalis,cū sit tēpus incertū,qñ morieris: ⁊ institutio si morieris:que nō facit cōditionē:ſꝫ est necessaria,et omnino extitura:ergo cēsetur pura:p tex.in.l.si pupillus.§.qui sub cōditione.ff.de noua. Item q̄r dictio cū principaliter denotat tp̄s:sed dictio si principaliter cōditionē.l.si titio.in princi.ff. qñ dies lega.ced.et ita etiā tenet idē Cy.in.l.si pater.in.vj.q.C. de insti.⁊ substi.⁊ late.d.Pet.de bexu.hic:q conatur defendere istā opi.Cy.sed Bart.⁊ cōiter scribētes reprehendunt: per istū tex.⁊.l.quibus diebus.§.quidā titio.ff.de condi.⁊ demon.et ita etiā reprehēdit Bar.⁊ ibidē alij in.d.l.extraneū.vbi Bar.dicit, qđ ista opi.Cyn.est falsissima.ita etiā dicit in.l.ita stipulatus.in ver.secūdo principaliter q̄ro.j.eo. Ange.⁊ Imo.in.d.§.qui sub cōditione. Sed aduerte q̄r Bar.format q̄stionē:qñ ista cōditio apponit̄ in p̄sona scđi instituti.s.instituo te si morieris.isto modo tex.quē allegat Bar.i.d.§.quidā titio.nihil facere:q̄r ibi cōditio non fuit apposita in p̄sona instituti,vel in persona legatarij:sed in p̄sona tertij,si mater morietur.⁊ sic ibi nō legauit testator titio centū:si tu legatarius morieris:et ꝑpterea Cy.in locis preallega.melius format q̄stionē:quando cōditio fuit apposita nō in persona secūdi instituti,ſꝫ tertij:hoc modo instituo te heredē,si titius morietur.hoc modo tex.in.d.§.quidā titio.faceret contra Cy. Itē Cy.respondebat ad istū tex.qđ loquatur in cōtractibus, in quibus nō est differētia inter si ⁊ cum.sed q̄stio est in vltimis volūtatib⁹.⁊ do.Pe.de bexu.hic conatur defendere istam solutionē.vltra eū pondera tu qđ Barto.in.d.l.extraneū. dum rñdet ad.d.l.si pupillus.§.qui sub cōditione.formaliter dicit ꝙ ille tex.loquit̄ in cōtractibus:sed questio nostra in vltimis volūtatibus.⁊ qnātum ad illum tex.ponit rationē diuersitatis. ⁊ ideo contra Cy.fortius facit tex.in.d.§.quidā titio.qui loquit̄ in vltimis volūtatibus.ad.d.§.qui sub cōditione.alleg.per Cy. vltra respōsionē Bar.in.d.l.extraneū.rñde melius:qđ loquitur in cōditione omnino certa an,⁊ quādo:que nullum tēpus habet incertū:vt si digito celum tetigero.nā certum est qđ nunq̄ tangam:⁊ ista habet̄ ꝓ pura.sed in casu nostro,cōditio si morieris, est certa an,sed incerta quādo,ideo suspendit.et facit cōditionē ſm Pau.de ca.hic.⁊.d.Alex.in.l.extraneū.⁊ exemplificat glo.j. ad fi.in.d.§.qui sub conditione ⁊ ibidem Bart. An autē si cōtrahatur matrimoniū:cum aliqua muliere sub cōditione omnino extitura,an intelligatur pure cōtractū.ita qđ interim nō possit matrimoniū contrahere cum alia.habes de hoc glo.valde not. in.c.per tuas.in gl.magna.ad fi.de cōdi.appo.⁊ ibi.d.Anto.de

2 but. ¶ † Secūdo no.ex hoc tex.ꝙ inter si ⁊ cum non est differētia.in quo distingue vt per Bar.⁊ doc.hic.⁊ de vtraq; dictione. vide plenius Bar.in.l.j.in.ij.⁊.iij.col.ff.de cōdi.⁊ demon. Adde distinctioni Bar.inquātum in primo membro dicit:ꝙ quando ista verba opponūtur actui extrinseco qui de necessitate inest: tunc nō est differentia inter si ⁊ cum.q̄r neutra importat conditionem,⁊ neutrius appositio aliquid operatur.l.iij.ff.de leg.j.⁊ l.muto.§.sub cōditione.in versi.hanc autē.ff.de tute.⁊ ibi Bar. post gl.idē tenet.⁊ idem Bar.in.l.huiusmodi.in prin.ff.de leg.j. sed aduerte q̄r idē Bar.sibimet cōtrarius in.l.j.i.ij.col.ff.de cōdi.⁊ demon.istud reprobat:q̄r in tacita cōditione inest conditio que suspendit:vt ibi.⁊ no.glo.in.l.itē quia.ff.de pac.et responde aliter ad.d.l.muto.§.j.qđ ibi dictio si:nō facit cōditionē,que tutoris d̄tionē suspendat:sed bene facit conditionem,que suspendit administrationē.vt talis exp̄ssio facta a iudice,intelligatur ſm ea q̄ tacite inerant:al's tutoris datio vitiaretur:vt ibi patet ſm eū:sed nō respondet ad.l.tertiā.de lega.j.nec ad regu.illius tex.per quā cōfundit̄ eius ratio.ideo teneas illud ꝙ tenet Bar. ¶ Secūdo:inquātū Bar.tenet:ꝙ quādo dictio cū adijcit̄ verbo executiuo,ꝙ tūc nō facit dispositionē cōditionalem.l.ex his verbis.C.qñ dies leg.ced.limitant hoc esse verū Joā.de imo.⁊ do.Alex.qñ adijcitur tēpori certe etatis:puta legitime etatis, vel.xxiiij.annorū:vt ibi:secus si adijciatur tpi incerto puta legotitie centū,que volo sibi dari cum nubet:tunc facit conditionē: glo.est nota.in.l.seius saturninus.ff.ad trebel.et in.l.si ita scriptum.in fi.ff.de manu.testa.Bar.⁊ doct.in.l.si cui legetur.§.j.ff. de lega.j.⁊ in.d.l.quibus diebus.§.quidā titio. Adde ad predicta illud quod dicit se consuluisse in pulchro casu Bald.in.d.l. si cui legetur.ad finē principij:⁊ ibi refert et sequitur Floria.qđ si testator legauit alicui centū:⁊ postea subdit,q̄ centū volo prestari post mortē vxoris mee,vel cū vxor morietur:ꝙ legatarius interim decedēs nō transmittit legatū:⁊ sic annullatur: q̄r dies mortis incertus habet̄ ꝓ cōditione:etiā si inseritur soli prestationi vel executioni: ⁊ ita dicit exp̄sse tenere glo.in dicta.l.seius saturninus.⁊ not.hūc casum q̄r valde quotidianus est. ¶ Tertio inquantū Bart.vult:ꝙ dictio cū adiecta verbo obligatiuo, reddit actū cōditionalem,sicut dictio si.vt hic.⁊.d.l.qui promisit.ff.de cōdi.inde.limita ex presumpta volūtate testatoris,propter charitatē p̄sone,cui debet fieri restitutio:vt q̄r filius testatoris:tunc dictio cū.facit solum diem non cōditionē:text.est solennis et singu.ſm verū intellectū in.d.l.seius saturninus.et ibi Bar.⁊ doc. ¶ Tu autē vt clarius omnia habeas fac regulam,⁊

quatuor fallētias. ¶ † Regula est,ꝙ dictio si ⁊ cū equiparātur. vt hoc text.et.d.l.qui promisit.et dicit tex.nota.in.l.si titio.in fi. prin.ff.qñ dies lega.ced.qđ vtrobiq; siue dicatur si:siue cum.tamen eadem conditio est:verbū est denotat veritatē essentie.ſm Bar.in.l.si maritus in.ij.§.legis.ff.de adulte. ¶ Limita primo verum:qñ iste dictiones adijciūtur verbo obligatiuo seu dispositiuo:secus si adijciatur verbo executiuo: q̄r tūc dictio cum nō facit conditionē.d.l.ex his verbis.cum limitatione quā.s̄.dedi. dictio autē si adiecta verbo executiuo, bene inducit cōditionē: ⁊ sic reddit dispositionem conditionalem.d.l.quibus diebus.§. quidā titio.ita sentit Barto.hic:et clarius in.l.j.in.ij.colū.ff.de condi.⁊ demon.Bal.in.d.l.ex his verbis.Ange.⁊ Imo.in.l.seq. §.fin.Imo.Cuma.⁊.d.Alex.hic:istud clare procedit in vltimis volūtatibus vt loquitur.d.§.quidam titio. In cōtractibus aūt videt̄ recurrendum ad gl.reputa.sing.in.l.ij.ff.de in diē addic. vt hic per Imo.⁊ latius per do.Alexā.sed caue qđ in.d.l.quib⁹ diebus.§.quidā titio.dictio si,adiecta executioni seu prestationi,ideo facit cōditionē,q̄r est adiecta tempori incerto mortis.s.si mater moreretur:prout etiā dicit Bart.in.l.si cui legetur.§.j.in ij.oppo.de lega.j.quo casu etiā dictio cum:adiecta executioni,⁊ tempori incerto,facit cōditionē.ſm gl.cōmuniter approbatam, in.d.l.seius saturninus.ff.ad treb.de qua.s̄.ꝓxime dixi:et sic nō videtur tamē hic esse differentiā inter si.⁊ cum.cōtra doc.communiter. ¶ Scđo limita:qñ adijciuntur actui intrinseco:puta voluntati,q̄r tūc differunt cum volueris,⁊ si volueris:text.est q̄r j l.seq.§.fi.⁊ ibi glo.⁊ doc.assignant rationē diuersitatis. ¶ Tertio limita:quādo adijciuntur verbis sapientibus exactionē de presenti,tūc differunt:q̄r dictio cū,non facit conditionem:secus in dictiōe si.l.si decem cū petiero.j.eo.⁊.l.titia heredis.ff.de cōdi.⁊ demon. ¶ Quarto limita:ꝙ differunt quantū ad modū faciendi conditionē:quia dictio si.principaliter conditionem importat,secūdario vero tempus:dictio vero cū:econtra.l.si titio. in prin.ff.quando dies leg.ce.

a ¶ Incertū. adde ⁊ vide hoc idē per d.Bar.soz. in.l.j. col.ij. cir.fin.ff.de condi.⁊ demon.

1 ☞ In obligatione in diem certam ante diem nata est obligatio:licet solutio differatur.

2 Si quis promittat ad calendas grecas nihil valet promissio:q̄r certum est eas nunq̄ venturas.

3 Tempus conuentionale centum annorum non impedit oriri obligationem naturalem ⁊ ciuilem,sed differt executionem.

4 Quod non potest explicari in morte nō potest conferri in tempus mortis.

5 Qui promittit ad certum locum venire,dicitur promittere factum persone sue coherens,quod nō potest per eius heredem adimpleri.

1 Entesimis. †In obligatiõe in diẽ certã ante diẽ nata est obligatio, lʒ solutio differat̃: ⁊ nõ valet stipulatio facti in morte delati, q̃n tale factũ non põt per alium explicari. h. d. vsq ad. §. si ita stipulatus. In tex. ibi: centesimis calẽdis. si intelligis in specie puta Januariis: vel alterius mensis in specie: tũc intelligetur facta stipulatio in cẽtesimo anno: ⁊ isto modo esset tũc hic tex. singu. ẽm Cu. hic: q valet stipulatio. lʒ quis stipulet̃ in tp̃s quo verisimiliter nõ viuet: cũ vltra centũ annos quis nõ viuere presumat̃. l. fi. C. de sacrosan. eccl. ⁊ tẽpore stipulatiõis dʒ saltẽ esse maior septẽnio: ⁊ sic excessisse infantiã. l. j. in prin. ẽ. e. ʒ p certo mirandũ est de Cu. qd̃ reputat hic esse singu. in hoc tex. cũ sit planũ ⁊ expeditũ q quis possit stipulari post mortẽ suã: vt l. precedẽ. §. si qs ita. eo qd̃ actiões actiue ⁊ passiue possunt incipere ab heredibus ⁊ cõtra heredes. l. j. C. vt act. ab here. ⁊ cõtra here. Itẽ intelligẽdo istũ tex. cẽtesimis calẽdis. i. post centũ annos. ⁊ sic de certis calẽdis eiusdẽ mẽsis: per istũ tex. dicit Ange. qd̃ reddit̃ vana dubitatio quorũdam, quos refert Cy. in. l. quoties. C. de preci. impe. offe. q dubitãt si p̃mittis mihi centũ post xxx. vel. xl. an valet stipulatio: ⁊ an possint petere elapsis. xxx. annis, ꝓpter p̃scriptionẽ: q2 per tantũ tp̃s tollit̃ omne ius ⁊ actio. l. sicut. ⁊ l. oẽs. C. de p̃scrip. xxx. ann. nã hic est tex. q qs põt stipulari nõ solũ post. xxx. vel. xl. ann. imo etiã post centũ ⁊ post mille annos: nec tẽpore anteriori vnq̃ prescriberet̃, q2 nõ valẽti agere non currit p̃scriptio. l. j. in fi. C. de an. except. sed iste ante tp̃s nõ poterat cũ effectu agere, q2 obstabat sibi exceptio. l. j. in fi. ff. q̃n dies vsusfr. leg. ced. sequunt̃ Joan. de imo. Pau. de ca. et do. Alexã. hic. ¶ Tu aũt aduerte ad intellectũ text. q2 planior v̄r esse sensus intelligere cẽtesimis calẽdis. i. centũ mẽsibus. ⁊ sic de calendis cuiuslibet mẽsis in genere: ⁊ hoc modo esset spatiũ. viij. ann. ⁊ iiij. mẽsiũ. sed isto modo intelligẽdo tex. nõ haberet dubitationẽ. cõtra. l. ancille. C. de fur. ideo q2 dubiũ in hoc tex. videbatur esse, an stipulatio valeret, ꝓpter nimiã prolixitatem tp̃is: ideo cõgruentius intelligitur tp̃s centesimis calẽdis. i. cẽtũ an-
2 nis. intelligẽdo de cẽtũ calẽdis eiusdẽ mẽsis in specie. † Si autẽ quis promitteret ad calẽdas grecas, nihil valeret promissio. q2 certũ est eas nũq̃ venturas: eo q2 Greci calẽdis carent: vñ formatũ fuit ab augusto Cesare prouerbiũ, cũ aliqd nunq̃ futurũ volumus significare, vel aliquos nũq̃ soluturos qd̃ debẽt: referimus ad calẽdas grecas: ita declarat Sipontinus antistes, in
3 Cornucopie sup. x. epigrãmate Martialis. ¶ † Scd̃o no. q tẽpus cõuentionale centũ an. [struck] nõ impedit oriri obligationẽ naturalẽ ⁊ ciuilẽ, sed differt executionẽ: an aũt impediat natiuitatẽ actiõis. ponit Bar. in. l. ita stipulatus. in. ij. q. principa. ĩ. eo.
4 ¶ † Tertio no. in v̄. id aũt. q factũ q nõ põt explicari in morte, nõ põt ↄferri in tp̃s mortis: ratio q2 tũc ↄtinet impossibile de natura: ⁊ sic stipulatio nulli⁹ est mome̅ti: vt hic dicit tex. ¶ Quar-
5 to diligẽter no. ex eo. v̄. ẽm. d. Alex. † q q p̃mittit ad certũ locũ venire, d2 p̃mittere factũ p̃sone sue coherẽs, q nõ põt per eius heredẽ adimpleri. al's heres teneret̃ adimplere, ⁊ stipulatio valeret. l. veteris. ⁊ l. fi. C. de ↄben. ⁊ cõmit. stipu. quas glo. alleg. ad idẽ facit ẽm. d. Alexã. tex. in. l. fi. ⁊ ibi Jmol. ⁊ alij ad hoc no. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ in. l. sed sciendũ. ff. ad treb. ⁊ in. l. vnica. §. ne aũt. in ver. sin vero. C. de cadu. tol. ⁊ est de mẽte Barto. in. l. si sic. magna. ad fi. ĩ. eo. dũ alleg. istũ tex. ad hoc qd̃ factũ coherẽs persone nõ trãsit ad heredes. Tu adde de hoc gl. sing. ⁊ expressam in l. aretusa. in glo. fi. in ver. si per aliũ. ff. de statu homi. quã glo. ad hoc alleg. Jo. de imo. a quo didici in. d. l. fi. ff. de condi. ⁊ demon.

1 Valet stipulatio cõcepta per illa verba cũ p̃missor voluerit, dum tamẽ promissor ante eius mortẽ declaret se velle. nu. 2. qd̃ tamen limita. vt. ĩ. nu. 3. ⁊ 4.

5 Regula que habet: qd̃ quando stat per vnũ ex contrahentibus quominus cõditionem adimpleat habetur pro impleta ad incommodum illius per quem stat non habet locum in cõditione collata in voluntatem alterius.

6. Stipulatio dandi centum si promissor voluerit, quia cõfertur in expressam ⁊ liberam voluntatem promissoris, ab initio est semper inutilis. limita tamen vt ĩ. nu. 7. 8. ⁊ 9.

10 Si promissio sit facta cũ voluero valet et tenet. an idẽ si, cũ volã.

11 Dictio cũ principaliter denotat tẽpus, secundario conditionẽ.

12 Si iudex dicat pono te ad cõfinia donec vel quoad voluero vel volam, per mortem iudicis sunt finita confinia. limitatur tamẽ vt numero. 13.

14 Si iudex in sentẽtia dicat pono te ad confinia donec vel quoad reuocauero, an tunc extinguantur cõfinia per mortẽ iudicis: et quid si iudex nõ est mortuus, sed officium est finitum. nu. 15.

16 Per excommunicationẽ iudicis non reuocantur confinia, sicut nec per deportationem.

17 Si iudex ponat quẽ ad confinia, nõ potest illa reuocare, quãdo expresse non reseruauit sibi in sententia potestatem reuocandi.

Si ita stipulatus. Iste. §. habet periculosã materiã. ita exordit Bar. hic: stipulatio cũ voluerit p̃missor, valet eo ante mortẽ declarã-
1 te se velle: secus in stipulatione si voluerit p̃missor. h. d. ¶ † No. j. valere stipulationẽ ↄceptã per illa verba cũ p̃missor voluerit q2 obligatio tũc nõ cõfert̃ in expressam ⁊ liberã voluntatẽ ip̃i⁹ promissoris: sed in tacitã etiã v̄l latã. ¶ Amplia istũ tex. duob⁹ modis. Pri̊o idẽ esse si promissor promisit dare cũ voluisset. ẽm bar. hic. in. j. q. cũ quo simpl'r tenet Cu. Scd̃o amplia: si nõ esset dictio cũ. sed aliud aduerbiũ tp̃is: vt donec voluerit, v̄l quousq̃ et similia: que principaliter faciũt tp̃s. scd̃o cõditionem ⁊ sic est idẽ sicut si apponeretur dictio cũ. ẽm Bar. hic: in. ij. q. ¶ Limita istũ text. ꝓcedere in ↄctu obligatorio ex vna parte tãtũ: vt est in stipulatiõe: secus est in ↄctibus vltro citroq̃ obligatorijs: q2 non possunt cõferri in talem voluntatẽ alterius contrahentiũ. l. in vẽdentis. vbi glo. Cy. C. de ↄben. emp. ⁊ gl. in. l. in p̃sonam. ff. de reg. iu. al's ↄctus claudicaret cõtra. l. cũ emptor. ff. de rescin. ven. in. l. fi. ff. de accepti. ita limitant Cu. ⁊. d. Alex. hic. Tu adde bene facere qd̃ tenet Bar. in. l. si ita legatũ. §. illi si volet. in. j. oppo. ẽ. de leg. j. referam. ĩ. in vlti. no. in prima limitatiõe. ¶ Scd̃o
2 no. ex tex. ibi: si anteq̃ cõstituas moriaris: q † ad hoc vt valeat stipulatio facta per illa verba cũ p̃missor voluerit: est necesse qd̃ promissor ante eius mortẽ declaret se velle. Ex hoc tex. duo correlarie inferunt̃. Pri̊o q moriens non dicit̃ velle: imo p mortẽ tollitur seu finitur volũtas. l. iiij. ff. loca. c. si gratiose. de rescri. in
a vj. Scd̃o correlarie no. q facultas[a] declarãdi nõ trãsit ad heredẽ p̃missoris: ita est text. hic. ⁊ ita tenet gl. no. in. l. idẽ põ. scribit si frumentũ. §. fi. ff. de rei vend. ⁊ gl. in. l. inter stipulãtẽm. §. j. ĩ. e. et ibi lati⁹ Bar. ⁊ ibi Bart. alle. istũ text. pro illa regula. dicã ibi
3 de hoc pleni⁹. ¶ † Limita istũ tex. trib⁹ modis. Primo vt ꝓcedat q̃n talia verba proferunt̃ a promissore: prout loquitur iste tex. secus q̃n proferunt̃ a creditore v̄l a stipulatore: puta si stipulor a te cẽtum cũ voluero: tale verbũ cum voluero, nõ importat actus suspensionẽ, nec conditionẽ, nec requirit aliquã declarationẽ ante mortẽ stipulatoris sicut nec verbũ cũ petiero. l. si decem cũ petiero. ĩ. e. ẽm Cu. Alex. hic: post Bart. in. l. j. in. ij. col. ff. de leg. ij. adde qd̃ vult Bar. hic: in opposi. ⁊ referã. ĩ. in vlt. nota. ¶ Scd̃o limita quãdo cõditio cum voluerit respiceret verbũ executiuũ, ⁊ sic p̃missio esset pura: exemplum promitto tibi centum que dabo cum volã: vel cũ voluero: tunc me mortuo absq̃ aliqua mea declaratione tenebitur heres: q2 tũc illud cũ volam vel cum voluero, est adiectũ verbo executiuo. ⁊ sic nec ipsum dare, nec ipsa obligatio, est posita in potestate p̃missoris: sed solũ tp̃s. ita signãter lʒ Bar. hic: in. j. col. ad fi. et cõiter oẽs sequunt̃.
4 an sit verũ dicam. ĩ. super gl. j. ¶ † Tertio limita istũ tex. procedere in cõtractibus, secus in vltimis volũtatibus: nã si heres sit grauatus prestare legatũ, vel fideicõmissum, cũ voluerit, et moriatur anteq̃ cõstituat se velle: tũ heres eius tenet̃: q2 est perinde ac si testator legasset post mortẽ heredis. l. fideicõmissa. §. sic fideicõmissum. ver. hoc autẽ legatũ. ⁊ ibi glo. et. l. vxorẽ. §. scẽuola. ff. de le. iij. ẽm Bar. ⁊ doc. hic. ¶ Adde tu ⁊ quarto limita istũ tex. nõ ꝓcedere: q̃n stipulationi cũ voluero esset adiecta stipulatio penalis. ẽm. d. Jaso. in. l. ita stipulatus. la grãde. super glo. in
5 ver. quocũq̃ die. in fi. ĩ. eo. ¶ † Tertio no. ex eodẽ text. si anteq̃ cõstituas moriaris. limitationẽ ad regulam q̃ habet: qd̃ q̃n stat per vnũ ex cõtrahentibus quominus cõditionẽ impleat, habet̃ pro impleta ad incõmodum illius per quem stat. vt. l. in executione. §. fi. ĩ. eo. ⁊. l. iure ciuili. ff. de ↄdi. ⁊ demõ. ⁊. l. labeo scribit si mihi bibliothecã. ff. de ↄbẽ. emp. ⁊ in regula, cũ nõ stat per eũ: et in regula. imputari. de reg. iur. in. vj. fallit hec regula in ista cõditione cũ volueris. s. q̃n cõditio cõfertur in voluntatẽ alterius contrahentium in casu permisso: q2 licet stet per eũ quominus cõditionẽ impleat: tamẽ nõ habet̃ p impleta: casus est hic nota hi. istã limitationẽ ampliat. d. Alex. q idẽ sit in quacũq̃ alia cõditione dependẽte a mera potestate promittentis: de hoc dicit esse text. no. in. l. cũ ab eo. ⁊ ibi gl. ff. de ↄben. emp. Sʒ tu aduerte q2. d. Alex. v̄r errare circa illũ tex. q2 ibi ↄditio, si fundũ aliĩ obligatum intra calẽdas Julias redemeris, nõ pendet a potestate venditoris: ideo nõ põt haberi p impleta: sed pẽdet a potestate tertij. s. creditoris habẽtis fundũ obligatũ: nisi poneres nõ stare p creditorẽ, ʒ p vẽditorẽ ne redimat. iuxta. d. l. labeo scribit si mihi bibliothecã. sed saluãdo. d. Alex. dic: qd̃ imo illa cõditio, si redemeris talẽ fundũ, pendet a mera potestate promittẽtis seu vendẽtis: q2 soluẽdo pecuniã creditori põt inuito creditore redimere talẽ fundũ: ⁊ hoc est q cõsiderauit Alexã. Limita illud qd̃ dixi esse verũ: q̃n cõditio cõfertur in purã volũtatẽ vnius ex cõtrahẽtibus, secus si conferatur in arbitriũ: q2 cũ tũc importet arbitriũ boni viri: certe si tũc stat per eum quominus conditio impleatur, bene habetur p impleta. tex. est nota. in. l. hec venditio. ff. de cõtrahen. emp. Itẽ ad predictã regu. adde q vult glo.

¶ Facultas. istũ text. dixit. d. Jason in voce esse meliorez de iure ad hoc licet non allegetur.

no.in.l.si rē tibi.§.fi.in v̄.victori.ff.de prescri.v̄b.ꝙ si nō stat per
alterū quominus vincat:sed per aduersariū qd vicisse dr:et pōt
agere cōtra eū qui accepit rē tantū in casum victorie:⁊ ibi Bar
to.dicit ꝙ est pulcherrima gl.ad.q.duelli determinādā.quāuis
aliter videat Bal.⁊ forte nō bene in.l.j.x.q.C.de instit.⁊ substit.
vide per Bar.⁊ alios in.l.in executione.§.fi.j.eo.¶ Quarto no.
6 in ver.fi.illā aut.† ꝙ stipulatio dādi centū si promissor voluerit,
qꝛ cōfertur in expressam ⁊ liberā volūtatē promissoris: ab initio
est semp inutilis.Amplia istū text.⁊ hoc no.tribus modis.De
inde limita tribus modis.¶ Primo amplia:ꝙ talis stipulatio
est nulla,etiā si ꝓmissor in vita declarauerit velle:al's nulla esset
differētia inter casum precedentē ⁊ istū:eius ↄriū vult iste tex.
in aduersatiua illa aūt.q̄ denotat diuersitatē in iure et in facto:
gl.in.l.sʒ ⁊ si lege.in prin.cū vul.ff.de peti.here.⁊ in.l.patris ⁊ fi
lij.ff.de vulg.⁊ pup.Bar.in.l.hoc amplius.§.de his autē.de dā.
infec.⁊ ita tenet Bar.hic.in.ij.oppo.Pau.de ca.⁊.d.alex.hic:et
glo.in.l.sub hac.s̄.ti.j.quā etiā ad hoc no.Bal.in.l.in vēdētis.in
viij.q.C.de ↄhen.emp.sed aduerte:qꝛ in ↄriū cōtra istā amplia
tionē fortiter vrget tex.in.d.l.sub hac.s̄.ti.j.in duobꝰ locis.Pri
mo ibi:nā nec heres ꝓmissoris eius qui nūq̄ dare voluerit,tene
tur:⁊ sic qꝛ ꝓmissor nūq̄ decrevit se dare velle:ideo heres eius
nō tenet.Scdo ob.text.ibi:qꝛ hec cōditio in ipm ꝓmissorē nūq̄
extitit:ergo si promissor declarasset se velle:qꝛ tūc in eius ꝑsona
extitisset cōditio,heres teneret:gl.ibi dicit qd non dʒ sumi arg.
a ↄrio sensu.⁊ lʒ glo.nō dicat tu dic rationē:qꝛ si ibi sumeret ar
gumētū a cōtrario sensu resultaret absurdus intellectus,cōtra
hūc tex.inductū:vt.s̄.q facit dr̄iam inter casum p̄cedentē ⁊ istū:
sʒ tu subtilius inducas illū tex.qꝛ qñ lex i casu directo nihil ope
ratur ꝑut ibi:tunc de necessitate dʒ sumi ar.a ↄrio sensu,etiā ad
correctionē iuris cōis.l.nulla nisi emensis.iuncta aut.diaconis
sam.⁊ ibi gl.C.de epi.⁊ cle.p q̄ iura idē tʒ Ro.in aut.ex testamē
to.C.de colla.idē tenet Bal.in.l.obseruare.§.ꝓficisci.in.iij.q.ff.
de offi.ꝓcō.⁊ lega.⁊ ideo tenēt oēs doc.ꝙ in statuto Florētie di
sponente ꝙ nō existētibus masculis femine succedāt:qꝛ in sensu
directo nihil operat tale statutū:de necessitate dʒ sumi argu.a
cōtrario sensu:qd existētibus masculis femine nō succedant:ad
correctionē.l.maximū vitiū.C.de lib.p̄te.ita in isto statuto Flo
rentie determinat Cy.in.l.cōuēticulā.et ibi Bal.C.de epi.⁊ cle.
Bal.Jmo.Moder.presertim.d.Alex.in.l.si cū dotē.in prin.ff.
sol.ma.cū cōcor.quas al's late dedi in.l.j.in prin.super ver.huiꝰ
rei.ff.de offi.eius cui mā.est iur.Tamē hoc non ob.opʒ tenere p
hūc tex.qui euitari non pōt,vt sit dr̄ia inter istū casum ⁊ prece
dentē,qñ promissor ꝓmisit si voluerit,etiā si in vita constitueret
se vellle,adhuc nō valeret stipulatio.¶ Scdo amplia istū tex.vt
ꝓcedat etiā si promittis mihi dare ad tuā voluntatē: qd est idē
dicere qd si tu volueris:gl.in.l.post dotē.in.v.lec.ff.solu.ma.Jtē
prepositio:ad seruiēs accusatiuo facit cōditionē exp̄ssam.l.si vir
vxori.ff.de cōdi.⁊ demō.Bar.in.l.j.in.iij.q.prin.⁊ latius in.l.qui
bus diebus.§.termilius.col.iij.ff.de cōdi.⁊ demon.ita in specie
tenet Bar.hic:in.iij.q.¶ Tertio amplia istū tex.vt ꝓcedat:siue
dicat si volueris siue si arbitratus fueris:qꝛ in hoc in ↄctibꝰ nō
refert.l.q̄ sepe.§.j.ff.de ↄhē.emp.⁊.l.fi.C.e.de ↄtra.emp.lʒ secus
sit in vltimis volūtatibus.l.fideicōmissa.§.q̄q̄.ff.de leg.iij.ꝯm
Bar.hic.in.iiij.q.quē alij sequunt Ray.⁊ Jmo.i.l.stipulatio nō
7 valet.s̄.eo.¶ † Limita nūc istū tex.vt ꝓcedat:qñ cōditio si vo
lueris,cōfertur in volūtatē ꝓmissoris:tūc stipulatio etiā ab ini
tio nihil valet:text.est hic.secus si talis cōditio si voluerit,cōfe
ratur in volūtatē eius cui debet acquiri:⁊ sic stipulatoris:et tūc
valet ⁊ tenet.l.si ita legatū.§.illi si volet.⁊.l.senatus.§.legatū.vbi
gl.ff.de leg.j.quāuis ↄriū teneat glo.in.l.a titio.§.fi.j.eo.sed re
prehenditur per Dy.⁊ Bar.ibi:ita in terminis nostris tʒ Bar.
hic:in.j.oppo.Adde bene facere ꝙ dixi.s̄.in.ij.no.Bal.tamē in
d.l.in vendētis.ad fi.saluat gl.d.l.a titio.§.fi.vt procedat quādo
agitur vt cōtractus pendeat ex voluntate creditoris:sed eū re
prehendit simpliciter Cu.hic p tex.in.d.§.illi si volet.itē aduer
te qꝛ Bar.in dicto.§.illi si volet.dicit qd ille text.procedit in vl
timis volūtatibus,secus in cōtractibus hincinde obligatorijs:
quia si cōditio confertur in voluntatem alterius,vitiatur.d.l.in
vendētis.Cōsidera ergo ꝙ cū in stipulatione obligatio oriatur
ex vna parte.s.ꝓmissoris.d.limitatio Bart.procedit etiā per ea
8 que ibidē dicit Bar.¶ † Secūdo notabiliter limita istum tex.
ꝯm Ang.⁊ Pau.de ca.qñ promissor promitteret si voluerit,tūc
nō valet.vt hic:qꝛ tūc cōditio cōfertur in merā volūtatē intrin
secā abstractā ab omni facto:secus si promitteret sub cōditione
si declarauerit se velle:tūc bene valeret stipulatio:qꝛ tūc nō pen
det a mera volūtate intrinseca:sed a facto extrinseco declaratio
nis:et sic requiritur factū declarationis vltra voluntatē: qd est
not.ꝯm Pau.de cast.pro limitatione huius text.Jstam limita
tionē reprehendit Joan.de imo.⁊ dicit qd Ang.voluit nimium
subtilizare:qꝛ quādo quis promittit sub conditione si voluerit,
debet intelligi de volūtate.s.declarata:al's paria essent volūta
tem nō esse ⁊ non apparere.l.in lege.ff.de cōtrahen.empt.l.duo
sunt titij.ff.de test.tut.ideo nō videt esse differētia promittere si
volueris,vel si declaraueris te velle:ita simplr tenet.d.alex.hic.
Ego idē teneo cōtra Ange.qꝛ cōditio si voluerit,intelligitur de
volūtate declarata:alias volūtas tacita in mente retenta nihil
operatur.l.si repetendi.C.de cōdi.ob cau.vñ expressio eius qd
tacite inest nihil operat.l.iij.de leg.j.et.l.nō recte.C.de fideiuss.
9 ¶ † Tertio principaliter limita istum tex.ꝙ licet nō valeat sti
pulatio sub cōditione,si promissor voluerit:tamē valet sub cōdi
tione,si tertia ꝑsona voluerit,ꝯm Cu.Pau.de ca.⁊.d.Alex.hic:
argu.l.si qs arbitratu.s̄.eo.Jdem tenet Cy.in.d.l.in vendētis.
qꝛ lʒ legatū non possit relinqui sub cōditione si tertius voluerit
l.nōnunq̄.ff.de cōdi.et demon.eo qꝛ esset legatū captatoriū:qꝛ
penderet a voluntate tertij.l.captatorie.de leg.j.tñ secus est in
stipulatiōe,et in cōtractibus:eo qꝛ in cōtractibus.lʒ cōferant in
liberā volūtatē tertij,semper intelligit arbitrio tamē boni viri:
glo.est no.in.l.pe.ff.de arbi.Cy.⁊ Bal.in.l.pe.C.de do.ꝓmis.et
in terminis nostris Bal.in.l.fi.in prin.C.de cōtrahē.emp.Ego
cōfirmo istā limitationē:nā ideo nō valet stipulatio si promissor
voluerit:qꝛ cum sit collata in eius expressam ⁊ liberā voluntatē:
lex presumit ꝙ nunq̄ vellet:que ratio cessat qñ promissio fit sub
cōditione,si tertius voluerit:bene facit qd dixi.s̄.in limitatiōe.
et per ista remanēt ꝑfecte expedita notabi.istius tex.¶ Capio
gl.j.in ista glo.habes rationē ad tex.quare ꝓmissio dandi decē
cū voluerit promissor,valeat.ratio est:qꝛ ipsum dare per hoc nō
est in eius potestate:sed qñ:⁊ sic nō cōfertur in ꝓmissoris volū
tatē an velim,sed qñ velim.Jsta ratio reprehenditur per Bar.
et alios ⁊ bene:qꝛ si solū tēpus esset in potestate promissoris qñ
deberē,⁊ nō ipsum dare,sequeret qd etiā si in vita sua nō decla
ret se velle,qd tñ eo mortuo heres eius statim teneret.l.vtrū.§.
pe.alle.in gl.s̄.de reb.du.⁊.l.vxorē.§.pe leg.iij.⁊.l.post dotē.ꝯm
quintā lecturā.ff.sol.ma.⁊ tñ istud est cōtra istū text.ergo ratio
glo.nō est vera:subdit multū signanter Bar.per istud se dicere:
ꝙ si hec verba cū volam,vel cū voluero.adijcerentur executiōi:
puta promitto tibi decē que dabo cū volam, vel cū voluero:tūc
me mortuo non facta alia declaratione:statim tenebitur heres
meus,per dictas leges:⁊ per.l.ex his verbis.C.qñ dies leg.ced.
No.qꝛ est pulchra limitatio ad hūc tex.nā p talia verba,solū po
nitur in volūtate ꝓmissoris executio:⁊ sic quādo debeat p̄stare:
nō vero an debeat:ideo eo mortuo heres eius statim tenetur:⁊
ad hoc vltra Bar.accedat tex.no.in.l.fi.ff.q sine manu.ad liber.
peruen.per quē tex.ita etiā tenet Bart.in.l.ita stipulatus.in.xi.
oppo.prime partis.⁊ ibi Ang.j.eo.Ange.Jmo.Cu.⁊ do.Alex.
hic.Bal.⁊ Ange.in.d.l.post dotem.Ange.⁊ Rapha.cuma.in.l.
sub hac.s̄.titu.j.et latius ⁊ plenius quā hic idem do.Alexā.per
tres col.in cōsi.cxviij.in.iij.vol.qd inci.stantibus veris his que
in themate ꝓponūtur.in.ij.col.⁊ duabus seq.in ver.aut nos di
cimus.sed caue qꝛ Bart.videt prima fronte velle cōtrarium,cū
subijciat qd est cōtra istum text.sed illud debet continuari cum
reprobatione quā Bar.s̄.proxime facit de ista glo.j.ibi:quid si
solū tēpus esset in potestate promissoris:tunc trāsiret ad here
dem ⁊ nō extingueretur morte:tūc debet sequi qd est cōtra istū
tex.ita debēt cōtinuari verba Bar.¶ Capio gl.magnā.in ver.
aiunt.quā diuide in quatuor partes.Jn prima remouet vnū cō
trariū.Jn scda videt ponere duas rationes diuersitatis inter
primū ⁊ scdm respōsum huius.§.sed ambe reincidunt in vnā,et
sic in effectu est vna ratio.Jn tertia extēdit istū text.Jn quarta
oppo.⁊ nō soluit:sed solue vt per Bar.in.l.precedē.in.§.nō solū.
scda est ibi:sed q̄ est dr̄ia.tertia ibi:idē in fideicō.quarta et vlti.
10 est ibi:sunt tamē argumenta cōtraria.¶ † Jn prima parte glo.
habes:ꝙ licet ꝓmissio facta cū voluero valeat ⁊ teneat,⁊ hoc est
indubitatum:tex.est hic:tamen si promitto cū volam,stipulatio
nihil valet:iste est pulcher ⁊ subtilis passus:mouetur glo.ad ita
tenendum per duos tex.Primo per tex.in.l.sub hac.s̄.tit.j.sed
aduerte qꝛ ille tex.nihil videtur facere,imo potius probare cō
trariū:qꝛ loquitur qñ dictum est si volam,non autem cū volam:
prout loquit gl.⁊ sic ille text.loquitur,vbi est principaliter cōdi
tio.s.si volam:ergo innuit ille text.secus esse qñ diceret cū volā.
nisi forte gl.voluerit ponderare rationē illius tex.ibi:pro nō di
cto enim,est ꝙ dare nisi velis,cogi nō possis:quasi ista ratio cō
gruat ad vtrūq̄ casum siue dicatur si volam,siue dicatur cū vo
lam:sed caue qꝛ isto modo etiam cōueniret quādo diceretur cū
voluero:⁊ tamē tunc valet vt hoc text.Secūdo glo.allegat tex.
in.l.si quis stipulatus sit stichum.in prin.j.e.vbi si quis stipula
tus fuerit stichum aut pamphi.quē voluerit, cum semel elege
rit,amplius voluntatē mutare non pōt:secus in ver.cū volam.
vbi potest mutare volūtatem vsq̄ ad litem contestatam,cū ta
lis sermo habeat tractū: vt ibi dicit tex.sed certe nec ille tex.vi
detur facere pro glo.quia ille tex.solū ponit an stipulator possit
variare

variare circa res promissas: que variatio non vitiat stipulatio nē: sed nos loquimur de variatione pmissoris circa substantiā obligationis, que bene vitiaret stipulationē: pterea ille tex. loquitur in electione rerū alternatiue promissarum: an sit variabilis. nos antē loquimur in obligatiōe volūtatis promissoris, in qua aliud est iuxta glo. in. l. quicquid astringēde. in prin. j. eo. Istam conclusionē gl. sequunt Ray. Bar. ꝛ Ang. hic. Cy. in. l. in vendētis. C. de ꝯtrahen. empt. Ang. in. l. sub hac. s. tit. j. ꝛ vltra gl. Bar. ꝛ alij fundant se in rōne diuersitatis assignata p gloss. in. l. hec venditio. in prin. ff. de cōtrahē. emp. qꝛ verbum volā, qđ est futurū indicatiui, formatur a presenti indicatiui volo. ꝛ sic retinet depēdentiā presentis tpis, ꝛ exponitur cū volam. i. cū volens dabo. ꝛ sic presens exigitur volūtas que non presumit a. l. ꝛ cū possim mutare voluntatē: nō dꝫ valere stipulatio: qꝛ pmissor ꝯnētus semper diceret nolo: sed verbum voluero formatur a preterito perfecto indicatiui. s. volui. vnde semp retinet aliqđ tēporis perfecti, ideo sufficit semel velle de pterito, lꝫ postea tēpore quo conuenit non velit qꝛ verificata est semel illa propositio cum voluero. d. l. si quis stipulatus sit stichū. in prin. Sed aduerte: qꝛ nec ista rō videt esse bona qđ ex eo qđ possit penitere, ideo nō valeat stipulatio facta per verbū cum volam: qꝛ etiam si sit facta per verbū cū voluero, donec viuit promissor pōt eum penitere: ꝛ tñ valet promissio. tex. est hic: bñ verum est qđ qñ est mortuus vel in mortis articulo nō pōt mutare volūtatē. ¶ Cōtrariam opinionem qꝫ imo si pmitto cū volā qđ valeat stipulatio: sicut qñ dico cū voluero: tenet gl. in. d. l. i vēdentis. ꝛ ibi Jaco. bu. ꝛ gl. in. l. in personā. §. generaliter. in gl. mag. ad fin. ff. de reg. iur. idē tenent subtilis Pet. de bellaper. Jo. de imo. Lu. d. Alex. ꝛ do. Pe. de bexu. hic. ꝛ illā ego quoqꝫ teneo: eo qꝛ ista stipulatio cū volam, nō reperit a iure probibita: qꝛ. ll. ad hoc allegate p gl. nihil faciūt: vt. s. induxi: ergo cēset eē pmissa. l. nec nō. §. qđ eis. ff. ex quib. cau. maio. l. mutus, §. cū qritur. ff. de procu.

1 Item ratio ꝯmunis gl. ꝛ doc. quā statim ponā, quare promissio cū volueris vꝫ ꝛ tenet est. † qꝛ dictio cū principaliter denotat tēpus, secūdario cōditionē. ꝛ sic nō facit cōditionē expssam, ꝫ tacitam, ꝛ velatā ideo vꝫ: ista rō pariter militat: qñ promitto cum volā. ꝛ ista pars est tenenda: vt stipulatio potiꝰ valeat qꝫ pereat p reg. l. quoties in stipulationibus. cuꝫ simi. j. eo. ꝛ. c. abbate. de verb. signi. ¶ In scđa parte glo ibi: ꝫ q̄ est differētia inter primum ꝛ fm responsum huius. §. meliꝰ dixisset glos. que est ratio differētie: qꝛ differētia patet in tex. ꝛ lꝫ glo. videat ponere duas rationes per diuersa vba tamē qꝛ reincidūt in idē: sunt vna: vt etiam dixi. s. ꝛ dū glo. in prima ratione dicit. rñdeo qꝛ in primo causa differendi. vult dicere. i. causa dādi dilationē ad deliberādum voluntatē, non aūt qđ cōferat in liberā voluntatē. ꝛ dum

a subijcit significat preteritionē vult dicere[a]. i. perfectionē actus: cū formet a preterito. ꝛ sic nō pōt variare. Breuiter vera ratio diuersitatis inter primū ꝛ scđm casum est ex mente huius glo. et clariꝰ doc. qre valeat stipulatio cū volueris, ꝛ nō si volueris: qꝛ dictio cū, principaliter ꝛ expresse denotat tēpus, ꝫ tacite ꝛ secūdario denotat cōditionē: sed ecōtra dictio si, principaliter ꝛ expresse denotat cōditionē, ꝛ secūdario tēpus, vt est tex. de vtroqꝫ in. l. si titio. in princ. ff. qñ dies lega. ced. modo qñ dico cū volueris, non confert in cōditionem expssam volūtatis pmissoris: ꝫ in tacitā ꝛ secūdariā: ideo vꝫ: sed qñ dico si volueris, exprimitur conditio principaliter, ꝛ expresse: ꝛ multa expressa nocēt que nō expressa nō nocent. l. nonunqꝫ. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ. l. si quis sempronium. ff. de here. insti. ¶ In ea. gl. ibi. Idē in fideicommisso similibus verbis relicto. istud qđ dicit gl. est verū: qꝛ differētia est inter hec verba cū heres voluerit, ꝛ si heres voluerit, primū vꝫ, scđm nō: vt est tex. in. l. fideicōmisse. §. sic fideicommissum. in ver. hoc aūt. ꝛ in. §. qꝫqꝫ allegato in gl. de le. iij. ꝛ quantū ad hoc gl. bene equiparat stipulationē fideicōmissis: ꝛ sic vltimis volūtatibus. Sed aduerte qꝛ tex. in. d. §. sic fideicōmissum. in vers. hoc aūt legatū: ponit in alio differentiā inter vltimas volūtates, et contractus: qꝛ si sit relictū fideicōmissum: cum heres voluerit: si heres decedat anteqꝫ eius voluntatē declaret tñ debetur legatum ab eius heredibꝰ: qꝛ fauore vltime volūtatis censet relictū post mortem heredis: vt ibi. ꝛ. l. vxorē. §. pe. ff. de leg. iij. secus est in ꝯtibus. tex. est hic. ꝛ ita etiam declarat Bar. in vlti. oppo. est et alia differentia in hac materia. qꝛ non pōt legari sub cōditione si tertius voluerit, secus in stipulationibus ꝛ cōtractibus: vt dixi in tex. in vlti. no. in. iij. limitatione. est ꝛ alia tertia differētia quia in vltimis voluntatibus distinguitur an dicatur si heres voluerit ꝛ non vꝫ legatum seu fideicōmissum sic relictū: secus si dicatur si heres arbitratus fuerit vel per similia verba importātia arbitriū boni viri. tex. in. d. l. fideicōmissa. §. qꝫqꝫ. in. l. si sic. in prin. de leg. j. ꝛ ibi Bart. declarat que sint illa verba q̄ impor-

b tēt arbitriū boni viri: sed in ꝯtibus si dicta verba referant ad alterū contrahētiū circa substātialia cōtractus non est differē-

tia qꝛ idem importat verbū arbitrari: ꝛ verbū volueris: ꝛ nullo casu cōtractus vꝫ. l. qđ sepe. §. i. ꝛ ibi no. s. de ꝯhē. emp. sed circa accidētalia bñ est differētia. l. hec vēditio. in pn. s. de ꝯtrahē. emp. secundum Bar. hic. in. iiij. q. qui reliquit cogitanduꝫ de ratione diuersitatis. Bal. ꝛ Ang. hic conati sunt reddere rationē diuersitatis ꝛ eos latius refert Imo. ꝛ reprobat rationē Bal. sed qꝛ nihil boni dicunt: ideo non refero. ¶ Ego assigno planam rationem diuersitatis ꝛ miror quod Bar. relinquat super ea cogitandū nam accidētalia cōtractus dicuntur esse illa sine quibus ꝯtractus pōt subsistere: vt declarat gl. magistra. in. l. pacta conuenta. in prin. s. de cōtrahē. emp. ideo illa possunt cōferri in arbitriū alterius ꝯhentiū et sic tanqꝫ boni viri: ꝛ non in li-

c berā voluntatem ita proprie loquitur tex. in. d. l. hec venditio.[c] in prin. vbi illud accidētale reddēde rationis a seruo qui vendit, pōt ꝯferri in arbitrium domini qui vendit, sed nō in liberam voluntatem: facit bene tex. in. §. pen. insti. de emp. ꝛ vēd. secus est in substātialibꝰ sine quibꝰ non pōt ꝯtractꝰ subsistere vt est in emptione res ꝛ pretiū: ista duo sunt de substantia ꝯctꝰ: qꝛ sine eis ꝯctus nō pōt stare. §. pretiū. ꝛ. §. itē pretiū. insti. de emp. ꝛ vend. ꝛ illud qđ est substātiale nō potest conferri etiam in arbitrium alterius cōtrahentiū: ita proprie loquit tex. in. d. l. qđ sepe. §. j. ꝛ ista est fundamētalis ratio. ¶ Extra glo. Bar. format

12 q. difficilem † si iudex dicat pono te ad confinia donec vel quoad voluero vel volā: an per mortē iudicis sint finita confinia: concludit qđ sic: cum duplici limitatiōe: motus qꝛ talia verba sonant vt eatenus durēt cōfinia quatenus duret voluntas iudicis defuncti: ergo cessante voluntate cessant confinia: sed volūtas cessat p mortē. l. iiij. ff. loca. ergo ꝛc. ꝛ in hoc cū Bar. concor

13 dant alij. ¶ † Limitat primo Barto. nisi iudex retulisset se ad dignitatē, puta pono te quo ad potestati placuerit: vt hic per eum. ꝛ in hoc Bar. bene dicit. ¶ Secundo limita quādo iudex diceret: pono te ad confinia ad voluntatē meam vel ad meum

a beneplacitū: tunc ille non esset cōfinatꝰ nisi iudex declarauerit se velle eū esse cōfinatum qꝛ illa verba ad meā voluntatē faciūt actum conditionalē, ac si dixisset si voluero. fm quintā lec. gl. in l. post dotē. ff. so. mat. ergo nō dicet esse confinatꝰ nisi priꝰ iudex declaret voluntatē suā. ꝛ cū Bar. trāsit solus Ang. hic. Et contra Bar. tenet Imo. Lu. ꝛ do. Alex. hic. ꝫ eū facit fm Lu. ꝛ Imo. qꝛ

b quādo iudex ponit ad cōfinia ad voluntatē suam, debet intelligi confinatio esse pura, sed resoluenda sub cōditione. l. ij. cū gl. no. ff. de in diem. addic. Secundo cōtra Bart. stringit qđ ipse met Bar. tenet in. l. eum qui ita. §. qui ita. per illum tex. in fin. j. eo. vbi tenet qđ dictio apposita ad casum successiuum: intelligitur apposita ad resoluēdum ꝛ nō ad disponendum sed in qđ. nostra stare ad cōfinia continet actum successiuum. ꝛ sic non obst. d. l. post dotē. fm quintam lecturam quia ibi dictio ad. non refertur ad actum successiuum. sed ad actum momentaneū doteꝫ dari. Ego autem teneo ꝯtra Bar. qꝛ qñ iudex dicit pono te ad cōfinia ad meā volūtatē, vel ad meū beneplacitū: certe positio cōfiniū est pura: sed bñ eius duratio respicit volūtatē, ꝛ bñplacitum iudicis cōfinantis: facit qꝫ vult gl. in. c. si delegatꝰ. in ver. morte. de offi. delega. in. vj. alias sequeret absurdus et contrarius sensus: scꝫ pono te ad confinia de presenti si voluero de futuro: qđ non videt bñ stare: qꝛ sic debuisset dicere ponā in futu-

14 rum te ad cōfinia si voluero. ¶ † Scđo querit Bart. in secundo membro si iudex in sentētia dicat: pono te ad cōfinia donec vel quoad reuocauero an tunc extingantur confinia per mortem iudicis sicut in membro precedēti: an vero requirat expssa reuocatio. iste est pulcher articulus quē intēdo late excutere, in quo Bar. assumendo lōgiorē interpretatiōnē cōtra propriam significationē verboꝝ, tenet qꝫ tunc per mortē iudicis finiantur cōfinia per. l. vxorē. §. pe. de leg. iij. p quā tenet Bar. qđ iudex intelligitur ponere ad cōfinia donec ipse vixerit: nisi ante reuocet equiparādo sententiā vltime voluntati. l. nō est mirū. s. de pig. act. ꝛ. l. si ita fuerit libertas. in fi. s. de manu. testa. Idē simpliciter tenet Bal. in. d. l. post dotē. col. pe. ꝛ ibi Ang. cōtra Bart. tenet Alexā. hic. Bal. in. d. l. fi. in. vj. q. ꝛ ibi Sali. in. x. qđ. C. de ꝯhend. emp. Bal. in. §. hec autē tria. s. in proe. ff. orum dicit do. Alexan. hic in vltimis verbis bonum verbū in practica: qđ in hoc communis opi. est cōtra Bar. ꝛ fm do. Alex. cōtra Bar. stringit qꝛ cōcessio precarij intelligit facta donec per dominū reuocet. l. j. in prin. s. de preca. ꝛ tamē per mortē concedentis non inducit reuocatio. l. questitum. §. j. ꝛ. l. cum precario. §. j. s. de pca. sed aduerte qꝛ ante eū etiam hoc argumentum adducit Bar. hic. ꝛ respondet qđ illa iura loquunt in cōtractibus, nos loquimur in snia que equiparatur vltime voluntati. et nō in cōtractibus, vt dixi. Item cōtra Bar. facit qꝛ lꝫ per mortem extingatur volūtas. l. iiij. s. loca. ꝛ. c. si gratiose. de rescriptis in. vj. tamē nō inducit reuocatio: qꝛ aliud est reuocare, quod requirit ꝯriā volūtatē pme: aliud est voluntatē cessare: vnde si aliquis delegauerit

a ¶ Dicere. Adde tu qꝫ gl. dicit pfectionem: vñ declaratio superflua.

b ¶ Boni viri. adde que sunt illa verba q̄ importāt arbitriū boni viri, late p alex. de imo. in cōsi. clj. quasi p totum. et in ꝯsil. cxxxj. in ij. volu. ꝛ in ꝯsi. j. col. iij. ꝛ sequē. iiij. volu.

c ¶ L. hec vēditio. Adđ qꝫ ista cōsideratio ad illū tex. fuit d. Bartho. sozi. i. l. si qs arbitratu. col. vij. vers. fm correlarium. iuxta fi. s. eo.

causam donec duxerit reuocandā: eo mortuo nō intelligitur reuocata. tex. est no. in. c. si delegatus. de offi. dele. in. vj. ita in spē tenet ipsemet Bar. in. l. more. in vlt. col. ff. de iur. om iud. tamen caue q: Bar. hic bñ rñdet. ad. d. c. si delegat⁹. qd ibi est: q: illa est benignior interpretatio, vt delegatio duret: ⁊ non extingat morte delegantis: vt etiā in casu quē ibi ponit gl. in ver. morte. sed in casu nostro est cō: q: benignior iterpretatio est qd confinia extinguant morte. Ego etiā teneo ꝯ Bar. ⁊ vltra scribētes ꝙ p mortē nō inducat reuocatio nisi aliter expsse reuocet. adduco tex. in. l. iiij. in pn. ff. de ma. vindi. ¶ Scdo ad idē moueor p doctrinā Semi. ⁊ alioꝝ. in. d. c. si delegatus. in pe. colū. vbi dicit qd qn clausula sonat in actū positiuū noue voluntatis, ⁊ reuocatiuum prime: sicut hic vbi iudex dixit pono te ad confinia donec reuocauero: ⁊ tūc nō extinguit per mortē supueniētē: q: mors nō īducit reuocationē nec positionē noue volūtatis. vt ibi. Alia qn clausula sonat in actū pseuerātie prime volūtatis: vt qn dr donec vel quoad voluero: ⁊ tūc illa post mortē non durat, imo extinguit p mortē. d. l. iiij. ꝯ. loca. ⁊. d. c. si gratiose. de rescrip. in vj. ¶ Tertio multū me mouet: q: cū snia sit stricti iuris: in dubio dz stari pprio vboꝝ snie significatu: vt no. in. l. iul. verū ibi torē. ff. de cōdi. inde. in. l. j. ⁊. ij. C. si plu. vna sentē. nā vba sententie sunt stricte intelligēda ad intellectū quē stricte habere possunt: nec debēt habere intellectū que ex lata significatiōe voca buli habere possunt. ita no. do. Abb. in. c. dilecto. in. ij. no. p illu tex. de ver. signi. sed in proposito nostro illa verba donec reuocauero. de propria significatione: requirūt nouā voluntatē contrariā prime ⁊ reuocatoriā prime: vt īgenue fatet ipsemet Bar. ergo nō sufficit primā volūtatē cessare per mortē bene verum est quod verba sententie debent impropriari[a] quādo alias valere non posset sententia. gl. est sing. in. l. ⁊ puto. ꝯ. fa. her. quā glo. dicit ad hoc sing. Bal. in. l. cum virū. in vlti. col. C. de fideicom. ⁊ in. c. fi. in vlt. col. de trāsl. prela. ⁊ in. c. contingit. de do. ⁊ cōtuma. ⁊ in. c. cū super in pe. col. de re iudi. sed in casu nostro quo modocunq̄ intelligant verba snie vz ⁊ tenet nec de eius inualiditate vnq̄ hic tractat. ⁊ si diceres qd huic fundamēto potest optime respōderi ex mēte ⁊ verbis Bar met hic qd ista benignior interpretatio: quā tenet Bar. debet sumi in penis cōtra proprium significatum verborum: ad hoc bene moliantur. p. l. si preses. ⁊ in. l. interpretatiōe. ff. de pe. dico qd hoc qd dicit Bart. posset procedere in dubijs: vt loquunt iura p eū allegata: nos autem sumus in casu claro: vbi verba sentētie sunt clara: pono te ad cōfinia donec reuocauero: q: p mortē nō iducit reuocatio, sed cessatio voluntatis: vt. ꝯ. dixi, vnde in claris nō est loc⁹ cōiecturis. l. cōtinu⁹. ꝯ. cū quis in fi. ꝯ. e. Jtē qn agitur de delictis puniendis, vt in casu presenti: lz materia videatur esse penalis: talis tamē nō est odiosa: imo fauorabilis: ⁊ extēdenda: non restringenda: vt facit Bar. q: publice interest qd delicta puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ꝯm Bar. not. in. l. quemadmodum. circa me. C. de agri. ⁊ cēs. lib. xi. ⁊ in. l. ij. ꝯ. exercitū. ꝯ. de infami. Bald. in. l. non fine. circa fi. C. de bo. que lib. Pau. de ca. in. l. bona fides. ff. depositi. Jo. de ana. in. c. j. de maledicis, hinc est qd statuta in se fauorabilia delinquētib⁹ sunt odiosa legi ⁊ nature ⁊ sacris morib⁹: ⁊ nō pnt a pncipe ꝯfirmari. ita egregie Bal. in c. ad nostrā. de prob. Tenendo istā partem contra Barto. non ob. tex. in quo principaliter se fundat Bar. ꝯ. in. d. l. vxorē. ꝯ. pe. equiparādo sentētiam vltime voluntati. vt facit Barto. q: dico qd ille tex. nō facit in proposito: q: ibi nō sunt verba donec reuocauero vt est questio Bar. sed sunt verba cū heres volet: sed sic est qd talia verba donec reuocauero: etiā in vltimis voluntatibus nō apponūtur: vt dicit Bar. ⁊ ita etiam dicit Jmo. in vlti. col. ⁊ sic corruit fundamentū. Bar. ex istis cōcludo: qd aliud est in isto membro: quādo iudex ponit ad confinia donec reuocauero: quod tunc per solam mortem iudicis nō reuocat positio confiniū. ⁊ aliud sit in primo mēbro Bar. qn iudex dicit quoad volam: vel quoad voluero. Huis Bar. hic teneat contrarium ⁊ male: ⁊ sit idē in isto mēbro qd in precedenti ⁊ ita puto habes bene discussum hūc articulū.
15 ¶ † Successiue querit Bar. quid si iudex nō est mortu⁹ s eius officiū est finitum. ⁊ tenet ꝙ idē sit quo ad reuocandū cōfinia sicut si esset mortu⁹: vt hic per eū: cū quo alij transeūt. Adde inquantū Bar. adducit simile qd si aliquid conferat in arbitriū heredis: intelligitur inquantū durat heres: ⁊ cessat si desinit esse heres. p. l. luci⁹. la. j. ff. d fideicō. lib. dic melius: qd illud ibi est nō ex eo q: desierit esse heres: sed q: nō habebat iustā causam cōtradicēdi: als nō posset ꝯdicere dato qd heres eē desierit. l. cū pponas. ⁊ ibi gl. ⁊ Sali. C. d fideicō. liber. Jmo. ⁊ do. Alex. hic. ¶ Scdo dū Bar. tenet qd in. l. cū pater. ꝯ. hereditatē. in. j. ff. de le. ij. ⁊ in. l. ex facto. ꝯ. si quis rogat⁹ el. ij. ff. ad trebel. testator expresse ꝯtulit electionē in tēp⁹ mortis heredis ⁊ sic intelligitur de morte naturali: iō pōt eligere etiā post deportationē: in hoc male dicit: ⁊ eū reprobāt Ro. ⁊ Alex. hic: quia in. d. iuribus actus eligēdi non fuit collatus post mortem heredis: sed restitutio sic: quo casu grauatus post mortem pōt etiā ante mortē restituere. l. post mortē. C. de fideicō. ¶ Postremo dū Bar. dicit ꝙ in ꝯtrariū facit qd tenet Jnno. in. c. licet vndiq̄. de offi. dele. Adde ꝙ illud dictū de specie refert ⁊ reprehēdit idē Bar. in. l. more. in vlti. col. in pe. q. ꝯ. de iuris. oim indi.
16 ⁊ ibi dixi post eū. ¶ † Successiue in. q. seq. tenet Bart. quod per excommunicationē iudicis non reuocant confinia. sicut nec per deportationē: equiparando excommunicatū deportato. ꝯm gl. in. ꝯ. minor. insti. de capi. dimi. Aduerte ꝙ illā glo. reprobat do. Abb. in. c. pastoral. ꝯ. j. in pe. col. ad fi. de appell. eo q: deportat⁹ perdit ciuitatē, ⁊ ea q sunt iuris ciuilis. l. quidā. ff. de pe. secus in excommunicato. ⁊ vltra eum deportatus perdit familiam. ⁊ patriam: secus in excommunicato. Jtem deportato nō interdicit ecclesiastica sepultura quādo moritur. excommunicato sic. scdm Ange. multum late disputantem veritatem. d. gl. in. q. per eum disputata incipi. duo inuicem litigātes. in. j. col. ⁊ in. vj. seq. Sub iungit fortius Bart. quod durante excommunicatione, poterit iudex licet excommunicatus cōfinia reuocare: quia nō est actus
b iudiciarius: patet quia morte finitur. sed eū reprehēdit[b] Bald. et bene in. l. fi. in. vj. q. in fi. C. de cōtrahē. emp. ⁊ sequitur. d. Alex. hic: quia ista reuocatio cōfiniū, nō consistit solū in facto, sed etiā in iurisdictione, que apud excommunicatū non est quo ad exercitiū. c. ad probandum. de re iudi. nec ob. qd per mortem intelligatur facta reuocatio: q: hoc est falsum. ⁊ in hoc communis opi
17 nio est cōtra Bart. vt dixi. ꝯ. in scdo articulo. ¶ † Ultimo tenet Bar. sub dubio forte: ꝙ iudex qui posuit aliquem simpliciter ad confinia non possit illa reuocare ex quo in snia nō reseruauit sibi expresse ptātē reuocādi p tex. no. in. l. relegati. in fin. ꝯ. de penis. vbi est tex. ⁊ ibi no. Bar. quod exuli vel bānito, solus iudex ⁊ nō alius pōt dare licētiam reuertendi. Adde text. in. l. seruo ꝯ. ad fi. in ver. vel impunitati. C. ad. l. iul. de vi. per quem no. ibi egregie Bald. qd similiter nullus iudex nisi princeps, pōt facere grām ad penam: lz dicat qd barones seruant cōtrariū. ꝯm Cy. Jtem cancellationē condemnationis non potest alius potestas vel iudex facere quam princeps. ꝯm Bal. in cōsil. cccc.ij. primi volu. qd incip. coniūgamus statutum cum decreto. ⁊ per ista cum laude dei ⁊c.

1 ☞ Dies precedentis obligationis intelligitur in stipulatiōe nouata repetitus.
2 Terminus ad aliud se referens intelligitur plane se referre et oīa īcludere q includunt in termino ad quē fit relatio.

1 QUi sic stipulatur. † Dies precedē tis obligatiōis intelligit in stipulatione nouata repetitus. ¶ Gl. ⁊ doc. intelligūt istum tex. quādo stipulatio fuit interposita animo nouādi primā: alias ex quo continet plus ꝙ prima esset super flua. ⁊ tm̄ ex prima posset agi. l. qui bis idem. et. l. si dari. in fi. ꝯ. eodem. ne ergo stipulatio reddatur inutilis intelligitur quod sit facta animo nouādi primam: ita intelligunt gl. ⁊ oēs istum tex. Jste communis intellectus mihi nullaten⁹ placet. Primo q: diuinat ad hunc tex. dicere quod ista scda stipulatio fuerit facta animo nouādi primā est manifesta diuinatio. Secundo ⁊ fortius ista etiā scda stipulatio continet quantū prima: ⁊ nō plus ⁊ nō interuenit persona noua: ergo etiā de iure forum nō intelligitur esse facta nouatio. vt magistraliter declarat Bar. in. l. pe. ff. de preto. stipu. iō istū tex. plane sine diuinatione qd scda stipulatio fuit facta sub commemoratione prie referendo se ad substantiam prime obligationis. vt expresse cātat tex. ⁊ isto casu scda stipulatio nouat primam: ⁊ agit solum ex scda facta per cōmemorationē prie. arg. l. nō ad ea. ff. de cōdi. ⁊ demō. ita late tenet do. Alex. in. l. q bis idē. ꝯ. eo. secut⁹ Pe. de bellaperti. in. l. qui vsumfructū. j. eo. ⁊ lz ego in. d. l. q bis idē. in. vj. limitatione tenuerim cōtrarium sequēdo Ang. in. d. l. qui vsumfructum. eo q: l. nō ad ea. in qua se fundat do. Alex. ⁊ Pe. de bellaperti. qui solum se fundat in vltimis voluntatib⁹ q dependent a sola voluntate defuncti ⁊ nō in stipulatiōe vel ꝯctib⁹ vt tenet Bar. in. l. iurisgent. ꝯ. adeo. ff. de pac. tñ hoc etiā potest teneri per istū tex. vbi v dēt casus nihil subaudiēdo ⁊ erit singularis ⁊ peregrin⁹. ¶ Secundo aduerte ꝙ lz in hoc text. in scda stipulatiōe nō fuerit expressa certa quantitas: sed facta relatio ad id qd debebat ex pria: tñ hīc fuit expresse facta commemoratio diei vel tēporis. ibi qd te mihi illis calē. pondera illis calē. ita intelligit tex. Bar. in. l. si stichum. ꝯ. j. in. fin. ff. de noua. ⁊ sic diuo quūtur simpliciter Cu. ⁊ Pau. de ca. hic. sed Alex. in. l. si diuortio. in. iij. col. ꝯ. eo. intelligit istū text. ꝙ in scda stipulatione non fuit expressa nec quātitas: nec etiā dies: sed facta fuit obligatio ad substantiam prime obligatiōis: ideo dies appositus in pria obligatiōe intelligitur in secūda repetitus. ⁊ istud sibi dicit placere quaz illud qd formaliter tenet Bar. in. d. l. si stichū. ꝯ. j. in fi. ques

a ¶ Uerba sententie dēt impropriari. addō Lud. d rosa. in cōs. cxxvj. inci. ꝯsiderato. ⁊ in consilio cccc xviij. in ci. cōsiderato. ⁊ late fe li. i. c. audit in pncip. de prescri.

b ¶ Sed eū reprehēdit addō qd opi. Bar. sequit etiā Fel. in c. ad pbandum. col. fi. extra de re iudica.

in fi.quem.s.retuli. ¶ Tertio aduerte: qr si illud q prius debebatur,fuisset debitum ex alio ↄtractu,vel ex vltia volūtate.ꝛ sic nō ex stipulatiōe,sicut nec dr in lra:quāuis postea in stipulatione sequēti nō fuisset anim⁹ nouādi:ↄcederet iste text.ꝛ stipulatio esset efficax.§.j.insti.qb.mo.tol.ob.ꝛ ita tenēt Jmo.ꝛ Cu.h.
2 ¶ †No.ex hoc tex.qd terminus ad aliud se referēs,intelligitur plene se referre,ꝛ oīa includere,que icludunt in termino ad quē fit relatio.adde q tāta est obligatio ꝛ talis in termino referente,quāta est in termino ad quē fit relatio,tex.est in.l.si por.ꝛ ibi
8 Bal.ꝛ Ang.no.ff.sol.mat.adde etiā q ea q̄ sunt[a] in termino ad quē fit relatio.intelligunt specificata in termino referente scdm Bal.in.l.si defensor.§.q interrogat⁹.ff.de inter.act.p illū tex.in vsi.nisi forte. ¶ Glo.fi.in fi.opp.de.l.j.in fi.ff.ad munici.vbi verba priuilegij legalis,vel statutarij debēt intelligi vt aliqd addant iuri cōmuni,alr̄ essent superflua ꝛ nihil opararētur. sed hic scda stipulatio nihil cōtinēs plus q̄ pma vr̄ supflua,ꝛ nihil valere:ꝛ sic ↄ tex.ꝛ lʒ glo.nō rn̄deat,rn̄.q hic scda stipulatio non est inutilis ex quo nouat primā ꝛ tollit:ꝛ ex nūc incipit noua obligatio:ꝛ sic noua pscriptio.de quo vltimo an interesse prescriptionis sit considerabile in stipulatiōe,vt faciat eam valere,disputaui late in.l.qui bis idem.s.eo.

1 Dictio magis pōt stare exclusiue.
2 Verbum cum petiero qūo intelligendum.
3 Hec verba cum petiero non reddunt stipulationem cōditionalem.quod amplia.nu.4.
5 Verba apposita ad celeritatem executionis,nō inducūt suspensionem, nec conditionem.
6 Dictio cū adiecta obligationi nō facit conditionez qn̄ ↄceptio verboꝝ sapit de presenti executionem.
7 Facultas denuntiādi debitori q soluat:transit ad heredē stipulatoris.
8 Cōditio que non est non pōt deficere.
9 Si stipulor decem si petiero per dictionem si:stipulatio est conditionalis.
10 Si p dictionē si exprimat q tacite inerat,ꝛ q de volūtate testatoris potuisset portare cōditionem,tn̄ nō facit conditionem.
11 Hec conditio si petiero cōmittit per litis cō testa.
12 An facultas implende conditionis transeat ad heredes.ꝛ numero.13.ꝛ.14.
15 Quādo cōditio hʒ ↄcedentē dispositionē transit ad heredem.

SI decem cū petiero. Jsta.l.non est alibi hʒ Dy.Ray.ꝛ Jmo.hic.ꝛ est subtilis ꝛ pulchra
1 fm Ang.stipulatio cū petiero nō est conditionalis sed admonitoria:iō trāsit ad heredē.h.d. ¶ † Jn tex.ibi magis
b Jsta dictio magis stat electiue,ꝛ nō cōpatiue:qr qn̄ ponit[b] inter extrema ↄria semper stat electiue:secus qn̄ ponit inter extrema inequalia:tunc ↄprie stat cōparatiue:qr cōparatiuuz nihil aliđ est quā excessus positiui.vt declarat Bal.in.l.transactione finita.C.de trās.ꝛ idē Bal.in.l.iubere cauere.s.de iurisd.om.iudi.
2 ¶ †No.primo qd verbū petiero,qr refert ad personā eius cui acquirit obligatio:ꝛ sic ad habentē petere,iō itelligit de quadā admonitione extraiudiciali:vt hic.ꝛ.l.titia heredis.ff.de cōdi.ꝛ demō.si aūt verbū petiero refert ad personā ei⁹ q passiue erat futurus obligatus ad penam vel interesse:tūc intelligit p litis ↄtest.l.ampli⁹ nō peti.ꝛ ibi Bar.in.ij.opp.ff.rē ra.ha.tʒ Bar.h.ꝛ in.d.l.titia heredis.p illū tex.sequunt Ang.Jmo.ꝛ oēs Moder. Adde q Bal.in aut.habita in vlt.col.C.ne fil.p pat.dt aliter.qd aut verbū petere pfert respetu obligationis,ꝛ tūc hʒ locū ista. Aut respectu iudicij,ꝛ tūc hʒ locū.d.l.ampli⁹ nō petiaībitū Bal.in.l.ab eo.in.ij.col.C.qūo ꝛ qn̄ iud.tenet qd vbuz petere positū super ↄparatorijs,vel sup admonitorijs,nō requirit litis ↄtest.iō si i instrumēto pmittis. mihi cētū vbicunq fuerit petitum:nō requirit litis cōtest.vt hic alias secus.d.l. amplius non peti. Alibi tʒ Bal.in.l.fi.col.fi.C.de bon.aut.iu.pos.qd vbi verbū petere ordinat ad interlocutoriā,intelligit p libellū:vbi vero ad diffinitiuā:requirit litis cōtest.d.l.ampli⁹ nō peti.dicit idē Bal.in.l.j.circa pn̄.C.de litis cōte.q si statutū dicat,q possit peti instrm̄ cassari nisi fuerit petitū insinuari intra tps semestre q nō requiret litis cōte.ʒ sola postulatio sufficeret.q not.ꝛ ibi ponitur sit necessaria citatio aduersarij.Alibi Bal.in.l.fi.C.de tēp.app.no.p illū tex.cū gl.q si statutū dicat instrm̄ isinuari posse nisi sit petita cassatio:q nō dr petita : nisi interuenerit partiū citatio.q tene mēti. Alibi Sal.in.l.si qs maior.C.d trās.reprehendit istā solutionē Bar.qr semp vr̄ referri ad actorē.et sic ad creditorē.ꝛ iō distinguit:qd aut verbū petere pfert negatiue.ꝛ tūc ↄcedat.d.l.ampli⁹.aut affirmatiue.ꝛ tūc hʒ locū ista l.cū distinctiōe vt ibi p eū:vel vt etiā dicit Alex.Sali.nō bn̄ in-
3 tellexit Bar.q bn̄ loquit si bn̄ intelligat. ¶ † Scdo no.q ista verba cū petiero,nō reddūt stipulationē ↄditionalē:rō est qr etiā si non fuissent apposita:sed ↄmissa.x.dari mihi simplr.intelligit cum petiero:nec anteq̄ petā teneris soluere.q ptʒ quia si an̄ teneris:esses semp in mora.ꝛ tn̄ nō es in mora nisi petā,ꝛ te interpellē.l.si ex legati cā.s.eo.ꝛ.l.mora.in pn̄.ff.de vsu.vn̄ expssio ei⁹ qd tacite inerat nihil opat ꝛ nō inducit cōditionē.l.iij.ff.de le.j.ista ergo vba cū petiero importāt admonitionē quādā: qr vr̄ stipulator de pn̄ti admonere ↄmissorē:vt cum interpellabitur,
4 sine mora:sine dilatiōe soluat.vt dr in lra. ¶ † Amplia istū text.ꝛ dic idē esse:si stipulator dixisset,ↄmittis mihi decē arbitratu meo:vel ↄmittis mihi tale opus facere arbitratu meo.hʒ Bar.in.l.cū stipulatus sim mihi a ↄculo.in prin.per illū tex.j.eodem. ¶ Scdo amplia istū tex.vt ↄcedat si stipulator dicit decē q̄ petiero:qr est idē ac si diceret cū petiero.l.si ita qs ↄmiserit.i pn̄.j.eo.fm Bar.ꝛ alios hic.ꝛ Bar.in.l.titia heredis.ff.de condi et
5 demō. ¶ † Tertio no.ex tex.ibi quo celeri⁹ reddant.q verba apposita ad celeritatē executionis:nō inducūt suspēsionē,nec ↄditionē.hoc aperte dt tex.ꝛ facit rō:qr inducta ad vnū effectū nō dn̄t opari aliū.l.legata inutiliter.in pn̄.ff.de leg.j.ꝛ.l.legata inutiliter.ff.de adimē.lega.ꝛ.c.ad nr̄am.de app. Jtē ↄsensus pstitus ad vnū effectū nō dʒ opari ↄ aliū.fm Bal.in.c.j.col.pe.in
6 ti.an agna.vel fili⁹.in feud. ¶ † Nota quarto q dictio cū adiecta obligatiōi nō facit conditionē:qn̄ ↄceptio verboꝝ sapit de pn̄ti executionez.vt h.ꝛ i.d.l.titia heredis.ita p istū tex.dt Bar.
7 l.qdcūq.§.nō solū.s.e. ¶ † Quinto no.q facultas denūtiādi debitori qd soluat,trāsit ad heredē stipulatoris:qr stipulatio cum petiero iportat admonitionē:ꝛ nō ↄditionē.ergo ↄbat iste tex.a ↄrio sensu,q facultas ↄditiōis iplēde nō trāsit ad heredes.de
8 quo latius.j.extra glo.ꝛ ibi opportune dicet. ¶ † Sexto no.ex tex.ibi nō videt defecisse cōditio:qd cōditio q̄ nō est nō pōt deficere.ita arguit tex.qr extinctio nō pōt esse nisi psupposito esse.l.titio vsufr.ff.de cōdi.ꝛ demō.itē nō pōt esse priuatio nisi precedat habitus.l.decē.j.e.l.remittit.in fi.s.de iureiuran.ꝛ.c.ad dissoluendū.de despōsa.impu.ꝛ ita expedita sunt textualia. ¶ Capio gloss.primā quam diuide in duas partes. Jn pria remouet tacitū ↄtrariū. Jn.ij.respōdet tacito q̄sito.scda ibi:secus si sic dixisset. Jn pria pte habes q stipulatio cū petiero:quo ad vba est cōditionalis rō:qr dictio cū adiecta vbo futuri tēporis:facit cōditionē.l.si titio.in pn̄.ff.qn̄ dies leg.ced.vidim⁹.in.l.cētesimis.§.fi.s.eo.sed quo ad mētē ↄhentiū non facit conditionem : ratio qr ista ↄditio que exprimit tacite inerat:ergo intelligitur exprimi vt tacite inerat:ergo nihil debet operari:ergo nō dʒ operari conditionē.per tex.in.l.iij.ff.de leg.j.ꝛ.l.nō recte.C.de fide
9 iu. ¶ † Jn scda parte ꝛ sic ad fi.gl.habes cōclusionē ꝛ limitationē ad hunc tex.quod si stipulor decē si petiero per dictionē si.q tunc stipulatio erit cōditionalis:eo qr de natura dictionis si est facere principaliter cōditionem expressam.d.l.si titio.in prin.ff.qn̄ dies leg.ced.ꝛ sic stipulator si moreretur anteq̄ peteret:ꝛ sic anteq̄ impleret conditionē:certe ius implēdi talē ↄditionē nō trāsmitteret ad heredes:vt hoc tex.a ↄrio sensu.p ista ↄclusione allegat gl.l.si titius.s.eo.q̄ non videnṫ bene facere:melius facit tex.in.l.cētesimis.§.fi.s.eo.ꝛ in.l.si ita legatū.§.illi si volet.de le.j.Et stringe illa duo iura q facilius est velle, q̄ petere : vnde si dicendo si voluero facit conditionē:vt in.d.iurib⁹.ergo fortius dicendo si petiero.cū ista conclusione gl.tenent Bart. ꝛ omnes hic.ꝛ Bar.in.l.j.in.iiij.co.ꝛ in.l.titia heredis.ff.de cōdi.ꝛ demō.licet gloss.ꝛ omnes ita tenerēt facile esset tenere contrariū ↄut etiā sensit do.Pe.de bexu.hic. ¶ Moueor ↄmo:qr iā rō quare in isto tex.illa verba,cū petiero,non reddunt stipulationem conditionalē:est qr exprimitur illud quod tacite inerat: qr debitor nō ante tenet soluere nec ante dicit esse,in mora quā ab eo petebat vt dixi in tex.ꝛ in specie dicūt Cu.ꝛ Pau.de ca.hic: ʒ ista ratio militat etiā si stipulor.x.si petiero qr illa verba si petiero : tacite insunt quia ita demum teneris soluere si petiero vel si te interpellauero.l.si ex legatij causa.s.e.ꝛ.l.mora.in prin.ff.de vsur. ergo dʒ esse eadē iuris cēsura cū sit eadē ratio:vulgata.l. illud.ff.ad.l.aqui.ꝛ.l.a titio.j.eo.Et si diceres q quādo dicit si petiero:qd aliter exprimatur q̄ tacite insit sicut quando testator dicit lego titio si velit.d.l.si ita legatū.§.illi si volet.ff.de leg.j.quia dico quod illud ibi ideo est,qr legatum acquirit ignorāti.l. cū pater.§.surdo.de leg.ij.ergo qn̄ testator legat si velit,legatuz non pōt tunc acquiri ignorāti:sed requiritur quod declaret se velle:ergo aliter exprimit quā tacite insit:merito facit cōditionē: vt declarat glo.in.l.si qui ita sint instituti.ff.de condi insti.Bar.in.d.§.illi si volet.hic.est quod sec⁹ est in institutione vbi hereditas non acquirit ignorāti:sed opus est q adeat si aliquis instituat heres si velit illa verba si velit nihil impoꝛtāt.tex.no.in.l.verba hec.ff.de cōdi.insti.ergo in ↄposito stipulādo.x.si petiero exprimo quod tacite inerat,ꝛ prout inerat:ergo stipulatio nō dʒ esse
10 conditionalis. ¶ † Scdo ad idē facit tex.in.l.iij.ff.de lega.j.vbi per dictionē si exprimitur,quod tacite inerat,ꝛ quod de volun-

a ¶ Qd ea q̄ sunt.add q d hoc ē tex.ꝛ ibi Bar.ꝛ doc.i.l.si ita scripsero.s de ↄd.ꝛ de.ꝛ itellige et cū suis q̄litatib⁹ vt ibi ꝛ p bart.i.l.sāctio legū j.de pe.ꝛ in l.a filio.§.testator.s.de ali.ꝛ ciba.le ꝛ pōit sozi.i ↄs.sno.clxxxviij.co.viij v.Et qbus videt iferri ꝛ i ↄsil.cxcj.col.iij.circa pn̄.ꝛ i ↄs.cc.xxvij.co.xij v.ʒ p certo.i.ij colū.

b ¶ Ponit.Adde late euidē.Jas.i d.l.iubere.cauere.s.d iur.om.idi.co.vi.vsi.ex scda parte.ꝛ add qd ali qn̄ ē ↄpatiuum,aliqn̄ aduerbiuz ↄpandi.vide.i.l.j.s.cōmuni diui.ꝛ differētiā iter cōpatiuū ꝛ aduerbiū ↄpandi vide p tex.i l.si ↄuus legat⁹.§.si ita s.de leg.j.

tate testatoris potuisset importare cõditionẽ .l.in conditõib⁹.
§.j.de cõdi.demõ.⁊ tñ nõ facit conditionẽ.eo qꝛ per dictionẽ: si
exprimit̃ qđ tacite inerat:ergo ita dicam⁹ ĩ ꝓposito:qđ stipulã-
do.x.si petiero.verbũ si petiero,tacite inest:qꝛ debitoꝛ debet sol
uere si petat̃,⁊ ñ aliter ergo ista expꝛssio p dictionẽ si:nõ dꝫ facere
conditionẽ. ¶ Tertio cõfirmo p illud ꝙ tꝫ Bar.⁊ oẽs sequunt̃
in.l.qđcunq;.§.nõ solũ.s.eo.in pꝛio mẽbꝛo cũ cõcoꝛ.quas ibi de
di vbi Bar.⁊ oẽs tenẽt:qđ qñ iste dictiões adijciũt̃ q̃ tacite ĩsunt
de necessitate,tũc nõ est differẽtia inter si ⁊ cũ:qꝛ neutra eoꝝ fa-
cit cõditionẽ,cum exprimat̃ illud ꝙ tacite inest.p.d.l.iij.s.de le
ga.j. ¶ Quarto facit qđ tꝫ Bar.in.l.hmõi.in pꝛin.s.de le.j. vbi
tenet qđ qñ legatũ fuit relictũ per dictionẽ si,⁊ testatoꝛ p eã ex-
pꝛimit illud qđ tacite inerat,certe tale legatũ nõ đꝫ esse cõditio
nale p.l.quibus dieb⁹.§.termilius.s.de cõdi.⁊ demõ. ¶ Quin-
to facit:qꝛ ista verba si petiero:ita sunt apta admonere debito
rẽ vt parat⁹ sit soluere si petiero sicut si dixissem cũ petiero:vt h̃
in tex.Credo qđ ista possit teneri in puncto iuris ꝯtra gl.⁊ oẽs
11 doc.Tutius tñ est nõ recedere a gl.⁊ doctoꝛibus. ¶ † Secũdo
pꝛincipaliter dũ ista gl.alle.l.si titi⁹.s.eo.videt̃ ſm Bart.qđ ista
conditio si petiero cõmittit̃ per litis cõtest.⁊ nõ ante.sed Bart.
tenet qđ imo cõmittat̃ per solã admonitionẽ,per hunc tex.cum
verbum petere referatur ad actoꝛẽ,⁊ sic ad creditoꝛeꝫ vt dixi in
tex.in pꝛimo no.imo ſm Bar.sufficit qđ ista admonitio fiat ex-
tra iudiciũ.l.si ex legati cã.vbi late dixi.s.eo.adđ ꝙ imo loco pe
titiõi s sufficiũt illa v̾ba,ĩdigeo pecunia quã mihi debes.scđm
Bar.in.l.j.in pꝛin.vbi late dixi.s.de ope.noui nũ.in ver.iij.q̃ro.
dicit Bar.⁊ Moder.in.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mãda-
uit.ff.de acqui.here.per illũ tex.in ver.si pater.cũ multis cõcoꝛ.
12 ibi tradi solitis.⁊ ita remanet ꝑfecte expedita h̃ glo. ¶ † Jnquã
tum Bar.tãgit an facultas implẽde cõditionis trãseat ad bere
des:dic vt per eũ hic.⁊ in.l.cui fundus.s.de cõdi.⁊ demõ.vbi di-
cit se pluries cõsuluisse.Jsta videt̃ periculosa materia ſꝫ eum
ibi:tu aduerte qđ Bar.allegat multos tex.qui vident̃ ad inuicẽ
cõtrariari.doc.hic pauca scribũt:ideo tu dic clari⁹:aut loqmur
in vltimis volũtatib⁹,⁊ ius implẽdi cõditionẽ nõ transit ad he-
redes.l.a testatoꝛe.s.de cõdi.⁊ demõ.l.fi.s.de ꝯdi.insti.sicut nec
dispositiones conditionales in vltimis voluntatib⁹ trãsmittũ
tur ad heredes.l.vnica.§.sin autẽ aliquid sub conditione .C.de
cadu.tollẽ.fallit qñ ille cui debebat impleri cõdictio fuit in mo-
ra:qꝛ dñs implẽdi obtulit pꝛetiũ in eius vita,⁊ per alterum re-
mãsit:nã tunc põt in persona heredi implere.l.cui fund⁹.i.q.fi.
ff.de condi.⁊ demon.ſm Cy.in.l.si plures.in.iij.q.C.de cõdi.in-
ser.Ang.Jmo.⁊ Pau.hic.Aut loqmur in ꝯctib⁹ inter viuos
⁊ sic est cõditio casualis,vel mixta.Jus implẽdi cõditionẽ acti-
ue vel passiue trãsit in heredes:sicut cõditionales ꝯctus ad he-
redes trãsmittunt̃.§.ex cõditionali.vbi gl.insti.de verb.ob.rõ
est qꝛ talis cõditio nõ implet̃ p heredẽ,sed a foꝛtuna ⁊ a casu: iõ
quandocunq; a foꝛtuna vel a casu impleat̃ sufficit:hinc est qđ ta
lis conditio casualis vel mixta trahit̃ retro:qꝛ non est qđ impu
tetur ꝯhẽti:quare eã nõ impleuerit:qꝛ non dependebat ab eo:ſꝫ
a foꝛtuna.l.potioꝛ.⁊.l.qui balneũ.ff.qui po.in pig.ha.Bar.⁊ alij
in.l.si filiusfa.in pꝛin.j.e.secus est in ꝯditiõe potestatis:cuius im
plemẽtum pẽdet a ptãte cõtrahentiũ,vel alteri⁹ eoꝝ:vt hoc tex.
a ꝯrio sensu.⁊.l.q rome.§.augerius.j.e.⁊ dicit Bal.hic quod rõ
est ſm eũ vltra alios:qꝛ conditio potestatiua ex quo põt,debet
ĩpleri vere ⁊ foꝛmaliter:sed si trãsmitteret̃ ad heredes esset im
a pletio ficta:[a] ꝯtra.l.qui heredi.in pꝛin.⁊.l.meui⁹.s.de cõdi.⁊ de-
mõ.vbi cõditio si dederit titio,nõ implet̃ dãdo heredi titij.Ad
de ꝙ illũ tex.in.d.§.augeri⁹ ad hoc reputat sin.Bal.in.c.signi-
ficauit.in.iij.col.de rescri.⁊ dicit multũ sing.esse etiã ad h̃ illum
tex.Bal.c.ad nostrã.ij.in.iiij.col.de iureiu.sed caue:qꝛ ibi auge-
rius fuit pꝛomissoꝛ de soluẽdo,quicqd cõstitisset patrẽ debere:
vñ ex ei⁹ ꝑsona nõ est implẽda ꝯditio:qꝛ ipse augerius nec eius
heredes habẽt aliqd adimplere.⁊ ideo tex.ille non v̾ bene alle
gari p Bar.hic:⁊ ibi:qđ facultas adimplẽdi conditionẽ nõ trã
sit ad heredes.⁊ implere illã cõditionẽ,⁊ facere qđ constet quid
⁊ quãtũ deberet pater augerij,istud spectabat ad publiũ credi
toꝛẽ ⁊ eius heredes:quãuis in illo tex.de heredibus publij cre-
ditoꝛis verbũ nullũ:imo magis pꝛesupponit̃ publiũ ibi viuere:
⁊ ita repꝛehẽdit Bal.ibi sup quo insistit imo.⁊ latius do.Alexã.
ibi i.j.col.sex nõ videt̃ bñ satisfacere difficul. ¶ Amplia istaꝫ cõ
clusionẽ ꝓcedere:etiã si conditio pꝛocedat ex dispositiõe legis:
qꝛ etiã tunc ius implẽdi talẽ cõditionẽ legalẽ non transit ad he
redes:ita ꝓpꝛie loquitur tex.in.l.iij.in pꝛin.s.de colla. bo. ⁊ ibi
Bar.qui reputat mẽti tenendũ:Quis cõtrarium teneat Cuma.
13 hic:quẽ repꝛobat do.Alex.bene. ¶ † Limita:qñ talis cõditio
limitat pꝛecedẽtẽ dispositionẽ purã:⁊ idẽ venit in conditiõe qđ
in dispositione:tunc bene transit ad heredem.l.diem pꝛoferre.
§.j.s.de arbi.vbi pꝛecedit dispositio pura:scꝫ sñia arbitri:⁊ si ei
nõ pareat̃ pꝛomissa est pena:tũc ius implendi taleꝫ conditionẽ

a ¶ Jmpletio ficta.ad de satis ĩ ꝓposito ꝙ qñ implemẽtũ cõditionis fictũ hꝫ eũdeꝫ effectũ qđ verũ tũc ẽt ficte ĩpletur ꝯditio ita Alex.in ꝯs.ij.col.ix. v̾si.Nõ obstat.x.argumẽtũ.i.j.volu.⁊ qñ ius ĩplẽdi ꝯditionẽ transeat ad heredẽ vid aliquid per Bar.in ꝯsi.xxxiij.incipi. testatoꝛ post ĩstitutionem.

b ¶ Supꝛa đ pac.Adđ ⁊ vide p eũdẽ Jas.latissime ibi.

bene trãsit ad heredẽ.ad idẽ allegat Bar.d.l.q rome.§.flaui⁹
vbi heres donatarij manumittẽdo seruum donatum ex causa
manumissionis euadit penã,qꝛ ibi pꝛecedebat dispositio pura
de manumittẽdo seruum donatũ:tñ ibi in cõtractu donatiõis,
⁊ in appositione conditionis,fuit expꝛessa mentio de herede et
successoꝛibus donatarij:ideo tex.ille nõ videt̃ bene ꝓbare.Et si
dicas que est ratio huius limitationis,qñ conditio incipit a p̃-
cedẽti dispositione pura,ꝙ tũc facultas implẽdi talem ꝯditio-
nẽ trãsit ad heredes.dic rationẽ esse:qꝛ illud qđ nũc est in ꝯdi-
tione,pꝛius erat in obligatione pura:ideo tũc ꝯditio regulat̃
ſm naturã ꝯditionis pure:que est transitoꝛia ad heredes.l.si
pactũ.ff.de ꝓba.⁊.l.veteris.C.de ꝯtrahẽ.⁊ ꝯmit.stipu.naꝫ sicut
trãsit ad heredes conditio pura,ita etiã trãsit conditionalis ac
cessoꝛia:quia accessoꝛium regulatur ſm naturam pꝛincipalis.l.
cum pꝛincipalis.j.de reg.iur.ideo secus est ea ratione cessante:
qñ incipit a conditione q̃ non habet pꝛeambulum ſm qđ regu
14 letur:vt per Bar.in tertio mẽbꝛo. ¶ † Secũdo fallit:qñ ex im-
plemento conditionis aliquid est peruenturum in futurum ad
eum qui est futurus obligatus tũc ius implẽdi talẽ conditionẽ
trãsit ad heredes tã implentis quã ei⁹ qui debet impleri . l.ij.
cũ gl.C.de pac.inter emp.⁊ vẽd.⁊.l.si p̃dio.in pꝛin.s.de in diem
ad.vt hic latius p Bar.⁊ alios pꝛesertim Jmo.idem tenet bar.
in.l.cui fundus.in fi.ff.de condi.⁊ demon Jdẽ Barto.in.l.a te-
statoꝛe.in.ij.col.eo.ti.vbi per illum tex.istud limitat dupliciter.
¶ Pꝛimo vt hoc pꝛocedat in contractib⁹.d.l.ij.secus si in vlti
mis voluntatibus:vt ibi. ¶ Secũdo limitat quãdo ille cui im-
pletur in futurũ aliquid consequitur ex causa onerosa:puta ex
cõtractu emptiõis vel venditiõis.ita loquitur.d.l.ij.secus si cõ
sequeret̃ ex causa lucratiua.d.l.a testatoꝛe.vbi heres habebat
ꝯsequi cẽtum.Rapha.cuma.hic dicit ꝙ ista limitatio Cardi.vi
detur esse sine ratione.domin⁹ Pet.de bexu. dicit quod videt̃
esse periculosã.Tu dic rationẽ hui⁹ fallẽtie:quia perceptio cõ-
modi et emolumenti inducit vt facilius ius implendi conditio
nem transeat ad heredem:eo quia tunc partes censentur cõtẽ-
plari commodum,quod pars consequitur ex implemento con-
ditionis,⁊ non ꝑsonam que debet implere vel cui debet imple
ri:nimirũ si tũc facultas implendi conditionem transit ad here
des.d.l.ij.ſꝫ quãdo ex implemento conditionis aliquid non est
acquirẽdum illi cui debet impleri,tunc partes solum dicuntur
contẽplari personam que debet adimplere,et voluerunt p eius
personam adimpleri:nimirum si tunc non transit ad heredes.
sed aduerte quia vnum est quod videt̃ vrgere contra Bart.nã
in.d.l.ij.si emptoꝛ cui debebat solui pꝛetium pꝛopter retrouen-
ditionem fundi,non đꝫ pꝛopter hoc aliquid consequi,nec com-
modum percipere,cũ ipse pꝛius tale pꝛetium exbursasset: ⁊ re-
trouenditio debebat fieri pꝛo eodem pꝛetio:⁊ sic est potius sibi
damnum ⁊ incommodum cũ retrouendat contra suam volun-
tatem.§.pꝛeterea.insti.de act.⁊.l.fi.ff. de vsu ⁊ habi. istud obie-
ctum foꝛmaui contra istum intellectum Bar.ad.d.l.ij. vt meli⁹
consideres qualis sit mens ⁊ qualis intẽtio Barto . ad illã.l.ij.
¶ Ego pꝛo ista limitatione Bar.allego tibi aliũ tex.melioꝛẽ in
b l.epistola.§.j.⁊ ibi Bal.ad hoc not.s.de pac.[b] ¶ † Vltimo dum
15 Bar.dicit:qđ qñ conditio hꝫ pꝛecedentẽ dispositionẽ,tũc trãsit
ad heredẽ vt in pꝛimo membꝛo Bar.ꝓcedit:qñ illud ideꝫ venit
in conditione qđ erat in pꝛecedenti dispositione.⁊ ponit Bar.
exemplum pꝛomitto.c.pure:⁊ si non dedero pꝛomitto.cc.nomi
ne pene:secus qñ aliud veniret in dispositione pura . ⁊ aliud in
conditione:sic intelligit.d.l.ij.C.de pac.inter empt.⁊ vendi.vbi
pꝛimus contract⁹ purus erat de venditione,⁊ aliud continetur
in conditione.ista restrictio Bar.videt̃ mihi esse multum p̾icu-
losa:⁊ in contrarium v̾ facere tex.in.d.l.diem pꝛoferre.§.j.alle-
gatus per Bar.in pꝛimo mẽbꝛo vbi pꝛetẽdebat sñiam arbitri
puram sed qđ cõtineret dari.c.vel simile:est somniare ⁊ restrin
gere illũ tex.qꝛ poterat continere aliud quã quãtitatẽ:puta spe
ciẽ,vel factũ.Secũdo ⁊ foꝛti⁹ cõtra Bar.videt̃ restringere tex.
in.d.l.q rome.§.flaui⁹ quẽ Bar.allegat pꝛo se in pꝛimo mẽbꝛo,
vbi manumissio serui donati erat in dispositione,⁊ pena in con
ditione.⁊ sic erat quid diuersum,⁊ tamen ibi facultas implẽdi
cõditionẽ trãsit ad heredẽ ſm ipsummet Bart. qui quasi videt̃
seipsuꝫ cõfundere,per tex.quos ipsemet allegat.istud dixi vt di
ligẽti⁹ attẽdatis que sit mẽs Bar.⁊ si possit ab his impugnatio
nibus defendi.Et per ista cũ laude dei sit impositus finis huic
solenni.l.si.x.cum petiero.

1 ☞ Moꝛa filij pꝛincipalis debitoꝛis nocet patri ad perpetuã
dam obligationẽ vt perẽpta specie pꝛomissa post moꝛã: adhuc
teneat̃ pater pꝛo filio de peculio.

2 Perempta specie debita post moꝛam debitoꝛis debitoꝛ non li
beratur.

3 Verbũ spopõderi etiã nõ redactũ in scriptura publica instru-
menti,tamen impoꝛtat stipulationem.

Pater nõ

4 Pater nō tenet̃ ex obligatiōe filij nisi de peculio.
5 Pater ex cōtractibꝰ filij tenet̃ de peculio accessorie: ad similitudinem fideiussoris.
6 Mora patris accessorie obligati: nō perpetuat obligationē quo ad filiuꝫ principalē debitorem: qꝛ perēpta specie est liberatus: sed bene perpetuat quo ad ipsum prēꝫ accessorie obligatum.
7 Fideiussor pōt interpellari: ⁊ sic in mora constitui: añq̄ȝ principalis interpelletur.
8 Pater in quibus equiparetur fideiussori.
9 Stāte statuto qđ instrumēta cōfessionata habeant executionē patā cōtra debitores sicut sñie instr̃m in quo filius est obligatus non habebit executionē paratam contra patrem de peculio, ex quo pater nō est nominatus in instrumento.
10 Stāte statuto qđ instr̃a publ. mādent̃ executiōi sicut sententie: tacita stipulatio q̄ nō erat expressa in instrumēto dotali sed tacite subintelligit̃ per legem: bene trahet ad talē executionem.
11 Stante statuto ꝙ instrumenta garentigie mandentur executioni sicut sententie: non solum mandatur executioni instrumentū in his super quibus fuit directe confectū sed etiam in his que indirecte probantur in instrumento.
12 Fideiussor nō pōt cōueniri ante principalē debitorē: pater tamē pōt ꝯueniri filio nō excusso.
13 Si stāte statuto qđ pr̃ teneat̃ soluere cōdēnationē ꝓ filio vsq̄ȝ ad eius legitimā. filiꝰ absens fuit ꝯdēnatus de delicto ꝓpter ꝯtumaciā, q̄ ex forma statuti facit cōtumacem haberi ꝓ cōfesso ⁊ cōuicto, an sufficiat vt executio talis sñie possit fieri cōtra prēm. ⁊ nu. 14.
15 Cōdēnatio de delicto facta per spōtaneaꝫ confessionem filij: preiudicat patri non citato. ⁊ nu. 16.
17 Statur dicto vniꝰ solius testis q̄ñ deponit de facto proprio de eo qđ ipse testis fecit: ⁊ sufficit vnꝰ solꝰ testis ꝯcurrentibus alijs indicijs.
18 Q̄ñ filius est cōtumax ⁊ ex forma statuti cōtumax habet̃ ꝓ cōfesso ⁊ conuicto: tunc talis ficta cōfessio ⁊ sñia nō preiudicat patri.

Cum filiusfa. stichum.

Summa vt hic per Bar. ⁊ doc. vł pinguius et sic mora filij nocet patri de peculio obligato, quo ad perpetuandā obligationē ne per interitū speciei extinguat̃: sed ecōtra mora patris qui accessorie tenetur non perpetuat obligationē quo ad principalē: sed solum quo ad se vt vtili actiōe ex equitate teneat̃: similiter mora rei principalis nocet fideiussori. Sed nō ecōtra. h. d. ⁊ est solēne principiū ſm Ang. ¶ Diuiditur in. iij. In prima ponitur vnum dictū. In scđa ponit̃ aliud. In tertia ponit̃ extensio vtriusq̄ȝ dicti. scđa ibi: at si pater. tertia et vlt. ibi: que oīa.
1 ¶ † No. j. ex hoc tex. ꝙ mora filij principalis debitoris nocet patri, quo ad perpetuandam obligationem perempta specie promissa post morā vt adhuc teneatur pater ꝓ filio de peculio. Et ex hoc correlarie nota ꝙ pater concedendo peculiū filio, intelligit̃ sibi concedere liberā administrationē peculij: que cōprehēdit vt etiā ex mora filij pater teneat̃: et sic ex lata culpa q̄ equiparat̃ dolo. l. qđ nerua. ff. depo. ⁊ estimat̃ dolus presumptus vt ibidem notatur. Ex quo habes elicere no. limitationem ad regulā: que habet ꝙ in generali cōcessiōe administrationis etiā cū libera, semper intelligit̃ exclusus dolus, vt dolus malus absit. l. creditor. §. lucius. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. ff. mādati. quē text. ad hoc dicit esse sing. Bal. in. c. pe. de postu. prela. nec est ad hoc melior tex. in iure ſm eūdē Bal. in. c. cū in iure peritus. in. vij. col. de offi. dele. nā ꝓcedit illa regula[a] in dolo vero: non autē in mora, ⁊ sic in lata culpa, que dicitur dolus presumptus, vt est text. hic.
2 ¶ † No. secundo ex text. ibi, manet filius ex stipulatu. ꝙ perempta specie debita post moram debitoris ipse debitor nō liberatur: vt hic. ⁊ l. si ex legati. ff. eo. ⁊ l. quod te. ff. si cer. pe. ratio, quia mora debitoris perpetuat obligationem, ⁊ facit eum perpetuo teneri. l. si seruuꝫ. §. sequitur. ⁊ §. sequē. ⁊ l. nemo. in. §. j. j̃. eo. ⁊ l. si quis solutioni. §. j. ff. de vsur. ratio rationis est qꝛ odio morosi fingitur res perēpta extare, ⁊ adhuc viuere. d. l. si seruū. §. fi. j̃. eo.
3 ¶ † Tertio pondero istum tex. in verb. spoponderit, iūcto tex. j̃. ibi: ex stipulatu. hic esse tex. ꝙ verbū spoponderit, etiam non redactum in scriptura publica instrumenti: tamen importat stipulationem. ⁊ tamen habemus qđ verbum promitto ⁊ similia, ita demum important stipulationem si reperiantur in instrumento publico: et non sufficeret priuata scriptura. §. si scriptum. insti. de inuti. stipul. glo. ⁊ doct. in. l. sciendū. ff. eo. sed aduerte qđ Ludo. ro. in. l. lecta. in. vj. col. ff. si cer. pe ⁊ ibidem. d. Alex. tenent contrarium: lȝ nō faciāt mentionē de hoc tex. qđ verbum spopōdit non intelligit̃ ꝑ stipulationē, sed pacto nudo. allegat gl. de hoc in. l. j. in gl. ij. C. de suffra. ⁊ lȝ ipsi nō dicant idem ante eos tenet Ang. in. l. cū ad presens. ff. si cer. pe. per illum tex. in ver. spondes. hic habes tex. in oppositū nondum ab alio pōderatum: nisi diceres ꝙ istud sit hic propter naturā huius tituli loq̄ntem regulariter de stipulatione: cū. ll. sint intelligēde scđm naturā tituli. l. imperator. ff. de in diem addic.
4 ¶ † Quarto no. ꝙ pater nō tenetur ex obligatione filij. nisi de peculio: ⁊ sic quatenꝰ est peculium cōcessum a patre filio. ⁊ sic si peculium non esset cōcessum filio, pater nō teneret̃ in aliq̄: vt. C. ne fil. pro patre. ⁊ in rubro ⁊ nigro. ⁊ in hoc differt a fideiussore qui tenetur insolidum. an autē hoc procedat etiam in peculio aduētitio. habes gl. in. l. ⁊ si cōdēnatus. ff. de noxa. ⁊ gl. mag. in. l. pater q castrense. in prin. j̃. de ca. pe. per Bartol. ⁊ doc. in. l. si finita. §. si de vectigalibꝰ. ff. de dā. in fec.
5 ¶ † Quinto no. ex tex. illo ad qđ tota die allegatur ista. l. ſm Bar. ꝙ pater ex cōtractibꝰ filij tenet̃ de peculio accessorie ad similitudinē fideiussoris: ita qđ filius habet̃ vt principalis, ⁊ pater vt fideiussor legalis: ⁊ sic mora filij vt principalis, nocet patri, vt accessorio, ⁊ sic vt fideiussori: ⁊ in hoc ⁊ pater ⁊ fideiussor equiparant̃. de quo dicet̃ plenius in glo.
6 ¶ † Sexto no. in ver. filius qđ mora patris accessorie obligati, nō perpetuat obligationem quo ad filium principalem debitorē: qui perēpta specie est liberatus: sed bene perpetuat quo ad ipsum patrē accessorie obligatum. ⁊ sic est hic mirabile in hoc tex. ſm Bal. qđ durat accessoriū extincto funditus principali: sed dic verū quātum ad directā actionem: qꝛ sublata principali accessoria directa: necessario tollit̃ de rigore. vt etiaꝫ declarat glo. hic in ver. sed vtilis actio. ſȝ vtilis dat̃ ex eq̄tate, vt dicit tex. qꝛ nō cōuenit eq̄tati qđ pater q fuit i mora ⁊ sic in culpa, sit liberatꝰ. ⁊ sic habes ex h̃ tex. notare. ꝙ accessoria obligatio bñ stat sine principali vtiliter: sed non directo. tex. est hic cū cōcor. allegatis in glo.
7 ¶ † Septio no. ex isto tex. in fi. qđ fideiussor pōt iterpellari, ⁊ sic in mora cōstitui anteq̄ȝ principalis interpellet̃. vt hic. ⁊ l. mora in fi. ff. de vsur. nā mora nō pōt cōstitui sine interpellatione. l. si ex legati cā. ff. eo. ⁊. d. l. mora. in prin. ⁊ l. fideiussor obligari. §. fin. j̃. de fideius. hoc clare ꝓcedit iure isto ffoꝝ: ⁊ etiā iure codicis: quo iure fideiussor poterat ꝯueniri ante p̄ncipalē. l. iure nostro. C. de fideius. ſȝ cū hodie hoc sit immutatū ꝑ aut. p̄sente. C. de fideius. certe hodie fideiussor nō posset interpellari: ⁊ sic in mora cōstitui anteq̄ȝ interpellet̃ principalis: qꝛ vbi non cadit petitio: ibi nō cadit mora. l. nuda. C. de ꝯben. ⁊ cōmit. stip. nō enī dr̃ in mora is a quo pecunia ꝓpter exceptioneꝫ peti nō potest. tex. in. l. lecta. circa fi. ff. si cer. pet. ⁊ ita etiā tenēt Ange. ⁊ Imo. hic. ⁊ sic iste tex. in h̃ hodie nō ꝓcedet. Intellige verū in fideiussore ꝓprie: secus est in patre q cēset̃ fideiussor filij: qꝛ ille etiā hodie pōt conueniri ante filium: vt signāter ienet Bar. hic in scđa oppo. vbi dicet̃. vnde cuꝫ pater etiā hodie de peculio possit ante filiū ꝯueniri: et sic ante eū in mora ꝯstitui, i eo adhuc hodie ꝓcedit tex. iste.

¶ Expeditis tex. capio gl. ſȝ vtilis. in ver. actio. quā diuido in duas ptes. In prima assignat rōnem ad tex. In secūda opp. ⁊ de solutiōe remittit: vr̃ ergo in scđa pte glo. qđ cōtra patrē morosum non deberet dari actio vtilis: ſȝ actio de dolo vt. l. si fideiussor. ff. de dolo, rñde qđ h̃ obligatio erat pura: ⁊ sic pr̃ tāq̄ȝ fideiussor fuit i mora cōstitutus. ⁊ post ejus morā species fuit perēpta: ideo tenet̃ actione vtili. Ibi vero obligatio erat in diē: ⁊ sic non poterat fideiussor ante diē in mora constitui sic occasione more nō potuit dari actio vtilis ꝯtra eum. vt loquit̃ iste tex. ſȝ qꝛ ꝓmissor occidit seruū ꝓmissuꝫ: ideo ꝯ euꝫ datur actio de dolo. ita ꝓprie loquitur contrarium. ¶ Capio glo. in versi. que omnia. quam diuide in tres partes. In prima allegat cōcor. ad tex. In secunda colligit ex text. notabile. In tertia per viam fallētie remouet duo ꝯria. scđa ibi: itē nota patrē. tertia ibi: sed fallit. ¶ In ea. glo. ibi: sed fallit. ff. de mino. l. deniq̄ȝ. §. sed an hoc. dic meliꝰ qđ ibi loquit̃ quo ad bñficiū restitutionis in integrum, in quo pater non equiparatur fideiussori: qꝛ restituto filio ñ ꝓdest restitutio prī, si ꝯueniat̃ d peculio: ſȝ restitu-

[a] ¶ Nā ꝓcedit. adđ qđ hāc limitationē ad illā r̃lam añ Ias. h̃ sēsit Imo. in. c. q̄ntaua. l. đ iurei. charta pe. i ꝗ. ſȝ h̃ occurrit dubium an sufficiat lata culpa vbi qꝫ arbitrator non obstāte latissima ptāte. ñ possit dolo se arbitrari ad preiudiciū p̄tiū poterit tñ q̄ñ interuenit lata culpa. ⁊ refert ⁊ sequit̃ alex. đ imo. in cōs. lxv. col. fi. in p̄n. in. j. vol. Circa ꝙ aduerte: qꝛ vt dicit Bal. i l. idē pōpo. scribit si de meis. §. recepisse. ff. đ arbit. ⁊ in. l. iubemꝰ. in fi. pri. C. ad treb. laudū ita ꝑt reduci ad arbitriū boniviri ꝓbata lata culpa arbitratoris sicut ꝓbato dolo. et refert Alex. i ꝯs. cxxxi. co. pe. v. in modi cūt doc. i. ij. vol. qđ not.

to pncipali, bñ pdest qñqꝫ fideiussori: vt. l. j. ꝛ. ij. C. de fide ius. mi. ratio diuersitatis est vt no. per glo. in. d. §. sed an hoc: qꝛ fideiussor soluēs hꝫ regressum cōtra principalez: pater autē soluēs p filio nō hꝫ regressum contra filium. ¶ In eadē glo. ibi: ꝛ. s. de his qui not. infa. l. seruº. Ista oppo. venit hoc modo: qꝛ sicut ibi, seruus q cōmisit delictū, ꝛ eius dñs nō iudicantur vt principalis, ꝛ fideiussor: ita nec hic filius ꝛ pater debēt iudicari vt principalis et fideiussor: qꝛ seruus ꝛ filius equiparantur quo ad dñm ꝛ patrē. l. stipulatio ista. §. hi qui. ꝛ. §. alteri. s. e. rñde ꝫ gl. ibi dupliciter ꝛ latius Bal. ꝛ Ang. qꝺ ibi dñs in actione noxali nō iudicat accessorius, sicut pater in peculiari. vl ibi accessoria dñi erat efficax: ꝛ nō principalis serui: ꝛ sic ibi principalis erat naturalis: tñ inefficax: sed accessoria dñi erat efficax: ꝛ sic q̄uis ad vnū perueniāt nō tñ extinguitur tex. clarus in. l. heres a debitore. §. qꝺ si hic serº ff. de fideiuss.

8 ¶ † Pro clara intelligentia glos. ꝛ tex. q̄ro in quibus pater equipareṫ fideiussori. ꝛ in quibº differāt. Bart. ponit. v. differētias: ꝛ duas cōuenientias. Prima differentia est in mō ɔstituēdi. Scḋa in mō conueniēdi. Tertia in modo exequēdi. Quarta in mō recuperandi. Quinta in bñficio restitutionis in integrū. ¶ Circa primā differētiā Bar. in mō ɔstituēdi: pater obligaṫ de peculio ex edicto ptoris. ꝛ sic ex iuris dispositiōe, ꝛ ideo dr legalis fideiussor: sed fideiussor obligaṫ ex suo ɔctu. s. ex stipulatione, qꝛ fideiussor nō pōt obligari nisi mediāte stipulatione. l. v. §. satisfacceptio. vbi dixi. s. e. ꝛ. l. blāditº. C. de fideius.

9 † Ex hoc sequiṫ magna vtilitas in practica ſm Moder. s. Sozi. Señ. hic. stāte statuto: qꝺ instrumēta ɔfessionata habeāt executionē patam ɔtra debitores sicut fuic: certe tale instrumentū: in quo filiº est obligatº, nō habebit executionē patā ɔtra patrē de peculio: ex q̄ pr̄ nō est noiatus in instrumēto facto p filiū sup peculio pfectitio. ꝛ ita dicūt se iā vidisse cōsultū in facti cōtingentia. p no. dictū Ange. in simili. in. l. reos. §. cū in tabulis. als est cū tabulis. j. ꝺ duo. reis. ꝗ dictū facit ad ꝓpositū. secus in fideiussore: q est noiatus in instrumēto: ꝛ sic ɔ eū bñ pōt peti executio instrumēti. ꝛ rñdēt ad. l. ꝛ si cōdēnatus. s. de noxa. ꝗ procedit de iure cōi: secº in. d. statuto, ita exorbitāti: qꝺ est stricte intelligendū: vñ nō dꝫ extendi ad patrē tacite subintellectū, ꝛ tacite obligatū de peculio. p legē faciūt. ſm eos not. p Bal. in. l. ad ꝓbationē. la. j. C. de pba. vbi dicit Bal. qꝺ illeq nō est noiatus i instrumēto nō iuuat. ꝛ illud est ſm Bal. ꝗ sepe dicūt aduocati instrumentū nō loquiṫ de te. Iste est nouº ꝛ pulcher passus: adde ad illud vltimū: qꝺ dicit idē Bal. in c. venerabilē. in. vj. col. de ele. qꝺ nō cātat instr̄m nec ego cātabo more Venetoꝝ: ꝛ Bal. in. c. rodulphº. l. iij. co. de rescr. alibi Bal. ꝛ Ang. in. l. si hinc. s. de iiust. rup. vbi no. p illū tex. ꝗ nō pōt vti bñficio scripture. q nō est noiatus in ea. ꝛ ideo ſm istos: ista practica vtunṫ aduocati ɔtra petentes executionē instrumentoꝝ: nā dicunt tu non es in instrumēto descriptus, vñ instr̄m te nō iuuat: ita dicemus in proposito cōtra patrē nō descriptū in instrumento garētigiato facto cōtra eius filium. non recolo legisse alibi in terminis tactū. sed tu caue qꝛ in ɔriū videnṫ tria fortiter facere. in pmis illꝺ ꝗ vr̄ singulariter tenere Bar. in. l. j. in pn̄. s. de his q̄ in testa. delē. vbi videṫ tene-

10 re † ꝗ stante statuto ꝗ instrumenta publica mandentur executioni sicut sententie: certe tacita stipulatio, que nō erat expressa in instrumēto dotali, sed tacite subintelligitur: p legē scꝫ p. l. vnicā. in prin. C. de rei vxo. act. bñ habebit talē executionē[a] p bonū tex. in. l. si duo patroni. §. marcellus. ad fi. ff. de iureiuran. ꝛ lꝫ Bar. ibi nō clare firmet, tamen istud firmāt Bal. ꝛ latiº Jo. de imo. ibi: idem tenet Bal. in. d. l. ad probationē. prima. C. de proba. vbi dicit: qꝺ ita iam cōsuluit: ꝛ fuit primū consilium quod vnq̄ dederit ex cōmissione iudicis de causa dubitātis. ꝛ istud communiter teneṫ. ſm do. Alex. in. l. iurisgē. §. ꝗ fere. ad fi. ff. de pact. cū multis alijs ibi p eū allegatis. ꝛ vltra euz idem tenet Ang. de are. in. §. fuerat. in. ij. col. insti. de act. ꝛ no. Are. in. l. si in testō. per illū tex. ff. de vulg. ꝛ pupil. ergo idē dicendū in proposito: qꝺ licet obligatio patris de peculio, quādo cōcessit peculiū filio, nō esset expressa in instrumento in quo filius est obligatus. quia tamen tacite inducitur per legē, ex edicto pretoris. vt hic dicit Bar. pro illo instrumētū habebit executionē paratā. Secundo facit qꝺ multū[b] not. tenent do. Ant. de but. ꝛ do. Abb. in. c. cum olim. in vltimo notabi. per illuz tex. de cē-

11 sibus † qꝺ stante dicto statuto qꝺ instrumēta garentigie mandentur executioni, sicut sentētie: non solū mandabiṫ executioni instrumētū in his super quibus fuit directe confectum sed etiam in his que indirecte probantur in instrumento: quod valde not. ad multa. Tertio facit[c] qꝺ not. et fortius tenet Pau. de ca. in. l. postulante. in prin. per illum tex. ff. ad treb. quod si statutū dicat: quod istrumentum mandetur executioni contra debitorem in eo descriptū: certe habebit locum etiam contra heredem debitoris: licet instrumentum de herede nullaz facit mētionem. ꝛ quamuis statutum dicat contra debitorem in eo descriptū: ꝛ descriptum intelligatur illud quod oculis corporeis potest videri. l. j. in prin. ff. de his q̄ in test. delen. eo qꝛ heres tacite subintelligitur per. d. l. postulāte. in princi. ꝛ illam decisionem sequitur do. Alex. in consi. xviij. v. volu. qꝺ inci. attētatis narratis in themate. in vlti. col. de quo latius per eundem do. Alex. in. d. l. postulante. in princ. ꝛ per ista videreṫ in contingentia facti posse consuli contrarium: tamen vt dixi passus est nouus.

12 ¶ † Secunda differentia: quia fideiussor non potest conueniri ante principalem debitorem. auṫ. presente. C. de fideius. tamen pater de peculio potest conueniri filio nō excusso. l. iij. §. sed vtruꝫ. ff. de mino. cum Bar. tenent omnes hic Bal. in. l. j. co. ij. C. ne filius pro patre. Sali. in. l. si filiusfa. C. eo. ne fil. p pr̄e. limitat Bar. quando pater cōueniṫ de peculio, secus quando conueniṫ insolidū: puta p officijs publicis in quibº pater tanq̄ fideiussor teneṫ p filio. l. iij. j. ad mu. ꝛ. l. filiusfa. j. de admi. re. ad ciui. per. ꝛ tamen pater non tenetur nisi filio prius excusso. l. j. in fi. vbi gl. C. de decur. lib. x. nisi pr̄ expresse iussisset filiū obligari: qꝛ tunc teneṫ vt principalis non vt fideiussor. l. j. §. j. ver. quid ergo. ff. quod iussu. ꝛ. l. iij. §. sed vtrū versi. proinde. ff. de mino. ideo tunc nō habebit beneficiū excussionis. ita Bart. post Jac. de are. in. l. si seruuz. §. an filiusfa. j. eo. ꝛ in. l. libertº. §. filiū. ff. ad munici. ꝛ ita tenēt Roma. ꝛ Alex. hic.[d] ¶ Ex his collige vltra Bart. aliam. vj. differentiā: qꝛ pr̄ etiā hodie pōt iterpellari. ꝛ sic in mora constitui ante filiū, secus in fideiussore. vt dixi in text. in vlti. nota. ¶ Septima differentia: quia si principalis impetrat ius iniquum, nocet fideiussori. l. iij. §. si is pro quo. s. quod quisq̄ iur. secus in filio qui non nocet patri. d. l. iij. §. si filius. quicquid ad alia iura dicant Ange. ꝛ imol. hic: quos etiam reprobat Alex. hic. Caue qꝛ tex. in. d. §. si filius. nō loquitur de filio impetrante ius iniquum: vt etiam ibi equiuocarunt Bar. ꝛ alij. ꝛ male: sed loquitur in filio statuēte ius iniquū: qꝛ erat in magistratu: vt ibi tenui. ¶ Octaua differētia: quia pater tenetur vsq̄ ad vires peculij ꝛ nō vltra vt hic. ꝛ. l. si filius. ff. de pecul. sed fideiussor tenetur insolidum. ¶ Nona differētia: qꝛ mortuo filio durat actio de peculio per annum contra patrē ꝛ sic extincta principali obligatione filij, post eius mortē tamē durat obligatio paterna de peculio per annuz toto ti. s. quādo de pecu. act. an. est. fideiussor autem ppe-

13 tuo etiā post mortē principaliter ꝛc. ¶ Extra glo. Bart. solenniter examinat. q. statuti deponentis: qꝺ pater teneaṫ soluere cōdēnationē pro filio vsq̄ ad eius legitimā filius absens fuit cōdemnatº de delicto propter cōtumaciam, que forma statuti facit cōtumacem haberi pro confesso ꝛ cōuicto: an sufficiat vt executio talis sentētie possit fieri contra patrē. ꝛ refert cum ista questio accidisset de facto eaz disputasse perusij: ꝛ ita disputat Bar. in sua disputatione. iij. inci. perusine ciuitatis statuto ꝛc. ibi latius quā hic. primo adducit. xj. fundamēta pro parte affirmatiua, qꝺ pater teneatur: deinde adducit alia. xj. fundamēta pro parte negatiua: tñ formaliter determinat vt hic Bar. ergo hic ꝛ ibi considerando verba statutorum facit duos casus principales aut statutuz loquitur simpliciter aut cōditionaliter. Assumo primum casum: qñ statutum loquitur simpliciter: qꝺ pater in casu maleficiorum teneatur soluere condemnationem factam de filio vsq̄ ad legitimam: tunc sufficit filium per contumaciaz ꝛ sic per ꝓdictam confessionem fuisse condemnatum: quia tunc statutum facit patrez esse tanq̄ fideiussorē de iudicato soluēdo. qꝛ talis fideiussor similiter tenetur soluere condemnationem, ꝛ sic iudicatum pro principali: sed sic est quod fideiussor iudicatū solui tenetur etiam si sentētia sit lata contra cōtumacem principalem. l. cum querebatur. ꝛ. l. iudicatum solui stipulatio expedita. j. indic. sol. ergo idem in patre: hoc est potissimum ꝛ reale fundamētū Bar. sed aduerte qꝛ huic fundamento videtur posse respōderi ex dictis Bal. i. l. filiusfamilias. s. de his qui sunt

a ¶ Executionez. Adde de hoc ꝛ dic ēt vt p moder. post. in tracta. ꝺ dotibº. pte finali. q. xiiij. ꝛ i pte sexta i. ij. priuilegio. co. iij. ꝺ fi. qꝺ aūt si istr̄m. ꝛ late eūdē. d. Jaso. in. §. fuerat. col. xij. vs̄. Itē attēdite. insti. ꝺ actio. et ad hāc rōnem sustinendo opi. sozi. et senēsiū: dicas ꝗ ideo ē qꝺ talis ficta stipulatio habebit talē executionē fauore dotis. vt sēsit frā. de albe. i q̄dem eiº ɔsilio. relato a post. i. d. tract. et pte vltia. q. xiiij. ꝛ sētiūt prefati moder. i locis s. allegat.

b ¶ Scḋo facit multū. Adde: qꝺ lꝫ istꝺ dictū sit notabile tñ nō vr̄ facere i ꝓposito si bñ ɔsidereṫ: qꝛ qꝺ pr̄ teneaṫ ꝺ peculio nō pbaṫ i directe ex istꝺ lꝫ teneaṫ ex ɔctu filij q̄ tenº ē i peculio. vñ tale statutū ꝺ vna psona ad aliā trahi ñ dꝫ: ꝛ ꝺ q̄ non loqṫ: tāq̄ odiosuz. arg. l. si vo. §. de viro. s. so. ma. ꝛ. l. si vnus. §. añ oia. s. de pactis.

c ¶ Tertio facit. De hac decisione. vid. p do mi. meū Sozi. i ɔsi. cxx. col. pe. duplicato. ɔsi. ccxxxi. ꝛ i cō si. ccxci. co. ij. vers. qbº premissis. ꝛ ex ibi dictꝫ p ipꝫ: magie i. d. ɔs. cxx. ꝛ ccxxxi. col. pe. habebꝫ solutionem ad hanc rō nē tertiā. sup qbº solutiōibº cogita, qꝛ si essez iudex: ꝛ casº occurreret: nō i recederez ab opiniōe ꝓcceptoris. i quā vr̄ iclinare do. Jas. potes aliter rñdere: qꝺ iō heres debitoris poterit capi. qꝛ semp representat psonam ꝺfuncti: nō sic in pr̄e: q semp ñ obligaṫ p filio: put i simili i ficta ɔfessione. ꝺ hc ma.

d ¶ Ultra. Adde qꝺ hanc differētiā ponit Sozi. h in ij. col. circa princip.

qui sunt sui vel alie.iur.qđ verū sit assumptuz Bar.qđ pater cē
seatur fideiussor iudicatū solui:quando sponte se obligauit pro
filio:sed in casu nostro non sponte,sed ex necessitate statuti pa-
ter est obligatus:vñ in odiosis ⁊ correctorijs non debet fieri ex
tensio,etiā ex idētitate rationis.ƀm gl.⁊ doc.in aut.quas actio
nes.C.de sacro.eccle.Tu defende fundamentū Bartol.quod est
optimū.Et aduerte qꝛ quando pater sponte se obligaret,ad sol
uendum condemnationem pro filio,tūc esset vere ⁊ proprie fide
iussor iudicatum solui:sed nos loquimur quando statutuz facit
patrem in condēnationibꝰ filij esse tanq̃ fideiussorem iudicatū
solui:tunc vigore interpretationis possunt oia que statuuntur
in fideiussore spontaneo iudicatum solui:habere locū in patre
a qui per statutum constituitur tanq̃ fideiussor iudicatum solui.[a]
per regu.l.prime.§.lex falcidia.⁊ ibi Bar.⁊ alij.ff.ad.l.falc.cum
Bart.tenēt Ang.Cu.do.Alex.⁊ cōiter alij. Bal.in.l.j.in .vj. q.
C.ne fi.pro patre.cum multis concordantijs hic traditis per
Alex.⁊ vltra eū adde Bal.in.l.fi.§.cum antiquitas.in penul.co.
C.de vsu.rei iud.Cōtra Bar.tenet Jo.de imo.hic:motus quia
hoc statutum est exorbitans ⁊ iniquum ⁊ odiosum, ergo redu-
cendum est quantū fieri potest ad terminos iuris cōmunis:vt
sic quantominus fieri potest alterū ledat.argumēto glo.in .l.si
serui vestri.C.de noxa.⁊.c.cum dilectus.de cōsue. cum de iure
cōmuni pater non teneat̃ pro cōdemnatione facta contra filiū
ex delicto:si filius ob cōtumaciam fuit condemnatꝰ . vt fatetur
Bar.hic in pluribus locis:et est de hoc glo.fin.in.§.fi.instit.de
noxa.quā glo.Bar.ī.ante fi.allegat ⁊ illam gl.not.Bar.in .l. si
finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infec.⁊ in.l.pe.C.q bo.ced.
pos.⁊ illā glo.ad hoc dt eē ordinariā Bal.in.l.j.in fi.C.ne fil.pro
pa.⁊ ista reductio fieri debet ne pater indebite damnum cōdē
nationis patiatur,qñ facta est ex sola contumacia filij:iuxta gl.
in.l.fi.§.in cōputatione.C.de iure delibe.vbi est glo. ordina qđ
l.⁊ statutum debent semper restringi,ne quis indebite damnū
patiatur.cū concor.quas ibi dedi.Huic fundamento respōdet
do.Alex.qđ etiam interpretando secundum ius commune,pa-
ter ex forma statuti dz teneri ob contumaciā filij sicut facit fide
iussor de iudicato soluendo.per fundamentum Bar.supra rela
tum:tu potes aliter respondere:qꝫ fundamentū Imo.procedit
quando verba statuti non essent clara:sed hic videntur esse cla
ra:cum expresse dicant patrem teneri soluere condemnationez
filij:et si intelligas probationem factam per veras probatiōes:
non per solā contumaciam filij:dico etiam qꝫ in fideiussore de
iudicato soluendo,qui tenetur soluere condemnationem pnci-
palis.deberet fieri eadem restrictio.qñ esset iudicatū p veras p
bationes.non p solā contumaciam:quod esset contra iura.s.p
xime allegata per Bar.sicut ergo nō fit talis restrictio in fide
iussore de iudicato soluendo,ergo etiā non dz fieri in patre:qui
vigore statuti tenetur soluere condēnationem:⁊ sic iudicatum
cōtra filium.Cōtra Bar ⁊ Moder.Señ.adducunt rationez quā
dicūt esse vrgētem:qꝛ etiam vbi lex ponderat solam condemna
tionē,vt in emptore qui habet regressum cōtra venditorem se-
cuta sentētia euictionis,⁊ sic cōdēnatiōe,⁊ nō ante.l.iij.C.de eui
ctionibus.⁊.l.at qui natura.§.cū me absente.ff.de neg.gest.⁊ tñ
non hz locū si sentētia euictionis fuerit lata cōtra cōtumacem.
l.si ideo.ff.de euic.⁊.l.j.C.de pericu.⁊ cōmo.rei ven. Tu aduer-
te qđ Bar.met.allegat ista iura.ī.i quarto mēbro secūdi casus
principalis.Et ex doctrina Barto.ptz rñsum ad ista iura : nos
enim loquimur quando statutum simpliciter disponit qꝫ pr̃ te-
neat̃ soluere cōdemnationē factā de filio.et sic statutū facit pa-
trem fideiussorē de iudicato soluendo:secus in scdo mēbro qñ
statutū coartat patrem cōditionaliter:si filius maleficiū cōmi-
serit:qꝛ tūc cessat ratio predicta:quia statutum conditionaliter
loquens nō videtur facere patrem fideiussorē de iudicato soluē
do.vt vult Bar.⁊ tunc procedunt iura preallegata que ad hoc
pōderat Bar.in.d.quarto mēbro pncipali.⁊ sic vēditor nō tene
tur soluere simpliciter condēnationem:sed si emptor cōdemne
tur tenetur vēditor de euictione ad duplā:toto tit.ff.⁊.C.đ euic.
14 ⁊ ita habes defensatum Bar.¶ †Assumo scđm casum Barto.
qñ statutum loquit̃ cōditionaliter,si filius maleficium commise
rit,cogatur pater condēnationem soluere.in quo Bar.conclu-
dit:qꝫ si filius fuerit cōdēnatus per solam cōtumaciā:vt est pro
prie casus noster:tūc pr̃ nō tenet̃ vigore statuti soluere cōdēna-
tionē.ita firmat Bar.ī.in quarto casu principali:vbi dicet̃: qui
est pprie casus noster:lz p clariori intelligētia etiam alios tres
casus attingat.Ex dictis Bar.collige tres principales cōclusio
nes.¶ Prima cōclusio est:qđ qñ contra filium cōparentē,cōstat
de maleficio per veras pbationes,tūc pater tenetur vigore sta
tuti soluere condēnationē,etiā si in illo iudicio citatꝰ nō fuerit:
nec tūc eiꝰ citatio de necessitate requirit̃ cū ista cōdēnatio re-
spiciat publicā vtilitatem,seu publicam bursam: quo casu pba
tiones ⁊ snia lata cōtra principalē faciūt fidē:⁊ executionē cōtra

eum ad quē peruenit ex consequentia.vt.l.j.C.vbi cause fisca.cū a
alijs iuribus allegatis per Bar.nam in.d.l.j.snia lata cōtra ho
micidas,habet effectum cōfiscandorū bonorū contra heredes:
et lz ibi heredes conuenirent̃ ex delicto pprio negligentie com
misse in non vindicādo necem defuncti.⁊ non in faciendo con-
demnari occisores de qua negligētia constat ex eo qđ alius vin
dicauit necē:vt etiā dicit Imo.hic:tñ de illa negligentia conue-
niunt heredes absq̃ alio nouo pcessu:eo ipso qđ pducitur snia
principalis delicti lata cō occisores ad quā ipsi heredes nō fue-
rūt citati:tñ eis etiā pīudicat propter publicā vtilitatē; vt etiā b
intelligit gl.in.l.in cognitione.ff.ad sylla.⁊ ita etiam declarat.d.
Alex.hic.⁊ in hoc magis cōmunis opi.est cū Bar.ƀm.d.Alexā.
hic cum multis concor.de quibus per eū.Adde qꝫ ita etiam te-
net do.Alex.in cōsi.lxxxiiij.iij.volu.qđ incip.causa que vertitur
15 inter agentes pro camera.in.ij.⁊.iiij.col.¶ †Secunda cōclusio
Bar.est qđ condēnatio de delicto facta per spontaneam cōfes-
sionem filij preiudicat patri non citato:vt contra patrem possit
fieri executio virtute statuti superius relati.vt in iuribꝰ hic alle
gatis per Bar.cū Bart.transeunt Ang.⁊ communiter alij:sed
tu aduerte prout etiā dicūt Moder.Señ.⁊.Sozi.hic cōtra bar.
fortiter retorquet̃ tex.quē Bar.pro se all̃.in.d.l.quero.§.fi. ff.de
edil.edic.vbi expresse dicit tex.in fi.qđ cōfessioni serui de futuro
statur cōtra dominū,si alia indicia nō deficiunt:ergo vult text.
quod sola spontanea cōfessio de delicto non debet sufficere con
tra dñm vel patrē nisi etiā alia indicia concurrant.et quod.d.l.
quero.§.fi.procedat precedētibus indicijs ⁊ nō aliter.tenēt etiā
gl.in.l.quicūq̃.in gl.pe.C.de ser.fugi.⁊ glo.in.l.seruos. C.de te
sti quāuis gl.sub dubio forte teneat contrariū ⁊ male.in.l.inter
rogari.C.de questio.vbi tenet qꝫ seruo deponēti de facto pprio
debet credi etiā non precedētibus indicijs.per.l.cum probatio.
s.de prob.⁊ male dicit.Sed posses saluare Bar.dupliciter. pri
mo qꝫ nec Bar.neget quin etiā essent indicia cōtra filiū.put cla
rius dixi in membro precedēti.Itē dictum Bar.debet intelligi
ƀm.l.quam allegat prout dicit Bar.in.l.non solū.in.ij.§. si libe-
rationis.verba.ff.de libe.lega.⁊ in.l.cum quidā . ff.de his quib.
vt indig.Sal.in.l.si ex cautione.in.x.colū.C.de non nume.pecu.
Jo.an.in.c.cum nuntius.de testi.ergo dictum Bart . hic debet
intelligi quādo vltra spontaneam confessionē filij etiam cōcur-
runt alia indicia ƀm quod dicit dicta.l.quero.§.fin. quam Bar.
allegat.Barto.etiam alleg.l.seruus.supra de iureiuran . sed ad
ista iura posset responderi quod in eis ex volūtate domini ser-
uus habebat liberam administrationem peculij: per cōsequēs
16 in peculio poterat preiudicare domino:qꝫ nō est hic.¶ †Ultra
scribentes tu pondera diligenter Bar.qui in hac sua doctrina
equiparat veram probationē:⁊ spōtaneam cōfessionem ipsius fi
lij:cum deponat de facto suo:vtraq̃ enim eque preiudicat patri
vt de vigore statuti possit fieri executio cōtra patrem:siue deli-
ctum filij probetur per veras probationes:siue per spōtaneam
confessionem ipsius filij.cū vt dixi deponat de facto suo:⁊ sic pō
dera bene facere pro eo qđ sin.tenet Pau.de ca.in l.quicunq̃.
17 ad fi.C.de ser.fug.vbi fortiꝰ tenet † qꝫ statur dicto vniꝰ solius te-
stis:qñ deponit de facto proprio,de eo qđ ipse testis fecit:⁊ suffi
cit vnus solus testis cōcurrētibus alijs indicijs.per.d.l.quero.
§.fi.vbi creditur vni seruo de facto proprio:ergo fortius debet
credi libero homini.⁊ si dicatur quod seruo creditur cū tortura
sed liber homo nō debet torqueri.respondet Pau.de ca.quod
illud ibi cōtingit propter vilitatem psone seruilis:cui non de-
bet credi sine tortura:sed tantum valet libera dispositio hois
liberi,quātum extorta per torturaz a seruo.⁊ dicit Pau.de ca.
quod semper ita fuit sibi visuz,licet nō reperiat̃ ab alio tactuz.
Et ita secundū eum limitat regu.vtriusq̃ iuris:que habet qđ
in omni negotio ad minus duo testes requirunt̃.l.vbi numerꝰ.
s.de testi.c.in omni negotio.e.ti.de testi.⁊ in euangelio dicitur,
in ore duorum vel triū stat omne verbū.vt ibi:⁊.c.cum a nobis.
⁊.c.licet vniuersis.de testi. ⁊ in.c.cum esses.⁊.c.seq. extra de te-
sta.⁊ nō sufficit vnus testis quantūcunq̃ illustris:⁊ magna pre
fulgeat dignitate.dicit tex.in.l.iurisiurādi.C.de de testi.Istā ista
iura limitant̃ vt pcedant quādo testes deponūt de facto alieno
de quo habēt notitiam p sensum corporeum:sed si testis depo-
nat de facto proprio ipsius testis,tunc sufficit vnus solus testis
cōcurrētibus alijs indicijs.nota quia est summe vtilis decisio
ad practicam si vera est.⁊ bene facit theorica Bar. ponderata
vt superius induxi: ⁊ in.l.si debitorem.ad fin.ī.de noua.Adde
b qđ idē tenet Pau.de ca.in.l.seruos.[b] C.de testibus.⁊ in cōsilio
cccxxxix.quod incip.visa petitione predicta.in.j.colum. ad finē.
⁊ in cōsilio.ccclxviij.quod incip.vnus actis ⁊ actitatis.ad finez.
⁊ lz Pau.de castro dicat quod non reperit ab alio tactum.ad-
de quod ante eum idem tenet Salicetus in.l.si quis decurio.in
iiij.oppo. C.de falsis.Adde etiam bene facere illud quod signā
ter no.idē Pau.de ca.in.l.ij.§.j.ff.si ex noxa.causa aga. p gloss.

a ¶Solui.v.
de oīa pdi-
cta p Sozi.
h.i.iij.co.v.
ij.inquantū
Bar. quem
autor vidit
licet non re
ferat.
b ¶Seruos.
Addō qꝫ ē in
l. iurisiuran
di.ī fi.⁊ iō h
autor nō vi
dit Pau.in
fronte.⁊ cōsi
pau.allega
tum hic nu-
cccxxxviij.
addō qꝫ ē nu.
cx.i.j.pte cōsi
liox nouox
ƀm īpssionē
papiēsez.in
ij.col.in pn.
⁊ aliud non
reperio:sed
qñ vni soli
credat̃: vid
Feli.in.c.ve
niēs.el.j. in
gl.fi.extra đ
test.⁊ in.c.lz
vniuersis.ī
fi.eo.ti.in.c.
cuz in iure.
co.iij.đ offi.
dele.in . c.đ
q̃ ta.co.vij.
v ⁊ ideo de
pscri.⁊ in.c.
sicut.de sen.
excō.⁊ vide a
dicta p spm
vid Alex.đ
imo.in cōsi.
xxviij.col.
iij.circa pn.
in.j.vo. vbi
qđ dicto no
tabilis viri
credi debet
⁊ do.in etia
Sozi.ī cōsi.xv.
col iij. vbi
multa ad p
positū.⁊ de
cardiali qñ
stet̃ eiꝰ doctō
vltra pdctā
adde Lap.
allegati.xx-
iij.⁊ Alb. in
cōs.xviij.i.ij.
vol.⁊ ibi an
in pīudiciū
alteriꝰ.⁊ qñ
asserit se le
gatū:⁊ ī cōs.
lxiij.eo.ti.⁊
ibi qd si as-
serat se ma-
iorē cōmissio
nē hre.⁊ vi-
de eūdē Ja
so.i.d.l.ij.§.
fi.ff.si ex no
xa.cau.aga.
q ēt tz cōtra
pau.đ cast.

ibi in ver.vel iudicio.vbi tenet singulariter qđ al's ĩbabilis ad testificandū puta infamis vel vilis persona si deponit de eo qđ ipse fecit,est idone⁹ testis.adde etiā facere quod tenet Bar. in extrauagā.ad reprimē.in ver.per nuntium.ad fi.vbi tenet quod debet credi soli nuntio seu seruitori aliquid referenti:sicut etiā interrogatur seruus de facto suo proprio(istā dicisionez Pau. de ca.reprobat do.Alex.licet de p̄dictis nō faciat mentionez in d.l.ij.§.fi.ff.si ex noxa.causa aga.sed allegat cōtra Pau.de cast. quasdā autoritates doc. que nō satis aperte cōtradicūt Pau. de cast.Ego semper tenui cōtra Pau.de cast.p tex.in.c.cum a nobis.de testi.⁊ ibi glo.in versi.vnius.declarat.vbi non credit̃ iudici de eo quod ipse fecit,quātecūq; sit autoritatis:⁊ assignat ratione ibi text.quia vtrūq; ius disponit quod dicto vnius non credatur,etiam quādo testis deponit de eo qđ ipse fecit(Scđo q: etiā cardinali legato nō creditur de his q̄ ip̄e gessit,nisi alijs indicijs cōprobet̃:⁊ tūc cōcurrentib⁹ alijs indicijs sp̄āliter stat̃ in Cardi.ꝺm Specu.in ti.de test.§.j.in ver.quid si aduocatus.d.Anto.de bu.in.c.qđ sup his.de fi.instr.Jo.an.⁊ alij. in.c. cōstitutus.de appel.Pet.de anc.in cle.literis.de pba.Are. in
a d.c.cuz a nobis(Tertio q: sp̄āle est in papa,[a] qđ ei soli credat̃,qñ deponit de eo q ip̄e papa fecit.cle.j.de pba.⁊.d.c.cū a nobis in fi(Quarto facit vniuersalis negatiua quā ponit tex.in.c.lz vniuersis.in fi.de testi.vbi dicit tex.q: nulla est causa que vni⁹ testimonio cuiuis legitimo terminet̃ q̄ vniuersal̃ negatiua esset falsa si plene crederet̃ vni testi deponēti de facto suo concurrētib⁹ alijs indicijs.l.si is q ducēta.§. vtrū de reb.du.(Et tenēdo istā partē:nō ob.doctrina Bar.in qua Bar.vult q eq̄ p̄iudicet patri spōtanea cōfessio filij,q: est de facto pprio sicut p̄iudicat vera probatio.q: r̄ndeo nota.in theorica Bar.duo concurrunt.s. q filius cōfitet̃ de facto proprio(scđo fortius quia confitet̃ contra seipsuz.s.se deliquisse quo casu.l.presumit quod confiteatur veritatē,nimirum si tūc preiudicat patri.⁊ hoc expressius quam hic dicit ipse Bar.met in preallegata disputatiōe sua.j.q̄ icipit Perusine ciuitatis.in vlti.co.⁊ ista duo etiā cōcurrūt i.d.l.quero.§.fi.vbi seruus nō solū confitet̃ de facto suo proprio,sed etiaz confitetur cōtra seipsum.s.q furtū fecerit:⁊ sic delictum commiserit ⁊ tunc bene preiudicat domino si alia indicia cōcurrāt put ibi est tex.secus antē esset si testis simpliciter deponeret de facto suo proprio.⁊ sic teneo cōtra Pau.de cast.⁊ Salice.Cogita bene super isto articulo q: si casus contingeret esset questio p
18 amico.(Tertia ⁊ vltima conclusio Bar.est † qđ quando filius est cōtumax:⁊ ex forma statuti cōtumax habetur p cōfesso ⁊ cōuicto:tūc talis ficta confessio ⁊ sententia nō preiudicat patri.et iste est pprie casus qōnis formate.mouetur Bar.per duas notabi.rōnes:prima est q: talis ficta confessio psonam nō egredit̃ nec alij preiudicat.l.eum qui delatorē.ff.de iur.fis.secūdario q: vbicunq; sententia lata contra vnum preiudicat alteri: fallit
b nisi sit lata cōtra cōtumacez[b].l.q repudiātis.in fi.⁊.l.papinian⁹. §.meminisse.de inoffi.test.cū alijs allegatis p Bar.⁊ cū Bart. trāseunt cōiter alij:adde q idem tenet Bar.vbi etiam sic consuluit in cons.cxvj.qđ inci.statuto perusine ciuitatis cauet̃.Bar. Bald.⁊ Salic.in.l.j.C.ne fil.pro p̄re. Adde inquantum Bart. allegat.d.l.ei⁹ qui delatorē.vbi etiā Bar.ad hoc no.illū tex.dicit Cuma.hic in fi.qđ illa.l.potius pbat cōtrariū cōtra Bar.q: ibi ex cōtumacia seu ficta cōfessione defuncti ante sententiam heredi nō nocet:sed bene noceret si moreretur post sentētiaz.et cōclusio Bart.loquit̃ quādo propter cōtumaciā ⁊ sic fictam cōfessionem lata est s̄nia cōdēnatoria.scđo dicit Cuma.qđ illa.l.loquit̃ in herede,q oī tēpore representat personā defuncti: igitur secus in patre.subdit tamē Cuma.qđ ipse tz cōclusionē Barto. per.d.l.papi.§.meminisse.cū alijs.ll.allegatis per Bar.sed aduerte q: Cuma.errat circa.d.l.eius qui delatorē.⁊ dicit de directo cōtra verba illius tex.in ver.verū.vbi dicit text.verū oportet prius de crimine constare,⁊ postea pronuntiare ⁊ sic contra heredē corruptoris requiritur vera probatio.⁊ nō sufficit ficta cōfessio.Scđo ⁊ clarius ad literā dicit ibi tex.in ver.plane. plane etiā si de retractāda causa agitur,que semel iudicata est per delatoris corruptelā,tamen mortuus corruptor nō efficiet quin de noua causa tractet̃:quia non tam de pena quam de reuisione pene agitur. pōdera q: tex.dicit causa semel iudicata est: ergo ibi erat ficta cōfessio,⁊ etiam lata s̄nia,⁊ tamē nō egreditur personam:⁊ sic non preiudicat heredi.vnde credo q Cuma.tūc nō bene inspexisset illū tex.ad aliud dum dicit q ille tex. loquit̃ in herede qui oīno representat personaz defuncti:secus in p̄re: aduerte q: hoc etiā de directo facit cōtra ipsum Cuma.q: si ibi ficta cōfessio corruptoris nō nocet eius h̄r̄di:qui representat psonam defuncti: ergo minus debet nocere patri,qui non facit talem representationē:⁊ sic teneas conclusionem Barto.⁊ per ista cum laude ⁊c.

a (Pape soli creditur de his q̄ ip̄e papa fecit Qñ credat̃ pape asserēti super facto alieno. adđ Are in cōsil. xxiij.co. iij. ⁊ sequenti. ⁊ in cō.clxv.

b (Cōtra cōtumacē. adde tu qñ sētētia lata cōtra cōtumacem noceat ⁊ p̄iudicet tertio.Et vide latissime p Fel.in.c.cū bertol. col. viij.vsi.dat̃ etiam.de re iud.⁊ aliqd p Ab.i cōsil. lxvi.i.ij.vo. ⁊ p Alex.qđ imo.in cōsil. lxxxiiij.col. ij.in.iij.vol.

1 ☞ Obligatio nō faciēdi committit̃ si contrafiat per principalem secus si per fideiussorem.
2 Licet al's factū possit p aliū explicari qñ sunt eiusdē peritie: hoc tm̄ pcedit in facto affirmatiuo,secus in negatiuo.
3 Qualiter in obligatiōibus faciendi possit accedere fideiussor,⁊ an teneat̃ ex sua mora,an vero ex mora p̄ncipalis.
4 An dilatio annalis cōcessa ex p̄uilegio cruce signatis, prosit eorum fideiussoribus.

Si stipulatus.

Iste.§.est difficilis secundum Bartolum infra et Baldum
1 et singula.scđz.d.Pe.de bexu.† obligatio nō faciēdi committitur si contrafiat per principalem secus si per fideiussorem.h.d. ꝺm Bar.⁊ alios.vel sic.stipulatio non faciēdi cōmitittur ex cōfactione principalis:tam cōtra eum quā contra fideiussorē: sz ex cōfactione fideiussoris,cōtra neutrum committit̃.h.d.Ratio huius tex. est de mēte glo.scđe:q: fideiussor pmisit idē factū quod pmisit principalis.s.q principalis nō faceret.⁊ sic non promisit de facto suo proprio: ⁊ sic factū fideiussoris nō est in obligatiōe q: fideiussor non promisit ipse non impedire: si ergo fideiussor contrafaciat,nō venit cōtra promissionem suā: q: de facto suo nō pmisit:nec etiā reus principalis pmisit qđ fideiussor nō impediret:sed ipse principalis.vt hic.⁊.l.iam tamen.§.in hac stipulatione.in.ij.j.iudi.sol.⁊ sic non obst.ista.l.in prin. de qua etiam glo.opponit ⁊ soluit:vbi mora ⁊ sic non factū ipsius fideiussoris nocet ipsi fideiussori:q: ibi loquitur in obligatiōe dādi.in qua idē est ex parte fideiussoris quod est ex parte rei principalis: si ergo fideiussor cōtrafaciat:cōtrafacit in eo q p ipsuz fideiussorē deductum est in obligatione:sed hic factum fideiussoris nō est in obligatione deductuz:ergo nō obligat̃ aliquis si ipse fideius
2 sor cōtrafaciat.(† No.ex.isto tex.subtiliter ꝺm Bal.q lz alias factū possit per aliuz explicari,qñ sunt eiusdē peritie.l.nemo est qui nesciat.j.de duo.reis.⁊.l.inter artifices.ff.de sol.illud procedit in facto affirmatiuo:sed in facto negatiuo hic nō cadit:et in hoc stat subtilitas huius.§.quā nullus ponit ꝺm eum. (Expeditis tex.capio glo.in ver.neuter.quam diuide in.iiij.ptes put quatuor format oppo.quas expedias vt hic per Bar(Scđa ibi
3 sed hoc est cōtra(Tertia ibi:sed op.Quarta ⁊ vltima est ibi: sed tūc opponitur.† Iuxta istam glo.querit Bar.qualiter in obligationibus faciendi possit accedere fideiussor:⁊ an teneat̃ ex mora principalis:vt hic habes p eū.⁊ in.l.si quis p eo.in prin.j.de fideius.⁊ in.l.centū capue.col.iij.s.de eo q cer.loco:(dic clarius colligēdo dicta glo.Bar.⁊ alioꝝ.qđ in obligatiōe faciēdi quatuor modis validis pōt intercedere fideiussor.Primo simpliciter fide iubēdo:q: tūc videt̃ promittere in casum quo valeat.l. vbi autem nō apparet.§ qui vero a titio.j.e.facit reg.l.quoties in stipulationibus.j.eo.Adde q forti⁹ pcederet fideiussio,qñ fideiuberet simpliciter:et cū iuramento: q: si valet qñ simpliciter dicit fideiubeo:ergo fortius quādo cum iuramēto: q: iuramentū hz vim clausule:vt actus valeat oī modo quo valere potest.l.cū pater.§.filius matrē.vbi Bar.de le.ij. cū suis concor. facit bene qđ tz Bar.in.l.si qs pro eo.in.viij.mēbro.j.de fideiu. Itē facit q tenui in.l.stipulatio ista.in prin.in.j.no.s.eod.vbi tenui qđ factū alienū pōt cū iuramento pmitti.(Scđo q pmittit indēnitatē iuxta.l.q̄ro.in fi.prin.in ver.indēnē me prestabis. s.loca.facit.l.stipulatus es opus.j.de fideius.glo. in.d.l. si quis p eo.in glo.j.in fi.⁊ isto casu fideiussor ex sua psona nō pōt ī mora cōstitui:cū teneat̃ ad interesse:qđ est post morā p̄ncipalis in obligatione.l.stipulationes nō diuidunt̃.vers.celsus.j. eo.⁊ sic nō tenet̃ nisi in subsidiū:intellige verū qñ factū erat in obligatione principali:secus si rem dari:q: tūc obligatio fideiussoris de indēnitate vel de interesse nō vz:q: tūc non succedit obligatio ad interesse.gl.est no.in.l.si ita fideiussorē accepero.in gl.pe. ⁊ ibi Bar.declarat.j.de fideius.⁊ h̄ ēt voluit ista gl. in fi.quā do. Alex.ad hoc reputat tenēdā mēti.Aduerte tñ q fideiussor indēnitatis,nō est pprie fideiussor.vt etiā dicit Bal.hic: sz pmissor vt.l.⁊ elegāter.§.seru⁹ pactiōis.s.de dolo.⁊ talis fideiussor indēnitatis,lz in instrumēto expresse renūtiauerit bñficio de fideiussoribus,tñ nūq; pōt cōueniri nisi excusso principali:q: nunq; tenetur nisi in subsidiū.⁊ hoc inducit natura obligationis magis quā benficiū de fideiussoribus.ita no.tz Bar.in.l.j.C.de conue. fis.debi.lib.x.Bal.in.l.j.C.de reuo.his q̄ in frau.cre.⁊ in.l. si stipulatus sum.j.eo.Sali.in.l.j.in vlt.col.C.qđ cū eo.⁊ in.l.ij.C.si mat.indē.prom.⁊ in.l.j.C.de fideius.tut.⁊ super hoc vide omnino do.Alexā.multis modis limitantē:in consi.xxij.quarti vol. qđ incipit in causa executionis mote cōtra Bartholomeū.(Tertio q promittat se facturū ⁊ curaturum:nam licet tunc videat̃ promittere diuersum a facto principali,tamen q: tendit ad finez explicādi factū principale:iuris interpretatiōe videtur idē contingere q pmissio principalis(Quarto quando est eiusdē peritie,vel factum est explicabile per alium.l.nemo est qui nesciat. infra,de duobus reis.et.l.inter artifices.j.de sol.quo casu tenebitur

tenebitur ex sua mora: q2 censet de facto suo ꝓmittere sm Bar. ⁊ Ange. quãuis Imo. ⁊ Lu. teneãt in hoc ꝯtrariũ ꝑ tex. in. l. iam tñ. §. in hac. in. j. iũcto vsi. nũc videamus. j. iudi. sol. sed potes dicere qđ ille tex. loquit in stipulatione pretoria. ⁊ pretor in suis sti
4 pulationib9 cõsiderauit interesse. l. fi. ff. de preto. stipu. ¶ † Ultimo querit Bar. an dilatio annalis cõcessa ex priuilegio cruce signatis prosit eorum fideiussoribus: dic vt per eum cum quo ceteri transeunt cum concordan. traditis per Alex.

1 ☞ Heres per ignorantiam veniens contra contractum celebratum a defuncto incidit in penam appositam in contractu.
2 Pupillus heres promissoris impediens stipulatorem, non incidit in penam a defuncto promissam.
3 Si heres agit ⁊ petit cõtra illum qui fuit stipulatus a defuncto amplius non peti sub pena incurrit penam etiã si fuit ignorans: nec tunc iuuatur beneficio resti. in integ.
4 Quando stipulatio vel alius cõtractus incipit a defuncto: ⁊ minor succedit maiori cũ quo nihil est gestum, non ꝯsideratur persona minoris, sed maioris a quo initiũ habuit: ⁊ ideo minori nõ competit resti. in integ. ⁊ nu. 6.
5 Si pupillus fuit in mora soluendi speciem promissam intra tempus statutum a defuncto si species periit, non competit resti. aduersus illam perpetuationem inductam ex mora.
7 Heres emphyteute qui per ignorantiã facti non soluit canonẽ debitum ⁊ per trienniũ cessauit a solutione, nõ cadit a iure suo.
8 Que dicatur contumacia procuratoris ⁊ que domini.

In hac stipulatione. Stipulatio de non faciendo interposita a defuncto committit si cõtrafiat per heredẽ etiã ignorantẽ: nisi sit pupillus. h. d. ⁊ est tex. multũ sing. ⁊ no. sm Lu. hic. ¶ In tex. ibi: ⁊ ideo nõ facit qđ fieri ex stipulatu opz: nam eoipso qđ est heres ex stipulatione facta per defunctum, tenebatur pati stipulatorẽ ire agere licere: si ergo heres eũ impediat ergo non facit
1 qđ ex stipulatione fieri opz: ita vult dicere litera. ¶ † No. primo qđ heres per ignorantiã veniẽs cõtra contractũ celebratũ a defuncto incidit in penã appositam in ꝯtractu: ⁊ sic pena cõuentionalis que committitur per non factum ꝯmittit etiã ꝑ heredem ignorantem: ⁊ sic heres ignorans ꝯtrafaciens stipulationi negatiue, purificat ꝯditionem que est si contra factuz fuerit ꝓmittis penam, ex quo correlarie habes qđ in ꝯtractibus non est necesse impleri conditionẽ ex proposito: lz sit potestatiua: secus est in
2 vltimus voluntatibus. l. ij. ş. de condi. ⁊ demon. ¶ † Scđo no. in versi. nõ videt. qđ pupillus heres promissoris impediẽs stipulatorem non incidit in penã a defuncto ꝓmissaz: ⁊ sic habes correlarie qđ si pupillus ꝯtraueniat nõ purificat conditionẽ penalez appositã in stipulatione: q2 factũ pupilli iuris interp̃tatione habetur ꝓ nõ facto, ne sibi noceat quamui ⁊ pupillus solus sine tutore in sui fauorẽ possit conditionem adimplere: ⁊ sic eã purificare. tex. est no. in. l. conditionibus pupillus. in prin. ş. de ꝯdi. ⁊ demon. ¶ Limita istũ tex. nõ ꝓcedere in pupillo proximo pubertati ⁊ sic doli capace: q2 si habeat scientiã promissionis facte a defuncto põt dici esse in dolo: ⁊ sic tunc ex sua prohibitione cõmittit stipulatio. l. j. §. hoc edicto. ff. ne vis fiat ei. l. impuberem. in prin. vbi glos. ff. de fal. ⁊ l. iij. §. fi. ff. de tribu. sm Iaco. de are. Lu. ⁊ do. Alex. hic: secus q si pupillus ignoraret: q2 tunc ageret ꝓpter dolum pupilli commissum circa contractũ: ergo tunc nõ obligaretur sine tutore. l. obligari. in prin c. cũ vul. ff. de auto. tu. sm Imo. hic. ¶ In gl. in ver. absit. queritur quomõ heres absens ⁊ ignorans potuit prohibere stipulatorem. gl. rñdet qđ heres fuit absens tempore interposite stipulationis a defuncto, erat tñ p̃sens qñ prohibuit stipulatorẽ: vt dicit gl. in ver. vñ. vel si erat absens tpe prohibitionis intelligit iste tex. sm Bart. ⁊ doc. qđ colonus vel ꝓcurator istius heredis absentis ꝓhibuit ideo heres tenet: q2 curare debuit ne stipulator prohiberetur per eos quos ꝓhibere potuit ipse heres: vt. j. l. pxima. ⁊ l. fluminuz. §. quãq3. ff. de dam. infec. ⁊ l. si fundus. ver. pe. ff. loca. ⁊ sic pondera qđ tunc ꝑ factum procuratoris non habẽtis ad hoc mandatum speciale dominus incidit in penam: alias regulariter esset secus. l. si procurator. in prin. vbi dixi. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ clemen. non potest. de procur. ratio est: q2 tenet ex vi stipulationis curare: ideo tenet etiaz ex facto eorum quos potuit prohibere. vt est glo. in. l. stipulatio ista. in prin. in ver. efficiat. ş. eo. ¶ Capio gl. in ver. ⁊ ignorat ibi: sed restituitur. ista glo. est valde sing. sm Bal. hic quam intellige sm Bar. ⁊ alios quando heres possidebat ⁊ prohibuit volẽtem ire agere in fundum a se possessum: ⁊ sic fecit se defendendo: tũc est iusta causa concedendi restitutionem in integrum. l. necnon. §. exemplo. ş. ex quib. cau. maio. secus si nõ possideret: ⁊ facit impedimentum: ⁊ sic contrauenit agendo. d. l. qui in alterius. secũdo responso. ff. de reg. iur. q2 prius debuit se informare vt ibi: facit tex. in. c. ad falsarioruz. de cri. fal. adde bene facere qđ canonici eligentes indignum priuantur iure eligendi: q2 cũ ipsi agant presumuntur scienter fecisse: ⁊ habuisse notitiam de vitiis electi sm Bar. in. l. si patronus. ff. de confir. tut. per illum tex. ⁊ l. q cuz alio. ff. de regu. iur. facit qđ habet in. c. innotuit. de electio. ⁊ in. c.
3 quãuis. de regu. iur. ex. ¶ † Ex ista doctrina Bar. ⁊ doc. põt inferri ad materiam. l. amplius nõ peti. j. rem ra. ha. quod si heres agit ⁊ petit contra illum qui fuit stipulatus a defuncto non peti sub pena. qđ incurrit in penam: etiam si fuit ignorans nec tũc iuuatur beneficio restitutionis in integrum pretextu talis ignorãtie cum debuerit prius inuestigare anteq3 ageret: ⁊ sic anteq3 peteret: quod nota ad illum tex. predicta etiam nota. ad limitationem iuriũ que dicũt ꝯsensum ⁊ nõ ignorantiã volumus obligari dicit tex. in. l. gñali. C. de tabulari. lib. x. tex. in. l. ex maleficiis. §. si qs absentis. vsi. lõge minus. ş. de actio. ⁊ obl. ⁊ in. l. fi. ff. de decre. ab ordi. fac. dixi post Bart. in. l. j. §. nũtiatio. ş. d ope. no. nũ. cũ ibi tex. dicat qđ nuntiatio noui operis ligat ⁊ absentes et ignorantes: quomodo procedat ibi declaraui post Bar. limita istam gl. notabiliter quod tunc dat restitutio in integrum ipsi heredi ratione ignorantie: quando non competeret aliud remediũ: iuxta l. in cause. la. ij. in prin. ş. de mino. secus si aliud remedium competeret: puta purgationis more. sm Bart. in. l. si insulam. in. vj.
4 q. j. eodem. vbi dicit se ita limitare istam glo. ¶ † Capio glos. in ver. stetisse. No. bene istam gl. iunctis dictis hic per Bar. quod quando stipulatio vel alius contractus incepit a defuncto, ⁊ minor succedit maiori, cũ quo minore nihil est gestũ, nõ cõsiderat persona minoris: sed maioris a quo initium habuit: ideo minori non competit restitutio in integruz aduersus aliquid nõ factũ: licet propter hoc dicat minor se lesum: q2 verba edicti loquũtur de gestis cum minoribus, ex quibus minores dicunt decepti vel lesi. Ex ista gl. infertur notabiliter quod ꝑuilegiatus succedens non priuilegiato: tunc vtitur priuilegio quando cum eo aliquid fuit gestum: ⁊ sic quando conuenitur propter factum suum: sec9 si propter non factum. q2 nihil sit actũ cũ priuilegiato: tunc non vtitur priuilegio suo. sm glo. in. l. si cum militaribus. C. de resti. mil. qđ nota ad ea que traduntur per Bar. ⁊ alios post Cyn. in
5 aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. † Item ex hac gl. sequitur qđ si pupillus fuit in mora soluendi speciez promissam intra tempus statutũ a defuncto, si species perit non cõpetit restitutio in integrũ aduersus illam perpetuationem inductam ex mora: ex quo cum eo nihil est gestum. secus si mora fuit causata per interpellationẽ factam minori, vel ei9 tutori vel curatori ex quo tunc cum eo aliquid est gestum: pro ista doctrina gl. adde bonũ tex. in. l. emilius. ş. de mino. in ver. quod pater eius non ipsa contraxerat: ⁊ ibi Barto. ad hoc not. illum text. idem tenet Barto. in. l. ad diẽ. j. eo. gl. Bar. ⁊ doc. in. l. ij. C. si aduer. ven. pig. ¶ Sed aduerte contra istam cõmunem doctrinam glo. ⁊ doctorũ videtur stringere tex. in. l. etiam ei. ş. de mino. vbi cũ existente in vtero nihil fuit gestum, ⁊ causa habuit originem a defuncto: ⁊ tamẽ sibi subuenitur per beneficiũ restitutionis in integrũ: ⁊ attende qđ in. d. l. etiaz ei: est mirabile, qđ quãdo quis est in vtero nõ potest eius nomine agi: ⁊ tamen currit prescriptio: et sic est mirabile qđ prescribat: ⁊ tamen contra neminẽ prescribatur. sm Bal. in. c. j. in. ij. no. de prescrip. ⁊ non reperitur alibi ille tex. sm eũ: tñ hoc qđ ibi contra nullum prescribat reprobat Bar. in. d. l. etiam ei. alibi idem Bal. in rub. extra de in integ. resti. circa fi. dicit qđ in. d. l. etiam ei. est tex. qui nõ est alibi in iure qđ etiam dum quis est in vtero nascit ei in integrũ restitutio: lz iste nõ sit minor nec maior nec absens, nec ad illum tex. est bona solutio: quaz ibi tradit Bar. qui dicit qđ satis videtur gestum cum eo, ex quo videt alienasse: ⁊ sic transtulisse dominium in vsucapientem, eoipso qđ patitur cõtra se prescribi. l. alienationis verbo. j. de verb. sig. nã pro certo istud nullo modo potest dici ad illum text. in existente in vtero, cuz prescripto fuerit completa anteq3 nasceretur: ⁊ sic anteq3 ei quereretur ius dominii: ⁊ in hoc stat ratio illius. l. sm Iaco. de are. ⁊ Bal. ibi: in fi. preterea, si ibi illa videretur esse alienatio facta per minorem patientem vsuca. vt ibi dicit Bar. certe vsucapio ipso iure non curreret sicut nec ipso iure valet alienatio. l. bonefidei. ş. de acqui. re. do. minus periculosa est alia solutio quã ibi etiam dat Bar. qđ illa. l. loquitur in prescriptione legali, quãdo tempus est a. l. indultũ. nam aduersus eam lex facilius concedit restitutionem in integrum: licet cuz minore nihil sit gestum: quia mitius agitur cum. l. quam cũ homine. l. celsus. ff. de arbi. secus esset in prescriptione conuentionali causata propter conuentionem partium. ¶ Secũdo contra istam communem conclusionem gl. ⁊ doc. facit, q2 ea attenta sequeretur qđ in casu istius. l. vbi stipulatio incepit a defuncto: quamuis non possit committi ex facto pupilli heredis, quando ipse minor prohibuit stipulatorem: tamen deberet committi quando nõ curauit ne stipulator per suos prohiberetur sm. l. seq. cum tunc nihil sit gestum cum pupillo: qđ videret esse contra istum tex. in fin. qui
6 alias multum restringeretur. ¶ † Retenta tamen conclusione

glo. nostre cõmuniter approbate eam notabiliter limita: vt procedat in restitutione priuilegiata, ꝯpetente priuilegio persone: vt qꝛ sit minor vel miles: qꝛ pro eo qđ habuit initium in persona defuncti, nõ ꝯpetit restitutio in integrum ex priuilegio minoris etatis, nisi aliquid sit gestũ cũ minore: ita pcedit gl. nostra: si aũt vult restitui ex clausula generali: si qua mihi iusta causa esse videbit, ppter iustã causam ignorãtie: ⁊ ista restitutio nõ continet priuilegium minoritatis: qꝛ indistincte potest quis restitui, siue sit maior siue sit minor: ⁊ ista competit etiam si nihil sit gestũ cũ minore, ƀm Bar. multum notabiliter hic: qui dicit hoc esse verissimum ⁊ no. ⁊ sequuntur cõiter doc. hic. Istud exclamat vsqꝫ ad celum Jo. de imo. hic: ⁊ dicit qđ istud dictũ nunq̃ exeat mentẽ tuam: qꝛ deberet scribi literis aureis: qꝛ pro certo est ita sing. dictum sicut dici posset: ideo est perpetuo valde notãdũ: ita formaliter dicit Jmo. ⁊ ex hoc pront etiam dicit do. Alex. habet valde singularis limitatio ad. d. l. ij. C. si aduer. ven. pig. ⁊ l. apud iul. in prin. ff. quib. ex cau. in pos. ea. qđ respectu minoris etatis nõ possit subueniri heredi minori per restitutionẽ in integrum: in casu dictarum. ll. tamen ex clausula generali ppter presumptã ignorantiam poterit cõcedi restitutio ex clausula generali: idẽ tenet Bar. in. d. l. ij. ad fi. ⁊ ibi Sali. ⁊ Pau. de cast. C. si aduer. vendi. pigno. Bar. in. d. l. emiliꝰ. ff. de mino. ¶ Sed aduerte: lꝫ omnes indifferenter ita teneant: ⁊ ita sit tenendum: tamen mihi non quiescit animꝰ: qꝛ isto modo omnia ista iura essent imposita verbis, ⁊ nõ rebus: dicere qđ non competit restitutio minori vt minori: sed ex clausula generali: quid enĩ refert an vno vel alio modo habeat beneficium restitutionis in integrũ. ¶ Secundo ⁊ fortius facit: naz non minori equitate subuenit pretor minoribus ratione minoris etatis: imo maiori quã subueniat maioribus ex clausula generali si qua mihi iusta causa ⁊c. ⁊ tamen subuenit maiori ex capite iuste ignorantie per. d. clausulã generalem: lꝫ cũ ipso maiore nihil sit gestuz: ergo multomagis deberet subueniri ad eum restituendum ex priuilegio minoris etatis, quamuis cũ eo nihil sit gestũ. ¶ Tertio confirmo optime per illud qđ vult gl. valde no. in. l. necnon. §. qđ eis. in ver. nõ prohibeant. ff. ex quib. cau. maio. que dicit bonum esse argumẽtum: non subuenitur minori ratione minoris etatis: ergo nec maiori ratione ignorãtie, vel alterius impedimẽti: idẽ tꝫ Bal. in. l. in ꝯtractibus. in princ. in. iij. no. C. de non nu. pe. vbi no. per illum tex. qđ magis est priuilegiata minor etas in restitutione in integrum, quã sit restitutio que cõceditur maioribus ratione absentie. Jdẽ late tꝫ Are. in consi. ciiij. qđ incip. breuitas in cõsulendo bene necessaria est. in. iij. col. ⁊ seq. ⁊ in cõsi. clxj. qđ incip. in presenti cõsultatione videndum est. in. iij. col. ⁊ in. l. cum quidam. in prin. ⁊ in. l. pãtonius. co. fi. ff. de acqui. here. quãuis contrarium teneat glo. in. d. l. cum quidã. in prin. in ver. aberat. que in duobus locis dicit qđ in restitutione magis succurritur maioribus q̃ minoribꝰ: ⁊ Bart. in l. si qua militi. in prin. ff. ex quib. can. maio. no. per illũ tex. qđ magis subuenitur absenti quã minori: ⁊ ad hoc addo bñ facere qđ notat egregie gl. in. l. iij. §. sed vtrum. in ver. ⁊ non puto. ff. de mino. q̃ dicit qđ plꝰ est absentia q̃ minor etas: idẽ tꝫ Sali. in. l. j. C. de rest. mil. tñ pcedens opi. magis cõiter tenet: sed tenẽdo cõem limitationẽ ad glo. in. d. l. necnõ. §. qđ eis. posset respõderi cõcordando istas glo. prout facit. d. Alex. hic ad fi. qđ gl. in. d. l. necnõ. §. qđ eis. procedit vbi persona minoris habetur in ꝯsideratiõe: vt qꝛ aliquid gestum est cum minore: secus vbi non habet in cõsideratione: vt qꝛ nihil gestum sit cũ minore: ⁊ obligatio sumpsit originez ex persona defuncti: tunc proce. gl. contraria: vt habet in. d. l. ij. iunctis ibi no. per Bar. C. si aduer. vẽ. pigno. ⁊ dictũ est ff. nõ recedas a ꝯmunibus doctrinis Barto. ⁊ scribentium hic.

7 ¶ † Suprascripta faciunt ad q̃stio. an heres emphyteute ꝗ per ignorantiã facti non soluit canonez debitum: ⁊ ꝑ trienniũ cessauit a solutiõe, an cadat a iure suo: iuxta. l. ij. C. de iur. emphy. ⁊ c. potuit. de loca. ista gl. faceret qđ sic, ex quo iste cõtractus habuit originem ex persona defuncti, ⁊ nihil gestũ est cũ herede quo casu, etiã si heres esset minor, nõ deberet ei subueniri ꝑ restitutionez in integrum: vt dictũ est. ff. ⁊ ita tꝫ Cy. post Pe. de bellaper. in. l. ij. in. xij. q. C. de iur. emphy. breuiter cõis opi. est in cõtrariũ, qđ heres emphyteute etiã maior habeat restitutionẽ i integrũ ex clausula generali, propter istam ignorantiam facti, cuz in ius alterius successerit. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. ⁊ l. fi. in fi. ff. pro suo. sicut etiam ipsi defuncto ꝯpeteret restitutio in integrum ex clausula generali si iustam ignorantiam facti pretẽderet, per notab. limitationẽ Bar. ⁊ alioꝝ. ff. proxime traditã: ⁊ ita tenet glo. ⁊ cõiter doc. in. d. l. ij. C. de iur. emphy. vbi Sali. dicit qđ ita se habet ꝯmunis opi. idem tenent Bar. et cõiter doc. hic, cum multis concor. traditis per do. Alex. dixi in. d. l. ij. in gl. fi. in. lxxxvij. col.

8 cum se. ¶ † Ultimo ex predictis dicit Bar. cognosci que dicat contumacia procuratoris ⁊ que domini: nam ex cõtumacia procuratoris non videtur quod possit mulctari dominus. l. necꝫ infantes. vbi Bar. no. ff. de fideicõ. liber. ⁊ l. vnica. §. si pcurator. ff. si qs ius di. nõ ob. scõm tñ qđ ibi latius declarant Bar. ⁊ doct. in l. quãuis. ff. de dam. infec. dic vt hic per Bar. cũ quo alij trãseũt: ⁊ per Bart. in. d. §. si pcurator. ⁊ in. l. iiij. in prin. ff. de regu. iur. et duz Bar. vltimo allegat tex. in. d. l. cũ a matribus. C. qui pe. tut. ⁊ in. c. significante. de pigno. adde aliuz bonũ tex. in. l. preses. vbi Bar. notabiliter. C. de appellatio.

1 ¶ Interpellatio debet fieri congruo tempore, alias non constituit debitorem in mora.

2 Interpellatio ⁊ denũtiatio cum sint actus extraiudiciales possunt fieri die feriata.

3 Licet ante diem non possit debitor per interpellationem in mora constitui: tamen ratione doli ꝯmissi vel culpe, potest ante tẽpus in mora constitui.

Si promissor.

Interpellatio facta ante diẽ non cõstituit promissorem in mora, vt de interitu speciei teneat. h. d. casus est clarꝰ.

1 ¶ † Not. qꝛ interpellatio dꝫ fieri ꝯgruo tpe, alias nõ ꝯstituit debitorẽ in mora: arguẽdo de tpe ad locũ qđ argu. tꝫ. l. fi. ff. de ꝯdi. triti. ⁊ l. vinũ. vbi Bart. ⁊ alij no. ff. si cer. pe. ⁊ licita est argumentatio de distantia tpis ad distantiã loci. c. primo de plus pe. ƀm Gemi. in. c. j. in. iij. co. de ꝯfes. in. vj. sicut ergo interpellatio dꝫ fieri congruo tempore, vt hic: ita etiam dꝫ fieri congruo loco. l. si solutururus. ff. de solu. no. glo. in. l. mora. in pñ. ff. de vsur. illud qđ dixi de interpellatiõe facta añ diẽ, limita dupliciter. ¶ Primo ƀz Bart. ⁊ doct. hic qñ interpellatio fieret ante diẽ, vt solueret post diem: tunc bene valet: qꝛ sufficit ꝯferri in tps licitũ. l. in tempus. ff. de here. insti. sed in hoc tex. fuit interpellatus ante diez, vt solueret ante diẽ: ideo nõ valet: adde Bart. in. l. non solũ. §. morte. ff. de oper. no. nun. in vltima char. in ver. nũc videamus de tpe congruo. in fi. istud qđ dicit Bar. est superuacuũ ⁊ frustratorium ƀm Cuma. qꝛ omnino dies ⁊ tps interpellat ⁊ ꝯstituit in mora. l. magnam. C. de ꝯtra. ⁊ com. stip. ⁊ sic dies vẽturus sine alia interpellatione precedenti omnino ꝯstituet in mora. Sed tu salua Bar. quando medio tpe species debita periret: tũc vtilis esset illa interpellatio: vt soluat qs tpe congruo: qꝛ cõstituit debitorẽ in mora: ⁊ sic facit eũ teneri de interitu speciei: sed aduerte: lꝫ Bar. ⁊ omnes ita teneant: ego valde dubito, ⁊ puto posse teneri ꝯtrariuz: per illud qđ no. tenet idẽ Bar. in. l. j. §. nũtiatio. in vlti. char. ff. de oper. no nũ. in illa. q. an citatio facta die feriata, vt ꝯpareat die non feriata: et sic iuridica, valeat. dicit no. Bar. qđ qñ actus qui fit est purus: licet eiꝰ effectus suspẽdatur: tũc tps presens inspicitur. l. cedere diem. ff. de ver. sig. ⁊ actus non valet secus quãdo actus suspendit ⁊ eius effectus: tunc vtrũqꝫ valet per tex. no. in. l. si eum seruum. in fi. cũ l. seq. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. sed hic interpellatio est actus purus de presenti: lꝫ eius effectus suspendat: ergo ille actus interpellationis nõ dꝫ valere: qꝛ nõ debuit creditor pũenire in interpellando. Jtẽ iste tex. dicit, si promissor ante diem interpellatus sit: ⁊ sic loquitur simpliciter ⁊ indefinite, ⁊ nõ dicit vt dicit Bar. qđ fuerit interpellatus ante diem vt solueret ante diem: qꝛ hoc modo intelligendo tex. haberet paruã dubitationẽ vnde dꝫ tex. generaliter intelligi: ⁊ in casu magis dubio. l. qđ labeo. ff. de carb. edi. ⁊ l. ancille. cum glo. C. de fur. cogita: qꝛ ita posset teneri: lꝫ nemo tangat.

2 ¶ † Subdit Bar. qđ interpellatio ⁊ protestatio cũ sint actꝰ extraiudiciales possunt fieri die feriata. p. l. dies festos. C. de ferijs. pondera qđ illa. l. dies festos. allegata per Bar. loqtur in die feriata in honorem dei: ergo vult signãter Bar. qđ interpellatio ⁊ protestatio possunt fieri die feriata, etiam in honorem dei, qđ valde signa. Cõfirmo optime: qꝛ nuntiatio noui operis, que est interpellatio extraiudicialis, potest fieri diebꝰ feriatis etiam in honorem dei: ita tenet Host. in summa sua in tit. de oper. no. nun. in. §. cui fit. circa. ij. co. quem refert ⁊ simpliciter sequitur do. Alex. in. l. de pupillo. §. nũtiatiõe. in. ij. co. ff. de oper. no. nun. Jdem tenet Cuma. in. l. j. §. nũtiatio. eo. ti. similiter intimatio põt fieri etiam die feriata. ƀm Bal. in. l. in cõtractibus. §. fi. C. de non nu. pe.

3 ¶ † Scđo limitat, qđ lꝫ ante diẽ nõ possit debitor per interpellationem in mora constitui: vt hic, ⁊ dixi. ff. tñ ratione doli commissi vel culpe potest ante tempus in mora cõstitui: puta si rem debitam occideret ante lapsum diei, vel cõditionis euentum constitueretur in mora: vt no. in. l. eũ ꝗ ita. §. fi. glo. ⁊ doc. ff. eo. Pau. de ca. hic facit. l. si seruũ. in prin. ⁊ §. j. ⁊ seq. ff. eo. ¶ Ad hꝫ qđ dixi de loco, qđ interpellatio dꝫ fieri in loco cõgruo limitat similiter Bar. quando cõferetur in locum licitum: qꝛ paria sunt fieri loco congruo ⁊ licito, vel cõferri in locum congruũ. d. l. in tps. ff. de here. insti. ⁊ l. fi. cũ gl. ff. de offi. pfe. vrb. ideo si debes soluere florẽtie. possuz ptestari perusij, vel te perusij interpellare, qđ soluas florẽtie. ƀm Cy. in. l. in minorũ. C. in quibꝰ cau. in integ. resti. nõ est neces. adde Bart. idẽ tenentẽ in. d. l. non solũ. §. morte. in vltima char. in ver. videamus de loco congruo. ¶ Subdit Bar. qđ quãdo creditor est eiusdem fori, non hꝫ necesse

cesse ꝓtestari debitori qd̃ soluat florẽtie in tali hospitio: ⁊ sic nõ habet necesse exprimere locũ loci, cum debitor teneat, tunc quere creditorẽ in loco sue habitationis: secus si essent diuersi fo-
a riª: tunc debet inseri in protestatione locus loci ciuitatis. l. item illa. in prin. ⁊ ibi est glo. valde no. §. de consti. pec. ⁊ argumento. l. aut quia aliter. §. j. ff. qd̃ vi aut clã. de quo vide pleni⁹ Bar. in. d. l. item illa in princ. Cano. in. c. significante. per illum tex. de pig. Ang. Jmo. ⁊ domi. Alex. hic, cum cõcor. hic traditis per domi. Alexan. ⁊ ita habes vtiliter expeditum istum. §. fi. ⁊ sic remanet expedita ista. l.

1 ¶ Non sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est.
2 Hec stipulatio negatiua per te nõ fieri, intelligitur etiã affirmatiue, quod debeas curare vt mihi ire agere liceat.
3 Vasallus qui iurat qd̃ nullum damnum domino faciet. intelligitur iurare qd̃ nec ipse faciet, ⁊ quod alios facientes prohibebit.
4 Si creditor quietauit debitorem de pecunia sibi debita, ⁊ pmisit amplius nõ petere sub pena, si eius procurator generalis petat, an committatur pena contra creditorem.

1 In illa stipulatione. Per te nõ fieri. † Non sufficit abstinere a malo nisi fiat qd̃ bonũ est. h. d. ẜm Bar. Ang. Jmo. ⁊ Raph. cu. hic: adde qd̃ istud exp̃s se dicit tex. xxj. q. vlti. in. c. de forma. ⁊ tex. in cle. si post p̄n. de penis. ⁊ tex. in. c. j. de forma fid. in feud. gl. in. l. iustitia. in v. cuiq3. §. de iust. ⁊ iur. ⁊ gl. in. §. iuris p̄cepta. in v. suũ. insti. de insti. ⁊ iur. vł sic, ⁊ ꝓpius ad literã, ꝓmittens per se nõ fieri, tenet etiam curare ne alius quem prohibere potest, faciat. Jtẽ paria sunt ad aliquẽ non peruenisse: vel per ipsum factũ esse quominus ꝑueniat. h. d. vsq3 ad fi. l. ⁊ est valde notab. principium pro ligis que quoti-
2 die cõficiuntur ẜm Bal. hic. ¶ † No. qd̃ hec stipulatio negatiua per te non fieri, intelligitur etiaz affirmatiue, qd̃ debeas curare vt mihi ire agere liceat: ita proprie cantat litera: intellige ꝓhibendo eos quos potes ꝓhibere: puta filios seruos colonos ꝓcuratores: ⁊ similes: ⁊ non alle. l. si fundus. §. locati. ⁊ l. fluminuz. §. quãq3. de dam. infec. glos. in. l. inter stipulantẽ. in prin. ⁊. eo. ⁊ sic promittens non facere, videtur etiam se curaturum promittere, ne alius faciat: adde tex. nota. in. l. facere non oportere. ⁊. de vb. signi. qui dicit qd̃ ista promissio negatiua facere nõ oportere: habet hanc significationez, vt abstineat ab eo facto qd̃ contra conuentionem fieret, ⁊ curare ne fiat. Jtez per istam. l. dicit glo. no. xxj. q. vlt. in. d. c. de forma. in glo. in ver. consiliũ. qd̃ in oibus pro-
3 missionibus negatiuis: vt cum dico promitto qd̃ nõ faciaz: non solum teneor non facere: sed etiam curare debeo vt nõ fiat. † Et ideo vasallus qui iurat quod nullũ dãnum domino faciet: intelligitur iurare quod nec ipse faciet, ⁊ qd̃ alios faciẽtes ꝓhibebit. sicut si quis promitteret qd̃ syluam nõ cedet nec vret, tenet etiaz custodire ne alij vrant vel cedant: vt. l. in lege locationis. §. loca. ita dicit glo. no. in. d. c. de forma. ¶ Jntellige istum tex. procedere propter stipulationem precedẽtem: ꝑpter quam expresse vel tacite obligatus est curare qd̃ alius non impediat: alias cessante stipulatione vel alio contractu: secus esset: nam tunc requiritur qd̃ quis habeat facultatem prohibendi eo tempore quo aliquid illicitum fit. l. iiij. ⁊ l. in delictis. in prin. §. de noxa. ẜm Bar. Ang. Jmo. ⁊ Rapha. cu. hic. ¶ Jtem alias ẜm Bal. nõ teneretur qs de violentia suorum scutiferorum. c. cũ ad sedem. de resti. spoliã aũt de hoc vltimo: dic vt per Barto. in. l. ne quid. §. de incen. rui. naufr. ⁊ in. l. j. §. familie. ⁊ in. §. fi. §. de publica. ꝑ Bal. in. l. apd̃ antiquos. ad fi. C. de fur. ⁊ in. l. j. in p̄n. ff. ne quis eũ qui. ponunt Cano. Host. do. Ant. ⁊ do. Abb. in. c. j. de resti. spo. per illum text. in versi. ab ecclesie hominib⁹ irrationabiliter, occupatũ ⁊c. est etiã bonus tex. in. l. si seruus seruum. §. proculus. ⁊ ibi Bar. ⁊ Flo. §. ad. l. aquil. ⁊ tex. in. l. cuicũq3. §. sed ⁊ cũ fullo. §. de insti. Ludo. ro. in consi. xj. qd̃ incip. in proposita q̃one breuiter videtur dicendũ qd̃ statutum. ⁊ in ↄsil. xv. qd̃ incip. plura sunt que queruntur. adde etiam predictis qd̃ emphyteuta non tenetur de culpa suorũ rusticorum. l. si vendita insula. §. de peric. et cõmo. rei ven. que. l. est ad hoc valde no. ẜm Bal. in rub. extra de pac. in. iiij. col. intellige sane quando emphyteuta aliter non promisisset per eũ nõ fieri, per istum tex. ⁊ predicta. ¶ Jn glo. fi. in fi. dum opponit de. l. qui autem. in prin. ff. de his que in frau. ⁊ nõ respondet: respon de clarius quã Bar. qui ponit duas solutiões: qd̃ ibi debitor tenet solum ad non alienandũ: ⁊ sic ad nõ diminuendũ in fraudẽ creditor: hic autẽ ex forma promissionis tenetur etiã ad acgren-
4 dum. ¶ † Extra gl. querit Bar. ad intel. huius. l. Creditor quietauit debitorem, seu fecit quietationẽ de pecunia sibi debita. ⁊ ꝓmisit amplius nõ petere sub pena. an si procurator eius generalis petet, cõmittetur pena contra creditorẽ: ponit duas opiniones dicens vltimam plus sibi placere: ⁊ cum Bar. simpliciter relato trãsit Cuma. simpliciter hic. Aduerte q: ẜm primã opinionem Bar. creditor incidit in penã duplici rõne. prima quia debuit curare ne peteretur a procuratore suo, quem prohibere potuit: vnde si hoc nõ fecit incidit in penam: vt hac. l. ⁊ l. precedẽti. §. in hac. gl. in. l. inter stipulantem. in prin. ⁊. eo. Scd̃a ratio: quia
a creditor dicitur esse in culpa, ex quo nõ vetuit procuratorẽ petere a tali debitore sic liberato: vt est tex. no. in. l. si fideiussor. in. j. §. j. §. man. istã opinionẽ tenent Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic Ludo. ro. ⁊ do. Alex. in. l. iij. §. si procurator. §. qd̃ quisq3 iur. Scd̃a est opinio, de directo contraria prime quam Bar. tz, qd̃ dñs nõ incidit in penam, ex quo prohibet procuratorem re ipsa ne petat in iudicio, faciẽdo ne instrumentũ ad ipsum procuratorẽ perueniat. per. d. l. amplius nõ peti. ff. rem ra. ha. que nihil facit: voluit allegare tex. in. l. paulus rñdit non tm̃ verbis. ⁊. rem ra. ha. ergo nõ incidit in penam. qñ pena ↄmittitur per petitionẽ in iudicio: secus si per actũ facti extraiudicialem: vt hac. l. ⁊. §. l. ꝑxi. §. in hac. Jstam secundã opinionem tz Jo. de imo. tanq3 benigniorez: ne in dubio quis incidat in penã: arg. regule in penis. de regu. iur. in. vj. ⁊ l. interp̃tatione. ⁊ l. si pñs. ff. de penis. aduerte qd̃ illa verba Bar. qd̃ dñs dicitur re ipsa prohibere, faciendo ne instrumẽtum ad ipsum procuratorẽ perueniat: nõ explanat Bar. de quo instrumẽto loquat: dupliciter intelligunt. p̄mo ẜm Joã. de imo. hic, instrumẽtũ. s. procuratoris specialis: ⁊ sic faciendo qd̃ ꝓcurator nõ habeat speciale mandatũ ad petendũ tale debituz. scd̃o ⁊ melius intelligunt verba Bar. fz Cuma. ⁊ do. Pet. de besu. hic faciendo ne instrumentum. s. de debito principali: ⁊ sic de cã pn̄cipali ad ipsum procuratorem perueniat: ⁊ sic ex quo non tradidit ipsi procuratori instrumentũ: per qd̃ possit ꝓbari debitũ: satis intelligitur prohibere procuratorẽ ne a debitore petat: quia
b al's frustratoria esset petitio ⁊ molestatio ꝓcuratoris, postq3 nõ hz instrumenta spectantia ad causam ꝓbantia debitum: et ista
b scd̃a est proprie intentio Bart. ¶ Egoᵇ vltra scrib. sum in noua opinione qd̃ ista questio Bar. ⁊ doc. fit vana: ⁊ parum: imo nihil habeat dubitationis: ⁊ sic nouiter teneo, qd̃ siue sit ꝓcurator generalis siue etiam specialis, qd̃ petendo a tali debitore nunq3 faciat creditorẽ incidere in penam: ⁊ sic ↄtra Bar. ⁊ omnes indifferenter. Moueor, q: ex quo debitor hz quietationem sibi factã a creditore cum pacto de non petendo amplius sub pena: certe ꝑ talem quietationem potuit repellere procuratorẽ: et generalez: ⁊ specialem a petendo: ⁊ sic potuit impedire per istã exceptionẽ peremptoriam liquidam ne lis contestaretur: ⁊ si omisit ⁊ nõ repulit ipsum procuratorem, vt facere debuit. l. procurator. cũ peteret. ⁊. rẽ ra. ha. in ver. exceptionibus ꝓcuratorijs excludi possit: quaz Bar. allegat. §. vnde aduerte: qd̃ licet creditor fuerit in
c culpa in nõ certiorãdo procuratorez de quietatione, ⁊ pacto de non petẽdo, ⁊ in prohibendo ne peteret: tamen etiam ipse debitor similiter fuit in culpa, in nõ opponendo procuratori de ista quietatione: ergo culpa domini debet ↄpensari cum culpa debitoris, presertim cum vtriusq3 culpa sit cõmissa in omittendo. l. si ambo. in prin. §. de cõpensa. ⁊ l. viro atq3 vxore. §. sol. ma. ⁊ tãto magis ex quo creditor tractat de dãno, ne incidat in penam ꝓmissam: secus est ex parte debitoris: ⁊ tãto fortius credo qd̃ hoc procedat, si debitor cõuentus a procuratore etiã spãli. nõ opposuit exceptionem quietationis ⁊ pacti de nõ petẽdo sub pena: et hoc malitiose omisit vt creditor incidat in penã: cũ malitijs hominum sit obuiandũ. l. in fundo. §. de rei ven. c. quãto. de diuor. c. significãte. qui ma. acc. pos. ⁊. c. plerũq3. de rescri. Predicta intelligo nisi dñs post quietationẽ factam debitori, ⁊ pactũ de nõ petẽdo, postea cõstitueret procuratorẽ specialem ad petendum ab isto debitore quietato: tunc dñs diceretur esse in dolo. l. dol⁹. §. mand. nan dicitur dolose facere qui scienter facit rem sibi ꝓhibitam: vt no. Comẽ. in. c. si cõpromissarius. §. j. per illũ text. de ele. in. vj. ⁊ tũc dolus creditoris preponderaret culpe debitoris nõ opponẽtis, seu non repellentis talem ꝓcuratorem. l. itẽ si obstetrix. §. fi. §. ad. l. aquil. ⁊ est glo. no. in. l. cum par delictum. ⁊. de reg. iur. que notabiliter dicit, qd̃ sicut dolus preponderat culpe similiter lata culpa preponderat leui. ¶ Jtem dum Bar. circa fi. singulariter dicit, qd̃ dominus dicitur prohibere re ipsa ꝓcuratorem generalem ne petat: ex quo nõ dat sibi instrumenta facientia ad causaz et probantia debitum qd̃ petitur: lz omnes sic trãseant cũ Bar. si hoc esset vex esset bene singulare ⁊ notatu dignũ: sed mihi nõ videt vex: eo q: ꝓmissio de nõ petendo sub pena, ↄmittit per litis ↄtestationẽ. d. l. ampli⁹ nõ peti. ff. rẽ ra. hab. fuit dictũ in. l. si decẽ cũ petiero. §. eo. Sed ad ↄtestationem litis non expediũt nec requiruntur instrumenta debiti principalis: que postea sufficit in processu ꝓducere ante conclusionẽ in causa. l. peremptorias. C. sen. rescin. nõ pos. ⁊. c. licet causam. de proba. Jtem si vex esset fundamentum Bar. qd̃ dñs dicatur re ipsa ꝓhibere procuratorem, ex quo non dat sibi instrumẽta debiti, ⁊
c hoc ne incidat in penam: certe idem in ꝓcuratoreᶜ speciali: quia ex quo dominus, nõ dat sibi instrumẽta facientia ad causam, dicitur prohibere: ergo etiam tunc dominus non incideret in pe-

a ¶ Diuersi fori. addeq3 etiaz si fuissent eiusdẽ fori: sed creditor mutauit: tũc debitor nõ tenet querere creditorẽ: vt ꝑ Alex. hic in fi. post Bal. et ꝑ eũdem Alex. in ↄs. xcij. col. iiij. v. alia autẽ. in. j. vol. Et de materia vide aliqd ꝑ eũdẽ Alex. in ↄs. clxxij. col. pe. in. ij. volu.

b ¶ Ego vltra scribentes. aduerteq: hoc mõ illa pena apposita in stipulatiõe negatiua, que est in grãm debitor, cõuerteret in suam perniciem: aut nihil operaretur.

c ¶ Jn ꝓcuratore. Addeq3 ista nõ vr̃ bona equatio: nã qñ dñs constituit ꝓcuratorẽ spãlẽ ad petendũ debitum remissũz: etiã si nõ tradit istr̃a, vr̃ esse in dolo talẽ procuratorẽ cõstituendo: ⁊ merito incidit i penaz, ꝑ dicta Bar. hic: ⁊ tũc nõ dr̃ ꝑhibere: fz ꝑmittit ⁊ mãdat, dando mandatum spãle: lz nõ tradat istr̃a q̃tradere pt qñcunq3 añ cõclusionez in cã: sec⁹ est in ꝓcuratore generali iã ↄstituto. Cogita: q: Bar. faciliter defensatur.

nam: cuius contrarium vult Bar. s.

1 ☞ Debitor speciei liberatur si ante moram illa res desinat esse in commercio.

2 Sicut debitor speciei perempta specie ante morā liberatur: ita etiam si seruus promissus ante moraʒ manumitteretur: ⁊ sic eximatur a commercio nostro.

1 **Is qui alienum.** † Debitor speciei liberatur si ante moram illa res desinat esse in ɔmercio. h. d. vel sic. ꝓpius ad tex. si seruus promissus manumittatur sine culpa promissoris, liberatur promissor. h. d. ⁊ licet gl. prima dicat istū tex. ideo dicere de seruo alieno: qꝛ seruus proprius promissoris vix posset manumitti sine aliqua culpa promissoris: dic quod imo sunt plures casus in quibus serui possunt ad libertatē peruenire sine culpa domini. l. j. ⁊ per totū. C. quibus ex cau. ser. pro premio lib. accip. ⁊ l. si quis in graui. §. si ex stipulatu. s. ad syllan.

2 ❡ † Not. ex hoc tex. quod sicut debitor speciei perempta specie ante morā, liberat̃. l. si ex legati causa. s. eo. l. si seruum. per totaʒ. j. eo. eo qꝛ impossibilis est prestatio: vnde impossibiliū nulla est obligatio: vt in regula. impossibiliū. j. de reg. iur. ⁊ l. impossibilis. s. eo. ita etiā si seruus ꝓmissus ante moram manumitteret̃, ⁊ sic eximatur a commercio nostro, promissor liberatur: quia etiā tunc impossibilis est prestatio: nam manumissio similis est morti: ita dicit in proposito nostro tex. in. l. si mihi alienū. ff. de solu. ⁊ sic isto casu equiparant̃ impossibilitas nature et impossibilitas iuris: de quo per gl. magistram in. l. j. vbi Bar. s. de condi. insti. aliam rationem assignat tex. in. l. statulibex medio. §. illud. ff. de statulibe. quia promissor tenetur ad illud quod potest pecunia redimi: libertas autem per pecuniam redimi nec reparari pōt: ita dicit ibi tex.

1 ☞ In conuentionalibus stipulationibus interpretatio fit secundum mentem contrahentium. ⁊ nu. 2.

3 In cōtractibus mens ⁊ voluntas contrahentium magis debet attendi quam verborum conceptio.

1 **In conuentionalibus.** † In stipulationibus cōuentionalibus verba dubia interꝑtantur scdm mentem contrahentium: in pretorijs fit interpretatio scdm mentē pretoris. h. d. ꝑm Bar. ⁊ alios/ istud summarium est veꝝ in se, per tex. in. l. in pretorijs que est. l. antepe. j. de pret. stipu. sed non bene ɔgruit verbis litere nostre, vt statim dicam: vnde summa aliter breuius ⁊ ꝓpius ad tex. stipulationes cōuentionales, ɔtrahentes formant: pretorias aūt ipse pretor. h. d. Istud summariū plus placet quā precedēs: qꝛ tex. dicit formā ɔtrahentes dāt: ⁊ sic loquit̃ tex. de formatione ⁊ nō de interpretatione verbi dubij: ⁊ subaudi vt facit Bart. inquantum tex. dicit formā dant: subaudi, ideo eorum mens in ambiguo sermone seruat̃: istud est veꝝ in se. l. eum qui calēdis in princ. s. eo. ⁊ l. semp in stipulationibus. j. de reg. iur. sed non bene cōgruit verbis tex. ⁊ dicuntur stipulationes pretorie, omnes que ab inuitis extorquentur, seu que ex necessitate interponunt̃. ꝑm Dy. Bar. ⁊ alios hic/ Ista. l. legit̃ altero de duobus modis. ❡ Uno mō in stipulatione iam interposita ⁊ cōtracta: ⁊ istū intel. ponit gl. magna in. ij. solutione: ⁊ pōt poni exemplū ꝑm Pau. de ca. in stipulatione dāni infecti, si promisisti emendare omne damnuʒ quod mihi ɔtingeret ex ruina domus tue: intelligitur de dāno cōtingente vitio operis vel edificij: qꝛ de illis tm̄ edictū pretoris mādat caueri. l. fluminuʒ. §. vitiū. ⁊ §. seq. s. de dam. infec. nec dꝫ tūc inspici generalitas seu vniuersalitas verborum: qꝛ fuerit dictuʒ omne dānum: qꝛ illa generalitas intelligit̃ ⁊ restringit̃ ꝫ edictū pretoris/ sed in stipulatione ɔuentionali iā formata a partibus, verba ambigua debent interpretari scdm mentem partiū coniecturatam, que ex multis percipit̃: vt no. glo. in. l. semp in stipulationibus. j. de reg. iur. ⁊ dicam statim. j. ꝑxi. ❡ Scdo modo legitur in stipulatiōe interponenda seu formāda: vt intelligit gl. magna in. iij. solutione: ⁊ iste intellect⁹ est planior: nā si inter partes est dubiū de modo interponendi stipulationē pretoriam: tūc venit interponenda scdm verba ⁊ mētem edicti pretoris: cui nihil potest addi nec minui, nisi ꝑ pretorem viuentē. l. j. §. fi. j. de pret. stip. vt hic per gl. ⁊ melius Pau. de ca. qꝛ formis legalibus nihil lꝫ addere vel diminuere. l. cū hi. §. si pretor. s. de transa. l. ius ciuile. s. de iusti. ⁊ iur. ⁊ c. pisanis. de resti. spo/ ideo ꝫ Bal. qñ ɔct⁹ fiūt certa forma data a lege vel a statuto, sicut est in aliquib⁹ ciuitatibus in vēditionibus cōmunantiarum: illius formis nihil potest addi vel minui/ sed in stipulationibus cōuentionalibus ⁊ voluntarijs formādis, partes debēt inter se concordare de modo ⁊ forma: facit. l. de die. in pn̄. ff. qui satisd. cog. / qn̄ aūt ex cōsensu vtriusqꝫ partis aliquid addit̃, vel detrahitur stipulationi pretorie, an efficiatur ɔuentionalis, an duret adhuc pretoria: dic vt

2 ꝑ Bar. hic plenius quā gl. cū quo alij cōiter transeūt. ❡ † No. ex isto tex. ꝑm intel. Bar. ⁊ cōem qd̄ in stipulationibus ɔuentionalibus fit interpretatio scdm mentē ɔtrahentiū. † Adde regulaʒ generalem, qd̄ in ɔtractibus mens ⁊ voluntas cōtrahentiū magis dꝫ attedi, quā verborū cōceptio: ita dicit formaliter tex. no. in. l. fi. C. que res pig. ob. pol. ⁊ in. l. in ɔuentionibus. j. de verbo. sig. ⁊ in. l. sed celsus. §. j. s. de ɔtrahen. empt. ⁊ in. l. ita stipulatus. ꝟsi. sabinus. in verb. ex sentētia contrahentium. vbi glo. j. eo. do. Alex. in ɔsi. cxxv. quinti vol. qd̄ incip. attentis verbis inuestiture: in fi. alibi dixit gl. valde no. in. l. si in vēditiōe. in gl. fi. s. cōmu. predio. causaʒ verboꝝ, ⁊ mentem cōtrahentium inspiciendā, nō tm̄ significationē verboꝝ: quā gl. Bal. ⁊ Pau. de ca. ibi reputāt valde tenendā mēti: alibi multum egregie not. Bal. in. l. etiā. in primo no. per illū tex. C. de iur. do. sensum in cōtractibus magis esse spectandū quā verba: vt ibi: ⁊. l. iij. §. conditio. s. de adim. leg. habito sensu, habemus finem siue finalem intentionem, et habito fine nō curamus de mō siue qualitate verborū: ⁊ hoc est verū vbi de cōsensu cōstat, siue per legis interpretationem: siue ꝑ naturalem rationem. vel equitatis suggestionem: vel ꝑ aliqua indicia: dumtm̄ iste sensus possit aliquo mō ex verbis ɔcipi. l. gallus. §. j. ff. de lib. ⁊ posth. l. si alij. vbi notatur. ff. de vsu. ⁊ vsufr. leg. facit tex. in. c. intelligētia. de vb. sig. ⁊. j. q. j. c. marchion. ita ibi pulchre Bal. Itē vbicūqꝫ de voluntate cōtrahentium apparet, quāuis verba sint ambigua, semp intētio preferēda est: cū nunqꝫ verborum series potentior sensu existat. l. iij. ad fi. C. de libe. ꝓte. ꝑm Ange. in consi. ij. quod incip. certum est. in pe. col.

1 ☞ Stipulatio vacuam possess. tradi. continet causam bonoꝝ.
2 Possessio dr̄ vacua q̄ a nemine neqꝫ aīo neqꝫ corpore possidet̃.
3 Ad translationē dominij non requirit̃ qd̄ tradat̃ posses. vacua.

1
2 **Si quis.** † Stipulatio vacuā possessionē tradi, ɔtinet causam bonoꝝ. h. d. ❡ † In tex. ibi: vacuam possessionē: adde qd̄ dicit̃ possessio vacua que a nemine neqꝫ aīo neqꝫ corpore possidetur, ꝑm glo. in. l. fi. in versi. vacuā. C. vnde vi. vbi etiā gl. subdit, qd̄ nō est differētia inter vacuā ⁊ vacantē: ⁊ gl. in. l. improba. in ver. in vacuam. C. de acqui. pos. ⁊ gl. in. l. nō idcirco. C. de fi. instru. vñ nō dicit̃ vacua possessio, si alius possidet naturaliter vel ciuiliter/ sed bene dicit̃ vacua si alius habeat solaʒ detentionem simplicē, vt colonus vel inquilinus: dumtm̄ ius detentatoris nō sit potentius iure illius cui possessio vacua tradi dꝫ: vt est tex. iūcta glo. in. l. ij. §. j. s. de actio. empti. bene aūt dicitur vacua: lꝫ sit obnoxia seruituti reali. l. meuius. §. fundo. s. de lega. ij. sed nō diceretur tūc esse libera. l. si pro fundo. C. de trāsac. ⁊ ista bene nota: qꝛ quotidie dr̄ in instrumētis promisit tradere possessionem vacuā liberā ⁊ expeditam: nam licet videat̃ prima fronte esse verba superflua, tm̄ nō sunt. ⁊ quidvnūquodqꝫ importet: ptꝫ ex predictis: ꝫ Ang. Imo. ⁊. d. Alex. hic: ⁊ Bar. i. l. ij. §. j. ⁊ in. l. iij. §. j. s. de actio. emp. ⁊ notabiliter Bar. in. d. l. meuius. §. fundo. ad fi. cū ɔcor. hic traditis ꝑ do. Alex. ❡ Adde etiā qd̄ possessio interdū dr̄ plena: vt est illa que possidet̃: interdum simplena: vt est illa in qua aliquis est, causa legatoꝝ vel rei seruādꝫ: interdum vacua: ⁊ hoc ɔtingit tribus modis, ꝓpter absentiaʒ, vel propter negligentiam: vel qꝛ sine successore quis decedat: ita declarat glo. magistralis in. §. qd̄ autē. in ver. loci vacātis. insti. de vsucap. que gl. nō est alibi in iure ꝑm Ang. in. l. si me in vacuam. s. de acqui. pos.

2 Aduerte etiam^a qd̄ ad translationē dominij nō
3 requirit̃ † qd̄ tradatur possessio vacua: glo. est in. l. cum res. ⁊ ibi Bart. ⁊ Bal. C. de ꝓba. ꝑ tex. in. l. si fundū. s. de fun. dot. hinc est, qd̄ licet obligatus ad dandū teneat̃ transferre dñiuʒ: qꝛ dare est dñium trāsferre. l. vbi aūt nō apparet. §. fi. j. eo. ⁊ §. sic itaqꝫ. insti. de actio. nō tm̄ tenetur tradere possessionē vacuā, nisi expressum sit. glo. in. l. si stipulatus. in princ. in ver. stipulatus. s. de vsur. eo qꝛ dñiuʒ potest transferri: licet non tradatur possessio vacua: vt etiam ibi declarat Bar. tm̄ secus est in vsucapione, que nō potest procedere nisi habeatur possessio vacua: ꝑm Bar. in. l. celsus. in ij. col. post gl. ibi. s. de vsucap. Cy. in. l. traditionibus. ad fi. C. de pactis. ❡ In tex. ibi: sed causam bonoꝝ. ista verba intelligūtur quinqꝫ modis: tribus per gl. ⁊ duobus alijs per Moder. vt statim dicā: in glo. ❡ Capio glo. j. in ver. non nudum. ista glo. est facta principaliter timore contrarij. l. si rem tradi. s. eo. que videt̃ de directo contradicere huic. §. et propter hoc contrarium glo. ponit duos intellectus, seu duas lecturas ad istū tex. secūda ibi: vel ꝫ Azo/ prima lectura est, qd̄ tex. intelligit causam bonoꝝ, idest interesse, qd̄ causam idest vtilitatē cōtinet: qꝛ si non tradat̃ vel male tradat̃ venit interesse: ⁊ sic nō ɔtinet ꝓprietatē: ⁊ hoc modo cessat cōtrarium. d. l. si rem tradi. contra istū intellectū gl. opponit, si stipulatio vacuā possessionem tradi, ɔtinet interesse, ergo etiaʒ ɔtineret fructus, qui possunt peti vt interesse, ⁊ tamē istud est falsum, qꝛ ista stipulatio vacuā possessionē tradi, nō continet fructus, vt. l. iij. §. j. ff. de act. emp. glo. fatetur ɔtrarium qd̄ non cōtinet fructus principaliter, nisi a tempore more. vel litis cōtestate, in hoc vltimo dic melius, vt per Bar. in. l. si filiusfa. §. j. j. eo. ⁊

a ❡ Aduerte etiā. addeqꝫ ista est vna addi. Alex. ad Bart. in l. ij. §. vacua possessio. in prin. s. de actio. emp, vbi vide.

j. eo. ꝛ per Jmo. hic. Deinde glo. hic cōtra hoc opponit ꝛ soluit: vnde subdiuide primam partem principalē in tres particulas. In prima [illegible] ꝯtrarij. d. l. si rez tradi. ponit primū intellectū, qḋ illa verba [illegible] causam bonoꝝ, intelligant: idest interesse: ꝛ istū intellectum ponit [illegible] perficit glo. j. dum dicit. itē nō proprietatē. In secūda cōtra istū intellectū glo. tacite opponit, ſm qḋ statim formaui oppositionē, ꝛ soluit faciēdo cōtrarium. In tertia cōtra solutionem opponit ꝛ soluit. secūda ibi: fructus aūt. tertia ibi: sed ꝯtra in eo. ti. In scḋa parte principali: gl. ponit duos intelle. Azo. qḋ verbū causam bonoꝝ intelligat: idest dn̄ij: istū intel. tenent glo. Bar. ꝛ cōiter doc. pro isto intel. videretur facere tex. in d. l. si stipulatus. in prin. ꝟ. de vsur. ibi effectum per traditionem dominij transferēdi continet: sed ille tex. loquitur qn̄ est verbuz dari, vltra verbū tradi: vt ibi p glo. ꝛ glos. hic: sed verbū dari importat translationem dn̄ij: vt dixi in tex. tenēdo istū intel. ad cōtrarium. d. l. si rem tradi, glo. dupliciter rn̄det. Primo qḋ hic pcedebat ꝯtus, de cuius natura venit translatio dn̄ij, vt in vēditione, si vēdens est dn̄s. l. ex empto. in prin. ꝟ. de actio. emp. ideo tunc in illa stipulatione vacuam possessionē tradi, venit translatio dn̄ij: ita loquit iste tex. alias procedit contrariū. Istā solutionem tenent Bar. ꝛ cōiter alij: ꝛ dicūt Jmo. ꝛ do. Alex. qḋ ista est vera solutio. ſm istam solutionē no. signanter qḋ vbi quis tenet ex natura cōtractus per eū celebrati trāsferre dn̄ium vt est vēditor: certe promittendo simpliciter vacuam possessionē tradere, videt promisisse etiam translationē dominij: lz verba nō videantur hoc importare. Sed aduerte: illa cōis solutio nimiū diuinat ꝛ restringit vtrūq; tex. cū vterq; tex. simpliciter loq̄t, ꝛ vtrobiq; ponuntur due regule generales, que isto mō intelligē do nimium restringerentur. Itez ambe iste. ll. sunt sub eo. titu. ita qḋ materia tituli non pōt inducere, qḋ magis in vna pcedat causa habilis ad translationez dominij, quā alia: ꝛ sic illa cōis solutio videtur destruere vtrūq; tex. Secunda solutio glo. est: vt fiat differentia an quis promittat fundū tradi: ꝛ tunc procedit ꝯtrarium: aut promittat vacuā possessionē tradi: ꝛ tūc procedat ista lex. ista solutio magis se accōmodat ad vba vtriusq; tex. sine alia subauditione vel impropriatione: sed ista differentia est falsa et cōtra tex. in. l. ratio. ꝟ. j. ꝟ. de actio. emp. vbi qui stipulatur fundū tradi, simpliciter videtur stipulari vacuā possessionem tradi: et sic iste secūdus intellectus Azo. approbatur per gl. Bar. ꝛ cōiter non videt bene posse stare. Tertio modo intelligitur iste tex. per glo. fi. hic, ſm Ro. de qua lectura Bar. non facit mentionem, vcz causam bonoꝝ: idest vt in eadē cā bona prestent, in qua tūc erant cū stipulabatur: iste intellectus etiam nō videt bonꝰ, qꝛ sentit fructus venire a tēpore stipulationis. ꝯtra. l. cū fundꝰ. in prin. ꝟ. si cer. peta. Quarto modo exponit do. Christophoꝛ. de castel. causam bonorum. idest qḋ stipulatus sit potior in lite ꝛ possessione: vt. l. emptorē. ꝟ. j. ꝟ. de act. emp. sed certe iste esset effectus bonoꝝ, ꝛ nō causa. Quinto modo exponit Com. hic: vt tex. velit dicere, causam bonoꝝ: idest vt res sit in bonis stipulantis: nam in bonis dicitur quid esse: qn̄ habet retentionē ꝛ actionem, si a possessione cadat. l. rez in bonis. ꝟ. de acqui. re. do. vnde si promisisti tradere vacuam possessionem: non liberaris si tradas, ita: vt si ab ea cadam, non possum recuperare: vnde si violētam possessionem tradis non liberaris. d. l. emptorem. ꝟ. j. ꝟ. de actio. emp. que. l. ſm eum declarat istum tex. ꝛ sequitur do. Pet. de besu. pro isto intellectu adde tex. in. l. si rem meaz. j. de sol. Sed iste intellectus non tollit difficile ꝯtrariū: de. d. l. si rem tradi. quare hoc idē nō veniat ibi, sicut hic: ꝛ ppterea cū melius nō occurrat nō recedas a cōi itellectu Azo. opprobato p gl. Bar. ꝛ alios. qḋ stipulatio vacuā possessionē tradi, hz annexaz causam bonorum: idest dn̄ij: precedēte causa habili ad translationem dn̄ij: vt hic: ꝛ. d. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. alias secus. d. l. si rē tradi. ꝟ. eo. ita necesse est subaudire: vt ista iura cōcordent. l. vnica. C. de inoffi. doti. ꝛ. c. cū expediat. de elec. in. vj. non omitto etiā p primo intel. gl. qḋ ista verba causa bonorū, accipiant p interesse ꝛ vtilitate: allego tibi ad hoc tex. formalē in. l. j. ꝟ. aū aditā. versi. hec actio. ꝛ versi. preterea. ꝟ. si quis test. lib. esse ius. fue.

1 Utilius est capitula cōtractus specificare, quam sub generali clausula concludere.

2 Generalis confirmatio non porrigitur ad id quod est specialiter cassatum.

1 **Stipulationes.** †Utilius est capitula cōtractus specificare, quā sub generali clausula concludere. h. d. Allegat ista. l. ſm Bar. ꝛ alios, qḋ clausula generalis non refertur ad specificata: idem text. in. l. doli clausula. vbi plenius Bar. ꝛ alij. j. eo. ꝛ tex in. l. coheredi. ꝟ. qui patrē. ff. de vulg. et pupilla. ꝛ in. l. sanctio legum. ff. de penis. ꝛ in. l. alimenta. ꝟ. basilice. ꝛ. l. stichus nutricis. ff. de ali. ꝛ cib. leg. ꝛ in. l. vxorē. ꝟ. felicissimo.

a ff. de lega. iij. Adde,[a] ad istā regu. qḋ generalis cōfirmatio non

2 porrigitur ad id qḋ est specialiter cassatum † gl. est valde not. in l. si quis priore. in gl. fi. ꝛ ibi Bar. ff. ad trebel. ꝛ illa gl. est ad hoc sing. ſm Bal. in. c. si proponente. de rescrip. In glo. prima ibi vt esse, idest comedere, ꝛ bibere: forte pmittendo qḋ animal venditum bene edat ꝛ bibat: deinde subdit glo. ad quid teneat scriptor qui promisit librū scribere: qꝛ debet scribere suo atramēto ꝛ calamo: qꝛ debet habere instrumēta ad opus scribendi necessaria. l. ij. ꝟ. si ꝯseruatis. ff. ad. l. rho. de iac. gl. i. l. qm̄ liberi. in ver. sumptus. C. de testi. Bal. in. l. j. C. de vb. sig. nec dz de nocte scribere: qꝛ melius est scribere de die: qꝛ opera diurna melior est. l. j. ff. de oper. lib. ꝛ. l. ij. ꝟ. j. ff. de vb. sig. nec debet scribere per discipulum: qꝛ melius fiet per magistrū: vt etiam dicit gl. ꝛ ibi Bar. in. l. j. C. de māci. ꝛ col. patrimo. lib. xj. ꝛ quia nō est discipulus supra magistrum. Mattheī. x. euangelio: ꝛ tex. vj. q. j. in. c. sacerdotes. ꝛ. c. oves. ꝛ dū gl. subdit qḋ dz scribere sine titulis: intellige idest imbreuiaturis: nō autē intelligas sine rubricis: qꝛ scriptor qui promisit scribere librū tenetur etiam scribere rub. vt est gl. in proe. sexti. in ver. titulis. quā glo. dicit esse sing. domi. Abb. in proemio Grego. in. x. col. in predictis tamen attendi dz consuetudo. l. excepto. C. loca. gl. in. l. semp in stipulationibus. ff. de reg. iur. gl. in. l. iiij. ꝟ. in commissoria. ff. de. l. cōmis.

1 De eodem genere ad idem genus fit compensatio.

2 Stipulatio vnius operis est indiuidua numero.

3 In pmissione operis: ꝛ sic facti, succedit obligatio ad interesse.

In stipulationibus. Stipulatio specierū inter dominos serui stipulātis: vel heredes stipulatoris diuiditur per quotas: sed stipulatio generū diuiditur numero: similiter stipulatio plurium operarum diuiditur numero: sed vna opera sui natura indiuidua est. h. d. tota ista. l. No. primo, quod differentia est inter obligationem specieꝝ: que inter plures dominos vnius serui stipulantis: vel inter plures heredes stipulatoris: diuidit per quotas: quia si diuisio fieret numero: ꝛ consequenter vni dominorum vel heredum daret stichus: ꝛ alteri daretur Pampbilus: posset resultare inequalitas: ꝛ cōsequenter iniquitas: qꝛ in speciebus est dare magnā diuersitatem valoris ꝛ estimationis: vt hic in gl. ꝛ sic posset cōtingere: qḋ vnus plus haberet altero: vnde ne ista inequalitas cōtingat fit diuisio per quotas: ꝛ sic quilibet eoꝝ habebit partem suam in qualibet specie: aliud est in obligatione geneꝝ: qꝛ inter plures dominos serui stipulātis, vel inter plures heredes stipulatoris fit diuisio numero: ꝛ sic quilibet debet habere vnū seruū in genere: qꝛ nō plus valet vnus seruꝰ in genere quā alius: vt in

1 gl. † Hinc est qḋ de eodē genere ad idē genus fit ꝯpensatio: qꝛ non refert inter eos: vt est gl. in. l. ob negotium. in fi. ff. de compensa. ꝛ ex hoc apparet ꝙ iste tex. loquitur qn̄ duo debentur in eodem genere: secus si in diuerso genere: puta bos ꝛ equus: tūc idem esset qḋ in obligatione specierum: qꝛ licet eadē genera recipiant inuicem functionē. l. ij. ꝟ. mutuū. ꝟ. si cer. pet. quando debentur in eodē genere: secus est si in diuersis: hinc est qḋ in diuerso genere si tu debeas mihi equuz in genere ꝛ ego tibi bouē in genere nō fiet cōpensatio: ſm Cy. in. l. fi. in viij. q. ꝛ ibi Bald. C. de cōpēsa. qꝛ in diuersitate generū est diuersitas qualitatis ꝛ

2 estimationis. † Scḋo not. in. ꝟ. operarū qḋ stipulatio vnius opere est indiuidua numero: qꝛ in vnitate: ꝛ sic in eo qḋ est vnū non cadit numerus: tāto fortius qn̄ ex vna opera prestanda resultat vnum corpus: puta domū fieri: cum indistincte factū tale censeatur indiuiduum. l. stipulationes non diuidūtur. j. eo. ꝛ ibi

3 Bar. in. ix. opp. ꝛ latius in. iij. q. † Tertio no. ex tex. ibi: si estimationem opere malit libertus offerre: ꝙ in promissiōe opere et sic facti: succedit obligatio ad interesse: ꝛ sic libertus nō tenet precise ad prestationē opere: ꝛ sic ad factum: ꝛ ad hoc bene not. istum tex. qḋ est verū, qn̄ prestatio opere hz cām successiuam, et difficilem: alias secus esset: vt per Bar. in. d. l. stipulationes nō diuidūtur. in. iij. q. vbi dicetur per Ang. ꝛ Jmol. hic. Capio gloss. in ver. partem. quam diuide in duas partes principales. In prima infert ex tex. ꝛ allegat concor. In secūda fortiter opp. cōtra tex. ꝛ tripliciter soluit: ꝛ sic illa secūda potest subdiuidi in quatuor particulas. scḋa ibi: sed ꝯtra. j. eo. l. stipulatiōes. In ea. glo. ibi solutio hic cōsensit: ita etiam respondet glo. ꝟ. eo. In l. ij. ꝟ. ꝛ harū. ꝛ ista solutio confunditur per istum text. in ver. necesse est. ꝛ sic tex. non fundat se ex cōsensu, sed ex necessitate: preterea ꝛ fortius opa cū sui natura sit indiuidua[b]. l. libertꝰ q post.

b ꝟ. deniq;. de oper. lib. ꝛ eius diuisio corrumpit stipulationem: vt dicit tex. in. d. l. stipulationes nō diuiduntur. in versi. idem puto. j. eo. ergo non potest diuidi ex voluntate seu cōsensu partiū. ſm Bart. in. d. l. stipulationes non diuiduntur. in. ix. oppo. tene duas seq. solutiones gl. que ad idem tendunt: ꝛ communiter approbātur: qḋ licet obligatio ꝛ petitio operis sit indiuidua: quia tamē soluit in effectu estimatio, bene hoc respectu est diuidua:

a Adde. vide tu in proposito Jno. i. c. ex literis. de iure pa. quem refert seq̄t Lud. fin. lvj q in genera li ꝯcessione nō veniunt specialia.

b Indiuidua. Adde Alexan. de imo. in. l. in executiōe. i prin. j. eo.

ꝛ sic iste tex. qui dicit partem opere peti. intelligitur in effectu. ꝛ ita tenet Bar. in. d. l. stipulationes nō diuidunt in. ix. opp. ꝛ in. l. ij. §. ꝛ bar. in. ij. oppo. ff. eo. ¶ Ego pro ista cōi solutione addo pulchram rōnem ex mente. d. Christ. de cast. quē etiā sequitur Cu. hic: nam opera nunq̄ potest peti nisi preterita: ita dicit tex. in. l. si qn̄. in prin. ff. de oper. lib. allegatus in glo. nā ante nō est in mora: post moram aūt illam operā preteritā dare non pōt quā promisit, sed aliam: q2 opere etiam eiusdem variantur ex tpe tex. in l. si non sortem. §. libertus. de ↄdi. inde. ideo de necessitate tūc deuenitur ad estimationem. l. si seruū. §. fi. ꝛ. l. inter stipulationē. §. pe. j. eo. que estimatio pōt pro parte peti et ꝑ pte prestari. vt hic qn̄ opera est certa: si autem incerta, illa non debetur nisi a tēpore quo petit per patronū. l. cū patronus. in pn̄. ff. de oper. lib. ꝛ si tunc prestatur res est expedita, si nō prestat, tunc libertus est in mora, ꝛ venit estimatio, cū succedat obligatio ad interesse. d. l. stipulationes nō diuid. ꝟ. celsus. j. eod. ergo apparet q̄d in effectu semper estimatio operis debet prestari.

1 ¶ Facultas soluendi adiecto non transit ad eius heredem. limitatur. vt nu. 2.

3 Heredibus executorum vltimarum voluntatū non sunt faciende solutiones.

1 Cum quis. † Heredi adiecti solui nō pōt, h. d. ſm Bar. ꝛ alios: vel sic: facultas soluēdi adiecto nō trāsit ad eius heredē. h. d. ratio est duplex ſm Bar. prima, q2 in adiecto est merum factum solutionis recipiende: sed non acquisitio alicuius obligationis: sed ea que sunt facti, nō transeunt ad heredes. l. q heredi. in pn̄. ꝛ. l. meuius. de cōdi. ꝛ demon. dʒ ergo solutio precise fieri adiecto, ꝛ nō posset fieri heredi ipsiꝰ adiecti. sicut in simili si aliud ꝑ alio soluatur adiecto, volente creditore: tn̄ non liberatur ipso iure soluēs. l. si. §. cū mihi aut titio. ꝛ ibi Bart. si bene inspexeris. j. eo. ꝛ expressius Bar. in. l. si cū fundū. ff. de pactis. et do. Matthesi. in no. cxiij. a Scđa rō est: q2 adiectꝰ solutioni assimilatur mādato, q̄d morte mādatarij finitur: istam rōnem etiā sequūtur Ang. ꝛ Imo. hic: sed istā rationē reprehendit glo. b not. et hn̄ in. l. si stipulatus sum mihi aut titio. in princ. j. de solu. et ibi Bar. met sequitur reprobationem huius rōnis, quāuis hic eā teneat: mouetur illa gl. bona rōne: q2 si adiectus solutioni censeretur habere mādatū etiā tacitū, nō posset expresse reuocari. l. vero procuratori. in prin. ꝛ. §. j. j. de solu. ꝛ tn̄ falsum est: q2 pōt reuocari etiā tacite vsq3 ad litis ↄtestationem. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. j. de solu. istam secundam rōnem Barto. etiam reprobat. d. Alex. alio fundamento: q2 post mortē illius qui nominauit adiectū in stipulatione potest solui adiecto. tex. est in. l. caius. versi. s3 dicendū. ff. sol. ma. ergo nō est verū q̄d adiectꝰ equiparetur mandatario: q2 ita extingueretur per mortē mandātis sicut mādatarij. l. mādatū. C. mā. §. itē si adhuc. insti. eo. de māda. l. ꝛ q2 in fi. ff. de iur. om. iudi. istud fundamētū. d. Alexā. l3 videat coloratū tn̄ nihil penitꝰ valet: vt statī dicā. ¶ Ego assigno aliā rōnē naturalē quare heredi adiecti solui nō possit: rō est: q2 creditor bene fuit cōfisus de illo quē adiecit solutioni: ꝛ tn̄ non cōfideret de eius herede etiam si esset filius adiecti: q2 heres est alterius conditionis ꝛ qualitatis quam sit adiectus. l. cuius bonis. vbi tex. no. ff. de cura. fur. ratio rōnis: q2 sepe legali succedit illegalis: ꝛ bono succedit malus: vt inquit Bal. in. l. generaliter. in prin. in. ij. no. C. de re. cred. ꝛ per hoc apparet clara rn̄sio ad fundamentū do. Alex. prime adductum: nā ideo heredi adiecti solui nō potest propter mutationem qualitatis ꝛ ↄditionis ipsius heredis, q̄ rō cessat qn̄ morit qui in stipulatiōe nominauit adiectum. ¶ † Limita istū tex. qn̄ factū est executiuum obligatiōis, seu iuris preambuli: q2 sicut trāsit illud ius preambulū ad heredes: ita etiā transit illud factū. l. si stipulatus fuerim illud aut illud. in prin. j. eo. ꝛ ibi Bar. per illū tex. ita limitat istā. l. ¶ † Ultimo nota istū tex. ſm Ang. ꝛ Imo. pro executoribus vltimarum voluntatum: q2 eorū heredibus non sunt solutiones faciende. ſ3 Cy. in. l. id q̄d pauperibus. C. de epi. ꝛ cle. quia officiū executoris nō transit ad heredē vel successorē. glo. est in. l. antepe. in ver. adalium. per illum tex. ꝛ ibi Bar. ff. de tutelis. glo. in. c. ij. in glo. pe. de testa. in. vj. plene Bart. in. l. a filio. in princ. ff. de ali. ꝛ cib. lega. cum concord. hic traditis per domi. Alexan. Adde pro isto nota bene facere rationem quam proxime assignaui: quia testator fuit confisus de executore quem ordinauit in testamēto: ꝛ tamē non confideret de eiꝰ herede: sicut etiam in. d. l. antepe. testator in testamēto dedit tutorem filio suo vnum de quo confidebat, eo mortuo non transit tutela ad heredem tutoris.

a ¶ Matthe a si. not. cxiij. adde eūdē b Jas. in. l. ij. §. mutui da tio. ff. si cer. pe. ꝛ in. l. nō vtiq3. §. itē iulianus. ff. de eo quod cer. lo.

b ¶ Reprehē dit gl. vide Jas. in. l. se. §. q sibi aut filio. in tertio no. in secūda amp. vbi repro bat gl. Bar. ꝛ do. Alex. qui eā sequitur hic.

1 ¶ Qui stipulatur sibi ꝛ alteri decem, eadē decem intelligitur stipulari.

2 Multiplicatio personarum in eadem oratione copulatarū, nō inducit multiplicationem eiusdem quantitatis.

1 Cum qui ita. † Qui stipulatur sibi ꝛ alteri. x. eade[m x] intelligit stipulari: idē in legato. h. d. ꝛ sic † multiplicatio persona-

2 rū in eadē oratione copulatarū no[n inducit] multiplicationē eiusdē quantitatis. Iste tex. loquit q[n una] ta tm̄ summa fuit specificata: idē ꝛ fortius vbi due summe sunt specificate: puta mihi. x. ꝛ titio. x. ꝑmittis, adduc de eadem summa de. x. nō de diuersa intelligat: text. est in. l. stipulatio ista. §. alteri. vsi. eū q. ff. eo. ꝑ quē tex. iste tex. vr̄ hr̄e minꝰ dubitatiōis. Itē aduerte: qui etiam declarat Pau. de ca. q̄d cū hic summa de. x. fuerit cōiter duobus stipulata: vt dicit tex. in vsi. cōiter. videor stipulatꝰ mihi v. ꝛ titio. v. q2 copula ꝛ de sui natura diuidit summā vnicuiq3 in viriles. l. reos. §. cū in tabulis al's. cū tabulis. j. de duobꝰ reis. ꝛ l. j. ꝛ. ij. C. si plu. vna sen. prima stipulatio de. v. valet, ꝛ debet mihi stipulatio ꝑmo. scđa nihil valet: q2 titio extraneo stipulari nō potui: si mea nō interest. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. eo. nec illa. v. accrescūt mihi: eo q2 in ↄtractibus nō h3 locū ius accrescēdi. l. si mihi ꝛ titio. j. eo. ꝛ sic copula ꝛ distribuit in hoc tex. quātitatē inter personas cumulatas: ꝑ parte vtiliter: ꝛ ꝑ parte inutiliter: sicut etiā in simili in. l. j. §. si stipulanti. ff. eo. sed qn̄ due summe sunt specificate: vt in. d. §. eum qui. puta mihi. x. ꝛ titio. x. promittis: tunc videor vtrāq3 summā de. x. vtriq3 nostrū stipulatus: ideo valet stipulatio in. x. in personam mei stipulatoris: et in personam titij nihil vʒ in aliquo, ꝛ tota. x. ego stipulator habebo non per ius accrescendi: sed ꝑ ius non decrescendi: q̄d habet locū in ↄtractibus: vt. l. proprium. vbi notatur. ff. com. predio. ꝛ declaraui late in. re pe. l. re coniuncti. ff. de lega. iij. ꝛ ita etiam tenent Barto. ꝛ alij: in d. §. alteri. versi. eum qui. post glo. ibi.

1 ¶ Expressio vnius heredis futuri nihil operatur, ac si expressus non fuisset.

2 Promissor inserendo obligationi ꝑsonā vnius heredis futuri, non obligat vnum solū nominatim: sed talis obligatio passiue transit ad quemlibet heredem pro hereditarijs portionibus.

3 Quando in stipulatione facta est mentio heredū, in his que sui natura transeunt ad heredes, an expressio heredum sit superuacua ꝛ inutilis.

4 An sint superuacua ista verba q̄ quotidie apponūtur in instrumentis, talis pro se ꝛ suis heredibus promisit tali recipienti pro se ꝛ suis heredibus.

5 Obligatio facti indiuidui potest cōferri in personam vnius heredis: quia illa non diuiditur.

Tertitium. Expressio vnius heredis futuri nihil operat: ac si expressus nō fuisset. h. d. ꝛ ſm Bar. h3 altam materiā explicandā: in. l. cōtinuus. §. fi. j. eo. et est subtilis ꝛ sing. §. ſ3 do. Pe. de bexu. diuidit in tres ptes principales. In pma ponit decisio. In scđa ratio decisionis. In tertia rn̄detur tacite obiectioni scđa ibi: fine enim solus heres sit

1 tia ibi: ꝛ quāuis ↄuenisse videat. ¶ † In tex. no. primo ibi. ꝛ quāuis ↄuenisse videat: rn̄det tacite obiectiōi que posset fieri, q̄d ex quo in ꝑmissione facta est mentio de vno herede, videtur tacite actū, q̄d ab alijs heredibꝰ nō petat: q2 vniꝰ inclusio alterius ꝛc. l. cū pretor. ff. de iudi. ꝛ. c. nonne. de presump. ꝛ sic videt q̄d in alijs heredibꝰ saltē ↄpeteret vtilis exceptio pacti de non petēdo: rn̄det iurisc. q̄d l3 ita videat prima facie: tn̄ tale tacitum pactum de nō petendo a ceteris heredibus est inutile. ꝛ nihil vʒ: ꝑ rōnes

2 quas statim ponam in primo no. ¶ † Nota primo ex hoc tex. q̄d promissor inserendo obligationi personā vnius heredis futuri non obligat vnū solū nominatū: sed talis obligatio passiue transit ad quēlibet heredū pro hereditarijs portionibꝰ: rō est ne fiat preiudiciū creditori: q ex dispositione legis h3 oēs heredes promissoris obligatos: ꝛ sic cōtrahentes nō possunt immutare naturā obligationis a. l. attributā. rō rationis est: q2 obligatio passiua, transit in oēs heredes ꝑmissoris, tanq̄ representātes personā defuncti pro hereditarijs portionibꝰ. l. j. C. si cer. pe. ꝛ. l. ꝑ hereditarijs. C. de heredi. actio. sed cū vnꝰ heredū nō repsentat defunctū nisi ꝑ ea parte pro qua est heres: ideo obligatio nō potest descēdere in vnū in totū: sed in omnes pro parte: et sic vnus heredū nō pōt ex ↄtu insolidū obligari. Scđa rō ꝛ fundamentalis ſm Bar. in. l. auus. ff. de pac. ꝛ in. l. ↄtinuꝰ. §. fi. col. j. ꝛ fi. j. eo. q2 heres pro parte, vltra illam partem censetur extraneꝰ: vt est glo. not. et singu. in. l. ij. §. fin. in gloss. mag. ff. de preto. stipu. facit l. si adulta. C. de here. actio. ꝛ in. l. cū a matre. C. de rei vendi. sed quis nō potest extraneum obligare. §. si quis aliū. insti. de inuti. stipu. ergo promissor non potest obligare titiū vltra illam partem in qua est heres: ista est vera ꝛ fundamētalis rō. ¶ Ex ista ratione sequitur magna ampliatio ad istū text. vt procedat etiā si promissor expresse dixisset q̄d. x. promissa peterentur insolidū a titio herede futuro, ꝛ nō ab alijs heredibꝰ: hoc nō obst. adhuc quilibet heredum teneretur pro portione hereditaria: q2 cū titius in alijs partibus hereditarijs in quibus non est institutus censeatur

censeatur extraneus, ergo non potuit promissor etiã expresse extraneum obligare. d. §. si quis alium. idem tenent sed alio fundamento Joã. de Imo. Pau. de cast. & do. Alex. q2 quãdo promissor expressit qd ab aliis heredibus nõ peteretur: expressit id qd tacite inerat: q2 nominando in promissione solũ titium futurũ heredẽ, tacite voluit qd ab aliis heredib⁹ peti non posset: vt hic in versi. et quãuis. ergo expssio eius quod tacite inest nihil operatur. l. iij. §. de lega. primo. & l. non recte. C. de fideiusso. Itẽ alii heredes ita demum intelligunt liberati si titius erit efficiaciter obligatus insolidum: vt dicit Bar. in. d. l. continuus. §. fi. in vlti. col. ergo idem est qñ tale pactũ exprimitur: sed tutius & melius est fundamentum qd ego. §. adduxi: p qd ita tene qd iste text. pcedit etiam si promissor expressisset: quãuis contrariũ & male teneant Pe. Dy. & Ange. & Imo. sibi 2trarius in. d. l. cõtinuus. §. fi. mouetur Dy. per tex. in. l. ab oibus. in pn. §. de lega. j. & in. l. cũ ab vno. §. de lega. ij. que iura loquuntur in vltimis volũtatibus: in quibus permittitur testatori post obligationem dandi iam cõtractã grauare insolidũ vnum ex heredibus: vt etiam est tex. notabilis. in. l. seruo legato. §. si testator. §. de lega. j. & in. l. nomẽ debitoris. §. fi. §. de lega. iij. & tradit plene Bar. in. d. l. cõtinuus. §. fi. ad fi. in vltimo membro: secus est in contractibus per rationem. d. §. si quis alium. insti. de inuti. stipu. nam in contractibus obligatio incipit a defuncto: & eodẽ modo descẽdit ad heredes pro hereditariis portionibus: vt dictum est. §. sed in vltimis voluntatib⁹, obligatio põt incipere ab heredib⁹ vel ab altero eo2: vt testator disposuerit. Ad idem mouebatur Ang. per tex. in. l. auus. §. de pac. vbi pactum ideo prodest vni ex heredib⁹: & non aliis: q2 promissor expresse vnum tm̃ nominauit: vt etiã dicit gl. hic: in ver. inutile. in pma solutiõe. sed illa solutio est falsa: vt statim dicam: & sic habes vnam ampliationem ad tex. ¶ Scđo amplia istum tex. vt procedat siue promissor credat solũ titiũ quez nominauit futu2 sibi heredem: siue etiã credebat alios futuros
3 heredes: vt dicam. j. in gl. j. ¶ † Secundo principaliter per istũ tex. Barto. in. l. stipulatio ista. §. quis ita. circa fi. §. eo. reprobat opinionem Pe. & subtilium vltramon. tenẽtium, qd qñ in stipulatione facta est mẽtio heredum, in his que sui natura transeũt ad heredes, quod expressio heredũ non est superuacua: imo vtilis: q2 operat qd censeant esse due stipulationes: & alia est stipulatio in persona stipulatoris, alia in persona heredũ: & sic in persona heredu2 incipit noua obligatio q̃ non erat in persona defuncti: & istud est multũ vtile ppter prescriptionem: q2 alia esset prescriptio in persona stipulatoris, alia in psona heredu2. Ista opinio 2fundit directo per istũ text. qui loquitur in his que sui natura transmittũtur ad heredes: & tñ tex. dicit qd adiectio heredum est superuacua: ergo non est verũ qd in persona heredũ incipiat noua obligatio: sed solũ illa que erat penes defunctum descendit in heredes pro hereditariis portionibus: & ita etiã tenent Ang. Imo. Pau. de ca. & do. Alex. hic, per istu2 tex. sed tu aduerte, qd defendẽdo opinionẽ subtilis Pe. de bellap. & vltra. posses rñdere ad istum tex. qd loquitur qñ fit mentio heredũ ex parte promissoris: sed Petrus loquit qñ habetur mentio heredum ex parte stipulatoris: & hoc modo iste tex. nihil faceret 2tra
4 Pe. sz tu cogita de rõne diuersitatis. ¶ † Tertio no. tex. ibi titii persona pro superuacua comprehensa est: hic esse tex. contra illud qd quotidie apponunt notarii in instrumẽtis: dũ dicũt, qd talis pro se & suos heredes, pmisit tali recipiẽti pro se & suis heredibus: & dicit Bar. in. l. stipulatio ista. §. si qs ita circa fi. §. eo. qd in oibus instrumẽtis hodie fit semp mẽtio de heredibus: nã pro certo ista verba notarii sunt superuacua: vt hic dicit text. in ver. supuacua. & ad hoc etiã no. Pau. de ca. istũ tex. q2 nõ est necessariũ qd in instrumẽtis fiat mẽtio de heredibus: vt hic: & l. si pactũ. §. de pba. & l. si necessarias. §. de vendẽdo. §. de pig. actio. similiter superflua est clausula quam quotidie notarii apponũt in testamẽtis dũ dicunt, cassans irritans & reuocãs omne aliud testm̃, & omne aliam vltima voluntate, que pcessisset: ista clausula est superflua: q2 per scđm testamentũ ipo iure tollit pcedens, absq3 eo qd exprimat. l. sancimus. in. §. ipso iure. C. de testa. §. pe. insti. quib. mo. test. infir. & ita dicit Bal. in. l. fi. in. v. q. C. de edi. diui adr. tol. similiter in 2tractibus superflua est illa clausula, cassantes & irritãtes oẽm alium contractũ precedentẽ: q2 hoc tacite intelligit quauis non sit expressum. c. j. de transac. & ibi Bald. ad hoc no. & reputat Ang. ¶ Sed aduerte: q2 alibi dicit egregi⁹ tex. in. l. pediculis. §. labeo. ff. de auro & arg. leg. qd nõ mutat substantiam rei multiplicatio verbo2 nõ necessaria: alibi dicit tex. qd ea que dubitationis tollẽde causa in 2tractibus inferuntur, ius cõe nõ lędunt: ita dicit tex. in. l. qui mutuũ. in prin. §. mand. & in. l. que dubitationis. j. de regu. iur. alibi dicũt multũ signanter Host. Jo. an. & d. Ant. de bu. in. c. nimis iniqua. circa fi. de exces. prela. quod in literis, in instrumẽtis: & in priuilegiis nõ possunt vng3 nimis specificare specificãda, ad malignorũ sophisticã in-terpretationem tollendã: qd bene no. ¶ In gl. prima ibi: quẽ solum: dic melius idẽ esse etiã si credebat alios futuros heredes, adhuc iste tex. pcedit eo, q2 adhuc militat ratio huius text. quã assignaui in primo no. q2 titius non potuit obligari nisi pro illa parte, p qua erit heres: q2 pro aliis censetur extraneus: & ita contra gl. etiã tz Imo. Cuma. & do. Alex. hic: tu adde qd gl. fortius stringit: q2 si promissor credebat titium solũ nominatum sibi futurum heredem: vt dicit gl. tunc non esset dubiũ, qd non apposuit nec nominauit psonã titii, vt alios heredes excluderet: & q2 vellet alios heredes esse liberatos: sed q2 putebat illum solũ futurum heredẽ. d. l. tale pactũ. §. fi. §. de pactis. & sic tunc non procedit iste tex. in versi. quamuis. nec posset pcedere obiectio ibi formata in tex. ¶ Capio glo. in ver. inutile. quã diuide in duas. In prima opponit & dupliciter soluit. In scđa idẽ facit: secũda est ibi. Item cõtra. j. eo. l. continuus. §. fi. ¶ In ea. glo. ibi. solutio ibi erat. istam solutionem sequitur Ang. sed nihil v3: & reprobatur per Imo. & Alex. & bene per istam tex. in versi. et quãuis. Item q2 promissor non potest etiam expresse vni heredum prouidere, & alios insolidum obligare: q2 pro partibus pro quibus non sunt heredes censentur extranei: ergo expressa nominatio nihil facit: vt late dixi in tex. in primo no. ¶ In ea. glo. ibi. Ite3 hic ad obligandum: ista scđa solutio est vera & cõis: quã declara melius quã gl. nam ibi loquitur in pacto de nõ petendo ab vno ex heredibus: qd principaliter tendit ad liberationẽ illius, pro ea portione pro qua est heres: & illud sibi prodest: & parit exceptionem: sed iste tex. loquitur in pacto obligatorio: qd principaliter tendit ad obligandũ istum titium insolidum, pro parte postea institutum heredem: sed promissor nõ põt eum obligare: nisi pro ea parte pro qua est heres: q2 pro aliis partibus est extrane⁹: et extraneum obligare nõ põt. d. §. si quis aliũ. insti. de inuti. stipu. declaraui in text. que ratio cessat in pacto liberatorio vnius ex heredibus, de quo loquit contrariũ & sic in conuentione obligatoria adiectio vnius heredũ nihil operat, & nihil valet imo reiecta noiatione illius persone, oẽs heredes pro rata hereditaria tenentur: vt hic: sed in conuencione liberatoria: & sic in pacto de nõ petendo, adiectio vnius heredũ valet, & illi soli pdest: vt ibi: q2 pactũ liberatoriũ non respicit substantiã obligationis: sed solum eximit psonam ab obligatione, vel ab obligationis executione, qd fieri põt. l. idẽ in duobus. §. j. §. de pactis. sm Bal. in. d. l. auus. in lectura antiqua eo. titu. de pac. Nec huic solutioni obiste tex. in versi. & quãuis. qui innuit qd in isto tex. videtur actu3 ne ab aliis heredibus quã a titio peteretur: & tñ subiicit text. qd inutile est tale pactũ de nõ petẽdo ab aliis heredibus: & sic vult, quod tale tacitum pactum liberatorium est inutile: & sic vult qd tacita liberatio alio2ũ heredum non valeat: qd videtur esse contra. d. l. auus. & cõtra istam cõem solutionẽ: q2 aduerte qd in isto tex. pactum principaliter tendebat ad obligandũ solum titium nominatim: & licet ex hoc resultaret tacitum pactu3, qd ab aliis heredibus non petatur: q2 qui vnũ includit videtur ceteros excludere: vt dixi in tex. vñ aduerte si nõ valet expssum, qd titi⁹ solus insolidũ obligetur, nõ valet etiam tacitum, qd in cõsequentiam rusultat. l. ij. §. fin. ff. de ser. rusti. predi. & l. si in diem. §. j. §. de cõdi. & demõ. q2 si non valet qd principaliter agebat in expresso: non d3 etiam valere id quod tacite in cõsequentia venit: et sic in hoc text. illud tacitum pactum intelligitur factum ob causam si titius erit obligatus in totum: vt declarat Bar. in. l. continuus. §. fi. in vlt. col. j. eo. sed in. d. l. auus. pactũ liberatoriũ fuit principaliter & expresse validum: & ita etiã declarant Ang. & Moder. & clarius ceteris Pau. de ca. hic, & ista3 solutionem tene, reiecta alia solutione, quã Bar. hic per verba obscura ponit, dum dicit qd ibi ex postfacto, hic vero in ipsa obligatione cũ cõciperetur, & hic ibi pactũ fuit appositũ ex interuallo, qd nõ caret diuinatiõe ad. d. l. anus. Itẽ ista solutio bar. put etiã dicit. d. Pet. de belu. videtur esse 2tra oẽm reg. que h3 qd pacta incontinenti apposita, q2 insunt, forti⁹ debent operari, qua3 qñ apponunt ex interuallo. l. lecta. versi. dicebã. §. si cer. peta. ¶ In ea. glo. ibi. solutio ibi stipulatoris, ista solutio est §. d. l. continuus. §. fi. primo respõ
5 so, vnde teneas scđam solutionẽ glo. † q2 obligatio facti indiuidui põt 2ferri in psonam vnius heredis, q2 illa nõ diuiditur per l. xij. tab. q2 in indiuiduis quilibet heredũ representat defunctũ insolidum. l. ij. §. ex his. & l. iiij. §. cato. §. eo. ideo promissor vnum heredem potest insolidum obligare, intellige in obligatione facti affirmatiui, secus in obligatione facti negatiui, per te & heredem tuũ non fieri, q2 cũ in ea veniat interesse si contrafiat, heredes tenentur oẽs ad non factũ. l. iulianus. in prin. j. eo. q2 interesse quod in ea venit, ẽst dubiũ inter heredes stipulatoris. l. stipulationes nõ diuid. ver. celsus. j. eod. de quo tamen dic, vt plenius per Bar. & oẽs in. d. l. continuus. §. fi. j. eo.

1 ¶ Filio adiecto ad solutionem etiam post emãcipationẽ potest solui, secus si fuerit adiectus ad obligationem.

2 Quando quis stipulatur alternatiue dari sibi aut filio: vel dari sibi aut extraneo: tūc filius vel extraneus dicitur adiectus solutioni, et nō obligationi: amplia tñ et limita: vt ifra nu. 3.4.5.6.et.7.
8 Facultas soluendi adiecto non tollitur per emancipationem.
9 Quando pater stipulatur soli filio: tunc filius censetur adiectus ad obligationem, et ɔsequenter ei solui non potest: nisi ɔtractus esset gestus cum filio: vel cū seruo: vel cum monacho: qr tunc eis potest solui: vt nu. 10. et. 11. idem etiam si cōtractus sit factus cum procuratore: vt nu. 12.
13 Procurator cōstitutus ad contrahendum, censetur habere mādatum ad solutionem recipiendam: et sic procurator cōstitutus ad vendendum, potest precium recipere.
14 Si extraneus adiectus solutioni mutet conditionem suam, nō potest ei solui.

a ¶ Qñ duo vel plures. adde qm̄o duo dicuntur plures. l. vbi numerus. ff. de test. lz tres dicātur multi. l. lz īperator. ff. de leg. j. et l. j. §. potuisse. versi. hoc rescriptū. ff. ad sylla. et in sti. ɗ liberti. §. multis. adde qp duo dicuntur etiā multi. §. fi. in sti. ɗ iur. ps. licet duo vl tres multitudinē non faciāt. ī aut. de referēd. sac. pala. in prin. Et de hoc p Alex. et doct. in. d. l. licet imperator.

1 **Qui sibi aut filio.** † Filio adiecto ad solutionem etiā post emācipationē pōt solui: secus si fuerit adiectus ad obligationē. h. l. diuiditur in quinqz partes. In prima ponit vna decisio. In scda ponit eius extensio. In tertia ponit illatio ex extēsione. In quarta rñdet tacite obiectioni. In quinta et vltima ponit aliā decisionē. secunda ibi: neqz enim interest. tertia ibi: quare vel manenti. quarta ibi: nec ad rez. quinta et vltima ibi: qḋ si soli filio. ¶ In tex. ibi nec ad rem ptinet. idest nō obstat predictis: et sic rñdet obiectioni que posset fieri ɔtra determinationē precedentē: qr si stipulor dari filio meo nō apposita psona mea, non pōt ei solui: vt in ver. fi. ergo multominus si appono personā meam, stipulando dari mihi aut filio, rñdet iurisɔsul. esse ɔtrium: nā qñ appono psonaz meā volo mihi acquirere obligationē p memet: et nō mediāte psona filij: ideo tūc adijciendo personā alij, videor soluz adiecisse ad solutionem recipiēdā: ideo poterit debitor sibi soluere: sz qñ solum apponitur psona filij in stipulatione: tūc apponit ad obligationem acquirendā, nō aūt ad solutionē recipiendā: ideo tūc filio nō pōt solui: quāuis sit persona ɔiuncta: vt hic: in versi. fi. et dū tex. ibi dicit obligationi magis &c. dictio magis stat electiue et nō ɔparatiue. ¶ † No. primo ex isto tex. qḋ qñ quis stipulatur alternatiue dari sibi aut filio, vel dari sibi aut extraneo: tūc filius vel extraneus dicit adiectus solutioni, et nō obligationi: et sic debitor pōt efficaciter soluere tali adiecto: vt hic: et. l. sed et si filio fa mi. §. j. ff. de ɔsti. pecu. rōnem assignat tex. ibi: qr adiūcta sua persona stipulator efficit: vt non ɔtrahende obligationis, sed solutionis causa persona filij vel extranei adiecta intelligatur. Sed punctus est videre que sit ratio rationis: rñde qr qñ pater stipulatur sibi aut filio, certe obligatio acquirit: et fundatur ex psona patris stipulātis, et acquirit ipsi patri: vnde postea dicendo aūt filio, psona filij nō pōt intelligi adiecta obligationi: qr iā obligatio erat quesita patri ex persona ipsius patris: vnde si iterū acquireret sibi ex psona filij esset frustratoriū: arg. l. qui bis idē. ff. eod. vnde ne psona filij videat frustratorie adiecta, intelliget adiecta ad solutionem recipiendā, vt ei solui possit: similiter qñ quis stipulatur dari sibi aut extraneo, psona extranei dicitur adiecta solum solutioni: qr si intelligeret adiecta obligatiōi, frustra esset, et nihil valeret: ex quo per talem stipulationē nō pōt acquiri obligatio ipi extraneo: nec psone extranei stipulari. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. eo. ne ergo adiectio extranei reddatur frustratoria et inutilis, cēsetur extraneus adiectus solutioni recipiende: sed qñ pater stipulatur dari soli filio: tūc nulla obligatio est quesita nec fundata in psona patris: vñ pater intelligit tunc stipulari filio, vt mediāte organo et psona filij acqrat obligatio patri: et tūc filius censet adiectus obligationi et nō solutioni: vt. j. hoc. §. in vsi. fin. Et si diceres. qñ pater stipulat sibi aut filio. q̄re nō dicimus ecōtra qḋ filius cēseatur adiectus obligationi, et pater solutioni: respōde qr verisimilius est qḋ pater voluerit sibi ex psona sua q̄rere obligationē et nō ex persona filij: qr licet obligatio possit q̄ri patri ex psona filij, qñ pater stipulatur: tñ cū possit immediate queri patri ex stipulatiōe patris, frustratoriū esset qḋ sibi quereret per filiū: qr istud esset per quendā circuitū, q est euidādus qñ pōt. l. dñs testō. ff. de ɔdi. inde. et cle. auditor. ɗ rescrip. et sic habes rōnem fundamentalem ad tex. ¶ Amplia istū tex. dupliciter deinde limita. v. modis. ¶ † Primo amplia vt pcedat, siue adiectus apponatur per alternatiuam aut: vt hic, siue per aliā similem puta vel, seu, et alia similia sm Barto. in. l. j. §. si fructuarius. per illū tex. j. de stip. ser. Bar. Ang. Jmo. et Pau. de ca. hic. ¶ Secundo amplia istum text. vt procedat, siue proponatur psona stipulatoris: et postea sequat psona adiecti: puta mihi aut titio promittis, siue ecōtra preponatur persona adiecti ipsi stipulatori: puta titio aut mihi pmittis: tñ isto scdo casu si illi adiecto potest queri actio et obligatio, vt in dote: et tunc ille tertius primo nominatus videtur adiectus obligationi: alias si nō potest sibi queri obligatio: tunc illi adiecto poterit solui. l. caius. ff. so. ma. et. l. j. §. pe. j. de stip. ser. sz Bar. et Pau. de ca. hic, et facit qḋ statim dicam. j. in. iij. limitatione et seq. ¶ Limita istū tex. nō procedere, qñ stipulator adiūgit sibi alium per coniunctionē copulatiuam: vtputa promittis mihi et titio: tūc qr copula et, copulat eque principaliter. l. j. cū simi. ff. de pecu. leg. ille tertius censetur principaliter adiectus ad obligationem, et nō ad solutionē: et qr illi tertio stipulari nō potuit. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. eo. ideo quo ad partē illius nihil valet obligatio: et habet perinde ac si nō esset adiectus, et solum valet obligatio pro parte dimidia stipulatoris, que sibi stipulāti acquiritur. l. si mihi et titio. j. eo. et. ff. hac. l. in pn̄. et. l. stipulatio ista. §. alteri. vsi. eū qui. ff. eo. sm Bart.
4 Jmo. Raph. cu. et Pau. de ca. hic. ¶ † Scdo limita istū tex. procedere, qñ quis stipulatur sibi aut alteri: et sic quando vnus tertius adijcitur stipulationi: secus qñ duo vel plures[a] adijcerētur alternatiue: puta aliquis stipulatur sibi et alijs duobus vel pluribus alternatiue: isto casu stipulatio nō valet ratione incertitudinis: et sic nulli eorū potest solui. l. item si seruus. §. sed et si cum duos. et. l. sed si ita stipulet. et. l. sed si sibi. j. de stip. seruo. sz Bart. sed aduerte: qr ista iura pcedūt attēto iure degestor, hodie autem per iura. C. videret qḋ illa alternatiua posita inter illas personas coniuncta s resoluatur in coniunctam, et in copulatiuam: per tex. in. l. cum quidam. C. de ver. signi. et ɔsequenter vtriqz eorum obligatio acquiratur, quādo adiecti sunt tales quibus per stipulatorem potest queri obligatio: puta quando seruus ɔmunis pluriū dñorum, qui poterat cuilibet pariter acquirere, si stipulatur sibi aut primo aut scdo dominis: vtriqz acquiritur obligatio. sz Ang. et Cuma. hic, idē tz Bart. in. d. l. itē si seruus. §. sz et si cū duos. ad fi. vbi tenet qḋ ille. ll. sunt hodie correcte per. d. l. cū quidam. ita etiā tz Bar. in. d. l. caius. in vlti. oppo. ff. sol. ma. et in. d. l. cū quidam. circa fi. et ibi Bal. et alij omnes idem tenēt. et
5 idem Bal. in. c. inter ceteras. col. ij. de rescri. ¶ † Tertio limita, quando pater dat dotez pro filia in potestate, et stipulatur dotē reddi sibi aut filie: tunc intelligit stipulatus sm ordinē iuris: scz reddi sibi in vita eius: et filie heredi post mortē patris: vel si aliter efficiatur sui iuris: et tunc filia videt adiecta obligationi. tex. est valde no. et sin. in. l. vxorem. §. testō. el. ij. cum gl. in verbo recuperauerit. et ibi expresse not. Bar. ff. de lega. iij. et hoc est propter ius consolidationis, qḋ filia potest habere in dote ratione ɔmunionis. l. ij. in prin. et. §. qḋ si in patris. ff. sol. ma. item propter necessitatez quā habet pater in filia dotanda. l. obligamur. §. lege. ff. de act. et oblig. et. l. fi. C. de dot. pmis. et ita etiā tenēt Ang. Jmo. Pau. de ca. et do. Alexā. hic. Bar. et alij in. l. post dotem. in. iij. le
6 ctura: et in. l. caius. ff. solu. ma. ¶ † Quarto limita, quando extraneus daret dotem pro muliere, et stipularetur eaz reddi sibi aut mulieri dotate: naz fauore dotis extraneus potest stipulari mulieri, et illi acquirere obligationem: tunc mulier censetur adiecta ad obligationem, et extraneus stipulans ad solutionem, et sic mulier so. ma. potest indistincte agere ad dotē. tex. est sing. in. d. l. caius. ff. solu. matri. presertim in ratione sui ibi ne commodo dotis defraudet. quē tex. ita intelligit: et declarat Bar. in. d. l. caius. ver. ad scdz no. et illum casum reputant ad hoc sing. Pau. de ca.
7 et do. Alex. hic. ¶ † Quinto limita, quādo pater aliquid stipulat sibi in vita sua: aut filio post mortem: nā tunc filius cēsetur adiectus ad obligationez. tex. est in. l. pater cum filie. ff. de pac. dota. Ang. et Jo. de imo. hic per quē tex. dicit Bar. in. l. lz imperator. in vlti. col. ff. de leg. j. qḋ valet ɔcessio emphyteusis facta hoc modo: concedo tibi emphyteusim in vita tua, et post mortē tuam fi
8 lijs tuis. ¶ † Secundo no. ex tex. ibi: vel emancipato filio, qḋ facultas soluendi adiecto nō tollitur per emancipatiōnē: et sic per capitis diminutionem, et cōsequenter per mutationem status: et sic licet adiectus ad solutionem recipiēdam mutet statum et conditionem suam, nō per hoc extinguitur mandatum, ratio est sz Bar. et cōiter doc. quia hec mutatio fit in melius, an istud sit verum
9 et qūo procedat, reseruo plene examinandum in gl. ij. ¶ † Tertio et vltimo no. in ver. qḋ si soli. qḋ quando pater stipulatur soli filio, tunc filius censetur adiectus ad obligationem, et cōsequenter ei solui non potest, et sic apposito ad obligationem, solui non potest, et si tu subtilis diceres, si apponitur obligationi, in consequentiam videtur apponi solutioni. l. indebitam. ff. de condi. inde. quia si est adiectus obligationi qḋ est fortius, per ɔsequens debet cēseri adiectus solutioni. qḋ est minus, cur ergo hec tā varie, rñde fundamētaliter, qḋ quando pater stipulatur filio, obligatio q̄ est iuris, incōtinenti et directo acquirit patri, vt nec momento resideat penes filium. l. placet. ff. de acquirē. heredi. et licz obligatio trāseat de persona filij ad personā patris vt ibi, tamē nulla obligatio etiam momentanea remanet penes filiuz, ideo filio solui nō potest vigore alicuius sue obligationis: nec etiam ei solui pōt tanqz receptori, quia non est adiectus ad obligationez, vt dicit tex. sed quādo filius est adiectus solutioni, recipere solutionem est facti, et factū stat in persona illius. §. sed cū factum. insti. de stipu. ser. et ea que sunt facti non acquirunt per filiū patri. l. qui

tri.l.qui heredi.in prin.ff.de cõdi.& demõ. Hinc est qd electio q̃ facti est, non trãsit ad patrẽ vel dñm: nec acquirit̃ p filium patri, aut seruũ dño.tex.no.in.l.fi.in prin.& ibi Bart.& Ange.j.eo. sed obligatio que iuris est, bene acquiritur per filium patri.l.domi nus seruo.ff.eo.& ita habes rationẽ fundamentalem huius versi.

10 finalis. ¶ †Limita notabiliter: nisi cõtractus esset gestus cũ filio vl seruo: ita qd ex psona filij acquirat̃ nobis obligatio absq̃ facto nostro: tunc etiã filio põt solui: de hoc habem⁹ quãplures tex.in.l.qd seruus.ff.deposi.tex.in.l.qd seruus.& in.l. si qs seruo. j.de solu.& tex.in.l.si vnus.in prin.in versi.sic enim.ff.de pact.ƀm Bar.& alios hic: & Bar.in.l.filius paciscendo.C. de pac. Solus Cuma.hic in fi.pro suo subtili & elegãti ingenio: de quo.d.Alex. nec hic nec alibi vnq̃ fecit mẽtionẽ: dicit se semper dubitasse de ista sñia Bar.& cõi: & se tenere cõtrariũ: & forte nõ male, qd nũq̃ possit solui filio vel seruo, etiã si queratur obligatio ex cõtractu facto per ipsum filiũ vel seruũ: eo quia leges allegate per Bar.& doc.loquunt̃ de cõtractib⁹ q celebrant̃ rei interuentu: vnde est equũ vt queadmodũ filius vel seruus ipsi tradiderũt: ita etiaz eisdẽ debeat fieri traditio: & vltra Cuma.adde hũ facere solẽnez philosophicũ tex.in.l.bona fides.ff.deposi.& isto etiã modo intelligit tex.d.l.si vnus.in prin.dum dicit de pecunia credita: dicit Cuma.intelligitur.i.mutuata: sed vbi filius vel seruus faceret contractũ verbis: & sic stipulationẽ, quo casu nihil tradit dicit se tenere qd isto casu non posset ei solui.p tex.in.l. si cuz dotẽ. §.transgrediamur.ff.so.ma.tñ ille tex.parũ facit: magis faceret tex.noster in isto versi.qd si soli.vbi qñ obligatio queritur filio: quia querit̃ p stipulationẽ nõ potest ei solui. ¶ Tenendo tamẽ cõem limitationẽ Bar.& scriben.qd qñ cõtractus est gestus cũ filio vel seruo: ita qd obligatio querit̃ absq̃ facto nostro &c. eam amplia tribus notabilibus modis: & sic expediam omnia dicta

11 Bar.& que vltra eum occurrent. ¶ †Amplia primo ƀm Bart. idẽ esse in monacho: quia qñ ex facto vel ex contractu monachi, querit̃ obligatio abbati: sine facto abbatis: tunc põt ipsi monacho solui: & idẽ tenent Bal.& alij indifferenter: & idẽ Bar.in.d.l. qd seruus.p illũ tex.ff.deposi.& in.d.l.si vnus.ad finem prin.ff.de

12 pac. ¶ †Scdo amplia ƀm Bar.idẽ esse in procuratore: quia qñ ex cõtractu vel ex facto pcuratoris acquirit̃ dño.põt solui procuratori.d.l.qd seru⁹.ff.de solu.& sequunt̃ Moder.in.l. filius paciscendo.vbi aliqñ dixi.C.de pac. Hinc infert & bñ, qd pcuratori cõstituto ad contrahendũ põt solui vigore illius mandati: q enim mandat qd cõtrahat, videt̃ etiã mãdare qd solutionẽ recipiat.d.l.qd seruus.j.de solu.& ideo qui hz mandatũ ad vendẽdũ censet̃ habere mandatũ ad recipiẽdã solutionẽ pretij: ita tenet Barto.in l.filie.j.de sol.qd alibi reputat valde no. Pau.in.l.qd seruus.ff.deposi. ¶ Aduerte tñ qd si talis procu.vellet agere ex suo cõtractu, vt sibi soluat̃: hz necesse cauere d rato: qd p certo vr esse mirabile, cũ agat suo noĩe pprio: & sibi est acqsita actio directa: lz eũ teneat̃ cedere dño.tex.est de hoc valde sing.in.l. nõ solum.§.sed interdũ.ff.de pcu.qd etiã reputat mirabile.d.Alexã. hic: & ante eũ: lz ipse nõ dicat illũ tex.ad hoc reputat mirabilem Pau.in.l.qd seruus.ff.deposi. ¶ Scdo aduerte pro ampliatione istius cõclusionis Bar.qd cũ illi cõtraxit pcuratorio noĩe sit quesita directa actio: põt ei solui etiã si dñs expresse phibeat ne ei soluat̃: casus est de hoc valde no.in.l.fi.in princi.& ibi Joan.de imo.j.de sol.idẽ tenet Are.in.l.non solum.in.ij.col.ff.sol. matri. Cõfirmo vltra eos: quia etiã adiecto põt solui inuito stipulatore, & eo phibente: quia hãc facultatẽ soluẽdi adiecto hz debitor ex forma cõtractus quã stipulator immutare nõ põt.text. not.de hoc in.l.aliud.q̃ est.l.antepe.j.de solu. Pau.de ca.hic. Bar.in.l. hoc iure.§.si qs dederit.ff.de dona.idem Bar.in.l.si cũ fundũ.ff. de pac.nisi per litis cõtest.facta a principali creditore tollat̃ facultas soluẽdi adiecto.tex.est i.l.si qs stipulat⁹ fuerit.ff.in melle. ver.fi.j.de solu.& ibi Bar.valde exclamat illũ tex.& dicit se nescire alibi: & qd nõ sciret sibi dare legem concordãtẽ: dico ergo qd adiecto solutioni põt solui inuito stipulatore & eo phibẽte. Et p hoc infero male dixisse gl.in.l.si stipulat⁹ sum mihi aut titio.j.de sol.vbi querit glo.quare heredi adiecti solui nõ potest: vt in.l.q̃ incip.cũ qs pcedẽti.in eo.tit.vbi dixi: dicũt aliq: q: adiect⁹ equiparat̃ mãdatario, sed mãdatũ morte finit̃: istã ratiõe pprie tenet Bar.in.d.l.cũ quis.ff.eo.vbi Ang.& Imo. Sed glo.in.d.l.si stipulatus sum mihi aut titio dicit qd ista ratio est falsa: quia si adiectus censeretur habere mandatũ: illud mandatum nõ posset reuocari: & tamen dicit gl.potest reuocari per.d.l. si quis stipulatus fuerit.ff.in melle.& istam reprobationẽ sequitur Bar.s. bi cõtrarius in.d.l.si quis stipulatus.j.de sol.& Alex.in.l.cũ quis. ff.eo.& ibi ego etiam sic transiui: credo eos errare: quia vt dixi adiecto potest solui etiam inuito stipulatore: & eo expresse prohibente: quia hanc facultatem soluendi adiecto habet debitor ex natura cõtractus: ergo stipulator immutare nõ potest. casus est in.d.l.aliud.ff.de solu.ergo nõ est verum qd possit reuocare: saluo nisi creditor principalis prius litem contestetur: & tunc loquitur.d.l.si quis stipulatus fuerit.ff.in melle.que decipit Glos. & Bar.& ista adde his que dixi in.l.cum quis.ff.eo. ¶ Tertio vltra Barto.amplia idem esse etiam in negotiorum gestore, cui etiam potest solui ex cõtractu celebrato cum ipso gestore.tex.est no.in.l.filie.j.de solu.quem tex.Barto.ibi reputat singu.& dicit se nescire alibi. Tu adde alium tex.in.l.si verbena.ff.de cõdictio. indebi.& ibi Pau.de cast.qui fuit bonus iurista: ad hoc no.& dicit se admirari quod Bar.in.d.l.filie.dicat se nescire alibi: cũ de hoc etiam sit casus in.d.l.si verbana.qui etiam plus probat: vt ibi per eum. ¶ Suprascripta omnia limita procedere in vera solutione: secus est in ficta: puta per nouationẽ vel per delegationẽ: que per suprascriptos fieri nõ poteit.l.fugitiuus.in fi.j. de sol.l. si vnus.in prin.in ver.sic enim.ff.de pactis.& text. valde not.in.l. non ideo.ff.de noua. Bald.in.l.cum filius.in fine.per illum text. ff.si cer.petatur. Confirmo quia sic etiã est in adiecto cui posset vere solui sed non posset nouare.l.cui recte.j.de noua. intellige nisi talis ficta nouatio redundaret in vtilitatẽ domini vel abbatis.l.fi.in fi.prin.ff.de dona.ƀm glo.in.d.l.non ideo.& do Alexã. hic in fi.& hoc modo habes plene & ordinarie examinatam istã

13 materiã. ¶ †Sed vt nihil omittatur inquantũ tenui.ff. qd procurator constitutus ad cõtrahendũ censetur habere mandatũ ad solutionem recipiendã: & sic procurator cõstitutus ad vendẽdum, potest pretium recipere. In cõtrarium videt̃ facere tex.in l.j.§.non aũt.in versi.igitur prepositio.ff. de exerci. ibi: vel si ad locandũ.per quem tex.no.ibi Ang.de directo cõtrariũ: qd qui habet mandatum ad locandum, non videtur habere mandatũ ad exigendũ mercedem: & sic habens mandatũ ad vendendum, nõ põt per hoc pretium recipere: ita ibi Ang. idẽ per illũ text. tenet Lud.in singu.xxiij.vbi corrupte allegat Guil.de cu. in dicto ver.igitur prepositio.ad hoc notare illũ tex.& male allegat: quia Guil.nihil dicit de hoc: & non facit mentionẽ de Ang. qui illud no.ex hoc tex.mirãdũ est de Ang.& Lud.qd nõ fuerint memores qd cõtrariũ expresse teneat Bar.in.d.l.filie.j. de sol.& ibi sequit̃ Pau.de ca.& Pau.in.d.l.qd seruus.ff.deposi. ego idẽ teneo duplici fundamento. Primo quia procura.cẽsetur habere mãdatũ ad ea q̃ sunt accessoria, vel q̃ sunt sequela mãdati.l. cuicunq̃.§.si ei quẽ ad vendendũ.ff.de insti.acti.& in.§.seq. ibi eius enim rei sequela est: & ibi gl.in ver.sequela.no.ex illo tex. cui aliquid conceditur vel cõmittitur: & ea que ex eo sequuntur cõmitti intelliguntur: ergo si mandaui procuratori qd venderet talez rem in consequentiã intelligor mandasse qd recipiat pretiuz illius rei vendite. Scdo & fortius moueor: nã procura. habẽs simplex mandatũ de vendendo: potest qd est fortius habere fidẽ de pretio, & transferre dominiũ.tex.est in.l.j.§.j.ff.de excep.rei vẽ.et ita firmant Bart.& alij omnes in.l.a diuo pio.§.sed si emptor.ff. de re iudi.si ergo põt habere fidẽ de pretio qd est plus forti⁹ poterit pretium recipere: & tenendo istam partẽ nõ ob.tex.in.d.l.j. §.nõ aũt.versi.igit̃ ppositio ibi vl si ad locãdũ.q: ille tex.nihil penitus facit: q: ibi exercitor expresse phibuit magistrũ nauis exigere vel recipere mercedem: nam dicit ibi ad literã tex. qd si eũ preposuit naui ad hoc solũ vt vecturas exigeret, nõ vt locet: nõ tenebitur exercitor si magister nauis locauerit, vel si ad locãdũ tantum non ad exigendũ idem erit dicendũ.tex.ergo ibi loquit̃ in casu claro qñ expresse prohibuit exigere: & si dicis isto mõ, ille tex.erit de indubitabili contra. l.ancille.cum gl. C.de furt. rñdeo qd tex.ibi non dubitat principaliter de hoc: sed ponit regulã generalem, qd qñ preposito nauis est limitata potentia, illã debet obseruare: al's exercitor non obligatur: & hoc in specie declarat per dicta duo exempla: ita teneo in hoc passu quẽ reputo nouũ:

14 quia non est ab aliquo exclusus. ¶ †In gl.in ver.vel emancipato.ibi: aliud in extraneo habes qd si extraneus adiectus solutioni, recipiendo mutet cõditionẽ suã, qd ei non potest solui. d.l.cũ quis in prin.ff.de solu.facit.l.eius qui in puincia.in prin.ff.si cer. pe.secus est in filio: q: licet mutet cõditionẽ.tamen ei potest solui, vt hoc tex.& cũ ista gl.tenet expresse Bal.hic. Tu aduerte qd ita etiã tenent Bar.in.l.si quis seruo.j.de solu.& d.Alex. hic vt statim.j.referã: sed qd ista differẽtia nõ sit vera: & qd aliud non sit in extraneo aliud in filio: tenent Ang.& Joã.de imo. hic q reprehendunt gl. Et cõtra istã differentiã gl.facit rõ quã assignat tex.in.d.l.cũ qs.in prin.q: stipulatio intelligit̃ stante adiecto in ea.cõditione in qua erat tpe cõcepte obligationis: ista rõ militat in vtroq̃. Ité in cõtrariũ vr facere tex.in.l. stichũ.§. vsumfr. j.de sol.quẽ tex.gl.allegat p cõcor.qui loquit̃ in extraneo adiecto solutioni: & tñ si capite minuatur: & sic mutet cõditionẽ, ei potest solui: sed ad illũ tex.dic vt statim dicam in limitatione quã ponam per illum tex.vnde cõiter respondent doc.qd in.d.l. cuz quis mutauit statuz in deterius: ideo finit̃ mandatũ & adiectio: sed hic mutauit statum in melius: quia per emãcipationẽ est factus sui iuris: ideo nõ finitur facultas ei soluẽdi: ita respõdent

Bar. et cōiter doc. hic: et in d.l. cū qs. in prin. ¶ Cōtra istā cōem solutionē duo fortiter vigēt. Primo fm Pet. de bellu. hic: et in d.l. cū qs. subtiliter est aduertendū qd in d.l. cū qs. in pn. cōsiderat mutatio status in deterius respectu creditoris: nō aūt respectu ipsius adiecti: et tunc adiecto nō pōt solui: vt in eo qui se dat in adoptionē, respectu adoptati nō fit mutatio in deteri⁹: cum in adoptādo semper querat an ei vtilis sit adoptio. l. nec ei. §. de adop. mō in isto tex. quātū ad patrē creditorē filius p emācipationē mutauit statū in deterius, et nō in melius: nā si mansisset in ptāte patris pater potuisset sibi iudicere propria autoritate. l. serui et filij. ff. de fur. et sic si debitor soluisset pecuniam adiecto, pr̄ potuisset eam ppria autoritate accipere: qn̄ esset emācipat⁹, pater habebit necesse litigare cū filio, et petere pecuniā: ergo lz respectu filij qn̄ emancipat dicat filius mutare cōditionem in melius: tn̄ respectu pr̄is creditoris mutat in deterius. Adde qd lz do. Pe. de bellu. nō dicat ante eū hoc fuit fundamētū pceptoris sui Cu. in d.l. cū qs in pn. ff. de sol. Et aduerte: qd ēt Bar. met. et doc. in d.l. cū qs. in prin. cōsiderāt meliorationē stat⁹ respectu creditoris et nō respectu adiecti: et pptere tenēt: qd si adiect⁹ efficeret religiosus, qd ei non posset solui: quāuis quo ad se efficiatur melioris cōditionis: vn̄ p emācipationē filij cōditio patris efficit deterior p rationē quā dixi: et qr amplius patri non acquirit p filiū emancipatū, vt antea acquirebat. l. cū opz. §. cū aūt. C. de bonis q̄ lib. Unde alio mō rn̄det ad cōtrariū d. Pet. qd in hoc tex. filius mutauit statū de volūtate patris qui eum emacipauit: vnde pōt ei emācipato solui. sed in d.l. cū qs. in princi. adiectus mutauit statū preter volūtatē creditoris, dādo se in adoptionē alterius: vnde puto secus esse in hoc text. si filius esset effect⁹ sui iuris aliter quā p emācipationem: vel aliter quā facto patris: vt in ti. insti. qb. mo. ius pa. po. sol. Sed tu caue: quia qn̄ dn̄s manumittit seruū adiectū solutioni, seruus mutat statum de volūtate dn̄i: et ei⁹ facto: et tn̄ seruo manumisso: et sic effecto liberto, nō potest solui: vt statim dicā in seq. difficultate. ¶ Scdō cōtra cōez solutionē adhuc fortius viget: qr imo videt qd qn̄ adiect⁹ mutat statū suū in melius qd adhuc ei solui non possit: ptz quia si seru⁹ adiectus solutioni efficiat liber, et sic mutat statū in melius: et tn̄ tunc ei solui non pōt. l. si qs seruo. et ibi Bar. et Ang. ff. de solu. l. si is qui rem. ij. §. julian⁹. ff. de furt. et §. recte: versi. et huic simile. insti. manda. Bar. in l. ei⁹ q in pūincia. in prima oppo. scde ptis. §. si cer. pe. Bal. i. l. mādatū. in pe. col. C. māda. firmat d. Alex. hic: et ita tenendo nō ob. iste tex. vbi pter emancipationē filij adiecti nō reuocat mandatū nec facultas ei soluendi: rn̄det Bar. in d.l. si qs seruo. et sequitur d. Alex. hic: qd aliud est in filio, in quo propter coniunctionē persone inter patrē et filium nō presumit reuocatū mandatum: aliud in liberto: et sic vides qūo in effectu tenent solu. gl. hic: qd aliud in filio aliud in extraneo: puta in liberto: vel aliter rn̄det Ang. Jmo. et Paul. de cast. in d.l. si quis seruo. qd p manumissionē dn̄s perdit fiduciam quā prius habebat in seruo, cū soleāt manumissi ceruices erigere cōtra priores dominos. l. si manumissus. C. de libe. et eo. libe. nō sic perdit fiduciam filij pater per emācipationē. Ista sol. mihi nō placet: videt cōtra omnē rōnē: qr imo dn̄s deberet habere maiorē fiduciā de liberto: ppter maximum beneficiū libertatis in eū collate: quā prius habebat dnm eū in seruitutē retinebat. ¶ Ultimo inquātum dictū est. §. sequendo Cu. qd qn̄ adiect⁹ mutat statū suū in deterius qd ei nō pōt solui: quia intelligit eius mandatū tacite reuocatū. d.l. cū quis. in prin. ¶ Limita a singulariter, nisi vnum esset promissum principali et aliud adiecto: tunc per mutationem status adiecti in peius, nō reuocat mandatū: nec debitori auferatur facultas soluendi aliā rem. tex. no. in l. stichum aut pamphilum. §. vsumfructum. ff. de sol. inducēdo: vt ibi subtiliter p Bar. Ang. et Jmo. et est mirabilis limitatio ad d.l. cū quis. fm Ange. in d. §. vsumfru. et d. Alex. hic: sequit Lud. ro. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pe. ¶ Glo. fi. in ver. solutioni. Diuiditur in duas. In prima allegat tres concor. ad tex. et ista est clara. In secunda oppo. de l. caius. §. sol. matr. et soluit qd ibi nepti querit actio: ideo nimirū si ei potest solui: sed certe mirū est i vtroqz. Unde aduerte qd d.l. caius. obstat in duobus cōtra istū tex. Primo quia ibi adiecto ad obligationem querendam potest solui: cuius cōtrarium dicitur hic, in versi. finali. Secūdo ibi adijcitur p alternatiuam aut quo casu debet censeri adiectus solutioni: vt hoc tex. in prin. et tali adiecto nihil querit: lz ei possit solui: vt. §. l. prima. et l. vero procuratori. ff. de sol. et tn̄ ibi dicitur qd cēsetur adiect⁹ obligatiōi: et qd obligatio ei acquirit. Ad primū rn̄de, qd qn̄ qs adijcitur ad obligationē acquirendam ipsi stipulatori, vt hic in filio: et tunc ei solui non potest: ita loquitur iste text. in versi. fina. eo quia talis obligatio etiā momento nō remanet penes filiū. l. placet. §. de acqui. here. sed quando quis adijcitur in obligationem acquirēdā sibi adiecto et nō stipulatori: et tunc tali adiecto bene potest solui: ita procedit cōtrarium. Ad scdm rn̄det Bar.

a ¶ Limita singular. adde qd istā limitat. etiā tradit do. Alex. in d. l. cū quis. i addi. et hic i j. col. i vbo ad verbū: et vide alias limitatiōes et ampliatiōnes p alex. i. l. rogasti. §. si. vbi Jaso. i scdo no. ff. si cer. pe.

fm Dy. qd ibi in stipulatiōe precedebat persona adiecti cui poterat effectualiter queri obligatio et actio, vt in muliere in dote: deinde per alternatiuā sequebatur persona stipulatoris: et tunc persona adiecti que in ordine stipulādi fuit preposita, et cui pōt effectualiter queri actio, censetur adiecta solutioni: ita procedit cōtrarium prout secundo modo obstat. et l. j. §. pe. ff. de stipu. ser. alias istis duobus cessantib⁹ secus esset: ita procedit iste text. in princi. Sed ista solutio Bar. mihi nullatenus placet: quia tex. d.l. caius. ad finem: in ratione decidendi: nō se fundat: quia auunculus prius nominauerit neptem et illa fuit potius cōtingentia facti: vnde tenet expresse Pau. de ca. hic, qd d.l. caius. pcedat indistincte siue persona stipulatoris sequatur adiectū, siue precedat: vnde tex. ibi in fi. se fundat fauore nuptiarum: et sic dotis: maxime cōcurrente affectione personarū: ita ibi cantat ille tex. Jtē ex alio Cuma. reprehēdit solutionē Bart. quia sequeretur qd si pater stipularetur filio aut sibi: et sic prius poneret personam filij adiecti: qd tūc persona filij cēseretur adiecta obligationi: et persona patris solutioni: cōtra d.l. stichum. §. quesitū. ff. de solu. Sed salua reuerentia Cuma. nō intellexit mentē Bar. quia Bar. loquitur, qn̄ persona adiecti q̄ precedit, est talis cui pōt effectualiter queri obligatio et actio: et tunc loquitur d.l. caius. sed filio in potestate. quāuis preponat in stipulatiōe nō pōt efficaciter q̄ri obligatio: cū nec momēto remaneat penes filiū sed statim patri acquiratur. d.l. placet. Unde reiecta solutione Bar. responde qd in d.l. caius. fauore dotis, ex equitate, ex stipulatiōe extranei, q̄ritur mulieri obligatio et actio: et ex eadem equitate mulier cēsetur adiecta obligationi: et stipulator cēsetur adiectus solutioni. fm Bar. et alios ibi: et ad hoc ille tex. est sing. fm Pau. de cast. et do. Alexan. hic: et dixi etiam in tex. in quarta limitatione primi no. et isto modo etiam potest sustineri solutio glo. hic que est bona: et ita cum laude Dei et c.

1 ¶ Obligatio sui natura est perpetua: et nō finitur ipso iure: sed ex partium conuentione sed ope exceptionis. et nu. 2. Limita tamen vt nu. 3. 4. et 5.

6 Pactum appositum incontinenti non operatur ipso iure.

7 Quando tempus est appositū causa finiende vel limitande obligationis, transacto illo tempore amplius in effectu peti non potest: quia obstat exceptio nisi promissor ante fuerit in mora.

8 Legatum certe quantitatis factum alicui donec viuat intelligitur annuum.

9 An et quando tempus censeatur adiectum causa limitāde et sic finiende obligationis: et quando solum causa differende.

10 Iste dictiōes quoad, quousqz, donec: et similes adiecte obligationi annue, quid importent.

11 Si dicam promittis mihi dare. x. quoad viuam an intelligatur de. x. tantum prestandis: an vero. x. annua per singulos annos prestanda donec viuam.

12 Quādo exceptio que inest obligationi, sit necesse quod opponatur a parte, an sufficiat in allegationib⁹ per aduocatos deduci. et nu. 13. 14. 15. et 16.

1 Qui ita stipulatur. el. j.

Iste §. est subtilis fm Bart. et
1 pulcher fm Ang. et habet pulcherrimam materiā. ¶ † Obligatio sui natura est perpetua, et nō finitur ipso iure, etiam ex partium cōuentione: sed ope exceptionis. quod tribus probat exēplis. h. d. fm Bar. et Jmo. Istud summarium Bart. nō videtur esse generaliter verum: quia tertium exemplū huius tex. non loquit de obligatione, sed de iure mere reali seruitutis: salua bar. qd ibi etiam est obligatio personalis ad patiētiam: quia nō sufficit cōstituere seruitutem, sed constituens est etiam obligatus prestare patientiam: vt est glo. no. in l. pluribus. §. et si placeat. ff. eo. gl. in l. corruptionē. C. de vsufru. et ista obligatio habet causam successiuam: et de ista obligatione loquitur iste tex. in tertio exemplo: et ita etiā in discursu dicit Bar. ff. in j. col. ante fi. et ideo non est necessarium summariū Pau. de ca. et d. Alex. dum summant tex. de obligatione psonali, et etiā de iure reali: posses etiā sic summare: si promitto quantitatē, vel seruitutē cōstituo quoad viues, vel vsqz ad tales calen. potes petere post: sed obstat exceptio. h. d. ¶ In tex. ibi: qui ita stipulatur. x. quoad viuā: iste tex. pōt dupliciter intelligi. Primo qd det. x. quolibet anno vel mēse et sic. x. annua: ita intelligit gl. prima. Scdo mō qd det. x. tantū semel: quis sit verior intellectus: dicā in gl. j. et etiā in. ij. q. Bart.

2 ¶ † Not. j. ex toto isto. §. qd cōtrahentes non possunt facere qd obligatio vel seruitus realis ipso iure finiatur tempore: sed tm̄ paratur exceptio: concor. l. obligatiōnū fere. §. placet. §. tit. j. sic etiā non potest testator facere: vt. l. nemo pōt. ad fi. de leg. j. et sic obligatio de sui natura perpetua nō potest limitari ad temp⁹, vt post tps ipso iure deficiat. Rationē assignat text. in d. §. placet. qr certi modi sunt cōstituti ad tollēdas obligatiōes: vt ptz in ti. insti. qbus mo. tol. obli. inter quos modos non est tempus: sed tunc

a sed tunc posset instari quare etiã tps^a nõ est mod^9 tollende obligationis. Rñdet subtiliter Bar. in. l. seruitutes. que est. l. iiij. in antepe. col. ff. de seruit. ꝛ in. d. l. nemo põt in scda pte: ꝛ aliqualiter Jmo. hic, qd obligatiões psonales sunt innxe ossibus nr̃is: adeo qd a nobis separari nõ põt. l. qs ergo casus. ff. de pecu. ꝛ imprimunt sicut character qdã in anima. fm gl. no. in. l. iij. in prin. ff. pro soc. sicut ergo i charactere corporali q cũ ferro ignito infert in corpus alicuius nõ põt imprimẽs facere qd talis impssio finiat certo tpe: puta hinc ad pascha: quia de necessitate nature erit ppetua: ita obligatiões q imprimunt in animã nostrã: licet sint inuisibiles non põt imprimi ad tps, vt ipso iure tpe finiatur. Hinc est qd dñiũ lʒ sit res incorporalis: tñ nõ est character infixus ossibus nostris: ideo põt ad tps trãsferri, ꝛ tpe finiri, ꝛ a nobis separari. tex. est in. l. fi. C. de lega. sicut in exẽplo materiali si in digito immitteres annulum: quia ossib^9 nõ inheret: potes p tpe portare, ꝛ pro tpe remouere trãsferendo ad alium: ꝛ si dicis seruitutes reales non sunt affixe ossibus nostris: sed pdijs inherent: ꝛ tñ nõ possunt finiri tpe ipso iure: vt hoc tex. in tertio exẽplo. ꝛ. d. l. iiij. ff. de seruit. respõde vt dixi. ff. qd i seruitute reali est etiã obligatio personalis ad patiẽtiã, ꝛ illa nõ põt ipso iure tpe tolli ꝛ de istis vide latius Bar. ꝛ Ang. in. d. l. iiij. quãuis Raph. Ful. ibi dicat qd iste sunt subtilitates doc. q nullo text. adiuuantur: ꝛ sic habes ratiõe fundamentalẽ huius tex. ¶ Per regulam huius tex. cum similibus: ego colligo rationẽ fundamentalem quare p prescriptionẽ. xxx. vel. xl. annorũ nõ tollit ipso iure, nec acquiritur aliqua actio: sed soluʒ paratur exceptio. l. sicut. ꝛ. l. cum notissimi. ꝛ. l. si quis emptionis. C. de prescrip. xxx. an. glos. ꝛ doct. in aut. nisi tricenale. C. de bo. mater. Bal. Sali. ꝛ alij in. l. traditionib^9. C. de pact. dico qd ratio est: quia talis prescriptio currit ex sola negligentia nõ petentis, absq aliquo titulo, absq bona fide, absq possessione: vt declarat Bar. in. l. sequit. §. si viã. ff. de vsucap. ꝛ in. l. hec aũt iura. ff. de serui. vrba. predio. ꝛ in. l. fi. ff. queãd. ser. amit. ꝛ in. l. ait pretor. §. hi plane. ff. ex qbus cau. maio. ideo solũ tps nõ potest ipso iure tollere vel inducere actionem. ideo solum paratur exceptio: ꝛ cum exceptio sit actiõis exclusio l. j. ꝛ. ij. ff. de excep. ergo psupponit obligationẽ, ꝛ actionẽ extare: ergo psupponit eas nõ tolli ipso iure per prescriptionẽ. xxx. vel xl. ann. ꝛ ideo secus esset si cõcurreret bona fides ꝛ possessio: tũc acquireret vtilis actio: vt dicit tex. in. d. l. si quis emptiõis. ꝛ tũc
3 non esset solum tps, sed alia que cõcurrunt. ¶ † Limita regulã huius tex. cum similibus tribus notabilibus modis. Primo in casu. l. pen. in ver. sancimus. C. de fideiuss. qñ fideiussio de iudicio sisti, vel de exhibẽdo aliquẽ esset pstita in causa priuata: tũc ipso iure expirat, si lis negligat p duos mẽses: vt ibi dicit text. ꝛ duobus mensibus effluentib^9 ab hmõi nexu fideiussores liberari: ꝛ sic obligatio fideiussoria, q est sui natura ppetua, ibi ipso iure finit tpe, p lapsum duoꝝ mensiũ: ꝛ ita ibi Bal. ꝛ Ang. ad hoc not. illũ tex. p limitatione tex. nr̃i: ꝛ. d. §. placet. l. obligationũ fere. ff. ti. j. ꝛ dicũt valde singulariter: qd reg'la tex. nostri: cũ similib^9 procedit in stipulationibus cõuentionalibus: sed nõ hʒ locũ in stipulatione iudiciaria, ꝛ ptoria, in qua nõ cõsideratur iste rigor, sed solũ attendit mens cõtrahentiũ, ꝛ equitas sola ptoria. l. in conuentionalibus. ff. eo. Nota diligenter: qꝛ est magna limitatio: tñ aduerte qd ille tex. in ver. sancimus. necessario non pbat hoc: qꝛ non dicit ibi tex. qd per effluentiã duorũ mensiũ fideiussores ab hmõi nexu ipso iure liberent, tex. non dicit ipso iure: vnde dʒ intelligi fm istam, l. ꝛ cõcordantes, qd fideiussores liberẽtur. s. ope exceptionis: prout etiã ibidẽ fatent Bal. ꝛ Ang. lʒ dicãt qd precedens sensus magis eis placeat: tñ forte iste secũdus est tutior,
4 per ista iura ꝛ p ratiõnẽ. ff. assignatam. ¶ † Scdo limita in casu sing. l. epistola. §. fin. ff. de pac. quando filio acturo de inofficioso patris testamento: fuit promissa certa quãtitas quoad viueret vt desisteret a querelando: tunc ipso iure per mortem extinguit ꝛ ipso iure heres excludit. Ratio est fm Guil. de cu. ibi: quia talis pmissio subrogatur in locũ querele, que ipso iure extinguit per mortẽ: ꝛ istã limitationem sequitur Areti. in. l. continuus. §. fi. in. iiij. col. ff. eo. vbi reputat illũ tex. in. d. l. epistola. §. fin. esse ad hoc bene singularẽ. Sed tu caue: quia Bart. in. d. l. epistola. §. fi. intelligit illum text. dum dicit: neq iure vllo neq equitate tale desideriuʒ admitti: intelligit Bar. s. quominus obstet exceptio: tñ ipso iure transit in heredem: vt hoc tex. ꝛ. d. l. obligationũ fere. §. placet. ꝛ. d. l. nemo potest. ff. de leg. j. idem sequunt Albe. de ro. ꝛ Fulg. ibi. Sed certe iste intellectus Bart. non videt posse procedere ad illum tex. prout etiã reprehendit Are. in. d. l. cõtinuus. §. fi. col. iiij. cum ille text. dicat neq iure vllo neq equitate ab herede peti posse. nam si promissio nõ finiret ipso iure: ergo de rigore iuris posset peti ab herede: nam exceptio que cõpetit non fundatur super rigore sed super equitate: vt. l. qui equitate. ff. de excep. dol. Attẽde etiã qd Ray. de for. ꝛ Pau. de ca. ibi aliter intelligunt illum tex. qd tex. vult dicere neq vllo iure. s. scripto: neq vlla equitate heres admittitur: nõ aũt vult dicere qd ipso iure p mortẽ extinguatur: quia nõ diceret iure vllo: sed diceret ipso iure vel mero iure: ꝛ hoc vltimo loco intelligendo ille
5 tex. nõ probaret hanc limitationẽ. ¶ † Tertio limita: qd lʒ obligatio non possit ipso iure finiri tpe vt hic: tñ officiuʒ iudicis qd competit alicui cõtra aliquẽ, bene põt finiri ipso iure tpe: vnde potest fieri pactũ, qd si filia nupta exegerit dotem, quod teneat ipsa conferre cũ fratribus: ꝛ tunc heredes eius nõ tenebuntur ipso iure: dũmodo talis promissio interponat ex certa scientia: vt. l. si filia. in prin. ff. fa. her. ꝛ hoc ideo est: quia collatio petit officio iudicis, ꝛ nõ iure obligationis: vt est gl. in. l. si soror. cũ similibus. C. de colla. Ita nouiter limitat Are. in. d. l. cõtinuus. §. fin. in. iiij. col. ff. e. Sed tu aduerte: qd ille tex. i. d. l. si filia. nec directo nec a cõtrario sensu aperit: an heredes filie tũc liberent ab onere xferendi ipso iure, an ope exceptiõis: vñ vr̃ qd ille tex. debeat intelligi ope exceptionis, p istũ tex. cũ cõcor. ꝛ hoc pbo: qꝛ officium iudicis hʒ similitudineʒ cũ actione, ꝛ regulat fm naturam actionũ, qñ non reperitur expresse contrariũ. text. est in. l. actionis verbo. in prin. ff. de act. ꝛ obl. in verbo: stipulatiões etiã que ptorie sunt quia actionũ instar obtinẽt. bar. in. l. j. in. vj. col. ff. de iurisom. iudi. dũ examinat an officiũ iudicis ꝛ actio sint idem.
6 ¶ † Scdo nota ex isto. §. probari. ꝛ tene bene mẽti: qd pactũ appositum incõtinenti, non operatur ipso iure: qd videt esse cõtra materiã. l. iurisgentiũ. §. quinimo. ff. de pac. ꝛ. l. lecta. in ver. dicebam. ff. si cer. pe. in qbus iuribus tradit qd pactum nudũ incontinenti appositũ, ipso iure informat veterẽ actionẽ, ꝛ nouã inducit: nã in isto. §. hec verba. pmittis mihi decẽ quoad viuã: habẽt in se tacitũ pactuʒ incontinẽti appositũ, ne post mortẽ petatur: ꝛ tñ istud tacitũ pactũ nõ operat ipso iure: quia ipso iure transit obligatio ad heredẽ: ꝛ heres põt agere: licet exceptione repellatur: ꝛ sic in hoc tex. pactum tacitũ incõtinenti appositũ nõ operatur ipso iure. Rñde istud ideo esse in hoc tex. quia pactũ non põt operari cõtra naturalẽ essentiam obligationis que est ppetua: vnde non põt per conuentionẽ non solũ nudã: sed etiã solẽnem stipulationem ipso iure finiri p rõneʒ quã dixi. ff. in primo
7 no. q rõ cessat in iuribus in cõtrariũ adductis. ¶ † Tertio no. ex isto. §. qd qñ tps est appositũ causa finiende vel limitãde obligationis, transacto illo tpe amplius in effectu peti non potest: quia obstat exceptio. Limita nisi promissor ante fuerit in mora. tex. est in. l. si mandato titij. §. ille. ꝛ ibi glo. in scda sol. ꝛ Bart. ff. man. als esset in potestate pmissoris facere ius stipulatoris finiri, qd est absurdũ. l. centesimis. §. fi. ff. eo. ꝛ in. l. in vendẽtis. C. de
b cõtrahẽ. emp. facit qd tʒ Ang. in xsi. cxcix.^b quod incip. titius rẽ quã emit a seio circa fi. xsi. vbi tenet qd si emptor fecerit pactuʒ de retrouendendo pro eodẽ pretio intra certũ terminuʒ, si ante eius lapsum fuerit in mora cõstitutus, põt post lapsum terminũ cogi inuitus ad retrouendendũ. ¶ Glo. prima intelligit primũ exemplum huius tex. qd stipulatus sum. x. quoad viuã non simpliciter: ꝛ sic semel tm̃: sed. x. annua vel mẽstrua: ꝛ sic in singulos annos: ꝛ cũ isto intel. cõiter transeunt doc. ita etiã tenet Bart. ff. in. j. q. sed iste intellectus gl. lʒ cõmuniter approbatus mihi nõ placet. Primo quia diuinat ad istum tex. simpliciter loquẽtem. Secundo ꝛ fortius iste dictiões: quoad: quousq: ꝛ similes adiecte cause momẽtanee que momẽto expediunt: vt est hic dare. x. non important repetitionẽ aliquã fm Bart. in. l. legatum. ff. de
8 annu. leg. do. Alex. hic. † Nec ob. si diceret qd legatũ certe quãtitatis factum alicui donec viuat intelligitur annuum: ꝛ sic esse relictum in singulos annos: vt est tex. in. d. l. legatuʒ. ff. de annu. leg. ergo idem in stipulatione de. x. facta quoad viuaʒ debet intelligi in annos singulos: arguendo de legato ad stipulationẽ. l. seruũ filij. §. eũ qui chirographum. ꝛ. l. que de legato. ff. de le. j. et l. si diuortio. ff. eo. quia dico qd istud est arguere de magis fauorabili. s. de legato: ad minus fauorabile. s. ad stipulationẽ: ꝛ sic de maiori ad minus que argumentatio non valet: vt not. in. c. cũ in cunctis. de elec. sed bene ecõtra: ꝛ ita tenent Ray. ꝛ Jmo. in. d. l. seruũ filij. §. eum qui chirographũ. Ang. in. l. si a substituto. §. fi. ff. de leg. j. do. Alex. in. l. j. in vlt. col. C. de insti. ꝛ substi. Et qd. d. l. legatum. procedat in vltimis voluntatib^9: vt non habeat locuʒ in cõtractibus: tenet Bar. Ang. ꝛ. d. Alex. ꝛ cõiter alij hic: gl. et Bar. in. d. l. legatũ. ꝛ idem Bar. in. l. qui concubinam. §. vxori. de leg. iij. vñ teneo qd iste tex. debeat intelligi sine vlla subauditione: prout iacet: ꝛ prout etiã videtur intelligere Cu. hic: qd in isto tex. vnica fit pmissio de. x. cuius obligatio durat quoad stipulator vixerit ꝛ non vltra: prius aũt potest cõfestim peti: vt dicit litera. ¶ Glo. in versi. confestim. ibi: sed poti^9 causa diuisionis ꝛc. id est vt obligatiõis pstatio diuidat: ꝛ sic tps fuit appositũ gr̃a diuidẽde solutiõis: iuxta. l. si cũ pfinitiõe. ff. qñ dies lega. ce. cum esset pmissio annua, vt sciat qd quolibet ãno peti possit: ꝛ sic habes ex gl. qd tps aliqñ ponit causa dilationis. i. causa differẽde solutionis: aliqñ causa finiende obligationis: qd qñ sit declarat

a ¶ Tps quare nõ tollat obligationẽ. adde qd ita etiã rñdet Are. in l. ɔtinu^9. §. fin. in. j. col. ff. eo.

¶ cxcix. adde tu qd est numero. cc xviij. ꝛ add d. Fabia. de scto sauino ni tract. de emp. ꝛ vẽ. in vj. q. vij. qd nis prin.

Bar.j.in.j.q.vbi statim dicã.¶ In gl.in v̇.calẽdis Januarijs.
opp.qđ tex.nõ possit intelligi de stipulatione annua: vt intelli-
git glo.prima.ꝓpter ver.quẽadmodũ.vbi p̃statio solũ debebat
fieri vsq̃ in cal.Janua.et sic intra tp̃s minus anno.ergo nõ põt
intelligi tex.de stipulatiõe annua.ꝓpter hoc gl.dicit:qđ hic va-
riatur casus, qñ aliqd diurnũ de die in diẽ ꝓmisit vsq̃ ad tales
cal.ꝛ hoc modo ibi ponit̃ casus diuersus a primo:sed nec iste in-
tellec.mihi placet:q2 diuinat ꝛ q2 variat ꝛ destruit tex.vñ etiam
intelligo:put.s.realiter:ꝙ etiã hic vnica fuit ꝓmissio:puta de.x.
cui⁹ obligatio durat vsq̃ in cal.Januarias.¶ In gl.in v̇.sub-
monebit̃.opp.q2 si in scđo exẽplo tex.erãt ꝓmissa.x.diurna vsq̃
ad cal.Janua.vt declarat gl.in ver.calẽdis. ergo ꝑ tp̃e p̃terito
poterit heres effectualiter petere,et nõ obstabit ei exceptio:gl.
tacite fatet̃ ꝯtrariũ:ꝛ ꝓpterea intelligit istũ text.ꝓcedere:de eo qđ
post calẽ.excurrit,nõ potest heres petere:sed de eo qđ ante cal.
¶ Ab extra Bar.format tres opp.ꝛ tres.q.circa opp.aduerte
qđ due prime oppo.vadunt cõtra tex.in ver.cõfestim.et sic con-
tra primũ no.qđ Bar.colligit ex isto tex.qđ in initio tp̃is potest
confestim peti.Cõtra:imo non põt peti nisi elapso toto tp̃e:vt
l.qui hoc anno.s.eo.rñdet Bar.ꝙ ibi tp̃s fuit adiectũ causa dif-
ferende solutionis:hic cã limitande obligatiõis:ꝛ non declarat
rõnẽ differẽtie:quare dic ergo qđ in.d.l.q hoc anno.tp̃s fuit ap-
positũ ꝑ ablatiuos absolutos,positos sine aliqua p̃positiõe limi
tatoria:ꝛ sic dilatio illa censetur apposita solo fauore debitoris:
ideo totũ illud tp̃s dꝫ esse finitũ,ꝛ ante peti nõ posset, sed solum
post:sꝫ in isto tex.tp̃s nõ est appositũ simpliciter sꝫ cũ aduerbio
quoad vel quousq̃ vel donec:q̃ limitant tẽpus intra qđ potest
effectualiter peti: q2 confestim in initio ante lapsum illius ter-
mini:postea aũt nõ:q2 postea finiunt obligationẽ:ꝛ sic iste tales
dictiões apponunt̃ cã limitãde obligatiõis. ¶ In scđa opp.de
l.lecta.ver.igit̃ finito primo mẽse.s.si cer.pe.Bart.rñdet qđ ibi
tp̃s fuit appositũ executioni:nec aliter declarat: dic qđ qñ tp̃s
apponit̃ post obligationẽ iã ꝯtractã:tũc dr̃ apponi executioni:
ſm eũdẽ Bar.q declarat.d.cõtrariũ.l.lecta.in.l.q hoc anno.s.e.
¶ Tertia opp.Bart.tendit ad aliud quã due prime p̃cedẽtes:
nã iste tex.vult:qđ post tp̃s nõ possit in effectu peti: quia obstat
exceptio:vt hic in v̇.submonẽdus est exceptiõe:ꝛ in ver.submo
uebit̃ ꝯtra.ꝙ imo etiã post tp̃s possit effectualiter peti:ꝛ nõ ob-
stet exceptio est tex.in.l.si mãdato titij.§.paulus rñdit die adie-
cto.s.mãda.Rñdet Bar.post Dy.qđ ibi tp̃s fuit adiectũ causa
differende solutionis,hic cã limitande obligationis.ꝛ nõ decla
a rat qũo ꝛ qualiter:vnde posset[a] aliter rñdere ad illũ tex.ex mẽ-
te Cuma.hic:qđ ibi sunt alia v̇ba quã in isto tex.nã ibi ꝓmisit ꝑ
dictionẽ intra:prestare intra cal.ꝛ sic tp̃s videt̃ appositũ ad so-
lutionẽ differẽdã:dũmõ intra tp̃s fiat.l.si itra.C.de nõ nu.pecu.
ꝛ.l.j.§.qđ dicim⁹.ff.de succes.edi.nõ aũt gratia limitãde obliga
tiõis:vt hic:hoc etiã denotat in illo tex.verbũ prestaturũ.ꝙ so-
lutionẽ respicit:ꝛ de dictiõe intra habes ꝑ Bar.in.l.in prin.per
illum tex.s.de offi.prefec.vrb.Ludo.et Areti.in.l.qui ante calẽ.
s.eo.Oldr.Lau.in cõsi.xlix.incip.cõsueuit dubitari.in.iij.colũ.
9 ¶ † Querit primo Bart.an ꝛ qñ tẽpus censeatur adiectũ cau-
sa limitande ꝛ sic finiende obligationis:et qñ solũ causa differẽ-
de solutiõis:ꝛ distingue:vt hic plene ꝑ eũ:cuius distinctiõi scri-
bẽtes nihil substãtiale addunt:ꝛ dicit Alex.ꝙ cõiter tenet̃ effe-
ctus ꝛ vtilitas huius doctrine:ptꝫ ex prime dictis:quia qñ tp̃s
apponit̃ causa differende solutionis:ꝛ sic fauore debitoris:tunc
nõ põt cogi debitor nisi elapso toto illo tp̃e:sꝫ postea post illud
tp̃s põt peti.l.qui hoc anno.s.e.cũ alijs.s.allegatis.sed qñ tem-
pus apponit̃ gratia limitande obligatiõis est totũ econtra:q2
añ illud põt effectualiter peti:vt hoc tex.in ver.cõfestim.postea
finitur obligatio:ꝛ sic petitio extinguitur:vnde, vt clarius rem
habeas reducendo ad practicã:formo vtilem ꝛ quotidianã.qđ.
¶ Pone:titius rem quã emit a seio:ex postfacto promisit eidẽ
retrouendere ꝑ eodem pretio infra certũ tempus:puta infra.x.
annos:iuxta.l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ vẽdi.queritur an elapso
illo termino.x.annorũ: possit ad reuẽdẽdũ vrgeri:ista doctrina
Bar.in vltimo mẽbro mirabiliter facit:ꝙ etiã post terminũ pos
sit cogi ad reuendendũ:q2 qui se obligauit ad dandũ vel facien-
dum ad diem certũ,tenet̃ etiam post diem:qñ obligatio est sim-
plex ꝛ cõtinet aliquid momentaneũ:vt est in proposito retrouẽ-
dere:eo quia tũc tp̃s censetur appositũ causa differẽde solutio-
nis:ꝛ nõ causa limitande obligatiõis: nisi in contrariũ egerint
cõtrahẽtes:vt.l.ad diẽ.j.e.cũ alijs iuribus allegatis ꝑ Bar.ꝛ sic
vult Bar.qđ in dubio in obligatiõe simplici momentanea:ꝛ sic
vbi in obligatione versat̃ illud qđ põt momento expediri:vt in
casu presenti:tp̃s cẽsetur adiectũ solum causa differẽde solutio-
nis,et nõ causa finiende obligationis:ergo etiã post illũ termi-
nũ tenet̃:si istud esset verũ:ꝑfecto esset mirabilis decisio in pra-
b ctica:sed hoc nõ obstãte cõtrariũ in terminis cõsuluit Ange.[b]
in consi.cxcix.qđ incip.titius rem quã emit ꝛc.vbi dicit contra-

a ¶ Vñ posset.Adde ꝛ aduerte: q2 ista sol.Cu. recidit i idẽ cũ illa bar. q̃ eñ rõ differẽtie ẽ dicere quoad viuã:vel intra vitam meã; certe nulla; et qs dixit sibi ꝙ dictio itra potius debeat apponi solutioni producẽde quã obligationi limitande.

b ¶ Ange.in ꝯsi.adde tu qđ est cõsil. ccxviij.

rium esse verum sine dubio:ꝛ dicit aduertẽdũ qđ Bar.hic non
declarat:sed ipse declarat qđ ista doctrina bar.potest esse vera,
quãdo dies adijcitur obligationi mero fauore debitoris:ita qđ
creditor ex parte sua nihil habet implere:ita proprie loquit̃ do
ctrina Bar.sed vbi debitori satisfaciẽti aliquid est implendũ a
creditore ꝛ aliter satisfacere nõ tenet̃:isto casu nisi sibi infra ter-
minum satisfaciat post terminũ nõ tenetur satisfactionẽ accipe-
re:quia emptor tenet̃ obseruare promissa,que legem certam ha
buerunt ex forma contractus:cui legi satisfactum nõ est a debi-
tore:pro hoc dicit se dare casuꝫ in terminis decidẽtẽ istã.q.in.d.
l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.vbi ponitur casus de eo qui ꝓmi-
sit reuendere pro eodem pretio,quandocũq̃,vel infra certũ tẽ-
pus:dicit ibi tex.qđ.l.cõuentionis est obseruãda:vbi ergo ꝓmi
sit reuẽdere quandocũq̃ poterit qũocũq̃ astringi:sed vbi ꝓmi
sit ad certũ terminũ,non poterit compelli post terminuꝫ: alias
ista non differrent inter se essentialiter:qđ est falsum. Ad idẽ di
cit optime facere:tex. in.l.emilius largianus.s. de minori.ꝛ ista
plus me mouet.Tu aduerte inquantũ Ang.dicit se allegare ca
sum in terminis in.d.l.ij. C.de pac.inter emp.ꝛ ven.illa.l.parum
vel nihil facit:quia qñ emptor ꝓmisit de reuendendo intra cer-
tum tp̃s:put ibi facta fuit promissio an post illũ terminũ tenea-
tur postea retrouẽdere,ibi de hoc nihil dicit̃ in illo text.nisi per
inductioneꝫ a remotis quã extra tex.facit Ang.similiter in.d.l.
emilius largianus.verba fuerunt magis p̃cisa exclusionis a cõ-
tractu,elapso tp̃e, quã hic:tñ meli⁹ facit quã.d.l.ij.itẽ ꝑ solutiõe
q̃ꝫ tradit Ang.ad doctrinã Bar.adde facere qđ dicit idẽ Bar.
in.l.si.x.cũ petiero.circa si.s.e.circa intellectũ.d.l. ij. ꝛ ita habes
notabilẽ limitationẽ ad doctrinã Bart.¶ Ego etiã sequor istã
decisionẽ Ang.alijs fundamentis vltra eũ:primo quia si ita te-
neremus sequerent̃ plura absurda que statim subijciam:nam si
verum esset qđ emptor teneret̃ reuẽdere etiã post transactũ ter
minum:ergo teneret̃ postea in perpetuũ ꝛ hoc esset absurdum:
quia hoc modo actus agentiũ operarent̃ cõtra eorũ intentionẽ
contra.l.nõ oĩs.in prin.s.si cer.pe.ꝛ.l. obligationũ substãtia.in
prin.s.tit.j.¶ Itẽ etiã ꝛ scđo,si teneret̃ reuẽdere etiã post trans
actum terminũ:ergo frustratorie fuisset adiectus talis termin⁹
in promissione:ꝛ sic nihil operaret̃ ꝯtra regu.l.si qñ.ff.de leg.j.ꝛ
c.si papa.de priuile.in.vj.ꝛ hoc etiã esset absurdũ:q2 in cõtracti-
bus nulla dictio imo nulla syllaba dꝫ esse sine effectu aliqd ope-
randi.ſm Bal.in rubri.C.de contrahen.emp.in.ix.q.ꝛ ante eum
gl.in.c.solite.in ver.tanq̃ꝫ de maio.ꝛ obe.¶ Tertio quia ex quo
emptor promisit reuẽdere pro eodẽ p̃tio intra certum terminũ:
ergo post illũ terminũ noluit teneri:q2 promissum ad tp̃s cense
tur post tp̃s prohibitum.l.si vnus.§.si cum reo.ꝛ.l.epistola.§.fi.
vbi Pau.de ca.ad hoc no.s.de pac.ꝛ.l.statuliberum.§. stichuꝫ.
de leg.ij.ꝛ.l.pater filiũ.§.fundum.de lega.iij.ꝛ. l. si ita quis.ꝛ ibi
Bal.ꝛ alij presertim Alex.s.de vul.ꝛ pupil.gl.in regula decem.
de reg.iur.in.vj.Bal.in.l.obseruare.§.ꝓficisci.in. iij.q. s.de offi.
procõ.ꝛ leg.Itẽ quia affirmatiua limitata ad tp̃s,inducit nega-
tionem post illud tp̃s ſm Bal.in.l.edita.C.de eden.col.xiij.ver.
sed hic queritur nũquid sufficiat.Accedat qđ si statutũ permit-
tit intra certũ tp̃s posse inquiri,post illud tp̃s censetur prohibe
re:ideo inquisitio post illud tẽp⁹ formata est ipso iure nulla: ita
no.tenet Bar.in cõsi.c.incip.A dño Cyno de Bononia in scđo
dubio.Sed iste omnes absurditates ꝛ superfluitates cessant in
doctrina Barto.ꝛ ita tene:quia omnis intellectus qui nõ sonat
in auribus vulgi,dr̃ esse extraneus:ita egregie dicit Bal.in tit.
de pace constan.col.xxx.in ver.defendendo.allegat.c. ex literis.
de spon.sed qđ iste deberet teneri retrouẽdere post elapsum ter
minum prefixum nõ sonaret in auribus vulgi: imo nec perito-
10 rum.ergo ꝛc.¶ † Scđo principaliter circa istam doctrinã Bar.
aduerte dum Bar.vult qđ iste dictiões: quoad:quousq̃ donec:
ꝛ similes adiecte obligationi annue, importãt multiplicationẽ,
denotãt tp̃s adiectũ cã limitãde ꝛ finiẽde obligatiõis:ꝑ istũ tex.
quẽ intellexit Bar.loq in obligatione annua:vt intelligit gl.j.ꝛ
gl.in ver.calẽdis.ergo vult Bart.qđ iste dictiões in obligatiõe
simplici importent tp̃s esse adiectũ cã differende solutionis.ꝑ.l.
ad diẽ.j.e.cũ alijs iurib⁹ alleg.ꝑ Bar.Sed aduerte qđ iste text.
non probat hanc cõclusionẽ Bar.intelligendo istũ tex. simplici
ter:put iacet absq̃ alia diuinatione: vt tenui.s. sup gl. j.sed pro
Bar.melius facit tex.in.§.at si ita.insti.eo.ibi.x.aureos annuos
quo ad viuam ꝛc.vbi ponit̃ dictio annuos que nõ est in isto tex.
Itẽ ꝑ ꝯclusione Bar.facit rõ quia qñ iste dictiones adijciũtur
causa limitãdi obligationẽ multiplicatiuã,vel tractũ successiuũ
prout est stipulatio annua ꝛ vsusfru.tutela ꝛ similes:tunc impor
tant repetitionẽ ꝛ censent̃ adiecte ad repetẽdum ꝛ qđ post illud
tp̃s finiat̃ obligatio.l.sicut in annos.in prin.s.qbus mo.vsusfru.
amit.ꝛ.l.peñ.s.de excusa.tu.ꝛ declarat Bart.in.d.l. legatum. s.
de an.lega.ergo bene stat conclusio Bar.qđ tũc tp̃s censet̃ adie
ctum causa limitande et finiende obligationis:sed dum postea
Bar.vult

Bar. vult qḋ qñ iste dictiões ponunṫ in obligatiõe simplici: tūc importēt tps solū esse adiectū cā differēde solutiōis: lz. d. Alex. dicat sic cõiter teneri: tñ vr̄ cõfundi p istū tex. simpliciter intellectū: put iacet sine subauditiõe: vt tenui sup gl. j. ⁊ ad hoc facit qḋ
11 statim dicā. j. in. ij. q. Bar. ¶ † Scḋo q̄rit Bar. pmittis mihi da re. x. quoad viuā: an intelligaṫ de. x. tantū p̄stādis: an vero. x. annua p singulos annos prestāda donec viuā: dicit Bar. se dubitare: tñ tz qḋ vnica. x. intelliganṫ p̄standa minutatim donec stipulator viuat: ita qḋ in eius vita ascēdat in summa ad. d. quātitatē. per. l. si cū p̄finitione. s̄. qñ dies leg. ce. ⁊ ita etiā firmat Bar. sine dubitatione in. l. si stichū. §. stipulatio. s̄. e limitat Bar. ex conditione psone stipulatoris qñ qs promitteret vni pauperi. x. quoad viuat: tunc talis pmissio censeṫ facta cā alimentoꝝ. l. cū hi. §. si in annos. s̄. de trāsac. ⁊ ɔsequēter presumereṫ esse annua: qꝛ cā alimentoꝝ est fauorabilis sicut ⁊ in vltimis volūtatibus. l. legatum. cū gl. ⁊. l. antepe. s̄. de an. leg. Adde qḋ ɔclusio ⁊ etiā limitatio Bar. est vera ⁊ cõiter approbata, prout ēt dicit. d. Alex. ⁊ qḋ in dubio vnica. x. intelligant esse pmissa quoad stipulator viuet: bene facit fm̄ Bar. d. l. legatū. quia i dubio qḋ minimū est debetur: ⁊ in dubio ɔtra stipulatorē fit interpretatio. l. semp in stipulationib⁹. j. de re. iur. ⁊. l. stipulatio ista. §. in stipulationib⁹. s̄. eo. Et aduerte diligenter qḋ ista ɔclusio Bar. ab oib⁹ approbata. facit p intellectu quē ad istū itellectū tenui, sine aliqua subauditione, ɔtra intellectū gl. prime subaudictis ad tex. x. annua. Sed inquātū Bar. postea subdit qḋ illa p̄statio de. x. debebit fieri minutatim donec viuat stipulator: ita qḋ in summa ascendat dictā quātitatē: ⁊ sequiṫ Alex. hic: idē tz glo. in. d. l. legatū. in. ij. oppo. sed truffa est fm̄ Ang. Jmo. Rapha. cu. ⁊ Pau. de ca. quia imo tota. x. simul p̄nt peti, ⁊ simul debēt prestari: vt hoc tex. in ver. cōfestim. nec hic pōt cadere minutatim p̄statio: vt dicit Bart. propter incertū tps vite stipulatoris propter quā incertitudinē nō posset fieri talis diuisio de. x. q̄ pūctualiter finiaṫ in vita stipulatoris. Et p hoc nō obstat. l. si cū p̄finitiõe. ff. qñ dies lega. ce. alle. p Bar. qꝛ ibi fuit[a] exp̄ssum certū ⁊ determinatū tps. s. x. annorū intra qḋ hñ pōt fieri certa diuisio. Et si diceres qḋ distributio debeat fieri arbitrando tps vite fm̄ formā. l. hereditatū. s̄. ad. l. fal. dicit Ang. qḋ semp in hoc dubitauit ⁊ plus nō dicit. Tu dic qḋ ille casus est sp̄alis mirabilis ⁊ sing. fm̄ Bar. ⁊ alios doct. ibi in estimādo legato alimentoꝝ pp̄ter detractionē legis falcidie: sed in alijs casibus nō habet locū illa. l. fm̄ Ang. Jmo. Pau. et Alex. ibi: qꝛ qlibet p̄sumiṫ viuere vsqꝫ ad. c. annos. l. fin. C. de sacrosan. ecc. l. an vsufru. s̄. de vsufr. gl. Bar. ⁊ doc. in. l. ij. §. si dubitet. s̄. queadmo. testa. ape. ⁊ in. l. sed ⁊ si de sua. s̄. d acqui. here.
12 ¶ † Tertio ⁊ vltimo q̄rit multū not. Bar. an exceptio debeat a parte opponi, ⁊ an sufficiat in allegationib⁹ p aduocatos deduci: ⁊ distinguit faciēdo in effectu tres casus: vt hic p eū, q postea in fine subdit: nunc intelligis quid est dictū pacta inesse vel non: tu qui nūqꝫ ante intellexisti, ⁊ plenius ac perfectius quā alibi loquiṫ Bar. ⁊ cum Bar. trāseunt cõiter alij fm̄ Alex. cū cõcor. per eum allega. ¶ Circa primū membrū Bar. qñ exceptio inest ipsi obligationi: vt in pactis incõtinēti appositis: vel in pactis que tacite inesse intelligunṫ: vt habes exemplū in hoc tex. tūc nō est necesse qḋ exceptio opponaṫ per reū: qꝛ actor proponēdo actionem proponit etiā exceptionē que illi inest. in hoc primo mēbro tene cū bar. quicquid teneat Sali. in. l. exceptionē. C. de proba. ⁊ Fulg. in. l. lecta. s̄. si cer. pe. vt hic per Alex. ¶ Pro ista cõclusione Bar. adde facere tex. in. l. rogasti. §. si tibi. s̄. si cer. peta. in ver. ipso iure. ergo etiā si nō opponatur: ⁊ illū text. Bal. ibi in lectura antiqua: ad hoc no. ⁊ reputat sing. ⁊ eū simpliciter refert Alexan. hic. Tu dic qḋ etiā Bal. ibi in lectura ordinaria in pma oppo. ad hoc no. ⁊ ibidē Albe. de ro. Pau. ⁊ Alex. ⁊ idē Alex. i. l. si vnus. §. pactus ne peteret. in. iiij. not. s̄. de pact. ⁊ dixi plenius in d. §. si tibi. ¶ Scḋo adde facere illud qḋ tenet Bar. i. l. si ita scriptum. s̄. de le. ij. vbi tenet qḋ qñ adēptio legati fuit facta in eodē testamēto, nō est necesse qḋ heres cõtra legatariū agentē opponat aliquā exceptionē, neqꝫ facti neqꝫ iuris: ex q̄ ipsi testō inest ademptio: ⁊ sic non pōt iudici non liquere: ex quo ei producitur testm̄ qḋ hz etiā ademptionē: secus si ademptio fieret in alia voluntate: puta in alio testō vel codicillis: vt ibidē per eū. ¶ Tertio adde illud qḋ tz Bal. in. l. supplicare. in. iij. no. C. vt li. pendē. vbi tenet qḋ si actor pducat instrumentū penale, in quo erat pactum de nō petendo sub pena, iudex dz protinus etiā reo nō opponente cōdēnare actorē ad penā ⁊ cogere ad soluendū penam.
13 per illū tex. in ver. protinus condēnetur. ¶ † Circa scḋm membrum Bar. in pactis ex interuallo appositis, vel in exceptionibus que non veniunt ex cõuētione partiū: vt est exceptio met⁹, doli, erroris: ⁊ similes: lz ab initio afficiant obligationē: tunc est necesse qḋ tales exceptiones opponanṫ p partē. Adde rationez fundamentalē esse: quia tunc iudici pōt cõstare in actis de obligatione, si actor producat instrumētū publicū obligatiōis: ⁊ tñ non cõstabit de pacto apposito ex interuallo: non etiā cõstabit qḋ obligatio sit facta metu, vl errore, vel dolo: ⁊ sic actor pponēdo actionē non proponit cū istis exceptionib⁹, vt facit in primo membro Bar. ideo tūc est necesse qḋ p partē excipiatur, ⁊ pbeṫ talis exceptio. Sed aduerte circa exceptionē met⁹, doli erroris vel similes: qꝛ Bar. met. videṫ aliter tenere in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. s̄. de pac. in antepe. col. sup glo. in ver. in pactis factū vbi tenet qḋ imo tūc si actor locupletareṫ cuz aliena iactura, pōt iudex ex officio supplere, ac si exceptio fuisset apposita p partē. per. l. plane. circa princ. s̄. de peti. here. sequitur Jo. de imo. hic: qḋ intelligit verū Alex. modo tale officiū iudicis imploreṫ per partem. p reg. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. s̄. de dam. infec. ⁊ ita tz gl. ⁊ ibi clarius Bar. in. l. fi. s̄. de pe. here. als secus: ⁊ ita saluat bar.
14 hic: vt plenius per eum. ¶ † Circa tertium membrū Bar. in exceptione temporali, ⁊ sic dilatoria, qñ pactū dilatoriū solutionis fuit ab initio incõtinenti in contractu interpositum: dicit Bal. Bar. dicere vnū qḋ pauci intelligunt: fm̄ Pau. de ca. Bar. confuse loquitur. ¶ Tu vt clare habeas dic Bar. velle duas cõclusiões. ¶ Prima est, qḋ si pars nō opponat exceptionē talis pacti dilatorij ab initio interpositi: iudex dz ɔdēnare reū ad soluēdum tpe debito ⁊ nō statim: quia talis dilatio incontinenti apposita, inest obligationi ad differēdū solutionez: ideo dz solutio differri etiā si nō opponaṫ a parte: quia ex inspectiõe ɔtractus, apparet iudici exceptio dilatoria i forma dilatorie: ideo tūc nō requiriṫ aliqua exceptionis oppositio: ⁊ sic tūc sequiṫ condēnatio modificata. ¶ Scḋa cõclusio Bar. est qḋ si talis exceptio pacti dilatorij ab initio interpositi, opponaṫ p partē ad impediendum iudiciū: tunc cõsequeṫ absolutionē: qꝛ actor male egit ante diem: ⁊ qꝛ hoc nō inest obligationi: ideo opponeṫ ad processum. ¶ Circa primā cõclusionē adde qḋ idē tenēt Bal. Jmo. Paul. de ca. Rapha. cu. ⁊. d. Alex. hic: idē tz Bar. in. l. lecta. in. v. colū. ⁊ ibi. d. Alexā. s̄. si cer. peta. Barto. in. l. exceptionem. ad fin. ⁊ ibi Bal. ⁊ Sali. C. de proba. cum alijs concor. traditis per. d. Alex. hic: ⁊ in. d. l. lecta. Et vltra eū adde qḋ idē tenet Bal. in. c. de testibus. extra. de testibus. Ang. in. l. qḋ si in diem. in prin. s̄. de peti. here. Are. in. l. ita stipulatus. in. xxxviij. colum. ad fi. ⁊ seq. j. e. ⁊ ista est vera ⁊ magis cõmunis conclusio ⁊ eam tene. Contrariū tenent Raph. Ful. Paul. de ca. sibi ɔtrari⁹: ⁊ Lud. in. d. l. lecta. Mouetur Rapha. fundamento multum colorato: quia ex quo reus scit sibi competere exceptionē dilatoriam. ⁊ eam nō opposuit ante litem cõtestatā: sed passus est litē cõtestari: certe videtur renuntiasse illi exceptioni dilatorie, ⁊ consensisse qḋ iudiciuz procedat. l. pomponius. §. ratihabitiōis. ff. de procu. iuncto. §. tpales. insti. de excep. ⁊ hoc etiā voluit Jnno. in. c. j. de plus peti. Bal. i. d. l. exceptionē. C. de pba. ⁊ ipsemet. d. Alex. hic: ergo nō est verū qḋ iudex possit supplere parte nō opponēte. Sed huic fundamento: lz videaṫ coloratū rñde dupliciter ⁊ bene: ⁊ vtraqꝫ est v̄a solutio. Primo ego rñdeo ex doctrina Bar. hic: nā illud qḋ diciṫ qḋ pars intelligiṫ remittere exceptionē dilatoriā, si eaz non opponat ante litē contestatā: est verū qñ habet necesse eaz opponere: ita loquunṫ iura preallegata: sed quādo exceptio dilatoria inest obligationi: prout loquitur Bar. tūc est notoria iudicis: ideo tūc nō est necesse qḋ opponatur p partē, sicut nec qñ pactū est incontinenti appositum: ideo non videṫ tūc renuntiare. Uel aliter ⁊ secūdo rñde fm̄ Are. in. d. l. lecta. ⁊ plenius in. d. l. ita stipulat⁹. in. xxxix. col. qḋ licet re⁹ nō opponēdo talē exceptionē dilatoriā ante litē cõtestatā videaṫ renūtiare illi exceptioni quo ad repellendū actorem a limine iudicij: ar. l. si ea. C. q accu. nō pos. ⁊. l. si eo tēpore. C. de remis. pig. non tñ videṫ renūtiare huic exceptioni dilatorie, inquantū pōt opponi ad differendum solutionē, p reg. l. si seruit⁹. s̄. de ser. vrba. pdio. vbi si alicui cõpetant duo iura: licet intelligatur vni renūtiare, nō tñ intelligitur alij renūtiatū. Omissis alijs leuib⁹ contra Bar. fortissime stringit tex. in. l. qḋ si in diem. in prin. s̄. de peti. heredi. vbi videṫ tex. formalis ad literā cõtra Bar. qui dicit qḋ si agatur ɔtra debitorē in diē, qḋ ille debitor nō potest condēnari: ⁊ illū tex. cõtra Bar. allegat Lud. in. d. l. lecta in vlti. col. dicens ibi esse tex. claꝝ cõtra Bar. ⁊ qḋ admiraṫ qḋ Ful. qui fuit ita subtilis doc. vadat p mendicata suffragia, cū ibi sit tex. contra Bart. ⁊ illū tex. ante eum allegat Jmo. in. c. j. sup gl. fi. de plus peti. ⁊ per illum tex. cõtra Bar. etiā tenet Ang. sibi cõtrarius, in. l. j. C. de cōdi. ex leg. ⁊ in. d. l. exceptionē. C. de proba. ⁊ cõtra Bar. tenuit do. Alex. sibi cõtrarius de quo vehementer admiror in cõsi. xcv. primi vol. qḋ incip. in causa ⁊ lite vertente inter spectabilē do. Frā. ⁊c. col. iij. ad fi. Sed ad illum tex. dupliciter respondet Jmo. in. d. c. j. de plus peti. cuius solutiones referunt: ⁊ sequuntur Pau. de cast. ⁊ domi. Alexan. in. d. l. lecta. Primo respondet qḋ ibi reus opposuit exceptionem. Jsta solutio diuinat. Secundo quod reus ibi opposuerit exceptionem, hoc est facti ⁊ ea q̄ sunt facti nō presumuntur nisi probētur. l. in bello. §. facte. ff. de capti. Tertio si

[a] ¶ Quia sibi fuit. addō q ista solutio est. d. Alex. hic i. ij. col. ver. nō obstat.

reus ibi opposuisset exceptionē tex. esset de īdubitabili. l. qđ labeo. §. de carbo. edic. Scđo ꝛ ꝓbabilius rñdet Inno. in d. c. j. sequēdo solutionē gl. in d. l. qđ si in diē. in prin. quā solutionē ēt ibi approbat Bar. qđ ibi erat debitor in diem: sed nō fuerat cōuentus quo ad illud debitū in diem: sed quo ad alia debita: quia ibi heres egerat actione vniuersali. s. petitiōe hereditatis: ꝛ qꝛ petitio hereditatis est iudiciū vniuersale fuit etiā quo ad illud debitum in diem absolutus: sed ista etiā diuinat. ꝛ tex. ꝑsupponit qđ ad illud debitū in diem vel sub conditione fuerit cōuent⁹. Tertio vltra[a] Inno. posset rñderi dum tex. ibi dicit non debere eū condēnari intelligatur vt statim soluat: quia istud est plus soluere. §. plus. insti. de actio. cū dies sit ps summe et obligatiōis. l. j. §. diem. ff. de eden. sed bene pōt condēnari vt soluat adueniente die: ꝛ sic tpe debito: put etiā dicit Bar. hic ptꝫ qꝛ tex. ibi subijcit qđ si tpe rei iudicate dies nō venerit qđ cauere debet de restituēdo hoc debito, cū dies aduenerit: ita ibi dicit tex. ista solutio nō valet nec satisfacit: quia tex. indefinite dicit nō debere eū cōdēnari: ergo nullo mō debet cōdēnari: ergo dꝫ absolui: istud vult dicere tex. sed bñ debet postea cauere, qđ die adueniēte satisfaciet debito. Scđo ꝛ fortius qđ ista solutio nō possit ꝓcedere: ptꝫ manifeste: quia ille tex. loquit̃ in debitore in diem, ꝛ in debitore sub cōditione, in vtroqꝫ casu: ꝛ tñ in debitore sub ꝯditione, pēdēte conditione, nullo mō pōt sequi cōdēnatio, etiā modificata: qꝛ pendente cōditione nō est nata nec obligatio nec actio. l. cedere diē. ff. de ver. sig. Quarta fuit solutio quorūdā alio͛ scholasticorū qui dixerunt qđ ille tex. loquit̃ in vltimis voluntatibus: nos aūt in cōtractibus in qbus conditio qñcunqꝫ existens trahitur retro. l. potior. ꝛ l. q balneū. ff. qui po. in pigno. ha. vt ꝑ Bar. in l. si filiusfa. in prin. ff. e. sed etiā ista non est bona: quia lꝫ tex. loquat̃ de herede: tñ ibi debitū in diem hereditarium erat ex cōtractu inter viuos: vt patet ex duabus legibus precedētib⁹: vbi dicūt tex. non refert an tale debitū sit ex cōtractu, an ex delicto. Scđo ꝛ fortius istud qđ conditio trahat̃ retro, vel non nihil ad propositum: hoc procedit qñ debetur sub cōditione: sed nos loqmur de debitore in diē. Quinto cogita si ille tex. posset ītelligi de die incerta: nam dies incertus equiparat̃ cōditioni. l. dies incert⁹. ff. de condi. ꝛ demon. Isto modo nihil ob. ille text. contra Bart. quia Bar. loquit̃ de die certa: sed ista etiā est diuinatio ꝛ restrictio: istā reijce. Ego sexto loco[b] soleo aliter rñdere ad illū tex. ꝛ notabiliter: nam dico ꝙ tex. in d. l. qđ si in diem. nō facit cōtra doctrinam Bar. hic: nam Bar. loquit̃ qñ cōtractus fuit celebratus pure, ꝛ incōtinenti fuit appositū pactū dilatorium solutionis in diem: ꝛ in istis terminis Bart. dicit verū: quia si creditor ageret ex primo debito qđ erat puruꝫ, ꝛ nihil excipiatur de pacto dilatorio: tñ quia pactū est incōtinenti appositū: ꝛ sic in obligatione iudex debet condemnare reum ad soluendum, non quidem simpliciter sed in diē: ꝛ sic tempore debito: ita loquit̃ Bar. hic: qui expresse dicit aut pactū de dilatione fuit appositū ex interuallo aut incōtinenti: sed in l. qđ si in diem. nō ꝓcedebat aliquod debitū purum: sed solum in diem vel sub conditione: ideo si agatur ex illo debito qđ est in diem iudex non debet condēnare sed debet absoluere reū quāuis nihil opposuerit: quia ibi nō potest tractari de exceptione pacti dilatorij incōtinenti appositi, cū sit solus cōtractus in diem: nec est ibi separatio pacti dilatorij incontinenti appositi: ꝛ reperio qđ istā solutionem etiam videt̃ sentire Ange. in d. l. qđ si in diem. vel potes tenere scđam solutionē quā. ff. retuli. gl. ꝛ Bar. in d. l. qđ si in diē. q̄ solutio non solū videtur esse vera ad illū tex. imo necessaria: nā tex. ibi equiparat debitorē in diem vel sub conditione. Cōtra debitorē sub conditione indubitatū est qđ agi nō potest: quia pendente conditione nō est nata actio vel obligatio. d. l. cedere diem. ff. de v. b. sig. ergo inepte dubitaret ibi tex. an debitor in diem an debitor sub conditione possit cōdemnari: hoc est omnino indubitatuꝫ: ꝛ dum tex. presupponit rem iudicatam nullatenus potest loqui qđ sit iudicatū contra debitorē sub conditione nisi eū absoluendo: ergo ibi non fuit actū cōtra debitorem in diem, sicut nec contra debitorē sub ꝯditione quos ibi equiparat tex. sed heres egit petitione hereditatis quo ad alia debita: ꝛ quia petitio hereditatis est vniuersalis, ideo debitor in diem vel sub cōditione fuerunt absoluti per sententiā prestita cautione de soluēdo adueniēte die vel cōditione. Iste est verus intellect⁹ illius tex. ita rñde: alias nō video quō ad illū tex. possit cōmode rñderi defendendo

15 Bar. ꝛ ita habes expeditā primā cōclusionē Bar. † Circa secundā cōclusionem Bar. qđ qñ exceptio pacti dilatorij incontinenti appositi opponit̃ per partē ad impediendū iudicium: tūc ꝑm Bar. reus dꝫ absolui ꝛ actor debet in expēsis cōdemnari. §. temporales. in fi. insti. de excep. prout etiā dicit Pau. de ca. hic: amplia istā conclusionē vt ꝓcedat nō solū qñ reus opponit istā dilatoriā ad impediēdū iudiciū: vt loquit̃ Bar. sed etiā si simpliciter opponat, adhuc iudex ex officio pōt repeller̃ actorē a limine iudicij ꝑm Sali. in d. l. exceptionē. C. de proba. refert ꝛ sequit̃ Alex. hic ad fi. cuꝫ modificatione qñ esset appositū pactū de nō agendo ante diem vt hic per eum. Tu aūt ꝯsidera rationē Bar. quia Bar. in rōne sui si bene consideras vr̄ voluisse cōtrariū, dū dicit qđ ista exceptio dilationis qñ opponitur ad impediendū processum: tunc nō inest obligationi. sicut qñ opponitur ad differendā solutionē: ergo vult qđ debeat opponi per partem ad istū effectū impediēdi iudiciū. fortius tenet Cu. hic directo contra Bar. qđ etiā si ista exceptio nō opponatur a parte: tñ iudex dꝫ eius habere rationē, per l. de qua re. ff. de iudi. ꝛ l. qđ si in diē. ff. de peti. here. ꝛ quia qñ est iudici notorium ex actis nō expedit qđ pars opponat. l. j. vbi gl. no. C. qui ꝛ aduer. quos. Idem contra Bar. tenēt Fug. Lud. Raph. ꝛ Are. in d. l. lecta. ꝛ ante eos Ang. in l. j. C. de condi. ex leg. ꝛ in d. l. qđ si in diem. in princi. ꝛ in d. l. exceptioneꝫ. C. de proba. quia iudex ex officio, etiā reo nihil opponēte, potest repellere actorem a limine iudicij, dummodo sibi cōstet ex actis: per gl. in l. vbi pactū. in gl. magna. C. de transact. sed illa gl. nihil facit quando ipso iure non cōpeteret actio actori: tūc iudex pōt eum repellere absqꝫ exceptiōe rei: cū nemo sine actione experiat̃. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. ꝛ l. quoties. §. item si tēporali. ff. de admi. tut. Secundo mouet̃ per gl. no. in l. j. ff. de offi. asses. q̄ vult ꝙ iudex ex officio parte non opponente potest lacerare dentibus libellū ineptum: ꝛ idem dicit gl. xj. q. j. in c. sacerdotibus. ergo similiter pōt ex officio repellere calūniose agentē: quia paria sunt calūniose aut inepte agere. l. qui cū maior. §. si patris. vbi gl. no. ff. de bo. liber. sed ad hoc rñde: prout etiā rñdet Alex. qđ illud ibi ideo est: quia sñia lata super inepto libello fuisset ipso iure nulla. c. cum dilecti. de emp. ꝛ ven. gl. reputata sing. insti. de obli. in princ. in gl. magna. in versi. scđm versi. Item per cōpetentes actiones: notat Bal. in l. actori. C. de reb. cred. ꝛ in l. licet. C. de procu. qđ nō est in casu nostro vbi sententia nō esset nulla: tene conclusionem Bart. quā etiam tenet idem Are. sibi contrarius in l. ita stipulatus. colū. xxix. ff. eo. vbi corrigit illud quod alias tenuit post Fulgo. in d. l. lecta. Pōdera etiā Bar. notabiliter velle qđ exceptio dilatoria solutionis que inest ab initio obligationi impedit iudicium, ꝛ sic litis contestationē si opponatur a parte: qđ bene no. ad eā q̄ habentur in c. j. de lit. contest. in vj. ꝛ in l. nam ꝛ postea. in princi. ff. de iureiu. ꝛ in l. eleganter. §. si quis post. cum simi. ff. de condi. inde. in quibus locis specialiter enumerantur exceptiones impedientes litis ingressum et sic litis contest. quib⁹ adde istam tra-
c ditam per Bar. hic, de qua[c] in illis locis scribentes mentionem non faciūt: ꝛ aliquid tāgit Io. de imo. hic. Et circa hoc vide qđ egregie tenet Bar. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. in vj. colū. ff. de pactis. post Inno. in d. c. j. de litis cōtest. vbi tenet qđ exceptio pacti de nō petendo non impedit litis contest. secus in exceptione pacti de nō agēdo: quia illa bene impedit litis ingressum: dixi ibi plene de hoc non repeto hic.

16 † Ultimo circa istā no. doctri. Bart. vt nihil omittatur Bart. videtur prima fronte in vno sibi cōtrarius dum dicit qđ quando dilatio fuit ab initio constituta: tunc ista exceptio inest obligationi: ꝛ tñ dicit Bart. adhuc dꝫ ꝑ partē opponi per l. exceptionē. C. de proba. ꝛ tñ. ff. in prin. vult qđ qñ exceptio inest ipsi obligationi: qđ tūc nō est op⁹ qđ ꝑ partē excipiat̃. in hoc videt̃ sibimet cōtrariari: salua Bar. quia Bar. supra in prin. loquitur in exceptione q̄ inest ipsi obligationi perpetuo ꝛ peremptorie. Sed in alio casu loquitur Bar. in exceptione que inest obligationi solū ad differendā solutionem ꝛ sic nō perpetuo ꝛ peremptorie, sed dilatorie tantuꝫ: vt dicit Bar. ꝛ ista debet opponi per partem: dato quod sit ab initio, si vult differre iudicium ꝛ sic impedire litis contest. alias si non opponatur a parte iudex condēnabit modificatiue ad soluendum tempore debito. Et per ista cum laude dei sit impositus finis huic solenni. §. die. xxix. Janua. M. cccccvj.

1 Iste stipulationes ante calendas, ꝛ calendis, ex parte stipulatoris nihil differunt.

2 Omnis intellectus q nō cōsonat auribus vulgi est extraneus.

ij Qui ita stipulatur. el. ij.

Examinaui in l. q ante calendas, vbi est idē tex. ff. e. ad ibi dicta me remitto: paria sunt stipulari ante calendas vel in calendis. h. d. eo quia neutro casu debetur nisi eis finitis: quia in dubio debet intelligi ante calēdas. s. finitas: facit. l. anniculus. §. ante diem. ff. de ver. sig. ꝛ l. stipulationes nō diuidunt̃. §. si qs ita. ff. e. Ratio ratiōis est: nā cū ista verba ante calendas possint dupliciter intelligi. s. inchoatas vel finitas: ergo in dubio dꝫ fieri interpretatio cōtra stipulatorē. l. stipulatio ista. §. in stipulationib⁹. ff. e. ꝛ l. iter stipulātē. §. si stipulāte. in fi. ꝛ l. qcqd astringēdi. in prin. ff. eo. ꝛ sic ī fauorē ꝓmissoris: ergo dꝫ intelligi ante calendas. s. finitas: sicut si diceret̃ calēdis totū tps dꝫ esse finitū, vt peti possit. l. qui hoc anno. ꝛ l. eum qui calendis. §. quoties. in fin. ff. eodem. ꝛ d. l. stipulationes non diuiduntur.

a Tertio vltra. adđ tu qđ ista solutio ē de mēte Pau. de cas. h ad fi. dū allegat d. l. qđ si in diē. ꝛ miror qđ dñs Jason non aduerterit.

b Ego sexto loco. Adde istā solutionē etiaꝫ pōit Ias. i d. l. lecta. in xvj. colū. in ꝑn. vbi hec oia que posuit hic trāscripsit ex illo loco ꝑter duas precedē. solutiones: sꝫ istaꝫ vlti. sol. reprobat Richar. i. d. l. lecta ī gl. in v. tractū. in ver. inquantū. bar. ꝛ ibi ponit aliaꝫ nouā solut.

c De qua. Adde ꝛ vide hāc positaꝫ ꝛ plene: per. d. Maria. sozi. i cōsi. xxxviij. colū. vij. ver. ꝛ expressi⁹: et ibi que sūt excep. q̄ ipediūt litis ingressū. adđ tñ ī posito qđ qñ exceptio iest obligationi q̄ obstaret cedenti semp obstat cessionario: ita do. Frā. de are. in cōsi. xcvj. in. iiij. dubio: ꝛ refert ꝓceptor me⁹ sozi. in ꝯsi. cclxiiij. col. vj. vers. sciendū qđ facit.

1 nudũ.§.pe.si qs ita.⁊ ita habes declaratũ text. ¶ †Nota q̄ iste stipulatiões añ calendas ⁊ calẽdis: ex parte stipulatoris nihil differunt: q2 neutro casu potest stipulator agere nisi illis finitis: vt hic ⁊ iuribus pallegatis: sed bene differũt ex pte promissoris quia q promisit añ calendas pōt quacũq3 die citeriori soluere.l. stipulatio ista.§.inter certã.ss.sed q pmisit soluere calendis non pōt ante soluere si interest stipulatoris prius nō solui: vt q2 tps fuerit appositũ fauore stipulatoris.l.in fideicõmissi.§. cum polidius.ss.de vsur.⁊.l.si ita relictũ.§.pegasus.ss.de le.ij. dixi in.d.§.
2 inter certã. ¶ †Scđo pondera hic videri tex.⁊ in.l. qui añ calẽdas.ss.eo.⁊ in alijs iuribus pallegatis, cõtra regulã quã tradit Bal.in ti.de pa.cõstan.in.xxix.col.in ver. pmittendo qđ oīs intellectus qui nō cõsonat auribus vulgi est extraneus: allegat.c. ex literis.de spon.certe intellectus iuriscõsulti intelligere ante calendas.s.finitas: nullo modo cõsonat auribus vulgi: quia dictio ante significat tps quod pcedit: ⁊ tñ hic intelligit.s.finitas: nisi rñdeas p rationẽ quã in principio posui: ⁊ de hoc pleni⁹ posui in.d.l.qui ante calendas. ¶ Capio gl.primam que timore cõtrarij.l.qui hoc anno.ss.eo.⁊.l.si ita fuerit libertas relicta.§.fi.ss. de manu.testa.vr ponere quatuor intellectus ⁊ nō sunt nisi tres quia quartus nihil facit ad ppositũ: tene ẽm intellectũ Jo. cõiter approbatũ, vt intelligatur ante calendas.s.finitas: hoc modo cessant contraria. Tertius intellect⁹ Azo.nō videt posse stare: quia nō pōt reddi bona ratio diuersitatis, inter pmissionem de soluendo ante diem Jouis: ⁊ promissionem de soluẽdo ante calendas: ⁊ dum Azo voluit assignare rationez diuersitatis: q2 tunc petam in die Jouis: sed non in die calendarum forte mot⁹ est: quia illa dies calendarum esset feriata: vt sunt calende Januarij.l.pridie.ss. de ferijs.sed nihil est.

1 ¶ Nudus proprietarius potest vsumfructum stipulari.
2 Secunda stipulatio continens minus q̄ prima, etiam cũ interuentu noue persone, etiam de iure fforum, non nouat precedentem: nisi expresse fuisset actum quod nouaret.
3 Per solutionẽ partis integralis nō inducit liberatio in aliquo.
4 Soluto fundo a primo promissore, liberatur etiam ille qui secũdo loco promisit solum vsumfructum.
5 Proprietas ⁊ vsusfructus vere nō sunt partes fundi sed fictitie.

Qui proprietatem.

†Nudus proprietari⁹ pōt vsumfruc.stipulari.hoc pmo.⁊ qđ solutũ nō liberat id p stipulationẽ promissum non nouat.hoc scđo: ⁊ solutiõe totius alter q est debitor ptis liberat.hoc dicit tertio ⁊ vltimo vsq3 ad.§.fi.⁊ iste.§.si a te.non est
2 alibi ẽm Bal.⁊ est tex.valde sin.ẽm Rap.cu.hic. ¶ †No.j.ex.§. si a te.qđ scđa stipulatio cõtinens min⁹ q̄ prima, etiã cũ interuẽtu noue psone, ẽt de iure isto ffor nō nouat pcedentẽ, nisi expresse fuisset actũ qđ nouaret: vt.l.q vsumfructũ.ff.e.⁊ rō est: q2 nouatio est quedã ficta solutio, seu similis solutioni: vt dicit tex. in.l.si rẽ.§.si duo.ss.de noua.sed vera solutio que nō est integra sed minor debito nō liberaret.ergo etiã nō d3 fieri nouatio: ⁊ hãc rõnẽ vult assignare iste tex.ibi: q2 nec soluẽdo: q2 qđ solutũ nō liberat id pmissum nouationẽ non inducit. Et sic amplia illud qđ tenet Bar.in.l.pe.ff.de pto.stipu.vbi t3 qđ qñ scđa stipulatio ɔtinet minus re q̄ pma: qđ nō psumit nouatio: vt pcedat etiã si interueniat noua psona.tex.est hic ad hoc bñ notãd⁹. Aduerte ẽt qđ l3 scđa
a stipulatio[a] cõtinẽs min⁹ q̄ pma nō nouet primã: tñ illa scđa stipulatio hñ v3 pter interuẽtũ noue psone: vt pt3 i hoc tex.ibi is quoq3: q2 si nō valeret nō ɔtingeret liberatio: secus si noua psona nō interuenisset.l.q vsumfructũ.ff.e.⁊ ita limita illã.l.vbi d2 qđ nō v3 scđa stipulatio ɔtinẽs min⁹ q̄ pria: illud est verũ qñ facta
3 est cũ eadẽ psona: sec⁹ si cũ diuersa: casus est hic. ¶ †Scđo nota ex tex.ibi: q2 nec soluẽdo fundũ detracto vsufru.liberaberis: qđ p solutionẽ ptis integralis nō inducit liberatio in aliq3: nã si stipulor fundũ itelligor stipulari pleno iure: ⁊ sic pprietatẽ ⁊ vsumfructũ: q2 appellatiõe fundi venit vtrũq3.l.si alijs.ss.de vsu ⁊ vsufru.leg.vñ soluẽs pprietatẽ ⁊ sic vnã ptẽ integralẽ sine vsufru.nō liberat in aliq3: qcqd teneat Cu.hic ⁊ male: vt habes p.d.Alex.⁊ idẽ ecõtra si solueret solũ vsumfructũ sine pprietate: vt est tex.in l.si ita stipulatus fuero si titi⁹.§.j.ad fi.ff.co.vbi dicit tex.q fundũ pleno iure pmisit, dãdo vsumfructũ nulla pte obligationis exonerat: sec⁹ est in solutiõe ptis quotitatiue: puta dimidie vel tertie: q2 si debeo fundũ vel stichũ: ⁊ saluo dimidiã ptẽ fundi ab illa pte soluta liberor.tex est in.l.si stipulat⁹.§.j.ff.de sol.Bar.in.l.stipulatiões nō diuidunt.in.ij.q.ff.eo.rō est ẽm bar.⁊ do. q2 obligatio fundi bene est diuidua per quotas.d. l. si stipulat⁹ sum.§.j.ff. de sol.s3 nō est diuidua in pprietatẽ ⁊ vsumfructũ: vt hic: ⁊.d. l.si ita stipulat⁹ fuero si titi⁹.§.j.rō diuersitatis est: q2 ps integralis: puta pprietas nuda, de p se nō affert tantã vtilitatẽ in pte respectu ptis quantã in toto respectu totius: ideo nō inducit liberatio in aliquo.l.in executiõe.§.pro parte.ff.co.dixi in.l.ij.§.j.ss.eo.
4 ¶ †Tertio ⁊ vltimo no.in vsi.qd ergo.qđ soluto fundo a pmo pmissore, liberat ẽt ille q scđo loco pmisit solũ vsumfru. Nō fundamẽtalis hui⁹ tex.pōt esse duplex. Prima ẽm gl.⁊ cõiter doct. q2 cũ eẽt debitor ex cã lucratiua, due cause lucratiue i exercitio circa idẽ cõcurrere nō pñt.l.oẽs debitores.⁊.l.si is q.ss.de act.et obli.⁊.l.meui⁹.§.duob⁹.vbi plene ponit materia.ss.de le.ij. Sed caue: q2 isto mō si vna ex istis stipulationibus esset ex cã onerosa nō pcederet iste tex.in fi.qđ vr valde restringere istũ tex.tñ hoc est verũ i se.l.nō quocũq3.§.fund⁹.ss.de leg.j.nisi dicas qđ vt plurimũ leges hui⁹ tituli loquunt ex cã lucratiua nisi aliud exprimãt.scđo pōt esse rō: q2 ex q̃ fundus tradit⁹ a primo pmissore est effectus stipulatoris: certe in re sua vsusfru.sibi deberi nō pōt.l. vti frui.ss.si vsusfr.petat. ¶ Expeditis textua.venio ad apparatum glossarũ. ¶ Capio gl.in ver.petã. Jn.j.op.⁊ fatet ɔtrariũ. Jn scđa etiã opponit ⁊ soluit, scđa ibi: s3 opponit ɔtra predicta.
¶ Jn pma pte gl.habes qđ i isto tex.d3 stipulator petere fũdũ vt ɔsequat vsumfru.q deficit: nã cũ hic in re soluta aliqđ ius deficiat.s.vsusfru.q2 is cui soluta est proprietas h3 dñium, sed diminutũ rõne vsusfru.ergo adhuc d3 rẽ ipsam ⁊ sic fundũ petere.in rib⁹ in gl.alle.ista gl.rephendit cõiter p oẽs: q2 est ɔ istũ tex.ibi adhuc a te recte fundi vsumfr.peta.⁊ itelligere: vt facit gl.est destruere tex.ad idẽ.l.nō quocũq3.§.fund⁹.in fi.ss.de lega.j. ibi ptẽ eñ duntaxat petere debebo: ⁊ ita ẽt t3 glo.in.l.meui⁹.§.fundo. de le.ij.⁊ ibi ẽt vr esse tex.de hoc. Ad iura in ɔtrariũ allegata p gl. rñdet Bar.⁊ do.qđ hic loquit qñ soluta erat quota rei: ideo alia ps petit vt hic.⁊.l.si stipulat⁹ sum.§.j.ff.de sol.⁊ nō est aliqua.l.in mundo q̃ adeo clare doceat formare libellũ qñ in obligatiõe est homo vel fundus ⁊ soluta est pars: sicut.d.l.si stipulat⁹ sum.§.j. ẽm Bal.ibi: si aũt soluta est res, ⁊ deficiat aliqđ ius extrinsecum respiciens totã rẽ, adhuc petitur totũ: ita loquunt.ll.allegate in gl. Nec ob.l.si ita stipulat⁹ fuero si titius.§.j.ff.e.vbi dicit tex.qđ
b soluẽdo ptẽ in nihilo liberat: ergo totũ pōt peti: rñde[b] qđ ista cõsequentia nō sequit: ex quo ps soluta stat in pendẽti: ideo solum alia pars pōt peti.l.si nō sortẽ.§.si decẽ qui est.§.pe.ss.de condit. inde.vt hic p Bar.⁊ alios. ¶ Jn scđa pte gl.que est satis obscura ⁊ intricata opponit contra tex.qđ imo fiat nouatio: q2 de iure isto, qñ scđa stipulatio ɔtinebat idẽ qđ pma, ⁊ interueniebat noua persona vt hic, fiebat nouatio: vt in.§.preterea.insti.qb⁹mo. tol.ob.sed si tu promisisti mihi fundũ simpliciter, ⁊ sic proprietatẽ ⁊ vsumfructũ, deinde titius eundẽ fundũ detracto vsufr.⁊ sic proprietatẽ solã pmittat, in illa scđa stipulatione cõtinet idẽ qđ in prima.s.eadẽ pprietas eiusdẽ fundi: ergo deberet pma nouari saltẽ in pprietate gl.vt fugiãt hoc ɔtrariũ rñdent fictitie dici sc3 diuersũ diuersa3 stipulationẽ attẽta fictione: l3 vere sit idez fundus: ⁊ istud conat pbare gl.certo mō subtili ⁊ satis exquisito. nam si promisisti fundũ simpliciter, postea soluisti fundũ detracto vsufru.adhuc possum petere fundum: ergo necesse est fateri fundũ q nunc petit, esse diuersum ab illo q est solut⁹, ⁊ quem habeo.nam illũ petere non possem.eodẽ mō si stipulor ab vno fundum simpliciter: ⁊ postea ab alio stipulor eundẽ fundũ detracto vsufru.certe fundus scđo promissus, censet esse diuersus a pmo: ⁊ sic arguendo a solutiõe ad pmissionẽ: vt etiã arguit tex. hic sequit qđ fictitie scđa stipulatio nō ɔtinet idẽ qđ pma: imo qd diuersum: ergo ibi nō pōt cadere nouatio. Sed caue q2 assumptũ gl.nō est verũ, qđ qñ pmisisti fundũ simpliciter: ⁊ postea soluisti fundũ detracto vsufru.qđ adhuc possum petere fundũ: istud est falsũ ⁊ reprobaui.ss.in pñ.gl.⁊ tenui qđ imo debeo petere vsumfructũ, p istũ tex.ergo cũ falsũ sit assumptũ: gl.corruũt quecũq3 gl.ifert ex isto assumpto nō vero. ¶ Ultra gl.qđ in isto tex.scđa stipulatio nō ɔtineat idẽ qđ prima: sed diuersũ vere nō aũt fictitie: vt conata fuit pbare gl.⁊ sic qđ nō cadat nouatio pōt pbari
5 clarius sic. †Nã pprietas ⁊ vsusfruct⁹ vere nō sunt ptes fundi s3 fictitie: pt3 q2 fundus est res corporalis: s3 pprietas ⁊ vsusfruct⁹ sunt iura incorporalia.l.j.ss.de re.diui.⁊ insti.de re cor. ⁊ incorp. §.incorporales.ergo pprietas ⁊ vsufruct⁹ nō possunt dici vere esse ptes fundi sed fictitie: ergo stipulatio pma fundi: ⁊ sic rei corporalis ɔtinet qd diuersum a scđa: q̃ cõtinet solũ pprietatẽ ⁊ sic ius incorporale. Sed rñde qđ istud posset pcedere sumẽdo fundũ p re corporali: sed si sumat pro quodã toto intellectuali: ⁊ sic p pleno dñio: tũc pprietas ⁊ vsusfru.vere sunt partes istius dñij l.recte dicim⁹.vbi gl.ff.de ver.sig.⁊ ita declarat istã gl.Bar.in.l. q vsumfructũ.ff.e.⁊ Pau.de ca.hic: ⁊ ad hoc adde bonũ tex.in.l. si a reo.§. si reo.ff.de fideius.paucis omissa solutione gl. rñde ad oppositionẽ gl.clare ⁊ nitide, qđ qñ scđa stipulatio ɔtinebat idẽ p oĩa qđ prima: tũc cũ interuẽtu noue persone de iure isto fiebat nouatio: ita logt.d.§.pterea.inst.qb.mo.tol.obli.hic continebat min⁹: q2 pma stipulatio ɔtinebat fundũ pleno iure, ⁊ sic pprietatẽ ⁊ vsumfructũ.scđa vero cõtinebat solã pprietatẽ detracto vsufru.⁊ sic min⁹.l.q vsumfrucũ.ff.eo.vnde nō fit nouatio etiã cũ interuentu noue persone: ⁊ ita proprie loquitur iste text.not.hic. Et per ista babes expeditam glo.⁊ per consequens istum.§.

a ¶ Scđa stipulatio. adde ⁊ vid hic p Pau. de ca.hic, de q̃ autor ñ meminit.

b ¶ Rñde q̄. adde tu, vr alr et scđo cogita si dici posset: vt ibi respondet gl.q̄ ibi ille q soluit: dat aliđ ad qđ nō erat obligatus. nã soluit formalẽ: s3 ipe tenebat ad causalez: idõ nō liberat: imo tex.l.l. si stipulat⁹ sum.§.j.ff. de sol.ss.allegat⁹: dicit expresse qđ liberatur.

1 ☞ Stipulatio conditionalis aı̄mo nouandi facta morā precedentem non purgat. ⁊ nu. 2.

3 Sicut secunda stipulatio continens minus re quam prima, etiā cum interuentu noue persone non nouat primam: ita secūda stipulatio continens idem re quod prima: sed minus tempore: etiā cum interuentu noue persone, non nouat primam.

4 Secunda promissio conditionalis interposita animo nouandi primam puram, non inducit purgationem more primi debitoris, quamuis noua persona intercesserit.

5 Licet per secundam stipulationem cōditionalem factaꝫ animo nouandi speretur prima que est pura nouari in cōditionis euētum: adeo qđ interim pendente cōditione secūde stipulationis ex prima agi non possit: quia tunc videtur facta sub cōtraria cōditione illud est verum ⁊ procedit quando secunda stipulatio posset habere effectum: secus si non.

6 Conditio trahitur retro ad tempus stipulatiōis cōtracte, si tēpore existentis cōditionis reperiatur extremum habile ad obligationem contrahēdam vel nouandam: secus si reperiatur extremum inhabile vel ex parte rei vel ex parte persone.

7 Matrimonium medium an impediat legitimationem filiorꝫ qui nati sunt prius ex concubina, si postea mortua vxore ducat illam concubinam in vxorem.

8 Legitimatio non trahitur retro quando bona medio tempore essent alteri quesita.

9 Si primus debitor sit liberatus per acceptilationem: tunc secūdus potest conueniri si conditio eueniat: ⁊ sic acceptilatio facta primo promissori non prodest secundo.

10 Si species promissa sit perempta, secundus promissor conditionalis non obligatur, etiam si conditio eueniat: quia perempta specie debita, debitor qui non est in mora liberatur.

11 Quatuor casus in quibus mora precedens non purgatur per secundam stipulationem conditionalem.

a ¶ Nouatio. adde qđ añ ipsum hāc opi. s. qđ ꝓrogationeꝫ termini nō fiat nouatio ponunt do. de rota deci. ccccxliiij. quos refert ⁊ seqñdo comprobat. d. Maria. sozi. in cōsi. xxj. colū. iiij. circa principiū.

Si hominem. Bar. exordit̄ qđ iste. §. solet videri horribilis scholaribꝰ: nec posse ex eo extrahi itellectū. Ang. dicit qđ nō horribilis: vt'dt bar. Pau. de ca. dicit ⁊ bñ: qđ lꝫ Bar. asserat qđ iste. §. est horribilis ⁊ qđ vix vr̄ de ipō posse extrahi sanꝰ intellectꝰ: tñ salua pace bar. satis clare apparet intellectus eius subtiliter speculandus: nec est aliqua horribilitas: lꝫ sit subtilitas: qꝛ iste. §. est valde subtilis: ita dicit Pau. de ca. Raph. cu. dicit nō esse mirandū si Bar. dicat qđ iste. §. soleat videri scholaribus horribilis: eo qꝛ Bar. eū cōfuse multū tradit. Ego aūt spero qđ istū. §. satis clarū reddā intelligere volentibꝰ. Legā eū ordinate nouo ⁊ pulchro mō. ¶ Ad euidentiā premitte qđ difficultas istius tex. ⁊ glossarum principaliter in hoc ꝯsistit: nā tex. vult qđ titiꝰ principalis promissor possit cōueniri specie perēpta post morā, nō obstāte scđa stipulatione cōditionali ⁊ nō aperit tex. qñ seu quo tpe talis mora fuerit cōmissa ꝑ primū ꝓmissorē: ⁊ sermo tex. in hoc est valde ambiguꝰ ꝯtra istū tex. obstat ⁊ alia difficultas a partibꝰ enumeratis: aut enim ista mora intercessit ante scđam stipulationē: et tunc ꝑ scđam stipulationē est purgata. vt in iuribꝰ allegatis in gl. magna: in prin. ergo ꝑ interitū serui ꝓmissi dꝫ primus ꝓmissor liberari. l. si ex legati cā. s. e. l. qđ te. s. si cer. pet. ⁊ l. si seruuꝫ. §. pe. ff. e. ergo nō dꝫ posse ꝯueniri: cuius ꝯtrariū dicit tex. Aut vis intelligere tex. qđ post interpositā scđam stipulationē, postea mora fuerit cōmissa a primo ꝓmissore: ⁊ certe hoc videt̄ impossibile: qꝛ pendēte cōditione, titius primꝰ interim cōueniri nō poterat, donec cōditio pendebat. tex. est clarꝰ in. l. pecuniā. s. si cert. peta. ergo nulla mora potuit cōmitti: quia vbi nulla petitio ibi nulla pōt esse mora. l. si pupillus. ff. eo. ⁊ l. lecta. s. si cer. pe. ꝓpter hāc arduā difficultatē gl. ⁊ doc. plurimū laborauerūt in intellectu istius text. reseruo dicēdū in gl. mag. ¶ Scđo p̄mitte qđ iste §. legitur in gl. ij. altero de duobꝰ modis: vno mō qđ scđa stipulatio fuerit interposita aīo nouādi. Scđo mō qđ scđa stipulatio non intercessit aīo nouandi primā: ⁊ istā etiā ponit infra gl. magna post med. ibi tertij. Sed hic cōiter tenet̄ p̄ma lectura, ꝑ gl. ⁊ oēs doc. qđ scđa stipulatio fuit interposita aīo nouandi ista est vera: ⁊ istā tene nec diuinat: vt dicaꝫ statim in gl. ij. ¶ † Ultimo aduerte ꝓ enucleāda medulla tex. qđ tex. in. §. p̄cedēti. ponit: qñ scđa stipulatio cōtinet minus re ꝙ prima: qđ etiam interuentu noue ꝑsone nō nouat primā: ita est tex. notādus in. §. p̄cedenti. modo in isto. §. dubitatur. quid si secūda stipulatio cōtineat minus ꝙ prima tpe: quia prima fuit pura: secunda fuit cōditionalis: quo casu secūda dicitur continere minus tpe: vt est tex. in. §. plus. insti. de actio. an interim nouet primā, ⁊ an tollatur prima obligatio: ⁊ determinatur qđ nō: quia si nouaret primā eā extingueret ⁊ primus debitor re perēpta etiā post morā nō teneret̄. cuius cōtrariū determinat iste tex. ⁊ sic vides quō iste. §. bene cōtinuatur cū. §. precedēti. quāuis nemo scribētiū aduertat et nemo hoc declaret. ¶ Istis sic ad euidentiā premissis: diuide istū tex. in tres ptes. In prima ponit casum in quo tenetur primus promissor, ⁊ non secundus, quando species promissa est perēpta quo casu potest agi ex prima stipulatione pura cōtra morosum sed non potest agi ex stipulatione conditionali cōtra scđm, etiaꝫ si conditio existat. In secunda ponit casum ecōtra in quo tenet̄ secundus ⁊ non primus: qnādo obligatio primi fuit sublata per acceptilationem: tūc potest solum agi ex secunda si conditio existat. In tertia assignat rationē diuersitatis inter istos casus: qꝛ in primo res nō extabat tempore euentus conditionis: ideo ex secūda agi nō potest: sed in alio casu res extabat: licet obligatio primi esset sublata acceptilatione: vnde secundꝰ promissor obligabit̄ si cōditio euenerit. secūda ibi: at si titio. tertia ibi: idcirco

b ¶ In tpe ꝓrogato. et qđ fideiussores nō teneant̄ i tpe ꝓrogato: vide Bar. et ibi Bal. in d. l. labeo. ij. §. si per fideiussorē. s. ⁊ adde qđ si fuit factum cōpromissum, ⁊ dati fideiussores, si fiat ꝓrogatio cōpromissi, fideiussores nō tenētur: ita ꝯsuluit sozi. i suo cōsi. qđ icipit circa p̄munꝫ cōsultationis articuluꝫ pro fundamēto p̄mitto. i p̄n. qđ cōsiliuꝫ nō est in impressis.

2 hec tam varie. ¶ † Stipulatio cōditionalis animo nouandi facta, moram precedētē nō purgat: ⁊ cū incipit esse certū illā secūdam stipulationē cōmitti nō posse: statim agi potest ex prima: ⁊ perempta re. Scđa stipulatio cōditionalis amplius committi non potest: etiā si cōditio existat: secꝰ si res extat: lꝫ obligatio sit acceptilatione sublata. hoc dicit ſm Bar. ⁊ cōiter alios. vel summa sic. Scđa stipulatio cōditionalis animo nouandi interposita, re perempta post morā primi debitoris expirat: ⁊ statim pōt agi cōtra primū debitorē morosum: secus si res non sit perēpta: sed primus debitor acceptilatione liberetur. h. d. ⁊ breuius ⁊ clarius: casum pone sub nube ſm Bar. propter difficultatem ⁊ va

3 rietatem lecturarū. ¶ † No. i. ex isto tex. qđ sicut secūda stipulatio continens minus re ꝙ prima, etiā cū interuentu noue ꝑsone non nouat primam: vt est tex. in. §. precedenti. ita secunda stipulatio continens idē re qđ prima, sed minus tpe, etiā cū interuentu noue persone nō nouat primam: ⁊ sic iste. §. bene cōiungitur ⁊ continuatur cū precedēti. Et si dicas que est ratio quare secūda promissio cōditionalis nō nouet primā: rñdet Bal. rationē esse quia iste promissiones nō fiebant ex eadē causa et q̄libet earū ꝑ se decernitur. Tu dic melius verā esse rationē ꝙ prime dixi: qđ hic scđa stipulatio bene cōtinebat idē qđ prima re. s. eūdē hominē, sed continebat minus tpe: quia prima erat pura. scđa conditionalis. §. plus. insti. de actio. vnde etiā cū interuentu noue persone non nouat, sicut nec in. §. precedēti. qñ ꝯtinet minꝰ re. Sed caue quia. d. Alex. in. j. no. notat ex hoc tex. cōtrariū: qđ secunda promissio cōditionalis nouat primā puram: ⁊ certe inaduertenter ⁊ male loqtur, dū dicit nouat: qꝛ pendēte ꝯditione p̄ma obligatio non pōt nouari nec tolli: vt etiā dicit Pau. de ca. hic in. j. col. in fi. ⁊ sunt text. clari in ꝯtrariū in. §. preterea. insti. q. mo. tol. obli. ⁊ in. l. quoties. in prin. ff. de noua. nam que sunt in cōditione non sunt in esse dispositiuo. l. si quis sub cōditione dandorū. x. s. si quis omis. cau. test. bene verū est qđ prima speratur nouari in cōditionis euētū, ⁊ interim stat in suspēso. l. pecuniā. s. si cer. pe. ⁊ credendū est non aliā fuisse mentē. d. Alex. ⁊ sic pondera vt dixi ex isto tex. iūcto. §. p̄cedēti. equiparationē: qđ sicut scđa stipulatio cōtinēs minꝰ re ꝙ prima, nō nouat, etiā cū interuētu noue persone vt ibi: ita nec hic cōtinens minꝰ tpe. sed aduerte: qꝛ alibi gl. ⁊ scribentes tenent oppositū, qđ licet in primo casu, qñ secunda stipulatio cōtinet minus re ꝙ prima, nō presumat̄ etiam iure isto nouatio: vt in. §. precedēti. ⁊ in. l. q vsumfructū. ff. e. tñ secus est, qñ scđa stipulatio cōtinet minus tpe: ita tꝫ gl. no. in. l. pe. ff. de preto. stipu. ⁊ ibi Bar. in pe. q. ⁊ ibidē doc. Itē tenent Ang. Imo. ⁊ alij in. l. q vsumfructū. ff. e. ⁊ ibi sequit̄ simpliciter. d. Alex. in. ij. nota. mouet̄ Bar. in. d. pe. q. tali fundamento: qꝛ qñ secūda stipulatio cōtinet minus tempore ꝙ prima: puta qñ promittit̄ scđo in longius tp̄s: semꝑ videt̄ termini ꝓrogatio. l. cū stipulatꝰ sim mihi a proculo. ff. e. merito nouatio fit ope exceptiōis: istud est fundamentū Bar. ista rō nō videret̄ oīno facere ad casuꝫ nostrū, qñ prima stipulatio est pura: scđa sub cōditiōe: quāuis etiā tunc scđa cōtineat minꝰ tpe. d. §. plus cū illa decisiōe gl. ⁊ Bart. transeunt oēs indifferenter. Ego semper solitꝰ sum tenere contrariū: ⁊ sic cōtra gl. Bar. ⁊ oēs. Primo per tritam regulam: qꝛ bonū est arg. de re ad tp̄s: ⁊ ecōtra. l. miles ita heredē. in prin. s. de test. mili. p̄sertim cum tp̄s sit pars obligationis. l. i. §. diem. s. de eden. ⁊. d. §. plus. ergo sicut stipulatio cōtinens minus re, nō nouat precedentem: vt oēs fatētur: ita etiā non dꝫ nouare quādo ꝯtinet minus tpe. Scđo moueor per istum tex. iuncto. §. precedenti. vt. s. statim induxi: ⁊ ad hoc vt dixi. isti tex. non fuerunt vnquā ponderati. Tertio ⁊ fortius moueor: nam fundamentuꝫ Bar. in quo Bar. se fundat est falsum: quia imo per prorogatio

a nem termini non fit nouatio[a] vllo modo: ⁊ sic cōsequentia Bar. nō est bona: fit prorogatio, ergo fit nouatio ope exceptiōis: probo noua ⁊ subtili ratione: nam in tēpore prorogato durat tñ pena prius ꝓmissa. l. lecta. ver. dicebam. s. si cer. pet. ⁊ ibi Paul. de ca, ⁊. d. Alex. in. v. no. ad hoc no. tꝫ Bar. in. l. i. §. ⁊ post operis. s. de ope. no. nun. cū multis cōcor. quas ibi dedi. Item in tempo

b re prorogato[b] nō durant pignora nec fideiussores. l. labeo. ij. §. fina. s. de arbi. l. item queritur. §. qui impleto. s. loca. et. l. leg. cum. C. eo. ⁊

C.eo.⁊ tñ iſta oĩa tollerẽtur ſi fieret nouatio.l.ſolutũ.in pͥnc.vſi.
nouata.ſ.de pig.ac.l.ſi creditoꝛ.⁊.l.nouatiõe.j.de noua. Bar.in
l.aliã.j.eo.de noua.nec eſt verũ aliud dũ dicit Bar.fieri nouatio
nem ope exceptionis:⁊ ſic nõ ipſo iure:iſtud ꝓcederet tenẽdo il-
lud qđ tenet idẽ Bar.in.d.l.pe.j.de pto.ſtipu.vbi tenet qđ in oĩ-
bus caſibus in quibus olim de iure ffoꝝ fiebat nouatio ipſo iu-
re:hodie etiã fit nõ ipſo iure,ſed ope exceptionis:iſta opi.eſt fal
a ſa:etiã cõiter tenetur contrarium:vt late per do. Alexan.[a] poſt
alios in.l.qui vſumfr.j.eo.vbi dicit ꝙ cõis opi.in hoc vltimo eſt
contra Bar.cõtra quem ſepe in hoc vltimo in cõtingentia facti
cõſului:⁊ ↄ̃rium etiã tenui in.l.ſingularia.ſ.ſi certũ peta.⁊ ſic ex
om̃i parte fundamentũ Bart.redditur falſum:⁊ ſic nõ videt̃ hñ
euadi illud tertium fundamentum ꝙ feci,ſi velles põderare qđ
4 Bar.ibi dicat ope exceptionis. ¶ † Secũdo not.ex tex.ibi poſt
moꝛam titij deceſſerit,ꝙ ſecũda pꝛomiſſio conditionalis inter-
terpoſita animo nouãdi pꝛimã purã,nõ inducit purgationẽ mo
re pꝛimi debitoꝛis ꝙ̃uis noua perſona interceſſerit:quod ptꝫ qꝛ
tex.dicit poſt moꝛã.ergo pꝛeſupponit moꝛam nõ eſſe purgataꝫ:
et qꝛ text.vult perempta ſpecie adhuc pꝛimũ pꝛomiſſoꝛẽ teneri:
qđ ideo eſt: qꝛ moꝛa ꝑpetuauit obligationẽ,⁊ odio moꝛoſi fingi-
tur res perempta extare.l.ſi ſeruus.§.fi.j.eo. Limita ſingulari-
ter hoc ꝓcedere:quãdo ſecũda pꝛomiſſio conditionalis fuit fctã
contemplatione creditoꝛis,ad quem ſecundus pꝛomiſſoꝛ ſuum
dirigebat effectum:ita pꝛocedit iſte tex.ſecus ſi facta fuiſſet con
templatione pꝛimi debitoꝛis:tũc bene purgaret eius moꝛã.ſm
gloſ.hic in ver.cõfeſtim.in.j.ſolutio.⁊ etiã.j.ante finem.⁊ ſequun
tur cõmuniter omnes.⁊ eſt valde ſing.⁊ magna limitatio.ſecũ-
dum Pau.de ca.⁊ do.Alex.tanto foꝛtius cum in dubio ſecũda
pꝛomiſſio ↄditionalis cenſeatur facta contẽplatione debitoꝛis.
l.fideicõmiſſa.§.iterdũ.ſ.de leg.iij.ſm Bart.⁊ alios hic.An iſta
limitatio que eſt peregrina ⁊ mirabilis ſit vera dicã.j.in gloſſ.
5 ¶ † Tertio no.ex tex.ibi cõfeſtim cũ titio agere potero.qđ licet
per ſecũdam ſtipulationem cõditionalẽ factã animo nouãdi,ſpe
retur pꝛima que eſt pura nouari in cõditionis euentum,adeo ꝙ
interim pendente conditione ſecũde ſtipulationis ex pꝛima agi
nõ poſſit:qꝛ tunc videtur facta ſub contraria cõditione.l.pecu-
niam.ſ.ſi cer.pe.allega.in gloſ.illud eſt verum ⁊ pꝛocedit quãdo
ſecũda ſtipulatio poſſet habere effectum : quia ſeruus ꝓmiſſus
adhuc viueret:ſecus ſi effectum habere nõ poſſet:qꝛ res pꝛomiſ
ſa eſſet perempta:qm̃ tũc ex pꝛima ſtatim agi poterit.tex.eſt hic
cõditione vlterius nõ expectata:qꝛ cum ſecũda amplius cõmit-
ti nõ poſſit,ex quo res pꝛomiſſa eſt moꝛtua.⁊ conſequenter pꝛi-
ma nõ ſperet̃ amplius nouari:ideo reuertit̃ ad pꝛimã eius natu
ram:que eſt pura:ideo ex ea ↄfeſtim põt agi.tex.eſt hic valde no.
b ꝓ intellectu ⁊ limitatione[b].d.l.pecuniã.ſm Pau.de ca.hic.in.ij.
col.Raph.cu.in pe.col.ad fi.licet ſibi aſcribat.d.Alexan.tacitis
autoꝛibus. ¶ Quarto no.ex eodem text.ꝙ in terminis huiꝰ.§.ſi
ſeruus ꝓmiſſus viueret,nõ poſſet ſtatim agi contra pꝛimũ pꝛo-
miſſoꝛem,eo qꝛ ex pꝛomiſſione pꝛima pura que ſperatur in euen
tum alicuius cõditionis poſſet nouari,nõ poteſt ſtatim cũ effe-
ctu agi.d.l.pecuniã.in fi.ſic etiã ex teſtamẽto ꝙ ſperat̃ poſſe rum
pi:nõ poteſt adiri hereditas,nec peti bonoꝝ poſſeſſio ſm tab.
l.vẽtre.ſ.de acq.here.⁊.l.illud.§.fi.ſ.de bo.poſ.ↄtab. ¶ Quinto
no.in ver.at ſi titio acceptũ feciſſem:⁊ ſic ſecũda parte eius tex.
ꝙ in terminis huius.§.pendẽte conditione ſecunde ſtipulatio-
nis,põt interim pꝛimus pꝛomiſſoꝛ per acceptilationẽ liberari:et
talis acceptilatio valet ⁊ tenet. Cõtra iſtũ tex.foꝛtiter opponit̃,
ꝙ talis acceptilatio nõ debeat valere.nam eueniente cõditione
ſecunde ſtipulationis ꝓut text.iſte pꝛeſupponit euenire:ibi exi-
ſtente conditione obligari poteſt:planum eſt qđ conditio quan
docũq; eueniens trahitur retro.l.potioꝛ.⁊.l.qui balneum.ſ.qui
pot.in pig.ha.vnde vſq; a pꝛincipio pꝛimã obligationem ſuſtu-
lit:ergo acceptilatio ſequẽs nihil debet valere,cum iuris fictio
ne videatur facta poſt ſublatã obligationẽ pꝛimi: ergo nihil va-
let.ꝓut videt̃ eſſe tex.in.l.qui decẽ.§.j.vſi.ſed quid ſi ignoꝛãte.et
in.l.ſi quis offerẽti.in fi.j.de ſolu.ꝓpter iſtã difficultatẽ ſubtilis
doctoꝛ Cuma.hic ad fi.ingenue fatetur ꝙ in iſto tex.iſta accepti
latio nõ valuit ⁊ nullius fuit momenti reputo ꝙ iſtud ſit ridicu-
lum:⁊ certe iſte tex.pꝛeſupponit acceptilationẽ validam fuiſſe,in
verſi.ibi acceptilatione autem interpoſita ſupereſt homo. Itẽ
ſi eſſet nulla nõ diceretur acceptilatio.l.iiij.§.condemnatũ.ſ.de
re iudi.⁊ cle.paſtoꝛalis.in vlti.col.eo.titu.de re iudic.pꝛeterea ſi
in iſto tex.acceptilatio nõ valuiſſet,certe text.nõ haberet aliqđ
dubiũ,quia ſi acceptilatio nõ tenuiſſet,qs dubitaret poſtq̃ ho-
mo pꝛomiſſus erat in rerum natura,⁊ obligatio pꝛimi pꝛomiſſo
ris non erat per acceptilationem ſublata,quod eueniente cõdi
tione ſecũdus obligaretur,⁊ qđ nouaretur pꝛima obligatio:qꝛ
tunc omnia cõcurrerent ad faciendum nouationem. Unde iuriſ
conſ.vt poneret caſum dubitabilem pꝛeſupponit acceptilatio-
nem tenere. Ad oppo.Cuma.reſpõdet inſignis doctoꝛ do.Pe.

de hexu.hic:inquãtum dicitur ꝙ cõditio ſecunde ſtipulationis
exiſtens trahit̃ retro : eſt verũ quãtum ad fundandã obligatio-
nem ſcđi pꝛomiſſoꝛis:ex quo adhuc viuit homo pꝛomiſſus vt di
cit iſte tex.in ver.fi.ſed nõ trahitur retro quãtum ad nouationẽ
faciendã de obligatione pꝛimi,qꝛ nõ adeſt extremũ habile:quia
obligatio pꝛimi deducẽda in nouationẽ deſijt eſſe in rerũ natu-
ra,cũ fuerit ſublata per acceptilationẽ. vnde iſto ſcđo reſpectu
quãtum ad nouationẽ pꝛime obligationis faciẽdum,nõ poteſt
conditio trahi retro:⁊ licet ipſe nõ dicat:ꝓ iſta ſolutio.adde tex.
in.l.quoties.j.de nouat.ibi nec nouatio contiget,quia nõ ſubeſt
res eo tpe quo cõditio impletur.⁊ Bar.ibi in fi.multũ not.illum
6 tex.⁊ reputat ꝑpetuo tenendũ menti.ꝙ illud qđ dicit̃ † qđ cõdi
tio trahitur retro ad tempus ſtipulationis cõtracte : eſt verũ ſi a
tempoꝛe exiſtẽtis cõditionis reperiatur extremũ habile ad ob-
ligationẽ contrahendã vel nouãdam:ſecus ſi reperiatur extre-
mũ inhabile vel ex parte rei vel ex parte perſone vt ibi per euꝫ.
Ego reſpõdeo clarius ⁊ fundamentalius dum dicitur ꝙ condi
tio retrotrahitur,niſi actus medius vt eſt hic acceptilatio im-
pediat retrotrahi,qꝛ actus medius obuiat cõiunctioni extre-
moꝝ.glo.eſt no.⁊ ibi notabilr̃ Bar.in.l.ſi indebitũ.§.j.j.rem ra.
ha.Bal.i.l.fi.C.ad maced.habẽt Cano.de hoc optimũ tex.in.c.
ſi ꝓ te.de reſcrip.in.vj.facit.l.ſi pater filium.⁊ ibi glo.⁊ Barto.ſ.
7 de adop.Bar.in.l.ſi vxoꝛ.§.ſi quis vxoꝛẽ.j.ad.l.iul.de adul.† vbi
tractat an mr̃imoniũ mediũ impediat legitimationẽ filioꝝ q na
ti ſunt pꝛiꝰ ex ↄcubina,ſi poſtea moꝛtua illa vxoꝛe ducat cõcubi
nam in vxoꝛẽ:iuxta.c.tanta.qui fil.ſint legi.⁊ idẽ Bar.in.l.bono-
rum.j.rem ra.ha.cum ſuis cõcoꝛ.ad idem facit qđ tenent Bar.⁊
8 doc.in.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantũ.col.fi.de li.⁊ poſth.† vbi tenent
ꝙ legitimatio nõ trahitur retro,quãdo bona medio tpe eſſent
alteri queſita:imo foꝛtiꝰ actus medius lꝫ impertinẽs,imo etiam
contrarius,impedit cõiunctionem extremoꝛũ.vt per plura pꝛo
bat Joã.and.in regu.ſine culpa.in.vj.col.in mercuria.pꝛecipue
per.c.per tuas.de cõdi.appo.ſequitur do.Alexã.in.l.põponius
9 §.queſitum.ſ.de acq.poſ. ¶ † Sexto no.ex eo.ver.at ſi titio acce
ptum.ibi,obligari põt:qđ ſi pꝛimus debitoꝛ ſit liberatus per ac
ceptilationem,tũc ſcđs poteſt conueniri ſi cõditio eueniat:et ſic
acceptilatio facta pꝛimo ꝓmiſſoꝛi nõ pꝛodeſt ſecũdo. In cõtra-
rium arguitur foꝛtiter.nam ex quo ambo pꝛomiſerãt eãdem rẽ,
et ſecũdus pꝛomiſerat cõtemplatione pꝛimi,videbantur quodã
modo coꝛrei. Item iſte ſecundus videbatur quodãmodo fideiu
bere pꝛo pꝛimo:animo repetẽdi ab eo qđ ſolueret:ſed acceptila
tio facta vni ex coꝛreis pꝛodeſt alteri:⁊ facta pꝛincipali pꝛodeſt
fideiuſſoꝛi.l.ſi ex pluribus.⁊.l.⁊ per iuſiurandũ.§.⁊ ſi fideiuſſoꝛi.j.
de accep.l.iiij.§.nũc de effectu.ſ.de libe.leg.⁊.l.exceptiones que
ꝑſone.ſ.de excep. timoꝛe huius difficul.Bart.multum reſtrin-
b git iſtũ tex.vt intelligatur qñ ſcđs pꝛomiſit nõ contemplatione
pꝛimi debitoꝛis:ſed ↄtẽplatione creditoꝛis pꝛout etiã voluit gl.
magna hic in pꝛinci.al's pꝛocederet contrariũ.ſ.foꝛma. licet fa-
teatur Bart.ꝙ in dubio videtur pꝛomittere cõtemplatione pꝛi-
mi debitoꝛis.arg.l.fideicõmiſſa.§.interdũ.ff.de leg.iij.⁊ cum iſta
ſolutione videtur trãſire do.Alex.hic vt iura iuribus cõcoꝛden
tur.c.cũ expediat.de elec.in.vj. Sed iſta eſt manifeſta diuinatio,
et reſtrictio ad hũc tex. Secundo modo reſpõdent Jo.de imo.
Raph.cu.⁊ Pau.de caſt.hic.⁊ iſta eſt verioꝛ ſolutio de iure ſm
do.Alex.ꝙ in iſto tex. Titius ⁊ Seius non poſſunt cenſeri duo
coꝛrei:qꝛ nõ concurrunt eodem tempoꝛe in obligatione eiuſdẽ
rei:qꝛ ex pꝛomiſſione ſcđi adueniente conditione debet liberari
pꝛimus:ergo impoſſibile eſt eos eſſe coꝛreos:neq; ſecũdus po-
teſt cenſeri quodãmodo fideiubere ꝓ pꝛimo nec habere ſimilitu
dinem fideiuſſoꝛis:cum ſcđs ſe obliget in caſum quo pꝛimus non re
maneat obligatus. Item intercedit animo nouãdi pꝛimã obli-
gationem,ſm cõem intellectũ gloſ.ſcđe ⁊ doc.ergo cum in iſto
tex.iſte ſecũdus nõ cenſeatur coꝛreus fideiuſſoꝛ.ergo acceptila-
tio facta pꝛimo nõ liberat ſcđm euenięte ↄditiõe. ¶ Ego aliter
rñdeo ſubtilius ⁊ fundamẽtalius:⁊ dico ꝙ impoſſibile eſt qđ in
hoc tex.acceptilatio facta pͥmo poſſit pꝛodeſſe ſcđo.nam in iſto
tex.pꝛopter ſcđam ſtipulationẽ conditionalẽ intelligit̃ pꝛimus
obligatus ſub ↄtraria ↄditione.l.pecuniã.pluries allegata.ſ.ſi
cer.pet.tunc ſic:aut deficit cõditio ſecunde ſtipulationis,⁊ tunc
purificata eſt obligatio pꝛimi:⁊ acceptilatio quo ad pꝛimum hꝫ
effectum:⁊ tunc impoſſibile eſt ꝙ pꝛoſit ſcđo: cuius cõditio de-
ficit:vnde defecta conditione,cum in eo nõ ſit aliqua obligatio,
per ↄñs non poteſt cadere acceptilatio,nec ſibi pꝛodeſſe.l.qđ in
diem.j.de accep.aut vero euenit cõditio ſecũde pꝛomiſſionis:⁊
tunc ꝑ euẽtum cõditionis apparet pꝛimũ,nec tempoꝛe accepti-
lationis,nec poſt fuiſſe efficaciter obligatum.ergo quo ad eũ ac
ceptilatio nihil operatur,per conſequens nec quo ad alium.l.fi.
j.de fideiuſ.⁊ iſta eſt mera veritas. ¶ Secũdo cõtra iſtum tex.⁊
contra idem not.oppo.nam acceptilatio habet vim ſolutionis.
tex.in.l.in diẽ.⁊ in.l.ſi ex pluribus.j.de accep.qꝛ acceptilatio eſt

a ¶ Per do. Alexã.poſt alios.adde eũdẽ Alex.ĩ ↄſi.x.col.iij. verſi.⁊ eodẽ mđ.⁊ in ↄſi. xiij.col.ij.et ſeq.in.ij.vo. vbi ẽt tenet ↄ̃ Bar.in h ⁊ vide oĩno Alex.in.d. conſi.xiij.

b ¶ Et limitatione.adde tu ꝙ iſtã limitationẽ etiã in.d.l. pecuniã.ponit alex.quã ibidẽ Jaſo. in.vj.no.reprobat, licꝫ hic eã inaduertẽter teneat.

MD MD MD

quedam imaginaria solutio. vt in. d. iuribus. ꝛ. §. j. insti. qui. mo. tol. obli. sed si titius soluisset hominē promissum, fuisset liberatꝰ secundus promissor: presertim si ambo promisissent ex causa lucratiua: vt cōiter loquunt. l. huiꝰ tituli cū due cāe lucratiue nō possint ex exercitio cōcurrere. l. si is qui. ꝛ. l. oēs debitores. ff. de actio. ꝛ obli. ꝛ. l. meuius. §. duobus. ff. de leg. ij. ergo similr debet liberari per acceptilationē que est ficta solutio. Jstam oppositionem format insignis doc. d. Pet. de bellu. hic. ad fin. ꝛ sup ea relinquit cogitandū: nihil rñdet: sed dubitat: tu respōde ex mēte Raph. cu. ꝙ ficta solutio nō operat liberationē in his qui tenentur diuersis obligationibꝰ: vt proxime dixi. adde presertim cum in acceptilatione cesset cōcursus de duabus causis lucratiuis: cum liberādo per acceptilationem nihil lucretur nisi ingratitudinem.

10 ¶ † Septimo ꝛ vltimo no. ex hoc tex. ꝙ si species pmissa sit perempta, secūdus promissor conditionalis nō obligatur: etiā si cōditio eueniat: qꝛ perēpta specie debita debitor qui non est in mora liberat. l. qḋ te. ff. si cer. peta. ꝛ. l. si ex legati cā. ff. eo. qꝛ obligatio speciei non potest esse sine subiecto: ꝛ sic sine illa specie. ꝛ qḋ nō est in rerum natura non potest in obligatione deduci: ꝛ isto casu cōditio eueniens non pōt trahi retro, ad tempus promissionis, quo tpe res promissa erat in reruz natura: ex quo tēpore euenietis cōditionis desijt extare: qꝛ sicut nō posset tunc de nouo ꝯhi obligatio, ita ēt non pōt fingi retro cōtracta, qꝛ extrema ad hoc habilia deficiūt: qꝛ deficit extremū a quo cū spēs tunc non extet: ideo non pōt fingi retro contracta. l. q balneum. §. titia prediū. ff. qui po. in pig. habe. ꝛ. l. fi. ff. cōia predi. late Bar. in repe. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. et ita habes expedita pfecte textualia. ¶ Glo. ij. in ver. pmiserit. ponit duas lecturas ad tex. ꝛ tenet primā: ꝙ. ij. stipulatio fuerit interposita aīo nouandi primā: qꝛ alias iste tex. esset de indubitabili. istā tenent cōiter doc. qꝛ als nihil esset impedimento quin statim posset agi cōtra primū promissorē: ꝛ sic nō esset vis quam facit text. in. j. parte: an homo pmissus esset mortuus vel ne: qꝛ tunc primꝰ posset cōueniri etiā re extante ꝛ pendēte adhuc cōditione si nō esset interposita aīo nouādi. ꝛ tñ tex. innuit ꝙ si homo pmissus viueret, nō posset pendēte cōditione primus pmissor cōueniri. facit. d. l. pecuniā. ff. si cer. pet. ꝛ si dicis ꝙ istud est diuinare. cū in isto tex. nō appareat ꝙ scḋa stipulatio fuerit interposita aīo nouandi primā. Ego rñdeo notabiliter ꝙ hic nō est aliqua diuinatio: nā iste text. loquit in casu dubio. sed regulā habemus ꝙ isto iure qñ scḋa stipulatio cōtinet idem ꝙ prima cū adiectiōe cōditionis, ꝛ pſertim cū interuentu noue persone, in dubio presumit facta animo nouandi. text. est in. §. preterea. insti. quib. mod. tol. obli. ꝛ in. l. qties. in pn. j. de noua. ergo nō est diuinatio. ¶ Contra istā primam lect. cōiter approbatam duo obstāt. primo qꝛ si verū esset ꝙ in isto tex. iste scḋs pmissor conditionalis intercessisset aīo nouandi primā obligationē sequeret ꝙ secuta acceptilatione, cū tunc nulla subsit obligatio que possit nouari: nō deberet scḋs promissor obligari adueniēte ꝯditione. d. l. quoties. in prin. cuius ꝯrium vult iste tex. rñde ꝑm Jmo. ꝙ stipulatio secunda expresse facta ad nouandū primā, intelligit si reperit sub esse tpe euenietis cōditionis, ita ꝙ possit nouari: secus si sit sublata per acceptilationē tūc, licet nō possit nouari, tñ scḋs pmissor obligatur euenitē cōditione, si homo promissus tūc viuat ꝑpter formam stipulationis. vt hoc tex. nam animus nouandi intelligit rebus stantibus in illo statu in quo erāt tpe interpositē scḋe stipulationis ar. l. qḋ seruius. ff. de cōdi. ob cām. vbi quelibet pmissio intelligitur[a] rebus durantibus in eodē statu, put erant. ¶ Scḋo fortius ꝛ cōtra istum cōem intellectū oppo. ꝑm subtilem Cuma. hic: ad fi. nā si verū esset ꝙ in isto tex. scḋa stipulatio fuisset facta aīo nouandi: ꝛ sic tollendi primā: per ꝯñs esset facta ob cām liberādi primum: ꝛ sic aīo gerēdi negotiū primi. et sic animo repetēdi ab eo illud qḋ soluerit per actionē negotiorum gestorū. l. soluendo. cū glo. ff. de neg. gest. ꝛ. l. solutionem. cū ibi no. j. de solu. ꝛ tenet Bar. hic. ergo cessante ista causa, qꝛ titiꝰ sit per acceptilationē liberatus, non deberet posse effectualiter ꝯueniri qꝛ ibi tūc cōpeteret exceptio. l. ij. §. circa. ff. ḋ excep. do. nam creditor qui accepto tulit titio, facto suo fecit ne seius potuerit eū per nouationē liberare. et sic fecit ne vtiliter potuerit gerere negotiū titij: ꝛ cōsequenter ne ꝯtra eū possit agere actione negotiorū gestorum. l. sticbum. §. pe. j. de sol. ergo si creditor agat contra seiū. debebit exceptione repelli. ꝛ tñ iste tex. vult ꝙ liberato per acceptilationē primo: secūdus euenitē cōditione effectualiter obligetur: ergo non videt verū ꝙ ista scḋa stipulatio fuerit facta animo nouandi. ꝛ in hoc residet Cum. Sed huic difficultati respōde ꝑm insignem. d. Pe. de bellu. ad fin. ꝙ seius nō potest stipulatorē exceptiōe repellere: eo qꝛ p factum stipulatoris accepto ferentis, nō potuerit nouare obligationē primi. quia sufficit ꝙ seius ab initio vtiliter gesserit negotiū primi, intercedendo animo nouādi: ꝛ liberādi eum: ꝛ sic faciendi quātum in eo fuit. licet postea effectus nō fuerit subsecutus. argu. in. l. si an vltro. ꝛ. l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. ꝛ. l. ꝛ in totū. ff. de impensis in reb. do. fac. si ergo stipulator liberauit titiū p acceptilationez ꝛ sic fecerit ne potuerit p nouationē euenitē cōditione liberari istud non dꝫ preiudicare seio, quin si soluat stipulatori possit hr̄e regressum ꝯ titiū. ¶ Capio gl. magnā in ver. cōfestī. Jsta glo. tota ꝑm Rapha. cu. loquit multum confuse ꝛ inuolute et ꝑm. d. Alex. ista gl. est iordinata ꝛ hoc est qꝛ Bar. expediēdo peruertit ordinem glosse, ꝛ propter peruersionem Bar. videtur glo. inordinate ꝓcedere. qꝛ ista gl. venit transportāda put etiaz faciunt Jo. de imo. ꝛ. d. Alex. ꝛ ꝑpter istas transportationes gl. redditur obscurior. Ego intēdo istam glo. ꝛ eius materiam expedire claro ꝛ pulchro ordine, ꝛ nō sequi Bar. qui inordinate et vt dicit Raph. confuse procedit. vnde sequendo seriem verborū glo. ista gl. videtur formare duas oppositiones: ꝛ prime rñdere quatuor modis. scḋe tribus: sed illam scḋam oppositionē etiam format gl. in. j. parte in. ij. solutione ꝛ sic ista. ij. oppositio reperit bis in gl. formata in prima ꝛ in. ij. parte. ij. ibi. Jtem opp. qꝛ pēdente cōditione ꝛc. ¶ Pro clara intelligētia glo. format cōtra tex. fortē oppositionē: que hꝫ duas partes put gl. format duas opp. Aut vis tenere ꝙ mora de qua in tex. fuerit cōmissa p primum pmissorē, anteꝙ interponeret. ij. stipulatio cōditionalis. ꝛ istud nō videt posse stare qꝛ per scḋam stipulationē ꝯditionalem postea interpositā, purgaret mora precedens: vt iuribus in prin. gl. allegatis. ergo purgata mora ꝛ secuto interitu hois pmissi, nō deberet teneri primus pmissor. l. si ex legati cā. ff. e. cuiꝰ cōtrariū dr in tex. ista est. j. opp. gl. Aut vis tenere ꝙ in isto tex. priꝰ fuerit interposita scḋa stipulatio ꝯditionalis ꝛ postea facta fuerit mora cōmissa p primū pmissorē: ꝛ hoc vr̄ impossibile: qꝛ pendente conditione scḋe stipulatiōis, primus pmissor interim cōueniri nō pōt. l. pecuniā. ff. si cer. pet. si nō pōt cōueniri: ergo nō pōt in mora ꝯstitui. ita est. ij. opp. gl. ꝛ sic quocūꝗ te vertas, siue intelligas morā añ cōmissam, siue post: nullo casu vr̄ ꝙ iste text. possit procedere. Aduerte tex. simplr dicit post morā titij: ꝛ non aperit quo tpe talis mora fuerit cōmissa: an añ interpositā scḋaz stipulationē. an vero post: vñ cū tex. simplr loquat: dꝫ ēt simplr sic intelligi ꝙ vtroꝗ casu possit ꝓcedere ante ꝛ post: ꝛ sic facio duos casus pncipales.

11 ¶ † Primꝰ casus est qñ mora erat priꝰ cōmissa, ꝛ postea. ij. stipulatio interposita et ex solutiōibus glo. habes quatuor casus in quibus mora precedēs nō purgat per scḋam stipulationē ꝯditionalē: ꝛ in illis quatuor casibꝰ iste text. poterit procedere, in mora ante cōmissa: primꝰ casus est ꝑm primā solutionē gl. positā hic in prin. ꝛ etiā. j. in prima solutiōe scḋe opp. qñ scḋa stipulatio cōditionalis fuit interposita nō contemplatione debitoris morosi: sed cōtemplatione stipulatoris, et sic creditoris ad quem secūdus pmissor suum dirigebat effectum: quo casu nō purgatur mora precedens. ꝛ sic potest ꝓcedere iste tex. ꝛ ratio est: qꝛ tunc secundus promissor nō habuit animū gerendi negotiū primi: ꝛ sic nō habuit animū purgandi eius moram: vnde ex hoc videtur tacite egisse quod nō purgetur mora precedens, ex quo interuenit fauore ꝛ contēplatione creditoris: vnde quod fauore creditoris est interpositum, nō debet ad eius damnū retorqueri: ꝛ sic non debet induci vt purget moram. l. qḋ fauore. C. de leg. ꝛ. c. qḋ ob gratiam. de reg. iur. in. vj. Jsta prima solutio glo. ꝑm Bar. non solū est vera in scḋo est necessaria ad istum tex. ꝛ pbat Bar. sic: quia si in isto text. seius secundꝰ pmissor intercessisset pro titio ꝛ cōtemplatione titij: ꝛ sic quasi pro eo fideiubēdo, certe liberato primo per acceptilationem, etiā liberaretur secūdus: vt dixi in tex. in. vj. no. sed ꝯrium dicitur in tex. ergo ex hoc apparet qḋ non promittebat pro titio: sꝫ pro seipso et gratia stipulatoris: ꝛ dicit gl. sed vt dixi. ff. in tex. in. vj. not. ista esset nimia restrictio ꝛ diuinatio ad istū tex. quā facit Bart. ꝛ ibi clare remoui istud fundamentū Bar. ꝛ Bar. met. j. proxime subdit quod in dubio prout loquitur iste text. secunda promissio intelligit facta cōtemplatione primi debitoris. l. fideicōmissa. §. interdum. ff. de lega. iij. preterea ꝑm Jmol. si res promissa extabat tempore euenietis conditionis, nouabitur prima obligatio, ex quo scḋa fuit interposita animo nouandi: vt dictum est in gl. ij. et cōsequenter tolletur effectus more primi debitoris, quādo etiā secūda nō fuisset interposita eius contemplatione: sed qñ deficeret cōditio scḋe stipulationis: tunc procederet casus glo. Aduerte subtilius ꝑm insignem doc. do. Pet. de bellu. quod ista prima solutio glos. approbata per Bart. ꝛ cōmuniter per alios nō potest adaptari ad istum tex. nam iste tex. intelligitur per gl. secūdam approbatā ꝑ cōiter quod in isto tex. scḋa stipulatio fuit facta animo nouandi primā. ita tenēt glo. ꝛ omnes. ergo si seius promisit animo nouandi obligationem titij, ꝛ sic aīo liberādi titium: ergo intercessit aīo gerendi negotiū titij, ergo cōtemplatione titij, ꝛ sic pro titio, ꝛ nō pro seipso. Et pondera ꝙ doc. videtur aliqualiter cōtrarij: nam primo tenent glos. scḋam ꝙ in isto tex. secunda

a ¶ Jntelligit. adō idē in iuramento. no. in ca. quemadmodū. de iureiur. facit qḋ no. Bar. i. l. clari. C. ḋ fideicō. ꝛ vid Alex. in ꝯsi. lxxxv. col. j. in v. vo. vbi sta lis clausula rebꝰ sic stātibꝰ intelligitur etiaz in compromisso.

tex.scđa stipulatio fuit interposita animo nouandi obligationē titij:⁊ postea tenet quod fuerit interposita pro seipso ⁊ non animo gerendi negotium titij:sed ista nō possunt simul stare: quia eo ipso qđ habet animum nouandi habet animum gerēdi negotium titij,sicut si soluisset pro titio:nam nouatio equiparatur solutioni vt est text.in.§.precedē.⁊ in.l.si rē.§.si duo.de noua.ergo sicut soluendo ꝓ titio gereret negotiū titij.l.soluendo.ff.de neg.gest.ita etiam intercedendo animo nouādi. ¶Secundꝰ casus gl.est ibi.tertij.quando seius promisisset animo nō nouandi: qꝛ tunc sicut nō nouaret primam obligationē,ita etiam nō purgaret moram primi.sed gl.ij.⁊ doc.tenent ꝯtrarium qđ imo in hoc tex.ij.stipulatio fuit interposita animo nouandi primā:ibi dixi. ¶Tertiꝰ casus gl.est ibi quarti.vt Roge.qđ in isto text.fuit expresse actum qđ per scđam ꝓmissionem etiam animo nouādi interpositam nō tamē purgaretur mora titij precedē. ¶Quartꝰ casus valde no.est quē ponit glo.in fin.⁊ ad istum casum Bart. ⁊ scribentes nō aduertunt,qñ mora precedēs fuisset cōtracta per delictum:puta qꝛ primus promissor occidisset seruū promissum. tunc illa mora precedens per delictum,nō purgaret̄ per secūdā stipulationem nō cōditionalem,etiā animo nouandi interpositam:ita vult ista gl.in fi.quam bene no.Et rō potest esse duplex. ꝑmo quia mora que cōmittitur ꝑ delictū est improbior mora: ꝑ illud quod in simili dicit glo.solēnis in.l.si te.C.de infamibus.et quia grauius est illud qđ cōmittitur in faciēdo,puta occidēdo: ꝙ qđ negligendo,puta omittendo vt est glos.ord.in.l.si mora.ff. sol.mat.vbi circa hoc ꝙ plura cumulaui.⁊ glo.in.l.lege cornelia. ff.ad sena.sylla.ergo cū sit improbior mora,nō potest ita de facili purgari per secundam stipulationē conditionalem:iura ergo que allegant̄ in prin.huius gl.que volunt,per scđam stipulationē cōditionalē purgetur mora prime obligationis, procedūt et signanter limitantur qñ mora precedens fuit cōtracta per interpellationem.secus si per delictum.vt hac glo.no.⁊ ita etiā tenet gl.in.d.l.quoties.ver.vnde Marcellus.in glos.in ver. purgari. in prima solutiōe.j.de noua.scđam rōnem statim ponam. Istū casum ampliat Jo.de imo.hic col.fi.ꝙuis de ista glo.nec de alia faciat mentionem:vt ꝓcedant etiam si res ꝓmissa fuisset in p̄sentia tempore secunde stipulatiōis cōditionalis,adhuc nec purgaretur nec tolleretur effectus more preambule ꝯtracte ꝑ delictū. et ad hoc dicit facere tex.in.l.⁊ elegāter.§.nō solū.ff.de dolo. Sꝫ caue ista ampliatio nō posset stare qñ seruus ꝓmissus antea fuisset occisus:qꝛ ex quo prius erat mortuus,nō poterat esse in p̄sentia tempore secunde stipulatiōis.Sed intellige imo quando primo erat letaliter vulneratus,⁊ ita vulneratꝰ fuit in presentia tēpore secunde stipulatiōis:⁊ postea mortuꝰ est:qꝛ tunc mors trahitur retro ad tp̄s vulneris letalis.vt no.in.l.dāni.in.j.§.sabini. ff.de dā.infec. Sed aduerte circa istum quartū casum glo. valde no.quia diceret aliqs subtilis,iste casus est impossibilis,quia si homo ꝓmissus erat occisus:ergo secūda stipulatio nihil penitꝰ valuit,si pro homine iam mortuo.l.si hō mortuꝰ.j.eod.responde quod animo nouandi primā obligationem potest hō mortuus in stipulationem deduci.l.si seruum.§.fi.⁊.l.inter stipulantem.§. pe.j.eo.⁊ glo.in illo.§.pe.in ver.stipularer:dic ⁊ valde notabiliter qđ tunc per istam secundam stipulationē non purgatur mora precedēs:quia ex quo res erat mortua nō potest esse presens: vt statim dicam in seq.casu:sed bene nouat primā obligationē, licet nō purget.⁊ ista erit secunda ratio valde no.ad istū.iiij.casum ⁊ ista bene nota,quia sunt boni termini iuris:⁊ iste casus est valde necessarius,quod mora fuisset cōmissa vel occidēdo,vel letaliter vulnerādo,tunc nō purgaretur per scđam stipulationē. ¶Ultra glo.addit Bar.post doct.antiquos per eum relatos ⁊ omnes sequuntur alium.v.casum qui est bonus ⁊ nota.ꝙ in isto text.secunda stipulatio cōditionalis interposita animo nouādi, ideo nō purgat moram primi debitoris precedētem:eo quia hō promissus nō erat presens tempore secunde ꝓmissionis,sꝫ erat absens:ideo absentia rei ꝓmisse impedit ne scđa stipulatio purget moram precedentē:secus ergo si fuisset presens.ita tenet gl. in.d.l.quoties.in princ.ver.vnde Marcellꝰ.in vltima solutione. j.de noua.⁊ ibi gl.allegat de hoc tex.expressum ⁊ claruꝫ in.l.qui decē.§.si cū mihi stichū. ver.si tamen.j.de solu.quē tex.Bar.ibi in duobus locis dicit nō esse alibi in iure,⁊ eum etiam ꝓ sing.no. ibi Pau.de ca.Et aduerte qꝛ tex.ibi in illo ver.si tamē.in fi. assignat istam rōnem nō enim obtulisse eum ꝓpter absentiam intelligi pōt.ista ratio prima inspectiōe videtur obscura:iō eam apte et notabiliter sic declara:nā purgatio more fundat̄ super mera equitate.l.si seruū.§.sequit̄.j.eo.vñ debitor ex bono ⁊ equo dicit̄ moram purgare,qñ ipse vel alius ꝓ eo offert reꝫ debitam creditori,vel qñ creditor stipulatur ab alio etiā cōditionaliter eandē rem:nam ex bono ⁊ equo etiā per talē scđam ꝓmissionē ꝯditionalē purgat̄ mora p̄cedēs.vt est ibidē tex.i.d.§.si cū mihi stichū in ver.sꝫ qd si ignorāte.⁊ in ver.idē rñsuꝫ.rō est qꝛ ita ꝓmittēdo, ꝑm iuris ītellectꝰ videt̄ offerre.vt ibi dicit text.hec fictio tūc pōt hr̄e locū qñ pōt hr̄e locū veritas.⁊ nō alr̄.l.q ad certū.ff. loca.et l.filio quē pater.ff.de lib.⁊ posthu.mō ad ꝓpositū qñ seruꝰ qui ꝓmittit̄ tūc est pñs,pōt cadere veritas obligatiōis:⁊ ideo si aliꝰ ꝓmittat creditori eundē seruum pñtem,iuris intellectu intelligitur eum offerre creditori:ideo tūc bene ponderatur mora precedens:sed qñ seruus qui ꝓmittitur nō est pñs:sed absens: tūc vere nō posset offerri:ergo etiam nō pōt tūc habere locū fictio: ideo nō purgatur tunc mora precedens:⁊ istud est ꝙ proprie voluit dicere tex.in.d.§.si cū mihi stichū.ver.si tñ in fi.dū assignat rōnē:⁊ dicit nō eē obtulisse eū ꝓpter absentiā intelligi pōt.cōfirmo qꝛ si seruꝰ ꝓmissus moriat̄ pēdēte cōditione:qꝛ tūc nō potest esse pñs tp̄e euenietis cōditionis: ideo nō purgatur, tunc mora precedens:⁊ tunc primus debitor pōt statim ꝯueniri:ita est tex. hic quem nunc intelligis fundamētaliter:⁊ istum.v.casum dicit Bar.esse no.⁊ bonum,⁊ oēs indifferenter tenēt:qꝛ verissimꝰ est. Et si diceres.qs reuelauit Bar.⁊ doc.ꝙ in isto tex.tp̄e interposite scđe stipulatiōis ꝯditionalis seruꝰ promissus nō esset pñs: sed absens.istud est diuinare ad istū tex.⁊ diuinare nō debemꝰ. vulgata.l.si putator.ff.ad.l.aquil.rñde notabiliter ꝙ tex.loquit̄ in dubio:sed presumere pñtiam serui ꝓmissi tp̄e scđe stipulationis,est presumere extrinsecū.sꝫ extrīseca nō presumunt̄.l.quāte. §.j.ff.de publica.Bart.⁊ alij in.l.sciendū.vbi dixi.ff.eo.preterea primus debitor qui vult dicere seruū fuisse pñtē tp̄e secunde stipulatiōis,⁊ ꝯñr moram suam purgatā,dꝫ hoc ostēdere ⁊ ꝓbare. l.actor.C.de ꝓba.⁊.l.ei q dicit.ff.e.de ꝓba.imo plꝰ etiā qñ negatiua est fundamētū intētionis alicuius,tenetur eam ꝓbare. ꝑm bar.⁊ alios in.l.in illa.⁊.l.hoc iure.ff.eo. de verb.obli.⁊ sic istud nō est diuinare:sꝫ necessariā iuris interpretationē facere:⁊ sic ex istis oibus habes relatos.v.casus in quibus mora erat cōmissa ante.⁊ tñ ꝑ scđam stipulationē ꝯditionalem etiā interpositā aio nouādi,nō purgat̄ illa mora. ¶Assumo nūc scđm casuꝫ ꝑncipalē,qñ post scđaꝫ stipulationē ꝯditionalē fuit cōmissa mora/ex solutionibꝰ gl.habes duos casus. primꝰ qñ vnus ꝓmisit pure deinde alius scđs ꝓmisit sub conditione:tunc post ꝓmissionē cōditionalem scđi,pōt mora cōmitti per primū.ita loquit̄ iste tex.secus qñ ipse idem ꝓmisisset ꝑmo pure, deinde sub cōditione: ita loquitur.d.l.pecuniā.Bar.reprehendit hoc qꝛ ꝑm eum tex.est ꝙ nō refert siue ipse siue alius ꝓmittat in.d.l.pecuniā.ff.si cer. pet. sꝫ certe ille tex.vr̄ loqui prout dicit glo.qñ ipse idē ⁊ nō aliꝰ. forte Bar.cōsiderauit ꝙ tex.ibi nō facit differētiā an sit idē vel aliꝰ: sꝫ pro certo ibi est vnus ⁊ idē ꝓmissor:lꝫ alij tertio ꝓmittat,⁊ nō primo stipulatori:sed hic est totū ꝯ̃:qꝛ duo sunt diuersi ꝓmissores:sed vnus stipulator:tñ ista solutio gl.nō euacuat ꝯriū.d.l. pecuniam:qꝛ in isto tex.lꝫ alius tertius scđo loco ꝓmiserit:tamē qꝛ eueniente ꝯditiōe fiebat nouatio primi:ergo sub cōtraria cōditiōe remanebat titius obligatus vt ibi:ergo interim non pōt cōueniri ⁊ sic nec in mora ꝯstitui.⁊ istud est qđ vult dicere Bar. et glo.met.in.d.l.quoties.ver.vñ Marcellꝰ.j.de noua.vbi dicit ꝙ ista solutio sibi nō placet. ¶Scđs casus gl.est quē ponit in ꝑma ⁊ etiā in.ij.parte:qui est valde no.⁊ Bar.reputat tenēdū mēti.ꝙ lꝫ debitor sub cōditiōe nō possit interim ꝯueniri:⁊ sic in mora cōstitui negligēdo:tñ bene pōt mora ꝯstitui faciēdo:⁊ sic occidendo,vel vulnerando letaliter speciē ꝓmissam.Et sic habes ex glo.ꝙ nō solum occidēdo dicitur debitor in mora cōstitui,⁊ perpetuare obligationeꝫ:sed etiā vulnerando:rō est qꝛ mors retro fingitur,vsqꝫ ad tp̄s vulneris letalis.vt no.in.l.damni infecti.in j.§.sabini.ff.de dam.infec.rō aūt huius gl.est qꝛ sticho īterfecto extinguitur stipulatio cōditionalis,vt hoc tex.⁊.d.l. quoties.in prin.que stipulatio erat causa ꝙ prima ꝓmissio diceret̄ cōditionalis.i.facta sub cōtraria conditione.d.l.pecuniam:vñ extincta scđa stipulatione:prima remanet pura ⁊ cōfestim potest agi. vt hoc tex.⁊ sic reducitur ad pristinā originalem naturā suam que fuerat pura. ¶Hinc ex hoc subtiliter sequit̄ ꝙ secus esset si cōditio nō purificaret̄ per interfectionē: vt si ꝓmisi simplr̄ stichū sub ꝯditione,⁊ interim ea pendēte eū occidam,nō dicar per hoc esse in mora,ideo nō possum ꝯueniri actiōe ex stipulatu:sꝫ actione de dolo.tex.est ꝑm cōem intellectū in.l.si fideiussor.ff.de dol. ita singulariter limitat ⁊ declarat istam gl.Bar.in.l.mora.in vltima oppo.j.eo.Et licet.d.Alex.subijciat doc.hic non allegare Bar.in loco preallegato.Tu dic qđ imo Pau.hic in fi.expresse alleg.⁊ dicit ꝙ illud dictum Bar.est tenendū menti qꝛ subtilissimuꝫ est. ¶Ex suprascriptis oibus habes qđ iste tex.loquēs de mora,potest intelligi de mora ꝯtracta ante interpositam scđam stipulationem conditionalē:⁊ etiā de mora cōtracta post. Sed statim diceret aliquis,iste tex.simpliciter loquitur de mora,⁊ tu restringis ad aliquos casus speciales qui etiam diuināt:dic qđ tex.nō curat quō vel qñ fuerit cōtracta mora:modo non sit purgata.vnde text.potest exemplificari in omni casu possibili.quis autem sit iste casus,de hoc nō querit̄ nec disputatur in hoc tex.

qui solũ loquitur de mora cõmissa: ꝛ nõ purgata. vnde reducas te ad quẽcunq; casum velis in quo istud possit ꝓcedere. ꝛ p ista remanet clare expeditus presens. §. ꝛ consequenter ista. l. in. iiij. lectio. viij. Feb. 1506.

1 ☞ Effectus obligationis conditionalis transit ad heredes promissoris.

2 Mors non est causa tollende obligationis.

1 **Si quis si titius.** ℭ † Effect⁹ obligationis cõditionalis transit ad heredes promissoris. ꝛ sic passiue. dic idez actiue q: etiam ex parte stipulatoris obligatio actiue transit ad heredes stipulatoris. §. ex cõditionali. institu. e. et

2 hic in glo. ℭ † No. ex hoc tex. ẜm Bal. ꝙ mors nõ est causa tollẽde obligationis: licet alias dicat text. ꝙ mors omnia soluit. in §. deinceps. in aut. de nupt. ꝛ ꝓpter hoc etiã emanauit titulus C. vt actio. ab here. ꝛ cõtra here. Itẽ intellige istum tex. in cõditione casuali prout loquitur: sed in conditione potestatiua puta si dederit facultas implẽdi nõ trãsit ad heredes: nec actiue nec passiue: quia videtur actũ qḋ principalis a cuius potestate non pẽdet debeat ipse adimplere in. l. si decẽ cum petiero. vbi dixi. s. eo. ℭ In tex. ibi: relinquit heredẽ obligatum: expone. i. obligãdum in cõditionis euentũ cum interim pendẽte cõditione ꝓut loquitur tex. nõ sit nata actio nec obligatio. l. cedere diem. ff. de ver. sign. vel expone obligatũ. s. cõditionaliter propter spem debitum iri. vt dicit tex. in. d. §. ex conditionali. insti. e. ꝛ si conditio extiterit obilgabitur efficaciter.

1 ☞ Secunda stipulatio cõtinens plus q̃ prima inducit nouationem prime: nisi in certis casibus vt. ff. nu. 2. ꝛ 3.

4 Vsufructus vere non est pars fundi.

5 Si quis promisit fundum pleno iure ꝛ tradidit solum ꝓprietatem detracto vsufructu an possit etiam cõtra eum peti fundus.

6 Quando secunda stipulatio continet minus q̃ prima, non inducitur nouatio prime.

7 Secunda stipulatio continens minus q̃ prima: nullam obligationem etiam naturalem inducit.

8 Secunda stipulatio cõtinens minus q̃ prima, nouat precedentem et tunc tantum ex secunda agi poterit.

9 Triplex est totum, quoddam est integrale: quoddam numerale, et quoddam predicamentale.

10 Qui producit in iudicio duo instrumẽta eo. die cõfecta ꝛ in vno dicit se dñm, ꝛ in alio dicit se esse vsufructuarium: an debeat succumbere tanq̃ producens scripturas aduersas ꝛ contrarias.

Si vsumfructum. Secũda stipulatio cõtinẽs plus q̃ prima valet, ꝛ in dubio nouat primã: secus si cõtinet minus q: tũc non valet nec nouat primam nisi fuerit expresse actũ. h. d. ẜm verũ intellectũ. vel sic ꝛ breuius. Qui stipulat̃ primo partẽ deinde totũ, nouat primã stipulationem: sec⁹ ecõtra. h. d. Et est sing. l. ẜm. d. Pe. de bel. ꝛ videbitis ff. erit subtilis. diuidit̃ in tres partes. in prima loquitur: qñ scd̃a stipulatio cõtinet plusq̃ prima. hic de hoc ponit solũ vnũ exemplum. in scd̃a loquit̃ ecõtra qñ scd̃a stipulatio cõtinet minus q̃ prima. ꝛ de hoc ponit quatuor exẽpla. in. iiij. limitat scd̃am partem. ij. est ibi. econtrario. iij. ꝛ vl. est ibi. nisi in oibus. ℭ No. j. qḋ

1 † scd̃a stipulatio ↄtinens plusq̃ prima inducit nouationẽ p̃me vt hic in prin. iuncto fi. ꝛ iuncta aduersatiua sed: que cum sit sine copula inducit ad primũ casum diuersitatẽ ꝛ in facto et in iure. vt hic in gl. in. ij. intellectu cõiter approbato. Addõ ad istud no. gl. in. l. scire debemus. in prin. in ver. mixta. s. eo. Bart. in. l. pe. ff. de preto. stip. Itẽ adde in simili tex. valde no. in. l. si ita scriptum fuerit. scd̃a. s. de here. insti. vbi in ꝓpria forma dicit egregie tex.

2 ꝙ scriptura que est plenior potior habetur. ℭ Limita istam regulam in casu nota. in. l. si diuortio. s. eo. vbi actio de dote cõpetens ad dotẽ datam, non nouatur per stipulationẽ sequẽtem, in qua est duplicata summa dotis, ꝛ ↄ̃sr cõtinebat in duplo plusq̃ prima: ꝛ tñ ibi scd̃a stipulatio continẽs plus nõ nouat primam. ratio illius fallẽtie est omissis pluribus que ibi dicunt̃ p Bart. et alios ꝛ plenius do. Alex. q: nihil valent: eo q: prima actio de dote erat diuersi generis ꝛ diuerse forme a secũda stipulatione: q: actio de dote est bonefidei: ꝛ habet multa ꝛ varia priuilegia, vt ptz in. l. ij. s. de priui. cred. ꝛ in. l. assiduis. C. qui pot. in pig. ha. ideo tunc nõ nouatur per scd̃am stipulationẽ, ratio rationis. q: tunc non interest stipulatoris qḋ nouetur prima actio de dote, imo pateretur dãnum: q: perderet priuilegia dotis, que nõ haberet secũda stipulatio. l. aliam. cum ibi no. ff. de noua. ẜm Ray.

3 de forli. ꝛ Cuma. in. d. l. si diuortio. vbi dixi. ℭ † Secundo limita istam regulã nõ ꝓcedere qñ per secũdam stipulationez aliquid additur, vt de prima stipulator sit magis cautus. vt si addatur fideiussor vel pignus, tũc etiã isto iure non inducebat̃ nouatio. l. iiij. §. si ex conuentione. ꝛ ibi ad hoc not. Barto. s. de re iudica.

ℭ Tertio limita istam regulam non ꝓcedere qñ prima stipulatio est pura secunda vero penalis. puta promitto primo loco stichum. deinde secundo si non dedero stichum, promitto penam puta. c. tunc licet scd̃a stipulatio cõtineat plus q̃ prima: tñ non nouat primam. vt late per Bar. in. l. ita stipulatus. in. j. oppo. vltime partis. ff. eo. ibi dicetur. q: istud est arduũ dubiũ inter oẽs articulos iuris. nũqd. ij. stipulatio penalis nouet primã vel ne.

4 ℭ † Secundo no. ex tex. ibi similis est ei ꝙ est bis positũ in tex. ꝙ vsufructus vere nõ est pars fundi, prout etiã tenet glo. fi. cuz assimiletur parti fundi, ꝛ si vere non esset similis: q: nullũ simile est idẽ. l. ꝙ nerua. §. depo. ꝛ. c. capitulũ sancte crucis. de rescr. nã omnis similitudo est ꝓprie figmentũ rei, ꝛ non proprie res ipsa. ita dicit Bal. in. l. j. in fi. C. de patr. qui fil. dist. istud expressius dicit tex. in. l. per iusiurandũ. §. illud. ff. de accep. vbi dicit text. qḋ vsufructus vel via nõ sunt partes fundi. pondera verbum non sunt. bene autẽ assimilatur, ꝛ similitudo vertitur ad videndum an. ij. stipulatio valeat: ꝛ an nouet precedendẽ: sicut in vera ꝛ ꝓpria parte. stat ergo ꝙ vsufruct⁹ vere nõ est pars fundi: limitat glo. in. d. l. ꝛ per iusiurandũ. §. illud. vt istud sit verum in vsufru. causali, qui non põt separari a proprietate: iste non est ꝓprie ps fundi: sed vsufructus formalis, qui est seruitus personalis separata bene est pars: vt hoc tex. in ver. si vsufruct⁹ detrahit̃. ꝛ ita etiam tenet Raph. cu. hic qui dicit Bar. nõ aduertisse ad istum text. tu dic melius ꝙ vsufructus siue formalis, siue causalis, non est pars quotitatiua: seu discretiua fundi puta. iij. vel. iiij. pars fundi: ꝛ in hoc est similitudo in tex. q: tunc assimilat̃ parti quotitatiue: sed vere non est talis pars: ꝛ hoc mõ etiã procedit text. in. d. §. illud. sed vsufructus bene est ꝓprie pars integralis fundi: q: ex proprietate ꝛ vsufructu cõstituitur istud totũ integrale. s. fundus. vt no. glo. in. l. recte dicimus. in prin. ff. de verb. sig.

5 et plenius Bart. hic. ꝛ in. d. l. et per iusiurãdum. §. j. ℭ † Tertio no. ex tex. ibi: q: fundus dari nõ intelligit̃ si vsufructus detrahitur. hic videri casuz ẜm Jo. de imo. pro eo qḋ tenet gl. in. l. eum qui ita. §. pe. in ver. petam. s. eo. vbi tenuit gl. ꝙ si aliquis ꝓmisit fundum pleno iure: ꝛ tradit solũ proprietatẽ, detracto vsufructu: ꝙ ego debeo petere adhuc fundum: sed illa glo. reprehẽdit̃ per Barto. ꝛ omnes ibi per illum tex. vbi dixi: q: imo debeo petere solum vsumfructum. dicit Imo. hic pro illa gloss. q̃uis cõmuniter reprobata esse tex. hic quem etiam ibidẽ Joan. de imo. ad hoc allegat. Sed certe iste tex. nihil facit: q: verum est quod fundus nõ intelligitur dari scz totus, qñ traditur detracto vsufructu: sed tamẽ pars bene dari intelligit̃: vt hic. ꝛ sic nihil facit.

6 ℭ † Quarto no. ex tex. aliam regulam in materia nouationũ ꝙ quãdo secunda stipulatio continet minus q̃ prima, ꝙ nõ inducitur nouatio prime: ratio est quia plus non potest transfundi in minus: vt in simili habetur in. l. cum questio. C. de leg. Istam rationem assignat Bald. in. l. rescriptum. §. si pacto. in vit. col. s. de pac. Item est alia ratio que in idem reincidit: q: impossibile est ꝙ totum ingrediatur partem. d. l. cũ questio. Istam rõnem assignat Bal. hic. ꝛ dicit ꝙ nullus alius in mundo ista forma loquit̃: sed licet iste rationes sint subtiles: tamẽ tu subtiliter aduerte cõtra eas: q: si iste rationes essent vere, sequeret̃ ꝙ tunc partes nõ possent expresse facere ꝙ fieret nouatio, si est ipossibile plus trãsfundi in minus, ꝛ totum ingredi partem: cuius contrarium vult iste tex. in vltima parte. Sed defendẽdo istas rationes Bal. responde subtiliter ex mente eiusdem Bal. ꝙ quando partes expresse agunt ꝙ secũda stipulatio que continet minus, nouet precedentem: tunc ista nouatio est potius detractiua q̃ trãslatiua nouatio: potes aliam planiorem rõnem assignare: q: nõ est verisimile, ꝙ creditor velit iactare suũ remittẽdo residuum prime. l. cũ de indebito. in prin. s. de proba. ℭ Amplia istam regu. etiam si in scd̃a stipulatione que cõtinet minus: noua persona interueniat: adhuc nõ nouat precedẽtem. tex. est notandus ad hoc in. l. eum qui ita. §. pe. vbi notaui. s. eo. ℭ Secundo amplia etiam qñ secunda stipulatio continens minus, fieret sub cõmemoratione prioris obligationis, adhuc non nouaret eam. ẜm Ang. ꝛ Imo. hic q̃uis contrariũ tenuerit Pe. de bella perti. per. l. non ad ea. s. de condi. ꝛ demõ. que ẜm Ang. ꝛ Imo. loquitur qñ fuit vna dispositio vno contextu facta: hic in pluribus: tu respõde melius, ꝙ ille tex. procedit in vltimis volũtatibus, in quibus tota dispositio pendet ex sola volũtate testatoris. vnde non procedit in cõtractibus. ẜm Bar. i. l. iurisgẽtiũ. §. adeo. s. de pac. ꝛ in terminis nostris Bal. in. d. l. rescripũ. §. si pacto. in fi. ꝛ licet do. Allegan. in l. qui bis idez. s. eo. teneat istã opin. Pe. ego ibi late reprobaui. ℭ Limita istam regulã: vt procedat qñ secũda stipulatio continet minus re vel q̃titate: secus qñ ↄtineret minus tempore, tũc inducitur nouatio ope exceptionis. gloss. est no. in. l. pe. ff. de pto. stipu. ꝛ ibi Bar. in pe. q. cũ ceteris doc. idẽ simplr̃ tenet do. Alex. hic in. ij. no. Ego late istud reprobaui in. l. eum qui ita. §. fi. s. eo. per illum tex. ꝛ alia que ibi adduxi. ꝛ ita teneo q̃uis istã limitationem

tionem sequatur etiā Bal.in.l.tam mādatori.in.ij.colū.ad fi. C.
7 de nō nu.pecu.⁊ in.d.l.rescriptū.§.si pacto.in vlti.col. ¶ † Quin
to no.ex tex.ibi: nihil agit: qđ est in tex.ter repetitum.hic proba
ri,qđ scđa stipulatio cōtinens minus ꝗ̃ prima,nullā obligatio-
nem etiā naturalē inducit:cū tex.vniuersaliter negatiue loqua-
tur.l.si is qui ducenta.§.vtrum.j.de rebus dubijs.vbi quando
oratio vniuersalis est negatiua.si aliquid esset falsum tota ora-
tio redderetur falsa.Ad idē pro isto no.l.si pupillus.§.qui actū.
j.de nouatio.⁊.l.et per iusiurandum.§.f.cum.iiij.sequen.j.de ac-
ceptila.tamen glos.hic in verbo sed qui actum.ad fi.⁊ in ver.ni-
hil agit.⁊ in ver.agit.⁊ glo.in.l.qui bis idem.s.eodē.⁊ glos.in.l.si
mater.§.si quis iter.s.de excep.rei iudi.tenent ꝙ imo ex vtraꝗ,
et sic etiā ex secūda oriatur obligatio ⁊ actio sed sine effectu.sed
cōmuniter tenetur illud qđ notaui ex hoc tex.⁊ ita etiā tenet gl.
in.l.si dari.⁊ in.l.scire debemus.in prin.in gl.iij.⁊.iiij.s.eo. Bar.
8 et docto.in.d.l.qui bis idem.vbi dixi. ¶ † Vltimo no.ex ver.si.ꝙ
partes possunt expresse agere ꝙ secūda stipulatio cōtinens mi-
nus ꝗ̃ prima nouet precedētem.⁊ tunc tantū ex secunda agi po-
terit.⁊ per istum tex.limitatur.l.eum qui ita.§.penul.s.eodē.vbi
secunda stipulatio continens minus ꝗ̃ prima:etiā cum interuē
tu noue persone nō nouat primā.limita per hūc tex.nisi speciali
ter fuisset actum qđ nouaret.tñ vt etiam dixi.s.ꝺm Bal.ista no-
uatio erit potius detractiua ꝗ̃ translatiua. ¶ Expeditis text.
Capio gl.in ver.sed qui actū.quā diuide in tres partes,put po
nit duos intellect⁹,⁊ remouet vnū ꝯriū.Scđa ibi ⁊ sic aduersat.
Tertia ibi⁊,semper intellige.Ista ergo glo.timore aduersatiue
posite sine copula que dꝫ aduersari pcedentibus ⁊ in iure ⁊ in fa
cto.glos.in.l.ij.s.ne qs eū qui in ius voc.⁊ in.l.sed ⁊ si lege.in pn.
s.de peti.here.⁊ in.l.patris ⁊ filij.vbi dixi.s.de vul.⁊ pupil.late.
Bar.in.l.hoc amplius.§.de his autē.s.de dā.infec.ponit duos
intellectus ad tex.primus ꝙ aduersetur ad factū sed nō ad ius.
Ista est falsa:⁊ cōiter reprobatur:qꝛ de natura aduersatiue sed:
est quādo sine copula est:aduersari precedentibus,nō solum in
facto:sed etiā in iure:vt in iuribus.s.proxime allegatis commu
niter tenetur.Secūdus intelectus gl.quod ista aduersatiua so-
lum aduersetur ad primū casum quando secunda stipulatio cō-
tinet plus ꝗ̃ prima:⁊ tunc aduersetur non solum in facto:quod
patet:sed etiam in iure quia tunc secūda valet:⁊ in dubio nouat
precedentē:etiā si non sit expresse actum de nouando:nō autem
aduersatur ad versiculum econtrario:immediate precedentem.
¶ Sed aduerte quia isto mō aduersatio fit ad remota,⁊ nō ad
versiculum immediate precedentem.item fit ad primum casum
tantum.⁊ non ad secūdum.cum tamen debeat omnibus prece-
dentibus aduersari.Et propterea subtilitatum princeps domi.
Christo.de castel.tradidit alium nouum ⁊ peregrinū intellectū
ad istum tex.quē intellectum sibi ascripserunt Cuma.⁊ do.Pe.
de bexu.quod iuriscon.in ver. ecōtrario.fecit vnum syllogismū
omissa conclusione tanꝗ̃ nota:hoc modo.nam in ver.ecōtrario.
ponitur maior,quod in primo stipulatur fundum,deinde vsum-
fructū eiusdē fundi,similis est illi qui primo stipulat̄ totū,post-
ea stipulatur partem:mos autem arguentium est quod quando
posuerunt maiorē,postea per aduersatiuā sed,ponunt minorē,
hoc modo:omnis homo currit.Sed titius est homo:ita hic po-
sita maiori:postea venit ver.sed qui actum.vbi ponitur minor.s.
sed ille qui stipulatur primū actum,⁊ sic totum.secundo stipula-
tur iter ⁊ sic partem:ex posteriori stipulatione nihil agit:ita di-
cit tex.tunc omittit conclusionē tanꝗ̃ notam:que est ergo ille q
stipulatur primo fundum,postea,vsumfructum,posteriori stipu
latione nihil agit:⁊ isto modo aduersatiua sed,nō venit aduersa
tiue sed continuatiue,ponēdo minorem propositionem:pro cer
to iste intellectus est in se pulcher ⁊ peregrin⁹.Sed si bene inspi
cietur series verborū.tex.nō videtur esse de mente litere.⁊ istud
repugnat nature aduersatiue. ¶ Aliū.iiij.intellectū attentauit
subtilis Raph.cu.hic qđ ver.sed qui actū.veniat aduersatiue,vt
debet,⁊ in iure ⁊ in facto:ad omnia precedentia.⁊ sic non solū ad
primū casum:sed etiam ad scđm:⁊ sic ad ver.ecōtrario.prout re
uera magis videtur esse de mente litere:⁊ sic ad ver.ecōtrario.
quia etiam in isto secūdo casu,valet secunda stipulatio,quando
primo stipulatur fundū.secūdo vsumfru.formalem. Ratio quia
tunc stipulatur quid diuersum a prima stipulatione,cum vsusfru
ctus sit seruitus:facit.l.plane.prima.§.fi.s.de leg.j.isto ergo se-
cūdo casu ita valet secūda stipulatio,quāuis cōtineat minus:qꝛ
continet quid diuersum,sicut etiā valet in.j.casu quādo primo
stipulatur vsumfructū,⁊ postea fundum:secus aūt est in alijs tri
bus casibus qui sequunt̄ in ver.sed qui actum.in quibus secūdo
loco nō stipulatur quid diuersū.ergo nihil valet secūda:qꝛ iter
cōtinetur in actu,sicut quinꝗ cōtinentur in decē:⁊ vsus in vsu-
fructu:⁊ propterea pondera diligēter ꝙ iste tex.in ver.si.solum
facit mentionē de illis tribus ⁊ nō de fundo ⁊ vsufructu.⁊ simili-
tudo que ponit̄ in tex.ponitur quo ad vtilitatem:sed nō quo ad
validitatem ⁊ nouationem:⁊ iste intellectus etiā est satis colora
tus ⁊ peregrinus sensus:sed istū intellectū ego nullaten⁹ teneo.
qꝛ impossibile est ꝙ procedat ad versiculum ecōtrario.quia ille
versiculus nō pōt loqui de vsufructu formali,qui est seruitus.vt
eū intelligit Cu.eo qꝛ vsusfructus formalis qui est seruitus,nul-
latenus pōt dici pars fundi.tex.est in.l.vti frui.in prin.s.si vsus-
fru.pe.cum nūꝗ̃ possit conuenire cū ipso toto:vnde nō recedas
a cōmuni intellectu gloss.⁊ doc.postꝗ̃ melior non occurrit:pla-
nius tamen videret̄ quod processisset tex.si adesset copula,sed et
qui actum. ¶ Item inquātum ista glos.dicit qđ quando primo
stipulor partem,postea stipulor totū ꝙ secūda stipulatio nō va
let in ea parte que venerat in prima:sed valet i eo qđ est plus.in
hoc glo.male dicit:quia imo secūda stipulatio continens plus,
valet etiā in illa parte,cū in totum valeat ⁊ in totum nouet.l.sci
re debemus.in.ij.respōso.s.eo. ¶ In glos.in ver.expresserit.op
ponitur cōtra tex.qđ tempore huius.l.fieret nouatio etiā si non
esset specialiter actum quotiescūꝗ prime obligationi aliqd de-
trahebatur.vt est tex.in.l.fi. C.de noua.⁊ in.§.pterea.insti.quib.
mo.tol.ob.vbi secūda stipulatio detrahens prime,isto iure no-
uabat,⁊ sic valebat.pro solutione Bar.cōsidera tria iura:vt etiā
facit glos.in.d.§.preterea.adde inquātum Bart.dicit quod isto
iure secūda stipulatio continens idem quod prima,in dubio nō
nouabat:intellige verū nisi noua persona interuenisset in scđa
stipulatione idem cōtinente:quia tunc propter interuentū no-
ue persone,bene inducitur nouatio.l.eū qui ita.§.pe.s.eod.fir-
mant Moder.hic p̄sertim do. Alexā.⁊ per hoc apparet errare
Ang.hic qui dicit falsum credere eos q se liberatos existimant
faciendo campsorē promittere creditori pecuniā quam debent.
Ex quo enī secūda promissio campsoris vel mercatoris non con
tinet plusꝗ̃ prima:ergo nō est facta nouatio,nec intelligit̄ a pri-
ma recessum.vtilitas est si cōtigerit campsorē decoquere,ꝙ ver
nacula lingua dicit̄ fallire:creditor possit adhuc hr̄e regressum
contra primū debitorem:sed errat Ang.quia licet secunda pro-
missio campsoris nō cōtineret plusꝗ̃ prima:tamen ex quo inter
uenit noua persona.bene in dubio presumebat̄ nouatio.Iste est
pulcher ⁊ vtilis articulus quem examināt post Ange. Moder.
hic presertim Imo.Pau.⁊ do.Alex.sed quia istā conclusionem
ponit Bar.in.l.singularia.s.si cer.peta.⁊ ibidem plene examina
ui ideo ibi dicta non repeto. ¶ Glos.fi.in v̄.petitio:ponit mira-
bilem intellectū ad istum tex.⁊ isto mō erunt.v.intellectus iun-
ctis quatuor quos recitaui in glos.in ver.sed qui actum:nā ista
glos.mirabiliter vult qđ in quatuor exemplis positis in hoc tex.
in quibus scđa stipulatio continet minus ꝗ̃ prima,in duob⁹ pri
mis casibus fit in dubio nouatio,scđm has leges:eo qꝛ ibi sunt
partes totius vere vel interpretatiue:vt quādo primo stipulor
fundum secūdo vsumfructum,vel quando primo stipulor.x.secū
do quinꝗ:secus est in alijs duobus exemplis text.quando pri-
mo stipulor actū deinde iter vel primo vsumfructū deinde vsum
quia secūdum glos.iste non sunt partes nec vere nec interpreta-
tiue.frustra est,quia imo in omnibus quatuor exemplis tex.nūꝗ̃
fit nouatio,nisi expresse agatur:ex quo in omnibus scđa semper
cōtinet minus ꝗ̃ prima.d.l.scire debemus.in princi.cum gloss.
et quod male dicat in primo exemplo tex.quādo primo stipulor
fundum secūdo vsumfruc.qđ imo tunc etiā secūdum has.ll.non
fieret nouatio est tex.clarus in.l.eum qui ita.§.pe.s.vbi tex.lo-
quitur etiam in fortioribus terminis,quādo in illa secūda stipu
latione vsusfructus,interuenit noua persona,adhuc non fiebat
nouatio:⁊ sic reijcias omnino istum intellectum gloss.sed inquā-
tum ista gl.dicit ꝙ vsusfructus nō est pars fundi vere sed inter-
pretatiue.Adde ꝙ cōtrarium tenuit de directo glos.in.d.l.eum
qui ita.§.penult.in ver.petam.que tenet ꝙ vsusfructus est pars
fundi vere sed nō fictitie.Item an vsusfructus sit pars dñij non
dico fundi vere.tex.est qđ nō.in.l.recte dicimus.⁊ ibi glos.tripl'r
hoc declarat.j.de ver.sig.sed in ꝯriū videt̄ esse tex.in.l.iiij.s.de
vsufru.⁊ ibi glos.videtur aliter dicere.Ita dum glos.hic tenet,
ꝙ iter nō est pars actus,nec vere nec interpretatiue.fortius di-
xit glo.s.in ver.sed si actū.ꝙ impossibile est ꝙ iter sit pars act⁹.
sed glos.videtur tenere cōtrariū in.l.si mater.§.si quis iter.s.de
excep.rei iud.vbi glos.videtur tenere ꝙ imo iter sit pars subie-
ctiua quo ad cōmoditatem actus ⁊ sic habes tres cōtrarietates
glossarū:ideo pro declaratione huius.l.⁊ glos.hic aliarū glossarū
quas.s.allegaui.Bar.ponit an vsusfructus sit pars dñij ⁊ an sit
pars fundi:⁊ an iter sit pars actus:dic vt hic magistraliter per
eū.cū quo Ange.⁊ ceteri transeūt ⁊ per Bar.in.l.j.s.de adi.leg.
9 ¶ † Aduerte inquantū Bar.ꝯsiderat duplex totū:quoddā in-
tegrale,⁊ quoddā vniuersale:potes pleni⁹ dicere ex mēte Bal.
hic ꝙ triplex est totū:quoddā est integrale: vt domus q̄ cōsistit
ex partibus integralibus:vt ex solo ⁊ superficie ꝺm legistas,l.eū
q edes.s.de vsuca.vel ex pariete ⁊ tecto:ꝺm logicos.itē sticbus
est totum integrale,cōsistens ex integritate capitis ⁊ membro-

rum:tñ caue qꝛ iste non sunt partes predicamẽtales:eo qꝛ totũ
non predicaꝛ de partibꝰ integralibꝰ:qꝛ nõ est verũ dicere ꝙ pa
ries sit domꝰ,sicut ꝙ hõ sit animal.¶ Quoddã ꝛ scðo est totum
numerale:qð cõsistit ex ꝗtitatibus vel numeris: puta decẽ cõsi
stit ex quinqꝫ ꝛ quinqꝫ ꝛ idẽ in alio acerno cõsistẽte ex numero:
vt.l.in stipulationibus.in prin.ꝫ.e.¶ Quoddã est totũ predica
mentale:vt est genus respectu specierum.¶ Quoddam est quod
non est proprie totum,qꝛ nõ habet partes,sed hꝫ plus ꝛ minus
puta via est plusqꝫ actus,ꝛ actus est plusqꝫ iter.vt insti.de serui.
10 in prin.et.l.j.in prin.ꝫ.de ser.rust.predi.¶ † Itẽ inquantum Ang.
et Imo.hic tenẽt ꝙ qui producit in iudicio duo instrumẽta eo
dem die cõfecta,ꝛ in vno dicit se dñm:in alio dicit se esse vsufru
ctuarium,certe succũbit tanqꝫ producẽs scripturas aduersas,ꝛ
contrarias.l.scripture.C.de fid.instr.ꝛ.c.imputari.eo.ti.de fide
instr.Tu dic meliꝰ ꝙ cũ instrumẽta debeãt reduci ad cõcordiã
quantum fieri põt.vt dicit Bar.in.d.l.scripture.ad fi.argu.§.qbus
in.j.cõstitutione.C.nõ recordatꝰ ꝙ de hoc est tex.valde no.in.c.
inter dilectos.§.ceterũ.de fid.instr.quẽ tex.ad hoc põderat.d.Ab
bas in.c.cũ tu.de testi.certe ista duo instrumenta pñt reduci ad
concordiã, hoc modo ꝙ instrumentũ scðm loquẽs de vsufructu
intelligaꝛ de causali,qui est vnitus cũ ꝓprietate,ꝛ est ab eo inse
parabilis.facit qð no.d.Abb.in.c.ex ore.in.v.no.ꝑ illũ tex.de ꝓ
uil.vbi no.ꝙ priuilegia ab eadẽ parte ꝓducta,que prima fronte
videntur cõtrariari,debẽt per diuisionem reduci ad cõcordiã.
Ad idem qð in simili no.Pau.de ca.ꝛ.d.Alex.in.l.j.in ꝓn.ff. ne
qs eũ qui in ius voc.est.ꝙ si aliqs ꝓducit in iudicio articulos,vł
positiones quarũ vna videt alteri contrariari, debent intelligi
taliter ꝙ producens nõ incidat in contrarietatem:qð est in pra
ctica diligenter notandum.fm do.Alex.ibi.

1 In estimatione que fit officio iudicis mercenario,inspici
tur tempus,ꝛ locus quo debuit fieri solutio ꝛ non fuit facta.
2 An sicut euentus diei constituit debitorẽ in mora absqꝫ alia in
terpellatione,ita etiam euentus conditionis.
3 Heres obligatur ad legata sub tacita conditione,si adiuerit he
reditatem.
4 Conditio est dies incertus,ꝛ dies incertꝰ non ꝯstituit in mora.
5 Tempꝰ tacitũ qð inest respectu loci ĩterpellat ꝛ ꝯstituit ĩ mora.
6 Tempus tacitũ adiectũ miserationis gratia,interpellat ꝛ con
stituit in mora,idem est in die tacita apposita a.l.preter tacitam
conuentionem partium.nu.7.
8 Mora que contrahitur ex cursu temporis a.l.appositi:equipa
ratur more que inducitur per litis contestationem.

a ¶ Quẽ ipse allegat.adð ꝙ illuꝫ tex. etiã ad hoc põderat idẽ Alex.consi. cvj.iij.volu. col.iij. v.tñ allegatur.

Quoties in diem.

1 † In estimatiõe que fit officio iu
dicis mercenario inspiciꝛ tempus ꝛ locꝰ quo debuit
fieri solutio ꝛ non fuit facta,hoc dicit cum.l.seqñ. et
sic si oleũ promissum per stipulationẽ valet minus nuncqꝫ vale
ret tpe ꝯtus:vel qꝫ valeret in loco in quo debebat solui,ꝛ debi
tor fuit in mora soluẽdi tpe statuto:vel in quo ordinato recurri
tur ad estimationem:qꝛ morosus teneꝛ ad estimationeꝫ quanti
plurimi valuit a tpe more,ꝛ in illo pluri per officiũ iudicis mer
cenarium dꝫ condẽnari.istã materiã plene posui.in.l. vinuꝫ.ff.si
2 cer.peta.ad ibi dicta te remitto.¶ † No.j.ꝙ parificãtur euẽtus
conditionis ꝛ diei:qꝛ per purificationẽ conditiõis ita dꝛ venisse
dies obligationis,sicut per euentũ diei certe in obligatione ap
posite.l.cedere diẽ.ꝫ.de ver.sig.¶ Hinc ex isto text.inferꝛ: ꝙ si
cut euentꝰ diei ꝯstituit debitorẽ in mora absqꝫ alia interpella
tione.l.magnã.C.de ꝯtra.ꝛ cõ.stip.Ita etiã euẽtus cõditionis
debet in mora ꝯstituere,absqꝫ alia interpellatiõe.fortificaꝛ indu
ctio huius tex.nam sicut cõsideraꝛ estimatio quanti plurimi ab
euentu diei,ita etiam cõsideratur ab euentu cõditionis.text.est
hic:sed estimatio quanti plurimi non venit nisi a tempore more
d.l.vinum.ꝛ.l.iij.ꝛ.l.fi.ꝫ.de cõdi.triti.ergo iste text. vult ꝙ statiꝫ ꝙ
conditio euenerit debitor dicatur in mora cõstitutus:ꝛ iste tex.
fortiter stringit.iste est pulcher ꝛ disputabilis passus ad vtrãqꝫ
partem.Sed ad istum tex.respõdet Barto.qð licet vtroqꝫ casu
dies obligationis venerit:vt dicit text.ꝛ in obligatiõe in diẽ in
terpellatio fiat ꝑ cursum diei in obligatiõe appositi.d.l.magnã.
tamẽ in obligatione conditionali mora contrahitur per veram
interpellationeꝫ,ꝛ sic quatenus iste tex.loquitur de conditione,
debet intelligi qð interuenerit vera interpellatio.Et ad istã so
lutionẽ põt applicari gl.in.l.si ex legati cã.ꝫ.e.in v.debeas.ibi,ꝛ
post diẽ vel cõditionis exitũ interpellatꝰ.vbi gl.vult ꝙ ad cõsti
tuendum in mora nõ sufficit euentus cõditionis:sed etiã requi
ritur interpellatio.Ista solu.Bar.est manifesta violẽtia ꝛ diui
natio ad istum tex.iõ eam reijce.tres alias solutiões ponit Jo.
de Imo.hic:que adhuc sunt deteriores,ꝛ magis diuinãt:iõ nõ
sunt digne referri.Ad idẽ facit text.in.l.euictis agris.ff.de vsu.
vbi purificata cõditiõe importata ꝑ ablatiuos absolutos agro
rum euictorũ statim vẽditor tenetur ad vsuras pretij: ergo sta

tim per euentum cõditionis dicitur in mora constitui, absqꝫ ali
qua interpellatione.Ad illum tex. respondet Bar. quod ibi re
ipsa contrahitur mora.Istam solutionem Bart.reprobat do.
Alexan.ꝛ dicit illi litere non conuenire:qꝛ restitutio agrorum
ibi non fuit facta venditori:sed alteri domino euincenti:ꝛ sic ibi
nihil ñt cur dicatur emptor pro parte sua impleuisse venditori.
vt sic eum in mora constituat absqꝫ alia interpellatione.Tu ad
uerte quod ibi emptor impleuit pro parte sua,soluendo pretiũ:
et ideo contra venditorẽ re ipsa absqꝫ alia interpellatione mo
ra committitur.l.curabit.C.de ac.emp.qꝛ in istis contractibus
correlatiuis:vt est emptio ꝛ venditio:si vna pars approbat con
tractum pro parte sua,re ipsa constituit alium in mora.d.l.cura
bit.ꝛ istud est quod vult dicere Bar.Sed cõsidera subtilius qð
in.d.l.euictis.bene solutio pretij facta per emptorẽ cõstituisset
venditorẽ in mora re ipsa si venditor ei nõ tradidisset rẽ vendi
tam sed ex quo ei tradidit:ꝛ sic ei impleuit:si postea euincatur a
tertio, non debet aliam morã constituere sine alia interpellatio
ne:qꝛ a principio vterqꝫ impleuit:ergo solutio Bart.non tollit
illum tex.Istam opinionem tanqꝫ de iure veriorem tenet sub
tilis Cuma.hic per istum textũ qui multum stringit ꝛ per que
dam alia leuia que non curo referre:licet dicat ꝙ non posset in
practica obtineri.Istam opinionem etiã tenet do.Alex.hic:tã
quam iure probabiliorẽ:ꝛ dicit qð difficile esset sustinere Bar.
mouetur vno solo fundamẽto:quia conditio est dies incertus.
l.quibus diebus.in prin.ꝫ.de conditio.ꝛ demon. ergo cũ impe
rator dicat ꝙ dies interpellat ꝛ constituit in mora.d.l.magnaꝫ.
ergo etiã euentus conditionis interpellabit que dicitur dies.
Salua honorificentia preceptoris mei:miror vehemẽter de.d.
Alex.quod propter tam fragile fundamentum, quod etiã ante
eum fuit Cuma.hic:teneat contra communẽ:ꝛ tanto plus cum
istud fundamentum probet ineuitabiliter contra eũ:ꝛ text. quẽ
ipse allegat.nam dum dicit quod cõditio est dies incertus,hoc
est verissimũ.l.dies incertus.ꝫ.de conditio.ꝛ demonstra. et.l.ta
lis scriptura.ꝛ.l.si quis legauerit.prima.ꝫ.de lega.j.sed dies in
certus non interpellat nec constituit in mora:vt est text. quem
a ipse allegat[a] in.d.l.magnam.in ver.certo tẽpore. ergo a contra
rio:tempus incertũ non interpellat.ꝛ ibi Cy.ꝛ Bal.ad hoc no
tant illum tex.ꝛ ꝙ dies incertus post eius cursum nõ constituat
in mora:tenet Bar.in.l.ita stipulatus.ꝫ.eo.in.ij.questio. princi
pali.in ver.scðo iuxta hoc quero:ꝛ ver.tertio est videndũ vtruꝫ
cursus:ꝛ firmat ipsemet dominus Alexan.hic in secundo nota.
in prima fallentia. Hinc est qð si ꝓmitto tibi cum eris legitime
etatis tunc etiam opus est interpellatione.secundum Bal.in.l.
si pacto quo penam.in.iij.colũ.C.de pact.Cy.ꝛ Bald.in.d.l.ma
gnam.¶ Contrariam opinionẽ tenet Bar.hic post Cyn.in.l.si
minorem.C.de in integ.restitut.mi.ꝛ post Guil.de cu.in.l.quod
te.ꝫ.si cer.petatur.vbi etiaꝫ Bal.idem tenet in repeti.in.vj.col.
et dicit Bar.hic ita oẽs tenere,ꝛ attestatur domi.Alexan.in tri
bus locis:ꝙ ista est communis opi.in iudicando ꝛ cõsulendo te
nenda ꝛ cum Bar.tenent Ang.Imo.Pau.de cast.ꝛ latius do.
Pe.de bexu.hic ꝛ Bar.in.l.ita stipulatus.in.iij.q.ꝫ.eo.Bal.in.l.
et si post tres.in lectu.in.iij.q.ꝫ.si quis cau.ꝛ Sali.in.d.l.euictis.
ff.de vsur.vbi etiam dicit istam esse communem opinionẽ.et istã
teneo.Precipuũ fundamentũ istius partis est:qꝛ iura reputãt
iniquum ꝛ absurdum ꝙ eodem momento quo quis incipit obli
gari, eodem etiam momẽto cõstituatur in mora.l.qð dicimus.ꝫ.
de solu.l.ꝓmissor.in.j.§.j.ꝫ.de ꝯsti.pe.ꝛ.§.fi.insti.de inuti.stip. cũ
ergo per euentum conditionis incipiat tunc obligari:ergo non
debet simul ꝛ semel in mora cõstitui.Confirmo istud fundamẽ
tum dupliciter.primo:qꝛ quãdo debitum est cõtractũ per iura
mentum delatũ creditori,qui iurauit sibi deberi,tũc iuramentũ
non constituit in mora:quia esset incõueniens ꝙ vno ꝛ eodẽ tem
pore quis per iuramẽtum obligetur,ꝛ etiã constituatur in mo
ra:ita tenet Bartol.in.l.eum qui.§.si iurauero.ꝫ.de iureiuran
do.vbi per hoc infert ꝙ stante statuto quod instrumenta guarẽ
tigiata habeãt vim sententie diffinitiue:tamen per tale instru
mentum debitor non cõstituetur in mora,sed requiritur inter
pellatio.ꝛ dicit quod consuetudo ita obseruat.Secundo multũ
notabiliter ꝛ nouiter moueor.nam in cõtractibus innominatis
implemẽtu ex parte vnius nõ cõstituit aliũ in mora.l.iij.§.j.ver.
sed si stichus.ff.de cõdi.ob causam.ratio qꝛ in ꝯtractibꝰ innomi
natis nõ oriꝛ obligatio nec actio nisi secuto implemẽto.l.iuris
gẽtiũ.in ꝓn.ff.de pac.ꝛ sic ex implemẽto vniꝰ incipit pars aduer
sa obligari.l.ex placito.C.de re.ꝑmu.vñ secuto implemẽto,cuꝫ
ex hoc inducaꝛ obligatio,nõ dꝫ simul mora cõstitui.ꝛ ita etiã te
net Are.nõ ad ꝓpositũ nr̃m.in.l.ita stipulatus.col.vij.ꝫ.eo.ꝛ ibi
Are.subtilr ꝑ hoc dicit se adducere casum in terminis in.l.na
turalis.§.sed si scyphos.ꝫ.de ꝓscri.v.vbi si dedi tibi scyphos,vt
stichũ mihi dares,ꝛ sic ego ipleui ꝑ pte mea:ꝛ põstea stichꝰ per
eat anteqꝫ mihi tradatur perit periculo meo:vt ibi dicit tex.sed
hoc non

hoc nō esse t verū si ex impleměto facto per me aduersari⁹ cōsti-
tueret in mora.tunc eñ post morā periculū interitus pertineret
ad debitorē morosum.l.si ex legati cā.§.e.z ista fuit subtilis pon-
deratio de illo tex.sed tu dic qd ista pōderatio licet videatur pul
chra nihil vz:eo qz mora irregularis q̄ cōstituit per implemētū
rei,nō sufficit vt quis teneat de interitu:sed requirit vera inter-
pellatio.ſm Sali.z Mod.in.l.vinū.§.si cer.pe.d.Alex.in.l.de di
uisiōe.in pe.col.§.sol.ma.retēto isto cōi fundamēto posses tu di-
cere etiā euētus diei certi operat vt debitor effectualr teneatur,
vbi als obstabat exceptio.l.j.in fi.ff.quādo dies leg.ced.et.§.tē-
porales.insti.de excep.z tñ euentus diei qui operatur effectualē
obligationē,etiā operatur constitutionē in mora.d.l.magnā.re-
sponde qd tunc nō incipit oriri obligatio:prout in cōditione pu
rificata:cū vsqz a principio iam esset nata.l.cedere diē.j.de verb.
signi.sed solū remouetur exceptio:sed aduerte huic fundamen-
to cōi z colorato potes optime rñdere ſm Raph.cu.z do.Alex.
hic:z ante eos Bal.in.d.l.z si post tres.in lectu.in.iij.q.§.si quis
caut.qd euētus ɔditionis nō cōstituit statim in mora:sed cū ali-
quo spatio modici tpis ad ꝑparandū solutionē,quo elapso ɔbit
mora absqz alia interpellatione,sic etiaz in obligatione pura,in
qua requirit interpellatio.l.si ex legati cā.§.eo.illa iterpellatio
facta a creditore nō cōstituit debitorē in mora statim:sed cū ali-
quo spatio breui tpis,moderādo arbitrio iudicis:vt est glo.val
de nota.in.l.emilius.in ṗn.§.de mino.in glos.in ver.restitui.cir-
ca mediū.que glos.nō est alibi in iure ſm Bal.in.c.j.in vlt.col.de
noua for.fidelitatis.in feud.z in.c.cū olim.in.ij.col.de testi. Sed
adde concordantē glos.in.l.diuortio.ff.de neg.ge.dum dicit non
eñ e vestigio.ita etiā tenet Bart.in.l.si penū.§.qñ dies leg.ced.
et est bonus tex.in.l.si quis filiū.§.fi.in ver.interpellatus cū ali-
quo spatio.§.de colla.bo.quē tex.ad hoc allegat Cu.hic.eū etiā
ad hoc not.do.Alex.post Jac.de are.in.l.j.§.item si ita.§.ad le.
3 fal. ¶ †Scdo principalr mouet Bart.per.l.si ex legati cā.§.eo.
nā heres obligat ad legata sub tacita ɔditione,si adierit here
ditatē.l.iij.§.de leg.j.z tñ adita hereditate,z sic purificata cōdi-
tione,nō est in mora nisi interpellet:ergo necesse post euentū cō
ditionis adhuc debitorē interpellari,vt ɔstituat in mora.ad idē
tendit.l.si penū.in ver.interpellatus.§.de penu leg.allega.per
Bar.sed ad ista iura rñde q̄ q̄stio nostra ꝓcedit in cōditione ex
presse a partib⁹ apposita:sed ibi loquit in cōditione tacita a iu-
re subintellecta,que nō est eque potens ad cōstituendū in mora:
vt ibi.licet alias par sit virtus taciti z expressi.l.cū quidā.§.si cer
tum pe. ¶ Tertio Bar.alleg.tex.in.l.j.in ṗn.ff.de penu leg.vbi
si testator legauit aliqd penoris in singulos annos,quo casu le-
gatū pro primo anno est purū,pro sequētibus est cōditionale.l.
si stichū aut pamphilū.§.stipulatio.§.eo.euenīēte secūdo anno,
et sic purificata cōditione secūdi anni,heres nō statim cōstituit
in mora absqz interpellatione:patet quia nō admitteretur pur-
gatio more vsqz ad litis cōtestationē:vt ibi dicit text.cū ibi esset
dies z pena.vt habetur in.l.si insulam.j.eo.Ad istum tex.respon
de dupliciter:vno mō ſm Rapha.cu.z bene,quod prout tex.ibi
loquitur de legato in annos singulos,z sic conditionali nō dicit
ibi text.q̄ admittat more purgatio,sed admittit ibi tantū in le-
gato puro si aduertis ad illum tex.scdo etiam fatendo qd ibi lo
quatur de purgatione more etiā quo ad legatum annuū,respō-
de ſm do.Alex.q̄ loquitur solū quo ad more purgationē,quam
purgationē fieri euentus nō impedit:nō tamen negat ille tex.
quin euenīēte ɔditione incidat in penā,z quin in mora ɔstituat.
¶ Quarto vltra Bart.pro cōi sententia recolende memorie.d.
Hiero.tortus alter preceptor meus adducit tale fundamētum
satis coloratū:nam puri z purificati idē est iudiciū,eadē est na-
tura:allegat ad hoc.l.cedere diem.j.de verb.sig.que lex parum
vel nihil facit,sed debitor purus nō cōstituit in mora nisi inter-
pellet.l.si ex legati cā.§.eo.ergo nec purificata cōditione,cū tūc
obligatio efficiatur pura,nō debet in mora cōstitui nisi interpel
letur.Tu pro eius assumpto qd puri z purificati idē sit iudiciuz
eadem natura.alleg.tex.expressum z meliorem de corpore iuris.
in.l.fi.§.titius.§.de vulg.z pup.in ver.sed si extiterit cōditio due
pure sunt:z pondera verbum sunt denotās veritatē.z ibi Bal.
et alij ad hoc no.illum tex.z ibi cōcordantes tex.adduci z multa
bona z vtilia cumulaui.ad idē tex.in.l.si pupillus.ad fi.ff.de con
di.insti.q dicit,purificata ɔditiōe pro eo esse ac si pure sit relictū
et sic assumptum preceptoris mei est verū,z tanto fortius cuz in
cōtractibus cōditio eueniens trahatur retro vsqz ad tēpus ce-
lebrati cōtractus.l.potior.z.l.qui balneū.§.qui pot.in pig.hab.
Istud fundamentū licet videatur coloratū tñ in proposito no-
stro nihil valet:qz eo attēto sequeret q̄ idem esset in obligatio-
ne in diē certā:qz euenīēte die obligatio est pura:ergo esset op⁹
interpellatione ad ɔstituendū in mora sicut in obligatione me-
re pura,z tñ istud est falsum:qz eueniente die absqz aliqua inter-
pellatiōe debitor ɔstituit in mora.d.l.magnā.C.de contra.z cō.
stipul.sicut ergo qñ dies certa venit:lz debitū sit purū:tñ nō est
opus aliqua interpellatione:qz dies interpellat z ɔstituit in mo
rata purificata cōditione:lz debitū efficiat purū,tñ nō requirit
alia interpellatio:qz euētus ɔditionis sicut z diei ɔstituit in mo
ra.vt hoc tex.q fortiter stringit. Et si tu subtilis diceres que est
rō diuersitatis qd qñ obligatio est a principio pura,tunc reqrit
interpellatio hoīs ad cōstituendū in mora.l.si ex legati cā.§.eo.
secus qñ est debitū in diē certū z euenit dies:z sic efficit purum:
tūc ad constituendū in mora nō requirit interpellatio hoīs:sed
dies interpellat.z hoc est indubitatū.d.l.magnā.Cur hic tā va-
rie.Rñde fundamentalr q̄ rō diuersitatis est in prōptu ex mēte
Raph.cu.hic:qz qñ ꝓmissio est a prin.pura z momētanea.z que
nō hz tractū successiuū,certe si ɔhētes nollent exigi interpella-
tione,frustra incepissent a ꝓmissione,etiā statim dari z solui po-
terat sine vlla ꝓmissione:ergo si simplr ꝓmittendo z nō soluen-
do,voluerūt q̄ deberet ꝓmissor interpellari qñ ꝓmissio est a ṗn
cipio pura:z si tūc qñ interpellabitur,nō solueret q̄ esset in mo-
ra sicut in simili dicit tex.in.l.fi.ex.cū petiero.§.eo.vñ secus est qñ
promittitur in diem certum,vel sub conditione:qz ibi absqz alia
hoīs interpellatione euētus diei sine dubio,z etiā euentus cōdi
tionis interpellabit z constituet in mora:vt hoc tex.z hoc modo
habes declarata iuris fundamēta i hac materia. ¶ Ego teneo
istam cōem opinionē primo per fundamentū qd.§.retorquebā
4 cōtra do.Alexā.† qz cōditio est dies incertus:sed dies incertus
nō cōstituit in mora:vt dixi.secundo moueor:quia mora dicitur
esse culposa dilatio.l.qd te.§.si cer.pe.q̄ nō potest esse in propo-
sito qñ erat debitū sub conditione:sed ad hoc potes optime rñ-
dere q̄ ad hoc vt euentus conditionis constituat in mora,requi
ritur q̄ debitor sciat aut scire debuerit conditionem euenisse.d.
l.quod te.Idem postq̄ sciuit cōditionez euenisse:z etiā lapsum
est spatium modici temporis ad parandū solutionē:de quo dixi
§.in primo fundamēto Bar.tūc bene dicitur esse in culposa di-
latione:z sic in mora. ¶ Tertio z vltimo facit:nā qñ dies est cer
ta,debitor quoqz est certus qñ indebitū erat:vnde sibi est impu
tandum si se nō preparauit eueniente die soluere:ideo tunc euē
tus diei cōstituit eum in mora,sine alia interpellatione.d.l.ma-
gnam.nō sic est in euētu cōditionis vbi dies est incertus,z cōdi
tio se habet ad esse z nō esse:tūc nō est imputandū debitori,qua-
re nō se preparauerit ad soluendū:z ideo tunc euentus cōditio-
nis nō constituit eum in mora,sicut euentus diei:z ista est ratio
diuersitatis,quare euentus diei bene cōstituit in mora sine alia
interpellatione:sed nō euētus cōditionis tenendo cōem sniam.
5 et ita habes plēne excussum istum disputabilē passuz. ¶ †Secū
do no.ex.l.idem erit.ſm Bal.q̄ tps tacitū q̄ inest respectu loci
interpellat z cōstituit in mora:ex quo nota ſm Imol.Raph.cu.
et do.Alex.q̄ dies tacita inducta a lege:interpellat z ɔstituit in
mora:adde tex.magis expressum in.l.ij.in fi.C.de iure emphy.et
tex.in.l.vnica.§.exactio.in ver.vsuras.C.de rei vxo.act.quē tex.
ad hoc ibi no.Bald.in.§.cū aūt.glos.in.l.iij.§.nunc de officio.in
glos.j.z ibi Ang.ad hoc no.ff.de eo qd certo lo.glos.in.c.potuit.
de loca.Bar.in.l.ita stipulat⁹.in.ij.q.prin.j.co.Bal.in rub.C.de
cōsti.pecu.in.iij.q.z in.l.si pacto quo penā.C.de pac.ista est cōis
et vera ɔclusio ōnis Albe.de ro.in.l.ij.in prin.z in.l.iij.§.nūc de
officio.§.de eo qd cer.lo.teneat ɔtrarium z nō bene. ¶ Amplia
istā ɔclusionē z sic regulā hui⁹ text.tribus nota.modis.de quib⁹ a
a nemo facit[a] mentionē. ¶ † Primo amplia vt ꝓcedat etiā in tpe
6 tacito,adiecto miserationis gr̄a vt est in tpe indulto ad restitu-
tionē dotis interpellat z cōstituit in mora.glos.est ad hoc not.in
l.si mora.§.solu.matri.quam ad hoc Joan.de Imo.Cuma.z.d.
Alex.ibi notant:ita etiam eam notat.d.Matthe.in nota.cxxij.
Ludo.ro.in.l.si ex legati causa.§.eo.Idem tenent Bar.z Bald.
in.l.ꝓmissori.in.§.j.§.de ɔsti.pecu.Bal.in.l.si pacto quo penā.in
v.z in vlti.col.C.de pac.q̄uis ɔriū z male teneat Pau.de cas.
in.d.§.promissor.§.j.sed precedens opinio est verior:per ꝑdicta.
et per tex.qui ꝓprie sic loquitur.in.d.l.vnica.§.exactio.in versic.
vsuras.z per tex.cum glos.in.l.si duo.§.fina.§.de constitu.pecu.
7 ¶ †Secūdo extende etiā in die tacita apposita a lege preter ta
citam conuentionē partiū vt est casus clarus ponens clarū exē
plum in.c.licet canon.in ver.nulla etiam premissa monitione.de
elec.in.vj.quē tex.ad hoc no.Are.in.l.si ex legati cā.col.ij.§.eod.
et in.l.si mora.in.ij.col.in fi.§.solut.matri. ¶ Tertio z vltimo ꝑ
pulchra ampliatione nota illud q̄ sing.no.Bal.in.l.fi.§.preter-
ea.in.iij.col.C.de iure do.per illum tex.in ver.post litem cōtest.
8 †qd mora que cōtrahitur ex cursu temporis a.l.appositi,eqpa-
ratur more que inducitur per lit.cōte.z hoc est valde vtile scire
ſm eum ꝑpter purgationē more.vt.l.sed z si alia.§.de cōstitu.pe
cu.idem no.ibi Sali.circa fi.z dicit esse singulariter notandum.
et sic habes diligēter notare qd mora cōtracta per diem tacitā,
appositam a lege est maioris efficacie q̄ cōtracta per diem ex-
pressam:ego credo q̄ nō sit verū licet nemo impugnet.moueor

a ¶ Nemo facit.Adde q̄ imo hanc limitationez ponit alex. in.l.magnā in addit.ad Bart.C.de ɔben.z commit.stipu.

per tex.in.l.ij.ad fi.C.de iure emphy.que loquitur de mora que contrahitur ex cursu tẽporis a.l.appositi.⁊ tamen ibi mora purgatur.c.potuit.de locato.qđ nõ esset,nec admitteretur,si equipararetur more que inducitur per lit.contest.eo qꝛ purgato more admittitur vsqꝫ ad lit.contest.⁊ non post.l.si insulam.ꝟ.eod.⁊ sic per ista iura aperte confunditur istud singulare dictum Bal.et Sali.¶ De die autẽ expressa apposita a partibus ꝙ interpellet ⁊ constituat in mora late posui in.l.si ex legati causa.ꝟ.eo.vbi posui regulam.⁊.iiij.ampliationes ⁊.ix.fallẽtias:et ita remanet expedita ista.l.Sequitur.l.stipulatio hoc modo.

1 ☞ Stipulatio per quam promitto tibi aliquid si te heredem non fecero est nulla.

2 Non valet conuentio penalis per quam aufertur libera testamenti facultas et dicitur contra bonos mores.nu.5.

3 Si promitto cum pena te heredem instituere non valet promissio,nec debetur pena.

4 Ubicunqꝫ aliquid contra bonos mores geritur, ibi nõ habetur distinctio quantitatum.

6 Quod est ꝯtra bonos mores nõ põt firmari ꝑ adiectionẽ pene.

7 Si instituo titium,⁊ si cõtingat me mutare testamẽtum, ex tunc dono eidẽ omnia mea bona:si testator mutet testamentum,non valet talis donatio.ꝙ fallit in pia causa.nu.8.

9 Quemadmodum valet pactum inter milites de succedẽdo: ita pactum de succedendo inter pias causas.

10 Non valet donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum nisi sit facta pie cause.

11 An pactum de succedẽdo affirmatiuum cõfirmetur iuramẽto.

12 Pactum de non succedendo cõfirmatur iuramento.

13 Si filia cum iuramento renuntiauit in manibus fratris de non succedendo poterit succedere nõ obstan.tali iura. si instituatur a patre.qđ procedit etiã si expresse renũtiasset nõ succedere etiã ex testa.patris:in manibus patris ⁊ fratris simul.nu.15.

14 Si debitor qui soluit vsuras iurauit eas non repetere non poterit repetere nisi relaxetur iuramentum.

16 Ualet donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum quãdo donans reseruauit sibi aliquam quantitatem vel rem de qua possit testari.

17 Ualet laudum latũ ab arbitro vel arbitratore: ꝙ si alter ex cõpromittẽtibus moriaꝛ sine filijs masculis ꝙ oĩa eiꝰ bona deueniãt ad alterũ reseruatis.lx.libris:de qbus possit libere testari.

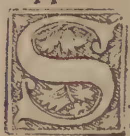
18 Ualet donatio omnium bonorum presentiũ ⁊ futurorum: reseruato sibi vsufructu.

19 Ualet conuentio in vita inter aliquos nobiles de non alienandis certis bonis in vita nec in vltima voluntate.

20 An donatio oĩm bonorum presentium ⁊ futurorum valeat necne.

21 In donatione omnium bonorum presentium ⁊ futurorum non continentur nomina debitorum,⁊ sic non veniunt iura et actiones nisi specialis mentio facta esset.

22 Appella.mobiliũ ⁊ immobiliũ non veniũt nomina debitorum.

Stipulatio hoc modo concepta.

Non valet stipulatio auferẽs etiam ꝑ indirectũ liberã testamenti factionẽ.h.d.Diuidiꝛ in.ij.partes. In prima poniꝛ decisio.In scđa ratio decidẽdi.scđa ibi: qꝛ ꝯ bonos mores est.¶ No.ergo mihi ꝑmo ex hoc tex.† ꝙ stipulatio

1

2 per quã ꝓmitto tibi aliqđ si te heredẽ nõ fecero est nulla:† ⁊ sic nõ valet cõuentio penalis per quã aufertur libera testamẽti facultas.cõcordantes sunt in gl.liberũ eñ esse debet qđ iterũ non redit arbitriũ:dicit tex.in.l.j.C.de sac.san.eccl.alibi dicit iurisc. ꝙ non lz libertatem de supremis iudicijs cõstringere:dicit text. in.l.si fratres.§.idẽ rñdit primo.ff.pro socio.⁊ dicũt Raph.cu.⁊ Roma.hic:ꝙ quemadmodum matrimonia debent esse libera a metu penarũ.l.titia.in prin ꝟ.eo.l.titio centum.§.j.ff.de cõdi.⁊ demon.l.fi.C.de spon.c.gemma.eo.ti.de spõ.ita testamẽti factio debet esse libera ab omni metu penarũ.Adde ad istud notabile id qđ alibi no.Pau.de ca.in.l.ex facto.in prin.ꝑ illũ text.ff.de vulga.⁊ pupil.vbi no.ꝙ statutũ disponens ꝙ mulier non possit testari sine consensu mariti nõ vz:qꝛ est iniquum,qꝛ auferẽs liberam testãdi facultatem:⁊ sic ꝯ bonos mores: ⁊ dicit ibi Pau.de ca.qđ habuit de facto illo anno:⁊ illã decisio.Paul.de ca.sequiꝛ ibidem simpliciter Alexã.in.iiij.col.contentus sola autoritate Pau.de ca.Idẽ etiam simpl'r est sequutus consulendo Alexã. in cõsi.cliiij.ij.vol.qđ inci.visis ⁊ accurate ponderatis.in vl.col. nec reperio ab aliquo examinatũ istum passum:sed vt dem posteris materiam cogitandi:ego addo contrarium in similibus terminis expresse decidere Ang.in.§.j.in aut.vt fac.noue cõsti. vbi querit nũqđ valeat statutum disponens quod mulieres non possint testari sine presentia duorum consanguineorũ.Primo dicit videri dicẽdum quod tale statutum non valet:qꝛ videtur depẽdere a voluntate duorũ consanguineorũ:⁊ per consequens aufert liberam testãdi facultatẽ:⁊ sic est captatoria voluntas.l.captatorias.ff.de heredi.insti.⁊.l.captatorie.ff.de le.ij. et.l.captatorias.C.de testa.mili.postea determinat contrariũ:⁊ dicit quod imo valeat tale statutũ ista ratiõe:qꝛ potestas testãdi est inducta a iure ciuili,put dicit notare Dy.in regula indultum.de reg.iu.in.vj.sed vnum ius ciuile tollit aliud ius ciuile:ergo potest immutare.per.l.de quibus.ff.de legi.§.ius aũt ciuile. insti.de iure natu.gen.⁊ ciui.Addo etiam Bart.in.l.si cuz dotẽ. §.eo autem tempore.ff.solu.matri.vbi Barto.presupponit tale statutũ valere ⁊ tenere:silr vz statutũ qđ mulier in testamento nõ possit legare marito suo:prout est statutũ in ciuitate Parme.sup quo alias cõsului:qꝛ al's de facili cogerenꝛ a maritis eis relinquere in testõ:ita determinat Bal.in.l.cũctos.in.iiij.co.C. de sum.tri.⁊ fi.ca.⁊ ibi adducit simile cõtra Pau.de ca.tamen ꝑ illa decisione Pau.de ca.in terminis quibus loquitur qđ nõ valeat statutũ disponẽs ꝙ vxor nõ possit facere testamentũ relinquendo marito:teneo illã deci.Pau.de ca.duplici fundamẽto. Primo illud ꝙ non ꝑõt fieri per pactũ:eo qꝛ sit contra bonos mores:illud etiã non põt fieri per statutũ qđ debet esse sanctũ. iiij.di.c.erit aũt lex.tradit Bar.in.l.omnes populi.iij.q.iij.ꝯclusionis principalis.ff.de iusti.⁊ iur.Cano.in.c.fi.de cõsti.in.vj.sed ista conuentio restringens facultatẽ testandi cõtra bonos mores:ergo sicut non põt per pactũ nec etiã ꝑ statutũ põt auferri libera testãdi facultas.Scđo qꝛ video ꝙ.l.ciuilis ⁊ canonica improbant ꝙ vltima voluntas depẽdeat ab alieno arbitrio.l.illa institutio.⁊.l.si quis sempronium.ff.de heredi.insti.⁊ ideo filius cum consensu patris non põt facere testamẽtum ne facultas testandi depẽdeat a facultate patris.l.qui in ꝑtãte.ff.de test.⁊ insti.qui nõ est ꝑmis.fa.te.in ꝑn.sz si illud statutũ valeret: depẽderet vltima volũtas vxoris a mera volũtate mariti:ergo non vz tale statutum ꝙ mulier non possit testari sine consensu mariti.

3 ¶ † Scđo ꝑncipalir no.mihi ex h tex.ꝙ si ꝓmitto cũ pẽa te heredẽ instituere nõ vz talis ꝓmissio nec debeꝛ pena: probaꝛ in h tex.nã si nõ vz ꝯuentio per quã auferꝛ per indirectũ libera testãdi facultas:multo minꝰ vz ergo ꝯuentio directa per quã auferꝛ libera facultas testãdi.l.cũ donatiõis.C.de trãsac.l.fi.ff.de suis et legi.⁊.l.pactũ dotali.C.de coll.in.l.ex eo.C.de inutil.stipul.qꝛ hereditas non põt dari pac.l.hereditas.C.de pac.ꝯuẽ.⁊ ꝑ hoc infero ad decisionẽ tex.nostri.qꝛ regulã habemus ꝙ illud quod non potest fieri pure:ita etiam nõ potest fieri sub cõditione penali.l.seius ⁊ augerius.ff.ad le.falci.l.hoc modo.ff.de cõdi.⁊ demon.§.fi.institu.de lega.Limitat tamen Raph.cu.ꝙ licet metu pene non potest quis astringi ad instituẽdum aliũ:tamen spe premij potest inuitari ad instituendũ vt valeret eo argumento: prout est in matrimonio:qꝛ potest inuitari quis spe lucri ad matrimoniũ contrahendũ,⁊ valeret matrimonium cõtractum.l.titio centum.§.j.ff.de condi.⁊ demon.tamen glos.tenet contrariũ in hoc in.d.l.cũ donationis.C.de transac.nõ repeto hic.¶ Tertio pondero mihi tex.ibi tantũ dare spondes.⁊ litera non explicat quantũ,bonam regulã† ꝙ vbicũqꝫ aliquid cõtra bonos mo-

4 res geritur ibi nõ habeꝛ distinctio quãtitatũ.vnde iste tex.procedit ſm Bal.siue pena sit posita i magna quãtitate,siue in parua:imo fortius tenet Raph.cu.ꝙ iste tex.procederet etiã si quid minimum promitteretur nomine pene:facit qꝛ vbi agitur de iure cõmuni:etiã de minimis curatur:licet de minimis non curet pretor:est doctrina Bar.in.l.si proprietarius.in prin.ff.de dam. infec.vbi allegat tex.in.l.j.§.illud.ff.de cõiun.cum emã.lib.facit tex.in.c.j.de aposta.dixi in aut.q rẽ.C.de sacrosan.eccle.Dubito tamen ꝙ ista extensio nõ sit vera:quia si aliquid minimũ promitteretur nõ est verum quod iste metus pene,per quam quid minimum promittitur induceret ad idem faciendum: vt dicit

5 tex.in.l.si oleũ.ff.de dolo.¶ † Quarto not.ex tex.qđ conuentio penalis per quam aufertur libera facultas testandi diciꝛ esse cõtra bonos mores:eo qꝛ est cõtra substantiam vltime volũtatis: qꝛ vltima voluntas debet esse ambulatoria vsqꝫ ad mortẽ:vt dicit tex.in.l.cum hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter virum et

6 vxo.⁊ tex.in.c.cum marthe.de celeb.missa.¶ † Quinto ⁊ vltimo not.ex tex.aliam bonam regulam ꝙ illud quod est cõtra bonos mores,nõ potest firmari per adiectionẽ pene:ita est tex.hic eodem modo nõ potest firmari iuramẽto.ꝑ.l.si quis inquilinos.§. fi.de leg.j.l.iurisgentiũ.in fi.ff.de pac.c.non est obligatorium.de reg.iur.in.vj.similiter nec etiã põt firmari id qđ est ꝯ bonos mores per statutũ,nec per consuetudinẽ:qꝛ si nõ põt fieri ꝑ pactum ita nec etiã per statutũ:vt.ꝟ.dixi:⁊ ita in specie ad terminos nostros dicit Bal.in.l.ij.in.iij.colũ.C.que sit lon.consue.licet idem Bal.sibi cõtrariꝰ aliter teneat inaduertẽter in.l.cũ archimedoram.C.vt in pos.lega.vbi dixit qđ dispositio legis nostre potest confirmari cõsuetudine.per tex.in.c.j.§.morbꝰ.si de feu.defunc. ꝯtẽ.sit inter do.⁊ agna.vasal.in feu.q iura nihil faciũt:qꝛ loquũtur in pacto negatiuo de nõ succedẽdo.¶ Expeditis notabilibus glos.

a ¶ Istam.l.⁊c. Tu adde qđ idē tenuit Dy. sibi cōtrarius in consilio suo vij.incip.q.talis est. Titius habēs tres filios.in.ij.col.ver.p̄terea donatio causa mortis. Ang.in cōsil.ccclxv.incip.quedā domina Vanna vxor lucarini.in.ij.parte. Idem etiam not.consuluit Ludo.roma.in cōsi.suo clxxj.incip.pro decisione cōsultationis ꝓposite. Et aduerte ad vnū not. verbum qđ dixit Alex. in consi.suo xxv.iij.vol. hic per do. meū alleg. vbi i col.fi. dixit qđ isto casu nō valeret etiā donatio aliq̄bus reseruatis: lꝫ al's secus vt hic p doc. aduerte tñ ꝙ quādo testator diceret i fi. testamēti, B testm̄ meū valere volo iur̄ testi aut codicillorū, aut dōationis inter viuos quā nūc facio tali p̄senti r̄cipiēti ⁊ stipulāti ⁊c. dās auctoritatē apprehēdēdi possessionē bonoꝝ meorū: q̄ ex nūc ꝯstituo possidere nomine ⁊c. qđ tūc valeret talis donatio ita ꝙ si fctā esset postea alia dōatio oim bonoꝝ ⁊c. nō valeret. sꝫ Old. in cōsil. suo cxiiij. incip. factum tale est quedam mulier cōdidit testamētū: cuiꝰ decisio i effectu videret̃ ꝯ dictū Alex. ꝺ quo.s̄. ꝯtra ꝙ etiā facit q̄ donatio oim bonoꝝ simplr̄ fctā valet ⁊ lꝫ vt hic plene p Alexā. post alios.col.vj.⁊ sequē.⁊ ita etiā Ludo.cōsil.clxxj.incip.pro decisione presentis cōsultationis. Alex.in ꝯsi.xij.in.ij.col.j.vol.⁊ in cōsi.lix.incip.viso themate p̄dicto sup p̄mo dubio.circa p̄n.i.v.col. Idē Gas.de cal.in ꝯsil.ij.incip.an valeat donatio sub ti.de do.idē Pau.de ca.ꝯsi.cccxxxvj.al's cccxlj.inci.in noīe dñi.dico nō obstāte iur̄o donationē valere.in.ij.col.in fi.in anti. Itē facit etiā ꝯ alia cōis cōclusio ꝙ donatio oim bonoꝝ p̄sentium:⁊ etiā futuroꝝ valet aliq̄bus reseruatis de q̄bus possit testari,vt p Bar. Alex.⁊ do.meꝰ hic post alios cui decisioni cōi etiā aliqua addidi.

b ¶ Circa istā.q.⁊c. Ad ista faciūt allegata per hūc autorē supra.l.p̄cedēti.col.iij.versi.tertio limita fauore dotis:et adde quod istā limitationē affirmatiue tenuit idē dñs meus.in.l.fi.col.pe.⁊ fi.C.de pac.vbi dicit ꝙ

bus.glo.nihil hꝫ.alleg.solū concordātes ad tex. Bar.ex tra glo.opponit ⁊ q̄rit.

7 ¶ † Et inquātū per istā legē[a] de
a cidit no. Bar.rep̄hendēdo Dy.qđ si testator dicat insti tuo titiū:⁊ si ꝯtingat me mutare testm̄ ex tūc dono eidē titio oīa bona mea qđ si mutet testator testamētū,qđ nō valet talis donatio tāq̄ facta in penam mutationis testamenti ad auferendā liberā testamēti factionē.contra tex.hic:⁊.l.si fratres.§.idē rñdit.j.ff.pro soc.tenuit latiꝰ Bar.istam eādem opi.in.l.si quis in principio.ff.de leg.iij.⁊ ista opi.Bar.est cōis f̄m do.Alex.hic cū multis cōcor.per eū adductis.⁊ idē do.Alex.in cōsi.xxv.iij.volu.inci.viso testamēto ꝯdito.in pe.⁊ vlti.col.⁊ idē do.Alex.firmat in cōsi.lxxxiij.in.ij.volu.qđ incip.visa facti narratione.⁊ idē sequit̃ Pau.de ca.hic expresse:⁊ credo ꝙ ista opi.Bar.ꝓcedat:⁊ sit sequēda in cōsulendo ⁊ in indicando.

8 ¶ † Circa istā.q.[b] ⁊ decisionē Bar.pro eius necessa
b ria limitatione est videndū nūquid procederet ad pias causas.⁊ reperio ꝙ istā questionē late disputat Bald.in c.ij.de feu.da.in vi.leg.cōmis.in feu.vbi format Bal.i terminis pulchrā q̄ōnē.quidā per phas ⁊ nephas magnū patrimoniū cōfecerat:ꝯfectus senio volebat ꝓuidere aīe sue:⁊ fecit testamētum:in quo pro aīa sua reliquit dimidiam oim bonoꝝ:⁊ q̄r habebat multos ꝓpinquos potētes,ad quos si ꝑuenisset notitia illū sic testasse, dubitās ne eū testm̄ cōditū reuocare facerent fecit testm̄ hoc modo.relinquo pauperibus ꝓ anima dimidiū mee hereditatis:⁊ si ꝯtingeret me vnq̄ reuocare istud testm̄ ex nūc prout ex tūc:⁊ ex tūc prout ex nūc relinquo eis titulo donationis,⁊ cōstituo me noīe pauperū possidere ⁊c.vt ibi per Bal.euenit casus ꝙ isti ꝯsanguinei potētes habita notitia istiꝰ testamēti fecerūt eū reuocare,cū oibus clausulis:fuit dubitatū an ibi pauperes possent petere vigore donationis:vt ibi per Bal.qui post longā disputationem reliq̄t nos cogitātes:q̄d tenēdū. Ego libēter teneo opi.q̄ est ꝓpria cā:⁊ ita teneo propria causa,qđ valeat tale testm̄:⁊ ad ita tenēdū me mouet imprimis decisio eiusdem Bal.in.l.fi.C.de pac.vbi formal̄r determinat Bal.

9 ꝙ † quēadmodū pactū de succedēdo inter milites valet ⁊ tenet.l.lꝫ inter p̄uatos.C.de pac.eodē modo pactū de succedēdo inter pias causas valet per p̄dictā.l.lꝫ.C.de pac.iūcta.l.j.C.de sac.san.eccle.⁊ eandē decisionē examinat Alex.in.l.fi.C.de pac.lꝫ referat Ro.tenere ꝯtrariū:⁊ cōfirmat illa decisio Bal.q̄r si fauore militie tēporalis istud est statutū inter priuatas ꝑsonas quātomagis fortius in militia celesti.l.milites.C.loc.⁊ ibi gl.⁊ ita arguit glo.⁊ Bar.in.l.miles ita.ff.de re iudi. Secūdo cōfirmat̃

10 illa decisio:nā habeo † ꝙ donatio oim bonoꝝ presentiū et futuroꝝ nō valet f̄m cōem s̄niam:q̄r aufert per indirectum liberā testādi facultatē:q̄r qui nihil habet nō reperiret heredē.insti.ad le.fal.in p̄nc.⁊ ego habeo ꝙ donatio oim bonoꝝ p̄sentiū ⁊ futuroꝝ facta pie cause valet ⁊ tenet:lꝫ auferat liberā testādi facultatē:ita tꝫ Bart.sub dubio tñ forte,in.l.fi.in vlti.col.C.de pac.vbi monet̃ ista rōne.si q̄s pōt vouere se deo:multomagis eius bona:et illam cōem decisionē Bar.sequit̃ Bal.in aut.si qua mulier.C.de sa.san.ec.⁊ do.Abb.panor.in.c.fi.per illū text.de succes.ab intesta.⁊ in.c.vt priuilegia.de priui.⁊ in.c.in presentia.in.ij.col.de ꝓba.pleniꝰ dixi in.d.l.fi.C.de pact.vbi tenui istā opi.Bar.⁊ ibi examinaui veritatem istius passus.⁊ Alex.hic circa.xiij.col.tūc sic:qua ratione ergo donatio oim bonoꝝ p̄sentiū ⁊ futuroꝝ sit ꝓhibita:q̄r cōtra bonos mores:tñ valet ad pias causas.multomagis

ita consuleret. Ang.vero in ꝯsilio suo.ccclxv.inci.quedā dña Vanna ali tenuit:scꝫ cōtra Bar.in ꝯsi.cxxix.inci.visis instrumētis.col.v.in.j.parte conatꝰ est velle discedere a cōmuni per quādā suam distinctionem nisi quādo interueniret constitutio precarij:vt ibi per eūdē. Fel.hoc tetigit in.c.in p̄sentia.in fi.ij.col.⁊ prin.seq.de ꝓba.vbi adherēs cōi ꝓ pia causa dixit bonū verbum qđ lꝫ multi insistent in contrarium,qđ tamē in practica eorum opinio esset difficile sustentabilis: q̄r.l.iubemꝰ nulli.C.ꝺ sacrosan.ecc.i tellecta prout ipsi intelligunt, nullꝫ poneret speciale i ecclesia.⁊ simili.arg.gl.fi.in.l.illud.C.eo.tit.itē q̄r talis libertas,nō repugnat bonis moribus iuris diuini: sꝫ moribꝰ inductis artificio iuriscinilis de quibus vbi agitur de anima non curat canō.vt eleganter p Barto.in.l.pactū.i.xix.q.C.de coll̃.cum locis similibꝰ.de q̄bus Felin.vbi supra.

c ¶ Scđo p̄ncipal̃r q̄rit Bart.ibi:et ista est cōis opin.approbata p legistas ⁊ cano.⁊c. Adde ꝙ idē autor B tenuit.i.l.fi.C.ꝺ pactis.colū.ij.in.ij.ampliatio ꝑne ad regulā illius tex.sed adde tu vltra hic et ibi allegata per scribentes pulchrā decisionē:et erit ad impletionē huius cōmunis cōclusiōis:vt etiā procedat q̄n istud pactum iuramēto firmatū esset vicissitudinariū:puta duo fratres cōuenerūt ꝙ aliquis eorū decederet sine liberis:vel sine testamento qđ alter alteri succedat,cum prestatione iuramenti de non cōtrauenjendo.dicit Alex.per istam doctrinam Bar.⁊ cōem in cōsi.suo.xxviij.incip.pōderatis verbis instrumēti p totū.in.iij.vol.amplia etiā idē esse in donatione oim bonorū p̄sentiū ⁊ futurorū iurata.q̄ etiā nō valet:vt dixit Pau.de cast.vltra locos cōes in cōsi.suo.lxxv.al's.lxxvj.inci.in x̄pi noīe notandū est qđ p̄fatū statutū.col.pe.ver.nec videt̃ obstare in nouis.illa scꝫ cōi rōne.q̄r auferret̃ libera testamēti factio:⁊ idē cōsuluit in ꝯsil.suo.lxxxij.al's lxxxiij.incip.in x̄pi noīe in ista donatione fuit actum.col.fi.etiā in nouis.

si donatio medietatis bonoꝝ relinquet̃ ꝓ salute anime in testamēto ad pias causas dꝫ valere.cū valeat donatio oim bonorum in testamēto ad pias cās:⁊ in practica corroborarē qđ in dubijs tenēda est pars q̄ fauet pijs locis.c.fi.de re iudi.l.sunt ꝑsone.in fi.ff.de reli.⁊ sum.fu.

11 ¶ † Secūdo principaliter querit Bar.[c] an istud pactū
c firmet̃ iuramēto.cōcludit Bar.qđ pactū de quo in ista l.⁊ cōsequēter pactū affirmatiuū de succedēdo:q̄r est cōtra bonos mores:vt dicit text.hic:⁊ tex.in.l.ex eo.C.de inuti.stip.⁊ in.l.fi.C.de pac.qđ tale pactū nō firmat̃ iuramēto p regulā qđ illud qđ est cōtra bonos mores nō firmat̃ iuramēto:⁊ p regulā.nō est obligatoriū.de reg.iur.in.vj.⁊ ante Bar.idē tenuit gl.i.l.si q̄n.in p̄n.C.de inoffi.test.⁊ gl.in.d.l.pactū.f̄m vnū intellectū.⁊ ibi Bal.i.v.oppo.C.de col.Cy.Bar.⁊ alij in.d.l.fi.C.de pac.⁊ do.Ant.in.c.cū ꝯtingat.in.iij.col.de iureiurā.Hemi.⁊ alij in.d.c.q̄uis de pac.i.vj.⁊ ista est cōis opinio approbata p legistas ⁊ canonistas. Cōtrariū tenuit idē Bal.i.c.moribꝰ.si de feu defunc.ꝯtē.sit inter do.⁊ agna.vbi referēs istā doctrinā Bar.

12 ꝙ † q̄uis pactū negatiuū de nō succedēdo firmet̃ iuramēto p.c.q̄uis.de pact.in.vj.Secꝰ est in pacto affirmatiuo de succedēdo:istud nō firmat̃ iuramēto etiā de iure canonico:dicit Bal.qđ istā differētiā mei canoniste nō tenerēt p rōnē quā assignat tex.i.d.c.q̄uis.q̄r iuramētū qđ pōt seruari sine interitu salutis eterne seruandū est.c.cū ꝯtingat.de iureiur.cū si.ista rō est generalis:ergo gn̄aliter attēdi dꝫ q̄ūocūq̄ interponat̃ iuramētū. Cōfirmat̃ istud fundamētū Bal.p regulā q̄ hꝫ qđ q̄n lex ponit casum specialē,si assignat rōnē gn̄alē,gn̄aliter intelligēda est,i quo pōt eadē ratio reddi.vt p Bar.in.l.regula.§.si quis.ff.de iur.⁊ fac.igno.nō debemus ergo attēdere in quo casu loquat̃.d.c.q̄uis.sed rōnē ibi generalē.Nec obstat si diceret̃ qđ istud iuramentū inducit votū captāde mortis.q̄r dicit Bal.qđ istud est incertū:q̄r q̄ūo potuit istud diuinare Bar.qđ ille habuerit talē animū interficiendi,subdit postea qđ putat qđ ep̄i facerēt obseruari istud iuramētū in eorū diocesibus.⁊ cōcludit qđ debeas adherere simplicibus canonistis.⁊ dicit qđ istā opi.tenet Pe.de ceru.ibi.vt ibi per eū.sꝫ istā opi.Bal.reprehēdit ibidē Ja.alua.⁊ Moder.in.d.l.pactū C.de coll.⁊ Hemi.i.c.q̄uis.de pac.i.vj.⁊ do.Alex.hic.⁊ i.d.l.fi.C.de pac.⁊ latiꝰ in ꝯsi.xxviij.iij.vol.qđ inci.visis instrumētis.in pe.⁊ vlti.colū.omissis leuibꝰ contra
c Bal.stringit fundamentū Bar.cui ipse nō rñdet.nā pactum de succedēdo est cōtra bonos mores.ita dicit tex.hic.⁊ tex.in.l.ex eo.C.de inuti.stip.q̄r aufert liberā facultatē testādi:ergo iuramētū nihil operat̃:q̄r pactū ꝯtra bonos nō firmet̃ iuramēto.p regulā.c.nō obligatorium de reg.iur.in.vj.ad hoc nō rñdet Bal.Nō ob. ratio quā pōderat in.d.c.q̄uis.q̄r rñdet bar.ꝙ illud.c.loquit̃ i pacto negatiuo de nō succedēdo.Sꝫ cū illud de q̄ nos loquimur sit ꝯ bonos mores:⁊ improbatum a iure canonico:p regulā.c.detestāda.⁊.c.ne captāde.de ꝯces.prebē.in.vj.p consequens nō dꝫ seruari nec habere locū ratio.d.c.q̄uis.ibi assignata:⁊ nō pōt seruari sine interitu salutis eterne:q̄r cōtra bonos mores. Reperio quod idem Bal.subtilius reprehendit Bart.in cōsil.ccccxxvij.j.volu.qđ incipit quedam puella fuit dotata a patre.in.j.⁊.ij.colū.⁊ dicit primo qđ eximius preceptor suus Bart.in ista lege posuit vnam doctrinā ad.d.c.q̄uis.quā putat esse consonā iuribꝰ tam ciuilibus q̄ canonibus:sed ipse reprehendit:dicit Bart.ꝙ pactū de succedēdo illud non

firmatur iuramēto:eo qꝛ aufert liberā facultatē testādi.
Itē qꝛ inducit votū captāde mortis:postea dicit ꝙ pa-
ctum:de nō succedendo negatiuū illud nō inducit votū
captāde mortis:ideo cōfirmatur iuramēto. per.d.c.q̃-
uis.⁊ exemplificat Bar.siue pactum de succedendo fiat
fratri siue patri.Bald.dicit Bart.in hoc errare qꝛ in pa
cto de non succedendo,cōsiderauit solum Bar.vnum ex
tremum filie renuntiātis:⁊ quātum ad hoc est verum ꝙ
filia que renuntiauit hereditati paterne nō habet votū
captāde mortis:sed non considerauit aliud extremum
ꝙ frater qui acceptauit istam renuntiationem,habebit
hereditatem opulentiorem:ista ergo renuntiatio in fra
tre contra sororem inducit votū captande mortis:ergo
militat ratio.d.l.fi.⁊.l.licet.C.de pact.ergo nō debet va-
lere iuramentū:⁊ propterea concludit Bar.⁊ alios erra
re:⁊ in hoc credo ꝙ Bald.dicat verum:⁊ qḋ Bart.male
dicat ꝙ quādo soror renūtiat fratri,ꝙ firmetur iuramē-
to:qꝛ ista renuntiatio inducit votum captande mortis:
ergo nō debet firmari iuramento.Nec ob.tex.in.d.c.q̃-
uis.qꝛ Bal.respondet:qꝛ loquitur quādo filia facit pa-
ctum de nō succedendo ipsi patri:qꝛ tunc firmatur iura
mēto:qꝛ cessant rationes predicte:sed qn̄ fit fratri,istud
pactū inducit votum captāde mortis:ideo nō firmatur
iuramēto:dicit Bal.nisi pater cōsentiret ⁊ perseueraret
vsqȝ ad mortē:qꝛ valeret ⁊ ꝯfirmaretur iuramēto.ꝑ.l.fi.
C.de pac.qꝛ tūc nō attēditur qḋ pactū inducat votū ca-
ptāde mortis:vt dicit tex.i.d.l.fi.C.de pac.⁊ credo Bal.
dicere in hoc articulo veritatē:⁊ ita ꝯsuluit in terminis
Bal.cōtra Bar.reperio qḋ Rapha.cum̄.hic ex suo sub
tili ingenio tenuit eandē opi.qḋ tex.in.d.c.q̃uis.loquat̄
et procedat in terminis suis:qn̄ filia renūtiauit heredi-
tati paterne cum iuramēto in manibus patris:si aūt in
manibus alteriꝰ:puta fratrū renūtiaret tenet ꝙ nō ha-
beret locū ille tex.quia illum pactū induceret votum ca
ptāde mortis:⁊ ipse Rapha.probat alia rōne:qꝛ text.in
c.q̃uis.est correctoriū iuris ciuilis:ergo nō debet extē-
di extra casum suum in quo loquitur:qꝛ in correctoriȷ̃s
nō est licita extensio per regulā aut.quas actiones.vbi
glo.⁊ oēs.C.de sa.san.eccle.ergo non est extendendū ex
tra terminos in quibꝰ loquitur:⁊ dicit ꝙ al's Padue in
disputatione publica ausus est tenere istā opi.⁊ propte-
rea in facti cōtingentia ita consuluit ⁊ qḋ eius cōsilium
sequutꝰ fuit Rapha.Fulgo.⁊ qḋ postea audiuit qḋ etiā
eius cōsiliū legēdo sequutus est idē Ful.in.l.fi.C.de pac.
dicit Raph.cu.ꝙ.d.c.q̃uis.est correctoriū iuris ciuilis:
ergo non debet extēdi extra casum suum ⁊c.Ista ratio
Rapha.cu.nullatenus mihi placet:⁊ cū reuerentia ma
le dicit ꝙ qꝛ.d.c.q̃uis.est correctorium iuris ciuilis er-
go non debet extendi extra casum suū:dic ꝙ errat quia
illud.c.nō est correctoriū iuris ciuilis:sȝ bene est limita-
torium qn̄ interueniret iuramētum:⁊ regula est ꝙ lȝ iu-
ra correctoria nō extendant̄ extra terminos suos in qui
bus loquunt̄:sed iura limitatoria bene extēdūtur extra
terminos suos ex idētitate rationis.est doc.Bar.in.l.si
constante.in prin.in.ix.q.prime partis principalis.ff.sol.
matri.Et pro ista regula canoniste habent duos tex.in
c.cum dilecta.in.§.nos igit̄.⁊ ibi Abb.no.de confir.vtil.
vel inuti.⁊ text.in.c.post trāslationem.§.q̃q̃.vbi Abb.
ad hoc not.de renun.⁊ fortius quod Raph.cuma.erret
ostendo etiā dato qḋ.d.c.q̃uis.esset correctoriū:dico ꝙ
fallit̄:qꝛ imo de obseruātia iuramenti,vbicunqȝ tractat̄
de fauore anime.iura correctoria extenduntur ex identi
tate rationis.Istam regulam tradunt Bart.Bal.⁊ aliȷ̃
in aut.sacramenta puberum.vbi aliquādo dixi.C.si ad-
uer.vendi.glo.in.c.sciant cuncti.⁊.c.fi.⁊ vtrobiqȝ Semi.
no.de elec.in.vj.Preterea ⁊ tertio qḋ Rapha.cu. erret
ostēdo qꝛ in correctoriȷ̃s quādo ratio est scripta in.l.cor
rigente:etiam in correctoriȷ̃s fit extēsio ex identitate ra
tionis:ita dicunt Bal.⁊ omnes in.d.aut.quas actiones.
C.de sacrosan.eccle.sȝ in.d.c.q̃uis.expresse posita est ra
tio:ergo debet extendi.Reperio etiā ꝙ ista opi.qḋ.d.c.
q̃uis,non habeat locum quando filia renūtiauit fratri
bus cū iuramento.tenent Cano.Pe.de ancha.se ita cō
suluisse in contingētia facti:⁊ mouetur per.l.fi. in verbo
contra bonos mores.C.de pac.sed ipsi profecto nō gu-
starunt bene illū tex.in.d.l.fi.qꝛ ad illum text.respondet
Bar.quod ille tex.loquatur in pacto de succedēdo affir-
matiuo:quia illud non firmatur iuramento:sed nos lo-
quimur in pacto de non succedendo negatiuo,qḋ bene
firmat̄ iuramēto.sȝ mihi plus placet opi.seu ratio Bal.

a ¶ Quid te-
nēdū ego te
neo opinio.
Bal.⁊c.Ad
de qḋ ꝓ ista
parte consu
luit no.Pe.
de ancha.in
ꝯsi.suo. cccc
iiȷ̃. inci. viso
diligēter te
nore dona-
tionis maxi
me fundan-
do se sup ra
tione.d.l.fi.
C.d pac.qn̄
ille d cuiꝰ he
reditate tra
ctat̄: nō cō-
sensit.vel in
consensu nō

in.d.cōsi.ccccxxxiȷ̃.⁊ reperio qḋ Bal.in.d.c.moribꝰ.si de
feu.defunc.cōtē.sit inter do.⁊ agna.voluit assignare istā
eandē rationē:dū dicit exclusio mulieris accrescit ma-
sculis:sed non eo modo quo assignat in dicto consilio.s.
alleg.solus Roma.in.l.qui superstitis.ff.de acqui.here.
nō faciens mentionem de consi.Bal.sed referens illam
opi.Canoni.Semi. Imo.⁊ Anch.i.d.c.q̃uis reprobat
istā opi.⁊ tenet contrariū ꝙ imo ille tex.loquat̄ siue filia
renuntiauit patri siue fratribus cū iuramēto:vt firmet̄
iuramēto ꝑ rationē.d.c.q̃uis.cōtra mentem Bart.hic:
eo qꝛ ratio est expresse scripta in.d.c.q̃uis.ꝙ iuramētū
qḋ pōt seruari sine interitu salutis eterne seruandū est:
ista ratio militat siue renūtietur in manibꝰ patris,siue
in manibus fratrum cum iuramēto:⁊ reperio ꝙ ita cō-
suluit ipse Roma.in ꝯsil.cxc.qḋ inci.clarum est.in fi.⁊ qꝛ
iste est pulcher casus si contingeret in practica: ego vt
dem posterius materiā melius cogitādi:cōfirmo istam
opi.Ludo.que etiā est de mente Bar.hic:⁊ arguo sic: si
tex.in.d.c.q̃uis.ꝓcedit qn̄ filia renuntiat successioni pa
terne in manibꝰ patris cū iuramēto:fortiꝰ debet habe-
re locū quādo renūtiat fratri patre absente:qꝛ quando
filia facit tale pactū patri cū iuramento valet:⁊ tn̄ ibi ca
dit metus reuerētialis patris.l.j.§.q̄ onerāde.ff.qua.re.
act.non da.ergo multo fortius dȝ habere locū qn̄ filia
facit talē renuntiationē fratri:vbi cessat illa suspicio me
tus reuerētialis patris cum sint pares ⁊ par in parē nō
habet imperiū.l.ille a quo.§.tēpestiuū.ff.ad trebel.Se-
cūdo pro ista parte videt̄ stringere regula quā statim di
cebā: qꝛ i.d.c.q̃uis.agit̄ de obseruatiōe iuramēti.⁊ tex.
assignat rōnē generalē: ergo cū ille tex.loquat̄ in causa
iuramēti ⁊ in fauore anime:ergo est extendendū.ꝑ gl.in
c.sciant cuncti.⁊ in.c.fi.de elec.in.vj.⁊ Bar.in aut. sacra
mēta puberū.C.si aduer.ven.ista sunt q̄ reddūt istū arti
culum hinc atqȝ hinc valde disputabilē.Quid tenendū:
a ego teneo opi.Bal.[a] ꝯtra Bar.ꝙ si filia renūtiat heredi
tati paterne in manibus fratris:⁊ iuret:ꝙ tale iuramē-
tū non valet nisi pater consentiret ⁊ perseueraret in cō-
sensu vsqȝ ad mortē.⁊ ꝓbo ꝑ rationē Bal.ad quam Ro-
ma.nō respōdet:qꝛ forte eum nō vidit.Bal.facit istā ra-
tionem ex parte fratrum recipientium talē renuntiatio
nem est pactum affirmatiuū de succedēdo:⁊ vltra Bal.
do tex.i.l.si actionē.C.de pac.ergo nō debet valere sine
expresso cōsensu patris de cuius successione agitur:⁊ qꝛ
respectu fratrum habentium succedere tale pactū,indu
cit votum captande mortis:ita dicit tex.in illa.l.fi. C.de
pac.ergo etiam de iure canonico nō firmatur iuramēto
per.c.ne captāde.⁊.c.detestāda.de ꝯcess.prebē.in.vj. nisi
saluādo Bar.diceres ꝙ debet intelligi quādo loquitur
de pacto de non succedendo.⁊ quādo filia renuntiauit
fratri cum consensu patris:⁊ perseuerauit pater in con-
b sensu vsqȝ ad mortē.¶ Ultimo[b] pro cōplemēto istiꝰ.iȷ̃.
13 q.inquantum Bar.ponit no. cōclusionem † ꝙ si filia cū
iuramento renuntiauerit in manibus fratris:vt ponat
casum magis dubitabilem:quod non obstante tali iura
mēto,poterit succedere patri,si instituat̄ heres a patre:
et multomagis quando fecisset patri.ista est pulchra de
cisio:⁊ eam bene not.⁊ pro ea facit tex.in.l.si patronꝰ nō
aluerit.ff.de bon.libe.Secundo cōfirmatur ista decisio b
per textum in.c.cum inter p.Saufridi.de renuntia.vbi
probatur renuntiatio iurata non trahitur ad ius super
ueniens:quia iuramētū habet causam presentem.Ter-
tio facit pro ista decisione.glo.no.iuris canonici.in.c.ad
nostram secundo.in verbo probarent.de iureiuran. vbi
14 est solēnis glo.† quod si debitor qui soluit vsuras,iura-
uit eas nō repetere,nō pōt repetere nisi relaxet̄ iuramē
tū:poterit tn̄ repetere ipso creditore volēte:⁊ si testator
relinquit in testamēto qḋ vsure restituant̄.Nam iste qui
iurauit etiam ipse poterit repetere:ita gl.ibi decidit qḋ
sic:quia iste qui iurauit non repetere contra volūtatem
creditoris:⁊ iuramētū intelligitur cōtra volūtatē credi
toris.¶ Amplio istam decisionem Bart.tribus singu
laribus modis.¶ Primo amplio vt ꝓcedat etiā si filia
renuntiasset hereditati paterne cum iuramento,non so
lum ipsi patri de per se:sed postea ipsis fratribꝰ de per
se:⁊ vtrisqȝ cum iuramento,si institueretur a patre pos-
se succedere ex testamēto patris,nō obstātibus istis iu-
ramentis:dato ꝙ iuramentum sit prestitum in fauorem
ipsorum fratrū:ratio qꝛ iuramētū prestitum fratribus,
nihil valet nisi pater consentiat.ꝑ.l.fina.C.de pac.qꝛ est
necesse ꝙ perseueret in consensu vsqȝ ad mortē:ita sing.
Bald.in

perseuera-
uit vsqȝ ad
mortē. quā
partem te-
nuit etiam
Alexan.hic
co.v.in fi.lȝ
Geor.na.in
repe.d.c.q̃-
uis.de pac.
in.vj.col.xj.
ver.decimo
limita.vide
atur inclina
re in aliam
partē.dicit
tamē esse co
gitādum.et
dat.xiȷ̃.al's
limitatiōes
vltra istam
ad.d.c.quā-
uis.q̄ etiam
posset colli-
gi ex addu-
ctis ꝑ alexā.
duas vltres
limitatiōes
ad.d.c.q̃-
uis ponit ēt
no.Pet.de
ancha.in cō
si.suo.xxxix.
inci.pro cla
riori decisio
ne cōclusio-
nis.Aduer
te tamē qḋ
hic idem au
tor non ita
bene exami
nās sicut h
reprobauit
dictū Bal.⁊
sic tenuit cō
trariū eius
qḋ hic:⁊ i.l.
fin.colū.iiȷ̃.
ver.x.istum
tex.C.d pac.

¶ Ultimo.
Istam deci
sionē ꝑ plu-
ra:tenuit ēt
Geor.na.in
repeti.d.c.
quāuis.col.
iiȷ̃.et expsse
etiam Pe.
de ancha.in
dicto consi.
cccciiȷ̃. supe
rius alleg.

Bal.in.d.c.ad nostrã.secũdo.de iureiur.motus per glo. ibi:⁊ per tex.in.l.fi.C.de pac.⁊ dicit qd̃ d.l.fi.nũq̃ gusta
9 uit eam ad hoc. ¶ † Secundo ⁊ adhuc fortius[a] amplia etiã si filia expresse renuntiasset nõ succedere,etiam ex te stamento patris in manibus patris ⁊ fratrum simul:an tũc posset succedere si instituatur.Bar.loquitur quãdo simpliciter renũtiauit patri de per se,vel fratrib⁹ de per se,non succedere.Bal.singulariter in.l.fi.in.iiij.col.C.de pac.tenuit ꝙ etiã isto casu põt filia succedere,nõ obstan te ꝙ filia iurauerit se non succedere patri ⁊ fratribus:et probat ista ratiõe,qꝛ dicit ꝙ filia nõ potest renũtiare ex presse successioni ex testamẽto etiã cum iuramẽto:qꝛ sic eẽt auferre patri,homini libere mẽtis,liberã facultatez testãdi.qd̃ est cõtra bonos mores.l.pactũ qd̃ dotali.C.de pac.l.ex facto.in p̃n.ff.de vul.⁊ pup.Sed parcat mihi Bal.ista ratio nõ est bona nec vera:pbo qꝛ nõ dicit̃ pri auferri per hoc libera facultas testãdi:qꝛ lʒ nõ possit p̃r istã filiã instituere:tamen alios oẽs põt instituere.facit tex.in.l.cũ tale.in p̃n.ff.de cõdi.⁊ demõ.ibi text.loquitur in matrimonio quod debet esse liberum:sic etiaʒ in casu nostro:qꝛ poterit instituere oẽm aliũ quẽvult:⁊ ideo de cisio Bal.placet mihi alia meliori rõne:qꝛ ille in cui⁹ fa uorem est prestitũ iuramentũ.habet vim ampla: ꝙ põt illud remittere sicut faceret papa.tex.est in.c.j.de iureiu ran.in.c.p̃terea.⁊ ibi Abb.de spon.in.c.significauit.de censi.l.fi.ff.qui ⁊ a qui.istã regulã tradit Bar.in.l.labeo. ff.de iureiur.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de op.no.nũ.ita ergo pater in stituẽdo filiã videt̃ remittere iuramẽtũ fiũe de succeden do:⁊ ista est vera ratio ⁊ eã assignat Lud.ro.hic:lʒ Alex. hic reprehẽdat:sed ego defendo decisionẽ Bal.⁊ Lud. ro.⁊ dico ꝙ istud pactũ nõ est superfluũ,qꝛ illud pactuz quod dicit ꝙ filia non possit succedere,nec ex testamẽto nec ab intestato,debet intelligi cõtra voluntatẽ patris: sed si succederet ɱ volũtatẽ bene posset.⁊ de hoc do ti bi casum expressum in.l.si patronus non aluerit.de bo. lib.quẽ.s.allegaui.
10 ¶ † Circa tertiã.q.Bar.[b] in primis noto diligenter doc.Bart.qd̃ valet donatio omniũ bo norum presentiũ ⁊ futurorũ,quãdo donãs reseruat sibi aliquã quãtitatem,vel rem de qua possit testari.reputo hoc singulare verbũ ad practicã:⁊ sequũtur simpliciter scribentes hic qui referũt Bart.dũtaxat ⁊ apud Cano. Pe.de ancha.⁊ Jmo.in rub.extra de testi.⁊ Alexã.qui bene gustauit ista verba Bar.nõ hic:sed in cõsil.xxix.in v.not.qd̃ incip.perspectis cõsideratis q̃ omnibus.in.iiij. dubio.per ista verba Bar.reperio in specie decisas ali quas questiones a scribẽtibus.Primo decidit per istã doctrinã in practica quod valet laudũ latũ ab arbitro vel arbitratore qd̃ si alter ex cõpromittẽtibus moriatur sine filijs masculis,qd̃ oĩa eius bona deueniant ad alte rum reseruatis.lx.libris,de quibus possit libere testari: qd̃ valet:ita in specie determinat Ang.in cõsi.v.qd̃ inci. Andreas.⁊ idem in specie ⁊ indiuiduo cõsuluit Alexã. non facta mẽtione Ange.in cõsi.lv.v.vol.incip.viso the mate pdicto.s.primo dubio.in prin. ¶ Secũdo per istã doctrinã infert̃ ad illud qd̃ tota die fit:aliquis inter vi uos donat alicui omnia bona p̃sentia ⁊ futura,reserua to sibi vsufructu toto tempore vite sue:certe valebit ista donatio,qꝛ poterit de fructib⁹ testari:qꝛ nõ aufert libe ram facultatẽ testandi.qꝛ fructus isto casu non imputã tur in bonis futuris:ita determinat Rapha.cu.⁊ Alex. hic:⁊ dicit Alexã.ꝙ ita consuleret ⁊ iudicaret:saluo nisi fructus essent ita tenues,qd̃ ad alimẽta ⁊ vsum vix suffi cerent.secũdum quod declarat Pau.de ca.hic:⁊ lʒ ipsi nõ dicãt ista sunt verba Bart.in.l.fi.in pe.col.C.de pact. vbi formaliter dicit Bar.si quis irreuocabiliter donat oĩa bona presentia ⁊ futura post mortem,valet donatio: qꝛ potest de fructibus testari:cõtrarium in terminis te net Pau.de ca.qui vidit Bar.in.d.l.fi.ista ratione quã do quis donat omnia bona presentia ⁊ futura,q̃uis re seruet vsumfructũ,tamẽ donatio nõ valet vt probatur sic:clarũ est quod de vsufructu quis testari nõ potest qꝛ finitur morte.§.finitur.insti.de vsufruc.qꝛ testamentum porrigit effectum suum post mortem:nec etiã poterit te stari de fructibus quos percepit qui superstũt ⁊ extant qꝛ veniunt appellatione ⁊ sub illo verbo ⁊ futurorum:et nihil allegat sed dicit se consuluisse:⁊ ita consuluit in cõ silio.cj.quod incipit notandum est quod prefatũ statutũ sed credo quod erret in illo vltimo in quo presupponit, ꝙ quando quis donauit omnia bona presentia ⁊ futura aliquo reseruato,qd̃ fructus percepti veniant sub ap pellatione bonorũ presentiũ ⁊ futurorũ:sed certe imo nõ veniunt vt dicit Alex.hic:⁊ probo id quod dicit Bart. hic:quando quis vẽdit omnia bona presentia ⁊ futura, valet talis venditio,qꝛ superest pretiuz de quo põt testa ri:alibi tñ multũ sing.Bar.in cõsi.xxvj.pater filio emã cipato donauit:late cõsuluit,quod si pater donauit filio emancipato oĩa bona presentia ⁊ futura saluo ⁊ reserua to sibi vsufructu,⁊ redditib⁹ de omnib⁹ bonis donatis: de quibus possit disponere in vita sua pro libito volun tatis:ↄsuluit Bar.ꝙ ista donatio nõ valet,qꝛ illa verba in vita sua ad libitũ voluntatis intelligunt̃ de cõtracti bus in vita celebrandis,non de cõtractibus celebrãdis post mortẽ:ergo nõ valet ista donatio patris filio emã cipato:qꝛ aufert liberã facultatẽ testandi.reperi postea ꝙ Lud.hic in pe.char.in.iiij.q.format istã q̃nẽ in ter minis:⁊ primo dicit videri ꝙ valeat:postea dicit ⁊ deter minat contrariũ,⁊ vltimo relinquit cogitandũ:ʒ credo ꝙ non vidit dictum Barto.vel non est recordat⁹ de eo.
11 ¶ † Tertio principaliter per istam doctrinam Bar.de cidit egregie Pau.de ca.in consi.clxv.incip.super secũ do puto.quod valet cõuẽtio in vita inter aliquos nobi les,de non alienãdis certis bonis in vita,nec in vltima volũtate.Ego per istã doctrinã Bar.sepe cõsului:⁊ pri mo cõsului in ciuitate.Hastẽsi,in qua facte fuerũt certe conuentiones ⁊ transactiones iurate,inter certos nobi les de scarampis.in quibus continebatur ꝙ femine nõ succederẽt in bonis immobilibus tã feudalibus q̃ allo dialibus:sed si contingat eos mori sine masculis relicta femina,ꝙ alter coniunct⁹ succedere valeat exclusa femi na.fuit dubitatũ an valerẽt iste cõuentiones ⁊ trãsactio nes iurate:cõsului ꝙ valẽt ⁊ allegabam doctrinã Bar. hic:⁊ adhuc si cõtingeret cõsulerem:qꝛ sunt facte sup et de bonis immobilibus nõ de mobilibus,de quibus po terit testator testari:vt dicit Bart.hic allegãndo.l.oẽs. §.lucius.ff.de his que in frau.credi.⁊ sic non aufert libe ram facultatẽ testandi. ¶ Secũdo consului in eadem ci uitate,in alia conuẽtione alterius forme:valere conuen tionẽ in vita inter certos nobiles de asinarijs que est ta lis:ꝙ aliqui ipsorum fratrum seu filij:ne eorũ heredes aut successores in infinitũ possent aliquo modo aliena re seu vltimã volũtatem cõdere circa certa bona immo bilia:⁊ si contingeret vẽdi alienari donari aut testari ꝙ ipso iure ⁊ facto venditio:alienatio:donatio ⁊ testamen tum essent irrita.⁊ quod deueniãt in ipsos fratres vel in eorum descẽdentes:⁊ euenit casus quod quidã reliquit de istis predijs exceptuatis vxori sue:fuit disputatum ⁊ diu vẽtilatũ in senatu marchionali montisferrati an iste conuentiones valerent,multis dubitantibus ⁊ dicẽtib⁹ ꝙ non:ego cõsului ꝙ sic:qꝛ nõ erant vniuersales:sed so lum sup certis bonis.p istã doctrinã Bar.hic. ¶ Ter tio ↄsului vltra mõtes duo magni nobiles fratres,quo rum vterq̃ habebat filios masculos,conuenerunt inter eos,ꝙ si cõtingeret aliquẽ eorum mori sine filijs mascu lis,relicta filia oĩa bona mobilia ⁊ immobilia deueniãt ad alium qui habebat filios masculos:⁊ quod femine de beant congruenter dotari,ɱ qd̃ alie femine fuerũt do tate ⁊c.ego ↄsului quod valeat ista cõuẽtio:qꝛ erat cer ta reseruatio:⁊ vbicũq̃ est reseruatio semper valet.⁊ fui motus per cõsiliũ Pau.de ca.clxvj.⁊ vltra Bart.⁊ doc. quos allegaui in omnibus istis consilijs.Et ad ita tenẽ dum fui motus p alia duo fundamẽta. ¶ Primo qꝛ ha beo decisionem doc.alibi approbatam sicut euãgelium quod si plures paciscantur adinuicem,quod vno eoruz decedente sine liberis.quod ipsi seu eorũ liberi supersti tes habeãt certas res de bonis defuncti:ista q̃ẽtio nõ est reprobata a iure qꝛ nõ est vniuersalis de omnib⁹ bo nis.Secundo qꝛ prouenit ex presenti contractu inter vi uos,lʒ collata post mortem defuncti:iuxta.l.vnicã.C.vt act.ab here.⁊ cõtra here.ita consuluit Oldra.[c] in consil. cxxxix.quod incip.ad habendam aliqualez notitiam:ꝙ consilium refert ⁊ sequitur Joan.an.in addi.Spe.in ti. de instru.edi.§.porro.in vlti.col.in ver.fuit etiã alia que stio:sequuntur etiam Albe.de rosa.⁊ Salice.in.d.l.fi.C. de pac.Ang.in.l.hereditarium.ff.de bo.auto.iudi.pos. et in.l.sancimus.C.de dona.Jmo.⁊ Roma.in.l.aquili⁹
12 regulus.ff.de dona. ¶ † Secũdo ad idem consulẽdo allegaui illud quod decidit sing.Bart.in consi.lxxij.in cip.ex facto quod ponitur quod nobiles viri ⁊c.vbi cõ sului valere conuentionem factam inter certos nobiles fratres ⁊ eorum nepotes,quod eorũ bona nec paterna,

a ¶ Fortius ⁊c. Adde qd̃ istã ampliationẽ quam a limitationẽ appellat pomit Georg. na.i repe.d. c.q̃uis.col. iiij.circa fi. v.qd̃ singulariter limita.de pactꝫ. in.vj.

b ¶ Circa tertiã.q.Bar. ⁊c.Adde vltra allegata hic ꝙ istã doctri.bar.hic sequut⁹ est etiã Alexan.in cõsi.suo.xxv.iij.vol.in fi.ici.viso testõ cõdito p an geluciũ phi lippini.⁊ lu do.ro.not.i ↄsi.suo.xxvj incip.p de cisione eorũ de qbus dubitat̃.in p̃n. vbi clare cõsuluit valuis se donationem mutuã oĩm bonorũ presentiũ et futurorũ,factã iter certos nobiles reseruatꝫ apud eorum quẽlibet duob⁹ milib⁹ florenis:de quib⁹ esset eisdem libera testamẽti factio.et Alexã.post multos per eũ relatos hic:in cõsil. suo.lix.circa p̃n.v.vol.⁊ est cõsiliũ qd̃ allegauit hic dñs me⁹ in nũc.lv.vbi etiaz dicit valere donationez oĩm bonorũ p̃sentiũ,reseruatis bonis futuris.idez tenuit Pau.d cas. in ↄsilio suo lxxv.ais lxx vj.in nouis. col.pe.circa finem.

c ¶ Oldr.⁊c. Add quod istud cõsiliũ sequut⁹ est Alex.in ↄs. suo.xxviij. incip.põderatis vbis istrumẽti.i ij.⁊.iiij.col.i iij.volu.vbi multa allegat in ppositio.Et vide etiam dñm meũ in.l.fi. C.de pac.co lũ.iiij.veri. quarto limita.⁊ est aliud consi.alleg. approbãtis predictũ cõsilium Old. ⁊ istam decisionẽ in con silio.lxxxiij. ij.vol.in.ij. col.ver.⁊ in pposito no stro ponit Oldra.

nec materna, nec ex testō, vel ab intestato, nec ex alio cōtractu deueniāt in aliquas feminas eoꝝ natas vel nascituras: ⁊ si aliter sit ꝯfactū, propria liceat aliis autoritate reuocare: ꝯsuluit Bart. istā cōuētionē valere: q2 nō erat vniuersalis de oibꝰ bonis p̃rnis ⁊ maternis: ⁊ de aliis bonis poterāt disponere: ⁊ ꝑ hoc nō auferr̄ libera testādi facultas: ⁊ alle. l. si ita qs ꝓmiserit. §. ea lege. ff. de v̓b. obli. ⁊ l. codicillis. §. matre. ff. de le. ij. ⁊ ꝑ ista tria ꝯsilia audacter ꝯsului illā ꝯuētionē illoꝝ fratrū valere. Mouebar etiā alia ratiōe q2 ille ꝯuētiōes erāt vicissitudinarie, vt vnꝰ succederet alteri, ⁊ ꝓpterea cessabat timor mortis. Itē q2 dicte cōuētiones in meis casibꝰ quibꝰ ꝯsului erāt iurate: est verū ꝙ alibi Ang. tenet ꝯtrariū in ꝯsil. lxvj. qō incipi. comes Albertus. vbi pōderat tex. in. l. si quis in prin. testamēti. ff. de le. iij. per quā vult probare quod etiam in vna re nō est licitum alicui auferre liberam testandi facultatē: sed ibi tex. non ponit casum ad quez cū inducit ⁊ ponderat Ang. in predicto cōsil. ⁊ ita remanet
13 expedita ista prima pars. ¶ † Nunc aggredior secūdā. nūquid donatio omniū bonorū presentiū ⁊ futurorum valeat nec ne: de qua habetur in. l. fi. C. de pac. sz restringēdo eā ad pauca, q2 est antiqua ⁊ frequētata qō. Bar. ergo cōcludit ꝙ talis donatio nihil valet ista ratiōe: q2 si valeret auferret per indirectū liberam facultatē testādi, q2 neminē heredē haberet, ꝑ tex. insti. ad le. fal. in p̄n. vbi dicit tex. ꝙ testator nō potest prohibere falcidiā ⁊c. q2 neminem reperiret heredem: istud est fundamētum Bar. solidum ⁊ verū: tamē moder. qui nihil relinquunt intactum, dicūt quod est falsum: q2 Bar. fundat se ꝑ tex. instit. ad le. fal. in prin. sed dicunt esse falsum, per aut. sed cum testator. C. ad leg. fal. cum hodie testator potest ꝓhibere falcidiaz detrahi ex suo testamēto, cū ille tex. hodie ꝑ d. aut. sit correctus. ergo falsum fundamētū Bart. sed dico ꝙ Bar. optime se fundat ratione posita ꝑ aut. hoc ampliꝰ. C. de fideicō. que ratio est firma ꝑ gl. in. l. j. ff. de cōiun. cū emā. lib. qō si heres nolit adire, ibit hereditas ad p̄mū fideicōmissariū, cui est plꝰ relictū: ⁊ sic nō erit sine herede: tñ Rapha. Lud. ⁊ Alex. reprehēdūt rationē Bar. ⁊ nō bene: ⁊ reperio qō istā doctrinā Bar. tenēt Imo. Raph. cu. ⁊ Paul. de ca. h. ⁊ dicit Pau. bonū verbū ꝙ istā opi. vidit cōmuniter teneri in practica: eā etiā tenet Bar. in. l. fi. in pe. col. C. de pac. vbi Cyn. Bal. Ful. ⁊ Pau. de ca. dicit ibi Bal. ꝙ ista est cōis opi.[a] ita etiā tenuit Bal. in. l. certi condictio. §. quoniā. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. si fratres. §. idē respōdit. in. j. ff. ꝓ so. Ang. in. l. j. ff. de pigno. Imo. ⁊ Anch. ī rub. extra de test. ⁊ reperio qō ſm istā opi. cōsuluit Abb. Pan. q meliꝰ examinat q̄3 legiste faciāt, in ꝯsil. clv. ici. Ang. ⁊ i ꝯsi. ccix. qō inci. circa bonorū ⁊ ꝑsonarū obligationes: vbi respōdet fundamētis tenentiū cōtrariū. ¶ Cōtrariā opi. tenuit in primis Dy. in regula qō semel. de regu. iur. in. vj. ⁊ in. l. heredes palam. §. fi. ff. de testa. ⁊ istam opi. Dy. cōtra Bart. tenēt Ang. Lud. ro. diffusissime Alex. ⁊ do. Pe. de bexu. hic. eā etiā tenuit Ang. in. q. per eū disputata que inci. in refulgenti diuitiarū palatio. ⁊ in ꝯsi. clxxxj. inc. visis instrumentis predictis, per plura fundamēta que sibi ascribit Rom. eā etiā tenēt ambo Sali. Ricar. ⁊ Bart. in. l. fi. C. de pac. Bal. sibi cōtrariꝰ in. l. j. in. vij. col. ad fi. ff. de iure fis. lib. x. Albe. sibi cōtrarius in. c. ij. in. ij. col. de cōces. preben. eādē etiā tenet Math. doctor bononiē. in no. cxxxvij. ⁊ hic pronū. Solū adduco duo fundamēta que stringunt. vnū Mathe. ſm do. Alex. nā Mathe. facit fundamentū satis reale ⁊ stringēs: ⁊ Lud. ro. ⁊ Alex. sibi ascribūt vcz ꝙ in generali obligatione presentiū ⁊ futurorū. nō veniūt ea ad que verisimiliter qs non esset obligaturus in specie. l. obligatione generali. ff. de pig. Bar. in. l. fi. C. q̄ res pig. obli. pos. tunc sic: si in obligatione generali. in qua tractar̄ de vniuersorū p̄iudicio, nō veniunt illa que verisimiliter nō obligarent, multo minus veniūt in donatiōe que est minoris preiudicij. Scōo do. Alex. adducit aliud fundamētum ⁊ dicit nos habemus casum. l. singularē i. l. fi. C. de remis. pig. vbi si obligaui omnia bona presentia ⁊ futura, postmodū patienter vēdo rē obligatam, patiēter dico cū consensu creditoris: postea eam recupero, illa nō redit amplius in obligatiōe: sed errat Alex. q2 facilius est obligare q̄3 donare: dicit Bar. i. l. fi. C. que res pig. obli. pos. ¶ Quid tenēdū in hac difficili q. ego dico ꝙ si oēs isti patres q tenēt ꝯtra Bar. bene vidissent eū, nō ꝯtradicerēt Bar. nā Bar. vult ꝙ nō valet donatio quādo auferretur libera facultas testādi: sed si reseruar̄ aliqua res de qua possit testari, qō valet donatio: ⁊ propterea isti qui volūt tenere cōtra Bar. non sibi contradicūt: cum ponant casus in quibꝰ relinquebatur donatori aliquid: ⁊ sic stāt cum Bar. ⁊ isto modo saluar̄ opi. Bar. ⁊ vno verbo tolluntur oīa obiecta. ¶ Itē quero de ardua. q. in qua cōsului: videlicet quidā vltramontes donauit omnia bona mobilia et immobilia p̃sentia ⁊ futura vbicūq3 sint ⁊ esse possint: an talis donatio valet. videtur ꝙ nō per predicta: ⁊ theoricā Bar. hic q2 aufert liberam facultatē testādi talis donatio ergo ⁊c. Sz certe ego consului in magna hereditate contrariū, ista noua ratione: nam ego habeo quod in dicta donatione omnium bonorum presentium ⁊ futurorum, non continentur nomina debitorum: ⁊ sic nō veniunt iura ⁊ actiones[b], nisi specialiter dixisset in donatiōe iura ⁊ actiōes donat. tex. est in. l. a diuo pio. §. in vēditione. ff. de re iud.

a ¶ Et dicit ibi Bal. ꝙ ista cōis opinio ⁊c. Idē dicit Joan. de imo. post Pe. de ancha. in rub. de testa. ⁊ idem Lud. roma. in consi. clxxj. incip. ꝓ decisione cōsultationis ꝓposite aduertendū censeo: in prin. vbi dicit ex cōi opi. talē donationē nullā esse siue fiat in actu testādi, siue fiat in actu mere cōtrahēdi, nec indigere reuocatione: vbi etiā ponit an valeat donatio oium bonoꝝ p̃sentiū tm̄, facta sub ꝯditiōe si ꝯtingat testatorē mutare: et dicit cōmunē opinionē esse ꝙ non, de quo s. latiꝰ. Itē an in testamēto possit inferri ꝯtractus donatiōis pure: ⁊ dicit ꝙ cōmunis oim s̄nia ē quod sic: ⁊ quid si est facta in testamento parte p̃sente ⁊ acceptāte, an reuocari possit ꝑ cōtrariā voluntatē: ⁊ cōcludit quod nō, istā etiaz opin. ꝑ hoc do. me. post alios ꝓ magis communi sequutus est. ēt Bart. in consi. suo lxxvj. incip. in noīe dñi amē pater filio emācipato: et Pau. de ca. in ꝯsi. suo. lxxxix. ſm antiquā impressionē quicquid tenuerit Ange. ꝯ cōez. ꝑ quadā suaz donationē: de qua ibi ꝑ eū in cōsi. clxxix. inci. visis p̄dictis instrumētis. vbi multū diffuse conatꝰ est velle ꝯfundere cōmunē opi. ⁊ in ꝯsi. suo. cvj. inci. quedā mulier donauit. i. j. parte. Idē tenuit Gasp. Cal. in ꝯsil. ij. inci. an valeat donatio sub ti. de dona. ita etiā dicit esse cōmunē opi. Car. Zab. in ꝯsi. suo. xxj. inci. In xp̄i redēptoris noīe qdā Laurē. Bart. col. fi. ita etiā dixit esse cōmunē sentētiā: ⁊ qō etiā nō firmer̄ iuramento. Pau. de ca. in ꝯsi. suo. lxxxij. inci. in xp̄i nomine in ista donatione fuit actū. col. fi. in nouis. ⁊ idē in cōsi. suo. lxxv. als. lxxvj. inci. in xp̄i nomine notādū est. col. ij. in fi. ⁊ princ. seq. etiā in nouis. s. etiam allegaui ad aliud propositū.

b ¶ Et sic nō veniunt iura ⁊ actiones ⁊c. Tu in hoc vtili arti. aduerte qō gl. in. l. fi. C. in qui. cau. in integ. resti. nō est ne. cōputat actiones inter immobilia. ar. l. ait p̄tor. §. j. ff. de iur. delib. sz tex. in. l. vnica. §. exactio. C. de reivxo. act. ⁊ in. l. ij. §. sz vbi. v̓. imobiles. C. qñ ⁊ q. quar. pars debet. li. x. vr̄ illas cōputare inter mobilia. alibi no. tex. in. l. quā tuberonis. §. in peculio. ff. de pec. ⁊ in. l. a diuo pio. §. in vēditione. ff. de re iu. hic allegatis. videnr̄ easdē ponere tanq̄3 tertiā spēm de ꝑ se. gl. in. l. mouētiū. hic alle. j. de verb. sig. dubitat. sed glo. in. l. j. C. si aduer. trāsac. ⁊ in aut. de nō alie. aut permu. reb. §. hec ergo. distinguit. ꝙ aut cōpetit actio ad rē mobilē: ⁊ tūc inter mobilia cōputar̄: aut ad rē immobilē: ⁊ tūc inter immobilia: ad qō tex. in. §. j. insti. de vsuc. ver. ⁊ ideo. vbi vult actionē cōpetētē ad rē immobilē p̃scribi triēnio: ꝓut ipsa res triēnio vsucapir̄: cōpetentē vero ad rē immobilē. x. vel. xx. annis: vt vsucapir̄ res immobilis seu p̃scribir̄. Spe. mouet ⁊ nō determiat clare, in ti. de fruc. ac interesse. §. j. v̓. ij. q̄rir̄. ⁊ ver. qd si debeo. Jo. an. ibi dicit ſm vsum loquēdi nō tenere: quē vide: pōt igir̄ dici ꝙ aut volumꝰ ꝯsiderare actiōez respectu suimet ipsiꝰ, tūc illa nō est mobilis: neq3 imobilis essentialiter: q2 est res incorporalis que tāgi vel palpari nō pōt: vt insti. de rebꝰ corpo. ⁊ incorp. §. incorporales. et q2 etiā certo loco nō claudir̄ neq3 determinar̄. l. fi. C. de p̃scrip. lō. tē. et l. si fideicōmissum. §. tractatū. ff. de iudi. ⁊ l. vxorē. §. legauerat. ff. de le. iij. l. corruptionē. C. de vsufr. ⁊ ita loquunr̄ tex. in. d. §. in vēditiōe. ⁊. §. i peculio. aut volumus cōsiderare illā respectu eius ad qō cōpetit: ⁊ tūc est mobilis, aut immobilis: ꝓut est res illa ad quaz dar̄: ⁊ ita loquūr̄ vlt. gl. q̄s sequunr̄ Dy. ⁊ bart. i l. pōt. ff. d au to. tu. ⁊ i. d. l. mouētiū. de verb. signi. vbi. Alexā. i apost. ⁊ aliji l. iubemus. la. ij. C. de sacrosan. eccl. quarū glos. doct. sequutus est alex. licet non ita examinauerit maxie dū dicit ꝙ si actio cōpetit ad quantitatem, cēsetur inter mobilia. in consil. suo. xxxj. incip. viso tit. q. premisse. i iij. colū. v̓. sz ita est i. j. volu. vbi tamē dicit sequēdo Ang. in aut. de non alie. §. j. i v̓. cōnumeranda: qō actio seu nomen debitoris, ē tertia spēs inter mobilia ⁊ immobilia, proprie ⁊ stricte: ⁊ ſm predictos casus, nō viderer̄ posse defendi decisio. d. m. hic: maxime q2 verba sunt intelligenda ſm subiectā materiā. l. quibꝰ diebꝰ. in. §. dñs. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊. l. stipulatio ista. §. hi q sunt. s. eo. vnde dixit no. Bal. in. l. data opera. in. xij. col. C. q accu. nō pos. alle. Arist. j. ethi. ꝙ tūc ꝑfecte enuntiamꝰ, qñ ſm subiectā materiā loquimur: ⁊ dicit Pau. de ca. in. l. q. quadringēta. in. iij. col. ff. ad treb. qō v̓ba vltra subiectā materiā nō debemꝰ extēdere: alibi videmus ꝙ verba appropriar̄ sz subiectā materiā. bona gl. i cle. vna. de cōces. p̄bē. in v̓bo cēsemꝰ. ⁊. xj. q. iij. rogo. ⁊. j. di. humanū genꝰ. ⁊ cle. exiui. de ver. sig. Alibi dicir̄ ꝙ verba intelligūtur ſm subiectā materiā etiā impropriādo. l. si vno. in p̄n. ff. loca. l. insulā. ff. de p̃scrip. ver. sed si vis saluare decisionē do. m. hic facias aliū casum quē facit Lap. limitādo p̄dictas gl. distinguētes alleg. sua. xcj. casus est talis vz: sz casus iste ponir̄ in ꝯsi. seq. inci. in p̄mis videndū est. in fi. ⁊ in ꝯsi. sub nu. cccvj. quas gl. dicit ꝓcedere in his actionibꝰ q̄ cōpetūt ad certā speciē: secꝰ si cōpetāt ad quātitatē in gñe ꝓut voluit ītelligere do. me. hic ꝑ iura alleg. ꝑ eū: q2 tūc faciunt tertiā speciē qō ꝓbat: q2 ipsa actio de ꝑ se nō est res mobilis neq3 immobilis essentialiter; vt. s. dictū est: q2 nec tāgi nec palpari pōt. d. §. incorporales inst. de reb. cor. ⁊ incor. Nec etiā ip3 genꝰ ad qō cōpetit essentialiter est res mobilis vel immobilis, cū in ītellectu ꝯsistat nō in tactu: tāgere em̄ nō potes genꝰ humanū vel genꝰ pecunie aut seruoꝝ: ⁊ sic sin. Lap. s. ⁊ ita ibi ꝯcludit no. Lap. qō mobiliū vel immobiliū appellatiōe in statuto nō venirēt iste actiōes ꝯsiderate: vt. s. pxi. stat ergo p̄mū fundamētū do. mei qō appellatiōe mobiliū vel īmobiliū nō veniūt noīa debitoꝝ, ⁊ sic actiōes saltē cōpetētes ad quātitatē i genere: ⁊ ita Alex. post l. quam tube-

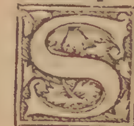
l.quam tuberonis.ff.de pecu.in.§.fi.⁊ not.Bart.in.l.pe-
nulti.ff.de auto.tuto.in.l.mouentium.ff.de verb.signi.⁊
ibi late Alex.in apostillis.bonus est tex.in.l.fi.vbi Bal.
C.de quadri.prescrip.Bal.Ang.⁊ omnes alij in.l.si cō-
stante.§.fi.ff.sol.matri.Abb.⁊ alij in.c.nulli.de reb.eccl.
2 non alie.vbi omnes Cano.† ꝙ appellatione mobilium
et immobilium nō veniunt nomina debitoꝝ:⁊ iste habe
bat multos debitores: ergo cū possit de dictis debitis
testari habet locū theorica Bar.hic:que dicit ꝙ quādo
donans retinet aliquid vt possit testari valet donatio.
Scdō ⁊ fortius fui motus:qꝛ donans dicit qd donat oīa
mobilia ⁊ immobilia:postea dicit vbicūꝗ sita sint:nam
dictio vbicūꝗ posita in donatione predicta denotat lo-
ci circūscriptionem:sed habeo ꝙ nomina debitorum et
iura ⁊ actiones non circūscribuntur loco.l.caius.in pn.
ff.de leg.ij.ergo non donat debita in quibus seu de qui-
bus poterit testari:⁊ sic nō aufert liberā facultatē testan
di:postea reperi in indiuiduo ɔtra Bald.in cōsi.cccxxij.
ij.vol.incip.super infrascriptis dubijs.in vlti.dubio.vbi
cōsuluit ꝙ in donatione oīm bonoꝝ presentiū ⁊ futuroꝝ
nō veniūt noīa debitoꝝ:⁊ bene no.qꝛ alibi non legi:⁊ sic
ista lex remanet imperfecta ꝑpter superuenientes vaca
tiones anni.Mcccccij.⁊ die.xiij.Augusti.
1 ¶ Seruus acqrit dn̄o etiā inuito,tn̄ talē obligationē
pōt dn̄s a se abdicare,⁊ eā debitori remittere.nu.2.
3 Seruus acquirit dn̄o inuito obligationem vel dominiū
non autem possessionem.
4 Monachus non potest acquirere abbati inuito.
5 Iura loquentia in seruo,habēt locū in monacho,in his
que possunt monacho adaptari.

Seruus vetante dn̄o.

1 ¶ † Seruus acquirit dn̄o etiā inuito.h.d.cō
cordat.l.etiā inuitis.§.de acqui.rerū do.cum
alijs allegatis in glo.⁊ ita ampliatur regula.l.placet.ff.
de acqui.here.⁊.l.pe.in prin.§.si qs a pat.fue.ma. Adde
ꝙ eodē modo seruus obligat dn̄m inuitū de peculio si
illud habet.l.si quis seruū.§.etiā.§.de pecu.allegata in
gl.qd videt prima fronte mirabile cū dn̄s possit ꝓ libi-
to volūtatis reuocare peculiū seruo.l.iiij.in princi.§.de
pecu. ¶ Contra istum tex.opponit.nā rō quare seruus
pōt stipulari dn̄o est: qꝛ representat personā dn̄i:qꝛ vox
serui censetur vox dn̄i.§.ei vero qui.⁊.§.post mortē.in-
stit.de inuti.stip.ergo si dn̄s nō vult,quomodo pōt dici
vox dn̄i,⁊ eum representare vt domino inuito acquirat.
Respōde ḃm Cuma.ꝙ seruus representat psonā dn̄i ge
neraliter ⁊ non specialiter.l.debitoꝝ.§.seruo.§.de leg.ij.
vbi si dn̄s est capax in genere alicuius rei illa pōt legari
eius seruo:ꝗuis in specie nō posset legari ipsi domino:
qꝛ sit res propria ipsius dn̄i:⁊ sic seruus recipit habilita
tem ex persona dn̄i generalē ⁊ nō specialē:⁊ hoc mō ces-
sat obiectum:⁊ sic habes ex isto tex.ꝙ dn̄s vel pater non
possunt prohibere effectus dominice vel patrie potesta
tis a lege attributos.q sunt qd quicqd acqrūt: patri vel
dn̄o acqrant.d.l.placet.qꝛ effectus ⁊ ꝓuisio legis nō pōt
per priuatā psonā directo tolli:vt habet in.l.nemo po-
2 test.§.de lega.j. ¶ † Hinc colligo primā limitationē ad
regulā huius text.qd lꝫ seruus domino inuito acquirat
obligationē:tn̄ talē obligationē dn̄o inuito acquisitam,
pōt postea dn̄s a se abdicare,⁊ eam remittere debitori.
vt hic in glo.q̄ dicit sed nō retinet inuitus.mouet ꝑ tex.
in.l.hoc iure.§.nō pōt.§.de dona. Sed ista solutio gl.ad
illum tex.nihil valet.Unde alio modo respondet glo.et
Bar.ibi:qd ꝑncipaliter ⁊ directo nō pōt acquiri inuito:
vt hic:sed bene ꝑ indirectū ⁊ secūdario: vt hic mediante
persona serui:⁊ istā solutionē etiā tenēt Imo.⁊ Cu.hic.
facit.l.soluendo.cū glo.§.de neg.gest. Tu potes aliter ⁊
notabilius respondere ad.d.§.nō pōt.qd iste tex.loquit
quādo domino vel patri acquiritur ex stipulatione ser-
ui:et hoc ex dispositione legis ꝑpter effectus dominice
vel patrie potestatis, absꝗ aliquo facto domini vel pa-
tris:⁊ talem effectum legis priuatus impedire non pōt.
Secus si acquireretur absꝗ legis dispositione per aliū
nō representantē personā nostram:⁊ tunc nobis inuitis
non acquiritur:vt ibi:qꝛ tūc requirit quod interueniat
animus noster ⁊ voluntas acquirēdi.l.si quis vi.§.diffe-
3 rentia.§.de acq.pos. ¶ † Secūdo limita istū text.proce-
dere in acquisitione obligationis vel dn̄ij quā seruꝰ ac-
quirit dn̄o inuito.Secus videt in acquisitione possessio
nis.l.j.§.hec que de seruis.in ṽsi.si ⁊ ipsi velint.§.de acq.

Ang.in ɔsi.§.alle.dum expresse dixit qd ꝓprie et stricte actio seu nomen debitoris ē tertia species iter mobilia ⁊ imobilia:ergo si sūt nomina debitoꝝ,erit aliquid q̄ quo donans poterit testari stat ēt scdm qd est corroboratiuum primi.dum pōderat.d.m.illa ṽba vbicūꝗ sita sint ⁊c.qꝛ verū est ꝙ nomina debitoꝝ non debent dici ē localia quia sunt vbiꝗ locorum.l.si fideicōmissum.§.tractatuz.ff.de iureiur.que sunt incorporalia,vbiꝗ videntur esse,nec sūt circūscpta,seu determinata aliquo certo loco.l.fi.C.de ꝑscrip.lō.tepo.§.alleg.et ꝑ ista decisio.magistri mei claris.iurisco.aperte sentit Ang.in ɔsi.clxxix.j.parte.col.v.ṽ.vbi autē interue.consuluit Bal.in consilio suo cij.incipi.super israscriptis dubijs an fratres.i ver.nunc venio ad secūdū.in.j.vol.magis per istud scdm fundamentum,dūz in fi.dicit si aduertimꝰ verba donationis:quia loquunt de rebus circunscriptis loco.certū est qd noīa nō cōtinent:vt

posꝰ⁊ sic videtur ꝙ difficilius acquirat possessio per ser-
uum domino inuito:quāuis sit minoris ꝓiudicij:vt ibi.
quam acquiratur obligatio vel dominium:vt hic:⁊.d.l.
4 etiam inuitis.§.de acquir.re.do. ¶ † Tertio limita istū
text.ḃm Bal.hic nō habere locū in monacho qui vetāte
abbate nō pōt ei acquirere:ratio qꝛ monachus vetante
abbate nullum consensum habet.xij.q.j.c.non dicatis.
Adde quod monachꝰ nō habet velle nec nolle:nisi per-
mittente abbate.dicit tex.in.c.fi.de testa.in.vj.⁊ in.c.fin.
de sepul.in.vj.Item adde illud quod tenet Bal.in.l.ser-
5 uus.C.cōi.de succes.vbi tenet † ꝙ iura loquētia ī seruo,
habent locū in monacho,in his que possunt monacho
adaptari.
1 ¶ Stipulatio semel cōmissa iterū cōmitti nō pōt:⁊ ad
veritatē disiunctiue sufficit alterā partē esse verā.nu.5.
2 Dictio siue vere est disiunctiua.et nu.3.
4 Ex duabus causis ad idem vel eundem finem concurrē
tibus, celerior consumit effectum.
5 Stipulatio semel commissa per euentum prime cōditio
nis amplius committi non potest.

Si ita quis stipuletur.

1 † Stipulatio semel cōmissa iterū cōmitti nō
pōt:⁊ ad veritatē disiunctiue:sufficit alteram
partē esse verā. ¶ In tex.ibi:sꝫ em̄.Ista aduersatiua sꝫ
q̄ est sine copula dꝫ aduersari ꝑcedētibus ⁊ in facto et in
iure:vt dixi in.l.qui vsumfructū.§.eo.dic ꝙ aduersatur
vtroꝗ modo:nā lꝫ existētia vnius cōditionis,impediat
ꝑ existentiā alterius stipulationē amplius cōmitti:vt in
prima parte huius tex.tn̄ ecōtra defectio vnius cōditio
nis,non impedit ꝑ existentiam alterius stipulationē cō
mitti:⁊ ita est diuersitas:⁊ in facto ⁊ in iure ḃm Jaco.de
2 are.Ang.⁊ Imo.hic. ¶ † No.j.ex hoc tex.ḃm Bar.ꝙ di
a ctio siue[a] vere est disiunctiua:⁊ sic disiūgit nō solū verba
sed etiam sensum:lꝫ ꝓpria ipsius natura sit vt disiungat
verba sed cōiungat sensum:vt in exēplo.Alexāder siue
Paris:ḃm glo.in.l.ad ꝓtegēdā.C.de in lit.dā.tu.⁊ hoc
perpēdit ex natura oratiōis,vel verbi cui adiungit:ita
dicit Bar.hic:idē qd ꝓpria natura istius dictionis siue
sit verba disiūgere:sensum tn̄ cōiungere:tꝫ etiā Bart.in
l.j.in ꝑn.§.de ɔdi.⁊ demō.in.vj.q.ꝑn.aduerte. Bar. vide
tur sibimet aliqualiter esse cōtrariꝰ,qd dictio siue: vere
disiungat ⁊ verba ⁊ sensum:⁊ qd propria eius natura est
disiungere verba:sed nō sensum quē cōiungit:ista vidē-
tur oīno repugnātia,⁊ stare nō posse,qd vere disiungat,
et ꝓprie nō disiūgat. Raph.cu.nō bene itellexit Bar.qꝛ
eū aliter refert ⁊ declarat quā Bart.loquat:tu dic quod
Bart.habuit bonū sensum,lꝫ male explicet,nec aliquis
3 scribētiū declarat.† Declara ergo planius ꝙ qn̄ ista di
ctio siue:ponit inter diuersa:puta inter diuersas res,vel
psonas,vel inter diuersas cōditiōes:vt hoc tex.⁊ tūc ve
re est disiūctiua ⁊ disiūgit vtrūꝗ:scꝫ ⁊ verba ⁊ sensum:et
tūc equipollet alternatiue vel:aut:⁊ similibus:⁊ tunc sicut
ad veritatē alternatiue:sufficit alterā partē esse verā:vt
l.si stipulatus fuerim illud aut illud.j.e.⁊.l.si heredi plu-
res.§.de ɔdi.insti.⁊.c.inter ceteros.de rescri.ita etiā ad
veritatē disiūctiue siue:sufficit alterā partē eē verā:vt hꝫ
tex. Aliqn̄ dictio siue:ponit inter duo q̄ nō sunt diuersa,
sꝫ sunt idē:vt cū dico Alexāder siue Paris.⁊ tunc lꝫ sint
diuersa ṽba:tn̄ significāt eādē psonā:nā Alex.siue Pa-
ris fuit vna ⁊ eadē psona binomius:q ex Troia nauiga
uit in greciā ad rapiēdū Helenā.⁊ isto casu disiūgit ver
ba,sed sensum ɔiūgit.⁊ isto vltimo casu vult dicere Bar.
ꝙ qn̄ dictio siue:ponit inter duo q̄ vere sunt idē:tūc pro
pria eius natura est in isto casu vt disiungat ṽba:sꝫ sen-
4 sum cōiūgat:ista est veritas ⁊ ꝓpria mēs Bart. ¶ † Se-
b cūdo no.[b] ex tex.ibi vtra priꝰ cōditio extitisset.illud ad
qd eū pulchre alleg.Bal.in.l.j.in p. .col.C.de ser.fugi.ꝙ
ex duabꝰ causis:ad idē vel ad eūdē finē cōcurrētibꝰ,cele-
5 rior cōsumit effectū:ita est tex.no.hic. ¶ † Tertio no.ex
hoc tex.ꝙ stipulatio semel cōmissa ꝑ euētū prime ɔditio
nis,ampliꝰ cōmitti nō pōt:de qua materia pleniꝰ tradit
ꝑ Bar.⁊ alios in.l.si sic stipulatꝰ sum.j.co.alle.in gl.rō qꝛ
stipulatio fuit totaliter cōmissa ad rē ꝑncipalē,ī obliga-
tiōe deductā:ergo ampliꝰ cōmitti nō pōt:qꝛ non est am-
pliꝰ reiterabilis/Secꝰ in factis q̄ reiterationē recipiūt:
vt in iuribꝰ allegatis in glo.similiter si sit cōmissa stipu-
latio ad totale interesse ampliꝰ cōmitti nō pōt.l.ampliꝰ
nō peti.j.rē ra.ha.Secus si ad particulare:⁊ sic in parte:
tūc pro alia bene pōt cōmitti.l.si procurator.j.rē ra.ha.

d.l.caius.in prin.de leg.ij.hic alleg.ꝑ magistrū meū,cuius elegās ⁊ solitaria decisio per ꝑdicta videt esse bene lucidata.

a ¶ Quod dictio siue.adde de hac dictione etiaz per Bar.in l.j.§.j.§.de publica.⁊ in rub.C.q̄ nauicu.lib.xj.per cano.in c.potuit.de loca.⁊ p do.meū Sozi.l ɔsi.lxxij.col.v.versic.nec obstat.

b ¶ Secūdo no.Addē tu qd hoc not.est de verbo ad verbum.Pau.de castro.hic.

ad penā aūt dic φ semel tm̄ cōmitti potest.d.l.si sic stipulatus sum.ꝫ.eo.⁊.l.cū querebat.ꝫ.iudi.sol.nisi fuisset expresse actū φ pena toties cōmittatur quoties fuerit contrauentum.l.si duo.§.fi.ꝭ.de arbi.

1 ☞ Dictio ex hac die iungit extremū ad quod cum extremo a quo: vt existēte termino ad quem possit pro termino preterito agi.

Huiusmodi stipulatio.

Sūma vt per Bar. vel sic, ⁊ subtilius ſm Bal.
1 †dictio ex hac die: iūgit extremū ad quod cū extremo a quo vt existēte termino ad quē, possit p termino pterito agi.h.d.⁊ est lex singu.ſm Bal. ¶ In tex. ibi: nō imerito dubitabat: rō dubitādi poterat eē ex mēte Bar. q2 illa v̄ba ex hac die posita in hoc tex. pñt referri ad tps existētis ꝯditiōis: ⁊ etiā ad tps interposite stipulatiōis si referant ad tps existētis ꝯditiōis: put pma facie videbat: eo q2 v̄ba ambigua debēt interptari ꝯ stipulatorē.l.stipulatio ista.§.alteri.v̄.in stipulationib9.ꝭ.eo. erit tūc sensus: si titius cōsul factus fuerit, tūc ex hac die.s. ex qua factus fuerit, in annos singulos.x.dare spōdes.⁊ capiēdo istū sensum, videbat φ pmissor nō deberet soluere p trib9 annis pcedētibus ꝯsulatū titij: sed h̄ pcedit qñ fuisset dictū ex illa die: sed hic cū mysterio dixit ex hac die: dictio hac est demōstratiua de pñti: vt hr̄ in.l.j.in pn.ꝭ.de op.no.nū.ideo intelligatur de hac die, interposite stipulationis de presenti, nō autē de die existentis cōditionis: ſm Bar. hic ⁊ in.l.si ita stipulat9 fuero.si titius.in pn.ꝫ.eo. ¶ Tu aūt dic vltra Bar. φ istud nō est solū propter dictionē hac. quā pōderat Bart. sed etiā q2 ibi est dictio tūc, scʒ tūc ex hac die: que dictio tūc respicit retro ad tps interposite stipulatiōis, iuxta glo. in.l.j.C.de codicil.⁊ gl.in cle.j.de ꝯcess.pben. ¶ Scd̄o vltra Bar. forti9 stringit: q2 si ista v̄ba ex hac die, intelligerent de tpe existetis conditionis, abinde in antea essent frustratoria, ⁊ nihil operarent: ⁊ ista talis ꝯuentio sic intellecta esset inanis & superuacua: q2 absq3 istis verbis necessario intelligeret qd̄ a tpe existētis cōditionis in antea ista pena annua deberet: ne ergo istud absurdum sequatur: necessario intelligit ex hac die: scʒ iterposite stipulationis. ¶ Scd̄a potuit esse rō dubitandi quā sentit glo.fi.allegādo.l.pposteri.C.de testa.s.pposterus ordo, ⁊ ppostera dispositio, vt pmissor incipiat obligari qñ cōditio purificabit: ⁊ ab illa die retro in antea teneat: istō videbat pposterū: ʒ dic φ illa v̄ba: tūc ex hac die: apposita in stipulatione tollūt obiectū. ¶ Cōtra istū tex. op. ⁊ videt φ frustra fuerit dubitatū de hoc casu in ista.l. cū habeamus regulā φ in ꝯctibus ꝯditio casualis semper trahit retro ad diē celebrati ꝯct9: ⁊ pinde habet ac si cōtract9 fuisset a pncipio pure celebrat9, etiā si nō fuerit expresse actū.l.potior.⁊.l.q balneū.ꝭ.qui po.in pig.ha.⁊.l.necessario.§.qd̄ si pēdēte.ꝭ.de peric.⁊ cō.rei ven.⁊.l.sub cōditiōe.ꝫ.de sol. Rñde ſm Pau.de ca.⁊ hñ φ illa iura loquunt in stipulatione simplici, in qua pmissor nō grauatur in aliquo: pro hoc qd̄ cōditio trahat retro: ʒ efficitur melior ꝯditio stipulatoris respectu illorū q postea ꝯhunt cū eodē pmissore. vt iurib9 pallegatis. sed ista lex loquitur in stipulatione annua: ⁊ sic multiplicabili, in q promissor grauaret si habeat retro soluere pro tpe pterito ante ꝯditionis existētiā: nā vere nō fuit retro debitū: ʒ existēs ꝯditio fingat promissorē fuisse debitorē: ʒ ista fictio nō videbat debere grauare pmissorē vt p tpe pterito debeat soluere. ⁊ ista etiā poterat esse ratio dubitādi in isto tex. Vel breui9 rñde ſm Ray.⁊ Jmo. φ in ꝯctibus ꝯditio trahit retro: est verū respectu obligationis: sed nō respectu traditiōis declarādo vt pprie declarani. ¶ In glo.fi.in ver.pstent.in fi. Bar. dicit istā solutionem gl. esse verā: sed qd̄ ille.ll. nō faciūt ad ppositū: vt h̄ per eū breuiter dic φ solutio glo. pcedit intelligēdo.d.l.cū qdā.in pn.ꝭ.de vsur. φ ibi quincūces vsure ante morā deberēt, post morā vo semisses simul cū quincūcib9, put sonat ibi tex. in v̄. ad infinitū. ⁊ isto mō si soluant ⁊ minores ⁊ maiores vsure sit, excederet legitim9 modus vsurarū.l.si nōq sortē, in pn.ꝭ.si cer.pe.de ꝯdi.inde.ad.l.lecta.in v̄.fi.ꝭ.allega.in gl. rñde φ ibi interim ex ꝯctu mutui nulle cucurrerūt vsure: nā ibi fuit actū qd̄ nō soluta sorte pncipali vsq3 ad annū, eo elapso teneretur debitor soluere vsuras retro vsq3 ad tps celebrati mutui: sed in.d.l.cum quidā.in princ. cucurrerāt quincūces vsure: ideo ibi est maior ratio habendi odij quā sit in.d.l.lecta.

1 ☞ Aliqua verba media impertinētia, sed nō diuertētia animū cōtrahentiū, stipulationē non vitiant.

2 Tanto val supa quanto pan moio.

3 Si stipulor certā quantitatē denarior, ⁊ tu pmittas aureos valētes illā quātitatē, vʒ stipulatio: lʒ nō rñdeat p oia de eodē numero: eo q2 in effectu est cōformitas.

4 Si testes pducti ad pbandū pmissionē, vn9 deponit qd̄ titi9 pmisit.xxiiij.denarios, alius qd̄ duos solidos isti testes nō pbāt nec censent cōtestes: imo varij ⁊ singulares ex quo nō concordant in ipsa forma verborum.

5 Si testes pducunt ad pbandū, qua forma verbor vsus est testator qñ instituit Titiū heredem, ⁊ vnus testis deponit φ testator dixit titius heres esto: ⁊ alius deponit φ testator dixit titiū heredē facio: tales testes sunt contrarij licet in substantia dicant.

6 Quādo quis est binomius, ⁊ vnū exprimat a seruo stipulante, ⁊ aliud promittente, ista diuersitas nō vitiat stipulationē. cū ambo ista noia simul ⁊ de per se tendāt ad demonstrandum idem corpus.

7 Error in nomine appellatiuo est intolerabilis et vitiat nisi res sit presens.

Que extrinsecus.

Superfluitas verborum stipulationē nō vitiat: nec verbor dissonātia dūmodo in effectu sit cōformitas.h.d. Et habet duas partes prout due sunt decisiones. Scd̄a
1 est ibi: sed ⁊ si in rei q̄ pmittit. ¶ †No.j.ex hoc tex. φ aliqua verba media impertinētia: ʒ nō diuertētia animū cōtrahentiū stipulationē nō vitiāt. Secus est in actu facti extraneo, qui diuertat ad extraneos act9, ille bene vitiat stipulationē.l.ꝯtinuus.in pn.ꝫ.eo. de quo per Jmo. Pau.de ca.⁊ d.Alex.in.l.j.§.j.ꝭ.eo. Dubiū faciebat in hac prima parte tex. q2 ego interrogo te. Spōdes mihi centum: ⁊ tu dicis. Arma virūq3 cano. spōdeo. talia verba oino impertinētia videbant declarare qd̄ nō habes animū obligandi te, sine quo nō pōt induci obligatio.l. obligationum substantia.ꝭ.titu.j.⁊.l.nō ois.in prin.ꝭ.si
2 cer.peta. ¶ †Secūdo no.in ver.sed ⁊ si in rei. hic probari ſm Ang. Jmo. ⁊ alios illud vulgare qd̄ tantū valent duo solidi quantum.xxiiij.denarij: ⁊ econtra: ⁊ sic tanto
3 val supa quāto pan moio. ¶ †Tertio no.ex tex.ibi: eiusdem quātitatis aureos, qd̄ si stipulor certam quantitatem denariorum, ⁊ tu promittas aureos valentes illam quantitatem, valet stipulatio: licet non respondeas per omnia de eodem numero: eo q2 in effectu est ꝯformitas istum tex.cum glo. intelligit ⁊ limitat Barto. procedere quādo denarij essent de eadem materia auri: licet diuersa forma: puta tres medalle auri valent vnū aureum: interrogaui te promittis sex medallas auri. tu respondes promitto duos aureos valet stipulatio ppter identitatem materiei: q2 in vtroq3 est de auro eadem res est: lʒ sit diuersa forma: vt.l.j.in fi.ꝭ.de au.⁊ ar.leg.allega.in glos. Jdem esset vltra Bar. in denarijs argenteis si interrogatus de duobus solidis, respōdeat se pmittere.xxiiij. denarios valebit stipulatio: quia duo solidi et.xxiiij.denarij equiualent ⁊ sunt de eadem materia argētea: licet diuersa forma. Secus est ſm Bart. si stipulor denarios argenteos et tu promittas aureos: qui tamen equiualeant non valebit stipulatio: quia de alia re videtur promisisse, ergo non valet.§.si de alia.insti.de inuti.stipu. q2 est diuersa materia: ⁊ hoc patz. Nam aurei pro argēteis solui nō possunt.l.paulus rñdit creditorem.ꝫ.de solu. et bona est argumētatio de solutione ad pmissionē.l.cū q ita.§.penul.ꝭ.eo.⁊.l.fi.C.ad leg.fal. nisi ſm Bar. esset cōsuetudo regionis: prout cōmuniter est qd̄ vna pecunia aurea pro alia argentea soluatur: vt not. per gloss.in.l.si qs argentū.C.de dona. idē tenet Ang.⁊ cōmuniter alij. ¶ Sed tu aduerte φ intellectus Bart.⁊ cōmunis post glos. videtur restringere istum tex. vt procedat quando esset cōsuetudo quod pecunia aurea pro argentea possit solui: als non procederet iste text. similiter text. dicit denarios: intellige scilicet aureos, est diuinatio ⁊ restrictio cū dictio denarios: potius videat significare argēteos, seu in ere percussos. Jtem cū tex. dicat eiusdē quātitatis videt significare eūdem nūmum: tamē si vis intelligere text. loqui de eadem materia aurea, potes aliter exemplificare tex. ſm Cuma. qñ dico, pmittis mihi decē florenos: tu rñdes, pmitto.x.aureos vel.x.philippeos:
4 valet stipulatio: q2 sunt eiusdem materiei. ¶ †Jnquantum dixi qd̄ si stipulāti duos solidos: tu pmittis.xxiiij.

denarios

denarios, vel ecõtra valet stipulatio: qꝛ iuxta vulgare tantũ va-
lent duo solidi quantũ .xxiiij. denarij ⁊ ecõtra. adde qḋ istud nõ
pcedit in materia testiũ: qñ testes fuissent interrogati de forma-
litate verboꝝ quasi fuissent ꝯñtes: ⁊ vnus testis deponeret, qḋ
forma verboꝝ fuit, titius pmisit seio duos solidos, alius testis
deponit ꝙ pmisit .xxiiij. denarios: isti testes nõ pbarent, ne cen-
serentur cõtestes: imo varij ⁊ singulares: ex quo nõ cõcordãt in
ipsa forma verboꝝ: ita singulariter determinat Bal. in. c. bone. i.
in. vij. col. de elec. do. Anto. de but. in. c. nihil obstat. de verb. sig.
⁊ in. c. cũ ecclia sutrina. §. nos igit. de cau. pos. ⁊ ppie. d. Alexan.
hic: ⁊ in. l. j. §. fi. circa fi. ff. eo. ⁊ in cõsi. xlvij. ij. volu. qḋ incip. abũde
per celeberrimos ⁊c. col. iij. ⁊ in ꝯsi. cl. v. volu. qḋ incip. in cã ⁊ lite
vertẽte inter do. Lucretiã. col. iij. ⁊ in ꝯsi. cliij. v. vol. qḋ inci. visis
5 narratis in themate. in. iij. col. ¶ † Cõfirmo qꝛ si testes pducũt
ad pbandũ: qua forma verboꝝ vsus est testator, qñ instituit Ti-
tium heredẽ: ⁊ vnus testis deponit qḋ testator dixit: Titius he-
res esto: alius testis deponit qḋ testator dixit: Titiũ heredẽ fa-
cio: fuit pnuntiatũ tales testes esse cõtrarios: lꝫ in substãtia idẽ
dicerẽt: ex quo erant probãda formalia verba testatoris: ita de-
terminat do. Anto. de but. ⁊ d. Abb. in. d. c. nihil obstat. Ang. in
l. itẽ videndũ. §. fi. in pn. ff. de pe. here. Alberi. de ro. in. l. qñ indi-
gnũ. C. de testa. Jo. de ana. in cõsi. lxxvi. qḋ incip. visis ⁊ cõsidera
tis attestationibus. Alex. in ꝯsi. ciij. iiij. vol. qḋ incip. viso ac dili-
genter examinato pcessu. in vlti. col. in pallegato cõsi. cl. v. volu.
in. j. col. ad fi. ⁊ seq. ⁊ in preallega. cõsil. cliij. v. vol. in. iij. col. ⁊ ita li-
mita regulam valde vtilem in materia testiũ que habet qḋ suffi
cit ꝙ testes cõcordent in effectu, ⁊ in substãtia, ⁊ tendãt ad eũdez
finẽ: lꝫ per diuersa verba: imo tũc eis magis credit: qꝛ nõ vident
afferre eũdem premeditatũ sermonẽ. l. iij. §. ideoqꝫ. ff. de testi. et
istã regulã tradit gl. no. in. c. dudũ. in ṽ. substãtia. de cõuer. cõiu.
et glos. in. c. cũ ecclia sutrina. §. nos igit. in ver. vacillasse. de cau.
pos. ⁊ ppie. ⁊ est tex. melior de corpore iuris. in. l. qui sniam. C. de
pe. ibi in vnũ conspirãtes cõcordãtesqꝫ rei finẽ. ⁊ ibi Bal. ad hoc
no. illũ tex. qḋ testes dicunt ꝯcordes: qꝛ cõcordant in eũdẽ rei fi-
nem: lꝫ per diuersa verba quẽ text. ad hoc dicit esse vnicũ in iure
Bal. in. c. in genesi. in pe. col. de elec. ⁊ illũ tex. dicit ad hoc esse au
reũ: idẽ Bal. in. c. lꝫ cãm. in. vj. col. de pba. ⁊ Bal. no. in. c. cũ cãm.
in. ij. col. eo. ti. de pba. ⁊ per illũ tex. decidit notabilr Bal. in. c. sta
tuimus. in pe. col. de offi. deleg. in. vj. ꝗ est extrauagãs Innocen.
qḋ si vnus testis deponit ꝙ qñ populus ibat ad indulgẽtiã in il
la multitudine populosa: Titius fuit interfectus a Seio: ali⁹ de-
ponit ꝙ dũ populus reuerteretur ab indulgẽtia in illa multitu
dine titius fuit interfectus a seio: qḋ isti testes in criminalibus
qḋ est plus pbat maleficiũ etiã qḋ est forti⁹ esse notoriũ: quia nõ
deponũt diuersa ex quo in eundẽ finẽ ꝯsonãt: qꝛ vbi idẽ finis idẽ
testimoniũ nec nocet ꝙ in narrãdi modo discrepent qꝛ non sunt
talia vba que attingãt medullã ꝗnis vel eius circũstantias re-
quisitas: vt ibi pulchre per Bal. ¶ Ista practicabilis regula li-
mitat qñ ageret de pbãda formalitate verboꝝ: put cauti procu
ratores solent formare capitula: ⁊ ista valde not. qꝛ vtilia sunt et
6 quotidiana ad practicã. ¶ † Quarto no. in ver. fi. ꝙ quãdo quis
est binominis ⁊ vnũ exprimit a seruo stipulãte. ⁊ aliud a pmittẽ-
te: ista diuersitas nõ vitiat stipulationẽ: cũ ambo ista nomina et
simul: ⁊ de per se tendãt ad demonstrandũ idez corpus: adde ad
idem tex. in. l. si sub vna. in prin. ff. eo. vbi dicit tex. ꝙ quãdo eadez
res diuersis noib⁹ significatur, nõ infirmatur stipulatio si alter
vno ⁊ alter altero verbo vtat. ¶ Expeditis textualibus capio
glos. in ver. appellatione. quã diuide in tres partes vt tripliciter
exemplificat text. secũda ibi: vel ita. tertia ibi: vel verius statim.
7 ¶ In ea. glos. ibi: equũ in presentia ⁊c. ¶ † Not. diligenter istam
glos. que singulariter limitat regulã que habet qḋ error in noie
appellatiuo est intolerabilis ⁊ vitiat: vt. l. si quis in fundi. in pnc.
ff. de leg. j. vt illa regula nõ procedat quãdo res est presens: ⁊ de-
monstratur ad oculũ: in cuius nomine appellatiuo erratur: tũc
propter presentiã rei demonstrate, error nois appellatiui nõ vi-
tiat: qꝛ presentia facit omnẽ errorez cessare: ⁊ ad hoc quotidie al-
legatur ista glo. cũ ista glo. tenet Bar. post Frã. de are. ⁊ alij oẽs
indifferẽter sequunt: idẽ Bart. ⁊ alij in. d. l. si quis in fundi voca-
bulo. in prin. Ista glo. est ad hoc singula. et nõ reperitur alibi in
iure: ſm Ange. Imo. Cuma. ⁊ do. Alex. hic. Ang. Imo. Flori. ⁊
do. Alex. in. d. l. si qs in fundi. in prin. Ang. in. l. quoties. in princ.
ff. de here. insti. Ange. in. l. si in noie. C. de testa. Joã. de imo. in. l.
si ita stipulatus fuero hanc summã. in princi. ff. eod. ⁊ sic demon-
stratio ad oculum rei presentis est adeo potẽs, quod purgat er-
rorem nominis appellatiui: qꝛ tunc sensus ⁊ visus non potest fal
li: qꝛ tanta demonstratio vice nominis fungit: pro ista glo. Bar.
magister legistarum dicit se allegare casum in. l. nemo. in princ.
ff. de hered. insti. vbi valet institutio: hic mihi heres esto. cum sit
coram eo qui ostẽditur: adde ꝙ ille tex. fortius facit iungendo ꝙ
testator vt valeat testamẽtum nuncupatiuum debet nomen he-
redis ⁊ cognomẽ propria voce exprimere. l. heredes palam. in
prin. ff. de testamen. ⁊. l. iubemus. in princi. C. de testa. ⁊ tamen si
ostenditur presens illa demonstratio vice expressionis nominis
fungitur: ⁊ pondera diligẽter quod pro forma ⁊ validitate testã
mẽti requiritur quod testator proprio ore exprimat nomina he
redum. d. l. heredes palam. in prin. ⁊. d. l. iubemus. in princi. et ta-
men sufficit ꝙ ostendatur per presentiam. Ego ad hoc idẽ alle-
go tibi vltra Barto. alium tex. non ponderatum ad hoc in. l. cer
tum. ff. si cer. pet. vbi tex. dicit nõ referre an proprio nomine res
appelletur an digito ostendatur. Sed aduerte qꝛ tex. allegat⁹ p
Bar. ⁊ alios quem ego adduxi non videtur facere ad propositũ
huius glo. quia in illis iuribus non est error nominis appellati-
ui: ergo illa iura non sunt ad propositum nostrũ: nam ibi presen
tia cum ostẽsione bene idem operatur, ac si testator nomẽ expri-
meret: sꝫ ibi nõ erat aliquis error in nomine appellatiuo: vt for-
maliter probatur in glo. nostra: qꝛ error est supinus ⁊ intolerabi
lis. d. l. si quis in fundi. de leg. j.

1 ¶ Nõ potest quis stipulari, qḋ de re sibi debita fiat illud quod
ipse facere nõ posset p se si sua esset. existens. xxx. annorũ põt ser-
uum proprium manumittere.
2 Illud qḋ quis nõ potest per se. nõ potest etiã facere per alium.
3 Si stipulator non esset xx. annis minor, tunc posset stipulari ser
uum sibi debitũ manumitti a debitore suo, ⁊ valeret stipulatio.
4 Stipulatio que non valet non meretur executionem.
5 Prohibitio facta minori. xx. annis, nõ habet locuz in eo qui est
xx. annorum.

1 Si minor. † Non põt qs stipulari qḋ de re
sibi debita fiat illud qḋ ipse face-
re non posset per se si sua esset. ⁊ existẽs. xx. ann. potest
seruum propriũ manumittere. h. d. totius tex. ⁊ sic ha
bet duo dicta. scḋm ibi: sed si ipse. ¶ Nota. j. qḋ sicut per. l. eliã
sentiam prohibetur minor. xx. an. posse manumittere seruũ alie-
num, nisi ex aliqua causa a iudice approbata. §. eadem lege. insti.
qui. ex cau. ma. non lic. ita etiam non põt stipulari, ꝙ seruus sibi
debitus a promissore, manumittatur: licet adhuc nõ sit suus: sed
hñ futurus su⁹: quod bene nota ad ampliationẽ. d. legis eliesen-
tie. facit quia vtrobiqꝫ militat eadem ratio prohibitiua fragili-
tatis etatis: quia minores. xx. an. possunt blãditijs seruorum de
facili decipi: eadez ratio subest ne manumitti faciat seruum sibi
debitũ: quia etiam in hoc posset periclitari ratione minoris eta
tis. facit quod in simili dixit Bal. in. l. ij. in. ix. q. C. de rescin. vẽd.
vbi dicit quod minores blandicijs ⁊ policitationibus facile se-
ducuntur: ideo iustissima sunt statuta Italie que disponunt qḋ
2 non valeat ꝯtractus minorum nisi seruata certa forma. ¶ † Se
cudo no. ex isto tex. illud qḋ etiam no. glo. ꝙ illud qḋ quis nõ po
test per se facere nõ potest etiam facere per aliũ: intelligit Bar.
ꝙ nõ põt per aliũ facere: scꝫ de re ad ipsum pertinente: adde pro
hoc rationem: quia alias fieret fraus legi: de persona ad perso-
nam. l. pupillus. §. itẽ. ver. sꝫ si per interpositã. ff. de auto. tu. ⁊. l. si
spõsus. in princip. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. de quo vide glo. ple-
nam allegãtem multa iura pro ⁊ contra: quia ista regula nõ ita
passim ⁊ simpliciter procedit. in. l. ij. §. j. ff. de admini. rerum ad ci
ui. pertinen/ alibi dicit Bart. in. l. aristo. in fi. ff. que res pig. obli.
pos. qḋ illud qḋ non possum per me facere nõ possum etiam per
alium: est verum nomine meo gerentem, per plura iura ibi alle-
gata per gl. als quod non possum per me bene possum per aliũ,
non meo nomine gerẽtem: qꝛ ibi egregie dicit tex. sepe enim qḋ
quis ex sua persona non habet, hoc per extraneum habere põt:
de quo etiam per Bal. i. l. humanitatis. in. iiij. oppo. C. de impu.
Item prohibitus dispensare per se, nõ potest alteri concedere
potestatem dispensandi. tex. in. c. j. §. fi. de tempo. ord. in. vj. ⁊ no.
Ge. ⁊ glo. fi. ibi. no. ex illo tex. ꝙ per se non possunt nec per alios
poterunt: ad idem tex. in. c. j. §. fi. de offi. ordi. in. vj. vbi glo. ⁊ tex.
in. c. vt litigantes. ⁊ ibi glos. in ver. cõmittat. ⁊ Gemi. eo. titu/ In
contrarium faciunt notata. in. c. fi. ne cle. vel mona. in. vj. vbi epi
scopus vel alius prelatus vel clericus habens iurisdictionez tẽ-
poralem, si tractat causas sanguinis efficitur irregularis: et tã
men potest cõmittere sine metu irregularitatis officiali suo qḋ
causas sanguinis tractet: ⁊ glos. fi. ibi notat quod quis potest p
3 alium quod per se non potest: et ibidem Gemi. ¶ † Tertio sub
tiliter not. quod si stipulator non esset. xx. annis minor: tunc pos
set stipulari seruũ sibi debitum manumitti a debitore suo, ⁊ va-
leret stipulatio: sed contra oppo. stipulatio non valet quãdo nõ
interest stipulatoris. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. eo. sꝫ nihil inter-
est seruum sibi debitum manumitti: ergo stipulatio nihil debet
valere: nec interesse affectiõis sufficit. vt quis possit alteri stipu-
lari: vt est glo. in. l. fideiussoris. vbi Bar. ⁊ alij. ff. de pac. Bar. in. l.
quod dicit. in. ij. ff. eo. respõdet Cuma. qḋ iste tex. debet intelligi,
vel quod eius intereat, vel quod pena erat promissa: ſm. d. §. al-
4 teri. ⁊. §. si stipuler. in. d. l. stipulatio ista. ff. eod. ¶ † Quarto nota

ex tex. ibi nō est executio &c. qđ stipulatio que non valet nō meretur executionem: adde bene facere quod si ex forma statuti ɔtra executionem laudi nulla exceptio posset opponi: tamē pōt opponi exceptio qđ compromissum nō tenuerit: ita Bal. notabili
5 ter in l. si cam. in ij. col. C. de execu. rei iu. ¶ † Quinto no. ex ver. fi. qđ ꝓhibitio facta minori .xx. annis, nō hꝫ locū in eo qui est .xx. annorū. ratio: qꝛ prohibituꝫ ad tempus post tēpus intelligitur esse permissuꝫ. l. imperator. ff. de postula. l. pater filium. §. fundū. ff. de lega. iij. Bart. in l. peto. §. fratre. ff. de leg. ij.

1 ¶ Valet stipulatio rem saluam fore, si mercator stipulatur ab aliquo merces, quas habet in tali ciuitate, vel in mari.

Illa stipulatio.

Istud principium nō pōt breuius summa-
1 ri: hic dicitur qđ valet † stipulatio rem saluam fore: et non dicitur cuius an pupilli an alterius maioris: nec etiam dicitur a quo: & sic ex omni casu impersonaliter: vnde videbatur ꝙ ista impersonalitas deberet stipulationem vitiare, presertim cum sit ex parte ꝓmissoris. aut. si qñ. C. de ꝯsti. pec. Bart. et alij. in l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. eo. Item in stipulatione debet quis ꝓmittere se aliquid aut daturū aut facturū. l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. eod. sed hic neutrum promittebat: sed impersonaliter. Item ista stipulatio nō cōtinet expresse factū promissoris: vt dicit gl. ergo nihil debet valere. l. inter stipulantē. in prin. ff. eo. ¶ Glo. & doc. intelligūt istū tex. qñ qs ꝓmittit rem pupilli saluam fore: iuxta titulum. ff. rem pupil. sal. fore. qꝛ talis stipulatio ad tutorem & curatores minorum pertinet. l. nō quasi. §. fi. ff. rē pup. sal. fo. & debet iste tex. intelligi: quando hec stipulatio fuit interposita ab vno contutore forte relaxante administrationem alteri: vt est tex. clarus de hoc in l. stipulatio ista. §. si stipuler. ff. eo. vel quando ista stipulatio interponitur a fideiussore tutoris: vel ab ipso minore stipulāte a suo tutore, vel curatore rem suam saluam fore. vel cum sit pretoria intelligitur promittere se facturum & curaturum quod res pupilli erit salua. l. quoties qs. ff. eo. & sic promittit factum suum, scꝫ quod curabit: & sic gl. & doc. restringūt istum tex. qđ loquatur solum in stipulatione pretoria rem pupilli saluam fore. sed aduerte: licet gl. & omnes transeant cum isto intellectu, qui est in se verissimus: tamen de pupillo in tex. isto verbum nullum. vnde intelligere istum tex. loqui solum quando res pupilli salua promittitur, est nimia restrictio & diuinatio ad istum tex. nec sumus in titulo rem pupilli saluam fore. & sic natura istius tituli non inducit hanc restrictionem. l. imperator. ff. de in diem addic. Item isto modo ſm cōmunē intellectū: iste tex. esset penitus de indubitabili: & nihil nobis seruiret cum habeamus de hoc titulum specialem. ff. rez pupil. sal. fore. Unde ego teneo ꝙ iste tex. debeat indistincte intelligi: vt etiam loquit̃ indistincte: & consequēter quod iste tex. loquatur etiam in maiore stipulāte rem suam saluam fore. vt etiam videtur intelligere insignis doct. do. Pet. de bellu. hic: & consequenter teneo ꝙ iste tex. procedit etiā in stipulatione cōuentionali interposita a maiore, nedum in illa pretoria rez pupilli saluā fore. & isto modo realiter intelligendo istum tex. erit hic text. singularis & peregrin⁹, ꝙ quilibet etiam maior potest stipulari ab aliquo rem suam saluam fore. & talis stipulatio valet: & tenet sicut quando quis stipulatur ab aliquo rez habere licere: valet stipulatio: & intelligitur promissor promittere factum suum & heredum suorum. l. stipulatio ista habere licere. in princip. ff. eo. & sic qui promittit rem saluam fore, intelligitur ꝓmittere per te: & quoslibet alios quos potest prohibere. l. inter stipulātem. in princi. ff. eo. & sic erit hic tex.
2 not. † quod si mercator stipulat̃ ab aliquo merces quas habet in tali ciuitate, vel in mari in tali naui saluas fore: valet talis stipulatio: & frequenter obseruatur apud Florētinos & Januēses: aliquis promittit ꝙ talis nauis onerata mercātijs, ad talem locum applicabit salua, suscipiendo in se earum periculū q̄ per mare deuehunt̃: & talis assecurator lucrat̃ tātū ꝓ cētenario. certe talis cōuētio & stipulatio est licita & valet: nec reperitur iure canonico improbata: ita singulr̃ determinat Pau. de ca. in l. in naue saupheli. in prin. ff. loca. ꝓ illū tex. cū gl. in ver. oneris aduersi: refert & sequitur Lau. de Ridolph. in sua solēni repe. c. cōsuluit. de vsu. in iij. parte. in iij. q. Jo. de ana. in c. nauigāti. in .xiij. q. de vsuris. Alex. lꝫ ꝓdicta nō alleget in l. titia. ff. eo. pro ista decisione habes bonū tex. hic nō restringēdo eū & nihil subaddiēdo: isto mō gustas vtilitatē istius tex. ab omnibus neglecti. Nec ob. ꝙ dictū est. ff. de impersonalitate q̄ vitiat stipulationē: qꝛ ꝓcedit qñ impsonalitas est in verbo obligatiuo, vt si dicā ꝓmittitur: tūc bene vitiat stipulationē. d. aut. si qñ. C. de ꝯsti. pecu. Secus qñ impersonalitas est in verbo executiuo: tūc illa non vitiat stipulationē: imo valet. vt si ꝓmitto qđ satisfiet, vel qđ dabit̃: vt in §. seq. & l. fi. §. fi. ff. si cer. pe. & ita tenēt Bar. & oēs in l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. eo. ſꝫ in isto tex. nō est impsonalitas in verbo obligatiuo: quia text. dicit promittis: sed in verbo executiuo.

1 ¶ Impersonalitas circa verbum executiuum obligationis, stipulationem non vitiat.
2 Quis nō potest astringi per libellum ad id ad quod nō est astrictus per contractum.
3 Qui promittit se curaturū alteri decem dari, nō pōt cogi vt ipse det, licet bene possit agi contra eum vt curet.
4 Differētia est an quis ꝓmittat curare ꝙ titius habeat decē, aut ꝙ quis promittat facere ꝙ titius habeat decem.

Eum qui decem.

1 † Impsonalitas circa verbum executiuū obligationis, stipulationē nō vitiat. h. d. ſm Bart. & alios. vel sic. ꝓmittēs curaturū decē mihi dari, nō pōt cōueniri vt decē det: qꝛ liberat̃
2 idoneum promissorem dando. h. d. ¶ † No. ex tex. ibi: non posse ſm Bal. ꝙ quis nō pōt astringi per libellum, ad id ad qđ nō est astrictus ex cōtractu: vnde qui vult facere libellum super contractu, debet se fundare sup natura illius ꝯctus: al's nō procedit libellus: ita est tex. no. hic ſm eū. adde bene facere ꝙ libell⁹ & ꝓbatio ꝯctus debēt sibi ad inuicem cōformari. gl. est solēnis. ij. q. viij. in c. fi. in ver. neqꝫ autē diem. quā glos. multū no. & reputat tenēdū mēti Bal. q nihil ignorauit. in l. pōponi⁹. §. ſꝫ & is. ff. de ꝓcu. Jstē plus ponderat̃ forma & mod⁹ agēdi q̄ substātia facti: ita no. Bal. in l. seruus. in .j. no. ff. de infa. per illū tex. quē ad hoc re
3 putat tenendum menti. ¶ † Scđo no. ex isto tex. ꝙ qui ꝓmittit se curaturū alteri decem dari, non pōt cogi vt ipse det: sed bene pōt agi cōtra eū vt curet ꝙ detur: & si nō curat succedit obligatio ad interesse. qđ nō differt ab ipsis decem: intelligitur autem curare dādo reum locupletem: vt hic: & l. fi. §. fi. ff. si cer. pet. similiter qui ꝓmittit alterius noīe soluturū, non obligat se ad dādū. cum ipsum soluere sit facti: vnde nō pōt cōpelli dare: sed sufficit ꝙ det reum locupletē. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. possum. ff. eo. intelligendo vt ibi plenius ꝑ Bar. & alios. ¶ Capio gl. j. ibi: siue non intelligitur. adde pro hoc bene facere: qꝛ iste tex. refert labeonē cuius est illa. l. fi. §. fi. ff. si cer. pe. & presupponitur verbū curari qđ nō est in illo tex. ergo apparet iūgēdo istos duos tex. nō referre an apponat̃ verbū curari, an non: qñ impersonalitas est in vbo executiuo dari: & qꝛ ibi de hoc plenius tetigi ad ibi dicta me remitto. ¶ Capio gl. fi. in verb. non posse. quā diuide in duas partes. In prima opponit & soluit. In .ij. respondet tacite
4 qōni .ij. ibi. sic & aliud. † In prima parte glo. habes ꝙ est differētia an quis ꝓmittat curare ꝙ titius habeat .x. & tūc nō tenet̃ precise dare: qꝛ dādo reum locupletem liberat̃: vt hic: & l. fi. §. fin. ff. si cer. pet. Aut ꝓmittit facere ꝙ titi⁹ habeat .x. & tūc tenet̃ ipse pcise dare: ita loquit̃. d. l. si heres iussus. ff. de lega. j. & dicit Bart. ꝙ istud cōmuniter tenetur: & ita cōiter tenent docto. hic & ibi: & sic habes ꝙ verbū facere est magis precisuꝫ q̄ sit verbū curare. facit. l. verbū facere. ff. de verb. sig. ratio diuersitatis pōt esse: qꝛ nō potest dici ꝙ quis faciat ꝙ titi⁹ habeat .x. nisi illa sibi det. ita dicit tex. in. d. l. si heres iussus. hic autem bene potest dici quod curet: id est procuret quod .x. habeat: si det illi reum locupletem: vt hic subdit gl. in scđa parte, qđ aliud est promittere facere, aliud ꝓmittere curare: qđ intelligit Bar. esse verū, qñ ista verba facere & curare. referuntur ad factum propriū promittentis, siue personaliter siue etiā impersonaliter: tunc est differentia quā. ff. pxi. dixi: si vero ista verba referūtur ad factum alterius persone certe: tunc nulla est differentia siue promittam me facturum, quod titius faciet domum, vel dabit .x. siue ꝓmittaꝫ me curaturum: qꝛ etiam in casu precedenti intelligor promisisse me curaturū: sicut qñ promitto aliū sistere: intelligor ꝓmisisse me curaturum quod sistet: ad hoc allegat Bar. l. quoties quis. ff. eo. al's nihil valeret stipulatio: ad hoc allegat. l. inter stipulantē. in prin. ff. eo. Jtē tūc de suo facto vel de sua datione nihil promittit: sed de facto & datione alterius: vnde notarij hodie ad tollendā istam dubitationem vtrūqꝫ verbum apponunt in instrumento: & dicūt qđ promisit se facturum & curaturum. Bald. Ange. Jmo. & Cuma. hic Bart. & alij in. d. l. si heres iussus. de lega. j.

1 ¶ Obligatio dādi, pena non adiecta: cōmittitur ad interesse, quando stipulantis totaliter non interest.
2 Quis directo & metu pene potest astringi ad cōtrahendum: secus tamen ad aliquem instituendum.
3 Pena adiecta dationi quātitatis pecunie valet etiā in mutuo.
4 Qui promisit simpliciter mutuare pecuniā, tenetur ad interesse si non mutuat.
5 Jn pecunia non cadit commodatum nec depositum.
6 Hec stipulatio promittis te crediturum dicitur incerta.
7 Qui mutuat pecuniam an statim possit illam repetere.

Si penam.

1 † Obligatio dandi pena non adiecta committit̃ ad interesse: qñ stipulantis totaliter non interest. h. d. ſm Bart. & alios: vel sic propius ad text. stipulatio penalis certe quantitatis est certa: stipulatio vero credendi certam pecuniā est incerta

est incerta.s.d.r bz duo dicta.scda ibi qd ita.Ego inferius vltra Bar.r scrib.tradã bonũ r verũ intellectũ ad istũ tex. ¶ Nota primo ex hoc tex.† ꝙ quis,r directo r metu pene pôt astringi ad contrahendũ puta ad mutuandum.vel ad vendendũ.adde secus esse in vltima volũtate,in qua non potest quis metu pene astringi ad aliquẽ instituendum.l.stipulatio hoc modo concepta.s.e.l.fi.C.de pact.qr non est licitũ libertatez in supremis iudicijs metu constringere.vt dicit tex.in.l.si fratres.§.idẽ respondit.in.j.s.pro socio.similiter in matrimonio contrahendo qd dz esse liberum.c.gemma.r.c.cũ locum.de sponsa.ideo ꝓmissio pene non obligat ad matrimoniũ ꝯtrahendũ.vt est tex.no.in.l.titia.in ꝓin.j.e.vbi dicit tex.inhonestum esse vinculo pene matrimonia obstringi.r tex.in.d.c.gemma.r in.c.veniẽs.ij.r in.c.consultationi.ad fin.de sponsa.r.c.de illis.ij.de despõ.impube. ¶ Item per istũ tex.etiam limitatur regula.l.nec emere.C.de iure delib.vbi dicit ꝙ quis non dz astringi ad cõtrahendũ: est certum nisi vltro se astringat ꝑ promissionẽ.vt hic.nam contractus ab initio sunt volũtatis r postfacto necessitatis.l.in cõmodato.§.sicut.supra.cõmo.l.sicut.C.de actio.r obl.r.c.lz.de voto.

3 ¶ Secũdo no.ex hoc tex.† quod pena adiecta dationi quantitatis pecunie valet,etiã in mutuo:r si diceretur quod pena incerta dationi quãtitatis,cẽseat adiecta in fraudem vsurar:r sic nõ valeat.l.rogasti.§.si tibi.s.si cer.pet.r.l.cuz allegas.r auf.ad hec.C.de vsur.respõde illud procedit quando mutuãs r sic creditor est ille qui stipulatur penam:tunc censetur penam adijcere in fraudem vsurarum:sed hic tu promittis mutuare: et ego stipulor penam si non mutuaueris:r tũc valet.eo qr tunc sors r

4 pena non respiciũt eũdẽ creditorem. ¶ † Tertio no.ꝙ qui promittit simpliciter mutuare pecuniam tenetur ad interesse si nõ mutuat:r sic si interest vel interesse: possit tenetur creditor qui promisit mutuare pecuniam:r ita etiam per istũ tex.tenet Barto.in.l.si fideiussor creditori.in pe.qd.j.de fideius.Bal.r Ludo.roma.in.l.qui pecuniam.in fi.s.si certũ petat.Bal.in.l.si voluntate.per illũ tex.C.de dotis promis.Bal.r Pau.de cast.in.l.j.s.soluto matrimonio.ideo amic⁹ qui promisit mutuare mille ducatos gratis per vnũ annum: potest conueniri ad interesse si non mutuat. ¶ Amplia istũ tex.vt procedat:non solũ quãdo ꝓmissio de mutuando fuit facta per stipulationẽ,vt loquitur iste tex.sed etiam si pacto nudo quis promisit mutuare pecuniã, ad huc tenetur ad mutuandum ex honestate,vt euitet verecũdiaz si debitor non mutauit conditionem:quia non sit effectus non soluẽdo,ita tenet Bar.in.d.l.si fideiussor creditori.in vlti.qõne r idez Bar.in.l.non solum.§.morte.s.de ope.no.nunt.in tertio casu secunde protestationis.per tex.in.l.quintus.s.mandati.r aduerte,quod non solum nos astringit obligatio ciuilis r naturalis:sz etiã verecundia.tex.est egregius in.l.pecunie.ad fi.s.de alim.r ciba.lega.in verbo necessitas.r in verbo verecundiam quoqꝫ pulsantib⁹ astringit.r ibi Bar.in fi.ad hoc nõ solũ tex.et idem Bar.in.d.l.si fideius.creditori in fi.Sal.in.l.placuit.C.de iudi.alibi dicit tex.ꝙ verecũdia est magna pena.de pe.dist.j.in c.quẽ penitet.circa mediũ. ¶ Capio gl.incerta est: quã diuide in duas partes,prout duo remouet cõtraria,que valide obstãt. Secũda ibi ad quod factũ agitur.In prima parte oppone plenius ꝙ glo.r ꝙ Bar.nã in mutuo venit dare,qr fit de tuo meũ: l.ij.§.appellata.r.§.in mutui.s.si cer.pe.r sic q promittit mutuare,promittit dare:ergo stipulatio continet certuz.qr in stipulationem dandi non succedit obligatio ad interesse,sed tenetur precise dare.r sic obligatio est certa r inuariabilis.l.vbi autem nõ apparet.§.fi.r.l.si seruum.in fi.j.e.r.l.promissor stichi.s.d cõsti.pec.ergo male dicit iste tex.in fi.in duob⁹.dũ dicit qd stipulatio est incerta:r qd venit interesse: vtrumqꝫ videt esse falsum. Glo.rñdet qd in isto tex.nõ promisit se mutuaturũ,r sic dat uz pecuniã,qr tunc procedit cõtrariũ:sed promisit se crediturũ:et sic promisit factũ:ptz qr tradendo pecuniã alienaz liberaretur, sed in promissionibus facti vere,succedit obligatio ad interesse l.stipulationes nõ diuidũtur.ver.celsus.j.eo.r.l.si quis ab alio.in fi.de re iudi. Ista gl.ẜm Bar.pessime dicit:r non dicit bar.quare pessime dicat.vnde pro ista glo.facit quia verba equiuoca sunt interpretanda cõtra stipulatorem.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.s.eo.r.l.quicquid astringẽde.in ꝓin.j.eodem. sed verbũ crediturum est generale r sic ambiguum:qr complectitur oẽs contractus in quibus alienam fidem sequimur.dicit tex.in.l.j.s.si cer.peta.Item creditum differt a mutuo eo modo quo genus a specie.l.ij.§.creditũ.ff.si certũ pe. ¶ Cõiter tenet ꝯtra istã glo.qd in isto tex.verbũ crediturũ accipiatur pro mu

5 tuo:r sic in isto tex.idem est credere qd mutuare.nã cum tex.loquatur in pecunia,nõ potest intelligi nisi de mutuo.† Nã i pecunia non cadit cõmodatũ,nisi fieret gratia ostẽtationis:r ad põpã.l.iij.§.fi.ff.cõmo.sic nõ quoqꝫ in pecunia cadit proprie depositũ imo tunc egreditur notissimos terminos depositi.dicit textus in.l.lucius.prima.r.l.publia.§.j.s.depo.ꝑsertim cũ hic contractus fieret gratia eius cui datur.ergo relinquitur ꝙ iste textus intelligatur de mutuo.Confirmatur ꝑ simile.qr paria sunt promittere soluere r promitter dare,qñ dz transferri dñium scdm Bart.in.l.si ita stipulatus fuero te sisti.j.eo.Adde in Bar.in rub.j.de solu.ad ꝯtrarium superius formatum respondet notabiliter Bar.r alij omnes sequũtur:qd ꝯtrium procedit in stipulatione dandi irreuocabili:illa bene est precisa ad dandũ:r sic est certa:qñ dñium dz irreuocabiliter transferri.ita loquit.d.l.vbi autem non apparet.§.fi.j.eo.cũ concor.s.alleg.r isto casu nũqꝫ venit interesse:sed in isto tex.obligatio non cõtinet dationẽ absolutã.sz ad tps:r sic reuocabilẽ:r ista nõ est ꝑcisa neqꝫ certa:qr mea simpliciter nõ interest in tota quãtitate cũ habeã ipsaz reddere:sz bñ pôt cadere interesse particulare:r ad illud interesse ꝑticulare cõmittit:ita proprie loquitur iste tex.stipulatio ergo dãdi irreuocabilis illa est ꝑcisa r certa:sed stipulatio dãdi reuocabilis vbi dz fieri redditio post aliquod tps:illa nõ est ꝑcisa:sz in ea venit interesse vt hic:r ita etiã rñdet Bar.in.l.stipulationes nõ diuidunt.in.xj.oppo.j.eo.Adde ꝑ ista solu.bene facere tex.in.l.liber homo.secunda in.§.fi.j.e.sed aduerte licet ista solu.videat subtilis r colorata,r eã omnes teneant:tamẽ ꝯ eã fortiter facit.nã si mulier ꝓmisit centũ viro in dotẽ certũ est et nemo dubitaret ꝙ maritus potest agere ꝑcise ad dandũ.l.a titio.j.e.r tñ dñiũ nõ trãsit irreuocabiliter ad maritum,cũ teneat restituere saltẽ solu.mat.l.in reb⁹.C.de iure do.r toto ti.s.sol.ma. Item si testator legauit vsumfru.in rebus que seruãdo seruari non possunt,heres tenet dare:r sic dñium transferre:r legatarius potest precise agere ad dandũ.l.tribus.ff.de vsufru.ea.re.q̃ vsu cõsu.r tñ dñium non transit irreuocabiliter,cuz finito vsufructu debeat fieri restitutio:ergo sol.Bar.r communis nõ est vera. Raph.cuma.ꝑ subtilitate ingenij sui volẽs defendere so.Bar.r cõmunẽ respondet ꝙ in istis iurib⁹ certo tpe dñiũ erat remansurũ penes recipientẽ,nec ab ipso poterat repeti.s.ꝑ tpe quo durabat matrimoniuz.Itẽ ꝑ tpe quo durabat vsusfruct⁹.ideo nimirũ si illis.ll.pôt agi precise ad dandum,r sic ad dominium trãsferendũ:qr est cum quadam perpetuitate.ista solutio Raph.non tollit obiectũ:qr etiã illis iuribus datio non erat irreuocabilis r absoluta.Itẽ etiã in casu tex.nostri pecunia credita stipulatori debet remanere certo tpe penes stipulatorem: nec interiz potest repeti.vt dicã.j.in gl.fi.nisi diu steterit penes eum.ẜm Bar.met.j.r tñ tunc venit obligatio ad interesse: nec ꝓmissor precise pôt cogi ad dandũ:ergo ista solutio non tollit obiectuz:qr solu.Bar.r communis vr falsa:vnde posset attẽtari contra Bar.r cõmunẽ opi.qd in obligationib⁹ dandi,siue detur irreuocabiliter:vt nunqꝫ restituat:siue reuocabiliter:vt aliquãdo restituatur:nunqꝫ succedit obligatio ad interesse : quia semper obligatio dandi est precisa.d.l.vbi autẽ.§.fi.in generalitate sui.d.l.si seruum.§.fi.j.eo.cum alijs duob⁹ iurib⁹.s.proxime allegatis. ¶ Confirmatur nã obligatio dãdi ideo dicit esse ꝑcisa:eo qr in ipsa venit qd trãsferat dñium:qr ratio militat siue id qd datur detur vt nũqꝫ reuocetur:siue vt quãdoqꝫ reuocetur,sed qcquid sit ad istũ tex.potest plane responderi alter ꝙ Bar.et scribẽtes:ꝙ iste tex.loquat in obligatione faciendi,non autez dandi:in qua obligatione faciendi bene succedit obligatio ad interesse.d.l.stipulationes nõ diuidunt.ver.celsus.vnde aduerte qd in isto tex.promissor nõ promisit dare:qr tunc stipulatio esset certa,et precisa ad dandum:sed promisit credere vel mutuare vel etiam donare:r sic promisit facere cõtractũ:r tunc qr contractus dicuntur esse facti.l.consilio.in fine.s.de curato.furi.dicitur promittere factũ qr stipulatio dicitur esse facti . qñ illud qd principaliter deducitur in stipulatione est facti.l.stipulationes non diuidunt.in ꝓin.j.eo.r.l.ij.§.ex his.r.l.iiij.§.cato.s.eo.nimirum ergo si in isto tex.succedit obligatio ad interesse sicut in ceteris obligationib⁹ faciẽdi:et qd istud sit verũ ptz nã in isto tex.ego stipulator nõ petã pecuniã quã ꝓmisisti credere sed petã qd mutues:r sic qd cõtractũ facias quem promisisti facere et sic petam factum:iste est ꝓpri⁹ intellectus istius tex. ¶ Et si dicis qñ ꝓmittit credere vel mutuare promittit dominium trãsferre:vt.s.dixi.r sic promissor obligatur ad dominiũ transferendũ:respõdetur qd dñium transferri nõ venit iure obligationis principalis:sed venit postea in executione cõtract⁹ quẽ promisi celebrare:qr si debeo adimplere id ad qd obligor,r sic si debeo cõtrahere credendo mutuãdo vel donãdo tunc necesse erit ꝙ transferã,dñium sed istõ nõ alterat naturam principalis obligationis preambule que erat faciendi sicut in optimo simili si promisi tibi dare istam domum r sic dominium transferre si volo exequi illud ad quod sum obligatus.s.dominium in te trãsferre est necesse ꝙ interueniat traditio que sit facti r tñ ista traditio q̃ est facti nõ alterat naturã ꝑncipalis obligationis ꝑambule quomin⁹ dicatur dandi.d.l.vbi aũt nõ apparet.§.fi.eo

q2 illa traditio venit ad executionē eius qđ est in pncipali obligatione:ergo idē dicendū in casu nostro q lz postea in executione ɔctus celebrandi veniat dare qđ principalis obligatio de cōtrahendo sit facti:ꝛ iste est ꝓprie casus tex.nostri.adde tñ Bar. sibi contrarium idem tenentē: qđ in ista.l.si penā. q2 stipulatus sum te mutuaturū:ista est stipulatio facti siue faciēdi ꝛ non dādi.ita tenet Bar.sibi cōtrarius in.l.stipulationes nō diuidunt. ff.eod.in.viij.q.principali:vbi istud tenet in duob⁹ locis.primo dum ponit sextam opinionem Pet.de belui.secūdo dum ponit suam opi.in vtroq3 loco tenet q si ista.l.si penā.sit obligatio faciendi ꝛ non dādi:Quis ipse hic ꝛ oēs cōtrarium teneāt:ex quo

6 apparet quod intellectus quē posui est verus.¶ † In secunda parte glo.ibi sed ad interesse cōditione certi opponitur contra text.qui vult q ista stipulatio promittis te crediturum,dicitur incerta q2 continet interesse: quod est incertum. contra ad interesse competit certi condictio.l.certi condictio.in princip.ff. si certum petatur.que certi cōdictio cōpetere non posset si interesse esset incertum.vtdicit text.propter contrarium facta est ista glo.ꝛ glo.sequens que in effectu respondet q licet interesse prima facie videatur esse incertum inspecto principio,et in sui conceptione:tamen q2 certum est de presenti in rerum natura,ꝛ postea liquidabitur per sententiam iudicis.l.vnica.§.in alijs. C. de senten.que pro eo qđ interest.ꝛ.§.curare.institu.de act. ideo ad interesse agi potest certi condictione.ꝛ istud latius explicat gl.in.d.l.certi cōdictio.in prin.in verbo ex certo contractu.ꝛ ita ibi magis cōiter tenēt scribentes.sed pro certo iste tex. facit ad oppositum,qđ petēdo interesse peto incertū:nec videtur considerandū q interesse postea certificabitur per iudicē: q2 iste futurus euentus non tollit quin petitio contineat incertū,ꝛ quin agatur ad incertū.ergo non d3 cōpetere certi cōdictio que cōpetit vbicunq3 certū petitur.d.l.certi cōdictio in princi. Item leges vbiq3 dicūt semp habere ad interesse agi incerti.in.l.fi.ff. si qs in ius voca.nō ie.in.l.liber hō.scđa.§.fi.ff.e.ꝛ in.l.domos.ꝛ l.seq.ff.de leg.j.ꝛ in.l.si stipulatus.ij.in prin.ff. de vsur.ꝛ in.l.fi.ff.si quis cau.ꝛ in.l.ij.§.incerta3.ff.de preto.stip. ꝛ in.l.iij.ad fi.in ver. incerte actionis.vbi bonus tex.C.de inuti.stip. Idcirco ꝓpter ista iura tenui in.d.l.certi cōdictio.in prin.quod ad interesse cōpetat condictio incerti non aūt certi condictio:et sicut est dare certi condictionē generalem,que generaliter cōpetit: vbicūq3 certum petitur vt ibi.ita est dare condictionem generalem incerti que cōpetit ad oīa incerta:ꝛ sic etiā ad interesse.l.s3 ꝛ si me putem.§.cum iter.ff.de cōdi.inde.ꝛ ista est veritas prout pleni⁹ dixi in.d.l.certi cōdictio.in pn.¶ Capio gl.fi.in v.interest. quā diuide in tres partes.In prima infert ex tex.In secunda q̄rit ad intellectū tex.In tertia ꝛ vlt.allegat cōcor.secūda ibi s3 qđ pōt interesse.tertia ibi.ꝛ facit.ff.de re iudi.ꝛc.¶ In ea gl. ad fi. habes ex glo.duas cōclusiones.¶ Prima cōclusio est qđ promittēs simpliciter mutuare pecuniā:si eā mutuat pōt statim repetere:ꝛ istā gl.ad hoc reputat esse sing.Cuma.hic.¶ Scđa cō-

7 clusio q i hoc tex.† poterat interesse stipulatoris q2 alij tenebatur sub pena.¶ Circa primam conclusionem adde q contrarium tenet Bar.hic per gl.in.l.pe.C.cōmo.que tenet q tūc demum potest agi ad repetēdum qñ diu in solutione cessatum est vel qñ facile est debitori soluere.per tex. bonū.in simili.in.l.lucius.ff.mā.vbi qui obligauit pro alio pignus suū vel se,pōt agere vt liberet si diu stetur in obligatione.ꝛ glo.ibi declarat q illud diu non intelligit pro decēnio,sed arbitrio iudicis.cū Bar. tenent Imo.Cuma.ꝛ do.Alex.hic.ꝛ do.Abb.in.c.fi.in.ij.et.iij. co.de preca.pro istā opi.monet subtiliter Cuma.q2 si aliter diceremus sequeretur q si ꝓmisisti mihi mutuare:et agerē cōtra te vt mutuares qđ obstaret mihi excepto doli:ex quo peterem illud qđ statim essem restitutur⁹.l.dolo.ff.de exce.doli.ꝛ sic promissio redderet inutilis.sed aduerte q2 Bal.hic de quo ipse mētionē non facit dicit q illa exceptio dolo facis: non haberet locum in casu huius.l.ꝓpter tacitā voluntatē cōtrahentiū.quia in ista stipulatiōe ptes ɔsiderauerunt interesse: qđ excluderet si posset opponi illa exceptio:ꝛ dicit q nūq3 audiuisti ab alio notari ꝛ q fere non reperitur alibi.Ang.hic tenet cōtrariū:et sequitur istā gl.q2 ex quo dies nō inest nec tacite nec expresse: nec conditio,ꝛ sic obligatio est pura ꝛ simplex.ergo incontinenti nata est actio ꝛ eius executio.l.eum qui calēdis.§.quoties.ff. co.ergo qui mutuauit pecuniā statim poterit eā repetere:tñ daretur aliq̄ dilatio miserationis gratia iuxta.l.qđ dicimus.ꝛ.l.ratum.ff.de solu.nec ob.glo.in qua se fundat Bar.in.d.l.pe.C.commo.q2 illa gl.loquit in ɔmodato i q̄ ɔcessio fit ad certū ꝛ determinatum vsum:ideo nō potest repeti nisi perfecto illo vsu.l.in commodato.§.sicut.ff.cōmo.similiter in.d.l.luci⁹ ꝓmissio fuit facta ob certā cām:ideo non potest repeti nisi illa causa impleta: sed glo.nostra loquitur qñ pecunia fuit mutuata simpliciter:et sic ad nullam cām expressam: ideo potest statim repeti.hinc est

q si pecunia fuisset mutuata alicui ad aliquē certum ꝛ determinatū vsum adeo q si incontinenti repeteret induceretur corruptio illius vsus certe etiam tūc differretur solutio arbitrio iudicis:cū ista gl.etiā simpliciter tenet Bar.in.l.si tibi pecuniam. ff.si cer.pe.ꝛ in.l.ij.in fi.C.cōmo.nisi ꝫm eū mutuassem tibi pecuniam ad certū vsum: vt dixi tunc non possem repetere. nisi illo vsu expleto.Et disputādo posset ista pars de facili teneri:tñ teneas cū opi.Bar.contra istā glo.q2 si dans pecuniā mutuo:statim post mutuum celebratū posset illā repetere inanis esset cōtractus ꝛ nihil operaret.l.q sic.ff.de sol.facit.l.fi.§.fina.C.de bonis q̄ lib.inest ergo tēpus arbitrio iudicis quo mutuum accipiēs possit vti pecunia mutuata:ꝛ sic nō ob.d.l.eū qui calendis q2 loquitur quando pure obligatus nō erat recepturus beneficiū aut cōmodū aliquod prout in casu presenti.¶ Scđa conclusio gl.est q in hoc tex.poterat interesse stipulatoris q2 alteri tenebat sub pena ꝛ q2 nō recepit pecuniā mutuo non potuit soluere illi tertio:ꝛ sic incidit in penam ad quam tenebit qui ꝓmisit mutuare ꝛ sic interesse. adde ad hoc tex.in.l.liber homo. la.ij.§.fi.ff.eo.Item poterat esse aliud interesse q2 si recepisset pecuniam mutuo vitiasset venditionem pignorum.¶ Contra istā ɔclusionē gl.oppo nit nam pena est interesse extrinsecū: ergo ad illud nō debet teneri promissor nec eius haberi ratio.l.si sterilis.§.cū per vēditorem.ff.de ac.emp.q2 si illud interesse extrinsecum nō venit in cōtractibus bonefidei ꝛ sic in emptione ꝛ venditione vt ibi:ergo multominus d3 venire hic: qui est stricti iuris in stipulatione.R̄ndet Barto.ꝛ alij sequnt q illud est verum vbi posset cadere interesse extrinsecū vt in reb⁹ estimabilibus puta vino frumento ꝛ similibus: quo℞ pretia variātur ex tpe vnde in eis non habetur cōsideratio nisi de pretio crescēte vel decrescente:qđ est interesse intrinsecū.vt in contrario: s3 nos loquimur in pecunia sed in pecunia et in nummis estimatio est semper vniformis ꝛ nō mutatur solo cursu tpis:ideo non cadit interesse intrinsecumestimationis.l.nummis.ff.de in li.iurā.ideo venit interesse extrinsecū:ꝛ sic pena.vt hic in text. et in gl.ꝛ.l.liber homo.la.ij.§.fi.cū gl.ff.e.ex ista solutio.infert q si in h tex.fuissem stipulat⁹ te mihi crediturum frumentū vel vinum non veniret tūc interesse extrinsecū de pena:de quo loquit ista gl.ex quo pōt venire intrinsecum.s.estimatio circa ipsam rem. ¶ Sed aduerte subtiliter ꝫm Cuma.hic:si ista solutio Bar. et cōmunis esset vera ad istū text.sequeret q si promisisses mihi mutuare frumētum:vinū:oleum vel quid aliud simile in quo cadit interesse intrinsecū estimationis ista ꝓmissio esset inefficax: ꝛ inualida q2 statim posses repetere.ratio q2 tūc nō pōt mea interesse rōne interesse intrinseci:q2 cum statim possit repeti in illo breui instanti nō posset crescere aut decrescere valor frumēti ꝛ interesse extrinsecū pene tunc nō venit ex quo pōt venire intrinsecum ꝛ sic nō videret q tūc posset procedere iste tex.in secunda parte ꝛ sequit simpliciter.d.Alex.hic:sed tu aduerte q2 esset magna limitatio ꝛ restrictio ad istū tex.Scđo ꝛ forti⁹ cū simus in materia mutui dictio pecunia capit large ꝓ quacūq3 re mutuabili cōsistente pondere:numero:vel mensura:nō aūt stricte pro pecunia numerata .l.ij.§.itē mutuū.vbi gl.Bar.ꝛ alij.ff. si cer.pet.l.pecunie appellatione.ff.de verb.sig.Bar.ꝛ doc.in.l. talis scriptura.in prin.de leg.j.ꝛ super hoc bene cogita: q2 valde necessariū est ad intellectū istius tex.

1 ☞ Pena adiecta pcedenti dispositiōi impossibili siue ɔsistat in faciēdo siue in dādo cōmitti non potest.
2 In penis valet argumentū ab antecedenti destructo.
3 Ubi nō tenet ꝓmissio pncipalis ꝓpter impossibilitatē nature, non tenet etiam penalis accessoria.
4 Promittens sistere Stichum sub pena mortuo sticho liberatur a pena.
5 Stipulatio faciendi ꝛ dādi equiparat aliquando.
6 Impossibilitas supueniēs excusat a pena.vel casus fortuitus.

1 Si homo mortuus. † Pena adiecta pcedēti dispositiōi ipossibili siue cōsistat in faciendo, siue in dando cōmitti nō pōt.h.d.Et primo loquit qñ est impossibilitas facti.Secundo qñ est impossibilitas dādi.

2 Scđa ibi quemadmodum.¶ † No.prio ex hoc tex.ꝫm Bald.q in penis valet argumētū ab antecedēti destructo. nam ꝓpter impossibilitatē antecedētis,id qđ est ɔsequēs puta pena ɔmitti nō pōt.facit.l.cū principalis.de reg.iur.Et vltra Bal. quod argumentum ab antecedēti destructo teneat:adde glo.in.l.is qui.in prin.ff.de publi.indi.Bal.in.l.conuenticulam.in.iiij.col. C.de epis.ꝛ cler.¶ Scđo no.ex isto tex.q vbi nō tenet ꝓmissio

3 pncipalis ꝓpter impossibilitatē nature nō t3 ēt penalis accessoria:ꝛ sic pena adiecta stipulatiōi ipossibili nō ɔmittit:rationē videbimus.ff.in glo.ꝛ dicit Bar.in.l.ita stipulat⁹.ff.e.in.ij.oppo.pme ptis.qđ ratio huius tex.q2 pncipalis stipulatio ab initio valuit

tio valuit in sui cõceptiõe.⁊ sperabať cõmitti penalis ꝓpter morã que poterat cõmitti in principali:sed qꝛ ꝑ casum mortis promissor liberatur a principali:liberať etiã a pena tanq̃ accessoria:eo qꝛ penalis cepit habere depẽdẽtiã a prima:iõ si prima tolliť:tolliť etiã secunda.arg.eius qð no.ꝑ glo.⁊ doc.in.l.ij.§.fi. ff.de lib.⁊ posthu.⁊ in.l.nã ⁊ si sub cõditione.ff.de iniust.rup.sed tu aduerte qꝛ ista esset restrictio ad hũc tex.cũ in isto tex.nõ referat an stich⁹ ꝓmissus sisti viueret tꝑe facte ꝓmissiõis:an etiã tunc esset mortuus:vtroq; casu ꝓcedit ad istũ tex.quocunq; sticbus fuisset mortuus tꝑe.rõ Bar.nõ ꝓcedit ad istũ text.qñ stichus fuisset mortu⁹ tꝑe ꝓmissiõis:ideo meliorẽ rõnẽ.j.assigna

4 bo.¶ †Tertio no.ꝙ ꝓmittẽs sistere stichum sub pena mortuo sticho liberať a pena:sicut debitor speciei pẽpta specie liberať. l.si ex legati cã.ff.e.⁊.l.qð te.ff.si cer.pe.Amplia istũ text.duob⁹ modis.ꝑmo vt ꝓcedat etiã si ptes sciebãt stichũ esse mortuum:⁊ nibilominus ꝓmissor sistẽs ꝓmisit stichũ sistere sub pena adhuc nõ põt cõmitti ẽm Cu.hic per istũ tex.simpliciter ⁊ indistincte loquẽtẽ:⁊ seqť Alex.⁊ hũ ꝑ.l.nõ solũ.ff.ti.j.vbi si partib⁹ scientib⁹ ꝓmittať qd impossibile nõ vꝫ:⁊ videť tenere Bart.in.l.si seruum.§.fi.j.eo.vbi Bar.videť velle ꝙ qñ mora non precessit interitum nõ curatur an ptes mortuum sciuerint vel ignorauerint.Scðo amplia istũ tex.vt ꝓcedat nõ solũ qñ stichus iã erat mortuus tꝑe ꝓmissionis:sed etiã si sit mortu⁹ postea vt h tenet

5 glo.ij.quã Bar.⁊ oẽs sequunť.¶ † Quarto no.ꝙ stipulatio faciendi ⁊ dãdi equiparantur:intellige quãtũ ad effectũ hui⁹.l. vt nõ cõmittať stipulatio penalis siue adijciať facto impossibili siue dationi iꝑossibili:vt hic:al's vero nõ equiparantur.Imo multũ differũt in.l.stipulationes nõ diuiduntur.j.eodẽ.¶ Capio glo.scðam in ver.mortu⁹.quã diuide in duas ptes.In prĩa declarat tex.In scða querit ⁊ respõdet.scða ibi sed quid si tunc. ¶ In gl.ibi tꝑe ꝓmissionis.aduerte qꝛ qualitas mortis intelligiť ẽm tꝑs verbi sisti cui adijciť.l.in delictis.§.si dñm extrane⁹. ff.de noga.l.titius.ff.de test.mili.late Bar.in.l.ex facto.in principio ff.de vulg.⁊ pup.ergo videť ꝙ seruus fuerit mortu⁹ illo tempore quo debuit sisti:⁊ nõ a principio tꝑe interposite stipulationis:⁊ isto mõ erit casus pro opi.Io.⁊ gl.in sequẽ.parte.¶ In ea.gl.ibi videť distingui an in iudicio ⁊c.adde ꝙ istã distinctionem tenuit glo.⁊ male:in.l.si decesserit.in gl.ij.ad fi.ff.q satisdare cog.per tex.in.l.in illa.ff.eo.sed reprebendiť cõiter:qꝛ nõ dꝫ cõstitui differẽtia inter ꝓmissionẽ de sistẽdo iudicialẽ et extraiudicialẽ:arguendo de iudicijs ad cõtractus ⁊ econtra:cum in iudicijs quasi ꝯtrabať.l.iij.§.idẽ scribit.ff.de pecu.Communiter teneť opi.Io.⁊ hui⁹ gl.quã etiã tenẽt oẽs antiqui ẽm Bart.ꝙ

6 iste tex.ꝓcederet si stichus sistẽdus sit mortu⁹ postea post ꝓmissionem factã.rõ† qꝛ impossibilitas postea superueniens excusat a pena vel casus fortuitus.l.si vebenda.§.idem iuris.ff.ad.l. rbo.de iac.adde ꝙ etiã difficultas nedum impossibilitas postea superueniẽs etiã impedit cõmissionẽ pene vt ibi:⁊ tenet Bart. in.l.cõtinu⁹.§.illud.in fi.j.eo.Abb.in.c.breui.de iureiu.nõ obst. tex.in.d.l.in illa.ff.eo.vbi si stichũ nõ dederis hinc ad mensem, promittis decẽ noĩe pene.lꝫ stich⁹ moriať ante terminum:et sic ante morã tñ ꝓmissor tenebiť ad decẽ:⁊ sic ad penam:respõdet Bar.hic ⁊ ibi ⁊ in.d.§.illud in fi.⁊ oẽs sequuntur ꝙ ibi stich⁹ nõ erat in obligatiõe sꝫ solũ in conditione vnde penalis stipulatio non dꝫ ibi cõmitti ex mora sed ex cõditionis euentu.¶ Dic clarius ꝙ in.d.l.in illa.ff.eo.conuentio incepit a cõditione,hoc modo si non dedero tibi stichũ.j.decẽ dies promitto.x.nomine pene quo casu si stichus.j.istos.x.dies moriatur sine culpa mea ego tñ teneor ad penã vt ibi:eo qꝛ tũc pena nõ potest committi ex mora qꝛ stichus erat solum in conditiõe ergo peti non poterat qꝛ illud qð est in cõditione non est in obligatiõe nec in petitione.l.si quis sub ꝯditione dando x.ff.si qs omissa cã test.⁊.l. cedere diẽ.j.de ver.sig.si non poterat peti.ergo nec mora constitui qꝛ vbi nulla petitio ibi nulla mora.l.si pupill⁹.iꝑn.j.e.⁊.l. lecta.ver.pe.ff.si cer.pe.ergo pena nõ poterat ibi ꝯmitti ex mora qꝛ mora cadere nõ poterat ergo pena solum ꝯmittebať ex defectu cõditionis:ergo qñocunq; conditio deficiat pena cõmittitur ⁊ illa debeť:ita proprie loquiť tex.in.d.l.in illa.si aũt cõuentio incipiat a dispositione pura:puta ꝓmitto sistere stichũ:et si non sistã:ꝓmitto.x.noĩe pene:tunc si interim moriať stichus,sine aliqua culpa mea:ego sum liberatus a pena:qꝛ destructo ꝑncipali:destruiť tũc accessoriũ penale:rõ qꝛ tũc pena dꝫ committi ex mora in nõ sistẽdo stichũ:sed ego nõ fui in mora nec in aliq̃ culpa:⁊ interim mortuus est stich⁹:ergo sum liberatus a pena ita loquiť hic:nã qñ ꝓmitto sistere stichũ:⁊ si nõ sistã promitto penam pena intelligitur p̃missa si fuerim in mora sistendi stichum ergo si interim moriať stich⁹ ante morã nõ põt amplius in mora cõstitui:ergo non põt amplius in penam incidere:⁊ ad istã differentiã an cõuentio incipiat a conditione an vero a dispositione pura:adde tex.faciẽtem hanc differentiam in.l.ita stipulatus.versi.sabinus.j.eo.posset etiã dicere in primo casu qñ conuentio incipit a conditiõe ꝙ tunc in cõditionibus consideramus merã figurã facti.l.q heredi.ff.de cõdi.⁊ demon.vñ quãdo dixi,si nõ sisteris stichũ promittis.x.mortuo sticho:verũ est dicere ꝙ stichum nõ sistes:⁊ sic sufficit vt pena cõmittať.¶ Capio aliã gl.in ver.nec pena rei:quã diuide in duas ptes.In prima declarat tex.⁊ allegat multas concordãtias scða oppo.⁊ solscða ibi.Item est cõtra.respõde clarius ꝙ in.d.§.alteri principalis stipulatio deficit solũ ea ratiõe,qꝛ nõ iterest stipulatoris:⁊ tũc penalis vꝫ qꝛ in ea deficit ratio predicta:qꝛ in penis nõ cõsideramus interesse vt ibi hic aũt principalis stipulatio nõ vꝫ rõne impossibilitatis nature.ergo etiã nõ valet accessoria penalis ẽm Bar.in.l.ita stipulatus.in.xj.oppo.prime partis.j.e. Alio mõ rñdet Bal.in.l.non dubiũ.in.xiiij.oppo.C.de legi.ꝙ aut in principali est eadẽ ratio ꝓhibitionis:⁊ neutrũ vꝫ vt hoc tex.⁊.l.stipulatio hoc mõ ꝯcepta.ff.e.Aut nõ est eadẽ ratio ꝓhibitionis:vt qꝛ in principali est defectus,qꝛ quis stipulať alteri: in penali non est talis defectus qꝛ stipulať sibi penã ⁊ nõ alteri qꝛ tũc valet penalis.ita loqť.§.alteri.⁊.l.liber homo.la.ij.§. decẽ.cõfirmo qꝛ vbi cã annullans principale nõ cõcurrit cũ accessorio tunc annullato principali nõ annullať accessorium.§.si qs aliũ.isti.de inuti.stip.hꝫ abb.i.c.debitores.in.j.co.de iureiu. post Host.ibi.¶ In glo.fina.ibi nisi iam erat in mora.Ratio est qꝛ tũc odio morosi fingiť stich⁹ mortuus extare nimirum si tunc succedit obligatio ad interesse.d.l.inter stipulantem.§. penulti.

1 ☞ Infans stipulari non potest.

2 Infans quocunq; modo possit balbutire potest stipulari rem suam saluam fore.

1 Mulier que.† Infans stipulari non põt h.d.vt hic.⁊.l.j.in ꝑnc.ff.e.dubium faciebat fauor dotis materne ꝓmisse ꝑ stipulationẽ infanti:tñ vbi deficit cõsensus fauor vel odium, nõ curatur quin stipulatio vitietur.Et cũ glo.dicit ꝙ erat trinomius hic vir.gl.male dicit qꝛ illud populari meo non est pro priũ nomẽ.nã Terẽti⁹ in Phormione in primo actu dicit,amicus meus summus ⁊ popularis Geta.illud popularis intelligitur.i.eiusdẽ populi vel generis vel popularis idest familiaris me⁹.vnde Suetonius inquit de Titio imperatore ne popularitatis aliquid intermitteret.i.familiaritatis nõnũq̃ in ther

2 mis suis admissa plebe lauit.¶ † No.etiã diligẽter aliã gl.in v. non põt que singulariter dicit ꝙ infans quocunq; modo possit balbutire põt stipulari rẽ suã saluã fore.per.l.seruum.j.rẽ pu. sal.fo.⁊ est bona declaratio ad illũ tex.quem Bal.dicit esse sin. ⁊ tenẽdum mẽti.in.l.donatarũ.C.de acq.poss.⁊ ad hoc istã gloss. reputant esse sing.Ang.⁊ Imo.hic:in illo verbo balbutire.in quo ẽm eos nõ hꝫ cõsimilẽ.⁊ ẽm Imo.ille dicitur balbutire:q nõ loquitur ex toto explicite vel articulate.sed tu allega de hoc verbo tex.nota.in.l.qm̃ indignũ.C.de testa.in verb.seminecis ⁊ barbutiẽs lingua.⁊ dicit tex.in.l.iubemus.C.de testa.ꝙ testator q articulate loqui nõ põt mortuo similis est per quẽ tex.et ibi Bar.ꝙ semp impugnabat quoddã testm̃ factũ a quodã testatore q loquebať balbutiẽdo cũ primo fuisset homo recte linguę:ibi dixi.de hoc adde ꝙ imo plus dicit Alex.in ꝯs.xij.j.vol. qð inci.viso instrumento donationis.col.iij.gl.hic videtur velle ꝙ etiã valere possit stipulatio facta ab eo q nõ poterat ita articulate loq sed balbutiẽs erat.⁊ dicit ꝙ in hoc ista gl.nõ est alibi:sed certe ista gl.hoc nõ dicit sed solũ dicit illud qð.ff.retuli, qð infans quocunq; modo possit balbutire põt stipulari rẽ suã saluã fore:⁊ in hoc est specialis casus ergo nõ est trahendus ad cõsequẽtias.vt facit.d.Alex.l.ius singulare.ff.de legibus.⁊ de balbo ⁊ bleso.⁊ tarde loquente habes tex.in.l.idem offili⁹.§.fi. ff.de edil.edict.

1 ☞ Stipulatio penalis debet adijci facto si non fiat ⁊ nõ facto si cõtrafiat.

2 Qualiter stipulatio penalis debeat cõcipi in cõtractu qñ versatur factum vel non factum.

1 Cum quid.† Stipulatio penalis dꝫ adijci facto si non fiat:⁊ non facto si contrafiat.hoc dicit.vel sic,quãdo stipulatio ꝑncipalis cõcipiť affirmatiue tunc sequens penalis debet cõcipi negatiue:si vero principalis cõcipitur negatiue:tũc penalis debet cõcipi affirmatiue.h.d.nã pene sunt oppositorũ ⁊ cõmittunť per actus oppositos principali dispositioni:vñ in affirmatiuis actus oppositus est negatio:in negatiuis act⁹ op

2 positus est positio.¶ † Pleniorẽ formã qualiter stipulatio penalis debeat concipi in cõtractu qñ versať factum vel nõ factũ vel qñ vtruq; simul:ponit tex.in.l.cõtinuus.§.pe.j.e.allegatus in gl.sed aduerte qꝛ Bar.de quo nullus mentionẽ facit in.l.j.in ꝑn.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.in.iiij.q.j.q.ꝑncipalis dicit ꝙ iuriscõsult⁹

in conceptione penalis stipulationis tam in hac.l.q̃ in.d.l.cōti nuus.§.penul.vno verbo poterat se expedire siue precedat dispositio affirmatiua, siue negatiua: poterat enim absq̧ tot verbis subijcere stipulationem penalem breuiter hoc modo: alioquin tantum dabis.

1 ☞ Quedam stipulationes sunt totaliter indiuidue ab initio et quedam diuidue.nu.2.

Stipulationes non diui-

dunt. Ista.l.fm Bar.tractat materiā valde difficilē et dicit Paul.de ca.hic in.vij.colū.q̧ ista est subtilis materia in qua q̃to quis plus speculat̃ tāto plus reperit̃ de difficultate.ꝛ fm Cu.hic ad fi.cōmenti sui: materia hui⁹.l. est mare sine fundo in qua nunq̃ esset finis. ¶ †Ad euidētiā p̄mitte fm Bar.hic ꝛ pleni⁹ in.l.iiij.§.cato.in.ij.oppo.s.eo.q̧ quedā stipulationes sunt totaliter indiuidue.s.ab initio tpe quo ꝯtrahuntur, ꝛ quo ad obligationē ꝛ etiā ex postfacto quo ad executionem ꝛ sic quo ad solutionē: vt sunt stipulatiōes seruitutū q̄ ab initio pro parte in stipulationē deduci nō p̄nt.l.p parte.ff.de seruit. Item sunt indiuidue quo ad obligationē q2 earū obligatio inter heredes stipulatoris vl p̄missoris nō diuidit̃.l.ij.§.ex his.s.e. Itē sunt etiā indiuidue ex postfacto q2 p parte solui vel p̄stari non

2 p̄nt: ꝛ de istis loquit̃ ista.l.in.j.parte. †Quedā sunt stipulatiōes ab initio diuidue quo ad ꝯtcuꝫ: sed ex postfacto sunt indiuidue quo ad obligationem ꝛ solutionē: vt sunt stipulationes factorū vt rem tradi: fossam fodi: insulā fabricari: ꝛ similes. Iste eniꝫ ab initio p parte deduci p̄nt in stipulationē: q2 ab initio possuꝫ stipulari partē rei tradi.vt.l.locus.ff.de acq.pos.ꝛ.l.fundi.ff.de cōtrahen.em. Itē possum partē insule fabricāde stipulari, ꝛ certā partē fouee fodi, vl purgari.l.ij.§.preterea.ff.de aqua plu.arcē. sed non ex postfacto postq̃ promisi nō diuidunt̃ in partes: ꝛ quilibet heredum tenet̃ insolidū: ꝛ de istis loquit̃ ista lex in secūda parte: ver.idē puto. sed aduerte q2 fm ista ꝛ fm Bar.ꝛ doc.iuriscōsult⁹ i ista.l.diuersimode determinauit stipulatiōes seruitutū et stipulatiōes factoꝝ: vt prime oi respectu sint indiuidue, ꝛ ab initio ꝛ ex postfacto: alie vō sint indiuidue solū ex postfacto.ista sunt in se vera: vt iurib⁹ preallc.ꝛ.l.vie.ff.de seruit. sed nō est credendū q̧ iuriscō.in isto text.voluerit ita diuersificare: tū q2 vniformiter loquit̃, ꝛ vniformiter determinat in ꝟsic.idē puto: tum q2 vniformē rōneꝫ assignat ibi.hoꝝ eñ diuisio corrūpit stiplonē et sic pōdera q̧ iuriscō.in ista.l.loquit̃ postq̃ iste stipulationes iā fuerūt in esse deducte: quo casu oēs pariter ꝛ p̄me ꝛ scōe sunt indiuidue obligatione ꝛ solutiōe: nō aūt loq̄t iste tex.qñ stiplones sunt in fieri ꝛ sic qñ ab initio deducunt̃ in ꝯtcu q2 stiplones anq̃ sint facte nō p̄nt diuidi sicut nō pōt diuidi qd nō est ꝫ qñ stiplones sunt facte: tunc ꝯgruenter d̄r in tex.q̧ stiplones ꝛ seruitutū ꝛ factoꝝ sunt indiuidue. Itē pōdera q̧ Bar.met.ī.i.vj.opp.pōderat q̧ iste tex.not.dicit faciēdū aliqd stipulat⁹ sit vt ostēdat stiplonē factoꝝ solū ex postfacto eē idiuiduā: ꝛ sic Bar.ibi vult q̧ iste tex.in.ij.pte solū loquat̃ post stiplonē iā factā ꝛ iā in esse deductā: ergo idē ꝛ in.j.parte. Itē inq̄tū Bar.apostillat tex.stipulationes non diuidunt̃ p̄mo p pte nō interponunt̃ nec ptis p̄statiōe implent̃: nec inter heredes diuidunt̃ ꝛ sic sunt indiuidue oi respectu dictoꝝ triū modoꝝ: adde q̧ hoc idē videtur voluisse gl.hic in ver.hoꝝ eñ. sed vt etiā dicit Cu.hic exponere nō diuidunt̃.p̄io p pte nō interponunt̃.est verū in se, per d.l.vie.ff.de serui.sed istud qd p parte nō ꝯstituant̃: nō est diuidere stiplonē q̄ nō erat: nā si stipuloꝛ ab initio ptē istō nō est diuidere stiplonē: ꝫ rē. Itē ista exceptio nō ꝯuenit ad ver. Ideꝫ puto, put Bar.met apostillat: ꝛ tū tex.ibi pariformiter d̄termināt ꝛ nō diuersimode vt facit Bar. Itē dū Bar. vl̄ arguere ꝗ nō ptis p̄statione nō implent̃: ergo sunt indiuidue. Ista nō vl̄ bona ꝯsequētia. Itē istud nō arguit indiuiduitatē fm Cu.hic: nā in obligatiōe alternatiua ꝛ generis q̄ est diuidua: solo ptis nō liberat vt.l.ij.§.j.in ver.quedā ptis.s.eod.ꝫ tu ad hoc r̄ñde defendēdo Bar.qd ibi obligatio alternatiua vel gñis est indiuidua in effectu lꝫ nō in natura: vt ibi ꝛ p Bar.hic.in.ij.q.ad fi.ꝫ in casu nostro stiplo respectu illius defectus cēset̃ esse indiuidua qd eius pars solui nō pōt. Itē inq̃tū Bar.in apostillatiōe tex.vult q̧ ꝟ.hoꝝ eñ diuisio.aliter intelligat̃ referēdo ad p̄mū casum: ꝛ aliter ad scōm: ꝛ sic pōdera Bar.velle q̧ rō q̄ assignat̃ in ver.hoꝝ eñ.referat̃ ad ambo dicta p̄cedētia tex.ꝛ sic tam ad stipulationes seruitutū q̃ ad stiplones factoꝝ. Bar.tū in summario suo vl̄ velle q̧ solū referat̃ ad p̄mā ptem: ꝛ sic ad stipulationē factoꝝ: sed posito q̧ talis rō referat̃ ad vtrūq̧ dictū certe de mēte tex.est vniformiter ad vtrūq̧ dictā rōneꝫ assignare, non aūt diuersimode: vt vult Bar. ¶ Vltra Bar.ī ver.celsus ibi si nō fuerit factū.s.illō qd debuit fieri: ꝛ sic p̄missoꝛ fuerit in mora faciēdi.subdit litera pecuniā dari oportere: potes intelligere q̧ ista sint verba facti: ꝛ sic verba facte stipulatiōis: potes ꝛ secundo intelligere vt oēs intelligunt q̧ ista sint verba decisiua iuris: ꝛ sic potes intelligere qñ talis pecunia fuit expresse p̄missa in stipulatione si nō fieret illud qd debuit fieri.vel etiā potes intelligere q̧ nō fuit expresse promissa talis pecunia sed qd propter moram p̄missoris succedat obligatio ad interesse qd interesse etiam cōsistit in pecunia: et isto scōo modo communiter intelligitur per omnes.

2 ☞ Stipulatio seruitutum est indiuidua.
3 Stipulatio iudicatur diuidua vel indiuidua fm naturam rerum in stipulatione deductarum.
4 Dictio ceterarū est repetitiua seu relatiua similium.
5 Stipulatio seruitutis non est faciendi.
6 In obligatiōe faciēdi post morā succedit oblō ad interesse.
7 Obligatio ad interesse ꝛ sic ad pecuniā d̄r esse diuidua.
8 Inter oēs seruitutes nedū reales sed etiā personales sola seruitus vsusfructus est diuidua.
9 Si vn⁹ pluriū dñoꝝ fundi cōis stipulet̃ viam vel aliā seruituteꝫ realem fundo communi stipulatio an valeat.
10 Vnus socioꝝ nō pōt in fundo communi promittere seruitutem alij fundo alterius.
11 Si dñs stipuletur seruitutē realē vie fundo p̄prio ꝛ postea partē fundi alienet vitiatur stipulatio.
12 Facta quomodo sunt indiuidua.
13 Licet seruit⁹ aque ducēde sit indiuidua: tamē commoditas talis aque ducēde pōt inter plures diuidi tpibus ꝛ mēsuris.
14 Que sit rō quare seruitutes reales dicant̃ esse indiuidue.
15 Qñ totus fundus debebat seruitutē ꝛ diuiditur in partes, vel fit remissio in parte fundi: tūc seruitus nō diuiditur sed bene restringitur ꝛ modificatur quo ad illam partem cuꝫ sit tota in toto ꝛ in qualibet eius parte.
16 Licet dñs p̄dij dñantis efficiatur domin⁹ p̄dij seruientis p parte indiuisa, p hoc etiam nō d̄r seruitus diuidi, eo q2 totus fundus dicitur seruitutē debere.
17 Facta tpe contractus sunt ab initio diuidua q2 possum stipulari partem fundi tradi.
18 Differentia inter stipulationem rem tradi ꝛ stipulationem rem restitui.ꝛ nu.19.
20 Si quis emit fundum a duob⁹ hoc acto q̧ qñcūq̧ intra decenniū restituerēt sibi p̄tiū teneret̃ eis retronēdere ꝛ vnus ex his vult reemere ptem suā ꝛ alius nō: an illi teneat̃ retronēdere ptem suā: ꝛ qd si vn⁹ vellet emere totū fundū ꝛ offerat totū p̄tiū ꝛ ali⁹ nō vult vti pacto de retrouendēdo: an tūc emptoꝛ teneat̃ illi soli retrouendere totum fundum.nu.21.
22 Obligatio dandi est precisa vt in ea non succedat obligatio ad interesse: secus est in obligatiōe faciendi.fallit in.vj.casibus.vt.j.nu.23.ꝛ.24.
25 Qualiter res corporales ꝛ incorporales dicant̃ diuidue vel indiuidue: ꝛ qualiter diuidantur naturaliter et qualiter fm iuris dispositionem.
26 In obligatione dādi si debet̃ q̃titas tūc obligatio est diuidua nisi in certis casibus.vt.j.nu.27.
28 Facta an sint diuidua vel indiuidua.ꝛ nu.29.
30 Quare seruitus vsusfructus est diuidua.
31 An ius feudi sit diuiduum vel indiuiduum.
32 In obligationib⁹ facti nō tenet̃ quis p̄cise ad factū sed soluendo interesse liberat̃.fallit tū vt.j.per totū.ꝛ nu.33.
34 In oībus casibus ꝛ fallētijs in quibus obligatus ad factū pōt precise cōpelli vt faciat: in omnibus illis potest extrahi de dolo ꝛ de omni alio loco: vt faciat: presertim quādo est admixtū delictum fuge.
35 Obligat⁹ rem tradi an teneatur precise ad tradendum.
36 Qualiter sit formandus libellus in petēdo factū vel interesse.

Stipulationes non diui-

dunt. ¶ Diuide aliter q̃ Bar.ꝛ cōiter doc.istā.l.in iiij.partes prin. In prima loquit̃ de stipulatione seruitutum. In scōa de stipulatione factoꝝ. In tertia ponit rōnē. In quarta limitat scōꝫ dictū de stipulatiōe factoꝝ. scōa ibi.idē puto. tertia ibi: hoꝝ eñ. quarta ꝛ vltima est ibi: celsus tū. Ista quarta subdiuiditur in tres particulas.vt hic p Bar.h.d.in effectu.

1 ¶ †Stipulatio seruitutū nullo modo est diuidua, ꝛ stipulatio factorum partis prestatione non impletur. Item stipulatio facti post moram cōmittitur ad interesse quod est diuiduū quo ad obligationem ꝛ petitionem.h.d.fm Bar.ꝛ alios.vel sic, stipulatio seruitutum est indiuidua: idem est in stipulatione factorū in qbus propter moram succedit obligatio ꝛ petitio ad

2 interesse qd est diuiduū.h.d. ¶ †Nota primo quod stipulatio seruitutum est indiuidua.adde.l.si sub vna.§.fina.ꝛ.l.pluribus.§.ꝛ si placeat.j.eo.ꝛ.l.p parte.s.de serui.que auteꝫ sit ratio quare seruitutes sint indiuidue.text.hic dicit quia eaꝝ diuisio corrumpit

rumpit stipulationē τ sic prima fronte ignotū per ignotius: sʒ tex.in.l.ij.§.i.ff.eo.dicit q: partis prestationē nō recipiūt: alibi tex.in.l.vie.ff.de servi.dicit q: vsus eaꝝ indiuisus est: sed iste rationes iurisconsultoꝝ videnṫ quasi cedere cum dicto: vnde gl.i. in scḋa parte visa est velle assignare ratiōnē per effectus sʒ non bene decla rat: q: ea que dicit glo. sunt potiꝰ quedā natura τ quidam effectꝰ seruitutū ꝙ sit propria ratio. vnde Bar.in.ij.oppo. conatur assignare rationē: ibi reseruo late dicenduʒ vt quātū possum sequar ordineʒ Bar. cuius vestigia tanꝙ in legibus semidei semp adoro.
3 ¶ † Scḋo no.ex tex.ibi earū rerum: ꝙ stipulationes indicanṫ diuidue vel indiuidue scḋm naturam rerū in stipulatione deductarum: τ sic ꝓm earū subiectū: vt hic.τ.l.ij.§. j.τ.l.iiij.§.cato.ff.e.similiter obligatiōes τ actiones indicantur diuidue vel indiuidue ꝓm res ad quas cōpetūt.ꝓʒ Bar.hic.i.ij. oppositione.τ etiā in.ij.q.τ eundē Bar.in.d.§.cato.in.v.q.τ in.l. si vt certo.§.si duobꝰ vehiculū.in.ij.co.ff.cōmo.τ in.l.grece.§.illud.ff.de fideiuss.sicut alibi obligatio τ actio indicatur mobilis vel imobilis ꝓʒ rē in ea deductā.ꝓʒ glo.in.l.C.si aduer.trāf. et gl.in.§.j.in aut.de nō alie.aut pmu.reb.eccl.Bar.in.l.pōt.ff.de aut.tu.τ.l.l.monētiū.ff.de v.sig.d.Abb.i.c.nulli.in pe.co.de re. eccl.nō ali.
4 ¶ † Tertio pōdera tex.ibi ceterarūq; seruitutū. nā ista dictio ceterarū: est repetitiua seu relatiua similiū.vt est gl. in.l.nō solū.§.qrit.in ver.ceteros.τ ibi Bar.ff.de procu.τ gl.nota.xxvi.dist.in.c.deinde.in gl.j.τ gl.lxvj.dist.in.c.apostolica.τ textus.ff.loquutus fuit de seruitutibus realibꝰ seu predialibus. vnde subijciendo postea ceterarūq; seruitutū,debet intelligi q̄ sint similes τ sic que sint reales. isto modo gl.ñ bene exciperet seruitutē vsufructus,cū nō sit seruitus realis sed personalis: τ exceptio debet esse de regula.gl.in.l.j.ff.de reg.iur.Bart.in.l. in his.ff.de legibus.τ in.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si qs cautio.sed aduerte ꝙ dictio ceterarum non sit repetitiua similiuʒ de per se: pondera tex.in.l.nō impossibile.τ tex.in.l.ab emptiōe ff.de pac.in ver.τ in ceteris similibus.alias frustra ibi adijcere tur similibus si dictio ceteris de p se esset repetitiua similium. ad idem allego tex.in.c.oēs principes.de maiorita.τ obedien. vbi dicit tex.omnes principes τ ceteros homines.ibi dictio ceteros nō facit repetitionē similiū quia non vult dicere ceteros omnes principes vel similes principibꝰ: nisi dicas ad illū text. ꝙ ibi nō dicit ceteros simpliciter.sed addit ceteros homines: q: dicēdo ceteros homines,noluit facere repetitionē similium.
5 ¶ Quarto no.in ver.idem puto.ꝙ stipulatio seruitutis nō est faciēdi: ptʒ q: tex.dicit idē puto τ si qs faciendū aliqd stipulatꝰ sit ergo pluppponit ꝙ.ff.nō dixerit de stipulatione faciendi: τ sic pōdera hic videri tex.contra glo.in.l.ij.§.τ harū.in ver.viā. in prin.ff.eo.vbi gl.tenet ꝙ stipulationes seruitutuʒ sunt faciēdi: sed tenendo opi.Bar.ibi τ cōmunnem qḋ sunt mixte dādi et fa-
6 ciēdi.put ibi examinaui hoc mō tex.iste nō obstabit. ¶ † Quinto no.in versi.celsus.ꝙ in obligatiōibus faciendi post moram succedit obligatio ad interesse.adde.l.si insulam.ff.eodem. vbi istud melius probaṫ ꝙ alibi ꝓm Bal.ibidem.τ tex.in.l.si quis ab alio.§.fin.ff.de re iudi.gloss.in.l.ij.§.fi.ff.eo.τ sic reus nō pōt precise cogi ad factū sed soluendo interesse liberatur.que sit ratio ponit Bar.in.xi.oppo.vbi diceṫ.Ista regula recipit plures fallentias que colliguntur ex dictis Bar.in.viij.q. Ego ibi ꝙ
7 plures alias addam. ¶ † Sexto no.ꝙ obligatio ad interesse et sic ad pecuniā dicitur esse diuidua: τ ideo contra quēmlibet ex heredibꝰ promissoris agi debet pro portione hereditaria τ sic habes qḋ licet principalis obligatio sit indiuidua tamē subrogata ad interesse est diuidua: ratio q: contrahiṫ ad rem diuersam τ ad rē q̄ est diuerse nature. ¶ Limita singu. esse veruʒ qñ interesse petiṫ iure actionis τ obligationis ita proprie loquiṫ iste tex.secus quando interesse venit accessorie in executione sententie per officiū iudicis mercenariū deseruiēs actioni pro posite ad indiuiduum: tūc etiam interesse cēseṫ esse indiuiduʒ ita sing.limitat Bar.in.l.ij.§.ex his.in pe.co.ff.eodem. ibi dixi ¶ Secundo limita quando ageretur ad interesse ratione incommisse secus si rōne doli in faciendo cōmissi circa speciem restituendā q: tunc dabiṫ insolidum contra quēlibet cōmittentem dolū.l.j.§.si apud duos.τ.l.si duo.ver.ꝙ si lancem.ff.depo. Expeditis textualibꝰ. ¶ Capio gl.j.quā diuide magistraliter in tres ptes.In prima opponit ɔtra tex.τ dupliciter soluit.In scḋa querit quare stipulatiōes seruitutū sunt indiuidue: τ videtur assignare tres rationes: sed vt etiam dicit Paul.de castro potius cōcernunt effectus indiuiduitatis qui sequunṫ ex eo ꝙ sint indiuidue quā ostendāt cām quare sint idiuidue.In tertia glo.conatur alijs tribus modis ostendere qualiter facta sunt indiuidua: sed isti etiam sunt potius effectus ꝙ cause scḋa ibi q̄ liter autē.tertia ibi sed hoc nō est facile assignare. ¶ In prima parte gloss.ibi preter vsumfru.Ista solutio est vera in se.sʒ non est congrua exceptio ad textum cum loquatur de seruitutibus realibus τ vsufructꝰ est personalis vnde cum ista exceptio nō sit de cōtentis sub regula nō est bona.vt dixi in text.in iij.nota. sequens solutio ibi: sed inter heredes τc.est tex.j.l.v.§.reo.ff. de vsufr. Itē illa que sunt indiuidua ex parte heredum stipulatoris sunt etiā indiuidua econtra ex parte heredum promissoris.l.ij.§.ex his.ff.eo.τ.l.vie.ff.de serui.τ ita etiam istā solutionē reprehēdit Bar.in.v.oppo.τ oēs sequunṫ sed salua istā solutionē gl.vt pcedat post vsumfructū ɔstitutū.nā tunc ɔstituēs teneṫ etiā ad patientiā pstandā,τ sic teneṫ pati eū vti.l.ij.§.dare.ff.de vsufru.gl.in.l.corruptionē.C.e.τ in.l.pluribꝰ.§.τ si placeat.ff.e.τ ista obligatio ad patiētiā prestandā in vsufru.est indiuidua,τ qlibet heredū pmissoris teneṫ insolidū: τ si pmissa eēt pena vno ex heredibꝰ ɔtrafaciente cōmitteret insolidū ɔ oēs q: tūc aufert totū cōmodū vsufructus.vt declarat Bar.in.iiij.
8 q.ad si.quē Ang.τ alij oēs sequunṫ. ¶ † Et sic stat cōclusio ꝙ inter oēs seruitutes nedū reales: sed etiā personales, sola seruitus vsufructꝰ est diuidua.Nec ob.tex.in.l.si duo.ff.de stipu.ser. q: dʒ intelligi ꝙ vsufructꝰ nō pōt diuidi diuisione naturali,cuius incorporale,sed bñ diuidiṫ ꝓm iuris ordinatione ꝓm Bart. ibi τ hic in.iij.q. Quare aūt vsufr.dicaṫ diuiduꝰ τ alie seruitutes nō etiā psonales vt vsus.l.vsus pars.ff.de vsu τ habit.rōneʒ assignat Bar.in.j.q.vbi diceṫ. ¶ In scḋa pte pncipali glo.ha-
9 bes tres ɔclusiōes. ¶ † Pria ɔclusio qḋ si vnꝰ pluriū dñoꝝ fundi cōis stipuleṫ viā vel aliā seruitutē realē fundo cōi: ista stiplo nō valet.Adḋ.l.si vnꝰ ex socijs.ff.de serui.ru.pdio.vbi est textꝰ multū clarꝰ de h. ¶ Istā ɔclusionē reprobāt Pau.d ca.Imo. τ d Alex.bona rōne,q: vnus socioꝝ pōt acqrere seruituteʒ cōi fundo τ talis acquisitio nō est nulla,sed pendet ex futuro euētu: τ si alij postea ɔsentiāt ex tūc talis acquisitio seruitutis vʒ,τ habebit effectū τ interim acquirēs nō pōt phiberi vti seruitute.l.p fundū.ff.de ser.ru.pdi.τ.l.fi.ff.cō.pdi.sicut ergo vnꝰ sociorū pōt acquirere seruitutē fundo cōi cū determinatione supra dicta ita etiā dʒ posse stipulari: τ ita dʒ determinari τ declarari tex.in.d.l.si vnus.τ ista gl.τ dicit Pau.ꝙ nullꝰ h tangit. ¶ Secūdo vltra eos ɔ istā ɔclusionē gl.facere vř illud ꝙ vult gl.not. in.l.nemo ex socijs.in prin.ff.p socio.q̄ notabiliter tenet ꝙ quilibet socioꝝ intelligaṫ habere tacitū mādatū ad faciendū ea que sunt vtilia societati: si ita est: ergo vtute talis taciti mādati poterit vnꝰ socioꝝ stipulari seruitutē fundo cōi: q: istud est vtile ceteris. Lu.roma.hic fortasse sentiēs istā difficultatē,lʒ eā nō attigat reprobat.d.gl.in.d.l.nemo ex socijs.p istā gl.hic τ p tex.in.l. de pupillo.§.si pluriū dominoꝝ.ff.de ope.no.nunti.vbi vnꝰ dominoꝝ fundi communis nō pōt nūtiare nouū opus: et tamen ē vtile ceteris: τ idē Lu.ro.ibi i.d.§.si pluriū dñoꝝ reprobat.d. gl.p illū tex.lʒ dicat Lu.hic ꝙ illa glo.cōmuniter ab oibus approbeṫ. Moder.senē.saluāt vtrāq; gl.τ bñ qḋ glo.in.l.nemo ex socijs pcedit in societate cōuentionali qñ plures cōtraxerūt societatem.nā rōne talis contractus qlibet socioꝝ intelligiṫ hře tacitum mādatū ad ea q̄ sunt vtilia societati,sed gl.nostra loqtur in societate incidēti alicuiꝰ rei qñ plures habēt fundū communē vel q: simul emissent vel q: fuisset eis legatꝰ.vt est text.lʒ isti nō allegēt in.l.ij.ff.cō.diui.p quē tex.notat ibi Bar.ꝙ si emimus rē simul in ea re dicimur esse socij: ꝙ est bene tenendū mēti ꝓm eū.idē tenet Bar.in.l.j.in.xj.q.C.pro socio.τ ita etiaʒ pōt intelligi tex.in.d.l.de pupillo.§.si pluriū dominorū.ratio diuersitatis est ꝓm eos q: in societate incidēti illi non dicunṫ esse veri τ proprij socij.τ est tex.not.in.l.vt sit.ff.p socio.declarat Ang. in.l.quidā hyberꝰ.ff.de ser.vr.pred.hoc etiā ptʒ q: inter eos cōpetit actio negotioꝝ gesto.l.qui in aliena.§.fi.ff.de neg.gest.et tamē si essent veri socij,τ haberent tacitum mandatū: competeret actio p socio vel actio mādati.vñ gl.in.d.l.nemo ex socijs.q̄ exorbitat debet intelligi et restringi vt loquatur in socijs proprijs τ conuentionalibꝰ qui societatem contraxerunt non autem in communione incidenti. Adde vltra eos bene facere qḋ singulariter tenet Bal.in.c.j.in.j.col.de benefi.fratris.in vsib. feud.vbi tʒ ꝙ si sunt duo fratres τ vnꝰ emit pro mille ducatis castrū a rege q cōfessus est se habuisse τ recepisse a dicto emptore soluēte de pecunia eius et fratris sui p ista verba nō induciṫ societas: sed videṫ negotiū gestū nomine vtriusq; ꝙ est diligenter notandū ꝓm eū. ¶ Tertio cōtra ɔclusionē glo.nostre facere videṫ nā qs potest alteri stipulari qñ interest stipulantis alteri stipulari.l.stipulatio ista.§.alteri.τ.§.si stipuler.ff.eo.τ.l.liber homo.la.ij.§.fi.j.eo.sed qñ vnus ex socijs stipulatur seruitutem predialem fundo communi,sua interest istud stipulari,τ tunc intelligiṫ stipulari qḋ seruitus acquiraṫ etiā propte alio rum q: alias nō potest valere p parte sua nisi etiam valeret p parte socioꝝ τ sic in totum ergo talis stipulatio debet valere. cōtra glo.nostrā.Et si diceres qḋ regula.d.§.alteri.τ.d.§.si stipuler.quādo stipulatoris interest totū stipulari alteri τ tūc bene valet. vt in.d.iuribus. sed hic interest solum pro parte sua:

rñdetur qđ istud nõ potest dici in indiuiduis vt est materia no
stra:in quibus videt̃ semꝑ interesse totũ,cũ in indiuiduis acq̃
ratur vnicuiq; ius insolidum.l.ij.§.ex his.ff.eo.hinc est qđ in in
diuiduis vnus põt agere in iudicio ꝑ alio sine mandato:lȝ non
videatur sua interesse in totũ.l.ij.C.de ꝯsor.eiusdẽ lit. ergo ideȝ
in stipulatiõe.⁊ sic ꝯ gl.Bal.tñ in.l.si absentis.in pe.col.C.si cer.
peta.videt̃ tenere ꝙ vnus socioꝝ non possit societati stipulari.
10 vt ibi per eum.¶ †Scđa cõclusio gl.est:ꝙ vnus socioꝝ nõ põt
in fundo cõi ꝓmittere seruitutẽ alij,fundo alterius: pro ista con
clusione gl.videt̃ bene facere:q̃ seruitus se hȝ ad modũ chara
cteris qui imprimit̃ in corpore cũ ferro ignito.vt declarat bar.
in.l.iiij.ff.de serui.⁊ in.l.nemo potest.in pe.colũ.ff.de lega.j.dixi
in.l.eum qui ita.prima.ff.eo.cum ergo vnus sociorũ nõ habeat
partem de per se,etiã in aliquo minimo cespite terre.l.meuius.
§.duobus.ff.de lega.ij.ergo non posset in aliqua parte imprime
re seruitutẽ,quin imprimeret in parte sociorum: ergo solus sine
alijs socijs facere nõ potest.Istam conclusionẽ glo.reprobãt et
bene Cuma.Pau.de ca.⁊ d.Alex.⁊ in primis ẜm Cum.ista gl.
errauit:q̃ etiam ille qui nõ habet fundũ potest ꝓmittere serui
tutem per fundum alienum.tex.est in.l.heredes.§.an ea.in ver.
cõtra.ff.fami.hercis.si ergo non habẽs fundum potest seruitutẽ
promittere:ergo fortius dȝ posse qui est dñs fundi communis
pro parte:⁊ hoc etiã videt̃ tenere Bar.in.l.si sub vna.§.j.j.eo.et
si aliquis opponeret de tex.in.§.pe.insti.de serui.⁊ in.l.j.ff.com.
pred.vbi dicũt tex.ꝙ seruitutes ideo dicunt̃ prediales: q̃ sine p̃
dijs constitui nõ possunt : ideo nemo põt seruitutẽ imponere:q
prediũ non habet:q̃ in vtroq; loco rñdent glo.qđ verum est vt
de presenti sit seruitus:sed bene inducit obligatio ad seruitutẽ:
vt in.d.ver.cõtra.Scđo cõtra conclusionẽ glo.nostre mouetur
Pau.fundamẽto quo in precedẽti conclusione.nam si vnus ex
pluribus dñis imponat vel cõstituat seruitutẽ in communi fun
do.talis constitutio pẽdet ex futuro euentu:et si alij postea con
sentiant talis impositio ex tũc valebit.⁊ habebit effectũ.d.l.per
fundum.ff.de serui.rust.predi.⁊.d.l.si.ff.cõia pred.ergo idẽ in ꝓ
missione facta per vnũ ex dñis:arguẽdo de cõstitutione seruitu
tis,ad ꝓmissionem qđ est minus:vt.ff.ꝓxime dixi. Tertio adde
qđ dicit tex.in.l.serui electiõe.§.j.ff.de leg.j.vbi qđ cõe est meũ
est:quãtum ad dispositionẽ partis mee:nisi dicas ꝙ ex quo illa
pars est indiuisa:⁊ seruitus non põt cõstitui pro parte.l.ꝑ par
11 te.ff.de serui.ergo ⁊c.¶ †Tertia ꝯclusio gl.est:ꝙ si dñs stipule
tur seruitutẽ realẽ vie fundo ꝓprio,⁊ postea partem fundi alie
net qđ vitiat̃ stipulatio:intellige istã cõclusionẽ gl.procedere:
qñ alienatio partis fieret ꝑ indiuiso:ratio q̃ tunc res deuenit
ad casum a quo incipere non potest ante negotiũ perfectũ: iđ
tũc vitiat̃.l.pluribus.§.⁊ si placeat.j.eo.iũcta.l.pro parte.ff.de
serui.secus si pro diuiso.l.si quis duas.§.j.ff.cõ.predi.q̃ tũc in
illa parte sibi remanẽte pro diuiso solus posset acquirere serui
tutem:ergo per alienationẽ alteriꝰ partis nõ debet vitiari sti
pulatio ẜm Pau.de cast.Roma.⁊.d.Alex.hic:⁊ ita habes ex
12 peditam totã scđam ꝑtem glo.¶ †In tertia parte principali
glo.conatur ostẽdere quõ facta sunt indiuidua:⁊ est scđa pars
ꝑncipalis huius.l.sed vt dixi.ff.sunt potius effectus quã cause.
Bar.late explicat in.iij.q̃one principali.vbi dicetur.Sed inquã
tum ista glo.tenet ꝙ si vnꝰ dominoꝝ stipuletur domum edifica
ri in fundo cõmuni inanis est stipulatio.sequit̃ Bart.in.vj.op
po.⁊ dum glo.ad hoc opponit de.l.continuꝰ.§.fi.j.eod.vbi pos
sum stipulari insulam fabricari vni ex heredibus meis in fun
do hereditario:ita ꝙ acquirit̃ illi ⁊ non alijs heredibus.⁊ tamẽ
ipse nõ est solꝰ dñs fundi hereditarij: ergo idẽ in proposito in
vno ex dicẽdis.Rñde dupliciter.prio ẜm Bar.in.d.vj.opp.qđ
ibi fundꝰ erat in totũ illius heredis cui testator fuit stipulatꝰ:
eo q̃ sibi prelegatus a testatore:⁊ sic loquit̃ in vniuersali succes
sore ad quẽ bene transit actio stipulationis:vt ibi:secus in sin
gulari successore.l.si sub vna.§.j.j.eo.vel secũdo intelligit̃ ille
tex.ẜm gl.⁊ doc.ibi quando fundꝰ erat in totũ illius heredis,
cui testator stipulatus est aliũde q̃ȝ ex causa hereditaria.Istam
conclusionẽ gl.reprehendit solus Cuma.⁊ dicit se admirari de
ista glo.⁊ de doctoribus.naȝ oẽs eã sequunt̃ ⁊ dicit quod est fal
sa:⁊ istud patet.nã qs põt stipulari insulã fabricari in fundo pe
nitus alieno,⁊ valet stipulatio,dũmodo aliqualiter intersit sti
pulantis lȝ non in totum.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.ff.e.
quanto fortius debet quis posse stipulari insulã fieri in fundo
communi in quo habet partẽ pro indiuiso:⁊ sic interest sua pro
illa parte pro indiuiso:⁊ ista res est clarissima secũdũ eũ.Tene
cõclusionem glo.quam etiaȝ sequunt̃ Pau.de cast.Lu.roma.
do.Alex.⁊ do.Pet.de hexu.hic:q̃ ista gl.dȝ sane intelligi quã
do alij socij stipulatoris nolunt cõsentire,qđ fiat insula in fun
do cõi:quo casu in re cõmuni potior est cõditio prohibẽtis ali
quid fieri.l.sabinꝰ.ff.cõmu.diui.⁊.l.an vnus.ff.si serui.vendi.sed
tex.in.d.§.si quis insulam.loquitur quando ille tertius consen
tiebat ibi edificiũ fieri.Unde si non cõsentiret.etiam ibi inanis
esset stipulatio:licet aliquo modo interesset stipulãtis.preterea ⁊
secundo qñ,vnus ex dñis stipulatur seruitutẽ in fundo commu
ni,stipulatio nõ valet,nisi alij consentiant.l.si vnus ex socijs.ff.
de serui.rust.pred.⁊ dictũ fuit in precedẽti parte glo.vbi etiam
ipsemet Rapha.cuma.sequit̃.ergo eadẽ ratione non debet va
lere stipulatio si vnus sociorum stipulet̃ insulã fabricari in fun
do cõi,⁊ alij nõ cõsentiant:sed ad hoc respondebat ipse Rap.
ꝙ aliud est in stipulatione seruitutum,que est stipulatio dandi
l.iij.§.dare.ff.de vsufr.⁊ in stipulationibꝰ dandi nõ succedit obli
gatio ad interesse.l.vbi aũt.§.fin.j.eo.vnde ibi stipulatio non
potest valere propter meum interesse:sed.q.nostra loquitur in
stipulatione faciendi insulã,in qua bene succedit obligatio ad
interesse:⁊ sic põt valere propter meũ interesse:⁊ dicit Rap.ꝙ
istud est efficax fundamentum.Sed certe ista responsio nihil
valet ẜm Pau.de ca.⁊ do.Alex.q̃ etiam qñ stipulor dari alte
ri q̃ȝ mihi:⁊ tũc bene succedit obligatio ad interesse.l.liber ho
mo.in.ij.§.fi.j.eo.sed hic videor stipulari seruitutem etiam cũ
socijs.preterea non est verũ ꝙ stipulatio seruitutis dicatur sti
pulatio dandi.imo est mixta ẜm Bar.⁊ alios in.l.ij.§.⁊ harum.
vbi dixi.ff.eo.Preterea vltra eos quod fundamentũ Rap.qđ ipse
reputat efficax nõ sit verum aperte ostenditur:nam dũ dicit ꝙ
hic loquitur in stipulatione faciendi in qua succedit obligatio
ad interesse:certe istud procedit quando promissor est in mora
faciendi:vt hoc tex.in fi.sed in casu nostro promissor nũquam
potest dici in mora,si non fabricauit in fundo cõi insulam ꝓmis
sam:nã stipulator nũq̃ȝ potuit sibi demonstrare locum rectum
fundi in quo edificaret:cuȝ nec in minimo cespite terre habeat
ius in fundo cõi pro indiuiso.l.meuius.§.duobus.de leg.ij.er
go nũq̃ȝ promissor potuit dici in mora edificandi,propter incer
titudinem loci designãdi in loco cõi.l.ita stipulatus.j.eo.ergo
nũq̃ȝ potuit teneri ad interesse:ergo nũq̃ȝ potuit valere stipu
latio:vnde tene cõclusionẽ gl.cõiter approbatam.que licet ve
ra sit in se:tamẽ ista ratio gl.nõ est perfecta ⁊ generalis.ad ostẽ
dendum ꝙ facta sint indiuidua:q̃ nõ cõuenit stipulationi rem
tradi,nec stipulationi operarũ:q̃ sunt facti:sed non cõtinet ali
quid solo coherens prout in conclusione glo.Sequens ratio glo.
qđ facta ideo dicant̃,indiuidua:q̃ non recipiunt partem quo
titatiuam.s.tertiam vel quartam:ideo partis implementũ non
liberat:puta edificando tertiam vel quartam partem domꝰ ꝓ
misse edificari nõ est etiam generalis.quia solum procedit in fa
ctis habentibus certam formam:vt domũ fieri,vel insulam fa
bricari:nam forma non dicit̃ adesse quousq; opus sit perfectũ.
l.si is qui quadringenta.§.quedã.ff.ad.l.falci.vnde non ꝓcedit
in alijs factis.Tertia ratio glo.quod facta sunt indiuidua inter
heredes promissoris:sed non inter heredes stipulãtis nihil cõ
cludit ad propositum quare facta sint indiuidua.Item repro
batur ab omnibus,quia stipulatio que est indiuidua ex parte
heredũ ꝓmissoris,eodem modo debet esse indiuidua quo ad
heredes stipulatoris:⁊ ecõtra.l.ij.§.ex his.ff.eo.⁊.l.vie.ff.de ser
ui.⁊ dixi etiã.ff.in prĩa ꝑte huiꝰ gl.q̃ ergo sit rõ quare facta sint
indiuidua:Barto.vt dixi explicat in.iij.q.principali:ibi dicet̃.
13 ¶ Extra gl.Bar.format.xiiij.opp.⁊.x.q̃stiões.In prima oppo.
ꝯcludit Bar.ꝙ lȝ seruitꝰ aq̃ ducende sit indiuidua,vt hoc tex.
tñ ꝯmoditas talis aq̃ ducẽde põt iter plures diuidi,in tẽporibꝰ
⁊ mẽsuris:vt dicit tex.in.l.lucio.in fi.⁊.l.seq.ff.de aqua quo.⁊ esti
ua.⁊ in.l.arbor.§.fi.ff.cõ.diui.gl.in.l.si partem.ff.de ser.ru.pdi.
Et dicit Bar.in.ij.opp.ad fi.ꝙ q̃libet seruitus respectu cõmodi
tatis est diuidua:per tex.in.l.via.§.j.ff.de serui.Addo hñ face
re in simili,qđ lȝ iurisdictio presertim comitatus vel marchio
natus nõ possit inter vasallos diuidi sine cõsensu directi domi
ni,al's caderẽt a feudo.c.imperialẽ.§.preterea ducatꝰ.de ꝓhi.
feu.ali.ꝑ fed.in feu.tñ administratio seu exercitiũ iurisdictiõis,
⁊ sic ꝯmoditas:põt inter eos diuidi absq; aliquo cõsensu dire
cti domini.ita singulariter determinat Bar.in.l.inter tutores.
circa fi.per illũ tex.ff.de admi.tu.⁊ ibi dicit qđ ita al's habuit de
facto cõsulere in iurisdictione cuiusdã comitatꝰ in qua cõsuluit
ꝙ isto modo poterat diuidi inter plures filios:⁊ reperio quod
ita cõsuluit in cõsi.clx.xix.ꝙ incipit primo q̃ritur vtrũ iurisdi
ctio ⁊ imperiũ.in.ij.dub.sequit̃ Pau.de ca.in.l.vie.ff.de serui.
d.Anto.de bu.Jo.de imo.⁊.d.Abb.in.c.prudẽtiã.in pñ.de off.
dele.ꝑ id qđ ibi no.Inno.in prin.gl.mag.vbi vult ꝙ lȝ iurisdi
ctio sit indiuidua quo ad habitũ.põt tñ cõmoditas vsus diui
di.idẽ lȝ Bal.in.c.vno delegatoꝝ.de offi.dele.Hemi.in.c.ij.in
vlt.col.de arb.i.vj.d.Alex.in ꝯs.xxv.v.vol.qđ icipit attẽtis nar
ratis.in.ij.co.Alibi decidit sing.Ang.in.l.ij.§.ex his.ff.eo.⁊ ibi
Jo.de imo.⁊.d.Alex.in pe.co.ꝙ si plures dñi hñt iurisdictionẽ
in vno castro ⁊ sunt discordes in iurisdictiõe administrãda põt
vigeri ꝑ directũ dñũ ad istantiã subditoꝝ diuidere vsũ iurisdi
ctiõis ꝑ tpa vtẽdo alternis ãnis p.d.l.lucio.ff.de aq̃ q̃t.⁊ esti.⁊ p
dictum

dictũ nota.Inn.in.d.c.prudẽtiã.idẽ tз.d.Abb.in.c.fi.in
j.col.de re iudi.d.Alex.in ꝑalle.cõsi.xxv.v.vol.in.vj.colũ.
⁊ se.Istis adde tex.no.in cle.ij.de iur.pat.vbi est text.ꝙ
plures patroni descẽdentes ab vno possunt inter se di-
uidere cõmoditatẽ presentãdi alternis annis. Itẽ adď
glo.no.xvj.q.iij.c.lз.i gl.fi.q̃ vult ꝙ si eccl'ia est subiecta
duob⁹ epis.puta q2 sit posita in limine vtriusq3 diocesis,
⁊ tales epi non ꝯueniũt in illã ordinãdo:superior debet
eos cogere vt alternis annis disponant quam gloss.ad
hoc no.d.Abb.in.d.c.fi.in.j.co.de re iu.⁊.d.Alex.in .d.§.
14 ex his.in pe.col.¶ †In.ij.opp.Bar.intendit declarare
id qď est potissimũ ⁊ necessariũ cognoscere ꝑ intellectu
tex.⁊ materie q̃ sit ratio q̃re seruitutes reales dicant̃ eẽ
indiuidue:⁊ conatur istud ostendere a partibus sufficiẽ
ter enumeratis siue ꝯsideram⁹ fundũ seruiẽtẽ,nõ põt qs
aquã ducere vel ire ꝑ partẽ illius fundi seruiẽtis ꝓ indi-
uiso:siue cõsideremus fundum dominantem non potest
quis ad eum ire,vel aquã ducere ꝓ certa parte ꝓ indiui
so:⁊ ꝓbat q2 dñs ꝓ parte.nõ potest seruitutẽ acquirere,
nec imponere.vt tз glo.s̃.in.ij.ꝑte.⁊ istud est cõe ad oẽs
seruitutes reales q̃ isto respectu dicunt̃ indiuidue.ista
verba Bar.q2 sunt obscura potes sic declarare. nam si
debes aliquã seruitutẽ ꝑdialẽ per fundũ tuuз ad fundũ
meũ puta vie itineris actus vel aqueductus: si ego non
possem ire nisi vsq3 ad dimidiam fundi tui in nullo mihi
prodesset iste vsus seruitutis nisi possem ꝑficere vsum ꝑ
totũ fundum ⁊ sic nisi ꝑfecte vtar vsu totius fundi seruiẽ
tis:q2 vsus ipsoꝝ est indiuiduus pro parte.l.vie.s̃.de ser
ui.q2 vtẽdo ꝓ parte nullus resultat effectus.facit qď not.
dicit Bal.in.l.si plures.in.iij.col.C.de cõdi.inser.qď qñ
aliquid taliter ordinatur vt nisi sit ꝑfectũ in nullo profi-
ciat dicit esse indiuiduum.silr ꝺm Bar.si cõsideram⁹ in-
strm̃ quo mediãte qs vtit̃ seruitute vt plurimuз reperit̃
indiuiduum. nam instrumẽtum quo quis vtitur seruitu
te,est homo vel iumentũ:⁊ vna pars hoĩs vel iumẽti nõ
põt ire qn vadat alia:⁊ si tale instrumentũ diuidat̃ in ꝑ-
tes extinguit̃:⁊ sic nullus erit eius vsus.Nec obst.ꝙ ad
certam ꝑtẽ ꝓ diuiso põt cõstitui ⁊ remitti seruitus:tam
respectu fundi dñantis q̃з respectu fundi seruiẽtis.l. ad
certam.⁊.l.si cui.s̃.de serui.⁊.l.per certũ.s̃.cõ.predio.er-
go patet ꝙ respectu vtriusq3 fundi,tam seruientis quã
dñantis seruitus est diuidua,ergo assumptũ.s̃. factum
nõ est veꝝ.rñdet Bar.in.iij.opp.⁊ bene ꝙ qñ fundus di
uiditur quelibet pars pro diuiso dicitur esse vnus fun-
dus integer:⁊ seruitus que debetur cuilibet parti ꝓ di-
uiso debet̃ vni fundo ⁊ non parti.vt dicit tex.in.l.si quis
duas.§.si quis partẽ.s̃.com.predi.Et si dicas pone ꝙ to-
tus fundus debeat seruitutẽ:⁊ remitto seruitutẽ quoad
certam partem fundi:in alia remanet certa pars seruitu
tis:ergo seruitus diuidit̃.respondet subtiliter Bar.qď
tunc seruit⁹ nõ diuiditur sed restringit̃ ⁊ modificat̃. vt
vbi prior erat lagior per totũ fundũ nunc restringatur
ad certam partem fundi:⁊ sic seruit⁹ est tota in toto fun
do:⁊ tota in qualibet ꝑte fundi.l.via cõstitui.s̃.de ser.ru.
predio.sicut aĩa hoĩs ꝺm theologos ⁊ philosophos: est
tota in toto:⁊ tota in qualibet parte corporis:prout ẽt
dicit Bar.in.l.si cui.s̃.de serui.vnde lз oculi eruant̃ a cor
pore,per hoc aĩa nõ est diuisa sed bñ restricta ⁊ modifica
ta:vt q̃ prius habebat virtutẽ visiuã ꝑpter instrumẽtuз
oculoꝝ nũc nõ habeat.⁊ dicit Bar.ꝙ ista sunt subtilia et
consistẽtia in intellectu,nec sunt aliter intelligibilia,nec
aliter possunt declarari.Stat ergo ꝺз Bart.ꝙ seruitu-
tes sunt indiuidue,tã respectu predij seruiẽtis q̃з respe-
ctu predij dñantis ⁊ q̃з respectu instrumentalis vsus ser
tutis,lз respectu tꝑis ⁊ commoditatis dicãtur diuidue.
Sed aduerte inq̃ztuз Bar.vult ꝙ ideo seruitutes sint
indiuidue:eo q2 non possunt deberi nisi ꝑ totum funduз
seruiẽtẽ nec etiã possunt deberi nisi toti fundo dominã-
ti.nã in cõtrariũ facit ꝺm cuma. q2 attenta ista ratione
Bar.sequeret̃ ꝙ si ꝓmitteres mihi centũ:ista obligatio
de centũ esset indiuidua:nõ eñ põt deberi persone mee
nisi in totũ nec ꝑ tuam personã nisi totã:nec vni parti ꝑ
sone mee dari põt qn alteri detur ⁊ tamẽ pecunia et sic
quãtitas est diuidua.l.ij.§.j.s̃.eo.tu stringe fortius istud
fundamentũ Raph.nã parti fundi diuisi potest deberi
seruitus:quia pars fundi cẽset̃ vnus integer fundus ꝺз
Bar.hic in.iij.opp.⁊ tñ parti ꝑsone non põt deberi pe-
cunia:q2 pars diuisa titij nõ est titi⁹.l.mortuo. in princ.
cum ibi no.per Bar.s̃.de lega.ij.Et lз Raph.cuma.dicat
se saluare Bar.q2 in seruitutib⁹ pars certitudinaria da
ri non potest q2 fundus aliquãdo indiget plus aqua ali
quando minus et sic incertum est quanta aqua opus sit
fundo:tñ ista solutio non tollit obiectũ nec habet sensuз
ideo tu aliter responde defendendo Bar. qď obligatio
vel stipulatio dicitur indiuidua respectu contenti in ea,
non respectu persone debentis vel cui debet̃.ꝺm Bart.
in.ij.oppo.debitum ergo pecunie est diuiduuз sicut pe-
cunia vt hoc tex.in ver.celsus.ꝑsona ergo debitoris vel
creditoris quo ad hoc non est in consideratione al's oĩs
obligatio esset indiuidua quod est falsum.obligatio aũt
ad seruitutem cõtinet aliud qď consideratis respectib⁹
15 Bar.est indiuiduum.¶ †Ego scďo ⁊ fortius ꝯtra Bar.
oppono inquantũ Bar.vult in.iij.oppositione.qď quã-
do totus fundus debebat seruituteз ⁊ diuiditur in par-
tes vel fit remissio in parte fundi qď tunc seruitus nõ di
uiditur sed bene restringitur ⁊ modificatur quo ad illaз
partem cum sit tota in toto ⁊ tota in qualibet eius par-
te attenta ista ratione Bar.sequeret̃ qď idẽ esset in pre-
dio dominante cui debetur seruit⁹ realis ꝙ si alienare-
tur eius pars ꝙ seruitus deberet restringi ⁊ retineri in
alia parte fundi dominantis tanq̃з tota in toto,vt si ea-
dem seruitus remaneat restricta ad certam ꝑtem:⁊ tñ
istud est falsum.l.pro parte.s̃.de serui.tз gl.s̃.in.ij.par-
te:⁊ ibi oẽs sequunt̃. Item.Bar.ꝙ qñ restringit̃ seruit⁹
q2 pars fundi seruientis sit alienata ꝙ adhuc tota serui-
tus remaneat sed restricta ⁊ modificata:certe ex quo
tunc nõ potest ire nisi ꝓ parte fundi qď dicat̃ adhuc eẽ
totalis seruit⁹:istud ꝺm cuma.nõ bene cadit in sensu ho
minis sensati sicut nec esset congruum dicere ꝙ tale do-
miniũ lз restrictum remaneat qñ pars ꝑdij dominãtis
est alienata.Defendendo Bar.dic ꝙ Bar.loquitur qñ
alienatio vel remissio sit pro ꝑte pro diuiso qď tunc ser-
uit⁹ restricta et modificata retinetur in alia parte.rõ q2
in parte pro diuiso ab initio põt constitui seruitus.l.ad
certã.s̃.de serui.q2 illa pars diuisa cẽset̃ esse integer fun
dus.l.si quis duas.§.si quis partẽ.ff.com.pred.idem est
in predio dominãte q2 si alienetur eius pars pro diuiso
in alia ꝑte totalis seruitus retinetur.d.l.si quis duas.§.
si quis partem:secus quãdo alienatur pars pro indiui-
so tunc seruitus vitiatur in totum q2 tunc deuenitur ad
casum a quo incipere non potest:ita proprie loquit̃ tex.
in.d.l.pro parte.⁊ ibi glo.q2 cũ fundus alienatur pro in
diuiso,non datur tunc certa pars ad quam tota seruit⁹
restringi possit.Sed quicquid sit vltra predicta rationes
Bar.superius relate non clare demonstrant ad intelle
ctum indiuiduitatem seruitutum:ideo alia aptior ratio
est inuestigãda.Lud.hic duas alias rationes assignat
satis fragiles ⁊ non generales:prima q2 implementum
seruitutum pro parte nõ affert tantam vtilitatem respe
ctu partis:quantã tota respectu toti⁹ ⁊ ponit exemplũ,
si promitteres me sinere ire ad putanduз vineas, ⁊ post
ea nõ patereris me ire ad recolligendam vindemiã:pri
ma prestatio partis parũ prodesset.secunda ratio quia
diuisio corrumperet formaз traditã a iure seruitutibus
puta q2 de iure via dз esse lata .viij. pedum.l. vie latitu-
do.s̃.de ser.ru.pre.si diuideretur destrueretur forma iu
ris:ideo iste tex.dicit ꝙ earum diuisio corrumpit stipu-
lationem.sed certe non oĩbus seruitutibus tradita est a
iure certa ⁊ limitata forma.Aliam tertiam rationẽ assi-
gnat Pau.de ca.hic in.vj.co.satis proximã quaз ego.j.
tenebo.⁊ eã sibi ascribit.d.Alex.tacito autore.in.j.co.in
ij.no.¶ Ego postremo dico ꝙ iď seruitutes reales sunt
indiuidue.eo quia in eis nulla potest cadere diuisio de
mũdo:non quidem naturalis q2 diuisio naturalis seu q̃
fit secundum naturam cadit in rebus corporalibus ⁊ fit
ab homine:ideo non cadit in seruitutibus,cum sint iu-
ra incorporalia.l.j.ad fin.ff.de reꝝ diui.⁊ insti. de re. cor-
poralibus.§.eod.numero.⁊ ita etiã dicit Bar.j.in.iiij.q.
vnde cũ seruitutes sint iura incorporalia,naturaliter nõ
põt homo diuidere id qď nõ videt̃: nec tangere põt:⁊ si
tu dicas licet seruitutes q2 sunt incorporee,⁊ sic inuisibi
les naturaliter diuidi nõ possint tñ fundi q seruitutes
debẽt bene possunt naturaliter diuidi:nã dico ꝙ idem
ius seruitutis remanet fundo diuiso:sicut qñ erat indiui
sus:ita dicit egregius tex.in.l.nã satis.in.§.sed si is fun-
dus.s̃.queãd.ser.ami.⁊ si fund⁹ seruiẽs ꝑticulatĩ aliena-
ret̃ oẽs ꝑtes seruit⁹ sequit̃:⁊ eo casu seruitutes in sua con
ditione durãt:ita dicit tex.no.in.l.via constitui.§. si fun-
dus.⁊.§.quecũq3.s̃.de ser.ru.pre.nõ quoq3 põt esse in ser
uitutib⁹ eadẽ diuisio ciuilis q̃ fit a.l.ꝺз iuris dispositionẽ

a ¶ R̄ndet. adde q etiā ali eñ gl. i. l. p parte. §. ō servi. ibi ēt Pau. ō cas. ita soluit.

b ¶ Solone. Adde q vr̄ q sic possit respōderi q bart. h loqr qñ ps opis puta partē fundi tradi erat certa. sec⁹ ibi vbi stipulabat partez ope tm̄. vel scōo q conclusio bar. hic pcedit nisi aliqd medium ipediret. vt ibi: vl. iij. q verū est qd ptes mktap operap possunt a principio deduci: q partes mktarū operarū faciūt aliqd opus integrū. sed ptem opere vni⁹ diei p mittere nihil esset, cū in eius locū succedat interesse qd in media opa nō estimaretur. Cōsidera ēt p solo neq dñr i. l. in stiplonibus. §. opa rū. §. e. maxime sup glo. ibi Jas. potes ēt z melius r̄ndere q. l. libert⁹ q post in. §. j. §. de ope. libe. pcedit in opib⁹ officialibus, q p pte neq pmitti neq solui. zc. q ope officiales ɔsistunt in serviēdo mēse. z i associādo dñs p civitatem vt declarat bar. post antiquos in. l. si non sortē. §. libert⁹. in iiij. colū. circa prin. ff. de cōdi. inde. z iste p pte p stari nō pñt

que divisio legalis alias cadit in rebus incorporalibus et sic in iuribus: vt in dño in actionib⁹ z obligationib⁹. l. j. C. si cer. pe. z. l. p hereditarijs. z toto ti. C. ō her. actio. z in hoc Bar. etiā. j. in. iiij. q. se. expedit vno verbo q oēs servitutes ſm iuris ordinationē sunt individue: excepto vsufructu. vt hac. l. z. l. j. §. si vsufru. ff. ad. l. fal. sed nō ponit ibi Bar. aliquā rōnē quare servitutes ſm iuris ordinationē dividi nō possint: ego tñ addo ad hoc egregiū tex. quē Bar. nō allegat in. l. heredes. §. an ea. ff. fa. herc. vbi dicit text. q stiplo servitutū realiū p. l. xij. tab. nō dividit q nec dividi pōt. Tu dic in specie rōnez esse q nulla legalis divisio pōt in servitutibus cadere. nā divisio iuris fit dupl: vno modo p partes integrales, vt p ppietatē z vsumfr. vt vidim⁹ post bar. in. l. qui vsumfr. ff. eo. scdo mō p ptes multiplicativas, vt tertia, quarta z sic de singulis. Prima divisio legalis p partes integrales nō pōt cadere in servitutib⁹: eo q nō posset vnus habere servitutē tā q ppietatē: z alius vsumfruc. servitutis. q cū etiā vsusfructus sit servitus psonalis. l. j. ff. de servit. servitus esse nō pōt. l. j. de vsu z vsuf. legato. z sic nō pōt repiri vsusfructus servitut. Nō quoq pōt i servitutib⁹ eadē divisio legalis per partes multiplicativas: z hic est punctus. naz forme indivisibiles nō suscipiūt nō la partitiva. vt inquit Bal. in. l. pro hereditarijs. in. j. opp. C. de here. acti. eo q qñ servitus est imposita vni fundo, qlibet minima particula illius fundi est insolidū obligata ad eādē servitutē: et econtra cuilibet minime pticule fundi dñantis debet servitus a pdio serviēte. tex. est in. l. via cōstitui. §. qcūq ff. ō servi. ru. pred. z sic servit⁹ ōz esse tota in toto fundo, z tota in qualibet parte etiā minima ipsi⁹ fundi: vt etiā dicit Bart. hic in. ij. oppo. vnde si posset fieri divisio p ptes multiplicativas, seu quotitativas, certe posset fieri minutatim in quacūq minima pte. z hoc nō pōt esse in proposito cū quelibet pars etiā minima vt dixi debeat servitutē, z facta divisione in singulis rebus nō remaneret forma substātialis: z si velles pmittere servitutem eundi p dimidiā fundi tui p indiviso hoc esset impossibile: cum nō possim ire in vna dimidia quin vadā in alia p indiviso. l. si qs duas. §. si qs partē. ff. cō. pre. Jtē servitutes debent pdio dñanti, ſm necessitatez ipsius predij dñantis, ad tollēdā ei⁹ necessitatē. l. ergo. cū. l. seq. z. l. is q duo. ff. ō ser. ru. pre. z talis necessitas nō pōt p pte tolli: q si fieret divisio, nō ɔsuleret necessitati fundi: q nō affert tātā vtilitatē respectu partis, quātaz tota respectu toti⁹: puta si predio daret minor mensura aque q sit necessaria, cito arescere: vnde servitutes q sunt ad vnguē observande non possunt in partib⁹ dividi: q proportionalis vtilitas, ad quam servitutes sunt inuēte non posset in partibus assignari. z hoc vult etiā dicere Bal. in. l. p hereditarijs. in. j. co. C. de here. ac. Jsta videt mihi cōgruētior ratio q possit assignari in hac tenebrosa materia. z p ista
16 habes expeditas tres pmas opp. Bar. ¶ † Jn. iiij. oppo. cōcludit Bar. q lz dñs predij dñantis efficiat dñs pdij serviētis p pte indivisa p hoc etiam non dicitur servitus dividi: eo q totus fundus dicit servitutē debere vt. l. si cōi in fi. ff. de ser. ru. pd. z sic isto casu nō serviet ps dimidia p indiviso, sed tota ipsa res cōis. z sic Barto. tenent Jmo. hic. in. iij. co. z Raph. cum. in. vij. Adde q ita etiā tz Bar. in. l. p parte. ff. de servi. facit bene text. in simili. in. l. qd si vno. §. fi. ff. de in di. addic. vbi dicit textus emere eni cū tota re etiā nostrā ptē possum⁹. ¶ Solus Lud. ro. impugnat Bar. triplici fundamēto. pmo q attēta ɔclusiōe Bar. sequeret q possem acqrere servitutez p fundū cōem ad fundū meū ppriū qd est cōtra tex. in. l. si qs duas. §. itē si duo. ff. cō. pred. vnde iura q volūt p cōmunē fundum posse servitutē deberi pprio. l. vt pomuz. ff. de servi. z. l. si ēdes. §. j. ff. de ser. vr. pre. z. l. si cōi. intelligunt qñ animus superuenit post impositā ipsi fundo servitutē: z in hoc erravit Bar. ſm eū. Tu responde huic fundamēto p tritā regulā q facilius ɔservatur servitus pus ɔstituta in fundo postea effecto cōi q de novo acqrat p fundū cōem. l. pr furioso. ff. de his q sunt sui vel alie. iu. z. c. queādmodū. de iureiu. vnde ōt tex. in. ō. l. vt pomū. §. j. p ptes servit⁹ iā constituta bene retinet lz ab initio p partes acquiri non possit. ¶ Secundo monet Lud. cōtra Bar. q idē iuris est de toto quo ad totū q est de parte quo ad partē. vulgata. l. que de tota cū simili. ff. de rei vē. sed si in totū acqreret fundus serviēs: in totū extingueret servitus. l. j. ff. queādmo. servi. amit. z. l. si ei cuius. ff. cō. pd. ergo eadē ratione acqrendo

pte indivisa fundū serviente ōz in illa parte indivisa servitus extingui. Tu r̄nde q ar. de toto ad ptem. nō pcedit qñ est diversa ratio: vt est gl. no. in cle. si vna. i ver. defensor. de reb. eccl. nō alie. z gl. in. l. q hoiem. in pn. ff. de sol. nā diversa rō reformat pactū: vt inquit text. in. l. interpositas. C. de trāsac. modo in proposito qñ efficior dominus in totū fundi serviētis, impossibile est qd res mea mihi serviat. l. i re cōi. ff. ō servi. vr. pd. z. l. vti frui. ff. si vsus. pe. z sic tūc servit⁹ in totū iure ɔfusiōis extinguit: secus qñ efficior solū dñs p pte p indiviso pdij serviētis q tūc cessat impossibilitas pdicta, ppter ptē loci p indiviso. z tūc rōne incertitudinis retinet servitus in toto fundo. l. tria predia. ff. de ser. ru. pdi. alleg. p Bar. ¶ Tertio movetur Lud. cōtra Bar. q sol. Bar. ad. l. vn⁹ ex socijs. in prin. ff. de ser. ru. pred. z ad. ō. l. vt pomū. §. j. dū dicunt q retinet servit⁹ p pte, exponere illos tex. vt facit Barto. p pte. i. occasiōe ptis est destruere illos tex. Tu dic q imo talis expositio est necessaria vt iura iuribus concordentur. z tenuit gl. in. ō. l. vnus ex socijs. in vna alia solutiōe cōiter approbata. z sic seqre cōclusionē Bar. cui nō ob. si diceret q servit⁹ devenit ad casuz a quo incipere nō pōt, ergo ōz vitiari q r̄nde q servit⁹ iam erat cōstituta, z iā ɔsumaverat effectū suum. ideo tunc nō vitiatur, lz venerit ad casuz a quo incipere nō pōt ſz Bar. z doc. in. l. plurib⁹. §. z si placeat. z in. l. si sub vna. §. fi. ff. eo. z ita
a respōdet[a] Pau. de ca. i. ō. l. vt pomū. §. j. ¶ Quīta opp.
17 Bar. fuit expedita in prima parte gl. ¶ † Jn sexta opp. cōcludit Bar. q facta tpe cōtract⁹ z sic ab initio sunt dividua q possum stipulari partē fundi tradi. l. loc⁹. ff. de acqui. pos. z. l. fundi partē. ff. de ɔtrab. emp. Jtē possum stipulari partē fovee fodi, vel purgari. l. ij. §. preterea. ff. de aqua plu. arc. z ita etiā ptē dom⁹ edificari. Jsed certe vt et etiā dicit Cuma. istud nō pertinet ad ppositū, q hic qrimus de divisione stipulationū, sed ſm predicta stipulatio a principio fuisset tm̄ de parte interposita z sic de eius divisione nō tractamus ergo in proposito. Vltra eum ɔtra Bar. habes forte tex. in. l. libert⁹ q post. §. j. ff. de ope. liber. vbi formaliter dicit tex. neq pmitti, neq deberi, neq solui opa p pte pōt: z sic a pri. opera i cōtractu nō pōt p pte ɔmitti: z iuriscō. exparat z simul ponit stipulationē opaꝝ, z stipulationē factoꝝ. item opere cōtinent facta puta pictoria, vel scriptoria: vel similia vt p Bar. j. in. ix. opp. ergo ibi est tex. contra conclusionem
b Bar. ab oībus approbatā. cogitabis de bona solutiōe[b] ad illū tex. z p illū tex. vr̄ confundi illud qd vult Bart. ff. in prin. in primo evidentiali dū vult q tex. iste in ver. idē puto. loquat de stipulationibus que a principio tēpore cōtract⁹ sunt dividue, sed postq sunt facte sunt postea individue z obligatiōe z solutiōe. istud nō vr̄ bñ dictum q tex. in illo ver. idē puto. loquit etiā de stipulatiōe operarū, tñ ille etiā a pncipio tpe ɔctus sunt individue: z non pñt p pte pmitti. ō. l. libert⁹ q post. §. j. Jtē in alio Bar. ibi nō bene dicit p illū tex. dū dicit q prima pars huius l. loqr de stiplonibus servitutū q nō sunt totaliter individue, sz solū ex postfacto. Jstud etiā nō vr̄ bene dictū. q stipulatio operarū de q loquit v. idē puto est totalr individua sicut z stipulatio servitutū: q non a principio pōt pmitti p parte, nec ista est dividua q nec pōt ōberi p parte, nec etiā solutio: q nō pñt pro parte pstari. ita dicit tex. in. ō. l. libert⁹ q post. §. j. z sup h ɔsidera an possit defendi Bar. q nemo advertit. Jtē dū Bar. tāgit q vnus socioꝝ nō pōt stipulari insulā fabricari i fundo cōi z r̄ndet ad. l. ɔtinu⁹. §. fi. ff. e. istud ponit gl. ff. in. iij. parte vbi plene examinavi. Jn. vij. opp. Bar. se remittit ad de
18 cēda. j. in. iij. q. vbi videbimus. ¶ † Jn. viij. opp. q est ardua. z ſm Bar. pfunda Bar. post relatas quatuor antiquoꝝ opi. tz q differētia sit iter stipulationē rē tradi z stipulationē rē restitui: q stipulatio rē tradi postq ē iesse deducta ex postfacto est individua oi respectu: tā obligatione, q qlibet heredū obligat insolidū: q solutione: q solutio nō pōt p parte fieri. vt hoc tex. lz obligatio rē restitui ē dividua obligatiōe: q dividit inter plures heredes p hereditarijs portionib⁹: z sic quilibet heredū tenet tm̄ p parte sua hereditaria z nō insolidū. l. iij. §. heres. ff. cōmo. l. si plures. ff. de vi z vi ar. z. l. in cōdictione. ff. de cōdic. fur. sed est individua solutiōe q solutio non pōt pro pte fieri. l. si duo. in ver. plane. ff. depo. bonum investigatio est necessaria q qñ stipulatio ē dividua obligatiōe: tunc ōz agi cōtra quēlibet ex heredibus p portione hereditaria. als agens incideret in penam pl⁹ petentis

nō eni pōt libertus servire mihi p parte dimidia mei corporis: neq p parte sui corpis. z sic expat servituti: q a pncipio neq ex postfacto ñ dividit tex. āt nr̄ z bar. loqt i opibus fabrilibus, seu artificialib⁹. ptz. nā bar. j. i. viij. opp. loquēdo de opib⁹ ōt: scz pictoris: et h vr̄ fateri bar. dū. i. vi. opp. ōt. pñt ēt eē aliq facta q p pte a pnc. ñ pñt i stiplonem ōduci: vt ñ ipedire, nō facere et sic vt pz ad fē suz. ita fetit bar. z si dicas istō est restrigere illū tex. i. ō. l. libert⁹ qui post. §. j. qui qualit loqt dico imo eē necesse ita intelligere, vt iura iurib⁹ ɔcordētur. Jtēq dom qs simplr nolat, vl stipulat opas i dubio itelligitur officiales: nisi libert⁹ tunc dū stipulat facere aliqs opas fabriles. ita bar. i. ō. §. libert⁹. i. fin. forte. i. v. colū. ad fin. tñ q libertus sciat facere opas fabriles, ē scti qd nō psumit. itē oēsciūt pstare opas officiales, sz āt fabriles: ergo in dubio qs psumit officiales stipulari et ita debem intelligere ibi.

tentis. Ista est subtilis ⁊ difficilis materia. ¶ Primũ ꝙ stipulatio rẽ tradi sit indiuidua ⁊ obligatione ⁊ solutiõe: pbat Bar. q2 si diceremus eã esse diuidnã, posset ɔtingere incõueniẽs: vez ꝙ re ꝑ parte tradita, cõsequeret̃ tradẽs liberationẽ ꝑ illa pte, ⁊ ꝑ parte nõ tradita, posset liberari soluẽdo interesse: ⁊ sic pecuniã: cũ in ista obligatione nõ teneat̃ ad aliud post morã nisi ad interesse. vt bac. l. i ver. celsus: ⁊ sic posset ɔtingere, satisfieri creditori inuito in diuersis reb⁹ ꝑ obligatiõe vnius ⁊ eiusdẽ rei: ꝙ l. b3 ꝑ absurdo: ⁊ ideo vbicũq̃ tale absurdũ posset ɔtingere: lex vult talẽ obligationẽ esse indiuiduã. l. in executione. §. ꝑ parte j. eo. sed vt etiã dicit. d. Alex. ista rõ Bar. bñ infert ꝙ stipulatio rẽ tradi sit indiuidua solutiõe, ne ɔtingat solutio in diuersis rebus: sʒ nõ infert ꝙ sit indiuidua obligatiõe: vt vult pbare Bar. Adde ꝙ Paul. de ca. in. l. iiij. §. cato. s. e. in. iij. col. et duabus se. vbi plenius examinat istã. viij. oppo. Bar. quã hic fecerit, dicit ꝙ fundamẽtũ Bar. est falsum, inquãtũ dicit Bart. ꝙ obligatus rẽ tradere si tradidit partẽ: alterã partẽ nõ põt cogi ꝑcise tradere: sed post morã soluendo interesse liberat̃: istud est falsum, imo põt precise compelli ad aliã partẽ tradendã, si b3 facultatẽ rei tradẽde: vt firmat gl. in. l. j. in prin. s. de act. emp. ergo dictũ incõueniẽs Bar. nõ põt resultare: ergo eius fundamẽtũ est falsum. Sʒ tu defendẽdo Bar. ad hoc potes rñdere ex vobis eiusdẽ met Bar. j. in. viij. in ver. vñ tertij vt pe. dicũt. vbi t3 Bart. et bene: ꝙ qñ quis tenet̃ rẽ tradere ex cõtractu venditiõis. q2 vẽdidit: ⁊ tũc si b3 facultatẽ rei tradẽde, bene tenet̃ ꝑcise tradere. ita loquit̃ gl. in. d. l. j. in prin. s. de act. emp. q2 tũc nõ tenet̃ ad merũ factũ: put t3 gl. in. l. certi cõdictio. in prin. in. iij. gl. s. si cer. peta. q2 si est dñs vel quasi, trãsfert dñiũ vel vsucapiẽdi conditionem. l. ex empto. in ꝑn. s. de act. emp. l. in cõuẽtionalib⁹. in fi. s. e. s3 qñ rẽ tradi est in obligatiõe ex simplici stipulatiõe: tũc merũ factũ est in obligatiõe. vt hic: ⁊. l. si rẽ tradi. s. e. ⁊ tũc idistincte liberat̃ pstãdo iteresse vt bac. l. ⁊. l. si fundũ certa die pstari. j. e. ¶ Secũdũ principale ꝙ stipulatio rẽ restitui sit diuidua obligatiõe: sed nõ solutiõe ꝑbat Bart. q2 stipulatio rẽ restitui, pticipat cũ obligatiõe dãdi, in hoc ꝙ re extãte põt ꝑcise cogi ad eã restituẽdã, nec tũc soluẽdo iteresse liberaret̃. l. in re furtiua. s. de cõ. fur. sicut in obligatiõe dãdi. l. vbi aũt nõ apparet. §. si. ⁊. l. si seruũ. §. si. j. e. sicut ergo stipulatio rẽ dari est diuidua obligatiõe: eodẽ modo stipulatio rẽ restitui est diuidua obligatiõe. sed ista rõ Bar. nõ cõcludit: put etiã dicit d. Alex. eo q2 in obligationib⁹ faciẽdi ex vltima volũtate vel ex dispositiõe. l. cogit̃ ꝑcise: sicut in obligationib⁹ dãdi, nec in eis succedit obligatio ad iteresse. l. fideicõmissa. §. pe. de leg. iij. ⁊. l. stipulatio. §. opus. vñ. sine aũt. ff. de ope. no. nũ. Bar. j. i. viij. q. ⁊ tñ ꝑ hoc nõ immutãt naturã obligatiõis dãdi, sed durãt indiuidue obligatiõe sicut prius: fm Bart. j. i. x. opp. ergo fundamẽtũ Bar. de necessitate nõ cõcludit. ¶ Vltra d. Alexan. cõtra Bar. fortius stringit: nã si verũ est fundamẽtũ Bar. ꝙ stipulatio rẽ restitui dicat̃ esse diuidua obligatiõe, eo q2 ꝑcise põt cogi ad rẽ restituendã: ⁊ ꝙ ideo dicat̃ indiuidua solutiõe, eo q2 re perẽpta ⁊ sic postq̃ desijt res extare succedat obligatio ad iteresse: ergo ꝑ fundamẽtũ Bar. necesse est fateri inuitis dẽtib⁹: ꝙ stipulatio rẽ restitui sit diuidua nõ solũ obligatiõe sed etiã solutiõe: eo q2 nũq̃ põt seq incõueniẽs. d. l. in executiõe. §. pro pte. in quo se fundat Bar. prio donec ipa res q̃ d3 restitui extat, ex quo põt cogi ad restituẽdũ: tũc nõ possumus deuenire ad illud incõueniẽs: postq̃ vo desijt posse restitui re extincta: ⁊ tũc etiã nõ possumus deuenire ad dictũ inconueniẽs: q2 ex quo tũc succedit obligatio ad interesse, ⁊ tale interesse nõ est variabile, q2 tũc nõ põt cõtingere variatio solutiõis circa rẽ vel iterẽsse: vt. j. subdit Bar. ad fi. hui⁹ opp. ex quo res amplius nõ extat: ideo tũc nullatenus possumus deuenire ad incõueniens. d. §. pro parte. Itẽ interesse facit esse diuiduum illud ꝙ alias erat indiuiduũ. vt hoc text. in ver. celsus: ergo interesse nõ d3 facere obligationẽ rem restitui, que est diuidua obligatione, esse indiuiduam solutiõe: nec huic fundamẽto satisfaciat solutio Jo. de imo. hic in. vij. col. vbi defendẽdo Bar. dicit ꝙ imo põt deueniri ad incõueniens. d. §. ꝑ parte. ⁊ istud ostendit per tale exẽplũ: si fundus d3 restitui, ⁊ pars fundi sit restituta, ⁊ demũ post morã alia pars casinate vel inundatiõe perierit: nã tunc reperiretur qñ solutio fieret in diuersis reb⁹: q2 tũc succederet obligatio ad interesse: ideo cẽseretur indiuidua quo ad solutionẽ. Nã ista solutio nõ satisfacit verbis Bar. qui loquit̃ qñ res que d3 restitui, est perẽpta, et sic in totũ. Secũdo multe sunt res q̃ non pñt pro parte perire: vt homo, equus, ⁊ similes species: ⁊ fm so. Jmo. in illis nõ ꝑcedit fundamẽtũ Bar. ergo relinquit̃ qd nõ est verũ. ¶ Quarto cõtra Bart. Pau. de ca. in. d. §. cato. in. iiij. col. allegat tex. in. l. si tibi homo. §. si fundus. et. l. l. turpia. §. fi. s. de leg. j. vbi obligatio rẽ tradi ex vltima volũtate, est diuidua: ⁊ diuidit̃ inter heredes ergo cõtra primã conclusionẽ Bart. sed Alexã. hic dupliciter rñdet. Primo ꝙ illa iura nõ loquunt̃ de obligatione tradendi qua tenet̃ defunctus, ⁊ postea esset diuidẽda inter heredes: q2 ibi defunctus nũq̃ fuit obligatus: sed obligatio capit originẽ in personis heredũ, ratione quasi contractus celebrati per aditionẽ hereditatis. l. apud iul. §. fin. s. quib. ex cau. in pos. eatur. vñ nemo dubitat qd a principio in cõtractu obligatio rẽ tradi põt diuidi. l. locus. s. de acq. pos. tenet Bart. s. in. vj. opp. ⁊ etiã in prin. huius. l. ¶ Jsta sol. d. Alex. nihil v3. nã illud qd dr, ꝙ obligatio rẽ tradi ab initio tpe contractus põt esse diuidua: ꝑcedit qñ expresse pro parte deducitur in ɔtractu. d. l. locus. secus qñ simpliciter esset cõtractũ: vt declarat Barto. in. l. ij. j. de duo. re. Vnde scdo modo rñdet. d. Alexã. ꝙ illa iura loquũtur in obligatiõe rẽ dari, ad quã tenet̃ heres legatarijs. l. hmõi. §. qui seruũ. in fi. ⁊. l. si domus. §. de euictione. ⁊ ibi Bar. in fi. s. de leg. j. sed obligatio rẽ dari est diuidua obligatione. l. in executiõe. in prin. j. e. Jsta sol. etiã nõ placet: q2 restringit ꝑdicta iura. Jtẽ q2 tex. in. d. l. si tibi homo. §. si fundus. loquit̃ qñ fundus qui erat in totũ vnius ex heredibus, legatus fuit ab omnibus heredibus: ergo nõ põt loqui de obligatiõe dandi: ex istis apparet ꝙ difficile est tenere sñiam Bar. l3 cõiter approbatã. ¶ Tenẽdo tamẽ eius opi. quã Pau. de ca. hic in. xj. colũ. dicit esse tenendã: q2 est cõis: eã limita, qñ obligatio rẽ restitui cõpeteret ad spẽm: secus si cõpeteret ad quãtitatẽ restituendã: q2 tunc etiã solutione erit diuidua: ita no. t3 Bar. j. in. iij. q. per tex. no. in. l. j. §. si pecunia in sacculo. ⁊. l. si duo. in prin. s. depos. sequunt̃ Jmo. Lud. ro. et do. Alex. hic: ⁊ illũ textum ad hoc reputat sing. idem. d. Alexã. in. l. iiij. §. si is qui duplam. in. j. col. s. eo. ⁊ vltra illũ tex. facit ratio: q2 cũ tunc etiam illud qd est principaliter in obligatione, sit pecunia, et similiter ipsum interesse ratione more sit in obligatione: ergo non põt contingere inconueniens. d. §. pro parte. ¶ Jtẽ ad tertiũ fundamẽtum qd. s. feci contra Bar. vbi etiã reprehẽdi solu. Jo. de imo. vnus ex vobis conabatur aliter ⁊ melius respondere: quod etiã in speciebus quãdo debet restitui species: potest resultare inconueniens. d. §. pro parte. alio modo quã dixerit Jmo. pone ꝙ debitor soluat partẽ speciei, quã tenetur restituere: certe per solutionẽ illius partis, liberat̃ ab illa parte. l. si stipulatus, la. j. §. j. j. de sol. Bar. j. in. ij. q. si postea post moram pereat tota species, tenebitur ad interesse pro alia parte: ergo fiet solutio in diuersis rebus inuito creditore: sed ista rñsio procedere non põt: q2 non est verũ assumptum: ꝙ qui tenetur restituere speciem, si soluat speciẽ, liberet̃ ab illa parte: s3 bene stat in suspẽso. ne deueniamus ad illud incõueniens. l. si ita stipulatus fuero si Titius. §. j. j. eo. ⁊ ita tenent Bar. ⁊ oẽs indifferẽter in. l.
19 eum qui ita. §. si a te. vbi dixi. s. eo. ¶ † Quid tenendum: in hoc difficili ⁊ subtili passu. Pau. hic colũ. xj. dicit ꝙ licet opi. Barto. sit tenenda q2 communis: tamẽ sibi plus placet in puncto iuris opi. subtilis Pet. de bella per. hic: relata per Bart. quã etiã tenet Cyn. in auf. hoc ita. C. de duo. reis. et istam etiã tenet do. Alexan. ⁊ putat in puncto iuris veriorẽ: licet fm eum doc. magis communiter transeant cũ opinione Bar. Pe. ergo de bella per. tenuit ꝙ stipulatio rem tradi sit diuidua obligatiõe, sed indiuidua solutiõe: sicut ⁊ obligatio rẽ restitui: ⁊ sic parificãtur, prout etiã parificat Bal. in. l. si duo. s. depo. q2 nõ potest reddi cõcludens ratio diuersitatis, inter obligationem rẽ tradi, ⁊ rem restitui: vt hic per do. Alex. sed in cõtrarium viget tex. in hac. l. vbi stipulatio rem tradi ponit̃ inter stipulationes factorũ que sunt indiuidue ⁊ obligatiõe ⁊ solutione. ⁊ ad istũ tex. nõ bene respondetur per Pau. de ca. ⁊ do. Alex. q dicũt ꝙ in hoc text. fiat
a equiparatio quo ad quedã: s3 nihil est dicere. ¶ Vltimo loco[a] subtilitatum princeps do. Chri. de castellione fuit in alia noua opinione: ꝙ obligatio rẽ restitui, ita sit indiuidua ⁊ obligatiõe et solutiõe, sicut ⁊ obligatio rẽ tradi. ⁊ sic equirarẽtur: q2 ambe sunt stipulationes factorũ. Jstam opinionẽ sibi ascripserũt ⁊ tenuerũt eius discipuli Rapb. cu. hic ⁊ Rapb. ful. in. l. si vt certo. §. si duob⁹ vehiculũ. s. cõmod. moti subtiliter, quia obligatio rẽ restitui: puta ex causa commodati vel depositi: vel simili magis participat de natura obligatiõis facti q̃ obligatio rẽ tradi. ergo forti⁹ d3 iudicari indiuidua obligatiõe, q̃ obligatio rẽ tradi: assumptũ probãt: q2 obligatio rẽ restitui est mere restitutio facti. s. nude traditiõis sine possessiõe: q2 nõ possidet nec b3 dñiũ s3 nudã detẽtionẽ. l. rei cõmodate. s. cõmo. ⁊. l. l3. §. rei. ⁊. l. si duo. s. depo. s3 in obligatiõe rem tradi. venit aliqñ translatio dominij vel vsucapionis vel alterius iuris: cũ traditio rei possit fieri ab habente dominium vel possessionẽ: ⁊ vtrũq̃ potest transferre. l. ex empto. in prin. s. de actio. empt. ⁊. l. in conuentionalibus. in fi. s. e. ergo attẽto fundamẽto Bar. qd retorquet̃ contra eum stipulatio rẽ restitui debet magis dici indiuidua obligatiõe, q̃ stipulatio rẽ tradi: cũ magis participet de mero facto. Pau. de ca. hic in. x. col. ⁊ etiam in. d. §. cato. in. iiij. col. ad fi. facit mentionem de ista opinione Rapha. ⁊ rñdet huic fundamento quod non est generale. ⁊ nõ procedit quando teneris mihi restituere

a ¶ Loco. ad de ⁊ vide. ⁊ circa hunc articulũ videlate eundem dom. in ɔsil. suo mihi. cclviij. ꝙ nõ habetur i formis incip. anno domi. M. cccclxi. alr spiritussanctus adsit. per totum consilium.

rem que nunc nõ est mea, sz aliqñ fuit: vt in eo q tenet̃ cõdictiõe indebiti, vel ob cãm, in quẽ fuit trãslatũ dñium: ⁊ sic restituẽdo rẽ trãsferũt dñiũ: ⁊ sic restitutio nõ est semp̱ meri facti: p̃terea ẜm eum etiã traditio rei est aliqñ meri facti. vt. l. si rẽ tradit. ff. e. Ego p̱ ista opi. d. Chri. que videt̃ de iure sustẽtabilis, dico stringere ineuitabiliter tex. in. l. j. §. si apud duos. ff. depo. vbi est tex. ꝙ si rẽ deposui apud duos, possum vnumquẽq ex depositarijs cõuenire insolidũ: ergo ibi est tex. ꝙ obligatio rẽ restitui, est indiuidua obligatiõe: ex quo quilibet tenetur insolidum. Confirmatur q2 text. ibi equiparat depositarios tutorib⁹, qui insolidũ tenent̃: vt habetur in. l. j. C. de trãsac. Itẽ tex. ibi dicit ꝙ electiõe vnius ex depositarijs ceteri nõ liberãtur: sed bene solutione: ergo vult ille tex. ꝙ solutio facta ab vno de tota re, ceteri liberent̃ sed nõ electione. hoc est agendo contra vnũ ꝙ alij liberent̃: ergo vult ꝙ talis obligatio rem restitui sit indiuidua obligatiõe: nec valet quicq̃ sol. quã ibi tradit gl. ꝙ ibi erat exp̃sse actum, qd glibet ex depositarijs teneret̃ insolidũ: q2 diuinatio est ⁊ truffa. vt in simili etiã dicit Bart. hic in tali solutiõe que dabat̃ ad istũ tex. Preterea isto modo intelligẽdo ille tex. esset penitus de indubtabili: nõ quoq satisfacit alia sol. quam ibi tradit Pau. de cast. ꝙ ille tex. intelligat̃ de obligatione secũdaria que committitur ratione doli. Ista solu. cõfunditur per eundẽ text. in verb. proinde. qui venit illatiue ad principium, ⁊ ponit casum expressum qñ cõmissus est dolus: ergo presupponit principiũ loq: qñ dolus nõ erat cõmissus: ⁊ sic p̱ istũ tex. videtur ꝙ possit p̱babiliter teneri ista opi. d. Chri. de castel. ¶ Tenẽdo istaz opi. nõ ob. tex. in. l. iij. §. heres. ff. cõmo. allegatus per Bar. ⁊ oẽs: q fortiter stringit. rñdet Cuñ. hic. ꝙ ibi tenẽtur heredes rõne doli: vel culpe defuncti: q2 defunctus nõ restituit: ideo ibi quilibet heredũ tenetur ad interesse pro parte: ⁊ sic tex. ibi non loquit̃ de principali obligatione ad restituẽdum: sed de obligatione secũdaria ratione doli vel culpe defuncti. Si aũt vnus heredum posset restituere: ⁊ non restitueret: hoc ipso dolum vel culpam cõmittit: ideo ipse insolidũ tenetur: vt est tex. in. d. §. heres. Pau. de cast. hic. ⁊ in. d. §. cato. truffatur de ista solutione Raph. quã etiã reprobat. d. Alex. hic: q2 est violare illũ text. qui non patiatur istũ intellectum, ⁊ re certa loquitur de restitutiõe rei: ⁊ sic de prima obligatiõe ad restituendũ. Preterea ẜm. d. Alex. si tex. in. §. heres loq̃ret̃ de obligatiõe secũdaria, illa esset indiuidua. l. si duo. in v. qd si lancẽ. ff. depo. Sz errat. d. Alexã. q2. l. si duo. loqtur qñ secũdaria obligatio cõmittitur ex dolo ipsorũ heredum: secus aũt qñ committitur ex dolo defuncti: q2 tũc diuiditur inter heredes: ⁊ in hoc defecit. d. Alex. ita distinguit text. i. l. in depositi. eo. ti. ⁊ hoc casu loquit̃ tex. in. d. §. heres. ⁊ ꝙ ille tex. i. d. §. heres loquatur de obligatione secũdaria prout respõdet Cuma. patet: q2 subdit exceptionẽ qd si vnus heredum possit totam rem restituere, et nõ restituat, tunc insolidum tenet̃: ergo talis exceptio declarat regulam loqui nõ de restitutione rei: sed de obligatione secũdaria: cum exceptio soleat regulã declarare. l. nã ꝙ liquide. §. fi. ff. de penu leg. Ite cõtra istã opi. dicit Paul. de ca. esse tex. cui ẜm eum nõ potest responderi in. l. in condictione. ff. de cõdi. fur. vbi cõdictio furtiua re existente, datur ad ipsam rẽ restituendam: quia ad estimationem nõ succedit obligatio, nisi re perempta. vt. l. in re furtiua, precedẽti. eodem tit. et tñ ibi est tex. formalis: ꝙ si sunt plures heredes furis, qlibet tenetur pro parte ad restitutionẽ rei. ergo ibi est tex. ineuitabilis: ꝙ obligatio rẽ restitui, est diuidua obligatione inter heredes: quẽ textũ etiam cõtra Raph. alleg. d. Alex. hic: ⁊ ante eos istum tex. pluries allegat Bar. in ista. viij. oppo. vbi per illũ tex. reprehendit quasdam alias opi. antiquorũ. ad idem facit tex. in. l. iij. §. fi. j. de preto. stip. sed tu ad illũ tex. realiter respõde: ꝙ nihil facit: q2 nõ loquitur in obligatione rem restitui: ⁊ sic in materia nostra: sed in obligatione dandi cũ loquatur in fure, vel eius heredibus: ⁊ condictio furtiua datur cõtra naturam condictionum ad dãdũ cõtra furem. text. est in. §. sic itaq. insti. de actio. ⁊ in. l. j. §. fi. ff. de triti. ⁊. l. scire debemus. §. si a fure. ff. e. habetur in. l. si qs nec causam. §. res pignori. ff. si cer. peta. q2 quelibet cõdictio degenerat contra furẽ odio furis: dicit tex. in. l. fi. in fi. ff. vsu. quemad. caue. ⁊ sic ille text. nõ loquitur in materia rẽ restitui simpliciter: vt est disputatio nostra: sed in obligatiõe dãdi. d. §. sic itaq. ⁊ dato qd etiã esset obligatio rem restitui: qd nõ est verum, nõ est simplex: sed cum qua etiam cõcurrit obligatio dãdi irregularis: vt etiã
20 dicit Ang. hic. ¶ † Expedita theorica eorũ q̃ tradunt p̱ Barto. ⁊ scrib. in hac. viij. opp. vt reducamus ad practicam: subijcio questionẽ quotidianã quã Mod. seneñ. dicunt fuisse de facto in ciuitate Senarũ. Quidã emit fundũ a duob⁹ hoc pacto: ꝙ quãdocũq. j. decenniũ restituerent sibi pretium: teneret̃ eis retrouendere. modo vnus ex eis vult reemere partẽ suã, alius nõ: an illi teneatur retrouendere. videtur ꝙ nõ: quia rem retrouẽdere est quid indiuiduum: qd apparet q2 venditio continet rem tradi. vt. ff. dixi. sed rẽ tradi est indiuiduum. vt hac. l. ⁊ ita per istud fundamẽtum determinat Bar. in. l. cui vsusfructus. ff. de vsu et vsufr. lega. vbi etiã quasdã alias rationes adducit: presertim ꝙ alias inuitus incideret in cõmunionem: qd est incõueniens. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. inde. ⁊ dicit Bart. se ita cõsuluisse in ciuitate spoleti: ⁊ reperio ꝙ ita cõsuluit in cõsil. cxcv. qd incipit. Angletus ⁊ Adreolus dederũt ⁊c. Idẽ tenet Bar. in. l. si qs aliã ad fi. prin. j. de sol. Bal. in. l. ij. ad fi. C. de pact. inter

a empto. ⁊ vẽdi. Pro ista decisione adde[a] quãplures tex. notabiles: tex. in. l. fistulas. §. penulti. ff. de cõtrahen. emptio. vbi ex tex. aliquis emit fundũ ea lege vt soluta pecunia traderetur ei possessio: decessit relictis duobus heredibus: quorũ vnus vult soluere partem: decidit ille tex. quod nõ potest hoc petere a venditore: ⁊ rationẽ ibi assignat tex. qm̃ ita contractum es alienũ diuidi non potuit. ad idẽ text. in. l. qd si nolit. §. marcellus. ff. de edili. edic. vbi seruus plurium dñorum emit vnam rem, quã vnus ex dominis vult reddere pro parte sua, an possit: decidit qd nõ: ⁊ subdit idẽ esse in pluribus heredibus vnius emptoris: quia si vnus vult redhibere p̱ parte sua: tamẽ nõ audit̃. ad idẽ textus in. l. qd aũt. §. fi. cum. l. seq. ⁊ in princip. sequen. ff. de in diẽ addic. Ad idem p̱ ista decisione facit quod tenet Guil. de cugn. ⁊ Alberi. de rosa. in. l. si duo patroni. in principio. ff. de iureiurando. vbi tenet: quod si emphyteuta duorum dominorũ vult vendere: certe domini possunt retinere si volũt. l. finali. C. de iure emphyteu. si vnus dominorũ vult redimere partẽ: alius vult consentire alienationi: certe dominus volens retinere partẽ, nõ est audiendus: q2 esset incõueniens. l. fundus ille. ff. de cõtrah. emptione. Licet omnes ita teneant ego in cõtrarium allego textũ notabilem in. l. vxorem. §. agri plagam. ff. de lega. iij. vbi est tex. notabilis: qd si heres sit grauatus a testatore de vendẽdo fundum duobus: ⁊ vnus ex illis velit emere: alter nõ: tenetur tamẽ heres vendere illi partẽ suam: et sic pondera qd ibi inuitus incidit in communionem: ꝙ est cõtra omne fundamentum Bar. in. d. l. cui vsusfru. ⁊ illum tex. notat. d. Alexan. ad aliam. q. in cõsilio. cxxvj. v. vol. qd incip. visis his de quib⁹ ⁊c. in. j. col. ad fi. Et si velimus ita tenere per illum tex. cõtra omnes: ad fundamentum Bar. qd obligatio rem tradi est indiuidua, potest respõderi: qd imo est diuidua: cõtra. l. locus. ff. de acquirẽ. pos. ẜm Bar.

b hic in. vj. opp. ⁊. ff. in euid. Bar. tamẽ in. d. §. agri plagam.[b] in fi. rñdet: ꝙ illud ideo ibi sit, quia pretiũ erat remissum ad arbitriũ boni viri, qui estimabit dimidiã respectu totius, ⁊ non respectu dimidie: q̃ solutio si esset vera esset singu. limitatio in p̱posito: ⁊ ad illũ tex. nõ recedas tñ consulendo ⁊ iudicando a cõi opinione Bar. que nullũ habet cõtradicentẽ. Ista cõis decisio procedit qñ vnus vult reemere solũ partem suã: ita p̱cedunt p̱dicta.

21 ¶ † Sed pulchrũ ⁊ vtile dubiũ est: ꝙ si vnus eorũ vellet reemere totũ fundum, ⁊ offerre totũ pretiũ, et alius nõ vult vti pacto de retrouendendo: an tũc emptor teneatur illi soli retrouendere totum fundũ: videretur ꝙ sic, quia tũc cessat ratio indiuiduitatis ⁊ cõmunionis. Moder. s. sozi. sen. in. l. j. §. sed et quoties. ff. ad treb. dicit in cõtingentia facti se alias consuluisse ꝙ ille totũ pretiũ offerret ⁊ retrouenditionẽ totius fundi peteret: sz dicũt ꝙ nõ potuerũt obtinere: lz postea reperierint Pau. de cast. ita in terminis decidentẽ in. d. l. qd autem. in fi. cũ. l. seq. in recollectis Florẽtinis. ff. de in diẽ addic. ita etiam dicũt Mod. sen. hic vbi plenius examinãt istũ articulũ: ⁊ ꝙ etiã isto casu vnus eorũ volẽs reemere totũ fundũ, oblato toto pretio: ꝙ nõ sit audiendus: facit q2 iure indiuiduo: vt est hic rem tradi. vnus sine alio nõ admittitur ad petẽdum solidũ. l. ij. §. ex his. ff. e. Istam partem tenet Pau. de ca. in. d. l. si qs aliã. j. de sol. motus alio fundamento: q2 lz alius socius nũc nõ curet reemere partẽ suã, posset in futurũ mutare p̱positũ. l. deberi. C. de fideicom. lib. vñ non dz vnus preoccupare ius alterius sine eius volũtate. ¶ Tene qd vnus ex stipulatorib⁹ possit totũ fundũ retroemere oblato toto pretio q2 tunc cessant absurda ⁊ incõueniẽtia ⁊ rõnes quas assignat Bar. in. d. l. cui vsusfructus. ff. de vsu ⁊ vsufru. le. p̃sertim qñ actor offert satisdationẽ de dãdo p̱tẽ suã alteri socio, si voluerit eã habere, iuxta text. no. i. l. j. §. si pecuniã in sacculo. ff. depo. vbi vnus ex heredibus depositarij põt insolidũ repetere rẽ depositam, prestita cautione de dãdo partẽ suã consocijs: ⁊ isto modo cessaret fundamentũ. ff. proxime relatũ: pro ista opinione facit bonus tex. in. d. l. fistulas. §. q fundũ. ff. de cõtrahẽ. emp. vbi tex. a cõtrario sensu vult ꝙ vnus ex duobus heredibus soluendo totum pretiũ: põt agere ex empto, ꝙ res sibi tradat̃. ad idem facit tex. not. in. l. tutor vrgentibus. §. j. ff. de minori. vbi text. dicit: nisi emptor a toto contractu velit discedi ꝙ partem empturus non esset. ad idẽ facit ꝙ tenẽt Guil. de cu. et Albe. de ro. in. d. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiur. in emphyteuta duorũ dñorum volente vẽdere: si vnus dominorum vult cõsentire alienationi: alius vero vult retinere rem: si quidẽ vult totã rem retinere, ⁊ totum pretium

a ¶ Adde. ad de tu ꝙ hos tex. añ Jas. h alleg. soz. in consi. cxlviij. ff. i alia aposti. alle. ⁊ ibi latissime etiaz de ista. q.

b ¶ Agri plagã. adde qd aliter p̃t rñderi: q2 i. §. agri plagã. cessat rõ q̃ militat i iurib⁹ preall. ⁊ i. q. bart. q̃ est q2 nõ est presumẽdũ ꝙ vn⁹ emisset: vt h̃ret ptẽ tm̃: non vt totũ q̃ rõ cessat i. d. §. agri plagã. nec obst. qd testator videatur minus grauare heredez. vt dicebat Jas. rñdendo ad istud fundam̃. q2 in hoc heres i nihilo grauat̃: nec obstat ꝙ cõditio debeat impleri i forma specifica q2 i isto casu nõ h̃r rõ cõditionis q̃ nõ ẽ. Itẽ intelligas. q. quãdo vn⁹ vellet emere solũ ptẽ p̱ indiuiso alle. rõ. Bar. ꝙ inuitus incidat in cõionem non militaret.

pretium soluere, bene auditur: per text. notabi. in. l. in bello. §. si seruus cõpluriũ. ff. de capt. vbi sunt plures dñi vni⁹ serui redeũtis ab hostibus, et vnus eorũ vult soluere totũ pretiũ, et habere seruũ alijs recusantibus audiendus est: secus si vellet solũ partem suã redimere. Tenẽdo istam partẽ: nõ obstat illud qđ. s. in oppositũ adducebatur: quod in materia indiuidua vnus nõ possit insolidũ agere sine alijs. d. l. ij. §. ex his. s. eo. quia rñdetur qđ illud procedit in materia omnino et totaliter indiuidua: vt stipulatio seruitutũ: que nõ potest etiã a principio pro parte imponi. l. pro parte. s. de serui. secus est in obligatione rẽ tradi. d. l. locus. s. de acq. posses. presertim prestita satisdatione de dãdo partem alijs socijs: si voluerint rehabere. d. §. si pecunia in sacculo. et ita etiã videt tenere ipsemet Pau. de ca. in .a. cõsi. ccclxij. inci. in hoc passu duo sunt. in vlti. col. nota bene istã decisionem quia casus est frequens et quotidianus. ¶ Ad ista etiã adde. q. quã alibi insignis doc. d. Pe. de bexu. ponit et dicit vidisse de facto in. l. scire debemus. ad fi. prin. s. eo. pone creditori fuerũt date insolutum due res debitoris: puta duo fundi separatim et diuerso pretio estimati: modo pone qđ vicinus vel proximior agnatus ex forma statuti vel cõsuetudinis. iuxta. c. cõstitutus. de in integ. resti. vult vnã redimere. ff. annũ sine alia: et creditor dicit vel oẽs redimas, vel oẽs dimittas: queritur qđ iuris: pro agnato videt facere: quia sunt separatim estimati: et diuerso pretio: ergo videtur diuerse insolutũ dationes: ergo vnam dz posse redimere sine alia. cõtrariũ determinat. d. Pet. de bexu. quia cõsiderata causa primitiua, vnũ erat debitũ indiuiduum. in quo debitor nõ potuisset pro parte soluere inuito creditore. l. tutor. §. lucius. s. de vsu. habet in. l. quãdã estimauerũt. s. si cer. pe. ergo etiã ex postfacto nõ dz admitti particularis redẽptio agnati. Adde vltra: eũ bene facere duos textus. text. in. l. tutor. ff. de fideiu. in ver. nõ titulus actionis sed debiti cã respiciẽda est: tex. no. in. l. qui id qđ. s. de dona. in ver. cãm enim et originẽ cõstitute pecunie nõ iudicij potestatẽ preualere. ¶ In. x. opp. dic vt dixi in. l. in stipulationib⁹. s. e. per Jmo. et Lu. ro. hic. ¶ In. x. opp. querit Bar. de rõne diuersitatis † quare obligatio dãdi sit precisa et in ea nõ succedat obligatio ad interesse. sec⁹ in obligatiõe faciẽdi. et ponit quatuor rõnes persuasiuas, quas etiã ponit ipse Bar. i. l. vnica. in. iiij. q. prin. C. de sen. que pro eo qđ interest: sed nulla cõcludẽs ratio vr posse reddi: postea in. xiij. opp. sequẽtibus vsque ad fi. oppositionũ ponit. iiij. limitatiões, in quibus in obligationib⁹ dandi succedit obligatio ad interesse: quas etiã ponit in. d. l. vnica. in. iiij. qõne prin. inter alias rõnes tertia magis placet: quia dare sit accipientis facere. l. vbi aũt. §. fi. ff. e. et §. sic itaque. insti. de actio. semp interest nostra nobis dari: et sic quod efficiamur dñi, vñ si fuisti in mora dãdi, et postea das, adhuc vtilitatẽ sentio: sed aliqđ fieri nõ semp interest nostra: si fuisti i mora faciẽdi, et postea vis facere: põt eẽ quod mea nõ intersit nũc fieri: sed bene interfuit tpe pterito quo fuisti in mora: vñ possum agere ad id qđ mea interfuit. Et lz Bart. hic reprobet istã rõnẽ quod nõ sit generalis: tñ illã tz idẽ Bar. in. d. l. vnica. in. iiij. q. prin. Pau. de ca. et do. Pe. de bexu. hic. Et si tu dices, quod etiã in stipulatione rem tradi, semp interest nostra rẽ nobis tradi: et istud iteresse nõ est variabile ex tpe. ergo i ea nõ deberet succedere obligatio ad iteresse. magis quam i obligatiõe dãdi: rñdet qđ imo põt interesse magis tradi rẽ vno tpe quam alio: quia vno tpe forte recepissem cũ bona fide: alio tpe recepissem mala fide: et put etiã dicit Bar. teneret dño ad fruct⁹ pceptos: et percipiẽdos: quia ratio maleñdei cessat in stipulatione dãdi: vbi dñiũ 23 trãsfertur. ¶ † Prima limitatio Bart. in. xi. opp. est in contractibus innominatis, in quibus in obligatiõe dãdi succedit obligatio ad interesse. l. naturalis. §. j. s. de prescrip. ver. et l. j. ad fi. s. de rerum permu. et gl. in. d. l. cũ precibus. C. de rerũ pmu. et gl. in. d. l. vnica. C. de sentẽ. que pro eo qđ interest: ratio quia in contractibus innominatis est licita penitẽtia, et põt ille qui dedit, et sic qui impleuit, discedere a contractu. l. si pecuniã. in prin. s. de cõdi. ob cãm. merito res ad interesse deducitur: quia ibi nõ est tanta ratio cogẽdi precise aduersantẽ vt det: secundum Ang. Jmo. et Lu. ro. hic. ¶ Amplia istã primã limitationẽ Bar. vt procedat etiã si in contractu innominato interuenisset stipulatio, quia stipulatio imitatur naturã contractus innominati sup quo interponit. vt pbat in. l. cũ mota. et ibi Bar. Bal. et alij ad hoc notant. C. de transac. vbi dixi de hoc: et hoc est sing. no. secundum Ang. Jmo. et d. Alex. hic. et d. Alex. sup hoc pleni⁹ insistit: ego late disputaui hũc articulũ. s. eo. in rub. ad ibi dicta me remitto. Vltra alios secũdo notabiliter limita istã limitationẽ Bar. vt procedat quando agitur actiõe prescriptis vbis, vt ille qui promittit dare impleat: tũc in cõtractibus innominatis obligatio dãdi nõ est precisa. ita proprie loquitur tex. in. d. l. naturalis. §. j. sz quando ageretur cõdictione ob cãm, ad repetẽdũ id qđ est datũ: tũc in cõtractibus innominatis obligatio dandi est precisa. d. l. j. in fi. s. de rerũ p. et l. pe. in ver. ages cũ titio. s. de cõdi. ob cãm. vbi etiã dixi de hoc: ratio est quia aliter sequeret absurdũ: quod ille qui pro parte

sua nõ impleuit cõtractum innominatum, soluẽdo interesse haberet rem illã me inuito. no. istã doctrinam: quia pulchra est et vera: lz nemo nec hic nec ibi tangat. et adde ad hoc Bar. ff. in. xiiij. oppo. et eundẽ Bar. in. l. si filiofam. prima. s. de dona. cã mortis. ¶ Secũdo principaliter limitat Bar. in. xij. opp. quando in obligatiõe est rẽ dari alteri: tũc obligatio dãdi alteri nõ est precisa: sed succedit obligatio ad interesse: quia posset iteresse stipulatoris quod illi alteri nõ def. l. liber homo. ij. §. fi. ff. eo. gl. in. l. iulianus. in prin. in gl. fi. ad fi. s. de actio. emp. itẽ quia tũc nõ dr stipulatus dationẽ. sz potius factũ: vel quod detur alteri: secundum qđ declarat Rapha. cu. in. l. vbi aũt nõ apparet. §. fi. ff. eo. Similiter limitat Bar. in eo q stipulatur dari ad tps: et sic reuocabiliter: vbi posset agi ad interesse. et non ad dandũ. l. si penã. s. eo. sed de hoc vlti. dic vt melius dixi in. d. l. si penam. vbi ostẽdi qđ ibi nõ est obligatio dandi, sz faciẽdi. ¶ Tertio fallit secundum Bart. in. xiij. oppo. quando quis nõ proprie: sed ex quadam equitate naturali tenetur ad dandum, quatenus est effectus locupletior: vt in cõdictiõe indebiti. l. nã hoc natura. et l. si nõ sortem. §. libertus. s. de condi. indebi. quia cum re consumpta reperiatur locupletior solum in estimatione, tũc tenetur ad interesse estimationis. l. in summa. §. in frumento. et. §. si seruum. s. de condi. inde. et sicut in condictione indebiti, obligatio dandi nõ est precisa, sed variabilis quatenus accipiẽs reperiatur factus locupletior: nimirũ si tũc succedit obligatio ad interesse: vide tex. ad hoc in. l. quod indebitũ: vbi dixi de hoc. s. de cõdi. inde. ¶ Quarto et vltimo fallit secundum Bar. in. xiiij. opp. quando obligatio rẽ tradi, habet admixtam obligationẽ rem restitui: et sic datio participat cum obligatione facti. vt in. l. si filiofam. prima. et l. illud. §. j. et. l. si is cui. s. de dona. causa mor. in donatario causa mortis qui tenetur ad dandum: et ipsum dari est etiã restitui. l. qui mortis. et l. si mortis in. ij. et. ti. et ideo si alienat rem donatam, ita qđ reddere nõ possit, agitur ad estimationẽ: et sic ad interesse. vt ibi. et ita etiã tenent Ange. Lud. hic et Bar. in. d. l. si filiofam. in. j. et ita teneas quicquid dicat Jo. de Jmo. hic. quẽ do. Alex. reprobat ad eũ te remitto. Alio modo dicit Paul. de ca. hic: quod in. d. l. si filiofa. obligatio est cõtracta preter propositum contrahentium: ideo si res dari nõ potest: potest peti estimatio. sed non aduertit Pau. quod istud reprehendit Barto. in. d. l. si filiofam. quia istud qđ reddatur res donata causa mortis: quãdoque expresse agitur. l. si alienã. §. marcellus. et l. senatus. §. mortis. s. de dona. causa mor. et l. nõ omnis. in princi. s. si certum pe.

24 ¶ † Quinto vltra Bar. limita singulariter in cõtractibus bonefidei: in quibus obligatio dandi nõ est precisa: sed post morã succedit obligatio ad interesse. ita tenet glo. sing. in. §. actionũ. insti. de actio. in glo. ij. magna. circa medium: quã sequitur et ad hoc reputat sing. Bal. qui primus eam allegauit: in. c. j. §. j. si de inuesti. feu. cõten. fue. in feud. et in. l. vnica. C. de senten. que pro eo qđ interest. in duobus locis. s. in. v. colũ. et in. ix. et idem Bal. in. c. cũ venerabilis. in. v. col. de exceptio. sed illã gl. reprobant Jmolen. Ludo. et domi. Alex. hic. Ange. in. l. fi. s. si quis in ius voca. nõ ierit. Jmol. in. l. illud. §. j. s. de dona. causa mor. Lud. in. l. certi condictio. in prin. s. si certũ pe. Jo. fab. et Joan. de platea: in d. §. actionum. eo quia illa glo. iure non probatur vnde glo. non est credendum quãdo bonam. l. non allegat: secundum Bal. in. l. respublica. C. quib⁹ ex cau. ma. nec obst. l. j. in prin. s. de acti. emp. per quam se fundat illa glo. quia nõ probat eo quia loquitur in obligatione rem tradi, ad quam tenet venditor. l. ex empto. in prin. s. de acti. emp. nõ antem loquit in obligatione dandi. ¶ Sexto limita in casu singu. l. si quis in graui. §. si ex stipulatu. s. ad sylla. quando prestatio rei esset impossibilis ex facto superioris: propter vtilitatẽ publicam tũc agitur ad interesse: et nõ ad rem. secundum Ange. in. l. si seruũ. §. fina. et ibi plenius Are. ff. e. et ita sunt expedite oppositiones Bar. ¶ Postea Bar. format. x. questiones quarum iiij. prime sunt de materia diuidui et indiuidui. alie. vj. sunt de materia interesse: et sic circa ver. celsus. procedam super eis cõclusiue substantialia attingendo.

25 ¶ † Circa primã et secundã questionem. Qualiter res corporales et incorporales dicãtur diuidue vel indiuidue: et qualiter diuidantur naturaliter: et qualiter secundum iuris dispositionẽ. Adde inquãtum Bar. secundum Pe. de belui. tenet quod vnus homo vel vnus equus potest per naturam in partes diuidi. et hoc dicit ad oculũ patere: nõ credas prout etiã declarat domi. Petr. de bexu. quod Bart. intellexerit hominẽ remanere in propria specie hominis si realiter et naturaliter diuideretur in partes maxime equales: tamen verũ est siue remaneat siue nõ: qđ naturaliter potest diuidi: sed certe melius videtur dicendũ quod species: et sic res animate sint per naturã indiuidue: quia per realẽ diuisionẽ destrueretur subiectũ. l. rerũ mixtura. s. de vsucap. et c. afferte. de presump. item talis diuisio corrũpit speciẽ seu formam: quia si vnus homo diuidat per mediũ: tunc destruit tota eius forma humana: secundum Bal. in. l. si plures. colũ. ij. C. de cõdi. inser. itẽ cõtra Bart. est tex. in. §. qđ si commode. insti.

a ¶ Cõsi. ccc. xliiij. Adde tu quod aliãs est in cõs. cccxxij. in antiquis secundum stãpam Pap.

de offi.iudi.vbi dicit tex.ꝙ si commode diuidi non põt velut bõ aut mulus:ꝛ ibi gl.no.ꝙ corpus aliud est diuiduum: vt fundus aliud indiuiduum:vt homo.ad idẽ tex.in.l.j.§.si pecunia in sacculo.ver.ƺ si res.ꝛ ibi glo.in verbo nõ põt.ſ.depoſ.ꝛ glo.in.l.binas qs edes.ſ.de ser.vrb.pdi. ¶ Scdo ad istã materiã diuidui et indiuidui adde vltra scri.lz nõ reperiã in specie tactũ: ꝙ indiuiduum differt ab inseparabili:q2 indiuiduũ predicaꝛ de vno ꝛ eodẽ.ꝛ sic vna res põt dici indiuidua/inseꝑabile vero ꝑdicaꝛ de duobus vel pluribus:qñ duo vel plura sunt adeo coniuncta qꝺ separari nõ pñt:vt ptz ad sensum:nã indiuiduũ ꝓprie est cuius essentia ꝛ sic vnitas est impartibilis:ſm Bal.in.d.l. si plures.in ij.col.ad fi.C.de cõdit.inser/inseparabile võ dicitur qñ duo sunt ꝑ naturã adeo cõnexa ꝙ separi non pñt.l.j.§.itẽ queriꝛ.ſ.de aqua quoti.ꝛ esti/vel qñ per extinctionẽ vniꝰ aliud corrueret:vt in pñcipali ꝛ accessorio.vt.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.l.tũc inutile.ſ.de pec.lega /vel qñ separatio non põt fieri sine magna incõmoditate.l.possessionũ.C.cõ.vtri.iudi.alibi tñ Bar.capit pro eodẽ:inseparabile ꝑ indiuiduo.ꝛ sic qꝺ sint sinonyma.l.grece.§.illud.ſ.de fideiusso.ꝛ ibi dicit ꝙ indiuiduũ sumptũ ꝑ insepabili diciꝛ altero de qua tuor modis.de qbus ibi ꝑ eũ:tñ re vera differũt vt predixi.ꝛ isto mõ querimus an vasalli sint indiuidui.i.separabiles.vt ꝑ Bal.in.d.

26 l.si plures.col.j.ad fi.ꝛ dicã.ſ.in.iiij.q.Bar.ad fi. ¶ †Tertio in quantũ Bar.in.ij.q.tenet.ꝙ in obligatione dandi si debeꝛ quãtitas:tunc obligatio est diuidua:quo ad obligationẽ q2 diuidiꝛ inter plures heredes:ꝛ quo ad solutionẽ.q2 solutio partis liberat a parte.l.ij.§.j.ſ.e.ꝛ.l.in executiõe.§.j.ſ.eo.ꝛ.l.si stipulatꝰ.in j.§.j.ſ.de solu.ꝛ.l.si duo.ſ.depoſ. ¶ Limitat Barto.in duobus locis non procedere quo ad pene cõmissionẽ:cuius respectu est indiuidua:q2 pro minima parte nõ soluta committiꝛ pena in totum.l.v.§.fi.ſ.eo.ꝛ in.l.in executione.§.penal.ſ.eo/Adde rationem huius limitationis esse:q2 cõditio sub/pena qua debeꝛ pena censetur indiuidua.l.cui fundus.ſ.de condi.ꝛ demõ.cum debeat impleri in forma specifica.l.qui heredi.ꝛ.l.meuius.ff.de cõ

27 di.et demonstra. ¶ †Secũdo Barto.singulariter limitat quãdo obligatio dandi quantitatem obligaꝛ ad factum: puta testator legat mille pro construenda capella in tali ecclesia:tũc quilibet heredum tenebitur non pro parte hereditaria:sed insolidũ q2 tunc dare mille est propter executionẽ facti indiuidui.s.operis capelle.text.est nota.in.l.fideicommissa.§.pen.si in opere.de lega.iij.ꝛ ita per illũ tex.tenent Ang.ꝛ Jmo.in.l.in executione.in prin.ſ.eo.ꝛ si casus contingeret in facto esset questio ꝑamico. Adde pro ista decisione bonã rationẽ:q2 qñ datio est ordinata ad factũ:tunc idẽ iudicamus de datione ꝙ de facto.glo.est no.ꝛ approbata in.l.naturalis.§.quod si faciam.in gl.prima magna in prin.ſ.de prescrip.verbis.notat Bal.et aliꝭ in.l.cũ ꝑponas.per illũ tex.C.de dolo/contrariũ tenet.d.Alexan.hic sequendo Dyn.ꝛ Bar.in.d.l.fideicõmissa.§.penul.vbi volunt qꝺ ille text.procedat qñ onus faciẽdi erat iniunctum heredibus:vltra dationẽ/secus quãdo testator simplr relinqueret mille ꝑ tali opere construendo:tũc quilibet heredum teneretur solũ pro parte sua hereditaria:q2 tunc nõ sunt obligati ad factũ,sed ad dandũ.ita etiã tz Bal.in.l.mortuo.§.fi.per illũ text.de leg.iij.sed aduerte q2 ipsemet do.Alex.sibi cõtrarius in.l.ij.§.ꝛ barũ.col.j.ſ.eo.tenet ꝑcedẽ.opi.Ang.ꝛ Jmo.quã dicit esse notabiliorẽ.Paul.de ca.in.d.l.in executione.in prin.dicit qꝺ pro opi.Ange.multũ facit tex.in.d.l.fideicõmissa.§.pe.qui loquiꝛ qñ aliqd fuit relictũ pro opere faciendo:nõ autem mandauit opus fieri:ꝛ tamẽ decidit text.quilibet heredum teneri insolidum.subdit tñ magnũ verbũ Pau.de ca.ꝙ in practica nõ seruaretur opi.Ang.ƺ quilibet heredũ cõdẽnaretur ꝑ parte sua:tñ reuera in illo tex.videtur esse mixta obligatio ꝛ dandi ꝛ faciendi:vt ptz in text.ibi solã ꝑculã voluerũt facere.que erat vna ex heredibꝰ. ¶ Tertio vltra alios not.limita in debitore quãtitatis,nõ simplr,sed respectu certe speciei:ita ꝙ illa species sit in facultate soluendi:vt est in actiõe noxali:in qua dñs teneꝛ ad quãtitatẽ damni illati per seruũ:tñ soluẽdo seruũ ꝑ noxa liberaꝛ.l.miles.§.decẽ.ſ.de re iudi.tũc illa obligatio quãtitatis cẽseꝛ esse indiuidua solutiõe.l.si seruus cõis de noxa.ꝛ.l.si cũ vno.ſ.si ex nox.cã aga.rõ si illa ꝗtitas posset solui ꝑ parte,posset deueniri ad incõueniẽs.l.i.executiõe.§.ꝑ parte.ſ.e.q2 dñs q soluit partẽ in ꝗtitate: posset soluere partẽ in seruo:q noxã dedit:ꝛ sic i diuersis rebꝰ:ideo tũc cẽsetur indiuidua.ita no.tz Bar.i.l.si cões.ſ.de neg.gest.ꝛ idẽ bar.

28 in.l.supra iter.§.officiũ.ſ.de aqua plu.ar. ¶ †Tertio qrit Bar.de stipulatiõe factorũ:an sit diuidua vel indiuidua:ꝛ cõsequenter que facta dicãtur esse diuidua:ꝛ q̃ indiuidua:nã text.in.l.iiij.§.cato.ſ.eo.dicit ꝙ facta quedã sunt diuidua,quedã indiuidua:ꝛ Cuma.ibi col.j.notat illũ text.ad hoc:ꝛ dicit ꝙ nescit alibi:ita bene facere regulã:qꝺ facta regulariter videtur esse indiuidua:vt hoc tex.in ver.idẽ puto:glo.in.l.ij.§.ꝛ harum.in gl.ſ.eo.ꝛ dicit glo.in.d.§.cato.in ṽ.diuisionẽ:ꝙ omnia facta sui natura sunt indiuidua:ratio est:q2 factũ pro parte impletũ,nõ affert tantã vtilitatẽ respectu partis,quantã afferret totũ respectu totius:vt ptz in exemplis huius tex.insulam edificari,fossam fodi:et similibus:q2 operis effectus in partes scindi nõ potest.dicit tex.in.l.in executione.§.secũda.ſ.eo.itẽ facta ex sui consummatione formam accipiunt.l.si is qui quadringẽta.§.quedam.ſ.ad.l.fal.vnde qui nõ facit totum nihil facere videꝛ.l.cũ filleianum.in fine.C.de his quib.vt indig.vnde pars domus cõstructa nõ defendit a pluuia ꝛ vẽto sicut faceret tota.Jtẽ si stipulor librũ scribi,vel romã iri,scribẽdo ꝑ parte,vel eundo vsqꝫ ad mediũ itineris:nõ liberatur in aliquo/similiter stipulatio rem tradi,prestatione partis,non affert tantã cõmoditatẽ respectu partis,ꝗtũ tota respectu totius:q2 inducit cõmunionẽ q̃ multa causat incõmoda.l.cũ pater.§.dulcissimis.ſ.de leg.ij.ꝛ.l.si nõ sortẽ.§.si centum.ſ.de cõdi.inde/Jtem dato ꝙ prestatio partis tantam vtilitatẽ afferret quo ad partem,quãtã prestatio totius quo ad totum:si tamẽ est tale factũ in quo si fieret diuisio,posset cõtingere in diuersis rebus fieri solutionem ex natura stipulationis:vt est rem tradi.tũc etiam factũ redditur indiuiduũ ſm Bart.hic.ꝛ in.d.§.cato.in.ij.iij.ꝛ.v.qõnibus. ¶ Jstam regulã limitat Jo.

29 de imola hic † nõ procedere in facto negatiuo, vel habente virtutem negatiuam:vt amplius non peti, vel rem ratam haberi:que habet virtutem negatiuam ne cõtrauematur:et ne per me factũ improbetur.ista facta censentur diuidua.vt dicit tex.in.d.§.cato.eo q2 in facto negatiuo,ꝛ sic in nõ ente,proprie non cadit solutio:ꝛ sic proprie nõ potest habere locum inconueniens.d.§.pro parte.Bar.aliter respõdet ꝙ.d.§.cato.loquiꝛ in stipulatione nõ agi ad pecuniam vel ad quantitatẽ:secus si ad speciem:et ita etiam tenet ibi Bar.in.v.q.sed est nimia restrictio ꝛ violẽtia ad illũ text.ſm Jmo.ꝛ alios Moder.hic:ꝛ ibi dixi in.d.§.cato. ¶ Secũdo limita in casu speciali ꝛ singulari.l.mortuo.§.finali.supra.de legatis.ij.õ.vbi obligatio operis edificãdi:et sic facti:est diuidua inter heredes:quãdo ad illam sunt astricti ratione iuris accrescendi:ꝛ sic ratione portionis per coheredem repudiate:q̃ erat onerata legato facti.ibi eñ testator tres heredes instituerat:duorum quemlibet in parte quarta:ꝛ tertium in dimidia:illum tertiũ grauauit de opere faciẽdo. Jste tertius repudiauit suam portionem grauatem illo onere operis faciendi:que per ius accrescẽdi vadit ad coheredes:certe quilibet illorũ duorum coheredum tenebitur ad factũ:et sic ad constructionẽ edificij pro portione hereditaria:non aũt insolidũ.dicit eñ ibi textus.si testator dari qd iussisset,aut opus fieri:aut munus dari:pro portione sua eos prestare qbus pars hereditatis accresceret.ꝛ licet gl.ꝛ Bar.ibi dicãt:ꝙ illa verba ꝑ portione hereditaria,referãtur ad cetera legata,nõ operis:q2 illud quẽcũqꝫ heredũ insolidũ obligat:vt hoc tex.ꝛ.l.fideicõmissa.§.pe.si in opere de leg.iij.certe ista solutio destruit illũ tex.ꝛ ita ad istam limitationẽ ponderat illũ tex.Ludo.hic.ꝛ de eo multũ gloriatur:et ad hoc reputat vnicũ ꝛ sing.ꝛ a nemine adhuc in materia ponderatũ.Ex quo dicit se inferre in materia nostra vnã limitationẽ nouissimam ꝛ mirabilem:qꝺ obligatio facti alias indiuidua,est diuidua inter heredes,qui ad tale factũ teneꝛ per ius accrescendi:ratione portiõis repudiate que erat onerata legato talis legati:ratio specialis huius casus est: q2 cũ heredes in hoc grauentur,ꝙ portio deficiẽs eis inuitis accrescat.vt.l.vnica.§.his ita.C.de cad.tol.in alio releuantur, vt legatũ facti alias indiuiduum,inter coheredes quibꝰ accrescit efficitur diuiduum:per regulã qui in vno grauatur.l.eũ qui.in prin.ſ.de iureiurã.ꝛ dicit Ludo.hoc esse suũ nouum dictum in ista materia/Jstam limitationẽ reprobat do.Alexã.ꝛ non bene per glo.quam dicit esse communiter approbatam.in.d.l.mortuo.§.fi.sed certe vt dictum est illa gl.destruit illũ tex.mouetur etiam per tex.quẽ illa glo.alleg.in.d.l.fideicommissa.§.pe.vbi etiã in vltima volũtate heredes tenentur ad factum insolidum:sed istud non obstat:q2 ille tex.nõ loquitur quando heredes tenentur ad factũ ratione iuris accrescendi:ob illam portionẽ repudiatam,que erat grauata onere faciẽdi:ꝛ sic mihi videtur ꝙ ille tex.bene probet istã peregrinam ꝛ singularem limitationẽ Ludo.roma. ¶ Quarto

30 querit Bar.de † ratiõe diuersitatis quare seruitus vsusfructus sit diuidua.l.prima.§.si vsusfructus.supra:ad.l.falcidiam.seruitus vero vsus est indiuidua.l.vsus pars.supra:de vsu et habi.et tñ ambe sunt personales,q2 debẽtur a re persone:ꝛ ponit duas rationes.vnam subtilis Pe.de bel.q2 vsusfructus cõtinet certum,q2 cõtinet emolumentum totius rei:q2 ad eũ pertinent oẽs fructus:et ideo q2 est certus:diuiditur:licet sit incertũ qui fructus nascentur:ꝛ quantum durabit vsusfructus.l.vbi autem nõ apparet.§.fundi.ſ.eo.sed vsus qui ordinatur ad necessitatẽ personæ,est incertus,propter incertam necessitatẽ vsuarij:quia vna die plus indiget ꝗ alia:ideo dicitur indiuiduus. ¶ Cõtra istã rationẽ licet coloratam duo obstant. ¶ Primo:q2 nõ est bona consequentia

consequētia vsus est incertus. ergo est indiuiduus: nā interesse est incertū. l. vbi aūt. §. si id qđ. ī. eo. ꝛ. l. si penā. ṡ. eo. ꝛ tñ est diuiduum: vt hoc tex. in ṽ. celsus. ¶ Secūdo: obligatio alimētorū, hʒ eādē incertitudinē, quā hʒ vsus: vt ptʒ ad sensum: ꝛ tñ est diuidua inter heredes. l. iij. §. fi. ꝛ. l. pecunie. ṡ. de ali. et cib. leg. Sed defendēdo istam rōnē subtilis Pe. nō ob. primū: dum dicebat qđ interesse est incertū: rñdet ꝙ imo interesse de p̄senti est certum in rerū natura quātū sit. l. vbi aūt nō apparet. §. illud. ṽsi. ſʒ qui vinū. cū. §. seq. ī. eo. ꝛ. l. cū ad p̄sens. cū duab⁹ seq. ṡ. si cer. pe. ꝛ declarat gl. in. l. certi cōdictio. in prin. in ver. ex certo. eo. ti. sed vsus etiā de p̄senti est incertus: etiā legi et nature: ꝓpter incertitudinē future necessitatis ꝑsone. Nō ob. ꝙ prestatio alimētorū sit diuidua: qꝛ credo hoc nō esse verū: imo qñ sunt plures heredes, vnus est eligēdus. qui solus subeat onus alimētorū: vt dicūt iura preallegata, sup quibus melius tñ cogitabis. p̄terea in vsu: seruitus debetur a re ꝑsone: vt hic declarat Bar. qđ non est in obligatiōe alimentorū: ꝛ sic ista ratio petri est satis bona. ¶ Scđam rationē assignat Bart. qꝛ vsus habet omnimodā similitudinē, cū seruitutibus realibus: cū debeatur a re persone, ſm necessitatē persone. sicut etiam seruitutes reales. ideo sicut ille omni tpe sunt indiuidue: ita etiā vsus: sed vsusfruct⁹ est pars dominij. l. iiij. ṡ. de vsufru. ideo potest acqri pars vsusfruct. sicut pars dominij pro indiuiso. l. n. cuius. §. duob⁹. de leg. ij. Ista ratio Bar. mihi non satisfacit qꝛ nō multū infert ad ꝓpositum. et eam rep̄hendit insignis doc. do. Pe. de bexu. ꝛ bene qꝛ vsus hʒ maiorē similitudinē cū vsufructu, q̄ȝ habeat cū seruitutibus realibus: vt ptʒ in. l. j. ṡ. de serui. ergo cōsiderata ratione Barto. qđ maiorē similitudinē habeat cū vsufructu, deberet potius cēseri diuiduus sicut est vsusfructus. Secundo ex alio reprehēdit Cuma. qꝛ obligatio alimentorū hʒ cōmensurationem ad personā, ꝛ tñ est diuidua. nihil allegat. dic vt. ṡ. proxime dixi. ¶ Tertiam a rationem diuersitatis assignat Imo. ꝛ Lud. qꝛ in vsufructu prestatio partis, tantā vtilitatē affert in parte, quātā tota in toto: nec pōt deueniri ad illud inconueniens. d. l. in executione. §. pro parte. ī. eo. cū ille qui tenet ad vsumfructū teneatur p̄cise ad dādum. l. iij. §. dare. ṡ. de vsufruc. ꝛ lʒ post vsumfructū constitutum, teneatur ad patientiā: tñ videt posse cogi precise ad eā prestandam: per ea que habētur in. l. harū. et in. l. egi. ṡ. si serui. vēdi. Sed in vsu: prestatio partis nō affert tantā vtilitatē in parte. quantā prestatio totius in toto. cū prestatio debeat fieri per respectum ad necessitatē persone: que ꝑsona viuere nō potest ꝯ prestatione solius partis eius qđ est sibi necessariū in vita. Adde ꝓ ista ratiōe illud qđ dicit Bal. in. l. pro hereditariis. col. i. C. de here. actio. qđ vsus ideo nō diuidit, qꝛ est innētus ad alimentum seu sustentationē quādā, que si minoraret, corrūperet subiectū suū: id est hoiem. ꝛ cibaria nō ſm naturā exhibitia corrūpunt subiectū. similiter dicit Bal. i. §. hec de seruitutib⁹. insti. de vsu ꝛ hab. ꝙ si vsus diuideret corrūperetur forma substātialis ipsius: qui nihil aliud est, nisi obligatio circa alimoniā hois, in his q̄ sunt necessaria ad vite sustētationē: in qbus si aliqd minuatur, homo de facili mori posset. Limita qđ dixi: qđ vsus est indiuiduus: est verū si referatur ad ꝑsonā. d. l. vsus pars. ṡ. de vsu ꝛ habi. si autē referatur ad rē: tunc pōt esse vsus pars rei. l. si vt certo. §. si duobus vehiculū. vbi Bar. col. ij. ṡ. cōmo. Cōtra predicta opponit Bar. vsusfructus non pōt esse sine vsu. l. per seruū. §. i. ṡ. de vsu ꝛ habi. ergo ratiōe vsus sibi adiuncti, dʒ iudicari indiuiduus. l. si ita fuerit seruis. §. q̄stio hec. ṡ. de manu. test. ꝛ relinqt Bar. cogitandū. Rñde ſm Ang. Imo. ꝛ alios Moder. hic. Ang. i. l. i. §. si vsusfructus. ṡ. ad. l. fal. ꝙ vsus non cōprehenditur sub vsufructu tanq̄ȝ seruitus: qꝛ seruitus seruitutis esse non pōt. l. i. ṡ. de vsu ꝛ vsufr. leg. sed tāq̄ȝ cōmoditas: ꝛ sic vsusfructus nō est sine vsu. i. sine cōmodo seu emolumēto vsus: nō aūt cōtinetur vt species distincta: ꝛ sicut est seruitus: ꝛ istā sol. ante eos ponit gl. ordinaria. in. l. huic stipulationi. §. j. in ver. sine vsu. ṡ. vsu. quēad. ca. et Ludo. admiratur ꝙ prefati docto. d. glo. nō allegauerint. ¶ Ultra Bart. fortius opponit: nā videt qđ vsusfruc. debeat dici indiuiduus: eo qꝛ in eo cōcurrunt oēs respectus qui sunt in seruitutibus realibus: quos enumerat Bar. ṡ. in. ij. oppo. siue cōsideras prediū: qđ dʒ seruitutē vsusfructus: nā nō videt in parte predij ꝓ indiuiso posse cōstitui vsusfructus, cū nō possint percipi fructus ex parte indiuisa: quinetiā ex alia parte p̄cipiant: siue consideras ꝑsonā cui debet: et sic ipsum instrumētū: qꝛ non pōt vna pars hois vti frui sine alia. ergo cōsideratis illis rōnibus Barto. videretur ꝙ etiā vsusfruc. deberet cēseri indiuiduus: sed rñde ſm Imo. ꝛ Lud. ꝙ in vsufructu resultat quedā vtilitas separata ab ipsa re: q̄ vtilitas est diuisibilis in ptes: ꝛ illius partis prestatio affert tātā vtilitatē respectu partis, quātā tota respectu totius: secus est in seruitutibus predialibus: in qbus ex vsu talium seruitutum nō resultat vtilitas separata ab ipsa re: que sit ll diuisibilis in partes: ideo dicūtur indiuidue. ¶ Ultimo querit Bart. an ius feudi sit diuiduū vel indiuiduum: et remittit se ad. c. imperialē. §. p̄terea ducatus. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fede. i feud. adde lʒ Bar. ꝛ doct. nō declarēt: ꝙ ista q̄stio cōgruenter hic cadit: cū dictū sit quare seruitutes reales sint indiuidue: et quare vsusfructus sit diuiduus. vidēdū est ergo opportune de feudo: cū feudū sit seruitus q̄dā, iuxta gl. in. l. si cui⁹. §. i. alˀs est. l. si vsusfructus legatus sit. in ṽbo oportet. ṡ. de vsufruc. ꝑ quā gl. ita dicit Bal. i. l. si vxor. ad fi. C. de cōdi. inser. ꝛ in. l. fi. C. de suis ꝛ legi. ꝛ in. c. ij. si de feu. defunc. cōtē. sit inter do. ꝛ agna. i feud. Itē feudū dꝛ simile vsufructui: ſm Bal. in. l. vnica. §. excepto. ꝛ in. §. in prio. in. iiij. col. C. de cadu. tollē. ꝛ in. l. cū oportet in vlti. col. principij. C. de bo. q̄ libe. ꝛ in. c. j. §. si qs de māso. col. iij. vbi notabiliter ponit: si de inuesti. feud. cōtē. fue. in feud. Alibi dicit Bal. in. l. vnica. in. xvij. col. ad fi. C. de cōfes. ꝙ feudatarius hʒ vsumfructū quendam anomalū: qui nō est causalis: nec formalis: sed singularis. Alibi idē Bal. in. l. j. et l. fi. C. si plu. vna sen. dicit ꝙ feudatarius habet vsumfructū. i. fruitionē quādam vtilem ꝛ plenā: nō qđ ab eo exigatur vsufructuaria cautio: nec qđ perdat per capitis diminutionē. item vsusfructus ponit in diffinitione feudi quā ponit tex. i. c. j. §. fi. in quib. cau. feu. amit. in feud. ¶ Cōclude ꝙ feuda dignitatū, vt marchionatus, Comitatus, ducatus, vel regni sunt indiuidua: ita est tex. in. d. c. imperialem. §. p̄terea ducatus. ꝛ tex. in. c. licet. ꝛ ibi glo. fi. d. Abb. ꝛ alij: de voto. ꝛ gl. in. c. si heredes. in glo. fi. de testa. ratio est. qꝛ omne regnū in se diuisum desolabitur: vt dicit in euangelio. Item etiā nolunt male disponi. princeps ergo vnus ſm Aristo. in. xij. Metaphi. Bald. ꝛ alios in. d. §. p̄terea ducatus. ¶ Limita istam cōclusionē tribus modis. ¶ Primo qđ licet ipsa feuda dignitatū sint indiuidua, tñ administratio iurisdictionis ꝛ cōmoditatis taliū feudorū: bene possunt tpe diuidi. absq̄ȝ alio cōsensu directi dñi. vt dixi. ṡ. in. j. a oppo. Bar. ¶ Secundo limita[a] ꝙ si in diuisione: vni fratrū obueniret totus Marchionatus vel comitatus: alij ṽo certa bona allodialia: talis diuisio sine cōsensu directi domini valet ꝛ tenet: qꝛ quo ad marchionatum nō est diuisio. ita sing. tenet Bal. in. d. § preterea ducatus. col. fi. quem refert et simpliciter sequit do. Alexā. in consi. xviij. secūdi vol. quod incipit visis capitulis initis. col. pen. ad fi. ꝛ in cōsil. lx. iij. volu. quod incipit visis dubitationib⁹. vbi etiā diuisio tʒ ꝙ talis preiudicaret filijs. ¶ Tertio singu. limita: ꝙ quicquid sit de iure, tñ est generalis cōsuetudo in Italia ꝛ in lombardia, qđ oia feuda dictarū dignitatū excepta regali, possunt diuidi absq̄ȝ cōsensu directi dñi: ſm Ioan. an. in addi. Spec. in titu. de feu. super rub. col. pe. ꝛ ante eū Old. laudensis in cōsi. ccxxvij. qđ incipit perlectis. Idē tenet And. de iser. summus feudista in. c. omnes filij. si de feu. defunc. cōten. sit inter do. ꝛ agna. et in. d. c. preterea ducatus. do. Alexā. in preallegato cōsi. xviij. ꝛ in. d. cōsi. lx. iij. volu. ꝛ in cōsi. xxv. v. volu. qđ incip. attentis narratis in themate. in. iij. col. in prin. vbi esset consuetudo diuidēdi talia feuda dictarū dignitatum, tunc possent diuidi sine cōsensu directi dñi: qꝛ nullū ius est merū positiuum qđ consuetudine mutari nō possit. l. de quib⁹. ṡ. de legi. ſm Bal. in. d. §. preterea ducatus. col. j. Feuda aūt inferiora possunt diuidi irrequisito consensu domini. vt est text. in. d. §. preterea ducatus. qꝛ feudā vt dixi equiparatur vsufructui, qui potest diuidi. l. j. §. si vsusfructus. ṡ. a. l. fal. ꝛ dicit Bar. in. l. ꝛ ideo. in princip. ṡ. de cōdi. fur. qđ feuda possunt diuidi exceptis quibusdā. et Bar. in. l. arbor. §. fi. ṡ. cōmu. diui. Specu. in tit. de feud. §. qm̄. ver. xxxiij. ꝛ latius Bal. ꝛ alij. in. d. §. p̄terea ducatus. Bal. in. c. vno de legatorū. col. pe. de offi. deleg. ꝛ in. l. si plures. colū. j. ad fin. C. de condi. inser. vbi dicit qđ omnia feuda regulariter sunt diuidua inter heredes qui sunt de sanguine, nisi sit feudū regalis dignitatis. ꝛ idē Bal. in. l. si familie. C. famil. hercisciūde. et in. l. voluntas. C. de fideicom. quāuis contrariū teneat glo. ꝛ male. in. l. cōi diuidūdo in. ij. in prin. in gl. magna ad fi. ꝛ ibi per Bal. ff. cōmu. diui. Similiter vasalli sunt diuidui: scđm Spe. in. d. tit. de feud. §. qm̄. ver. xxxi. ꝛ possunt vasalli diuidi numero inter dominos: ſm Bal. i. l. liberti liberteq̄ȝ. col. fi. C. de ope. liber. ꝑ Bal. i. d. l. si plures. col. j. ad fi. Sed aduerte pro magna limitatione: ꝙ lʒ in diuisione aliorū bonorum sufficiat vnū ex socijs prouocare ad diuisionem, qꝛ nemo compellitur stare in cōmunione. l. si nō sortē. §. si centum. ṡ. de cōdi. indebi. tñ in diuisione bonorū feudaliū, ad hoc vt fieri possit, debēt omnes conuasalli cōuenire ꝛ concordare: alias non potest fieri diuisio: ꝛ sic vnus solus nō potest prouocare ad diuisionē feudi. Istud vult sing. tex. si bene ponderetur in. d. §. preterea ducatus. in ver. si cōsortes voluerint. requiritur ergo cōsensus aliorū: ꝛ cum ille tex. permittat diuisionem cōtra naturā feudi, dʒ intelligi in ꝓprijs terminis: nec a verbis tex. est recedeñ. ita singu. tenet. d. Abb. in cōsi. lxxxiij. qđ incipit q̄ꝙ̄ȝ in his dubijs. co. pe. vbi dicit ꝙ istud nō reperit ꝑ alios pōderatū. Tu dic ꝙ cōtrariū et melius tenet And. de iser. in. d. §. preterea ducatus. de ꝓhi. feu. ali. per fed. in feud. in. j. col. ꝛ late. d. Alexā.

a ¶ Limita. Adde tu ꝙ hec limitatio nō facit ad ꝓpositū vt māifeste apparet: qꝛ dare vni bona allodialia, ꝛ alij bona feudalia non dꝛ fieri diuisio comitat⁹: vnde tu limita cōclusionē, nō ꝓcedere quādo i feudo comitatus vel marchionatus: eēnt ꝯcessa plura loca: vel castra q̄ haberēt iurisdictionē separatam: qꝛ tūc in illis caderet diuisio. ita limitando, text. in. d. §. p̄terea ducatus. consuluerunt Frā. d̄ rāp. ꝛ gaspar de calde. q̄s refert ꝛ sequit do. me⁹ soʒ. in cōsi. lxvj. i. vij. col. ṽs. quarto rñdet. duplicato in ꝯsil. cxv. ꝛ ibi latissime quādo feuda comitatus, diuidātur. ꝛ ꝑ eundem soʒi. in consil. cciij. col. fi. ṽ. scđo dico. ꝛ in ꝯsil. cclxxij. col. ij. circa me. ꝛ i ꝯsil. cclxxviij. col. j. et sequenti.

in prealle.consi.xxv.v.vol.in.iiij.col.⁊ seq.⁊ non dʒ sumi argu.a cõtrario sensu.in.d.§.preterea ducat⁹.duplici rõne,prima:qꝛ resultaret absonus intellectus:iuxta glo.in.l.ij.C.de condi.inser. facit.l.cõuenticulã.C.de epi.⁊ cle.Scđo ⁊ fortius qꝛ specialiter in iuribus feudalibus nõ hʒ locũ arg.a ɔtrario sensu.vt late dixi in.l.j.in prin.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi. dixi etiã in preludijs feudoꝝ:⁊ pdicta bene not.qꝛ vtilia sunt. ¶ In.v.⁊ seq.q.

32 Bart.† tractat materiã interesse ɋliter obligatio facti. Itẽ an ad restituendũ cõmittat interesse: an factũ post morã remaneat adhuc in obligatiõe:⁊ an re⁹ possit pcise cogi ad faciendũ: deinde ponit practicã ⁊ formã libellãdi vt hic p eũ diffuse:quaꝫ p te videas.insistã solũ in eo qđ est pꝓriũ huius.l.in ver. celsus. qñ factũ simpl'r est in obligatiõe in quo facias regulã,ꝙ regulariter in obligationibus facti,nõ tenet quis precise ad factũ,sed soluẽdo interesse liberat.vt hoc tex.⁊.l.si qs ab alio.de re iud.§.fi.ver.in oibus faciẽdi obligationibus. ¶ Limita istam regulã qñ obligatio ad factũ inducit a.l.preter ꝓpositũ principale ei⁹ qui obligat:tũc indistincte põt cõpelli pcise ad factũ.l.si cũ exceptiõe.§.sed ⁊ si qs.in ver. oĩmodo facere compellat.⁊ ibi Bart. ad hoc no.ff.qđ me.cã.⁊ ita etiã tenet Bart.hic in.viij.q. vbi ad hoc etiã allegat ꝗplurimas alias.ll.alle.p Mar.de fano. ⁊ assignat rationẽ:qꝛ qñ lex inducit obligationem,nõ curat an intersit vel non:ideo obligatio reddit precisa:⁊ ita transeunt ceteri: qui nihil addunt. ¶ Tu adde Bar.in.l.j.§.j.in.ij.col.ff.de operis no.nun.⁊ tex.in.l.illud cõuenit.⁊ ibi Bar.⁊ Ang.ad hoc no. C.de excu.mune.li.x.Bald.in.l.nec patronis.ad fi.C.de ope.li. vbi dicit istud esse inductũ ꝓpter autoritatẽ.l.non cõtemptibilem. Scđo adde illud qđ tenet.d.Abb.in.c.j.in vlti.no.de sponsa. vbi tenet ꝙ põt pcise compelli maritus vel vxor:vt in vnum redeant:⁊ simul cohabitẽt nec prestando interesse liberẽtur:eo qꝛ obligantur ad cohabitationẽ ex.l.diuina ⁊ humana.allegat.d. Abb.notata per Bar.hic. Tertio adde facere qđ in voto pcise compellitur obligatus ad votũ exequẽdũ: nec sufficit prestare interesse.c.qđ sup his de voto.⁊ ibi.d.Abb.in.j.not.assignat rõnem qꝛ iure diuino qs obligat ad votũ.c.lʒ.de voto.dũ in psalterio dicit,vouete ⁊ reddite,ergo cũ talis obligatio facti inducat a.l.est pcisa ad factũ nec sufficit pstare iteresse:ʒ caue qꝛ bar. alibi in.l.iij.§.sabin⁹.ff.de cessi. bon.tenet ꝙ vbicũꝗ.l. dicit quẽ precise teneri ad factũ:tunc cessio bonoꝝ non admittit:sed põt precise cõpelli:illud non videt esse bene dictũ per istam regulaꝫ Bar.hic:cũ semp obligatus ad factũ ex dispositione.l.tenetur precise facere. ¶ Secũdo principaliter fallit dicta regu.vbi qs obligat ad factũ ex dispositione testatoris:⁊ sic ex vltima volũtate:tũc tenet precise facere,nec soluẽdo interesse liberaretur.l. fideicõmissa.§.fi.de leg.iij.ƀm Bar.hic in.viij.q.assignãtẽ duplicem rationem.prima qꝛ volũtas testatoris est lex.§.disponat.in autẽti.de nupt.ergo est idem ꝙ in obligatione legali.secũda fauore vltime voluntatis.sequunt Ang.Imo.⁊.d.Alexã.hic.sed Lud.dicit ꝙ tex.in.d.l.fideicõmissa.§.fi.allegatus per Bart.nõ pbat istã limitationẽ.eo qꝛ ibi erat expressum a testatore ꝙ per ipm faceret:nimirũ si tũc soluendo interesse non liberatur:quẽadmodũ qñ esset grauatus ꝓprijs manibus facere.l.vnica.§.ne aũt.ver.sinuero talis.C.de cad.tol.sed tu aduerte:qđ in.d.§.ne aũt.quẽ alleg.Lud.bene est tex.ꝙ quãdo testator grauauit aliquem de faciendo aliquid proprijs manibus:quod tunc nõ potest facere per substitutũ:eo quia censetur electa industria persone:sed per hoc nõ sequitur quod soluendo interesse non liberetur. Confirmo qꝛ Bart.hic reprehendit distinctionem illorũ, qui dicunt si queramus an obligatus ad factũ teneatur precise facere:distinguunt.Aut in obligatiõe facti est electa industria persone:⁊ tunc cogunt precise facere,nec soluẽdo interesse liberarentur.vt etiã tenuit gl.in.d.l. si quis ab alio.in fi.aut non est electa industria persone:⁊ tũc secus.istam differẽtiã vt dixi reprehẽdit Bar.hic:⁊ latius Alex.col.pe.ergo inductio Lud.cõtra istã fallẽtiã Bar.nõ est bona:sed tu aduerte:qđ ꝓ illa distinctione quã Bar.⁊ alij reprehendunt:tñ facit bonũ et stringens fundamẽtum:qꝛ in obligationibus facti,facilius admittitur qđ vnus faciat et adimpleat per aliũ:ꝗ qđ soluat interesse.text.est ad hoc peregrinus ⁊ singu.in.l.de pollicitationibus.ff.de pollici.sed quãdo est electa industria persone non potest quis facere per alium.l.inter artifices.ff.de sol.⁊.l.nemo est qui nesciat.ff.de duo.reis.ergo multominus poterit soluere estimationem:⁊ sic interesse. ¶ Ultra Lud.posset dici ꝙ tex.in.d.l.fidecõmissa.§.fi. ex alio nõ probet fallentiam Bar.⁊ docto.qꝛ ibi illud opus debebat fieri reipublice:cuius fauore precise cõpellitur ad tale factum.et ita illũ text.intelligit Bal.in.l.vnica.in penul.col.C.de sentẽ.que pro eo qđ interest.licet.d.Alexã.hic reprobet:qꝛ text.

33 ibi nõ se fundat in fauore publico. ¶ † Ultra limitatiões Bar. suprascripta regula.iij.fallit quando in promissione facti,interuenit iuramẽtum:tunc propter iuramentum,obligatur precise facere:nec soluendo interesse liberat.vt est glo.reputata sing. in.l.si pecuniã.in princ.in gl.paruula.in xb.necesse.ff.de ɔdi.ob cau.iste est latus ⁊ disputabilis passus quẽ late examinat Lud. ⁊.d.Alex.hic:ʒ qꝛ eũ plene examinaui.in.d.l.si pecuniã.in prin. ad ea q̃ ibi dixi me remitto. ¶ Quarto sing.limita qñ est tale factũ:qđ faciliter et de leui põt expediri:tũc precise cõpellitur ad tale factũ.ita singu.tenet supreme autoritatis apud cano.Joã. an.in addi.Specu.in titu.de reb.eccle.non aliena.§.j.in addi.q̃ incip.nõ fuerunt insti.libelli.sequuntur.Ang.⁊ Cu.hic:Ange. in.l.in stipulationibus.§.operarũ.ff.eo.ꝗuis ipsi corrupte allegent Joã.an.in addi.Specu.in titu.de emp.⁊ vendi.in.§.sciendum.in addi.que incip.de emptiõe locaretur.vbi nihil dicit de hoc. Istam limitationẽ reprehendũt Imo.Lud.⁊.d.Alex.hic: per istum tex.dum loquitur de obligatione facti.s.rem tradi:qđ quidẽ de facili potest impleri:⁊ tamen precise non tenet sed soluendo interesse liberat:vt hic:⁊.l.si fundũ certa die.j.eodẽ autẽ. pro ista sing.limitatione Jo.an.adde facere:ꝙ vbi quid põt de leui impleri,tũc cessat iuris dispositio.hinc est ꝙ cõditio potestatiua nõ trahitur retro.l.potioꝛ.⁊.l.q balneũ.ff.qui po.in pig. hab.qꝛ potuit de facili statim impleri.vt dicit Bar.in.l.si is qui p emptore.in antepe.charta.ff.de vsucap. ¶ Quatuor alias fallẽtias ponit.d.Alex.quas per te videas.vltra eũ qnꝗ alias fallẽtias enumerat Bal.in addi.Spec.in titu.de interesse.ver.⁊ nota ꝙ aut merũ factũ. Alio modo limitat Lud.ro.vt ista regula nõ pcedat de eqtate canonica:vbi obligatus ad factũ,indistincte põt cõpelli precise vt faciat si põt adimplere.per.c.qualiter de pact.⁊ qꝛ inter simplicem loquelã ⁊ iuramentũ deus nõ constituit differẽtiã,xxij.q.v.c.iuramẽti:sed vbi in obligatione facti adest iuramẽtũ,cogitur pcise ad faciendũ:vt tetigi remissiue.ff. in.ij.fallẽ.ergo idem erit de iure cano.qñ simpliciter pmisit factum.dicit tñ Ludo.se decisiue istud nõ affirmare:⁊ potuit moueri:qꝛ inter ius canonicũ:⁊ ciuile:nõ debet induci diuersitas,si potest euitari.c.cũ expediat.de elec.in.vj.⁊.c.j.et.ij.de ope.no.nũ. Adde qđ istã limitationẽ late tenet.d.Abb.in.c.veniẽs.col.pe. et vlti.de iureiur.vbi reprobat.d.Anto.de but.tenentem cõtra

34 riũ.idẽ tenet.d.Abb.in.c.per tuas.de arbi. ¶ † Ultimo p cõplemẽto istarũ limitationũ.Adde ꝙ in oib⁹ casibus.et fallẽtijs in qbus obligatus ad factũ,põt pcise cõpelli:vt faciat:in omnibus illis põt etiam extrahi de domo.et de omni alio loco vt faciat:presertim qñ est admixtum delictũ fuge.ita singu.ampliat Bal.nec alibi recolo me legisse.in.l.ex omnibus.per illũ text.C. de decur.lib.x.⁊ ita etiam limitatur.l.plerīꝗ.ff.de in ius vocan. ¶ Ista sufficiant quãdo factũ simpliciter est in obligatiõe:circa obligationẽ rẽ tradi,que etiã est facti.vt hoc text.sed nõ sim

35 pliciter.† Bar.in.viij.q.in tertio casu facit duas conclusiones. Prima est cõmuniter approbata,quod si obligatio rẽ tradi,fit ex causa emptionis,⁊ venditiõis,⁊ venditor habeat facultatem rei tradende:tenetur precise tradere,nec soluẽdo interesse liberatur:vt tenet glo.reputata singu.in.§.pretium.insti.de emp.et vẽdi.qꝛ talis obligatio nõ cõtinet merũ factum:vt dicit gl.in.l. certi cõdictio.in prin.in glo.iij.ff.si cer.pet.sed habet annexam causam bonoꝝ.l.in cõuentionalibus.in fi.ff.eo.vnde si est dñs, vel quasi:trãsferẽ dominiũ,vel vsucapiẽdi ɔditionẽ.l.ex empto. in prin.ff.de act.emp.⁊.l.si ita.§.j.ff.de cõtrahen.emp.⁊ ita Bar. ⁊ cõmuniter doc.hic:⁊ in.d.l.certi cõdictio.in prin.cũ ɔcoꝛ.traditis per.d.Alex.hic.in pe.col.adde bonũ text.in.l.si qs alienã. ⁊ ibi glo.ff.de act.emp. ¶ Limita in vno casu singulari.qñ vẽditur quid incertũ,cõsistens in spe,⁊ pendens a futuro euentu:nã spe verificata:⁊ deducta ad certitudinẽ:qui vẽdidit,⁊ hʒ facultatẽ rei tradende,nõ cogitur tradere,sed liberat prestãdo estimationẽ:⁊ sic interesse.text.sing.i.l.si iactũ rhetis.ff.de act.emp. vbi qs vẽdidit iactũ rhetis:⁊ rhete iecit:⁊ pisces extraxit:quos põt capere:⁊ tñ nõ cogitur pcise:sed liberat soluẽdo estimationẽ:quẽ text.ad hoc reputat sing.⁊ mirabilẽ:nec hucuſꝗ ad hoc ponderatũ Ludo.hic:⁊ sequit simpliciter Alex.tñ ante eũ Luma.hic:in pe.col.allegat illũ tex.cõtra pdictã cõclusionẽ Bart. ¶ Scđa conclusio Bart.est qđ obligatio rẽ tradi,ex alia causa ꝗ iurisdictiõis:puta ex simplici stipulatione,ɔtinet merũ factũ. vt hoc tex.⁊.l.si rẽ tradi.ff.eo.⁊.l.si fundũ certa die prestari.j.eo. ⁊ tũc indistincte prestando interesse liberat.ƀm Bar.⁊ oẽs hic. ¶ Limita duob⁹ notabilib⁹ modis. ¶ Prio qñ dñs directus vasallũ verbaliter inuestiuit de feudo:tũc cogit precise tradere possessionẽ feudi:nec soluẽdo interesse liberat.tex.est formalis. in.c.si facta.si de feu.defun.cõten.sit inter do.⁊ agna.⁊ tex.in.c.j. §.fi.de no.for.fid.in feud.Bal.i.c.j.col.iij.de cõtẽ.iter do.⁊ vasal. de inuesti.feud.⁊ Lu.⁊.d.alex.hic. ¶ Scđo fallit qñ qs tenet tradere,puta fundũ ex cã dotis:tũc cogit pcise ad tradẽdũ:nec soluẽdo iteresse liberat.tex.est no.i.l.si.C.ad velleia.i ṽ.oĩmodo cõpellat adimplere:qđ ṽbũ oĩmodo:sonat in pcisam ⁊ actualẽ coactionẽ traditiõis:vt no.bar.i.l.si cũ exceptiõe.§.ʒ ⁊ si qs.ff.qđ met.cau.

met.cã.⁊ in simili Bar.in.l.j.§.iudi.sol.⁊ ita p illũ tex.in.d.l.fi.te-
net Bal.nouellus i trac.de dote.in q̃rto p̃uilegio septime par
35 tis.¶ †Ultimo Bar.tradit practicã p̃stis materie declarãdo
qualiter debeat formari libellus in petẽdo factũ vel interesse:et
p̃sequit̃ tres modos libellãdi quos ponit gl.magistra in.l.j.in
prin.§.de act.emp.vt hic per eũ ⁊ plene ponit spec.in ti.de fruct.
⁊ inter.§.viso.v.si aũt factũ.cũ seq.⁊ ibi Joã.an.in addi.q̃ incip.
Ex.d.Ant.de bu.in.c.olim.per illum tex.de censib⁹.Adde glo.
valde no.in.l.ij.§.fi.§.e.⁊ ibi Pau.de ca.⁊ do.Alex.eã notant.et
ibi dicit Bal.q̄ illa glo.est mirabilis:⁊ q̄ eã allegãt valẽtes do-
cto.q̄ p̃cedit libellus alternatiuus,peto factũ vel interesse:pro
pter incidentiã quã habet cũ princi.de quo per Bar.hic in.vij.
q.⁊ an interesse possit peti cõditionaliter si factũ non prestetur.
glo.est notabilis q̄ sic in.d.l.ij.§.i:ẽ si in facto.quã do.Alexã.ibi
simpliciter ad hoc no.sed vide ibi latius per Areti.in.iiij.et.v.
col.post Lud.ibi ponit Bar.hic.in.iij.modo libelli.¶ Jtẽ ad-
uerte q̄ si promissor facti decessit relictis pluribus heredibus:
⁊ post morã ago cõtra vnũ ex heredibus ad factũ,vt cõsequar
interesse,potero consequi interesse insolidũ,cõtra vnũ tm̃:secus
si agerẽ principaliter ad interesse,qđ est diuiduum.ẽm Pau.l.
ij.§.ex his.§.eo.⁊ ibi do.Alexan.in.iij.col.qđ est singulariter te-
nendũ mẽti ẽm eos:⁊ ista est vtilitas in practica ad doctrinam
Bar.hic.⁊ per ista cũ laude dei sit positus finis huic scholastice
repetitioni huius subtilissime.l.stipulationes non diuiduntur.
In.xi.lectu.xxiiij.Martij.M.ccccvj.

¶ Quando stipulationi facti adijciatur certa dies: ante il-
lam diem nõ potest effectualiter agi:nec ante dicitur stipulatio
committi.

Si quis ita. Jste.§.venit ad declarationem huius
l.in prin.in versi.celsus.vbi dicit̃,qđ in
obligatione facti succedit obligatio ad interesse post morã:an
intelligatur post morã ceptam in non incohoando,an post morã
completã in nõ perficiendo:et continet duos casus.secũdus est
ibi plane stipulatio facti,cũ adiectiõe diei,die adueniẽte cõmit-
titur.al's vbi nõ est dies, cũ inceperit esse in mora incohoandi, ad
particulare interesse cõmittit̃.h.d.¶ Pro intellectu litere ad-
uerte:nã tex.v̄r sibijpsi cõtrariari.nã primo dicit:q̄ contra pro-
missorẽ agi nõ põt:nisi totũ tp̃s transactũ sit:postea dicit,q̄ sta-
tim põt agi,cũ promissor fuit in mora incohoandi.hic qđ sunt di-
uersi casus.⁊ differt principiũ a ver.plane.in tribus ẽm Bart.⁊
Ang.primo q̄ in principio,stipulatio incepit a precedẽti cõdi-
tione:sed in ver.plane,incepit a precedenti conuentione.Jtẽ in
principio fuit adiecta dies:secus in ver.plane.⁊ ista est bona.itẽ
in prin.fuit adiecta etiã pena:sed in ver.plane.nulla fuit adiecta
pena.Discutiamus breuiter istas differẽtias p̃ intellectu text.
¶ De prima differẽtia parũ est curandũ ẽm Jmo.Pau.de ca.
⁊ do.Alex.quo ad iuris effectũ,de quo querit̃.Jtẽ lʒ in principio
nõ precesserit cõuentio per stipulationẽ,tñ precessit contractus
locatiõis:⁊ p̃ʒ ex tex.ibi ex quo locatũ est opus.d.Pet.de bel.
saluat Bar.ab ista obiectiõe:qđ Bar.bene dixerit in pri.istius
tex.stipulationẽ incipere a precedẽti cõditiõe,cõsiderata forma
ipsius stipulatiõis:nõ aũt cõsiderato contractu locationis:qui
est diuersus a stipulatiõe,lʒ istud nõ satisfacit,nec hʒ rõnẽ diuer
sitatis:ideo p̃ ista differẽtia Bar.dic:q̄ bñ facit tex.q formaliter
dicit,si ante calẽdas Martias primas opus p̃fectũ nõ erit,tũc
q̃ti id opus erit ⁊c.⁊ sic ẽm seriem stipulatiõis posite in text.in-
cepit a a precedẽti cõditiõe:⁊ ita etiã tʒ gl.j.⁊ gl.in ver.ante calẽ
das.in fi.lʒ ego fortiter arguo cõtra istã primã differẽtiã Bart.⁊
Ang.q̄ si in prima p̃te solũ fuisset stipulatio conditionalis hoc
modo:si ante calẽdas Martias opus perfectũ nõ erit.hoc est
si nõ edificaueris mihi domũ in tali loco ante calẽdas martias:
tũc quãti id opus erit tantam pecuniã.n p̃mittis:certe nõ esset
verũ id qđ subdit litera,ex quo opus locatũ est.nam si non pre-
cessit nisi stipulatio cõditionalis, certe stipulatio conditionalis
non põt inducere locationẽ:q̄ illud qđ est in cõditione,dispoſi-
tionem aliquã non inducit.l.si qs sub cõditione dandorũ decẽ.
§.si quis omis.cã testa.nisi subtilisando diceres.prout arguit.d.
Pe.de belli.qđ partes apponendo talẽ stipulationẽ conditio-
nalem,videtur cõsentire qđ sit locatio pure,que solo cõsensu fit.
per tex.in.l.si stipuler.§.fi.§.eo.vbi dicit tex.q̄ si in locãdo ⁊ cõ-
ducendo quis ad interrogationẽ non respondeat, licet stipula-
tio nõ valeat:tñ vʒ locatio:que nõ verbis,sed consensu fit.idem
sign casu nostro,cũ partes apponẽdo cõditionẽ stipulationi cõ-
senserint qđ cõditio impleat̃.l.si quis locuples.in fi.§.de manu-
mis.test.ergo stipulãdo,si opus tali tp̃e perfectũ nõ erit,videtur
partes locationẽ ⁊ cõductionẽ cõtrahere:qđ si est verũ,est pul-
chrũ ⁊ subtile:sed nõ credo qđ sit verũ:per fundamẽtũ q̄.§.feci.
vñ tutius est tenere,q̄ in hoc tex.p̃cesserit locatio simplex.q̃uis
stipulatio a cõditiõe inceperit.¶ Scđa dr̃ia est quã Bart.dicit
esse no.q̄ in.j.p̃te fuit adiecta dies:⁊ tũc nũq̃ cõmittit̃ stipula-

tio ad interesse aliquo mõ ante diẽ:vt hic.⁊ in.l.insulã intra biẽ-
niũ.§.eo.lʒ in scđa parte nõ fuit adiecta dies:quo casu,q̃primũ
incepit esse in mora incohoandi,cõmittit̃ stipulatio ad p̃ticulare
interesse:lʒ nõ trãsierit tp̃s,quo potuit perfici.vt hic et.d.l.insu-
lam.⁊ ita etiã tenent Jmo.Lud.⁊.d.Alex.hic.⁊ Bar.in.l.cũ sti-
pulatus sim mihi a proculo,post gl.ibi.⁊ ibidẽ Ang.⁊ Jmo.§.e.
q̃uis in hoc cõtrariũ tenuerit Ang.⁊ Pau.de ca.hic:⁊ alij hic
relati p.d.Alex.ad quẽ in hoc latius te remitto,cũ cõcor.per eũ
adductis.Teneas istã dr̃iam,q̃ est bona ⁊ apta ad istũ tex.ratio
fundamẽtalis est:q̄ qñ dies est apposita a partib⁹:talis dilatio
tp̃is cẽset̃ esse apposita fauore p̃missoris.l.eũ qui calẽ.§.quoties
⁊.l.stipulatio ista.§.inter certã.§.eo.ideo p̃missor ante cõueniri
nõ põt,quã tota dies sit lapsa:lʒ qñ dies nõ est apposita ex cõuẽ
tione partiũ:tũc tacite intelligit̃ a.l.dies qua possit opus fieri.
vt in.l.seq.vñ eoipso qđ incipit esse in mora incohoãdi facere,sta-
tim cõmittit̃ stipulatio ad particulare interesse ꝯ eũ,vt in.ij.p̃te
tex.⁊ sic ex isto tex.⁊ ex ista scđa dr̃ia,habes notare:q̄ plus opa
tur dies exp̃ssa,q̃ dies tacita veniẽs ex natura p̃missi:q̄ prima
magis suspẽdit,q̃ scđa:⁊ si dicas,si dies tacite inducitur a.l.er-
go exp̃ssio nihil operat̃.p regulã.l.non recte.C.de fideius.⁊.l.iij.
§.de leg.j.rñdet Bar.in fi.ẽm subtilẽ Pet.de bella.qđ nõ pari-
formiter exp̃mit̃:q̄ qñ p̃tes apponũt diẽ,apponũt p̃lixiorem:
seu longiorẽ arbitrio p̃missoris.l.stipulatio ista.§.inter certã.§.
eo.sed si nõ exp̃mat̃,tacite inerit ẽm naturã rei,⁊ nõ prolixior.
ergo exprimit̃ aliter q̃ tacite insit.¶ Tertia dr̃ia est:q̄ in pri.
pena fuit adiecta in stipulatiõe,lʒ nõ in.ij.casu:ẽm Bar.Ang.⁊
Jmo.rõ est duplex.prima q̄ pena nũq̃ cõmittit̃,etiã p̃ p̃te,nisi
trãsierit tm̃ tp̃s.§.qđ opus p̃missum explicari possit.l.ita stipu
latus.⁊.l.cũ ita stipulatus sim mihi a p̃culo.§.e.q̄ penalis stipu
latio venit cõmittẽda ex euẽtu cõditiõis:q̃ cõditio nõ scindit̃.l.
cui fundus.§.de cõdi.⁊ demõ.⁊.l.eas causas.sed ad interesse cõ-
mittit̃ stipulatio p̃pter morã.ideo si p̃ parte cepit esse in mora,
cõmitti dʒ stipulatio p̃ illa parte ad p̃ticulare interesse: vt hoc
tex.in fi.scđa rõ est q̄ pena adijcit̃ loco totalis ĩteresse,⁊ sic clau-
dit se totale ĩteresse.l.fi.§.de p̃to.stip.ideo nõ põt cõmitti p̃ par-
te.respectu p̃ticularis interesse:q̄ vbi est pena nõ inspicit̃ inter-
esse:⁊ sic pena nõ cõmẽsurat̃ ad interesse.l.stipulatio ista.§.alte-
ri.§.e.Jst: prima dr̃ia est vera in se:lʒ nõ adaptat̃ verbis tex.q̄
in prima parte nõ apparet q̄ fuerit p̃missa pena:sed solũ inter-
esse.vt p̃ʒ in tex.ibi quãti id opus erit.ẽm Pau.de cast.Scđo ⁊
fortius ẽm do.Alex.si in prima parte fuisset adiecta pena,certe
mero iure debuisset cõmitti pena ante diẽ calendarũ martiarũ,
q̃primũ constitisset opus fieri nõ potuisse: vt est text.in.l.cum
stipulatus sim mihi a proculo.vbi glo.⁊ oẽs.§.eo.si cuius cõtra-
rium vult iste tex.cũ dicit nõ ante diẽ promissiõis cedere:q̃ ver-
ba denotant nullo mõ esse cõmissam stipulationẽ.l.cedere diem
§.de ver.signi.ergo necesse est dicere:q̄ in hoc principio nõ fuit
adiecta pena,sed venit interesse,qđ nõ cõmittitur aliquo modo
ante diem.l.insulã.§.eo.⁊ sic tene secundã differẽtiam q̃ vera est.
¶ †Not.ex prima parte:q̄ qñ stipulationi facti,adijcitur certa
dies,ante illam diem non põt effectualiter agi:nec ante dicitur
stipulatio cõmitti.limita signanter istũ tex.p̃cedere in stipula-
tione:⁊ sic in contractibus stricti iuris: vt hic.⁊.l.insulam intra
biennium.§.e.secus est in cõtractibus bonefidei.in qbus,q̃pri-
mum constat opus fieri non posse,statim cõmittit̃ stipulatio ad
totale interesse:etiã quo ad exactiõis effectũ etiã ante diẽ.vt.l.si
in lege.§.si domus.⁊ ibi Bar.⁊ Raph.fulg.ita limitant per illũ
textũ.§.loca.⁊ sic oẽs.ll.huius tituli, que loquũtur de cõmissiõe
stipulationis qñ opus dʒ fieri:debent intelligi,qñ opus fieri est
in obligatione ex cõtractu stricti iuris:secus si ex cõtractu bo-
nefidei.idẽ tenent Joã.de imo Lu.⁊ do.Alex.hic:et latius dñs
Alex.in.l.in illa.la.j.§.e.Tu dic melius q̄ tex.i.d.§.si domus.nõ
facit pro ista limitatione:nã ibi aliquis cõduxerat habitationẽ
domus ad quinquẽnium,et eã deseruit:certe locator põt statim
totius qnqueñij pẽsionẽ petere,nõ expectãdo singulos annos:
q̄ p̃pter culposam desertionẽ conductoris,cessat cã dilationis
p̄ dñs ergo dʒ cessare dilatio.l.a filia.§.alũno.§.ad treb.⁊in hoc
ille tex.est valde sing.⁊ ita etiã tenẽt Pau.de ca.⁊ Are.in.d.l.in
illa.⁊ Pau.de cast.in.d.§.si domus.⁊ istud est verius.¶ Capio
glo.in ver.cedere.que timore ꝯtrĩ,duobus modis intelligit tex.
oppono ergo cõtra tex.qui vult diem p̃missionis cedere,quãdo
dies est apposita stipulationi,⁊ nõ ante:istud est cõtra.l.cedere
diem.§.de v.sig.vbi dies apposita nõ impedit ortũ obligatiõis:
et actionis.timore huius cõtrarij gl.dupl'r rñdet:primo fatẽdo
ꝯtrĩũ.q̄ lʒ mero iure ante sit nata obligatio,tñ nõ prius cedit:scʒ
cũ effectu.Jstã sol.tʒ Bart.i.l.cũ stipulatus sim mihi a p̃culo.in
prin.p illũ tex.§.e.tene scđaʒ so.gl.q̄ hic nõ solũ erat dies,lʒ etiã
cõditio.si opus nõ esset p̃fectũ añ calẽ.Martias.⁊ cõditio bene
impedit.d.l.cedere diem.¶ Capio gl.in ver.ante calẽdas.quã
diuide in duas partes.¶ Jn prima declarat text.qđ ista verba

ante vel post calēdas intelliguntur.l.finitas.rō est ſm gl.q2 ita accipiebat inter eos:ꝛ ſic ita erat inter eos cōuentū ꝙ iſta vba ante vel poſt calēdas intelligerent.l.finitas.iſta eſt truffa.ꝛ manifeſta diuinatio. Dic melius iſtā eſſe interpretationē iuris,qꝺ talia verba ſic intelligant.l.q ante calēdas.ꝛ.l.eū qui ita.§.q ita el.ij.vbi dixi.§.e.ꝛ rō q2 cēſet appoſita fauore debitoris vt maiorem dilationē habeat:q2 verba dubia debēt interꝑtari cōtra ſtipulatorē.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.verſi.in ſtipulationibus.ꝟ.eo. ¶ In ſcḋa q̄ eſt ibi ꝛ no.ꝙ talis eſt rō gl.ꝑ viā notabilis duplici ter remouet vnā opp.q̄ poſſet fieri ꝯ rōnem tex.nā tex.dicit,diē ꝓmiſſionis poſt calēdas Mart.cedere:q2 nec ante calēdas reꝰ cōueniri poterat.iſta ratio melius ſtaret ecōtra:ꝙ reus añ conueniri non pōt,q2 ante non cedit dies.gl.fatet:ꝙ rō tex.melius ſtaret hoc modo. Vl ſcḋo ꝛ ſubtilius rñdet gl.ꝙ hic opus facere non erat in ſtipulatiōe pure:q2 ſtipulatio inceperat a cōditione ſi ergo ante calēdas agi non pōt,qñ ſtipulatio inceperit a cōuētione:ergo multo minꝰ qñ incipit a conditione. ita vult arguere tex.ꝛ iſtud eſt melius. ¶ Capio glo.in verbo poſſit.q̄ format duo contraria que de directo vident eſſe cōtra tex.ꝛ vtriqꝫ contrario dat quinqꝫ ſol.ſed ad vtrūqꝫ cōtrariū tene ſolutionē Ioannis poſitam in gl.quā tenent oēs.vt dicit Bar.ꝙ cōtraria loquunt quo ad tale intereſſe:ſed iſte text.loquit quo ad particulare intereſſe:quia non incboauit facere.

1 Stipulatio ſimplex ꝛ pura quo ad verba, ex natura rei in ſtipu.deducte,vl ex loco deſtinate ſolutionis dilationē recipit. Item ſtipulatio ſerui hereditarij vel capti ab hoſtibus habet tacitam conditionem.

2 Quedam ſunt ſtipulationes que habent tacitam conditionem: et quedam que habent tacitam diem.

3 Quando patronus ſtipulatur a liberto operas,ineſt tacita conditio ſi indicentur.

4 Si ſeruus hereditarius ſtipulatus eſt heredi futuro non expſſo noīe proprio heredis:non acqritur hereditati iacēti:q2 ei nō fuit ſtipulatus:nec heredi futuro,quouſqꝫ ſit adita hereditas.

5 Quedā ſtipulatiōes habēt tacitam diē,vt qñ quis ſtipulat dari in alio certo loco:nā ineſt tacitum tꝑs quo ibi ꝑueniri poſſit.

6 An ante euentum diei actio ſit nata.

1 Interdum. † Stipulatio ſimplex et pura quoad verba,ex natura rei in ſtipulationē deducte,vel ex loco deſtinate ſolutiōis dilationē recipit. Itē ſtipulatio ſerui hereditarij,vel capti ab hoſtibus hꝫ tacitā cōditionē.h.d.vſqꝫ ad.§.fi. ¶ Pro

2 intellectu tex.† ꝛ gl.ꝛ eorū que tradunt Bar.ꝛ doct.aduerte:qꝺ quedam ſtipulationes habent tacitam cōditionem:et quedam habēt tacitā diem.de primis ponit text.tria exēpla. ¶ Primū: qñ ſtipulatur aliquid,qꝺ nō eſt in rerū natura,ſed eſſe ſperat.vt qñ ſtipulatur quis fructus naſcituros,aut partū naſciturū:nā hꝫ in ſe tacitam conditionē,ſi naſcētur: vt hic ꝛ expreſſius dicit

3 textus in.l.j.ad fi.ꝟ.de cōdi.ꝛ demon. ¶ † Secundū exēplū eſt: qñ patronus ſtipulatur a liberto operas:nam ineſt tacita cōditio,ſi indicētur:ſm Ang.Imo.Pau.de ca.ꝛ Bertr.ꝛ nemo cōtrariū dicit:vnde ſi patronus ſtipuletur operas certas,puta pictorias,nō cedit dies niſi ſtipulator declaret locū vbi velit operas certas ꝓſtari.ſi vero ſtipulat operas incertas,nō cedit dies quouſqꝫ ſtipulator declaret quas opas vult preſtari.et hoc appellatur opas indicere.ꝛ ſm Bart.oēs opere anteqꝫ indicātur ſunt incerte.vt.l.ſi nō ſortē.§.libertus.ꝟ.de cōdi.inde. Sed licet omnes ita teneant:tu cōſidera tex.in.l.quoties.ꝟ.de ope.liber. allegatū in gl.q vult:qꝺ ſtipulatio oparū certarū,vt ſunt pictorie.habet diē tacitā:ſicut qñ ſtipulatur dari carthagine:ꝛ ſic ſtipulatio oparū,potius habeat tacitū diē:qñ indicātur:quā habeat tacitam conditionē,ſi indicātur. ¶ Tertium exemplū eſt:

4 qñ † ſeruus hereditariꝰ ſtipulatus eſt heredi futuro,nō expſſo ꝓprie noīe heredis:nam tūc non acqrit hereditati iacēti:q2 nō fuit ei ſtipulatus:nec heredi futuro,quouſqꝫ ſit adita hereditas q2 ignorat qs ſit heres:ꝛ ſic ineſt tacita cōditio, ſi adeatur hereditas:vt expreſſe dicit tex.hic:in ver.ſi ſeruus.ꝛ text.in.l.ſeruus hereditarius futuro.ꝟ.de ſtip.ſer. In iſtis tribus exemplis non naſcit nec obligatio nec actio.anteqꝫ dicte cōditiōes tacite extiſtant.l.j.ad fi.ꝟ.de cōdi.ꝛ demon.q2 tacita cōditio ita ſuſpendit, ꝛ impedit natiuitatē obligationis, ſicut ꝛ expreſſa.vt eſt glo.reputata ſing.in.l.item q2.§.i.ꝟ.de pac.vnde text.hic dicit.tūc em incipit actio:lꝫ glo.ꝛ male ſuppleat.ſ.cū effectu.quaſi ſentiat,qꝺ

5 etiā ante mero iure ſit nata:et male. ¶ † Quedam ſtipulatiōes habēt tacitam diem:vt quādo quis ſtipulatur dari in alio certo loco:nā ineſt tacitum tēpus, quo ibi perueniri poſſit: vt hic. et.l.continuus.§.cum ita.ꝟ.eo.ꝛ.l.eum qui calēdis.§.quoties.ꝟ. eodem.vel quando quis ſtipulatur domum edificari: nam ineſt tacitum tēpus.quo poſſit fieri:et tūc ante euentū diei hñ naſcitur obligatio.l.centeſimis.in prin.ꝟ.eo.quia ſtatim pure eſt obligatus dare vel facere.l.cedere diē.ꝟ.de verbo.ſig. ¶ Sed du-

6 bium † eſt de actione:an ante euentū diei ſit nata:ꝛ in hoc tenet Bar.qꝺ licet dies expreſſa non impediat natiuitatem actionis, q2 ante naſcitur actio:ſed obſtat exceptio.l.j.in.fi.ꝟ.quando di. vſuſ.legat.ced.facit text.in.l.qui mandatum.ꝟ.mandati:tamē ſi eſt dies tacita legalis,q̄ tacite ineſt ex natura rei,vel ex forma cōtractus:tūc iſta bene impedit natiuitatē actionis.per iſtum tex.nō deſtruendo eū.et.l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.in verſicu.nō ante agi poſſe.ꝟ.eodem.et.l.ſi tutor reipubli.§.fina.ꝟ.de tu.ꝛ ra.diſtr.ꝛ cum Bart.tenent indifferenter omnes:et eſt cōmunis opinio ſm do.Alexan.quam etiam latius tenet Bar.in l.ita ſtipulatus.in.ij.queſtione.ꝟ.eo.pro qua adde text.in.l.egiſtimo.§.ex hac.ꝟ.eo.in ver.quādo naſcatur actio:ꝛ in verſi.non recte agetur niſi tēpus preterierit:ꝛ ſic pondera ꝙ omnia quatuor exempla tex.equiparantur,quātum ad impediendam natiuitatē actionis,quādo ſtipulatur partum ancille, vel fructus naſcituros,vel domū edificari:vel dari carthagine:q2 in oībus ineſt tacite dies legalis:ꝛ nūqꝫ incipit actio competere,niſi purificata die:lꝫ ipſa obligatio bene ſit nata:eo q2 lex que inducit diem tacite, noluit obligationē cauſatam ex cōtractu partium, ſtatim producere actionem:q2 ante diem non habuiſſet effectū. vnde lex nihil operatur fruſtra:et ſic noluit actionē in eſſe produci,que de preſenti non poſſit producere effectū:q2 lex ꝛ natura nihil operantur fruſtra.l.nō cogendum.§.ſabinus.ꝟ.de proꝯu.ꝛ.l.hec ſtipulatio.§.diuus.ꝟ.vt le.no.ca.ſꝫ oēs ita tranſeant. ¶ Tu potes nouiter tenere cōtra omnes:qꝺ in omnibus quatuor exemplis text.dies legalis tacita,ſicut impedit natiuitatē actionis, prout omnes concordant:ita etiā impedit natiuitatē obligatiōis:ꝛ iſto modo intelligēdo tex.realiter ꝓcedit ꝛ equiparatio textus in omnibus quatuor exemplis plane:et ſine vlla ſubauditione procedit:ꝛ ſic nō facio differentiam inter natiuitatem obligationis,ꝛ natiuitatē actionis:q2 ſi dies tacita legalis impedit cauſatum:et ſic natiuitatē actionis:certe etiam debet impedire natiuitatē cauſe:et ſic obligatiōis:quia obligatio eſt cauſa actiōis.l.licet.§.ea obligatio.ꝟ.de procuratori.ꝛ quicquid eſt cauſa cauſe:eſt cauſa cauſati.l.manumiſſiones.ꝟ.de iuſti.et iur.quod hoc ſit verū oſtenditur:nam in duobus primis exemplis text.quādo quis ſtipulatur partū ancille,vel fructus naſcituros:res eſt plana:q2 talis ſtipulatio habet tacitam cōditionem.vt eſt tex.in.d.l.j.ad finem.ꝟ.de cōdi.et demonſtra.ꝛ tacita cōditio,ita impedit natiuitatē obligatiōis ꝛ actionis,ſicut expreſſa.glo.ſingula.et approbata in.d.l.itē quia.§.i.ꝟ.de pact. in alijs duobus exemplis tex.quando quis ſtipulatur domum edificari,vel carthagine ſolui:in quibus non eſt cōditio tacita: ſed bene ineſt dies tacita.Tunc Bart.et omnes fatentur,quod talis dies legalis tacita,bene impedit natiuitatem actionis:vt hoc tex.nō deſtruendo eum:ſed non impedit natiuitatem obligationis. Iſtud ſecundum nō video quomodo Bart.et doctores bene probent.nā.l.centeſimis.in princip.ꝟ.eodem.allegata per eos,nihil facit:eo q2 clare loquitur,qñ dies expreſſa eſt appoſita ab homine,prout etiā loquitur.l.cedere diem.ꝟ.de verbo rum ſignifi.ꝛ.l.j.in fine.ꝟ.quādo dies vſuſfru.leg.cedit.vnde teneo,quod etiā in ſecundis exemplis textus,ſicut dies tacita legalis,impedit ortum actionis:ita etiā impediat ortum obligationis:quia nō credo quod poſſet reddi congrua ratio diuerſitatis:ꝛ obligatio eſt cauſa actionis:ꝛ quicquid remouet cauſatum,debet etiam remouere cauſam: vt predixi.Et iſto modo textus realiter et plane procedit,ſine vllo ſcrupulo, et ſine vlla ſubauditione.

1 Oblatio ſpeciei debite purgat moram ipſo iure:ſed oblatio quantitatis debite,purgat ſolum ope exceptionis.

2 Iudex motus ad iudicandum ſm opi.ſui preceptoris, excuſatur in ſyndicatu,a condemnatione expenſarum:licet iudicauerit contra communem.

1 Stichi promiſſor. † Oblatio ſpeciei debite purgat morā ipſo iure:ſed oblatio q̄titatis debite purgat ſolū ope exceptiōis.h.d. ſumēdo text.cū intellectu.Diuidit in duas. In prima loquitur qñ ſpecies eſt debita:in ſcḋa qñ quātitas.ſcḋa ibi:certe doli. In primo ergo caſu, qñ debitor ſpeciei ipſam ſpeciē offert,liberat ipſo iure ſi poſtea ſpecies pereat.l.ꝙ te.ꝟ.ſi cer.pe.ꝛ.l.ſi ſeruū.§. fi.ꝟ.e.q2 tūc perit ſubſtantia ꝛ fundamentū ipſius obligationis. In ſecundo caſu,qñ eſt debitor quātitatis:ꝛ ipſam quātitatem offert.ſi illa quantitas oblata poſtea pereat,liberat debitor ſolū ope exceptiōis:vt hic.ꝛ.l.qui decē.in prin.vbi tex.no.ꝟ.de ſolu.nā de rigore iuris non liberat:q2 quantitas vel genus perire nō pōt.l.incendium.C.ſi cer.pe.ꝛ.l.in ratiōe.el.ij.§.incerte.ꝟ. ad.l.fal.ꝛ ſic non perit res debita:q2 in obligatione generis vel quātitatis nihil certi eſt in obligatiōe.gl.in.l.meuius.§.duobꝰ. de leg.ij.Bar.ꝛ alij.in.l.ij.§.ꝛ harū.in vlti.col.ꝟ.eo.et hoc modo habes

habes enucleatam medullam huius text. ¶ Glo. in ver. moram. ibi: nisi lis contesta. sit vt. j. eo. l. si insulam. dic quod illa lex loquitur, quando vnum petitur, et aliud offertur: vt quando in obligationibus facti, petitur interesse: et reus offert ipsum factum. vel quando petitur pena, offertur principale: et tunc post lit. contest. non admittitur purgatio more. ita loquitur. d. l. si insulam. sed quando illud idem quod petitur offertur. et tunc aduerte, quod actualiter pot. quandocunque solui vsque ad sententiam. et soluendo absoluetur, non solum ab instantia iudicij: sed etiam a debito principali. §. fi. insti. de perp. et temp. actio. et l. si reus paratus. ff. de pcura. et isto casu oblatio verbalis non sufficeret post litem contestatam. l. sed et si alia. ff. de consti. pe. sed bene realis cum depositione et consignatione. l. obsignatione. C. de sol. nisi oblatio verbalis fieret in iudicio: quia illa habet vim solutionis. l. si rem el. j. §. fi. ff. de pig. actio. secundum Bar. hic. et in d. l. sed et si alia. et in. l. si insulam in prima oppo. ij. partis. j. eo. ¶ Aduerte in vno male loquitur Bar. dum vult, quod sola oblatio verbalis facta in iudicio habeat vim depositionis et consignationis. et sic inducit liberationem. per. d. l. si rem. §. fi. hoc est contra. l. acceptam. C. de vsur. vbi tex. vult, quod pecunia oblata sit deponenda in loco congruo arbitrio iudicis: quod non esset necessarium, si sola oblatio verbalis facta in iudicio liberaret: ideo Bar. met. in. l. si debitor offerret. j. de sol. melius tenet quod oblatio verbalis facta in iudicio: bene prodest vt dicatur pignoratitia actio, et mora purgetur. d. l. si rem. §. fi. non autem vt liberetur debitor: et ita etiam tenet Bal. in. d. l. acceptam

2 col. iij. Cu. et do. Alex. hic. ¶ † Vltimo inquantum Barto. refert quod leges Pisis more boni discipuli defendit opi. Ray. de forli. preceptoris sui, exemplo Cassij qui sententiam magistri sui bene excusat. vt est tex. in. l. dicere. §. j. ff. de arbi. adde singulariter quod iudex motus

a ad iudicandum secundum opi. sui doctoris excusatur[a] in syndicatu a condenatione expelarum: licet iudicaret contra communem opi. quia vt discipulus probabiliter sequitur opinionem doctoris sui: ita singulariter tenet do. Abb. in. c. j. vj. col. de postu. prela. referens fuisse nota. dictum Aldra. lauden. in. l. quesitum. §. j. ff. de fun. instru.

1 ☞ Stipulatio dicitur certa, quando continet certum in substantia, qualitate et quantitate: alias si aliquid istorum deficiat dicitur incerta.

2 Comparatiuum participat de positiuo, et retinet significatum sui positiui.

3 Si statutum disponat, quod pro insultu sine sanguine imponatur pena, ex cum sanguine, maior pena arbitrio iudicis, cum cicatrice, puniatur maxima pena: ista maior et maxima pena, non potest esse nisi pecuniaria.

4 Superlatiuum dicitur, quod supremum gradum tenet.

5 Si papa committat causam que sit de subtilitatibus iuris vni grosso doctori, est iusta causam propter quam potest recusari suspectus. et tanquam suspectus remoueri.

Stipulationum quedam

certe sunt. Quando in obligatione venit id quod non est variabile ex natura rei vel promissoris voluntate, stipulatio continet certum: alias incertum. h. d. cum. l. seq. fere tota secundum Bar. sed certe Bar. summauit extraneo modo secundum Cu. hic. vnde summa aliter.

1 † stipulatio dicitur certa, quando continet certum in substantia qualitate et quantitate, alias si aliquid istorum deficiat, dicitur incerta. h. d. cum prin. l. seq. vsque ad. §. fundi. et ista inuestigatio est necessaria: vt sciamus que actio detur. nam quando in stipulatione continetur certum tunc competit certi condictio generalis. vt. l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. sed quando continet incertum: tunc datur actio ex stipulatu. vt isti. eo. in prin. et. l. si quis certum. ff. si cer. pe. vel melius: tunc competit condictio incerti generalis: put tenui in. d. l. certi condictio. in prin. et in. l. sed et si me puter. §. cum iter. vbi est tex. ff. de condi. inde. dixi etiam in. l. si penam. ff. eo. Idem est quando stipulatio continet certum, statim pot agi. sed quando continet incertum certificandum ex aliquo futuro euentu: tunc stipulatio dilationem capit, nec statim pot agi. vt in. l. precedenti. in prin. ¶ Item aduerte quod predicta tria que posui in summario. non semper requiritur quod concurrant: nisi quando stipulator quantitatem consistentem pondere, numero vel mensura: vt vinum, oleum. vel frumentum. Secus quando stipulator speciem: tunc sufficiunt duo: scilicet quod sit certum in substantia et in qualitate, vt fundus: ecce substantia. Tusculanus, ecce qualitas: vel stipulor hominem stichum dum dico hominem, ecce substantia: dum dico stichum: ecce qualitas: nec in istis speciebus est necesse adijcere quantitatem: quia quantitas consistit in toto a capite vsque ad pedes. vt dicit Bar. secundum Pet. de bella. et hoc voluit tex. in ver. fundus tusculanus. et in ver. hominem stichus. et sic tunc quantum, non refertur ad species. vt innuit glo. hic. in ver. aurei. et gl.

2 mag. in prin. in. l. seq. in prin. Bar. et alij scribentes. ¶ † Not. j. ex tex. ibi cum id quod bono melius &c. illud ad quod tota die allegatur ista. l. quod comparatiuum participat de positiuo, et retinet significatum sui positiui. alibi no. Bart. in. l. cum filius. §. pater. ff. de leg. ij. quod natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo. et gl. in. l. iubere cauere. in gl. mag. circa med. ff. de iu. om. iud. alibi dicit Bart. in. l. illud. in princi. ff. de tributo. quod illud quod ibi dicit tex. et tex. in. l. minus. ff. de ver. signi. scilicet quod minus dicitur etiam nihil. Nam secundum Bar. est improprie dictum. quia ibi comparatiuum minus, non relinquit formam positiui in extremo. Idem etiam dicit Bar. in. l. si seruus legatus. §. si ita scriptum. ff. de leg. j. Et istud inducit ad practicam notabiliter Bal. in. l. fi. ad fi. prin. ff. si cer. pet. stante statuto, quod habentes libram seu estimum in communi ad centum libris. ff. soluant. ex. et habentes minus soluant. v. sub illo minus, etiam nullam libram habentes cotineri videntur secundum iura pallegata. nisi illud onus esset impositum persone pro libra: secundum eum. quod valde no. vt scias practicare tex.

3 preallegatos. ¶ † Item adde ad no. huius tex. in practica quod si statutum disponat, quod pro insultu sine sanguine imponatur pena. ex cum sanguine puniatur maiori pena, arbitrio iudicis: cum cicatrice, puniatur maxima pena: certe ista maior et maxima pena, non pot esse nisi pecuniaria: quia comparatiuum non pot excludere qualitatem positiui, et superlatiuum qualitatem vtriusque. et tunc maxima pena pecuniaria erit ademptio omnium bonorum. ita decidit no. Bald. in. l. ij. in vlti. col. C. de proba. Item adde quod comparatiuum non solum debet participare de positiuo: sed etiam debet esse de eodem genere cum positiuo et non inducere quod diuersum. vnde si statutum disponat, quod si quis extraxerit mulierem de domo per vim prouniatur in. 1000. et in plus arbitrio potestatis: certe potestas non pot vigore dicti arbitrij, facere eum decapitari: quia comparatio et plus, intelligitur de modico pluri in quantitate: et non in alio genere. ita determinat Cyn. in. l. cum filius. §. cum pater. in addi. de lega. ij. vbi dicit quod ista quod fuit de facto Florentie. refert et sequitur Bal. in. l. et si post tres. col. xj. ff. si quis cau. ¶ Limita istud no. tex. procedere: quando reperitur aliquid, ad quod comparatiuum comparetur. alias secus secundum Bar. in. l. si seruus legatus. §. si ita scriptum. ff. de leg. j. vbi per hoc determinat Bar. questionem: quod si statutum disponit, quod si potestas condenauerit in aliquo plus quam debeat, teneatur restituere condenatio tempore syndicatus. contigit quod potestas condenauit quendam indebite in tota summa: an ex illo statuto possit in syndicatu condenari. videtur quod non: quia statutum loquitur, quando in aliquo condenauit indebite. contrarium determinat bar. quia illa dictio plus: tunc facit comparationem: quando reperitur aliquid ad quod comparetur. alias secus: per illum tex. et per illud quod dicit de dictione minus, nam etiam nihil

4 minus dicitur. vt. ff. proxime dixi. ¶ † Secundo no. ex tex. ibi. at cum optimum quisque stipulatur. quod superlatiuum dicitur, quod supremum gradum tenet: vnde facit iste tex. secundum Ang. ad statutum Bononie disponens, quod cause grauiores debeant committi doctoribus optimis. Nam non posset fieri commissio doctoribus mediocribus: sed solum obtinentibus gradum supremum in scientia et in doctoratu. et qui dicantur optimi recurretur ad communem opinionem. l. cum de laniodis. §. asinam ff. de fun. instru. et. l. nummis. ff. de lega. iij. referunt et simpliciter sequuntur Jo. de imo. do. Alex. et do. Pe. de bexu. hic. Adde no. tex. in. l. sed et reprobari. §. amplius. versic. valde tamen disciplinatos. et quod ibi pulchre Bal. no. ff. de excu. tut. Item adde quod dicitur habere scientiam eminentem doctor, qui subtiles questiones discutere et diffinire nouit. et in promptu responsiones habet. ita declarat Inn. in. c. cum in cunctis. de elec. vbi declarat Inn. qui dicantur habere scientiam eminentem: et qui mediocrem: et qui sufficientem. Circunscripto statuto de iure communi cause subtiles non sunt committende grossis doctoribus: quia sunt suspecti propter imperitiam iuris. † et si papa committat causam que sit de subtilitatibus

5 iuris, vni grosso doctori, est iusta causa propter quam pot recusari suspectus. et tanquam suspectus remoueri. ita no. tenet Bal. in. l. fi. in. xvj. q. per illum tex. C. de here. insti. quod Bal. reputat esse notabile. ¶ Capio gl. magnam: in ver. appellatio, quam diuide i tres partes. In prima opponit contra tex. et soluit bene. In secunda refert opinionem quorundam, quam reprobat. dic vt dixi i. l. precedente. In tertia opponit contra tex. et dupliciter soluit. tene secundam solutionem. secunda ibi quidam tamen dixerunt. tertia et vltima est ibi. Item opponitur quia et in auro.

1 ☞ Stipulatio vsusfructus fundi dicitur incerta.

2 Qui tenetur ad vsumfructum, tenetur ad patientiam successiuam.

Bi autem.

1 Fundi. † Stipulatio vsusfructus fundi, dicitur incerta. h. d. quare autem dicatur incerta attento quod qui tenetur ad vsumfructum: tenetur ad dandum. l. iij. §. dare. ff. de vsufr. sed stipulatio dandi dicitur esse certa. §. fi. j. ea. l. bar. dicit rationem esse propter patientie varietatem ad quam tenetur promissor. hanc et tenet Bal. hoc confirmatur: quia qui tenetur ad vsumfructum, tenetur ad patientiam successiuam. vt est gl. in. l. pluribus. §. et si placeat. j. e. et gl. in. l. corruptionem. C. de vsufru. si tenetur ad patientiam: ergo ad factum sed facta sunt incerta: et qui tenetur ad factum, tenetur ad incertum. §. quid id quod. j. ea. l.

2 † Dic melius quod imo talis obligatio patientie est mixta dandi et faciendi. vt tenet Bar. met. et alij sequuntur in. l. ij. in prin. ff. eo. ista ratio Bar. secundum Jmol. non est bona: quia licet possit variari patientia de facto: tamen ex iuris dispositione tenetur ad patientiam vniformem: melior ratio est: quare stipulatio vsusfructus dicatur incerta: quia incertum est quantum durabit vsusfructus. vt etiam dicit glo. hic. in. iij. parte: cum

a ¶ Excusatur. Adde et intellige vt per Bal. l. fi. C. de pen. iud. qui male iudi. col. ij. nisi talis doctor esset solitus tenere opiniones insolitas.

possit extingui morte, et capitis diminutione. d. l. corruptionem. Item est incertũ quot et quales fruct⁹ percipiet. et ad hoc facit §. pe. ĩ. ea. l. vbi eadẽ rõne stipulatio vsurarũ dicit esse incerta: qr ignorat qd percipiet. et istã rõnẽ ponit ipsemet Bar. in. l. stipulationes nõ diuidũt. in. iiij. q. ff. eod. Joan. de imo. et Moder. hic. ¶ Expeditis tex. Capio gl. in ver. deduxisse. quã diuide in tres partes principales. In pma infert ad declarationẽ text. in scda opponit, et tripliciter soluit. pma solutio est vera: sz dic clari⁹ qd tex. in. d. l. tribus de vsufru. ea. re. q vsu consu. loquit in vsufructu improprio, rerũ mobiliũ q vsu cõsumunt: puta pecunie: quo casu trasfert dñiũ taliũ rerũ in vsufructuariũ. l. fi. ff. de vsuf. ea. re. q vsu cõsu. ideo dicitur stipulatio certa, sicut qñ stipulat dari. et sic dñium. §. fi. ĩ. ea. l. sed hic loquimur in vsufructu pprio rei immobilis, q sic cõsumit: et in eo trasfert dñiũ fundi. In tertia gl. opponit et tripliciter soluit. tene tertiã solutionem q est clara, quod triticaria cõpetit ad incerta. scda ibi. sed certe imo certũ. tertia et vltima est ibi: item et. ff. de condi. triticaria.

2 ¶ Paria sunt esse certũ per se vel per relationem ad aliud.
3 Si testator corã notario et. vij. testibus rogatis dixit qd ibi testabat in oib⁹ et p oia: prout cõtinet in quadam scbedula manu sua scripta existẽte penes guardianum fratrũ minorũ qd tale testamentũ valet et tenet perinde ac si expressisset corã testib⁹ noia heredum descriptorũ in tali scbedula. et nu. 4.

1 Illud. † Qui stipulat partũ ancille, vel fructus nascituros, incertũ teste natura stipulat. Sec⁹ qñ stipulatur aliqd qd de se videt incertũ: sz p relationẽ ad aliud est certificabile. h. d. vsq ad. §. qui id qd. Dubiũ faciebat in scda parte: qr illud dicitur esse certũ, qd ex ipsa pronũtiatione apparet certum. vt est tex. in. l. preceden. qd nõ est hic. sed iuriscõ. hic interptatur qd imo ex ipsa pronũtiatione videatur esse certũ de psenti in rerũ natura. lz quo ad partes sit incertũ. et in hoc iste tex. est bene notabilis: pro declaratione. l. pceden. in ver. ex ipsa pronũ-
2 tiatione apparet. ¶ † No. j. ver. sed q vinũ. regulã, paria esse certum per se, vel per relationẽ ad aliud. facit. l. ait ptor. §. j. et ibi no. Bar. et in. l. in summa. in prin. ff. de re iudi. et. l. asse toto. ff. de heredi. insti. et. l. hec venditio. §. hmõi. ff. de ꝯtrahẽ. emp. ¶ Adde: qd illud dicit cõstare ex tenore sentẽtie, qd cõstat ex attestationib⁹ ad quas iudex in sententia se retulit. c. cũ bertoldus. in ver. ex tenore sentẽtie. et ibi Abb. col. ij. de re iudi. ¶ Scdo adde: qd illa q sunt in termino ad quẽ fit relatio, intelligũt specificata in termino referẽte: ita Bal. in. l. si defensor. §. q interrogatus. ver. nisi. in fi. p illũ tex. ff. de inter. actio. Bal. et Ang. in. l. si prior. p illũ tex. ff. solu. mat. Bal. in. l. si ita scripsero. per illũ tex. ff. de cõdi. et demõ. ¶ Tertio adde: qd si in supplicatiõe porrecta pape, dicit qd tenor obstãtiũ habeat p expsso: vt tota die fit in curia romana, et papa signat, fiat vt petit: sufficit ppter relationẽ ad supplicationẽ. fm do. Ant. de bu. i ꝯsi. ij. qd incipit visis literis legitimationis. ¶ Quarto singlr adde: q illud qd intelligit p relationem ad aliud: vere et pprie dicit, et caderet in statuto in quo verba debẽt proprie accipi: eo qr natura relatiõis, est natura veritatis, ex cõiunctione scripturarũ petẽtis: sicut vere et pprie fideiussor pmittit eandẽ summã quã reus principalis: lz nõ specificet in instrumẽto fideiussionis, nisi p relationẽ ad instrumẽtũ rei pncipalis. ita egregie determinat Bal. nec alibi legi. in cõsi. cccij. v. partis qd incip. ea q veniũt p modũ: sz ego in ꝯtrariũ allego tibi text. in l. ait ptor. §. j. ff. de re iudi. in ver. quasi quãtitatẽ noiauerit. Nam illa dictio quasi. pprie sumpta denotat improprietatẽ. l. in facto, et ibi gl. ff. de cõdi. et demõ. gl. in. c. gratũ. et ibi. d. Abb. ad hoc no. de offi. deleg. gl. in. c. qm frequẽter. §. fi. et ibi. d. Abb. in. v. colũ. ad hoc no. vt lite. nõ cõtest. dixi in. l. si añ nuptias. vbi p bar. et alios ff. so. mat. ¶ Limita istõ notabile. et istã regulã. vt statim. ĩ. dicã.
3 ¶ † Per istã regulã determinãt pau. de ca. et. d. Alex. hic no. q. qd si testator corã notario et. vij. testib⁹ rogatis, dicit qd ibi testabat in oibus et p oia, prout cõtinet in quadã scbedula manu sua scripta, existẽte penes guardianũ fratrũ minor: qd tale testamẽtũ valet et tenet: pinde ac si expressisset corã testib⁹ noia heredũ descriptor i tali scbedula: nã testator tenet expmere noia heredũ, et cognoia corã testib⁹: vt testes ea audiãt et intelligãt, ad hoc vt testamentũ valeat. l. heredes palã. in prin. ff. de testa. et. l. iubemus. C. eo. de testa. nã testator satis dicit implicite expmere, per relationẽ ad talẽ scbedulã: et tantũdẽ valet fm eos p regulã hui⁹ tex. ff. traditã. et ita dicũt tenere bar. in. l. si ita scripsero. p illũ tex. ff. de cõdi. et demon. et eundem Bar. in. l. quem heredi. p illũ text. ff. de reb. dub. cum aliis concor. hic traditis per do. Alexã. adde Pau. de ca. in. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. de testa. vbi ampliat istã decisionẽ pcedere, etiã si illa scbedula nõ esset scripta manu ppria testatoris: modo constet illã esse scbedulam de qua testator sensit, et fecit mentionem coram dictis testibus: ita et taliter qd nõ possit sequi captio aliqua per. d. l. asse.
4 iuncta. l. certum. ff. si cer. peta. ¶ † Item adde qd Pau. de ca. in d. l. si ita scripsero. dicit se semper dubitasse in ista. q. et tenet contrarium forti fundamẽto. qr scdm hoc sequeretur, quodlibet testamentum in scriptis dici nũcupatiuũ. qñ testes audiunt a testatore implicite oia que cõtinentur in scriptura. dicit enim eis testator, quod ibi continetur testamentum suum. Unde si nõ valeret vt testamẽtum in scriptis aliqua ratione: puta qr testes nõ sigillauerunt: vel nõ omnes subscripserũt: saltem valeret vt nũcupatiuum: si testes deponerẽt audiuisse a testatore qd ibi continebatur suum testamentũ: et tñ cõtrariũ ptz. in. l. hac consultissima. in prin. C. de testa. vbi dicit text. quod si aliquid deest testamentũ est nullũ: et si diceres quod testamentũ est nullũ, tanq testamentũ in scriptis nõ tanquã nũcupatiuũ: hoc esset imponere legem verbis. nec est verisimile quod fuerit intentio illius. l. ideo tenet Pau. de ca. quod quantũ ad institutionẽ heredis, nõ sufficiat implicita nũcupatio: sed fieri debeat explicita. ¶ Sed ad istud fundamentũ licet coloratũ: rñdet ipsemet Pau. de ca. in. d. l. heredes palam. in prin. ff. de testa. vbi etiam tenet primã opinionem. et idẽ Pau. de ca. in. d. §. per nũcupationẽ. qd illud fundamentũ procedit: qñ appareret testatorẽ voluisse testari in scriptis: et quia fecit aliquos testes subscribere et sigillare: tunc si non valet vt testamentũ in scriptis, vt voluit testator: non valeret etiã vt nũcupatiuũ: ita procedit. d. l. hac cõsultissima. Secus qñ nõ apparet qd testator voluit se restringere ad viã testãdi in scriptis. et istã solutionẽ etiã tenet do. Alexan. in consi. clxxvi. v. volu. quẽ statim. ĩ. allegabo. in. iij. col. Sed tu aduerte qd contra istã solutionem Pau. de ca. et do. Alexan. fortiter facit tex. in. l. si
8 miles qui distinauerat. ff. de testa. mili. vbi testator deliberauerat velle testari de iure cõi. et ita apparebat, si non valet iure cõi propter aliquẽ defectũ, valet iure singulari: vt testamentum militis. et sic eo mõ quo põt. rõnẽ assignat tex. qr nemo intelligit elegisse viã per quã ei⁹ volũtas infringat. et sic tex. ibi nõ se fundat in aliquo priuilegio militis. ¶ Ultra eos tu aduerte qd Pau. et do. Alex. hic errant dũ allegant Bar. ita tenere in. d. l. si ita scripsero. et in. d. l. quẽ heredi. qr Bar. ibi nõ liquitur in institutione heredis: sed loquit in legatis. qñ testator instituit heredẽ certũ sed grauauit eũ ad dandũ certis psonis, illud qd cõtinet in scbedula relicta apud guardianũ. et in legatis proprie loquuntur illi duo tex. scz in. d. l. si ita scripsero. et in. d. l. quẽ heredi. nam querit ibi formalr Bar. pone testator grauauit heredẽ suũ ad dandum illud qd scriptũ est in scbedula: q reliqd apud guardianũ. et sic loquit in legatis et nõ in institutione. vt etiã eũ ibi declarat et sequit Cu. et etiam ipsemet Bar. in. l. fi. ad fi. per illũ tex. et ibi Sali. C. de fideicõ. et cũ Bar. in legatis tenet similr. d. Alex. in. d. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. et ita etiã pcedit tex. in. l. his verbis. in pn. et ibi Nic. de neap. no. ff. de le. iij. rõ diuersitatis est: qr in legatis nõ reqrit formalis expressio facta corã testib⁹, sicut in institutione p. d. l. iubem⁹. ptz qr legata possunt relinqui nutu. l. nutu. ff. de leg. iij. et ita etiã tenet Are. in. d. l. heredes palã. in prin. Adde tñ qd etiã idẽ fit in institutiõe heredis vt similr possit fieri corã notario et testib⁹, p scbedulã existẽtẽ penes guardianũ. vltra paul. et do. Alex. adde qd idẽ etiã tenet Bal. Ange. et Jo. de imo. in. d. l. asse toto. p illũ tex. Pau. de ca. in. d. l. heredes palã. in princi. et idẽ Pau. de ca. in. d. §. p nũcupationẽ. d. Alex. in cõsi. clxxvi. qd incip. viso processu cause vertẽtis inter dñam Nicobiciã. col. iiij. circa fi. et seq. in quinto volu. ¶ Ego teneo cõtrariũ in institutione heredis moneor optimo fundamẽto: qr vbi aliquid p forma debet exprimi, nõ sufficit expressio p relationẽ ad aliud vt est hodnus tex. in. c. pe. et ibi doct. de iu. iur. et ibi in specie dicit do. Abb. qd ideo in iuramẽto nõ sufficit relatio ad aliud iuramentum: sz requirit expressa iuratio: eo qr forma iurãdi explicite est de substãtia. vt ibi p eũ: sed p forma et solẽnitate tradit circa institutionẽ: q testator corã testibus ore, pprio nominet noia et cognomina heredũ. d. l. iubem⁹. et. d. l. heredes palã. et talis noiatio heredũ dz esse explicita: ergo nõ sufficit implicita, facta p relationẽ scbedule existentis penes guardianũ: et ita signãter limita regulã hui⁹ tex. que rõ cessat in legatis. d. l. nutu. Confirmat nam in appellatione ab interlocutoria pro forma dz exprimi cã appellationis: clemẽtina appellanti. de appel. ideo tunc nõ sufficit relatio per expressionem ad acta. fm Bal. in. l. minoribus. C. de his qui. vt indi. do. Anto. de but. in. c. vt debit⁹ colũ. iij. de appel. de quo vltimo vide tñ per Ang. et Moder. hic. cũ concor. traditis per do. Alex. per Ang. et do. Alexã. in. l. pretor. in prin. ff. de openũtia, intelligendo vt hic p eos. ¶ Glo. in ver. occurrit ibi. l. qd in stipulatione: rñde qd nihil facit: qr ibi vsure nõ erãt certe per se: qr de futuris agebatur: nec per relationem ad aliud: qr ibi nulla fit relatio: prout hic. et sic nihil ob. ¶ In ea. glo. ibi. et. j. de iure fisci. dic qd ibi certus fundus nõ erat expressus: nec ibi relatio dz fieri ad tacitũ. ppter suspicionẽ cõmisse malicie. ¶ Extra gl. aduerte qñ qs stipulat fruct⁹ nasci turos, vel partũ nasciturũ: lz dicat stipulari incertũ. vt hoc tex. tñ nõ cõpetit actio ex stipulatu

8 ¶ In. l. si miles qui. Ad de et vid ad istũ tex. ponit multas solutiones Sozi. in. d. l. si ita scripsero, col. j. in fi. ff. de cõdi. et demõ.

stipulatu: quia antequam fructus sint nati agi non potest. l. interdum, in ver. tunc enim incipit actio. ff. eo. postquam autem nati sunt, certi sunt. et sic debet agi certi condictione competente ad certum, ex incerto contractu. ut dicit tex. in. l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. secundum Jac. de are. et Bar. cum quo tenet Imo. Cuma. et do. Alex. in contrarium fortiter facit tex. in. l. si stipulatus. in prin. ff. de usur. in vers. fructus postea captos actione incerti ex stipulatu. ubi ad fructus iam natos, competit actio ex stipulatu: et non certi condictio. et truffa est impropriare verba illius tex. prout facit do. Alex. hic. Unde respondet subtilis Cuma. sustinendo Bar. quod ibi fructus petebantur, non ut fructus, sed ut interesse. do. Alex. reprehendit istam solutionem: quia etiam ad interesse agitur certi condictione: ut concludit Bar. in. d. l. certi condictio. dic quod vera est solutio Cu. quam etiam sequitur ipsemet do. Alex. in. d. l. certi condictio. in. xii. col. et est magna differentia an fructus petantur ut fructus, an ut interesse. ut declarat Bar. in. l. si filiusfa. §. i. ubi dicam. infra eo. et in. l. videamus in. ii. §. si actionem. ff. de usur. nec est verum quod interesse petatur per certi condictionem: imo per condictionem incerti generalem. ut dicunt infinite. ll. et etiam. d. l. si stipulatus. nisi petetur interesse expressa certa quantitate. ut tenui in. d. l. certi condictio. in princi. etiam ponit et Cuma. hic.

1 Stipulatio faciendi vel non faciendi dicitur esse incerta.

1 **Qui id quod in faciendo.** †Stipulatio faciendi vel non faciendi dicitur esse incerta. h. d. ratio est secundum Bart. et alios hic. et Ang. in. l. iiii. in. iiii. col. ff. eo. quia solutio est variabilis ex potestate promissoris: qui potest solvere vel factum vel interesse. l. stipulationes non dividuntur. ver. celsus. et in. l. in stipulationibus. §. fi. ff. eo. ideo dicitur esse incerta. Contra istam communem rationem Bar. et aliorum duo faciunt. Primo: quia attenta ista communi ratione sequeretur, quod ubi quis precise obligaretur ad factum, ut in multis casibus quos ponit Bar. in. d. l. stipulationes non dividuntur. in. viii. q. et in multis aliis quos ibi addidi quod tunc stipulatio esset certa quod esset multum restringere istum tex. Secundo et fortius viget ex mente insignis doctoris do. Pe. de bellu. nam pone quod stipulor certam penam: si pecuniam non credidisses, vel si aliud factum promissum non adimplesses, certe secundum rationem Bar. et communem ista stipulatio diceretur incerta: quia solutio est variabilis ex potestate promissoris: qui potest penam solvere, vel factum adimplere: et tamen istud est falsum: quia imo talis stipulatio est certa. tex. in. l. si penam. in prin. ff. eo. et ideo ratio Bar. et communis non est vera: nec dicatur quod ibi stipulatio incepit a precedenti conditione, scilicet si pecuniam non credidisses: hic autem incepit a precedenti conventione pura: quia hec evasio non tollit obiectum: quia sive incipiat a precedenti conventione, sive conditione, solutio est variabilis ex potestate promissoris: et tamen ibi dicitur quod stipulatio est certa. Secundam rationem assignant Imo. et do. Alex. hic: quia facta ex perfectione sua formam recipiunt. ut. l. si is qui quadringenta. §. quedam. ff. ad. l. fal. ideo an dicuntur incerta. Ista secunda ratio mihi adhuc minus placet quam prima: quia non est generalis: quia multa sunt facta que non habent certam formam, ut ire romam: vel quando ex facto non resultat species, ut rem tradi: ergo secundum rationem Imo. et Alex. regula istius. §. deberet nimirum restringi ad facta habentia certam formam: ut est domum edificari, quod non est dom. Item ista ratio solum respicit obligationem faciendi affirmativam, non autem non faciendi. Tertiam rationem ponit gl. in. l. i. C. de ope. lib. quia omnia facta quo ad substantiam sunt incerta: quia futurum fieri vel non fieri non potest esse certum. et hanc tenet Bal. hic.

1 Stipulatio alternativa dicitur continere certum, si electio est stipulantis: secus si promissoris.

2 In obligatione alternativa procedit libellus alternativus, etiam parte opponente: quando electio est debitoris.

3 Ubi electio est creditoris, tunc non admittitur libellus alternativus.

4 Probatio dubia que est verificabilis et conclusiva in quolibet intellectu quo ad intentionem probantis, prodest probanti.

5 Quando quis probabiliter dubitat de iure sibi competente, potest alternative plura remedia in libello cumulare.

6 Alternativa appellatio admittitur propter probabile dubium.

1 **Qui illud aut illud.** †Stipulatio alternativa dicitur continere certum, si electio est stipulantis: sed si electio est promissoris: tunc dicitur continere incertum. h. d. secundum Bar. et alios: tamen tex. solum loquitur, quando stipulator electionem sibi expresse constituit: alias stipulatio est incerta: quia alias in dubio electio est semper debitoris. l. plerumque. in fi. ff. de iur. do. et iste. §. est notabilis: et bene ligandus ad digitum ne recedat a nobis: ita dicit Bar. in lecturis non impressis. †No. i. secundum Bar. et doc. quod in obligatione alternativa procedit libellus alternativus, etiam parte opponente quod electio est debitoris: et ita tenet gl. in. §. curare. insti. de actio. et gl. in. l. pretor. §. quod autem. et ibi Bar. ff. de iniur. et gl. in. l. si in rem. in gl. i. circa fi. et ibi Ange. ff. de rei vendi. Bart. in. l. ii. C. de sen. que sin. cer. quan. ratio est duplex. prima quia cum electio sit promissoris qui potest variare. l. eum qui certarum. §. fi. ff. eo. certe stipulator petendo unum, diceretur petere plus debito: secunda ratio generalis est: quia ubicumque declaratio incertitudinis non est in potestate libellantis: tunc semper admittitur libellus incertus. l. i. §. quod autem. et ibi Bar. no. ff. quorum leg. glo. in. c. abbate. in gl. magna. in verb. dominii. de re iudi. in. vi. et gl. in. l. sive. §. i. in ver. ex senatusconsulto. ff. de libe. agno. Adde primo pro ista conclusione bene facere, quod procedit libellus alternativus in quo peto vel rem venditam minus iusto pretio restitui, aut pretium quod deest suppleri: eo quod electio non est libellantis: sed ipsius emptoris. c. cum causa. et ibi do. Ab. in primo notabi. de emp. et vend. et. l. ii. C. de rescin. ven. et ibi Bar. in penul. colum. Secundo adde quod quando unum est in obligatione aliud in facultate solvendi. ut in. l. miles, §. i. ff. de re iud. et. l. si quis stipulatus fuerit. et. in melle. in princi. ff. de solu. vel in conventu hypothecaria ad rem potest solvere debitum quantitate: tunc admittitur libellus incertus, cum non sit in potestate libellantis. c. ex literis. et ibi. d. Ab. in. iii. no. ad hoc no. de pig. Tertio adde quod procedit libellus alternativus, in quo aliquis dicit se fuisse excommunicatum post appellationem, vel alias iniuste. tex. est in. c. cum contingat de offi. dele. quia certificatio non pendet ex facto libellantis: quia forte episcopus eum privatim excommunicavit, nec potuit habere copiam excommunicationis. et sic non potuit certificari an fuit excommunicatus ante appellationem vel post: ideo potuit alternative conqueri. ut ibi est

3 tex. et ibi Inno. et do. Abb. in ulti. col. †Secundo no. ex isto tex. secundum Bar. et alios quod ubi electio est creditoris: tunc non admittitur libellus alternativus: quia tunc debet unum eligere, et certum petere. idem no. Car. in. d. l. pretor. §. quod autem. per illum tex. ff. de iniur. cum con cor. traditis per. d. Alex. contra istud ego allego tex. in. l. cum proponas. C. de trasac. per quem no. ibi Bal. procedere talem libellum alternativum, peto stari pacto vel data restitui. et tamen ibi electio erat ipsius petentis ut ibidem tenet gl. fi. per omnes approbata. Bald. ibi respondet quod ideo ibi talis petitio alternativa admittitur: eo quod provenit ex natura contractus celebrati: ut ibi per eum: quod si esset verum, esset magna limitatio ad no. per Bar. et doc. hic. tu responde ad illum tex. quod ibi ille alternative, ut petas vel pacto stari vel restitui data, necessario resolvuntur in copulativas: quia copulativa volebat utrumque remedium: ut patet ibi in tex. et in seq. et ita tenet Ful. Pau. et Alex. ibi. ubi etiam de hoc dixi. Ad materiam etiam diligenter adverte quod ubicumque in utraque parte alternative concluditur intentio actoris libellantis: tunc admittitur libellus alternativus. c. ex parte. de fo. competen. et ibi do. Abb. in. iii. no. et etiam in. ii. oppo. ut patet in illo tex. ibi per eum vel eius complices. nam possessorium recuperande competit, sive quis spolietur per reum conventum, sive per suos complices: eius mandato, vel eo ratum habente. et ibidem etiam Are. et alii Moder. ad hoc no. ad idem tex. in. c. ex parte el. ii. in verbo dolo vel negligentia. et ibi do. Ant. et Jo. de imo. ad hoc no. de rescri. Adde quod singulariter tenet. d. Alex. i. l. iter stipulantem. §. i. in ulti. col. ff. e. ubi signanter tenet quod si accuso Titium quod occidit Seium et ad probandum istud homicidium, produco testes qui alternative deponunt: scilicet quod occidit Seium cum gladio, vel cum clava quod licet testes videantur varie et ambigue deponere: tamen quia uterque intellectus concludit homicidium, habetur pro probatione certa. alle. illud quod tenet Gemi. post Jo. an. in. d. c. i. in ult. col. de pact. in. vi. ubi

4 tenet † quod probatio dubia, que est verificabilis et conclusiva in quolibet intellectu quo ad intentionem probantis, prodest probanti: ut pro eo sit ferenda sententia quod reputat tenendum menti. de quo ultimo dixi in. l. non hoc. ubi videas. C. unde legitimi. Secundo adde quod tenet idem do. Alex. in. l. gallus. §. si eius. colum. iii. ff. de libe. et posthu. ubi signanter tenet testificantem alternative deponentem, probare: nec dici posse varium vel incertum quando utraque pars testificationis alternative probabat intentionem producentis. Tertio adde illud quod tenet do. Ant. de bu. in. c. tertio loco. ad fi. de proba. ubi tenet quod responsio alternativa, facta positionibus dicitur certa si utraque pars responsionis tendit ad eundem effectum. Quarto facit quod si dominus vendicat rem ab emphyteuta, quem dicat privatum esse iure emphyteutico: eo quod alienavit rem emphyteuticam irrequisito domino vel triennio cessavit canonem solvere: talis libellus alternativus procedit: eo quod utraque pars alternative per se concludit: quod emphyteuta sit privatus. ergo valet ut. l. quod si dubitet. ff. de acqui. here. et ita no. determinat Cy. in. d. l. gallus. §. si eius. et ibi do. Alex. in ii. et. iii. col. et idem do. Alex. hic qui reputat hoc esse bene notandum quamvis Bal. et Imo. in. d. §. si eius. contrarium teneant. quos reprobat do. Alex. hic et ibi. et bene per istam no. regulam. Item ad intelligentiam presentis materie adde illud quod consuluit subtilis Rapha. Cu. in consi. lxiii. quod incip. vicarius quidam propter infirmitatem etc. ubi consuluit in notabi. et quotidiano casu pone vicarius. d. potestatis propter infirmitatem impeditus facit delegatum suum ad universitatem causarum iudicem maleficiorum: coram quo Titius producit libellum contra. C. petens eum condenari per dictum vicarium aut per dictum iudicem maleficiorum, tanquam delegatum Vicarii: consuluit mirabiliter quod talis libellus non valeat: et processus exinde secutus corruat. quia talis libellus est incertus ratione persone

judicis ad quē sit relatio sub alternatiōe ergo nō tenet: sicut in
alternatiua rerū.vt hoc tex.⁊.d.l.pretor edixit.§.qđ aūt.ff.de in-
iur: vt ibi plenius per eum. ¶ Ego lȝ aliter casum ab alio nō re
periam, puto indubitanter cōtrariū ꝑ tex.in.c.cōstitutus. de in
integ.resti.vbi est tex.ꝙ ꝓcedit libellus alternatiuus, peto talē
vēditionē ꝓnunciari nullā, vel me restitui ad redimēdū rē ven-
ditā inqn̄tū vēditio teneat: ⁊ per illum tex.no.ibi Inno.q quo-
5 tidie ad hoc allegat † qđ qn̄ qs probabiliter dubitat de iure sibi
cōpetente pōt alternatiue plura remedia in libello cumulare. ⁊
sequit ibi do.Abb.in vlt.col.in prin. Idē no.do.Abb.in.c.cum
olim.scđo in.ꝗ.no.ꝑ illum tex.de priui.idē tenet Jo.fab. ⁊ Ang.
de are.in.§.sed iste.insti.de actio.do. Anto.de but.in.c.ij. de lib.
obla. ¶ Secūdo moueor ex quo libellās hȝ ꝓbabilē ⁊ iustā cām
dubitandi corā quo iudice petat, certe admittit petitio incerta
⁊ sic libellus alternatiu' tex.no.in.l.q̃ de tota.§.incerte.ff.de rei
ven.⁊ tex.in.d.l.j.§.qꝛ aūt.in ver.quēadmodū.ff.quorū lega. vbi
tex.vult admitti libellū incertū, siue incertitudo causet facto ad
uersarij, siue sit q̄libet alia incertitudo.⁊ ibi gl.in verb. incertū
dicit maxime aduersarij. ¶ Tertio ad idē facit qđ egregie tȝ
Specu.magister practice.in ti.de libel.obla.§.sequit. in vers.qd
si libellus.vbi tenet valere talē libellū alternatiuū, peto rem vel
eius estimationē: qꝛ poterat cadere ꝓbabile dubiū, an res esset
petēda, an vero estimatio: qm̄ nō apparebat vtrū res extaret vl̄
nō iuxta.l.si seruū.§.seqt.j.eo.idē seqt ⁊ reputat valde not. Bal.
in.l.sancim'.ꝑma.C.de sacrosan.ecc.do.Alex.in.d.l.gallus.§.si
6 ei' in.iiij.col.ff.de lib.et post. ¶ † Quarto ad idē facit: qꝛ ꝓpter
ꝓbabile dubiū admittit appellatio alternatiua.vt ē gl.no. ⁊ ma
gistra.in.c.si is cui.de offi.deleg.in.vi.facit qđ late tenet Bar.in
l.si expressim.in.iij.q.ff.de app.do.Abb.⁊ alij in.c.dilecto.eo.tit.

1 ☞ Qui stipulatur sortē ⁊ vsuras, stipulatur certum quo ad sor
tem, ⁊ incertum quo ad vsuras.
2 Stipulatio vsurarū in multos annos vel menses an sit vna.
3 An ꝓ annuo debito possit agi ꝓ tpe futuro, ⁊ an vsure futuri tē
poris in iudicio peti possint ⁊ super oēs ferri sententia.

1 **Qui sortem.** † Qui stipulatur sortē ⁊ vsuras, stipu
lat certū quo ad sortē, ⁊ incertū quo
ad vsuras.h.d. Casus est planus. ¶ In glo.in ver. quascūq; ha
bes qđ aliquis stipulatur vsuras quascūq;, nō expressa alia quā
titate, talis stipulatio nihil valet.ꝑ text.in.l.tutor.§.si.ff.de vsur.
vn̄ vt stipulatio valeat, dȝ iste tex.intelligi ꝙ stipulatus est vsu-
ras triētes: ⁊ sic limitatas.⁊ ita trāseunt doc. solus insignis doc.
do.Pe.de bexu.volens realiter intelligere tex.vt iacet sine sub
auditione tenuit ꝙ valeat ista stipulatio.de qua in tex. ꝓmittis
quascūq; vsuras, non expressa alia quantitate: qꝛ intelligitur de
vsuris cōsuetis in regione, ⁊ proportionalibus ad sortem: quia
semper dȝ fieri interpretatio vt stipulatio valeat.l. semper in sti
pulationibus.j.de reg.iur.alle.etiā text.in.l.tutor qui reperto-
rium.§.si deponi.ff.de admi.tuto. Nec ob.tex.in.d.l.tutor.§. si.ff.
de vsur.allegatus per gl.quia ibi promiserat soluere vsuras in-
ter eos placitas: ⁊ nō apparebat de alia cōuentione, ad quā pro
missor se retulit.ideo tunc stipulatio nō valet. Breuiter ista opi.
do.Pe.est ꝯtra tex.expꝛessum in.l.qđ in stipulatiōe.ff.de vsur.vbi
si stipulor vsuras que cōpetierint stipulatio nullius est momen-
ti nisi certus modus adijciat.ita est ibi formalis tex.ergo est fal
sum qđ intelligatur de cōsuetis in regione proportionaliter ad
sortē.⁊ de ista dictione vniuersali quascunq; dixi late in.l.quod-
2 cūq;.in prin.ff.eo. ¶ † Capio gl.si.prima expositio est plana.se-
cunda videt esse cōtra tex.in.l.si stichū.§.stipulatio.ff.eo. vbi sti
pulatio annua, vel in annos singulos est vna: ergo similiter ista
stipulatio vsurarum in multos annos vel menses, debet censeri
vna: nisi facta fuisset specialis enumeratio pro singulis annis.l.
pluribus.§.j.j.eo.Bar.saluat gl.qđ ibi stipulatio annua fuit sim
pliciter facta in annos singulos: ⁊ sic solū hȝ diē.⁊ sic est vna: vt
ibi: sȝ hec stipulatio hȝ ⁊ diē ⁊ conditionē: scȝ si debitor fuerit in
mora soluēdi sortē principalē: vn̄ quot sunt anni, tot sunt stipu
lationes ⁊ obligationes: qꝛ necessaria tūc de anno in annū nasci
tur obligatio: sicut in.l.si seruus cōismeus.§.si.j.de stip.ser.⁊ cū
Bar.tenēt Bal.⁊ alij Moder.⁊ ita teneas qcqd teneat Lu.hic.
3 ¶ † Extra gl.q̄rit Bar.an pro annuo debito possit agi ꝓ tpe fu
turo ⁊ an vsure futuri tpis in iudicio possint peti: ⁊ sup eis ferri
sentētia. Dic clarius quā Bar. Aut est in ꝑtāte actoris statim to
tū petere.⁊ tūc si actor petit sortē: ⁊ ēt petit vsuras ꝓ futuro tpe
casu quo ꝯtiget debitorē esse ī mora soluēdi sortē ꝑncipalē ⁊ tūc
ꝓcedit libellus: ⁊ sentētia sup vsuris futuri tpis: qꝛ actor petēdo
sortē, fecit qcqd potuit, vt impediret tractū futuri tēporis: qꝛ cō
sequēdo sortem vsure nō currerēt l.j.scđm vnū intellectū glo.C.
de sen.que si.cer.quāti. Si vero actor non petijt sortē: sed tm̄ vsu
ras futuri tēporis, in quibus petijt condēnari debitorē pro futu
ro tpe: ⁊ tūc nō ꝓcedit libellus: qꝛ per actorē stat quominus im
pediatur tractus futuri temporis.l.j.§.j.ff.de vsur. Aut nō est in
potestate actoris statim totū petere: vt etiā in annuo debito in
quo nō pendet a ꝑtāte actoris statim totū exigere ꝓ futuro tpe
siue debeatur ꝑ viā cōtractus, siue ex vltima voluntate: ⁊ tūc ꝓ-
cedit libellus, in quo creditor petit condēnari debitorē pro futu
ro tempore ad prestationem annui debiti.l.j.vbi gl.⁊ doc. C. de
fidei.⁊.l.libertis quos.§.j.⁊ ibi Bart.in fin.no.ff.de ali.⁊ cib.leg.
ne als creditor cogatur singulis annis agere ⁊ petere: qđ est ab
surdum.l.male agitur.in si.vbi gl.⁊ Bart. C.de prescri. trig.an.
de quo latius per do.Alex.cū cōcor.per eū traditis. Similiter de
expensis, quas cōtinget fieri in lite pro futuro tempore, vsq; ad
sententiā: an possint peti habes tex.qđ sic in.c.aditis. de procu.
glo.in.c.romana.§.caueāt.de sen.exc.in.vj.alibi no.Bar.in.l.ful
cinius.§.si qs actione.ꝑ illū.tex.ff.qui.ex cau.in pos.ea.qđ iudex
pōt mittere in possessionē ꝓ debito ⁊ ꝓ expēsis factis ⁊ faciēdis
cū cōcor.de qb' hic ꝑ.d.Alex.q etiā ponit qd de fructib' futuri
tpis.⁊ de vtroq; late ponit Jo.de imo.post Ange.j.in.l.seq.§.j.

1 ☞ Stipulatio dandi est certa ⁊ precisa.
2 Obligatus ad dandum, tenetur omnimodo ⁊ precise dominiū
trāsferre: ⁊ sic non liberatur prestando interesse.fallit in aliqb'
casibus.vt infra.nu.3.

1 **Hec stipulatio.** Stipulatio dādi est certa ⁊ ꝓ-
cisa.h.d. ¶ † No.j.qđ stipula-
tio dādi est certa: rō: qꝛ solutio nō est variabilis ex natura rei, vl̄
ex volūtate ꝓmissoris: sicut est in.§.q illud.ff.e.l. Itē ꝯtinet cer-
2 titudinē, qditate, qualitate ⁊ quātitate.vt in.l.ꝑcedē. ¶ † Scđo
no.ex tex.ibi vt dn̄ium oīmodo efficiat stipulatoris.qđ obligat'
ad dandū tenet oīmodo.⁊ sic precise dn̄ium transferre: ⁊ sic non
liberaretur soluendo interesse.⁊ ad hoc tota die allegat iste tex.
3 ¶ † Istā regulā limitauit quatuor modis Bar.in.l. stipulatio-
nes nō diuidunt.in prin.ff.eo.in.xj.⁊ tribus seq.opp. ⁊ ibi dixi.⁊
addidi duas vel tres alias limitationes. ¶ Itē limita qn̄ datio
promittitur ex cā ꝑambula, de cuius natura nō est vt dn̄iū trans
ferat: vt si dico do tibi hunc librū ex cā cōmodati.vel si vēdo tibi
fundū ⁊ ꝓmitto dare: accipit verbū dare improprie ꝓ tradere.l.
si stipulat'.ff.de vsur.⁊ ita limitat tex.nostrū gl.no.in.l.nō vidē-
tur data. j.de reg.iur. ¶ Itē limita qn̄ verbū dari refert ad ꝑso
nā q̄ nō pōt nisi de facto dare, vel cui nō potest nisi de facto dari
puta si referat ad seruū.l.si qs ita.§.pe.⁊ si.ff.de sta.libe. ⁊ est tex.
no.in.l.meui'.ff.de ꝯdi.⁊ demō. Imo.⁊.Lu.hic. ¶ Itē inquātū
iste tex.subdit qđ tenet oīmodo trāsferre dn̄ium quoquo modo
gl.declarat ⁊ hn̄: sed aduerte ꝓ limitatiōe, ꝙ ficta trāslatio dn̄ij
nō tollit obligationē que competit ad dandū.tex.est in.l. metū.
§.lȝ tn̄.⁊ ibi Bal.no.ff.qđ me.cau.sequit Are. in.l.si seruū.§.si.j.
eo. ¶ Itē lȝ obligatus ad dandū teneat dn̄ium trāsferre vt hic
⁊.§.sic itaq;.insti.de act.nō tn̄ ex dicta obligatione tenetur va-
cuam possessionē tradere nisi esset expꝛesse adiectū.gl.est in.l. si sti
pulatus.in ver.stipulatus.ff.de vsur.⁊ ibi Bar.assignat rōnē.et
hn̄: qꝛ dn̄ium pōt trāsferri absq; eo qđ tradatur vacua possessio:
modo traditio fiat lȝ possessio sit per alium occupata.l. si fund'.
ff.de fun.do. Et qđ traditio vacue possessionis non requiratur ad
trāslationē dn̄ij: tenet etiā gl.in.l.cū res.in ver.vacuā. ⁊ ibi bar.
⁊ Bal. C.de ꝓba.dixi in.l.in couētionalib'.§.si.ff.eo. ¶ Capio
gl.vnicā in ver.certū esse.que gl.non hn̄ declaratur a scribenti-
bus.⁊ in plerisq; male dicit: diuide eā in tres partes ꝑncipales.
In prima ponit differentiam inter tradere vel prestare.⁊ verbū
dare. In scđa ponit duas limitatiōes ad tex. In tertia declarat
tex.ibi quoquomodo.quid velint illa verba quoquomodo. scđa
ibi qđ potest intelligi. tertia ⁊ vlt.ibi. Itē quod subijcit. ¶ In
ea.gl.ibi.⁊.ff.de contrahē.emp.⁊c.habes differētiam inter tra-
dere vel prestare: ex vna parte que verba nō important transla
tionem dn̄ij precisam: sed soluendo interesse ꝓmissor liberatur:
ratio: qꝛ iste stipulationes sunt facti: qꝛ tradere ⁊ prestare est fa-
cti.vt dicit tex.in.l.stipulationes non diuidunt.versi.idem puto
in verbo vt fundum tradi.ff.eod.vbi inter stipulationes factorū
enumerat ista rē tradi.sed in obligationibus facti, succedit obli
gatio ad interesse.l.si quis ab alio.in si.ff.de re iudi.⁊ verbum da
re importat precisam translationem dn̄ij: vt hic in text.tn̄ talis
differentia nō accipiat apud vulgares: imo nec apud oratores.
¶ In secūda parte gl.ponit duas limitationes ad istū tex.pri-
ma est qđ stipulatio dandi est precisa.verū est si reo placeat.als
pōt reus soluendo interesse liberari.truffa est ⁊ male dicit ⁊ cō-
tra tex.qui dicit vt dn̄iū omnimodo efficiat stipulatoris. ergo
siue reo placeat siue nō. Item si in stipulatione dandi reus libe
raretur soluēdo interesse: vt dicit gl.certe stipulatio esset incer-
ta ex quo solutio esset variabilis ex potestate debitoris ꝯ istum
tex. Nec ob.l.qui restituere.ff.de rei vendi.⁊.l.j. ff. de actio. emp.
allegate per glo.qꝛ loquuntur in obligatiōe rem restitui, vel in
obligatione rem tradi: nō autē in obligatione rem dari. ¶ Se-
cunda limitatio glo.ad hunc tex.est qđ stipulatio dandi est pre
cisa.verū est si hoc actori placeat.mouet gl.per tex.in.l. stipula-
tio.§.siue

tio.§.siue aût.i ver.si hoc petitori placuerit.ff.de ope.no.nũtia. ⁊ in hoc etiã gl.male dicit per istum text.q2 stipulatio dandi est pcisa ad dãdũ,etiã si stipulatori nõ placeat:nã si stipulatori vellet interesse petere illud petere nõ posset.vt est tex.in.l.si vnũ.§.fin. ff.eo.in ver.nec pecuniã que non debet.⁊ gl.in.l.vinum.ff.si cert. pe.tenet q in stipulatione dãdi, stipulator nõ põt agere nisi ad rẽ.Nec ob.tex.quẽ gl.alle.in.d.l.stipulatio ista.§.siue aût. in fi.q2 ille tex.nõ loqtur in obligatione dãdi:s3 in obligatione faciẽdi. ⁊ ibi est casus specialis in q̃ tenet pcise facere si petitori placet: vt declarat Bar.q rõnẽ assignat illius tex.in.l.stipulationes nõ diuidunt.in.viij.q.ff.eo.⁊ ibi lati⁹.do.Alex.in pe.col.⁊ sic vtraq3 limitatio gl.est falsa.⁊ sic regula text.gñaliter pcedit.¶ In tertia pte gl.declarat illa verba tex.quoquomõ:nã nõ curat forma dationis:s3 ipe effect⁹ q sit irreuocabilis.⁊ sic nõ refert qũo aut qualiter fiat trãslatio dñii mõ dñiũ quoquomodo trãsferat:ita vult dicere litera ⁊ dũ gl.subdit.Itẽ p traditionẽ vel alio modo p hoc põt remoueri oppo. que posset fieri: nam dñium trãsfert p traditionem.l.traditionibus.C.de pac.ergo stipulatio dandi cõtinet etiã factũ:sc3 traditionẽ q̃ est facti:q2 rñdet q istud nõ continet principaliter:sed secũdario ⁊ in executione.¶ Itẽ dũ gl.dicit vel vsufructus cõsumptione:melius diceret retẽtione: q2 per retentionem vsufructus transfertur dñium.l.quisquis. C.de dona.gl.in.l.iij.in prin.ff.de acqui.pos.

1 ¶ Facultas eligendi in alternatiuis in vita stipulãtis est personalis ⁊ coheret persone donec persona viuit.

2 Facultas eligendi,⁊ ea que sunt personalia ⁊ meri facti,nõ trãseunt ex persona filij vel serui ad patrem vel dñm:imo remanent penes filium vel dominum.

3 Facultas eligẽdi in alternatiuis mortuo stipulatore añ electionem, transit ad heredem stipulantis.

4 Si seruus stipulatur aliquid fieri arbitrio suo: talis stipulatio non valet.

6 Que sit ratio q facultas eligẽdi,viuo stipulatore est psonalis, ⁊ ideo nõ potest alij cedi: sed post mortẽ stipulatoris desistit esse personalis,⁊ transit ad heredes stipulatoris.

7 Licet facultas eligendi non possit alij cedi viuo stipulatore,potest tamen constituere procuratorem simplicem ad petẽdum et eligendum.

8 Ius petendi restitutionem fideicommissi vniuersalis, non põt cedi:tamen potest procurator simplex constitui.

9 Procurator generalis non põt eligere, sed oportet q habeat speciale mandatum.

Si stipulat⁹ fuerim Illud: Facultas eligẽdi,nõ trãsit ad aliũ preter stipulatoris heredẽ. h.d. ẽm Bar.Sed istud summariũ Bar. nõ bñ cõplectit totum tex.ideo summa sic.Facultas eligẽdi in facto consistens, coheret persone etiã filij vel serui:tñ mortuo stipulatore,ad eius heredẽ trãsit.h.d.totus tex.vsq3 ad.§.cũ stipulamur.⁊ est singu. prin.ẽm.d.Pe.de bexu.diuidit in tres partes.In prima ponit decisio.In secũda illatio.In tertia limitatio decisiõis. scda ibi: ⁊ ideo.tertia ibi:in heredes tñ.

1 ¶ †No.i.q facultas eligẽdi in alternatiuis,in vita stipulãtis est psonalis,⁊ coheret psone donec psona viuit.ideo in eius vita p stipulatorẽ non põt alij cedi. q̃ sit rõ Bar.j.ponit.⁊.j.dicet. Intellige istũ tex.⁊ istud no. quãdo facultas eligẽdi cõpetit p viã meri facti vt hic. Secus si electio cõpeteret per viã iuris,vt est ius eligẽdi epm vel abbatem: q cõpetit canonicis vel monachis:q2 istud bñ põt cedi.vt ẽ tex. in.c.si qs iusto.de elec.in.vj.⁊ tex.in.c.cãm que.⁊ in.c. q2 ppter.⁊ in.c.in causis.de elec.in antiqs.Bar.hic in prima oppo.⁊ cu3 eo oẽs indifferenter tenẽt. Sed tu aduerte q in illis iurib⁹ nõ est proprie cessio illius iuris eligẽdi.vt dicunt Bart.⁊ doct. sed ibi eligunt tanq3 ministri.ex eorũ cõmissione.l.itẽ eorũ.§.si decuriones.ff.q cuiusq3 vniuersi.⁊.c.si cõpromissarius.de electio. in.vi. ¶ Tenẽdo tñ limitationẽ Bar.quã oẽs sequunt:dic q fallit in casu singulari.l.si mulier in.ij.§.ex asse.ff.d iur.do. vbi illd q est iuris:sc3 ius fideicõmissi vniuersalis:nõ põt cedi:rõ ponit ibi in tex.q2 restitutio nõ fieret scdm q testator disposuit,si posset cedi. Adde nec etiã fieret scdm verba senatusc.trebelliani ẽm bar. in.l.q ita.§.j.ff.ad treb.Aliã rõnẽ assignat Bald.in.l.ij.in prima oppo.C.de pac.⁊ alia ponit Bal.in.l.sancim⁹. in pn.C.ad treb. ⁊ ille tex.in.d.§.ex asse.nõ est alibi in iure ẽm Bald.in.c.nõnulli. in.vi.col.de rescri.¶ Secũdo limita istum tex.vt pcedat quando cessio fieret ex cã volũtaria stipulatoris. illa fieri nõ põt.sec⁹ si ex cã necessaria:puta ex scdo decreto iudicis ẽm bar.j.l.v.op. vbi dicet.¶ Tertio limita qñ facultas eligendi in alternatiuis fuit trãsmissa ad heredem vel legatarium:vt hic.⁊.l.si sic.§.si qs ita.de leg.i.tunc illa facultas incipit esse cessibilis. ⁊ tunc transit in cessionariũ.arg.l.pater.§.quindecim.de leg.iij.vbi res prohibita alienari, si semel alienet in casu pmisso, erit postea semper alienabilis:sicut etiã dicimus de mero imperio:q postq3 semel fuerit delegatum a principe: decetero postea poterit subdelegari,ẽm gl.⁊ doc.in.l.j.C.q p sua iur.Bart.⁊ alij in.l.j.in princ.ff.de offi.eius cui man.est iur.⁊ ita in specie limitat Bar.in.d.l.si ut sic

2 §.si qs ita.⁊ Pau.de ca.hic.¶ †Scdo no.ex secũda parte tex. q facultas eligendi,⁊ ea q̃ sunt personalia ⁊ meri facti,nõ transeunt ex psona filij vel serui ad patrẽ vel dñm.imo remanent penes filiũ vel seruũ.facit tex.in.§.sed cũ factu3.instit.de stipu. ser. ⁊ in.l.stipulatio ista.§.hi qui.ff.eo.⁊ in.l.qui heredi.in princ.ff.de condi.⁊ demon.⁊ sic seruus est capax ptãtis colligẽdi: prout est meri facti:que aût sit ratio diuersitatis,quare facultas eligendi transmittat ad heredes stipulatoris:⁊ tñ nõ trãseat ex persona

3 filij vel serui ad patrem vel dñm:dicã.j.post Barto.¶ †Tertio no.ex tertia parte q facultas eligẽdi i alternatiuis mortuo stipulatore ante electionem,transit ad heredem stipulãtis.Adde l.illud aut illud.ff.de optio.leg.§.optionis.insti.de leg.⁊.l.fin.in prin.C.com.de leg.⁊ sic habes diligẽter notare ex hoc tex.q ea q̃ nõ sunt cessibilia in vita,sunt tñ trãsmissibilia ad heredes: ita est tex.valde no.hic.⁊ sic facilius est post mortẽ ad heredes trãsmittere,q̃ in vita posse cedere:⁊ vltra istum tex.hic, etiã ptz. nã actiones directe:q2 sunt affixe ossibus nostris,⁊ sic a nobis separari nõ possunt:iõ nõ pñt alij cedi.l.quis ergo casus.ff.de pecu. glo.no.in.l.iij.in prin.ff.pro soc.⁊ tñ trãsmittunt ad heredes: eo q2 heredes censent eadem psona cum defuncto. in aut.de iureiur.a mor.presti.in prin.simil'r ius fideicommissi vniuersalis nõ põt cedi:nec transire ad cessionariũ vt est casus sing.in.l.si mulier el.ij.§.ex asse.ff.de iur.do.de quo tex.dixi in pmo no.⁊ tñ trãsit ad heredes fideicõmissarij.vt.l.cogi.§.idẽ metian⁹.ff.ad trebel.no.in.l.apud iulianũ.§.vtrũ.⁊.§.se.e.ti.⁊ ad treb.ex his habes etiã no.d.Alex.q bona est regula negatiue: nõ sunt trãsmissibilia:ergo nõ sunt cessibilia:ita pprie logt tex.in.l.ex plurib⁹.⁊ ibi Bar.ff.de admi.tut.q2 negatiue est arguere de maiore ⁊ superiore ad min⁹ ⁊ inferius:ideo tũc valet argumẽtũ.s3 affirmatiue nõ est bona argumẽtatio:si diceret põt trãsmitti ergo põt cedi nõ valet cõsequẽtia,de maiori ad min⁹ affirmatiue: q2 multa possunt trãsmitti ad heredes:q̃ tñ nõ pñt in vita cedi:vt dixi.Et ex his colligit aperta solutio ad illud de q̃ dubitauit Bar.in.d. §.ex asse.vbi opponit hoc mõ.q̃cũq3 sunt trãsmissibilia sunt cessibilia.d.l.ex plurib⁹.ff.de admi.tut.sed fideicõmissu3 vniuersale est trãsmissibi.e.d.l.cogi.§.idẽ metian⁹.ergo d3 esse cessibile q est cõtra illũ tex.⁊ nõ rñdet Bar.s3 rñde q Bar.errat in assumpto dũ arguit affirmatiue.⁊ tale arg.nõ pcedit: q2 est de maiori ad min⁹.vt dixi.⁊.d.l.ex plurib⁹.pprie loquit qñ arguim⁹ negatiue.⁊ ista est veritas.¶ Limita istud no. ⁊ istũ tex. vt procedat quo ad facultatẽ eligẽdi:q2 illa bñ trãsit ad heredem vt hoc tex. Secus est in facultate declarãdi que nõ transit ad heredem.gl. est nota.⁊ cõiter approbata.in.l.inter stipulãtẽ.§.j.ff. eodẽ. et ibi Bar.in.ij.col.visus est velle assignare rõnem diuersitatis ibi dicet de hoc.¶ Scdo limita istũ tex.vt procedat in electione facti que tñ competit p executione iuris pambuli transmissibilis ad heredẽ: sc3 actionis quã habebat defunct⁹ ex stipulatiõe vnde sicut actio trãsmittit:ita etiã trãsmittit facultas eligẽdi tanq3 sequela ⁊ executio iuris preambuli.vt est opt.arg.in.l.seru⁹ si heredi.in prin.ff.de sta.liber.⁊ bonus text.in rõne decidendi. in.c. super gratia.de offi.deleg.in.vj.⁊ qua rõne trãsit in heredẽ eadem rõne trãsit etiã in legatariũ, cui est legata illa actio: p qua cõpetebat electio.in.l.si sic.§.si qs ita.de le.j. Sec⁹ est in facultate facti,q̃ nõ cõpetit p executione alicuius iuris: q2 illa nõ trãsmittit ad heredẽ.l.cu3 qs sibi.§.e.Bar.hic.in.iij.opp. vñ si stipulor a te seruũ quẽ elegerit Titius,talis facultas eligẽdi quã habet Titius non trãsmitteret ad eius heredes cum non habeat actionẽ quã transmittat.p.d.l.cum qs sibi ẽm Pau.hic.¶ Tertio limita istum tex.qñ ista facultas eligẽdi que est facti,cõpeteret alicui iure suo ⁊ pro se.⁊ sic ad suam vtilitate3: tunc bñ trãsit ad heredes.vt hic ⁊ in iurib⁹.ff.alleg. Secus si cõpetit iure alieno ⁊ pro alio:tunc non transit ad heredes.l.si quis arbitratu. ff. eo.⁊.l.fi.⁊ ibi Cy.⁊ Bal.de contrahen.emp.Bar.hic.in vlt.opp. ideo potestas arbitratoris non trãsit ad eius heredes:vt in iuribus preallegatis.Bal.in.l.fi.§.sed ⁊ si quis.C.cõmu.de le.⁊ in

4 l.fi.xxvj.oppo.C.de heredi.insti.⁊ in.d.l.si sic.§.si qs ita. ¶ †Expeditis textualib⁹,Capio gl.mag.in v̄.coheret.q̃ pmo allegat cõcordantẽs. scdo oppo.⁊ dupliciter soluit.tene secundã solutionem q̃ est bona.secunda ibi:sed videtur egredi personã. ¶ Extra gl.Bar.format.v.oppo.quarũ.iiij.expediui in no.Adde inquantũ Bar.in scda oppo.tenet q si seruus stipulatur aliquid fieri arbitrio suo q talis stipulatio nõ valet.per.l.illa verba arbitratu.j.de verbo.signifi.⁊ quasi videatur collata arbitrio incerte persone per.l.si merces.in princ.ff.loca.Pau.de ca.sequit deci.Bar.non per suam rationem:quia censeatur collata in arbitrium incerte persone:sed quia ipse seruus non põt arbitrari

⁊ ab eius persona nõ est recedendũ, siue noluit, siue non potuit
arbitrari.l.si qs arbitratu.§.eo. ¶Cõtra istã decisionẽ Bar. forti
ter obstat: q2 qñ qualitas seu accidentale cõtractus cõfertur in
arbitrium alicuius, eo nõ arbitrante: q2 noluit vel q2 nõ possit:
tunc recedit ab eius psona ⁊ recurrit ad arbitriũ boni viri.i.iu-
dicis. ⁊ sic cõtractus valet ⁊ tenet.l.domũ.⁊.l.sue rei.§.de cõtra-
hen.emp. Bar.in.d.l.si qs arbitratu.in.iij.col.sed qñ seruus sti-
pulat opus fieri arbitratu suo, tũc nõ confert in eius arbitrium
substãtia cõtractus, sed qualitas. vt probat in.l.cum stipulatus
sim mihi a proculo.j.eo.⁊ in.§.pretiũ.insti.de emp.⁊ vendi. et sic
nõ ob.d.l.si merces.in prin.allegata per Bar. q2 loquitur quan
do merces, ⁊ sic substantia cõtractus locationis, cõmittit arbi-
trio incerte persone q fieri nõ põt.l.qd sepe.§.j.⁊ ibi no.§.de cõ-
trahen.emp. do. Alexã.dicit qd veritas huius pendet ab eo qd
tenet Bart.in.d.l.si quis arbitratu. ideo ad ibi dicta se remittit,
nec aliter respondet difficultati. Tu aũt respõde qd sicut mer-
ces: q2 est vnũ de substãtialibus cõtractus, non põt cõferri in ar
bitrium incerte persone iuribus preallegatis: ita opus fieri, est
aliud substantiale cõtractus: ideo dicit glo.ij.in.d.l. cum stipu-
latus sim mihi a proculo: qd qñ stipulor op9 fieri arbitrio meo,
tam qualitatem operis, quã ipsum opus faciendũ dicor stipula-
ri: ergo id qd est substãtiale cõtractus. ⁊ propterea Bar. in.d.l.
si quis arbitratu.col.ij.expresse loqtur qñ iam cõtractus erat for
matus, ⁊ sola qualitas vel accidẽtale confertur in arbitriũ alte-
5 rius. ¶†Ultra oppo.gl.⁊ Bar.contra istũ text.dum vult q fa-
cultas eligẽdi non trãsit a filio vel seruo in patrem vel dñm: ⁊ tñ
transit ad heredes stipulatoris: videt de directo facere tex.in.l.
que legata.j.de reg.iur.vbi ponitur regula q ea que trãseũt ad
heredes per filium vel seruum, acquirunt patri vel dño: sz facul-
tas eligendi transit ad heredes: ergo per filiũ vel seruum debe
ret acquiri patri vel dño: cuius contrarium dicit tex. solus Cu.
hic.in fi.respõdet q electio in persona filij ⁊ serui, non reserua-
tur vt sequela principalis obligationis: ideo non acquirit patri
vel dño. Sec9 in ea quã reseruat stipulator, que est sequela prin-
cipalis obligationis: ideo transit ad heredes. Tu responde ple
nius qd reg.d.l.que legata.procedit in his q sunt iuris, vt in le-
gatis: sed ista.l.loquitur in facultate eligendi, que est meri facti,
6 ⁊ coheret persone: vt p Bar.hic in pma oppo. ¶†Querit bar.
que sit ratio q facultas eligẽdi, viuo stipulatore est personalis:
ideo nõ põt alij cedi: sed post mortẽ stipulatoris desinit esse per
sonalis, ⁊ trãsit ad heredes stipulatoris. ¶Ad pmã assignat ra
tionem, ne per cessionem fiat deterior conditio promissoris: q2
forte cessionarius alium eliget, quaz elegisset stipulator, qui da-
ri non posset nisi cum maiori detrimento promissoris.l.is q.⁊.l.
gñaliter.§.fi.§.de fideicõ.liber. ¶Ad scdm quare facultas eligẽ
di transeat ad heredẽ ⁊ ad legatariũ. Bar.in effectu ponit qua-
tuor rationes quas sequuntur Ang.⁊ Ioã.de imo.hic. ¶Pri-
ma ratio est: quia sicut obligatio principalis ex stipulatione est
transmissibilis ad heredem ⁊ legatarium: ita electio que est ac-
cessoria, ⁊ executio iuris preãbuli: ⁊ ista est satis bona. ¶Secun
da ratio. q2 hic videtur tacite actum qd trãseat ad heredes: als
mortuo stipulatore stipulatio esset inutilis: qd eo viuo non põt
cõtingere, dato q nõ possit cedere. Ista ratio[a] sm Cuma.⁊ do.
Pet.de bexu.est falsa: q2 imo remaneret simpliciter obligatio
alternatiua valida: lz electio expiraret: quia esset electio debito
ris: vt probatur in.l.fi.§.sed ⁊ si quis.C.cõmu.de leg. Ultra eos
qd ista ratio Bar.sit falsa: ptz euidenter: naz in obligationibus
alternatiuis inter viuos electio est debitoris.l.plerũq3.i fi.§.de
iu.do.⁊.l.vbi autem non apparet.§.qui illud.§.eod.⁊ tamen per
hoc non sunt inualide: dato ergo qd mortuo stipulatore, electio
nõ transiret ad heredẽ stipulatoris, pro hoc stipulatio nõ esset
inualida: imo valeret ⁊ teneret ⁊ esset electio debitoris. ¶Ter-
tia ratio Bar.est: q2 heres presumitur scire voluntatem defun-
cti. vt no.gl.in.l.si quis a filio.§.si quis plures.§.de leg.j.⁊ lega-
tarius in hoc habetur loco heredis.l.id tempus.§.j.§.de vsuca.
Ista ratio etiam non est vera duplici fundamẽto. Primo: quia
heres succedens in ius alterius, presumitur ignorare volunta-
tẽ defuncti, ⁊ nescire quẽ elegisset.l.qui in alterius.j.de reg.iur.
Secundo: attenta ista rõne, heres posset declarare volũtatẽ de-
functi, si presumeret eam scire: ⁊ tamen hoc est falsum. vt est glo.
approbata in.l.inter stipulãtem.§.j.j.e. ¶Quarta ratio est sm
Bar. q2 alienatio in heredem est necessaria: ergo nõ censet pro-
hibita.arg.l.peto.§.predium.§.de leg.ij.sed nec ista ratio est bo
na: q2 nõ pcederet in legatario, vbi alienatio ex causa legati est
mere voluntaria. ¶Ultra Bart. quintam rationem assignant
Ang.⁊ Imo.hic quare facultas eligendi transeat ad heredem:
eo q2 heres censetur eadem persona cum defuncto.in aut.de iu
reiurã.a mo.presti.in prin.⁊ similiter legatarius in re legata ha
betur loco heredis.d.l.id tempus.§.j.§.de vsuc. sz nec ista quin
ta ratio est bona. Primo in legatario, qui non representat defun-

a ¶Ista ratio. adde tu q istã rõnẽ etiã reprobat Are.in l.fi.i prin.in j.colũ.in.ij. not.j.eo.

ctum actiue ⁊ passiue: nec censetur eadem persona. Secundo q
heres censetur eadem persona cũ defuncto: verũ est in trãsmissi-
bilibus ad heredes: als secus. vnde teneas primã rationẽ, q est
minus periculosa. ¶Successiue Bar.limitat istũ tex.in secũda
pte vt pcedat donec filius vel seru9 sunt in patris vel dñi ptãte,
ita qd eis acqrũt de necessitate. Secus si seru9 esset alienat9, vel
manumissus ante electionem per eos factã, quo casu non durat
amplius eadẽ psona cum patre vel dño: ideo tũc electio cõpetit
dño volẽte p tex.in.l.si pamphilo.§.de opti.leg. ⁊ per hoc infert
Bar. qd si creditor stipulantis esset missus in possessionẽ ex secũ
do decreto illius debiti alternatiui, q in eũ trãsiret facultas eli-
gendi: tũ q2 fiat ex necessitate: tum q2 transit in personam cui sti
pulator non põt acquirere.d.l.si pamphilo. facit.l. p herede.§.
si quid tñ.ibi cum petitio earũ etiam creditorib9. ⁊ qd ibi tenet
glo.magna.in fi.§.de acquiren.here. Cum ista doctrina Bart.
transeunt Ang. Imo. Cu.⁊ Pau.de ca.hic. Istã solutionẽ etiã
sequitur do. Alex.in.l.iulianus.de leg.j. sed ipse Cu.in.d.l.iulia-
nus.reprobat istam solutionem Bar. colorato fundamẽto: quia
sm eum solutio Bar.nõ habet rõnem: q2 si dño queritur electio
qñ seru9 est manumissus: ergo multo fortius si est in potestate.
Tu responde ex mente Bar.⁊ clarius Ang.rationez esse: q2 qñ
seruus est manumissus vel alienat9 postq3 dies legati iam cesse
rat: ideo tũc electio competit dño.d.l.si pamphilo.ne ius quesi-
tum dño ad legatũ per seruũ, remaneat apud dñm inutile: quia
amplius ei imperare non põt vt eligat. vt.§.dixit Bart.in scda
rõne qd ideo electio trãsit ad heredem stipulatoris, ne alias sti
pulatio redderet inutilis. de quo.§.dixi. que ratio cessat donec
seruus durat in ptãte dñi: q2 tũc ei põt imperare. Contra istam
solutionẽ ⁊ limitationẽ Bar.duo obstãt. Primo text.in.l.eũ qui
ita.§.qui sibi.§.eo.vbi filio emãcipato põt iterũ solui: ergo etiã
hic seruus manumissus, ⁊ liber factus, dz posse eligere. Secũdo
⁊ fortius obstat: q2 etiã deportatus retinet facultatẽ eligẽdi, nisi
esset effectus seruus pene.l.ex facto.§.si quis rogat9.scdo.§.ad
treb.l.cũ pr.§.hereditatẽ el.j.§.de leg.ij. Bar.§.in.ij.oppo. tunc
sic, si deportatus qui ex delicto mutat statũ suuz in deterius: tñ
retinet facultatẽ eligẽdi: vt in dictis iurib9: quãtomagis seru9
manumissus, qui mutat statũ suũ in melius: q2 de seruo efficitur
liber: dz retinere facultatẽ eligẽdi in alternatiuis. Defendẽdo
Bar. potes ad vtrũq3 rñdere. ⁊ primo ad tex.in.d.l.eum q ita.§.
qui sibi. qd pater emancipando filiũ adiectũ solutioni, nõ potuit
immutare formã stipulationis, nec preiudicare debitori, qn filio
etiã emãcipato possit soluere: vt ibi ẽt dixi. Ad scdm qd magis
vrget ad.d.§.si quis rogat9 scdo.⁊ ad.d.§. hereditatẽ in.j. rñde
qd ibi est fauor vltime volũtatis: q2 null9 superat ad quẽ electio
pertineret. Secus in casu pñti, in quo electio cõpetit dño i lega
to alternatino, cuius dies cessit dum esset seru9 adhuc in serui-
tute. ⁊ sic habes defensatam istam notabilẽ limitationem Bar.
7 ¶†Ultimo Bart.ad fi.tenet q lz facultas eligendi non possit
alij cedi viuo stipulatore: vt hoc tex. põt tñ cõstituere procura-
8 torem simplicẽ ad petendũ ⁊ eligendũ: †sicut in iure petẽdi re-
stitutionẽ fideicõmissi vniuersalis, nõ põt cedi.l.si mulier in.ij.§.
ex asse.§.de iure do.tñ põt pcurator simplex cõstitui.l.q ita.§.j.
9 ⁊.l.restituta.§.j.cũ gl.§.ab treb.⁊ per hoc ĩfert Bar.† q pcura.
gñalis nõ põt eligere: sed opz q habeat speciale mãdatum: vel
qd sequat ratihabitio.l.si is.vbi etiaz Ang.§.de pcura.⁊.l.cum
debitore.in fi.§.rem ra.habe. cum Bar.tenent Pau.de ca.do.
Alexan.⁊ do.Pe.de bexu.hic. Adde q illud qd tenet Bar. qd
procurator specialis in hoc tex.põt cõstitui ad eligendũ.repro-
bat ipsemet Ang.in.d.l.cũ debitore.§. rem ra.habe.⁊ Cu.hic q
vulnerant Bar.telis suis. Et mouent cõtra Bar.per rationem
quã Bar.met.§.assignat: eo quia talis pcurator posset aliũ eli-
gere, q3 stipulator elegisset. ⁊ istud posset esse dãnosum pmisso-
ri: ergo nõ dz pmitti.l.is qui.⁊.l.generalr.§.fin.§.de fideicõ.lib.
Nec leges allegate per Bar.probãt illud qd vult Bart. sc3.d.l.
si is.§.de pcura.⁊.d.l.cũ debitore.in fi.eo q2 ille leges loquũtur,
qd ratihabitio bene confirmat illam electionẽ: nõ aũt dicũt qd
electio possit mandari pcuratori speciali. ⁊ est vera solutio. sz de
fendendo Bar.dic qd Bar.loquit in pcuratore speciali. ⁊ sic in
habẽte speciale mãdatũ de certa re eligẽda sm Pau.de ca.hic
⁊ tunc non posset preiudicare pmissori in eligendo: vel secundo
etiam intelligendo Bar.loqui in pcuratore specialr ⁊ simplici-
ter constituto ad eligendum: sed nõ in indiuiduo ad eligẽdũ ta
lem rez. Respõde sm do.Pe.de bexu.qd pcurator simplex spe-
cialiter cõstitutus ad eligendũ, verisimiliter erit informatus de
voluntate cõstituentis, quẽ debeat eligere ⁊ seruabit fines man
dati. iuxta.l.diligenter.in princ.ff.manda. ⁊ sic non preiudicabit
promissori. Et per ista cum laude Dei ⁊c.

1 ☞Uerba presentis temporis ad futura non porrigũtur, nisi
in casibus. vt infra.nu.3.4.⁊.5.
2 Si testator grauat heredem qd soluat oĩa debita titij q tenet
etiam

etiam soluere debita conditionalia, et in diem.
5 Statuto cauet, q volens vendere rem immobilem, teneatur vē-
dere ad cridas, et qui pretēdit ius aliqđ in tali re, debeat compa-
rere intra sex mēses, et dare ius suū in scriptis: alias elapsis illis
mensibus amplius non audit. an creditori cōditionali vel in diē
currat tempus illorum sex mensium.
6 Confiscatio seu publicatio bonorum, non trahitur ad bona fu-
tura, nu. 7.
8 Si principalis facit pacem pro se et adherentibus suis, pro qui-
bus se obligauit, intelligit de adherentib⁹ presentibus tantū:
et non de illis qui postea fecerunt adherentiam.
9 Exemptio vel immunitas cōcessa ecclesie vel capellis, nō porri-
gitur ad capellam futuram, vel ecclesiam futuram.
10 Futura in quibus casibus veniant in iudicium.
11 Clausula codicillaris, si non valet testa. iure testa. valeat iure co-
dicillorum, quid operetur.
12 Si potestas iurauit seruare statuta, an tale iuramētū extendat
ad statutum postea conditum.

1 **Cum stipulamur.** †Verba p̄sentis tpis ad
futura nō porrigunt. h. d.
ſm Bar. et oēs et ad hoc semp allegat ad idem text. in. l. si a colo-
no. j. eodē. et i. l. si ita scripsisset. s. de leg. ij. ¶ Sed aduerte qđ lz
Bar. et oēs ita summent istū tex. tn̄ pro certo nimis generaliter
summare vident: q̄ pront etiā dicit Bart. in. d. l. si ita scripsisset
in isto et in illo tex. sunt apposita v̄ba, qcqd te dare facere opz:
que verba importāt necessitatē et executionem effectualem: ideo
tunc nō veniunt debita cōditionalia, vel in diem: cuz ad illa non
possit debitor inuitus cōpelli: et debitor ꝓprie dicit a quo inuito
pōt exigi, nō obstante aliqua exceptione. l. debitor. j. de ver. sig.
Tamē idem videret si apponeret verbū debes simplr: puta pro-
mittis p stipulationē illud qđ mihi debes: nam adhuc intelligit
debes: scz pure et de p̄nti: ita exp̄sse firmat Pau. de ca. hic. p vul-
gatā. l. si ita. s. de auro et ar. leg. Tu aūt allega pro hoc tex. valde
no. in. l. cū illud. §. j. s. qn̄ dies lega. ced. ibi qđ mihi Seius pupil-
lus debet: et sic simplr ad presens debitū verba creditor retulit.
et loquit ille tex. in vltimis voluntatib⁹, in quibus latior et beni-
gnior fit interpretatio. l. in testamentis. de reg. iur. c. fi. de dona.
ergo fortius in contractib⁹, presertim in stipulatione, de qua lo-
quitur iste tex. cum in stipulationib⁹ stricte procedat, et quicqd
est omissum habetur pro omisso. l. quicquid astringende. j. eo. se-
cundo facit q̄ verbum debes, simpliciter prolatū, nō pōt intel-
ligi de debito in diē vel sub conditione: cum vt dixi ꝓprie dicat
debitor, a quo inuito pōt de presenti extorqueri. vt etiaz firmāt
Bar. et oēs in. l. j. col. fi. s. si cer. pe. et ista est bona extēsio ad istum
2 tex. ¶ †Sed aduerte pro limitatione huius tex. quia Pau. de
cast. hic refert Jo. an. consuluisse qđ si testator grauat heredem
qđ soluat omnia debita Titij qđ tenet etiam soluere debita cō-
ditionalia et in diem. argu. l. si seruitus. s. de ser. vrba. predio. Et
cū ista decisione simpliciter transit Pau. de ca. hic. sz do. Alex.
dicit, qđ ista decisio locū sibi vendicaret in vltimis volūtatibus
in quibus fit latissima interpretatio. vt loquitur Joan. an. et lar-
go sumpto vocabulo dicitur debitor qui tenetur in diē et sub cō-
ditione. l. is cui. s. de ac. et obli. et. l. creditores. j. de verb. sign. Se-
cus in contractibus, in quibus debet fieri stricta interpretatio.
Adde qđ idē Pau. de ca. in. d. l. si ita scripsisset. s. de leg. ij. refert
Joā. an. consuluisse qđ si testator grauauit heredem quod solue-
ret oīa debita fratris sui qđ etiam tenebitur soluere dotē vxo-
ris fratris sui, qn̄ cōtinget in futurū matrimonium solui, q̄uis
tempore testamēti cōstaret: lz esset debitum conditionale. dicit
ibi Paul. de ca. se semper dubitasse de illo consilio Joā. an. per
illam legē similē isti: que videt cōtrarium ꝓbare. Sed r̄ndet qđ
debitum dotis pēdet sub cōditione oīno extitura: q̄ necesse est
matrimoniū solui: saltē morte: ideo forte scđm cuz aliud esset in
debito cuius ꝯditio posset deficere. et isto modo habes no. limi-
3 tationē ad regulā huius tex. ¶ †Scđo limita istā regulā et istū
tex. ex eo qđ notāter decidit Cuma. hic in. q. quam dicit vidisse
de facto: et est pulchrū et subtile dubium ſm eum, statuto cauetur
q volens vēdere rem immobilem: teneat vendere ad cridas, et
qui pretēdit ius aliqđ in tali re, debeat cōparere intra sex men-
ses, et dare ius suū in scriptis: al's elapsis illis mēsibus amplius
non auditur: qd in creditore conditionali vel in diem: an ei cur-
rat tēpus illorū mēsium: videret q nō: q̄ non pōt agere: ergo ei
non currit prescriptio per re. l. j. in fi. C de ann. excep. Itē nullū
est pignus, cuius persecutio denegat. dicit tex. no. in. l. si noxale.
in prin. s. de noxa. contrariū determinat Cu. hic: q̄ creditor in
diem vel sub cōditione hz ius. d. l. is cui. s. de act. et obli. et. l. credi-
tores. de verb. signi. Item statutum nō exigit qđ agat: sed soluz
qđ det ius suū in scriptis: vnde etiā ius cōditionale pōt dari in
scriptis: et ista ꝓprie fuit intētio statuentiū, ad hoc vt emptor se-
cure emeret. et istā decisionē sequit simpliciter Hexu. hic. alij nō

a tangunt.[a] ¶ Iste casus est valde quotidianus apud nos ꝓpter
decretum de rebus vēdendis ad cridas. in quo ego sequor de-
cisionem Cu. quā confirmo duplici fundamento. ¶ Primo: q̄
statutū dicit, qui pretēdit ius aliqđ ponat in scriptis &c. illa di-
ctio aliqđ, facit vt etiam cōprehēdat ius largo et improprio mo-
do sumptū. vt est gl. repu. singu. in cle. j. in ver. aut earum parte.
de fo. cōpe. do. Abb. in. c. sup eo in. ij. no. de eo q cog. cōsan. vxo.
sue. Bal. in. c. j. §. cum aūt. in vlti. col. si de inuest. feud. cōtro. fue. in
feud. et in. l. j. C. de inoff. dona. et in. l. si cū vł in vtero. C. de testa. mi-
li. ergo illa dictio ius aliqđ. facit qđ etiā veniat creditor in diem
vel sub cōditione, q hz ius saltē large vt dixi post Bar. in. l. j. col.
fi. s. si cer. pet. ¶ Secūdo ad idē moueor: q̄ creditor in diem vel
sub cōditione, lz nō possit interim impedire vēditionē, et trāsla-
tionē dn̄ij: tn̄ ea euenïēte, pōt etiā euincere et euocare. l. fi. §. sed et
si quis. C. cōia de leg. vbi est bon⁹ tex. in argumētū. et §. nos igit
in aut. de resti. fideicō. facit. l. si cū fideicōmissaria. §. pe. s. qui et a
quibus. et istud considerauit statutum posse euenire: ideo voluit
poni in scriptis, qualecūqz ius sit q pretēdat, ad hoc vt emptor
caute emat: et sic isto casu nō procedit decisio huius tex. propter
4 finalem intentionez statuti. ¶ †Tertio principaliter limi. reg.
huius tex. procedere qn̄ subesset aliquod debitum purū, de illo
intelligeret stipulatio. Secus qn̄ nullum aliud debitum puruz
subesset: tunc cōprehenderet debitum in diem vel sub cōditiōe:
alias dispositio redderetur inutilis. arg. text. no. licet vulgaris
in. l. fundus qui locatus. s. de fun. instru. ſm Bal. Imo. et Pau.
de ca. in. d. l. si ita scripsisset. Cuma. do. Alexā. et do. Pe. de hexu.
Et ad hoc facit glo. not. in. l. pediculis. §. item cū quereret. s. de
5 auro et arg. leg. ¶ †Quarto no. limita istam regulam nō proce-
dere, in promissione vicissitudinaria: vnde mutua promissio fa-
cta inter duos principes, vł inter duas ciuitates de nō receptā-
do rebelles alterius, refertur etiā ad futuros bānitos, et ad futu-
ros rebelles. Secus in simplici promissione vnius principis fa-
cta alteri: q̄ intelligit de bānitis presentibus tantū: ſm Ang. in
consi. ccxcij. incip. in anno dn̄i. et in cōsi. cclx. incip. punctus est in
anno dn̄i in penul. col. Ego vltra Ang. confirmo q̄ vicissitudo,
vtrinqz pōt se habere ad cōmodū et incommodum: ideo facit vt
etiam futura veniāt. l. j. ad fi. et. l. si qs societatē. s. pro socio. scđm
Bar. in. l. si ita. in. vj. oppo. s. de auro et arg. leg. Itē qn̄ est actus
reciprocus seu vicissitudinarius, valet actus qui alias nō vale-
ret. ita cumulaui plura i. l. si p̄r puelle p illū tex. C. de inoff. testa.
que possent hic repeti. ¶ Quinto singulariter limita, quādo di-
spositio inducta per viam priuilegij, efficeretur tēporalis intel-
ligendo solū de presentibus, qđ esset cōtra naturā priuilegij, qđ
debet esse ꝑpetuū. vt in regula decet. de reg. iur. in. vj. vnde pri-
uilegium pape, dans alicui licentiam ingrediendi ecclesiam cū
familiaribus, intelligitur nō solum de familiaribus p̄sentibus,
sed etiā de postea accidentibus. ita late Semi. post Jo. an. in. c.
licet. §. j. de priuil. in. vj. similiter, si licētia data sit prelato, vt qua-
tuor clerici secum residentes percipiāt fructus beneficiorū suo-
rū in absentia, nō intelligit tantum de clericis qui nunc sunt: sz
etiam de futuris loco illorum quatuor subrogādis. ita determi-
nat Semi. post Joā. an. in. c. fi. de verbo. signi. in. vj. in. v. colum.
ver. sed pone q ep̄s similiter priuilegiū pape concessum absenti
vel alij p̄lato qđ possit familiares suos ad diuina admittere, ex-
tendit ad familiares futuros postea receptos. ita late determi-
nat Joā. an. cū aliqua tn̄ limitatiōe in regula, qui sentit. de reg.
iur. in. vj. in mercu. et istas duas decisiōes vltimas refert et sequi-
tur do. Alex. in. cōsi. clxxvij. ij. volu. incip. in occurrēti casu. colū.
6 iiij. ad fi. ¶ †Vltra istas limitationes adde generaliter: qđ cō-
fiscatio seu publicatio bonorum non trahitur ad bona futura: et
sic in publicatione bonorū veniunt tantū bona presentia, q̄ qs
habebat tempore cōmissi delicti: nō aūt postea acquisita. tex. in
c. felicis. post med. ver. verū. de pe. in. vj. in ver. de postmodū ac-
quisitis. et ibi glo. in. l. si mandauero tibi vt p me. §. is cuius. vbi
Jaco. but. et Albe. s. man. et simpliciter do. Alex. hic allegās so-
b lum istos duos tex. Tu adde[b] Bar. in. l. j. in vlt. col. j. de bo. dā. et
in. l. certa forma. per illum tex. C. de iure fisc. lib. x. et est optimus
tex. in. l. eius qui. §. j. vbi Bal. s. de test. et tex. in. l. ex facto. §. fi. vbi
Bald. Imo. et alij. s. de vulga. et pupil. Joan. and. in addi. Spec.
in tit. de accusa. §. sequitur. versi. quid si aliquis. Bald. Ange. et
do. Alexan. in. l. iij. §. illud. s. quod quisqz iur. Alberi. de rosa. in
quarta parte statutorum. q. xij. in fi. Cyn. et Bal. in. l. ij. C. de bo.
prescrip. Bal. in. l. fin. ad fi. s. que res pigno. oblig. pos. et in. l. j. in
penul. colū. C. de heredi. insti. et in. l. iij. C. de priuile. fisc. And. de
iser. in. c. j. §. fin. in. iij. q. de capi. ꝯtra in feud. do. Alex. in. l. si mari-
to. in princi. s. sol. matri. et ista est communis opi. ſm Nel. de san-
cto Semi. in trac. suo bānitorum. in prima parte secundi tempo-
ris. q. xiij. ¶ Hinc est qđ filiofamilias bānito, et bonis ei⁹ publi-
catis, patre postea mortuo, fiscus nō veniet ad bona paterna: et
quatenus sit legitima filij: nec pro alimētis filij: vt in specie no-

a ¶ Alij non tāgūt. adđ qđ istā. q. ēt format dn̄s Christo. de castel. et do. Hiero. tortus. h et idē tenēt quod Cuma.

b ¶ Tu adđ Adđ vltra hic alle. per do. Jasonē Alexan. de imo. in cōsi. lxxv. col. fi. et i. ꝯsi. lxxv. col. iiij. ver. inquantuz aūt. in p̄mo volu.

a ¶ Pau. de ca. cōsi. xxx. Adde quod est in ꝯsi. ccxiij. in ꝯsilijs nouis scđz impressionem Papiēsez.

tabiliter determinat Pau.[a] de ca. in consi. xxx. incip. omisso ordine quesitorū. col. ij. ¶ Hinc etiā est ꝙ facta publicatione, iura cōditionalia nō transeunt in fiscum. glo. est no. in l. non ad ea. ff. de condi. ⁊ demon. quam Bar. reputat multū tenendum menti in l. qđ traditum. in fin. ⁊ est text. in l. intercidit. ff. de conditio. ⁊ demon. do. Alex. in l. iij. §. penul. ff. qđ quisqȝ iuris. ⁊ in l. si marito. in prin. ff. solu. matri. cum multis concordantijs per eum adductis. ⁊ vltra eum idem tenet Bal. in c. fi. in ij. colū. ad fi. de rescriptis. Ad istud adde qđ valde sing. determinat Bal. in l. executorem. C. de execu. rei iudi. in ix. colū. versi. quero quidam ti-
7 mens ne fiscus ⁊c. † vbi quidam timens ne fiscus bona sua inuaderet, fecit donationem causa mortis vxori sue: demum positus est in bāno eris ⁊ psone. determinat qđ vxor poterit talia bona quorum secuta est plena traditio, defendere a fisco, tanqȝ p exilium: ⁊ sic per mortem ciuilem fuerit confirmata: ⁊ talis sic bānitus poterit donationē reuocare. tex. est vnicus in iure fm Bal. qui vtranqȝ decisionez ponit in l. sed si mors. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Tu adde similem in l. res vxoris. C. eod. ⁊ talia bona remanebunt ipsius banniti ⁊ non fisci: quia non fuerunt inclusa in cōfiscatiōe. vt l. si deportati seruo. ff. de leg. iij. ita ibi tenet Bal. quod valde no. Quia ex hoc potes elicere no. cautelam ad fraudandum fiscum in bonis delinquentis ꝙ timens publicationē bonorum faciat donationem causa mortis vxori sue, que confirmatur per euentum deportationis: qua eueniente, fiscus non poterit bona auferre: sed remanebunt penes vxorem, ⁊ deportatus poterit eam reuocare. ⁊ illam decisionem Bald. sequitur et repatat sing. Pau. de cast. in l. post contractum. in fin. ff. de do-
8 na. vbi autem in casu magis lato idem tenet. ¶ † Itē ad istam regulam adde: qđ si quis princeps fecit pacem pro se ⁊ adherentibus suis: pro quibus se obligauit: intelligitur de adherentibus presentibus tantum: ⁊ non de illis qui postea fecerunt adherentiam: ⁊ si aliquis obligauit se ad pacem seruandā pro se ⁊ filijs, intelligitur de natis tantum, non autem de posthumis, et sic de postea nascituris. fm Bal. qui vtrāqȝ decisionem ponit in c. inquisitioni. colū. fi. de appel. allegat quod late tenet Archi. xi. q. iij. in c. excellentissimus. vbi tenet quod si papa excōmunicat Titium, ⁊ omnes fautores vel cōmunicatores eius, cōprehenduntur tantum presentes, ⁊ non futuri: vt ibi latius per eum. Adde qđ si testator substituit aliquem, ⁊ eius filios, intelligitur de natis tunc: non autem de posthumis. fm Bar. in cōsi. incip. Bonauētura condidit testamentum. Sed aduerte qđ contrarium tenet Joan. an. post Guido. de suza. in addi. Specu. in titu. de treuga ⁊ pace. super rubri. ad fi. in penul. q. vbi tenet qđ si due ciuitates fecerunt pacem vallatam pena pro se ⁊ suis subditis: qđ ista pax extenditur ad villam, que post se submisisset alteri dictaruz ciuitatum: ⁊ ita refert fuisse iudicatum per l. si quis filiabus. ff. de test. tutel. ⁊ c. quia circa. ⁊ c. cū. cappella. de priuile. refert ⁊ sequitur Pau. de ca. in l. qui edificium. ad finē prin. ff. de ser. vrba. predi. vbi etiam dicit ꝙ ista questio fuit de facto in marchione mōtisferrati. idem tenet Alex. in palle. cōsi. clxxvij. scđi vol. in iiij. col.
9 ¶ † Item ad istā regulā adde ꝙ exemptio vel immunitas concessa ecclesie vel capellis, non porrigitur ad capellaz futurā: nec ecclesiam futuram. fm doc. in c. cū capella. de priuile. Bart. in l. dāni infecti el. j. §. si is qui vnas edes. circa fi. in pe. q. de dā. infec. ⁊ in cōsi. lix. incip. cōe Spoleti. in vlti. col. ⁊ late do. Alex. in preallе. cōsi. clxxvij. scđi vol. in vlti. col. Et vltra allegata per eos allego tex. no. in cle. j. ad fi. de cēsi. vbi dicit tex. priuilegia vo seu exēptiones huiōi, ad monasteria seu ecclesias que ad eos obuenire cōtinget in posterū volumus nō extēdi. Itē litere ab bñficia nō trahunt ab bñficia postea creata. cle. fi. de rescri. Itez rescripta ad lites nō extēdunt ad lites futuras. c. fi. de rescri. Itē emptio non trahit ad futura. l. rutilia. ⁊ l. in lege. ff. de contrahen. empt. Itē cōpromissum factū in arbitrum de oibus litibus, nō porrigitur ad lites futuras. tex. est no. in l. de his. ff. de arbi. ⁊ ibi Bar. ampliat, etiam si in cōpromisso fuisset dictum de litibus que sunt ⁊ esse possunt inter partes. Unde illud esse possunt, intelligitur ex causa de presenti, ⁊ rebus sic se habentibus. l. qđ seruius. ff. de condi. ob causaz. Et vltra Bar. facit bene tex. in c. ij. de renūtia. ⁊ quod decidit Bar. in l. qui rome. §. duo fratres. in vj. q. ff. eod. Tu amplia etiam si in cōpromisso essent illa verba, ex quacunqȝ causa, adhūc nō porrigitur ad lites futuras: fm Ludo. in consi. lxxxviij. incip. tribus rationibus. Item renūtians ferijs intelligitur renuntiare presentibus, nō autem futuris: ita tenet Bar. in l. j. §. j. ff. de ferijs. argu. d. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argē. lega. ⁊ sequitur do. Ant. de but. in c. fi. de ferijs. per text. in d. c. ij. de renūtia. Sed contrarium in hoc vltimo ⁊ melius tenent Fulgo. ⁊ latius do. Alexā. in d. l. j. §. j. in j. colum. ff. de ferijs. vbi dixi. ¶ Ultimo Bal. in d. l. si ita scripsisset. de lega. ij. no. per illum tex. similē isti. quod si aliquis cedit alicui omnia iura sua, non veniunt conditionalia vel in diem. sequitur Imo. ibi ⁊ reputat notandum: sed istud reprehendunt Cuma. ⁊ do. Alex. hic. eo quia in debito in diem ante diem ius cōpetit, ⁊ est orta obligatio ⁊ actio: licet obstet exceptio. l. centesimis. in prin. ff. eod. ⁊ l. j. in fi. supra qñ dies vs. ced. Sed aduerte ꝙ ipsemet do. Alexā. sibi contrarius, sequitur illam decisionem Bal. in consi. cvj. v. volu. quod incip. visis ⁊ opportune ponderatis statutis. col. ij. tamen melior est sententia contraria. vt dixi. et ita habes expedita textualia huius tex.
10 ¶ † Glo. in ver. futurum. gl. enumerat tres casus, in quibus futura in iudiciū veniūt: scz in vniuersalibus, vt est petitio hereditatis. Itē in actione de peculio, q̄ similiter est vniuersalis. Itē qñ superuenit ius ex causa de pterito. l. si rē alienā in §. fi. ff. de pig. actio. de quo vide gl. ⁊ Bar. in l. nō potest. ff. de iudi. ponit Bar.
11 in l. vbi aūt. §. pe. vbi dixi. ff. eod. ⁊ late Imo. hic. ¶ † Extra glo. inducitur iste. §. per Bar. ad duas q̄stiones. ¶ Prima de clausula codicillari: si testator dicat, si nō valet testamentū iure testamenti valeat iure codicillorū, vel iure donationis causa mortis quod testamentū tunc valebat: sed postea rumpitur natiuitate posthumi preteriti. l. posthumo. C. de cōtrata. talis clausula nō habet locū, vnde debet dicere si non valet vel valebit. vt p Bar. in l. j. in vj. q. ff. de iur. codi. per Barto. ⁊ alios. in aut. ex causa. in vlti. col. vbi dixi. C. de libe. prete. ⁊ in l. filio preterito. ff. de iniusto rup. ⁊ in d. l. si ita scripsisset. vbi etiam Bald. ⁊ alij. ff. de leg. ij.
12 ¶ † Secunda q̄stio Bar. est: si potestas iurauit seruare statuta, an tale iuramentum extendatur ad statutū postea conditū. concludit Bar. qđ iuramentum intelligatur etiaz de futuris statutis, non multum preiudicialibus iuranti: quoniam simplex dispositio trahitur ad futura parum preiudicialia. l. fi. C. que res pigno. obli. pos. cum Bart. tenent Imo. ⁊ do. Alexan. hic. ⁊ do. Abb. in d. c. penul. de iureiur. ⁊ in cōsi. clviij. qđ incip. ad dilucidationem illius cōcertationis. Et dum Bar. limitat d. c. penul. procedere qñ iurās expresse se restringit ad statuta edita: vt ptz ibi in tex. in ver. edita. ⁊ ibi etiā no. do. Abb. in ij. not. Tu limita alio modo ⁊ notabili illum tex. vt procedat qñ iuramentum preteritum esset interpositū sup alio: tūc si promitto aliquid aliud sub virtute iuramēti iam pstiti, nihil valet: ita pprie procedit text. in d. c. penul. Secus qñ iuramentuz pteritū cōprehendit illud de quo nunc agitur: ita limitant Bar. ⁊ Ang. in l. fi. per glo. ibi. C. de vendi. re. ciui. lib. xj. Sed quantum ad principalem questionem Cu. Pau. de ca. ⁊ do. Pet. de bexu. hic tenent ⁊ bene qđ indistincte potestas virtute iuramēti tenetur suare etiā futura statuta postea edita: quia rōne officij eadē est ratio in futuris que in pteritis: tñ ad hoc fundamentū posses rñdere defendēdo Bar. qđ aliud est q̄rere an ptās rōne officij teneatur seruare statuta etiā postea edita, ⁊ dico ꝙ sic: ita pcedit fundamētū Moder. aliud est querere, an iuramentū extēdatur ad statuta postea edita. ⁊ in hoc loquitur decisio Bar. tñ si in rescripto vel in alia dispositione ꝯtineatur clausula derogatoria, nō ob. statutis, intelligitur etiā de futuris fm Barto. in l. si mihi ⁊ tibi. §. in legatis. vbi dixi. ff. de leg. j. aliquid per Pau. de ca. ⁊ latius do. Alex. hic.

1 ☞ Per lapsum diei appositi ad solutionem committitur pena, etiam contra hereditatem iacentem.
2 Paria sunt dicere promitto tibi tale quid sub pena x. ⁊ dicere, si non dedero stichum promitto x. nomine pene.
3 Preceptum iudicis mandātis aliqd fieri sub pena, puta x. non videtur condemnare ad talem penam si nō fiat: sed videtur cōminari de condemnando.
4 Hereditas iacens incidit in penam conuentionalem: licet non possit in mora constitui. fallit vt infra nu. 5.

1 **Ad diem.** † Per lapsuz diei appositi ad solutionem, cōmittitur pena: etiam ꝯtra hereditatē iacentem. h. d. ⁊ ista est sing. l. fm Pau. de
2 cast. ¶ † No. ex tex. ibi: sub pena. fm Bart. ⁊ alios qđ paria sunt dicere promitto tibi tale quid, puta stichuz, sub pena decem aureorum: ⁊ dicere si non dedero stichum, pmitto x. nomine pene. ⁊ istud clare tenet gloss. not. in l. rescriptum. §. si pacto. in glo. magna. ff. de pact. ⁊ ibi Barto. in fi. eam valde not. et commendat. ad idem facit tex. in l. heredes. §. idem iuris. in ver. sub pena. ff. fami. hercifcun. simile dicimus in pignore paria sunt dicere talis mutuo accepit. c. super tali pignore: puta super tali fundo: vel dicere dedit talem fundū in pignus pro c. vel pignorauit talem fundum pro c. ita no. Bar. in l. codicillis. §. instituto. per illum tex. ff. de lega. ij. idem Bart. in l. fundus quem. per illum tex. ff. de ann. le. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic. tu vide de hoc latius Jo. fab. quā alibi legerim in §. item seruiana. col. fi. insti.
3 de actio. Spec. in titu. de locato. §. nunc aliqua. ver. cxviij. † No sic est in precepto iudicis mandātis aliquid fieri sub pena puta x. nam non videtur condemnare ad talem penam, si nō fiat: sz videtur cōminari de condēnando: ⁊ ideo ad condemnādū deberet postea de nouo citari, allegaturus quare condēnari nō debeat. vt

beat.vt est tex.no.in.c.veniens.ad fi.de accusa.ꝛ ibi Abb.in vlt. nota.ad hoc no.illum text.Barto.in.l.vnica.circa finem princi. vbi aliqñ plene dixi.§.si quis ius dicen.nõ obtẽ.et de hoc habes glo.not.in.c.j.de sagitta.que idem dicit,si eps vel eius vicarius mandat aliquid fieri sub pena excõicationis:nam nõ est excõicatus eoipso ꝙ nõ facit.Ideo cõsueuerũt addere quã ex nũc ,put ex tũc proferimus in his scriptis:tunc bene esset excõitatus.facit tex.in.c.relatum.in fi.de iure patro.ꝛ est alia glo.no.que idẽ tenet.in.c.sicut tuis.in ver.anathematis de simo.ꝛ glo.in.c.ij.de matri.contrac.cõtra interdi.eccle.ꝛ gl.lxiij.dist.in.c.salonitane. de quo vide latius per Abb.in.d.c.sagitta.ꝛ idez do.Abb.in.c. dura.in primo not.per illum tex.de crimi.fal.Bal.in rubri.ꝛ in l.j.ꝛ i.l.progrãma.C.cõmina.epi.ꝛ aliquid per Pau.de cast.hic.

4 ¶†Secũdo no.ex hoc tex.ꝙ hereditas iacens incidit in penã conventionalem:licet hereditas iacens non possit in mora constitui:sicut etiã incidit in penã legalẽ.l.debitor.§.de nego.gest. ꝙ pcedit qñ pena cõmittitur absq₃ alia hoĩs interpellatione,ex lapsu diei appositi ad soluendũ:ꝛ sic etiam absq₃ facto heredis: ita procedit iste tex.secus si dies nõ fuisset apposita:tũc contra hereditatẽ iacẽtẽ nõ cõmittiť pena,que venit cõmittẽda per interpellationẽ hoĩs:qꝛ hereditas iacẽs non põt interpellari,nec in mora cõstitui:sicut nec infans nec furiosus.l.is cui.§.cessatuz. vbi Bart.§.vt in pos.lega.sicut nec qñ subest iusta absentia, vel alia necessaria cã.l.sciendũ.cũ duabus seq.§.de vsur.nisi in traiectitia pecunia,in qua mora cõmittitur,ꝛ periculũ trãsit ad creditorẽ:licet non appareat persona que possit interpellari.l.ij.§.de

5 nau.feno.sicut ꝛ alia specialia sunt.l.periculi.eo.ti.¶†Scḋo limita istũ tex.nõ procedere in casu cõtrario qñ hereditas creditoris esset iacens:tunc ea iacente nõ cõmittať pena cõuentionalis cõtra debitorẽ,qui nõ habuit cui solueret.l.pecunie.§.j.in fi. §.de vsuris.allegata in gl.vbi Bar.ꝛ alij.Bald.in.l.ij.in fi.C.de iur.emphy.Sed attẽde ꝙ ista limitatio procedit qñ debitor protestatur corã iudice,vel coram honestis personis,separatum soluere:ꝛ ꝙ per eum non stat quominus soluat:ꝛ ita debet debitũ offerre:alias pena cõmitteret:vt.l.fi.§.de lege cõmis.not.Bart. in.l.item illa.in princi.§.de consti.pecu.ꝛ in.l.si reus paratus.ad fi.per illum tex.vbi etiã Bald.ꝛ Ange.§.de procu.ꝛ ita firmat Pau.de cast.hic.ꝛ in.d.l.si reus paratus.ꝛ ita videť etiam tenere do.Alex.hic.istam decisionẽ Pau.de ca.refert ꝛ late reprehẽdit Areti.in consi.clxij.incip.verũ est ꝙ comicus noster eleganter dicit:motus presertim per tex.in.l.cum quidam.§.si pupillo. §.de vsur.vbi debitor qui debet pupillo,non tenetur ad vsuras ex mora,si non soluit in termino:qꝛ etiam si vellet nõ posset soli pupillo soluere:ꝛ sic sufficit solũ impedimentum cõtingens per sonam creditoris:ergo non est verũ ꝙ sit opus alia protestatione nec oblatione:vt dicit Pau.Itẽ per tex.in.l.si fundus lege. §.fi.§.de lege cõmis.vbi si ille qui debet ad diem soluere,nõ habet cui offerat,potest esse securus:ita ibi dicit tex.ergo nõ requiritur alia protestatio vel oblatio.Ad hoc etiã adducit glo.allegantẽ.d.duo iura.in.l.ait pretor.in pn.vsi.sed hodie.§.de minori.Istã opinionem etiam late tenet do.Alex.in cõsi.xcij.primi volu.qḋ incip.perspectis his que in themate narrata.in.vij.co. ꝛ seq.licet do.Alex.ibi ꝛ Pau.de ca.mentionẽ non faciat.ꝛ do. Alexan.autoritatibus doctorũ innititur.Are.vero solis testibus primũ plus laboris,scḋm plus ingenij ostẽdit:ego autẽ ante factum laudarem opinionẽ Pau.de ca.ꝙ fieret protestatio ꝛ oblatio.iuxta.l.fi.de lege cõmis.sed post factũ tenerem opinionem are.et do.Alexã.per iura ꝛ autoritates per eos allegatas. ¶Tertio limita istam legem:ꝙ licet cõtra hereditatem iacentem ex lapsu diei committatur pena,vt hic:tamẽ heredi petẽti debetur restitutio in integrum,ex clausula generali si qua mihi iusta causa ꝛc.ẜm gl.in.l.qui in alterius.§.de regu.iur.Barto.et alios cum concor.traditis per Alexã.ꝛ est antiqua questio:quã latius disputat Spec.ꝛ videtur tenere contrariũ in tit.de loca. §.nunc aliqua.versi.xviij.ꝛ duobus sequen.Et contrariũ etiam tenet Cuma.qꝛ pecunia creditoris non debet stare mortua,sine vtilitate penes hereditatem iacẽtem:sed teneas communẽ opinionem vt hic per Alex.

1 Conditio existẽs trahitur retro ad tẽpus stipulationis interposite.fallit tamen infra.nu.2.

3 In cõtractibus conditionalibus inspicitur principiũ,ꝛ sic tempus cõtractus:sed in legatis.tẽpus euenientis conditionis.

4 In legatis conditio casualis non trahitur retro.

SI filiusfamilias. Quantũ ad acquisitionez inspicitur tempus interposite stipulationis conditionalis,non autem tps cõditionis euenientis.h.d.ꝛ habet subtilẽ materiam.¶†Nota primo:ꝙ cõditio existens,trahiť retro ad tẽpus stipulationis interposite.ꝛ ad hoc tota die allegamꝰ istũ tex.ꝛcor.l.potior.ꝛ.l.qui balneũ.§.qui po.in pigno.habe.Unde

1

si statutũ prohibet cõtrahi super bonis rebelliũ,etiã conditionalis cõtractus nõ tenet:lꝫ cõditio existat post rebãnitionẽ,ẜm Bald.in.l.j.ad fi.C.de nũdi.¶Amplia istã regulam procedere etiam in distractibus,seu liberationibꝰ factis sub cõditione: in quibus etiã inspicimus tempus celebrati distractus.gloss.in.l. sub conditione.§.de solu.Ange.Imo.Rapha.cu.ꝛ do.Pet.de

2 bexu.hic.¶†Limita istã regulã:vt procedat quo ad acquisitionem,vt sciamus cui debeat acqri.ꝛ ita summaui istũ tex.sed quo ad validitatẽ cõtractus inspicimꝰ tẽpus existẽtis cõditionis.l. si rem meã.ꝛ ibi glo.§.eo.de qua opponit gloss.hic in vlti.oppo. ꝛ ita dꝫ solui.¶Scḋo limita istam regulã procedere in conditione casuali vel mixta:ꝙ bene trahiť retro:secus est in ptãtiua: quia ea existente non trahitur retro:qꝛ deficit equitas,cũ in sua potestate fuerit ante implere,ẜm Bar.hic.ꝛ in.l.si is qui pro emptore.in.v.q.princi.§.de vsucap.ꝛ in.l.si dubiteť.§.fi.§.de fideius. ¶Tertio limita si tẽpore existentis cõditionis reperiatur extremũ habile,quo ad obligationẽ cõtrahendam:secus si reperiatur inhabile:vel ex parte persone stipulantis:qꝛ sit deportata:vel ex parte promittentis,vel ex parte rei:qꝛ nisi extrema sint habilia,fictio nõ trahitur retro.l.quoties.in scḋo ꝛ vltimo rñso.§.de noua.ꝛ ibi Bar.in fi.ad hoc not.ꝛ reputat perpetuo tenendũ menti.Barto.in.l.postq₃.in prin.§.vt lega.no.ca.Ange. Imo.ꝛ Cuma.hic.¶Quarto limita istã regulã procedere:quãtum ad obligationem ꝛ hypothecam:secus est quantũ ad dominium,in quo conditio nõ trahitur retro:ne duo reperiãtur dñi insolidum,vnus vere,alius ficte,ẜm Bal.in.l.j.circa finem.C.an ser.ex suo fac.Adde ꝙ aliam meliorem rationem assignat Bar. in.d.l.si is qui pro emptore.in.v.q.prin.quia etiam si contractus fuisset pure celebratus,ex solo cõtractu non habuisset dominiũ, sine traditione corporalis possessionis.l.traditionibus.C.de pactis.ꝛ.l.si ager.§.de reivendica.ergo multominus solus euẽtus conditionis põt vsq₃ retro inducere translationẽ dñij.¶Quinto limita in conditione intrinseca:quando stipulatio esset collata in tempus existẽtie sui iuris stipulatoris,absq₃ dolo ꝛ fraude: tunc attenderetur hoc secundũ tẽpus.l.fi.vbi gl.ff.de stipu.seruo.ꝛ.l.quidã cum filium.ff.de heredi.insti.ꝛ.l.penul.ff.de colla. bonorũ.Bar.ꝛ alij hic.duas alias limitationes ponam in gloss.

3 ¶†Expeditis tex.capio glo.scḋam in verbo.quo cõtrahimus. quã diuide in quatuor partes,vt quatuor format oppo.partes patent in glo.¶In prima parte habes differentiam inter contractus ꝛ legata:quia in contractibus conditionalibus inspicitur principium,ꝛ sic in cõtractibus.Sed in legatis inspicitur tẽpus euenientis cõditionis.rationem diuersitatis assignat glo. in.l.si vxor.C.de condi.inser.quia in legatis nõ vertitur aliqḋ factum filij:patet qꝛ absenti ꝛ ignoranti ꝛ dormienti potest legari: et ei ipso iure acquiriť.l.cum pater.§.surdo.de lega.ij.ideo inspicitur tempus conditionis,sed in cõtractibꝰ factis per filiumfamilias,vertitur factũ filij:qꝛ ipse est qui facit,qui contrahit:vnde cũ versetur opera filij,ꝛ tempore quo facit cõtractũ,sit in potestate patris:ideo tunc acquiriť patri:qꝛ tunc patria potestas debet ius suum operari.ꝛ istã rationem etiam in simili assignat gloss.§.ex conditionali.insti.eodem.Istam rationem reprobat Bart.hic:ꝛ expressius in.d.l.si is qui pro emptore.in.v.q.principali:eo qꝛ nõ est generalis:quia potest esse cõtractus,in quo nõ versatur opera neq₃ factũ filij:puta quãdo donareť filio.l.liber homo.in prin.§.de acqui.rerũ domi.vel quãdo promissum esset notario nomine filij:istis casibus nullũ factum filij interuenit,ꝛ tamẽ attẽderetur tẽpus stipulationis.Tu defende istam rationem glo.ꝛ docto.quãdo donaꝫ filio,licet non versetur opera filij:tamen ex illa donatione nõ acquireretur sine facto filij:prout queritur ex legato.Item quãdo notarius stipulatur nomine filij:licet non interuenit factũ filij vere:tamẽ interuenit interpretatiue.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.§.eo.ꝛ.l.qui autem.§.fi. §.de consti.pecu.prout etiã hoc scḋm ponit Cuma.hic.Sed cõtra illam rationem glo.fortius obstat.nam in donatione causa mortis,vertitur opera filij vel serui:quia requiritur eorum presentia ꝛ stipulatio.l.inter mortis.§.de dona.causa mor.ꝛ tamen non acquirit patri vel domino:sed eis si reperiantur sui iuris tẽpore mortis donãtis.l.fina.§.de dona.cau.mortis.ꝛ ibi Barto. per hoc reprobat istaz rationẽ diuersitatis.facit.l.sed interim. §.idem ait.ꝛ.§.sequenti.§.de dona.inter virũ ꝛ vxo.Sed aduerte quia Bal.respondendo huic fundamento,tenet contrarium in donatione causa mortis.in.d.l.si vxor.colũ.fi.ꝛ pro eo facit bonus tex.in.l.senatus.§.fin.ꝛ ibi gloss.§.de dona.causa mortis.in quo Cuma.distinguendo concordat:aut donatio causa mortis incepit a traditione:ꝛ tunc inspicitur tempus mortis.d.l.finali. et.d.l.sed interim.§.idem ait.secus quãdo incepit a promissione.d.l.senatus.§.fin.¶Aliã rationẽ diuersitatis assignat Bar. hic.ꝛ latius in.d.l.si is qui pro emptore.in.v.q.principali.quia in cõtractibus cõditio trahiť retro.l.potior.ꝛ.l.qui balneum.§.

qui po.in pigno.ha.⁊ fingitur retro celebratus cõtractus: ⁊ sic retro quesisse patri vel domino.l.necessario.§.ꝙ si pendẽte.ff.de peric.⁊ cõmo.rei vẽdi.nimirũ si in cõtractibus attẽdimus tempus contractus.sed in legatis cõditio nõ trahit̃ retro: vt est tex. reputatus singularis in.l.j.§.serui appellatione.vbi etiã Bart. ad hoc no.ff.ad sylla.facit.l.si mater.§.eandẽ.ff.de excep.rei iudi. Et istã sequunt̃ Ange.Pau.de ca.hic.Istam rationẽ reprobãt Jmo.Cuma.⁊ do.Alexã.hic. ¶ Et omissis leuibus hic relatis per do.Alex.cõtra rationẽ Bar.videtur vrgere: quia ratio assignata p bar.non bñ euacuat difficultatẽ,cũ adhuc remaneat dubium,quare magis in cõtractibus conditio trahat̃ retro.⁊ propterea subtilitatũ princeps do.Christo.de castel.quẽ etiã referunt Cuma.⁊.d.Pe.de bexu.defendẽdo Bar.adducebat rationem rationis:ꝙ ideo in legatis conditio nõ trahitur retro:eo quia principium nõ est habile:⁊ sic deficit extremuz ad qđ:quia si retrotraheret̃,fingeretur testator viuẽs vsqꝫ retro obligat⁹ꝙ est absurdum:quia a principio tempore facti testamenti,legatũ non habet effectum:cũ semper sit reuocatorium vsqꝫ ad tempus mortis testatoris: vsqꝫ etiã ad quod tẽpus,voluntas testatoris est ambulatoria.l.cũm hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.iij.§.fi.⁊.l.seq.ff.de adimẽ.lega.⁊.c.cũ marthe.de celebra.mis.Et si dicis,saltẽ debet trahi retro ad tẽpus mortis testatoris,vel aditiõis hereditatis.respõdet do.Chisto.qđ illud nõ est extremum:sed medium inter relinquere.⁊ cõfirmare legatum:⁊ licet Cu.⁊ do.Pe.de bexu.nihil substãtiale cõtra hoc adducãt:tamẽ istud qđ dicit do.Christo.nihil est.q₂ quãdo nos q̃rimus,nunquid in legatis cõditio trahatur retro:intelligimus ad tempus mortis testatoris:quo tẽpore legata efficiunt̃ irreuocabilia:nõ autẽ intelligimus ꝙ trahatur retro ad tẽpus conditi testamenti:quia hoc esset ineptũ querere:⁊ hoc ostẽdo viua ratione:nã testator proculdubio potest facere legatũ purũ,per qđ non obligatur testator in vita,sed solum heres suus obligat̃ post mortem testatoris:nec in hoc resultat aliqđ absurdũ:ergo eodeꝫ modo si cõditio trahatur retro,fingetur legatũ retro purum,nõ autem testatorẽ retro obligatũ.⁊ istud est quod etiã voluit do.Christo.porcus in.§.omnis.in.vj.col.insti.eo.vbi dicit, qđ cũ semel fecisset istud fundamẽtũ ꝯtra do.Christo.de ca.Cuma.p̃ceptori suo:ꝙ semper abinde in antea tenuit cõtra domi.

4 Christo.de castel. ¶ † Scđo cõtra istam rationẽ Bart.facit:q₂ Bar.presupponit pro cõstanti,ꝙ in legatis cõditio casualis nõ trahatur retro:sed istud est cõtra tex.in.d.l.qui balneũ.in.§.sed ⁊ si heres.ff.qui po.i pigno.ha.per quẽ tex.d.Mathesi.reprehẽdit Bar.⁊ dicit dicere cõtra casum.l.in notabi.cxcvj.quem text. etiam cõtra Bar.allegat Jo.de Jmo.hic.Respõde ad illũ tex. planius q̃ Cuma.hic:ꝙ ibi in legatis cõditionalibus conditio nõ trahitur retro:nec hoc dicit ille tex.sed bene decidit,ꝙ in pignore prefertur legatari⁹:q₂ pro re legata pignus ei prius fuit datũ:⁊ sic quo ad ius ꝑlationis in pignore,nõ debet esse in potestate debitoris resilire a contractu pignoris:⁊ hoc proprie cõsiderauit tex.in.d.l.qui balneũ.in prin.ne sit in potestate debitoris decipere priorem creditorem.Jtẽ illud qđ dictũ est,ꝙ in legatis cõditio casualis nõ trahitur retro:intellige verũ,quo ad cõmodum seu acquisitionẽ legati:sed bene trahitur retro,quo ad rescindendã alienationẽ medio tẽpore factã.tex.est qui ita loquitur in.l.fi.§.finautem sub cõditione.vbi Bar.in pe.oppo.C. commu.de leg. ¶ Tertio contra rationẽ Bar.facit:q₂ aditio hereditatis etiã trahitur retro ad tempus mortis testatoris.l.heres quoqꝫ.ff.de acqui.here.⁊.l.omnia fere.ꝗ.de regu.iur.Et ratio est ne decedat pro parte testat⁹ ⁊c.⁊ tamẽ in hereditate,quo ad acquisitionẽ inspicitur tẽpus euenientis cõditionis.l.si solus. §.fi.ff.de acqui.heredi.⁊.§.alienus.el secũdo.insti.de here.insti. ⁊ adeundo quasi contrahit cum legatariis.l.ex maleficijs.§.heres.ff.de actio.⁊ obliga.⁊.§.heres.insti.de obliga.que ex quasi cõtractu.Sed ad hoc rñdet ipsemet Barto.in.d.l.si is qui pro emptore in.v.q.prin.quod in hereditate non trahit̃ retro quo ad omnia.d.l.omnia fere.⁊ ibi notatur.sed per hoc Barto.non euadit difficultatẽ:quia etiam in contractibus conditio nõ trahitur retro quo ad omnia:vt dixi in tex.Jtem per hoc Barto. non assignat rationẽ,quare quo ad acquisitionem non trahitur retro aditio hereditatis:sicut trahitur retro quo ad alia:⁊ sicut in contractibus:⁊ sic remanet reprobata ratio Bar. ¶ Tertiã rationẽ diuersitatis assignãt Jmo.⁊ Alexã.hic:vt per eos.Sed ista ratio nõ concludit:nam moriens non transmittit:quia sibi non potest retinere:sed hic filius effectus sui iuris,bene potest sibi retinere:tñ caue per.d.l.que legata.ꝗ.de reg.iur. ¶ Quartã rationẽ assignat Cuma.hic per multa verba:sed in effectu est:q₂ contractus dicuntur habere forte,⁊ potẽs principiũ.hoc assumptum probat Cuma.duplici fundamẽto.Primo quia perfecto contractu amplius reuocari non potest.l.sicut.C.de ac.⁊ oblig. ⁊.l.in cõmodato.§.sicut.ff.commo.ideo lex voluit qđ attẽdatur principium,⁊ ad illud trahatur cõditio.Sed vltime volũtates dicunt̃ habere debile principiũ,cũ sint semper reuocatorie vsqꝫ ad mortem:ideo lex non curauit conditionẽ in legatis trahi ad principiũ:istud mihi non placet:quia in vltimis voluntatibus, deberet cõditio trahi retro ad tẽpus mortis testatoris,⁊ adite hereditatis:quo tempore legatum habet inuariabile principiũ, cum variari non possit.vnde alio modo probat Cu.assumptum suum.⁊ hoc plus placet:ꝙ contractus dicant̃ habere forte ⁊ potens principiũ:quia est certum debitũ iri:siue stipulator viuat purificata ꝯditiõe,siue sit mortuus,quia in cõtractibus transmittit ad heredem.§.ex conditionali.insti.eo.ideo lex statuit debere attendi principium,⁊ sic tempus contractus:⁊ ad illud cõditionẽ,retro trahi:secus est in legatis conditionalibus,in quibus non est certum debitum iri,si cõtingeret legatarium premori ante purificatã conditionem:q₂ spes in legatis conditionalibus nõ trãsmittit̃.d.l.vnica.§.sinautẽ aliquid sub cõditione.C. de cadu.tollẽ.⁊ sic in cõtractibus conditionalib⁹ firmior est spes futuri ꝯctus q̃ in legatis. ¶ Quintã rationẽ assignat Jmo.in l.dies incertus.ff.de condi.⁊ demon.vt ibi per eum:quaꝫ reprobat do.Alex.hic:per fundamentũ qđ adduxi cõtra rationẽ gl. in.d.l.si vxor.C.de condi.inser.vñ teneas pro minus periculosa primã rationẽ.ff.relatã que fuit gl.in.d.l.si vxorẽ.vel quartã rationẽ Rapha.quã etiã.ff.retuli. ¶ Jn scđa oppo.gl.ibi:sed ibi fuit subsecuta numeratio:⁊ sic in.d.ll.post stipulationẽ interuenit actus numerationis,qui sufficeret ad pariendã actionẽ,etiã nõ precedẽte stipulatione:ideo ibi inspicit̃ tẽpus illius actus.i. numerationis:idem tenet glo.in.l.si vero non remunerandi.§.si filiofami.el scđo.ff.manda.facit tex.in.l.si filiusfa.crediderit.§. fi.⁊.l.sequẽ.⁊ seq.ff.ad macedo.Jstã rationẽ reprehẽdit Bar.q₂ hic querimus de actione que orit̃ ex stipulatione p̃cedente,⁊ nõ ex actu numerationis qui sequit̃.Alio fortiori fundamẽto reprobat subtilis Cuma.q₂ dictũ gl.procederet vbi ageret̃ de obligatione principali,cui fuit numeratũ:sed.in.ll.ꝯtrarijs agit̃ de obligatione fideiussoris:cui nõ fuit aliqđ numeratũ:vtrũ fideiussor obliget̃ filio effecto sui iuris,an patri cõsiderato tp̃e cõtractus:sed defendẽdo solutionẽ gl.potes ad fundamentũ Cuma.rñdere:ꝙ ibi obligatio accessoria principalis regulat̃ a principali.vt.ꝗ.dicam:⁊ ibi de vtriusqꝫ obligatiõe querit̃,tam rei principalis,q̃ fideiussoris:vt ptꝫ.ꝗ.d.l.si debitori.§.si filiusfa.ꝗ.de fideius.Sed tu caue dũ gl.pro solutione sua allegat.l.cũ em̃.ꝗ.de noua.illa lex videt̃ potius facere in oppositũ:cũ dicat actionẽ oriri nõ ex numeratiõe:sed ex stipulatione:siue p̃cedat siue sequat̃:q₂ numeratio fit cã implẽde stipulationis:ergo nõ dꝫ attẽdi tp̃s numerationis,sed stipulationis,cuius cã fit numeratio.Vñ Bar.alio modo rñdet ꝙ iste tex.loquit̃ in cõditione casuali vel mixta,que bene trahit̃ retro:vt dixi in tex.sed in.ll.cõtrarijs cõditio erat potestatiua:nã si stipulor a te.c.que tibi numerabo:est cõditionalis si sequat̃ numeratio:ꝫ in ptãte nostra est numerare vel nõ:⁊ ita est in ptãte tua recipere vel nõ:⁊ sic nõ incidere in obligationẽ.⁊ sic tex.in.l.qui pecuniã.ff.si cer.pe.si ergo recipis,obligaris vt ex tũc qñ recipis:non ex tũc qñ promisisti:vnde si tp̃e stipulationis eram in potestate patris,⁊ tp̃e numerationis eram mei iuris:acquiritur mihi actio ex numeratione:q₂ ꝯditio potestatiua nõ trahit̃ retro,vt dixi i tex.⁊ ista est bona solutio.quã sequitur Ange.⁊ Pau.hic:q̃uis Alex.conet̃ rñdere.Et si diceres licet ibi cõditio sit ptãtiua:quo ad principalem.in cuius ptãte est recipere vel non:tñ quantũ ad fideiussorẽ de cuius obligatiõe ibi agitur,conditio nõ est potestatiua:rñdeo defendendo Bar.qđ obligatio fideiussoria.que est accessoria:regulat̃ a p̃ncipali:⁊ nõ cõmittit̃ nisi ei cui est quesita principalis obligatio. ¶ Jn tertia oppo.gl.Bar.rñdet:ꝙ ibi loquit̃ de actione in factũ,que datur ex equitate:nõ de actione que orit̃ ex precedẽti cõtractu.Jo.de Jmo.reprobat:q₂ imo ibi loquit̃ de actione vtili,que dat̃ ex p̃cedenti cõtractu.s.ex ipso mandato,vt ibi ⁊.l.quidã cũ filiuꝫ.ff.de heredi.insti.Breuiter dic:ꝙ ibi filius emancipatus,⁊ sic effectus nouus homo.l.ij.ff.de capi.dimi.executioni mãdauerat mandatum sibi factuꝫ tp̃e patrie potestatis:ideo est equum ꝙ filius habeat vtilẽ mãdati.vel in factũ similiter subsidiariã:q₂ post emancipationẽ fecit taleꝫ actum:ex quo potuit sibi vtilis acquiri ⁊ nõ dicit̃ directa mãdati:q₂ mandatũ fuit factũ tp̃e quo erat in potestate patris. ¶ Jn fi.gl.not.ꝙ in.d.l.si rem meã.ff.co.quo ad valorẽ inspicimus tẽpus existentis cõditionis.vt ibi:sed quo ad acquisitionẽ,inspicimus tempus cõtractus.vt hic.⁊ dixi in text.

1 ¶ Jn actionibus stricti iuris non veniũt fructus nisi a tempore litis contesta.

2 Jn contractu stricti iuris si promittat̃ fundus simpliciter,intelligitur promitti sine fructibus.

3 Licet in stipulatione fundi que est stricti iuris,non veniant fructus in eo existentes:tamen secus est in emptione,⁊ in alijs contractibus bonefidei:quibus fit plenior interpretatio.

Cum fundũ.

a Cum fundum. Iste.§.est difficilis[a] scdm Bar.et dicit Pau.q materia huius dif
1 ficilis.§.pessime per doct.declarat.† In actionibus stricti iuris nõ veniũt fructus nisi a tpe litis cõtesta.h.d.tex.cũ glo.scdm bar. Ange.et Imo. Istud summarium est verũ in se per.l.cũ fundus in prin.ff.si cer.pe.et.l.videamus in.ij.§.si actionẽ.ff.de vsuris.sed nõ congruit ad istum tex.qui nõ loquitur de tali tempore a quo fructus veniũt:puta more vel litis cõtesta.vnde summa melius istum tex.In stipulatione fundi nõ veniũt fructus existentes in eo,tpe stipulationis.h.d.Item aduerte q iste tex.simpliciter et sic obscure dicit,fructus qui stipulationis tẽpore fuerunt,et non aperit an fuerint tunc pendentes:an vero separati a fundo.tan
2 git glo.in vltima parte ibi dicam. C † Nota q in stipulatione et sic in cõtractu stricti iuris,si promittatur fundus simplr,intelligitur pmitti sine fructibus:et sic fructus cẽsent exceptuati.vt etiã est tex.in.l.ratio.§.j.ff.de actio.emp.Et dicit Bal.in.l.fructus, col.j.C.de acti.emp.q rõ huius tex.est:qz hic erat promissio fundi dandi:et nõ dandorũ fructuũ:dicam infra latius:quid autẽ sit in cõtractu bonefidei,puta vẽditionis:ponit glo.in tertia parte vbi dicet. C Capio glo.magnam in ver.nõ veniũt fructus.quã diuide in.iiij.partes put.iiij.format oppo/Secũda ibi:sed cõtra.j. eo/Tertia ibi:itẽ cõtra.ff.de actio.em. C Quarta ibi:itẽ cõtra. de rei vẽdi. C In prima parte gl.limitat istũ tex.nisi lis esset cõtestata:eo qz in cõtractibus stricti iuris bene veniũt fructus post litẽ cõtestatã,et nõ ante.d.l.videamus.§.si actionẽ.allegata in gl. et.l.cum fundus.in prin.vbi dixi.ff.si cer.pe.cum ista limitatione glo.transeunt Bar.et alij cõiter/Ista limitatio est impertinẽs,et sic inepta ad istũ text.prout etiã aduertit Paul.de cast.qz iste tex.vult:q in stipulatione fundi nõ veniant fructus existẽtes in fundo tẽpore stipulationis.vnde super talibus fructibus qui nõ veniũt in stipulatione,nõ caderet litis cõtesta.qz nõ debẽtur,nec litis contestatio facta super fundo,faceret tales fructus venire cũ censeant quid diuersum ab ipso fundo.vt hoc tex.Nec ob.ll. preallegate.s.d.l.videamus.§.si actionẽ.et d.l.cũ fundus.in prin. quia nõ loquunt de fructibus existentibus in fundo promisso tẽpore stipulationis:vt loquitur iste tex.sed loquunt de fructibus qui postea ceperunt pendere:et tales fructus post lit.cõtesta.ad stipulatorem pertinẽt,et nõ ante. C In secũda oppo.iunge simul vtrãq solutionẽ glo.q d.l.si fundum,certa die.loquitur in obligatione rem tradi que est facti:vt.l.stipulationes nõ diuidunt. ver.idem puto.ff.eo.et in obligatione facti,post moram succedit obligatio ad interesse.d.l.stipulationes nõ diuidunt.ver.celsus vnde ibi post moram venit interesse,in quo etiã habetur ratio fructuũ:nõ vt fructuũ:sed vt interesse.Inter que est triplex differẽtia.Prima:in forma petendi:nam si petuntur vt interesse, nõ petetur tanq fructus:sed petitur simpliciter quãti interest creditoris.Secũda:qz fructus petuntur officio iudicis mercenario.l.videamus.la.ij.§.ex cã.ff.de vsuris.et.l.ex diuerso.§.j.ff. de rei vẽdi.sed interesse petit iure obligatiõis et actionis.d.vsi. celsus.Tertia differẽtia est in effectu:qz si veniũt vt fructus,veniunt omnes quos debitor,qui forte est bonus agricola,percepisset:secus si veniũt vt interesse:qz tũc veniunt tantũ illi quos creditor percipere potuisset:qui possunt esse panciores:puta qz creditor sit doctor vel miles:et sic minus industrius:scdm Bar.hic. et in.d.l.videamus.§.si actionem.et in.l.ratio.§.j.ff.de actio.emp. Bal.in.l.si traditio.in.x.q.C.eo.de actio.emp. C Sed cõtra opponit:q etiã in cõtractibus stricti iuris veniãt fructus a tẽpore more:nã in cõtractibus stricti iuris venit estimatio quãti plurimi a tẽpore more.l.in hac.et.l.fi.ff.de cõdic.triti.l.vinũ.si cer.pe. ergo venire dicunt fructus:propter quos estimatur pluris fundus.l.fi.§.fructus.de his que in frau.credi.l.in.l.falci.placuit.ff. ad.l.falci.Respõdet Bar.Ange.Cuma.et do.Alexã.fatendo cõtrarium q licet in cõtractibus stricti iuris,nõ veniãt a tẽpore more fructus directo vt fructus:tamẽ bene veniũt per indirectu: quia in moroso habetur ratio quãti plurimi fuit fundus a tempore more:vnde dicit Bar.et alij sequuntur:q vtilitas cõsistit in modo practicandi:quia si in libello peterem cõdemnari ad fundum cum fructibus,succũberem in fructibus:vt hic:si vero peterem cõdẽnari ad fundum quãti plurimi fuerit a tẽpore more, obtinerem:quia non dubium,qd fundus plus valebat cũ erat fructibus plenus:et sic cõsequeris tũc fructus,nõ vt fructus,sed vt estimationẽ quãti plurimi.Istam doctrinã impugnãt Jo.de imo.et Pau.de ca.qz non debet per indirectũ cõcedi q directo prohibet.l.fi.C.si manci.ita fue.alie.ne prosti.et in reg.cũ quid.de regu.iur.in.vj.Itẽ scdm eos illud plus nõ erit estimatio fundi,sed fructuũ:et iura in quibus Bar.et doc.se fundant,loquũtur in estimatione rei debite qñ creuit post moram:et sic in illo pluri valoris rei.Sed non recedas ab opi.Bart.et cõmuni:quã etiã tenet ipsemet Imo.sibi cõtrarius in.l.in cõuentionalibus.§.fi.ff.eo.et Specu.in tit.de fruc.et inter.in.§.cõmune.in princ.Et si diceres ista doctrina Bar.et doc.videt imposita verbis et nõ rebus:quia cõsiderato effectu,consequet omnes fructus a tẽpore more,per viam estimationis quãti plurimi:et sic iura pdicta que dicũt in cõtractibus stricti iuris nõ venire fructus a tempore more,erũt imposita verbis nõ rebus.cõtra legem.ij.in fi.C.cõia de lega. et.c.cõmissa.§.j.de elec.in.vj.et mens.ll.est nõ disputare verbaliter,sed determinare realiter:dicit Bal.in rubri.ff.de re.diui.ad fi.respõde subtiliter ex mẽte Cuma.q imo magnus est in hoc diuersitatis effectus:si enim veniũt a tpe more habita ratiõe quãti plurimi:qñq non deberent,que bene deberent vt fructus,quia qñ veniunt habita rõne quãti plurimi:qñq non deberentur,qz qñq res nõ plus valet:nec est maioris estimatiõis propter fructus:vt pz in ancilla pregnãte,que plus nõ valet ppter pregnãtiam:vt.l.si qd ex pampbila.de leg.ij.vel quando est res ex qua naturalr fructus nõ percipiunt:puta in seruo,domo et similibus.nam in istis nõ veniũt fructus habita rõne quãti plurimi: sed bene est dare fructus ab ista re separatos,puta pensionẽ ex domo,que bene veniret vt fructus post litem contesta.sed ante nõ veniret vt estimatio quãti plurimi. C Itẽ opponit Bart.de l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur.et respondet q ibi fuit stipulatus duo.s.fundum dari,et vacuã possessionẽ tradi:propter que duo veniunt fructus qui alias nõ venirẽt:et ita etiam respondet ibi glo.j.et gl.in.l.in conentionalibus.§.fi.ff.eo.gl.et Barto.in.l.ratio.§.j.de actio.emp.Adde qd Bald.in.l.fructus.in.ij.oppo.C. de actio.emp.adducit aliam rationem ad.d.l.si stipulatus:nam quando quis stipulatur fundum dari,et vacuam possessionẽ tradi:si promissor retineret fructus,nõ traderet possessionẽ vacuã a se:quia fructuum perceptio representat possessionẽ:vt no.per glo.in.l.si quis sup.C.fini.regũ.Ista ratio Bal.mihi nullatenus placet,et cõfunditur per tex.ineuitabilem in.l.ratio.§.j.ff.de act. emp.vbi si quis stipulatur simpliciter vacuam possessionem tradi,nõ veniunt fructus,et tradi vacuam possessionem etiam retẽtis fructibus:et dixi plenius in.l.in cõuentionalibus.§.fi.ff.eod.
3 C † In tertia oppo.gl.ibi:sed ibi in emptiõe que est bonefidei. habes q in stipulatione fundi,que est stricti iuris,nõ veniũt fructus in eo existentes:tamẽ secus est in emptione,et in alijs cõtractibus bonefidei:in quibus fit plenior interpretatio.vt vẽdito simpliciter fundo,intelligatur venditus cũ fructibus.d.l.iulianus. §.si fructibus.allegata in glo.et.l.videamus.in.ij.§.ex causa.ff. de vsu.et.l.fructus.C.de actio.emp.Amplia idẽ esse si nõ esset bonefidei,sed haberet instar bonefidei:vt in actione ex testamẽto: vbi similiter legato fundo simpliciter intelliguntur etiã legati fructus.l.apud iulianũ.§.j.de leg.j.Addũt Imo.Pau.et Alex. aliam rationẽ:quia quãdo aliquis emit fundũ plenũ fructibus, censetur maius pretiũ propter illos fructus dedisse,nimirum si veniunt fructus in vẽditione.Confirmo vltra eos per tex.sing. in.l.filius.§.fi.cum glo.et ibi clarius Barto.ff.de colla.do.vbi in actione ex stipulatu ad conferendum,que est stricti iuris,veniũt vsure et interesse a tẽpore more:cõtra cõem regulam:eo qz istud ibi disponitur in recõpensationez fructuũ,qui in hereditate patris de patre filij emancipati reperiunt,et ille est specialis et mirabilis casus,in quo in contractibus stricti iuris vsure veniũt a tpe more.scdm Bal.in.l.si soror.C.de colla.Ista ratio Imo.Pau.et do.Alexã.mihi non placet:quia non aduertunt qd incidunt in opi.Pe.de bella.quã Bartol.reprehendit per.l.ratio.§.j.ff.de actio.emp.vbi debebat pretium:et tamẽ propter hoc fructus nõ veniũt a tempore more.Item per.l.apud iulianũ.§.j.ff.de leg.j. vbi res debet ex causa lucratiua,et tamẽ fructus veniũt:quia illa actio habet instar bonefidei. C Postea Bar.distinguẽdo facit tres casus,vt hic per eũ.Aduerte in primo casu Bart.videt inaduertẽter loqui,dũ dicit q si est obligatio rẽ dari,in cõtractibus bonefidei:veniũt fructus a tẽpore more.d.l.iulianus.§.si fructibus.hoc nõ videtur bene dictũ,qz in emptione et venditione obligatio nõ est dari,sed tradi:nã si vẽditor pmitteret dare,nõ esset emptio et vẽditio.sed cõtus innominatus.l.fi.ff.de condictio. ob cãm.declarat Bar.in.l.ex empto.in prin.ff.de actio.emp.Est verũ q Barto.in.l.stipulationes non diuidunt.in.viij.q.princi. ad finem.ff.eo.dicit:q in emptione et vẽditione nõ est obligatio dandi:tamẽ habet mixtam cãm:qz si venditor est dominus et tradat,tradendo transfert dñium:qz habet annexam causam bonorum.l.in conuentionalibus.§.fi.ff.eod.tamẽ etiã intelligere.d.§. si fructibus.q ibi vẽditor fundi esset dominus,esset restrictio et diuinatio ad illũ tex. C In vltima opposi.gloss.ibi:sed hic secti erant:pro clara intelligẽtia reassumo in dubiis intellectũ istius tex.quia simplr dicit non veniunt fructus qui stipulationis tpe fuerunt:et non aperit an tempore stipulationis essent pendẽtes in fundo:an vero separati.Glo.hic in prima solutione et Barto. tenẽt:q in isto tex.fructus erant secti,et sic separati tempore stipulationis,non autem pendẽtes:quia si fuissent pendentes,venissent in stipulatione:quia fructus pendentes sunt fundi.l.fru

a C Iste.§.est. Adde et etiã intellige istũ vt p Jas.i.l.si seruũ.in prin.in.j.not.j.c.

ctus pendētes.ff.de rei vēdi. Jtē fundus ⁊ fructus in eo pendē tes, censentur esse vna ⁊ eadem res, ⁊ nō due: ita dicit tex. in l. fi. §. fructus. ff. de his que in fran. credi. ergo stipulādo fundum, ve nissent fructus si fuissent pendētes in fundo: ergo iste tex. debet intelligi quādo tales fructus erant secti ⁊ separati. Jste intelle ctus glo. ⁊ Bart. nō est tenendus ad hunc tex. q: text. esset peni tus de indubitabili: q: fructus secti ⁊ separati a fundo, cēsentur esse res diuersa ⁊ separata ab ipso fundo: quia fundi nihil est nisi quod intra se tenet. ita dicit tex. in l. fundi in prin. ff. de act. emp. ⁊ fruct⁹ separati a fundo, videnť esse noua res, ⁊ nūq̄ fuisse pars fundi. l. j. §. cum prediū pignori. in fi. ff. de pigno. vñ indubitatuz esset in stipulatione fundi nō cōprehēdi fructus qui tūc erāt se parati: vñ vt iste tex. ponat casum dubitabilē intelligiť ſm bal. Ang. Jmo. ⁊ oēs hic indifferēter. ⁊ Bal. in l. fructus in .j. col. C. de actio. emp. ꝙ in isto text. fructus erant pēdentes in fundo tē pore cōtracte stipulationis, sed postea fuerūt separati a promis sore: ita ꝙ tēpore petitionis vt litis cōtest. nō erant amplius in fundo. Et ad d. l. fructus pendētes. responde clarius quam glo. in secūda solut. ꝙ illa lex loquiť respectu iuris realis, ⁊ sic domi nij: nam fructus pendentes in re mea qua datur mihi rei vēdica tio ⁊ sic actio realis, bene sunt pars rei: vt ibi ⁊ l. solū. §. j. eo. ti. de rei vēdi. quo casu etiā separatos possum petere tanq̄ meos: ex quo ꝑcepti sunt ex fundo meo: secus est respectu iuris seu actio nis personalis: q: fructus pendētes tēpore cōtractus in re que nō est nec vnquā fuit mea: sed mihi debita ex cōtractu stricti iu ris: si ante moram vel ante lit. cōte. separati sunt a fundo: nō ve niūt tāq̄ pars fundi, cū ibi nō essent perpetuo destinati: vt hoc tex. qui proprie ita loquitur. ¶ Sed tu aduerte: cōtra istū cōmu nem intellectū, videtur mihi fortiter stringere: q: si in isto tex. tē pore cōcepte stipulationis, fructus erant pendentes: ⁊ sic pars fundi: ⁊ sic videbanť cōprehensi in stipulatiōe: quomodo postea fuit in potestate ꝓmissoris separare eos a fundo: ⁊ sic ipsos exi mere ab obligatione: cōtra reg. l. in cōmodato. §. sicut. ff. commo da. ⁊ l. sicut. C. de actio. ⁊ obliga. Bald. alibi forte sentiens istam difficultatē, in l. fruct⁹ in .j. col. C. de actio. emp. dicit ex hoc text. resultare mirabilem cōclusionem, qd in iudicijs stricti iuris, in quibus agitur ex promissione rem dari, nō veniunt fructus qui reperiuntur tempore iudicij separati: licet essent pendentes tē pore cōtract⁹ celebrati. ⁊ istud reputat Bal. mirabile, tamē hoc non tollit difficultatem, imo auget. ¶ Limitat tamen Bal. sin gulariter esse verum, si tales fructus petātur discretiue: secus si concretiue: petendo rem mihi dari in illa qualitate in qua erat tēpore cōuentionis: ⁊ tūc fructus veniunt: argu. d. l. fi. §. pe. ff. de his que in fraud. credi. presertim in causa onerosa, in qua aliqd fuit venditori recompensatū pro ipsis fructibus: vt ibi patet ſm eum. ⁊ licet do. Alexan. dicat istam singularez limitationē apud alium non vidisse: tamē eam reprobat satis leuiter, ponderando Bart. hic velle contrariū dum opponit de. l. in hac. ⁊ l. fi. ff. de cō dic. triti. Tamē si bene cōsideras illud quod vult Bar. poti⁹ fa cit pro limitatione Bal. tamē nec ipse do. Alexā. mouet difficul tatē quā tetigit ⁊ minus respondet. Posses dicere: ꝙ in obliga tionibus ⁊ actionibus personalibus, fructus pendentes nō di cūtur pars fundi simpliciter: sed solū pro tēpore quo stant pen dentes: non autem postq̄ sunt separati modo separatio fiat an te lit. cōtesta. ⁊ imputandū est stipulatori, quare legē cōtractus apertius nō dixerit. l. stipulatio ista. §. alteri. versi. in stipulatio nibus. ff. eo. vel quare non preuenerit si potuit in litē contestan do. Et ita remanet expeditus iste subtilis. §.

1 ☞ Presentia ꝑsone inducit, vt illi per alterū queratur actio, sine cessione.

2 Si notarius presente potestate vel iudice legat sententiā valet talis sententia: q: videtur ipse potestas legere.

3 Sicut quādo iudex ore proprio aliquem presentem citat, talis citatio habet vim trine citationis, ⁊ sic perēptorij: idē est si nun tius presente iudice cū eius mandato citet partem presentem.

4 Si duo testes deponant in iudicio, ⁊ vnus dicat ꝙ ego numera ui titio centū, ⁊ alius dicat ꝙ ego numeraui caio centū, presente ⁊ volente titio: isti sunt cōtestes, ⁊ plene probant.

5 Licet dominus sit presens, tamē actus potest expediri per pro curatorem, procuratorio nomine.

6 Protestatio est fienda principali si haberi potest: alias si nō po test haberi: q: se occultet: eius procuratori.

7 In iudicialibus siue stipulationes sint pretorie, siue non: procu rator stipulādo dñō etiam absente: acquirit ei vtilē sine cessiōe.

Si procuratori presentis.

Presentia domini operať qd ex stipulatione procu ratoris querať vtilis actio dñō sine cessiōe. ⁊ nō est ali bi iste casus in iure. ſm Bal. ⁊ Lu. hic. ¶ In tex. ibi cōpetere. in tellige, sine aliqua cessione vt presentia domini aliquid opereť:

1 vt statim dicā. ¶ † Nota. j. ꝙ pñtia persone inducit, vt illi per al terū querať actio sine cessione: ⁊ iste est vnus casus, in quo per liberā ꝑsonā alterius ptāti non subiectā queriť alteri actio sine cessione: ⁊ istū casum ⁊ etiam alios enumerat gl. magistra in. §. si quis alij. insti. de inuti. stipu. ⁊ gl. in l. dāni infecti stipulatio in. j. §. fin. ff. de dā. infec. ⁊ gl. in l. ꝙ ꝓcurator ex re. ff. de procu. ⁊ Bar. ⁊ alij in l. stipulatio ista. §. si stipuler. ff. eod. Et sic habes correla rie notare, ꝙ ꝑsentia dñi tm̄ operať, quantū cessio ꝓcuratoris. nā procurator cedēdo trāsfert vtiles actiōes in dñm: alr̄s sine ces sione nō trāseunt. l. possessio quoq̄. §. ⁊ si possessio. ff. de acq. pos. eundē effectū cessionis operať pñtia dñi, qñ pñte dño ꝓcurator

2 stipulať. ¶ † Et per istū tex. decidūt Bal. ⁊ Jmo. hic: ꝙ si nota rius pñte ptāte vel iudice legat sniam, ꝙ valet talis snia: q: vide tur ipse ptās legere: qd reputat Jmo. tenendū menti, alij nō tā gunt. Tu aduerte: ꝙ lz ita videať de cōsuetudine obseruari: tñ credo ꝙ de iure talis snia sit ipso iure nulla: per tex. clarū in l. ij. C. de senten. ex pericu. reci. ⁊ c. fi. de re iudi. in vi. vbi iudex erat pñs ⁊ sedebat: ⁊ tñ nō pōt recitare sniam se pñte, nisi sit persona

3 illustris. † Ultra scribētes adde ꝙ per istū tex. alibi determinat Bald. in l. ij. in. j. colum. C. quō ⁊ quando iudex. ꝙ sicut qñ iudex ore ꝓprio aliquem presentez citat, talis citatio habet vim trine citationis ⁊ sic peremptorij: vt ibi est gl. singu. idem si est nūtius presente iudice, cū eius mādato citet partez presentem. per istū tex. ⁊ dicit Bal. ꝙ credit hoc esse verissimū ⁊ notandū. Adde tu tex. no. in l. falsus. §. sed ⁊ si is. ff. de furtis. vbi quādo numeratio pecunie fit alij me presente ⁊ delegante, est perinde: ac si mihi ipsi fieret: ⁊ hoc modo dicor talē pecuniam contrectare, ⁊ sic cō

4 mittere furtū: qd est tenendum menti. ſm Bar. ibi. † ⁊ per illum tex. cōsuluit alibi egregie Bar. in consilio, qd incipit in questio ne proposita soluz examinare intēdo ⁊c. quod si duo testes depo nant in iudicio, ⁊ vnus dicat ꝙ ego numeraui titio centū: ⁊ alij dicit ꝙ ego numeraui caio centū, presente ⁊ volente titio: ꝙ isti sunt cōtestes, ⁊ plene probāt: quia non refert: an numeratio fiat titio: an alij eo presente ⁊ volēte. ⁊ illud consi. Bar. formaliter re fert ⁊ sequiť Ludo. in l. singularia. col. fi. ff. si cer. pe. Et per d. §. sed ⁊ si is. tenet etiam Bar. in d. l. singularia. in pe. col. ꝙ si pecu nia fuit numerata alteri in eius ꝑsentia, notarius recte potuit dicere in instrumēto: ꝙ ipse habuit ⁊ recepit. Et vltra Bart. ad hoc allego tex. bene not. in l. ꝙ statuliber. in fi. ff. de dona. causa mor. vbi tex. formaliter dicit. ⁊ ꝙ ab alio nomine ipsius presen te eo datur, prope est vt ab ipso datum intelligatur. Item adde qd alibi determinat do. Anto. de bu. in c. quoties. de pac. ꝙ stā te statuto, ꝙ cōtra gesta per iudicem sentētiando, determinādo vel alio modo nihil possit opponi: ꝙ si cōtract⁹ fuit celebratus inter partes in presentia iudicis eo authorāte: ꝙ perinde oppo ni nō poterit, ac si contractus esset factus a iudice. Item adde ꝙ alibi tenet Bart. in l. ciuitas. in vlti. q. ff. si certū peta. vbi te net: ꝙ si pecunia sit mutuata administratori ciuitatis, vel colle gij, presente collegio: ꝙ propter presentiā probetur pecuniā ver

5 sam in vtilitatē collegij, ⁊ collegiū obligatur. ¶ † Secūdo noto ꝙ licet dominus sit presens: tamē actus potest expediri per pro curatorem procuratorio nomine. casus est hic, videbatur oppo situ, quasi ipse dominus deberet actū gerere, postq̄ ipse est pre sens. Adde ꝙ similiter potest fieri denūtiatio vel ꝓtestatio pro curatori: presente domino principali. ⁊ idem operatur ac si talis protestatio esset immediate facta ipsi principali. tex. est no. in l. si dictū. §. si presente. ff. de euictio. ⁊ ibi videtur tex. cōtra illud qd notat Joan. an. in c. fi. de dolo ⁊ contu. in nouella. vbi videtur te nere: ꝙ protestatio nō debeat fieri procuratori, sed ipsi domino quando est presens: ſm Pau. de ca. hic. alij nihil tangunt. Ad de ꝙ do. Alex. in l. non solum. §. morte. in penul. char. ff. de ope. noui nuntia. faciēs mentionem de ista impugnatione Paul. de castro. putat opinionem Joā. an. esse de iure veriorem: per tex. met in d. l. si dictum. §. si presente. dum dicit presente domino et non ignorante. ⁊ ibi glo. j. vbi est tex. ꝙ imo bene potest denun tiari procuratori, quando dominus erat presens ⁊ sciēs: ⁊ sic in telligens denūtiationē: secus si dominus esset in ciuitate, ⁊ igno

6 rans: q: tūc nō sufficeret primo denuntiare procuratori. † Ad de licet ipsi non allegent ꝙ Bart. in d. §. morte. in penulti. colū. ver. cui debeat fieri talis ꝓtestatio ⁊c. tenet ꝙ protestatio debet fieri principali si haberi potest: alias si nō potest haberi: quia se occultet: pōt fieri eius ꝓcuratori: per gloss. solennē in l. aut qui aliter. §. ⁊ si forte. in versi. aut ad domū. ff. qd vi aut clam. similiter citādus est principalis, si pōt reperiri: ⁊ eo non reperto: citatur postea procurator: ſm gl. in d. c. causam. de dolo ⁊ contu. quam glo. limita ⁊ intellige, vt per Bar. in l. solent. in vlti. not. per illū tex. ff. de alimen. ⁊ ciba. lega. ⁊ in l. meminerint. per illum tex. C. vnde vi. ⁊ in l. ꝗuis. ff. de dam. infec. cum alijs cōcor. ibi traditis per do. Alexā. ¶ Capio glo. vnicam: quam diuide in tres par tes. In prima remouet vnum cōtrarium. In secūda ponit qua liter verba

liter verba stipulatiōis debeant a procuratore cōcipi. In tertia
addit cōcordantes: secunda ibi. Itē hoc vz. tertia ⁊ vltima ibi: ⁊
7 adde: qđ not. ⁊c. ¶ † In ea. glo. ibi: nam in pretorijs etiā si ⁊c. dic
ꝙ in iudicialibus siue sint pretorie, siue non pretorie procurator
stipulando domino etiam absente acquirit ei vtilem sine cessio-
ne. l. in cause. §. fina. ff. de procura. Barto. in. l. stipulatio ista. §. si
stipuler. col. pe. vbi dixi. ff. eo. ⁊ ita loquitur. l. in omnibus. prima
⁊ ibi Bar. j. de preto. stipu. allegata in glo. secus in extraiudicia
libus, ⁊ sic in conuentionalibus. l. possessio quoqz. §. ⁊ si possessio.
ff. de acqui. posses. nisi dñs sit presens ita loquitᷣ tex. hic. ¶ In se
cunda parte glo. habes ꝙ ad hoc vt iste tex. procedat requiritᷣ
ꝙ verba obligatiua ⁊ datiua, ⁊ sic executiua, sint collata in perso
nam ipsius pcuratoris stipulantis: aut saltē verba obligatiua:
alias nō valeret stipulatio, ⁊ non acquireretur vtilis domino. ⁊
cum glo. tenent Bar. ⁊ alij qui subtiliter impugnant fundamen
tum Pet. tenentis cōtrarium. Et nota diligenter illud qđ sub-
dit Bar. ꝙ si dominus esset presens animo transferendi in se iu
dicium ⁊ instātiam, valeret sentētia: licet verba obligatiua ⁊ exe
cutiua essent collata in personam domini presentis, q̄uis etiam
procurator esset p̄sens. intellige hoc esse verū qñ pcurator pre-
sens nō contradiceret: alias inuito ⁊ cōtradicente procuratore
qui litigauit in tota causa, nō posset dñs hoc facere, ⁊ sic trāsfer
re in se instantiam: vt tenet gl. in. c. pe. in ver. siue post. de procu.
in. vj. ⁊ ita plenius tenuit Bart. met in. l. furioso. in pe. ⁊ vlti. q. ff.
de re iudi. ⁊ in. l. j. in. ij. colū. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. do. Ant. ⁊
do. Abb. in. c. ij. de testi. Ange. ⁊ Cuma. ⁊ do. Alexā. hic: qr non
subsistente alia iusta causa, non pōt dominus instantiam cause
in se assumere inuito procuratore. l. procuratoribus. vbi Bart.
C. de procu. ⁊. l. mutari. ⁊ ibi Barto. ⁊. l. post litem. vbi Ang. ff. de
procurator. ⁊. c. ij. eo. ti. in. vj.

1 ☞ Stipulatio debet sic in dubio intelligi vt valeat ⁊ teneat.
2 Stipula. que nō pōt intelligi ꝓprie, trahitᷣ ad casum impropriū.
3 In dubio potius presumitur nullitas actus q̄z grauamē de alio
iure redimendo.
4 Quando sunt duo actus, in dubio nō fit interpretatio ꝙ vterqz
actus valeat, sed satis est vnum valere. ⁊ nu. 5.
6 Pluralitas eiusdem nominis inducit obscuritatem.

Quoties in stipulatiōib⁹.

1 Oratio ambigua dz sic interpretari vt stipulatio va-
leat. h. d. ¶ † Not. ꝙ stipulatio dz sic in dubio intelli-
gi, qđ valeat ⁊ teneat: ⁊ sic lz stipulatio sit stricti iuris ⁊ stricte ve
niat intelligēda. l. quicquid astringēde. in p̄n. j. eo. recipit tñ in-
terpretationē substantialē, vt valeat: qr in dubio dz sumi sensus
qui facit actū valere: ⁊ ad hoc quotidie allegatur ista lex. cōcor-
dantes sunt in glo. ¶ Quibus adde. l. j. ⁊ ibi Bald. ad hoc no. ff.
de eo qđ cer. loco. ⁊. l. iij. ff. de testa. mili. ⁊. l. fideicōmissa. §. si filio.
ff. de lega. iij. ⁊ text. in. c. abbate. de ver. signi. ⁊ que dixi in. l. scire
debemus. §. si a fure. ff. eo. per illū text. qui videtᷣ in cōtrariū ob-
stare. ⁊ que dicam in. l. nemo rem suā. in princi. j. eo. vbi etiā text.
videtur in contrarium obstare. ¶ Secundo adde tex. bene not.
in. l. diuus. in princi. ff. de vsu ⁊ habi. vbi verba testamēti, que nō
possunt effectualiter verificari in iure expresse cōstituto, verificā
tur in alio iure differenti, etiaz si illud ius sit maius expresso: ad
hoc vt actus valeat cum effectu. ibi eñ erat relictus vsus sylue: ⁊
qr sub ratione vsus legatū non videbatur valere, cōprehēditur
vsusfructus, ⁊ intelligitur relictus vsusfructus sylue. ⁊ illum tex.
ad hoc no. Areti. in. l. qđ in reruz. §. j. de lega. j. ¶ Tertio adde.
qđ qualitas apposita in actu precedenti que vitiat in dubio nō
intelligitur repetita in sequenti actu: quia in dubio nō debet in
telligi repetitū illud quod vitiat. tex. est in. l. si quis a filio in p̄n.
et ibi glo. ita expresse notat ex illo tex. de legatis. j. ⁊ text. in. l. ser-
uo alieno. §. si ab impubere. eod. titu. similiter clausula in fine po
sita, nō refertur ad illa capitula que ex tali relatiōe fierent inuti
lia. l. cum vulgari. ff. de dot. prelega. ⁊. l. talis scriptura. versicu. j.
vbi Bart. in duobus locis not. ff. de lega. j. ¶ Quarto adde, qđ
in dubio iuris presumptio non adaptatur ad impugnādum id
qđ agitur: sed potius adaptatur ad confirmandum: ita no. Bal.
⁊ Floria. in. d. l. si quis a filio. in princi. per illum text. de legatis. j.
2 ¶ † Quinto adde pro ampliatione, qđ stipulatio que nō potest
intelligi proprie, trahitur ad casum impropriū: vt valeat. ita no.
3 Bar. in. l. stipulatio ista. §. hi qui. per illū tex. ff. eod. ¶ † Limita
primo istam regulaz, quod in dubio potius presumitur nullitas
actus q̄z grauamen de alio iure redimēdo: vnde si testator hz so
lum vsumfructū fundi, qui extinguitᷣ per eius mortē: legando ta
lem fundū, similiter intelligitᷣ solum legare illud ius qđ hz, q̄uis
finiturū morte: ⁊ sic legatū est potius nullū, q̄z qđ intelligatᷣ gra
uare heredē de fundo redimēdo. tex. est in. l. qđ in rerū. §. j. ff. de
lega. j. ẜm intellectū Bar. ⁊ Bal. ⁊ magis cōmunē. ad idē similis
tex. in. l. vxor patrui. vbi glo. ⁊ doc. de leg. j. Similiter ista regula
nō procedit, qñ interpretatio validitatis esset futura nimis gra
uis, aut nimis onerosa vel stipulatori vel reo. tunc potius vitiatᷣ
stipulatio. ita limitat Fulg. in. l. iij. §. si qs insulā. ff. de eo qđ cer.
loc. ⁊ forte non habes ita in specie ..di. ⁊ ista fallentia posset ad
4 multa seruire. ¶ † Scđo limita qñ sunt duo actus: qr tūc in du-
bio nō fit interpretatio qđ vterqz actus valeat. sed satis est vnū
valere. tex. est no. in. l. si qs ante. ff. de acqui. pos. ¶ Tertio limi.
qđ lz debeat fieri interpretatio, vt actus puta legatū valeat: tñ
nō dz fieri interpretatio ita ampla, vt valeat omni mō quo vale
re pōt: nisi istud exprimatur. ẜm Ange. in cōsi. ccxciiij. qđ incip.
punctus testator solū Titiū heredē instituit, circa fi. ⁊ vide bal.
in. l. quoties. in vlt. col. C. de here. insti. ¶ Quarto signāter limi.
quādo verba posita in dispositione, neqz ex proprio neqz ex lar-
go significatu, p̄nt cōprehēdere casum in q̊ dispō valeat: tūc non
cōfirmatᷣ sed redditᷣ inutilis ⁊ inualida. tex. est mirabilis in quo
semper dubitaui. in. l. tutores. §. j. ff. de admi. tuto. vbi pater hñs
filios pupillos i testō dedit curatores filijs talis datio nihil vz.
⁊ nō exponitᷣ curatores. i. tutores vt actus valeat. ⁊ ita p illū tex.
limitat istā regu. Are. in. l. a titio. in vlti. col. j. eo. lz ibi corrupte
eum alleget. Cōtra tñ bene exponitᷣ tutor. i. curator vt actus va
5 leat. † Unde si pater habeat filios puberes maiores. xiiij. annis,
et in testō dicat, relinquo tales tutores filijs meis: vz ⁊ exponitᷣ
tutores. i. curatores. tex. est in. l. pater seuerinā. §. cōditionū ver-
ba. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ rō diuersitatis est ẜz Bar. in. d. l. tutores.
§. j. eo qr tutor se habet in plus q̄z curator. cū tutor detur perso-
ne et rebus: curator solū reb⁹. l. in copulādis. C. de nup. iō dictio
tutor cū sit plus, pōt trahi ad id qđ est minus: nō autē pōt expo-
ni curator. i. tutor. cū sit minus q̄z tutor. ⁊ ita etiā simplr tz Pau.
de ca. in. d. §. cōditionū verba. Ego semp dubitaui ⁊ adhuc du-
bito de illa decisione mirabili illi⁹ tex. in. l. tutores. §. j. qđ ibi cu-
rator datus in testō patris nō debeat exponi. i. tutor, vt act⁹ va
leat: cū alibi habeamus tex. qđ appellatione curatoris, saltē lar
go sumpto vocabulo, venit tutor: etiā in materia illa correctoria
tex. est i. §. j. ⁊ ibi expresse gl. in ver. ad curationē. in aut. vt hi qui
obli. se ha. per hi. res mi. Et si diceres vt ibi dicit gl. si ille q est de
bitor vel creditor adolescētis ꝓhibetᷣ esse curator: ergo fortius
qui est creditor vel debitor pupilli, dz ꝓhiberi esse tutor: ⁊ sic a
maioritate rōnis appellatiōe curatoris ibi venit tutor: q̄ rō videtᷣ
cessare in. d. l. tutores. §. j. qr dico iungēdo illā. l. tutores. §. j. cū. d.
l. pater seuerinā. §. cōditionū verba: si saluatᷣ actus intelligendo
tutores pcuratoribus, in persona puberū quib⁹ minus fauetᷣ er
go multo magis fauore pupillorū, appellatione tutorū deberet
intelligi de curatorib⁹: vt act⁹ valeret. Tamē pro ista quarta li-
mitatione ego allego meliorē tex. in. l. verbis ciuilibus. ff. de vul
ga. ⁊ pu. vbi substitutio facta per verba directa ⁊ ciuilia, nō vz iu
re fideicōmissi, dato ꝙ aliter sustineri nō possit: eo qr verba ⁊ in
proprio ⁊ in largo significatu repugnāt. ¶ Et per illū tex. pau.
de ca. ⁊ do. Alex. ibi tradunt quintā limitationē ad istā regu. ꝙ
licet in dubio verba debeant sic interpreatri, vt act⁹ potius va
leat q̄z pereat: vt hoc tex. fallit, nisi ita interpretādo fieret cōtra
volūtatem testātis: per illū tex. in ver. ne fiat cōtra voluntatē. nā
tunc potius patimur dispositionē esse nullā, quā ꝙ fiat cōtra vo
lūtatem disponētis. vt ibi. ⁊. l. quoties. §. si duo. ff. de here. insti.
⁊ in. l. pe. ff. de iniusto rupto. vbi potius toleratur, ꝙ testamētum
irritetᷣ: q̄z ꝙ fiat cōtra voluntatē defuncti, qui prohibuit expresse
portionē coheredi accrescere. ⁊ denuo super. d. l. tutores. §. j. re-
linquo vos cogitantes saluis his que dixi. ¶ Glo. in ver. ambi-
gua ponit. v. modos quib⁹ oratio pōt esse ambigua ⁊ tantū. iij.
primos declarat. Ad primum modū de equiuocatiōe, adde duo
alia exempla, que ponit Specu. in titu. de dispu. ⁊ alleg. aduo. §.
post hec. ver. in summa nota. In secūdo dum glos. exemplificat
de libro Aristotelis, habes quod genitiuus pōt importare cau
sam efficientem autoris, ⁊ etiam dominuz. de quo per Bart. in
6 rubri. ff. de ope. no. nuntia. vbi dixi. † Ad tertium modum de
compositione ⁊ diuisione, ꝙ duo ⁊ tres composita faciant. v. sed
non separata. adde gl. in. l. ij. ff. de condi. institu. glos. in. l. vbi fide
iussor. ff. de solu. ⁊ in. l. manumissiones. ff. de iustitia ⁊ iure. et in. §.
j. insti. de liber. ⁊ vide omnino text. not. in. l. si is qui decenta. in
princ. ff. de rebus dubijs. vbi etiam Bart. dicit quod duo ⁊ tria
faciunt. v. quando duo non insunt illis tribus sed separata. De
generalitate ⁊ altercatione glo. non posuit exemplum. de gene-
ralitate habes in. l. ita fidei. j. de iure fisci. de alternatiua omnes
in. l. pretor. §. quod autem. j. de iniur. et in. l. vbi autem. §. qui il-
lud. ff. eo. ¶ Glos. secunda in ver. in tuto sit. Ista glo. timore con
trarij. l. inter stipulantem. §. si stichum. j. eo. ponit distinctionem
de qua vidimus in. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. eod.
postea allegat multas concor. ad regu. huius text. secunda ibi, ⁊
7 facit infra. Et dum gl. ponit de duplici Bononia: † habes quod
sicut pluralitas eiusdem nominis inducit obscuritatem. l. duo
sunt titij. ff. de testa. tut. ⁊. l. si fuerit in prin. ff. de rebus dubijs. ita

pluralitas locorum ciuitatū vel castroꝝ inducit obscuritatem: ideo secundū Bart. accusans aliquem de maleficio commisso in quodam castro, de quo reperiūtur plura eiusdem nominis vel cognominis in eadem diocesi, nō dicitur certum in accusatiōe deduxisse: cū diuersitas locorum obscuritatē inducat. l. ita fidei. infra. de iu. fis. ideo talis libellus accusatorius nō ꝓcedit. de quo dic vt plenius per Bar. in. l. libellorū. in prin. in. ij. q. ꝟ. de questionibus. ⁊ in. l. que cōditio. §. fin. per illū tex. ꝟ. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ in d. l. ita fidei. per Ang. in. l. si in rem. ꝟ. de rei ven.

1 ☞ In stipulationibus ꝑtorijs vel iudicialibus, qui ꝓmittit factum alienuz, ex mēte ⁊ equitate pretoris, videtur promittere se facturum ⁊ curaturum: ⁊ sic de facto suo.

Quoties quis. In stipulationibus pretorijs simpliciter conceptis, potest quis alienū factuz promittere: q̄ꝛ videtur promittere se facturum ⁊ curaturū: quo casu succedit obligatio ad interesse: ⁊ sic stipulatio ꝓcuratoris referꝛ ad interesse domini. b. d. vsq; ad fi. l. sequendo communem intellectum.

1 ¶ †Nota ꝙ in stipulationibus pretorijs vel iudicialibꝰ, qui ꝓmittit factum alienum, ex mente ⁊ equitate pretoris, videtur ꝓmittere se facturum ⁊ curaturū: ⁊ sic de facto suo: ⁊ sic stipulatio valet: secus in alijs ꝯuentionalibus stipulationibus, in quibus quis ꝓmittit factum alienū: ille nihil valent: ⁊ nō intelligiꝛ promittere se factuꝝ ⁊ curaturū. l. stipulatio ista in prin. vbi Bar. et alij cōmuniter tenent. ꝟ. eo. glo. in. §. si quis alij. insti. de inuti. stipu. Bar. ⁊ cōmuniter alij hic: sed aduerte, licet glo. Bart. et magis cōmuniter alij ita teneant ⁊ intelligāt istū tex. ⁊ ad hoc quotidie allegetur: iste intellectus mihi nullatenus placet: quia etiā in stipulationibus extraiudicialibus, debet semp fieri interpretatio, vt stipulatio valeat vt in regu. l. preced. ergo etiam in his, quādo quis promittit factum alienum, debet intelligi qd̄ ꝓmiserit se facturū ⁊ curaturū: ad hoc vt valeat: ⁊ tamen contrariuz videꝛ decidere. d. l. stipulatio ista. in prin. sed illa. l. non loquitur in terminis nostris. loquitur enim quādo quis promittit quod alius faciet ⁊ sic expresse factum alienū: tunc nō valet stipulatio: sed in terminis nostris ista stipulatio, alium sisti, nō cōtinet promissionez facti alieni vt statim dicā. Secūdo iste tex. simpliciter dicit alium sisti, ⁊ nō dicit in iudicio vel extra vnde intelligere si sti: scilicet in iudicio, vt intelligit glosella prima ⁊ Bart. ⁊ cōiter alij est diuinatio ⁊ restrictio ad istum tex. Item ⁊ tertio iste tex. loquiꝛ quādo quis promisit sisti vel seruū vel liberum hominez: sed seruus non pōt sisti in iudicio, ⁊ nihil valet stipulatio de sistēdo seruuz in iudicio: q̄ꝛ censeꝛ impossibile de iure. l. quoties. ꝟ. si quis cau. ⁊ restringere istū tex. vt loquaꝛ in casibus specialibus in quibꝰ seruus pōt sisti in iudicio, est alia manifesta violētia ad istum tex. Item isto modo restringēdo ad casus speciales, deberemus dicere qd̄ etiā valeret stipulatio de sistēdo seruū in iudicio: cuius ꝯrium dicit ibi tex. expresse. Et ideo licet alij nō impugnent, ego impugno istum cōem intellectum glos. ⁊ aliorum ad istū tex. ideo Cy. in. l. j. in. vij. q. C. de procu. intellexit generaliter istū tex. vt ꝓcedat non solum in stipulationibus pretorijs, vel iudicialibus: sed etiā in stipulationibus extraiudicialibus, ⁊ cōsequēter siue quis promiserit liberū hominē, vel seruum sistere in iudicio: vel etiā alibi in alio loco extra iudiciū: ⁊ isto modo realiter ꝓcedit litera, prout iacet, sine vlla restrictione ⁊ subauditione. ¶ Nec est verū assumptū in quo gl. Bar. ⁊ cōiter alij sunt decepti, qd̄ ista stipulatio cōtineat factū alienum: q̄ꝛ quādo quis ꝓmittit impersonaliter sisti, illud infinitiuū sisti, pōt intelligi a me vel ab alio ergo in dubio debet referri ad personā ipsius ꝓmissoris ⁊ sic sisti a seipso ⁊ sic qd̄ ipse faciet ⁊ curabit ⁊ sic dabit operā qd̄ ille sistet ⁊ sic promittit factū propriū ⁊ isto mō nō erit speciale in stipulationibus pretorijs vel iudicialibus. vt gl. Bart. ⁊ alij magis cōiter tenent imo idem erit in stipulatiōe extraiudiciali, qua quis ꝓmittit liberū aut seruum sisti simpliciter, secus quādo directo promittet et factū alienū, puta promitto qd̄ Titius faciet: tūc nihil valeret ita loquiꝛ. d. l. stipulatio ista. in prin. vt dixi. Et cū isto intellectu Cy. licet predicta nō referāt transeunt simpliciter Cum. ⁊ Alexā. hic: ⁊ ita teneas licet etiā Bar. in d. l. stipulatio ista. in prin. iij. oppo. referat opi. Cy. ⁊ nō sequatur eam, sed nō bene eam refert prout etiam ibidem dicit Cum.

1 ☞ Quis non pōt stipulari rem suam pure.
2 Ubi quis simpliciter stipulatur rem suam, in dubio intelligitur stipulatus sibi dari, non autem sibi restitui.
3 Quare specie perempta post morā pereat periculo debitoris.
4 In mora dicit qui maluit litigare, quam rem restituere.
5 Dictio omnimodo idē importat qd̄ indistincte ⁊ omni casu.

Nemo rem suā Utiliter. Non potest quis stipulari rē suaz, sed eius estimationem, vel restitui: ⁊ periculū interitus spectat ad debitorē morosi, qui dicit esse in mora sine causa litigādo. b. d. tota ista. l.

1 ¶ †No. primo ex isto tex. tres casus. Primus qd̄ quis non pōt stipulari rem suam pure. Ratio est q̄ꝛ illud qd̄ proprium est amplius per stipulationē suū fieri non pōt. §. si itaq;. insti. de actio. ⁊ l. sequitur. §. lana. ꝟ. de vsucap. Scd̄s qd̄ possuz stipulari pretiū rei mee. ratio q̄ꝛ pretiū rei mee non est meuz, q̄ꝛ aliud est res alius pretiū seu estimatio rei. l. si alij. §. rerum. ꝟ. de vsufru. l. qui vas. §. fi. ꝟ. de furtis. ⁊ l. fundū cornelianum. ꝟ. de noua. Tertius casus est qd̄ quis pōt stipulari rem suam sibi restitui a promissore. ratio q̄ꝛ tunc non stipulatur dn̄ium. qd̄ esset impossibile: vt primo dixi: sed stipulaꝛ factuz nuduz restitutionis, ꝙ est possibile, qn̄ res sua est penes ꝓmissorē.

2 ¶ †Scd̄o ⁊ subtilius nota ex isto tex. ꝙ vbi quis simpliciter stipulatur rem suā, in dubio intelligiꝛ stipulatus sibi dari, non aūt sibi restitui: vt sequiꝛ in tex. facit. l. si ita distrahaꝛ. §. j. ꝟ. de ꝯben. emp. sed aduerte ꝯtra istū tex. fortiter videꝛ vrgere: naz cū quis possit stipulari rem suā sibi restitui, ⁊ stipulatio tunc vꝫ q̄ꝛ vr̄ stipulatus factū restōnis, ⁊ nō dn̄ium vt dixi ergo in dubio qn̄ simpliciter stipulatur rem suā, dꝫ intelligi. s. restitui, non autē dari: vt sic in dubio potius valeat stipulatio q̄ꝫ pereat per reg. l. quoties in stipulationibus, vbi dixi. ꝟ. eo. cuius ꝯriū vr̄ velle iste tex. Dic ꝭm Imo. ⁊ Pau. de ca. hic. quos refert ⁊ sequiꝛ. d. Alexan. in. l. scire debemꝰ. §. si a fure. ꝟ. eo. ⁊ Lud. ro. in. l. si rem meā. ꝟ. eo. ꝙ si ꝓmissor habet facultatē rei restituende, q̄ꝛ sit res penes eū: tunc stipulator videꝛ stipulatus eā sibi restitui, vt stipulatio valeat per reg. d. l. quoties in stipulationibꝰ. secꝰ qn̄ res sua erat penes ipsum stipulatorē, tunc non pōt intelligi stipulatus rē suam sibi restitui: ex quo eā penes se habet: ideo tūc intelligiꝛ stipulatus sibi dari: ⁊ tunc stipulatio nihil valet: vt hoc tex. ita vr̄ quasi necessario dicendū ad istū tex. nec aliqd melius occurrit, lꝫ etiā ista solutio nō careat diuinatione. Itē intelligere primū responsum tex. qn̄ res sua erat penes stipulatorem, sed tertiū casum, qn̄ erat penes promissorē, ⁊ stipulatus est restitui: videꝛ aliqualiter violare tex. sed q̄ꝛ melius rn̄deri non pōt, ita videꝛ quasi necessario dicendum.

3 ¶ †Tertio no. rationez: quare: specie perempta post moraz pereat periculo debitoris, ⁊ adhuc peti possit: eo q̄ꝛ odio morosi fingiꝛ viuere. vt hic ⁊ l. si seruum. §. fi. ꝟ. eo. dixi in. l. si ex legati cā. ꝟ. eo.

4 ¶ †Quarto no. ꝙ diciꝛ esse i mora, q maluit litigare q̄ꝫ rem restituere. ⁊ ad hoc etiā no. istuz tex. Bar. in. d. l. si seruum. §. nunc videamus. ⁊ in. l. qui rome. §. seia. ꝟ. eod. ¶ Capio glo. in ver. homo. habes qd̄ debitor speciei, perempta specie post eius moram indistincte teneꝛ nec distinguiꝛ an eodem modo fuisset peritura penes creditorē: idē expressiꝰ tenet gl. in. l. ꝙ te. vbi Bart. Bal ⁊ alij, vbi aliqn̄ plene examinaui. ꝟ. si cer. peta. glo. in. l. ꝯctus. ꝟ. de reg. iur. ⁊ glos. in. l. mora. in prin. ꝟ. de vsuris. Bar. ⁊ alij hic Bal. Imo. ⁊ Moder. in. l. cum res. §. fi. de lega. j. ⁊ ista est cōis opi. Precipuū fundamentū Bar. ⁊ tenentiū istam cōem opinionē est, q̄ꝛ fur ⁊ morosus equiparantur. l. inter stipulantem. §. pe. ꝟ. eo. lꝫ in fure ⁊ raptore nō adhibeꝛ ista distinctio, imo indistincte teneꝛ de interitu. l. j. §. rectissime. ꝟ. de vi ⁊ vi ar. ⁊ l. subtracto. C. de fur. ergo etiā nō dꝫ distingui in moroso, sed indistincte dꝫ teneri de interitu. ¶ Aduerte istud fundamentū Bar. et cōmune, hꝫ duo capita seu duo assumpta: ⁊ vtrūq; nō videꝛ verū. ergo tale fundamentū ex omni parte corruit: primum assumptum est, qd̄ fur ⁊ morosus equiparātur. per. d. §. pe. tu respōde qd̄ talis equiparatio ibi fit quantum ad hoc, vt vterq; teneatur de interitu lꝫ sine dubio improbior est mora furis qui est plusq; frustrator: vt ingt tex. in. l. merito. in fi. ꝟ. de vi et vi ar. ergo nō est bona argumētatio de fure, ⁊ sic de maiori ⁊ magis graui, ad minorē. Confirmat optime ꝭm Ancha. in repe. regule peccatum. in. v. oppo. de reg. iur. in. vj. q̄ꝛ in fure ⁊ in raptore est delictum in faciēdo: qd̄ est grauius q̄ꝫ in moroso: vbi solū est in omittendo. vt per glo. in. l. si mora. cum simi. ꝟ. solu. matri. ⁊ tanto fortius, q̄ꝛ mora nō est simpliciter delictū. ꝭm glo. Imo. ⁊ Moder. in. d. l. si mora. Secundum assumptum Bar. et cōmune est, quod in fure raptore ⁊ similibus, nō adhibeꝛ predicta distinctio, per iura superius allegata. Aduerte: illa iura non probant, quia licet dicant ꝙ res pereant periculo furis vel predonis: tamē possunt intelligi cum distinctione predicta: qd̄ illa iura non negant. ⁊ cōtra istud secundum assumptum stringit fortiter text. in. l. si cum exceptione. §. quod si homo. ꝟ. qd̄ met. cau. qui loquitur in actione personali ex delicto metus. ⁊ tamen adhibetur illa distinctio an res eodē modo perijsset penes passum metum, ⁊ tūc metum inferens non teneatur: alias secus. Et aduerte quia Bar. ⁊ doc. videtur in hoc seipsos confundere, dum volunt, ꝙ in fure raptore et similibus, nō fiat illa distinctio: vt in iuribus preallegatis: sed bene fiat in inferēte metum: per. d. l. si cum exceptione. §. ꝙ si homo: eo quia metum inferens tenetur ad penam quadrupli: et propter hoc in eo ita distinguitur. Et nō aduertunt ꝙ etiam in furto manifesto habet locum pena quadrupli, ergo debet similiter habere locū illa distinctio: cuius cōtrariū Bar. ⁊ oēs volūt. ergo

ergo seipsos cõfundunt: nisi subtiliter diceres defendẽdo Bar. et doc. ꝙ in metum inferente vltra penam quadrupli, aliud concurrit. s. q̃ res ibi perijt infra tẽpus quadrimestre post latã sententiam: ⁊ istud operat̃ illa dilatio legalis: vt fingat eum in mora nõ fuisse, quãdo res eodem modo erat interitura penes metum passum. ẜm alium intel. positum in. d. l. qđ te. Ange. ⁊ Imo. hic: sed aliud ob. cõtra Bar. ⁊ omnes. in. d. §. qđ si homo. quia tex. ibi dicit, sicut in interdicto ꝙ vi aut clam. ⁊ sic equiparat metum et violentiam. licet Barto. ibi transportando illum ver. ⁊ sic vio
5 lando tex. vult istud fugere. ¶ † Secundo principaliter pro ista cõmuni, Lud. in. d. l. qđ te allegat tex. bonũ in. l. si filiofa. in. j. §. si post diuortiũ. ff. solu. matri in v. omni modo. q̃ dictio est p̃cisa. ⁊ idem importat quod indistincte, ⁊ omni casu. vt est gl. in. l. si cũ exceptione. §. quatenus. ff. qđ met. cau. Sed ad illum tex. respon de dupliciter. primo quod dictio omnimodo licet sit precisa: tñ recipit interpretationem congruam, et distinctionem per alias ll. ẜm Bal. in. l. sup rebus. co. j. C. de contrahẽ. emptio. per tex. in l. stipulatus sum dãnaz. vbi no. Bart. ĩ. eo. Secundo responde, qđ illud ibi est fauore dotis: ne mulier remaneat indotata. l. j. ff. solu. matri. ⁊ posset ille tex. retorqueri ad oppositũ, arguendo a speciali in dote. Nec huic solutioni obst. tex. in. l. si is qui in prin. ff. de iure do. q̃ responde vt ibi per glo. qđ ibi maritus non fuit in mora in dando vel reddẽdo dotẽ, sed in exigẽdo eam. ¶ Tertio pro cõi bene facit tex. allegatus per Bar. in. l. cũ res. §. fi. de lega. j. vbi periculũ casinatis fundi, indistincte pertinet ad heredem qui fuit in mora. q̃ potuisset legatarius eum acceptũ vẽdere. ¶ Tene ꝯ cõem sententiã, cõtra quã semper tenui ⁊ tenebo: ⁊ sic sequar distinctionẽ Bar. que est equa, ⁊ rationib⁹ ⁊ ll. firmata: pro qua gl. hic adducit tex. in. l. si duo. §. ait pretor. ver. ergo. ff. de consti. pecu. qui parũ facit: q̃ vt ibi glo. in ver. stetit. respõdet, nõ apparet ꝙ ibi debitor fuerit in aliqua mora. Sed omissis lenibus pro ista opi. cõtra cõmunem stringit ineuitabiliter tex. in. l. si plures. §. fin. ff. depo. vbi fit illa distinctio in deposito, qđ si res deposita fuisset eodẽ mõ peritura penes actorẽ, qđ tũc reus liberetur, ⁊ põdera rationẽ illius text. q̃ equum est naturalẽ interitum ad actorem pertinere. vtiq; cũ interitura esset illa res, ⁊ si restituta esset actori. Item stringe fortius iungendo tex. in. l. si in asia. §. fi. ff. depo. vbi in ista materia periculi interit⁹, tex. equiparat an quid debeatur ex deposito: an ex testamẽto, vel stipulatione. Item stringe tertio, q̃ si in cõtractu depositi qui est ita priuilegiatus. l. fi. C. depo. ⁊ in quo est grauior ⁊ improbior mora. l. furti. §. fin. ff. de infa. ⁊ §. hec autem. inst. de pe. te. liti. facit. l. j. §. in depositi: ⁊ in. §. si rẽ depositã. ff. deposi. tñ fit ista distictio, an res deposita esset eodem modo peritura: nam ⁊ tũc depositarius liberaret̃: ergo multo fortius talis distinctio dꝫ fieri in alijs contractibus. Item stringe quarto illum tex. q̃ si ibi illa distinctio fit in cõtractu bonefidei, ⁊ in cõtractibus bonefidei cẽseatur esse improbior mora, cũ in eis veniãt fructus et interesse a tempore more. l. videam⁹ in. ij. §. si actionẽ. ⁊ §. seq. ff. de vsur. ergo fortius dꝫ ita distingui in cõtractibus stricti iuris, in quibus ista nõ veniunt a tempore more. cũ nõ sit eque grauis, sed solũ a tẽpore litis cõte. l. cũ fundus. in prin. ff. si cer. pe. vidimus in. l. si filiusfa. §. cum fundũ. ff. eod. ⁊ hoc modo tollitur solutio, ⁊ nouus intellectus quem ad illum tex. dabat Ang. hic, ⁊ in. d. l. item si verberatũ. §. fin. ff. de rei vẽdi. qui etiã tollitur per equiparationẽ quã facit tex. in. d. l. si in asia. §. fi. ⁊ isto modo inducẽdo ⁊ stringẽdo. d. l. si plures. §. fi. cessant varie solutiones ad illum tex. date per glo. ⁊ doct. in locis preallegatis. que sunt leues ⁊ fragiles. ⁊ quas in specie reprobaui. in. d. l. qđ te. naz dicere vt gl. ⁊ Bar. in fi. d. l. qđ te. ⁊ Imol. in. d. l. si filiofami. in. ij. §. si post, qđ ideo i. d. l. si plures §. fi. fit illa distinctio, eo q̃ ibi depositari⁹ habebat iustã cãm litigandi: est diuinatio. Sed fortius nõ diceretur tunc esse in mora, vt ibi dicit tex. si habuisset iustam cãm litigandi. l. si quis solutioni. in prin. ⁊. l. sciendũ. ff. de vsur. d. Alex. hic peius ceteris respõdet, ꝙ ibi nõ debet sumi argumentũ a cõtrario sensu, q̃ resultaret absurdus intellectus: sed errat, ibi non sumit̃ aliquod argu. a cõtrario sensu, sed directo in illo tex. dicitur, vt patet ex dictione vtiq;, ibi posita. ⁊ sic nõ credo qđ ad illũ tex. possit cõmode respõderi: tñ vt nihil intentatũ relinquatur, posses disputatiue respõdere: ꝙ ideo ibi ita distinguit̃, q̃ ibi deponens erat dñs, ad quẽ facilius trãsit periculũ interit⁹ rei ꝓprie. l. pign⁹. C. de pig. actio. Item depositũ fit gratia deponẽtis tantũ. ⁊ depositarius nullũ cõmodũ ex re deposita põt recipere: q̃ si illa vteretur committit furtũ. l. iij. C. deposi. ideo in eo statutũ est, quod post moram de naturali interitu non teneat̃, si res erat eodẽ modo peritura penes deponentẽ: secus si in alijs contractibus, qui fiunt aut gratia deponẽtis aut vtriusq; ⁊ ista fuit solutio Guil. de cu. ⁊ in. d. l. qđ te. quã Bar. ⁊ ibi sequitur, lꝫ Bar. hic eã impugnet, ⁊ eam etiã impugnãt Sali. ⁊ Lud. in. d. l. qđ te. per aliqua quibus facile esset rñdere. sꝫ magis videt̃ obstare. d. l. si in asia. §. fi. vbi vt etiã predixi, in ista materia periculi interit⁹ rei fit equiparatio, vel qđ sit debitũ ex deposito, vel testõ, vel stipulatiõe: ⁊ sic ex cõtractu stricti iuris. ⁊ sic tene distinctionẽ Bar. equissimã, cõtra cõmunem opi. glossarum ⁊ omniũ. ¶ Retẽta tñ cõi opi. qđ indistincte periculum interitus speciei pertineat ad debitorẽ moro sũ, etiã si eodẽ modo res fuisset interitura penes creditorẽ: posset dubitari an saltem ista distinctio fieri debeat in foro cõsciẽtie siue penitẽtie: in quo vide notabiliter Ancha. in repe. d. regule. peccatum. in. v. oppo. de regu. iur. in. vj.

1 ¶ Promissio facti alieni expressa, ⁊ directa in alium tertiũ, nõ tenet.
2 Illud dicitur simplex ꝙ est indeterminatum.
3 Hec verba dolum malum abesse, quid importent.
4 Expressa nocent non expressa non nocent.
5 Quod non licet in specie nõ licet in genere.

Inter stipulantem. Non põt quis promittere factum alienũ, sed simpliciter videt̃ ꝓmittere se facturũ ⁊ curaturũ, qñ precedit ꝯtus ex cuius natura docuenit. h. d. scđm primam lecturã glos. ⁊ ẜm Bar. Ange. Imo. ⁊ do.
1 Alexã. vel sic. † ꝓmissio facti alieni expressa ⁊ directa in aliũ tertium, nõ tꝫ. sed qui impersonaliter ꝓmittit dolũ malũ abesse, vel habere licere, vel nec per se nec ꝑ heredẽ fieri, nõ promittit simplex abnegatiuũ, sed curaturũ ne per eos fiat: quos põt ꝓhibere. h. d. tex. cũ glo. vel sic ⁊ breuius, non vꝫ expressa ꝓmissio facti alieni. sed simplex abnegatiua promissio, includit etiã ꝓmissionem de curando. ¶ Diuiditur. in. ij. In. j. loquitur qñ expresse promisit factum alienũ. In. ij. qñ impersonaliter, ⁊ sic implicite. ij. ibi, ⁊ qui spõdet. ¶ In tex. ibi negotiũ. Bar. exponit. i. obligatio. arg. l. aristo. ff. de dona. tu expone melius nogotiũ, idest act⁹ ꝓducens ⁊ causans obligationẽ: vt est text. in. c. forus. de verbo. signi. vbi dicit tex. ꝙ negotiũ est actus alicuius rei, cuius cõtrarium est otium: q̃ dictũ est negotium negans otium, ⁊ negotiũ in causis: negotiatio in cõmercijs dicit̃: ita ibi tex. ẜm Isidorũ. ¶ Nota primo rationẽ quare quis nõ põt promittere factũ alienum: eo q̃ tunc non gerit̃ negotiũ inter stipulantem solũ ⁊ promittentẽ, vt fieri dꝫ vnde stipulatio dꝫ cõtinere factũ vel dationẽ ipsius ꝓmissoris: ⁊ tunc dicit̃ negotiũ inter eos cõtrahi: et vꝫ. si aũt cõtineat factũ vel dationẽ alteri⁹ tertij, q̃ cũ illo tertio negotium aliqđ non est gestũ, nõ valet, vt ꝓmissor obliget̃, ⁊ multominus ille tertius: cũ quo nihil est gestum: facit text. notabilis in. l. sicut reus. ĩ. de fideiu. ⁊ in. §. si quis aliũ. insti. de inuti. stip. Accedat regu. l. quecũq; gerimus. ff. de acti. ⁊ obli. istã regu. limitaui viij. modis in. l. stipulatio ista. in ꝑn. ff. eo. quoꝝ aliquos tradunt Ang. ⁊ Imo. ⁊ Pau. de ca. hic. ¶ Et aduerte ꝓ intellectu text. et gl. ex mente Pau. de ca. ad tres casus interdum quis cõfert expresse verba in ꝑsonã tertij extranei, q̃ ꝓmittit ꝙ ille tertius dabit vel faciet vel etiã nõ faciet: ⁊ isto casu loquit̃ prin. huius. l. q̃ nõ vꝫ ꝓmissio, ⁊ nõ tenet̃ etiam curare ꝙ ille det, vel faciat: q̃ stipulatio peccat in forma. vt. ff. pxime dixi. Aliqñ ⁊ scđo qs refert verba ad personã suã super facto alieno: vt q̃ ꝓmittit se facturũ ⁊ curaturũ, ꝙ tertius faciet vel dabit: ⁊ tũc sine dubio vꝫ talis ꝓmissio, q̃ nõ promittit factũ alienũ, sed propriũ. vt. ĩ. dicet̃. Aliqñ ⁊ tertio qs ꝓmittit dolũ malũ abesse, vel habere licere. et sic impersonaliter: ⁊ tũc loquit̃. ij. pars tex. in ver. ⁊ qui spõdet. q̃
2 in gl. ⁊ ꝑ doct. legit̃ multis modis: vt ibi videbim⁹. ¶ † Secũdo no. ex tex. ibi nõ simplex abnutiuũ ꝙ illud dicit̃ simplex quod est indeterminatũ: ⁊ sine distinctiõe: đ quo fuit dictũ in. l. j. §. si quis
3 simpl'r. ff. eo. ¶ † Tertio nota ꝙ illa verba doluꝫ malũ abesse, lꝫ sint affirmatiue prolata: tñ q̃ sunt priuatiua. s. doli: dicunt̃ habere negationẽ: nã quocũq; ponis priuationẽ: semp in effectu ponis negationẽ: vñ facit iste tex. ẜm Bar. reputantẽ tenendũ mẽti cõtra cautelam aduocatorũ ⁊ procuratoꝝ: qui volũt vti verbis negatiuis: ne videant facere positionẽ negatiuaꝫ: vel ꝓbare negatiuã: qđ videt̃ impossibile. vt. l. actor. C. de ꝓba. vñ vtunt̃ verbis affirmatiuis: sed ꝑuatiuis: vt capitula ⁊ articuli admittant̃: vnde si volũt dicere: ꝙ titius nõ fuit in tali loco dicũt ꝙ cessauit esse in tali loco: vel ꝙ fuit absq; eo ꝙ fuerit in tali loco: ⁊ si volũt ꝓbare ꝓ parte rei: qđ Titius actor nũq̃ mutuauit sibi pecuniã quã petit: nõ capitulãt sub forma negatiua sed affirmatiua: hoc modo. Itẽ qđ res fuit absq; eo ꝙ Titi⁹ mutuauerit talẽ pecuniã sempronio: quã ab eo petit: ⁊ dicũt hãc esse affirmatiuã: ⁊ cã velle ꝓbare. sed ista orõ ꝓlata v̄bis affirmatiuis: est in effectu negatiua vt hoc tex. qui quotidie ad hoc allegat̃. q̃ dicẽdo qđ res fuit absq; eo. ⁊c. dictio absq; eo: importat negationẽ: ⁊ equollet huic qđ pecuniã nõ numerauit. nã orõ dr̃ negatiua q̃ hꝫ sensum negatiuũ vel ꝑuatiuũ ꝑ q̃cunq; v̄ba pcipiat̃. orõ vero dr̃ affirmatiua que hꝫ sensum affirmatiuũ quibuscũq; verbis concipiat̃. l. optimam. C. eod. de ꝯ. ⁊ com. stip. ⁊. l. nec codicillos. ⁊ ibi Barto. C. de codi, ⁊ ita tenet glo. no. in. l. fi. §. fi. in glo. vltima. ff. de except. do. ⁊

ibi Bar.etiã eam notat:ꝛ dicit ibi Ang.ꝙ illa gl.clarius loquitur in hoc,ꝗ̃ alia que sit in corpore iuris:eã reputat sing.Ang. de Are.in.§.eque.insti.de actio.Itẽ tʒ Bar.in.l.de etate.in pꝛi. in.iij.q.principali.ꝭ.de mino.cũ alijs cõcoꝛ.hic traditis per do. Alexã.Et vltra eũ adde tex.in.l.vti frui.in pꝛi.ꝭ.si vsusfru.pet.ꝑ quẽ tex.notat ibi Ful.ꝙ nõ refert qbus verbis aliquid exprimatur.scilicet negatiuis vel affirmatiuis,modo effect⁹ sequaꝛ.ꝛ ꝙ verba negatiua que virtualiter aliquid ponũt censeantur affirmatiua.adde aliã gloss.in.l.in eadem causa . versi.ꝓbentur.ꝭ. ex qui.cau.maioꝛ.ꝛ glo.not.in cle.ſi.in ver.creatum.circa ſi.de rescrip.ꝛ idem ꝙ Bar.ꝛ alij hic,qꝺ ſi dicatur dico ꝙ res fuit abſqꝫ eo ꝙ titius fuerit Mediolani:vel dico ꝙ res fuit abſqꝫ eo qꝺ titius occidit semproniũ:iſta ꝓpoſitio eſt mere negatiua,ꝗ̃uis per cautelã fabricata verbis affirmatiuis,tenet etiã Bal.in.c.j. de exten.inter do.ꝛ vaſ.de inueſt.in feud.ꝛ in.l.ij.§.ꝙ obſeruari in v.co.C.de iur.calũ.Cy.Bal.ꝛ Sali.in.d.l.actoꝛ.¶ Itẽ ſi ſtatutũ diſponat,ꝙ poſitioni negatiue non ſit rñdẽdum:ꝛ aduerſarius faciat poſitionẽ negatiuam in veritate hac ſignificatione:ſed voce affirmatiua:qꝛ dicit qꝺ res fuit abſqꝫ eo.ꝛc. certe hac arte verboꝝ nõ debet ſtatutũ circunuenire,ꝫ Bal.in.c.vltra tertiã.in.j. co.de teſti.per gl.quã ad hoc dicit eſſe ſing.in.d.cle.vltima.de teſti.¶ Capio gl.magnã in ver.hr̃e licere.quaꝫ diuide in.iij.partes principales.In.j.format vnam opp.ꝯtra tex.ꝛ.vj.modis reſpondet.In.ij.format aliam opp.In.iij.allegat tres concoꝛ. ad hunc tex.ij.ibi.itẽ in eo.iij.ibi ꝛ facit.¶ In ea.gl.ibi ſolo hic preceſſit cõtractus in quo ꝛc.Iſtam primã ſolutionem approbant Bart.ꝛ ſcribẽtes:ꝛ eſt vera in ſe.per tex.clarum quẽ glo. allegat in.l.emptoꝛem.§.qui aũt.ꝭ.de act.emp.Sed mihi nõ placet ad iſtum tex.Primo qꝛ reſtringeret tex.gñaliter loquentẽ.Secundo qꝛ nõ bene adaptatur ad iſtũ tex.nam iſto modo nõ eſſet neceſſaria interpretatio verboꝝ quã facit tex:ſcilicet qꝺ videaꝛ ꝓmittere ſe curaturũ:ꝛ ſic nõ eſſet ex interpꝛetatione verboꝝ, vt vult tex.ſed ex natura ꝯtractus precedentis,puta vẽditionis:ex cuius natura venditoꝛ tenetur de facto tertij euincẽtis: ꝛ tñ iſte tex.nõ ſe fundat in natura ꝯtractus ꝓcedẽtis, ſed in interpꝛetatione verboꝝ.¶ In ea.gl.ibi vel hic teneꝛ de alijs quos ꝓhibere põt:hanc etiã tenẽt Bar.ꝛ doc.ꝛ eſt vera in ſe,ꝑ tex.in gl.allegatum,ꝛ per.l.fluminũ.§.ꝗ̃ꝗ̃.ꝭ.de dam.infec.ꝛ per tex.in.l.in il la ſtipulatione per te nõ fieri.in pꝛi.ꝭ.eo.¶ In ea.glo.ibi vel ſecundum Marti.iſtam tertiã ſolutionẽ tenent Pet.ꝛ Cy.in.l.j.

4 in.vij.q.C.de pcu.ꝛ ꝑ ea facit tertio regula: † qꝛ expreſſa nocẽt. nõ expreſſa nõ nocent.l.nõnunꝗ̃.in ſi.ꝭ.de condi.ꝛ demõ.ꝛ in regula expreſſa.ȷ.de reg.iur.vnde ſi expreſſe pꝛomittat pro extraneis,nihil valet,vt in contrario:ſecus ſi ſimpliciter ꝓmittat habere licere.vel dolũ malũ abeſſe:qꝛ licet videaꝛ tũc etiã de extraneis pꝛomittere:tñ valet.vt hoc tex.Iſtam ſolutionem reprehẽdit Bar.per.d.l.ſtipulatio iſta,in pꝛin.iuncto ver.ſed quatenus ꝛ.§.ſi quis dolũ.ꝭ.eod.in quibus iuribus fuit ſtipulatio ſimplex habere licere,vel dolũ malum abeſſe:ꝛ tñ qꝛ cõprehendit extraneos,talis ſtipulatio nihil valet.Tu vltra Bar. reprehẽde iſtã ſolutionem,qꝛ ſi nõ poteſt expreſſe promitti de extraneis : ergo multominus extranei ſub generalitate verboꝝ veniẽt:qꝛ potẽtius debet eſſe id quod diſponiꝛ in ſpecie,ꝗ̃ id ꝙ diſponiꝛ in genere:qꝛ ſpecies ſemper derogat generi,ſed nũꝗ̃ ecõtra,ita dicit tex.in.c.dubiũ circa me.de pꝛebẽ.in.vj. † Itẽ illud qꝺ nõ licet in

5 ſpecie nõ licet etiã in gerere[a]:vt.c.romana.§.ſed nec in ſpecie.ꝛ in.c.caueant,ꝛ vtrobiqꝫ ad hoc no.Gemi.de ſen.excõ.in.vj,ꝛ gl. in.d.c.romana.§.poꝛro.in ver.ſentẽtie.in.fin.expꝛeſſe no.qꝺ qui nõ poteſt ligare ſubdituꝫ ſui ſuffraganei in ſpecie,multominus poteſt in genere:niſi in caſu ſpeciali.c.ſi ſacerdos. vbi gl. ꝛ doct. de offi.oꝛdi.Et ad tex.in.d.l.nonnũꝗ̃.ꝭ.de condi.ꝛ demõ.reſpõde,qꝺ ibi ſpecifica expꝛeſſio ſonat in vitiũ,ideo nocet. hic aũt ꝓmittere factum alienũ nõ eſt vitiũ:lꝫ ꝓmiſſio nõ teneat.Iteꝫ ad de ꝙ alibi Cy.in.l.vẽdentis.in.ij.col.C.de contrahẽ.emp.refert Iaco.de raua.qꝺ nõ eſt aliqua reg.in corpoꝛe iuris que minus rationis habeat ꝗ̃ reg.d.l.nonnunꝗ̃.Alias tres ſolutiones gl. reproba vt hic per Bar.ꝛ vltra eum reprehẽde pe. qꝛ relatio debet fieri ad ꝓxima ꝛ non ad pꝛin.l.vt facit glo.¶ Ultra.vj.ſolutiones gl.planioꝛ videꝛ intellectus quẽ ad iſtũ in ver.ꝛ qui ſpondet tradũt Ia.de are.ꝛ Old.relati per Bar.ꝙ qui promittit dolum malũ abeſſe,nõ ſpõdet ſimplex abnutiuum.ideſt non ꝓmittit indiſtincte abſuturũ dolum omniũ etiam extraneoꝝ:vt verba vidẽtur ſonare:ſed videꝛ in effectu promittere ſe curaturꝝ ꝙ dolus malus abſit.ſcilicet a ſe ꝛ a ſucceſſoꝛibus ſuis: ꝛ iſtũ intel. Bar.ꝛ omnes ſequunꝛ.Mihi antẽ non quieſcit animus,ſed reſtat vnus ſcrupulus,in quo valde dubito:qꝛ per hoc nõ euacuaꝛ oppo.glo.nam iſte text.vult:ꝙ ſi quis pꝛomittat dolum malum abeſſe,vel habere licere:qꝺ ſtipulatio valet:qꝺ nõ intelligiꝛ ſimpliciter abnegatiua omniũ:ſcilicet extraneoꝝ,ſed iterpꝛetaꝛ ſecundum ... tñ in.d.l.ſtipulatio iſta in pꝛin.ꝛ in.§.ſed ſi quis promit-

a ¶ In genere.Addetu in ꝯtrium qꝛ ius patronat⁹ in ſpecie non põt alienari, et tñ tráſit cũ vniuerſitate bonoruꝫ tex. eſt in.c, cũ ſeculum. extra.de iure patro.

tat.ꝛ in.§.queſitũ.ꝛ in.§.ſi quis dolũ.decidiꝛ qꝺ talis ſtipulatio nõ valet,eo qꝛ includit factũ extraneoꝝ,quare ibi nõ interpꝛetatur ꝓmiſſio de curãdo ſicut hic:qꝺ ibi ita fuerit ſimplex ſicut hic. Unde ſubtilis Pet. de bella. forte ſentiẽs hãc difficultatẽ, alio modo intellexit iſtũ tex.qꝺ hic deꝛ conſiliũ,qꝺ qñ quis vult teneri de dolo malo oim etiã extraneoꝝ,non promittat ſimplex abnutiuum:ꝛ ſic non ꝓmittat ſimpliciter dolũ malũ abeſſe:qꝛ tunc videreꝛ etiã de dolo extraneoꝝ ꝓmittere:vt in contrarijs.ꝭ.proxime allegatis:ſed ꝓmittat ſe facturũ ꝛ caraturũ qꝺ dolus malus aberit : quo caſu factũ ſuum ꝓmittit:ꝛ ſic tʒ ſtipulatio:ꝛ hoc modo nulla obſtãt cõtraria ꝭm eum:ꝛ cũ iſto intellectu Pet.de bella.tenẽt Bart.ꝛ alij cõiter:ꝛ ſi bñ põderes idẽ vult in effectu gl.hic in.vj.ſolutione.ſed nõ eſt veꝝ illud qꝺ dicit Bar. qꝺ reincidat in idẽ cũ intel.precec.Iaco.de are.et Old. vt ex predictis patet.¶ Ex iſto intellectu Pet.de bella.habes ſingulariter ꝛ ꝑpetuo notare ꝭm Cuma.ꝛ.d. Alex.hic.qꝺ qui ꝓmittit ſe facturꝝ ꝛ curaturũ,videꝛ in dubio promittere curare de oĩbus,non ſolũ de his quos põt ꝓhibere,qꝺ eſt valde not.ſi eſt verũ ꝭm Cuma. Tu aduerte qꝺ lꝫ iſte intellectus Petri poſſit in ſe eſſe ver⁹, tñ nõ põt bene adaptari verbis tex.qꝛ in iſto tex.expꝛeſſe ſpondet dolum malũ abeſſe, abſuturũ ve eſſe:ꝛ dubitatur quid ꝑ hoc videatur promittere.ꝛ deciditur vt in litera.nõ aũt promiſit ſe curaturum,vt intelligit Pet.ꝛ propterea ipſe de hoc perpendẽs addit ad tex.qui dicit nõ ſimplex abnutiuum ſpõdet.i.ſpondere debet,quaſi dicat nõ debet ſpondere ſimplex abnutiuũ.ſed ſe curaturꝝ:ſed iſtud facit violentiã litere. Item iſte intell. Petri nõ cõuenit ad ver.Itẽ neqꝫ per te.vbi ſtipulatio reſtringiꝛ ad perſonam ſuã ꝛ heredũ:ideo tunc fruſtra adijceretur curare.

1 ¶ Diſſenſus vitiat ſtipulationem.
2 In iudicijs magis fauetur actoꝛi quam reo.
3 Iudicium redditur in inuitum.
4 Licet reus in litigando ſenſerit de alia quã actoꝛ , per boc non vitiatur iudicium.
5 Diſſenſus in re pꝛincipali vitiat.
6 Licet actoꝛ dũ viuit poſſit declarare de ꝗ ſticho ſenſerit, tñ iſta poteſtas declarãdi nõ trãſit ad heredes.limita tñ vt infra.nu.7.
8 Dictum teſtis ambigue deponẽtis,an debeat declarari ꝑ reo, an pro actoꝛe.
9 Procuratoꝛ generalis non poteſt declarare verbum ambiguũ libelli dati a domino,ſicut nec poteſt heres vniuerſalis.
10 Si iudex inquirit, talem inquiſitionẽ non poteſt declarare eius ſucceſſoꝛ.ꝛ nu. 11.

Si stichum.

Iſte.§.eſt vtilis ꝭm Bar.ꝛ ꝫ Raph.cu.ꝛ Pau.de ca.eſt ſingu.in tertio dicto de iudicio,ꝛ dicit Cuma.ꝙ nõ meminit alibi legiſſe in iure. ¶ Ad euidentiã premitte quod text.in ver.ſed hic magis,legitur altero de duobus modis.vno modo ꝙ nõ mutet,ꝫ ꝯtinuet eundẽ caſum:de quo in pꝛin.reprehendat dictũ Ariſto. vt dicit gloſella in ver.exiſtimauit.ꝛ velit qꝺ vbi ꝯſtat de diſſenſu partiũ vitieꝛ ſtipulatio,ſed nõ vitieꝛ iudiciũ ꝗ̃uis in vtroqꝫ caſu cõſtet de diſſenſu:ꝛ iſtũ intel.tenẽt Bal.Ang.ꝛ Cuma.ꝛ ſcõm iſtũ intel.h.d.in ſumma.Diſſenſus vitiat ſtipulationẽ,ſed non iudicium.h.d.¶ Scdo modo legiꝛ ꝭm Pet.de bella per.qꝺ iuriſcõſul.in ver.ſed hic magis.nõ reprehẽdat dictũ Ariſto.nec continuet eundẽ caſum de quo in pꝛin.ſed mutet caſum,ꝛ aliũ ponat: nam in pꝛin.loquiꝛ in caſu certo,qñ cõſtat de diſſenſu: ꝛ tũc non eſt differẽtia inter ſtipulationẽ ꝛ iudiciũ:qꝛ diſſenſus de quo cõſtat,vitiat tã ſtipulationẽ ꝗ̃ iudicium:ſed in ver.ſed hic magis. mutat caſum,ꝛ loquiꝛ in caſu dubio:vt etiã tʒ gloſella hic in ver. ſemper.ꝛ in dubio in iudicijs ꝗ redduntꝛ in inuitũ, ſtandũ eſt interpꝛetationi actoꝛis.In ſtipulationib⁹ vero ꝛ cõtractibus, ſtãduꝫ eſt interpꝛetationi rei.Iſtũ intel.ſequunꝛ Imo.ꝛ do. Alex. ꝛ ꝭm eos magis cõfoꝛmatur litere,ꝛ ꝭm iſtum intel. Petri.h.d. ¶ Diſſenſus vitiat ſtipulationẽ ꝛ etiã iudiciũ,ſi de diſſenſu conſtat.in dubio aũt in ſtipulatione fit interpꝛetatio pro reo:ſed in iudicio ꝑ actoꝛe.h.d.quis ſit verioꝛ intellectus diſputabo.ȷ.in iiij.no.¶ Diuiditur in.iij.partes.In prima poniꝛ vnũ dictum. In ſcda extẽſio ariſtonis.In tertia illud dictũ Ariſto. reprehẽditur ꝫ intel.Bar.ꝛ Ang.vel ſolũ modificatur ꝫ intel. Petri.

1 ſcda ibi:qꝛ ꝛ in iudicijs.tertia ibi ſed hic magis eſt.¶ † Not.primo ex iſto tex.ꝙ diſſenſus vitiat ſtipulationẽ,vt hic ꝛ.l.cõtinu⁹. §.j.ȷ.eo.ratio.ȷ.aſſignatur in tex.qꝛ ſtipulatio ex vtriuſqꝫ cõſenſu valet,qui nõ põt dici interueniſſe quãdo partes diſſentiunt, in quo diſtingue vt late per Barto.in.l.j.§.ſi.in.j.ꝛ.ij.colũ.ꝭ.eo.

2 ¶ † Secundo nota ex tex.ibi vt is petitus videatur ꝛc.quod in iudicijs magis fauetur actoꝛi,ꝛ ei magis fauetur ꝗ̃ reo , qꝺ videtur eſſe ꝯtra regu.l.fauoꝛabilioꝛes.ȷ.de regu. iur.ꝛ.l. arrian⁹. de actio.ꝛ obligatio.ſed dic quod iſte tex.loquitur quando agitur,de interpꝛetatiõe verbi ſeu nominis obſcuri:in quo fit interpꝛetatio ſecundum intentionem agẽtis:vt hic,ꝛ.l.ſi quis intentione

tione ambigua.ff.de iudi. Alias si nõ agitur de interpretatione verbi obscuri.tũc in preparatorijs ⁊ sic in principio litis magis fauetur actori,vt admittatur in medio pariter fauetur vtriqꝫ.vt veritas inquiratur.in fi.⁊ sic in decisorijs,magis fauetur reo : vt absoluatur a iuribus preparatorijs.de quo etiã hic per Bar.et per Bar.⁊ alios in.l.de die.in prin.ff.q satis.cog.vbi late examinaui vnũquodqꝫ ex istis tribus membris.ponũt glos.⁊ Cano.in c.cum ad sedẽ.de resti.spol.⁊ in.c.ex literis.in.j.de spõsa.cũ alijs

3 ɔcoꝛ.que tradunť hic.⁊ in.d.l.de die. ¶ † Tertio no.illud ad qđ sẽp allegať iste text. ꝙ iudiciuꝫ reddiť in inuitũ.qđ intelligunt Bar.⁊ doc.esse verũ causatiue,si reꝰ nolit soluere vel cõfiteri intẽtionẽ actoris:nã soluẽdo vel cõfitendo animo declinãdi iudiciũ non cogitur inuitus litigare.l.si reus paratus.ff.de procura.l.si domus.§.qui confiteť.de leg.j.⁊.§.fi.insti.de perpe.⁊ tẽp.acti. ¶ Et per istum text.no.Bal.Com.Pau.de ca.⁊ alij ꝙ reꝰ põt precise compelli ad litẽ cõtestandã,captis pignoribus ⁊ multa indicta, vel eo in palatio retẽto quousqꝫ litẽ ɔtesteť:ex quo iudiciũ reddiť in inuitũ:vt hic facit tex.in.l.quoties.el.j.in pñ.in ṽ.iudiciuꝫ oĩmodo suscipiet.ff.de noxa.alibi tñ glos.reputata singu.in aut. qui semel.in glo.mag.post med.C.quõ ⁊ qñ iud.limitat hoc esse verum nisi per missionẽ in possessionẽ bonoꝝ rei conuenti ex primo decreto,posset esse plene cõsultũ actori:tũc nõ posset reꝰ precise compelli ad contestandã litem:⁊ illã glos.dicit ibi Bar.in vlti.colũ.esse valde bene notandã:qꝛ per eã iam fecit verecũdiam multis aduocatis iuuenibus ⁊ errãt iudices qui precipiũt partibus qđ litem contesteť,anteqꝫ recedant de palatio.de veritate tñ illius gl.dic vt plenius per do.Alex.hic:⁊ per eũdem in.l.si finita.§.iulianꝰ.col.v.post ĩmo.ff.de dã.infec.⁊ vltra eã vide oĩno Bal.qui tenet in hoc cõtra Bart.in.c.preterea.col.ij.per totam. de offi.deleg.per do.Abb.in.c.pe.in pe.⁊ vlti.col.de iura.calum.

4 ¶ † Quarto diligẽter no.ex isto tex.ꝙ lꝫ reus in litigando senserit de alia re quã sentit actor qđ per hoc non vitiatur iudiciũ. Cõtra istud oppo.Bar.nã in iudicio exigiť litis ɔtestatio,quia iudiciũ sine litis cõte.nõ vꝫ.l.j.C.de lit.cõte.notat per glos.in.l. platã.C.de sen.⁊ interlo.nã litis cõte.est lapis angularis iudicij, et eiꝰ fundamentũ:vt egregie ingt Bal.in.c.vnico.in.j.col.de li. cõte.modo dissensus impedit litis cõte.si actor petat vnũ,et reꝰ respõdeat de alio,cũ nõ ad idẽ tendant,⁊ sic nõ est simul testatio. Pet.de bellaperti.respõdet qđ iste tex.loquiť in casu dubij,⁊ sic qñ nõ ɔstabat de dissensu i iudicio:aľs fateť qđ si cõstaret,qđ de vno actor sensit,⁊ de alio reus,qđ tunc nõ valeret iudiciũ.Bar. reprehẽdit,⁊ dicit qđ Pe.nesciuit soluere cõtrariũ ⁊ ꝙ illud qđ dicit est ɔtra istum tex.vbi certus est dissensus in ɔctibus:ergo et hic in iudicio certũ erat de dissensu,aľs nõ esset recta differentia inter stipulationẽ ⁊ iudicium:nã in stipulatiõe loquiť qñ constat de dissensu:ergo vt sit recta similitudo debet poni quãdo cõstat dissensus in iudicio. ¶ Tu potes defendere Pet.vt dixi.ff.qđ iste tex.in ver.sed hic magis.nõ loquať in eodẽ casu in quo loqtur principiũ,sed quãdo erat dubiũ de dissensu.⁊ sic principium huiꝰ.§.bene loquitur quãdo erat certũ de dissensu,quo casu nõ fit differentia inter stipulationẽ ⁊ iudicium:sed quãdo sumus in casu dubij,tunc bene est differentia hac tertia pars huiꝰ tex. ¶ Videamus nũc qs sit verioꝛ intellectus an Bar.an Pet.⁊ ꝑ intellectu Bar.qđ in ver.sed hic magis nõ muteť sed cõtinueť idẽ casus qui poniť in prin.in quo tex.loquitur quãdo cõstabat de dissensu:similiter in isto versi.etiã loquatur quãdo constabat de dissensu.facit ꝑm do.Pe.de bexa.aduersatiua sed hic magis que vt veniat aduersando in iure,opꝫ retinere eũdem casum.ff. qđ cõstabat de dissensu si debet esse bona differẽtia inter stipulationem ⁊ iudiciũ,aľs non fieret differentia inter stipulationem et iudicium,sed inter certum ⁊ dubiũ.Sed istud põt facile euadi:qꝛ in casu dubio tunc bene fit differentia inter stipulationem et iudiciũ:vt.ff.dixi,Tu stringe fortius illam aduersatiuã sed:de cuius natura est:vt per eã intelligať repetita qualitas precedentiũ.ꝑm Bal.in notabili decisione statuti.in.l.oẽs populi.ff.de iu sti.⁊ iur.in.iiij.co.ver.iij.modo posterius trahit ad se prius.refert sequitur ⁊ multũ cõmendat do.Alexan.in.l.filius a patre.in prin.col.xij.ff.de lib.⁊ posthu.sicut ergo prin.huius.§.loquiť in casu certo,itã etiã in ver.sed hic magis:⁊ ꝑ certo inspiciẽti bene literã apparebit nõ fieri aliquã mutationẽ casus:sed eũdem continuari. ¶ Quid tenendũ:ego teneo intellectũ Pe.de bella.qui est magis amicus litere.⁊ scðm quem nõ reprehenditur dictuꝫ Aristonis.Moueoꝛ in primis qꝛ si tex.in ver.sed hic magis loqueretur qñ essemus in casu claro ⁊ certo qđ constaret de dissensu actoris ⁊ rei:certe tex.inepte diceret:qđ magis sit credẽdum actori quã reo:⁊ sic in isto tex.inepte decidereť qđ magis sit stãdum declarationi vniꝰ ꝙ̃ alterius:cũ in claris nõ sit locus cõiecturis.l.cõtinuus.§.cũ ita.in fi.j.eo.ergo apparet ꝙ text. loquiť in casu dubio:⁊ sic qđ intellectus Petri nõ solũ sit verus,ꝫ quodãmodo quasi necessarius hic. Scðo ⁊ fortius si iste text.in ver.

sed hic magis loquereť in casu certo:quãdo constabat de dissensu:certe clarũ est:quod tunc stipulatio est ipso iure nulla:vt hoc tex.in prin.et in.l.continuus.§.j.j.eodem.ad quid ergo staretur tunc interpretationi ipsius rei,cum stipulatio sit nulla.Tertio retorquetur in oppositũ aduersatiua sed.que cum sit posita sine copula,denotat diuersitatem ⁊ in iure ⁊ in facto.glos.in.l.sed ⁊ si lege.in prin.cũ vulg.ff.de peti.heredit.glos.in.l.patris ⁊ filij.vbi dixi.ff.de vulga.⁊ pupilla.Barto.in.l.hoc amplius.§.de his autem.ff.de dam.infec.ergo vt sit diuersitas in facto,habemus necesse dicere,qđ prin.loquatur in casu certo:⁊ ver.sed hic magis loquať in casu dubio.aľs si vtrũqꝫ loquereť in casu certo.nõ eẽt aliquã diuersitas in facto.sed solum in iure:⁊ si diceres qđ aduersatur ad versi.immediate precedenteꝫ ibi quod ⁊ in iudicijs Aristo.examinauit.dic quod ad illum versiculum bene potest aduersari in iure:sed nõ in facto,si bene consideras:nisi forte diceres quod hic aduersatiua sed:nõ stet aduersatiue,sed correctiue,corrigẽdo dictum Aristonis:vt per Bart.in.d.§.de his autem.per illum tex.in ver.si neratius autẽ.sed vitanda est correctio quãtum potest.l.precipimus.in fi.C.de appella.c.cum expediat.de electio.in.vj.Quarto dũ tex.dicit sed hic magis est:ista dictio magis non stat electiue:nec etiam correctiue:vt alias habetur per glos.⁊ doc.in.l.iubere cauere.ff.de iurisdi.omniũ iudicum.per Bald.not.in.l.transactione finita.C.de transa.tex.vult dicere magis est,id est plus est in iudicijs : vt is petitus videať de quo actor senserit:quia potius credendũ est actori quaꝫ reo: ergo loquiť tunc in casu dubio.Quinto si bene aduertis Bart. in solutione quã dat ad oppo.ff.formataꝫ dicit,quod oppositio procedit in casu certo,ergo vult inuitis dentibus quod iste tex. loquať in casu dubio,⁊ sic tenet effectualiter illud in quo reprẽhẽdit Pet.scꝫ quod iste tex.intelligatur in casu dubij vt:statim eũ referam:⁊ sic si bene aduertis Barto.videtur sibijpsi quodãmodo contrariari:vt statim plenius referam. ¶ Tenendo tamen intellectum Bar.qđ iste tex.cõtinuet eũdem casum,⁊ semper loquatur in casu certo:ad oppositionem.ff.factã.Bar.alio modo responde qđ si ex ipsa contestatione constaret de dissensu,qđ de vno senserit actor,⁊ de alio reus,inspectis forte verbis petitiõis et respõsionis:⁊ tunc procedit cõtrarium supra formatum quod iudicium nõ valeret:sed iste text.debet intelligi,quãdo ex litis contesta.nõ apparebat euidẽter dissensus,quia litis contestatio est simpliciter facta:⁊ sic quãdo sumus in dubio:⁊ tunc est differentia inter cõtractus ⁊ iudicia:qꝛ in cõtractibus põt reus probare qđ nõ sensit de eo de quo sensit actor:⁊ ꝓbato tali dissensũ, nõ teneret ɔtractus:vt hoc tex.in prin.sed in iudicijs nõ admittitur reus ad probandũ talẽ dissensum:qꝛ lex presumit qđ reus senserit de illo de quo sensit actor:⁊ cõtra istam presumptionem iuris nõ admittitur probatio in ɔtrium:⁊ dato ꝙ esset admissus reus ad probandũ talem dissensum,⁊ eum probaret,nõ per hoc vitiaretur iudiciũ,⁊ nihil releuaret ꝓbatio:cum.l.velit credi in iudicijs actori:per istũ tex.quẽ ita intelligit ⁊ ampliat Barto.⁊ cum Bar.tenet Ang.Cuma.⁊ Pau.de ca.hic:ꝫ mihi plus placet solutio ⁊ intellectus precedẽs Pet.de bella.qui magis amicatur litere.⁊ si bene cõsideras solutionẽ Bar.in effectu parum discrepat a solutione Pet.⁊ Bart.presupponit illud in quo reprehẽdit Pet.s.qđ iste tex.loquať in casu dubio,qꝛ in casu certo procedere nõ posset per oppositionẽ.ff.formatã : nisi qđ in casu dubij Bar.ponit differentiã inter cõtractus ⁊ iudicia,circa admittendã vel nõ admittẽdam probationẽ rei:subdit Bar.se credere qđ si ex hoc propter iustum erroꝛẽ reus omisisset aliquã defensionẽ,qđ restitueretur in integrũ ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbiť.⁊ cũ Barto.tenẽt Jmo.⁊ oẽs excepto Ang.qui in hoc tꝫ ɔtra Bar.qꝛ cũ ista sit presumptio iuris ⁊ de iure scðm eum,ergo nõ debet admitti probatio in cõtrarium.l. antique.vbi glos.C.ad velleia.⁊.l.fi.in pñ.vbi glos.C.arbi.tute. cum vulgaribus:nisi per cõfessionem partis,vt notatur in aut. sed iam necesse.⁊ in corpore vnde sumitur.C.de dona.ante nup. et sic frustra petereť talis restitutio ꝑm eũ:sed in hoc verior est sñia Bart.qꝛ lꝫ reus nõ sit audiendus negans se in litis cõtesta. de alio sensisse:qꝛ reꝰ hoc faciliter negaret:vt hoc tex.⁊ sic aperiretur via fraudibus nõ sic est in eo qui vult probare defensionẽ legitimã iusto erroꝛe dimissam,quam facere potuisset si sensisset de illo de quo actor:⁊ isto casu etiam cõtra presumptionẽ iuris et de iure admittitur ꝓbatio,vt quis restituatur ex clausula generali:vt hic per do.Alexã.⁊ ego late dixi in cõmento.l.admonendi.ff.de iureiurã.⁊ de probatione que nõ debuit admitti,an si fuit admissa operetur effectũ:dixi in.l.patre furioso.per regulam illius tex.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. ¶ Glo.j.in verb. nihil actum.quam diuide in tres partes.Jn prima allegat tres cõcordã.ad text.Jn secũda opponit ⁊ dupliciter soluit.Jn tertia timore contrarij de distinctione se remittit.secunda est ibi:

5 sed cõtra in eo.titu.iij.ibi:⁊ adde distinctionem. ¶ † Jn ea.glo.

ibi: sed ibi accedebat: ista est bona solutio: q2 dissensus in re principali vitiat: ita loquit iste tex. sed dissensus in accessorio nõ vitiat istud accessoriũ. ita loquit. d. l. si in emptiõe. in pn. ff. de 3bẽ. emp. alleg. per gl. ratio põt esse duplex. Prima gñalis, q2 attendi oz qd principalr agit. l. si quis nec cãm. ff. si cer. peta. nec debet accessoriũ regulare suũ principale. l. qd per manus. ff. de iur. co. Secũda specialis ratio colligit ex illo tex. in. d. l. si in emptione. in prin. q2 qñ emo fundum certo pretio, pacto apposito qd etiaz mihi des stichũ seruum, τ plures sunt stichi. τ de vno sensit vẽditor, de alio emptor: iste dissensus nõ vitiat obligationẽ de sticho q2 verisimiliter emi fundũ cariori pretio pter accessionẽ stichi: vnde essem in dãno si dissensus vitiaret in totũ venditionẽ: vnde cogit vẽditor vnũ ex istis dare de quo dicat se intellexisse. ita est tex. ibi: que ratio cessat in stipulatione: que vitiat in totũ pter dissensum: nec ibi resultat damnũ vel iniquitas: vt inquit glo. in l. si decẽ. ff. loca. quã Bar. j. allegat ad aliud ppositum. τ si dicas q tex. iste se fundat, q2 stipulatio ex vtrinqz cõsensu pendet. rñ. de verũ quo ad ipsum principalẽ 3ctum. Item vide qd per. d. l. si in emptione. in prin. tenet no. Bar. in. l. si quis arbitratu. in. ij. col. ff. eo. qd 3ctu principali perfecto sup accessorio recedit a persona arbitratoris: vt ibi per eum: sequens solutio glo. qd ibi nõ cõstabat de dissensu cõiter reprobatur per. d. l. si in emptiõe. in

6 prin. que loquit vt apparebat de dissensu. ¶ † Glos. in v. actori. ibi eligere volẽti. glo. melius dixisset declarare volẽti: q2 hic nõ agit de aliqua electione: sed de declaratione verbi obscuri. Itẽ facultas eligendi in alternatiuis bene trãsit ad heredẽ debẽtis eligere, vt statim dicã. Fo. perpetuo istã gl. quã Bar. τ doc. multum cõmendant, τ dicunt esse valde notandã. Ex qua habes qd lz actor dũ viuit possit declarare nõ trãsit ad ei9 heredes, q2 ius declarãdi id qd est ambiguũ est psonalissimũ: vt. j. subdit Bart. hic: ideo nõ egredit personã actoris: τ sic nõ trãsit ad eius heredes: vt hac gl. idem tenent glo. Bar. τ alij in. d. l. idẽ pomponius scribit. §. fi. ff. de reivend. hñ facit tex. in. l. centesimis. §. fi. vbi etiã ad hoc notaui. ff. eo. idẽ tenent Bar. Bal. Ang. τ alij in. l. si quis intẽtione. ff. de iudi. τ in. d. l. si qs a filio. §. si qs plures. ff. de leg. j. cũ alijs 3cor. traditis per. d. Alex. τ ista est cõmunis sententia a qua nemo discrepat: facit q2 pprie sue volũtati qs debet esse declarator τ nõ alius. per illud qd no gl. in. §. sed iste. insti. de act. et per illud qd no. glo. reputata singu. in. c. statutũ. §. assessorem. de rescrip. in. vj. τ sic habes qd declaratio verbi obscuri positi in libello, si nõ est facta per actorem, iuxta. l. si quis intentione. ff. de iudi. nõ potest postea fieri per eius heredem. Subdit Bart. qd in hoc differentia est inter declarationẽ voluntatis, que nõ transit ad heredes, quãdo actor sensit de certo: τ electionem in alternatiuis, que bene trãsit ad heredes. l. si stipulatus fuerim. in princ. ff. eo. adde aliã differẽtiã: q2 declaratione semel facta, nõ potest amplius declarãs variare. l. quicqd astringende. in prin. cũ glo. no. j. eo. Bar. hic. in fi. secus est in electione in contractibus. vbi bene admittitur variatio. l. eũ qui certarum. τ. l. qui ex pluribus.

7 j. eo. ¶ † Limita conclusionẽ glos. Bar. procedere: quãdo declaratio heredis posset afferre preiudiciũ reo: ita procedit regula huius glos. secus quãdo nõ posset afferre nisi cõmodum τ vtilitatem: vt est in. l. si qs a filio. §. si quis plures. cũ glos. ff. de leg. j. et per hoc infert signãter Bart. qd quãdo stipulatio esset ex causa lucratiua: ita qd quicquid legatur prodest stipulatori: tunc mortuo reo eo casu quo ad eũ pertineret declaratio. iuxta. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. τ. l. quoties in stipulationib9. ff. eo. tũc etiã eius heres põt declarare. arg. d. §. si qs plures. cũ glos. secus si stipulatio esset ex cã onerosa, tunc vitiat. arg. l. si decem. in fi. cũ glos. no. ff. loca. τ idem voluit ipse Barto. in. l. gerit. in. iiij. colũ. ff. de acqui. here. refert τ sequitur. d. Alex. in. d. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. eo. τ sic nota diligẽter Bar. velle, qd actor põt declarare in preiudicium rei, quãuis ipse reus tractet de damno: quod reputat Cuma. esse mirabile et absurdum. ¶ Sed tu aduerte: licet oẽs teneãt, quod heres actoris nõ possit declarare verba obscura libelli: potes tenere contrarium cõtra omnes: quod imo heres possit declarare: ex quo censetur esse eadem persona cũ defuncto: vt in aut. de iureiurã. a mo. prest. in prin. item heres succedit in instãtia iudicij τ cause. l. si eum hominem. cum materia. j. de fideius. vnde cum succedat in instãtia cause, ergo τ in accessorijs eius: maxime si defunctus egit nõ ex suo facto, τ sic heres potest eque scire declarare vt ipse actor: nec obst. preiudiciũ aduersarij: nam fuit in culpa: q2 debuit a principio petere declarari. arg. l. fi. cum glos. j. ad fi. C. de anna. except. ideo dãnum quod quis sua culpa sentit sibi imputet: vt in regu. cum quis. ff. de regu. iu. in. vj. preterea dictum preiudiciũ aduersarij potest esse, etiã si defunctus declarauerit dum viueret: quia declarat nõ ex coniecturis sed fm suam volũtatem: prout. j. per Barto. in vlti. col. post mediũ. nõ ob. text. in. d. l. centesimis. §. fi. ff. eo. qui solus videbatur bene facere pro communi conclusione glossarum τ docto. q2 respon deo quod loquit in implemẽto cõditionis, quod debet fieri ex forma specifica: ideo nõ trãsit ad heredem. l. qui heredi. in prin. ff. de condi. τ demon. similiter tex. in d. l. idẽ põponius. §. fi. ff. de rei vẽ. nihil facit in proposito: q2 dicere prout dicit gl. hic τ ibi: qd ideo ibi incertitudo rei petite impediat cõdẽnationẽ, eo q2 actor noluit declarare: vel q2 decessit: esset violentia τ manifesta diuinatio ad illũ tex. licet Bar. τ oẽs hic τ ibi sequant. similiter dum Bar. respondet ad. l. si stipulat9 fuerim. in prin. ff. eo. qd ibi loquit in electione, que bene trãsit ad heredes: sicut ipsa obligatio: secus in declaratione voluntatis, qñ sensit de certo. nã Bar. nõ assignat 3cludentẽ ratiõnẽ diuersitatis iter electionẽ τ declarationẽ presertim cũ electio sit etiã quedã declaratio, τ est mere psonalis: ideo nõ trãsit a seruo vel filio in patrẽ vel dñm: vt est ibi tex. Item adde: q erronea cõfessio põt reuocari, nõ solum per eum qui errauit, sed etiã per eius heredẽ. tex. est in. l. nõ idcirco. C. de iur. τ fac. igno. q. l. est ad hoc

8 nota. fm Bal. in. l. error. circa fi. C. eo. de iur. τ fac. igno. ¶ † Extra gl. Bar. iducit istũ. §. ad dictũ testis ambigue deponẽtis de sticho, τ nõ declarãtis de quo: an debeat declarari p reo an pro actore: dic vt hic per eũ bene loquentẽ. Adde q dum tz verba ambigua prolata ab vno ex litigãtibus, in quib9 substãtiat iudiciũ semp interpretant p eo: siue sit actor siue sit reus: per no. per Dy. in. c. 3tra eũ. de reg. iur. in. vj. τ ita ampliat. l. si quis intẽtione ambigua. ff. de iud. Adde do. Ant. idẽ plenï9 tenẽtẽ. in. c. ex literis. põo. de spõsa. d. Alex. in 3si. clxxxiij. v. vol. q inci. viso puncto qõnis. col. ij. ¶ Item dum Bar. tãgit an in alijs quã interpretatione verbi ambigui magis faueatur reo vel actori. Bart. omittit vnũ casum. s. circa media cause. de quo dixi. ff. in. ij. nota.

9 τ latius in. l. de die. in prin. ff. qui satis. cog. ¶ † Subdit Bar. qd procurator generalis non põt declarare verbũ ambiguũ libelli dati a dño, sicut nec põt heres vniuersalis: τ sequunt Ang. τ alij Bal. τ Ang. in. l. idẽ pompo. §. fi. ff. de rei ven. Ang. in. d. l. si quis intentione. Sed aduerte q2 in hoc etiã posset teneri cõtra Bar. et oẽs qd etiã pcurator generalis possit declarare verbũ ambiguum positũ in libello dato a dño: q2 instãtia cause τ iudicij trãsit in ipsum pcuratorẽ, sicut etiã. ff. tenui in herede: ecõtra autẽ libellũ datũ a pcuratore si dñs mãdauit specialiter sic dari. tũc ipse dñs poterit declarare, alias pcurator. arg. j. l. in seruo. ff. de libe. cau. glo. in. l. cũ mancipiũ. ff. de edil. edic. alias si procurator nolit declarare tenet dño. τ re9 absoluet: declaratio ergo est psonalissima, τ debet fieri ab eodẽ, τ nõ egreditur psonã, fm Bart.

10 ¶ † Itez per predicta tenet Bar. q si iudex inquirit, talẽ inquisitionẽ eius successor declarare non poterit: τ sic successor in officio nõ põt declarare verbũ ambiguũ platũ a iudice antecessore. τ sequit Bal. in. l. ij. C. de sentẽ. ex peri. reci. Ang. j. l. ex facto. in pn. ff. de vulg. τ pup. intelligit Bar. τ bene hoc pcedere, in declaratione que fit ex mera volũtate: illa nõ trãsit ad successorem in officio, secus in declaratione que fit ex verisimilibus cõiecturis, vel ex actis cause: q2 illa bene transit ad successorẽ in officio. vt etiam tenet Bar. in. l. ab executore. in prin. ff. de app. τ in. l. terminato. C. de fruc. τ lit. expẽ. Bal. j. l. fi. C. de legi. Ange. τ alij hic. ratio, q2 cẽsetur idez iudiciũ τ eadẽ persona. l. proponebat. ff. de iud. τ. c. innotuit. de elec. quia officium cuius respectu antecessor inquisiuit vel sentẽtiauit, nunq̃ moritur. c. si gratiose. de rescri. in. vj. ideo successor in eodẽ officio potest declarare. ¶ Per ista subdit Bar. q bini assessores capiẽtes aliquem exbannitũ, cum plures reperiant eiusdem nominis τ cognominis, nõ statim veniunt ad executionẽ condemnationis: sed primo faciunt eũ cõfiteri q est ille de quo fit mẽtio in banno, τ est idem homo, τ idez corpus: τ si nõ possent ab eo talẽ cõfessionẽ extorquere, tũc assumat pbationẽ, aut verisimilia, q est ille homo de hoc maleficio inculpatus: ita quod verisimile sit iudicẽ qui iudicauit de eo sensisse. τ cũ Bar. tenet Cuma. hic. Idem tenet Bar. in. l. demõstratio. in prin. in. vj. q. τ ibi Jmo. ff. de condi. τ demon. Idem Barto. in. l. diuus. scda. in. ij. col. j. de cust. reo. vbi dicit se ita pluries practicasse: τ idem Bar. in. l. j. C. si vn9 ex plu. appel. Ange. de are. in §. quadrupli. instit. de actio. adde q in contrarium tenent Bal. Ange. τ Pau. de ca. in. l. hac consultissima. in. ij. col. C. qui testa. face. pos. Ang. in. l. ij. ff. de libe. τ posthu. do. Alex. hic concordat istas opiniones, vt hic per eum quã cõcordiã etiã ponit idẽ do.

11 Alex. in. d. l. ij. ff. de libe. τ posth. † Tu aduerte: qñ iudex faceret reũ captũ cõfiteri se illud maleficiũ cõmisisse, tũc res eẽt plana, qd ex cõfessione capti posset iudex eũ cõdẽnare, etiã ex inordinato pcessu: vt est doctrina Innocẽ. communiter approbata in. c. qualiter τ qñ. scdo. in pe. col. de accu. Bar. j. l. si cõfessus. j. de custo. reo. τ est bonus tex. in. c. pisanis. de resti. spo. Confirmat q2 talis 3fessio facit notoriũ. c. fi. de coha. cle. τ mul. ergo ei nõ ob. defect9 ordinis iuris, q2 in notorijs talis ordo nõ reqrit. dicit tex. j. c. ad nostrã. tertio de iureiu. τ ita etiã tenet Ang. Jmo. Cuma. et do. Alex. hic. Ang. Jmo. τ do. Alex. in. d. l. ij. ff. de lib. τ posth. τ dicit egregie

egregie. Bal. in. l. si quis seruum. §. si inter duos. in fi. ff. de leg. ij. qđ cum istalqđ al's accidisset de facto Florentie, qđ ad omne dubium euitandũ, iudex fecit captũ cõfiteri qđ ipse cõmiserat tale maleficium, & qđ citatio eũ comprehẽderet: & isto modo oĩe dubium fuit sopitũ ſm eũ: al's non videtur qđ sufficiat cõfessio istiꝰ capti: qui dicat se esse illum de quo fit mentio in bãno: ex quo tale bãnum est nullũ propter incertitudinẽ citationis persone citate. l. aut qui aliter. §. j. ff. qđ vi aut clam. glo. in. l. eũ quẽ temere. ff. de iudi. Item in criminalibus ꝑsona debet clare designari. l. libellorũ. in prin. ff. de acc. ꝙ nõ est hic ꝓpter pluralitatẽ nominũ. l. hac cõsultissima. C. qui testa. face. pos. & in hoc Bar. male dicit. et cõmuniter dãnatur per Ang. & Imo. hic. & Ang. in. d. l. ij. ff. de libe. & posthu. cum concordã. hic traditis per Alex. Tu tamẽ potes saluare Bar. quãdo iste fuisset per nuntiũ specifice citatus, & sic citatio valuit: & ita cõfessus est iudici: licet in actis non appareat nisi citatio generalis de titio talis cognominis, de quo plures alij reperiuntur.

1 ☞ Si alternatiue interrogãti respõdeatur de vno tm̃, vitiatur stipulatio in speciebus, secus in summis. item secus si precedat interrogatio copulatiua. vt. j. nu. 2.

1 **Si stipulante.** † Si alternatiue interrogãti, rñdeatur de vno tantum, vitiatur stipulatio in speciebus: secus in summis. Item secus si precedat interrogatio copulatiua. h. d. & de ista materia fuit dictũ in. l. j. §. si stipulãti. & in. §. pe. vbi Bar. distinguit. ff. eo. & habet tria dicta que patent ex summario. scđm ibi, diuersa cã. tertiũ & vltimũ ibi. Item si ego plures res. Ratio primi dicti est. qꝛ diuersitas est in qualitate, qꝛ ego interrogaui te alternatiue de duobꝰ, & tu respondes ꝑcise de vno, ideo nõ valet qꝛ diuersitas in qualitate vitiat stipulationem. l. j. §. si qs simpliciter. ff. eo. & ideo tex. hic dicit nec ad interrogatũ esse respõsum: vbi ꝓprie tex. voluit istã rõnẽ assignare: qꝛ interrogaui te alternatiue, & tu respondes de vno simpl'r, ideo vitiat stipulatio. Ratio secũdi: in alternatiua summarũ est, qꝛ lz stipulator alternatiue interroget ꝓmittis mihi. x. aut. xx. tñ qꝛ scit qđ rñdebit de minori summa: qꝛ nemo presumit velle iactare suũ. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de ꝓba. ideo videtur stipulatus minorem summã: & sic respondendo de minori summa, videt ad interrogata rñdere, & sic maior summa pro superuacua habetur: vt dicit glos. hic ibi. vel tertio: nam etiam si ad alternatiuã summarũ simpliciter rñdisset ꝓmitto, intelligeret ꝓmittere minorẽ. per regu. positã in tex. qꝛ semper in summis id qđ minus est rñderi videt: & si dicis quare in alternatiua specierũ nõ ita intelligit ꝓmittere viliorẽ, & qui est minoris pretij: rñde propter affectionẽ que põt cadere in speciebus: qꝛ ꝓmissor aliquando libentius dabit speciẽ minoris pretij propter speciẽ digniorem. §. ꝑterea. insti. de act. & l. fi. ff. de vsu & habi. & hic in glos. in. j. solu. que affectio non cadit in summis. l. nũmis. ff. de in lit. iuran.

2 ¶ † Limita istum tex. qñ in alternatiua summarum esset electio promissoris: & sic vtrũq; esset in obligatione, tunc vitiaret stipulatio in toto sicut in alternatiua specierum. ita no. tenet Bar. in l. j. §. pe. vbi dixi. ff. eo. ratio tertij dicti ponitur in tex. quia quando stipulor copulatiue plures res, tot dicũtur esse stipulationes quot sunt res. l. scire debemus. in princ. ff. eod. ideo respondens de vno, respondet ad interrogatum vnius stipulationis; ideo stipulatio valet.

1 ☞ Super re a cõi cõmercio exẽpta obligatio nõ cõtrahitur, et cõtracta extinguit, nec reuiuiscit impedimẽto cessante: & que sit ratio quare non reuiuiscit. j. nu. 2.
3 Basilica quid sit.
4 Quatuor species rerũ que nõ possunt in stipulationẽ deduci.
5 Non est inspiciendũ qđ potest euenire, quãdo presens status ad illud non tendit.
6 Si res ꝓmissa desinat esse in cõmercio nostro absq; facto promissoris, & ante eius moram, liberatur promissor.
7 Quod dissoluit obligationem iam contractam, fortius impedit contrahendam.
8 Obligatio semel extincta ꝓpter aliquã causam annullantẽ, non reconualescit, lz tale impedimentum cesset.
9 Cessante causa annullationis nõ cessat effectus ex quo effectus est iam consummatus.
10 Contrariorum non est eadem disciplina.
11 Promittens certã quãtitatẽ vini siue fructuũ ex fundo, nõ liberatur fructibus nõ natis seu natis & consumptis.
12 Ex dissimilibus nõ fit recta argumentatio.
13 Stipulatio liberi hoĩs vel rei sacre, facta tempore prohibito, lz collata in tempus licitum, nihil tamen valet.
14 Tristis futurus euẽtus alicuius sinistri casus & aduerse fortune non est habendus in consideratione.
15 Nauis dissoluta causa nõ reficiendi, lz postea reficiatur, nõ censetur eadem nauis sed diuersa.
16 Valet arg. de legato ad stipulationẽ nisi det ratio diuersitatis.
17 An ea que tollũt iam cõtracta, impediãt fortius cõtrahenda.
18 Si statuto caueatur, quod qui fuerit exbãnitus, elapso termino banni nõ possit esse de prioribus ciuitatis, & sic de decurionibus etiam si fuerit rebãnitus vel exemptus: & alio statuto caueat, qđ qui interfecit rebellẽ sit exemptus ab omni bãno qđ incurrisset vel incurrere posset ꝓpter eiꝰ delicta ꝑterita: si cõtingat qđ aliquis sit bãnitus nisi compareat intra tantũ tẽpus, intra talẽ terminũ bãni interfecit rebellem nõ poterit esse de prioribus.
19 Statutum prohibens bãnitum esse de prioribus habet locum etiã in eo qui tantũ momẽto tꝑis stetit exbãnitus & exemptus.
20 De momento seu actu momẽtaneo non est curandum.
21 Si testator fecit substitutionem filio si sine filijs decesserit, & ipse moriatur cũ filio, qui non viuit nisi vno momẽto temporis, tamẽ substitutio fideicõmissaria est extincta.
22 Si statutũ simpliciter dicat, qđ filiꝰ masculus excludat feminã, sufficit qđ momẽto eã excluserit vt sit exclusa in perpetuum.
23 Matrimonium momentaneum sufficit, vt vir lucretur tertiam partem dotis, vigore statuti.
24 Priuilegia dotis competunt, etiam si matrimonium tantũ momento duret.
25 Idem operatur oppositũ in opposito qđ propositũ in ꝓposito.
26 An cõtrariorum eadem sit disciplina.
27 Si fructus debeãtur ex certo fundo, an fructibus non natis, vel natis, & sine culpa consumptis, obligatio extinguatur: an differatur in sequentes annos.
28 An sit inspiciendum qđ euenire potest.
29 An domo destructa si superest area & reficiatur de nouo, an dicatur noua domus.
30 An ecclesia funditus destructa & reedificata dicatur eadẽ ecclesia vel diuersa.
31 An excommunicatis canonicis, alij loco deficientium subrogati sint excommunicati.
32 Excommunicatio est pena personalis, que infertur anime vere delinquenti.

1 **Sacram.** † Iste. §. est famosus. & solet ab oĩbus difficilis reputari. h. d. sup re a cõi cõmercio exẽpta obligatio nõ contrahitur, & ꝯtracta extinguitur: nec reuiuiscit impedimẽto cessante: secus in naui aĩo reficiẽdi dissoluta, et ex eisdẽ tabulis refecta, vbi obligatio nõ extinguit, sed effectum reassumit. Item secus in fructibus natis & cõsumptis, in quibꝰ etiã nõ extinguitur obligatio. sed expectatur qđ alij nascantur. Aliud in domo vsq; ad areã dissoluta, etiã ea intẽtione vt ex eadem materia reficiatur: nam diuersa cẽsetur: & sic stipulatio amplius nõ reuiuiscit. h. d. totus iste. §. ¶ Diuidit in septẽ partes principales. In prima sup re que nõ est in cõmercio nostro, ponit tria dicta. s. qđ obligatio sup ea nõ potest cõtrahi. & qđ si priꝰ erat cõtracta extinguitur: & qđ nõ recõualescit, licet tale impedimentũ cesset: vnde si res ꝓmissa efficiatur sacra, vel seruus promissus efficiatur liber, extinguit obligatio iam nata: ergo multomagis impedit ab initio ꝯhenda: qꝛ facilius ab initio impeditur aliquid fieri quã factũ tollat. l. patre furioso. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. & c. quẽadmodũ. circa med. de iureiurã. Item res nõ põt incipere ab eo casu, a quo ante cepta finiret vt statim. j. dicã. ¶ In scđa que est ibi qm̃ quidẽ scđm primũ intellectũ glo. ponit ratio eiꝰ qđ iam dictũ erat nõ reuiuiscere obligationẽ lz cesset impedimentũ. vel scđm aliũ int'ellectũ glo. remouet quedã obiectio que statim. j. declarabitur. ¶ In tertia ibi: nam & si nauem cõtra illud qđ dictũ est, qđ qñ cessat impedimentũ: tñ obligatio nõ reuiuiscat: opponit de duobus exẽplis. s. de naue ꝓmissa, & postea dissoluta: & deinde refecta qꝛ reuiuiscit obligatio que durãte dissolutione cessauerat. Scđm exemplũ de quo opponit est si fui stipulatus certã quãtitatẽ vini ex tali fundo, si nascatur ibi vinũ: & sic obligatio incipiat sortiri effectũ, deinde sit cõsumptum sine culpa ꝓmissoris debuit habere effectũ: qꝛ nõ tenetur ꝓmissor dare vinũ, nisi ex illo fundo: & tñ si postea vinũ in sequẽti anno nascat, obligatio reassumit vires. ¶ In quarta ibi: sed hec dissimilia sunt iuriscon. respõdet ꝙ isti casus sunt dissimiles ad primũ casum: & primo ponit diuersitatẽ inter primũ casum: & istũ de vino: qꝛ obligatio vini nascituri cõtinet vinũ in genere, qđ põt subijci cõmercio nostro, & dicta obligatio hz tacitũ tꝑs, & sic tractũ in futurũ quo vinũ nascat, & expectare qđ nascat vinũ ciuile & honestũ ẽ, sz in hoĩe libero ꝓmittit qd in specie & tꝑe cõtracte stipulationis nõ põt subijci cõmercio nostro, nec nr̃o dominio, & sicut stipulatio liberi hoĩs nõ vz pure, ita nec sub conditiõe: qꝛ res dz esse in cõmercio nostro tꝑe ꝯtctus: & expectare tristem & aduersum casum & sic aduersam fortunã ꝙ efficiat seruus nõ est ciuile neq; honestũ. & sic tex. ponit tres differẽtias inter stipulationẽ vini, in qua futurũ tꝑs attẽditur vt stipulatio reuiuiscat: & stipulationẽ liberi hoĩs, in qua nõ attendit qđ possit fieri

seruus. ¶ In quinta ibi: ꝛ nauis si hac mēte. respōdet ad aliud exemplū de naui ponens diuersitatē inter istos casus: nā qñ res efficit̃ sacra, fit ea mēte ꝛ ꝓposito vt nūꝗ̄ ꝓphanet̃: ꝛ qñ seruus manumittit̃, similiter fit ea mēte vt postea nō reuertat̃ in seruitutem: ptz qꝛ expectare seruitutē esset inhonestū ꝛ inciuile, vt dixi sed in re mobili cōsistente ex materia ꝛ forma, vt est nauis: qꝛ animus dissoluēdi nauē, ꝛ in aliū vsum cōuertēdi, vel iterū reficiēdi nō est inhonestus, vñ si nauis dissoluat̃ ea intentione, vt ex eadē materia reficiat̃ postꝗ̄ fuerit refecta, reputabit̃ eadē nauis: ꝛ iō stipulatio sup ea interposita licet interim fuerit extincta, tamen reassumit vires ꝛ effectū postꝗ̄ fuerit refecta: si aūt nauis sit dissoluta ea intētione vt in aliū vsum deducat̃: tunc censet̃ diuersa res, ꝛ stipulatio sup ea interposita extinguit̃, nec amplius reuiuiscet etiā si ꝓmissoꝛ mutaret ꝓpositū. ¶ In sexta ibi: sicuti de edibus ponit aliū casum de domo destructa, in quo videbat̃ idē dicendū qd̄ in naui, vt distinguat̃ qua mente fuit facta dissolutio: ꝛ tamē determinat ꝯtrariū qd̄ imo non distinguat̃ quo animo sit destructa: sed an domus fuerit in totū destructa vsqꝫ ad fundamenta, ꝛ vsqꝫ ad areā: nam etiā si ea intētione eam funditus destruxerit, vt ex eadē materia reficiat̃, tñ reputat̃ diuersa dom⁹: ꝛ stipulatio sup ea interposita extinguit̃. nec amplius per ei⁹ refectionē reuiuiscit: secus si nō fuerit in totū destructa, sed tigna remota: ꝛ postea reposita qꝛ adhuc reputat̃ eadem domus. ¶ In septima ꝛ vlti. ibi: hic tractatus. ponit vtilitatē hui⁹ inuestigationis ad qd est vtile scire an sit eadē res vel diuersa. ꝛ sic habes

2 enucleatū ꝛ clare explanatū totū tex. ¶ † Solū restat declaranda scd̄a pars tex. ibi: qm̄ quidē. q̄ est obscura: ꝛ legit̃ in gl. duob⁹ modis. Prima vt sit ratio ei⁹ qd̄ ꝓdixerat qd̄ obligatio nō resuscitat̃ ꝗ̄uis res sacra ꝓphana efficiat̃, vel ex libero seru⁹: qꝛ vna et eadē cā ꝛ liberādi ꝛ obligādi esset: hoc est eodē modo reuiuisceret sicut extinguit̃: qd̄ est contra naturā: qꝛ naturalr̃ de hoie viuo bene pōt fieri mortuus: sed ecōtra de mortuo non pōt fieri viu⁹. ꝛ sic de nō esse trāsire ad esse: qꝛ vt dicūt philosophi a priuatione ad habitū nō dat̃ regressus. ꝛ iste est bonus sensus. Scd̄o modo pōt intelligi ꝑm glos. vt sit ratio remotiua obiectionis q̄ posset fieri hoc modo: nam dictū est qd̄ nō reuiuiscit stipulatio impedimēto cessante: qꝛ sicut istud impedimentū facit extingui stipulationē, ita si cessat dꝫ facere reuiuiscere, vt cōtrarioꝝ eadē sit disciplina. Itē cessante causa dꝫ cessare effectus. l. adigere. §. quāuis. ff. de iurepa. ꝛ c. cum cessante. de appel. iurisc̄ō. r̄ndet qd̄ propter hoc nō dꝫ reuiuiscere obligatio extincta, qꝛ eadē causa liberādi ꝛ obligādi esset, ꝛ sic extinguēdi ꝛ reuiuiscēdi: ꝛ sic operaret̃ ꝯtrarios effectus: ꝛ isto mō est ratio remotiua. ¶ In tex. ibi sacrā. in quo differat sacrū a religioso. habes text. in. §. sacre.

3 insti. de re. di. facit. l. fi. ff. vt in pos. leg. ¶ † In tex. ibi aut basilicam. Ange. exponit qd̄ basilica est dom⁹ regia vbi stabāt venalia. per. l. pediculis. §. itē cū quereret̃. ꝛ ibi glo. sic declarat. ff. de auro ꝛ ar. le. Tu dic plenius lꝫ ita declaratū nō inueniā qd̄ Canoniste aliter capiūt istū terminū ꝗ̄ legiste: nā canoniste capiūt basilicā pro ecclesia. c. oēs basilice. xvj. q. vij. ꝛ c. j. de relig. domi. ꝛ dicit do. Abb. in rub. de cōse. eccle. vel alt. qd̄ eccl'ia anteꝗ̄ consecret̃ ꝓprie appellat̃ basilica: sed post cōsecrationē assumit nomē eccl'ie. ad hoc allegat bonā glos. cum tex. quā reputat tenendam mēti in. d. c. j. de relig. do. ꝛ ita etiā dicit Abb. in. c. fi. in. iij. not. de eccle. edifi. tñ in materia fauorabili etiā priuilegiata, appellatione eccl'ie venit basilica, ꝛ sic eccl'ia nōduꝫ cōsecrata. ita no. Abb. in. c. fina. in. j. nota. per illum tex. de conse. eccle. vel alta. Sed ꝑm Oratores ꝛ iurisc̄ō. basilica nō est locus sacer. ꝛ minus eccl'ia: sꝫ est locus public⁹, in quo iudicia ꝛ negotia publice exercent̃: ꝛ venalia in stationibus inferiorib⁹ exponunt̃: vt patꝫ in hoc tex. ibi vel vsibus publicis in perpetuū relictā vt forū aut basilicā: ꝛ hic nō capitur ꝓ eccl'ia cū dixerit sacrā aut religiosam. Alibi tex. in d. l. pediculis. §. idē cū quereret̃. ff. de aur. ꝛ arg. leg. decidit etiaꝫ in legato venire illud argentū muliebre, qd̄ in basilica fuerit, et qd̄ mulier negotiatrix cā negotiandi in basilica habebat. vnde Vitruui⁹ de architectura docet basilicā fieri oportere, vt superius iudicia, inferius negotia exerceri possent. Itē basilicā etiā dr̄ dom⁹ regia: put. ff. retuli exponere Ang. hic. ꝛ de hoc habes tex. in. l. basilicā. C. de operib⁹ publi. ꝛ dicit gl. in. d. §. itē cū quereretur qd̄ basilica sic dr̄ eo qd̄ Basilicos grece: latine dom⁹ regis dr̄: vbi stabāt venalia. Sed vide tex. qui videt̃ cōtrariū probare in. §. sedebūt. in aut. de iudi. in ver. in regia basilica. nam si basilica simpliciter intelligeret̃ domus regia, vt gl. ꝛ Ang. volunt superuacuo ibi adijceret̃ regia. tñ glo. ibi dicit ꝙ ille tex. appellat basilicā illud palatium maius qd̄ est Rome apud Lateranum: sed qd̄ etiā basilica apud oratores capiat̃ ꝓ domo regia, accedat illud Plauti, basilice ornatus incedit hoc est regie: excellenter.

4 ¶ † No. primo ex tex. quatuoꝛ species rerū que nō possunt in stipulationē deduci. s. res sacra vel religiosa, liber homo, ꝛ basilica. Item res ad vsum publicū destinate. adde generaliter idē esse in oibus rebus que nō sunt in cōmercio nostro, vt habes exēplū in. l. apud iulia. §. fi. cum. l. seq. et prin. seq. ff. de leg. j. ratio duplex assignat̃ in isto tex. Prima circa principiū ibi: nā ꝛ cū quis: nam si res ꝓmissa efficeret̃ postea sacra vel religiosa. vel seru⁹ ꝓmissus efficeret̃ homo liber: extingueret̃ obligatio iā ꝯtracta: ergo multomagis dꝫ ab initio impediri cōtrahēda: vt dixi. ff. in apostil. tex. Scd̄a ratio est ꝛ quidē notabilis qd̄ vbi scd̄m tp̄s p̄sens aliquid nō pōt subijci dn̄io nostro in genere suo, ibi nō pōt sup illo cōtrahi obligatio nō solū pura, sꝫ nec etiā in diē vel sub ꝯditione: ꝛ ista ratio assignatur hic in versi. sed hec dissimilia sunt. in duob⁹ locis. ¶ Limita istū tex. vt procedat qñ stipulatoꝛ nō habet cōmerciū rei quā stipulet̃: tūc stipulatio est nulla: secus si nō esset in commercio promissoris. tex. est faciēs istā differentiā in. l. multum interest. ff. e. ¶ Scd̄o limita istū tex. procedere: qñ aliquis simpliciter stipulat̃ rem que nō est in commercio ipsius stipulantis quo casu stipulatio simplex intelligit̃ ad dandū. ibi. l. si ita distrahatur. ff. de ꝯhen. emp. ꝛ. l. nemo rē suā. in prin. ff. eo. ideo nō vꝫ: qꝛ ad tales res que nō sunt in commercio, non potest cōtrahi obligatio dandi, sed bene ad tradendū valeret stipulatio. vt est glo. not. institu. de inuti. stipu. in prin. in versi. idem iuris. in gl. in ver. sacrā. ꝛ in. l. liber homo. prima. vbi dicetur. j. eo. ¶ Tertio limita vt ꝓcedat quādo res est oīno exēpta a cōmercio nostro: vt in quatuoꝛ exemplis tex. si aūt esset exēpta a communi commercio de per se sꝫ cum alia re: quid iuris sit vidimus in. d. l. multum interest. ff. eo. habet̃ in. l. cetera. in prin. ff. de leg. j.

5 ¶ † Scd̄o no. ex tex. ibi quāuis res ꝛc. qd̄ nō inspicit̃ ꝙ pōt euenire quādo presens stat⁹ ad illud nō tēdit vt hic. ꝛ. l. j. vbi Bart. not. ff. de in lit. iur. secus si ad illud tēderet: vt. l. qui bona. §. cum inter. ff. de dam. infec. ꝛ. l. si quis domum. ff. loc. de quo. j. ꝑ Bart.

6 vbi latus dicet̃. ¶ † Tertio no. in ver. nam ꝛ cum quis. qd̄ si res promissa desinat esse in commercio nostro absqꝫ facto ꝓmissoris, ꝛ ante ei⁹ morā, liberat̃ promissoꝛ perinde ac si res esset exēpta. Et ex hoc habes tria correlarie notare. ¶ Primū ꝙ si res veniat ad eū casum a quo incipere non pōt, qd̄ vitiat̃ de quo qꝛ est via brocardica, habes per Bart. et alios in. l. pluribus. §. ꝛ si

7 placeat. j. e. ¶ † Scd̄m habes ꝙ illud qd̄ dissoluit obligationē iam cōtractā, fortius impedit eam cōtrahendam: de quo latius. j. per Bar. vbi dicetur. ¶ Tertiū habes qd̄ obligatio nō potest incipere ab eo casu, ad quē veniēs finiret̃, ꝛ incepta desineret. facit. l. titio cū morietur. ff. de vsufruc. ꝛ. l. iij. §. puberi. ff. de car. edi.

8 ¶ † Quarto principaliter no. in ver. nec reuocātur in obligationem duo. ¶ Primū qd̄ obligatio semel extincta propter aliquā causam annullantē, nō recōualescit, lꝫ tale impedimentū cesset. Ad idem tex. in. l. qui res. §. aream. j. de solu. ꝛ text. de conse. dist. iiij. in. c. queris. ꝛ ibi gl. ꝛ tex. vij. q. j. quā periculosum. Spe. in tit. vide qd̄ per hoc decidit in titu. de proba. §. j. in ver. circa nouale. Item liberatus semel a patria potestate nō pōt amplius in eā reuerti, nisi adoptione vel ingratitudine: ꝛ sic durat perpetuo liberatus. l. qui liberat⁹. ꝛ. l. si pater filium. vbi gl. ff. de adop. Itē adde qd̄ no. decidit Bal. in. l. pe. arg. illi⁹ tex. ff. de excu. tuto. qd̄ si testatoꝛ relinquit in testamēto vxorem suam vsufructuariam omnium bonoꝝ, donec ipsa caste vixerit, qd̄ si primo anno vixit caste: scd̄o nō: tertio redijt ad castitatē, forte ingrediēdo religionē: qd̄ ꝑ hoc nō reassumit. qd̄ bene no. Ista regula fallit in casu l. ij. §. fi. ꝛ ibi gl. expresse no. ff. de heredi. vel act. vēdi. Item vide tex. in. l. pe. C. de cura. fur. vbi furiosus habēs curatorem, si ei superueniant dilucida interualla sane mentis. interim cessat officiū curatoris: ꝛ si postea reuertatur furoꝛ. iterū reassumit admi

9 nistrationem. ¶ † Aliud scd̄o not. ex eo. ver. quod cessante causa annullationis nō tamē cessat effectus ex quo effectus iam est cōsummat⁹. de quo per Cy. i. l. generaliter. C. de epis. ꝛ cle. Bar. in. l. ij. §. fi. ff. de dona. per cano. in. c. post trāslationem. vbi tex. et glo. de renun. facit qd̄ not. Bal. Ang. ꝛ alij in. l. filio quem pater. in princ. per illum tex. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝙ si aliqua terra exiuit de obedientia domini sui, ideo fuit bannita, licet postea reuertatur ad obedientiā, tamen per hoc nō tollunt̃ banna, nisi expresse

10 remittantur. ¶ † Quinto not. in ver. quoniam quidē. scd̄m vnū intellectum gl. ꝙ vna ꝛ eadem nō debet esse causa duorum contrarioꝝ: scd̄m alium intellectū. no. qd̄ ꝯtrarioꝝ nō est eadem natura seu disciplina: qꝛ hic vnū de cōtrarijs inducit effectū, qd̄ si res ꝓmissa efficiatur sacra vel publica, vel homo liber, annullatur stipulatio: ꝛ tamen eius contrariū. s. cessatio huius qualitatis, nō inducit cōtrarium effectum. s. quod faciat reuiuiscere.

11 de quo latius. j. per Bar. vbi dicetur. ¶ † Sexto no. in versi. pro quo ꝛ illud. ꝙ promittens certam quātitatem vini siue fructuū ex fundo, nō liberatur fructibus non natis, seu natis ꝛ consumptis: et sic talis promissio nō intelligitur de vino seu fructibus primi anni, sed etiam de fructibus sequētium annorum. de quo latius. j. per Bart. vbi dicetur. et ista promissio est in genere: vt dicit tex. j. ibi: vini autē nō speciē sed genus: ꝛ dicitur in genere: quo ad hoc

quo ad hoc, qd lz vinũ isto anno natum pereat, nõ tñ perit illud qd est in obligatiõe deductũ: qr nõ magis istud vinũ q̃ aliud est promissum: ex quo est ꝓmissio in genere: sed qñ stichus promittitur ibi, certa spẽs est ꝓmissa: vt subdit tex. ideo si efficiat liber, et sic eximat a cõmercio nostro, perit illud qd in specie ꝓmissum erat: ideo tũc obligatio extinguitur: istud est ꝙ vult dicere iste text. dũ facit differentiã an sit ꝓmissio in genere, an vo in specie.

12 ¶ † Septimo no. in ver. sed hec dissimilia sunt: qd ex dissimilibus nõ fit recta argumẽtatio: quẽadmodũ ẽt ex separatis nõ fit bona illatio. vulgata. l. papinian⁹. ff. de mino. ꝛ. l. si. in fi. ff. de ꝑcu. facit. l. si maritus. prima. in fi. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. per quã no. ibi Bal. qd separatorũ separata debet esse ratio. Item adde quod no. decidit Gemi. in. c. cupiẽtes. §. qd si per viginti. de elec. in. vj. qd vbi ius cõmune vel statutariũ excludit quẽ a potestate prosequẽdi causam si nõ seruauerit certas solẽnitates intra certum terminũ: nihilominus elapso termino audiet, si vult ꝓbare qd sua causa est dissimilis: ꝛ nõ erat talis que includeret sub illo iure. quod est no. ꝛ quotidie potest practicari in statutis ꝫm eũ. Aduerte tamẽ qd ꝓcedit arg. a sim. li lz nõ sit omnimoda similitudo. c. ꝯstitutus. de app. ꝛ ibi do. Abb. in. iij. no. ad hoc notat. ꝛ reputat notabilissimũ. ꝛ. c. quẽadmodũ. ꝛ ibi not. d. Abb. in. j. nota. de iureiur. do. Abb. ꝛ alij in. c. trãslato. de consti. ꝛ in. c. cum dilecta. de cõfir. vti. vel inuti. d. Anto. de bu. in. c. nõ debet. in pe. col. de cõsang. ꝛ affi. Et vltra Cuma. ego allego bonũ tex. quem ibi solitus sum ad hoc põderare. in. l. fi. C. de coll. vbi tex. arguit de castrẽsibus vel quasi ad aduẽtitia: ꝛ tamen est magna dissimilitudo: pꝫ qr castrẽsia, vel quasi sunt in totum filij, etiam quo ad vsumfructuũ, ꝛ in eis habetur pro patrefa. l. ij. ff. ad macedo. ꝛ in eis potest facere testamentũ. l. fi. C. qui test. face. pos. secus est in aduẽtitijs. ad idem tex. in. l. ex facto. in prin. in ver. vt quẽadmodum. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ ibi Are. in. vj. no. ad hoc notat vbi text. arguit de pupillari substitutione ad exẽplariã: ꝛ tamẽ inter eas est multa dissimilitudo. et pꝫ in. l. humanitatis. C. de impube. ꝛ in. §. qua rõne. instit. de pup. substit. Similiter do. Abb. in proe. decre. in. vij. col. no. ex gl. ibi qd valet similitudo a remotis. Sed in contrariũ allego tex. in. c. lz beli. circa fi. de simo. vbi lz crimen simonie ꝛ crimẽ lese maie. habeãt similitudinem: tamẽ qr datur dissimilitudo, ideo nõ procedit argumentũ de vno ad aliud: ita ibi cantat tex. no. ibi do. Abb. in pe. no. bonum modũ euacuãdi argumentũ a simili: ꝓbãdo dissimilitudinẽ in eo in quo ꝯfertur. breuiter dic ꝙ ad hoc vt ꝓcedat argumentũ a simili, sufficit qd detur similitudo eo respectu quo inducit argumentũ. lz in alijs sit dissimile. ꝫm Jo. an. in. c. nõ potest. §. j. ꝛ ibi Gemi. in pe. col. de

13 prebẽ. in. vj. ¶ † Octauo no. in ver. adeo enĩ qd stipulatio liberi hominis, vel rei sacre facta tẽpore prohibito, lz collata in tẽpus licitũ cũ desierit esse liber vel sacra, nihil tamẽ vꝫ: ꝛ sic limitatur regula que habet qd paria sunt aliqd fieri tẽpore habili vel tpe inhabili, ꝛ cõferri in tẽpus habile. l. in tẽpus. ff. de here. insti. et. l. qd spõse. C. de dona. ante nup. ꝛ. c. de vxore. ꝛ ibi not. do. Abb. de sepul. illa reg. limitat, qñ natura rei repugnat: ꝛ illud expectare esset inciuile ꝛ triste. facit. l. si minor. ff. de seruis expor. ꝛ. c. fi. ꝛ ibi

14 Gemi. no. de sepul. in. vj. ¶ † Nono not. ex tex. ibi. ꝛ casum aduersamꝗ fortunã. tex. qui semper allegatur qd tristis futurus euentus alicuius sinistri casus ꝛ aduerse fortune, nõ est habendus in cõsideratione: ita tex. hic. alibi dicit tex. in. l. si in emptiõe. §. oĩm. versi. liberũ. ff. de cõtrahen. emp. alleg. in glo. nec enĩ fas est eiusmodi casus expectare. facit. l. iulian⁹. §. qui ꝛ a quibus. in ver. nec aduẽtitij casus computãdi sunt. limita quãdo tristis euẽtus cõsideraretur ad odiũ ꝛ dãnum: tunc nõ est habẽdus in ꝯsideratione, secus si ad fauorẽ ꝛ ꝓuisionem: vnde si lego libertatẽ libero homini si efficietur seruus, iste tristis euentus ideo cõsideratur qr ei ꝓuidero per dationem libertatis. text. est in. l. generaliter. §. si homini libero. ff. de fideicõ. lib. de quo tex. glos. hic opponit et nõ soluit similiter fauore dotis aduentitie. ꝛ tristes casus habentur in cõsideratione ꝫm Cy. in. l. quãuis. C. de pac. cõuentis.

15 ¶ † Decimo ꝛ vltimo in versi. ꝛ nauis. quod nauis dissoluta sine animo eã reficiendi, licet postea reficiatur, nõ censetur esse eadẽ nauis, sed diuersa: qd intellige verum si carina id est fundus nauis dissoluatur, ꝛ mutata fuerit: als secus. tex. est per quẽ iste sic limitatur in. l. quod in rerum. §. fina. vbi gloss. ꝛ docto. ff. de leg. j. Secundo limita istum text. procedere quando nauis in totum vno cõtextu dissoluta fuit, secus si per partes et per partes refecta: quia tunc indistincte dicitur esse eadem nauis. l. quid tamẽ. §. in nauis. ff. qui. mo. vsusfruc. amit. ꝛ. l. proponebatur. ff. de iud. secũdum do. Alexan. hic. Paul. de cast. ꝛ do. Alexã. in. d. l. qd in rerum. §. fi. ff. de leg. j. ¶ Expeditis textualibus ꝑfecte vt puto: Glos. in verb. ex libero. diuiditur in duas partes. In prima allegat quinꝗ concord. ad text. In secunda fortiter opponit, ꝛ dupliciter soluit: ꝛ intendo hic contrarium bene examinare. secunda ibi: sed contra. prima solutio gl. est quod ibi heres fuit in culpa manumittendo seruum legatum. ista solutio manifeste diuinat. nec text. ibi aperit an heres manumiserit illum seruum, an testator. Secundo ꝛ fortius ista solutio nullatenus conuenit ad illum tex. qr ꝫm hoc non curaretur an postea iterum efficiatur seruus vel nõ: qr semper heres tenetur propter morã ꝛ culpã suã. l. si ex legati. ff. eo. et sic frustra ibi diceretur qd reincidit in seruitutẽ. Tertio ꝛ adhuc fortius falsum est assumptum glos. qr heres non potest manumittere seruum legatum, etiã sub conditione. l. seruũ qui. ff. de manu. ꝛ. l. generaliter. §. j. ff. qui ꝛ a qui. ergo ille tex. necessario intelligitur qd seruus legatus ibi fuit manumissus viuo testatore: nõ autem per heredem. Secunda so-

16 lutio glos. † qd aliud fit in legato quã in stipulatione, non habet rationem differentie: ideo, cõmuniter reprobatur: cũ ab vno ad aliud fit bona argumẽtatio nisi detur ratio diuersitatis. l. seruũ. §. eũ qui chirographũ. ꝛ. l. que de legato. ff. de leg. j. Vnde Bart. ꝛ docto. hic soluunt tertio modo scdm glos. in. l. contraria. in. d. l. si chorus. §. fi. de leg. iij. qd ibi seru⁹ legatus. deinde manumissus adhuc postea fuit effectus seru⁹ in vita ipsius testatoris: vnde ex noua volũtate testatoris ꝓbata, restaurat legatũ. l. cum seruus ff. de adimẽ. leg. ꝛ ita etiã soluit glos. in. d. l. qui res. §. areã. in ver. liberor. vbi Bar. ꝛ alij. ff. de solu. secus si post mortez reincideret in seruitutẽ, vel si in eius vita ꝛ nõ habuit postea nouam testatoris volũtatem. l. si seruus legatus. §. j. vbi glos. ff. de adi. leg. ꝛ ita procedit tex. in. d. l. qui res. §. areã. vbi Pau. iurison. videtur referre opi. Celsi positam in. d. l. si chorus. §. fi. ꝛ eam reprehẽdere: sed concorda ista duo iura per istum modũ qd in. d. l. si chorus. §. fi. ille seru⁹ legatus postea manumissus, adhuc reuersus est in seruitutẽ in vita testatoris, ꝛ superuenit noua volũtas testatoris probata: ꝛ ꝓpter ista duo legatũ debetur: sed tex. in. d. l. qui res. §. aream. loquitur quando seruus legatus ꝛ manumissus denuo reincidit in seruitutẽ: sed post mortẽ testatoris, vel si in eius vita non interuenit ibi noua voluntas testatoris: tamen quia ista videntur mere somnia ꝛ diuinationes ad vtrũꝗ tex. ꝛ ideo subtilis Cuma. hic: quarto loco tenet qd. l. si chor⁹. §. fi. que est lex celsi, referatur ꝛ reprehẽdatur per Paulũ iurecon. in. d. §. aream. ꝛ isto modo cessaret omnis op. et omnis difficultas. Et si dicis si ille. §. fi. in. l. si chorus. fuit correctus. per. d. §. areã. ergo male fuit positus in vol. ff. ꝛ frustra occupat membranas cõtra. §. quibus. in prima constitutione. C. vbi imperator mãdat nihil correctuz debere poni in pãdectis. respondet Raph. Cuma. qd istud processit per ignorãtiam vel errorẽ compilatorũ. Ista solutio nullatenus est tenenda: qr vitãda est legum correctio. l. precipimus. in fi. cum vulgaribus. C. de appel. item ꝓpter. d. §. quibus. ¶ Tu aduerte qd cõtra cõem solutionẽ glos. ꝛ doct. quã. ff. retuli facit: qr qd in. d. l. si chorus. §. fi. legatũ recõualescat propter nouã voluntatẽ testatoris expressam, certe de tali expressa voluntate testatoris nulla habetur mentio in illo tex. preterea isto modo intelligẽdo ille tex. redderet de indubitabili. Et si dicis qd illa. l. suppleat per aliã legẽ: scꝫ per. d. l. cũ seruus. ff. de adi. leg. allega. per Bar. ꝛ oẽs: ꝛ non est nouum qd vna lex etiã anterior suppleatur per aliam. l. etiã posteriorem. l. non est nouum. ꝛ. l. sed ꝛ posteriores. ff. de legi. qr dico ex mente Raph. cu. quod. d. l. cũ seruus. nihil facit ad ꝓpositũ: qr loquit qñ legatũ non fuit extinctũ ipso iure, sed ope exceptionis tñ: pꝫ qr ibi seruus legatus fuit per testatorẽ alienatus: sed per alienationẽ seru⁹ nõ eximit a cõmercio nostro: ideo tũc nõ reuocatur ipso iure legatũ, sed ope exceptionis: tamẽ ideo si talis seruus sit redẽptus ex noua volũtate testatoris recõfirmat ꝛ tollit exceptio: vt vult tex. in fi. in ver. nõ summouebitur. facit. l. iij. in fi. ꝛ. l. seq. ff. eo. tit. de adi. leg. sed text. in. d. l. si chorus. loquit quãdo seruus fuit manumissus, ꝛ sic effectus homo liber. ꝛ sic in totum exemptus a cõmercio nostro: vt hoc tex. ideo tunc legatum ipso iure extinguit. ꝛ istud fundamẽtum prima fronte notabiliter stringit. ꝛ vide in simili tex. in. l. q ex liberis. §. testamẽto. ff. de bo. pos. ꝫm tab. sed defendẽdo cõmunem solu. dic ꝙ si requiritur ꝙ superueniat noua volũtas testatoris quãdo legatum expirauit solum ope exceptionis solum vt recõualescat: vt in tex. in. d. l. cum seruus. quãto fortius requiritur ꝙ superueniat noua volũtas testatoris: quado legatum fuit ipso iure extinctũ per manumissionẽ. d. l. si chor⁹. §. fi. certe multo fortius: als legatum nõ resuscitaretur si seruus manumissus iterum seru⁹ efficeretur, qr nouus homo esse videtur: ita expresse dicit ad literã tex. in. d. l. si seru⁹ legatus. §. j. ꝛ ibi glos. ff. de adi. leg. ¶ Quid tenendum in tanta difficultate, horum contrariorum: subtilitatũ princeps. d. Christo. de castel. ꝛ insignis doctor do. Pe. de bexu. tenuerunt secũdam sol. glos. nostre cõmuniter reprobatã. ꝛ dicit do. Pet. de bexu. ꝙ ista solu. inuitis dentibus est tenenda: ꝛ ego eam etiã teneo declarãdo eam plenius q̃ ipsi faciant. ꝛ iungo eã simul cũ cõmuni solutione, qd ipsi nõ faciunt et isto modo declarãdo ꝛ simul iungẽdo habebis purã veritatẽ. Vnde dicas ꝙ tex. nostr. ꝛ tex. in. d. §. areã. loquũtur in stipula-

tione, que nõ reuiuiscit licet homo ꝓmissus ex libero efficiatur
seruus: sed tex. in. d. l. si. homo. §. fi. loquit̃ in legato. ⁊ isto modo
omnia cessant. nec. §. areã. corrigit. d. l. si chorus. §. fi. q̃r loquit̃ in
diuersis terminis. ratio diuersitatis est in ꝓmptu: q̃r in stipula-
tione inspicimus tp̃s p̃sens ꝓut expresse dicit tex. hic in versi. q̃r
nec presentis obligationẽ tẽporis recipere põt. ⁊ in ver. nam de
his rebus negotiũ recte gerim⁹: que subijci in vsibus dñioq̃ʒ no
stro statim possunt. per quẽ tex. d. Alex. in not. colligit pulchrã
doctrinã quã reputat tenendã menti qð quicquid in suo genere
ſm tẽpus p̃sens nõ põt subijci dñio nostro, vt homo liber, ⁊ res
sacra: sup ea nõ põt ex stipulatiõe obligatio ẽbi: neq̃ʒ pure neq̃ʒ
sub cõditione: ⁊ sic in stipulationibus media tpa nocẽt ⁊ vitiant:
vt hoc tex. in ver. nec reuocant̃. Ex quo egregie not. Bal. qð q̃n
medius status rei obligationẽ extinguit, nõ curamus extrema:
sed in legatis media tẽpora nõ nocent: q̃r sufficit habilitas. s. me
dij tp̃is. s. tp̃s faciendi legati: ⁊ tp̃s mortis testatoris. l. sed ⁊ si in
cõditione. §. solem⁹. ⁊. l. si alienũ. §. j. ff. de here. insti. vnde nimirũ
si in. d. l. si chorus. media tẽpora nõ nocent: lʒ seruus legatus me
dio tpe in vita testatoris sit effectus liber: cum tempore facti le-
gati esset seruus: ⁊ similiter mortis testatoris tẽpore reperiatur
seru⁹: intellige tamẽ dũmodo noua volũtas testatoris superue-
niat. ⁊ ꝓbetur per. d. l. cũ seruus. al's secus esset: vt est text. in. d. l.
si seruus legatus. §. j. ⁊ in glos. ⁊ dixi plenius. s. ⁊ in legatis atten
ditur noua volũtas testatoris, a qua sola pendent legata: cũ etiã
solo nutu possint reling. l. nutu. ff. de le. iij. ⁊ sic iũgo simul scðam
solu. glos. ⁊ cõem sol. Bar. ⁊ doc. ⁊ simul iuncte sunt ipsa veritas.
¶ Et aduerte qð etiã in casu. §. nostri. ⁊. d. §. areã. si seruus pro-
missus efficiat̃ liber: ⁊ denuo redigat̃ in seruitutẽ, ⁊ sic efficiat̃ de
cõmercio nostro: non reconualescit stipulatio propter medium
impedimẽtum: tñ si denuo interueniret consensus ambarũ par-
tium verbis expressis, reconualidaretur stipulatio ꝓpter nouã
volũtatem expressam verbis, vel noua stipulatio induceretur: ⁊
ita est clare de mente Bar. hic. in. iij. col. cũ examinat an idẽ ope
retur oppositũ in opposito qð ꝓpositum in proposito. ¶ Pre-
terea circa primã partem principalẽ tex. in ver. nam ⁊ cum quis.
17 † An ea que tollũt iam cõtracta fortius impediãt contrahẽda.
Bar. distinguit vt hic per eũ. Et q̃r doctrina Bar. videt̃ obscu-
ra ⁊ magis indigeat declaratione quã additiõe. Tu dic qð aut
impedimẽta que tollunt iã cõtracta, tendũt etiã ad inhabilitan
dum in futurũ: ⁊ sic inhabilitãt etiã in futurũ rem et p̃sonã: ⁊ tũc
procedit regula huius tex. facit. l. iij. §. desinere. ff. vsufru. quẽad.
cau. ⁊. l. sempronius. ff. de vsufru. leg. secus si nõ tendũt ad impe-
diendũ: vel inhabilitandũ in futurũ. l. ij. §. j. ff. de capi. dimi. vbi
emãcipatio, ⁊ sic minima capitꝪ diminutio, tollit obligationẽ iã
cõtractã: ⁊ tamen nõ impedit faciendã quin emãcipatus possit
postea se obligare, eo q̃r emãcipatio est minima capitis diminu
tio tẽdit solũ ad eximendũ ab obligationibus cõtractis tẽpore
quo erat in potestate p̃ris: iuxta titulũ qð cũ eo. ff. ⁊. C. q̃r cense-
tur nouus homo, sed nõ impedit in futurũ quin postea de nouo
possit cõtrahere ⁊ obligare se. similiter ad hoc Bar. allegat tex.
in. l. si debitori deportatio. ff. de fideius. vbi deportatio extinguit
⁊ tollit oẽs obligationes deportati. ⁊ tñ impedit in futurũ quin
possit deportatus obligari. l. si mãdauero tibi vt ꝓ me. §. is cui⁹.
ff. mãda. ⁊. c. felicis. §. verum. de pe. in. vj. q̃r in deportatione non
veniunt iura neq̃ʒ bona futura. vt late dixi in. l. si stipulatus. el. j.
§. cũ stipulamur. ff. eo. ⁊ hoc impedimentũ deportatiõis nõ inha
bilitat deportatũ in futurum. ¶ Secũdo fallit ſm Bart. quãdo
tolleret eã cõtractã principaliter per modum liberationis, ⁊ nõ
per modum inhabilitatis. l. sub cõditione. ff. de solu. ⁊. l. quoties.
ff. de noua. vbi acceptilatio interposita super obligatione condi
tionali, tollit obligationẽ quãdo est nata: et tamen non impedit
quin in futurũ constituatur: ⁊ idem in reuocatione: q̃r acceptila
tio ⁊ nouatio tendũt ad tollendã obligationem quãdo est con-
tracta: q̃r impossibile est sequi liberationem sine nouatione, nisi
prius obligatio induceretur. q̃r nõ potest sequi priuatio: nisi pre
cedat habitus. l. decẽ. ff. eo. ca. ad dissoluendũ. de despõ. impube.
sed nõ tendũt ad impediendũ nasci: sed iam nata tollũt effectũ.
18 ¶ † Unde inducit Bar. ad. q. statuto cauet̃ qð qui fuerit exban
nitus elapso termino bãni nõ possit esse de prioribus ciuitatis:
et sic de decurionibus etiã si fuerit rebãnitus vel exẽptus, ⁊ hoc
forte propter infamiã facti que remanet. Alio statuto cauetur,
qð qui interfecit rebellẽ sit exẽptus ab omi bãno qð incurrisset
vel incurrere posset ꝓpter eius delicta preterita: modo contin-
git aliquis est bannitus, nisi cõpareat intra tantũ tempus intra
talem terminũ bãni interfecit rebellem, an poterit esse de prio-
ribus. Bar. determinat qð non per doctrinã per eum superius
datã: q̃r cum scðm statutum directo tendat ad liberationẽ, non
põt de bãno eximi vel liberari, nisi qui in bãnitum iam incurrit.
d. l. sub cõditione. ⁊. d. l. quoties. ideo codẽ momẽto ⁊ pũcto quo
tempus bãni finietur: ⁊ sic cũ in bãno fuerit, eodẽ puncto statim
liberabitur, q̃r interfecit rebellem: ergo nõ erit de prioribus ci-
uitatis q̃r esset dicere eum aliq̃n fuisse in banno: ⁊ cũ Bart. tenet
Jõ. de imo. hic cõtra Bar. tenẽt Ang. Raph. cu. ⁊. d. Alex. hic:
q̃r istud statutũ scðm nõ solũ eximit a bãno iam incurso: sed etiã
impedit bannum incurrẽdũ: ex quo dicit qð eximatur ab oĩ bã-
no qð incurrisset, vel incurrere posset: ⁊ sic expresse loquit̃ de bã
no incurrendo ⁊ statutũ habet eandem potestatẽ ad impediẽ
dum bannũ incurrẽdũ, sicut ad tollẽdũ iam incursum: ergo cum
statutũ eximat a bãno ⁊ p̃terito ⁊ futuro, certe verba statuti vi-
dent̃ esse clara: qð vult tollere bannum ⁊ incursum ⁊ incurrẽdu.
ergo vigore secũdi statuti poterunt ad dictã dignitatẽ aspirare
et ista est multũ equa opi. ſm Raph. cu. cui multũ quadrãt ver-
ba statuti. nec ob. fundamẽtum Bar. qð istud scðm statutum di
recto tendit ad liberationẽ, ⁊ liberatio presupponit habitũ ⁊ sic
bãnũ p̃cederet, q̃r vbi nõ est habit⁹ ibi nõ põt cadere priuatio.
d. l. decẽ. ⁊ ita loquit̃. d. l. sub cõditione. ⁊. d. l. quoties. allegata p
Bar. q̃r aduertendũ est ꝓ solutione ſm. d. Alex. hic: ꝙ in isto sta
tuto dr̃: eximat̃ a bãno qð incurrere posset: verbũ posset est pre-
teritũ imperfectũ, ⁊ de natura sui importat futurũ. l. cũ cert⁹. ff.
de tri. vi. ⁊ oleo le. ergo si eximat̃ nõ põt stare ꝓprie liberatio ab
eo banno qð futurum est: vñ intelligit̃ ſm eũ eximat̃. i. nõ incur-
rat: sicut etiã in. d. l. iij. §. desinere. ff. vsu. quẽad. caue. desinere dr̃
etiã ille qui nõdum ceperit: lʒ q̃n est bannũ preteritũ verbũ exi
mat̃ hñ stat ꝓprie, ⁊ nõ est incõueniẽs ꝙ in eo statuto idẽ verbũ
proprie ⁊ improprie capiat̃. l. ij. cũ gl. ff. de offi. p̃cõ. ⁊ lega. ita resi
det. d. Alex. nõ quoq̃ʒ est verũ illud qð dicit Bar. ꝙ in eo pũcto
quo terminus bãni finiet̃, ꝙ tũc erit exbãnitus ⁊ etiã exempt⁹:
nã ſm Ange. ex quo statutũ disponit ꝙ eximat̃ a bãno quod in
currere potuisset: ergo nõ põt dici cõtumax si nõ cõparet in ter
mino bãni ex quo ꝑ statutũ eximit̃ ⁊ sic circũducit̃ terminus bã-
ni. arg. l. ⁊ post edictum. §. j. cũ ibi no. ff. de iud. ⁊. l. quesitum. ff. de
re iudi. sed ad hoc respõdet Imo. qð istud procedit q̃n in termi
no banni cõparuisset ⁊ allegasset suã defensionem tũc ꝓpter cõ-
paritionem factam in bãno, cum ista causa defensionis iudex de
beret bãnum tollere vel relaxare ex quo conditio banni nõ eue
nit quod nõ est ĩ casu nostro: vbi permisit labi terminũ bãni nõ
factis defensionibus. ¶ Quid tenendũ: lʒ in iudicãdo ⁊ cõsulẽ
do mitior pars in criminalibus sit tenenda. l. si preses. ⁊. l. inter-
pretatione. ff. de pe. tñ ego teneo decisionẽ Bar. stãtibus verbis
statuti prout ipse presupponit. s. quod interficiens rebellẽ sit exẽ
ptus, ⁊ eximat̃ ab omni bãno qð ĩcurrisset: vel incurrere posset:
nam dum dicit sit exemptus ⁊ sic de presenti intelligitur de bã-
no quod incurrisset ⁊ sic de p̃ma parte: ⁊ dum dicit ⁊ eximat̃ ⁊ sic
in futurum, intelligit̃ a banno qð incurrere potuisset in futurũ:
⁊ sic singula singulis veniunt cõgrue referẽda. verbũ aũt exima
tur, de propria significatione presupponit habitũ. ⁊ sic bannum
incursum. l. decem. ff. eo. al's non põt sequi liberatio. d. l. sub cõdi
tione. ff. de solu. ⁊. l. quoties. ff. de noua. nam si debet eximi a bãno
necesse est presupponere ꝙ bannum sit incursum, ⁊ sic ꝙ trãse-
rit termin⁹ banni: ergo nõ poterit esse de priorib⁹, lʒ fuerit rebã
nitus q̃r rebellem interfecerit ⁊ isto modo congrue declarãdo ⁊
referendo verba statuti cessant que. s. in oppositũ adducebant
19 presertim per. d. Alex. ¶ † Ultra scribẽ. tu põdera Bar. hic vel
le vnũ singu. ad qð alij nõ aduertũt ꝙ statutũ prohibẽs banni-
tũ esse de priorib⁹, hʒ locũ etiã in eo q̃ tñ momẽto tẽporis stetit
exbãnit⁹ ⁊ exẽpt⁹ qð valde no. q̃r est magna ampliatio ad illud
statutũ penale: istud intendo examinare ⁊ est noua questio ⁊ cõ-
tra Bar. ꝙ de banno momẽtaneo non sit curandũ, ⁊ de eo nõ sit
intelligẽdũ hoc statutũ penale, sʒ de bãno qð habuit duratio-
nẽ ⁊ effectũ. ꝑ tex. in. l. fi. §. fi. C. de bo. que lib. ꝑ quẽ tex. no. ibi Cy.
20 et Bal. † de momẽto seu actu momẽtaneo nõ esse curãdũ: nã pa
ter ibi nõ acquirit vsumfr. in aduẽtitijs seu in acq̃sitione filij mo
mẽtanea: idẽ qð de momẽto tẽporis nõ curet̃: tʒ Bal. i. l. si pater
in. viij. q. C. de insti. ⁊ substi. arg. l. si q̃s ita legauerit dũ vxor mea.
ff. de condi. ⁊ demõ. in ver. q̃r non omne momentũ exigẽdum sit.
¶ Ex aduerso ꝓ Bar. facit in simili bonus tex. in. l. vxoris abor
tu. in ver. Quis natus illico decesserit. C. de postbu. here. insti. ⁊
qð ꝑ illũ tex. decidit sing. Bal. in. c. quinetiã in ti. episcopũ vel ab
21 batẽ. ĩ vsib. feu. vbi sing. tʒ † qð si testator facit substitutionẽ filio
si sine liberis decesserit, ⁊ ipse moriat̃ cũ filio: q nõ viuit nisi vno
momẽto temporis: tñ substitutio fideicõmissaria est extincta: q̃r
ratione momẽti rescindit̃ testamẽtũ. d. l. vxoris abortu. ⁊ momẽ
tum multum operatur in his que sunt momẽti: vt not. glos. for-
mans oppositionem de pũcto. in. l. sed ⁊ partus. §. fi. ff. quod me
tus cau. vt ibidẽ latius per Bald. ¶ Secundo facit quod singu
lariter tenet idem Bal. in. l. si quis postbumos. §. j. colum. fin. ff.
22 de libe. ⁊ postb. vbi tenet † quod si statutuʒ simpliciter dicat, qð
filius masculus excludat feminam: sufficit quod momẽto eam
exclulerit, vt sit exclusa in perpetuuʒ. de quo etiam per do Ant.
23 de but. in cõsi. xx. quod inci. equitas valde suggerit. ¶ † Tertio
matrimonium

matrimoniū momētaneū sufficit vt vir lucretur tertiā partē do tis vigore statuti perusini.ſm Bal.in.l.nō tantū.per illū tex.C. de leg.⁊ ibi Ang.in lectu.florentina.⁊ sequit Are.in.l.ij.⁊ in.l.si ante nuptias.circa fi.sol.mat.qđ est valde no.cum nō videatur sustinuisse onera matrimonij ꝑpter que videt deferri tale lucrū dotis.l.pro oneribus.C.de iure do.❡Confirmatur ⁊ sic quarto
24 facit qđ no.tꝫ Bal.in.l.j.in.ij.col.C.de priuile.do.qui tenet † qđ priuilegia dotis competunt,etiā si matrimoniū tantū momēto duret.❡Quinto ⁊ vltimo accedat tex.in.l.cū sponsus.§.fi.in fi. ff.de pub.in rē act.vbi dicit tex.etiā is qui momēto possedit re cte hac actione experiet:sed aduerte ista ꝓcedūt in materijs fa uorabilibus aut nō odiosis.put Bar.hic loquit in statuto pena li.⁊ ꝑpter hoc ad qđ scribētes nō aduertūt,reddit valde dubia
25 decisio Bar.❡†Subdit postea Bart.qđ idē operat oppositū in opposito qđ ꝓpositū in ꝓposito,ꝯcurrente eadē cā:vt hic per eū:ꝑ.l.fi.§.fi.vbi etiā Bar.no.ff.de le.iij.Adde.l.si ex toto.in ꝑn ci.⁊ ibi Jmo.Cu.Pau.de ca.do.Alex.⁊ alij ad hoc no.ff.de le.j. Bal.in.l.j.in.ij.col.C.qñ lic.ab emp.dis.vbi ad hoc allegat auto
26 ritatē Aristotelis.❡†Successiue tāgit Bar.an ꝯrioꝝ eadem sit disciplina:ex cuius dictis faciat in effectu tres conclusiones. ❡Prima qđ quantū ad cognitionē vna est natura ⁊ disciplina qꝛ cognito vno de ꝯrijs cognoscit ⁊ aliud.istud est qđ dicit text. in.l.j.vbi Bar.no.ff.de his q sunt sui vel alie.iur.⁊ insti.de tute. in prin.⁊ in.l.pōponi⁹.§.sed ⁊ is.ff.de acq.pos.⁊ ista est plana:⁊ nō habet dubiū aliquod.❡Scđa cōclusio est ꝙ contrarioꝝ eadē est disciplina etiam quo ad iuris dispositionem:quando militat eadē ratio in vtroqꝫ ex cōtrarijs.l.fi.§.fi.ff.de leg.iij.l.⁊ si cōtra,⁊ ibi no.gl.ff.de vulg.⁊ pupil.l.pe.⁊ ibi Bal.in fi.ad hoc not. C.de sol.⁊.l.sicut maior.C.de repud.here.⁊.l.si ex toto.i ꝑn.vbi Jmo. et alij notāt.ff.de leg.j.glo.in.l.ſm naturā.ff.de regu.iur.⁊ glo.in rubri.ff.de acqui.pos.⁊ ibi Jmo.⁊ alij Moder.ponunt bonā gl. in cle.fi.de ap.Bar.in.l.in fundo.in.j.col.per illum text.ff.de rei ven.Bal.in.l.si pses quasi desertā.C.qūo ⁊ qñ iud.Cy.⁊ Bal.in l.vnica.§.ꝑ scđo.in.vij.oppo.C.de cad.tol.Facit tex.in.l.quēad modū.vbi Are.⁊ do.Alex.ad hoc.no.ff.de acq.pos.⁊ tex.in.c.fre quens.§.fi.ad fi.in ver.vel econtrario.⁊ ibi Gemi.ad hoc not.de resti.spol.in.vj.⁊ tex.in.c.hospitiolū.in fi.⁊ ibi glos.no.xxxij.dis. Et qđ idem iuris sit in vno cōtrarioꝝ qđ in reliquo,dicit etiā glos.xxi.dist.in.c.inferior.Jtem contrarioꝝ non solum eadē est disciplina sed etiā eadem est potentia:nam ea que nudo cōsensu possunt cōtrahi etiā nudo cōsensu possunt dissolui a pari potē tia contrarioꝝ.l.ab emptione.⁊ ibi Bal.ad hoc no.ff.de pac.⁊.l. j.⁊.ij.C.qñ lic.ab emp.disce.❡Jtē ꝯtrarioꝝ est etiā idē modus significādi:vt patet de supremo qui dicitur post quē nemo fuit, et de pximo qui dr ante quē nemo fuit.in.l.ex duobus.in prin.in ver.sicut ⁊ ecōtrario.⁊ ibi Bal.⁊ do.Alex.ad hoc no.ff.de vulg. et pupil.Jtem contrarioꝝ vnū ⁊ idem est statutū.ſm Bal.in.c. cū venissent.in vlti.col.de iudi.vbi per hoc infert quod vbi exce ptio nō potest ꝓbari per testes ex forma statuti:similiter nō po terit ꝓbari per testes actio nec replicatio,vt ibi per eū.Tu fir ma qꝛ circa media cause,⁊ sic circa ꝓbationes seruat equalitas: et eque fauet reo sicut actori:⁊ ecōtra vt est gl.in.c.cū ad sedē.de resti.spo.⁊ in.c.cū sint partiū iura.de re.iur.in.vj.doc.⁊.l.de die. in prin.vbi dixi.ff.qui satisda.cog.⁊ in.§.si stichū.vbi etiā dixi.ff. ea.l.ad istā reg.adde qđ decidit Bal.in.l.fi.in vlt.col.C.de fidei cō.qđ si ex forma statuti legatū pōt ꝓbari per duos testes,eodē modo reuocatio poterit per duos testes probari:qꝛ cōtrarioꝝ eadē est disciplina:per hoc etiā allegat no.per glo.in.l.cū ꝑpo nebatur.de leg.ij.Jdeꝫ tenēt Car.Flo.⁊ Jmo.in.c.relatū.ꝑmo. de testa.per reg.l.nihil tā naturale.ff.de reg.iu.sequit do.Alex. hic.⁊ in rub.ff.de acqui.pos.Jtem ad istā reg.adde qđ not.Bal. in.c.ij.ad fi.de restitu.spol.quod sicut renūtiatio beneficij eccle siastici pōt probari per testes,⁊ sic non requirit scripturā:vt ibi est tex.ita etiā collatio beneficij poterit per testes ꝓbari:qꝛ cō trarioꝝ ⁊c.limitādo tamen vt ibi per eū.Per istam reg.videtur mihi posse impugnari qđ tꝫ Bal.in.l.eos.in ꝑn.C.de ap.col.ij.in prin.vbi formaliter tꝫ qđ aduerbiū bene:idē est diceere qđ rite ⁊ recte:sed aduerbium male idem est dicere qđ non recte:nihil ta men allegat.⁊ in cōtrariū facit hec regula.tamē pro Bal.allego bonū tex.in.c.ius dictū.de verb.sig.Limita istā regulā notabi liter nō procedere in his que sunt strict: iuris:puta quādo agi tur de forma mādati:tunc contrarioꝝ nō est eadem disciplina: vt est tex.no.in.c.fi.⁊ ibi do.Anto.de but.ad hoc not.de ver.sig. vbi mādatum pape:de moderando numero canonicorum ⁊ pre bendarum si facultates ecclesie non sufficerent,non intelligitur datum de augendo numerum,si facultates ecclesie reperiātur adeo excreuisse,qđ maior numerus ibi possit haberi.⁊ sic ibi cō trariorum nō est eadem disciplina:⁊ tamen nō solum eadē imo maior ratio militat in augēdo numero,⁊ maior fauor cū magis augeatur diuinus cultus:qđ videt cōtra scđam conclusionē.ff. traditam.⁊ ea que ibi dixi:sed dic illud in.d.c.fi.qꝛ forma mādati est stricte ⁊ ad vnguem obseruāda.l.diligenter.in prin.ff.man.⁊ c.cum dilecta.de rescrip.Jtē potestas delegata stricte interpre tāda ⁊ nō extendēda vltra casum expressum:vt ibidem dicit do. Abb.in.iij.no.ideo ibi contrarioꝝ non est eadē disciplina.⁊ istā limitationē etiā in discursu tenet simpliciter.d.Alex.hic.⁊ idem do.Alex.in.d.l.si ex toto.in ꝑn.ff.de leg.j.❡Tertia cōclusio est. quod contrarioꝝ contraria est iuris dispositio,quādo subest cō traria vel diuersa ratio:vt est tex.no.l.si qs negotia.⁊ ibi glo.de clarat.ff.de neg.gest.vbi si negotioꝝ gestor qui indebitū exegit, cogitur restituere:⁊ tamē si indebitū soluit,sibi imputare debet quēadmodum qui vsuras exegit,cogitur eas restituere:⁊ tamē si ipse soluit alij vsuras est damnū suum.⁊ ita etiam tenet Bart. hic.⁊ in.d.l.in fundo.in.j.col.ff.de rei vē.Bal.in.d.l.si pses quasi desertā.C.qūo ⁊ qñ iud.gl.in.d.cle.fi.de app.natura oppositoꝝ est vt se inuicem tollant:non vt se inuicē ponant.l.fuit qđnis.ff. de acqui.here.ſm Bal.in.l.tꝫ.ff.si quis omis.cau.testa.Ad istam regulam adde qđ notabiliter decidit Bal.in.l.lege.xij.tabularꝝ. circa fi.C.de leg.here.vbi per illum tex.decidit quod si statutū disponat quod soror nō succedat fratri:per hoc nō intelligitur disponere ecōtra qđ frater nō succedat sorori:qꝛ dato vno incō ueniēti nō debet dari maius incōueniens.ſm eum refert ⁊ sequi tur Ancha.in cōmento.c.canonū statu.de consti.versi.vlterius pone statuto cauetur qđ soror.⁊ sequit simpliciter do.Alex.hic idem tenent Pau.de ca.⁊ Fulg.in.d.l.lege.xij.tabularū.Tu cō firma melius ex ista tertia cōclusione.nam contrariorum est con traria ratio:sed i dicto statuto qđ soror nō succedat fratri:ratio est fauore agnationis,vt bona cōseruentur in linea masculina,⁊ familiarū dignitas sit salua.l.j.§.pe.ff.de ventre inspi.Bar.in.l. ij.§.videndum.ff.ad tertul.cum suis cōcor.que ratio cessat in ca su contrario,qꝛ si frater succedat sorori,militat ratio agnatiōis: alꝭ quādo non esset diuersa ratio,sicut vnus ex correlatiuis ex cluditur,ita alius intelligeretur exclusus.tex.est in.l.cōmuniū. in prin.C.de natu.libe.in.§.filium.in aut.quib⁹ mo.nat.effi.sui. Jtem in correlatiuis qđ statuitur in vno intelligitur statutū in alio.l.fi.vbi dixi.C.de indi.vidui.facit.l.si ab eo.C.de leg.hered. ❡Glos.in ver.quoniā.istū ver.declaraui in apostil.tex.❡Glos. in ver.centū amphoras.diuiditur in duas partes.Jn prima re mouet vnū contrariū.Jn scđa allegat quinqꝫ cōcord.scđa ibi:et facit.tamen ille.ll.non concordant omnes imo alique contradi cunt,vt hic per Bart.❡Jn glos.ibi:non adijciendo ꝙ ibi natū erit:⁊ est ratio diuersitatis,qꝛ relatiuū qđ iunctum verbo futuri temporis facit cōditionem.l.stichum qui meus erit.de lega.j.l. nuper.de leg.iij.que cōditio intelligitur de prima vice.l.boues. §.hoc sermone.ff.de verb.sig.Et ideo illa deficiente non deben tur amplius.vt in iuribus allegatis in glos.⁊.l.nec emptio.ff.de contrahen.emptio.secus quando non est adiectum relatiuum.
27 ❡†Et si ꝗraturqñ fructus debentur ex certo fundo,an fructi bus non natis:vel natis,⁊ sine culpa consumptis:an obligatio extinguat:an vero differat in sequentes annos.Bar.distinguit vt hic per eum post Pe.⁊ Cy.quorū fuit distinctio ⁊ ipse refert in.l.si quis argentū.C.de dona.⁊ istam distinctionē etiam sequi tur Bal.in.c.j.de nat.feu.in vsi.feu.⁊ alij oēs hic excepto Cuma. qui in multis reprehēdit:⁊ minus bñ nō refero.Tu aduerte vl tra oēs scribētes.Jnquātum Barto.⁊ omnes volūt ꝙ quando promissio vel legatum fructuū nasciturorū ex tali fundo,fit cum relatiuo qđ res ducit in conditionem:vel quādo ꝑmittūtur fru ctus nascituri,nō expressa certa quātitate:quo casu etiā ꝑmissio indistincte censetur esse cōditionalis.l.j.in fi.ff.de cōdi.⁊ demō. et.l.interdū.ff.eo.qđ tūc fructibus nō natis primo anno,vel cō sumptis:ideo non debentur ex annis sequētibus: quia cōditio intelligitur de prima vice.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.sig. secus quādo promittitur certa quātitas fructuum nasciturorū ex tali fundo:non adiecto relatiuo:tunc ista promissio nō habet cōditionē:ideo nō intelligit de prima vice:sed debētur ex sequē tibus annis.⁊ sic Bar.⁊ omnes volunt qđ reg.d.l.boues.§.j.ha beat locum in promissione cōditionali,vel habente conditionē: vt tunc intelligatur de prima vice:secus si nō habeat cōditionē: istud reputo nouū ⁊ valde singulare ad qđ nemo vnqꝫ aduertit: quia est mirabilis ⁊ singu.restrictio illius regu.Tamen istud vi detur mihi ineptissimū,qꝛ imo in omni materia sermo simplici ter prolatus intelligitur de prima vice,⁊ de primo actu.l.dotis promissio.in ver.fi.ff.de iure do.vbi Bart.generaliter no.ex illo tex.qđ sermo simpliciter prolatus intelligit de primo:tamē de fendēdo Bar.posses dicere qđ illa.l.bene faciat pro Bar.⁊ sim pliciter.d.l.boues.§.hoc sermone.qđ promissio dotis intelligat tantum de primis nuptijs:⁊ nō de vlterioribus:eo qꝛ talis pro missio habet tacitam conditionem:si matrimonium sequatur.l. stipulationem.⁊.l.promittendo.in princi.⁊.l.tali.de iur.do.⁊ ita etiam decidit tex.in.l.cum pater.§.pater certam.ad fi.de leg.ij.

qui similiter vult qd intelligatur de primis nuptijs, ⁊ hoc est qd credo pōderasse Bar. in d. l. boues. §. hoc sermone. qd ibi, pmissio habeat conditionē, ideo intelligitur de prima vice: sed cōtra Bar. qd idem sit in omni alia materia etiā non conditionali qd intelligatur de prima vice, ⁊ de primo actu iura abūdant. habes tex. in l. enm qui calēdis. ⁊ ibi glos. j. s. eo. ⁊ tex. valde no. in l. si socius p filia. in prin. ⁊ ibi Fulgo. in v. no. reputat singu. s. pro soc. vbi est tex. quod pactum initum inter fratres, qd dotes filiarū soluātur de cōmuni, nō intelligit toties quoties fuerit opus, sed semel tm, ⁊ prima vice. vt etiā tz Bal. in l. fi. in ij. col. C. de do. pmis. ad idē tex. in c. nō pōt. §. j. ⁊ in c. mādato. ⁊ in c. si clericus. in pn. ⁊ ibi Hemi. in iiij. no. de pben. in vj. ⁊ ad hoc als accumulaui quāplures text. ⁊ glos. ⁊ xvi. principales decisi. doctoꝝ in varijs locis, ⁊ posui in l. diuortio. §. quod in anno. s. soluto matri. scdm doctri. Bar. hic daretur mirabilis restrictio ad omnia illa iura, et illā regu. sic generalē, vt pcedat in dispositioꝫ conditionali
28 tantū. Cogita qꝛ nemo aduertit ⁊ nemo tāgit. ¶ † Postea successiue Bart. examinat an inspiciat q euenire potest, ⁊ perfecte distinguit vt hic per eum: cuius distinctioni alij nihil addūt nec addi posset. de quo etiā per Jaco. but. Bart. ⁊ Ang. in l. si idem cum eodem. §. fi. s. de iurisdi. om. iudi. per Cy. in l. fi. §. sinautem auaritie. ⁊ ibi Bal. in §. sed qꝛ. C. cōmunia de lega. per Bald. in l. edē. in iiij. col. C. loca. Adde tamē q decidit Bal. in l. fi nōdū. per illū tex. C. de fur. qd si ciuitas interficiat electū in epm. nō dr epm interfecisse, qꝛ res nō recipit denominationē ab eo qd erit: sed ab eo qd est per illum text. hm eum. facit. l. qd si forte. §. j. ver. quid ergo. j. de solu. ⁊ tamē qꝛ erat electus in epm, presens statꝰ pendebat ad illud futurū, qd deberet esse eps. Itē adde q decidit Ang. in l. si qs id qd. in prin. s. de iurisd. om. iud. ⁊ idē Ang. in rubri. C. de lat. lib. ex. qd si ex forma statuti descriptus in libro bānitorum pōt impune occidi: nō tamen poterit impune occidi qui nondū est descriptus: sed erat describēdus: qꝛ iam erat bannitus. Item fauore pupilli cōsideratur illud quod euenire pōt, scꝫ qd testes qui habent deponere super statu suo possent mori, vel recedere in futurū, vel possent mutare vel mutari. l. iij. §. oue autē sunt cause. in vsi. finge. s. de carb. edic. no. l. j. C. de ord. iudi. ¶ Glos. in ver. mēte, diuidit in iiij. In prima duobus modis declarat tex. ⁊ cōiter tenetur prima, reprobata scda declaratione Mart. In scda oppo. ⁊ soluit. In tertia declarat ver. fi. qui incipit. hic tractatus. In quarta ⁊ vltima allegat quatuoꝛ cōcoꝛ. ad textū. scda ibi poꝛro licet. tertia ibi: sed ne qs. quarta ⁊ vltima est ibi: ⁊ facit ⁊c. In ea. glos. ibi. l. seruitutes. §. si sublatū: dic clarius qd domo deposita vsqꝫ ad areā nō est eadē domus vere: nec quo ad fictionē in actione personali: vt hic. ⁊ l. si ita legatū. §. fi. cū ibi no. de lega. j. secus quo ad actionem realem. d. §. si sublatum. et. l. paulus. §. domus. s. de pig. ⁊ idē in actione mixta vsusfructus. l. repeti. §. rei mutatione. ⁊ l. qui vsumfru. in prin. s. q. mo. vsusfru.
29 amit. hm Bar. ⁊ alios hic. ¶ † Glos. in ver. alia erit. assignat rationē differētie inter nauē ⁊ domū hm Marti. qꝛ domo destructa adhuc superest area que est pars domus. ista ratio hm glos. videt esse in cōtrariū: qꝛ si superest area, ergo nō pōt dici noua domus. Bar. saluat rationē Mar. sic declarando eā, qꝛ domus consistit in solo, ⁊ sic est res immobilis: ideo immobilia que non possunt separari a solo nō sequūtur personā, ⁊ sic mentē homis: vnde animus nō pōt operari circa earū retentionem: sed mobilia que solo nō coherent, possunt sequi personā dni: sicut actiones que sunt incorporales sequunt dnm quocūqꝫ vadat. vt l. fi. C. de prescrip. lon. temp. ideo animus in eoꝝ retentione pōt facilius operari: ⁊ ideo quādo quis deponit nauem animo eā reficiendi, illa prima nauis semper videtur in mēte retēta, nec vnqꝫ deposita: ergo censetur esse eadem nauis. vt hoc text. Ista ratio Bar. nihil valet: ⁊ cōfunditur primo per tex. quē etiā cōtra Bar. alle. do. Alex. hic in l. qui vsumfru. in prin. s. de vsufru. vbi schyphus resolutus, ⁊ postea refectus de eadē massa, non censet esse idē: ⁊ tn̄ est res mobilis sicut nauis: ergo ratio Bar. nō est vera. Item hic nō agitur de mouēdo de loco ad locum: sed solum de animo ⁊ intentione destruentis et reficientis: item ista defensio Barto. non fuit de mente Marti. fundantis se: qꝛ area sit pars domus, vt refert hic glos. Tene ratione quā assignat glos. in d. l. qui vsumfructū. in glos. mag. s. de vsufru. qꝛ nauis facilius reficitur quā domus. ⁊ licet Bar. dicat q sit truffa. qꝛ facilius reperiūtur magistri domoꝝ quā nauium: sed eā non intellexit Barto. vt etiā dicit Cuma. qꝛ glos. voluit dicere q domus destructa nō potest refici ex prima materia: cū in dissolutione domus plura coꝛrumpantur: presertim cementa et lapides ideo non possunt oia in pristinū statum ⁊ pristinā formā restitui: vt dicatur eadeꝫ domus: secus in naui que soluta pōt de facili reduci ad pristinā formā. ⁊ istam tenent Ange. Imol. ⁊ alij. ⁊ Ange. in l. qui res. §.
30 areā. j. de solu. ¶ † Quid autem de ecclesia funditus destructa et redificata an dicatur eadē vel diuersa. Hoffre. in summa de eccle. edifi. ad fi. tenet q nō dicatur eadem, equiparādo eam domui: qd est verum hm Bar. si sumatur ecclesia p loco parietibꝰ circūdato, secus si accipiatur pro toto capitulo ecclesie. ecclesia enim multis modis capitur. vt declarat gl. magistra in c. fin. ne prela. vic. suas. beneficium autem durat: ⁊ dicitur idem, licet alia sit ecclesia. l. quoties. §. fi. s. de vsufru. qd est vtile hm Bar. ad cle. fi. de rescrip. vbi litere pape non poꝛrigūtur ad noua beneficia. ecclesia tamen destructa etiam nō refecta, adhuc retinet priuilegia, que sunt iura quasi realia que durant. arg. l. seruitutes. §. si sublatū. s. de serui. vrba. pdio. ⁊ l. paulus. §. domꝰ. s. de pigno. et dixi s. in glo. in verb. mente. nisi esset destructa autoritate superioris propter ipsius defectū, ⁊ sic sine spe refectionis. argu. l. si vsusfructus ciuitati. vbi Bald. s. quib. mod. vsufru. amitta. et. l. pater filium. §. tusculanus. s. de lega. iij. ⁊ ita determinat glos. in regu. priuilegium personale. vbi late Jo. and. in mercuria. de regu. iur. in vj. ⁊ glo. xvi. q. vij. in c. ⁊ hoc dicimus. ⁊ glo. in c. statutum. in ver. collegiatas. de elec. in vj. Imo. ⁊ do. Alex. hic. Inn. in c. ij. de ope. noui nun. ⁊ in c. abbate ad fi. de verb. signi. cū multis concordan. traditis per Alexā. hic. ⁊ per Alex. in l. si grege. s. de lega. j. ⁊ dicit Hemi. in c. licet canō. in prin. col. iiij. de elec. in vj. quod si sit factus locus pro alimentandis pauperibꝰ in certo hospitali: vel pro hospitio in certa ecclesia destructo hospitali
31 vel ecclesia, nō debet legatū, qd bene no. ¶ † Ultimo qrit Bar. an excommunicatis canonicis, alij loco deficientium subrogati sint excōmunicati. remittit se ad Inn. in c. grauem. de sen. excō. ⁊ cano. in c. aduersus. de immu. eccle. communiter tenetur quod
32 non: † qꝛ excōmunicatio est pena personalis, que infertur vere anime delinquenti: nō autem anime ficte representanti: ideo nō trāsit ad aliū. c. romana. §. in vniuersitatem. ⁊ §. caueāt. de sentē. excom. in vj. ⁊ ita tenent Dy. Ray. Bal. domi. Alex. ⁊ alij in l. si grege. de leg. j. Dy. ⁊ Bal. i. l. si ita legatū. §. fi. ad fi. eo. ti. de leg. j. do. Alex. hic in fi. quamuis gl. aliter sentiat in c. sicut vir. vij. q. j. Adde secus esse in sentētia interdicti: vt est gl. no. ⁊ oꝛdinaria in c. si sentētia. de sent. excom. in vj. ratio diuersitatis est quia in interdicto vnus potest puniri pro alio. c. non est. de spon. ⁊ d. c. si sententia. §. j. ⁊ ibi Hemi. secus est in excōmunicatione. xxiiij. q. iij. c. j. et ibi glos.

1 ¶ Due cause lucratiue nō possunt concurrere in eadem persona et re.

2 Heres in hereditate ⁊ rebus hereditarijs pretendit titulū lucratiuum.

3 Sicut iuris ignorātia non prodest in lucris ita nec in his q̄ habent originem a lucro quāuis damnum inferant.

Si rem quam.

Due cause lucratiue nō possunt circa eādem rem cōcurrere irreuocabiliter ⁊c. vt per Barto. vel aliter. stipulatio ex causa lucratiua euanescit, si res in ea deducta efficiatur stipulatoris irreuocabiliter ex alia causa lucratiua, secꝰ si reuocabiliter. hoc dicit.
1 ¶ † Not. primo qd due cause lucratiue nō possunt cōcurrere in eadē psona ⁊ re: vt. l. oēs debitores. s. tit. j. ⁊ hoc qn̄ vtraqꝫ causa est irreuocabilis: alias secus vt hic. ⁊ l. non quocunqꝫ. in prin. de leg. j. de quo latiꝰ per Bar. in l. meuius. §. duobus. s. de leg. ij. et pōdera istum text. dum dicit nactus fuero. ⁊ sic adeptus possessionē: alias nō sufficit quod res sit mihi legata si non sum nactus possessionem, ad hoc vt nō possim agere ex alia causa lucratiua: quia licet ex solo legato mihi facto a domino acquisitū est dominium, tamen non euanescit stipulatio: qꝛ adhuc nō sum nactus: ⁊ ita etiam ponderat istum text. Pau. hic: facit text. in c. si tibi absenti. de prebē. in vj. Amplia idem esse in causis quasi lucratiuis, que dicūtur si res digna magno pretio, modico sit empta: illa dicit causa quasi lucratiua. l. apud celsum. §. autoꝛis. ibi
2 gl. sic declarat. s. de excep. doli. ¶ † Secundo no. in versi. sed et si heres. quod heres in hereditate ⁊ rebus hereditarijs pretēdit titulū lucratiuū. ⁊ sic titulꝰ hereditarius dicitur lucratiuus vt hic: ⁊ l. j. circa med. C. de impo. lucr. descr. lib. x. ⁊ §. si vero expectet. et ibi Ang. ad hoc no. in auf. de nup. ⁊ tamen hereditas potest esse onerosa, ⁊ damnum afferre. l. si hereditatem. §. j. s. mādā. presertim isto iure, quo heres tenebatur insolidū creditoribus hereditarijs etiam si hereditas non erat soluēdo. l. que dotis. s. sol. ma. alibi habes gl. no. in l. si duo. in ver. scire potuit. s.
3 de acquiren. heredi. quam Imo. ibi reputat valde no. † qd sicut iuris ignorātia non prodest in lucris, ita nec in his que habent originem a lucro, quamuis damnum inferāt: vt est hereditas: in qua licet sit damnum, tamen dicitur trahere originem a lucro: intellige istū tex. quādo hereditas est soluēdo, tunc dicitur esse titulus lucratiuus: alias secus. l. si seruus legatus. §. sticbū. ver. item si domino. ⁊ ibi not. de lega. j. Dyn. Ange. ⁊ alij. ⁊ Ange. in d. §. si vero expectet: hodie tamen confecto inuentario cū heres nō teneatur vltra vires hereditarias. l. fin. per totam. C. de iure delibe. quāuis hereditas nō sit soluēdo: tamē nō diceret titulꝰ onerosus

onerosus.¶ Capio glo.in ver.nō liberaretur.ibi:⁊ ideo statim ago.habes ꝙ heres pendēte cōditione legati alteri facti,statiʒ pōt agere ex stipulatione lucratiua ad talē rem,que interim est sua pēdente cōditione legati.l.huiusmodi.§.j.ff.de lega.j. et pro hoc gl.allegat.l.cū quis.§.qui hominē.ff.de solu.ꝙ nihil facit:qr ibi homo erat debitus in genere:vt etiā ibi declarat gl. hic aūt in specie.ista gloss.ꝓcedit ſm Jac.de are.Bart.⁊ magis cōiter alios,qñ heres vellet statim agere ad estimationē dubij euētus vt cōsequatur quāto minus res valet:qr subiacet dubio euētui reuocationis,⁊ tūc bene pōt:arg.l.j.§.si heres.ff.ad trebel.⁊.l.si seruus furtiu⁹.ff.de cōdi.fur.secus si statim vellet agere ad seruum vel totā estimationē:⁊ tūc nō posset:per.l. non quocūq;.in prin.cū gl.⁊ ibi Bar.ff.de lega.j.⁊ ita etiā tenet Bar.in.d.l.meuius.§.duob⁹.in.vj.opp.ff.de leg.ij.vel ſm Cum.quē sequit̃.d.Pe.de bex.poterit stipulator statim agere cōtra promissorem nō vt consequat̃ rē vel aliquā estimationē,sed vt sibi caueat̃ de euictione in euentū cōditionis.arg.l.si domus.§.j.de leg.j.⁊ qđ no.Bar.in.l.cum quis.§.qui hominem.j.de solu.

1 ☞ In obligatione rem restitui,re perēpta,ipsa res condicit̃.
2 Illud quod extinguit stipulationeʒ iam interpositam, fortius impedit eam contrahendam.
3 Fur et morosus equiparantur.

Stichū qui decessit.

Res perempta que fingitur extare propter delictū vel morā, pōt condici ⁊ in stipulationē deduci.h.d.

1 ¶ † No.primo ex tex.ibi cōdici pōt.ſm Bar.⁊ alios qđ in obligatiōe rē restitui,re perēpta ipsa res condicit̃:⁊ sic durat obligatio ad rei restitutionē:vt hic:⁊.l.scire debem⁹.§.si a fure.ff.e.lʒ in obligatione rē restitui succedat obligatio ad interesse.l.in re furtiua.ff.de cōdi.fur.de quo pleni⁹ per Bar.in.l. stipulationes nō diuidunt̃.in.vij.⁊ vlti.op.ff.e.

2 ¶ † Scđo no.ex tex.ibi:qr et si.qđ illud qđ extinguit stipulationē iam interpositā,fortius impedit eā ꝯhi:⁊ sic que tollūt obligationē iam cōtractā,forti⁹ impediunt contrahendā.de quo latius per Bart.in.§.sacrā.ff.ea.l.

3 ¶ † Tertio no.ex ver.si.illud qđ ēt no.gl.ꝙ fur ⁊ morosus equiparātur:⁊ ad hoc frequēter allegatur iste tex.tñ in fure est improbior mora:vt dicit tex.in.l merito.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊ vsq; a principio semp est in mora:itē est delictū in faciēdo:qđ est grauius ꝙ̃ in simplici moroso:qui solū quasi delinquit negligendo et sic omittēdo:vt est gl.in.l.si mora.ff.sol.ma.ideo equiparatio huius text.solū ꝓcedit quo ad hoc,vt vterq; teneat̃ de interitu non aūt est bona equiparatio quo ad alia prout facit Bar.in.l.nemo rē suam.§.j.vbi dixi.ff.eo.⁊ in.l.qđ te.ff.si cer.pe.¶ Glo.j.ibi si stipulor tradi:dic ꝙ imo valet stipulatio dādi vt sonat iste tex.qr stipulādo simpliciter videor stipulari dari.l.nemo rem.in prin.ff.eo.⁊.l.si ita distrahat̃.§.j.ff.de ꝯhen.emp.nec ob.d.l.scire.§.si.alle.per gl.qr ibi sticho viuo nō possum stipulari mihi dari,qr me⁹ est:vt ibi in tex.sticho vero mortuo,qr eius dominiū est extinctū,possum stipulari dari,vt hic:imo in odium furis videt̃ qđ etiā sticho viuo valeat stipulatio dandi que odio furis degenerat contra furē.§.sic itaq;.insti.de actio.⁊ dixi in.d.l.scire debemus.§.si a fure.⁊ in.l.si quis nec causam.§.j.ff.si cer.peta.

1 ☞ Promittens sistere ancillam pregnantem,videtur in eadē causa sistere,licet sistatur sine partu.
2 Partus est portio viscerum matris donec est in ventre tamen postq; est separatus non est amplius illius pars.

Si quis ancillā.

1 † Promittēs sistere ancillā pregnantē,videt̃ in eadē cā sistere,licet sistatur sine partu.h.d.dubiū faciebat qr promittēs aliquē sistere in iudicio sub pena,tenetur sistere in eodē gradu et causa:vt erat tēpore stipulationis al's nō prodesset sistere.l.j.ff.si ex nox.cau.aga.si ergo ꝓmisisti sistere ancillā que erat pregnās tpe stipulationis,⁊ postea sistis qñ desinit esse pregnans,nō videbaris sistere in eodē gradu,igit̃ ⁊c.ꝯrium tñ deciditur in hoc tex.

2 † Et ratio decidēdi esse pōt qr licet partus sit portio viscerū matris donec est in vtero,tñ postq; est editus ⁊ separatus a ventre nō est amplius illius pars.l.si aliena res.§.si.ff.de vsuca.sicut fructus separati a fundo,non dicunt̃ amplius pars fundi.l.si filiussa.§.j.⁊ ibi dixi.ff.eo.ideo satis est ancillam sistere quia per hoc ius actoris non efficitur deterius in aliquo.

1 ☞ In stipulatione facti simpliciter cōcepta cū interesse post moram commissum petitur,admittitur purgatio more anteq; super interesse sit lis contestata.
2 Stipulatio insule faciende simpliciter valet ⁊ tenet.
3 Qui obligat se ad factū sine limitatiōe termini ⁊ sic nō expresso tēpore intra qđ illud debet explicare,dicit̃ in mora cōstitui absq; aliqua interpellatione hominis,si transierit tantum tempus intra quod commode fieri potuit,et non fecit.
4 Mora potest ante litem contesta.purgari.
5 Judeus nunq; potest purgare moram: quia ei non est seruāda equitas:sed rigor.
6 Si ante litem conte.incepi edificare insulam,dicor moram purgare nec sum cogendus litē contestari super interesse.
7 Verbum liberari importat liberationē ipso iure.
8 Post litem contesta.non admittitur purgatio more.
9 Quid sit insula ⁊ quare sic dicatur.
10 Purgatio more admittitur vsq; ad litem conte.nisi creditoris intersit.⁊ nu.11.
12 Si promisisti in fundo meo edificare domū,⁊ fuisti in mora,post ea fundum alienaui,non poteris amplius morā purgare.
13 Purgatio more admittitur intra modicum tēpus arbitrio iudicis declarandum.
14 Reus potest indistincte moram purgare vsq; ad litem contest. etiam post longum tempus factam.
15 Ubi est dies ⁊ pena non admittitur purgatio more.⁊ nu.17.
16 Dictio omnimodo quid importat.
18 Dies tacita cū pena ita impedit purgationē more sicut exp̄ssa.
19 Ubi est dies expressa ⁊ pena tacita legalis.s.interesse, bene admittitur purgatio more.
20 Nouatio que inducitur per appositioneʒ pene,nō impedit purgationem more.
21 Judex an sit functus officio suo facta litis decisione.
22 An ⁊ quando mitius agatur cum.l.q; cum homine.
23 Reus potest moram purgare vsq; ad litem contest.fallit in aliquibus casibus.
24 Post litem contest.non admittitur purgatio more.
25 In stipulatione de iudicato soluēdo que cōtinet clausulā de defendēdo admittit̃ purgatio more post li.cōte.vsq; ad sententiā.
26 Que sit ratio quod post litem cōtest.non admittitur purgatio more.
27 Si mora non precessit lit.conte.sed est contracta in lit.contest. admittitur purgatio vsq; ad sententiam.
28 An ⁊ qñ pena possit peti simul cum principali.⁊ nu.29.
30 Si debitor ignorans se posse purgare moram soluit,nō potest repetere quod soluit.
31 Quādo executio est facta a.l.vel ab homine,nō admittitur purgatio more:fallit vt tamen in nu.32.
33 Emphyteuta priuati, qui cessauit triēnio in solutione canonis an possit postea soluendo moram purgare et penam caducitatis euadere.
34 Si testator legauit titio.c.⁊ si heres illa.c.nō daret,legauit ei fundum,heres non dedit centū,⁊ sic dominiū fundi ipso iure transiuit in titium,heres non poterit moram purgare.
35 Si in cōtractu promissa est pena,⁊ iuratū nō contrauenire,iuramentum impedit purgationem more.
36 Quādo stipulatio est cōmissa propter malefactum,et sic non ex mora,vel negligentia an admittatur purgatio more.
37 Si res pereat inrra temp⁹ purgandi moram,perit periculo debitoris.
38 Quādo res principalis dʒ prestari stipulatori,pena autē dʒ prestari tertio,an admittatur purgatio more in preiudiciuʒ tertij.
39 An ex parte actoris admittatur purgatio more.
40 An purgatio more non facta in causa principali,possit fieri in causa appellationis.

Si insulam.

Ista.l.est famosa et repetibilis ⁊ ſm Bar.hʒ materiā profundā.

1 † In stipulatione facti simpliciter cōcepta,cū interesse post morā cōmissum petitur:admittit̃ purgatio more anteq; super interesse sit lis ꝯte.post vero secus.h.d.¶ Diuiditur in tres.In prima ponitur thema ex quo tacita resultat questio.In scđa ponitur respōsio de tēpore ante litē contesta.In tertia de tempore post litem cōtest.scđa ibi:q;diu litē cōte.tertia ibi:qđ si litem ⁊c.¶ In tex.ibi potuisti facere supple ⁊ quia nō fecisti cōmissa est stipulatio ad totale interesse:⁊ sic ad estimationē facti.l.si ita stipulatus essem abs te.ff.eo.⁊ ꝓpterea queritur an possit mora purgari ad euadēdum condemnationē super tali interesse.¶ In tex.ibi litem contestatus.intellige super interesse:nam lit.cōtestatio super facto principali,nō impedit quin promissor vsq; ad sententiā possit factū principalē offerre:⁊ sic purgare morā.§.si.instit.de perpe.⁊ temp.actio.l.si reus paratus.ff.de procu.Bar.hic in prima opp.secunde partis.⁊ in

2 l.interdū.§.si.vbi dixi.ff.eod.¶ † No.j.ꝙ stipulatio insule faciende simpliciter concepta,valet ⁊ tenet:intellige sane demōstrato loco vbi edificari debeat:⁊ in quo edificari intersit stipulatoris: alias stipulatio vitiaretur.l.ij.§.si quis insulā.ff.de eo qđ cer.lo. et.l.qui insulam.j.e.⁊.l.eum qui insulam.ff.de iudi.requirit̃ etiā qđ exprimat̃ qualitas ⁊ quātitas sic mensura ipsius insule ⁊ cuius latitudinis vel altitudinis:⁊ de qua materia:al's propter nimiā incertitudinē vitiaret̃ stipulatio.l.ita stipulatus.j.eo.⁊.l.si domus.in prin.ff.de lega.j.al's posset promissor liberari faciēdo

domũculam: seu talem quã interesset potius nõ habere quã ha bere: ₿m Ange. ⁊ Jmo. hic. Jmo. ⁊ d. Alex. in. l. qui insulã. ĵ. eo. quicquid teneat Lud. ro. hic: qui tenet tex. sine subauditione ali qua, qđ stipulatio insule fabricãde simpliciter facta valeat: et in telligatur vel ₿m conditionẽ stipulãtis, puta qꝛ erat artifex: vel ₿m cõsuetudinẽ regionis: vel omnibus cessantibus saltẽ intelli gatur de mediocri insula: vt hic late per eũ: sed tu dic ꝙ iuriscõ. ponit pro constanti stipulationẽ insule taliter fuisse ꝯceptã qđ valuerit: nec in hoc dubitat: ita põderat Ang. qđ iste tex. cũ my sterio loquitur in stipulatione insule fabricande, ⁊ sic in stipula tione facti affirmatiui: vnde nõ procederet in stipulatione, facti negatiui, nã promissor si esset obligatus ad non faciendũ ⁊ face ret nõ posset morã purgare: qꝛ facta pro infectis haberi nõ pos sunt. l. in; bello. §. facte. ſ. de capti. ⁊ dicit Aristo. in. vj. ethicorũ. hoc solo priuari deũ infecta facere: idẽ dicit Bar. in. l. nõ dubiũ. in. iiij. col. C. de legi. Bal. in. l. fi. in vlti. colũ. C. eo. sed caue: ꝑ tex. in. l. papinian⁹. §. meminisse. ſ. de inoffi. test. vbi etiã ille qui ꝯtra uenit faciẽdo, potest tamẽ duci penitẽtia: ⁊ hoc modo penã eui
3 tare. ¶ † Secõ no. ꝙ qui obligat se ad factũ sine limitatiõe ter mini, ⁊ sic nõ expresso tẽpore intra qđ illud dꝫ explicare: dicit in mora cõstitui absq̄ aliqua interpellatione hõis, si trãsierit tãtũ tẽpus intra qđ cõmode fieri potuit, ⁊ nõ fecit: qꝛ intelligitur qđ tale opus debeat perficere intra tantũ tẽpus, intra qđ potuisset perfici ꝑ alios similis cõditionis, arbitrio boni viri: iuxta. l. con
4 tinuus. §. cũ ita. ⁊ §. item qui insulã. ĵ. eo. ¶ † Tertio no. ꝙ mora ante litem cõtest. potest purgari ⁊ hoc itroductũ est ex equitate l. si seruũ. §. sequit. ĵ. eo. qꝛ purgatio more fundatur super equita te vt ibi, ⁊ sic sec⁹ est de rigore. ex quo infert hic Ang. qđ si ex for ma statuti in decisionibus causarũ obseruãdus sit rigor tũc nõ habebit locũ purgatio more: sequũtur Jmo. Lud. ⁊ Alex. hic: ⁊
5 idẽ Alex. in. l. ⁊ si post tres. col. j. ſ. si quis cau. ¶ † Tu aũt vltra scrib. pulchrius ex hoc inferas ꝙ iude⁹ nunq̄ potest morã pur gare: qꝛ iudeo nõ est seruãda equitas sed rigor, vt est glo. nota. in. c. ij. in gl. fi. de iudeis. ergo cum iudeis sit obseruandus rigor, ergo eis non permittitur moram purgare: que fundata est sup equitate. ⁊ est noua decisio ad materiã hui⁹. l. ⁊ ita etiã alias sim pliciter tenui in. d. l. ⁊ si post tres. ſ. si quis cau. postea reperi qđ dñ. Feli. sandeus in. d. c. ij. de iudeis. refert per illam gl. ita alias fuisse in facto cõsultũ, ꝙ iudeus non potest morã purgare: quia illud est ex equitate inductũ: dicit tamẽ in contrariũ facere tex. in. l. iudei in. j. C. de iudeis. ibi romano cõi iure viuentes: per quã l. nõ videt esse differẽtia inter christianos ⁊ iudeos, quo ad tra mites. ll. nisi vbi hoc reperiatur: vt in casib⁹ de quibus per Ar chi. in. c. pagani. ij. q. vij. Host. in. c. cõsuluit. de iudeis. qꝛ ecclesia ex iustis causis eos tolerat: tex. no. in. c. qui syncera. xlv. dist. Po test respõderi ꝙ iste casus satis dicatur exceptuatus per funda mentũ qđ feci qꝛ purgatio more specialiter fundatur sup equi tate, sed iudeis nõ seruatur equitas: vt dixi. ¶ Secundo mouet quia iudeus potest vti exceptione prescriptionis cõtra christia num: vt est glo. in. c. porro. in gl. j. ⁊ ibi Archi. xvj. q. iij. ⁊ glo. in. l. si fur. §. j. in ver. vsucapere. ⁊ ibi Jmo. ſ. de vsuca. ⁊ talis exceptio prescriptionis est de rigore iuris vt late per Lud. in repe. rubr. ſ. de arbi. col. j. si ergo contra equitatẽ que est pro christiano, po test iudeus vti rigore: fortius debet posse vti equitate, cõtra ri gorẽ: sed istud argumentũ, potest de facili tolli: nam eius assum ptum procedit ꝑpter equalitatẽ que in iudicijs debet seruari: per reg. l. die sabbati. C. de iudeis. facit. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expẽ. vnde cũ iudeo seruetur rigor cõtra cũ: certe etiã ipse potest vti rigore cõtra christianos. ⁊ sic potest vel exceptione prescriptio nis licet sit rigorosa: sed istud nõ facit, ergo põt morã purgare, que procedit solum ex equitate: subdit tamen dñ. Feli. quod cũ ista questio non sit facta per doc. ⁊ pro prima parte quidam con suluerint. vt. ſ. retuli teneas qđ tibi videtur vtilius: ⁊ aliter non decidit. ¶ Teneas pmã opinionẽ. nã cũ ista materia purgatio nis more non sit eque proportionabilis iudeis, sicut christianis: per regulam. ſ. traditam. ergo lex vel constitutio simpliciter lo quẽs, non extẽditur ad iudeos: secus quãdo materia esset eque ꝓportionabilis iudeis ⁊ christianis: istã regulã tradit. d. Abba. in cle. j. per illum tex. cũ glo. de vsur. Semi. in. c. j. §. fin. circa fi. de vsur. in. vj. cum ergo purgatio more cõcedatur ex equitate, ⁊ sic ex benignitate ergo nõ est materia ꝓportionabilis ad iudeos, quibus rigor debet obseruari, vt dixi: ⁊ ista erit noua decisio ad materiã hui⁹. l. nõ tradita per alios hic: nec in. d. l. ⁊ si post tres. ⁊ secundũ istud vltimũ fundamentũ potes etiã respõdere ad di ctã. l. iudei. in. j. C. de iudeis. vt loquat in materia eque ꝓportio nabili iudeis ac christianis. ¶ Jtẽ ad id qđ dixi. ſ. qđ purgatio more introducta est ex equitate: addit qđ si scholaris est senten tialiter priuat⁹ de matricula scholariũ, quia nõ obediuit recto ri, si vult penitere, ⁊ condignam penitentiã agere, ꝑpter equita
a tem purgatiõis more, debet denuo recipi: ita decidit[a] Bal. in. l.

a ¶ Jta deci dit. adde qđ pro hoc est tex. in ca. ex parte. de cõ stitu.

6 acceptã. in. xix. q. C. de vsur. vt ibi plenius per eum. ¶ † Quarto pondera tex. ibi te facientem. qđ hic videtur singulariter proba ri ₿m Pau. de ca. qđ si ante litem contesta. incepi edificare insu lam, licet non perfecerim, dico: morã purgare: nec debeo cogi litem cõtestari sup interesse: ita denotat participium faciẽtem: qđ denotat rem prout est in fieri: ⁊ hoc est valde substãtiale et ꝑ alios non tactum ₿m eum, sed ita etiam tenet Cu. hic: in. iij. col. et sequitur etiam do. Alex. ⁊ probat etiam bene iste tex. in fi. dũ dicit si edifices: ⁊ sic denotat rem in fieri: secus si antequã incepe rim facere datus fuisset libellus super interesse, ⁊ ei responsum: et sic lis cõtesta. tunc nõ potest postea incipere facere vt moram purget vt hoc tex. in fin. tamẽ vbi aliquod momentaneum esset in obligatione, totũ debet impleri anteq̄ trãseat tẽpus ad hoc vt possit mora purgari. vt. l. si ita qs ꝓmiserit. §. seia caut. ĵ. eo.
7 ¶ † Quinto põdera tex. in ver. liberari placet. qđ verbũ libera ri importat liberationẽ ipso iure. l. cũ qs. §. j. ĵ. de solu. et sic hic est tex. no. quod purgatio more liberat ipso iure promissorẽ ne teneatur ad interesse vel ad penam. Jn cõtrarium fortiter strin git tex. in dicta. l. ⁊ si post tres. in ver. exceptione. Barto. ibi cir ca finẽ. in vltima oppositio. tãgit istam difficultatem ad tex. ibi. qui vult qđ purgatio more liberet ope exceptionis. Jn contra rium ponderat istum tex. vbi more purgatio liberat ipso iure: ⁊ respondet quod hic non fuit adiecta dies certa, sed lex subintel ligit tempus quo insula fieri potuit: sicut ergo hic inducit mora per cursum diei appositi a lege: ita ipso iure tollit ex beneficio l. sed in. d. l. ⁊ si post tres. fuit adiecta certa dies ⁊ sic mora cõtra bitur ex cursu diei appositi ab homine: ideo illa nõ tollitur per l. ipso iure, ſꝫ ope exceptionis: que solutio licet scribentes nõ ad uertãt, videtur cõfundi per tex. in dicta. l. si ita quis. §. seia cauit. ĵ. eo. Ang. in dicta. l. ⁊ si post tres. aliter respõdet quod hic ideo liberatur ipso iure, quia cum in hoc tex. obligatio facti successe rit ab interesse, prestãdo factum desinit interesse: sed ibi nõ erat pena adiecta, ideo ope exceptionis liberatur. Sed istud diuinat ₿m Cuma. hic: quod ibi pena esset adiecta: tamen gl. ⁊ cõmuni ter alij ibi tenent ꝙ ita de necessitate sit intelligẽdus ille tex. qđ ibi esset adiecta pena vt ibi dixi. Sed dato quod pena esset adie cta liberatur tamen ipso iure: vt. l. si cum dies. §. fina. ſ. de arbi. ⁊ l. j. ſ. de pe. lega. ⁊ l. j. §. item si ita. ſ. ad leg. falci. et. l. qui rome. §. flauius. ĵ. eo. Tertio modo respondet Cuma. hic: quod in cõtra rio erat dies adiecta ab homine ideo faciendo post diem: nunq̄ facit quod promisit: ideo tũc tãtum ope exceptionis liberatur: hic autem dies nõ erat expressa: que est pars obligatiõis ⁊ sum me. l. j. §. diem. ſ. de eden. et istam differentiam voluit tex. in. l. cel sus. ſ. de arbi. vt hic plenius per eum: ſꝫ ista solutio in effectu est eadem cum solutione Barto. in. d. l. et si post tres. ante finem. li cet Cuma. de Barto. non faciat mentionem. Quarto modo alij Moderniores intelligũt tex. in. d. l. et si post tres. loqui de exce ptione intentionis ⁊ facti, que presupponit obligationem ipso iure sublatam: ₿m glo. in. l. ij. ſ. de exceptio. ⁊ in. l. qui se debere. in princi. in glo. ij. ⁊ ibi Barto. ⁊ alij. ſ. de condictio. ob causam. sed ista est diuinatio et violentia: ⁊ illa non videtur proprie exce ptio. cum nõ sit actionis exclusio: vt est glo. in. c. j. in ver. defensio nis. de litis cõtest. in. vj. Bal. in. l. peremptorias. colum. penulti. C. sen. rescindi non pos. ⁊ in. l. sancimus. in prin. in. ij. col. C. de do natio. de quo dic vt per Cuma. ⁊ Moder. senẽ. in dicta. l. ij. ſ. de
8 exceptio. ¶ † Sexto ⁊ vltimo not. ex ver. fina. quod post litẽ cõ testatam nõ admittitur purgatio more: ratio quia precedit vna mora ⁊ postea sequitur lit. contesta. que magis aggrauat et per quã inducitur alia mora: ergo duplex mora debet magis nocẽ re quam vna. ₿m Barto. ĵ. in. j. q. an ista ratio Barto. sit vera vi debimus ibidem: alias ponam vbi reseruo et sequar ordinem
9 Barto. ¶ † Jn glos. prima. que declarat quid sit insula ⁊ quare sic dicatur: adde glo. in. §. insula. instit. de rerum diui. ⁊ glos. in. l. iij. §. effracture. ſ. de offi. prefec. vi. nũquid autem ciuitas Vene tiarum dicatur esse insula sicut Cicilia, Cyprum ⁊ similes: ⁊ si te stator dicat lego omnia bona que habeo i insula: vel si dicat do no vel obligo omnia bona mobilia, que de insulis exportabo: an includãtur bona que haberet Venetijs. vide Bal. late determi nantem qđ non: in consilio. cccclxxiij. prime partis. inci. quidam emerunt. vbi determinat qđ non est insula nec nomine insule po test appellari: ſꝫ est ciuitas illustris, ⁊ veluti Paradisus delitia rum motus ꝑ aliqua media, presertim quia tota ciuitas Vene tiarũ est fundata in alueo maris, ⁊ nõ supra terram et nullus al ueus appellatur insula. vt patet in. §. item per alluuionẽ. insti. de re. diui. ¶ Glo. secũda in ver. nõ sm. diuidit in tres partes. Jn prima per viam limitationis remouet vnum cõtrarium. Jn se cunda allegat multas ꝯcor. Jn tertia oppo. ⁊ dupliciter soluit:
10 secunda ibi: ⁊ facit. tertia ibi: sed cõtra. ¶ † Jn ea. gl. ibi. §. seia. habes ex gl. limitationẽ ad regu. tex. nostri, qđ admittatur pur gatio more vsq̄ ad litẽ ꝯtestatã: verũ est nisi creditoris intersit.

Jstam

Istã oppositionẽ format Bar. in prima opp. ꝑme partis. cuius
dic: a hic expediã. ¶ Contra istã glo. ⁊ eius limitationẽ tria ob
stant: primo. q: d. §. seia. nõ probat istam limitationẽ gl. ſm An
ge. Imo. d. Alex. ⁊ cõmuniter alios: q: loquitur qñ tractatur de
purgatione more ex parte actoris ad actionẽ conseruandã: hic
autẽ loquimur in reo: qñ tractat̃ de purgatione more ex parte
debitoris inter quos est longa differentia: q: fauorabiliores su-
mus reis q̃ȝ actoribus. vt in reg. fauorabiliores. de reg. iu. ⁊ ita
etiã tenet Bar. hic: in. ix. q. ¶ Tu dic ꝙ imo. d. §. seia. bene facit
pro hac gl. ⁊ eius limitatiõe q: si bene cõsideras ille tex. loquẽs
in actore fortius ꝓcedit in reo: assumptũ probo: ibi eniȝ agitur
de cõseruatione actionis ex parte actoris, ⁊ sic ibi tractatur de
actione quesita cõseruanda: sȝ qñ reus vult purgare morã tra-
ctatur de iure de nouo querẽdo in preiudicium actoris cui erat
quesita obligatio ad interesse: sed magis est fauendũ actioni q̃-
site cõseruande q̃ȝ acquisitioni noui iuris ex parte rei: ⁊ sic quã
iuri querẽdo de nouo. per reg. l. patre furioso. ſ. de his qui sunt
sui vel alie. iur. ⁊. c. quẽadmodũ. de iureiu. facit in simili text. vbi
Bar. ⁊ alij omnes. in. l. fi. C. de edẽ. vbi sicut actor cogitur edere
reo ad eius exceptionẽ fundandã: ita etiã cogit̃ re⁹ edere acto-
ri ad fundãdã replicationẽ: ⁊ sic vt ibi dicit Bar. ad intentionẽ
actoris iam fundatã adiuuandã: ergo cuȝ ibi actor admittatur
ad purgandũ super actione iã quesita conseruanda: ergo ei ma
gis debet faueri hoc casu q̃ȝ reo: si ergo ei datur talis limitatio
ex ꝑte actoris in quo magis dȝ ei faueri: ergo multomagis ita
debet limitari ex parte rei. Sed pro ista limitatione gl. habes
tex. expꝛ̃sse loquentẽ ex parte rei in. l. si cũ dies. §. fi. ⁊. l. seq. ſ. de ar
bi. vbi dicit tex. vtiq̃ȝ nisi eius interfuerit. Itẽ facit duplex ratio
prima quia cũ hec materia purgationis more sit fundata super
equitate. l. si seruũ. §. sequitur. j. eo. nõ videtur equum, ꝙ si actor
passus est damnũ ex mora rei ꝙ reus admittat̃ ad morã purgã
dam. scd̃a ratio q: purgatio more est quoddã bñficiũ a iure cõ-
cessum moroso: sed beneficiũ nunq̃ȝ debet intelligi cõcessum in
preiudiciũ alterius. l. impuberi. cũ vulg. ſ. de admi. tuto. ⁊. l. cũ
filiusfa. ſ. de testa. mili. ⁊. l. nec auus. C. de emã. libe. ⁊. c. q̃ȝuis. de
offi. dele. cum si. Intellige istam limitationẽ glo. nisi reus vellet
adimplere factũ ꝓmissum. ⁊ vlterius prestare illud qd̃ interest
actoris tũc volẽs prestare interesse, posset morã purgare. vt est
glo. no. in. d. l. vtiq̃ȝ. ſ. de arbi. quã Bar. ⁊ alij sequuntur: ⁊ valde
no. Ang. in. l. ⁊ si post tres. in prin. vlt. char. ſ. si quis cau. quẽ in
specie refert Alex. hic: facit q: tunc cessat ratio eq̃tatis impedi-
tiua purgatiõis more quãdo reus vult prestare actori interesse.
¶ Scd̃o cõtra istã limitationẽ gl. facit: nã in isto tex. fuit cõmis
sa stipulatio ad totale interesse propter morã ꝓmissoris in non
faciendo intra tẽpus debitum: ergo interest creditoris: alˀs nõ
posset agere ex ista stipulatione facti etiã post morã nisi eius in-
teresset. l. qui insulã. j. eo. ⁊. l. stipulationes nõ diuidũtur. ver. cel-
sus. ſ. e. cũ ergo in isto text. intersit actoris: ergo ſm limitationẽ
gl. nõ deberet ꝑmitti purgatio more ipsi reo: qd̃ est cõtra istum
tex. ergo limitatio gl. non est vera. sed defendẽdo limitationem
glo. intellige eam sane ſm Bar. ⁊ alios: qñ interest actoris vltra
meram estimationẽ facti promissi: ⁊ sic illud ꝙ glo. dicit nisi cre
ditoris intersit intelligit̃ d̃ interesse creditoris excedẽte estima-
tionẽ facti q: illud impedit purgationẽ more ante litẽ cõtest. et
11 ista est vna limitatio ad istũ text. ¶ † Tertio contra istam glo.
facit dũ limitat nisi creditoris intersit: nã deberet limitare nisi
ius actoris sit factũ deterius. d. l. ⁊ si post tres. ⁊ tunc impediat̃
more purgatio. vt ibi: gl. fi. hic si bene aduertis fatetur contra-
riuȝ: ⁊ sic vult ꝙ ista sint sinonyma. s. actoris interesse ⁊ ius acto
ris esse factũ deterius: qd̃ est verũ in extraiudicialib⁹, vt vtro-
q̃ȝ casu intelligatur impediri purgatio more, siue intersit vltra
estimationẽ facti, siue ius actoris sit factũ deterius: sec⁹ in stipu
lationibus iudicialibus, tendẽtibus ad preparatoria cause, vel
ad ordinationẽ iudicij: vt est stipulatio de iudicio sisti, de defen-
dendo: tunc põt mora purgari intra modicũ tẽpus qñ ius acto
ris non est factũ deterius: ita ꝓprie loquit̃. d. l. ⁊ si post tres. sec⁹
qñ est factũ deteri⁹: qd̃ ꝓprie dicit̃ qñ deterioratio ꝯcernit sub-
stantiã actionis ⁊ obligationis: q: ius actoris amplius non du-
rat: vt q: tempore perijt vt ibi: nec curatur de interesse actoris,
puta damnorũ vel expẽsarũ: q: ista in iudicialibus nõ impediũt
more purgationẽ: q: ista veniunt officio iudicis mercenario, q:
iudex põt denegare audientiã reo nisi prius dãna et expensas
resarciat. l. sancimus. C. de iudi. sed in extraiudicialibus: q: ibi
non est iudex: tũc ipse creditor impediret purgationẽ more: nõ
permittendo fieri qd̃ in stipulatione deuenit nisi sibi prius in-
teresse refundat̃. ſm Bart. ⁊ alios hic: ⁊ in dicta. l. ⁊ si post tres.
12 ¶ † Ex predictis decidit notabiliter Bar. ad practicã ꝙ si pro-
misisti in fundo meo edificare domũ ⁊ fuisti in mora, postea fun
dum alienaui non poteris ampli⁹ morã purgare: q: ius meũ est
factũ deterius. cũ mea nõ intersit amplius fieri in fundo aliena
to: cum Bar. tenẽt alij excepto Imo. distinguente inter aliena-
tionem necessariã in qua ꝓcedit decisio Bart. ⁊ voluntariã: per
aliqua quibus clare respõdet do. Alex. Tene decisionẽ Bart.
et pro ea bene facit, quia purgatio more nõ debet admitti nisi
re integra. arg. l. fi. C. de repu. here. ⁊. c. si tibi absenti. de preben.
in. vj. Itẽ non põt amplius fieri domus in illo fundo qui sit me⁹
et sic nõ potest mora purgari in eo qd̃ in stipulatione deuenit.
nec potest reus opponere qd̃ imputandũ sit creditori, ⁊ quod ꝑ
eum stat qd̃ edificium non fiat ex quo funduȝ in quo debebat fie
ri voluntarie alienauit: q: debitor cum sit morosus non potest
illud allegare ne ex mora sua cõmodũ aliquod cõsequatur: con
tra. l. si seruum in prin. j. eo. ¶ In ea. gl. ibi solutio ibi fuit pena.
Ista prima solutio diuinat nec tollit obiectũ: secũda est vera in
se tu rñde clare. ꝙ in. d. §. plane. l. stipꝉones nõ diuidunt̃. ſ. e. non
tractat̃ de potẽtia purgandi morã de qua loquit̃ ista. l. sed loq̃-
tur de tẽpore quo mora cõmittit̃: quo casu statim cũ est in mora
incboandi cõmittitur ad particulare interesse quanti interest
non fuisse incboatũ: ita proprie loquit̃. d. §. plane. vbi dixi.: ⁊ tex.
in. l. continuus. §. itẽ qui insulam. ver. itẽ si non incboet̃. j. eo. sed
ad totale interesse non cõmittitur nisi transacto toto tempore
quo potuit opus perfici. d. l. continuus. §. cum ita. ⁊. §. item qui
insulam. ⁊ quãtum ad illud interesse totale potest reus moram
purgare vsq̃ȝ ad litem conte. super interesse: vt hoc tex. ¶ Glo.
fi. diuiditur in duas partes. In prima declarat tex. In secunda
que est ibi hoc autẽ fallit: per viam fallentie remouet vnũ con-
trarium. Sed q: glo. nõ assignat rationem ideo ista solutio cõ-
muniter non tenetur: ideo Bar. j. in. iiij. opp. secunde partis re
spondet altero de duobus modis de quibus ibi per eũ. Tu de-
a fendendo solutionem glos. assigna rationem[a] fallentie ⁊ dic cla
rius quam Bart. quod ibi loquitur in pena dupli legali ex deli
cto quã incurrit publicanus extorquẽdo aliq̃d illicite a trãseun
tibus: ⁊ cũ sit mera pena ⁊ sic tractet̃ de lucro captãdo vt etiam
dicit Bart. in. d. l. hoc edicto. in prin. ſ. de publica. ideo purgat̃
longiori tempore, vt rẽ restituẽdo vsq̃ȝ ad sententiã dupli penã
euitet: sicut inferens metũ, restituendo rem metu oblatam vsq̃ȝ
ad sententiam euitat penã quadrupli. l. si cum exceptione. §. sa-
tis enim clemẽter. ⁊. §. hec aũt actio. et. §. quatenus. ſ. qd̃ metus
cau. sed ista. l. et similes loquũtur de interesse vel pena conuen-
tionali procedẽte ex conuentione partium: et sic in terminis di
3 uersis. ¶ † Extra glo. Bar. format nouem oppo. primam opp.
cum omnibus suis dictis expediui. ſ. in glos. ¶ Secũdo oppo-
nit Bar. de. l. si ita quis. §. seia. in versi. interposito tamẽ modico
tẽpore: ⁊ ad fi. ibi: si nõ multo. j. eod. vbi purgatio more admit-
titur solum intra modicũ tempus, arbitrio iudicis declarandũ:
ergo cõtra istum tex. qui vult premitti vsq̃ȝ ad litis contestatio-
nem: nam potest esse secundum Bart. quod litis contestatio ha
beret magnã dilationem. et refert Specu. in titu. de appellatio.
§. breuiter. in ver. sed iuxta. qd̃ Rome fuit sibi commissa quedaȝ
causa, in qua nõdum erat lis contesta. ⁊ erat incboata ante nati-
uitatem suam: cum tũc esset annorum. xxxiiij. ad idem. l. ⁊ si post
tres. ſ. si quis cau. vbi permittitur purgatio more intra paucos
dies: ⁊ tex. in. c. potuit. ⁊ in. c. propter sterilitatẽ. §. verũ. de loca. ⁊
vtrobiq̃ȝ dicit text. celeri satisfactiõe. ⁊ in. l. si in lege. §. colon⁹. in
versi. ꝙ si paucis diebus. ſ. loca. Solutio gl. fina. in dicto. §. seia
cault. respondet qd̃ ista lex debet limitari per illam ⁊ similes: qd̃
vsq̃ȝ ad litem contestatam admittatur purgatio more: si cõtesta
tio fiat intra modicum tempus: ⁊ sic litis contestatio est termi-
nus vsq̃ȝ ad quem mora purgetur, si ipsa litis cõtestatio nõ mul
to post fiat. ¶ Istam solutionem sequitur solus Bart. hic. Ego
pro ista solutione põdero bonum textum in. l. si cum dies. §. fina
li. ſ. de arbi. tex. copulatiue considerat modicitatem temporis:
et quod sit antea ceptum iudicium: ⁊ sic quod sit ante litem con
testatam. item pro ista solutione facit bona ratio: nam purgatio
more fundatur in equitate vt pluries dictum est. l. si seruum. §. se
quitur. j. eodẽ. que cessat quando lapsum est longum tempus, et
reus non impleuit presertim cum tractemus de tollendo actori
actionem quesitam ad interesse: quod videtur iniquũ: data lon-
ga negligentia ipsius rei. ¶ Istam solutionem reprobãt Ang.
Cuma. ⁊ communiter alij: per hanc. l. que indistincte permittit
purgationem more. ante litem cõtestatam: ergo debet indistin-
cte intelligi etiam si post modicum tempus elapsum lis cõtesta-
retur: item iste text. dicit quãdiu: ergo vult quod contestatio sit
terminus vsq̃ȝ ad quem possit mora purgari: ergo etiã si multo
post fiat cõtestatio. Ad idem tex. in. l. j. ſ. de pe. leg. in ver. tãdiu
quãdiu lis cũ eo de pecunia cõtestet̃ ⁊c. Sȝ ad ista facilis est rñ-
sio qd̃ nõ est incongruum vnam. l. per alias declarari aut supple
ri. l. non est nouum. ⁊. l. sed ⁊ posteriores. ſ. de legibus. ¶ Secũ-
do ⁊ subtilius cõtra istam solutionem facit ſm Cuma. hic: quia
factum promissum in stipulatione, potest adimpleri post morã,
ante litem contestatam: tex. est hic: sed domus non potest edifi-

a ¶ Assigna ratiõeȝ. Ad de ꝙ istã rationeȝ ante Ias. hic posuit. d. Amadeus hic in repe. colũ. j. circa med.

cari tam breui tempore intra modicos dies: ꝫ ad hoc potest du pliciter responderi: primo ex verbis Bar. ꝙ modicũ tempus in telligitur arbitrio iudicis, ↄ̃siderata inter cetera qualitate ope ris qđ fieri debet. l. cõtinuus. §. itē qui insulam. ĩ. eo. ¶ Scđo ꝛ pla nius sufficit qđ ante litem cõtestatã incipiat edificare, licet non perficiat, ad hoc vt possit morã purgare: vt hoc tex. in ver. faciē
14 tem: vt notaui in tex. in qnto notabili. ¶ † Scđo modo ꝓncipa li ad predictã oppo. respõdet Bar. in. d. §. seia. ꝛ ibi Lu. Jtē An ge. Lu. Lud. ꝛ do. Alex. hic: qđ ibi loquitur de purgatione mo re ex parte actoris, ad actionē ↄ̃seruãdã: hic autē ex parte rei, ad euadēdam cõdemnationē ad itereſſe: ꝛ sic ex parte debitoris ad liberandũ, que fauorabilior est. l. arrianus. ff. ti. j. ꝛ sic reus potest indistincte morã purgare vsqꝫ ad litem contestatã: etiã post lon gum tempus factã: vt hoc tex. actor vero debet intra modicũ tē pus purgare, per. d. §. seia. ꝛ ita etiã tenet Bar. ĩ. in. ix. q. ¶ Tu ad uerte ꝙ ista differentia Bart. ꝛ doc. inter actorem ꝛ reum quã tum ad. d. §. seia. nõ videtur posse procedere: qꝛ ibi ex parte acto ris, agit̃ de actione iam quesita cõseruanda: sed hic ex parte rei, agitur de iure de nouo querēdo. sed facilius cõseruat̃ ius acqui sitũ ꝗ̃ de nouo acquiratur: per reg. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui. ꝛ dixi in gl. scđa. ¶ Tu ergo respõde ad. d. §. seia. qđ ꝓce dit propter duo que ibi concurrũt: primo quia ibi dies expressa fuit apposita a partibus, qua elapsa nõ permittat̃ purgatio, nisi intra modicũ tempus, vt ibi: hic vero loquitur in die tacita lega li certificãda arbitrio iudicis: sicut etiã in. l. si cum dies. §. fi. ff. de arbi. ideo propter incertitudinem nõ videtur debitor esse in tã ta mora: ideo permittitur purgatio etiam post modicũ temp⁹. vsqꝫ ad litem contestatã: scđo tex. in. §. seia. loquitur in actore: in quo nõ potest cõsiderari qđ litis cõtestatio sit terminus exclusi uus vsqꝫ ad quem admittatur purgatio more: nam litis cõtesta tio sequitur ex parte actoris: ergo nõ potest impedire, eo qꝛ li tis contestatio non debet facere deteriorem conditionem acto ris, ꝫ meliorē. l. nõ solet. ĩ. de regu. iur. ꝛ. l. aliã. ĩ. de noua. ideo ibi in actore statuitur modicũ tempus: ꝛ de litis cõte. non fit mētio:
15 prout hic ex parte rei. ¶ † Jn tertia ꝛ quarta oppositionib⁹ cõ
a cludit Bar. ↄ̃tra Pe. ꝙ vbi est dies ꝛ pena[a] nõ admittitur pur gatio more: ꝛ est tertia limitatio ad istam. l. probat Bart. ꝑ tria iura. s. per. l. traiectitie. ff. de illo. ff. tit. j. ꝛ. l. magnã. C. de contra. ꝛ cõmit. stip. ꝛ. l. j. versi. nisi forte. ff. de pe. leg. ꝛ ista limitatio est cõ muniter approbata vt hic late per Alex. ¶ Videamus an iura Bar. probēt istam limitationē: primo tex. in. d. §. de illo. videtur probare in duobus locis: primo in principio vbi erat dies ꝛ pe na ꝛ nõ admittitur purgatio more ꝛ si diceres ꝙ ibi in primo re sponso nõ videbatur esse dies expressa: dic ꝙ imo erat quia con tinuatur ad princ. illi⁹. l. ꝛ prosequitur eũdem casum de pecunia traiectitia, cui⁹ solutioni erat dies expresse apposit⁹: alias duo similia que sequuntur in tex. nõ essent bona qñ arbiter iussit da ri certa die sub pena. Jtem in pacto. l. commissorie habente diē expressam: ꝛ sic tene qđ ibi in prin. erat dies expressa, ꝛ etiã pena: et nõ admittitur purgatio more. ¶ Pet. de bel. respõdet ad illum tex. qđ ibi pena. s. vsura poterat peti vna cũ principali: ideo non admittitur purgatio more: sed hic nõ potest peti vtrũqꝫ. s. factũ promissum ꝛ intereſſe, sed altero debet esse cõtentus. l. rescriptũ. §. si pacto. ff. de pac. ideo tũc admittit̃ purgatio more. Jstã solu tionem reprehendit Bart. vt per eum. Alio modo respondent Ang. Jmo. ꝛ Alex. ꝙ ibi erat adiecta pena loco particularis in tereſſe quo casu etiã si nõ esset dies adiecta, nõ posset mora pur gari nisi vltra factum principale esset etiam obligatũ intereſſe: ꝛ sic pena ꝓm gl. approbatam in. l. vtiqꝫ. ff. de arbi. ꝛ dixi, ff. in gl. ij. ¶ Tu responde planius ꝛ pulchrius qđ in illo text. ibi, fuit du plex mora vna per lapsum diei: quia ibi dies erat expresse appo sita vt. ff. declaraui: alia ꝑ interpellationē expressam creditoris vt ibi dicit text. in verbo interpellatus: vnde geminata interpel latio ꝛ sic geminata mora impedit purgationē ꝓm Bar. ĩ. in. ix. q. ꝛ ad hoc ille tex. est bene singu. et istum intellectum ad. d. §. de illo. ponit Ang. hic: sequitur Lud. eũ etiã ponit Ang. in. d. l. ꝛ si post tres. vbi Pau. col. iij. ꝛ Lud. in pe. ꝛ ibidē etiã tenui istũ in tellectũ, ꝛ eũ per aliqua cõprobaui: eũ etiã tenet Lu. in ↄ̃si. cclij. in. ij. dubio. Scđo ille tex. videtur facere in fi. vbi est pactũ. l. cõ missorie habēs diē expressam ꝛ penã: ꝛ ibi nõ admittitur purga tio more: ꝛ per illũ tex. Bar. reprehēdit solutionē Petri. Tu ad uerte ꝙ ibi bene erat dies expressa. l. cõmissorie. ꝙ totũ ꝓtiũ ta li die exbursaretur: ꝫ qđ ibi esset pena nõ apparet in illo tex. Et si tu subtilis dicas qđ ibi res inempta istud est pena: certe eodē modo in. d. l. si ita gs. §. seia. ꝙ mãdator non haberet hortos suo nomine emptos, nisi totũ pretiũ solueret in calēdis: istud etiã de beret esse pena: ꝛ tñ Bar. ꝛ doc. in. vj. opp. tenent ꝙ in. d. §. seia. bene est dies sed nõ pena: ergo ꝙ nõ habeat rē ista nõ potest di ci pena, ex quo nihil diminuitur de suo: dicã. ĩ. l. vj. op. ꝫ tenēdo ꝙ in. d. §. de illo. sit dies ꝛ pena prout Bart. ꝛ oēs volunt adhuc

potest dici qđ ille. §. nihil obstet in fi. si referat̃ ad ver. immedia te precedentem. dicit enim tex. idem esse in pacto. l. commissorie. vbi dies est apposita. qđ res sit inempta: si intelligam⁹ ꝙ ibi nõ steterit per ipsum emptorē, prout nec in ver. precedēti, illud pa ctũ qđ facit qđ res sit inempta nõ noceret emptori per quem nõ stetit: sed si referam⁹ ad principiũ qđ res sit inempta etiã si post temp⁹ legis cõmissorie. emptor velit totũ pretiũ soluere adhuc respõdetur ꝙ ille tex. nihil facit, nã ideo ibi non admittit̃ purga tio more: qꝛ ibi fit executio ipso iure: ꝛ ꝓpter pactũ. l. cõmissorie ↄ̃ctus ipso iure rescinditur qꝛ res fuit inempta: vt est gl. ordi. in l. j. vbi Bar. ibi in vlti. colum. ff. de dona. facit. l. si cũ vēderet. vbi Pau. de ca. no. ff. de pig. ac. ꝫ vbicunqꝫ fit executio ipso iure, ibi nunꝗ̃ potest mora purgari. l. si is qui. cum si. ff. de actio. ꝛ oblig. Bar. ĩ. in. iij. q. ergo apparet qđ. d. §. de illo. nec in prin. nec in fi. probat istã limitationē. ¶ Scđo Bar. allegat. l. magnã. C. de cõ trahē. ꝛ cõmit. stip. que. l. reuera nihil videt̃ facere: prout etiã di cit Pet. de bel. qꝛ solũ decidit ꝙ vbi est dies et pena ꝙ illa dies interpellat ꝛ cõstituit in mora: ꝛ facit incidere in penã: ꝗuis de bitor aliter interpellatus nõ fuerit an postea possit morã purga re ad euadendũ talem penã, in illo tex. verbũ nullũ de purgatio ne more. ¶ Sed ille tex. potest dupliciter induci: primo dũ in prin cipio dicit magnã veterũ. ll. obscuritatē. nõ enim potest intelligi de illa obscuritate an dies interpellet pro homine: qꝛ de hoc nul la erat dubitatio apud antiquos. l. si ex legati causa. cũ simili. ff. eo. ergo dꝫ intelligi de obscuritate que erat, an pcssit mora pur gari vbi est dies ꝛ pena. ꝫ ista inductio nihil valet: qꝛ vt dixi de purgatione more ibi verbũ nullũ ꝛ tex. loquit̃ de obscuritate ꝓm veterē iuris prudentiã ante iura ffꝍum. an dies sola sine alia in terpellatiōe ↄ̃stitueret in mora ad faciēdũ penã incurrere, sicut in simili fit in. l. fi. C. de noua. ꝓm Bar. i. l. pe. ff. de preto. stip. ¶ Se cũdo potest induci ille tex. in ver. fiet obnoxius: ꝛ sic tex. ibi vtit̃ verbis precisis: que verba debēt intelligi cum effectu. l. j. §. fi. cũ si. ff. qđ quisqꝫ iur. ergo debet intelligi remota purgatiōe more. Et ita inducit illũ tex. Jac. but. ibidē. ꝛ Albe. de ro. i. d. l. ꝛ si post tres. col. xv. Sꝫ huic inductioni facilis est responsio: ꝙ ille tene batur cũ effectu, nisi morã intra cõgruũ tēpus purgauerit: nam etiã verba precisa recipiũt cõgruã interpretationē: vt no. Bar.
16 in. l. stipulat⁹ sum dammã. ĩ. eo. ¶ † Tertio modo potest indu ci. d. l. magnã vt ꝓbet iũcta. l. ij. C. de iure emphy. vbi tex. expres se se refert ad. d. l. magnã. ꝛ in. d. l. ij. est dictio omnimodo vniuer salis que importat nõ admitti purgationē more, ergo innuit qđ etiã de mente. l. magnã. sit morã nõ posse purgari: ꝫ respõde qđ relatio de. l. magnã. que fit in. d. l. ij. fit ad hoc vt interpellatio nõ requirat̃ vbi est dies certa: sed ꝑ hoc nõ est licitũ arguere a simi li: qđ sicut i. d. l. ij. nõ est licitũ purgare morã, ergo nec in. d. l. ma gnã. quia diuersa ratio in. d. l. ij. vt statim circa eã dicã. ꝛ sic mihi videt̃ ꝙ. d. l. magnã. parũ imo veri⁹ nihil faciat: pro Bart. meli⁹ facere videt̃ tertius tex. per eũ allegat⁹ in. d. l. j. in versi. nisi forte aliud tēpus. ff. de pe. leg. Nec est bona respõsio quã tradit Ang. in. d. l. ꝛ si post tres. qđ ibi sit speciale in vltimis volũtatibus: qꝛ de vltimis volũtatibus ad cõtractus procedit argumētum. vbi nõ apparet diuersitas rationis. l. pactũ inter heredē. ff. de pac. ꝛ l. seruũ filij. §. eũ qui chirographũ. ꝛ. l. que de legato. ff. de lega. j. nisi dicas ꝓm Jmo. ꝛ Alex. qđ ratio sit in vltimis volũtatibus, quia faciliores sunt in exactione, quia plures actiones cõcedun tur. l. j. ꝛ. ij. C. cõmu. de le. §. nostra aũt. insti. de lega. Tu respõde nouiter qđ. d. l. j. ff. de pe. leg. non facit ad propositũ nostrũ quia ibi nõ loquitur de die post cui⁹ lapsum pena cõmittatur: vt est materia nostra: ꝫ loquitur de die vsqꝫ ad quam, purgatione vi tatur pena cõmissa: ergo nihil ad propositum ꝛ est nou⁹ intelle ctus ad illum tex. ¶ Quarto vltra Bar. pro ista limitatione vi detur facere tex. i. l. ij. C. de iure emphy. vbi est dies ꝛ pena. ꝛ tex. vtitur verbo omninodo, qđ est verbũ precisum. l. vbi autem nõ apparet. §. fin. ff. eo. gl. in. l. si cũ exceptione. §. quatenus. Bar. in iij. col. ff. qđ me. cau. ergo vult ꝙ non admittat̃ purgatio more: sed ad illũ tex. respondet Ange. Jmo. ꝛ Alex. hic: qđ ibi est dies legalis ꝛ etiam pena legalis, ideo nõ potest mora purgari, ꝛ est gl. notabilis quã allegat do. Alex. in. c. licet canon. in ver. priua tus. de elec. in. vj. sed nos loquimur in pena cõuentionali. ꝛ sic in materia diuersa dissimili. Jsta solutio nõ est vera: quia in mate ria nostra purgationis more, mitius debet agi cũ. l. quã cum ho mine. l. celsus. in prin. ff. de arbi. ꝛ late Bar. hic: in. vij. oppo. pri me partis: sed hic esset totum cõtrarium ergo solutio nõ est ve ra. Unde tu potes alio modo notabiliter respõdere, qđ. d. l. ij. C. de iur. emphy. loquit̃ postꝗ̃ dñs voluit ꝛ declarauit emphyteu tam esse priuatũ: tũc emphyteuta oĩno cadit, nec admittit̃ mo re purgatio: ita etiã loquit̃ tex. i. §. scire aũt. in aut. de nõ alie. aut pmu. reb. ꝛ in ver. omnino. ꝛ in ver. volētib⁹ prepositis. quo casu postꝗ̃ dñs voluit, verũ est ꝙ emphyteuta nõ põt purgare mo ram qꝛ postꝗ̃ dñs voluit. l. ipso iure facit executionē: vt firmant Bart. et omnes

a ¶ Dies et pena. Addẽ Alexan. de imo. in cõsi. xiiij. col. j. ff. in alia apo stilla allega to. i. ij. vol. et in cõsil. clix. col. ij. ver. ꝫ posito. i eo. vo. ꝛ in cõsi. lvij. inci. ꝓ spectis te stamēto. co. fi. ver. ex om nib⁹ igitur. in. d. ij. vol. ꝛ aliquid per eũdē Alex. in consi. cvj. inci. magni fice pretor ꝛ dñe. colũ. ij. ver. accedit in. iij. volu.

Bar. ⁊ oēs ibi: sed vbi lex ipso iure facit executionē: tunc nunq̄ admittit᷑ purgatio more: vt. s. dixi: ⁊ sic in. d. l. ij. ibi non est q̄ꝛ sit dies ⁊ pena, sed q̄ꝛ lex ipso iure facit executionē: ⁊ ꝓpter hoc ibi nō admittit᷑ purgatio more: ⁊ sic etiā ille tex. nō facit pro ista cōi limitatiōe: ⁊ sic ista cōis limitatio nō bene probat᷑. ll. ¶ Quinto ergo pro ista limitatione facit duplex rō fundamentalis. Pria est: nam vbi nō est dies nec pena dies supplet᷑ a lege. Itē pena supplet᷑ a lege. s. interesse: vñ qua equitate. l. supplet diē ⁊ penā ⁊ morā inducit: eadē equitate. l. admittit purgationē more: eadē ratio est vbi est dies ⁊ nō pena: q̄ꝛ. l. supplet penā: ⁊ tūc etiā admittit᷑ purgatio more. vt est tex. in. l. si ita quis. §. seia cauit. j. eo. ⁊ Bar. j. in. vj. op. sil'r eadē rō est ecōtra vbi est pena sed nō dies q̄ꝛ. l. operat᷑ i cōmissione pene subaudiēdo diē: ergo ēt ex equitate admittit purgationē more. l. qui rome. §. flauius. j. eo. Bar. j. in. v. opp. ⁊ l. si cum dies. §. fi. s. de arbi. ⁊ l. i. §. item si ita. s. ad le. falci. s; vbi dies est exp̄sse apposita ab hoīe ⁊ etiam pena vt est casus noster. l. nihil supplet. q̄ꝛ vtrūq̄ est exp̄ssum ab hoīe, ideo tunc. l. non permittit purgationē. ⁊ sic suā prouisionē: sed stat in prouisione hoīs: ⁊ l. suū ⁊ nō tuū tibi denegat auxiliū: ⁊ firmius est qđ q̄s habet sua ꝓuisione q̄̄ alteri⁹: vt per Bar. j. in. vj. opp. Scđa ratio est q̄ꝛ q̄ñ creditor apponit vtrūq̄ exp̄sse. s. diē ⁊ penam. vult morā nō posse purgari cū de oībus specificet debitorē. ar. l. scđe. C. de iure empby. sil'r ꝓmissor sciēs a principio se astrictū ad soluēdū certa die sub certa pena, nō h; aliquā equitatē pro se: vt sibi concedat᷑ purgatio more: iuxta. l. si seruū. §. sequitur. j. e. cū potuerit se ꝓmunire: ⁊ sciret penā certā sibi imminere l. ij. §. si quis tñ. s. si q̄s cau. ideo nō est dign⁹ equitate purgatio-

17 nis more: secus q̄ñ alterū eorū tantū exprimitur. ¶ † Istā cōez conclusionē: qđ vbi est dies certa ad faciendū, ⁊ pena certa si nō fecerit, q̄ nō admittat᷑ purgatio more: limitat Bar. duob⁹ modis: primo vt ꝓcedat in stipulationibus cōuentionalibus, que ex mēte ⁊ volūtate ꝯtrahentium iudicant᷑. l. in cōuentionalibus. in prin. s. e. secus est in stipulationib⁹ pretorijs. ⁊ iudicialibus, que iudicant᷑ ex mēte pretoris: vt ibi: qui cū habeat semp equitatē ante oculos. l. q̄ si ephesi. s. de eo qđ cer. lo. ⁊ videat ius actoris non esse factū deteri⁹, purgationē more admittit intra paucos dies: ita loquit᷑. d. l. ⁊ si post tres. Et si diceret᷑ i. d. l. ⁊ si post tres. qđ esset adiecta pena, est diuinatio ad illū tex. in q̄ de pena verbum nullū. ⁊ cū sit facti, nō presumit᷑ nisi ꝓbetur. l. in bello. §. facte. j. de cap. Scđo ⁊ fortius ille text. loquit᷑ simp'r, sc; in dubio q̄ñ q̄s ꝓmittit simp'r sistere in iudicio, intelligit᷑ promittere interesse si nō sistat, nō aūt penā. l. ij. §. fi. vbi glo. s. qui satisd. cog. ⁊ l. ij. §. si q̄s in ius vocat⁹. s. si quis in ius vo. nō ier. Dic q̄ iste est cōis intellect⁹ gl. ⁊ do. ⁊ ibi est quasi necessari⁹: q̄ꝛ al's ille tex. ꝓcedere nō posset cū dicat ius actoris nō esse factū deteri⁹: ergo cessat interesse actoris: ergo reus nō tenet᷑: ergo frustra ibi deciditur q̄ possit morā purgare, ex quo ad nihilū tenet᷑: ergo ille text. necessario intelligit᷑ q̄ñ exp̄sse fuit apposita pena quo casu nō curat᷑ interesse actoris. l. stipulatio ista. §. alteri. s. e. ¶ Scđo limi. Bar. q̄ñ est dies ⁊ pena, sed dies est adiectus gr̄a multiplicande obligationis: q̄ꝛ talis dies nō impedit purgationē more. l. j. s. de pe. leg. ⁊ hoc verū in legatis ⁊ vltimis volūtatibus, sec⁹ in ꝯtctibus: in quibus eodē modo impedit purgationem more dies adiecta causa multiplicāde obligatiōis, sicut dies adiecta causa differēde solutionis. l. ij. in ver. oīmodo. C. de iur. empby. ratio diuersitatis: q̄ꝛ in vltimis volūtatib⁹ q̄ñ aliqđ annuū legatur: tot sunt legata quot sunt anni. l. si stichū. §. stipulatio. s. e. et ideo lapsus cuiuscūq̄ anni facit nasci vnā obligationē: ergo d; in mora cōstituere: q̄ꝛ idē tēpus nō d; inducere natiuitatē obligationis ⁊ actiōis: ⁊ etiā i mora ꝯstituere. l. qđ dicimus. j. de sol. Bar. in. l. quoties in diē. s. eo. secus aūt est in ꝯtctibus in quibus q̄ñ aliquid annuū promittit᷑, a principio nata est vna obligatio pro omnib⁹ annis. d. l. si stichū. §. stipulatio. s. eo. ⁊ sic lapsus cuiuslibet anni, non facit nasci obligationē ⁊ actionē: ergo pōt in mora cōstituere: ⁊ ita declarat Bar. in. l. ita stipulatus. j. eod. in ij. q. principali. ver. tertio est videndū. ¶ Aliā tertiā limitationē ponit Bart. j. in. v. opp. vbi dicet᷑. ⁊ aliā quartā. j. in. viij. opp. quasdā alias limitationes ponūt Ang. ⁊ Imo. ⁊ ordinatius. d. Alex. hic: ⁊ ante eū Lud. in. d. l. ⁊ si post tres. col. ante. ⁊ duabus seq. quas vide: sed iste limitationes pro magna parte tradunt᷑ ad reg. q̄ dies interpellat pro hoīe: ⁊ cōstituit in mora: dixi in. l. si ex legati causa. s. eo. vbi multas fallentias cumulaui. ¶ Unū nō omitto q̄ꝛ est valde no. in proposito: qđ. d. cōis conclusio procedit in stipulatiōe ⁊ in alijs cōtractibus stricti iuris, nō aūt in cōtractibus bonefidei, in q̄bus q̄̄uis sit dies ⁊ pena, tñ admittitur purgatio more: ita singulariter tenet Bald. in. l. cū allegas. in. vj. opp. C. de vsur. per tex. no. in. l. lucius. in ver. neq̄ eius heredes. a ꝯrio sensu. s. de act. emp. refert ⁊ simp'r sequit᷑ Paul. in d. l. lucius. ad fi. vbi dicit qđ semel allegauit illud dictū Bald. in quadā ardua causa Flo. ⁊ q̄ aduocatus partis aduerse qui firmiter expectabat victoriā, fuit territus viso dicto Bal. ⁊ nō poterat sibi dare pacē: refert etiā simp'r Pau. hic: ⁊ dicit habuisse de facto licet dicat q̄ in illa cā ardua nō potuit obtinere q̄ p̄nuntiaretur pro opinione Bal. idē etiā sequit᷑ Pau. de cast. in d. l. ⁊ si post tres. col. iij. in fi. idē etiā sequitur Are. in. l. si seruū. §. sequitur. j. eo. in scđo no. vbi dicit per illū tex. colligi rationē illi⁹ dicti. ¶ Ista limitatio si est vera est vtilis in practica: p̄sertī propter cōtractus initos cū principibus vel cū regib⁹: q̄ꝛ oēs contractus initi cū principe habēt materiā contractuū bonefidei: ita singulariter no. Bal. in tit. de pa. cōstan. in. iij. col. in. §. si qua vero. per illū text. in ver. bona fide. ⁊ sic posset practicari in datiarijs, qui ꝓmisissent soluere principali tali die sub tāta pena: nā q̄̄uis ibi esset dies ⁊ pena. ⁊ iā essent in mora: tñ possunt eam purgare ad euadēdam penā, qđ tene cordi. S; aduerte q̄ꝛ contrariū vult gl. in. d. l. lucius. in ver. exhibuerit. cū qua ibi expresse tenuit Jac. bu. istam limitationē reprehēdunt Imo. Lu. et Alex. hic: ⁊ latius idē. d. Alex. in ꝯsi. cv. iij. vol. qđ inci. magnifice pretor. col. iij. ⁊ iiij. q̄ꝛ deberet esse potius ecōtra: cū in contractibus bonefidei exuberātior fides requirat᷑, ⁊ maior obseruantia promitti, quā in cōtractibus stricti iuris. §. in bonefidei insti. de actio. ⁊ pt; in. l. ⁊ elegāter: in prin. s. de dolo. ⁊ l. iij. §. fin. s. pro socio. iuncta. l. dolo vel metu. C. de inuti. stip. Itē patet p l. mora. §. in bonefidei. iūcta. l. videamus. §. si actionem. cū. §. se. s. de vsur. ⁊ ad. d. l. lucius. rñdent prefati Moder. q̄ ibi non debeat sumi argumentū a cōtrario sensu: ex his que in facti narratione proponunt᷑: vt est gl. in. l. vnica. i tertio intellectu. C. q̄ñ nō pe. par. ⁊ l; ad hoc posses dicere q̄ imo etiā sumatur ex decisione: vt pt; in. d. l. lucius. v. neq̄ ei⁹ heres. Ego ēt teneo ꝯ istā limitationē: q̄ꝛ in ꝯtctib⁹ bonefidei, maior equitas exuberat quā in cōtractibus stricti iuris. ſm Bar. in. l. iiij. §. cato. in. iij. ⁊. v. oppo. s. e. si ergo in ꝯtctu stricti iuris in quo maior subest eq̄tas nō admittit᷑ purgatio more q̄ñ est dies ⁊ pena. ergo minus in contractib⁹ bonefidei in quibus est maior perfidia: ⁊ purgatio more tota fundat᷑ in equitate. d. §. sequitur. ad. d. l. lucius. solebā dare nouū intellectū quē posui in. d. l. ⁊ si post tres. in vlt. col. cir. fi. qđ ibi est tex. sing. qđ etiā si actū sit q̄ nisi totū impleatur cōmittatur pena: tñ non obstante qđ ibi sit dies ⁊ pena, q̄ꝛ ibi pars cōtractus fuit impleta ex equitate, admittit᷑ purgatio more: ita ꝓprie loquit᷑ tex. ibi dū dicit partim datis materijs: ⁊ ibi neq̄ ei⁹ heres reliquā materiā: ratio est: q̄ꝛ cū creditor habuerit p artē rei principalis ꝓmisse, ne postea etiā habeat totam penam: propter hoc ibi admittit᷑ purgatio more: iste videtur bonus intellectus ad illum text. Sed cōtra istū meū intel. nunc pōdero facere duos text. vnū in. d. l. si ita quis. §. seia cauit. vbi erat soluta pars sortis principalis: p habēdis illis hortis: ⁊ tñ ibi nō admitteret᷑ purgatio more: nisi quia ibi non erat pena: vt tenet Bar. j. in. j. oppo., ergo si ibi fuisset ⁊ dies ⁊ pena, q̄̄uis esset soluta pars sortis principalis, nō admitteretur purgatio more. Secūdo pōdero text. in. l. traiectitie. in prin. in versi. parte exacta. iuncto. §. de illo sequendo cōmunia. s. tit. j. vbi erat dies et pena: ⁊ erat pars sortis principalis exacta: ⁊ tñ ꝓpter hoc non admittitur purga-

18 tio more, quo ad euadēdā penam. l. ¶ † In quinta opposi. nota duo. ¶ Primo dū Bar. tenet ſm Dy. qđ dies tacita cum pena ita impedit purgationem more, sicut expressa per tex. not. in. l. j. versi. nisi forte. s. de pe. lega. nā dum text. ibi dicit verbis: loquitur de die expressa ⁊ dum dicit mente loquitur de die tacita: intellige sane modo illa dies tacita sit certa, ⁊ re⁹ eā potuerit preuidere: secus q̄ñ est dies tacita, quam promissor nō potuit preuidere vt in. l. si cum dies. §. fin. cum gl. s. de arbi. ⁊ in casu. l. qui rome. §. flauius. j. eo. vbi est dies tacitus qui preuideri nō potest: sc; cum donator petierit. l. si. x. cum petiero. s. eo. quia ibi cogitauit de actu manumissionis: qđ fieret vindicta: vt ibi declarat gl. in ver. non possit. ⁊ ibi Bartol. secus si solum cogitasset de effectu manumissionis, tunc lex statuit duos menses. l. fin. s. qui sin. manu. ad lib. perue. tunc esset dies certus legalis, qui posset ꝓuideri: ⁊ tunc esset idem quod in die expressa: de quo etiā per Bal. in. l. vnica. q. xiij. C. de his que pe. no. ⁊ latius p. d. Alex. hic: quid autem si esset dies certa sed pena incerta: puta sub pena quā titius declarauerit an tūc impediatur purgatio more: ponam. j. in seq. oppo. Bar. ¶ Scđo diligēter no. qđ vult Bar. qđ quando est dies ⁊ pena, sed dies est talis, cui⁹ cursum propter incertitudinē reus preuidere non potuit, tunc ex equitate permittitur purgatio more: pondera ergo Bart. velle, licet nemo aduertat: qđ dies incertus, cuius cursum debitor nō potuit ꝓuidere, cōstituit in mora: qđ hoc velit Bar. pt;: q̄ꝛ dicit qđ tūc ex equitate ꝓmittitur purgatio more fundata in equitate sed purgatio more presupponit morā precedere, alias purgari nō posset: per regu. l. decē. j. eo. al's nō entis nulle sunt qualitates. l. eius qui in ꝓuincia. ver. penul. s. si cer. pe. ergo vult Bart. qđ talis dies incertus cōstituat in mora: sed istud assumptum est falsum: q̄ꝛ dies incer-

tus nō cōstituit in mora.l.magnā.in ver.certo tēpore.C.de ꝟbē. et cōmit.stipu.ꝛ ita in specie tenet ipsemet Bar.in.l.ita stipulatus.ī.eo.in.ij.q.ꝑncipali.in ver.ij.iuxta hoc quero.ad fi.vbi assignat ratonē quare dies incerta,puta,cū petiero,nō cōstituit in mora:ne eodē tēpore obligeť:ꝛ cōstituať in mora. ¶ Jstud pōdera ad aliā decisionē:si promitto sub pena,qđ titius ratificabit certū cōtractū cū erit legitime etatis:potero post diē legitime etatis purgare morā,ꝛ euadere penā:qꝛ talis dies mihi nō erat omnino certa,ꝛ error talis diei videť ꝓbabilis.ita Bal.notabiliter in.d.l.magnā.ꝛ in.d.l.ꝛ si post tres.col.vij.Bal.ꝛ Sali.i.l.si pacto quo penā.C.de pact.d.Alex.hic:licet de hoc dubitauerit Cy.in.d.l.magnā.vbi vide per Alb. ¶ Jtē circa ꝑdicta bene aduerte ꝙ qñ est apposita dies certa ꝛ pena ab homine,tunc nō lꝫ morā purgare:vt dictū est licet dies sit prorogabilis ad nutū et volūtatē creditoris:vt quia promisisti soluere ad festum pasche sub pena,ꝛ abinde i antea ad omnē petitionē creditoris qꝛ sicut dies certa ꝛ nullo modo variabilis ex forma stipulationis,interpellat ꝑ homine,ꝛ impedit purgationem more:qñ est pena:ita etiam est in die a principio certa:sed variabili in tēpus prolixiꝰ ad nutū stipulatoris:vt est tex.not.in.l.cum stipulatus sim mihi a proculo.vbi Bart.ad fi.ad hoc no.ꝛ expressius Ange.ꝛ Jmo. ibi.vbi pleniꝰ ponā.ī.eo.ꝛ ita etiā tenēt in specie Ange.ꝛ Jmo. hic:facit qꝛ inductū in fauorē creditoris nō debet in eiꝰ preiudiciū retorqueri:per reg.l.qđ fauore.C.de leg.ꝛ.c.qđ ob gratiā.de

19 regu.iur.in.vj. ¶ † Jn.vj.oppo.habes qđ vbi est dies expressa, et pena tacita legalis.s.iteresse qđ est pena ex parte debitoris.l. fi.§.fi.ff.de eo ꝑ quē fac.erit.ꝛ.l.etiā.§.j.s̄.de peti.heredi.tunc bene admittitur purgatio more:vt hic per Barto.assignātē triplicem rationē:ꝛ cū eo ceteri cōiter transeunt. ¶ Cōtra istā cōclusionem Bar.duo videnť facere:primū est:nam pena est odiosa ꝛ valde restringenda.l.cum quidā.s̄.de liber.ꝛ posthu.et regu.in penis.de regu.iu.in.vj.ꝛ tamē illa cum die impedit purgationē more:quāto magis debet impedire interesse,qđ est fauorabile ꝛ equū:cū purgatio more fundať sup equitate:ꝛ ista videť esse potentior ratio,ꝙ ille subsidiarie quas assignat Bar.Jtē ꝭm rationes Bar.sequereť ꝭm Bexu.ꝙ si ꝯhētes deducerēt interesse in stipulationē:puta promittis facere insulā intra annū,ꝛ si nō feceris,ꝓmittis interesse:qđ tunc,ex quo interesse venit ex expressa dispositione hominis impediret purgationem more:et illud tenet pro firmo Bexu.qđ si est verum est bene notabi.Alij nihil tangunt sed statim ponā veritatē.Unde tu aduerte nouiter qđ sicut dies tacita cuiꝰ cursus nō potest preuideri ex natura obligationis,nō impedit purgationē more,fundatā in equitate:ꝭm Bar.in preced.opp.idē puto esse i interesse:ꝛ sic nō adhereo rationibus Bar.in interesse.Sed moueor alio fundamēto:qꝛ interesse est tacita pena,sed est incerta:patet qꝛ dꝫ liquidari ꝑ iudicē.l.vnica.C.de sen.que ꝓ eo qđ inter.ꝛ.§.curare.insti.de act. ꝛ probatio interesse est difficilis:vt dicit tex.in.l.fi.ī.de ꝓto.stip. et si nō pōt preuideri per ꝓmissorē ergo nō debet impedire purgationē more:sicut nec dies tacitus incertus:qui preuideri non pōt arguēdo de tēpore ad rē qđ arg.valet.l.miles ita.in prin.s̄. de testa.mili.ꝛ.l.vinū.s̄.si cer.peta.sed pena est certa ꝛ limitata, nec indiget aliqua probatione.d.l.fi.s̄.de pre.stipu.ꝛ potest ꝓuideri:ꝛ talis pena cum die bene impedit purgationē more:cōfirmatur per illud qđ tenet Ang.hic:in pe.q.lꝫ sub dubio forte:qđ qñ esset adiecta dies certa,ꝛ pena incerta:puta ꝓmitto edificare insulam intra annū,sub pena quā titius declarabit:iuxta.l.fi. C.de cōtrahē.emp.certe tūc poterit morā ex equitate purgare: ex quo a principio nō potuit preuidere:nec esse certus de quātitate pene:licet Jo.de imol.in hoc vltimo tenuerit cōtrariū:solū quia.ll.indistincte loquātur,siue pena sit certa siue icerta qđ est fragile et triuiale fundamentū.Teneo ergo qđ ratio fundamētalis quare ibi est dies ꝛ pena tacita legalis.s.interesse:est qꝛ est incerta ꝛ difficilis probationis,ꝛ liquidanda ꝑ iudicē,ꝛ sic preuideri nō potest a ꝓmissore ideo nō impedit purgationē more. Hinc infero qđ vbi in stipulatiōe exprimeretur interesse certum:puta promittis facere insulā intra annū:ꝛ si nō feceris,promittis.c.nomine interesse,quo casu interesse est certū,ꝛ nō indiget alia probatiōe.d.l.fi.ī.de preto.stip.ꝛ sic potest a promissore preuideri ex cursu obligationis:tūc nō admitteretur purgatio more:ꝛ ita in terminis reperio tenere Bal.in.l.ꝛ si post tres.s̄.si quis cau.in repe.l.in.xv.col.in.j.q.ver.sed predictis insurgūt ꝛc. Sed tu aduerte:qđ tūc in effectu esset pena expressa:ꝛ ista bene no.qꝛ alij nō tāgūt. ¶ Scđo principaliter habes qđ in.d.l.si ita quis ꝓmiserit.§.seia.lꝫ esset dies expressa:tñ nō erat pena ꝓmissa:ꝛ lꝫ ibi essent promisse vsure per stipulationem.iuxta.l.iiij.C. de vsur.ꝛ vsure dicūtur esse pena.l.qui sine.vbi Bar.s̄.de nego. gest.ꝛ i.l.lecta.in ver.pene nomine.s̄.si cer.pet.vbi.d.Alex.ꝛ alij ad hoc no.Bar.in.l.cū stipulati sumus.ī.eo.dicit hic Bar.ꝙ ibi vsure soluūtur vt sors:lꝫ nos loquimur in pena,que cōmittitur ex cursu diei:vult dicere quod ibi tenebatur soluere vsuras preteritas simul cum sorte principali:et sic vsura non apponitur vt pena,sed vt sors loco interesse vt etiam ibi dicit Bar.ꝛ sic ibi nō fuit deducta in stipulatione sub forma pene:vcꝫ si principale nō prestaretur:sed fuit deducta sub forma sortis ꝛ principalis obligationis:vt vsura simul cum tota sorte prestaretur. Sꝫ aduerte subtiliter qđ imo in.d.§.seia.videť qđ nō solum sit dies:sed etiā pena:patet qꝛ ibi si mandator nō soluat integram summā in termino certo Calēdarum aprilis,est pena priuationis obligationis ꝛ actionis mandati,quā stipulator ibi habebat cōtra mulierem:ꝫ priuari iure suo est pena.l.in criminali.vbi no.C.de iuris. om.iudi.ꝛ ita in specie tenet Bal.in.d.§.ꝛ si post tres.in lectu.in vlti.char.vbi tenet qđ in.d.§.seia.sit tacita pena legis,liberatio debitoris q̄ cōtingit ex mora creditoris:ꝑ text.in.l.si sup possessione.C.de trāsac.ꝛ in.l.si a te.C.de pac.inter emp.ꝛ vēdi. Jstud idē tenet ipsemet Bal.i repe.d.l.ꝛ si post tres.in vl.col.vbi tenet qđ in.d.§.seia.sit pena.s.priuatio iuris,ꝛ actionis mādati:ꝛ ois priuatio est pena.vt.l.j.C.de his que pe.nomi.ꝭm eum.Cōfirmatur et fortius vltra Bal.qđ in.d.§.seia.sit pena.nam in.l.traiectitie.§.de illo.versi.fi.s̄.ti.j.Bar.ꝛ oēs.s̄.in.iiij.oppo.tenent ꝙ sit pena tamē ibi in pacto.l.cōmissorie nō erat alia pena,nisi qđ res sit inempta si pretium integrum nō soluatur tempore cōuento: et sic resolutio contractꝰ dicitur esse pena:ergo similiter in.d.§. seia.resoluere cōtractum mandati:ꝛ eius obligationem:ꝛ nō recipere hortos vigore mādati,debet cēseri pena:cum etiā ibi sit quasi pactū.l.commissorie.dixi quasi,non simpliciter nec absolute:ꝛ sic per ista videtur ꝙ in.d.§.seia.nō solum sit dies.ꝫ etiā pena. Sed ad ista omnia responde ꝛ dic ꝙ in.d.§.seia.ibi illa est tacita pena legalis ꝓueniēs ex dispositione legis:propter tacitaꝫ partiū cōuentionē:nec ibi pena resolutiua obligationis nō fuit apposita expresse ex cōnentione partium,sed omissa sicut exprimitur:in lege cōmissoria.vbi apponiť pactū expressum.ꝙ si pecunia nō fuerit soluta suo tēpore ordinato,res sit inempta:quo casu,cū ꝑ talia verba apposita a partibꝰ cōtractꝰ ipso iure resoluatur prout tenet gl.in.l.j.ꝛ ibi Bar.in vlt.col.s̄.de dona.ꝛ propter hoc.l.faciat ipso iure executionē:ideo nō admittiť purgatio more:prout etiam dixi.s̄.in.iiij.opp.Bar.vnde sicut dies tacitus nō impedit purgationē more,vt dixi ꝭm Bar.s̄.in.v.opp. ita nec pena tacita legalis.vnde tenent in specie Paul.de ca.et Are.in.d.§.seia cauit.ꝙ si ibi fuisset expresse appositum pactum priuationis.qđ vltra terminum stipulator nō audiretur,qđ tūc in terminis illius.§.non admitteretur purgatio more qđ ibi la-

20 tius per Are.in penul.ꝛ vlti.col. ¶ † Jn septima opp.habes ꝙ nouatio que inducitur per appositionē pene,non impedit purgationē more.iuribꝰ hic per Bar.allegatis.Jntellige arg.procedere in quasi nouatiōe,de qua loquitur.l.obligationū fere.§. fina.in versi.quasi nouatio.s̄.tit.j.nam ista non impedit purgationem more quia vsqꝫ ad litem cōtestatam potest offerri,quod deuenit in principali obligatione.l.j.in prin.s̄.de pe.leg.ꝛ.l.cum fine.ꝛ.l.si penū.s̄.qñ dies leg.ced.secus aūt est in vera nouatiōe, in qua nō potest amplius offerri qđ in obligatione deuenit:cum per ipsam ipso iure tollatur ꝛ extinguať obligatio prima.§.preterea.insti.quib.mo.tol.oblig.ꝛ ita declarat Bart.in.l.ita stipulatus.ī.eo.in prima oppo.vltime partis ad fi.d.Alex.hic in vlt. no.ꝛ latius colū.xiiij.ad fi.ꝛ seq.cum concor.per eum allegatis. ¶ Nam duplex est nouatio:quedam ꝓpria,et ista est extinctiua prioris obligationis,ꝛ in aliam nouam trāsfusio.l.j.ī.de noua.ꝛ d.§.preterea. Quedam est nouatio accumulatiua,que nō est proprie nouatio ex quo nō nouat nec extinguit primā obligationē, lꝫ ei aliā accumulat ꝛ adiungit.d.l.obligationum fere.§.fina.et propter nouā aditā dicitur large nouatio.s.accumulatiua vt est gl.in.l.j.C.de iudic.ꝛ.l.duobus.s̄.de excep.rei iudi.ꝛ in.l.nepoti. vbi Bar.no.s̄.de fund.instru.ꝛ in.l.qui iurasse.§.fin.s̄.de iureiu-

21 rā. ¶ † Jn.viij.opp.dum Bar.assignat rationē differētie,inter preparatoria iudiciorū ꝛ decisoria quia facta litis decisione functus est officio suo.l.iudex.s̄.de re iudi.ideo tūc pretor amplius se nō intromittit ei.ita etiā dicit Bart.in.d.l.ꝛ si post tres.circa med.istam rationem reprehēdit Bexu.quia licet sit finitum officium iudicis quo ad instātiā ꝛ diffinitionē negotij principalis, tamē in executione que fit officio iudicis.l.iiij.§.cōdemnatū.ꝛ.l. a diuo pio.in prin.ꝛ in.§.si super rebꝰ.s̄.de re iudic.durat adhuc officium iudicis:qđ potest habere equitatem ante oculos ꝛ permittere purgationem more:et vltra eum pōdera qđ.d.l.iudex. allegata per Barto.loquitur in delegato,qui lata sentētia bene dicitur functus officio:secus est in ordinario:vt ibidem per gl. et alios. Aliā rationem diuersitatis assignat Bal.in.c.j.quo tēpore mil.inuest.pet.deb.col.j.ad fi.in vsib.feud.vbi dicit qđ in principio pena apponiť,ad hoc vt reꝰ metu pene cōpareat.sꝫ pretoris intētio est vt lis sentētialiter dirimatur qđ nō potest fieri nisi iudiciū sumat formam ex personis precedētibus:ideo pretor purgationem

purgationem admittit: q2 habemus effectū rei: sz in decisorijs pdicta ratio cessat: q2 cū iam est decisa ⁊ in fine cōsistit pprie rigor iudiciorū. l. si prior. ff. de iudi. et. d. l. celsus. in prin. ff. de arbi. ¶ Tu posses etiā attētare q tex. in. d. l. celsus. in prin. nō loquit in iudicialibus, sed in stipulationibus extraiudicialib⁹ q2 ex sententia arbitri non orit actio. l. j. C. de arbi. sed agitur ex stipulatione, qua mediāte factū est cōpromissum. l. dic proferre. §. stari. ff. de arb. ⁊ si dicis q arbitria sunt redacta ad instar iudiciorū. l. j. ff. de arbi. rñde fm glo. ⁊ doc. ibi: qđ verū est in aliquibus sed
22 non in oībus. ¶ † Scđo dum tāgit Bar. an ⁊ qñ mitius agatur cum. l. quā cū hoie. Adde eadē que hic ponit Bar. in. l. amplius non peti. col. j. ff. rē ra. ha. ⁊ in effectu ponit reg. ⁊ vnā fallentiam. Pro regula, qđ mitius agit cum. l. quā cum hoie. adde facere, q qñ aliquid est in obligatione, ⁊ aliud in solutiōe ex dispositione l. tunc admittit variatio, etiā post sententiā. l. itē veniūt. §. idem recte ait. ff. de pe. he. ⁊ tñ qñ vnū est in obligatiōe, ⁊ aliud in solutione ex dispositiōe hois nō admittit variatio nisi vsq ad litem contestatā. l. si qs stipulatus fuerit. ex. in melle. ff. de solu. ergo patet mitius agi cū. l. quā cum hoie. Ista regu. fallit fm Bart. quo ad annullationē act⁹: vbi durius agit cū. l. que potētius annullat. l. si libertus minorē. ff. de iur. pa. vide circa istā fallētiam la.
23 te. d. Abb. in. c. dilectus. scđo. in pe. ⁊ vlti. col. de preben. ¶ † In ij. ⁊ vlti. oppositione duplex est ratio specialitatis: ad. d. l. sancimus. C. de fideiu. prima: q2 fideiussor qui promittit aliū sistere vl exhibere in iudicio, alieno morbo laborat ideo ei facilius indulgetur purgatio more. arg. l. legē. C. de natu. lib. fm gl. in. d. l. ⁊ si post tres. ⁊ ibi Bal. in repe. col. vij. ⁊ Bar. hic: scđa ratio q2 difficilius est aliū sistere q seipsum. facit. l. fideiussor euictionis noie. fm vnā lecturā. gl. ff. de excep. do. ⁊ sic sunt expedite oēs oppositiones Bar. circa primam partem tex. ¶ Ex quibus habes aliquas limitationes ad primā regulā hui⁹ tex. que habet q reus potest morā purgare vsq ad litem cōte. ad euadēdum condemnationē: interesse, vel ad euadēdū penā. ¶ Limitat nisi intersit actoris. l. si ita qs. §. seia cauit. a d fi. ff. e. vel ius actoris sit factum deterius. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. ponit gl. ij. ⁊ fi. hic: vel nisi sit elapsum modicū tempus: vt per Bar. in prima ⁊ scđa opposi tionib⁹. ¶ Scđa est multū principalis limitatio: nisi sit adiecta dies ⁊ pena: tunc nō admittit purgatio more cū plurib⁹ restrictionibus fm Bart. in. iij. oppo. ⁊ seq. vbi dixi. ¶ Tertio fallit: qñ interuenisset vera nouatio per quā prima obligatio trasfunditur in secundā: tunc nō posset amplius mora purgari: sec⁹ in quasi nouatione: vt dixi. ff. in. vij. opp. Bart. ¶ Quarto fallit in iudeis: qui nō admittunt ad purgādum moram, cū eis rigor et non equitas seruetur: vt dixi late in tertio no. in tex. ¶ Quinto pro limitatione diligēter not. q vbi a iure repellitur potestas appellandi cōtra actū: ibi repellitur etiā remediū moram purgandi. gl. est not. in. c. cupiētes. §. qđ si p. ex. in ver. expectati. de elec. in. vj. quā Pet. de ancha. ⁊ Gemi. ibi reputāt esse valde nota. ⁊ sing. q̄uis Jo. de imo. ibi dicat qđ si glo. illa recte inspiciat hoc nō dicit sed arguit per simile: ⁊ si esset vera est magnum verbum in ista materia. ¶ Sexto aduerte qđ vbi ex tēpore surgit dispositio vl presumptio iuris ⁊ de iure, ibi non pōt mora purgari: sed bene admittitur exculpatio more pretēse: ita fin. tenet Bal. in. c. quoniā frequēter. in prin. in. v. colū. vt lit. non cōtest. et subdit qđ istud alibi melius nō reperitur. ¶ Septimo fallit: qñ intercessit geminata, interpellatio, ⁊ sic geminata mora fz Bar. hic: in. j. q. vbi dicam. et dixi. ff. in. iij. oppo. Barto. nam tunc non admittitur purgatio more.

Circa secundam partem tex. que habet qđ post litem cōtestatā nō admittitur purgatio more. Bart. for. v. oppo. ex quibus habes. v.
24 fallētias ad reg. hui⁹ tex. ¶ † Circa primā opp. adde qđ Bar. formaliter ponit eadē que hic. in. l. interdū. §. fi. ff. eo. ⁊ q2 ibi dixi non repetam hic. ita etiā tenet Bart. in. l. j. in prin. ff. de penu le. et sic habes bonam limitationē ad istā scđam reg. tex. vt procedat qñ vnum petitur ab actore. s. interesse vel pena: ⁊ ad purgationem more aliud offertur. s. factum principale. tunc nō admittitur purgatio more post litem contest. vt hoc text. sed quando illud idem qđ petitur offertur: tunc per solam oblationē nō admittitur purgatio post litem contesta. l. sed ⁊ si alia. ff. de cōsti. pecu. secus si post litē contestatā solueret, vel offerret realiter ⁊ consignaret. tunc consequeret absolutionē ab obseruatione iudicij. vsq ad sententiā. §. fi. insti. de perp. ⁊ tēpo. ac. ⁊ ita etiam tenet Ange. in. l. ⁊ si post tres. ff. si quis cau. Sali. in. l. si pacto quo
25 penam. C. de pact. ¶ † In scđa oppo. habes scđam fallentiā in stipulatione de indicato soluēdo, que cōtinet clausulā de defendendo, ibi admittitur purgatio more post litē contestatam vsq ad sententiā. l. iij. §. fi. cū. l. seq. ⁊ seq. ff. iudi. solu. rō est fm Bar. q2 stipulatio de defendēdo coipso cōmittitur ad totā penā ⁊ totū interesse q quis nō incipit defendere: lz non sit elapsum totum tempus quo defendi debebat: sec⁹ est in alijs stipulationib⁹ faciendi in quibus stipulatio nō cōmittit ad totā penā vel totale interesse nisi elapsum sit tēpus quo fieri potuit ⁊ nō sit factū. l. stipulationes nō diuidunt. ver. plane. ff. eo. ⁊ l. cōtinuus. §. itē qui insulam. ff. e. cū ergo illa stipulatio de defendēdo habeat incommodū cōmissionis totalis: in alio restaurat q post litē contestatam admittitur purgatio vsq ad sententiā: fz Bar. cū quo alij cōiter trāseunt. solus Cu. reprehēdit Bar. per tex. in. l. cū querebatur. ver. proinde. ff. iudi. sol. vbi illa purgatio non admittitur post litē contestatā: ergo de directo cōtra Bar. ⁊ ad iura allegata per Bar. rñdet ⁊ bene q non probāt: q2 nō dicunt fideiussorē contra quē fuit lis cōtestata posse purgare morā post litē conte. sed dicunt q lite cōtestata cōtra fideiussores vel vnū ex eis potest purgari morā per reū principalē: q2 lis non erat contestata cōtra ipsum reū: fz cōtra fideiussorē vt dixi: ⁊ talis purgatio facta per reū principalem pdest etiā fideiussoribus per indirectū sicut ⁊ alias in simili in. l. ⁊ post rem iudicatā. §. j. ff. de trāsac. ⁊ in l. idēq. §. generaliter. ff. man. ⁊ istū intellectū ad illa iura etiā ponit Fulg. in. d. l. ⁊ si post tres. col. pe. vbi reputat. d. l. iij. §. fi. cū. l. seq. ff. iudi. sol. esse ad hoc sin. lz nō sic intelligat a doc. fm eum: et iste intellectus est verus ⁊ realis ⁊ mihi placet. Sed aduerte qđ tex. quē allegat Cu. cōtra Bar. in. d. l. cū querebatur. ver. proinde necessario nō probat: q2 nō sequit stipulatio de defendendo cōmittitur per litis cōtestationē: vt ibi dicit tex. ergo nō admittitur purgatio more post. ista cōsequētia nō est bona: ⁊ do instātiam que patet per istū tex. vbi per morā cōmittit obligatio ad interesse: ⁊ tamē purgat post morā vsq ad litē contestatā. Item bene considerat cū tex. in. d. l. cū querebat. in ver. proinde. velit stipulationē in ipsa litis cōtestatione committi: ergo necessario cōcedi post litē cōtestatā: vt per Bar. ⁊ alios. ff. in. j. q. vbi dicet. ¶ In tertia opp. l. fideiussor euictionis. ff. de exce. do. fm Bar. ideo admittit purgatio more etiā post sententiā q2 ibi soluit totum qđ dz: ⁊ sic nō est ibi proprie purgatio more: sed toti⁹ debiti solutio: ⁊ q2 ibi quantitas interesse debetur respectu speciei euicte, ideo licet per sententiā condēnatus fuerit ad interesse: ⁊ sic ad quantitatē, tñ soluendo illam speciē liberatur q2 qñ quātitas debetur respectu certe speciei soluendo illā speciē liberatur a quātitate. l. si vero. §. fi. ff. sol. mat. Adde q debitor quātitatis respectu certe speciei, perēpta illa specie liberatur etiā ab obligatiōe q̄titatis: ita per quinq iura tenet Bar. in. l. qđ te. in prima opp. vbi late dixi. ff. si cer. pe. cū ista solutiōe Bar. tenet Ange. hic: sed eā reprehēdunt Bal. Imo. Cu. ⁊. d. Alex. per istū tex. vbi etiā interesse ⁊ sic quātitas est in obligatiōe respectu facti ⁊ tamē factū ipsum nō pōt prestari ad euadendū interesse, nedum post sentētiā sed nec etiā post lit. conte. vt est tex. hic: potes dicere defendēdo solutionē Bar. q aliud est quādo prestat ipsa species, ⁊ sic pdiū vendit ⁊ euictū, qđ omnino eadē vtilitatē affert vt dicit tex. in. d. l. fideiussor euictionis. ⁊ facit fingi prediū nō fuisse euictū, ⁊ cōseqnēter cessare fideiussoriā obligationē: qđ nō potest ɔtingere in obligatiōe meri facti vt insulā edificari, q2 istud factū nō potest ita prestari sicut prediū: q2 insula potest incōtinēti prestari, sed oportet expectare qđ fabricetur: ⁊ istud est qđ cōsiderauit Gui. de cu. in. d. l. ⁊ si post tres. ff. si qs cauti. lz Bar. eū reprobet ⁊ nō bñ. Itē qñ species debet, dz esse diuidua omi respectu. l. si stipulat⁹. in. iij. §. fin. ff. de sol. factū aūt dz esse indiuiduū. l. stipulatiōes nō diuidunt. in prin. ff. eo. ⁊ sic bene defende solutionē Bar. quo ad istū tex. ¶ Tu tñ alio modo respōde ⁊ planius ex mēte gl. in. d. l. fideiussor euictionis. iūcta pcedenti solutione, que solutiones simul iūcte sunt ipsa veritas: nā ibi loquit in fideiussore qui tenet pter factū alienū, ⁊ sic morbo alieno laborat, cui magis subuenit in purgatione more, quā ei qui tenet pter factum suum proprium: vt. l. sancimus. C. de fideius. Barto. ff. in vlti. oppo. prime partis: nam admittitur etiam post sentētiā ad purgandū moram, soluendo prediū cuius respectu cōtracta est obligatio ad interesse: secus esset in ipso reo pncipali vt. l. habere licere. ⁊ ibi gl. ff. de euictio. ¶ Quartā opposi. Bar. format. ff. glo. fi. ⁊ dixi. ¶ In vlt. oppo. l. item veniunt. §. cū prediximus. ver. idem recte. ff. de pe. here. respōde planius q Bar. qđ hic ex mora succedit noua obligatio ad interesse, vel ad penā: ibi autē vsq ab initio vnū fuit in obligatione, ⁊ aliud in solutione ex dispositione. l. ⁊ forma sententie qđ reus soluat id quod est in obligatione, vel id qđ in solutione. l. miles. §. de cē. ff. de re iudic. ideo tunc facultas soluendi durat etiam post sentētiā, vsq ad litis cōtestationem factā super actione iudicati: secus quādo ex dispositione hominis: ⁊ sic ex cōuentione partium, vnum est in obligatione, ⁊ aliud in solutione tūc facultas soluendi durat solū vsq ad litis cōtestationem, factam super principali. l. si quis stipulatus fuerit. ex. in melle. ⁊ ibi Bar. ff. de solu. ratio diuersitatis. quia mitius agitur cū. l. quā cū homine. vt dixi. ff. in. viij. oppo. prime partis Bar. ¶ Expeditis omnibus opp. Bart. format nouē. q.

26 ex quibus declarabitur, vt ipse dicit, presens materia. ¶ † Prima questio est: que sit ratio scde regule hui⁹ text. quare post litē contestatam nō admittatur purgatio more: et dicit qd ratio est ꝓpter duplicē morā, que magis nocet: vna mora fuit ex quo non fecit qd promisit ⁊ tātum tēpus preterijt quo potuit facere: alia inducitur per litis cōtestationem. Istā rationē sequunt̄ Ange. et Ludo. hic: ⁊ Lud. ro. in consi. ccclij. incip. queritur primo nunquid debēt. in scdo dubio. confirmatur optime ista ratio Bart. quia geminata interpellatio impedit purgationem more, vt est text. reputatus singularis in. l. traiectitie. §. de illo. iuncto principio illius. ff. de actio. ⁊ obli. ꝭm intellectū nouū ⁊ sing. quē ad illū text. tradunt Ange. Pau. ⁊ Lud. ro. in. l. et si post tres. ff. si quis cau. quē retuli. ff. in. iij. oppo. prime partis. ad idem facit quia geminata mora ⁊ geminata interpellatio pl⁹ debet operari ꝙ simplex. l. si mulier. secunda. C. ad velleia. ¶ Istam rationē reprehēdunt Jmo. Cuma. ⁊ d. Alex. hic: duplici fundamento. primo ꝭm Cuma. ⁊ quidem subtiliter, qꝛ nō est verum qd in hoc tex. sit duplex mora: quia iste tex. necessario intelligitur, qñ litis ꝯtestatio fuit facta super interesse, ⁊ nō super facto ꝑncipali: vt declaraui in tex. ergo nec sup facto ꝑncipali, nec sup īteresse est duplex mora: nā super facto principali est solū mora: qꝛ transactū est tēpus quo fieri potuit, ⁊ nō fecit: sup interesse vero nulla mora precessit, sed tātum inducitur per litis cōtestationē, factam super ipso interesse, ergo apparet qd sup facto ꝑncipali nō est duplex mora nec etiā super interesse: ergo respectu eiusdē nō est duplex mora vt vult Bar. sed respectu diuersorū: sed saluādo Bart. eo modo quo potes: potes respōdere qd interesse cēset̄ idē cū ipso facto. l. si quis pro eo. i prin. ⁊ ibi gl. magna ad fi. ff. de fideius. vbi si principalis sit obligat⁹ ad factū, ⁊ fideiussor ꝓmittat interesse, nō dicit̄ in alio intercedere quā principalis: ergo factū et interesse censentur idem. Item hic est duplicata negligentia ꝓmissoris, respectu eiusdē generis, ⁊ eiusdem persone ergo cēsetur grauior. arg. l. iij. C. de episco. audi. Secūdo contra rationem Bar. facit ꝭm Jmo. ⁊ d. Alex. quia attenta ratione Bart. sequeretur qd si promissor fuisset bis interpellatus ante litē contestatā, vel post moram cōmissam in non edificādo, fuisset adhuc postea extraiudicialiter interpellat⁹ qd nō posset morā purgare: etiā ante litem cōte. qd est cōtra generalitatem huius tex. ⁊. l. j. cū simi. ff. de penu leg. ꝫ ex quo ipse nō ꝓbat specialiter, istud assumptū pōt negari: quia possum dicere ꝙ imo geminata interpellatio, et sic duplex mora, impedit purgationē etiā ante litē cōte. vt. ff. dixi: tamē prefati doc. aliam secūdam rationē assignāt: quia per litis cōtestationem quasi cōtrahitur. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. glo. in. l. ij. §. fi. ff. de preto. stipu. ergo nō poterit ampli⁹, recedi ab eo super quo est lis contestata: ⁊ sic celebratus nouus cōtractus. per reg. l. sicut. C. de actio. ⁊ oblig. ⁊. l. in cōmodato. §. sicut. ff. cōmo. facit. l. post litē. ff. de ꝓcura. tu potes aliam rationē assignare: quia mora iudicialis que cōtrahitur per litis cōtestationem, est grauior propter duplicē contēptum, ⁊ iudicis ⁊ partis: ideo impedit purgationem more: qd nō facit sola mora extraiudicialis.

27 ¶ † Subdit notabiliter Bart. qd si mora nō precessit contestationem: sed est cōtracta in litis contestatione: iuxta. l. in fideicōmissi. in prin. ff. de vsur. ⁊ potes exemplificare vltra Bar. nō quidem in hoc tex. sed quādo promisisti aliquid sub pena, nō adiecta die nec vnꝙ interpellaui te ante iudicium, cōtestaris litem: in ipsa litis contestatione inducitur mora: tunc ꝭm Barto. admittit̄ purgatio vsꝙ ad sententiā per gl. in. l. sine apud acta. in glo. fi. circa me. in versi. sed vsꝙquo. C. de transac. ⁊. l. si maior. in. ij. eo. ti. vbi facta litis cōtestatione super actiōe ꝑncipali, post illā litis contestationem facta est trāsactio, cuius vigore promisisti aliquid soluere ⁊ quia non soluisti in termino, fuisti in mora, prosequor primā instantiā tu potes soluere promissum in transactione vsꝙ ad sententiā ⁊ sic purgare morā ⁊ ita multū limitatur ista. l. ⁊. l. j. cum simi. ff. de penu leg. que. ll. volūt qd purgatio more admittatur vsꝙ ad litem contestatam, ⁊ nō vltra: nam procedunt quādo nulla mora precessit ante litem contestatam ⁊ cū Bar. tenēt Ang. Jmo. ⁊ Cuma. hic. Bar. ⁊ doc. i. d. l. si maior. el. ij. C. de trāsac. Bar. ⁊ Ang. in. l. qui fidē. ff. de trāsact. cū alijs concor. traditis per. d. Alex. Sꝫ solus Lud. roma. hic tenet ⁊ quidē probabiliter ꝙ tunc non debeat admitti purgatio vsꝙ ad sententiam: vt Bar. ⁊ alij tenēt sed solum vsꝙ ad primum actum iudicialem: qui sequitur post lit. contestationem: ⁊ sic post primā moram, quia primus actus habet vim litis cōtestationis. l. ij. cū gl. C. de cōsor. eius. lit. Bar. i. l. pōponi⁹. §. ratihabitiōis. in ꝑma oppo. ff. de ꝓcu. c. insinuante. et ibi cano. de offi. deleg. Bal. post Jaco. but. in. l. elegāter. §. si qs post. ff. de cōdi. indebi. ⁊ ita in terminis nostris tꝫ Pau. de ca. i. d. l. si maior. ij. ⁊ late Fulgo. i. d. l. q fidem. ff. de transact. Tu dic melius qd in. d. l. si maior. ⁊ in. d. l. sine apud acta. cum glo. primus actus habetur pro lit. contest. vt dicit Ludo. sed hoc est verum quātum ad excludendā exceptionē transactionis in vim dilatorie. l. ita demum. C. de transac. sed cū ex trāsactione oriatur exceptio peremptoria litis finite. c. j. de litis conte. in. vj. et. l. fratris. C. de transact. ideo nō potest excludi per primū actum habentem vim litis ꝯtestate: sicut nec excluderetur per litis ꝯtestationē. l. perēptorias. C. sen. rescin. non pos. et ita etiam tenet do. Alex. hic.

28 ¶ † Secūdo querit Bar. si in stipulatione penali sit adiecta clausula, rato manente pacto, an talis clausula q̄ operat̄ ꝙ pena possit peti simul cū ꝑncipali, impediat purgationem more. ⁊ sic pūctus generaliter cōsistit in hoc, an quādo pena potest simul peti cum principali, vel ratione dicte clausule vel aliter impediat̄ purgatio more: exemplū promisisti per stipulationē dare mihi stichum: ⁊ si non dederis ꝓmisisti. x. nomine pene: vel ꝓmisisti facere domū, ⁊ si nō feceris ꝓmisisti cētū nomine pene: qua pena soluta iterum tenearis dare stichum, vel facere domū, ⁊ sic cum clausula rato manēte pacto an habeat locum purgatio more ad euadēdam penā. Ista questio est valde difficilis et disputabilis quam intēdo bene examinare pro vtraꝙ parte. Bart. concludit ꝙ talis clausula nō impediat purgationem more: per tria fundamenta de quibus hic ꝑ eum, et refert ꝙ cū hec questio de facto accidisset i ciuitate perusij ꝙ ita fuit determinatū: cum Bar. tenent Ange. Jmo. cu. Pau. de cast. ⁊ do. Alex. hic: ⁊ Ang. in. l. cum stipulatus sim mihi a procu lo. ff. eo. Pro ista opinione vltra Bar. Jmo. hic: col. pe. adducit rationē: nā dicta clausula, rato manēte pacto, non habet clarum ⁊ explicitum intellectū quo ad id de quo queritur. nā potest intelligi ꝙ vtrūꝙ posset peti: reseruata tamē facultate purgādi moram: potest etiā ītelligi, ꝙ vtrūꝙ possit exigi, ⁊ nō admittat̄ purgatio more: ideo cū sim⁹ in dubio, ⁊ materia penali, ⁊ sic odiosa et restringēda. l. cū quidā. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊ in reg. odia. de reiur. in. vj. ideo in dubio debet fieri interpretatio cōtra stipulātē. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. eo. ⁊. l. veterib⁹. ff. de pac. ⁊ sic debet in dubio fieri īterpretatio quod possit mora purgari. Ad idē Cuma. adducit rationē: quia ista clausula rato manēte pacto, quātū ad penā nihil operatur vt magis debeatur vel nō debeatur: ꝫ solū quo ad hoc, vt exactiōe pene principale debitū nō tollatur: vt verba sonāt: ergo talis clausula nō debet impedire purgationem more: adde tu pro ista opi. tex. in. c. potuit. de loca. hoc modo inducendo illum text. nam si emphyteuta per cōtinuū triēniū cessauerit a solutione canonis, dñs pōt eū expellere, ⁊ ꝑuare iure emphyteutico: ista est, pena: ⁊ etiā pōt petere fictū seu canonē vltra expulsionē. aut. q rē. C. de sac. san. ecc. et sic ibi pōt peti pena simul cū principali: ⁊ tamē admittit̄ purgatio more: tex. est in. d. c. potuit. Sed ad illū tex. respondeo tripliciter primo, quod ille tex. loquitur in pena legali. nos autē loquimur in pena conuentionali: ⁊ mitius agitur cū. l. quā cū homine. l. celsus. in ꝑn. cū gl. ff. de recep. arbi. Bar. ff. i. viij. oppo. ꝑme partis. Scdo rñde qd loquit̄ in emphyteuta ecclesie, ⁊ in foro ecclesie, q̄ nō est ita prona ad penas: ꝭm Jaco. de bel. in. §. scire aūt. in aut. de nō alie. aut ꝑmu. reb. eccle. Bal. in. d. aut. qui rē. in prin. Ang. Jmo. ⁊ do. Alex. hic: vel tertio rñde ꝙ ille tex. loquitur de equitate canonica, ꝭm quā omni casu ꝑmittit̄ more purgatio. c. suā. de penis, ꝭm vnū intellectū quē tradit Host. in summa. in ti. de arbi. §. ꝫ qualiter. ver. ꝫ nūquid religiosi. Bal. in. l. q crimē. in. ij. q. C. qui accu. nō pos. ⁊ in. l. si pacto quo penā. C. de pac. Jmo. in. c. dilecti. de arbi. Lu. ⁊. d. Alex. hic. ¶ Cōtrariā opinionē tenuit subtilis Pe. de bel. quē vbiꝙ sequitur Bal. qui nūꝙ in hoc variauit: eā sequūtur Bal. ⁊. d. Pet. de bex. hic. Bal. in. l. ⁊ si post tres. in lectura. in antepe. col. ⁊ in repe. in. xiij. col. ff. si quis cau. et in. l. si pacto quo penā. col. iiij. ⁊ ibi Salic. in. xvij. cōclusiōe. C. de pac. Bal. in. l. celsus. in prin. ff. de arbi. idē tenet Ang. sibi cōtrarius. in. d. l. ⁊ si post tres. vbi refert qd ista questio fuit multū agitata Perusij, cū de facto accidisset: idē ter. et ibi Ful. col. vij. et seq. ⁊ ita etiā tenet glo. in. l. cū stipulat⁹ sim mihi a ꝓculo. i gl. magna. i verbo cōmissa. circa me. dū refert opinionē Ang. ff. eo. Et ista pars in pūcto iuris mihi pl⁹ placet. Pro ista parte mouetur primo Bal. hic, subtili rōne: nā licet pena possit peti simul cum principali vigore dicte clausule: tñ ꝓueniūt ex diuersis causis quia pena accedit vltra debitum, ⁊ non succedit in locū rei debite, ⁊ ideo licet vnum soluat qd prouenit ex diuersa causa non propterea videtur purgare moram. Ad idē mouetur do. Pet. de be. hic per. l. qui bis idem. ff. de trāsac. que vult qd qñ in stipulatione penali apponit̄ clausula rato manēte pacto, vtrūꝙ potest peti. Sed illa lex seruiret de vento si admitteretur purgatio more. Ad idē poterat allegare tex. in. l. ita stipulatus. circa finē ver. qd sine dubio. ff. eo. Sꝫ ad istud fundamētū rñdet Bar. hic: ꝙ talis clausula seruit non facta purgatione ⁊ operat̄ qd vtrūꝙ possit peti cum effectu. elapso tempore purgādi moram: qd alias fieri nō posset, si illa clausula fuisset adiecta. l. rescriptum. §. si pacto subiecta. ff. de pactis. scdo mouetur. d. Pet. de bexu. quia in hoc tex. admittitur purgatio more ad hoc, vt nō possit interesse vel pena

vel pena peti:si ergo est actū qḋ petatur vtrūq̃,dicit se nō videre quomodo purgatio more possit admitti:q2 fieret ɔtra mētē cō trahentiū,q voluerunt vtrūq̃ ꝑstari. Nec ob.ſm eū fundamētū Bart.qḋ pena,que excedit debitū principale.pōt peti simul cū principali.l.si quis a socio.ff.p socio.ꝛ.l.predia.ff.de actio.emp. ergo debet admitti more purgatio.dicit.d.Pe.se nō intellige re istam cōsequentiā Bar. nec plus dicit:adde q pro ista parte Fulgo.i.d.l.ꝛ si post tres.adducit aliud fundamētū:et dicit q si nō esset aliqua.l.in mundo que istud diceret:tamē ostendit vi ua ratione,ita de necessitate dici oportere:nā cum sit actum vt vtrūq̃ debeat virtute dicte clausule,certū est q sunt duo debi to copulatiua:vcʒ res ꝛ pena:ꝛ non alternatiua ergo nunq̃ ab eterno fuit auditū,q solutiōe vnius debiti debeat ab vtroq̃ li berari:quāto minus per purgationem more.sed non aduertit Fulgo.qḋ ad istud fundamentum respōdetur ex verbis Bart. hoc qḋ dictum pactum operatur, quod vtrunq̃ possit copula tiue cum effectu peti:est verū quando mora nō purgaretur:tūc elapso tēpore purgandi moram fundamentum Fulgo.milita

29 ret:sed nos loquimur durāte termino purgatiōis more. ¶ †Te nendo istam partem ad tria fundamēta Bar.aperte respōderi pōt:ꝛ propter hoc inclinor ad tenendū cōtra eū:q2 Bar.nō ha bet efficax fundamētum pro se:ꝛ ad ista tria fundamenta Bar. respondet per ordinē Bal.in.d.l.ꝛ si post tres.in lectu.in ante penul.col.ꝛ in repeti.col.xiiij.ꝛ vltra eū etiā alijs modis respō debitur. ¶ Ad primū fundamentum Bar.q in actionibus ar bitrarijs ratione loci:pōt peti interesse vna cum principali:et tamē admittitur purgatio more.l.iij.ff.qui sticbum.ver.ꝛ gene raliter.ꝛ.l.qḋ si ephesi.ff.interdū.ff.de eo qḋ cer.lo.dicit Bal.q ista ratio nō valet vnam muscā:q2 istud interesse non est in obli gatione:ꝛ solum venit officio iudicis:vnde ibi ratione more nō succedit noua obligatio.l.centum capue.ꝛ.l.fi.ff.de eo quod cer. lo.sed questio nostra loquitur vbi ratiōe more succedit obliga tio pene. Alio modo respondet Ang.in.d.l.ꝛ si post tres.qḋ di cta iura loquunt de interesse,in quo facilius consueuit admitti purgatio more:q̄ qñ est pena cōuentionalis:et lʒ ipse nō dicat: ratiōnē triplicē diuersitatis assignat Bart.ff.in.vj.oppo.prime partis. Tertio modo respōdet Fulg.in.d.l.ꝛ si post tres.qḋ in actionibus arbitrarijs interesse nō venit ꝑpter morā:ſʒ q2 alio loco soluitur.d.l.centū capue.et.l.fi.ff.de eo qḋ certo loco.vnde si solutio fieret in loco destinato solutioni,nō veniret interesse: sed nos loquimur qñ pena est cōmissa efficaciter ꝑpter moram. ¶ Ad secundū fundamentum Bar.q in cōpromissis pena cō temptus potest peti vna cū principali.l.si quis rem.ff.de recep. arbi.ꝛ tñ admittitur purgatio more.l.si cū dies.ff.fi.ꝛ.l.sequen. ff.de arbi.respondet subtiliter Bal.nō esse verum quod in.d.l. si cum dies.ff.fi.possit peti pena retardate solutionis vna cū re principali:eo q2 ibi petitur pena:quia nō soluit id quod debet solui:vnde nō potest peti pena simul cū principali:et ideo tunc habet locū purgatio more:vt ibi:ſʒ bene verū est q pena ratio ne cōtumacie q̄ succedit loco mulcte,illa bene potest peti simul cū principali:ita loquitur.d.l.si quis rem:preterea ſm eū Pe trus loquit in extraiudicialibus.ꝛ Bar.arguit in iudicialibus: vnde nō est cōtra Petrum:vt ipsemet Bar.tenet.ff.in.viij.op po.prime partis. Tertio modo rñdet Fulgo.d.l.et si post tres. sed ego clarius ponā:q.d.l.si quis rem.non dicit penam cōpro missi peti simul cū re principali petita:q2 hoc esset ſm eum con tra tex.in.l.celsus.in.ff.respōso.ff.de arbi.qui text.mihi nō mul tum facit:sed bene dicit.d.l.si quis rem.q si recessum est ab arbi tro,ꝛ itū ad iudicem.pena cōmittitur,ꝛ lis corā iudice suo ordi ne peragetur:ita dicit ibi tex.per hoc nō dicitur quod pena cō promissi possit peti cū re principali:nisi dicas qḋ actor rē prin cipalē poterit postea corā iudice obtinere:ꝛ sic in effectu vtrūq̃ cōsequetur:tamē istud erit coram diuersis. ¶ Ad tertium fun damētum Bar.q videtur fortius vrgere:q pena quatenus ex cedit debitū principale,pōt peti vna cū re principali.l.si quis a socio.ff.pro socio.ꝛ.l.predia.ff. de actio.empti.et tamen habet locū purgatio more ſm eū.respondet tripliciter Bal. Primo q ista iura nihil dicūt de purgatione more,vnde dicendum est hoc casu morā nō purgari in illis legib⁹. Scḋo respondet Bal. q ista iura loquunt in ɔctibus bonefidei in quib⁹ pōt mora pur gari ꝑpter equitatem in eis exuberātem.argu.l.insulam.ff.fi.ff. loca.secus est in stipulatiōe,ꝛ sic in actionib⁹ stricti iuris vt est materia nostra. Tertio respōdet Bal.q predicta iura ꝑcedūt. qñ pena in eo qḋ excedit potest peti vna cū principali, ex proui dentia.l.sed nos loquimur quādo ratione pacti expressi actum est,q vtrūq̃ debeat:tūc nō habet locū purgatio more:q2 a for ma pacti nō est recedēdū.argu.l.stipulatus es opus arbitratu tuo.ff.de fideius. ¶ Ultra Bal.inquātū Bar.i isto tertio funda mēto:primo ꝑbauit,q pena quatenus excedit pōt peti vna cū principali:postea subdit,et tñ admittit purgatio more ad totā

penā:per.l.qui rome.ff.flauius.ff.e.illa nihil facere videt:q2 ibi nō apparet quāta esset pena:ꝛ qḋ pene quantitas excederet rē principalē. Itē ibi manumissio est res inestimabilis.l.plane.ij. in prin.ff.de lega.j.ꝛ eodē modo nihil videt facere.d.l.j.ff.de pe na le.sed magis faceret.l.si cum dies.ff.fi.iuncta.l.nō distingue mus.in prin.ff.de arbi.tñ secunda solutio Bald.ad.d.l.si quis a socio.ꝛ ad.l.predia.quod illa iura loquātur in contractibus bo nefidei:secus in actione stricti iuris:nō est bona:imo dicit totū contrariū:q2 si in cōtractibus bonefidei,in quib⁹ dicit maior fi des exuberare,admittitur purgatio more:ergo lōge fortius in contractibus stricti iuris:prout dixi.ff.in.iij.oppo.Bar.prime

30 partis in limitatione quā ibi examinaui. ¶ †In.iij.q.cōcludit Bar.cum quo alij trāseunt:q si debitor ignorans se posse pur gare moram soluit penā vel interesse q nō potest repetere.per l.qui ob rem.vbi Bar.ꝛ alij.ff.de cōdi.indebi.ꝛ per alia duo de quibus hic per eū. Adde quarto hñ facere:q2 debitor soluit de bitum,si soluit penā vel interesse:ergo ei non debet competere repetitio. Quinto bene facit:q2 ad hoc vt possit mora purgari aliqḋ debet esse in obligatiōe.qḋ possit tolli per purgationē.l. decem.ff.e.sed ex quo soluit,nihil erat in obligatione ꝑpter solu tionem ſm Bal.hic circa fi.ꝛ in.l.ꝛ si post tres.in repe.in.xij.co.

31 ad fi.ff.si quis cau. ¶ †In.iiij.q.cōclu.Bart.q quādo executio est facta a lege vel ab hoie:nō admittit purgatio more:p tex.in l.si is cui.ff.de leg.ij.qḋ Bart.reputat multū notandum:q2 sepe occurrit in testamētis:ꝛ in alijs dispositionibus:q si post morā fit executio a lege vel ab homine:q tūc nō fit locus purgationi more. Adde q vtrūq̃ mēbrū probat tex.in.d.l.si is cui.nam ibi in primo casu facta est executio a lege:statim eñ cū legatarius petit,translatum est dominiū in eum.l.apud aufidium.ff.de op. leg. In scḋo casu facta est executio ab homine:q2 heres ibi sol uit:ꝛ ita etiā declarat ibi Bar.circa fi. ¶ Ex ista notabili regu la infertur magna limitatio:ad.l.j.cū si.ff.de penu leg.vt proce dat qñ quantitas in genere fuit relicta in legato penus:quo ca su dominiū quantitatis in genere legate,non transit ipso iure in legatariū:vt est glo.in.l.ij.in ver.actiones.C.cō.de leg.Bar. in.l.j.in vlti.col.ff.de leg.j.ideo cum nō fiat executio a lege,ad mittitur purgatio more vt ibi:secus si fuisset relicta species:et ita in specie limitat Bal.in lectura.d.l.ꝛ si post tres.col.v.Sali. in.l.si pacto quo penā.C.de pac.ꝛ Alex.hic:q̄uis Imo.col.xiij. ɔriū teneat ꝛ male. ¶ Hinc etiā ex ista regu.infertur, qḋ heres monitus a iudice vt impleat volūtatē defuncti,nō poterit mo ram purgare,q2 a.l.fit priuatio:ꝛ sic executio.aut.hoc amplius. C.de fideicō.ꝛ idē in herede qui nō fecit inuentariū.ff.tempora. iuxta.l.fi.C.de iur.delibe.ꝛ in matre que nō fecit dari tutorē fi lio.iuxta.l.ij.ff.confestim.ꝛ q ibi Barto.supra ad tertul.et idem in multis similibus.ſm Ang.Imo.Cuma.Ludo.ꝛ do.Alexā.

32 hic.ꝛ Ang.in.d.l.ꝛ si post tres. ¶ †Limita istam regu.vt ꝑce dat:quādo lex facit executionem transferendo ipso iure domi nium.secus qñ solum trāsfert actio personalis ad petendū:tunc nō impeditur purgatio more.tex.est in.l.cū qdā ita.ver.si vtiq̃ cū gl.ff.de leg.ij.ꝛ ibi Bar.col.fi.ad hoc no.ꝛ infert.ad.q.de qua ibi per eum. ¶ Secūdo limita qñ executio.l.est medicinalis.vt snia excommunicatiōis que trahit secum executionē.c.pastora lis.de appella.ꝛ tñ qñcūq̃ excōmunicatus velit purgare morā: est audiendus ꝛ absoluendus.c.j.de sentē.excō.in.vj.ſm Imo.

33 hic.col.xvij.post Bal. ¶ †Nunqḋ aūt emphyteuta priuati, qui cessauit triennio in solutiōe canonis,possit postea soluēdo mo ram purgare:ꝛ euadere penā caducitatis:est alta et diffusa q̃o.

34 quā late examinaui.l.ij.i.q.xxix.q.C.de iure emphy. ¶ †Ultimo ad istud q ex ꝑdicta reg.infert hic Bar.qḋ si testator legauit ti tio.c.ꝛ si heres illa.c.nō daret,legauit eidē fundū:heres nō de dit.c.et sic dominiū fundi ipso iure transijt in titium.l.a titio.in fi.ff.de fur.nō poterit heres morā purgare. Adde qḋ notabili ter decidit Bal.in.l.vnica.in.xiiij.q.C.de his q̄ pene no.vbi de cidit:q si testator mādauit heredi q daret mihi.c.certa die alio quin daret mihi fundū,heres dedit nonaginta:ꝛ sic quasi dictā summam:possum restitutis.xc.fundū cōsequi.et interim donec fundus soluatur possum.xc.retinere.l.si nō sortem.ff.si.xc.et.ff.si centum.ff.de cōdi.inde.ꝛ illā decisio.Bal.refert ꝛ sequit Paul.

35 de cast.in.l.quinta.ff.fi.per glo.ibi.ff.eo. ¶ †In quinta.q.tenet Bar.q si in contractu promissa est pena ꝛ iuratum non contra uenire,iuramētum impedit[a] purgationem more:per tex.in.l.si quis maior.in versi.mo.ibi etiam Bart.ꝛ alij ad hoc not.C.de transact.ꝛ sic cū.l.ipso iure faciat executionē,ideo non admitti tur purgatio more:ꝛ istud sequunt cōmuniter doct.hic:ꝛ vbiq̃ ſm.d.Alex.solus.d.Pe.de bexu.Mediola.hic ſʒ cōtra Bar. ꝛ oēs:motus q2 in iuramēto insunt oēs qualitates,que veniunt ex natura obligatiōis.l.fi.C.de non nume.pecu.vnde si ꝑmitto facere domū,succedit obligatio ad interesse:cū ista qualitate,q faciendo domum possum liberare me ab interesse:vt hoc tex.si

a ¶ Impedit. Addō Alex. de imo. i cō sil.lig.ici.vi so ꝑcessu.co lū.iij.v̄.nec post.i.ij.vo. ꝛ mod.in re pe.ru.extra de iu.iur.in tertio priui legio iura menti.

ergo iuro seruare pmissionē meā, intelligor iurare de obseruādo cū qualitatib⁹ suis: et sic cū facultate purgādi morā: et subdit magnū verbū: q ita teneret in iudicādo: alij nihil tāgūt. Adde tu vltra eū bene facere tex. in c. quēadmodū. de iureiur. per quē tex. no. ibi do. Abb. q iuramētū appositū in aliquo actu, recipit oēs cōditiōes: subauditiōes: seu limitatiōes quas h3 ille actus et idē si apponat in alia dispositione, seu obligatione vt reguletur ad illā. notat etiā. d. Abb. i. c. fi. in vlt. no. p illū tex. de eccle. edifi. Ad idē facit q egregie tz Jnn. in. c. per tuas. de arbi. vbi tenet, q iuramētū simplr pstitū in materia sui natura alternatiua, d3 intelligi alternatiue: quis vt dixi sit simplr pstitū: qd dictū pro pulchro et singulari refert: et seqt domi. Abb. in. c. ex parte. de cle. nō resi. Et vltra Cano. addo bene facere tex. de iure ciuili. in l. sed et si possessori. §. itē si iurauero. ff. de iureiu. ergo i terminis nostris iuramētū de obseruādo actū, als incidat in penā vel teneatur ad iteresse: intelligit nisi morā purgauerit. Scdo magis in specie p ista opinione do. Petri: addo illud qd sing. tz Bal. in. l. qui crimē. in. xj. q. C. qui accu. nō pos. vbi tz: q fideiussor qui fuit in mora, post morā representādo reum liberatur a pena: vt l. sancimus. C. de fideiusso. et sic potest morā purgare: istud procedit etiā si sit fideiussor cū iuramēto: allegat no. p glo. xxxij. q. j. in. c. apud misericordē. et gl. xxij. q. ij. in. c. beatus. ergo vult q iuramētū nō impediat purgationē more. ¶ Quid tenēdū. Credo qd. d. Pe. de bexu. erret: q si pmitto facere domū, succedit obligatio ad interesse, cū facultate purgandi morā, vt hoc tex. ergo eodē modo si iuro seruare promissionē meam: istud assumptum est falsum: qr imo in obligationib⁹ facti, iuramētū obligat precise ad factum: vt nō succedat obligatio ad interesse: vt est glo. sing. et magis cōiter approbata in. l. si pecuniā. in princi. in glo. parua in versi. necesse habeas: q dicit: vt qr iurasti. ff. de cōdi. ob cau. de qua ibi plene dixi. et illud q dicit, q iuramētū regulatur ſm naturā actus super quo interponit. d. l. fi. C. de nō nu. pecu. procedit qn in principali dispositione, adest defectus cōsensus: vel est certo modo limitatus: tūc eodē modo intelligit iuramētum: et ita loquit. d. l. fi. C. de nō nu. pecu. et ita declarat Bar. in. l. si quis pro eo. in prin. in vlti. col. in. viij. mēbro. ff. de fideius. Joā. de imo. in. c. per tuas. de arbi. et in. c. j. de iudi. facit qd tz Bal. in l. j. in. ij. q. C. cōmo. q vbi actus nō valet ex presumptione defectus cōsensus, ibi iuramētū nihil operatur: als est secus. Caue tū pter iura que. ff. allegaui p do. Petro de bexu. ¶ Teneas cōmunē cōclusionē qd iuramentū de non cōtraueniendo, super promissione pene, impedit purgationē more: et vltra scribētes cōfirmo istam cōmunē cōclusionē duplici fundamēto. Prio qr iuramentū habet vim litis cōtestate: vt est tex. in. l. nā posteaq. §. si is qui tēporali. vbi Bar. et alij no. ff. de iureiu. et idē Bar. in. l. eū qui. §. si iurauero. e. ti. sed lite cōtestata nō admittitur purgatio more: vt hoc tex. et l. j. ff. de penu leg. Scōm fundamētum est: qr iuramētum habet vim actus geminati: et sic, vbi ad validitatem actus requiritur geminatus actus vel geminatus consensus: vt in. l. si mulier. scda. et aut. siue a me. C. ad velleia. sufficit vnicus cum iuramēto. ita singulariter no. do. Abb. in. c. cū contingat. col. ij. ad fi. de iureiurā. sed geminatio impedit purgationē more: ſm Bar. ff. in. j. q. vbi dixi. Sed caue qr etiā stāte dicta regula do. Abbatis: tamē ista geminatio esset simultanea: et non facta diuersis temporibus: ergo nō sufficeret: per id qd vult gl. no. in. l. si cōuenerit. el. j. et ibi Bart. ff. de pig. act. qr haberetur p vna tū. arg. tex. no. in. l. illud. §. fi. ff. ad le. aquil. et l. nō ad ea. in ṽ. perinde. ff. de cōdi. et demō. vñ precedens fundamētū est melius
36 et tutius. ¶ † Sexto querit Bar. quando stipulatio est cōmissa propter malefactum, et sic nō ex mora, vel negligentia: an admittatur purgatio more: et tenet qd nō, si factum est momentaneū[a] vt. l. j. §. si rē depositā. ff. depos. et. c. j. quid iur. si post ali. feu. vas. id recupe. secus si sit factū successiuum, habēs duratiōnē: et modico tēpore sit contrafactū: tunc admittitur purgatio more: per tex. in. l. si in lege. §. colonus. ff. loc. cum Bar. tenent Jmo. Cu. et do. Allegan. hic: quicquid teneāt Ang. et do. Pet. de bexu. hic: et Ang. in. d. l. et si post tres. et Sali. i. d. l. si pacto quo penā. et habes per prefatos Moder. presertim. d. alex. hic. ¶ Tu assigna rationē diuersitatis ad doctrinā Bar. qr in facto momentaneo, cōsummatum est perfecte delictum seu malefactum: ideo nō admittit purgatio, quasi quodammodo facta executione ab homine: ſm Bar. ff. in. iiij. q. secus quādo est malefactum qd habet durationem: et sic est factum successiuum: qr cum nō sit perfecte consummatū: et adhuc superest tempus, ideo admittitur purgatio more. Pro primo mēbro Bar. bene facit: q si emphyteuta alienauit rem emphyteuticam irrequisito domino, et tradidit vel quasi, l3 postea eam redimat, tū nō purgat moram, nec malefactum. nec liberatur pena caducitatis: ſm Bar. Ang. et Ludo. in. l. sequit. §. item labeo. ad fi. ff. de vsuca. Bart. in. l. si qs libellos. C. de appel. et in. d. l. j. §. si rē depositam. et hunc passum late examinaui in

a ¶ Momētaneū. addo do. alex. de imo. de hoc in cōsil. lviij. inci. prospectis testamēto. co. fi. ver. ex omnibus igit. in. ij. volumine.

37 l. fi. in. xx. q. C. de iure emphy. vbi videas. ¶ † Jn. vij. qōne tenet Bar. q si res pereat intra tēpus purgādi morā, q perit periculo debitoris: et sic nō liberat: p tex. in. l. sancimus. §. pe. C. de fideius. et est notabilissimus casus ſm Bart. ibi: in fi. in vlti. no. et ille tex. est ad hoc vnicus et sing. in iure ſm Bal. in. c. capitulū sancte crucis. col. pe. de rescri. Pau. de ca. in. l. qd te. ff. si cer. pe. itē adde Bar. in aut. ei qui. C. de temp. appel. et in. l. qui ob rē. ff. de cōdi. inde. Et facit aperta ratio: qr als sequeret q mora nō noceret reo moroso, cōtra reg. l. in condēnatione. §. vnicuiq. ff. de regu. iur. et in. c. mora. de reg. iur. in. vj. et sic habes ampliationē ad iura dicentia qd periculū interitus rei debite spectat debitori moroso. l. si ex legati causa. et l. nemo rem suam. §. j. ff. eo. et l. si seruum. §. sequit. et §. fi. ff. eo. et d. l. qd te. nā ista iura procedunt etiā si res pereat intra tēpus cōcessum ad purgandū morā: qd est notabile. Subdit notabiliter Bar. q qn res perijt intra tēpus quo poterat mora purgari etc. argu. l. cū res. §. sed si stichus. de leg. j. que parū vel nihil facit: qr ibi heres nō fuerat in mora ſm gl. et doct. in. l. stichum. in prin. in ver. eque peti. ff. de solu. et cū Bar. tenet simpliciter Cuma. hic. Sed aduerte qr in cōtrarium videtur fortiter facere qd tenet ipse Bar. ff. in prima oppo. j. partis. ad fi. in ver. ex predictis dico. vbi tenet Bar. q si stipulator alienauit fundum in quo debebat construi edificiū: nō potest mora purgari: qr nō potest sibi solui illud qd erat pmissum: et tū poterat estimatio solui: saluat Jmo. Bar. q ibi nō fuit pena adiecta sicut hic. Jsta saluatio mihi nō satisfacit: qr pena vbi nō est dies nō impedit purgationē more. l. qui rome. §. flauius. ff. eo. Bart. ff. in. v. oppo. j. partis. Tene cum Bart. cū quo in effectu etiam tenent Jmo. d. Alexā. et Bexu. hic: nisi debitor met occidisset rē promissam, tunc nō posset morā purgare ad euadendam penā. l. si seruum §. sequitur. cū glo. et ibi Pau. ff. eo. et est ratio: qr tūc cessat equitas in qua fundatur purgatio more vt ibi: adde etiā quod decidit Bal. in. c. j. in prin. quo tempore mili. in. ij. col. vsf.
38 ĝro promisisti mihi vsumfructū. in vsi. feud. ¶ † Octauo querit Bar. qn res principalis d3 prestari stipulatori. pena autē debet prestari alteri tertio: et sic principalis obligatio est collata in psonā stipulatoris: et penalis in personam tertij: iuxta. l. j. in fin. ff. de stipu. ser. et ſm cōem obseruantiam: qn partes pmittūt attēdere et nō cōtrauenire sub certa pena, quā pmittunt notario recipienti, p fisco: iuxta formā quā tradit Bart. in. l. j. ff. de iure fis. an tūc admittatur purgatio more in preiudicium illius tertij. Bar. tz q in dubio debet admitti purgatio: qr illa verba si non dederis. intelliguntur. i. si dare nō potueris. l. ij. ff. §. j. in versi. fi. q incip. sed et cū quis. ff. de adimē. leg. et sic nō est omnino certū, q voluerit auferre a primo, pter morā debitoris: vnde si poneres verba testatoris vel cōtrahentiū clara et certa, qd intellexerint si nō dederis. i. si fueris in mora dandi: tūc non admitteret purgatio more: p rationē. l. iij. C. de noua. et per. l. fi. ff. de trāsact. Sed quod imo indistincte possit isto casu mora purgari: tenēt Jmo. Cuma. Pau. de ca. et d. Alex. hic: qr illi tertio vel fisco nō acquiritur ius simpliciter, sed in casu quo mora nō purgetur: et sic non obstat si diceret q obligatio ad penā est quesita illi tertio pter morā: ergo nō debet ei posse tolli per regu. l. id qd nostrū. ff. de reg. iur. et l. fi. ff. de pac. qr illud est verū, si esset irreuocabiliter quesita: sed in casu nostro nō est irreuocabiliter quesita: sed cū modificatione si mora nō purgetur: faciūt que traduntur p Bar. et alios in. l. qui rome. §. flauius. ff. e. nec obst. tex. in. d. l. j. §. fi. ff. de stipu. ser. per quē tex. Ang. vbiq. s. ibi et hic: in. d. l. et si post tres. tenuit nō posse moram purgari in preiudicium tertij. vt etiā tenet Bald. in. d. l. et si post tres. in lectu. ad fi. et Sali. in. l. si pacto quo penā. C. de pac. qr respondent Jmo. et do. Alex. qd ille tex. nihil dicit de purgatione more: quis dicat stipulationē penalē esse cōmissam pter moram, sed non sequitur stipulatio est commissa: ergo nō potest mora purgari: vt hoc tex. Ad iura Bar. respondet Jmo. q parum faciūt: nam. d. l. iij. §. j. versi. sed et cū quis. ff. de adimen. lega. loquitur quando eadēmet res est in dispositiōe principali et in penali: secus est in pposito nostro. Tu dic q ille tex. loquit gnaliter: ptcrea nō est ratio quare etiā si diuersum sit in pena quā in principali, nō pcedit ille tex. Ad. l. fi. ff. de trāsac. respondet Jmo. quod loquitur qn ad idē cōpetebat ius duob⁹. s. cedenti et cessionario: quo casu simplex scientia sufficit, vt nō possit solui cedēti: vt no. Bar. in. l. facta. §. si heres scriptus. ff. ad trebel. sed hic vni debet pena et alteri res: et sic nō cōpetit ius ad idē: ideo nō sic faciliter precluditur via soluēdi, q prius cōpetebat: sed certe nō vr differre cōpetebat ius duobus ad idē an ad diuersa: scilicet pricipale et penale: nā vtrobiq ius
39 quesitū tertio nō d3 posse auferri p purgationē more. ¶ Nono et vlti. querit Bar. an ex parte actoris admittatur purgatio more. Ex dictis Bart. habes quatuor conclusiones. ¶ Prima qd ad actionem constitutam conseruandam potest actor morā purgare. l. si ita quis pmiserit. §. scia. ff. eo. et l. si rē alienā mihi. §. fina. vbi.

fina.vbi Pau.de ca.ff.de pigno.actio.qđ amplia vt per Bart. Ang.ꝛ alios in.d.§.feia. ¶ Secūda conclusio: ꝙ quo ad actionem principaliter de nouo querendā nō potest actor morā purgare: etiā si tractaret de libertate que est fauorabilis.l.thais.§. intra.ff.de fideicō.lib.ꝛ.l.si intra.ff.de sta.libe.ꝛ.l.si super possessio.C.de trāsa. Limita qñ implemētū cōsisteret in facto successiuo habēte lōgā durationē tpis: vt qꝛ testator dixit cum operas.x.annoꝝ heredi prestiterit: tūc admittit purgatio more ad actionē de nouo principaliter querendā.l.seruus qui testamento.§.seruus.ꝛ.l.stichū.§.dama.ff.de sta.lib.ẜm Bene.de plūbi. Lud.ꝛ.d.Alex.hic: circa que iura lati⁹ insistit Imo.hic.col.vij. et seq. ¶ Tertia cōclusio est ꝙ quo ad actionē accessorie querēdam admittit purgatio more.l.celsus.§.fi.cū.l.seq.ff.de arb. Sꝫ ibi actor nihil tenet offerre prout tenet in.d.§.feia.sed recipere illud qđ primo recusauerat. ¶ Quarta conclusio qđ purgatio more operat solū respectu illius psone cōtra quā fit nō respectu alioꝝ,puta correoꝝ.l.mora.vñ.j.§.eo.de quo plenius per eundem Bart.in.l.ex duobus.ij.i.xj.q.ff.de duo.reis. Sed aduertē diligenter ꝙ si actor seu creditor morā cōmisit, qꝛ rem sibi oblataꝫ recusauit sine iusta causa recipere: nō purgat postea moram simpliciter interpellādo extra iudiciū: sed solū p litis cōtestatione ꝛ ex tūc tm̄ tenet debitor de periculo interitus. tex.est sing.in.l.sed ꝛ si alia.ff.de cōsti.pecu. ẜm Salic.in.l.si pacto quo penā.C.de pact.vbi dicit esse suū nouū dictum. idē etiam tenet Sali.in.d.l.sed ꝛ si alia. istud reprobat.d.Alex.hic: in pe.colū.et idē.d.Alex.in.l.qui rome.§.coheredes.in.v.col.ad fi.ꝛ seq.j.e.ꝛ idē Alex.in.l.vinū.col.v.ff.si cer.pe.per tex.in.d.l.celsus.§.fi.ꝛ.l. seq.ff.de arbi.que parū obstat ꝛ qꝛ regulariter sufficit interpellatio extraiudicialis ẜm Bar.in.l.si ex legati causa.vbi dixi.ff.e. Et ad tex.i.d.l.sꝫ ꝛ si alia,respōdet Alex.ꝙ ibi ante litis cōtestationē actor non interpellauerat. Ista sunt leuia. Tu potes dicere ꝙ.d.l.celsus.§.fi.cū.l.seq.loquit ꝙtum ad euadendā penā: sed.d.l.sꝫ ꝛ si alia.loquit quo ad euadendū periculum interitus et sic in diuersis terminis: qꝛ.l.magis succurrit reo,quo ad euitandum periculum interitus: ideo requiritur actus iudicialis per litis contestationē ad restituendū reum in mora: vt teneat de interitu: vt est tex.in hoc singu.in.d.l.sed ꝛ si alia. secus aūt
4 sit quo ad euadēdā penā. ¶ † Postremo vltra Bar.posset qri an purgatio more nō facta in causa principali, possit fieri in cā appellationis.gl.in.l.j.in pn.ff.de actio.emp.in gl.magna ppe fi.in pe.q.videt velle ꝙ sic: ꝛ eaꝫ sequit Bal.in.l.alia.col.fi.circa me.C.de his qui.vt indi. veritas est in cōtrariū,qꝛ appellatio reducit nos ad tēpus litis contestate,facte in prima instantia quā nō extinguit.l.ita demū.ẜm cōem intellectū: vbi dixi.C.de pcu. c.p tuas.de appel.ergo nō poterit in causa appellationis mora purgari sicut nec poterāt in causa principali post litē ɔtest. ꝛ tenet Bar.in.d.l.j.in vlti.col.ff.de act.emp.do.Alex.hic col.xviij. Bal.in.l.si traditio.in.vij.q.C.de act.empt.de quo etiā p Ang. Imo.ꝛ Lud.hic: ꝛ Ang.in.d.l.ꝛ si post tres.ꝛ hec sufficiāt loco cuiusdam repe.huius.l.in.x.lectionibus finite.

2 ☞ Stipulatio dandi certam quantitatem dicitur omni respectu diuidua, quo ad obligationem,petitionem ꝛ solutionem.
3 Si testator mandat opus fieri puta capellam: vnus ex heredibus potest insolidum compelli ad faciendum.
4 Absurdum est ꝙ creditori satisfiat pro vna re, partim in vna specie,ꝛ partim in alia,ꝛ sic in diuersis corporibus: vel partim in pecunia,ꝛ partim in specie.
5 Stipulatio de euictione est indiuidua, ꝙtum ad denuntiationē ꝛ defensionem faciendam,ꝛ ꝙtum ad euictionem.

1 **In executione.** † Stipulatio quātitatis est diuidua quo ad petitionē ꝛ solutionē pro portionib⁹ hereditarijs stipulatio vero faciēdi vel nō faciēdi est indiuidua: ꝛ vno ex heredib⁹ ɔfaciente,pena in totū cōmittit cōtra oēs pro hereditaria portione: sed eis succurrit p iudiciū fami.her.stipulatio generis ꝛ alternatiua sunt diuidue petitione,sꝫ nō solutione: obligatio vero de euictione,quo ad denūtiationē ꝛ defensionem est indiuidua,ꝙ debet fieri cuilibet heredi pmissoris insolidum,sed quilibet pro parte hereditaria soluēdo interesse liberatur.h.d.vsꝙ ad.§.pe.qui inci. Itē si ita.ꝛ iuriscō.in ista.l.ponit quadrimēbrē doctrinā: nā aut in obligatione deducit quātitas certa,aut factū affirmatiuū vel negatiuū,aut res generaliter vel alternatiue,aut prestatio euictiōis. In primo casu loquitur versi.prima species. In scđo loquit v.scđa. In tertio ver.p par-
2 te. In quarto ver.insolidū. ¶ † Nota primo ꝙ stipulatio dandi certā quātitatē,dr omni respectu diuidua, quo ad obligationē, petitionē,ꝛ solutionē: ꝛ diuidit actiue ꝛ passiue iter heredes stipulatoris ꝛ pmissoris p portionibus hereditarijs: de quo plenius p Bar.in.l.stipulatiōes nō diuidunt.in pn.in.ij.q.ff.eo.vbi Bar.limitat: et ibi alias limitatiōes posui: idem est in obligatione certe speciei ꝙ etiā similiter est diuidua: vt est tex.in.l.si stipu
3 latus.in.iij.§.j.ff.de sol. ¶ † Scđo no.in v.scđa.ꝙ si testator mādat opus fieri,puta capellā: ꝙ vnus ex heredibus pōt insolidū cōpelli ad faciēdū: ꝛ rationē assignat text.qꝛ operis effectus in partes scindi nō pōt: qꝛ pars opis puta domus sine alia parte nō affert tantā vtilitatē respectu ipsius partis,quantā respectu totius: put etiā declarat Bart.in.d.l.stipulatiōes nō diuidunt. in.iij.q. Opus eñ ex cōsummatione formā et sic pfectionē recipit.l.si is q quadringēta.§.qđā.ff.ad le.fal.ꝛ forma est q̄ dat esse rei.l.iulianus.§.sed si qs.ff.ad exhibē. Aduerte tñ qđ ille heres qui totū opus fecit,recuperat a coheredib⁹ partē impensarū. l.fideicōmissa.§.pe.de leg.iij.ꝛ ibi tex.nota.ꝙ vnus ex heredib⁹ nō pōt cōpelli insolidū,nisi etiā alij prius fuerint requisiti: ꝛ sint in mora: quē tex.dicit Pau.hic se nescire alibi ẜm quē limitat ꝛ
4 declarat iste tex. ¶ † Tertio no.in ver.p parte.ibi alioquin in diuersis hominib⁹,illud ad ꝙ cōtinue allegat iste tex.ꝙ.l.reputat absurdū ꝙ creditori satisfiat p vna re,partim in vna specie, ꝛ partim in alia: ꝛ sic in diuersis corporibus: vel partim in pecunia,partim i specie: ꝛ declara rationē hui⁹ tex.hoc modo: ꝙ qui stipulatur hominē in genere,debet habere integrū vnū,ꝛ non duo dimidia: qđ cōtingeret si in diuersis hominibus recte partes soluerētur. ¶ Limita istam regu.vt pcedat: qñ aliqd est in obligatione ex dispositione hominis,tūc de mēte partiū censet esse,ꝙ solutio fiat in vna re: secus qñ aliquid debet ex dispositione.l.tunc istud tolerat ne maius incōueniens sequat.l.si cū vno. §.fi.ff.si ex noꝛ.causa ag.et.l.si seruus cōmunis.post princi.ff.de noxa.ẜm Ioā.de imo.in.l.supra iter.§.officium.ad fi.ff.de aqua plu.ar.ꝛ sequit simpliciter do.Alexan.hic: itē in primo casu est quid imputet parti: sed in scđo casu est,qđ mitius agat cū lege ꝙ cū hoie.l.celsus.in princi.ff.de arbi.ꝛ nihil est qđ imputetur parti ẜm Imo.ibi: ꝛ hoc modo tu solue aliud cōtrariū in debitore quātitatis,qui soluendo partē liberat ab illa parte.l.xj.§.ꝛ harū.ff.e.ꝛ tñ potest postea dare tot de rebus suis insolutum. aut.hoc nisi.C.de solu.ꝛ sic videtur resultare inconueniens: de quo in tex.nam istud toleratur,qꝛ pcedit ex dispositione legis,
5 propter causam necessitatis,ꝛ nō facto voluntario. ¶ † Quarto no.in ver.insolidū.ꝙ stipulatio de euictione est indiuidua ꝙtū ad denūtiationē ꝛ defensionē faciendā,ꝛ ꝙtū ad euictionē: postea aūt obligatio diuiditur propter interesse qđ succedit,et lꝫ vno deficiēte in defensione,cōmittatur stipulatio contra oēs pro hereditarijs portionib⁹: vt dicit tex.hic: tñ vnus pōt defendere pro oibus.l.cū ex cā.j.eo.ꝛ.l.si cū vno.ff.si ex noxa.cau.ag. ẜm Bar.ꝛ alios hic: ꝛ de ista materia an stipulatio de defendendo sit diuidua: vide Bar.late in.l.iiij.§.cato.i.ij.q.ff.eo.vbi dixi.

1 ☞ Stipulatio penalis subiecta obligationi dandi etiam speciem: cōmittitur insolidū: nisi illa species insolidum prestetur.
2 Licet quando fundus est in obligatione possit pro parte solui, tamen ad hoc vt pena non committatur non sufficit partem fundi prestari sed requiritur ꝙ totus detur.
3 Si emphyteuta deficeret in soluēdo nummū de pensione incidit in cōmissum ac si nihil soluisset,et pōt expelli a iure emphy.

1 **Item si ita.** † Stipulatio penalis subiecta obligationi dādi certā speciē,ɔmittit insolidū, nisi illa species insolidū pstet.h.d. ¶ In tex.ibi: nec prodest partes fundi posse dari: itellige etiā si actualiter daret: ꝛ sic potētia deduceret ad actū: alꝛs fatuum esset dubitare de sola potentia.
2 ¶ † No.ex text.ibi nisi totus detur,ꝙ lꝫ qñ fundus est in obligatiōe possit pro pte solui.l.si stipulatus.i.j.§.j.de sol.tñ ad hoc vt pena nō cōmittat: nō sufficit partē fundi prestari, sed requirit ꝙ totus detur: nā ista stipulatio quo ad cōmissionē pene continet cōditionem,si fundus non detur: ꝛ conditio non scinditur,qꝛ implementū cōditionis est indiuiduū.l.cui fundus.ff.de cōdi.et demon.nā cōditio debet precise impleri in forma specifica.l.qui heredi.ꝛ.l.meuius.ff.de cōdi.ꝛ demō.sed dādo partē fundi ideo nō impleo cōditionem in forma specifica,qꝛ verum est te nō dedisse fundū: ideo pena in totū cōmittitur. Nam etiam si vnus nūmus de sorte principali deficeret,cōmitteretur pena in totū vt.l.qnta.§.fi.ff.eo.quē text.ita ampliat Bal.in.l.cū sit.C.de sepul.vio.
3 † vñ decidit sing.Pau.hic: ꝙ si emphyteuta deficeret in soluendo nūmū de pēsione,incidit in cōmissum ac si nihil soluisset: ꝛ sic pōt expelli a iure emphyteutico: allegat glo.in aut.qui rē.C.de sac.san.ecc.idē tꝫ.d.Alex.hic: nō faciēs aliquā mētionē de Pau. de quo satis admiror: allegat Bal.i rub.C.de ɔhē.emp.q.x.vbi ẜm eū voluit Bal.ꝙ si emphyteuta obligatus ad soluendū canonē,soluerit totū excepto vno denario: ꝙ res incidat in cōmissuꝫ. allegat gl.no.in.l.res bona fide.ff.de ɔhē.emp. Ego alꝛs legēdo d.autēticā: q rē.tenui istā decisiō. Pau.ꝛ Alex.p qua facit gl.in d.l.res bona fide.q̄ notabiliter tꝫ: ꝙ si res sit vēdita sub pacto,ꝙ nisi die statuta soluat pecunia,res sit inempta: ꝙ si solus nūmus deficeret,res esset inempta. Nunc aūt teneo contrarium: qꝛ cōsi-

dero φ Pau.ꝛ Alex. multū equiuocāt in isto articulo: ꝛ sic grauiter errāt. Primo Pau. mouet̃ ꝑ gl. in. d. aut. q rem. illa gl. nō sic dicit, ſʒ bene dicit, φ si pēsio tota q̄ soluebat̃ ab emphyteuta, qui erat vnus nūmus, prout videmus hic: ꝛ alibi soluit ecclesie vnus nūmus vel vna cādela, tunc cessando in solutione illi⁹ nūmi, pōt expelli emphyteuta: nō aūt dicit vt allegat Pau. ratio diuersitatis ꝛ quidē fundamētalis est: q̄ qñ tota pēsio emphyteute est vnus nūmus, certe talis pēsio solū pstat̃ in recognitionem directi dominij, vt declarat Bart. in. l. j. C. de iure emphy. si ergo recusat soluere illū nūmū triēnio, pōt in totū expelli: q̄ dicitur contēnere dn̄m, ꝛ sic pōt expelli nō tm̄ propter illū nummum, sed ꝑpter contemptum dn̄i: q̄ ratio cessat in casu Pau. et Alex. qñ emphyteuta soluit maiorē pensionē, ꝛ totū soluit excepto vno nūmo, tūc nō cōtēnit dn̄m: similiter Alex. equiuocauit allegādo Bal. vbi. s. q̄ Bald. ibi nō loquit̃ ꝑut eū refert, prout etiā tenet Bal. in. l. cū allegas. in. vij. oppo. C. de vsu. ꝛ in. l. Quis. s. de cōdi. ꝛ demon. j. ꝛ in. c. significante. ad fi. de rescrip. ꝛ contra Pau. ꝛ do. Alex. allego in terminis Bal. in. l. edem. C. loca. circa med. ver. sed nunqd ꝑ vno nūmo. vbi formaliter tenuit Bal. φ si emphyteuta vel inquilinus soluit totaʒ canonem, excepto vno nummo, φ nō pōt expelli: q̄ equitas hoc nō dictat. l. Quis. s. de condi. ꝛ demon. l. scio. s. de in integ. resti. nisi quādo in vno nummo reputaret̃ honor dn̄i, q̄ in illo nūmo recognoscit̃ in directum dominiū: ita ibi tenet Bald. idē tenet Ludo. in. l. ij. s. ad sena. sylla. ad idē moueor, q̄ vbicūq̧ solutio deficit in taʒ parua quātitate vnius denarij, talis defectus vr̄ potius ab errore q̄ a malitia processisse: ergo est excusandus. l. Quis. ꝛ ibi no. Bal. s. de cōdi. ꝛ demon. item accedat trita regula φ de tam minimis nō curat pretor. d. l. scio. s. de in integ. restit. ꝛ d. l. res bonafide. Bal. in. l. si proprietarius. s. de dam. infec. Itē qui parū delinquit nō incurrit penā ſm Bal. in. l. quicunq̧. col. ij. C. de ser. fug. ꝛ istam opinionē quicquid al's tenuerim nunc amplector, q̄ verior est de iure ꝛ magis equa ꝛ rationabilis. ¶ Capio gl. i ver. prodest. quam diuide in tres. In prima per viam distinctionis remouet vnum contrariū. In scd̄a respondet tacite questioni. In tertia querit ꝛ soluit. scd̄a ibi: ꝛ tn̄ in ea. tertia et vltima ibi: itē si aliquis. ¶ In prima parte ibi, distingnit tn̄ Io. ista gl. cōiter reprobatur, q̄ est contra tex. qui simpliciter loquitur: q̄ iste tex. loquitur ante commissionem pene, quo casu recipiēdo sponte partem rei, non potest videri iuri de futuro renuntiare, et sic remitti iuri de futuro cōmittendi sed commissi. ¶ In secunda parte ibi: et tamen in ea computandum. habes φ si illud qd̄ est solutum, non prodest ad illum finem ad quem solutum est. s. vt euitetur pena: tamen prodest vt in penam computetur, ne creditor vtrunq̧ habeat: quod intellige vt hic per Bar.

1 ☞ Impediens conditionem impleri tenetur ac si esset impleta: limita vt. j. nu. 2. 3.

1 **Quicunq̧.** Impediens conditionē impleri: tenet̃ ac si esset impleta. h. d. ¶ † Nota reg. φ qñ stat per eū qui est futurus obligari in euētū cōditionis quo minus eueniat, perinde tenetur ac si cōditio euenisset: q̄ habet̃ pro impleta vt hic: ꝛ. l. iure ciuili. s. de cōdi. ꝛ demō. l. labeo scri-

2 bit si mihi. s. de ꝯben. emp. ¶ † Limita istā regulā dupl'r. Primo nisi ꝯditio fuisset collata in potestatē ꝓmissoris, ꝛ sic pēdeat ab eius mera potestate, tūc lʒ stet per eū quo minus impleat̃, tn̄ nō habet̃ pro impleta ꝯtra eū. l. cū ab eo. in prin. s. de ꝯbē. emp.

3 ꝛ. l. cētesimis. §. si. vbi dixi. s. eo. ¶ † Scd̄o limita istā regulā non procedere in conditione cui licitū est resistere, ne impleatur: vt dicit gl. hic: que frequēter pro notabili allegat̃ fallere in ludentibus, quibus licitū est impedire ne impleatur cōditio: vt si aliquid tibi promisi sub conditione si me viceris: iaculando vel ad brachia: vel in ludo scacorū. nā licitum est mihi facere quicquid possum vt nō vincas: ꝛ ita faciendo, ꝛ impediēdo, non teneor ad ꝓmissum, nec cōditio habet̃ ꝓ impleta: q̄ hoc videt̃ tacite actū in ludentibus: vt hac glo. notabili quā reputat sing. Ang. in. l. j. C. de insti. ꝛ substi. Intellige istā gl. qñ ludēdo impedio te ꝑ virtutem, vel actū ne vincas: hoc em̄ lʒ, ꝛ videtur actū, vt dixi: sed si nolo ludere, ꝛ recuso, et hoc modo volo te impedire ne me vincas, ꝛ sic ne appareat quis sit victor: ꝛ tunc q̄ stat ꝑ me, cōtra illud qd̄ est actū, tūc habeor pro victo: ꝛ cōditio habetur pro impleta. glo. est in. l. si gratuitā. al's est. l. si rem tibi inspiciendaʒ. §. fi. in ver. victori. s. de prescri. verb. Bar. et alij hic: ꝛ Bar. ibi: qui dicit esse pulcherrimā materiā ad determinationeʒ questionis duelli: sed caue q̄ alibi mirabiliter Bal. in. l. j. in. x. q. C. de instit. ꝛ substi. tenet φ si sit relictū alicui sub cōditione, si vicerit in colluctatione, si nō vicit, q̄ nō stat per eū, nō consequitur relictū: q̄ talis est natura ꝯditionis vt requirat factū, ꝛ nō conatū: ad hoc allegat istā gl. sed equocat: q̄ non loquit̃ in istis terminis: vt. s. ꝑxime declaraui ꝛ limitaui ſm Bar. ꝛ alios. Adde etiā φ istam glo. quā appellat ordinariā ponderauit Bald. in. l. j. in fi. C. si in fraudē patroni. φ illud qd̄ quis vicit in ludo sui natura licito, in quo nō fuit fraudis cōsilium, sed vincendi propositum: nō dicitur haberi ex causa lucratiua: q̄ poterat perdere: nec pōt per filios perdentis reuocari, vt ibi per eum.

1 ☞ Facta rerū expressiōe, tot cēsent̃ esse stipulatiōes quot res.

2 Si quis vno ictu inferat plura vulnera, an sit puniendus ꝓ vna percussione, an pro omnibus.

3 Si statutum puniat portantē arma, et titius percussit seium cū armis, vtrū puniatur de delatione armorum, ꝛ de percussione.

4 Qui produxit falsos testes, ꝛ falsa instrumenta, ad probandū in vna causa, non punitur nisi pro vna falsitate.

Quod d'r tot stipulatiōes.

1 ¶ † Facta rerū expressiōe tot censent̃ esse stipulationes quot res. h. d. materiam vidimus in. l. scire debe-

2 mus. in prin. s. eo. ¶ † Inducit̃ tex. per Dy. ꝛ Bart. ad. q. de inferente vno ictu plura vulnera: puta cum bidēte vel cū fulcatore: an debeat puniri pro vna percussione: an pro duabus. Iste tex. potest induci pro ꝛ cōtra. ꝛ primo videtur dicēdū φ debeat puniri pro pluribus percussionibus: ex quo plures sunt percussiones distincte et separate: forte vna in capite: alia in pectore: vt hoc tex. ꝛ. l. nūq̧ plura. j. de priua. deli. In cōtrarium facit, φ ex quo vnicus fuit actus ꝑcutiēdi, vnica debet censeri ꝑcussio: sicut dicit̃ in hoc tex. φ qñ vnica est exp̄ssio rerū, vnica dicit̃ esse stipulatio, ꝛ nō plures: ꝛ in specie habes expressiorē tex. de corpore iuris. in. l. illud. §. fi. in fi. s. ad le. aqui. vbi si quis vno impetu pluribus vulneribus aliquē cōfoderit, vnicū dicit̃ esse delictū: sed ibi loquitur respectu vnius effectus. s. mortis secute: ad idē. l. ꝑtor. §. si mihi plures. j. de iniur. In hoc pūcto dic vt per Bar. ꝛ Ange. in. l. si gemina. s. arb. fur. ces. ꝛ in. l. nūq̧ plura. j. de priua. deli. cum alijs concor. hic adductis ꝑ do. Alex. ꝛ cōmunis est φ si statutū loquatur de percussionib⁹, puniatur pro vna, q̄ vnica fuit percussio: secus si loquatur de vulneribus, cū sint duo vulnera,

3 ꝛ separata. ¶ † Adde etiā φ si statutū punit portanteʒ arma: et titius percussit seiū cum armis: vtrum puniatur de delatione armorū, ꝛ de percussione facta: dic φ non: q̄ nō consideratur arma de ꝑ se nec ꝑcussio per se: sed vtrunq̧ simul ꝛ sic resultat tantum vnicum crimen. d. l. illud. §. fi. ad. s. ad le. aquil. ita notabi-

4 liter determinat Bal. in. l. aduersus. ad fi. C. de fur. ¶ † Itē adde φ qui produxit falsos testes, et falsa instrumenta ad probandum in vna causa: nō punitur nisi pro vna falsitate, licet in diuersis speciebus probationis commissa: ita notabiliter Bald. in. l. quicunq̧. col. ij. C. de ser. fugi. facit quod decidit Barto. in. l. insiciando. §. infans. col. ij. j. de furtis.

1 ☞ Sicut nō valet stipulatio rei mee, ita etiā nō valet stipulatio rei q̄ nō est mea, si conferatur stipulatio in tp̄s quo erit mea.

1 **Nemo rē suā futurā.** † No. qd̄ sicut nō vʒ stipulatio rei mee. l. nemo rē suā vtiliter. ꝛ. l. si rē. s. e. ita etiā nō valet stipulatio rei que non est mea, si cōferat̃ stipulatio in tp̄s quo erit mea. ꝛ huius decisionis. duplex est ratio. Prima q̄ paria sunt aliqd fieri tp̄e ꝓhibito, vel conferri in tp̄s ꝓhibitū. l. in tp̄s. s. de here. insti. ꝛ. l. qd̄ spōse. C. de dona. ante nup. ꝛ. c. de vxore. ꝛ ibi do. Abb. de sepul. vñ dicit glo. no. in. c. apostolica. §. his oibus. viij. q. j. φ papa nō pōt sibi facere successorē, q̄ statutum cōferret in id tp̄s, quo non esset futurus papa. Scd̄a ratio est: q̄ stipulatio cōfertur in eū casum a quo incipere nō pōt, ideo nō valet. l. plurib⁹. §. ꝛ si placeat. j. eo. nā si esset mea tp̄e stipulatiōis, nō valeret stipulatio, iurib⁹ preallegatis: ergo etiā stipulatio in eū casuʒ collata q̄ erit mea, nō dʒ valere. ¶ Limita regulā hui⁹ tex. nō habere locū in casu singulari. l. j. §. si qs sub cōditiōe. s. vt lega. no. ca. allegata in gl. vbi legatarius rem sibi legatā sub cōditione. pōt sub eadē cōditione stipulari, ꝛ valet stipulatio: ꝛ tn̄ cōfert̃ in casum ꝛ tp̄s quo erit sua: rō istius fallentie est, q̄ in euētū illi⁹ ꝯditionis res mihi legata si erat testatoris bene efficiebat̃ mea: quodam iure speciali q̄ trāsit in me ipso iure dn̄ium quoddā ciuile. l. a titio. in fi. j. de fur. ſʒ nō trāsit in me dn̄ium propriū de iure gentiū mediāte traditiōe ꝛ sic per actum naturalē: vnde. l. ista est intelligēda qñ stipulor rē futurā meā eo casu quo erit mea pleno iure ꝛ ꝑfecte, sed si nō efficeretur mea pleno iure, tūc ego legatarius possuʒ stipulari ab herede: φ lʒ eueniente conditione legati trāsferatur ipso iure in me dominium quoddam ciuile. ꝛ mihi cōpetat rei vēdicatio, φ tn̄ heres ex stipulatione teneatur eā meā facere ꝑ traditionē: ꝛ sic de iure gentiū: ꝛ iste intellectus est singularis ſm quē rei vendicatio competens ex iure speciali ꝛ pro dn̄io quodā ciuili, cōcurrit cū actione ꝑsonali ad dandum. l. in bello. §. si quis seruum. j. de capti. Posset etiā intelligi. d. §. si qs sub cōditiōe. qñ legatarius fuerat stipulatus ab herede rē tradi, ꝛ nō dari: vel φ hi testator legauerat quātitatē vel rē alienā: quibus casibus eueniente cōditione

ditione:nō trāsiret dñium in legatariū:⁊ sic in illis casibus pos
set stipulari ab herede sibi dari:sed isti casus sunt indubitabi-
les ⁊ prima solutio est magis singularis:vt habes ꝑ Bar.hic in
vlti.opp.⁊ in.l.j.col.fi.vbi dixi de leg.j.⁊ in.l.j.C.cō.de leg.⁊ in.l.
fi.C.de sac.san.ec.¶ Itē pro intel.text.⁊ glossarū aduerte ꝙ ista.l.
legit̄ principaliter duob⁹ modis:vno mō in glo.ij.parua in ṽb.
stipulatur.qñ stipulor rem alienā sub expressa cōditione si mea
erit,vel cum erit mea ⁊ sic expresse confertur conditio in tēpus
quo erit mea:talis stipulatio nō valet ꝑ duplicē rationē quā.s̄.
proxime assignaui:⁊ ista indubitāter est vera lectura,⁊ cōgruit
verbis litere:⁊ istam tene.¶ Secūda lect. est quando conditio
fuit collata sub velamine in tempus cū erit mea : et ista diuidit̄
in duas qō:vna loquat̄ in re que debebat esse mea infallibiliter
si essent tunc in rerū natura:vt in re mihi legata sub conditione
quā possum sub illa cōditione stipulari ⁊ ista lectura ponitur in
gl.j.ibi:⁊ ideo dic vtiliter stipulat̄.¶ Alia lectura est ꝙ loquat̄
in re que nō debet esse mea infallibiliter in euentū ꝯditionis sꝫ
poterit esse ꝙ erit mea ⁊ nō erit:⁊ ista lectura ponitur in gl.j.ad
fi.ibi:vel dic sed cōiter reprobat̄.¶ His premissis diuide glos.
primam in tres partes.In prima timore ꝯrij.l.si is q sticbū.s̄.
tit.j.restringit text.ꝙ intelligat̄ qñ ex cā lucratiua erat futura
mea:⁊ tunc nō possum eā stipulari in eū casum:sed gl.reprobat
istam expositionē dū dicit:sꝫ nō sufficit:dic melius q; hic fuit ex
pressa cōditio in stipulatione.s.si mea erit:quo casu ab initio est
inutilis stipulatio vt hic ⁊.l.si rē meā.s̄.⁊.§.itē nemo rē. insti.de
inuti.stipu.vnde tūc non refert an stipulet̄ ex causa lucratiua vl̄
non:sed.d.l.si is qui sticbū.loquit̄ in stipulatione simpliciter in-
terposita:quo casu bene distinguit̄ an postea fiat mea ex causa
lucratiua vel nō.¶ In scda q̄ est ibi ⁊ iō dic.gl.ponit vnū intel-
lectū ad istū tex.ꝙ intelligat̄ scdm.d.§.si qs sub ꝯditiōe. ⁊ lꝫ tex.
ibi dicat ꝙ talis stiplo valet.tñ est sine vtilitate:q2 legatari⁹ nō
plus cōsequit̄ ꝑ illam stipulationē,q̄ꝫ per actionē ex testamēto:
vnde pōderandū est ꝙ iste tex.dicit nemo vtiliter stipulat̄. qua
si dicat bñ pōt stipulari,sed est sine vtilitate.Ista lectura nō est
bona:q2 imo ista stiplo cōtineret vtilitatē ꝓpter obligationeꝫ
fideiussorū,q interueniūt in ista stipulatione ⁊ nō erāt in prima
obligatiōe:vt.l.si a te.s̄.vt leg.no.ca.⁊ ꝓpter alia que dicta sunt
in.l.qui bis idem.s̄.eo.ideo de tali stipulatione que affert vtili-
tatem nō potest intelligi ista.l.cū dicat nemo vtiliter stipulat̄.
¶ In tertia que est ibi:vel dic.glo.ponit alium intellectum ad
tex.qui nihil valet, et cōiter reprobat̄:q2 ante partū ancille,vel
ante euentū cōditiōis res interim posset desinere esse stipulato
ris:ideo hoc inspecto deberet valere stipulatio.l.existimo.j.e.⁊
sic ab ipo pricipio nō esset inutilis stipulatio:⁊ sic nō cōgrueret
huic litere:ideo tene intellectū glo.secunde:prout etiā.s̄.dixi.
1 ☞ Mora rei principalis nocet fideiussori,sed non econtra.
2 Mora rei nō nocet fideiussori, quādo fideiussor prius cōstituit
creditorem in mora.
3 Si fideiussor hoīem debitū occidat,reus pricipalis liberatur.
4 Occidendo committitur mora.
5 Mora rei principalis non nocet fideiussori quo ad augendam
obligationem fideiusso.
6 Fideiussor occidens speciē promissam,tenetur actiōe de dolo.

Mora rei. Mora rei pricipalis nocet fideius-
sori,nisi fideiussor ꝑ prius offerēdo
cōstituerit creditorē in mora:sed mora vel factū fide-
iussoris ipsi soli nocet.⁊ non principali.h.d.et hꝫ tria
dicta.scdm ibi:sꝫ si fideiussor seruū.tertiū ibi:sꝫ si fideiussor ho-
1 minē.¶ †Not.primo:ꝙ mora rei principalis nocet fideiussori:
sed nō ecōtra:ratio est multiplex.Prima q2 mora deriuatur a
principali in accessoriū.Itē mora rei ꝓsumit̄ quodāmodo mo-
ra fideiussoris:vt.l.si seruū.§.nūc videamus.j.eo.Itē principa-
le regulat suū accessorium,non ecōtra.l.ex pupillari.s̄.de vulg.
⁊ pupil.⁊.l.qō per manus.s̄.de iur.codi.Itē q2 fideiussor videt̄
in omnē causam intercessisse.d.l.si seruū.§.nūc videamus.et qō
ibi Bar.⁊.l.si quis pro eo.in prin.j.de fideius.⁊.l.quero.in prin.
s̄.loca.¶ Amplia istam regulā dupliciter.Primo vt procedat
nō solū in fideiussore dato ante morā,sꝫ etiā in dato post:⁊ ecō-
tra vt est glo.no.in.l.quoties in diē.in.ij.sol.s̄.e.Bart.in.l.vinū.
in.j.col.s̄.si cer.peta.¶ Scdo amplia:idē esse in quolibet alio qui
tenet̄ accessorie instar fideiussoris:vt patet in actione de pecu-
lio,in qua habet̄ vt fideiussor:⁊ sic mora filij nocet patri,sed non
2 econtra:vt est tex.in.l.cū filiusfami.in princip.s̄.eod.¶ †Scdo
no.ex scda parte tex.quod mora rei nō nocet fideiussori,qñ fide
iussor prius cōstituit creditorē in mora per oblationē rei debi-
te ei factā:⁊ in hoc iste casus nō est alibi in iure ꝑm Dy.Bar.et
alios hic.¶ Cōtra istū tex.vltra scribētes ego oppono fortiter de
tex.in.l.iij.§.si is ꝑ quo.s̄.qō quisqꝫ iur.vbi si debitori principa-
li factū fuerit a creditore pactum de nō petendo,per qō statim
acquiritur exceptio fideiussori.l.⁊ heredi.§.fi.s̄.de pac.⁊.l.exce-
ptiones que persone.§.rei.s̄.de excep.deinde debitor impetret
ius iniquū: videlicet ne aliqs eius debitor possit vti exceptione
pacti de nō petēdo.ista impetratio nocet etiā fideiussori,vt non
possit vti illa prima exceptione pacti de nō petēdo:per qō erat
sibi acquisitū ius exceptiōis.⁊ sic ibi factū rei principalis nocet
fideiussori,etiā quo ad preiudicādū sibi in iure exceptiōis prius
acquisite:ergo idē dicēdū in tex.nostro ꝙ mora sequēs rei prin-
cipalis debeat preiudicare fideiussori in exceptiōe quā acquisi-
uit per oblationē.¶ Pau.de ca.ibi post Iac.but.rñdet:ꝙ hic ex-
ceptio acquisita fideiussori nō pōt tolli ꝑ factū hominis:⁊ sic rei
principalis:⁊ ꝯñr per eius morā:ibi aūt illud ꝓuenit ex disposi-
tione.l.sic disponētis in impetratione iuris iniqui:d.Alexā.ibi
impugnat istā solutionē ⁊ bene:q2 vtrobiqꝫ ꝓcedit a.l.mediāte
facto hoīs,⁊ sic pricipalis:ibi em̄ est ꝓpter factū principalis im-
petrātis ius iniquū:hic aūt est ꝓpter factū rei pricipalis cōmit
tētis morā,⁊ sic vtrobiqꝫ interuenit factū hoīs.s.principalis de-
bitoris:sꝫ ibi preiudicat fideiussori: hic nō:⁊ huic difficultati.d.
Alex.ibi aliter nō rñdet.Ego ibi sum solitus notabil̄r rñdere:
⁊ est pulchra ⁊ mea solutio:ꝙ iste tex.in scdo rñso loquit̄ qñ ex-
ceptio fuit quesita fideiussori mediāte facto ipsiusmet fideiusso-
ris,q fecit oblationē,⁊ creditor noluit accipere: vñ si postea re⁹
pricipalis cōmittat morā:succurrit̄ fideiussori:vt hic dicit tex.⁊
sic tūc per moram rei,nō tollit̄ exceptio quesita fideiussori me-
diāte facto suo ꝓprio:sed in ꝯrio exceptio erat q̄sita fideiussori,
ꝑ factū principalis debitoris cui creditor fecit pactū de nō pe-
tēdo:qō etiā ꝓdest fideiussori:vt.s̄.dixi:⁊ hoc tollit̄ ꝑ factū prin
cipalis:et sic ꝑ impetrationē iuris iniqui ab eo factā:difficilius
em̄ tollitur id qō acquirimus mediāte facto nostro,q̄ꝫ qō ex fa-
cto alieno.l.si qd in bello.j.de cap.⁊.l.si filius.§.erit rubriano.s̄.
de fideicō.liber.Bar.in.l.si insulā.in.vj.oppo.j.partis.s̄.eo.et ꝑ
hoc do tibi nouā limitationē ad istū tex.vt nō ꝓcedat qñ ipe re⁹
pricipalis fecisset talē oblationē creditori,⁊ nō fideiussor:⁊ post-
ea idē reus fuisset scdo in mora,tūc nō esset succurrēdū ipsi fide-
3 iussori:nec tūc ꝓcedit iste tex.ꝙ bñ no.q2 nemo tāgit.¶ †Ter-
tio nota ex tertia pte:ꝙ si fideiussor hominē debitū occidat,re⁹
principalis liberat̄,⁊ tñ fideiussor in obligatiōe perdurat:⁊ ra-
tio quare debitor liberat̄ est,ꝓpter interitū speciei debite absqꝫ
eius mora vel culpa.ꝑ.l.si ex legati cā.s̄.eo.⁊.l.qō te.s̄.si cer.pe-
tatur.⁊ sic hic est casus ī quo obligatio fideiussoris durat,⁊ ob-
ligatio rei nō reperitur in rerū natura:et sic accessoriū stat sine
principali:contra regu.l.cū principalis.j.de reg.iur.⁊ glo.not.
in.l.si patronus.§.patronū.s̄.si quid in frau.pat.et in terminis
nostris tex.i.l.si fideiussor.in fi.s̄.de dolo.Itē in oībus specieb⁹
liberationū,liberato principali etiā accessiōes liberantur:dicit
tex.in.l.in omnib⁹.j.de sol.propter ista glo.fi.in prin.fatetur qō
de rigore liberato principali fideiussor non tenetur:ꝓut etiā est
tex.in.l.mora.§.fi.s̄.de vsur.Sed de equitate q2 fideiussor occi-
dit hominē debitum,ꝓpter eius culpam et dolum tenetur vti-
li ex stipulatiōe:vt dicit tex.ne alias ex delicto suo cōmodum li-
berationis consequatur:quod esset iniquū ⁊ absurdum:⁊ cōtra
l.siue hereditaria.§.fi.s̄.de nego.gest.⁊.l.relegatorū.j.de inter.
4 ⁊ releg.¶ †Quarto no.ꝙ occidēdo cōmittitur mora vt hic :et
l.si seruū.in princi.⁊.§.sequitur.j.eo.⁊.l.eum qui ita.§.fi.cū glo.
s̄.eod.tamen occisio nō est proprie mora: quia mora proprie est
culposa dilatio in omittendo.l.mora.in prin.⁊ ibi glo.s̄.de vsur.
no.in.l.qō te.s̄.si cer.pe.sꝫ potius est culpa in faciēdo vel dolus,
tamen habet̄ loco more,⁊ plus q̄ꝫ mora.¶ Glo.in ver.fideiusso
ri.diuiditur in duas partes.In prima per viam limitatiōis re-
mouet vnū contrarium.In secunda allegat tres concordan.se-
5 cūda ibi:⁊ facit.s̄.de vsur.¶ †Ex prima parte gl.habes duas
cōclusiones.¶ Prima est: quod mora rei principalis nō nocet
fideiussori,quo ad augēdam obligationē fideiussoris, vt ꝓpter
morā vel contumaciam rei fideiussor teneatur vltra sortem ad
aliquod interesse:de quo dic vt plenius per Barto.in.l.fi.in pe.
colū.vbi aliquādo dixi.s̄.de eo quod cer.lo.¶ Secūda conclu-
sio glo.est:ꝙ mora rei principalis nocet fideiussori quo ad ꝓdu
cendam obligationē ⁊ actionem:⁊ sic quo ad perpetuationem,
vt nō extinguatur per interitum rei debite, non autem intelli-
gas gloss.respectu temporis:q2 si actio erat tēporalis, durat si-
militer tēporalis,⁊ nō efficit̄ ꝑpetua ī tēpore: vt declarat no.gl.
in.l.si seruū.§.sequitur.in ver.perpetuari.j.eo.Quid aūt de in-
terruptione prescriptionis, an facta contra principalem,inter-
rumpat prescriptionē cōtra fideiussorē:habes gl.no.in.l.si fide-
iussor.in.j.§.fi.s̄.man.⁊ latius ꝑ Bart.in.l.cū qe.§.si quis ꝓ reo.
post glo.ibi.j.de sol.cū alijs cōcordā.traditis per do.Alex.hic.
¶ Glo.in ver.obtulit.tene primū intel.gl.qui clare patet ex or-
dine litere:nec obs.qō vltima mora noceat : vt iurib⁹ allegatis
in glo.q2 responde formalius q̄ꝫ Bar.ꝙ illa regula procedit re-
spectu eiusdē ꝑsone,nō aūt respectu diuersarū personarū: vnde
in isto tex.si creditor qui fuit cōstitutus in mora per fideiussorē

postea cõstitueret in mora eundem fideiussorem, tolleretur prima mora fideiussoris, ⁊ fideiussor cõstituerek in mora: ⁊ illa vltima mora eiusdẽ psone sibi noceret, ita ꝓcedũt iura in ꝯtrariũ allegata in gl. Sz in isto tex. creditor nõ cõstituit fideiussorẽ in mora, sed reũ: ergo nõ hz tũc locũ regula ꝙ vltima mora noceat: qꝛ hic nõ est cõtra eandẽ personã. ¶ Glo. fi. in ṽ. cõueniri. diuidit in quatuor partes. In prima assignat rationẽ ad text. In secũda remouet tacitũ ꝯtrarium: ꝙ imo liberato reo principali: videak in cõsequentiã liberatus fideiussor qui est accessorius: ⁊ nõ põt stare sine principali: vt dicit tex. in. l. si fideiussor. in fi. ff. de dolo. ⁊ fatetur ꝯtrarium esse verum de rigore iuris: vt est text. in. l. mora. §. fi. ff. de vsur. tñ ex equitate tenek vtili ex stipulatu: qꝛ ipse fideiussor occidit: ⁊ sic ꝑpter dolum ⁊ delictum suum: vt dixi in tex.

6 † In tertia gloss. opponit contra text. ꝙ fideiussor occidẽs speciem ꝓmissam teneak actiõe de dolo. vt est text. in. l. si fideiussor. ff. de dolo. ergo non potest teneri vtili ex stipulatu: vt hic dicit tex. quia actio de dolo est subsidiaria, ⁊ non datur vbi alia competit. l. j. §. pe. ⁊ fi. ff. de dolo. et glo. tripliciter soluit. In. iiij. allegat duas cõcordan. scd̃a ibi: nã lz reo liberato. tertia ibi: sed videtur. quarta ⁊ vltima ibi: ⁊ facit. ¶ In tertia parte glo. glo. vr̃ tenere tertiã solutionẽ, quã plenius explicat in cõtrario: faciẽdo tres casus: sed Bart. hic reprobat ⁊ quarto modo rñdet ꝓm Jac. de are. ⁊ Old. ꝙ in. d. l. si fideiussor. ibi fideiussor erat debitor in diem vel sub cõditione, quo casu sicut ante diẽ non põt in vera mora cõstitui. l. cũ filiusfa. §. fi. ff. eo. ita nec occidẽdo potest ficta mora cõmitti: vnde cũ ibi occiderit ante moram: vt ibi dicit tex. ideo necesse est agi de dolo: vt ibi: sed hic obligatio erat pura, tpe quo fideiussor occidit speciem ꝓmissam, vnde occidẽdo cõstituitur in mora, ⁊ sic perpetuatur prima obligatio ex stipulatione: ideo ex stipulatione conueniri põt: vt dicit hic tex. et istam solutionẽ etiã tz Bar. ⁊ clarius in. d. l. si fideiussor. sed non caret aliqua diuinatiõe: qꝺ in. l. cõtraria erat debitor in diẽ vel sub cõditione, nisi salues: ex quo text. ibi cũ mysterio dicit quod ante moram fideiussor occidit. ¶ Limitat singulariter Bar. in debitore sub cõditione, qui ante conditionis euentũ occideret hominẽ ꝓmissum, quãdo in ipso actu occidendi purificak obligatio interfectoris. tũc occidẽdo bñ cõmittitur mora: per text. in. l. eũ qui ita. §. fi. ff. eo. ꝓm vnũ intel. glos. magne ibi: in. ij. solutione. ⁊ etiã circa fi. Istã limitationẽ sequunk Ang. Pau. de ca. ⁊ d. Alex. hic: Ang. in. l. qui seruũ. in prin. ff. eo. Sali. in. l. qꝺ te. in v. col. ff. si cer. pe. Pau. de ca. in. d. l. eũ qui ita. §. fi. ad fi. vbi reputat istam limitationem multum tenẽdam mẽti: ⁊ ibidem Imo. ⁊ do. Alex. etiã sequuntur: solus Cuma. reprehẽdit Bar. in debito in diem. nã cum obligatio sit nata, debet perpetuari ꝑpter occisionẽ. l. si rem aliquam. ff. de noua. ⁊ l. in executione. §. fi. ff. e. licet ꝑpter moram non possit perpetuari: qꝛ ante diem nõ potuit in mora cõstitui. d. l. cũ filiusfami. §. fi. ff. eo. Ultra Cuma. et scribẽtes mihi videk ꝙ contra Bar. aliud fortius faciat: inquãtum Bar. tenet, qꝺ quando occidẽdo purificatur obligatio interfectoris, ꝗ̃uis esset cõditionalis, tũc cõmittitur mora per talem occisionẽ: istud videtur omnino irrationabile: qꝛ idẽ actus occisionis non debet inducere purificationẽ obligationis ⁊ moram: vt videtur velle Bart. sicut dicimus quod euentus conditionis non debet inducere purificationẽ obligationis et morã: ꝓm Bar. met ⁊ alios in. l. quoties in diem. ff. eo. per legem quod dicimus. ff. de solu. sed defende Bart. quod in. d. l. eum qui ita. §. fina. cũ glo. ibi: Titius qui occidit hominem promissum, tenebatur ex prima eius obligatione, que a principio fuit pura: et occidẽdo fecit qꝺ secũda stipulatio cõditionalis seij, quę in cõtrariũ euentum nouasset primam, ⁊ interim eam reddebat conditionalẽ, nõ põt amplius habere effectũ: ⁊ sic facit ꝙ prima redit ad suã primã naturã: et sic purificak ꝓut primo erat: qꝛ ergo in ipso actu occidẽdi prima obligatio purificatur, ex quo redit ad primum statũ: ideo tũc bene occidẽdo cõmittitur mora: ⁊ sic actus occisionis bene ibi constituit moram. vt dicit glo. sed nõ simpliciter purificat obligationẽ occisoris, qꝛ omnino ab initio fuit pura: sed occidendo facit ne scd̃a stipulatio condinalis amplius possit reddere primã conditionalem: ista est intẽtio Bar. apertius tamẽ declarata quã Bar. declaret.

Ja colono.

De ista dixi notabi. in. l. si stipulatus fuerim. §. j. ff. eo.

1 ¶ Litis contesta. super sorte, nõ impedit cursum vsurarum.
2 Per litis contest. antique actioni additur noua qualitas.
3 Usura dicitur pena.
4 An ⁊ quando pena in contractibus vel vltimis voluntatibus presumatur adiecta in fraudem vsurarum.

Cum stipulati sumus.

1 † Litis contestatio sup sorte nõ impedit cursum vsurarũ. h. d. dubiũ faciebat: qꝛ per litis ꝯtestationẽ inducik nouatio l. aliã. ff. de noua. plene no. in. l. j. C. de iudi. sed ꝑ nouationẽ impeditur cursus futurarũ vsurarũ. l. nouatiõe. ff. de noua. ꝯtrariũ tñ decidítur in hoc tex. ⁊ ratio decidẽdi est qꝛ non solet fieri deterior cõditio eorũ qui litẽ cõtestank. l. nõ solet. ff. de reg. iur. ⁊ d. l. aliã. qꝺ esset si litẽ cõtestando impediret cursus vsurarũ ꝓmissarũ: ⁊ ad ꝯtrariũ respõdet Bar. ꝙ nos loquimur in nouatione necessaria q̃ fit per litis cõtestationẽ: sed. d. l. nouatione. loquik de nouatione voluntaria. Tu responde clarius ⁊ fundamentalius: ꝙ ꝯtrariũ ꝓcedit in nouatiõe extinctiua, q̃ est ꝓprie nouatio: ꝑ quã prima obligatio tollik, ⁊ in aliã transfunditur. l. j. ff. de noua. ⁊ §. ꝑterea. insti. quib. mo. tol. ob. et ꝑ talẽ nouationẽ ꝓpriã ⁊ extinctiuã bene impedik cursus futurarũ vsurarũ: ita ꝓprie loquik. d. l. nouatione. sed ꝑ litis cõtestationẽ nõ fit nouatio ꝓpria, que sit extinctiua prioris obligatiõis, sed bñ fit nouatio accumulatiua, et sic impropria: qua prime obligationi ⁊ actioni alia obligatio accumulatur: qꝛ per litis cõtestationem per quam quasi cõtrahitur

2 obligatur instãtie et iudicio. l. iij. §. idẽ scribit. ff. de pecul. † Itẽ per litis contestationẽ antique actioni additur noua qualitas: qꝛ vbi prima actio erat tẽporalis, vel morte peritura, efficitur perpetua, ⁊ trãsitoria ad heredes. d. l. aliam. ⁊ ibi plene Bart. ff. de noua. glo. Cy. ⁊ alij. in. d. l. j. C. de iudi. ⁊ sic patet ꝙ nouatio q̃ fit per iudiciũ seu per litis cõtestationem, nõ detrahit aliquid precedenti obligationi, sed addit: ideo nõ impedit cursum vsurarum promissarũ, vt dicit tex. ⁊ de duplici nouatione: scz extinctiua ⁊ accumulatiua dixi etiam in. l. si insulã. in. vij. oppo. j. partis. ff. eo. ¶ Amplia istũ tex. vt vsure currant nõ solum pendente lite cause principalis, sed etiam in instantia cause appellationis. l. fi. ff. de re iudi. ⁊ l. negotiorũ. in princi. ff. de appel. Pau. de

3 ca. ⁊ d. Alex. hic. ¶ † No. ex tex. ibi penã in singulos menses, qꝺ vsura dicitur pena. ad idẽ. l. lecta. versi. sed cum sortis. vbi Moder. ⁊ do. Alex. ad hoc no. ff. si cer. peta. ⁊ l. qui sine. vbi Bart. ff. de nego. gest. ⁊ hoc est verũ, capiendo nomẽ pena, vt generale: si aũt capiatur in specie, differt in tribus a pena: de qbus hic per Bart. effectus est euidens. qꝛ vsura hodie nec iure ciuili nec canonico peti potest: qꝛ omni iure hodie prohibita est vsura. aut. ad hec: ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de vsur. ⁊ c. qꝛ in omnibus. de vsur. dixi in. l. j. C. de sum. trini. sed pena vtroqꝫ iure põt peti: vt no. in. c. suã. de pen. Adde quartã differentiã: qꝛ vsura que accidit vltra sortẽ, põt peti simul cum sorte principali. l. traiectitie. in prin. et. §. de illo. ff. titu. j. secus est in pena, que succedit lo-

4 co rei. l. rescriptum. §. si pacto subiecta. ff. de pac. ¶ † Tangit etiã Bar. an ⁊ quando pena in cõtractibus vel in vltimis volũtatibus presumatur adiecta in fraudẽ vsurarũ: de quo per glo. Bar. ⁊ oẽs in. l. stipulatio ista. §. alteri. vbi dixi. ff. eo. cũ cõcordã. ibi traditis per do. Alexã. ⁊ per eundẽ in consi. lxxvj. v. volu. qꝺ incip. visis dubitationibus. in vltimo dubio.

1 ¶ Re perempta vel a cõi cõmercio exempta, tenek debitor si eius mora vel culpa precesserit, vel habentis ab eo causam.
2 Occidens speciem debitam, nõ dicitur ꝓprie cõmittere morã.
3 Promissor vel eius heres occidẽs speciẽ promissam, siue iusta causa, siue scienter, siue ignoranter tenetur.
4 Qui tenetur ad dandũ, licet principaliter teneatur ad translationem dominij, tamẽ etiam tenetur si per eius moram vel culpam in non faciendo commissam, res desijt extare, vt non possit naturaliter dari.
5 Factũ eius q habuit causam a ꝓmissore, censek factũ ꝓmissoris.
6 Culpa perpetuat obligationem etiam ignorantis vinculum.
7 An ⁊ quando quis teneatur de negligentia.
8 Qñ debitor fuit in mora tenek ad fructus vel interesse. ⁊ nu. 9.
10 Debitor ꝓbabiliter ⁊ iuste ignorans se esse debitorem, et faciẽs actũ licitum manumissionis, tamẽ tenetur ad estimationem: ex quo facto suo licet probabili res desijt esse in cõmercio nostro.

Si seruum stichum.

1 † Re perẽpta vel a cõmuni cõmercio exẽpta, tenek debitor si eius mora vel culpa precesserit, vel habẽtis ab eo causam. h. d. vsqꝫ ad. §. sequik. Uel sic: occisio ⁊ negligentia in nõ curando, vel custodiendo rẽ debitam. perpetuant obligationẽ. ⁊ faciunt debitorem teneri de interitu. Itẽ re exẽpta a cõmuni cõmercio tenetur debitor: si ei⁹ mora, vel culpa interuenerit, vel habẽtis cãm ab eo etiã ignoranter: secus si facto tertij, non habentis a debitore causam, lz debitor ab eo habuerit. h. d. ¶ Diuidik in qnqꝫ partes principales. In prima loquik quando species promissa desijt posse prestari, eo qꝛ desijt esse in rerũ natura facto culposo ꝓmissoris, qui eã occidit. In secũda: qñ desijt esse in rerũ natura negligẽtia ꝓmissoris cõmissa in nõ curãdo infirmũ: aut in nõ custodiẽdo. In tertia qñ desijt posse prestari: qꝛ desijt esse in cõmercio nostro: tamẽ est in rerũ natura: ⁊ intercessit mora vel culpa debitoris, vel illius qui habuit causam a debitore: cui⁹ factũ reputak esse ipsius debitoris. In quarta loquik quãdo desijt esse in

esse in cōmercio nostro facto alterius tertij q nō habuit cām a debitore,lʒ debitor ab eo cām habuerit.In.v.ampliat tertiam decisionē:vt heres debitoris teneaṫ q̄uis ignorās seruū debitū manumiserit.scda ibi:finautē negligat,infirmū.tertia ibi:ʒ et si sit quidē res.quarta ibi:si aūt alien⁹.qnta ꝛ vl.ibi:de illo queriṫ.
¶ In scda parte ibi:in faciēdo qdem:lege interrogatiue.ꝛ iunge ver.qꝛ qui dare.vbi ponit rōnē dubitatiōis q̄re videbaṫ non esse cōsiderandā culpā in nō faciēdo cōmissaʒ:postea in ver.an in nō faciēdo:poniṫ decisio in ꝯrium cū dicit ꝙ magis ꝓbanduʒ
2 est.¶ † No.primo ex tex.ibi:nulla mora interueniēte.iūcto vſi. seq.ibi:si quidē occidat eū:ſm Imo.Cu.ꝛ Paul.de ca.ꝙ occidens speciē debitā nō diciṫ ꝓprie cōmittere morā:ꝛ sic occidere nō est ꝓprie mora.idē tenet Paul.de cas.in.l.mora.ſ.e.Ad idē tex.in.§.sequiṫ.ſ.ea.l.in ver.si vero morat⁹.vbi tex.facit differentiam occidat vel sit in mora.ad idē tex.in.l.si fideiussor ꝓmissum alal.ſ.de dolo.ad idē bon⁹ tex.in.l.mora.§.fi.ſ.de vsur.vbi dicit tex.itē si fideiussor solus morā fecerit nō teneṫ sicut si stichū ꝓmissum occiderit.nā nullū simile est idē.l.qđ nerua.ſ.depo.Et si diceres cauillādo ꝙ ibi dictio sicut:ponaṫ exēplificatiue non cōgrueret illud.§.vbi patet ꝙ dictio sicut:stat similitudinarie.ꝛ sic nō est exemplū,sed similitudo.Ad idē bene facit significatio istius vocabuli mora:nā est moratio seu culposa dilatio in omittendo seu negligēdo cōmissa,sed is qui occidit non moraṫ neqꝫ differt:vñ cū careat noie debet etiā carere effectu:vt dicit tex.in l.a nullo.in fi.C.de ferijs.Itē pōdera ꝙ Bart.in.l.mora.ſ.eo.in pe.opp.ad fi.tenetiexpresse ꝙ occidere nō sit vera mora ſʒ ficta.Contrariā opinionē ꝙ imo occidendo dicaṫ proprie mora committi:tenet.d.Alex.hic:in duob⁹ locis.s.in scdo no.ꝛ etiā in vlt. col.ꝛ idē do.Alex.in.d.l.mora.in fi.ſ.e.ꝛ ita dicit tenere Barto. et alios in.d.l.mora.ſʒ errat qꝛ lʒ Bart.ibi.in pe.opp.in prin.dicat ꝛ opponat ꝙ occidēdo semper est in mora:tñ postea in fi.illius pe.oppo.tenet Bar.prout etiam.ſ.retuli ꝙ occidere nō est vera mora sed ficta.Istud idē tamen tenet glo.in.l.eum qui ita. §.fi.ſ.eo.ꝛ pro ista parte non obst.ista.l.nec.d.l.si fideiussor.ſ.de dolo.qꝛ loquunṫ de mora precedēte homicidiū:qꝛ verū est nullam morā ꝓcessisse sed in ipso actu occisiōis cōmittiṫ mora:ꝛ sic in illis iuribus intelligiṫ nulla mora adhibita.s.in cessatione solutionis:tene ꝓmā opinionē que est magis cōis:ꝙ occidere speciē debitā nō est ꝓprie mora:qꝛ mora cōsistit in nō faciendo,sed hic est culpa vl dolus in faciēdo:tñ occidere habeṫ pro mora seu loco more,quātū ad ꝑpetuādū actionē ꝛ obligationē:qꝛ ita ꝑpetuatur obligatio ꝛ actio ꝑ occisionē sicut ꝑ morā:ꝛ sic stat cōclusio ꝙ occidere nō est mora ꝓprie.Ex quo insurgit vtilis differētia ſm Cuma.s.an occidat:vel an sit i mora:qꝛ ex mora veniūt in actionib⁹ bonefidei fruct⁹ ꝛ vsure:in stricti iuris iudicijs venit estimatio quāti plurimi ex mora:ſm Bar.ꝛ alios i.l.si filiusfa.§.j.vbi vidimus.ſ.eo.ex occisione aūt nō veniūt fructus,nec estimatio quāti plurimi:qꝛ hic non esset vera mora:ꝛ si viueret species debita ipse debitor,istas cōmoditates haberet:ꝙ nota ꝑ bona limitatione.d.l.si filiusfami.§.j.ꝛ iuriū ibidē allegatorū.
3 ¶ † Scdo no.ex tex.ibi:si qdē occidat:iūcto ver.de illo.ꝙ promissor vel eius heres occidens speciē ꝓmissam sine iusta cā,siue sciēter siue ignorāter,teneṫ:qꝛ fingiṫ viuere:ꝛ perpetuaṫ obligatio sicut si viueret:sec⁹ si eū merētē iuste occideret.l.q seruū.ſ.e. ꝛ.l.qd ergo.§.si heres.de leg.j.ꝛ qꝛ tex.nō aperit q̄ actiōe teneatur occidēs speciē ꝓmissam:dicūt Imo.ꝛ do.alex.ꝙ teneṫ ex stipulatiōe:vt.l.mora.ſ.e.nisi ꝓmissio est facta in diem vel sub cōditiōe:ꝛ añ diē vel ꝯditionē occidisset:qꝛ tūc teneret solū actione de dolo subsidiaria.l.si fideiussor.ſ.de dolo.ꝛ vidimus i.l.mora.ſ.e.sed errāt:qꝛ ꝑdicta iura loquunṫ in fideiussore occidēte: sed ipse reus pricipalis occidēs,sēp teneṫ directa ex stipulatu actiōe.nisi velis dicere ꝙ etiā reus principalis occidēs spēm ꝓmissam,teneaṫ vtili ex stipulatu actione.ꝑut satis vr̄ posse ꝓbari in.l.q seruū.ſ.e.ꝛ ex idētitate rōnis.iura ꝑallegata q̄ loquunṫ
4 in fideiussore occidēte,extēdi pñt ad reū pricipalē.¶ † Tertio no.in ver.finaūt negligat.ꝙ q teneṫ ad dādū lʒ principaliter teneatur ad trāslationē dñij:vt.l.vbi aūt nō apparet.§.fi.ſ.eo.tñ etiā teneṫ si ꝑ ei⁹ morā vel culpā in nō faciēdo cōmissam,res desijt extare,vt nō possit naturaliter dari:et iste est ꝓprius sensus huius versiculi licet per verba obscura et inordinata cōpositi.
5 ¶ † Quarto opp.ex isto tex.distinctio,ꝙ si debitor speciei sit in mora vel culpa in faciēdo vel nō faciendo.ꝛ sic negligendo:siue occidat:siue negligat infirmū:nō adhibēdo medicū vel imperitum:vel nō custodiēdo:vel manumittēdo seruū promissum:vel faciēdo fundū sacrū vel religiosum:vel ipse vel habēs causaʒ ab eo:in omnib⁹ his casib⁹ teneṫ:qꝛ factū eius qui habuit causam a ꝓmissore,cēseṫ factū ꝓmissoris:qꝛ ꝓmissor nō debuit alienare rē tali ꝑsone,q̄ faceret ne posset eā dare:et hec vera nisi ex causa de ꝑterito fieret quominus dari posset:vt hic in ver.Itē si homo:si aūt res ꝓmissa tꝑe ꝓmissiōis erat aliena,ꝛ eximatur a cōmercio nostro:qꝛ dñs serui promissi eum manumiserit:vel fundū sacrū aut religiosum fecerit:liberatur ꝓmissor:qꝛ sine facto ꝛ culpa sua rem dare nō pōt:sicut qñ species debita sine culpa ꝛ mora ꝓmissoris perijt,debitor liberaṫ.l.si ex legati cā.ſ.e.ꝛ.l.ꝙ
6 te.ſ.si cer.pe.¶ † Quinto ꝛ vltimo no.in ver.de illo.ꝙ culpa ꝑpetuat obligationē etiā ignorantis vinculum:ꝛ in hoc differt a mora:qꝛ mora nō cōtrahitur per eū qui ignorat,nisi in ista ignorantia caderet culpa.d.l.qđ te.ſ.si certū pe.sed culpa bene cadit in eo qui habet iustam causam ignorātie.¶ Glo.in verb.in nō faciēdo.ponit duos intellectus ad tex.ꝛ sequitur scdm intel. Ioā.q est cōis ꝛ verus:ꝛ sic hʒ duas partes.scda ibi:vel dic ſm Io.ꝛ sic cōcludit gl.ꝙ ꝓmissor teneaṫ de negligētia cōmissa in nō faciēdo,per multa iura in ea allegata:sed nō rñdet ad.l.venditor ex hereditate.§.pretiū.versi.quēadmodū.ſ.de here.vēd.
7 Rñde vt hic per Bar.† Et si queratur an ꝛ qñ quis teneaṫ ex negligētia,Bar.notabiliter distinguit,vt hic per eū:cui⁹ doctrine adde primo:dum tʒ in cōuento actione ꝑsonali,ꝙ si creditor prius fuit in mora speciē recipiēdi,cū debitor ei obtulisset,ꝛ tūc nō imputatur debitori culpa negligētie circa speciē vel fruct⁹. l.si mora.so.ma.ꝛ.l.si per emptorē.ſ.de peri.et cō.rei ven.Adde rationē esse ne debitor inuitus cogatur fidei procurator,vel negotiorū gestor alterius:ꝛ hoc est qđ ꝓprie vult dicere text in.d. l.si mora.ibi ne in perpetuū agrū eius colere cogatur.¶ Itē dum Bar.tʒ ꝙ qñ creditor nō fuit in mora,ꝛ agit ad id ꝙ aliqñ fuit ipsius creditoris:ꝛ sic agit ad restituendū:tūc debitor teneṫ de negligētia circa rē ꝛ circa fructus.l.videamus.ij.in princi.ſ. de vsur.secus qñ agit ad id qđ nūq̄ fuit ipsius creditoris,ꝛ tūc nō teneṫ debitor de negligētia circa fructus:ita loquiṫ.d.l.vēditor ex hereditate.§.pretiū.versi.quēadmodū.Adde rationē diuersitatis:qꝛ qñ teneṫ ad restitutionē rei q̄ fuit creditoris,tunc teneṫ ad fructus perceptos,qui percipi potuerūt,ꝛ sic ad percipiendos.arg.l.domū.C.de rei ven.ideo nimirū si teneṫ de negligentia cōmissa circa ipsos fructus,cū teneatur de percipiēdis: qñ vero solū teneṫ de fructibus perceptis:puta qꝛ non teneṫ ad restituendū,ꝛ teneṫ ad fructus solū illa ratiōe ne locupletetur: tunc nō tenetur de negligētia cōmissa circa fructus,ex quo solū teneṫ de perceptis.¶ Limita no ſm Ang.qñ fructus iam maturos patereṫ debitor corrūpi:ꝛ sic fuisset negligēs in cōseruando fructus iam natos:de tali negligētia bene teneretur:qꝛ diciṫ quodāmodo cōmissa circa substātiā rei,cū sit circa fructus iam natos:ꝛ sic circa partem rei:qꝛ fructus pendētes censentur esse pars rei.l.fructus pendētes.ſ.de rei ven.ꝛ.l.fi.§.penul.ſ.de his q̄ in frau.cre.ꝛ ita exꝓsse glo.in.d.§.pretiū.versi.quēadmodū.in
8 ver.argueret.ꝛ sequunṫ Imo.et ceteri Moder.hic.¶ † Scdo limita Bar.qñ debitor fuit in mora:qꝛ tūc ꝓpter morā teneṫ ad fructus vel ad interesse.l.si filiusfa.§.j.vbi vidimus.ſ.eod.ergo etiā teneṫ ad negligētiā fructuū.Aduerte singulariter istud ꝓcedit:qñ sibi nō esset impletū per partē aduersaʒ,ꝛ ꝑ cōsequēs re ipa nō fuisset debitor i mora cōstitutus,tūc sibi licitū eē curā fundi negligere.d.l.vēditor ex hereditate.§.pretiū.versi.quēadmodū.ita loquiṫ ꝛ ꝓcedit doctrina Bar.hic:secus aūt si ille qui implemētū ꝑcepit neglexit fruct⁹ quos percipere potuisset:qꝛ cū tūc re ipa in mora cōstituaṫ ꝓpter implemētū sibi factū.l.iulianus.§.ex vēdito.ver.possessionē.ſ.de actio.emp.ꝛ.l.curabit. C.eo.ideo cū tūc teneaṫ colere fundū,nec pōt negligere,tenebitur de negligētia circa fruct⁹,ſm Cy.i.l.in minorū.C.in q.cau. in integ.resti.nō est neces.ita singulariter limitat istā doctrinā Bar.Alex.in.l.de diuisiōe.ad fi.ſ.so.ma.vbi de hoc multū gloriaṫ:ꝛ dicit hoc esse ꝑ neminē pōderatū.Sʒ tu aduerte ꝙ Are. ibi in vlti.col.lʒ Bar.hic:ꝛ de ꝑdictis nō faciat mētionē,tʒ de directo ꝯriū.Motus subtiliter qꝛ mora irregularis q̄ ꝯbitur re ipsa:per implemētū factū ab vna parte:facit vt alter solū teneaṫ de fructib⁹ perceptis,sed nō de percipiēdis:per.d.l.in minorū. ꝛ.d.§.pretiū.versi.quēadmodū.eo qꝛ nō tm̄ opaṫ mora irregularis,q̄tū regularis,ꝛ hoc ꝓbat optimo simili:qꝛ lʒ malefidei possessor verus,teneaṫ de fructib⁹ perceptis ꝛ ꝑcipiēdis.l.si nauis. ſ.de rei ven.tñ malefidei possessor fictus,nō teneṫ nisi de perceptis.l.ij.ꝛ ibi Bar.in.iij.opp.C.de fruc.ꝛ lit.exp.ita q est in mora vera,hñ teneṫ etiā de ꝑcipiēdis:ꝛ cōsequēter de negligētia fructuum:qñ vere fuit interpellatus:sed qñ est in mora nō vera,sed impropria ꝛ irregulari,tūc nō dʒ teneri de percipiēdis:pōdera ergo qđ in.d.l.vēditor ex hereditate.§.pretiū.vsi.quēadmodū. nō apparet de aliquo implemento,et sic non apparet de aliqua mora etiā irregulari,ideo nō tenetur de negligētia fructuū:vñ si in illo text.pretiū integrū fuisset solutū vēditori:et sic perfecte impletū ex parte emptoris,ibi venditor diceret in mora re ipsa: ꝛ sic teneret ad negligentiā fructuū.Tenendo opinionē domi. Alex.que esset maxima limitatio ad illū tex.ſʒ ſm Are.ille tex. procedit etiā sequuto implemēto:qꝛ mora irregularis q̄ causaṫ re ipsa ex implemento,nō facit teneri de negligentia fructuū:ꝛ

esset magna ampliatio illius tex. & de eius intel. vide p Bal. in. l. si traditio. in. ix. q. C. de act. emp. ¶ Quid tenēdū: habeo passuz pro ambiguo, tñ puto q opinio. d. Alex. sit verior: q teneat etiā de pcipiēdis, in recōpēsationē implemēti recepti ab alia parte: & ad hoc vr mihi bñ facere tex. s. allegatus p eū in. d. l. iulianus. §. ex vēdito. ver. possessionē. ibi: an habeat facultatē fruct9 percipiendi. & sic pondero q tex. nō loquit de fructibus pceptis: sz de his q percipi potuerūt: dū dicit an habeat facultatē fructus percipiendi. & tñ propter implementū factū a vēditore, et sic pter morā irregularē, q contrahitur re ipsa, teneat ad percipiēdos: & tenēdo istā partē pōdera q ista nō esset limitatio ad doctrinam Bar. vt dicit Alex. in. d. l. de diuisione. ad fi. sed verius

9 esset ampliatio. ¶ † Inquātū Bar. dicit in fi. q si debitor fuit in mora teneat de negligētia fructuū: amplia dictū Bart. nō solū qñ fuit in mora mediāte interpellatione, sed etiā qñ fuit in mora irregulari: q re ipsa cōmittit mediāte implemēto. & nota predicta q2 pulchra sunt et subtilia: nec per alios examinata hic. ¶ Glo. in ver. fecit. diuiditur in duas partes. In prima remouet vnū 2rīū & bene. In secūda allegat plurimas 2cor. scda ibi: & facit ad hec. iuxta hāc glo. Bar. format aliquas qōnes faciles hic vt per eū: cū cōcor. traditis per do. Alexā. ¶ Glo. in verb. statuliber. ponit casum ad ver. itē si homo. quē Bar. reprehēdit per tria: de quib9 hic per eū: tñ ad scdm fundamentū posset respōderi sm Cuma. q gl. nō dicit q seruus esset heredis: sz simpliciter: dicit, pmisi tibi dare stichū: & nō dicit cui9 esset: vñ intelligit Cuma. q erat testatoris: q postea me instituit heredē: sz tu caue q2 ob. gl. parua. in ver. pmissoris. que dicit q erat pmissoris tpe stipulatiōis: vñ Bart. ponit alio modo casum qñ seruo pprio testator legauit libertatē sub cōditiōe, postea eius heres pmisit talē seruū statuliberū alteri: & sic tpe pmissiōis erat promissoris: vt dicit tex. q2 iā fuerat heres si postea eueniat cōditio libertatis pmissor liberat, ex quo ipe nihil fecit: & hoc modo pcedit text. ibi: ex precedēti causa: & si dicat q factū defuncti censeatur heredis, & sic sibi preiudicet vt dicit gl. in. l. si seruus furtiuus. in prin. s. de cōdi. fur. rñdet Bart. q ibi sequuta est volūtas defuncti: hic aūt antecessit: ideo nihil pōt imputari heredi: cū isto intellectu Bar. trāseūt Ang. Imo. & simpliciter. d. Alex. hic: sz certe sol. Bar. nō est bona: q2 imo i. d. l. si seruus furtiuus. factū testatoris precedebat factū heredis attēta veritate: sicut & hic. Scdo & fortius debet esse totū econtra eius qd dicit Bar. nā qñ pcedit factu testatoris: q2 testator prius relinquit libertatem seruo sub cōditione, fortius debet teneri heres qui pmisit post factū testatoris: quā qñ pmisit ante: ptz: q2 qñ promisit ante, nō potuit cogitare etiā in genere de facto futuro testatoris, sicut potuit cogitare de facto preterito ipsius testatoris. Tertio & adhuc fortius si testator in hoc tex. prius reliqt libertatē seruo sub cōditiōe, certe postea heres nō potuit adire hereditatē, nisi prius viderit testm: & sciuerit se heredē ex testō. l. sed & si de sua. s. de acq. here. Bart. j. in ver. de illo. ergo sciuit libertatē relictā illi seruo, ideo inepte vr loqui Bart. dū dicit: qd tūc nihil pōt imputari heredi, qñ factū testatoris precessit: imo tūc est imputandū heredi, qui presumit vidisse testm, et sciuisse tale legatū libertatis: nisi fortassis diceres: q post mortē testatoris, anteq adiret hereditatē, promisit talē seruum. ita posset saluari Bart. sed esset magna diuinatio. Vñ ad. d. l. si seruus furtiuus. cū gl. rñde melius ex mēte Cuma. hic: qd ibi loquit quātum ad tollēdū cōdictionē furtiuā: vbi tractat de lucro: & tūc factū testatoris reputatur factū heredis: vt ibi dicit gl. s. quo ad perditionē lucri hic aūt tractat de dāno. s. de obligādo heredē, qui nō dz teneri ex stipulatione ad estimationē serui effecti liberi sine aliquo suo facto: cū culpa careat: & intelligat promisisse seruū talē qualis erat vt. l. si a substituto. in fi. cum. l. seq. de leg. j. ¶ Glo. in ver. petitū. diuiditur in tres. In prima opponit cōtra tex. & bene soluit. In scda cōtra solutionē opponit, & bene soluit. In tertia format aliam oppositionem, et de solutione se remittit: rñde vt hic per Bar. & bene. secūda ibi: sed tunc oppo. tertia & vltima ibi: & fac hic questionē. ¶ Extra glo. Bart. fortiter opponit cōtra istum versi. si. quod heres qui manumisit seruum nō debeat teneri ad estimationē, postq ignorabat et habebat causam iustam ignorātie: quia seruus erat alij relictus in codicillis: et sic nō potuit ei imputari mora vel culpa. Bar. sequendo glos. in. l. in summa. §. si seruum. s. de cōdi. indebi. respondet quod in isto text. heres ex persona defuncti lucrū sentit. l. inter stipulantem. §. si rem. s. eod. ideo licet ignoret, et actum licitum manumissionis faciat, tenetur: nā si illicite occideret, indistincte teneretur, siue pretendat cām lucratiuam siue non: vt hic: et in prin. huius l. si autem nō esset debitum ex causa hereditaria, & sic lucratiua: tūc debet distingui: an fuerit in mora vel nō: vt in contrario: cū ista solutione trāseunt Ang. Imo. & Alex. hic: & dicit do. Alex. q ad hoc iste tex. forte nō reperitur alibi: & sic patet sm eū q iste tex. nō procedit quādo hereditas nō esset lucratiua, sed dānosa: vt. l. si seruus legatus. §. stichū. de leg. j. et. l. si hereditatem. in prin. s. man. & ista est magna restrictio ad istū text. Tu aduerte dum Bar. tz q in isto text. heres ex persona defuncti pretendit causam lucratiuam, nō intelligas q pretendat cām lucratiuam in ipso seruo quē manumisit: vt intellexit Ange. & male: q2 reuera iste seruus nō peruenit ad heredē ex causa hereditaria: quia isto modo fuisset testatoris, & nō potuisset manumitti per heredem: vt in gl. vñ intellige: q hic seruus erat proprius ipsius heredis, sed habuit a defuncto alia lucra hereditaria: etiā vt intellexit Imo hic. Item aduerte q sm solutionē Bar. nō procedit equiparatio inter occisionē serui & manumissionē: imo est differentia: q2 si occidit illicite, indistincte tenet: siue pretendat causam lucratiuam, siue nō: sed in manumittente tunc tenetur quādo pretendit a defuncto causam lucratiuam, als secus: istud nō videt bene dictū: q2 tex. iste equiparat occisionē & manumissionem: sicut etiā facit in. l. si mihi. j. de solu. Item sm Cuma. ratio Bar. nō est bona: nā lz heres pretendat causam lucratiuā: certe etiā ipse legatarius in legato pretendit causam magis lucratiuam: vt. l. si legatarius. de legatis. iij. et. l. si hereditatē. in prin. s. māda. ergo cū heres culpa careat, debet esse melior conditio possessoris: vt dicit text. in. §. sequitur. in fi. j. ea. l. & sic dz liberari heres cū sit ignorās. Sed ad hoc pōt clare rñderi: vt etiā dicit Alex. q nō est par causa: ex quo legatarius in re hz volūtatem defuncti p se: sz heres nō habet: vñ putat Cu. & bene & eū etiā sequitur Bexu. quicquid dicat. d. Alex. nō esse faciendam differētiam an precedat causa lucratiua vel nō: q2 iste text. non fundat se in causa lucratiua: sed pōt dici, q heres qui manumisit primo fecit facto suo quominus dare possit: vnde nō videtur iustum q liberetur facto suo: vt. §. nūc videamus. j. ea. l. Itē iste qui manumisit lz ignoraret seruū alteri debitum, tñ manumittendo voluit de suo donare libertatē seruo: ideo equius videt q ista liberalitas videat facta per se quā in dānū legatarij: ideo tenet sibi ad estimationē: tñ sm do. Alex. si istud sciuisset nō manumisisset ne duplici onere grauaretur: sed p isto intel. Cuma. adde bonū tex. in. l. quidā ita. §. si quis filiū. s. ad treb. vbi text. ponit similē casum, sed in fortiorib9 terminis q hic: q2 ibi testator prohibuerat codicillos aperiri in vita filij: & sic filius manumittēs fuerat in bonafide manumittendi: & tamen sorori legatarie dz prestari estimatio talis serui: & rationem ibi assignat tex. ne factum eius alteri dānum afferat: imo fortius decidit ibi text. qd heredes filij manumittentis tenebuntur sorori legatarie, nō solum ad estimationem, serui manumissi, sed etiam ad estimationē alterius hereditatis, in qua seruus manumissus fuit heres institutus: q hereditas fuisset qsita legatarie, si seruus non fuisset manumissus: & sic pondera q ibi nō pōt cōsiderari q heres habeat cām lucratiuam, cū teneat etiā ad alterā hereditatē vltra estimationem serui manumissi. Vnde cōclude mirabiliter & tene mēti pptuo: q debitor probabiliter & iuste ignorans se esse debitorē, & faciens actū licitum manumissionis, tñ tenetur ad estimationē ex quo facto suo licet probabili res desijt esse in commercio nostro: & sic non posse dari: ita est tex. mirabilis in isto ver. de illo. & in. d. l. quidam ita. §. si quis filium.

1 ☞ Si res desijt posse prestari non potest mora purgari.
2 Qualiter intelligatur cōstitutio vetus disponens, culpa debitoris perpetuari obligationem.
3 Purgatio more permittitur ex equitate cōtra rigorem iuris.
4 Errant qui sequunt subtilitates iuris, & discedūt ab equitate.
5 Subtilitas veritatis inuestigatiua commendatur a iure.
6 Ultima mora nocet: fallit vt. j. nu. 7.
8 In pari causa potior est conditio possidentis qui se defendit.
9 Doctor antiquus nō debet dedignari sequi sniam adolescētis.
10 Perpetuatio more quos effectus operatur.
11 Purgatio more quos effectus operatur.
12 Si duo pmiserūt se non offendere sub pena, & se semel offendant ita q nō apparet qs primo offenderit: neuter tenetur ad penā.

1 Sequitur. †Si res desijt posse pstari non pōt mora purgari: als ex eqtate permittitur: et vltima mora nocet: & in pari cā melior est cōditio possidētis, qui se defendit. h. d. vsq ad. §. nūc videamus. & iste. §. est clauis & fundamētum in materia purgatiōis more sm Bal. hic. ¶ In tex. ibi: expeditū intellectū habet. Pau. de ca. & do. Alex. intelligūt istū text. qñ pmissor occidit spēm pmissam, & sic res desijt esse in rerū natura: tu generalius intellige text. prout iacet si pmissor fecit quominus soluere posset. s. occidēdo, vel manumittendo: vel aliter eximēdo a cōmuni cōmercio: tūc q2 nō pōt oblatio fieri, & sic res pmissa dari: ppter culpā pmissoris, ideo non est tractādū de purgatiōe more, cū illa fiat p oblationē: & nūc oblatio fieri nō pōt: vñ Bar. generaliter no. ex isto tex. q mora in faciēdo commissa nō purgatur. ¶ In tex. ibi: hic hesitatur. et causa

hesitationis

hesitationis est,qꝛ si debitor semel fuit in mora tradēdi acquisi-tū est creditori ius ꝑpetuatiōis:vt p interitū rei nō extinguaꝛ obligatio:vnde nō vr ꝙ reus postea offerēdo possit creditori preiudicare:ꝛ alterare naturā quam obligatio ex eius culpa acquisiuit.ꝛ istud est verū de rigore iuris:secus de equitate que in hac materia attendi debet ꝛ qꝛ in pari causa melior debet es-
2 se conditio rei:vt habes in litera. ¶ † No.j.ꝙ constitutio vetus disponens culpa debitoris ꝑpetuari obligationē: intelligitur dupliciter:vel qñ culpa fecit ne posset soluere.s.occidendo:manumittendo vel aliter eximendo a cōmercio nostro. Secundo quando morā ꝯmisit ꝛ sic vides ꝙ culpa ꝛ mora equiparanꝛ ꝗ̄tum ad perpetuandū obligationē:intellige tñ re perempta ꝑpetuari obligationē vtiliter:ꝛ nō directe. nam obligatio directa non potest stare ad impossibile:vt teneaꝛ ad rē peremptā,
3 sed datur vtilis:vt.l.qui seruū.j.eo. ¶ † Scđo no.ꝙ purgatio more permittiꝛ ex equitate contra rigorē iuris: ex quo collige duo. Primo ꝺm Cuma.hic melius probari in isto tex. quā alibi in iure ꝙ statutū licet generaliter loquatur:tamē recipit restrictionē ꝛ limitationē ab equitate:de quo per Bar.in.l.omnes populi.in.vj.q.ꝑncipali.de iusti.ꝛ iur. Scđo ex hoc colligit Jmo. ꝙ vbi in materia purgatiōis more sunt opiniōes:illa est sequēda q̄ magis adheret equitati. Adde bñ facere ꝙ qñ prima opinio sapit equitatē:secunda merū iuris rigorē,prima opinio in dubio cēsetur approbata glo.est no.in.l.si cū exceptione.§.sed et si quis.in gl.fi.in ver.omnimodo.ff.qđ me.cau.per quā gl.ita tenet Are.in cōsi.clxiij.qđ incip.diligēter,ꝛ mature discussis.in vij.volu.ꝛ ita limitatur regula:q̄ habet ꝙ in dubio vltima opinio censeꝛ approbata:vt no.Barto.in.l.bona fides.ff.deposi.
4 ¶ † Tertio pōdera egregiū tex.ibi in quo genere plerūqꝫ sub autoritate iuris sciētie perniciose erraꝛ.ꝺm Pet.de bellaper. Ang.Jmo.Cu.ꝛ.d.Alex.ꝙ errāt qui sequunꝛ subtilitates iuris stricti,ꝛ discedunt ab equitate:ꝛ ideo cauere dꝫ doctor ꝛ aduocatꝰ ne iuris rigorē sequaꝛ:nam potius dꝫ equitatem sequi. ꝛ dicit Cuma.hic:ꝙ iste tex.semper esse deberet in oculis iudicare debentiū.nā pleriqꝫ capitosi nolūt discedere ab aliqua regula gñali iuris:cum tamē interpretandā sit per equitatē: per quam solū pōt a regula iuris discedi. Tu aduerte licet oēs ita no.ex hoc tex.tñ iste tex.posset retorqueri ad oppositū cū istud specialiter disponat in hac materia purgationis more, fundata super bono ꝛ equo:vt dicit tex.ergo secus videꝛ in alia materia.Sed adde solēnem tex.ꝛ meliorē de iure in.l.ij.§.itē varꝰ. in fi.ff.de aqua plu.ar.vbi pulchre dicit tex.hoc eqtas suggerit etiā si iure stricto deficiamꝰ q tex.est ad hoc valde sin.ꝺm Bal. ibi in fi.ꝛ de ista materia quando attendi debeat equitas ꝛ quādo rigor:habetur p omnes in.l.j.C.de legi.ꝛ in.l.placuit.vbi dixi.C.de iudi.ꝛ ad istum tex.qui dicit ꝙ ex nimia iuris subtilitate plerunqꝫ erratur:adde text.in.c.dilecti. vbi Cano.de iud.et ibi bal.ad hoc no.ꝛ addit ꝙ magis probatur nimia grossities l.fi.C.de here.insti.qꝛ nimia subtilitas tendit ad ꝑniciem.l.sed hec nimiū scrupulosa sunt.ff.de excusa.tuto. sed nimia grossities est quedā ineptia que adhuc magis a iure reprobatur: vt ibi p eum:ꝛ ꝙ subtilitas pernitiosa reprobeꝛ a iure:adde text. in.c.abbate sane.§.fi.vbi Hemi.ad hoc no.de re iudi.in.vj. Jtē he subtilitates a iudicibus non admittunꝛ.dicit tex.in.l.sicut. §.si debitori.in fi.ff.quibꝰ modis pig.vel hyp.sol. Jtē nimie subtilitates Indibriū appellanꝛ.l.vnica.vbi Bal.ad hoc not. C. de iudi.vid.tol. Jtē Bal.in rub.de postu.prela.in.iij.co. exclamat contra nimiam subtilitatē,qꝛ realitatē vulnerat. Jtē bene not. ꝛ signa ꝙ in interpretanda voluntate testatoris propter nimiā subtilitatem sepe erramus:quia testantis animum nō videmꝰ. ꝺm Bal.notabiliter in.l.precibus.in.vij.col.C.de impub.ꝛ alijs substi. Jtem predictis adde tex.in.l.cum quidam.in versic.subtili reuerentia.C.de fide instru.quē Bal.ibi reputat valde not.
5 contra habentes cōscientiam nimium subtilem,ꝙ non excusentur a damno pecuniario licet excusentur a dolo. ¶ † Limita quando est subtilitas veritatis inuestigatiua:qꝛ illa a iure commendatur.c.capellanus.ꝛ ibi glo.fi.ꝛ.d.Abb.ad hoc no.de fer. ꝛ.c.licet causam.in ver.subtiliter inquirētes.ꝛ ibi.d.Abb.in.ij. col.ad hoc no.de proba.ꝛ distingue in hac materia:vt p Abba.
6 in.d.c.dilecti.in.iij.col.de iudi. ¶ † Quarto no.ex hoc tex.regu. ad quam quotidie allegaꝛ ꝙ vltima mora nocet.ad idē.l.illud. ff.de pericu.ꝛ cō.rei vendi.ꝛ.l.semel mora.ff.solu.matrimo.ꝛ.l.si per emptorē.ꝛ ibi gloss.ff.de actione empti. Jtem adde text.in l.pretor.§.si aliquando.qui est.§.penulti.ꝛ ibi Ang.ꝛ alij not.ff. de operis noui nuntia.vbi etiam habes quod vltima negligentia nocet ꝛ absorbet precedentem.ꝛ dicit ibi Bal.quod magni doctores allegant illū.§.ad hoc. Jtē ad istam regulā adde qđ singulariter decidit Jnnocen.in capitu.calumniam.de penis. vbi ponit singularem decisionem de actore ꝛ reo citatis ad certum terminū,ꝙ si in termino cōparuit actor:sed illicentiatus re-cessit si post terminū cōparet reus:ꝛ accusat contumaciā actoris poterit condēnari actor reo in expensis.qꝛ videntur duo ꝑcepta fuisse facta partibus ad certum terminum citatis:vnum ꝙ compareāt:aliud qđ in termino cōpareāt:vt in.c.cū dilecti. de do.ꝛ cōtu.ꝛ.l.celsus.§.j.ff.de arbi.vnde reus cōparēdo post terminum purgat moram primam:ꝛ dato etiā qđ actor comparuerit i pm̄o termino:tñ postea qñ debuit adesse nō fuit presens: altera parte presente ꝛ sic fuit in vltima mora:ꝛ vltima mora est que nocet quod valde teneas cordi in practica:refert ꝛ pro singula.simpliciter sequitur do.Alex.in cōsi.lxxij.tertij vol.incip.
7 videtur prima consideratione.co.ij. ¶ † Limita istā regulā tripliciter. Primo vt procedat respectū eiusdē persone:secꝰ est respectu diuersarū:vnde mora vltima rei principalis nō nocet fideiussori qui prius constituit creditorem in mora ei offerendo. tex.est fin.in.l.mora.in scđo respōso.ff.eo.ꝛ ibi docto. presertim Pau.ad hoc no. ¶ Secundo singulariter limita fauore rei publice.vñ si respubli.aut rex obtulit ꝯgruo tpe militibus vel doctoribꝰ salariatis suū stipēdiū:ꝛ illi nollēt accipere ꝛ sic fuerint in prima mora:lꝫ postea interpellent rēpublicā illa nō tenetur amplius dare ꝛ sic prima mora nocet:tex.est no.in.l.fortissimi.ꝛ ibi Bart.ad hoc no.ꝛ in.l.nulli.C.de erog.mili ann.lib.xij.ꝛ dicit do.Alex.ꝙ q nesciret illū text. de facili responderet ꝯtrium. ¶ Tertio limita qñ stat per eū in cuius persona dꝫ cōditio impleri vt nō impleaꝛ habetur pro impleta: lꝫ postea interpellet aduersarium vt conditionē impleat:nō teneꝛ quia sufficit qđ solo momēto cōditio fuerit habita ꝑ impleta.l.si quis heredē. C.de insti.ꝛ subst.ita limitat Bal.in.l.j.ad fi.C.eo.de quo dic vt hic plenius p do.Alex.ad quē te remitto. ¶ Quid aūt si simul eodē tpe mora ꝯtratur per creditorem ꝛ debitorem vt cū esset dies soluēdi ꝛ simul obuiassent dixit debitor,nolo dare stichū ꝛ creditor dixit nec ego volo accipere.tenet Ang.hic ad fi.ꝙ mora creditoris prepōderat per.l.si ꝑ emptorē.j.rñso.ff.de actiōe emp. Jtem quia vbi creditor ꝛ reus non cōparēt in termino citationis ꝛ sic quilibet est in mora prepōderat mora creditoris ꝛ sic circūducitur edictū.l.et post edictum.§.circunducto.ff.de iudi.melius facit tex.in.c.j.de do.ꝛ cōt.in.vj. Jdem tenēt Jmo. Cuma.ꝛ do.Alex.hic.sed tu caue quia non est facta interpellatio nec obligatio:ergo nec mora.tñ Ange.loquiꝛ quando erat
8 dies soluēdi que interpellat. ¶ Quinto no.ex isto tex.ad fi. ibi ꝛ par vtriusqꝫ causa sit qđ in pari causa potior est cōditio possidentis, qui se defendit.adde.l.cū par delictū.j.de re.iur.ꝛ in.l. in tribus.ff.de iudi.ꝛ in.c.qđ autē de iure pa.ꝛ sic pondera ꝙ qñ reus fuit in prima mora ꝛ creditor in scđa : hic videꝛ par causa. de quo diceꝛ.j. Jntellige nisi vna culpa esset in negligēdo:ꝛ alia in faciendo:nā illa que est in faciēdo prepōderat:vt est gl.in.l.si
9 mora.vbi late dixi.ff.solut.matri. ¶ † Ultimo vt nihil omittaꝛ de isto text.pondera quod Julianus ꝛ Paulus iuriscōsulti nō sunt dedignati seq sententiam Celsi adolescentis:ideo facit ꝺm Jmo.et Alex.ꝙ doctor antiquus nō debet dedignari sequi sententiā doctoris iuuenis bene dicētis. Ultra eos adde tex.notabilem.xxiij.q.iij.in.c.si habes.ꝛ est tex.sancti Augustini: vbi diuus Augu.dicit:ego senex ꝛ eps tot annoꝝ:nō solū a iuuene: sed etiā ab anniculo paratus sum doceri.ꝛ tex.xxxviij. distinc.c. nullus eps.qđ est fi.ꝛ tex.notabi.in.l.potioris.C.de offi. rec.ꝑuin.ꝛ gl.in.§.ordinatiōe.in ver.tps.in aut.de mona.q̄ gl.no. ar. pro nouissimis doctoribꝰ:ꝛ gl.nota.in.l.j.C.de annonis ciui.lib. xj.que vult ad literā ꝙ scholares optimi facilius aduocātur,ꝗ̄ insufficientes doctores:ꝛ dicit gl.in.l.vnicuiqꝫ.C.de proxi.sacr. scri.lib.xij.ꝙ nō sufficit diu studuisse sed bene: tamē hos senior grauius figit pedē vt inquit diuus Hieronymus contra Augustinum:ꝛ plus valet vmbra senis,ꝗ̄ gladius vel eloquētia iuuenis.ita no.Bal.in.c.j.per illum textum de renūtia. in.l. cum
10 antiquioribus.C.de iure delib. ¶ † Gl.ij.in ver.perpetuari.no. bene istam gl.ꝙ perpetuatio que fit ꝑpter morā debitoris operatur solum effectū respectu interitꝰ,vt perēpta specie debitor non libereꝛ:non aūt perpetuaꝛ respectu temporalis actionis.ꝛ sic actio ꝑpter morā debitoris nō efficiꝛ longioris vite aut temporis ꝗ̄ prius erat:ꝛ sic mora ꝑpetuat cōtra cursum naturalē mortis,sed nō cōtra cursum ciuilē tpis:qđ bene not. ꝛ sic verbū perpetuari nō accipitur hic: vt alias accipitur in materia prescriptionū:in.l.cum notissimi.§.sed ꝛ si quis.vbi glos.ꝛ in.l.fi.C. de prescrip.xxx.vel.xl.an.ꝛ in.l.nā posteaq̄.§.si is qui tēporali.
11 in ver.post litē.vbi declaraui.ff.de iureiu. ¶ † Extra gl.Bar. querit an purgatio more operetur duos effectus.s.purgationis more:ꝛ etiam cōstituendi creditorē in mora:concludit ꝙ sic per.l.si per emptorē.in princ.ꝛ.§.j.ff.de actio.empti.ꝛ.l.illud.in ver.posteriorem morā.ff.de peri.ꝛ cō.rei ven.nam non noceret si constitueret in mora:vtilitas est qꝛ si creditor constituatur in mora debitor non tenebitur de negligentia commissa in nō colendo fundum:ꝛ sic non tenebitur de leui ꝛ leuissima,sed solū de

dolo ꝛ lata culpa, vbi al's teneret: si actor nõ esset in mora cõsti- tutus: cũ Bar. tenent oẽs excepto Ang. qui tenet contrarium, ꝑ tex. in l. qui decẽ. in prin. ff. de solu. qui tex. potius facit pro: vt ibi declarat Bar. qz loquitur in debitore quãtitatis vel gene- ris, q tenet de periculo casus fortuiti. l. incendiũ. C. si cer. pet. et mora creditoris liberat eũ a casu fortuito: quis debitor an fuis set in mora: vt ibi in ver. quꝫ aliquãdo: sed in debitore speciei, q nõ tenet d casu fortuito, ſz de leui culpa mora debitoris causa ta ꝑ oblationẽ liberat debitorẽ a leui culpa, ꝛ facit teneri de do lo ꝛ culpa: ita loquit. d. l. si mora. Tu aduerte qd cõtra Bar. et doc. vr̃ facere iste tex. in fi. vbi dr̃ esse in pari cã qñ reus fuit in ꝑ ma mora, ꝛ creditor in scd̃a: ꝛ sic cõpẽsat vna mora cũ alia, ꝛ di- cere ꝑut dicit Bar. ꝙ ista lex suppleat per alias: certe istud nõ est supplere sed destruere qz supplendo, vt facit Barto. non es- sent in pari cã vt dicit tex. Itẽ absurdũ videt ꝙ oblatio, ꝛ sic idẽ actus debeat operari purgationẽ more debitoris ꝛ etiã ɔstitue re debitorẽ in mora: ɔ ea q̃ in simili vult Bar. ꝛ alij in l. quoties

12 in diẽ. ff. eo. ¶ † Ultimo ꝑ istum tex. in ver. par vtriusqꝫ. decidit Bar. q. ꝙ si duo promiserũt se nõ offendere sub pena, ꝛ se simul offendãt, ita ꝙ nõ appareat qs primo offenderit, neuter tenet ad penã sed inuicẽ offensa ꝛ iniuria cõpensat: cũ Bar. tenent ce teri oẽs indifferenter: ꝛ ita se hꝫ cõis opi. ſm Alex. Tu aduerte ꝙ iste tex. nihil facere vr̃: qz hic bene apparet q̃ fuerit prior mo ra: ꝛ que posterior: qd nõ est in qõne Bar. ꝛ si dicas, Bar. pon- derat tex. vt dixi in ver. par vtriusqꝫ cã. aduerte qd Barto. met ff. in precedẽti. q. cũ quo alij tenẽt, dicit ꝙ iste tex. supplet ꝑ al's leges, ꝛ sic ꝙ nõ fit par cã, ex quo ꝑ oblationẽ debitoris nõ soluz purgat ei⁹ mora sed etiã creditor cõstituitur in mora: preterea dato ꝙ in hoc tex. esset paritas in effectu: tñ cõstabat de priori- tate more. qd nõ est i qõne Bar. vñ meli⁹ facit ali⁹ tex. allegat⁹ ꝑ Bar. in l. cũ pr̃. ꝟ. libertis. ver. sed hoc ita. vbi etiã Bar. in fi. ad hoc no. de le. ij. ad idẽ adhuc facit melior tex. in l. sciẽtiã. ꝟ. cũ straméta. ff. ad l. aql. quẽ tex. alle. glo. q̃ idẽ tenet in l. j. ꝟ. cũ arie tes. ff. si quadr. pau. fe. di. ꝛ ibi Bar. cũ alijs concor. traditis per Alex. ꝛ vltra eũ adde Abb. in c. j. in j. col. de treu. ꝛ pace. Ang. ꝛ Lud. in l. fi. ꝟ. j. ff. de eo per quem fac. erit.

1 ¶ Mora ꝑncipal' debitoris ꝑpetuat obligationẽ fideiussor.
2 Mora fideiussoris ꝑpetuat obligationẽ contra se et contra suc cessores suos, et fideiussores ipsius.
3 Mora filij ꝑpetuat obligationẽ contra patrẽ qui censet quasi accessorius.
4 Disposita in fideiussore an habeãt locũ in quasi fideiussore.
5 Negotioꝝ gestor me⁹ q sine mãdato negotia mea administrat potest interpellare debitorẽ meum ꝛ eum in mora constituere ꝛ ꝑpetuare obligationẽ, vt de interitu speciei teneatur.
6 An procurator cõstitut⁹ ad agendũ vel ꝓcurandũ possit cõsti- tuere debitorẽ in mora.

Nunc videamus. Mora principalis debi- toris ꝑpetuat obligatio- nẽ quo ad se ꝛ fideiussores et successores. Mora vo fideiussoris ꝑpetuat quo ad se ꝛ ei⁹ fideiussores ꝛ successores. Itẽ mora filij perpetuat obligationẽ etiã ɔ pr̃em obligatũ ꝙ iussu. h. d. vsqꝫ

1 ad. ꝟ. fi. ¶ † No. j. ꝙ mora ꝑncipalis debitoris ꝑpetuat obliga- tionẽ fideiussorũ: vt hic: ꝛ l. mora. ff. eo. Itẽ mora defuncti ꝑpe- tuat obligationẽ heredis qui censet eadẽ persona. in aut. de iu rein. a mor. prestito. in prin. Item mora filij perpetuat obliga- tionẽ patris: vt hic: ꝛ l. cũ filiusfa. in prin. ff. eo. ¶ Primum am- plia vt ꝓcedat et hodie de iure aut. q̃ iure quo ad obligationẽ nihil est immutatũ, ꝛ fideiussor in oẽm cãm spopõdisse vr̃ vt hic dicit tex. sed bñ est immutatũ in mõ exequẽdi quia specie ꝑerẽ- pta post morã principalis debitoris fideiussor bñ remanet obli gatus sed nõ põt ꝓueniri ɔ eũ nisi prius excusso principali. aut. presente ꝛ in corpore vnde sumitur. C. de fideius. ſm Bart. ꝛ cõi- ter alios excepto Ang. q male dicit. ¶ Limita primo nisi fide iussor ꝑus cõstituisset creditorẽ in mora ei offerẽdo: tũc ɔñs mo ra rei ꝑncipalis nõ noceret fideiussori: tex. est singularis i l. mo ra. primo r̃nso. ff. eo. ¶ Scd̃o limita quo ad principalẽ fideiusso- rem, sec⁹ quo ad aliũ fideiussorẽ datũ a prio fideiussore: qz fide- iussor fideiussoris mei nõ dr̃ fideiussor me⁹: sicut nec socius socij dr̃ socius me⁹. l. nã socij. ff. pro socio. ideo mora principalis nõ ꝑ- petuat quo ad scd̃m fideiussorem primi fideiussoris ſm Ange.

2 Pau. ꝛ do. Alex. hic qcquid hic teneat Imõ. ꝛ male. ¶ † Scd̃o no. ex hoc tex. ꝙ mora fideiussoris ꝑpetuat obligationem ɔ se et successores suos ꝛ fideiussores ipsius: intellige istũ tex. hodie ꝓcedere in casibus in quibus fideiussor põt conueniri ante ꝑn cipalem excussũ: ꝛ sic põt in mora cõstitui vt quia renuntiauit beneficio. d. aut. pñte. vel qz certũ est principalẽ non posse cõue niri. vt per glo. ꝛ doc. in l. decem. ff. eo. ſm Bart. ꝛ alios oẽs hic. ¶ Adde facere ꝙ qñ fideiussor intercedit ꝑ naturalr̃ obligato nõ est ibi necessaria excussio, qz fieri nõ potest ſz Bal. in l. j. co. vij. ad fi. C. de cõue. fis. deb. li. x. facit ꝙ vult Bar. in l. iiij. ꝟ. si is ꝑ quo ad fi. ff. ꝙ quisqꝫ iur. Licet omnes nemine discrepãte ita te neãt: tñ aduerte ꝙ tex. in d. aut. presente. loquitur de conuẽtiõe in iudicio. ꝙ fideiussor nõ põt in iudicio cõueniri ante principa lem excussum: sed culpa vel mora de qua loquit iste text. ɔbitur ꝑ interpellationẽ extraiudicialẽ: gl. in l. qui rome. ꝟ. coheredes i ver. testato. ff. eo. cum multis cõcor. quas adduxi in l. si ex lega ti cã. ff. eo. nisi saluãdo Bar. ꝛ Doc. diceres ꝙ si per interpella- tionẽ extraiudicialẽ posset ante reũ fideiussor in mora cõstitui, si postea res debita periret, solus fideiussor teneret qz liberat⁹ esset principalis, vt est tex. in l. mora. ad fi. vbi dixi. ff. eo. iõ quia hoc tenderet ad effectũ exactionis vr̃ dicenduz ꝙ hodie fide- iussor non possit in mora ɔstitui ante principalẽ excussuz: nisi in

3 casib⁹ Bar. ꝛ similib⁹. ¶ † Tertio not. in ver. an filiusfa. ꝙ mora filij ꝑpetuat obligationẽ cõtra pr̃em qui cẽset quasi accessori⁹. vt dicit tex. ꝛ aduerte ſm Bar. ꝛ alios ꝙ quãdo pater tenet qd iussu tanqꝫ intercessor vel de peculio tanqꝫ fideiussor nõ habet beneficiũ. d. aut. presente. ꝙ prius cõueniat filius: quia illa autẽ. loquitur in fideiussore: ꝛ aliud est iubere aliud fideiubere. et di- cit tex. in l. j. ꝟ. sed ꝛ si. v. qd ergo. ff. qd iussu. ꝛ ita etiã tenet Bar. in l. cũ filiusfa. in prin. ff. eo. facit qd vult gl. no. in l. iiij. ꝟ. si filiusfa.

4 in ver. et nõ puto. vbi Doc. ff. quod quisqꝫ iur. q̃ vult † ꝙ dispo sita in fideiussore, nõ habent locum in quasi fideiussore vt est pa ter: vt hoc tex. in ver. quasi accessionẽ. Aduerte tamen ad fun- damẽtũ Bar. dũ dicit quod illa aut. loquitur in fideiussore: et aliud est iubere ꝛ aliud fideiubere. istud fundamẽtum Bar. nõ est bonum: quia tex. vnde sumitur. d. aut. presente. s. in aut. de fi- deiuss. in ꝑinci. loquitur in fideiussore mandatore, ꝛ sponsore et in omnibus locũ habet et tamen mandator dicitur iubere. tex. est in l. j. ꝟ. sed et si mãdauerit. ff. quod iussu. Glo. in ver. causaꝫ. Ista glo. opponit cõtra tex. qd sit defectiuus qz nõ est plene ꝑ- secutus hanc materiam quia solum dicit ex parte debitoris: et sic passiue cuius mora perpetuat obligationem: et contra quos vt habes in tex. ꝛ in glo. ꝛ non dicit ex parte creditoris actiue, cuius interpellatio ɔstituat in mora per quam inducitur perpe tuatio obligatiõis vt debitor de interitu speciei teneat: ꝛ istud supplet ea glo. in secunda parte ibi econtra perpetuat enume- rando tria genera personarum. Primo interpellatio principa lis creditoris: ꝛ de hoc non est dubiũ. Secundo procuratoris ꝛ hoc etiam est planũ: si est specialis. idem si gñalis ad negotia. l. actione. ꝟ. renũtiare. ff. ꝑ socio. qz habet potestatem recipiendi solutionẽ: ꝛ tunc etiam si interpellat ꝙ soluatur sibi procurato ri: cõstituit debitorẽ in mora: secus est in ꝓcuratore ad iudicia: ꝛ

5 sic ad litigandũ vt statim dicam. j. post Bar. † Tertio interpel latio negotioꝝ gestoris. Nota istũ tertiũ casũ ꝙ negotioꝝ ge stor me⁹ q sine mãdato negotia mea administrat põt interpel- lare debitorẽ meũ: ꝛ eum in mora cõstituere et perpetuare ob- ligationẽ: vt de interitu speciei teneat: ꝑ l. si quis solutioni. ꝟ. fi. ff. de vsur. ꝙ intelligit Bar. esse verum duob⁹ concurrentibus. primo qñ interpellat qd soluat dño: cuius negotia gerit: non vt soluatur sibi qz nõ hꝫ mãdatum ꝛ sic sibi solui nõ põt vt iurib⁹ allegatis ꝑ Bar. scd̃o qd debitor et creditor sint eiusdeꝫ fori: ita ꝙ debitor teneatur ire ad domũ creditoris: al's secus per not. in l. item illa. in prin. ff. de cõsti. pec. ꝛ cum Bar. tenent alij. exce- pto Cuma. q tenet opinionẽ Richardi mal. relatã per Barto. ꝛ nõ bene. ꝛ doctrina Bar. videtur esse satis equa ꝛ rationabi- lis. Tu aduerte qd gl. allegat ꝑ se tex. ieuitabilẽ i. d. l. si quis so lutioni. ꝟ. fi. vbi negotiorum gestor interpellando constituit de bitorẽ in mora: ꝛ perpetuat obligationẽ contra eum: et text. ibi tollit obiectionẽ q̃ posset fieri in oppositum ꝙ per liberã perso nam carẽtem mãdato nõ potest alteri queri obligatio: respon- det ꝙ per interpellationem negotioꝝ gestoris: nõ acquiritur aliqua obligatio de nouo creditori. qz antea sibi debebat: sed bñ additur qualitas qz interpellatio perpetuat obligationem iam ɔpetẽtem: sicut qui furtum mihi facientẽ deprehẽdit nego tium meũ gerens: addit qualitatem: quia facit mihi competere actionem furti: cum ista qualitate manifesti: ꝛ sic addit qualita- tem facto, ex qua qualitate maior pena imponit: non aũt actio- nem de nouo querit. ꝛ sic ibi est egregius tex. ꝙ licet per liberã personã carentẽ mãdato nõ possit alteri acquiri obligatio: nec actio de nouo: tamẽ obligationi iaꝫ acquisite bene potest addi qualitas: ꝛ istã etiam rationem assignat text. in l. prohibere. in prin. ff. quod vi aut clã. vbi similiter dicit tex. nec quem moueat ꝙ per liberã personam nobis actio queri nõ soleat: qz omnino illud interdictum competebat ex capite quod clam. vnde addi tur qualitas de capite quod vi. sicut etiam dicit Barto. met in l. si ꝑ me. ff. de solu. ꝛ ista est melior ratio ad illum tex. qꝫ illa quã assignat. Bartolus hic: quod ibi intimatio fiebat ei a quo soluz requirebatur abstinentia. Facilius enim est inducere qualita- tem quã substantiam: vt dicit gloss. notabilis in l. talis scriptu- ra. in gl.

ra.in glo.fi.circa fi.ff.de leg.j. Itē facilius est ius quesitū conser uare adiecta illi qualitate.ꝙ de nouo ꝓducere.l.per ꝓcuratorē. ff.de procur.ꝛ in regula.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ista est propria et fundamentalis ratio iurisconsulti in vtraqꝫ.l.tam in.d.l.si quis solutioni.§.fi.quā in.d.l. ꝓhibere. in prin. ¶ Per illū tex.in.d.l.si quis solutioni.§.fi. ita inductum ꝛ declaratū tollo quatuor solutiones doctorū,que dātur ad illū tex. Prima Ricar.mal.relata p Bar.ꝙ loquatur in negotiorū gestore,qui legitime gerebat,vt est tutor,curator ꝛ similes. ista solutio nullatenus ꝑōt stare ad illū.tex.qꝛ isti ex necessitate offi cij possunt acquirere,ꝛ stipulari pupillo vel adulto.l.quoties.ff. de admi.tut.ꝛ.l.eū qui.§.si actori.ꝛ.§.sequēti.ff.de cōsti.pecu.gl. in.§.si quis alij.insti.de inutil.stip.ꝛ in.l.stipulatio ista.§.si stipu ler.ꝛ ibi Bar.in scda fallētia.ff.eo.ꝛ sic nō procedit obiectio,nec solutio illius tex.ꝛ sic de talibus nullatenus potest intelligi tex. ille. Similiter nō valet alia solutio Pet.de bel.per.relata per Bar.ꝙ ille tex.ꝓcedit ratihabitiōe dn̄i sequuta:nā ratihabitio trahit retro,et equiparaꝛ mādato.l.fi.in pn̄.C.ad mace.ꝛ.c.pe. de sen.excō.in.vj.in reg.ratihabitionē.de reg.iu.in.vj. Itē dn̄s ratum habēs dicitur facti auctor:vt est tex.solennis in.l.supra iter.§.cassius.ad fin.ff.de aqua plu.arcē.ergo nō esset ibi ratio: qꝛ solum mutatur qualitas ꝛ nō acquirit obligatio noua:vt ibi dicit tex. Silr nec tertia solutio Bar.ꝙ creditor ꝛ debitor erāt eiusdē fori,ꝛ sic debitor tenebaꝛ accedere ad domū creditoris,ꝛ interpellatio negotiorū gestoris ibi erat,ꝙ solueret dn̄o,nā tex. ibi nō fundat se in istis,nec de istis facit mentionē,sed solum qꝛ nō acquiritur noua obligatio:sed additur qualitas. Similiter etiā nō valet quarta solutio Cuma ꝙ ille tex.loquatur in nego tiorū gestore presentis,qui vr̄ habere mandatū:vt not.in.l.j.C. de nego.gest.nā cū ille tex.multū generaliter loquatur:pōt isto modo intelligi ſm eū:sed certe est diuinatio et nimia restrictio ad illuz tex.nec tex.ibi fundat se in aliqua presentia,sed in sola mutatione qualitatis:ꝛ sic cum ibi sit tex.apertus pro glo.nesci rem ab ea recedere:facit etiā qđ ad ꝯstituendū quē in malafide vt teneaꝛ ad vsuras ꝛ interesse.denūtiatio cuiuscunqꝫ etiā nego tiorum gestoris sufficit:tex.est in.l.item veniūt.§.petitā.in ver.

6 a quo.ff.de peti.here.allegatus in gl.fateor tn̄ ꝙ equa videꝛ mo dificatio Bar.ꝛ doc.per al's leges per eū allegatas. ¶ † Extra glo. querit Bar.an ꝓcurator cōstitutus ad agendū vel ꝓcuran dum possit cōstituere debitorē in mora.ꝛ tenet ꝙ si debitor cōfi teatur debitū nolēs litigare,ꝛ paratus soluere,euitat morā per l.si dom⁹.§.qui confiteꝛ.ff.de leg.j.ꝛ.l.si reus paratus.ff.de pecu. al's si velit litigare,ꝛ dn̄s sit alteri⁹ fori.talis ꝓcurator lite cōte stata contra debitorē resistentem constituet eum in mora.l.ne mo rē suam vtiliter.§.fi.ff.e.que mora durabit quousqꝫ duret iu diciū ꝛ sic ſm Bar.sub dubio forte.finita lite finieꝛ ꝛ mora: ar.l. qui rome.§.pe.ꝭ.e.vbi eo ipso ꝙ maluit litigare ꝛ sic agere dicit actor morā cōmittere:ꝛ finita lite finiꝛ talis mora: ergo eadem rōne idē erit ex parte rei.Istud vltimum reprehendūt Angel. Imo.ꝛ Pau.de ca.qꝛ iudiciū motam dꝫ prodesse actori,ꝛ non nocere.l.aliā.ꝭ.de noua.ꝛ.l.nō solet.ꝭ.de regu.iur. Itē sequereꝛ ꝙ sn̄ia lata contra debitorē sicut in.d.§.pe.fuit lata cōtra actorē prodesset ipsi condēnato,si verū esset ꝙ mora extingueretur lata sn̄ia contra eū,contra.l.euidēter.ff.de excep.rei iudi.ꝛ ꝙto ma ior esset cōtumacia min⁹ noceret moroso,qđ est absurdū. Itez dicit Pau.de cast.se de hoc admirari:qꝛ effectus more iā est in esse ꝓductus:vn̄ non dꝫ tolli,licet iudiciū sit finitū vel instantia sit pempta:vt no.in.l.cū lite mortua.ff.iudic.solu.sed ad ista pōt respondere ſm.d.Alex.ꝙ nō est sn̄ia que prosit ꝯdēnato sꝫ desi stētia a lite:qꝛ finito litigio finita est mora.l.titia seio.§.vsuras. ff.de le.ij.ꝛ ista est ratio.d.l.qui rome.§.pe. vbi etiā ita declarat Bar. ¶ Limitat Bar. que ratio vr̄ militare etiā in ista.q.Bar. si qn̄qꝫ pendēte iudicio dn̄s fuisset pn̄s,cui posset solui tūc dura bit mora etiā finito iudicio lꝫ nūc nō sit ꝑsona cui solui possit: iō tunc debitor dꝫ autoritate iudicis facere cōsignationē,ꝛ deposi tionem ſm formā.d.l.si reus paratus.ꝛ.l.acceptam.C.de vsur.

1 ¶ Res post morā perempta durat in obligatione,quo ad pe titionem,acceptilationē,fideiussoris accessionē ꝛ nouationem.

2 Si res post moram perempta deducatur in stipulationem aīo nouandi,non pro hoc purgatur mora precedēs,nec tollitur ef fectus precedentis more.

3 Res perempta potest deduci in nouationem quando partes sciebant rem esse peremptam post moram.

4 Quod venit ex officio iudicis non dicitur debitum,tamē bene quasi debitum.

5 Re perempta qualiter formetur libellus ꝛ sententia.

1 Effectus. † Res post morā pempta durat in obli gatione quo ad petitionē: acceptilationē fideiussoris accessionē,ꝛ nouationē.h.d.lꝫ illō de fideiussoris ac cessiōe ꝙ tex.ponit Bar.ꝛ oēs in summario omittāt ꝛ tex.ponit quatuor vtilitates que resultant ex ꝑpetuatiōe obligationis.ꝑ

2 pter culpā vel morā debitoris. ¶ No. diligēter ex hoc text.ꝙ si res post morā perēpta deducaꝛ in stipulationē aīo nouādi: nō p h̄ purgaꝛ mora ꝑcedens.nec tolliꝛ effectus precedētis more: sꝫ id qđ ex ꝑcedēti mora debebaꝛ in stipulatione aīo nouādi fa cta deductū itelligiꝛ.iō stip'o scda valet:vt hic.ꝛ l.si rē aliquam scdo rn̄so.ꝛ ibi Bar.ꝭ.de noua.sec⁹ qn̄ scda stip'o interponitur animo nouādi,re ꝓmissa adhuc extante in rerū natura:tūc ꝑce dēs mora ꝛ ei⁹ effect⁹ purgaꝛ:adeo ꝙ si res postea pereat sine alia mora ꝓmissoris liberaꝛ ꝓmissor:vt.l.scire debem⁹.§.fi.ff.e. ꝛ.l.parui.ff.de cōdi.fur.glo.in.l.inter stipulantē.§.pe.in glos.in versi.stipularer.ff.e.ꝛ ita no.declarat Dy.hic:ꝙ Ang.reputat valde sin.ꝛ Pau.de ca.hic:ad fi.reputat valde subtile ꝛ sing.rō diuersitatis inter predictos casus est qꝛ p nouationē sicut per oblationē mora ꝑcedēs purgaꝛ.l.qui decē.§.si cū mihi.ꝛ.l.si qs offerēti.in fi.ꝭ.de solu.sꝫ vbi res est perēpta oblatio fieri nō pōt vt.§.sequiꝛ.ff.eo.ergo tūc nouatio nō pōt operari vbi non pōt

3 cadere oblatio sec⁹ re extāte. ¶ † Limita istū tex.ꝙ res perem pta pōt deduci in nouationē,vt ꝓcedat qn̄ partes sciebāt rem esse perēptā post morā:vt hic.ꝛ.l.inter stipulantē.§.pe.ff.e.sec⁹ si partes ignorabāt.l.eū q ita.§.fi.ff.e.ſm Bar.hic:vel ſm Jo. de imo.h a debitore moroso fiebat ꝓmissio aīo nouādi ibi autē ab alio tertio:facit qđ no.in.d.l.si rē aliquā.ꝭ.de noua. istā solu tionē Jmo.refert ꝛ sequiꝛ Alex.in.d.l.eū qui ita.§.fi.ad fi.ff.eo. ¶ Glo.in ver.possit.diuidiꝛ in duas p'tes. In prima declarat tex. In scda opponit ꝛ dupl'r soluit.scda ibi:sed cū adhuc i obli gatione sit. ¶ In ea.glo.ibi:filij sunt mortui.vult gl.ꝙ iste.§.so lū referaꝛ ad ver.ꝑxime ꝑce.s.ad ver.an fili⁹.vbi factū filij perpe tuat obligationē patris.idē tenet gl.hic:in ver.obligationis.q̄ addit ꝙ iussu ꝛ glossella in ver.obligatio.vbi addit ꝙ pater no mine filij tenet:sꝫ iste glo.errāt:qꝛ iste tex.nō loquiꝛ specialiter de petitiōe faciēda p'ri sꝫ ver.ꝑcedētē sed loquiꝛ generaliter et

4 refert se ad.§.sequiꝛ.vt dicit glo.hic scda ꝛ meli⁹. ¶ † In gl.ibi: vel dic quasi debitū est.no.bn̄ istā gl.que quotidie allegatur ꝙ licet illud qđ venit officio iudicis vt estimatio.nō dicaꝛ esse de bitū:qꝛ officio iudicis nullā ꝑsupponit obligationē.l.qui p col lusionē.ad fi.ff.de act.empt.ꝛ.l.quintus.ff.de ann.leg.tn̄ ptꝫ esse quasi debitum ꝛ esse quasi obligationē.ꝛ ad hoc istā glos.nota. Ang.Jmo.Pau.de ca.ꝛ do.Alex.hic. Adde Bar.qui idē tꝫ li cet hāc glo.nō alleget in.l.fi.ad fi.ꝭ.de iurein.ꝛ in.l.marcellus.ꝭ. de fideius.ꝙ est vtile pro sustinendo libellū in quo libellās dice ret obligatū sibi esse illuz q officio iudicis teneꝛ:nā ūba libelli debēt impropriari ꝛ largo mō intelligi,vt libellus sustineatur. sꝫ Bar.ꝛ alios in.l.sed ꝛ si possessori.§.itē si iurauero,per illum tex.vbi late dixi.ff.de iurein. Itē adde facere ꝙ obligatio rea lis nullā ꝑsupponit obligationē.§.j.insti.de act.verū est ꝓprie tamē largo mō dr̄ obligatio ſm gl.in.l.fi.C.de cōpen.quā Bal. ibi in prima opp.notat ꝑ defensiōe libellorꝫ,si agēs actiōe reali dicat in libello aduersariū sibi obligatū ad restituēdū,sustineꝛ

5 libellus largo mō loquendo:vt ibi p eū. ¶ † Extra glo. querit Bar. qualiter re perempta formeꝛ libell⁹,ꝛ sn̄ia:ꝛ ponit tripli cē formā libelli:vt hic p eū:cū multis cōcor.traditis p Alex.ꝛ vi de Spe.ponentē practicā istius materie in ti.de oblig.ꝛ solu.§. sequiꝛ.ver.ad vberiorē.ꝛ ver.qđ si libell⁹. Sed aduerte qꝛ Bar. in.l.stiplationes nō diuiduntur:in pe.q ad fi.ff.eo. tenet ꝙ quan do illud qđ petitur impossibile est ꝑstari,nō debet in libello sic apparēter deduci,ꝙ ex forma petitiōis appareat ipossibilitas vn̄ creditor nō debet petere in libello stichū mortuū:qꝛ nō vale ret petitio continēs apparenter impossibile:sed istud videtur confundi p istū tex.in ver.vt adhuc homo peti possit:ꝛ per tex. in.l.pe.ꝛ ibi Bar.ff.de cōdi.ob cau.eo qꝛ talis petitio fingitur possibilis odio morosi:qꝛ species perēpta adhuc fingitur viue re vt hic.ꝛ.l.nemo rem suam in.j.§.fi.ff.eo.

Si ita stipuler. Ex stipulatione negati ua facti personalis po test heres de quo est facta mētio agere.h.d. Et si di catur ꝙ famosa ꝛ indubitabilis videatur ista lex.nā ex quo expresse sum stipulatus mihi ꝛ heredi meo,non est du bium quod actio debet dari heredi postꝙ de eo est facta exp̄s sa mentio:etiā quādo factum est personale.l.apud iulianū.§.si qs alicui de leg.j.gl.ponit duas rōnes dubitādi.al's est in.l.idē iulian⁹. Pria est bona,qꝛ h̄ impedimētū fuit reiteratuz:qꝛ ego stipulator fui impedit⁹:ꝛ ēt heres me⁹ postea fuit ipedit⁹:vn̄ vi debaꝛ heres ꝓpter ipedimentū sibi factū agere nō posset:cō trariū deciditur in tex.ꝛ sic pōdera glo.istā velle ꝙ ista stipulatio toties cōmittaꝛ quoties cōtrafactū fuerit cōtra principalē aut cōtra heredes:ꝛ istud potest bene cōprobari:qꝛ ista stipulatio negatiua ꝛ indefinita habet tractū successiuum, cum mentio ne heredis:ideo nō refertur ad vnum impedimentum : sed ad plura:vt est tex.no.in.l.si sic stipulat⁹.in.ij.ꝭ.eo.ꝛ gl.no.in.l.hoc

genus.§.de condi.⁊demō.quam Bar.ibi multuz notat ⁊ nota-
bilius Pau.de ca.¶ Secunda ratio dubitādi ponit in gl. ꝙ
promissio videbat tantum continere factū meum.s.qḋ ego col
ligens impediar:sed istud videtur esse cōtra istū tex.ideo tene
precedē.rationē dubitādi.¶ Subdit glo.idem esse si nō fuisset
facta mentio heredis:qꝛ in dubio quis intelligit velle cauere
etiam heredi,etiā quo ad actionē querendā dato ꝙ de herede
non sit facta mētio.l.si pactū.§.de ꝓba.istam glo.sequit Bar.
in.d.l.si sic.i.ij.j.eod.alia rōne:qꝛ si heres nō cōtineretur stipꝉo
ista posset reddi inutilis,si stipulator decederet ante collectā
vindemiā.Jdē tz do.Alex.⁊ dicit ab omnibꝰ approbari.Sed
ista rō Bar.est falsa.⁊ ꝯfundit p tex.in.l.apḋ iulianū.al's est in
l.idē iulianꝰ.§.si qs alicui.§.d le.j.vbi facultas ꝯcessa alicui qḋ
possit lapidē cedere,nō trāsit ad eiꝰ hr̄dē nisi de eo sit facta exꝓs
sa mētio ⁊ tamen stipulatio posset reddi inutilis si stipulator
decederet anteꝗ̄ lapidē cederet.ꝭm Cu. ⁊ Pau.de ca.hic:iḋ
Alex.non bn̄ dicit quod Bar.ab omnibꝰ approbetur de quo
dic vt pleniꝰ habet in.d.l.si sic.la.ij.j.eo.per Cy.⁊ alios in.l.ve-
teris.C.de contrahen.⁊ cōmit.stipulatione.

1 ☞ Quando verba executiua referuntur ad stipulatorem eiꝰ
est electio.

2 Quando verba sunt dubia in vltimis voluntatibꝰ, electio est
legatarij, in contractibus vero debitoris.

1 Si sic stipulatꝰ fuero † Qn̄ vba executiua
referūt ad stipulatorē eiꝰ est electio.h.d.Jdem i vlti
2 mis voluntatibꝰ:† sed qn̄ verba sunt dubia:tūc dif
ferentia est inter cōtractus ⁊ vltimas volūtates:qꝛ in vltimis
voluntatibꝰ in dubio electio est legatarij ⁊ sic credtoris:sed in
cōtractibꝰ electio est debitoris.l.plerūqꝫ.in fi.§.de iure do.ꝭm
quod declarat glo.magistra.in.l.lucio.de leg.ij.

1 ☞ Jncertitudo vitiat stipulationē nisi ex probabilibus cōie
cturis declaretur.

2 Jn ꝯtractibꝰ qui verbis celebrant,qḋ tacite agitur ab vtraqꝫ
pte,habetur pro expresso in stipulatione.

3 Stipulatio generis non expressa qualitate nec quantitate nec
ab vtraqꝫ parte tacite intellecta adeo est nulla ꝙ nec in aliqua
modica parte valet.

4 De iure canonico potest agi ex omni promissiōe incerta vt ar
bitrio boni viri certificetur.

5 Dictio triticum quot modis capiatur.

6 Stipulatio sequens non expressa quātitate intelligit in dubio
de illa quātitate,in qua precesserat cōtractus.⁊ nu.7.

8 An ⁊ qn̄ ꝓsumant plures ⁊ diuerse quātitates.

9 Qn̄ due stipulatiōes eiusdē ꝗ̄titatis sunt ambe facte ex causa
mutui,intelliguntur de diuersis summis.

10 Una confessio extraiudicialis de receptione decē ex cā mutui,
facta sine stipulatione intelligitur de eisdem decem.

11 Due cōfessiones extraiudiciales:⁊ sic geminate an producant
obligationez ⁊ actionem.

1 Triticum. † Jncertitudo vitiat stipula-
tionē:nisi ex ꝓbabilibꝰ cōiectu
ris declaret.h.d.ꝭz Bar.⁊ alios.vel sic:stipulatio in
certa rōne qualitatis vel quantitatis valet si certifi
cari potest ex relatione ꝯtractꝰ precedentis vel aliter al's secꝰ.
2 h.d.⁊ est valde no.l.⁊ habet vtilem materiam.¶ † No.j.ex hoc
tex.ꝙ in stipulatione ⁊ sic in contractibꝰ qui verbis celebrātur
in quibus requiritur verboꝝ expressio,illud qḋ tacite agit ab
vtraqꝫ parte,habetur ꝓ expresso in ipsa stipulatione: ⁊ ad hoc
sepe allegatur ista lex.Jntellige si potest apparere vel ꝓbari
ita fuisse tacite actum ab vtraqꝫ parte vel ex ꝓfationibꝰ que ꝓ-
cesserunt anteꝗ̄ veniret ad cōclusionē contractus.l.ita stipula
tus.ver.ꝙ si ab initio.⁊.l.titia.§.idē respōdit plerūqꝫ.j.eo.vl ex
cōtractu puta mutui q antecessit vel ex alijs legitimis cōiectu-
ris de quibus p glo.in.l.semper in stipulationibꝰ.j.de reg.iur.
Secūdo intellige istū tex.ꝓcedere qn̄ omittit qualitas vel ꝗ̄ti
tas:vt hic,vel aliquid substantiale:puta res vel locus:⁊ ageba
tur tacite ab vtraqꝫ pte.ꝭm Bar.in.l.cū quid.in.ij.co.§.si cert,
pe.ꝗ̄uis Alex.in hoc vltimo inaduertēter loquat:secꝰ si omit-
teret illud qḋ est magis formale ⁊ sic si omitteretur interroga-
tio ⁊ respōsio vel alterū eoꝝ que sunt de forma stipulatiōis:tūc
vitiaretur stipulatio,⁊ haberet pro omissa.l.quicquid astringē
3 de.j.eo.⁊.l.j.in prin.§.eo.¶ † Scḋo no.ex fi.tex.ꝙ stipulatio ge
neris non expressa qualitate nec quātitate,nec ab vtraqꝫ pte ta
cite intellecta,adeo est nulla,ꝙ nec in aliqua modica parte va-
let ⁊ sic si ꝓmitto triticuz simpl'r nulla orit obligatio:ex quo nō
apparet de certo genere tritici nec de certa quantitate:vn̄ dā-
do quid modicū imo quid minimum essem liberatus:quemad
modū nō valet legatū animalis in genere:qꝛ dādo muscam,li-
beraret,ꝭm glo.⁊ doc.in.l.legato generaliter.de legat.j.⁊ sic sti
pulatio consistentiū pōdere numero vel mēsura,si nō apparet
de certo pōdere certo numero vel mensura,non valet:vt hic.⁊
4 l.ita stipulatus in princi.j e.¶ † Limita istū tex.⁊ similes ꝓce-
dere de iure ciuili:sed de equitate canonica potest agi ex oi ꝓ
missiōe icerta vt arbitrio boni viri certificet:⁊ isto mō ꝓmissor
adimpleat ꝓmissa incerta:⁊ sic ista lex ⁊ similes nō seruarentur
in foro canonico seu ecclesiastico : dictum fuit famosum et sin-
gula.Arch.in.c.sunt nōnulli.j.q.j.qḋ dictuz refert ⁊ sequit do.
Ant.in.c.ex pte.de censi.vbi dicit hoc esse no. verbū ⁊ ꝑpetuo
mēti tenēdū.refert ⁊ simpliciter sequit do.Alex.in.d.l.ita stipu
latus.co.iij.j.eo.vbi dicit hoc dictū esse legistis incognitum et
plus nō dicit.Adde qḋ ipsemet do.Alexā.in.l.i.xiiij.co.ff.solu.
ma.dicit ꝙ apud legistas nō meminit istud dictū Arch.relatū
ab aliquo preterꝗ̄ a Bal.in.l.qui mutuā.§. salarium.§.man.q
solum dicit:vide Arch.in.d.c.sunt nonnulli.⁊ subdit.d.Alexā.
ꝙ licet rationibus istud dictū non probetur tamē est tenendū
menti in practica ꝓpter eorū autoritates ⁊ plus nō dicit. Ad-
de etiā Abb.in.c.j.de decimis.vbi per illū tex.⁊.c.quāto.de cen
si.tenet ꝙ si ꝓmisi tibi dare frumētum simpliciter,de equitate
canonica talis ꝓmissio valet ⁊ tenet:⁊ solutio est faciēda arbi-
trio boni viri habito respectu ad causam ꝓmissionis ⁊ quali-
tates ꝑsonarū et tēporū.⁊ hoc dicit singulariter voluisse Arc.
in.d.c.sunt nōnulli.ꝙ reputat semper tenēdū mēti: sequit etiā
⁊ notabiliter idē Abb.in.d.c.ex parte.vbi dicit:ꝙ istud dictuz
Archi.est no.⁊ equū ⁊ semper mēti cōmendādū. idē etiā tenet
Jo.de ana.extollēs hoc dictū in.c.cū iuramēto.in.j.col. de ho-
mi.Jllud dictū Archi.etiā refert ⁊ sequit Bal.in.l.q mutuaz.
5 §.salariū.in lectu.antiqua.§.mā.¶ † Glo.ij.in ver.triticū.enu-
merat quinqꝫ vocabula q̄ vident idē significare ⁊ vnū signifi-
cat plus ꝗ̄ aliud ⁊ in duobꝰ glo.inuerecunde vtit vulgari seu
vernacula lingua blada ⁊ vult ꝙ dictio triticū capiat tribꝰ mo
dis.Primo vt sit nomē generale ꝯprehendens omne id quod
in area teritur.Secundo per excellentiā appelletur frumētū.
Tertio modo meleca:⁊ dum glossa. in vulgari dicit de blada,
dicunt Bart.⁊ oēs qḋ de blado nō habemus legē aliquā ſz bn̄
facit mētionē glo.hic:⁊ in.l.nō debere.j.ad municip.Tu allega
tex.in.c.ex multiplici.in ver.de blado ⁊ vniuersis leguminibꝰ.
de decimis.⁊ dicit Bar.se semel habuisse de facto.statutū dice
bat ꝙ nō liceat extrahere bladū extra territoriū sub tanta pe
na an extrahēs semē lini incidat in penā statuti:⁊ sic an semē li-
ni esset bladū determinat qḋ sic:qꝛ area terit:ergo dicit bladū
per hāc glo.cum Bar.transit simpl'r Pau.hic:idem Joan.de
Jmo.nisi cōis vsus loquēdi aliter se haberet ꝭz eū arg.l.cuz de
lanionis.§.asinā.§.de fun.instru.⁊.l.libroꝝ.§.qḋ tn̄ cassiꝰ.de le-
ga.iij.Do.Pet.de bexu.hic tenet cōtra Bart.qꝛ ꝭm cōmunem
vsum loquendi semen lini non appellatur bladuz:ergo de eo
non intelligitur statutū penale:presertim attenta mente statu
ti que fuit prouidere vt prouincia abūdaret victualibus vsita-
tis:sed semine lini nō vtimur ad vescendū: subdit tn̄ ꝙ in iudi
cando nō recederet a Bar.Tu adde ꝙ ꝯtra Bar.videtur for-
titer facere tex.in.d.c.ex multiplici.in ver.de blado ⁊ vniuer-
sis leguminibus.de deci.vbi appellatiōe bladi nō veniūt legu-
mina:ergo multominus semen lini:nec Bar.bn̄ pōderauit istā
glo.qꝛ ista glo.bn̄ dicit qḋ triticum qḋ dicit a terēdo est nomē
gn̄ale ad omne illud qḋ in area teritur,sed nō dicit hic de bla-
do:ꝙ bladū dicatur a terendo qꝛ nihil ineptiꝰ nec ꝙ bladū sit
nomē generale sicut triticū:sed bene exponit triticū.i.seges vl
bladū:⁊ postea dicit ꝙ triticū pōt tripliciter capi.vt.§.declara
ui.tamē.d.Abb.in.d.c.ex multiplici. in scḋo nota. tenet cū ista
decisione Bar.ꝙ appellatione bladi veniat omne illud qḋ in
terra seu agro teritur ⁊ sic veniāt non solū legumina , sed etiaz
semen lini ⁊ credit ꝙ propter vsum loquēdi sit in illo text. facta
specialis mētio de leguminibus.ita respōdet ad illū tex.appel
latiōe vero frumēti venit omne qḋ hz aristā.l.frugē.§.frumen-
tum.⁊ ibi glo.j.de ver.sig.de quo quid veniat appellatiōe fru-
mēti habes gl.no.in rub.C.de cano.fru.lib.xi.⁊ gl.in.l.nō debe-
re.j.ad municip.⁊ ꝓpter cōem vsuz loquēdi intelligimus de eo
ꝙ est nobilius ceteris frugibus:vt hac glo.ꝭm Bar.in.l.j.§.de
eo opere.§.de aqua plu.arcē.⁊ in.d.l.frugē.j.de verb.sig.et do.
Abb.in.d.c.ex multiplici.Et an accusans aliquē de furto frumē
ti,si ꝓbet de furto ordei debet succūbere:habes p Ange.Jmo.
⁊ latius.d.Alex.hic:p Joan.de pla.in.l.modios.vbi est bonus
tex.C.de suscep.⁊ arca.lib.x.¶ Glo.in ver.cogitauerit:ista glo.
est facta timore cōtrarij,qꝛ tex.i singulari dicit cogitauerit.sed
cogitatio solius stipulātis nihil operat.l.inter stipulantē.§.j.§.
eo.⁊.l.si repetēti.C.de condi.ob cām.glo.dupl'r respōdet:sed in
6 idē reincidit.† No.ex ista glo.ꝭm Bar.⁊ alios ꝙ stipulatio se-
quens facta nō exꝓssa quātitate,intelligit in dubio de illa quan
titate in qua precesserat,cōtractus:puta mutuū a stipulāte con
tractum,idem tenet gl.j.⁊ sic no.contractū precedētē declarare
sequentem

sequentē ⁊ vnū ɔctum declarari per aliud. Adde q̄d similiter vnū p̄uilegiū declarat̄ p aliud. ita no. Bal. in. c. auditis. colū. ij. per illū tex. de prescrip. Item vna scriptura supplet̄ per aliam. l. si quis ex argētarijs. §. si initiū. vbi Bal. ⁊ alij no. ff. eo. Itē vnū statutū interpretat̄ p aliud ſm Bal. no. in. c. j. de prescrip. ⁊ in. l. oēs populi. co. xv. ff. de iusti. ⁊ iur. facit. l. vtrum. vbi Bar. ⁊ alij no. ff. de peti. here. Subdit Bar. idē esse in causa ꝙ nō solū quātitas declarat̄ ex precedenti cōtractu, sed etiā causa. vnde si ꝑmitto cētum per stipulationē nō expressa causa intelligitur ex cā mutui vel alteri⁹ contractus qui precessit. ar. hui⁹ legis ⁊ glo. ⁊ q̄d no. glo. in. l. si quis ad exhibendū. ff. de excep. rei iud. ⁊ ita limitat̄. l. ij. §. circa. ff. de do. excep. vbi stipulatio sine causa effectualiter nō valet; limitat̄ nisi causa suppleat̄ ex aliquo ɔctu antecedēti. in dubio eñ dz fieri interpretatio vt actus valeat. l. q̄ties in stipulationib⁹. ff. eo. Adde q̄d singulariter tenet Ioā. and. in addi. Spec. in ti. de depo. super rub. vbi tenet ꝙ ꝑmissio nudā sine causa que reperit̄ scripta in libro mercatoris supple tur a cā que potest colligi ex scripturis antecedentibus. d. §. si initiū. refert ⁊ simpliciter sequitur Are. hic: vide tñ tex. qui fortiter obst. in oppositum in. l. scire debemus. §. fi. in ver. si ve-

7 ro hominem. ff. eo. ⁊ dic vt hic per do. Alex. ¶ † Iuxta istam glo. querit̄ post Bar. de vlti. q. Pone debitor accepit mutuo decē de quo mutuo apparet p publicū instrumētuz postea ad instātiā creditoris ɔfessus est se debere sibi decē ex causa mutui: q̄ decez sibi per stipulationē ex causa mutui ꝑmisit restituere, queritur an intelligatur de eisdē decem: vt sit tota vna summa an de. ex. istā q̄stionē cū euenisset d̄ facto disputauit Mar. de fano. ⁊ ei⁹ disputationē formal̄r refert ⁊ seq̄t Albe. de ros. fidelis cōseru ator antiquitatis in. l. qnquaginta al's est quingēta. ff. de pba. vbi refert Mar. de fano. aliter determinasse quā cū referat ⁊ male. d. Alex. in cōsi. iiij. primi vol. inci. circa primū

8 quesitū in. iij. col. post Fulg. in. d. l. quinquaginta. †. Punctus ergo est videre ī isto ⁊ ī similib⁹ casib⁹: an ⁊ q̄n p̄sumant̄ plures ⁊ diuerse quātitates: ita vt pluries debeant̄: an vna ⁊ eadē summa pluries repetita. ¶ Ex dictis Bar. habes tres p̄ncipales cōclusiōes. ¶ Pria ꝙ si p̄cedat debitū certe quātitatis et cause: q̄r mutuaui tibi decē: deide repit̄ stipulatio eiusdē quātitatis ⁊ cause: q̄r p stipulationē ꝑmisisti mihi decē ex cā mutui: ⁊ tūc siue incontinenti siue ex interuallo censet̄ vna ⁊ eadem quantitas ⁊ eadē causa vt semel tātū decē debeant̄ p. l. si diuortio. ff. e. et. l. ij. in prin. ff. de do. preleg. que leges ſm Cuma. non faciunt: q̄r ibi illa causa dotis nō erat duplicabilis: hic sic. tñ ſz eū equa est snia Bar. ⁊ mēti tenenda. Ultra eū tu ostende fortius q̄d illa iura Bar. nō faciunt. Primo per tex. no. in. l. luci⁹. el. ij. §. impuberē. ff. de le. ij. vbi q̄d est forti⁹ q̄n testator disposuit quod legata duplicarentur: tamē non duplicabit̄ legatū dotis: ⁊ vide ibi per Bar. ⁊ alios. adde idē. l. titia cū testamento. §. qui inuita. ff. de leg. ij. ¶ Ampliat Bar. ad finē. vt istud procedat siue quātitas sequēs sit maior siue minor: p. d. l. si diuortio. ⁊. l. sempronius. ff. de le. ij. ⁊. l. cū centū. ff. de adimē. leg. vñ si mutuaui tibi centū ⁊ postea per stipulationē promisisti quinquaginta intelliguntur quinquaginta de illis cētū: ⁊ sic de parte illor̄ centū: iste est pulcher ⁊ subtilis passus quē intendo vltra omnes plene exequtere. cum Bar. trāseūt Imo. Cu. ⁊. d. Alex. hic: sed dicit do. Alex. ꝙ iura allegata per Bart. nō probant. nā. d. l. si diuortio. loquit̄ q̄n in stipulatione fuit expressa cā antiqua. s. dotis. In. d. l. sempronius fuit vnicus actus testandi: licet de testamēto fuerint facta duo exemplaria: vt ibi dicit text. sed in casu nostro fuerūt actus diuersi ⁊ diuerso tpe facti: nec etiā probat̄ in. d. l. cū centū. q̄r ille tex. loquit̄ q̄n clare cōstabat de mente: vt ibi tex. imo ſm intellectum Iaco. de are. ⁊ Bar. ille tex. faceret in contrariū vt statim referā: sed licet tex. alleg. per Bart. nō probent tñ dicit Alex. ꝙ pro Bar. melius facit q̄r al's stipulatio esset sine causa: ⁊ sic redderetur inutilis: vnde dz intelligi facta ex causa mutui precedētis vt valeat: vt hac glo. vbi dixi. Sed aduerte istud fundamentum. d. Alex. mihi non placet; q̄r imo Bart. loquit̄ q̄n sequēs stipulatio de quinquaginta erat etiā ex causa mutui: ⁊ non sine cā si bene aduertis: q̄r Bar. limitat primū dictuz vbi in stipulatione erat expressa causa mutui: ⁊ isto modo vides quod faciat pro Bar. Item cōtra Bar. fortius facit: quod imo propter diuersitatem summarū vel quātitatum presumitur diuersitas obligationum: ita tenēt Bal. Ang. Imo. ⁊ Paul. de ca. in. d. l. scire debemus. in prin. ⁊ Bar. met post Iac. de are. in. d. l. cum cētum. in prin. do. Alex. in preal. consi. iiij. in. iij. col. facit. l. si is qui ducenta. in princ. ff. de rebus dub. similiter propter diuersitatem scripturarum siue instrumentorum: presumitur diuersitas obligationum ⁊ ambe quātitates debētur: ita no. Nico. de neapo. in. l. ne casu. C. de discusso. lib. x. per illum tex. ſm sc̄dam lectu. gl. vbi dicit esse expressum. idē tenet Spec. in tit. de instru. edi. §. postq̄ in ver. sed nunquid casu perdito instrumēto. ⁊ in ver. pone ergo mutuasti. ⁊ in ver. vbi aūt instrumētum. idez tenet Bar. in. l. stipulatio ista. §. eū; qui ita. ff. eo. idē tenet. d. Alex. hic: in pe. col. lz ista non alleget: ⁊ in prealle. consi. iiij. in. ij. col. idem notabiliter tenet Ange. ⁊ imo. in. l. plane. in. j. §. si eadē. ad fi. ff. de leg. j. vbi signanter tenent ꝙ quādo vna quātitas in pluribus scripturis reperit̄ quarū quelibet stat de per se, ⁊ vna non depēdet ab altera: non erit vna summa: imo plures ⁊ diuerse summe: vt ibi notabiliter ⁊ plenius p eos. facit tex. in. d. l. quinquaginta. vbi gl. ⁊ Floria. Itē facit q̄r quot sunt instrumenta tot videnť esse debita cōtracta. d. l. scire debemus. in prin. ⁊. l. cū plures. ff. de eui. similiter ⁊ tertio ex diuersitate personarū puta q̄d est forti⁹ mariti ⁊ vxoris eadē summa de centū videt̄ duplicari nisi fuerit dictum in ꝑmissione eādem pecuniā: ⁊ sic apparet ꝙ tūc partes senserunt de eadem pecunia: ita tenet Bar. in. l. si stichū. §. fi. j. ff. d̄ nouatio. ⁊ per hoc dicit Lu. hic: se alias dixisse de facto ꝙ cum instrumētū solutionis facte cātaret in p̄sona mei ⁊ titij fratris mei: ⁊ aliud instrumētum de debito eiusdē quantitatis cōtracto q̄d est fortius eodē die ⁊ loco cātaret tm̄ in p̄sonā mei ꝙ de diuerso debito sunt intelligenda ista instrumēta ꝑpter diuersitatē p̄sonarū: q̄d multū signa. similiter ⁊ quarto ex diuersitate temporū inducit̄ multiplicatio obligationū q̄n reperiunt̄ duo instrumēta cōfecta diuersis tpibus: tūc p̄bāt duo esse debita separata. ita no. Bal. in. d. l. ne casu p illū tex. quē tex. ad hoc reputat sing. Bal. in. l. seruo alieno. §. si quis a primo. ff. de leg. j. idez tenēt bal. ⁊ Imo. in. d. l. semproni⁹ in. ij. no. ff. de. leg. ij. ⁊. d. Alex. in. d. ɔsi. iiij. in. ij. col. cū; ergo in casu Bar. sit diuersitas q̄titatū

9 ⁊ tēporū teneo ex p̄dictis ɔ eū. ¶ † Sc̄da cōclusio Bart. est ꝙ q̄n due stipulationes eiusdē quātitatis sunt ambe facte ex causa mutui intelligunt̄ de diuersis summis p. d. l. quinquaginta. cū gl. ⁊ q̄r al's sc̄da stipulatio de eodē redderet̄ inutilis ⁊ inualida. l. qui bis idem. ff. eod. sed in dubio debet fieri interpretatio vt ambe stipulationes valeāt per. l. quoties in stipulatione. ff. eo. ⁊ ista est bona ratio. idem tenet Bar. in. l. plane. in. §. j. p glo. ibi. ⁊ ibi Ang. ⁊ Imo. de leg. j. Pau. de ca. in. d. l. scire debemus. in prin. ⁊. d. Alex. in. d. l. qui bis idē. ad fi. ⁊ in cōsi. pluries preallega. ¶ Limitat Bar. nisi esset adiectū ꝙ ois alia promissio cōputetur in istam: ⁊ ita etiā Ang. in. d. l. plane. in. j. §. si eadē. in fi. et ibi Imo. ⁊ alij. ⁊ ibi dicit Ang. q̄d vt euites istas amaritudines facias semp apponi istam clausulam. Adde idē esse q̄n dictum fuisset computato in hoc oi alio instrumēto: q̄r ex hoc videret̄ esse facta nouatio precedentiuz ar. l. paulo callimacho. §. j. ff. de leg. iij. ita tenet Bar. in. l. ij. j. de noua. Ang. in. l. fi. C. eo. idē Ange. in. l. qui vsumfruc. ff. eo. d. Ale. in ɔsi. ij. quarti vol. q̄d incipit

10 ex narratis in themate. col. iij. ad fi. ¶ † Tertia ⁊ vltima cōclusio Bar. est q̄ bina ɔfessio extraiudicialis de receptione decem ex cā mutui facta sine stip̄lone intelligit̄ de eisdē decē: q̄r ɔfessio extraiudicialis nō est noua dispositio ſz p̄batio. l. publia. §. fin. ff. depo. vñ est idē ac si de eodē debito haberet plures p̄bationes. d. l. sempronius. de leg. ij. nā q̄d ibi debeā decē pōt p̄bari p plures cōfessiones ⁊ oēs valēt. secus si essent due cōfessiones facte in iudicio: q̄r ille disponūt ⁊ actionē producunt: q̄r cōfessus in iudicio habet̄ pro condēnato ⁊ orit̄ actio in factum: sicut ex sentētia. l. vnica. C. de confes. vnde tunc sc̄da confessio iudicialis intelligeret̄ de diuerso debito, ⁊ de diuersa summa ad hoc vt valeat ⁊ teneat: alias esset superflua. ⁊ nihil operaret̄. ⁊ cum Bar. tenet. d. Alex. qui conat̄ defendere Bar. vt p eum. Istam differentiā inter confessionē iudicialem ⁊ extraiudicialē reprobant Ang. Imo. ⁊ Cuma. q̄r etiā cōfessio q̄ fit in iudicio principaliter tendit ad probādum, ⁊ attendi debet q̄d principaliter agit̄. l. si quis causam. in princ. ff. si cer. pe. Itē q̄r etiam ex confessione mutui extraiudicialis post bienniū orit̄ obligatio ex literis insti. de lite. obli. ⁊ no. in. l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. declarando vt hic plenius per domi. Alexan. sed ista sunt leuis. ¶ Tu aduerte fortius inquantū Bar. vult ꝙ q̄n sunt due ɔfessiones extraiudiciales, ⁊ sic geminate ꝙ nō producāt obligationē ⁊ actionem, sed solum probēt. nam cōtrarium sub dubio tamen forte tenet idem Bar. in. l. cum simus. in fi. per gloss. ibi. C. de agri. ⁊ cēsi. lib. xi. vbi tenet ꝙ licet ɔfessio facta non in figura iudicij. nō preiudicet tamen si bis emanaret ⁊ sic esset geminata, ita p̄iudicaret, sicut ea que est facta in figura iudicij: p glo. ibi: ⁊ simpliciter sequitur do. Abb. in. c. si cautio. ad finē de fide instru. Io. de ana. in cōsi. lv. q̄d incip. quia dubia: ⁊ in specie q̄d confessio extraiudicialis geminata cū equiparetur confessioni facte in iudicio: vt ibi vult Bar. quod ita producat obligationem ⁊ actionē sicut confessio iudicialis: tenet Lud. in. l. sed ⁊ si possessori. §. itē si iurauero. ff. de iureiur. ⁊ in. l. nuda ratio. colū. j. ff. de dona. ⁊ in consi. cccxc. inci. in casu proposite consultatiōis breuiter dicendum dictum Franci. in. iij. col. Idē tenet Pau. de castro in dicta. l. publia. §. fina. ff. deposi. ¶ Glossa fina. in versicu. videtur. notatur ad hoc ꝙ traditio facta ex causa postea

declaranda si postea nõ declaratur non operatur translationẽ dominij: q2 talis traditio est nuda causa: ergo non potest operari translationẽ dominij. l. nunq̃ nuda. ff. de acquir. rerum do. secus quando est expressa causa habilis futura: licet cã nõ sit secuta: tũc bene transfertur dominium: licet causa non secuta: repetatur. l. j. s̃. de vsuca. pro dot. ⁊ l. dotis fructus. §. fi. ⁊ l. seq. s̃. de iur. do. ẽm Bar. ⁊ communiter alios hic: ⁊ ita remanet expedita vtiliter ista lex.

2 ¶ Si testator reliquit centum ecclesie, ⁊ non declarat de qua, intelligitur de parochiali.

3 ¶ Anvalet stipulatio edificij fabricandi q̃n nõ interest stipulatoris ibi fieri, quia ad eũ non pertinet.

1 **Qui insulam.** † Stipulatio facti coherẽtis solo, nõ valet nisi locus exprimatur, ⁊ intersit stipulantis. h. d. Adde tertium qđ debet exprimi certa forma, ⁊ sic qualitas ⁊ quantitas operis. l. ita stipulatus. in prin. j̃. eo. iuncta. l. si dom⁹. in pñci. de lega. j. dixi in. l. si insulam. s̃. e. tamen in vltima volũtate si testator apponat locum equiuocum, intelligitur de loco in quo domiciliũ habet. tex. est singularis in. l. q̃ cõditio. §. fi. s̃. de cõdi. ⁊ demõ. ẽm Cuma. ⁊ do. Alex. hic: ⁊ per illuz tex. decidit ibi

2 Bar. post antiquos per eũ relatos. † q̃ si testator reliquit centũ ecclesie, ⁊ nõ declaret de qua, intelligitur de parochiali. idez tz Ang. i. §. si vo ppetuã. i auẽ. de ñ alie. aut pmu. reb. eccl. Sal. i. l. j. col. iij. in fi. C. de sac. sanc. eccl. Abb. in. c. indicãte. de testa. Pe. de anc. ⁊ Jo. de imo. in. c. relatũ. ij. ad fi. eo. tit. ⁊ ista est magis cõis opin. licet Jo. fab. ⁊ Ang. de are. in. §. sed ius quidez: insti. de iure natur. gẽt. ⁊ ciui. velint q̃ de iure cõi debeat intelligi, nõ de parochiali: sed de principali ecc̃lia illi⁹ ciuitatis vel diocesis: p illũ tex. Et si testator iussit omni die in perpetuũ celebrari. xxx. missas, ⁊ nõ expressit in quo loco: de quo intelligit, vide Abb. in cõsi. ccvj. inci. quidã condidit testamentũ. in scđo

3 dubio. ¶ † No. ex fi. hui⁹ tex. q̃ nõ valet stipulatio edificij fabricãdi quãdo nõ interest stipulatoris ibi fieri: q2 ad eũ nõ ptinet puta q2 in loco alieno: nã vt dicit glos. inuente sunt stipulationes: vt quis stipulet qđ sua interest ⁊ sic, ppter ppriũ interesse desinit actio. l. qui aũt. §. j. s̃. si quis cau. amplia istũ tex. qđ etiã ex post facto nõ recõualescit stipulatio, licet postea incipiat ad eũ ptinere: vt p Bar. ⁊ alios in. l. stipulatio ista. §. alteri. s̃. eod. Pau. hic. Limita istũ tex. procedere in stipulatione pura. Si autem esset conditionalis, inspiceretur an sua intersit tempore euenientis cõditiõis, ⁊ tũc valeret. l. existimo. j̃. eo.

1 ¶ Occidẽs speciem debitam perpetuo tenetur ac si viueret, nisi occidat ex iusta causa.

2 Si promittam aliquẽ non offendere sub pena intelligitur nisi causam offensionis committat.

3 Treuga nõ potest rumpi ratione cause de nouo superueniẽtis.

4 Qui adulterauit vxorem alterius cũ quo fecit pacẽ, nõ dicitur ex tali offensa rumpere pacem.

5 Si occidam bannitum qui ex forma statuti poterat occidi, nõ incido in penam pacis rupte, quam promisi si eum offenderem post pacem factam.

6 Princeps recipiẽs aliquẽ sub protectione sua, nõ tenetur eum defendere nisi cum iniuste grauatur.

7 Vasallus tenetur iuuare dñm etiã habentẽ cãm iniustam.

Qui seruum. Permissio legis debitorẽ excusat. h. d. ẽz Bar. vel sic ⁊ propi⁹ ad tex. occidẽs iuste seruũ debitũ liberatur h. d. ⁊ hz materiã valde vtilẽ ⁊ quotidianam. ¶ In tex. ibi in facinore. intellige in quo licite poterat eum occidere al's secus. l. ⁊ si cert⁹ sit percussor. §. fi. s̃. ad sena. sylla. ⁊ l. j. ad fin. s̃. de his q sunt sui vel alie. iur. ⁊ l. graccbus. cũ glo. C. de adul.

1 ¶ † No. j. ex isto tex. limitationẽ ad regu. que hz q̃ occidẽs speciem debitam, perpetuo tenetur ac si viueret. l. si seruum. in pñ. ⁊ §. sequitur. ⁊ §. fi. ⁊ l. si ex legati cã. s̃. eo. limitatur nisi occideret ex iusta causa: quia tunc liberaretur: facit. l. quid ergo. §. si heres. de leg. j. ⁊ l. eleganter. §. fi. s̃. de pig. act. que iura allegat

2 glo. Bart. hic: ad idẽ text. in. l. fina. §. j. s̃. de publicanis. ¶ † Secundo per istum tex. not. Barto. in. l. quero. §. inter locatorem. s̃. loca. q̃ si promisi te non offendere sub pena, intelligitur nisi causam offensionis commiseris: vnde facit ẽm Jmo. ⁊ Pau. q̃ si duo inimici fecerunt adinuicẽ pacem: ⁊ pmiserunt se non offendere sub pena: si alter eoꝝ postea cõmittat aliquam causaz propter quã offendi possit: poterit ex illa causa impune offendi. Adde facere qđ signãter multum tenet Bar. in. l. aut facta. §. causa[a]. j̃. de pe. vbi tenet q̃ si facta pace te offendi, nõ ex antiq̃ inimicitia super qua est facta pax: ⁊ sic nõ retracto veterez iniuriam sed ex noua causa ⁊ noua rixa, q̃ nõ rumpo pacẽ qđ est perpetuo tenendũ meti ẽm do. Alex. hic ⁊ sequitur etiã Pau. hic. idem tenet Barto. in. c. j. in prin. in. ij. co. de pact. tenet do.

a ¶ §. causa. Addõ qđ. d. bar. in. d. §. causa. refert ⁊ seqk bald. in cõsil. cxcv. colum. iij.

b ¶ L. verũ. Addõ Ang. are. in tracta. male.

Anto. de but. ⁊ Jmo. in. c. cum inter. per illũ text. de renuntiat. Lud. ⁊ do. Alex. in. l. semel mora. s̃. solu. ma. Lud. in cõsi. clxxxiij. inci. in casu proposito dicendum est pacẽ. qđ consi. est errore duplicatũ in cõsi. cclviij. do. Alex. in cõsi. xix. primi volu. quod incip. viso processu cause vertentis inter procuratorẽ: vt ibi signanter ⁊ mirabiliter ampliat: qđ ista decisio Barto. procedit etiam si noua causa superueniens non esset iusta causa offendendi: qđ valde no. ⁊ idem qđ Bar. in. d. §. causa. tenet etiã do. Alex. in cõsi. cxiij. iiij. vo. qđ inci. viso themate suprascripto ⁊ attestationes. Et aduerte diligenter qđ in dubio offensa p̃sumit facta ex causa de nouo superueniẽte, ⁊ sic licite ⁊ nõ ex antiqua. ita vĩ Bal. in. l. si prediũ. ad fi. C. de edil. actio. qđ reputat singu. d. Alex. hic: illã decisionẽ Bal. etiã sequit do. Alex. in. d. l. semel mora: ⁊ dicit qđ velut aureã nunq̃ obliuiscaris, quoniã sepius in hoc cõsuluit: ⁊ ita cõsuluit domi. Alexã. quem omnino vide in preallegato cõsil. cxiij. iiij. vol. co. ij. Sed q2 Bal. ibi clare nõ dicit ego addo Ludo. ro. quia istud ad literam ponit in preallegato cõsi. clxxxiij. Et vltra eos addo bene facere qđ notabiliter tenet Bar. in. l. non solũ. §. sed vt probari. s̃. de ope. no. nun. vbi signanter tenet q̃ in delictis in dubio cẽsetur factum loco licito ⁊ tempore licito: cũ concor. quas ibi dedi. Item ad predictam decisionez Jmo. ⁊ Pau. de ca. hic: facit q̃ si facta pace inter te ⁊ me sub pena de non offendẽdo si tu prior offendisti me: possum postea te impune offendere: nec dicor pacem rumpere, ex quo fuit prius a te rupta: ⁊ sic non incido in penam pacis rupte: etiã si ibi esset clausula rato manente pacto: que nihil operatur in fauorẽ rũpentis pacẽ ẽm Jo. and. in addi. Spec. in tit. de treu. ⁊ pace. super rubri. ita tenẽt Ang. ⁊ Jmo. Pau. ⁊ Alexã. hic. Bar. in. l. cũ pater. §. libertis. in fi. s̃. de leg. ij. Bal. in. l. q fidem. s̃. de transa. ⁊ in. l. cum proponas. in. ij. C. de pac. ⁊ in. l. semel mora. s̃. so. ma. vbi late Ludo. ⁊ Alex. cũ multis concor. ibi traditis p do. Alex. ⁊ vltra eũ adde Abb. in. c. j. in. j. co. de treu. ⁊ pa. ⁊ in. c. bone. el. ij. in. iij. co. per illũ tex. de elec. ⁊ in. c. quẽadmodum. in. iij. not. de iureiur. Ang. ⁊ Lud. in. l. fin. §. j. s̃. de eo p quem fac. er. Et q̃ ista procedunt ẽt quãdo in instrumento pacis esset adiecta clausula rato manente pacto: ⁊ q̃ toties committatur pena quoties fuerit contrafactum: adde etiam Bal. Sali. ⁊ Pau. in. d. l. qui fidez. d. Alex. in. d. l. semel mora. ⁊ in pal

3 legato cõsi. cxiij. co. iij. ⁊ per Aret. hic. ¶ † Predicta sin. Limita procedere in pace: secus est in treuga que non potest rumpi ratione cause de nouo superuenientis: nec possum frãgere donec durat tempus treuge q̃uis aduersarius frãgat. dictuz originale Vincen. in. c. j. ad finẽ de treu. ⁊ pac. qđ refert ⁊ sequitur Jo. and. in addi. Spec. in tit. de treu. ⁊ pa. super rub. vbi etiam refert idẽ tenere Archid. in. c. illi. xxiij. q. iij. ⁊ dicit ita seruari in hispania: idem tenent Jo. an. ⁊ do. Ant. de but. in. c. iij. de iureiu. Ang. Cu. ⁊ Pau. hic. Ang. ⁊ Jmo. in. l. si ex legati cã. s̃. eo. rationẽ diuersitatis assignat Pau. hic: q2 treuga fit ad tẽpus quo finito poterit postea vindictã sumere: sed pax fit perpetuo: ideo ex noua cã permittitur offensio al's nũq̃ liceret cũ pax sit perpetua. per no. in simili per glo. in. l. nisi finita. §. fi. s̃. de tut. ⁊ rat. distra. licet Are. hic dicat q̃ ista ratio non est generalis q2 tp̃s treuge posset auferre oportunitatem vindicte: et ista bene nota ad treugas que fiunt inter duces. Dicit tñ Jmo. hz qđ istud dictũ Vincen. magis pcedit de cõsuetudine q̃ de iure: q2 de iure aliđ esset p. d. l. cũ pponas. in. ij. C. de pac. ⁊ ita ẽt tenet Alex. hic: ⁊ in. d. l. cũ proponas. ⁊ in. d. l. semel mora. col. fina. Tu adde vltra eũ q̃ prefatũ dictũ etiã refert ⁊ sequitur Bald. in. c. dudũ. el. ij. col. xij. de elec. ⁊ in rub. de treu. ⁊ pace. in rubri. ⁊ in proemio Greg. in. ij. col. q̃uis cõtrarium teneat Abb. in. d. c.

4 j. de treug. ⁊ pace. ¶ † Vltimo circa predicta aduerte q̃ ille q adulterauit vxorẽ alterius cũ quo fecit pacẽ. nõ dicit ex tali offensa rumpere pacẽ: nec per hoc incidit in penã pacis rupte: q2 non facit animo vindicandi ⁊ retractandi inimicitiã iam sopitam: sed facit causa libidinis: sed si faceret causa vindicandi: q2 forte ipse passus esset similẽ iniuriã: de qua est facta pax: tũc incideret in penã pacis fracte: ita no. Bar. in. l. verũ est si meretri

b cem.[b] per illũ tex. j̃. de fur. ⁊ sequit simpliciter. Pau. hic. Adde Bal. in. c. j. in prin. col. penul. quib⁹ mod. feu. amit. in feud. ⁊ late Jo. an. in reg. frustra. in Mercuria. Itẽ vide q̃ in fortiorib⁹ terminis cõsuluit Alex. in cõsi. cxiij. ij. vol. qđ inci. viso instrumẽto treuge: vbi mirabiliter cõsuluit q̃ per raptũ filie vni⁹ qui fecit pacẽ, que rapta fuit violẽter: ⁊ traducta extra territoriũ: et in actu conducendi dictã puellã interuenerũt alique percussiões vt ipsa pateret se cõduci non per hoc videtur rupta pax: nec cõ missa pena in instrumẽto pacis cõtenta: vt ibi per eũ post Joã. an. in. d. reg. frustra. in Mercuria. ¶ Tertio not. ex tex. ibi: nec vtilis actio: nã ẽm Pau. de ca. ⁊ Are. dz exponi tex. vtilis. i. di recta: q2 si nõ liberaret occidẽs, teneret directa ⁊ nõ vtili. l. mora. ⁊ l. si seruum. in prin. s̃. e. tu aũt intellige text. prout iacet sine violentia

violentia quia quando mora vel culpa debitoris perpetuatur obligatio,eo q; iniuste occidat speciem debitā:nūq̃ perpetuaꝛ directa actio:q; sublata est mortua re que erat,in obligatiōe:q; lex nō potuit perpetuare directā ꝛ facere ꝙ res mortua esset in rerū natura:ꝛ illud qḋ nihil est fit in obligatione:sed bñ perpetuatur vtilis actio:quia odio culposi vel morosi fingiꝛ res perē pta viuere ꝛ extare:vt dicit tex.in.l.nemo rez suam.in.§.j.ꝛ.l.si seruū.§.fi.ꝫ.eo.vnde qḋ nō potuit lex directo cōtra vim nature facere,fecit per indirectū,fingēdo in odium culposi vel morosi rē extare:ideo dedit vtilē:ꝛ istud est proprie qḋ vult iste tex. nō destruendo eū.ꝛ ita etiaz tenet domi.Pe.de bexu.hic.faciūt q̃
6 habentur in.l.curatoris.C.de neg.gest.¶†Per istum tex.determinat Oldra.Lau.q.si feci pacē cū inimico meo,ꝛ ꝓmisi eū nō offendere sub pena:demū fuit exbānitus ꝛ ex forma statuti bannitus potest impune occidi:si eum occidi,non occido in penam pacis rupte:ita fuit determinatum Padue:ꝛ ita tenent Bar.ꝛ cōiter alij.Bar.in.l.eleganter.§.fi.ꝑ illū tex.de pig. act. Jo.an.post antiquos in regu.frustra.in Mercu.ꝛ dicit Alex. ꝙ ista est cōis opi.cū multis cōcor.hic per eū:rō quia hic facit statuto ꝑmittente ꝛ promissio de nō offendendo intelligiꝛ nisi hoc faciat lege vel statuto permittente:vt iuribus hic alleg.ꝑ Bar.pro ista parte bene facit qḋ no.Bar.in.l.ij.per illuz text. C.qñ lice. sine iudi.se vin.vbi tenet ꝙ statuta que permittunt exbānitos impune occidi,sunt inducta ad vindictā publicam: vñ qui promisit nō offendere sub pena,ꝛ bānitum offendit,non incidit in penā cū ista sit vindicta publica.Adde ꝓ ista cōi opi. bñ facere:q; illa pax facta cū pacto de nō offendēdo sub pena, intelligitur rebꝰ sic se habentibꝰ:prout nunc se habēt,ꝛ nō mutato statu in deterius.l.qḋ seruiꝰ.vbi dixi.ꝫ.de cōdi.ob cām. ꝛ l.cū quis.in prin.ꝭ.de sol.sed ex quo postea iste fuit bannitꝰ,res non se habēt prout erant.Item noua causa offendendi emersit scꝫ bānum:ꝛ que de nouo emergunt nouo indigēt auxilio.l.de etate.§.ex causa.ꝫ.de interroga.ac.nouum enim factū nouum consilium.l.j.in prin.ꝛ ibi glo.ꝫ.de vē.inspi.Item illa promissio de nō offendendo,intelligitur ex causa de preterito,non aūt ex cā de futuro,vt hꝫ in.d.l.qḋ seruiꝰ.ꝛ in.l.si ita qs ꝓmissionis.§.fi. ꝭ.eo.Itē nūc est alia persona q̃ erat tēpore ꝓmissionis:q; nūc est bannitꝰ,ꝛ sic effectꝰ hostis ciuitatis.l.amissione.§. qui deficiunt.ꝫ.de capi.dimi.ꝛ sic ex forma statuti potest impune occidi.ista sunt q̃ distinguūt pro cōi opi.¶Cōtrariū fuit determinatum Bononie illa ratione:q; iste qui fecit pacē cū promissiōe de non offēdēdo sub pena:ꝛ postea fuit exbānitus habebat ex suo ꝯctu ꝛ sic ex sua ꝓuisione securitatē ab aduersario sibi promissā ergo debet esse firmior ꝛ efficacior q̃ ꝑmissio occidendi quā alter habet a statuto:vt iuribꝰ hic alle.per Bar.ꝛ per eundē in.l. si insulā.in.vj.oppo.prime partis.ꝫ.eo.ꝛ est glo.not.in.l. si quid bello.ꝭ.de capt.Sed Bar.truffatur de ista ratione: q; in ꝑmissione pacis de nō offendēdo intelligitur tacita ꝯditio nisi.l.vel statuto permittente hoc fiat:vt hic per eum. Sed pro determinatione Bononieñ. fortius facit quia licet statutū simpliciter permittat bannitū posse occidi:tamē ista permissio statuti non videtur cōprehendere illū qui speciali ratione.i.ex obligatione pacis nō poterat eū offendere:prout optime videꝛ ꝓbari quasi in terminis per tex.no.in.l.si adulteriū.§.liberto.ꝭ.de adul. vbi dispositio.l.galli.generaliter ꝑmittēs posse occidi adulterum non cōprehendit libertū:qui speciali ratione ꝓhibetur offendere patronū.Ad idem tex.in.l.tutor.in princi.ꝫ.de suspe.tu. vbi lex generaliter permittēs ꝙ quilibet possit accusare tutorē de suspecto non cōprehendit libertū qui specialiter ꝓhibeꝛ accusare patronū.Sed defendēdo cōem potes rñdere ꝑm Are.hic: ꝙ illa iura ꝓcedunt regulariter:sed vbi agiꝛ de fauore publico et de vindicta publica:vt in casu nostro:etiam ille cōprehendiꝛ qui specialiter ex ꝓuisione hōis erat prohibitꝰ: vt est tex.no.in l.si quis graui.§.vtrum.ver.is quoq;.ꝛ ibi Bar.ꝫ.ad sena.sylla. vbi dispositio legis gñalis que defert premiū libertatis seruo qui vindicauit mortē domini defuncti, cōprehendit etiā illum seruum,qui ex pacto cōtrahentiū erat spāliter ꝓhibitus manumitti:q; plus operaꝛ fauor publicus:vt ibi dicit tex.q̃ pactum cōtrahentiū:q; fauor publicus nō recipit restrictionē de habilitate ꝑsonarū:vt ibi est tex.no.Tu rñde aliter prout respōdet Bart.in.d.§.liberto.ꝙ lꝫ libertus reperiat patronū in adulterio tamē remanet patronꝰ:ꝛ habet iura patronatus: ideo non permittiꝛ a liberto occidi:nō sic est in eo qui postea fuit exbānitus q; ꝓpter tale bannū efficitur noua ꝑsona cum efficiatur hostis publicus,ꝛ trāsfuga ciuitatis.l.amissione.§.qui deficiūt. ꝫ. de capi.dimi.ideo ex hoc ꝙ iudicaꝛ noua persona.pōt ex ꝑmissione statuti occidi:ꝛ sic teneas cōem opi.¶Imo fortius istud ꝓcedit,etiā si ante pacē factā iam fuisset bānitus: ꝛ sic aliquis fecit pacē cū inimico suo qui iam erat bānitus ꝛ ꝓmisit eum non offendere sub pena stāte dicto statuto ꝙ bānitus possit impune occidi,adhuc eū occidendo nō incidit in penā.ita late disputādo determinat Bar.in.l.j.q.q̃ inci.Lucane ciuitatis statuto cauetur.ꝛ idē Bar.in.l.ij.C.quando lice.sine iud.se vind. et idem Bar.in.l.j.§.nō fuit aūt.ꝑ illum tex.ꝛ ibi etiā Ang.ꝫ.de dolo.sequuntur Imo.ꝛ.d.Alex.hic:Motus est Barto.duplici fundamento.Prio q; cū ista sit vindicta publica,non potuit pactis priuatorū tolli.l.ius publicū.ꝫ.de pact.Itē cum istud fuerit inductū in odiū bannitorū:ergo non potuit illi per pactū derogari.l.tamē si.cū gl.ꝫ.ad mace.sed ista fundamēta Bar.pñt de facili tolli:q; statutū nō disponit ꝙ bannitus debeat necessario offendi:sed bene ꝑmittit ꝙ possit impune offendi:sicut licitum est occidere adulterū nō tñ est necesse:vt no.gl.i.l.accusatiōis. C.ꝙ met.cau.vñ iuri ꝑmissiuo videꝛ posse renūtiare,lꝫ non iuri ꝓhibitiuo ꝓut loquunꝛ iura alleg.ꝑ Bart.vñ ꝑmissor sciens eū esse exbannitū tpe quo fecit pacē cum pacto de non offendēdo sub pena:teneꝛ ad penam ciuilem applicādā parti ad quaz potuit se obligare: lꝫ nō teneaꝛ ad penā publicā:q; nō est delictū punibile de publico:ex quo statutū ꝑmittit ꝑm Bal.hic.et latius Bal.de quo nō meminit.d.Alex.in rubri.extra de sum. tri.in.ij.col.ad fi.ꝛ seq.posuit etiā Bal.licet nō clare decidat in
6 l.j.C.qñ lice.sine iud.se vind.¶†Vltimo ꝓ cōplemēto ad materiā huiꝰlegis:adde qḋ vult glo.no.in.c.j.de treu.ꝛ pa.ꝙ recipiēs aliquē sub ꝓtectiōe sua,nō teneꝛ eū defendere nisi cū iniuste grauaꝛ:ibidē etiā no.d.Abb.in vlti.no.ꝙ si guerra iuste moueaꝛ cōtra recepto sub ꝓtectione,nō teneꝛ recipiēs eos defendere.bñ facit qḋ no.Ang.in.l.si qs in graui.§.j.ver.si maritus. ꝑ illū tex.ꝫ.ad sena.sylla.vbi no.ꝙ ꝑncipes vel reges collegiati ꝛ ꝯfederati q tenētur inuicē se iuuare:nō tñ debēt ꝑstare iuuamen faciendi guerrā iniustā,qḋ valde no.facit qḋ vult gl.no.in c.ꝑ illos.in vi.cōtradictores.de ꝑbē.q̃ vult ꝙ clausula q̃ q̃tidie apponiꝛ in lr̄is pape,amoto quolibet ꝯdictore,intelligit de his q de facto ꝯdicunt ꝛ nō de his q de iure se opponūt.Itez iurās non prebere cōsiliū auxiliū:vel fauorē cōtra aliquē intelligitur de auxilio iniusto:secꝰ de iusto.c.intimauit.ꝛ ibi no.Abb.post
7 Jo.an.de testi.sed caue:q; isto modo parū operareꝛ.†Alibi tñ habes casum valde mirabilē,in quo vasallus teneꝛ iuuare dominū etiā habētez causam iniustā.tex.est mirabilis in.c.j.in ꝑnci.iti.hic finiꝛ lex de idē ꝯsu.re.inci.in vsi.feu.ꝛ sic,vasalli tenenꝛ iuuare dñm etiā habentē cām iniustā.ꝛ vide Bal.ibi in.ij.co. q reputat illū casuz eē mirabilē:ꝛ valde inuehit cōtra autores illius tex.tāq̃ fuerint duo pecora.tñ vꝫ illum tex.restringere qñ eū iuuarēt ad eius defensionē:de quo etiā ꝑ Bal.in.c.imperialem.§.fi.ad fi.de ꝓhibi.feu.al.per Fede.in feu.ꝛ vltra Bal.Adde tu tex.in.c.ego.N.in ver.mala emptiōe.ð iureiu.vbi est tex. ꝙ vasallus non teneꝛ defendere dñm q iuste capiꝛ vel iuste offendiꝛ.Nota ꝑdicta q; de eis sepe interrogaberis.

1 ☞Stipulatio accessoria inutilis nō nouat presentē vtilem.
2 Hippocētaurū est animal imaginariū,ex multis speciebꝰ compositum,non existens in rerum natura.

SI ita stipulatꝰ fuero te sisti.¶†Stipulatio accessoria iutilis nō nouat ꝑcedētem vtilē.h.d.secus ecōtra si stipulatio ꝑncipalis
1 esset impossibilis:tūc vitiareꝛ etiā accessoria:vñ si ecōtra ad casum nostrū stipulor a te hippocētaurū,ꝛ si eū nō dederis stipulor cētū nō valet stipulatio accessoria de cētū q; principalis nō
2 tenet.l.si homo mortuꝰ.ꝫ.eo.†In tex.ibi:hippocētaurū est animal imaginariū ex spēbus ꝯpositū:nō existēs ī rerū natura: vt insti.de inut.stip.in ꝑn.cū glo.sicut logici de chimera:ꝛ sic scḋa stipulatio erat inualida ꝛ habeꝛ ꝓ nō facta ꝛ dū glo.hic dicit ꝙ etiā si scḋa fuisset valida : tñ hodie nō nouaret primā:nisi expsse fuisset dictū ꝑ.l.fi.C.de noua.male dicit ꝛ rephēdiꝛ ꝑ oēs,q; d.l.fi.loquiꝛ in nouatiōe propria ꝛ coequena:qñ scḋa est eque ꝑncipalis sicut pria:sed ista lex ꝛ similes loquuntur de stipulatiōe penali ꝛ sic accessoria que dicitur quasi nouatio. l.obligationū fere.§.fi.ꝫ.ti.j.in qua iura vetera non corrigūtur per.d.l.fi.que nō loquiꝛ isto casu ꝑm Bar.in.l.ita stipulatus.in.ix.oppo. vlti. partis.ꝭ.eo.ꝛ in.l.predia.ꝫ.de actio.emp.in quibꝰ locis Bar.reprehendit istam glo.ꝛ similes.

1 ☞Promittēs soluere ꝓ alio,nō vꝫ esse fideiussor:sed solū tenetur illo existente nō soluendo:secus si promittat dare.
3 Si fideiussor promisit indemnitatem etiā si renuntiauerit beneficio de fideiussoribus non tamen poterit conueniri ante principalem excussum.
4 Propter absentiam principalis potest hodie fideiussor cōueniri.nō excusso pricipali.

Possum.Iste.§.est difficilis in tex.ꝛ est singu.casus ꝑꝫ Bal.Imo.ꝛ Pau.de ca.hic nō summatur ꝓpter varietatē lecturaꝝ.¶Pro itelligētia huiꝰ text.opponiꝛ fortiter ꝯ tex.ꝫ gl.iij.nā de iure isto fideiussor pōt ꝓ ꝑn-

cipaliter cōueniri ante principalē excussū, dato ꝙ principalis sit soluēdo. l. iure nostro. ꝛ. l. non recte. C. de fideiuſ. cuius ꝯriū de direco decidit in hoc tex. ibi: nihil ex hac stipulatione ꝯseq possumus si principalis sit locuples. Breuiter cōtrariū loquit in fideiussore: sed in isto textu. iste qui sit promittit, non est fideiussor: quare aūt nō sit fideiussor: hoc opus hic labor est: in hoc ꝯsistit difficultas: ꝛ ꝓpter hoc iste. §. legit varijs modis. ¶ Primo mō ſm gl. j. ꝛ gl. iij. ꝙ hic nō fuit fideiussor: qꝛ non promisit illō idē ad qđ principalis tenet sicut facit fideiussor. l. sicut reus. ff. de fideiuſ. sed promisit se facturum ꝛ curaturū ꝙ titi⁹ solueret, ꝛ illo non soluente ꝓmisit soluere noīe titij: ꝛ isto modo subaudi tur ad tex. verbū curauerit. qđ nō est in tex. ideo iste intellect⁹ per oēs reprobat ꝛ dato ꝙ nō diceret fideiussor ex primo capite: tñ videret ex secundo.
1 ¶ † Secūdo modo legit ſm Pet de bellaper. ꝛ Dy ꝙ iste. §. loquat quādo quis promittit se solutu rum nomine titij. quo casu nō est fideiussor qꝛ promittit factū: qꝛ soluere est facti. l. cōsilio. in fi. ff. de cura. fur. gl. in rub. ff. de so lu. ꝛ in stipulationibus facti succedit obligatio ad interesse. l. sti pulationes non diuiduntur. ver. celsus. ff. eo. interesse autē sti pulatoris est eatenus quatenus titi⁹ nō est soluendo: vt si promittis te datur ꝓ titio: tūc est fideiussor titij: qꝛ ꝓmittis illud qđ titius dz: vt. l. vbi aūt. §. illud. ver. qui vero a titio. ff. e. ꝛ sic te neris insolidum isto iure siue titi⁹ sit soluendo siue nō: qꝛ ista sti pulatio nō continet factum sed dationem ꝛ sic translationem dñij que est ꝑcisa: ideo īdistincte statī potest agi. l. vbi autē. §. fi. ff. eodē. Iste intellectus multū adaptatur verbis litere: et ei multū applaudet qꝛ tex. dicit neqꝫ enī hoc simile est illi te datu rum: ꝛ ſm istum intellectū hoc dicit.
2 † promittens soluere pro alio nō videtur esse fideiussor: sed solum tenetur illo existēte nō soluēdo: secus si promittat dare. h. d. ſm intellectū Pe. ꝛ Dy. quem sequunt Bal. ꝛ Ang. ꝛ vt dixi multum applaudet litere. Istum itellectum reprehendit Bart. qꝛ licet soluere large sumptum sit factū proprie tamen est illi⁹ nature cui⁹ est id quod in obligatione continet: vnde verbum soluturum importat da tionem quando in obligatiōe est datio, secus si esset factū. l. so lutionis verbo. in fi. ff. de ver. signifi. Confirmat ſm Cu. Pau. de ca. ꝛ Are. qꝛ quando factum ordinatur ad dationē videt ob ligat⁹ ad dādū. l. si heres iussus. ff. de leg. j. Bar. l. illa stipula tio. §. j. ff. eo. ſꝫ ad ista potes rñdere ex mente Imo. ꝙ ꝓcedat qñ vbum soluere refertur ad eum qui prius erat obligat⁹: sec⁹ quādo refertur ad eum qui se nouiter obligat ad soluēdum nomine alterius: ꝛ tunc procedit iste tex. ¶ Tertium intellectū posuit Bar. qđ in hoc tex. non fiat differentia inter verbū soluere, et dare: sed fiat differētia in modo promittendi: an quis promit tat se soluturum vel daturum nomine titij: an vero simplr promittat soluturum vel daturū: scilicet id quod titius debet, siue debitū titij. nam primo casu procedit iste tex. in versic. sed ex ea. quia tunc nō erit fideiussor sic promittendo: qꝛ ista promissio videtur fieri causa titij. l. fideicōmissa. §. interdum. de le. iij. ꝛ sic cre ditor stipulatur alteri: ideo nō potest agere ex ista stipulatione alteri facta, nisi sua intersit. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. eo. merito nō agit nisi quatenus sua interest, vt in litera: ꝛ quod non dicat fideiussor: ꝓbat Bar. quia fideiussor potest soluere pro sua obligatione: vel pro obligatione rei principalis: prout vult. l. indebi tam. ff. de ꝯdi. inde. ꝛ. l. papinian⁹. ff. māda. ꝛ plene tradit in. l. mo destinus. ff. de solu. sed quādo quis promittit se solutuꝝ nomine titij, nō potest soluere nisi nomine titij: ꝛ non pro sua obligatione: ergo apparet ꝙ non est fideiussor: sed in secūdo casu quādo promisit se soluturū vel daturū: scꝫ qđ titius debet, tunc censet fideiussor: ꝛ sic indistincte poterit isto iure cōueniri ante principalem siue principalis sit soluendo siue nō. istum intellectū bar. sequūtur omnes Moder. excepto Rapha. ꝛ dicit do. Alex. qđ iste intellectus Bart. est nota. dignus ad discernendum quādo quis sit obligat⁹ vt fideiussor, vel nō: ꝛ ſm istū intellectum. h. d. promittēs se soluturū noīe titij debitoris tenetur ad interesse ꝙ cessat si titius est soluendo: secus si simpliciter promittit se datu rum. h. d. ¶ Istum intellectū reprehēdit Cuma. ꝛ bene ꝛ mihi nullatenus placet: quia nō videtur vllo modo cōuenire ad tex. qui vult ꝙ quando promittis te solutu ū noīe titij, stipulatio est vtilis. ꝛ tex. dicit possum vtiliter stipulari: secus quādo ꝓmittis te illi daturum: ꝛ tñ ſm intellectum Bar. vtraqꝫ stipulatio valet ꝛ prima ꝛ secūda qđ est cōtra tex. imo plus ſm intellectum Bar. Prima stipulatio nō valet sine distinctiōe: imo debet distingui vt in ver. ſꝫ ex ea. Secūda vero stipulatio indistincte valet: ꝛ sic vult Bar. ꝙ secūda magis valeat sine distinctione ꝗ̄ prima: qđ videtur esse cōtra tex. qui videtur velle qđ scđa indistincte non valeat: dū dicit neqꝫ enī hoc simile est illi te daturum: lꝫ postea tex. limitat primā. Item inquātum Bart. vult ꝙ creditor stipulando ꝙ promissor soluet noīe titij, videtur stipulari contempla tione illi⁹ debitoris sui: hoc est falsum ſm Cuma. imo videtur

tunc stipulari contemplatione ꝓpria ipsius creditoris ꝑ tex. apertum in. l. a titio. ff. eo. ꝛ. l. seruo legato. §. si testator. ff. de le. j. ꝛ. l. si prior. §. j. ff. qui pot. in pig. ha. ꝛ qꝛ omnis ordinata charitas incipit a seipso. l. pñs. C. de serui. ꝛ aqua. ꝛ tex in. d. l. fideicō missa. §. plerūqꝫ. de leg. iij. tollit differentiā quā facit Bar. Itē inquātū Bar. vult ꝓbare ꝙ in isto tex. nō sit fideiussor eo qꝛ nō pōt soluere nisi noīe titij: ꝛ nō ꝓ sua obligatiōe. Istō nō videt esse verum: qꝛ promittens soluere nomine titij non priuat se fa cultate soluendi pro sua obligatiōe. ¶ Aliū quartuꝫ intellectū pōsuit Cu. quē reputat sing. ſꝫ quē tex. iste vt ipse dicit erit cla rus quod tex. velit facere differentiam inter stipulationem ꝓmittis te soluturū nomine titij ꝛ istam promittis te daturuꝫ ꝓ titio. Prima stipulatio indistincte valet: qꝛ tex. indistincte dicit ꝙ possum ita vtiliter stipulari ꝛ videtur esse fideiussor ꝛ sic tēpore isto poterit insolidū conueniri ante titium ꝛ sic de dire cto contradicit Barto. ꝛ ceteris. Secūda vero stipulatio qua promittis te daturū pro titio videbat esse similis prime tamē tex. dicit cōtrariū. ver. ſꝫ ex ea. i. ex ista secunda stipulatione nō poterit agi nisi quatenus interest stipulatoris: qꝛ alter dari ne mo pōt stipulari: nisi quatenus interest stipulatoris. l. stipula tio ista. §. alteri. ꝛ. §. si stipuler. ff. e. Unde si debitor meus est lo cuples. ꝛ sic soluēdo nō interest mea qđ ei des: sed si soluēdo nō est: interest mea vt ei des, ad hoc vt soluat mihi. ꝛ sic Raph. refert ver. ſꝫ ex ea. ad ꝓme dicta: ꝛ nō ad primā stipulationem: ꝛ in hoc sua lectura ab omnib⁹ discrepat: nā ſm oēs versi. ſꝫ ex ea refert ad primam stipulationē: ꝛ si diceres qđ isto modo tex. deberet dicere ex hac referēdo ad immediata ꝛ nō ex ista. respō det Raph. quod text⁹. ff. dicit nihil ex hac: ꝛ sic quasi abutitur istis vocabulis. do. Alex. dicit qđ intellectus Raph. vitiat tex. ꝛ nō posset litere peius conuenire: ideo eum nō recitat. Cu an tē ꝓ intellec. Cuma. adde bene facere tex. in. §. alteri. ver. ſꝫ et si quis. institu. de inuti. stipu. mihi tamen plus ceteris placet intellectus Pe. ꝛ Cy. qui magis applaudet litere. ¶ † Per istū tex. alibi dixit singlr Bart. in. l. j. C. de cōue. fiſ. debi. lib. x. ꝙ fideiussor q promisit indēnitatem, ꝛ sic conseruare creditorē indēnem etiam si renuntiauerit beneficio de fideiussorib⁹ nō tñ poterit conueniri ante principalem excussum, qꝛ verba ꝓmissionis ita sonāt vt prius principalis debitor debeat conueniri vt videat quid ab eo possit ꝯsequi per istum tex. quē dicit pau. hic esse ad hoc sin. gu. ꝛ nō reperiri alibi: prout etiam no. Bald. hic. Adde Bar. in. l. quero. ꝛ ibi Fulgo. ff. loc. Bal. in. l. j. C. de reuo. his q̄ in frau. cre. Sali. in. l. j. in vlti. co. C. quod cum eo. et in. l. j. C. de fideiuſ. tu. ꝛ in. l. j. C. si mat. ind. promiſ. ꝙ limita tribus modis ſm do. Alex. in cōsi. xxxij. iiij. vo. qđ inci. in cā execu tionis mote contra Bar. retuli in specie ꝛ examinaui in. l. fi. in ꝓn. ff. si cer. pe. remitto te ad ea que ibi dixi. ¶ Capio gl. in ver
4 si. si titius. ibi si abierat vltra mare. † Istā gloſſ. notant Bald. Ang. ꝛ Imo. ꝙ ꝓpter absentiā debitoris principalis, pōt ſꝫ iu ra hodierna fideiussor ꝯueniri, etiā non excusso principali pro pter difficultatē cōueniēdi. Adde Bal. in. l. j. co. ij. C. de ꝯue. fiſ. deb. lib. x. Sed mirandū est de prefatis doctorib⁹ post glo. cuꝫ de hoc sit tex. ad literā in auł. presente. C. de fideiuſ. in prin. illi⁹ tex. ꝛ in ver. absente autem reo.

1 Promissio q̄ fit inter spōsos vel futuros ꝯiuges ꝛ ꝯfert in tps matrimonij nō valet. fallit vt. ff. nu. 2.

Si tibi nupsero.

Stipulatio ex cā lucratiua inter futuros cōiuges in tēpus matrimonij collata nō valet. h. d. ꝛ nō habes alibi istū tex. nec in iure ciuili neqꝫ canonico ſꝫ Bal. hic.
1 ¶ † Not. ꝙ promissio que fit inter spōsos vel futuros cōiuges ꝛ cōfert in tempus matrimonij nō valet: ratio est duplex Prima qꝛ nō possunt futuri cōiuges inuitare se ad matrimoniū causa lucri: qꝛ promissio presumeret fieri ex causa improbabili. s. libidinis: ꝛ sic eēt cō tra bonos mores ar. tex. singularis in. l. fi. §. fi. ff. ti. j. Scđa qꝛ sic matrimoniū redderet quodāmodo venale qđ esse non debet: vt. l. j. ꝛ. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxo. ¶ Hinc infert: sec⁹ esse quādo talis promissio fieret ex causa licita: puta vt vilis persona ſꝫ admodum diues habeat nobilem iuuēculam in vxorem pōt ex hac causa promittere in recompēsatione dicte nobilitatis: vt est gl. no in. l. si volūtate. ꝛ ibi Bar. C. de do. promi. vel qñ talis ꝓmissio fieret ex causa pacis: vt. c. secūdo i ver. vt pote pro bo no pacis. de despō. impu. ſm Bar. ꝛ cōiter alios hic: in fin. fuit dictū in. l. si diuortio. ff. eo. ꝛ cū Bar. hic etiā tenet Bal. in. c. ac cedens de procu. vbi dicit ꝙ in istis casibus non est pura donatio sed ob istā causam: ꝑ tex. quē dicit nō esse alibi in iure in l. creditor. §. ad eū. ver. titi⁹. ff. mā. oportet tamē ꝙ hoc ponat in instrumēto ſꝫ eū. idē cū Bar. tꝫ etiā Bal. in. l. iij. §. creditū. ff. si cer. pe. vbi et Bal. ꝑ tex. in. d. l. creditor. §. j. tꝫ ꝙ maritus ꝯstāte matrimonio potest cōstituere dotē ꝓ vxore, causa faciendi pacē qđ alias eēt ꝓhibitū qđ valde no. ¶ Scđo limita istuꝫ text vt procedat

procedat, quando promissio fieret ab altero ex futuris coniugibus: tunc nihil valet. secus si talis promissio fieret a tertio. l. j. C. de insti. et substi. et l. vter ex fratribus. ff. de condi. insti. et l. titio centum. §. j. ff. de condi. et demon. dicetur in l. titia. in prin. j. eo. Item potes limitare per l. vir vxori. cum gl. ff. de dona. inter vir. et vxor. et per con. d. Alex. hic. ¶ Glo. in ver. nec ro. Ista gl. ponit quatuor casus, in quibus valet promissio de qua in tex. et sic remouet quatuor opp. quas in specie format Bar. postea ponit opinionem Jo. qui tenet quod etiam in illis casibus non valeret promissio, si exprimeretur conditio nuptiarum: quam opinionem reprehendit Bar. quia nuptiarum conditio tacite intelligitur. l. stipulationem. ff. de iu. do. ergo eius expressio nihil operatur: sed non eundo per mendicata suffragia, contra Jo. est tex. hic ad fi. in ver. non in dotem stipulatus: ergo si stipularetur in dotem, valeret. ¶ Extra glo. fortiter opp. de tex. in c. de illis. de condi. app. vbi promissio iurata facta mulieri de accipiendo eam in vxorem, si c. sibi donauerit valet: et est honesta: alias non suspendisset matrimonium futurum, vt ibi dicit tex. sed haberetur pro non adiecta vt. c. fi. e. tit. do. Abb. ibi dicit quod contrarium est difficile, et non tactum a doc. et respondet quod ille tex. debet intelligi secundum istum tex. et predicta quando subesset iusta causa, puta dotis pro supportandis oneribus futuri matrimonij. c. salubriter. de vsur. et l. pro oneribus. C. de iu. do. vel alia iusta causa puta pacis vel in recompensationem nobilitatis, vt predixi, nec aliud potest dici ad illum tex. sequitur etiam latius Are. hic.

1 ☞ Quando est impedimentum mixta consideratione rei et persone valet stipulatio si impedimentum cessat tempore existentis conditionis.

2 Testator apponendo conditionem non valet inspici tempus conditi testamenti sed futurum.

3 Valet argu. per deductionem ad absurdum.

4 Due cause lucratiue possunt circa eandem rem diuersis temporibus concurrere.

5 Solus defectus persone vitiat stipulationem conditionalem.

1 Existimo. ¶ † Quando est impedimentum mixta consideratione rei et persone, valet stipulatio, si impedimentum cessat tempore existentis conditionis. h. d. secundum Bar. Ang. et Imo. et dicit Bar. quod hec. l. videtur valde difficilis iuuenibus: sed non est. Vel sic et melius, in stipulatione conditionali non inspicitur impedimentum existens tempore stipulationis: vel postea superueniens: modo tempore euenientis conditionis cesset. h. d. Vel sic et breuius, potest quis rem propriam et seruitutem ad fundum alienum sub conditione stipulari. h. d. ¶ Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit duos casus, in quibus suberat a principio defectus tempore concepte stipulationis, tamen postea cessauit tempore existentis conditionis. In secunda probat ea per deductionem ad absurda. et primo ponit absurdum circa primum dictum, ibi aut si hoc verum non est. secundo circa secundum ibi sed si fundi. In quarta auget absurdum ibi et maxime. In secunda ibi: aut si hoc verum non est. probat determinationem suam, per deductionem ad duo absurda: nam sicut non debet attendi defectus postea superueniens pendente tempore stipulationis, vt vitiet stipulationem, ex quo reperitur cessare tempore euenientis conditionis: vt in duobus vltimis casibus: ita etiam in duobus primis, defectus qui suberat ab initio tempore interposite stipulationis, non debet attendi ad reddendum eam nullam, cum cesset tempore euenientis conditionis. ¶ Sed aduerte vltra scribentes quod argumentatio non videtur bona: nam arguit a casibus, in quibus tempore stipulationis non suberat defectus: sed postea superuenit ad casus primos, in quibus vsque a principio tempore interposite stipulationis suberat defectus: sed ista non est bona argumentatio: nam magis debet vitiare initium vitiosum: quam vitium quod postea superuenit per reg. l. que ab initio. j. de regu. iur. tunc. l. si minor. in fin. ff. de ser. expor. Item vniuscuiusque contractus initium est spectandum: dicit tex. in l. si procuratorem. in prin. ff. man. et quod initium sit spectandum facit. l. iij. §. scio. in ver. initio inspecto. ff. de mino. et l. quod ait lex. §. j. j. de adul. gl. plena in c. dudum. primo. in ver. electionis. de elec. Accedat quod late consuluit Pe. de ancha. in consi. ccxxix. et duobus se. quod si matrimonium fuit a principio nullum, licet ex post facto cessat causa nullitatis, et mulier perseuerat in eodem matrimonio quod credebat a principio validum: iste consensus continuatiuus non habet vim inducendi, vt de nouo videatur matrimonium contrahere. Sed responde quod ille tex. loquitur in stipulatione conditionali, in qua solum attenditur tempus purificate conditionis: quod si illa tempore defectus cesset, valeat stipulatio: ideo tunc non refert an defectus fuerit a principio, an postea superuenerit: quia quantum ad firmandum contractum conditionalem: non inspicimus principium contractus, neque medium, sed conditionis existentiam: ita est proprie tex. hic. et si diceres quod in contractibus, conditio quandocunque existens trahitur retro: et est perinde ac si stipulatus esset pure. l. potior. et l. quod balneum. in prin. ff. qui po. in pig. hab. et l. si filiussa. in prin. vbi vidimus. ff. eo. responde secundum Bal. hic, quod conditiones causales trahuntur retro si possunt: sed si reperiatur impedimentum, tunc secus: quia omnes fictiones ex existentia conditionis sunt introducte, vt actus reddatur vtilis secus si per hoc redderetur inutilis. tex. est hic. In quarta parte ibi et maxime: quia dictio maxime ex sua proprietate implicat idem esse, secundum opi. contrariam, vt est glo. in l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. et gl. in l. illud. ff. ad l. aqui. ideo dic quod tex. vult dicere, quod non solum secundum opinionem illorum qui volunt quod quando res deuenit ad eum casum a quo incipere non potest, quod semper et indistincte vitietur stipulatio, ista absurditas maxime sequitur: sed etiam secundum eos qui volunt quod non semper vitietur dispositio precedens: sed solum quando est imperfecta: et sic quando casus superuenit antequam dispositio precedens esset perfecta totali perfectione, sequeretur ista absurditas, quia cum adhuc pendeat conditio stipulationis, adhuc est imperfecta: et ita habes declaratum istum tex. ¶ No. j. quod partes apponendo conditionem stipulationi, voluerunt inspici tempus euenientis conditionis: adeo quod defectus a principio existens, vel postea superueniens, non vitiat stipulationem, modo cesset tempore existentis conditionis: ratio est, quia eueniente conditione tunc cedit dies obligationis et actionis, et non ante. l. cedere diem. j. de ver. sig. Adde † quod similiter testator

2 apponendo conditionem, non vult inspici tempus conditi testamenti, sed futurum: secundum Bar. in l. cetera. §. j. circa fi. vbi dixi de leg. j. Bar. in l. ex facto. in prin. de vulga. et pup. et in l. si alienum. §. in extraneis. ff. de here. insti. Bal. in l. iij. in fi. C. de actio. emp. ¶ † Secundo no. ex tex.

3 ibi: aut si hoc verum non est, quod ad probandum aliquid esse verum bona est probatio per deductionem ad inconueniens, et ad absurdum: et dicere si hoc negas tunc deuenires ad tale absurdum: et sic bonum est argu. per deductionem ad absurdum. facit. l. nam absurdum. ff. de bo. lib. et l. furti. §. pactusve. vbi bar. no. ff. de ifa. et c. dudum. circa med. de preben. in vj. et ibi gl. in ver. absurdum. no. bonum modum arguendi ex sequela absurditatis. Item argumentum ab absurdo valet licet autoritas non allegetur. vt not. d. Abb. in c. iniustum. per illum tex.

4 de rerum permu. ¶ † Tertio no. in ver. sed si fundi. secundum Bar. quod due cause lucratiue possunt circa eandem rem diuersis temporibus concurrere, dic melius hoc ideo esse, quia effectus prime reperitur extinctus tempore superuenientis secunde, et sic non est proprie concursus. eodem autem tempore concurrere non possunt. l. inter stipulantem. §. si rem. ff. eo. et plene per gl. et Bar. in l. menius. §. duobus. de leg. ij. ¶ Glo. in ver. non fit mens. diuiditur in duas. In prima declarat tex. In secunda opp. et soluit. secunda ibi: sed obijcitur. ¶ In ea. gl. ibi et non erit nunc seruitus constituta sed debita: quasi dicat gl. seruitus non potest esse de presenti eius qui non habet fundum: sed bene potest deberi sub conditione, allegat. l. secundam. ff. com. pred. vult allegare. l. primam. eo. tit. ¶ In ea. gl. ad fi. distingue plenius tres casus secundum Bar. omnes hic indifferenter. et Bar. omnes. in l. si rem meam. ff. eo. quandoque stipulatio deficit, propter defectum et incapacitatem persone stipulatoris: tunc non valet, licet sit conditionalis, nec reconualescit, licet talis defectus cesset. d. l. vsusfructus. j. de stip. ser. quandoque deficit stipulatio ratione rei tantum, quia res que deducitur in stipulationem, non est in commercio nostro: puta res sacra, vel religiosa, aut homo liber, et talis stipulatio siue pure siue sub conditione facta, non valet, dato quod tempore euenientis conditionis desierit esse sacra aut desierit esse homo liber. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. e. quandoque stipulatio non valet, mixta consideratione rei et persone: et tunc si fiat sub conditione valet, si tempore euenientis conditionis talis defectus

5 cesset. ¶ † Sed aduerte ista doct. Bar. et communis videtur esse contra omnem rationem mundi: nam si solus defectus persone vitiat stipulationem conditionalem. d. l. vsusfructus. item si solus defectus rei similiter vitiat stipulationem conditionalem. d. §. sacram. quanto magis quando est mixtus defectus et persone et rei simul, quia duo defectus iuncti debent magis vitiare quam vnus per se. autentica itaque. C. com. de suc. et c. j. cum gl. de treu. et pa. Ideo dic melius quam Bar. et scrib. declarent prout etiam aliquando dixi. in l. si rem meam. ff. eo. quod quando est defectus ex parte persone stipulantis tantum: vel rei deducte in stipulationem, quia in his consistit effectus et substantia. s. in persona, et sic in causa efficiente, et in re, et sic in causa materiali, iste defectus statim vitiat stipulationem, non attento futuro euentu, quamuis stipulatio sit facta sub conditione. iuribus. ff. proxime allegatis: non sic est in tertio casu tex. nostri, quando quis stipulatur rem suam propriam, et sic est prohibita stipulatio mixta consideratione, et rei quia est mea: et sic mea amplius fieri non potest: et etiam persone stipulatoris, qui non potest rem suam stipulari: et tunc non est prohibita stipulatio: eo quia persona sit inhabilis ad stipulandum: aut quia res non sit in commercio nostro: sed quia res mea amplius mea fieri non potest, etiam ex noua causa. l. sequitur. §. lana. ff. de vsucap. l. iij. §. ex pluribus. de acqui. pos. et sic nihil interest mea rem propriam stipulari: quia stipulatio non potest mandari executioni respectu finis ad quem interponitur: vnde si fiat sub conditione: et tempore aduenientis conditionis illa qualitas deficiat, quia res stipulatoris, valet stipulatio: vt hic. et l. si rem meam. ff. e. et sic in forma. Respondeo breuiter, quod licet in tertio casu habeatur mixta consideratio rei et persone, tamen hic non est tantus defectus, nec tantum impedimentum in vtroque, quantum est impedimentum persone in

primo casu: ꝛ defectus rei in scđo. quia in pmo, psona erat penitus incapax stipulari: qđ nō est hic. Jtē res nō erat vllo modo in ꝯmercio nostro in scđo casu put est hic. ꝛ hoc modo habes clare euacuatā presentē difficultatē, quā Bar. ꝛ scrib. non aperiūt.

Ex hac stipulatione.

Stipulatio fcti successiui non ꝯmittit ad totale interesse, nisi transacto tpe quo potuit pfici. h. d. sed ad particulare interesse ꝯmittit statim ꝙ fuit in mora incboandi. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. fi. vbi dixi. s. e. ꝛ hic in gl. ꝛ est bon⁹ tex. in. l. continuus. §. item qui insulam. j. eo.

1 Obscuritas omnimodo vitiat stipulationem.
2 In stipulationib⁹ quicqd est omissum verbis, habet p omisso.
3 Qñ verba stipulationis sunt dubia vel equiuoca, dz interpretatio fieri secundum promissorem.
4 Ubi verba sunt clara ꝛ apta p stipulatore si pmissor velit ea aliter intelligere, aut strictius interpretari non potest, cum ibi nō cadat interpretatio.
5 Que dicantur brocarda.
6 Propter nimiam incertitudinem vitiatur stipulatio.
7 Tacitum an ꝛ quando habeatur pro expresso.
8 Declaratio que fit super ambiguo, non potest fieri nisi semel.
9 In casibus in quibus variatio permittit, non tñ potest quis variare nisi semel.
10 Testes qui habent declarare ea q̄ sciunt nō pñt postea variare.
11 Statuta sicut stipulatio, nō recipiūt interpretationē extēsiuaz.

Quicquid astringende.

Jstō prin. est satis difficile. 1 † Obscuritas oīmoda vitiat stipulationē: sed si pōt interpretari fit interpretatio pro promissore. vba aūt generalia clara: restrictionē in fauorē pmissoris non recipiūt. h. d. sm cōem intel. ¶ Diuidit in tres partes. In prima fuerūt vba omnino obscura, ꝛ sic interptationē nō recipiētia. In scđa verba erant dubia seu equiuoca, tñ interpretabilia. In tertia vba erāt clara p stipulatore, et reus volebat ea restringere, vel aliter interptari quā verboꝝ pprietas pateret.
2 secunda ibi: aut certe. tertia ibi: nec rursus. ¶ † Not. j. ex tex. ibi omissuz esse illō ad qđ quotidie allegat iste tex. qđ in stipulationibus, quia sunt stricti iuris. qcqd est omissum verbis, habet p omisso, vt hic ꝛ. l. si ita stipulat⁹ fuero si titi⁹. §. chrysogonus. in fi. j. eo. adde ꝙ idē est in statutis. qꝛ omissum a verbis statuti habet p omisso. l. si vero. §. de viro. s. so. ma. nā statuta tm̄ disponūt quātū loquunt, nō plus, sm Bal. in. l. testm̄ nō ideo. in fi. C. de testa. facit. l. si furiosi. in ver. nō loquit. vbi Bal. no. C. de nup. Bal. in. l. cū ancillis. in vlti. co. p gl. ibi. C. de incest. nup. ꝛ ꝙ no. Bart. in. l. qđ cōstitutū. p illū tex. s. de testa. mil. Jtē ꝙ non dicit statutuz, nec nos dicere debemus. l. si seruū. §. nō dixit ptor. s. de acq. here. sm Bal. in. l. oēs populi. ad fi. s. de iusti. ꝛ iur. ꝛ in. l. illā. col. j. C. de colla. ¶ Limita istū tex. ꝙ lz stipulatio requirat exp̄ssionē verboꝝ, tñ stipulatio facta sup principali: extendit ad augmētum postea ex interuallo factū, qđ venit per quandā consequentiam: ideo si mulier sit stipulata dotem reddi, ꝛ postea post vnū annū vel duos fiat augmentū illi toti, stipulatio interposita sup principali sufficit: ꝛ pro augmēto in quo tñ verba non intercessērūt. tex. est no. in. l. etiam. in fi. ꝛ ibi Bal. in. ij. not. C. de iu. dot. qđ refert ꝛ reputat mirandū Aret. in. l. si in testō. s. de vulg. ꝛ pupil. Facit tex. in. l. inter socerū. §. cū inter. in fin. s. de pac. dot. Jtem adde bene facere in practica, ꝙ si castellan⁹ dedit fideiussorē de restituēda arce, planū est qđ fideiussio requirit stipulationem, ꝛ sine ea fieri nō pōt. l. blāditus. C. de fideius. ꝛ. l. quinta. §. satisacceptio. s. eo. arce postea crescēte qꝛ amplior facta sit, ita tenent fideiussores ex stipulatione pro augmento ꝛ accessione, sicut p arce principali: sm Ange. in. l. fi. in prin. s. quo. leg. p illū tex. vbi dicit esse optimū argumētū, qđ valde signa. ¶ † Scđo not. ex se-
3 cunda parte, qđ qñ verba stipulatiōis sunt dubia vel equoca: dz interpretatio fieri sm promissorē: vt hic ꝛ. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. s. e. ꝛ rō ponitur hic in text. ꝛ in. l. veteribus. s. de
4 pac. quia liberuz fuit stipulatori ibi latius ponere. ¶ † Tertio no. in tertia parte, ꝙ vbi verba sunt clara ꝛ aperta p stipulatore, si pmissor velit ea aliter intelligere, aut strictius interpretari nō pōt: quia vbi verba sunt clara ibi non cadit interpretatio: l. ille aut ille. §. cū in verbis. de leg. iij. nec ibi locus est ꝯiecturis dum: sed non id qđ est clarū vt. l. volūtatis. ꝛ ibi no. Bal. C. de fideicō. Bal. in. l. certo generi. §. j. p illū tex. s. de ser. rusti. pdio. ꝛ p istū tex. dicit Bar. in. l. ab executore. in prin. co. ij. s. de appel. qđ qñ verba sniē sunt clara, non pñt per iudicē qui eam tulit aliter interpretari, ꝛ sic nō posset fieri extranea interpretatio verbi in snīa positi per iudicē qui eam tulit. idē etiā dicit Ange. in. l. si qs intentione ambigua. s. de iudi. ꝛ sequitur Are. hic in vltima colum, in prin. ¶ Glo. prima ꝛ scđa ponūt duos intellectus ad primum responsum huius tex. ꝛ quia primus violat tex. exponere dictū. i. dicendū, cōiter tenet secūdus: ꝛ ex primo intellectu glo. prime habes, qđ si partes conuenerūt de interponenda stipulatione sup cōtractu, ꝛ postea forma stipulationis fuit omissa, certe nō valet, etiā si partes dixissent ꝙ volebāt stipulationem haberi, p interposita, qꝛ partes non possunt facere ꝙ forma stipulationis omissa habeat pro interposita. l. j. §. si quis ita. s. eo. l. codicillis. §. fi. de le. ij. ꝛ. l. nemo pōt. cum materia. de leg. j. ꝛ ita etiā tenent Bar. ꝛ alij. ꝛ Bart. in. l. ius publicū. s. de pact. ¶ Postea gl. scđa ponit quatuor exempla, ad primū rñsum huius text. primum exemplum est, qñ quis stipulat a magistro nouo brocarda
5 sua. † Adde qđ brocarda dicunt gñalia, in qbus sunt argumenta pro ꝛ cōtra, ꝛ solutiones argumentabiles, vt patet in brocardis Azo. hic vulgo dicimus ista est materia brocardica. idest argumētabilis ꝛ disputabilis p vtraqꝫ parte: ꝛ sub hoc verbo brocarda, nō veniūt oēs ratiōes sue: intellige sane. i. omnia alia fundamenta sua legalia, vel alia opera sua legalia: ꝛ non intelligas de rationibus proprie iuxta. l. cū seruus. s. de condi. ꝛ demon. et l. si qs ex argētarijs. §. rationem. s. de eden. prout intelligit Cu. hic. qui propter hoc reprehendit istud exemplū glo. quia appellatione brocardoꝝ nihil potest de rationibus cōtineri: neqꝫ palam neqꝫ nō palam: ꝛ ita etiā intelligit Bex. hic dicens. quis est adeo supinus qui dicat appellatione brocardorū ꝯtineri rōnes sed glo. nō sic intellexit: sed prout dixi. Tu ex alio reproba, quia istud exemplū non conuenit primo rñso tex. qui loquit sz cōem intellectū: qñ erat omnimoda incertitudo, vnde hoc exemplum magis congruit scđo rñso tex. loquenti qñ verba sunt dubia vel
6 equiuoca, vt in hoc termino brocarda. ¶ † Scđm exemplū glo. qñ promitto fundum generaliter, non adiecto nomine nec ꝯfinibus: nā propter nimiā incertitudinem vitiat stipulatio vt. l. cuz post. §. gener. de iur. dot. vel qñ pmitto vinū aut triticū in genere, non expressa qualitate vel quātitate. vt. l. triticū. s. e. ꝛ. l. ita stipulatus. j. e. ꝛ ista duo exempla cōiter approbant: ꝛ vident cōuenire verbis litere ibi: nisi palam verbis exprimat. ¶ Quartum exemplū ponit glo. in fi. qñ cōstat partes dissensisse. istud exēplū est veꝝ in se p. d. l. inter stipulantē. §. j. s. e. sed non congruit litere, quia tūc stipulatio non vitiaret pp̄ter obscuritatē, sed pp̄ter dissensum. ¶ Quintū intellectū ponit Bar. qñ fuerūt verba nō intelligibilia ex quo no. Bar. ꝙ instrumentū confectū a notario p verba non intelligibilia est nullū p tex. in. l. j. §. supradictis. in ver. noctis obscuritate obductas. C. de emē. iusti. cod. Adde melioꝛem text. in. l. ij. s. de his qui p non scri. hab. ꝛ in. l. quo tutela. §. que in testō. j. de reg. iur. facit. l. sed cum patrono. §. fi. s. de bono. pos. Specu. in ti. de instru. edi. §. ostēso. ver. quid si abbreuiatura. d. Anto. ꝛ alij. c. j. de fide instru. ¶ Sz aduerte licet Bar. ꝛ omnes teneāt scđm ꝛ tertium exemplum gl. ꝙ quādo stipulor fundum in genere, vel triticū aut vinum in genere: non expressa qualitate vel quātitate qđ ista stipulatio vitiatur ratione nimie obscuritatis verboꝝ: vel quādo verba nō sunt intelligibilia: ista exempla sunt vera in se: sed non congruunt verbis huius tex. q dicit, qcquid astringende obligationis causa dictū est: ꝛ sic vult tex. ꝙ aliquid fuerit dictuz causa astringende stipulationis: sed stipulādo fundū vel vinū in genere, istud non est astringere obligationem: imo est ita late dictuz qđ nihil valet ꝛ in illis exēplis stipulatio vitiatur pp̄ter nimiā obscuritatem: ꝛ tamen iste tex. non loquitur quādo stipulatio vitiatur propter obscuritatem: sed propter omissionem: ꝛ exponere astringēde. i. declarāde: vel astringende. i. pficiende prout exponit do. Alexan. hic post glo. est inepta expositio: ꝛ exponitur albuz pro nigro. Jdeo considerabam verba tex. sm propriam significationem, posse plane ꝛ sine violētia intelligi: pone dictū erat qđ verba obligationis intra certos fines astringerent. puta qđ fundus pmittendus certis finibus astringeretur, iuxta. l. forma. in prin. j. de cēsi. ꝛ hoc si fuit palam factuz habetur pro omisso. vel pone stipulor a te oēs seruos tuos. tu dicis promitto oēs excepto vno. hoc verbuz excepto vno, emanauit astringēde obligationis cā tñ quia nō est palam verbis expressum, quia nō declarasti quem exciperes, habetur pro omisso. vt est gl. ordinaria in. l. j. §. si quis simpliciter. in glo. magna ad fi. vbi dixi. s. e. ponit Bar. in. d. l. j. §. sed si mihi. potes etiā exēplificare ponēdo incertam promissionē, quam ponit tex. in. l. titie textores. in princi. s. de leg. j. ꝛ ita in alijs simili-
7 bus casibus potest exemplificari tex. ¶ † Successiue qrit Bar. an ꝛ qñ tacitū habeatur pro expresso: ꝛ distinguit vt hic per euz ꝛ in. l. cum quid in. ij. col. ꝛ ibi late Alb. de rosa. post antiquos. s. si cer. peta. ꝛ cū distinctiōe Bar. transeūt simpliciter alij: hic ꝛ in d. l. cum quid. ¶ Adde in primo membro: dum Bart. vult qđ in his que depēdent a volūtate vnius, vt in vltimis voluntatibus tacitum habetur p expresso. contra istud membrum fortiter facit tex. in. l. quidam cum filium. s. de here. insti. Bal. Jmo et alij ibi dicunt p illum tex. limitari omnes. ll. que dicunt. qđ volūtas testatoris

testatoris semꝑ est obseruanda.vt ꝓcedat quãdo testator dispo suit alias nõ sufficit ꝙ testator velit,nisi disponat:nã licet testa tor ibi vellet hereditatẽ ad illum filiumfa.deuenire:tñ quia hoc nõ disposuit,non põt agi ex testamẽto vt ibi est tex.notabi.⁊ ita etiã tz ⁊ cõmendat Alex.in.l.iij.ad fin.C.de liber.pret. Adde fa cere qḋ dicit Bal.in.l. cũ ꝓponebatur.in.ij.oppo.de lega.ij.vbi dicit,ꝙ illud qḋ omittit̃ a parte in scriptura ⁊ in ꝓlatione ver borum dispositiua,habetur pro omisso.alibi dicit Bal.in.l.cum virum.col.fi.C.de fideicõ.considerari mentẽ testatoris.s.q̃ ver bis aut factis adheret. Et ita notabiliter limita hoc primũ mẽ brũ distinctionis Bar. ¶ Secundo cõtra istud membrũ est for tis tex.in.l.si aliis. š.de vsu.⁊ vsuf.leg.vbi testator legauit vni fũ dum,⁊ alij vsumfructũ eiusdẽ fundi,habẽs voluntatẽ ꝙ primus haberet proprietatẽ,⁊ alius haberet vsumfructum.dicit tex.qḋ nihil valet:⁊ qḋ non attenditur ista voluntas testatoris: quia le gando vni fundũ,intelligitur vtrũq; legare.s.⁊ fundũ ⁊ proprie tatem ergo non potest scḋo legare vsumfructũ:nisi expresse dice ret,relinquo primo ꝓprietatẽ.secũdo vsumfructum: ecce qḋ ibi non attenditur volũtas testatoris ⁊ pondera rationem deciden di ibi.quãuis plus fuerit actum illud non attenditur.ille tex.for titer vrget cõtra Bar.posses respondere,qḋ in vltimis volũta tibus tacita volũtas testatoris habeatur ꝓ expressa.quãdo te stator vtitur vocabulis cõgruis ⁊ aptis.alias secus.l. si quis in fundi vocabulo.de leg.j.⁊.l.labeo.š.de sup.leg.⁊ ita declarat gl. in.l.semꝑ in stipulationibus.de reg.iur. ¶ Circa scḋm membrũ Bar.qḋ in cõtractibus qui verbis celebrant̃,si omittat̃ formale, vitiatur stipulatio vt hic.scḋm vnũ intellectũ glo.prime ⁊.l.j. in prin.š.eod. Adde ꝙ idẽ est in vltima voluntate: si aliquid omit tatur de forma vel solẽnitate,ipso iure vitiat̃.l.iubemus.⁊.l.hac cõsultissima.C.de testa. Itẽ ad materiã vide qḋ no.Bal.in.l.cũ dicas per illũ tex.C.ḋ naut.fen.vbi notat qḋ illud qḋ in ꝯctu nõ dicit̃:pro non intellecto habetur. Itẽ adde qḋ singulariter deci dit Jo.an.in addi.Spec.in titu.de loca.§.j.ver.quid si colonus. vbi tenet qḋ si rusticus promisit in fundo plantare vineas, ⁊ da re quartã partem fructuum:qḋ si plãtauit in fundo alias arbo res,qḋ similiter tenet̃ dare quartã partẽ fructuũ: lz de eis nihil dictũ sit ꝑ.§.fi.insti.de bon.rap.⁊.l.tale pactũ.§.fi.š.de pac. quã decis.valde no.q: forte alibi in specie non habes. ¶ Glo.in ver. scḋz.diuidit̃ in tres partes ꝓ̃cipales. In prima ponit duos in tellectus ad tex.cũ quatuor exemplis ad primũ intellectũ. In se cunda ꝯtra scḋz rñsum tripliciter opponit,deinde allegat tres cõcor. In tertia ⁊ vlti.opp.ꝯtra principiũ huius.l.⁊ bene soluit. secũda ibi:itẽ ad id. tertia ⁊ vltima ibi:sed arg. contra in princi. Rursus prima pars principalis potest subdiuidi in plures par ticulas que patent in glo.⁊ similiter secunda principalis potest subdiuidi in quatuor particulas.que etiã patent in gl. Oppone ergo cõtra tex.qui videt̃ sibiipsi contrariari:nã in principio di citur,qḋ habetur ꝓ omisso:⁊ sic nihil valet stipulatio.postea di cit qḋ interpretatio fit scḋm promissorẽ:ista videnf inter se con traria:ideo facta est ista glo.in hac prima parte ꝓ̃cipali. ¶ In ea.gl.ibi.vel hominẽ in genere:hoc exemplũ est bonuz in se. sed non congruit litere:quia ibi certa stipulatio,⁊ contrahentes ex presserũt illud qḋ voluerũt:nec ibi fuit aliquid omissum, qḋ ta cite vel expresse ageret̃ ideo ꝓcedẽs exẽplũ gl.est melius. ¶ In ea.glo.ibi.non tamen talem quem habere non expediat.de hoc dic vt plene no.per glo.⁊ doct.in.l.legato generaliter.de lega.j. ¶ In eadẽ gl.ibi ⁊ corrigat precedentia. Ista nihil valet, quia
8 non est presumẽdum qḋ iurisconsul. incõtinenti se correxerit.l. non ad ea.š.de ꝯdi.⁊ demon. ¶ † In ea.gl.ibi.⁊ iterum velit va riare:nam nõ potest . no.perpetuo istam singularem gl.qḋ licet in electione pluriũ rerum alternatiue debitarum,vel in obliga tione generis possit debitor qui elegit postea variare vt iurib⁹ allegatis in gloss.tñ declaratio,que fit super ambiguo ⁊ obscu ro,nõ potest fieri nisi semel ⁊ non potest amplius variari : vnde promissor qui semel declarauit qḋ in ꝓmissione sua sensit de sti cho albo,nõ potest amplius variare ⁊ dicere ꝙ sensit de sticho nigro:⁊ scḋm hunc sensum iste casus est singularis ŝm Bar.hic qui dicit ꝙ nescit alibi:⁊ ita omnes reputãt istam glos. non esse alibi:⁊ istud est melius ꝙ sit in hac.l.ŝm Pau.de ca.⁊ sic electio est variabilis.sed nõ declaratio:ratio diuersitatis est ŝz Cuma. hic.quia electio cõsistit in mera voluntate : vnde qui elegit po test variare ⁊ mutare propositũ:nõ sic est in declaratione,seu in terpretatione:q: qui declarat dicit qḋ sic a principio intellexit, vnde si postea cõtradicat,nunc est suspectus:ideo non admitti tur eius variatio:⁊ sic habes vnã differentiam inter electionem ⁊ declarationem.est etiam alia differentia quia facultas eligen di trãsmittitur ad heredes:sicut transmittitur ius ipsum stipu lationis.l.si stipulatus fuerim illud aut illud.ad fi.prin.š.eo. fa cultas declarãdi non transmittitur ad heredes scḋm eodem opi nionẽ.vt est glo.no.in.l.inter stipulantẽ.§.j.in ver.actori.que di

cit.s.viuẽti.vbi plenius dixi.š.eo.⁊ gl.in.l.idẽ põponi⁹ scribit si frumentũ.§.fi.š.de rei vẽdi.pro ista glo.Bal.in.l.fi.colũ.iij.C.de codicil.põderat ibi esse tex.ꝑ quez tex.etiã no.qḋ libellus semel declaratus.non põt amplius declarari.⁊ illum tex.pro hac glo. etiã simpliciter allegat Are.hic. Sed Alex.melius dicit qḋ ille tex.nihil facit pro ista glo.q: loquitur in electione, et non in de claratione. Item loquitur in vltimis voluntatibus.in q̃bus nõ est ꝑmissa variatio,quia trahunt secum executionem.vt.l.apud aufidium.de opt.leg.⁊.l.huiusmodi.§.stichũ.de lega.j.⁊ ratio di uersitatis plenius ponitur.in.l.eũ qui certarũ.§.fi.ĵ.eo. ¶ Con tra istam cõclusionem gl.cõiter approbatã,que habet qḋ facul tas declarãdi est inuariabilis.tenet Mathes.in nota.de.⁊ dicit esse cõtra casum de directo.in.l.qui ex pluribus.ĵ.eo.⁊ ibi glo.si Bar.ibi respondet qḋ ille tex. loquit̃ in electione,⁊ non in decla ratione:sed ŝm Mathe.ista solutio Bar.nõ videt̃ vera quia ibi stipulat⁹ fuit fundũ seianũ,⁊ promissor plures fundos habebat eiusdem nominis,⁊ sic partes sibi senserũt de certo fundo,sed est incertũ de quo:⁊ sic ibi proprie cadit declaratio ⁊ tñ gl.ibi vult qḋ sepius possit variare.tex.ille fortiter stringit in oppositũ,sed quia de proximo legam illam.l.ibi reseruo dicendũ.tene conclu sionẽ gl.quã etiam tenet Bar.in.l.inter stipulantẽ.§.i.in fi.š.co. Bal.in.l.de die.in prin.in vlti.co.ff.qui satis.cog.⁊ in.l.serui ele ctiõe.in prin.⁊ in.l.huiusmodi.§.stichũ.de leg.i. ⁊ in.l.si quis in tentione ambigua.š.de iudi.istam gl.etiã apud Cano.frequen ter sequitur,⁊ reputat sing.Bal.in.c.j.in.ix.col.de cõsti.⁊ in.c.si. in vlti.co.de transla.prela.⁊ in.c.dilecti.in vlti.co.de iudi.⁊ in.c. in presentia.in.viij.co.de probatio.⁊ in.c.fraternitatis. colũ.pe. de testi. Alibi per istam glo.tenet Bal.in.l.ij.C.de senten.ex pe ri.reci.ꝙ iudex non potest nisi semel suaz sententiã interpretari. ita etiã tenet Jnno.in.l.ab executore.in prin.ĵ.de appel. Bar.in d.l.inter stipulantem.§.j.in fi. qḋ intellige verum in diffinitiua.
9 In interlocutoria aũt dic vt ꝑ Ang.⁊ latius Alex.hic. ¶ † Itẽ pro ista gl.adde bene facere qḋ in casib⁹ in quibus variatio per mittitur,tamen non põt variari nisi semel . text est notabilis in l.si quis iusiurãdum.C.de reb.credi.quem text.ita ad hoc notat Bal.qui nullum tex.ignorauit,in aut̃.habita.colum.ix.in.iij.qḋ. ad fi.C.ne fil.pro parte.⁊ per illum tex.dicit Bar.in.l.post lega tum.in princ.in vlti.col.š.de his quibus vt indig.ꝙ positio non põt nisi semel tantum reuocari ⁊ ita etiam tenet Bald.in.l.j. co lum.fin.C.de fur. Item pro ista glos.facit in simili tex.in.l.fidei cõmissa.§.si quis decẽ.⁊ꝙ ibi notabiliter decidit Bart.š.de leg. iij.vbi dictio rursus repetitiua pro vna tantuz vice verificatur,
10 ⁊ non sepius. † Per istam glo.infert Bar.ꝙ testes qui habent declarare ea que sciunt,non possunt postea variare quia presu merentur suspecti:nisi hoc faciãt incontinenti anteq̃ eorum di ctum habeatur pro perfecto ⁊ completo:nam ŝm Bart.tam te stis quam pars põt tunc variare,quia nondum videtur decla rasse ex quo perfecte ⁊ cõplete non dixit.argumento.l.ꝯtractus. C.de fide instru.⁊ de teste habes tex.in.c.preterea.vbi gl.⁊ doc. de testibus cogẽ. Bart.in.l.repeti.in princ.š.de questioni.⁊ no. Bart.in.l.eos.ĵ.de falsis. Bal.in.l.lecta.ad finem.š.si cer.peta.⁊ dicit Bald.in.l.presbyteri.in prima colum.C.de epi.⁊ cleri.ꝙ te stis põt corrigere dictum suum ante aperturam processus,⁊ an teq̃ loquatur cum parte.allegat Jnno.in.c.cuz delicti.de accu. debuit allegare glo.ordi.in.§.illud tamen.in ver.nõ habebit. in aut̃.de testi. Aduerte etiã diligenter in practica ꝙ si testis incõ tinẽti reuertatur ad notariũ,⁊ faciat sibi legi dictũ suuz; ⁊ dicat tabellioni ego non dixi sic.non est licitum notario emẽdare scri pturam nisi iudicis mãdato faciat.ita notabiliter tenet Bal.in d.c.preterea.in pe.col.de testi.cog. de parte de qua etiam loqui tur Bart.ꝙ possit incontinenti responsionẽ vel ꝯfessionẽ suam reuocare est glo.no.in.c.fi.ver.iusta causa.de iurein.in.vj.quam ibi sequuntur doc.eam etiaz no.⁊ sequitur Bal.in.l.edicta.C.de eden.in repe.padua.in penul.char.ver.sepe accidit:ꝙ quis vult emẽdare positiones.⁊ idem Bal.in.l.j.in.ix.colũ.C.de fur. et di citur incõtinẽti reuocare,anteq̃ sit redacta in scriptis vt est so lennis gl.xxxij.q.j.in.c.apud misericordem.cum concor.hic tra ditis per Alex.⁊ ꝑ eundẽ.d.Alex.in cõsi.lxxj.tertij volu.ꝙ inci. clarissime domine iudex.col.ij.⁊ in consi.lxxxvij.v.volu.ꝙ incip. viso themate suprascripto.col.j.⁊ in consi.xcij.v.volu.ꝙ inci.vi so ⁊ opportune discusso ꝓcessu.in vlti.colum. Intellige nisi talis confessio vel responsio fuerit per partẽ acceptata:tunc non põt vlterius reuocari nisi ꝓbato errore.ita singulariter tenet Bal. ⁊ est dictũ famosum in palatijs in.l.gallus.§.j.š.de lib.⁊ posthu. refert ⁊ sequitur simpliciter.d.Alexã.hic ⁊ reputat no. in practi ca ⁊ nihil ad lit. Tu adde Lud.qui idem sequitur in.l.j.§.si quis simpliciter.š.eo.⁊ in cõsi.ccccxxxiiij.ꝙ incip.quo ad primum qḋ sufficit ad fi.do.Alex.in consi.xc.primi volu.inci.fere omnis vis huius.⁊ in consi.xcij.quinti voluminis ꝙ inci.viso ⁊ opportune
11 discussio ꝓcessu.co.fi. † ¶ Vltimo per hãc.l.dicit Bar.ꝙ statuta

sicut ⁊ stipulatio non recipiunt interpretationem extensiuam in omissis, vt in primo responso huius tex. sed bene declaratiuā vt in ver. aut certe, sed nō restrictiuam, vt in ver. nec rursus. de quo late per Bar. in. l. oēs populi. in. vj. q. principali. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ in. l. non dubiū. vbi etiā Bal. C. de legi. late Io. an. in regula possessore. in mercuria. d. Ant. ⁊ alij in. c. fi. de consuetu.

Si stipulatus. Cōditio negatiua tēpore limitata: trāsacto tēpore incōmutabiliter impletur. h. d. vel sic. vbi tēpus apponitur conditioni negatiue, requiritur totius tēporis lapsus per quem reddat negatiua immutabiliter vera. h. d. ⁊ adde. l. hoc iure. ff. eo. ⁊. l. ita stipulatus. in ver. sed et si ita stipulatus. j. eo.

1 ☞ Conditio de preterito vel de presenti non suspendit actū.
2 Filius in potestate institutus sub cōditione de p̄senti vel de preterito dicitur rite institutus.

1 **Conditio in preteritū.** † Cōditio de p̄terito vel presenti nō suspendit actum, sed vel ipsum reddit nullū si est falsa: vel purū si est verum. h. d. ⁊ sic non est proprie conditio: quia de natura proprie cōditionis est suspendere, ⁊ facere ꝙ possit se hr̄e ad esse ⁊ non esse: quod nō est hic. ⁊ est bonus tex. in. l. si ita stipulatus fuero hāc summā. j. eo. ⁊ in. l. cū in scđo. ff. de iniust. rup. ⁊ in. l. cū ad p̄sens. cū duabus seq. ff. si cer. pe. vbi plura hōa dixi circa hoc: remitto te ad ibi dicta.
2 ¶ † Aduerte tñ qđ licet dispositio facta sub cōditione de p̄senti vel p̄terito nō suspēdat: vt hoc tex. tñ dicit reddi incerta ⁊ tñ filius in potestate institutus sub conditione de p̄senti vel de p̄terito, dicit rite institutus. tex. est sin. in. l. institutio talis. §. fi. ff. de cōdi. insti. ꝑ quē tex. no. ibi Bal. ꝙ ad validitatē institutionis filij non requirit qđ sit liquida ⁊ certa, imō scđm veritatē sit pura: qđ bene no. ⁊ istud est ꝙ reputat esse mirū Are. in. l. impossibilis. in scđo no. ff. e. idē tenet Bal. in. d. l. cū ad p̄sens. nō recordatus de tex. d. l. institutio talis. §. fi. sed allegat gl. in. l. posthuma. ff. de libe. ⁊ posthu. Itē considera istū tex. dum dicit statimq; illa copula videtur superflua, cū prima oratio non sit ꝑfecta, ⁊ nō habeat nisi vnam constructionem.

1 ☞ Puberes non habentes curatorem naturaliter ⁊ ciuiliter obligantur.
2 Ex sola naturali obligatione adultus nō sentit lesionem ex quo sola naturalis non parit actionem.

1 **Puberes.** † Puberes nō habentes curatorē naturaliter ⁊ ciuiliter obligantur. h. d. scđm verum sensum ⁊ isto modo dʒ fieri punctus post dictionē suis ⁊ sic adulti sine curatoribus suis q: eos non habent obligātur naturaliter ⁊ ciuiliter tamen si reperiant lesi, poterūt in integrū restitui vt in glo. pōt etiam fieri punctus post dictionē puberes ⁊ sic verba sequētia cōstruētur ex parte p̄dicati ⁊ tūc erit sensus, ꝙ puberes habentes curatores, si ꝓmittant sine his, possunt obligari et tunc intelligitur naturaliter tantū, sed nō ciuiliter. l. si curatorē. C. de in inte. rest. mi. gl. in. l. j. §. fuit quesitū. ff. ad treb. p̄cedens lectura est melior, quia fʒ eam verbum obligari sumitur in potentiori significatu prout fieri dʒ. l. j. §. qui in perpetuū. ff. si ager vec. vel emphy. pe. ⁊. c. si pater. de test. in. vj. ⁊. c. pe. de sen. excō.
2 ¶ † In gl. ij. in fi. ibi sed tūc non egerēt restitutione. Adde rationē q: ex sola naturali obligatione adultus nō sentit lesionem, ex quo sola naturalis non parit actionē. l. iurisgētiū. §. sed cum nulla. ff. de pac. ⁊ sic est tutus exceptione ideo nō est sibi necessariū remediū restitutionis in integrū. l. in cause. ij. in p̄n. ff. de mino. vñ vbi aliquo casu lederetur. puta si forte soluat, vel ei opponatur cōpēsatio. iuxta l. etiam. ff. de compensa. tunc aduersus naturalem obligationē bene restituetur. vt no. gl. in. l. interdum. ff. de condi. inde. Bar. in. l. marcellus. j. de fideius.

1 ☞ Promittens sumptus litis in causa euictionis rei, nō tenetur sumptus litis in causa petitionis pretij.
2 Si emptor succūbat in lite, an possit repetere sumptus a venditore. ⁊ nu. 4. ⁊. 5.
3 Actio q̄ datur ad interesse, dat etiā si intersit tm̄ rōne sumptuū.

Venditores. Promissio venditorum de soluendo sumptus litis, intelligit si lis per aliū sup ꝓprietate, vel alio iure moueatur, non autē si ꝑ vnum ex venditoribus sup p̄tio
1 lis moueatur. h. d. vel sic. † ꝓmittens sumptus litis in causa euictionis rei, non tenet ad sumptus litis in cā petitionis p̄tij. h. d. ¶ Ratio huius. l. est, quia stipulationes sunt stricti iuris, ⁊ non extendunt vltra illud ꝙ deuenit in verbis, vt. l. quicquid astringende. in prin. ff. e. sed in verbis venditores ꝓmiserunt sumptus qui fierent in lite occasione euictionis ⁊ sic occasione ꝓprietatis rei. ergo non dʒ attēdi ad sumptus factos occasione pretij, ⁊ sic super diuersa re. ¶ In gl. in ver. agnituros. ibi lex ista tñ est argumentū contra. adde qđ gl. voluit inducere istū tex. hoc modo quia frustra promitterent sumptus litis, si sine ꝓmissione deberentur. Sed ista est leuis inductio: quia maior est vtilitas quod debeantur ex promissione per gl. no. in. l. iij. §. si rem. ff. de leg. iij.
2 ⁊ in. l. non solū. ff. de rei vendi. ⁊ hic per Bar. ¶ † In ea. gl. in fi. gl. in. d. l. j. ⁊ ibi Bal. C. de euic. Ad quā gl. hic se remittit, tenent ꝙ si emptor succumbat in lite, ⁊ tunc repetat sumptus a venditore, alias secus. idē tenet glo. in. l. qui absentē. ff. de procur. ⁊ gl. in. l. cū testamēto. ⁊ ibi Bal. C. de testa. manu. ⁊ gl. in. l. si status. ⁊ ibi Bal. ꝑ illū tex. C. de euictio. Spe. in ti. de emp. ⁊ vēdi. §. j. ver. quid instrumento. ad fi. illius versiculi. idē tenent Bald. ⁊ latius Cuma. hic: ⁊ dicit fortius Cu. ꝙ ista est cōis opinio: ⁊ ꝙ oēs eam tenuerunt vsq; ad Guil. ⁊ Bar. idē subtiliter tenet Fulg. in. d. l. q absentē. ff. de procur. ¶ Contrariā opinionē qđ imo indistincte etiā si emptor obtineat in causa: tñ adhuc possit expensas litis a venditore recuperare: nisi eas ab aduersario qui succubuit recuperasset, tenet Bar. hic. qui dicit ꝙ semꝑ reprobauit illā opinionem gl. idē tenēt Ang. Imo. ⁊ Are. idē Bal. ⁊ Ange. post Guil. in. d. l. qui absentē: Bart. in. d. l. j. C. de euictio. ⁊ in. l. pe. ff. de lib. leg. Io. an. in. c. fi. de emp. ⁊ vendi. ⁊ ibi Imo. in vlti. char. et do. Abb. ad fi. idē tenet Io. de ana. in consi. xxxj. inci. p̄supposito qđ pena: ⁊ sic apparet ꝙ nunc ista est cōis opinio. ⁊ dicit Bex. hic. ꝙ durū, esset obtinere contrariū: ⁊ qđ pauci tentarent consulere cōtra Guil. ⁊ Bar. tñ disputādo iste est subtilis articulꝰ, ⁊ disputabilis ad vtrāq; partē. ¶ Pro ista opinione allegat Guil. tex. in. l. si sine. §. cum autē. ⁊. §. marcellus. j. rem ra. ha. Sed ad istum tex. rñdet subtilis Fulg. in. d. l. qui absentē. qđ nihil facit: quia loquitur in casu diuerso. quia ibi etiam qđ stipulator obtinuerit in causa, tñ euenit conditio stipulationis, quia dñs ratū nō habuit et si dñs nō haberet ratū, tenebit ad interesse: et sic ad sumptus litis: sed in questione nostra est cōditio si res euincat: que nō euenit ex quo emptor obtinuit in lite, ergo ex quo nō euenit conditio, sumptus litis nō debent. ita Fulg. ibi. Tu aduerte quia hec solutio licet videatur colorata, nō tollit illū tex. quia verū est ꝙ in questione nostra, hec cōditio si euincat res vēdita, bene inest obligationi de euictione, ad hoc vt vēditor teneat ad totā rem: sed nō inest obligationi qua tenet vēditor ad defendendū: ideo ex hoc capite quia emptor nō fuit defensus, veniūt sumptus facti in lite, q̄uis emptor litē obtinuerit, quia tales sumptus nō fecisset, si vēditor comparuisset ⁊ defendisset. ¶ Secūdo mouetur Guil. per tex. in. l. si vt certo. §. idē labeo. ff. cōmo. sed ad illū text. respōdet Ful. ⁊ bene, qđ nihil facit, quia ibi cōmodatarius percipit cōmodū ⁊ sic lucrū ex re cōmodata. ⁊ cōmodans exercet liberalitatē: nimirū si cōmodatarius tenet ad sumptus litis, quāuis cōmodans obtinuerit in lite: non sic est in venditore qui hʒ titulum onerosum. ¶ Tertio mouet Bar. ⁊ istud est potissimū fundamentū huius opinionis: quia mota lite tenet vēditor in causa euictionis defendere emptorem. l. si plus. §. mota. ff. de euic. et l. qui absentem. ff. de procura. ergo si nō defendit tenetur ad interesse, ⁊ sic ad expensas litis. l. cum querebatur. in fi. j. iud. sol. ¶ Confirmatur istud fundamentū Bar. dupliciter. quia venditor vt dixi tenet defendere in causa euictionis: ergo illud factū tenetur explicare sua impensa. l. suo victu. ff. de op. lib. gl. ⁊ Bal. in. l. quoniā liberi. C. de testi. ergo si nō facit tenet ad interesse. l. stipulationes non diuidunt. ver. celsus. ff. eo. in quo interesse di-
3 cte expense veniūt. ¶ † Confirmatur ⁊ secundo ꝑ tex. in. l. fi. ff. si mul. vent. no. quem allegat glo. in. d. l. j. C. de euic. vbi actio q̄ datur ad interesse, dat etiam si intersit tantū ratiōe sumptuū litis: sed hec actio dat ad interesse vt dixi. d. ver. celsus. ad istud fundamentū rñdent Cuma. Paul. ⁊. d. Alexā. hic. ⁊ Ang. in. d. l. q absentē. nō esse verū assumptū Bar. ꝙ emptor teneat ad totalem defensionē assumendo in se litē seu iudiciū: sed bene tenet liti assistere, ⁊ causam instruere, exhibendo testes ⁊ instrumēta, ⁊ ad tales impensas tenet ⁊ non ad alias vt. l. empti. ⁊. l. si parētes. C. de euic. ⁊ expressius in. l. j. C. de pericu. ⁊ cō. rei ven. vt hic latius per Cu. ⁊ Alex. Ego vltra eos pro ista respōsione adduco bonū tex. in. l. venditor. in prin. ff. de iudi. vbi venditor denuntiatus vt in causa euictionis defendat si habet priuilegiū sui iudicis, non tñ pōt causam ad suū iudicē reuocare: sed dʒ eā defendere corā iudice emptoris: ergo apparet ꝙ non assumit in se litē ⁊ iudiciū, tñ tu posses subtiliter retorquere illū tex. ad oppositū: quia si verū esset: qđ vēditor teneret tantū adesse liti: ille tex. nō haberet dubium aliqđ: ⁊ sic esset de indubitabili. cōtra. l. qđ labeo. ff. de carb. edic. Itē caue ad istā solutionē ꝑ tex. in. l. sed ⁊ he. §. defēdere. ff. de procur. vbi iuriscō. diffinit qđ defendere est idē facere qđ dominus in lite faceret: ergo nō est verū qđ sufficiat assistere liti, ad hoc vt quis dicat defendere: sed potes rñdere ꝙ ille tex. loquitur in ꝓcuratore, qui tenet defendere dñm in causa recōuentionis, ⁊ ꝓcurator non defendit ad suū cōmodum. ideo non facit sumptus litis. l. qui proprio. §. litis impendia. ff. de procura. secus est

in ipso

in ipso venditore. ¶ Quarto mouetur Bar. ratione, quia venditor tenetur emptori vt sibi liceat rem emptã habere: vt.l.emptorem.§.si qs rez.ff.de actio.emp. sed in obligatione habere licere veniunt sumptus facti in lite mota, ꝛ etiã extra litẽ, dato ꝙ obtineat causa. ſm glo.in.l.stipulatio ista.§.si quis forte.ff.eo. Istud fundamentũ Cu.hic ꝛ bene retorquet fortiter ꝯtra Bar. nã venditor tenetur vt emptori liceat habere rẽ, hoc est verissimũ sed si mota est questio, ꝛ tñ emptor obtinet: ergo lз sibi hr̃e rem ergo nõ tenet venditor ad expẽsas, vt est tex.in.l.habere licere.in fi.ꝛ ibi gl.ff.de euic.nec ad hoc ob.gl.allegata p Bar.in.d.§.si qs forte: qꝛ glo.ibi non firmat, sed tandẽ in fi.se remittit ad.d.l.habere licere. ¶ Tenẽdo istam partẽ ad ea que in ꝯtrium adducunt rñdet Bar. vt hic p eũ: ꝛ quia fortiter ad oppositũ vrget.l.si status. in fi.C.de euic.vbi est tex.ꝙ si emptor obtineat in lite, nõ potest habere regressum contra venditorẽ: rñdet Bar. ꝙ verũ est ꝙ ibi emptor q obtinuit non põt repetere expensas ex capite euictionis, qꝛ res fuerit euicta, ita ꝓcedit ille tex. sed bene repetit alia rõne, qꝛ non fuit defensus: ideo aduertendũ est ad conclusionez libelli in repetitione fructuũ ſm eũ. Ista rñsio nihil valet: ꝛ eam reprehendit Cu.hic quia isto mõ illa.l.esset fatua ꝛ inepta ꝛ sine vlla dubitatione: quis enim dubitaret qd̃ sumptus nõ deberent si repetãtur eo quia res sit euicta: cũ istud non sit verũ: quia euicta nõ fuit, vnde intelligere illũ tex.in fi.dũ dicit nõ posse agi cõtra vẽditorẽ, vt ꝓcedat ex capite euictionis, esset ineptissimũ cũ ibi euictio non sit secuta, sed emptor obtinuit in lite. vltra Bar. tenẽdo istã partẽ nõ ob. etiã.l.pe.ff.de lib.leg.alle.in gl.ꝛ sup qua multũ se fundat Bald.in.l.cũ testõ.C.de testa.ma. qꝛ rñde ꝙ ibi principale legatũ nõ valet, ergo nec etiã valet ꝓpter sumptus q venirẽt accessorie vt ibi declarat Bar. facit.l.iij.§.si rẽ.de leg.iij. sed in questione nostra principale debitũ valet respectu obligationis ad defendendũ, cuius respectu tenetur ad sumptus litis,
4 quãuis emptor eam obtinuerit. ¶ † Limita cõclusionem Bart. magis ꝯmuniter approbatã duobus modis. ¶ Primo nisi emptor fuisset in culpa in nõ petẽdo aduersariũ cõdẽnari in expensis quo casu si expense non petantur, non potest iudex ex officio suo cõdemnare vt per Bar. ꝛ alios in.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.ff. de dam.infec. tũc illas non poterit recuperare a venditore per tex.sing.in.l.idẽq̃.§.j.ff.de act.emp.vbi si venditor expẽsas edisício ꝛ quas fecit in re empta euicta. potuit ꝯsequi ab aduersario opponẽdo exceptionẽ, ꝛ non fecit venditor nõ tenetur vt ibi est tex. ꝛ no.in.l.si controuersia.C.de euic. ſm Paul.d.Alex. ꝛ Are. hic. Et addit Are. duos alios bonos tex.in.l.si rem quam.§.j.ff.
5 de euict. ꝛ in.l.sumptus.ff.de rei vendi. ¶ † Secundo limita nisi in instrumento esset promissum de dupla, tunc in eo omne aliud interesse ꝛ omnes expense veniunt. vt.l.emptorem.§.cassius.ꝛ.l. titius cũ decederet.§.fi.ꝛ.l.seq. ꝛ seq.ff.de act.emp. ſm Cu. ꝛ do. Alex.hic. ꝛ Ange.in.d.l.qui absentẽ. imo fortius tз singulariter Cu.hic qꝛ etiã si in instrũo venditor promisisset duplã: expensas: ꝛ omnes alias brigas: vt cõiter dicit p notarios in instrumẽtis: adhuc non posset emptor cõsequi expensas litis, si duplã sit consecutus quia hoc dз intelligi promissũ ſm naturaz ꝯtractus vt l.si stipulatus.in pnc.ff.de vsu. ꝛ.l.v.§.quentionales.ff.e. dicit tamẽ qd̃ istud est magis dubiũ. Miror ꝙ d.Alex.de taz singulari decis.non facit mentionẽ. Ego puto eam nõ esse veram quia regulã habemus qd̃ in instrumentis nedũ nulla clausula, imo nec minimũ verbũ dз esse sine virtute aliquid operandi. ſm Bal. in rub.C.de cõtraben.emp.in.ix.q. pro quo tu allega gl.no.in.c.so lite.in ver.tanq̃.de maio. ꝛ obe. ꝛ gl.in.l.j.in glo.j.ff.qd̃ me.cau. ꝛ gl.in.l.j.§.ait pretor.in ver.si familia.ff.de vi ꝛ vi ar. est verũ qd̃ Bal.in.d.rub.C.de ꝯtraben.emp.in.ix.q.subdit ꝙ lз nulla clausula nec etiã minimũ verbũ debeat esse sine virtute aliquid operandi, ita tñ qd̃ verba intelligant, ſm naturã rei deducte in contractu: ita dicit notare Inn.in.c.ex hrs.de iur.pa. ꝛ hoc dicit patere in.d.l.si stipulatus.in prin. ꝛ idẽ etiã dicit Bal.in.l.a procuratore.C.man. ¶ Gl.parua in ver. essent. tenet quod in dubio venditor simpliciter promittendo sumptus litis, intelligitur q fierẽt ratione proprietatis ꝛ sic gl. videtur velle, qd̃ secus esset si fierent ratiõe possessionis: quia de sola possessione litigaret ꝛ ita per istã gl. tenet Bal.in.l.j.circa fi.in pe.q.C.de peri. ꝛ cõ.rei vẽdi. sed contrariũ tenent Bar. ꝛ omnes hic per.l.stipulatio ista.§. si quis forte. vbi etiã.d.Alex.in primo no.ff.eo. ꝛ per.l.emptorez §.pe.ff.de actio.emp. ꝛ ita etiam tenet Imo.in.c.fin.in vlti.char. de emp. ꝛ vẽdi. ꝛ ista glo. voluit solum excludere litem de pretio, vt sumptus qui fierent ratione pretij, non intelligant in dubio promissi: non aũt voluit excludere sumptus qui fierent ratione proprietatis vel possessionis vel alterius iuris realis. Aduerte tamen quod quãdo euinceretur sola possessio, nõ posset emptor agere de euictione ad duplam promissam in causa euictiõis, sed debet agere primeua actione ex empto quia res nõ videtur sibi fuisse tradita p vẽditorem, ex quo possessio est euicta. tex. est in.l. ratio. vbi glo. ꝛ Bar.ff.de act.emp. Alex.hic.

1 ☞ Liber homo aut mortuus, vel fundus hostiũ in stipulationem deduci non potest.

2 Licet res hostium nõ possit deduci in stipulationem, potest tamen legari.

1 Liber homo In stipulatum. † Liber hõ aut mortuus vel fundus hostiũ in stipulationẽ deduci nõ põt. h.d. vel sic. res q̃ non põt dñio nr̃o subijci impediẽte natura vel iure nõ põt in stipulationẽ deduci. h.d. ¶ In gl.pma in ver. nõ põt: habes qd̃ aliud sit in emptiõe liberi hominis, que bene valet aliud in stipulatione, vt hic. rõnem diuersitatis assignat glo. in.d.l.liberi.ff.de contrahen.emp. ꝛ glo.j.§.j.inst.de inuti.stipu. quã plenius declarat, qꝛ in vẽditione obligatio est ad tradẽdũ: l.ex empt.in prin.ff.de actio.emp. ꝛ sic non est necesse facere rem accipientis.l.rem alienam.ff.de pig.act. traditio aũt est tantum circa possessionem.l.iij.in prin.ff.de actio.emp. ꝛ liber homo potest ab ignorante possideri.l.cum heredes.§.fi.ff.de acqui.pos. ꝛ l.iusto.in princ.ff.de vsuca. In stipulatione autem obligatio est ad dandum, ꝛ sic ad transferendum dominiũ.l.vbi autem.§.fi.ff. eo. qd̃ nõ põt fieri in libero homine. Sed Bar. ꝛ doct. reprehendunt istam differentiam glos. quia sicut non valet stipulatio, ita nec venditio liberi hominis quãtũ ad hoc vt liber homo debeatur, vt hic sed in pũdicium venditoris valet, vt teneatur de euictione, ꝛ sic ad interesse illius qui ignorãter emit, idẽ in stipulatione ex causa onerosa, vel vbi promittens fuisset in dolo, ꝛ dicit Bar. omnes doc. idem tenere. ꝛ idẽ tenet Bar.in.l. non dubiuz. colum.penul.vbi subtilius Bal.in.viij.oppo.C.de legi. Bart.in l.cum lex.in.j.colum.ff.de fideiusso. Et ad id ꝙ dicit Bart. quando ꝓmittẽs fuisset in dolo, adde tex.i.l.aristo.§.fi.in fi.ff.de don. ¶ Glo.fi.in ver. aut fundũ, diuiditur in tres. In prima declarat tex. In secunda remouet vnum contrarium. In tertia remouet aliud. secunda ibi: sed tamẽ legari. tertia ꝛ vltima ibi. Item sec⁹
2 in seruo. ¶ In ea.gl.ibi.sed tamen legari. † habes qd̃ lз res hostium nõ possit in stipulationem deduci, vt hic: potest tamen legari iuribus alleg.in gl. Rationez diuersitatis assignat gl. hic. et glo.in.l.in testamentis.ff.de regu.iur. quia in stipulationibus tempus presens inspicitur.l.vsufructus.de sti.ser. ꝛ istam rationem assignat tex.in.l.continuus.§.cum quis.ff.eo. sed in legatis inspicitur tempus cedẽtis legati, ꝛ sic tempus cessionis legati. Ista ratio in secũdo mẽbro reprehenditur p Bart. ꝛ omnes hic et Bar. ꝛ omnes in.d.l.id qd̃.de leg.j. quia etiam in legatis inspicitur tempus presens propter regulam catonianam, que disponit qd̃ vbi legatum est inutile propter psonã vel rem legatã, non valet quãuis tpe cessionis, causa impedimenti sit remota.l.j. ꝛ ꝑ totuz.ff.de reg.cato. ꝛ.l.cetera.§.j.ff.de le.j. Licet omnes indifferenter ita teneãt tamen errant prout etiam dixi in.d.l.id quod. eo quia regula catoniana non habet locum vbicũq̃ cessat impedimentum ex causa que trahitur retro.l.seruũ filij.in princi. vbi Bar. ita summat.l.de lega.j. Bart.in.§.j.colũ.iij.ff.de reg. cato. Sed in casu nostro, postliminium fingit vsq̃ retro rem fuisse nostram, quandocunq̃ ab hostibus recuperetur.l.retro. ꝛ.l.postliminij.in prin.ff.de cap. ergo in casu nostro regula catoniana nõ potest esse impedimẽto. Tamen ꝯtra istam differentiã glo. dicitur facere tex.in.l.fi.ff.de cõtraben.emp.ff.allegatus per gl. que vult idẽ esse in ꝯtractibus ꝙ in vltimis voluntatibus. Breuiter tene ꝛ melius idẽ esse in contractibus qd̃ in legatis. prout etiaz tenent gl. Bar. ꝛ alij.in.d.l.id qd̃. Unde in vtrisq̃ fundũ hostiũ qui nunq̃ fuit noster, neq̃ legare: neq̃ p stipulationẽ ꝓmittere possumus, ex quo nullum ius habemus, vt hic: sed fundũ hostiũ qui semel fuit noster, ꝛ legare ꝛ ꝓmittere possumus, propter ius postliminij: qd̃ in eo habemus.d.l.id qd̃.de leg.j. et ꝓpterea ſm Bar. ꝛ alios Papa licite concessit regnuz Hierusalem Carolo ꝛ successoribus suis, quia aliquando fuit nostrum, lз nunc a saracenis sit occupatum: ꝛ ita etiã tenet Bar.in.l.fi.ff.de contraben. emp. ꝛ in.d.l.id qd̃. vbi plura bona dixi. ¶ Primũ membrũ limita, qñ res que semp fuit hostium ꝓmitteretur vel legaretur pure: tũc non valeret vt hic: secus si sub conditione intrinseca, si ab hostibus capiet vel desierit esse hostium, qꝛ expectare talem cõditionem est honestum.l.in fuga.in fi.C.ad.l.fa.de pla. ꝛ pro hoc Bar. allegat bonum tex.in.c.abbate sane.de re iudica.in.vj. vbi rex Aragonũ donauit ecclesie rem hostium, que semp fuit sua.s. castrum Caluarie cũ suis finibus inter quos erat locus de roselis. vt ibi dicit tex. qꝛ talem donationem sub cõditione fecit: si in potestatem donãtis venerit vel si ab hostibus recuperauerit: facit.l.generaliter.§.j.ff.de fideicõ.liber. ꝛ ita teneas q̃cq̃d hic teneat Ang. quem Imo. ꝛ Alle. reprobãt ꝛ bene, dixi de hoc post Bar.in.d.l.id qd̃. ideo hic non repeto.

1 ☞ Sufficit contractum impleri a contrahente, vel ab alio ei⁹ nomine.

2 Non refert a quo seu per quem fiat q̃ fieri debet, dũmodo fiat. ⁊ nume. 4. ⁊ 7.
3 Conditio debet impleri per eum cui adijcitur, ⁊ non per alium.
5 Ubi factum requirit sumptum, presumitur factum ab illo q suis expensis facere tenebatur. ⁊ nu. 6.

1
Cum seruus. † Sufficit contractũ impleri a cõtrahente, vel ab alio eius nomine. h. d. vel sic. nõ refert a quo aliquid fiat, modo opera stipulatoris fiat. h. d. ¶ In tex. ibi reũ dederit. i. expromissorẽ. l. ⁊ eleganter. §. seru⁹ pactionis. ff. de do
a lo. qui promisit pro libertate: ⁊ dicitur expromissor[a], qui promittit alio non obligato. ipse tñ obligatur: ⁊ in hoc differt a fideiussore. vt declarat glo. no. ⁊ magistra. in aut. de fideiuss. in prin. ⁊ de tali expromissore habes etiã tex. in. l. aliquãdo. in prin. ff. ad velleia. ⁊ in. l. q libertinus. §. fi. in fi. ff. de ope. lib. ⁊ dicit expromissor
2 quasi extra obligationẽ promittat. ¶ No. bene fi. huius tex. q2 nõ queritur a quo manumittatur, sed vt manumittatur: qd nõ refert a quo seu p quem fiat, qd fieri dz, dũmodo fiat: ⁊ ad hoc gl. fi. allegat infinitas. ll. ⁊ sic nõ curamus de modo dũmodo habeamus effectũ, similiter nõ refert a quo impedimentum remoueatur. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoffi. test. alibi generalius habemus. qd nõ refert quid ex equipollẽtibus fiat. l. si mater. C. de insti. ⁊ substi. ⁊ l. mulier. in prin. ff. ad treb. ⁊ l. fin. in fi. ff. man. late Bar. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. vbi dixi. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Gl. i. in ver. ab alio. diuidit in duas partes. In prima timore taciti contrarij quod nunc formabo dupliciter declarat tex. In
3 secunda remouet aliud cõtrium. scda ibi: aliud si iam. ¶ † In prima ergo opponitur contra tex. q̃ conditio dz impleri p euz cui adijcitur, ⁊ nõ p aliũ. l. ij. ff. de condi. ⁊ demon. quia dz impleri in forma specifica. l. qui heredi. ⁊ l. meuius. in prin. ff. de conditio. ⁊ demon. ergo refert a quo fiat, cõtra istũ tex. huius timore gl. dupliciter intelligit istum tex. in verbo ab alio manumissus est. primo qd manumissio fuit facta p heredem eius, qui ꝓmisit manumittere, iussu ⁊ voluntate ipsius promissoris. iste intellectus plane ⁊ sine scrupulo ꝓcedit scdm scribentes, ꝑsertim Cu. ⁊ Bexu. sz qñ ius implendi cõditionẽ transit ad heredem. iuxta. l. secundam. C. de pac. inter emp. ⁊ vendi. traditur per Bar. in. l. si decẽ cum petiero. ff. e. sed tu aduerte iste intel. est in se bonus, sed non congruit verbis litere: ⁊ minus congruit rationi tex. quia tunc non diceretur ab alio manumissus, vt dicit litera: quia factũ heredis censet factũ testatoris: cum censeantur eadem persona. vt in aut. de iureiur. a mor. presti. in princi. Item non congrueret rationi tex. ibi q2 non queritur a quo manumittatur, sed vt manumittatur: nã etiã si quererent: a quo quis esset manumissus, verum esset dicere fuisse manumissum a promissore, ex quo factum ab herede censetur factum a defuncto, cuius psonã repñtat: et sic iste primus intellectus gl. ⁊ omniũ qui est verus in se, mihi nõ placet ad istũ tex. Unde posset generali⁹ intelligi illa dictio ab alio: etiam si eius procurator de mãdato suo manumisisset: quia ipse videretur manumittere. l. iiij. ⁊ l. pater ex ꝓuincia. ff. de ma. vin. facit. l. i. §. deiecisse. ff. de vi ⁊ vi ar. Idem ſm Pau. de ca. in singulari successore, qui alienauit seruum cum pacto, q̃ eum manumitteret: ſm gl. in. l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. ¶ Secũdo modo intelligis gl. qd manumissio fuit facta ab alio, mediante facto promissoris, vel eius opera, tanq̃ mediatoris vel proxenete: vt etiam dicit gl. sequens: nam aliquis fuit assumptus, vt mediator seu proxeneta ad faciendu3 liberari seruum ⁊ ꝓpter hoc fuit sibi promissa certa quantitas pecunie: certe illam pecuniam dz habere: ex quo opera eius seruus manumittitur. Itẽ aduerte, quod in hoc tex. promissio ista manumissiõis fuit impersonaliter facta. vt patet ibi pro libertate: ⁊ sic potius videtur curatũ de effectu libertatis, quã de modo: vt dicit iste tex. in fi. ideo sufficit a quocunq̃ manumittat. facit. l. gñaliter. in fi. ff. de fideicõ. liberta. ⁊ sic etia3 in simili distinguitur in. l. qui rome. §. flauius. J. e. p Bal. in. l. fi. C. si mancipiũ ita fuerit alienatũ. ¶ Glo. in verbo manumittatur. diuiditur in tres partes. In prima ponit qd illud generale non refert a quo fiat dũmodo fiat: non bene colligitur ex hoc tex. vbi ideo est, quia ille qui impleuit reputatur eadem persona. cum illo qui facere debebat, vel eius opera ⁊ facto impleuit vt. ff. in glo. i. ergo alias refert, ⁊ sic istud generale non colligitur indistincte in hoc tex. In secunda que est ibi pro quo tamẽ. pro illo generali gl. allegat infinitos tex. In tertia que est ibi sed argumentum contra glo. opponit, ⁊ non soluit: sed rñdeo q̃ ibi spãle sit fauore filij in eius legitima, vt. l. iubemus. in prin. C. ad treb. vel qd ibi nomine heredis aut ei⁹ opera nõ accreuit filio, sicut hic vel ibi nõ dicitur referre a quo: sed bene dicitur re
4 ferre de quo fiat. ¶ † In brocardo an referat a quo fiat dũmodo fiat Bar. post Dy. cõsiderat tres casus: aut queritur de obligatione inducenda, aut de pena euitanda: aut de cõseruatione sui iuris. Primo casu, qñ loquimur quo ad obligationez, seu actionem acquirendã seu inducendã, tũc bene refert a quo fiat: vt hic cũ gl. j. ⁊ l. ij. ⁊ ibi Bar. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ l. fi. ff. de condi. insti. Aut loquimur quo ad penam euitandã: ⁊ tũc nõ refert p quẽ fiat dũmodo fiat illud p qd euitat pena, p tex. in. l. si puellam. que est. l. fi. C. si man. ita fue. alie. vt ma. Sed aduerte illa. l. fi. nihil facit. quia loquitur in dispositione legali tribuente libertatem vigore ꝓmissionis, que succedit in locũ dispositionis hominis, ideo facit cessare penã: non aũt loquit qñ alius tertius simpliciter impleret, sz Rapha. cu. Pau. de ca. Alex. ⁊ Aret. hinc
5 subdit notabiliter Bart. ad practicã q̃ † vbi factũ requirit sumptum, ꝑsumit factũ ab illo qui suis expẽsis facere tenebat p tex. notabilẽ in. l. fi. C. de alimẽ. pup. prestan. ¶ Unde infert Bar. ad q. quã dicit vidisse de facto testator mãdauit fieri aliquas picturas in certa ecclesia, vel dãnauit heredẽ vt faceret capellã in aliqua ecclesia: reperiunt ille picture facte, vel reperit capella constructa: sed nõ apparet q̃ heres fieri fecerit, certe ꝑderit heredi vt euitet pena3 aut. hoc amplius. C. de fideicõ. vel penã excõicationis que ex constitutione episcopoꝝ consueuit inferri cõtra non implentes volũtates defunctoꝝ. Idẽ tenet Bart. in. d. l. fin. p illum tex. ⁊ ibi Bal. C. de ali. pup. pstan. lz alique lecture Bar. corrupte habeantur in. l. iij. C. arb. tutel. cum alijs concordãtijs traditis p. d. Alex. Et vltra eum adde Pe. de ancha. in. c. fundamenta. in sexto notabili, de elec. in. vj. Intellige Bar. si ante moram heredis facta fuerit pictura, ab alio eum preueniente: tunc excusatur heres a pena: quia tũc non esset quid sibi imputetur: ar. l. sororẽ. C. de his qbus vt indi. vbi non imputat heredi si nõ accusauit occisores: quia ab alio fuit preuentus. ⁊ ibi Bart. no. illum tex. ad excusandũ syndicũ, qui ex forma statuti tenet denũtiare maleficia: nã excusatur si fuit ab alio ꝑuentus. Ad idẽ facit tex. in. l. ij. §. si mater non petierit. in versiculo sed si forte absens. ff. ad tertul. ibi a libertis ꝑuenta est vel ab alijs. quẽ tex. allegat Are. hic. sed si prius fuit in mora faciẽdi depingi figuras: ⁊ post moram fuerunt facte depingi, tunc non excusaretur heres a pena. d. aut. hoc amplius. vel a simili pena ſm Rapha. cu. ⁊ Pau. de ca. Alex. ⁊ Are. hic. Sed tu caue per tex. in. d. l. fi. C. si man. ita fue. alie. allegatũ p Bart. vbi emptor prius fuerat in mora, ⁊ tñ constitutio legalis tribuens libertatẽ. propter eius mora3 facit
6 cessare penam. ¶ † Itẽ aduerte q̃ idẽ Bar. in. l. qui sub cõditione rationũ q̃ est. l. antepe. ff. de cõdi. ⁊ demon. videt tenere cõtrariũ eius qd hic. s. qd nõ sufficiat expẽsam esse factã, nisi q eam facere tenebat pbet se fecisse p tex. in. l. excellentia, in verbo flagitãtibus eisdẽ erogasse monstrauerint. C. de erog. mil. anno. lib. xij. Et istã cõtrarietatẽ Bar. ponderat ibi Joã. de imo. ⁊ rñdet q̃ opinio Bart. hic procedit, qñ essent alique cõiecture qd sumptus fuerint facti ab illo q allegat eas fecisse al's secus: vel sz. d. Alex. in. d. l. excellentia. non negat q̃ nõ sufficiat ꝓbare milites tantam annonã habuisse, quãta sibi debebat dato qd susceptor
7 annone nõ ꝓbet p seipsum dedisse. ¶ † Aliqñ ⁊ tertio querit de cõseruatione iuris sui, et tunc, aut querimus de iure reali, puta de seruitute reali ⁊ tunc nõ curatur p quẽ fiat quia seruitus debetur fundo vt. l. qui fundum. ⁊ l. nam satis. in prin. ff. quẽad. ser. amit. ⁊ l. i. §. quesitum. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. per quas. ll. apparet, q̃ si tyrannus occupans ciuitatẽ, vtatur iurisdictiõe competenti ciuitati, conseruat iurisdictionez illi ciuitati competẽtem vt illo expulso non posset obijci pscriptio: qd non fuerit vsa iure suo longissimo tẽpore, quia satis est qd alius fuerat vsus, vt per Bar. in. l. sequitur. §. si viam. ad fi. de vsucap. ⁊ in. d. l. qui fundũ. ⁊ Pau. de ca. hic. ⁊ d. Ant. de but. in cõmento. c. fi. de causa pos. et proprie. post medium. in versiculo tertio dicebam qd queda3 est patientia. Alexan. in consi. xciiij. quarti voluminis incipiẽ. visis ⁊ sepius recensitis. in quarta colum. sed si queratur de iure personali cõseruando, qd coheret persone, vt dominium ⁊ vsusfructus: ⁊ tũc est necesse: qd qui ius habet vel eius nomine vtatur, nam alius vtendo non conseruat ei cui competit. l. pomponius. in prin. ff. qui. mo. vsusfru. amit.

1 ¶ Si vna ex rebus alternatiue debitis post morã creditoris pereat, in totum debitor liberatur.
2 Uerba legis vel statuti quantumcunq̃ precisa recipiunt limitationem.
3 Juramentum habet vim precisam.
4 Judex non potest precise significationis verba interpretari.
5 Obligatio generis ⁊ alternatiua equiparantur.

Stipulatus sum dãmam.
1 † Si vna ex rebus alternatiue debitis post morã creditoris pereat, in totum debitor liberatur. h. d. vel sic. debitor alternatiue interitu speciei oblate post moram creditoris liberat. h. d. ¶ In tex. ibi cum damã dares. glo. exponit. i. dare velles: sed melius stat text. dares. i. actualiter offerres: q2 ad cõstituendũ creditorẽ in mora non sufficit verbalis oblatio, sed requiritur

a ¶ Expromissor. Adde tu qd aliter accepit Pau. d ca. in. l. fi. in pñ. ff. si cer. peta.

requiritur realis & actualis.l.ptor.§. si quis paratus.& ibi Bar.
ff.de no.ope.nun.no.in.l.acceptam.C.de vsur. ¶ In tex.ibi si p
debitorē mora non esset.gl.parua.supplet & bene:scʒ p credito-
reʒ qui debitore offerēte noluit accipere:& sic tex.minus dicit, &
plus intelligit:alias si creditor non esset in mora,& dato q debi
tor nō fuerit in mora,tūc perempta vna ex reb⁹ alteruatiue de-
bitis,pmissor nō liberatur:sʒ alia q̄ superest debet.l. stichū aut
pamphilū.in prin.j.de sol.&.l.cū quis.§.sed si stichus.ff.de leg.j.
¶ Gl.in verbo continuo.diuiditur in tres partes. In prima ti
more taciti ɔtrarij supplet ad text. In scđa rn̄det tacite q̄stioni.
In tertia inducit istū tex.ad vnā opinionē alibi positaʒ. scđa est
ibi:& hoc ipso iure. tertia ibi. Itē est p illa falsa opinione. ¶ In
ea.gl.ibi mortuo vel als pdito seruo sʒ Jo. No.diligēter ex ista
2 gl.sʒ Bar.Ang.& alios,qđ † verba legis vel statuti quāuis sint
p̄cisa,recipiūt tn̄ limitationē:nam istud verbū continuo,est p̄ci
sum,& importat incōtinenti,& sic innuit quod statim facta obla-
tione debitor liberetur:& tn̄ limitat secuto interitu,vel seruo de
perdito,& non aliter:& ita etiā allegat ista lex p gl.in.d.l.iij.§.in
amittēda.ff.de acqui.pos.hic relata in gloss.q dictio ptinus ibi
posita q̄uis p̄cisa,similiter recipiat limitationē:& p illā glo.not.
ibi Ang.q dictiones,quāuis p̄cise,tn̄ recipiūt interpretationē
impropriā.Facit bene tex.quē allegat Bar.in.l.licet.ff.de arbi.
Facit sʒ Pau.de ca.q verba rescripti,quāuis sint p̄cisa,tn̄ etiā
limitationē recipiūt.c.ex parte.de offi.dele. ¶ Et circa istam re
a gulam scribentes[a] aliud non addunt.Sed q: est quotidiana et
vtilis & seruit in practica ad multa:intendo eam bene & cumula
te expedire. ¶ Adde glo.notabilē in.l.filiusfamilias.§.si.in ver
bo cogā scʒ p̄cise.& ibi Bar.& Bal.& alij ad hoc not.ff.de pcura.
Bar.in.l.quāuis.ff.de in ius vo.Bal.in.l.sup rebus.in.j.colum.
C.de ɔben.emp.& in.c.ij.ad fi.de rescrip.& dicit Bal.in.d.l. quā-
uis.qđ quāuis verba sint p̄cisa,tn̄ recipiunt interpretationē & li
mitationē.itē adde qđ verba p̄cisa debent intelligi cum quodā
temperamēto iustitie.ita no.Bal.in.l.qđ dicimus.p illū tex.j.de
sol.qđ reputat tenendū menti,alibi Bal.in.c.cum.M.ferrariē-
sis.in.viij.co.de cōsti.notat qđ verba pape etiam p̄cisa recipiūt
tn̄ tantā conditionē & interpretationē:& licet Bal.nō alleget: tu
alleg. gl. in.c.licʒ de vitāda.in vbo absq; vlla exceptiōe.de elec.
q̄ notabiliter dicit,q etiā si papa p̄cise scribat.tn̄ legitima exce-
3 ptio est admittēda.q bene no.Pro ista regula videt facere † q:
iuramētū hʒ vim p̄cisam,vt ptʒ ex gl.in.l.si pecuniā.in gl. parua
in verbo necesse habeas:q̄ addit vt q: iurasti.ff.de condi.ob cau
sam:& tn̄ recipit modificationē & limitationē,vt est tex.in.c.quē-
admodum.de iureiurā.notant Bald.& Sali.in.l.fi.C.de non nu
me.pecu.Adde fortius idē esse,etiā si in lege vel in statuto adsit
vniuersalis geminata:nā tex.in.l.j.ff.sol.mat.dicit semp & vbiq;,
& sic sunt ibi due vniuersales:& tn̄ recipit limitationē & gl. ibi in
verbo semper.circa finē.subaudit ad illum tex.fere.et ibi nota-
ui illā glo.cum additionibus quas ibi dedi.itē per istam legem
dicit Bal.in.l.oēs populi.in.xvij.co.ff.de iusti.& in.q licet statu-
tum disponat,qđ statuta sint precisa vel precise obseruentur, ta
men verbum precisum recipit determinationem laudabilē,per
4 hūc tex. ¶ † Pro limitatione suprascripte reg.& p̄dictor adde
q iudex nō pōt precise significationis verba interpretari.ita di
cit Bal.in.l.ea q̄.C.cōmi.epist.p.l.ille aut ille.§.cū in vbis.ff.leg.
iij.facit qđ tʒ idē Bal.in.l.oēs populi.co.xxvi.ff.de inst.& iur.vbi
tʒ qđ statutū nō possit interp̄tari vel glossari:sed q sit precisum,
intellige de gl.hominis nō legis,p.l.quāuis.in.ij.C.de adul.seq
tur Ancha.in ɔmento.c.canonū statuta.de consti.in ver.occur
rit alia questio que est cōis.d.Alex.in consi.lxxx.col.iij.ver.con
firmatur.in primo volu. Itē verba precisa recipiunt distinctio-
nem vel determinationē legalē.l.ita nobis.C.de adul. sm Bal.
in.c.ij.circa fi.de rescrip.sed credo qđ verba p̄cisa possit interp̄-
tari & limitare iudex q est minister legis.vt.l.celsus.in pn. cū gl.
ff.de arbi.sm ea que.ff.tradita sunt aliter frustraret reg.p̄dicta
nisi iudex vel p̄tor qui est viua vox iuris ciuilis.l.nam et ipsuʒ.ff.
de iusti.& iur.posset talem interpretationē & limitationē facere,
parum enim esset nisi magistratus illa exequerentur.c.vbi peri
culum.§.p̄terea.de electio.in.vj.&.c.vnico.§.episcopis.de sta.re
5 gulari.in.vj.&.l.ij.ff.de orig.iur. ¶ † In ea.gl.ibi sec⁹ si i genere.
In cōtrariū facit,quia obligatio generis & alternatiua equipa
rantur.l.ij.§.j.&.l.in executione.§.p parte.ff.eo.& sic vr̄ qđ etiam
hic tantū ope exceptiōis liberetur.Bar.saluat istā glo.in obli-
gatione alternatiua,qn̄ promissor expresse reseruauit sibi eletio
nem vt.ff.in glo.prima.p futurum subiunctiui.s.quē elegero,vel
quē voluero: ita q non pōt amplius variare vt.l.si quis stipula-
tus sit stichū.in prin.j.eo.tunc solus oblatus est in obligatione:
ideo si interijt ipso iure liberat,si vero pmissor habet electioneʒ
a lege.vt est cōiter.l.plerūq;.in fi.ff.de iur.do.vel pmisit p futurū
indicatiui.s.quē volā,ita qđ pōt variare,d.l.si qs stipulat⁹ sit sti
chum.in princ.&.l.eum qui certarū.§.fi.j.e.tūc quia alius adhuc
durat in obligatione,liberat solū ope exceptionis ab alio,exem
plo obligationis generis.& cum Bar.tenēt Ang.Imo.& Pau.
& sic pōdera q licet in obligatione generis,ille solus videat esse
in obligatione,qui soluitur.l.cum incertus.de leg.j.Barto.in.l.
ij.§.j.ff.e.non sic est in eo qui solum offertur,sed non soluitur:cū
adhuc debitor possit mutare volūtatem,& alium soluere: vt hac
glo.& ponderat Pau.hic. ¶ Glo.in ver.liberari in prin.cum in
isto tex.non habeatur verbum protinus,sed cōtinuo:sed habe-
tur in.l.iij.§.in amittenda.de acqui.pos.quam allegat glo.prece
dens:& dum gl.dicit protinus.i.cū exhibet subaudi,secuto inte-
ritu vel aliter perdito seruo,& non aliter, vt in glo.preceden.vbi
dixi.aliter ista glo.non procedit.

1 ☞ In obligatione generis subalterni est electio debitoris q:
potest vsq; ad solutionem variare.
2 Valet stipulatio fundi si ɔtrahentes senserint de certo, licet nō
constet de quo.
3 Stipulatio fundi facta in genere generalissimo non valet.
4 In legatis non admittitur variatio sicut in cōtractibus.

1 Qui ex pluribus. † In obligatiōe ge
neris subalterni est
electio debitoris:q: potest vsq; ad solutionem varia-
re.h.d.vel sic.in stipulatiōe fundi incerti de certis,est
electio promissoris variabilis vsq; ad solutionem.hoc dicit:naʒ
postq; alter erit solutus,consumpta est electio.facit.l.si is qui sti
2 chum.in fine.ff.de procurato. ¶ † Not.primo hic videri tex. qđ
valet stipulatio fundi,si cōtrahentes senserint de certo,licet nō
constet de quo:cōtrariū decidit sing.Bar.in.l.ita stipulatus. in
viij.opp.prime partis.j.e.motus q: non est psona p quā declare
tur,cum stipulatio cōsistat ex voluntate duor:p illū tex.& ita di-
cit velle gl.in.l.cū post.§.gener.si bene aduertatur.ff.de in.dot.&
sequitur ibi Pau.& ibi dicam:sed dic q iste tex.procedat,quan
do fuit expressum propriū nomē fundi,& quando stipulatio fun-
di fuit facta sub genere subalterno,& tūc valet vt hic.& no.glo.in
l.in stipulationib⁹.ff.eo. Facit tex.in.l.legato gn̄aliter. de lega.
j.& statur declarationi ipsius promissoris vt hoc tex.& no.in.d.l.
in stipulationibus:& sic cessat fundamentum Barto.secus quan
3 do non fuit expressum proprium nomen fundi: † et sic stipulatio
fundi fuit facta in genere generalissimo,tūc.d.stipulatio non va
let.d.l.ita stipulatus.& ita proprie loquitur glo.in.d.l. cum post.
§.gener.in gl.magna.circa mediū.& ita procedit opi.Bar.in.d.l.
ita stipulatus.& ita etiā tenet Alex.hic.Intellige istuʒ tex.pce-
dere quando erāt plures fundi diuersi,& separati regionibus, q
omnes vocabantur vno nomine,puta seianus.tunc appellatio
ne fundi seiani,nō continentur oēs fundi illius nominis:sed tan
tum vnus.vt hoc tex.secus qn̄ vnuʒ fundū dn̄s diuisit in plures
gratia ɔmodioris culture tn̄ est totus vnus fundus:tunc pmit
tendo seianum,videtur totū promittere.l.caius.§.titius.de leg.
ij.& tunc non haberet locum ista.l.ita eam notabiliter intelligit
Bar.in.l.j.ff.de reb.dub.& sequitur simpliciter Pau.hic. ¶ In
gl.in ver.nota.ibi.pmittis fundū seianū.hoc exemplū nō videt
bonū:quia p expressionē vnius fundi promissi,apparet quod cō
trahentes senserunt de certo.licet non cōstet de quo:ideo dice-
retur tūc declaratio seu interpretatio,non aūt electio vt.l.si qs
a filio.§.si quis plures.& ibi gl.de lega.j.ergo nō posset variare,
vt est tex.sing.scđm vnam lectu.gl.tertie in.l.quicquid astringē
de.in ver.nec rursus.ff.eo.cuius cōtrariū dicit iste tex. in fi.& ita
istud exemplū reprehēdunt Imo.Cu.Pau.& Alex.hic.Cu. in
d.§.si qs plures.ad fi.vnde melius exēplifica istū tex.sm Pau.&
prefatos Moder.q promissio dixit pmitto tibi vnū ex fundis
meis seianis vt dicit gl.j.& ptʒ adhuc ex tex.ibi ex pluribus fun
dis vnū,& sic incertum de certis:& sic apparet qđ nō senserūt de
certo fundo & p consequēs locus est electioni pmissoris:sicut in
obligatione generis vel alternatiua: & sic licitum est promissori
vsq; ad solutionē variare:& refert Mathe.no.pe.q istum intel.
ante oēs ad istum tex.tradit Ja.de bel. ¶ Gl.in ver.voluerit.di
uiditur in tres.In prima colligit ex text.nota.In secunda am-
pliat.In tertia oppo.& nō soluit. secūda ibi:intellige.tertia ibi:
sed arg.contra de leg.j.l.qui duos.sed rn̄de q ibi loquitur in le
gatis,& sic in vltimis volūtatibus,in quibus in dubio electio est
legatarij,& sic creditoris.vt no.gl.magistra in.l.lucio.de lega.ij.
Sed in cōtractibus electio est debitoris.vt.l.plerunq;. in prin-
4 cipio.ff.de iur.dot. ¶ In gl.fi.rōnem diuersitatis † quare in le-
gatis non admittat variatio sicut in contractibus.assignat glo.
in.l.si qs stipulatus sit stichū.in principio.j.eodem.et ibi gloss. &
Bart.dicunt quamuis Ange.de Aret.aliter dicat,ibi reseruo
dicendum.

1 ☞ Valet promissio facta pro emancipando filio.
2 Pater inuitus non potest cogi emancipare filium.
3 Pater potest licite accipere premium pro emācipatione filij in
recompensationem tanti beneficij.

a ¶ Scribentes.adde tn̄ tu,q lʒ hic nō habeat tn̄ ista oia & plene posuit Fel.sandeus in.c.ij.colū.ix.ver.verbū p̄cise.de rescrip.& aliqua etiā posui in.c.sup qōnuʒ.co.ij.vsi.q̄-tuplex sit interp̄tatio.de offi.deleg.

4 Manumittere largo sumpto vocabulo accipitur ꝓ emancipare sed proprie ꝛ stricte manumittere est seruorum.

Utrum turpem. †Ualet ꝓmissio facta ꝓ emācipando filio. h.d. vel sic. stipulatio pecunie pro emācipatiōe filij nō dicit̄ turpis. h.d. ratio est, quia stipulatio que pōt ex aliqua causa honestari, non dicit̄ esse turpis: dubiū faciebat quia patrie potestatis nullū videbat̄ esse cōmerciū. insti. de patr. pot. in prin. quia patria potestas est inestimabilis. l. filiusfa. §. scdm vulgaré. de le. j. ꝛ pōdera ꝙ in hoc tex. magis dubitabat̄ de ruptura stipulationis quā de validatione, quāuis vnum sit causa alterius: quia si est turpis: ergo inualida. ¶ In tex. ibi: dedisset. s. expromissorē qui intercedit pro nō obligato vt declaraui in. l. cū seruus. ff. eo. q2 isto iure inter patrē ꝛ filiū adoptiuū non cadebat obligatio. l. ij. ff. de contrahen. emp. l. si qs pro eo. §. itē si filius. vbi plenius no. ff. de fideiuss. l. frater a fratre. ff. de condi. inde. ſʒ inter adhibitū ab ipso filio ad pr̄em hn̄ tenet stipulatio ꝛ obligatio. vt d2 in. l. imperator. ff. ad treb. ¶ †Not. j. qd pr̄

2 inuitus non pōt cogi emancipare filiū, quia si posset cogi turpiter acciperet pecuniā pro emancipatione quia turpiter ꝓ pecuniam fit qd gratis fieri d3. l. pen. ꝛ fi. ff. de cōdi. ob tur. cau. etiā si solū posset cogi officio iudicis. l. iiij. §. si tibi iudicium. ff. de condi. ob tur. cau. ¶ Fallit in quibusdam casibus no. per gl. in. l. nō pōt. ff. de adop. ꝛ in. §. fi. insti. qbus mo. ius pa. po. sol. ꝛ in. l. cogi. §. si pater. ff. ad treb. sic etiā econtra non pōt pater filium inuitū emancipare. tex. in. §. generaliter. in aut. qui. mo. nat. effi. sui. ꝛ in. l. nec auus. C. de emā. lib. nisi subsistente causa iusta. sicut etiā ex causa cogitur pater inuitus filiū emancipare, ſm Bart. in. l. quidam cū filiū. co. ij. j. e. Bald. in. l. quāuis. circa med. C. de fideicō. Nico. de neapo. in. §. fi. inst. quib. mo. ius pa. po. sol. inter ceteras causas ponit Ang. hic vnam notabilē. qn̄ filius esset cōtumeliosus ꝛ rixosus, ꝛ ex forma statuti pater cogit̄ soluere ꝯdēnationē, tunc posset filium inuitum emancipare, ne sit sub periculo statuti: ꝛ sequunt̄ Jmo. Pau. Alex. ꝛ Are. hic tn̄ seruus non pōt detractare manumissionē per quā adipiscitur ciuitatē romanā regulariter. l. fi. circa med. ver. finuero quidam: ꝛ ibi Bal. C. de testa. ma. ¶ Secūdo no. qd pater potest licite accipere premium

3 pro emancipatione filij, in recompensationem tanti beneficij: et ideo apparent multa instrumēta emancipationū inepte et corrupto vocabulo fieri, in qbus dicitur qd pater donat aliqd filio in premium emācipationis: quia imo pater est premiādus a filio, cu3 ipse pdat ius patrie potestatis: quod est inestimabile. d. l. filiusfa. §. ſm vulgaré. de lega. j. ſm Ange. Jmo. Alex. ꝛ Aret. hic videt̄ tex. per quem ita no. Bar. in. l. cum oportet. §. cū autē. C. de bo. que lib. Bal. in. d. l. quāuis. C. de fideicom. ꝛ sic ista nō dicitur donatio ob cām, ex quo vere nulla causa subest: ſʒ Bar. in. l. vt liuertis. ad fi. C. de collatio. nō sit turpis vt hoc tex. tamē si pater emancipat filiū recepta pecunia: ꝛ apposito pacto quod non possit succedere tali filio emancipato, talis cōuentio valet ꝛ est seruanda: ꝛ sic per eum excluditur pater a successione filij, vt est tex. in. l. j. §. si parens ibi glo. ff. si quis a par. fue. manumis. facit. l. etia3. §. si quis nummos. ff. de bon. liber. ꝛ. l. si quā. C. de operis liber. de quo per Bar. ꝛ alios. in. l. fi. vbi aliquādo dixi. C. de pac. per Jmo. Alexan. et Aret. hic. ¶ Ultimo not. ex fi. text. ibi magis curaretur. patrem aliquid habentem magis curari, ꝛ timeri a filio: ꝛ sic no. quod pater quando emancipat filium, debet eu3 ad aliquid obligare, vt eo timore magis eū arceat ꝛ reuereatur, ꝛ ſm glo. senes frequenter dicūt se magis a filijs vel nepotibus timeri, si eos habeāt obligationibus illaqueatos: ꝛ ad hoc est singularis ista gl. ſm Ange. hic. ¶ Glo. penul. in ver. emancipaturus. ibi cogi posset officio iudicis. istud nō est verū in terminis huius. l. quādo patri adoptiuo fuit facta conditio, si filiū adoptasset, ꝛ sic ei nihil fuit datum, vnde propter solam promissionem nō possit compelli dari, quia est cōditionalis: ꝛ que sunt in conditione non sunt in obligatione vel quasi. l. si quis sub cōditione dandorum. ff. si quis omis. can. test. sed si actualiter recepisset pecuniam promissam, posset cogi officio iudicis ad emācipandum. l. si cui legatū. ff. de ꝯditio. ꝛ demō. allegata in gl. ꝛ no. ꝑ gl. in. l. cogi. §. si pater. ff. ad trebel. ſm Barto. ꝛ cōmuniter alios

4 hic. ¶ †Ultimo vt nihil omittatur, dum tex. dicit si eum manumisisset, ꝛ gl. exponit. idest emancipasset. vnde ex hoc text. notat Jmo. ꝙ largo sumpto vocabulo, manumittere accipitur ꝓ emācipare: sed stricte ꝛ proprie manumittere est seruorum. l. ij. et ibi gl. ff. de offi. procōsul. ꝛ leg. ꝛ isto modo iurisconsult. improprie vteret̄ isto v̄bo manumisisset, qd absit. vt credā hoc in iurisconsulto. Unde aduerte qd gl. et doc. in infinitis locis exponunt manumissus. i. emācipatus, vnde in rubr. ꝛ in toto ti. ff. si quis a par. fue. ma. dū dicit̄ manumissus glo. ibi in rub. dicit. i. emācipatus. ꝓ ista expositione gl. ꝛ doc. habes tex. meliorem de iure in. l. j. §. alienatio. ff. qn̄ act. de pec. est ann. vbi dicit text. qd manumissio pertinet ad seruos: emancipatio ad filios: credo l3 nemo iuristarum tāgat ꝛ nemo orator ꝓut etiā dixi in. l. manumissiōes. ff. de iusti. ꝛ iu. qd ista expositio gl. ꝛ doc. non bene stet per tex. in. l. pantonius. in prin. ff. si qs a par. fu. ma. q copulatiue dicit in filio q est emācipatus ꝛ manumissus, ibi nō pōt exponi manumissus. i. emancipatus. cū tex. vtrūq ponat, vnde scias ꝙ de iure ffor̄ emācipatio nō poterat fieri nisi manumissiōe seruor̄. i. nisi mediante imaginaria venditione ꝛ intercedēte manumissione, quia pater volēs emācipare filium habeat necesse eum vendere, ꝛ sic facere filium quodāmodo seruum emptoris. qui postea eū manumitteret. ita expresse dicit tex. in. l. liberos. §. j. ff. de cap. dimi. et tex. in. §. preterea. ꝛ ibi gl. declarat ꝛ ponit modū. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. ꝛ ꝓpter hoc filius de iure ffor̄ dicit̄ manumissus vt in rub. ꝛ toto ti. ff. si quis a pa. fue. man. ideo iurisconsult. in iuribus ffor̄ dicūt filios manumitti, tn̄ quia talis venditio erat imaginaria, et non vera: ꝛ propterea emptor nō acquirebat ius patronatus, nec filius efficiebat̄ libertus talis emptoris ideo manumissio magis pertinet ad seruos: ꝛ emācipatio ad filios. ꝛ hoc est ꝙ ꝓprie vult dicere tex. in. d. l. j. §. alienatio. Accedat etymologia seu deriuatio vtriusq vocabuli vera. ll. nam manumissio d2 missio. i. dimissio a manu. i. a potestate ita dicit tex. in. l. manumissiones. ff. de iusti. ꝛ iu. similiter emācipatio d2 extra manū positio: nā qn̄ pater emancipat filiū dimittit eu3 manu: ꝛ sic a potestate sua, ꝛ sic ista duo vident̄ synonyma manumissio et emancipatio: ꝛ propterea iurecōsul. vtit̄ ꝓmiscue emancipatione ꝛ manumissione ꝓ eodē: l3 vt dixi manumissio magis vadat ad seruos ꝓpter ius libertatis. nisi forte diceres qd argumentum ab etymologia vocabuli affirmatiue nō ꝓcedit, ꝓut tetigi in. l. j. in ṗnc. ff. de ac. pos. ꝛ in. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe. ſʒ cū hodie ꝑ iura codicis, emācipatio possit fieri simpliciter sine tali imaginaria venditione, ꝛ intercedente manumissione: vt. l. fi. C. de emanci. lib. ꝛ d. §. ꝓterea. cū gl. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. ideo hodie filius d2 ꝓprie emancipari non aūt manumitti. ꝛ ista est veritas l3 nemo tangat.

1 ☞Stipulatio cōcepta sub cōditione dependente ex facto incerte persone valet.

2 Ubi ratio diuersitatis reddi non potest idem ius est.

3 Dictio quācunq facit conditionem.

4 Quis potest promittere dotem pro incerta muliere.

5 Stipulatio facta sub cōditione valet ꝛ tenet licet aliam causam non habeat.

6 Ubi in diuersis factis est eadem ratio censetur idem ius.

7 Etiam ex idētitate rationis non debet extendi casus qui valde innititur equitati contra alias regulas iuris.

1 Titio. †Stipulatio cōcepta sub conditione dependente ex facto incerte ꝑsone va

2 let † ꝛ vbi diuersitatis rō reddi non pōt idem ius est.

3 ¶ †In tex. ibi quācunq. dictio quācunq etia3 facit conditionem. l. sticbu3 qui meus erit. in prin. vbi dixi. de lega. j.

4 ¶ †No. j. quis pōt ꝓmittere dotē pro incerta muliere: intantu3 qd ꝓmittēs videt̄ illi mulieri donasse, vt sic soluto matrimonio illi competat repetitio: dato qd ad eam nō habuerit affectionē, cum esset incerta ꝑsona: ꝛ hoc fauore matrimonij. l. vnica. §. accedat. C. de rei vxo. act. ſʒ Pau. hic. Jtē ſm d. Alexā. ꝛ Are. quia in incerta ꝑsona certificādo ex certo futuro euentu. pōt habere locū ꝓsumpta donatio. l. qua ratione. §. fi. ff. de acqui. rc. do. ꝛ declarat Bar. in. l. licitatio. in ṗn. ff. de publi. ꝛ est casus not. in. l. ꝙ seruus. vbi Bar. no. j. de stip. ser. ¶ †Scdo no. in ver. nā cū con-

5 ditio ſʒ Bar. ꝛ alios, qd stipulatio facta sub conditione valet: ꝛ tenet: l3 aliā cām nō habeat: quia ipsa conditio impleta est sufficiēs causa: ꝛ sic succedit loco cause: qd est perpetuo tenendū mēti ſm Pau. ꝛ dicit Bexu. hic: qd est singularissime menti tenendum: nec pōt tūc ꝓmissor obijcere qd sit obligatus sine cā. ꝛ ita limitat̄ reg. cōis q̄ h3, ꝙ stipulatio facta sine cā in effectu nō valet, quia obstat doli exceptio. l. ij. §. circa. cū glo. ff. de exce. do. ꝛ. l. qui sine. ff. de condi. sine causa. Nam illa reg. ꝓcedit in stipulatione pura. secus qn̄ stipulatio fit sub ꝯditione: quia cōditio habetur pro causa vt hic. ꝛ vltra tex. quos allegat Bart. adde bonum text. ꝛ credo qd sit melior qui allegat̄. in. l. si qs cū debitore. ff. de iureiur. ibi est eñ iusta ꝯuentio si qlibet cā in cōditionē iurisiurādi deducta fuerit. Ad idē tex. i. l. cū ad ṗns. vbi bar. ꝛ alij ad hoc no. ff. si cer. pe. Ad idē. l. pecuniā quā. in v̄bo cā ꝯdi tionis. eo. ti. quē tex. ad hoc no. Bal. in. l. hoc iure. §. fi. ff. d dona. Lu. ꝛ Alex. in. d. l. cū ad ṗns. sed parū facit. q2 ibi dictio cā, aliud significat vt pt3 in litera. Jtē ad istā reg. adde Bar. in. l. si ita stipulatus fuero hanc summam. ꝛ ibi Jmo. j. e. ꝛ Bar. in. l. si sic. §. j. de leg. j. ꝑ ista reg. adde op. simile, qd l3 prohibitio testatoris de nō alienādo nuda ꝛ sic sine cā. nō valeat. l. filiusfa. §. diui. el. ij. de leg. j. est verū nisi talis prohibitio fiat ꝯditionaliter: nā cōditio habet̄ ꝓ cā. tex. est nota. dignus. in. l. iiij. §. j. ꝛ ibi Bal. ad hoc val de no. ff. de cōdi. insti. Alex. in. d. §. diui. col. ij. vbi dixi. Item pōdera quod

dera qđ conditio operaꝛ plus quã iuramẽtũ q2 iuramentũ non supplet defectũ cause in promissione. ſm Bal. in rub. C. de rerũ permu. facit. l. fi. C. de non nu. pe. ⁊ c. quẽadmodũ. de iureiur. ⁊ tñ cõditio supplet causam in promissiõe vt hic. ¶ Per istã reg. dicit Pau. de ca. qđ vidit sepe iudicari Florẽtie valere promissionem qua sepe Floren. vtunꝛ, si imperator moriaꝛ hoc anno promitto tibi. x. ⁊ si non moriaꝛ promittis mihi. c. certe si moriꝛ potest in iudicio agi ad illa. x. dubium faciebat ſm eum: q2 nulla videbaꝛ subesse iusta cã, sed potiꝰ turpitudo: vt in ludo taxillorũ tñ cõtrariũ fuit cõsultũ ⁊ iudicatũ ſm eum principaliter ꝑ istuz tex. q2 sufficit euentus cõditionis pro causa: ⁊ nõ est curandũ de alia causa. ⁊ sequiꝛ Alex. hic post Hostien. in. c. gẽma. de spõsa. et Sali. in. l. ex eo. C. de inut. stipul. sequiꝛ etiã Are. hic. ¶ Amplia istam regulam tribus modis. primo vt procedat nõ solũ in cõditione propria: sed etiã in cõditione de ꝑsenti, vel de preterito q2 lz sit impropria cõditio, tñ habeꝛ pro cã ⁊ validat stipulationez: tex. est qui ita ꝓprie loquiꝛ in. d. l. cũ ad presens. quẽ etiã ad hoc ponderat Alex. hic. ¶ Scđo notabiliter amplia qđ ista reg. ꝓcedit, nõ solũ qñ ex implemẽto ꝯditionis aliqd adest promissori vel stipulatori. vt. l. labeo scribit si mihi bibliothecã. ff. de cõtra. emp. ⁊ l. hoc iure. §. j. ff. de dona. sed etiã qñ ex implemẽto cõditionis nihil adest stipulatori, ⁊ nihil promissori: ⁊ sic nullũ commodũ affert euentus cõditiõis: ita probat. d. l. cũ ad presens. in exẽplo si rex parthoꝝ viuet: ⁊ ibi ita no. Ang. idẽ etiã tz Ang. in. l. si intra. circa fi. ff. de pac. ⁊ istud etiã ꝓbat iste tex. in illo exẽplo si quis in capitoliũ ascenderit. Et si diceres, si implementũ ꝯditionis nullũ affert interesse aut cõmoduz ꝓmissori, quomõ põt cõsiderari tanq̃ cã: rñde ſm Aret. qđ pro interesse accipiꝛ, qđ satis fiat volũtati ipsius ꝓmissoris, qui voluit in euẽtum talis cõditionis obligari. §. ꝓterea. institu. de actio. l. fi. de vsu ⁊ hab. ⁊ l. cũ seruus. ⁊ ibi no. ff. de cõdi. ob cau. ¶ Tertio amplia vt procedat non solũ in stipulatione: sed etiã in pacto nudo: vñ si fiat pactũ nudũ sub cõditione, sine alia cã. certe conditio nõ solũ habeꝛ pro cã, sed etiã habeꝛ pro implemẽto: ita qđ ex pacto nudo põt agi, ac si esset secutũ implemẽtũ: ita sing. tz Ang. i. d. l. cũ ad presens: ⁊ reputat nota. dignũ. ⁊ lz Ang. nõ clare dicat, credo qđ voluit põderare illũ tex. in verbo spondes. nã verbũ spondes ſm eũ intelligiꝛ pacto nudo: nec ſm euz obstat tex. in. l. si intra. ff. de pac. vbi pactum nudũ nõ vestitur tali implemẽto. respondet qđ ibi fuit ratione cõtractꝰ preambuli. Tu planius rñde ⁊ clare qđ ibi erat pactũ ad liberãdũ debitorẽ: ⁊ sic nõ tẽdit ad actionẽ sed solũ ad exceptionẽ: qd tenẽdũ: iste est nouus passus in hac materia nõ tactus ab alio nec hic nec ibi: adde qđ idem tenent Bal. ⁊ Ang. in. d. l. si intra. ff. de pac. Bal. in. l. quoniaz. C. de rer. ꝑmu. Teneo cõtrariũ prout etiã tenui in. d. l. cũ ad ꝑsens. qđ licet qñ stipulatio fit sub cõditione cõditio habeaꝛ ꝓ cã: vt hic tñ secus est in pacto nudo q2 si pactũ nudũ fiat sub ꝯditiõe, illa ꝯditio nõ habetur ꝓ cã nec pro implemẽto: ita in terminis tz Bal. ita declarans ⁊ limitãs istã reg. in. c. cũ inter. in pe. col. de electio. ⁊ idẽ Bal. in. c. cũ Jo. ad fi. de fid. instru. vbi dicit istaz subtilitatẽ esse bñ notandã: vltra autoritatẽ bal. facit q2 duo specialia circa idẽ cõcurrere nõ possunt. l. j. in fi. ⁊ ibi gl. C. de dot. ꝓmis. gl. in. l. cum post. §. gener. ff. de iur. do. sz hic in pacto nudo duo spãliter concurrunt. primo qđ implementũ ꝯditionis habeaꝛ ꝓ cã: scđo qđ vestiat pactũ nudũ. q̃ rõ cessat in stipulatiõe facta sine cã sub cõditione q2 ibi solũ est vnũ speciale, qđ euentus ꝯditionis habeatur ꝓ causa: nec ob. tex. in. d. l. cũ ad ꝑsens. in ver. dare spõdes. q2 dico qđ imo verbũ spondes, intelligiꝛ ꝑ stipulationẽ vt tenui in. l. lecta. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. cũ filiusfa. in prin. per illuz tex. ff. eo. sed fortius dato alias qđ verbum spondes intelligeretur pacto nudo, impossibile est qđ ita intelligatur: in illo tex. q2 text. d. l. cũ ad presens. vbi dicit stipulatio tenet et ibi: stipulatio non suspenditur. deinde subijcit exemplum. c. dare spondes: ⁊ cum sit exemplum dicti superioris de stipulatione, necessario verbum spondes ibi intelligitur ꝑ stipulationem: ⁊ credo qđ ista sit veritas. ⁊ ita tenendo habes vnã limitationem ad reg. huiꝰ text. vt procedat in stipulatione facta sub conditione sine causa. secꝰ si in pacto nudo. ¶ Secundo limita istam reg. qđ conditio habeꝛ pro causa sufficienti, vt ꝓcedat quãdo sumꝰ in materia in qua quelibet causa sufficeret: sed vbi essemus in materia in qua cause essent limitate a iure: tũc cõditio non habereꝛ pro sufficienti causa puta testator in testamẽto dixit exheredo filium meum si non venerit in patriã. ĩ. annum, illa conditio non habetur pro causa sufficienti, quia in materia exheredationis sunt a iure limitate quatuordecim cause, ex quibus pater potest exheredare filium: que enumerantur in. §. causas. in aut. vt cum de app. cog. ⁊ enumerat gl. in. c. quintauallis. de iureiur. ita limitat istã reg. Bal. in. l. si pater. in. vj. q. C. de insti. ⁊ subs. ¶ Tertio ⁊ vl. no. ex fi. tex.
6 illud vulgare, qđ † vbi in diuersis factis est eadez ratio idẽ ius censetur: ⁊ sic no. ſm Bal. qđ que non differũt ratione: non differant iuris dispositiõe. Et sic correlarie nota quod nõ est bona cõsequẽtia: ista facta sunt diuersa, ergo de ipsis vt diuersis dz disponi. q2 lz sint diuersa facta: si tñ habent eadẽ rõnẽ idez ius est vt hic: ⁊ sic correlarie limita regulã que hz qđ ex separatis nõ fit bona illatio. l. papinianus lib. ij. Rñ. ait exuli. ff. de minor. l. pe. ff. de calum. l. inter stipulantem. §. sacram. ver. sed hec dissimilia. ff. eo. nam illa reg. est vera, si etiam sunt separata in ratione: ⁊ sic in medio cõcludendi alias ex separatis in facto inferꝛ si est eadem ratio: cõfirmo quia etiam in his que naturaliter disconueniunt vt dominiuz ⁊ possessio. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. pos. tamen vbi est eadem ratio, arguiꝛ de vno ad aliud vt. l. j. §. per communem seruum. ff. de acqui. pos. ad istam reg. vltra concor. allegatas in glo. adde qđ dicit Bal. in rub. C. de naut. feno. ꝙ licet ad hoc vulgo allegeꝛ ista. l. ⁊ l. illud. ff. ad. l. aqui. qđ tamẽ de hoc est tex. melior qui sit in iure, in. l. his solis. in ver. satis etiã tacite cautũ. C. de reuo. don. quã ad hoc reputat sing. Bal. in. c. quia. v. ad fi. de iudic. adde tex. in. c. trãslato. de cõsti. ⁊ in. c. inter corporalia. de transla. epis. item adde qđ dicit Bald. in. l. qđ vero cõtra. colum. j. ff. de legi. et frequenter allegatur in practica, ꝙ vbi est eadem rõ non dicitur extensio, sed ꝓprius intellectus statuti. l. nominis ⁊ rei. §. verbũ ex. ll. ff. de ver. sig. alibi dicit bal. in. l. data opera. in. vj. col. C. qui accu. nõ pos. qđ illud videtur tacite inesse in quo eadem ratio reperitur, etiam in materia penali: allegat ad hoc. d. l. his solis, q̃ proprie loquiꝛ in materia penali. ⁊ tex. in. l. fi. C. de ind. vid. tol. cũ si. ⁊ subdit Bald. qđ vbi est eadem ratio ibi nõ dicitur similitudo sed eadem lex vt. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ita etiam dicit Abb. in. c. nihil. in. vj. colũ. de elec. alibi dicit Bal. in. l. omnes populi. col. xiij. ad fi. quod nõ videntur discrepantia que in ratione conueniũt: quia ratio est cõiunctio diuersorum casuum ad eundẽ finem tendentium. Item diligenter aduerte, qđ quãdo in pluribus casibus est eadem ratio, tunc vna ⁊ eadem ratio numero decidit omnes casus non ꝑ extensionẽ: imo sicut genus cõprehẽdit species, sic generalis ratio diuersas species casuũ emergẽtium cõplectitur: sed qñ sunt rationes specie differẽtes: tñ similes: tũc ista est proprie extẽsio, que est quedam progressio de termino ad terminum ꝑ adequationem seu per paritatem: ita egregie tz Pau. in cõsi. cccxxxvi. incip. presens casus modicaz dubitationem. col. ij. vbi refert qđ ista sunt verba pulchra vera ⁊ subtilia Bal. in. l. de quibus. ff. de legib. ⁊ qđ fuerint originaliter verba Pe. ⁊ Cy. in. l. iura non in singulas. ff. de legib. idem refert ⁊ simpliciter sequitur Alexã. in cõsi. lxxv. v. vol. qđ incip. videretur in presenti cõsultatione. col. j. Tu adde qđ dicit Bal. in aut. post fratres. C. de leg. her. qđ ratio. l. debet attendi tanq̃ genus predicãs de suis singulis speciebus. Itẽ dicit Bald. in rep. d. l. de quibus. in pe. char. in. xxiij. col. qđ vbi plura habent eandem rationem, licet de vno fiat mẽtio: videtur fieri exemplariter: ⁊ nõ restrictiue. ⁊ vltra Bal. facit
7 qđ vult gl. no. in. c. j. in ver. italie. de temp. ord. in. vj. ¶ † Limita istam reg. ⁊ predicta, qđ etiã ex idẽtitate ratiõis nõ debet extendi casus qui valde innitiꝛ equitati cõtra alias regulas iuris ſm Jo. an. c. ij. vt lit. pen. in. vj. quez refert ⁊ simpliciter sequitur Abb. in. c. proposuisti. col. pe. de probatio.

1 ☞ Stipulatio non potest conferri in voluntatem stipulatoris sicut nec promissoris.

2 Executio seu exercitium contractus potest conferri in voluntatem stipulatoris.

Nulla promissio.

Stipulatio in promissoris voluntatez conferri nõ potest. h. d. ⁊ tex. assignat rationem in. l. sub hac. ff. ti. j. vbi tex. dicit quia pro non dicto est, qđ nisi velis dare: cogi non possis. Item qđ obligatio confertur in meram ⁊ liberam voluntatẽ promissoris: istud est cõtra substantiã ⁊ diffinitionẽ obligationis: quia obligatio est iuris vinculũ ⁊ quo necessitate astringimur ⁊c. vt insti. de oblig. in ꝓn. si ergo est in volũtate ꝓmissoris an debeat: ergo nõ astringiꝛ: ergo cessat substãtia obligationis: ergo non est obligatio. ⁊ sic habes duplicem rationẽ ad reg. huius text. que procedit quando cõfertur in expressam volũtatem promis-
1 soris. secus si in tacitã ⁊ velatam. vt in gloss. ¶ † In glo. que addit etiã stipulãtis. habes ampliationem ad istũ text. qđ etiã stipulatio nõ põt cõferri in volũtate stipulatoris, sicut nec promissoris: vt dicit tex. sed istam gl. Dy. Bar. ⁊ omnes hic reprehendunt. ⁊ Bar. in. l. centesimis. §. fi. in. j. opp. ff. eo. ⁊ in. l. cum pater. §. mater. de leg. ij. argumento legatorum: quia licet legatuz non possit pendere ex libera voluntate heredis, tamen põt cõmitti in voluntatem legatarij. ⁊ sic creditoris. l. senatus. §. legatũ. ⁊ l. si ita legatũ. §. illi si volet. de leg. j. ⁊ l. si ita expressuz. ff. de cõdi. et demon. Nec ob. l. in vẽdẽtis. C. de contra. emp. q2 venditio est cõtractus vltro citroq̃ obligatorius: ideo non potest cõsistere ex parte alterius contrahentium: ⁊ sic in neutrius voluntatem cõmitti potest: vt hic. sed in stipulatione obligatur solus ꝓmissor,

ideo valet si cōferatur in volūtatē stipulatoris, iuribus preallegatis sed nō si in volūtatē pmissoris: vt hic. Sed aduerte quod Bal.in.d.l.in vēdētis.ad fi.in vltima.q.saluat subtiliter istā gl. et dicat verū qd stipulatio nō valet, qñ ipse cōtractus ponitur in volūtate stipulatoris: an velit cōtraxisse vel nō: et sic qñ negotium cōtractus ponit in voluntate cōtrahētis, qd debet cōsistere ex volūtate cōtrahentiū vnica.l.cōsensu.cum gl.ff.de actio. et
2 ob.† executio autem seu exercitium cōtractus pōt cōferri in voluntatē stipulatoris: iurib⁹ prealleg.facit.l.lucius in.j.ff.deposi. et cū ista saluatione Bal.tenēt Cuma.et Alex.hic. et subdit Alex. qd Bal.in hoc nō habet cōtradicentē, tu caue qr idē Cu.in.l.cētesimis.§.fi.in pe.col.ff.eo.simpliciter dicit qd.d.saluatio Bal. sibi non placet per.d.l.si ita legatū.§.illi si volet. et plus nō dicit, sed ad illum tex.patet ex supradictis respōsio.dicebat etiā sing. Bal.in.c.j.de feu.da. minimis valuaso.in feud.ad limitationem huius tex.qd licet obligatio nasci nō possit si est in volūtate debitoris an teneat ex hoc tex.tñ si postea interuenerit illa traditio postea secuta, bene valet.ita dicit esse gl.ord.et sing.in.l.inter stipulantē.§.si stipulante.ff.eod.q gl.hoc non dicit: et dicit etiam de hoc esse casum in.d.c.j.qui etiā nihil facit ẽm Alex. hic quia loquitur quando ex dispositione.l.erat in potestate alterius rescindere contractum: et sic illud valebat ex dispositione.l.sec⁹ est in casu nostro.vbi obligatio non valet.vnde traditio reperiretur facta sine causa, saltem legitima, ergo nihil valeret.l. nunq̄ nuda.ff.de acqui.re.do.et ita sentit Bald.sibi contrarius in.d.l. in vendentis.in.v.oppo.et Alex.hic.

Si ita stipulatus fuero decem aut quindecim. In alernatiua summarum inspicimus qd est minus: sed in alternatiua temporis inspicim⁹ qd est longius.h.d.dixi in.l.si ita stipulatus fuero decem aut quinq.ff. eo.vbi est similis tex. Limita nisi ratione tēporis vel loci adiecti maiori summe, interesse posset debitori poti⁹ soluere id qd plus est.l.si is cui.vbi Bart.ff.de noua.et.l.qui res.§.mihi.x.et.§. seq.ff.de solu.ẽm Bar.in.l.si duo.ad fi.ff.eo.

1 In cōtractib⁹, etiam inter cōiunctos re et verbis, non habet locum ius accrescendi: bene tñ ius non decrescendi.nu.2.
3 In contractibus, qui non admittitur ad partem, facit tamen partem: sed secus in vltimis voluntatibus.
4 In contractibus inter coniunctos coniunctione legali, habet locum ius accrescendi.
5 An in contractibus et alijs actibus intervivos sit locus iuri accrescendi.
6 In donatione principis bene habet locum ius accrescendi.
7 In feudo an habeat locum ius accrescendi.
8 In dona.causa mortis habet locum ius accrescendi.
9 In contractibus vltro citroq obligatorijs habet locū ius accrescendi.
10 In emphyteusi an et quando habeat locum ius accrescēdi, et numero.11.12.et.13.

Si mihi et titio. In cōtractibus nō habet locū ius accrescēdi.h.d.et ad hoc quotidie allegatur. In tex.ibi si mihi et titio.et sic per copulatiuā, q̄ attribuit quantitatem cuilibet pro parte.et sic in viriles.l.reos.§.cū in tabulis ff.de duo.reis.l.j.C.si pl.vn.sen.cōdē.sunt. sed si p alternatiuā mihi vel titio, q̄ attribuit cuilibet insolidū.l.si ex toto.§.j.cū ibi no. de leg.j.et.l.si titio aut seio. de leg.ij.tūc deberent mihi tota.x.p ius nō decrescēdi.vt statim dicā.
1 † Nota pmo qd in cōtractibus etiā inter cōiunctos re et verbis, nō hz locū ius accrescēdi.et sic pro non scriptum in cōtractibus, nō accrescit cōiuncto re et verbis, casus est hic: et sic in cōtractibus quis nō admittitur ad partē illius, qui nullo iure admitti pōt: ratio huius text.et huius no.est ẽm Cu.hic quē etiā sequit Alex.qr ius accrescēdi procedit ex cōiectura voluntatis: ex quadam tacita substitutione.l.si titio et meuio.§.jul.ff.de leg.ij.et.l.vnica.§.his ita.C.de cad.tol.q coniectura in cōtractibus nō admittitur, pſertim in stipulatione vbi verba solum inspiciuntur.l.quicquid astringēde.in prin. ff.eo.tamen ista ratio magis adaptat vltimis voluntatib⁹ quaz cōtractib⁹ adde qd similiter in alijs actib⁹ intervivos cessat ius accrescēdi.vt.l.si duo patroni.in prin.ff.de iureiur.et.l.aquam.ff. quēad.ser.amit.et.l.per seruū.§.sicut seruus.ff.de acquir.re.do. do.in quo vltimo distingue vt per Bar.in.l.re cōiuncti.in.vj.q. principali vbi multa cumulaui.de leg.tertio.sec⁹ est in vltimis voluntatibus, in qbus inter coniunctos re et verbis hz locū ius
2 accrescēdi.d.l.re cōiuncti.vbi plene dixi. † Itē aduerte qd lz in cōtractib⁹ nō habeat locum ius accrescēdi, vt hoc tex.tñ ius nō decrescēdi.qñ quilibet hz totum iure proprio: hñ hz locū in cōtractibus vt.l.propriū.cū ibi no.ff.cōmu.pred.et ideo si in ista l.fuisset his repetita quātitas, puta pmittis mihi.x.et titio.x.lz intelligeret de eisdē.x.qr sub vno verbo vt.l.stipulatio ista.§.eū qui.ff.eo.tñ si nō valeret in persona titij, valeret in psona mea in tota quātitate de.x.per ius nō decrescēdi ex quo eadē quātitas tota fuit collata in psonā cuiuslibet de per se: vñ ego habebo tota.x.iure meo.s.nō diminuendi, et sic per ius nō descrescendi.l.si mihi et tibi.in prin.in ver. ex meo legato.vbi Bald.et alij ad hoc no.de lega.j.et.l.si mihi et titio.in prin.in versi.mea propria causa.
3 ff.de leg.ij. † Scđo no.qd q nō admittit ad partē, tñ facit partem: secus est in vltimis volūtatibus.l.plane prima.§.si duob⁹. et.§.si cōiūctim.et.l.huiusmodi.§.si titio.de le.j.ratio diuersitatis est ẽm Imo.qr plenior interpretatio fit in vltimis voluntatib⁹ quā in cōtractibus.l.in testamētis.de reg.iur.et.c.cuz dilecti.de dona. Item ẽm Alex.in cōtractib⁹ imputādum est cōtrahenti, quare sibi non pspexerit qd haberet locū ius accrescēdi.l.veteribus.ff.de pact.secus in vltimis volūtatib⁹, in quibus hoc legatario imputari nō pōt: ẽm gl.in.l.vnica.C.de pec.eius q liber.
4 † Tertio pōdera tex.ibi: in cuius potestate nō sim et ibi vt qd extraneo a cōtrario sensu, qd in cōtractib⁹ inter cōiūctos cōiūctiōe legali, hz locū ius accrescēdi: nā iste tex.vult, qd si stipulor mihi et ei in cuius ptāte sum, et sic ei cui sum cōiūctus coniunctione legali, hz locū ius accrescēdi. et totū ei acquirit: qr fictione.l.censemur eadem psona.facit.l.j.§.cōis seruus.et.l.itez si seruus.et.l.si alienus seruus.j.de stip.ser.secus est in vltimis voluntatib⁹.l.et proculo.de leg.ij.distingue tñ vt latius p Bart.in l.re cōiuncti.in.v.q.principali.de leg.iij. Gl.in ver.nō augeat. diuiditur in.iiij. In prima ampliat tex. In scđa op.et dupliciter soluit. In tertia op.et se remittit. In quarta allegat duas cōcor. ad tex.scđa ibi sed cōtra.tertia ibi et facit.ff.eo.quarta ibi itē facit insti.de inut.stipu. In ea.gl.ibi solutio ibi bonefidei.istā primam solutionē sequit Cu.hic.et assignat rationem diuersitatis: qr ius accrescēdi venit ex cōiecturata voluntate, vt dixi in primo no.que cessat in contractib⁹ iuris, presertim in stipulatione.l.quicquid astringende.in prin.ff.eo.que coniectura bene admittitur. in cōtibus bonefidei, in qbus veniūt oia que equitas dictat venire.§.in bonefidei.insti.de actio.etiā si nō sint dicta nec cogitata.l.si.de cōdi.ob tur.cām.et.l.sed celsus.§.j.ff.de cōtra.em.nimiz si etiā venit ius accrescēdi.de hoc tñ an in cōtibus bonefidei habeat locū ius accrescēdi: vide Bal.i.l.j.circa fi.C.si liber.imper. soc.sine here.de.lib.x. In ea.gl.ibi vel ibi obesset vēditori: ista scđa solu.cōiter tenetur p doc.hic.et p gl.in.l.contraria et in.l.per seruū.§.sicut seruus.ff.de acq.rer.do.et huius cōis solutiōis duplex est ratio.prima qr vēditor verisimiliter nō fuisset vēditur⁹ partē.vt est tex.no.in.l.si quis aliā.ff.de solut.et in.l.tutor vigētibus.§.j.ff.de mino.scđa qr si vēditio valeret solum pro parte, qñ quis emit fundū vel domū pro se vel titio, certe vēditor cogeretesse in cōione cū emptore, q cōio solet multa incōmoda afferre: l.cū pater.§.dulcissimis.de leg.ij.et.l.si nō sortē.§.si cētū.de cōdit. inde.et propterea emptor cogitur totuz habere: q ratio cessat in casu huius.l. Contra istā cōem solutionē: et duas rōnes.ff.relatas, adducit Cuma.forte tex.in.l.vxorē.§.agri plagā.de le.iij. vbi testator grauauit herede vēdere rem duob⁹: vnus ex eis pōtest pro parte sua emere, lz ali⁹ nō velit emere: et sic ibi heres inuitus remanebit in cōmunione: qd est cōtra scđam rationē.ff.adductā. Itē si alia rō esset vera, qd verisimiliter partē fundi nō vēdidisset: certe fortius hoc debuisset cōsiderari, in.d.§.agri plagā cū in.d.l.fundus ille.emptor sciebat qd emēdo p parte absentis emptio nō valebat qd nō est in.d.§.agri plagā.tamē ad illū tex. respōdet Cuma.qd in.d.l.fund⁹ ille.vsq ab initio nō valuit venditio: sed in.§.agri plagā.valuit a pncipio legatū in psona oim, vnde si postea vnus repudiat velle emere, nō dz nocere alteri legatario.vltra Cuma.facit qr vniuscuiusq cōtus initiū spectandum est.vt dixi in.l.existimo.in prin.ff.eo.Scđo mō rñdet Alex. ex mente Bar.in.d.§.agri plagā.ad fi.qd ibi pretiū nō erat certum nec determinatū, sz taxādū arbitrio boni viri: vt ibi in tex. et ideo si vnus tm vult emere partē, estimabitur illa pars plusq̄ si totus fund⁹ emeret.d.l.si qs aliā.in rōne sui: et hoc mōvēdens nō patit damnū: sed.d.l.fundus ille.intelligit qñ pretium fuit limitatū: ideo dimidia fundi ibi nō estimabit, nisi pro dimidia totius pretij: et per hoc putat qd.d.l.fundus ille.nō haberet locū si pretiū nō fuisset determinatuz: sed esset declarādū arbitrio iudicis: lz dicat qd ab alio in terminis scriptū nō repiat: et si est verum: est magna limitatio ad illū tex.sed certe in illo tex.de ptio certo verbū nullū, imo nihil de pretio dicit. Itē.ff.dictam solutionē Bar.in.d.§.agri plagā.in fi.reprehendit Cu.hic qr rationem nō habet: qr bonus vir deberet potius arbitrari venditionem in totum faciēdaz, quam pro parte attenta predicta ratione: quod partem venditurus nō esset. Tu iunge simul vtramq solutionem Cuma.et Alex.et habebis veritatem. qd in.d.§.agri plagam.valuit legatū a principio in personavtriusq: et pretium erat taxandū arbitrio iudicis vt ibi dicit tex.qd secus est.in.d.l. fundus ille.

fundus ille.⁊.d.§.agri plagã.etiã allegaui in.l. stipulatiões non diuidunt.ff.eo.cõtra decisionẽ Bar.in.l.cui vsusfruct⁹.ff.de vsu ⁊ vsufru.leg.vbi decidit Bar.qđ quando quis ꝓmisit retrouendere rem duobus,⁊ vnus velit partẽ reemere,alius non: nõ cogitur illi soli partem retrouẽdere:in cõtrarium est ibi tex. quã q.ibi plene examinaui.¶ In ea.gl.ibi.⁊ facit ɔtra.ff.e. dic qđ.d.l.eũ q ita.ff. eo.nõ ɔtradicit in aliquo:ꝑ hoc qđ decidit qđ si qs stipulet̃ sibi ⁊ titio.x.qđ vna.x.intelligantur ꝓmissa:similiter. d.l.stipulatio ista.§.eũ qui.hoc ampliat qđ etiam si eadem quantitas fuerit bis expressa,stipulando sibi.x.⁊ titio decem,qđ eadez decem debentur,ex quo expressio fuit facta sub vna expressione: ⁊ certe ibi nõ vz etiã nisi pro parte.⁊ sic in quinq̃,vt hic. ⁊ sic tenent gl.⁊ Bar.⁊ sic ista iura potius concordant quã ɔtradicãt.

5 ¶ † Extra gl.querit Bar.an in contractibus ⁊ in alijs actibus inter viuos sit locus iuri accrescẽdi. ex dictis Bar.habes regulam negatiuam ⁊.vij.fallentias.regula negatiua est qđ in cõtractibus ⁊ in alijs actibus inter viuos non habet locũ ius accrescẽdi:vt hoc tex.⁊.l.si duo patroni.in prin.ff.de iureiur.⁊.l.aquã in prin.ff.quemad.ser.amit.⁊.l.per seruũ.§.sicut seruus. ff.de acqui.re.do.⁊.§.fi.in aut.vt cũ de app.cog.vnde sumitur aut.si qñ. C.de consti.pecu.¶ Fallit primo in vsufructu.l.j.§.fi.⁊ ibi gl.ff. de vsufru.accrescendo. ¶ Secũdo fal.in his q̃ indiuidua sunt: l.ꝓpriũ.ff.cõmu.pred.vt sunt seruitutes,q̃ sui natura sunt indiuidue,⁊ cuilibet insolidũ actiue ⁊ passiue cõpetunt.l.ij.§. ex his ⁊ l.stipulationes nõ diuidunt in prin.ff.eo.⁊ qꝫ cuilibet insolidum iure proprio debentur:ideo potius habet locum ius non decrescendi:ſm Bar.⁊ communiter alios hic:⁊ Bart. in.l. stipulatio ista.§.eum qui.ff.eodem.dixi.ff.in primo no.¶ Pro ista limitatione adde bonum tex.in.l.fi.ff.quib.ad lib.procl.non lic. ꝓpter indiuiduum qꝫ qs nõ põt esse pro parte liber:⁊ ꝑ parte seruus: potes etiam exemplificare,quando feudũ esset indiuiduum,vel cõtineret indiuiduũ,tũc haberet locũ ius accrescẽdi in tali feudo.gl.no.in.c.j.de fra.de no.bñ.inuest.in feud.vbi gl. ponit duo exempla,de seruitute ⁊ statua.Bal.ibi addit duo alia exempla. quando in feudum cõceditur ius piscandi:vel ius erigendi pedagiũ:tunc essent feuda indiuidua:⁊ haberet locũ in eis ius accrescendi.de quo tñ puncto quando feudum est indiuidunm,an habeat locum ius accrescendi.vide Joã. an. late disputantẽ ad partes.in addi.Spe.in titu.de feudis,super rubrica.colũ.iij. et iiij.Nec huic fallentie hz obstare,qđ ius patronatus est indiuiduum.l.quedam mulier.ff.fami.hercis.⁊.l.fi.ff.de iur.pat. glos.in l.sub conditione.ff.de assig.liber.⁊ tamen in eo non habet locuz ius accrescendi.d.l.si duo patroni.in prin.responde illud esse, qꝫ ibi ius patronatus illius contra quem iuratum fuit nõ erat extinctum ipso iure.sed solũ ope exceptionis iurisiurãdi: ideo nõ habet locum ius accrescendi:quia ad hoc vt habeat locum ius accrescendi:requiritur qđ portio ipso iure deficiat: vt tenet gl. solennis in.d.l.si duo patroni.in prin.quam Barto. ibi reputat mirabilem. vbi dixi.vnde si ius patronat⁹ esset ipso iure extin-
6 ctũ bene in eo haberet locum ius accrescendi.vt.l.communi li-
a berto.ff.de bon.lib.¶ † Tertio fallit[a] ſm Bart.in concessione seu donatione principis,in qua bene habet locuz ius accrescendi.l.vnica.C.si lib.imper.soc.lib.x.⁊ illi⁹.l.⁊ hui⁹ fallentie est qꝫ beneficia principum sunt latissime interpretanda.l.fi.ff.de cõsti. princip.c.cum dilecti.de dona.c.quia circa.de priuil.⁊.c.olim tibi.de verbo.sig.accedat tex.valde no.in.l.fi.circa medi.C.de prepo.ag.in reb.lib.xij.vbi dicit tex.absurdum esse ac temerarium imperialem liberalitatẽ non augeri,sed astuta interpretatione diminui.Et per illam.l.vnicaz infert multum sing.Bal.in.l.vnica.§.in primo.in pe.colũ.C.de cad.tol.qđ si feudum vel emphyteusis concederetur a principe duobus in eadẽ inuestitura, qđ inter eos haberet locum ius accrescẽdi. Et ideo ſm eum si duo fratres simul essent facti marchiones vel duces vnius ꝓuincie, haberet locũ ius accrescendi inter eos:quia hoc est feudũ imperiale.per.d.l.vnicaz.iuncto.c.j.quis dic.dux co. vel marc. in vsibus feud.Item quod inter feudatarios principis habeat locũ ius accrescendi.tenet Bal.Jaco.alua.⁊ do.Car.Alex.in.c.j. de fra.de no.bene.inuest.⁊ latius Bald.in.c.j.de duo.frat.a cap.inuest.in feud.⁊ in istis locis putabat Bal.sec⁹ esse, qñ feudũ esset concessum duobus ab alio inferiore,tunc inter eos nõ haberet locum ius accrescendi per regulam huius text. ita etiam tenet Bal.in.l.si qua mulier.C.ad tertu.Idem tenent Bald. Cuma. Pau.⁊ Alex.hic.⁊ dicit Cu.qđ ita al's scripsit interrogatus ex parte venetorum ⁊ dicit Alex.se ita illo anno consuluisse:⁊ subdit qđ istud nunq̃ exeat mentem tuam:⁊ ita consuluit Alexã. in consi.xxx.primi vol.incip.quoniam omne datum.col.j. qđ est errore duplicatum.in consi.ij.v.vol.idẽ tenet Alex.in consi.xxxiiij. v.vol.qđ incip.põderatis his que in themate narrantur.col.iij. idem ad literam tenet Ang.in.l.vnica.C.quando non pe. part. Are.in consi.pe.incip.magnifici ⁊ excelsi.col.iiij.⁊ late do. Frã. de curte.in consi.xlix.incip.memorie recolẽde dux Mediolani tertius in.xxiiij.col.⁊ seq.⁊ ista videt̃ esse cõmunis opi. a qua in iudicando ⁊ consulendo non esset recedẽdũ.⁊ pro ea facit.c.pri-
7 mũ.circa fi.de benefi.fra.in vsi.feud.¶ † Contrariã tamen opi. qđ etiam in feudo concesso duob⁹ ab imperatore,vel ab alio supremo principe,non habeat locũ ius accrescẽdi. sed portio feudi deficiens reuertatur ad directum dominũ:tenet Cy.in.l. vnica.ad fi.C.quando non pe.par.⁊ ibidem Sali.in.xi.q.idem tenẽt And.de iser.Jac.alua.⁊ do.Mar.Lau.in.c.j.ad fi.de duo.fra.a capi.inuest.And.de iser.in.c.j.de bene.fra. ⁊ ista pars in pũcto iuris semp est mihi visa verior:quam etiam latius tenui in rep. l.re coniuncti.de leg.tertio.per multa iura feudorũ clare dicentia,in feudis nõ habere locũ ius accrescẽdi.vt.c.j.§.cũ vero conradus.de his q feu.dare pos.⁊ in.c.j.§.fi.de succe.feu.⁊ in.c.j.§.fi. de feu.marcb.⁊ in.c.j.de fra.de no.bene.inuest.⁊ in.c.j.de duo. fra. a cap.inuest.tamen iste vltimus tex.loquitur in feudo habito a capitaneo:⁊ sic ab inferiore:vt ptz ex rubro ⁊ nigro:⁊ ꝑ ista iura retorqueo cõtra Alex.fundamentũ quo ipse mouetur hic dum dicit qđ in vsibus feudorum non reperitur tex. prohibẽs ius accrescendi,in concessionibus factis a principe qꝫ dico q̃ imo sunt omnia supradicta iura feudorum,que generaliter loquuntur et prohibent ius accrescendi in feudis,⁊ regulariter feuda ɔcedũtur a principibus al's fieret nimia restrictio ad illa iura, tenẽdo istam partẽ nõ ob.tex.in.d.l.vnica. C.si lib.soc.sine here.dec.lib. x.que sola.l.est fundamentum tenentium cõtrariam partem: qꝫ respondeo ſm Sali.in.d.l.vnica.in.xi.q.C. quando non pe. par. qđ loquitur in mera liberalitate imperiali:⁊ sic in mera et pura donatione:sed feudum non potest dici mera liberalitas,nec mera donatio,ꝓpter seruitia ⁊ homagia:ad que tenetur vasallus domino:⁊ ita etiam respõdet Dexu.hic licet de Sali. non faciat mentionem:⁊ ita teneo in puncto iuris.¶ Quarto fal.ſm Bar. a
quando interest concedentis qđ habeat locum ius accresc.l. fundus ille.ff.de contra.emp.secundum secundam solutionem glo. hic vbi dixi.¶ Quinto fal.in assignatione libertorum.l.vtrum.
8 ff.de assig.lib.¶ † Sexto fallit in donatione causa mortis: lz habeat vim cõtractus:quando in esse deducit̃.l.vnica.§.fi.in versi. necnon in mortis causa donationib⁹ vbi etiã Bart.ad hoc not. C.de cad.tol.⁊ Bal.ibi reputat illũ tex.esse ad hoc sing.put etiã reputat Imo.hic.⁊ in.l.ij.de leg.primo.idem ⁊ lati⁹ tenet Bar. in.d.l.re coniuncti.ad fi.Bal.in.l.vnica.in fi.C. quando non pe. par.¶ Septimo ⁊ vltimo fal.ſm Barto.in mortis causa capione.⁊ sic in eo qđ capitur causa conditionis implẽde.l.thais.§.stichus seruus.ff.de fideicõ.liber.que non est proprie legatum nec fideicommissum.l.plane.ij.§.fi.cum ibi no.de leg.primo.⁊ sequitur simpliciter Pau.hic.istam limitationem reprehendũt ceteri omnes Imo.Cuma.Alexan.Are.⁊ Dexu.hic per tex.vbi videtur esse casus contra Bar.in.l.pe.in prin.in secundo respõso. ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ dicit Alex.quod ad illum tex.non potest re-
b spondere.ad idem habes expressiores tex.in.l. qui duob⁹[b] ad fi. eo.ti.C.de condi.⁊ demon.nec ob.text.in.d.§.stichus seruus.qꝫ ibi quilibet eorum quibus erat dandum causa conditionis implẽde,tenebatur manumittere tanq̃ heres. ideo videbat̃ eis iniunctum tanq̃ heredibus.l.quoties.⁊.l.nonnunq̃.ff.ad treb.et sic emolumentum illud magis videtur datum contemplatione hereditatis,quam personarum:nimirum si ibi dãdum est insolidũ,illi cui solide deuenit hereditas. vel potest dici quod in.d. §.stichus seruus.versabatur indiuiduũ in legato.s.libertas, q̃ pro parte dari non põt.l.si pariter.ff.de lib.causa.⁊.l.j.C.de cõ. ser.man.secus in re diuidua.d.l.pe.in prin. ⁊ cõtra Bart. etiam tenet Bald.in.d.l.vnica.C. quãdo nõ pe. par. in vltima charta. versi.sed quid in parte.⁊ ibi Ludo.in.viij.q.do.Mathe.in not. clisi. ⁊ sic communis opinio est contra Bart.ſm do.Alexã.hic.
9 ¶ † Vltra Bar.viij.fal.in contractibus vltro citroq̃ obligatorijs in quibus est locus iuri accrescẽdi.d.l.fundus ille.ff.de contrahẽ.emptio.secus in cõtractibus ex altera tantũ parte obligatorijs:vt est in stipulatione,in qua solus ꝓmissor obligatur, vt hac.l.ſm Cy.in.l.fi.C.de inuti.stipu.⁊ sequitur do. Alex. hic. in quatuor locis.in prima ⁊ in.v.⁊ in.vj.col.in duob⁹ locis,vbi limitat ⁊ bene quando cõcedẽtis interest habere locũ ius accrescendi,iuxta.d.l.fundus ille.al's secus.¶ Nono fall.in casu.no.l. cõmuni diuidundo el.ij.§.si debitor.ff.commu.diuidũ.⁊ in.l. iulianus.§.idem celsus.supra de actio.empt.vbi si aliquis vendit partem rei,puta fundi vel dom⁹,⁊ ante traditionẽ postea in cõmuni diuidũdo iudicio tota sit ei adiudicata:põt emptor actione ex vendito cõueniri, vt totam rem recipiat: ⁊ sic ibi fallit ſm Bal.in.l.vnica.ante finem.C.si lib.imper.soc.sine here. dece. libro decimo.⁊ ratio fallẽtie est quia ibi erat acquisitio necessa-
10 ria secundum Alexan.hic.¶ † Predicta inducit Bart. ad vtilem questio.si sit cõcessa emphyteusis duobus fratrib⁹, an vno decedente sine descendentib⁹,portio sua accrescat superstiti,an

a ¶ Tertio fallit. adde qđ istã tertiã fallẽtiaz ẽt totã habes cũ tota materia traditã ꝑ eundẽ.i.l. re cõiuncti.i. iij. q.principali sc̃de ptis in ver. assumo secũdã materiam. ff. d leg. iij.

b ¶ In.l. qui duob⁹. adde tu et aduerte: quia imo ille tex. facit ꝑ opi. Barto. hic sz Are. hic ⁊ ad hoc ẽt illũ tex. no. ibi sozi. qđ ẽt tz cõtra Bar.rñdẽdo ad opposita vt respõdẽt Alex.⁊ Are.hic.

reuertatur ad dominum directum.⁊ facit tres casus vt hic per eum:⁊ pondera qd nunq̃ habet locũ ius accrescẽdi in tota doctrina Bar.nisi quando emphyteusis est acquisita pro quantitate pecunie,⁊ pro annua ficti prestatione,⁊ sic titulo oneroso .l. fundus ille.ff.de contra.empt.⁊ licet Bar. videatur facere tres casus:tamen reuera non sunt nisi duo:quia primus ⁊ secundus tendũt ad idẽ:prout etiam fatetur Bar. ¶ Aut ergo concessio emphyteusis valuit a principio in totum,in persona vtriusq̃:vt in primo ⁊ tertio casu: vt quando conceditur duobus fratrib9 presentibus ⁊ acceptantibus,vel quando cõceditur vni recipiẽti pro se ⁊ nomine fratris sui absentis per quem modũ põt quis alteri stipulari,quando recipit stipulationem nomine alterius: vt est gl.nota.in.l.huiusmodi.in prin.de lega.primo. cũ concordan.quas allegaui.in.l.stipulatio ista.§.alteri.in.ij.op. Bart.ff. eodem.modo verba obligatiua ⁊ executiua cõferantur in ipsuz recipientem,vt ibi declarat Bar.⁊ in.§.si stipuler ea.l.ver. sext9 modus:⁊ tunc non habet locum ius accrescẽdi,quia ex quo ab initio portio est vtriq̃ acquisita certe post emolumentuz alteri quesitum non habet locum ius accrescendi,licet ei9 portio post ea deficiat.vt.l.j.§.pe.ver.sed in vsufructu.⁊ ibi gloss.not. notat supra de vsufru.accres.⁊ tex.in.l.aquam.§.fi.supra quemad. ser. amit.⁊ in.l.si minor.ff.de acquirend.heredita. Item ex acq̃sitorum resolutione,nunq̃ habet locuz ius accrescendi in dominio directo vel vtili,dicit do. Azo vas legũ in summa tituli de assig. liber.quem refert ⁊ sequitur Bal.in autenti.si quas ruinas col. fin. C.de sacrosan.eccle.hinc est qd post aditam hereditatẽ eua nescit ius accrescendi,vt est gl.in.l.mater decedens.in verbo se missem.ff.de inoffi.test.⁊ gl.in.l.ex contractu.ff.de re iudi. Pro hoc etiam Bart.allegat quatuor tex.de quibus hic per eum. et cum Barto.alij transunt omnes hic.de quo etiam per Bald. et Ang.in.l.aquam.per illum tex.ff.quemad.ser.amit. per Bal. in l.vnica.§.in primo.in pe.colũ. C.de cadu.tol.⁊ in.d. aut. si quas ruinas.in vlt.col. ¶ Istã cõclusionem limitat Bart.dupliciter. ¶ Primo nisi emphyteusis sit paterna vt per Bart. in sequen. questio. ¶ Secundo nisi sit dictum,qd vno decedente alteri accrescat,vel alter in totũ succedat.per text.in.c.j.de fra.de no.he. inuest. Adde tex.in.c.j.§.cũ vero cõradus.in ver.finautẽ vn9 de his q feu.da.pos.⁊ in.c.j.§.fi.in fi.de duo.fra.a cap.inuest. ¶ Amplia istam fallentiã plurib9 modis: quod qñ emphyteusis esset concessa duobus,⁊ cuilibet eorum: tunc haberet locum ius accrescendi,quia videtur actum qd vno deficiẽte alter habeat totum vt not.in.l.si pluribus.de leg.ij.⁊ argu.l.creditor.§. duob9. ff.manda.ita singu.tenet Bald.in.§.filia vero.in pe.q. de succes. feu.qd valde signa.refert ⁊ sequitur do. Alex.hic in.ix.colum.et Areti.in duobus locis.in.ij.co.in prin.⁊ in vlt.colũ. idem tenet Alex.in consi.xxx.primi vol.incip.quoniam omne datum. in. v. col.in fi.⁊ prin.seq.⁊ in consi.xxij.v.volu.qd incip.viso titulo questionis.in.iiij.col.⁊ in cõsi.cxix.v.vol.qd incip.viso processu cause vertentis inter dominum Bernardinum.in.j.col.do. Frã.de cur.in consi.xlix.qd incipit:memorie recolende dñi Mediolani col.xxxvij.⁊ vide qd late examinat Bal.in.l. vnica. C.quãdo nõ pe.par.in.xi.col.versi.sed hic dubitabatur quid si in instrumento. Pe.de ancha.in consi.cccxxiij.incip.duo prima dubia:similiter per illa verba de vno in alterũ reuertendo:dicitur actum quod habeat locuz ius accrescendi:ſm Bal.in.c.que in ecclesiarũ col. xiiij.de cõsti.

a ¶ Paul.de ca.in ɔsi.clviij. adde tu qd consiliũ Pau.ẽ numero.xlv.i pria pte cõsil.nouorum ſm vlti. stã pã Papiẽ. ⁊ cõsi.ro.habes in cõsi,xix. Et hec duo cõsilia allegat ⁊ sequitur do. Alex.i cõsi,xvij.incipi. põderatis his q̃ i themate.col.ij.in fi.i.v.vo.

11 ¶ † Similiter si emphyteusis fuerit vtriusq̃ nomine acquisita,habet locũ ius accrescẽdi,vt.c.j.circa fi.in versi.vel vtriusq̃ nomine.de benefi.fratris:quia dictio vtriusq̃ attribuit actum cuilibet insolidum:vt per Bar.in.l.hoc articulo.ff.de heredi.insti.ideo operatur ius accrescẽdi.per ea que tradit Bal. in.l.vnica.C.quando nõ pe.par.in.xi.col.ver. sed hic dubitatur quid si instrumento.⁊ ibi Sali.in.xij.qd. ¶ Similiter qñ in concessione diceretur qd post mortẽ omniũ reuertatur ad dominũ.tunc censetur actum qd inter eos habebat locũ ius accrescẽdi ita tz Specu.in ti.de loca.§.nunc aliqua.versi. lxix.in fi. Salice. in.l.ij. in.xxiiij.C.de iur.emphy. Pau.de ca.in consi.clviij.[a] incipi. viso ⁊ examinato, Ludo.in consi.xviij.incip.in casu qõnis proposite. Alex.hic in.vj.col. Sed aduerte qd contra istam limitationem videtur facere fortiter duo tex.hic allegati per Bar.quos adducaz in seq.ampliatiõe. ¶ Similiter si in emphyteusi ɔcessa duobus esset dictum.quod post vitam amborum possessio pleno iure debeat redire ad directum dominum.nam censetur actuz qd altero viuente dominus nihil possit petere,⁊ consequẽter q2 inter eos habeat locum ius accrescẽdi:ita tenet Abb.in cõsi. ciij, secundi volu,qd incip.factum cõtingens in his cõsistit.sed contra istam decis.⁊ contra preced.põdera duos tex. hic allegatos per Bar.in.l.fi.§.filium.ff.de leg.ij.in verbo viuẽtes. ⁊ in verbo vt post vos.⁊ in.l.lucius.§.caio.ff.ad treb.in verbo post obitum vestrum:per que verba non inducitur ius accrescendi:nisi tu ponderes qd in ista decisione Abb.fuit dictum post vitam ambor. dictio amborum videtur hoc importare per tex.in. l. pe. in vbo vterq̃.C.de imp.⁊ al.substi.⁊ ita ponderat Abb.in cõsilio preallegato. Similiter in preced.est dictio vniuersalis omnium. que nõ est in iuribus preallegatis.tamẽ aduerte qd Spe.in loco pallegato simpliciter loquitur,qñ dixi post mortem eorũ, ⁊ nõ dixi omnium:⁊ sic per illa duo iura decisio Spec.redditur dubia.teneas bene cordi pdictas decisiões:q2 vtiles sunt ⁊ quotidiane.

b ¶ Alexã.in ɔsi.cciij.ad de eundem Alex.i ɔsil.cxxxvj.inci. viso ⁊ examinato pcessu.col.ij. in pri.in.j. volu.

¶ Secũdus casus principalis Bar.est qñ cõcessio emphyteusis a principio in totũ nõ valuit:hoc modo,cõcedo in emphyteusim tibi ⁊ fratri tuo absenti:quo casu quãtũ ad fratrẽ nihil valet: vt hoc tex.⁊.l.stipulatio ista.§.alteri.⁊.§.si stipuler.ff.e. ⁊ tũc ſm Bar.si fiat ex causa lucratiua,puta pro pensione annua vni9 denarij:vel alterius modici:in recognitionez directi dñij:⁊ tũc ab initio nõ vz nisi pro dimidia:⁊ tunc nõ esset locus iuri accrescẽdi vt hoc tex.si aũt cõcessio emphyteusis fieret ex cã onerosa,puta q2 ab initio exbursaretur certa quãtitas pecunie pro tali emphyteusi:⁊ postea pẽsio annua prestaretur ſm qd declarat Bart. in.l.j.in prin.vbi dixi.C.de iur.emphy.⁊ est gl.in.c.potuit. in gl. j.de loca.⁊ tũc bñ haberet locũ ius accrescẽdi:per.l.fundus ille. ff.de ɔ.emp.⁊ cũ Bart.tenẽt alij.⁊ Sali.in.l.vnica.in.xij.q.C.qñ nõ pe.par.⁊ isto modo etiã intellige ⁊ declara tertiũ casuz Bar. qñ emphyteusis conceditur vni recipiẽti pro se,⁊ nomine fratris sui absentis,quo casu ab initio vz etiã respectu fratris absentis. ⁊ tũc eo acceptãte ⁊ ratificãte,si postea eius portio deficeret,nõ haberet locũ ius accrescendi:vt predixi:si aut frater absens nõ haberet ratũ,quo casu portio nũq̃ fuit sibi acquisita,certe si recipiens soluit certã quantitatẽ pecunie pro habẽda tali emphyteusi:tũc in totum sibi accresceret.per.l.si absentis.C.si cer.pet. iuncta.d.l.fundus ille.tñ finietur illa portio accrescẽs,sicut finita fuisset si titius ratum habuisset.l. fundũ mihi cũ venderes.ff. de actio emp.⁊ ibi Bar.ita no.⁊ declarabat.idẽ Bar.in.l.si quis vsumfructũ.i fi.ff.de vsu.⁊ vsufru.leg.vbi dicit se ita de facto determinasse:idẽ in effectu tenẽt Cu.⁊ Alex.hic.lz nõ sic declarent ⁊ vide circa hoc per Bal.in.d.l.vnica.C.qñ nõ pe.par.in.xij.col. ver.sed quid recepi emphyteusim p me ⁊ fratre meo. ⁊ ibi Bal. inter alia dicit qd.d.l.fundũ mihi cũ venderes allegata hic per Bar.nihil facit:q2 aliud est minuere cõtractũ excipiẽdo vsumfructum vel reseruando:⁊ tunc non accrescit: q2 cõtrarium agitur vt ibi:aliud ẽ adiũgere psonã totali obligationi,ita qd nihil remaneat apud cõcedentẽ:⁊ tũc sit secus.argumento.l.cuz queritur.ff.de admi.tut. ¶ Sed tu aduerte qd Bar.allegat.d.l.fundum cum mihi ad probandũ perinde esse ac si titius fuisset presens ipsi cõcessioni:⁊ sic ad probandum qd attendatur persona titij qui erat absens.⁊ non persona titij qui recepit: vt etiaz declarat Bar.ibi.⁊ in.d.l.si quis vsumfructum.in fi. ⁊ circa hoc qñ frater absens nõ ratificat vide Bald.in autenti.si quas ruinas. col.fi. C.de sacrosan.eccle. ¶ Ultimo ex eo qd dicit Bar. in isto tertio casu,datur mirabilis limitatio ad istum text. dum dicit si mihi ⁊ titio.nam non procedit si fuisset dictum si mihi ⁊ nomine titij.nam tunc quo ad titium valuisset stipulatio per gl.in.l. huiusmodi.in prin.de leg.j.declarando vt.ff.dixi.quamuis etiã tũc nõ haberet locũ ius accrescendi.vt hic p Bar.⁊ ita habes per-

12 fecte examinatam primam.q.Bar. ¶ † Secundo querit Bart. quia in precedenti q̃stione vidimus de emphyteusi a principio concessa duobus fratrib9: quid si esset concessa vni, puta patri recipienti pro se,⁊ filijs suis:decessit talis pater relictis duobus filijs,qui successerunt patri in emphyteusi:⁊ sic vtriq̃ fuit acq̃sita:postea vnus eorum decessit sine descendentibus:an eius portio reuertatur ad ecclesiam que cõcessit,an accrescat fratri supstiti,vel eius filijs:per ius accrescẽdi:⁊ tenet qd accrescat, cũ sit emphyteusis paterna,per quatuor fundamenta de quib9 hic p eum presertim per vltimum fundamentum qd putat esse verissimum,per qd dicit se ita de facto cõsuluisse: ⁊ ita per ista eadem fundamenta ⁊ presertim per vltimum consuluit formaliter idẽ Bar.in cõsi.lviij.incip.ex themate predicto tria dubia oriũtur. in primo dubio.⁊ cũ Bar.tenent alij oẽs hic ⁊ Bal.in.l.vnica.§.in primo.C.de cad.tol.Bal.⁊ Sali.in.l.ij.C.de iur.emphy. Pe. de anh.⁊ Imo.in.c.potuit.de loca.⁊ in.c.ex parte.de feu. Alexã.in

b ɔsi.cciij,[b] secũdi vo.inci.ɔsideratis verbis dicte.⁊ in ɔsi.ciiij.iiij. vol.qd incip.viso themate ⁊ instrumẽto.⁊ ista est cõmunis opi. ¶ Sed aduerte qd ad fundamẽta Bar.rñdet Bal. i.l.vnica. in xij.col.⁊ seq.C.qñ nõ pe.par.⁊ aliquid Imo.cuma.⁊ d. Alex. hic ⁊ latius areti. ¶ Primũ fundamẽtũ in quo arguit Bar. de tribus iuribus feudorũ ad emphyteusim:nõ videtur bonũ:cuz iura feudorũ sint iura singularia,que non debẽt trahi ad alios casus.l.ius singulare.ff.de legib.put ipsemet Bar.tz in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de oper.liber.sed de hoc an validũ sit argumentum de feudo ad emphyteusim ⁊ ecõtra examinaui late per. iiij. col.⁊ plus arguẽdo ad partes in.l.j.in. v.q.C.de iur. emphy. tñ, vt ibidem etiam tenui,qñ iura feudorũ non sunt fundata in ali

quo iure

quo iure singulari vel cōsuetudinario, sed in ratione naturali ⁊ iusta: tunc possunt trahi ad emphyteusim, ⁊ alios contract⁹ vt late etiam per Alex. in. l. diuortio. §. si fundum. colū. ij. ⁊. iij. ff. sol. matri. presertim cum feudum ⁊ emphyteusis quo ad multa sint similes, vt dixi in. d. l. j. ¶ Secundum fundamentum Bar. quod ipse reputat forti⁹ est: quia ista est mortis causa capio, ⁊ in mortis causa capione habet locum ius accrescendi: sed vtrunq̃ assumptum Bar. nō videtur verū. ⁊ primum qđ ista nō sit mortis capio: ex quo non est res hereditaria: tenent Bal. in. d. l. vnica. col. xij. ⁊ super hoc subtiliter insistit idem bal. in aut. si quas ruinas. in pe. ⁊ vlti. col. C. de sac. san. eccl. Are. hic. Bal. etiā hic simpliciter dicit, qđ ista non est ꝓprie mortis causa capio. Secūdū assumptum etiam non est verū, qđ in mortis causa capione habeat locū ius accrescendi. hoc non est verum per. l. qui duobus. in fi. ⁊. l. pe. in princ. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ dixi. ff. in. vij. fallentia Barto. ¶ Tertia ratio Barto. per. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. iuncta. l. vtrū. de assig. liber. non est ad propositū nostrum: q̄ ibi loquitur in casu speciali assignationis libertorū, vt dixi. ff. in quinta fal. ergo non est tutuʒ ab eo arguere. d. l. ius singulare. ¶ Quartum fundamentum in quo Barto. ⁊ scrib. faciunt capitale, est quia quando pater recepit emphyteusim ꝓ se ⁊ filijs vsq; ad tertiam generationem, virtute isti⁹ dictionis vsq;: statim cum est finita emphyteusis in personam vnius, statim videretur reuocata seu de nouo cōcessa in personā alterius, qui sint de descendentibus vsq; in tertiā generationeʒ. vt. l. repeti. ⁊. l. sicut in annos. in ꝓn. ff. quib. mo. vs. amit. ergo cū in psona fratris ꝓdefuncti sine liberis, sit pro sua parte finita emphyteusis ergo intelligitur in totū renouata in psonā fratris superstitis, ergo frater qui superest totū habet, vigore prime inuestiture et taciti pacti in eo cōtenti. l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. eo. ergo non habet per ius accrescendi: qđ cessat post portionē acquisitam, vt dixi in precedenti. q. ⁊ sic tollitur vnum fundamentū qđ Bal. in. d. l. vnica. adducebat in oppositū. facit ſm Alexā. tex. in c. j. de feudo march. in versi. per inuestituram patris. quem tex. Bal. ibi reputat mirabilē: ⁊ dicit ex eo ꝓbari, qđ in feudis post portionem acquisitā non proprie dicitur habere locū ius accrescendi, sed ius inuestiture prime parentis vt ibi. ¶ Sed nec ista quarta ratio Bar. ⁊ doc. videtur bona nec cōcludens, ſm Bal. in. d. l. vnica. q̄ per istam repetitionem que inducitur per dictionem vsq;, bene prospicitur, qđ ius semel questū alicui videatur in personam eiusdem renouatum si extinguatur. ita proprie loquūtur. d. l. repeti. ⁊. l. sicut in annos allegate per Bar. sed qđ videatur renouari in personam alterius in quo nunq̃ resedit: ita qđ ille admittatur per eius accrescēdi in iure alteri⁹ semel amissō, non probant illa iura. preterea ista ratio Bart. ⁊ docto. non est generalis: quid enim si non esset ibi dictio vsq;: q̄ diceret tibi ⁊ liberis tuis: vł tibi ⁊ tuis posteris: ⁊ sic nō essent ibi alia verba repilogatiua. Item in. q. quam format Barto. non erat illa dictio vsq; in tertiam generationem: ⁊ sic in isto quarto fundamento non arguitur ad propositum questionis formate: ex quo addit alia verba que nō erāt in questione formata: ⁊ sic videtur qđ ex quatuor fundamentis Bart. solum primum fundamentū in iuribus feudalibus satis possit procedere. ¶ Quinto ꝓ ista parte, Bal. in loco preallegato addidit nouam rationem, quia hoc nomen liberorū vel generationis est vniuersale, sed ius vniuersitatis remanet in vno solo indiuiduo illi⁹ generis. l. sicut. in fi. ff. quod cuius. vniuer. ⁊. l. vel que. ff. de reli. ⁊ sum. fun. facit. l. j. C. de condi. inser. confirmatur ſm Are. q̄ nomē liberorū seu generationis, comprehēdit quicquid sunt de liberis, ideo singuli qui sint de liberis vel de tali generatione, censentur inuitati ad istam partem deficiētem. ¶ Tenendo istam cōmunē opinionē qđ in emphyteusi paterna habeat locum ius accrescendi, eam limita nisi portio deficeret propter canonem non solutū. vel propter deteriorationeʒ rei emphyteutice; iuxta aut. qui rem. C. de sacrosan. eccle. tunc in recompensationem iniurie illate domino reuerteretur ad dominum: ⁊ nō accresceret alij fratri. c. j. §. fin. q̃ fuit prima cau. be. amit. ⁊. c. j. si vas. feud. pri. cui def. deb. gl. ⁊ do. in. c. primo. §. hoc quoq;. de succes. feud. Bald. in. l. legatarius. in prin. per illum tex. ⁊ ibi flor. cu. ⁊ Alex. ff. de leg. primo. Bal. in. c. que in ecclesiarum. colum. xij. de consti. facit qđ late tenet Bar. in. l. et si qui. ff. de inter. ⁊ rele. cano. in. c. ex pte. de feudis. ¶ Tertio querit Bart. quid si emphyteusim paternam finitam in personā patris mortui, eo q̄ finita erat linea vel generatio, abbas de nouo cōcessit duobus fratribus filijs vltimi defuncti: an ista emphyteusis renouata assumat naturaʒ emphyteusis paterne, adeo qđ in ea sit loc⁹ iuri accrescendi: ⁊ determinat qđ sic. q̄ hic secunda concessio intelligitur facta scđm naturaʒ prime: q̃ erat paterna: ⁊ sic quilibet videtur stipulat⁹ sibi et filijs sup toto per. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loca. ⁊. l. pe. §. vxor. ff. solu. mat. ⁊. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. ¶ Sed aduerte ista iura nihil videntur facere: quia loquuntur quādo contract⁹ tacite repetitur in easdem personas: sed contractus emphyteuticus fit cum noua persona: q̄ prima emphyteusis erat finita. ergo nō videntur repetite qualitates precedētis emphyteusis. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pac. ⁊. l. pe. ff. đ pret. stip. ⁊. l. cū apđ sempronium ⁊ qđ ibi no. ff. iud. sol. ⁊ ita etiā dicit Are. hic. ¶ Itē in quātū Bar. subdit de hoc esse tex. expressuʒ. in. d. c. j. de succes. frat. vel grad. succ. in feu. ⁊ in. d. c. j. de fra. de no. be. inue. dic qđ ista iura nihil faciūt. sʒ debuit allegare tex. expressū in. c. j. de vasal. decrep. eta. ⁊ cū bar. transeunt alij. adde Bal. idem tenētē in. l. vnica. col. pe. C. qñ nō pe. par. Imo. in. c. ex parte. de feud. Alex. in cōsi. cv. iiij. vol. qđ incip. in causa Nicolai. Itē adde bene facere illud qđ vult gl. valde no. in. l. qđ dicit. prima. ad fi. prin. in verbo creuisse. ⁊ ibi Bar. ad fin. ⁊ latius Albe. de ro. ff. de impen. in reb. do. fa. vbi glo. notabiliter tenet, qđ si feudum erat paternum vel auitū, ⁊ vasallus cōmisit feloniam contra personam domini, per quā amisit tale feudum, si dñs remisit sibi talem feloniam, non videbitur feudū de nouo datum: sed durat antiquum ⁊ sic in eo habebit locum ius accrescendi: excluso domino: ita formaliter tenet ibi gl. ideʒ tenet gl. in. c. imperialem. §. insuper. vbi latius Bal. in vlti. colū. de probib. feu. ali. per fed. ⁊ gl. in. l. peculiū est. §. si ere. ⁊ ibi Pau. de ca. ff. de pecu. Jac. de beluis. Bal. aluar. ⁊ alij. i. d. c. j. de vasal. decrep. eta. Bal. in. l. j. in. xv. q. ff. de re. diuis. ⁊ prelud. feu. in antepe. col. in. v. diuisione. ⁊ in. c. j. in. j. col. de eo qui sibi ⁊ here. mas. et femi. ⁊ in. c. j. §. hoc quoq;. de succes. feu. ⁊ concludit Bal. in. d. §. insuper. post aliqua per euʒ relata, qđ executio veteris feudi nō est nouum feuduʒ: nisi esset addita noua forma. vt. l. ius ciuile. ff. de iu. ⁊ iur. ⁊ no. in. c. quia autoritate. de preben. in. vj. de quo ēt per gl. ⁊ Bal. in. c. j. an agn. vł fil. ⁊ vide omnino notabiliter bal. in cōsi. cclix. secūde partis incip. verba inuestiture sic dicūt. ⁊ in l. quoties. el. ij. in. ij. col. C. de suis ⁊ legi. Imo. in. c. ex parte. in vlti. colum. de feu. ⁊ sequitur etiam Alexan. hic. ¶ Item adde ad preallegatam gl. in. d. l. qđ dicitur ⁊ alias concord. rationem, q̄ vasallus nō censetur a feudo cecidisse, nisi dñs voluerit sicut dicitur in emphyteusi ſm gl. ⁊ Bar. in. l. ij. C. de iur. emphy. Bart. in. l. ij. ff. de excep. rei iu. vnde si dominus remisit vasallo feloniā, nunq̃ dicitur vasallus cecidisse a iure suo. ⁊ sic nunq̃ potest censeri causatum nouū feudum prout etiā dicit Are. hic in vlti. col. ¶ Itē adde qđ per nouam inuestituram feudum antiquum vel paternum non propterea dicitur nouum glo. est no. xxv. q. ij. in c. quecunq;. in ver. nouum. de quo per gl. in. c. j. ⁊ ibi Jaco. aluar. an agna. vel fil. Bal. in. l. quoties. in. ij. col. C. de suis ⁊ legi. ⁊ vide tex. no. scđm quem ista limitantur. in. c. j. de eo qui fi. fec. agn. ¶ Quid autem si in reformatione diceretur, de nouo concedimus an per hoc feudum desinat esse auitum vel paternum. vide per And. de iser. in. c. j. col. iij. ⁊ iiij. de vasal. decre. etat. ⁊ per ista remanet expedita hec vtilissima materia.

1 Verba clara pro stipulatore interpretationē restrictiuā nō recipiunt.

2 Dictio vniuersalis quecunq; quid importat.

1 **Si stipulatus.** † Verba clara ꝓ stipulatore, interpretationē restrictiuā non recipiūt. h. d. dubiū faciebat q̄ vestis muliebris dicit̃ proprie illa, que ad vsuʒ mulieris fuit principaliter destinata: lʒ vir interdū ea vteretur, nec iste vsus immutat propriū significatū: a quo in contractib⁹ nō est recedēdū: q̄ ergo in isto text. maritus fuerat solitus vti quadā veste muliebri, videbat̃ qđ desijsset esse muliebris, ⁊ diceret̃ virilis: ⁊ ita senūt ꝓmissor: sed iurisc̄ō. determinat standū esse mēti stipulātis: q̄ verba sunt clara ꝓ stipulatore, ibi

2 quecūq; muliebris est. † nā illa vniuersalis quecūq;, nihil excipit vt dicit tex. in. c. solite. circa fi. de maio. ⁊ obed. ⁊ multa cumulant in. l. quodcūq;. in prin. ff. eo. Item dictio quecūq; vniuersaliter accipi debet, ⁊ verificari in quolibet particulari sub ea cōtenta. l. si is q ducenta. §. vtrū. de reb. dub. ⁊. l. balista. ad trebel. nec ille vsus promissoris immutat propriū significatū ⁊ hoc in cōtractibus q pendent ex voluntate vtriusq; partis, sed in legatis q̃ dependent ex voluntate solius testatoris, testator censet̃ habuisse respectū ad vsum suū talis vestis muliebris, ⁊ nō ad propriū significatū: ita loquit̃. l. inter vestē. ff. de auro ⁊ argē. legato. allegata hic. in gl. fi. preterea ibi nō erat dictio quecunq; sicut hic, ſm Cu. hexu. ⁊ Alex. hic. dicunt Pau. ⁊ Alex. qđ casus hui⁹. §.

a est tenendus menti, q̄ posset[a] contingere de facto in iocalibus: annulis: corrigijs ⁊ similibus destinatis ad vsum vxoris, quib⁹ postea maritus incepit vti: an cēseātur muliebria vel virilia: patet ex predictis: ⁊ q̄ isti casus sunt peregrini aliquando non ita de facili inueniuntur ſm Pau. de cast.

a ¶ Posset cōtingere. adde tu qđ posset etiā cōtingere tpibus nostris đ facili ecōtrario nam mulieres vtūtur vestib⁹ virilibus, vt in illis q̃ lingua nostra roboni appellātur. et etiā in biretis ⁊ cinctz ala spagnola.

1 Contractus stricti iuris recipiunt interpretationem extensiuam, quando al's non haberēt effectum.

2 Stipulatio extendit̃ ad aliā personam in stipulatione nō comprehensam, qñ aliter non posset commode habere effectum.

3 Si alicui sit cõcessum priuilegium seu saluuscõductus veniendi ad talem ciuitatem cũ tot equis ꝛ totidẽ personis, si ipse nõ venit, sed misit vxorem cum dictis personis ꝛ rebus, vendicat sibi locum saluumconductus.

4 Si sint duo socij vel fratres habentes domũ cõem, vnus eorũ potest amicum suum in talem domum ducere inuito socio.

5 Si scholaris recedat de studio, ꝛ reuertatur in patriam, nõ potest alium scholarem loco suo substituere.

1 SI stipulatus fuero p te. † Contractus stricti iuris recipit interpretationem extensiuam quãdo al's non haberet effectum. h. d. ẽm Bar. Ang. ꝛ alios. vel sic. stipulatio interposita pro vna persona, extendit ad aliam, sine qua effectus stipulationis nõ posset cõmode in persona expressa habere locũ: ꝛ hʒ tres partes. scdã ibi: ꝛ latius. tertia ibi:

2 nã ꝛ si cũ stipulat⁹ fuero. ¶ † No. primo q licet stipulatio sit stricti iuris, ꝛ quicqd est omissum a verbis habeat p omisso. l. quicquid astringende. in prin. ff. eo. tñ extendit ad aliam personã in stipulatione nõ cõphensam. qñ aliter nõ posset cõmode habere effectũ stipulatio, simile in snia. l. fi. C. de vsur. rei iud. vbi dilatio data reo per sniam, porrigit effectũ suũ ad fideiussorẽ, al's esset sine effectu: alibi dicit tex. no. in. l. ossa. §. fi. ff. de rel. ꝛ sum. fun. qd etiã si non sit prohibitus inferre in locũ qui hʒ ius inferẽdi, sed procurator eius, interdictũ locum hʒ: q: intellectu aliquo ipso prohibitus videtur: ita ibi dicit tex. ¶ † Adde qd per istũ tex.

3 decidit Bal. in consi. ccccxlj. iij. vo. qd incip. ꝯcessus fuit saluuscõductus ꝛc. qd si alicui cõcessum sit priuilegiũ seu saluusconduct⁹ veniendi ad talem ciuitatẽ cũ tot equis, ꝛ totidẽ personis, arnesijs ꝛ bonis: si ipse nõ venit sed misit vxorẽ cũ dictis personis et rebus qd vendicat sibi locũ saluusconductus. ¶ Itẽ p istũ tex. decidit notabiliter Ang. in. l. que religiosis. ff. de rei vendi. qd si verba pacis facte cum inimico, sint cõcepta in vnam psonã, tamen includuntur adherentes, si pax sine adherẽtib⁹ non posset al's habere effectum. ad hoc etiã allegat quedã alia iura de quibus ibi per eum. ¶ † Itẽ per istũ tex. decidit Bar. cũ quo ceteri tenent q si sint duo socij vel fratres habẽtes domũ cõem, qd vnus eorũ põt amicũ suũ in talẽ domũ ducere inuito socio. qd limitat Ange. ꝛ ceteri sequunt nisi vellet ducere in domum aliquem qui esset inimicus alterius socij, tũc posset eum iuste prohibere vel qñ vellet ducere personam inhonestã per glo. not. in l. non aliter. ff. de vsu ꝛ habi. que vult q scholaris socius nõ potest ducere in domum conductã ganeas seu meretrices. ꝛ dicit Pe. de ancha. in rub. proe. sexti in. iiij. no. qd scholares inhoneste viuentes possunt a socijs honeste viuentibus expelli de domo. ¶ Itẽ adde qd no. decidit Bal. in. l. j. C. qui testa. face. pos. in casu valde quotidiano, qd si frater meus ꝛ ego habemus domum communem, ꝛ ipse locat partem suã cuidã stipendiario, ego nolo qd ille stipẽdiarius stet in domo in qua habito cũ vxore ꝛ familia mea ꝛ frater meus dicit qd non inuenit aliũ cui possit locare: nec debet pars sua esse sterilis, vnde aut ego accipiam partẽ suã ad pensionem, aut admittam stipendiariũ: ꝛ videtur qd tenear admittere stipendiarium, sicut posset ei legare vel donare habitationem parti sue. In cõtrariũ facit q: stipẽdiarius nõ videt honesta persona ad habitãdum cũ vxore mea ꝛ familia per. d. l. nõ aliter. ꝛ in re cõmuni spectari debet arbitriũ boni viri: tandem concludit Bal. qd debeant venire ad diuisionem domus per glo. in. l. iubemus nulli. in prin. in ver. diuidere. C. de sacrosan. eccle. ꝛ propter tales cõtentiones res cõmunis debet diuidi. l. in re cõmuni. ff. de ser. rust. predi. ¶ Itẽ predictis adde

5 glo. valde no. in. §. fi. in gl. fi. insti. de loca. que tʒ, qd † si scholaris recedat de studio, ꝛ reuertatur in patriam, non potest aliũ scholarem loco sui substituere. idem tenet Spe. in. iiij. parte speculi. in titu. de iudic. §. ij. versi. circa hoc queritur. do. Abb. in. c. inter dilectos. col. fi. de fide instru.

a ¶ Alibi dicit. Adde tu qd ẽt alibi dicit iuriscõsul. i. l. inciuile. ff. de legi. inciuile est nisi tota. l. pspecta velle iudicar. ideo doc. qñ consulunt semper attestãtur perspectis ꝛ cognitis ꝛc.

2 Quando in alternatiuis electio est creditoris, vnũ solũ ex alternatiue promissis debet precise peti.

3 In alternatiuis solus ille qui eligitur est in obligatione.

4 Cum occurrit aliqua dubitatio circa contractũ, semper debet inspici tenor instrumenti vel contractus.

5 Que differentia sit inter verbũ volam ꝛ verbũ voluero. ꝛ nu. 7.

6 Litis contesta. non solet ius actoris deterius ꝯstituere, tamen per eam precluditur potentia variandi.

8 Quãdo res heredis essent alternatiue relicte, vel res aliene dominium earum non est statim legatarij.

1 SI quis stipulatus sit Stichum. ¶ † Habens electionem per futurum subiunctiui, postq̃ semel elegit variare non potest: sed si per futurum indicatiui, potest vsq ad litis contestationẽ variare. h. d. ꝛ habet duas partes prout duc sunt decisiones. secunda ibi: an autẽ mutare. ꝛ dicit Bal. qd iurisconsul. fuit hic grammaticus speculatiu⁹. Not.

2 primo ibi. † quem elegerit. qd quãdo in alternatiuis electio est creditoris, vnus solus ex alternatiue pmissis est precise petendus. ꝛ sic tunc libellus alternatiuus nõ admittitur. secus vbi est electio debitoris. l. vbi autem. §. qui illud. vbi dixi. ff. eo. q: tũc nõ est in potestate actoris libellum certum concipere. l. j. §. quis autem. ff. quorum leg. Item si non dictaretur tunc alternatiue: videretur actor plus petere. §. plus. insti. de actio. ¶ † Secũdo

3 no. ex tex. ibi ꝛ is erit solus. qd in alternatiuis solus ille qui eligitur: est in obligatione. ex quo sequitur qd mortuo electo sine mora ꝛ culpa debitoris: liberatur debitor ab vtroq. l. stipulatus sum damam. vbi Bar. ff. eo. intellige quando electio non est variabilis quia sit perfecta: alias quando potest variari vtrũq est in obligatione. l. si duo. ff. eodem. et. l. illud. ff. de constituta. pecu.

4 ¶ † Tertio no. bene tex. ibi respiciendus erit sermo stipulationis: illud ad qd semper allegatur iste tex. ẽm Pau. qd tenor instrumenti vel contractus debet inspici bene: ꝛ considerari cum occurrit aliqua dubitatio circa eũ. facit. l. fideiussores magistratuum. §. pro Aurelio. in verbo lecta subscriptione fideiussionis ff. de fideius. similiter etiam tenor priuilegij diligenter est inspiciendus. tex. est in. c. recepimus. ꝛ in. c. porro. de priuile. similiter verba testamenti sunt subtiliter ꝛ caute cõsiderãda. tex. no. in. §. nos igitur. in autentico. de resti. fideicõmis. ibi subtili⁹ testamentum cõsiderãtes: verbis ipsius inuenimus: quẽ tex. ad hoc not. Bal. qui nihil ignorauit in. c. j. de feud. gũard. ꝛ in. l. si cũ dotẽ. §.

a si pater. pmo. in fi. ff. sol. ma. alibi dicit[a] egregius tex. in. l. mens. ff. de manu. testa. neq cõtextum verborum totius scripture neq mentem testatricis eam esse. ¶ † Quarto not. differentiam

5 inter futurum subiunctiui ꝛ futurum indicatiui quam alibi expressius non habemus ẽm Alex. hic. ꝛ sic not. differentiam inter verbum volam. ꝛ verbum voluero: nam verbum volam. habet temporis tractum, in quo põt mutari volũtas vsq ad lit. cõtestationem. sed verbũ voluero precisum est ꝛ facit precisam electionem. de quo plenius tangitur hic in glo. ꝛ in. l. hec venditio.

6 in prin. ff. de cõtraben. emptio. ¶ † Quinto no. ex tex. ibi donec iudicium dictet: qd lʒ litis contestatio non soleat ius actoris deterius constituere. l. aliam. ff. de dona. ꝛ. l. nõ solet. ff. de reg. iu. tamen per eam ꝑcluditur potẽtia variandi q: electio in ipsa contestatione cõsumitur ꝛ perficitur: vt hoc tex. intantũ qd Bar. ff. tenet si bene inspexeris qd etiã post libellũ porrectũ põt actor variare, si nondum sit facta lit. cõtesta. intellige istud no. ꝛ istum tex. ꝑcedere in actore, seu creditore, vt in tex. sed in reo vel debitore durat facultas variandi: etiam post litẽ conte. imo etiã post sententiam quousq soluat. l. qui ex pluribus. in fi. ff. eo. ꝛ plenius no. in. l. eum qui certarum. §. fi. ff. eod. ꝛ hic in glo. in fi. ¶ Glosa in verbo quem volam diuiditur in quatuor partes. In prima querit de ratione diuersitatis ad tex. ꝛ tripliciter respondet. in secũda oppo. cõtra tex. qd in legatis alternatiuis facta semel electione non est amplius licita variatio: ꝛ assignat rationem diuersitatis inter legata, ꝛ cõtractus. In tertia oppo. ꝛ bene soluit q: illa lex concordat. In quinta oppo. ꝛ dupliciter soluit. secũda ibi: sed contra. ff. de lega. primo. tertia ibi: item facit. ff. de procura. quarta ꝛ vlti. ibi item contra. ff. eo. ¶ In ea. gl. ibi nã habebant Greci verbũ infinitiuũ. ista rõ Mar. nihil vʒ, nec ex ea aliqd potest inferri. dato qd greci antiquitus nõ habuissent infinitiuum sed eius loco haberẽt verbum volam. per hoc nõ sequit qd posset mutari voluntas. item ista solutio Mar. in omni capite dini

7 nat. ¶ † In ea. glo. ibi: vel ẽm Azo. eandẽ rationẽ etiã ponit gl. in. l. hec venditio. in prin. ff. de cõtraben. emp. sed tu clarius pone istã rationẽ diuersitatis quam gl. Bar. ꝛ doc. ponũt. nã futurum subiunctiui voluero, format a preterito pfecto indicatiui, ꝛ sic rẽ pfectã cũ effectu significat. vt dicit tex. in. l. j. §. fi. quẽ Bar. ibi ita summat. ff. qd qsq iur. ꝛ tex. in. l. stichus seruus. ff. de manu. test. ergo cũ semel voluerit. q: rem perfectã significat, dicitur esse perfecta electio: ergo nõ põt amplius variari. sed verbũ volam futurũ indicatiui, formatur a presenti indicatiui. ꝛ habet tractũ tẽporis. s. quẽ volam. id est quẽ durauero velle: ꝛ sic licita est variatio vsq ad litis cõtestationẽ. Quare autẽ post litem cõtestatam nõ posset amplius variari: dicit Bar. quẽ Imo. Alex. ꝛ alij sequũtur: quod ratio est, q: posset esse damnum rei in parandis sibi defensionibus, si postea lite cõtestata posset actor adhuc variare. Sed ista ratio Bar. nihil est ẽm Cu. q: ẽm hoc nec etiã ante litem contestatã deberet posse actor variare, postq̃ semel elegit ꝛ reus super illo electo preparauit sibi defensiones: vnde melior est ratio ẽm Cuma. ꝛ sequit etiã Bertr. hic q: per litis contestationẽ quasi cõtrahit sup re electa. l. iij. §. idẽ scribit. ff. de pecul. ꝛ ideo nõ admittitur variatio. per regulã. l. sicut. C. de actio. ꝛ obl. ꝛ. l. in cõmodato. §. sicut. ff. cõmo. sicut etiã in simili dicit in l. si insulã. ff. eo. vbi etiã post lit. cõte. nõ admittit purgatio more, que etiã est quedã variatio. ¶ Item dubitat Bart. circa istũ tex. quia

tex. q: iuriscō. nō respōdet questioni proposite. nā qđ fuit in verbo vellet. vt ptz in prin. huius tex. ibi vtrū ipse vellet. ꝛ iuriscon. distinguit inter verbū voluero. ꝛ verbū volam. ꝛ sic nō respōdet ad ppositū. Sed dicit Bar. qđ illud qđ hic dicit in verbo volam. procedit etiā in verbo vellē, qđ est pteritū: sed imperfectuz subiūctiui ꝛ presens optatiui. l. cū certus. de triti. vi. ꝛ oleo lega. Bar. in. l. centesimis. §. fi. ff. eo. ꝛ sic est idē qđ in futuro indicatiui: qđ etiam nō significat rē perfectā: ideo in verbo velle admittitur variatio sicut in verbo volam: tñ Alex. hic in vlt. no. nō aduertēs de Bar. dicit de directo ꝯtrariū ꝛ male qđ vbi est verbū velle. vt in prima parte tex. nō admittitur variatio: ꝛ Bar. intelligit primā partē text. procedere qñ electio fuit perfecta. ita qđ nō possit variari, pōderādo verbū elegit: qđ rem perfectā significat. d. l. j. §. fi. ff. qđ quisq; in.
8 ¶ † In ea. glo. ibi statim dñium. ista ratio gl. ẜm Bar. ꝛ doc. nō est gñalis, ꝛ nō procedit qñ res heredis essent alternatiue relicte. vt. l. si heredis seruus. ff. de lega. j. vel res aliene quib⁹ casib⁹ dñium nō esset statim legatarijs vt est gl. in. l. papinian⁹. ff. de seruitu. Bar. ꝛ doct. in. l. ij. C. com. de leg. Bar. ꝛ alij in. l. j. in vlt. col. de leg. j. ꝛ sic tunc electio nō traheret secum executionem. vnde Bar. ꝛ cōiter doc. assignant aliam rationez diuersitatis generaliorē, q: vltime volūtates nō possunt esse ita in pendenti sicut ꝯtractus. l. fi. ad fi. ff. com. pre. que ratio militat non solū in legato, sed etiā in hereditate, vbicūq; heres habet facultatem eligēdi, facta semel electione nō pōt amplius variare: ẜm gl. in. l. iam dubitari. in ver. non ab re. in. ij. solutione vbi Dy. ꝛ alij. ff. de here. insti. ꝛ istam scđam rationē etiaz sequit Imo. in. l. qui ex plurib⁹. ff. eo. tñ aduerte qđ tex. in. l. apud aufidium. ff. de opt. leg. punctualiter assignat primā rationē gl. quā etiam sequit Ang. in. d. l. qui ex pluribus ꝛ ibidem are. ad fi. vbi conatur respōdere fundamento doc. ff. in oppositūz adducto: sz quia facit violentiā ꝛ nimiam restrictionem ad iura hic allegata in gl. ideo teneas cū cōi ratione. ¶ Extra gl. cōtra text. opp. Bar. nam actor desistens a prima petitione, videt renuntiare liti, ꝛ sic pacisci de nō petendo illam rem primo electā: vt. l. postꝗ̄ liti. C. de pactis. sed sic est qđ pactū de nō petendo vnā ex rebus alternatiue debitis, porrigit ad aliaz, ꝛ preiudicat in vtraq;. l. si vnus. §. sed si stipulatus. ff. de pac. ꝛ respondet dupliciter vt hic per eū. sed Bar. voluit nimiū subtilizare, vt dicit etiam Cu. cuz solutio esset plana. nam. d. l. postꝗ̄ liti. loquitur in eo q simpliciter renūtiauit liti, quo casu intelligitur toti cause renuntiasse. l. si marit⁹ in. ij. §. si negauerint. ff. de adul. hic aūt nō renūtiat simpliciter, sed variat ex facultate sibi a. l. cōcessa. ꝛ sic solum renuntiat forme prime petitionis, sed nō obligationi nec actioni. ꝛ ista est melior solutio quam illa quam tradūt Imo. Alex. Aret. hic qđ ista. l. loquitur, quando electio est stipulatoris ibi autē erat rei quia in contrarium facit qđ volunt glo. Bart. ꝛ doc. in. d. l. si vnus. §. sed si generaliter. vbi tenent non esse differentiam an sit electio stipulatoris vel rei, quamuis Alex. ad hoc conetur respōdere, sed directo non respondet.

1 ☞ Qui promisit satisdare pro alio, si non satisdat, vel minus idonee tenetur ad interesse.
2 Quis dicitur idoneus non solum ex patrimonio ꝛ facultatib⁹, sed etiam ex fide ꝛ legalitate.
3 Quamuis. l. requirat ꝙ legitimus teneatur satisdare, tamen si est honesta persona, releuatur a satisdatione.
4 Si ex forma statuti teneat potestas accipere idoneos fideiussores ab accusato vel inquisito, sub pena excusatur si eos nō recepit quia principalis erat idoneus.
5 Duplex est idoneitas, vna diuitiarum, altera fidei.

1 **Si quis ita stipulatus.** † Qui promisit satisdare, p alio si nō satisdat, vel minus idonee, tenet ad interesse qđ est in quantum principalis nō est soluendo, vel si conueniri nō potest. h. d.
2 ¶ † No. singulariter finē huius tex. qđ aliquis dicitur idoneus non solum ex patrimonio ꝛ facultatibus, sed etiā ex fide ꝛ legalitate. facit. l. scire opz. §. fi. ff. de tuto. ꝛ cur. da. ab his. adde ꝙ vult gl. sing. in. l. j. §. cū aūt. C. de rei vxo. acti. que vult qđ si aliquis est honeste ꝛ pbate vite, simplex eius cautio verbalis habetur pro satisdatione: quam gl. pro ordina. multū not. Bal. in rub. extra de eo qui mit. in pos. ꝛ illam gl. reputat singularē Bal. in. c. ij. in v. col. de iudi. ꝛ per eam no. qđ virtus hoīs habeat p satisdatione. Itē per illā gl. dicit Bal. in. l. abstinendū. C. quo. app. nō recip. qđ si statutū dicat ꝙ condēnatus debeat satisdare ẜm qualitatem persone: si sit honeste vite ꝛ pbate fidei, sufficit sola cautio: facit qđ signanter nō. Bart. in. l. quicūq; in. ij. p illū tex. C. de fund. patri. lib. xj. vbi no. qđ si ex forma statuti aliqs teneat satisdare, anteꝗ̄ acceptet officiū alicui⁹ potestarie: si est idone⁹, creditur soli cautioni cū hypotheca bonorū: idem tz Bar. in. l. priuate. C. de murileg. lib. xj. de veritate tamen huius vltimi dicti: dixi late in. l. j. ff. qui satisda. cog. vbi tenui cum Barto. quamuis Alex. ibi ꝛ alibi cōtrarium teneat, ꝛ Areti. hic ꝛ alibi vt ibi late dixi.
3 ¶ † Item facit qđ no. Bal. in. l. legitimos. in. ij. ꝛ. iij. notabili. ff. de leg. tut. qđ quāuis. l. requirat ꝙ tutor legitimus teneatur satisdare, tamē si est honesta persona, releuatur a satisdatione. facit. l. de creationibus vbi gl. C. de epis. audi. ꝛ tex. notabilis in aut. cui relictum. C. de indi. vid. tol. in versi. si persona sit idonea eadem sit cautio: alioquin fideiussor exigitur. ꝛ non habes tex. formaliorem illo: quem etiam Pau. ibi in vlti. col. no. ꝛ dicit qđ melius declarat quam alius de mundo quomodo intelligatur. l. sancimus. C. de verb. sig. item facit tex. in. l. j. §. si magistratus. ff. de magi. conuen. per quem tex. no. ibi Bal. in fi. quod
4 † si ex forma statuti teneatur potestas accipere idoneos fideiussores ab accusato vel inquisito sub pena: qđ excusatur si eos nō recepit: quia principalis erat idoneus. facit. l. mulier. cum gl. C. de iur. do. ¶ Secundo principaliter per istum eundez tex. in fi. decidit Pau. qđ fideiussor dicatur idoneus: ita qđ nō possit recusari etiā per approbatores deputatos a communi ad approbādos vel reprobādos fideiussores: quādo est probate fidei: ꝛ obseruator promissorum: ꝛ sic habet creditum dato qđ careat facultatibus, intantū qđ si pars eum recusaret tanꝗ̄ non idoneū, posset contra eum agere actione iniuriarum. tex. est in. l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogan. ꝛ in. l. si creditores. in fin. ff. de priuil. cre. Sed istud dictum reprobat Alex. ꝛ bene in. l. ij. in prin. ff. qui satisd. cog. ꝛ sequitur Aret. hic q: si moreretur talis fideiussor qui erat inops, sed fidelis persona, certe heres eius nō erit talis: q: sepe legali succedit illegalis ꝛ bono malus. l. generaliter. in prin. vbi Bal. in secūdo no. C. de reb. cre. ꝛ sic nō esset consultū ei cui datus est talis fideiussor, prout esse debet. §. fi. institu. de replica. bene facit quod fideiussor dicitur esse idoneus, quādo possidet immobilia sufficiētia: vt est gl. no. in. §. suscepto. in aut. de exhib. reis. quam ad hoc no. Bal. in. l. sciendū. in principi. ff. qui satis. cog. Ang. in. l. ij. in prin. e. ti.
5 ¶ † Stat ergo ex hoc tex. ꝙ duplex est idoneitas, vna diuitiarum, secunda fidei. in prima intellige procedere quando simul cum diuitijs etiam cōcurrit facilitas cōueniendi quia aliquis sit diues, ꝛ etiam facilis ad cōueniendum: alias secus, quādo staret in arce munitissima, ad quam nō est facilis accessus. iste nō reputatur idoneus. vt est gl. in. l. ij. in prin. vbi Bar. ꝛ alij. ff. qui satisd. cog. vel quādo esset cauillosus homo aut rixosus, qui sine litigio non solueret vt. l. ij. in fi. ff. de in diem addic. vel ẜm Bar. quando haberet bona sua in loco periculoso, puta iuxta flumen padi, vel in loco ruinoso ita qđ verisimiliter efficiet pauper ẜm gl. in. l. ij. in ver. nec cogitur. in glo. mag. ꝛ ibi Bar. in vlti. col. ff. solu. ma. idem Bar. in. l. iij. §. fi. ff. de lib. leg. ꝛ in. l. si quis ab alio. in princ. ff. de re iud. ꝛ in. l. itē. §. j. ff. quib. mo. pig. vel hypothe. sol. ¶ Glo. magna. in ver. p centum. diuiditur in. v. partes. In prima ponit primum intellectuz ad tex. qđ promisisti domino: scz dare reum principalem, ꝛ etiaz fideiussorem, ꝛ solum dedisti reum. In secūda ponit scđm intel. qđ solum promisit dare fideiussores. ꝛ iste magis cōgruit tex. in versi. satisdabis. qđ importat fideiussorem. l. quinta. §. satisfacceptio. ff. eo. ꝛ sic promisisti mihi dare fideiussorē pro titio q tenebatur mihi in centum. In. iij. contra istum scđm intellectum opponit, ꝛ bene soluit: ꝛ pro eius solutiōe facit. l. inter causas. §. abesse. ff. mādati. in. iiij. etiam opponit, ꝛ bene soluit. ꝛ pro eius solutione facit. l. si defunct⁹. C. arbi. tut. in. v. ꝛ vltima allegat tres cōcordantes ad tex. secunda ibi vel dic qđ fideiussorez, tertia ibi: ꝛ ẜm hunc casum, quarta ibi: sed ẜm hunc casum. quinta ꝛ vltima est ibi: ꝛ facit. ff. si cer. peta.

1 ☞ Prorogatio termini impedit penam cōmitti, sed iam cōmissam non perimit.
2 Pena conuentionalis committitur mero iure, ante lapsuz termini, quamprimum incipit esse certum, opus intra terminuz in conuentione deductum non posse perfici.
3 Si arbiter decedat ante diem comparitionis, si tamen certum erat partem tunc ad terminuz comparere non posse, pena compromissi est commissa.
4 Prorogatio termini impedit penam committi sed penam iam commissam non tollit nec extinguit.
5 Stipulatio penalis simpliciter committitur, etiam si nihil fuerit declaratum, aut requisitum a stipulatore.
6 Facultas arbitrandi non transit ad heredes.
7 Licet pena cōuentionalis que expresse apponitur, a partib⁹ statim committatur mero iure, quamprimum certum est intra tēpus fieri nō posse illud qđ fieri debuit: tamen quando pena apponitur a. l. vt est quando venit interesse, tunc pena legalis non committitur nisi elapso toto tempore.
8 Si statuto caueatur, qđ elapso termino banni bānit⁹ possit impune offendi: si constat, bannitum intra terminum banni comparere non posse, tamen interim offendi non potest.
9 An arbiter possit prorogare terminū parti statutū ad aliquid

faciendum, postq̄ certum est in termino expediri nō posse ad hoc vt euadatur pena.

10 Prorogatio termini, facta eo tempore quo certum erat intra terminum expediri non posse, id qd̄ iure promissum erat excusat a periurio.

11 Cōdemnatus in centum, que si soluere non potuerit intra mensem amputetur sibi manus: licet protestetur se non soluturum, debet tamen expectari totus mensis.

12 Si ille cui est assignatus terminus ad prosequendū appella. restringit se taliter q̄ impossibile sit amplius in termino posse prosequi, non tamen ante elapsum totum terminum succedit pena iuris: que vult qd̄ appellatio intelligatur deserta.

13 Pena legalis seu cano. per quā trāsfertur in superiorē ius prouidendi ecclesie, non committitur ante lapsum termini: lz certū sit q̄ eligēte intra terminum eligere non possint.

14 Stipulator eligēdo opus ꝓmissum nō pōt postea penā petere.

15 Si promisi dare tibi. c. in pascbate, ⁊ abinde in antea ad omnez tui petitionē, dies pascbatis cōstituet me in mora absq̄ alia interpellatione ac si simpliciter promisissem soluere in pascbate.

Um stipulatus sim mihi

1 a pculo. ¶ † Prorogatio termini impedit penā cōmitti: sed iam commissam nō perimit. h. d. ista singu. ⁊ difficilis. l. ¶ Diuidit̄ in. iiij. partes. In prima ponit̄ thema ⁊ q̄stio. In secunda ponitur responsio bimembris. In tertia respōdet obiectioni per reductionē ad absurdū. In quarta ⁊ vlt. concludit circa ꝓmissa. secūda ibi. Proculus. tertia ibi: nec ad rem. quarta ibi: ⁊ propemodū. ¶ In prima parte ibi: si opus arbitratu meo: dic qd̄ proculus promiserat mihi facere opus certe ⁊ determinate forme, ante Calē. Iunias, sub pena certe quātitatis: ⁊ promiserat taliter se facturū, qd̄ mihi placeret: ⁊ sic arbitratu meo, id est meo desiderio: ⁊ sic arbitratus meus solum versabit circa qualitatem operis ⁊ bonitatē. Item circa ꝓrogationem termini: vt in gl. secunda non autem circa formam operis, que iam fuerat specificata. nec obstat. l. mulcta. in prin. ff. de condi. ⁊ demon. ¶ In tex. ibi: ⁊ ꝓtulerim diē. scilicet in calēdas Augusti. vt. j. in tex. ⁊ promissor nō fecit opus in primo termino. scilicet ante calēdas Iunias. sed bene fecit in secūdo termino prorogato, vñ dubitabat an pena esset cōmissa. ¶ In tertia parte ibi: nec ad rem. in hoc versic. est maior difficultas: quam in alia parte huius. l. fm̄ Pau. hic. in fi. qui declarat istum versi. p vnū modum quem sibi ascribit Alex. sed est ineptus, ⁊ eum reprehēdit Are. ⁊ bene ideo declara istum ver. hoc modo: nam videbat̄ contra precedentem determinationem facere: q2 cū istud opus deberet fieri arbitratu stipulatoris, ergo videbatur necessariū, qd̄ stipulator deberet ante terminum Iunij declarare, se desiderare qd̄ tale opus intra terminum perficeretur: ergo si hoc non fecit, non debet pena committi: iurisconsul. respōdet, non fuisse necessarium stipulatorez hoc arbitrari, nec qd̄ hoc desideraret, nec interpellaret, cum dies apposita interpellet ꝓ stipulatore: alias sequeretur quod si pridie calen. Iunij mortuus fuisset stipulator, cum iam opus fieri non posset, nec ipse esset arbitraturus nec amodo possit arbitrari cum facultas arbitrandi non transeat ad heredem vt. j. dicam quod pena nō esset commissa quod est absurdum: q2 verba arbitratu meo: cū sint adiecta operi certe forme, non faciunt cōditionem, sed potius notāt admonitionem quandā: vt etiā celerius ante terminū fiat si possit stipulatore hoc arbitrāte. l. si. x. cū petiero. ff. e. vnde nihil nocet lz ante arbitriū decesserit. ¶ In tex. ibi ⁊ propemodum. Iac. de are. ⁊ Imo. exponūt prope. id est iuxta vel fm̄ ratione. l. stichū. §. pe. ff. de sol. ⁊ l. tuto. §. deniq̄. versic. quid ergo. ff. ad velleianū. Tu dic qd̄ propemodū est vna dictio, q̄ ponit̄ pro quasi: ⁊ sic non est pla

2 ne ꝯsentiētis, fm̄ Donatū. ¶ † Not. primo diligenter ex tex. ibi: cū iam opus ante calēdas Iunias effici nō poterat puto penā esse commissam. qd̄ pena conuentionalis committitur mero iure ante lapsum termini, quamprimū incipit esse certū opus intra terminū in conuentione deductum non posse perfici. ⁊ istud non reperitur alibi ita bene fm̄ Pau. de ca. ⁊ Alex. hic. nā frustra quātum ad hoc expectatur lapsus termini: qui nihil potest operari. l. aliquādo. in fi. ff. ad velleia. nō tamē potest ante lapsuz termini cum effectu agi quia quātum ad hoc satis operat̄ in fauorem debitoris, vt nō prius cogatur soluere. l. in illa stipulatione si calēdis. ff. e. gl. in. l. nō omnis. in prin. in versi. obligatio. ff. si cer. pe. Adde ad istud notabile: ⁊ ad istū tex. qd̄ si ꝓmisisti mihi scribere librum ad tertiū terminū sub pena: ⁊ tm̄ iam de tpe est lapsum, qd̄ in residuo scribere nō posses, statim possuz agere cōtra te. fm̄ glo. de penit. distin. prima. in. c. predixerat hieremias.

3 † Item per istum tex. dicit glo. in. l. arbiter calendis. ff. de arbi. qd̄ si ante diem cōparationis arbiter decedat: tñ certū erat partem tūc ad terminū comparere nō posse, pena cōpromissi commissa est: sed istud videtur satis durum: q2 si iudex in die termini non sedit, vel aduersarius nō cōparuit, certe nō debet ascribi contumacia citato qui nō potuit intra terminū cōparere fm̄ gl. in. l. ⁊ post edictū. §. circūducto. ff. de iudic. ⁊ est bona glo. in. c. fi. de dolo ⁊ contuma. no. cano. in. c. cōsulnit. de offi. de leg. Ang. hic rñdet, qd̄ ille gl. procedunt qñ cōstat aduersariū non venisse, qd̄ nō debemus presumere in casu isto, ex quo viuit illo tēpore quo factū est certū, citatū non venire nō posse: vel melius fm̄ Imo. ille gl. procedunt, vbi pena nō est apposita, ⁊ iudex vult ꝓcedere ex cōtumacia nō cōparētis: certe hoc nō pōt facere, si aduersarius nō venit, vel ipse iudex nō sedit, hic pena fuit apposita, que est cōmissa, cum certum est eum non posse ad terminum cōparere, nec casus postea superueniens videtur ipsum excusare: sicut nec excusat qñ supuenit post morā. vt est gl. in. l. nemo. e. l. i. §. j. ff. e. no. in. l. qd̄ te. ff. si cer. pet. aduerte tñ q̄ si aliquis citatur vt cōpareat. j. terminū. viij. dierum, licet ille dixerit nolle cōparere tamen iudex debet expectare quod labatur totus terminus viij. dierum: quia posset mutare voluntatē ⁊ cōparere fm̄ Bal. in. l. deberi. per illū tex. C. de fideic. lib. ⁊ in. l. ea q̄. in prin. C. quomodo ⁊ qñ iu. ⁊ notabiliter Bal. in. c. cū nō ab hoīe. circa fi. de iudic. ¶ Limita istud notabile ⁊ istū tex. vt procedat in pena conuentionali, secus aūt est in pena legali vel statutaria que non cōmittitur nisi lapso toto tpe, quamuis certū sit ante fieri nō posse. gl. est hic valde no. quā Bar. multū no. ⁊ p ea infert ad multa

4 bona. ibi reseruo vbi plura vtilia addam. ¶ † Secundo not. ex hoc tex. quod prorogatio termini impedit penam committi: sed penā iam cōmissam nō tollit nec extinguit. ratio ꝓmi est. q2 prorogādo terminū, videt̄ tacite recessum a pena que veniebat cōmittenda ꝓpter morā: sed ꝓrogatio termini facit vt non possit dici in mora. ergo nō pōt cōmitti. l. lecta. ver. sz cū fortis. ff. si cer. pe. ratio cessat qñ pena iam erat cōmissa anteq̄ fieret ꝓrogatio termini: aduerte tñ qd̄ in prorogatione termini pena intelligit̄ repetita fm̄ Bal. in. l. acceptā. in. viij. q. C. de vsur. ⁊ Alex. hic adde bonū tex. in. d. l. lecta. ver. dicebā. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ Alex. i. v. no. ad hoc notāt: vbi est tex. qd̄ ꝓrogatio termini intelligit̄ fctā cū vsuris, sed vsura dicit̄ pena. l. q fine. ff. de nego. gest. Bart. in. l. cū stipulati sumus. ff. e. Idem qd̄ pena intelligat̄ repetita, tenet etiā Bal. in. l. vnica. in. x. q. C. de his q̄ pe. nom. ⁊ in. l. tam mandatori. col. fi. C. de non nu. pecu. ⁊ in. c. venerabilem. in pe. col. de electio. Pau. de ca. in. l. q insulam. §. j. per illuz tex. ⁊ in. l. cū in plures. §. leges. ff. loca. ⁊ ista est veritas quamuis contrariū notent Bal. ⁊ Imo. post Dy. in. l. cū pater. §. pater certam. p istum tex. in fi. ff. de leg. ij. Et pro predicta cōclusione bene facit, q2 prorogatio intelligitur facta cū qualitatibus suis. l. item querit̄. §. qui impleto. ff. loca. ⁊ l. legem. vbi Bal. ⁊ Ang. C. eo. Bar. in. l. j. §. et

5 post operis. ff. de ope. no. nun. ¶ † Tertio no. in ver. nec ad rem qd̄ stipulatio penalis simpliciter ꝯmittit̄, etiā si nihil fuerit declaratum aut requisituz a stipulatore q2 certa forma operis fuit a principio expressa ⁊ limitata, ⁊ tēpus certū adiectū, vnde verba arbitratu meo sonant in quandā admonitionē. l. si. x. cum petiero. ff. eo. ⁊ tempus certū interpellat pro homine. l. magnā. C. de cōtra. ⁊ com. stip. vnde arbitriū stipulatoris nō est necessariū super obligatione iam formata exequenda: ⁊ ideo desinēs arbi-

6 triū per mortē, nō resoluit actū: ita est tex. not. hic. ¶ † Quarto not. ibi qm̄ mortuus ⁊c. qd̄ facultas arbitrandi nō transit ad heredem. facit. l. si quis arbitratu. ff. eo. ⁊ l. mulcta. in prin. ff. de condi. ⁊ demon. similiter nec potestas declarandi trāsit ad heredes vt est gl. in. l. inter stipulantē. §. j. in ver. actori viuenti. vbi Bar. ⁊ alij no. ⁊ ibi dixi. ff. eo. ⁊ glo. in. l. idem pomponius scribit si frumentum. §. fin. ff. de rei vendi. facultas tamen eligendi in alternatiuis bene transit ad heredes, sicut ⁊ ipsa obligatio. l. si stipulatus fuerim illud. in prin. ff. e. ¶ Gl. ij. in verbo arbitratu. timore contrarij. l. mulcta. in prin. ff. de cōdi. ⁊ demō. itelligit istū tex. in verbo arbitratu meo. qd̄ arbitriū meum cōsisteret circa qualitatem operis, an sit bene vel male factū, Itē circa prorogandū terminum statutū operi perficiendo: ⁊ sic in isto tex. fuit promissum opus fieri, certe ⁊ determitate forme: q2 si fuisset opus incerte forme, certificande arbitrio meo, tunc me non arbitrāte: aut prius mortuo non cōmitteretur pena. d. l. mulcta. ⁊ iste intellectus lz videatur aliqualiter diuinatiuus, tamen est necessarius ad istum tex. q2 si in isto tex. nō fuisset a principio certa forma expressa ⁊ specificata, certe non potuisset promissor cōstitui in mora: ⁊ sic nec pena cōmitti, nisi prius stipulator declarasset sub qua forma vellet opus cōstrui. d. l. mulcta. in prin. sed tex. iste dicit arbitrium stipulatoris non fuisse necessarium. ergo necessario presupponit qd̄ a pncipio certa forma operis fuit limitata ⁊ declarata. ¶ Iste intellectus gl. habet duo capita. Primū, qd̄ stipulator possit arbitrari sup qualitate id est bonitate operis iam facti an sit bene vel male factum. ⁊ sic qd̄ opus factum approbetur arbitratu stipulatoris. ⁊ istud est parum preiudiciale promissori

missori,cū intelligatur arbitrio boni viri:vt est tex.in.l.si in lege. in prin.§.loca.Scōm caput qd̄ stipulator possit prorogare terminum prefixū operi perficiēdo:sed istud videt̄ frustratoriū:q2 stipulator absq3 isto arbitrio poterat de se prorogare terminū:et sic fauori suo renuntiare per regu.l.pe.C.de pac.⁊.c.si diligenti.de foro cōpe.sed aduerte qd̄ tex.in.d.l.si in lege.in prin.§.loca.vult de directo cōtrarium,ꝙ arbitratus in dubio nō intelligatur esse super prorogatione termini:sed ad illū tex.respōdet Imo.et Alex.ꝙ ille tex.intelligitur qñ certa forma operis nō fuisset expressa in cōuentione,tunc arbitratus intelligitur datus sup illa forma operis:sed hic fuit specificata forma : vt.§.declaraui:sed ista solutio nihil est:vñ tu respōde planius ex mēte Aret.hic qd̄ ista verba arbitratu meo sunt in hoc tex.posita,inter qualitatē operis ⁊ tēpus:ideo ad vtrūq3 referunt̄:ibi aūt capitulū temporis fuit separatim:⁊ de per se positū ad arbitratū operis:ideo ibi arbitratus operis non extenditur ad illud qd̄ est separatū, scil3 ad prorogationem termini:ista est planior ⁊ verior solutio.

¶ Tertio modo intelligit istum tex.Jac.de are.ꝙ illa verba arbitratu meo intelliguntur in mutando formā operi a principio datam:ideo si non muto formā,videor durare in prima volūtate expressa:⁊ sic promissor qui nō facit incidit in penā,⁊ sic nō obst. d.l.mulcta.q2 ibi prima forma operis erat collata in arbitriū alicui⁹:hic aūt mutatio forme:vt etiā est in.l.cū in plures.§.lege dicta.§.loca. ¶ Uel quarto ſm Bart.arbitratu meo,intelligit̄ ꝙ l3 apposuerim terminū ante calēdas Junij:tñ intra illū terminum possim te interpellare si velim: quasi illud tp̄s sit arbitrio mei stipulatoris,vt possim illud arctare ⁊ puenire:⁊ iste vltimus intellectus ſm Bar.magis cōformat̄ verbis litere in ver.nec ad rem:⁊ sic arbitratus meus consistit ita in abbreuiādo terminū operis faciendi,sicut in prorogādo. ¶ Glos.in verb.perficeret̄ diuidit̄ in tres.In prima declarat tex.In secūda opponit ꝯtra tex.⁊ nō soluit. In tertia etiā tacite opponit cōtra text.ꝙ fuerit diminutus ⁊ fatetur cōtrarium.secūda ibi:sed arg.cōtra.tertia ibi:l3 hic nō respōdeat. ¶ In ea.glo.ibi:sed argumentū ꝯtra ⁊c. dic ꝙ illa.l.non contradicit in aliquo:q2 hic prorogatio termini impedit penā cōmitti per lapsum primi termini,sed bene cōmitteretur per lapsum temporis prorogati : si in termino prorogato postea opus nō perficeret̄:q2 prorogatio intelligit̄ facta cū oībus suis qualitatibus,⁊ sic cū repetitione pene:vt dixi in scdo nota. sed in.l.emilius.§.de mino.minor intra tp̄s prorogatū non soluit, nec eius tutores,ideo sibi necessaria est restitutio in integrum.

¶ In ea.gl.in fi.ibi:licet hic nō rñdeat ⁊c.istud est reprehēdere iurisconsul.de diminutione,cōtra.§.quibus.in prima cōstitutione cod.vnde dic ꝙ imo respōdet.nam cum tex.dicat esse differētiā, vtrum promissor fuerit prius in mora vel non,⁊ determinet quod committatur pena quādo promissor fuit in mora:ergo alio casu determinat cōtrariū,ꝙ non cōmittatur pena:al's nō interesset inter primū casum ⁊ scdm. ¶ Glos.fi.in versi.cōmissa est.diuiditur magistraliter in quatuor partes.In prima remouet vnū cōtrarium vno modo.In secūda remouet aliud ꝯrium qd̄ est de.l. in illa stipulatione si calendis.§.eo.In tertia singulariter respōdet ad aliud contrariū.l.insulam.ꝭ.eo.In quarta alio modo respondet prime oppo.⁊ sic iunge illā quartā partē glo.cū prima. secūda ibi:plus etiā dico.tertia ibi:sed pro eis est.quarta ⁊ vltima ibi:sed rogerius. ¶ In ea.gl.ibi:sed hic pena. Aduerte inq̄tum illa.l.insulā.dicit post terminū cū effectu posse agi:facit pro opinione predictorū relata in glos.qui dicebāt ꝙ agenti ad penam nō obstabat exceptio opere nō edificato : sed responde qd̄ ibi nō fuit prorogatio termini prout hic:sed inq̄tum illa.l.insulam.dicit ante diem nō cōmitti stipulationem penalē,etiā si sit certum opus fieri nō posse in termino conuento:in hoc de directo cōtradicit huic.l.tunc responde vt hic in glo.qd̄ hic erat pena,ibi nō.⁊ l3 ibi veniret interesse,tamē illud interesse dicit̄ etiā pena legalis:hic autē erat pena cōuentionalis expresse apposita a partibus:⁊ sic est differentia inter penam cōuentionalem ex vna parte:⁊ penā legalem ex alia:ratio differētie est duplex ſm Imo.Prima q2 mitius agitur cū.l.⁊c.l.celsus.in prin.cum glo. §.de arbi.⁊ istam tenet Alex.hic.⁊ ita etiam allegat Bal.tenere in.l.si a te.C.de pac.inter emp.⁊ vendi. Secūda ratio est:q2.l.facilius limitat suā dispositionē,quā dispositionē hominis:vt no. glos.l.generalr̄.§.fi.in versi.iusta sobole.C.de insti.⁊ substit.et in l.assiduis.C.qui po.in pig.ha.sed aduerte quod prima ratio potest retorqueri in oppositum ſm Imol.met.in.l.insulam.ꝭ.eo.q2 pena apposita ab homine est longe odiosior q̄ interesse.nam pene sunt odiose ⁊ restringende.l.cum quidam.§.de libe.⁊ posthu. et reg.in penis.de reg.iur.in.vi.interesse autem censetur fauorabilius.ergo potius deberet fieri restrictio in pena cōuentionali que est odiosa,q̄ in interesse:tamē ad hoc.ꝭ.statim respōdebo.

7 ¶ † Istam glos.multum no.Bar.⁊ dicit esse perpetuo tenendā mente:ita qd̄ nullo modo exeat memoriam:quod licet pena cōuētionalis que expresse apponit̄ a partibus,statim cōmittatur mero iure q̄ primū:certū est intra tēpus fieri non posse illud qd̄ fieri debuit:tñ qñ pena apponit̄ a lege:vt est quādo venit interesse,tūc pena legalis nō cōmittit̄ nisi elapso toto tempore:cum ista doctrina gl.⁊ Bar.trāseunt Ang.⁊ omnes indifferēter hic. item tenēt Bar.Ang.Pau.Alex.⁊ Are.in.l.insulā.ꝭ.eo.Bald. in.c.personas.de appel.⁊ in.c.licet de vitanda.in vlti.col.⁊ in.c. cū in veteri.in vlti.col.de elec.Sed aduerte ista cōmunis doctrina est fundata in tex.d.l.insulā.ꝭ.eo.sed certe ille tex.non videtur facere:q2 prout dicūt Imo.⁊ Cuma.ibi:mens illius tex.fuit dū dicit ꝙ ante tēpus stipulatio non cōmittitur.s.cum effectu sicut in simili exponit glos.text.in.l.stipulationes nō diuiduntur.§.si quis ita.dū tex.ibi dicit diem promissionis adiec.intelligitur.s.cū effectu.⁊ sequit̄ expresse Bar.hic.⁊ hoc modo nō ob.cōtra istum tex.⁊ sic nihil faceret pro ista doctrina:⁊ ista solutio fuit originaliter Jaco.de are.ibi:quā etiā sequit̄ Lud.in.d.l.stipulationes nō diuidunt̄.§.j.Bal.in.l.⁊ si post tres.§.si qs cau.in repe.in pe. char.vñ.sed hic querit̄ qñ factū promittitur.⁊ hoc modo ista cōis doctrina corrueret. ¶ Sed pro ea adde aliū tex.quē Bar.ꝭ.alleg. in.c.cōmissa.in prin.de elec.in.vj.⁊ dicit Cuma.hic:ꝙ illud capitulū processit ex vtero ⁊ visceribus.d.l.insulā.ꝭ.eod.sed ad illud.c. pōt optime respōderi ſm Imo.⁊ Cuma.in.d.l.insulā.ꝙ ille tex. procedit in pena legali:q̄ cōmittit̄ ipso iure:⁊ que trahit secū executionē ipso iure.nā promotus ad regimē parochialis ecclesie habentis curā animarum,si nō facit se promoueri intra annū ad sacerdotium,priuatur ipso iure tali beneficio.vt.c.l3 canon.eo.tit. qui est canon executionis:vt ibi dicit glos.⁊ tūc procedit tex.in.d. c.cōmissa.vbi executio pene ipso iure non statuitur ante lapsum anni.q̄uis certū sit ante fieri nō posse.si aūt pena nō trahit secū executionē ipso iure:vt est in pena pecuniaria:tūc videt̄ dicēdū idē in vtroq3 casu,qd̄ siue sit pena hoīs siue legalis,qd̄ cōmittatur ante diē mero iure:sed differat̄ exactio post lapsum termini: et sic obstat exceptio:⁊ dicit Imol.ꝙ est noua ꝯsideratio in hac materia. ¶ Tene doctrinā glo.Bar.⁊ magis cōem,cum qua in dubio est tenendū:⁊ pro ea bene facit,q2 pena legis debet esse mitior,⁊ magis restringi q̄ pena hoīs.d.l.celsus.in pn̄.cū glo.§.de arbi.Bart.in.l.si insulā.in.viij.oppo.j.partis.§.e.⁊ in.l.amplius nō petitū.col.j.§.rem ra.ha. ¶ Cōfirmatur,q2 pena legalis censetur esse odiosior.eo q2 non procedit a cōsensu partiū expresso, put cōuentionalis.iuxta glo.in.l.auxiliū.in pn̄.§.de mino.⁊ pro ista cōmuni doctrina adde bonū text.in.l.si eum.§.homo sisti.§. si qs cau.vbi si promisisti sistere hoīem intra tantū tēpus sub pena:pone qd̄ iste homo sistēdus interim moriatur,certum est qd̄ amplius in termino sistere nō possum,tñ decidit ibi text.qd̄ illa pena nūq̄ cōmittit̄,nisi elapso toto tempore sistēdi:⁊ si dicas ad quid sit ista differētia,an sit pena.l.an pena hominis q2 pena hominis ⁊ sic cōuentionalis:q̄uis mero iure cōmittatur q̄primū certum est intra tempus cōuentū fieri nō posse:vt hoc tex.tamē nō potest exigi cum effectu,nisi elapso toto tempore:saltem obstante exceptione.l.in illa stipulatione si calēdis.§.eo.tenēt glo. et oēs hic:dic ex mēte Cuma.hic:circa fi.ꝙ vtilitas est euidens, qd̄ pena statim mero iure cōmittat̄:q2 tūc prorogatio termini talē penam iam cōmissam nō perimit:vt hoc tex.secus in pena legali:q2 cū illa nō cōmittatur mero iure anteq̄ sit elapsum totū tempus:certe prorogatio termini ante illud tepus facta,bene impedit penā cōmitti:⁊ ad hoc facit quod.ꝭ.proxime tenet Bar.in.ij. et.iij.q.

8 ¶ † Per istā cōmunē doctrinā Bart.decidit tres questiones.Prima qd̄ si statuto caueatur qd̄ elapso termino bāni, bānitus possit impune occidi,si cōstat bānitū intra terminū bāni comparere nō posse,tamen interim offendi nō potest ante terminum totaliter elapsum[a]:q2 ista est dilatio legalis.cum Bart. transeūt Ange.⁊ alij.idem tenet Bald.in.l.ij.ad fi.C.si pen.appel.mors interue.Ludo.in.l.nō omnis.in princi.§.si certū pet. Tu caue vltra scrib.q2 cōtra Bar.facere videt̄,qd̄ de primo bāniendus intra vnū diem,debet haberi pro bānito vt possit impune occidi:ſm Pau.in.l.iij.§.si seruus.in vna lectu.§.de acqui. pos.licet Pau.nō clare firmet:q2 questio pendebat de facto ſm eum.⁊ vltra eum facit,q2 potentia propinqua actui habetur pro actu.l.fi.vbi glos.⁊ Bal.§.de testa.mili.cū suis cōcor.quas alias dedi:⁊ licet Alex.in.d.l.iij.§.si seruus.col.penul.⁊ vlti. teneat cōtrarium,tamē eius fundamēta nō facerent cōtra presens propositum:sed vltra eum in cōtrarium facit:quia statutum disponēs qd̄ bānitus possit impune occidi vel offendi,intelligitur quādo tempore offensionis iam erat perfecte bānitus.ſm Ang.in.l.siue manifestus.§.tādiu.§.de ꝯdi.furti.per reg.l.in delictis.§.si damnū extraneꝰ.§.de noxa. ¶ Predictā decisionē limitat Bart. hic,nisi pena esset talis que ipso iure secū executionē traheret: puta qd̄ sit offendibilis,vel infamis,vel excōmunicatus:nam statim cū est cōmissum factum.l.facit executionem,licet lata sentētia statim nō habeat effectum.l.quod ad statū.in verb.cōfestim.

a ¶ Elapsū3. adde quod hāc qōnē in termis ponit.d.Mel.ō scto Semi.ī trac.bānitorū.in.iij.pte pn̄it pis.q.x.⁊ hoc idē t3 et refert bal.i.d.l.ij. C.si pē.app. mors inter. ⁊ vid q̄ ī sili idē do.Mel. ponit ī.iiij. pte dicti primi temporis.q.viij.

et.l.qui vltimo.in verbo statim.ff.de pe.⁊ cum Bar.tenēt Alex.
et latius Are.hic.col.vj.qui dicit ꝙ opi.Bar.sine dubio serua-
retur in practica:q̄ videtur cōis:quicquid teneāt Ang.⁊ Cum.
9 hic.¶ † Scdo querit Bart.an arbiter possit ꝓrogare terminū
statutum parti ad aliquid faciendū postq̄ certum est in termi-
no expediri non posse,ad hoc vt euadatur pena:⁊ distinguit: vt
per eum quem declara vt per Alexā.Adde quod qñ terminus
est statutus a iudice ad instantiā ⁊ vtilitatem partis, pars sola
sine iudice potest prorogare talem terminum ad finem euitādi
penam etiā banni.ita notabi.tenet Bart.in.l.j.§.⁊ post operis.
10 vbi dixi de ope.no.nun.¶ † Ultimo subdit Bart. qd̄ proroga-
tio termini facta eo tempore quo certum erat intra terminum
expediri nō posse id quod iuramento promissum erat, excusat a
periurio:q̄ periuriū est pena legalis,que potest a parte remit-
ti:s̄m Bar.in.l.labeo.vbi plene dixi.de iureiur.¶ Ultra Bar.
ad istam materiā adde quod decidit Bal.in.c. cum non ab ho-
11 mine.circa fi.de iudi.qd̄ stante statuto † quod si quis vulnerauerit aliquem puniatur in centum:que si soluere noluerit vel non
potuerit intra mēsem,amputetur sibi manus,lz vulnerans pro-
testetur se nō soluturum,debet expectari totus mensis: q̄ volū
tas hominis est mutabilis.vt no.in.l.qui bona.§.si quis stipula
turus.ff.de dā.infec.Adde facere.l.deberi.⁊ qd̄ ibi decidit Bal.
C.de fideicō.liber.⁊ retuli.ff.in.j.not.Itē adde facere suprascri-
ptam cōem doctrinam:q̄ cum ista sit pena legalis, non pōt cō-
12 mitti,vbi in totum sit transactum tempus mēsis. ¶ † Secūdo
adde quod tenet Jo.and.⁊ Abb.in.c.personas.ad fi.de appel.
quod si ille cui est assignatus terminus ad prosequendam ap-
pellationem restringit se taliter qd̄ impossibile sit amplius in
termino posse prosequi,nō tamē ante elapsum totum terminū.
succedit pena iuris:que vult qd̄ appellatio intelligatur esse de-
serta.Ad hoc etiam pōderat Abb.text.ibi: in verb.ex tūc: que
dictio denotat extremitatē tēporis,⁊ sic innuit ꝙ post terminū
sit exclusus,⁊ non ante.¶ Tertio adde glos.not.in cle. vt hi qui
13 in verb.constitutus.de eta.⁊ quali. que tenet quod † pena lega
lis seu canonica,per quam transfertur in superiorem ius proui-
dendi ecclesie,non cōmittitur ante lapsum finem termini:lz cer
tum sit quod eligētes intra terminum eligere non possint.alle-
gat ad hoc tex.in.d.c.cōmissa.in prin.¶ Quarto adde illud qd̄
tenet glo.not.in.c.vbi periculum.in prin.in ver.decem diebus.
de elec.in.vj.qd̄ cardinales qui sunt adeo remoti,ꝙ nullo mo-
do possent venire intra decē dies ad locum vbi debet celebrari
electio pape,tamē debent expectari per totum terminum decē
dierum.⁊ sequitur Bal.in.c.licet de vitanda.col.pe.ad fi.⁊ vlti-
ma de electio.q̄ ista dilatio decē dierum est legalis seu canoni-
ca,sine aliquo ministerio iudicis:ergo debet expectari qd̄ tota
labatur.¶ In eadem glo.ibi:hac distinctione.s.de qua in text.
scz vtrum mora esset prius cōmissa an non.¶ In ea.gl. ad fi.ex
14 ista vltima parte glo.iuncta prima habes † ꝙ stipulator eligen
do opus,nō possit postea penā petere: obstāte sibi exceptione:
q̄ recipiēdo opus,penā remisisse videt̄.l.ij.in princ.ff.si qs cau.
et.l.post diem.ff.de le.cō.⁊.l.cū in plures.§.lege.ff.loc.¶ Limi-
tat gl.nisi esset dictum rato manēte pacto.in ista ergo lege pos-
set vtrūq̄ peti si fuisset dictū rato manente pacto:subtilis Pe.
de bella perti.subtiliter reprehēdit istam gl.q̄ in isto tex. opus
erat in cōditione,⁊ nō in promissione:vt patet in princ.huius.l.
ergo non pōt dici ꝙ aliquod pactum precesserit ergo non pōt
conuenire clausula rato manēte pacto: vbi non est pactū: vñ in
hoc tex.s̄m eum fuit apposita pena loco cōtēptus,⁊ nō loco ꝑn-
cipalis facti:⁊ sic operis ex quo opus nō erat in obligatiōe:sed
qñ pena apponit̄ loco cōtemptus,stipulator potest eā cōsequi
simul cū ꝑncipali.l.si quis rē.⁊.l.cū pena.ff.de arbi. ergo vtrūq̄
habebit stipulator cessante.d.clausula prout dicimus in.l.centū
capue.ver.neq̄ enim hec causa.ff.de eo qd̄ cer.loc. vbi interesse
ratione loci petit̄ simul cū principali.Bart.tenet cōtra Pet.et
sequitur gl.q̄ post morā cōmissam nō refert an stipulatio ince-
perit a conditione vel a conuentione.l.j.§.itē si ita.in fi.ff. ad le.
falci.q̄ post morā prior obligatio nouat̄:vt.l.obligationū fere.
§.fi.ff.ti.j.sed istud nō tollit fundamentū Pet.qd̄ cū hic nō fue-
rit pactū,ergo nō poterit cadere clausula rato manēte pacto,
vbi nō est pactū:q̄uis mora fuerit cōmissa.scdo mouet̄ Bar.q̄
quo ad illud qd̄ est in solutione.⁊ non in obligatione, pōt mora
purgari vsq̄ ad litē contestatā:vel vsq̄ ad s̄niam.l. itē veniūt.§.
cū prediximus.ff.de pe.here.⁊.l.si qs stipulatus fuerit decē in
melle.ff.de so. ergo cū in hoc tex.opus fieri saltē sit in solutione:
ergo suscipiendo opus mihil preiudico in pena:sed istud funda-
mentum etiam nihil facit ad clausulaz rato manente pacto: vñ
Bar.nesciēs aliter euadere:intelligit ꝙ etiam in hoc tex.opus
fuit in obligatione:qd̄ est cōtra principiū huius.l.vbi fuit in cō-
ditione.⁊ ea que sunt in cōditione nō sunt in obligatione.l.si qs
15 sub cōditione dādorum.x.ff.si qs omis.cau.test.¶ † Ultimo ex-
tra gl.per istū tex.in prin.in ver.arbitratu meo.iūcta expositio
ne glo.ij. que intelligit de arbitratu in ꝓrogatione termini:⁊ iū
cto ver.nec ad rem vbi est tex.ꝙ non requirit̄ alia interpellatio
notat sing.Bar.ꝙ si ꝓmisi tibi dare centū in paschate,⁊ abinde
in antea ad oēm tui petitionē:ꝙ dies paschatis cōstituit me ꝓ-
missorē in mora,absq̄ alia interpellatione:ac si simpliciter pro-
misissez soluere i paschate:⁊ illa vba abinde in antea ad oēm ⁊c.
important qd̄ possis mihi prorogare terminū si velis,⁊ si nō ꝓ-
rogaueris dies paschatis interpellat pro homine,⁊ cōstituit in
mora.casus est hic sing.in iure s̄m oēs:⁊ oēs indifferēter sequū
tur.⁊ sic diligenter no.ꝙ nō solum dies certa ⁊ inuariabilis in-
terpellat ⁊ cōstituit in mora.l.magnam.in verb.certo.C. de cō-
trahē.sti.⁊.l.si ex legati causa.ff.eo.sed etiā dies a principio cer-
ta.sed variabilis i longinquū tempus ad volūtatē stipulatoris
interpellat ⁊ constituit in mora.tex.est hic solēnis iuncta gl. Et
ita amplia regulam predictā qd̄ nunq̄ exeat de memoria tua.
s̄m Ang.hic:col.j.⁊ ad istā decisionē Bar.adde ꝙ idē ēt tz bal.
in.l.j.i vl.co.C. qñ dies leg.ced.Ang.⁊ Imo.in rep.l.si insulā.in
xxvj.col.ff.e.⁊ in.l.ita stipulat⁹.j.e.Alex.in.l.quoties in diē. col.
j.ff.eo.¶ Scdo adde tex.expressiorem in.l.fi.§.preterea.in verb.
vel postea.C.de iur.do.⁊ ibi Bal.col.pe.ad hoc no.⁊ dicit etiaz
quod glo.ij.hic est ad hoc singularis.ad idez tex.in.l.si ita quis
promiserit in prin.in ver.deberi.vbi Bal.ad hoc no.j.e.¶ Ter
tio adde qd̄ alibi per istam sing.glo.decidit singu.Bal.in. c.mā
datum.ad fi.de rescrip.quod si papa mandat capitulo qd̄ reci-
piat talem in canonicum intra mensem,et postea quandocūq̄:
qd̄ elapso mense nō requiritur alia monitio, nec interpellatio:
q̄ illa adiectio ⁊ postea quandocūq̄ non facit dilationem: per
istum tex.s̄m lecturā gl.ij.et Bart.vbi est tex. quod si quis pro-
mittat mihi decem vsq̄ ad mensem,⁊ postea quandocūq̄:adie-
ctio ⁊ postea quandocunq̄,non facit dilationem:quod reputat
Bal.tenendum mēti.¶ Quarto per istam gl.dicit Bal. in.c.ij.
an ille qui interfecit fratrē dñi sui.in vsi.feu.idē esse si debitor ꝓ
misit mihi soluere vsq̄ ad decē dies.⁊ postea qñcunq̄ interpel-
lauero eum,adhuc isti decē dies interpellāt pro hoīe. ¶ Quin-
to per istum tex.cum gl.dicunt Bal.⁊ Ang.in.d.l.magnam.col.
j.C.de cōtra.stip.quod si promisi tibi stichum vel aliud vsq̄ ad
pascha:et abinde in antea ad omnē tuam petitionem: et si non
dedero,ꝓmisi centū nomine pene:quod etiā tunc dies pascha-
tis interpellat, vt stipulatio cōmittatur:⁊ ita loquitur etiā iste
tex.quo ad commissionem pene.¶ Sexto per predicta decidit
not.Bal.in.d.l.fi.§.preterea.colū.penul.C.de iur.do.quod si sta
tutum disponat,quod debitores frumenti propter caristiaz nō
possint exigi intra annum:sed post annum teneantur soluere ad
petitionem creditoris quod talis annus interpellat ⁊ constituit
in mora absq̄ alia noua interpellatione q̄uis statutuz dicat ad
petitionē creditoris, quod ꝑpetuo teneas cordi fixū. ¶ Septi-
mo adde bene facere quod dictum est in cōuentione,quod cre-
ditor nō possit petere ante pascha certe pascha interpellat ⁊ cō
stituit in mora.per glos.ordi.in.l.si duo.§.fi.ff.de cōstit.pecu.iun
cta.l.promissor stichi.eo.ti.⁊ ibi p Cy.⁊ non habes alibi tactum
nisi per Cy.ibi.⁊ ita formaliter refert ⁊ sequitur Bald.in.l.sed si
ex stipulatu.ff.eod.

1 ☞ Qui non dat fideiussores de euictione,⁊ nō liberat rem vēdi
tam vt promisit,tenetur ad interesse.
2 Impsonalitas in verbo executiuo,nō vitiat stipulationem.
3 Hec verba posita in commissionibus consultoris facti.s. consu
latur quid iuris quid importent.⁊ nu.4.5.⁊.6.

1 **Cum venderet.** † Qui nō dat fideiussores de
euictione,⁊ nō liberat rem vē-
ditam vt ꝓmisit,tenet̄ ad interesse.h.d.ratio q̄ promisit factū.s.
liberare,⁊ fideiussores dare,⁊ i obligationib⁹ facti succedit obli
gatio ad interesse.l.stipulationes nō diuiduntur.versi.celsus.ff.
eo.⁊.l.si quis ab alio.in fi.de re iudi.ideo ꝓculus hic recte respō
det,tanti litem estimari quanti actoris interest.¶ No.primo ex
2 tex.ibi:fideiussores ꝑstare.⁊ ibi liberare † ꝙ impersonalitas in
verbo executiuo nō vitiat stipulationem:q̄ talia verba referun
tur ad personas contrahentiū.⁊ sic ad personam vēditoris.ad-
de Bar.in.l.stipulatio ista.§.si qs ita.el.j.in.ij.op.ff.e.no.in aut.
3 si quando.C.de cōstit.pecu.¶ † Secūdo no.ex tex.ibi:quero qd
iuris sit.s̄m Ang.⁊ Imo.pro cōmissionibus que tota die fiunt
consultoribus,sub istis verbis,cōsulatur quid iuris,nam habet
cōsultor per ista verba cōmissionem dandi consilium super toto
de eo quo potest queri ex facto narrato.Adde tex. not.in.l.eius
qui in ꝓuincia.in prin.in ver.cōsulebat̄ quid de his iuris: iūctis
sequentibus verbis.ff.si cer.peta.per quem tex.not.ibi Ang.qd̄
cōsultor cui cōmittitur causa consulenda per illa verba quid iu-
ris,habet cōsulere nō solum circa merita cause:sed etiam circa
ordinem iuris:⁊ nō solum circa principales questiones:sed etiā
circa accessorias:⁊ ita etiā ponderat illū text.Bal.in.c.j.in prin.
vbi etiam

vbi etiā est tex.in ver.quid iuris.col.ij.si de inuesti.feu.ɔtro.fue.
4 in feu.⁊ibi tenet Bal.† ꝙ qñ causa cōmittitur cōsulenda cōsilio sapiētis,vt videat quid iuris:q2 cōmissio est generalis,⁊ oīa capitula cōplectitur:tūc nisi ɔsultor reddat cōsiliū super oībus tā principalibus ꝗ̄ emergētibus ⁊ incidentibus nō videt̄ consiliū dedisse.l.quid tamē.§.de arb.ita ibi pulchre tenet Bal. Itē ad de Ang.in.l.querebat̄.in prin.§.de testa.mili.vbi not.illū tex.in vb.qd iuris ad cōmissiones que fiunt tota die cōsultoribus per ista verba,quid iuris sit visis in actis.est em̄ ita pregnans commissio qd̄ eius vigore potest inuestigare consultor oīa antecedētia sequentia ⁊ cōnexa ꝑm eum. Item adde ꝙ quādo fit cōmissio ɔsultori,vt videat que sint partes iudicis de causa cognoscētis,sub ista cōmissionis forma cōmittitur,sicut qñ dicitur videat qd iuris ꝑm Ang.⁊ Imo.in.l.titia diuortiū.per illū tex.§.sol.mat. Itē adde qd̄ notabiliter ⁊ magistraliter tenet bal.in.c.pmo.ad fi.de lit.cōte.vbi tenet ꝙ est differētia an cā cōmittat̄ cōsulenda,vt videatur quid iuris:⁊ tūc talis cōmissio est ampla,vt dixi:an cōmittatur vt cōsulatur qualiter iudex debeat ex actis diffini-
5 re cām:⁊ tunc est restrictiua.† Et per hoc dicit Bal.vidisse quēdam magnū aduocatū qui vsus est pulchra cautela.nā si fiūt positiones cōtumax in respōdendo positionibus habetur pro cōfesso.c.ij.vbi glo.⁊ doc.de confes.in.vj.modo dū clientulus suus deberet haberi pro cōfesso,q2 fuit cōtumax in respondendo positionibus,fecit cōmitti cām cōsilio sapientis,sub hac forma:vt referret que essent partes iudicis in diffiniendo:⁊ q2 nō erat pnuntiatum ꝙ positiones haberētur pro confessatis,non potuit consulere ꝙ positiones haberent̄ pro cōfessatis:⁊ sic stetit actor absq3 probatione:⁊ sic nihil nocuit nō respondisse positionibus ideo ꝑm eū debet esse cautus aduocatus alteri9 partis:ne sinat clientulū circūueniri in formatione pūcti:qui transmitti debet
6 cōsulendus,⁊ fuit pulchra ⁊ vtilis cautela. ¶ † Item ad decisionem Ang.⁊ Imo.hic adde Imo.Alex.⁊ Moder.in.l.si fundū sub cōditione.§.stichum.§.de leg.j.Imo.in.l.qui quadringēta.in prin.§.ad leg.fal.Cano.in.c.iij.per illum tex.de cōsuetu.⁊ per ista limita ⁊ declara qd̄ no.Barto.⁊ alij in.l.lecta.in.iiij.col.§.si cer.pe.vbi Bar.no.ꝙ consultor nō potest cōsulere nisi super eo quod est ei cōmissum:q2 si cōmissio fiat per illa verba quid iuris dicitur habere latam cōmissionem. ¶ Glos.in verbo estimari. ibi:non in obligatione.glos.male dicit,⁊ cōmuniter reprobatur q2 in obligationibus faciēdi post morā interesse est in obligatione.l.stipulationes nō diuiduntur.versi.celsus.§.eod.sed in obligationibus dandi:q2 sunt precise,interesse nō est in obligatione etiam post morā.l.vbi autem.§.fi.⁊.l.si seruū.§.fi.§.eo. ¶ Glos.fina.in verb.interest.diuidit̄ in duas partes. In prima ponit qua actione istud interesse petatur. In secūda an factum possit precise peti:secūda ibi:non ergo precise. ¶ In prima parte glo.inaduertenter presupponit,ꝙ in hoc tex.nō fuerit stipulatio:⁊ sic nō intelligit istum.§.ꝑm titulum sub quo situatus est contra.l.imperator.§.de in diē addic.secūdo ⁊ fortius dicit contra istum tex.ibi:is qui ex stipulatione id futurū pmisit:vñ videret̄ dicendum ꝙ in hoc tex.agat̄ actione ex stipulatu ad interesse,vel certi ɔdictione ex stipulatiōe.ꝑm qd̄ no.per glo.⁊ doc.in.l.certi ɔdictio.in prin.§.si cer.pet.saluādo glos.a tāto errore potes dicere altero de duobus modis:vel qd̄ glos.voluerit dicere ꝙ nō soluz qñ stipulatio intercessisset,vt in tex.posset ex ea agi:sed etiā quādo pactū:q2 cū sit incontinenti appositū iuxta emptionē ⁊ venditionē,informat actionē ex empto,vt etiā competat ad deductuz in pacto. Uel secūdo potest singulariter intelligi ista glo,prout etiam ex ea no.Bexu.hic:ꝙ non solum pactū appositum incōtinenti iuxta contractū vēditionis informat vt actio ex empto cōpetat etiā ad deductum in pacto:vt late traditur in.l.lecta.vbi tex.prin.§.si cer.pet.⁊ in.l.petens.C.de pac.⁊ in.l.iurisgē.§.quinimo.§.de pac.sed etiā si fit stipulatio:⁊ sic pactum vestitum.nam stipulatio est pactū.l.j.in fi.§.de pac.vnde si stipulatio apponatur incontinenti iuxta contractum venditionis ad aliquid dandum vel faciēdum:certe actio ex vēdito informata competit ad deductū in stipulatione:⁊ lz ipse pro hoc nihil allegat:qd̄ nō solum pactum nudum,sed etiam stipulatio apposita iuxta cōtractum vēditionis informet actionem ex vēdito que est bonefidei,vt etiā competat ad deductuz in pacto.tex.est no.in.l.predia.§.de act.emp.ꝑm scdam lectu.glos.ibi:quā Bart.in.j.col.ad fi.approbat ⁊ not.ad hoc.⁊ alij ibidē sequūtur:dixi in.d.l.petens.vbi etiam Allegā.⁊ Moder.ad hoc no. Item dū glo.dicit quod etiā cōpetit actio prescriptis verbis,que oritur ex pactis nudis appositis iuxta cōtractum.l.ij..C.de pac.inter emp.⁊ vendi.de hoc dic vt plene tradit̄ p Bar.⁊ oēs in.d.l.petēs.⁊ in.d.§.quinimo.⁊ estimabit̄ in hoc tex.interesse ꝑm Bart.ꝗ̄to minoris fuisset res nō promissa liberatione:⁊ sic ꝗ̄to minus venderet̄ res,q2 sit obligata.l.j.§.fi.heres.§.ad trebel.licet aliqui dicāt,vende mihi pro quinquaginta libris minus,⁊ nō curabo qd̄ pmittas eā libera-

re ꝑm Bart. ¶ In scda parte glos.tenet ꝙ nō possit precise agi ad factum.dic vt late per Bart.in.l.stipulationes nō diuidūtur in.x.oppo.⁊ seq.⁊ in.vij.q.§.eo.

1 ☞ In stipulatione rem prestari,post moram succedit obligatus ad interesse.
2 Promissio fundi simpliciter facta intelligitur dari.

1 **SI fundum.** † In stipulatione rem pstari post morā succedit obligatio ad interesse.h.d.⁊ sic fundū prestari idē importat ꝙ fundū tradi:q2 neutro casu venit trāslatio dominij vt hic.iūcta.l.si rē tradi.§.eo.⁊.l.ex empto.in prin.⁊ ibi no.Bar.§.de act.emp.secus est in verb.dari.l.vbi autē nō apparet.§.fi.⁊.l.si seruū.§.fi.§.eo.⁊.§.sic itaq3.insti.de act.si aūt stipulor simpliciter fundū,nō adiecto prestari vel tradi vł dari,intelligitur ꝑm Bar.⁊ alios dari per.l.filiusfa.§.fi.cum glos.§.eo.⁊.l.si ita distrahatur.§.j.§.de contrahē.empt.ratio q2 fundus non est aliud ꝗ̄ proprietas ⁊ vsusfructus.l.qui vsumfructuz.§.eo.⁊.l.si alij.§.de vsu ⁊ vsufr.leg.vñ qui pmittit fundū,pmittit pprietatē ⁊ vsumfructū,⁊ cōsequēter dari.idem videtur dicendū,si quis in libello simpliciter peteret titium condēnari ad fundū:nam intelligeretur petere condēnari ad dandū,nisi natura cōtractus preambuli vel narrationis aliud induceret arg.l.si stipulatus.§.de vsur.
2 ꝑm Bar.Imo.⁊ Cy.hic. ¶ † Adde ad Bar.dū tenet ꝙ pmissio fundi simpliciter facta intelligitur dari.idē tenet Bar.in.l.cum mota.circa med.C.de trāsac.Bal.Imo.Flo.Alex.⁊ Are.in.l.si a substituto.§.j.§.de leg.j.Bal.in.l.j.in pe.col.C.de iur.do.Lud.ro.⁊.d.Alex.in.l.scire debemus.§.si a fure.per illū tex.§.e. Item facit ratio,q2 verba in dubio debent intelligi in potentiori significatu.l.j.§.qui in perpetuum.§.si ager vecti.vel emp.pet.c.si pater.de testa.in.vj. ¶ Glos.in vb.intersit.ista gl.format quatuor cōtraria,⁊ in tribus de solutione se remittit:⁊ sic diuidit̄ in quatuor partes que patent in glos.dic ad primū ⁊ vltimum contrarium,que ad idem tendūt ꝙ in actionibus stricti iuris,fructus non veniūt vt fructus,nisi a tempore litis cōtestate:sed vt interesse veniūt a tēpore more:vt hic:⁊ differētia est an fructus petātur vt fructus an vt interesse.vt declarat Bar.⁊ alij in.l.si filiusfamilias.§.j.vbi dixi.§.eo. Ad scdm cōtrariū de.l.si filiusfa.§.fin.§.eo.dic ꝙ ibi erat in obligatiōe fundū dari:q2 fundus erat simpliciter pmissus.vt dixi in tex.sed in obligatione rem dari,non succedit ex mora obligatio ad interesse sicut hic in obligatione rem prestari vel tradi:ideo nō veniūt fructus vt interesse a tpe more,sicut veniunt hic in alio cōtrario:qñ simul pmittit dari et tradi:dic ꝙ verbum dari sumitur pro tradi,ꝑm naturā contractus emptionis in quo apponitur:de cuius natura nō est quod transeat dominiū.l.ex empto.in princi.§.de act.emp.⁊.l.fin.§.de condi.ob cau.tamē illa duo verba rem dari.⁊ vacuam possessionem tradi,operātur vt habeatur ratio fructuum:vt dixi in.d.l.si filiusfamilias.§.fi.

2 ☞ Stipulatio incerta ratione temporis vel quātitatis,vel loci,vel rei redditur nulla.
3 De equitate cano.incertitudo nō vitiat stipulationem.
4 Ualet obligatio qua pmitto tibi quicquid tu volueris vel quicquid tu petieris.
5 Inter ius ciuile ⁊ canonicū nō debet induci discordantia.
6 Ualet stipulatio si stipulor mihi dari centū p eo quē nominabo:non ob.incertitudine persone.
7 Quādo stipulatio penalis dz cōmitti ex eo qd̄ aliquid desijt fieri aut prestari:an cōmittatur anteꝗ̄ declaretur per iudicem.
8 Ubi dispositio penalis incipit a pcedēti cōditione,ad hoc vt cōmittatur exigitur ꝙ desinat conditio posse existere.
9 Quādo actum est ꝙ non soluto hoīe sola pecunia debeatur,per hoc nō tollitur quin possit homo solui aut pecunia.
10 In stipulatione pretoria quādo dies nō exprimitur,intelligitur arbitrio iudicis.
11 Incertitudo regulariter vitiat:fallit tñ in pluribus casibus.
12 In emptione ⁊ locatione requiritur pro forma,qd̄ pretiū a principio sit certum in quantitate.
13 In quibus casibus incertitudo nō vitiet.
14 An valeat promissio consistentiū in numero:pondere vel mēsura:nō expresso pondere numero vel mensura.
15 Homo nō habet fines destinatione patrisfa.sed a natura.
16 In vltimis volūtatibus nō est differētia,si incipiat a precedenti cōuentione,an a dispositione pura vt cōmittatur pena.
17 An distinctio ver.itaq3.l.nostre habeat locū in dispositionibus legalibus vel statutarijs.
18 Mora cōmittitur per litis contestationem.
19 An stipulatio penalis nouet obligationem precedentem principalem.
20 Etiam in stipulatione penali hodie non fit nouatio,nisi expresse agatur a partibus.

12 Qualiter stipulatio pura committatur quo ad obligationem:
petitionem: executionem ⁊ moram.
22 Stipulatio in diem qualiter ⁊ quando committatur.
23 Stipulatio conditionalis qualiter ⁊ quando committatur.
24 Qualiter stipulatio penalis incipiens a precedenti dispositio-
ne vestita committatur.

Ita stipulatus. Ista lex est famosa et
valde difficilis: et ſm
Bar. est vtilior lex q̃ sit in corpore iuris: quã ipse mul
tum alto stilo cõmentauit: ego substantiã attingam,
et que necessaria videbunt̃ ad declarationem materie. Omisso
summario Bar. ⁊ eius diuisione summa clari⁹ ſm Pau. de ca. ⁊
1 d. Alex. ¶ † Quãdo in principali stipulatiõe vertit̃ incertitudo
circa diem, per errorẽ vel obliuionẽ partiũ omissum, redditur
nulla tã principalis stipulatio q̃ penalis: sec⁹ si ex certa scientia
q̄ tunc neutra redditur nulla, si autem propter incertitudinem
quantitatis vel loci vel rei, vitiat̃ indistincte tam principalis q̃
penalis, siue sciẽter siue ignorãter specificatio sit omissa. Item
stipulatio penalis nõ committit̃ nisi cũ desijt posse fieri vł dari
quod est in stipulatione deductũ, siue stipulatio inceperit a pre-
cedenti dispositione, siue a precedẽti conditione: ſm Pegasum
sed ſm Sabinũ, vtroq̄ casu cõmittit̃, cũ potuit facere vt daret
et per ipsum promissorẽ steterit quominus faceret vł daret: sed
ſm autorem istius. l. si stipulatio incepit a precedenti cõditione,
vera est opinio Pegasi. si vero a precedẽti dispositione, vera est
opinio Sabini. sed in vltimis volũtatibus indistincte a tempo
re cessationis cõmittitur pena. Item sola pena potest peti, ⁊ nõ
simul res principalis, nisi actum sit ꝙ vtrunq̄ petatur. h. d. tota
ista. l. ⁊ considera ꝙ iurecõ. in tota ista. l. de tribus principaliter
tractat. primo de quadruplici incertitudine vitiãte stipłonem:
vna est diei seu temporis. alia circa quantitatẽ. alia circa locũ.
alia ⁊ quarta circa rem. In scda tractat de stipulatione valida
quando cõmittatur. In tertia ad quid cõmittatur. secũda ibi:
qd si ab initio. tertia ibi: qd sine dubio. ¶ In prima ergo parte
erat actum inter partes in prefationibus cõtractus, qd tẽpore
stipulationis deberet exprimi aliqua certa dies, in qua esset si-
stendum: ⁊ postea quando deuenerũt ad stipulationem per er-
rorem vel obliuionem omiserunt apponere diẽ in qua deberet
sisti: tunc vitiatur vtraq̄ stipulatio, tam principalis q̃ penalis:
q̄ est impefecta ⁊ incerta, sicut vitiat̃ stipulatio cõsistentium põ
dere, numero vł mensura: nõ expressa quãtitate: vel quãdo pro-
mittitur opus fieri coherẽs solo, nõ expresso loco vbi debeat fie
ri: vel cum promittit̃ fundus nõ adiecto nomine. ¶ In secũda
parte principali: ibi qd si ab initio. loquitur qñ stipulatio valet
q̄ a principio fuit actũ inter partes quod sisteres quacũq̄ die
placuerit tibi promissori, vel stipulatori, ⁊ sic vel actori: vel reo: ⁊
sic dies sistendi fuit positus in volũtate promissoris, vel stipula-
toris, non autem substantia obligationis: ⁊ sic ex certa scientia
partium dies certus fuit omissus ⁊ si nõ sisteres ꝓmisisti certã
quantitatem pecunie nomine pene: dubitatur qñ talis stipula-
tio penalis cõmittatur: et ista secunda pars principalis huius
legis q̃ tractat de cõmissiõe stipulationis penalis, est difficilior
et magis vtilis q̃ alia pars hui⁹ legis: ⁊ ista subdiuidit̃ in quin
q̄ particulas: prout etiã Dy. et Bar. faciunt. In prima tractat
quando stipulatio incipiens a precedẽti dispositione pura, sub-
ducta stipulatione penali sub cõditione cõmittatur. In secun-
da quãdo stipulatio incipit a precedenti cõditione consistente
in non faciẽdo. In tertia quando incipit a precedenti conditio
ne consistente in nõ dando: ⁊ in hoc ponit opinionem Pegasi.
In quarta circa idem ponit dictũ Sabini, qd videbatur dicto
Pegasi cõtradicere. In quinta discordãtiam Pagasi ⁊ Sabi
ni ad concordiam reducit. secũda ibi: sed ⁊ si ita. tertia ibi: item si
qs. quarta ibi: sabinus. qnta ⁊ vltima est ibi: itaq̄. ¶ In tertia
parte principali ibi qd sine dubio. illa dictio ꝙ: capitur per glo.
pro sed: ⁊ legitur litera vt in gl. in verb. quod hoc modo. sed sine
dubio verũ est quod homo ⁊ pena debeatur quando id actum
esse probatur. Secũdo modo potest legi ſm Od. laud. quem re
ferunt Bar. ⁊ alij. ꝙ illa dictio qd: sit relatiuum ad dictũ Sabi-
ni precedens: ⁊ est sensus, quod. s. dictum Sabini est verum cũ
id actũ probatur si homo datus nõ fuerit ⁊ homo ⁊ pecunia de
beatur: ratio q̄ quãdo actum est quod vtrũq̄ debeatur, si inspi
ceretur dictũ Pegasi inutilis esset talis stipulatio: q̄ reperiret̃
concepta in casum in quo vtrũq̄ dari nõ posset. nam si debere-
mus expectare quod res posita in cõditione nõ posset prestari,
vt vult Pegasus: tũc illud pactũ quod vtrũq̄ debeatur esset
impossibile quãdo res que desijt posse prestari non posset pre-
2 stari simul cum pena. ¶ † No. primo ex prima parte principali,
quod stipulatio incerta ratione tẽporis vł quãtitatis vel loci:
vel rei redditur nulla: ⁊ sic tex. loquit̃ de quadruplici incertitu-
dine. Limita primũ de incertitudine temporis vt procedat qñ
declaratio temporis esset omissa per errorem contrahẽtium et
obliuionẽ prius ordinate inter eos forme: tũc habet vitiare: ita
proprie loquitur ista lex. ⁊ l. triticũ. §. e. al's incertitudo tempo-
ris non hꝫ semper vitiare actum: vnde si iudex in sententia con
demnatoria dicat relego vel deporto te ad tempus: ita qd fecit
mentionẽ temporis, non tamen dixit quanti temporis tũc tem-
pus sine vlla declaratione prolatũ significat decennium: vt est
tex. sing. in. l. sine prefinitione. ff. de penis. per quem tex. ita limi-
tat. l. nostram Bal. in. c. ex literis. in. vij. col. de cõsti. ⁊ per illum
tex. singulariter infert quod si appareat instrumẽtum feudi vel
emphyteusis sub hoc tenore, valet ad tempus nec esset aliter tẽ
pus declaratũ intelligeretur de decẽnio: quod inter breue tem
pus ⁊ lõgissimum tenet medium: vt ibi per eum: ⁊ per eundem
Bal. in. l. a muneribus. C. de decur. li. x. ⁊ ille text. in. d. l. fine, pre
finitione. est sing. ⁊ nõ habet concor. ſm Bar. ibi: ⁊ Bald. in. c. j.
de trãsla. prela. ⁊ in. c. j. circa prin. de postul. do. Anto. do. Abb.
Imo. ⁊ alij. in. d. c. ex literis. alibi tamẽ not. Bal. in. l. vsure. C. de
vsur. quod tempus absolute positũ ponit̃ pro anno: ⁊ tempus
in plurali numero pro biẽnio: ⁊ dimidiũ temporis pro sex men-
sibus: nihil allegat: sed talẽ doctrinam facit ex suo capite: sed tu
dic qd in istis consideranda est natura cause seu negotij. ſm qd
in simili dicũt gloss. ⁊ doct. in. c. ex literis. in vers. in perpetuum.
3 de condi. ¶ † Secũdo principaliter aduerte quod licet incerti
tudo de iure ciuili vitiet stipulationẽ vt hic: tamen secus est de
equitate canonica. nã promissor potest cõpelli vt promissa in-
certa declarãda arbitrio boni viri adimpleat: dictũ fuit singu-
lare ⁊ famosum Archi. in. c. sunt nõnulli. j. q. j. quod refert dom.
Alex. hic. col. iij. ⁊ dicit quod istud dictũ est legistis incognitũ.
ego istud dictũ plene examinaui in. l. triticum. §. eo. ad ibi dicta
4 me remitto. ¶ † Tertio principaliter aduerte: ꝙ valet obliga
tio qua promitto tibi quicquid volueris: vel quicqd petieris vt
est tex. no. in. c. cum iuramẽto. de homici. ⁊ ibi do. Anto. de but.
et Io. de ana. ad hoc no. illum text. eo q̄ tunc incertitudo con-
fertur in personã creditoris. ergo valet. l. si ita legatum. §. illi si
volet. §. de leg. j. iũcta. l. a titio. §. fi. vbi Bar. §. eo. secus si incerti
tudo cõfertur in personã promissoris: puta ꝓmittis dare quic-
quid volueris, tunc nihil valet: q̄ dando paleam vel muscam li
beraretur: ⁊ sic promissio iudicaret̃ derisoria. vt no. glo. in. l. le-
gato generaliter. de leg. j. ⁊ in. l. cũ post. §. gener. §. de iure dot. ⁊
dicit Alex. quod istud nõ traditur a legistis ⁊ ita trãsit. ¶ Tu
aduerte quod tex. in. d. l. si ita legatũ. §. illi si volet. iũcta. l. a titio.
§. fi. cum ibi not. per Bar. nihil faciunt quia ibi non erat incerti-
tudo, imo res certa erat ꝓmissa, si stipulator voluerit. Item ad-
uerte quod tex. in. d. c. cum iuramẽto. nõ bene probat quod pro-
missio valeat: quando incertitudo confertur in personam credi
toris: hoc nõ decidit ibi tex. nisi dicas ꝙ ideo ibi nõ valebat pro
missio, incerta heredis: eo q̄ cõtinebat illicitum. prout etiam est
tex. not. de eodem in. c. vnusquisq̄. xxij. q. iiij. ergo a cõtrario sen
su, si nõ continuisset illicitum valuisset. non obstã. incertitudine
ex parte stipulatoris: sed certe per tale argumentum a cõtrario
sensu non debet induci correctio iuris ciuilis: ſm glo. in. c. cupiẽ
5 tes. §. qd si p viginti. de elec. in. vj. † nec etiã debet induci discor-
dantia inter ius ciuile ⁊ canonicũ. c. cum expediat. de elec. in. vj.
preterea etiam de iure canonico verba generalia prolata ad cõ-
placentiam stipulatoris, nõ inducunt obligationem. tex. est sin-
gu. ⁊ not. ⁊ dignus. in. c. cũ venissent. circa med. de insti. ⁊ ibi Io.
and. do. Anto. ⁊ Abb. ⁊ alij ad hoc no. vbi per illa verba gñalia
Archidiaconi, qd archieps faceret de omnibus reddit ib⁹ ipsi⁹
archidiaconi ad suum placitum: non per hoc fuit obligatus ar-
chiepiscopo ad aliquid: ⁊ per illum tex. colligunt etiam Cardi. ⁊
Imo. ibi. col. xviij. quod verba generalia non obligant, quando
proferũtur per modum liberalitatis vulgariter consuete: vt q̄
dicitur omnia mea tua sunt: vnde dicit glos. not. in. l. ij. C. in qui.
cau. co. do. accu. pol. lib. xj. qd sepe vulgariter dicit amic⁹ amico:
tuus sum in oibus: ⁊ oia mea tua sunt. ¶ Item dicit Ang. in. l.
si cui. §. de seruitu. quod si aliqs dicat, de me ⁊ ex meis facias ad
libitum tuum: nõ sequitur quod donem tibi mea vel aliquid ex
meis. Item verba generalia ⁊ reuerentialia sunt potius adula
toria q̃ obligatoria. d. c. cum venissent. ſm Bal. in consi. ccxviij.
iij. partis. inci. petita venia. col. iij. Item verba iactantia prola-
ta coram testibus ad hoc non adhibitis, nõ inducunt dispositio
nem. l. fi. et ibi Bar. no. §. de testa. ¶ Item per tex. in. d. c. cum ve
nissent. decidit no. Ludo. in repeti. rubri. de arbi. col. iiij. quod si
petenti tibi quod donem tibi talem rem ego respõdeam nõ tm̃
istam rem, sed quicquid tibi placet dono quod petẽs nõ potest
ex tali responsione se fundare, etiam ad petendum rem specifica
tam: q̄ talis promissio est nulla. alleg. Bal. in conclusionibus in
ris ita tenere ⁊ reputat singulare. ⁊ sequitur etiã Alex. hic. col.
ij. ⁊ do. Feli. in. d. c. cum iuramento. ⁊ per ista habes quod text. in
d. c. cum iuramento. ⁊ in. d. c. cum venissent. non cõtrariantur ad
inuicem

inuicem.lz Alex.reputet esse difficile cõtrarium,ꝛ dicit qꝺ non reperit ab aliquo tactum:ꝛ in solutione multuꝫ laborat,per quedam aduentitia ꝛ quasdam diuinationes.¶ Reliquos casus in quibus incertitudo nõ vitiat stipulationem:dicã post Bart.in gl.parua.in ver.stipulatus essem.ꝛ qꝛ iste tex.tractat de quadruplici incertitudine vt.dixi:ꝛ omittit de incertitudine personaꝝ: an vitiet.vide magistraliter per Bar.in.l.quidam.ff.de reb' du. per alios.in.l.id qꝺ pauperibus.C.de epis.ꝛ cleri.per Cano.in c.cum tibi.de testa.vide tex.no.in.l.si fuerit.ff.de reb.dub.et no.
6 ꝙ† si stipulor mihi dari centum pro eo quẽ nominabo:valet stipulatio non obstãte incertitudine persone:qꝛ videor mibi stipulari alio non nominato.casus est in.l.secũdum responsum.C.de cõtrahẽ.ꝛ cõmit.stipu.quẽ tex.ita alleg.Bald.in.l.cũ post.§.gener.in reportatis antiqs.ff.de iur.do.ẜm Alex.bic.col.xiij.qui addit ad boc tex.in.c.j.de feu.nõ ba.prop.nat.feu.in feud.miror de.d.Alex.ꝙ nõ allegauerit Bal.in.l.j.ad fi.prin.ff.de pact.vbi querit Bal.pone ꝙ sum stipulatus boc modo:ꝑmittis mibi recipienti pro eo quẽ declarauero:postea neminem declaro:an vitietur stipulatio:per istã.l.ꝛ.l.triticum.ff.eo.determinat ꝙ non: qꝛ si neminẽ declaro,ꝑsumor recepisse pro me ꝛ beredib' meis, et sic possum agere:vel ego vel beres meus.ita dicit esse tex.no. in.d.l.scđm.ꝛ ita refert ꝛ sequitur idẽ Alex.in.l.stipulatio ista.§. si quis ita.el.j.ff.eo.in primo no.per illũ tex.vbi impersonalis ex parte stipulãtis nõ vitiat stipulationem,qꝛ presumitur stipulationem in dubio recepisse pro se ꝛ suis beredib'.vt ibi.ꝛ.§.sicut.
7 in ea.l. ¶ † Secũdo not.ex tex.ibi:nec ante ꝛc.bic videri prima fronte esse tex.quãdo stipulatio penalis debet cõmitti,ex eo qꝺ aliquid desijt fieri aut prestari,nõ ante cõmittitur ꝙ̃ declaretur per iudicem cõmitti nõ posse:ꝯ̃rium tamen determinat Ange. Jmo.ꝛ alij:quia quãprimũ verum est conditionem impleri non posse,statim agi poterit:qꝛ venit ꝛ cessit dies obligationis.l.cedere diẽ.ff.de verb.sig.nam existentia conditionis est,que purificat ꝯditionẽ appositã stipulationi penali,ꝛ nõ declaratio existẽtie.d.l.cedere diem.ꝛ iste tex.in ver.declaratũ.intelligit per facti veritatem,vel per rerum naturã:nõ tam per iudicem.facit l.boc iure.in verb.exploratũ.ff.eo.alibi etiã Bart.in.l.in illa stipulatiõe si calẽdis.in.ij.col.ff.e.no.ex isto tex.qꝺ qñ negatiua est
8 cã actionis mee,debeo eã probare.¶ † Tertio no.in versi.sed ꝛ si ita.ꝙ vbi dispositio penalis incipit a precedenti cõditione,ad boc vt cõmittatur,exigitur ꝙ desinat cõditio posse existere:rõnem assignat.j.glos.j.vbi dicet.¶ Limita ẜm Jmo.ꝛ Alex.quatuor modis de quib' bic per eos.presertim in vltimis volũtatibus:vt boc tex.in ver.idq̃.ẜm cõem intellectũ:quẽ etiã sequit glos.in.l.ꝛ si post tres.ff.si quis cau.Bar.bic.in.iiij.oppo.j.partꝫ dicã in glos.super verb.naturã.ꝛ ibi videbimus:quid in dispositionibus legalibus vel statutarijs,an in boc equiparentur vltimis volũtatibus.item fallit in cõtractibus quando actum esset vtrũq̃ debere prestari.vt hic in versi.qꝺ sine dubio.ẜm lec.Oldra.ff.relatã.ponit Bar.bic in.iiij.q.prin.ad fi.¶ Quarto no.in versi.qꝺ sine dubio:quod quãdo est actũ quod vtrũq̃ debeatur, et pncipale ꝛ pena:tũc vtrũq̃ põt exigi:sicut qñdo adest clausula rato manente pacto.l.qui fidẽ.ff.de trãsac.ꝛ.l.cum ꝑponas. C.eo.de transa.si autẽ est conuentũ qꝺ pena tantũ exigat,id solum exiget qꝺ conuentũ erit.nam cõtractus ex cõuentione.l.accipiunt.l.j.§.si cõueniat.ff.deposi.ꝛ reg.contractus.de regu.iur.
9 in.vj. ¶ † Quinto no.ex vltimo respõso tex.ꝙ quãdo actum est quod nõ soluto bomine sola pecunia debeatur: qꝺ tamẽ adbuc põt bomo solui aut pecunia:ꝛ sic ex isto tex.sing.pbat ẜm Ang.ꝛ Jmo.quod quãdo est actum quod non soluto principali sola pena debetur:per ista verba nõ videtur actum quod mora nõ possit purgari:ꝛ sic babes quod licet dictio sola sit taxatiua ꝛ exclusiua.l.bis solis.ff.de cõdi.inde.ꝛ.l.aduersus.C.si aduersus rem iud. tamen nõ impedit quin res principalis possit solui,ꝛ quin possit mora purgari.ꝛ circa boc vide quod tangit gloss.bic in ver. agẽdum.ad fi.Sed tu aduerte quod iste tex.nõ bene probat predictum notabile:prout etiã dicit Areti.bic:qꝛ dum tex.dicit qꝺ bomo possit solui,intelligitur anteq̃ stipulatio cõmittatur ad penam:et isto modo nibil facit iste tex.vnde pro isto no.melius facit ẜm Jmol.ꝛ Alex.an.quia nibil repugnat quod vnum sit in obligatiõe,ꝛ aliud in solutione tm̃.l.si quis stipulatus fuerit.ꝛ.in melle.ff.de solu.ꝛ.l.item veniunt.§.cum prediximus.ff.de peti.bere.Bart.in.l.si insulã.in.vij.oppo.j.partis.ff.e.ꝛ ita etiã ibi tenet do.Alex.in.ij.fallen.¶ Glos.prima diuiditur in duas partes.Jn prima declarat bimembrẽ distinctionem text.ꝛ assignat rationem diuersitatis.Jn secũda per viam limitationis remouet vnum contrarium.secũda ibi:quod intellige.ꝛ dum glos.dicit qꝺ tota ista lex summatim boc vult:non bene dicit,quia glo. nõ summat aliquid de prima parte principa.buius.l.loquente de quadruplici incertitudine,sed solum summat secũdam partẽ principalem tractãtem quãdo stipulatio cõmittatur.item dum glos.assignat rationẽ diuersitatis ad duas regulas tex.in quib' consistit medulla buius text.quare stipulatio penalis incipiẽs a conditione tardius committatur,quã quãdo incipit a conuentione pura:ꝛ ratio est ẜm glos.qꝛ ante euẽtum cõditionis agi nõ potest,cũ ante nõ cedat dies,nec ante est obligatus ad id quod est in conditione:sed quãdo incipit a conuentione illa cõuentio est pura,ꝛ sic statim est obligatus:ꝛ cũ ista ratiõe omnes tenẽt. confirmat Bart.in.ij.oppo.ij.partis.qꝛ facilius debet in penaꝫ incidere q nõ facit id ad qꝺ est obligatus,ꝙ̃ qñ obligat' nõ est. l.si qs sub cõditione dandoꝝ.ꝛ.ff.si qs omis.cau.testa. ¶ Cõtra istã rationẽ glos.ꝛ cõmunẽ facere videt:qꝛ istud qꝺ agi nõ possit nõ debet impedire cõmissionem stipulationis penalis,vt patet in simili.in.l.nuda.cũ glos. C.de contrahẽ.ꝛ cõmit.stip.ꝛ gl.bic. in verb.agẽdum.de quo vltimo vide late Bart.j.in tota.vj.oppo.v.partis.¶ Jn eadẽ glos.ibi:quod intellige,cum extra iudicium cum glo.transeunt doct.ꝛ Bar.in.vj.oppo.v.partis.ꝛ etiã in.vj.q.Quis contrariũ velit glos.j.in verb.agẽdum.sed ista est vera.per.l.si penũ.ff.qñ dies leg.ced.ꝛ qꝛ nõ dicitur per promissorẽ stare,nisi cum interpellatus fuerit.l.si ex legati causa.ff.eo.ꝛ l.quod te.ff.si cer.peta.¶ Glos.in verb.certo die.ista glos.cõtra primã partem tex.volẽtem quod omissio diei vitiet stipulatiõnẽ opponit tribus modis:primo quod non vitiet,sed intelligatur repetita illa dies,de qua agebatur prius inter partes.vt.l.triticum.ff.eo.ꝛ.l.cum quidã.ff.si cer.pe.secũdo ꝙ nõ vitiet,sed subintelligatur dies cõsuetus.vt.l.si finita.in prin.ff.de dã.infec.tertio qꝺ nõ vitiet,sed iudex babeat diẽ declarare.l.de die.in prin. ff.qui satisd.cog.secũda ibi:vt.ff.de dãno infecto.tertia ꝛ vltima est prope fi.glos.ibi:itẽ cõtra.ff.qui satis.cog.¶ Jn ea.gl.ibi:sed bic agebatur ꝛc.ista prima solutio cõmuniter reprobat qꝛ id qꝺ agitur ab vno tm̃,babetur pro nõ acto.l.si repetendi.C.de cõdi. ob cau.Jtem si a stipulatore tm̃ agebatur,deberet vitiari stipulatio potius ꝑpter dissensum.l.inter stipulãtem.§.j.ff.eo.ꝛ non propter errorẽ:vt bic dicit tex.¶ Jn ea.glo.ibi:vel qꝛ dicitur te sisti ꝛc.babes secũdam solutionem glos.qꝺ inter nos cõuenerat vt certa die sisteres,ꝛ ante diẽ te certificarẽ:ꝛ istud qꝺ proposueram per errorẽ omisi:ideo stipulatio nõ valet vt bic:istã solutionem reprebẽdit Bar.ex duobus.Primo qꝛ si tũc quãdo agebatur de stipulatione interponẽda fuisset dies certa expressa,certe illa intelligeret tacite repetita postea in ipsa stipulatione.l.titia. §.idẽ rñdit plerũq̃.ff.eo.sed istud fundamentũ Bar.nõ est generale:ꝛ nõ procedit quãdo stipulatio esset interposita ex interuallo,quo casu dicta in prefationibus nõ videntur repetita in actu postea ex interuallo facto.ẜm Bar.met.in.d.§.idem respondit. tamẽ qꝛ iste tex.loquitur indistincte,siue stipulatio sequatur incontinẽti siue ex interuallo:ideo ista solutio glos.nõ est tenẽda. Secũdo cõtra solutionem glos.facit ẜm Bar.qꝛ si te nõ certificarem ante illã diem,tũc stipulatio nõ cõmitteretur,potius propter defectum omisse certificationis ꝙ̃ propter errorẽ:ꝛ sic ista solutio nõ est de mẽte buius.l.Preterea ꝛ tertio vltra Bar.ista solutio est diuinatiua ad tex.ꝙ ego stipulator deberẽ te certificare ante illã diẽ.istud est alienũ a tex.ꝛ manifesta diuinatio:vñ. Bar.ꝛ cõiter doc.intelligũt istũ tex.ꝙ inter ptes in tractatu cõuenerat de sistẽdo certa die,quã tñ nõ expresserũt,sed in ipsa stipulatione debebat exprimi:postea in stipulatione dies fuit p errorẽ omissus,ꝛ sic non põt videri dies repetita in stipulatiõe,ex quo nunq̃ fuit in tractatu expressa:ꝛ sic vitiatur stipulatio vt erronea,vt boc tex.¶ Huius dicti ꝛ sic buius tex.duplicẽ rationẽ assignat Bar.Prima qꝛ in stipulatione requirit cõsensus.l.j.ff. de pac.sed bic nõ est cõsensus ꝑpter errorẽ q cõsensum impedit l.si p errorẽ.ff.de iur.om.iud.Secũda ratio qꝛ partes vident in tractatu ꝑtestari,ꝙ nõ volũt ꝯtrabere nisi cũ adiectiõe diei certi:ergo absq̃ die illa,certe vr̃ denegata obligatio:qꝛ q vult obligari ad talẽ diẽ:ad aliuꝫ nõ vult obligari.l.statuliberũ.§.sticbũ. de leg.ij.ꝛ.l.imperator.ff.de postu.nã ꝑtestatio p̄cedens facit in futurum deficere ꝯsensum.l.q in aliena.§.fi.ff.de acq.ber.l.si qs in pncipio testi.de lega.iij.ꝛ.l.at si qs.§.plerũq̃.ff.de relig.ꝛ sum. fu.Jsta scđa rõ Bar.nõ vr̃ bona,duplici fundamẽto.Primo qꝛ ista est quedã tacita ꝑtestatio que resultat a ꝯ̃rio sensu tractatus precedentis:ꝫ sic est ꝙ ꝑtestatio tacita precedẽs nõ inualidat actũ sequentẽ.tex.est sing.ꝛ no.dignus in.l.fi.in pn̄.ꝛ ibi glo. ꝛ Bar.ff.de le.ij.Bal.in.l.bumanũ.C.de legi.facit tex.in.c.dilectus.scđo.vbi Ab.ꝛ Jmo.ad boc no.de prebẽ.sed ad boc respõdet Jmo.ꝛ Alex.simpliciter sequit ꝙ cõtrariũ ꝑcedit qñ tacita ꝑtestatio inducit ex actu declaratiuo volũtatꝫ: secus si ex actu dispositiuo vel limitatiuo:sed istã differentiã reprobat Are.bic col.x.post Bar.in.l.si qs in principio testamenti.col.j.de leg.iij. Scđo cõtra.d.rationẽ facit:qꝛ si obligatio deberet reddi inutilis virtute ꝑtestationis,vt vult Bar.oporteret quod actus incontinẽti sequeret protestationẽ:al's si sequeretur ex interuallo videret recessum a ꝑtestatione.l.cũ in plures.§.locator borrei.

s.loca.nisi verba ptestationis essent in futurū ꝯcepta.vt declarat Bar.ꝛ alij.in.l.pacta nouissima.de pac.ꝛ in.l.nō solū.§.morte.de ope.no nū.in.j.q.j.q.ptestatiōis declaratorie.ꝛ sic iste tex. non ꝓcedit indistincte,ꝙ esset violare literā.Preterea ꝛ fortꝰ ẜm Aret.ꝙ stipulatio sequit̃ ex interuallo ad tractatū, bñ operatur ꝙ dicta in ꝓfationibus nō videant̃ repetita in sequentibꝰ sed nō operatur ꝙ ꝯctus qui sequitur non presumat̃ factus per errorē ẜm Bar.ita expresse distinguētē.in.d.§.idē respōdit plerunq;.ergo hec stiplō lz facta ex interuallo,tñ ꝓpter errorē nō deberet valere:ſʒ aduerte in hoc vltimo:q2 Alex.hic in.x.col.in duobꝰ locis:ꝑsertim in pͥma limitatiōe tʒ cōtrarium ꝯ Aret.et refert,ꝙ Jmol.in.d.§.idē respōdit.ꝛ in.l.quoties.§.sed si cū primum.ſ.de here.insti.reprehēdit in hoc elegāter Bar.ꝯtra quē etiā videt̃ tenere ipsemet Are.in.d.§.idē respōdit.co.j.ibi dicens. ¶ Successiue opponit̃ p Bar.de.l.cū pater.§.fi.de leg.ij.ꝛ de.l.pe.C.de insti.ꝛ substi.ꝛ solutio vt hic p eū.Addō ꝙ solutioꝰ Ray.quā Bar.impugnat videt̃ sustētabilis.ꝙ quicqd sit in alia materia,tñ in ꝓposito nostro dies dicat̃ esse de substātia stipulationis:nā ex quo ptes egerūt apponere certā diē in stipulatione:ꝛ sic noluerūt stare diei legali arbitrāde per iudicē iuxta.l.de die in prin.ſ.q satisd.cog.vñ si postea p errorē omiserunt apponere diē ꝯuētionalē,omissio talis diei vitiat stiplōnem:vt hoc tex.ergo dies in hac materia pōt dici esse de substantia. Cōfirmat̃ q2 ex quo partes egerūt apponere certū diē in stipulatione: ergo voluerūt ꝙ illa dies esset de substātia actꝰ: quo posito ponitur actus:ꝛ quo remoto remouet̃ actꝰ:vt no.bar.in.l.prolatā.C.de sentē.ꝛ interlo.ꝛ magis in specie Abb.in.cōsi.xciij.j.ptis.incip.statuto ciuitatis grossetane.circa fi.Accedat qđ no.Sal.ꝛ Bal.in aut.q̄ supplicatio.C.de preci.ipe.offe.p illū tex.in vb.sub hac forma.vbi no.ꝙ dies seu tp̄s dicit̃ esse de forma.ꝛ ibi plenius dixi de hoc.¶ Circa scōm ꝯrium gl.de.l.si finita.in princ.in verb.

8 in quē caueri solet ſ.de dā.infect.Bart.ibi dicit ꝙ istud ꝯrium est valde difficile:cōiter tenet̃ scōa solutio gl. nostre declarata: vt hic p Bar.ꝛ in.l.de die.in pͥn.in.iij.op.ſ.qui satis.cog.¶ Circa tertiū ꝛ vltimū ꝯrium gl.de.d.l. de die.in pͥn.solue vt hic per Bar.cū quo cōiter alij trāseunt.vnū adde dn̄ Bar.tʒ ꝙ in stipulationibus ꝓtorijs puta de iudicio sisti,qñ dies nō exprimit̃ intelligit̃ arbitrio iudicis.ᵃ d.l.de die.in pͥn.sʒ † in stipulatione cō

10 uentionali de sistēdo in alio loco,intelligit̃ cū fuerit interpellatus ꝓmissor cōgruo loco ꝛ tpe qđ sistat.Cu.impugnat Bart.et bene q2 ex quo ista stipulatio cōuētionalis cōtinet locū in quo debet sistere,certe ratiōe loci dʒ intelligi cōtinere tp̄s intra qđ possit ad illū locū deueniri:ꝛ illud tacitū tp̄s qđ inest rōne loci, cōstituit in mora absq; alia interpellatiōe,l.idē erit.vbi dixi.ſ.eo.l.cōtinuus.§.cum ita.j.eo.ꝛ cū Cu.tenet.d.Alexā.saluat tñ Bar.vno casu qñ ꝓmissor ꝓmisit sistere in loco in quo erat: naʒ tunc non pōt intelligi tp̄s ẜm distantiā loci:ex quo nō est distātia cū sit in ipso loco.¶ Glo.parua in v̄.stipulatus essem.ibi:et de le.ij.l.quidā.in testō.lʒ gl.alleget istā.l.pro concordāti.tñ ẜm Bar.ꝛ oēs facit in cōtrarium:q2 ibi valet relictū in refectioneʒ vie nō adiecta quātitate:ꝛ sic ibi incertitudo quātitatis vel summe nō vitiat,sicut facit hic in ver.non secus:sed tu salua glo.que allegauit illū tex.pro cōcordanti arguēdo a speciali: q2 si ibi est speciale in relicto facto in refectionē vie,qđ ꝓpter incertitudinem non vitietur:ergo regulariter incertitudo quantitatis vi

11 tiat actum.† Et ideo gl.ibi:ꝛ in.l.cū post.§.gener.ſ.de iur.dot. quam sequunt̃ Bar.Ang.ꝛ magis cōiter alij.Bar.ꝛ Ang.in.l.j.§.so.ma.dicunt ꝙ regula est hic ꝙ incertitudo vitiat.¶ Fallit primo in.d.l.quidā in testō.in legato relicto ad refectionē vie publice quod est fauorabile.l.ad instructiones.C.de sa.san.ecc. ¶ Secūdo fallit in dote,vbi incertitudo quātitatis,vel rei non vitiat.d.l.cū post.§.gener.Adde qđ ſiliter valet promissio dotis pro muliere incerta:ꝛ sic pro quacūq; duxeris in vxorem.l.a titio.in prin.ſ.e.¶ Tertio fallit fauore alimētoꝝ.l.si cui annuū.ſ.de ann.leg.Cy.in.l.j.C.de do.ꝓmis.tenet,ꝙ in istis casibꝰ nō sit speciale,imo ex illis tribus casibus facit vnā regulaʒ,ꝙ vbicunq; incertitudo potest certificari ratione adiūcti,tunc nō vitiat:vt patet in dote que certificat̃ ex qualitate ꝑsonarū.Jtem in legato refectionis vie,cuius quantitas certificat̃ ex impensa necessaria ad talem viam:ꝛ idem de alimētis. istam sententiam reprehendit Bar.hic:ꝛ in.l.j.§.sol.ma.p duo fundamēta de quibus hic per eum:sed Cu.ꝛ.d.Pe.de bexu.defendūt Cy.opinionem:quam etiam in pūcto iuris putāt posse sustineri.ꝛ eā tenet Bal.nouel.in trac.de do.in.xi.speciali.vij.partis.ꝗuis de Cu.et Bexu.nō faciat mentionē:ꝛ in puncto iuris ista opinio Cyni contra Bar.mihi placet,q2 est de mēte iurium.¶ Unde aduerte quod tex.in.d.l.quidā in testamento. non se fundat in aliqua specialitate refectionis vie:sed fundat se ratiōe adiūcti:ꝛ sic sup certitudine resultāte ex causa adiecta legato,habente in se tacitam quantitatem:pro modo ꝛ quantitate operis .nam dicit ibi

tex.ꝙ tāta summa censetur legata,quāta ei rei sufficeret: nisi ex magnitudine pecunie ꝛ mediocritate facultatū testatoris appareat aliā fuisse voluntatē testatoris:tunc officio iudicis ẜm estimationē patrimonij quātitas legati diffiniri potest:ita ibi formaliter dicit tex.ꝛ sic ibi fit certificatio habita rōne impēse ꝛ patrimonij.ꝛ ẜm Cy.in.d.l.j.C.de dot.promis.ꝛ Cu.hic:ille tex.ꝓcedit non solū qñ relinquit̃ pro via reficiēda vt ibi:sed etiā quādo relinqueretur pro edificāda domo alicui,vel pro reficienda domo titij non expressa aliqua quātitate:q2 intelligeretur relicta quātitas necessaria,pro edificāda vel reficiēda domo: similiter tex.in.d.l.cū post.§.gener.ponit ad literam rationem Cyni, nam dicit ibi tex.ꝙ nō est idē in dote, quod in fundo simpliciter promisso vel legato:q2 ꝓmissio fundi propter incertitudinē vitiatur,tamē istud non potest dici in dote:q2 dos debet cōstitui ẜm qualitatē persone,ꝛ quantitatē patrimonij.ita ibi dicit tex.facit.l.qui liberos.ſ.de ritu nupt.ꝛ.l.quero.ꝛ.l.fine generalis.ſ.de iur.do.ꝛ.l.fi.cū mille similibus.C.de do.ꝓmis.nō est ergo verum ꝙ sit speciale in dote:sʒ q2 incertitudo dotis pōt certificari ex adiūcto cause:similiter in.d.l.si cui annuū.ſ.de ann.leg.in alimētis incertitudo certificat̃ ex cā:q2 intelligit̃ relictū,ꝗtum est necessariū ad alimēta ẜm ꝯditionē persone.l.ex annuo.ſ.de dona.inter vi.ꝛ vxo.l.cū vnus.§.fi.ſ.de ali.leg.ꝛ.l.cū hi.§.modꝰ autē.ſ.de transa.¶ Nec ob.fundamenta Bar.ꝛ primo dn̄ dicit ꝙ si vera esset opi.Cy.q̄libet stipulatio valeret que fieret ex cā:q2 ex illa causa posset quātitas certificari:ꝛ sic sequeret̃ in emptione ꝛ vēditione valere promissionē pretij incertam:qđ tñ est falsum:q2 in emptione ꝛ venditione,item in locatione ꝛ conductione pretiū debet esse certū.§.pretiū.insti.de contrahē. empt.et.l.si merces.in prin.ſ.loca.rñdetur ẜm Cu.ꝛ Pe.de bexu.qđ quādo pretium vel estimatio alicuius rei venit ex alia causa ꝗ venditionis:ꝛ tūc bene potest certificari habita relatiōe ad rē vel ad valorē rei.l.fundū cornelianū.j.de noua.secus in emptione ꝛ vēditione:q2 facta simpliciter sine pretio certō nihil valet: vt iuribus preallegatis:q2 pretia in vēditione,solent taxari ẜm voluntatē cōtrahentiū:ꝛ nō ẜm valorem rerū.l.si voluntate.C.de rescin.ven.q2 venditor vult vendere ꝗto plus pōt:ꝛ emptor vult emere pro minori quā possit:ideo certificatio pretij nō pōt

12 in vēditione fieri a vero valore rei.† Tu responde clarius ꝙ in emptione ꝛ locatiōe requiritur pro forma qđ pretium a principio sit certū in ꝗtitate:ideo nisi exprimat̃ pretiuꝫ certū,q2 actꝰ peccat in forma nō valet tāꝗ emptio:sed bene valeret tanꝗ cōtractus innominatus ꝛ quantitas postea declarabitur arbitrio boni viri.tex.est ad literā.in.§.qua de causa.insti.loca.p quē tex.ita declarat Bal.in.l.cōtractus.C.de fid.instru.vide tñ tex.ꝛ ibi Bar.in.d.l.si merces.in prin.¶ Non ob.scōm fundamētū Bar. ꝙ legata fiāt propter bene merita.l.nec adiecit.ſ.p socio. ergo nullum legatuʒ posset censeri incertū:cū ex benemeritis legata rñ semper possit certificari:qđ est cōtra tex.in.d.§.gener.respōdet Bexu.ꝙ talia benemerita possunt esse incerta:ꝛ vnum incertum per aliud incertum non potest declarari:preterea est in arbitrio cuiuslibet remunerare bñmerita ī qua velit quātitate vl parua vel magna.l.si nō sortem.§.libertus.ſ.de condi.indebi.et l.sed ꝛ silere.§.cōsuluit.ſ.de pe.heredi.ideo nō potest bene haberi notitia in qua quātitate voluerit ꝓmissor vel testator remunerare:ꝛ sic habes bene defensatam opinionē Cy. cōtra Bart.

13 ¶ † Tenēdo tamē opi.Bart.q̄ videt̃ magis cōis quod isti sint tres casus speciales,in quibꝰ incertitudo nō vitiat.d.Alex.addit quartum casum specialē,in dispositione facta ad vtilitatē ecclesie:vel pie cause vbi incertitudo nō vitiat.glo.est in.c.nos quidem.in glos.pe.ꝛ ibi doc.de testa.glo.ꝛ Bart.in.l.si cui annuū.ſ.de annu.leg.gl.in.l.priuilegia.C.de sac.sanc.eccl. Bal.in.l.j.col.v.C.eo.de sa.san.eccle.facit.l.id quod pauperibus.C.de episc.et cleri.quicquid teneāt Cy.ꝛ Bal.in.d.l.priuilegia.Adde quod si testator moriens simpliciter dicat,relinquo pro anima ꝛ non exprimat quid aut quātū,nō per hoc vitiat̃ legatū incertū,sʒ taxabitur quātitas arbitrio boni viri,ꝯsiderata qualitate ꝑsone morientis,ꝛ cōsideratis facultatibus:ẜm Car.flo.in cle.j.in.xxiij.q.de testa.ꝛ late Jmo.post do.Ant.in.c.indicante.de testa.Cōfirmatur q2 si de equitate canonica icertitudo nō vitiat:quia dʒ declarari arbitrio boni viri per dictū singulare Arch.in.c.sunt nonnulli.j.q.j.qđ dictū examinaui in.l.triticum.ſ.eo. quātominus debet vitiare,quādo est relictū incertum pro anima:ꝛ sic ad pias causas.¶ Quintus casus specialis est ẜm Alex.in relicto incerto,facto causa studij vel alterius artificij addiscēdi q2 nō vitiatur incertitudine.tex.no.in.l.sticbus.de leg.iij.no.gl.in.d.§.gener.in gl.magna ad fi.Cōfirmat̃ q2 causa dotis ꝛ studij equiparatur.vt per Bar.ꝛ alios in.l.j.col.fi.vbi dixi.solu.mat.sed cā dotis nō vitiat propter incertitudinē.d.§. gener.ergo nec relictum incertū causa studij:alios casus in quibus incertitudo nō

14 vitiat:dixi.ſ.in.j.no.¶ † Ultra Bar.cōtra istū tex.in v̄.nō secꝰ dum vult

¶ Judicis, adde ꝙ idē est in quocūꝗ tpe nō taxato alleg. q2 tūc ēt intelligit̃ arbitrio iudicis a gl.ꝛ ibi doc. in.l.si cōstāte.§.pe.i v̄.tpis.ſ.solu. mat.

dum vult quod nõ valeat promiſſio conſiſtentium pondere numero vel menſura, nõ expreſſo põdere numero vel menſura. fortiter obſt. tex. mirabilis. i. l. quidã. ff. de triti. vi. ⁊ oleo leg. vbi teſtator legauit vxori vinum: oleum: frumentum: acetũ: mel: ⁊ ſalſamenta: ⁊ nõ expreſſit in aliquo quãtitatem quantũ ex quacũq; re dari vellet: fuit dubitatum inter iuriſcõſul. an tale legatum valeret, an vitiaretur ꝓpter incertitudinẽ: decidit ibi tex. ꝙ valet legatũ: et intelligitur teſtator legaſſe omne ⁊ totum illud quod de predictis in patrimonio reliquiſſet. gloſ. ibi diſtinguit: qđ ille tex. ꝓcedit in legato: ſecus in ſtipulatione per hunc tex. cũ ſimi. et ſequitur Cu. hic. Bar. vero ibi aliter reſpondet quod ibi loquitur quando reliquit aliquid pertinens ad alimenta, vnde fauore alimentorum interpretãtur omnia videri relicta: ⁊ ſic indefinita equipollet vniuerſali: ſecus in his que ad alimenta principaliter nõ pertinent: ſed truffa eſt ſm Cu. hic: ⁊ lꝫ Cuma. aliter nõ declaret quomodo ſit truffa: dic ideo eſſe qꝛ omnia ibi relicta non erant neceſſaria pro alimentis, que intelliguntur ſm conditionem perſone: vt. ſ. dixi: ergo nõ eſt incertitudo, cũ omnia intelligãtur relicta que teſtator in patrimonio habuiſſet: et ſic loquitur in legato: ſecus autẽ ſit in ſtipulatione vt hic: ⁊ not. bene illũ tex. ⁊ puto ꝙ ratio diuerſitatis ſit, lꝫ nemo declaret, qꝛ ibi legatum debetur poſt mortẽ ipſius teſtatoris: ideo teſtator preſumitur indefinite loquẽdo legaſſe totum illud quod habet in patrimonio de vino: frumento ⁊ ſimilibus, ex quo vt dixi legatum nõ habet effectum niſi poſt mortem teſtatoris: ſed iſtud non preſumitur in ſtipulatione, ⁊ ſic in actu inter viuos: qꝛ tunc ipſe promiſſor indigeret ſi indefinite loquẽdo intelligeretur promiſiſſe totum frumentũ: vinum ⁊ ſimilia que habet in patrimonio, hoc modo ipſe indigeret ad victũ ſuum, qđ ceſſant in teſtatore: ⁊ hoc modo ceſſat obiectio quã facit Bar. in. d. l. quidam. arguẽdo de legato ad ſtipulationẽ: in iſta materia incertitudinis vt equiparat tex. in. d. l. cũ poſt. §. gener. qꝛ hic apparet ratio diuerſitatis in. d. l. quidã. ¶ Gloſ. in ver. nomie. iſta gloſ. format quatuor oppo. ſed quarta oppo. cõcordat ⁊ non contrariatur: ⁊ ſic ſunt tres tantũ oppo. ſecũda ibi: item opponitur. tertia ibi: ⁊ eodẽ modo.
15 quarta ⁊ vltima ibi: item videtur cõtra. ¶ † In ea. gloſ. ibi: ⁊ eodem modo opponitur ⁊ reſpõdeť ⁊c. gloſ. vult ꝙ ſicut homo nõ habet fines deſtinatiõe patriſſa. ſꝫ natura: qꝛ homo liber certa ſpecie cõtinetur. vt dicit tex. quẽ gloſ. allegat in. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ver. vini autem. ff. eo. ita nec domus habet certos fines ſola deſtinatione patriſſa. ſed requiritur factũ hominis. ſ. cõſtructio parietis medij. l. ſi quis duas. §. ſi quis partem. ff. cõ. predi. ſecus autẽ ſit in fundo, qui ſola deſtinatione patriſſa. habet fines, ⁊ poteſt de vno plures facere. l. quod in rerũ. §. ſi quis poſt. ff. de leg. j. allegata in gloſ. ⁊ eſt tex. melior de iure. in. l. locus. in prin. j. de verb. ſigni. vbi tex. dicit noſtra affectione etiã quelibet portio fundi poterit fundus dici: ⁊ ſic ſi quis promittit et legat fundũ ſimpliciter, etiã ſi haberet fundos in patrimonio, non valet actus: qꝛ ſolo aĩo ⁊ ſola deſtinatione poſſet cõſtituere vnum fundum vnius palmitis vel bipedalem quem dando liberareť: quod eſſet deriſoriũ. vt eſt gloſ. in. l. legato generaliter. de leg. j. et in. l. cũ poſt. §. gener. de iur. do. ſed ſi quis promittit vel legat domũ ſimpliciter, ſi habet domos in patrimonio, valet legatũ: et tenebitur ad vnã de illis. d. l. ſi domus. in prin. de lega. j. qꝛ domus ſola deſtinatione nõ conſtituitur vt dixi. Iſtam differentiã gloſ. inter fundũ ⁊ domũ tenẽt Bar. Ange. Imo. ⁊ d. Pe. de bel. hic. ⁊ Ang. in. d. l. ſi domus. in prin. Adde ꝙ ſimilr̃ feuda poſſunt cõſtitui ſola deſtinatione dñi, qui poteſt de vno plura feuda facere per iura. ſ. allega. ſm Andr. de piſis ſummũ feudiſtam. in c. j. col. pe. de cõtro. feu. apud par. termi. Iaco. aluar. in. c. j. §. hoc quoq;. in. j. col. de ſuc. feu. in feud. ¶ Subtilis Pet. de bel. perti. tꝫ opinionẽ quã tãgit gloſ. in. d. §. gener. in prin. glo. magne: qđ idẽ ſit in fundo qđ in domo: ideo in vtroq; debet diſtingui eodẽ mõ aut teſtator vl' ꝓmiſſor habet fundos vel domos in patrimonio et debeť vnus ex eis: ⁊ ſic valet ſtipulatio ⁊ legatũ. d. l. ſi domus. in prin. aut non habet fundos vel domos: ⁊ tunc neutrum valet ꝓpter incertitudinẽ: vt hic ⁊. d. §. gener. Iſtã opi. Pe. ſequũtur Cu. Pau. de ca. ⁊ Alex. hic. Ang. de are. Dy. Bal. Nic. de neap. Imo. met. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. ſi domus. in prin. eo qꝛ non eſt verum aſſumptũ glo. ⁊ Bar. ſimpliciter ꝙ fundus ſola deſtinatione ⁊ ſic ſola volũtate conſtituať. nã tex. allegatus per gl. et Bar. probat contrariũ: ſcꝫ in. d. l. ꝙ in rerũ. §. ſi quis poſt. nam text. ibi equiparat fundũ ⁊ domũ: et gloſ. ibi expreſſe dicit ꝙ ſicut pariete medio poſito, de vna domo efficiũtur due vel plures: ita fundo diuiſo per regionẽ duo fundi vel plures efficiunť: allegat inter alia iura. d. l. locus. in princi. que tñ reuera vult ꝙ ſolo animo conſtituať. ⁊ ſic illa glo. vult ꝙ de vno fundo nõ cõſtituãtur plures ſola nuda volũtate, ſed per ſepes ⁊ regiones vel p ſurcos ſeu per appoſitionẽ terminorum, vel per foſſam diuiſoriã. prout etiã tenet Cuma. Pau. de ca. hic ⁊ illã gloſ. in. d. §. ſi quis poſt: etiam ſequiť Alexã. in cõſi. clxix. v. vo. ꝙ inci. viſo themate ⁊ ſcripturis. col. pe. ⁊ in cõſi. clxxi. v. vol. ꝙ incip. accurate perſpectis his que in themate. nõ quoq; eſt verũ fundamẽtum Bart. ꝙ qui ꝓmiſit fundũ ſimpliciter, ſi habeat fundos in pr̃imonio, poſſit de vno plures facere: ⁊ ſic cõſtituere fundũ qui ſit vnius palmitis terre et illũ dando liberari: qꝛ hoc non poteſt facere in preiudiciũ ſtipulatoris: ſed debet dare vnum ex his quos habet, nõ facta alia variatione. l. cetera. in fi. de leg. j. ⁊ ita intelligẽdo valebit ſtipulatio fundi ſimpliciter facta. l. quoties in ſtipulationibus. cũ gl. fi. ff. eo. Cõfirmatur qꝛ qui ꝓmittit fundũ vel legat: videť deducere fundum in obligationem: qualis eſt tempore diſpoſitionis et qualẽ tunc habet. l. ſi ita. ff. de aur. ⁊ arg. leg. l. fi. §. j. ff. de leg. ij. et. l. rutilia polla. ff. de cõtrahẽ. emp. dixi in. l. ſi ſtipulatus fuerim illud. §. cũ ſtipulamur. ff. eo. ergo ꝓſtatio nõ põt poſtea variari quicquid ad hoc conetur reſpõdere Aret. hic in duobꝰ locis. in. xiij. et in. xv. col. et minus bene reſpõdet: ego cõfirmo iſtã opinionẽ Petri optimo fundamẽto. nã ꝓmiſſor habens fundos in patrimonio ꝓmittit fundũ ſimpl'r, ſi vult dicere ꝙ intellexit de fundo vnius palmitis terre: ex quo iſtud nõ expreſſit ſed in ſe retinuit: propoſitũ in mente retentũ nihil habet operari in preiudicium ſtipulationis. l. ſi repetendi. C. de condi. ob cau. Itẽ ꝓmiſſio ſimplex intelligiť fundis ſic ſtantibus prout tũc, nõ facta aliqua variatione. l. qđ ſeruius. de cõdi. ob cau. ⁊. c. cũ inter. P. Gaufredi. de renũ. et dato ꝙ fundus potuerit ſolo animo cõſtitui, qui eſſet vnius palmitis terre: tñ talis animus debuit factis aut vbis declarari, al's nihil operatur. l. paulus reſpõdit nõ tm̃ verbis. ff. rẽ ra. ha. ſicut dicimus ꝙ ſolo animo poteſt adiri hereditas, tñ requiritur qđ talis animus ſit declaratus verbis aut factis. l. pro herede. in prin. vbi Bal. ⁊ alij. ff. de acqui. here. ⁊ late Barto. in. l. gerit. eo. ti. ⁊ iſta opinio Petri habet magnã equitatem: qꝛ iſto modo ꝓmiſſio fundi ſimpliciter facta vꝫ qñ ꝓmiſſor habet in patrimonio fundos: ⁊ iſta opinio verior videť. ¶ Sed ſi velles tenere aliã opinio. Bar. poſſes eam fundare ex mẽte Bern. qđ ſit magna diuerſitas inter fundũ ⁊ domũ, nam fundus ſimpliciter prolatus eſt terminus valde generale: qđ ptꝫ. nam fundi appellatione venit pratũ: vinea terra cultiua ⁊ etiã ĩculta, ⁊ quicquid immobile inedificatum in patrimonio heredi. l. fundi appellatione. ⁊. l. locus. ff. de ver. ſig. ⁊ ſic in termino fundus eſt lõge maior incertitudo, adeo ꝙ faciẽdo fundũ ĩ arena maris poſſet liberari. nõ ſic eſt in domo, que eſt terminꝰ ſpecificus. ⁊ ſolũ põt verificari in ſua ſpecie, ⁊ nõ hꝫ ſub ſe tot ſpecies ſeparatas ſicut habet terminus fundus q magis late ptꝫ: ⁊ ſic magis põt reddi eluſoria ꝓmiſſio vel obligatio fundi q̃ ꝓmiſſio domus. ⁊ ſi diceres iſtud fundamentũ ꝓcedit capiẽdo fundũ ſimpliciter, vel in genere abſoluto: ſed nos loquimur qñ domꝰ vel fundi ſunt in patrimonio teſtatoris: ⁊ ſic ꝓmittiť incertus de certis: vt. l. qui ex pluribus. ff. eo. al's ſi nõ eſſent in patrimonio promiſſoris ꝓpter nimiã incertitudinẽ vtrũq; vitiať, tam promiſſio fundi q̃ domus: qꝛ dico ꝙ adhuc exiſtentibus fundis ⁊ domibus in patrimonio promiſſoris adhuc maior eſt incertitudo in fundo qui eſt terminus latior. ⁊ latius ptꝫ vt predixi quã ſit in domo q̃ eſt terminꝰ ſpecificus. mihi tñ vt predixi magis placet ſubtilis opi. Pet. de bella pert. ¶ Vltimo dñ Bar. cõſtituit differẽtiã inter legata q̃ conſiſtunt ex volũtate ſolius teſtatoris. qꝛ ſi teſtator ſenſit de certo, valet legatũ. vt dicit tex. in. d. l. ſi domus. in prin. ff. de lega. j. ⁊ tũc declaratio volũtatis teſtatoris pertinet ad eius heredẽ, qui reputatur eadẽ perſona. ⁊ ita tꝫ gl. no. in. l. ſi qs a filio. §. ſi qs plures. ff. de leg. j. ſecus eſt in ſtipulationibus que cõſiſtunt ex volũtate duorum: qꝛ ſi cõtrahẽtes ſentire voluerũt de certo ⁊ non conſtet de quo vitiatur ſtipulatio cũ nõ ſit p quã declareť: vt hac. l. ⁊ hoc dicit Bar. voluiſſe glo. in. d. §. gener. ſi bene aduertatur ſm eum. qđ eſt bene notãdũ ſm Pau. de ca. qꝛ iſto modo dictꝰ. §. ſi qs plures. ⁊. d. l. legato general'r. in. §. fi. nõ habẽt locũ in ꝯtractibus. ⁊ cũ Bar. etiã tenet Cuma. in. d. l. ſi quis a filio. §. ſi qs plures. ſed aduerte qꝛ cõtra Bar. in ſecũdo mẽbro de ſtipulatione: eſt tex. in. l. q ex pluribꝰ. vbi dixi. ff. eo. vbi fuit dictũ, ꝓmitto fundum ſeianũ ⁊ plures erãt ſeiani: vt ibi exẽplificat glo. vel fuit dictum: ꝓmitto vnũ ex fundis meis ſeianis. vt ibi Imol. ⁊ Mod. exẽplificant ⁊ ſic fuit ꝓmiſſus incertus de certis: vt etiã gloſ. hic exẽplificat ⁊ vꝫ promiſſio: vt ibi in tex. ſecus ſi ꝓmittereť fundus ſimpliciter non expreſſo aliquo nomine, ⁊ tũc ſtipulatio non valeret. ita loquiť gloſ. in. d. §. gener. in gloſ. mag. circa mediũ. ita etiam tenet Alex. hic: ⁊ in. d. l. qui ex pluribus. nec eſt verũ fundamentum Bart. qđ in ſtipulatione non eſt per quẽ declaretur incertitudo: quando cõtrahẽtes de certo ſenſerũt qꝛ imo in re dubia ſtať interpretationi ⁊ declarationi ꝓmiſſoris. l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibꝰ. vbi glo. ff. e. ⁊ iſto mõ ſtipulatio valebit. ¶ Gloſ. in ver. quocũq; die iſta gloſ. timore ꝯrij ꝙ nũc formabo ponit duas ſolutiões: ⁊ ſic duos intellectus ad v. qđ ſi ab initio. ſcḋa ibi: alij dicũt. ⁊ qꝛ iſta gloſ. eſt difficilis ⁊ obſcura ꝓ eius de-

claratione opp. ɔtra tex. qui vult ꝙ si dies ex certa scientia fuit in stipulatione omissa: qꝛ fuit ab initio actū ꝙ quacūq; die sisteres ꝙ stipulatio valet: cōtra qꝛ dies fuit omissa verbis habeť ꝓ omissa. l. quicqd astringēde. in ꝑn. ṡ. e. ergo ita debet vitiari stipulatio, sicut qñ a ꝑncipio fuit ꝑ errorē omissa: vt in prin. huiꝰ. l. in gl. sunt due solutiones; vna Otonis glossatoris antiq. qui per verba obscura fateť op. esse verā ꝗtum ad principalē stipl'onez de sistēdo: qꝛ illa est nulla: adeo ꝙ ex ea nō pōt agi: ⁊ talis stipulatio principalis de sistēdo sine die, habeť ꝓ nō facta: ȝ stipulatio penalis bñ valet: ⁊ perinde cōmittiť ac si incepisset a precedenti cōditione. lȝ hic precesserit pactio vestita: sed fuit nulla ꝓpter omissionē diei: ⁊ sic habeť pro nō facto: ⁊ istud est ꝙ vult dicere iste tex. similitudinarie loquēdo: ibi: quasi quelibet stipulatio sub ɔditione cōcepta vires habebit nec añ cōmitteť stipulatio ꝗ fuerit declaratū reū ꝓmittēdi sisti nō posse: ⁊ tñ si incepisset a precedēti dispositiōe ꝗ fuisset valida, statim cōmitteret cū potuisset sistere ⁊ nō fecisset. vt in ṽ. itaq; .j. ea. l. ⁊ differt iste ver. a ꝑncipio huiꝰ. l. qꝛ qñ dies omittiť ꝑ errorē: ⁊ tūc nec principalis stipl'o nec penalis vȝ: vt in ꝑn. huius. l. secꝰ qñ ex certa scientia: qꝛ tūc nō valet ꝑncipalis: ȝ bene vȝ penalis: vt h̄ in ṽ. qñ ab initio. ¶ Ista solutio Oto. reprobať per Bar. ⁊ alios. Primo: qꝛ fundať in falso fundamēto ꝙ stipulatio de sistēdo iudicialis non valeat sine die ɔ. l. de die. in prin. ṡ. q satisd. cog. ⁊. l. pe. C. de fideiuſ. ⁊. l. grece. §. ⁊ post litē. .j. e. de fideiuſ. sed ab ista ratiōe pōt defendi ista opi. qꝛ nō intellexit Oto ꝙ stipulatio vitiaretur. eo qꝛ dies requireretur in ea: sed qꝛ precesserat tractatꝰ de apponenda die, sicut in primo respōso tex. Secūdo reprobať ex alio: qꝛ si assumptū Oto. esset verū ꝙ stipulatio principalis vitiareť ꝓpter incertitudinē: similiter etiā vitiareť stipulatio penalis: qꝛ qñ principalis vitiať ꝓpter incertitudinē quātitatis vel loci vel rei: vitiat etiā penalis: vt. ṡ. in ver. nō secus. ita etiā hic dȝ vitiari penalis vitiata principali ꝓpter omissionē diei: sed ad hoc potest etiā responderi: ꝙ omissio quātitatis vel loci vel rei ideo vitiat stipulationē: qꝛ sunt de substātia: sed dies non est de substantia stipulationis de sistendo: patet quia valet sine die. d. l. de die. in princ. ⁊ firmat Barto. met. ṡ. in precedenti fundamento. ¶ Secūda solutio gl. est ꝙ hic non fuit omissa dies, sed fuit posita in arbitrio ꝓmissoris: vt quocūq; die sisteres. s. q tibi ꝓmissori placuerit. iuxta. l. cētesimis. §. fi. ṡ. eo. ⁊ isto modo vtraq; stipulatio tenet: ⁊ principalis ⁊ penalis. Ista solu. approbatur ab oībus preterꝗ a Pau. de ca. qui dicit ꝙ ista solutio sibi plꝰ displicet ꝗ precedens cū ꝓprium reorū sit fugere, verisimiliter in cuius volūtate positū est tēpus sistendi nunꝗ illud declarabit: et sic fiet cōtra naturā iudicij ꝗ est vt exerceať in inuitū. l. inter stipulantē. §. j. ṡ. eo. sed ad hoc respōdet dupliciter Alex. primo ꝙ imputandū est stipulatori qui tempus sistendi in volūtatem ꝓmissoris ɔtulit. scdo timore pene stipulatiōis penalis: que cōmittiť cū cōstat reū sisti nō posse satis est ɔsultū stipulatori: ⁊ ita etiam respōdet Are. tenēdo istū scdm intellectū glo. cōiter approbatū. subdit Bar. in. xj. opp. esse aduertendū: ꝙ in voluntate ꝓmissoris non est appositū an sistat, ⁊ sic substātia promissionis qꝛ hoc fuit actū ꝙ oīno sisteret. sed bene dies fuit collata in arbitrium ꝓmissoris: nō est ergo in arbitrio suo an sistat ȝ bene qñ sistat: alś si decederet ꝓmissor anteꝗ declaret se velle, euanesceret stipulatio: vt. l. cētesimis. §. fi. in versi. alij ita inutilem. ṡ. eo. et cum Bar. tenent Ang. Imol. ⁊ Alex. hic: idem tenet Bar. in. d. l. centesimis. §. fi. in. j. col. sed ista solutio Bart. nō bene eneruat difficultatē: vt dicit Pau. de ca. Bar. musauit sup hoc ɔtrario et nō bene declarauit sed diuinat. Tu ergo dic planꝰ fm Lu. hic: q reputat singulare ⁊ notādū: ⁊ eundē Lu. in. d. l. cētesimis. §. fi. ꝙ iste tex. ꝓcedit: qꝛ ꝓmissioni de sistēdo quacunq; die placuerit promissori, fuit adiecta pena, quo casu ne pena frustratorie adiecta censeať: intelligiť collatū in ꝑtātez ꝓmissoris qñ sistat: ⁊ sic dies sola: nō aūt an sistat ⁊ sic substātia obligationis: ꝗ casu decedente ꝓmissore anteꝗ sistat vł anteꝗ declaret se velle sistere cōmittiť stipulatio penalis: perinde ac si declarasset vt ꝓbať in. l. fi. ṡ. qui sin. man. ad lib. perue. allegata hic ꝑ Bar. ⁊ sic. d. l. centesimis. §. fi. nō ꝓcedit qñ ꝓmissioni cū voluerit, vel qua die volet esset subiecta stipulatio penalis que esset frustratoria si diceremus ꝙ etiā pene cōmissio intelligereť remissa ad volūtatez ꝓmissoris, ꝗuis contrariū ⁊ male teneat Alex. hic: ⁊ sic teneas responsionē Lu. qꝛ melius dici non potest, ꝗuis eā impugnet Pau. de ca. vno fundamēto cui respōdet Alex. ⁊ bene. ¶ Glos. in versi. agendū diuidiť in quatuor partes. In prima infert ex textu in secūda ponit que requiratur vt ꝓmissor hic dicať esse in mora. In tertia remouet in predictis opp. In quarta querit et se remittit scda ibi, in mora ergo vł tertia ibi: nec est ɔtra. quarta ⁊ vlt. ibi: sed an possit hec mora. ¶ In gl. ibi: vt in distinctione: qꝛ glos. nō ponit vbi hoc dixerit: dixit in. l. mora. in prin. ṡ. de vsur. ⁊ in. l. quod te. ṡ. si cer. pe. ¶ In ea. gl. ibi: vel forte non exigitur mora ⁊c. dic verius esse quod imo requirať interpellatio, vt tenet. ṡ. gl. j. ad fi. vbi dixi. ⁊ glo. in. d. l. ⁊ si post tres. ⁊ probať expresse in. l. si penū. ṡ. qñ dies leg. ced. ⁊ in. l. si quis filium. §. stipulatio. ṡ. de colla. bo. ⁊ in. l. si duo. §. ait pror. ver. ergo. ṡ. de cōsti. pecu. ⁊ ibi Bar. in. §. fi. ad hoc no. ⁊ facit iste tex. in vbo ꝗdiu per promissorē nō steterit. nam per promissorem non dicitur stare nisi fuerit interpellatꝰ: vt. l. si ex legati causa. ṡ. e. l. qđ te. ṡ. si cer. pe. ⁊ ita late tenet Bart. vbi istas glo. plene examinat. .j. in vj. q. princi. Istud est clarum qñ stipulatio incepit a precedenti conuētione pura, tunc bene requiriť interpellatio: vt dixi. si aūt incipit a precedēti conditione, tunc interpellatio nō congruit, ex quo nihil est in obligatione: sed in cōditione vt dicit. ṡ. glo. j. vnde pena debet cōmitti ex cōditionis euentu: vt dicit ista glo. que isto casu procedit: ⁊ sic habes latius per Pau. de ca. Alex.

16 ⁊ Are. col. xxij. ¶ † Gl. in verb. legate. Ex ista glos. habes quod in vltimis voluntatibus nō fit differentia, an incipiat, a precedenti cōditione an a dispositione pura: vt cōmittatur pena. nā vtroq; casu cōmittitur statiȝ cū potuit fieri ⁊ est cessatū: ⁊ ita late tenet Bar. hic: in ver. venio ad quartā particulā per plura infra ꝑ eū allegata ⁊ sequnť cōiter scribentes hic: ⁊ bene facit iste tex. ibi: idq; vtilitatis causa receptū est ob defuncti voluntatē: et sic fauore vltime volūtatis: qꝛ reipublice interest quod volūtates defunctorū exitū consequanť. l. vel negare. ṡ. quē. test. ap. ⁊ cum istud specialiter sit receptum in vltima voluntate, apparet secus esse in contractibus in quibus bñ fit ꝑdicta distinctio vt hoc tex. in ver. itaq; ratio diuersitatis est qꝛ in cōtractibꝰ vba dubia interpretanť ɔ stipulatorē. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ṡ. eo. cum potuerit legē apertius dicere. l. veteribꝰ. ṡ. de pac. ideo illa verba si stichū non dederis. x. dare spondes: interpretanť cōtra stipulatorē vt promissor non teneatur ad penam, ꝗprimuȝ potuit dare stichū ⁊ non dedit, sed tunc demum quādo desinat posse stichū dare: sed in vltimis volūtatibus verba latissima interpretātur in fauorē illius in cuius personā confertur dispositio. l. in testamētis. .j. de regu. iur. ⁊. c. cū dilecti. de dona. ⁊ ideo illa verba si penū nō dederis decē dato. intelliguntur ꝗprimū possit heres dare. ⁊ nō dedit statim cōmittiť pena.

17 ¶ † Sed hic cadit pulchrū ⁊ necessariū dubiū qđ in dispositionibus legalibꝰ vel statutarijs: an equipareť in hoc vltimis voluntatibus an ɔtibus: ⁊ sic distinctio ṽ. itaq; habeat locū in legibus ⁊ statutis. ⁊ in hoc gloss. solennis in. l. j. in glo. ij. C. de his qui. vt indi. quam Bar. ibi dicit perpetuo tenendam mēti: vult, ꝙ dispositio legalis vel statutaria, equipareť potiꝰ vltime volūtati ꝗ contractui: ideo impleri debet ꝗ primū fieri pōt alś incidit in penā absq; alia interpellatione: ideo tenet illa gl. ꝙ si lege vel statuto cautū sit, ꝙ si heres occisi nō vindicauerit necē defuncti quod auferatur ei hereditas ⁊ applicet fisco: eo ipso ꝙ trāsiuit tēpus itra qđ potuit vindicare necē defuncti, ⁊ no fecit debet auferri sibi hereditas ⁊ nō debet expectari qđ desinat posse vindicari. ita tȝ glo. solēnis in. d. l. j. quā etiā Bald. ⁊ alij ibi sequnť per. l. ij. §. cōfestim. iuncto. §. si mater nō petierit. ṡ. ad tertul. idē tenet Bar. in. l. in cognitiōe. ṡ. ad sylla. Bar. ⁊ Imo. in. l. nō solū §. morte. col. pe. ad fi. ṡ. de op. no. nū. idem Bart. in. l. fi. circa fi. ṡ. de reg. cato. Bal. in ti. de pace constā. in ver. in criminalibꝰ. ⁊ in l. ⁊ si post tres. in. ix. col. ṡ. si qs cau. ⁊ in. l. pe. i. ij. col. C. de ver. sig. et in. c. j. in. viij. col. de consti. late ꝑ Imo. in. l. diuortio. §. si fundū et in. l. si mora. ṡ. sol. ma. Lud. in. l. iiij. §. cato. in vlti. char. ṡ. eo. et in. l. vnica. in. iij. q. C. qñ nō pe. par. quāuis ipsemet Bar. alibi de hoc dubitauerit: ⁊ istū passum reliqt indecisum. in. l. suus quoq;. §. ȝ ⁊ si filio. ṡ. de here. insti. ⁊ idē Barto. in. l. j. ṡ. de in diē addic. sed. d. Alex. hic late in. iiij. no. ⁊ Are. in gl. j. tenēt qđ requirať qđ precedere debeat monitio seu interpellatio, vt quis incidat in penam legalem vel statutariam: ⁊ ita intelligunt ipsi gl. in. d. l. j. C. de his quib. vt indig. moti per egregiā doctrinā Inn. ⁊ Cano. i c. extirpāde. §. qꝛ vero. de preben. vbi tenēt requiri qđ precedat monitio seu interpellatio: vt quis incurrat in penā legalē vel statutariā impositā pro negligentia vel culpa commissa in non faciendo: vt ibi ꝑ Cano. cum multis concor. traditis ꝑ Alex. hic: ⁊ in. l. si mora. in. x. col. ṡ. sol. ma. ⁊ vltra eū idem tenet Abb. in. c. iij. de rapto. idem tenet Bart. in. l. inficiādo. §. infans. col. j. .j. de fur. ꝗuis nō bene referat Inno. facit bene tex. in. c. excōicamꝰ itaq;. §. moneantur. de heret. vbi Abb. no. ⁊ limitat illud dictū Inn. ¶ Vltra scri. ꝑ prima decisione, quod dispositio legalis vel statutaria magis equiparetur vltimis voluntatibus ꝗ contractibus: adde facere qꝛ bonum est argumentum a testamēto ad statutum, ⁊ econtra. l. fi. C. de reb. alie. nō alie. §. disponat. in aut. de nup. Ang. in. l. j. ṡ. de acqui. here. vbi Ange. addit text. quem ad hoc reputat sing. in. l. iiij. C. de omni agro deser. lib. xj. Itez bene facit, qꝛ per omnes modos per quos cōiecturatur mens testatoris, per eosdem coniecturatur mens statuti fm Ang. in consilio cclxx. quod incipit Martinus Joan. de florē. col. iij. ad fi. bene facit quod

facit qd tenet Bart.i.l.heredes mei.§.cũ ita.ff.ad treb.& in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de op.lib. Ad idem facit qꝛ prohibitio testatoris equiparatur prohibitioni statutarie:ẜm Pe.de anc. in cõsi.c.qd incip.plura sunt dubia.notaẜ in.l.filiusfa.§.diui.el.ij. de leg.j.& in.l.ea lege.C.de cõdi.ob cau. ¶ In contrariũ duo face re videntur,ideo non sine causa Bart.alibi indecisum reliquit vt.ff.retuli. Primo qꝛ statuta sunt stricti iuris,& stricte sunt intel ligẽda.& quicquid est omissum a verbis habeẜ pro omisso.l.quic quid astringẽde.& ibi Bart.no.ff.eo.sed in vltimis volũtatibus fit larga & benigna interpretatio.l.in testamẽtis.de reg.iur.et.c. cũ dilecti.de dona. Secundũ facit qd pulchre dicit Bal.in.l.con tractus.de fide instru.vbi dicit ꝙ verba statuti debent intelligi sicut verba stipulationis:qꝛ statutũ fit ad instar stipulatiõis per interrogationẽ & respõsionẽ.l.j.ff.de legi. ¶ Glos.in verb.natu ram.diuidiẜ in.ij.In prima remouet vnum contrariũ.In secun da circa legatum penus refert opi.scd̃a ibi:& in penu. ¶ In pri ma ergo parte glos.videẜ formare vnã opp.ꝙ nullo casu debeat expectari ꝙ desinat posse dari vel fieri,imo ille cui factum est le gatũ sub cõditione negatiua si nõ ascenderit capitolium,prestã do cautionem mutianã statim percipit legatum.l.mutiane.ff. de cõdi.& demon.Sed certe hoc ꝯtrium nõ meruit signari:qꝛ lo quitur quãdo cõditio negatiua apponiẜ legatario,& sic honora to quo casu nõ diciẜ implere eoipso qd potuit implere,& nõ im plenit:al's nõ esset tũc necessaria cautio mutiana:sed hic loquiẜ qñ cõditio apponitur heredi & sic grauato,quo casu distinguiẜ. vt in tex.hic:& ita in simili dicit Bar.j.in glos.in verb.spõdes.in pe.cõtrario qd ibi format glos.de.l.libertas.§.j.ff.de man.testa. ¶ In ea.glos.ibi:pendet enĩ conditio &c.habes expositionẽ ad tex.dũ dicit & ipsius rei naturã:qꝛ conditio est apposita heredi, ideo eius natura videtur esse,vt si heres nõ dat vel nõ facit ꝙ primũ potest,dicatur impleta cõditio:& istã expositionẽ glo.etiã sequitur Bar.in.j.oppo.iiij.partis principa.ad fi.ratio est quia qñ conditio apponiẜ heredi,& sic grauato tũc legatũ fit in penã: qꝛ intentio testatoris est:qꝛ nõ dat vel nõ facit incidat in penã ꝑ quã inducatur vt faciat ꝙprimum potest:et per hoc magis im pleatur volũtas testatoris:sed ista expositio glos. Barto.non placet:qꝛ nõ esset natura rei que operaẜ vt dicit tex.sed esset per sona heredis cui esset iniuncta ꝯditio.& sensus tex.est:quod na tura rei legate.i.penus,etiã hoc inducat & faciat ꝙ si penus non prestatur ꝙprimũ potest cõmittatur pena:et sic videtur specia le in legato penus:prout etiã voluit glo.j.in verb.spondes.cir ca fi.sed tũc queriẜ que sit ista natura penus legate,propter quã videatur agi vt legatum prestetur ꝙprimũ potest.Bartol.in.j. oppo.iiij.partis.refert quosdã dicere,quod legatum penoris in alimẽtis consistit:vt.l.iij.ff.de penu leg.quibus alimentis maxi me fauetur a iure.l.cum hi.per totã.l.ff.de transact.&.l.si cui an nuũ.ff.de an.leg.alibi Bal.in.l.& si post tres.ff.si quis cau.in lect. in.ij.col.in.iij.oppo.dicit quod legatum penoris cum tendat ad alimenta habet diem tacitam,que facit vt non expectetur quod desinat posse fieri,ẜ stipulatio cõmittaẜ ex lapsu taciti diei sicut expresse alleg.tex.in.l.nec semel.§.si in habitatiõe.& in.l.firmio. §.fi.ff.quãdo dies lega.ced.sed illa iura non faciunt:prout dicit Are.qꝛ nõ loquuntur in legato alimentorum:sed in eis dies ta cite inest ex alia causa:qꝛ prestatio fit ob aliquã necessitatẽ:ideo tempus necessitatis inspiciẜ:ita loquitur.d.§.si in habitatione. vel quãdo dicunt prestari fructum certe rei,tunc inest tẽpus ta citũ quo nascatur.ita loquitur.d.§.fi.ita declarat Bart.in.l.qui hoc anno.circa fi.ff.eo.Item legatum penoris de quo in text.nõ habet certã diem:sed debet prestari post interpellationem,in teriecto modico spatio:vt dicit tex.in.l.j.§.itẽ si ita.ff.ad leg.fal. Areti.aliter dicit qd natura legati alimentorũ est,cum fiat pro victu,quod nõ recipiat dilationem:sed debeat prestari sine dila tione.l.si res.j.de appel.recip.vbi a sententia lata super alimen tis prestãdis non potest appellari:quia nõ recipiunt dilationẽ: hec est ergo natura rei,que facit vt si testator legat penũ,videa tur sensisse vt prestetur ꝙprimum potest. Cuma.aliter intelligit istum tex.ibi.& ipsius rei naturam:quod si expectaremus donec heres penum legatã posset prestare,cum legatum penoris cõ tineat ea que esui,et potui sunt destinata.vt.l.iij.in princip.ff.de pen.leg.vinum fieret acetosum,frumentum & similia corrumpe rentur:quod nõ est in alijs rebus que seruãdo seruari possunt. l.j.§.fuit questitum cum glos.ff.ad treb.&.l.j.C.si aduer.trãsac.cõ muniter tamẽ tenetur quod iste tex.procedit non solũ in legato penus,sed etiã in omni alio legato,et sic in omni vltima volun tate:ne stet in suspenso ẜm glos.& Ang.in.d.l.& si post tres.& late Bar.hic in.j.opp.iiij.partis.vbi dicit istud cõiter teneri.& ita cõ muniter scribẽtes tenẽt.Et ẜ iste tex.videatur ponere duas ra tiones copulatiue.s.ob defuncti volũtatẽ,& rei naturã ẜm Bar. quãdo sunt due rationes finales,sufficit vnã militare vt habeat locũ iuris dispositio:ẜm glos.in.§.affinitatis.insti.de nup.& glo.

in.l.si quis ad exhibendum.cũ alijs cõcor.ff.de exhi.re.iud. Se cundo prima ratio assignata in tex.de publica vtilitate est gene ralis in qualibet re relicta in vltima voluntate.Tertio tex.ff.di cit idq; defendebat exẽplo penus legate.quod illud quod poni tur gratia exẽpli,nõ restringit quin idẽ sit in alijs legatis.l.dãni infecti stipulatio ptinet in prin.ff.de dam.infe.&.l.j.§.quod vulg. ff.de vi & vi ar.Quarto tex.in.l.si penum.ff.quando dies leg.ce. ponit idem in penu & in fundo. ¶ Glo.magna in verb.spõdes. diuiditur magistraliter in duas partes principales. In prima assumit vnum casum tex.quãdo stipulatio penalis incepit a pre cedenti dispositione pura & vestita,quo casu habet locum opin. Sabi.vt in ver.itaq;.vt committatur pena:cum per promissorẽ stetit quomin⁹ daret vel faceret:& nõ sit necesse expectare quod desinat posse dare vel facere:& contra illũ casum gl.format duas op.et sic ista prima pars subdiuidiẜ in tres particulas. In pri ma ponit vnum dictũ tex. In secunda contra illud opponit vno modo. In tertia opponit alio.scd̃a ibi:sec⁹ si nuda pactio.tertia ibi:sed contra.ff.eodem. ¶ In scd̃a parte princi.que est ibi:si ve ro a cõditione ceperit.gl.capit scd̃m casum,quãdo stipulatio pe nalis incepit a ꝓcedenti conditione:si stichum nõ dederis pro mittis decem.quo casu ꝓcedit opi.Pegasi,quod stipulatio pe nalis nõ cõmittatur donec desinat posse dari vel fieri:& sic quo usq; tu promissor viuis & etiã stichus promissus,licet ipsum tra dere non possis,quia sit in loco remoto tamen nõ committiẜ pe na decem:qꝛ possibile est quod aliquãdo poteris dare:nec etiã si habes facultatem dãdi,& requisitus a me noluisti dare,ꝑ hoc nõ committitur pena:sed tunc demum cum vel tu morieris vel stichus quia facultas implẽdi cõditionem vel faciendi eam defi cere non transmittitur ad heredes:vt not.per Bar.& alios in.l. si decem cũ petiero.ff.eo.facit.l.qui rome.§.augerius.ẜm vnum intellectum Bar.j.eo. Contra istum secũdum casum gl.format quatuor oppo.et sic ista secũda subdiuiditur in quinq; particu las.scd̃a ibi:& sic opp.j.de fideius. tertia ibi:item opponitur.ff.e. l.si titi⁹. quarta ibi:item opponitur.ff.de manu.test. quinta & vl tima ibi item in penu similiter.alibi gl.in.d.l.& si post tres.bre uius reducit ad quatuor fallentias.Barto.hic eas multum ple ne prosequitur.in quinta parte principali.exorta.iij.opp.quam dicit non mereri signari pro contrario. ¶ In ea.glo.ibi:secus si nuda.habes solutionem primi contrarij prime partis,quod iste text.procedit quando precessit conuentio pura vestita,quo casu quando debitor interpellatus potuit dare vel facere et nõ fecit, dicitur contracta mora:et sic stipulatio penalis committitur:ẜ contrarium loquitur quando precessit conuentio nuda,& sequu ta est stipulatio penalis,tunc non contrahitur mora per solã in terpellationem:quia eius quod in pactione nuda deuenit nõ est petitio nec actio.l.iurisgẽtiũ.§.sed cũ nulla.ff.de pac.ergo nec in d.l.si pupill⁹.j.e.&.l.nulla intelligiẜ mora.de reg.iur.& sic stipula tio penalis nõ cõmittiẜ ẜ ꝓmissor potuerit dare & nõ dederit:ẜ requiriẜ litis ꝯtestatio.l.nuda.C.eo.de cõtra.& com.stip.& sic tar dius cõmittiẜ pena per litis contestationem.qñ incipit a conuẽ tione nuda,quã quãdo a vestita:& si dicatur quod talis cõtesta tio nõ possit fieri,nec super nuda cõuẽtione,qꝛ ex illa nõ est orta actio nec speraẜ oriri.d.l.iurisgẽtiũ.§.ẜ cũ nulla.nec sup penali stipulatione:qꝛ nec ex illa orta est obligatio nec actio ante existẽ tiam conditionis.l.si quis sub conditione dãdorũ decẽ.ff.si quis omis.cau.testa.dic ꝙ ex hoc remanet alia difficultas,quomodo debeat fieri ista litis cõtestatio:an super cõuentione nuda,vt in nuit.d.l.nuda.an super stipulatione penali,prout innuit.l.si pa cto quo penam.C.de pactis.& super hoc passu referunẜ quatuor opiniones per diuersas rationes quas ad plenũ recitat Bart. hic:in.vj.opposi.quarte partis.finaliter Barto.sequutus Pet. de bella perti.& Iaco.de are.concludit quod non requiratur li tis contestatio:sed stipulatio penalis committatur per solã in terpellationem extraiudicialem,que sufficit ad faciendum com mitti stipulationem penalẽ.Et ad dictã.l.nuda.respondet Bar. quod intelligitur quando non precessit interpellatio extraiudi cialis,tunc contrahitur per litis contestationem:et sic conditio existit post motam litem:vt ibi dicit textus si non precessit inter pellatio extraiudicialis sicut in simili:lex que dicit quod pericu lum rei deteriorate incipit a litis contestatione nisi precessit in terpellatio extraiudicialis.l.in hac.&.l.fina.ff.de triti.et.l.iij.§.in hac.ff.commod.vidimus in.l.nemo rẽ suã.in.j.§.j.ff.eodem.& cũ Bart.tenent Angel.Cuma.Pau.et subtiliter Areti.hic:idem tenet Bart.in dicta.l.si pacto quo penam.et ibi Fulg.et Pau. Bar.in.l.stipulatio ista.§.alteri.colum.secũda.ff.eodem.& in di cta.l.nuda.mouetur principaliter Bart.per duos textus.Pri mo per textum in dicta.l.si pacto quo penam.in verb.more iudi ciorum.et sic vult non esse aliquid speciale cum precessit nuda conuentio. Sed aduerte quod tex.ille cum mysterio dicit,vel pe nã exiges,quod significat ab inuito:vt ibi in glo.vel id.quod in

cōuentione deuenerat ꝯsequeris, qd̄ significat a volēte.s. si vult
euadere penā.⁊ tex.ibi dicit more iudiciorum, nō q2 significet de
iure ibi agi posse ante ꝯtesta.sed propter illud qd̄ ibi subditur tex.
qd̄ creditor iniuste postulabat, volēs incipere ab executione.pe
tendo sibi dari tenutā bonorū debitoris non precedente ordine
iudicij:istud facere nō potest.hoc est qd̄ vult ille tex. ¶ Secūdo
mouetur Bart.per rationem vt ipse dicit expressam.in.l.si cum
dies.§.fi.ff.de arbi.iuncta.l.j.C.eo.vbi ex sentētia arbitri nō ori
tur actio, quādo factū fuit cōpromissum pacto nudo.d.l.j.⁊ tñ si
arbiter iussit aliquid dari, ⁊ debitor interpellatur extra iudicium:
cōmittitur pena absq3 lit.cōtest.facta super eo ꝙ arbiter lauda-
uit:ergo idē dicendum in casu nostro qñ id qd̄ erat in obligatio
ne pncipali nō poterat peti, q2 erat pactū nudū, debet sufficere
interpellatio extraiudicialis:sed illū tex.posses euadere respon
dēdo ꝙ.d.l.si cum dies.§.fi.loquitur qñ cōpromissum fuit factū
p stipulationē:⁊ non pacto nudo.scḋm Frā.de ramp.⁊ Sali. in.d.
l.si pacto quo penā.sed q2 ista videtur diuinatio ⁊ restrictio ad illū
tex.ideo potes scḋm Imo.aliter respōdere altero de duobus mo
dis.vel ꝙ ibi nō exigatur contestatio fauore litiū dirimendarū:ne
lites ex litib9 oriantur.l.nō distinguem9.§.fi.⁊.§.de officio.ff.de ar
bi.⁊.l.terminato.C.de fruc.⁊ lit.expē.vel ꝙ ille text.loquatur qñ
dies fuit expressa ab altero arbitro, vel tacite inerat temp9 qua
drimestre qd̄ datur iudicatis ad soluēduz:nimirū si postq3 trāsiuit
illud tēpus cōmittitur pena absq3 alia litis cōtest.l.quicqd astrin
gende.§.fi.ff.eo.licet Are.conetur vtrāq3 solutionē impugnare.
18 ¶ † Quid tenēdū:ego nō possum discedere a tex.in.d.l.nuda.q
vult ꝙ mora cōmittatur p litis cōtestationē ⁊ solutio Bar. vio-
lat illum tex.ideo tene ꝙ fiet litis cōtestatio, vel super conuētio-
ne nuda.d.l.nuda.nō vt ex ea fiat cōdēnatio, sed q̄tum ad cōmit
tēdam penā.per.l.si titius.⁊ qd̄ ibi tenet Bar.col.ij.ff.eo.vel fiet
ꝯtestatio super stipulatione penali.p.d.l.si pacto quo penā.⁊ ita
tenet gl.in.d.l.nuda.Imo.⁊ Alex.hic.Bal.in.d.l.si pacto.Ang.
de are.institu.de actio.in princ.⁊ huic opinioni adherēt antiqui
quos hic refert Bar.⁊ ista plus placet. ¶ In ea.gl.ibi sol.vt ibi
dixi.nā ibi loquitur qñ dies sistendi:⁊ sic implementi fuit collatus
in potestatē ⁊ arbitriū promissoris:hic secus. ¶ In ea.gl.ibi:q2
mora. idē dicit gl. pe.in.d.l.fideiussor obligari.§.fi.sed nō intelli
gas gl. velle ꝙ i.d.§.fi.mora rei pncipalis noceat fideiussori, ibi
ꝓmiserat sub ꝯditione, si principalis nō solueret:ergo mora rei
nō debet posse nocere fideiussori:s3 intelligas ꝙ mora principa-
lis in non soluēdo purificat obligationē fideiussoris, vt postea fi
deiussor possit interpellari, ⁊ in mora cōstitui. ¶ In ea.ibi: item
opp.ff.eo.l.si titius.vbi stipulatio incip.a conditione negatiua, ⁊
tñ solum spectatur litis contestatio:nō aūt ꝙ desinatur posse da
ri.gl.respondet ꝙ ibi loquitur in implicitis seu pplexis, in quibus
regule legistarū seu dialecticorū deficiunt.⁊ vide aliud indissolu
bile.ꝙ iudices indissolutū reliquerunt qd̄ ponit Aulus Gelli9.
in.v.noctiū attic.ca.x.de Protagora magistro ⁊ Euthalo ado-
lescente eius discipulo:sed hoc quod dicit glos.de implicitis, nō
tollit difficultatem illius tex.ideo omissis truffis ⁊ alijs solutio-
nibus ibi traditis, dicit ꝙ.d.l.si titius.non loquitur in casu ita im-
plicito quin possit explicari, qn valeat stipulatio.nā ibi cōmittitur
p litis cōtestationē:eo q2 illi stipulatores habēt similitudinē cū
duobus reis credendi.de quorum natura est vt sic loc9 preoccu
pationi per litis ꝯtestationē.l.ex duob9.in.ij.ff.de duob9 reis.vñ
si vn9 preuenit litem cōtestādo stipulatio cōmittitur q2 tūc alte
ri dari non potest:vt hic late per Bar.referētem varias solutio
nes.in.ij.opp.v.partis. ¶ In ea.ibi:itē opp.ff.de manu.⁊c.gl.re
spōdet quod ibi sit speciale fauore libertatis.⁊ ita etiā respōdet
gl.in.d.l.⁊ si post tres.ff.si qs cauti.s3 Bar.hic.in.j.opp.v.partis
dicit qd̄ illa.l.nō meruit signari pro cōtraria ad.l.nostram quia
sunt casus diuersi ⁊ nō aduersi:q2 ibi cōditio apponitur in per-
sona honorati, an ex implemento aliquid venit acquirēdum:sed
ista lex loquitur quando conditio apponitur in persona obliga
ti.bene verum est ꝙ in alijs relictis sub conditione negatiua re
quiritur cautio mutiana, que habet vim implementi.l.mutiane.
ff.de cōdi.⁊ demō.in hoc est speciale in legato libertatis relicto
sub conditione negatiua.nam eoipso qd̄ potuit facere, ⁊ nō fecit
dicitur impleta conditio ⁊ sic nō requiritur cautio mutiana. ita
loquitur.d.l.libertas.§.j.que melius signatur pro contrario.ad
d.l.mutiane.⁊ cū Bar.tenēt Imo.⁊ Pau.hic:sed caue q2 in tali
relicto libertatis facto sub conditione negatiua, non potest cō-
gruere cautio mutiana, que interponitur vt si cōtra cautionē fiat
restituatur cum fructibus.l.heres meus.§.j.ff.de cōdi.⁊ demō.
istud nō cadit in libertate:q2 libertas semel data nō pōt reuoca
ri.l.fi.C.de testa.man.⁊.l.j.⁊.ij.C.si aduer.lib.ideo tūc nō posset
esse consultum heredi per cautionē mutianā.⁊ ita opponit subti
lis Cuma.hic.⁊ ita impugnat.Tu aduerte ꝙ Bart.met.in.d.l.
mutiane.in.ij.op.sentiens istā difficultatē, subtiliter respōdet ꝙ
etiā in legato libertatis relicto sub cōditione negatiua, potuis-
set ꝓuideri per cautionē mutianā, nisi in ea esset speciale:quia l3
libertas semel quesita non possit restitui, iurib9 preallegatis, tñ
bene potest restitui estimatio talis serui, quāti erat ante liberta
tē assequutā.allegat ad hoc.l.cum filius.§.qui mutianam.de le.
ij.⁊.l.seruo inuito.§.fin.ff.ad trebel.bene facit tex.i.l.papinian9.
§.fi.cū.l.seq.ff.de inoffi.test.q ponit quāti estimari debeat talis
seru9 quē tex.allegat Aret.hic. ¶ In ea.ibi.itē in penu ⁊c.dic ꝙ
imo non est speciale in penu:s3 tex.iste generaliter ꝓcedit in vl-
tima volūtate, ⁊ sic in alijs legatis:vt dixi in gl.in verb.naturā.
¶ Glos.in verbo probatur.diuiditur in duas.In prima infert
vnum ex hoc tex.a cōtrario sensu.In secunda remouet aliud cō
trarium illud fatendo.secunda ibi:hodie vero ⁊c. ¶ In ea. glo.
ad fi.habes ex gl.duas conclusiones q̄ sunt valde dubie ⁊ valde
disputabiles.Prima cōclusio est quod stipulatio penalis in du
bio nouat principalem obligationem.Secūda conclusio quod
l.fi.C.de noua.disponens qd̄ hodie nō fiat nouatio nisi expresse
agatur, habet locum etiā in stipulatione penali:l3 illa nō sit ve-
ra nouatio s3 quasi, ⁊ sic impropria:vt dicit tex.in.l. obligationū
19 fere.§.fi.ff.tit.j. ¶ † Circa primā conclusionem reassumo in du-
bium illud quod t3 gl.an stipulatio penalis nouet obligationē
precedentem principalem.pone.T.per solēnem stipulationem
promisit mihi fundum, ⁊ si fundum nō dederit ꝓmisit mihi mil-
le nomine pene.T.interpellatus cōgruo loco ⁊ tempore, potuit
dare:⁊ nō dedit:⁊ sic commissa est stipulatio penalis:an pma sti
pulatio ad fundum sit nouata propter stipulationem penalē:ita
vt ex prima agi non possit ad fundū:s3 tantū ex stipulatione pe-
nali:an vero ad vtrūq3 possit agi:ita ꝙ vno exacto possit agi ex
reliquo in eo qd̄ plus est:vt.l.si quis a socio.⁊.l.duo societatē.ff.
pro socio.⁊.l.predia.ff.de actio.empt. Iste articul9 est necessari9
ad intellectum huius tex.ad ver.fin.qui a contrario sensu vide-
tur probare quod si actum nō esset vtrūq3 deberi:deberetur tā-
tum pena:⁊ per cōsequens nouata esset principalis:sed caue q2
iste idem text.in versi.seq.ibi:sed ⁊ si ita cautum sit.dicit quod si
cautū sit vt sola pecunia nō soluto homine debeatur:ergo sum-
pto argumento a contrario sensu, probat quod si actū non esset
solam pecuniam deberi, quod tūc vtrūq3 deberetur:⁊ sic nō fie-
ret nouatio principalis per penalem ⁊ sic iste facit pro ⁊ cōtra si
ab vtroq3 responso sumatur argumentum a cōtrario sensu: prout
etiam ponderauit gl.nostra ⁊ isto modo erit ad inuicem quedā
repugnātia. ¶ Iste articulus est terribilis.⁊ scḋm Bart.est val-
de difficilis, intantum quod Cyn.in.l.si pacto quo penam.in.iij.
q.C.de pact.dicit quod ista questio est subtilis dubia ⁊ incerta,
in qua mauult tacere q3 loqui.⁊ Cuma.hic dicit se nescire qd di-
cere in hoc vasto ⁊ ꝓcelloso passu.alibi dicit Pau.de ca.in.d.l.
predia.de acti.emp.qd̄ super solutione hui9 dubij quot fuerunt
capita scribētium tot fuerūt opiniones. ¶ Pro parte affirma-
tiua quod stipulatio penalis nouet precedentem:⁊ solum possit
agi ad penam est tex.formalis.in.l.obligationū fere.in.§.penul.
et fi.ff.tit.j.⁊ tex.in.l.cum sine prefinitione.in princip.⁊ in.l.si pe-
num.ff.quādo dies lega.ced.vbi sunt tex.quod quando testator
legat penum, ⁊ si heres penum nō dederit, legat cētum nomine
pene, sola cētū sunt in obligatione ⁊ sola centū peti possunt.Ad
idem.l.j.ff.de pe.leg.⁊.l.j.§.item si ita.ff.ad leg.fal. ¶ In contra
rium pro parte negatiua quod stipulatio penalis nō nouet pri-
mam, s3 ex vtraq3 possit agi prout elegerit stipulator, est text.i.l.
rescriptum.§.si pacto.ff.de pact.⁊.l.si quis a socio.⁊ in.l.duo so-
cietatem.ff.pro soc.⁊ in.l.predia.ff.de ac.emp.⁊ in.l.apud celsuz.
§.labeo.primo.ff.de excep.doli.⁊ in.l.traiectitie.§.de illo.ff.tit.j.
et i.l.si quis rem.ff.de arbi.⁊ in.l.qui rome.§.flauius.j.eodē.⁊ in
l.si tibi liberam.C.de euic.alibi tex.in.l.j.§.fi.j.de stipu.ser.vide-
tur velle quod penalis nouet precedentē ope exceptionis tātū:
sed ille tex.non loquitur in materia nostra, quādo principalis et
penalis cōferuntur in eandē personam creditoris:sed loquitur
quādo principalis confertur in personā vnius:⁊ penalis in pso
nam alterius, tunc nō fit nouatio ipso iure:sed ope exceptionis
tantum:vt ibi scḋm Bar.Imo.⁊ Cu.⁊ Bal.in.l.rescriptū.§.si pa-
cto.in penul.col.sed tu allega tex.loquentem in eadem persona
in dicta.l.apud celsuz.§.labeo.primo.vbi stipulator nō impedit
ipso iure sed ope exceptionis agere ad id quod in pncipali obli
gatione deuenit:ergo ipso iure nō est facta nouatio:sed ad istū
textum responde vt per Bart.hic:in secunda opposi.huius vlti
me partis.Item cū stipulatio penalis cōtineat diuersum a pn-
cipali:ergo nouatio nō presumitur.l.fundum cornelianū.⁊.l.iiij. et
per totum.j.de noua. ¶ In hoc ergo terribili articulo Bar. in
xj.opposi.vltime partis.⁊ presertim in pma multum se extēdit,
et refert quatuor opiniones glossarum:⁊ tres alias antiquorū,
et omnes reprobat.Deinde ponit suam octauam opinionem:
quasdam alias opiniones referunt Imol.⁊ latius Alexand. et
Areti.hic:⁊ modernio.in dicta.l.si pacto quo penam.tu insisten
do circa dicta per Bartolum:adde dum Bart.refert quartam
opinionem

opinionē glos.in.l.p̄dia.in glo.magna.ante fi.ff.de act.emp.que dicit.Aut p̄cedit obligatio que cōtrahit̄ solo ꝯsensu,vt emptio, societas ⁊ similes,⁊ tunc nō fit nouatio.aut p̄cedit obligatio que cōtrahitur v̄bis,⁊ fit nouatio.postea subdit Bar.ꝙ quinta opinio Frā.accur.qui dicit:aut precedit cōuentio bonefidei,⁊ non hꝫ locū nouatio:secus si stricti iuris,reincidit in idē cū precedēti opinione.in hoc Bar.videt̄ male dicere q꞉ inter ꝯtractus bonefidei sunt aliqui qui cōsensu nō cōtrahunt̄:put est depositum qui est ꝯtractus bonefidei,⁊ celebrat̄ re ⁊ nō solo ꝯsensu.l.pe.insti.qui.mo.re ꝯtrahi.obli.Itē dū Bar.reprobat istā quintā opi.eo q꞉ vltime volūtates habēt naturā contractuū bonefidei.l.in minorū.C.in qui.cau.in integ.resti.nō est neces.⁊ tātū in vltimis volūtatibus stipulatio penalis nouat precedentē.l.j.de pe.leg.et.l.j.§.itē si ita.ff.ad leg.fal.dic ꝙ istud est fragile fundamentū,⁊ reprehēdit̄ per Bal.in.d.§.si pacto.per Raph.Alex.⁊ Are.hic: q꞉ vltima volūtas est ꝑprie stricti iuris:quātū ad primeuā eius naturā:⁊ solū equiparat̄ ꝯtractibꝰ bonefidei quo ad duo.s.quo ad fructus ⁊ interesse,vt veniant a tpe more:⁊ vt possit agi prima actione,si res deteriorata fuerit tradita.vt declarat Bar.in l.si hr̄s.ff.de eo qđ cer.lo.⁊ ꝓbat̄ in.l.al̄s.vbi Bar.ff.de in lit.iur.facit bene tex.in.l.fi.ad fi.ff.de ꝯdi.ob tur.cau. ¶ Itē dum Bar.referēdo.vj.opinio.dicit ꝙ de iure ffo꞉ū stipulatio secūda continens tantūdē seu idē qđ prima inducit nouationē,in hoc Bart.male loquit̄,⁊ cōtrariū tenuit ipsemet Bar.⁊ oēs ibi sequūtur in l.q vsumfructū.ff.eo.⁊ ibi Alex.in specie reprobat illud qđ tenet Bart.hic:q꞉ nō fit nouatio si scđa cōtinet tantūdē vel idē ꝙ̄ prima:secus si continet plus.l.scire debemus.secūdo responso.vbi glo.ff.eo.⁊ ita etiā tenet Bar.in.l.pe.in vlti.col.j̄.de preto.stipu.

¶ Septima opinio Dy.⁊ Ja.de are.qđ aut precessit contractꝰ bonefidei,⁊ nullo modo fit nouatio.d.l.si quis a socio.⁊.l.duo societatē.pro socio.⁊.d.l.predia.eo q꞉ in cōtractibus bonefidei venit exuberātio꞉ bonafides,ꝙ̄ in ꝯctibus stricti iuris.§.in bonefidei.institu.de act.⁊.l.mora.§.in bonefidei.⁊.l.videamus:el.ij.§.si actionem.ff.de vsur.ideo equū est qđ ex mora ⁊ perfidia debitoris nō obseruātis ꝓmissa,nō inducat̄ liberatio a facto principali ꝺm Bal.in.d.§.si pacto.l.rescriptū.ff.de pac.aut p̄cessit cōtractus stricti iuris ⁊ fiat nouatio si acto꞉ eligit ad penā agere:secꝰ si ad factū p̄ncipale.d.§.si pacto.⁊.d.l.apud celsum.§.labeo.primo.⁊.l.ꝗ̄uis.scđa.C.de vsur.⁊ ꝺm istā opi.nō obst.d.l.obligationum fere.§.fi.q꞉ lr̄a ibi dixit quasi nouatio,⁊ sic nō est ꝑprie nouatio,cū nō fiat nisi actore eligēte agere ad penā.⁊ istā opin.sequūtur Cu.⁊ Alex.hic:⁊ bal.in.d.§.si pacto.ꝫ aduerte ꝙ Alex.nō r̄ndet ad tex.allegatos per Bar.hic:⁊ ad istam opi.s.in.d.l.si quis a socio.⁊ in.d.l.predia.qui text.necessario cōfundunt istam opinionem,vbi etiam si quis eligat agere ad penam non tamen fit nouatio,sed potest postea agere ī eo quod plus est in altero.

¶ Octaua est opinio Bar.ꝙ aut principalis obligatio est ex cā lucratiua.et tunc stipulatio penalis que similiter dicitur esse ex causa lucratiua bene nouat precedētē,nō distincto an ꝯtineat plus vel minus ꝙ̄ prima.ita loquit̄.d.l.j.ff.de pe.leg.⁊.l.j.§.item si ita.ff.ad le.fal.cū simi.⁊ ita intelligit istā.l.in fi.⁊.d.l.obligationum fere.§.pe.⁊ fi.facit ratio,q꞉ due cause lucratiue nō ita faciliter simul stare p̄nt,sicut qn̄ est aliqua onerosa.l.oēs debitores.ff.titu.j.⁊ si dicatur quis reuelauit qđ ista.l.⁊.d.§.fi.loquantur de obligatione ex causa lucratiua:respōdet ꝙ ad hoc viget contrarietas iuriū predictoꝝ,que alio congruo modo solui nō potest. Item cū nō dicatur ex qua causa,in dubio in stipulatione intelligitur causa donationis:⁊ sic causa lucratiua.vt.l.campanus.ff.de ope.liber.⁊ no.glo.in.l.ij.§.circa.ff.de doli excep.si autē principalis est causa onerosa:tunc stipulatio penalis non nouat:sed potest ex qualibet agi:⁊ vna exacta poterit agi ex reliqua in eo qđ plus est.d.l.predia.⁊.d.l.si quis a socio.⁊.d.l.duo societatem. ratio est ꝺm Bar.q꞉ quādo cause onerose apponitur pena,videtur apposita ad maius robur,vt metu pene citius ꝯsequat̄ debitum principale.l.iiij.§.sed ⁊ si pignora.ff.de re iud.ideo nō inducitur nouatio. Item nō est par ratio lucri ⁊ oneris seu dāni.l.fi.§.licētia.C.de iur.delib.⁊.l.fi.ad fi.C.de codi.⁊ dicit Bar.quod iste videtur esse ꝑprius intellectus presentis materie.istam opi.sequunt̄ Imol.⁊ Alexā.hic:⁊ dicit Cu.qđ ista opi.videtur satis equa.tamen fatuū est credere ꝺm eū quod semper stipulatio presumatur fieri ex causa lucratiua,⁊ sic ꝙ oēs leges loquētes de stipulatione intelligantur ex causa donationis: istam opin.etiam tenet Bal.in.d.l.predia.⁊ in.d.l.si quis a socio.⁊ in.l.vnica.C.de his que pe.no.Fran.tig.Sali.Frā.de ramp.⁊ Fulg.in.d.l.si pacto quo penā.⁊ dicit ibi Sali.ꝙ ista distinctio tradita per Bar.fuit ante eū Ricar.de Sali.patrui sui,⁊ eā approbat tāꝙ̄ verā: et ista videtur magis cōmunis opi.ꝗ̄uis Ang.in.d.§.si pacto.⁊ in.l.si insulam.ff.eo.eam reprobet rationibus satis leuibus,quibus facile potest respōderi ꝺm Alex.hic:⁊ lꝫ Alexā.non referat,tamē Imo.refert in specie fundamenta Ang.⁊ eis late respondet,quibus etiam subtiliter respondet Are.hic. ¶ Contra istā opi.Barto.Pau.adducit tex.in.l.ꝗ̄uis.secūda.C.de vsur.vbi si fui primo stipulatus minores vsuras,⁊ si intra certum tempus mihi eas non dederis.in locū pene stipulatus sum maiores vsuras,tamē si in termino non soluisti minores vsuras,⁊ sic fuit cōmissa secūda stipulatio.nihilominꝰ adhuc possum agere ex prima stipulatione:⁊ sic non est facta nouatio,⁊ tamē ambe sunt ex causa lucratiua.⁊ dicit Pau.ꝙ doct.illam.l.nō ponderauerunt ad hoc.Tu responde ꝺm Alex.hic:ad fi.⁊ bene ꝙ illa.l.loquitur in stipulatione vsurarum.que nō dicit̄ facta ex causa lucratiua: q꞉ vsure vidētur subrogate loco particularis interesse.vt declarat Bart.hic.in.x.opp.vltime partis.facit.l.cū quidā.§.si pupillo.ff.de vsur.vbi tex.dicit vsure enim nō ꝑpter lucrū petētiū sed ꝑpter morā nō soluētium infligunt̄. ¶ Insignis docto꞉.d.Pe.de hexu.Medio.dicit ꝙ ꝑ punctū ratiōis.Bar.deberet dicere totū cōtrariū eius qđ dicit,ꝙ nō fiat nouatio qn̄ precedit causa lucratiua,sed potiꝰ fieri debeat qn̄ precedit causa onerosa:eo q꞉ exercenti actū liberalē leges magis fauēt ꝙ̄ alteri.l.sunt q in id.et.l.seq.ff.de re iudi.⁊.l.ad res donatas.ff.de edil.edi.ideo si precedat conuentio ex causa donationis,potius debemꝰ dicere qđ non fiat nouatio ꝙ̄ qđ fiat.ad hoc vt donato꞉ habeat magis latas habenas,vel soluēdi illud quod est in principali obligatione:vel soluendi penam si vult:sed non respōdet Hexu.ad leges allegatas per Bar.ideo tu potes respōdere ad fundamētū Hexu.ex eo qđ tenet Bar.in fi.p̄me opp.vltime partis,dū declarat d.l.obligationum fere.§.fi.⁊ vult ꝙ ista quasi nouatio non impediat quin promittēs vsꝙ̄ ad litē contestatā possit soluere quod est deductū in principali obligatione:quod nō est in vera nouatione.⁊ ita dicit tenere Cy.in.l.nuda.in fi.C.eo.de ꝯtra.⁊ com.stipu.tn̄ istud nō ex toto tollit difficultatē hexu.Itē adde qđ Bal.in.d.l.rescriptū.§.si pacto.in.j.q.etiā reprobat istā distinctionē Bart.p̄sertim q꞉ est diuinatio ad.d.l.obligationū fere.§.fin.vbi tex.nō facit mētionē cause lucratiue vel onerose.Itē per text.in d.l.duo societatē.inducēdo vt ibi per eum.plures alias opiniones referunt Imol.Alexā.⁊ Are.hic.vide per eos qui illas impugnāt. ¶ Quid tenēdū in tā difficillimo ⁊ ancipiti passu. Aduerte quod in vltimis volūtatibus iura sunt plana,ꝙ per stipulationem penalem inducatur nouatio.tex.sunt formales.in.l.j.de pe.leg.in.l.j.§.item si ita.ff.ad leg.fal.in.l.cum sine prefinitione.in prin.⁊ in.l.si penum.ff.quādo dies leg.ce.⁊ tūc plane procedit opinio Bar.q꞉ tunc causa principalis est ex causa lucratiua:⁊ similiter causa penalis est ex causa lucratiua:ideo nō ita faciliter simul stare possunt.l.oēs debitores.ff.ti.j.⁊.l.meuiꝰ.§.duobus.vbi gl.⁊ Bar.ff.de leg.ij.ideo tūc inducit̄ nouatio. Itē vltime voluntates non debent stare in suspenso.l.fi.in fi.ff.com.p̄di.ideo in eis fit facilius trāsfusio ⁊ executio.l.apud aufidium.ff.de opti.leg.vt heres metu pene citius adimpleat volūtatem testatoris. Item vltime voluntates pendent ex sola volūtate testatoris,qui presumit̄ voluisse p̄mū legatū trāsferre in scđm:⁊ sic nouare,vt sua volūtas non staret in suspēso:sed citius haberet executionem.⁊ istud primum membrū de vltimis volūtatibus procedit sine vllo scrupulo:⁊ iura sunt plana.Aut loquimur in cōtractibꝰ,⁊ hic est difficultas:⁊ tūc tene ꝙ si prima obligatio fuit cōtracta verbis:⁊ sic stipulatiōe:⁊ similiter secūda penalis fuit cōtracta verbis:⁊ tūc scđa penalis nouat primā.ita ꝑprie loquitur text.nō cauillando nec calūniādo.in.d.l.obligationum fere.§.pe.⁊ fi.⁊ tex.hic:in ver.fi.⁊ est ratio q꞉ in habentibus similitudinem facilio꞉ est transitus.l.in rem.§.itē quecunꝙ̄.cū.§.seq.ff.de rei vendi.⁊ ita tenet gl.in.d.l.predia. in gl.magna.circa finē.⁊ refert Bar.hic.in.iiij.opp.⁊ dicit Imo.qđ ista opinio est satis sustentabilis:⁊ quod eam tenet etiam Bal.hic:⁊ ego non video quomodo realius possit respōderi ad.d.l.obligationum fere.§.pe.ad fi.⁊ pro ista opiniōe statim.j̄. allegabo bonū tex.⁊ lꝫ Alex.reprobet per tex.in dicta.l.ꝗ̄uis.secūda.C.de vsur.vltra responsionem quā ad illū tex.tradit Areti.hic.Tu potes plane dicere qđ ille tex.procedit odio vsurarum,vt grauiores vsure euitētur.Aut prima obligatio erat contracta cōsensu vel aliter:⁊ tūc aut in stipulatione penali erat tantum quantum in prima:⁊ tūc stipulatio penalis nouet.d.l.si quis a socio.aut erat minus,⁊ nō fiat nouatio tex.est in.d.l.predia.⁊ pro ista theorica est bonꝰ tex.in dicta.l.duo societatem.vbi textus facit predictam differētiā: an contractas principalis societatis ⁊ etiam pene fuerint ambo deducti in stipulationem:⁊ tunc inducatur nouatio precedētis stipulationis per sequentem stipulationem,cum habeant similitudinem:vt dixi:secꝰ si sola pena fuerit deducta in stipulationē,et non contractus principalis societatis:⁊ tunc ex vtroꝙ̄ potest agi,⁊ sic non fit nouatio.et ille tex.semper me traxit in hanc opi.⁊ ista opinio videtur mihi esse amica iuriū,ideo eam consulēdo ⁊ iudicādo tenerem.alias opi.vide ⁊ reproba vt hic per moder.

20 ¶ † Secunda cōclusio gl.est ꝙ.l.fi.C.de noua.⁊.§.pterea.instit.

qui.mo.tol.ob.q̄ disponūt ꝙ hodie nō fiat nouatio nisi expresse agatur a partibus, habeat locū etiā in stipulatiōe penali, lʒ ibi nō sit vera nouatio sʒ quasi: ⁊ sic impropria: vt dicit.l.obligatio- num fere.§.fin.ß.ti.j.⁊ sic habes ꝙ.d.l.fi.q̄ loquit̄ in stipulatione coequeua.i.continēte illud idē per oīa qd̄ continet principalis. vt habes tex.⁊ exemplum in.l.duo societatē.in prin.ß.pro socio. habeat locū etiā in stipulatione penali continente qd diuersum a principali, ⁊ sic ꝙ stipulatio penalis hodie nō nouat p̄ncipalē obligationē precedentis nisi expresse sit actū. idē tenet glo.in.d. l.obligationū fere.§.fi.in.l.rescriptum.§.si pacto.ß.de pac.⁊ in.l. predia.ß.de act.emp.⁊ in.l.fi.ß.si quis in ius voc.nō ie.idē tenēt Pet.de bella perti. Jac.de raua.⁊ quidā alij: vt hic refert Bar. in.ix.opp.vltime partis. Alb.de ro.in.l.si pacto quo penā.C.de pac. Jac.de belui.in disputatione q̄ incip.cauetur.l.municipali. qd qui aliuz.quē ponit in.l.postq̄ liti.C.de pac.q: d.l.fi.corrigit in omnibꝫ casibus in quibus iure veteri fiebat nouatio: vt ibi in ver.aliquid fecerit ex quo veteres ⁊c.sed in casu isto fiebat noua tio principalis obligationis ꝑpter stipulationē penalē.d.l.obli gationum fere.§.pe.⁊ fi.ergo hodie penalis non nouabit princi palem.nisi expresse sit actū. ¶ Cōtrariā opinionē tenent Ja. de are. Guil.de cu.⁊ Ray.de forli.quos refert ⁊ sequit̄ Bart.hic.in viij.opp.vltime partis.idē tenēt Ang.Jmo.Cum.d.Alex.⁊ Be xu.hic.⁊ dicunt Cuma.Bexu.⁊ Alex.ꝙ ista est cōmunis opinio, ꝗ ita cōiter tenet̄.idē tenet Cy.in.l.si pacto quo penam.circa fi.⁊ ibi Fran.de ramp.C.de pac.idē Bar.in.l.predia.ß.de actio. emp.Bal.Ang.⁊ Pau.de ca.in.d.l.si pacto.Cy.in.d.l.unda.mo ti q: d.l.fi.C.de noua.loquitur in casibus in quibus fiebat vera nouatio, vt est q̄n prima ⁊ scd̄a stipulatio est pariter p̄ncipalis: et sic coequeua: sed in casu nostro quādo prima est principalis,⁊ secunda penalis: tunc nō fit proprie nouatio sed quasi nouatio: vt est tex.in.d.l.obligationum fere.§.fi.patet q: vsq̄ ad litē con- testatam pōt offerendo qd̄ deuenit in prima obligatione libera ri a pena.l.j.ß.de pe.leg.qd̄ nō est in vera nouatione.vt declarat Bar.in.j.oppo.vltime partis: ad fi.ergo per iura noua nihil est hodie immutatum. Cōfirmat̄ q: cū.d.l.fi.C.de noua.sit correcto ria: ergo nō debet extendi ad istum casum impropriū, vbi nō fit proprie nouatio vt dixi: q:.l.corrigens, nō debet extēdi: vt.l.pre cipimus.§.fi.C.de appel.not.per glo.⁊ scrib.in auē.quas actio- nes.C.de sac.san.eccl. ¶ Quid tenēdū.licet ista sit cōmunis opi- nio: vt predixi: tamē in puncto iuris potest teneri prima opinio glos.⁊ aliorum quos.ß.retuli.quod.d.l.fin.habeat locū etiā in sti pulatione penali: vt illa hodie non nouet nisi expresse sit actū.nā d.l.fi.emanauit ad tollēdas difficultates ⁊ ambiguitates q̄ erāt de iure veteri circa materiā nouationis: sʒ de iure veteri nulla erat maior dubitatio q̄ ista: an stipulatio penalis nouet p̄cedē- tem: vt dixi in articulo precedēti.cōfirmat̄ ex ratione proemiali. d.l.fi.nam proemium denotat causam finalē: vt est tex.melior de iure in.l.fi.vbi Bar.Bal.⁊ alij ad hoc no.ß.de here.insti.Bar.in l.cum hi.in prin.per illum tex.de transac.no.d. Abb.in.c.ex mul ta.per illū tex.de voto.do. Ant.Jmo.⁊ Car.in.c.pe.per illū tex. de cleri.coniug.facit tex.in.l.regula.§.⁊ lʒ.⁊ qd̄ ibi no.Bar.ß.de iur.⁊ fact.igno.sʒ ex proemio.d.l.fi.apparet ꝙ illa.l.est facta ad tollēdum contrarietatem legū antiquarū, que cōtrarietas pro- prie est in hoc an stipulatio penalis nouet precedētē.vnde cū ra tio sit expressa in.l.corrigente, fit extēsio ex idētitate illius ratio nis.l.his solis.in ver.satis etiā tacite cautū.vbi Bal.ad hoc no. C.de reuo.do.no.Bal.⁊ alij in auē.quas actiones.vbi dixi.C.de sa.san.eccle.⁊ ꝑ hoc nō obstant fundamenta Bar.⁊ aliorum hic: quos.ß.retuli quod ista nō est ꝑprie nouatio.sed quasi.d.l.obli gationū fere.§.fi.q: dico quod saltem largo sumpto vocabulo, appellatione nouationis venit ista penalis: sʒ sic est qd̄ in corre- ctorijs quādo ratio est expressa in.l.corrigente, licita est extensio de stricta significatione vocabuli ad latā iuxta gl.in cle.j.in ṽb. eligatur.de elec.Bal.in.d.auē.quas actiones.colū.ij. Pau.in.l. q̄uis.C.de fideicom.⁊ si dicis tenendo istam opinionē: qd̄.d.l.fi. C.de noua.habeat locum etiā in stipulatione penali,⁊ consequē ter ꝙ stipulatio penalis hodie nō nouet nisi expresse sit actum a partibꝫ: ergo hodie frustratoria est disputatio articuli precedē tis: posses dicere ꝙ in casibus in quibus de iure antiquo vel de iure ffo.rum fiebat nouatio ipso iure: etiam hodie fiat saltez ope exceptionis: q:.d.l.fi.solum corrigit iura antiqua quātum ad in ducendum nouationem ipso iure: ita tenent glo.⁊ Bar.in.l.ij.j. de noua.⁊ sentit gl.in.d.l.fi.⁊ ibi expressius Bal.idē tenet Bart. in.l.penul.colū.fi.⁊ ibi Ange.j.de preto.stip.Bar.Bal.Ang.et Pau.in.l.pecuniam.ad fi.ß.si certum peta.Ang.in.l.certi cōdi ctio.§.si nummos.eo.titu. Jo.de imo.in consil.xxxvij.incip.visis ac ꝯsideratis que late scripta sunt.col.fi.vbi dicit, quod cum ista opinione cōmuniter transeunt doct.ideo in consulendo ⁊ iudi- cando nō videtur ab illa recedēdum ſm eum.idem tenet Alex. in.l.iiij.§.si ex conuentione.ß.de re iudi.vbi dicit qd̄ ista est ma- gis cōmunis opinio: ⁊ quod durum esset obtinere contrarium in practica ſm eum: sʒ caue quia videt̄ quod hodie nec ipso iure nec ope exceptionis fiat nouatio, nisi hoc expresse agatur p.d.l. fin.que al's esset imposita verbis ⁊ non rebus.ita expresse tenent Jmo.Cuma.⁊ Pau.de ca.in dicta.l.penul.j.de pret. stip.⁊ in.d. l.ij.j.de noua.late Alexan.sibi contrarius in.l. qui vsumfr.ß.eo. vbi adducit quāplures alios idem tenentes.quos vide per te.⁊ ad hoc bene inducit.d.l.fi.vt per eum.idem vbiq̄ consulendo te nuit Alex.in consil.xij.volu.quod incip.visis dispositionibus.⁊ in consilio.xiij.ij.volu.quod incip.visis ⁊ consideratis verbis.in penul.⁊ vlti.col.⁊ in consilio.lxxij.ij. volu.quod incip.visis et di- ligenter ponderatis.⁊ ista secūda solet in practica teneri: quam etiam tenui in.l.singularia.ß.si cert.pet.licet passus nō transeat sine magna difficultate propter multas autoritates doctorū cō trarias que sunt hincinde. ¶ Extra glo.Barto.per sex questio nes principales ⁊ multas alias accessorias examinauit late ma- teriam qualiter stipulatio cōmittatur: sequutus gl.magistram in.l.⁊ si post tres.ß.si quis cau. quarum tres concernūt stipula- tionem simplicem: ⁊ alie tres stipulationez penalem. ¶ Primo

21 querit† qualiter stipulatio pura cōmittat̄ quo ad obligationē: petitionem: executionem et moram: ⁊ concludit quod obligatio pura statim cōmittatur, nisi insit dies tacite ex natura rei in obli gationem deducte: vt quando ꝓmisi facere domū vel dare decē rome.vt.l.continuus.§.item qui insulam.j.eo.vel nisi insint taci- te cōditiones: vt quādo promitto fructus nascituros.vt.l.inter dum.vbi dixi.ß.eo.⁊.l.j.C.de condi.⁊ demon.in omni tamen obli gatione quātumcunq̄ purissima indulgetur tempus ad soluen dum miserationis gratia.l.si cum militi.ad fi.ß.de compensa.de quo vltimo ponit hic late Bart.⁊ post eum Ang.Jmo.⁊ Aret.

22 ¶ † Secundo tangit Bart.de stipulatione in diem, qualiter et quādo cōmittatur: ⁊ postea ponit quid de die tacita,⁊ sic legali, an interpellet ⁊ cōstituat in mora: ⁊ quid in die incerta.et de his plene ⁊ notabiliter posui in.l.quoties in diem.ß.eo.de die autez certa posui multas notabiles limitatiōes in.l.si ex legati causa.

23 ß.eo. ¶ † Tertio querit Bar.de stipulatione conditionali qua liter ⁊ quando cōmittatur: ⁊ postea vult quod euentus conditio nis nō constituat in mora: prout etiam tenui in.l.quoties in diē.

24 ß.eo.vbi tetigi ⁊ examinaui. ¶ † Quarto querit Bar. qualiter stipulatio penalis incipiēs a precedenti dispositione vestita cō- mittatur. ¶ Quinto quādo incipit a precedēti dispositione nu- da: in quo Barto.se remittit, late examinaui.ß.in glos.magna.in ver.spondes.circa prin. ¶ Sexto ⁊ vltimo tractat quando inci. a precedenti conditione.⁊ de hoc ⁊ quarto precedenti ꝑprie tra ctat iste tex.⁊ vidimus in glos.j.⁊ latius per glo.in ver.spondes. et quia substantialia istarum questionum tetigi.ß.in locis supe rius notatis.in reliquis remitto te ad Bar.ad cuius dicta sem per recurritur.⁊ ita cuz laude dei remanet vtiliter ⁊ perfecte vt puto expedita ista solēnissima lex in vigilia beate virginis.xiiij. Augusti. Mccccvj.

1 ☞ Priuatio presupponit habitum.⁊ nu.17.⁊.18.⁊.44.
2 Ubi non est obligatio non cadit liberatio.
3 Promissio quantitatis incerte non valet.
4 Qui dicuntur duo rei debendi.
5 Quis pōt se submittere piculo aliene obligationis, etiā incerte.
6 Fideiussor dicitur proprie qui promittit certum.
7 De iure ffo.rum ⁊.C.non requirebatur excussio principalis.
8 Uerbum indēnitatem in fideiussione positum, quid importat.
9 Exceptio excussionis debet per fideiussorem ante litem cōtesta tam opponi.
10 Qui promittit quantominus ab eo principali cōsequi poterit, vel fideiussor indemnitatis, possunt opponere exceptionē excus sionis: etiam post litis contestationem.
11 Per solam petitionem extraiudicialem, non factam a principa li debitore non liberatur qui in subsidium promisit.
12 Promissio semper est intelligenda vt non sit frustratoria.
13 De iure ffo.rum conuento vno ex reis debendi alter liberatur.
14 Litis contesta.non debet actori nocere, sed prodesse.
15 Per petitionem totius debiti factam ab vno ex reis debendi, et eius perceptionem, bene liberantur alij: secus tamen per sim plicem petitionem, etiam iudicialem.
16 Obligatus sub conditione si cōditio deficiat non liberatur.
19 Qui promisit in subsidium quantominus a principali consequi possit, non potest conueniri ante principalem excussum.et nu- mero.22.
20 De iure presumitur ꝙ quis efficiatur in futurum soluendo.
21 Sermo negatiuus nō finitur in primo actu, nec intelligitur de primo actu.
23 Juramentum debet intelligi secundum naturam actus super quo interponitur.
24 Juramentum recipit omnes cōditiones a iure subintellectas.

25 Post principalem debitorem excussum, et repertum nō soluēdo potest qui promisit in subsidium, conueniri.
26 An qui promisit sub cōditione interim dicatur obligatus.
27 Quādo certum est principalem debitorem nō esse soluēdo, pōt agi cōtra fideiussorem, nō excusso aliter principali.
28 Super notorio requiritur sententia.
29 Notorium equiparatur sententie.
30 Superfluis cautionibus non est vtendum.
31 Si fideiussor intercedat pro obligato naturaliter tantū, ibi non est necessaria excussio.
32 Fideiubens pro fisco vel principe, nō potest petere quod fiat excussio principalis.
33 Qualiter fiat certū seu notorium iudici principalem debitorem non esse soluendo sine excussione.
34 Paupertas non est habitus permanens.
35 Estimū fidem facit cōtra describi facientem vel cōsentientem.
36 Publicum officium bonefidei presumptionem inducit.
37 An in excussione bonorum principalis, et iudicis pnūtiatione, qua pronūtiatur posse agi cōtra fideiussorē vel tertios poss. bonorū, quia principalis nō est soluēdo, requirat citatio fideiussoris. et nu. 40. et an sufficiat generalis. nu. 43.
38 Non est citandus ille de cuius pudicio principaliter nō agitur, licet in consequentiam possit tractari.
39 Actus nō dicitur verti in preiudicium alterius, quādo principaliter nō affert detrimentum. sed secūdario.
41 Mora et cōtumacia principalis nocet fideiussori.
42 Quādo est questio de pcessu iudicis corā superiore per viā appellationis vel nullitatis, lz nō citet iudex, tñ tenet processus.
45 In his que nō dependent a volūtate nec potestate nostra, tunc priuatio nullo modo presupponit habitum.
46 Cōfessio seruitutis vel manumissionis nō preiudicat quo ad veram amissionem status.
47 Qui aliquid dicit excipiēdo, nō intelligit illud fateri. et nu. 49.
48 Si replicans cōtra exceptionē excōicationis de absolutione, et excipiens eam nō pbatam intentio excipientis sit fundata.
50 Per petitionem venie non inducitur confessio delicti.
51 Excōicatio debet apertissime probari.
52 Sicut negans factum nō potest ex eo se fundare, ita negans iure factum.

1
Ecem stipulatus. † Nō sequit priuatio nisi precedat habitus. h. d. sm Bar. Bal. et Imo. istud summarium est verū in se: sed est defectiuū: quia nō complectit totū tex. et congruentius cadit pro notabili: vt statim. §. colligā.
2 ego summo sic. † Promittēs quātominus creditor a principali debitore consequi poterit: tenetur sub cōditione: et non dicūtur esse duo rei debendi: ideo conueniri nō potest: nisi primo illo excusso, et reperto nō soluendo: illo autem conuento non liberatur quia adhuc nō obligatur propter incertam conditionē: nec etiam eo soluente: quia tunc deficit cōditio: et vbi non est obligatio, nō cadit liberatio. h. d. totus tex. nihil omittēdo: et est magistralis lex et erit subtilis et subtilē habet materiam. ¶ Diuiditur in septem partes. In prima ponitur thema et decisio in genere. In secūda ponitur vna decisio in specie cū notatione Pauli. In tertia per modum rationis ponit aliam decisionem. In quarta aliam. In quinta ponitur vna illatio cū eius ratione. In sexta alia. In septima alia. secūda ibi: sed et si decem. tertia ibi: non em sunt duo rei. quarta ibi: sed meuius sub cōditione debet. quinta ibi: igitur nec titio cōuento. sexta ibi: et soluente titio. septima et vltima ibi nec meuius: et sic sunt tres decisiones in specie vsq3 ad verb. igit. postea ponūtur tres illationes. ¶ In tex. ibi: sine dubio meui9 periculum potest subire: idest incidentiam obligationis, et sic potest obligari ex tali promissione. ¶ † Dubium faciebat, quia talis promissio continebat quātitatem incertam: ideo videbatur nō valere per regulam. l. ita stipulatus. §. proxime prece. Cōtrarium deciditur in hoc tex. et ratio decidendi est: quia licet talis promissio a principio sit incerta: tamen satis est qd postea possit certificari et declarari facta excussiōe principalis debitoris: vt in fi.
4 istius legis. ¶ † In tex. ibi: nō em sunt duo rei titius et meuius eiusdē obligationis: dic quia illi sunt duo rei debēdi, qui in eādem quātitatem simul et eodē tēpore cōcurrunt: et eque principaliter. nā disparitas impedit cōstitutionē duorum reorum. in. l. eādem. ff. de duo. re. Item vno soluēte alter liberatur: quorū neutrum est in ista. l. isti em non sunt obligati equaliter sed dispariter: quia vnus primo debet exigi, et alius postea si prim9 soluere nō possit. Itē nec vnus est principalis et alius fideiussor: quia tunc posset stipulator iure isto agere contra quem vellet. l. iure nostro. C. de fideiuss. sed hic nō potest incipere a meuio: sed habet necesse prius cōuenire titium principalē debitorem: et eum excutere: vt in fine huius. l. dicitur. ¶ Not. primo ex prima parte quod quis pōt promittere soluere quātominus poterit creditor consequi a suo de-
5 bitore. ex quo correlarie no. † quis potest se submittere periculo aliene obligationis etiā incerte. facit. l. si ita stipulat9 fuero te sisti. §. possum. et. l. si qs stipulat9 sit stichū. §. fi. §. eo. et. l. si decem. ff. de sol. et. l. si qs ab alio. ff. de re iudi. sz aduerte quod iste meui9 qui secūdo loco promittit in defectum principalis debitoris nō existentis soluendo, videtur posse dici fideiussor: nam ille dicit fideiussor qui promittit: quātominus potest exigi a principali, etiam si simpliciter promittat. §. fi. instit. de repli. ergo expressio eorum que tacite insunt nihil operatur. l. iij. ff. de leg. j. et. l. nō recte. C. de fideiuss. ad idem facit tex. in. l. si fideiussores. ff. de fideiuss. tuto. vbi tex. dicit qui promittunt se reddituros quod ab aliis haberi nō potest, onus fideiussorum suscipiunt: et sic videtur quod ei cōpetūt priuilegia, que competunt pro fideiussoribus: tene cōtrarium quod iste meuius qui secundo loco promisit nō est proprie fideiussor:
6 eo quia † fideiussor dicitur proprie ille qui promittit certū: quia tamē simpliciter intercedēdo promittit illud ad quod tenetur principalis debitor, semper tamen tenetur ad certum: vt toto tit. C. et ff. de fideiuss. et glo. magistra. in aut. de fideiuss. in prin. fideiussor dicitur ergo, qui promittit certū: sed in ista. l. iste meuius nō pmittit illud idem quod principalis: sed promittit incertum: quātominus a principali poterit exigi: et non scio meliorem differētiā inter istos duos terminos quam istam: quia fideiussor promittit certū hic pmittit incertū: ergo nō est pprie fideiussor. et per hoc infert no. Ang. in. l. fi. in prin. ff. si cer. peta. quod in ista et in illa lege meui9. qui promittit quantominus a titio consequi possit: etiā si renuntiaret beneficio de fideiussoribus, non potest cōueniri ante titiū excussum: quia ista excussio ponitur hic pro complemento cōditionis. nam iste meuius promittit sub conditione, si non exigatur a pmo: ergo primo oportet quod adimpleat cōditio et sic quod pri9 excutiatur titius, ad hoc vt sit loc9 promissioni meuij: et hoc reputat
7 multū no. et sequitur ibi. d. Alex. † nā iure isto ffor. et. C. nō requirebatur excussio pncipalis, ad hoc vt fideiussor posset cōueniri: l. iure nostro. C. de fideiuss. et tamē isto casu secus erat etiam iure isto: vt hic. et. d. l. fi. sicut etiā in simili in fideiussore indēnitatis qui promisit in defectum alterius. s. alium conseruare indēnem, qui etiam si renuntiaret beneficio de fideiussoribus, tñ nō pōt cōue-
8 niri ante pncipalē excussum: † quia verbū indēnitatē: hoc sonat quod promittens ita demum teneatur, si non possit cōsequi a principali. et ita no. tenet Bar. in. l. j. C. de cōue. fis. debi. lib. x. et idē Bar. in l. quero. et ibi Sali. et Rapha. Fulg. ff. loca. Bal. in. l. j. C. de reuo. his que in frau. cre. Sali. i. l. j. in. ij. col. C. qd cum eo. et in. l. j. C. de fideiuss. tuto. et in. l. ij. C. si mater indē. pro. et simpliciter Aret. in. l. si ita stipulat9 fuero te sisti. §. possum. §. eo. et multū late. d. Alex. in cōs. xxxij. iiij. vol. inci. in causa executiōis mote cōtra Bartho-
9 lomeū. ¶ † Alia est notabilis differētia quia fideiussor cōuent9 dz ante litem cōtestatam opponere exceptionē excussionis, quia lite cōtestata ampli9 opponere nō pōt: quia ista est exceptio dilatoria: ergo ante litem contestatam opponēda. l. ita demum. cum similibus. C. de procur. et ita expresse tenent Cy. Bald. et Sali. in. l. exceptionem. C. de proba. Cy. in aut. presente. in. iij. q. C. de fideiuss. Bal. in. l. i. in. iij. colum. C. de cōue. fisci debi. lib. x. Sali. in. l. ij. C. cōmu. diuidun. et in aut. hoc si debitor. in penul. qō. C. de pigno. Pau. de cast. in. l. fina. ff. si certum peta. do. Alex. in consi. lxxviij. prime partis. quod incipit in causa et lite vertente per Bartho-
10 lomeū. in. v. colum. † non sic est in isto qui promittit quātomin9 a pncipali cōsequi poterit, vel i fideiussore indēnitatis: quia isti possunt opponere exceptionē excussionis etiā post litē cōtestatā: quia istud puenit ex natura cōuentionis. Itē quia hic ante conditionē impletam: et sic ante titium excussum: nō videtur esse nata actio neq3 petitio: et sic videtur sine actiōe agere: ergo videt ipso iure posse per iudicem expelli. l. si pupilli. §. videamus. cū similibus. ff. de nego. gest. ergo etiam post litē cōtestatam debet posse per meuium opponi: sed si non opponeretur Bart. tenuit singulariter in. d. l. fi. in fi. ff. si certum. pet. quod iudicium pcederet: quod vltimum an sit verum ibi satis dixi. Item ista exceptio, est exceptio dubia propter incertum cōditionis, vt in litera: ergo habet vim exceptionis peremptorie: ergo potest etiam post litem contestatam opponi: vt not. in. l. exceptionē. C. de probationibus. et ita tenet Rapha. Cuma. hic: et eū refert et sequitur Pau. de cast. hic: circa finem: et licet ipsi nō dicant: idē in terminis tenet Bal.
11 in. c. ex rescripto. de iureiur. ¶ † Secūdo principaliter no. ex secunda parte tex. ibi: sed et si decem petieris a titio: quod per solā petitionem extraiudicialem, factam a principali debitore, non liberatur meuius qui in subsidium promisit: rationē assignat iste tex. quia iste Meuius non promisit pure, sed sub conditione si a titio exigi non poterit: ergo cum incertum sit an titius conuentus possit soluere: et sic conditio adhuc pendeat: ergo Meuius non potest interim conueniri. Adde declarando istam rationem. nam meuius promisit quantominus poterit exigi a titio:

illa verba q̃tominus faciunt conditionem si ꝛ quatenus nõ poterit exigi a titio, vt hic: et. l. si decē. ff. de solu. ergo oportet ꝓmo quod conditio verificetur anteq̃ meuius possit ꝛ conueniri: ergo per solam petitionem factam a titio, cum nõdum per hoc sit purificata conditio, non poterit meuius conueniri. ¶ Aliã rationem assignat tex. in. d. l. fi. in prin. ff. si cer. pet. q: si per solam petitionem iudicialem factam a titio liberaretur meuius, illa promissio meuij esset inutilis: ꝛ nihil operaret̃: q: nunq̃ ex ꝓmissione sua posset meuius conueniri: nam ante titium conuentum et excussum non potest agi cõtra meuium: vt hoc tex. in fi. nec etiã post titiũ conuentũ: q: iam esset liberatus, ꝛ sic frustratorie esset
12 receptus in promissionem: † s3 promissio semper debet intelligi vt non sit frustratoria. l. hanc legem. ff. de cõtrahē. emp. ꝛ. l. si qñ ff. de lega. j. ¶ Sed aduerte quod ista secunda ratio iuriscon. nõ videtur esse generalis, tenendo illud quod tenet gl. Bar. ꝛ doc. hic: ꝛ ibi quod quãdo notorium esset titium principalem nõ esse soluendo: tũc potest agi contra secundum, qui in subsidium promisit, absq̃ eo quod primus aliter cõueniatur: ergo promissio secundi non esset tunc frustratoria: ergo ratio iurisconsulti nõ est generaliter vera: aut glo. ꝛ doct. male loquuntur. Are. hic: in secundo not. respõdet quod regulariter esset frustratoria ꝓmissio meuij nisi in casu notorietatis: s3 ista responsio nõ tollit difficultatem: q: isto modo ratio non esset generalis: ꝛ ad tollēdum cõsequentiam sufficit dare vnam instantiam. iuxta gl. in. l. creditori. ff. de ope. no. nun. et in. c. sicut vrgeri. j. q. j. nisi dicas quod illa ratio iuriscõsulti a principio generaliter procedit in omni promissione in subsidium facta simpliciter et indefinite. ¶ Amplia istud notabile ꝛ istum tex. quod nõ solũ per solã petitionē factã a principali debitore non liberatur meuius: imo etiam si principalis fuerit per sententiam condemnatus, adhuc nõ liberatur meuius, nisi sequuta solutiõe: ꝑ rationes predictas: vt dicit tex. ibi: nisi iudicatũ titi⁹ fecerit. idest nisi satisfecerit sentētie quo casu adhuc non proprie liberat̃: sed non incidit in obligationē: vt in gl. in verb. nõ erit solutus. ¶ Contra istud no. ꝛ sic cõtra istũ tex. allego fortē tex. qui nõ allegatur a scribētibus. in. d. l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideius. vbi est tex. quod per solã interpellationem factam a principali debitore, si tũc nõ soluit, statim tenetur qui in subsidium promisit: ergo de directo ꝯtra istum tex. sol. per illum tex. no. limitatur ista. l. ꝛ. d. l. fi. nam ibi dictum fuit, si reus quadraginta que ei mutuaui nõ soluerit, seius promisit: et sic partes ibi considerauerunt actũ nõ facte solutionis: vt ibi dicit tex. ꝛ ideo si petat̃ a reo, ꝛ nõ soluat: statim potest seius cõueniri, qui in subsidiũ promisit: ita pũctualiter loquitur ille text. sed hic termini sunt diuersi: quia hic meuius promisit quãtominus a titio consequi posset: ꝛ sic partes considerauerũt impotētiam: sed nõ potest sciri an vel quãtum possit titius soluere, nisi prius conueniatur et excutiatur: ergo per solam conuentionem
13 primi non tenetur secũdus. ¶ † Tertio diligēter no. ex tex. ibi: non enim sunt duo rei: quod isto iure ffor̃, cõuento vno ex reis debendi: alter liberatur: et sic iure isto per petitionē factam aduersus vnum ex reis debendi: alter liberatur. nam tex. iste dicit, quod meuius non liberatur quando principalis conuenitur, quoniam nõ sunt duo rei debēdi: ergo si essent duo rei: tex. vult quod per conuentionem vnius alter liberetur. ꝛ ita est text. in. l. ij. ff. de duobus reis. hodie secus videtur per. l. fi. in ver. idemq̃. C. de fideius. vbi etiam per sentētiam latam cõtra vnum ex reis debendi alter nõ liberatur, nisi sequuta sit actualis exactio: ꝛ est ratio quare per petitionem: ꝛ sic per litis contestationem factã
14 contra vnum ex reis debendi, alter nõ debeat liberari: † quia litis ꝯtestatio nõ d3 nocere actori sed ꝓdesse. l. nõ solet deterior. ꝛ l. nemo eũ. ff. de re. iur. ꝛ. l. aliã. ff. de noua. Raph. cuma. hic ingenue fatetur quod hodie istud corrigatur per dictam. l. fi. ꝛ sic q̃ ista lex. ꝛ. d. l. ij. ꝛ in hoc sint hodie correcte. idem ꝛ plenius tenet ipse Rapha. cuma. in. d. l. ij. ff. de duobus reis. sed istud nõ est tenendum, quia euitanda est legum correctio. l. precipim⁹. in fi. C.
15 de app. ꝛ. c. cum expediat. de elec. in. vj. † Unde dic melius quod per petitionem totius debiti factã ab vno ex reis debendi, ꝛ ei⁹ perceptionem, bene alij liberantur: secus per simplicem petitionem etiam iudicialem. d. l. fi. C. de fideius. etiam de iure isto ffor̃ ꝑm glo. ꝛ cõmuniter doc. in. d. l. secunda. ff. de duobus reis. ꝛ plenius Bart. in. l. ex duobus. secunda. in. iij. q. ff. de duo. reis. et ad istũ tex. dic quod licet dicat: nõ enim sunt duo rei: nõ istud dixit q: velit per simplicem petitionem factam ab vno reo alterum liberari, per predicta: sed istud ideo dixit, vt ostenderet quod quãdo sunt duo rei debendi, creditor potest eligere quem vult: sec⁹ est in casu huius legis: vbi de necessitate debet pri⁹ excuti principalis: vt hoc tex. in fi. ꝛ ita etiam respondet dominus Alexan.
16 hic: licet de Raph. non faciat mētionem. ¶ † Quarto no. quod obligatus sub conditione: si cõditio deficiat non liberatur: ꝛ sic videtur hic esse tex. quod ab obligatione cõditionali non cadit liberatio: intellige quod propter defectum conditionis nõ liberatur, sed eximitur vt nõ incidat in obligationem. ita proprie loquitur tex. hic: si autem pendente conditione fiat solutio, aut pactum liberatorium: interim non potest liberari cum non sit obligatus: sed si postea existat conditio, liberatur vt ex tunc: q: fingitur prius obligatus, ꝛ postea liberatus. l. sub conditione. ꝛ ibi Bart. j. de solu. Pau. de cast. ꝛ Aret. hic: ꝛ vide Areti. in. l. j. §. si vir. in antepenul. ꝛ penul. colum. ff. de acquirē. posses. ¶ Quinto not. ex text. ibi: ꝛ soluente titio non liberatur meuius: qui nec tenebatur. quod vbi non est obligatio, ibi non potest cadere liberatio. cõcordant. l. sub cõditione. ff. de solu. ꝛ. l. j. versi. ceterum. ff. quib. mod. vsufru. amit. ꝛ ibi gl. plurimas concordantes ad hoc allegat. et ex hoc tex. no. Barto. ꝛ docto. ꝛ ad hoc quotidie alle-
17 gatur, quod † nõ potest sequi priuatio nisi precedat habit⁹ et sic priuatio presupponit habitũ. concordat. l. manumissiones. ꝛ ibi scribentes ad hoc: vt no. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ. l. remittit. in fi. et ibi Salice. Fulg. ꝛ Lud. ad hoc no. ff. de iureiurã. ꝛ in. l. j. §. j. ff. de remis. ꝛ in. c. ad dissoluēdum. ꝛ ibi Abb. ad hoc not. de despon. impub. ꝛ tex. in. c. de infidelibus. ꝛ ibi do. Abb. in vlt. no. ad hoc no. de cõsangui. ꝛ affini. ꝛ in. c. j. §. j. ꝛ ibi Semi. ad hoc not. de restit. spolia. in. vj. ꝛ tex. in. c. quod vero non formatum. xxxij. q. ij. et ibi vide glo. not. que ad hoc multa similia adducit. ¶ Secundo ad istam regulam adde quod non potest poni priuatio vbi non cadit habitus: vnde non recte diceretur equus est mutus: q: habitus loquendi non cadit in eo: nec lapis dicitur esse cecus: q: habitus videndi non cadit in eo: ꝛ sic pupillus non est proprie intestatus: q: in eo non cadit habitus faciēdi testamentum: vt. l. j. in princi. ff. de su. ꝛ legi. ꝛ ita declarat Bar. in cõsi. xxxviij. inci. hec
18 est copia cuiusdã statuti sancti Seueri. ¶ † Tertio adde quod semper priuatio presumitur posterior, sicut natura: ita ꝛ tēpore: ꝑm Bal. in. l. fi. in. v. q. C. de edic. diui adria. tollē. ¶ Quarto per instrumentum legitimationis probatur quē fuisse illegitime natum. ita no. Bal. in. l. ij. per illum tex. C. de iure aure. an. q: ois dispensatio presupponit contrarium veritatem esse: ꝛ reputat no. dignum. ꝛ sequuntur simpliciter Pau. de cast. ꝛ Alexan. hic: sed Ludo. roma. in. l. j. in princ. ff. de ope. noui nuntia. simpliciter dicit quod dictum Bald. est falsum et male: vt patet ex predictis. ¶ Quinto per instrumētum emãcipationis probatur patriam potestatē precessisse. ita no. Bal. in. l. fi. §. fi. in. v. colũ. C. de sentē. pas. per illũ tex. in verb. testē habeãt. ¶ Sexto faciēs repudium cõfitetur matrimoniũ. vt est tex. in. §. quoniã. in auť. qui. mo. na. effi. legi. ꝛ in. l. iulianus. in fi. ff. de repu. glo. ꝛ Bart. in. l. si mihi et tibi. §. fi. ff. de lega. j. Bar. in. l. legata inutiliter. ff. de adimen. leg. ¶ Septimo per instrumentum refusionis probatur dos constituta. ita no. Bal. in. l. semel. per illu3 tex. C. de apo. publi. lib. x. ¶ Octauo ꝑ instrumentum treuge probatur guerra precessisse, ꝑm Bar. in. l. legata inutiliter. in principio. ff. de adi. leg. Bal. et Jmo. in. l. cũ tale. §. fin. ff. de condi. ꝛ demonstra. ¶ Nono monachus qui reperitur obtinuisse licentiã trãseundi ad aliud monasterium, presumitur quod monachus recesserit: et qui reperitur in libro bannitorum presumitur fuisse bannitus ꝑm Bald. ꝛ Salice. in. l. moueor. C. si ser. expor. vene. istud no. sic ampliatum, quomodo procedat late hic examinat Bart. dicam. j. post glos.
19 ¶ † Sexto ꝛ vltimo no. ex fi. text. quod ista ꝓmissio. quãtomin⁹ a debitore cõsequi possit, demum committitur facta excussione contra principalē debitorē, ꝛ non prius: ꝛ sic qui promittit in defectum alterius, demum tenetur excusso principali, ꝛ non aliter: ratio est in promptu: q: aliter sciri nõ ꝓtest an principalis possit facere, nisi fiat eius excussio. ꝛ sic ista cõditio nõ potest impleri, nisi facta ei⁹ excussiõe: ꝛ sic habes ex textu duas regulas: vnã expressam: aliam a cõtrario sensu: prima expressa ꝛ negatiua est quod, qui promittit in subsidium quãtominus a principali consequi possit: non potest conueniri ante principalem excussum: secũda regula tacita ꝛ affirmatiua que venit a cõtrario sensu tex. est quod post excussum principalem, si reperiatur non soluēdo, quod tunc poterit cõueniri meuius secundus promissor. ¶ S3 opponitur contra istum tex. quod etiam facta excussione principalis, meuius conueniri non possit: nam ista verba quãtomin⁹ a titio consequi posses sunt extensiua in futurum tempus. et indeterminata vnde verbum posses, extēditur ad futurum. l. si ita quis. ff. de lega. secundo. ꝛ. l. quod seruus. in fi. ff. de ꝯdi. ob causam et ibi glos. fina. dicit quod verbum posses: est multum extensiuũ in futurum quãdiu possibile est. Bartol. not. in. l. suus quoq̃. §. s3 ꝛ si filio. ff. de heredi. instituē. vnde licet creditor non potuerit exigere nunc: tamen quia conditio negatiua negat in perpetuũ non est verificata hec conditio quoniam poterit in futurum cõ-
20 sequi. † nam etiam cõcurrit presumptio iuris, quod in futurum efficietur soluendo. l. si defunctus. C. arbi. tut. ꝛ. l. cura. §. deficientium. ff. de muneribus ꝛ hono. respondet Raph. cu. per nota. in ll. prece. q̃ q: secũda ꝓmissio habet respectum ad primã obligationem

gationē purā, intelligitur ſm eam. nam inſpicitur quod titius poſſit facere tempore quo ſtipulator eum cōuenerit: ꝛ hoc quādo ꝓmiſſio titij eſt pura nō habēs diē. nā ſi haberet diē intelligeretur tēpore illius diei: vt hic per eum: alij nihil tangūt de hoc. ¶ Iſta reſpōſio Rapha. lʒ videatur colorata: tamen redditur dubia: q: in ſecūda ꝓmiſſione ſunt diuerſa verba, quā in prima. nam prima fuit pura ꝛ ſimplex: ꝛ nō habens tractū in futurū: vñ intelligitur ꝓmittere de p̄ſenti. §. omnis. inſti. de verb. obliga. ꝛ l. centeſimis. §. fi. ſ. eo. ſecūda aūt nō eſt ſimplex: ſed facta per verbum indeterminatū. habens tractū in futurū, ſcʒ ſi conſequi nō poſſes: vnde ſi ſecūda fuiſſet ſimplex, bene intelligeretur ſm precedentē per notata in legib⁹ p̄ce. que ita loquunt: ſed iſta nō fuit ſimplex: ſed facta per verba multū diuerſa. et indeterminata: et habentia tractum in futurū. Preterea ꝛ fortius quod ſol. Rapha. nō ſit vera: ꝛ ſic quod iſta ſcḋa promiſſio nō poſſit intelligi ſm precedētem que eſt pura: ptʒ, nam ex precedenti ſtipulatiōe, cū fuerit pura, poteſt titius de preſenti cōueniri: vt iuribus pre alleg. ſed iſtud nō poteſt dici in ſecūda promiſſione: q: lʒ titius primus promiſſor poſſit de preſenti conueniri, tamē nō ſic ſecundus. imo primo cōuento adhuc nō poteſt conueniri ſecūdus: niſi primo excutiatur primus, vt hoc tex. ergo ſecūda nō intelligitur ſm primā: imo habet omnino diuerſam ꝛ ſeparatā naturam a prima: niſi intelligas ꝙ ſcḋa promiſſio habet reſpectū ad primā principalē purā: vt quēadmodū prima nō habet tractum in futurū: ita ꝙ̄primū per primā excuſſionē reperit principalē debitorē nō poſſe de preſenti ſoluere: ſtatim tenetur ſecūdus qui in ſubſidium ꝓmiſit: nō cōſiderato aliter futuro tēpore: q: verbū poſſes: iſto caſu limitatur per precedentē promiſſionē puram. l. ita ſtipulatus. in ver. ſabinus. in verb. confeſtim. ꝛ in ver. ſeq. cū ibi no. ſ. eo. ꝙ̄tomagis in ſecūda ꝓmiſſione facta in ſubſidium: vt nō reddat inutilis. ꝛ credo ꝙ iſta fuerit mēs Raph. ¶ Ultra Raph. poſſet ſcḋo mō reſpōderi ꝙ illa verba ꝙ̄tominus a titio conſequi poſſes, lʒ ſint indeterminata: ꝛ habētia tractū in futurum, tamē primo excuſſo ſi reperiatur eum nō poſſe facere, committitur tunc ſtipulatio, ſcḋi: q: illa intelligit de prima excuſſione: ꝛ de prima ſ impotentia per regulaʒ. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. ꝛ. l. dotis ꝓmiſſio. in verſi. fi. ꝛ ibi Bar. no. ff. de iure do. ꝛ late cumulaui iſtā regulā in. l. diuortio. §. quod in anno. ff. ſolu. mat. facit. l. eum qui calēdis. in prin. ſ. eo. ꝛ hoc fortius vt dixi in caſu preſenti, ne al's ſecūda promiſſio reddatur fruſtratoria ꝛ inanis. ¶ Sed huic reſpōſioni lʒ colorate: fortiter obſtat: quia p̄dicta regula ꝙ ꝓmiſſio intelligatur de primo actu: procedit in
21 ꝓmiſſione affirmatiua. ꝛ ſic ꝓmiſſiua: ſecus eſt in negatiua, † q: ſermo negatiu⁹ nō finitur in primo actu: nec intelligitur de primo actu: vt eſt gloſ. valde no. in. l. hoc genus. ff. de condi. ꝛ demō. et ibi Bar. multum no. ꝛ reputat eam multum tenendā menti: ꝛ ibi etiā notabilius Pau. de ca. qui hoc reducit ad practicam: ꝛ licet illa gloſ. ꝛ doc. nō allegent: pro ea eſt tex. no. in. l. ſi ſic ſtipulatus ſum. vbi dicit. ſ. co. ſed in iſto text. ſi a titio exigi nō poterit: ſunt verba negatiua ꝛ indeterminata: in futurū ergo nō debent
22 intelligi de prima impotētia ꝛ excuſſione. ¶ † Primā regulam hui⁹ tex. q̄ eſt negatiua ꝙ ante titiū excuſſum nō pōt meui⁹ cōueniri, limitā ſingulariter qñ meui⁹ qui ꝓmiſit in ſubſidiū, iuraſſet. tunc virtute iuramēti poterit cōueniri ante principalem excuſſum. ita ſingulariter tenet Bal. in. c. ex reſcripto. de iureiur. per illū tex. vbi facta erat ꝓmiſſio per ſcḋm in ſubſidiū ſicut ꝛ hic: ita qḋ virtute pacti regrebat excuſſio principalis ſicut ꝛ hic: tñ iuramentū facit qḋ poſſit cōueniri ante principalē excuſſum. ꝛ iſtā limitationē ſequit do. Alex. in cōſi. xxxij. iiij. volu. incip. in cauſa executionis mote cōtra Bar. in vlti. col. ſed eam reprobat ipſe
23 met. d. Alex. ſibi cōtrarius in. l. fi. in prin. ff. ſi cer. pet. motus † q: iuramentū debet intelligi ſm naturā actus ſuper quo interponitur. l. fina. C. de nō nume. pecu. ergo debet intelligi excuſſione prius facta. Ego ſepe per multa oſtendi nō eſſe verū quod iuramentum intelligatur ſm naturā actus ſuper quo interponitur, dixi in. l. ſi cōuenerit. ff. de iuriſd. om. iudi. ꝛ in. l. ſed ꝛ ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiur. ꝛ ad. d. l. fi. reſpōdeo qḋ procedit quādo adeſt defectus conſenſus, vel eſt limitatus: nam tunc iuramentum bene intelligitur ſm naturā actus ſuper quo interponit: vt in eo qui iurauit ſub ſpe future numeratiōis: al's ſecus vt declarat magiſtraliter Bart. in. l. ſi quis pro eo. in vlti. col. ff. de fideiuſ. ¶ Predictā limitationē Bald. etiā reprobat. d. Feli. in. d. c. ex reſcripto. in vlti. col. licet nullā de. d. Alex. faciat mētionem nec de eius cōtrarietate motus per fundamentū. d. Alex. ſ. proxime factum: quia iuramentum debet regulari ſm naturam
24 actus ſup quo interponitur. d. l. fi. item † q: iuramētum recipit omnes cōditiones a iure ſubintellectas. c. quēadmodum. de iureiur. ꝛ iſta eſt vna dubia limitatio de excuſſione qñ quis ꝓmittit in defectū alterius. ¶ Ego alia rōne ſoleo reprehēdere limitationem Bal. quia cū iſte ſecūdus teneatur ſub conditione: vt hoc tex. ante purificatā cōditionem: non poteſt iuramētum operari purificatione in cōditionis: vt eſt tex. in. d. c. quēadmodum. de iureiurā. Bal. in rubri. C. de rerum permu. ergo iuramētum non poteſt facere quod non impleta cōditione: ꝛ ſic nō facta excuſſione primi: quod ſecundus conueniri poſſit: ꝛ Bal. ſibi ꝯtrarius. in. c. cum cōtingat. in. xij. col. de iureiu. tenet competere exceptionem excuſſionis non obſtante iuramento. ¶ Secundam
25 regulam tex. affirmatiuā, quod † poſt principalem debitorē excuſſum et repertum non ſoluendo poteſt meuius cōueniri: limita ſingulariter niſi ſtipulator fuerit in negligentia exigēdi a titio tempore quo erat ſoluēdo. nam licet poſtea efficiatur nō ſoluēdo poſt eius excuſſionem, non poterit conuenire meuiū: quia negligentia ſtipulatoris debet ſibi nocere: vt eſt tex. valde ſingularis preſertim in ratione ſui. in. l. ſi fideiuſſores in id. §. prin. ꝛ ibi Pau. de ca. ff. de fideiuſ. Bal. in. l. fi. in ꝑn. ꝛ ibi Sali. Pau. de ca. et. d. Alex. ff. ſi cer. pet. ꝛ late do. Alex. hic: quicqd teneant Imo. ꝛ Rapha. cu. vt hic plene p. d. Alex. ¶ Capio gl. in verb. nō erit ſolutus. q̄ timore cōtrarij qḋ ſtatim. ſ. formabo: ponit duplicem intellectum ad tex. ſcḋm primum. Pau. no. ſ. approbat. ſecundū alium notat. i. corrigit ꝛ reprehendit: opponitur ergo ꝙ iſte tex. in ſe continet contradictionē: nam primo dicit ꝙ conuento titio non eſt abſolutus meuius niſi iudicatum fuerit: ꝛ ſic ſi titi⁹ fecerit iudicatum: meuius eſt abſolutus: ſʒ cōtrarium dicit expreſſe tex. ſ. ibi: ꝛ ſoluēte titio nō liberatur meuius: q: nunꝙ̄ incidit in obligationem: ergo ſolui ꝛ liberari non potuit: dic vt in gloſſ. et ꝙ interdum verbum abſolutus ꝛ liberatus ponatur improprie patet etiam in diuina ſcriptura vbi dicitur: eripuiſti animā meā de inferno: hoc eſt non permiſiſti animam meā ire in inferno: vt l. conditio in preteritum. ꝛ ibi glo. ſ. eodem. ꝛ vide glo. in. l. credi
26 tores. in verb. ſub cōditione. ff. de ver. ſig. † que ponit an in iſta lege meuius promittens ſub cōditione interim dicatur obligatus: ꝛ tʒ quod nō ſi cōditio deficiat: ſic intelligit iſtum tex. ſed capendēte bene dicetur obligatus ꝛ ſic debitor per iſtū text. ꝛ. l. is cui. ff. de acti. ꝛ oblig. qḋ intellige eſſe verū improprie, ꝛ ꝙ̄tum ad ſpem dubiā. ſm Dy. ꝛ Alb. de roſ. ibi. Item dum gl. allegat pro cōcordanti. l. inter cauſas. §. fi. ff. man. ille. §. nihil facti. ſed debet allegare legē ſequētē que incipit. ſi qs alicui. §. fi. vbi etiā glo. idē dicit allegando. l. noſtrā. ꝛ illa. l. ſi quis alicui. al's eſt lex: al's eſt. §.
27 ꝛ gl. noſtra debuit habere pro. §. ¶ † In gl. fi. in verb. excuſſum. not. ex glo. ꝙ qñ verū eſt ꝙ principalis debitor non poteſt ſoluere niſi partem debiti puta quinꝗ: quod in reſiduo poteſt conueniri qui in ſubſidium promiſit, non facta aliqua excuſſione principali: ꝛ ſic qñ certum eſt principalē debitorē nō eſſe ſoluendo, pōt agi contra fideiuſſorem nō excuſſo aliter principali. ꝛ ita limitat aut. p̄ſente. C. de fideiuſ. ꝛ ſic certa ꝛ notoria inopia debitoris habetur pro excuſſione. idem tenet gl. Bar. ꝛ doct. in. d. l. fi. in prin. ff. ſi cer. peta. glo. in. l. niſi hoc actum. ꝛ ibi Ange. ad hoc no. ff. de pac. Bar. in. l. iij. §. ſi is pro quo. circa fi. ff. quod quiſꝗ iu. ꝛ in. l. et heredi. §. fi. ff. de pac. Ang. in. l. ij. in prin. ff. qui ſatiſda. cog. ꝛ iſta eſt magis cōmunis opi. ꝙ̄uis Iaco. but. teneat cōtrariū. in aut. hoc ſi debitor. C. de pig. per duo leuia quibus reſpōdent Imol. ꝛ. d. Alex. ꝛ Are. hic. Lud. ꝛ. d. Alex. in. d. l. fi. in prin. ¶ Tu autē vltra ſcribētes pondera ꝙ iſta glo. fortius vult ꝙ̄ Bart. ꝛ doct. notent: q: vult ꝙ ſi eſt certū ꝙ principalis nō eſt ſoluēdo, ſufficit ad tollendam excuſſionem que eſt neceſſaria vigore pacti: et cōuentionis: vt in caſu huius legis. ꝛ. d. l. fi. ꝓut volunt iſte gl. ꝙ̄to ergo fortius quando excuſſio ſolū requiritur ex diſpoſitione legis: vt in caſu. d. aut. preſente. et in caſu aut. hoc ſi debitor. C. de pigno. prima enim excuſſio que requiritur vigore cōtractus eſt fortior: ꝛ difficilius tollitur ꝙ̄ ſecunda, que ſolū requiritur ex diſpoſitione. l. ptʒ q: prima nō tollit renuntiādo beneficio de fideiuſſoribus: nec etiam tollitur per litis cōteſta. prout tollitur ſecunda prout dixi in tex. in primo no. d. Alex. hic: ꝛ in. d. l. fi. in ꝑn. tenet opi. Iaco. but. cōtra cōmunem opinionē: motus tali ratione q: excuſſio principalis non ſolū requiritur ad hoc vt fideiuſſor poſſit cōueniri: ſed etiam requiritur pronūtiatio iudicis ſuper tali excuſſione: qḋ ſit legitime facta ſm Bar. in. l. ſtipulatio. §. habet. ff. de oper. no. nū. ergo ſuper tali notorio requirit ſen
28 tētia, † nec notoriū tūc operatur quin debeat ſentētia ſup hoc interuenire. c. cum ſit romana. §. fi. de appel. Bar. in. l. emptoreʒ. in princip. ff. de act. empti. ꝛ ſic illud quod volunt gloſ. procederet quando requireretur ſolum excuſſio: ſʒ cū hic vltra excuſſionem requiratur ſentētia: notorium nō poteſt releuare quin illa ſententia debeat interuenire: ergo ante ſententiam non eſt verum quod poſſit agi contra fideiuſſorem: ſed equiuocat domin⁹ Alexand. quia Barto. in dicta. l. ſtipulatio. §. habet, loquitur in terminis valde diuerſis a noſtris: loquitur enim quando excuſſio fuit facta miſſo ad hoc nūtio publico, q retulit iudici nihil reperiri in bonis principalis tunc verum eſt quod non ſufficit talis relatio nuntij: ſed etiam requiritur quod iudex pronuntiet

talem excussionē fuisse legitime factā, ad hoc vt possit agi cōtra fideiussores. s3 nos nō loquimur i istis terminis, nos loquimur qñ fit excussio ꝓpter notoriū facti, qḋ releuat a tali excussione: et sic non solū dicim⁹ ꝙ qñ est certū ⁊ notoriū principalē nō esse soluēdo, ꝙ tūc nō requirit̄ alia excussio: isti sunt termini nostri qui solū volūt hoc, ꝙ notoria inopia habeat̄ pro excussiōe. ⁊ ad hoc nō contradicit fundamētum do. Alexā. sed an tūc etiā requirat̄ ꝙ iudex pronuntiet esse tale notoriū. Bart. ⁊ doct. non negant. imo satis vult Bar. ꝙ sic. dū statim querit qualiter fiet istud notorium iudici: ⁊ apertius in sequenti qōne dū querit an in excussione ⁊ pronuntiatione qua ꝓnuntiat iudex deueniendū ad possessores bonorum vel fideiussores requiratur citatio possessorū et fideiussorum. ⁊ sic Bart. in. d. l. stipulatio. §. habet. quē allegat d. Alexā. contrarium, nō est ad propositū nostrū, q2 ibi excussio bene erat necessaria cum nō esset certū sicut hic. ¶ S3 aduerte ꝙ ista solutio glo. l3 in se sit vera, tñ est diuinatiua ad. d. l. fi. versi. s3 si cū scio. §. si cer. pet. ꝓut etiā ibi dicit Bar. q2 qḋ ibi esset certū titiū ꝑncipalē debitorē nō esse soluēdo: istud ibi nullaten⁹ apparet vnde meli⁹ pōt respōderi ad illū tex. sine diuinatiōe, ꝙ ex ordine illi⁹ litere apparet, ꝙ prius fuit actū contra titiū principalē debitorē: ⁊ q2 totū nō potuit ab eo exigi fuit postea actum contra seium qui in subsidiū ꝓmisit: ⁊ hoc modo nō est ꝯtra istā l. ⁊ ita etiā intelligunt Jaco. bu. ⁊ Albe. de rosa. ibi: ꝓut etiā ibidem tenui. ¶ Quia ergo cōclusio istarū glossarū q̄ est vera ⁊ cōmunis nō bene probat̄ in. d. l. fin. in prin. melius videtur facere aliud fundamentū qḋ sensit glo. nostra allegādo. l. emptorem. in
29 princ. ff. de act. emp. vbi † notorium equiparat̄ sentētie: ergo et perindeac si esset pronuntiatū principalē nō esse soluēdo. Intellige tamen quod notoriū ⁊ sentētia equiparent̄ quo ad aliquid declarandum vt ibi ⁊ hic: nō autem quo ad aliquid disponendū vel inducendum: vt est glo. no. in. l. sed ⁊ si possessori. §. itē si iuraнero. vbi dixi. ff. de iureiu. Item pro ista conclusione glossarum bene facit: q2 ars ⁊ natura nihil agunt frustra. l. qui bis idem. ff. de verb. oblig. vnde quando certum ⁊ notorium est principalem
30 non esse soluēdo, frustratorie fieret excussio: vñ † superflua excussione non est vtendum, sicut nec superfluis cautionibus. l. nō cogendum sabinus. ff. de procura. ⁊ l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. ¶ Amplia istam cōclusionem glossarū: vt ꝓcedat nō solum quando certum est ⁊ notorium in facto principalem debitorem non esse soluendo: quod tūc non requiratur aliqua excus
31 sio vt procedat multomagis quando notoriū est in iure: † hinc est quod si fideiussor intercedat pro obligato naturaliter tm̄: ibi non est necessaria excussio: q2 notorium est in iure: ꝙ obligatus naturaliter tantū excuti non potest. ⁊ ita tenet Bal. in. l. j. in. vij. col. ad fi. C. de cōue. fi. deb. lib. x. ⁊ ante eum idē tenet Bart. post Dy. in. l. marcellus. in vlti. colum. ff. de fideius. ⁊ in. l. iij. §. si is pro quo. circa fi. ff. quod quisq3 iur. ¶ Per istas gl. dicit Bar. se al's cōsuluisse in marchia contra fideiussorem tyranni, qui erat manifestus rebellis ecclesie: ⁊ sic non poterat conueniri: quod poterat tunc agi cōtra fideiussorem: tyranno aliter non excusso. ⁊ idē tenet Bart. in. d. l. fi. ad fi. princi. vbi dixi cum multis concordātijs adductis per do. Alex. hic: ⁊ ibi. ¶ Adde quod Bal. i. d. l. j.
32 in. v. col. in fi. C. de conue. fi. deb. lib. x. t3 † quod fideiubens pro fisco vel pro ꝑncipe nō potest petere quod fiat excussio principalis: q2 cum fiscus semper sit soluēdo. l. ij. ff. de fundo do. inanis et frustratoria esset fideiussio, si deberet excuti ꝑncipalis. s. ꝑnceps vel fiscus: qui semper sunt soluēdo. sequitur ⁊ multum cōmēdat do. Alex. in. d. l. fi. vbi dicit istam decisionem Bal. esse singularē: et ꝙ alibi nō legit. ¶ Sed tu caue q2 non sufficit quod principalis sit soluendo, sed etiam requiritur quod sit facilis ad cōueniēdum: quia idoneus quis dicitur nō tam ex facultatibus quā ex conueniendi facilitate. l. si quis stipulatus sit stichum. in fi. §. eo. et. l. ij. in prin. ⁊ ibi Bart. ff. qui satisd. cog. vnde si principalis debitor est soluēdo: sed est rixosus ⁊ cauillosus, ⁊ non cōsuetus soluere verum debitum sine litigio: potest tunc cōueniri fideiussor ante principalem excussum. l. ij. ff. de alie. iud. mu. cau. fac. ⁊ quod no. glo. in. l. ij. in princi. in ver. suspectum. ff. solu. mat. ꝭm Imo. et
33 do. Alex. ⁊ Are. hic. ⁊ Ludo. ro. in. d. l. fi. in prin. ¶ † Iuxta istaз glos. querit Bart. qualiter fiat certum seu notorium iudici principalem debitorem non esse soluēdo sine excussione: et respōdet quod ostendendo estimū cōmunis, ⁊ si fideiussor qui conuenitur vult dicere contrarium. quod plus habeat in bonis, ipse ꝓbet: per glo. no. in. l. cum de lege. ff. de proba. ⁊ de qua glo. dixi in. l. fi. §. licentia. C. de iur. delib. ideo hic nō repetam. ¶ Istam decisionem reprobant Bal. Ang. Imo. ⁊ Rapha. cuma. q2 tale estimū non probat nisi inter cōmune, ⁊ descriptum in estimo vt sic appareat quid ⁊ quantum debeat soluere pro onere publicarum functionum: nō autem probat inter descriptum ⁊ aliam personam singularem: ⁊ sic in preiudicium tertij. l. si functiones. ⁊ l. censualis. C. de dona. ⁊ l. solēnibus. C. de rei ven. cum sit res inter alios acta: vt toto tit. C. res inter ali. ac. Item liber estimi bene ꝓbat quod bona ibi descripta sunt illius, sed nō probat quod plus nō habeat: nam posset habere alia bona ꝑsertim mobilia, ⁊ presertim pecunias quas non fecit describi in estimo: item post illā descriptionē estimi potuisset alia bona acquisiuisse quod etiaз lex presumit. l. si defunctus. C. arbi. tute. ⁊ l. cura. §. deficiētium. ff. de
34 mune. et bono. per que iura probatur † quod ex paupertate preterita nō potest presumi inopia presens: q2 paupertas nō est habitus permanens, ꝭm Bal. in. l. ex persona. C. de proba. Item in libro estimi cōmunis solent solū describi bona immobilia vt domus predia agri: non aūt mobilia vt pecunie. adde glo. in. l. cum de lege. allegata per Bar. que fundat se per. d. l. fi. §. licentia: respōdet multipliciter prefati doc. sed ista est vera solutio quod illud ibi est propter inuētarium solēniter cōfectum ab herede: citatis legatarijs ⁊ creditorib⁹ quorū interest: sed hic in descriptione estimi nulla inuenitur citatio fideiussorum. insignis doc. do. Pet. de bexu. ⁊ do. Alexan. tenent opinionem Bart. quādo esset statutum in ciuitate vel cōsuetudo quod quilibet teneatur facere describi in estimo cōmunis omnia bona sua tam mobilia q̄ immobilia, ⁊ tā acquisita q̄ acquirenda quādo acquiret tunc bene presumptiue probatur: quod quis nō habeat plus q̄ sit de
35 scriptum in estimo cōmunis: † estimū enim fidē facit ꝯtra describi facientem vel cōsentientem. ꝭm Bal. in. l. pe. ff. de condi. insti. al's quando esset consuetudo quod solum describerentur in estimo cōmunis bona immobilia, ꝓut cōmuniter fit: tunc tale estimum nō ꝓbaret eū nō esse soluendo: ⁊ tunc procederet alia opinio contraria per rationes preallegatas. ¶ Ego autem pleni⁹ q̄ scribentes attingam istum subtilē articulum defendēdo opi. Bar. quātum est possibile: vnde qḋ presumat̄ pro estimo cōis: ꝙ si aliqua possessio est descripta in estimo meo presumit̄ esse mea. vt. l. rura. ⁊ ibi Bar. pulchre no. C. de omni ag. de. lib. xj. Pau. de ca. in. l. scriniarios. C. de testa. mili. Lud. ro. in consil. xxix. inci. cū isti fratres. in. iij. col. Itē estimū cōmunis ꝓbat ꝙ bona valeāt quātū sunt in eo descripta. vt. l. hi qui fundos. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. C. de pre. ⁊ omni. reb. naui. lib. xj. Bar. i. l. fi. p illū tex. C. de magi. ꝯue. presertim qñ de ꝑximo tale estimū fuit factū: vt p Imo. ⁊ lati⁹ Are. hic. Item estimū siue registrum fit autoritate publica, ⁊ ab officiali deputato de publico recipiente nomine omniū quoruз interest: q2 oīm de ciuitate interest. vt quilibet registret omnia bona sua in estimo cōmunis, ꝓpter cōparationē onerū publicorum: ⁊ per talē officialē publicū pōt alteri tertio acquiri, l. j. §. exigere. ff. de magi. cōue. glo. in. §. si quis alij. insti. de inuti. stipu. Bar. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. iij. fallētia vbi dixi. s. eo. Bar. in auť. libellū. per illum tex. C. de litis contest. ⁊ in. l. ij. ff. rem pupil. sal. fo. vnde tale estimum seu registrum productum p quēlibet de ciuitate, debet facere fideз l3 fuerit descriptū inter estimatū ⁊ ciuitatē: ⁊ hoc ꝓpter fidē ⁊ autoritatē publici officialis: multū enim presumitur pro officiali publico. vt est tex. no. in l. ij. in verb. qḋ nō arbitramur. C. de offi. ciui. iu. quē tex. reputat
36 valde no. Bal. in. l. errore. in. j. col. C. de testa. ⁊ ex eo no. ꝙ † publicum officium bonefidei presumptionē inducit. Item diligentia presumitur in officiali publico. l. i. C. de susc. ⁊ ar. lib. x. p Bart. in. l. dāni īfecti stipulatio cōpetit. §. sabini. ff. de dā. ifec. ⁊ si tu dicas qḋ bene credit̄ officiali quo ad ea q̄ descripsit in estimo, non aūt ꝙ nō habeat alia bona. Itē qn post estimū alia bona acquisiuerit, q2 de his nō posset officialis attestari: respōdet̄ ꝙ cū iste officialis public⁹ presumat̄ diligēs et solicit⁹ vt dixi tēpore quo fit descriptio estimi: iterrogabit an habeat alia bona etiā mobilia: etiam cum iuramēto eius qui facit fieri descriptionem estimi: ex quo apparebit ꝑsumptiue ꝙ alia bona nō habet: hoc bene est verū ꝙ presumptiue ꝓbatur, quod nō habebat alia bona tempore quo estimū describebat̄: s3 quin postea acquisiuerit per estimum nec vere nec presumptiue probatur: imo potius presumitur ꝯtrarium. p. d. l. si defunctus. C. arbi. tu. nisi forte dicas ꝙ cum officialis semper presumat̄ diligens in suo officio, est ꝑsumptio ꝙ etiā postea scripto iā estimo inquisiuerit an haberet alia bona q̄ descripta in estimo: ⁊ si fideiussor cōuētus vult dicere ꝙ alia bona habeat vel pecunias: vel qḋ post estimū aliqd acquisiuit, debet illud probare: per gl. in. l. cū de lege. ff. de ꝓba. ⁊ ista est ꝓprie mens ⁊ intētio Bar. ⁊ hoc modo videnť sublata ea q̄ ꝯtra Bar. adducebant̄. ¶ Sed vnū fortiter obstat q2 estimū seu registrum cōmunis bene probat quo ad personas que cōsenserant descriptioni estimi: ita procedunt predicta: sed non probat regulariter quo ad alias personas, que estimo nō consenserunt quo ad dominium nec quo ad possessionē. l. si pater. ⁊ ibi ad hoc not. Bal. C. de act. emp. l. quicquid. ⁊ ibi Bar. ff. de acq. re. do. ⁊ l. forma. §. si cum ego. ff. de cen. ⁊ l. solēnibus. C. de rei vend. per quem tex. no. ibi Bal. post Jaco. but. ⁊ Cy. quod per estimum seu catastrum nō probatur dominium: nisi in preiudicium facientis fieri illam scripturam. ⁊ idem quod estimum seu catastrum nō ꝓbet nisi inter

nisi inter partes q̃ cõsenserunt estimo: tenet Bal. in. l. quidã in fuo. ad fi. prin. ff. de cõdi. isti. ꝛ i. l. defensiõis facultas. in. ij. co. C. de iu. fis. li. x. sequit̃ do. Alex. in multis cõsilijs in ɔsi. xlij. scdi vo. inci. viso ꝛ discusso laborioso ꝓcessu. in penul. col. ꝛ in ɔsi. lxviij. tertij volumi. incipien. viso processu cause vertentis inter Antoniũ: q̃ ɔsiliũ est errore duplicatũ in cõsi. xxxvi. quinti vol. idẽ tenet do. Alex. in ɔsi. lxxxi. tertij vo. inci. lecto ꝛ discusso laborioso ꝓcessu: circa fi. ꝛ in ɔsi. x. quarti vol. circa fi. inci. viso processu cause vertẽtis inter do. Frã. ꝛ in cõsi. clxvij. quinti vo. inci. ꝓspectis instrumẽtis mihi exhibitis. in. v. co. ¶ Sꝫ ad hoc respõde defendẽdo Bar. q̃ ista procedũt quo ad plenã probationẽ: et quo ad plenũ preiudiciũ: sed nos loquimur solum quo ad ꝓsumptionẽ que trãsferat onus probandi in volentem dicere cõtrarium prout proprie loquitur Bar. allegãdo gl. in. d. l. cũ de lege. et ita põt defendi opinio Bar. ¶ Verũ q2 iste modus quẽ tradit Bar. ad faciendũ certũ et notoriũ iudici principalẽ nõ esse soluẽdo nõ trãsit sine scrupulo vt ptꝫ ex ꝓdictis. ¶ Ideo aliꝰ põt esse modus per quẽ poterit fieri certũ ꝛ notoriũ iudici sine excussione si ponamꝰ q̃ principalis debitor cesserit bonis ad instantiã istius vel alterius creditoris: tunc certũ est ꝙ non est soluẽdo. vt in ti. de ces. bo. ꝫm Cy. in aut. hoc si debitor. C. de pi. ꝛ ita simpliciter tenet Raph. Cu. ꝛ do. Pe. de bexu. hic. Adde tex. in. l. tres tutores. circa fi. ibi vel cuius bona venierunt. ff. de admini. tu. ꝑ quẽ tex. no. ibi Bar. circa fi. ꝙ qñ bona alicuius vẽdunt̃ ad petitionẽ creditoris: presumptio est ꝙ nõ sit soluendo. ¶ Item quãdo principalis debitor vadit ostiatim mẽdicãdo victum tũc certũ ꝛ notoriũ est ꝙ non est soluẽdo. l. si quis ad declinãdã. in ver. quis enĩ pauperior. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ ibi etiã tex. ꝙ qui stat in hospitali ad viuendũ dr̃ esse in extrema paupertate: ꝛ ibi Bal. in. iij. col. no.

37 ¶ † Successiue querit Bar. an in excussione bonoꝝ principalis ꝛ pronuntiatiõe iudicis: qua ꝓnũtiat̃ posse agi cõtra fideiussorẽ vel tertios possessores bonorũ: q2 principalis non est soluẽdo iuxta aut. hoc si debitor. C. de pignor. requiratur citatio fideiussoris vel possessorũ bonoꝝ: ꝛ cõcludit post Ja. de are. q̃ sic per iura ꝑ eos allegata sufficit tamẽ citatio generalis ꝫm eũ: ꝑ. l. si eo tẽpore. C. de remis. pigno. ¶ Addo in primis circa opi. Ja. bu. hic relatã ꝛ impugnatã ꝑ Bar. ꝙ nõ debeãt citari fideiussores nec possessores bonoꝝ q2 secũdario leduntur sicut nõ citant̃ legatarij: qñ pronuntiat̃ testamentũ inofficiosum. l. papinianus. §. si ex causa. et. l. si suspecta. ff. de inoff. tes. bñ facit illud q̃ vult gl. valde no. et approbata. in. l. de vnoquoq3. in gl. ij. ad fi. ff. de re iudi.

38 † que vult ꝙ non debeat citari ille de cuius preiudicio principaliter nõ tractat̃, licet in cõsequẽtiã possit tractari: ꝛ ibi Ang. Imo. ꝛ do. Alexã. põderãt illã glo. ad istã q̃stionẽ: ꝛ illã gl. etiã tenẽt Ange. Imo. ꝛ Moder. in. l. filiusfamilias. §. diui. el. ij. ff. de le. j. ꝛ ibi Imo. reputat illã gl. cẽ ad h̃ singularẽ: ꝛ ꝑ illã gl. determinãt notabiliter Ang. ꝛ Imo. ibi: ꝛ dicunt eam facere q̃ si creditor faciat condẽnari debitorẽ in iudicio: nõ poterũt alij creditores illiꝰ debitoris cõqueri ꝛ dicere q̃ nõ fuerũt citati ad processum ex quo lis non ordinabat̃ principaliter contra eos. ad idem bene facit q̃ signanter tenet Bar. in. l. in diẽ ff. de aqua plu. arcen. vbi tenet q̃ quãdo iudiciũ agit̃ contra heredem qui habet substitutũ: q̃ talis substitutꝰ nõ est citandꝰ: per tex. quem dicit Bart. esse ad hoc no. in. l. j. §. denuntiari aũt. ff. de vẽ. inspi. ibi: primo gradu heredi instituto nõ etiã substituto: ꝛ est melior tex. in. l. ex cõtractu. ff. de re iudi. q2 satis est citatũ fuisse eũ contra quem iudiciũ principaliter tractatur: alibi dt no. Inno. in. c. humilis. ꝛ ibi Bal. ꝛ do. Fel. de ma. ꝛ obe. non esse citandos illos: quos secundario vel incidẽter negotiũ tangit: sed sufficit principalem citari per tex. in. d. l. j. §. denuntiari. ꝛ illud dictũ Inno. refert et sequitur Hemi. in. c. fi. ad fi. de elec. in. vj. ꝛ in. c. venerabilibus. in prin. per illum tex. de sen. excõ. in. vj. Idẽ dicit Bald. in rubric. extra de rescrip. in. iij. colum. ꝙ qui casu vel incidẽter ledi possunt nõ sunt citandi. Item dicit Bal. in. c. fi. circa prin. post Inno. ibi de do. ꝛ cõtu. q̃ quãdo vertit̃ controuersia inter archiepiscopos super iure primatij prout contingit in. d. c. humilis. licet causa tãgat ꝓuinciales. i. suffraganeos: tamẽ non est necesse eos citari: quia sunt apendices in consequentiam ꝫm eum. ad idem facit q̃ dicit glo. no. in. c. quãuis. in gl. fi. de pac. in. vj. per quã glo. no. ibi Hemi. in. vj. col.

39 † ꝙ actus nõ dicitur verti in ꝑiudicium alterius quãdo nõ affert detrimẽtum principaliter, licet secundario. Ex quo decidit ꝙ si ex forma statuti debent citari illi in quoꝝ detrimẽtum fit actus intelligitur directo nõ autẽ secundario: q̃ est bene no. ꝫm eum: per ista puto non esse verum illud quod no. idem Hemi. in. c. j. argumẽto illius tex. de elec. in vj. vbi no. ꝙ quando fit aliquis actus ꝑiudicialis non solum debent citari principales veinentes ad iudiciũ: sed etiam oẽs alij quoꝝ incidẽter iterest: et q̃s negotiũ icidẽter tãgit. Et licet nõ reperiam quod canoniste illud impugnent: credo q̃ sit falsum ꝑ predicta: presertim per tex. in. d. l. j. §. denuntiari. et per glo. approbatam in. d. l. de vnoquoq3. ꝛ quia tex. in. d. c. j. nõ

40 probat illud notabile Hemi. ꝛ ita in specie † quod quando fit excussio principalis debitoris non sit eius fideiussor de necessitate citandus tꝫ Bal. in. l. j. in. iiij. co. C. de conue. fi. debi. lib. x. ꝛ in. l. duobꝰ. §. que iurauit. ff. de iureiu. ꝛ. l. in cause in. j. §. interdum. ff. de mino. vbi tꝫ Bal. ꝙ in cõdemnatione debitoris principalis nõ oportet ꝙ citetur possessor rei hypothecate cũ sit diuersa persona et principaliter nõ ledatur: lꝫ istud sit quodammõ ꝑambulum ad hypothecariã exercẽdam per. d. l. j. §. denuntiari autẽ. ff. de vẽ. in ꝓi. vbi dr̃ ꝙ quando plures possunt gradatim ledi sufficit ꝙ primꝰ citetur. Nec ob. aut. si oẽs. C. si minor ab here. se ab. q2 ibi nõ agebat̃ ꝯ certã personam: q2 ibi omnes erant pares. Idẽ tꝫ Bal. in. l. j. in vlt. co. C. ne fi. ꝑ pa. ꝑ. l. j. C. de aduo. diuer. iudicio. q̃ lex tñ nõ dicit quod requiratur citatio illius de cuius preiudicio inꝰ ɔsequẽtiã tractatur: iõ Cy. ibi ad fi. expresse tꝫ necessariã esse citationẽ eius. Idem in terminis nostris tenet Ang. in. l. in cognitione. ad fi. ff. ad sylla. per gl. ibi ꝑ quam no. Ang. ꝙ sñia lata contra vnum quem negotiũ principale tangit preiudicat in cõsequentia ei quem negotiũ attingit accessorie etiã si nõ fuerit citatus ad processum: vnde ex hoc infert ꝙ sñia lata cõtra principalẽ nocet fideiussori ꝛ mãdatori etiã nõ citato: nõ tñ cõtra eos poterit via executiua agi nisi eẽt fideiussor indi. sol. per no. in. l. j. ff. iudi. sol. Idem etiã tꝫ Ange. in. l. si per lusorio. §. j. ff. de appel. Idem tenet do. Alexã. sibi cõtrarius in consi. clv. secundi volu. inci. stantibus his que in themate narrata sunt. Pro ista parte videt̃ bo. tex. in. l. autore. C. de euic. ꝛ per illũ tex. no. ibi Bal. ꝙ processus factus contra principalem citatũ nocet fideiussori nõ citato: quod no. ꝫm eum. ꝛ ꝑ hoc no. ꝙ sufficit agitari causam cum eo quem contingit principale negotiũ nec est necesse ꝙ citentur illi qui per quãdã cõsequentiam leduntur. Tamen ad illum tex. respõdet do. Alex.

41 hic: † ꝙ illud ideo est q2 mora ꝛ cõtumacia principalis nocet fideiussori. l. mora. s. e. sed nõ loquimur de effectu more sed de preiudicio actorum seu de preiudicio sententie late sup excussione et ante eum dicunt Glo. ꝛ Bar. ibi. Tene opi. Bart. quã in hoc sequuntur communiter doct. hic: ꝙ in excussiõe bonorum ꝛ pronuntiatione requiratur citatio fideius. ꝛ possessorum ꝓnt etiaꝫ tenet Ang. met sibi ɔtrarius in. §. sed neq3. in aut. de fideius. ꝛ in. l. cũ filiusfa. s. e. ꝛ i. d. l. de vnoquoq3. Bal. in. l. ij. in. v. co. C. quãdo fis. vel priua. ¶ Tenendo istam partem nõ ob. gl. nota. in. d. l. de vnoquoq3. cum alijs preallega. q2 procedit quantum ad h̃ vt actus et sententia valeant quãuis nõ fuerit citatus ille de cuiꝰ preiudicio i cõsequentiam tractatur vt ibi: sed nõ quãtum ad hoc vt faciat ius cõtra illum tertiũ nõ citatũ: nec quantum ad hoc vt ei preiudicet per. d. l. secundã ad fi. C. si propter pub. pẽ. ꝛ. c. inter quatuor. de ma. ꝛ obe. sed requiritur saltem citatio generalis ꝑ gñalia proclamata. l. si eo tempore. C. de remis. pig. ꝛ ita nota. voluit Bal. in. l. ab eo. in vlt. col. C. quõ et qñ iudex. et ita in specie limitat illam gl. vbiq3. d. Alex. s. hic: ꝛ in. d. l. de vnoquoq3. ꝛ in repe. l. sepe. in. iiij. col. ff. de re iudi. ꝛ in cõsi. lxxxvi. secundi vol. inci. visis dubitationibus elegantissime formatis. in. ij. col. ꝛ i cõsi. lxxxiiij. tertij vol. inci. i causa que vertitur iter agẽtes ꝑ camera. in vlt. colum. ad fi. ꝛ vltra do. Alexã. adde q̃ idẽ no. tenet insignis doctor Joã. fab. in. §. lꝫ autem. insti. de adop.

42 facit q̃ tenet Bal. in. l. sancimus. i. xvj. q. C. de iudi. † vbi tenet ꝙ qñ est questio de processu iudicis corã superiore per viam appellationis vel nullitatis: lꝫ nõ citetur iudex: tñ tꝫ processus: q2 nõ agitur principal'r cõtra iudicẽ ꝫ Inn. in. c. i nostra. de procu. ¶ Ego contra illam limitationem cõmuniter approbatam põdero fortem tex. i. l. ex cõtractu. ff. de re iudi. vbi sñia lata cõtra heredem nõ solum valet quãuis substitutꝰ nõ fuerit citatus: sed etiã preiudicat ipsi substituto nõ citato adeo q̃ ex tali sñia datur actio iudicati cõtra substitutum nõ citatum: ergo de directo cõtra istam limitationem tamẽ ad illum text. respõdet do. Alexã. in. d. l. filiusfamilias. §. diui. el. ij. i. v. colũ. i fi. ff. de leg. j. ꝙ ille tex. itelligitur qñ fuit citatus substitutus. ¶ Sed ista solutio nihil valet. Prio: q2 est manifesta diuinatio ad illũ tex. ꝙ ibi substitutus fuerit citatus. Scdo ꝛ fortius ille tex. redderet̃ penitus de indubitabili: nã esset sine dubio ꝙ sñia preiudicaret substitutio si sustitutus fuisset citatus. ¶ Scdo mõ potes respõdere ad glo. in. d. l. de vnoquoq3. cũ alijs preallegatis. ꝙ ideo ꝓcessus excussionis et sentẽtia principaliter ordinãtur contra fideiussoresꝛ possessores bonoꝝ. vt statim dicam: ideo

43 debent citari. ¶ † Scdo principaliter inquantũ Bar. tꝫ sufficere generalem citationẽ per. l. si eo tẽpore. C. de remis. pig. istud de citatione generali impugnant Bal. ꝛ Ang. hic: ꝛ tenẽt ꝙ ex quo processus excussiõis et sentẽtia principaliter ordinant̃ cõtra fideiussores et possessores bonoꝝ in eorũ perniciem, vt possit cõtra eos perueniri, magis quã cõtra principalẽ debitorẽ.

Ideo si sunt certi debēt nominatim citari p.l.j.§.pe.ff.de ven.
inspi.⁊.§.sancimus.cū gl.in verbo agentes.in aut.de here.⁊ fal
ci.Si aūt nō sunt certi:tūc sufficiat citatio generalis per.d.l. si
eo tempore.⁊ ita procedat opinio Bar.idē tenēt Pau.de cas.
⁊.d.Pe.de bexu.dicit do.Pe.de bexu.ꝙ ista opinio est tutior
in practica.facit.l.j.§.cū dicit.ff.si cui plus ꝗ per.l.falci.quā alle
gat Are.hic:⁊ ante eū Bal. in.l.in cause.in.j.§.interdū.ad fi.ff.
de mino.Io.de Imo.do.Alex.⁊ Are.hic tenēt,ꝙ processus ex
cussionis pncipaliter ordinat contra debitorē:sed in consequē
tiam ꝯtra fideiussores ⁊ possessores qñ nō est petitū pnuntiari
excussionē esse legitime factā:ideo tūc sufficit citatio generalis
p.d.l.si eo tpe.secus qñ petit pnuntiari excussionē esse legitime
factā:q: tunc principaliter dirigitur cōtra fideiussores ⁊ posses
sores.⁊ tūc debēt specialiter citari:⁊ ita pcedat opinio Bar.et
Ang.vt hic p eos.Raph.cu.lz de predictis nō faciat mētionē:
etiam tz hic ꝙ pcessus excussionis fiat cōtra principalē debito
rē ⁊ etiā eius excussio quaten⁹ poterit exigi vt hic.¶ Ego autē
teneo ꝙ etiā in primo casu quādo solū petitur excussio bonorū,
ꝙ processus excussionis principaliter dicat ordinari cōtra fi-
deiussores ⁊ possessores:eo q: ꝯ pncipalē debitorem non sic inci
pimus:vt.l.j. C.de execu.rei iud.ergo etiā tūc specialiter citan
di per.d.l.j.§.denūtiari.ff.de vē.inspici.⁊ per regu.l.nam ita di-
uus.ff.de adop.⁊.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iudic.q: dz citari quili
bet qui pōt ledi:nā vt volūt Bal.Imo.⁊ Are.in qōne proxime
pce.⁊ Bar.in.l.stipulatio.§.hz.ff.de ope.no.nun.excussio bono
rum fit misso per iudicē nūtio publico qui inquirat:an princi-
palis sit soluendo et iudici referat.l.magis puto.§.nō passiz.ff.
de re.eo.et.l.j.§.si preses.ff.de magist.cōue.non autē fit excussio
ad finē:vt principalis debitor soluat:q: tunc alio modo incipe-
retur iudicium vt predixi.¶ Limita tū singulariter quod su-
pradictū est,ꝙ lz persone sint certe que debent citari:sufficit tū
illas generaliter citari per ptorē publicū,qñ est multitudo per
sonarum.ita sentit Bar.in extrauag.ad reprimē.in verbo cita-
tum.⁊ hoc expsse no.do.Io.bap.de sancto seue.a quo didici in
repe.l.cunctos populos.in.l.colū.C.de sum.trin.vbi dicit ꝙ ita
als fecit practicari et est perpetuo tenēdū mēti:⁊ est paucis no
44 tum.¶ † Extra gloss.inquātū tex.iste pbat ꝙ nō pōt seq pri-
uatio vbi nō est habitus.Bar.plene insistit dādo theoricam,et
postea reducēdo ad practicā.Ego tetigi i.v.not.text.vbi plene
cumulaui istā regulam.Aduerte ꝙ iste text.loquit qñ priuatio
ponitur a legislatore,cuius est proprie loqui:⁊ tūc sequit neces-
sario habitus vt hic:⁊.l.iulianus.de diuor.⁊ repu.⁊.l.manumis-
siones.ff.de iust.⁊ iure.vnde quādo lex diceret aliquē liberari.
necessario sequit ꝙ fuit obligatus:idē etiā in statutis,vbi etiaz
verba debent pprie ⁊ vere accipi.l.j.§.si is q nauē.ff.de exerci,
nisi gratia ꝯtrarietatis euitāde:q: verba ponerent iproprie:vt
desinit.i.nō incipit.l.iij.§.desinere.ff.vsufr.quē ad.caue.Itē pe-
rimit.i.persistere nō pmittit ꝑm gl.fi.in.l.cōditio in preteritum
s.eo.¶ Quid ergo qñ priuatio ponit ab hoīe vel a partib⁹ an
sequatur ꝙ pcedat habitus.Barto.cōcludit ꝙ in his in qui-
bus cōfessio nō preiudicat,vt i seruitute:priuatio nō presuppo
nit habitum nisi quo ad repellendum testem a testimonio.aut.
si testis pduct⁹ dicat.ver.si vero.C.de test.per rationē hic assi-
gnatā p Bar.in aliis vero distinguit an aduersari⁹ cōfiteatur
vel neget ꝑm no.in.l.cū de indebito.in prin.ff.de pba.vt hic ple
45 ni⁹ p eū. ¶ † Adde inquantū Bar.tenet ꝙ in his q̄ nō depen
dent a voluntate nec ptāte nostra:⁊ sic nec a confessione:tunc
priuatio nullo mō presupponit habitum, ad fundādum inten-
tionem aduersarii:nam Ang.Imo.⁊ ceteri istud inpugnant et
merito q: etiam in his q̄ non sunt in ptāte nostra tamen confes
sio preiudicat nobis.Unde si aliquis cōfiteat se occidisse homi
nem,vel furtū fecisse vel aliud delictū:tunc cōfessio sua sibi pre-
iudicat:vt est tex.no.in.l.si is cū quo.ff.de cōfes.⁊.l.qui seruum.
in pn.ff.de iterrog.act.⁊.c.j.de accus.in.vj. ⁊ pulchre tetigi in.l.
iusiurandum ꝙ ex conuentione.§.procurator.ff.de iureiuran.
et tamē nō est in potestate nostra facere ꝙ sit verus homicida
vel fur:si homicidium vel furtum nō fecerit.l.j.§.si quis vltro.
ff.de quest.⁊.l.inde neratius.§.fi.cū.l.seq.ff.ad.l.aql. Nec obstat
46 l.interrogatā.C.de lib.cau.allegata per Bar.† q: veruz est ꝙ
cōfessio seruitutis vel manumissionis nō preiudicat quo ad ve
rā amissionē status q: per talē confessionem nō efficitur seru⁹
qui nō est:tamē preiudicat quo ad psumendum i fauorem illi⁹
cui facta est cōfessio presertim in iudicio.l.iubemus.C.de libe.
cau.⁊.l.cū falsa.C.de iur.⁊ fac.igno.no.in.l.nō nudis.⁊ i.l.nō epi
stolis.C.de proba,¶ Secundo principaliter inquantū Bart.
intelligit.l.nō vtiqꝫ.ff.de excep.⁊.c.exceptionem obiiciēs.de re.
iur.in.vj.quando pars negat priuationē et illa non probatur
tunc procedunt illa iura.Adde ꝙ super intellectu dictoꝝ iuriū
varie fuerunt opiniōes quas plene recitat dom.Abb.in capit.
cū venerabilis.de excep.⁊ plenius Ludou.roma.in.l.cum mu-
lier.in.v.colū.et quinqꝫ sequentibus.ff.solu.ma.⁊ reassumit An-
ge.de are.inst.de excep.in prin.in.xxx.col.pro nunc paucis tene
ꝙ illa iura indistincte procedūt sicut etiam indistincte loquunt
ꝙ qui opponit exceptionē vel replicationem:non per hoc fate-
tur intentionem aduersarii:prout etiā dicit text.in.d.c.cū vene-
rabilis.Pro ista cōclusione facit duplex ratio. Prima quia cū
exceptio vel replicatio opponatur ad excludendū ius aduersa-
rii.vt.l.ij.ff.de excep.non dz parere contrarium effectū.l. legata
inutiliter.in prin.ff.de leg.j.Secunda ⁊ subtilior ratio est quam
ponit Bal.in.l.exceptionem.C.de proba.nam si ille qui excipit
censeretur tacite cōfiteri,sequeretur ꝙ per exceptiōis obiectuz
induceretur litis cōtestatio:q: litis cōtestatio inducitur per ne
gationem vel confessionē tacitam vel expressam.c.cū causam.et
ibi not.de proba.c.prout.de do.⁊ cōtu:⁊.l.rē nō nouam.§.patro
ni.C.de iudi.⁊ declarat Bar.in.l.j.C.de lit.conte.sed consequēs
est falsum:qō per exceptionis obiectū non inducitur litis cōte
sta.vt est tex.clarus in.c.ij.de lit.cōte.in.vj.ergo similiter ante-
cedens est falsum ꝙ exceptio non continet tacitā litis cōtesta-
tionē. nam qui opponit exceptionē petēptoriam,videt potius
velle actorē repellere a limine iudicii.⁊ sic litē dirimere:ꝗ eā cō
testari ꝑm gl.⁊ doc.in.d.c.ij.de litis cōte.in.vj. Ideo per eā non
inducit litis cōte.¶ Adde ꝙ reus excipiēdo nihil ponit ⁊ nihil
asserit.ꝑm Bal.in.l.per hāc.in.j.co.C.de tēp.appel. vbi dicit h
subtiliter probari ex illo tex.alibi Bal.in addi.Spe. in ti.de ac
47 cusa.in.iiij.col.in ver.qui excipiēdo dixit ⁊c.tenet † ꝙ qui exci-
piēdo aliquid dicit non tū vnqꝫ intelligitur illud fateri. Alibi
no.idē Bald.in.l.age.in scdo not. C.de transac.per illum tex.in
verbo ⁊ si apparuerit.ꝙ qui opponit exceptionē transactionis:
non videt per hoc cōfiteri debitum:super quo tamē vide tex.in
l.qm̄.ff.de infa.quē allegat bar.in.d.l.nō vtiqꝫ.tenēt Bal. Ang.
et Imo.in.l.gallus.§.forsitā.ff.de libe.⁊ posthu.ꝙ qui negat sen
tentiā recte latam non per hoc videt fateri ꝙ snīa sit lata. et sic
pondera ꝙ negās qualitatem facti:nō per hoc videtur necessa
rio cōfiteri ipsum factū precessisse.¶ Istā conclusionē ⁊ regu-
lam limitat Alex.hic tribus modis.vide per eū cum concordā
48 tiis p eū allegatis.¶ † Expedita theorica Bar. infert ad pra-
cticā ⁊ sic ad questionē excepi cōtra aliquē ꝙ erat excōicatus,et
sic non debet audiri in iudicio agendo.vt in.c. intelleximus.cū
simili.de iudi.ipse replicat ꝙ est absolutus ab excōicatione: sed
non probat absolutionē:an intentio mea sit fundata : vt videat
confiteri exceptionē excōmunicationis:cōcludit ꝙ non,dupli-
ci ratione.Primo per theoricā eius superius relatam: quia qñ
priuatio fit circa id in quo cōfessio nostra non pōt preiudicare:
vt in seruitute,tūc priuatio nō presupponit habitū.l.interroga
tam.C.de lib.cau.sed iste priuando nō pōt facere se excōmuni-
catū si nō est:ergo talis priuatio nō potest psupponere habitū
sed istud assumptū Bar.est falsum ⁊ reprobatū.s.in theorica:⁊
respondi ad.d.l.interrogatam.q: confitēs se fecisse homicidiū,
vel aliquod delictum:nō pōt ex sua cōfessione facere se homici-
dam,qui nō est:⁊ tamē confessio de homicidio sibi pīudicat.Se
cunda ratio Bar.est:quia licet dicat se absolutum:nō tamē vi
detur se fateri excommunicatū de presenti:licet fateat quod in
preteritum fuerit:confitens ergo absolutionē probat pteritam
excōicationē,sed nō presentem:ideo sibi non pīudicat ꝑm Bar.
tene istam partem quod q dicit se absolutū ab excōicatione nō
per hoc videtur fateri exceptionem aduersarii,quod fuerit ex-
communicatus:⁊ ita etiam tenet Lud.roma.in.l.j.in prin.in.j.
⁊.ij.col.ff.de ope.no.nun.⁊ Io.de imo.post Cy.in.l.cum tale.§.
fi.ff.de condi.⁊ demon.nō per fundamentum Bar.sed per fun-
damentum Pe.de bella perti.relatum ⁊ impugnatum p Bar.
s.per.d.l.nō vtiqꝫ.ff.de excep.⁊ regulam exceptionem obiiciēs.
49 de regu.iu.in.vj.† q: qui excipit vel replicat non per hoc vide
tur fateri intentionem aduersarii:et hoc per duas ratiōes q̄s
pro istis iuribus.s.proxime adduxi:⁊ si dicas quod priuatio p-
supponit habitum:vt hoc tex.vltra responsionem Pet.de bel
la perti.quam hic impugnat Barto.responde esse verum quā-
do cōstat de priuatione:sed pars aduersa nō admittit hāc.s. qō
50 fuerit absolutus:ergo nec etiam p eā debet poni habit⁹.† Ad
idem facit quia per petitionem venie non inducit confessio de-
licti:vt est gl.singularis in.c.exhibita.in v̄bo postulauit.de ho
mici.quia vt ibi dicit glo.hoc facere potuit ex benignitate ⁊ hu
militate:tamen tex.ibi loquit quando petita fuit venia ad cau-
telā vt mitigaretur dolor patris:vt ibi dicitur in litera: ⁊ ibi ēt
ponderat do.Abb.sicut qñ petitur absolutio ab excommuni-
catione ad cautelā vt hic p Bar.⁊.c.solet.vbi Io.and.de sentē.
51 excō.in.vj.¶ † Ultimo pro ista parte adduco optimum funda
mentū:naz exceptio excōicationis debet apertissime probari,
tex.est in.c.pia.§.si quis igit.in verbo apertissimis documētis.
de except.in.vj.Sed replicatio de absolutione nō probat ma-
nifestissime excommunicationem:nā ꝯstat ꝙ absoluitur ab ex-
communicatione

ꝯmunicatione qui tñ non est excõicatus.c.solet.⁊ ibi Jo.an.et
alij.de sen.excõ.in.vj.presertim quãdo absolutio petit̃ ad abun
dãtiorẽ cautelã vt dixi:qꝛ bonarũ mẽtiũ est culpã timere:etiam
si culpa nõ reperit̃.vt.c.ij.de obser.ieiu.Itẽ ea sunt ĩ officijs no
stris gratiora,q̃ cũ liceat nobis nõ impẽdere:tñ gratia dilectio
nis impẽdimus.Itẽ dicit tex.in.c.iam nũc illud.xxviij.q.i.⁊ gl.
in.d.c.exhibita.de homi.bene facit qd no.Bal.in.l.ij.p illũ text.
C.de inge.⁊ manu.vbi not.ꝙ recipiẽdo absolutionẽ ab excõica
tione,nõ videoꝛ tamẽ fateri me excõicatũ:nec videoꝛ fateri ex
cõicatorẽ esse iudicẽ meũ:sicut nec illi q cõfitẽtur manumissio
nẽ,vidẽtur ꝯfiteri manumissorẽ fuisse dñm suũ:per predicta ap
paret nõ esse verũ illud qd hic dicit Bar.sequẽdo gl.in.c.vene
rabilẽ.de elec.in versi.sunt em̃ notoria in verbo postulauit.nã
tenet Bar.qd petẽs absolutionẽ ab excõicatiõe videt̃ fateri se
excõicatũ ⁊ eoipso videt̃ fateri se esse in quasi possessione excõi
cationis ⁊ dz vt excõicatus euitari:nã do.Abb.in.d.c.venera
bilẽ.in pe.col.reprobat gl.ibi.⁊ Bar.hic secut⁹ Inno.ibi ⁊ in.c.
ij.de.ordi.cog.qꝛ absolutio solet peti ad cautelã:⁊ qꝛ bonaꝝ mẽ
tiũ est timere culpã:etiã vbi nõ est culpa:vt predixi:⁊ qꝛ petẽs
absolutionẽ lz fateat̃ se habere ꝯsciẽtiã lesaz,nõ tamẽ fatet̃ per
hoc se esse excõicatum.Idem etiã tenet do.Abb.in.c.cum dile
ctus.in.xxj.co.de ordi.cog.vbi etiã reprobat Bar.hic:⁊ glo.in
d.c.venerabilẽ.ne illud qd fit zelo ꝯscientie retorqueat̃ in eius
lesionẽ:⁊ qꝛ in diuersis opinionibus doctoꝝ tutioꝛ dz preuale
re:vt no.in.c.cũ tu.de vsur.Idẽ etiã tenet.d.Abb.in.c.exhibi
ta.de homi.⁊ ibi dupliciter respõdet ad.d.c.venerabilẽ.ꝙ in ve
ritate satis obstat.Primo ẜm Host.ꝙ procedat vbi in iudicio
⁊ solẽniter quis petit absolutionem:secus si extra iudiciuz,⁊ nõ
solẽniter.Scdo respõde ꝙ.d.c.venerabilẽ.nõ ꝓbat illud ad qd
cõiter allegat̃:qꝛ debet intelligi ꝙ recognouit se ligatũ esse quã
do petijt absolutionẽ:vt qꝛ expresse dixit se excõicatũ:tamẽ iste
solutiones diuinãt.Idẽ tenet Specu.in ti.de proba.§.vidẽdũ.
in ver.sed nũquid probat̃ quis excõi.⁊ ibi etiã Spec.respondet
alio modo ad.c.venerabilẽ.ibi dũ per nũtiũ suum absolutionis
bñficiũ postulauit:ꝙ illa dictio dũ,nõ dicit causam quare reco
gnouit:sed bene tẽpus qñ recognouit:⁊ sic supponit tẽpus qñ
recognouit:nõ tamẽ intelligit̃ ꝙ in eo recognouit quod petijt.
¶ Ultimo subdit Bar.ꝙ actoꝛ nõ põt exceptionẽ liberatiõis
acceptare ad ꝓbandum ꝙ debitum p̃cesserit:⁊ postea dicere ꝙ
talis liberatio est nulla:qꝛ facta a pupillo nõ seruata debita so
lẽnitate:⁊ sic q fatet̃ priuationẽ quã ponit re⁹,sed negat solẽni
52 tatẽ:non põt ex illa priuatione se fundare:† qꝛ sicut negans fa
ctum nõ potest ex eo se fundare:ita negãs iure factũ.l.post lega
tũ.in pn.cum ibi no.ff.de his quibus vt indig.facit regula.c.ex
eo nõ debet.de reg.iur.in.vj.¶ Adde ꝙ ꝯtrium voluit idẽ Bar.
in.l.nõ vtiqꝫ.ff.de excep.vbi voluit ꝙ si minoꝛ fateat̃ liberatio
nem a se factã:sed dicit ꝙ nõ potuit eam facere:qꝛ erat minoꝛ:ni
hilominus potest se fundare ex priuatione aduersarij:⁊ istã cõ
trarietatẽ Bar.põderat Raph.cu.hic:in fi.d.Alex.⁊ Are.hic:
deinde Are.simpliciter approbat opinionẽ Bart.p.d.l.post le
gatũ.Raph.cu.hic:in fi.⁊ ibi cõcordat istã contrarietatẽ Bar.
vnico vbo:qꝛ Bar.h loquit̃ in pupillo:ibi autẽ loquitur in mi
noꝛe:voluit dicere Bart.hic loquit̃ qñ fuit actũ cũ pupillo sine
debita solẽnitate,⁊ sic act⁹ est nullus:⁊ liberatio est nulla:ibi au
tem fuit actũ cũ minoꝛe.xxv.an.maioꝛe tñ pupillo ⁊ sic actus va
luit:sed põt rescindi:⁊ sic vitiat̃ liberatio:lz detur restitutio mi
noꝛi:⁊ lz Raph.nihil alleget pro ista differentia põt bene cõfir
mari:nã potest quis actũ fateri,sed eũ impugnare ratiõe solẽni
tatis:si talis solẽnitas nõ arguit totalẽ nullitatẽ act⁹ cõfessati:
vt videt̃ probare tex.in.c.ex parte decani.de rescri.vbi capitulũ
dicebat reuocationẽ ꝓcuratoꝛis nõ valere:qꝛ nõ fuit intimata
ipsi capitulo,nec ipsi iudici:⁊ sic nõ allegabat totalẽ nullitatẽ:⁊
ibi.d.Ant.de bu.⁊ plenius Jo.de imo.põderãt ad hoc illũ tex.
secus si solẽnitas argueret nullitatẽ act⁹:tunc nõ posset hoc fa
cere:vt ibi per eos:⁊ idẽ etiã tenet.d.Ant.de bu.in.c.cũ olim.in
xij.col.de cẽsi.Idẽ probat̃ ex his que tradit Bar.in.d.l.post le
gatũ.in prin.vbi tenet̃ ꝙ producendo instrumentũ videat̃ cõfi
teri contenta in eo vt ibi:tñ aduersari⁹ non põt se in tali instr̃o
fundare si instrumentũ redarguat̃ nullũ:vt ibi per eũ:⁊ ita etiã
resident Mod.senen.in.d.l.non vtiqꝫ.¶ Tu autẽ vltra eos ad
uerte,ꝙ imo ꝓ opi.bar.in.d.l.nõ vtiqꝫ.videt̃ facere tex.in.d.c.ex
parte decani.⁊ ibi.d.Abb.in.v.no.ad hoc expsse no.illũ tex.pro
opini.Bar.in.d.l.nõ vtiqꝫ.vbi ẜm eũ est tex.ꝙ quis põt se fun
dare sup eo qd impugnat qñ nõ impugnat ipsum factũ,sz solẽ
nitatẽ facti:qd est no.ẜm eũ:ibi em̃ capitulũ impugnabat reuo
cationẽ procuratoꝛis tanq̃ non legitime factã:⁊ tñ fundabat se
super ea:ad inualidandũ scdas literas:sed dic ꝙ ibi impugna
bat ad aliũ effectũ,quã respectu illius super quo se fundabat:et
sic nõ habet obstare:⁊ ita etiam dicit ibi ipsemet.d.Abb.Adde
etiam qd idem.d.Abb.in.c.cũ venerabilis.in.vj.colũ.de excep.

reprobat opi.Bar.in.d.l.nõ vtiqꝫ.qꝛ dicit esse cõtra casum illi⁹
capituli:vbi episcopus cõfitebat̃ permutationẽ p̃cessisse,sz eaz
impugnabat ex defectu alicuius solẽnitatis:⁊ tñ ibi deciditur,
ꝙ nõ potuit fundare intentionẽ suã sup illa exceptione:⁊ moue
tur ibi papa per regulã generalem qꝛ exceptionẽ obijciẽs non
videtur fateri intẽtionẽ aduersarij.Et per ista cum laude dei
remanet ista.l.solenniter ⁊ vtiliter expedita.

2 ☞ De eodẽ genere ad idem gen⁹ põt fieri compẽsatio.
3 In obligatiõe generis electio trahit secum executionem.

1 Si centum. † Obligatio pluriũ seruoꝝ
in genere,ante electionẽ ĩter
heredes stipulatoris diuidit̃ numero:sed post ele
ctionẽ ꝓ hereditarijs portionib⁹.h.d.Ratio diuer
sitatis est qꝛ in primo casu ⁊ sic ante ecltionẽ est obligatio gene
ris:⁊ sic centũ homines q sunt in obligatiõe sunt incerti.Ideo
obligatio diuidi nõ põt in vnoquoqꝫ homine ꝓpter ĩcertitudi
nem:ergo diuidit̃ numero inter heredes:⁊ cũ hic sint duo here
des quilibet debet habere quinquaginta numero ⁊ sic obliga
tio numeri diuidit̃ inter heredes:numero,et ꝓpter hoc nõ põt
resultare aliqua inequalitas inter ipsos heredes:qꝛ nõ pl⁹ va
2 let vnus seru⁹ in genere q̃ alter.Hinc est:† ꝙ de eodẽ gñe ad
idẽ gen⁹ põt fieri ꝯpẽsatio:vt est gl.in.l.h negotiũ.in fi.ff.de cõ
pẽ.facta vero electiõe obligatio generis reducit̃ ad species.et
sic ad centũ seruos,quos in specie elegerit ipse stipulatoꝛ:quia
tũc certa ⁊ determinata corpora debent̃:⁊ sic fctã electiõe inci
pit esse certũ q sunt illi centũ serui q nũc sunt in obligatiõe.l.cũ
incert⁹.ff.de leg.j.Et sic qlibet heredũ habebit dĩmidiã ĩ vno
quoqꝫ corpore ex istis centũ seruis:⁊ sic qlibet heredũ debebit
habere centũ dimidias p̃dictoꝝ centũ seruoꝝ.l.in stipl'onibus
s̃.eo.nã isto scdo casu si fieret diuisio ad numerũ posset resulta
re inequalitas:⁊ sic iniquitas:qꝛ isti quinquaginta serui in spe
cie possent multo pl⁹ valere,quã illi alij qnquaginta serui in ge
nere:qꝛ in specieb⁹ cadit diuersitas valoꝝ.vñ ne ista ineq̃litas
ꝯtingat,fiet diuisio p singula corpora:qꝛ quilibet heredum dz
habere partem hereditariã in quolibet corpore,⁊ sic in quoli
bet seruo de istis centũ.Et in hoc ꝯsistit intellect⁹ ⁊ mens isti⁹
3 legis.¶ † Et sic no.ꝙ in obligatiõe gñis electio trahit secum
executionẽ:qꝛ nũc post electionẽ obligatio que erat generis re
digitur ad species certas:vñ intellige istũ text.qñ electio erat
inuariabilis:alias haberet̃ ꝓ nõ facta:vt no.in simili.in.l.stipu
latus sum damã.s̃.eo.Et ꝓpterea iste tex ẜz Raph.cu.cum my
sterio dixit elegisset,⁊ sic in p̃terito pl⁹ q̃ pfecto,⁊ sic electio est
inuariabilis:si aũt dixisset per verbum eligat,tũc nõ ꝓcederet
iste tex.qꝛ tũc electio esset variabilis:vt est tex.in.l.si quis stipu
latus sit stichũ.s̃.eo.Sed tu posses dicere:ꝙ ibi sunt verba sti
pulatoris,in quibus bene fit dicta differẽtia.Sed hic istud ver
bum elegisset,videt̃ esse verbum legislatoris:tamen sustinen
do Rapha.potes dicere ꝙ imo fuit verbum stipulatoris,vt pa
tet in litera ibi elegisset stipulatus,⁊ sic verbum elegisset videt̃
referri ad verbum stipulatus,⁊ sic videtur quod sit verbum sti
pulatoris.

2 ☞ Dictio omnimodo quid importat.
3 In statutis capimus verba etiaz improprijssime, ex qualitate
personarum.
4 Liber homo ab alio bonafide possessus promittendo per stipu
lationem bonefidei possessori obligatur ei efficaciter,⁊ sic natu
raliter et ciuiliter.
5 Acceptilatio inutiliter facta non valet etiam vt pactum,cũ de
ficiat consensus.
6 Contrarioꝛum non est eadem dispositio, quando in eis est di
uersa ratio.
7 Qui ab alio stipulãdo mihi acquirit,a me stipulãdo nihil agit.
8 Seru⁹ obligat dñm de peculio,qñ cõtrahit tanq̃ seruus domi
ni,secus si contrahat alias.
9 Qui habet̃ quasi dñs,vel fructuari⁹, vel bonefidei possessoꝛ nõ
agit contra dominum de peculio serui.

1 Liber homo. † Liber homo bonafi
de possessus,ꝓmittendo
bonefidei possessori,etiã ex re ipsius obligat̃ ei effica
citer:secus est econtra si ab eo stipulet̃:qꝛ ex qua cã
ab alio stipulãdo qs mihi acquirit,ex eadẽ ꝓmittendo nõ obli
goꝛ.Item seruus ꝓmittẽdo vsufructuario vel bonefidei posses
sori nõ obligat verũ dominũ etiã de peculio.h.d.vsqꝫ ad.§.decẽ
hodie.¶ Et sic sunt tres principales decisiones in tex.⁊ in q̃li
bet assignat̃ rõ decidendi.Scda ibi:nec tamẽ ideo.Tertia ibi:
2 seru⁹ aũt.¶ † In tex.ibi vt omnimodo sit vtile.illa dictio omni
modo importat idẽ qd per omnẽ modũ obligetur,⁊ sic natura
liter ⁊ ciuiliter,⁊ sic plene ⁊ cũ effectu:⁊ de ista dictiõe vide in si
mili gl.valde not.in cle.j.in verbo omnimodã.de foro cõp.quã
signat ꝓ notabili domi.Abb.in.c.ꝯquestus.eo.ti.Item dictio

omnimodo excludit, etiã restitutionẽ in integ. vt. c. si quis p̃sby ter. ⁊ ibi Gemi. ad hoc no. vij. q. j. Sed posses dicere q̃ ille tex. nõ p̃bet, cũ istud exprimat q̃ nõ datur restitutio tñ aduerte q̃ dictio omnimodo lz sit p̃cise significatiõis, vt. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. recipit tñ interp̃tationẽ cõgruã s̃z Bal. in. l. si. in. j. co. C. de Sben. emp. per. l. stipulatus sum damã. cum glo. q̃ ibi no. Bar. ⁊ ibi dixi. s̃. eo. ¶ Et per hoc posset disputatiue attẽtari noua cõclusio ꝯtra oẽs indifferẽter q̃ iste bona fide possessus p̃mittendo p̃ stipulationẽ bonefidei possessori obligel̃ solũ naturaliter ⁊ ciuiliter: q̃ dictio omnimodo recipit ꝯgruã interpretationẽ vt dixi. Jtẽ debet modificari s̃m qualitatẽ ⁊ cõditionẽ p̃sone ad quam refertur. l. plenũ. §. equitij. ff. de vsu ⁊ habita. l. si quis filio exheredato. §. irritũ. ff. de iniust. rup. ⁊. c. si de
5 beneficio. de p̃bẽ. in. vj. ¶ † Jmo in statutis capimus verba etiã improp̃rijssime ex qualitate personarũ. ita singulariter t̃z do. Alex. nec alibi legi in. l. j. in prin. in. iiij. co. ff. ad. l. fal. vbi põderat Bar. ita velle. ¶ Jtẽ dictio omnimodo geminata põtin isto tex. intelligi omnimõ. s. ⁊ de iuregentiũ ⁊ de iure ciuili p̃ p̃dicta: nõ aũt d̃z intelligi naturaliter ⁊ ciuiliter: put oẽs intelligunt forti⁹ iste tex. met facit modificationẽ, quia nõ simpliciter dicit omninõ vtile est: s̃z addit p̃pe est: illa dictio p̃pe est modificatiua ⁊ vt dicit gl. est philosophicũ tẽperamentũ q̃ non simpliciter est vtile. Et si istud teneremus cessaret difficultas quã tangã. j. in. j. no. Jsta sunt dicta disputatiue tñ non recedas ab oĩm opinione p̃sertim p. l. si is q. §. si libero homini. ff. cõmo. cũ alijs in gl. allegatis. ¶ Jn tex. ibi h̃ itaq̃ late. itellige. s. q̃ proxime est dictũ nõ aũt in prin. huius. l. nã si liber homo promittat bonefidei possessori, obligal̃ ei naturaliter ⁊ ciuiliter s̃z cõmunẽ vt in p̃n. huius. l. Et tñ si seruus p̃mittat fructuario, vel bonefidei possessori nõ obligatur ipse cũ sit seru⁹ ⁊ sic habeal̃ pro mortuo. l. q̃ attinet. j. de reg. iur. nõ quoq̃ obligal̃ ver⁹ domin⁹ etiã de peculio, vt in vltima p̃te hui⁹ tex. ¶ Jn tex. ibi seruus aũt aduersal̃ ad p̃n. l. vt licet liber hõ bonefidei possessori promittẽdo obligel̃ naturaliter ⁊ ciuiliter: nõ sic ẽ in seruo alieno bonafide possesso, aut vsufructuario, q̃ si promittat ipse non obligal̃ cũ sit seruus nec obligat verũ dñm etiã de peculio: q̃
4 non censel̃ habere aliũ dñm vt in litera. ¶ † Not. j. ex isto text. q̃ homo liber ab alio bonafide possessus, p̃mittendo p̃ stipulationẽ bonefidei possessori obligatur ei efficaciter ⁊ sic naturaliter ⁊ ciuiliter: ⁊ sic in hoc attenditur magis veritas quã opinio: q̃ s̃m opinionẽ est seruus: veritas enim est p̃ferẽda opinioni: vt est text. in. §. si rem suã. inst. de lega. ⁊ in. c. nuper. de bigamis. ¶ Contra istud notabile ⁊ sic cõtra istũ tex. opponit Bar. q̃ nõ potest obligari qui suã cõditionẽ ignorat. vt. l. homo liber. ff. de acqui. re. do. ⁊ respõdet q̃ illud procedit in his que ex mera volũtate disponẽtis cõsistũt. facit. l. de statu. ff. de testa. ⁊. l. j. in p̃nc. ff. de lega. iij. secus in his que pendẽt ex volũtate duorũ vt hic. Tu autẽ oppone forti⁹ cõtra istũ tex. nam iste liber homo bona fide possessus, credebatur seruus, alias non potuisset bonafide possideri: q̃ homo liber possideri non potest. l. cũ heredes. §. si. ff. de acqui. pos. ergo hic nõ fuit animus obligandi istum bonafide possessum: nisi naturaliter, nõ autem ciuiliter. l. si id q̃. ff. de cõdi. inde. Et. l. quibus diebus. §. dñs. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊. l. si is cui. §. flauius. ff. de sol. ergo non põt dici obligatus ciuiliter, vltra volũtatẽ stipulatoris. l. obligationũ substãtia. §. si. ff. de act. et obli. q̃ actus agentiũ non operal̃ vltra eorũ intẽtionem. l. non oĩs. in prin. ff. si cer. pe. imo fortius ista stipulatio non debet valere, prout p̃prie de validitate dubitauit iuriscõsultus q̃ hic non videl̃ adesse consensus imo deficere. ergo debet vitiari per
5 l. an inutilis. in prin. ff. de accep. † vbi acceptilatio inutiliter facta nõ valet etiã vt pactũ cũ deficiat ꝯsensus: ⁊ sic etiã nõ nascil̃ obligatio naturalis: facit hñ. l. iurisgentiũ. §. q̃ fere. ff. de pact. Ergo cũ etiã hic deficiat cõsensus non videl̃ posse nasci aliqua obligatio sine cõsensu. ¶ Huic oppositioni rñdet Rapha. cu. hic q̃ hic fuit cõsensus saltẽ obligandi naturaliter istum bonafide possessum: ergo etiã potest nasci ciuilis efficax. ⁊ in hoc iste tex. est multũ notãdus s̃m eum: nec in hoc deficit cõsensus maxime q̃ naturalis inter dñz ⁊ seruũ est magni effect⁹, cũ deducal̃ in peculio. s̃z in. d. l. an inutilis. naturalis erat inutilis ideo nõ p̃sumitur cõsensus: sicut hic. ¶ Alio modo respõdet do. Pet. de beru. hic: q̃ in. d. l. an inutilis agebatur vt non nascerel̃ naturalis, q̃ ambo erãt sciẽtes: vt ibi dicit text. Et sic nõ habebãt animũ se obligãdi: nec etiã naturaliter. Sed in isto tex. lz bonefidei possessor crederet istũ obligari naturaliter tãtum tñ agebat in mente vt nõ obligarel̃ ciuiliter. sed eorũ mens fuit vt obligarel̃ eo modo quo põt. Sed iste potuit ciuiliter obligari lz ipsi non crederẽt, ergo ciuiliter obligal̃. ¶ Mirandũ est q̃ prefati doc. in hoc laborauerint cũ istam oppositionẽ punctualiter formet tex. ⁊ respõdet in. l. si is qui. §. si libero homini. ff. cõmo. allega. in glo. vbi tex. predicte oppositioni respõdet: q̃ plerũq̃ accidit vt extra id q̃ agitur obligatio tacita nascal̃: põdera illud tacita nec obstat q̃ actus agentiũ nõ operal̃ vltra eorũ intentionẽ, d. l. non omnis. in principio. quia verum est primitiuã non secũdariam: vt est tex. in. l. si absent is. ⁊ ibi Bal. in secunda oppositione ad hoc no. C. si certũ peta. Et sequil̃ do. Alexã. in. d. l. non omnis in principio vbi dixi. Jtẽ intellige de volũtate explicita vel etiã implicita, ⁊ sic tacita: vt est tex. in. d. l. si is qui. §. si libero
6 homini. in verbo obligatio tacita. ¶ † Secundo no. ex scd̃a p̃te tex. ibi. nec tamen ideo, q̃ contrariorũ nõ est eadẽ dispositio, quando in eis est diuersa ratio: ita est text. formalis hic. Adde Bar. in. l. inter stipulantẽ. §. sacram. s̃. eo. vbi dixi ⁊ allegaui ad hoc alios plures tex. ¶ Tertio no. in versi. quemadmodũ. regulam que fuit iuliani in. l. si seruo. in versicu. ⁊ regulariter. ff. de
7 vsufru. † q̃ quis ab alio stipulando mihi acquirit, a me stipulãdo nihil agit: et est ratio quia si obligaretur sibi illa obligatio reacquireretur mihi incõtinenti: quod est impossibile, quia idẽ esset debitor ⁊ creditor: s̃m gl. ⁊ in. l. frater a fratre in glo. mag. ad fi. ff. de ꝯdi. inde. Jsta regula Juliani procedit in obligatione ciuili, nõ autem in naturali. Nam seruus ⁊ filius in potestate stipulando acquirunt dño ⁊ patri ⁊ tamen dominus ⁊ pater eis promittẽdo obligal̃ naturaliter. vt. l. si id q̃. ff. de condi. inde. q̃ illa naturalis que est de iure gentiũ non reacquiril̃ domino vel patri inspecto iure naturali: ⁊ sic primeuo iuregentiũ quo omnes erant liberi ⁊ sui iuris ⁊ sic cessat dictum inconueniens vt declarat Bar. in. d. l. frater, a fratre. in. viij. col. ⁊ ibi scribentes ⁊ idẽ Bar. in. l. si quis pro eo. §. j. ff. de fideius. ¶ Ultimo no. ex vltima parte tex. ⁊ sic ex ver. seruus autẽ. limitationẽ ad
8 totũ titulũ de peculio. † vbi seruus obligat dñm de peculio, vt procedat quãdo cõtrahit tanq̃ seruus domini, secus si ꝯhat tã q̃ alienus vel tanq̃ fructuari⁹: q̃ tunc nõ credit aliũ dominũ.
9 tex. est hic. Et sic no. ex hoc tex. in fi. q̃ † qui habetur quasi dñs, vt fructuarius, vel bonefidei possessor, non agit contra dominũ de peculio serui. vide tamen. l. si creditor. §. si. ff. de peculio. de q̃ l. gl. hic in verbo actio opponit ⁊ dupliciter soluit: ⁊ s̃m Bar. et Raph. cuma. vtraq̃ sol. est bona, licet s̃m Ang. ⁊ Jmo. prima sit melior, ⁊ notabilior: ⁊ circa vtraq̃ solu. plenius insistit Are. hic quem per te videas.

1 ¶ Dies celebrate stipulationis exp̃ssus in stipulatiõe, non facit censeri stipulationem esse in diem factã, ideo debitor põt eadem die conueniri. fallit vt infra nume. 6.
3 Stipulatio simplex intelligitur esse pura.
4 Jn contractibus, nedũ clausule sed etiã minimũ verbũ nõ debet esse sine virtute aliquid operandi.
5 Quando stipulatio est omnino pura, debitor nõ potest constitui in mora nisi interpelletur.
7 Si iudex citauit partem vt hodie compareret ad audiendã sententiam, an teneatur expectare vsq̃ ad finem diei, anteq̃ sentẽtiam proferat.
8 Citatio sine termino an valeat.

1 **Decem hodie.** † Adiectio instãtis temporis, exactionem nõ differt. h. d. s̃m Bar. ⁊ Jmo. sed dũm dicũt exactionẽ non differt: melius dixissent petitionem prout proprie dicit tex. nõ autẽ exactionẽ p̃ ea que inferius dicam in prima limitatione. Unde summa aliter: promittens hodie dare vr̃ pure promittere. hoc dicit ⁊ non est alibi in iure s̃m Dy. ⁊ doc. ⁊ s̃m Bar. iste casus est notabilis et singularis. ¶ Diuidil̃ in tres partes. Jn prima ponil̃ decisio. Jn scd̃a contra illam opponitur de reg. l. qui hoc anno. cum si milib. s̃. e. vbi quãdo tẽpus apponitur in stipulatione non põt agi efficaciter nisi illo finito. Jn tertia respõdet quod illud p̃cedit in alijs temporibus in quibus peti nõ põt anteq̃ illa sint transacta, secus est in die in qua est interposita stipulatio, quia si exprimatur nõ censetur apposita causa differende solutionis sed causa demõstrationis vt hic. secunda ibi: nec videri. tertia
2 ibi: in p̃posito enim. ¶ † No. j. ex isto tex. q̃ dies celebrate stipulationis expressus in stipulatione, nõ facit cẽseri stipulationem esse in diem factam, ideo debitor potest eadẽ die cõueniri, q̃ cẽsetur appositus causa demõstrationis ⁊ nõ causa differẽde solutionis: ⁊ sic si promittis. x. hodie dare, ista adiectio instãtis tẽporis nõ impedit petitionem nec exercitium actionis: imo stãtim potest agi: ⁊ sic eadem die qua celebratus est cõtractus põt creditor promissorẽ conuenire: ⁊ istud nõ reperitur alibi in iure vt predixi. Sed pro certo hoc videl̃ mirabile s̃m Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. nam hoc modo istud verbũ hodie superuacuo est
3 appositũ: quia si non fuisset expressum † tamẽ stipulatio simplex intelligitur esse pura: vt. l. eum qui calendis. §. si. ⁊. l. interdũ. s̃. eo. Et. §. omnis. insti. de ver. obligat. ⁊ sic iste tex. vult q̃ potius toleretur ista superfluitas, q̃ quod dictio hodie faciat censeri stipulationem esse factã in diem. ¶ Pau. de cast. ingenue fatetur ꝯrium, q̃ ista dictio hodie est superflua in stipulatione, ⁊ p̃ eo est tex.

es est text.in.l.talis scriptura.in prin.in ver.q si forte.ff.de le.i. vbi est tex.q si testator legauit mihi cẽtũ presentia seu pñti.illa adiectio pñtia est superuacua quãtũ ad vim & effectũ legati:sz certe hoc non videtur dicendum q verba in cõtractib⁹ sint superflua et nihil operentur:quia hoc esset contra.l. hanc legez. ff.de ɔtrahen.empt.& in.l.fi.in prin.ff.si cer.pet.& est in pposito bonus tex.in.l.eũ qui calen.in prin.in ver.plane.§.eo.vbi stipulatio facta in ipsa die calendarum nõ intelligitur de presentib⁹ que erant tunc sed de futuris ad hoc vt stipulatio cõtineat ali
4 quid plusq̃ si nullũ tps esset expressum.† imo in contractibus nedum clausula,sed ne qdẽ minimũ verbũ debet esse sine virtute aliquid operandi ẽm Bal.qui frequenter allegatur in rubrica C.de contrahẽ.emp.in.ix.q.& in.l.nec qcq̃.§.de plano.in vltim. col.ff.de.offi.pcõsul.& lega. & ante Bal.gl.notabilis.in.c.solite. in verbo tanq̃.de maio.& obedi.& gloss. in.c.si romanorum. in glo.quarta.in ver.mẽbranas.xix.distin.& gl.in.l.i.in glo.i.ff. qd met.cau.& gl.in.l.i.§.ait pretor.in vbo si familia.ff.de vi & vi ar. Unde in pposito ista dictio hodie ,vt nõ sit superflua sz aliqd operetur,deberemus dicere qd imo suspendat petitionez vsq̃ in finẽ diei hodierni.¶ Alio modo respõdet Raph.cu. qd rõ potuit esse propter breuitatẽ temporis vel forsan,qr ita se hz cõmunis mos loquendi & plus non dicit.¶ Tu respõde melius ex mente Areti.hic: quod illud operetur hic expressio facta p eum modum per quem tacite inest que habet hãc naturam: vt nihil soleat operari vltra illud qd inest.vt.l.tertia.cuz materia ff.de leg.i.& l.nõ recte.C.de fideiusso.facit bene tex.in.l.si decez cum petiero.§.eodem.vbi cõditio expressa in stipulatione que tacite inerat nõ facit eã minus purã quã esset:ita hec dies que tacite inerat nõ suspendit dispositionem et hoc est quod pprie voluit dicere iurisconsultus hic dũ dicit:in proposito enim diẽ non differende actionis causa insertũ videri sed quo presens ostendatur.Item ista expressio presentis tẽporis et sic hodie licet non fuerit necessaria quia nihil inducit de nouo est tamen declaratoria ad cautelã:vt manifestius appareat quod stipulator voluit pecuniam deberi incontinenti & sic ista dictio hodie est apposita excitatiue ad excitandum debitorem qd immediate soluat:vn⁹ ex vobis dicebat qd imo dictio hodie in isto text.
5 non est superflua imo potest operari effectum.† Quia quando stipulatio est omnino pura debitor non potest constitui in mora nisi interpellaretur.l. si ex legati causa.§.eo.& l.qd te.ff.si cert. petat.sed quando dictum est hodie ista dies hodie constituit in mora sine alia interpellatiõe: p regu.l.magnam.C.de cõtraben.& commit.stipu.vbi dicitur q dies constituit in mora absq̃ alia interpellatione:et est probabiliter dictum:tamẽ nõ credo q sit verũ duplici fundamento:quia idem temp⁹ nõ põt inducere obligationem:& cõstituere in mora:ideo euentus conditionis nõ constituit in mora:qr esset iniquum q eodem instanti & eodẽ tempore quis obligaretur et constitueretur in mora: & ita dicũt Bar.& omnes doct.indifferenter in.l.quoties in diẽ §.eo.Scdõ in dictione hodie breuitas tẽporis facit vt nõ constituat in mora ẽm Bal.in.l.si mihi & tibi .§.i.per illũ text .ff.de le.i.vbi ita limitat.d.l.magnã.& retuli in.d.l.si ex legati causa. §.eo.Nec credo q iuriscõsultus hic habuerit hunc respectũ cõ
6 stitutionis in mora.¶ † Limita decisionẽ huius text.quatuor notabilibus modis.Primo q promittẽs hodie decẽ dare potest statim conueniri:qr obligatio censetur pura:intellige vex quo ad obligationẽ & actionẽ & sic quo ad petitionẽ vt dicit textus.quãtum autem ad executionez inest aliquantũ tempus ad soluendũ miserationis gratia.l.si cum militi.§.fi.ff. de compensa.arbitrio iudicis inspecta qualitate persone et qualitate debiti:quia nõ debet creditor confestim & tam cito venire cuz sacco paratus: vt.l.ratũ.et.l.q dicimus.ff.de solu.& §.fi.institu.de inut.stipu.& glo.notabilis.xxxi.dist.in.c. quoniã.& sic potest statim peti nõ vt statim soluat:sed vt se preparet ad soluendum i.modicũ tempus:et ita declarat plene Bar.in.l.ita stipulat⁹. in.i.et.ii.q.principali vbi dixi.§.eo.et ita tenẽt Imo.Raph.cuma.Pau.de cast.et do.Pet.de bexu.hic.vltra scribentes cõfirmo optime:quia interpellatio hominis vel legis ɔstituit debitorẽ in mora.l.si ex legati causa.§.eo.et.l. optimã.C. de contrahẽ.et commit.stip.Sed nõ sic ad vnguẽ:imo ad hoc vt cõstituat in mora:debet continere aliquod spatium tẽporis ad hoc vt in mora constituat vt est glo.valde nota.in.l.emilius.in pncip.ff.de mino.que glo.nõ est alibi in iure ẽm Bal.in.c.i.in.ii.colũ.de noua for.fide.in feud.& late ponit do. Alex.in.d.l.i.§.itẽ si ita.ff.ad.l.falcid.vbi p illa gl.allegat bonũ tex.in.l.si quis filiuz. §.fi.ff.de colla.bo.Unde aduerte qd Bart.in questione quam format dum dicit q ista dictio hodie in isto tex.non differt executionem et ita etiam dicit Barto. in summario suo prout .§. illud notaui non videtur bene dicere per predicta.Est verũ q posses dicere q dictio hodie non est illa q̃ impedit executionem quia si esset omnino pura absq̃ dictione hodie tamen impediretur executio intra illud modicũ spatium vt predixi lz videretur prima fronte qd ex quo in hoc tex.promisit hodie dare:est sibi imputandũ quare ita se astringit ad breue spatiũ tẽporis:qr videtur q habeat pecuniam paratã qd nõ est ita quã do simpliciter promittit.¶ Scdõ limita nisi ratione adiectionis loci alia psumptio induceretur.vnde si existens hic Papie dicat promittis mihi hodie dare centũ Cremone, illa dictio hodie non psumit adiecta ad demonstrandum tempus in quo cõtrahimus sed presumit adiecta ad executionẽ obligatiõis & ẽt ad petitionẽ vt ante peti nõ possit q̃ ad illum locum Cremone hodie potuerit peruenire vel transiuerit tãtũ de hodierna die qd amplius accedi nõ possit:vt.l.eũ qui calendis.§.fi.§. eodez. et.l.iii.§.si quis itaq̃ stipuletur.ff.de eo qd certo loco.& est tex. no.in.l.fi.§.si iter eos.§.eo.¶ Tertio notabilr limita sz Ang. hic quando adiectio alicuius extrinseci vltra obligationẽ principalem aliud inducat puta promittis hodie dare.x.sub tanta pena:tũc ista adiectio pene.facit vt talis obligatio dicat habere diẽ & dies hodie intelligatur apposita cã differende solutionis:qm nõ est apposita pter se tm:sed propter aliud extrinsecum & ideo nõ incidit in penam:nisi elapsa tota die hodierna et elapso hodie nõ poterit postea mora purgari:cũ sit apposita pena,& dies licet hodierna:prout tenet Ang.in.l.si insulã.§.eo. & pro ista limitatione adducit Ang.text. iuncta gloss.not.in.l. talis scriptura in.i.responso.ff.de leg.i.sequunt simpliciter Jo. de imo.& do.Pe.de bexu.hic et dicit do.Pet.de bexu.qd Ange.in hoc non habet cõtradicentem.Ista limitatio Ange.etiã mihi placet per tex.in.d.l.talis scriptura.in princi.in versicu. quod si forte.vbi est tex.q quando sunt alicui legata .c. presentia:illa expressio presentia que tacite inest,nihil operatur quantum ad vim & effectum legati:operat tamen extrinsec⁹ quo ad clausulã generalẽ postea appositã a testatore q legata qb⁹ apposit⁹ nõ est dies presens annua bima trima die:vt talis clausula nõ referat ad istud legatũ.quia quãtũ ad istũ extrinsecũ dicit habere diem de presenti & gl.ibi in verbo presenti die opponendo de isto tex.nostro q imo legatum debeat cẽseri omnino purũ et non diem sicut hic respondet q hic effectũ cõsiderauit & nihil extrinsecus:ergo quãdo vltra obligationem principalẽ esset adiectio alicuius extrinseci:vt in casu proxime relato:non procederet iste tex.& ita tene quãuis Pau.de ca. hic teneat cõtra Ang.contra eũ retorquendo tex.illum.in.d.l. talis scriptura.primo responso:cũ etiam ibi dicatur q ille dies non censet appositus causa differende solutionis sed potius causa demõstrationis sicut & hic.sed Pau.de cast.non bene aduertit ad illum tex.qr tex.ibi hoc expresse declarat in versi.quãuis . et dicit hoc esse verũ quo ad vim extrisecam substantie legati,sed non quo ad extrinsecã exclusionis dicte clausule:qr quo ad eã bene censet habere diẽ licet presentez & ista est vitas.¶ Quarto notabiliter limitat istum tex.Barto.in questiõe quã fo mat vt procedat quãdo dictio hodie refertur ad verbũ spondes,et sic ad promissionem:secus si referatur ad solutionem : nã in isto text.est sensus ẽm hoc spondes mihi dare.x.hoc est in isto die hodierno facis mihi promissionẽ de dãdo decem et tunc qr dies nõ est apposita solutioni nec dationi sed actui ipsius promissionis:ideo statim potest fieri petitio ante lapsum ipsi⁹ diei ita procedit iste tex.secus quãdo dies hodie fuisset adiecta ipsi solutioni vt promittis dare.x.que solues hodie:tunc proculdubio deberet expectari tota dies prout dicit patere in isto tex.qr tunc dictio hodie apponeretur ad differẽdam solutionem:& sic non posset agi neq̃ peti ante lapsum diei.¶ Istam limitationẽ sequũtur Pau.de ca.hic in fin.Raph.cu.et domi.Pet.de bexu.hic:& hoc etiã voluit do.Alex.hic:in.i.no. licet non sic aperiat. hoc videtur etiã sequi Ang.licet Areti.hic reprobet istã limitationem Bar.& istam differentiã per tex.in.l.talis scriptura.in ver.q si forte.inducendo vt hic p eum induxi in pcedenti limitatione.Item qr ridiculuz esset dicere qd dictio hodie exprimat se hodie promittere:qr istud patet euidenter ex natura actus:qr quilibet actus limitatur tẽpore hoc ipso quo fit vt declarat Bar.in aut.at qui semel.C.de proba Sed tu tene limitationẽ Bar.que est vera & q̃ cõmuniter approbatur vt p pdicta apparet:vt sit differentia an dies hodie apponatur actui pmissionis et tunc pcedat iste tex.an vero post promissionem adijciat actui solutiõis & tunc sit secus:vt in exemplo Bar.¶ Ulti
7 mo inducitur iste tex. p Bar.ad questionẽ disputatã. † Iudex citauit partẽ vt hodie compareret ad audiendam sententiã:an teneat expectare vsq̃ ad finẽ diei anteq̃ sententiã proferat:& tenet q sic per iura per eum allegata presertim in.c.cõsuluit.vbi est bonus tex.& ibi glo.Inno.& alij.de offi.deleg.et respondet ad istum text. qd hec dictio hodie non respicit solutionem sed actum facte promissionis & sic nõ importat dilationem:& stipu-

latio facta sine die bene valet ⁊ tenet. l. eũ qui calendis. §. fi. cũ si milibus. ff. eo. sed dictio hodie apposita in citatione de necessitate importat terminũ, q2 citatio sine termino nihil valet. l. aut q aliter. §. j. ff. ꝙ vi aut clã. ⁊ cũ Bar. trãseunt omnes hic: ⁊ dicit Rapha. cu. qd̃ hec res videt̃ sibi clara. Idem tenet Bal in. l. si vt ꝓponis. secũda. C. quõ ⁊ qñ iudex. do. Alex. in. l. q hoc anno. ad fi. ff. eo. cũ concordãtijs ꝑ eum allegatis. ¶ Sed aduerte inquantũ Bar. hic tz ꝙ citatio nõ cõtinẽs certũ terminũ in quo citatus ꝯparere debeat, tanq̃ obscura nõ tenet ꝑ. l. aut q aliter §. j. vbi Bar. etiã idẽ no. ff. ꝙ vi aut clã. Addo tex. in. l. ij. vẽ. sinautẽ nullaten⁹. in vbo certo dierũ spatio. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. C. vbi in rẽ actio. ⁊ in. l. fi. in vers. igit̃. in vbo certũ tp̃s. ⁊ ibi Bart. ad hoc no. C. de iure domi. impe. ⁊ in. §. si vero etiã quidam inrent. in vbo inducias certas. in aut. de exhibẽ. reis. ¶ Cõtra-
8 riũ cõiter tenet̃ ꝑsertim ꝑ Cano. † ꝙ valeat citatio sine appositione termini ⁊ sic ꝙ ad esse citatiõis nõ est termin⁹ quo casu citatus tenet̃ cõparere quãprimũ põt: cũ aliquo tẽporis tẽperamẽto vt est tex. in. c. eos. in verbo quãcito cõmode poterũt. de sent. excõi. in. vj. Et tex. in. c. cũ parati. ad fi. vbi cano. ad hoc no. de appel. vbi valet citatio a sede apostolica de absente sine aliqua expressione termini. ⁊ ibi do. Abb. in vlti. no. ad hoc multũ no. illũ tex. quẽ dicit nũq̃ tradẽdũ obliuioni ⁊ ꝙ quotidie solet ad hoc allegari ⁊ ꝙ ita cõmuniter tenẽt doc. cano. Idẽ tenent Spe. ⁊ Jo. an. in ti. de citatione. §. visa. in ver. qd si nõ ꝑfixus. cũ multis cõcordãtijs copiose traditis ꝑ do. Alex. hic, ad quem te remitto. ⁊ vide etiaz per Imo. ⁊ late Areti. hic. ¶ Tamen defendẽdo Bar. põt bñ responderi ad illos duos tex. iuris canonici. s. ad. d. c. cũ parati. ⁊ ad. d. c. eos. ꝙ loquunt̃ in citatione generali: ad ꝓcedẽdũ in causa ⁊ sic qñ qs simpliciter citatur ad causam, secus qñ qs citatur ad aliquẽ actũ particularem, vt est hic ad euadendum sententiã, tũc non debet valere citatio sine termino ꝑ iura ꝑmo allegata: ⁊ ita in specie tenet Ang. in. l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus q̃. per. l. falci.

2 ¶ Qñ datio cõfert̃ in personã stipulatoris. dicitur stipulatio continere certum, sed si in personam alterius dicitur cõtinere incertum.
3 Paria sunt promittere soluere, ⁊ promittere dare.
4 Stipulatio dãdi est certa ⁊ inuariabilis.
5 In pecunia non cadit interesse intrinsecum.
6 In vino frumẽto ⁊ alijs simlib⁹ rebus estimabilibus, eorũ ꝑtia ⁊ valores variantur ex solo temporis cursu.
7 In pecunia ⁊ florenis valor est de iure certus.
8 Impensa cudẽdi debet fieri de publico.
9 Pecunia large comprehendit non solum pecuniam numeratã sed etiã frumentum vinũ oleũ ⁊ similia que consistũt pondere: numero: vel mensura.
10 Certi cõdictio competit ad interesse.
11 Quãdo stipulor dari alteri: an stipulatio ꝯmittatur ad interesse meum: nõ solũ ad id qd̃ erat tẽpore stipulationis sed etiã qd̃ postea cepit superuenire.

1 Decem mihi. † Stipulatio dãdi sibi cõtinet certum sed dãdi alteri cõtinet incertum ⁊ tũc habetur cõsideratio etiam pene. h. d. Et primo ponit decisionẽ: scdo illã declarat. scda ibi: finge mea iteresse. ¶ In tex. ibi vtrũ ego velim: nã si electionẽ sibi expresse non reseruasset electio fuisset promissoris vt. l. vero ꝓcuratori. §. fi. ⁊. l. si qs stipulat⁹ fuerit decem in melle. §. j. ⁊. l. q res. §. q stipulat̃. ff. de so
2 lu. ¶ † Not. j. ex isto tex. qd̃ qñ datio confertur in personã stipulatoris, dicitur stipulatio cõtinere certũ sed si in personam alterius dicitur continere incertũ. s. interesse. vñ si eligo mihi dari cẽtũ: ⁊ nõ das, ꝓpt̃ hãc morã nõ possuz aliđ petere q̃ ipsa cẽtũ. quia in obligationibus dandi nõ succedit obligatio ad interesse. l. vbi autem non apparet. §. fi. ⁊. l. si mora. ff. eod. ti. sed si eligo dari Titio, ⁊ non das possum petere plus si mea interest in pl⁹ vt q2 promiserã dare illi Titio. x. in termino tali sub pena maiori: et quia non dedisti penam incurri: certe potero petere ipsam penã vt hic subijcit litera. ¶ Et aduerte ꝙ: qñ est dandũ sibi stipulatori, tunc dari stat in propria natura. d. l. vbi autẽ nõ apparet. §. fi. ⁊ tũc cõtinet certũ: sed qñ est dandũ alteri, tunc dari redigitur ad naturã fieri: qd̃ sic probatur: istud dari nõ est in obligatione propter se sed ꝓpter interesse stipulatoris: sed omnis obligatio q̃ fundat̃ solum ad interesse redigitur ad instar facti: q2 in factis nisi intersit obligatio nõ contrahit̃: ergo vbicunq̃ hoc reperitur in dãdis obligatio dari redigitur ad naturã fieri: ⁊ propterea dicitur stipulatio incerta. Iste est intellect⁹ huius. §. quẽ sic subtiliter declarat Bal. in. l. debitorẽ. in pe. col. C. de pac. de quo nullus scribentiũ facit hic mentionẽ. ¶ Itez põdera ꝙ iste tex. videt̃ velle ꝙ respectu mei est mihi dandũ: sz respectu Titij est sibi soluẽdũ: ⁊ sic est factũ ⁊ sic incertũ ⁊ sic tex. videt̃ cũ mysterio dicere mihi dandũ, ⁊ illi soluendum: ⁊ ita pon

derauit istum tex. subtilis Pet. de bella. quẽ refert Cy. in. l. vnica. in. §. ij. diuisio. in vers. sed opponit̃. C. de sentẽ. que ꝓ eo qd̃ inter. Tamẽ Bar. j. in vltima opp. istud impugnat: q2 etiã in psona titij est datio, ⁊ nõ est merũ factũ solutionis. Tu cõfirma † q2
3 paria sunt promittere soluere ⁊ ꝓmittere dare: qñ debet trãsferri dominiũ, sicut hic fz Bar. in. l. si ita stipulat⁹ fuero te sisti. §. j. ff. eo. ⁊ Bar. in rub. ff. de sol. ¶ Scdo no. ex isto tex. duas limitationes, prima est ad. l. vbi aũt non apparet. §. fi. ff. eo. vbi dicitur
4 ꝙ † stipulatio dãdi est certa ⁊ inuariabilis: nam procedit qñ stipulatur dari sibi stipulãti, secus si alteri vt hic: et ponit Bart. j. in vlt. opp. scdo limitatur. d. l. vbi aũt nõ apparet. §. fi. ꝑ. §. q illud aut illud. eiusdẽ. l. vbi stipulatio alternatiua ꝯtinet certũ qñ seruata est electio stipulatori: nã ꝓcedit qñ in vtraq̃ parte alternatiue venit certũ vt ibi: vbi stipulatus sum stichũ aut pamphilũ vtrũ ego stipulator vellẽ: secus qñ ex altera parte venit incertũ vt hic. ¶ Tertio no. ꝙ in ista stipulatione inq̃tum est titio soluendũ venit interesse extrinsecũ: qm̃ sibi penã ꝓmiserã, si ei non soluissem tali die, et q2 nec mihi nec titio soluisti: ideo incidi in penã, tu teneris mihi ad talẽ penã nec obstat text. in. l. si sterilis. §. cum per venditorẽ. ff. de act. emp. vbi dicit̃ ꝙ nõ venit interesse extrinsecũ, ⁊ sic pena: ⁊ stringe fortius illum tex. q2 si interesse extrinsecũ ꝓut pena nõ venit in emptione ⁊ venditione: ⁊ sic in contractibus bonefidei: vt ibi: q̃tominus in stipulatiõe, ⁊ in cõtractibus stricti iuris cũ in stipulatione oĩa stricte procedant, ⁊ quicquid est omissum a verbis habetur pro omisso. l. quicquid astringẽde. in prin. ff. e. respõdet vbiq̃ Bar. ⁊ doc. cõiter sequũtur Bar. hic: ⁊ in. l. si penã. ff. e. ⁊ in. l. vnica. in. viij. col. C. de sentẽ.
5 que ꝓ eo qd̃ interest. † ꝙ hic loquitur in pecunia in qua non cadit interesse intrinsecũ: ideo venit extrinsecum. l. nummis. ⁊ ibi glo. ff. de in lit. iur. ⁊ est tex. multum no. in. l. iij. §. pen. ff. de eo qd̃ certo loco. secus in alijs rebus, puta vino frumẽto oleo ⁊ similibus: q2 cũ in eis cadat interesse intrinsecũ, qd̃ est valoris ⁊ estimationis ipsarũ rerũ: ideo nõ venit extrinsecũ. d. §. cũ per venditorem: ⁊ sic in eis solũ considerat̃ vtrũ in eis valor crescat vel decrescat: istam sol. sequũtur Ang. Imo. ⁊ Pau. de ca. hic: ⁊ cõmuniter doc. in. d. l. si penã. ff. e. Sed do. Alexan. eam reprehendit quantum ad. d. l. nummis. ⁊ ad istum tex. quia si quis promittat mihi per stipulationẽ decẽ aureos, potuisset cadere interesse intrinsecum quia valor aurei posset crescere ⁊ decrescere vt de se patet: et quotidie videmus, et clare firmat Bar. in. l. paulus in. j. in pe. col. ff. de solu. vbi fatet̃ Bar. qd̃ in florenis est dare interesse intrinsecum ergo. d. l. nummis est de directo cõtra d. l. si sterilis. §. cum ꝑ venditorẽ. ⁊ super solutionẽ reliquit cogi
6 tandũ. ¶ † Equiuocat. d. Alex. q2 in vino frumento ⁊ alijs similibus rebus estimabilibus eorum pretia et valores variantur ex solo temporis cursu: ideo cũ in eis possit eorũ pretiũ ⁊ valor crescere ⁊ decrescere, quod est interesse intrinsecũ circa valorẽ ipsius rei: tũc nõ cõsiderat̃ interesse intrinsecũ. ita proprie loquitur tex. in. d. §. cum per venditorẽ. sed in pecunia ⁊ in nummis estimatio semper est vniformis, ⁊ non variat̃ solo cursu tẽporis: ideo nõ cadit interesse intrinsecũ estimatiõis seu valoris d. l. nũmis. ideo bene tunc venit interesse extrinsecum ⁊ sic pena: vt hic ⁊. d. l. si penã. ff. eo. ⁊ ita etiã ibi declarat Pau. de cas.
7 † Item in pecunia ⁊ florenis valor de iure est certus: q2 tantũ
8 debent valere floreni in forma: quantũ in materia: † et expensa cudendi debet fieri de publico impensa publica. l. j. in princi. ff. de contrahen. emp. ⁊. l. j. ⁊ ibi no. Bar. C. de vete. numis. po. lib. xj. sz pretiũ vini olei frumẽti ⁊ similiũ nõ est certũ, nec vniforme sed vt dixi variat̃ solo tẽporis cursu. ¶ Ego vltra Alexã. istam so. Bar. ⁊ magis cõmunẽ forti⁹ impugno, q2 ea attenta sequeretur ꝙ si debebã titio certam quantitatem frumenti tali die sub tanta pena, ⁊ stipulatus sum a te illã quantitatẽ frumenti mihi aut titio dari: ⁊ tu fuisti in mora q2 non soluisti mihi neq̃ titio: ꝙ non potero agere contra te ad penã in quã incidi aduersus titiũ eo q2 nõ soluisti frumentũ: q2 cũ in frumento cadat interesse intrinsecum estimationis: et sic valoris: ergo non potest cadere extrinsecum pene: per. d. §. cum per venditorem: quod nõ videtur dicendum: quia isto modo nimium restringeret̃ iste tex. vt non procedat quando essem stipulat⁹ decem saccos frumẽti, aut. x. brentas vini mihi aut titio. vnde cũ text. simpliciter dicat decẽ, intelligã generaliter non solũ de pecunia sz etiã de frumento vino et alijs: ⁊ non restringã istum tex. ad pecuniã tantũ prout Bar. ⁊ cõiter doc. restringunt. tamẽ tex. in. §. precedẽti. et simpliciter dicit decẽ: ⁊ tamẽ intelligitur de pecunia cũ ibi subdat tex. illo eodẽ die pecuniã peti posse licet posset dici qd̃ etiã pecunia large comprehendat non solum pecuniã numeratam sed etiam frumentum vinum oleũ ⁊ similia que consistunt pondere: numero vel mensura. l. ij. §. creditum. ⁊ ibi glo. in verbo pecunia. ⁊ doc. ff. si cer. pe. ⁊. l. talis scriptura. in prin. ff. de lega. j. tñ credo ꝙ ibi in. §. ꝓcedenti. intelligit stricte de pecunia numerata. Item

ta. Item cũ facto et mora tui promissoris inciderim in penam aduersus titiũ, q2 nõ soluisti frumẽtũ debitũ tempore assignato: debes mihi ad dictã penã teneri: vnde reiecta solutiõe Bar. ad ɔtrã. d. §. cũ ꝑ venditorẽ. rñde melius ſm Rapha. cu. ħ ꝙ ille §. ꝓcedit qñ qs stipulaꝛ sibi aut ɔbit sibi: ſʒ hic stipulaꝛ alteri. s. titio quo casu semp venit interesse extrinsecũ: etiã si esset dare interesse intrinsecũ ⁊ sic non solũ in pecunia sed etiã in frumento ⁊ alijs reb⁹ estimabilib⁹: vt si ꝓmitteres dare decẽ modios frumenti mihi aut titio: tũc lʒ sit dare interesse intrinsecũ. s. estimationẽ ⁊ valorẽ frumẽti tñ si nõ das possum petere penã quã incurrit: ⁊ omne aliud interesse intrinsecũ, vt est tex. in. l. stipulatio ista. §. si qs insulã. s. eo. vbi stipulãdo factũ fieri alteri vel alteri dari frumẽtũ habeꝛ ratio pene ⁊ sic interesse extrinsecũ: q2 respectu stipulãtis est in effectu interesse intrinsecũ q2 aliud ꝓ eo venire nõ põt ⁊ ista est veritas. ⁊ istam sol. Raph. etiã sequũtur ⁊ cõmendant Pau. de ca. do. Pet. de bexu. do. Alex. ⁊ Areti. hic. ¶ In glo. scda in verbo incerti opponiꝛ dicit text. ex eo ꝙ illi soluẽdũ nõ est stipulatio est incerta q2 in ea venit interes-
10 se contra † ꝙ certi condictio ɔpetit ad interesse: vt. l. certi condictio. in prin. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. ff. si cer. pet. sed certi condictio nõ posset competere si interesse esset incertũ: glo. respondet ꝙ interesse est incertũ inspecto principio ⁊ in sui cõceptiõe: q2 ignoratur quantũ intersit. ſʒ q2 certũ est de pñti in rerũ natura: et liqdabiꝛ per sententiã iudicis. l. vnica. §. in alijs. C. de sent. q̃ pro eo qd interest. ⁊ §. curare. insti. de act. id ad interesse cõpetit certi ɔdictio: ita etiã dicit glo. in. l. si penã. s. e. ⁊ latius explicat gl. in. l. certi cõdictio. in prin. in verbo ex certo. ⁊ ibi do. ⁊ vtrobiqʒ dixi. ¶ Glo. fi. in verbo penã restringit istũ tex. ꝙ intelligaꝛ de pena promissa post stipulationem tunc continet incertum: quia tempore stipulatiõis erat incertum: nã si ante stipulationẽ promisissez penã: stipulatio contineret certum quia pena est certa. istã gl. sequiꝛ Io. de imo. ⁊ dicit esse bene notandam iũcto tex. q2 facit qd stipulatio cõualidetur propter superueniẽs interes-
11 se de quo fuit dictũ in. l. existimo. s. eo. Itẽ vult ista gl. † ꝙ qñ stipulor dari alteri stipulatio ɔmittiꝛ ad iteresse meũ, etiã qd post ea cepit superuenire nõ tm̃ ad id qd erat tempore stipulationis de quo an sit verũ ponit Bar. qui cõtrariũ tenet: in. l. stipulatio ista. §. alteri. vbi dixi. s. eo. verũ q2 hoc mõ ſm glo. ⁊ Imo. restringereꝛ iste tex. Ideo Raph. cu. intelligit istum tex. gñaliter ⁊ melius vt ꝓcedat etiã qñ pena erat promissa tpe quo fuit stipulatus sibi aut titio. Tu spondera vltra eũ ꝙ ita etiã sonant v̈ba isti⁹ text. ibi quoniã penã promiserã. ⁊ sic in preteritũ: ⁊ ad argumẽtũ respõdet: ꝙ lʒ pena esset certa: tñ stipulatio dicitur incerta: q2 ex ipsa pronũtiatione nõ appareat quid quale ⁊ quãtum. l. vbi aũt non apparet, in prin. s. eo. quia non apparet tempore stipulationis quãtum mea intersit quod detur illi tertio: et ita remanet expedita lex ista.

1 ☞ Clausula generalis nõ referꝛ ad specificata: limita vt infra nu. 3. 6. 7. ⁊ 8.
2 Generalis confirmatio non porrigitur ad id quod specialiter est cassatum.
4 Si testator reliquit cuilibet fratrũ ꝑdicatorũ capã ⁊ priori bibliã tũc prior debet habere capã ⁊ bibliam.
5 Appella. simplicis fratris aliqñ cõtinetur prelatus.
9 Interdictũ ꝙ vi aut clã ꝙ est gñale competit etiã ꝓ casibus in quibus specialibus interdictis est promissum.

1
Doli clausula. † Clausula gñalis nõ refert ad specificata. h. d. ⁊ ad hoc quotidie allegaꝛ. Illud eniʒ qd specialiter excluditur generali sermone non includitur q2 species eximitur a genere: cõcordãtes sunt in glo. ⁊ vltra gl. adde. l. vxorẽ. §. felicissimo. ad fi. ff. de le. iij. Item breuiloq substitutio, q2 est generalis nõ refertur ad illas ꝑsonas quibus est specialiter prouisum de substitutione. l. coheredi. §. q patrẽ. ff. de vul. ⁊ pupil. allegata in glo. item adde glo. in. l. si adulteriũ. §. liberto. ff. de adul. vbi dispositio generalis galli permittens occidi adulterũ nõ procedit in liberto qui specialiter prohibetur occi-
2 dere patronũ licet in adulterio repertũ. † Item generalis cõfirmatio nõ porrigitur ad id qd specialiter est cassatũ. gl. est no. in. l. si quis priore. in gl. fi. ⁊ ibi Bar. ff. ad trebel. quã gl. ad hoc reputat singularẽ Bal. in. c. si proponente. de rescrip. ⁊ ſʒ Bar. exemplifica istũ tex. per. l. stipulationes cõmodissimũ. s. eo. vbi datur consilium qd post stipulatiões speciales subijciatur clausula generalis doli, q̃ ad casus incertos refertur. Sed per illã l. nõ exemplificaꝛ in specie ista lex. Itẽ glo. nostra intelligit qñ casus fuerũt specificati: circa dolum non cõmittendum sed isto modo promissio esset inutilis: q2 nihil referret an clausula generalis doli referatur an nõ: ex quo specialiter circa dolũ non cõmittendũ est prouisum. l. q his idẽ. s. eod. nisi esset adiecta pena vel essent apposita pignora: ⁊ circa exẽplũ isti⁹ tex. multum laborat do. Pet. de bexu. q̃ aliud non scribit in hac. l. sed pone notabile exemplũ: vẽdidi tibi rem q̃ erat valoris vltra duplum pretij ɔuenti ⁊ renuntiaui beneficio. l. ij. C. de rescin. vẽd. ⁊ c. cũ causam. de emp. ⁊ ven. postea in instrumẽto fuit apposita clausula gñalis dolũ malũ abesse ⁊ abfuturũ fore: ego dico me deceptum vltra dimidiã iusti pretij: ⁊ ꝙ tu emptor es in dolo q sciuisti istã magnã deceptionẽ, ⁊ ꝙ tu teneris mihi virtute clausule generalis dolũ abesse certe nõ debeo audiri: q2 clausula gñalis doli nõ debet referri ad istũ casum de quo fuit specialis cõuentio vt hic. ⁊ bene facit. l. si fine. §. si in stipulatione. ff. rẽ ra. habe. Et intellige ꝙ clausula generalis doli nõ referꝛ ad specificata quo ad mentẽ ⁊ effectũ ſʒ bene quo ad verba. ¶ Limita regu. hui⁹ tex. quatuor notabilib⁹ modis ɔplectẽdo oĩa dicta gl.
3 Bar. ⁊ doc. clarius et ordinati⁹ q̃ ipsi loquanꝛ. ¶ † Prio notabiliter limita vt ista reg. procedat qñ clausula generalis poniꝛ post specificata: ita proprie loquiꝛ iste tex. dũ dicit subijciꝛ. pondera bene illud verbũ subijcitur: si antẽ ecõtra clausula generalis precedat ⁊ sequnꝛ spãlia, tunc refertur ad omnia specialia: etiã quibus fuit specialiter prouisum presertim qñ specialia ob diuersam causam emanãt: vt est tex. in. l. iiij. ff. de stip. ser. ⁊ in. l. ti-
4 tia. §. qui marco. al's est. l. qui marco. ff. de annu. leg. ¶ † Et ſm ista deciditur questio ꝙ si testator reliquit cuilibet fratrũ predicatorũ capã, ⁊ priori bibliã tũc prior debet habere vtrũqʒ, et capã et bibliã ex quo precessit gen⁹: q2 primo in genere reliquit omnibus fratrib⁹ predicator⁹ capã deinde in specie reliquit priori bibliã, per. d. l. iiij. et. d. l. qui marco. vbi sunt boni tex. de hoc secus ecõtra si primo reliquisset priori fratrũ predicatorũ bibliã, ⁊ postea cuilibet ex fratrib⁹ reliquisset capã tunc prior nõ debet habere capam: eo q2 generale relictũ sequens nõ includit priorẽ cui prius fuerat specialiter legatũ, ⁊ per istã. l. cũ si. ⁊ ita determinauit Cy. ⁊ cõiter doc. sequuntur in. l. cum questio. §. fi. C. de lega. ⁊ sequnꝛ Barto. hic: in fi. ⁊ Ang. Et expressius Imo. ⁊ Paul. de ca. hic: ⁊ Bar. in. d. l. qui marco. per illum tex. ⁊ in. d. l. iiij. ⁊ ibi Imo. ff. de stip. ser. ⁊ in. l. quesitũ. §. fi. i. v. col. ff. de fun. instr. Ang. ⁊ do. Alex. in. l. coheredi. §. q patrem. ff. de vulg. ⁊ pupil. Io. an. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc vero aliq. in ver. sed an pauperes. Idem determinauit Barto. in simili questione in. l. si cõsul. in. j. col. ff. de adopt. quãdo testator reliquit prioribus istius ciuitatis centum distribuenda inter eos. Item reliquit titio quinquaginta q etiã erat de prioribus certe titius poterit petere. l. etiã partem illorum centum, per. d. l. titia. §. qui marco. ⁊ ista est magis cõis opinio. q̃uis cõtrarium tenuerit ipsemet Io. de imo. sibi cõtrarius in. d. l. coheredi. §. qui patrem. vbi tenet non esse differentiã an precedat genus an species, cũ non possit bene reddi ratio diuersitatis: ⁊ q2 semper species derogat generi, ⁊ legatum in specie tantũ tenet. ¶ Istam opinionem Imo. late reprobat Are. hic: ⁊ tenet totũ ecõtra qd indistincte siue genus ꝓcedat siue species semper debetur priori vtrũqʒ legatũ, tanq̃ cẽseatur duplex persona: quia biblia debetur priori vt prelato, ⁊ aliud legatũ cape vt simplici
5 fratri: † nam etiã prelatus aliqñ continetur appellatione simplicis fratris. c. fi. ⁊ ibi per doc. de sen. excom. Item dictam opinionem Imo. in. d. §. qui patrẽ. etiam ibi reprehendit do. Alex. et ipsemet Imo. seipsum correxit ⁊ melius in. d. l. iiij. ff. de stipu. ser. vbi melius loquiꝛ in hoc. ¶ Istã cõem decisionẽ limita duobus modis. Primo nisi prior fuisset vocat⁹ per aduersatiuã, puta lego fratribus capã, priori vero bibliam: q2 aduersatiua facit vt tãtum bibliã habere possit: ſm Bal. ⁊ Sal. in. d. l. cũ questio. §. fi. Secundo limita dictam decisionem nõ procedere in legato alimentorũ relicto fratribus ⁊ priori: q2 cum tale legatũ non sit multiplicabile nõ admittetur prior nisi semel tantũ: ſm Angel. Sali. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. cũ questio. §. fi. secus ergo in legato quantitatis: vnde si testator legasset omnibus fratrib⁹ predicatoribus ⁊ priori. c. inter eos distribuẽda: tunc prior debet habere duas partes de illis. c. tanq̃ bis difformiter nominatis per tex. in. d. l. iiij. ff. de stip. ser. ſm Rapha. Fulg. in. d. l. cũ questio. §. fi. ⁊ hoc vltimũ etiã voluit Bar. in. d. l. si consul. in. j. col. quem. s.
6 proxime retuli. ¶ † Scdo ꝑncipaliter limita regulã tex. nostri non procedere qñ clausula generalis que subijcitur: apponitur vt omnia specificata cõprehendat: quia hoc exprimitur: vel q2 omnia specificata sunt expressa: ⁊ sic propter aliud fieri non potest: ⁊ tunc illa clausula generalis stat collectiue: ita ꝓcedit tex. in. l. si seruus seruum. §. inquit lex. adij. ff. ad. l. aquil. De quo gl. opp. ⁊ soluit ⁊ eius solutionem sic dupliciter declarãt Barto. et
7 doc. ¶ † Tertio limita qñ in eadem scriptura ⁊ ex eadeʒ causa est facta mẽtio generis ⁊ speciei, tunc non fit relatio ad species enumeratas. l. alimẽta. §. basilice. ⁊ l. stichus nutricis. ff. de ali. lega. sec⁹ si fiat in diuersis scripturis, puta in testamẽto: ⁊ in codicillis: ⁊ tũc si ob eandẽ causam puta alimentorũ per generalẽ dispositionẽ subsecutã, in alia dispositiõe censeꝛ recessum a spe-

ciali contēta in alia separata dispositione ⁊ ita loquit. l. libertis quos. in prin. ff. de ali. leg. de qua glo. fi. opponit ⁊ non sol. sec⁹ si ob aliā causam vt ibi no. per Bar. ⁊ l. cum cētū. ff. de ali. leg. ⁊ l.
8 quinquaginta. ff. de pba. ¶ † Quarto limita vt predicta pcedant in dispositione hominis puta testatoris vel ꝯtrahentiū sec⁹ in dispositionib⁹ legalib⁹ etiam in diuersis ptibus tūc, generalis ⁊ specialis simul cōcurrunt: ⁊ hꝫ locū generalis in casibus etiā in quib⁹ fuit specialr puisum: ⁊ sic cōpetit duplex via: vt est
9 tex. in l. j. §. j. ff. de ope. no. nū. † vbi interdictū ꝙ vi aut clā qđ est generale, cōpetit etiā pro casibus spālibus in quibus specialibus interdictis est puisuz ⁊ ibi oīno vide Bar. post Dy. ⁊ Barto. in l. senat⁹. ff. de accusa. ⁊ in l. sanctio legū. ff. de pe. doct. in l. q sepulchra. C. de sepul. vio. ⁊ ibi in dispositione testatoris diuersa scriptura sequēs vñr correctiue ad aliā. d. l. libertis quos. in prin. in legibus venit additiue. d. l. j. §. j. ff. de ope. no. nunti. ẜm Bar. hic. ¶ Capio gl. fi. in verbo cauetur. quam diuide magistraliter in quinq ptes. In prima declarat tex. ꝙ clausule spāles etiā ꝯtinebāt dolū nō cōmitti, sicut ⁊ gñales: sed tunc fatua et inutilis esset decisio huius tex. qꝛ parū vel nihil referret an clausula generalis doli referat ad speciales: q̄ silr continebant dolū cōmitti. l. q bis idē. s. e. vnde declara ⁊ exemplifica melius istū tex. put. s. dixi in tex. In scđa refert opinionē quorūdā qui subaudiūt ad fi. tex. tm ⁊ fuit opinio Rogerij. relata p gloss. in l. stipulationes cōmodissimū. s. eodē. Et hoc modo esset sensus ꝙ clausula gñalis non tātū referr ad specificata sꝫ etiā ad alia. Sed ista suppletio violat et destruit tex. ⁊ glo. in seq. not. tenet ꝯtrium. In tertia glo. colligit ex tex. no. ⁊ ad illud allegat qnq ꝯcordantes. In quarta opp. ⁊ sol. dic vt dixi. s. in secunda limitatiōe. In quinta ⁊ vlti. oppo. ⁊ nō sol. sed respōde put dixi. s. in tertia limitatiōe. scđa ibi: ⁊ subaudiūt qdā. tertia ibi: ⁊ nota gñale verbū. quarta ibi: sed argumentū cōtra. s. ad. l. aql. qnta ⁊ vltima est ibi: itē argumentū. s. s. de ali. lega.

1 ☞ Cōditio de pñti vel de preterito, nō est ꝓprie cōditio.
2 Ita valet institutio p hec verba heres esto mihi presenti, ac si heredem proprio nomine nominaret.
3 Dictio ⁊ si maxime est implicatiua.
4 Qui stipulat pecuniā pñtē cū adiectione certi numeri, nō pōt agere ex stipulatione, si summa reperiatur minor.
5 Falsa demonstratio vitiat dispositionem in totum ex voluntate disponētium quando constat de eorum mente ꝙ noluerunt aliter valere.
6 Proprie, conditio est illa que est de futuro.
7 Licet dispositio sub ꝯditiōe facta de pñti vel de preterito non suspendat, dꝫ tamē dispositio esse incerta quo ad nos.
8 Ad validitatē institutiōis filij in ptāte nō reqritur ꝙ sit liquida ⁊ certa institutio dummō ẜm veritatē sit pura.

Si ita stipulatus fuero hāc summā. ¶ † Cōditio de p̄senti vel de p̄terito non est ꝓprie ꝯditio: ⁊ si deficiat reddit stipulationē inutilē a pncipio etiā si ptes rei veritatē ignorēt. h. d. ¶ Diuidit in tres ptes. In prima ponit thema cū rōne dubitandi, ⁊ decisio. In scđa ponit ratio decisionis. In tertia respondetur tacite obiectioni. scđa ibi: quoniam si centū nō sint. tertia ibi: nec placuit. ¶ In tex. ibi hāc summā facta demonstratione ad oculum, que presumitur propter dictionē hāc. l. nemo dubitat. in prin. de here. insti. Et amplia ꝙ ille tex. non soluz pcedit in institutione q̄ est fauorabilis: vnde si
2 testator dicat † hic mihi heres esto qui est presens: valet institutio ac si heredē proprio nomine nominaret prout requirit. l. iubemus. C. de testa. nā ille tex. pcedit etiā in exheredatione que est odiosa. l. cū quidā. ff. de libe. ⁊ postbu. vñ si testator demonstratis filijs presentib⁹ dicat ceteros hos filios exheredo diceretur exheredatio noīatim facta, ꝓpter dictionē hos: ita sing. tenet Bal. in. l. titi⁹. in pn. ⁊ ibi sequit Jo. de Imo. ff. de liber. et postbu. qđ bene no. ¶ In tex. ibi, ⁊ si maxime ita exaudiat. Id est dato ꝙ ptes ita intellexissent, vel dato ꝙ ita exaudiretur ab
3 eis, † nā illa dictio ⁊ si maxime, est implicatiua, ⁊ implicat idem esse in casu diuerso. l. scire oportet. §. sed ⁊ si maxime. ff. de excus. tut. ⁊ l. ⁊ si maxime. ff. de ser. leg. gl. in. l. ꝙ si minor. §. restitutio. ff. de mino. ⁊ in. l. illud. ff. ad. l. aql. nā dictio maxime stat cōparatiue: ⁊ sic includit positiuū in dispositione in qua pferr vt est gl. in. c. j. in vbo maxime: ⁊ ibi Gemi. ad hoc no. de renun. in. vj. Et si dictio et si maxime habet istū sensum ꝙ siue ptes ita exaudirēt qđ importaret cōditionē, siue nō stipulatio est in totū nulla
4 si minor summa reperiatur. ¶ † No. j. ex isto tex. qđ qui stipulatur pecuniā presentē cū adiectione certi numeri, vt hanc summā cētū ducatorū nō pōt agere ex stipulatiōe si summa reperiatur minor: qꝛ in minorē summā nō videnr ptes vllatenus cōsensisse: ⁊ per istū tex. videtur inferri decisio qđ si in ludo taxillorum vel chartarum vnus diceret pono istam postam presentem, que est scutorū cētum, ⁊ ali⁹ teneret ⁊ vinceret qđ si postea reperiat minor centum scutis, vincēs nihil deberet habere: per istū tex. qꝛ demōstratio summe si sit falsa. nihil debet obtinere: ⁊ si hoc est verū esset magna cautela in ludo: vide qđ statim dicā in sequenti limitatione: p quā apparebit an istud sic passim ⁊ indistincte de iure procedat. ¶ Istum tex. intelligūt glo. ⁊ Bart. ideo procedere: qꝛ hic specialiter fuit actū: qđ cōditionalis esset si tanta summa esset in ea: secus si nō fuisset expresse actum: qꝛ illud qđ est, q̄uis minus deberetur per. l. si seruus legatus. §. qui quinq. ff. de leg. j. Et ille tex. loquitur nō solum in legato, ⁊ sic in actu lucratiuo: sed etiā in stipulatiōe: ꝙ si stipulor. x. que sunt in arca, ⁊ nō sint nisi quinq: valet stipulatio in illa quinq que reperiūtur: de quo tex. gl. hic opp. ⁊ ita sol. Et ex ista so. no. Bar. † ꝙ
5 falsa demōstratio vitiat dispositionē in totū ex voluntate disponentium: qñ constat de mente contrahentiū, ꝙ noluerint aliter valere: ⁊ ita limitat. l. demōstratio falsa. in prin. ff. de condi. ⁊ demon. Idem sequnt Bal. et Pau. de ca. hic. ¶ Sꝫ aduerte ista sol. est vera in se. sed est nimia diuinatio ⁊ restrictio ad istū tex. ⁊ iste tex. loquit in casu dubio: non aūt qñ fuit specialiter ⁊ expresse actum qđ nihil debeat, ⁊ stipulatio sit nulla: nisi tota summa de centū reperiatur. Et isto modo intelligēdo istum tex. vltra diuinationē: iste redderetur de indubitabili: vnde ista solutio gl. et Bar. nō videtur vllatenus tenēda ad istum tex. ¶ Circa istud contrariū de. d. §. qui quinq. etiā insistūt Jo. de imo. ⁊ Are. sed non tollūt contrarietatē istarum duarū. ll. cū tamē vterq text. loquat in stipulatione: ⁊ iste tex. vult ꝙ si summa sit minor q̄ centum, stipulatio in totū sit nulla: sed in. d. §. qui quinq. dicit totū contrariū ꝙ q̄uis summa sit minor q̄ sit deducta in stipulatione: tamē valet in eo qđ reperitur licet sit minus: ⁊ illud debetur. Unde tu respōde alio modo: qꝛ isti duo tex. loquūtur in diuersis terminis: nā hic fuit numerus taxatus: cū demonstratione ad oculū: qꝛ hic pecunia erat presens, ⁊ fuit demōstratio p dictionē hanc: ibi hanc summā centum aureorum: ⁊ illa verba referūtur ad substantiā rei: que deducitur in stipulatione. Ideo vitiatur in totum: qꝛ nō reperitur subiectū demonstratū. l. si sic. §. j. ff. de lega. j. Sed in contrario fuit solus numerus sine presentia et sine demōstratione ad oculum: sed cum simplici ratione ad locū s. decē que sunt in arca: ⁊ sic hic fuit dictio hanc demōstratiua ad
6 oculū: ibi pecunia erat absens ⁊ clausa in arca. ¶ † Secūdo no. ex isto tex. ꝙ cōditio proprie est illa que est de futuro: nam cōditio de presenti vel de preterito nō est proprie cōditio: cū nō habeat se ad esse vel nō esse ⁊ cū nō suspendat dispositionem in futurū euentum: vnde aut est vera ⁊ statim dispositio est pura, et nō suspensa, etiā si partes ignorēt: aut est falsa, ⁊ statim vsq ab initio est nulla: vt hic. ⁊ in. l. cū in secūdo. in prin. ff. de iniu. rup. ⁊ in. l. cū ad presens. cū duab⁹ sequentib⁹. s. si cer. pe. ⁊ l. in conditionibus. §. j. ff. de cōdi. et demō. ⁊ §. conditiones. insti. de verbo. obli. gl. in. l. si sic. §. j. ⁊ ibi Bar. ff. de leg. j. Bar. in. l. j. in. j. col. ff. de cōdi. ⁊ demon. Intellige qñ talis cōditio de p̄senti vel de preterito fuit impossibilis: nā si tūc est falsa nihil valet vt hic, secus si cōditio de presenti vel de preterito nō sit falsa, sed impossibilis, tūc nō ipedit quin debeatur: vt est text. notabilis in l. si menia. et ibi glo. ij. ff. de here. insti. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. illuz tex. ⁊ reputat singularē ⁊ bñ declarat, iūcta illa gl. ij. ibi quāuis Jo. fab. in. d. §. cōditiones. reprobet illā glo. sed nihil sufficiens
7 allegat cōtra eā. ¶ † Aduerte etiā ꝙ licet dispositio sub conditione facta de presenti vel de preterito nō suspēdatur dꝫ tamē dispositio esse incerta quo ad nos: put etiā dicit iste tex: ibi ⁊ si contrahentes rei veritatem ignorēt, tamē filius in potestate licet possit institui sub cōditione de futuro casuali vel mixta nisi in defectū exheredet: alias testamentū est nullum. l. si pater. C. de insti. ⁊ substi. tamē bene pōt institui sub conditione de presenti vel de p̄terito, que non suspēdit institutionem, q̄uis sit incerta: ẜm Bal. in. d. l. cū ad presens. qui pro hoc allegat gl. in. l. posthuma. in verbo pendente. ff. de lib. ⁊ posthu. ꝫ ego a. le. tibi tex. expressuz ⁊ singularē. in. l. institutio talis. §. j. ff. de cōdi. inst.
8 quē tex. no. ibi Bal. † ꝙ ad validitatē institutionis filij in ptāte non requiritur ꝙ sit liquida, ⁊ certa dummō ẜm veritatem sit pura quod reputat mirū Are. in. l. impossibilis. in scđo notabi. s. eo. intellige tamen sane quando talis conditio de p̄senti vel de p̄terito euenit: als secus: presertim hodie de iure. C. quo iure omnis dilatio tollitur ipso iure de legitima filij. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa.

1 ☞ Ex stipulatione dolum abesse si contrafiat, datur actio ad interesse.
2 Qui promittit facere instrumentum ad sensum ⁊ dictamen sapientis, ⁊ nō vult ꝙ fiat, tenetur ad interesse.
3 Quando contractus dꝫ fieri ad sensum sapientis, nihil potest addere in facto sed solum in iure.
4 Sapiens nō pōt aliquid addere, quod non fuerit a partib⁹ expressum

pressum, vel qđ immutet substantiam actus.
5 Sapiens potest declarare penā debere apponi in instrumento, qn̄ de consuetudine in similibus cōtractibus solita est apponi.
6 Consilium sapientis nō debet exorbitare a iure communi.
7 Clausula de consilio sapientis sonat in ius, ⁊ non in factum.
8 Sapiens non potest aliquid addere in contractibus qui cele-brantur verbis, vel qui requirunt scripturam.
9 Iuramentum requirit formalitatem verborum.
10 Uendens rem alicui cogit̃ ei facere instrumētum venditionis.
11 Qui dat alicui dotem tenetur ei facere instrumentum.

Ex ea parte. Istud prin. legitur altero de tribus modis, duob⁹ in gl. et tertio extra gl. ⁊ vno modo ꝙ loquat̃ de stipulatione iam interposita, alio modo ꝙ loquat̃ de stipulatione
1 interponēda: scđm primā lecturā gl. h. d. † ex stipulatione dolū abesse si cōtrafiat datur actio ad interesse. h. d. ⁊ sm istam primā lecturā ista. l. nihil habet vtilitatis sm Bart. et tunc exponitur text. ibi interponēde. i. interposite: ⁊ sic tēpus pro tēpore sm gl. vel sic sm scđam lecturā gl. qui promittit cauere ad sensum sapiētis ⁊ nō cauet: ad interesse tenet̃. h. d. Et tūc verbū interponēde stat ꝓprie: ⁊ ista est notabilior lectura ceteris sm Bal. ⁊ Ange. vel sic: sm tertiam lecturam doctorū extra gl. qui promissionis instrumētum non vult facere ad interesse tenet̃. h. d. et est vtilis sm Bar. ⁊ est vera in se, vt dicetur. i. in tertio notabili: tamē nō videt̃ prima fronte bene cōgruere v̄bis litere, vbi de instrumē-to conficiendo verbū nullum: sed salua vt. i. dicam super secūdo intellectu. ¶ No. i. ex isto tex. ꝙ stipulatio dolū malum abesse, ⁊ sic qđ aliquid dolose non fiet, dr̃ continere incertū, cū contineat factū, ⁊ sic succedat obligatio ad īteresse: vt hic. et. l. stipulatiōes cōmodissimū. s. e. ⁊ hic in gl. ¶ Scđo no. ex isto tex. sm scđm in-
2 tellectū gl. † ꝙ qui ꝓmittit facere instrumētū ad sensum ⁊ dicta-men sapientis, ⁊ nō vult ꝙ fiat, tenet̃ ad interesse. et sic vꝫ ꝓmis-sio: si promitto facere instrumentū ad cōsiliū sapientis: ⁊ cū isto secūdo intellectu gl. tenent Bar. ⁊ cōiter doct. ⁊ est verus in se: sed Raph. cu. dicit se nō videre qđ faciat iste intellectus de sen-su sapientis ad istū text. qui loquitur de clausula doli, ⁊ nihil de sensu sapientis: tu defende istum cōem intellectū: qꝛ tex. dicit ꝙ poterit agere stipulatōis vtiliter interponēde gratia: illud ver-bum vtiliter pōt exemplificari sm consilium sapiētis, cum pro-missione dupli, vel cum alia vtili cautione: et sm glo. poterit sa-piens declarare, ꝙ in stipulatiōe apponatur pena dupli si ei cō-
3 traueniatur. ¶ Cōtra istud opponit̃, † qn̄ cōtractus dꝫ fieri ad sensum sapiētis, sapiēs nihil pōt addere in facto, sed solū in iu-re: ⁊ in his que veniunt ex natura cōtractus: vt est gl. notabi. in l. si mandato titij. §. fina. ff. manda. quomodo ergo potuit sapiēs addere qđ de culpa caueret̃, vel qđ interponeret̃ pena dupli, ex quo istud nō erat actū inter partes, nec expressum a partibus. ¶ Respōdēt Bar. ⁊ doc. post Ray. de forli. qđ istud erat de cō-suetudine, qꝛ de ꝯsuetudine solitū est in instrumētis pena dupli apponi. ⁊ ideo sapiēs pōt addere in facto, illud ꝙ est de cōsuetu-
4 dine. l. qđ si nolit. §. qꝛ assidua. ff. de edil. edic. † Sapiēs ergo nō pōt aliqđ addere qđ nō fuerit a partibus expressum, vel qđ im-mutet substantiā actus: nec addere nisi illud veniat de cōsuetu-dine: sed solū pōt cōsulere circa ea que veniūt de iure, ⁊ ex natu-ra contractus: vt dixi: ⁊ sic pōt addere circa solēnitatē eorū que sunt expssa a partibus: vt taliter scribant̃ quod habeant effica-ciam, ⁊ apertius ⁊ clari⁹ formare, ⁊ exprimere ea q̄ tacite veniūt ex natura cōtractus, de quo vide gl. in. l. illa institutio. ⁊ ibi ple-ne Bar. ⁊ scribētes. ff. de here. insti. Specu. in ti. de emp. et ven. §. sciendū. ver. quid si in instrumento. ⁊ ver. seq. et ibi Ioā. an. in addi. ⁊ plenius quā alibi Io. an. in addi. Spe. i ti. de fide instru. §. postremo. in ver. quid si a ꝯhentibus. et in. §. instrumētum. in ver. nūquid cōfecto. cuius dicta plene declarat do. Ant. de but. in. c. ex literis. ⁊ ibidē Io. de imo. de fide instru. cū alijs cōcordā-tijs hic traditis ꝑ do. Alex. ista materia est vtilis ⁊ quotidiana. q⁹ quotidie partes committunt notario qđ cōficiat instrumētū ad dictamen sapientis: qđ possit tūc sapiens declarare esse ap-ponendū in instrumēto, dictū est. s. aliqđ. Sed ego melius attin-gam procedēdo per veras conclusiones. ¶ Adde primo dictis
5 doctorum, inquantū volunt † ꝙ sapiens pōt declarare penā de-bere apponi in testamēto, qn̄ de cōsuetudine in similibus cōtra-ctibus solita est apponi, sed vbi nō esset cōsuetudo, tenent doct. ꝙ sapiēs nō possit ordinare penā debere apponi: dic ꝙ ratio est qꝛ regulariter non tenet̃ quis promittere penā: vt est gl. in. l. fi. in glo. mag. ad fi. et ibi Bart. ff. de preto. stipu. ⁊ in. l. ij. §. fi. ff. qui satisd. cog. ⁊ in. l. ij. in fi. ij. si quis cau. ergo ad illam nō potest sa-piens obligare. ¶ Secūdo adde Bal. in. l. executorem. in. v. col. C. de executio. rei iudica. vbi cōcordando cū predictis tenet: qđ sapiens potest declarare qđ apponatur cōsuetudinaria pena, si hoc consuetudo dictat: al's nō. ⁊ ibi assignat aliam rationem, qꝛ pena est supra rē sapienti cōmissam: per hic nota. Ideo egredit̃ manifestissimos terminos cōmissionis, sicut nec posset sapiens declarare qđ det̃ fideiussor: nec ꝙ ꝑsona extrinsecus subintelli-gatur: qꝛ sapiens solū assumit̃ vt significet qđ legitime fieri de-beat: ⁊ sic sm ius. ¶ Tertio adde ꝙ cōtra predicta tenent Bal. Ang. ⁊ Raph. Ful. in. l. pacto conuento. ff. de trāsac. vbi per illū tex. tenēt, qđ sapiēs possit semper cōsulere penā esse promitten-dam in ꝯctu, ibi iuriscōsultus cōsulit. ⁊ in. l. fi. ff. de preto. stip. qđ pena in cōtractibus adijciatur: sed certe ille tex. nihil facit: qꝛ lꝫ istud ibi det̃ de cōsilio legis ~~stipu~~latoris non tn̄ sequitur qđ pro-missor contra quē est illud consilium, videat̃ velle ad hoc se obli-gare ex potestate data sapiēti, qn̄ non fuit expsse dictū. ¶ Quar-to adde ꝓ confirmatione predictorū: ꝙ sensus sapientis dꝫ esse vt legitime liget et caute: sed non cū fideiussore, nec cum pena:
6 † qꝛ consilium sapientis non dꝫ exorbitare a iure communi: sm Bal. in. l. sancimus. circa mediū. C. de verb. sig. vbi alleg. glo. ad hoc in. l. si mādato titij. §. fi. ff. mā. ¶ Quinto fortius amplia pre-dictam cōem cōclusionē doc. ꝙ notarius cui fuit dictū qđ aptet instrumentū ad consiliū sapientis, non pōt apponere penam in instrumento, etiā si sapiens mandet eam apponi: ex quo in cō-tractu firmato non interuenit promissio pene. Itē qꝛ pena non est vniformis: qꝛ aliquādo maior aliqn̄ minor. et sapiens nō pōt addere facto nec substātie facti: nec etiā quo ad volūtatem par-tium: sꝫ debet interponere partes suas circa solēnitatem: ita qđ actus valeat de iure, facti substātia nō immutata: qꝛ semper vi-detur actū ꝙ solenniter aptetur: ita ꝙ valeat de iure. ⁊ hoc text. in verbo vtiliter. ⁊ ita notabiliter declarat Bal. in. l. cum quid. in ij. col. ff. si cer. peta. alibi dicit Bald. in. l. imperator titius. in pe.
7 col. ff. de sta. ho. † ꝙ clausula de consilio sapientis sonat in ius ⁊ nō in factū. Ideo non pōt in facto extendere: sed bn̄ in iure ordi-
8 nare. ¶ Sexto adde † ꝙ sapiens nō pōt aliquid addere in ꝯcti-bus qui celebrant̃ verbis, vel qui requirūt scripturā: qꝛ quicqđ in eis omissum est a verbis habetur pro omisso: ita singulariter Ange. in. l. quicquid astringende. in prin. per illū tex. ⁊ ibi Ioā. de imo. s. e. Similiter nō posset sapiens ordinare ꝙ iuramētum apponatur in instrumēto, q̄uis, qđ fortius est, solitū sit apponi:
9 eo † qꝛ iuramentum requirit formalitatē verborū, ꝙ formaliter verbis iuretur, ⁊ non pōt aliter suppleri: vt est tex. notabilis. in c. pe. de iureiur. per que tex. ita in specie tenent do. Ant. de but. do. Abb. ⁊ Io. de imo. ibi qđ bene liga ad digitum, qꝛ alias vi-di de facto in ciuitate florētie in causa valde ardua. ¶ Septimo et vltimo adde: ꝙ sapiens bene pōt facere apponi in instrumē-to constitutū, per quod transfertur dominium ⁊ vera possessio. l. qđ meo. in prin. ff. de acquir. posses. glo. ⁊ doct. in. l. ab emptiōe. ff. de pac. qꝛ est de natura cōtractus, ⁊ cōsuetū est apponi in cō-tractibus, ⁊ in instrumentis: ⁊ per ipsum constitutū mens con-trahentium facilius ⁊ efficacius cōsequitur finalem effectū: ita tenet Oldr. lau. in cōsi. cxxxix. qđ incipit ad habendū aliqualem notitiā. in vlti. col. ¶ Tertio pricipaliter no. ex isto tex. sm ter-
10 tiam lecturā doc. † ꝙ si aliqs vendit mihi rē, cogit̃ ad faciēdum
11 mihi instrumētum venditionis, † et si do tibi dotē teneris mihi facere instrumentū dotis: ⁊ sic qui promittit alicui, tenet̃ facere instrumētū illius ꝓmissionis: facit. l. sicut datā. C. de lib. cau. ⁊. l. plures apochis. C. de fide instru. gl. i. l. ij. in prin. in verbo suspe-ctum: vt ibi Bar. ⁊ alij. ff. sol. ma. gl. ⁊ Bar. in. l. ne casu. C. de dis-cus. lib. x. Bart. in. l. iij. ad fi. princi. ff. de condi. ob cau. ⁊ latius in l. si finita. §. eleganter. ff. de dam. infe. cū concor. ibi traditis per do. Alexā. ⁊ si aliquis confitetur se esse vasallum alicuius, tenet̃ facere instrumentū recognitiōis feudi: sm Bal. in. d. l. sicut da-tam. ⁊ in predictis ⁊ similibus casibus, si non vult pati quod fiat instrumentū, tenetur ad interesse: per istū text. sm istam tertiā lecturā. ¶ Limita qn̄ per tale instrumentū ius debitoris fieret in aliquo deterius, tunc non tenet̃ facere: puta si esset statutum qđ instrumēta publica habeant executionē paratam: sm Ang. in. l. in omnibus. ad fi. ff. de iudi. quē simpliciter sequit̃ Are. hic: ⁊ patet instrumentum confici sm cōsuetudinē ciuitatis: qꝛ pro-missor ad hoc tenetur: ita qđ in eo apponantur omnia que de consuetudine solitum est apponi: vt est text. melior de iure in. l. fi. in fi. ⁊ ibi notabiliter Bal. C. de fideius. Bar. in. l. si prius. §. pla-cuit. al's inci. plautius. ff. de aqua plu. arcen. cū multis cōcor. hic traditis per do. Alexan. et de hoc vltimo alias plene cumulate dixi in. l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. si dona-tione. C. de colla. Remitto me ad ea que vtrobiqꝫ dixi.
1 ☞ Maritus potest se obligare vxori ad penam, si concubinā tenuerit.
3 Maritus est caput vxoris, ⁊ non econtra.
4 Habere concubinam quando quis tenet vxorem, est cōtra bo-nos mores.
5 Iuramentum contra bonos mores nō est obligatorium, si est contra bonos mores de iure canonico.

6 De iure canonico concubinatus est illicitus:etiam nō habenti vxorem.
7 Ubicūq aliquid fit contra bonos mores:pōt ad illud cohibendum pena induci.⁊ nu.8.
9 Stipulatio penalis,interposita ex honesta causa, valet ⁊ tenet: q̄uis nullū contineat peculiare interesse.
10 Stipulationes inuente sunt vt quis stipuletur qđ sua interest.

1 **Mulier ab eo.** † Uxor pōt stipulari a marito penā, si cōcubine consuetudinē repetierit,⁊ talis pena est exigibilis: qr causa est honesta.h.d. Istud summariū est verū in se,⁊ pcedit exponēdo tex.ibi in cuius matrimoniū cōueniebat.i.recōciliabatur put exponit gl.⁊ cōiter scribētes sic intelligūt istū text.sz qr ista est impropriatio litere tu potes sic summare. Mulier tpe quo contrahit matrimoniū stipulari pōt a viro penam, si consuetudinem concubine
2 repetierit.h.d.nō impropriando literam. ¶ No.j.† ꝙ maritus pōt se obligare vxori ad penā,si cōcubinā tenuerit,vel cōcubine cōsuetudinē repetierit:qr interest vxoris qđ nō teneat ne fraudetur debito naturali:⁊ hoc etiā tendit ad conseruandū bonos mores:nā exasperantur vxores quantūcunq castissime per retentionē cōcubinarū:ita dicit text.in.§.mitiores.in aut.de nup. nō tamē per hoc ꝙ maritus teneat concubinā,pōt vxor accusare eum de adulterio:imo nec si maritus committeret adulteriū cū vxore alterius,pōt per propriam vxorē accusari,de adulterio.tex.est in.l.j.⁊ ibi glo.⁊ Cy.C.de adul.q tex.est canonizatus.de iure canoni.xxxij.qđ.v.ca.christiana.facit qđ habetur in.§.si quis in sua domo.in aut.vt liceat mat.et auie.et ita etiā dicunt
3 Imo.Ang.⁊ Pan.⁊ de ca.hic. ¶ † Adde ꝙ ratio diuersitatis est duplex qr maritus est caput vxoris:⁊ nō ecōtra.c.cōtinebat. de despon.impu. ¶ Scđa melior ratio est:qr maius preiudiciū generatur marito ex adulterio vxoris pter dubium prolis,q̄ vxori ex adulterio mariti.ḃm do.Abb.i.c.tue.in vlti.col.de pcu. et intellige ⁊ limita.vt per do.Abb.in.c.j.in.ij.notabi.per illum tex.vt lit.non contest.⁊ per gl.⁊ doc.in.d.l.j.C.de adulte. ¶ Itē adde:ꝙ lz vxor nō possit accusare maritū de adulterio propter retentionē concubine,dato ꝙ illa cōcubina haberet maritum, potest tamen vxor compellere maritū ad dimittendum concubinam per iudicem ecclesiasticum sub pena excōicatiōis.vt.c.si concubine.de sentē.excō.in antiquis.glo.in.c.romana.in verbo offensa.de sentē.excō.in.vj.⁊ dicit Bal.hic p istū text.ꝙ eps pōt excōmunicare vxoratos tenētes concubinas.imo fortius tenet Pan.de ca.hic:ꝙ etiā iudex secularis posset compellere maritum remedijs secularibus ad dimittendū cōcubinā,cū ad eius officium pertineat ꝙ hoies honeste viuant.l.iustitia.ff.de iusti. ⁊ iur.non tamē iudex secularis posset eum punire:cum istud sit crimē de iure canonico:vt dicā statim in sequēti notabili:ergo iudex secularis nō potest se de eo intromittere ad puniendū:vt c.vt inquisitionis.§.phibemus.de here.in.vj.et qđ plene notatur in.c.cū sit generale.de foro cōpe.⁊ ita etiā tenet Aret.hic.vnde alibi disputat late Pe.de anc.in repe.c.ea q̄.de regu.iur.in.vj. An princeps secularis posset facere statutū validū,p ꝙ imponat penā concubinis clericorū,que sunt laice. ¶ Secūdo no.ex
4 tex.ibi q̄ ex bonis moribus concepta a cōtrario sensu,† ꝙ tenere concubinā qñ quis habet vxorē,dicit esse contra bonos mores:lz cōcubinatus ḃm.ll.ciuiles nō sit improbatus nec puniatur l.in cōcubinatu.⁊ ibi Bar.ff.de cōcu.⁊ est gl.no.in.l.in libere.ff. de ritu nup.ex quo infert Are.hic.ꝙ aliqua sunt contra bonos mores,que tñ non puniunt ḃm ius ciuile. Adde ꝙ de iure ciuili dicit cōtra bonos mores:quicqd est improbū ⁊ inhonestū,lz de iure canonico illud solū dicatur cōtra bonos mores qđ inducit peccatū:ḃm Bal.in.l.pacta que contra.in secūdo notabili.C.de pac.⁊ in.l.pactū dotali.in.xix.qđ.C.de colla.⁊ in.l.non dubiū.in xvij.oppositione.C.de legi.⁊ notabiliter in rub.C.de condi.ob tur.causā.⁊.c.j.§.sacramēta.de pace iur.fir. Et aduerte ꝙ regu
5 la.c.nō est obligatoriū.de reg.iur.in.vj.que dicit† qđ iuramētū cōtra bonos mores nō est obligatorium.dz intelligi qñ est ɔtra bonos mores de iure canonico:⁊ sic qñ inducit peccatū: sec⁹ qñ est cōtra bonos mores de iure ciuili:ḃm Pau.de cast.in.d.l.pa
6 cta que cōtra. Item adde† ꝙ de iure canonico cōcubinatus est illicitus,etiā nō habēti vxorē.xxxij.q.iiij.c.nemo.⁊.c.dicat aliqs. Bar.in.d.l.j.ff.de cōcu.vnde sacerdos dando penitentiā in cōfessione,nō pōt permittere retineri concubinā:ita dicit glo.iuris ciuilis.in.§.clericos aūt.versi.si vo futurus ordinari dia
7 conus.in aut.de sanctis.epis. ¶ Tertio no.ex hoc tex.† ꝙ vbicūq aliqđ fit ɔtra bonos mores,pōt ad illud cohibēdū pena indu
8 ci.⁊ ideo dicit Bar.⁊ ceteri sequunt hic esse casum,† quidā multū ludebat,nec poterat cōtineri:fecit instrumētū amico ꝙ nūq̄ luderet,⁊ si luderet daret tantā pecuniā noie pene:qđ vz ista pmissio,⁊ est iusta cā ad cōseruandos bonos mores:vt hoc tex.⁊ est bona cautela ad refrenandum quē a ludo:per quam retrahi poterit a consuetudine ludēdi per promissionē pene:que est valida ⁊ exigibilis.per istum tex. ¶ Sed aduerte ꝙ iste text.videt facere:qr hic vertebatur interesse vxoris stipulātis penam, ne fraudetur debito naturali:vt dixi.s.in primo notabili:qđ nō est in ista.q.vide tamen circa hoc qđ statim subijciam. Adde ꝙ ex
9 ista decisione Bart.⁊ doct.subtiliter no.Are.† quod stipulatio penalis interposita ex honesta causa.vz ⁊ tenet: quamuis nullū contineat peculiare interesse:nā hic iste qui stipulatur penā ab amico,si vlterius luserit,nō pretendit in hoc aliqđ interesse pecuniarium,sed solū interesse honesti affectus et beniuolentie:⁊ tamen vz stipulatio:vt hic ḃm Bar.⁊ scribentes.⁊ facit ḃm eum text.in.l.seruus ea lege.ff.de ser.expor.in verbo etiā affectionis ratione recte agetur. Sed errat Are.⁊ inaduertenter loquit:qr iste tex.loquit de stipulatiōe pene.in qua nō attenditur nec curatur aliqđ interesse.l.stipulatio ista.l.alteri.§.e.⁊.l.fi.ff.de presto.stipu.vñ Pau.de ca.hic formaliter dicit:ꝙ ista decisio Bar. ⁊ doct.nō procederet si solum stipularetur ab amico qđ non lu
10 deret,nō apponendo penam:eo† qr inuente sunt stipulationes vt quis stipuletur qđ sua interest.d.§.alteri.sed hic non interest stipulatoris sed promissoris:vnde nō posset agere ad interesse quod nō est. Ideo Barto.et doct.scđm eum loquuntur quādo nō est subiecta pena. Item nō est verum assumptum Areti.qđ sufficiat interesse affectionis,vt valeat stipulatio:istud est falsum:imo requirit qđ intersit pecuniariter:vt est text.in.l.iij.§.ꝫ ⁊ si forte.ff.iudica.sol.⁊ est gl.ordi.⁊ approbata in.l.fideiussoris. ⁊ ibi Bar.⁊ ibi dixi.ff.de pac.⁊ ibi Bar.respōdet ad.d.l.seruus ea lege.tam per Are.⁊ ita etiam tenet Bar.et alij sequuntur in d.l.stipulatio ista.§.alteri.vbi etiam dixi:cū concordātijs vtrobiq traditis per me. ¶ Capio gl.in ver.nō possit:que allegat pro cōcordanti.l.si ita stipulatio facta fuerit.§.c.sed illa facit in cōtrarium,dum dicit ꝙ in matrimonijs debemus esse contenti penis legalibus:et ideo si mulier stipuletur a marito penā in casu ibi posito,nihil vz:ergo contra istum tex. Sed responde ꝙ ibi loquitur qñ pena apponitur circa matrimonium culpa dissoluendum:qr talis pena auferret libertatē matrimonij ex culpa dissoluendi. Ideo non vz:vt.l.titia.in prin.ī.eo.sed iste text. loquitur qñ pena apponitur circa aliud extrinsecum a matrimonio,qđ obseruari est scđm bonos mores:nā hic pena interponitur gratia fornicationis euitande, et castitatis maritalis seruande:ideo valet:qr est ḃm bonos mores:vt dicitur in litera.

1 ¶ Uerba debent intelligi naturaliter,nō autem ciuiliter:itē etiam in potiori significatu.
2 Mortis appellatione intelligit de naturali,non aūt de ciuili.
3 Pactū de lucranda dote in casum mortis,purificatur in morte ciuili,per ingressum religionis.

In insulam. Stipulatio collata in tēpus mortis, committitur per mortē naturalem,
1 ⁊ nō per ciuilē.h.d. ¶ † No.j.ex isto text.ḃm Bar.⁊ alios ꝙ non sufficit ciuiliter fieri,sz dz naturaliter impleri:facit.l.si ita gs.§. is cui.ff.de leg.ij.verba eñ debēt naturaliter intelligi non autē ciuiliter.l.fi.C.de his qui ve.eta.impe.et.l.fideicōmissum.in prin. ff.de cōdi.⁊ demō. Item verba debēt intelligi in potiori significatu.§.sed ius quidē.insti.de iure natu.gen.et ciui.⁊.l.j.§.qui in perpetuū.ff.si ager vec.vel emphy.pe.⁊.c.si pater.de testa.in.vj.
2 † vñ appellatione mortis intelligitur de naturali ⁊ nō de ciuili. ⁊ sic deportatio q̄ est mors ciuilis non exparat naturali:de quo statim dicet in gl. ¶ Capio gl.in verbo nisi moriente.quā diuide in tres partes. In prima declarat tex.⁊ illa est plana. In secunda colligit ex tex.notabile:⁊ ad illud allegat quatuor cōcordantes. In tertia dupliciter opp.⁊ nō solu.scđa ibi:⁊ sic not.qđ appellatione mortis.tertia ibi:sed argumētum ɔtra.s.p socio. respōde ad vtrūq cōtrariū ḃm Dy.Bar.⁊ cōiter doc.ꝙ in illis legib⁹ ciuiliter factū,quo ad id de quo agit,per oia representat naturaliter factū:⁊ tunc mors ciuilis equiparat naturali:nam in.d.l.actiōe.§.publicatione.ff.pro soc.aile.in gl.socius fuit deportatus,⁊ sic amisit bona per deportationē,finitur societas:qr in effectu impedit operari in societate,sicut si esset mortuus naturaliter.similiter in.l.j.§.fi.ff.de bo.pos.ɔtab.allegata in gloss. prior in gradu deportatus nō pōt succedere,⁊ desinit esse in potestate patris,sicut naturaliter mortuus,ideo ibi habet p mortuo,vt nō obstet sequēti in gradu:vt ibi:⁊.l.si necē.§.si deportatus.ff.de bo.lib. Ad idē tex.qui quotidie ad hoc allegat i.l.deo
3 nobis.in prin.C.de epis.⁊ cle.† vbi pactū de lucrāda dote factū in casum mortis,purificatur in morte ciuili per ingressum religionis. Ad idē intercidit.in fi.ff.de cōdi.⁊ demō.vbi mors ciuilis que causat per penā irrogantē seruitutē,equiparatur naturali qr habet per omnia eundem effectū. Adde text.in.c.j.§.j.et ibi Gemi.ad hoc notat:ne sede vacante.in.vj.vbi ad collationē beneficiorū pariter est inhabilis mortuus et suspensus. Ideo ibi mors ciuilis equiparatur naturali:quia ciuilis quo ad illū effectum

effectũ collationis beneficiorũ est eiusdẽ effectus. Ad idẽ text. notabi. in. c. pe. ꝛ ibi gl. iiij. ad hoc no. de sup. neg. pla. in. vj. secus est qñ mors ciuilis nõ affert eundẽ effectũ ꝑ oia: vt habes exẽplum in isto tex. vbi ꝑpter dilationẽ habendã ad soluendũ, fuit appositũ tps mortis in ꝑmissione: planũ est qd maior erit dilatio si expectemus mortẽ naturalẽ, ꝙ si attẽdamus ciuilẽ: ꝛ sic de portationẽ. Ideo hic nõ repꝛesentat eũdẽ effectũ mors ciuilis, sicut naturalis: ideo nimirũ si ei nõ equiparat. Ad idẽ text. in. l. cũ pater. §. hereditatẽ filius. ff. de leg. ij. vbi obligatus ad restituendũ certa bona in casum mortis, nõ tenet restituere sequuta deportationẽ: sed dz expectari mors naturalis. Ad idẽ. l. sed si mors in prin. ff. de dona. inter vi. et vxo. alle. in glo. vbi donatio facta inter vi. ꝛ vxo. cõstante matrimonio q̃ cõfirmat morte donatoris puta mariti: nõ cõfirmatur per deportationẽ: ꝛ sic mortẽ ciuilẽ. Ad idẽ tex. i. l. statius. §. fi. ff. de iur. fis. Ad idẽ facit qꝛ ꝑ mortẽ naturalẽ dissoluit matrimoniũ. c. pe. ꝛ fi. de secũ. nup. et tñ nõ dissoluit per ingressum religionis: qñ matrimoniũ fuit consummatũ. xxvij. q. vij. in. c. licite. ꝛ. c. cum sis. de cõuer. cõiug. ꝛ tñ ingrediens monasteriũ dicitur mori ciuiliter. aut. ingressi. C. de sacrosan. eccle. xvi. q. j. in. c. placuit, scdo. et ista distinctio approbatur cõiter per scribẽtes hic: per Cy. ꝛ Bal. in. d. l. deo nobis. Bar. i. l. si cũ dotẽ. §. fi. ff. sol. mat. ꝛ in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. Jmo. ꝛ do. alex. i. l. ex facto. §. ex facto. el. ij. ff. ad trebel. tñ gl. canonistarũ tenẽt, ꝙ appellatiõe mortis venit naturalis nõ aũt ciuilis: nisi in casib⁹ a iure exp̃ssis: ita tz gl. notabi. i. c. susceptũ. de rescrip. in. vj. ꝛ gl. in. d. c. placuit scdo. xvi. q. j. verũ qꝛ in hac materia iura vident vario mõ loq: vide do. Ant. de but. plenius distinguẽtẽ in. c. lz vndiꝗ. de offi. deleg. quẽ refert Hemi. in. d. c. susceptũ. Jtẽ vide do. Abb. referẽtẽ in hoc qnꝗ opiniones post Jo. an. ꝛ alios ibidẽ relatos. in. d. c. cũ sis. de cõuer. coniug. ꝛ vide plene per scribẽtes: ꝛ maxime per repetẽtes in. l. gallus. §. ꝛ quid si tm̃. ff. de libe. ꝛ posthu. vbi etiã est tex. de hoc.

1 ℂ Stipulatio doli cõmittitur cõtra heredẽ ex facto defuncti.
2 Dolus est delictum.
3 Qui promisit se soluturũ certo loco et tempore, non põt inuito stipulatore soluere alio loco, nec ante illud tempus: qñ interest creditoris soluere in illo loco.
4 Creditor nõ cogitur recipere ante tempus solutionem rei, que cursu temporis potest deteriorari.
5 Debitor potest inuito creditore renuntiare diei indulto debitori ad soluendum miserationis gratia.
6 Heredes mariti inuita muliere possunt ei incõtinenti restituere dotẽ, consistentẽ in rebus immobilibus nõ expectato anno.
7 Quãdo aliquid est in obligatione, ꝛ aliud in solutione ex dispositione. l. admittitur variatio etiam post sententiam.
8 Sola ṽbalis oblatio sufficit ad cõstituendũ creditorẽ in mora.
9 Ubi opus est facto verba non sufficiunt.
10 Qui semel citatus dixit nolo cõparere nõ est amplius citãdus.
11 Depositum debiti debet fieri penes tertiam personã: idoneam eligendam arbitrio iudicis.
12 Roma est communis patria.
13 Oblatio facta incongruo loco ꝛ tpe, non vz, nec habet effectũ.
14 Reus non põt cogi inuitus soluere alibi quã in loco destinato solutioni.
15 Quando debitor est contumax, et non soluit in loco destinato, potest tunc contra contumacem, ꝛ sic contra dolosum interesse probari per solum iuramentum.
16 Qui nititur cõtra regulam, debet probare qualitates per quas sibi liceat a regula discedere.
17 Probatio interesse prouenientis ratione lucri, qd pendet a futuro euentu, cuius nõ est determinata veritas, reddit difficilis.
18 Ante terminum anni potest debitor soluere vsuras duorum mensium tantum in hac lege, inuito creditore.
19 Usure pro futuro tempore debentur sub conditione, si sors remanebit penes debitorem: ꝛ non aliter.
20 Quãdo sunt plura debita, potest debitor soluere vnũ sine alio inuito creditore.
21 Creditor sortis ꝛ vsurarũ preteritarũ, nõ cogit etiã in vsuris ꝑticularẽ solutionẽ recipere: secus tñ respectu vsurarũ futurarũ.
22 Creditor põt petere sortẽ, quãuis debitor velit soluere vsuras.
23 Si dedi titio fundũ in pignus, pro centũ mutuatis: cum hoc qd fructus fundi loco vsurarũ ad eum pertineant, ꝛ mihi nunꝙ liceat luere: tale pactũ non valet.
24 Locatiões rerũ ecclesiasticarũ valẽt nisi trãscẽdãt. xxx. annos.
25 Quid sit pactum. l. commissorie.
26 Mutuum communiter est multo: minus ꝙ valeat res.
27 De substantia pignoris est qd soluta pecunia debita pignus restituatur.
28 Contra substantiam dona. causa mortis est: donare hoc acto quod non possit reuocare.
29 Licet debitor exhibeat creditori alium eque idoneum, qui sit paratus recipere mutuo sub eisdem vsuris pro toto tempore: tamen non debet esse in potestate debitoris discedere a contractu limitato: ꝛ soluere aliter ꝙ qd conuentum fuerit.
30 Contractus mutui est contractus nominatus.
31 In frumento vino oleo ꝛ similibus in quibus vsure debentur nudo pacto locus est penitentie, soluto interesse.
32 In contractibus innominatis non tenetur quis precise dare, sed soluendo interesse liberatur.
33 Qui promisit soluere ad tempus: an ꝛ qñ possit ante soluere.
34 Qñ dictio in, est iuncta accusatiuo, significat tẽpus perfectum.
35 Quãdo fuit actũ qd creditor fructus predij pignorati haberet pro vsuris, ꝛ debitor soluit fructus collectos, dum adhuc pendent in fundo: tunc est fienda diuisio pro rata temporis.
36 Quando factũ est pactũ de retrouendẽdo fundum, ea que sunt percepta ex dicto fundo post oblationem factam, debent restitui volenti retro emere.
37 Emptor qui tenet ad retrouẽdẽdũ ex pacto, lucratur oẽs fructus quos in ꝑteritũ percepit, nisi fuisset in mora retrouẽdẽdi.
38 Si quis vendat cũ pacto, qd ꝙprimum offerat pretium retrouendatur, et offert pretiũ tempore messium vel vindemiarũ, an fructus erunt sui.
39 Quãdo fit restitutio dotis constante matri. nõ debet fieri diuisio fructuum sed oẽs fructus extantes debẽt restitui mulieri.

1 **Ex facto.** † Stipulatio doli cõmittit cõtra heredẽ ex facto defuncti. h. d. Ratio est ꝺm bar. qꝛ qñ dolus purgat ꝑ actionẽ ex ꝯctu, tũc heres tenet isolidũ ex dolo defuncti: etiam si nihil ex ipso ꝯctu puenerit ad heredẽ: et ꝙuis etiã lis nõ fuerit ꝯtestata cũ defuncto: ꝛ sic qñ agit ad dolũ actione ex ꝯctu: actio trãsit ad heredẽ. l. si hominẽ. §. dat. s. depo. allegata in glo. Secus qñ purgat per actionẽ ex delicto vel quasi: tũc nõ trãsit cõtra heredẽ, nisi lite cõtestata cũ defuncto. l. j. C. ex deli. defuncto. alleg. in gl. ꝛ. l. j. ꝛ ibi late Bar. ff. de pri. delic. et sic qñ agit ad dolũ rõne delicti: vñ simile qd adducit in tex. de ꝯctu depositi vel mandati, ꝛ sic bonefidei, ad stipulationẽ: ꝛ sic ꝯctus stricti iuris precedit: cũ sit eadẽ ratio purgatiõis: vt tex. iste di-
2 cit, sicut ꝛ ceteris aliis ꝯctibus. † Aduerte tñ qd dolus dicit esse delictũ: vt est text. melior de iure. in. l. j. §. nũc tractemus. in ver. plane. ff. de tut. ꝛ rationi. dis. ꝛ in. l. si ex cã. §. nũc in minoribus videndum. ff. de mino. ꝛ in. l. j. §. si apud. ff. depositi. gl. ꝛ Bar. in. l. j. in prin. ff. de fideius. tut. lz Bar. ibi predicta iura non alleget.

2 ℂ Testatio quid sit, ꝛ que differentia sit inter testationẽ ꝛ denuntiationem.

1 **ui rome.** Jsta lex ꝺm Bar. est tota notabilis ꝛ ꝺm Pau. de cas. tota ista lex pulchra. ꝛ ponit casus valde singulares: ꝛ ꝺm bal. ꝑncipiũ huius. l. est singulare. ℂ † Promittẽs solue re certo loco ꝛ tpe: nõ põt alio loco nec ante terminũ soluere: si interest stipulatoris nõ solui. Jtẽ oblatio facta incõgruo loco ꝛ tpe ñ ꝑdest offerẽti. h. d. vsꝙ ad. §. callimach⁹. ℂ Diuidit i tres partes. In ꝑma ponit thema. In scda ex eo elicit qd. In tertia ponit rñsio. scda est ibi: ꝙsitũ est. tertia ꝛ vltima ibi: rñdeo posse. ℂ In tex. ibi eã ibi dari stipulãti spopõderat. s. cũ vsuris: puta x. pro cẽtenario quolibet mẽse, ꝛ statim soluit vsuras ꝑ duobus mẽsib⁹ vt innuit. j. tex. dũ dicit detracta ea summa quã creditori suo vsurarũ noie dederat. ꝛ lz Pau. de ca. ꝛ. d. Alex. exponãt detracta. i. cõputata, vt dicũt innuere gl. in ṽbo integrã. dic qd tex. bñ stat detracta. i. diminuta de sorte ꝑncipali. ℂ In tex. ibi testato. exponit. i. corã testib⁹: ꝛ hoc vocabulo vtit etiã tex. in. §. coheredes. j. ea. l. ibi tutores sepi⁹ testato cõuenerit: ꝛ ibi gl. intelligit testato, extra iudiciũ: ꝛ tex. in. l. j. in ꝑn. in ṽb. siue testato quis siue ꝑ epistolã. ff. qd iussu. ꝛ ibi etiã gl. exponit testato. i. coram testib⁹: inter ꝑsentes: ꝛ tex. in. l. j. §. lz aũt. ff. de peri. ꝛ cõmo. rei vẽ. ibi prius quã testato denũtiet ẽptori. ꝛ in. l. q testamẽto. §. fi. ff. de testa. ibi donec supma cõtestatio peragat. ꝛ glo. ibi dicit
2 † cõtestatio: qꝛ corã testib⁹ fit. ꝛ. l. detestatio. in ꝑnc. ꝛ ibi gl. ff. de
3 ṽb. sig. hinc est † ꝙ differẽtia est inter testationẽ ꝛ denũtiationẽ nam testatio est corã testibus, denũtiatio vero est sine testib⁹: vt notat glo. in. l. j. §. sed ꝛ si qs. ff. qd vi aut clã. ꝛ in. l. j. C. si minor se ab heredi. absti. ꝛ in. l. testamẽti. C. de inoffi. testamen. ꝛ in. l. fi. ff. pro derelic. ꝛ in. l. ergo sciendum. ff. ex quib. cau. maiores. ℂ No. j. ex isto text. ꝙ qui promisit se soluturũ certo loco ꝛ tempore nõ põt inuito stipulatore soluere alio loco, nec ante illud tẽpus qñ interest creditoris solui in loco destinato et non alibi: nec ante terminum, ꝛ sic pecunia mutuata nõ potest offerri alio loco vel tempore ꝙ sit inter ꝯhentes actũ: ꝛ sic nõ lz debitori preuenire terminũ gratia creditoris: vl' vtriusꝗ appositũ: ꝛ ꝙ hic dicit in loco ꝛ tẽpore: ꝑcedit etiam in rebus: quia vna res pro alia, ꝛ sic aliud pro alio inuito creditore solui non potest. l. ij. §. mutui datio. s. si cer. pet. ꝛ bonum est argumentum de loco ad rem. l. fi. in

fi.ff.de cōdi.tritica.ꝛ de tpe ad res.l.miles.ita in prin.ff. de test.
4 mili.¶ †Adde ꝙ si aliqs promisit ad tēpus bladū vel vinū,vel quid aliud qđ cursu tpis pōt deteriorari,nō cogitur creditoꝛ illud recipere ante tpˢ:qꝛ interest sua ante nō recipere ſm Bal. post Hail.de cu.in.l.plures apochis.ad fi.C.de fid.inst.ꝛ in.l.in annalibꝰ.C.de lega.bñ facit qđ vult gl.in.l.stipulatio ista.§.inter certā.s.eo.¶ Limita istū tex.ꝛ istud notabile.vltra scribentes ꝓcedere in tpe qđ inerat obligationi ab initio fauore credi
5 toris vel vtriusqꝫ:ita ꝓcedit iste tex.† secꝰ in die indulto debitori ad soluendū,miseratiōis gratia:qꝛ potest debitoꝛ inuito creditoꝛe renūtiare illi termino,ꝛ ante soluere nō obstāte ꝙ creditoris intersit vt ante nō soluaꝛ vt no.Bar.in.l.ita stipulatus. in j.q.s.eo.vbi ponit multas differētias:inter diē datum ad soluēdum miserationis gratia,ꝛ aliā diē que insit a ꝑncipio actioni ꝛ
6 obligatiōi.¶ †Et per hoc inferꝛ in specie ad practicāqꝫ si mortuo marito eius heredes volūt incontinēti restituere vxori dotem consistentē in rebus mobilibus non expectato anno: quē a lege habēt.l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.actione.ꝛ per consequens interim eā non alere qđ est in eorū electione:dotem predictam incōtinenti reddere:per text.in.l.si constāte.§.quoties. s.solu.mat.non obstante qđ mulieris intersit ꝙ ante non soluatur ꝓpter alimenta que interim medio tpe debet habere:eo qꝛ illud tempus anni non inest ab initio obligationi ꝛ actioni, sed est indultum a lege,ad soluendū dotem heredibus mariti miserationis gratia:ergo illi possunt renūtiare ꝛ statim soluere:non obstāte interesse mulieris per.d.§.quoties.et ita tenet Bald.in auc. et qui iurat.C.de bo.auc.iudi.possi.in.xvj.col.in ver.quero mulier est missa in possessionē.in fine illius versic. Idem tenet Rapha.cu.in.l.diuortio.in prin.ff.sol.mat.ꝛ ibi do.Alexā.in.iij. charta.Quis contrarium teneat Iac.de arena hic.ꝛ in.d.l.si cōstante.l.quoties.motus per istum tex.cū gl.sua.nam cum heredes mariti sint debitores vxoris in diē:ergo ante diem soluere non possunt,si mulieris interest ne ante soluaꝛ: sed responde vt dixi qđ iste tex.loquiꝛ quādo dies inerat ab initio obligationi ꝛ actioni,fauore creditoris vel vtriusqꝫ:sed in ꝑdicta.q. illud tpˢ anni est indultū ad soluendum miserationis gratia: ꝛ ita etiam limitat istū tex.d.Alex.i.d.l.diuortio.¶ Ego vltra ꝑfatos doc. teneo istā limitationē ꝛ vltra eos moueoꝛ ad ita tenēdū triplici fundamēto.¶ Primo qꝛ iste tex.loquiꝛ in termino cōnētionali conuēto inter ptes.Sed in predicta qōne est terminus legalis, qui indulgetur a lege gratia miseratiōis : sed mitius agitur cū lege ꝙ cū hoīe.l.celsus.in prin.ꝛ ibi gl.ff.de arbi.declarando tñ vt per Bart.in.l.amplius nō petitū.ff.rē ra.ha. Hinc videmus
7 †qđ qñ aliquid est in obligatione,ꝛ aliud in solutione ex dispositiōe legis.admittiꝛ variatio etiā post sniam.vt.l.itē veniunt.§. idē recte ait.ff.de peti.here.ꝛ tñ qñ vnū est in obligatiōe,ꝛ aliud in solutione ex dispositione cōtrahentiū,ibi nō admittiꝛ variatio nisi vsqꝫ ad litē cōtestatā:vt.l.si qs stipulatus fuerit.x.in melle.ff.de so.eo qꝛ mitius agiꝛ cū lege ꝙ cū hoīe.¶ Scđo moueoꝛ qꝛ istud tpˢ miserationis gratia principaliter indulgetur fauore debitoris.l.si cū militi.in fi.ff.de cōpen.lꝫ in consequentiā etiā cōsulatur creditori:ergo illi dꝫ posse debitoꝛ renūtiare:qꝛ quilibet dꝫ posse renūtiare ei qđ est inductū fauore sui.l.si qs in conscribēdo.C.de pac.ꝛ.c.si diligenti.de foro cōpe.nō sic est in hac l.vbi tpˢ est appositū fauore creditoris aut vtriusqꝫ ideo nō pōt debitoꝛ ei renūtiare:nā si solū fauore debitoris fuisset appositū posset debitoꝛ illi renūtiare et statim soluere:vt.l.ꝙ in diē.ff.de sol.ꝛ.l.qđ qs.s.ti.j.ꝛ.l.stipulatio ista.§.inter certā.s.e.ꝛ hic in gl. fi.¶ Tertio ꝛ fortius moueoꝛ:qꝛ mulier in ꝑdicta qōne nō pōt pretendere nisi interesse alimētorum : sed si dos sibi incōtinenti restituaꝛ:qꝛ dꝫ se alere ex sua dote,cessat interesse:ergo statim pōt solui:sicut etiā posset hic:qñ cessaret omne interesse stipulatoris:ratione loci ꝛ tpis:vt hic in gl.mag.in prin.vbi dicā.imo fortius ꝛ singularius tꝫ Bal.i.d.auc.ꝛ q iurat.in.xvj.col.qđ non solū heredes mariti possunt incōtinenti restituere talē dotē,et euitare ne alimēta coganꝛ prestare vxori:imo si incōtinēti restituunt.possunt retinere interusuriū mediꝫ tpis.qđ percepissent ex tali dote:ꝛ sic ex vsu pecunie dotalis:per.d.§.quoties.qđ vltimum commēdat ꝛ reputat mirabile ꝛ sequiꝛ simpliciter.d.alex. in.d.l.diuortio.in prin.in.iij.char.Et vltra eū addo qđ idē etiā sequiꝛ Ang.de are.in.§.fuerat.in.vj.col.insti.de act.¶ Aliā limitationē ad istud notabile ꝛ ad istū tex.ponit.j.gl.in gl.mag. in verbo obtulerit.in prin.vbi videbimus.¶ Quasdā alˢ limitationes ponit gl.notabi.in.l.vsuras.in gl.mag.C.de solu.quā Bal.hic reputat notabilē ꝛ singu.¶ Secūdo no.ex tex.ibi dixit paratum se esse Rome eam numerare.ꝛ.j.dū dicit integrā sum
8 mam obtulerit.hic subtiliter ꝓbari,† qđ sola verbalis oblatio sufficiat ad cōstituendū creditorē in mora:alias si verbalis oblatio nō fuisset legitima ꝛ sufficiēs,frustra disputareꝛ in isto tex.de inualiditate ipsius rōne loci vel tpis:sed istud nō videꝛ verū:qꝛ imo requiriꝛ realis ꝛ actualis oblatio:cū pecunia in manu:ꝛ nō sufficit verbalis,vt creditoꝛ in mora cōstituaꝛ.vt.l.seruus si heredi.§.fi.ff.de statuli.ꝛ.l.q decē.§.j.ver.idē rñsum.ff.de solu.ꝛ ita tenent Bar.ꝛ doc.in.l.pretoꝛ.§.si qs paratus.ff.de ope.no.nun. ꝛ in.l.acceptam.C.de vsu.facit tex.in.l.obsignatiōe.ꝛ ibi gl.C.de
9 solu.† qꝛ vbi opus est facto verba nō sufficiūt:vt per gl.in.c.pastoralis.in gl.fi.de offi.ordi.ꝛ gl.in.c.vt circa.in verbo prestito. de ele.in.vj.imo fortius cū hic agaꝛ de cursu vsurarū iā incboato nō impediēdo:vt ptꝫ in tex.ibi detracta ea summa quā creditori suo vsurarū noīe dederat:videꝛ ꝙ etiā verbalis oblatio nō sufficeret:sed ꝙ requiriꝛ consignatio ꝛ depositio:vt est gl.in.l.si per te nō stat.in verbo deposuisti.C.de vsur.ꝛ gl.approbata.in d.l.acceptam.in gl.magna.C.de vsur.ꝛ gl.fi.in.c.pastoralis.de offi.ordi.ꝓpter istā difficultatē Iac.de are.ꝛ Pau.de ca.intelligunt istū tex.ꝙ hic fuit facta ista oblatio legitime ꝛ valide, offerēdo actualiter pecuniā:nā in isto tex.disputaꝛ solū de inualiditate oblationis ratione tpis vel loci:ergo alio respectu iurisconsultus presupponit oblationē fuisse validam:alias frustratoria fuisset disputatio istius text.ꝛ istud videꝛ satis tolerabile:tñ qꝛ in isto tex.nihil diciꝛ de oblatione reali.Ideo subtilis Rapha. cuma.vt vitet istā diuinationē:intelligit ꝙ ideo hic sufficit oblatio verbalis,qꝛ creditoꝛ expsse dixit se nolle accipere solutionē Rome,vnde nō erat vlterius faciēda oblatio realis:quoniā tunc etiā frustra fuisset facta oblatio realis:ex quo creditoꝛ expresse recusat velle recipere solutionē Rome:ꝛ lꝫ Raph.nō dicat:istud tꝫ gl.in.d.c.pastoralis.in gl.fi.de offi.oꝛ.expsse Bal.in l.vnica.in.vij.col.C.ne liceat in vna ea.cau.ter.prouo.vbi ꝑ hoc alle.l.si residuū.C.de distrac.pig.ꝛ.l.fundus qui Lucij Titij.ff. de rescin.ven.nā intelligit ꝙ ideo ibi sufficit verbalis oblatio, qꝛ creditoꝛ recusauit accipere solutionē:qđ si est verū:esset notabile ꝓ intellectu illoꝝ iuriū:sed est diuinatio:ꝛ illa iura nō ꝓbāt. Istam opi. Raph.etiā sequuntur Pau.de ca.ꝛ do.Alexā.
10 hic:ꝛ idē do.Alex.in.l.si mora.in quinta fal.ff.so.ma.† Et pro ea mouentur per simile:qꝛ ille qui semel citatus dixit nolo cōparere,nō est vlterius citādus:qꝛ est verus cōtumax.vt.c. venerabilibus.circa medium in ver.secus.de sentē.excō.in.vj.Et.c.ij.de dolo ꝛ cōtu.in.vj.Et no.gl.in.l.fi.in gl.mag.ꝛ ibi Bar.ff.de in integ.resti.ita isti creditori nō expedit vlterius offerri realiter:ex quo dixit se nolle solutionē ibi recipere : qꝛ frustra fieret.¶ Sꝫ tu aduerteqꝫ istud simile Pau.de ca.ꝛ do.Alex.posset de facili euadi:prout etiā aduertit Aret.qꝛ qñ citatus legitime rñdet se nolle cōparere,equū est ꝙ vlterius nō sit citādus:qꝛ citatio legitime facta reū efficit:ꝛ eū cōtumacem cōstituit:sed hic sola oblatio verbalis nō fuit legitima.vt.s.dixi:ꝛ habeꝛ pro nō facta.l.si soluturus.in fi.ff.de sol.ꝛ.l.titie textores.§.pe.ff.de leg.j.ergo nō est bona argumētatio a citatione legitima ad verbalē oblationē:que nō est legitima:licet Moder.se.ad hoc rñdeant,qđ quēadmodū citatio que nō est legitima conualidatur si citatus cōpareat,ita hic lꝫ verbalis oblatio non sit legitima,tñ si creditoꝛ eā recuset: ista expssa recusatio cōualidat illā oblationē verbalem:sed istud stare nō pōt:ꝛ confundiꝛ per tritā regulā: qꝛ inducta ad vnū effectū nō possunt operari 2ⁱū effectū.l.legata inutiliter.cū si.ff.de leg.j.ergo recusatio recipiēdi solutionē,nō debet operari 2ⁱū effectū:qđ per hoc cōualideꝛ oblatio verbalis:secus qñ qs citaꝛ,ꝛ citatio est inutilis:qꝛ si cōparet ꝓpter illā citationē,eam videꝛ approbare:ꝛ sic nō est facere 2ⁱū actū.¶ Itē assumptū qđ faciunt Pau.de ca.ꝛ.d.Alexā.ꝙ si citatus dixit se nolle cōparere,ꝙ vlteriꝰ nō sit citādus,nō est expeditū:qꝛ multi tenēt cōtrariū:quos late refert ipsemet do.Alex.i.l.cōtumacia. in.iiij.col.ff.de re iudi.ꝛ ipse.d.Alex.tenet cōtrariū.Istam solu. Raph.ꝛ sequaciū reprobāt subtiliter Mod.se.hic noua ꝛ concludēti,vt ipsi dicūt rōne:nā vbi requiriꝛ nō solū realis oblatio sed etiā depositio,si recusetur realis oblatio:ista realis oblatio recusata nō producit effectus depositiōis: vt.l.acceptā.in prin. C.de vsur.ergo multo minus vbi requiriꝛ realis oblatio:verbalis recusata nō dꝫ producere effectū realis oblationis:cū potētioꝛ sit realis oblatio ꝙ verbalis.est coloratū ꝛ subtile fundamētum.¶ Sed rñde dupliciter:primo ꝙ tex.in.d.l.acceptā.loquiꝛ qñ creditoꝛ simpliciter noluit recipere pecuniā realiter oblatā, non tñ expresse 2dixit qđ nollet solutionē recipere:hic aūt non solū recusauit pecuniā oblatā:sꝫ etiā dixit se nolle recipere talē solutionē:quo casu etiā intelligiꝛ recusare realem: eo quia tunc frustratorie fieret alia realis:vt superius dixi.Secundo rñdeꝫ qđ dato quod verbalis recusata haberet effectum realis oblationis:ambe sunt oblationes,ꝛ inter easdē personas:ꝛ in habētibus symbolū facilioꝛ est transitus:fuit dictū ꝑhilosophi.ꝛ.l.in rem.§.itē quecūqꝫ.ff.de rei vēdi.et.l.an inutilis.§.acceptum fieri.ff.de accepti.ꝛ.l.sed cū patrono.in prin.ff.de bo.pos.per hoc
11 non sequitur,ergo realis recusata habet vim depositionis:† qꝛ depositū debet fieri penes tertiam personam idoneam, eligendam arbitrio

dam arbitrio iudicis: vt dicit text.in.d.l.acceptam.sed persona extrinsecus nūq̄ subaudit̄ur.l.si ita stipulatus fuero si titius.§.chrysogonus.ſ.eo.¶ Ista solu. Raph.lz in se possit esse vera.⁊ defendi vt patet ex p̄dictis: tñ diuinat ad istū tex.vbi nō apparet q̄ creditor dixerit se nolle recipere solutionē.imo nec apparet in tex.de aliqua cōtradictiōe: nec in text.exprimit̄ an creditor tacuerit: an expsse dixerit se nolle recipere: vñ vltimo loco vt nihil omittatur: cōsidera si posset dici q̄ iste tex.intelligat̄ de oblatiōe verbali,facta in iudicio: q̄ tñ operat̄ quantū realis facta extra iudiciū cū depositione et cōsignatione: vt.l.si rē alienā mihi.§.fi.⁊ ibi Bar.in fi.ad hoc no.ff.de pig.act.⁊ Bart.in.l.interdū.§.fi.ſ.e. Sed huic rñsioni tria obstāt: primo q2 de oblatione facta in iudicio in tex.vbū nullū,⁊ sic esset diuinare ⁊ restringere tex. Scdo obstat dictio testato,q̄ intelligit̄ extra iudiciū vt est gl.approbata in.§.coheredes.in verbo testato.ſ.ea.l.tertio ⁊ fortius,q2 imo per oblationē verbalē factā in iudicio lz pignora liberētur: ⁊ possit agi pignoratitia prout p̄prie loquit̄ tex.in.d.l.si rē alienā mihi.§.fi.non tñ per eam tollitur debitū principale: nec debitor ipso iure liberat̄: vt declarat magistraliter Bar.in.l.si debitor.prima.ff.de solu.Bal.in.d.l.acceptam.in.iij.colū.Raph.cu.⁊ do.Alex.in.d.l.interdū.§.fi.vbi dixit.ſ.e.vñ tene p̄ minus periculosa primā sol.Jac.de are.⁊ Paul.de ca.superius relatā. ¶ Tertio principaliter no.ex isto tex.ḃm Ang.Jmo.et

12 domi.Alex.† qḋ licet Roma sit cōis patria.l.roma.ff.ad municipa.⁊ licet ibi cōtrahatur, tamē si alio loco solutio destinatur, nō dicitur in effectu Rome cōtractum vt inuito creditore possit Rome solui: aut ibi offerri vel deponi. Adde q̄ Roma dicit̄ communis patria,q2 quilibet pōt ibi cōueniri ea ratione: quia patria cōmunis est: ḃm glo.⁊ Bar.in.d.l.roma.⁊ glo.in.l.heres absens.in fi.ff.de iudi. Item quilibet de imperio Romano est Rome ciuis,lz non incola: ḃm gl.in.l.ciues.C.de incolis lib.x.et in.l.hostes.ff.de cap.Bar.in.d.l.roma. Itē cui interdicitur ciuitas p̄pria dicitur etiā interdicta ciuitas Romana: vt est tex.in l.fi.⁊ ibi Bart.C.si seruus expor.ve.intellige p̄dicta vera considerato isto iure quo tēpore Roma erat imperij Romani: et sic Imperatoris: hodie secus,cū dominium Rome sit pape.c.fundamenta.de elect.in.vj.⁊.l.xiij.dist.in.c.ego Ludouicus.⁊ glo.in l.ij.§.cū vrbē.⁊ ibi Bar.ff.de offi.prefec.vrb. Ideo hodie de delicto alibi cōmisso per laicū,Rome cognosci non posset: vt lignā ter tenet do.Anto.de bu.in.c.fi.de foro cōpe.in.xxij.col.in ver.

13 ad primū. ¶ † Quarto et vltimo nota: qḋ oblatio facta incongruo loco ⁊ tpe non valet nec habet effectū: vt hic.⁊.l.si solutu rus.in fi.ff.de solu.et sic nō liberat offerentem: alias aūt oblatio valida in debitore quātitatis prout erat hic,liberat eū ope exceptionis,si illa pecunia postea pereat sine culpa debitoris: vt est tex.in.l.qui decē.in prin.ff.de solu.Bar.in.l.qḋ te.in.j.colum.⁊ in.l.quidā estimauerunt.in fi.ff.si cer.pe.Bald.in.l.acceptam.in.vj.q.C.de vsur.⁊ latius do.Alexan.in.l.si mora.viij.⁊.ix.col.ff.solu.mat. ¶ Capio glo.magnā in verbo obtulerit.ista gl.ḃm Bal.hic est notāda: q2 est singularior de corpore iuris in materia dilatiōis. ¶ Diuide eam in quinq̄ partes. In prima declarādo tex.ponit a contrario limitationē ad istum tex.postea format quatuor questiones: ⁊ differūt iste quatuor questiones glo.a text.q2 in eis est tēpus tantum: sed in tex.est locus et tempus: ⁊ sic tex.loquitur quādo promisit in alio loco,⁊ post certum terminum: sed qōnes gl.loquuntur qñ in eodē loco lz post certum terminum,secunda ibi: ⁊ caue,tertia ibi: quid ergo si ab initio. quarta ibi: itē quid si dedit pignus,quinta ⁊ vltima est ibi: itē qd

14 si nihil est actū. ¶ † In prima parte glo.ibi: vt.ſ.de eo q̄ cer.l.is qui.habes notabilē limitationē ad istum tex.vt nō procedat qñ debitor obtulisset integram pecuniam Rome,cū vsuris promissis,⁊ cum omni interesse: qḋ posset pretendere creditor ratione loci vel temporis: tūc cogeretur creditor recipere talē solutionem etiam ante tempus: mouetur glo.per text.in.d.l.is qui.sed ille tex.ḃm domi.Pe.de belu.non probat dictum glo.⁊ ḃm eum reputatur singulare: cū ibi simpliciter dicatur qḋ qui promisit certo loco soluere in nullo alio loco pōt soluere q̄ᷓ in quo promisit. Sed tu potes inducere illū,tex.pro gl.hoc modo.nam nulla alia potest esse ratio in illo tex.nisi quia debitor nō potest auferre vtilitatē loci creditori: vt dicit tex.in.l.ij.§.fi.ff.de eo qḋ cer.lo.ergo si debitor offerat oēm vtilitatē: ⁊ omne interesse creditor dz cogi alibi recipere: isto modo inducēdo ille tex.faceret p̄ista limitatione gl. Ad idē pōderat Bar.tex.hic ibi: detracta ea summa.vbi a cōtrario si summa vsurarū nō fuisset detracta, oblatio fuisset legitima ratione tpis: ergo si etiā fuisset oblatū interesse loci,omni respectu fuisset legitima.et creditor fuisset coactus ibi recipere. Jta pōt induci iste tex.lz Bar.eū nō inducat. ¶ Cū ista limitatione gl.trāseunt Bart.⁊ cōiter alij hic.gl.et Bar.in.d.l.is qui.⁊ in.l.qui pecuniā.ff.si cer.pe.⁊ gl.in.l.vtiq̄.ff.de arbi.⁊ ista est cōis opinio ḃm do.alex.Et isto modo cōiter respōdetur ad text.qui fortiter vrget in oppositū in.l.cōtinuus.§.cū ita.ſ.eo.ibi q2 vbiq̄ pōt soluere,vt intelligat̄ qñ offerebat̄ totale interesse: ita respōdēt Ang.Jmo.d.Alex.⁊ Are.hic.gl.⁊ Bar.in.d.l.is qui.⁊ ibidē gl.⁊ Bar.etiā alio modo rñdēt: qḋ ibi tps fuit adiectū gratia promissoris: ergo pōt vbiq̄ soluere: vel tertio intelligit̄ vbiq̄: ⁊ sic quolibet loco.s.idoneo ḃm Ange.et Jmo.hic.⁊ pro ista vltima solu. Adde gl.in.d.l.ij.§.fi.in ver.de tracto.⁊ ibi Bar.⁊ doc.ff.de eo qḋ cer.lo.q̄ exponit tex.ibi quocūq̄ loco.s.habili ⁊ idoneo.⁊ gl.Bar.⁊ doc.in.l.j.C.e.⁊ gl.in.l.eū qui insulam.ff.de iudi.facit.l.vt gradatim.§.⁊ si lege.ff.de mune.⁊ hone.⁊.l.j.in verbo vnusquisq̄.cū gl.C.de sacrosan.eccle.late Bar.in.l.j.§.nūciatio ex hoc.vbi plene dixi.ff.de ope.noui nun. tñ iste sol.sūnt diuinatiōes ⁊ restrictiōes: sed aliter dici non pōt ad ista duo iura: scz ad.d.l.is qui.⁊ ad.d.§.cū ita.que de directo cōtrariantur. Pro ista cōclusiōe gl.hic.⁊ doc. Adde q̄ similiter est ecōtra: nā reus similiter nō pōt cogi inuitus soluere alibi q̄ᷓ in loco destinato solutioni.l.vsuras.et ibi gl.notabi.C.de sol.in gl.in.l.ij.in prin.ſ.de eo q̄ cer.lo.⁊ tñ etiā reus pōt cōpelli alibi soluere,qñ habet̄ ratio sui interesse,diminuendo de sorte principali quātū interest debitoris in loco destinato: ḃm gl.in.d.l.ij.in prin.ff.de eo q̄ cer.lo.facit.l.si res mobilis cum.l.sequē.ff.de rei vēdi. Ad idem facit q2 qñ debitor offert pecuniam quā accepit mutuo,⁊ etiā offert vsuras et oēs vtilitates quas creditor pōt pretendere ex solutiōe si fieret in loco destinato,certe nō pōt tūc creditor pretendere aliud interesse: qḋ magis intersit sua solui in prouincia remota q̄ᷓ Rome,ergo nō debēt audiri quorū nō interest.l.j.in prin.cū si.ff.de app.reci. ¶ Contra istam cōmunē cōclusionē gl.⁊ doc.Raph.cu.hic pro suo subtili ingenio mouet aliā difficultatē: nā si soluerent̄ in loco destinate solutionis: creditor nullū subiret onus probationis: sed qñ soluit̄ alibi cū oblatione totius interesse: tūc creditor grauatur ad probandum de interesse suo q̄ pretendit rōne loci: qḋ interesse est difficile p̄bare: vt ingt tex.in.l.fi.ff.de p̄to.stipu.⁊ si nō doceret,simplex oblatio sine interesse valeret: hic aūt vr̄ valde absurdū et iniustū qḋ creditor teneat̄ docere de suo interesse: qñ sibi expresse prouidit apponēdo locū,vbi deberet solui: ergo p̄pter istud onus p̄batiūis,vr̄ iteresse creditoris nō recipere talē oblationē alibi q̄ᷓ in

15 loco destinato: cōfirmat̄ difficultas ḃm do.Pe.de belu.† nā qñ nō soluit̄ in loco destinato,tūc ratiōe loci venit etiā interesse lucri cessantis,qḋ in futurū fieri potuisset: vt est text.in.l.iij.§.fi.⁊ l.seq.ff.de eo q̄ cer.lo. Sed p̄bari de futuro euētu est valde difficile ⁊ quasi impossibile. Huic difficultati respōdet Aret.q̄ sicut debitor non soluendo in loco destinato solutioni, pōt grauare creditorem onere probandi quātitatem sui interesse.l.iij.§.fi.et l.seq.ff.de eo qḋ cer.lo.ita poterit grauare creditorē in p̄batiōe interesse,si nō sit cōtumax: sed sponte velit soluere sortē et omne interesse extra locū destinatū. Ista sol.nihil vz: q2 qñ debitor est cōtumax ⁊ nō soluit in loco destinato: tūc cōtra cōtumacē et sic cōtra dolosum pōt interesse p̄bari per solū iuramentū creditoris.l.semp.§.hoc interdictū.⁊ ibi glo.ff.qḋ vi aut clā.⁊.§.fi.⁊ ibi notat̄ insti.de verb.ob.⁊ plenius notat̄ in.l.vnica.C.de sentē.q̄ pro eo q̄ inter.⁊ sic nō grauat̄ tūc onere probandi, imo releuat̄ per iuramētū: sed in casu nostro debitor nō est cōtumax,lz vult sponte soluere sortē cū omni interesse extra locū: ⁊ tūc tale interesse deberet vere p̄bari,qḋ est difficile p̄bare: vt dixi. ¶ Scdo modo respōdet.d.Alexā.q̄ si circa p̄bationē interesse,creditor faciet aliquā impēsam,aut aliqḋ dānū pateret̄: tunc debitor dz illud offerre ⁊ soluere si vult in alio loco,⁊ ante terminū soluere.l.quantitas.cū si.ff.ad.l.fal.⁊ vbi creditor nō probaret interesse perinde est ac si nullū haberet interesse: q2 paria sunt non esse, vel esse ⁊ nō apparere.l.duo sunt titij.ff.de test.tut.l.in lege.ff.de cōtrahen.emp.l.cū res.ver.item si res.et ibi no.Bart.ff.de le.j. Ista sol.do.Alex.nō tollit difficultatē Raph.q2 creditor facto debitoris volētis alibi soluere cū totali interesse,incidit: in dānū difficilis p̄batiōis interesse,et sic p indirectū tollit̄ sibi vtilitas loci: cōtra.l.ij.§.fi.ff.de eo q̄ cer.lo.qḋ est iniquū et absurdū: ⁊ sic p̄uisio quā sibi fecerat creditor apponēdo locū,i quo soluēte debitore nihil cogebat̄ p̄bare,sibi tollit̄: ⁊ ad hoc nō rñdet.d.Alex. ¶ Tertio modo rñdēt Moder.se.⁊ p certo mirabiliter: q̄ sicut qñ creditor cōuenit debitorē in alio loco q̄ᷓ solutiōi destinato,petēdo etiā interesse: cū eius p̄batio sit fundamētū intētiōis actoris: tūc ad eū pertinet onus probandi: per.l.actor qḋ asseuerat.C.de proba.no.Bar.in.l.in illa stipulatiōe si calēdis.ſ.eo. Itē qñ debitor vult in alio loco soluere cū omni interesse, tūc p̄batio interesse est fundamētū intētiōis debitoris soluētis qui nō pōt alio loco soluere: nisi cū omni interesse: vt dictū est ſ. Ideo p̄batio pertinet ad debitorē,ad legitimandū actū sue oblatiōis: p reg.quā ponit Bart.in.d.l.in illa stipulatione si.ſ.eo. Itē cū debitor velit soluere sortē ⁊ interesse in alio loco q̄ᷓ de

16 stinato solutiōi: qḋ est cōtra reg.l.is qui.ff.de eo qḋ cer.lo.† vñ

qui nititur cōtra regulā, debet ꝓbare qualitates per quas sibi liceat a regula discedere: per notata per Spe. in ti. de proba. §. ꝓbare. in versi. sequit̄ videre. Allegat etiā qd̄ notabiliter voluit Inn. i. c. sup his. de accu. & hoc modo euadūt difficultatē Raph. vno verbo ꝙ hic creditor nō grauat̄ onere ꝓbādi suū interesse: cū onus ꝓbandi tale interesse spectet ad debitorē, alio loco soluere volētē. ¶ Truffa est: q̄ si onus ꝓbādi interesse creditoris spectaret ad debitorem, cū istud sit cōtra ipsum debitorem, probaret minimū interesse q̄ꝫ posset: & colluderet quantū posset cū testib⁹. arg. l. si suspecta. in prin. ff. de inoffi. testa. & sic hoc modo creditor magis grauaret̄ per solutionē q̄ fieret in alio loco, quā si fieret in loco destinato solutiōi. Preterea si debitor volēs soluere in alio loco teneret̄ ipse probare interesse creditoris sui, et sic aduersarij: put volūt Moder. se. posset de facili ꝓbare hoc modo, & sic eludere creditorē: dico ꝙ interesse mei creditoris est tm̄, & sic aliquid parū: & non plus: qui vult dicere cōtrariū, & sic qd̄ sit plus, illud probet: per glo. in. l. cū de lege. ff. de proba. Bar. in. l. decē. in. j. q. s̄. eo. Et de illa glo. plene dixi, in. l. fi. §. licentia. C. de iure delib. & hoc modo creditor remanebit in onere & grauamine probādi suū interesse, & sic adhuc militat difficultas Rapha. ¶ Ego postremo teneo in hac difficultate solutionē Paul. de ca. & latius do. Pe. de bexu. ꝙ cōclusio huius gl. & doc. debet sane intelligi, qñ creditor & debitor erant concordes de quātitate istius interesse, q̄ cōcordabant ꝙ ascendebat ad tantā summā, puta centū: tūc si debitor offerat sortē. & interesse de centum, nō poterit: creditor recusare solutionē quāuis fiat alio loco quā destinato solutioni: vel qñ debitor esset cōtentus de quātitate interesse stare iuramēto debitoris, tūc in istis & similib⁹ terminis ꝓcedit ista gl. lꝫ qñ nō essent cōcordes de quātitate interesse ratiōe loci, vel de quātitate vtilitatis ratiōe loci: q̄ debitor ex capite suo diceret tuū interesse nō ascendit nisi in tm̄: creditor vero dicit ꝙ ascēdit ad multoplus: & qd̄ si soluerit ei in loco et tpe determinatis, ex hac pecunia posset multū lucrū facere, expediendo merces suas ibi positas: cuius lucri cessantis dꝫ haberi ratio: si alio loco soluat̄. l. ij. §. fi. ff. de eo qd̄ certo loco: nō vr̄ ꝙ creditor tūc teneat̄ ꝓbare istud suū interesse per hoc qd̄ fiat sibi
17 oblatio in alio loco, † cū ꝓbatio talis interesse sit multū difficilis: vt dixi in. l. fi. ff. de p̄to. stip. & tāto magis qñ est interesse ꝓueniens rōne lucri, qd̄ pēdet a futuro euētu: cuius nō est determinata veritas, & sic ꝓbatio reddit̄ difficilis: nā tunc propter talia grauamina ꝓbationū pōt creditor iuste petere ꝙ sibi soluat̄ in loco & tpe conuētis & destinatis solutioni: nec tūc audiret̄ debitor volēs alibi soluere, cū obligatiōe totalis interesse, sed incerti & indeterminati: ita vr̄ tēperāda cōclusio isti⁹ gl. & doc. nec vr̄ qd̄ aliter possit intelligi q̄uis. d. Alex. dicat ꝙ ista sol. nō careat diuinatiōe. Sed est vera & rationabilis. Et si diceret̄ qd̄ ꝫm istā sol. esset in potestate creditoris facere ꝙ ꝯclusio istius gl. cōiter approbata nō ꝓcederet. s. nō cōcordādo se de suo interesse cum suo debitore. Et sic isto modo debitor offerens sortē principalē cū omni interesse in alio loco q̄ꝫ destinato solutiōi, nō posset liberari, nisi creditor cōcordaret secū de interesse: & isto mō esset in potestate creditoris reddere istā cōclusionē gl. & doct. inanē: qd̄ est absurdū cōtra. l. si pretor. in prin. ff. de iudi. & c. cōmissa. §. porro. de elec. in. vj. Rñde qd̄ qñ debitor offerret sortē principalem, & interesse congruum & verisimile, tūc creditor nō cōtradicet sed cōcordabit: calumniosa cōtradictio debitoris nō impediet remediū huius gl. prout alibi vult gl. no. et approbata in. l. post rem. ff. de transa. qd̄ arbitrabitur iudex: ad quē alias spectat interesse liquidare vt. l. vnica. §. in alijs. C. de sentē. que pro eo qd̄ interest: & in. §. curare insti. de act. Et sic est expedita prima pars glo. ij. pars est clara. ¶ In tertia parte gl. ibi: cū nihil intersit creditoris. Ista scd̄a qd̄ & decisio gl. est breuis in verbis, sed in eorū intelligentia cadunt multe varietates. habes ex gl.
18 † qd̄ ante terminū anni pōt debitor soluere vsuras duorū mensium tm̄ inuito creditore. & cum glo. transeūt Bar. & cōiter doct. Adde dū gl. format qōnē: quid si ab initio soluerit vsuras duorum mensium, dū dicit soluerit, intellige. i. soluere voluerit: al's qd̄ esset de indubitabili si eam soluisset: & sic creditor recepisset. Et dum subdit rñde: bene pōt etiā ante soluere: dum dicit simpliciter ante intellige. s. ante annū: q̄ gl. se cōtinuat cū qōne precedēti: vt. j. statim subijciā. ¶ Scd̄o adde ꝙ istud dictū gl. videt̄ contradicere proxime precedenti: vbi gl. tenet qd̄ ante terminū anni elapsum nō pōt fieri solutio, nisi soluat̄ totale interesse etiā pro tpe futuro. Io. de imo. intelligit istā glo. ꝓcedere altero de trib⁹ modis: vel qñ terminus duorꝫ mensiū tm̄ fuit appositus, & nō plurīū: et hoc modo totū interesse erat solutū ꝓ tpe futuro. vel scd̄o qñ tps fuit appositū gratia solius debitoris. tertio qñ vsure etiā residui tēporis offerebant̄. Et isto vltimo modo etiā intelligit istā gl. ꝓcedere Pe. de bexu. hic. ¶ Sed iste tres sunt manifeste diuinationes, vñ eis reiectis dic melius ꝙ gl. in qōne

precedenti loquitur qñ debitor volebat soluere sortē & interesse preteritū: nā non pōt nisi etiā soluat pro tpe futuro totius anni q̄ al's recepta sorte nō possent in futurū postea currere vsure. l.
19 lecta. ver. sed cū sortis. ff. si cer. peta. † Nam vsure pro futuro tpe debentur sub cōditione, si sors remanebit penes debitorē & non aliter. vt. l. vbi aūt non apparet. §. pe. & ibi no. Bart. s̄. eo. ergo si creditor reciperet sortē deficeret conditio vsurarū, ergo vsure amplius pro futuro tpe deberi nō possent. Sed in ista. q. loquit̄ gl. qñ debitor non volebat soluere sortē: imo ab initio qñ sortē recepit volebat tunc soluere solū vsuras pro duobus mensibus futuris: & hoc pōt absq̄ꝫ eo ꝙ offerat vsuras residui tpis: q̄ nihil interest creditoris: vt dicit gl. & facit iste tex. in ver. detracta ea summa qua creditori suo vsurarū noīe dederat. & tex. in. l. statuliberos cōditioni. §. stichus annua. ff. de statuli. vñ si isto casu creditor recusaret recipere tales vsuras duorꝫ mensiuꝫ. que sibi offerunt̄ talis quātitas oblata tunc periret dāno creditoris. l. g x. in prin. ff. de sol. & dixi in tex. in vltimo no. ¶ Tertio intelligit d. Alex. istā. q. gl. qñ vsura fuit a prin. diuisa per mēstruas p̄stationes: puta. x. pro cētenario singulo mēse vñ quot sunt menses tot censent̄ esse stipulationes vsurarū. l. scire debemus. in prin. & l. vbi aūt nō apparet. §. pe. cum gl. ibi Bar. s̄. e. ergo pōt debitor inuito creditore soluere vsuras vnius mēsis, vel duorū sine
20 vsuris residui tpis: † q̄ qñ plura sunt debita pōt debitor inuito creditore soluere vnū sine alio. l. fi. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. gl. Bar. & doc. in. l. qdā existimauerūt. ff. si cer. pet. Sed aduerte qd̄ isto modo intelligendo, qd̄ gl. haberet parū dubij: & glo. non dicit ꝙ vsura esset diuisa per menstruas prestationes: vñ gl. cōtinuata cū precedēti, loquitur qñ quis accepit pecuniam mutuatam ad annū non restituendam ante annū: & a prin. promisit vsuras vnius anni, nō diuisam per menstruas prestatiōes: & tūc glo. notabiliter decidit, qd̄ debitor ab initio recepti mutui pōt soluere vsuras duorū mensium futurorū, absq̄ꝫ eo qd̄ soluat vsuras residui tēporis: q̄ nihil interest creditoris a princi. recipere vsuras ꝓ duobus mensibus futuris: imo dicit̄ recipere plus tpe. §. plus. insti. de act. & l. eum qui. alias incipit Iabolenus. in
12 fi. ff. de an. lega. † q̄ dies est pars summe. l. j. §. diem. ff. de eden. & ex hac gl. sequit̄ ꝫm Moder. señ. hic. ꝙ lꝫ creditor sortis et vsurarum preteritarū non cogatur etiā in vsuris particularē solutionē recipere. vt. l. tutor. §. lucius. ff. de vsur. tñ respectu vsurarum futurarum cogitur recipere particularem solutionē: per rationē glo. hic: qd̄ est bene notabile ad materiā. d. l. qdā existimauerunt. ¶ Quarto & vltimo dicit Pau. de ca. mirādū esse de ista glo. cū qua doc. cōiter transeunt: q̄ dicit ꝙ debitor ab initio possit soluere vsuras ꝓ futuro tpe: q̄ nihil interest creditoris: nā ꝫm Pau. de ca. videt̄ ꝙ imo intersit creditoris: q̄ recipiēdo videt̄ facere pactum de non petendo, sortē durāte illo tempore pro quo recipit vsuras. l. qui in futurū. in prin. ff. de pac. Et hoc
22 facere nō tenet̄ † q̄ creditor pōt petere sortem, q̄uis debitor velit soluere vsuras. l. fi. §. fi. ad fi. C. de iure do. impe. sed rñde ꝫm do. Alex. & Are. & bene qd̄ ista qd̄ glo. intelligitur ꝫm terminos qōnis precedentis: qñ actū fuit ꝙ pecunie retinerentur vsq̄ꝫ ad annū: nec ante possent per creditorem peti: & sic lꝫ creditor non recepisset vsuras futuras, nō tñ potuisset ante annū petere sortem: & per ista remanet bñ enucleata ista scd̄a qd̄ glo. seq. ¶ In quarta parte gl. ibi: q̄ magis alienare q̄ꝫ obligare vr̄. ista ratio gl. nō est bona ꝫm Imo. & do. Alex. q̄ dato qd̄ esset q̄dā alienatio: per hoc nō sequit̄ incōueniens, quin debitor potuerit facere pactū de non luendo rē suā in perpetuū: cum debitori sit licitū alienare, & de re sua disponere: vt vult tex. in. l. in re mandata. ff. mā. & in. l. nō vsq̄ꝫ adeo. ff. si a pa. qs fue. ma. q̄ quisq̄ꝫ in re sua est moderator & arbiter etiā in abutendo. l. lꝫ & si lege. §. cōsuluit. in ver. cū re sua se abuti putāt ff. de pe. here. lꝫ intersit reipublice ne qs re sua male vtatur. §. pe. insti. de his q sunt sui vel alie. iur. & l. j. ff. eo. sed tu aduerte ꝙ alia fuit intētio gl. quā dicāt Imol. & do. Alex. put etiā aduertit Are. nā gl. vult: ꝙ ideo nō vꝫ pactū, q̄ magis alienare q̄ꝫ obligare videt̄: si ergo vr̄ alienare, ergo est ꝯ naturā & substātiā pignoris: q̄ per pignus nō fit alienatio vt. l. Paul. ff. de pig. Itē si per tale pactū videret̄ pignus alienatū: & sic efficeretur irreuocabiliter creditoris. non posset cōsistere pignus ī re q̄ sit irreuocabiliter creditoris. l. neq̄ꝫ pignus. ff. de reg. iu. l. ex sextāte. §. latinus. & ibi Bar. ff. de excep. rei iudi. & plene declarat Bar. ī. l. j. ad fi. ff. de leg. j. & sic gl. voluit per hoc cōcludere: qd̄ tale pactum nō valeat: & hoc etiam sensit inferius ipsemet do. Alex. dū dicit ꝙ ista adinuicem repugnant, ꝙ eodē tempore res mihi sit pignorata & cōstituatur mea. l. si rem alienam bona fide. cū simi. ff. de pig. actio. Ideo pactum non valet. ¶ Secundo contra istam rationem glo. facit ꝫm Rapha. cū q̄ si tale pactū esset potius alienatio quā obligatio: vt dicit gloss. ergo deberet valere vt alienatio: q̄ videtur fundus pro pecunia mutuata vēdi: q̄uis mutuum simuletur: vt. l. si ex pretio. C. si cer. peta.

cer.pe.⁊ toto tit. plus valere qđ agit̃ quã qđ simulate cõcipitur: sed an istud sit verũ dicam.j.plene ⁊ tenebo cõtrariũ: qđ imo sit pignus ⁊ nõ venditio. Itẽ dũ ista gl. allegat text. in.§. locatiões in aut̃. de alie. ⁊ empby. est corrupta et dz allegare.§. alienatio nis. in aut̃. de nõ alienã. ¶ Tertio inquãtũ gl. in ista parte con
23 cludit† qđ si dedi tibi fundũ in pignus pro centũ mutuatis, cũ hoc qđ fructus fundi loco vsurarũ ad te pertineãt, ⁊ mihi nũq̃ liceat eũ luere: ⁊ sic qđ mihi nũq̃ liceat pignus liberare: qđ tale pactũ non vz: et sic non vz pactum factũ in datione pignoris vt nunq̃ liceat pignus reluere: ⁊ cum ista cõclusione gl. transeunt Bar. ⁊ cõmuniter doct. hic. Et pro ea allegat gl. notabilem in.l. fi. C. de pac. pigno. q̃ fortius tenet, nõ valere pactũ ꝙ non liceat debitori luere pignus ante.xxx. annos. et illam gl. etiã sequitur Ang. hic. ⁊ est bene notãda: ⁊ forte qđ isto modo etiã posset intelligi gl. nostra, dũ dicit in perpetuũ nõ luere: vt illud in perpetuum intelligat̃ pro.xxx. annis. vt insti. de perpe. ⁊ tẽp. act. in pn. ⁊ gl. no. in.l.j.ff. ꝓ socio. ⁊ hoc modo intelligẽdo gl. nostra notabilior redderet̃: tñ doc. intelligũt istã gl. in perpetuũ, indefinite, ⁊ sic nullo vnq̃ tpe. Sed forte illud ꝙ tenui ꝯtra doc. est verius, qꝛ gl. in.l. fi. C. de pac. pigno. que exp̃sse loquitur de tẽpore.xxx. anno. allegat eundẽ tex. in.§. locationes. in antentico. de alie. et
24 emphy. quẽ tex. etiã allegat gl. hic. ⁊ ille.§. est ibi. in.iij. col.† Et vult qđ locationes rerũ ecclesiasticarũ valeant nisi trãscendant xxx. annos: ergo gl. hic etiã allegãdo illũ.§. locatiões. intellexit in perpetuũ pro.xx. annis. ⁊ hoc vr̃ verius. Et per illã gl. in.d.l. fi. C. de pact. pig. alibi tz notabiliter Bal. in. c.j. in.j. colũ. de feu. da. in vicẽ.l. cõmissorie. in feud. qđ si pignoro tibi istũ fundũ pro centũ, cũ pacto qđ si nõ luero.j. mẽsem, qđ nũq̃ amplius possim luere: tale pactũ nõ vz: qꝛ est pactũ le. cõmissorie qđ est in pignoribus a iure reprobatũ, lz nõ dicat̃ qđ dominiũ sit apud creditorẽ: ita ibi dicit Bal. Itẽ etiã in q̃one glo. nostre, istud pactũ vr̃ appositũ in fraudẽ.l. commissorie, ꝓm Imo. hic per.d.l. fi. cũ ibi no. C. de pac. pig. ⁊ istud etiã est de mẽte Bar. hic: dum se remit
25 tit ad.d.l. fi. vbi plene ponit̃: proprie† tamẽ pactũ legis cõmissorie dicit̃, qñ a principio agitur qđ si quãtitas mutuata, nõ fuerit certo tpe soluta, qđ creditor habeat in solutũ rem pignoratam: et sic ꝑpter morã debitoris in nõ soluẽdo. vt.l.j. ⁊.l. fi. C. de pact. pig. ⁊ tale pactũ in pignoribus est reprobatum: qꝛ censetur appositum in fraudẽ vsurarũ: sed in q̃one gl. pactũ fuit a principio factũ ꝙ nunq̃ liceat pignus luere: ⁊ sic cũ nunq̃ potuerit luere, nunq̃ debitor potuit esse in mora: tñ ꝓm Pau. de cast. lz non sit proprie pactũ.l. commissorie: tamẽ habet similitudinem cũ eo: ideo nõ valet: imo fortius tenet Aret. quod si pactũ.l. commissorie videtur durũ ⁊ asperum legi, quod debitor amittat dominiũ pignoris eo qꝛ cessauit aliquo tpe soluere: vt dicit text. in.d.l. fi. C. de pac. pig. quãto durius ⁊ asperius debet videri, qđ dñiũ pignoris in effectu vsq̃ a principio per tale pactũ amittatur:
26 hoc nõ videtur mihi rationabile: † presertim cum mutuum cõmuniter sit multominus q̃ valeat res pignorata. vt.l. creditor qui non idoneum pignus.ff. si cer. pe. ¶ Et si tu diceres prout cõtra Are. dicũt Moder. se. qđ verisimiliter debitor nõ pignoraret rẽ pro multo minori quãtitate q̃ valeat: qñ ab initio facit tale pactũ: per qđ scit se amplius luere nõ posse: cum censeatur perpetua alienatio: vt hic in glo. sicut ecõtra quãdo debitor pignorat pro maiori summa q̃ valeat: tũc qꝛ nõ est spes reluitiõis censetur alienata: ⁊ esse in dominio creditoris: vt est tex. no. in.l. qui habebat. ⁊ ibi Bar.ff. de lega. iij. dixi in.l. si res obligata.ff. de leg.j. ⁊ latius in.l. manumissiões.ff. de iusti. ⁊ iur. Ad hoc rñdeo: ꝙ debitor ꝑpter indigẽtiã pecunie quã mutuo petit: pati[t]̃ ab initio apponi tale pactũ in re pignorata: ⁊ omne aliud ꝙ placet creditori, vt habeat pecuniã mutuo: qꝛ sperat qđ in futurũ nõ ob. tali pacto creditor patietur redimi pignus soluta pecunia cũ omnib⁹ vsuris: vel sperat ꝙ ipsemet creditor aliqñ in futurũ debeat petere pecuniã mutuatam, ⁊ restituere pignus: vel sperat ꝙ in futurũ creditor debeat sibi facere pactũ ꝯ̃riũ de petendo ⁊ luendo pignus, qđ pactũ quãtũcũq̃ nudũ sufficeret ad replicandũ cõtra ꝑcedens pactũ: per.l. si vnus.§. pactus ne peteret.ff. de pac. nã ꝙ miseri cupiunt illud facile credũt: vt inquit Seneca: ⁊ docet quotidiana rerũ experiẽtia que est rerũ magistra. c. cũ sit. in prin. de elec. in.vj. sicut qñ debitor q indiget pecunia, facit instrumẽtũ receptiõis pecunie sub spe future numerationis: ⁊ qꝛ plerũq̃ fallit̃, lex ei concessit exceptionẽ nõ numerate pecunie cõtra talẽ confessionẽ lz instrumẽtalẽ: vt toto titulo. C. de nõ nume. pec. ⁊ insti. de lite. obli. ¶ Ultimo Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. tenẽt ꝙ in terminis gl. nostre vere sit celebratus ꝯtus venditionis, sub simulato contractu pignoris: qđ indicat pactũ de nunq̃ redimẽdo qđ est propriũ venditioni, ⁊ ꝯ̃riũ pignori: cũ limitatiõe de qua hic ꝑ eos: sed istud reprobãt do. Alex. ⁊ Are. ⁊ bene: qđ ex quo dedit in pignus, vt dicit gl. nullo modo pignus põt cõuenire vẽditioni ꝑprie sumpte: et sic verborũ significatio

repugnat qđ sit venditio. Secũdo ⁊ fortius vltra eos: ex quo in pacto fuit expresse dictũ, qđ creditor fructus rei pignorate loco vsurarũ caperet, certũ est per hoc qđ noluerunt facere cõtractũ vẽditionis, in quo fructus capiunt̃ iure dñij vel quasi: et nõ loco vsurarũ, put fit in mutuo et in pignore. ¶ Conclude ergo qđ in q̃one gl. fuit pignus put clare sonant verba cõtractus: ⁊ nõ venditio. Et cũ tale pactũ de nunq̃ reluendo sit contra naturam ⁊
27 substantiã contractus pignoris.§. itẽ seruiana. insti. de act.† qꝛ de substãtia pignoris est qđ soluta pecunia debita, pignus restituatur.l. itẽ liberatur pignus.ff. quib. mo. pignus vel hypo. sol. ergo est nullũ vt est tex. in.l. cũ precario.ff. de precario. declarando vt notabiliter per Bar. in.l. vbi ita donatur.ff. de dona. cau. mor. Et sic cõclude ꝙ tale pactũ sit nullũ: vel qꝛ sit cõtra substãtiam cõtractus pignoris: vel qꝛ censeatur factũ in fraudẽ.l. cõmissorie: per ea q̃ superius dicta sunt. Et sic tene qđ vera sit determinatio gl. quicquid teneant Mod. se. hic: qui tenent cõtra istã gl. cõiter approbatã: qđ tale pactũ valeat: nec est verũ illud qđ volunt do. Pe. de bexu. ⁊ Mod. señ. hic: qđ cũ tale pactũ sit contra substantiã cõtractus pignoris, illud transformat in aliã speciẽ: ⁊ sic facit illud pignus esse venditionẽ.l.j.§. si quis seruũ.ff. depositi. ⁊.l. naturalis.§. fin. ⁊.l. insulam.ff. de prescrip. verb. qꝛ illud ꝓcedit qñ ad illã aliam speciẽ contractus possunt verba aliquo modo adaptari: vt est in donatione causa mor. ⁊ in dona
28 tione inter viuos.† Nam si quis donat cã mor. hoc pacto ꝙ nõ possit reuocare: istud est cõtra substantiam donatiõis cã mortis: certe trãsformat̃ vt sit donatio inter viuos: qꝛ verba possunt aliquo modo adaptari. text. est in.l. vbi ita donat̃.ff. de dona. cã mortis: sed qñ nõ possunt adaptari, vt est hic nomẽ pignoris, ꝙ nullo modo adaptat̃ vẽditioni: tũc pactũ ꝙ apponit̃ cõtra substantiã pignoris nõ facit trãsire in speciẽ vẽditionis, sed est nullum.d.l. cum precario. ⁊ declarat Barto. in.d.l. vbi ita donatur. ¶ In quinta ⁊ sic in vltima parte gl. in fi. ibi: vr̃ distinguere an possit alij eque hñ mutuare vel nõ. Jac. de are. Imo. ⁊.d. alex. dicunt ⁊ hñ ꝙ ista distinctio nõ fit in.ll. hic allegatis ꝑ gl. Sed hñ distinguit̃ cui⁹ fauore sit adiecta dilatio, an creditoris an debitoris: put etiã distinguit tex. i.l. si ita relictũ.§. pegasus.ff. de le. ij. vnde ꝑ distinctione gl. melius facit.l. diẽ functo. cũ glo. in ver. eodẽ tpe.ff. de offi. asses. ⁊.l. sed addes.§. pe. cũ glo. si ff loca. vbi assessor qui potuit alteri locare opas suas, ⁊ nõ fecit, sibi imputet vt nõ possit petere salariũ ab heredib⁹ potestatis mortui: lz ibi ꝑpter casum fortuitũ mortis, non põt assessor stare cũ pretore mortuo: ⁊ sic ibi non põt imputari culpa debentis salarium, si non prestat officiũ assessor: qđ prestare non potest: vnde tunc equum est, ꝙ si cum alio potuit se locare vel operas suas: qđ nõ debeat habere salariũ conuentũ ab heredib⁹ pretoris mortui: sed hoc est imputandum debitori si nõ seruat promissa: et si ipse nõ eget pecunia dz mutuare alteri eque idoneo sub vsuris quẽ reperit. Itẽ pro distin. glo. videtur facere tex. in.l. qui autem.§. sed ⁊ si quis.ff. de consti. pecu. ibi vel vt aliam personam nõ mi
29 nus idoneam fideiubentẽ prestet.† Communiter tenet̃ contra istã distin. gl. qđ lz debitor exhibeat creditori aliũ eque idoneũ, qui sit paratus recipere mutuo sub eisdẽ vsuris pro toto tpe: tñ non dz esse in potestate debitoris discedere a cõtractu limitato, ⁊ soluere aliter quã ꝙ cõuentũ fuerit.l.v.§.j.ff. si cer. pe. ⁊.l. sicut. C. de actio. ⁊ obliga. qꝛ ista est obligatio rẽ dari, et est ꝓcisa: ⁊ sic regulariter aliud pro alio solui nõ potest.l. vbi aũt nõ apparet. §. fi. s. eo. ⁊.d.l. ij.§.j.ff. si cer. peta. Itẽ nõ cogitur creditor mutare obligationẽ: ⁊ accipere alium debitorẽ quantũcunq̃ magis idoneũ: vt est tex. notabilis in.l. si mandato.§.j.ff. mandati. ibi at si nolit creditor obligationem mutare. ⁊.l. si stichum.§. fi.
30 ff. de noua.† Itẽ cõtractus mutui est contractus nominatus, ergo etiã re integra non est locus penitentie.l.j. et.ij. C. quãdo lic. ab emp. di. ⁊.l. ab emptiõe.ff. de pac. Alias sequeretur si vera esset distinctio gl. qđ si vendidisses mihi domũ ꝓ mille ducatis soluendis hinc ad annũ, et ego post mensem dicerem nolo eam emisse, qꝛ hic est vnus eque idoneus qui vult pro eodem pretio emere, qđ esset licita penitẽtia: qđ tñ est falsum ꝑ iura preallegata: ⁊ sic per predicta conclude contra istã glo. qđ debitor qui accepit pecuniam sub vsuris ad certũ tempus: non põt ante tempus se liberare nisi soluat vsuras totius futuri temporis: etiaz si exhibeat creditori aliũ eque idoneũ q sit parat⁹ recipere mutuo sub eisdẽ vsuris ꝑ toto tpe. ¶ Limitat mirabiliter Bar. in l. qui pecuniã.ff. si cer. pe. post Jac. bu. ibi: vt predicta conclusio procedat in vsuris ꝓmissis per stipulationẽ q̃ est necessaria qñ
31 pecunia est mutuata.l. q̃uis. C. de vsur. † sed in frumento vino oleo ⁊ similibus in qbus vsure debent̃ pacto nudo.l. frumẽti. C. de vsuris. tũc qꝛ habita relatione contractus mutui ad pactum nudum de soluẽdis vsuris, resultat cõtractus innominatus, do vt des: vt no. in.l. in bonefidei. C. de pac. Ideo tũc locus esset penitentie: soluto interesse: qđ potest esse multomin⁹ q̃ sint vsure

l.si pecuniā. in prin.ff.de cōdi.ob causam. Et tunc liberaret de-
bitor soluēdo vsuras p̄teriti tēporis,⁊ offerēs aliū eque idoneū
volentē recipere ꝓ futuro tēpore sub eisdē vsuris:q꞉ tūc cessat
interesse creditoris,⁊ cū ista limitatiōe tz Io.de imo.h:⁊ videt
32 etiam trāsire Are.⁊ Mod.señ.hic. ¶ † Cōfirmo q꞉ in ꝯctibus
innoiatis non tenet quis precise dare, ꝓut tenetur in ꝯctibus
noiatis imo soluēdo interesse liberat.l.naturalis. §.j.ff. de pre-
scrip.verb.⁊ declarat Bar.assignās ratiōnē diuersitatis in.l.sti
pulationes non diuidunt.in.x.opposi.s̄.eo.sed Bar. in ista limi
tatione male loquitur.q꞉ in ꝯctibus innoiatis bene est locus pe
nitentie ex parte creditoris adimplētis: sed nō ecōtra ex parte
debitoris cui fuit adimpletum vt no.gl.in.d.l.si pecuniā.in v̄bo
liceat penitere.⁊ ibi plenius Bar.⁊ ita impugnat ⁊ bene Raph.
fulg. in.d.l.q pecuniā.⁊ do.Alex.hic:ipsi tñ saluant limitatiōnē
Bart.qñ vinum vel frumentū nō fuit actualiter mutuatum,sed
solū conuentum de mutuando:⁊ sic mutuans nondū adimple-
uerat. Sed certe ista eorū saluatio nō est ad propositū: ꝓut etiā
aduertunt Mod.se.hic:q꞉ si essemus in casu in quo mutuās nō
impleſſet,⁊ sic nondū mutuasset,certe possetꝫ futurū debitorē pe
nitere etiā nō dādo aliū eque idoneū:q꞉ tūc in potestate sua est
nō accipiēdo se nō astringere vt dicit text.in.d.l.q pecuniā.⁊ qd
ista saluatio non sit ad ꝓpositū:patet etiā vltra hoc euidēter:q꞉
in ista qōne dubitat,an debitor possit se liberare dādo aliū eque
idoneū ergo de necessitate sequit mutuū iam esse secutū:⁊ sic qd
33 mutuās ꝓ parte sua impleuerat. ¶ † Circa qōnem p̄ncipalem
gl.qñ qs promisit soluere ad tp̄s an et qñ possit ante soluere di-
stingue melius vt ꝑ Bar.hic cū quo aliꝫ trāseunt. Et eius distin
ctionē formaliter refert Io.de imo.⁊ in effectu Pau. de cas.⁊ lz
aliꝫ nihil addāt ad istam docrinā Bart.que est bona ⁊ plena.tu
adde primo inquātū Bar.in tertio mēbro distinctionis Dy.di
cit ꝙ in dubio tp̄s censet appositū fauore debitoris.allegat tex.
in.l.eū qui.als incipit Iabolenus.ff.de an.leg. q̄ hoc bene non
ꝓbat.dic ꝙ Dy.in dist.sua allegat de hoc tex.ad literam in.l.cū
tempus.ff.de reg.iur. ¶ Secūdo inquantum Bart. tenet ꝙ qñ
apponit dictio intra,vł ante,pōt debitor qñcunqꝫ soluere,nō ob
stante ꝙ tēpus videat appositū gratia vtriusqꝫ ꝓpter vsuras.
Adde idē esse si dicat in annū vel in mēsez:puta debitor ꝓmittit
in oēs nauigiꝫ dies ducentos: vt in.§.callimachꝰ.sequenti.⁊ ibi
glosella in v̄bo in oēs.exponit.i.intra oēs:⁊ sic vult ꝙ ista duo
equipolleāt:promitto in dies vel intra dies:⁊ isto secūdo modo
pōt ante soluere.vt hic ꝑ Bar.ergo etiā in primo casu qñ ꝓmit
tit in dies.⁊ ibi Are.in primo no.ad hoc no.illū text.pro exten-
34 sione doctrine Bar.hic. Sz vt ibi dicūt Mod.senē.† ⁊ melius,
hoc vr̄ dubiū cū dictio in,sit iūcta accusatiuo:ergo dz significa-
re tp̄s perfectū ſm Bar.⁊ doct.in.l.si cui leget.in prin.ff.de leg.
j.⁊ text.ibi ꝓcedit qñ dr̄ in oēs dies ducētū,cū videat ꝓmittere
in oi die illoꝝ ducētū:secꝰ si simpliciter dicat in dies.cc. ¶ Ter-
tio aduerte inquātum Bar.tz ꝙ distinctio Dy.que fit in tpe,nō
ꝓcedit in loco in quo indistincte habet rō vtriusqꝫ:siue locꝰ fue
rit positus ꝓ stipulatore siue ꝓ reo:ꝑ.l.ij.⁊.l.qd si ephesi.ff.de eo
qd cer.lo.nā in ꝯꝛꝫ facit trita reg.ꝙ bonū est argumētū de tpe
ad locū:⁊ ecōtra.l.vinū.⁊ ibi Bar.no.ff.si cer.pe.⁊.l.fi.vbi etiam
Bart.no.ff.de cōdic.triti. Itē bona est argumētatio de distātia
tpis ad distātiā loci.c.j.de plus peti.ſm Hemi.i.c.j.in.iiij.col.de
cōfes.in.vj.nec Bart.hic assignat rōnē diuersitatis:ꝗuis dicat
35 aliud esse. ¶ † Extra gl.Bar.i fi.vltimo q̄rit,qñ fuit actū ꝙ cre-
ditor fructus p̄diꝫ pignorati haberet ꝓ vsuris,et debitor soluit
ante fructus collectos,dū adhuc pēdēt in fundo:putat Bar.de
bere fieri diuisionē fructuū ꝓ rata tpis:ſm formā.l.diuortio.in
prin.⁊.l.de diuisiōe.ff.sol.mat. Istud dictū dicit Raph.cu.in fi.
esse multū notādū ꝓ vēditionibꝰ q̄ tota die fiūt, cū pacto de re-
trouēdēdo:si vēdidi tibi fundū cū pacto ꝙ sis mihi obligatꝰ ad
retrouendēdū intra.xx.annos ꝓ eodē pretio,⁊ venio ad redimē-
dum:qñ fundus est plenus fructibꝰ:⁊ sic fructus sunt pendētes
in fundo,ꝙ tales fructus debēt diuidi inter te ⁊ me ꝓ rata tpis,
ſm formā.d.l.diuortio.⁊.d.l.de diuisiōe.⁊ ita dicit Rapha.nota
biliter limitari tex.i.l.ij.C.de pac.iter emp.⁊ vē.vbi est tex.prin.
36 † in materia:qd qñ factū est pactū de retrouendēdo fundū,ea q̄
sunt percepta ex dicto fundo post oblationē factā,debēt resti-
tui volēti retroemere:qd bñ no. Istā.q.ēt tāgit Raph.cu.i.d.l.
diuortio.in p̄n.in.vj.col.ad fi.⁊ nō decidit:sz inter alia dicit esse
absurdū ꝙ vēditor debeat venire ad redimēdū tpe fructuū per-
cipiēdorū.d.alex.dicit ꝙ nō meminit istā.q.esse tactā ꝑ aliū ꝗꝫ ꝑ
Raph.cu.⁊ dicit ꝙ lz decisio Raph.cu.videat sapere aliqualē
eqtatē:tñ nō putat eā esse verā. Mouet vrgēti fundamēto:ꝙ in
casu isto attēdi nō possit.d.l.diuortio.eo q꞉ ibi etiā fructꝰ iā per-
cepti in p̄teritū veniūt diuidēdi ꝓ rata tpis:vt ibi.⁊.l.si ante.⁊.l.
37 fructus.e.ti.sol.mat.† Et tñ emptor q tenet ad retrouēdēdū ex
pacto lucrat oēs fructus quos in preteritū percepit, nisi fuisset
in mora retrouēdēdi:q꞉ solū tenet reddere fructus quos perce
pit post:vt ꝓbat in.d.l.ij.C.de pact.inter emp.⁊ vē.⁊ clare tz gl.
in.c.illo vos.in verbo fructus.de pig.⁊ in.c.cōquestus.de vsur.
ergo apparet ꝙ diuisio q̄ fit in.d.l.diuortio.⁊ in.d.l.de diuisiōe.
nō hz locū in casu presenti. Et ratio diuersitatis est ſm eū:q꞉ in
casu.d.l.diuortio.fructus dotis debēt esse mariti pro oneribus
supportādis.l.pro oneribus.C.de iure do. Nimirū si ibi fit diui
sio pro rata tēporis ⁊ oneris. Et similiter in qōne fi.Bar.hic:cū
vsure debeant in recōpensationē cessatiōis,q̄ fit in soluēda sor-
te.l.lecta.in ver.sed cū sortis.s̄.si cer.pe. Idem dz esse in fructi-
bus rei pignorate,qñ est actū qd fructus loco vsurarū spectent
ad creditorē. Sed in qōne predicta fructus spectāt ad primum
emptorē iure dñiꝫ:vnde nō dz attēdi ꝓ quāta parte tpis fuerit
dñs.l.herēnius in.j.alias incipit.l.fructus.ff.de vsur.⁊.d.l.ij.C.
de pact.inter emp.⁊ vendi. Ista qd si eueniret in facto esset pro
amico. ¶ Unde aduerte ꝙ tenēdo decisionē Raph.cu.que est
equa:prout etiā ipse do.Alexan.fatetur.adde qd idē tenet ipse
Raph.cu.in.l.fi.ff.de iur.fis.de quo nec do.Alexā.nec aliꝫ faciūt
38 mentionē.† vbi dicit ꝙ si quis vendat cū pacto qd quāprimum
offerat pretiū retrouendat:⁊ offert pretiū tpe messium vel vin-
demiarum,videt ꝙ fructus debeāt esse sui:per.d.l.ij.C.de pact.
inter emp.⁊ vēdi.nā emptio videt esse perfecta cū stat ꝑ empto
rē:equitas tñ bonefidei dictat ꝓ rata anni fructus diuidi.arg.
d.l.diuortio.q꞉ fit ex necessitate ista retrouenditio:sicut ⁊ ibi re-
stitutio dotis.allegat etiā ad hoc.l.sed ⁊ si ideo.in ver.cū em̄.ff.
solu.ma.⁊.l.hmōi.§.qui seruū.ff.de leg.j.q̄ duo iura vident parū
facere.ꝓ ista opi.Raph.bene facit ſm Moder.senē.illud qd tz
Bar.in.d.l.diuortio.in pe.colū.ad fi.vbi dicit esse aliud in dote
⁊ aliud in vēditione:vt.l.iulianus.§.si fructibꝰ.ff.de act.emp.q꞉
venditio fit ex volūtate,⁊ restitutio dotis fit ex necessitate:ergo
clare sentit Bar.ꝙ si venditio fieret ex necessitate,prout in casu
p̄senti,qd idē esset qd in dote:⁊ sic qd ibi seruaret diuisio q̄ fit in
dote.in.d.l.diuortio. ¶ Adde etiā vltra scribentes ꝓ decisione
Raph.cu.facere illud qd signāter tz Bar.in repe.l.si cōstāte.in
39 prin.ff.sol.mat.in.v.q.tertie partis prin.† vbi signāter tenet:qd
qñ fit restitutio dotis cōstante matrimonio:eo q꞉ maritus ver-
git ad inopiam.vt.l.vbi adhuc.C.de iure doti.tunc non dz fieri
diuisio fructuū.d.l.diuortio.sed oēs fructus extantes debēt re-
stitui mulieri,cōsumpti nō. Et monetur Bart.tali ratiōe:nā qñ
fit repetitio dotis in totū,vt sit penes vxorē,⁊ ea vtatur vt domi
na rei sue,ꝙ est qñ matrimoniū dissoluitur morte:vel aliter:tūc
sibi fit restitutio fructuū qui spectāt ad eā pro rata tēporis:qui
bus pōt vti vt de re sua ſm diuisionē que traditur in.d.l.diuor-
tio.sed qñ restituitur dos:q꞉ maritus vergit ad inopiā, vt mu-
lier fructus in cām matrimoniꝫ expendat:tūc oēs fructus extā-
tes qui sunt in cām matrimoniꝫ expendendi sunt mulieri resti-
tuendi. Sed in casu nostro sumus in casu primo Bar.vbi retro
uenditio dz fieri vt res sit penes eū,⁊ ea vtatur vt dñs:ergo tūc
restitutio fructuū dz fieri ſm diuisionē que tradit in.d.l.diuor-
tio.tenēdo istā opi.Raph.cu.pōt r̄ñderi ad fundamētū.d.alex.
licet multū vrgeat,qd diuersitas quā assignat do.Alex.inter.d.
l.diuortio.et casum nostrū,procedit quo ad fructus iam perce-
ptos:sed iste nō est casus noster:nos loquimur in fructibꝰ pen-
dentibus,in quibus est equū ꝙ fiat diuisio pro rata tēporis,ſm
iura preallegata.cū ista retrouenditio ita fiat ex necessitate si-
cut ibi restitutio dotis:ſm Bar.in.d.l.diuortio.in princi.in pe.
col.quem.s̄.retuli.et istam partem sequor q꞉ est equior ⁊ tutior.

2 ☞ Merces empte,ex pecunia mutuata,non censentur tacite
hypothecate creditori mutuanti,nisi hoc sit expressum.
3 In generali obligatione mercium,veniunt tantum presentes:
et non future.
4 In generali obligatione bonorum veniunt etiam futura.
5 Legando omne argentum,non venit argentum venale.
6 Ex narratione facti in iure posita,non est licitū arguere ad de-
cisionem iuris vel causarum.
7 An qui promisit ire de vno loco ad alium intra certum tēpus,
satisfacit promissioni, si incipiat intra terminum proficisci:licet
iter in termino non compleuerit.
8 An conductor excusetur a periculo:propter nuntium missum
a locatore,vt postea reducat equum.
9 Deputatus simpliciter ad solutionem recipiendam,non potest
terminū solutionis prorogare:nisi habeat arbitrium recipien-
di quocūqꝫ tempore ⁊ loco.nu.14.⁊.16.
10 Forma mandati est diligenter obseruanda.
11 Nuntius missus a iudice ad aliquem citandum,non potest ter-
minum comparitionis prorogare.
12 Procurator in rem suam potest prorogare terminum solutio-
nis:⁊ sibi preiudicare.
13 Tutores ⁊ similes:prepositi vniuersali administrationi,dicun-
tur habere mandatum generale cum libera.
15. Nuntio speciali pōt concedi libera sicut procuratori generali.

Si statutum

17 Si statutum dat arbitrium potestati super criminibus puniē-
dis, non potest potestas virtute huius arbitrij prorogare tem-
pus instantie prefixum a statuto, in causis criminalibus.
18 Causa assumitur pro iure in iudicium deducto.

1 **Callimachus.** † Nūcius missus ad solutionē recipiēdā certo loco & tēpore, nō potest terminū ꝓrogare, nec locū immutare: nisi sibi datū sit arbitrium recipiēdi quocūq; tpe & quouis loco. Item casus naufragij post morā debitoris cōtingēs ptinet ad debitorē: vnde q nō nauigauit debito tpe quo ꝓmisit, postea nauigat suo periculo: & ex tūc pecunia nautica, traijciēda p mare est ei⁹ periculo, & nō creditoris. h.d. tot⁹ iste. §. qui est longus in recitatione thematis: nec ꝓpterea est magni effect⁹ ſm Dy. & Imo. sed vt infra videbimus erit in effectu & in substantia tex. vtilis & notabilis ad multa: & dicit Pau. de ca. qd nō est in toto volumine ff. tex. q ponat ita longū thema: & habeat min⁹ de substātia: & qñ in scholis publicabat qd disputāda q̄ habebat longum thema, dicebat Dy. qd erat magis lōgus q̄ iste. §. callimach⁹. prout Bart. post Cy. & alij referunt. ¶ Diuidit in quatuor ptes princ. In prima ponit tota forma quentionis in stipulationē deducte inter huū mutuantē & callimachū recipientē. In scda narrat factū contingens post obligationē, ex quo elicit questio cū rōne dubitandi ad vtrāq; ptē. In tertia ponit breuis rñsio Sceuole. In quarta & vltima repetit decisio, vt addat rō decidendi, & postea limitet. scda est ibi: sed cū ante idus. tertia ibi: rñdi scdm ea que proponunt. quarta & vltima est ibi: itē quero. Et quia tex. videt aliqualiter intricatus & obscurus. Pau. de ca. ponit diuisionē & declarationē quā de verbo ad verbū transcribit do. Alexā. sibi ascribēs. ¶ Tu aūt aduerte: qd maior obscuritas huius tex. est ibi: cōuenitq; inter eos: nā ſm gl. hic in verbo cōuenit. & cōiter scribentes: ista scda conuētio fuit apposita incōtinēti: & per eam restringit prima conuentio. & sic prim⁹ terminus. cc. dierū. Et restringit ad tps añ idus Septembris: & sic maior termin⁹ primo statutus, restringit ad breuiorē. Pau. de ca. hic tz qd imo scda cōuētio sit facta ex interuallo: q2 cōtrariat pme: vnde non est verisimile qd incōtinēti fuerit. l. nō ad ea. & l. qd traditū. ff. de cōdi. & demon. nā in prima fuit actū qd pecunia mutuata in ciuitate Beryto, restitueret in ciuitate Britēsi intra. cc. dies: postea scdo fuit actum, qd si debitor potius vellet illam pecuniā quertere in merces emēdas in ciuitate Britēsi & eas cōducere Berytū: & ibi restituere pecuniam qd hoc facere posset dūmodo intra breui⁹ tps. s. intra idus Septēbris: tunc proximas dūmodo tunc emeret merces & oneraret nauē in ciuitate Britēsi: & inde recederet eundo versus Berytū: & si hoc non faceret statim post id⁹ pecuniam redderet in ciuitate Britensi: refert & simpliciter sequit. d. Alex. tñ cōgruētius vr: prout etiam dicit Are. qd scda cōuentio fuerit facta incōtinēti: ꝓpter stipulationē in fine simpliciter appositā. In quā omnia superius conuenta simpliciter deducunt: hoc etiā ostēdit tex. copulatiue ꝓcedēs ibi quenitq;. ¶ Ego aūt intelligo literā plane qd scda cōuentio fuerit, qd cū callimach⁹ Britensium peruenisset intra idus Septembris ꝓximas: alijs mercib⁹ ibi emptis vltra emptas Beryto i nauim missis ipe nauigaret in Syriam, versus Berytum: & hoc faciēdo haberet. cc. dies ad nauigandū periculo creditoris: & ad soluendū Beryto, scdm primā cōuentionē: & sic tunc primus terminus nauigationis. cc. dierum remanet firmus: nec fuit recessum a primo pacto prout gl. & cōiter doc. intelligunt. Sed bene ei fuit additū hoc, qd alias si intra dictas idus Septēbris nō emisset merces, nec nauigasset ex Britensio: tūc in Britensio statim vniuersam pecuniā restitueret quasi pfecto nauigio. ¶ Scdo aduerte: qd tex. videt in se cōtinere vnam cōtradictionē in facto ad quā scribentes non aduertunt in versi. sed cum ante. vbi primo dicit qd añ idus suprascriptas, ſm conuētionē merces in nauem posuerat, postea paulopost in versi. qsitū. dicit qd callimachus merces in nauem posuit eo tēpore quo iam pecuniā Britēsio reddere debebat: ergo post idus Septēbris: sed ista sunt contraria & simul stare nō possunt: qd posuerit ante id⁹ & sic in termino. itē qd posuerit post idus, & sic post terminū. Glossella parua hic in verbo eo tpe sentiēs vt puto hanc difficultatem, dicit: nec aliud posset dici qd cū post idus nauigare cepisset: videbat ēt post idus merces in nauim posuisse: licet reuera añ posuerit. ¶ Forma casum plenū sic. Stichus seruus seij dñi: qui dñs etiā infra vocatur lucius titius, & sic erat trinomius: vt. l. caius. ff. de pig. actio. Erat seruus notarius, habēs seruum herotem vicarium sub se, & erat prepositus pecunijs senerādis mutuauit Callimacho pecuniā nauticam: & sic periculo ipsi⁹ fenerātis: in qua creditor suscipit in se periculum maris, vsq; quo nauis ad locū destinatum salua peruenerit: & ꝓpter hoc licitum erat maiores vsuras, & sic cētesimas stipulari: que in anno equant sorti. l. j. & per totū. C. de nau. feno. iuncta. l. eos. §. in traiectitijs, C. de vsu. Est etiā pecunia q̄ dicit quasi nautica, qñ etiā merces comparate ex ipsa pecunia deferende per nauigiū & sic p mare, periculo creditoris habent: vt. l. j. & l. periculi. ff. de nau. feno. & facit qd habet in. l. feneratoꝝ. eo. ti. Et talem pecuniam mutuo accepit Callimach⁹ in ciuitate Beryto, vsq; Britensium. s. nauigaturus: & illam ciuitatē Beryto appellat pulcherrimā, & legum nutricē. tex. in. §. hec autem tria. in proe. ff. nā ibi vigebat studiū generale, & multa literaꝝ peritia: & ꝓpterea impator fecit eā ciuitatē metropolitanā in. l. vnica. C. de metropo. Beryto. lib. xj. Et cōuētū fuit qd creditū esset periculo fenerātis in oēs dies ducētos nauigatiōis, ex Beryto Britēsiū, & a Britēsio in Berytū: cū hypotheca merciū in vtroq; loco emptarū & emendarū & intra illos. cc. dies debebat pecunia mutuata restitui: quenit ēt inter eos. qd cū Callimach⁹ Britensiū peruenisset: tūc intra idus Septembris ꝓximas: & sic intra dies. xiiij. Septembris, quasi circa medium mensis: vt no. glo. in. l. cum bissextus. ff. de ver. sig. & in data sexti: emeret alias merces in ciuitate Britēsi, & oneraret nauē: & inde recederet eūdo in Syriā versus Berytū: & hoc faciēdo haberet terminū. cc. dierū ad nauigandū periculo creditoris, ſm ꝓcedentē cōuentionē: & si hoc nō faceret, statim post idus Septēbris vniuersam pecuniā redderet in ciuitate Britēsi cuidā alij seruo heroti: q erat seruus vicarius missus cū debitore, qui habebat mādatū pecuniā recipiēdi, & Romā deferendi. Accidit qd Callimachus hñ emit alias merces in ciuitate Britēsi & in naui posuit intra id⁹: sed nauigare cepit post idus & sic post terminū: & sic eo tpe q̄ iā pecuniā in Britensio reddere debebat Rome perferēdā: & hoc fecit de consensu & voluntate dicti herotis serui. & in ea nauigatione nauis submersa est ex fortuna maris: tñ Callimach⁹ cum alijs personis euasit. Querit ad quē periculum ptineat: videbatur qd ad creditorē mutuātē ꝓpter quatuor. Primo q2 ista erat pecunia nautica, in qua creditor suscipit in se periculum maris, & sic nauigationis vt dixi. Scdo & fortius q2 interuenit exp̄ssus cōsensus herotis pserui, cui debebat solui: q cōsensit qd nauigaret post terminū: ex quo ergo ille cui debebat soluere psensit ꝓrogare terminū, non pōt dici debitorē cessasse in solutione: nec fuisse in mora. l. cū stipulat⁹ sim mihi a pculo. s. eo. ergo non dz teneri de isto casu fortuito naufragij: imo debet a debito liberari. Tertio quia psensus Herotis serui qui secū fuit missus, fuit forte cā vt post tps statutū nauigationi cū ipso huo enauigauerit versus ꝓuinciam Syriā: & sic cām dedit nauigationi: lz post terminū: & secutū est naufragiū, in quo merces ex pecunia mutuata cōparate perierūt: equū ergo videt qd saltē a pecunia mutuata liberet, ne addat afflictio afflicto: vt. l. diu⁹. & ibi gl. not. ff. de offi. presi. & tex. in. c. pe. de cleri. egro. Quarto q2 Callimach⁹ in tpe & sic ante idus Septēbris cepit satisfacere ꝓmissioni: quia merces alias in Britēsio emptas in naui collocauit: & licet post idus Septēbris ceperit nauigare: tñ ex quo nauigauit simul cū Herote seruo cū eo misso, q psensit huic nauigatiōi: videbat qd morā ꝓcedentē purgauerit: & sic teneri non debebat. Tamen iurisconsultus determinat ꝯrium qd istud periculū naufragij ad creditorē nō ptinet: sz qd Callimachus tenet reddere pecuniā dño Stichi: q2 fuit in mora & sic in culpa: ex quo non cepit nauigare in termino: put fuit actū: nā potuisset cōtingere qd si intra terminū nauigasset, in hoc periculū naufragij nō incidisset: nec aliquid profuit sibi expressus cōsensus herotis serui vicarij: ex quo non habebat mandatū nisi ad solutionē excipiendā, et nō quo ad prorogandū terminū: ex quo iam erat elapsus termin⁹ solutionis faciēde: nō potuit seruus per suū cōsensum adimere actionē semel dño suo acqsitā: nisi talis seruus habuisset mandatū recipiendi quocūq; loco & tpe. Nec obstat. d. l. cū stipulat⁹ sim mihi a proculo. s. eo. quia ibi prorogatio termini facta fuit a dño principali, & illa bene excusat a mora & culpa. Hic autē prorogatio fuit facta ab Herote seruo: qui non habebat mandatū ad prorogandū: iste est casus clarus & nitidus in hoc plixo & intricato. §. ¶ Primo pondera. tex. ibi: sub pignoribus & hypothecis mercib⁹ a Berito cōparatis: & glo. dicit mercib⁹. s. obli-
2 gatis. no. hz Are. & Moder. senē. hic: † qd merces ēpte ex pecunia mutuata nō cēsent tacite hypothecate creditori mutuāti, nisi hoc sit expressum: vt hic. Et ideo bona cautela est, quā dz obseruare qui mutuat pecuniā alicui, ex qua merces sunt emēde: qd p solutiōe pecunie mutuate faciat apponi specialē hypothecam ipsis mercib⁹, p quā tūc prefert alijs creditorib⁹ habētib⁹ hypothecā anteriorē: quantūcūq; expressam: vt est text. not. in. l. licet. C. qui po. in pig. ha. alias aūt ex hoc solo. s. qd merces essēt empte ex pecunia mea, nō constitueret mihi creditori mutuāti hypotheca, nisi mutuans esset minor. l. interdum. & ibi Bar. et. l. idēq;. ff. qui po. in pi. ha. & l. quis. C. in qui. cau. ta. pig. cōtrahat. Adde licet ipsi nō allegent Bar. Bal. Ang. & alios presertim. d. Alex. in. l. si cū doté. §. si. ff. solu. ma. vbi tenēt qd si aliqs mutuauit pecuniā debitori, q ex dicta pecunia, emit merces que extāt,

qđ in illis mutuās nō prefertur ceteris creditoribus per.l. ꝓcu
ratoris.§.plane.⁊.§.sed si dedi.in ver.⁊ si quid.ff.de tributo.⁊.l.
quidā fundū.ff.de in rem verso.nisi pecunia fuisset expresse mu
tuata ad tales merces emēdas.Tūc enim mutuās in illis ꝑfert
ceteris creditoribꝰ ꝑsonaliter agentibꝰ.l.quod quis.cum gl.cō⸗
muniter approbata.ff.de priuile.credi.imo fortiꝰ tenuit gl.no⸗
tabilis.in aut.quo iure.C.qui po.in pig.ha.qđ mutuās expresse
ad merces cōparandas in eis habet tacitam hypothecam ⁊ se⸗
quitur simpliciter do.Alex.in.d.l.si cum dotem.§.fin. in vltima
col.Sed ad istud notabile an bene colligat̃ ex isto tex. dicā sta⸗
tim in sequenti notabili.¶ Scđo nota.tex.ibi:⁊ quas Britēsis
3 emptorꝰ esset.ſm Moder.senē.hic:† qđ in generali obligatiōe
merciū,veniunt tantū presentes,⁊ nō future:nam hic in hypo⸗
theca specialiter expressit nō solum de mercibus quas tunc de
presenti habebat:sed etiā de mercibꝰ comparandis:vnde innui
videt̃ qđ nisi exp̄ssisset:merces postea emēde,nō venissent in ge
nerali hypotheca mercium.Pro hoc etiā ponderāt tex.in.l.cū
tabernam.in princ.ff.de pigno.vbi ideo veniunt future merces,
quia fuerunt obligate sub nomine taberne:⁊ sic vniuersalis cor
poris,ꝓpter qđ vna res loco alterius succedit.l.imperator.§.fi.
ff.de leg.ij.ergo cessante illa rōne nō vident̃ venire future mer⸗
4 ces.† Nec obstat qđ in generali obligatione bonorū veniūt etiā
futura:vt.l.fi.C.que res pigno.oblig.pos. Rñdēt quia in gene⸗
rali obligatione nō veniūt merces venales.d.l.cum tabernam.
in prin.Bar.i.l.generali.§.vxori.ff.de vsu ⁊ vsufru.leg.Vñ si ex⸗
primat̃ de mercibus intelligit̃ de ꝑsentibus ⁊ nō futuris vt mi⸗
nus recedamus a regula:alij nihil tangūt.¶ Adde inquantū
tenent isti Moder.senē.qđ in gñali hypotheca nō veniūt mer⸗
ces venales,nisi sint exp̄sse obligate:qđ idē tenet Bal.in.l.certi
iuris.in.vj.q.C.locati.Lud.ro.in.l.si cōstante.in princi.in tertia
parte.ff.sol.ma.vbi ꝓ hoc allegat Ludo.l.debitor.ff. de pigno.
⁊.l.ex facto.magnā.ff.de here.insti.sed meliꝰ facit tex.no.in.l.pe⸗
5 diculis.§.item cū q̄rit̃.ff.de au.⁊ arg.lega. † vbi legando omne
argentū non venit argentū venale:sed in cōtrarium est veritas
⁊ ita magis cōiter tenet̃:⁊ tenet ipsemet Bal.in rub.C. de v̄bo.
signi.in.iiij.q.⁊ in.l.vbi adhuc.in.viij.col.C.de iure dot.Bar.in
d.l.si constante.in.iij.q.tertie partis prin.⁊ ibi late do.Alexā.in
penul.charta.vbi etiā pōderat Bar.in.d.l.gñali.§.vxori. velle
contrariū cuiꝰ Moder.senē.vt dixi inducāt ꝓ alia parte ⁊ nō
bene:⁊ sic videt̃ qđ eorum solutio ad.d.l.fi.C.que res pig.oblig.
non pos.nō ꝓcedat.¶ Itē aduerte: vtrūq; notabile tam primū
quā scđm superius ex isto tex.collectū ꝑ Are.⁊ Moder.senē.nō
bene colligi ex isto tex.quia vtrūq; notabile colligit̃ ex thema⸗
6 tis narratione,⁊ facti cōtingētia in tex.relata.† Sꝫ sic est qđ ex
narratione facti in iure posita non est licitū arguere ad decisio
nē iuris nec ad decisionē causarū:vt est gl.approbata in.l.vnica
in tertia lectu.vbi late dixi.C.quando non pe.par.Et gl. expres
sior in.c.auditis.in verbo ex postfacto.ad fi.de elec.⁊ gl.expressa
in.c. abbate sane.in.§. sed ad hoc.in verbo iudicio. in fine. ⁊ ibi
Gemi.in fi.ad hoc no.de re iudica.in.vj.cum alijs cōcordātijs:
quas allegaui in.d.l.vnica.nisi legislator fundaret decisionē suā
in illis verbis in facto narratis qđ non est hic:tūc idem indica⸗
mus qđ de verbis decisiuis ⁊ dispositiuis.cle.vnica.de ꝓba.ſm
Ioā.de imo.in.c.cum apostolica.de his que fiunt a prelato sine
cōsen.ca.quem refert ⁊ sequitur do.Alex.in.l.j.in prin.in.xx.col.
ff.de offi.eius cui man.est iurisdi. ¶ Tertio nota ex isto text.in
verbo proficiscatur.iūcta glo.que exponit.i.iter arripiat.⁊.j.in
7 verbo enauigauerit.i.nauigare inceperit ſm Pau.de cas. † qđ
qui promisit nauigare de tali loco ad talem locū intra talē ter⸗
minum,intelligitur qđ incipiat nauigare,nō autem qđ iter ꝑfi⸗
ciat:⁊ sic qui ꝓmittit ire de vno loco ad alium locū intra certū
tempus,satisfacit promissioni si incipiat intra terminum profi⸗
cisci:licet iter in termino nō compleuerit:qđ intelligit Pau.de
ca.esse verū quando distantia itineris erat tanta,qđ nō poterat
intra terminū iter ꝑficere:tunc sufficit qđ intra terminum iter
incipiat:licet non ꝑficiat:vt hic:sꝫ si in termino posset totū iter
perficere:tūc intelligitur qđ debeat ꝑfecisse,et non sufficiat ini⸗
tiasse:sed ſm do.Alex.⁊ Are.diuinatio ⁊ restrictio est ad istum
tex.qđ hic in tēpore statuto non potuisset iter ꝑficere ⁊ sic naui⸗
gationē implere.Tu dic fortius qđ in isto tex.vt.s̄.declaraui:si
Callimachus ante idus Septēbris merces in naui in Britēsio
posuisset,⁊ inde nauigare cepisset,habebat.cc. dies ad nauigan
dum Beryto,cū periculo creditoris:⁊ sic in hoc tex. habebat lō
gum tempus ad ꝑficiendū nauigationē.Vnde ipsi do. Alexan.
⁊ Aret.tenent.qđ etiam si hic potuisset intra terminum ad locū
venire: tamen sufficit intra terminū iter cepisse:quia verba con
uentionis de qua hic in tex.non fuerunt facta per verba impor
tantia actum perfectum peruentionis ad locum:vt patet hic in
verbo inde proficiscatur.⁊ in verbo nauigasset de hac ciuitate:
per notata per glo.in.l.arboribus.§.iulianus. ⁊ ibi Bal.in no⸗
tabili q̄ōne.ff.de vsufruc.⁊ Bald.in.l.si quis non dicam rapere.
in.ij.col.C.de epi.⁊ cle.⁊ in.l.si fugitiui.C.de ser.fugi.⁊ vltra eos
in paucis verba huius tex.significant tempus recessus,⁊ nō ꝑfe
ctionē nauigij.¶ Quarto no.ex tex.ibi:qui cū eo missus erat:
8 ſm Ang.Imo.⁊ domi.Alex.⁊ do.Pe.de bexu. † hic esse casū
directe contra cōductores equorum,cōducentes secum nūtios
locantium,vt postea reducāt eos:nam nullū pactū, nulla con⸗
uentio,nulla termini ꝓrogatio facta per dictos nuntios alterā
tollit aut perimit obligationem ab initio q̄sitam ipsis locato⸗
ribus.Adde quod bene nūtij missi ad reducendum equū loca⸗
tum:⁊ etiam copulatiue ad eius custodiam,liberāt cōductores
a periculo cōtingente propter malam custodiam, si cōtingeret
equum cōductum mori in itinere.l.si vt certo.§.si de me petisses.
cum gl.⁊ ibi Bar.ad fi.ff.cōmo.Bar.in.l.j.§.quemadmodum.ff.
de libe.agno.Bal.in.l.ex diui.C.locati.quicquid teneat gl. in.l.
pe.ff.vsufru.quēad.ca.que tenet qđ propter nuntiū missum con
ductor nō excusatur a periculo:sed distingue melius:vt ꝑ Bar.
9 in locis ꝑallegatis.¶ † Quinto no.ex isto tex.illud ad qđ tota
die allegatur qđ deputatus simpliciter ad solutionem recipien
dam.non potest terminū solutionis ꝓrogare:⁊ sic q habet man
datum simplex solutionis recipiende,nihil potest de forma con
tractus immutare:nam qñ cōmittitur aliquid alicui sub aliqua
forma limitata,nō potest illā excedere:quia limitata causa limi
tatum ꝓducit effectum.l.in agris.ff.de acquirē.re.do.l.age. vbi
Bal.⁊ alij ad hoc notant:⁊ ibi plene dixi.C.de trāsac.Item qui
non obseruat tēpora non dicitur formam actus obseruare.aut.
que supplicatio.⁊ ibi Bal.⁊ Sali.ad hoc notant cum cōcordan⸗
tijs quas ibi dedi.C.de preci.impe.offe.⁊ q recedit a tēpore re⸗
cedit a forma actus ſm Bal.in.d.l.obseruare.§.fi.in.iij.qđ. ff.de
offi.procon.⁊ lega.⁊ in.l.liberti libertæq;.in.vj,col.C.de ope.lib.
10 † Item forma mādati est diligenter obseruāda.l. diligenter. in
prin.ff.man.c.per tuas cum vulgaribꝰ.de arbitris. ⁊ non solum
seruandum est mandatum sed etiam qualitas mandati.c.cū ve⸗
nissent.⁊ ibi Bal.ad hoc notat de eo q mit.in pos.causa rei ser.
Item omne qđ fit preter formā cōmissionis,est ipso iure nullū:
l.illud.al's est.l.itē eorū.§.sed si ita.⁊ ibi bar.ad hoc no. ff. qđ cu⸗
iusq; vni.⁊.c.pisanis.⁊ ibi.d.Abb.ad hoc multū no.de resti.spo.
Itē arguēdo de cōtractibus ad iudicia:arg.l.nō est mirū. ff. de
pig.actio.Bal.in.l.ab executiōe.in vlt.col.C.quo.appel.nō reci.
11 † Infertur ex isto tex.qđ nūtius missus a iudice ad aliquē citā⸗
dum,non potest terminū cōparitionis prorogare:⁊ de hoc ha⸗
bes,glo.valde notabilē in.l.ij.in ver.nundinādi. per illum text.
C.de exhi.re.⁊ bene facit ratio hic assignata in tex. Item faciūt
alie rōnes quas.s̄.assignaui.¶ Istud notabile ⁊ sic istum tex. li
mita qñ talis deputatus haberet arbitrium recipiēdi quocūq;
tp̄e:prout limitat iste tex.in fi.vbi late dicam:nā tunc cessant ra
tiones superius relate.¶ Scđo limita in deputato ad solutio⸗
nem recipiendam,qui habet potestatē transigendi:nā iste pōt
terminū prorogare:⁊ tex.iste loquit̃ in nuntio q nullū habet ar
bitriū:ita limitat istū.§.Bal.in rubr.extra de trāsac.de quo scri
bentes nō faciunt mentionē ⁊ faciunt q̄ hic tradūtur per Bar.
¶ Tertio limita vt statim dicā in sequēti oppo.vbi videbimus
an sit vera.¶ Sed ꝯ istū text.videt̃ fortiter facere tex.in.l.fi.§.si
quis ꝓfessus.ff.de publica.vbi deputatus ad solutionē recipiē⸗
dam pōt terminū solutionis prorogare:ergo contra istum tex.
Bar.ibi ponit duas solutiones quas sequit̃ Pet.de anc. in cle.
presenti.de censi.Prima sol.est qđ ibi loquit̃ in publicano q cō
duxerat a principe vectigal,⁊ soluebat fisco certā quātitatē:put
tēporibus nostris fit:⁊ sic exigebat ꝓ seipso.Ideo potest termi⸗
nū solutionis prorogare.Istam solu.sequunt̃ Ioā.de imo.⁊ do.
Pe.de bexu.hic:⁊ Ioā.de imo.ibi:sed ista sol.licet sit vera in se,
nō videt̃ posse ꝓcedere ad illū tex.quia hoc modo ille tex. esset
12 de indubitabili:† quia tūc esset procurator in rem suā qui pro⸗
culdubio pōt prorogare terminū,⁊ sibi preiudicare.l. iuriurādū
qđ ex cōuentione.§.pcurator.⁊.l.sequenti.ff. de iureiurā. Item
ista sol.diuinat ad illum tex.vbi hoc non aperit̃ in tex. ¶ Vnde
scđo modo rñdet ibi Bar.qđ tex.noster loquit̃ in deputato ad
vnā solutionē tantum recipiendā,⁊ iste nō pōt terminum solu⸗
tionis prorogare:ibi loquit̃ in deputato ad vniuersalē exactio⸗
nem:argu.l.mādato generali.ff.de ꝓcura.Et est notabilis limi⸗
tatio ad istū tex.si est vera.Istam solu.reprobant Ioā.de imo.⁊
Lud.ro.ibi:⁊ do.Alex.hic:quia.d.l.mādato generali. allegata
per Bar.facit in oppositū:quia mandatum generale nō sufficit
nisi etiā habeat liberam:⁊ dato etiam qđ haberet liberā, nō vi⸗
detur venire liberatio ⁊ remissio de qua ibi loquitur.l.filiusfa.in
princ.ff.de dona.⁊.l.contra iuris ciuilis.§.fi.ff.de pac.⁊.l. prohi⸗
bere.§.plane.ff.qđ vi aut clam.Item ſm Pau.de ca.ibi etiā re⸗
probantem istam solu.tantum debet valere mandatū speciale
quo ad illam speciē,quantū generale quo ad omnia.l.si duo. ff.
de admi.tut.⁊ ſm Sali.in.l.pactum curatoris.C.de pact.nō est
differētia

differētia inter habentē mandatū ad vnā solutionē, et habentez mandatū ad vniuersalē: q2 neutro casu poterit prorogare mādatarius: sed defende Bar. vt etiā dicūt Moder. senē. hic: qd duz
13 Bar. dicit: † qd ibi erat ppositꝰ ad vniuersalē exactionē, et sic ad negotiū vniuersale sensit aperte Bar. qd dicat habere mādatū generale cū libera: sicut etiā habēt tutores et similes ppositi vniuersali administrationi, qui dicunt legitimi administratores: et ad hoc voluit Bar. allegare. d. l. mādato generali. cū glo. et sic in hoc nō meruit Bar. reprehendi per Jmo. et Ro. ibi: et do. Alexan. hic. Tu recolligēdo simul dicta p alios, potes tertio respōdere, qd ibi publicanꝰ nō prorogauit terminū solutionis: sed cuz ei denuntiate essent res, p qbus veniebat soluēdum vectigal: nec tñ soluit cōcedēte publicano, vt solent facere: ibi decidit qd res denuntiate nō cadūt in cōmissum: quia ex mora publicani non recipiētis solutionē bene incursus impeditur. l. si ex legati cā. et l. sequēti. s. eo. fm Bal. et Sali. in. l. pactū curatoris. C. de pa. et do. Alex. hic: q2 satis est qd possit satisfieri fisco ex bonis ipsius publicani, vel fideiussoris sui: vt ibi dicit tex. et sic videt ei data plena potestas eoipso qd publicanus est ppositus ad exactionē vectigalis fz Jmo. et Lud. ro. ibi. ¶ Sexto et vltimo no. ex isto tex.
14 in fi. † qd nūtiꝰ deputatus ad solutionē recipiendā, qui hz arbitriū recipiēdi quocūq3 tpe et quocūq3 loco, pōt terminum solutionis prorogare: sz caue fm Bal. hic: q2 in hoc vltimo arbitrio nō est nūtius, sed pcurator: qd ex hoc cognoscit scdm eū: q2 ille dicit nuntius qui nihil ex pprio arbitrio facit: ille vero dicit pcurator, qui aliqd ex arbitrio facit: et vtrūq3 pbatur hic: et si dubitetur de ptāte nuntij vel pcuratoris, dz inspici forma mādati: vt dicit iste tex. fm eū. Adde qd Bal. i. l. vnica. in. xix. col. C. de 2fes. dicit qd nūtius est q habet mandatū certū et limitatū: et q ē viua vox dñi absentis, et aliqd addere vel detrahere non potest nisi habeat arbitriū de superaddendo vel detrahendo forme mādati. Et ad hoc dicit istū tex. in fi. esse notabilem et singularē: vt ibi latius per eū: alibi dicit idē Bal. in. c. ex parte decani. in vlt. col.
15 de rescrip. qd hic est tex. vnicus et singu. in iure. † qd nūtio specia li pōt cōcedi libera, sicut pcuratori generali. Alibi dicit Bal. in c. intelleximus. de iudi. qd hic in fi. est tex. valde sing. qd nuntius cōstitutus cū libera, est potius pcurator habēs idoneū et plenū mandatum. ¶ Amplia istū tex. in fi. fm Bal. cuz quo alij cōiter transeunt vt procedat qñ etiam nō fuit facta mētio de tēpore et de loco: prout in isto tex. sed fuit data plena et libera ptās super actu recipiendi solutionem: vt q2 cōmisi alicui qd reciperet solutionē, dando sibi in pdictis et circa pdicta liberā et plenā administrationē: tūc poterit terminū solutiōis prorogare: q2 illud qd importat cōcessio libere et gñalis administrationis quo ad oīa. vt pcurator cui gñaliter libera. ff. de pcur. idē importat cōcessio libere et gñalis administrationis q ad vnā speciē vel cām: et hoc est de mēte huius tex. in fi. facit regula. l. si duo. ff. de admini. tut. et expssio tex. in. c. q ad agendū. in fi. in vbo vel cause administratio. de pcura. in. vj. Jdē tenet Bar. in. d. l. pcurator cui gñaliter
16 libera. et in. d. l. mandato generali. in fi. ff. de pcura. ¶ † Limita nunc istū tex. in fi. qd ideo hic potuit prorogare terminum solutionis, qñ datū fuerat sibi arbitriū sup tpe: secus si fuisset datū arbitriū sup qualitate eius qd erat implēdū. puta in qua re deberet fieri solutio: tūc nō posset terminū prorogare. tex. est not. i. l. si in lege. in pn. ff. loca. vbi ille habebat arbitriū circa qualitatē tēporis dūtaxat, et nō circa tps: ideo nō pōt terminū prorogare: et per illū tex. decidit ibi notabiliter Bar. qd lz ptās habeat arbitriū in cōdēnando et puniendo malefactorē, nō potest terminuz maleficij coarctare nec prorogare: nisi etiā habeat arbitriū i pcedendo: vt ibi latius p eū. Jdē in effectu tz Pau. de ca. hic in fi. lz de Bar. non faciat mentionē: nā p. d. l. si in lege. not. Pau. de ca.
17 † qd si statutū dat arbitriū ptāti sup criminibꝰ puniēdis, qd virtute huius arbitrij nō poterit ptās prorogare tps instātie pfixuz a statuto in causis criminalibꝰ: vt ibi: secꝰ si statutū daret ptāti arbitriū in criminalibꝰ in pcedēdo et puniēdo: quia lz videat habere arbitriū circa qualitatē pcessus, et circa modū pcedēdi: tñ sub illis verbis cōprehēdit etiā tps qd ptinet ad modū et qualitatē potius q ad substātiā: vt aut. que supplicatio. et ibi Bal. C. de pci. impe. offe. et sequnt Are. et latius do. Alex. hic cū cōcordantijs p ipm do. Alex. allegatis: et vltra eum adde Ludo. ro. in cōsi. cccxxij. qd inci. in casu pposite cōsultationis videtur prima frōte dicēdū. ¶ Scdo limitat pdicta notabiliter bar. hic: vt pcedāt qñ quis 2cedit in pdictis liberā et plenā administrationē procuratori, in tali cā in spē: puta mutui quā hz vel habere intēdit cū tali: tūc pōt trāsigere, et tps debitori prorogare: secus si nō esset 2cessa libera administratio cause, sed solū instantie: q2 fuit dictū facio te pcuratorē ad agendū: defendendū: libellum dandum: litē contestandū et c. dādo in pdictis liberā administrationem: tūc de causa principali nō posset trāsigere sed solū de instātia: quia habēs liberā circa instātiā, nō pōt sup negotio principali trāsigere: imo fortiꝰ subdit signāter Bar. qd si dixi 2stituo te procuratorē in cā quā habiturus sum cuz tali, nec cām in spē expssi: nec in hoc est differentia: quia hic cām litis nō expssi: put in primo mēbro Bar. tūc verbū cām. iūctū verbo futuri tpis de necessitate intelligit de instātia cōi q est futura. l. cū stipulamur s. eo. et. l. si a colono. s. eo. Et nō intelligit ipm ius pncipale qd est de psenti: qd bñ no. Et ista est pprie intētio Bar. lz Pau. de ca. dicat qd vba Bar. sunt satis obscura: et aliter intelligit faciēdo aliā differentiā qd si lis adhuc nō est cōtestata, et 2stituo pcuratorē in cā quā habeo cū tali: et sic per vba de psenti et in ea do sibi liberā, videor dare sup negotio pncipali et nō sup istātia, q non est adhuc cepta: vnde in instātia non pōt verificari illud verbū psens, habeo: secus si lis erat cepta, et vsus sum vbo futuri tpis, sc3 in cā quā habiturus sum cū tali. Sed p certo ista nō est intētio Bar. put etiā tenet Are. reprehendens in hoc Pau. de ca. sz mens Bar. est pprie illa quā. s. prime retuli: et Bar. in pmo mēbro apponit nō solū verbū psens, habeo: sed etiā verbum futuri
18 tēporis, dū exēplificat in causa quā habeo vel habebo. ¶ † Ro. ex ista doc. bar. pulchrā limitationē ad illud qd dr, qd cā assumitur pro iure in iudiciū deducto. l. j. cū glo. ff. solu. matri. Pau. de ca. et Moder. in. l. postq liti. C. de pac. nam pcedit qñ loquimur de cā in specie, puta de cā dotis: vt ibi vl de causa mutui. Als dictio, cā, simpliciter plata et iūcta cū verbo futuri tpis iportat instantiā et sic tps iudicij et nō ipm ius principale fm Bar. hic: qd no. Et tūc appellatione cause cōprehendit etiā snia vnde pcurator cōstitutꝰ ad cām videt etiā 2stitutus ad sniam: ita no. Hemi. in. c. j. in prin. p illū tex. de re iud. in. vj. Jtē tūc appellatiōe cause vel causarū cōprehēdunt actus iudiciales, et nō extraiudiciales: vt est gl. no. in. c. si duo. §. fi. in verbo in causis. de procura. in vj. per quam gl. notat ibi Hemi. qd si datur procurator ad causas, non poterit negotia extraiudicialia expedire.

2 ¶ Donans alicui seruū manumittēdum sub pena, pōt agere contra donatarium ad factum, vt sibi obseruentur promissa.
3 Que sunt in conditione non sunt in obligatione nec pendente conditione possunt peti.
4 Ubi aliquid adijcitur per viam modi et per viam cōditionis, ratione modi potest bene agi.
5 Stipulatio penalis non nouat precedentem obligationem.
6 Mera liberalitas non potest dici onus, nec causa onerosa.
7 Donatio libertatis dicitur causa pia et meritoria.
8 Regulariter qs nō pōt pcise cogi ad factū, nisi fauore libertatis.
9 Quando promittitur aliquid vni dari, et alteri tertio promittitur pena an admittatur purgatio more.
10 Ubi est apposita pena ab homine, et non dies post morā cōmissam et post penam incursam, admittitur purgatio more.
11 Seruꝰ pōt iplorare offm iudicis nobile: lz sit incapax actionis.
12 Donatio est contractus nominatus.
13 Actio prescriptis verbis datur ad interesse.
14 Si quis donauit fundum alicui vt post mortem eius esset talis ecclesie, an donator possit tale pactum remittere ipsi donatario in preiudicium ecclesie.
15 Officium iudicis nō presupponit obligationem nec actionem.
16 Jus quesitum tertio ex meo contractu, non possuz sibi auferre.
17 Si duo nobiles fecerunt pacem adinuicem, et pmiserunt eā non rumpere sub certa pena applicanda ecclesie: quāuis rupta pace postea reconcilient se, et omnem iniuriam remittant per hoc nō preiudicatur ecclesie, cui pena erat quesita.
18 Si dono rem titio, vt post certū tempꝰ eam tradat seio interim titius est dominus, et non nudus minister.
19 An donator possit reuocare donationem in preiudiciū ecclesie, non obstante stipulatione notarij.
20 Natura vltime voluntatis est, vt semper sit reuocabilis, et ambulatoria vsq3 ad mortem.
21 Stipulatio est fortior et firmior contractus qui reperiat in iure.
22 Qñ aliqs in pñtia pluriū psonarū facit donationē ecclesie, fauore pie cause nō valet, nisi aliqs eā recipiat expresse noīe ecclesie.
23 Legatū acqrit absenti et ignorāti, quāuis nemo p eo acceptet.
24 Pro ecclesijs et pijs locis quilibet potest stipulari.
25 An et quando in cōtractu innominato, dote, et pia causa habeat locum penitentia.
26 Regulariter penitentia permissa defuncto, videtur etiam permissa eius heredi.
27 Mutatio voluntatis non debet ad heredem transire, sed debet a principali explicari.
28 Quando donator, qui grauauit donatariuz serui vt seruo libertatem daret, si donator moriatur sine herede, competit seruo libertas ex pacto.
29 Etiam ex vltima voluntate etiam codicillari nihil potest deberi ab intestato, nisi hereditas adeat per venientes ab intestato.
30 Casus vnus in quo donatio causa mortis non reuocatur p do

natorem quando donans sine herede decessisset.
13 Donatio causa mortis, quando non interuenit traditio, requi-
rit stipulationem.
34 Quasi impossibile est qđ quis decedat sine herede.

1 **Flauius.** † Stipulatio penalis nõ nouat ꝓcedentē cõ-
uẽtionē libertatis ꝓstãde factã ex causa one-
rosa. hoc primo. Et vbi est adiecta pena ⁊ nõ dies admittit pur-
gatio more. hoc scđo. Et ex pacto libertatis põt agere seruꝰ do-
mino differente vel negligẽte. h. d. tertio ⁊ vltimo ſm Bar. ⁊ oēs
indifferenter. Et prima pars summarij ꝓcedit tenẽdo opinio.
Bar. magis cõem de qua in. l. ita stipulatus. in oppositionibus
vltime partis: vbi dixi. s. e. ¶ Diuidit iste. §. quia primo ponit
thema: deinde tres q̃ones per ordinē quibꝰ rñdet. scđa ibi: q̃ro
an flauius. tertia ibi: item quero an si Flauij. quarta ⁊ vltima est
2 ibi: item quero si flauij. ¶ † Not. primo ex prima decisione text.
qđ donans alicui seruum manumittendũ sub pena, põt agere ꝯ
donatariũ ad factũ vt sibi obseruent ꝓmissa et sic qđ seruꝰ ma-
numittat: sed obstat vna difficultas que erit prima ratio dubitã
di ad istũ tex. q: hic stipulatio cepit a cõditione: ergo videt non
posse cõmitti, nec agi ex illa stipulatione nisi cum desierit seruus
posse manumitti: vt. l. ita stipulatus. s. eo. q: manumissio nõ fuit
in obligatione sed in ꝯditione: ergo ad id ea pẽdẽte agi nõ põt:
ad hoc allegat Bar. l. obligationũ fere. §. fi. s. ti. j. que nihil facit
3 ad hoc: sed debuit melius allegare tritam regulã † qđ ea q̃ sunt
in cõditione nõ sunt in obligatione: nec pendente ꝯditione peti
possunt. l. si qs sub ꝯditione dandorũ. x. ff. si qs omis. cã testa. Et
si diceres qđ tex. in. d. l. obligationũ fere. in fi. ꝓut allegat Bart.
facit. §. pe. qui incipit si ita: vbi dicit tex. si fundũ nõ dederis pro-
mittis centũ noīe pene: sola. c. sunt in obligatione: fundus autē
est in solutione: ergo etiã hic si seruum nõ manumiseris promit
tis quinquaginta noīe pene: sola qnquaginta sunt in obligatio
ne ergo agi nõ põt qđ manumittat. Dico qđ ille tex. etiam non
facit iũgẽdo. §. fi. qui simul sequit vbi etiã si ꝓcederet dispositio
puta, qua qs ꝓmittit pure fabricare nauē, deinde ponit cõditio
si nauem nõ fabricaueris ꝓmittis. c. noīe pene: adhuc sola centũ
possunt peti: ergo nõ est ibi: q: cõuentio incipiat a cõditione: q:
etiam si inciperet a ꝓmissione pura: ex ea agi non posset. Bar. in
prima oppositione fatet ꝯtriũ, qđ debeat suppleri ad tex. qđ hic
precessit cõuẽtio pura de manumittẽdo: ⁊ sic qđ iste tex. dꝫ intel
ligi, qđ hic expsse ꝓmisit manumittere: ⁊ similr manumissio pro-
cessit a cõuentione pura: ⁊ cõsequẽter ex ea põt agi: ⁊ potuit mo
ueri Bar. q: tex. iste nõ dubitat an claudiꝰ teneat manumittere
istũ seruũ: sed posuit ꝓ cõstanti qđ cõuenisset eũ manumittere:
tñ quia ista videt diuinatio ⁊ restrictio ad istum tex. Ideo Bal.
4 dicit † qđ vbi aliqd adijcit per viam modi, ⁊ per viã cõditionis
rõne modi põt agi: vt hic: qño aũt in hoc text. apponatur ⁊ mo-
dus ⁊ cõditio non declarat Bal. sed statim. j. dicam: vnde Aret.
alio modo respõdet ad istũ tex. ⁊ bene ⁊ sine vlla diuinatione: qđ
in isto tex. ꝓcessit modus, ⁊ postea secuta est ꝯditio penalis: ꝓut
etiam dicebat Bal. quē statim retuli: ⁊ qđ primo ꝓcesserit modꝰ
clare patet. q: tex. dicit manumissionis cã donauit. q̃ vba impor
tant modũ. s. vt seruus manumittat: ⁊ ita etiã dicit qđ intelligit
istũ tex. Bal. in. l. ⁊ si post tres. ff. si qs cau. ⁊ ideo implenti cõpe-
tit actio ad faciẽdũ modũ impleri: vt declarat bar. in. l. si stipula
tus. §. si ex duobꝰ. ff. de fideius. ¶ Istã solu. Aret. reprobãt Mo
der. senē. hic: ⁊ dicũt qđ imo illa verba manumissionis cã, impor
tant conditionē, ⁊ non modũ: ⁊ sic de directo contra Areti. ⁊ ita
dicũt colligi ex dictis Bar. in. l. j. in. iiij. q. prin. ff. de cõdi. ⁊ demõ.
⁊ in. l. qbus diebꝰ. §. termilius. versi. nũc quero in verb. quid si ꝑ
nomina. ff. de cõdi. ⁊ demõ.. Sed errãt quia imo Bart. ibi expsse
vult cõtrariũ, qđ ista verba manumissiõis cã, vel dotis cã, vel si-
milia qñ respiciunt certam ⁊ determinatã personam que dꝫ ma
numitti, ⁊ que est in rerum natura: ⁊ illud factũ non pendet in fu
turum a fortuna: tunc important modũ ⁊ nõ cõditionē: ⁊ ita lo-
quitur tex. hic: secus qñ respicerent personã certam ⁊ existentē
in rerũ natura: sed istud factũ pendeat in futurũ a fortuna: vt si
mulier maritabit tunc bene importãt cõditionē. ¶ Ego ad idē
fortius moneor: nam etiam qñ verba cõuẽtionis sunt dubia an
importent cõditionē vel modum: certe in dubio debẽt intelligi
qđ sint modalia ⁊ nõ cõditionalia: ita notabiliter tenet Bar. i. l.
cum mota. in. j. col. C. de transac. per tex. in. l. quero. §. inter loca
torē. ff. locati. ⁊ idē per. d. §. inter locatorem. etiam tenet Bal. in
l. cũ quis. in. ix. col. in ver. quarto ꝓbat. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ista
est realis sol. ad istũ tex. sine vlla subauditione qđ hic ꝓcessit mo
dus vt seruus manumittat: ideo ex eo agi potest. ¶ Scđo no. ex
5 hoc tex. † quod stipulatio penalis nõ nouat precedẽtem obliga
tionē: contrarium videbat ⁊ erit scđa ratio dubitãdi: nã obliga-
tio ⁊ actio de manumittendo videbat nouata per cõmissionem
pene: ⁊ sic videbat qđ solum agi posset ad penam: vt. l. obligatio
num fere. §. fi. ff. de act. ⁊ obli. Confirmat fortius: quia posito qđ
obligatio de manumittẽdo non esset adhuc nouata ꝑ stipula-
tionē penalem: tamen adhuc ex obligatione q̃ sperat in futurũ
posse nouari agi nõ potest: vt. l. pecuniã. ff. si cert. pet. cõtrarium
deciditur in hoc tex. ⁊ ratio decidẽdi est ſm Bar. in scđa opposi
tione: quia qñ obligatio precedens est ex causa lucratiua: tũc sti
pulatio penalis bene eam nouat vt in contrario: sed hic fuit cã
onerosa: q: licet hic fuerit donatio ⁊ sic causa lucratiua ex parte
eius cui seruus fuit traditꝰ manumittẽdus: tamen ille qui reci-
pit promissionē de manumittẽdo, eam recipit ex causa onerosa:
quia seruũ suum dedit ⁊ de ista querimus an nouetur, ⁊ decidit
in hoc tex. qđ non: ⁊ an etiã ex parte recipiẽtis sit donatio: vide
tex. declarantem in. l. aristo. ff. de dona. Istud idem tenet etiam
Bar. in. l. ita stipulatus. in oppositionibꝰ vltime partis, vbi dixi
s. eo. Et ibidem etiã Bar. in vlti. q. Et idem Bar. in. l. si insulaꝫ.
s. eo. ⁊ ibidē latius Ang. q̃ hic. ¶ Sed aduerte primo ſm Are.
hic: ⁊ forte non male qđ in isto tex. in ista prima decisione nullo
modo apparet qđ claudiꝰ fuerit in mora manumittẽdi: ⁊ sic ad-
uersus eum fuerit cõmissa pena: ꝓut Bar. ⁊ scribentes presup-
ponunt. Sed de herede eiꝰ bene apparet qđ fuerit in mora, ⁊ in
penaꝫ inciderit: prout dicit in scđa decisione huius tex. ⁊ ibi gl.
in verbo liberet. vnde patet scđm eum qđ hic agebat ad seruuꝫ
manumittendum ante more cõmissionem ⁊ sic nõ potest dici qđ
hic sit facta nouatio per cõmissionē pene: prout Bar. ⁊ doc. cõ-
muniter volũt: ⁊ hoc modo de plano cessaret ista difficultas: q:
ex quo in prima decisione tex. nõ fuit aliqua mora in manumit-
tendo, ⁊ cõsequẽter nõ fuit cõmissa: ergo nõ potest dici qđ stipu-
latio penalis que nõ fuit cõmissa nouet ꝓcedentem cõuentionē
de manumittẽdo. ¶ Sꝫ ꝯsidera tu qđ licet in isto text. nõ fuerit
appositũ tempus aliqđ intra qđ deberet seruꝰ manumitti ⁊ sic
nõ possit dici qđ hic dies habuerit cõstituere in mora. l. magnã.
C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. stipul. ⁊. l. si ex legati causa. s. eo. tamē ex
quo hic dicitur qđ Flauius põt agere contra Claudiũ, vt seruũ
manumittat: datur intelligi qđ requisitꝰ vt manumitteret, recu
sauit facere: q: si voluisset manumittere, non expediebat qđ Fla
uius contra eũ ageret vt manumitteret seruum. Istud etiã sua-
detur ſm Moder. senē. quia in persona heredũ Claudij dicit
mora cõmissa, ⁊ pena incursa: vt clare dicit in scđa decisione tex.
ergo scđm eos potest intelligi de mora cõmissa ꝑ defunctũ, per
quã tenentur vt heredes: tamen istud scđm nõ multũ cõcludit.
¶ Ego etiã in cõtrarium moueor: quia dato qđ principalis cõ
uentio nondũ esset nouata: ⁊ sic esset verum illud qđ dicit Are.
tamen ex obligatione que in futurũ potest nouari in euentum
alicuius conditionis, interim agi non põt. d. l. pecuniã. ff. si cert.
pet. ⁊. s. etiam dixi. ¶ Scđo principaliter aduerte ꝯtra Bar. et
cõiter scribẽtes, inquantũ tenent qđ in isto tex. ex parte dantis
seruũ suũ ad manumittẽdũ dicit esse titulus onerosus: ⁊ de isto
querit an nouet: licet alij cõmuniter trãseunt cũ Bart. solus insi
gnis doctor do. Pe. de bexu. reprobat ⁊ dicit qđ non videt bene
dictũ, qđ etiã ex parte dantis sit causa onerosa, cũ sit in potesta-
te sua reuocare per penitentiã anteq̃ manumittat: vt. l. iij. §. j. ff.
de cõdi. ob cãm. ⁊. l. iij. ff. de ser. expor. ⁊. l. j. C. si mãci. ita fuer. alie.
6 vt man. † Itē mera liberalitas nõ põt dici onus nec causa one-
rosa. c. j. de dona. sed ad istud fundamentũ do. Pet. de bexu. põt
rñderi tenendo Bar. qđ qñ seruus donat, hoc expsso vt manu-
mittat, nõ obstante penitentia donãtis põt donatariꝰ seruũ ma
numittere ⁊ seruꝰ ꝯsequit libertatē: nec donator ꝓpter hoc põt
aliquid cõsequi: vt est tex. no. ⁊ expssus si nõ cauillet in. l. quesitũ
ff. de ser. expor. facit. l. aristo. in scđo rñso: ⁊ ibi Bar. ff. de dona. et
hoc qñ fuit contractꝰ noīatus, puta vẽditionis: vt. d. l. quesitũ. vt
donationis: vt hic: secus qñ solũ fuit ꝯtus innominatꝰ: tũc lici-
ta est penitentia: ⁊ tunc si fuerit notificata penitentia, ⁊ post no-
tificatã penitẽtiã eũ manumiserit: tũc tenet ad interesse: ⁊ ita lo-
quit tex. in. d. l. dedi tibi pecuniã. §. j. ⁊ ibi Bar. ⁊ doc. de cõdi. ob
cau. expresse ponunt istã doctrinã. Tamen tu bene cõsiderabis
tex. ꝑallegatos an obstẽt huic cõmuni doctrine. Unde gl. in. d.
l. iij. ff. de ser. expor. aliter concordat ista iura qđ aut manumis-
sio fuit apposita gratia vẽditoris: ⁊ tũc licita ē penitẽtia ex par-
te eiꝰ: sed nõ est licita ex parte eius heredis: ita loquit. d. l. iij. cum
alijs: si aũt manumissio est apposita gratia ẽptoris vel vtriusq̃
⁊ tũc ꝓcedat. d. l. quesitũ. ⁊. l. j. ff. qui si. ma. ad liber. perue. ⁊ tunc
ꝓcederet adhuc reprobatio do. Pet. de bexu. superius relata.
¶ Ego vltra alios etiam oppono contra istam solu. Bar. ⁊ cõ-
munem qđ etiã ex parte dantis seruum non debeat censeri cau-
sa onerosa: quia ista donatio de seruo nõ fuit pura ⁊ simplex, sed
7 facta ob causam piam, vt seruus manumittatur: † ⁊ talis manu
missio ⁊ sic datio libertatis dicitur esse pia causa ⁊ meritoria: vt
est tex. melior de iure in. l. j. circa mediũ. versi. si autē vno, in vbo
ad hãc rationē pietatis: ⁊ ibi Bal. no. C. de cõmuni seruo ma. et
l. contra voluntatem. in verbo iura pietatis violare. C. de testa.
ma, vñ legatũ libertatis dicit esse ad pias cãs, ſm Spec. in titu.
de instru.

de instru.edi.§.nunc aliqua.ver.⁊ scias.ſm Bart.in.l.proxime.
§.j.ff.de his q̄ in test.delen.⁊ in.l.si vnus.ad fi.C.de testa.cum cō
cordantijs quas ibi dedi.Itē inquantū Bar.⁊ cōiter doc.dicūt
qđ.in.d.l.obligationū fere.§.fi.promissio fuit facta ex cā lucrati-
ua:quis retulit hoc Bar.⁊ scribentib⁹:ista est diuinatio ⁊ restri-
ctio ad illū tex qui est principalis in materia.Bart.de hoc per-
pendens in.d.l.ita stipulatus.rn̄det qđ ita vrgent ad dicendum
iura cōtraria,quibus aliter non potest cōgrue respōderi scđm
eum.Tu potes melius ꝓbare qđ ex quo tex.ille loquitur in du-
bio,qn̄ alia causa non apparet p̄sumitur in stipulatione cā do-
nationis.l.campanus.ff.de ope.liber.glo.in.l.ij.§.circa.ff.de ex-
cep.do.sed certe vltra diuinationem ⁊ restrictionē:ista solu.cō-
munis non est verisimilis ad illum tex.nec potest cadere in sen-
sum hominis sensati qđ ibi artifex promiserit fabricare nauē ex
causa lucratiua:⁊ sic titulo donationis est omnino alienū a ve-
risimili:vnde experimentū verorū sermonum est qđ conueniant
rebus sensatis ⁊ verisimilib⁹:vt magnus attestatur Auerrois
quē refert Bal.in suo diuino cōsilio schismatis qđ ponit post ru
bricam.C.si quis ali.testa.pro.in.xiiij.col.⁊ in.l.j.in.iij.colū.C.de
ser.fugi.vnde ad euadēdas has amaritudines forte tuti⁹ esset
tenere id qđ quidā tenebant relati per Bar.qđ hic fauore liber
tatis stipulatio penalis non nouet precedentem cōditionem de
manumittēdo:sicut multa alia statuta sunt fauore libertatis cō
tra regulas iuris:vt est tex.in.§.fi.insti.de dona.tn̄ iste text.non
videt̄ se fundare in aliquo fauore libertatis.Sed vide pro cōfir
matione illud qđ statim dicam in seq.notabili.¶ Tertio no.ex
eadem prima decisione tex.ſm Rapha.cuma.Pau.de ca.Are.
8 ⁊ Moder.senē.hic casum notabilē ī quo qs pōt cogi precise
ad factum.s.ad manumittendū,fauore libertatis:al's aūt regu-
lariter nō potest quis precise cogi ad factū:sed liberatur p̄stā
do interesse.l.si qs ab alio.in fi.ff.de re iudi.⁊.l.stipulatiōes nō
diuiduntur.in versi.celsus.s.eo.istud potest fortius cōprobari
ex mēte Are.⁊ Moder.senē.hic:quia al's frustratoria esset deci
sio huius tex.si non cogeretur precise manumittere:cū hic non
cadat interesse nisi affectionis,qđ non continet vtilitatem pecu
niariam:ideo non consideratur vt actio competat:vt dicā.j.in
gl.in verbo possit.Itē sufficiebat sola interpellatio extraiudi-
cialis,vt mora ⁊ sic pena cōmitteret̄ scđm glos.in.§.coheredes.
in verbo testato.cū similibus.j.eo.ergo habemus necesse dicere
qđ hic fauore libertatis:⁊ quia vertit̄ solū interesse affectionis
ista obligatio facti sit precisa ad manumittendum.do.Alex.re-
probat hoc ꝑ tex.in.l.si pecuniā.§.sed si acceperit.in versi.plane
si adhuc.cū gl.in verbo ꝯsequi.ff.de cōdi.ob.cām.vbi est tex.qđ
qui promisit manumittere seruū,nō tenet̄ precise ad manumittē
dum.Idē tenet Bal.in.l.cū precib⁹.C.de re.ꝑmu.vbi tꝫ qđ non
possū agere vt p̄cise manumittat,nisi mea interesset p̄cise fieri:
puta filiū meum manumitti:tūc actio ad factū bene est p̄cisa:vt
l.cum seruus.ff.man.Sed ad tex.allegatū per do.Alex.rn̄dent
Moder.senē.dupliciter.Primo qđ ille tex.ꝓbat oppositū:nā
ibi non cogitur manumittere:quia ꝓpter fugam serui offensus
fuit dn̄s:⁊ sic ex iusta causa potest nō manumittere:ergo a ꝯtra
rio sensu si nō subesset cā nō posset cogi manumittere.Secūdo
ibi non fuit datus seruus ꝓprius vt manumitteret̄,sicut hic,sꝫ
fuit data pecunia,vt eam recipiens seruum suū manumitteret:
quo casu nō videt̄ tāta ratio cogēdi ad manumittēdū sicut hic.
¶ Tu dic tertio qđ tex.allegatus per do.Alex.nihil facit:quia
loquit̄ in ꝯtu mere innominato:qn̄ dedi seruū vt manumittas:
quo casu nō solū in obligationib⁹ faciēdi:sed etiā in obligatio-
nibus dandi nō tenet̄ precise:imo semper succedit obligatio ad
interesse.l.naturalis.§.j.de prescrip.ver.⁊ ꝑ Bar.in.l.vnica.C.
de sen.que pro eo qđ interest:⁊ in.l.stipulationes nō diuidūtur.
in.xi.⁊.xij.oppo.s.eo.⁊ ipse domi.Alex.in.d.l.stipulationes non
diuidunt̄.in vlti.char.rn̄det ad illū tex.hic ꝑ eū allegatū:qđ hic
loquit̄ in ꝯtu mere innominato.¶ Subdit etiā do.Alex.hic ⁊
ibi:qđ iste tex.nō ꝓbat predictū notabile:qꝛ tex.iste nō dicit qđ
cogat̄ p̄cise manumittere:imo potius ꝯtrāū cū hic agat̄ actione
p̄scriptis verbis ſm gl.hic:in verbo possit.ꝑ quā actionē p̄scri-
ptis verbis nō cogit̄ precise:vt statim dixi:sed certe.d.Alex.nō
bene ponderauit istā gl.hic in verbo possit q̄ nō dicit qđ actio
p̄scriptis verbis detur ad interesse,imo exp̄sse glo.dicit ꝙ actio
p̄scriptis ꝟbis cōpetit vt manumittat̄ ⁊ sic vt fiat.Et cū hic nō
possit cadere nisi interesse affectionis:qđ nō considerat̄ ad dan
dam actionem,vt statim dixi:ergo actio dat̄ vt seru⁹ manumit-
tatur:non autem ad interesse:qđ hic ꝯsiderari nō potest vt dixi.
¶ Quarto nota ex scđa decisiōe tex.ſm Bal.hic in vna lectura
9 quem referunt Imo.⁊ Moder.hic videri tex.cōtra Bar.in.l.si
insulam.in.viij.q.s.eo.† qđ quādo promittit̄ aliquid vni dari,et
alteri tertio ꝑmittit̄ pena:qđ tn̄ admittit̄ purgatio more:cuius
cōtrarium vult ibi Bar.sed Ang.saluat opi.Bart.vt procedat
si primitiua ⁊ principalis obligatio est in persona ipsius stipu
lantis:⁊ pena in persona tertij:ita proprie loquit̄ ibi Bart.alle-
gando.l.primam.§.fi.in fi.ff.de stipu.ser.sed in isto tex.est totum
ecōtra:quia pena est in p̄sona ipsius stipulatoris:sed obligatio
primitiua manumissionis est in personā tertij seu ad vtilitatem
tertij:tunc bene admittit̄ purgatio more:ita est tex.valde sing.
hic scđm eum quē sequunt̄ Imo.⁊ Are.hic:ibi dixi post Barto.
10 ⁊ ibidem etiā dicit do.Alex.in.xiiij.col.¶ † Quinto no.ex eadē
scđa ꝑticula qđ vbi est apposita pena ab homine,⁊ nō dies tūc
post morā cōmissam ⁊ post penā incursam, admittitur purgatio
more:dūmodo super pena nondum sit lis cōtestata:vt.l.si insu-
lam.s.eo.secus vbi esset apposita ⁊ dies ⁊ pena:tūc nō admitte-
retur purgatio more.l.traiectitie.§.de illo.ff.de actio.⁊ obli.⁊.l.
thais.§.intra certa.ff.de fideicō.liber.late per scribentes in.l.si
insulam.s.eo.⁊ in.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.⁊ licet Ang.hic di
cat qđ hic esset apposita dies a lege:⁊ sic qđ hic cēt dies legalis
forte intelligēs de tēpore duorū mensium ex constitutione diui
Marci,ſm glo.hic in verbo liberetur.tn̄ illa glos.est cōiter re-
probata,quo ad istū tex.quia in isto tex.vbi fuit cogitatū de cer
to nō manumittendi.s.per vindictā ⁊ nō habet locū cōstitutio
legalis duorū mensiū:vt dicam.j.in gl.in verbo non possit.⁊ ita
etiā contra Ang.tenent Imo.⁊ do.Alex.hic.¶ Sexto nota ex
tertia ⁊ vltima decisione tex.ibi nolit agere:nā a cōtrario videt̄
probare:qđ si heres Flauij vellet agere ad penā,excluderet huū
petentē se manumitti ſm Pau.de ca.⁊ do.Alexan.hic.contra-
rium de directo tenet Rapha.cu.hic qui putat seruum esse pre
ferendum fauore libertatis:vel scđm eū vtrūq̄ potest peti:nam
donans admittetur ad petendam penā:seruus ad petendam li-
bertatem:quasi pena sit adiecta loco contēpt⁹:quo casu vtrūq̄
potest exigi:vt.l.si quis rem.ff.de arbitris.Et scđm hoc,erit hic
casus valde notabilis,qđ vbi pena potest peti simul cum princi
pali:tamē admittitur purgatio more:⁊ licet Rapha.non dicat,
istud vltimum voluit Bar.per istum text.in.d.l.si insulam.in.ij.
q.vbi Bar.ad probādum qđ quādo principale ⁊ etiā pena peti
possunt,pōt tamen etiā pena purgari:⁊ inter alia iura Bar.ibi
allegat istum tex.tamen do.Alex.hic ad finē tenet,qđ hic pena
videatur adiecta propter factū principale:vnde nō debet posse
exigi simul cum facto principali per.l.apud celsum.§.labeo.el.j.
ff.de excep.do.⁊.l.predia.cum similibus.ff.de actio.empt.dixi in
d.l.si insulā.in.ij.q.Bar.¶ Septimo ⁊ vltimo nota ex fine hui⁹
tex.qđ quando heres donatoris non vult agere:vt seru⁹ liber-
tatem consequatur:tunc seruus potest agere,cuius fauore stipu
latio de manumittēdo fuit apposita:⁊ fauore libertatis cessabit
reg.l.stipulatio ista.§.alteri.s.eo.vel fauore exercentis liberali
tatem illi tertio queretur vtilis per.l.quoties.C.de dona.q̄ sub
11 modo:† ⁊ cū seruus sit incapax actiōis,sibi acquiretur officiū
iudicis nobile:qđ pōt seru⁹ implorare.l.pen̄.§.illo.C.de neces.
ser.here.insti.⁊.l.vix certis.ff.de iudi.ſm Rapha.cuma.⁊ Pau.
de ca.hic:⁊ pondera qđ tex.hic nō dicit seruo cōpetere actionē,
sed solum decidit tex.libertatē ser uo deberi:sed nō decidit quo
remedio.¶ Capio glo.paruam in verbo heredēq̄ que exponit
tex.q̄ pro vel:⁊ sic copulatiuam exponit in alternatiuam:istam
glo.reprobat Ioā.de imo.in.l.si quis ita stipulatus fuerit.x.au-
reos.j.eodem.⁊ sequitur do.Alex.hic:quia in isto tex.pena de-
bet committi,si copulatiue neq̄ a Claudio neq̄ ab herede suo
seruus fuerit manumissus:si eñ verba starēt disiunctiue,si Clau
dius vel heres eius non manumitterent:ex propria significatio
ne verborum etiam,si vnus eorum tantū manumisisset:tamen
pena non deberetur:quia verificata esset illa alternatiua in alte
ro non manumittente:vt.l.si is qui.cc.§.cum ita.⁊.§.vtrum.ff.de
rebus dubijs.Sed tu caue:prout etiam dicūt Moder.senen.et
bene:si verba starent copulatiue:prout volunt Imo.⁊ do.Alex.
tunc ad cōmittendam penam requireretur mora vtriusq̄ copu
latiue per regu.l.si heredi plures.ff.de condi.insti.⁊ sic ex mora
contracta a donatario nō cōmitteret̄ pena:si etiam copulatiue
non contraheretur ab herede quod est absurdū:vnde melius
stant verba alternatiue,qđ si non fuerit contracta mora a defun
cto,⁊ contrahat̄ postea ab eius herede solo,tn̄ pena cōmittatur
vt est casus hic:⁊ idē ecōtra:⁊ quādo mora esset contracta a do
natario:⁊ iterū cōtraheret̄ ab herede:de pena quid sit dicēdū:
dic vt per Bar.in.l.si sic stipulatus sum.in prin.j.eod.¶ Capio
aliam glo.in verbo possit.ista glo.intelligit tex.qđ Flauius do-
nator potest conuenire Claudiū actione prescriptis verbis,vt
seru⁹ manumittat̄:cū ista gl.tenet Rapha.cu.⁊ do.Alex.hic:et
idem do.Alex.in.l.stipulationes non diuidunr.in vlti.charta.
s.eo.sed aliter non declarant istam glo.que tamen eget declara
tione.Unde tu aduerte:qđ ista gl.plane procederet quādo fuis-
set datio simplex,nō expressa aliqua specie contractus:puta do
tibi seruum meum,vt eū manumittas:tūc hic esset contractus
mere innominat⁹,do vt facias:⁊ sic de plano competeret actio
p̄scriptis ver.vt est tex.in.l.naturalis.§.at cū do.ff.de p̄scri.ver.

12 †Sed in isto tex.seruus fuit datus ex causa donationis, et donatio est cōtractus nominat⁹ ſm Bar. et cōmuniter doc.in.l.fi.vbi dixi.ff.de cōdi.ob causam.et in.l.in edibus.§.j.ff.de donat. Item hic interuenit stipulatio que similiter est cōtractus nominatus l.j.in fi.ff.de pac.et ibi est stipulatio vbi nō cadit contract⁹ innominatus.l.ex placito.C.de rerum permu.et ppterea dicit Bart. in.l.ij.ad fi.C.de cōdi.ob causam.qd cū de consuetudine semper notarij apponant stipulationem in contractibus,raro vel nūq̄ habebit locum materia cōtractuū innominatorū.doc.istud nō declarāt ad hūc tex. Breuiter in isto tex.stipulatio fuit interposita solum super pena,et non super cōuentiōe principali: de qua querimus. Itē hic nō fuit donatio simplex:sed ob causam:sc3 vt seruus donatus manumittatur:sed donatio ob causam est contractus innominatus.s.do vt facias ſm Bar.in.d.l.ij.C.de cōdi. ob causam.sequunt Pau.de ca.et Lud.ro.in.l.fi.ff.de condi.ob causam. Itē in donatione ob cām habet locum cōdictio ob cām sicut et in contractib⁹ innominatis.l.j.C.de dona.que sub modo. et.l.cum res.C.de dona.et.l.ea lege.C.de cōdi.ob cām.et tūc etiā cōpetit actio pscriptis verbis: vt hac gl. Sed istā reprobat do. Alex.in.d.l.fi.ff.de condi.ob causam.per tex.in.l.aristo.in versi. deniq̄.ff.de dona.vbi erat donatio serui ob cām manumissiōis sicut et hic:et tamen nō habet locū penitētia: vt ibi dicit tex.ergo non est verū qd donatio ob cām sit ɔtractus innominatus. Sz errat do.Alex.quia imo in.d.l.aristo.in ver.deniq̄. intra quinquenniū erat donatio simplex:et non ob cām:vt ibi expresse dicit tex.et tunc si q̄rit de repetitione,et decidit qd nō habet locū penitentia:et ita ipsemet do.Alex.qui cognouit errorem suum dicit, et melius in.l.iurisgentiū.in prin.ff.de pa. Et isto modo est bene defensata ista gl.et declaratus iste tex. Et aduerte ne erres q̄q̄ñ fit donatio ob causam:puta dono tibi seruū meum vt eum manumittas,ex parte donatarij non habet locū retractio nec penitentia.l.perfecta.C.de dona.que sub modo:quia ei⁹ respectu est contractus noiatus donatio,in quo nō habet locū penitentia.l.sicut.C.de act.et obli.sed respectu illius cui est implēdū pactū dāde libertatis:et sic quia habita relatiōe illius pacti ad cōtractū donationis resultat ɔctus innominatus:sc3 dono vt facias:et sic vt manumittas:eius respectu bene habet locū penitētia,ne det libertas huo.l.iij.ff.de ser.expor.et ita loquit tex.in. d. l.aristo.in ver.deniq̄.scdm verū intellectū:et ibi gl.et Bar.et dicā j.in.j.q.Bar.extra gl. Et ita pcedit illud qd tenet Bar.et doc.in l.si pecuniā.§.j.ff.de condi.ob cām.rñdendo ad.l.questitum.ff.de ser.expor.prout retuli.s.in tex.in.iij.nota.et isto casu est pmixt⁹ contractus nominatus cu3 innominato qñ dono vel vendo ob cām:et in primo habet locū penitētia in scdo habet locū penitētia et ɔdictio ob cām:et etiā cōpetit actio pscriptis verbis:prout magistraliter declarat Bar.in.l.fi.ff.de condi.ob cām.in duob⁹ locis.s.in.j.col.circa mediū:et in vlti.col.et ista est vitas. ¶ Istam gl.nostrā inquantum tenet hic dari actionē prescri.vers. reprobat Rapha.cu.

13 †nā actio prescriptis verbis datur ad interesse l.naturalis.§.j.ff.de prescrip.ver.et.l.cum precibus.C. de rerum permu. Sed hic Flauius nullum interesse potest pretēdere qd seruus manumittatur,nisi interesse affectionis: qd interesse cu3 non afferat vtilitatem pecuniariam,non consideratur ad hoc vt actio detur:vt est gl.ordi.in.l.fideiussoris.et ibi Bar.et ibi dixi.ff. de pac.Bar.in.l.stipulatio ista.§.alteri.s.eo.ergo actio prescriptis verbis nō debet hic posse cōpetere:ergo gl.male dicit. Sz tu pondera qd ista gl.cū misterio dicit qd actio prescriptis verbis competit vt manumittatur:et sic vt fiat:non autem vt precise interesse soluat:vñ dicut dixi.s.in tex.in tertio notabili:qd cum hic nō cadat interesse nisi solum affectionis,quod nō est cōsiderabile ad dandū actionē,et vertitur fauor libertatis: qd ista obligatio facti est precisa ad manumittendum, cum nō possit competere ad aliqd interesse pecuniariū. ¶ Capio glo.in verbo nō possit.quā diuide in tres partes. In prima transportando ordinem tex.opponit ad sequentē decisionem tex.et de solutiōe se remittit. In secunda opponit et soluit. In tertia refert opinionem quorundā quā etiam retulit glo.s.in verbo vindicta. et eam reprobat:et ad istas tres species libertinoru3 quas gl.refert: vide Ang.politianum in miscellaneis suis in capite.lxxxiiij.secunda ibi,item contra. C.si māci.ita fue.alie.tertia et vltima est ibi: et dicunt quidam. ¶ In prima parte dum gl.oppo.de.l.thais. §.intra certa.ff.de fideicō.liber.responde ſm Bar.et alios,qd ex pte rei bene admittitur purgatio more,vt reus exceptione se defendat,et pena3 euitet:vt hic:sed non admittitur purgatio more ex parte actoris quo ad actionem consequendā,vt in cōtrario. et.l, si a te.C.de pac.inter emp.et vēdi. Et declarat pleni⁹ Bar.in.l.si insulam ſn vlti.q.vbi dixi.s.eo. Et sic quo ad purgationē more magis fauemus reo q̄ actori. ¶ In scdā pte glo.ibi solutio hic fuit actum.et sic fuit cogitatū de modo manumittēdi per vindictam,que quomodo fiat declarat glo.in.§.multis,insti.de liber, vnde lex representat talem libertatem quando de certo mō fuit actum:secus si solum fuit cogitatum de effectu beneficij: tūc succedit constitutio diuorum Marci et aufidij,que representat eam liberum transacto tempore manumittendi quem ponit tex.in.l. latinus,que est.l.fi.ff.qui si.ma.ad liber.perue.quam alleg. glos. sequēs,et in dubio videtur cogitatum de effectu bñficij: vt ingt tex.in.l.si venditor.ff.de ser.expor.allegata in gl.et istam solu. sequuntur cōmuniter doc.hic:et in.l.ea quidem.C.si māci. ita fue. alie.vt ma. Et isto modo soluunt due alie leges que ad idē tendunt.l.latinus.que est lex fi.et.l.si mācipia.ff. qui si. ma. ad liber. perue.allegate in duabus glossis seqūtibus:et ex ista solutione habes notare,qd lex non rñsentat libertatem quando est cogitatum de certo modo et de certa forma manumittendi:et licet aliquando lex representet formā:vt quando rñsentat stipulationem que requirit formā:vt.l.vnica,in princ.C.de rei vxo.actio.et l.cū ostendimus.§.fin.ff.de fideiu.tuto.et in omnibus casibus in quibus lex fingit stipulationem qui numerant per Bar.et doct. in.l.j.in prin.s.eod.tamen nunq̄ supplet formam cogitatam ab homine,etiā in actu fauorabili dande libertatis:vt est casus notabilis hic iuncta gl. ¶ Glo.in verbo liberetur.diuidit in duas partes:prout duas format oppositiones. Scdā est ibi. Itē ɔtra s.qui si.ma.l.latinus. Prima oppositio gl.est circa purgationē more,qd admitti nō debeat per regu.l.traiectitie.§.de illo.s.ti. j.et.l.magnā.C.de cōtraben.et cōmi.stipu.glos. dupliciter rñdet. Prima vadit per specialia,qd sit fauor libertatis: et nō est vera quia imo est ius cōmune:cū hic fuerit apposita pena et nō dies: vt statim dicā. Scdā solutio Jo.violat tex.et ſm Bar. est truffa: et scdum istam solu.Jo.iste tex.nullam haberet dubitationē:vñ responde melius qd hic nō erat apposita dies:sed tantu3 pena. Ideo hñ admittit purgatio more:vt dixi.s.in tex.in.v.no.secus si vtrūq̄ esset et dies et pena,vt in iuribus allegatis in glo. Item dum gl.dicit tale dimisit. Item tale tollit est corrupta et inordinata ſm Imo.nam dum dicit dimisit debet dicere desinit: put loquitur.l.qui alienam.ff.de euic.quam ad hoc allegat glos. vbi verbum desinit ponitur pro non incipit. Item dū dicit tale tollit.vult dicere qd verbum tollit ponitur pro nō facit teneri:et ita ponitur in.l.si seruus seruum.§.si calicem diatretum.et ibi glo.ff. ad le.aquili.quam allegat gl.hic:et sic vult dicere gl. qd illa duo verba desinit et tollit impropriantur in iuribus proxime allegatis:ita hic impropriatur verbum liberetur. ¶ In scdā opp. dic qd ista oppositio respicit primam decisionem tex.et non istam secundam super qua gl.est posita quāuis Bar. etiā ea3 formet ad secūdam decisionem tex.et gl.mixtim ponit duas solut. Sed responde melius scdm glo.precedentē in verbo nō possit.vbi dixi qd hic cogitauit de certo mō et d certo actu manumittēdi. Ideo non habet locum cōstitutio de duobus mensibus de qua loquit

14 l.latinus.allegata in gl. ¶ †Extra gl.Bart.inducit istum.§. ad notabilem et quotidianam questionem:quidam donauit fundū alicui,vt post eius mortē esset talis ecclesie:an donator possit tale pactum remittere ipsi donatario in preiudiciu3 ecclesie.videt qd non:ex quo vtilis actio iam est q̄sita ecclesie.l.quoties.C. de do.que sub modo.et actio nobis quesita sine facto nostro nobis tolli non pōt vt in regula id qd nostrum.de reg.iur.et.l.fin. cum similibus.ff.de pactis. Contrarium determinat Bar.quia sicut hic queritur ius seruo ex prouisione donatoris: tamē istud pactum potest tolli voluntate solius donatoris, vel vtriusq̄ cōtrahentis:vt.l.iij.et ibi gl.ff.de ser.expor.et.l.iij.ff.qui si.ma.ad liber. perue.et.l.j.C.si man.ita fue.alie.vt ma. Heres autē donatoris non posset mutare voluntatem:vt in iuribus pallegatis:et ad contrarium.s.formatum:licet Barto.expresse non respondeat: potes ex eius mente respōdere:qd quando actio est nobis q̄sita irreuocabiliter:tunc non pōt sine facto nostro nobis tolli:vt in contrarijs:secus quādo est quesita reuocabiliter:vt.l.sed et si quis.in prin.et.§.j.iuncta gl.ff.de vsufru.et ita est hic. Itē hic est quesita actio virtute contractus innominati,resultātis habita relatione ad id ad qd deuenit in modo:et sic in causa ad ipsu3 cōtractum donationis: ergo quantū ad illud debet habere locu3 penitentia.l.si pecuniam.in prin.ff.de ɔdi.ob causam.et declaraui plene.s.in gl.in verbo possit.cum ista decisione Barto. tenet Joan.de imo.Rapha.cu.do.Pet.de bexo.do.Alex.et Areti.et Moder.senen.hic:et sic ista est cōmunis et vera decisio. Et dicit Rapha.cu.qd propter equitatē que ita dictat debet teneri ista decisio Bar.licet dicat in contrariū facere,qd in casu hui⁹ questionis quesitum est ius et actio ecclesie per.d.l.quoties. Sed in casu huius.§.et.d.l.iij.cum similibus.ff.de ser.expor.quādiu viuit ille qui dedit seruum manumittendum,nō est perfecte acquisitum ius ipsi seruo:nec ipsi seruo erat acquisita actio pro libertate,sed solum officium iudicis.l.seruos.in fi.cum glos.ff. de ali. et

15 ciba.leg.et dixi in tex.in vlti.notabi. †Sed officium iudicis non presupponit obligationē nec actionē.l.cu3 postulassem.in prin. ff.de dam.

ff.de dam.infect.Tñ ad.d.l. quoties.responde qd ibi dat actio
donatario propter actum donantis. Ideo quo ad illud pactuz
admittit penitentia. Idem tenet do. Alex.hic: vbi diffuse reci-
tãdo aliorũ dicta ad literã postea reprobat Pau. de.ca ⁊ Lud.
ro.contrariantes Bar. Et pro ista decisione Bar.dicit multuz
facere tex.in.l.aristo.in ver.deniq3.cũ glo.⁊ qd ibi no.Bar.ff.de
dona.vbi per illum tex.dicit Bar.qd vbi donatio trãsit in aliud
pactũ,vigore pacti trãsit in cõtractum innominatum,⁊ est locꝰ
penitẽtie,quo ad illud qd est deductũ in pacto:naz ibi donatus
erat seruus manumittendꝰ post quinquẽniũ:⁊ sic erat facta do-
natio vsus ⁊ cõmoditatis serui vsq3 ad quinquennium:sed post
quinquẽniũ debebat manumitti:⁊ sic ex tali pacto acquirebat
seruo facultas petendi libertatẽ:vt hic in fi.⁊ tunc locꝰ est peni
tentie quo ad tale pactũ:sed non quo ad reuocandũ cõmodita
tem dicti serui:tamen ille casus videtur esse diuersus a questiõe
nostra:prout etiã dicunt Moder.senẽ.quia in qõne nostra do-
natur fundus alicui:⁊ illemet fundus precise erat peruenturus
ad ecclesiaz post mortẽ donatarij:sed in.d.l.aristo.§.deniq3.do-
nabat vsus ⁊ cõmoditas serui vsq3 ad quinquẽniũ: et post illud
quinquenniũ aliud diuersum veniebat in pacto seu in modo:sc3
prestatio libertatis:ad idem dicit do.Alex.facere.l.hoc iure.§.
si quis dederit.cum gl.in verbo liberatus.ff.de dona.idem cum
Bar.tenet Are.hic:⁊ in cõsi.lxxiiij.inci.diligẽter ⁊ mature pon
deratis his que in puncto.in tertio dubio:in.v.col.⁊ duabus se
quentibus:idẽ tenet Bar.in.d.l.iij.per illum tex.ff.de ser.expor.
Io.de imo.in cõmento.c.potuit.in vlt.char.de locato.Lud.ro.
simpliciter in.l.s3 si hac.§.pstituta.ff.de in ius vo.Idẽ in effectu
per plura verba tenet Bal.in.l.cũ a socero. C.de iure do.⁊ ista
vt dixi est cõis ⁊ vera decisio.¶ Cõtra Bart.tenet solus Pau.
de ca.hic:⁊ idẽ Pau.vbiq3.s.in.l.in insulã.§.fi.ff.sol.matri.⁊ in.l.
si pecuniã.in prin.⁊ ibi latius Lud.ro.ff.de condi.ob causam.et
idem Pau.de ca.in.l.si cum venderet.ff.de pign.act.refert etiã
Pau.de ca.ↄtra Bar.tenuisse do.Frã.de albergotis de aretio
notabilem aduocatum florentinum in.d.l.iij.ff.de ser.expor.re-
fert etiam cõtrariũ tenuisse Io.an.in addi.Spe.in ti.de instru.
edi.§.nunc vero aliqua.in additione incipiente p superiora qui
non cõtradicit Bar.sed loquitur in diuersis terminis:vt refert
do.Alex.hic:⁊ referam.j.in prima limitatione:precipuum fun-
damentũ Pau.est:quia ecclesie est acquisitum ius actionis per
d.l.quoties.qd secus est hic:⁊ in.d.l.iij.ff.de ser. expor. in seruo
cui solũ acquirit officiũ iudicis:ideo de facili potest illud reuo-
16 cari.† Sed ius acquisitũ tertio ex meo ↄtractu vel stipulatione,
non possum sibi auferre.l.j.⁊.ij.ff.de stipu.ser.⁊ est gl.no.in.l.cer
ti cõdictio.§.si nũmos.in gl.magna.ff.si cer.peta.que tenet qd si
mutuo pecuniã alicui tuo nomine,non possum ex interuallo sti-
pulari mihi,⁊ auferre tibi ius quesitum ex numeratiõe.Sed ad
istud responsum est.s.⁊ ad gl.in.d.§.si nũmos.statim responde-
ho.j.in prima limitatione:idem cõtra Bar.videtur tenere Sa-
lice.licet nõ bene se firmet in.l.j.C.si manci.ita fue.alie. vt ma.⁊
in.d.l.quoties.C.de dona.que sub mõ.tene decisionem Bart.q̃
est vera ⁊ communis.Et eam limita tribus notabilibꝰ modis.
17 ¶ † Primo eam limita non procedere qñ ius fuisset plene acq
situm ipsi ecclesie:puta quia iam transactuz erat tẽpus quo de-
bebat esse ecclesie,vel iam erat mortuꝰ primꝰ donatarius, post
cuius mortem fundꝰ debebat esse ecclesie:quo casu cum dñium
transierit in ipsam ecclesiam.l.si partem.§.fi.ff.quẽad. ser. amit.
⁊.l.fi.C.de sac.san.ecc.tunc donator nõ posset ampliꝰ reuocare:
ex quo iam est perfecte quesitũ ius ⁊ dñium ipsi ecclesie: ita limi
tant Rapha.cu.d.Pet.de bexu.⁊ do.Alex.hic: ⁊ ita pcedit gl.
in.d.l.certi cõdictio.§.si nũmos.⁊ gl.in.l.si absentis.C.si cer.pet.
facit quod tenẽt Bal.Imo.⁊ Moder.in.l.in insulã.§.fi. ff.solu.
matri.vbi per illum tex.tenent qd si duo nobiles fecerũt pacem
adinuicem,⁊ pmiserunt eam nõ rumpere sub certa pena appli-
cãda ecclesie:quãuis rupta pace postea recõciliẽt se,⁊ oẽm iniu-
riam remittant per hoc non preiudicatur ecclesie cui pena iam
erat acquisita:facit bonꝰ tex.in.l.vero procuratori.circa fi.ff. de
solu.vbi tex.notabiliter dicit:qr certã conditionẽ habuit stipu-
latio:quã mutare nõ potuit stipulator:sicut nõ posset donãs re
uocare donationẽ,quã fecit pmo donatario:licet adiecerit pa-
ctũ qd post eius mortẽ esset talis ecclesie:quia quo ad pmũ do-
natio est pura ⁊ pfecta ⁊ sic irreuocabilis.l.pfecta.C. de dona.q̃
sub mõ.⁊.d.l.aristo.in prin.in ver.deniq3.scd̃m verum intellectũ
Bar.⁊ doc.ibi quẽ supra retuli:⁊ ita etiaz tenet Bar.in.l.fi.ff.de
cõdi.ob cãm.in duobꝰ locis.s.circa mediũ:⁊ in vlti.col. ⁊ ibidem
Sali.⁊ alij.Et ita etiam proprie loquit Io.an.in.d.ti. de instru.
edi.§.nunc vero aliqua.in additione que incipit per superiora:
quãuis Pau.de ca.eum referat cõtrariari Bar.⁊ non bene: nã
18 ibi tenet Io.an.† qd si dono rem titio:vt post certuz tẽpus eam
tradat seio:interim titius est dñs,⁊ non nudus minister. Et nõ
possem reuocare donationẽ factam ipsi titio:⁊ restitutiõis tem
pore transferret dñium in seiũ:sed si non dono,sed depono apd
titium rem: tradẽdam seio post certũ tempus: tũc nõ transfero
a me dñium:vnde anteq3 titius tradat seio:potero mandatũ re
uocare:nec postea poterit titius reuocare.l.hoc iure.§.si qs de-
derit.ff.de dona.⁊.l.eius qui in prouincia.in ver.quas vero pe-
19 cunias.ff.si cer.pet.¶ † Scd̃o limita nisi notariꝰ vl etiã ipsemet
donatariꝰ vel alius tertius tpe dicte donationis recepisset ta-
lem donationez stipulando pro ecclesia seu noĩe ecclesie: tũc nõ
posset donãs reuocare:qr tunc ecclesia intelligit per ministrum
suum cõtrahere,⁊ sic mediãte facto suo sibi acqrere: ergo ea in-
uita nõ põt habere locũ penitẽtia:secꝰ si nõ intercessisset aliqs
tanq3 minister ecclie:sed tale pactũ esset appositũ a ↄtrahẽtibꝰ
gratia ipsorũ:tũc licita esset penitẽtia de cõi cõsensu:ita limitat
Bal.in.l.cũ a socero.circa fi. C.de iure do. sequuntur Rapha.
cu.do.Alex.Are.⁊ do.Pe.de hexu.hic:⁊ Io.de imo. in cõmen
to.c.potuit. in vltima charta.de locato. ¶ Pro ista limitatiõe
addit Are.bonum.tex.in.l.cum maritus.§.fi.ff.de pac.dota.vbi
mulier q̃ dabat dotẽ,fecerat pactũ qd illa dos post mortẽ suam
ex cã donatiõis inter viuos restitueret fratri:⁊ frater stipulatꝰ
est in illum casum dotem sibi reddi:ibi decidit qd in preiudiciũ
fratris ⁊ iuris sibi quesiti mulier nõ potest mutare voluntatem
etiã cõsentiẽte marito:idem tenet Are.in precalle. cõsi.lxxiiij. qd
incipit diligẽter ⁊ mature cõsideratis his que in puncto. in. vj.
colũ.ad fi.⁊ sequẽti.vbi reputat illum tex:in.d.l.cum maritus.§.
fi.esse ad hoc singularẽ ⁊ in terminis:⁊ adhuc nõ esse ad hoc ab
alio allegatũ:vide tamen tex. hoc limitãtem in.l.seia.ff.de dote
preleg.secus esset quãdo talis mulier donasset fratri cã mortis:
qr licet fuisset interposita stipulatio:tamen esset reuocabilis ex
penitentia:⁊ ita concordant ista duo iura per gl.⁊ doc.in. l. que
dotis.ff.solu.matri.¶ Moderni senẽses hic referunt se aliasvi
disse consultum contrariuz per solennes aduocatos florẽtinos
⁊ dñm Bal.nouellum qd donator non obstante stipulatione no
tarij possit reuocare in p̃iudiciũ ecclesie moti duplici fundamẽ-
to ⁊ quidẽ subtiliter.Primo ex decisione Bar.hic cõiter appro
bata,vbi erat quesita vtilis actio ecclesie per.l.quoties.C.de do
na.que sub modo.⁊ tamen admittit reuocatio ⁊ penitẽtia: ergo
idẽ pari rõne quando actio querit virtute stipulationis notarij
contracte cũ donatore:sed ad hoc rñde ex mente Moder.senẽ.
sed ego plenius ⁊ clarius dicaz qd longe diuersa est ratio: qr in
qõne Bar.res donata debet ecclesie virtute ↄctus innominati,
habita relatione pacti ad donationẽ vt superius dixi:nimirũ si
admittit penitentia pter debilitatem ↄctus innominati:vt est
regula.l.si pecuniã.in prin.ff.de condi.ob cãm.⁊.l.iij.ff de ser.ex-
por.sed in ista limitatione res donata debet ecclesie, ex stipula-
tione facta noĩe ecclesie:⁊ cõseqnẽter debet ex ↄctu noĩato:qr sti
pulatio est cõtractus nominatus.l.j.ff.de pac.ergo debet cessa-
re penitentia:qr regula est qd in ↄctibus nominatis non habet
locũ penitentia.l.in cõmodato.§.sicut.ff.cõmo.⁊.l.sicut.C.de ac.
⁊ ob.imo fortius etiã in ↄctibus innominatis,vbi interponit sti
pulatio,cessat penitẽtia.l.ex placito.C.de re.permu.Bar.in.l.ij.
ad fi.C.de cõdi.ob cãm.Et p hoc etiã cessat scd̃m eoꝝ fundamẽ-
tum,dũ dicebant qd qñ stipulatio interponit sup actu valido s3
sui natura reuocabili,stipulatio assumit naturam illius actus:vt
nõ ob.stipulatione possit talis actus reuocari.l.j.§.si qs sub cõ-
ditione.ff.vt leg.no.caue.⁊ est bonus tex.in. l. cũ quis decedẽs.
§.j.⁊ ibi Bar.ff.de leg.iij.nã illud procedit qñ stipulatio interpo
nitur super actu vltime volũtatis vt in dictis iuribus ⁊ notabi-
liter Bart. in pulchra qõne in.l.fi.ff.de sol.secꝰ qñ stipulatio in-
terponit super cõtractu innominato:tunc tollit effectũ peniten
tie:vt est tex.in.d.l.ex placito.⁊.l.siue apud acta.C.de trãsac.⁊ in
specie firmant Bal.⁊ Pau.de ca.in.l.q̃uis.C.de trãsac. Ratio
diuersitatis est in promptu:qr in vltimis volũtatibus peniten-
20 tia causat nõ a debilitate actus:s3 ab ipsius natura:† qr natura
vltime volũtatis est:vt sempꝫ sit reuocabilis ⁊ ambulatoria vsq3
ad mortẽ.l.cũ hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter vi. ⁊ vxo.⁊
l. iij.§.ij.⁊.l.seq.ff.de adi.le.⁊.c.cũ marthe.d celebra.mis.ergo sti
pulatio ibi interposita assumit naturã illius actus vltime volũ-
tatis:vt in iuribus precalle.sed in ↄctibꝰ innominatis penitẽtia
causat ab eorum debilitate:qr ↄctus innominati sunt admodũ
debiles:ergo illa tollit apposita stipulatione.d.l.ex placito. d.l.
21 siue apud acta.† qr stipulatio est actus firmitatis:vt dicit text.
insti.de ver.obli.in prin.Et stipulatio est fortior ⁊ firmior ↄctus
qui reperiat in iure:hm Cy.in.l.si ex p̃tio.C.si cer.pet.Bal.in.l.j.
in princ.s.eo. De hoc tñ an stipulatio interposita super aliquo
actu assumat naturã illius actus,an vero eã transmittat plene
disputaui arguẽdo ad partes in rubri.s.eo.Ad ibi dicta me re-
mitto:⁊ referũt Moder.senẽ.qd ↄ illa consilia aduocatorũ flo-
rentinorum fuit Florẽtie iudicatũ ⁊ bene:vt patet ex predictis.
¶ Sed aduerte vltra aduocatos florẽtinos qd ↄtra istam limi
tationẽ fortiter facere videt:qr si ista secũda limitatio esset vera,

certe decisio Bar. cõiter approbata nũq̃ pcederet arg. a ptib⁹ enumeratis: aut enim notarius vel alius stipulatus est nomine ecclesie: ꝛ tũc scdm istam limitationem decisio Bar. nõ pcedit: aut nemo stipulatus est, vel recepit talẽ donationẽ nomine ecclesie: ꝛ tunc talis donatio nihil valet: ergo decisio Bart. nunq̃
22 procederet: † qꝛ quando aliquis in presentia pluriũ personarũ facit donationẽ ecclesie, etiã fauore pie cause non valet, nisi aliqs eaꝫ expresse recipiat nomine ecclesie: vt est gl. orꝫ. ꝛ approbata in l. illud. ꝛ ibi Bar. Bal. ꝛ alij sequunt. C. de sa. san. eccl. Defendẽdo istam limitationẽ: ꝛ etiã decisionẽ Bar. dic qd Bar. ꝛ doc. loquunt: qñ fuit factum pactum inter donantẽ ꝛ donatarium: qd post mortẽ donatarij talis res esset eccl'ie: tale pactũ habet instar vltime voluntatis. qꝛ pòt mutari vsq̃ ad mortẽ, ꝛ ex penitẽtia reuocari: vt dicit Bar. j. in sequẽti qõne: ꝛ habita relatiõe dicti pacti ad cõtractũ donationis, resultat ɔ̃ctus innominat⁹, do vt des vt superius dixi: vnde tũc tale pactũ factũ in fauorem ecclesie, valet ꝛ tenet: q̃uis nemo illud acceptet: aut stipulet noie ipsius ecclesie: vt est tex. q cauillari nõ potest in l. quoties. C. de dona. que sub modo. qui tex. procedit, nõ solum qñ tale pactũ fieret ecclesie: sed etiã qñ fieret penit⁹ extraneo: ꝛ hoc est qd ꝓprie
23 volunt Bar. ꝛ doc. sicut ꝛ in vltimis voluntatib⁹ † legatũ acquiritur absenti ꝛ ignorãti. q̃uis nemo ꝓ eo acceptet aut stipulet: l. cũ pater. §. donationis. ꝛ. §. surdo. ff. de lega. ij. secus est in mera donatione inter viuos, que fieret ecclesie pluribus p̄sentib⁹, qꝛ non valeret nisi aliqs eam reciperet noie ipsius eccl'ie: ratio est: qꝛ talis donatio inter viuos requirit consensum duorum: vt l. consensu. ꝛ ibi gl. magistra. ff. de actio. ꝛ obli. ꝛ l. j. in fi. ꝛ ibi glo. ff. de cõtrahen. empt. Bar. in l. absenti. in prin. ff. de donat. Et in istis terminis. s. in donatione inter viuos: qd etiã facta eccl'ie. et sic ad pias causas nõ valeat neq̃ teneat, nisi aliquis eã recipiat noie ipsius eccl'ie pcedit. d. gl. nota. ꝛ ordinaria in d. l. illud. ꝛ ibi Bar. Bal. ꝛ alij. C. de sa. san. eccle. ꝛ notabiliter Jo. and. in additionibus Specu. in tit. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. in versi.
24 sed an pauperes. † Adde etiã qd pro ecclesijs ꝛ pijs locis ꝛ pauperibus quilibet potest stipulari: etiam verbis directis, ꝛ etiam ipsis absentibus ꝛ valet stipulatio: vt est gl. nota. ꝛ reputata singularis. j. q. vij. in c. quoties cordis oculus. quã glo. dicit esse ad hoc singularẽ: ꝛ alibi non reperiri. Bald. in d. l. illud. in j. col. C. de sacrosan. eccle. Ang. de are. in §. cum autem. insti. de adop. et in §. alteri. institu. de inuti. stipula. ¶ Tertio limita decisionem Bar. scdm eundem Bar. vt procedat in ipso donatore, qui pòt ex penitentia reuocare illud pactum appositũ in fauorem ecclesie: secus est in herede ipsius donatoris, qui non posset voluntatem immutare per text. in l. iij. ff. de ser. expor. et in l. iij. ff. qui si. manumis. ad liber. perue. ꝛ in l. j. C. si manci. ita fue. ali. vt manu. Et cum Bar. transeunt alij hic: presertim Areti. ꝛ latius domi. Alex. sed cõtrarium tenet Bal. in d. l. cum a socero. C. de iu. dotium. per tex. qui fortiter vrget in l. si ego. §. j. ff. de iure dotiũ. vbi speciale est in dote fauore matrimonij: qd heres nõ possit ex penitentia reuocare in contractu innominato: ergo in cõtrarium est ius cõe. l. ius singulare. ff. de legi. Ad istum tex. respõdet do. Alexã. hic in duobus locis ꝛ duobus diuersis modis. Primo respõdet in ij. charta. in v. col. qd ibi non consentiebat reuocationi ille qui pecuniam receperat a defuncto, cõuertendã in dotem futurã sequutis nuptijs: vnde tunc bene est speciale fauore dotis, ꝛ fauore matrimonij quod in contractib⁹ innominatis ꝑ penitentiam solius heredis non recedatur a cõuentione: vt ibi. Scdo modo respondet idem do. Alex. in penult. colũ. in princi. qd ille tex. nõ facit ad propositũ, arguẽdo a speciali: quoniã ibi nec defunct⁹ si viueret: nec heres poterat penitere: vt ꝑbat ratio ibi in tex. assignata: ne mulier remaneat indotata, que rõ est generalis, tam ad principalem: q̃ ad heredẽ: ergo nõ est ibi speciale fauore dotis neq̃ matrimonij, qd heres nõ possit illud qd etiã defunctus nõ poterat. Sed tu caue: quia primũ assumptum do. Alex. non est expeditum: qd ibi defunctus etiã si viueret nõ posset ex penitentia reuocare: nã cõtrariũ expresse tenet Pau. de ca. ꝛ Lud. ro. in l. si pecuniam. in prin. ff. de cõdi. ob causam. et Pau. de cast. in l. ij. §. si pecuniam. ff. de dona. quos refert etiam ipsemet do. Alex. ¶ Alio ꝛ tertio modo rñdet Aret. hic qd tex. in d. l. si ego. §. j. loquit in cõtractu simpliciter innominato: vbi bene est speciale fauore dotis ꝛ matrimonij: qd nõ admittat penitentia ex parte heredis illius qui ꝑ parte sua impleuit: cõtra eum qui nõ impleuit: vt declarat Bar. in l. si pecuniam. in princ. in j. col. ff. de cõdi. ob cãm. sed nos loquimur qñ ɔ̃ctus innominatus resultat ex relatione habita ad contractum nominatum:
25 quo casu difficilis dꝫ admitti pnia ex parte heredis. ¶ † Ego de intellectu d. l. si ego. §. j. ꝛ an in ɔ̃tractu innominato in dote: ꝛ etiam in pia causa habeat locum penitentia: dixi in l. iij. §. j. ff. de condi. ob cãm. ad ibi dicta me remitto. ¶ Jstam tertiaꝫ limitationem etiã reprobat Lud. ro. in d. l. si pecuniã. in prin. inquãtũ

26 Bar. facit differentiã inter donantem, ꝛ eius heredem: † quia regulariter penitẽtia permissa defuncto videt etiaꝫ ꝑmissa eius heredi. l. sed interim. §. si vxor. primo. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. Tu dic qd Bar. nõ negat: prout etiã dicit do. Alex. heredẽ regulariter esse eiusdẽ potestatis cuius est defunct⁹: vt in regula heredem. ff. de reg. iur. sed voluit: qd qñ ex contractu meo veniebat ius tertio querendum reuocabiliter: qd licita sit mihi penitẽtia in preiudiciũ tertij: nõ liceat heredi per d. l. iij. ff. de ser. expor. cũ
27 concordantijs ꝓxime preallegatis: † quia mutatio voluntatis, ꝛ sic penitẽtia nõ debet ad heredẽ trãsire, sed debet a principali explicari. l. centesimis. §. fi. ꝛ quod ibi tenet Bar. ꜩ. e. facit. l. j. ꝛ. l. fi. in fi. C. de reuocan. dona. ꝛ. c. fi. de dona. tamen Lud. ro. in d. l. si pecuniam. in prin. respondet ad d. l. iij. ff. de ser. expor. cum cõcordãtijs. ꜩ. allegatis: ꝑ quã. l. Bart. hic tradit istã limitationẽ: qd ibi est speciale fauore libertatis: qd heres nõ possit ex penitẽtia reuocare libertatẽ: ergo sec⁹ in ecclesia: sed errat quia libertas et ecclesia equiparant: vt expresse tenet Bal. in l. vnica. §. in primo. in vlt. col. C. de cadu. tollen. quẽ refert ꝛ sequit. d. Alexã. in cõsi. lxxvj. tertij volu. qd incipit: ponderatis his de quibus in themate in vj. col. sicut etiã ꝓcedit argumentũ de libertate ad piam cãm: vt no. Bart. in l. pxime. §. j. ff. de his que in testa. delẽ. ꝛ in l. si vnus. C. de testa. cum concordãtijs: quas alias legendo
28 ibi dedi. ¶ Ultimo querit Bar. hoc casu † qd si donator decesserit sine herede, an libertas seruo cõpetat. aduerte istud quod dicit simpliciter Bar. hoc casu potest intelligi altero de duob⁹ modis ꝛ vtroq̃ bene. Primo hoc casu: scꝫ hui⁹. §. quo donator grauauit donatariũ serui: vt seruo libertatem daret: an si donator moriat sine herede, cõpetat seruo libertas ex pacto: ꝛ tenet qd sic per l. primã. ff. qui sine manumis. ad liber. perue. et illa lex hoc bene ꝑbat in primo casu illius tex. ꝛ istud credo esse magis de mẽte Bar. qd ista vltima questio Bar. referatur ad casuꝫ. §. nostri. Scdo modo potest intelligi Bar. hoc casu. s. in quo donator ex penitentia reuocauit libertatem serui. Jtem in questione precedenti quando reuocauit pactum, per qd res erat peruẽtura ad ecclesiam: ꝛ sic donator mutauit voluntatẽ: ꝛ postea decessit sine herede: tenet Bar. qd libertas seruo competat: ꝛ illa res ecclesie per tex. in d. l. j. ff. qui sine manumis. ad liber. perue. ꝛ ille tex. in fi. istud bene probat scdm primam solu. glo. ibi cõmuniter approbatã. Jtẽ quia ex quo nullus est heres cuius intersit hanc mutationem voluntatis obseruari: ideo talis reuocatio cum sit
29 sine effectu, nihil preiudicat: † ꝛ licet ex vltima voluntate etiã codicillari nihil possit deberi, etiã ab intestato, nisi adeat hereditas peruenientes ab intestato: vt. l. ij. ff. de fideicõ. lib. tamen hic est cõtractus. s. donatio: licet possit reuocari vsq̃ ad mortẽ. ideo valet: licet donator decesserit sine herede: sicut i simili dicim⁹ in donatiõe cã mor. q̃ licet sit in vltima volun. tñ qꝛ etiã habet naturã ɔ̃ctus, nõ requirit aliquã aditionẽ hereditatis: vt ꝑbatur in l. tam is. §. j. ff. de do. cã mor. vbi filiusfa. pòt donare cã mor. cũ consensu patris: ꝛ tñ ibi non potest cadere aditio hereditatis: cũ filiusfa. illo iure ffo[r]um preterq̃ in castrensibus vel quasi, nõ poterat habere heredẽ: qꝛ pater omnia occupabat iure peculij. l. ij. ff. de castrẽ. pe. plene notat in l. post dotẽ. ff. sol. ma. Et per
30 hoc dicit Ang. se dare casum forsitan ꝑ te alias nõ auditũ. † in quo donatio cã mor. nõ reuocat ꝑ penitẽtiã donatoris: iuxta. l. nõ omnis. in prin. ff. si cer. pe. ꝛ. l. qui mortis. ff. de dona. cã mor. et insti. de dona. post prin. scꝫ qñ donãs sine herede decessisset per tex. in d. l. j. in fi. ff. qui sine manumis. ad liber. perue. ꝛ cum nemo heres existat dicti donatoris penitentis, nullus poterit eam cũ effectu reuocare: ꝛ talis donatio cã mor. vt dixi ad sui confirmationẽ nõ reqrit aditionẽ hereditatis: ꝛ ad hoc allegat Ang. gl. reputatã singularẽ in l. filie. C. fa. herci. ꝛ est melior tex. cuꝫ gl. in l. post legatũ. §. pe. ff. de his qui. vt indignis. Et multũ bene probat tex. in d. l. tam his. §. j. inducendo: vt. ꜩ. induxi. nota istã solẽnem decisionẽ Ang. cũ Ang. tenẽt Jo. de imo. ꝛ Are. hic. Ang. ꝛ Jmo. l. circa. §. fi. ff. ad le. fal. ꝛ in l. ij. ff. de leg. j. ideꝫ tenet Ang. in repe. l. eaꝫ quã. in x. col. C. de fideicõ. ꝛ in qõne ꝑ eũ disputata q̃ incipit Astẽsis miles. in xiij. colũ. ꝛ sequit simpliciter. d. Alex. in d. l. nõ omnis. in prin. in ij. no. sed idẽ do. Alexan. in d. l. j. ff. de lega. j. dicit qd istud dictũ Ang. semper visum fuit sibi mirabile: idem do. Alexan. hic putat dictũ Ang. esse verum, qñ ꝓcessum fuit ad traditionem rei donate cã mor. Alias aũt si sola stipulatio interuenisset, cum nec dñiuꝫ nec possessio fuerit trãslata sine traditione: tũc videt qd actionẽ nõ habeat, licet donãs decesserit sine herede: vt hic latius per eũ: ꝛ ita etiã tenet in d. l. ij. ff. de
31 lega. j. ¶ † Sꝫ aduerte: qd dõatio cã mor. qñ nõ iteruenit traditio reqrit stipulationẽ. l. mortis cã donatio sic. ꝛ. l. senat⁹. §. fi. ff. d do. causa mor. vel hodie efficaciter agi possit pacto nudo cõditione. l. si quis argẽtũ. C. de dona. vt est gl. reputata singularis in l. cũ pater. §. meuio. ff. de leg. ij. ꝛ est gl. similis in l. ij. C. de iure dotiũ, ꝛ sic videt qd donatari⁹ habeat actionẽ, ꝛ donatio remãsit firma non

firma non ob.reuocatione donãtis:ex quo donator qui eã reuocauit decessit sine herede p tex.in.d.l.j.in fi.ff. qui sine manumis. ad liber.perue.vbi datio libertatis remanet firma, non obstãte reuocatione ↄcedentis: ex quo reuocãs decessit sine herede:ita põt defendi ista solennis decisio Ang.Sed ego aliis mediis arbitror decisionem Ang.non esse verã:quia fundamentũ Ange. et sequaciũ est:qđ ex quo nullus est heres donantis:non est aliquis qui nomine donãtis possit obiicere de reuocatione donantis.

32 tis.† Istud non videtur verum:quia videtur quasi impossibile qđ quis decedat sine herede,cũ saltem sit fiscus:qui semper erit heres:vt est gl.reputata sing.in.l.ex facto.§.fi.ff.ad treb.nisi intelligeres Ang.etiam quãdo fiscus nollet esse heres,qđ esset restringere eius decisionẽ.Itẽ si talis res donata causa mor. que fuit reuocata,reperiat penes tertiũ etiam iniustum possessorẽ, poterit se defendere qđ donatarius nullũ ius habet,nec in dominio nec i possessiõe:ꝛ qđ talis donatio fuit reuocata: ꝛ sic quo ad eũ liberas edes habet.l.loci corpus.§.cõpetit.ff. si serui.vẽ. ꝛ põt opponere de iure tertii,in totum exclusiuo iuris agentis: vt per Bar.in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.Item quia tex.in. d.l.j.in fi.ff.qui sine manumis.ad liber.perue.in qua se fundat Ang.non facit nisi ẽm primam solu.gl.ibi sed sc̃dm alias nihil facit. Item et fortius ibi cõcurrit fauor libertatis:pro qua libertate multa sunt inducta contra regulas iuris cõmunis: vt dicit tex.in.§.fi. insti.de donatio.ergo nõ est tuta extensio ad donationeꝫ causa mortis,in qua iste fauor cessat.

2 ☞ Quis põt se obligare alicui sub pena de non alienãdo certam rem quam sibi:qui si requisitus nõ vult emere, poterit alii impune vendere.nu.3.nisi moram purgauerit.nu.6.

4 Confessio facta etiã in iudicio,requirit vel iudicis vel partis acceptationem.

5 Quando tempus non est a iure expresse limitatum,debet statui arbitrio iudicis.

7 Si emphyteuta interpellauit dominum an velit emere, qui neglexit poterit, tñ postea potest moraꝫ purgare:re integra antequam res sit alii vendita.

8 Ad cõstituendum quem in mora sufficit vnica interpellatio.

9 Dictio sepius verificatur in pluribus quam in duobus.

10 Ad ↄstituẽdũ quẽ in mora sufficit interpellatio extraiudicialis.

11 Non procedit petitio illius qui vnum precise petit,cum duo alternatiue promissa essent.

12 Interpellatio facta tutori constituit pupillum in mora.

13 Pena ipso iure non committit,quando stat per creditorem cui debet solui,ne recipiat.

14 Mora que committitur contrafaciendo contra conuentioneꝫ, est grauior quam illa que committitur solum in omittendo.

15 Prohibitus alienare extra familiam,potest vẽdere extraneo.re quisitis prius illis de familia,ꝛ nolentibus emere.

16 Communio solet parere discordias.

17 Res prohibite alienari si alienentur,valet alienatio in vita alienantis,sed post eius mortem possunt reuocari.

18 Si aliquis fuit condẽnatus restituere quicquid habebat de bonis sempronii,intelligitur statiꝫ inter viuos:nec debet spectari tempus vltime voluntatis.

19 An in terminis.§.nostri tutor possit vẽdere partẽ pupilli quaꝫ habet in isto predio sine decreto iudicis.

20 Quando regnuꝫ est cõcessum regi ꝛ successoribus suis: successores minores non possunt administrare regnũ,nisi secunduꝫ formam.c.grandi.hic alle.

21 Sicut ex vltima volũtate patris testatoris, potest res immobilis pupilli alienari sine decreto iudicis:ita ꝛ ex voluntate patris collata in contractu,ꝛ sic in actu inter viuos.

22 Si qs in genere dat licentiã heredibus suis qđ possint alienare,sub ista generali licẽtia,cõprehendunt etiã pupilli heredes.

23 Volũtas patris operatur quod res immobilis pupilli possint alienari sine decreto iudicis, quãuis nulla vigeat necessitas.

24 Si cõsors promisit consorti non vendere alteri q̃ sibi sub pena ꝛ ab extraneo reperiat noĩe ptii multo plus quam consors dare velit,an poterit sine metu pene vendere extraneo.

25 Bonum est arg.de personis ad tempus,ꝛ ecõtra ꝛ de personis ad locum.ꝛ econtra.

26 Si colonus vult vendere partem sui suam fructuũ,dꝫ eam potius vendere dñõ q̃ alii,dummodo dñs offerat iustum pretium.

27 Oblatio debet esse vera iusta ꝛ nõ simulata nec frauduleñta al's non releuat.

28 Colonus antiquior fisci dꝫ preferri aliis in noua conductione, dummodo offerat pretium qđ alius tertius offert.

29 Si statutum disponat qđ in venditione preferatur cõsors aliis: consors tenetur dare tantum quantum ab alio dari reperitur.

30 Cõsors offerens iustum pretium preferendus est aliis,etiã plus offerentibus.

Coheredes.

1 Coheredes.† Qui tenet alicui vendere sub pena,ꝛ illo reqsito ꝛ negligẽte emere,põt sine metu pene vẽdere cui vult.h.d.ꝛ est casus multũ notabilis ẽm Bar.ꝛ ẽm Dy.Bal.ꝛ Ang.ꝛ nõ est alibi in iure:tñ sc̃dm Bar.et alios satis cõcordant.l.fi.ꝛ qđ ibi habet.C. de iure emphy.et.c. potuit.de locato.☞ Diuidit in tres partes. In prima ponitur thema.In sc̃da q̃stio.In tertia r̃nsio. sc̃da ibi q̃ro cuꝫ coheres. tertia ibi respõdi sc̃dm ea que proponerẽtur.☞ Et aduerte pro figuratiõe casus,qđ coheredes q cetera pdia hereditaria iter se diuiserũt,vnũ prediũ inter eos cõe reliquerunt, cũ pacto penali,qđ nõ posset alii vendi:est credendum qđ non sine causa illud vnum predium cõe ꝛ indiuisum reliquerũt:vel quia ex diuisione illius aliquod incõmodum resultabat:vel quia ex cõione sequebatur vtilitas,vel aliqđ emolumentũ:hoc videt demonstrari ex natura huius conuẽtionis.ẽm Jo.de ana.insistẽtem circa intellectuꝫ istius tex.in cõsi.xlvij.qđ incipit:illud presupponitur qđ prohibitio alienationis.ꝛ.j.plenius dicet:ꝛ sic natura huius cõuentionis ostẽdit qđ cõio erat vtilis,ꝛ diuisio dãnosa: ideo tale predium debebat remanere cõe:vel esse vnius coheredũ tantũ.

2 ☞ † No.pmo ex isto tex.qđ quis põt se obligare alicui sub pena de nõ alienãdo certã rem quã sibi:facit tex.notabilis in.l.q fundum vẽdidit.ff.de ↄhẽ.emp.Aduerte tñ qđ talis promissio non afficit rem,vt si fiat vẽditio non teneat,imo venditio valet ꝛ tenet ꝛ transfert dñium:sed incurrit in penam:vt hic:vel tenet ad interesse si pena nõ fuerit promissa:vt notatur in.l.ea lege.C.de cõdi.ob cãm.ꝛ.l.si ita qs pmiserit.§.ea lege.j.eo.ꝛ ppterea iste tex.nõ dubitat an valeat venditio partis,facta alii extraneo: qꝛ ponit p cõstanti qđ valeat:sed solum dubitat de pena an mulier que alienauit in extraneũ incidit in penã.Intellige nisi stipulator in illa re ius reale puta hypothece sibi reseruauerit: vt.l.si creditor.§.fi.ff.de distra.pig.ẽm literã Pisanam ꝛ verã: prout est ibi litera negatiua nullã esse vẽditionem ꝛ nõ est alibi in iure ẽm Ang.ꝛ Imo. hic:ꝛ ppterea ex illo tex.sumit cautela, quãdo vis impedire ne qs possit alienare rẽ,nec parteꝫ rei,facias qđ in cõuentione de nõ alienãdo obliget tibi in specie illã rem, ꝛ cõstituat ex nũc se tuo noĩe possidere:casu quo alienaret:tũc bene impedit alienatio,ꝛ trãslatio dñii:vt dicet in.l.si ita qs pmiserit.§. ea lege.j.eo.Itẽ secus est in phibitiõe testatoris vel legis:qꝛ illa bñ afficit rẽ,ꝛ impedit trãslationẽ dñii:vt plene notat p gl. et scribẽtes in.d.l.ea lege.ꝛ.l.si ita qs pmiserit.§.ea lege.ꝛ ibi dicet j.e.

3 ☞ † Scđo no.ex isto tex.qđ q tenet alicui vẽdere sub pena,ꝛ nõ alii si ille reqsitus nõ vult emere,põt alii impune vẽdere Rõ est:qꝛ ei q nõ acceptat pactũ,nõ dꝫ pactũ seruari:sicut ille q non acceptat ↄfessionẽ aut verba aduersarii,non põt se ex illis iuuare:vt notãt Bal.ꝛ.d.Alex.in.l.suus heres.p illũ tex.C. de repu. ꝛ absti.here.idẽ tꝫ Sali.in.l.vnica.in.xv.oppo.C.de cõfes.ꝛ in.l. gñaliter.in.vj.q.C.de nõ nu.pe.vbi dicit Sali.se sepius ita consuluisse de facto:ꝛ qđ ita ẽt sepe dicebat patruꝰ suus.d.Richar. de saliceto:idẽ etiã tenet Sali.in.l.iubemus.ad fi.C.de lib. cau.

4 vbi tenet † qđ etiã cõfessio facta in iudicio reqrit vel iudicis vel partis acceptationeꝫ.do.Alex.in ↄsi.xx.quarti volu.qđ incipit: in causa appellationis interposite.in.i.col.ꝛ in consi.cliiij.v. vol. qđ inci.visis narratis in themate.in vlti.co.d.Cardi.Flo.in ↄsi. xcij.qđ inci.nobiles viri dñi vinciguerre.in.vj.co.ad fi.Aduerte tñ qđ ille requisitus qđ emat,debet expectari p duos mẽses, anteq̃ possit alteri vendere:ar.l.fi.C.de iure emphy.ẽm Bart. ꝛ cõiter alios hic:adde Ang.qui idẽ tenet in consi.ccxliij.incip. multi ↄsortes de ciuitate Lucana.Ang.ꝛ Sali.in.d.l.fi. C. de iure emphy.solus Raph.cu.aliter tenet:qđ interpellatus dꝫ expectari nõ precise p duos mẽses:sed aliquo tempore taxãdo arbitrio boni viri:ꝛ sic iudicis per.l.ↄtinuus.§.cũ ita.ꝛ qđ ibi notat j.eo.adde pro ista opi.Raph.ↄ alios bene facere tritam regulã

5 † qđ qñ tempus nõ est expresse limitatũ a iure:debet statui arbitrio iudicis.l.j.in fi.ff.de iure delibe.c.de causis.de off.deleg.ꝛ.c. fi.de trãsactionibus.nisi dixeris sequẽdo ↄmunem opi. qđ satis dicatur taxatũ fuisse tempus duorꝫ mensiũ per.d.l.fin.C. de iure emphy.pcedẽdo de similibus ad similia.l.non omniũ.ff.de legi.

6 cuꝫ vulgaribus.☞ † Scđo aduerte:qđ licet reqsitus neglexerit emere,põt tamẽ moraꝫ purgare re integra,ꝛ sic anteq̃ vẽdatur extraneo ꝛ audiet offerẽs se paratũ accipere.l.sicut.§.si voluntate.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol.ꝛ.l.si ita qs pmiserit. §. seia cauit.j.eo.ẽm Pau.de ca.d.Alex.ꝛ Are.hic:hñ facit qđ tꝫ bar. in.l.si insulã.s.eo.in.j.oppo.prime partis:ꝛ in nona.q.vbi p tex. in.d.§.seia cauit.tenet Bar.qđ ad actionẽ quesitã cõseruandam admittitur purgatio more:etiã ex parte actoris ꝛ etiam hic creditor qui neglexit emere,ꝛ postea vult habere,agit de conseruãdo actionẽ seu ius sibi quesitum.adde licet prefati Moder.non fuerint memores Jo.and.in additionibus Specu.in titu.de locato.§.nũc aliqua in versi.ci.vbi notabiliter idem tenet: † qđ si

7 emphyteuta interpellauit dñm:an velit emere:q neglexit qđ põt

postea morã purgare: re integra antequã res sit alij vẽdita, ꝛ pfe‑ retur cuicũq alij: ꝛ allegat ita tenere Simonẽ vicentinum. in. d. l. fi. C. de iur. empby. allegat etiã quedã alia iura ad hoc: vide p eum. ¶ † Tertio nota ex tex. in ver. sepius. qđ hoc videt pbari quo ad cõstituendũ quẽ in mora, nõ sufficit vnica interpellatio, sed debebat sepiꝰ reiterari: ꝛ sic regrãt plures puta trina denũ‑
9 tiatio: † quia dictio sepius verificat in pluribusq in duobus: vt l. seruos. in ver. bis aut sepiꝰ. C. ad le. iul. de vi pub. ꝛ ad minꝰ ve‑ rificat in duobus. l. veluti. §. hec vox. in fi. ff. de edendo. ꝛ. l. mari ti. §. qui questũ. cũ sequẽti. ff. de adul. ꝛ. l. fi. iuncta rub. C. si sepius in integrum resti. fue. pos. do. Alex. in cõmen. l. sepe. in. ij. colũ. ff. de re iudi. ¶ Cõtrariũ cõiter tenet qđ imo sufficit vnica inter‑ pellatio ad cõstituendũ in mora: prout per plura iura tz Bar. in §. seia. ĩ. ea. l. vbi reseruo dicendũ: ꝛ ibi rñdet Bar. ad istũ tex. qđ hic dictio sepius, denotat facti accidentiã: ꝛ non iuris mysteriũ: ꝛ ita etiã respõdent Bal. Ang. Imo. Rapha. cu. Pau. de ca. et Are. hic. ¶ Sed Moder. senẽ. subtilius cõsiderantes tenẽt: qđ dictio sepius in isto tex. fuit posita cũ mysterio iuris: quia iura que volũt qđ sufficiat vna interpellatio: vt dicet in. d. §. seia. pce dunt quãdo per interpellationẽ constituit creditor in mora ad fines, vt teneat de interitu speciei debite pempte, vel ad fines impediẽdi cursũ vsurarũ: sed hec interpellatio fit ad aliũ diuer sum finẽ, vt interpellatus liberet ab obligatione penali: ꝛ ad im pediendũ ne purificet cõditio, sub qua pena veniebat cõmitten da. Unde tunc hñ requirit bina interpellatio: vt hic: vnde Bar. in. l. nõ solũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. in pe. col. in materia pte‑ stationis incitatorie, allegãdo istũ tex. facit differentiã: an inter pellatio fiat ad incõmodũ creditoris. s. rõne interitꝰ vel vsura‑ rum. An vero fiat ad cõmodũ ipsiꝰ interpellantis, vt excusetur ab obligatiõe penali: ꝛ ista difficiliꝰ inducat: vt hic: nec ob. tex. in. l. fi. C. de iure empby. ꝛ in. c. potuit. de loca. vbi sufficit vna in‑ terpellatio: ꝛ tñ fit ad cõmodũ interpellantis: vt euitet penã ca‑ ducitatis: qꝛ ibi loquit in obligato ex dispositione legis, vbi mi tius agit. l. celsus. in prin. cũ gl. ff. de arbi. hic in obligato ex con nẽtiõe hoĩs. ¶ Sed aduerte: qꝛ videt qđ possit bene defendi re spõsio Bar. in. d. §. seia. ꝛ doc. hic dũ dicũt: qđ in isto tex. dictio se pius, denotat accidentiã facti: nã licet nõ declarẽt, ego declaro ꝛ pbo istã solu. nam hic qñ ponit dictio sepius. narrat contingẽ tia facti: qđ ista mulier sepiꝰ interpellauit tutores: ꝛ clarũ est qꝛ ex narratiõe facti, nõ licet arguere ad decisionẽ iuris: qñ legisla tor in ea nõ se fundat: vt dixi in. §. callimachus. in. ij. no. s. ea. l. et latius in. l. vnica. post glo. ibi in. iij. lectu. C. qñ non petẽ. par. Tñ ad hoc potes dicere qđ imo tex. hic in ea se fundet: cũ in decisiõe dicat: rñdi hz ea q̃ proponerent obstaturã doli mali exceptionẽ. Itẽ dictio sepius nõ est posita in. j. parte, in qua ponit thema: ꝛ sic narrat factũ: sed est posita in. ij. parte in qua format qđ ex qua sequit. ¶ Quarto no. in ver. testato. iuncta gl. que exponit etiã
10 extra ius: ꝛ semp ad hoc allegat, † qđ ad cõstituendũ quẽ in mo ra sufficit interpellatio extraiudicialis: ꝛ ad hoc Bart. allegat quatuor gl. facit hm Rapha. cu. ꝛ do. Alex. l. j. §. nũtiatio ex hoc edicto. ff. de ope. no. nun. Adde glo. in. l. vinum. in glo. magna. in prin. ff. si cer. pe. Facit tex. in. l. denũtiasse. in prin. ff. de adul. quã Bar. ibi ad hoc notat ꝛ legit sub. l. qui vxori. idem tenet Bar. in l. nõ solũ. §. morte. ff. de ope. no. nun. in tertia specie protestatio nis incitatorie in ver. item an sit necesse. Imo fortius etiã inter‑ pellatio extraiudicialis facta solũ per verba enuntiatiua: puta egere tali pecunia, cõstituit in mora hm Bar. in. l. etiã hoc modo per illũ tex. ff. de lega. j. ꝛ latius Bar. in. l. si quis mihi bona. §. sz quid si mihi mandauit. ff. de acqui. here. Sed caue: qꝛ ad hoc vt interpellatio cõstituat in mora: non dz esse simplex sed incitato‑ ria ad soluendũ: vt. l. mora. ad fi. prin. ff. de vsuris. in ver. repeten di debiti instãtia: per quẽ tex. ita tenet Bar. in. d. l. non solum. §. morte. in vlt. char. in prin. tñ Bar. postea ibi rñdet qđ licet non incitet expsse, tñ incitat tacite: hinc est qđ sola notificatio debiti nõ sufficit ad cõstituendũ debitorẽ in mora, hm Bal. singulari‑ ter in. d. l. vinũ. ad fi. ff. si cer. peta. per. l. in minorũ. C. in qui. cau. in integ. resti. nõ est neces. licet dicat in cõtrariũ facere. l. primã. in princ. ff. de vẽ. inspi. De hoc pũcto: an per talia verba enũtia tiua extraiudicialiter prolata cõstituatur debitor in mora: dixi plene in. l. si ex legati causa. s. eo. vbi etiam vltra Barto. ibi: qui ponit vnã limitationem ad istud notabile. addidi tres alias so‑ lẽnes limitatiões ibi videas. ¶ Quinto no. ex tex. ibi hm cõuen tionem aut emerẽt aut venderent: hm Bar. Bald. Ange. Imo. do. Alex. ꝛ etiã Are. in. iiij. nota. formam denuntiationis alter‑ natiue: nã si denuntiasset simpliciter qđ emerent, non teneret de
11 nuntiatio: † sicut non procedit petitio illius qui vnũ precise pe‑ tit, cum duo alternatiue promissa essent. l. vbi aũt non apparet. §. qui illud. s. eo. ꝛ ita etiam vult glo. j. hic: sed Pau. de ca. tenet qđ illud verbũ aut emerẽt, fuit adiectũ in denuntiatione ex su‑ perabũdãti: quia sufficiebat requirere quod emerẽt: eo quia de

hoc tantũ loquebatur cõuentio: ꝛ illa verba scđm conuentionẽ referuntur ad verbũ emerent. ꝛ nõ ad illud venderent. d. Alex. acerbius taxat Pau. de cast. ꝛ dicit qđ multũ inaduertenter et male loquutus est, cõtra illud qđ doc. tenent: de quibus nõ facit mentionem ꝛ aliud non allegat in cõtrarium: sed idem qđ Pau. de ca. etiam tenet Raph. cuma. hic: quia illud scđm conuentio‑ nem, respicit illud quod sequitur. aut emerent: non autẽ respicit illud aut venderent: tamen si denuntiauit vt emerent aut vende rent, fecit plusquã debuit: ideo etiam fecit illud quod debuit: qꝛ qđ pluris est vtiq tanti est. l. cum furti. ff. de in lit. iur. mihi plus placet ista scđa opinio Pau. de cast. ꝛ Raph. cu. cum in conuen‑ tione non contineretur illa secunda pars alternatiue, aut vẽde rent: nã in isto tex. coheredes, qui predia hereditaria diuiserãt, vnum predium cõmune reliquerunt: in quo fuit cõuentum: quod si quis eorum vellet suam partem alienare, teneretur eam vẽde re coheredi, vel eius successori pro certo pretio limitato. ꝛ si alі‑ ter fecisset incideret in penam: vnde secundũ conuentionẽ pena lem, sufficiebat denũtiare coheredibus qđ emerẽt, nec talis de‑ nuntiãs cogebatur emere: per regu. l. nec emere. C. de iure deli. presertim cum ista conuentio sit penalis, ꝛ in penalibus debet li quidissime constare: vt est text. singularis in. l. in testamento. pri ma. ff. de condi. ꝛ demon. quem tex. ad hoc reputat singularem Bal. in. c. j. qualiter domi. pprie. feu. pue. in feu. ꝛ in. c. quintaual lis. in vlti. col. de iureiur. ꝛ in. l. cũ pponas. in vlti. col. C. de here. insti. do. Alex. in. l. si in nomine. C. de testa. Item licet in isto tex. mulier requisiuerit alternatiue aut emere: aut vendere: qꝛ forte habebat cõmoditatem emẽdi, ꝛ sibi expediebat: tñ tenere sic sim pliciter esset iniquũ, qđ coheres qui forte vendit partem suã ex necessitate cogat emere: vnde tene qđ hm formam conuentiõis tenebatur solum denũtiare qđ emerent: licet ex abundanti etiã fuerit adiectũ vel vẽderent: sicut etiam in hoc tex. ex abundanti fuit facta sepius interpellatio: cũ tamẽ vnica sufficeret: vt dicã in. §. seia. s. ea. l. ꝛ aliquid tetigi. s. in. iij. nota. ¶ Sexto ꝛ vlti. no.
12 ex tex. hic nihil tale fecerint. † qđ interpellatio seu protestatio facta tutori, constituit pupillum in mora: ꝛ sibi preiudicat ꝛ im‑ pedit ne pena ad eius vtilitatem cõmittatur: bene facit tex. in. l. sed si ex stipulatu. s. eo. ꝛ in. l. emilius. ff. de mino. ꝛ qđ not. Bart. in. l. cũ filiusfami. §. in hac. in vlti. q. s. eo. ¶ Capio gl. fi. in ver. ex ceptionem quã diuide in quatuor partes. In prima timore cõ‑ trarij declarat tex. an pena ipso iure cõmittatur: ꝛ primo tenet qđ sic postea subdit quedam verba hm Jo. per que videtur tenere cõtrarium. In scđa oppo. contra tex. ꝛ sol. In tertia idem facit. In quarta ꝛ vlt. allegat vnã concordantẽ ad tex. ij. ibi: sed cõtra. s. de pac. tertia ibi: ꝛ sic etiã non ob. quarta ꝛ vltima est ibi: item facit. ¶ In prima parte glo. ibi: nam ipso iure cõmissa est pena. Istã gl. reprobãt Ang. Imo. Rapha. cu. Pau. de ca. do. Alex. ꝛ do. Pe. de bexu. quia est contra tex. quẽ postea glo. statim alle gat in. l. celsus. in princ. in ver. idem ait si iusserit ꝛ in. §. fin. ff. de
13 arbi. s. vbi dicit tex. † qđ pena ipso iure nõ committetur quãdo stat p creditorẽ cui debet solui, ne recipiat. Item ex quo per ad‑ uersarium stetit: quo minus fieret illud qđ fieri debebat: nõ po‑ test dici pena ipso iure cõmissa. l. in executione. §. fi. s. eo. Confir‑ matur hm do. Pe. de bexu. ꝛ Moder. senẽ. quia pena venit cõ‑ mittenda si fuerit in mora vendendi coheredi. hm Bart. in. l. ita stipulatus. in. vj. q. s. eo. sed nulla est mora in offerente. l. qui de‑ cem. in prin. ff. de solu. ergo nulla est pena. l. lecta. in ver. sed cum sortis. ff. si certum petatur: ergo nulla actio competit ad penã: ergo non est pprie exceptio. ꝛ in hac ratione fundat se tex. in. d. l. celsus. §. fi. ff. de arbitris. Et ad istum tex. qui dicit obstaturam doli mali exceptionẽ ꝛ sic presupponit qđ pena erat mero iure cõmissa: respõdent prefati doc. qđ iste text. loquitur de exceptiõe doli generali, subrogata loco exceptionis intẽtionis ꝛ facti, que non presupponit ipso iure obligationem: et sic penam ipso iure cõmissam: de qua exceptione intentionis ꝛ facti: sunt due gl. ma‑ gne que declarãt in. l. qui se debere. in ver. exceptione. ff. de cõdi. ob causam. ꝛ in. l. ij. ff. de excep. ita transeunt cõmuniter scriben‑ tes hic. Isto modo impropriatur text. noster qđ nõ loquatur de exceptiõe doli vera ꝛ propria, que presupponit actionem mero iure competere: sed loquatur de exceptione impropria intentio nis ꝛ facti: ꝛ isto modo fit impropriatio ꝛ violentia litere. Item exceptio intẽtiõis ꝛ facti est abusiue ꝛ improprie exceptio. ꝛ ideo non haberet locum in statutis loquẽtibus de exceptione scđm Bal. in. l. peremptorias. in. v. col. C. sen. rescin. non pos. ꝛ est glo. nota. in. c. primo. in ver. defensionis. de litis contestatio. in sexto. Idcirco Areti. conat saluare text. ab impropriatate, altero de duobus modis: quos tñ ipse reprobat. Primo qđ hic interpel latio non fuit facta principali: sed eius tutori: cuius negligẽtia non põt ipso iure auferre pupillo ius ad ipsam rem immobilẽ. Uel qđ contraria loquunt quando interpellatio fit principali: qui est legitima persona, tũc pena bene cõmittit ipso iure, secus quando

quādo fit eius procuratori vel tutori:sed vltra eū vtraꝗ sol. cō
fundit per tex.in.d.l.sed si ex stipulatu.s.eo.⁊ dixi in text.in vlt.
nota.alijs duobus modis conant saluare tex.ab improprietate
Moder.senē.hic:nihil est.Tu autem aliter salua tex. ab impro
prietate:qd ideo hic pena ꝯmittat ipso iure, eo q mulier cohe-
res alienauit partem suam extraneo cōtra cōuentionem penale
lez:⁊ sic stipulatio penalis ꝯmittitur:non ex capite more,sed ex
capite cōtrafactionis: q alienauit in extraneum.Tamē obstat
exceptio doli ex equitate:q coheres reqsitus noluit emere:⁊ sic
nō ob.d.l.celsus.§.j.⁊.§.fin.quia loquit qn̄ interuenit sola mora
in nō recipiēdo,⁊ nō contrafactio,sicut hic:nec ob.qd ex quo se-
pi⁹interpellauit tutores qd emerent,⁊ ipsi neglexerūt emere,qd
debet ipso iure excusari ꝗ pena ꝯuenta,per ea q̄ superius addu
cta sunt:quia rn̄de qd procedunt qn̄ aliquid solum erat implen
dum vel soluendū.tunc ex isto capite nō posset dici in mora:nec
pena ꝯmitti:sz q hic postea vēdidit extraneo,qd est ꝯ principa
lem intentionē cōuentionis penalis. Ideo ex ista cōtrafactio-
ne mero iure ꝯmittit pena:⁊ in hoc iste tex.reddit bene no.⁊ sin
14 gularis:lz ex eqtate obstet exceptio doli:vt i litera.† Cōfirmat
q mora q̄ cōmittit ꝯfaciendo,⁊ sic alienando in extraneū cōtra
ꝯuentionē de qua loquit iste tex.est grauior,q̄ illa q̄ committit
solū omittēdo:⁊ sic non dando:prout precepit arbiter:⁊ de qua
loquit.d.l.celsus.§.j.⁊ si.scdm doctrinam gl.cōiter approbatam
in.l.si mora.ff.solu.ma.cū ꝯcordant.quas ibi dedi. Ideo prima
que est grauior facit penā cōmitti ipso iure:vt hic:sed non scda:
vt ibi.¶ In ea.gl.ibi:sed hic ad penā.⁊ sic valet alienatio: quia
pactum de nō alienando appositum in contractu non impedit
alienationem valere:vt.d.l.nemo.ff.de pact.tn̄ alienans incidit
in penā:vt hic:⁊ dixi.s.in tex.in.j.no.et scdo:⁊ melius responde
sm Pe.de bella per.Imo.Rapha.cu.⁊ do.Alex.qd in.l.cōtra-
ria.erat pactū simplex,qd nō liceret alienare rē suam, ⁊ istud nō
valet:q non interest paciscētis : vt hic:hic aūt erat pactū limi-
tatū:qd nō liceret alij vēdere nisi coheredi,⁊ istd valet:q iterest
coheredis paciscētis:vt hic:facit.l.q fundū vēdidit.ff.de ꝯhen.
emp.¶ In ea.gl.ibi.l.si creditor.§.fi.ista appositio ꝓcedit tenē
do qd ibi sit litera affirmatiua.s.vllā esse venditionez: sed litera
Pisana ⁊ xa est negatiua:vt dixi.s.in tex.in.j.no.⁊ p Bar.ibi ⁊
in.l.ea lege.C.de ꝯdi.ob cām.⁊ in.l.si ita qs ꝓmiserit.§.ea lege.s.
15 eo.Et isto mō illa.l.nihil ob.¶ † Extra glo.per istū.§.determi-
nauit notabiliter Dy.qd ꝓhibitus per testatorē alienare extra
familiam,potest vēdere extraneo,coheredibus de familia pus
requisitis,⁊ nolētib⁹ emere:casus est hic:qd intelligit Bar. esse
verum,quando fuisset prohibitus simpliciter alienare extra fa
miliam:secus si essent adiecta verba importantia vt familie re-
linqueretur,vel similia verba:iuxta.l.peto.§.fratre.ff.de le.ij.tūc
non posset alienare in extraneū, etiā requisitis illis de familia,
tanq̄ res q̄ subiaceant restōni fideicōmissi,relictis illis de fami
lia p aut.res que.C.cōia de lega.Ista est vtilis ⁊ quotidiana de
cisio:quā sepe vidi in facto,⁊ est passus ambiguus:cū Bar.sim-
pliciter trāsit Io.de imo.hic:idē etiā tenet Are.hic: ⁊ Paul.de
ca.in.l.filiusfa.§.diui.el.ij.in lectura patauina.ff.de leg . j. vbi tz
qd aliud est ꝓhibere in testamēto simpliciter ne alienetur extra
familiam:tunc pōt prohibitus alienare,illis de familia requisi-
tis,⁊ recusantib⁹ emere:allegat notata per Bar.⁊ doc.hic:aliud
est prohibere alienari:eo quia vult in familia remanere: tūc nō
est in potestate ipsius prohibiti auferre familie ius fideicōmissi
cōditionalis per talem interpellationē:vnde etiam si recusarēt
emere:tn̄ possent reuocare alienationem vigore fidecommissi.
¶ Adde qd per istū tex.decidit Bar.in.l.codicillis.§.instituto.
ad fi.ff.de leg.ij.vbi tz qd si testator in testamento disposuit, qd
si frater volebat fundū sibi relictū vēdere:qd vēderet fratri suo:
qd si frater nō vult emere,poterit vēdere extraneo,facta requisi
tione ⁊ expectatiōe duorū mensium:per istum tex.Ad idē adde
qd per istum tex.decidit Bal.in.l.voluntas.in.j.colū.ad fi.C.de
fideicō.⁊ in.c.inter dilectos.in.v.co.de fi.instru.qd si vasallus est
grauatus ere alieno,⁊ dominus nō vult ei ꝓmittere qd alienet
ius suū feudi,poterit alij alienare si dominus requisitus nō vult
emere:per istum tex.⁊.l.fina.C.de iure emphy. ¶ Breuiter Ra
pha.cu.⁊ do.Alex.in primo casu tenent contra Dy. ⁊ Barto.et
bene qd etiā qn̄ prohibitio est facta simpliciter ne alienet extra
familiā:quāuis nō sit adiecta illa causa vt relinquatur familie:tn̄
nō pōt extraneo extra familiā alienare,etiā denuntiatis illis de
familia,⁊ nolentibus emere:eo q testator qui ꝓhibuit alienari
extra familiā,p hoc voluit ꝙ in familia remaneret,⁊ qd in fami-
lia relinqueret:quia ista verba ne alienes extra familiaz.vident
apponi in viam cause:⁊ sic inducere tacitū fideicōmissum:vt.l.si
liusfa.§.diui.el.ij.ff.de lega.j.Et hoc videt tenere gl.in.l.peto.§.
prediū.in gl.j.iūcta gl.ij.⁊ si.ff.de lega.ij. Et istud expresse tenēt
Cy.Sali.⁊ Pau.de ca.in.l.quoties ab omnibus. per glo.ibi.C.
de fideicō.⁊ sic videtur esse relictū fideicōmissuz familie,eo casu
quo alienet in extraneū:nec ob.iste tex.quia loquitur in cōtra-
ctibus,in quibus non pōt videri per talia verba esse factū taci-
tum fideicōmissum:⁊ sic qd relinquat per fideicōmissum: sicut in
vltimis voluntatibus.¶ Ultra eos tu responde aliter ad istum
text.qd si prohibit⁹ alienare interpellauerit illos de familia an
velint emere,poterunt illi de familia cōgruenter rn̄dere:nos nō
volumus rn̄dere:cū post mortem tuam sit ad nos peruenturuz
ex causa fideicōmissi,⁊ sic gratis sine aliqua pecunia,sz Pau.de
ca.hic:⁊ in.d.l.quoties ab oībus.⁊ sic isto casu illi de familia ha-
bent iustā causaz recusandi emere,illud qd ex causa fideicōmissi
est futurum suum:qd non est in terminis istius.§.Idem contra
Dy.⁊ Bar.etiā late tenet Io.de ana.in consi.xlvij.incipiē.illud
presupponit qd ꝓhibitio alienationis:motus per plura , quib⁹
conātur rn̄dere Moder.senē.hic:precipue q illi de familia cen
sentur ad fideicōmissum inuitati:vt.l.cum pater.§.libertis.ff.de
le.ij.ergo talis inuitatio nō pōt ab eis auferri:vt in reg.id qd no
struz.ff.de reg.iur.⁊.l.fi.ff.de pac.Itē alienatio extra familiā nō
potest fieri,nisi de cōsensu illorum de familia:vt.d.l. quoties ab
oībus.⁊.d.l.cum pater.§.libertis.ergo illis reqsitis,⁊ nō consen
tiētibus,fieri nō potest.Ad idē adducit tex.quē reputat ad hoc
optimū in.l.vnica.C. nō lice. habi.metro.lib.xj.vbi ꝓhibita est
alienatio in extraneos,⁊ ꝓmissa inter habitatores metrocomie:
et tn̄ nemo sani capitis diceret,qd reqsitis habitatoribus,et re
cusantibus emere,qd posset fieri alienatio in extraneum:cū tex.
ibi indistincte prohibeat alienari extraneis.Adducit etiā que-
dam alia de quibus ibi plenius per eū. ¶ Cōclude ergo ex ꝑdi-
ctis,qd indistincte,siue sit ꝓhibita alienatio extra falmiliā sim-
pliciter,siue etiā sit adiecta cā:vt familie relinquatur qd neutro
casu pōt alienari in extraneū,⁊ sic extra familiā, etiaz requisitis
illis de familia,⁊ recusantibus emere:⁊ sic cōtra Dy.Bar.et se-
quaces in primo membro.Nec ob.iste tex.in quo se fundāt Dy.
⁊ Bart.q.s.rn̄di dupliciter.primo qd loquit in ꝯtractu,in quo
non pōt censeri inductū fidecōmissum:prout in vltimis volun-
tatibus:⁊ ita etiā ad istū tex.dicit Bal.in.c.j.§. aut si libellario.
quib⁹ mo.feu.amit.in vsi.feu.quē etiā allegat Io.de ana . in ꝯsil.
ꝯsi.xlvij.scdo qd isti de familia sunt habituri gratis ex cā fideicō
missi:ergo nō pn̄t cogi emere:qd nō est in isto tex . Alijs duob⁹
modis rn̄det ad istum tex.Io.de ana.in preallegato consil.xlvij.
Primo qd i isto tex.duo offerebant:scz qd emerēt,aut vēderēt:
sed in casu q̄stionis nostre vnū tantum:scz qd emerent: que sunt
dissimilia,⁊ magis fauendū est plura offerenti:vnde ex diuersis
non fit bona illatio.l.inter stipulantem.§.sacram.in ver.sed hec
dissimilia sunt.cū concordantibus.s.eo.Tamen caue:quia.s.in
penul.nota.tex.tenui sm Raph.cu.⁊ Pau.de cast. qd illud aut
venderent fuit ex abundanti adiectū in denūtiatione: ⁊ nō erat
in ipsa cōuentione.Scdo rn̄det ⁊ dicit aduertēdū qd in isto tex.
coheredes qui cetera predia hereditaria diuiserunt,vnū cōe et
indiuisum reliquerūt:qd prohibuerunt alij vendi nisi coheredi,
sub pena centū:eo quia virisimiliter vel ex diuisiōe illius predij
incōmodum resultabat,vel ex cōione sequebat vtilitas: ⁊ sic na
tura cōuentionis significabat diuisionē esse dānosam,⁊ cōionez
esse vtilē:vnde si diceremus qd denūtiatione facta coheredi,nō
possit vendere extraneo:sequeret absurdum siue inconueniens
vel qd cogeret ꝯtinuare in cōione qd.ll.habent pro re dānosa.l.
fi.C.qn̄ ⁊ qui.quar.pars de.li.x.⁊.l.si non sortē.§.si centum. ff.de
16 cōdi.inde.† quia cōmunio solet parere discordias.l.cum pater.
§.dulcissimis.ff.de lega.ij.vel cogeretur pati dānum qd resultat
ex diuisione:qd est ꝯ naturalē equitatē:vt qs sine culpa sua dā-
nuz patiat:vt in regula sine culpa:de reg.iur.in.vj.ideo iste tex.
recte decidit obstaturā doli exceptionē,q̄ fundata est in equita
te:vt.l.j.⁊.l.q equitate.ff.de exce.do.si reqsito coherede q negle-
xit emere,alienauerit in extraneum,q̄ ratio cessat in presenti.q.
ita tene ⁊ cōclude quāuis Pau.de ca.hic fuerit in noua opinio
17 ne cōtra oēs.† qd sicut res prohibite alienari si alienētur valet
alienatio in vita alienātis:sed post eius mortē possunt reuocari
l.fi.§.si autem sub ꝯditione.C.cōmunia de lega.⁊. l.seruo lega-
to.§.j.⁊ ibi notatur.ff.de lega.j.ita qn̄ testator simpliciter prohi
buit alienari extra familiā,valet alienatio donec alienans viuit:
q donec alienās viuit:videt cessare ꝓhibitio alienationis extra
familiā,postq̄ reqsiuit illos de familia vt emant:vt hoc tex. sed
eo mortuo aut relinquet heredē vnū de familia,⁊ similiter vale-
bit:aut vnū extraneū:⁊ tūc reuocabit.per.l.vnū ex familia.§. sz
si vno.⁊.§.sequē.⁊.§.sed ⁊ si fundum.vsi.ꝙ si talia.⁊.l.peto.§.pre-
dium.ff.de lega.ij.q fideicōmissuz remanet dūtaxat post mortē
alienātis:⁊ sic eo mortuo retractat alienatio: ita dicit se intelli-
gere dictū Dy.licet p scribentes male declaret.Istā opinionez
Pau.reprobāt.d.Alex.⁊ areti.precipue:q illud qd dicit Pau.
de ca.procederet qn̄ fideicōmissum esset collatum post mortem
illius cuius fundus a testatore fuit principaliter relictus : sed in
casu nostro fideicōmissum intelligitur collatum in tempus quo

ille cui relinquit sponte alienaret contra ꝓbibitionē testatoris
nam statim qd alienat locus est fideicōmisso:vt.l.cum pater.§.li
bertis.ꝛ.l.peto.§.predium.cū ibi notatis.ꝛ.§.fratre.ff.de leg.ij.
ꝛ.l. pater.§.filiā.cū ibi notatis:per Barto.ff.de lega.iij.¶Sed
aduerte:qꝛ vnū videt obstare ad qd scribentes non aduertunt
scꝫ verbū relinquatur,dū dicit in probibitione vt familie relin-
quatur:illud verbū relinquatur,videt importare per vltimā vo
luntatem.§.certū.in aut.vt cum de appel.cog.ꝛ qd notant glos.
ꝛ doc.in.l.bis verbis.in prin.ff.de beredi.insti.ꝛ glo.in.§.si vero
nulla in verbo relictis.in aut.de bere.ꝛ fal.ergo videtur impor-
tare fideicōmissum demum post eius mortem:vt etiam dicebat
Pau.de ca.ꝛ nō in eius vita:facit tex.in.c.vt vnusquisq. in v̄bo
proprie ecclesie relinquat.de peculio clericoꝝ.Respōde qd ver
bum relinquo,intelligitur etiam de actu inter viuos.l.si ante.C.
de do.ante nup.ꝛ.l.cum oportet.§.sinautem res.C.de bo.q̄ libe.
ꝛ est glo.nota.ꝛ elegans in cle.si.in ver.relicti.de iure patro.que
dicit qd verbum relinquo vel relicti etiam adaptatur ad actuꝫ
inter viuos.Ad idē est tex.bene solēnis in.l.boc sermone.ff.si li
ber.inge.esse dica.per quem tex.decidit ibi pulchre do.Benedi
18 ctus de plumbino† qd si aliqs fuit cōdēnatus relinquere qcqd
babebat de bonis sempronij,qd intelligit statim inter viuos,nec
debet expectari tempus vltime voluntatis:ꝛ ibi est proprie tex.
de boc:ꝛ istam decisio.do.Benedicti refert ꝛ sequitur do.And.
barba.in.c.requisisti.in.iiij.col.de test.ꝛ in.d.c. vt vnusquisq.in
primo notabili.de pecu.cleri.vbi per boc dicit se consuluisse offi
cialibus sanci Petronij Bononie:cui Eugenius papa conces-
sit bullam,qd de relictis ad pias causas soluatur certū quid di
cte eccesie,qd cōprebendatur etiam donatio inter viuos: quod
bene no.Et ꝓpterea tex.in.l.j.C.de sacrosanc.eccle.addidit ad
verbum relinquere dictionē decedens:ꝛ sic in proposito verbū
19 vt familie relinquat,importat vt in familia remaneat.¶†Se-
cundo querit Bart.an in terminis buius.§.tutor. ex bac causa
possit vendere partē pupilli,quā babet in isto predio,sine decre
to iudicis:ꝛ dicit videri qd nō:per.l.si fundus.in prin.ff.de reb⁹
eorum.vbi nō sufficit subesse vtilitatē vendendi,nisi etiaꝫ subsit
necessitas:facit quia tutores nō possunt vendere rem immobilē
pupilli sine decreto iudicis.l.magis puto.§. nō passim.ff. de re-
bus eorū.ꝛ.l.lex que tutores.C.de admi.tut.ꝛ boc modo vide-
ret interpellationē factā tutoribus qd vēderēt,nibil operari, ꝛ
propter boc cōtrarium putat Bart.esse de iure verius: qd si est
vtile pupillo,q̄uis nō sit necessarium,poterunt tutores sine de-
creto iudicis vendere,ꝓpter voluntatē defuncti:qui boc voluit
quādo tale pactum interposuit per.l.si.ff.de rebus eo.ꝛ quia in-
terposuit legē sibi ꝛ successoribus suis:cū Bar.tꝫ Bal.bic: pro-
pter voluntatem defuncti alternatiuā:alias ista protestatio nō
arctaret tutores:qd reputat no.dignuꝫ:ꝛ cū Bar.etiā tenēt do.
Alex.ꝛ Are.bic.Sed tu aduerte:qd inquātum Bar. in duobus
fundat se in isto tex.in neutro videt iste tex.ꝓbare : quia vt dixi
s.in tex.in pe.notabili,cōuentio penalis in isto tex.nō fuit alter
natiua:sed solum vt tenerent vēdere coberedi,aut eius successo
ribus:alias vendēdo extraneo,inciderent in penā cētū:nō aūt
fuit ꝯuētio vt ipse coberes vēderet,q̄uis postea denūtiatio fue
rit alternatiua,qd tutores aut emerēt aut vēderēt:sed illud aut
venderēt,nō erat in cōuentione penali:ergo nō est verū funda-
mentū Bar.de boc tex.qd defunctus apponēdo pactū voluerit
posse vēdi.Item scdo non est verū illud qd dicit Bar.qd in isto
tex.pater imposuerit talē legeꝫ sibi ꝛ successoribus suis:quia in
cōuētione mentio successoꝝ solum fuit,qd volens alienare par-
tem suā,teneat vēdere coberedi vel eius successoribus:ꝛ sic mē-
tio beredum vel successorum fuit vt emerent,non autem vt ven
derēt.¶Itē vltra predicta Rapb.cu.bic in fi.licet de predictis
nullam faciat mentionē reprobat decisionem Bar.ꝛ alioꝝ:ꝛ se-
quuntur etiā Moder.senē.qꝛ scdm eū falsum est dicere:qd pro-
pter conuentionē de qua in tex.pater paciscens videt licentiā
dedisse pupillis suis alienādi,qm̄ de pupillis istis nō cogitabat
tpe cōuentionis,ꝛ ꝑm eum videt cōtra notata per eundē Bar.
in simili in. l.quidā cōsulebant.s.de re iudi.Secundo et subtili
ter mouet:quia verba cōuentionis vident tendere ad coarctā-
dum facultatē vendēdi,vt solū possit vēdere coberedibus,ꝛ nō
alteri:ergo non debēt operari cōtrarium effectū, ꝛ sic inducere
licētiam vendendi:quia inducta ad restitutionē nō debent ope
rari permissionem:vt.l.legata inutiliter,in princ.cum simi.ff.de
adi.leg.vnde dicit credendū esse,qd in isto tex.fuerit facta denū
tiatio legitime,vt fieri debuit ꝛ sic ꝯ dubitatiōe Bar.nō est mul
tum curandum ꝑm eum.Ad istud vltimū fundamentum rn̄det
do.Alexā.bic:qd licet verba conuentionis penalis apposita in
boc tex.ibi sub boc pacto.nō includant licentiā vendēdi, sed vi
deantur astringere volentē vendere,ad vendendū coberedib⁹:
et non alteri tn̄ illa alia verba cōuentionis posita in tex. ibi duꝫ
dicit scdm conuentionē aut emerent aut venderēt : inquantum
dicūt aut venderent,ꝓbant opinionē Bar.attento qd in conuē
tione fuit facta mētio de successoribus:sed certe vt dixi plnries,
in isto tex.cōuentio penalis fuit solū vt venderent coberedibus
vel eoꝝ successoribus,ꝛ nō alijs:licet mulier in denūtiatione pe
tierit alternatiue,qd aut emerēt scdm conuentionē,aut etiā vē-
derēt:vnde illud qd vēderēt debet intelligi.s.legitime vt debet:
ꝛ sic cū decreto iudicis:ꝓut etiā voluit Rapba.cu.nec est verū
qd in ꝯuentione sit facta mentio de successoribus quantū ad vē
dendū,vt ipsi successores coberedis possent vēdere:sed bene vt
emerēt vt predixi:ꝛ istud puto verius de iure.¶Subdit etiam
do.Alex.qd Bar.in.d.l.quidā consulebāt.allegatus p Rapba.
cu.nibil dicit qd in ꝓposito repugnet.Sed certe videt pro eo sa
tis bene facere:ꝓut etiā dicunt Moder.senē.inquātū Bar. ibi
20 dicit† quod qn̄ regnū est cōcessum regi et sucessoribus suis : tn̄
successores minores nō possunt administrare regnum, nisi scdꝫ
formam iuris.c.grandi.de sup.negli.prela.in.vi.vt ibi per eum:
ita bic verbū successoribus,quatenus etiā posset referri ad ver-
bum vēderēt:debebit intelligi in minoribus,scdm iuris formā:
ꝛ sic cū decreto iudicis.¶Tenēdo tn̄ decisio.Bar.ex ea babes
tres notabiles ꝯclusiones in practica:duas ꝑꝫ Areti.bic in fi.et
21 tertiā ꝑm Mo der.senē.in.v.no.¶†Prima ꝯclusio est qd sicut
ex vltima volūtate patris testatoris pōt res immobilis pupilli
alienari sine decreto iudicis.d.l.si.ff.de rebus eorum.ꝛ.l.j.in fi.in
ver.si volūtati pareatur defuncti.C.quādo decreto opus nō est.
Ita etiā ex volūtate patris collata in ꝯtractu,ꝛ sic in actu inter
viuos.adde bene facere tex.in.l.iij.C.decreto op⁹ nō est.in ver.
nisi parentis volūtas vel testatoris:ergo prima est inter viuos.
Item.d.l.si.ff.de rebus eoꝝ.loquit qn̄ testm̄ patris erat nō solē-
ne ꝛ inualidū:ꝛ tn̄ vltima volūtas testatoris ex testamēto inua-
lido sufficit,vt tutores possint sine decreto alienare:ergo forti⁹
voluntas patris valida collecta in actu inter viuos,debet suffi-
cere:cum bonum sit argumentū de vltimis voluntatibus ad cō
tractus ꝛ ꝯ.l.seruū filij.§.eum qui cbirograpbū.ꝛ.l. que de lega
to.ff.de lega.j.Sed caue:quia.d.l.si.ff.de rebus eorum.loquitur
qn̄ testator dedit expressam licētiā tutoribus alineādi res immo
biles pupilloꝝ:bic aūt voluntas patris solū ex cōiectura colli-
git:ergo nō debet esse par dispositio:argu.l.vnice.ff.si tab.test.
22 exta.in ver.qꝛ ex cōiectura nō ꝓprie scriptus videt.¶†Scda
notabilior ꝯclusio est qd si aliqs in genere dat licentiā beredib⁹
suis qd possit alienare, sub ista generali licentia cōprebendunt
etiā pupilli beredes ꝛ boc esset planū:si pupillis iā institutis in
testamēto daret bec licētia:qꝛ tunc necessario referetur ad eos:
arg.l.fundus q locatus.ff.de fundo instru.sed istud est valde no
tabile ꝛ tenendū mēti:ꝛ multū no.Areti.bic in fin.qn̄ ista licētia
colligit ex verbis positis in contractu inter viuos,quo tpe non
presumit ꝯtrabentes cogitasse quales beredes essent babituri.
23 ¶†Tertia ꝯclusio est ꝑꝫ Moder.senē.in.vi.no.qd volūtas pa
tris operat qd res immobilis pupili possit alienari sine decre-
to iudicis,q̄uis nulla vrgeat necessitas:ꝓut alias requirit.d.l.
magis puto.§.nō passim.non tn̄ operat qd possit alienari,si mi-
nori non erat vtile:qd bene no.ad predictū titulū.C.qn̄ decreto
opus non est.ꝛ ad.d.l.si.ff.de reb.eo.¶Ultra Bar.circa tex.ibi
venderet centum viginti qnq.qui loquitur qn̄ fuit appositum
certū pretiū:queritur opportune quid si non fuisset certificatuꝫ
pretiū certū:ꝛ coberes volens vendere partē suam, reperit ab
extraneo tantā quantitatē:sed coberes requisitus dicit qd non
vult tātum dare:quia tantum nō valet,ꝛ offert se paratum dare
iustuꝫ pretiū:an teneatur sibi dare pro minori pretio q̄ ab alio
reperiat:an vero possit illi extraneo vēdere sine metu pene: eo-
24 dem modo in questiōe quotidiana† si consors ꝓmisit consorti
non vēdere alteri q̄ sibi sub pena:ꝛ ab extraneo reperiat nomi
ne pretij multo plus quā cōsors dare velit:an poterit sine metu
pene vēdere extraneo.Ang.bic determinat qd non,dummodo
consors velit dare iustum pretium:ꝛ dicit ita disputando fuisse
determinatū p Marti.de fano.vt refert Jo.an.in addi.Specu.
in titu.de emp.ꝛ vēdi.§.nunc videndum restat.in ver. sed pone
statutum.ad fin.magne additionis:ꝛ male refert Jo. and. quia
Jo.an.ibi tenet oppositū:qd imo debeat dare pretiū qd ab alio
reperitur:qꝛ res tantū valet q̄tum vendi potest.l.si seruus fur-
tiuus.in princ.ꝛ ibi glo.ꝛ Bar.ff.de condi.fur.ꝛ.l.j.§.si beres.ff.
ad treb.ꝛ.l.iij.in fi.ff.de in diē addic.cum alijs ibi allegatis per
Jo.an.Sed pro opinione Ang.qd sufficiat offerre iustum pre-
tium:facit qd vult glo.bene notabilis in.l.ij.in glo.magna.C.de
rescinden.vēdi.q̄ vult,non debere attendi illud quod vnus aut
duo offerunt:sed illud qd cōmuniter offertur ꝛ cōmuniter valet:
ꝛ licet Joā.an.in dicta additione Spec.nō videatur sequi illam
gl.tamē ego vltra scribentes pro illa gl.adduco duo bona fun-
damēta.primum est:nam bonum est argumentum de personis
ad tempus,ꝛ econtra.l.qui plures liberos.in princi.ꝛ ibi Bart.
ad boc no.ff.de vulga.ꝛ pupil.ꝛ.l.videamus.§.pe.ff.de in litem.
Sed non

Sed nõ debet attendi pretium vel estimatio modici temporis,
puta vnius diei vel duorum,vt est tex.notabilis in.l.pretia rer.
§.j.ꝛ ibi Bar.ad hoc no.ff.ad le.fal. ergo similiter nõ debet attē
di pretium vnius persone vel duarum,sed ꝯmune:arguendo vt
dixi de tempore ad psonas.Et ideo dicit Bart.in.l.pretia rerũ.
§.primo.per illum tex.qð aduocatus debet esse cautus,ꝛ bene fa
cere positiones,qð talis res tali tēpore tãtũ valuit ꝛ ante ꝛ post
per multos dies:quia si solũ poneretur qð tali die tantũ valuit:
tunc non attenderet estimatio illius parui temporis vnius diei
25 vel duorum.† Ad idē secundo moueor:quia bonum est argumē
tum de personis ad locum,ꝛ econtra.l.j.in versi.offilius. iuncta
l.ij.in vẽsi.eadē.ff.ne qs eũ qui in ius voc.hinc est qð sicut vba de
bent intelligi secundum conditiones ꝛ qualitates personarum
ad quas referuntur.l.plenum.§.equitij.cum vulgaribus.ff.de
vsu ꝛ habi.ꝛ.l.si quis filio exheredato.§.irritum.ff.de iniu.rup.
ita verba debēt intelligi secundũ qualitatem locorũ ad que re-
feruntur:ita arguit Paul.de ca.in consi.cccxx.incipiente dubi-
tatur primo an comes palatinus.in.iiij.dubio:in fi.Modo nos
habemus qð attendi debet estimatio ꝯmunis plurium locorũ,
ꝛ non vnius loci particularis vel duorum:argumento.l.fi.§.fin.
ꝛ quod ibi no.Bar.C.de admini.tuto.Bar.in.l.fi.per illum tex.
C.de magist.conue.ergo idem debet esse in personis,qð non de
beat attēdi pretium,quod offertur ab vna persona vel duabus.
Item quantum valeat frumentum et similes res,debet attendi
quantum vendi possent in loco publico publici fori: ꝛ non alibi:
in nota.Bar.in.l.septem.per illum textum.C.de eroga.mil.an.
lib.xij.Et in.d.l.pretia rerum.§.j.ad fi.ꝛ est text.notabilis in.c.j.
de emp.ꝛ vend.in verbo nõ carius vēdãt trãseũtib⁹ quã merca-
to vēdere possunt.Ita ego arguo pro illa glo.no.Ad idem pro
opinione Ange.facit sm Pau.de cast.quod non debet attendi
animosior licitator ad impediendam adiudicationẽ fieri iusto
pretio.l.ad officium.in fine.cum ibi notatis. C.ꝯmuni diui.per
quem tex.no.ibi Bal.ꝛ Sali.in verbo iustum.qð si consors offe-
rat pretium iustum,nõ attenderetur animosus ꝛ extraneus lici
tator:ꝛ ad hec ille tex.non est alibi secundum eos:ad idem facit
quod notat Bart.in.l.j.in fin.per illum text.C.de metallarijs ꝛ
26 metal.libro.xj.vbi nota.† quod colonus si vult vendere partẽ
suam fructuum,debet eam potius vendere domino quam alij,
dummodo dominus offerat iustum pretium: quod Barto. re-
putat tenendum menti:ꝛ sic non consideratur ibi maius pretiũ
quod posset ab alio reperiri,sed iustum pretium.Ad idem facit
sm Rapha.cuma.ꝛ Pau.de cast.quia si contrariũ diceremus
de facili posset committi fraus:vt si ille qui promisit vendere alij
consorti,submitteret alium tertiũ,qui multo plus offerret quã
consors:ꝛ reuera nollet emere:vel offerrētur duo amici plus of
ferre monstrantes.Sed tu caue: qꝛ istud fundamentum non est
27 bonum:† qꝛ si posset apparere de tali dolo ꝛ fraude:que probã-
tur ex solis coniecturis:puta ex qualitate persone,ꝛ ex enormi
excessu pretij:iuxta glo.notabilẽ in.l.apud celsum.in prin.ff.de
doli exceptio.tunc talis oblatio non attenderetur:nam oblatio
debet esse vera ꝛ iusta,ꝛ non simulata nec fraudulenta, alias nõ
releuat:vt est tex.notabilis in.l.fi.C.de iure emphy.in vẽsi. quã-
tum pretium ab alio reuera accipi potest.et in verbo quantum
ipse reuera:et ibi Sali.ad hoc notat:ꝛ ibi dixi.ꝛ tex.in.l. eũ qui.
§.cum igitur.in verbo si falsus.ff.de in diem addic. Specula. in
titu.de locato.§.nunc aliqua.in versicu.xciiij.Bald.in.l.ij.ad fi.
C.de rescin.vendi.quem statim.j.in specie referam.Ad idem fa
cit quod pulchre not.Bart.in.l.si pater.per illum tex.ff.de pac.
do.vbi tenet quod si promisi tibi vendere rem pro illo pretio qð
inuenitur:ꝛ quod quidam nobilis ꝛ potēs vult eam habere pro
minori quã valeat:ꝛ eius timore nemo audet plus promittere:
quod istud non debet attēdi:ꝛ sequitur Ludo.roma.in.l.si eum.
in princ.ff.si quis cau.ꝛ ista opinio Ange.habet magnam equi-
tatẽ,ꝛ bene confirmatur ex predictis. ¶ Contrariam opinio-
nem ꝛ sic Jo.an.in dicta additione Spec.videtur sequi Joan.
de imo.hic:vbi post multa verba que hic in specie refert domi.
Alexan.quantum ad propositum in fine tenet:quod cum hic ve
lit sibi ius querere propter pretium quod offert:tũc debet attē-
di pretium quod ab alio reperiri potest:quia satis debet esse cõ
sorti,qð sibi poti⁹ gratificet ꝙ alij.absq3 eo qð velit aduersariũ
pati dãnum,in percipiēdo minus ab ipso quã ab alio possit ha-
bere:eandem opinionem tenet Areti.hic per tex.in.l.penul.ꝛ fi.
28 C.de locati.pdi.ciui.lib.xj.vbi probatur† qð colonus antiquior
fisci debet preferri alijs in noua ꝯductiōe dũmodo offerat ptiũ
qð aliqs alius offert.ꝛ illũ tex.allegat Bar.in.l.vectigalia.§.ij.ff.
de publica.ad idē allegat Aret.casum notabilē in.c.j.§.sed etiã
res cũ glo.sua:ꝛ ibi Bal.in ti.p quos fiat inuesti.in feud.vbi di-
citur qð si vasallus vult alienare feudũ,debet illud agnato ma-
ius pretiũ offerenti dare,vel illud qð vasallus ab alio potest ha
29 bere.Idem tenet Bald.in.l.ij.in vlti.q.C.de rescin.vendi.† vbi
format Bal.q.in terminis statuti,disponentis qð in venditione
preferatur cõsors alijs,iuxta.c.cõstitutus.de in integ.resti. con
cludit Bal.ꝙ cõsors teneat dare tantũ quantũ ab alio dari repe-
ritur per.l.fi.C.de iure emphy.Et refert Jo.an.ita tenere in.d.
§.nunc dicendũ.ad fi.Mouetur etiã Bal. quia venditor debet
seruari indēnis.d.l.ad officiũ.C.cõi diui.ꝛ quia iustũ pretium di
cit esse illð qð reperitur ab alio.aut̃.hoc ius porrectũ.C.de sac.
san.eccle.ꝛ.l.in fundo.ff.de rei vē.intelligit tñ hoc,dũmodo sine
fraude ꝛ collusione fiat ꝛ equalibus pactis per.l.iij.§.fi.alias est
l.eum qui.§.cum igit.ꝛ.§.fi.ff.de in diem addic.ꝛ dixi etiam.s. et
idē formaliter sequitur Sali.in.l.dudum.C.de cõtrahen.emp. ꝛ
Ludo.ro.in.l.si eum.in prin.ff.si quis cauti. ¶ Tene primã deci
30 sionem Ang.ꝛ sequaciũ que est equa† qð ꝯsors offerens iustum
pretiũ preferri debeat alijs,etiam plus offerentibus: intellige
tñ qñ conuentio vel statutum simpliciter astringunt consortem
ad vendendum cõsorti:nam intelligitur iusto pretio:ꝛ ideo licet
essent vnus vel duo plus offerentes,illud non attenderetur:sed
solum inspiceretur iustum pretiũ:quo oblato debebit potiũs
vendi consorti:ita procedit glo.in.d.l.ij.C.de rescin.ven.Si aũt
conuentio vel statutum nõ loquitur simpliciter:sed disponit qð
potius teneat vendere isti ꝙ illi,ꝛ sic disponit qð si aliquis velit
vendere,teneatur potius vendere consorti ꝙ alijs tunc intelligit
in re pari,vt plus offerēti det:ꝛ sic qð consors preferatur,si tan-
tum offerat quantũ ab alio reperitur:ita loquitur Joan. an. in
dicta additione Specu.Bal.in.d.l.ij.ad fi.C.de rescin.vendi.ita
limitat ꝛ ꝯcludit Rapha.cuma.ꝛ bene quem sequuntur Paul.
de cast.ꝛ do.Alex.ꝛ in effectu Joã.de imo.eo quia vt dictum est
s.quando mediante oblatione quis vult aliquod ius consequi:
debet offerre illud plus qð ab alio offertur:quia satis est qð sibi
gratificatio fiat:ergo venditor debet immunis conseruari. d.c.
primo.§.sed etiam res.per quos fiat inuesti.ꝛ.d.l.fin.ꝛ ibi Bart.
C.de loca. predi.ciui.lib.xj.

1 ☞ Facultas implendi conditionem non transit ad heredem.
2 Plene dicitur constare de debito,quando cõstat per sententiã diffinitiuam.
3 Quando probatio ponitur in conditione,debet perfecte impleri,ꝛ non imperfecte.
4 Si filiusfamilias se faciat emancipari a patre,non tenet nisi in quantum facere potest.
5 Licet debitor mortuus relinquat heredē,qui representat personam defuncti:tamen mortuus non dicit debere,sed debuisse.
6 Oppositiones aperiunt viam quasi ferro.
7 Pluralitas heredũ non presumitur.
8 Si iudex condēnauit aliquē ad soluendum quicquid agenti debere constitisset, si ex actis factis apparet quid ꝛ quãtũ debeat, an ad illa acta fiet relatio,ꝛ non ad futuras probationes.

Augerius. Iste.§.nõ est alibi in iure sm Dy. Imo.
do.Alexã.ꝛ Are.hic,cum etiã alibi dicit
esse singularem Bal.in.c.significauit.in.iij.col.de rescrip.ꝛ idẽ
Bal.in.c.ad nostram.ij.in.iiij.col.de iureiuran.dicit qð iste tex.
est multũ singularis.Itē dicit Pau.de ca.hic circa prin. qð iste
casus est mirabilis,quē si non haberemus quilibet diceret con-
trarium:idem Pau.de ca.ad finem dicit qð determinatio isti⁹
§.videretur valde extranea laicis ignorãtibus iura,ꝛ cõtra oēs
rationes mundi:prout.j.eum referam:ego autem vltra scriben
tes ponam nouum ꝛ planum intellectum ad istum tex. secundũ
quem amaritudines scribentium cessabunt.Hoc dicit sz Bar.
1 Ang.Imo.ꝛ do.Pe.de bexu.† facultas implendi cõditionem
non trãsit ad heredem:ꝛ ita etiam per istum tex.tenet Bar.in.l.
si decem cũ petiero.s.eo.Istud summarium reprobat Bald.in
vna lectura:prout referũt Imo.ꝛ do.Alex.hic: ex eo qð hic au-
gerius fuit ꝓmissor,ꝛ ex eius persona nõ implet ꝯditio. Raph.
cu.etiã reprehēdit istud summariũ Bart.qð est ineptũ ꝛ falsum
scðm eũ:sed qð debet sane intelligi qð cõditio.s.que respicit hic
personã patris nõ extenditur ad personã heredis eius.Facit.l.
paulus rñdit.ꝛ.l.cũ tabernã.ff.de pigno.alias nõ esset simplici-
ter verũ qð facultas implendi conditionem non trãsiret ad he-
redē:de quo vltimo tãgit Bar.ordinarie in.d.l.si decē cũ petie-
ro.vbi dixi.s.eo.Ego etiã reprobo istud summariũ Bar.ex alio
clarius quã Bal.nã hic Augerius promisit soluere quicqd con
stitisset patrē suũ debere:vnde ex eius persona nõ est implenda
cõditio:qꝛ ipse Augerius ꝛ eius heredes nõ habēt in hoc aliqd
implere:nã implere istã cõditionē,ꝛ facere qð constet qd ꝛ quã-
tũ deberet pater Augerij,istud spectabat ad publium meuiũ
creditorem,ꝛ eo mortuo ad eius heredes:quia creditore nõ ostē
dēte qd ꝛ quantũ debeat habere,debet absolui reus.l.q accusa-
re.C.de edē.ꝛ.c.j.vt eccle.benefi.ꝛ de heredib⁹ publij creditoris
in isto tex.verbũ nullũ,ꝛ tex.potius sonat publiũ meuiũ viuere
nisi salues Bar.intelligēdo eum sane:vt dicam.j.in gl. ¶ Unde
summa istum text.sic promittēs soluere quicquid alium debere

cōstitisset. non tenet nisi constiterit illo debitore viuēte. h. d. iste singularis. §. sequēdo cōem intellectum gl. Bar. & doc. sed quia ille intellectus nō pcedit sine maximo scrupulo ego aliter. ṡ. in-
2 telligam istū tex. ¶ † In tex. ibi debere cōstitisset. s. p sentētiam diffinitiuam: nā sic pprie dicitur ɔstare de debito. l. res indicata. ff. de reg. iur. & l. j. ff. de re iudi. ſʒ Ja. de are. Ray. Jmo. & Are. hic: vel etiam ſm do. Alex. cōstitisset per legitimas pbationes l. fi. cum glo. C. de reb. credi. & c. j. cum glo. in ver. cōstiterit. de in integ. resti. cū alijs hic allegatis per eum: tñ isto casu nō sufficeret semiplena probatio de debito, cum iuramento in supplemē-
3 tum probationis: † quia qñ pbatio ponitur in cōditione, debet perfecte impleri, & nō imperfecte: vt notat in. l. lucius. ff. de cōdi. et demon. ſm Bal. in. l. in bonefidei. in pe. co. C. de rebus cred. & ibi Sali. in. iij. q. & dixi in. l. admonendi. ff. de iureiurā. vbi etiam sequit Lud. ro. Quis de hoc dubitet Are. i. c. ij. in. ij. no. de pba. ¶ In tex. ibi respōdi si conditio nō extitisset: ista respōsio iurisconsulti videt inepta, cum ab eo quereret an ɔditio extiterit: et rñdet si cōditio nō extitisset nō ɔmitti stipulationē, vnde debet exponi si pro q̃ꝛ, vt rñsio sit apta: ſm Ang. Jmo. Raph. cu. & do. Alex. hic: sicut etiā ponit in. l. vēditores. ṡ. eo. et in. l. lucius titius curator. §. tutele. ff. de admi. tu. ¶ Cōsidera etiā p intellectu tex. qđ cū iste Augerius esset filiusfa. vt expsse dicit litera, de qbus bonis poterat pmittere soluere p p̄re, qcqd p̄rē debere ɔstitisset cū nihil pꝓpriū habere poterat: cū isto iure ffoꝝ quicquid acquirebat filiusfa. & sic in potestate, statī & incōtinenti acquirebat patri. l. placet. ff. de acqui. here. & l. j. in prin. ff. si quis a parē. fue. ma. plene notat in. l. cū filiusfam. ff. de leg. j. & sic ista pmissio Augerij filijfa. videt fuisse inanis: q̃ꝛ inanis est actio quā excludit inopia debitoris. l. nā is. ff. de dol. & c. olim vobis. de restitu. spo. & si dicis poterat habere bona castrēsia vel quasi: ista est diuinatio, & fortius in istis habet pro patrefa. l. ij. in prin. ff. ad macedo. & si diceres qđ licet filiusfa. isto iure ffoꝝ nihil proprium habere posset: tñ ex pmissione sua obliget, & fiet executio personalis: quia incarcerabitur vel detinebitur nisi cedat, ſʒ Bar. in l. iij. §. sed vtrum. ff. de minoribus. & in. l. si filiusfa. ij. ff. solu. ma. et in. l. si dubitetur. §. fi. ff. de fideius. & in. l. penul. C. qui bo. ce. pos. et in tractatu de carcerib' in. iij. q. certe ista solu. nullatenus satisfacit ad hūc tex. quia isto modo non solueret totū quicquid cōstitisset patrē debere, vt promisit: preterea publius meuius creditor qui inquietabat istū patrem vt sibi solueret: pront apostillant istū tex. Pe. Ray. Ang. Jmo. & d. Alexan. & sic volebat sibi solui in pecunia, quomodo acceptasset istaꝫ promissionē filijfa. si ab eo nihil potuisset cōsequi: nisi faceret eū incarcerari: quia po-
4 tuisset facere incarcerari patrem: † preterea obstaret cautela q̃ est ne filijfa. debitores possint incarcerari: nā cautela est: qđ faciāt se a patribus emācipari: cū tunc nō teneant nisi inquantū facere possunt: & vt est tex. notabilis in. l. ij. ff. qđ cum eo. & tex. in l. si ex alio. C. eodē qđ cū eo. & ibi dicunt Bald. & Sali. p illū text. optimā esse cautelā ad obuiandū ne filij mercatorū possint incarcerari: scʒ vt faciant se a patribus emancipari: qđ est notabile scđm eos. Jdem tenet Jo. de platea. in. §. sunt preterea. ad fi. insti. de acti. & late domi. Bartho. veronēsis in cautela. xxix. vbi istud limitat tribus notabilib' modis: tu dic qđ iste Augerius filiusfa. habebat peculiū non quidem castrense vel quasi, per rationem quam dixi: sed habebat peculiū profectitium: de quo poterat effectualiter debito patris satisfacere: sicut etiā posset soluere pro alijs obligationibus pcedentibus ex cōtractu vel sua promissione: vt. l. si quis cū filiofami. & l. & ideo. ff. de peculio. per Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. in vlti. co. ff. de dam. infec. nec ista videatur diuinatio cum tex. ponat pro ɔstanti qđ filiusfami. posset soluere quicquid patrem cōstitisset debere. ¶ † No-
5 pmo ex isto text. qđ licet debitor mortuus relinquat heredē, qui representat personam defuncti: & censetur eadem persona cū defuncto: vt in autentico de iureiurando a mo. presti. in prin. & glo. notabilis in. l. ij. ad fi. in glo. magna. ff. de preto. stipu. tamen mortuus non dicit debere, sed debuisse: & ad hoc iste tex. nō est alibi: ſm Dyn. & Moder. ṡ. relatos: cum hic cōditio promissionis fit implenda vere: & in casu vero, & nō ficte. l. qui heredi. & l. meuius. in prin. ff. de cōdi. & demon. ¶ Scđo no. ex isto tex. qđ licet vbū constitisset sit preteriti plusq̃ perfecti subiūctiui: vt est gl. in. l. ij. ff. si liber. inge. esse di. & sic proprie significet tempus preteritū: tamē hic significat tempus futurum: quia alias stipulatio esset nulla: vt dicam statim in gl. & in dubio debet stipulatio sic intelligi vt valeat. l. quoties in stipulationib'. cū si. ṡ. eo. verba ergo preteriti tēporis trahunt ad futurū, qñ non possunt in preteritū disponere: vt inquit Bal. in. l. si ita scripsisset. ff. de lega. ij. notat in. l. cū stipulamur. ṡ. eo. facit. l. si debitor. §. verisimile. ff. de cōtrahē. emp. & l. cū certus. ff. de tri. vi. & oleo leg. Similiter qñ de natura dispōnis esset futura respicere: vt est regulare in. ll. et in statutis: tunc subiunctiui accipiunt pro futuro tpe. gl. est valde

notabilis in. l. cū tale. §. pe. in ver. dixerūt. in fi. ff. de ɔdi. & demō. quā ad hoc extollit Bal. in. l. ij. in. iij. col. C. de leg. notāt. d. Abb. & Jo. de imo. in. c. fi. de ɔsti. ¶ Capio gl. in ver. nō extitisset. istā gl. Bar. expedit per qōnem: ego aūt expediam per viā opposi-
tionis: † q̃ꝛ quasi ferro viā aperit q per ɔ̄ria trāsit: ita dicit Bal. in. l. precibus. in. viij. col. in fi. C. de impu. & alijs subsi. vnde oppono de directo ɔ̄ decisionē tex. qđ imo ɔditio stipulationis extitit: quia ɔstitit qđ & quātū pater deberet: lʒ cōstiterit post mortem ipsius patris: ergo Augerius debet teneri ex sua pmissiōe cuius est impleta ɔditio: nā iste fili' vr̄ intercessor seu fideiussor. l. vbi aūt nō apparet. §. qui vero a titio. ṡ. eo. vnde nō dʒ referre an ɔstiterit in vita patris vel post eius mortem. l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideius. Huius timore glo. ponit duos intellectus ad tex. in illo verbo constitisset. ¶ Primo qđ nō intelligatur in preteritū: q̃ꝛ est pteritū plusq̃ perfectū subiūctiui modi: vt dixi in tex. sed isto mō intelligendo stipulatio esset nulla: q̃ꝛ cū in preteritū nō ɔstitisset de debito: ergo stipulatio statim fuit nulla. l. ɔditio in preteritum. & l. si ita stipulatus fuero hāc summam. ṡ. eo. cū stipulatio esset ɔcepta sub cōditione impossibili q̃ in eternum ɔmitti nō potest: quia falsa in pteritū sunt impossibilia: vt in glo. ¶ Scđs fuit intellectus Roge. relatus in glo. qđ verbū ɔstitisset intelligat in futurū: & hoc modo stipulatio valet: ſʒ q̃ꝛ ɔditio stipulatiōis nō fuit impleta: put debuit: q̃ꝛ fuit de eo qđ ɔstitisset patrē debere: ergo debuit ɔstare viuo patre: quia post mortē nō pōt constare ipsuꝫ debere: sed debuisse: & sic nō implet cōditio in forma: prout debuit: & istū intellectū approbāt Ray. Bar. Ang. & cōiter doc. Jsta ergo cōditio, qcqd constitisset patreꝫ debere, respicit personā patris debitoris: ergo est implēda ipso debitore viuēte, adeo qđ eius implemētū nō trāsit ad heredem: vnde si moriat pater ante liquidationē: & postea fieret liqdatio cū ei' herede, talis liqdatio nō purificat ɔditionē stipulationis: nec facit Augeriū teneri ex sua pmissione. tex. est hic, ppetuo tenēdus mēti, scđm istum cōem intellectū: & hoc est qđ voluit dicere Bar. in suo summario, qđ ius implendi cōditionē nō transit de psona defuncti debitoris in eius heredeꝫ. Jste tex. sic declaratus scđm istū cōem intellectū est diligenter notādus ſʒ Ang. pro mercatoribus florentinis, qui multoties promittūt pro alijs quicquid cōstiterit eos debere: nā fit declaratio in eoꝝ vita: & nō post mortē: alias non tenerentur. sequitur simpliciter Jo. de imo. hic in fi. similiter ſm Pau. de ca. Florentie in curia mercantie quotidie capiunt mercatores: cōparent amici & eos extrahunt de carceribus, & promittūt soluere & stare pro eis de omni eo qđ apparebit eos debere facto calculo: nā caut' debet esse creditor, qui fecit illū capi, vt faciat declarare debitū viuēte illo qui fuit captus: quia si post mortē fieret: illi promissores nō tenerent: ita est casus peregrinus & perpetuo tenendus mēti in isto. §. qui potest quotidie de facto contingere scđm eū, cuꝫ quo simpliciter trāsit. d. Alex. Rapha. cu. dicit se semp dubitasse de isto cōi intellectu ad istū. §. quia eo attēto sequeret magnum incōueniens, qđ non solum debitū qđ extabat tpe promissionis, sed etiā omne aliud debitū post pmissionē ɔtractū, videret esse promissum, dūmodo liquidet in vita debitoris: alias ratio gl. & doc. non esset cōgrua: sed ad hoc respondent Pau. de ca. et do. Alex. qđ intelligitur pmissum in futurū, ex cā tñ de presenti: nō autem ex causa de nouo postea supueniente: vt no. per gl. & doc. in. l. qđ seruius. in gl. fi. ff. de cōdi. ob causam. Facit qđ no. Bart. in. §. duo fratres. in. vj. q. ṡ. eo. Et hoc modo cessat inconueniens Raph. ¶ Subdit tñ Pau. de ca. prout etiam. ṡ. aliquid retuli, qđ determinatio, istius. §. videret valde extranea laicis ignorātibus iura, & cōtra omnes rationes mūdi, & qđ potius deberet intelligi, qđ pmiserit quicquid in futurū cōstabit ipsuꝫ debere, etiam post mortē debitoris: licet nūc nō potuisset dici debere si est mortuus: sed debuisse: & ista esset magis scđm mentem ɔtrahentiū: sed a tex. recedere nō possumus scđm eū. ¶ Ego aūt ad euitādas istas amaritudines, pono aliū nomen & planum intellectum ad tex. scđm quem iste text. non erit ita mirabilis: prout Pau. de ca. Raph. cu. & Moder. hic dicunt: pro cuius intelligētia presuppono, qđ iste Augerius filiusfami. qui pmisit se soluturum quicquid ɔstitisset patrē suum debere, mortuo patre nō fuit heres patris sui, sed alius: vt patet ex tex. ibi: an si aduersus heredē eius actū fuisset aliumve successorem. & sic aliū q̃ ipsum augerium: & hoc expresse tenet do. Pet. de Bexu. hic in prin. in apostillatione tex. nā si Augeri' fuisset heres patris, tex. fecisset de eo mentionē: hoc etiam probatur clara rōne: nam cū subesset debitum patris, & de eo ɔstitisset post morteꝫ patris: vt dicitur in litera, dato qđ implementum cōditionis non transiret ad heredem: vt dicit Bar. tñ filius qui fuit heres patris, debet teneri ad debitū tāq̃ eius heres. l. vnica. C. vt act. ab here. sed hic Augerius ɔueniebatur qđ ex sua promissione, & nō tanq̃ heres patris: & sic apparet qđ Augerius nō fuit heres patris, ſʒ ali': nisi

intellegeris tex.ibi aliumve successorem:alium:scz vltra filiuz,et
7 hoc modo fuissent plures heredes:†tamē in isto tex.indiffinite loquente nō apparet de pluralitate heredū,que etiam non psu mitur:sm Bar. in.l.si in rem per illū tex.ff.de rei ven.et in.l.si qs seruum.§.si inter duos.ff.de lega.ij. Hoc psupposito dico,qd verus intellectus istius tex.est,qd conditio stipulationis non extitisset:et sic stipulatio nō est cōmissa:vt decidit tex.et sic Augerius non tenet ex sua pmissione:et hoc duplici ratione,et vtraqz ratio effectualiter ponit in tex.prima qr de debito non cōstitit in vita patris,sed demum post eius mortē:vt decidit tex.et in hoc cōcordant gl.Bar.et cōiter omnes.secunda ratio tex.est ad quam nō aduertunt scribentes,scilz quia mortuo patre debitore, publi⁹ meui⁹ creditor egit cōtra heredē debitoris mortui:vt dicit tex. ibi aduersus heredē eius actū fuisset aliumve successorē et aduersus istum heredem de debito constitisset:vt subdit litera:sz aduersus Augerium pmissorem non fuit actum:nec contra eū debitū fuit liquidatū:ideo tex.bene decidit qd Augerius nō tenetur ex sua pmissione:quia stipulatio nō est aduersus eum cōmissa:qr cōditio stipulationis nō extitit:iste est verus et planus intellectus ad istum tex.qui sine scrupulo procedit.¶ Utranqz rationem text⁹ vltra scribentes confirmo naturali ratione:nā ideo debebat cōstare de debito viuo ipso patre debitore.et sic debebat fieri calculatio donec pater debitor viuebat:qr ipse pater sciebat quomodo res se habebāt:et erat bene informatus de defensionibus suis:et sic sciuisset bñ calculare rōnes suas:ideo eo mortuo si sit actum cōtra eius heredem,et de debito ibi cōstitisset, naturali ratiōe Augerius pmissor nō debet ex stipulatione teneri cuius cōditio non est cōmissa:eo quia heres presumit ignorasse factum defuncti.l.qui in alterius.ff.de reg.iur.et.l.fi. ff.pro suo.et sic nō potuit bene calculationez facere:ergo non pōt dici cōditionem stipulationis extitisse cōtra Augerium, sicut in simili quādo quis pmisit soluere illud qd talis iudex iudicabit,si ille iudex moriatur aut mutetur antequam liquidet debitum:et sic antequā iudicet,et ali⁹ iudex eius loco subroget qui iudicet, certe fideiussor non tenet iudicatū solui.tex. est no.in.l.cū apud sempronium.ff.iudi.sol.eo quia fideiussio iudicatum solui facta corā vno iudice,respicit personā et fidem illius iudicis: qd bene et legaliter calculabit debitū:quā fidez nō caperet fideiussor de alio iudice subrogato:ita ibi est tex.ita hic Augeri⁹ qui pmisit illd debitū patris.qd eo viuēte calculabitur,nō debet teneri ad debitū qd calculabit cū eius herede:vt hoc tex.facit etiam text. in.l.diē pferre.§.j.ff.de arbi.vbi si partes fecerūt cōpromissum in arbitrum qd calcularet debitum de quo est cōtrouersia, mortuo arbitro nō transit ad eius heredem:p dictam rationē.Iste est verus et pprius sensus huius.§.scdm quē summarium Bar. et sequacium nō extat bene ad ppositum tex.nec bene eneruat tex.vltra reprobationes superius relatas:et scdm istū intellectū quem teneo:nō videtur bene probari ex text.nec etiā ita passim verū illud esse qd no.Ang.Imo.Pau.de ca.et do.Alex.de mercatoribus qui pmittūt pro incarceratis,vel etiā pro alijs quicqd eos debere cōstiterit,qd declaratio talis debiti debet fieri in vita illius p quo promittitur:alias si post eius mortē fieret non
8 relevaret:nam istud ita simpliciter nō pbat iste tex.scdm intellectū quē posui.¶ Ultimo circa istū tex.dicit not.Ang. †qd si iudex cōdēnauit aliquē ad soluendū qcquid agenti debere cōstitisset:si ex actis factis apparet quid et quātū debeat:ad illa acta fiet relatio,et nō ad futuras pbationes:p.l.hec sñia omnez.et qd ibi no.C.de sen.q si cer.quāti.alias ad pbationes futuras necessario est faciēda relatio:allegat ad hoc.l.cū iudex.et qd ibi no.C. de sen.et inter.om.iudi. Istud vltimū reprobat Jo.de imo.et bñ quia imo isto vltimo casu,sñia videt esse nulla rōne incertitudi
9 nis:vt.l.fi.C.de sen.q sine cer.quāti.et.§.curare.inst.d actio.et qd no.Bar.in.d.l.cū iudex.Adde qd Bart.in.d.l.cū iudex.†tenet, qd sñia etiam est nulla.si expresse referatur ad probationes futuras q non possunt statim et incontinenti fieri post sñiam:quia cū talis cōditio non possit statim verificari post sententiā,talis sñia redditur nulla:per illū tex.et idē etiam tenet Bal.ibi. Idez tenet Pau.de ca.in.l.cōtinuus.in prin.J.eo.Item sententia lata per relationē ad futuras pbatiōes,debet dici nulla,tāqz fuerit lata fine cause cognitione:cū sup futuris probationibus nō potuerit adhiberi cause cognitio.l.prolatam.cū ibi no.C.de sen.et interlo.om.iudi.Bar.in.l.ait ptor.§.j.in prima oppo.de re iudi. Spe.tñ in ti.de sen.pla.§.iuxta.in ver.sed ecce.tz qd imo isto casu talis sententia valeat, licet sit iniqua:quia debuit fieri scdm qd iudici liquebat ex actis,et sic secundū acta et probata.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.psi.Idem tenet Bal.sibi cōtrarius in.l. nō dubiū.in.v.opp.C.de leg.in alijs locis.hic relatis p.d.Alex. et Ang.in.l.nō quēadmodū.ff.de iud.Et istā vlti.opinionē cōtra Bar.tenet do.Alex.hic:eo quia talis sñia est lata cōtra ius litigatoris:ergo valet et tz.l.ij.C.qñ procla.non est necess.Quis ita fieri nō debuerit.l.j.§.biduū.ff.qñ appel.sit:vt hic latius p eum. Tene primam sñiam Bar.qd imo talis sñia est nulla,quā etiam Moder.senē.hic tenēt:et licet ipsi nō dicāt:addo qd idē expresse tz do.Alex.sibi de directo contrarius in cōsi.lxxiij.iij.volu.inci. videt prima cōsideratione dicendum Barnabā.in pe.et vlt.colū. do.Anto.de bu.in consil.incipiē.puto iudicem aditū:imo plus tenet Bal.in.d.l.cum iudex.qd nō valet sententia,si iudex dicat condēno te,si ex pbationibus factis et fiendis condēnandus venis:qui est casus mixtus ex probationibus factis et fiendis. Nec obstāt fundamenta.d.Alex.qd talis sententia dicat lata cōtra ius litigatoris:ergo valet:qr imo est lata cōtra ius legis,ex quo est lata sub cōditione intrinseca incerta,relata ad futuras pbationes:que nō potest incontinenti post sententiā verificari. d.l. cum iudex.et ibi glo.et doc.ergo est nulla.

2 ¶ Qui venit cōtra transactionem vel aliam conuentionem,si est victus,potest ad eam redire.
3 Appellans nō videtur renuntiare appella.faciendo actum coram iudice a quo,quem pars aduersa primo impugnauerat.
4 Contrarietas circa diuersa bene toleratur.
5 Quis potest se fundare ex eo quod impugnauit,quādo ad aliū effectum impugnat,quam respectu eius sup quo se fundat.
6 Non seruanti transactionem tamen debet seruari transactio.
7 Uerbum cauit intelligitur per stipulationem.
8 Ualet appellatio simpliciter interposita:licet non exprimat nomen eius ad quem appellatur.
9 In generali sermone ordo iuris iudicatur insertus.
10 De iure ciuili non pōt appellari etiam ad imperatorem, omisso medio.
11 Genus quod nō potest nisi in vna specie verificari,non inducit incertitudinem.
12 Appellatio alternatiua non valet.
13 De iure canonico psona iudicis ad quē appellat dz esse certa.
14 Etiam de iure canonico dz apppellari ad pximū superiorem.
15 Papa est omnium ordinarius.
16 Mare non augetur nec minuitur p concursum fluminum.
17 Legatus concurrit cum quolibet ordinario.
18 Sufficit iudicē appellationis pnuntiare appellationē esse iniustam,absqz eo qd aliter condemnet vel absoluat.
19 Qui aliquid recepit vigore transactionis inite,pōtest effectualiter agere ad rescisionem transactionis,et pēdente tali iudicio non currunt vsure promisse.
20 In minore:in libertate:in dote et similibus,mora cōtrahit re ipsa,sine aliqua interpellatione.
21 Appellans ab interlocutoria non est vlterius citandus vt pcedat,donec durat prosecutio appella.et nu.22.
23 Per oblationem impeditur cursus vsurarum.
24 Transactio iudicatur bonefidei,qñ interponitur super cōtractu bonefidei.
25 Quando stipulatio interponitur super cōtractu bonefidei,non assumit naturam bonefidei:sed remanet stricti iuris.
26 An ad cōstituendum quem in mora sufficiat vna interpellatio, vel vna oblatio,an vero plures requirantur:et quid in alijs protestationibus et interpellationibus tēdentibus ad alios effect⁹.

1 **Seia.** †Usure pmisse nō currūt,qñ creditor est in mora impugnādo trāsactionē,ex qua veniebat solutio faciēda.b.d.¶ †No.j.ex isto tex.sm Bar.et alios,qd ille qui venit
2 cōtra trāsactionē vel aliā cōuētionē,si est victus pōt ad eā redire: vñ diligenter no.et tene mēti perpetuo istū tex.sm Ang.et alios qd ex scriptura quā qs nisus est impugnare vsqz ad sñiaz diffinitiuā inclusiue,postea victus pōt se iuuare,et cōmodū reportare: sed obstat reg.c.ex eo.de regu.iur.in.vi.et tex.no.in.c.cū olim.de censi.Et ad ampliationē regule.d.c.ex eo.de reg.iur.in.vi.adde
3 vltra scribētes †qd lz aliqs appellās,faciēdo postea actū corā iudice a quo appellauit,censeat appellationi renuntiare.c.gratū. de offi.deleg.et.c.solicitudinē.de appel.tñ si talis actus post appellationē factā a iudice a quo,fuit p partē aduersam impugnatus tūc per illū actū nō videt appellationi renūtiare:qr nō pōt pars vel iudex sup eo se fundare qd ipugnauit:gl.est de hoc solēnis et sing.in.c.cū venissent.in glo.iij.et ibi do.Abb.et alij ad hoc no.et sequunt de eo q mit.in possess.causa rei ser.et ibi.d.Abb.reputat illā gl.esse ad hoc egregiā et sing.eam etiā ad hoc reputat sing.d.Abb.in.d.c.gratū.de offi.dele.Ad idē qd quis nō possit se iuuare ex eo qd nisus est impugnare,facit tex.in.l. papinian⁹. §.meminisse.ff.de inoffi.testa.et in.l.post legatū.in prin.ff. de his q.vt indi.vbi q dicit testm̄ falsuz vel inofficiosum,si succubuerit, non pōt ex eo aliqd cōmodū reportare,vel aliqd legatū cōsequi: tñ ista duo vltima iura pcedunt in impugnante vltimam volūtatē testatoris:quia ex hoc reddit indignus:et priuat omni emolumēto qd consequi posset ex illa vltima voluntate,sm Bart.in d.l.post legatū,in prin.in.iij.co.vbi bene psequit hanc materiā

Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic: sed ad regulam. d. c. ex eo. ⁊. d. c. cum
olim. de cēsi. responde qd̄ procedit pendente illo iudicio in quo
impugnat: sed si in eo succumbat: pōt postea in alio iudicio: con-
trariū dicere: ⁊ ex eo se iuuare: vt hic in tex. ⁊ sic reg. d. c. ex eo. p-
cedit in eadē instātia: secus est in alia diuersa instātia, ⁊ in alio iu-
dicio cū eodez aduersario: qr potest se fundare ⁊ se iuuare ex eo
qd̄ impugnauit in alia instātia, in qua succubuit. gl. est no. i auť.
item possessor. C. qui poti. in pigno. ha. ⁊ ibi Bart. eam multum
no. ⁊ sequiť p tex. in. l. papinianus. §. sed nec impuberis. vbi etiā
4 Bar. idē no. ff. de inoffi. testa. † vbi ꝯtrarietas circa diuersa to-
lerať: ⁊ est gl. similis ⁊ clarior in. §. illud quoqꝫ in iudicijs in pnc.
gl. mag. in auť. de triē. ⁊ se. quā etiā allegat Bar. in. d. auť. itē pos-
sessor. facit tex. in. l. aureli⁹. §. fi. ff. de libe. leg. ⁊ ibi Bar. in summa-
rio, qd̄ in diuersis instātijs admittiť variatio: ad idē tex. no. in. l.
pe. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. C. de inge. ⁊ ma. ⁊ istā sol. sequunť etiā. d. Alex.
Are. ⁊ Moder. senē. hic: ita etiā tenet Bar. in. d. l. post legatū in
prin. in. iij. co. in ver. pcedo vlterius. ⁊ iste tex. procedit in diuer-
sis instātijs: qn̄ actor qui egit actione tutele primo succubuit in
duobus iudicijs, in qbus trāsactionem impugnauit: ⁊ post illa
duo iudicia: ⁊ sic post illas duas instātias, postea redijt ad trāsa-
ctionē: vnde in eadē instātia nō potuisset seq cōdēnatio] virtute
trāsactionis impugnate: qd̄ est bene no. ad intellectū ⁊ declara-
5 tionem huius tex. ¶ † Adde pro ista cōi sol. qd̄ etiā potest quis
se fundare ex eo qd̄ impugnauit, qn̄ ad aliū effectum impugnat
quā respectu eius super quo se fundat: vt pbat tex. in. c. ex parte
decani. de rescri. ⁊ ibi do. Abb. in. v. no. ad hoc no. ⁊ declarat illū
tex. Limita nūc istud notabile: ⁊ istū tex. vltra scribētes: vt pro-
cedat quando actor succumbit facto rei obijciētis exceptionez
cōtra actionē que cōpetebat: secus si actio esset ipso iure extin-
cta per aquilianā stipulationē, ⁊ sic actor succumberet nō facto
rei: tūc actor veniens cōtra transactionē ⁊ pariter succumbens,
non pōt postea ad eā redire, ⁊ facere eaz sibi obseruari: ita sing.
limitat Pau. de ca. in. l. vbi pactum. in. ij. colū. C. de transac. per
illū tex. ibi cum his que data probanť: alij scribētes nō tangūt
nec hic nec ibi, nec faciūt de ea mentionē. Tu pōdera qd̄ p ista
limitatione Pau. de ca. videtur facere iste tex. qui cū mysterio
dicit qd̄ trāsactio fuit facta pacto nudo: quo casu non tolliť ipso
iure actio: licet reus habeat exceptionem transactiōis. Secus
quando transactio fit per acceptilationem ⁊ aquilianam stipu-
lationem: vt ibi est magna limitatio ad istum textuz: si est vera:
sed credo qd̄ non probetur in illo tex. nam licet ibi actor ad pri-
mam actionem amplius redire nō possit, cum sit ipso iure subla-
ta per acceptilationem: vt ibi: ⁊. l. vt responsum. ⁊ ibi Bald. ⁊ do.
Alex. C. de transactio. quia actio semel extincta amplius resu-
scitari nō potest. l. qui res. §. aream. ff. de solutio. ⁊. l. inter stipu-
lantem. §. sacram. in versi. nec reuocantur in obligationē. s. eo. ⁊
vij. q. i. c. quā periculosum. ⁊ de cōsecra. distin. iiij. in. c. queris. ta-
men hoc nō repugnat quin possit redire ad trāsactionē, quāuis
ei ꝯtrauenerit in alia istātia: vt hic: ⁊ sic data paritate terminoꝝ
et diuersarū instantiarū: idem esset ibi sicut ⁊ hic: licet nō possit
amplius redire ad primam actionē ipso iure extinctā; vt in. d. l.
6 vbi pactū. ¶ † Scd̄o no. ex isto tex. qd̄ nō seruanti transactionē
tamen debet seruari transactio: qd̄ videť contra regulam. l. cuz
proponas. ij. C. de pac. vbi nō seruanti fidē non est fides seruan-
da: ⁊ illa regula procedit etiā si iuramentū interuenisset. c. iij. de
iureiurā. Item procedit etiā si esset apposita clausula rato ma-
nente pacto, ꝺm gl. ⁊ Bal. in. l. qui fidem. ff. de transa. et in. l. cum
pater. §. libertis. ff. de leg. ij. rn̄det Aret. qd̄ istud procedit eo qr
pars in primo iudicio excepit de trāsactione, ⁊ eius virtute obti-
nuit: ⁊ actor succubuit: vnde qr iam voluerat stare transactioni,
amplius variare non pōt in preiudiciū aduersarij: nec poterit a
transactiōe recedere. d. l. qui fidē. ⁊ ita dicit debere intelligi istū
tex. vn̄ infert, qd̄ si ex alia cā succubuisset agēs quā ex ista: ita ꝙ
pars non videreť voluisse stare transactioni: tūc nō posset cogi
ad implendū trāsactionē, si nō velit: vt patet ex p̄dictis Moder.
sen. in qnto no. aliter rn̄dent: qd̄ ista inuestigatio nō fuit necessa-
ria in isto tex. qr super transactione fuit interposita stipulatio: ⁊
ita non habet locū. d. l. cū pponas. vt. l. in ciuile. ⁊ ibi Bal. C. de
rei vēdi. Ex quo inferunt qd̄ sicut in ꝯtractibus nominatis non
habet locū dicta regula. l. cū proponas. ita etiam nō habet locū
in stipulatiōe interposita super cōtractu innominato, q̄ non sor-
tiť eius naturā. l. ex placito. C. de rerū pmu. ⁊ dixi in rubri. s. eo.
Ista solutio prima frōte vr̄ cōtra tex. q dicit transactōe solo pa-
7 cto facta: sꝫ voluerūt pōderare tex. dū dicit in residuā cauit. † qd̄
vbū cauit intelligiť p stipulationē: vt. j. dicit tex. ibi quomin⁹ pe-
cunia in stipulatione deducta: ⁊ ponderant etiā ipsi in. j. no. ⁊ sic
q̄uis ipsa trāsactio fuerit facta nudo pacto: tn̄ cautio: ⁊ sic stipu-
latio fuit postea super eo qd̄ effectus stipulationis ꝯtinebat: tu
autem planius rn̄de: qd̄ licet actor in alio iudicio ⁊ in alia instan-
tio non seruauerit transactionē: tamen nunc victus vult ad eam
redire, ⁊ seruari sibi trāsactionē, qd̄ pōt: vt hoc tex. eo qr et ipse
nunc vult ipsam transactionē seruare: ⁊ sic seruanti transactio-
nem transactio seruari debet, q̄uis primo cōtrafecerit: ⁊ ista est
plana rn̄sio. ¶ Tertio no. ex tex. ibi prouocauit ad ꝯpetentē iu-
8 dicem sꝫ Ray. Bal. Ang. Imo. ⁊ cōiter alios † qd̄ valet ista ap-
pellatio simpliciter interposita. Appello ad iudicē cōpetentez:
licet nō exprimať nomen eius ad quē appellatur. Idē per istuz
tex. tenet Bart. in. l. j. §. si quis in appellatione. ff. de appella. do.
Alexā. in cōsil. clxxxij. secūdi volu. qd̄ incipit: viso processu cause
vertētis inter Andreā. in. j. co. sꝫ certe: vt etiam dicit Raph. cu.
iste tex. hoc non pbat: quia licet dicat qd̄ appellauit ad iudicem
cōpetentem: nō tamen dicit qd̄ ista fuerit forma appellatiōis: et
sic iurisconsultus hic refert effectum appellationis: non aūt sub
qua forma fuerit interposita: tn̄ pro isto no. est glo. in. l. cū propo-
nas. ⁊ ibi Bal. ad fi. Ang. ⁊ Sali. C. de bo. auto. iudi. pos. quā gl.
Ang. hic reputat ad hoc esse bene no. Idē tenet Bal. in. l. aper-
tissimi. in. j. q. C. de iudi. ⁊ ibi subdit qd̄ isto casu quādo est appel-
latum per verba generalia. s. ad iudicem cōpetentē, intelligiť tn̄
9 gradatim appellatū: † quia in generali sermōe ordo iuris iudi-
catur insertus: ar. l. gallus. §. quidam recte. vbi gl. no. ff. de libe.
⁊ posthu. ⁊. l. talē. in prin. ff. de here. insti. que ratio infert idē esse
de iure cano. de quo statim. j. dicetur: imo iste modus appellādi
est vtilis ⁊ necessarius: qn̄ pper aliquā incertitudinē iuris vel
facti nescit quis ad quē veniat appellandū: ꝺm Bal. in. d. l. cū p-
ponas. quem refert ⁊ sequiť Ang. de are. in. d. l. j. §. si quis in ap-
pellatione. imo fortius valet appellatio, si simpliciter dicať ap-
pello, q̄uis etiā nō subijciat ad iudicē competentē: pront videť
esse tex. in. l. ij. ff. de appel. ibi satis erit si dicat appello: qr intelli-
giť ad proximū superiorē: ⁊ ita tenet Spe. in ti. de appel. §. nunc
tractemus. in versi. sed nūquid si quis dicat simpliciter. ⁊ versic.
seq. Io. an. in. c. vt debitus. de appel. q̄uis. d. Abb. ibi: ad fin. de
hoc dubitet ⁊ nō bene: ꝺm do. Alex. hic: idem etiā tenet Bal. in
10 d. l. apertissimi. in. j. q. † Istud notabile de plano pcedit de iure
ciuili, scd̄m qd̄ non pōt appellari etiam ad imperatorem, qui est
supremus iudex omisso medio: sed debet appellari gradatim ad
immediate superiorem: vt. l. imperatores. ff. de appella. et sic de
iur. ciui. talis appellatio est certa, ideo valet: quia certū est quis
11 sit iudex ꝯpetens. s. immediatus superior: † vnde genus qd̄ non
pōt nisi in vna specie verificari, nō inducit incertitudinē: nam
cum non possit nisi ad vnum referri, habetur ac si ille fuisset spe-
cificatus: per regu. l. ij. vbi dixi. ff. de libe. ⁊ posthu. facit. l. fund⁹
qui locatus. ff. de fun. instru. ⁊ in hoc nemo discrepat nec legista-
rum nec canonistaruz. ¶ Sed dubium magnū est de iure cano.
et quidē disputabile ad vtrāqꝫ partem, cum possit appellari ad
superiorem omisso medio. c. si duobus. ⁊. c. dilecti. j. de appella. ⁊
sic potest appellari ad papam: ⁊ etiā ad legatū in prouincia sibi
d̄creta: omisso medio. ij. q. vj. c. ad romanā. el. j. ⁊. c. j. ⁊. c. qd̄ trāsla-
tionem. de offi. lega. Item ad patriarcham ꝺm Inno. ⁊ Io. and.
in. c. antiqua. de priuilegijs. ⁊ est gl. in. c. renouantes. xxij. distin.
de quo vltimo tamē dic: vt plene no. in. d. c. antiqua. ⁊ ideo videť
12 qd̄ non valeat rōne incertitudinis: † sicut non valet appellatio
alternatiua ad archiepiscopum vel ad papā: vt per Ioā. and. in
regu. in alternatiuis: in mercurialibus: ⁊ est glo. in. c. fr̄is cui. de
offi. delega. in sexto. no. in. c. dilectis. d̄ appella. ⁊ late per Areti.
hic: ⁊ istam partem tenent Pau. de cast. Ioan. de imo. et latius
Moder. senen. hic in. ij. no. Oldra. Lau. in consi. cccxiiij. incip. te-
nor questionis: circa fi. Idē late tenet do. Abb. in. c. ij. de appel.
13 do. Philippus perusinus in. c. dilectus. eo. titu. de appel. eo † qr
de iure canonico persona iudicis ad quē appellatur debet esse
certa: vt in. c. ad hec. de rescrip. quinimo debet specialiter expri-
mi nomen iudicis ad quē appellatur: vt. c. forma. ij. q. vj. Archi.
⁊ Io. an. in. c. legitima. de appel. in sexto. Bal. in. d. l. apertissimi.
in. j. q. C. de iud. Itē saltē intra. x. dies, ⁊ sic intra tp̄s appellandi
dꝫ appellās declarare de quo in specie senserit, sꝫ Io. an. in ad-
ditioni. Spec. in. d. §. nūc tractemus. in ver. sed quid si quis di-
cat simpliciter. Hemi. in. c. anteriorum. ij. q. vj. do. Alex. in ꝯsi. cj.
secūdi volu. qd̄ incipit: viso processu cause reclamatiōis. quāuis
de hoc vltimo dubitet Areti, hic in. j. no. ¶ Contrariā opinio-
nē qd̄ imo valeat talis appellatio etiam de iure cano. tenent do.
Alex. ⁊ Areti. hic. Io. de imo. in. d. l. j. §. si quis in appellatione.
⁊ ibidem Ang. de are. ff. de appel. do. Alex. in preallegato cōsil.
clxxxij. scd̄i voluminis incip. viso processu cause vertentis inter
Andre. Spec. in. d. §. nūc tractemus. in ver. sed quid si quis sim-
pliciter. Archi. in. d. c. anterioꝝ. in ver. illo videlcꝫ. ij. q. vj. ⁊ ibidē
latius Hemi. potissimū fundamentum est: quia etiam de iure ca-
nonico debet appellari ad proximū superiorem: vt habetur in
c. dilecti filij de appella. Specu. in. d. §. nunc tractemus. in prin.
Fallit specialiter in papa ⁊ in legato vt dictum est: sed in dubio
presumitur quis vti via iuris ꝯmunis, ⁊ nō via iuris specialis. l.
q̄q̄. ⁊. l. in testō prima. C. de testa. mili. Ergo videť appellasse ad
proximum

proximũ superiorẽ. presertim cũ in dubio debeat fieri interpre-
tatio vt appellatio potius valeat q̃ annulletur; per regu. l. quo-
ties in stipulationibus. s. eo. ⁊ c. abbate sane. de re iudi. in. vj. Et
ista opinio videtur tenenda vt nõ inducatur discordia inter ius
ciuile ⁊ ius canonicũ. c. j. ⁊ ij. de op. no. nun. ⁊ c. cum expediat. de
14 elec. in. vj. ¶ † Sed aduerte quia ad hoc qd̃ est potissimũ funda
mentũ põt optime rñderi, ꝙ imo appellare ad papã est ius cõ-
mune de iure cano. ⁊ nõ ius speciale. vt in. d. c. ad romanã. el. j. ij.
15 q. vj. † qꝛ papa est oĩm ordinarius vt in. c. per principalem. ⁊ in. c.
cũcta per mundũ. ix. q. iij. Item papa pater patrũ cũ omni pre-
lato in potestate ⁊ iurisdictiõe cõcurrit. ita no. Jo. mona. in. c. si
eo tpe. de elec. in. vj. Bal. in. c. j. in prin. in. j. no. de his qui feu. da.
pos. ⁊ in. c. j. in. j. col. quis dicatur dux co. vl' marchio. in feud. ⁊ in
proemio decretaliũ in. j. col. ⁊ in. c. j. in. iiij. col. de offi. ordi. ⁊ in cõ
sil. clxxv. scdi vol. ꝙ incip. papa siue ecclia Romana. Pau. de ca.
in ɔsil. cclxxij. qd̃ incip. in facto p̃senti nõ intendo adulari. in. iiij.
col. ⁊ dicit multum not. Bal. ad ꝑpositũ in. c. dilecti. in pe. col. de
appel. quedã bona verba facientia in hoc differentiã inter impe
ratorẽ ⁊ papã, ⁊ sic inter ius ciuile ⁊ canonicũ: ideo illa refero: di
citq̃ ꝙ papa pater patrũ cõcurrit immediate cũ om̃i prelato,
etiã in eadẽ iurisdictiõe: in maiori aũt ⁊ ꝓpria papali, per se stat
et nõ minuitur per ɔcursum alterius iurisdictionis. vt. l. falsa de
16 monstratio. §. j. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ c. j. de cõces. p̃ben. in. vj. † Si
cut mare nõ augeť nec minuiť per cõcursum fluminũ: vnde pa-
pa hꝫ iurisdictionẽ, nõ ꝑ viam accumulationis: qꝛ sic esset colle-
ga vel haberet parem: nec per viã gradualitatis: qꝛ sic haberet
priorẽ presidentẽ, ⁊ sic potiorẽ se: sed per viam: qꝛ papa est totũ
cõtinens omnia: imperator autem magnificus ⁊ gloriosus sicut
aquilla distribuit predam suã: ⁊ nõ curat in omnibus epulis os
apponere tanq̃ sit insatiabilis. Hinc est ꝙ secus est in impera-
tore, ad quẽ nõ dꝫ appellari nisi gradualiter: nõ quia imperator
nõ possit ꝓcedere de plenitudine potestatis: sꝫ qꝛ nõ vult ꝓpter
cõmodum subditoꝝ. vt. §. super hoc. in auten. de questore: ita ibi
egregie ⁊ elegãter residet Bald. Et sic apparet ꝙ appellare ad
papam de iure cano. est de iure cõi ⁊ ordinario: nõ autem de iu-
re speciali: ⁊ sic videtur corruere precipuum fundamentũ tenen
tium istam scdam partẽ: ⁊ si dicis ꝙ licet in papa possit dici qd̃
sit de iure cõi, qd̃ ad eũ possit appellari per ea que dicta sunt: ta-
men in legato videtur hoc esse de iure speciali, ergo adhuc mili-
17 tat fundamentũ precedens. † respondeo ꝙ imo legatus cum te-
neat locum pape cõcurrit cum quolibet ordinario existente in
prouincia sua qualiscunq̃ sit: siue abbas: siue episcopus: siue ar-
chiepiscopus vel patriarcha: qꝛ quicquid isti possunt in iurisdi-
ctionibus tam de iure cõi q̃ de cõsuetudine, poterit etiã legatꝰ.
ita multũ signãter tenet Spe. in tit. de lega. §. nũc ostendendũ.
in ver. premisso. ⁊ ver. legatus. quem refert ⁊ sequitur ⁊ multum
extollit do. Abb. in. c. j. in. iij. no. de offi. deleg. ⁊ in. c. fi. in. ij. col. de
confir. vtil. vel inutil. ⁊ in. c. sicut vnire. de exces. prela. Item lega
tus in prouincia sibi decreta cõcurrit cum episcopo, etiã in his
que pertinent ad dignitatẽ episcopalẽ: ⁊ ideo in ea poterit audi
re causas matrimoniales, ⁊ separare matrimonium in casibus
a iure permissis: ita no. do. Abb. in. c. fi. per illũ tex. de cõiug. ser.
Et sic videť ꝙ p̃ma opinio possit defendi ꝙ talis appellatio de
iure cano. nõ ꝓcedat ꝓpter incertitudinẽ. ¶ Quarto no. ex tex.
ibi ⁊ iniusta h' quoq̃. ẜm Ange. Imo. Pau. de ca. ⁊ cõiter alios
18 † sufficere iudicẽ appellationis ꝓnuntiare appellationẽ esse in-
iustã, absq̃ eo qd̃ aliter condẽnet vel absoluat. Ad idẽ tex. in. l. fi.
ff. de re iudi. sed certe iste tex. vt etiã dicit Rapha. Cuma. hic nõ
probat qd̃ ista fuerit forma sentẽtie iudicis appellationis: quia
ista nõ sunt verba snie: sed verba iurisconsulti ponentis effectuꝫ
snie: sed de hoc est glo. ordinaria in. l. eos q. in prin. ⁊ ibi Bart. et
alij. C. de ap. Bar. in. l. cũ apud. ff. iud. sol. do. Alex. in. l. in summa.
ff. de re iudi. vbi dicit istã esse verã ⁊ cõem opi. Spec. ⁊ Jo. an. in
ti. de appel. §. nũc tractemus. ver. sed quid si quis. ⁊ in titulo de
sentẽtia. §. vt autem. in addi. mag. cano. in. c. cum causam. vbi la-
te per do. Abb. de re iudi. do. Alex. in consi. cxj. quinti vol. qd̃ in-
19 cipit viso themate suprascripto puto verissimũ. ¶ † Quinto et
vlti. no. ex toto isto. §. quod ille qui aliquid recipit vigore trans-
actionis inite, potest effectualiter agere ad rescisionem transa-
ctionis: ⁊ pendente tali iudicio rescisionis: interim non currunt
accessiones, ⁊ sic vsure ꝓmisisse vigore talis trãsactionis: in con
trariũ videť esse tex. in. l. negotiorũ gestor. q̃ est. l. fi. ff. de re iudi.
vbi pendẽte litigio cause appellationis vsure medij tẽporis cur
runt ⁊ debẽtur: de quo tex. solus Bal. hic opponit, ⁊ nihil respõ-
det. Respõde ꝙ hic actor impugnabat transactionem agendo
actione prima tutele, ⁊ sic impugnabat obligationẽ pro qua vsu
re debebant currere: ideo nimirum si interim pendente iudicio
appellationis cursus vsurarum impeditur: ibi autem vsure de-
bentur ex principali contractu, ex quo fuit actum: vnde sicut vsu
re cõtractus principalis currunt post litem contestatã, ita etiã
post sententiã appellatione suspensam: vt ibi dicit glos. ¶ Glos.
parua in verbo mora. tenet ꝙ in hoc tex. creditor fuerit in mora
constitutus, per oblationem sibi factã a tutore, eo quia heres tu
toris obtulit ei pecuniã, qd̃. j. reprobatur. Barto. tenet ꝙ statim
ꝙ maluit litigare fuit in mora. per tex. in. l. nemo rem suã. in. §. j.
s. eo. ⁊ ideo nõ debuit sibi fieri aliqua oblatio: qꝛ eã nõ recepisset
qꝛ litigãdo nõ vult stare trãsactiõi: ergo nõ vult pecuniã ex trãs-
20 actiõe debitã recipere. † ⁊ ista mora est irregularis, qꝛ ɔtrahiť
ex isto litigio: ⁊ sic re ipsa sine aliqua interpellatione. sicut etiam
in minore: in libertate: in dote: ⁊ in similibus casibus mora cõtra
hitur re ipsa sine aliqua interpellatione: vt enumerat glos. magi
stra. in. l. mora. in prin. in glos. mag. ad fi. ff. de vsur. ⁊ per hoc dicit
no. Bar. ꝙ ille q appellat ab interlocutoria: ⁊ sic ab aliquo actu
iudiciali, statim est cõtumax: ideo nõ debet vlterius citari: et sic
potest procedi in causa principali cõtra eum, absq̃ eo qd̃ vlteriꝰ
citetur: quia ex quo appellauit, verisimile est si citaretur iterũ vl
terius nõ cõpareret, dicatur appellationi renũtiare: ⁊ lꝫ Barto.
nõ fuerit recordatus. de hoc est tex. clarus ad literam in. c. eum
qui. de do. ⁊ cõtu. in. vj. ⁊ in cle. vlt. eo. ti. ⁊ in. c. si capitulo. §. j. in fi.
ibi sine alia capituli vocatione. ⁊ ibi Gemi. ad hoc no. de cõcess.
prebẽ. in. vj. ¶ Utrũq̃ dictũ limitat Bar. ⁊ primo primũ, vt ꝓce
dat quousq̃ durat litigiũ. secus postq̃ fuit victus: ⁊ sic amplius
nõ prosequebatur in iudicio: et sic finita est eius mora. vt. l. titia
seio. §. vsuras. ff. de lega. ij. vnde tunc finito litigio debet sibi fie-
ri oblatio, al's debitor diceretur pro residuo tempore esse in mo
ra: ⁊ isto modo intelligit Bart. istum text. in fi. dum dicit si Seia
nõ cessasset pecuniã offerre. s. post finitum litigium: ⁊ quãtum ad
tempus futurũ: ⁊ pro preterito nõ habuit necesse offerre vt fuit
dictum: qd̃ est bene notãdum ad intellectũ huius tex. ẜm Ang.
et Moder. hic: ⁊ ẜm istum intellectum Bar. iste. §. reddiť singu
laris ẜm Pau. de cast. ⁊ do. Alexã. in princi. istius. §. Bene facit
ẜm Pau. de ca. qꝛ sicut ista mora est regularis ⁊ cõtrahitur re
ipsa ex ipso litigio absq̃ alia interpellatione: ita etiã tollitur re
ipsa irregulariter cessante ipso litigio sine aliqua interpellatio-
ne ipsiꝰ partis. Adde ꝙ sicut in. d. l. titia seio. §. vsuras. finita mi-
nori etate finiũtur vsure, vt amplius non debeantur sine inter-
pellatione: eo qꝛ minori fiebat mora re ipsa: ⁊ sic irregularis. l. in
minorum. C. in qui. cau. in integ. restit. nõ est neces. ⁊ dixi. s. ideo
finita minori etate cessat illa mora irregularis: ideo opus est in-
terpellatione vt vsure ꝓ futuro tempore debeãtur: vt est text. in
21 d. §. vsuras. ¶ Similiter limitat Bar. scdm dictuꝫ † ꝙ appellãs
ab interlocutoria nõ est vlterius citãdus: vt procedat donec du
rat prosecutio. d. appellatiõis: secus si succubuisset in causa ap-
pellationis: tunc debet postea citari ad reliquos actus in causa
principali: sicut quãdo expresse renuntiauit appellationi: vt est
tex. in. d. c. eum qui. qꝛ cõtumacia in qua censebatur esse propter
appellationem est finita: vt hic. ⁊ ita notabiliter limitatur tex. in
d. c. eũ qui. Ista sunt egregia dicta Bar. declarata ⁊ bene cõfir-
mata: cũ quibus cõmuniter trãseunt doc. videamus an sint ve-
ra: insistam circa duo principalia. ¶ Primo circa intellectum
Bar. ad istum tex. inquãtum vult ꝙ mora in isto tex. nõ fuit con-
tracta per aliquam obligationem factam a debitore, sed fuit cõ
tracta re ipsa ex ipso litigio, ⁊ sic est mora irregularis: istud est
necessariũ inuestigare ꝓ habẽdo vero intellectu text. Istũ in-
tellectum sequũtur Ange. Imo. Raph. cu. Pau. de cast. domi.
Alex. ⁊ d. Pe. de bexu. ⁊ vltimo loco Mod. sen. hic: qui rñdent
ad aliqua in contrariũ adducta per Are. Sed istum intellectuꝫ
Bar. ⁊ cõmunem reprobat ⁊ quidem subtiliter Areti. hic: eo qꝛ
reuera iste intellectus Bar. nõ cõgruit ad istum tex. ꝓpter ver-
ba posita in fi. ibi: si seia nõ cessasset ex stipulatione pecuniã offer
re: q̃ verba ex sui ꝓprietate videnť significare ꝙ seia semel obtu-
lit, ⁊ videtur significare cõtinuationem oblationis. Scdo põde-
rant verba tex. ibi: nec vnq̃ petierit: que sunt cũ mysterio posi-
ta ad demonstrandũ ꝙ prima oblatio debitoris nõ fuit sublata
per aliquã petitionem creditoris postea factã: nã debitor dice-
retur cessare in oblatione, si postea creditore petẽte nõ offerret
pecuniã: ergo apparet primã oblationẽ fuisse factã, ⁊ ex illa obla
tione moram fuisse causatam. vt dicit ista glos. Nec obstat tex. in
quo principaliter se fundat Bar. in. d. l. nemo rem suã. in. j. §. j. qꝛ
ille tex. nihil probat. nam loquitur in debitore interpellato per
li. ɔtest. vnde ibi est mora regularis procedẽs ẜm regulas iuris
cõmunis mediãte lit. ɔte. vt est tex. in. l. j. in. ij. respõ. ff. de penu le
ga. ⁊ quia istud videtur stringere cõtra Bar. ego cõfirmo vltra
eum. nam grauior est mora cõtracta iudicialiter per lit. ɔte. vt. l.
aliã. ad fi. ff. de nouatio. ⁊ l. nõ solet deterior. ff. de reg. iur. q̃ mo-
ra q̃ regulariter cõtrahiť per interpellationẽ extraiudicialem:
ẜm glo. in. §. coheredes. in verbo testato. vbi dixi. s. e. l. ⁊ pleniꝰ
in. l. si ex legati causa. s. eo. ⁊ de tali mora cõtracta per lit. cõtest.
loquiť. d. l. nemo rem suã. el. j. §. j. allegata per Bartol. sed hic ex
parte debitoris, ⁊ sic rei conuenti non potest dici interpellatus

actor per lit. cõtest. cum hic reus cõuentus nõ peteret: sed se defenderet: prout etiam dicit Bar. hic in fi. ita limitãdo istum tex. Tene intellectũ Bart. & cõmunem, quem etiã tenet Barto. in l. si seruum. §. nũc videamus. circa fi. vbi limitat. s. eo. contra glos. hic ꝙ hic mora nõ fuit cõtracta per oblationem: vt dicit glo. eo q2 in tex. non constat ꝙ obtulerit, nec de oblatione debitoris in tex. est verbũ. ¶ Secundo tex. dicit ꝙ illico negauit heres trãsactionẽ seruare. ergo presupponit vsuras ꝓmissas vigore trãsactionis nõ habuisse currere, & sic nec oblationem pro eis ꝓhibendis fuisse ad ꝓpositũ. tertio q2 si mora fuisset cõtracta vere ꝑ oblationẽ, nõ habuisset necesse debitor aliã oblationem facere: prout tex. ad fi. dicit. vnde apparet ꝙ tex. debet intelligi ꝯm intellectum Bart. qđ mora fuit cõtracta re ipsa ex ipso litigio: q2 creditor voluit litigare: vñ q2 finito litigio fuit finita mora. vt. l. titia seio. §. vsuras. ff. de leg. ij. & dixi. s. ideo op⁹ fuit postea oblatione: vt dicitur ad fi. tex. nec ob. iste tex. in vñ. si seia nõ cessasset: q2 illud verbũ nõ cessasset intelligitur. i. nõ distulisset offerre, q2 cessare est solutionẽ differre. vt. l. is cui. §. cessatuz. ff. vt in possess. leg. & l. si cõuenerit. in. j. ff. de pig. act. nõ obst. ẽt iste text. in verbo nec vnꝙ petierit: aduerte q2 presupponit ꝙ cum creditor nunꝙ petierit & sic nũꝙ interpellauerit debitorẽ: ꝙ si fuerit facta oblatio per debitorẽ, nõ fuisset opus finita lite de nouo offerre: ergo cum tex. in fi. dicat, Ideo probatur per istũ tex. oblationẽ prius non fuisse factam: & hoc modo retorqueť iste tex. cõtra Areti. nõ obstat respõsio Areti. ad. d. l. nemo rem suã. in. j. §. j. quia respondent Moder. senen. ꝙ Bar. nõ se fundat in principali decisione illius tex. sed fundat se in generali rõne illius tex. ibi: & hic morã videtur fecisse qui voluit litigare. que ratio cum sit generalior dicto debet attendi. l. cum pater. §. dulcissimis. & ibi Bar. ff. de lega. ij. & sic habes defensatum intellectum Bar. & cõmunem quic

22 quid in cõtrarium adducat Raph. Cu. hic, cui obiectioni respõdent do. Alexan. & Moder. senen. hic. ¶ † Secundo principaliter adde inquãtum Bart. tenet ꝙ appellans ab interlocutoria nõ sit amplius citandus. & est tex. in. d. c. eum qui. de do. & contu. in. vj. cum concor. s. allegatis. limitat Areti. esse verum quando appellatio fuit manifeste friuola, tũc non debet vlterius citari, al's secus per tex. in cle. j. eo. titu. de dolo & cõtu. Sed tu dic qđ illa clemen. clare loquitur quãtum ad hoc vt vlterius non possit appellare: sed nõ quãtum ad hoc vt non sit vlterius citandus: prout loquitur tex. in. d. c. eũ qui. secũdo modo limitat signanter Bar. dispositionem. d. c. eum qui. vt procedat donec durat ꝓsequutio talis appellationis. Si autez in ea succubuisset, tunc debet citari ad alios actus futuros in causa principali: quia finita lite illius appellationis ab interloqutoria, finita est cõtumacia. Ideo postea d3 citari, sicut quãdo expresse, renũtiauit illi appellatiõi: quo casu ꝓculdubio d3 postea citari: vt clare dicit tex. in. d. c. eum qui. & istã limitationẽ sequũtur Imo. & d. Alexã. hic. Istam limitationem reprobãt Areti. & latius Moder. señ. & bene q2 tex. in. d. c. eum qui. dicit ꝙ ad hoc vt appellans debeat vlterius citari, debet sponte renuntiare appellationi: ergo apparet ꝙ si lis fuerit aliter finita ꝙ per spontaneã renuntiationem. ꝙ nõ cessat cõtumacia, ergo nõ debet vlterius citari. secundo & fortius quãdo appellans succubuit, eo q2 appellatio est deserta ille nõ est vlterius citãdus ad causam principalem: nec tunc habet locum dispositio. d. c. eum qui. ꝓut ibi tenet Joan. and. in nouella. & ibi Moder. sequũtur. idem Jo. and. in. c. personas. & ibi gl. fi. de appel. & no. d. Abb. in. c. cum causam. in pe. & vlti. col. post glos. ibi de re iudi. firmant etiaz Imo. & do. Alex. hic. ergo eodẽ mõ quãdo succubuit per sententiã, imo multomagis cum maior sit contumacia eius qui perseuerauit in litigãdo vsꝙ ad sententiam & succubuit, ꝙ eius qui deseruit appellationem. l. papinianus. §. meminisse. cum concor. ibi positis. ff. de inoffi. testa. et sic nõ est bona equiparatio quã facit hic Bar. de renuntiante appellationi ad succũbentem in lite appellationis: vt patet ex predic. ¶ Capio glos. fi. in verb. iure, quã diuide in tres partes. In prima declarat text. In secũda remouet vnum contrarium. In tertia aliud. secũda est ibi: s3 si obtulisset. tertia ibi & hoc vbi fuissent ꝓmisse. ¶ In ea. gl. ibi. s. exceptiõis. ista glos. male dicit, & eã

23 reprobãt Imo. d. Alex. & Aret. hic. † q2 facta oblatione impeditur cursus vsurarum. l. si per te. C. de vsur. preterea aut cursus vsurarum nõdum erat incohoatus, & tunc per solam oblationem impeditur cursus ipso iure. d. l. si per te. aut cursus vsurarũ iam erat incohoatus: & tunc per solã oblationẽ non impeditur aliquo mõ: scz nec ipso iure nec ope exceptionis: sed requiritur oblatio, cõsignatio & depositio: & tunc ipso iure tollitur. vt. l. acceptã. et. l. si per te. & vtrobiꝙ no. C. de vsur. & l. tutor pro pupillo. in fi. ff. de admi. tut. & l. pe. cum glos. ff. de nauti. fenore. ¶ In ea. glos. ad fi. ibi alias ex mora etiã nõ debentur, contra istam glos. arguit do. Alexã. vltra doc. vt ipse dicit: nam hic trãsactio fuit interposita super actione tutele, que est bone fidei. §. actionũ. instit. de actio.

24 ergo debet iudicari bonefidei, cũ † transactio iudicetur bonefidei qñ interponitur super contractu bonefidei vt est glo. in. l. de tutela. C. de in integ. resti. mino. Bar. & alij. l. sub pretextu. prima. vbi dixi. C. de trãsact. & in. l. pe. per gl. ibi. C. de dolo. ergo debẽt venire vsure ex mora, etiam qñ fuissent ꝓmisse per stipulationẽ: sicut veniũt in ꝯctib⁹ bonefidei. l. mora. §. in bonefidei. ff. de vsur. et. l. ij. C. depo. ad hoc rñdet. d. Alex. sustinẽdo istã gl. ꝙ hic sors nõ petebať ex trãsactiõe q̃ fuit facta pacto nudo. vt hoc tex. & sic ex ea agi nõ potuisset. l. iurisgentiũ. §. sed cũ nulla. ff. de pac. petebatur ergo ex stipulatiõe, que postea fuit separatim facta: & pro ea fuerunt ꝓmisse vsure per stipulationẽ: s3 stipulatio est stricti iuris, ergo in ea nõ debẽt venire vsure ex mora: sed a tpe lit. cõtestate. l. cũ fundus. in prin. vbi dixi. ff. si cer. pe. & l. j. vbi no. C. de cõdi. inde. ¶ Cõtra istã sol. do. Alex. arguunt Mod. señ. hic in fi. nã transactio interposita sup actione tutele, assumpsit sibi naturam bonefidei vt dictũ est. ergo stipulatio apposita sup trãsactione que erat bonefidei: vt est gl. ꝯm eos cõiter approbata in l. si quis cũ aliter. s. eo. quã ꝓ singulari allegat Bal. in. l. dolo. C. de inutil. stip. & ad hoc formaľr rñdent: ꝙ trãsactio apposita sup actiõe tutele, h3 duplicem naturam, vnã naturalẽ: q̃ est stricti iuris. aliã accidẽtalem. que est bonefidei: ergo stipulatio d3 sortiri illam naturalẽ, & nõ accidentalẽ: vt est glo. no. & approbata in. l.

25 certi ꝯdictio. in prin. ff. si cer. pe. † Tu aũt aduerte ꝙ imo qñ stipulatio interponiť sup cõtractu bonefidei, nõ videť esse verũ ꝙ assumat naturã bonefidei: imo remanet stricti iuris. ita expresse t3 Bar. in. l. singularia. in. iiij. col. in. vj. fallen. ff. si cer. pe. & est glo. in. l. in bonefidei. & ibi Pau. de ca. ff. de eo qđ cer. lo. & Bal. no. in l. si eũ. §. qui iniuriarũ. in. ij. col. in fi. ff. si qs cau. est verũ ꝙ contrarium voluit ipsemet Bar. in. d. l. si quis cũ alr. in. ij. col. que aũt sit verior opinio, dixi ibi & in. d. l. singularia. Itẽ errãt ꝙ hic stipulatio fuerit apposita super trãsactione: cũ tex. dicat ꝙ fuit facta pacto nudo: est hñ verum ꝙ vigore illius trãsactionis facte pacto nudo, fuit soluta pars pecunie debite, & residuũ fuit postea ꝓmissum per stipulationẽ: & sic etiã pro illo residuo vsure fuerunt promisse per stipulationẽ: prout clare volũt verba tex. ¶ Extra gl.

26 querit Bar. † an ad cõstituendũ aliquẽ in mora sufficiat vna interpellatio. vel vna oblatio: an vero plures requiratur: ꝯcludit vnã sufficere, ꝑ iura hic allegata presertim ꝑ tex. ceteris meliorẽ in. l. titia seio. §. vsuras. i verbo sufficit semel iteruenisse. vbi etiã Bar. in vlti. no. idẽ no. ff. de le. ij. Et ad quatuor iura in ꝯriũ allegata rñdet ꝙ denotant facti ꝯtingentiã: & sic etiã intelligit text. in. §. coheredes. i verbo sepi⁹ testator cõuenerit. s. ea. l. & ita etiã ibi rñdent Bar. Bal. Ange. & alij: & ibi hic ꝯfirmaui: q2 illud ibi diciť in narratione ꝯtingentie facti, ex qua nõ est licitũ arguere in iure, qñ legislator in ea nõ se fundat: ꝯm gl. i. l. vnica. in. iij. lect. C. qñ nõ petẽ. par. cũ cõcor. quas ibi dedi. & in. §. callimachus. s. ea. l. cum Bar. simplr trãseũt Imo. do. Pet. de bexu. & Are. hic. Alij non tangunt. idẽ tenẽt Ang. & ceteri. in. §. coheredes. s. e. l. ¶ Quid aũt sit in protestationib⁹, & alijs interpellationibus tẽdentibus ad alios effectus, an vna sufficiat an vero plures requirãtur: est lata materia: quã plene ponit Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in. iij. oppo. & ibidẽ alij presertim do. Alex. in. j. no. s. de oper. no. nuntia. ibi plene dixi. ponunt Cano. presertim Moder. in. c. ex literis. de cõstit. & est gl. in. c. cupiẽtes. §. ꝙ si per ex. in verbo ꝓposita. de elec. in. vj. Et glo. in cle. j. in verbo regierint. de hereti. & in extrauagã. j. in ver. morã. de elec. & in. c. si eps. xviij. di. & i. c. cũ cãm. de offi. deleg. & aliqua ponit Are. hic in pe. et vlti. col. Et vide do. Alex. in ꝯsi. xcvij. iiij. vol. qđ incipit stãtibus his que in superiori themate proponuntur.

2 ¶ Lex debet intelligi prolata in casu dubij.
3 Per diuisionẽ videť esse trãsactũ de iure fideicõ. conditionalis.
4 In dubio presumitur pro sententia.
5 Quod fuit tractatum in vno iudicio, etiam per viã exceptionis, non potest in alio iudicio in dubium refricari.
6 Sentẽtia iniqua & iniusta lata contra ius litigatoris, ab ordinario, transit in rem iudicatam: quid si a delegato.
7 Si arbiter qui vigore compromissi poterat cognoscere de iure et de facto, & sententiare de iure, dicat sñiam contra ius litigatoris lata sententia erit nulla.
8 Si in commissionẽ facta ab homine, exprimatur illud ꝙ a iure communi inest, non inducitur ex tali commissione noua forma.
9 Sententia lata nõ seruato debito fine, nõ est nulla sed cassanda.
10 Sententia lata ex falsa causa non est nulla, sed iniqua.
11 Qui repellit actorem per exceptionem cõuentionis, habet etiã actionem ad penam.
12 Simplex dispõ nõ cõprehẽdit ea que post mortem sunt futura.
13 Per fideicommissariam substitutionem succeditur testatori, et non illi cui facta est substitutio.
14 Sententia iniusta et iniqua lata super principali, facit plenum preiudicium super pena.

Sñia lata

15 Sententia lata super principali extenditur ad accessoria.
16 Post sententiã non debet admitti exceptio, que habeat ipsam sententiam vitiare.
17 Sicut iusta cã excusat a dolo, ita etiã debet excusare a pena.
18 Jura magis subueniũt facienti actũ ex necessitate, q̃ ex volũtate.
19 Per diuisionẽ nõ tollit ius fideicõ. ipso iure nec ope excep.
20 Jus pignoris 9bit in re alienata dño presente, ⁊ dolose tacẽte.
21 Jura pendẽtia ex testamento nõ tolluntur de facili.
22 An iniatum in vno iudicio, possit postea in dubium refricari in alio iudicio, in quo petitur pena.
23 An per diuisionem, cum clausula de nihil faciendo in cõtrariũ, intelligatur remissum fideicommissum conditionale inter inui cem substitutos: ⁊ scientes fideicõ. subesse. nu. 26.
24 Licet conditionis euentus quãdoq; fingatur retro cõstructiue nõ tamen fingitur destructiue.
25 Promissio aliq̃n trahitur ad ius superueniens de futuro.
27 Clausula generalis restringitur ad specificata tm̃. ⁊ nu. 29.
28 Qñ stipulatio interponit sup 9ctu emptionis ⁊ vẽditionis, non veniunt fructus, qui alr̃s venirent in cõtractu emptionis.
30 In fideicõ. multum debet attendi voluntas testatoris.
31 Actus agẽtium nõ debent operari vltra eorum intentionem.
32 Si duo fratres diuidãt inter se bona paterna, ⁊ vni eoꝝ obuenit in partẽ feudũ paternũ: ⁊ fecerũt fidem: ⁊ refutationẽ ⁊ pactum de nihil faciendo 9 illã diuisionez: si postea moriatur ille frater, cui feudũ obuenit in partem, sine filijs ⁊ descendentibus: aliꝰ frater superstes admittetur ad illud feudum.
33 Clausula apposita ad executionez principalis dispositionis, non ampliat principalem dispositionem.
34 Diuisio equiparatur transactioni.
35 Quãdo euinco rem ex facto tuo, vel auctoris tui non teneor tibi de euictione.
36 Jus fideicõ. vniuersalis est psonale, cũ pariat actionẽ ex testa. ⁊ ante restitutio. non sit aliquod ius reale.
37 Jus superueniens autori meo debet mihi prodesse.
38 Scienti ius tertij qd̃ illi tertio cõpetit ex legato vel fideicõ. in casu euictionis debet restitui pretium.
39 Nisi illi cui res est legata, vel p fideicõ. relicta, eã emerit: si postea euenerit casus restitutionis faciẽde, possit agere ad pretium.
40 Extraneus emens rem a tertio, quã scit alteri legatã pure vel sub conditione, nõ preiudicat sibi in pretio. quin possit illud a venditore recuperare.
41 Quãdo legatarius emit rem legatam a tertio, ⁊ non ab herede grauato, nõ videtur renũtiare legato nec sibi preiudicat.
42 Repudiatio legati nõ dz presumi in dubio, cum sit donatio.
43 Si legatarius emit ab herede rem legatã sub cõditione, an possit recuperare pretium ab herede.
44 Pendente cõditione nõ potest iuri de futuro expresse renũtiari per simplicem renuntiationem.
45 Qualitas adiecta verbo, debet intelligi fm̃ tempus verbi.
46 Dictio sola est exclusiua alterius partis.
47 Generalis trãsactio non preiudicat quo ad ea quoꝝ actiones postea competere repertum est.
48 Dolus in omni materia semper intelligitur exceptus.
49 Snĩa debet magis nocere ei cõtra quem est lata, q̃ ecõtra.
50 An ⁊ qñ decisum in vno iudicio per viã exceptiõis. possit postea refricari in dubiũ in alio iudicio per viã actionis: adeo q nõ obstet exceptio prioris sententie.
51 Quelibet dilatio ad probãdum, censetur esse peremptoria.
52 Ad hoc vt snĩa reddatur nulla per expressionẽ erroris iuris, requiritur q ille error oculo corporali legi possit: secus si ex mẽte et intellectu percipiatur.
53 Snĩa dicitur lata cõtra ius, nõ solum quãdo est lata 9tra verba expressa iuris, sed etiam quãdo contra mentem.
54 Qñ in aliquo passu sunt opiniões doct. varie: licet iudex eligat vnã opinionẽ. que sit nulla, tamen snĩa non est nulla.
55 Ad validitatẽ sn̄e nõ est necessario exprimenda causa.
56 An heredes diuidentes presumãtur habere scientiã fideicõ. et aliorum contentorum in testa. ⁊ in codicillis.
57 Etiã olim de iure fforum poterat etiã extraneus heres vniuersalis adire here. clausis tabulis testamenti.
58 Contẽta in codicillis factis separatim a testatore etiã heredes extranei presumuntur ignorare.
59 Si in diuisione here. paterne fuit expresse dictum qd̃ pmiserunt non cõtrauenire diuisioni, etiã occasione fideicõ. inuicem debiti vel debendi ex testa. paterno: an tunc intelligatur renuntiatum iuri fideicõ. debiti vel debẽdi ex testa. patris.
60 In dubio standum est instrumento.
61 In his que spectãt ad officiũ notarij, eius assertioni est standũ.
62 Hec vba renũtiauit iuri cõpetẽti ⁊ cõpetituro, quid important.
63 Si filia cedit oĩa iura que habet in bonis patris, an videat adire iura dotis materne.
64 Si testator in testa. mãdauit satisfieri omnibus debentibus ab eo habere executores talis testa. nõ possunt soluere debita legitime per testatorem prescripta.
65 Hec verba inspectis ⁊ lectis quid important.
66 Ad hoc vt intelligat remissum ius fideicõ. seu aliud ius dependens ex testa. nõ sufficit q in instrumento dicatur q vnus remisit alteri omne ius presens ⁊ futurũ ex testa. vel ab intesta. iure fideicõ. vel substitutio. cuiuscũq;, vel alio quocũq; iure nisi specialiter dicatur de testa. paterno.
67 Ut heres possit hered. adire, sufficit eum scire in genere se esse institutum, licet nõ sit certus in specie.
68 Ille dicitur habere scientiã alicuius rei, qui habet scientiã facti cum omnibus qualitatibus suis.
69 Si in instrumento diuisionis fuit dictum q vnus remisit alteri oẽ ius qd̃ habet vel habere sperat, vel habere potest in dictis rebus diuisis: an videatur remissum ius fideicõ. futuri, data sciẽtia contentorum in testamento.
70 An per verba generalia: scilz remisit vnus alteri omne ius qd̃ habet vel habere sperat ⁊c. intelligatur remissum ius succedendi ex substitutione pupil.
71 Pro fideicõ. conditionali potest interim peti cautio.
72 Si in instrumẽto diuisionis fuit dictũ q vnus alterũ ⁊ alter alterum facit in dictis rebus pcurationẽ tanq̃ in rem suã ⁊c. an per hec verba videtur remissum ius fideicõmissi futuri.
73 Clausule que apponũtur in executione, nõ habẽt ampliare executionem, nec eius naturam immutare.
74 Sola pmissio de alienãdo, non sequuta alienatione nõ preiudicat iuri fideicõmis.
75 Plures emphyteute possunt inter se diuidere emphyteusim irrequisito consensu domini.
76 Licet patronus nõ possit alienare ius patronatus in extraneũ sine consensu episcopi, tamẽ si renuntiat alteri patrono poterit sine consensu domini.
77 Plures emphyteute possunt inter se quocũq; titulo alienare sine consensu domini.
78 Si fratres diuidẽtes inter se fundũ emphyteuticum, remiserũt inuicẽ omne ius qd̃ habent vel habere sperãt, talis renuntiatio nõ prodest ecclesie que est directo domina.
79 Qñ nõ querit illi cui remitto, remanet apud me remittẽtem.
80 Si hñs vsumfructũ, renuntiet illũ in manibus cuiusdã tertij, ex natura iuris renũtiati, vsusfructus cõsolidat cũ pprietate.

Duo fratres. Iste famosus ⁊ solẽnis. §. habet 9 Bar. ⁊ Ang. materiã quotidianã ⁊ valde subtilẽ: quã vtiliorẽ reddũt egregia cõmentaria Bar. hũc §. plene ⁊ ordinate repetẽtis: iõ accurate venit attingenda vt in quit tex. in. l. legaui. in prin. ff. de lib. le. ⁊ est fin. §. in iure fm̃ Bal.
1 hic. † iniusta snĩa per quã quis 9tra diuisionẽ facere declaratur facit penã cõmitti. h. d. fm̃ Bar. Imo. ⁊ do. Pe. de bexu. vel sic ad 9textũ pena pmissa diuisioni si 9fiat cõmittitur, si 9 petentẽ fideicõmissum quasi 9uenerit diuisioni, pnuntiat. ¶ Diuidit in tres partes. in prima ponit thema. in scõa qd̃ resultãs ex themate. in tertia respõsio quesiti. scõa ibi quesitum est. tertia ibi rñdi fm̃ ea. ¶ In tex. ibi hereditatẽ suã. s. paternã, i qua fuerũt equaliter istituti a prẽ ⁊ inuicẽ p fideicõ. substituti: ⁊ si 9tingat aliquẽ eoꝝ pdecedere sine liberis q eiꝰ portio deueniat ad aliũ supstitẽ ibi: inter se: ⁊ sic volũtarie: ⁊ sic sine iudice ibi post mortẽ alteriꝰ, qui decessit sine liberis. ⁊ sic extitit conditio fideicõ. ibi petit ab heredibus eiꝰ. s. extraneis quos instituerat frater mortuus fratre viuẽte pterito. ibi quasi de hoc quoq; transactum fuisset. ista pñt esse vba iurisconsulti dicẽtis q iudex fuit motus ad sic pronuntiandũ 9 petentẽ fideicõ. quasi de hoc quoq; fideicommisso trãsactũ fuisset. i. fuisset trãsactione remissum: pñt etiã esse verba iudicis apposita in snĩa per viã cause. quasi dicat iudex pnũtiauit 9 petentẽ fideicõmissum ex hac cã, quasi de hoc quoq; fideicõmisso fuisset trãsactũ: ⁊ tũc pcedit notabile qd̃ colligit ex isto tex. glo. mag. in fi. q in snĩa sit exprimẽda cã. ¶ Itẽ aduerte q iurisconsul. in isto. §. pncipalr̃ decidit dubiũ de pena adiecta i diuisione an fuerit cõmissa pptera q fideic. fuerit in iudicio petitũ, ⁊ lata snĩa 9 petentẽ: nõ autẽ intẽdit determinare iuriscõ. an per talẽ diuisionẽ, fideicõ. intelligatur esse remissum: imo text. videt psupponere q nõ: ⁊ q fuerit male iudicatũ: qr al's qd̃ principalr̃ formata in tex. an pena eẽt cõmissa, nõ habuisset dubiũ, si fuisset
2 hñ pnũtiatũ. nã tũc nullũ fuisset dubiũ q cõmitteretur pena. † ⁊ lex dz intelligi prolata in casu dubij. l. qd̃ labeo. ff. de carb. edic. ⁊ l. ancille. C. de fur. fm̃ Bar. hic in. j. col. ⁊ cõiter alios sed tu cõsidera dato q male fuerit pnuntiatũ, ⁊ sic q snĩa fuerit iniqua ⁊ iniusta, tñ trãsiuit in rem iudicatã: qr de appellatiõe in tex. verbuz nullũ. ⁊ firmat gl. hic in. iij. pte principali. ⁊ dicã. j. in. ij. not. ergo talis snĩa que trãsiuit in rẽ iudicatã habet pro veritate. l. inge-

nuum.ff.de stat.homi.& l.res indicata.ff.de reg.iur.& facit vim,&
originē creat,& est altera natura.vt est text.sing.in.l.j.in fi.& in.l.
iiij.in prin.ff.de libe.agno.quē sic pro singulari allegat Bal.in.c.
nihil est.in.v.col.de elec.ergo etiā intelligendo hoc modo ꝙ fue
rit male pronūtiatū,videt̄ esse sine dubio:qꝺ pena sit cōmissa ex
quo talis sn̄ia transiuit in rem iudicatā:& sic nō videt̄ quātum ad
propositū dubitationis tex.referre,an fuerit bn̄ vel male pronū
tiatum:postq̄ vt dixi sn̄ia transiuit in rem iudicatā.vnde habet̄
ꝓ iusta:& ideo dubitatio text.videt̄ fuisse ex alio:q2 iste qui pete
bat fideicō.nō videbat̄ cōtrauenire diuisioni,imo ea remanente
firma,petebat fideicō.ex noua cā post diuisionē emergente:vt.j.
3 plenius dicet̄. ¶ †No.j.ex isto text.ꝙ per diuisionē videtur esse
trāsactū de iure fideicōmissi cōditionalis,& sic fideicō.videt̄ esse
remissam.qꝺ quidā fatent̄ ex vi simplicis diuisiōis:& sic qꝺ ex so
la diuisione intelligat̄ esse remissuꝫ ius fideicōmissi vniuersalis.
Alij faciūt vim in verbo vniuersali negatiuo,nihil se cōtra eam
diuisionē facturos:& sic quādo diuisioni fuit insertū pactū.nihil
cōtra diuisionem facturos.& ꝫm istos modos sn̄ia de qua in isto
4 tex.fuit iusta.† & in dubio presumit̄ pro sn̄ia ꝙ sit iusta,& qꝺ fue
rit bn̄ iudicatū.l.herenius.§.caia.ff.de euic.c.in p̄sentia.de renū
tia.c.cum inter.& c.sicut.de re iudi.alij vo & magis cōiter tenent
ꝙ fuit male iudicatū:& tunc istud notabile nō colligeret̄ ex isto
tex.de quo plene dicet̄ in glo.mag.vbi ponunt̄ tres principales
opiniones:& sic tres principales intellectus.primus ꝙ fuerit ma
le iudicatū,& iste magis cōiter tenet̄:scꝺs bene:tertius mixtus,
5 qꝺ pro parte bene & ꝑ parte male. ¶ †Scꝺo no.ꝙ illud qꝺ fuit
tractatū in vno iudicio etiā per viā exceptionis.non pōt in alio
iudicio in dubio refricari.nā in isto scꝺo iudicio in quo petit̄ pe
na:nō videt̄ posse obijci ꝙ male fuerit iudicatū super principa-
li:de quo late per Bar.j.in.v.opp.vbi dicet̄:& ex hoc sequit̄ ꝙ in
iudicio accessorio pene,nō pōt refricari q̄stio iniquitatis prime
sn̄ie late super principali iure:que trāsiuit in rem iudicatā:& sic
sn̄ia iniqua & iniusta trāsiuit in rem iudicatā,vt ꝯtra eā amplius
opponi nō possit.ita volūt doc.hic & in specie Ange.& Pau.de
ca.& dicit Pau.de ca.hic in.j.no.ꝙ licet in isto tex.sn̄ia fuerit in-
iusta:tamen postq̄ trāsiuit in rem iudicatā,habetur pro iusta:et
sustinetur ꝓpter autoritatē rei iudicate:& ipsius iniustitia nō po
test amplius allegari etiā in alio iudicio,in quo agit̄ ad penā vt
6 dixi. ¶ †Limita singulariter istud qꝺ dixi ꝙ sn̄ia iniqua & iniu-
sta lata cōtra ius litigatoris trāsit in rem iudicatā vt procedat
in sn̄ia lata a iudice ordinario,vt.c.cū inter.de re iudi.secus si sit
lata a iudice delegato:q2 iudicat ꝯ formā mādati:qꝺ est de faciē-
da iustitia & ꝯtra intētionē delegātis:ergo sn̄ia est nulla:& sic nō
transiuit in rem iudicatā.Dictum fuit singulare & famosum dn̄i
Othonis cardinalis Portueñ.in.c.fi.de p̄bē.per illū tex.in ver
bo nec ad rectoriā/vl' dignitatē nr̄a feratur intētio:& ibi refert &
sequit̄ Hostien.in.j.col.& ibi Car.floren.refert ita cōsuluisse Jo.
de lig.Gasparē calderini & Lapū.Confirmat optime per illud
qꝺ sing.tenet Bart.in.l.diē ꝓferre.§.stari.ff.de arbi.vbi dicit se
7 cōsuluisse non sunt multi dies † si fuit dictū in compromisso ꝙ ar
biter possit cognoscere de iure & de facto.sn̄iare autē debeat de
iure.et sic factū fuit cōpromissum prout quotidie fit de iure & de
facto in ꝓcedēdo:sed de iure tātū sentētiando,qꝺ si sn̄iam dixit
cōtra ius litigatoris,talis sn̄ia est nulla:q2 excessit formā māda-
ti:& sic compromissi qꝺ non potest:vt.l.distinguemus.§.de offi-
cio.ff.de arbi.qꝺ reputat Barto.notādum:sicut etiā delegatus
nō potest excedere formā mādati.c.cū in iure.de offic.deleg.c.cū
dilecta.de rescrip.Et istā decisionem Barto.pro singulari excla
mat do.Abb.& saluat vt ibi per eum in.c.cū dilecta.de rescrip.&
in.d.c.fi.de preben.& in consi.xlij.prime partis qꝺ incip.vidēduꝫ
est in effectu in.j.col.Jo.de Imo.in.c.ex insinuatiōe.de rescrip.
vbi dicit ꝙ ista decisio Bar.quotidie practicatur.d.Alex.quem
omnino videas in cōsi.xxij.v.vol.qꝺ incip.viso titu.questionis.
in pe.& vlt.col. ¶ Sed illud primū dictū dn̄i Othonis reprobāt
cōiter cano.in.d.c.fi.de prebē.presertim do.Cardi.do.Anto.de
but.& Jo.de imo.in penul.col.& latius do.Feli.in.c.cām que.de
re iudi.Noti per solēne dictū Inno.in.c.prudētiam.in.ij.colū.
8 de offi.dele.vbi tenet † ꝙ qn̄ in cōmissione facta ab hoīe exprimi
tur illud qꝺ a iure cōi inest,nō inducitur ex tali cōmissiōe noua
forma.Sequitur notabiliter Bal.in.l.prescriptione.in.iiij.col.
in ver.venio igitur ad primū.C.si contra ius vel vtili.publi.vbi
hoc confirmat quatuor medijs:& maxime si ista esset cōditio,se-
queretur ꝙ sn̄ia iniusta lata a delegato esset semp ipso iure nul-
la:quia in mādato suo semper cōtinet̄ ꝙ iustitiā faciat:qꝺ est fal
sissimū:q2 oportet appellare cōtra eū.Facit bene tex.in.c.cū ad
sedem.& ibi do.Abb.in.iiij.not.de resti.spol.vbi si in cōmissione
delegati esset apposita clausula decidas fine debito,nō per hoc
9 videt̄ data certa forma:sed potius est quedā admonitio.† vnde
sn̄ia lata non seruato debito fine,nō est nulla sed cassanda:vt ibi
in fine.Simile in ca.ex insinuatiōne.de rescriptis,in verbo ra-
tione ꝑuia ꝓcedatis.& ibi Cano.ad hoc no.& illud dictū Inn.in
d.c.prudētiā.sequunt̄ Cano.& Bal.in locis relatis ꝑ do.Feli.in
d.c.cām que.& sequit̄ no.do.Abb.in.c.illud.circa fi.de cler.excō.
mini.do.Alex.in cōsil.ij.ij.volu.qꝺ inci.visis dubitationibus.in
j.col.similiter dictum Bar.in.d.§.stari.nō transit sine dubio,cū
arbiter debeat de iure ꝓnūtiare.l.j.ff.de arbi.ergo exprimitur
illud qꝺ tacite inest:ergo nō datur forma.vt.l.iij.ff.de le.j.fortiꝰ,
quia qn̄ dictum est in cōpromisso ꝙ debeat sn̄iare de iure,intelli
gitur.s.cōi.§.sed naturalia.insti.de iure natu.gen.& ciui.& ꝫm ꝙ
iura & ll.disponunt:nō autem intelligitur de iure ipsiꝰ litigato-
ris.cum illud verbū de iure,debeat intelligi in potētiori signifi-
catu.l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager,vecti.vel emphy.pet.& pro
pterea ipsemet Bar.de hoc dubitauit & relinquit cogitandū.in
l.societatem.§.arbitrorum.in.iij.col.ff.pro socio.& Cano.contra
rium tenent cōiter in.c.quintauallis.de iureiuran.& in.d.c.ex in
sinuatione.de rescrip.lꝫ do.Feli.in.d.c.cām que.& in.c.ius gene-
rale.in.iiij.col.j.distin.teneat & defendat illam decisionem Bar.
sed egeret altiori indagine,& egrederemur materiā presentis.§.
10 ¶ †Tertio no.ex hoc tex.ꝙ sn̄ia lata ex falsa causa nō est nulla
sed iniqua:hic enim pronūtiauit iudex ꝯtra actorem.quasi de fi-
deicōmisso transactum esset per diuisionē:sed falsitas istius cau
se cōsistit in articulo iuris,supꝰ quo sunt varie opiniones:vt vide
bimus in glo.magna.& per hoc sn̄ia nō est nulla,quasi lata cōtra
ius:propter cōflictum opinionū:ita est tex.notandus hic prout
no.Bar.in.vj.opposi.Imo.do.Alexā.& Areti.hic.Idem tenet
Bart.in.l.cū prolatis.ff.de re iudi.Anto.in.c.j.& ibi do.Abb.in
iiij.col.de re iud.Bal.in.l.qui cū tutoribus.in.ij.col.ff.de trāsac.
& in.l.fi.circa prin.ff.de iust.& iure.vbi dicit ꝙ qn̄ sunt opiniones
patrum nostrorum:non potest dici expressus error iuris in sn̄ia:
alleg.Bar.hic:secus si sn̄ia esset lata expressa causa falsa in iure,
super qua non essent opiniones:tunc esset ipso iure nulla.vt.l.ij.
C.qn̄ prouo.nō est neces.& l.qui ex testamēto.ff.de execu.tut.& l.j.
§.item cum ꝯtra sacras.ff.que sen.sine appel.rescin.Aduerte tn̄
ꝙ si iudex ferat sn̄iam fundādo se super aliqua lege que nihilꝰ fa-
cit,per hoc sn̄ia nō est nulla,nec etiam irritāda,si pōt per aliā le-
gem sustineri:ita no.tenet do.Abb.post Inn.in.c.cum ex officij
in pe.col.de prescri.& est bonꝰ tex.in.c.per tuas.& qꝺ ibi.not.Jo.
11 and.qui filij sint legi. ¶ †Quarto no.ex hoc tex.ꝙ ille qui repu
lit actorem per exceptionem cōuentionis,habet etiam actioneꝫ
ad penam:& hoc tāgit gl.magna hic in.iij.parte principali:& sic
nota ꝙ quando pacto de nō cōtraueniendo subijcitur pena,nō
fit nouatio per promissionem pene iuxta.l.obligationuꝫ fere.§.
fi.ff.de actio.& obli.sed etiam vtrūq3 competit:qꝺ videtur cōtra
l.rescriptum.§.si pacto.ff.de pac.q2 altero debet esse cōtētus.di
cetur in gl.magna in.iij.parte principali.ponit Bart.hic in.vij.
et vlti.oppo. ¶ Vltimo circa primum notabile collectum.s.ꝫm
Bar.& scribentes,& nō firmatū seu remissum ad dicenda in glo.
magna videretur ꝙ iste text.necessario ꝓbaret,ꝙ per diuisionē
simul cum promissione de nihil intentando cōtra eam,videatur
remissum fideicommissum inuicem iniunctum post mortem de-
cedētis sine liberis.nam tex.iste decidit penam esse commissam,
sed si fideicōmissum nō diceret̄ esse remissum,certe petēdo ipsuꝫ
fideicommissum nō esset contra factum diuisioni,& consequēter
pena non esset commissa:ergo probat tex.fideicommissum vide
ri remissum:& petendo ipsum fideicōmissum esse contrauentum
promissioni facte in diuisione qꝺ tamen.j.late discutiet̄. ¶ Glo.
magna in verbo ꝓponeretur colligit ex isto tex.tria.duo in p̄n.
et tertium in fi.& diuide istam gl.in quatuor partes principales.
In prima colligit ex tex.duo dicta,seu duo notabilia.In secūda
prosequitur primum notabile:quasi vsq3 prope fineꝫ & in effectu
format tria contraria,& duas questiones.In tertia expedit secū
dum notabile cōtra illud opponendo:& quadrupliciter soluēdo
et deinde formādo vnam.q.In quarta & vltima colligit tertium
notabile ex tex.& de eo se remittit.secūda ibi:sed in primo.tertia
ibi:ad secundum ꝙ dicitur.quarta & vltima est ibi.Itē ex eo qꝺ
hic dicit.prima pars est clara.Secūda vero pars ꝑncipalis est
difficilis,ideo eaꝫ subdiuide in decē particulas.In prima circa
primum notabile querit an in isto tex.fuerit bene iudicatū,& di
cit videri ꝙ sic per tex.no.in.l.titius.in prin.ff.quibus mod.pig.
vel hypo.sol.vbi duo habētes eandem rē obligatam,& eam cōi-
ter emētes a dn̄o,censentur alter alteri ius hypothece remitte-
re:& sic per mutuum cōsensum in emendo.videtur renuntiatum
iuri hypothece:ergo etiā hic per mutuum cōsensum in diuiden
do,debet videri renuntiatū fideicōmisso.Et hoc mō in hoc tex.
bene iudicatum.In scꝺa contra illam responsionem & sic contra
istum tex.glo.fortiter opponit de.l.qui cū tutoribꝰ.ff.de trāsact.
propter quod contrarium principaliter fuit facta ista glo.& duo
bus modis respondet.In tertia respōdet ad.d.l.titius.allegatā
s.in prima particula huius secūde partis glo.In quarta tertio
modo rn̄det ꝫm Roge.ad.d.l.qui cū tutoribus.In quinta ponit
quartam

quartã solu.que fuit do.Azonis ⁊ dicit glos.in.d.l.qui cũ tutori/
bus.in prin.qđ ista quarta sol.est ipsa mera veritas. In sexta cõ
tra illã quartã solu.opponit,⁊ eam saluat quo ad dimidiã dimi/
die partis obuẽte in diuisione. In septima infert ad decisionem
qõnis primo formate:an in isto text.fuerit bñ iudicatum.⁊ refert
tres opiniões. In octaua infert ad decisionẽ alterius qõnis,de
qua se remittit. In nona iterũ opponit contra primũ notabile
tex.⁊ soluit. In decima ⁊ vltima iterũ contra idẽ primũ notabi/
12 le oppo.de.l.paulo callimacho.§.j.ff.de leg.iij.† vbi simplex dis/
positio nõ comprehendit ea que post mortez sunt futura.nã ibi
verba testatoris ꝙ pro omĩ relicto qđ fecerat tali vult eũ esse cõ
tentũ tali re,nõ referunt ad ꝯditionalia relicta:sed tm̃ ad pura:
ergo ita etiã dz esse hic:de solutione glo.se.remittit.Scđa est ibi
sed ꝯtra.s.de trãsac. Tertia ibi:nec obstat.s.d.l.titius. Quarta
ibi:vel dic tertio. Quinta ibi:vel quarto. Sexta ibi:sed hec solu
tio non valet. Septima ibi:⁊ ẜm duas primas solu. Octaua ibi.
Item patet ex p̃dictis solu.Nona ibi.Itẽ cõtra.s.de pac.Deci/
ma ⁊ vltima est ibi.itẽ ꝯtra.s.de leg.iij.¶ Aduerte circa quartã
solu.glos.circa quã glos.in sexta particula insistit,⁊ est obscurior
pars que sit i tota ista gl.⁊ ad eã recurrit tota die.glos.ergo sol/
uit quarto mõ ꝙ iste tex.loquit in diuisione,q̃ est quedã ꝑmuta/
tio vt dicit text.in.l.cũ pr̃.§.hereditatẽ.ff.de le.ij.iđ tenet de eui/
ctione alleg.l.heredes.§.pe.ff.fa.herci.Melius facit.l.si familie.
C.fa.hercis.⁊.l.fratres.C.cõia vtriusq̃ iudi.vnde hic agens fuit
repulsus ista exceptione:q2 quẽ de euictione tenet actio eũdem
agẽtem multo magis repellit exceptio.l.vendicantẽ.ff.de euict.
sed.l.cõtraria.loquit in mera trãsactione,in qua nõ habet locũ
euictio.l.si ꝓ fundo.C.de trãsac.Nec obstat ꝙ iste tex.dicit quasi
de hoc quoq̃ transactũ:⁊ sic videt loqui de trãsactione:q2 intel/
ligitur.i.pacto remissum,sicut in.l.quid ergo.§.pena grauior.in
verbo cũ eo trãsactũ.ff.de infamibus.q2 est nomen generale:nũ
quid ergo frater superuiuẽs teneatur de euictione.glos.in sexta
particula que videt obscura,dicit effectualr̃ ꝙ nõ venit euictio,
nisi solum ꝓ dimidia dimidie:quam frater premortuus habuit
in diuisione.nã in tota hereditate paterna cõi ꝓ indiuiso:facta
diuisione qlibet fratrũ hz dimidietatẽ partis sue iure suo:⁊ aliã
dimidietatẽ iure coheredis:vñ frater superuiuens bñ egit ꝯtra
heredẽ extraneũ fratris p̃mortui pro illa dimidia dimidie par/
tis sue,quã frater premortuꝰ habuit iure suo:q2 in illa nõ tene/
batur sibi de euictiõe,si tertius eã euicisset:cũ nõ haberet ab eo
cãm.Et in hoc male fuit iudicatũ.Pro alia võ dimidia quã fra
ter premortuus habuit,ab eo nõ potuit agere:q2 pro illa dimi/
dia tenebat de euictione:⁊ in hoc bñ fuit iudicatũ:⁊ sic eatenus
venit euictio quatenus pretẽdis cãm a me.Sed tu nõ pretẽdis
nisi ꝓ dimidia dimidie.Ideo pro vna fuit bene iudicatum,pro
alia male. Subdit fortius glos.ꝙ etiã frater superuiuẽs,poterit
agere cõtra heredẽ fratris mortui,ad estimationẽ dimidie illiꝰ
partis quã habuit in diuisione:eo q2 cũ euenerit cõditio fideicõ
missi,vr̃ eã sibiipsi euincere:cũ ammodo nõ habeat ex diuisione
sed ex fideicõmisso.an ista glo.in ista sexta particula bene dicat,
dicet inferius.⁊ Bart.examinat in.j.q.principali.Et ita habes
enucleatam ⁊ declaratã istã glos.¶ In ea.glos.ibi postea habet
per fideicõmissum:aduerte ꝙ tex.in.d.l.qui cũ tutoribus,nõ di/
cit ꝙ frater ibi habuerit partẽ fratris mortui per fideicõ.Nã ibi
de fideicõmisso verbũ nullũ:nec ibi dr ꝙ pater illoꝝ fratrũ fece/
rit testamentũ,in quo fecerit talẽ substitutionẽ fideicõmissariã
ꝙ si vnus decederet sine filijs alius succederet:nec etiã apparet
qđ ibi frater premortuꝰ fecerit testamentũ:q2 ibi in tex.de testa
mento eius verbũ nullũ:nec etiam apparet ꝙ ibi ille frater pre/
mortuꝰ fuerit maior:ita qđ potuerit facere testamentũ:sed text.
ibi simpl'r dicit ex ꝑsona fratris sui cui heres extiterat:⁊ sic dire/
cto ⁊ ab intestato:nõ aũt per fideicõmissum:nã veniẽs ꝑ fideicõ/
13 missum esset hr̃s primi testatoris,⁊ nõ fratris:† q2 per substitu/
tionem fideicõmissariã succedit testatori,⁊ nõ illi cui facta est ta
lis substitutio.vt.l.coheredi.§.cũ filie.ff.de vulg.⁊ pup.glos.in.l.
j.in glo.mag.⁊ ibi doc.C.de pac.⁊ iđ in gl.in.d.l.q cũ tutoribꝰ.in
prin.in glo.j.⁊ etiã in glo.magna in pe.sol.rñdet ꝙ ibi frater suc
cessit fratri directo ab intestato.⁊ ideo trãsactio gñalis nõ p̃iu/
dicat:vt ibi.hic aũt successit ꝑ fideicõmissum:⁊ ista est bona solu.
ad istud ꝯriũ:⁊ cõiter approbata:ratio diuersitatis est:q2 qñ qs
succedit directo ab intestato,certe tpe trãsactionis talis heredi
tas nõ erat sibi debita nec re nec spe.vt.l.post emãcipationẽ,cũ
glos.ff.de lib.leg.ergo nõ põt intelligi remissa per transactionẽ
gñalem.vt ibi:sed qñ succedit per fideicõmissum,tũc bene tẽpo/
re trãsactionis habebat ius saltẽ spe,rõne fideicõmissarie sub/
stitutionis iam facte:vñ tũc gñalis trãsactio extẽditur ad illud
in quo habebat ius tempore transactionis saltẽ spe,vt hic.⁊ istã
solu.tenet Bar.hic.⁊ dicit sibi videri verissimã:eã etiam tenent
Pet.de bella per.Iaco.de arena.Bal.cõiter alij.Et Bar.in.d.
l.qui cum tutoribus.Limitat Bar.procedere quãdo quis suc/
cedit directo ab intestato.secꝰ si succederet directo,sz nõ ab inte/
stato:sed vigore substitutionis pupillaris:tũc potest dici spem
subesse.l.ij.ff.de statulib.ẜm Bar.hic.tñ per verba gñalia trãsa/
ctionis nõ intelligit remissum illud ius pupillaris substitutiõis
ẜm Bar.j.in.vij.q.vbi de hoc vltimo dicet.Per ista infert bar.
ad qõnem de facto,si duo fratres diuiserunt inter se hereditatẽ,
et renũtiarunt omni iuri qđ sibiinuicem competeret in parte al
terius:qđ si vnus eoꝝ fuit negligens in soluẽdo legata intra an
num,⁊ sic in adimplẽdo voluntatẽ defuncti,quo casu venit priuã
dus hereditate:⁊ eiꝰ portio defertur alij per authẽticã hoc am/
plius:⁊ vnde sumit.C.de fideicõ.licet in diuisione remiserint oẽ
ius qđ inuicẽ competeret:tamẽ non intelligitur remissa illa por
tio:que non erat debita nec re nec spe:sed solũ ex legis dispositio
ne:per.d.l.qui cum tutoribus.ẜm istam sol.facit optime ẜm bar.
l.dãni.§.j.⁊ ibi Ang.ff.de dam.infec.idem tenet Bar.in.d.l.qui
cum tutoribus.in prin.vbi dicit se ita de facto consuluisse.⁊ idem
Bar.in.d.aut.hoc amplius.ad fi.vbi etiã dicit ꝙ habuit de fa/
cto:⁊ idem Bar.in.l.inter quos.ad fi.prin.ff.de dam.infec.sequũ
tur simpliciter Raph.cu.⁊ Pau.de ca.hic.Idem tenet do.Ale
xan.in col.lx.⁊ sequẽti in.vij.q.Bar.Et istud procedit ẜm Bart.
in.d.l.qui cũ tutoribus.⁊ in.d.aut.hoc amplius.etiã si in diuisiõe
hereditatis fuisset dictum,ꝙ alter alteri renũtiat omne ius qđ
habet vel habere sperat in portiõe alterius. Ista prima sol. plz
Ang.sed nõ eius ratio:q2 imo successurus ab intestato hz spem,
quãdo sperat succedere collaterali vel ascẽdenti,⁊ q̃uis Ange.
ad hoc nihil alleget facit ẜm Imo.l.fi.C.de pac.Ad.l.post emã/
cipationẽ.cum glos.allegatam per Bar.respõdet Ang.ꝙ loqui
tur qñ ascendẽs debet succedere descẽdenti:⁊ sic ordine nature
turbato.l.nam ⁊ si parẽtibus.⁊ ibi glos.ff.de inoffi.testa.tunc nõ
dicitur debita nec re nec spe:q2 est tristissima expectatio.Tu dic
ẜm Imol.⁊ do.Alexã.⁊ melius,ꝙ licet possit dici subesse spes in
successione collateralium,⁊ etiam ascendẽtium:tamen est vana
spes ⁊ nõ iuridica.vt no.Bart.in.d.l.fi.C.de pac.⁊ pleniꝰ in.l.is
põt.in.ij.⁊.iij.co.ff.de acqr.here.⁊ vltra eos istud patet in.d.l.fi.
C.de pac.vbi de eo qđ ibi est in spe successionis,nõ põt disponi:
⁊ tamen vbi est spes iuridica,bñ põt disponi.l.spem.C.de dona.
Ad idẽ contra Ang.allego bonũ tex.⁊ meliorẽ de iure in.l.j.§.si
impuberi.in verbo p̃matura est em̃ hec spes.ff.de colla.bo.vbi
est tex.ꝙ etiã filius patre viuẽte nõ dr habere ius etiã spe ꝓba/
bili in hereditate patris. Sed aduerte subtiliter ꝙ Bart.in ista
prima sol.vr̃ de directo cõtrariari sequẽti solutioni:⁊ tñ Barto.
hic ⁊ ibi dicit vtrãq̃ sol.esse verissimã ad istũ tex.in superlatiuo.
Hic em̃ putat,vt dixi istã primã sol.quã retulit esse verissimã.de/
inde in sequẽti solutione sequit solutionẽ Hug.ꝙ hic fuerit ma
le iudicatũ:⁊ hanc scđam dicit esse verissimã:idẽ etiã latius pro/
sequitur Bar.j.in.ij.q.⁊ vbiq̃:sed iste sol.vident de directo ꝯria
ri:nec posse ꝓcedere.nã si fuit male iudicatũ:ergo nõ est verũ ꝙ
hic per diuisionẽ cũ clausula gñali intelligatur facta renũtiatio
ꝓpter spem fideicõmissi.⁊ tñ Bar.in prima sol.vult ꝯriũ,ꝙ pro/
pter gñalem diuisionẽ intelligat remissum ius fideicõmissi:cuz
tempore facte diuisionis hr̃et ius spe in illo fideicõmisso condi/
tionali:vnde si prima sol.est vera:impossibile videt ꝙ scđa sit ve
ra:⁊ ecõtra.nisi saluãdo ꝯrietatem Bar.dicas qđ Bartol.in ista
prima sol.voluit ꝙ sit verissima quantũ ad.d.l.qui cũ tutoribus.
ex quo ibi tpe facte transactionis nullũ erat ius nec re nec spe.
Ideo nõ potuit tractari de eo remittendo quod nõ erat:⁊ istud
de plano ꝓcedit.hic autem tpe facte diuisionis bñ suberat spes
fideicõmissi cõditionalis:tñ etiã in veritate nõ fuit ei per diui/
sionẽ renũtiatũ:vt postea ꝯcludit Bar.in scđa solutiõe sequẽti:
lz ei potuisset renuntiari:vt vult Barto.in ista prima solu.vnde
Bar.j.in.ij.col.dicit alternatiue teneas primã solu.vel secũdam
quasi sentiret ꝙ ambe simul stare nõ possint.¶ In ea.glos.ibi so
lutio hic fuit male iudicatũ ẜm Hugo.Istã sol.tenet Bar.ꝓ ve/
rissima.quã etiã tenet glo.in.l.tres fratres.ff.de pac.⁊ sequũtur
Pet.de bellaper.Ia.bu.⁊ cõiter alij.⁊ late Bar.j.in.ij.q.ꝓ qua
bñ facit tex.in.l.cũ pater.§.hereditatẽ.scđo.ff.de leg.ij.quẽ alle/
14 gat Bar.j.in.j.q.⁊ ẜm istã solu.habes notare,† ꝙ snia iniusta et
iniqua lata sup principali,facit plenũ preiudiciũ sup pena. ⁊ qđ
decisum per viã exceptiõis in cã principali q̃uis inique preiudi
cat plene in pena. per istũ tex.ẜm istã sol.infert Bar.ad decisio/
nem notabilis.q.in qua Dy.ꝯsuluit in cõsil.suo incip.Ptholo/
meus spoleti ꝙ si partes in cõpromisso ꝓmiserũt prout tota die
fit,nõ petere reduci laudũ latum ad arbitrium boniviri,sub cer
ta pena:quo casu certum est ꝙ talis ꝓmissio intelligitur si arbi/
ter eque ⁊ iuste fuerit arbitratus:vt est tex.in.l.si libertus ita iu/
rauerit.de op.liber.⁊.i.c.ꝗntauallis.de iureiurãdo.postea pars
contra quã latum fuit laudum,petijt illud reduci ad arbitrium
boni viri,⁊ succubuit ꝙ incidit in penam,etiam si iniuste succu/
buit:q2 illa sentẽtia in cã reductionis lata ꝓbat eũ indebite pe/
tijsse reductionẽ ⁊ sic incidisse in penã,dato ꝙ in veritate hr̃et

iustas causas petēdi talē reductionē: per istū tex. vbi sñia q̄uis iniquissima p̄iudicat in pena, lȝ actor petens fideicōmissum cuius cōditio extiterat iustissime litigaret. ¶ Ista est vtilis ꝛ quotidiana questio, frequēter cōtingens in practica, quā post alios diffuse prosequitur do. Alex. hic per. xiij. col. in. j. col. ꝛ. xij. sequētibus, sed cōfuse ꝛ inordinate procedit, referēdo formaliter oim dicta: ego autem reducēdo ad ordinē dico in ista. q. esse quatuor principales opiniones. prima Dy. ꝛ Bar. hic. ꝑm quam concluditur, ꝙ indistincte in petitione pene nō pōt amplius opponi de iniquitate laudi: postq̄ fuit cōfirmatum a secūdo iudice ad quē fuit recursum, tanq̄ ad bonū virum: ꝛ sic in isto iudicio in quo petitur pena, nō poterit amplius aliquid probari contra ipsum laudum per istū tex. qui bene facit sequendo istā solu. Hugolini qḋ fuerit male iudicatū. Ad idē est bonus tex. in. l. ꝛ ex diuerso. §. j. ff. de rei vend. ꝛ ibi Bar. in. j. col. ad fi. ad hoc not. Nam ibi est
15 tex. † ꝙ sñia lata sup fundo, ꝛ sic super principali extēditur etiam ad fruct⁹: ꝛ sic ad accessoria. Ita etiā erit hic. nam sñia reductionis lata super principali, extenditur etiā ad penā, que est accessoria: tñ ad illū tex. respondet Ange. in. d. l. tres fratres. ad fi. qḋ ibi accessorium veniebat in eadem instātia, nec poterat a principali separari: ꝛ sic intelligit Ang. illum tex. qñ fructus fuerunt petiti accessorie vna cū re principali: sed in questione nostra alia instātia opus erat, vt pena exigi posset. Istam solu. Ang. reprobat do. Alexā. hic in. xj. col. q: imo ibi accessoriū deducebatur in alia instātia: puta q: petebantur fructus rei vendicatione, et sic iure actionis, lata iam sñia super fundo, ꝑm glos. ibi in verbo errore. in fi. ꝛ ibi etiā Bar. ¶ Istā p̄mā opinio. Dy. ꝛ Bart. sequit̄ Raph. cu. hic. ꝛ Bal. in. c. fi qs miles. in ti. consti. feud. do. lotha. in vsi. feud. ꝛ in. l. edita, in repe. Paduana in. xxiiij. col. in versicu. viij. oppo. C. de eden. Sali. in repeti. l. societatem. §. arbitrorum. in. xxij. q. ff. pro socio. ꝛ in. l. cū antea. ad fi. C. de arbi. Raph. Fulgo. in. l. iulianus verum debitorem. ff. de condi. indebi. do. Anto. de but. in. d. c. quintauallis. circa pe. co. in. xxv. differētia. vbi pro hoc allegat glo. no. in. l. fi cū exceptione. in. §. hec autem actio. ff. qḋ met. cau. que notabilr vult ꝙ qñ ex iure deducto in sñia principali infertur ad cōmissionē pene: de illo iure nō potest ampli⁹ disputari. ¶ Scḋa principalis fuit opinio eiusdem Bar. in. d. l. iulianus verū debitorē. in. v. col. vbi per doctrinam glos. singularis ibi distinguit: aut iudex reductiōis cōfirmauit laudū arbitri expressa causa: q: illud arbitrium erat iustū ꝛ equum: et tunc si agatur ad penā, pars victa a qua petitur pena, nō poterit amplius ꝓbare de iniquitate laudi: eo q: de directo veniret contra
16 sententiā iudicis reductionis. per glos. ibi. ꝛ istū text. † Itē quia post sñiam nō debet admitti exceptio que haberet ipsam sñiam vitiare. l. peremptorias. C. senten. rescin. nō pos. Aut iudex reductionis absoluit reū simplr nulla causa expressa, vel expressa cā: quia nō fuit probatum de iniquitate laudi: ꝛ tunc qñ petetur pena poterit ꝓbari de iniquitate ipsius laudi: q: tunc non deuenit̄ contra sententiā: ꝑm doctrinam illius glos. quod reputat Bart. notabilissimū. adde facere: quia post sententiam potest opponi exceptio que nō impugnat ipsam sententiam: sed se cum ea compatitur. l. nesennius. ff. de re iudi. glos. Bartol. ꝛ docto. in. l. j. vbi dixi. C. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ dicit Bart. in. d. l. iulianus verum debitorē. se ita in contingētia facti iudicasse in isto passu qui quotidie contingit in practica: ꝛ ista est vera ꝛ magis cōmunis opinio apud legistas ꝛ cano. ꝛ in effectu est limitatio ad primā opinionem Dy. ꝛ sequacium. Istam distinctionem tenet Barto. in. d. l. et ex diuerso. §. j. in. ij. col. Bal. qui pluries in hoc variauit, in. d. l. qui cū tutoribus. in prin. ꝛ in. l. si iudex. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. idē tenet Ang. in. d. l. iulianus verū debitorē. qui tamen semper alibi contrariū tenuit. Idem tenet ibi Pau. de ca. cum duabus limitationibus. de quibus ibi per eum. Idem Joā. de Jmo. ꝛ Pau. de ca. hic. Jmo. in. d. c. quintauallis. in. v. char. Et ibi do. Abb. in. xxiiij. co. cum aliquali limitatione de qua ibi per eum. Idem in effectu tenet do. Alexā. hic in. xj. col. ꝛ sequēti. ponit etiā ibidem do. Alexā. sed clare non se firmat in consi. lxvj. v. volu. qḋ incipit. visis dubitationibus de quibus queritur. ꝛ istā teneas prout etiā tenui in. d. l. iulianus verū debitorē. ¶ Tertia principalis fuit opinio Ange. hic. de directo cōtraria duab⁹ precedētibus qui indistincte tenuit ꝙ semper poterit opponi ꝛ probari de iniquitate laudi, quādo petetur pena adiecta in cōpromisso: ꝛ refert ꝙ idē tenet Bal. hic. ꝛ Jo. and. in addi. Spec. in titu. de arbi. §. fi. in versicu. quid si compromissum. refert etiā Ang. hic. ꝛ in. d. l. tres fratres. ꝙ cum ista questio alias contigisset de facto in ciuitate Perusij. ꝛ opinio Barto. esset generatura magnū scandalum, ꝙ Barto. consuluit pro ista parte adherēdo opinioni glos. in. d. l. tres fratres. in glos. fi. ad fi. que voluit ꝙ lȝ cōmittatur pena tamen obstet exceptio doli. ꝛ glo. hic in tertia parte principali. ibi si autem dicas ꝙ male fuit iudicatum. et istam finaliter tenet Are. hic. Idem tenet Ang. in disputatione sua que incipit duo litigātes. in pe. col. Bal. Ang. ꝛ Pau. de ca. in. d. l. tres fratres. Bal. in aut. generaliter. in. iij. col. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ in. l. non solum. ff. de rei vendi. ꝛ late in. l. qḋ te. in. iij. col. ff. si cer. pe. ꝛ in. l. fi. C. de arbi. ꝛ in. l. fi. in. xj. q. C. de cōtrahen. emp.
17 ¶ Mouet̄ Ang. † q: sicut iusta causa excusat a dolo. l. igitur. §. pōt. ff. de libe. cau. ꝛ. l. plagij. in. ij. cū gl. C. ad. l. faui. de plag. Ita etiam debet excusare a pena. l. qui solidum. §. etiā. ff. de legatis ij. sic debet excusare a pena apposita in cōpromisso. Et istud est potissimum fundamentū istius partis. confirmatur q: etiā iusta causa litigandi excusat ab expensis: ꝑm glo. in. l. iij. §. si rem. ff. de lega. iij. ꝛ in. l. non solum. ff. de rei vendi. ꝛ dixi plene in. l. properādum. §. sin autem alterutro. C. de iudi. Item iusta causa litigādi excusat ab interitu speciei: vt est glo. reputata singularis. in. l. in hac. in gl. magna in prin. ff. de cōdic. tritica. quā gl. dicit esse ordinariam, ꝛ non reperiri alibi. Bald. in. c. j. in vlti. col. in titulo qui succes. teneantur in vsi. feu. sed ad istud primum fundamentum Ang. quod est peculiare dic quod confunditur per istum tex. et d. l. ꝛ ex diuerso. §. j. nam hic actor fuit motus ex iustissima causa ad petendum fideicōmissum, q: euenerat conditio fideicōmissi relicti a patre: eo quia frater erat mortuus sine liberis. et tamen sententia lata in principali, preiudicat in iudicio pene: in quo nō potest amplius dici de iniquitate sentētie: ꝛ sic iusta causa litigādi non excusat eum a pena: tamen ad istum tex. respōdet Ange. et tenet tertiā lectu. Rogerij ꝙ hic fuerit bene iudicatum: et sic ꝙ hic erat contrafactum cōuentioni, propter verba vniuersalia negatiua posita in diuisione: ꝓpter que videbatur remissum fideicommissum: vñ propter hoc pena fuit cōmissa: sȝ ista opinio Rogerij cōiter reprobatur: prout late dicet̄ inferius sup ista tertia solu. Rogerij. nec obstat illud quod dicit Ang. ꝙ iusta causa litigādi debet excusare a pena apposita in cōpromisso, sicut excusat a mora, ꝛ sicut excusat ab expēsis, ꝛ ab iteritu speciei: sed ad hoc rñdet, dato ꝙ assumptum esset verū, qḋ statim attingā procederet si illa iusta causa posset deduci ꝛ allegari: puta quia sup ea non fuisset pronuntiatum: sed in questione nostra non potest istud allegari: cum petēs reductionem ad arbitrium boni viri, diceret laudum esse iniquum ꝛ contra eum fuit pronuntiatum ꝛ fuit confirmatū laudum per iudicem reductionis tanq̄ equū. et talis sñia facit ius quo ad penam: ꝛ facit vt talis causa habeatur pro nō causa, cum sententia habeat̄ pro veritate. l. j. C. de re iudi. ꝛ. l. res iūdicata. ff. de regu. iur. Et sic talis cā iusta que nō potest in iudicium deduci, habetur perinde ac si non subesset. vt. l. q habebat. in fi. cum glo. ff. de manu. test. ꝛ. l. si quis seruum. §. si inter duos. ꝛ quod ibi notatur. ff. de leg. ij. Et ita etiam dicunt Paul. de castro. ꝛ Areti. hic. Nunquid autem iusta causa litigandi que potest allegari, puta quando non fuit super ea pronūtiatū, excuset a pena compromissi: ꝛ sic a pena cōuentionali, sicut excusat a pena legali. vt est glo. notabilis in. l. ab executore. in gl. fi. C. quorum appel. non recipi. Jo. and. in. c. j. circa. vj. col. post Archi. ibi de elec. in. vj. Bald. in aut. generaliter. in. iij. col. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ c. j. §. si aūt iter pares. de lege ꝯradi. i feu. ꝛ in addi. Spe. i ti. de arbi. in. vij. col. in ver. ex forma statuti. Ludo. ro. in repetitione rubrice. ff. de arbitris. in pe. col. Sȝ facilius quis excusatur a pena legali q̄ cōuētionali vt patet ꝑ notata ꝑ gl. in. §. oportet. in aut. de iudicijs. quia mitius agitur cum. l. q̄ cum homine. l. celsus. in prin. cum glo. ff. de arbi. ꝛ in terminis nostris ꝙ iusta causa excuset a pena compromissi, est bonus tex. cum gl. in. l. de rebus. ff. de arbi. vbi pena apposita in compromisso, nō cōmittit̄ nisi quādo quis est in dolo, etiam si erret in iure: vt ibi vult gl. quam ad hoc reputat singularem Areti. hic. facit tex. loquens in vltima voluntate in. l. in testamento. prima. ff. de cōdi. ꝛ demō. Idem ꝙ iusta causa etiam si nō sit vera excuset a pena compromissi, tenet Jo. and. in addi. Spec. in ti. de arbitris. §. fi. in ver. quid si cōpromissum, in additione que incipit: scilicet de pactis. quē refert ꝛ simpliciter sequitur Paul. de ca. in. d. l. iulian⁹ verū debitorē. in. vj. col. Idem tenet. d. Alex. in consi. cxiij. iiij. vol. qḋ incipit viso thesmate suprascripto. in pe. ꝛ vlti. col. cū cōcor. per eū allegatis: vbi singulariter ampliat ꝙ iusta causa etiā non plene probata excusat a pena conuentionali: q̄uis cōtrarium teneat idem. d. Alex. sibi contrarius ꝙ iusta cā litigandi nō excusat a pena cōuētionali, in cōsi. cxix. secundi vol. qḋ incipit ti. questionis talis est. in. v. ꝛ in pe. col. post doc. ibi per eum allegatos. ¶ Secūdo principaliter ad idem allegat Ang. tex. in. l. quidā cum filium. in versi. quo tamē casu. j. eo. vbi ꝑm eum patet, ꝙ si filius sit victus iniuste in querela inofficiosi testamēti, ꝛ petit penam sibi promissam sub ꝯditione si iniuste exheredetur: certe in iudicio pene pōt retricari in dubiū questio iniquitatis prime sñie per illum q succubuit. Nec dicat̄ ꝙ ideo ibi fili⁹ succubuit in querela: eo q: eā post quinquenniū intētauit: ꝛ sic erat ab ea exclusus. l. si qs filium. in prin. C. de inoffi. test. q: ista esset manifesta diuinatio, ꝑm eū. Sȝ rñde ad. d. l. qdam cū filiū. ꝙ dubium nrm ꝓcedit qñ est questio inter

inter easdẽ personas inter quas est lata snia reductionis ad ar-
bitrium boni viri:sed tex.ille loquit inter alias personas:tunc il
la snia non impediret ꝫm Barto.ibi:ꝛ Rapb.cu.bic.ꝛ Pau.de
ca.in.d.l.iulianus verum debitorẽ.Preterea ꝫm Jmol.bic:ibi
filius victus petebat penam:bic autem ille qui vicit:ꝛ sic sunt ca
sus diuersi.Item ibi filius qui succubuit nõ agit ad penã ex sua
persona:sed ex persona alterius cui successit.Ideo iure illiꝰ ter-
tij vtitur argumẽto.l.modestinus.ff.de excep.ꝫm eũdem Jmo.
Et istã scdam solu.sequitur etiam Are.bic.¶ Tertio mouetur
Ang.qꝛ ista exceptio nõ tẽdit directo ad impugnandũ illud qd
principalr continetur in snia:sed ad rescindendũ quẽdam indu-
ctum per sniam in quãdam ꝯñam:quod potest:per.d.l.quidã cũ
filium.vbi latius per eum.Cõfirmat Are.in fine buius articu-
li:qꝛ ille qui dicit se babuisse probabilẽ ꝛ instã causam litigandi,
forte propter probabile dubium iuris,vt in boc tex.nõ venit cõ
tra sniam:sicut venit quando dicit arbitrium esse iniquũ:qꝛ ista
stant simul ꝙ arbitrium sit equum,ꝛ tñ ego babeam probabilez
cãm credendi esse iniquũ:ꝛ boc allegem vt excuser a pena cõpro
missi:qꝛ stat simul ꝙ snia reductionis fuerit iusta,ꝛ tñ ego qui pe
tij babui iustã cãm petendi reductionẽ:ꝛ sic ista exceptio se com
patitur cũ snia.¶ Quarta ꝛ vltima fuit opinio eiusdẽ Bal.sepiꝰ
variãtis in.l.eos qui.§.aplos.vsi.cautione.C.de app.vbi distin
guit inter cõpromissum factũ ex necessitate:puta statuti cogẽtis
affines vel vicinos ad cõpromissum:ꝛ tũc ꝑcedat opinio prece-
dens ꝙ qñcũq3 possit de iniqtate laudi opponi ꝛ pbari nõ obstã
te snia cõfirmationis lata per iudicẽ reductionis:aut compro-
missum fuit mere volũtarium:ꝛ tũc procedit prima opinio Dy.
18 et sequaciũ.† Mouetur qꝛ iura magis subueniũt facienti actũ
ex necessitate ꝙ̃ ex volũtate.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui sa
tisda.cog.Facit simile ꝙ qñ expense sunt ꝓmisse per stipulatio-
nem:ꝛ sic ex causa voluntaria:iusta cã litigãdi non excusat a tali-
bus expensis.vt est glo.singu.in.§.oportet.in verbo solo.et ibi
Ange.in autenti.de iudi.secus quãdo expense debentur ex pro-
missione necessaria.vt quãdo ex necessitate inducta a lege,satis-
datur de expensis reficiendis.vt in aut.generaliter.C.de epis.ꝛ
cle.ꝛ ista vba reputat Bald.esse notãda.Istã opinionẽ in effe-
ctu sequit Lud.ro.vbi satis late examinat in repeti.Rubrice.ff.
de arbi.in pe.ꝛ vlti.col.saluo qd in scdo membro.s.in compromis
so volũtario,facit differentiã inter actorem ꝛ reum:vt ibi per eũ.
Istam vltimã differentiã inter actorem ꝛ reũ reprobat do.Ale-
xan.bic in.x.col.ꝛ sequenti.Et vltra eũ in ꝯtrium facit tex.in.d.l.
et ex diuerso.§.j.vbi ꝛ in primo ꝛ in scdo casu semper erat reꝰ,vt
s.in dubi:ꝛ ita babes istum quotidianũ articulũ bene ꝛ ordinate
discussum.¶ In ea.glo.ibi vel dic scdo.istã scdã sol.tenet glo.
in.l.tres fratres.in glo.fi.ff.de pac.sed eã reprobant Bar.ꝛ alij.
19 qꝛ per diuisionẽ† nõ tollet ius fideicõmissi nec ipso iure nec ope
exceptiõis.cũ tex.in.l.ꝯria dicat pscriptiõe facte trãsactionis nõ
submouet ibi ergo nõ ẽ necessaria replicatio.vt.l.ij.ff.de exce.in
cõtrariũ tñ facit tex.in.d.l.tres fratres.in fi.in verbo de dolo vti
liter replicari:sed respõde ꝙ ideo ibi fuit opus replicatione:qꝛ
ibi expresse veniebat cõtra cõfessionẽ suã,factã in diuisione:que
cõtinebat nibil sibi cõmune remãsisse ꝫm Rapba.cu.bic.¶ In
20 ead.glo.ibi:nec ob.s.d.l.titius.dũ glo.vult † ꝙ ius pignoris cõ
trabitur in re aliena domino presente:intellige ꝛ dolose tacẽte.
vt.l.ij.C.si res aliena pignori da.fit.ꝫm Rapb.Cu.bic.ꝛ vide gl.
in.l.fideiussor.§.pater.in glo.fi.ff.de pig.plene Bar.in.l.que do-
tis.in vlti.col.ff.sol.ma.cum ista solutione glo.trãsit simpliciter
Ang.bic:sed eam reprobat do.Pe.de bex.ꝛ dicit ꝙ nõ babet
saporem:qꝛ etiã fideicõmisso põt nudo pacto renũtiari.l.j.C.de
pac.sed errat qꝛ ibi loquitur in pacto expresso.ꝛ ista glo.loquit
in sola presentia absq3 vllo pacto.Bar.j.in quarta oppositione
respõdet alijs duobus modis.Primo ꝙ ibi ius pignoris erat
de pñti:bic aũt ius fideicõmissi erat de futuro:qꝛ pẽdebat sub
cõditione si alter ex fratribus decessisset sine liberis:ꝛ nõ ita de
facili tollitur ius de futuro quod nõdum est in esse causatũ:sicut
ius de presenti.l.si ita scriptũ.§.si sub conditione.ff.de leg.ij.glo.
et docto.in.l.j.C.de pac.¶ Secũdo respondet Bart.ꝙ istud fi-
21 deicõmissum pendet ex testamẽto †ꝛ iura pendẽtia ex testamen
to nõ ita de facili tollũtur.vt.l.fi.C.de rebus credi.ꝛ.l.de bis.ff.
de trãsac.not.glo.in.d.l.tres fratres.ꝛ dicit Bar.j.in.xij.q.ꝙ.d.
l.titius nõ loquitur in bis que dependẽt ex testamento.Ex pri-
ma solu.Barto.inferuntur duo bene notãda secundum Rapb.
Cu.primum ꝙ si in isto tex.fideicommissum fuisset purum:ꝛ sic
de presenti vel etiã de futuro:sed cõditio fuisset purificata ante
diuisionem.ꝙ tunc per diuisionem de qua in isto tex.ius fideicõ
missi presentis vel purificati videret fuisse remissum inter ipsos
diuidentes,quod diligenter no.ad istum tex.ꝛ pluries vidi in fa
cto:ꝛ iste erit vnus intellectus ad istum tex.qui procedit tenẽdo
qd bic fuit bene iudicatũ ꝫm eum vt statim latius referã.Istam
illationem ad bunc tex.firmat Pau.de cast.bic per.d.l.titius.ꝛ
eam intelligit esse veram si diuidẽtes babebant scientiam dicti
fideicõmissi:alr nõ posset videri remissum tale ius a testamento
depẽdens.l.nõ est ferẽdus.ꝛ.l.de bis.ff.de trãsac.ꝛ no.plene bar.
bic in.iiij.q.ꝛ ita etiam tenet do.Alex.bic.Postea idem Rapb.
cuma.in vlti.col.dicit qd alr sibi occurrit nouus intellectus.qd
in casu istius.§.intelligatur fuisse bene iudicatum:intelligendo
qd boc fideicõmissum erat purũ.vnde ꝫm eum no.quod per di-
uisionem,cum buiusmodi cautione de nibil contra eam faciẽdo
videtur remissum fideicõmissum purũ:siue petatur post mortez
siue ante nõ curat.Ratio est ꝫm eum quia in diuisione veniunt
fideicõmissa et legata pura inuicem debita.l.si qua fideicõmisso
rum.C.fa.ber.subdit tñ ꝙ res videt sibi dubia:qꝛ licet fideicom
missum veniret in diuisione iudicis officio,si peteretur:tamen si
non petatur nõ debet videri remissum per diuisionem.ar.l.duo
bus.ff.de excep.rei iudi.ꝛ.l.si autem.§.j.ff.de nego.gest.ꝛ.l.quod
in diem.§.j.ff.de compensa.Et istud argumẽtum putat esse bo-
num si fideicõmissum purum iam erat acceptatum:ita quod ius
esset effectũ irreuocabile:ꝛ irreuocabiliter acquisitũ.Si autem
fideicõmissum nõdum esset acceptatum,tunc facilius inducitur
presumptio repudiationis fideicõmissi.vt.l.codicillis caio.ff.de
lega.ij.vnde intelligit istam primam solu.Bart.ad.l.titius.pro
cedere:quando fideicõmissum purum nõdum erat agnitum nec
acceptatum:tunc per diuisionem intelligitur repudiatuz:secus
qñ erat agnitũ ꝛ acceptatum:licet Bart.indistincte loquatur:ꝛ
istud dicit Rapb.cuma.esse bene notandũ qñ fratres diuidunt
bereditatẽ paternam,ꝛ non fit mẽtio de fideicõmisso speciei vel
pecunie puro.¶ Istum intellectum Rapb.reprobat do.Alex.
bic per istum tex.in verb.post mortẽ:ꝛ sic innuit fideicõmissum
fuisse conditionale ꝛ nõ purum:ꝛ ita cõmuniter intelligũt glo.
Docto.in fideicõmisso conditionali non purificato tunc quãdo
facta fuit diuisio:sed ad boc colligit respõsio ex verbis Rapba.
s.relatis ꝙ poterat esse fideicõmissum purum:ꝛ tamen non fue-
rit petitum nisi post mortez alterius fratris.Secũdo reprobat
do.Alex.ꝙ bic fuerit bene iudicatuz:qꝛ tunc iste tex.esset de in-
dubitabili sup eo de quo principalr bic queritur,scilicet super
cõmissione pene:ꝛ licet non dicat,fuit fundamentũ Bart.bic in
j.col.cui vltra ibi dicta potes respondere:qd dubitatio esse pote
22 rat † an sententiatũ in vno iudicio,possit postea in dubium refri
cari in alio iudicio,in quo petitur pena:de quo late ponit Bar.
bic in.v.oppo.Item ꝫm ipsum Rapb.dubitatio istius text.fuit
elegans ꝛ egregia:attento ꝙ varie erant opiniones.prout etiã
bodie sunt:an debuerit iudicari fideicommissum esse remissum:
vnde posito qd fuisset bene iudicatũ,poterat rationabiliter du-
bitari:an ex eo qd erãt opiniones varie super eo qd fuit iudica-
tum,diceret subesse iusta cã excusandi illũ a pena:ꝛ decidit nota
biliter in boc tex.ꝙ varietas opinionuz super eo super quo fuit
iudicatũ nõ excusat a pena:tñ iste intellectus Rapba.non pla-
cet qꝛ restringit istũ tex.ad fideicõmissum purum:vt non proce-
dat in fideicõmisso conditionali.Item ꝛ per alia que dicã in sol.
Roge.posita in sequẽti parte glo.¶ Scdo per istam primã so-
lutionem Bar.infert Rapb.cu.qd si in.d.l.titius.pignus fuisset
sub cõditione,nõ intelligeretur remissum:dicit tñ se de boc du-
bitare:qꝛ in.d.l.titiꝰ.vẽditio est actus volũtarius:ideo per eam
videtur facilius remitti ius qd inuicẽ baberent:bic autẽ de diui
sione agitur,qui est actus necessarius.Ideo non est extendẽda
vltra necessitatẽ suam.l.fideicõmissa.§.si quis decem.ff.de lega.
iij.qꝛ in necessitatibus nõ presumitur libertas.l.rem legatam.ff.
de adi.leg.Tu aduerte ꝙ ratio quam assignat tex.in.d.l.titius.
multofortius militat:qñ pignus esset cõditionale:cũ ibi remis-
sio esset minoris preiudicij.Item actus diuisionis fuit volunta-
rius respectu prouocãtis ad diuisionem.l.ꝛ ideo.in princi.ff.de
cõdi.fur.ꝛ ideo si iste frater qui superuixit prouocasset ad diui-
sionem eius respectu diceret actus volũtarius,ꝛ nõ necessarius
prout psupponit Rapb.¶ Circa scdam sol.Bar.licet alij doct.
cum ea simplr trãseant:nõ videtur bona.dum dicit ꝙ iura pen-
dentia ex testamẽto:non ita de facili tolluntur:nam fideicõmis-
sum cõditionale põt tolli per pactum:qꝛ in pacto adest consen-
sus duoꝝ.vt est glo.approbata in.l.j.C.de pac.ergo etiã per di-
uisionẽ,in qua etiã adest cõsensus amboꝝ fratrũ.Item iura pẽ-
dentia ex testõ,de qbus babemus sciẽtiã,pñt perimi per pactũ
vel per renũtiationẽ.ꝫm Bar.j.in.iiij.q.nisi dicas ꝙ gl.in.d.l.j.
loquit qñ per pactũ expresse remittit fideicõmissum,qd non est
in diuisione.Item ista scda solutio Bar.videt cõfundi per pri-
mam vbi vult ꝙ iura pendẽtia ex testõ tollunt per diuisionẽ:qñ
fideicõmissum est purũ.quarto in ꝯtrium facit rõ quam assignat
tex.in.d.l.titiꝰ:qꝛ cũ mutuo ꝯsensu facta sit vẽditio,inuicẽ pigno
ratitia actio remissa,intelligit.¶ Uñ vltra bar.ꝛ scribẽtes.ttio
rñde ꝙ.d.l.titiꝰ loquit de pignore qd est modici piudicij,vt est
glo.no.in.l.fi.C.que res pig.obli.pos.Ideo facilꝰ inducit eius
remissio:ꝛ boc forte sensit glo.bic in eiꝰ solutiõe.¶ Itẽ quarto

rñde ſm do.Pet.de bexu.qḋ ibi ꝯbentes ſpecifice cõtrahebant
ſup re illa hypothecata,vnde facilius inducit renũtiatio hincin
de:cũ ius in ſpecie ſit potẽtius.l.in toto iure.ff.de reg.iu.hic aũt
nõ ꝯtrahebãt ſpecifice ſup fideicõmiſſo,ſed gñaliter:diuidendo
bona pr̃na:iõ nõ inducit tacita renuntiatio fideicõmiſſi.¶In
ea.glo.ibi vel dic tertio.ſm Roge.iſta ſolu.Roge.quo ad verba
videt eſſe vna:tñ eſt duplex.prima ꝙ hic fuit expreſſum vel cõſta
bat.iſta diuinat:ideo cõiter reprobat.itẽ iſto modo tex.poneret
caſum indubitabilẽ cõtra.l.qḋ labeo.ff.de carbo.edic.¶Secun
da ſol.Rog.eſt qḋ per diuiſionẽ cũ clauſula vniuerſali negatiua
nihil ſe ꝯ eã diuiſionẽ facturos,vr̃ remiſſum ius fideicõmiſſi ꝯdi
tionalis in.l.ꝯtra fuit ſimplex trãſactio.ſm iſtã ſo.duo ſequũtur.
primo qḋ fuit bñ iudicatũ.ſcḋo qḋ dictio quaſi eſt expreſſiua ve
ritatis:ſicut eſt ſupra dũ dicit tex.petit hereditatẽ quaſi ex cã fi
deicõmiſſi,ibi dictio quaſi ꝑ certo importat veritatẽ.¶Pro cla
ra intelligẽtia iſtiꝰ ſolutionis ⁊ ꝓ habẽdo vero intellectu iſtius
23 tex.†Reaſſumo in dubiũ:an per diuiſionẽ cũ clauſula de nihil fa
ciẽdo in ꝯtrium,intelligat remiſſum fideicõmiſſum conditionale
inter inuicẽ ſubſtitutos,⁊ ſciẽtes fideicõmiſſum ſubeſſe:⁊ ſic an
in iſto tex.fuerit bñ vel male iudicatũ.eſt paſſus diſputabilis ad
vtrãq; partẽ:⁊ diſputãdo põt vtraq; pars defendi.nam per ſim
plicẽ diuiſionẽ ſm oẽs nõ intelligit remiſſuz ius fideicõmiſſi cõ
ditionalis.per tex.in.l.cũ pater.§.hereditatẽ.ſcḋo.ff.de leg.ij.in
telligẽdo qḋ ibi coheredes diuidẽtes fuiſſent teſtõ grauati inui
cem reſtituere per fideicõmiſſum.⁊ hoc tꝫ Bar.in.j.q.in fi.⁊ in ſe
cũda.⁊ iſtud nõ hꝫ dubiũ ſm Io.an.in addi.Specu.in ti.de te
ſta.§.in primis.ſup ver.quid ſi duobus.Idẽ tenet Bal.in.c.ſi qs
miles.in ti.cõſti.feud.do.lotha.in vſi.feu.qꝛ diuiſio ſimplex non
24 cõprehẽdit caſus futuros.†Item qꝛ conditionis euentus licet
qñq; fingat retro ꝯſtructiue:nõ tñ deſtructiue.l.fi.§.finaũt.aua
ritie.C.cõia de leg.ſm eum.ſimilr nec inter ignorãtes intelligit
remiſſum fideicõmiſſum:qꝛ iuri qḋ qs ignorat ſibi cõpetere nõ
intelligit renũtiare.l.mater decedẽs.cũ ſimilibus.ff.de inoffi.te
ſta.Similiter ſi vnus tantũ fuiſſet grauatus fideicõmiſſo.vt per
Barto.in.ij.q.ad fi.qui ponit iſtos tres caſus pro indubitatis.
¶Pũctus ergo diſputabilis eſt,nũquid per diuiſionẽ,cũ clau
ſula generali de nihil faciẽdo in ꝯtrium.intelligatur renuntiatũ
fideicõmiſſo reciproco conditionali inter ſcientes.in quo Ro
ge.tenuit ꝙ ſic.iſtã opi.Roge.tenuerũt Dy.⁊ Ray.hic ⁊ Guil.
de cug.in.d.l.qui cũ tutoribus.in prin.Alb.de roſa.hic referens
ita etiã tenere Iaco.de are.⁊ Iaco.de raue.hic per text.in.l.ſti
pulatio iſta.in prin.in ver.ſed quatenꝰ.⁊ expreſſius in.§.queſitũ.
ſ.eo.vbi promiſſio etiã trahitur ad ius ſuperueniens de futuro.
ſed ad illũ tex.rñdet do.Alex.hic in.xxj.col.poſt Ange.⁊ Imol.
in.d.l.ſtipulatio iſta.§.ſi qs forte.idẽ tenet Bal.hic per aliquas
rõnes.⁊ Ang.plenius per aliquas alias ratiões:qui dicit ſe ita
alias cõſuluiſſe Padue,Sed ad iſtas rõnes Bal.⁊ Ang.reſpõ
det Imo.do.Alex.⁊ Are.hic.ita etiã cõſuluit Ang.in cõſi.xcix.
incip.Magnificus miles do.Anto.per quaſdam alias ratiões
quibus etiã reſpondet do.Alexã.hic.Idem etiã tenet Ange.in
d.l.qui cum tutoribus.in prin.ſed omiſſis predictis fundamen
tis:pro iſta parte videtur ſtringere iſte tex.prout etiaꝫ dixi.ſ.in
tex.in vlti.no.nam iſte tex.principaliter decidit penã eſſe cõmiſ
ſam:ſed ſi fideicõmiſſum nõ videretur eſſe remiſſum per diuiſio
nem cum dicta clauſula generali,certe petendo illud nõ eſſet di
uiſioni ꝯfactum,⁊ ꝯñr pena nõ eſſet cõmiſſa:ergo probat fideicõ
miſſum videri remiſſum:⁊ qḋ ipſum petẽdo cõtrauentũ ſit ꝓmiſ
ſioni:⁊ illa verba gñalia nihil ſe ꝯtra eã diuiſionẽ facturos:pñt
intelligi.i.contra actũ diuiſionis:⁊ clarũ eſt ꝙ petendo fideicõ
miſſum nõ eſt ventũ cõtra ipm actũ diuiſionis.Itẽ pñt intelligi
vba nihil ſe ꝯtra eã diuiſionẽ facturos:id eſt ꝯtra ipſas res diui
ſas,⁊ ſic ꝯtra effectũ diuiſionis:⁊ tũc petẽdo fideicõmiſſum in re
bus diuiſis bene dꝛ diuiſioni cõtrafacere.⁊ ſic incidere in penã:
et iſte vr̃ eſſe ſenſus huiꝰ tex.⁊ hoc mõ in iſto tex.fuit bene ꝓnun
tiatum:quaſi de fideicõmiſſo fuerit trãſactũ.vt dicit lr̃a.et iſtud
25 etiã dꝫ preſumi.†cũ in dubio preſumatur pro ſnia,qḋ fuerit bñ
iudicatum.vt etiã.ſ.dixi in.l.herẽnius.§.caia.ff.de euic.c.in pre
ſentia.de rerũ permu.c.cũ inter.⁊.c.ſicut.de re iud.nec dicat ꝙ ſi
fuiſſet bñ iudicatũ text.poneret caſum indubitatũ de pena:ꝓut
ponderat Bar.in.j.col.Imo.⁊ do.Alexã.qꝛ reſpõdi.ſ.in tertia
particula huius glo.ꝙ ideo tenendo fuiſſe bene iudicatum.tex.
ponit elegantẽ ⁊ peregrinã deciſionem.Sed ad iſtud fundamẽ
tum potes rñdere ꝙ predictũ dubiũ an fideicõmiſſum videatur
remiſſum per illa verba gñalia negatiua:nihil ſe ꝯtra eã diuiſio
nem facturos:ꝓcedit ⁊ militat ante ſniam:ſed in iſto tex.dubiuꝫ
de pena ꝓcedit preſuppoſita ſnia,qḋ dubiũ fuiſſet vanũ ⁊ inane
ſi ſnia fuiſſet iuſta:tenẽdo iſtam primã opinionẽ.limita iſtũ text.
ſm iſtum intellectũ vt procedat qñ ſnia fuit lata cõtra preſentẽ:
ſecus ſi fuit lata cõtra abſentem:tunc non habet locũ iſte.§.qui
habet qḋ ſnia iuſta facit penam cõmitti,nam qñ eſt lata contra
abſentem,non preſumit lata eo qꝛ abſens iniuſtã cãm habuerit,
ſed qꝛ cauſam dereliquit ⁊ non defendit.ita limitat Ang.in.l.pa
pinianus.§.meminiſſe.in vlti.col.ff.de inoffi.teſta.per illum tex.
no.vbi dicit eſſe caſum:⁊ ſubdit ꝙ Doc.hic non ponderant iſtã
26 limitationem.¶†Contrariam opi.in principali articulo tenet
Bar.hic in.ij.q.per ſeptem fundamẽta:de quibus hic per eum
⁊ cum eo ceteri omnes trãſeũt ⁊ dicit Bar.ſ.in.j.col.ꝙ iſta opi.
eſt veriſſima.⁊ idem Bar.in.l.paulo callimacho.§.j.ff.de leg.iij.
dicit ꝙ iſtam opi.tꝫ pro vera ⁊ ꝙ eam ſemper tenuit.idem tenet
Bar.in conſi.lviij.incip.ex themate predicto tria dubia oriunt.
idẽ late tꝫ Bal.in.c.ſi qs miles.in ti.ꝯſti.feud.do.lotha.in vſib.
feud.⁊ in.d.l.cũ pater.§.hereditatẽ.el.ij.⁊ in.d.l.qui cũ tutoribꝰ.
in prin.⁊ in.d.l.tres fratres.⁊ in cõſi.lxxxiiij.j.vo.incip.res prohi
bite alienari extra maſculinã prolem.⁊ in cõſi.cccclx.tertie par
tis.inci.factũ preſupponit eſſe tale Frãciſcus deceſſit.idẽ etiã tꝫ
Pau.de ca.in.d.l.tres fratres.vbi dicit qḋ iſta eſt cõmunis opi.
et idẽ Paulus de ca.in conſi.xcij.incipiẽte quia dubia ſupra for
mata ſatis trita ſunt.in primo dubio.idem tenet Ioã.de imo.in
conſilio vltimo incip.in caſu premiſſo ſi pronuntietur ſuper vali
ditate ſententie.Io.de ana.in conſilio.xxix.incip.viſa imperiali
⁊ apoſtolica.domi.Alexan.in conſi.xl.v.volu.incip.ſuper primo
dubio quo queritur an poſito.i.ij.⁊.iij.col.vbi dicit ꝙ opi.Bar.
eſt communiter approbata ⁊ communiter tenetur ⁊ ꝙ eam plu
ries fuit ſecutus conſulendo ⁊ etiã legendo.⁊ in conſilio.cvij.iiij.
vol.incipien.in cauſa Nico.vbi etiam atteſtatur iſtam eſſe com
munem opinionem.⁊ in conſilio.viij.v.volu.incip.viſo themate.
⁊ in conſilio.xxj.v.vol.inci.viſo compromiſſo.idem tenet domi.
Andreas barba.in conſilio.xlviij.j.volu.incipi.illud afferam in
mediũ.⁊ iſta eſt magis communis opinio,a qua conſulendo nec
iudicando non eſt recedendum.Et licet Bar.hic in.ij.q.moueа
tur per ſeptem fundamẽta:tamẽ effectualiter poſſunt reduci ad
vnum.nam per ſimplicem diuiſionem ſecundum omnes nõ in
telligitur remiſſum ius fideicõmiſſi cõditionalis inter ipſos di
uidentes:vt probatur in.d.l.cũ pater.§.hereditatẽ in.ij.ſm vnũ
intellectũ queꝫ.ſ.retuli.ergo etiam nõ debet hoc importare ge
neralis clauſula:in qua diuidentes promiſerunt per ſtipulatio
nem,nihil ſe cõtra diuiſionẽ facturos.Cũ ſtipulatio interpoſita
generaliter ⁊ indefinite ſuper aliquo actu,intelligatur ⁊ reſtrin
gatur ſm naturã ipſius actus.l.ſi ſtipulatus.in princ.ff.de vſur.
27 ⁊.l.ſi legati ſerui.ff.de leg.j.cum alijs allegatis per Bar.†⁊ clau
ſula generalis reſtringatur ad ſpecificata tãtum.l.ſi de certa.C.
de tranſac.⁊.l.fi.§.item queſitũ.ff.de cõdi.inde.⁊.l.ſi ex pluribus.
in prin.cũ ibi no.ff.de ſolu.nec extenditur ad dependentia ex te
ſtamẽto.l.de his.ff.de tranſac.gl.in.d.l.tres fratres.nec ad futu
ra.d.l.paulo callimacho.§.j.ff.de leg.iij.¶Et licet Pau.de ca.
dicit ꝙ ad iſtas rationes Bar.nõ poſſit bene reſponderi,tamen
ad iſtud totum fundamẽtũ in quo conſiſtit ſumma rei:poteſt re
ſpõderi per ordinem ad ſingulas eius partes,⁊ primo ꝙ aſſum
ptum Bar.nõ ſit verum diſputatiue loquẽdo,ꝙ per ſimplicem
diuiſionem nõ intelligatur remiſſum fideicõmiſſum:qꝛ tex.in.d.
l.cum pater.§.hereditatẽ.ij.nõ ꝓbat.intelligẽdo ꝙ ibi heredes
eſſent grauati de reſtituẽdo fideicõmiſſum extraneo,⁊ nõ inter
ipſos:vt per glo.⁊ Bart.ibi,tũc bene verum eſt ⁊ indubitatũ,ꝙ
diuidendo hereditatẽ inter ſe nõ intelligunt remittere fideicõ
miſſuꝫ qḋ debet reſtitui tertio extraneo.itẽ aliud aſſumptũ bar.
ꝙ ſtipulatio generalis ⁊ indefinita limitet ⁊ reſtringat ſm natu
ram ꝓcedentis cõtractus.iſtud nõ eſt ita paſſim verũ.patet:nã
ſtipulatio interpoſita ſuper ꝯtu innominato.non intelligit nec
limitat ſm naturã ꝯtractꝰ innominati:imo eã immutat in omni
bus:qꝛ ꝯtus innominati nõ ꝓducunt actionẽ niſi ſecuto imple
mento.l.j.in fi.ff.de rerũ permu.⁊.l.iuriſgentiũ.in prin.ff.de pac.
Itẽ in eis hꝫ locum pnia.l.ſi pecuniã.in prin.ff.de ꝯdi.ob cãm.et
cõpetit ꝯdictio ob cãm ad repetendũ id qḋ eſt datũ:vt.l.fi.ff.de
cõdi.ob cãm.⁊ tñ iſta oia ceſſant qñ ſup ꝯtu inoiato interponit
ſtipulatio.vt eſt tex.in.l.ex placito.C.de rerũ pmu.⁊ i.l.ſiue apud
[illegible].C.de trãſa.Bar.in.l.ij.ad fi.C.de ꝯdi.ob cãm.ad idẽ tex.i.l.
28 ratio.§.j.ff.de ac.emp.†qñ ſtipulatio interponit ſuper ꝯtu em
ptionis ⁊ vẽditionis,nõ veniunt fructus qui alias venirẽt in ꝯ
ctu emptionis.ad idẽ tex.i.l.miles.§.decẽ.ff.de re iudi.vbi ſtipu
latio interpoſita ſuper actiõe noxali:nõ aſſumit eius naturã:ſed
eã imutat.de hoc pũcto ⁊ de hoc aſſumpto Bar.dixi late in rub.
29 ſ.eo.¶†Itẽ inq̃tum dꝛ quod clauſula gñalis reſtringitur ad
ſpecificata,rñdet Ang.ꝙ iſtud ꝓcedit niſi illa alia ſint cõnexa ⁊
coherentia diſpoſitioni preambule.vt eſt gl.no.in.c.accuſatꝰ.§.
eũ vero.in verbo iudicari.de here.in.vj.ſꝫ vt dicũt Imo.d.Ale
xan.⁊ Are.fideicõmiſſum nõ venit acceſſorie nec ꝯnexe ad diui
ſionẽ,nec eſt de natura ipſiꝰ:imo fideicõmiſſuꝫ eſt ſeparatũ a di
uiſiõe.Scḋo ſm Ang.illud ꝓcedit qñ extẽſio ad aliud q̃ȝ ad ſpe
ciem eſſet inductiua abſurditatis,vel odij ſeu iniquitatis:ſꝫ hic
eſt extirpatiua odij:cuꝫ ꝑ remiſſionẽ fideicõmiſſi euitetur votũ
captande

captãde mortis alteri⁹:qḋ valde equũ reputat tex.in.l.de fideicõmisso.C.de trãsact. ⁊ quilibet cõstituit in libera administratiõe rerũ suarũ,qḋ cõi hominũ voto cõgruit.l. in re mãdata.C.mã. Preterea ⁊ tertio illa gñalis clausula nihil se cõtra diuisionem facturos.nõ videtur ad aliud posse referri ꝙ̃ ad ius futuri fideicõmissi: ergo censet ad illud in specie referri ꝑ regulã.l.ij.ff.de lib.⁊ posth.facit.l.fundus q locat⁹.in fi.ff.de fun.instru.⁊ qḋ tenet Bar.hic in.vj.q.in fi.nõ ob.tex.in.d.l.fi.§.itẽ qsitũ.ff.de cõdi.inde. q2 ille tex.nihil facit ad ꝓpositũ:nã ibi ille q soluit inde bitũ,soluit ignorãter: al's cẽseret dõare:⁊ sic nõ caderet petitio.l.cuius per errorem.ff.de reg.iur.⁊.l.j.ff.de cõdi.inde. vnde quo errore soluit indebitum,codẽ errore ꝓmisit nõ mouere controuersiam.l.doli mali.ver.diuersum.ff.de noua.⁊ sic sibi non preiudicat:sed in ꝓposito nostro oĩa gesta fuerunt ex certa sciẽtia.nõ quoq3 ob.tex.in.d.l.paulo callimacho.§.j.q2.vt etiã subtiliter et bene r̃ñdet Are.ille tex.nõ facit ad ꝓpositũ.q2 ibi nõ erat fideicõmissum reciprocũ inter fratres: ꝑut in qõne nostra, sed solũ erat datũ fideicõmissum filie post mortẽ filij quo casu bar.⁊ oẽs fatent ꝙ iste casus est,indubitat⁹,ꝙ fideicõmissum non videt remissum.

30 ¶ † Preterea ⁊ fortius ille tex.põt retorqueri ꝯ Bar. arguendo a speciali,ꝑpter presumptã voluntatẽ testatoris.que in fideicõmissis multũ attẽdi debet.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad treb.⁊.l.publius.§.j.ff.de cõdit.⁊ demon.⁊.l.cũ questio.cũ si.C.de leg.q2 nõ est verisimile ꝙ in casu cõfiscationis ⁊ publicationis bonoꝝ filij,testator voluerit filiã suã fideicõmisso ꝑuare,nõ obstãte gñalitate verboꝝ ibi posita in codicillis,⁊ ꝑpterea dicit ibi tex.ꝙ lʒ ab omni volũtate fideicõmissi videret esse recessum.tñ humani⁹ placuit interpretari ea sola videri adẽpta: q̃ viuente fratre esset acceptura:nõ aũt ea que post mortẽ fratris ex causa fideicõmissi reliquerat:⁊ sic tex.ibi se fundãs in humanitate,vĩ velle ꝙ sit ibi speciale vt fideicõmissum poti⁹ vadat ad filiam ꝙ̃ ad filiũ:ergo cessante ista specialitate secus esset. Pro eadem parte mouet Raph.cu.q2 in hac diuisione siue fiat ꝑ iudicẽ:siue per fratres extra iudiciũ nõ venit istud fideicõmissuʒ post mortẽ relictũ:q2 est ꝯditionale.l.non põt.⁊.l.nõ queadmodum.ff.de iudi.ergo in diuisiõe nõ veniebat cũ non esset adhuc debitũ ⁊ in diuisione venit separatio eoꝝ q̃ sunt cõia: ergo non põt ꝑ diuisionẽ intelligi remissum.cũ ex actib⁹ nostris nunꝙ̃ sit eliciẽda ꝑsumptio vltra quã ipsi de necessario inducãt.l.ob maritoꝝ.C.ne vxor pro mari.

31 † Itẽ actus agentiũ nõ debẽt operari vltra eoꝝ intentionẽ.l.nõ oĩs.in ꝑn.ff.si cer.pet.ergo apparet ꝙ fuit male iudicatũ. ¶ Sed ad hoc respõde in forma ꝙ istud fundamẽtum procedit ꝗ̃tum ad solam diuisionẽ.nam per simplicez diuisionẽ non intelligit remissum fideicommissum:scḋm cõia vt dictũ est:sed hic vltra diuisionẽ fuit clausula vniuersalis negatiua,nihil se cõtra diuisionem facturos:ergo nec etiam ex causa fideicõmissi:vt.l.si is q ducenta.§.vtrũ.ff.de reb.dubijs.et actus agentium nõ operant vltra eorũ intentionẽ:verũ est primitiuam vel secundariã ſm Bal.in.l.si absentis.in.ij.oppo.C.si cert.pet.plerũꝙ enim accidit vt extra id qḋ principaliter agit tacita nascatur obligatio:dicit tex. in.l.si is qui.§.fi.ff.cõmo. ꝑ eadem opi.Bal.in.c.si qs miles.in ti.consti.feu.do.lotha.in feu. dicit esse glo.no.ibi:⁊ ista opi.Pe.Jac.but.⁊ Bar.hic sumit ex illa glo.que fuit eis peregrina ⁊ incognita.Nam illa glo.not.

32 determinat † ꝙ si duo fratres diuidant inter se bona paterna,⁊ vni eorum obuenit in partem feudũ paternũ,et fecerunt finem et refutationem,⁊ pactum de nihil faciendo contra illam diuisionem:si postea moriatur ille frater cui feudum obuenit in partem sine filijs ⁊ descendẽtibus:alius frater superstes post eius mortẽ admittetur ad illud feudum per tex.in.c.j.de eo qui si.fe. agn.⁊ text.no.in.c.fi.si de feu.defun.ꝯtẽ.sit.int do.⁊ agna. in feu. Sed vt etiã dicit Are.⁊ bene illa duo iura,⁊ illa glos.non faciũt ad propositũ nostrum:q2 nos loquimur qñ vtriꝙ fratrum obuenit in diuisiõe pars dimidia rei feudalis ⁊ hincinde facta est generalis refutatio:sed illa iura loquuntur quãdo vni tantum in diuisione obuenit tota res feudalis,facta hincinde generali refutatione ⁊ sic nihil ad propositũ:vt hic plenius per Aret.et de veritate illius gl.vide Bal.in.l.si familie.ad finem.C.famili. hercis.⁊ in.l.j.in.xj.q.ff.de re.diui.domi.Alex.in cõsi.xv.v.volu. incip.perspectis his que in themate narrantur.in.j.⁊.ij.colum.

33 ¶ † Adde pro ista cõmuni opinio.bene facere: q2 clausula apposita ad executionem principalis dispositionis,nõ ampliat pn̄cipalem dispositionẽ:vt est text.solennis ⁊ singul.conferens ad multa.in cle.j.ad fi.de prebẽ.quem allegat Joan.de imol.hic: in vj.colũ.⁊ do.Abb.in.c.cum nostris.in vlti.col.de conces.preb. Bal.in.l.eam quã.in.ix.col.C.de fideicõ.d.Alex.in.l. que dotis. iiij.col.ff.sol.matrimo.ergo ista clausula nihil se cõtra diuisionẽ facturos:adiecta ad confirmãdum diuisionem, prout ipsa verba sonant non debet operari augmẽtum:vltra id quod importat principalis dispositio diuisionis : ergo nõ debet operari re-

missionem fideicõmissi:⁊ ita habes subtiliter disputatum istum principalẽ articulũ a quo pendet intellectus hui⁹.§. ¶ In ead. glo.ibi:vel quarto.istam solutionẽ que fuit do.Azo. reprobant Bar.⁊ alij hic:⁊ Bar.ĵ.in.j.q.per istũ tex.qui dicit ꝙ cõtra petẽtem fuit pronuntiatũ quasi de fideicõmisso transactũ esset,non aũt fuit pronuntiatũ q2 de euictione teneret:⁊ sic succubuit pro

34 pter exceptionẽ pacti ⁊ non euictionis. † Item diuisio equiparatur trãsactioni:vt no.gl.in.l.tres fratres.ff.de pact. Bar.hic in.ij.qõ.q2 per diuisionẽ tollitur occasio discordiarum sicut per transactionẽ.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.⁊ propterea dicit tex.hic quasi de hoc quoꝙ transactũ esset: quasi hec diuisio videat facta per viam trãsactionis ad tollendas discordias que ꝑ vnionem oriebant.Istam solutionẽ reprobat etiã Bald. in.c.si qs miles.in'.iij.col.in ti.cõsti.feuda.do.lotha.in vsi.feud. q2 ista nõ est euictio cum vẽdita vel permutata est vniuersitas sed est quedam actio personalis,resultans ex qualitate negotij gesti inter ipsas partes:seu ex tacito pacto:vt dicit text.singul. in.l.ij.§.cum quis debitori.ff.de here.vel.act.ven.Et in hoc defecit illustre ingeniũ do.Azo.glossatoris ⁊ Dy. ſm eum qḋ vltimum reprobat Are.hic:in.x.col.ad fi. ¶ In sexta particula gl. ibi:sed hec solutio non valet:ista vt dixi est obscurior pars que sit in hac gl.⁊ Bar.eã expedit in.j.q. sed aliqliter obscure ⁊ inordinate:ideo vt clare ⁊ ordinate totum habeas: collige per ordinem ex gl.quatuor cõclusiones:quarũ tres reprobat Bart.in.j. q.aliam reprobat in.xj.q.vt statim ꝑticulariter notabo. ¶ Prima cõclusio glo.est,ꝙ frater superuiuẽs si nocet ex causa fideicõmissi,tenet de euictione nõ in totum:sed pro parte male dicit

35 glo. † q2 qñ euinco rẽ ex facto tuo vel autoris tui.nõ teneor tibi de euictione.l.fundũ meũ.ff.de euic.l.lʒ placeat.ff.de do.pleg.et l.si a me.ff.ad leg.fal. Sed hic frater superuiuẽs euincit fideicõmissum ex facto actoris illi⁹ fratris premortui.s. testatoris qui portionẽ ꝑmortui sine liberis reliquit per fideicõmissum fratri superuiuẽti:⁊ etiã ex facto ꝓprio ipsius fratris ꝑmortui:q adeũdo hereditatẽ quasi cõtraxit.l.apud iulianũ.§.fin.ff.q.ex cau.in pos.ea.Et sic se obligauit ad omne illud in quo fuisset a testatore grauatus ꝑ fideicõmissum:vt est gl.no.in.l.si seru⁹ furtiu⁹.in ꝑn.in gl.iij.ff.de ꝯdi.fur.Et ita reprobat bar.hic:in.j.q.ĩ v.iiij. dicit male ⁊ ẽt vlt.q.sequunt Ang.Imo.Pau.de ca.⁊ alij ⁊ bñ. ¶ Scḋa cõclusio est quam innuit ista gl.ꝙ frater sup̄uiuẽs nõ possit petere totũ fideicõmissum ab herede fratris mortui:ſʒ solum illam partem que apud fratrẽ premortuũ remãsit iure suo:⁊ nõ illã quã habuit a fratre superstite.In hoc etiã male dicit:q2 imo totum poterit petere:q2 totũ qḋ habuit frater premortuus dicitur iure suo habere,cũ in vniuersalibus vna res succedat loco alterius:⁊ vna portio loco alterius.l.imperator.§.fi.⁊.l.seq.ff. de leg.ij.⁊.l.si ⁊ rem ⁊ pretiũ.in prin.vbi no.ff.de pe.here.vnde totum debet venire in petitione fideicõmissi:ſm Bar.hic:in.j.q.in ver.ij.falsa est.⁊ cum eo ceteri transeũt.⁊ dum Bart.allegat ad hoc.l.ij.in fi.ff.si pars here.pe.debet allegare.l.j.§.pe.in illo titu. prout allegãt glo.⁊ Bar.in.l.deducta.§.nũmis.ff.ad treb. Pro hoc bene facit qḋ notabiliter tenet Spe.in ti.de test.§.in ꝑmis. in ver.quid si fideicõmissarius emit.vbi notabiliter tenet qḋ si frater habens plenã notitiam fideicõmissi sibi post mortem fratris relicti,emit a fratre totam eius portionẽ,nõ preiudicat sibi et existente cõditione fideicõmissi aget:⁊ q2 rerum dominus factus est:⁊ si ipsarum non potest sibi fieri restitutio:consequetur pretium qḋ succedit loco illarũ rerum.per.d.l.si ⁊ rem ⁊ pretiũ. quam decisionem tenẽt Ang.hic:in vlti.q.Imo.⁊ do.Alex.⁊ facit qḋ tenet Bar.hic in.xij.q. ¶ Tertia cõclusio est ꝙ frater superuiuens potest agere ad estimationẽ dimidie illi⁹ partis,quã in diuisione habuit a fratre mortuo:eo q2 existente cõditione fideicõmissi:videtur illam sibimet euincere:cũ eam ammodo non habeat ex diuisione sed ex fideicõmisso cui⁹ conditio extitit.l.si

36 vendideris.⁊.l.nõ tamen.ff.de euic.gl.male dicit: † q2 ius fideicõmissi vniuersalis est personale,cum pariat actionem ex testamento ⁊ ante restitutionem non est aliquod ius reale:vt.l.facta. in prin.⁊.l.restituta.ff.ad trebel.Sed iura ꝑsonalia remanent in totum in parte illius cui obueniũt ex diuisione: vt.l.iulianus.§. idem celsus.ff.de actio.emp.⁊ ita eam reprobat Barto.hic:in.j. q.in versi.iij.q2 si habeo aliquod ius ꝑsonale:⁊ simpliciter sequitur Pau.de ca.hic. ¶ Quarta ⁊ vlti.ꝯclusio glos.est qḋ si frater premortuus habuisset scientiam huius fideicõmissi:tũc eius heres nõ habet regressum de euictione contra agentem pro fideicõmisso,nisi fuerit stipulatus de euictione:vt.l.si fundũ sciẽs.C. de euic.Eã reprobat Bar.in.xj.q.⁊ etiã in vltimo presupposito etiam pro vero:ꝙ frater superuiuens qui petit fideicommissum teneat de euictione in parte heredi fratris premortui:prout.s. tenuit glo.quã reprobaui in prima ꝯclusione:q2 istud nõ dʒ attẽdi in casu ꝑsenti:in quo ego scio ius illius cum quo diuido:nam

37 istud dʒ mihi prodesse: † imo ius superueniẽs autori meo debet

prodesse mihi.l.si a titio.ff.de rei ven.⁊.l.cū vir pdium.⁊ ibi Bar. ff.de vsucapi.vnde sciētia illi⁹ iuris qḋ si supueniret de nouo firmaret ius meū,nō dȝ mihi tollere regressuȝ de euictiōe:q̄r inducta ad augmētū ⁊ fauorē nō debēt operari cōtrariū effectū.l.falsa.§.fi.ff.de ꝯdi.⁊ demō.⁊.l.qḋ fauore.C.de legi.ſȝ tex.in.d.l.si fundum sciens.⁊ gl.in.d.l.si familie.C.famil.hercis.loquunꝭ qñ contrahentes sciūt ius alterius tertij in re que emitur vel diuiditur et ita transeunt Ang.Jmo.⁊ alij hic:quicquid dicat Aretinus.

38 ¶ † Jtē aduerte ꝙ ſȝ alꝭs sciēti ius tertij,qḋ illi tertio cōpetit ex legato vel fideicōmisso in casu euictionis debeat restitui pretiū, vt est casus specialis in.l.fi.§.emptor.C.cōia de leg.vel etiam qñ fuit actū ꝙ vēditor nō teneaꝭ de euictione,tñ sequuta euictione debet restitui pretiū:vt est tex.no.⁊ singu.in.l.emptorem.§.pe.⁊ fi.de acti.empt.tñ secus est in emente scienter rem alienam:q̄r ea euicta nō agit etiā ad restitutionē ptij qḋ soluit:vt est tex.in hoc notabilis in.d.l.si fundū sciēs.⁊ ibi Bar.C.de euic.vbi tex.dicit ꝙ in casu euictionis nō repetit id qḋ eo noīe dedit,⁊ sic pretiuȝ: idem tenent gl.⁊ Bald.in.l.non dubitatur.C.de euic.Jtē secus est in diuidentibus,vt sequuta euictione non possint etiā ad pretium agere:q̄r videntur inuicē mutuū periculum suscepisse quilibet in parte sua.per glo.notabi.in.d.l.si familie.que est ad hoc sing.ḃm Ange.hic:ita tenet Bar.hic:in.xj.q.cū quo simpliciter transeunt Ang.⁊ Jmo.hic.Et circa istud vltimum vide latius per do.Alex.in.xxviij.col.⁊ seq.¶ Jn octaua particula glo.ibi:

39 item ptȝ ex p̄dictis solutio qōnis.ista est notabilis qḋ † an si ille cui res est legata vel p fideicōmissum relicta eā emerit,si postea euenerit casus restitutionis faciēde possit agere ad pretium.gl. non clare decidit:sed inclinat ꝙ sic:quasi res sit sibi euicta cū ex alia causa noua incipiat habere quā ex causa emptionis.per.l.si vendideris.⁊.l.nō tamē.ff.de euic.Bar.hic in.xij.q.refert distinctionem Dy.quā sequitur preter quā vltimo casu,in quo dubitat ⁊ reliquit cogitādū:ex distinctione ergo Dy.habes tres casus in quibus legatarius pōt agere ad recuperationē pretij:primus qñ causa emisset nō ab eo a quo fuit legata:ſȝ a vero domino:⁊ tūc etiam si sciebat sibi legatū,nō preiudicat sibi: quomin⁹ possit agere cōtra heredem:vt cōsequatur illud quod sibi abest propter emptionē:vt in.§.si res aliena.insti.de lega.⁊.l.plane.j.§.qḋ si rem.ff.de leg.j.Secūdus casus qñ legatarius emit ab herede,rem sibi legatam sub cōditione:⁊ tunc siue sciens siue ignorās,sibi non preiudicat:sed eueniente conditione videꝭ sibiipsi euincere:⁊ nūc hȝ ex fideicommisso illud,qḋ habebat ex emptione:ideo potest indistincte agere ex empto ad recuperationē pretij soluti:vt.l.fundo.ff.ad leg.fal.glo.in.l.si a substituto.in princi. in verbo ⁊ anteq̄.ff.de lega.j.Tertius casus est qñ legatū vel fideicōmissum erat purum:⁊ emit ab herede ignorāter:⁊ tūc etiā sibi nō preiudicat:vt.l.cui res.ff.de act.emp.⁊.l.huiusmodi.§.q seruum.ff.de leg.j.Quartus ⁊ vltimus casus est quādo legatuȝ vel fideicōmissum erat purū ⁊ legatari⁹ sciebat sibi pure legatū et tamē emit ab herede:⁊ tunc ḃm Dy.sibi preiudicat vt videaꝭ legatum repudiasse:vt.l.titius.in prin.presertim in ratione sat. ff.qui.mod.pig.vel hypo.sol.Et argumento a cōtrario sensu in legibus.s.proxime allegatis.Bar.in hoc vltimo casu dubitat,⁊ videtur tenere contra Dy.quod nō obstāte scientia poterit recuperare pretiū:per.l.fi.§.emptor.C.cōmunia de leg.qui loqui-

40 tur etiā in legato puro:vt in precedētibus † vbi extrane⁹ emēs a tertio rem,quam scit alteri legatā pure vel sub conditione,nō preiudicat sibi in pretio,quin possit illud a vēditore recuperare: ergo idem si scit sibi legatū pure:⁊ emit ab ipso grauato:⁊ sic ab herede:⁊ respondet ad.d.l.titius.quod nō loquitur in dependētibus a testamento in quibus difficilius intelligitur renūtiari: prout etiam dixit Bar.s.in.iiij.oppo.vbi dixi.¶ Uideamus an hec dicta sint vera ⁊ de iure procedant.Paul.de ca.hic:⁊ in.d.l. plane vbi.§.qḋ si rē.simpliciter recitat ṽba Dy.⁊ Bar.hic:⁊ pl⁹ non dicit:⁊ sic videtur cū eis simpliciter transire.Adde circa pri-

41 mum casum Dy.⁊ Bar.† qñ legatarius emit rē legatam a tertio,⁊ non ab herede grauato,⁊ tunc nō videtur renuntiare legato,nec sibi preiudicare:per tex.in.d.§.si res aliena.instit.de leg. Rapha.cu.hic:⁊ in.d.l.si a substituto.in princ.istud reprobat:q̄r tex.in.d.§.si res aliena.loquitur quando legatarius emit viuēte testatore:put clare ibi dicit tex.⁊ sic anteq̄ competeret sibi ius legati:⁊ tunc expeditum est quod non potuit dici repudiatū legatum,quod adhuc viuo testatore sibi non competebat.Et hoc modo ḃm eum intelligitur etiam tex.in.d.l.plane vbi.§.qḋ si rē. Sed si emisset post mortē testatoris:quia legatari⁹ emendo facit quominus heres dare possit.Jdeo si emit sciēs,heres liberatur:q̄r satis videtur presumi repudiatio legati.do.Alex.dicit ꝙ solutio Rapha.data ad.d.§.si res aliena.potest procedere ſȝ nō est bona ad.d.l.plane vbi.§.qḋ si rē.vbi tex.non loquitur magis in emēte viuo testatore quam eo mortuo.Tu autem adde quod gl.expresse in.d.§.si res aliena.dicit idem esse si legatarius emit post mortem testatoris.per.§.si cui fund⁹.in eo.tit.insti.de lega.

42 Et † repudiatio legati non debet in dubio presumi,cum sit donatio.l.cum de indebito.in princi.ff.de proba.⁊.l.si cum aurum. ff.de solu.vnde remanet legatum validum,⁊ debetur iustum pretium:sicut quando res aliena est legata.l.non dubium.§.fina.ff. de leg.iij.nam quando legatur res aliena,heres nō tenetur precise ad rem,sed ad pretium:scȝ ad emendum si potest emere:alꝭs ad estimationem:vt.§.non solum.instit.de leg.declarant glo.et doc.in.l.cū rē alienam.C.de lega.Et sic tollitur aliud fundamē-

43 tum Raph.¶ † Circa scōm membrum Dy.⁊ Bart.quādo res erat legata sub cōditione:⁊ legatarius eam emit ab herede:tūc siue scienter siue ignorāter potest indistincte recuperare pretiū ab herede:iste est subtilis ⁊ disputabilis passus:⁊ male ruminatus per scribentes:de quo do.Alexan.nihil in specie tetigit nisi remissiue.idem tenet Ange.hic in vlt.q.⁊ alij cōmuniter:⁊ dicit do.Alex.ꝙ ista est magis cōmunis opinio.Jdem tenet Bar.in l.que dotis.post medium.ff.solu.ma.⁊ in.l.si fundum per fideicōmissum.in prin.ff.de lega.j.Spec.in titu.de testa.§.in primis.in versi.quid si fideicōmissarius.Quis Jo.an.in addi.Spe.in titu. de empt.⁊ vendi.in.§.tertio loco.ad fi.arguat ad partes:⁊ aliter non decidat.¶ Ego vltra scribentes confirmo istam cōmunem

44 conclusionem hoc vt arbitror fundamēto:† nam pendēte cōditione,iuri de futuro non potest expresse renuntiari per simplicem renuntiationem.l.si ita scriptum.§.si sub cōditione.ff.de lega.ij.⁊.l.is qui heres.ff.de acqui.here.glo.Barto.⁊ docto.in.l.j. C.de pac.Ergo multominus tacite.Sed aduerte:q̄r contra istā cōmunem conclusionem videtur stringere tex.in.l.cui res.ff.de act.emp.qui expresse loquitur quando res erat legata sub cōditione:⁊ tamen tex.ibi decidit ꝙ si imprudens,⁊ sic ignorās de legato emerit ab herede ꝙ actione ex empto poterit petere ptiū: ergo si sciēter emit videtur ꝙ non possit agere ad pretium:⁊ sic de directo cōtra istam cōmunem cōclusionem:⁊ ſȝ Barto.in tertio membro inaduertēter alleget istum tex.quando res erat legata pure,certe videtur error ⁊ inaduertētia Bart.cū tex.dicat cui res sub cōditione legata erat.Areti.hic perpendit ⁊ dicit ꝙ nisi intelligas illam.l.cui res.quando emptio fuit facta post purificatam conditionem legati,illa lex fortiter obstat cōtra istud scōm membrū,in legato cōditionali empto ab herede ⁊ pro certo presumendum est ꝙ illo modo intellexit Bar.quando conditio legati erat iam purificata anteq̄ emeret ab herede:q̄r nō est credendū qḋ Bar.fuerit ita supinus quin viderit illū tex.loquētem in legato conditionali ⁊ non puro:istud est quantū dici possit ad illum tex.¶ Sed ista respōsio Are.mihi nullatenus satisfacit.Primo q̄r est nimia diuinatio ⁊ restrictio ad illum tex.qui loquitur quādo res fuit legata sub cōditione diuinare ⁊ restringere ꝙ ibi ꝯditio legati euenerit,⁊ fuerit purificata anteq̄ emerit ab herede.Secundo ⁊ fortius cōtra istam solutionem Aret.

45 arguo:† nam qualitas adiecta verbo debet intelligi ḃm temp⁹ verbi cui adijciꝭ.l.in delictis.§.si dānū extrane⁹.ff.de noxa.late Bar.in.l.ex facto.in prin.ff.de vulg.⁊ pupil.ſȝ tex.ibi dicit ꝙ ille cui legata est res sub cōditione eā emit ab herede:ergo illa qualitas rei legate sub ꝯditione debet intelligi ḃm tēpus verbi cui adijciꝭ.Et sic ꝙ illo tempore qñ emit adhuc pēdebat conditio legati.Et sic vides hanc cōmunem conclusionē esse disputabilem ad vtrāq̄ partem.¶ Subdit etiam Are.ꝙ ad leges allegatas p Bar.in isto scōo mēbro pōt respōderi ꝙ nō loquunꝭ in terminis nostris,quando legatari⁹ emit ab eo a quo habuit causam, et sic ab herede:ſȝ qñ emit ab alio tertio errat Are.q̄r ſȝ.l.si vendideris.⁊.l.nō tñ.ff.de euic.allegate per glo.nō loquanꝭ qñ quis emit ab eo a quo debebaꝭ,tñ Bar.hic:in scōo mēbro nō allegat illa duo iura:ſȝ.l.fundo.ff.ad le.fal.que bene loquitur put Bar. quando quis acquisiuit ab eo a quo debebatur:⁊ sic vbi legatarius habuit causam ad herede.¶ Circa vltimū membrū inquātum Bar.reprehēdit Dy.per.d.l.fi.§.emptor.C.cōmunia de lega.illa lex nō videtur facere in proposito Bar.q̄r nos loquimur quando legatum est purum ⁊ legatari⁹ scienter emit ab herede, a quo inuito poterat statim auocare absq̄ eo qḋ emeret:vnde ex quo noluit ab herede auocare sed emere:videꝭ iuri suo renūtiare:non sic est in.d.§.emptor.quādo quis emit ab extraneo illud quod erat tertio pure legatum:nam emens non poterat ab illo extraneo vēditore auocare:licet ille tertius legatarius hoc potuisset.⁊ in hoc equiuocant Jmo.⁊ do.Alex.qui reprobāt Bar. et dicūt ꝙ etiā legatari⁹ ibi poterat auocare a tertio,si res erat testatoris:ſȝ errāt q̄r vt dixi in.d.§.emptor.ille qui emit nō erat legatarius:prout hic.Aduerte,in hoc vltimo mēbro si res legata erat testatoris,⁊ legatarius sciēter emit ab herede:tūc videtur ꝙ de plano procedat opinio Dy.contra Bart,q̄r cum tunc dñium recta via transeat in legatarium,ex quo res legata erat testatoris.l.a titio.in fi.ff.de fur.Jdeo tunc censeretur renūtiasse legato:alias non teneret emptio.vt.l.sue rei.ff.de contrahen. emptio.

emptio.⁊ ita tenet gl.in.d.l.huiuſmodi.§.qui ſeruum.in glo.j.⁊
ibidē Jo.de imo.ff.de leg.j.Bal.Ang.⁊ Jmo.Raph.cu.⁊ lati⁹
d.Alex.hic.Are.in.l.iij.§.ex pluribus.in pe.col.ff.de acqui.poſſ.
ſ3 certe prout etiā dicit Are.hic iſta ratio poti⁹ cōcludit ꝙ em-
ptio nō valeret.ꝗ̄ qd̄ videaī renuntiatū legato:⁊ ſic ſi nō valet
emptio rei ſue,ergo poterit cōſequi legatū:⁊ pondera vltra eū
qd̄ gl.in.d.l.huiuſmodi.§.q ſeruū.de qua.d.Alex. hic facit ma-
gnū capitale,vtiī eiſdē verbis:ſcʒ ꝙ emptio nō valet.nō aūt di-
cit ꝙ legatari⁹ nō poſſit agere ad rē legatā:niſi ſalues ſm Are.
ꝙ l3 ſciēter emēs rem ſuā nulliter emat.d.l.ſue rei.ꝓcedit qn̄ eſt
irreuocabiliter ſua:prout etiā eſſet hic:qn̄ legatarius iam acce
ptaſſet legatum:vt eſt gl.magiſtra.in.l.ei qui ita hereditatē.ff.
de condi.inſtit.Secus qn̄ nondū acceptauit legatū:⁊ ſic eſt ſua
ſed reuocabiliter:tūc videretur ꝙ valeat emptio:⁊ ſic videatur
repudiatum legatum:vt probat tex.in.d.l.huiſmodi.§. qui ſer
uum.a ꝯrio ꝗcquid in hoc vltimo dicat.d.Alex.hic:in.xxxij.col.
Jtē intellige iſta ꝓcedere in legato particulari puro.ſecus in
fideicōmiſſo vniuerſali:vbi nō trāſit dn̄ium recta via abſqʒ reſti
tutione:vt.l.facta.in prin.⁊.l.reſtituta.ff.ad treb. vnde tūc emē-
do ſciēter vnam rem de cōprehenſis in fideicōmiſſo vniuerſali,
non videī ipſi fideicōmiſſo renūtiare:prout etiā tenet.d.Alex.
hic.¶ Ex ſuprascriptis oībus habes ſex ſolutiones ad ꝯriū.
d.l.qui cū tutoribus.in ꝓn.cōiter teneī prima ſolutio quā ibi po
nit glo.ꝙ ibi ab inteſtato hic iure fideicōmiſſi:vt alia Hugo.et
glo.ꝙ hic fuerit male iudicatū.¶ Septimā ſolutionē ponit ibi
gl.ꝙ in.l.ꝯria actiue h̄ paſſiue.q̄ ſolutio eſt obſcura:⁊ Bar.etiā
declarat vno modo ⁊ reprobat:⁊ eū refert ⁊ ſequiī Jmol.ꝙ fra-
ter qui mortuus eſt nō potuit trāſigendo perimere actionē alte
ri competentē.l.ſi ſtichū.§.fi.ff.de noua.⁊ ſic actiue:hic aūt diui
dens potuit ſibi ꝑiudicare:⁊ ſic paſſiue:credo ꝙ lectura Bar.ſit
corrupta:qꝛ ibi frater qui mortuus eſt nō fuit ille qui fecit trāſ-
actionē:et ſi feciſſet preiudicaſſet in parte ſua:ſed voluit dicere
Bar.ꝙ ibi tranſigēs nō potuit perimere actionē alterius.d.l.ſi
ſtichū.§.fin. hic aūt diuidēs potuit ſibiipſi ꝑiudicare ⁊ ſic paſſi
ue.Bal.etiā in.c.ſi quis miles.in ti.cōſti.feud.do.lotha.in vſib.
feud.dicit ꝙ illam ſolutionē quidā nō intelligūt:ſ3 ipſe exponit
illa verba.nam in.d.l.qui cū tutoribus in prin. vnus ⁊ idem bis
egit,ſ3 in iſto.§.qui ſemel fuit actor in petitiōe fideicōmiſſi:nūc
eſt reus:qꝛ cōtra eum petitur pena:aduerbiū enim actiue refer
tur ad actorē:⁊ aduerbiū paſſiue refertur ad reum: ſed iſta ſolu-
tio ſm eum notat caſus differētes,ſed nō rationē differentie, tu
declara aliter ꝙ iuri qd̄ quis habet in ſua perſona intelligiī di-
uidendo renūtiare,⁊ ſic paſſiue ita⁹ loquitur hic.Sed iuri qd̄ ha
bet actiue ex ꝑſona fratris,nō videī renūtiare:vt ibi.¶ Octa-
ua ⁊ vltima ſolutio eſt quā ibi ſenſit gl.⁊ ſequūtur Bar.⁊ alij:et
iſta eſt veriſſima declarādo eam pleni⁹ vt ego declarabo qd̄ ibi
tranſegit ſolum de ſua parte:vt ibi expſſe dicit text.de ſola por-
46 tione adminiſtrate tutele ſue egerat.† pondera dictionem ſola
que eſt excluſiua alterius partis.l.his ſolis.C.de reuoca.dona.
vnde ſi poſtea agat pro portione alterius fratris q̄ ad eū fidei-
cōmiſſo deuenit,⁊ ſic ex cā,trāſactio ſibi non ꝑiudicat: vt.l.age.
et.l.ſi de certa.C.de trāſa.ex quo petitur oīno aliud: ⁊ ita ꝓprie
loquitur ille text.⁊ ſic agēti ex alia cauſa:⁊ ad aliud quā pri⁹ fuit
tranſactum,non obſtat trāſactio:vt ibi,ſed hic petiī idem qd̄ in
diuiſione generali deuenerat.Et iſto modo nō meruit illa lex al
legari pro cōtraria.Et ſemper admiratus ſum ꝙ gloſ.hic,⁊ ibi
tantū laborauerit ſuper iſto cōtrario, qd̄ reuera nihil obſtat:et
proptetea nō ſine cauſa Pau.de ca.hic dicit ꝙ gloſ. q̄ oppo. de
d.l.qui cū tutoribus,in princ.melius oppoſuiſſet in fin. qui ma-
47 gis obſtat:vt ibi dicit tex.† ꝙ generalis trāſactio non preiudi-
cat quo ad ea quorū actiōes poſtea cōpetere cōpertuʒ eſt:qꝛ de
eis nō preſumiī cogitatū:ergo etiā hic diuiſio gn̄alis nō debe-
ret porrigi ad fideicōmiſſum cōditionale,cuius cōditio poſtea
fuit purificata:⁊ ſi tenes cōem ſolutionē:ꝙ hic fuerit male iudi-
catum,nihil obſtat/vel ſcd̄o reſpōde clare ꝗ̄uis Pau.de ca.nō
rn̄deat ꝙ ibi tex.in.§.fi.expreſſe loquitur qn̄ trāſigēs erat incer
tus,⁊ ſic ignorabat ſibi cōpetere:vnde ei nō preſumitur renūtia
re ꝑ regu.l.materdecedēs.ff.de inoffi.teſta.ſed in tex.noſtro pre
ſupponimus fratres diuidētes,habuiſſe notitiā de fideicōmiſ-
ſo cōditionali:al's non poſſet procedere dubitatio iſtius tex. ſ3
Bar.in.ij.q.⁊ dixi.ſ.ſuper.iij.ſol.Roge.relata in gl. ¶ Jn ea.
gl.ibi:itē contra.ſ.de pac.l.tres fratres.gl.Bar.⁊ cōiter ſcribē-
tes reſpondēt ꝙ hic fuit male iudicatū,⁊ hoc modo concordat.
Tu reſpōde melius ꝙ ille text.nō meruit allegari pro cōtrario:
qꝛ hic ambo fratres ſciebāt de fidecōmiſſo futuro vt ſtatim di-
xi.Jbi aūt ignorabāt de pecunia per vnū ex fratribus ſubtra-
48 cta: ⁊ ſic ibi preſumitur dolus eius qui ſubtraxit, † qui dolus
in omni materia ſemper intelligiī exceptus.l.creditor.§.luci⁹.
ff.man.qui text.eſt ad hoc melior de iure ſm Bal.in.c.cū in iure
peritus.in.vij.col.de offi.dele.¶ Jn ea.gl.ibi,item contra.ſ.de
le.iij.l.paulo callimacho.§.j.l3 Bar.rn̄deat:vt.ſ.ꝓxime qd̄ hic
fuit male iudicatū,⁊ ſic ꝯcordat.Tu reſpōde meli⁹ ſm gl. ibi in
pe.ſol.quā etiaʒ ſequiī Ang.Jmol.⁊.d.Alex.qd̄ ibi eſt caſus di
uerſus:qꝛ ibi nō fuit facta aliqua diuiſio per illū cui debebatur
fideicōmiſſum ſicut hic: ſed ibi diſpoſitio paterna generalis ex
humanitate ⁊ ex voto patris interpretaī,vt per eā nō intelliga
tur remiſſum fideicōmiſſum ne fiſc⁹ admittaī excluſa filia,put
plenius de eius intellectu dixi.ſ.in.iij.ſol.Roge.relata in glo.⁊
ſic remanet expedita tota ſcd̄a pars ꝓncipalis gl. ¶ Anteꝗ̄ ve
niam ad tertiā partē principalē gl.Bar.extra glo.format duas
oppoſitiōes.Prima eſt:in quinta oppoſitiōe qd̄ in iudicio pe-
ne nō debet preiudicare ſententia lata in principali per viā ex-
ceptionis:vt.l.vendicantē.⁊.l.ſeq.ff. de euict.⁊ rn̄det ꝙ hic fuit
ꝓnuntiatū pro excipiēte,ibi cōtra excipientē,in cuius poteſta-
te non erat agere.Raph.cu.dicit ꝙ ratio diuerſitatis eſt per.l.
arrianus.cū ſi.ff.de actio.⁊ oblig.qꝛ fauorabiliores ſumus reis
excipientibus ꝗ̄ actoribus ſm eum: illa ratio eſt friuola: vnde
aliter reſpondet quod ibi nō ſuccubuit excipiens ex eo qd̄ res
non eſſet ſibi vēdita:al's ſi ex eo ibi ſuccubuiſſet,eſſent pares ter
mini,⁊ ſic non admitteretur qꝛ tunc allegaret venditionē ſuper
qua contra eum fuit pronuntiatū,hic aūt fuit pronuntiatū con
tra agentem pro excipiēte illa ratione:qꝛ tranſegerat ſup fidei-
cōmiſſo: vnde quādo poſtea petiī pena reuocaretur in dubiuʒ
illud qd̄ iam decisum eſt/ſed errat Raph.qꝛ Jmo.in.d.l.vendi-
cantē.cum.l.ſeq.exceperat, qd̄ actor ſibi rem vendiderat,⁊ ſuc-
cubuit,vt ibi ptʒ:vnde Bart.bene reſpondet ꝙ ibi excipiēs qui
ſuccubuit agit ad diuerſum effectum:ſcʒ ad intereſſe actione ex
empto vel ad penam duple ex ſtipulatione:nō autem ad rem:l3
deducat idem qd̄ prius excipiēdo deduxerat:ſcʒ ſe emiſſe. Jteʒ
vltra Rapha.alia ratio eſt qꝛ lex magis fauet excipiēti in cuius
poteſtate nō eſt agere.l.pure.§.fi.ff.de excep.do.ſ3 Cy.in.d.l.j.
in.iiij.q.C.qn̄ ciuilis actio cri.preiu.⁊ Bar.hic/Jſtam primam
ſol.Bar.etiā reprobat inſignis doctor.d.Pe.de Bexu. dicens
49 ꝙ eſt obſcura:⁊ ꝙ ratio potius ꝯcludit oppoſitū: † qꝛ ſentētia
dʒ magis nocere ei ꝯtra quē eſt lata quā ecōtra.l.euidēter.ff.de
excep.rei iudi.ſi ergo in.d.l.vendicantē.ſn̄ia fuit lata ꝯtra exci-
pientē:multo magis dʒ ei nocere exceptio rei iudicate quā ſi cō-
tra eū non eſſet pronuntiatū:⁊ neſciuit ab iſta obiectiōe pedes
extrahere,ſed equocauit:nā vult dicere bar.ꝙ hic ſentētia fuit
lata ꝓ excipiēte:q per hoc petebat penā:⁊ actor q ſuccubuit vo
lebat refricare in dubiū illud ſup quo iam erat iudicatū in prin
cipali iudicio:⁊ nō pōt:vt hic.Jbi aūt fuit lata ſentētia ꝯtra ex-
cipientem,qui poſtea in alio iudicio vult agere ad aliū finē ⁊ effe
ctum ⁊ pōt:vt declarat ipſemet Bar.in ſua diſtinctione per quā
ſuppletur ⁊ declaraī iſta prima ſolutio Bar.Jtē inquātū Bar.
dicit ꝙ in.d.l.vendicantē.nō erat in poteſtate excipiētis agere:
dic ſup hoc ſpecialē eſſe rationē:qꝛ inquantū ad illū effectū eui-
ctionis anteꝗ̄ feraī ſn̄ia ꝯtra eū nō pōt de euictione agere.l.ha
bere licere.ff.de euic.ergo habet originē poſt:igiī nō obſtat res
iudicata:qꝛ ſilentiū imputari nō pōt in eo qd̄ poſt ſn̄iam contin
git:vt inquit tex.no.in.l.ſi heres vnus.in fi.ff.fami.herciſ.Et ita
declarat Bal.in.l.peremptorias. in.ij.col.in verſi.quero quid ſi
50 actio.C.ſen.reſcin.non poſſe.¶ † Hinc ſumpta occaſione Bar.
examinat an ⁊ quādo deciſum in vno iudicio per viam exceptio
nis,poſſit poſtea refricari in dubiū in alio iudicio per viā actio-
nis:adeo ꝙ nō obſtet exceptio prioris ſentētie ⁊ diſtiguit:vt hic
per eū.Sequitur in effectu ⁊ plenius Pau.de ca.hic ⁊ alij cō-
muniter nihil tangūt:nam Jmo.⁊ Are.omittūt ex toto.domi.
Alexan.in fine commenti ſui tangit vnum verbum remiſſiue:et
idem quod hic tenet etiam Barto.in.l.j.in.iij.col.Et ibi Bald.
et alij.C.de ordi.iud.⁊ vltra allegata per do.Alex.hic:vide omi
no do.Abb.in conſi.lj.j.vol.quod incipit circa queſtionē vertē-
tem inter dominā Luciam vbi refert iſtam doctrinam Bart.et
eam declarat ⁊ limitat vt ibi p eū.Pau.de ca. in ꝯſil.cccxxxij. qd̄
incipit in cauſa que vertitur Parme.in.iij.col. Adde inquantū
Bart.concludit ꝙ quando illud quod intētatur in ſecūdo iudi-
cio,eſt acceſſorium ad primū ⁊ dependet a principali:vt eſt pena
le tūc qꝛ illud qd̄ fuit ductū in principali iudicio:iterū deduceba
tur in iſta petitione pene:ideo nō admittitur:vt hoc tex.ſi vero
non dependet a principali:⁊ agitur ad alium finem ⁊ effectum:⁊
tunc eſt ſecus:ſic intelligit tex.in.d.l.vendicantē.cum.l.ſeq.ff.de
euic.Nam pro iſta concluſione facit illud quod tenet gloſ. hic:in
tertia parte principali que tenet quod illud quod fit in ꝓncipa-
li preiudicat in acceſſorijs:vt hic ⁊ in.l.⁊ ex diuerſo.§.j.ff.de rei
vendicatio.¶ Sed aduerte quod iſta doctrina Barto.videtur
de directo confundi per tex.in.d.l.vendicantem.et.l.ſequen.vbi
tex.etiam loquitur de pena ſicut hic:⁊ ſic etiam ibi erat iudiciuʒ
principale ⁊ acceſſorium ſicut ⁊ hic:nam ibi fuerat promiſſa du-
pla:⁊ ſic pena nomine euictionis:⁊ ibi pena dependet a princi-
pali:ſcilicet ſi res euincatur:⁊ tamē ibi emptor qui oppoſuerat

exceptionē euictionis:⁊ fuerat cōdēnat⁹ ad restitutionē rei,pōt
postea agere de euictione,nō obstāte qđ sup exceptione euictio
nis fuerit cognitū in pͥmo iudicio,⁊ iudicatuꝫ. Huic difficultati
potes rñdere ex mēte isignis doctoris do. Pet.de bexu.hic:qđ
ideo ibi pōt deduci in scđo iudicio:q̃ ita deducēdo nō cōtraue-
nit in aliquo prime sñie sicut hic:nā cū ꝑ primā sñiam cōstet rem
vēditā fuisse euictā:⁊ stipulatio penalis ad duplā cōmittit̃ in ca
sum euictiōis:vt.l. habere licere.ff.de euict.ergo in alio iudicio
in quo petit̃ pena:deduceret̃ ꝙ fuit iudicatū in primo.s.rē fuisse
euictā:⁊ sic penā dupli deberi:nec vēditor qui obtinuit in pͥmo
iudicio sentētiā,poterit opponere ꝙ talis sentētia sit iniusta: vt
l.si seruus plurium.§.j.ff.de leg.j. Jtē inquantū Bar.hic rñdet
ad.l.sed si ante.ff.de exce.ꝙ ideo hec sñia pͥiudicat in pena:q̃ est
accessoria eius super quo fuit ꝓnuntiatū:ibi vero scđm iudiciū
erat eque pͥncipale:imo pͥncipalius q̃ꝫ primuꝫ. Rapha.cu. dicit
posse melius rñderi ẜm Bal.ꝙ ibi nō apparet ꝙ actor succubue
rit:q̃ nō esset dñs:sed q̃ nō ꝓbauit ⁊ sic necessario:in scđo iudi-
cio nō deducit̃ illud sup quo fuit ꝓnūtiatū:secus est hic ꝫ caue:
q̃ imo ibi fuit decisum illud qđ actor nixus fuit probare:⁊ nō po
51 tuit ꝓbar̃e † ⁊ quelibet dilatio ad ꝓbandū censet̃ esse perempto
ria:vt.l.si.ff.de fer.vnde vera est solutio Bar.ꝙ ibi scđm iudiciū
non est accessoriū ad primū sicut hic. Jtem ibi in primo iudicio
dñium fuit deductū incidēter:sed postea in scđo iudicio fuit de-
ductū principaliter:ideo nō obstat vt ibi:secus esset econtra:vt
probatur in.l.fundū.ff.eo.de excep.⁊ tenet etiā Pau.de ca.hic.
¶ Secūdo pͥncipal'r opponit Bar.in.vj.oppo.cōtra tex.nā hic
sentētia cōtinet errorē expressum,dum dicit quasi de hoc quoq̧
trāsactū:ergo fuit lata expressa falsa causa ergo est ipso iure nul
la:vt.l.qui testamēto.in pͥn.ff.de excu.tuto.⁊.l.ij.C.qñ prouo.nō
est neces.ergo nō facit penā in effectu cōmitti:⁊ sic si petet̃ pena
obijciet̃ exceptio doli. Bar.dupliciter respōdet ⁊ vtrāq̧ solutio
nem sequitur Pau.de ca.primo ꝙ hic nō fuit expressus error in
sentētia:dixit enim quasi de hoc transactū ⁊ sic simpliciter:⁊ sic
non expressit trāsactum esse super fideicōmisso ꝑ diuisionē: quo
casu sententia non est nulla.sed venit rescindēda per appellatio
nē:vt est gl.in.l.si is ad quē.ff.de acqr.here.nisi sit lata dolo ad-
uersarij:vt.l.si p̃tor.§.marcellus.cū glo.ff.de iudi. Tu declara et
cōfirma istā solutionē Bar.ex alia solutione quā ponit Rapha.
cuma.hic:⁊ sequunt̃ do.Alex.⁊ do.Pe.de hexu.hic:sed non ad-
uertūt ꝙ nō est alia solutio:sed est potius declaratio ⁊ cōfirma-
tio solutionis Bar.ꝙ hic non apparet expressus error iuris ex
tenore ipsius sentētie:q̃ in sentētia iudex nō expressit ꝙ de fidei-
cōmisso fuerit transactū per diuisionem:sed ꝓnuntiauit reū cō-
uentum non teneri q̃ si de hoc quoq̧ trāsactum esset:⁊ sic error
iuris non apparebat ex sola sentētia,ꝫ per relationem ad diui-
sionem. Et istud nō sufficit ꝙ ex sententia iunctis actis error iu
ris appareat:vnde si iudex in sententia expressit minorē.xiiij.po
tuisse testari,sententia est ipso iure nulla. Secus si in sentētia di
cat ꝓnūtio titiū potuisse testari:lꝫ ex actis appareat istum titiū
fuisse pupillum.tex.est in.d.l.ij.C.qñ prouo.non est neces. Cōfir
52 mat optime do.Alex. † q̃ ad hoc vt sentētia reddat̃ nulla ꝑ ex-
pressionem erroris iuris.requirit̃ ꝙ ille error oculo corporali le
gi possit. Secus si ex mente ⁊ intellectu percipiat̃. Jta singulari
ter notāt Jnno.⁊ Hosti.in.c.p.⁊.g.de offi.deleg.sequit̃ do.Ant.
de but.in.c.ij.de testi.cogē.⁊ in.c.ab excōmunicato.de rescri.vbi
reputat hoc esse singulare dictū ⁊ perpetuo tenendū mēti:⁊ ista
duo loca do.Ant.de but.adducit hic do.Alex.in duobus locis
in quibus hoc sequitur:scꝫ in.xxxvj.⁊.xlviij.col. ¶ Ego vltra.d.
Alex.addo idem tenere do.Ant.de but.Joā.de imo.⁊.d.Abb.
in.c.j.de re iudi. Jdē tenet do.Anto.in.c.sicut.ꝓpe si.eo.ti.de re
iudi.⁊ in.c.cum contingat.in.j.col.de rescrip.⁊ in cōsi.ij.qđ inci.
visis literis legitimatiōis.in.ij.col. Jdē tenet do.Abb.in.d.c.p.
et.g.in.ij.col.in fi.⁊ in.d.c.ab excōmunicato.in.iij.col.⁊ in.c.cum
speciali.in prin.in.ij.col.de appel. Jstud dictum etiam valde no
tat ⁊ sequitur Bal.in.c.qđ trāslationē.de offi.leg. Jdē sequitur
do.Alex.lꝫ predicta non alleget in.l.cū prolatis.in.v.colū.ff. de
re iudi.⁊ in consil.ccxxj.j.volu.qđ incipit perspectis.circa fi.⁊ di
cit Joan.an.in.c.pe.in fi.de offi.deleg.quem refert ⁊ sequitur.d.
Abb.in proemio decre.in.v.colū.sentēti⁊m nō esse nullam lꝫ ex
mente ⁊ per interpretationem habebat in se iuris errorem. Et
idem etiā sequitur do.Abb.in.d.c.j.in.v.col.de re iudi.ergo pro
isto singulari dicto Jnn.⁊ Hosti.allego tibi duos tex.in.c.solet.
in prin.ibi intolerabilem errorem fuisse in sententia patenter ex
pressum.de sen.excō.in.vj.⁊ ibi Gemi.ad hoc notat illum tex. Et
dicit ibi esse tex.expressum in verbo patēter expressum:pro illo
dicto Jnno.⁊ Hosti.ad idem est tex.in.c.venerabilibus.§.si.ibi:
in sentētia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum. eo.
titu.de sentē.excom.in.vj. Et ibi etiam Gemi.etiam ad hoc not.
illum tex. ¶ Sed aduerte q̃ alibi mirabiliter notat do.Abb.in
53 c.ex parte.per illū text.de capel.monacho. † quod sentētia dici-
tur lata cōtra ius,nō solum quādo est lata cōtra verba expressa
iuris:sed etiam quādo cōtra mentē:⁊ sic est ipso iure nulla:indu
cendo ad hoc illum tex.vt ibi per eum:qđ reputat bene notādū.
Adde facere.l.nominis ⁊ rei.§.verbū ex legibus.s.de vb. signi.
et.l.non dubium.C.de legi.vbi tex.dicunt esse contra legem.siue
sit contra mentem legis,siue contra eius verba:puto istud nota
bile do.Abb.non esse verum:q̃ quādo sentētia iudicis est con-
tra mētem legis,ille error nō potest oculis corporeis videri: vt
l.j.in prin.ff.de his que in testa.delē.lꝫ ex mente ⁊ intellectu per-
cipiatur:ergo sententia nō est ipso iure nulla:prout volunt Jn-
noc.Hosti.⁊ alij in.d.c.p.⁊.g.cū alijs concordantijs allegatis:et
tex.in.d.c.ex parte.parum facit:⁊ ipsemet do.Abb.videtur hoc
sensisse dum subdit videndum tamen esse quod sensit Jnn.in.c.
54 p.⁊.g. ¶ Secūdo respondet Bar.⁊ notabilius ẜm eum † quod
quando in aliquo passu sunt opiniones doctorum varie,cum fa
ciant rem ambiguam.l.cum de nouo.C.de legi.gl.in.§.quibus.
in verb.certas.in prima constitutione.C.⁊ gl.in.l.nō possunt.ff.
de legi.tunc lꝫ iudex eligat vnā opinionē que sit mala:tamē sen-
tentia nō est nulla:vt nota.in.l.cū prolatis.ff.de re iudi.⁊ dixi.s.
in tex.in penul. notabi.tamē dicit Rapha.cuma.non apparere
quod tēpore sceuole fuerint super hoc varie opiniones inter iu
riscōsultos:licet postea ista varietas fuit inter glossatores ⁊ do-
ctores nostros:quicquid dicat do.Alexā.hic:nisi diceres quod
etiam tempore iurisconsultorum res erat dubia propter allega
tiones iuris hincinde arg.l.proxime.ff.de his que in testa.delē.
¶ Ultra Bar.potes tertio modo respōdere,qđ illa verba qua-
si de hoc quoq̧ transactū fuisset posita in tex.nō sunt verba iudi
cis sed legislatoris,prout etiam dixi.s.in declaratione tex.⁊ tūc
cessaret oppositio:⁊ ita etiam respōdet do. Pe.de hexu.hic:qui
dicit quod inter ceteras solutiones ista videt̃ sibi potior. ¶ Jn
tertia parte principali gl.ibi.l.rescriptum.§.si pacto.magis cō-
muniter tenet̃ illa solutio,qđ hic pōt peti pena:scꝫ quaten⁹ exce
deret estimationē facti principalis.l.predia.ff.de actio.empti.
et.l.si quis a socio.ff.ꝓ socio.vel quod hic fuit actū quod vtrūq̧
possit peti:et sic fuit adiecta clausula rato manente pacto.l.qui
fidem.ff.de transact.⁊ licet iste videantur diuinationes ad hūc
tex.tamen cum iste tex.solum decidat penam esse cōmissam,de-
bet intelligi ⁊ declarari ẜm iura preallegata.duas alias solutio
nes ponit Bal.in.c.si quis miles.in titulo cōsti.feu.do.lotha in
55 feud.quas hic reprobat domi.Alex.vide per eum. ¶ † Jn vlti-
ma parte glo.⁊ sic ad fi.communitur concluditur quod in sentē
tia nō est necessario exprimenda causa,quo ad validitatem sen-
tentie.c.sicut nobis.de re iudi.glo.Bart.⁊ docto.in.l.ij.§. igno-
minie.ff.de infami.imo fatuus est iudex qui exprimit causam in
sentētia,quia posset de facili annullari si causa esset erronea. ẜm
Joan.de imo.in.l.si is ad quem.ff.de acquirē.here.nisi adijciat
dictionem ⁊ maxime:vel p̃sertim:vt notabiliter tenet do. Abb.
in.c.ex parte.de conces.preben.sunt tamen plures casus in qui-
bus in sententia requiritur expressio cause:al's nō valeret:quos
enumerat Specu.in titu.de sententie prola.in.c.qualiter.in ver.
verum.⁊ eos refert ⁊ sequitur Joā.andre.in.d.c.sicut.et plures
enumerat Bal.in.l.preses.C.quomodo ⁊ quādo iudex.in.l.pro-
perādum.§.illo.C.de iudi. ¶ Extra glossas Bar.hic examinat
tredecim vtiles questiōes quarum duas primas ⁊ tres vltimas
56 expediui in glo.vbi ꝓprie cadebāt. ¶ † Tertio querit Bar.an
heredes diuidentes presumātur habere scientiam fideicōmissi,
et aliorum contentorum in testamento ⁊ in codicillis: et distin-
guit:vt hic late per eum. Adde inquantum Bart.facit differen
tiam inter suos ⁊ extraneos heredes institutos:quo ad presum
ptionem scientie vel ignorantie contentorum in testamento: q̃
sui ipso iure statim sunt heredes.§.sui.instit.de here.qua.⁊ diffe.
⁊.l.in suis.ff.de libe.⁊ posthu. Et lex facit eos heredes etiā igno
rātes:vt.l.j.§.qui sunt in potestate.ff.si quis omis.cau.test. ideo
in eis presumitur ignorātia:vt.l.eius qui in prouincia. in ver.si.
ff.si cer.pet.⁊ ibi Bar.facit magnum festum de illo tex.⁊ dicit ꝙ
nunquam obliuiscaris:⁊ ideo filij in potestate instituti heredes
a patre,⁊ diuidentes hereditatem paternam inter se cum clau-
sulis generalib⁹,non intelliguntur remisisse fideicōmissum reci
procum inter eos iniunctum a patre:cum in dubio presumātur
ignorare contenta in testamēto patris. Secus est in extraneis
heredibus qui eoipso quod sunt heredes presumunt̃ scire con-
tenta in testamēto. Al's nō potuissent adire hereditatē nisi fuis-
sent certi de viribus testamēti.l.sed ⁊ si de sua.ff.de acq.here. Et
cū Bar.trāseūt cōiter alij. Jdem tenēt Bar.⁊ Ange.in.d.l.eius
qui in prouincia.in versi.si.⁊ in.l.tres fratres.ff.de pact. Ang.et
Jmo.in.l.si seru⁹ testamento.ff.de stipu.ser.⁊ simpliciter Pau.
de cast.in consi.xc.incip.quia dubia.s.formata.⁊ late do.Alexā.
hic:⁊ dicit Pau.de cast.in.d.l.eius qui in prouincia.in vlti.col.
vtile verbū.qđ opinio Bart.seruaretur in practica. Facit quod
dicit Bald.in.l.quoniā sororem.C.de iure delibe.qđ ille qui non
sit heres

fit heres per seipsum:sed ipso iure nõ presumit scire cõtenta in
testamẽto.per.d.l.eius q in ꝓuincia.in versi.fi. ¶ Istã doctrinã
Bar.quatenus loquit de suis heredibus ampliant Bal.Ang.
in.iiij.q.Raph.cu.⁊ do.Alex.vt ꝓcedat etiã si isti heredes non
essent sui.Tamen erãt ab intestato successuri:q2 obtinebãt pri-
mum gradum:tũc etiam ipsi non presumũtur habuisse scientiã
contentorũ in testamẽto.arg.l.eius qui in prouincia.in fi.q̃uis
diuiserint hereditatem inter se equaliter,eo modo quo erãt in
testamẽto instituti:si nõ appareat ꝙ diuiserint vt heredes ex te
stamẽto,nec ꝙ adiuerint tanq̃ ex testamẽto:q2 tunc videt mili-
tare eadem ratio que est in suis heredibus.⁊ dicit Raph. cu.se
ita al's cõsuluisse in cõtingentia facti. ¶ Sed aduerte in prin-
cipali passu ꝙ Bal.in.d.l.eius qui in prouincia.in penul.col.di-
cit nõ esse cõstituendã differentiã inter suos ⁊ extraneos here-
des prout facit Bar.sed qd debet cõstitui differẽtia an sit adita
hereditas vel nõ:nam ante aditã hereditatẽ in extraneo,vel an
te immixtionẽ in suo presumit ignorãtia cõtentoꝝ in testamẽto
tam in extraneo q̃ in suo.d.l.eius qui in prouincia:in ver.fi. sed
post aditionẽ vel immixtionẽ facti ⁊ animi,quilibet heres presu
mitur scire ꝯtẽta in testõ.⁊ ipsum testm̃ vidisse: vt ibi plenius ꝑ
eum:idem etiã tenet Bal.in.l.cetera.§.fi.ff.de le.j.d.Alex.in cõ-
sil.iiij.ij.volu.incip.videret inspectis.in.xiiij.col.ad fi. ¶ Istam
differentiã Bar.inter suos ⁊ extraneos heredes fortius repro-
bant Raph.Ful.⁊ Pau.de ca.in.d.l.eius q in prouincia . in vl.
col.Et latius idẽ Pau.in consil.x.qd incipit clarum est in iure.
57 moti:† q2 etiã olim de iure ffoꝝ etiã extraneꝰ heres vniuersalis
poterat adire hereditatẽ clausis tabulis testamẽti:vt.l.j.§.fi.ff.
de iur.⁊ fac.igno.⁊ glo.in.d.l.eius qui in prouincia.in.j.parte.in
v̂bo recitatũ.hodie vero etiã quilibꝫ in parte scriptus põt adi-
re ante apturã testamẽti.l.vnica.§.in nouissimo.C.de cadu.tol.
ergo nõ est verũ fundamentũ Bar.dicẽtis,ꝙ heres extraneus
ideo presumit post aditã hereditatẽ habere sciẽtiã ꝯtentoꝝ in
testõ:q2 nõ põt adire si ignoret vires testamẽti.d.l.sed ⁊ si de sua
cũ.l.seq.cũ possit adire etiã anteq̃ aperiat testm̃.Nec ob.tex. in
d.l.eiꝰ qui in ꝓuincia.in v̂.fi.ꝑ quo tex.Bart. hic.ff.vtrobiq3 fa-
cit capitale:q2 v̂e tex.ille parũ aut nihil facit:q2 loquit in seruo
qui est necessariꝰ heres velit nolit:⁊ nõ hꝫ bñficiũ abstinẽdi:⁊ in
eo verũ est qd presumit ignorare ꝯtẽta in testamẽto: in istis ter
minis ꝓprie loquit ille tex.sed nos loquimur in filijs qui ꝓpter
suitatẽ dicunt heredes noie,ẽt anteq̃ se immisceant.l.j.§.q sunt
in ptãte.ff.si qs omis.cau.testa.⁊.l.j . C.si minor se ab here.absti.
Tamen habẽt bñficiũ abstinẽdi saltẽ de iure p̃to.§.sed his p̃tor
ꝑmittit inst.de here.qua.⁊ dif.⁊.l.necessarijs.ff.de acq. here.⁊ sic
sunt redacti ad similitudinẽ extraneoꝝ.l.nã nec emãcipatus . ff.
de leg.j.ergo nõ dꝫ in eis cõstitui differẽtia quo ad presumptio
nem ignorãtie.d.l.cũ bonis.ff.de acq.here. ¶ Tñ ad primũ fun
damẽtũ conat rñdere.d.Alex.hic defendẽdo Bart.nã qd ante
aptas tabulas testamẽti possit extraneꝰ adire hereditatẽ,nõ fa
cit ad ꝓpositũ:nec Bar.se fundat in aptura testamẽti:q2 lꝫ ante
aptas tabulas testamẽti possit extraneꝰ adire hereditatẽ: tñ ad
hoc vt per aditionẽ possit fieri heres requirit ꝙ prius habeat
sciẽtiã testamẽti ꝑ famã,vel ꝑ testes testamẽtarios,vel per aliuꝫ
modũ ⁊ sic intelligat se esse institutũ:⁊ an pure vel sub conditio
ne:vt ꝓbat glo.in.l.is põt.ff.de acq.here . ⁊ ibi clare Bart. post
mediũ.in v̂.ij.dicit gl.ꝙ dꝫ scire. ¶ Sꝫ aduerte ꝙ ista respõsio
d.Alex.de directo facit cõtra eũ:⁊ cõsequẽter etiã ꝯ Bart. q2 ei
sufficit habere scientiã testamẽti: ⁊ quomodo sit institutus he-
res ꝑ famã vel ꝑ testes:vt.d.Alex. vel per literas amicoꝝ:vt est
tex.no.in.l.de etate.§.fi.ff.de inter.acti.har.in.l.is põt.in.ix. co.
ad hoc vt effectual'r efficiat heres:ergo nõ sequit ꝑ hoc qd he-
res presumat habere notitiã cõtentoꝝ in testamẽto,cũ possit es
se heres absq3 eo qd inspexerit testm̃:cõfirmo per text.in.l. cum
quidã.§.qd dicit si putetur.in ver.qd si ipse putet solus.ff.de ac-
qui.here.vbi ex vehemẽti opiniõe absq3 eo ꝙ viderit testm̃ põt
quis esse heres:⁊ per hoc sempꝑ putaui ꝙ ista docrina Bart . sit
periculosa:⁊ per istud fundamentũ soleo etiã impugnare vnaꝫ
limitationẽ Bart.hic tenẽdo eius opinionẽ ꝙ in suo presumat
ignorãtia cõtentorũ in testamento.Limitat Bar. hic nisi filius
confiteret se esse heredem patris ex testamẽto:tunc presumere
tur scientia:q2 esset eadem ratio:prout in extraneis per.d. l.sed
et si de sua.iũcta.l.cum bonis.ff.de acqui.here. ⁊ cum ista limita
tione trãseunt Ange.⁊ cõmuniter alij:⁊ in specie.d.Alex. hic:et
idem.d.Alex.in.d.cõsi.iiij.ij.volu.qd incip.videretur inspectis.
in.xiiij.col.ad fi.Ista limitatio cõfunditur per fundamentũ pre
cedens.Nam nõ sequitur,filius confitetur se esse heredẽ patris
ex testamẽto,ergo vidit testamentũ:ergo presumitur scire con-
tenta in testamẽto.Ista nõ est bona ꝯsequentia: q2 potuit scire
se esse heredẽ ex testamẽto per famam,vel per testes aut per no
tarium rogatũ de testamento:⁊ tamen nõ viderit ipsum testa-
mentũ:⁊ istam limitationẽ multũ audacter reprobat Lu.ro.di-
cens Bar.grauiter errasse in ꝯsi.cccciij . qd incipit,pro decisiõe
proposite cõsultationis tria arbitror esse discutienda in vltimo
dubio. mouet per quedã alia de qbus ibi per eũ ꝓcipue q2 dicit
esse tex.cõtra Bart.q euitari nõ põt.in.d.l.eius qui in ꝓuincia.
§.fi.equiparãdo heredes necessarios filijs:ꝓut equiparat bar.
hic ⁊ ibi:sed certe ille tex.põt de facili euadi.q2 nihil facit etiã te
nendo equiparationẽ Bar.q2 non loquitur qñ expresse dicebãt
se esse heredes ex testamẽto,ꝓut limitat Bar.imo hoc ignora-
bant:vnde cõtra limitationẽ Bar.hic magis stringit fundamẽ
tum qd proxime adduxi. ¶ Item inquantũ Bart.⁊ alij hic.⁊ in
58 d.l.eius qui in ꝓuincia.v̂si.fi.tenent † ꝙ cõtenta in codicillis fa
ctis separati a testamẽto,etiã heredes extranei p̃sumunt igno-
rare:ꝑ tex.in.l.non est referẽdꝰ.ff.de trãsact.Adde ꝙ ille tex.ad
hoc videt inepte allegari ꝑ Bart. ⁊ scribẽtes:q2 nõ loquit in he
rede,ꝓut est materia nostra,sꝫ in legatario in quo nõ presumit
scientia testamẽti:itẽ ĩ cõtrariũ videt stringere tex.reputatꝰ sin
gularis in.l.fi.§.fi.ff.de leg.ij.vbi dicit ꝙ heres p̃sumitur igno-
rare codicillos,⁊ ꝯtenta in eis , quos testator vetuit aperiri in
vita heredis:ergo a ꝯ̃rio sensu est secus vbi testator aperiri nõ
ꝓhibuit:de quo tex.ibi plene in aut.res que.C.cõia de leg . Nisi
dicas ꝙ tibi nõ lꝫ sumere argumentũ a cõtrario sensu,q2 resulta
ret ꝯ̃dictio ad iura statim alleganda:vt.l.conuenticulam.C . de
episco.⁊ cle.glo.in.l.ij.C.de condi.inser. vide pro cõi conclusiõe
melius facit tex.in.l.si seruũ.§.de illo.s̃.eo.allegatus per Bart.
qui loquitur in herede:⁊ text.in.l.ij.ff.de cõdi.indebi.⁊ in.l.fi.C.
de reb.cred.⁊ q2 ex codicillis ius aditionis nõ consistit.l.fi.C.de
codicillis.istã cõem ꝯclusionẽ limitat Bar.nõ ꝓcedere qñ codi
cilli essent facti simul cũ testamẽto:q2 in testamento fuit dictũ si
nõ valet iure testamẽti valeat iure codicilloꝝ.iuxta.l.fi.C. de co
di.tũc presumit heres sciuisse tales codicillos : q2 al's nõ potuit
deliberare,an adiret ex testamẽto an ab intestato nisi inspectis
et cognitis v̂bis illius dispositionis.arg.l.illud.ff.de acq. here.
Ista limitatio Bar.est vera in se:sed nõ videt esse ad propositũ
nostrum:nã nos loqmur qñ fideicõmissum fuit relictũ in codi-
cillis qd nõ contingit qñ clausula codicillaris est simpliciter cõ
59 cepta in testamẽto:vt.s̃. ¶ † Quarto querit subtiliter Bar.qd
si in diuisione hereditatis paterne fuit expresse dictũ ꝙ ꝓmise-
runt non cõtrauenire diuisioni,etiã occasione fideicõmissi inui
cem debiti vel debẽdi ex testõ paterno:concludit notabiliter ꝙ
tunc intelligat renuntiatũ iuri fideicõmissi debiti vel debendi
ex testamẽto patris,absq3 eo qd aliter appareat inspecta esse ver
ba testamẽti:q2 sufficit intellectualis scientia absq3 corporali in-
spectione.Al's sequeret ꝙ si de testamẽto non esset facta scriptu
ra:⁊ sic essemus in testamẽto mere nũcupatiuo:q2 nõ posset ocu
lis corporeis inspici,ꝙ nõ posset tũc renũtiari fideicõmisso, nec
super eo transigi:qd videtur absurduꝫ:⁊ satis dicit inspicere te-
stamentum qui illud scit:vt probatur in.l.inciuile.iuncta.l.scire
leges.ff.de legi. vt hic notabiliter per eũ:adde ꝙ cũ Bar.tenẽt
Ange.hic in.j.q. Pau.de ca.do.Alex.⁊ Are.hic:⁊ dicit Are.qd
ista opinio Bar.est cõis:⁊ cõiter approbatur.Idem ⁊ latius te
net Bar.in.l.de his.in vlti.q.⁊ ibi Ang. Rapha.Fulg.⁊ Paul.
de ca.ff.de trãsac.Idem tenet Rapha.Fulg.in.l.nõ est ferẽdus.
per illum tex.inducẽdo vt per eũ.ff.de trãsac.Idem simpliciter
tenet.d.Alex.in ꝯsi.xi.ij.volu.incip.viso ⁊ vt opꝫ cõsiderato the
mate.in.v.col.⁊ in ꝯsi.lxxvj.iij.vol.qd incipit ponderatis his de
quibus in themate.in.v.col.facit tex.in.l.iiij.in verb.cũ sciret.ff.
de optio.leg.ꝑ quẽ no.ibi Bar.ꝙ sufficit ꝙ sciat q̃ in testamento
cõtinent:lꝫ testamẽtũ nõ inspexerit.Item sufficit si partes asse-
rant se habere notitiã testamẽti,⁊ statur eaꝝ assertiõi:vt.l.gene
raliter.C.de nõ nume.pecu.lꝫ aliter nõ appareat de inspectiõe
testamẽti. Ideo sis cautꝰ vt facias semper apponi in instrumen
to illa verba,asserentes se habere plenam notitiam testamẽti:⁊
istud sufficit fm̃ Bal.⁊ Ang.in.d.l.de his.ista procedunt in ma-
iore. ¶ Quid autem sit in muliere,rustico,⁊ similibus:qui verisi
militer sunt literaꝝ ignari:an sufficiat ꝙ in instrumento trans-
actionis vel diuisiõis dicat inspectis cognitisq3 verbis testamẽ
ti:ponit late Ang.hic in.j.q.qui dicit habuisse istam questioneꝫ
de facto in ciuitate Padue,in quadam opulẽtissima heredita-
te,in filia Matasie ditissimi hebrei que vocabat stella:⁊ q̃ trãs-
egit cũ fratre pro certa quãtitate pec[...] de hereditate patris
asserẽs nihil amplius sibi deberi ex tes[...]mẽto paterno ⁊ heredi
tate patris,visis inspectis ⁊ cognitis verbis testamenti:nam di
cit Ang.se cõsuluisse ⁊ obtinuisse Padue ꝙ per hec ista filia nõ
esset exclusa ab hereditate patris:q2 cũ esset mulier,⁊ sic verisil'r
literarũ ignara:p̃sumit ꝙ nõ intellexit sñiam v̂borũ testamenti
paterni.l.scire leges.ff.de legi.nisi notarius vulgarisasset verba
testamẽti. Ideo notariꝰ dꝫ attestari ꝙ vulgarizauit v̂ba latina
testamẽti,ꝓferẽdo ea in vulgari sermone.Itẽ q2 ista filia cõfite-
bat nihil amplius sibi deberi ex testõ p̃ris:⁊ tñ hoc erat mani-
feste falsum:ex inspectione ipsius testamenti:ergo talis cõfessio

erronea nō debet saltē in effectu prīudicare: vt. l. error. ⁊ l. cū falsa. C. de iur. ⁊ fac. igno. subdit tñ ꝙ sup hoc fuit vario modo consultū Perusij ⁊ Bononie: idē tenet Ang. ⁊ Jmo. in. l. j. in princ. ff. quēad. testa. ape. Ang. in. d. l. de his. ⁊ in consi. xcij. incip. cū lis ⁊ q̄stio. ¶ Jstā decisionē Ang. reprobat Joan. de imo. hic. j. q. in
60 vtroqȝ fundamēto. Primo qꝛ † in dubio stādū est instrumēto. l.
61 cū pcib⁹. C. de pba. † Jtē stādū est assertiōi notarij, in his q̄ spectant ad eius offi. c. ad audiētiā. de psum. notaꝛ in. l. sciēdū. ff. de vb. ob. ex quo ergo instrumētū dicit inspectis cognitisqȝ verbis testamēti, stādū est assertioni notarij, mediāte vulgarizatione facta p ipm notariū. l. diē pferre. §. corā. ff. de arbi. ⁊ l. corā. de verb. signi. lȝ de tali vulgarizatione notarius nō fecerit mentionē in instrumēto. Nec obstant illa verba mulieris asserētis, nihil ampli⁹ sibi deberi ex testamēto ⁊ hereditate patris: qꝛ intelligūtur mediāte illa trāsactione: nā vba debent intelligi ꝫm naturā᷑ cōtractus: ⁊ sic transactionis sup qua pferunꝛ. l. si vno. in prin. ff. loca. ⁊ l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. non aūt debent intelligi, ꝙ mulier erronee crediderit nihil ampli⁹ sibi deberi ex testamēto patris, nisi ꝫm. d. Alex. in instrumēto diceretur ꝙ amplius nō erat relictū ipsi filie in testamēto patris: ⁊ ex inspectione ipsius testamenti apparebat plus fuisse relictū: ⁊ tūc euidenter cōstat de errore: ⁊ sic ꝙ verba testamenti non fuerūt cognita: ⁊ isto casu pōt procedere opinio Ange. ꝫm eum: istā decisionē Ang. etiam late reprobat Jo. calde. in cōsi. xj. incip. factum super quo cōsiliū petitur tale supponitur. Marasias hebreus. qd̄ consilium formaliter recitat do. Alex. hic. ¶ Sed tu aduerte ꝙ ista sunt satis impertinentia a q̄one Bar. circa quam scribentes parum aut nihil dicunt. Ego aūt intendo examinare veritatē decisionis: qꝛ est vtilis ⁊ quotidiana in practica: ⁊ lȝ Are. quez retuli dicat ꝙ opinio Bar. cōiter approbaꝛ. Ego intēdo in oībus tenere cōtra Bar. Et in oībus impugnare ei⁹ decisionē. Jn primis ergo circa illud qd̄ principaliter Bar. ⁊ doct. hic: ⁊ in locis preallég. tenent ꝙ sufficiat intellectualis scientia testamenti: lȝ ipsum testm̄ non sit inspectū: lȝ oēs indifferēter idē teneāt: tñ in cōtrariū videtur mihi stringere tex. i. l. j. §. j. ff. quēad. test. ape. Et tex. i. d. l. de his. vū dicūt isti tex. aliter nō posse transigi nisi inspectis ⁊ cognitis verbis testamēti: nam si vera esset opi. Bart. ⁊ doc. sufficiebat in illis legibus dicere: cognitis verbis testamēti: ⁊ tñ illi textus dicunt inspectis ⁊ cognitis verbis testamēti: ad denotandū ꝙ nō sufficeret cognitio aliter q̄ per inspectionem testamenti: alˀs superfluuȝ esset illud verbum inspectis. si sufficeret cognitio. Jtē illi tex. copulatiue dicūt inspectis ⁊ cognitis verbis testamēti. ergo requiritur concursus vtriusqȝ copulati. l. si heredi plures. cum simi. ff. de cōdi. insti. ergo nō sufficit cognitio sine inspectione: alˀs copula non copularet vtrūqȝ: preterea copula debet cadere inter diuersa: vt est glo. in rub. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ gl. expressior in. c. querelam. de simo. lȝ si illud verbum inspectis. importaret cognitionem intellectualē: vt vult Bar. certe inspectio ⁊ cognitio nō essent diuersa, cōtra naturam ipsius copule. Cōfirmatur quarto ex fundamento Bar. hic: qꝛ illi ablatiui absoluti inspectis ⁊ cognitis verbis testamenti. importāt conditionē. l. ab emptione. cū simi. ff. de pac. l. euictis. ff. de vsur. ergo impleri debent in forma specifica. vt. l. qui heredi. ⁊ l. meuius. in princ. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ non sufficit casu impleri. l. ij. in fi. ff. de cōditio. et demonstra. ¶ Secūdo principaliter aduerte inquantū Bar. facit differentiā: an fratres diuidentes promiserint non contra uenire, occasione fideicōmissi debiti vel debēdi ex testamēto patris: an vero solum dixerint occasione fideicōmissi debiti: nā isto secundo casu nō extenderetur ad fideicōmissum debitū sub cōditione: per. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. ⁊ l. si stipulatus fuerim illud aut illud. §. j. ⁊ l. si a colono. ff. eodem. Adde facere illud qd̄
62 not. glos. no. in. l. fina. in glos. fina. C. de heredi. vel act. ven. † que ponit de cedente actionem competentem ⁊ competituram: ⁊ ibi Bal. circa fi. dicit illa verba gl. esse bene notanda: qꝛ sepe in cōtractibus fit mentio de iure competēti ⁊ competituro: ⁊ dubitatur quid ista verba operanꝛ: ⁊ remittit se ad Bar. hic late examinātem istam ꝯclusionem: q̄n solū sunt apposita verba presentis vel preteriti tp̄is: scȝ occasiōe fideicōmissi debiti: ampliat Bar. in seq. q. in fi. vt pcedat nō solum quādo sunt verba presentis tēporis: sed etiā q̄n sunt indefinita: vt remitto omne ius testamēti seu ex testamento: tunc etiam non porrigerentur ad illud ius fideicōmissi, qd̄ penderet ex futuro euētu cōditionis. per. d. l. si ita scripsisset. sed lȝ omnes ita indifferēter in hoc cum Bar. trāseāt: potes tenere contrarium: qꝛ quando in diuisione solum esset dictum occasione fideicōmissi debiti: teneo quod intelligatur etiā renuntiatum fideicōmisso conditionali, quādo nō esset aliud fideicōmissum nisi ꝯditionale, necessario verba referunꝛ ad illud: et tunc suprascripta verba lȝ sint presentis tēporis, debēt ad illud trahi: alˀs essent superflua: vt. l. si tazangusti. ff. de serui. ⁊ l. si q̄n, in prin. ff. de leg. j. nā verbū presens trahitur ad futurum: q̄n nihil debeꝛ in preteritū ne alˀs stipulatio reddatur inutilis. ꝫm Bar. in. l. cum stipulamur. ad fin. j̄. eo. ¶ Scd̄o moueor p regu. l. fundus qui locatus. in fi. ff. de fun. instru. vbi si testator legat alicui fundū instructū: ⁊ in fundo adsit instrumentū dn̄i: ⁊ etiā coloni: intelligiꝛ solū de instrumēto dn̄i, nō aūt coloni: tñ si solum adesset instrumentū coloni, cū ad aliud referri non possit, ne sit superfluū, intelligiꝛ legare instrumētū coloni: ⁊ sic q̄n non est nisi vnū ad qd̄ possint verba referri: ad illud necessario referūtur: q̄uis sit tale ꝙ alˀs non veniret: ita est regula notabilis ibi. ¶ Ad idē ⁊ tertio facit gl. no. in. l. pediculis. §. itē cū q̄reret. in verb. non videri. ff. de aur. ⁊ arg. le. q̄ tenet notabiliter, ꝙ si testator, qui erat negotiator legauit filie sue omne ornamentū suū muliebre, propter illud pnomē suū, restringiꝛ legatū ad ornamētū qd̄ esset pprium testatoris: tñ si nullū habebat in suo vsu, vel suum ppriū, referꝛ legatum ad oīa ornamēta muliebria q̄ sibi᷑ debebanꝛ, cum
63 esset negotiator, quā gl. valde signa vt dixi. ¶ † Quarto facit qd̄ multū signāter decidit Bal. i. l. liberti liberteqȝ. in pe. col. in p̄n. C. de ope. liber. vbi singulariter tenet, ꝙ si filia cedit oīa iura q̄ hȝ in bonis patris, an videaꝛ cedere iura dotis materne: determinat ꝙ sic, si nullū ius habebat nisi dotis materne, ne inutilis sit cessio p. d. l. fundus q locat⁹. in fi. qd̄ bene no. qꝛ est valde vtile
64 ad practicam. ¶ † Quinto ad idē facit qd̄ not. decidit Bal. in. l. quibus diebus. §. dn̄s seruo. ff. de cōdi. ⁊ demon. vbi tenet ꝙ si testator in testamēto mādauit satisfieri oībus debētibus ab eo habere: executores talis testamenti, nō possent soluere debita, legitime p testatorē pscripta. l. si is cui. §. flauius. ff. de solu. ⁊ l. liber. et l. legaui. in fi. ff. de lib. lega. tñ si testator nō habebat alios creditores, certe tūc intelligiꝛ sensisse de istis, ꝯtra quos legitime prescripserat per. d. l. fundus qui locatus. in fi. qd̄ etiaȝ valde signa. ¶ Sexto ad idē bene facit ꝙ in terminis tenet Bal. in. d. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. in q̄ tex. Bar. hic facit fundamētū. Nam ibi dicitur in tex. ꝙ vba p̄ntis tp̄is nō porrigunꝛ ad debita cōditionalia. Bal. itelligit illū tex. pcedere, q̄n testator plura debebat: quedā pure ⁊ q̄dā nō pure: ⁊ sic sub ꝯditione. Secus q̄n non subesset aliqd̄ debitum de p̄nti: tūc bene referunꝛ ad cōditionale: p d. l. fundus q locatus. in fi. sequiꝛ simplr. ⁊ reputat aureū. d. Feli.
65 in. c. j. ix. col. de rescrip. ¶ † Septimo ⁊ vltimo facit illud qd̄ in simili tenet Bart. j̄. in. vj. q. in fi. allegando. l. ij. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Tertio principaliter inquantum Bart. hic: ⁊ in. d. l. de his. in vlti. q. facit differētiam inter verbum inspectis. ⁊ verbū lectis. Nam verbum inspectis. ꝫm eū verificaꝛ in intellectuali scientia: sed verbū lectis. importat oculis corporeis. per. l. j. in princ. ff. de his q̄ in testa. delē. ⁊ istā differētiā late conaꝛ defendere Are. hic respondēs ad aliqua q̄ videnꝛ in ꝯtrariū facere, sed omissis leuibus: tu aduerte ꝙ cōtra istā differētiam Bar. videnꝛ facere duo tex. Jn primis tex. in. l. j. in p̄n. ⁊ §. j. ff. quēad. test. ape. vbi tex. dicit ꝙ cuicūqȝ volenti inspicere, ⁊ describere tabulas testamēti, p̄tor potētiā facit: deinde subdit rationē qꝛ aliter trāsigi nō potest nisi inspectis cognitisqȝ verbis testamēti: ⁊ sic verbū inspectis. referꝛ ad oculos corporis: qꝛ scriptura diciꝛ q̄ videꝛ ⁊ legiꝛ: ⁊ nō sufficit mētalis intelligētia. ꝫm Bal. in. l. legē. in prin. C. loc. Et est tex. in. l. vnica. ff. si tabul. testa. exta. Scd̄o ⁊ fortius contra Bar. stringit tex. in. l. ij. §. inspectio. ff. quēad. test. ape. vbi tex. formaliter dicit, inspectio tabularū etiā earū lectionē indicat. vbi vbū inspicere. cōprehēdit sub se legere: ⁊ verbū legere, itelligiꝛ oculis corporeis ꝫm Bar. met. ergo idē dȝ esse in vbo ispicere. quicqd ad illū tex. respōdeat Are. hic. Tertio hoc cōfirmat vis vocabuli inspicere, idest int⁹ aspicere: qꝛ dictio in: significat quādam intrinsecitatem visionis: prout in simili dicit Bar. in. l. gallus. §. in oībus. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Jn quinta. q. ꝯcludit not.
66 Bar. † ꝙ ad hoc vt itelligaꝛ remissū ius fideicōmissi, seu aliud ius depēdēs ex testamēto, nō sufficit ꝙ in instrumento dicaꝛ, ꝙ vnus remisit alteri omne ius presens ⁊ futurū ex testamēto vel ab intestato iure fideicommissi vel substitutionis cuiuscūqȝ, vel alio quocūqȝ iure. qꝛ nō sufficit facere mentionē de testamēto in genere, nisi dicaꝛ in specie de testamēto paterno: vt. i. q. pcedēti. vel de testamēto talis testatoris: aut aliter pbetur vel psumatur sciētia testamēti: vt hic p eū. ⁊ cū Bar. trāseūt Jmo. ⁊ cōiter alij p̄sertim Are. q etiā quedā alia satis leuia adducit, pro decisione Bar. cōtrariū tenet solus Ang. hic: in. ij. q. qꝛ sufficit ꝙ renūtiātes vel trāsigētes in genere cogitauerit de testamēto, vt possint iuri suo renuntiare: lȝ in specie testm̄ ipsum ignorent. sicut in simili in. l. qui iure militari. ff. de mil. testa. sufficit in genere militē cogitasse filiuȝ exheredare: si ꝯtingeret ipsum habere filiū: lȝ in specie ignoret se filiuȝ habere: ita in proposito ille q ita gn̄aliter trāsigit, cogitat in genere de testamēto: ⁊ vult illi iuri renūtiare
67 quodcūqȝ sit illud: † sicut etiā sufficit heredē vt adire possit hereditatē, scire in gn̄e se esse institutū: lȝ non sit cert⁹ in specie de quota in qua est institutus, sed in genere: qꝛ si quātacūqȝ sit quota, vult esse heres: istud sufficit: ⁊ tenet aditio hereditatis: vt. l. si tu ex

tu ex parte.ff.de acqui.here.sic etiaz institutus in duobus testamentis eiusdē testatoris, diuerso tpe factis, nesciēs qd ipsorum valeat: pōt tñ esse heres si intēdit esse heres ex quocūq; illoꝝ testamētoꝝ, si deferat hereditas: ⁊ ita dicit dñe intelligi ⁊ limitari l.eū qui duob⁹.ff.de acqui.here. ⁊ ita refert in hoc vltimo fuisse Padue iudicatū. ¶ Defendēdo Bar.ad.d.l.qui iure militari. rñdet Imo.d.Alex.⁊ Are.qd ibi nō requirit sciētia specifice: sicut in casu isto in quo ius requirit pro forma scientiā specificaz testamēti, vt sup eo possit trāsigi.d.l.de his.⁊.d.l.j.§.j.ff. queād. testa.ape.odio occultantiū testamēta, ⁊ a fauore publico: vt vltime volūtates defunctoꝝ sortiant effectum: vt declarant Bar.⁊ doc.in.d.l.de his. Sed tu caue: q2 etiā in milite requirit pro forma q miles instituat vel exheredet, aut sciēter ptereat filiū: al's etiā testm̄ militis est ipso iure nullū: vt.l.sicut certi.⁊.l.si cū vl' in vtero.C.de testa.mi. Et tñ sufficit militē in genere cogitare. d.l. qui iure militari. ergo ista solutio cōis non est vera. Preterea vt etiā tenet Ang.hic: nō videtur verum assumptū: q sciētia dicatur esse de formali solēnitate trāsactionis: cum possit scientia diu precedere trāsactionē: vt per bar.hic.⁊ in.q.precedēti. ergo non est de solēnitate formali, cū possit precedere actum. vt.l. cuz hi.§.si pretor.ff.de trāsac.⁊.l.obligari.§.tutor.ff.de auto.tut.ad tex.in.d.l.si tu ex parte. respondent Imol.⁊ do.Alex.q ibi erat certus de certa quota: vt ibi ptz: de quo tamē vide Bart. in.l.si quis extraneus.§.sciēdum.ff.de acqui.here. non obstat.d.l.cum qui duobus. q2 illa lex probat oppositū. ideo fuit male iudicatū Padue ẽm Imol.⁊ do.Alex. nam heres ita demum pōt adire hereditatem: si est certū quālibet partē alternatiue non habere obstare aditioni: al's secus.l.qd si dubitet.⁊.l.sequenti. ff.de acq. here. Item adiēs hereditatē debet scire ex qua causa specifica sit sibi delata hereditas.l.si is ad quem.ff.de acqui.hered. ita in proposito debet hic scire ex quo testamēto sit sibi delata hereditas: cū ergo hic nō sit de hoc certus nō debet posse adire: ergo nec renūtiare. ¶ Adde vltra scribentes q istam opi. Ang. cōtra Bar. etiam reprehendit Lud.ro.dicens Ang. in hoc errasse consi.ccccij. qd incip. pro decisione proposite consultationis tria arbitror esse discutiēda in vltimo dubio: vbi tenet cuz opi. Bar.⁊ cōmuni. q ad hoc vt intelligatur remissum fideicommissum, requiratur specifica scientia testamēti in specie, ⁊ non sufficiat scientia testamenti in genere: ⁊ respondet ad tres rationes Ang.vt.s.respōdi ẽm Imo. inherēdo eius fundamentis: lz de Imo.nullā faciat mentionē. Scdo adde pro cōfirmatione pre
68 dictorum † q ille dicit habere scientiā alicuius rei, q habet sciētiam facti cū oibus qualitatibus suis. Ita est glo.not.in.c.concertationi.in verbo sciuerit.de appel.in.vj. quā gl.sequit ⁊ commēdat.d.Alex.in cōsi.cxiiij.j.vol.inci. pōderatis his q narrant in themate ⁊ statutis. in pe.col.⁊.d.Feli.in.c.qd ad consultationem.de re iudi. Item ad istam.q.Bar.vide qd decidit Bald.in consil.cxcj.ij.vol.qd incipit in testamēto Rolādi de scarampis. Sed aduerte lz oēs indifferenter trāseunt cum Bar.⁊ ita esset cōsulendo ⁊ iudicādo tenendū: tamē videtur aliqualiter dubitandum: nam ex quo isti filij diuidūt hereditatem patris: ⁊ sic certi testatoris: ⁊ in diuisione apponunt clausulam plenā: de qua hic per Bar. dicūtur satis in specie cogitare de testamēto certo: et sic de testamēto patris specialiter: cū nō possit ad aliud testamētum referri. Item cum nō sit alia hereditas eis delata ex testamento nisi ista: ⁊ sic possunt dici intellectualiter inspecta verba testamēti paterni p ea q dicta sunt in precedēti.q.⁊ Bar. nisi dicas q ex verbis diuisiōis nō apparet an hereditas patris esset eis delata ex testamēto vl' ab intestato: ⁊ isti cū sint heredes psumunt ignorare: vt dicit Bar.hic plenius.s.in.iij.q. Quis renuntient fideicōmisso: tñ cum renūtiant simpliciter, nō referēdo se ad aliquod testamentū in specie, non possunt dici intellectualiter cogitasse de aliquo testamēto in specie: cū potuisset hereditas eis deferri ex testamēto fratris aui vel paui: ⁊ sic etiā nō apparet quenā esset hereditas q̄ inter eos simpliciter diuidebat an patris, vel auij vel proaui. ¶ Vltimo inquantū do. Alex.hic satis impertinēter tāgit an dispositioni.d.l.de his. possit renūtiari cū iuramēto: ⁊ an postea possit peti ⁊ obtineri absolutio a tali iuramēto: dixi de hoc pleni⁹ in.d.l.de his. vbi ordinarie ca
69 dit ad ibi dicta me remitto. ¶ † Sexto querit Bar. si in instrumēto diuisiōis fuit dictū, q vnus remisit alteri omne ius qd hz vel habere sperat, vel habere potest: in dictis reb⁹ diuisis an videatur remissum ius fideicōmissi futuri data sciētia contentoꝝ in testamēto ⁊ distinguit vt hic per eum. cū quo simplr trāseunt d.Alex.⁊ Are.hic: ⁊ dicit do.Alex. q opinio Bar. est cōis. Adde qd cōtra Bar. tenet Rapha.cu.hic.in.vij.col. de quo ipsi nullaz faciūt mētionē: q2 lz fideicōmissuz nō videat remitti ab ignorante, p viā spālis pacti vel trāsactionis: tñ remittit via generalis remissionis: p notata p Bar.in.l.cū aquiliana.ff.de trāsac. confirmat vltra eū: q2 verba generalia debent generaliter preiudicare: vt est tex.in.l.fi.in fi.⁊ ibi Ang.bene no.C.de dotis pmis. Bal.in.l.pactū dotali.in.xvj.q.C.de colla. Itē ẽm Rapha. cu. data sciētia testamēti, cū ista verba habeāt tractum successiuum in futurū: vt etiā dicit Bar.hic: per.l.si ita qs.in princ.ff.de leg.ij. videt etiā q ius fideicōmissi futuri veniat ⁊ cōprehēdat.p tex.in.l.stipulatio ista.§.quesitū.s.eo. sed rñdet ẽm Bart. hic q verba gnalia non referunt ad ea que depēdent ex testamēto hz gl.in.l.tres fratres.in gl.mag.ff.de pac.⁊ cū Bar. etiā tenet bal. in.c.si qs miles.in pe.co.in titu.cōsti.feuda.do.lotha.in feu.⁊ in consi.cccclx.tertie partis incip. factū proponit esse tale Franc. decessit. Item dñ Bar.dicit q illa verba habere sperat. intelligunt de spe, q habeāt causam de presenti vl' de preterito: ⁊ illa est pbabilis: nō aūt de illa q non hz nūc causam pexistentem p l.qd seruius.cū gl. vbi dixi.ff.de cōdi.ob cām. Adde bonū tex.in l.si vxor.§.diuus.⁊ ibi Bar.ad hoc.no.ff.de adul. Bart.in.l.qui cū tutoribus.in prin.ff.de trāsac.cū alijs cōcor.hic allegatis p.d.
70 Alex. ¶ † Septimo querit Bar. an p verba gnalia de quibus s.in.q.precedēti: scz remisit vnus alteri omne ius qd hz, vel habere sperat: vel qñ promittūt nō venire cōtra diuisionē, rōne alicuius substitutionis facte in testamēto paterno: vt per Bart.s. in.iiij.⁊.v.q. intelligat remissum ius succedēdi ex substitutione pupillari: qd erat inter fratres diuidētes qd ius sit futurū ex cā tñ de pñti: vt.l.ij.ff.de sta.libe. determinat Bar. q nō: ⁊ intellige etiam si talia verba fuissent prolata a sciētibus: q2 per substitutionem pupillarē, quis efficit heres pupilli: ⁊ sic esset pactum factum de futura successiōe viuētis omittēda: qd est improbatum iure: vt.l.qui superstitis.ff.de acq.here.⁊.l.pactū dotali. C.de coll. Et videt gl.in.l.j.C.de pac.in gl.fi.magna.in v̄.iij.obstāt. ⁊ cum Bar.transeunt Ang.in.iiij.q. Pau.de ca.in.vj.col.⁊ latius do. Alex.hic. Bal.in.l.j.in.iiij.col. Et ibidē Sali.C.de pact. Adde facere q de hereditate pupilli viuētis non dz qs esse solicitus: ⁊ sic de substitutiōe pupillari donec pupillus viuit: vt dicit tex.in l.ij.§.interdū.de vul.⁊ pup.⁊ in.l.ita tñ.§.a patre. ff.ad treb. nec de illa substitutione pupillari est aliq spes pbabilis in iure viuente pupillo: vt.l.post emācipationē.in prin.ff.de lib.leg.⁊ notabiliter tradit Bart. inferēs ad statutū: in.l.is potest.in.iiij.col. ff.de acq.here.⁊ ibi respōdet Bar.ad.d.l.ij.ff.de statuli. hic allegatam per ipsum Bar. in contrariū qd loquitur in casu speciali fauore libertatis, vt viuente pupillo dicat habere spem pbabilem: vt ibi: ⁊.l.in tabulis ff.eod.titu.de statulibe. Secus est in substitutione fideicōmissaria: in qua subest spes probabilis: ptz:
71 q2 † pro fideicōmisso cōditionali pōt interim peti cautio: vt toto titulo.ff.vt leg.no.caue.⁊.l.cum archimedorā.C.vt in pos.leg.et ibi nō tractat de hereditate viuētis: sed testatoris iam mortui. aut.nisi rogati.C.ad treb.⁊ declarat Bar.in.l.is pōt.in.iiij.col. ideo fideicōmissum cōditionale potest per pactū remitti.d.l.j.et ibi glos.⁊ docto.⁊.l.cum proponas.⁊.l.de fideicōmisso.C.de trāsact.ad idē facit: q2 p substitutionē pupillarē succedit pupillo, et in bonis pupilli.l.sed si plures.§.ad substitutos.⁊.l.coheredi.§. cum filie.ff.de vulg.⁊ pup. Sz si diuidentes hereditatē paternaz remittāt omne ius qd habēt vel habere sperāt in rebus diuisis vel in hereditate defuncti: ergo talia verba plata inter fratres diuidentes, non possunt referri ad bona pupilli viuētis: ⁊ sic ad substitutionē pupillarē. ad idē facit: q2 si talia vba gnalia referrent ad substitutionē pupillarē: cū p eā vt dixi succedat pupillo: et in bonis pupilli. sequeret q isto modo puaret pupill⁹, q non haberet heredē sibi datū a pr̄e in substitutiōe pupillari: ⁊ sic destrueret testm̄ pupilli qd esset absurdū: ⁊ per ista fundamēta apparet q hoc pcederet, etiā si in tali remissiōe gnali interuenisset iuramentū ẽm Ang.hic: in.iiij.q. Quis do. Alex.hic equiuocās
72 teneat cōtrarium. ¶ † Octauo querit Bar. quid in instrumentis diuisionis fuit dictū q vnus alterū ⁊ alter alterum facit in dictis rebus pcuratorē, tāq; in rem suā: ita vt ammodo possit pro dictis reb⁹ agere ⁊ se tueri ⁊ oia facere que ipse dñs posset facere: vel fuit dictum q cōcesserunt ad inuicē dictas res ad habendum: tenēdū: vēdendū ⁊ alienandū ⁊c. An videat remissum ius fideicōmissi futuri: et cōcludit q si alienatio est sequuta, nō possit emptor postea inquietari: siue fratres diuidētis fuerint sciētes siue ignorantes. Et sic frater superstes non poterit venire ex fideicōmisso: cuius conditio postea extitit ad illas res alienatas, post talem diuisionem per alium fratrem tunc defunctum: quasi videatur fideicōmissarius cōsensisse alienationi fideicommissi. per.l.si fundum per fideicommissum.ff.de lega.j. Ad hoc etiam allegat Bar.l.si mādato titij.ff.manda.⁊ non dicit in quo.§.credo qd sit corruptus: ⁊ qd debuit allegare.l.lucius titius.in illo titulo.ff.māda. quem tex. referendo Barto. allegat domi. Alexā. in consi.clxxxix.secūdi volu.j.statim allegādo. Si autem alienatio nō est sequuta: tunc permissio illa de alienando non preiudicat in iure fideicommissi.l.sicut.§. supernacuum. et.§.penulti.ff. quibus mod.pign.vel hypo.solu. Et ideo verba diuisionis sunt

diligentissime intuenda ƀm Bar. ita cõcludit Bart. cũ quo sim-
pliciter trãsit do. Alex. q̃uis Ang. hic: in. v. q. referat Bar. sim-
pliciter velle ꝙ si in diuisiõe data est vicissim potestas vendẽdi
et alienãdi bona diuisa ꝙ tũc ius fideicõmissi videat̃ esse remis-
sum: ⁊ idẽ dicit Ang. esse, si vnꝰ alteri ⁊ alter alteri bona ex diui-
sione in partẽ obuẽta cõcesserit. ꝓ se ⁊ illis quibꝰ bona p̃dicta cõ
cedere voluerit: nã etiã ꝑ ista ṽba censetur cõcessa potestas alie
nandi. per tex. in. c. j. de feu. nõ habẽte ꝓpriã naturã feudi. Secꝰ
si dictũ fuisset ⁊ cui iura sua concedere voluerit: nã tunc intelligi
tur de iuribꝰ suis put sunt: ⁊ sic cũ onere ipsiꝰ fideicõmissi ꝑ tex.
in. d. c. j. in fi. de feu. nõ habẽte ꝓpriã naturã feu. in vsi. feud. facit
tex. in. l. lex vectigali fundo dicto. ff. de pigno. ¶ Sz certe Bar.
nõ vult simpliciter ꝙ ꝑ p̃dicta verba itelligat̃ fideicõmissũ esse
remissum: vt statim ꝓbabo: sz distinguit prout. s. eũ retuli. Are.
hic etiã videt̃ intelligere Bar. velle, ꝙ per talia verba intelligat̃
remissũ ius fideicõmissi: ⁊ reprobat presertim quãdo diuidẽtes
ignorabant ius fideicõmissi: qꝛ iuri qđ quis ignorat sibi cõpete-
re nõ itelligit̃ renũtiare vulgata. l. mater decedẽs. in p̃n. ff. de in-
offi. test. ⁊. l. ex maleficijs. §. si qs absentis. ṽsi. lõge minꝰ. ff. de act.
et obli. Itẽ nec etiã inter sciẽtes: qꝛ dicte clausule sunt accessorie
ad cõtractũ diuisionis: ergo nõ debẽt ampliare naturã p̃ncipa-
73 lis dispositionis: † qꝛ clausule que apponũtur in executiuis, nõ
habẽt ampliare executionẽ, nec eius naturã mutare: vt est text.
egregius ⁊ valde notabilis in cle. j. de prebẽ. de quo tex. dixi op-
portune. s. in gl. lz eam possem declarare ƀm Bal. in. l. eã quam.
in. ix. col. C. de fideicõ. vnde per dicta verba intelligitur data po
testas alienãdi, ƀm naturam diuisionis, scz quousqꝫ cõditio vel
dies fideicõmissi euenerit: iuxta. l. fi. §. finautez sub cõditione. C.
cõia de leg. Et est coloratũ fundamentũ. ¶ Sed caue qꝛ isto mo
do dicta verba essent superflua ⁊ nihil operarent̃ cõtra. l. si quã-
do. in prin. cũ simi. ff. de leg. j. ⁊. c. si papa. de priui. in. vj. nec Bart.
vult ꝙ per talia verba dicatur renũtiatum iuri fideicõmissi, nisi
ƀm distinctionem quaz. s. retuli: ptz: qꝛ si per talia verba induce
retur renuntiatio fideicõmissi, procederet siue sequuta esset alie
natio siue non: cuius cõtrarium vult Bar. Item si induceretur
renũtiatio fideicõmissi, nõ posset postea haberi regressus ad p̃-
tium contra alienantẽ, vel eius heredem: cuius cõtrarium vide
tur velle Bar. remittẽdo se ad. l. si fundũ ꝑ fideicõmissum. ff. de le
ga. j. vnde tene distin. Bar. hic: quam etiã tenet. d. Alex. in consi.
clxxxix. ij. volu. qđ incip. viso ⁊ mature discusso processu. in. v. col.
⁊ in ꝯsi. xviij. v. volu. qđ inci. viso themate suprascripto. d. Fran.
de curte. in consi. lxiij. qđ incip. antiquissima ⁊ nobilissima fami-
lia. in vlti. char. Limita vt per Bar. in consi. lxxij. qđ incip. ex fa-
cto proponitur quod nobiles viri. in. ij. dubio. vbi omnino vide.
74 † Item inquantũ Bar. tenet ꝙ sola permissio de alienando nõ
sequuta alienatione nõ preiudicat iuri fideicõmissi. Adde quod
idem esset si ista potestas alienãdi esset data in laudo diuisionis
per arbitros: ⁊ alienatio nõ esset sequuta: vel si esset sequuta, fuis
set alia ratione inualida: ƀm Lud. roma. in consi. ccccij. qđ inci.
pro decisione preposite cõsultationis tria arbitror esse discutiẽ-
da: ita tene q̃uis Bald. in cõsi. ccccxl. iij. partis. incip. factũ pro-
ponitur esse tale Frãciscus decessit. circa fi. vbi Bal. simpliciter
dicit ꝙ Bar. hic: in ista. vij. q. ponit ambages: qꝛ ƀm eũ dicta ver
ba debẽt intelligi ƀm naturã diuisionis. per. l. per diuersas. §. ex
ceptis. C. mãdati. ⁊ plus non dicit. ¶ Decimo notabiliter que-
rit Bar. duo fratres habebant ab ecclesia fundum emphyteuti
cum cõem: ita qꝛ vno predecedẽte sine liberis, debebat deuenire
ad alium superstitem: diuiserunt inter se illum fundum, ⁊ remise
runt inuicem omne ius qđ habent, vel habere sperant: vno eoꝝ
mortuo sine liberis, frater superstes petit eiꝰ partem vigore in-
strumẽti emphyteutici: ecclesia vero q̃ est dña directo dicit qđ
ipse cecidit a iure emphyteutico propter duo. Primo qꝛ diuisio
est alienatio quã fecit ipsa ecclesia nõ requisita: ergo cecidit a iu
re emphyteutico. ꝑ. l. fi. C. de iure emph. ⁊. c. potuit. de locato. Se
cundo qꝛ ꝑ talẽ diuisionẽ fuit tali iuri emphyteutico ꝑ ipsos fra
tres renũtiatum: queritur quid iuris. Bar. in vtroqꝫ tenet con-
tra ecclesiã: ⁊ dicit do. Alex. in fi. huiꝰ. q. qđ iste decisiones Bar.
in hac. x. q. sunt perpetuo tenende mẽti: qꝛ quotidiane in practi-
ca: idem ⁊ latius in vtroqꝫ mẽbro cõsuluit Bar. in consil. lviij. qđ
incip. ex themate predicto tria dubia oriũtur. in secũdo ⁊ in vlti
mo dubio: ⁊ istam. q. qꝛ vtilis est ⁊ quotidiana intendo bene ⁊ or
75 dinate examinare. ¶ † Circa primũ Bar. duo concludit. Pri-
mo ꝙ plures emphyteute possunt inter se diuidere emphyteu-
sim, irrequisito consensu dñi ⁊ non incidunt in penam caducita-
tis: sicut etiaz plures feudatarij possunt inter se diuidere feudũ
cõmune. sine ꝯsensu dñi. c. imperialem. §. preterea ducatus. ⁊ ibi
Bald. ⁊ alij. de ꝓhi. feud. alie. ꝑ Fede. in feud. Spe. in ti. de feu. §.
qm̃. in versi. cccxviij. ⁊ tribꝰ versi. sequentibꝰ. Jo. an. notabiliter
in rub. illiꝰ ti. de feu. in pe. col. gl. ⁊ Bar. in. l. cõi diuidũdo. in. ij. ff.
cõmu. diuidũ. glo. ⁊ Bald. in. l. in familie. C. famil. hercis. ⁊ glo. in
c. licet in glo. fi. de voto. Cum ista prima cõclusione quod plures
emphyteute possint rem emphyteuticã inter se diuidere sine cõ
sensu dñi: tenẽt alij ⁊ est cõis opi. vt etiam attestãtur do. Alex. et
are. hic: idem tenet Bar. in. l. cum hi. §. si vni. ff. de transact. in. l. ⁊
ideo. in prin. ff. de condi. fur. Cum alijs concord. hic adductis ꝑ
do. Alex. ⁊ vltra eum idem etiã tenet do. Anto. de butri. in cõsi.
xxxvij. qđ incipit viso puncto ⁊ instrumento. pro ista cõi cõclusio
ne soleo allegare bonam rationẽ. Nam licet diuisio que fit inter
emphyteutas sit vera alienatio: nõ tñ in ea requiritur cõsensus
dñi: qꝛ qñ emphyteuta vult diuidere per hoc nõ vult alteri vẽde
te partẽ suã aliquo pretio: ita ꝙ dñs volẽs tantundẽ pretiũ pre-
stare debeat ceteris p̃ferri. iuxta. d. l. fi. C. de iure emphyte. imo
vult partem suã diuisam pro se retinere. Ideo tũc. d. l. fi. locũ ha
bere nõ põt, sicut qñ emphyteuta vult alteri extraneo donare in
ter viuos, vel alij legare in testamẽto, nõ est requirẽdus dñs, an
velit sibi donari vel legari: qꝛ sine dubio acceptaret: ⁊ hic non ca
dit pretium. Ideo sine eius consensu potest hoc fieri: prout late
tenui ⁊ firmaui in. d. l. fi. C. de iure emphy. Ad idez facit qđ vult
bona gl. ⁊ notabilis quã ibi sequit̃ do. Anto. de but. in. c. ex insi-
76 nuatione. in glo. j. de iure patro. que tenet † ꝙ lz patronus non
possit alienare ius patronatus in extraneũ sine consensu episco
pi: et sic superioris. c. illud. de iure patro. Tamen qñ essent duo
cõpatroni. põt renuntiare alteri cõpatrono, sine consensu supe-
rioris, qꝛ ista nõ est ꝓprie alienatio: ⁊ illam glo. do. Abb. ibi dicit
esse singularem ⁊ se nescire alibi: ⁊ putat eam esse equiorem lz in
77 puncto iuris dubitet per aliqua leuia: vt ibi per eũ. ¶ † Secun
do cõcludit fortiꝰ Bart. quod plures emphyteute possunt inter
se quocũqꝫ titulo alienare sine cõsensu dñi. per tex. in. l. volũtas.
C. de fideicõ. vbi heredes prohibiti per testatorẽ alienare, pos-
sunt tamẽ inter se ⁊ donare ⁊ alienare. Sed tu caue qꝛ ille tex. vi-
detur parum facere: qꝛ ibi loquitur quãdo prohibitio alienãdi
erat quo ad extraneos: puta extra familiam: non autem inter se
ipsas. Mouetur etiam per rationẽ: qꝛ quilibet est obligatus ad
pẽsionem: ideo talis alienatio que fit inter eos non preiudicat
directo dño: ⁊ sic ecclesie: ista cõclusio est valde dubia. Idẽ etiaz
tenet Bar. in prealle. cõsi. lxviij. in. ij. dubio. Et in. d. l. cum hi. §. si
vni. ⁊ ibi Pau. de ca. ff. de transac. ⁊ idem Bar. in. l. ⁊ ideo. in p̃n.
ff. de cõdi. fur. ⁊ in. l. j. in fi. per illum tex. C. de impo. lucra. descri.
lib. x. Idem tenet Bar. sub dubio tamen forte in. l. si domus. §. fi.
in fi. ⁊ ibi Ange. ff. de lega. j. q̃uis idem Barto. indecisum relin-
quat. in. l. pater. §. quindecim. ff. de lega. iij. Idem per rationem
Bar. tenet etiam Cal. in consi. x. posito in titulo de locato. quod
incipit si ecclesia in emphyteusim cõcedit. Idem simpliciter te-
net Jo. an. in addi. Specu. in titu. de locato. §. nũc aliqua. in ver.
lxxij. in prin. Sali. in. d. l. fi. in. vij. col. in princi. C. de iure emphy.
Idem multum ampliãdo tenet idem Sali. in. l. ea lege. C. de cõ-
di. ob causam. in antepe. col. in versi. quero circa idez plures fra-
tres. vbi multum egregie ampliat istam cõclusionem Bar. pro-
cedere. etiam si plures fratres acceperũt fundum in emphyteu-
sim, pro se ⁊ filijs ⁊ descendentibus: ⁊ in instrumento promiserũt
nõ alienare irrequisito domino sub certa pena: quod tñ adhuc
non obstãte tali promissione penali de non alienando vnus alte
ri poterit alienare: nec alienãdo incidet in dictam penam: quia
sunt eiusdem conditionis: ⁊ ex eadem causa pariter obligati do
mino per text. in. d. l. j. §. j. in verb. nã cũ ꝑsone conditio. C. de im
po. lucra. descrip. lib. x. qđ valde no. et liga bene ad digitũ. Ista
videtur esse magis cõmunis opi. cuz Bar. vt patet ex predictis.
Ideo consulendo ⁊ iudicando non videretur tutũ ab ea recede
re: vt notant Bar. ⁊ alij in. l. fi. C. de pe. indi. qui ma. indi. cano. in
c. j. ⁊ in. c. ne innitaris. de constitu. ¶ Contrariũ tamẽ tenẽt glo.
Guil. de cu. ⁊ Albe. de rosa. in. d. l. cuz hi. §. si vni pluribusve. ff. de
transac. ⁊ Guil. de cu. refert etiam Barto. hic mouẽtur per illũ
tex. ⁊ per tex. in. l. si pupillorum. in princi. ff. de reb. eorum. Idem
tenet glo. ⁊ Bal. in. l. dudum. C. de contrahẽ. emp. ⁊ in. l. volũtas.
C. de fideicõ. idẽ tenet do. Alexan. in. d. l. si domus. §. fi. vbi tamẽ
hoc limitat. ff. de leg. j. ⁊ ista pars semper mihi placuit: qꝛ ratio
in qua Bar. hic: ⁊ vbiqꝫ se fundat retorquetur fortiter cõtra eũ:
nam dicit Bar. ꝙ ratio quare emphyteuta prohibetur alienare
in extraneum sine consensu domini: est qꝛ fieret preiudicium do
mino: cum ille tertius non sit obligatus actione personali domi
no ad canonem emphyteuticũ ei soluẽdũ: prout est ipse emphy
teuta: que ratio cessat quando sunt plures emphyteute vniꝰ do
mini: cum vnusquisqꝫ sit obligatꝰ actione personali domino ad
canonem soluẽdum. Ista ratio videtur stringere cõtra Bar. qꝛ
lz vnusquisqꝫ ex istis emphyteutis sit obligatus actione ꝑsona
li dño pro parte sua: tñ pro alia parte quam emit a socio non est
verum ꝙ ipse sit obligatus actione personali: quia quãtum ad
partes aliorum habetur ꝓ extraneo: ⁊ sic est perinde ac si fieret
alienatio in extraneum: ⁊ sic ratio Bart. cõcludit ꝙ etiam inter
ipsos emphyteutas alienatio non sit permissa sine consensu do-
mini

mini:sed qd socius volens alienare partem suã in socium,tenetur prius requirere dñm,an ipse dñs velit tãtũ prestare pro illa parte:q̃tũ alius socius obtulit:⁊ ei dz p̃ferri.iuxta.d.l.fi.C.de iure empby.Hinc infertur q prima cõclusio Bar.superius relata et approbata cõiter, debet intelligi qñ diuisio fieret inter emphyteutas.p illis partibus pro qbus emphyteute obligati sunt ad pensionẽ dño.secus si in diuisione fieret adiudicatio totius vel maioris partis rei emphyteutice vni:tũc nõ posset fine
78 cõsensu domini:per ea que proxime dicta sunt.¶ †Scdo principaliter vult Bar.q si fratres diuidẽtes inter se fundũ emphyteuticum.remiserũt inuicem omne ius q habẽt vel habere sperãt:talis renũtiatio nõ pdest ecclesie:q̃ est directo domina:duplici ratione:prima qr pactũ non porrigit ad illas personas ad quas nõ interest paciscẽtis porrigi.l.⁊ heredi.§.fi.⁊.l.seque.ff.de pac.sed qd istud pactũ porrigatur ad ecclesiam nõ interest fratris paciscẽtis:sed mirandũ est de hoc fundamento Bart.⁊ qd alij scribẽtes ita simpliciter transiuerint cũ eo: qr speciale est in ecclesia.vt ei possit queri ius ex cõtractu alterius, vel ex stipulatione alterius.etiã q nõ intersit cõtrahentium vel stipulãtium: put plene cõcludit.d.Alexã.reprobata opinione aliquorũ qui cõtrariũ tenebãt in.l.stipulatio ista.§.fi.ṡ.eo.per illũ tex.in ver. edẽ sacrã.qui bene facit:cũ alijs cõcor.ibi allega.per do.Alexã.
79 ¶ †Scdo monetur Bar.quia qd nõ queritur illi cui remitto, remanet apud ipe remittentẽ.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.ma.vbi dicit tex.in fin.Neq̃ enim intelligitur amissum qd oblatũ alteri non est.facit.l.cũ quis.§.si debitorem.ff.de solu.glo.⁊ Bart in.l. qui hoiem.§.si debitorẽ.ff.eo.sed istud pactũ non fuit acquisitũ fratri:cui facta est renũtiatio:cũ ipe postea decesserit sine filijs. Nec etiã pdest eius heredi cũ sit extraneus:ergo nõ recedit ius ab ipso renũtiante.Idẽ ⁊ latius tenet Bar.vbi etiã alias rationes adducit in preallega.cõsi.lviij.qd incipit ex themate p̃dicto tria dubia oriũtur in vltimo.Istã opi.Bart.tenent et defendũt Aret.⁊ latius.d.Alex.hic.Eã impugnat solus Pau.de cas.hic in vna lectura: qr portio defuncti reuerti ad ecclesiã,postq̃ iste frater superuiuens a se abdicauit illud ius emphyteuticum:nõ quidẽ ex natura pacti:cũ nõ intersit paciscẽtiũ acqri alteri:et sic ecclesie:fm eũ.l.stipulatio ista.§.alteri.ṡ.eo.q̃uis ego statim in hoc cõtrariũ tenuerim ⁊ melius:sed ratiõe abdicatiõis facte a
80 se†sicut si habẽs vsumfructũ renũtiaret in manibus cuiusdam tertij:ex natura iuris renũtiati,vsusfructus cõsolidatur cũ proprietate.§.finitur.insti.de vsufru.Facit fm eũ tex.in.c.i.de eo q fecit finẽ agna.in feu.vbi si vasallus renũtiat oĩno feudo in manibus vni⁹ agnati,ista renuntiatio pdest alteri agnato licet absenti:⁊ qui nõ est heres illius cui facta est renũtiatio,sz venit ex psona sua ⁊ vult excludere renuntiantẽ.lz Bal.ibi destruat illũ tex.intelligendo eũ qñ vasallus renũtiauit iuri suo feudi in manibus directi dñi quo casu:cũ ius vtile renũtiantis cõsolidet directo dño ex natura rei:⁊ in ꝯsequẽtiam pdest ista renuntiatio tertio agnato.¶ Adde p ista opi.Pau.de ca.cõtra Bar.bene facere tex.quẽ.ĩ.in discursu allegat.d.Alexã.in.l.si vsusfruct⁹.ff. de iure do vbi clare probat qd si vsufructuari⁹ renũtiat in manibus tertij vsumfructũ.qd ex tali renũtiatione queri ius directo dño.ergo idẽ debet esse in emphyteuta: cũ vterq̃ habeat dñium vtile:⁊ põdera q ille tex.ad literã tollit vnam rñsionem quã dat Aret ad.d.§.finit.insti.de vsufruc.allegatũ per Paul. de ca.Nã dicit Are.q ille tex.facit in ꝯtrium dum vult qd finitur vsusfructus.si dño pprietatis ab vsufructuario cedatur: nã extraneo cedẽdo nihil agit:ita ibi dicit tex.qr dico q hoc expresse declarat tex.in.d.l.si vsusfructus.qui formaliter dicit qm diximus vsumfructũ a fructuario cedi nõ posse nisi dño proprietatis,⁊ si extraneo cedatur.i.ei qui proprietatẽ non habebat,nihil ad eum trãsire:sed ad dñm proprietatis reuersurũ vsumfructũ: quẽ tex.allegat gl.in.d.§.finit.Tñ tenẽdo opi.Bar.potes rñdere put respõdet.d.Alex.hic:q hic in causa diuisionis nõ est facta aliqua prohibita translatio per quam statim debeat cadere a iure suo.d.§.imperialẽ.c. pterea ducatus. de probi.feu.alie.p Fed.in feu.⁊ not.Bart.hic.secus in.d.l.si vsusfructus.ff. de iure do.vñ tene decisionẽ Bar.que est magis cõiter approbata:quã etiã tenet Fed.de se.in cõsi.lxxvij.incip.factum sic se hz quidam Abb.⁊ in cõsi.cccxviij.incip.factũ tale est duo fratres Lud.ro. in.l.vnica.in.xij.q.ad fi.C.qñ nõ pet.par.⁊ in.l.stipulationes nõ diuiduntur.in quinta charta per totã.ṡ.eo.do.Alexã.in consil. clxxxviij.scdi volu.qd incipit viso ⁊ mature discusso processu.in iij.colũ.⁊ in cõsi.cv.quarti volu.qd incipit in causa Nicolagij de campegio.ad fi.⁊ in cõsi.xxi.quinti volu.qd incipit viso compromisso:et adde tex.nota.in.c.i.de eo qui fe.finem ag.gl.et doct.in c.si quis miles.in ti.consti.feuda.do.lotha in feud.quam glo.in specie inducit.d.Alex.hic.reliquas tres.q.Bar.expediui in gl. vbi cõgruentius cadebant: et sic remanet plene expeditus iste §.cum omnibus questionibus Bar.

1 ¶ Promissio facta ob turpem causam de preterito vel de futuro:est ipso iure nulla.7.et.9.
2 Potest statutum ex causa publica et pro communi quiete assignare premium occidenti bannitum.
3 Quod fit.l.permittente penam non meretur.
4 Licet homicidium qd fit.l.permittente sit impunibile, tamen qui illud facit peccat mortaliter.
5 Non valet statutum permittens homicidium.
6 Bannitus ex sola contumacia non põt impune occidi, virtute statuti permittentis bannitum posse impune occidi.
8 Generaliter oẽs stipulationes turpes sunt nullius momenti.

1 Si plagij. †Promissio facta ob turpẽ causam de preterito vel de futuro,est ipso iure nulla.h.d.¶ In text.ibi vel facti causa:istũ tex.reputat esse singularẽ Pau.de ca.⁊.d.Alex.hic. qd pmissio seu dispositio remuneratoria maleficij iã cõmissi,nõ valet neq̃ tenet:sicut si fieret p maleficio cõmittẽdo:et hoc siue sit remuneratio cõtrahẽtiũ, vt hic:siue testatoris vel statuti:qr statuta debẽt esse honesta.§.erit aũt lex.iiij.dist.⁊.l.ij.et ibi glo.
2 ff.de legi.† põt tñ statutũ ex causa publica,⁊ pro cõi quiete,assignare premiũ occidẽti bannitũ:fm Hosti.⁊ alios in.c.i.de consue.Jo.an.in addi.Specu.in ti.de cõsti.§.i.ad fin.⁊ in regula q quis in mercurialibus.Itẽ valet statutũ disponens q bãnitus possit impune occidi:cũ cẽseat publicus hostis ciuitatis:vt no. Bar.in.l.ij.per illũ tex.⁊ ibi Bal.⁊ alij.C.qñ liceat si.iud.seuind. ⁊ in.l.oẽs populi.in.ij.q.iij.q.prin.ff.de iust.⁊ iur.et in.l.amissione.§.i.ff.de cap.dimi.⁊ in.l.vt vim.vbi etiã Bal.⁊ alij.ff.de iusti. et iur.⁊ notabiliter Alber.de gandino in tractatu maleficiorũ. in.xxiij.rub.de bãnitis p maleficio.in.i.col.Bal.in.l.vnica.in.x. col.C.de cõfes.⁊ in.l.fi.C.si cõtra ius vel vti.pub.et in.l.decuriones.C.de infamibus.Ang.in.l.i.ff.de cõsti.prin.d.Ant.de but. Jmo.⁊ alij in.c.que in ecclesiarũ.de cõsti.d.Anto.de but.in.c.si vero.de sen.excõ.Nellus in tracta.bãnitorũ.in.i.q.secũdi tẽporis.d.Alex.in consi.cxiiij.primi volu.incip.ponderatis his que in themate narrant.⁊ in consil.lxv.tertij volu.qd incipit attenta dispositiõe statuti.in.i.col.Tamẽ aduerte:q cũ tale homicidiũ fiat statuto permittente ex causa legitima,non appellat delictũ
3 punibile.† qr qd fit.l.permittẽte nõ dz puniri.l.gracchus.C.de adulterijs.⁊.l.in cõcubinatu.ff.de cõcubinis.vñ stãte tali statuto,põt quis bãnitũ licite occidere etiã in foro cõsciẽtie: per.d.l. gracchus.vbi etiã Bal.de quo tãgit.Albe.de rosa.in tractatu statutorũ.in vlti.parte.in.q.xvij.cũ duabus seq.Cano.in.c.si de cõsue.Bal.in.l.i.in.ij.col.C.si a nõ cõpe.iud.⁊ dicit.d.Alexã.hic magnũ verbũ:q ista est magis cõmunis opinio:in quo aduerte qd si dñs Alex.intellexit qd ista sit magis cõis opinio:q valeat statutũ disponens q bãnitus possit impune occidi:credo q verum dicat.Sed si intellexit prout eius verba videtur sonare.qd stante dicto statuto licitũ sit occidere bãnitũ etiã in foro cõsciẽtie:nõ credo q sit verũ:⁊ in ꝯtrariũ alleg.gl.solẽnẽ.i.c.inter hec
4 xxxiij.q.ij.que signãter tenet † qd licet homicidium qd fit lege vel statuto permittẽte non puniat.d.l.gracchus.tñ q illud facit peccat.quã gl.ad hoc reputat sing.Lud.ro.in repetitiõe autẽtice similiter.C.ad.l.fal.in.xxxiiij.speciali pie cause inter vltimas volũtates:ponũt Jmo.⁊ Mod.i.l.qd ergo.§.i.ff.de le.i.illã gl. etiã reputat ad hoc sing.Jo.de ana.in.c.interfecisti.in.ij.col.de homi.q per permissionẽ iuris ciuilis nõ excusatur qs a peccato homicidij.Alibi dixit Bal.in.c.i.in.i.col.de iud.q stante statuto q bãnitus possit impune occidi,q tale delictũ nõ sapit innocentiã:qr homicidiũ sine immũditia esse nõ põt.Alibi tenet
5 Bal.in.c.fi.in.ij.nota.de prescri.†q nõ valet statutũ permittẽs homicidiũ,tãq̃ statutũ licẽtie:qr impossibile est q peccare mortaliter sit licitũ.sed bene valet quo ad impunitatẽ vel mitigationẽ pene.lz.d.Feli.in.d.c.que in ecclesiarũ.in.vij.co.restringẽdo illã glo.in.d.c.inter hec.intelligat eã,qd loquat qñ homicidium permittitur ad vindictã.et sic aĩo effundẽdi sanguinẽ humanũ: tũc peccat vt ibi.secus qñ facit zelo reipublice:et aĩo exequendi statutũ.Itẽ intellige qñ tale statutũ fieret cũ causa q̃ est legitima ad occidẽdum.vñ dicit Bal.in.l.cũctos populos.in.viij.co. C.de sum.tri.q valet statutũ disponẽs qd bãnitus ex graui crimine possit occidi.l.raptores.C.de epis.⁊ cleri.secus si ex cã minus legitima:tũc nihil valeret etiã in foro seculari.puta si fieret statutũ q bãnitus p pecuniario debito possit occidi.vt est glo. iij.q.i.in summa.circa mediũ.tenẽt cano.p̃sertim.d.Ant.de bu. Jo.de imo.⁊ Mod.in.d.c.que in ecclesiarũ.Bal.in.l.i.in.iij.col. C.si a nõ cõpe.iudi.facit qd signãter decidit Bal.in.l.si mora.ff.
6 solu.matri.vbi tz† qd stante statuto qd bãnitus possit impune occidi:certe si esset bannitus ex sola contumacia,prout tota die contingit:nõ posset occidi virtute dicti statuti:quia nõ est proprie maleficiũ sed culpa:qd perpetuo nota:⁊ ibi.d.Alexã.in pe. charta.dicit qd istud magis cõiter tenetur:cũ cõcor.ibi per eũ

ad hoc allegatis. ¶ Sed aduerte q Bar. in cõsi. clxxxviij. qd incipit statuto castri plebis cauet: q quicunq reperit exbanit⁹ zc. vbi notabiliter tenet Bar. q statutũ disponens q condẽnatus pro maleficio in. l. libris possit impune offendi vel occidi valet z tenet z est fauorabile, inductũ fauore reipublice, z pro quiete cõi vt ibi notabiliter per eũ. Jdẽ tenet. d. Nellus de sancto Geminiano. in tractatu suo bãnitoꝝ. in. j. q. scdi tpis. lz de Bar. proxime allegato nõ faciat mentionẽ: z dicit q lz al's tennerit qd tale statutum deberet intelligi qñ bãnitus fuerat ex causa ex qua ei capto deberet irrogari mors: sequutus Ray. de Forli. idẽ tenẽ tem in repetitiõe. l. oẽs populi. ff. de iusti. z iur. tñ nũc tenet indistincte valere statutum: qz in hoc non statuitur solũ ꝑpter delictum ꝑpter qd fuit bãnitus: sz etiã ꝑpter contumaciã z inobedientiam factã suo principi ꝑpter quã mors dz sibi irrogari: vt est tex. in. c. ij. de maio. z obe. Sed istud est fragile fundamẽtum intelligẽdo tex. in. d. c. secundo prout ibi glo. z doct. intelligunt.

7 ¶ † Redeũdo ad tex. Limita nũc istud notabile: z sic istum tex. vt procedat qñ promissio fieret solum ob cãm turpẽ de preterito: tũc est nulla, vt hic: secus si promissor erat alias donaturus: sm Jac. de are. in. l. si patronus. ad fi. ff. de dona. Pet. de bellaper. Ray. Ang. Jmo. z latius. d. Alex. z Aret. hic. z. Lu. ro. in. l. generaliter. §. eo. Scdo no. ex hoc tex. q promissio facta ꝓ maleficio futuro, z sic faciẽdo nihil valet: ratio est: qz directo inuitat ad delinquendũ ɔtra. l. cõuenire. ff. de pact. dota. z. l. si vnus. §. il-

8 lud. ff. de pac. † Jtẽ qz generaliter oẽs stipulatiões turpes nullius sunt momẽti. l. generaliter. §. eo. Jtem qz impia est promissio que scelere adimplet. vt inquit text. in. c. in malis ꝑmissis. in fi. xxij. q. iiij. Jtem qz hic vertitur turpitudo ex vtraq parte taz promittentis q̃ recipientis. ergo est nulla. vt. l. j. §. j. de condict. ob tur. causam. ¶ Limita istũ tex. procedere qñ promissio dãdi fieret illi qui est facturus homicidium vt illud faciat: per rationes predictas. secus econtra. si ipse ꝑmitteret alteri, si homicidium fecerit. tunc valet z est sm bonos mores: quia retrahit a maleficio faciẽdo. l. ex ea parte. §. mulier. §. eo. vnde valet ꝑmissio sub ista cõditione si ipse promissor homicidium faciet: per. l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. cõfug. Jta limitat Raph. cu. hic. z. l. impossibilis. §. eo. z sequitur do. Alex. hic. facit quod tenet gl. hic in secunda parte. z Bar. in vlt. q. ad idem bene facit quod si aliquis promitteret non facere homicidium vel aliud delictum sub certa pena: valet ꝑmissio talis ꝑene. ita no. Bald. in. l. nõ impossibile. per illum tex. vbi etiam est glo. ff. de pactis.

9 ¶ † Ultimo ꝓ clara intelligentia tex. z materie: considera tres casus: aut enĩ promittitur alicui ne delinquat, aut vt delinquat in futurum: aut quia deliquit in preteritum, remunerãdi delicti gratia. primo casu valet promissio: qz causa non est turpis. Sed ei obstat exceptio. l. fi. ff. de cõdi. ob tur. causam. z. l. iurisgẽtiũ. §. si ob maleficium. cũ gl. ff. de pac. Quia debebat gratis a maleficio abstinere. vnde si voluit pecuniã aut promissionẽ vt abstineret a delinquẽdo, fuit turpitudo ex causa sua tñ: vt. l. idẽ z fi. §. j. ff. de cõdi. ob tur. cau. ideo obstat exceptio cõtra promissionem sibi factã. d. l. fi. z ibi glo. ff. de cõdi. ob tur. cau. z. d. §. si ob maleficium. cũ glo. lz text. ibi dicat nulla est obligatio. sed intelligitur in effectu: vt intelligũt glo. z docto. circa cuius intellectũ multũ insistit Are. hic. qui quasi aliud nõ dicit in hac. l. post Ludo. ro. z alios: in. l. generaliter. §. e. ¶ Scdo casu qñ promittitur vt delinquat, talis promissio est ipso iure nulla: vt hoc tex. qz directo inuitat ad delinquẽdum: vt dixi in precedẽti notabili: vnde promissio que tẽdit ad crimẽ: z sic refertur ad turpem cãm: ipso iure annullatur: in tñ: qd etiã promissio cõseruatiõis indẽnitatis facta ex tali cã si maleficiũ cõmiserit. nihil valet: z nihil ex ea cõsequi põt. l. si remunerãdi. §. rei turpis. z. l. si mãdauero tibi vt ꝑ me. §. qui edẽ. ff. mãdati. Et est expressum in. l. si a reo. §. illud qd vulgo. ff. de fideius. z. l. dominus sticho. §. fi. ff. de peculio leg. z. l. nec pretermittendũ. ff. pro socio. et. l. qñ multa facinora. C. ad. l. iul. de vi publi. z. l. quintus mutius. §. fi. ff. de ann. leg. z. c. sicut. et ibi per Jnn. z alios de iureiur. z iudex ex officio dz interponere partes suas vt tales cõuentiões rescindatur. l. illicitas. in prin. ff. de offic. presi. ¶ Tertio casu delictorũ commissorum turpis z feda remuneratio est. z ideo promittendo nemo obligat: vt hic. z dixi. §. in. j. nota. et ad istam trimẽbrem distinctionem que declarat verũ intellectum huius. l. Adde Bal. in cõsil. cxvj. quarte partis. qd incipit: omittẽdũ est q ꝑmissiones. in. j. col. ¶ Capio gl. vnicã. quã diuide in tres ptes. in prima declarat vtrũq casum text. cũ ratiõe dubitãdi ad tcõm: in scda ponit limitationẽ ad text. in tertia ponit aliud exẽplum: z sic alium intellectũ ad tex. scda ibi. hec promitto tibi centũ. tertia et vltima est ibi. alij dicunt poni exempla. ¶ Jn ea. gloss. ibi. hec scda est magis dubitabilis. dic eo qz per primã stipulator directo inuitatur ad delinquẽdum: vt dixi in text. secus in scda. Jtẽ sicut põt remitti dolus ꝑteritus, lz non futurus. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. ita videbatur valere promissionem faciã pro maleficio preterito: licet nõ pro futuro. Jtem ex quo maleficium iam erat cõpletum, videbatur cessare proxima causa turpitudinis. l. pe. ff. de condi. ob tur. causam. Et istud tenebãt Pet. de bella per. z vltramon. quos etiam sequit Cy. in rub. C. de cõdi. ob tur. cau. quasi scienter tũc promittatur indebitum: per. l. j. ff. de condi. indeb. Et ad istum tex. respondent, qd debet exemplificari sm. l. fi. ff. de cõdi. ob tur. causam. vt hic in glo. in vlti. parte. Sed istud reprobant Bar. z alij oẽs. z Ange. in rub. ff. de condi. ob tur. causam. qz est de directo cõtra istum tex. qui nõ potest intelligi sm. d. l. fi. quia tunc nõ fieret promissio causa plagij facti, vt dicit iste text. et sic plagium nõ esset tũc causa promissionis: ꝑut loquit iste tex. sed promissio fieret causa restitutionis faciende de ipso plagio: z sic de filio vel seruo abducto. Jtẽ si quis premiatur de delicto iam facto, inuitatur iterũ ad delinquẽdũ: sicut etiã remissio peccati inducit ad peccandũ: imo plus si impunitas delicti inuitat ad delinquendũ, fortius hoc debet facere remuneratio. et hec fuit causa huius legis in verbo vel facti causa. ¶ Jn scda parte gl. ibi: si titius fecerit plagium valet. Bar. z doct. intelligunt istam glo. esse verã: qñ ille titius erat amicus vel coniunctus promissoris: qz verisimile est q abstinebit a delicto: ne ille incidat in penam promissoris. l. heres meus. §. fi. ff. de condi. et demon. secus si erat amicus vel coniunctus stipulatoris: tũc nõ valet: qz inuitaret ad delinquendum: vt stipulator lucretur cõtra. d. l. cõuenire. ff. de pac. dota. et circa istam partem glo. quomodo intelligi debeat vide Cy. z latius Sali. in. l. ex eo. C. de inuti. stipu. quos formaliter recitat. d. Alex. hic. ad quem te remitto. qui etiã ponit quid in dubio post Jmo. z Pau. de cast. hic. qui in hoc sunt contrarij: vide hic per eum.

1 ¶ Quãdo quis est obligatus facere ad certum terminum, nõ potest ante lapsum totum terminum effectualiter conueniri.

2 Quãdo ab initio est statutus terminus certus stipulationi, nõ potest ex postfacto immutari.

3 Bonum est argumentum de stipulationibus extraiudicialibus ad iudiciales: vbi nõ datur specifica ratio specialitatis.

4 Interesse succedit ex dispositione legis.

1 Insulam. † Stipulatio facti habẽs diẽ certum: nõ committitur ad interesse ante diẽ: licet certum sit in residuo temporis fieri nõ posse. h. d. ¶ Diuidit in tres partes. Jn prima ponitur decisio. Jn scda ratio decisionis. Jn tertia alia similis decisio. secunda ibi: neq enim stipulationis status. tertia et vltima est ibi. idẽq z in stipulatione. ¶ No. primo qd qñ quis est obligatus quid facere ad certũ terminum, non potest ante elapsum totũ terminum effectualiter cõueniri: dato qd certum sit intra illud tẽporis spatiũ qd superest fieri nõ posse. Limita istum tex. ꝑcedere in ɔtractibus stricti iuris. secus est in cõtractibus bonefidei: in quibus incõtinenti poterit agi, etiam anteq trãseat totum tẽpus: dummodo cõstet intra illud tẽpus nõ posse fieri: ita singulariter limitat istũ tex. Bart. in. l. si in lege. §. si domus. et ibi Raph. fulg. ff. locati. sequitur do. Alex. in. l. stipulationes nõ diuiduntur. §. j. in fi. §. eo. An sit vera hec limitatio dixi in. l.

2 in illa. §. eo. vbi etiã. d. Alex. z Are. ponit. ¶ † Scdo no. ex secũda parte tex. ibi neq enim stipulationis status. qd qñ ab initio statutus est terminus certus stipulationi: non põt ex postfacto immutari. facit. l. dãni infecti: prima. §. si is qui vnas. ff. de dã. infec. z qd in stipulationibus inspiciatur initiũ temporis: est text. in. l. continuus. §. cũ quis. in fi. §. eo. et generaliter vniuscuiusq cõtractus initium spectandum est. l. si procuratorem. in prin. ff. mandati. facit. l. qui id qd. in princi. ff. de dona. z in. l. clam possidere. in prin. ff. de acqui. pos. et. l. in ratiõe. j. §. si filio. ff. ad. l. falci. Jtem qualitas que a principio cepit inesse perdurat. l. pater. §. quindecim. ff. de lega. iij. secũdũ Bal. in. c. j. de feu. femi. in feud.

3 ¶ † Tertio no. in v. idẽq: qd bonũ est argumẽtũ de stipulationibus extraiudicialibus, ad iudiciales: vbi non datur specifica ratio diuersitatis: nã etiã in iudicijs dr quasi cõtrahi. l. iij. §. idẽ scribit. ff. de peculio. glo. z Bar. in. l. ij. §. j. ff. de preto. stipu. tñ de stipulationibus ad iudicia nõ procedit argumẽtum: cũ stipulationes ex vtrinsq cõsensu valeant: iudicia aũt reddãtur in inuitum. ita est tex. in. l. inter stipulantẽ. §. j. §. e. ¶ Capio gl. in verbo mutatur. quã diuide in quinq partes. in prima assignat rationẽ ad tex. postea format tria cõtraria, q̃ tendũt ad diuersa, et nullũ eorũ soluit. Jn prima z vltima allegat vnã cõcordantẽ ad tex. scda ibi. sed cõtra. §. eo. l. hoc iure. tertia ibi: itẽ cõtra. §. eo. l. stipulationes nõ diuiduntur. quarta ibi itẽ cõtra. §. e. l. cũ stipulatus. quinta z vltima est ibi. et facit. §. e. l. existimo. ¶ Jn ea. gl. ibi. qz tota obligatio sub cõditione z in diem collata vt: dic q. d. l. in illa stipulatione si calẽdis. §. eo. loquit de obligatione collata sub conditione z in diem, simul z semel. hic autẽ solum loquitur de obligatione in diem. z sic parum facit. ¶ Jn eadem glo. ibi. sed

ibi.sed cōtra.s.eo.l.hoc iure.dic ꝙ illa loquitur de obligatione habēte conditionē et diē simul ⁊ semel:quo casu distinguitur vt ibi in glo.in tertia solutione:ꝙ ibi cōditio continebat factū,nō dependēs a ptāte promissoris.s.si titius ante calēdas maias in Italiam nō venerit.ideo tēpus appositū in cōditione nō censetur repetitū in promissione dādi.x.hic autē factū pēdebat a potestate promissoris:vt insulā fabricaret:ideo tēpus cēsetur repetitum in tacita stipulatione ad interesse:sicut in expssa stipulatione penali.vt.l.in illa stipulatiōe si calēdis.s.eo.¶ In ea.gl.ibi.itē cōtra.s.eo.l.stipulatiōes nō diuidunt.§.plane.vbi stipulatio cōmittit ad interesse particulare: eoipso quo cepit esse in mora incohoādi:ergo idē deberet esse hic.gl.prio dicit se ibi dedisse aliā sol.q̄ fatetur ꝯriū:ꝙ ad totale interesse nō cōmittatur stipulatio ante diē:vt hic et.l.si ita stipulatus essem abs te.s.e. Sed bene cōmittatur ad particulare interesse.vt ibi: tñ Bart. Ang.⁊ alij tenēt sequētē solutionē glo.ꝙ hic nō cōmittatur stipulatio in aliquo:eo q2 tempus fuit in stipulatione expressum a partib9:quo casu stipulatio nō pōt cōmitti etiā ad particulare interesse:nisi demū elapso toto tpe:p rationē quā assignat text. hic in.ij.parte Sed in ꝯrio nullū fuit expressum tps.ideo stipulatio cōmittit ad particulare interesse statim ꝙ fuit in mora incohoandi:vt ibi.¶ In ea.glo.ibi.Itē cōtra.s.eo.l.cū stipulatus sim mihi a pculo.vbi cōmittit stipulatio ad penā statim.cū incipit esse certū,qđ opus intra tēpus pmissum fieri nō possit.gl. ibi rñdet ꝙ.l.contraria loquit:qñ in stipulatione fuit promissa certa pena:q2 illa cōmittitur mero iure,quāprimum constat:qđ promissum opus intra tēpus cōuentū fieri non pōt.vt ibi.sz hic loquit qñ nō fuit promissa aliqua pena:quo casu obligatio cōmittitur ad interesse ex dispositiōe legali:ideo non cōmittit in aliquo ante lapsum totius tēporis.vt hic.⁊ est tex.in.c.cōmissa. in prin.ff.de elec.in.vj.qđ.c.fuit extractū ab ista.l.in rōne sui.et sic vno verbo ibi est pena:hic interesse ex legali dispositiōe:istā sol.sequunt Bar.Ang.Pau.de ca.⁊ cōiter alij.solus Joan.de imo.eā reprobat q2 fortius dz cōmitti stipulatio ad interesse q̄ est fauorabilior,q̄ pena que est odiosa vt.l.cū quidā.ff.de libe.⁊ posth.⁊ in regula odia.de reg.iur.in.vj.⁊ rñdet ad.d.c.cōmissa. ꝙ loquit de pena legali,q̄ trahit secū executionē: q2 imponit penā priuationis a bñficio ipso iure,si pmotus ad regimen parochialis ecclesie nō faciat se pmoueri ad sacerdotiū intra annū. vt.c.licet canon.eo.ti.de elec.lib.vj.ideo nō cōmittitur ante diē ne sequat executio ꝯtra mētē.l.⁊ est nona cōsideratio in ista materia fm eū.¶ Sz defendēdo p̄cedētē sol.q̄ est cōis rñde ad fundamentū Imo.qđ vr̄ prima fronte coloratū:qđ simo potius cō-
4 mittitur pena q̄ interesse:†nā interesse succedit ex dispositione legis.vt.l.si qs ab alio.in fi.ff.de re iu.⁊.l.stipulatiōes nō diuidūtur.in ver.celsus.s.eo.Ideo tardius cōmittit ꝯtra reū,q̄ pena cōuentionalis,q̄ pcedit ex dispositione hoīs:q2 mitius agit cōtra reum ex dispositiōe legis, q̄ ex dispositione hoīs.l.celsus.in prin.⁊ ibi gl.ff.de arbi.⁊ ita etiā in simili:p eādē rationē tz Bar. in.l.si insulā.in.vj.opposi.s.e.Itē lex facilius moderat dispositionē suā ad preiudiciū alterius,q̄ prouisionē factā ab homine in fauorē suū:vt in simili dicit gl.in.l.assiduis.in prin.in gl.magna circa mediū.C.qui po.in pig.habe.⁊ ibi dicit glo.qđ lex facilius denegat alicui bñficiū suū legale, q̄ ppriū illius auferat. ¶ Ultimo Jo.de imo.hic distinguit i ista materia obligatiōis facti,quatuor casus:aut in obligatione est dies tm̄:aut pena tm̄: aut vtraq3:aut neutra:quā distictionē formaliter recitat.d.alex. hic.sz ista satis habes p Bart.i.l.cū stipulat9 sim mihi a pculo. s.eo.vbi multa bona circa hoc addidi.ad ibi dicta me remitto.

1 ☞ Uerbum presentis temporis non trahitur ad futurum.
2 Clausula codicillaris que potest operari in presenti,non trahitur ad futurum.
3 Etiam dispositio que fit per verbum presentis temporis, trahitur ad futurum:qñ venit accessorie ad ius de presenti.
4 Qualitas adiecta verbo,debet intelligi secundum tēpus verbi cui adijcitur.

1 CUm stipulamur. †Uerbū presentis temporis nō trahit ad futurū.h.d.put habet in text.verbū oportet:qđ est p̄sens indicatiui:⁊ hoc mō fm Bar.ista lex nō habet dubiū:sz vt statim audietis hz magnū dubiū.alij habent verbū oporteret.⁊ tūc dubiū est in hac.l.q2 est p̄teritū imperfectū subiūctiui modi:tñ etiā pōt trahi ad futurū:vt fuit dictū in.l.qui rome.§.augerius.s.eo.⁊ tūc fm Bar.si est aliqđ debitū de p̄senti vel in preteritū:⁊ adhuc intelligit de debito presenti:⁊ nō trahitur ad futurū.et sic interpretatio fit pro promissore.Si autem nihil deberetur in preteritū,tunc intelligitur de debito futuro:ne alr̄s stipulatio reddatur inutilis.l.quoties in stipulationibus.s.e.⁊ fm istū intellectū.h.d.stipulatio cōcepta per verbū preteriti imperfecti subiunctiui modi:si pōt valere faciendo relationē ad tēpus presens, nō porrigit in futurū.h.d. ⁊ hoc modo intelligendo hic est casus multum notabi.sed si nō posset aliquid operari in presenti,tūc bene trahit ad futurū.l.si debitor.§.verissime.ff.de cotrahē.emp.etiā si esset verbū preteriti plusq̄ perfecti:vt.d.l.q rome.§.augerius.in verbo cōstitisset. fm Ang.Imo.⁊ alios post Bar.hic ⁊ ibi.⁊ sic pondera subtiliter Bar.velle:qđ in primo casu:qñ est verbū p̄sens.s.oportet:si promisi quicquid dare oportet:si nullū sit debitum de presenti, nō tñ intelligit adhuc de debito de futuro etiā si in p̄senti nihil possit operari:vt differat primus casus a scđa lectura:in qua secūda lectura distinguit Bart.aut suberat debitū de p̄senti,aut nō:ergo vult ꝙ primus casus indistincte pcedat:et sic qđ verbum presens non trahatur ad futurū,etiam qñ nullum debitū subest de p̄senti:in quo possit promissio operari.Et potuit moueri Bar.eo q2 proprietas verbi presentis hoc nō patitur,vt ad futurū quoquo mō trahat.vt hic.⁊.l.si stipulatus fuerim illud. §.cū stipulamur.⁊.l.si a colono.cū similibus.s.eod.dato qđ hoc modo reddatur stipulatio inutilis,⁊ nihil operet:⁊ ita etiā pōderat Bar.velle Pau.de cas.hic.⁊ simpliciter sequitur cū eo:lz non sic declaret.¶ Tene in hoc cōtra Bar.contra quē tenet in terminis Bal.in.l.si ita scripsisset.ff.de leg.ij.vbi tenet qđ verba presentis tēporis trahātur ad futura:⁊ sic ad cōditionalia:quādo nō subsunt debita:puta ad que possint referri:per reg.l.fundus qui locatus.in fi.ff.de fun.instru.sequunt Jo.de imo.Pau. de ca.ibi refert ⁊ reputat aureū.d.Feli.in.c.j.i.iiij.col.de rescri. ⁊ retuli in.l.qui rome.§.duo fratres.in.iij.q.Bart.s.eo.vbi ad hoc multa cumulaui.Idē cū Bal.tenēt Raph.cu.d.Alex.et.d. Pet.de bexu.in.l.si stipulatus fuerim illud.in.§.cū stipulamur. vbi etiā idē tenui.s.e.Et istā decisionē Bal cōtra Bar.hic sequtur ⁊ dicit sibi plus placere Rapha.cu.in.d.§.cū stipulamur.q2 alr̄s obligatio ⁊ pmissio esset frustratoria ⁊ inanis:vt dixi:⁊ verba de se satis conueniunt.nā veniet ~~dubiū~~ debitum futurū fm naturam suā.s.nō vt statim debeatur:sed existente cōditione vel die:vt.l. qui sic stipulatur.s.e.Idē etiā simpliciter tz Raph.cu.hic.⁊ sic cōcludo cōtra Bar.qđ in casu qñ est verbū p̄sens.s.opportet,dz distingui sicut ⁊ in scđo:ꝙ si nō reperiat aliqđ debitū in p̄teritū ꝙ tūc trahat ad futurū,ne stipulatio reddat inutilis:p istū tex. ¶ Scđm secundā lecturā superius relatā infert Ang.ad clau-
2 sulā codicillarē cōceptā per verbū valeret.† si testator dixit ꝙ si testamentum nō valeret iure testamēti,valeat iure codicillorū: ⁊ illa cōditio potuerit verificari in tēpore presenti.puta q2 testamentum erat de p̄senti nullū preteritiōe filij iā nati,licet postea firmet ex equitatē pretoria,vt q2 filius preteritus viuo testatore decesserit:⁊ erāt instituti veniētes ab intestato.l.posthumus.in ver.idē ⁊ circa.ff.de iniusto rup.qđ lz postea idē testamētum sic cōfirmatū,iterū rūpatur per querelā, forte ab alio filio exheredato intētatā:ꝙ illa clausula codicillaris cōcepta per illud verbū si nō valeret,nihil operabit:q2 cū nō potuerit opari in p̄senti,non trahetur ad futurū per istū tex.⁊ per ea q̄ superius dicta sunt:secus si in presenti potuisset operari:puta q2 filius posthumus fuisset preteritus:⁊ sic testamētū a principio nō esset nullū donec nascat.l.iij.§.sed ⁊ si stāte.ff.de iniusto rup.⁊ cū Ang.simpliciter trāseunt Imo.Pau.de ca.⁊.d.Alexan.hic:⁊ vide oīno Bar.in.l.j.in.vij.q.ff.de iure codicil.cuius decisio dz fm p̄dicta declarari ⁊ limitari,cū cōcordantijs hic traditis p.d.Alex.Idē tz Bal.in.d.l.si ita scripsisset.facit.l.his verbis.in fi.ff.de leg.iij. quicquid hic teneat Are.pōderādo in ꝯtrariū rōnē Bar.in.d.
3 l.j.in.vij.q.¶ †Scđo per p̄dicta dicit Pau.de ca.se semel consuluisse:cū quidā testator mādasset debita sua solui de pecunijs quas habebat in monte Florētie:⁊ postea dixit ꝙ illud ꝙ restaret solutis debitis de dicta pecunia,relinq̄bat cuidā hospitali: et tēpore testamenti solutis debitis restassent mille:sed testator superuixit per plures annos:et plures alias pecunias in mōte acquisiuit,ita ꝙ solutis debitis restabāt tria millia:an totū hoc debeat illi hospitali,⁊ determinat ꝙ nō:sed mille tm̄ in quibus potuit operari dicta dispositio tēpore testamenti:pp̄ter verbū restarēt,qđ est preteriti imperfecti subiunctiui modi et p̄sentis tpis optatiui:p istā.l.sic intellectā p doc.sec9 si tēpore testamēti nihil restasset per.d.l.si vēditor.§.verisimile.ff.de cōtrahē.emp. Et per id qđ tenet Bar.in.d.l.j.in.vij.q.ff.de iure codicil.Adde qđ cū decisione Pau.de ca.simpliciter trāsit.d.Alex.hic.dicēs tñ ꝙ in ista questione recurrendū esset ad materiā.l.si ita.ff.de auro ⁊ arg.leg.¶ Istā decisionē Pau.etiā refert et simpliciter sequit.d.Feli.in.c.ad hec.in.ij.col.de rescrip.sed Are.hic in vlt. col.eā reprobat duplici fundamēto.prio q2 si creditū mōtis Florentie creuit ex accessionibus factis ad capitale,puta q2 singulis annis p certa quātitate solueret tm̄,ꝙ creditor forte nō exegerat:⁊ tūc decisio Pau.absolute fm eum non esset vera: quia etiā dispositio que fit per verbum presentis temporis trahitur ad futurū,qđ venit accessorie ad ius de presenti.vt est tex.nota-

bilis in.l.fi.§.fi.ff.de libe.leg.per quē tex.ita determinat Bar.in
d.l.si ita.in.ij.col.cōfirmo vltra Are.per illud ꝙ notabiliter de-
cidit Pau.de ca.in.l.si tibi homo.§.cū seruus.ff.de leg.j.vbi di-
cit se cōsuluisse Florētie:cū quidā legasset alicui pecunias quas
habebat super monte Florentino,qđ etiā videt̃ legasse reddit ū
dictarū pecuniarū,q cucurrerat viuo testatore, vel eo mortuo:
licet in legato nō fecerit mentionē nisi de sorte.per tex.quem ad
hoc reputat singularē in.l.nomē debitoris.in prin.vbi est casus
de hoc.ff.de lega.iij.ꝙ reputat Pau.de ca.esset valde notabile.
⁊ sequit̃ simpl'r do.Alex.in.d.§.cum seruus.in vlti.col. ¶ Scđo
principaliter mouetur Aret.ꝙ etiā si creditū esset augmentatū
4 aliter,adhuc decisio † Pau.de ca.pcedere non pōt:q᷑ qualitas
adiecta verbo,dʒ intelligi ſm tp̄s verbi cui adijcit̃.l.in delictis.
§.si damnum extraneus.ff.de noxalibus.late Bar.in.l.ex facto.
in prin.ff.de vulg.⁊ pup.sed hic legatur hospitali creditū,qđ re-
staret solutis debitis.i.cū debita soluerētur:ergo illud creditū
videtur legatum ꝙ superesset post mortē testatoris,quđ tēpore
debita soluerētur: vnde etiam qñ dispositio fit per verba p̄sen-
tis tēporis,intentio testatoris videt̃ esse vt tp̄s p̄sens cōtineat
futurū:in quo ille actus cōsummabitur est tex.no.in.l.tutorib⁹.
⁊ ibi late Bal.ff.de test.tutel.per quē tex.ita tenet Bar.in.d.l.si
ita.in.ij.colū.ergo idē multofortius est dicendum,qñ dispositio
fit per verba q̄ possunt cōplecti etiā tp̄s de futuro ex sua signifi-
catione:⁊ cōfertur in tp̄s cuiusdam actus perficiendi post mor-
tem testatoris.Et pondera ꝙ nō sine causa.d.Alexā.hic lʒ sim-
pliciter trāsiuerit cū Pau.de ca.tñ dixit qđ in ista.q.recurrēdū
esset ad materiā.d.l.si ita.ff.de au.⁊ arg.leg.et si illā materiā re-
uoluisset prout fecit Areti.fortassis mutasset opinionem.

1 ☞ Partes possunt facere ꝙ vnum tēpus trahatur ad aliud.
2 Homo non pōt de p se inducere fictionē, sed bñ cū autoritate.l.
3 Hec verba testatoris,lego titio fundū sub tali cōditione,⁊ si cō-
ditio extiterit,ex nūc lego,operant̃ ꝙ existēte cōditiōe, qua pē-
dēte titius mortuus est eius heres poterit petere dictū legatū.
4 In contractibus si promittitur aliquid annuum,an possit peti
ante finem temporis.
5 Licet in cōtractibus cōditio casualis trahatur retro, tñ secus
est in stipulatione annua.
6 Quando dena adijcitur prestationi annue,intelligitur de.x.sin-
gulis annis.

Si ita stipulatus fuero si Titius.

ex stipulatiōe annua ꝯditiōali pōt agi:vt existēte cō-
ditione etiā pēsiones annorū p̄teritorū debeant̃.h.d.
vsqꝫ ad.§.titius.et istud principiū proprie ponit breue summa-
1 riū.l.huiusmodi.ij.s.eo. ¶ † Nota primo ex isto text.qđ partes
possunt facere qđ vnū tēpus trahatur ad aliud:et sic ꝙ cōditio
purificata trāhatur retro ad tēpus stipulatiōis.⁊ sic partes vi-
dentur posse inducere fictionē trāslatiuam de tēpore ad tp̄s,vt
obligatio que vere fuit cōmissa,nūc tēpore purificate cōditiōis,
trahatur retro,⁊ videatur cōmissa tēpore promissiōis facte:qđ
est notandū ad ea que tradit Bar.in.l.si is qui p emptore.ff.de
2 vsuca.presertim in.q.j.prin.⁊ latius.v.q.prin.† In quib⁹ locis
vr̃ cōcludere Bart.ꝙ homo nō possit de per se inducere fictio-
nē:sed bene cū autoritate legis:prout etiā cōtingit hic:⁊ ponde
ra ꝙ istud prouenit in hoc tex.eo q᷑ in promissione fuit dictum
ex hac die.idem si dictū fuisset ex nūc:vel ex nunc prout ex tunc:
iuxta gl.in.l.j.C.de codicil.⁊ in cle.j.de cōces.prebē.Jo.an.in.c.
preterea requisiti.de appel.vel per similia verba.l.lecta.in fi.ff.
si cer.pe.ita dicūt Bar.⁊ Imo.hic.⁊ in.d.l.huiusmodi.ij.s.e.se-
cus si dictū fuisset ex illa die:quia videret̃ tūc esse mens partiū:
qđ dies cōditiōis attēdatur.Tu dic melius ꝙ istud in hac.l.et
d.l.huiusmodi.fuit nō solum pp̄ter dictionē ex hac die.sed etiā
pp̄ter dictionē tūc:quia fuit dictum tūc ex hac die:⁊ dictio tūc
cū dictiōe ex hac die respicit retro ad tēpus interposite stipula
tionis.⁊ ista est veritas ad vtrūqꝫ text. ¶ Adde tñ p limitatio-
ne illud qđ notabiliter decidit alibi Bar.i.q.qđ dicit sibi de fa-
cto cōtigisse:in.d.l.si is qui p emptore.in pe.charta.in ver.secū-
do.ad aliud mihi de facto cōtingens.vbi q̄rit:pone testator le-
3 gauit † titio talē fundū sub cōditiōe,et adiecit ista verba,si talis
cōditio extiterit ex nunc lego titio illū fundū.ille titius pendē-
te cōditiōe mortuus est,postea cōditio extitit:heres titij petijt
legatū fundi. certe si in testamēto nō essent illa verba si talis cō-
ditio extiterit ex nūc lego titio:non esset dubiū aliqđ:qđ heres
titij nihil deberet habere:q᷑ legatū conditionale nō trāsmitti-
tur ad heredes legatarij.§.ex cōditionali.insti.de verbo.oblig.
Sed pp̄ter illa verba videt̃ qđ retrotrahatur,et habeat̃ pinde
ac si cessisset dies a tēpore mortis testatoris:⁊ sic legatario viuo:
⁊ cōsequenter debeatur heredibus legatarij:vt est bonū argu-
mentum hic.⁊ in.d.l.huiusmodi.ij.s.eod.et in.d.l.lecta.ad fi.ff.si
cer.pe. ¶ Contrariū tamen determinat ibidem notabiliter Bar-
to.quia cum nunc legatarius sit mortuus, qñ euenit conditio:⁊
sic vltimum extremum a quo,sit inhabile:certe fictio illa proce-
dere nō potest.vt ibi plenius per eum.An illa decisio Bart.sit
vera:licet nemo ibi aliquid dicat.Ego ibidem plene examinaui
ad ibi dicta me remitto.⁊ inter cetera tenui vnum qđ est ad p-
positū nostrū:qđ isto casu mortuo legatario cōditio nō traha-
tur retro quo ad transmittendū legatum cōditionale ad here-
des legatarij:cōtra.d.§.ex cōditionali.cum gl.sed qđ illa verba
ex nūc lego titio fundum operent̃ ꝙ si viuo titio cōditio extite-
rit,ex nūc testator vult ꝙ habeat fructus,⁊ commoditatē medij
temporis ex fundo legato:⁊ sic trahatur retro,vt ex nūc habeat
emolumentum fundi legati:vt hoc tex.cū concordantijs.s.alle-
4 gatis. ¶ † Scđo pondera tex.ibi post triēnium.qui videt̃ pro-
bare qđ in cōtractibus si promittatur aliquid annuū,nō possit
peti nisi in fine tēporis:cuius cōtrariū tenēt Bar.⁊ magis cōi-
ter doc.in.l.qui hoc anno.s.eo.⁊ in.l.j.C.qñ dies leg.ced.vñ ex-
pone istum tex.post trienniū.i.ceptum ſm Imo.et.d.Alex.hic.
5 ¶ † Tertio no.ex isto tex.diligēter ꝙ licet in stipulatione:⁊ sic
in cōtractibus conditio casualis semper trahatur retro,ad diē
celebrati cōtractus:⁊ perinde habeatur ac si cōtractus fuisset a
principio pure celebratus,etiā si hoc non fuerit expresse actū.vt
l.potior.l.qui balneum.ff.qui poti.in pig.habe.et.l.necessario.
§.qđ si pendēte.ff.de periculo ⁊ cō.rei ven.⁊.l.sub conditione.ff.
de solu.late Barto.in.d.l.si is qui pro emptore.eo q᷑ in stipula-
tione simplici vnius rei vel quātitatis,nō grauat̃ in aliquo pro-
missor per hoc ꝙ cōditio trahitur retro:cū semel tm̄ soluere ha-
beat:et melior in hoc efficiatur cōditio stipulatoris: vt sic possit
preferri alijs creditoribus:vt in iurib⁹ preallegatis.tñ secus est
in stipulatiōe annua:⁊ sic multiplicabili,in qua esset grauamen
promissoris si cōditio traheretur retro:cū haberet plures solu
tiones facere p singulis annis preteritis.vnde non trahit̃ tunc
retro:nisi hoc fuerit expresse actū:vt hic.et.d.l.huiusmodi.ij.s.
eo.Et in hoc cōsistit vis et medulla istarū legum. ¶ Capio glo.
in verbo dena.quam diuide in tres partes.In prima remouet
vnum cōtrarium. In scđa allegat duas concordantes.⁊ prima
declarat text.nā videtur esse quedā preposteratio,prius deberi
q̄ꝫ cōditionē existere.tñ intellige ꝙ nō debeatur interim.sed qđ
cōditione existēte debeatur.vt ex retro.l.preposteri.C.de testa
men.allegata in glo.In tertia glo.opp.⁊ de solutiōe se remittit
scđa ibi.⁊ facit.C.de testa.tertia et vltima est ibi.sed cōtra.s.de
6 vsuris. ¶ † In eadē gloss.ibi dena.i.decem.et sic improprie lo-
quutus est iuriscōsultus ſm glo.qđ nullatenus est ferēdum.dic
ergo melius ſm Bart.⁊ Imo.qđ qñ dena adijcitur prestationi
annue,intelligitur de.x.singulis annis:vt hic. Alias si intelli-
geretur de his.x.et sic.xx.l.si quis testamēto.ff.de leg.j.de qua.l.
glo.voluit opponere.de quo vltimo vide per Bar.et alios in.l.
stipulatio ista.§.eū qui.vbi dixi.s.eodē.licet Areti.hic ponat.
¶ In fi.glo.dic ꝙ in.d.l.cū quidā.in princi.excederetur legiti-
mus modus vsurarū,si soluerentur vsure maiores ⁊ etiā mino-
res:qđ non est hic ſm glo.in.l.huiusmodi.ij.vbi dixi.s.eo.

2 ☞ Qui promittit separatim proprietatem de per se, et postea
vsumfructum,tradendo vsumfructum liberatur a promissione
ipsius vsusfructus,et licet postea ad eundē reuertatur vsusfru-
ctus,non reincidit amplius in eandem obligationem,sed tene-
tur tantum ad nudam proprietatem.secus si fundum promisit
pleno iure.
3 Per solutionem partis integralis, non inducitur liberatio in
aliquo.
4 Vsusfructus formalis extinguitur multis modis.
5 Hec verba pleno iure,quid importent.
6 Si papa donat aliquam rem pleno iure, intelligitur donare in
spiritualibus et temporalibus.
7 Ille dicitur possidere pleno iure,qui possidet vt dominus.
8 Fundi appellatione venit proprietas et vsusfructus : ideo qui
promisit fundum simpliciter,intelligitur promisisse proprieta.⁊
vsumfructum.nu.9.
10 Vsusfructus formalis separatus a proprietate,est alterius qua
litatis q̄ꝫ iunctus cum proprietate.
11 Difficultas excusat a mora,si est obligatio dandi speciem.

1 # Titius. † Qui promisit vsumfructum ⁊ proprietatē se-
paratim,soluēdo solum vsumfructum ab eo li-
beratur.secus in eo qui plenā proprietatem promisit h.d.et est
casus ſm Pau.de ca.pulcher:⁊ valde notabilis:sʒ est subtilis,
et aliqualiter difficilis. ¶ Diuiditur in duas partes,put sunt
due stipulationes seorsum ⁊ separatim facte:vna super vsufru-
ctu,alia super pp̄rietate nuda. vnde ex diuersis stipulatiōibus
nō fit vnum totum.In scđo casu erat vna stipulatio.quia pro-
misit fundum pleno iure:⁊ sic proprietatem cū vsufructu:⁊ tunc
ex illa stipulatione fundum pleno iure dari,fit vnum integrale.
et tunc solutio vsusfructus non perimit partem stipulationis.
Item

Item aduerte ꝙ sunt quatuor differentie inter primum ⁊ scđm
casum.qr in primo casu sunt due stipulatiões. In scđo vna. Item
in primo casu minus est in duab⁹ stipulationibus separatim fa
ctis,q̄ȝ fit in vna simultanea. Tertia differentia: qr minus est in
vsufructu qui separatim ꝓmittitur,q̄ȝ in eo qui promittitur si-
mul cum proprietate.vt dicit tex. Quarta differẽtia: qr qñ sunt
due stipulationes si soluatur solum vsusfructus,liberatur pro-
missor ab eo.Sed in scđo casu soluẽdo vsumfructum solum non
2 liberatur in aliquo. ¶ †Nota primo ex isto text.ꝙ qui ꝓmittit
separatim proprietatẽ de per se,⁊ postea vsumfr.tradẽdo vsum-
fructũ liberat̃ a ꝓmissione ipsi⁹ vsusfr.⁊ lȝ postea ad eũdẽ reuer
tatur vsusfructus,nõ reincidit amplius in eãdem obligationẽ:
sed tenet̃ tm̃ ad nudã proprietatẽ. ¶ Ex quo correlarie inferun
tur duo ex tex. ¶ Primo,ꝙ si vsusfructus formalis redeat ad ꝓ
prietatẽ debitã creditori,non tñ ille vsusfructus debet̃ amplius
creditori agẽti,qđ Bal.hic reputat esse mirũ in hoc tex. ¶ Se-
cũdo infertur ex isto tex.ꝙ iste qui semel soluit id qđ erat in obli
gatione, remanet ꝑpetuo liberatus:q̄ȝuis illud qđ fuit solutum
aliquo casu ex natura sua reuertat̃ ad illũ qui soluit. Et ad hoc
iste tex.est semper tenẽdus mẽti ꝭm Are.hic in scđo nota. ⁊ que
sit ratio fundamẽtalis isti⁹ notabilis dicet̃ in gl. que hoc tãgit.
¶ Scđo not.ex scđa decisione text.ꝙ promittẽs fundum pleno
iure ⁊ sic proprietatẽ simul cũ vsufructu,soluendo solũ vsumfru
ctum nõ liberatur in aliquo,vnde si postea ad ipsum soluentem
reuertat̃ tenebit̃ ad vtrũq;:⁊ sic ad proprietatẽ et vsumfructuȝ.
3 ¶ † Et sic correlarie no.tex.ꝙ per solutionẽ partis integralis,
non inducitur liberatio in aliquo:secus in primo casu: vbi non
est vna stipulatio integralis,sed sunt diuerse. Itẽ qr in scđo ca-
su soluit̃ aliud q̄ȝ debebatur:qr debebat̃ vsusfructus causalis et
soluitur formalis vt hic in gl.vbi declarabitur. ¶ Limita nota
biliter istũ tex. procedere in eo qui primo soluit vsumfructũ,cũ
promisisset fundũ pleno iure.nã non liberatur in aliquo. vt hoc
tex.qui proprie sic loquit̃. secus si primo soluisset proprietatem
nudam:⁊ tunc bene liberaret̃ ab ea: ⁊ sic in parte promissionis.
ratio diuersitatis est:qr qui soluit vsumfructũ sine proprietate,
4 soluit formalem:cũ teneretur ad causalem qui est firmior. † Et
vsusfructus formalis quẽ soluit est fragilis,⁊ de facili extinguit̃
multis modis.s.tẽpore. Item per mortẽ. Itẽ per capitis dimi-
nutionẽ.l. corruptionẽ. C.de vsufr.⁊.§.finit̃.insti.e.de vsufr.sec⁹
est in ꝓprietate.ita limitat istũ tex.subtilis Rapha.cu.in.l.eum
qui ita.§.si a te.qui est.§.pe.s.e.Et simpliciter idẽ Raph.cu.hic
sed ista limitatio nõ est vera nec tenenda:⁊ cõtra eã facit iste tex.
in fi.ibi.nisi fundũ pleno iure stipulatoris effecerit,in nulla par-
te obligationis exoneratur.sed qñ primo soluit proprietatẽ nu-
dam,nõ fecit fundũ pleno iure stipulatoris.ergo in nulla parte
liberatur ab obligatione.est tex.satis apertus cõtra hanc limi-
tationẽ. Item contra eam facit bona ratio ⁊ fundamentalis.nã
prestatio proprietatis nude nõ affert tantam vtilitatẽ in parte
respectu partis,quãtã totũ respectu totius.ergo nõ dȝ induci
liberatio in aliquo:prout regula iuriscõsulti in.l.in executione.
in princi.⁊.§.j.s.e.qr habẽs proprietatẽ nudã fundi,nõ ita inue-
niet conductorẽ ꝓprietatis nude,sicut ille qui habet etiã vsum-
fructũ.⁊ ita etiã tenẽt Bar.⁊ cõmuniter alij presertim.d.Alexã.
in.d.l.eũ qui ita.§.pe.⁊ Bart.in.l.stipulationes nõ diuiduntur.
5 in.ij.q.s.e.⁊.d.Alex.hic ad fi. ¶ † Tertio pondera tex.ibi ple-
no iure:quid importent ista verba pleno iure:nã cõtinent simul
connexos vsumfructũ ⁊ proprietatẽ:ꝭm Bal.hic.⁊ significãt to-
tale ius in re:ꝭm Are.alij nihil tangũt.Adde tex.in.l.mater.in
verbo pleno iure.C.ad tertul.⁊ ibi Bal.ad hoc notat verbũ ple
no iure vt intelligatur quantũ ad proprietatem et vsumfructũ.
Item pleno iure intelligitur.i.integre ⁊ sine vlla diminutione:
ꝭm Bal.in cõsi.cccxiij.iiij.vol.qđ incipit pena integrale presup-
ponendũ est.circa fi. Itẽ ista verba pleno iure importãt intẽta-
tum nõ solũ petitoriũ,sed etiã possessoriũ.tex.est in.c.querelã.et
ibi in specie notat Inn.in verbo pleno iure.de elec.⁊.c.cũ ⁊ plã-
tare.§.in ecclesijs.de priuilegijs.⁊.l.iulianus lib.vj.ffoꝛũ.scribit
si hominẽ.§.fi.in verbo plenũ ius.⁊ qđ ibi no.Bal.⁊ Ange.ff.de
rei ven.⁊ in specie.d.Alex.in cõsi.lxxxv.v.vol.qđ incipit excellẽ-
6 tissimi iuriscousulti.in prin.† Item qñ papa subijcit ecclesiã,vel
donat aliquã rem pleno iure.intelligit̃ donare in spiritualibus
et tẽporalibus.ita notat.d.Abb.in.c.cũ inter.in.ij.col.per glo.
primã ibi.de re iudi.Et est gl.in.c.conquestus.in gl.prima.⁊ ibi
plene.d.Abb.de foro cõpe.Itẽ dicit.d.Abb.i.d.c.cũ inter.i.iij.
col.in fi.qđ qñ Papa cõcessit alicui ecclesiã pleno iure,itelligit̃
cõcessisse omne ius episcopale, nihil episcopo reseruato. Item
si ista verba apponantur in cõtractu:qđ talia bona spectent ad
talẽ pleno iure,intelligitur remitti ius hypothece cõpetens in
illis bonis:ita notabiliter tenet.d.Alex.in cõsi.ccvij.qđ incipit
viso summario.in.j.⁊.ij.col.in.ij.vol. Itẽ ista ꝟba pleno iure in-
telligunt̃.i.iure directo.⁊ sic substitutio dicit̃ esse directa.ita no.

Bal.in aut.hec vsus.per illũ text.in verbo pleno iure.C.de sa-
cro.eccle.Bar.no.in cõsi.xv.incipiẽte pater habens filiũ impu-
berẽ.ad fi.Ang.vbi ad hoc plura iura allegat:in consi.cxxv.qđ
incipit hoc est testamẽtũ Petri.in vlti.col.Bal.⁊ Ange.in.d.l.
iulianus lib.vj.ffoꝛũ scribit si hominẽ.§.fi.Areti.in.l.centurio in
pe.col.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ in cõsil.clvj.qđ incipit diligenter visis
7 testamẽto ⁊ codicillis.in.ix.col.† itẽ ille dicitur possidere pleno
iure:qui possidet vt dñs.l.j.C.de reuoca.dona.facit.l.raptores.
§.sin aũt diaconissa.⁊ qđ ibi notat Bal.C.de epis.⁊ cle.itẽ plena
ꝓprietas intelligitur,qñ quis habet proprietatẽ ⁊ vsumfructũ:
⁊ ius alienandi tanq̄ȝ rẽ propriã.ita no.Bal.in.l.femine.§.illud.
per illũ tex.C.de secũ.nup.⁊ subdit nõ esse tex.in iure,qui ita ple
ne exponat illa verba plena proprietas:sed tu caue:qđ res quã
non possum alienare,dicitur tamẽ pleno iure esse mea:qr posse
alienare nõ est de diffinitiõe dominij,ꝭm eundem Bal.in.l.vo-
luntas.in vlti.col.C.de fideicõ.ꝙ vltimũ aliter nõ examino nũc.
¶ De plenissimo aũt dominio in superlatiuo facit mentionem
tex.in.l.vnica.C.de nudo iure quiritũ tol.⁊ ibi dicit Bal.ꝙ istud
vocabulum raro alibi inuenies. ¶ Sed aduerte pro intellectu
istius tex.qđ ista verba pleno iure.vidẽtur esse superflua:qr pro
mittendo simpliciter fundũ, intelligitur promittere et proprie-
tatẽ ⁊ vsumfructũ.⁊ sic pleno iure:absq; eo qđ adijciat ista ver-
8 ba pleno iure:† qr appellatione fundi vtrũq; venit.l.si alij.ff.de
vsu ⁊ vsufr.leg.⁊.l.qui vsumfructũ.s.eod.Nam ex proprietate et
vsufructu,q̄ sunt partes integrales, fundus cõstituit.vt no.glo.
in.l.recte dicimus.in prin.ff.de ver.sig.Bar.in.d.l.qui vsumfru-
ctũ.s.eo.⁊ in.l.⁊ per iusiurandũ.§.illud.ff.de acceptila.et istam
oppositionẽ nemo tangit.Nisi dicas ꝙ fuerũt verba cõtrahen-
tiũ,ad maiorẽ animi expressionẽ.nam que dubitationis tollẽde
causa cõtractibus inserũtur,ius cõmune nõ ledunt:vt dicit tex.
in.l.qui mutuã.in prin.ff.mandati.et in.l.que dubitationis.ff.de
reg.iur.vñ in cõtibus,in instrumẽtis,in priuilegijs et in rescri-
ptis nõ possunt nimis specificari specificanda,ad tollẽdam ma-
lignorũ sophisticã interpretationẽ:ita dicit egregie Hostiẽsis
in.c.nimis iniqua.circa fi.de exces.prela.⁊ ibidẽ etiã referũt Io.
9 an.⁊.d.Ant.de bu.† Dic melius qđ qui promittit fundum sim-
pliciter,bene intelligitur promittere proprietatẽ ⁊ vsumfructũ,
ex quibus duobus constat fundus.vt iuribus preallegatis:sed
nõ intelligitur promittere pleno iure,nisi hoc exprimat:vt hic:
⁊ tũc tenetur fundũ pleno iure facere stipulatoris:al's in nihilo
liberaret̃,etiam solũ vsumfructum formalem stipulatore volũ-
tarie recipiente:cũ pleno iure,⁊ sic simul ⁊ connexe vtrũq; ꝓsta-
re debeat.ita ꝓprie loquitur tex.hic.qui in hoc redditur singu-
laris.vt dicã statim infra in glo. ¶ Capio gl.fi.in verbo nulla.
quam diuide in duas partes. In prima declarat tex. In secũda
oppo.et dupliciter soluit.secunda est ibi.sed nonne. ¶ In eadẽ
glo.ibi.sed dic ꝙ hic causalis nõ est pars.Adde quia nõ est se-
paratus a proprietate:sed est cũ ea concretus:et sic nõ est pars
quotitatiua,puta dimidia tertia vel quarta.sed est quedã vtili-
tas ipsi rei inherens:tñ bene est pars integralis.quia ex ꝓprie
tate ⁊ vsufructu integratur fundus:vt dixi.s.in tex.in vlti.nota
bili.vnde melior est sequens solutio glo.qđ hic nõ soluit vsum-
fructũ causalem quẽ debebat:sed formalẽ:ad quẽ non erat obli
gatus.nã qui promisit fundũ pleno iure,promisit vsumfructum
vt causalẽ:⁊ sic iunctum cũ proprietate.vnde si eũ separat, facit
formalem:⁊ sic non soluit qđ promiserat.secus est in primo casu
huius text.qñ promisit proprietatẽ nudam de per se.⁊ sic vsum-
fructum de per se.quia promisit vt formalem:⁊ talem tradidit:
10 ideo ab illa obligatione liberatur.† Itẽ vsusfructus formalis
separatus a proprietate,est alterius qualitatis q̄ȝ iũctus cũ ea:
qr finitur morte et capitis diminutione:qđ non est in vsufructu
causali iuncto cũ proprietate. Itẽ secus est in solutione partis
quotitatiue:puta dimidie vel tertie vel quarte.nã si debeo decẽ,
⁊ soluo qnq;:vel si debeo stichũ aut fundũ,⁊ soluo dimidiã par-
tem stichi vel fundi:ab illa parte soluta bñ liberor.vt.l.si stipu-
latus sum.§.qui decẽ.j.de soluti.allegata in glo.pro cõria.Bart.
in.l.stipulatiões nõ diuiduntur.in.ij.q.s.eo.ratio quia obliga-
tio fundi bene est diuidua per quotas.d.§.qui decem.sed nõ est
diuidua in proprietatem ⁊ vsumfructum.hoc tex.⁊.l.eũ qui ita.
§.pe.s.eod.quia pars integralis,puta ꝓprietas nuda de per se
nõ affert tantã vtilitatẽ in parte respectu partis:quãtam in to-
to respectu totius. Ideo nõ inducit̃ liberatio in aliquo,l.in exe-
cutione.in prin.⁊.§.ꝓ parte.s.e.⁊ dixi.s.in tex.in.ij.notabi.dixi
etiã in.l.ij.§.i.s.eo.et declarat etiã Bar.in.d.l.eũ qui ita.§.peñ.
¶ Quid aũt petetur isto scđo casu tex.qñ promissor nõ est libe-
ratus in aliquo soluendo solũ vsumfructũ.dic qđ petetur totũ,
si vsusfructus est peremptus:sed durãte vsufructu petetur solũ,
ꝓprietas.qr nõ dȝ peti nisi illud ꝙ restat soluẽdũ:quousq; illud
qđ est solutũ,est penes agẽtẽ.lȝ soluẽs interim nõ fuerit ab illo
liberatus.vt notat̃ in.l.si non sortẽ.§.pe.ff.de condi.indebiti.ita

concludũt Bar.ꝛ cõiter ſcribẽtes in.d.l.eũ qui ita.§.pen.vbi; dixit Bar.Imo.ꝛ Pau.de ca.hic:dixi etiã in.l.qui vſumfru.in.iij.no.ſ.e.¶ Extra gl.reſtat leuis difficultas ꝯ tex. nã mirũ videt̃ ſm Imo.ꝙ in ſcdo caſu iſtius tex.qui ꝓmiſit fundũ pleno iure,ꝛ ſoluit vſumfructũ formalẽ pro cauſali qui poſtea fuit perditus nõ vtẽdo,non liberet̃:cũ illud ſoluerit volenti ꝛ acceptãti ſtipulatori,ꝛ aliud pro alio poteſt ſolui creditori volenti.licet non inuito.vt.l.ij.§.j.cũ vulgarib⁹.ff.ſi cert.pet.ꝛ rñdet dupl̃r.Primo ꝙ ſi promiſſor habebat proprietatẽ penes ſe nõ põt imputari ſtipulatori culpa,ex qua ſentit lucrũ vſuſfructus ad proprietatẽ reuerſi.l.cum in fundo.§.qđ ſi mulier.ff.de iure do. vñ ſi ꝓmiſſor dicat tu amiſiſti vſumfructũ culpa tua nõ vtẽdo,replicabit ſtipulator,hãc culpã nõ potes mihi obijcere qꝛ de ea lucruꝫ ſentis.qm̃ vſuſfructus perditus eſt tibi acquiſitus.ſi vero proprietas erat alienata,ad quẽ reuerſus eſt ille vſuſfructus, tunc etiã nõ videt̃ promiſſoꝛ poſſe imputare dictã culpã ſtipulatori: qꝛ etiã ipſe ꝓmiſſor fuit in culpa:nõ ſoluẽdo illud qđ debuit.ꝛſic nõ ſoluẽdo plenã ꝓprietateꝫ.qđ ſi feciſſet nõ periſſet vſuſfruct⁹ nõ vtẽdo.hec difficultas preſtatiõis rei aliene in hoc ipſum excuſat.l.cõtinuus.§.illud.ĩ.eo.ti.ꝛ ſic culpa cũ culpa compẽſatur l.ſi ambo.ff.de cõpenſa.ꝛ.l.viro atq; vxore.ff.ſolu.mat.¶ Scdo modo rñdet Io.de imo.ꝙ nõ eſt verũ aſſumptum ꝙ ſtipulator fuerit cõtentus vſufructu formali,ꝗuis videat̃ illũ ſponte ꝛ voluntarie recepiſſe:qꝛ imo videt̃ potius recepiſſe ſperãs poſtea ſolutionẽ fieri debere durãte vſufructu,ꝓut debebat:ſicut dicimus in eo qui dꝫ hoiem in genere:et ſoluit partẽ vni⁹ hominis in ſpecie,creditori volũtarie recipiẽti:nõ p hoc liberat̃ in aliquo niſi ſoluat aliã partẽ eiuſdẽ hominis.l.ij.§.ꝛ harum.ſ.eod.ꝛ.l.ſi non ſortẽ.§.ſi decẽ.ff.de cõdi.indebi.vnde ſi poſtea non fiat ſolutio hic,vt dꝫ non liberatur in aliquo.ꝛ cũ vtraq; ſolutiõe Imo.trãſit ſimpl̃r.d.Alex.funct⁹ nudo officio ſimplicis relatoris(ſed ſubtilis Are.hic reprobat primã ſol.Imo.ꝛ adheret ſcđe:eo qꝛ tex.hic non ſe fundat in aliqua culpa vl̃ in aliquo lucro,qđ quis ſentiat rõne culpe.ſed qꝛ debitor ſoluẽdo vſumfructũ, nõ fuit in aliquo liberat⁹ ab obligatiõe.iſtud etiã patet ex rñſo precedẽti in quo lꝫ etiã poſſit dari aliqua culpa promiſſori:qꝛ nõ ſoluit ꝓprietatẽ anteq̃ vſuſfructus nõ vtẽdo perderet̃. Itẽ ꝓmiſſor ex culpa ſtipulatoris lucrũ ſentit.tñ põt repellere petẽtẽ vſumfructũ:qꝛ a prin.debitor ſoluẽs nõ fuit liberatus. ¶ Preterea ſm eum iſta rñſio Imo.reſtringit tex.ad caſum ſolũ poſituꝫ in tex. qñ vſuſfructus fuiſſet amiſſus nõ vtendo:ergo vbi vſuſfructus fuiſſet amiſſus ſine culpa,puta capitis diminutione:ſequeretur ꝙ debitor remaneret liberatus:ꝙ manifeſte cõtradicit rationi poſite in text.qꝛ ex quo non fuit in aliquo ſublata obligatio per ſolutionẽ:ergo adhuc põt agi ad id qđ eſt in obligatiõe.¶ Ultra Are.tu impugna primã ſol.Imo.in alio,dũ vult qđ etiã qñ proprietas erat aliena,adhuc promiſſor dicat̃ fuiſſe in culpa,nõ ſoluẽdo plenũ fundũ:ꝛ ſic ꝓprietatẽ:prout debuerat:qꝛ difficultas redẽptiõis in hoc eũ nõ excuſat per.l.cõtinuus.§.illud.ĩ.e.

11 †Tu dic ꝙ imo difficultas excuſat a mora,ſi eſt obligatio dãdi ſpeciẽ:prout tenet Bar.in.l.qđ te.in pe.col.ad fi.ff.ſi cer.pe.per illũ tex.ꝛ.l.cũ ſeruus.ꝛ.l.cũ res.in princi.ff.de leg.j.ꝛ videbimus in.d.l.cõtinuus.§.illud.ĩ.e.vñ teneas ſcđam ſolu. Imo.quã etiã tenẽt do.Alex.Are.ꝛ.d.Pet.de bexu.hic:qꝛ receptio vſuſfructus formalis nõ fuit facta:eo qꝛ recipiẽs eo ſolo vellet eſſe contentus:ſed qꝛ ſperabat ſolutionẽ proprietatis debere fieri durante vſufructu:prout debebat.vñ cũ non ſit ſibi ſolutũ debitũ, nec pars eius,nõ põt ſequi liberatio ĩ aliquo: vt in tex. ¶ Hinc ſubdit Are.ꝙ hic eſt caſus ſingularis,in quo probat̃ ꝙ vna res non põt ſolui pro altera ex volũtate creditoris,qñ ſubrogatur loco rei:que ſola nõ poterat ſolui.vt hic.vbi fundus debet ſolui pleno iure.vt in litera.Adde tamen circa hoc tex.in.d.l.eũ qui ita.§.penul.ſ.e.iuncta gloſella prima ꝛ gloſella pe.

2 ☞ Subſcribens ſcripturã ſcriptam manu alterius, cenſetur omnia in eo contenta approbare.limita vt.ĩ.nu.11.ꝛ.12.

3 Sola ſubſcriptio principis idem operatur,qđ epiſtola ſua:ac ſi totam epiſtolam ſcripſiſſet.

4 Paria ſunt vel qđ notarius rogatus de inſtr̃o ſumat ipſe exẽplum ex ſuo originali,vel alius exemplificet,ꝛ ipſe ſe ſubſcribat.

5 Subſcribens cenſetur totum ſcripſiſſe per fictionem.

6 Scriptura dicitur alicuius,quãdo ille nõ ſcribit propria manu, ſed alius de eius mandato.

7 Dictio velut importat fictionem.

8 Sufficit generalis ſubſcriptio,et nõ requiritur ſpecialis:dato qđ aliqua que continentur in ſcriptura,ſint contra ſcribentem.

9 Idẽ operatur genus in ſuo genere, ꝗtũ ſpecies in ſua ſpecie.

10 Sufficit vna ſubſcriptio ad autorizandũ mille actus ꝓcedẽtes.

13 Qui ſe ſubſcribit in ſchedula vacua,nõ probat que poſtea in ea ſcribentur.

14 An in dubio preſumatur ſubſcribens habuiſſe notitiã omniũ contentorum in ſcriptura quam ſubſcripſit.

15 Subſcriptiones iudicum non habent vim ſententiarum.

16 Qui cõfitetur ſe habuiſſe ꝛ recepiſſe mille,que per ſtipulationẽ promittit reddere:lꝫ ſint v̾ba p̄teriti pluſq̃ perfecti,tñ intelligitur qđ acceperit tunc tẽpore facte confeſſionis et promiſſionis.

17 Si maritus cõfitetur ſe habuiſſe et recepiſſe a patre vel extraneo mille noie dotis:que promittit reddere ipſi dotanti:acquiritur ei actio,tanq̃ tunc temporis receperit.

18 Per liberã perſonam iuri noſtro non ſubiectã,neq; nobis bona fide ſeruientem,nõ poteſt nobis queri actio nec obligatio.

19 Ex numeratione pecunie,facta nomine tertij abſentis ꝛ ignorantis,queritur illi tertio actio,etiam ſi pecunia fuerit aliena: qđ procedit in omni contractu de mundo.nu.22.

20 Per actus ciuiles alteri per alterum queri non poteſt.

21 Poſſeſſio per actus naturales alteri per alterũ queri poteſt.

23 Per actum ciuilem ſtipulationis alteri queri non poteſt,ſed bene per actum naturalem numerationis.

24 In mutuo vero ꝛ naturali, quod contrahitur, mediante naturali numeratione,queritur tertio abſenti obligatio et actio.ſecus eſt in mutuo ciuili.

25 Etiam libertus non poteſt ſtipulari patrono ſuo.

26 Uaſallus non querit domino,nec ciuis ciuitati ſue.

27 Quis honoratur in memoriam precedentis dignitatis.

28 Quãdo verba obligatiõis ſunt impersonaliter concepta,ꝛ verba executiua ſunt collata in perſonã alicuius tertij, intelliguntur etiam verba obligatiua collata in perſonam eiuſdem.

29 Ei qui inutiliter eſt appoſitus ad obligationem,non põt etiam fieri ſolutio,vt ſimpliciter adiecto.

30 Qñ poſt enumerationẽ ſequit̃ ſtipulatio valida incõtinẽti ante vel poſt,non oritur actio ex numeratione,ſed ex ſtipulatione.

31 Minus vitiat inepta expreſſio q̃ omiſſio.

32 Omnis impropriatio debet fieri vt libellus ſuſtineatur.

33 Si cauſa eſt commiſſa,vt cognoſcatur de equitate,vel ſola veritate inſpecta:ille cui eſt facta cõmiſſio,põt procedere ad condẽnationem,ꝗuis in petitione fuerit deducta vna cauſa:ꝛ in proceſſu fuerit probata non illa,ſed alia que in ſe eſt legitima.

34 Licet ſtipula.principalis de ſorte fuerit perſonaliter cõcepta,ꝛ relata ad certam perſonam:tamen ſi ſtipula.penalis vſurarum fuerit impersonaliter concepta, non videtur relata ad eandem perſonam,ad quam principalis erat relata.

35 Clauſula in fine appoſita,non refertur ad illa capitula precedẽtia que ex tali relatione fierent inualida.

36 Si aliquis ceperit agere in iudicio procuratorio noie titij,licet poſtea in ſequentibus non repetat illa verba procuratorio nomine,tamẽ illa qualitas procura.noie,cenſetur eſſe repetita.

37 Si cõtractus habet plures particulas,ꝛ in vna fiat mẽtio officij,qualificando ipſam obligationẽ:licet poſtea in alijs particulis cõtrahentes ſimpliciter loquantur,tamẽ contractus intelligitur eodem modo qualificatus.

38 Qñ ratio eſt expreſſa in.l.corrigente, non dicitur fieri extenſio.

39 Per hypothecam non augmentatur obligatio principalis.

40 Perſona extrinſecus nũq̃ intelligit̃ in ſtipulationib⁹.ꝛ nu.41.

42 Rñſio ſimplex,intelligitur ſm interrogationem precedentem.

43 An valeat inſtrumẽtum tabellionis,ſi nõ appoſuit ſuũ ſignum.

44 Si extraneus dat dotẽ pro muliere,et nõ ſtipulatur ſibi reddi, acquirit mulieri actionem de dote.

45 Quando fit mentio nominis officij,licet non dicatur ꝙ nomine officij fiat actus,tamen in dubio videtur fieri nomine officij de quo fit mentio.

46 Procurator in actu naturali numerationis vel apprehenſionis dicitur preſtare nudum miniſterium.

47 An confeſſio facta in contractu inutili,valeat et probet.

48 Si non valet contractus principalis,nõ valent acceſſoria in eo appoſita.

49 In indiuiduis ꝛ inſeparabilibus vtile per inutile vitiatur.

50 An ꝛ quãdo tempus ꝛ cõditio vel alia qualitas adiecta in precedentibus intelligatur repetita in ſequẽtibus in eadẽ oratione vel diuerſis.

51 Conuentio pignoris,interpoſita ſuper ſorte,videtur etiã repetita ſuper vſuris.

52 Offendens fratrem inimici ſui cũ quo fecerat pacem,ꝛ promiſerat eum nõ offendere ſub pena,nõ incidit in penam:quia perſona fratris non intelligitur niſi exprimatur.

53 In his in quibus conſideramus animi affectũ et iniuriam, tũc offenſo vno de domo,cenſentur ceteri offenſi.

54 Quando legiſlator format.q.et ei clare nõ reſpondet, cenſetur reſpondere affirmatiue.

55 Relatiuum qui,poſitum ſine copula,ſtat reſtrictiue.

Chryſogonus. Iſte.§.ſm Paul.de ca.eſt famoſus, pulcher et ſingularis. et ſm

et pm.d.Pet.de bert.fraternizat in prolixitate eum.§.callimachus.l.qui Rome.§.eo.vt nec in vna linea differat.sed differt in
1 vtilitate.qz plura vtilia tãguntur hic q̃ ibi.Hoc intẽdit † p liberã psonã nostro iuri nõ subiectã.nõ q̃rit nobis actio ex stipulatione:sed bñ ex numeratiõe nostro noĩe facta.⁊ stipulatio inutilis nõ impedit actionẽ oriri ex numeratiõe valida.lz si stipulatio esset vtilis bñ impediret:⁊ q stipulat impersonaliter,cẽsetur stipulatus sibi et nõ alteri.qz nũq̃ intelligit etiã eadẽ psona extrinsecus repetita:psertim q̃ haberet vitiare stipulationẽ.lz aliqñ intelligat repetitũ tps ⁊ cõditio.h.d.totus iste solẽnis.§.nihil substãtiale omittẽdo.¶ Diuide et subdiuide istũ.§.vt hic p Bar.quẽ sequunt Imo.d.Alex.⁊ Are.vel sic diuide tu istũ.§.in quatuor partes principales.In prima ponit thema ptinẽs cõceptionẽ stipulatiõis principalis de sorte.et stipulatiõis vsurarum:ex quo themate postea inferius eliciuntur tres qõnes.scz circa stipulationẽ.circa numerationẽ.⁊ circa vsuras.Et ad quã libet qõnẽ.j.per ordinẽ rñdet premissis duab⁹ regulis:ponẽdo in qualibet earũ rationẽ dubitãdi.licet glo.dicat q in prima nõ ponat:qz modicũ dubitatiõis hz.sz ɔ̃riũ ptz ex text.⁊.j.subijciã.¶ In scõa determinat primam qõnẽ de stipulatiõe principali sortis:q nõ valeat:qz per actũ ciuilẽ stipulatiõis alteri queri nõ põt.lz per actũ naturalẽ numeratiõis bene posset:⁊ sic p stipulationẽ liberti nõ acq̃rit patrono.cui stipulatus est.qz stipulatio est nulla.adeo q nec ipsi patrono solui posset,cum nõ sit ad hoc adiectus.s.ad solutionẽ recipiẽdam:et cũ nõ valeat principalis obligatio nõ valet solutio vemẽs in cõsequẽtiã.¶ In tertia determinat scõam principalẽ qõnẽ de numeratione:qõ ex quo facta est noĩe patroni,orit obligatio ⁊ actio psonalis patrono,ex actu naturali numeratiõis:vt dictũ est in precedẽti parte:q̃uis stipulatio inualida sequuta sit numeratiõe.⁊ non acquirit ipsi liberto numerãti.si aũt stipulatio valeret.nõ oriret actio ex numeratione:sed ex sola stipulatiõe.¶ In quarta ⁊ vltima ponit determinatio tertie principalis questiõis,de stipulatiõe penali vsurarũ,cui acq̃rat.⁊ determinat:q cũ fuerit impersonaliter cõcepta.acquirit soli liberto ⁊ nõ patrono:cui fuerat sortẽ principalẽ stipulatus.lz videret.maligne interpretãdo.q tãq̃ accessoria deberet seq naturã sui principalis.vt.l.cũ principalis.ff.de reg.iur.nã lz interdũ tps et cõditio apposita in pcedẽtibus,intelligant repetita in seq̃tibus:tñ psona alterius q̃uis supius noĩata fuerit,nũq̃ intelligit in seq̃tib⁹ repetita:nisi fuerit expressa.⁊ istã reg.tradit tex.hic.⁊ nõ alibi.psertim qz si psona patroni intelligeret repetita in ista scõa stipulatiõe penali,ex hoc vitiaret stipulatio:vt.§.vt in primo casu.Et sic breuiter primo ponit thema.scõo decisio q̃stiõis circa stipulationẽ principalẽ.tertio decisio alterius q̃stionis circa numerationẽ.quarto ⁊ vltimo decisio alterius q̃stionis circa stipulationẽ vsurarũ.scõa ibi,rñdi per liberam personã.tertia ibi,superest vt queramus.quarta ⁊ vltima est ibi,sequens stipulatio.¶ In scõa parte ibi cui principaliter obligatio querebat.i.intendebatur acquiri ex intentione cõtrahentiũ:sed nõ ex iuris dispositione.¶ In tertia parte ibi ipse qui cõtraxit põt intelligi ipse.s.libertus:vel et melius ipse.s.patronus,mediãte numeratione facta per libertũ noĩe ipsius patroni.¶ In eadẽ parte ibi recessum esse a naturali obligatione.dic ⁊ etiã ciuili.Sed ideo hic appellat naturalẽ,qz ex naturali actu numeratiõis descẽdit.nõ vt excludat ciuilem.¶ Nota primo ex tex.ibi corã subscribẽte.pm Ange.Imo.
2 Pau.de ca.d.Alex.⁊ Areti.† q subscribẽtes scripturã scriptã manu alterius.censentur oĩa in ea cõtenta approbare:et sic sibi preiudicant.Ego aũt puto cõtra Ang.⁊ scribentes preallegatos:q iste tex.nullatenus pbet istud notabile.Quia in isto tex.vltra subscriptionẽ tria alia iteruenerũt.Prĩo qz talis scriptura fuit scripta presente eo qui subscripsit:vt expsse dicit text.ibi scripsi corã subscribẽte.Scdo vltra subscriptionẽ subsignauit:⁊ sic apposuit signũ suum seu sigillũ:vt dicit tex.ibi subscribẽte et assignante.Facit text.in.l.fideiussor impetrauit.§.i.in verbo cũ neq̃ consensum suũ accõmodauerit patri aut signo suo aut alia scriptura.ff.de pig.ergo sola subscriptio non sufficit.Tertio qz text.j.in duobus locis.s.in stipulatiõe principali sortis:deinde in stipulatiõe vsurarũ expsse vtrobiq̃ dicit,spopondit Flauius cãdidus dñs meus subscripsitq̃:et sic nõ solũ subscripsit:sz etiã expresse pmisit,⁊ sortẽ principalẽ ⁊ vsuras:⁊ sic teneo qõ iste tex.nõ probat istud notabile Ang.⁊ aliorũ scribentiũ.Unde p isto notabili Paul.de ca.hic addit alios duos tex.scz text.in.l.fideiussor impetrauit.§.j.ff.de pig.qui tex.etiã nihil facit:et tamẽ.d.Alex.vbiq̃ etiam ad hoc allegat:eo qz loquit in scribẽte ipsum chirographũ,et nõ in subscribẽte.⁊ text.qui melius facit in.l.si cut.§.nõ vr.in verbo sed si subscripserit.⁊ ibi Bar.ad hoc no.ff.qui.mo.pig.vel hyp.sol.Addũt.d.Alex.⁊ Are.hic aliũ text.quẽ dicit Aretinus optimũ iuncta gl.in verbo habebitur.in.l.emptor.§.lucius.ff.de pactis.ex quo tex.notãt ibi Bar.Ang.Sali.Fulg.⁊ Paul.de ca.qõ ille qui se subscribit scripture per alium facte,ita sibi preiudicat,sicut si ipse totũ scripsisset:sed certe ille text.etiã nihil vel parũ de se facit,nisi fiant subauditiones vt in glo.Ego vltra scribẽtes addo tibi plures alios tex.⁊ iuris ciuilis ⁊ iuris canonici.Et primo bonũ tex.⁊ meliorẽ de iure ad hoc in.§.j.institu.de emptio.⁊ vendi.ibi nisi ⁊ instrumẽta emptiõis fuerint conscripta vel manu propria cõtrahentium, vel ab alio quidẽ scripta a cõtrahente autem subscripta.⁊ tex.solennẽ in.l.si ego.§.dotis.ff.de iure dotium.in verbo vt is subscribat quasi res acceperit ⁊ velut chirographum eius vxor retinet.et tex.in l.si quis ex argentarijs.§.j.in verbo subscribere.ff.de eden.Et
3 in.l.j.in verbo ⁊ subscriptionẽ.ff.de cõstitu.prin.vbi est tex.† qõ sola subscriptio principis idẽ operatur, quod epistola sua:ac si totam epistolam scripsisset.⁊ text.in.l.si per epistolam.in verbo subscriptam.ff.de acquirẽ.heredita.Et text.notabilem in.l.j.§.inter filiũ.ff.de falsis.⁊ text.in aut.qõ sine.C.de testa.iuncta aut.si modo.C.fami.herciscũ.Et text.in.c.si quis presbyterorũ.⁊ ibi no.gl.in verbo subscripserit.de rebus eccle.nõ alie.et tex.⁊ glo.in.c.ex literis.de trãsac.et glo.in.c.quãto.de his que fiũt a prelato sine cõsensu capi.Idem tenent Ange.Pau.de cast.et do.Alex.in.l.cũ antiquitas.§.cum autem.C.de testa.et plenius.d.Alex.in consil.cxlvij.secundi voluminis.qõ incipit ponderatis his de quibus in themate fit mentio.in.ij.et.iij.colũ.Ad idẽ facit qõ notabiliter tenet Bal.in aut.contra qui propriam.in.ij.col.C.de non nume.pecu.vbi tenet qõ dispositio illius aut.que est penalis,et loquitur in negante scripturam propriam habet locum in negante scripturam tertij,subscriptam per ipsum negantem.allegat text.in.d.l.cum antiquitas.§.cũ autem.que lex parũ facere videtur.et circa eam subtiliter insistit Aretiñ.hic.in.iiij.col.Inducendo ⁊ respondendo vt hic per eum.et contra Bal.tenet Sali.in.d.aut.cõtra qui propriam.in.ij.col.quia per subscriptionem nõ videtur quis scripsisse,sed confiteri qõ alius sic scripsit de eius voluntate.Ad idem et tertio facit gloss.notabilis.in.§.in his vero.in aut.de instru.cau.⁊ fi.per quam glo.notat Ange.in.l.si quis ex argentarijs.§.pretor ait.et in.l.que-
4 dã.§.nihil interest.ff.de edẽ.† q paria sunt,vel qõ notarius rogatus de instrumẽto sumat ipse exemplum ex suo originali:vel qõ alius exẽplificet,et ipse se subscribat:qz est perinde.ac si totum manu sua scripsisset.Istud notabile sic cõfirmatũ ampliat Ang.hic.q subscribẽs videtur virtualiter scribere omnia precedentia quorũ notitiam habuit:intantũ qõ stante statuto,put est Florẽtie:q scriptura facta manu propria debitoris mandet executioni ad voluntatẽ creditoris:⁊ reperiatur aliqua scriptura scripta manu tertij:sz subscripta manu debitoris asserẽtis se omnia predicta cõfirmare:qõ habebit locũ dictum statutũ.qm sub illis verbis omnia cõtenta in scriptura virtualiter continẽtur in subscriptione.⁊ virtualiter dicuntur scripta manu ppria debitoris:sicut virtualiter scribit qui scribit per ziferas cõsuetas.vt notatur in aut.qõ sine.C.de testa.⁊ facit pm eum.l.diuus claudius in prin.iuncto.§.scribere.ff.de falsis.⁊ ita refert fuisse cõsultũ in ciuitate Florẽtie:⁊ sequunt Ioã.de imo.Pau.de ca.Alex.⁊ Are.hic.⁊ nemo scribẽtium hic cõtradixit.Adde vltra scribẽtes:q ɔ̃rium in terminis in dicto statuto Florẽtino ipsemet Ang.sibi ɔ̃rius,de quo alij nõ faciũt mẽtionẽ tenuit in.d.l.
5 cũ antiquitas.§.cũ aũt.in lectura Florentina.motus† eo qz q subscribẽs censeatur totũ scripsisse : istud est per fictionẽ vt pbat text.in.d.l.diuus claudius.§.scribere.et in.§.itẽ senatus.in versi.videri enĩ ait.qõ verbũ importat fictionem.l.j.§.deiecisse.cũ glo.ff.de vi et vi ar.cũ multis similibus.ergo non habet locũ in statutis in quibus fictio nõ procedit.l.fi.C.de his qui ve.eta.impe.⁊.l.iij.§.hec verba siue.⁊ ibi no.Bar.ff.de nego.gest.Bar.in.l.j.§.hoc aũt interdictum.per illũ tex.ff.de fonte.¶ Limitat ibidẽ Ange.nisi ille tertius psente debitore.⁊ eo specialiter mãdante scripsisset schedulam:et debitor ille se subscripsisset:tunc bene haberet locũ dictũ statutũ.vt ibi notabiliter per eũ.Sed aduerte qõ ad text.in.d.l.diuus claudius.§.scribere.rñdet do.Alex.hic in.ij.col.lz de Ang.qui eũ allegat,⁊ est sibi ɔ̃rius in.d.§.cũ autem.nõ faciat mentionẽ:⁊ dicit qõ loquitur in eo qui nõ subscripserat.sed solũ mandauerat qõ alius scriberet,q postea scripsit.ego cõtra istam sol.d.Alex.allego illud qõ in terminis notat Hemi.c.si pro te.in primo notabili.per illũ tex.de rescrip.
6 in.vj.notat † q scriptura dicit alicuius,qñ ille nõ scribit manu propria:sed alius de eius mandato.hoc dicit facere ad statutũ disponens:q quis nõ admittatur ad excipiendũ cõtra ppriam scripturã,in qua continetur promissio pecunie:qõ tale statutũ habeat locum etiã si nõ esset propria manu,sed alterius de eius mandato scripta.Item pro ista vltima parte cõtra Ange.⁊ sequaces hic soleo allegare optimum tex.in.d.l.si ego.§.dotis.ff.de iure do.qui probat qõ istud sit per fictionem:cũ tex.dicit qõ
7 is subscribat : et velut eius chirographum retinet † cum illa

dictio velut importet fictionē: vt notat Bal. in. l. pe. per illū tex.
in verbo velut. C. de interdi. matri. ⁊ casus fictus nō habet locū
8 in statutis vt dixi. ¶ Scđo amplia istud notabile † qđ sufficit
simplex seu generalis subscriptio, et non requirit specialis: etiā
dato qđ aliqua eorū que cōtinētur in scriptura essent cōtra scri
bentem. vñ sufficeret talis subscriptio gñalis: ego talis appro-
9 bo oia superius scripta: ideo me hic subscripsi. † qꝛ idē opera-
tur genus in suo genere: quantū species in sua specie. l. si duo. ff.
de admi. tut. l. si chorus. in prin. ff. de leg. iij. Ita etiā tenēt Ang.
Jmo. Pau. Aret. ⁊ latius. d. Alex. hic. Bal. in aut. si quis in ali-
quo. C. de eden. ⁊ idem Bal. in. l. que dotis. ff. solu. matri. ⁊ ibi. d.
Alex. in pe. col. in fi. Pe. de ancha. in cōsi. ccxxxiiij. ꝙ inci. prius
de viribus ꝓbationis. d. Alex. in preallegato consilio. cxlvij. se-
cūdi voluminis. incip. ponderatis his de quibus in themate fit
mentio. in. iij. col. ⁊ isti oēs reprobāt Bart. qui in hoc tenet ꝯtriū
in. d. l. diuus claudius. §. itē senatus. ff. de falsis. respondent iu-
ribus allegatis per Bart. Quāuis cum Barto. simpliciter teneat
Pau. de cast. in cōsil. cccl. qđ incipit de casu presenti fui requisi-
tus. ad fi. Sed cōis opi. est cōtra Bar. prout attestatur. d. Alex.
in preallegato cōsilio. cxlvij. scđe partis. in. ij. colū. facit qđ tenet
ad propositum Bal. in aut. sed nouo iure. in prin. per illum tex.
10 in vna lectu. C. si cer. pe. vbi notat † ꝙ sufficit vna subscriptio ad
autorizandum mille contractus precedētes. quē etiā refert. do.
Alex. in cōsilio ꝓxime allegato. in. iij. col. in prin. ¶ Suprascri-
ptū notabile limitant Ange. Jmo. Pau. de ca. d. Alex. ⁊ Aret.
11 hic duobus modis. † primo vt ꝓcedat qñ quis subscripsit scri-
pturam alterius vt principalis: secus si autorizans seu solenni-
zans eam: puta sicut testis: quo casu nō se subscribit animo cō-
sentiendi scripture: ⁊ sic sibi nō preiudicat: allegat ad hoc Pau.
de ca. text. in. l. titia cum testamēto. §. lucia. in verbo quasi testis
affuit. ff. de leg. ij. Adde ꝙ istā limitationē etiā ponūt Salice. et
Pau. de ca. i. l. emptor. §. lucius. ff. de pac. allegātes ad hoc no-
tata per glo. magistralē. in. l. caius. ff. de pig. acti. Et licet ipsi nō
dicant. Idē notabiliter tenet Bart. in. l. sicut. §. non videtur. ff.
quibus mod. pig. vel hyp. sol. vbi subdit Bar. idem esse qñ quis
se subscribit vt notarius. idē tenent Bart. et alij in. l. que dotis.
ad fi. ff. solu. matri. ⁊ habes de hoc bonum tex. in. l. si pater. et ibi
Bald. ad hoc notat. C. de fideius. ibi qđ tabulas obligationis vt
testis assignauit: per hoc sibi nō preiudicat. Ad idē bonus text.
in. c. ex literis. ⁊ ibi glo. ⁊ ibi vide late per. d. Abb. de transactio.
12 ¶ Scđo limitant † quādo subscribens legit ⁊ intellexit conten-
ta in scriptura quā subscripsit: vt. l. tribunus. §. fi. ff. de testamē.
mili. alias subscribens se scripture nō lecte, sibi non preiudicat:
vt. l. fi. C. plus valere ꝙ agitur. ⁊ ibi Bal. multum notat illū tex.
ad hoc, ⁊ etiam ꝯtra doctores subscribentes se consilijs aliorū,
nō visis: idem qđ subscriptio facta non viso tenore instrumenti
seu nō declarato sibi quid contineat instrumentum, non preiu-
dicat subscribēti. tenet Pau. de cast. in consi. cccl. quod incipit
de casu presenti fui requisitus per. d. l. fi. et. l. secundam. C. de re-
bus alienis nō alienandis. text. cum glo. in. l. caius. ff. de pigno.
actio. ⁊ in. l. j. §. sed ⁊ si mandauerit. ff. qđ iussu. et. c. si quis presby
13 terorum. de rebus eccle. alie. vel non. vt ibi per eum. † vnde qui
se subscribit in schedula vacua, non probat que postea in ea scri
bentur: et sic domini ⁊ principes subscribentes se schedulis aut
eorum sigilla apponentes, nisi primo fuerint preuisi de his que
scribenda erant, nō intelliguntur cōfirmasse ea que postea scri-
bentur. Ex quo eorū non habuerunt notitiam. d. l. fi. ⁊ ita egre-
gie not. Jnn. cum quo ibi alij transeunt in. c. ij. de fide. instru. qđ
Ange. hic reputat perpetuo tenēdum menti. idem etiam tenet
14 Ange. in repetitione. l. sciendum. in. xj. col. š. eo. † Nunquid aūt
in dubio presumatur subscribens habuisse notitiā omnium cō
tentorum in scriptura quam subscripsit. Jmola. hic notabiliter
tenet ꝙ si dicatur in subscriptione visis ⁊ lectis omnibus supra
scriptis, tunc res esset plana qđ presumeretur habuisse notitiā
argu. d. l. fi. a contrario sensu. C. plus valere qđ agitur. Idem si
appareat ꝙ illā scripturam habuit penes se per aliqđ tempus:
tunc etiam presumitur sciuisse contēta in eo per. c. constitutus.
j. de testi. vbi qui habuit acta penes se presumitur ꝙ ea sit ꝓcun
ctatus. ⁊ aut. at qui semel. vbi doc. C. de ꝓba. Idē si sit persona
valde diligēs que cōsueuit diligenter videre facta sua: tunc pre
sumet habuisse notitiā: ex quo simplr se subscripsit. ¶ Istis ces
santibus in dubio cēsetur ignorasse per. d. l. fin. C. plus vale. qđ
agi. ⁊ qꝛ in dubio presumitur ignorātia: p regu. l. verius. ff. de ꝓ-
ba. ⁊ in regu. presumitur. de reg. iur. in. vj ¶ Aduerte cōtrariū
etiam melius ꝙ imo in dubio subscribēs presumatur habuisse noti
tiam cōtentorum in scriptura quā subscripsit, etiā si non probet
ꝙ subscribēs sit diligens persona. tenet Bar. in. l. j. §. si quis ne-
get. in pe. co. ad fi. ff. queād. testa. ape. vbi tenet ꝙ ille qui subscri
psit instrumētū si vult illud impugnare, oportet ꝙ probet qđ in
subscriptione fuit deceptus: qꝛ ostēso sibi instrumēto fuit dictū
ꝙ continebatur aliud: et ipse nō legit: per. d. l. fi. C. plus vale. qđ
agi. ⁊ l. ij. C. de reb. alie. nō alie. ⁊ sequitur Pau. de ca. in. d. cōsil.
cccl. incipiente de casu presenti fui requisitus. vbi tenet qđ sub
scribēti se in instrumēto ex quo potuit ipsum legere vel legi face
re, incūbit onus probādi: qđ nō legisset: sed qđ adhibuit fidem
ei ad cuius instantiam se subscripsit. Idem cōtra Jmo. tenēt. d.
Alex. ⁊ Aret. hic. ⁊ d. Alex. in preallegato consi. cxvij. scđi volu.
in. iij. col. vbi etiam dicit ꝙ Jmo. est solus in hoc. ⁊ quia ille qui
subscripsit, ⁊ allegat ignorātiā scripture habet necesse talē igno
rantiam probare, cū sit fundamentum intentionis sue. l. ei incū-
bit. ⁊ l. in exceptionibus. et ibi glo. ff. de proba. notant gl. ⁊ doc.
in. l. si vero. §. qui ꝓ rei qualitate. ff. qui satisda. cog. ⁊ late Bart.
⁊ alij in. l. in illa stipulatione si calēdis. š. e. post Jnnocē. in. c. su-
15 per his. de accu. ¶ † Tertio vltra scribētes limita singulariter,
vt nō procedat in subscriptionibus iudicum, que nō habēt vim
sentētiarū. ita singulariter tꝫ Bal. in addi. Spec. in tit. de sentē.
in vlti. char. in fi. ver. subscriptiōes etiā iudicū. arg. l. pe. C. cōmi
natio. epist. ꝙ bene no. ⁊ ita declara tex. in. l. ij. C. de sentē. ex pe-
ricu. reci. et. c. fi. de re iudi. in. vj. in verbo descripti recitatione.
16 ¶ Scđo nota ex eadē prima parte tex. in verbo accepisse † ꝙ qui
cōfitetur se habuisse ⁊ recepisse mille, que per stipulationē pro-
mittit reddere: licet sint verba preteriti plusq̄ perfecti, tamē in-
telligunt ꝙ acceperit tūc tempore facte confessionis et promis-
sionis: ⁊ sic incōtinenti iuxta stipulationem: non autem dudum
ante: ⁊ sic non intelligitur ꝙ numeratio ex interuallo ante pre-
cesserit: ⁊ postea sequuta sit stipulatio: ⁊ hoc aperte ostenditur:
nam si ista confessio continens receptionem intelligeretur de
numeratione facta de preterito, ⁊ ex interuallo, non procederet
questio posita in tex. in versi. superest. quia tūc esset nata prima
obligatio ex numeratione, ⁊ stipulatio ex interuallo sequēs siue
vtilis siue inutilis, nō nouaret vt. l. si ita fuero stipulatus. §. fi. in
verb. ex cōtinenti. et in verbo mox. ff. de noua. Et sic necessario
sequitur qđ incōtinenti precesserit numeratio, ad hoc vt proce-
dat questio istius text. de stipulatiōe: ⁊ ita subtiliter inducit istū
tex. Rapha. cu. hic. Quāuis Bar. nō aliter declaret: quomodo iste
tex. ꝓbet istud notabile. ⁊ istud est vtile ꝫm Barto. j. pro instru-
17 mētis dotalibus † ꝙ si maritus cōfitetur se habuisse et recepis-
se a patre vel extraneo mille nomine dotis, que ꝓmittit redde-
re ipsi dotāti, acquiritur ei actio: tanq̄ tūc temporis receperit:
sed si ista verba probarent receptionē dudum ante factam: non
acquireretur ei: cū iam esset acquisita mulieri cui censeret dona
ta: vt. l. auia. C. de iure do. ⁊ l. quoties. ff. so. ma. et ita etiam et la-
tius precipue p istū tex. tenet Bar. in. l. post dotē. in. j. q. ff. so. ma.
⁊ in. l. predia. ff. de acqui. poss. cū cōcordantijs vtrobiq̄ traditis
per. d. Alex. Idē etiā tꝫ Bart. i. d. l. certi cōdictio. §. si nūmos. š.
si cer. pe. in prima cōbinatione. ⁊ cū Bar. tenēt alij hic. ⁊ est cōis
opinio ꝫm do. Alex. hic ⁊ dicit. d. Alex. in. d. l. post dotē. in. j. qđ.
Bar. ꝙ istud subtiliter intuēti melius ꝓbat in isto text. q̄ alibi
in iure. ¶ Tertio not. ex scđa parte principali ibi rñdi. vnā re-
18 gulā † ꝙ p liberā ꝑsonā iuri nostro nō subiectā, neq̄ nobis bo-
na fide seruientē, nō pōt nobis queri actio nec obligatio. vt hic.
⁊ l. j. C. per quas ꝑso. nob. acqrit. ratio est qꝛ in ꝯctibus etiā bo-
ne fidei, nisi ex ꝑsona nostra initiū obligatiōis sumāt, inanē actū
efficiūt: ita dicit tex. q ꝓprie assignat rationē in. l. quecūq̄ geri-
mus. ff. de act. ⁊ obli. Ratio rōnis est ex mēte Raph. hic. qꝛ acq
sitio fit per ꝯctus est artificialis: ⁊ sic introducta artificio iuris
ciuilis, ꝙ est q̄dā impropritas. idō nō recipit aliā impropritatē
vt factū vnius reputetur factū alterius, ne plures fictiōes circa
idē cōcurrāt: cōtra. l. primā. in fi. cū gl. C. de dotis promis. ⁊ in. l.
cū post. §. gener. ff. de iure do. ⁊ pōdera ꝙ tex. iste dicit nullā ob-
ligationē: p cōsequēs nec etiā naturalē. nedū ciuilē. ⁊ cōsequēter
non possumus etiā corā iudice ecclesiastico agere: ex quo nulla
subest obligatio: ⁊ sic videt probare iste text. qđ ex stipulatione
alteri facta nō oriat etiā naturalis obligatio: et hoc est verū qđ
illi tertio nulla acquiritur obligatio, etiā naturalis: ita proprie
loquit tex. hic. et tex. in. l. j. §. si seruus cōis meus. in verbo nullius
est momēti. ff. de stipu. ser. et in. l. certi condictio. §. qm̄. in verbo
nulla est stipulatio. ff. si cer. pe. Sed ipsi stipulanti bene querit
naturalis obligatio ad dandū illi tertio. ita procedit gloss. in. l.
stipulatio ista. §. alteri. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij presertim. d. Alex. š. e. nā
cū ista stipulatio habeat cōsensum duorū, et lex ei nō resistat, lꝫ
non assistat: ꝫm Bar. in. l. si quis ꝓ eo. in. vj. mēbro. ff. de fideiuss.
⁊ in. d. §. alteri. ergo debet oriri naturalis obligatio. l. in his. §.
imperator. ⁊ l. stichum. §. naturalis. ff. de sol. ¶ Quarto nota in
19 versiculo plane, aliam regulam ꝙ † ex numeratione pecunie fa-
cta nomine tertij absentis ⁊ ignorātis: illi tertio queritur actio
etiā si pecunia fuerit aliena. vt hic. ⁊ l. certi ꝯdictio. §. si nūmos.
ff. si cert. peta. Et ꝫm glossellam hic: in verbo acquireret. istud
est speciale in mutuo ꝓpter singularia precepta mutui. vt. l. sin-
gularia. ff. si cer. pe. ⁊ hoc simpliciter sequit Aret. in. iiij. notabi.
et ꝫm

et sm Jo. de Imo. hic in. v. notabili. & do. Pe. de bexutio istud est speciale in mutuo ppter eius frequētiā: & ita etiā dicit gl. in d. l. certi 9dictio. §. si nūmos, in gl. mag. circa fi. & ibi Bar. i duobus locis. s. in pn. & in scda cōbinatiōe. & gl. in. l. cū per liberam. in glo. magna ad fi. C. per quas pso. no. acqui. Idez vbicq tenet Bar. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. ix. fallentia. s. e. & in. l. singularia. in. iij. col. ff. si certū pet. et. l. si cū vēderet. ff. de pig. actio. sed vt etiā alias dixi istud est falsum: & vera et fundamentalis
20 ratio est † q per actus ciuiles puta p stipulationē alteri p alterū queri nō pōt vt hic in ver. sed qd patrono. & d. l. stipulatio ista. §. alteri. et. §. si stipuler. s. eo. & §. alteri. & §. si qs alij. insti. de inuti. stip. sed per actū naturalē et corporeū numerationis semper alteri per alterū acquirit. vt hic. & d. §. si nūmos. & l. j. C. per quas perso. no. acqui. & l. j. C. de acqui. pos. & l. traditio. §. fi. ff. de acq. re. do. & istā differētiā facit expresse tex. in. l. ea que ciuiliter. ff. de acqui. re. do. & Bar. met. in. l. solutū. §. per liberā. ff. de pig. act. ratio diuersitatis pōt esse duplex. ¶ Prima quia qñ acqsitio fit p act9 ciuiles, puta p stipulationē, ibi etiā 9siderat dispositio legis ciuilis que vult alteri p alterū queri nō posse: sed qñ acquisitio fit per actū naturalē et corporeum non consideram9 dispositionē ciuilem: sed merū ius gētiū sm qd alteri per alterū
21 pōt queri. † ideo possessio per actus naturales alteri per alterū queri pōt vt iurib9 pallegatis: & istud est qd proprie dixit iuris cōsultus in d. l. ea que ciuiliter. ¶ Scda ratio est qz quādo obligatio querit ex actu naturali numeratiōis: ille qui numerat nudum ministerium dicit prestare. l. qd meo. §. procurator. ff. de acqui. pos. & sic actus in eo nō fundat. vnde nō dicit acquiri p liberam personā quādo ministeriū tantū prestat. ita formaliter dicit tex. in. l. & licet. ff. de cōsti. pe. ¶ Hinc ex istis infero male dixisse Jo. de Imo. Are. & d. Pe. de bexu. hic quos statim retuli et gl. & Bar. in locis pallegatis. Inquātū dicūt q istud locū habeat solum in mutuo ppter sequentia & singularia precepta mu
22 tui: † qz imo istō habet locū in omni cōtractu de mūdo: in quo fit numeratio: & sic iteruenit actus naturalis & corporeus quia semper ibi alteri p alterū querit actio: vt in deposito, in 9modato, in dote, in indebite soluto & similibus. l. j. §. si te rogauero. ff. deposi. & l. si per ignorantiā. C. de cōdi. indebi. & ita etiā tenent Albe. de ros. & oēs mod. indifferēter in. d. §. si nūmos. vbi etiā tetigi. et ibi dom. Alexan. in. j. colū. ellegat ad hoc quamplures alios cōcordātes tex. quos per te videas. Idē tenet Raphael Fulg. & Lud. roma. in. d. l. singularia. Idē tenet Pau. de ca. hic in pe. colū. lz de predictis nō faciat mētionem, per tex. in. l. licet. ff. de iure dot. & ista est vitas: q̄uis subtilis do. Pe. de bexutio hic conat9 sit tenere precedētem opinio. qd speciale sit soluz in mutuo: q per actum naturalē numerationis querat alteri obligatio & actio: secus in alijs cōtractibus: et respondet ad. d. l. ea que ciuiliter & multum gloriat de ista solutione q per actus naturales bene acquiritur effectus naturalis: vt est acquisitio possessiōis. d. l. j. C. de acqui. possess. & d. l. j. C. per quas perso. nobis. acquir. sed non acquiruntur effectus ciuiles: vt est obligatio et actio: qd videt esse cōtra iura superius alleg (bene verum est qd est differētia inter numeratiōnē que fit nomine alieno ex causa mutui: qz illi tertio absenti: queritur directa actio. l. si absentis. C. si cer. pet. & ratio est qz in mutuo lex fingit primo numerasse illi absenti, & illum absentē postea numerasse debitori. d. l. singularia: secus si numeratio fiat ex alio contractu nomine tertij absentis: tūc illi querit vtilis actio tantū. l. publia, in prin. & ibi gl. ff. depositi. & l. j. pe. C. ad exhibē. bar. in. d. §. si nūmos. in tertia cōbinatione: & ibi Sali. Lud. & cōmuniter alij vbi dixit Bar. in. d. l. singularia. in. iij. colū. in versi. sumus expediti de prima, et ibi Raph. fulg. Lud. ro. & alij. ¶ Cōtra istud notabile & istum tex. Moueo duas difficultates: in primis moueo nouā difficultatē non tactam a scribētibus: inquantum fit differentia, q per actū ciuilem stipulationis alteri queri non pōt: sed bene per actum
23 naturalē numerationis. † contra: qd non sit differentia data paritate terminorū: arguo sic: nam hic in versic. plane. numeratio fuit facta nomine patroni absentis vt ei soluere: quo casu etiā stipulatio facta nomine alterius vt ei soluat, valet & tenet: dato etiam q nō intersit stipulātis vt est glo. ordinaria & approbata in. l. huiusmodi. in prin. vbi dixi. ff. de leg. j. & gl. plenior in. §. alteri. in vs. vt supradictū est ad fi. insti. de inuti. stip. & gl. in. d. l. quecūq gerimus. ff. de actio. & obli. & in. l. pe. ff. de neg. gest. et ratio est: qz ille dicitur stipulat9 cuius nomine fit stipulatio, sicut ille dicitur possidere cuius nomine possidetur. l. generaliter. & l. qd meo. in prin. ff. de acqui. pos. et. c. cū venissent. in fi. de resti. spo. et in. c. si diligenti. de prescrip. imo fortius: ad hoc vt procedat iste tex. nō sufficit q quis in veritate numeret pecuniā nomine tertij absentis. nisi etiā ille cui numerat eā expsse recipiat noie absentis: & istud exprimat & agat sm intellectū Jacobi quē tradit ad istum tex. in ver. superest. & refert & sequit Bar. hic in. ij. colū.

cū q simpliciter trāseūt Ang. Raph. cu. & d. Alex. hic in. iij. notabili. & idē do. Alex. in. d. §. nummos. in pe. co. et dicetur inferius. ¶ Huic difficultati, licet nemo attingat, responde: & dic q glo. in. d. l. huiusmodi. & cōcordantes procedunt quando quis stipulatur sibi nomine & vice alterius absentis. Tunc bene valet stipulatio licet non intersit stipulantis: cum verba obligatiua sint collata in personam ipsius stipulatoris: secus si simpliciter stipulat alteri tūc nihil valet. d. l. stiplo ista. §. alteri. vñ hic nō sufficeret directo stipulari noie alterius: sicut sufficit directo numerare nomine alterius: & ista est differētia fundamētalis inter stipulationē et numerationē. Item quando quis stipulat sibi noie tertij absentis, tenet stipulator cedere illi tertio actionē mādati, si erat pcurator: & sic habebat mādatū, vl actionem negotiop gestop si nō habebat mādatū, & secuta sit ratihabitio. l. si ego. & l. pe. ff. de neg. gest. & ita tenēt gl. & doc. in. d. l. huiusmodi. in prin. ff. de lega. j. secꝰ qñ quis numerat noie absentis illi absenti querit directa actio ex numeratiōe: & sic ex actu naturali sine vlla cessione. l. si absentis. C. si cer. pet. & ista est alia secunda differētia: & sic pōdera q si in isto tex. libertus fuisset stipulatus sibi nomine & vice patroni absentis: illa mille denaria mutuata ei reddi q valeret ista stiplo: & h tenēdo q gl. i. d. l. huiusmodi. in pn. & cōcordantes procedāt, put cōiter doct. eas tenent: sed ego alias disputaui de veritate ibidem. & in. d. §. alteri sed in isto tex. stipulatio liberti nō fuit isto modo concepta. Jō nihil valet: et tanto fortius istud procederet tenendo illud qd tenet Bar. hic in scda opp. vbi tenet q in isto tex. verba obligatiua et executiua fuerunt collata in personam patroni & nō liberti stipulātis: quo casu stipulatio pculdubio est nulla: quod vltimū an procedat ad istum tex. dicā in sequēti notabili. ¶ Secunda difficultas est: naz in isto tex. nō apparet de ipso actu naturali numeratiōis: sed solū apparet cōfessio: qz Chrysogonus scripsit pñte domino se accepisse a liberto agēte rē Quintiliani absentis denaria mille mutua: & sic ibi est confessio & nō naturalis numeratio: ergo ex 9fessiōe nō debet queri obligatio &
24 actio tertio absenti. cū nō sit actus naturalis & corpore9. † Hic est qd in mutuo vero et naturali q contrahitur mediante naturali nūeratiōe querat tertio absenti obligatio et actio: tñ sec9 ē in mutuo ciuili, qñ qs 9fitet noie absentis recepisse, & illi tertio pmittit restituere: tūc ei nō querit actio fz Jac. d beluiso. Ray. Bald. et latius Albe. de ros. in. d. §. si nūmos. in vlti. q. & ibi Lu. roma. & do. Alexan. in vltima colum. eo qz tūc non acquirit per actum mere naturalē vt dixit Bar. hic in. ij. col. sed ad aliud ppositum fatet q istud mutuū qd pbat per hanc confessionē pariat actionē illi tertio cuius noie facta est: & illa verba recepisse innuāt numerationē precessisse: sed istud non tollit difficultatē quā moui. & an sit verū infra dicet. Raph. cu. hic respondet qd iste tex. debet intelligi quando de numeratione constabat, vel quando erat elapsum bienniū vel erat renūtiatū exceptioni nō numerate pecunie, tamē dicit q primū scz q hic constaret de numeratiōe pecunie, diuinat. Sz etiā iste alie sunt diuinatiōes: nō pcedebant de iure fforo, & non tollunt difficultatem: vnde tu respōde qd licet in themate nihil dicat de numeratione: sed solz de confessiōe tñ in ver. plane. vbi tradit ista regula: & in ver. superest. loqt apte tex. qñ interuenit actualis numeratio. quid aūt iuris qñ sola cōfessio absq numeratione intercessisset, quid esset in hoc tex. dicā post Bar. j. in gl. parua. in verb. possit vbi ponam intellectum ver. superest. in quo versat maxima difficul
25 tas. ¶ Quinto no. in ver. sed quod patrono. † quod etiā libertus nō pōt stipulari patrono suo: & licet glo. prima dicat quod istud modicū habet dubitatiōis: & dic qd imo magna & multiplex potuit esse dubitatio: ego p intellectu huius regule & itellect9 ponā quatuor dubitatiōes q̄ videbant in cōtrariū facere: primo qz libert9 licet sit libera persona tñ dicit subiect9 patrono quo ad reuerētiā & quedā obsequia: & quasdā operas: et quo ad iura patronat9. vt. l. j. per totū. ff. de iure patro. Ideo p ista videbatur qd libert9 posset stipulari patrono suo: sed talis subiectio nō est sufficiēs ad acquirendū patronō: sz requirit qd qs sit subiect9 rōne patrie vel dñice ptātis: q̄ est maior subiectio: vel rōne pfessionis vt monachus q in hoc equiparat seruo: vt not. Inno. in. c. cū olim. de priui. & Bart. in multis locis presertiz in l. j. in prin. & §. si fructuarius. ff. de stipu. ser. Ideo acquirit monasterio, in cuius est potestate: sed subditus alia ratione ei stipula
26 ri nō pōt. † & ideo sm Bar. vasallus non querit domino, nec ciuis ciuitati sue vel reipublice licet sit ei subiect9: facit. l. caius. ff. de vsur. & cū Bar. trāseunt Imo. & cōiter alij: licet de iure contrariū teneāt Rapha. cuma. & Pau. de cast. hic. qz nō minor est subiectio patrie q̄ filialis. l. veluti. ff. de iusti. & iure. et non min9 quis nascit sue reipublice q̄ patri. l. j. §. & gñaliter. ff de vē. i pos. mit. & in. l. postliminiū. §. filius. ff. de captiui. Et ciuitas vēdicat ciuē suum ex iure quiritum. l. de iure. ff. ad municip. sicut pater

vendicat filium in potestate adiecta causa de iure romano.l.j.ꝑ hanc.ff.de rei vēdi. ¶ Sed istis nō obstātibus.licet videantur colorata: cōis opinio est cū Bar.quā etiā tenēt Are.d.Pet.de bexutio ꝛ latius.d.Alexan.hic.Ang in.l.stipulatio ista.§.si qs insulā.ff de verb.obli.hinc est ꝙ ciuis nō pōt stipulari fisco sue ciuitatis.l.arbiter intra certū.ff.de arbitris.Bar. post Dy.in l.j.in pͥnci.ff.de iure fisci. Scda dubitatio cōtra istū text est qꝛ lꝫ libertus nūc sit libera ꝑsona,tñ cū semel fuerit seruꝰ adhuc durāt reliquie seruitutis: ꝑpter quas videbaᷓ ꝙ adhuc posset stipulari patrono sicut poterat stipulari dño cuꝫ esset eiꝰ seruus. l.talē.§.fi.ff.de here.insti. Itē adhuc durat memoria prioris dominij iuxta glo.in.§.fi.insti.de tutel. Et glo.in.c.si qui episcopi. xcij.dist. Bal.in.l.si genero.C.de iure do.vñ qui semel fuit seruus alicuiꝰ nō pōt amplius torqueri nec interrogari in caput eius ob memoriā ꝓcedentis dominij.ita est tex.in.l.vnius.§.seruus in eiꝰ.ff.de q̄sti.ꝛ in.l.seruos.ij.C.eo.de questi. sicut etiā qs
27 honoraᷓ i memoriā ꝓcedētis dignitatis.l.fi.ff.de decurio.† vbi qui desijt esse decurio ciuitatis nō pōt illo iure torqueri in memoria prioris dignitatis ꝛ in simili Bar.ꝑ illum tex.in.l.j.C.de aduo.diuer.iudicū. Hinc est ꝙ qui semel fuit abbas et deposuit officiū sine culpa obtinet primū locū in choro ꝛ cōuētu post abbatē,in memoriā pristine dignitatis.ſm Jo.de lignano in clemē.ne in agro.ꝛ ibi Jmo.in vlt.q.de statu monac. Et ei q semel fuit legatus seu ambasiator semper debeᷓ reuerētia in memoriā ꝑstine legationis.ſm Spe.in ti.de legato.§.finiᷓ.in fi.ꝑ tex. in.l.vnica.cum suis cōcordātijs.C.de comit.qui ꝓuin.reg.libr. xij.facit ꝙ signāter tenet Bal.in.l.obseruare.§.ꝓficisci.in.vij.q. ff.de offi.ꝓcon.ꝛ leg.vbi tenet ꝙ offendēs officialē,vel eius familiā tēpore syndicatꝰ puniᷓ ac si eū offendisset tempore officij.qꝛ adhuc remanēt reliquie officij:id est appēdices.vt.l.j.C. vt cause post pube.adsit tu. Ad idem vltimo facit qd singulariter tenet Bal.in.l.data opera.in.xvj.col.C.q accus.nō pos. ꝙ ille qui semel fuit creatus tabellio sed priuatus:si cōficiat instrumenta tanꝙ tabellio non puniᷓ pena mortis:sed mitius propter reliquias prioris tabellionatus.secus si nunꝙ fuisset creatꝰ tabellio tunc deberet puniri pena mortis:refert ꝛ sequitur Joā.de ana.in.c.accedēs.in vlt.co.de cri.fal. ¶ Tertia dubitatio est qꝛ nō solū erat libertꝰ sed etiam erat procurator patroni sui,cuius rem agebat ꝓut bis repetitur in tex.sed istud etiā nō sufficit,vt possit ei acquirere licet secus sit in tutore et curatore:ꝛ alio legitimo administratore isti bene possunt stipulari pupillo vel adulto.vt est tex.in.l.eū qui.§.item tutori.ꝛ §.si actori.ff.de cōsti.pec. gl.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.vbi dixi.s̄.eo.et gloss.in.l.j.in prin.cum simil.ff.de stipul.ser. ¶ Quarta et vltima est dubitatio:nam iste tex.simpliciter dicit ꝙ iste libertus agēs rē Quintiliani stipulatꝰ est illa millē denaria per eū mutuata dari patrono suo heredi ve eius.ergo verba obligatiua fuerunt collata in ꝑsonā ipsius stipulantis:ꝛ executiua in personaꝫ patroni. ergo stipulatio debet valere quando interest ipsiꝰ stipulantis: vt.l.si ꝓcuratori ꝑsentis.cū gl.s̄.eo.ꝛ gl.in.d.l.stipulatio ista.§. si quis insulā:ergo cōtra tex.Bar.hic in.ij.oppo.respondet ꝙ in isto tex.nō apparet in cuius personā verba obligationis fuerint collata cū fuerint impersonaliter concepta.vnde intelligit ꝙ fuerint collata in personā patroni in cuius personam etiam
28 fuerunt collata verba executiua.ꝛ sic vult Bar.ꝙ † quādo verba obligatiua sunt impersonaliter cōcepta,ꝛ verba executiua sunt collata in personā alicuiꝰ tertij.intelliguntᷓ etiā ṽba obligatiua collata in personā eiusdē.per istū tex.ꝛ hoc mō stipulatio est omnino vtilis ꝛ sequiᷓ etiā Ang.hic.ꝛ Bar.i.d.§. si stipuler.sed istud reprobat ꝛ bene Raph.cu.hic ꝛ sequunᷓ Pau.de ca.ꝛ Are.h.Jmo.Raph.cu.Lu.ro.ꝛ.d.Alex.in.d.§.si stipuler. qꝛ qñ verba obligatiua sunt impersonalia debent intelligi collata in personā stipulatoris vt stipulatio valeat et non in ꝑsonā patroni:vt sic vitietur:vt hoc text.in vlti.parte.ꝛ.l.eum qui.§. iulianus.scdo.vbi est tex.de hoc.ff.de consti.pecu. Item contra Bar.est tex.in.d.§.si stipuler.in ver.si quis insulā. et in.l. si vnꝰ. §.j.in ver.cu.ꝙ si sine persona.ff.de pactis.vbi verba fuerunt impersonalia ex parte stipulantis:sed executiua fuerunt collata in personā tertij valet et tenet stipulatio quādo interest stipulātis vt vbi:vnde ad istam vltimā oppo.responde melius ſꝫ Bal.Jmo.ꝛ.d.Alex.hic ꝙ iō hec stipulatio non valuit,dato ꝙ verba obligatiua fuissent collata in personam ipsius liberti stipulātis eo qꝛ nō intererat pecuniariter liberto stipulari ꝙ detur domino:nisi ratione affectionis quod interesse nō est in consideratione in proposito ſm glo.in.l.fideiussoris.in prin.vbi dixi.ff.de pactis.ꝛ dixi etiā in.l.stiplo ista.§. alteri .s̄. eod. Et hoc etiā tenet glo.ordinaria in.l.j.in fi.ff.de stipul.ser.que vult ꝙ ex hoc solo ꝙ quis sit procurator nō dicitur de suo interesse stipulari domino. ¶ Sexto no.ex tex.ibi vt nec ad solutionem profi
29 ciat.† ꝙ ei qui inutiliter est appositus ad obligationē non pōt etiam fieri solutio vt simpliciter adiecto.vt hic ꝛ.l.eum qui ita. §.qui sibi.ꝛ qd ibi notatur.s̄.e.ꝛ.l.si duo rei.in fi.j̄.eo.et ſꝫ Bal. hic nō posset ei solui etiam ratione taciti mādati. ita dicit esse casum vnicum in iure in.l.si cum cornelius.ff.de solu.ex quo stipulatio principalis quo ad eum est nulla. ¶ Septimo nota in
30 versi.superest.† ꝙ quando post numerationem sequitur stipulatio valida incōtinēti ante vel post nō oritur actio ex numeratione sed ex stipulatiōe eo quia tūc numeratio censetur esse facta vt sit causa ꝛ implementum stipulationis.vt dicit tex.in.l.si ita fuero stipulatus.§.fi.et.l.cum enim.de nouatio.ꝛ.l. certi condictio.§.quoniam.ff.si cert.peta.secus quādo stipulatio est inutilis tunc non impedit oriri actionem ex numeratiōe.vt hic in secundo respōso. Per istum tex.decidit notabiliter Barto.j̄.in penul.q.ꝙ si aliquis in libello diceret se numerasse titio puta cētum ex causa mutui:et ideo petit eum condēnari:et postea in ꝓcessu producit instrumentum in quo titius confitetur se illa cētum mutuo habuisse ꝛ illa per stipulationem promisit reddere vel producit instrumentum qd continet numerationem et stipulationem debet succumbere:qꝛ intentauit actionē ex numeratione que nasci non potuit cū stipulatio esset vtilis: ꝛ debuit agere ex stipulatione ex qua sola nata est actio: vt hic cū cōcordātibꝰ ꝑallegatis:ꝛ cū Bar.tenet simpliciter Ange.hic.ꝛ Bal. in.l.si absentis.ꝛ ibidē Ang.ad fi.C.si cer.pe. Idē tenent oēs Mod. hic quos statiꝫ referā cū vna limitatiōe quā ponit idē Bar.in.d.l.certi cōdictio.§.si nūmos.in prima cōbinatiōe.vbi Bar.vr̄ facere differētiā:quādo interuenit numeratio ꝛ stipulatio simul vtrū in libello agaᷓ ex numeratiōe:ꝛ sic ex actu naturali:qꝛ numerauit ꝛ tunc libellans debet succumbere.ita procedit decisio Bar.hic.secus si in libello ageret ex mutuo simplr: tūc ꝓcederet libellꝰ.qꝛ itelligereᷓ actū ex mutuo ciuili cui natura cooperaᷓ qd est quādo interuenit numeratio et stipulatio. l.ij.§.fi.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ff.si cer.pe. Ita tenēt Raph.cu.Paul.de ca.d.Alex.ꝛ Are.hic.Bar.Jmo.ꝛ Mod.in.l.j.§.si qs ita.ad fi. s̄.e.ꝛ simpliciter etiā seqtur do.Abb.in.c.si cautio.in.iij.co.de fide instr.ꝛ ista videᷓ esse magis cōis opinio. Sꝫ subtilis Raph. Ful.in.d.§.si nūmos.tꝫ ꝙ etiā possit sustineri libellꝰ in primo casu quando egit ex eo qd numerauit ꝛ apparet qd interuenit numeratio et stipulatio qꝛ intelligiᷓ ꝙ ago ad primam stipulationem tanquam causam remotam nō tanꝙ causam ꝓximā ꝓducentē obligationē cū stipulatio sit ꝓxima causa producendi obligationē vt hic. Item moueᷓ qꝛ etiā si nullā cām expressisset,ꝓcederet libellus,si nō esset oppositū a parte.l.fi.C.de anna.exce. ergo magis debet ꝓcedere si vnā expressi licet remotā: qꝛ quādo non requiriᷓ expressio cause si exprimaᷓ,ꝛ inepta,nō vitiat.l.
31 vnica.in prin.C.de rei vxo.acti. ¶ † Ego cōfirmo fortius vltra eum qꝛ minus vitiat inepta expressio ꝙ omissio:ita signanter tenet Bart.in.l.demōstratio falsa.in prin.ff.de condi.ꝛ demon. in pe.col.in.iij.q.per tex.in.d.l.vnica.in prin.qd valde nota. ¶ Et hoc ego probo vltra Bar.qꝛ testamentū in quo testator aliquē heredē instituit.ꝛ filium preterijt,institutio est nulla vel inualida tamen sustinetur per autē.ex causa.C.de libe.prete.ꝛ tamen si testator nullum heredem instituisset et preterijsset filium: non sustineretur testamētum per.d.aut.ex causa.gloss.est notabilis et approbata in.l.j.§.fi.in glo.fi.et ibi Bar.ꝛ doc. multum notāt et sequuntur.ff.de vulga.ꝛ pupil.ꝛ sic minus vitiat institutio facta que est inualida,quam quando est omissa.modo in proposito:cum omissio cause non vitiet libellum:ergo minus debet vitiare expressio cause que est inepta et remotior: ita potest multum fortificari fundamentum Raph.fulgo. contra communem sentētiam. ¶ Sed aduerte ꝙ istud fundamētum licet videatur coloratuꝫ,procederet quando non fuisset oppositum per partē libello sed facta oppositiōe:prout cōmuniter fit:tunc cessaret et iura adaptātur ad ea que cōmuniter ꝛ frequentius cōtingunt. l.ex his.ꝛ.l.nā ad ea.ꝛ.l.sequenti.ff.de legi. ¶ Istam opinionem contra cōmunem etiā tenet Paul.de ca. sibi contrarius in.l.ij. §.fi.ff.si cer.pet.vbi dicit ꝙ opinio Barto.est nimis rigorosa,et omnibus videretur iniqua:qꝛ si ꝓducatur instrumentum continens actualem numerationem,ꝛ etiam stipulationē:valde iniquum esset tenere ꝙ reus non debeat cōdemnari: prout etiam in simili tenet Bal.in.l.generaliter.in.ix.q.ꝛ ibi Sali.in.xvij.q. C.de nō nume.pecu.mouetur Pau.de ca.reiecta ratione Bal. quia ex productione instrumēti continente etiam stipulationē, apparet qualiter actor in libello suo voluerit numerationē deducere:quia non tanꝙ causam per se producentē actionem: sed tanꝙ implētem stipulationem:et ista pars contra communem
32 in puncto iuris posset teneri. qꝛ † omnis impropriatio debet fieri vt libellus sustineatur, prout multa cumulaui in.l.sed et si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiurando. ¶ Item debet stari declarationi libellantis,qualiter numerationem in libello deduxerit . per regulam.l.si quis intentione ambigua.ff.de indi.

de iudi. nam ipse declarabit vt libellum suum defendat, ꝙ numerationem deduxit tanquam causam implentem stipulationem. ¶ Tamē tenēdo magis cōem opinionē, a qua forte nō esset tutū in iudicādo ⁊ cōsulēdo recedere eā limita, nisi actor ageret ex numeratione, ⁊ pduceret instrumētū cōfessionis mutui: sed lapsa essent tpa ad opponēdū exceptionē nō numerate pecunie: tūc q2 lapso tali tpe lex presumit numerationē intercessisse. l. si sub specie. ⁊ ibi Bald. ad hoc not. C. de postu. debet obtinere lz egerit ex numeratione. ita limitat. Bal. in. l. vnica. in princ. C. de rei vxo. act. ⁊ in. l. pecunie. C. de sol. Tamē ista limitatio nō pcederet quādo iteruenisset stipulatio. Ideo de eius veritate scribunt plenius Imo. ⁊ Mod. in. l. i. §. si qs ita. s. eo. ¶ Scdo limi-
33 tat. d. Alex. hic † qn̄ causa esset commissa cognoscēda de equitate, vel sola facti veritate inspecta: tunc ille cui facta est talis commissio pōt pcedere ad condēnationē, quāuis in petitione fuerit deducta vna cā ⁊ in processu fuerit pbata nō illa: sz alia cā: que in se sit legitima. ita dicit tenere. d. Ant. de bu. in cōsi. suo quod incipit viso dicto puncto: sed certe istud cōsiliū do. Ant. de but. qd allegat do. Alexā. nō est inter cōsilia Butrij impressa. vn̄ de ista limitatione pro eo cōfirmāda, remitto me ad ea que al's di-
34 xi in. d. §. si nūmos. ¶ † Octauo no. in ver. sequēs. † ꝙ lz stipulatio principalis de sorte fuerit psonaliter ꝯcepta: ⁊ relata ad certā psonā. s. patroni: tn̄ si stipulatio penalis vsurarū fuerit impersonaliter cōcepta. nō videt relata ad eandē psonā ad quam principalis erat relata: ⁊ rōnē assignat iste tex. in ver. neqꝫ enim: q2 nunqꝫ intelligit repetitio q̄ habet vitiare. vt hic: ⁊ l. si quis a filio. ff. de leg. i. Et ibi est glo. no. q̄ vult ꝙ qualitas que vitiat, in dubio nō intelligit repetita in sequenti actu: ⁊ est de hoc tex. no-
35 tabilis in. l. seruo alieno. §. si ab impubere. ff. de leg. i. † sicut et clausula in fine posita nō refert ad illa capitula precedentia, q̄ ex tali relatione fieret inualida. l. cū vulgari. ff. de do. preleg. ⁊ l. talis scriptura. in ver. i. ⁊ ibi Bar. in duobus locis ad hoc no. ff. de leg. i. ¶ Et sic correlarie no. ex hoc tex. ꝙ licet stiplo vsurarum sit accessoria nec sine principali stare possit tamen pōt stare in persona alterius in qua non sit principalis. facit. l. stipulatio ista. §. alteri. in fi. s. eo. ⁊ l. ij. ⁊ l. fi. C. per quas perso. no. acqr. et. l. solutū. §. per liberā. ff. de pig. act. ¶ Nono not. ex text. ibi et cogitur eā patrono cedere: ꝙ licet in stipulatione vsurarū impersonaliter cōcepta non intelligat persona patroni: sed soluz liberti tamen libertus cēset procuratorio nomine tales vsuras stipulatus nomine patroni: et ideo tenet sibi cedere: vt dicit litera: ⁊ sic pōdera ꝙ licet persona patroni que erat in obligatione sortis nō intelligatur in stipulatione vsurarum repetita, vt in eo substātietur obligatio tamen qualitas que erat in persona liberti. bene intelligitur repetita et censeatur procuratorio nomine patroni tales vsuras stipulatus. Per istum tex. infert
36 signanter Bar. infra in antepenu. q. † ꝙ si aliqs cepit agere in iudicio procuratorio nomine talis: licet postea in sequentibus nō repetat illa verba procuratorio nomine: tamē illa qualitas procuratorio nomine censetur esse repetita: q2 licet psona non intelligat repetita vt hic: tamē quando est eadem persona qualitas pcuratorio nomine bene intelligitur repetita: ita est text. egregius ⁊ valde notabilis hic. Cautius tamē est sm Bart. ꝙ in libello dicat ꝙ agit ⁊ agere intendit ⁊ sic in futurū procuratorio nomine: tūc apparet ꝙ omnes actus facere intendit vt pcurator: ⁊ sic nō poterit ei obijci de hoc tex. in fi. ꝙ psona extranea nō subintelligat repetita: ⁊ cuz ista notabili decisiōe Bar. transeūt Imo. ⁊ alij hic. Idem tenet Bar. in. l. qui seruuz. ff. de interroga. actio. vbi per illum tex. in fi. no. ꝙ nō est necesse ꝙ in omni actu facto per procuratorē ꝙ ipse dicat ꝙ facit procuratorio noie: sicut nec ibi in fine dicebat se facere noie alterius, lz haberet mandatū. Facit ꝙ notabiliter decidit Bal. in. l. procura-
37 tor qui pro euictione. ad fi. ff. de procura. vbi tenet † ꝙ si cōtractus habet plures particulas: et in vna pticula fiat mentio officij, q̄lificando ipsam obligationē: lz postea in alijs pticulis ꝯhētes simpliciter loquunt: tn̄ totus ꝯtus intelligitur eodem modo qualificatus p tex. quē ad hoc reputat notabilē in. l. lucius. i. ff. de fideicō. liber. ⁊ vltra eū istud etiā bene probatur in hoc tex. inducendo. vt. s. ⁊ sequitur etiā do. Alex. hic. ¶ Cōtra istud notabile et cōtra istum tex. opponit q2 imo ꝯpetat vtilis patrono sine cessione p reg. l. qd procurator ex re. ff. de procurato. ⁊ l. iulianus. §. si procurator. ff. de actio. emp. nam stipulando vsuras propter rē domini, ex re domini videt stipulari: prout expresse tenet glo. in. d. l. quod procurator ex re. sed illam glo. reprobat ibi Bar. ⁊ bene: q2 fructus ⁊ partus bene sunt ex re mea: cū ex ea proueniāt: sed vsura nō est ex re nostra sed propter rē. l. vsura pecunie. ff. de verb. signi. co q2 vsura nō percipit nec puenit ex re, sed ex pmissione et industria hominis ipas vsuras stipulātis. l. quāuis. C. de vsu. ⁊ idem tenet Bar. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. v. fallentia. vbi plenius loquit. s. eo. Euante Bart.

tenet glo. iuris canonici in. c. quāqꝫ. in ver. possint acquirere. ad fi. de vsu. in. vj. ⁊ licet Bar. nō dicat: tu pōdera pro ista opiniōe bene facere istū tex. qui in vsuris stipulatis a pcuratore, regrit ꝙ fiat cessio patrono: et sic dño: ergo ostendit q̄ vsure non sunt ex re dñi: q2 nō requireret cessio prout tex. vult. sz sunt pter rē. ¶ Circa istud no. ⁊ istū tex. Bar. hic fuit in mirabili opi. ꝙ hodie ista cessio nō sit necessaria, sed ꝙ stipulatio vsurarū querat patrono sine cessione: sicut est quesita actio ad sortē principalē: per tex. in. l. ij. C. per quas perso. nob. acq. Et sic tenet Bar. ꝙ illud qd dicitur in hoc tex. de cessione: sit hodie correctū p. d. l. ij. vbi ipator statuit de nouo ꝙ sicut p nūerationē factā noie tertij: querit illi actio sine cessione ita si vigore illius numerationis sit secuta hypotheca vel pignus: similiter q̄rat sine cessione cū sit accessoria: ergo idē i vsura q̄ est accessoria sicut ⁊ hypotheca: ⁊ cū ibi rō sit expressa in tex. in ver. si enim. etiā in correctorijs licita est extēsio ex idētitate illius rationis scripte. vt. §. ex his. in aut. de here. q̄ ab intest. p quē tex. ita tz Baldus in aut. quas actiones. in. ij. co. C. de sac. sanct. eccle. Idē Bal. in. l. maximū vitiū. in. iiij. co. C. de lib. pte. ⁊ in. l. fi. vbi etiā Imo. ff. de here. inst. Raph. cu. in. l. cū mulier. p illū tex. ff. solu. mat. cū alijs cōcordātijs traditis p do. Alex. hic in vltima char. ⁊ dixi i. d. aut. quas actiones, hinc est ꝙ dispositio. d. l. ij. q̄ corrigit in accessoria obligatione hypothece extēdit ad accessoriā obligationē fideiussoris ex idētitate ratiōis ibi scripte: sm Cy. Bal. Ang. ⁊ Salic. in d. l. ij. Bar. ⁊ cōiter alij. l. si pecuniā militis. vbi dixi. ff. si cer. pet. Ipse tamen. d. Alex. sibi cōtiarius in. l. peregre. §. i. ff. de acq. pos. tenet ꝙ etiā quādo rō est expressa in. l. corrigēte, ꝙ tamē nō est licita extēsio ex idētitate illius rōnis scripte. nisi quādo fieret extēsio de casu q lata significatiōe vocabuli poterat cōtineri sub expssa: motus p aliqua de quibus ibi p eū psertim per duas glos. iuris canonici. quibus respōdet Imo. in. l. si vero. §. de viro. ff. so-
8 lu. mat. sed primū est verius ⁊ cōmunis. † q2 quādo ratio est expsa in. l. corrigente, nō dicit fieri extēsio: sed est ipsa lex q̄ loquitur l. his solis. ad fi. in ver. satis etiā tacite cautū putamus. ⁊ ibi Bal. ad h no. C. de reuocā. dona. Istud idē ꝙ hic vr̄ etiā tenere idez Bar. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. v. fallētia. in fi. s. eo. facit ꝙ p. d. l. ij. mirabiliter tenet idē Bar. in. d. §. si nummos. in. iij. cōbinatione: vbi tz ꝙ qn̄ quis numerat noie alterius, ⁊ etiā stipulatur sibi dari nō orit illi tertio actio ex stipulatiōe: q2 est inutilis: sed orit solū ex numeratione vt hoc tex. in. d. l. certi ꝯdictio. §. qm̄. ⁊ §. si nūmos. nā sz Bar. istō est hodie correctū p. d. l. ij. q2 sicut p numerationē alteri p alterū q̄rit actio: ita ⁊ stipulatione sup illa numeratiōe interposita. ⁊ ita limitat regula. l. stiplo ista. §. alteri. s. e. Idē tenet Bar. i. l. fi. §. fi. ff. de do. ⁊ in. l. caius. ff. solu. ma. Pau. de ca. in. d. §. qm̄. ⁊ i. d. l. si pecuniā militis. ⁊ plenius in. d. l. fi. §. fi. ff. de dona. ⁊ in. d. l. caius. ⁊ sic videt Bar. tenere quod per. d. l. ij. corrigantur hodie duo dicta huius. §. superius relata. ¶ Sed vtrūqꝫ dictum Bar. cōmuniter reprobat et primum reprobat Ang. hic: q dicit se nunqꝫ adhesisse huic opini. Bar. sequit Imo. Raph. cu. d. Alex. ⁊ subtiliter Aret. hic: scdz dictū reprobāt Bal. Sal. Raph. cu. Fulg. d. Alex. ⁊ alij. in. d. §. si nummos. Io. de imo. Raph. cu. Pau. de ca. sibi cōtrarius et d. Alex. ⁊ Aret. hic. in. i. col. qui dicit qd semper [illegible] miratus de Bar. in hoc. Imo. in. l. fi. §. fi. ff. de [illegible] latio ista. §. si stipuler. ⁊ dicit. d. Alex. in. d. l. si pecuniam militis. circa fi. ꝙ in vtroqꝫ dicto cōmunis opinio doctorū est ꝯ Barto. eo q2. d. l. ij. loquit in hypotheca, q̄ solum tendit ad firmādū pncipaliter obligationē. ⁊ p eū nō augmētat obligatio principalis sz magis assecurat: ideo magis regulat sm naturā principalis obligationis ⁊ acquirit ei cui ⁊ principalis ⁊ nullū commodum potest afferre stipulāti eā cui nō debebat sors. sed hic stipulatio vsurarum que est penalis: tendit ad augendam principalem obligationem: cū debeatur vltra sortē ⁊ pōt stipulatori afferre cōmodū ideo nō ita de facili trāsit sine cessione, sicut trāsit hypotheca: q̄ est multo minoris preiudicij. Similiter in secundo dicto Bar. qn̄ interſit numeratio et stiplo nomine alterius tertij: nō est verū presuppositū Bar. ꝙ stiplo sit accessoria imo est principalis cū numeratio fiat ppter ipsam stipulationē ⁊ est implementum stipulationis. vn̄ facit cessare actionem ex numeratiōe qn̄ stipulatio est valida, vt hic in ver. superest. ⁊ d.
9 l. si ita fuero stipulatus. §. fi. et. l. cū enim. ff. de noua. ¶ † Sed tu subtiliter aduerte defendēdo do. Bar. ꝙ tex. i. d. l. ij. in nulla sui pte se fundat ex eo q2 hypotheca sit accessoria: prout arguunt doct. tenētes ꝯ Bar. sz tex. ibi: in v. si enim assignat expssaz rōnē q2 ex quo pcurator tenet oino cedere actionē ex numeratione dño ad euitandū circuitū talis cessiōis statuit ꝙ ipso iure dño cōpetat sz ista rō militat in stipulatiōe vsurarū. nā iste tex. dicit ꝙ pcurator tenetur cedere dño, ergo vt euitet circuitus cessiōis dz ꝯpetere dño, ergo cū rō ibi expssa in tex. eodem modo se habeat ad vsuras ⁊ hypothecā: ergo eadē dz esse iuris dispositio:

cum etiā in correctorijs, vt ꝓxime dixiꝰ quando ratio est exꝓssa
in lege corrigente licita est extensio ex indentitate illius ratio-
nis scripte. Nec obstat illud quod dicit Areti. quod licet mili-
tet rō in vtraqꝫ. tamē quod diuersa est qualitas hypothece et
vsurarū: quia prima est minoris preiudicij: vt patet ex ꝓxime
superius dictis ergo nō debet fieri extēsio: qꝛ ista respōsio Are
ti. non vacuat realiter fundamentū factum cōtra communem
pro Barto. qꝛ diuersitas qualitatis ꝙ vna sit magis accessoria
ꝗ̄ altera vel minus preiudicialis ꝗ̄ altera nō facit quin ratio
exꝓssa in. d. l. ij. eque militet in vtraqꝫ. ergo idē debet esse ius.
Itē aduerte in quantū cōmuniter scribentes ꝑsertī do. Alex.
hic in vlti. char. tenet qd̄. d. l. ij. sit correctoria cū veniat ad cor-
rigendū. l. solutū. §. p liberā. ff. de pig. act. ꝓut etiā tenēt Imo.
⁊ Lud. ro. in. d. l. stipulatio ista. §. si stipuler. s. e. hic alle. p ipm. d.
Alex. nā cōtrariū ⁊ meliꝰ tenuit idē do. Alex. in. d. l. si pecuniam
militis. ff. si cer. pe. vbi tenet ꝙ. d. l. ij. non corrigat. d. §. p liberā.
sed bene eū limitat in casibus in quibus p ꝓcuratorē queritur
principalis actio alteri: tūc etiā q̄rit hypotheca: alꝛ secꝰ ⁊ ante
eū ita etiā tenet Bar. in. d. §. per liberā. sꝫ in iuribus limitato-
rijs bn̄ licita est extēsio. c. cū dilecta. §. nos igit. ⁊ ibi do. Abb.
ad hoc not. de cōfir. vti. vel inuti. ⁊ est bonus tex. in. c. post trans
lationē. in ver. quāqꝫ. ⁊ ibi Bal. ad hoc multū no. de renū. Bar.
et cōiter alij in repetitiōe. l. si cōstāte. ff. solu. ma. in. ix. q. ꝑme p-
tis principalis post glo. ibi. ¶ Decimo ⁊ vltimo no. ex tex. ibi:
40 raro aūt inesse tp̄s † ꝙ lꝫ in stipl'onibus raro subintelligat tē-
pus vel ꝯditionē inesse ex precedētibus si nō exprimat: vel qn̄
hoc inducit subsistentibꝰ verisimilibꝰ cōiecturis: tamē persona
nūqꝫ extrinsecus subintelligit. ⁊ ad hoc vltimū frequenter alle
gat tex. ⁊ sic pōdera nouit vltra scribētes h esse tex. ꝙ nō est bo
num argumētū de tpe ad ꝑsonas. ⁊ tex. hic facit expressam dif-
ferentiā qd̄ est cōtra cōem regulā que habet ꝙ bonū est argu-
mentum de tempore ad ꝑsonas et ecōtra vt est tex. in. l. qui plu
res liberos. in pn̄. vbi iuriscōsultus ita arguit ⁊ ibi Bar. et alij
oēs ad hoc notāt. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ si dicis ꝙ istud h sit: qꝛ est
ratio diuersa: punctus est assignare rationem diuersitatis. Tu
respondeas ⁊ bene ꝙ ideo ex precedētibus difficilius subintel
ligitur persona quā tp̄s qꝛ persona subintellecta facit vitiari
stipulationē que alteri ꝑsone fieri nō pōt: vt dicit tex. hic in v-
si. neqꝫ em̄ secꝰ est in tempore qd̄ licet aliquando ex precedenti
bus subintelligat: tamen non vitiat stipulationē licet eam sus
pendat: ⁊ propter hoc difficilius subauditur extrinsecus perso
41 na quā tēpus aut cōditio ⁊ ista est veritas. ¶ † Illud autē ad
qd̄ sepe allegat iste tex. nunqꝫ persona extrinsecus subintelligi
tur. Limita ſm Bar. hic vt ꝓcedat in diuersis stipulationibꝰ
seu dispositionibꝰ vt hic, secus in vna et eadē. vnde si te interro
go promittis dare mihi ⁊ titio: ⁊ tu respondeas ꝓmitto intelli-
geris vtriqꝫ promisisse. vt insti. de duobꝰ reis. in pn̄. ⁊. l. si mihi ⁊
42 titio. s. eo. † qꝛ respōsio simplex intelligit scd̄m interrogationē
precedentē. §. preterea. insti. de inuti. stipu. ⁊. l. si defensor. §. qui
interrogatus. ff. de interroga. actio. Nisi in responsione expri-
meretur persona vnius vt promitto titio: tūc alteri non videt
promittere. vt. l. duos reos. ver. sed si a duobꝰ. ff. de duobꝰ reis.
Nisi cōmunitas rei ⁊ preiudicij modicitas et identitas ratiōis
aliud inducant vt est tex. notabilis in. l. j. ⁊ ibi dixi. C. de diuer.
rescrip. ¶ Vltra Bar. scd̄o fallit fauore dotis: vnde si extraneꝰ
qui dedit dotem stipulatus est simpliciter eam reddi et non di
cit sibi vel mulieri licet alꝛ videretur sibi stipulatus vt hic in
ver. superest. ⁊ in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. el. j. s. eo. Tn̄ fauo
re dotis intelligitur stipulatus mulieri. l. post dotē. ſm tertiam
lecturā glo. ff. solu. ma. ſm Bar. in. l. caius. ad fi. ⁊ ibi Paul. de
ca. ⁊ Lud. ro. ff. solu. mat. licet Imo. ibi de hoc dubitet. ¶ Ter-
tio limita ꝙ ratione societatis persona extrinsecus subaudit.
l. si quis vni. ad fi. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. ff. rē ra. habe. ¶ Quar-
to limita hoc procedere qꝛ si persona subintelligeret stipulatio
efficeret inutilis vt statī dixi: secus si vtilis esse possit. d. l. caiꝰ.
⁊ ibi doc. ad hoc notant. ¶ Quinto limita quando precessisset
mandatū ꝙ deberet alicui stipulari tunc postea in stipulatione
impersonaliter facta persona extrinsecus subintelligitur scd̄m
Bar. ⁊ doc. in. d. l. post dotē. per illū text. maxime secundū ter-
tiam et sextā lecturā. Bal. notabiliter in. d. l. si patruꝰ. in. ij. co-
lū. C. cōmunia vtriusqꝫ iud. facit qd̄ notat in. l. iiij. §. si ab igno-
to. ff. de manumiss. titulo generali. ⁊ vide ad istud notabile qd̄
no. Bar. in. l. si absentis. C. si cer. pe. ¶ Glo. prima eleganter de
clarat mētē huiꝰ. §. ego planiꝰ. s. explicaui i diuisiōe ⁊ apostilla
tione tex. ⁊ dū glo. dicit ꝙ primus casus modicam habet dubi
tationē dic ꝙ imo habet quatuor notabiles dubitatiōes quas
posui. s. in. v. notabil. ¶ Gloss. parua in verbo assignāte. ex
ista gl. iūcto tex. notāt Bart. Ang. Imo. ⁊ alij. hic ad signa que
subscribētes partes testes: vel notarij pōnūt in scripturis, vel
instrumētis: facit ſm eos. l. fi. ibi signum qd̄ solitum est char-
tis imponi. C. de assesso. ⁊. l. si qua p calumniā ⁊ qd̄ ibi docto. C.
de epis. ⁊ cler. ⁊ qd̄ notat in. §. oportet. in aut. de instru. cau. ⁊ fi.
Specu. in titu. de instru. edi. §. j. in ver. in fi. aut. vbi tangit Spe
43 cu † an valeat instrumentum tabellionis si non apposuit suum
signū. et refert ꝙ in quibusdā locis vt Narbone tabelliōes non
vtuntur aliquibus signis sed solum instrumentis se subscribūt
⁊ licet in hoc secūdum eum standum esset consuetudini regio-
nis: tamen vtile est vnum quēqꝫ notariū habere suum signum
propriū. ⁊ illud semper in instrumētis apponere. et sequuntur
Imo. et do. Alex. hic. Idem tenet Bar. in. l. ad testiū. §. si quis
ex testibus. ff. de testa. et latius in proemio ffor. in. ij. co. vbi di-
cit ꝙ de hoc habuit magnā questionem de facto cū multis con
cordantijs hic traditis p do. Alex. ⁊ dicit Bal. in. l. falsus. in fi.
C. de furtis. ꝙ signū sine subscriptiōe nihil operat ⁊ in isto tex.
vtrumqꝫ interuenit. s. subscriptio et signum. ¶ Capio gl. in v-
si. nullā quā diuide in quatuor partes. In pria declarat text. in
secūda remouet vnū ꝯtrium. In tertia opponit ⁊ soluit. in quar-
ta et vltima etiā opponit et dupliciter soluit. scd̄a ibi: licet q̄sita
actio extēdatur. tertia ibi: sed obstat. s. de calūnia. quarta ⁊ vl
tima est ibi. Item opponit. C. de iure dotiū. ¶ In ea. gl. ibi. l. si
quis solutioni. §. fi. dic clarius qd̄ ibi nō querit actio alteri: sed
iam q̄sita bene cōseruatur ei per liberam personam, vt ibi: et. l.
si seruum. §. nūc videamus. s. eo. nā facilius est ius quesitum cō
seruare quā de nouo acquirere. l. per procuratorē. ff. de ꝓcura.
et. l. prohibere in princi. ff. qd̄ vi aut clā. facit regula. l. patre fu-
rioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ⁊. c. quēadmodū. de iure
iurādo. cum similibꝰ. ¶ In eadē glo. ibi ꝓpter delictum. qꝛ re-
cipiens pecuniā vt mihi calūniā faciat: potius obligat mihi ex
delicto suo quā cōtrahendo acquirat mihi obligatio. vnde re-
manet firma regula ꝙ cōtrahendo alteri p alterū non acqui-
44 ritur. ¶ In ea. glo. ibi. l. fi. in prin. † vbi si extraneus dat do-
tē p muliere et nō stipulat sibi reddi, acquirit mulieri actionē
de dote cui videt donare: glo. ponit duas solutiones q̄ sunt bo-
ne. tertio mō respōdet Imo. et do. Alex. qd̄ ibi mulier fuit exꝓs
se stipulata tamē solutiones gl. possunt esse bone. qꝛ mulier fin
gitur stipulata p. l. vnicā. §. accedit. C. de rei vxor. acti. Hinc est
qd̄ si aliqs dat dotē nomine mulieris, ipsa mulier breui manu fin
gitur dedisse: vt. l. iij. §. sciendū. ff. de dona. iter vir. ⁊ vxo. ¶ Ca
pio gl. paruā in verbo possit. pro clara intelligētia tex. et glo. vt
habeamus verum intellectū versiculi superest. qui est satis sca
brosus oppono dupliciter cōtra tex. ¶ Prio tex. in prin. vide-
tur innuere qd̄ libertus numerauit pecuniam nomine patroni.
et hoc expresse tenet glo. iiij. in verbo. agente. ergo actio ex nu-
meratione debet acquiri ipsi patrono, cuius nomine facta est
ipsa numeratio. vt dicit tex. s. in parte precedēti in versi. plane.
⁊. l. certi cōdictio. §. si nūmos. ff. si cer. pe. ⁊. l. iiij. C. e. ⁊ tn̄ tex. iste
in ver. superest. videtur sentire qd̄ ex numeratione q̄rat actio
liberto qui numerauit: dum dicit superest vt queramus an ex
numeratione ipse: qui ꝯtxit pecuniā creditā petere possit et sic
ipse scilicet libertus q cōtraxit. prout etiā ponit glo. parua hic
in verbo ipse. ¶ Secūda oppositio est, nam iste tex. in versi. su-
perest. format questionem an ex numeratione possit agere ipse
qui cōtraxit ad pecuniā creditā et postea rn̄det ad hoc sic ob-
scure ꝙ vix pōt intelligi. ⁊ debuerat iurisconsultus questionē
ꝓpositā clarius decidere. naꝫ illud qd̄ pro responsiōe dicit tex.
quoties pecuniā mutuā dātes eā stipulamur: non due obliga-
tiōes nascunt sed vna verbor, nō vr̄ esse ad ꝓpositū. illud aūt
qd̄ subdit in ver. plane si ꝑcedit. vr̄ esse ad propositū si bene in-
telligat ꝙ qn̄ ꝑcedit numeratio ⁊ sequitur stipulatio intellige
scꝫ inutilis: tūc per stipulationē inutilē nō impedit obligatio
nasci ex numrratiōe. vt per multa exēpla declarat iuriscōsult.
in. d. l. certi cōdictio. §. qm̄. ⁊ istud vltimū bene facit ad questio-
nē. vt. j. vj. loco declarabo. ¶ Circa primā oppo. dātur pꝰ gloss.
Iac. de are. ⁊ Bar. v. solu. et sic quinqꝫ intellectꝰ ad istū ver. su-
perest. ego postremo. j. vj. loco dicā quid sentiā. et quō realiter
intelligā istū ver: ⁊ ad vtrāqꝫ oppo. respōdebo. ¶ Unde primo
loco glo. ista voluit respōdere ꝙ regulariter numerans pecu-
niā nō pōt agere nisi in casu. d. l. iiij. C. si cer. pet. quādo ille cuiꝰ
noie fuit numeratū nō habuit ratū: ⁊ ita loquit hic. Sed ista so
lutio vltra diuinationē nimiū restringit istum tex. Alias tres
solutiones ponit Iac. de are. hic relatꝰ p Bart. Unde scd̄o mō
respōdet Iac. de are. ꝙ hic libertꝰ non numerauit noie patro-
ni, nec hoc dicit in tex. ⁊ sic cessat oppo. ⁊ dū tex. dicit agente rē
quintiliani, vult dicere ꝙ erat actor seu castaldio patroni. ⁊ sic
dicta verba sunt adiecta solum ad demōstrandū eius officiū.
Istum intellectū dicunt Bart. ⁊ Angel. esse notabilem ꝙ non
sufficit numerare nomine alterius, nisi hoc exprimatur ⁊ agat
cum eo cui numeratur. d. §. si nummos. ¶ Istum intellectū re-
45 probant Imo. Raph. cu. d. Alex. ⁊ Are. † qꝛ quādo fit mentio
nominis officij, licet non dicatur ꝙ nomine officij fiat actus, tn̄
in dubio

in dubio videtur fieri nomine officij de quo fit mẽtio.vñ si dica
tur talis tutor vel ꝓcurator facit sic,intelligitur tutorio vel pro
curatorio noie.vt.l.si.ff.de instito.⁊.l.quacũꝙ ratione. cũ gloss.
parua.ff.de ꝓcu.⁊.l.sciẽdũ.§.si fund⁹.vers.tutores.ff.q satisdar.
cog.ergo in ꝓposito ex q̃ fit mẽtio ꝙ erat actor vl̃ castaldio,dꝫ
itelligi qd̕ actoris vel castaldiõis noie:⁊sic no mine dñi fecerit.
¶Sed aduerte lꝫ ista reprobatio videat̃ colorata,tñ põt bene
euadi:q lꝫ ageret rẽ Quintiliani,⁊ sic esset eius actor seu castal
dio,tñ nõ apparet in tex.ꝙ tpe numeratiõis fieret mẽtio talis
officij:nisi dicas ꝙ dũ tex.dicit agẽte rẽ,dꝫ intelligi.s.in hoc ar
gumẽto.l.ij.§.hoies.ff.vi boñ.rap.⁊ põdera ꝙ tex.bis repetit.
istud:rẽ agẽs Quintiliani:p̃sertim in stipulatiõe,dũ dicit ꝙ il
lam pecuniã in calẽdis p̃rimis dari patrono heredi ve eius sti
pulatus est libert⁹ ⁊ rẽ agẽs Quintiliani:⁊ sic põdera ꝙ postꝙ̃
dixit stipulatus est libert⁹,subiũxit ⁊ rẽ agẽs Quĩtiliani,ad de
mõstrandũ ꝙ stipulat⁹ est tanꝙ̃ agẽs rẽ Quintiliani,⁊ nõ sim
pliciter:⁊ incõtinẽti ante facta est numeratio.¶Tertio modo
respõdet Jac.de are.qd̕ hic in versi.supest:mutat casum,⁊ loq
tur qñ libert⁹ mutauit suo noie ꝓprio.Raph.reprehendit ⁊ re
putat esse truffam qd̕ hic mutet̃ casus ⁊ vltra eũ est violẽtia li
tere,q̃ ꝓsequit̃ eũdẽ casuꝫ.Itẽ si in ver.superest.mutaret̃ casus,
inepte superuacuo ⁊ fatue quereret̃ vtrũ posset agere ex nume
ratiõe illemet q numerauit suo ꝓprio noie q esset indubitatũ.
¶Quarto mõ rñdet Jac.de are.qd̕ tex.in v̕b.ipse exponat̃.s.
p̃ronus q ꝯxit p libertũ numerãtẽ noie patroni:istũ quartũ in
tellectũ sequunt̃ Raph.cu.Pau.de ca.d.Alex.⁊ eũ ꝓbãt q pa
tronus iuris intellectu intelligit̃ cõtraxisse p libertũ.l.⁊ licet.ff.
46 de ꝯsti.pecu.† q ꝓcurator in actu naturali numerationis vel
apprehẽsiõis possessiõis:dicit̃ p̃stare nudũ ministerium.l.quod
meo.§.ꝓcurator.ff.de acq.poss.⁊.l.qui mihi donatũ.⁊ ibi Bar.
ff.de dona.Itẽ ꝓm Raph.cu.subtiliter cõfirmat̃ iste intellect⁹:
q si tex.exponeret̃ ipse.s.libert⁹,tex.in parte p̃cedẽti in ver.pla
ne.frustra p̃misisset regulã ibi positã,ꝙ qñ quis numerat noie
alterius,ipse agit cuius noie fuit numeratũ:illa regula esset su
perflua si iste tex.intelligeret̃ qñ libertus suo ꝓprio noie nume
rasset,⁊ nõ noie patroni.sed iste intellect⁹ mihi nullaten⁹ pla
cet ⁊ violat literã:⁊ ꝓꝫ istũ itellectũ tex.haberet paruꝫ dubij: q
istud erat expresse decisum in pte precedẽti in ver.plane.ꝙ ipse
patronus põt agere ex numeratione suo noie facta.¶Quinto
mõ rñdet egregie Bar.ꝙ iste tex.in themate nihil dicit de nu
meratione,sed solũ dicit ꝙ Chrysogonus ꝯfessus est se accepis
se a liberto:⁊ ideo dubiũ erat an istud mutuũ qd̕ ꝓbat̃ p solam
ꝯfessionẽ.ꝓducat actionẽ ei cuius noie dicebat̃ esse facta nume
ratio.⁊ decidit tex.ꝙ sic:q illa v̕ba accepisse,innuunt numera
tionẽ p̃cessisse,⁊ stipulationẽ secutã inutilẽ fuisse:ideo ex nume
ratiõe potest agi probata per hanc confessionẽ,qd̕ est valde no
tabile ꝓm Bar.ꝙ cõfessio apposita in cõtractu inutili ꝓbat vt
hic ⁊ in alijs iuribus allegatis p Bar.¶Ego post alios nouis
sime puto ꝙ in isto tex.pronomẽ ipse,dꝫ realiter intelligi prout
mẽs litere.s.libertus qui vere cõtraxit ⁊ nõ patronus qui erat
absens vt dicit litera. Item ꝙ in themate nihil dicatur de nu
meratione,sed de sola cõfessione receptionis:⁊ sic in isto textu
circa casus formationẽ nullibi dicitur,quod libertus numera
uit noie patroni:sed in isto versicu.superest:bis simpliciter pre
supponitur numerationẽ fuisse factã sed nõ aperitur cuius no
mine.Itẽ.s̃.in themate bene dicit̃ ꝙ libert⁹ stipulatus fuit pe
cuniã mutuatã dari patrono,⁊ talis stipulatio fuit inualida : q
alteri facta.vnde dubiũ notabile est in hoc tex.ex quo stipula
tio exp̃sse facta noie patroni est inualida ⁊ ex ea patronus agere
nõ põt,an libertus qui pecuniã creditã contraxit,possit agere
ex numeratiõe:⁊ lꝫ tex.videat̃ formare questionẽ de p̃sona que
possit petere,⁊ postea videatur decidere de actiõe vñ oriatur:
an ex numeratione an ex stipulatione:et sic responsio p̃ria frõ
te nõ vr̃ esse ad ꝓpositum.tamẽ si bene aduertatur questioni ꝓ
posite respondet iuriscõsultus in fi.huius versiculi superest.qd̕
quãdo precedit numeratio,⁊ sequitur stipulatio inualida ꝓut
est hic,per eam non videtur recessum a naturali numeratione
⁊ sic non impedit actionẽ oriri ex numeratione:vñ cum hic fue
rit facta expressa stipulatio,quod pecunia mutuata per liber
tum redderetur patrono:apparet ꝙ numeratio etiaꝫ fuerit fa
cta noie patroni,cum fuerit vnus cõtractus.Itẽ ex quo cõfes
sio ⁊ stipulatio fuerunt incõtinẽti facta post numerationẽ:ꝓut
necessario ineuitabiliter ꝓbat iste tex.q alias nõ impediretur
actio ex numeratione,si fuisset ex interuallo:vt dixi in scd̕o no.
⁊ in stipulatione libertus fuerit expresse stipulatus dari p̃rono
satis declararur anim⁹ precedẽs in numeratione incõtinenti
precedenti,qd̕ etiam censeat̃ facta noie patroni q que incõtinẽ
ti fiũt cẽsent̃ inesse.l.lecta in ver.dicebã.ff.si cer.pe.⁊.c.officij.de
elec.⁊ rõne contextualitatis actuũ illud qd̕ est in vno actu cen
setur in alio inesse,tanꝙ̃ si esset vnicus act⁹.l.patris ⁊ filij.ff.de
vulg.⁊ pupil.⁊.l.si vẽtri.§.in bonis.ff.de priui.cre.Ita notabili
ter tenet Ang.in cõsi.cxlv.qd̕ incipit gener a socero stipulatus
fuit.in.iij.col.Lud.ro.cõsi.ccccxlv.inci.cõsultatio p̃ns tres ha
bet nodosas dubitatiões.i.ij.co.⁊ sic in isto tex.effectualiter de
cidit̃ ꝙ ipse libertus nõ aget ex tali numeratione simpl̕r facta:
sed patron⁹:⁊hoc modo intelligẽdo iste ver.superest. redditur
valde notabilis ⁊ singularis:tñ vt predixi text.potuisset aper
tius hoc decidere quã fecit.¶No.etiã diligẽter regulaꝫ supra
dictã vtilẽ in practica quã colligit Bar.ex isto tex.ꝓm suũ intel
47 ctũ ꝙ cõfessio facta in contractu inutili vꝫ ⁊ ꝓbat.⁊ sic inualidi
tas principalis contract⁹ nõ vitiat ꝯfessionẽ in eo ꝯtentam:qd̕
valde signa.⁊ sequunt̃ Ang.Imo.Pau.de ca.⁊ lati⁹ do.Alex.
idẽ tꝫ Bar.in.l.j.§.si qs ita.ad fi.⁊ in.l.decẽ.in fi.s̃.eo.⁊ in.d.§.
si nũmos.in prima cõbinatione.circa fi.⁊ ibidẽ alij p̃sertim Lu.
ro.in.iiij.co.Adde bene facere qd̕ tenẽt Bal.⁊ Ang.in.l.j.C.de
prescrip.xxx.ann.qd̕ si mulier cõtrahat sine cõsensu duorũ ꝓpi
quorꝫ.lꝫ ꝯtus sit nullus q factus nõ seruata forma statuti : tñ
ex cõfectione instrumenti publici probat̃ ꝯfessio,⁊ illa gesta ꝓꝫ
eos.Scd̕o ad idẽ facit ꝙ cõfessio facta in iudicio inualido i quo
ꝓcessus nihil valet.tñ ꝓbat dũmodo iudex fuerit ꝯpetens : vt
no.Jo.an.in.c.pisanis.de rest.spo.⁊ pleni⁹ Bar.in.l.si cõfessus.
ff.de cust.reo.Imo.Pan.de ca.⁊ do.Alex.hic.Tertio adde qd̕
licet statutũ annullet instrumentũ nõ seruata certa forma,non
tamẽ intelligitur annullare cõtractũ in eo cõtẽtum ꝓm Pau.
de ca.in cõsi.cj.qd̕ incipit,notãdum est qd̕ p̃fatũ statutũ.in.i.du
bio.⁊ in cõsi.xcviij.inci.notandũ est primo ꝙ lꝫ donator.Quar
to facit ꝙ cõfessio facta in iudicio licet postea sit perẽpta instã
tia illius iudicij:tñ remanet valida:ꝓm Bal.in.l.ꝓperandum.
ad fi.prin.C.de iudi.d.Abb.in.c.pe.eo.ti.de iudi.tñ ad istud vl
timũ põt dici ꝙ facilius ibi seruat̃ illud qd̕ a principio valuit ꝙ̃
illud qd̕ est a principio nullũ p regulã.l.patre furioso.ff. de his
q sunt sui vel alie.iur.⁊.c.quẽadmodũ.cũ simi.de iureiu.Sz istud
notabile Bar.videt̃ facere tex.notabilis.in.l.fi.ff.de cõsti.pec.
quẽ tex.Bal.i.l.si absentis.in vlt.co.C.si cer.pet.dicit esse singu
larẽ,⁊ probare qd̕ si nõ valet cõtract⁹ principalis: nõ valet etiã
cõfessio in eo facta,nec preceptũ guarẽtigie qd̕ eius vigore ema
nauit:tñ ad illũ tex.põt rñderi,qd̕ ideo ibi cõfessio nõ p̃iudicat
q erat erronea vt ptꝫ ibi i tex.in ver.nihil ꝓuenerit.⁊ ita decla
rat istum tex.Bal.in rub.C.de cõsti.pec.in.ij.co.⁊.d.Alex. hic
q late isistit circa veritatẽ dicit Bal.in.d.l.si absentis. ⁊ aliõ nõ
dicit ad hoc propositũ.¶Ego vltra scribẽtes ꝯtra istud nota
bile multa adducã ꝓpter que istud notabile Bart.redderet̃ ad
modũ dubitabile.in primis in ꝯtrium soleo allegare gl. solennẽ
et approbatã ⁊ nihil meli⁹ põt adduci,in.l.si patronus.§. patro
48 nũ.in ver.fauiana.ff.si qd in frau.pa.q̃ expresse dicit † ꝙ si nõ vꝫ
cõtractus principalis nõ valẽt etiã pacta nec alia accessoria in
eo apposita:⁊ p illã gl.dicit Bal.in.l.impator titus.in.iiij.col.ff.
de statu ho.ꝙ cassato p̃ncipali censent̃ cassata oĩa in eo ꝯtenta.
Itẽ per illã gl.dicit Bal.in.l.j.C.de inof.dona.in.iiij.col.in ver.
quero vtrũ iuramentũ donãtis.vbi dicit ꝙ resciso ꝯctu princi
pali nõ solũ intelligit̃ rescisus penalis ⁊ quodlibet accessorium:
imo qd̕ fortius est etiã iuramẽtũ:qd̕ vltimũ de iuramẽto nõ fir
mo,q in ꝯtrium videt̃ esse tex.in.c.debitores.de iureiu.Ideo an
sit verũ habes egregie disputatũ per.d.Alex.in cõsi.xxxviij. iij.
vol.qd̕ inci.visa petitione Antonij de Roma.in.iij. col . ¶Se
cundo cõtra notabile Bart.facit q si nõ valet contract⁹ princi
palis,nõ valet etiã ꝯstitutũ nec precariũ in eo appositum.ita si
gnãter tenet Bal.in.l.ex testõ.C.de fideicõ.⁊ in.c.ij.in vl. co.de
feu.da.in vicẽ legis cõmi.in vsi.feu.d.Alex.⁊ Mo.in.l . qd̕ meo.
in prin.ff.de acq.pos.Idẽ.d.Alex.in.l.j.§.si vir vxori.in.iij. colũ.
e.ti.de acq.pos.⁊ in cõsi.lxxxj.iij.vol.qd̕ incip. lecto ⁊ discusso la
borioso processu.in.vij.col.ad fi.⁊ seq.¶Tertio facit si non va
let testamentũ non valet etiã clausula cassans et irritans in eo
apposita:ꝓm Bar.in.l.si iure.in vlt.q.ff.de leg.iij.Bal.in.l.sanci
mus.in.j.col.C.de testa.¶Quarto q reprobato aliquo repro
batur quicquid venit in eius cõcomitantiã vel vigorẽ siue sit p̃n
cipale siue sit penale:ꝓꝫ bal.in.l.pactũ.i.j.co.C.de colla. ¶Qui
to statutũ annullãs instrumentũ ob nõ solutam gabellã, intelli
gitur etiam annullare quancũꝙ obligationẽ in eo contentam.
ꝓm Bal.in.l.seruũ filij.§.eũ q chirographũ.ff.de lega.j.quẽ sim
pliciter sequitur Lud.ro.in cõsi.lvij.qd̕ incipit in questione ver
tente inter cõmunitatem.¶Sexto qñ cõtractus in suo princi
pali est simulatus ⁊ fraudẽ continẽs,ita ⁊ quelibet clausula ⁊ cõ
sequẽter constitutio precarij ibi adiecta:ꝓm Lud.roma.in cõsi.
clxxj.quod incipit pro decisione cõsultationis.⁊ in cõsil . ccxlvj.
qd̕ incipit clarissime assessor.¶Septimo ⁊ vltimo in ꝯtrarium
facit doctrinã eiusdẽmet Bart.cõiter approbata in.l.grege.§.
illud.ff.de fideiu.quam approbant Moder.in.l.j.§.pe. vbi dixi
49 s̃.e.ibi tenet Bar.† ꝙ in indiuiduis ⁊ inseparabilibus vtile p
inutile vitiatur.⁊ ꝓm Bart.dr̃ indiuiduum quatuor modis: in

teralios qñ est principale ⁊ accessoriũ ergo vult ꝙ vitiato pnci pali vitietur accessoriũ: ⁊ sic qñ stipulatio principalis vitiat, dʒ etiã vitiari cõfessio in eo cõtẽta. ¶ In gl. in ver. cedere istã gl. ampliant Jmo. ⁊ Lud. ro. hic vt pcedat nõ solũ quãdo mãda tũ fuisset expresse liberto ꝙ stipuleť sed etiã si presente ⁊ tacẽte pro no libertꝰ noie patroni stipulatus fuisset: ⁊ tũc pro nꝰ tacite mãdare vř. l. qui patiť. ff. mãda. tũc etiã libertꝰ cogeť p actionẽ mãdati cedere actionẽ ipsi liberto cõpetentẽ: vt est gl. in. l. j. in glo. j. ff. de neg. ge. Sed caue qꝛ lʒ istud possit esse verũ: nõ tamẽ est ad ppositum nostrũ: qꝛ tũc nõ fuisset stipulatꝰ ipersonaliter ⁊ sic nõ essemꝰ in casu huiꝰ ver. si. q loquiť quãdo libertꝰ stipula tus est sine adiectiõe nois nec patroni nec liberti. ¶ Glo. pna in ver. tẽpus exẽplificat tex. qꝛ raro cõditio ⁊ tps subintelliguntˀ l. interdũ. §. eo. ita etiã exẽplificat gl. j. circa fi. sed istud exẽplũ nõ est bonũ: qꝛ in. d. l. interdũ. nõ tractať de aliq̃ repetitione de qua loquiť iste tex. sed ibi conditio inest ex natura rei dedu cte in stipulatiõe: vñ iste tex. voluit dicere raro inest tps vel cõ ditio. s. ex virtute tacite repetitionis ex eo qð dictũ est in pcedẽ tibus: vt faciat ad ppositũ tex. nostri. Hinc sumpta occasione

50 Bar. multũ vtiliter tractat † an ⁊ quãdo tps ⁊ cõditio vel alia qualitas adiecta in pcedẽtibus, intelligať repetita in sequẽti bus, in eadẽ oratione vel in diuersis: dic pvt eũ cũ quo alij trãs eunt. Adde inquãtũ Bar. attingẽdo casum tex. nostri cõcludit ꝙ qñ dispositio principalis ⁊ accessoria tẽdunt ad diuersos fi nes ⁊ effectus: tũc q̃litas adiecta in pncipali dispositiõe, nõ in telligiť repetita in accessoria sequẽti p istũ tex. ⁊. l. q fundum vẽ debat. in prin. ff. de cõtrahen. empt. ¶ Contra istã cõclusionẽ Bar. vř esse tex. no. in. l. titius. C. de oper. liber. vbi tempꝰ adie ctũ libertati videť repetitũ ad limitandũ pensionẽ adiectaʒ in cõditione libertatis: ⁊ p illũ tex. dicit ibi Bal. ꝙ tps adiectum in principali dispositione intelligiť repetitũ in qualibet eiꝰ co herentia, vel appẽdice. Ad illũ tex. rñdet Are. hic tripliciter: primo speciale fauore libertatis. scdo ꝙ loquiť in vltimis vo lũtatibus in quibus dispositio facta super principali faciĩus trahiť ad capitula accessoria. Bar. in. l. si ita. ff. de au. ⁊ ar. lega. vel tertio ꝙ testatoꝛ ibi iussit pstari heredibꝰ suis illud diurnũ sicut eo viuo prestabať: illa dictio sicut, q̃ est nota similitudinis significat ꝙ in eo statu dʒ pstari in quo pstabať ipsi dño. s. in sta tu seruitutis. sed hoc nõ poterat esse si videret grauatus psta re vltra triẽniũ: qꝛ vltra triẽniũ erat iussus esse liber: ergo itẽ tio testatoris videť fuisse ꝙ tẽpus adiectũ in principali disposi tiõe videatur repetitũ in modo apposito. ¶ Ultra Areti. po tes quarto modo planius respõdere ꝙ ibi loquiť in eadem ora tione: nã ibi in effectu erat vna oratio qualificata sub illo modo sed Bar. hic expresse loquiť in diuersis orationibꝰ: ⁊ hoc modo nõ videť ad ppositũ. ¶ Scdo cõtra cõclusionẽ Bar. videť face re tex. in. l. per retentionẽ. C. de vsur. fm intellectũ Bald. ⁊ Sa

51 li. ibi: † vbi pbať ꝙ cõuentio pignoris interposita sup sorte, vi detur etiam repetita super vsuris. Nec potes dicere ꝙ ibi agať de modico piudicio, s. de inducẽda hypotheca iõ facilius induci tur repetitio, l. fi. C. de pactis pi. iũcta. l. si ita. ff. de aur. ⁊ arg. le. qꝛ ibi repetitio hypothece inducit graue piudiciũ: qꝛ cũ ibi vsu re essent pmisse per pactũ nudũ nõ erãt aľs exigibiles nisi iure talis hypothece: sed ad illũ tex. dic put etiam tenet Aret. ꝙ ibi pignꝰ fuit specialiter obligatũ pro vsuris pmissis pacto nudo et ibi gl. in ver. obstricta sint intelligit. s. nominatim. ¶ Extra

52 gl. induciť iste tex. p Dy. ⁊ Bar. ad notabilẽ qõnẽ. † q̃dã faciẽs pacem mecũ, promisit me non offendere sub pena. postea offen dit fratrẽ meum, nõ incidit in penã: qꝛ persona fratris non sub intelligitur nisi exprimať vt hic. ⁊. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. Item qꝛ iniuria facta vni fratri non censeť facta alteri cum non sit de personis numeratis in. l. j. ⁊ sequẽti. ff. de iniurijs. que habenť in potestate. Jtẽ ille dicitur offendi qui ex hoc facto po test petere penã imponi. allegat Bar. l. istud. ff. de manu. test. est corruptus debet allegare. l. testamẽto centurio. in prin. eo. ti. cũ Bar. trãseunt Jmo. Raph. cu. Pau. de ca. ⁊ do. Alexã. ⁊ Aret. hic. Solus Ange. hic tenet contrariũ per text. in. c. j. an ille qui interfecit fratrem domini sui. in vsib. feu. vbi dicit esse casum cõ tra Bar. ⁊ ꝙ putat decisionẽ Bart. esse falsam in dubio nisi ap pareat ꝙ nõ fecerit animo iniuriãdi ⁊ frangẽdi pacẽ: sed dicũt et melius Jmo. ⁊ Rapha. cu. ⁊ alij in illo. c. primo. est casus pro opi. Bar. et Dy. contra Ange. nam ibi dicitur ꝙ si vasallus in terfecit fratrem domini sui quod feudum nõ reuertitur ad ip sum dominũ: sed ad agnatos: ⁊ tamen constat ꝙ si iniuria sit fa cta domino ꝙ tunc feudum reuertiť ad dominũ. c. j. §. deniq̃. et §. preterea. que fuit. j. causa benefi. amit. in vsi. feu. Tene decisio nem Bar. quã etiã alibi tenet Bal. quã dicit esse verã in. c. j. §. si militer. quib. mod. feu. amit. in feu. qꝛ illa dicitur propria offen sa tibi facta ex qua tibi tuo nomine cõpetit actio iniuriarũ: per istam doctrinã Bar. ibi quã Bal. hic dicit esse menti tenẽdam.

Jdem etiã tenet Bal. in. l. j. in. ij. col. C. si quacũq̃ predi. po. vbi

53 dicit † ꝙ in his in quibus cõsideramꝰ animi affectum et iniu riam: ⁊ tunc offenso vno de domo censentur ceteri offensi: vt ibi sed in his in quibus consideramus penam conuentionalem: est secus fm eum. idem cum Bar. ⁊ Dy. tenet do. Alex. in. l. si. fini ta. §. si de vectigalibus. in. xv. co. ff. de dã. infec. idem recte intuẽ ti tenet Jo. an. in regula frustra. in mercurialibꝰ. item vide glo. notabi. in. l. iij. §. si tutoꝛ. ff. de suspec. tuto. que notanter tenet ꝙ inimicus fratris mei non est, mihi inimicus: ⁊ p̃ hoc non dʒ remoueri a tutela filij mei. de quo dic vt ibi per Bart. item ad do ꝙ licet alias quando est facta iniuria vni de agnatione non censeatur facta toti agnationi: quantũ ad hoc vt cuilibet cõpe tat actio iniuriarũ: tamen censetur facta toti agnationi: quan tum ad hoc vt nemo de illa agnatione possit pro illo crimine es se testis aut iudex. l. lex cornelia. in princi. vbi gl. ⁊ Bar. ff. de in iurijs. ⁊ idem Bar. in. l. cum scimus. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. vbi no. per illum tex. ꝙ iniuria facta vni de consortibus censeť fcã toti consorti vt ibi: ⁊. l. j. C. de se na. cõ. clau. et omnes poterunt vẽdicare tanq̃ psequẽtes eorum iniuriam. l. si femina. C. ad tur pil. alibi no. Bal. in. l. vnica. C. de rap. virg. in. v. not. p illũ tex. ʒ ꝙ iniuria facta vni de domo intelligiť facta toti cõsanguinita ti, ⁊ toti casate: ⁊ iõ alij si reuocaret ad animum: put fit florẽn tie ⁊ Senis, tũc nullus de casata posset testificari. Jdẽ etiã no. Bal. in. l. vnica. in. ij. col. C. si quacũq̃ preditus potestate: minꝰ etiam posset agere ad penam cõuentionalem, vt dixi fm Dy. Bar. ⁊ alios hic. ¶ Postremo vt nihil intactũ relinquať circa intellectum ver. superest. in quo iacet summa difficultas retuli s. in gloss. in verbo possit quinq̃ intellectus scribentium, ego postea addidi sextum. Considerabam alium septimum intelle ctum, ⁊ iste solum contradicit in principali decisione intellectui sexto: quem supra dedi: vbi tenui quod hic decidatur quod pa tronus possit ex numeratione petere. Jn isto septimo intelle ctu nunc teneo ꝙ ipse libertus possit petere, stantibus alijs oĩ bus presuppositis tex. supra factis ꝙ pronomen ipse, intelligať scilicet libertus qui vere contraxit. Et ꝙ in isto tex. nulla fiat mentio de numeratione nisi in isto ver. superest. vbi simpliciter dicitur numerationem fuisse factam: ⁊ non dicitur cuius nomi ne: ⁊ ꝙ stipulatio fuerit expresse facta nomine patroni: sed fuit inualida qꝛ facta alteri: vnde nunc intelligo quod in isto ver. su pest. queratur: an ipse scʒ libertus q vere pecuniã creditã con traxerit: petere possit ex numeratione: ⁊ iurisconsultus deter minat quando pecuniam creditã stipulamur: vna tantum oriť actio ex stipulatione si est valida: si autẽ est inualida oriť actio ex numeratiõe: vnde cũ in isto tex. stipulatio fuerit inualida: qꝛ facta alteri. scilicet patrono: sequitur ꝙ per eam nõ est recessũ a naturali numeratione, ⁊ consequenter libertus potest petere ex ipsa numeratione quã simpliciter fecit. pro isto intellectu fa cit qꝛ cũ isto vers. superest. formetur questio affirmatiue, an ipse scilicet libertus possit petere ex numeratione: ⁊ in versiculo pla ne si precedat simpliciter respõdeatur ꝙ stipulatio inutilis nõ impedit actionem oriri ex naturali numeratione: ergo compe tit ipsi liberto in cuius persona fuit formata questio: aľs non es set cõgrua responsio si interrogatꝰ de liberto an petere possit respõderet de patrono cũ respõsio debeat intelligi scdm inter rogationẽ. §. preterea. insti. de inuti. stipu. ⁊. l. si defensoꝛ. §. q in terrogatus. ff. de interrog. actio. ⁊. c. inter dilectos. in ver. cete

54 rũ. de fide instru. † Jtem quando legislatoꝛ format questionẽ ⁊ ei clare nõ rñdet censetur respõdere affirmatiue: pront que stionẽ formauit. l. in rebus. in princ. in versiculo sed videndum. ⁊ ibi glo. ff. commo. ⁊. l. quod sepe. §. si res. versi. videbimus. ff. de contrahẽ. emp. ⁊. l. sed ⁊ si quencũq̃. §. si magister. et ibi glo. pe. ff. ad. l. aquil. ⁊. l. cum fundus. §. seruum tuum imprudens. et ibi Moderñ. ff. si cert. peta. vbi dixi in. ij. notabi. et allegaui ad hoc alios concordantes text. ⁊ si diceres quod hic etiam non clare format questionẽ, ex quo simpliciter querit an ipse qui cõtra xit possit petere: dic ꝙ realiter intelligitur ipse scilicet libertus qꝛ libertus est qui vere contraxit: ⁊ nõ patronus qui erat ab

55 sens: ⁊ non dixit simpliciter ipse sed addidit qui ɔtraxit. † illud relatiuum qui positũ sine copula stat restrictiue. l. ea tamẽ ad iectio. ff. de leg. iij. ⁊ sic restringitur ad libertum q vere contra xit. Jtem pro isto intellectu videtur esse tex. in. l. certi cõdictio. §. quoniam. in primo exemplo. ff. si cer. pet. vbi aliquis numera uit pecuniã simpliciter sicut ⁊ hic: ⁊ stipulatus est eã alteri sti pulatio nõ valet sicut ⁊ hic. Jbi decidiť ꝙ ex quo stipulatio iu tilis non impedit actionem oriri ex numeratione, qð ille q nu merauit aget ex numeratione: ergo idem et in isto tex. est verũ ꝙ ibi nõ cõcurrũt ea que in isto tex. psertim qꝛ hic iste erat liber tus. itẽ agebat rẽ patroni: ⁊ sic erat eius pcuratoꝛ. ꝙ nõ est ibi: vbi erat oĩno extranꝰ: vnde ibi in dubio debet presumi nume rasse noie tertij p reg. l. ⁊ magis. ff. de sol. itẽ ibi nõ apparet nec probatur

probat q stipulatio fuerit facta incontinēti post numeratione sicut necessario probatur fuisse in isto versic. superest. iūcta. l. si ita fuero stipulatus. §. fi. in ver. ex cōtinenti. et in verbo mox. ff. de noua. Sz qñ libert⁹ numerasset pecuniā noīe patroni sui et nō simplr: tūc clarū est q ex numeratione oriret actio patrono: quāuis stipulatio fuisset inutilis: ita clare loquit tex. s. in p te pcedenti in versi. plane si liber homo. vbi late dixi: et iste septimus intellectus videtur magis quadrare ad istum versicu. superest. et minus habere difficultatis.

1 Stipulatio penalis impossibilis non vitiat stipulationē pncipalem validam.

2 Inutilis adiectio non vitiat in his que sunt inseparabilia.

1 **Si ita stipulatus fuero.** † Stipulatio penalis impossibilis nō vitiat pncipalē stipulationē validā. h. d. et illud qd dicit iste tex. ibi promittēti impossibile. exēplificat alibi tex. ponēdo enim casum in. l. si ita stipulatus fuero et c. fisti. in prin. s. eodē:

2 et sic inutilis adiectio non vitiat, in his que sunt separabilia: licet aliquā connexitatem habere videant. vt in regula vtile de reg. iur. in. vj. de quo dic vt p Bar. in. l. grece. §. illud. ff. de fideiuss. p Ang. et alios in. l. j. §. pe. vbi late dixi. s. eo.

1 Interpellatio que nō cōstituit principalem debitorez in mora: non nocet fideiussori: sed bene mora ipsius fideiussoris sibi nocet.

2 Pupillus pro eo qd promisit sine tutoris autoritate, non potest in mora constitui.

3 Ubi nulla est petitio ibi nulla potest esse mora.

4 Fideiussor potest in mora constitui, licet principalis ex sua psona non possit.

1 **SI pupillus.** † Interpellatio q non cōstituit principalem debitorem in mora nō nocet fideiussori: sz hñ mora ipsi⁹ fideiussoris sibi nocet. h. d. totus tex. Diuiditur in tres partes pncipales. In prima ponit decisio. In scda rō decidēdi. In tertia rñdet tacite obiectiōi. Quia posset dici ad qd prodest accipere fideiussorē p pupillo, si interpellatio facta pupillo principali debitori, nō nocet fideiussori: et ostendit vtilitatem: vt in litera, scda, ibi: nulla enim. tertia et vltima est ibi: esse autē. In tex. ibi post morā. i. post interpellationē factā pupillo. ad finem vt in mora cōstituat: q tamē cū effectu in mora eum nō cōstituit, vt sequit in litera. In text. ibi vbi nulla petitio est. ista est maior ppositio: tu adde minorē, sed aduersus pupillum promittentē sine autoritate tutoris nulla est petitio: ergo

2 nulla est mora, et sic syllogismus est cōpletus. † No. primo ex hoc tex. q pupillus pro eo qd promisit sine tutoris autoritate nō pōt in mora cōstitui. qr naturaliter tm obligat. l. i. vbi plene notat. ff. de nouatio. et hic in gloss. et sic ex sola naturali nulla est petitio nec actio. l. iurisgentiū. §. sed cū nulla. ff. de pactis. ergo nō pōt in mora cōstitui. Ex quo correlarie no. q mora nō potest fundari sup naturali [illegible] sicut nec petitio nec [illegible] §. sed cū nulla. Amplia istud notabile et istū tex. qd etiā pro eo q pupillus pmisit cum autoritate tutoris, et sic obligat⁹ naturaliter et ciuiliter non pōt adhuc solus sine autoritate tutoris interpellari: et in mora constitui. [illegible] est tex. [illegible] legati causa. et. l. sequē. s. eo. et cōsequēter non noceret etiā [illegible] fideiussori: lz aliq esset petitio, ex quo tunc naturaliter et ciuiliter tenetur. vt. l. obligari. ff. de auto. tut. notat in. d. l. j. ff. de noua. q videt facere cōtra rationē assignatam in tex. nisi dicas q non debeat hic sumi argumentū a contrario sensu, q si esset petitio q in pupillo cōtraheret tūc mora: qr resultat absurdus intellectus cōtra text. scz in. d. l. si ex legati causa. cū. l. sequē. s. eo. Uel dic meli⁹ q etiaz tūc nulla est petitio cōtra pupillū solum. vt. l. neq impuberes. et ibi glo. ff. de in ius voc. et. l. si ideo. in prin. ff. de euic. Bal. Imo. Lu. do. Alex. et alij. in. d. l. si ex legati causa. Imo. et do. Alex. in. l. cōtra pupillū. in prin. ff. de re iudi. Bal. in. l. fi. C. si ppter publi. pēsita. quāuis cōtrariū tenuerit Bar. f. solū pupillū posse citari in l. j. §. sufficit. per illū tex. ff. de admi. tut. et in. l. qui habet. §. si pupillus. ad fi. ff. de tute. sed opinio Bar. cōiter in hoc dānat per doc. in locis preallegatis: et dicūt Imo. et do. Alex. in. d. l. contra pupillū. cōtra Bar. fuisse de facto decisū et determinatū. Se

3 cūdo no. illud ad qd frequēter allegat iste tex. † q vbi nulla est petitio: ibi nulla pōt esse mora: vt hic et. l. nulla. ff. de reg. iur. et. l. lecta. ver. sz cū sortis. ff. si cert. pet. Intellige qñ nulla est petitio respectu cause: qr causa nō est apta ad pducēdā actionē seu petitionē. vt hic: secus qñ nulla est petitio respectu persone. vt. l. si qs solutioni. ff. de vsur. vbi negotior gestor cōstituit in mora et tamē nō hz actionē. l. si pupilli. §. videam⁹. ff. de nego. gest. de

4 quo p gloss. in. l. si seruum. §. sequitur. vbi dixi supra eo. † Tertio no. q fideiussor potest in mora constitui, licet principalis ex sua persona non possit: et sic obligatio accessoria pōt perpetuari sine principali: licet non a principio cōstitui: qr facilius fit extēsio et pptuatio obligatiōis quā a pncipio cōstituat. vt. l. si quis solutioni in fi. ff. de vsur. gl. in. l. si ita stipulat⁹ fuero si titi⁹. §. chrysogon⁹. in ver. nullā. vbi dixi. s. eo. Capio gl. in ver. ibi fieri diuidit in tres. In prima opp. et dupliciter soluit. In scda etiam opponit et soluit. In tertia allegat tres concordātes ad tex. scda ibi: item cōtra insti. de fideiuss. tertia et vltima est ibi: facit. s. eo. l. si ex legati. In ea. glo. ibi speciale in pupillo. et hec non est bona p. l. nulla mora. ff. de reg. iur. que generaliter et indistincte dicit q vbi nō est petitio non potest esse mora. sequēs solutio gl. etiā nō est bona: qr est cōtra mētē et rationez litere: vñ Bar. et cōiter doc. respōdent q in. l. cōtraria stipulatio penalis non cōmittit ex mora sed ex cōditionis euētu: et sic per litis cōtestationem. vt ibi tenet glo. vel etiam p interpellationē extraiudicialem fm Bar. de qua ponit Bar. in. l. ita stipulat⁹. in. vj. oppo. quinte partis vbi dixi. s. eo. In ea. gl. ibi, sed hic nō est plus. no. limitationē ad iura q dicunt q fideiussor nō pōt obligari in plus seu in duriorem causam quā pncipalis. l. grece. §. illud. et. l. hi qui. cū simil. ff. de fideiuss. intelligunt altero de quatuor modis de quibus in glo. sed hñ pōt efficacius obligari. vt h: et sic fideiussor extēsiue nō pōt in pl⁹ obligari q pncipalis: sz hñ intēsiue. i. magis efficacit. In gl. fi. ibi. l. mar cell⁹. illa lex fm Bar. et doc. potius cōcordat fm qd intelligit per glo. et doc. ibi. Sed cū tex. ibi equipararet pupillū sine tutore furioso et pdigo: videbat q sicut furioso nō pōt accedere fideiussor: ita nec pupillo: sz cōtrarium est nā in furioso qui etiā naturaliter nō obligat, nō pōt accedere fideiussor. l. si a reo. §. si a furioso. ff. de fideiuss. et. l. is cui bonis. s. eo. nisi pro obligatiōe contracta anteq efficeretur furiosus: sed hñ pupillo, qui sine tutore obligatur naturaliter vt dixi. pōt accedere fideiussor vt hic.

1 Persona vel res ad obligationē inuiliter apposita non pdest ad solutionem.

2 Solutio facta cōtēplatione vnius obligationis nō tollit alterā lz ambe sint cōtracte ad eandē rē vel quantitatez.

3 In alternatiua obligatione valida vtrumq est in obligatiōe.

4 In specibus cadit affectio.

5 Promissio potest pendere ex voluntate creditoris, sed non debitoris.

7 Ubi psona vel res adijcitur obligationi, si non valet obligatio in ea non valet etiam solutio.

6 Seruitus ordinata ad viam, si non potest valere vt via, valet vt iter.

1 **SI duo rei.** † Persona vel res ad obligationē inutiliter apposita nō pdest ad solutionē. h. d. Diuidit in quatuor ptes. In prima ponit vna decisio in personis. In scda ponit ratio decisionis. In tertia ponit alia similis decisio in reb⁹. In quarta et vltima assignat eius ratio. scda ibi, qr nō alteri⁹ noīe. tertia ibi, eadem ratiōe. quarta et vltima est ibi, qr vtraq res. No. primo q si ex duob⁹ reis credēdi vn⁹ stipulet vtiliter: et alter inutiliter: solutio facta inutiliter stipulāti nō liberat soluētē ab eo q vtiliter stipulat⁹ est: rō est vt colligit ex litera: qr solutio nō est facta cōtēplatione illius obligationis q valida est, sz alterius inualide ideo nō tollit illā ipo iure: nec ope exceptiōis sed qñ vterq vtiliter esset stipulatus tūc solutio facta vni liberat soluentē ab altero: cū sint duo rei credēdi. vt. l. ij. j. ti. i. Et

2 sic correlarie no. ex isto tex. † q solu. facta cōtēplatiōe vni⁹ obligatiōis nō tollit alterā: lz ambe sint cōtracte ad eādē rē vel quātitatem: eo qr obligatio cui⁹ cōtēplatione facta est solutio erat inutilis. Si aūt ambe obligatiōes erāt valide: et vtraq erat eque pncipalis: ambe tollunt ipso iure. si vero vna erat pncipalis, et alia accessoria et soluat p accessoria tollit principalis ope exceptionis: sed si soluat p principali tollit accessoria ipso iure: vt habet in. l. Modestin⁹ in. l. stichū. §. si mādato. ff. de sol. et in. l. papinia

3 nus. ff. māda. Pau. de ca. et do. Alex. et. d. Pe. de bex. h. † Secūdo no. q lz in alternatiua obligatiōe valida vtrūq sit i obligatiōe: vt. l. illud. et ibi gl. ff. de cōsti. pec. et si alterū soluat liberet solués ab vtroq: tñ si obligatio vz in altera ex alternatiuis tm puta qr altera erat stipulatoris tpe stipulonis tūc lz desinat esse sua, et redeat ad pmissorē nō pōt pmissor eā soluere inuito creditore: qr stipulo cēsebat tūc cōtinere solū vnū qd nō erat stipulatoris et sic vna res p altera solui nō pōt inuito creditore: vt. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. et sic alternatiua q a pncipio nō tz ppriā vim, ex post facto vim nō reassumit. Itē qd dictū est i alternatiua vtrū q eē i obligatiōe pcedit i alternatiua specierū vel speciei et qtitatis † qr in specieb⁹ cadit affectio: et aliqñ magis interest habe

4 re vnam q aliā et interdū quis habebit affectionem ad speciem minoris valoris: sed in alternatiua summarū vel quantitatum in qbus nō cadit affectio: vt. l. nummis. ff. de in lit. iur. tunc si electio est creditoris, adhuc vtrūq est i obligatiōe: qr forte credi

tor eliget h're illud qđ est minus: vt. l. plane si filiũ. §. pe. ff. de le. j. Si aũt electio est debitoris, ⁊ tũc illud qđ est minus est tantũ in obligatione. vt. l. si ita stipulatus fuero. x. aut. v. ⁊ l. si ita stipulatus fuero. x. aut. xv. s. eo. q2 lex presumit φ debitor semp soluet minus. l. inter stipulantẽ. §. si stipulante. s. eo. ratio diuersitatis est: q2 magis de facili quis remittit φ̃ det: ⁊ facili⁹ vere qs
5 inducit ad remittẽdum ius sibi debitũ quã dare de suo. † Itẽ pmissio põt pẽdere ex volũtate creditoris, sed nõ debitoris: vñ nõ valet legatũ positũ in volũtate heredis, ⁊ tamẽ valet positũ in volũtate legatarij: vt. l. si ita legatũ. §. illi si volet. ⁊ l. senatus. §. pe. ff. de leg. j. intellige nisi in summis caderet affectio, vel ratione cause p qua quis promisit vel rõne, psone cui est fienda solutio: vel ratione loci seu tẽporis: nam istis casibus posset debitoris interesse potius soluere qđ magis est: vt si pmittis mihi decẽ padue aut. xv. Rome. vel quinq3 de psenti: aut. x. sub conditio. vt. l. si is cui. ibi Bar. ff. de noua. ⁊ l. qui res. §. mihi decez. ⁊ §. seq. ff. de solu. ita cõcludũt Bar. Jmo. ⁊ Rap. cu. hic. Jmo. ⁊ Lud. roma. in. d. l. si ita stipulat⁹ fuero. x. aut quinq3. p Bar. in l. si ita relictũ. §. fi. ff. de le. ij. p Bal. post Cy. in. l. cũ qdã. ad fi. C.
6 de ver. sig. ¶ † Tertio no. qđ vbi psona vel res adijcit obligationi si nõ valet obligatio in ea nõ valet etiã solutio. Simile videmus in. l. si ita stipulatus fuero si titius. §. chrysogon⁹. circa mediũ in ver. sed φ patrono. vbi dixi. s. eo. Alie cõcordãtes ponunt̃ h in gl. ⁊ rõ assignat̃ hic in tex. p q̃ facit b3 do. Jmo. ⁊ Alexã. q2 ibi agit̃ de obligatiõe cõtrahenda si non valet φ ago vt ago nõ valet etiã vt valere põt. vt. l. j. §. eũ q. ⁊ ibi no. ff. de cõsti. pecu. ⁊ l. j. §. si qs ita. s. eo. ¶ Et sic correlarie no. ex hoc text. φ ordinata ad vnũ finẽ ⁊ effectũ, ⁊ sic ad obligationẽ nõ psunt ad aliũ effectũ. s. ad solutionẽ: nã ordinata ad vnũ effectũ non dñt ad aliũ trahi. vt. c. ad nostrã. de appellationib⁹. notat Hemi. in c. j. p illũ tex. de iureiur. in. vj. sic cõsensus pstit⁹ ad vnũ effectũ nõ d3 operari aliũ effectũ ɓm Bal. in. c. j. in antepe. col. in titu. an agna. vel filius in vsibus feudorũ. Jtem clausula ad vnũ finem posita ad aliũ finẽ trahi non debet ɓm do. Cardi. floren. in cle. j. §. ad hec. in. iij. oppo. de prebẽ. nec obstat tex. in. l. si tam an
7 gusti. ff. de serui. † vbi seruitus ordinata ad viã si nõ põt valere vt via valet vt iter. ergo ita deberem⁹ hic dicere si non valet q̃ ad obligationẽ alicui acquirendã, debet saltẽ valere quo ad solutionẽ vt ei possit solui: respõdeo φ ibi effect⁹ nõ sunt omnino diuersi: q2 in seruitute vie q̃ plus in se habet continetur seruit⁹ itineris. vt. l. qui vsumfructũ. vbi notat̃. s. e. Jdeo cõcessio non põt valere, sub seruitute itineris: q̃ nõ est omnino alia: sed hic finis est omnino diuersus: ⁊ sub alio nõ cõprehendit̃ q2 aliud est obligatio aliud solutio: ɓm Pau. de cast. do. Alex. ⁊ d. Pe. de bexu. hic. Limita istum tex. ⁊ istud notabile φ aliquãdo fit solutio in eo in quo non cõsistit obligatio quãdo illud est adiectũ ad solutionẽ tãtũ: ⁊ nõ ad obligationẽ. vt. l. si qs stipulat⁹ fuerit x. in melle. ɓm vnã lec. ff. de solu. ɓm Ange. Jmo. ⁊ do. Alexan. hic. ¶ Jn gl. in ver. ei⁹. ibi altero iã mortuo. Jsta solutio communiter reprehenditur, q2 violat ⁊ nimis restringit istũ tex. vnde etiã altero superstite nõ poterit vnq̃ solui ille qui tẽpore stipulatiõis erat stipulatoris, l3 desierit esse su⁹ vt hic: sed ɔ̃riũ loquitur in obligatiõe generis subalterni, ⁊ etiã generis generalissimi in quo nulla species est in obligatiõe: l3 quilibet possit solui: vt. l. cũ incert⁹. ff. de leg. j. ⁊ l. meu⁹. §. duob⁹. ff. de leg. ij. vñ si vna species nõ poterat solui tpe stipulationis: q2 erat stipulatoris, si postea desinat esse stipulatoris, ⁊ efficiatur pmissoris, poterit promissor eã soluere: quia adhuc remansit obligatio in ea in genere. hic aũt in obligatione alternatiua vtrumq3 sui natura est in obligatione. Jdeo si tempore stipulationis vna ex reb⁹ alternatiuis sit stipulatoris, nunq̃ poterit ei postea solui: cũ adiecta sit ad obligationẽ vt pro seipsa possit solui: ⁊ pro sua obligatiõe et nõ loco alterius. Jdeo si obligatio nõ tenet, nullo modo potest solui vt hic.

1 ❧ Ad veritatem copulatiue requiritur vtrunq3 factum esse, sed ad veritatem disiunctiue sufficit alterum tantũ. fallit infra numero. 4. ⁊ 5.

2 Quãdo in substitutione apponit̃ duplex cõditio debet vtraq3 verificari alias est locus substitutioni.

3 Si a lege vel statuto imponitur duplex pena, copulatiue debet vtraq3 imponi.

6 An copula posita in libello vel positionibus, requirat probationem vtriusq3 necne.

7 Ad veritatẽ alternatiue siue sit affirmatiue siue negatiue posita sufficit alterum verificari.

1 J quis ita stipulatus. † Ad veritatem copulatiue requirit̃ vtrũq3 factũ esse: s3 ad veritatẽ disiũctiue sufficit alterũ tm̃. h. d. b3 Bar. ⁊ alios ⁊ est cõmune summariũ. ¶ Uel sic ppri⁹ ad tex. quãdo plures ɔditiones copulant̃ affirmatiue vel negatiue, exigitur omniũ implementũ. si aũt apponunt̃ alternatiue sufficit implemẽtũ vni⁹. h. d. Diuidit̃ in. v. ptes put quinq3 ponuntur diuerse stipulatiões. sed tres prime cõcordãt i iuris dispositione: ⁊ similiter alie due vltime. scda ibi: Jtem in ɔ̃riũ. tertia ibi: huic similis scriptura. quarta ibi: at si sic dabis. quinta est ibi: ⁊ ecõtra dabis. ¶ Jn tex. ibi non als dabit̃. i. non obligabit̃ ad dandum. ¶ Jn text. ibi: item in ɔ̃riũ. i. si concipiatur negatiue: ⁊ sic in casu ecõtrario vt sequit̃ in litera. ¶ Nota. j. ex isto tex. vnã reg. φ ad veritatẽ copulatiue siue ponat̃ affirmatiue, siue negatiue, requirit̃ cõcursus vtriusq3 copulati. ⁊ sic cõiunctio copulatiue requirit veritatẽ suarũ extremitatum: q2 affirmatiua requirit per vtrũq3 esse: negatiua vero p vtrumq3 nõ esse. facit. l. si is qui ducẽta. §. cũ ita. ⁊ §. vtrum. ff. de reb. dub. et ad istam regulã cõcordat vulgata. l. si heredi plures. ff. de cõ
2 di. inst. † vnde quãdo in substitutione apponitur conditio duplex, d3 vtraq3 verificari alias nõ est loc⁹ substitutioni b3 Pe. de anch. in ɔ̃si. cclxij. qđ incipit, iste magister Herard⁹. Lud. ro. in cõs. cxxxij. qđ incipit prima dubitatio. ⁊ in cõs. cxxxviij. qđ incipit. noua superuenit. Jo. de ana. in cõsi. lxvj. qđ incipit. visis
3 his. Limitãdo tñ vt statim dicã. j. proxime. † Amplia istã regulam tex. vt procedat etiã in penalib⁹: vnde qñ a lege vel a statuto imponitur duplex pena copulatiue tunc vtraq3 debet imponi: vt. l. nemo. ij. in fi. C. de epis. audien. secus si alternatiue: vt. l. si fugitiui. C. de seruis fugitiuis. b3 Bar. in. l. quid ergo. §. pena grauior in. j. co. ff. de infa. Scdo p ampliatiõe huius regule adde qđ notabiliter decidit Bal. in. c. j. ad fi. de duobus fratribus a capi. inuesti. in vsi. feu. pone statutũ dicit. si quis tẽpore mortis caruerit filio et filia, succedat ei frater. Modo quidã caret filio sed non filia: q̃rit̃ vtrũ de vi sermonis admittat̃ frater: ⁊ vr φ sic: q2 verũ est dicere. Ego careo boue ⁊ equo si careo altero nã copula q̃ negat extrema reqrit vtrũq3 eẽ vt. d. l. si is q ducẽta §. cũ ita. Cõtrariũ determinat subtiliter ibi Bal. q2 vex est dicere φ ego careo copula: sed nõ est verũ dicere φ ego careo copulato extremo: vt no. p gl. nota. in cle. in plerisq3. de elect. vnde hec vba talis ecclia caret clero ⁊ pplo Christiano: equipollet huic sermoni nõ habet clerũ nec ppl'm christianũ: si ergo alterũ b3 pdicatio de copulata carẽtia est falsa: ⁊ si falsa est oĩno cessat statuti dispositio. l. ptor ait cui⁹ dolo. §. h aũt actio. ver. dosereq3. cũ similibus. ff. vi bo. rap. ¶ Limita istã regu. b3 Bar.
4 † vt pcedat qñ plura copulant̃ respectiue respectu vni⁹ subiecti vel vni⁹ dispositiõis: vt ẽ h respectu stipulõis de. x. si aũt pncipaliter ⁊ de p se vt due oratiões copulate: tũc in quolibet de copulatis v̄ificat̃ vt pt3 in. l. j. ff. de infa. ⁊ ad. l. j. ff. ad. l. corneliã de sicar. ⁊ l. falsa. §. fi. ff. de conditio. ⁊ demõstratio. quia tunc est potius ɔ̃tinuatiua φ̃ copulatiua, quod dic vt plenius per Barto. in. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dub. Jtem tenet Bar. in. d. l. j. in fi. ff. de infa. ⁊ in. d. l. si heredi plures. ⁊ in. l. vt vix in. iij. co. ff. de insti. et iure. ⁊ in. l. scire debemus in princ. in. j. oppo. s. eo. Et licet istã limitationẽ reprehendat Rapha. cuma. in. d. l. si heredi plures: tamen eam salua et sustine. vt per Ange. de are. in. §. pe. insti. de here. insti. ¶ Scdo notabiliter limita istã regu. vt pcedat in cõditionibus extrinsecis. secus in cõditionibus intrinsecis: vt si sit facta substitutio fideicõmissaria:
5 vel pupillaris ⁊ sit collata post mortẽ duorum copulatiue: † puta q2 sit dictum si titius ⁊ semproni⁹ heredes instituti decesserint in pupillari etate vel sine liberis substituto caium: l3 illa copula importet quod cõditio mortis vtriusq3 debeat impleri inspecta propria significatione verborum. Tamen si in persona vnius eueniat conditio et nõ alteri⁹ habebit locum substitutio: quo ad illã partẽ hereditatis que peruenit ad illum in cuius persona fuerit purificata cõditio: vt. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. ⁊ l. pe. cũ gl. C. de impube. ⁊ alijs substit. quia in istis cõditionibus intrinsecis ad substitutionẽ magis attendi tur mens ⁊ intentio testatoris: ⁊ qua ratione sint apposite φ̃ significatio verborum: vt in iuribus preallegatis. ita egregie limitat Sal. in. d. l. pe. C. de impu. quẽ formaliter refert ⁊ simpliciter sequit̃ domi. Alex. in cõsi. xciij. iij. vol. incipiẽte alias cõsultus respondi in. iij. colum. quamuis aliter videatur tenere Ando. roma. in. d. l. scire debem⁹. in prin. in. ij. colum. sed pro ista limitatiõe adde illud qđ tenet Bal. in. c. ij. in pe. colum. de rescri. vbi tenet φ potius est inspicienda mens φ̃ verborum copula: quia coniunctiones et aduerbia sepe ponuntur impropie et vnum pro altero: vt dicit gloss. singularis in. l. eas causas. ff. de conditioni. ⁊ demonstrationi. ¶ Tertio limita istam regulam vt procedat in actu recipiente dispositionẽ a volũtate disponẽtium: secus in actu qui disponitur ɓm dispositionem legis. vbi non est concursus ex legis dispositione: ⁊ tunc copula non requirit existentiam vtriusq3 extremi. ⁊ est tex. notabi. in. l. cum solitum. C. de sentẽ. et interlocuto. omnium iudicum. gloss. notabilis. in. c. ij. de rescrip. ⁊ ibi in specie ita limitat Baldus in. ij. col. ad fi.

6 col. ad fi. et sequen. vbi etiã notabiliter ponit: † an copula posita in libello vel in positionibus, requirat pbationẽ vtriusq; necne: vt ibi per eum. cui adde q ppones copulatiue duas causas, nõ tenetur vtrãq; probare, nisi requirat respectu vnius effect⁹ ẽm Bal. in l. si mater tua. C. de cõtrahen. emp. et in l. j. in ij. col. C. de ꝯdi. inser. hinc est q qui opponit ꝯtra testẽ q dixit falsum, et fuit corruptus pecunia, non tenet vtrũq; pbare, q diuersa sunt ẽm Bart. et alios in l. diuus. ff. de re iud. do. Abb. in c. licet causam. de pba. et ponit Aret. hic. ¶ Scdo principa. not. ex isto tex. ẽm Barto. et alios q dictio nec, et dictio neq; habent inclusam negatiuam cum copula. Adde l. quidã testamento. et ibi gl. peñ. Bar. et alios. ff. de vulga. et pup. Bar. in l. sepe. ff. de verb. signi. ¶ Ter

7 tio no. ex isto tex. aliã reg. † q ad veritatẽ disiunctiue vel alternatiue, siue sit affirmatiue siue negatiue posita, sufficit alterã verificari. cõcordat. l. si ita quis stipuletur. s. eo. et d. l. si heredi plures. ff. de cõdi. insti. et c. inter ceteras. de rescrip. et regula in alternatiuis. de reg. iur. in vj. Iuxta istud notabile p eius intellectu et limitatione, quero promisi dare centum titio, si non dedero stichum aut pãphilum an sufficiat alterũ dare vt pena non cõmittatur: distingue: aut ista stipulatio penalis incepit a pcedẽti cõuentione, vt in exemplo predicto: et isto casu pena nõ ꝯmittitur, si alter tñ detur. vt hoc tex. in fi. quia ista stipulatio penalis assumit naturam precedentis conuentionis. arg. l. emptorem. §. qui aũt. ff. de actio. emp. et qd notat in l. inter stipulantẽ. in princ. et in l. stipulatio ista. in prin. s. eo. Aut incepit a precedenti cõditiõe, et sic a duabus cõditionib⁹ alternatiue et negatiue positis: et tũc nõ sufficit alterũ dari. imo si alter det: alter nõ: stipulatio cõmittitur ad penã: q semp verũ erit hoc aut illud factũ nõ esse ex ppria significatiõe: vt est text. nota. in l. si is qui ducenta. §. cũ ita. et ibi gl. et Bar. et §. vtrũ. ff. de re. dub. vita tenẽt subtilis Pe. de bellap. et Ray. hic. idẽ tenent Jo. de imo. et do. Alex. in l. si ita qs stipuletur. s. eo. Jo. de imo. in c. inter ceteras. de rescrip.

2 ☞ Quando pater stipulatur filio valet stipulatio: duobus cõcurrentibus. nu. 3. 4. et 6.
5 Statutum generaliter disponens, quod instrumẽta publica nõ probent nisi inueniant registrata in memorialibus archiui publici: non habet locum in instrumẽtis dotalibus, fauore dotiũ.
7 Per filium naturalem tantum non põt queri patri.
8 Qñ pater stipulatur filio merũ factũ explicandũ per ipsum filium, talis stipulatio est inutilis. nu. 9. et 11. secus ecõtra. nu. 10.
12 Quando pater stipulatur filio q ei tenere liceat, dicitur stipulari merum factum.
13 Filius indistincte põt stipulari patri et ei ex stipulatione acquirere, siue in stipulatione versetur ius siue factum.
14 Tradi est facti: dari vero iuris.
15 Possessio acquiritur patri per filium. et nu. 16.
17 Qñ pater stipulatur filio in profectitijs, statim queritur patri perinde ac si ipsi patri fuisset stipulatus. et nu. 18.
19 Quicquid acquirit filius ex opera sua vel ex meritis suis, dicit aduentitium.
20 Quãdo pater stipulatur filio propter benemerita collata in ipsum patrem censet stipulari tanq; extraneo: et sic stipulatio non valet.
21 Donatio facta filio in ptãte, presumit facta ppter benemerita.
22 Qñ pater stipulatur domum fieri filio in solo ipsius patris: an acquiratur filio superficies.
23 Qñ pater stipulatur filio factum, explicandum ab ipso et filio: stipulatio fit inutilis quo ad patrem, et quo ad filium.
24 An pater possit stipulari vel pacisci filio, vt effect⁹ cõferatur in vita, vel post mortẽ suã: et conferre in stipulatione in tẽpus existentie sui iuris filij.
25 Filius non tenetur ex promissione patris, nisi sit heres.
26 Pater in dubio semper videtur stipulari vel pacisci filio vt heredi. et nu. 27. in vita: vt. j. nu. 28.
29 Si aliquis recepit emphyteusiz ab ecclesia pro se et filijs suis, intelligitur eis acquisiuisse vt filijs, non vt heredibus.
30 Appellatione hereditatis an contineatur emphyteusis.
31 Appelatione bonoꝝ continetur emphyteusis et feudum.
32 In emphyteusi ecclesiastica lex requirit q filius sit heres.
33 Emphyteusis eccłie põt capi vsq; in tertiam generationem masculinã et femininã, cõputata persona accipientis.
34 An pater possit stipulari filio emãcipatio, in casibus in quib⁹ potest stipulari filio in potestate.
35 Pater potest stipulari filio posthumo, et sic nondum nato.
36 Pater potest stipulari filio in tempus sui iuris.
37 In stipulationibus inspicimus tempus facte stipulationis.
38 Mater non potest stipulari filio.
39 Emancipatus an possit stipulari patri, et quid si est filius naturalis tantum. nu. 40.
41 Transuersalis vel consanguineus non põt alteri stipulari.
42 Pater potest stipulari filio monacho.
43 An pater vel auus possint stipulari filijs vel nepotibus qui nascentur et concipientur post eius mortem.
44 Quo ad alia q̃ quo ad succedendũ ipsi auo in hereditate legitima, non curatur an sit conceptus nepos tempore aui vel non.
45 Si mater accepit emphyteusim pro se et filijs suis seu liberis, an eis acquiratur. et nu. 46.

1 Quod dicitur. † Si pater stipulatur filio qd iuris est, sibi patri acquiritur, perinde ac si sibi fuisset stipulatus: secus si id qd est facti per filiũ explicãdi: fili⁹ vero indistincte querit patri, siue factũ siue ius stipulet eidez. h. d. et est difficilis et subtilis in sui materia ẽm Ange. et Pau. de ca. Et primo loquit de stipulatione facta per patrẽ filio. Scdo qñ filius stipulat pri. scda ibi: ꝯtra aũt. et vtraq; pars habet duo dicta in se, que patẽt in litera. et sic quelibet pars posset subdiuidi i duas particulas. ¶ In tex. ibi quasi sibi. s. filio. ille. s. fili⁹ stipulet: ẽm Pau. de ca. tu melius expone et reali⁹ quasi sibi. s. patri. ille. s. pater stipulet

2 ẽm gl. j. hic. Bal. Jmo. et Rapha. cu. ¶ † No. j. ex tex. ibi vtiliter stipulari. q qñ pr stipulat filio vtiliter stipulat et sic valet stipulatio sicut si vere filius stipulatus fuisset acquireret patri: ita hic, vbi habet perinde ac si filius fuisset stipulatus. et põdera cũ tex. dicat vtiliter stipulari vult q ista stipulatio sit vtilis: nõ autem intẽdit dicere an ex ea oriatur vtilis actio an directa: lz Jaco. de are. et Ang. hic intelligant istũ tex. velle, q qñ pater stipulatur, filio in potestate, q tunc patri acquirit vtilis actio sine cessiõe, filio aũt acquirat directa actio, que ab ipsius filij ossibus separari non põt. l. quis ergo casus. et l. qd debet. ff. de pecu. et l. placet ff. de acq. here. et l. cũ filiofami. ff. de lega. j. et est gl. solẽnis et magistra in l. iij. in pn. in gl. magna ad fi. ff. p socio. sed gl. in §. alteri. in gl. ij. insti. de inuti. stipu. tenet q directa actio queritur filio, et de filio trãsit in patrẽ. et istud ẽm Jmol. videt satis probari hic. dum tex. dicit quasi sibi ille stipulet: nam si ipse pater sibi ipsi stipularet, sine dubio fuisset sibi quesita directa actio. Jtẽ de iure ffoꝝ filiusfa. nihil ppriũ habere poterat, et sic nec directã actionẽ etiã ex suis actibus ẽm Bar. in d. l. cũ filiofa. in prima opposi. iij. partis. et ista est veritas quã etiã per aliã rõnem tenẽt Pau. de ca. et d. Alex. hic. et latius subtilizando Are. ¶ Secũdo põdera

3 tex. ibi hoc in his verum est. † q qñ pater stipulat filio, ad hoc vt valeat stipulatio, et acquirat patri tex. duo copulatiue requirit. s. q stipulet ea q̃ sunt iuris, et etiam q illa possint acquiri patri: vnde ad veritatem copulatiue requirit concursus vtriusq; copulati: vt in l. precedenti. et in l. si heredi plures. ff. de cõdi. insti. cuz ista copula respicat vnũ subiectũ et vnũ effectũ. s. validitatem stipulationis: vt dixi in l. preceden. ¶ Cõtra istũ tex. fortiter opponitur et ꝯtra vtrãq; partẽ copule. nã tex. in §. ei vero qui. inst. de inuti. stipu. requirit solũ scdaz partẽ copulatiue. s. q patri acquiri possit, et nõ primã. idem tenet gl. ij. hic in ver. iuris. ibi: lz nõ sit iuris est eñ tale q ei acquiri põt. et sic ẽm gl. sufficit solũ vltimũ. Jdẽ tenet Bart. hic: in ij. col. vbi dicit q, per verba huius legis duo debẽt concurrere vt valeat stipulatio: q aut est iuris: et tũc põt pater filio stipulari, vt sibi querat: vel est facti, q patri põt acquiri. et idem vt hic dicit tex. lz eũ: et sic pondera qd etiã Bar. vult sufficere secundũ. s. q pri possit acqri, siue illud sit iuris siue facti: dũmodo patri possit acquiri. bene facit ista litera in versi. alioqui. que restringit se ad factum tale qd nõ põt queri patri, cũ persone filij cohereat: non aũt simplr dicit tex. alioquin si pri acqri nõ possit inutilis est stipulatio. ¶ Scdo illud qd vult iste

4 tex. † q qñ pater stipulatur filio, q valet stipulatio qñ in stipulatiõe versatur illud qd est iuris: nã non semp valet vt queratur patri: sed tunc demum qñ est tale ius, qd filio non põt queri. Si eñ posset queri filio, vt est ius dotis: valeret stipulatio: et filio q̃reret: vt. l. vxorem. §. testamẽto. ij. ff. de leg. iij. q filiusfamil. etiã isto iure est capax iuris dotis: vt. l. pomponius philadelph⁹. ff. fami. hercis. Bar. hic: in prima opposi. et sic videt lz d. Alex. hic: in iij. charta. q qñ pater stipulatur filio ad hoc vt dicat vtiliter stipulari, nõ debeat etiã tũc pcise attẽdi secũdũ reqsitũ tex. q acquirat patri: lz sufficit alterũ pdictoꝝ, vel q acquirat patri: vel qd etiã acquirat filio, quomodo ergo pcedet iste tex. in his duobus requisitis copulatis. Tamẽ ad istud vltimũ de dote posses dicere q iura que tradũt regu. vel aliqd generaliter disponunt nõ intelligunt loqui in dote: vt singulariter not. Sali. in l. fin. in

5 pn. C. de iure do. vbi per hoc decidit † q statutũ generaliter disponens, q instrumenta publica nõ pbent nisi inueniantur registrata in memorialibus archiui publici: nõ habet locũ in instrumẽtis dotalibus, fauore dotium: et vltra eũ bene facit q l. bene a zenone. et l. omnes. C. de quadri. prescrip. quãuis generaliter loquãtur: nõ habent locũ in preiudiciũ iuris dotalis: ita cõsuluit Bal. in cõsi. ccclx. tertie partis qd incipit queadmodum imperator. et vltra eos allego ad hoc bonũ et solẽnẽ tex. in l. promittẽ

do. in princ. ff. de iure dotiũ. Et sic instantia de dote nõ offendit
regulam: qꝛ ad eã non habet respectum legislator. ¶ Huic diffi
cultati cõtra tex. mote rñdent Joan. de imo. ⁊ d. Alex. hic: in. iij.
charta. altero de duobus modis. Primo q̃d si incipias a primo
copulato: put hic facit litera: ⁊ sic etiam scõm requirit: s3 si inci-
pias a secũdo: tũc scõm solũ sufficit. sicut in simili no. glo. in. l. po
tuit. C. de iure delibe. ⁊ in alio simili glos. in. l. iij. §. in amittenda.
ff. de acquirẽ. pos. Uel scdo rñdent, q̃ dictio queq3, hic posita in
tex. que regulariter exponit ⁊, stabit hic pro vel: ⁊ sic exponũt co
pulam p alternatiua: sed certe vtraq3 solutio offendit et violat
tex. Rapb. cu. in discursu, quis predictã difficultatem nõ attin
gat, dicit q̃ ista vba queq3, itãt extẽsiue, ⁊ etiã restrictiue: quasi
dicat nõ solũ ea q̃ sunt iuris: s3 etiã ea q̃ sunt facti possunt pri ac-
quiri. Tñ nec ista solutio tollit in aliquo difficultatem. Tu rñde
planius, q̃ iuriscõsultus ponit regulam gñalẽ cũ duobus req-
sitis copulatiue: que regula ita copulatiue regulr procedit: na3
qñ pater stipulat filio, valet stipulatio, ⁊ sibi patri acqrit: qñ sti-
pulatur ea que sunt iuris: ad denotandũ secus esse: quãdo stipu
latur ea que sunt facti. ⁊ ppterea subijcit alioquin si factũ: licet
etiã sit dare factũ q̃d patri potest acquiri: vt in glo. ij. ⁊ ibi Bar.
in. ij. co. Secũdo reqrit text. copulatiue: q̃ ea que sunt iuris sint
talia que possint acquiri prĩ: ad hoc vt habeat quasi ille sibi sti-
6 puletur: vt cũ mysterio dicit lrã: † nã quedã sunt iuris in quibꝰ
valet stipulatio: sed nõ acquirunt patri: vt in dote: de qua statiz
dixi. Itẽ ex causa aduẽtitia vel castrẽsi aut quasi: vt in gl. ij. nã in
istis non põt haberi pinde acsi ipse pater sibi fuisset stipulatus,
qñ stipulatus est filio. Et sic pondera q̃ in isto text. duo copula-
ta, nõ copulant solũ respectu vnius effectus ⁊ vniꝰ subiecti. s. va
liditatis stipulatiõis: s3 etiã respectu acquisitionis: vt acquirat
patri perinde acsi sibi ipse pater fuisset stipulatꝰ. ⁊ hoc modo ces
sat opposi. s. facta. Item aduerte q̃ ex secundo requisito tex. in-
7 fertur q̃d iste tex. non procedit in patre naturali tantum: † quia
per filiũ naturalẽ tm̃ nõ potest queri patri: cũ nõ habebat eũ in
ptãte: vt. l. itẽ in ptãte. ff. d his q sunt sui. ⁊ institut. de patria po-
te. circa prin. ⁊ pater non põt stipulari tali filio naturali tm̃ cum
nõ habeat eũ in ptãte: sicut nec per eandẽ rõnem mater nõ põt
stipulari filio. l. debitor. §. fin. ff. ad trebel. ⁊ t3 Bart. j. Nec obstat
q̃d pater potest stipulari ⁊ acqrere filio emãcipato: vt. j. firmat
Bar. qꝛ illud ibi pcedit ppter reliquias patrie ptãtis: vt. j. dice
tur: ⁊ istud idẽ q̃ ista lex nõ pcedat in patre naturali tm̃: etiã te-
nẽt Ang. Imo. ⁊ d. Alex. hic. ¶ Tertio pncipaliter not. ex ver.
8 alioquin si factũ: † q̃ qñ pater stipulat filio merũ factum explicã
dum per ipsum filiu3: puta vt ei tenere vel ire agere liceat: talis
stipulatio est inutilis. ⁊ sic quantũ ad patrem, ⁊ quantũ ad filiu3
⁊ sic quantũ ad vtrũq3. cum tex. indefinite loquatur: ⁊ indefinita
equipolleat vniuersali. l. si pluribus. ⁊ ibi late Bar. ff. de leg. ij. ⁊
l. si plures. ff. de leg. iij. ⁊ glo. magistra. in. c. vt circa. de elec. in. vj.
⁊ ita ad tex. nostrũ t3 glo. hic: in verbo tenere. Bar. ⁊ cõmuniter
alij. Sed Rapb. cu. ⁊ Pau. de ca. intelligunt istũ tex. q̃ sit inuti
lis quãtũ ad hoc vt factũ ad patrẽ nõ transeat. ⁊ sic quantum ad
hoc vt pater possit ex eo agere: vt sibi liceat tenere vel ire agere,
tanq̃ factum suum reputetur idem cum facto filij: ita loquitur ⁊
procedit iste tex. sed bene est vtilis stipulatio quãtum ad hoc vt
ipse pater posset agere, vt liceat ipsi filio tenere vel ire agere: et
ita etiã voluit gl. notabilis in. §. sed cũ factũ. insti. de stipu. ser. nõ
aũt q̃ ipsi filio queratur actio ⁊ penes eũ remaneat: q̃d isto iure
fieri nõ poterat, cũ filius isto iure esset penitus incapax obliga-
tionis ⁊ actiõis: vt dixi. s. in primo notabi. Mouet Rapba. cu.
9 † qꝛ licet factum cohereat persone filij: ⁊ sic per ipsum filium de-
beat explicari: tamen obligatio ad illud factũ cohereat psone pa
tris: ⁊ non filij: qm̃ obligatio est iuris: vt insti. de obliga. in prin.
Ideo non stat in persona filij: s3 patris: sicut si seruus sibi factu3
stipuletur, tamen obligatio residet in persona domini: vt habet
in. l. stipulatio ista. §. hi qui. ad fi. s. eo. Istũ intellectũ impugnat
d. Alexan. in. iij. charta. per istum tex. in versi. cõtra autẽ. vbi po
nitur aduersatiua sine copula: ergo debet aduersari pcedẽtibꝰ
etiam in iure: vt est gl. in. l. hoc amplius. §. de his autẽ. ⁊ ibi ple
ne Bar. ff. de dam. infec. ⁊ glo. in. l. s3 ⁊ si lege. in prin. cum simi. ff.
de peti. here. s3 si verꝰ esset intellectus Rapb. cu. ⁊ Pau. de ca.
nõ esset differentia in iure inter istũ casum ⁊ precedentẽ, si acqui
reretur obligatio patri sicut ⁊ ibi acquirit: s3 ad hoc facilis est
respõsio: prout etiã ipsemet. d. Alex. sensit q̃ tex. in prima parte
ponit differentiã. dũ dicit quasi ille sibi patri stipulet, q̃ nõ est in
scdo casu: quando pater stipulatur factũ coherens persone filij:
10 ⁊ ad hoc bene aduersatur in iure. d. versi. cõtra autem. † q̃ quãdo
filius stipulatur patri factum coherens ipsi patri, in totũ valet
stipulatio: sed in casu pcedenti est inutilis stipulatio quo ad fa-
ctu3, q̃d non transit ex persona filij in ipsum patrẽ: sed est vtilis
respectu obligationis, vt obligatio querat patri, quo ad factum
respiciens personã filij. s. vt promissor patiatur filium tenere vel
ire agere. Istum intellectu3 Rapba. cuma. etiam impugnat. d.
Pe. de bexu. in primo no. p istũ text. qui dicit inutilis est stipu-
latio: nã si acquireretur patri obligatio, nõ esset inutilis: sed ad
hoc responsio patet ex predictis. Secundo mouetur: qꝛ differẽ
tia quã facit tex. an filius stipulet patri factũ: an pater filio: non
procederet: sed ad hoc etiam statim põt rñderi, ponẽdo diuersi
tatẽ iuris inter hos casus. ⁊ ad leges allegatas per Rapb. cu. s.
ad. d. l. stipulatio ista. §. hi qui. circa fi. d. §. sed cũ factum. cũ glos.
respõdent. do. Alex. ⁊ d. Pe. de bexu. q̃ in illis legibus filius et
seruus fuerũt ipsimet stipulati, q̃ eis tenere vel ire agere liceret
⁊ isto casu actio ⁊ obligatio hñ acquirit patri et dño: vt pmissor
patiatur eos tenere vel ire agere. Sed hic in versi. alioquin. lo-
quitur tex. qñ pater stipulatus est filio tenere vel ire agere: quo
casu inutilis est stipulatio: vt dicit tex. ne concurrant due impro
prietates. s. q̃ filius fingatur ipse stipulatus, ⁊ q̃ factum filij effe
11 ctualiter censeat patris, si patri acquirit obligatio. † ꝯclude q̃d
si patris nõ interest filiũ tenere aut ire agere licere: ⁊ tunc stipu
latio est oĩno inutilis: ⁊ nõ valet, etiã quo ad acquirẽdũ obliga-
tionẽ ⁊ actionẽ patri. ⁊ isto modo indistincte potest pcedere iste
tex. in ver. inutilis. ⁊ in hoc cõcordant Bar. Ang. Imo. d. Alex.
⁊ d. Pe. de bexu. sed qñ interest patris filiũ tenere vel ire agere:
puta qꝛ filiꝰ administrabat bona prĩs, ⁊ habebat necesse trãsire
per fundum vicini ad predia paterna: ⁊ tũc oẽs fatentur stipu-
lationẽ esse vtilem patri, ⁊ patri acquiri obligationẽ ⁊ actionẽ,
qꝛ valeret etiã si stipularet extraneũ merũ factũ: qñ interest sti-
pulãtis: vt est tex. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. ⁊ §. si quis. insu
lam. s. eo. ⁊ ita etiã in effectu residet. d. Alex. hic. ¶ Quarto not.
12 ex tex. ibi: vt tenere ei. † q̃ qñ pater stipulatur filio q̃ ei tenere li
ceat, dicit stipulari merũ factũ: ⁊ sic stipulatio reddit inutilis, nã
nuda detẽtatio est meri facti. l. iij. in prin. versi. q̃d aũt. et. l. posses
sio quoq3. §. j. ff. de acquirẽ. pos. ⁊ sic collige correlarie ex isto tex.
duo notabilia. ¶ Primo ex mẽte Are. q̃ lic3 verbũ possidere q̃
h3 se in plus, aliquãdo improprie pro tenere: ⁊ sic pro nudo fa-
cto: vt stipulatio valeat vt est tex. in. l. stipulatio ista. §. hi qui. ad
fin. ⁊ §. hec quoq3. s. eo. tamen econtra verbũ tenere q̃d habet se
in minus, nõ impropriat nec ponitur pro possidere, q̃d est iuris:
vt stipulatio valeat. tex. est hic bene notabilis. cõfirmat optime
qꝛ verbũ tutores, q̃d h3 se in plus: qꝛ tutor dat persone et rebus
pupilli. l. in copulãdis. C. de nup. trahitur ad id quod est minus
⁊ exponit tutores. i. curatores vt dispositio testatoris sustineat.
tex. est notabilis in. l. pater seuerinam. §. conditionum verba. ff.
de cõdi. ⁊ demon. ⁊ tamen ecõtra verbu3 curatores, q̃d habet se
in minus, non ponitur pro tutores, vt dispositio testatoris susti
neatur. tex. est valde no. in. l. tutores. §. j. ff. de admi. tu. ⁊ ibi Bar.
ad hoc not. ⁊ ita declarat ista duo iura. ⁊ sequitur simplr Paul.
de ca. in. d. §. conditionũ verba. ego in contrariũ soleo pondera
re tex. in. §. j. ⁊ ibi est glo. in verbo. ad curationẽ. in aut. vt hi qui
obliga. vbi in. l. noua ⁊ exorbitanti, verbũ curatores, ꝯprehẽdit
tutores: sed dic illud ibi procedere ex maioritate rationis. q̃d nõ
est hic. ¶ Secũdo correlarie no. diligenter pbare ex isto tex. f3
Bal. solum q̃ licet pbetur filiũ tenere aliquam rem: non tamen
pbatur patrẽ possidere: cũ tenere sit meri facti, et non acquirit
per filium patri: vt est text. hic. ⁊ idem in monacho fm eum: nisi
appareant cause iuris in possessiõe q̃d dic: vt. l. quod seruus. de
13 acquir. pos. q̃d no. ad practicam. ¶ † Nota vltimo in versi. ꝯtra
autem. q̃ filius indistincte potest stipulari patri: ⁊ ex sua stipula
tione ei acquirere: siue in stipulatiõe versetur ius, siue factũ: etiã
si stipuletur q̃d in personã ipsius filij cõferri non potest: ⁊ etiã si
sit factũ q̃d cohereat persone: ⁊ sui natura non sit transitoriũ ad
alium intellige quãdo verba stipulationis dirigũtur ad patrẽ,
puta vt patri ire agere liceat, vt in litera. nam si filius stipularet
tale factum sibi vel seruus: tunc nõ acquireret patri. §. sed cum
factum. institu. de stipu. ser. ⁊. l. seruus patroni. ff. de oper. liber.
¶ Glo. j. in verbo ille exponitur fm Joan. s. pater. ⁊ hoc cõmu-
niter tenet: vt dixi. s. in apostillatione tex. ⁊ glo. pro ista expositi
tione allegat tex. in. §. ei vero qui. instit. de inuti. stipu. Sed caue
quia ille tex. videtur pbare oppositum. ⁊ sic primam expositio-
nem Roge. vt sit sensus si pater stipulet filio, pinde est acsi sibi
filiusmet stipularetur: q̃d ideo dicit ibi text. esse qꝛ vox tua. i. tui
patris est vox tui filij: quasi dicat tex. quãdo tu pater loqueris ⁊
quãdo tu stipularis perinde est acsi ipse filius stipularet. ¶ Gl.
ij. in verb. iuris sunt. diuiditur in quatuor partes. In prima de-
clarat tex. In secunda ad declarationem tex. querit ⁊ respõdet.
In tertia limitat tex. In quarta ⁊ vltima etiã qrit ⁊ respondet.
Secũda ibi: quid ergo si aliquid filio tradi. tertia ibi: ite3 nec oia
14 quarta ⁊ vltima est ibi: queritur ergo an hoc valet. ¶ † In eadẽ
glo. ibi: puta aliquid dari sed tradi est factũ. dari eñ ideo iuris
est: qꝛ dominij translationẽ importat. l. vbi autem non apparet.
§. fin. s. eo. ⁊. §. sic itaq3. insti. de actio. nam dominiũ est ius: vt. l.
volũtate. §. fin. in verbo, ius recipiũt. ff. quibꝰ mo. pig. vel hypo.
sol. cum

sol.cũ dominiũ sit ius d̃ re corporali perfecte disponẽdi: vt cõcludit Bar.in.l.si quis vi.§.differẽtia.ff.de acquir.pos. secus est in verbo tradi, qđ cõtinet vacuã possessionẽ transferri: vt.l.si stipulatus.ff.de vsur.allegata in glo.ꝛ.l.iij.in princi.ff.de act. emp. ideo dicitur esse facti.vt.l.stipulationes non diuiduntᷣ.in prin. ꝛ l.si rem tradi.in princ.s.eo. ¶ In ea.gl.ibi quid ergo si aliquid filio tradi.habes ex gl.ꝙ si pater stipuletᷣ filio rem tradi, qđ valet stipulatio,ꝛ acquiritur ipsi patri.mouetur glo.duplici rõne. Primo qꝛ est tale qđ patri potest acquiri: ꝛ lʒ gl.nõ declaret,tu declara istam primã rationẽ glo.hoc modo:nam tradere est va
15 cuam possessionem transferre: vt dixi.s.in prin.huius glo. †sed possessio acquiritur per filium patri.l.j.§.itez acquirimus.ff. de acquir.pos.ergo apparet ꝙ tradere est tale qđ patri põt acqri. Secũda ratio gl.est qꝛ tradere rem filio est,factum explicãdum per tertiũ in persona filij:non aũt est factũ explicãdũ per ipsum filiũ.Ideo est idẽ qđ in stipulatione dãdi: qꝛ res tradita filio potest ad patrẽ peruenire.no.bene.istã scđam rõnem glo.ꝛ sic eius distinctionem:que bene declarat illud quod dicitᷣ in hoc text.in ver.alioquin.qđ qñ pater stipulatur filio aliquid in facto consistens,stipulatio est inutilis,vt ꝓcedat qñ stipulatur factũ explicandum a filio:vt in exemplo tex.secus si sit factum explicandũ a tertio in personam filij,vt rem tradi filio:tũc stipulatio valet ꝛ acquiritur patri:quia eadem est ratio que in stipulatione dãdi. Idem repetit gl.j.in vltima parte.ꝛ glo.paucioribus verbis.in §.sed cum factum.institu.de stipu.ser. ¶ Item differentiam gl. reprehendit Bart.hic:in.ij.colũ.non ex eo quod glos.non bene senserit:sed quia debuit clarius ꝛ generaliꝰ loqui.motus per.l. stipulatio ista.§.hi qui.in versic.cum vero.§.eo.vbi factuz venit explicandum ab alio tertio:ꝛ tamen nõ valet vt acquiratur patri:lʒ Raph.cu.simpliciter dicat ꝙ ille tex.nõ facit,ꝛ plus nõ dicit:vnde Bar.facit differentiã an sit factũ coherẽs filio,ꝛ sic psonale:ꝛ nõ acquiritur patri:siue sit explicandum ab ipso filio: vt hic inversic.alioquin.siue sit explicãdũ per alium ipsi filio:vt.d.
16 §.hi qui.in versi.cum vero.† vbi si filius vel seruus stipuletur a tertio:ꝙ ille tertius nõ impedit filium vel seruum ire vel agere: nõ poterit pater vel dñs ex hoc agere,vt nõ impediat ipsuz patrem vel dominũ:ꝛ sic non acquiritur patri vel dño:si autem factuz non cohereat persone filij:tunc a quocũ veniat explicandum acquiritur patri.ꝛ sic est idem ꝙ in stipulatione dãdi. hinc est ꝙ possessio cum sit facti alteri ꝯmunicabilis.l.j.§.si vir.ff. de acquirẽ.posses.acquiritur per filiũ patri.l.j.§.item acquirimus. ff.de acquirẽ.posses.Similiter seruitus cũ habeat aliquid facti, propter patiẽtiam que debet prestari in patiẽdo vti seruitute: vt est glo.in.l.ij.post prin.in verbo viam.s.eo. Ideo acquiritur per filium patri.l.si seruus communis meus.ff. de stipu. ser. sed merũ factũ eũdi ꝛ agẽdi,stipulatũ per patrẽ filio:adeo est adherens persone filij,ꝙ nõ est cõicabile patri:sicut ipse actus eũdi ꝛ agẽdi:vt hoc tex.ꝛ pro hac doctrina adducit etiã Bar.tex.bene declarãtes predicta,in opis quas quis stipulatur a liberto in.l. seruus patroni.ꝛ ibi glo.cũ duabus legibus seq.ff.de ope. libe. ꝛ cũ ista doctrina Bart.transeunt alij indifferenter: et in effectu fuit etiã intentio glo.lʒ clarius explanata p Bar. ꝓut etiã dicit Raph.cu.qꝛ glo.etiã considerauit factũ respiciens personã filij cũi ꝓmittitᷣ,ex eo quo resultat in eiꝰ psona factũ quoddã psonale:vt inquit Bar.ꝛ sic coherẽs filio. ¶ In tertia parte ꝑncipali
17 gl.ibi vel etiã aduẽtitia.i.quo ad vsumfructũ.† habes limitationẽ ꝛ declarationẽ ad istũ tex.vt ꝓcedat qñ pater stipulatur filio in profectitijs:in quibus tam olim ꝙ̃ hodie totum ipsi patri statim queritur:pinde aci sibi patri fuisset stipulatus:vt. l. placet. ff.de acquiren.here.ꝛ.l.j.ff.si quis a pa.fue.manu.qꝛ in.pfectitijs nihil est hodie immutatũ:secꝰ qñ pater stipulatur filio ex causa aduentitia:qꝛ licet acquiratᷣ patri solus vsusfructus:tamen filio acquiritur ꝓprietas.ꝛ sic isto casu,ex ista stipulatione ꝙ̃uis ꝯtineat illud qđ est iuris,tamẽ nõ acquiritᷣ patri,sed ipsi filio:sicut si stipularetur ex causa castrẽsi vel quasi:quo casu totũ acquiritᷣ filio:qꝛ in aduẽtitijs,illius iuris acquirẽdi filius est capax, sicut quãdo pater stipulatur dotẽ filie,acquiritur ipsi filie.l. vxorẽ.§. testamento.ij.ff.de lega.iij.eo qꝛ illius iuris dotalis filia erat capax etiã iure ffor.l.põponius phiadelphus.ff.famil.hercíscun. Idem tenet glo.in.l.dñs seruo.ꝛ in.l.quodcũꝗ.in princi.s.eo.et gl.in.§.ei vero qui.insti.de inuti.stipu.ꝛ bona gl.in.l.ij.C.de contrahẽ.ꝛ cõ.stipu.ꝛ ibi Sali.dicit ꝙ oẽs sequuntur istam gl.ꝛ est cõis opi.fʒ.d.Alex.hic:quã tenent Bar.ꝛ cõmuniter alij: ꝙ̃uis Ang.istam glo.aliter intelligat:cuius intelligentiã reprobat ꝛ admiratur Pau.de ca.hic:ꝛ eum etiã reprobãt.d.Alex.ꝛ Are. hic.Sed istud qđ gl.tenet de causa aduentitia,reprobat Dy.in
18 l.dñs seruo.s.eo.† qꝛ imo quando pater stipulatur filio aliquid aduẽtitiũ,acquiritur etiã hodie patri in totũ:per istã legẽ cum similibus:qꝛ iura noua volẽtia ꝙ in aduentitijs filio acquiratur proprietas:ꝛ solum acquiratur vsusfructus patri.l.cuz oportet.

in prin.cũ similibus.C.de bonis que lib.loquuntᷣ qñ filius stipularetur sibi ipsi:ꝛ sic qñ interuenit factũ filij:tunc est equum qđ filio acquiratᷣ ꝓprietas:qđ nõ est hic:vbi pater est stipulatus ipsi filio.Bar.hic:in.j.co.dicit ꝙ ista limitatio Dy.non fuit necessaria ꝛ plus nõ dicit:sed eam reprobãt Bar.ꝛ alij in.d.l.dominus seruo.s.eo.Bar.ꝛ plenius Sali.ꝛ alij in.d.l.ij.C.de ĩhen.et cõ. stipu.Qꝛ si castrensia vel quasi ex stipulatione patris stipulãtis filio:tamen acquiruntᷣ filio in totum:ꝭm omnes: eadem ratione idem dicẽdum in aduentitijs quo ad proprietatẽ: arguendo de toto ad partẽ.l.que de tota cum vulgaribus.ff.de rei ven.Sicut etiã in dote quã pater stipulatur filie,illa acquiritᷣ filie ĩ totũ. d. l.vxorẽ.§.testamẽto.ij.qꝛ etiam isto iure filia:vt dixi: erat capax acqsitionis dotis.d.l.põponius philadelphus.Nec obstat iste tex.qꝛ loquitᷣ clare in his que patri acqri possunt:ꝛ ita etiã residet.d.Alex.hic. ¶ Cõtra istud qđ gl.tenet de causa aduentitia Bar.subtiliter opponit contra gl.ꝙ tunc non debeat valere stipulatio:nam qñ pater stipulatur filio ꝓpter benemerita, dicitᷣ
19 stipulari ex causa aduẽtitia:† qꝛ quicqd acquirit filius ex opera sua vel ex meritis suis,dicitᷣ esse aduentitium:vt.l.cum oportet. in prin.iuncta gl.iiij.C.de bo.que libe.ꝛ tamen quãdo pater stipulatur filio vt benemerito:qꝛ videtur stipulari vt extraneo,nõ valet stipulatio:vt est gl.magistra in l.si tibi.§.si pactꝰ.ff. de pactis.ergo si stipulatio non valet nõ acqritur nec patri nec etiã filio:ergo cõtra istam gl.Pro solutione Bar.notabiliter distinguit:ꝙ aut benemerita filij nõ sunt intẽsa patri : sed cuidam extraneo,q motus est ad ꝓmittẽdum patri:ꝓpter illa merita filij erga eũ:ꝛ tunc bene valet stipulatio:ꝛ p patrem acquiritur filio actio vtilis:vt.l.quodcũꝗ.§.si quis ita.s.eo.Eo qꝛ tũc pater nõ potest dici motus ad stipulãdum ꝓpter illa benemerita collata a filio in illũ tertium:sed solum ꝓpter filiationẽ ꝛ affectionẽ paternã:ꝛ sic censetur stipulatus filio vt filio per illud qđ notat gl. in.d.§.si pactus.ꝛ cõsequẽter dr aduentitium ex quo ille extraneus motus est ad ꝓmittendum patri ꝓpter merita filij erga ipsum extraneũ:sed filius est capax aduẽtitiorum.d.l.cum oportet in ꝑn.Merito stipulatio valet et ipsi filio acqritur vtilis. d. l.vxorem.§.testamẽto.ij.si autem merita filij fuerunt intensa in patrẽ ꝛ sic pater mouetur ad stipulandum filio propter talia merita,ꝛ nõ ꝓpter filiationẽ:ꝛ tunc videtᷣ stipulari vt extraneo : qꝛ idem fecisset si fuisset quidam extraneus:q talia merita impendisset.ꝛ tunc non valet stipulatio:ꝛ ita ꝓcedit gloss.in.d.§.si pactꝰ.quia patria potestas debet esse causa stipulatiõis,vt valeat
20 stipulatio ꝛ sic isto casu videtᷣ stipulari vt extraneo.† Sʒ aduerte inquantũ Bar.tʒ ꝙ qñ pater stipulatur filio ꝓpter benemerita collata in ipsum patrẽ,censetur stipulari tanꝗ̃ extraneũ:ꝛ sic stipulatio nõ valet:qꝛ nõ habuit tũc respectũ ad filiationem : sʒ ad benemerita.per gl.magistrã.in.d.§.si pactus vbi etiã Bart. Ang.ꝛ Pau.de ca.idem tenent: sequitur etiã Sali.in.l.ij.C. de cõtrahẽ.ꝛ cõ.stipu.Idem tenet.d.Alex.hic:in.ij.charta vbi bis dicit illam esse cõem opinionẽ. ¶ Cõtrariũ ꝛ melius tenẽt Jo. de imo.ꝛ Raph.cu.Pau.de ca.hic in fi.Are.ꝛ do.Pe.de hexu. hic.Idẽ tʒ Bal.ꝛ Raph.ful.in.d.§.si pactus.vbi etiã idẽ tenuit qꝛ ista opinio est multũ equa ꝛ rõnabilis:nã validior debet esse stipulatio quãdo pater mouetur etiã ꝓpter benemerita , ꝙ̃ qñ mouetur ꝓpter solam filiationẽ:qꝛ quãdo cõcurrunt filiatio et benemerita,duo vincula debẽt plus operari ꝙ̃ vnum:vt in autᷣ. de cõsanguineis ꝛ vte.fratribus.in princi.ꝛ in autᷣ.itaꝗ.C. cõia de succes.ꝛ licet appareat ꝙ pater fuerit motꝰ ꝓpter benemerita:non p hoc remouetur affectio paterna:imo fortius quando cõcurrũt benemerita filij,pater dicitᷣ magis diligere filiũ: ideo magis debet augeri ꝛ operari ꝙ valeat stipulatio. ¶ Secũdo: qꝛ dʒ capi presumptio ꝙ pater potius sit motus ꝓpter filiationẽ,ꝙ̃ ꝓpter benemerita:vt actꝰ potius valeat ꝙ̃ ꝑeat.l.quoties
21 in stipulationibus.s.eo.ꝛ.c.abbate sane.de verbo.signifi.† sicut ecõtra ꝑsumitur actus factus propter benemerita filij,quando alias nõ valeret,vt quando pater donat filio in potestate, ꝑsumitur donasse ꝓpter benemerita filij:qꝛ isto modo presumendo donatio valet:que alias non valeret:ita ꝓcedit gloss.in.l.si donatione.C.de colla.et gl.in autᷣ.vnde si parẽs.C.de inoffi. testa. et in.l.si forte.ff.de castren.pec.sed hic est totũ ecõtra:qꝛ si stipulatio patris ꝑsumeretᷣ facta ꝓpter benemerita filij,sola stipulatio esset nulla:ergo potius debet ꝑsumi facta ꝓpter filiationem vt valeat:p regu.d.l.quoties in stipulationibus. ¶ Tertio pro ista parte est bonus tex.in.l.tutor.§.ꝗ tutoribus.ꝛ ibi Bal. ff.de excusa.tut.vbi licet legatũ factũ tutori presumatᷣ factum ꝓpter onus tutele : tñ si sit factũ a patre filio dato tutori ꝑsumitᷣ factũ ꝓpter filiationẽ et coniunctionẽ sanguinis,ꝛ nõ ꝓpter benemerita:ꝛ sic propter onus tutele.Istud idem ꝙ in filio presumatur potius ꝓpter filiationẽ ꝙ̃ ꝓpter benemerita:tenet etiam Bal. in autᷣ.ex testamento.in.ij.col.ad fi. C. de colla.allegans ad hoc bonum tex.in.l.aurelius.§.titius testamẽto.ff.de libe.lega.bene

verum est q̄ quādo pater istud clare exprimeret.s.q̄ stipulatur filio solum ꝑpter benemerita filij: tunc ingenue faterer stipulatione nō valere tanq̄ habeat vitiū annexum, q̄ stipulatus sit filio tanq̄ extraneo.ꝛ ita sine dubio procederet opin. Bart.ꝛ do. Alex.hic:tñ ipsi se non ita restringunt,sed videntur loqui in dubio:ꝛ in dubio teneo istā secundā:q꞉ est verissima. ¶ In vltima parte glo.ibi:in solo patris vel in solo filij:isti sunt duo casus et
22 sic duo dicta.† Primū qñ pater stipulat̄ domū fieri filio, in solo ipsius patris:an filio acquiratur superficies:ꝛ sic ipsum edificium qd̄ fiet.gl.tenet q̄ non:sed acquirit̄ patri:ꝛ bene tenet: nō per rationem ipsius glo.q꞉ sit faciendum ab alio: ſ꞉ q꞉ naturalr̄ edificiuꝫ cedit solo:ꝛ efficitur in dominio eius cuius est solum.l. obligationū fere.§.placet.ff.de actio.ꝛ oblig.ꝛ hoc quādo talis stipulatio facta fuisset ex causa ꝓfectitia:puta q꞉ pater data pecunia propria promissori stipulatus esset filio domū fieri,in solo ipsius patris:tūc filius non posset agere:q꞉ in profectitijs nihil potest acquiri filio.l.placet.ff.de acquir.heredi.&.l.j.in prin.ff.si quis a pa.fue.ma.ꝛ in illis profectitijs nihil est hodie immutatum.l.cum oportet.in prin.C.de bo.q̄ liber.ꝛ insti.per quas pso. no.acquirit̄.in prin.Si aūt ex causa adnentitia pater fuisset stipulatus domū filio fieri in solo ipsius pr̄is:puta ꝑpter benemerita filij, que censet̄ esse aduentitiū:vt dixi.s. in parte precedēti gl.ꝛ tūc filio acquirit̄ superficies,ꝛ sic edificiū quo ad proprietatem.d.l.cū oportet.in p̄n.ſm qd̄ dicit gl. vel in solo filij.nō videt̄ esse verū:q꞉ qñ pater stipulatus est domū fieri in solo ipsius filij: certe ꝓprietas edificij acquirit̄ filio ꝛ non patri:cui solū acquiritur vsusfructus:q꞉ edificiū cedit solo qd̄ est filij:vt.l.qui domū. ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.ij.C.de rei vendica.ꝛ.§.cum in suo.insti.de re.diui.vnde filio tunc acquiritur vtilis:vt.l.quodcunq̄.§.si quis ita. s.eo.posset tamen etiā patri acquiri directa,si sua pecuniariter intersit sibi edificari:vt.l.qui insulam.cum ibi notatis.s.eodeꝫ. sicut si in solo cuiuslibet extranei interesset: stipulari:vt.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.s.eo.ꝛ hoc etiam tenent Pau.de ca.et
23 do.Alex.hic. ¶ In glo.in vbo tenere ei.vult † q̄ quando pater stipulatur filio factum explicandum ab ipso filio, stipulatio ex toto sit inutilis,ꝛ quo ad patrē ꝛ quo ad filium. Jstam gl. Bar. ꝛ Ang.intelligunt esse verā:quādo expresse cōstaret q̄ pater stipularetur vt ipsi patri queraſ factū:tūc stipulatio ex toto nihil valet,nisi patris interesset:sicut si cuilibet extraneo fuisset stipulatus.l.stipulatio ista.§.si qs insulam.ꝛ.§.si stipuler.s.eo.Sed si stipularetur simpliciter:tunc ex stipulatiōe patris querit̄ vtilis actio filio:per.l.si quis operas.ꝛ.l.cum patronus.§.j.ff.de oper. liber.per que iura idem etiam tenet Bart.j.in.j.q.extra gl.Sed ista iura nihil faciunt:vt etiā dicit Jmo.quia loquuntur quādo actio queri debet filio post mortē patris:quo tempore filius ꝓprium habere pōt. Jdeo sibi queritur vtilis:vt.l.quodcunq̄.§. si quis ita.s.eo.ꝛ.l.pater pro filia.in verbo: vtilis ex equitate.C. de pac.cōuen.Sed in casu nostro filio nō potest queri: [illegible] ista iura non posset habere ꝓpriū,exceptis castrēsibus [illegible] ꝛ dote:vt.l.placet.ff.de acqui.here.ꝛ.l.pōponius philadel[illegible] ff.famil.hercis.vnde tene q̄ stipulatio ex toto sit inutilis.ꝛ sic [illegible] iste tex.generaliter ꝛ indistincte ꝓcedat,put etiā Jmo.ꝛ alij cōmuniter,tenēt:nisi patris intersit illud factū per filiū explicari: vt etiā dicit Bar.ꝛ ita etiā tenui in tex.in tertio notabi. ¶ Ex
24 tra gl.ꝓ declarāda materia isti⁹ legis bar.format.viij.q.†. Primo q̄rit an pr̄ possit stipulari vel pacisci filio, vt effectus conferatur in vita.ꝛ distinguit vt hic per eū.ꝛ istud est recolligere ea que dicta sunt in tex.ꝛ in gl.ij.in verbo iuris sunt. vnde veritas pēdet ab ibidē dictis. ¶ Secūdo querit Bar.quādo pater stipulatur vel paciscitur filio in potestate,post mortē suā:ꝛ sic ꝯferendo stipulationem in tempus existentie sui iuris filij: iuxta.l. quodcūq̄.§.ij.s.eo.an in dubio censeatur stipulatus filio vt heredi,an filio vt filio,an vt extraneo.ꝛ distinguit tres casus. aut loqmur in his q̄ non possunt pertinere ad filiuꝫ nisi vt heredē: et videtur stipulari vt heredi.l.auus.ff.de pactis. Si vero non pōt pertinere nisi vt ad filiū:ꝛ tunc videtur stipulari vt filio, ex quātacūq̄ parte sit heres:vt opere q̄ nō transeūt ad extraneos heredes,sed solū ad solos filios:vt.l.vt iurisiurādi.§.si liberi.ff. de oper.lib.si vero stipulat̄ illud qd̄ pōt vtroq̄ respectu pertinere ad filiū vt filiū,ꝛ ad filiū vt heredem: ꝛ tunc in dubio [illegible] videtur stipulari vt heredi:vt est casus ſm eū in.l.auus.ff.de pac. dota.ꝛ ita ꝓcedit glo.magistra in.d.l.si tibi.§.si pactis.vbi etiaꝫ Bar.ita formaliter distinguit sicut ꝛ hic.ꝛ idem Barto.in.l.gallus.§.quidā recte.in penul.co.ff.de lib.ꝛ posthu. ¶ Adde in primo membro inquantū Bar.allegat.l.auus.ff.de pac. Circa illū tex.cadit in doctrina Bar.duplex.difficultas: quā scribētes nō declarāt. Prima est quō ibi colligatur q̄ pater sit stipulatus filio vt heredi,cū ibi pater pact⁹ sit ne petatur a se, neve a filio: sicut etiam in.d.l.si tibi.§.si pactus.ꝛ in.d.l.ꝛ heredi.§.nos auteꝫ. in ver.iulianus.qui tex.videntur esse contrarij.ꝛ gl.in.d.§.si pa-

ctus:dicit q̄ in.d.l.auus istud exp̄ssit q̄ stipulabatur filio vt heredi.Sed istud nihil est:ꝛ est truffa:nec potes dicere q̄ ibi in dubio presumat̄ stipulari ꝛ pacisci filio vt heredi:put tenet glo.in d.§.si pactus.ꝛ Bar.hic:q꞉ istud ad ꝓpositū nostrū videt̄ cōfundi per tex.in.d.§.si pactus.ꝛ per tex.in.d.§.nos autē.in ver.iulianus qui loquuntur simpliciter:prout in.d.l.auus.ꝛ tamen in eis pater nō videt̄ stipulari vt heredi:vnde respōde notabilr̄ q̄ qñ pater stipulat̄ vel paciscit̄ non peti,nec a se nec a filio: ꝛ illud est tale qd̄ non pōt peti alio nisi sit heres:vt est qñ pater solus promisit dotē:vt ibi vbi auus ꝓmisit dotē pro nepte: ꝛ sic filius non poterat obligari ex tali ꝓmissione patris,nisi esset heres ipsius patris:ꝛ tunc videt̄ pacisci filio vt heredi ita ꝓprie loquitur. d. l.auus.secus qñ vterq̄ esset debitor vel vterq̄ deberet: tunc loquitur.d.§.si pactus.ꝛ ita ibi respōdet ꝛ declarat Bal.Alber.de rosa.Raph.fulgo.ꝛ Pau.de cast.vbi etiā aliquādo dixi.ꝛ idem Pau.in.d.l.auus. ¶ Secūda difficultas est qd̄ Bart. in primo membro dicit q̄ si pater stipulatur filio illud qd̄ non pōt pertinere ad filiū,nisi tanq̄ heredē:ꝛ tūc ſm eū loquitur.d.l.auus.et tñ.j.in vlti.mēbro allegando.l.auus.ff.de pact.dota. dicit q̄ ibi loquit̄ in casu quasi mixto:ꝛ sic qui vtroq̄ respectu poterat ptinere ad filium vt filiū,ꝛ etiā ad filiū vt heredem.ꝛ tñ.d.l.auus.ff. de pac.dota.videt̄ ponere in effectu eundē casum ꝛ eandē decisionem quā ponit.d.l.auus.ff.de pac.Solū est differētia in vno: q꞉ in.l.auus.ff.de pac.auus ꝓmisit dotē pro nepote:sed in alia.l. auus.ff.de pac.do.ipse auus recepit dotē ꝑ nepote:in alijs ꝯcordat ꝛ est eadē decisio.ꝛ tñ Bar.hic in fin.distinctionis dicit q̄ in d.l.auus.ff.de pac.dota.est casus in quo stipulatio poterat ptinere ad filiū,vtroq̄ mō:siue vt filiū:siue vt heredē.ꝛ tñ in primo mēbro dicit q̄ in.d.l.auus.ff.de pac.stipulatio nō poterat pertinere ad filiū nisi esset heres:ita videt̄ repugnantia ꝛ Bar. videt̄ sibijpsi cōtrariari.Sed salua Bar.ꝛ bene in vtroq̄ casu.nam. l. auus.s.de pac.ꝓprie loquitur qñ auus ꝓmisit dotem ꝓ nepte, et facit pactum ne talis dos promissa possit peti:neq̄ a se neq̄ a filio:certe ista stipulatio vel pactū non potest pertinere ad filiū
25 nisi sit heres patris:† q꞉ filius nō tenetur ex promissiōe patris, nisi sit heres patris:vt toto titulo.C.ne fil.ꝓ patre. Jdeo dixit Bar.q̄ ibi illud pactū de nō petēdo a filio,non poterat ptinere ad filiū,nisi esset heres patris:sed in.l.auus.ff.de pact.dota. au⁹ nō ꝓmisit sed recepit dotem pro nepote:ꝛ sic a nuru:ꝛ pact⁹ est ne talis dos repetatur nec a se nec a filio:certe illō pactū vtroq̄ modo pōt pertinere ad filiū.nam si filius sit heres patris, ꝓderit sibi istud pactū aui:alias fuisset obligat⁹ vt heres restituere illam dotē, quā auus recepit. Jtem potuisset talis dos peruenire ad filium:lꝫ nō fuisset heres aui cū esset dos pro filio suo.ꝛ sic ad filium tanq̄ ad filium:ideo ne dos possit nec ab eo:nec a filio repeti:potuisset intelligi etiā quādo filius nō fuisset heres. ꝛ sic vtroq̄ modo:vnde ibi deciditur q̄ in dubio intelligit̄ esse factū pactū vt heredi.ista est ꝓprie mens ꝛ intentio Bar. ad ista duo iura licet nec ipse nec scribētes declarent. ¶ Tamē aduerte qd̄ Bar.sub paucioribus membris poterat cōcludere,† q̄ semp in [illegible] pater videt̄ stipulari vel pacisci filio vt heredi:put etiam glo.in.d.§.si pactus.nisi vno casu quando stipulatur illud qd̄ nō potest pertinere nisi ad filium vt filium:vt opere ꝛ emphyteusis
27 ecclesiastica.d.l.vt iurisiurādi.§.si liberi. ¶ † Secundo principaliter inquantū concludit Bar.q̄ in dubio quādo nec ex verbis nec ex coniecturis aliud apparet, pater censet̄ stipulari filio vt heredi: qñ pater stipulatur filio rem de sui natura transitoriam ad quoscūq̄ heredes etiā extraneos :puta emphyteusim a priuato ꝯcessam:ꝛ ideo nisi filius sit heres patris, non pōt cōsequi istam emphyteusim. ¶ Cōtra istud subtilis Rapha.cu.allegat tex.in.l.quodcūq̄.§.si quis ita.s.eo.vbi pater fuit simpliciter stipulatus filie sue dari post mortem: ꝛ tamen non videtur stipulari vt heredi.nam filia ibi admittitur,ꝛ potest agere:q̄uis nō sit heres patris.tamen ad illum tex.respondet ipsemet Raph.cu. q̄ ideo ibi est:q꞉ isto iure ffoꝝ nō poterat quis stipulari heredi post mortem suam:q꞉ de iure ffoꝝ actiones nō poterāt incipere ad herede:vt habetur in.l.vnica.C.vt actio.ad hered.sed ista responsio vt etiā dicit do.Alex.non videt̄ bona:per.l.hereditariū. ff.de bo.auto.iud.pos.iūcta.d.l.vnica. Jtē q꞉ si post mortē suam poterat quis stipulari filio suo:q꞉ nō esset heres.d.l.quodcunq̄. §.si quis ita.multomagis debet posse de iure ffoꝝ stipulari post mortē suam heredi.l.continuus.§.fin.j.eo.vnde respōde aliter ſm do.Alex.q̄ ille tex.loquitur quādo pater stipulatur simplr̄ filio,nō admixta persona patris.ꝛ in dubio videt̄ stipulari filio vt filio:ꝛ non vt heredi:vt ibi ꝛ.l.filiusfamilias.§.cum quis.ff.de lega.j.quia isto casu stipulatio ista nūq̄ incepit nec potuit vnq̄ incipere habere effectū in ꝑsonam patris,put etiā de est mente Bal.in aut.si quas ruinas.in.iij.colū.C.de sacrosan.eccle. dum allegat.d.l.quodcūq̄.§.ij.sed glo.in.d.§.si pactus. ꝛ iura que gl. ibi allegat loquunt̄ quādo in stipulatione vel pacto est admixta

persona

persona patris,qz stipulatus est sibi ⁊ filio:⁊ sic principiū acqsitionis cepit radicari in persona ipsius patris stipulantis:⁊ tūc in dubio videtur stipulari vt heredi:ita loquitur.l.si pactum.ff. de proba.cum aliis iuribus per illā gl.allegat.⁊ ita habes vnā limitationē ad conclusionem Barto.post gl.d.§.si pactus.ꝙ in dubio pater censetur stipulari filio vt heredi. ¶ Secūdo multū
28 notabiliter limita† qn pater dicitur stipulatus esse sibi:⁊ aliter filio:tunc nō videtur stipulari filio,vt heredi:⁊ sic non acquirit tunc filio directa actio que acquiritur heredi:prout tenet Bar. hic per.d.l.auus.ff.de pac.sz videbitur ei stipulatus vt filio.⁊ sic acquiritur ei vtilis actio:etiā si nō sit heres patris:ita notabilr tz Bal.in.c.j.circa prin.in tit.an agna.vel fi.in vsi.feu.p tex.not. in.l.seia.in prin.iuncta gl.ff.de dona.cau.mor.⁊ ibi habes exemplum huius limitationis ⁊ sequitur simplr.d.Alex.hic ⁊ in.d.l. si tibi.§.si pactus.in pe.col.sed Areti.hic:in.xj.co.dicit:ꝙ lz tex. in.d.l.seia.in prin.ponat istā formā stipulatiōis,qd tn̄ nec in tex. nec in glos.declarat:an videat stipulari vt filio vel vt heredi: tn̄ putat esse verissimū:qz si videret stipulatus vt heredi,obligatio deberet esse vniformis:vt.l.ij.§.ex his.s̄.eo. ¶ Sed tu caue qd istud fundamentū Are.parum valet qz tex.in.d.l.ij.§.ex his loquitur in dubio:nos aūt loquimur in casu claro. Item gl. in.d. l.seia.in prin.quā dicit Are.nihil facere.dic imo gl.ibi:in verbo videri.bene facit dum dicit ꝙ ex pacto secundo donationis ex quo pactus est titius filiis suis:filij habent vtilē actionē per.d.l. quodcūqz.§.ij.ergo videtur pater stipulatꝰ vt filio:qz si esset stipulatus vt heredi,haberent directā. ¶ Supra scriptā theoricā
29 inducit Barto.ad decisionē quotidiane.q.† ꝙ si aliquis recipit rem in emphyteusim ab ecclesia pro se ⁊ filiis suis.intelligit eis acquisiuisse vt filiis,⁊ non vt heredibꝰ.qz emphyteusis ecclesiastica nō transit nisi ad filios,⁊ non ad heredes extraneos: vt.§. emphyteusim.in aut.de non alie.⁊ ideo licet etiam filij non sint heredes patris:tn̄ ad eos pertinet talis emphyteusis.per tex.in d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.⁊ istud expresse tenet Specu.in titu.de locato.§.nunc aliqua.in versi.clviij.lz ꝑm Barto.in feudis consuetudo sit in cōtrariū.c.j.an agna.vel fi.in feud.ita resident Bar. Confirmat vltra eū:qz in his q̄ descendunt ad filios vt filios,nō est necesse ꝙ filij sint heredes pr̄is,nec qd patris adeāt hereditatem.l.quodcūqz.§.si quis ita.s̄.eo.in verbo licet heres patri non existat.⁊ ibi Bal.⁊ Pau.de ca.ad hoc notant illū tex. ⁊.l.si post mortē.in princ.ff.de lega.j.in ver.nec interest an patri heres extiterit necne:⁊ ibi Pau.de ca.ad hoc no. Jo.opi.Bar. etiā tenent Ang.⁊ latius Imo.⁊ do.Alex.hic.et dicit do.Alex. qd istud vbiqz tenuit Bar. Idem ꝙ hic tenet etiā Bart.in.d.l.si tibi.§.si pactus.⁊ ibi Bal.Ang.⁊ Rapha.fulgo.ff.de pac. Bar. in.d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.⁊ in.l.si nō sortem.§.libertus. in vlti.colū.ff.de cōdi.inde.⁊ in.l.gallus.§.quidam recte.in penul. colū.de lib.⁊ posthu.late Bal.in aut.si quas ruinas.C.de sacrosan.eccle.Sali.in.l.ij.in.xvij.q.C.de iure emphy.cū aliis cōcor. traditis per do.Alexā.hic:⁊ in.d.§.si pactus.⁊ in cōsi.lxxx.tertij volu.inci.visis subtilissimis dubitatiōibus.⁊ ista est communis opi.ꝑm do.Alexan.in consi.cxix.quinti volu.qd incipit: viso pcessu cause vertentis inter dominā Bernardinam.in.ij.colū. et in consi.cxxix.quinti volu.incipiente:perspectis his que in themate suprascripto narrantur.in.j.col.⁊ vltra doc.allegatos per do.Alex. Idem etiā tenent Bal.⁊ Pau.de ca.in.d.l.quodcunqz §.si quis ita.per illū tex.in.d.l.si post mortem.in princ.per illum tex. Istā opi.etiā tenuit Jaco.de bel.in.c.j.an agna.vel fi.in feu. vt refert Bart.in.d.§.si pactus.sed ↄ̄riū tenuit idem Jaco.de belui.sibi ↄ̄trarius in.d.§.emphyteusim.cuius opi.sequit Are. hic contra cōem.⁊ omissis leuibus monetur Jaco.de bel. precipue duplici fundamento. Primo qz appellatione hereditatis ⁊ bonorum videtur ↄ̄tineri emphyteusis:vt.l.bonorum.ff.de ver. signi.⁊.l.rem in bonis.ff.de acqui.re.domi.⁊.l.j.⁊.ij.ff.de bo.pos.
30 ¶ † Tu aduerte ad istud fundamētū,qd hz duo capita. ¶ Primum ꝙ appellatione hereditatis cōtinetur emphyteusis.istud nō est verum:qz imo appellatione hereditatis nō venit emphyteusis nec feudū:vnde si frater fecit quietationē generalem fratri,de omni eo ꝙ posset petere in hereditate paterna,ꝑ hoc non impeditur petere feuda,nec partē possessionū emphyteuticarū: qz non petunt tanqz ex hereditate paterna: ita signāter tenent Bar.Bal.⁊ Ang.post Dy.qui ita consuluit in.l.item videndū. §.si.ff.de peti.heredi.Bal.in.l.j.in.j.q.ff.de rerum diuisi.⁊ latius in aut.si quas ruinas.C.de sacrosan.eccle.⁊ in.c.j.in.iiij.colū. an agna.vel filius.in feu.vbi singulariter extēdit etiā si talis renūtiatio hereditatis paterne fieret cū iuramento.⁊ late Alber.de
31 rosa.in.l.tres fratres.ff.de pact. ¶ † Ad scdz caput qd appellatione bonoꝝ cōtineat emphyteusis ⁊ feudū: istud videtur plus facere.et ꝑ hoc ego addo Spe.in terminis in.d.§.nunc aliqua. in ver.clviij.ad fi.vbi in specie tenet ꝙ si aliqs repudiasset bona paterna:tunc intelligeretur etiā repudiasse emphyteusim:quia appellatione bonorum bene ↄ̄tinetur emphyteusis ꝑm eum per d.l.rem in bonis.ff.de acquirē.re.do.⁊.d.l.bonorum. Item adde similiter ꝙ appellatione bonorum etiam continent feudalia, ꝑz Andr.de iser.summū feudistā in.c.j.ad fi.prin.de capi.q curi.vē di.in vsi.feud.vbi ita notabiliter limitat illū tex.⁊ ita etiam limitatur tex.in.c.in generali.si de feu.fue.contro.inter do.⁊ agna. ¶ Sed aduerte qd Joan.de imo.⁊ do.Alexā.licet de predictis non faciant mentionem:nec de illa decisione Specul.nec de illa Andr.de iser. Tamen respondent ad iura pre alle. que adducit Jaco.de belui.s.ad.l.bonorum.⁊ ad.d.l.rem in bonis.cum simi. Qd intelliguntur in illis bonis que poterant transire ad extraneos heredes:in aliis ergo secus q̄ non transeunt vt in casu presenti. ¶ Secūdo principaliter mouetur Jaco.de belui.per tex. in.§.emphyteusim.in aut.de non alie.alle.per Bar.sed videtur
32 stringere ↄ̄tra eum si non cauilletur.† vbi in emphyteusi ecclesiastica lex requirit istam qualitatem qd filius sit heres:vnde licet istud ius emphyteuticū ecclesie,non sit cōmunicabile extraneis:nec transeat ad extraneos:vt ibi est tex.⁊ dicit Barto.hic. Tamen etiam nō transit ad heredes sanguinis simpliciter,⁊ sic ad filios:sed ita demū si sint heredes:vnde pater in emphyteusi ecclesiastica non posset etiam si vellet expsse aliter ꝓuidere filio, nisi cuz filius est heres:ex quo lex requirit istam qualitatē:ergo multominus in dubio,quādo pater simplr prouidet filio de emphyteusi ecclesiastica,intelligitur prouidisse nisi ꝑm ipsius naturam que requirit ꝙ filius sit heres:per reg.l.si stipulatus. ff. de vsur.qz verba in dubio intelligunt ꝑm subiectam materiam:vt ibi ⁊.l.si vno.in prin.ff.locati.⁊ istud fundamētum sic declaratū est difficile ꝑm Are.qui in eo facit magnum capitale:⁊ per illud tenet ↄ̄tra coēz opi.⁊ propterea Bal.hic ⁊ alibi animaduertēs, in.l.ij.C.de suis ⁊ legi.dicit ꝙ decisio Bart.pōt esse vera:quādo pater expresse prouideret filiis,etiā si nō essent heredes:secus si prouideret simpliciter per.d.§.emphyteusim.sed ꝑz Are.verba illius tex.videntur importare ꝙ emphyteusis ecclesiastica solū possit concedi filio tanqz heredi,⁊ non aliter. Adde qd per.d.§. emphyteusim.istam opi.Jaco de belui.contra cōem etiaz tenet Raph.cuma.hic:in.l.gallus.§.j.ff.de liber.⁊ posthu.licet idem Raph.cu.simpliciter referat Jaco.de belui.tenere contrarium ⁊ plus non dicit.Sed ad illum tex.in.d.§.emphyteusim.respondet Bal.in.l.liberti liberteqz.in.xj.co.C.de oper.liber.qd intelligitur quādo in cōcessione facta est mentio de heredibus. ⁊ istaz solu.refert ⁊ simpliciter sequit do.Alex.in.xxx.⁊.xxxj.co.tn adde qd Bar.in.d.l. vt iurisiurādi.§.si liberi.in.j.co.s̄.de oper. liber. etiā videt intelligere.d.§.emphyteusim qn̄ quis accepit emphyteusim ecclesiasticam non simplr ꝓ se ⁊ suis filiis:sed pro se suisqz heredibus legitimis masculis vel feminis:⁊ sic apponendo dictionem heredibus:tūc ita demum debebitur filiis, si sint heredes:ex quo cōcessio requirit vtrūqz:vt ibi per eum: sed ista solutio mihi nullatenus placet:quia tex.ibi nō ponit sub qua forma verboruz fuerit recepta emphyteusis:sed disponit statuēdo qd emphyteusis ecclesie possit solū accipi in personam accipiētis, ⁊ duobus eius heredibus filiis aut nepotibus:vnde tu respōde ad illum tex.altero de duobus modis vel ꝙ ibi intelligit de heredibꝰ sanguinis,⁊ sic liberis:vt.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel.⁊.c.j. ꝟsi.⁊ si cliētulus.⁊ ibi Bal.in.viij.not.de alie.feu.in feu.qd declarat ibi tex.dum subdit filiis ⁊ nepotibus vtriusqz sexus:vel scdo dic ꝙ illa verba ⁊ duobus eius heredibus.capiūtur pro duabꝰ
33 generationibus:† quia tex.ibi disponit ꝙ emphyteusis ecclesie possit capi vsqz in tertiam generationem masculinam ⁊ femininam,computata persona accipiētis. ¶ Item inquantum Bar. hic:in.d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.respōdet ad tex.in.d.c.j. an agna.vel fili.quod procedit iure consuetudinario feudoꝝ:secus de iure cōmuni. ¶ Dic melius qd ille tex.procedit quādo quis recepit feudum simpliciter,nulla facta mentione de filiis vel heredibus:vel quando recepit feudum pro se ⁊ heredibus:tūc nō admittuntur filij ad feudum,nisi etiam sint heredes:ita pcedit tex.in.d.ca.j.secus si recepisset feudum pro se ⁊ filiis seu liberis: prout etiam in questione nostra:tunc filij ⁊ quicūqz descendētes possunt acceptare feuda,⁊ alia bona repudiare.d.l. vt iurisiurādi.§.si liberi.⁊.§.optimum.in aut.de exhiben.reis.⁊.l.si arrogator.§.sz an impuberi.ff.de adop.ita tenet Bal.in.d.c.j.in.iiij.co. an agna.vel fi.⁊ ibidem Andr.de iser.⁊ alij communiter. Idem tenet Bal.in.l.iij.C.de fideicom.de quo etiam per Joan.and.in additio.Specu.in titu.de feudis.§.quoniam.in versicu.xxxvij. in additio.que incipit directe Bal.in.l.qui se patris.in.viij. col. C.vnde.libe.idem vbiqz tenet Pau.de castr.⁊ reputat istam doctrinam Baldi esse no.in.l.pro herede.§.si quid tamē ad fi.ff. de acquir.heredi.⁊ in.l.si mihi ⁊ titio.s̄.eo.⁊ in.l.adoptiuum.§.patronū.ff.de in ius voc.⁊ in aut.post fratres. C.de legi.here.⁊ in l.si post mortem.in prin.ff.de lega.j.⁊ in.l.si patroni in prin.ff.ad trebel.⁊ ibi etiam do.Alex.⁊ idem do.Alex.in consi.xix. quinti

volumi.incipiente:super eo de quo queritur visis instrumētis.
⁊ in consi.xxvi.quinti volu.incipiente:pōderatis his que in the
34 mate narrantur.in.ij.colum.⁊ sequēti.¶ † Tertio querit Bar.
nūquid pater possit stipulari filio emācipato in casibus in qui
bus potest stipulari filio in potestate.cōcludit ꝙ sic per duo iu
ra,⁊ vnam rationē:cum Bart.simpliciter tenent Imol.Raph.
cu.⁊ do.Alex.hic:in fi.idem tenēt Pe.de bellaper. Jo.de imo.
Pau.de ca.do.Alexā.in.l.quodcūqꝫ.§.si quis ita per illum tex.
s̄.eo.Itē facit ſm Bar.ī.in.v.q.ꝙ licet filius sit emācipatus: tū
durat votum patris in acquirendo filio:vt.l.scripto.ff.vñ liber.
Item facit qꝛ in filio emācipato adhuc durant reliquie patrie
potestatis,ꝓpter quas pater pōt stipulari filio emācipato: ſm
Bal.⁊ alios in.l.si genero.C.de iure do.vbi ad hoc allegat.l. ta
lē.§.fi.ff.de here.insti.⁊ gl.in.§.fi.in gl.fi.insti.de tut.ego ad hoc
plura accumulaui in.l.si ita stipulatꝰ fuero si titiꝰ.§.chrysogonꝰ.
in tertio notabili.s̄.eo.ꝓ ista cōi opinione.d.Alex.in.d.l.quod
cūqꝫ.§.i.s̄.eo.allegat tex.in.l.si qs operas.⁊ ibi gl.in ver.posthu
35 mos.ff.de ope.liber.vbi est tex.† ꝙ pr̄ pōt stipulari filio posthu
mo.⁊ sic nōdū nato: quē ɔstat nō esse in potestate patris anteqꝫ
nascatur.l.fina.ff.de collatio.bono.sed ad illum tex.potes respō
dere qd̄ posthumus habetur pro iam nato,quādo tractatur de
eius ɔmodo.l.qui in vtero.ff.de sta.ho.ꝓut est hic:qd̄ sibi acqui
ratur ex stipulatione patris.¶ Contra istam cōmunem conclu
sionē tenet insignis.d.Pe.de bexu.hic.Motus qꝛ filius eman
cipatus quo ad patrem est extraneus.l.vnica.§.extraneū.C.de
rei vxo.act.Sꝫ extraneo nemo potest stipulari.l.stipulatio ista.
§.alteri.s̄.eo.Sed ad hoc potes respondere defendendo cōmu
nem sniam,ꝙ emancipatus nō est omnino extraneus:cū adhuc
durēt reliquie patrie potestatis:vt statim dixi.¶ Scd̄o monet
per.d.l.si genero.cum glo.C.de iure do.quā aliter nō inducit,et
Bar.adducit pro se.Ego aūt vltra scribentes inducam fortiter
illum tex.Ad fundamentum Bart.ꝙ paria sunt aliquid fieri in
tēpore vel cōferri in illud tempus,l.ꝙ sponse.cū similibus.C.de
donat.ante nup.⁊.c.de vxore.⁊ ibi domi.Abb.ad hoc not.de se
36 pultu.† Sed pater potest stipulari filio in tempus sui iuris.d.l.
quodcūqꝫ.§.si quis ita.s̄.eo.ergo etiam filio emācipato.Ad hoc
respōdet subtiliter do.Pe.de bexu.ꝙ istud fundamentuꝫ nihil
facit:qꝛ lꝫ pater conferat effectum stipulationis in tempus quo
filius erit sui iuris:tamē in stipulationibus ɔsideramus initiū.
⁊ sic tempus facte stipulationis.quo ad hoc vt sumant efficaciā:
l.si filiusfami.in pn̄.s̄.eo.⁊.l.fi.⁊ ibi gl.de stip.ser.sed hic tempore
facte stipulationis.filius adhuc erat in ptāte patris. Ideo hoc
cōsiderato stipulatio valet:sed in qōne nostra filius tempore fa
cte stipulationis iā erat emācipatus,⁊ sic extraneus. Cōfirmat
qꝛ tex.in.d.l.quodcūqꝫ.§.si qs ita.dat vtilē actionē filio ex equi
tate:qñ pater stipulatur filio in tempus quo erit sui iuris:⁊ illa
equitas causat ex eo qꝛ filius erat in potestate tempore stipula
tionis:ergo si nō erat in potestate tēpore stipulationis: sꝫ eman
cipatus,cessabit illa equitas,⁊ nō valebit stipulatio.¶ Sed su
37 stinendo ɔmunē opi.potes ad hoc dupliciter respōdere. † Pri
mo ꝙ in stipulationibus inspicimus tēpus facte stipulationis:
istud procedit vt sciamus an patri acquirat an vero filio: ita lo
quit tex.in.d.l.si filiusfami.in pn̄c.Scd̄o illud ꝓcedit qñ stipula
tio fuit ɔcepta sub conditione extrinseca ⁊ causali, que trahitur
retro ad tēpus celebrati ɔtractus:⁊ sic facte stipulationis:ita lo
quit tex.in.d.l.si filiusfa.in princi.secus in conditione extrinseca
mortis:⁊ sic existētie sui iuris filij:ita expresse tenet Bar.in.d.l.
si filiusfa.in prin.Ad aliā rationē Bar.ꝙ durat votum patris in
acquirēdo filio licet emācipato: respōdet.d.Pe.de bexu.ꝙ hec
ratio etiā nō valet:qꝛ ea attēta mater deberet posse stipulari fi
lio que sepe maiorē affectionem habet ad filium quā pater: ⁊ tū
hoc est falsum:vt tenet Bart.in sequenti qōne.Tu autem vltra
do.Pe.de bexu.⁊ alios scribētes aduerte circa tex.in.d.l.si gene
ro.C.de iure do.quē Bar.adducit pro se iūcta gl.sed do.Pe.de
bexu.adducit in ɔtrium:lꝫ aliter non inducat.Nā ille tex.fortiter
retorquetur ɔtra Bar.ibi enim est tex.ꝙ pater non pōt stipula
ri filio emācipato : sicut nec cuilibet extraneo:ergo in hoc nihil
faciūt reliquie patrie potestatis:quicqd dicant Bald.⁊ alij ibi.
Et dicit gl.⁊ doc.ibi.⁊ Jo.de imo.⁊ do.Alexan.hic:in.iij.colū.⁊
ille tex.ꝓcedit quantū ad acquirēdum directā actionē filio : sed
bene ex equitate valet quantū ad acquirendū vtilē.⁊ hoc modo
etiā voluit inducere illū text.Bar.hic. Quia dico ꝙ ista solutio
nullatenus pōt ꝓcedere:⁊ ɔ̄ eā fortiter refragat tex.d.l.si gene
ro.ibi q formaliter dicit:nec tibi ꝓhibēte iure querere potuit pr̄
actionē.⁊ sic vult ille tex.ꝙ ex stipulatiōe patris nulla actio nec
directa nec vtilis acquirat filio emancipato,dum dicit ꝓhibēte
iure.nam lege prohibente nulla pōt acquiri actio.l. cum lex.ff.
de fideiusso.⁊.l.non dubiū.C.de legi.⁊ ita disputādo posset ista
pars sustineri ɔtra cōem ꝓut etiā alias tenui in.d.l. quodcunqꝫ

38 §.j.¶ † In quarta qōne ɔcludit Bar.ꝙ mater non possit stipu
lari filio per tria iura per eū alleg.⁊ sequunt simpliciter Imol.
Raph.cu.⁊.d.Alex.hic ad fi.Idē tenet Bart.in.l.pactū dotale.
per illū tex.⁊ in.l.pater.C.de pac.cōuen.⁊ in.l.stipulatio ista.§.si
stipuler.in.ix.fallentia.s̄.eo.Cy.⁊ alij in.l.ij.C.de ɔtrahen.et cō.
stipu.Bal.in.l.executorē.in.iiij.col. C.de execu.rei indi.⁊.l.cum
dos.ff.de pac.do.Bal.⁊ Imo.in.l.caius.ff.solu.mat.In quantū
tamē Bar.⁊ doc.allegāt.l.debitor.§.fi.ff.ad treb.Illa lex loquit
ecōtra,ꝙ filia non pōt stipulari matri:ꝓut etiā dicit glo.in.l.pu
blia.in prin.ff.deposi.Bar.in sequenti.q.sed facilius repellit fi
lius a stipulādo patri vel matri,ꝙ̄ ecōtra:ꝓpter votū qd̄ nō est
in filio:sicut in patre ſm Bar.in seq.qōne. ¶ Limita ɔclusionē
Bar.nō ꝓcedere qñ mater stipularetur filio super re ipsius ma
tris que durat sua.tunc valet:vt.d.l.publia.in prin.cū glos.qꝛ in
ea posset stipulari penitus extraneo.l.pe.C.ad exhiben.Bar.in
l.stipulatio ista.§.si stipuler.in.ix.fallen.s̄.eo.quod vltimū nota
39 biliter amplia:vt per Bar.ī.in vlti.q.statim dicet. ¶ † Quinto
querit Bar.an filius emācipatus possit stipulari patri.nā de fi
lio existente in ptāte an possit : dictū fuit in.l.si filiusfa.in princi.
s̄.eo.doc.tenēt ꝙ nō per.l.debitor.§.fi.ff.ad trebel. Bart.ꝓ hoc
allegat.l.si ita stipulatus fuero si titius.§.chrysogonꝰ.s̄.eo.vbi
libertꝰ nō pōt stipulari patrono:ergo nec filius emācipatus pr̄i
tu ɔfirma iūcta equparatione de liberto ad filiū emācipatuꝫ q̄ est
in.l.j.in princ.ff.si quis a pa.fue.manu.nec obstat ꝙ pater possit
stipulari filio emācipato:vt Bart. tenet.s̄.in.iij.qd̄.qꝛ votū pr̄is
est querere filio,sed nō ecōtra.l.scripto.in fi.ff.vñ libe.⁊ in corre
latiuis vt sunt pater ⁊ filius,qd̄ disponit in vno nō habet locū in
alio,qñ datur diuersitas rationis : vt hic.de quo plene dixi in.l.
fin.C.de indic.vidu.tol.Adde qd̄ idem qd̄ Bar.hic tenet etiam
Bal.in.l.caius.ff.solu.ma.⁊ in.l.executorē.in.iiij.col.C.de execu.
rei indi.⁊ ibi assignat rationem:qꝛ patria potestas que est indu
40 cta ad acquirendū euanuit.† ⁊ subdit per eandem rationē idē
esse in filio naturali tantum,qui similiter nō potest stipulari pa
tri:cum in eo cesset patria potestas:de quo vltimo dixi.s̄.i tex.
in scd̄o notabili.¶ Hinc etiā vltra Bald.duo inferunt. ¶ Pri
mo ꝙ filij Frācigenaꝝ nō possunt stipulari nec acquirere patri,
cum nō habeāt eos in potestate:vt est glos. reputata singularis
in.§.j.in verbo romanorū.per illum text.qui bene facit insti. de
patria pote.⁊ illā glo.reputat sing.Bald.in.c.j.circa fi.an mari.
suc.vxo.in benefi.Illā gl. etiam dicit nō esse alibi in iure Bald.
in.c.si duo fratres. in fi.de fratribꝰ de no. bñfi.inuesti.in feu.tū
Bal.ibi subdit se nescire an illa gl.dicat verū.⁊ ꝙ sit ita de iure
Frācorū alibi dubitat do.Abb.i.c.ij.de cōuersi.infide.an Vene
ti q nō recognoscunt imperatorē in superiorem,nec viuunt legi
bus Romanorū habeant filios in potestate:⁊ an filij possint eis
stipulari,⁊ sic acquirere:⁊ nō decidit. planum est eñ ꝙ filius et
seruus possunt stipulari patri vel domino:vt.l. quodcūqꝫ.s̄.eo.
⁊ hoc est ꝓpter patriā ⁊ dñicam potestatē: propter quā fingunt
vna ⁊ eadē persona.l.fina.C.de impu. et alijs substit. qꝛ vox filij
vel serui cēsetur vox patris vel domini:vt dicit tex.in.§. ei vero
qui.⁊ in.§.post mortē.insti.de inuti.stipu.⁊.l.l.si seruus. in verb.
ac si ipsi dñi sua voce.⁊ ibi gl.ff.de dam.infec.⁊ glo.in.l.si genero.
41 in gl.j.C.de iur.do. ¶ † Secūdo ex istis infertur ꝙ in trāsuer
salibus ⁊ cōsanguineis vnus nō potest alteri stipulari : ⁊ sic nec
frater fratri:quia ibi nō est potestas ſm Bald,in.d.l.executorē.
in.iiij.col.licet inter eos sit interesse affectionis ⁊ cōsanguinita
tis,qd̄ nō sufficit:vt valeat stipulatio:vt est glo.ordinaria in.l.si
deiussoris.⁊ ibi Barto.⁊ alij.ff.de pact.cū cōcordātijs quas ibi
dedi.⁊ in.l.stipulatio ista.§.alteri.s̄.eo. Istud tamen fallit in feu
dis,in quibus frater stipulando bene acquirit fratri:ſm Bal.⁊
Sali.in.l.fi.C.res inter alios acta.Bal.notabiliter in.l.j.in vlti.
col.C.quādo lice.ab emp.disce.facit tex.in.c.j.de duobꝰ fratri.a
capi.inuest.⁊.in.c.j.de duo.fratri.de no.benefi.inuesti.⁊ in.c.j.§.
cū vero corradus.de his q feu.da.pos.in vsi.feu.Quis possit di
ci ꝙ in illis iuribꝰ fuerit ex ꝓpria ɔuentione ipsorum fratrū, nō
aūt ex acquisitione alterius fratris:ſm Pau.de ca.in cōsil.cliiij.
incipiente,qd̄ istud feudum.do.Alex.in consilio.x.tertij volumi
nis qd̄ incipit:ponderatis his que in themate narrātur. ⁊ licet
in feudis frater possit stipulari fratri:vt dixi:tamē nō posset sti
pulari,alij extraneo ſm Bal.in.c.j.in pe.col.si vasal. feu.pri. cui
42 appli.debeat. ¶ † In sexta qōne tꝫ Bar.ꝙ pater possit stipula
ri filio monacho:per tex.in.l.vt iurisiurādi.in fi. ff. de ope.lib.sꝫ
aduerte ꝙ in contrarium duo faciunt. Primo quia stipulando
tali filio monacho acquireret monasterio:vt in aut.ingressi.C.
de sacrosan.eccle.ergo videt stipulationē nō valere,tanqꝫ factā
extraneo.l.stipulatio ista.§.alteri.s̄.eo.Secūdo qꝛ ingressus mo
nasterium desinit esse in potestate patris,cū transeat in potesta
tem abbatis.in.c.indecorū.de etate ⁊ quali.⁊ est gl.ordi.in.l.si ex
causa.§.papinianus.⁊ ibi Bar.ff.de mino.Bar.in.l. filiū eū diffi
nimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ergo cum desinat esse in
potestat

potestate patris,τ sic censeaẽ extraneus.l.vnica.§.extraneũ.C. de rei vxo.acti.τ.l.si genero.in verbo tibi extraneo cõstituto.C. de iure do.ergo pater nõ debet posse stipulari.tamen sustinẽdo Bar.ad primũ rñde ṡm Jmo.τ do.Alex.ꝙ sicut pater põt stipulari filio suo existente in adoptione alterius:vt est tex.in.d.l.vt iurisiurãdi.§.fina.in fi.quo casu querebaẽ ipsi patri adoptiuo in cuius potestate erat,ṡm illa tẽpora ffoꝝ:ita hoc casu toleratur ꝙ pater possit ipsi filio monacho stipulari,lꝫ veniat alteri ꝗrendum.s.monasterio.τ hoc modo voluit Bar.inducere illũ tex. et qꝛ filius hꝫ viuere de rebus monasterij:satis dꝛ vtilitatẽ ex stipulatione pcipere:ṡm eos,qui plus nõ dicũt.Ad scdm tu rñde, ꝙ monachus desinit esse in potestate pris, verũ est quo ad ea ꝗ respiciũt incõmodũ,secus in respicientibꝫ ꝯmodũ τ fauorẽ:τ sic acquisitionẽ.vt hic ṡm Bar.in.l.itẽ in potestate.ad fi.ff.de his q sunt sui vel alie.iur.vbi ad hoc Bar.allegat notata p glo.in.§.j. in auẽ.constitutio que de digni.τ sequitur do.Alex.in.l.sub con

43 ditione.ff.de liber.τ posthu. ¶ † Septimo ꝗrit Bar.nunquid pater vel auus possint stipulari τ acqrere filijs τ nepotibus qui nascentur τ concipienẽ post eius mortẽ:τ tenet ꝙ sic per tex.notabilẽ in.l.paulus.§.paulus.j.vbi est casus.ff.de bo.liber.Adde quod idem per.d.§.paulus tenet etiam Barto.in.l.item pretor. ff.de suis τ legi.vbi per hoc infert in specie ꝙ si aliquis accepit emphyteusim pro se suisqꝫ filijs τ nepotibus,ꝙ ad talem emphyteusim admittẽtur etiã nepotes postea cõcepti:qꝛ excepta hereditate legitima ad alia admittunẽ.d.§.paulus:idem tenet Bal. in.l.si in persona.in vlti.colũ.per totam.C.de fideicõmis.et in.l. qui se patris.in vlti.co.τ vlt.q.C.vñ libe.Sali.in.l.ij.in.xix.q. C. de iure emphy.Idez notabiliter in emphyteusi τ in feudo tenet Bal.in consi.clxxvj.quinte partis qd incipit statuto cauetur qd si qua mulier.vbi etiã notabiliter cõsuluit, ꝙ statutũ disponens ꝙ mulier dotata ab auo,nõ possit venire ad successionem dotãtis,nec alicuius descẽdentis ab eo,quousqꝫ supersit aliquis masculus descẽdens ab ipso dotante p lineam masculinam:habeat locũ etiã in nepte ꝯcepta τ nata post mortẽ aui,cui auus in testamẽto dotem assignauit:ꝙuis nõ videatur proprie auus qui est mortuus anteꝙ̃ ista neptis ꝯciperet,vel esset in vtero:vt ibi notabiliter per eũ.¶ Contra Bar.tenet Ang.hic:ad fi.qꝛ ad hoc vt possit stipulari,dꝫ esse pr̃ vel auus tpe stipulationis: qd non est hic:ex quo nepos nondũ erat ꝯceptus: vt.l.titius.ff.de suis τ legi.τ.l.j.§.pximioꝛ.ff.vnde cognati.τ sic cum cessare videatur verba legis,debet etiã cessare eiꝰ dispositio.l.adigere.§.ꝙuis. ff.de iurepatro.sed Jmol.τ do.Alexã.putant tutius esse tenere opinionem Bar.τ bene.per tex.in.d.§.paulus.vbi vult expresse

44 litera † ꝙ tã quo ad alia ꝙ̃ quo ad succedẽdũ ipi auo in hereditate legitima,non curaẽ an sit conceptus tpe aui vel non.τ etiã hodie ṡm eos quo ad successionẽ effectualiter non curaẽ: vt notatur in.l.vnica.C.de his q añ aper.tab.p Dy.in.l.gallus ad fi. in distinctione magna.ff.de liber.τ posthu.¶ Cõtra Bart.etiã tenet Raph.cu.hic:circa fi.sequutꝰ Ang.qꝛ tex.in.d.§.paulus. allegatus par Bart.nihil obstat cũ loquaẽ in operis libertoꝝ, in quibus est hoc precipuũ ꝙ trãseant ad nepotes nõdum conceptos:sed hoc nõ vr̃ dicendũ in stipulatione,cũ tales nepotes nõ sint vllo tpe ꝯiuncti futuri auo:sed vt dictũ est ille.§.paulus. bene facit p Bar.inducẽdo eũ:vt statim dixi.¶ Contra Bart. etiã tꝫ do.Pe.de hexu.hic:in fin.lꝫ dicat ꝙ magna sit autoritas Bar.τ non hꝫ contradicentẽ nisi do.Raph.cu.motus: qꝛ tales nõ sunt nepotes,ex quo sunt concepti mortuo auo. Itẽ qꝛ nũꝙ̃ fuerunt in potestate aui.Sed rñsio patet ex tex.in.d.§.paulus. put.s.induxi.τ p.l.si qs operas.cũ gl.in ver.etiã ad posthumos ff.de oper.liber.vbi pater põt stipulari posthumo: et tñ anteꝙ̃ nascaẽ non est in potestate.l.fin.ff.de colla.bo.τ.l.fi.ff.de assignã. liber.Sed potes dicere:ꝙ ibi fit qꝛ qñdo tractatur de eius cõmodo τ fauore,habetur pro iam nato:vt.l.qui in vtero.ff.de sta. homi.et dixi etiam.s.in.iij.qd.qd non põt dici hic. Item pater potest stipulari filio monacho:ṡm Bar.τ docto.s.in.q.precedẽti.τ tamen nõ est in potestate patris stipulantis,sed monasterij: nisi dicas vt statim dixi in.q.proxime precedenti:ꝙ imo in fauorabilibus,τ vbi agitur de ei acquirẽdo,adhuc habetur in ptãte

45 patris:vt.s.dixi.¶ † Octauo τ vltimo querit Bar.si mater accepit emphyteusim p se τ suis filijs an eis acquiraẽ:τ tꝫ qd sic:qꝛ stipulatio interponiẽ sup re que est futura sua rõne vtilis dñij: ideo sup ea põt stipulari τ ei acquirere.l.publia.cũ gl.ff.depo.et c.j.de feudo femi.in feu.Jstam decisionẽ reputant Jmol.et do. Alex.esse notabilem pro ampliatione regule que tradiẽ in.l.pe. C.ad exhiben.τ in.d.l.publia.cum gl.ponit Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.in.ix.fallentia.s.eo.in quibus locis habetur regula ꝙ quis potest alteri extraneo stipulari super re que est sua. Ampliaẽ vt pcedat siue res sit sua tpe quo stipulatur, siue etiaz sit futura sua per cõtrarium: circa quem stipulatio opponitur. Sed istam ampliationẽ reprobat ipsemet Jo.de imol.in.l.ex facto.§.si quis rogatus.j.in.xj.col.ff.ad trebel. qꝛ leges pallegate loquuntur quãdo res est stipulantis tempore stipulationis, nõ autem qñ est futura sua:vt in qõne nostra. nam in illa non reperiẽ statutũ a iure,ꝙ qs possit alteri stipulari, adeo qd sibi actio

46 acquiratur sine cessione.¶ † Sed aduerte sustinendo Bart.ꝙ mater recipiẽdo emphyteusim p se τ filijs, videtur accipere ordine successiuo:primo pro se donec viuat:τ postea pro filijs post mortẽ ipsius.iuxta gl.in.l.gallus.§.quidã recte.ff.de lib.τ posth. Et sic mater videtur ꝯferre stipulationem quo ad alios in tempus quo iam res esset effecta sua:quo ad vtile dñium:τ sic perinde est acsi stipulatio facta esset eo tẽpore in qd collata est:vt.l.qd spõse.C.de dona.ante nup.τ.l.in tempus.ff.de hered.insti. ideo valet put etiã dicit do.Alex.in.d.l.stipulatio ista.§.si stipuler.in pe.colũ.s.eo.τ in.d.§.si qs rogatus in.j.in.xv.co. Et pondera ꝙ istud etiã sensit Bar.hic:dũ dicit ꝙ hec stipulatio interponiẽ pmo sup re que est futura ipsius matris iure vtilis dñij: pondera illud primo τ sic primo acquiriẽ matri:τ postea filijs. Itez adde qd Jo.de imo.hic in.ix.co.refert qd Bar.vr̃ tenere ꝯriuz in.d.l. ex facto.§.si qs rogatus.el.j.per.d.c.j.de feu.femi.vbi ṡm Jmol. videtur pbari illud:qd ipse Bar.hic tenet:τ plus non dicit: sed caue qꝛ Barto.in toto illo.§.si quis rogatus.nunꝙ̃ allegat.d.c. primum.inver.quero quid in contractibus in questione,an recipiens rem in emphyteusim p se τ filijs intelligatur de filijs naturaliter tñ:simpliciter arguẽdo dicit matrem non querere filio:nec ibi ponit questionem nostram de matre recipiẽte in emphyteusim p se τ filijs:τ sic resideo cũ decisione Bar.hic:cũ qua etiam tenet Bal.in.l.auus.ff.de pact.do.Abb.in.c.in presentia. in.x.col.de proba.

1 ¶ Expressio vnius heredis,nõ impedit stipulationẽ cõmitti cõtra oẽs heredes,ex transactione heredis nominati.

2 Heres nõ representat personam defuncti vltra portionem suã hereditariam.

3 Exceptio tu nõ es nominatus in instrumẽto,nõ obstat heredi.

1 Julianus. † Expressio vnius heredis non impedit stipulationẽ cõmitti cõtra oẽs heredes ex ꝯfactione heredis nominati.h.d. Et iste tex.pcedit in obligatiõe facti negatiui:in quo venit interesse.ideo nõ obstãte nominatiõe vnius heredis,oẽs teneñẽ:vt hic. Itẽ est in stipulatione dandi:vt.l.eũ qui ita.§.j. ꝗ ita loquiẽ.s.eo.τ ex parte pmissoris quo ad eius heredes,nõ est differẽtia inter obligationes faciẽdi vel nõ faciendi: vt hic.obligationes dãdi:vt ibi.quia expressio vnius heredis nõ impedit quominus oẽs heredes teneanẽ.cũ limitatione tñ quã statim.j. tradã:sed ex parte stipulatoris bene fit differẽtia an quis stipulari τ acquirere possit vni tñ ex heredibus.nã distinguitur inter obligationẽ dandi τ faciendi.ita proprie loquitur tex.in.l.continuꝰ.§.fi.s.eo.vbi plene per Bar.de ista materia.¶ Jn text.ibi: non solũ titiũ teneri si phibeat.intellige prout cãtat tex.si ipse: scꝫ titius phibeat.nã ex cõtrafactione ipsius heredis nominati oẽs heredes tenẽtur:vt hic.τ cõmittitur obligatio ad interesse cõtra oẽs pro hereditarijs portionibus:cum interesse sit diuiduũ inter ipsos heredes p portionibus hereditarijs.l.ꝯtinuus §.fi.s.eo.τ.l.stipulationes nõ diuiduñẽ.in ver.celsus.s.eo. Secꝰ si alij heredes nõ noiati phiberẽt:qꝛ tũc non ꝯmittiẽ stipulatio cõtra aliquem:qꝛ cum in stipulatione fuerit dictum neqꝫ per te: neqꝫ per titium heredẽ tuum fieri: ergo cõtrafactio alioꝝ heredum q nõ sunt nominati,nõ faciet ꝯmitti stipulationẽ:ita intelligit istũ tex.τ bene Bart.in.l.cõtinuus.§.fi.circa fi.τ ibi Jmo. Raph.cu.Pau.de ca.s.eo.Jdem sequunẽ Raph.cu.do.Alex. Are.do.Pe.de hexu.hic.Quicquid hic teneat Joã.de imo.sl ꝯrius quẽ do.Alex.τ Are.reprobant τ bene.¶ Et p hoc subdit Raph.cu.hic:ꝙ gl.j.hic male itellexit,dũ dicit ꝙ hic supuacuo fuit adiecta psona titij:qꝛ imo nõ est supuacua:qꝛ si nõ esset adiecta psona titij:alij nõ tenerenẽ ex impedimẽto ipsius titij:sed qꝛ persona sua fuit expresse adiecta in stipulatione:ideo cõtra oẽs pena ꝯmittiẽ ex facto istius titij prohibentis. ista est mens τ medulla istius tex.nec obstat tex.in.d.l.eum qui ita.§.j.allegatus p glo.q dicit ꝙ adiectio vnius heredũ est superuacua.ille tex.decepit gl.

2 † qꝛ loquiẽ in obligatione dãdi decẽ.Jn qua vnus heres noiatus non põt obligari vltra portionẽ suã hereditariam: qꝛ vltra illã partẽ non repsentat personã defuncti.l.cũ a matre.C. de rei vẽdi.τ.l.si adulta.C.de here.acti.sꝫ reputaẽ extraneus: vt est glo.notabilis τ reputata singularis.in.l.ij.§.fi.in gl.magna. circa fi.ff.de pto.stipu.Sed extraneum aliquis nõ põt obligare. §.si qs alium.insti.de inuti.stip.Jstã rõnem assignat Bart.in.d. l.ꝯtinuus.§.fi.in duobꝰ locis.s.in prima τ in vlti.col.τ idẽ Bart. in.l.auus.ff.de pac.Sed ista ratio cessat in hoc tex.in pmissione facti negatiui,que coheret psone heredis nominati:τ est indiuidua:vt.l.iiij.§.cato. vbi notatur.s.eo.ideo promissor potuit vnũ ex heredibus nominare,ex cuius phibitione τ ꝯtrafactiõe oẽs

3 heredes tenerent: vt hic. ¶ †Ultimo no. ex isto tex. ſm Bald. ꝯ illam exceptionē aduocatorum ꝛ ꝓcuratorum: tu nō es nominatus in instrumēto: ergo instrumētū nihil facit quo ad te: nā in herede siue sit nominatus siue non, tñ habet locum instrumentum: vt hic cū heres censeat esse eadem ꝑsona cū defuncto: vt in aut. de iureiuran. a mo. prest. in prin. facit qd notat ꝑ Bar. ꝛ oēs ꝑcipue Pau. de ca. in. l. postulāte. in prin. ff. ad trebel. Adde Bal. in. l. j. per illum tex. C. quorū lega. vbi dicit: ꝙ exceptio que opponitur quotidie in palatijs. s. tu non es nominatus in instrumento, nō obstat heredi: vnde nominato titio, videt nominatus eius heres: ſm eū. Jta adde Bal. in. l. ad ꝓbationē. j. C. de probat. vbi dicit: ꝙ qui nō nominat in instrumēto, nō iuuat instrumēto: nisi esset iuris vel rei successor. ꝛ hoc est ſm eū ꝙ aduocati sepe dicūt instrumentū nō loquit de te. ¶ Limita notabiliter ꝑ eundē Bal. in. l. si cui leget. §. j. in scdo no. ff. de leg. j. vbi per illū tex. no. ꝙ nō est bona exceptio iste nō pōt agere ex testamēto: qꝛ nō est noiatus in eo: sed debes dicere non pōt agere: qꝛ nō est noiatus, nec interest sua: ad hoc vt exceptio inexpugnabiliter ꝯcludat: vt ibi est tex. Alibi etiā habes tex. in. l. si sine. ff. de iniu. rupt. per quem tex. ſm Bal. ibi fundat exceptio quam semp faciūt aduocati: nā cū aliquis agit ex instrumento q nō est noiatus in instrumento: opponūt cōtra eū ꝙ ei nō cōpetit ius agēdi ex tali instrumēto: ex eo qd nō est noiatus in ipso instrumēto: ꝛ ꝑ eundē tex. not. ibi Ang. ꝙ non pōt vti beneficio scripture: q nō est noiatus in ea. ꝛ ideo ista practica ſm eum vtunt aduocati ꝯtra petentes executionē instrumentorum ex forma statuti: nā dicūt: tu nō es in instrumento descriptus: ideo instrumentū te nō iuuat: per illū tex.

1 Si in re soluta deficit aliquod ius, adhuc pōt peti ipsa res: ꝛ tunc formabitur libellus: vt. j. nu. 2.
3 Jn cōtractibus stricti iuris, non veniunt iure actionis nisi ea que in his fuerunt deducta.
4 Actio ex testamento habet instar bonefidei.
5 Etiam post solutionē factam de specie ꝓmissa, potest adhuc peti ipsa res soluta, vt de euictione caueatur.
6 Ubicunqꝫ debetur alicui euictio re euicta, etiam ante ipsam rem euictam potest agere vt sibi de euictione caueatur.
7 Jllud qd fuit solutū adiecto, pōt stipulator repetere per actionem mandati: nisi dona. causa ipsum adiecerit. ꝛ nu. 10.
8 Cui debetur res ex causa lucratiua, non debetur euictio.
9 An qñ deficit aliquod ius in re soluta, debeat agi ad illud quod deficit: an vero ad totum.
11 Si vendidi rem tibi, ꝛ de euictione promisi: quam rē postea alij donasti cui fuit euicta, nō poteris agere contra me de euictiōe, qꝛ tua non interest.
12 Actio de euictione datur ad interesse.
13 Donatio remuneratoria est species permutationis.
14 Si donans cessisset donatario iura ꝛ actiōes suas cōpetētes et cōpetituras cōtra venditorem, potest tunc donatarius virtute talis cessionis directo denūtiare vēditori, ꝛ agere de euictione. et nume. 15.
16 Singularis successor habet ius denūtiandi in causa euictionis, quando est sibi cessum nomen obligatum.
17 Actio que erat inutilis cedenti, pōt esse vtilis cessionario, qñ ꝑ talem cessionem purgatur causa propter quā erat actio inutilis apud cedentem.
18 Stipulatio de euictione nūqꝫ committitur, nisi res euincat emptori vel heredi suo.

1 Qui fundum. †Si in re soluta deficit aliqd ius, adhuc ipsa res potest peti: vt ius qd deficit prestetur. h. d. ſm Bar. Ange. ꝛ Jmol. vel sic complectendo totum tex. ꝓmissor speciei, soluēs eā adiecto, sine cautiōe euictionis, pōt cōueniri ad ipsam rem, vt cautionē prestet: qñ solutum pōt ab adiecto repeti: alias secus: vt qñ est adiectus aio donādi. h. d. totus iste. §. diuiditur in tres partes. Jn prima ponitur decisio. Jn secunda rō decisionis. Jn tertia limitatio. scda
2 ibi: nā interest. tertia ibi: ꝫ si donatiōis causa. ¶ †No. j. ex text. ibi petere fundū pōt vt sibi de euictione promittat. formā libelli que colligit ex isto tex. qꝛ debet petere fundū: nō vt sibi det cum eum habeat: ꝫ ad finē ꝛ effectū ꝛ hoc expresso, vt sibi de euictiōe caueatur: ꝛ sic libellus debet ꝯtinere petitionē fundi, exprimendo vt sibi de euictione caueat: vt hic per Bar. ꝛ alios per Cy. et Bar. in. l. exhibitionis. C. ad exhiben. ꝑ Bar. in. l. iij. §. si reddita. ff. ꝯmoda. ꝛ in. l. eleganter. §. nō solū. ff. de dolo. Et sic quando tota rea petit, ratione alicuius iuris deficiētis: nō debet simpłr peti: sed cū expressione cause vt suppleat illud qd deest. ¶ Sed aduerte licet oēs ita transeant: in ꝯtrium fortiter facit tex. nihil subaudiendo in. l. etiā. ff. de solu. qui vult ꝙ fundus solutus pōt simpłr peti, non adiecta illa qualitate vel cā: vt soluat qd deest: nisi diceres ꝙ ille tex. declaret ꝛ suppleat ꝑ istam. l. nō est nouū. ꝛ. l. sed ꝛ posteriores. ff. de legi. ꝛ si diceretur quare nō agit directo ad cautionem euictionis omissam. respōdent Pau. de ca. et
3 do. Alex. †ꝙ hic ꝯtus est stricti iuris: ideo in eo nō venit iure actionis nisi illud qd in eo fuit deductū: qꝛ quicqd fuit omissum a verbis, habetur ꝓ omisso. l. quicquid astringēde. in princ. ꝫ. eo. Sed cautio nō fuit deducta in stipulationē ꝛ ꝓmissio de dando certam rē non continet prestationē cautionis: cū videat esse res separata ab eo qd debet dari: et sic dūtaxat venit officio iudicis mercenario: qd per se intentari non pōt. l. iiij. cū ibi no. C. depo. Jdeo etiā post fundum traditū ꝯseruatur actio ex stipulatione ad ipsum fundū: vt possit stipulator cautionē cōsequi alias non posset. facit. l. iij. §. itē iulianus. ff. de eo qd certo loco. Sꝫ qñ esset ꝯtus bonefidei: vt emptiōis tūc facta traditione, ꝛ omissa cautione ageretur recta via ad ipsam cautionē: q̄ venit iure actionis. l. ex empto. §. etiā. ff. de actio. emp. ꝛ. l. ij. cum ibi notatis. ff. de euic. ꝛ ratio est qꝛ in contractibus bonefidei, iure obligatiōis ꝛ actionis venit totum quicquid bonū est ꝛ equum venire. l. in bonefidei. ff. de eo qd cer. loco. Sed Raph. cu. hic: circa fi. dicit se solitum dubitare: nūquid in cōtractu bonefidei: puta emptionis possit principałr agi ad cautionē. primo dicit videri ꝙ sic: ꝑ tex. in. d. l. ex empto. §. etiā. et. l. ij. ff. de euic. sed in ꝯtrium dicit videri tex. in. l. etiā. ff. de solu. vbi tex. equiparando actionem ex stipulatione, ꝛ ex testamēto, decidit fundū traditum debere peti: vt de euictione caueatur. Sed actio ex testamēto habet instar bonefidei. l. in minorum. C. de in integr. restit. mi. Et dicit se de hoc dicturum in. d. §. etiam. vbi nihil dicit. Are. hic: in tertio notabili: relinquit super hoc cogitandum. do. Alex. rñdet ex not. per Bar. in. l. si heres. ff. de eo qd cer. lo. dum declarat Bar. d. l. in minorū. ¶ Sed tu caue: qꝛ illa doctrina Bar. non tollit istā oppositionē.
4 nā dic. ibi Bar. ꝙ † actio ex testamēto habet instar bonefidei quo ad duo. s. quo ad fructus ꝛ vsuras. d. l. in minorum. Jtē vt soluta re nō pfecte duret actio prima, sicut in actionibus bonefidei. l. huiusmodi. §. edes. ff. de lega. j. Sꝫ quo ad alia remanet stricti iuris: vt ibi. ꝛ vltra Bart. est tex. notabilis in. l. fi. ad fi. ff. de condi. ob causam. Sed hic soluta est tota res debita pfecte quantū ad se. sed cum defectu alicuius iuris extra rem: tūc agitur actione prima ad ipsam rē, nō distinguēdo actiones bonefidei ab actionibus stricti iuris: ſm Bar. in. d. l. iij. §. si reddita. ꝛ in. d. l. exhibitionis: vñ potes dicere qd. d. l. etiā. declaratur in hoc per. d. l. ex empto. §. eciam. ꝙ non solū possit agi actione ex testamento ad fundū, vt preter cautio euictionis: sed etiā directo ad ipsam cautionem: sicut in simili supplet Bar. ad. l. si domus. §. de euictione.
5 in. j. col. ff. de leg. j. ¶ †Scdo no. ex isto tex. ꝙ etiam post solutionem factā de specie ꝓmissa, potest adhuc peti ipsa res soluta, vt de euictione caueatur: lꝫ ꝯtrium ꝛ male dicat glos. in. l. si domus. §. de euictione. in gl. ij. ff. de leg. j. que dicit ꝙ per solutionē fundi sublata est actio ad ipsum fundū: sed illā gl. reprobat ibi Dy. et Bar. hic: in scda opposi. qui est corruptus: qꝛ cū sit obligatio dādi, semper debet euictio, ꝛ ipse fundus patitur vt de euictione caueatur: vt hic ꝛ. l. etiam. ꝛ. l. si rē meā. ff. de solu. Et sic soluens rez promissam. si nō soluit eo modo quo debet, non liberatur. Amplia istum tex. vt procedat etiā si promissor fundi erat dominus: ꝛ sic tradendo trāstulit dominium: adhuc potest ab eo peti fundus vt de euictione caueat: vt est text. notabilis in. l. fina. ad fi. ff. de cōdi. ob causam. quia posset adhuc euinci per hypothecariā vel seruianā. l. si rem meam. ff. de solu. ꝛ ille qui tenetur dare, non solum tenetur dominium transferre: sed etiā tali modo transferre quod auocari nō possit: vt ibi est tex. nota. ꝛ. l. qui concubinā. §. si heres. ff. de lega. iij. Jdeo necessarium est quod promittat de euictiōe: quia talis cautio succedit loco speciei: ꝛ sic plene dationis: ſm Bart. in. l. cum quis. §. qui hominem. ꝛ. l. si quis aliam.
6 in prin. in. ij. colū. ff. de solu. ¶ †Tertio nota quod vbicunqꝫ debetur alicui euictio re euicta: etiam ante ipsam rem euictam pōt agere: vt sibi de euictione caueat: vt hic: ꝛ. l. ij. ff. de euic. ꝛ. l. si domus. §. de euictione. vbi Barto. ꝛ alij. ff. de lega. j. quod videtur mirum ſm Jmo. cum nō videatur interesse: vbi nō cauetur per dationem fideiussorum: sed per simplicem cautionē. Sed dicit ꝙ pōt interesse habere plures actiones. §. sic itaqꝫ. instit. de actio. presertim cū hoc casu clarius sit ius quod oritur ex ipsa cautione prestita, cum directo ad id tendat. facit ſm eum quod notat Barto. in. l. si finita. §. eleganter. ff. de damno infecto. confirmat do. Alex. quia cautela dicitur esse vtilis, licet interponatur super eo ad quod de iure cauens tenebatur, etiam si nō cauisset. l. ratio. §. si iter. ff. de actio. emp. ꝛ. l. barum. ff. si serui. vēdi. iūcta. l. quoties. ij. ff. de seruitu. ꝛ ita notat glo. in. l. cogi. in princi. in verbo defensum iri. ff. ad trebelli. et in. l. penulti. in verbo: cautela idonea. C. depositi. ꝛ in. l. si pupillus in princ. in verbo: condemnare debet. ff. de nouatio. Adde vltra eos illud quod magistraliter tradit Bart. in. l. si rem meam. ad finem. ff. de soluti. vbi dicit quod inter emptionem ꝛ vēditionem ꝛ alios cōtractus quibus tenetur quis ad dandū est ista differentia qꝛ in emptione re tradita quis

dita quis liberatur: vt notat gl. in aut. sacra puberũ. C. si aduer.
vendi. & l. ab emptione. ff. de pac. vnde tũc incipit teneri de eui-
ctione re euicta, & nõ ante: vt. l. euicta re vendita. ff. de euic. sed in
aliis cõtractibꝰ nõ liberat, nisi ita faciat accipientis quod ab eo
euelli nõ possit. d. l. si rem meã: & hic vnde tunc non agit de eui-
ctione quasi re euicta. Sed agit pristina actione, quasi ab ea nũ
ꝙ sit liberatus: vt hic. & d. l. etiã. ff. de solutio. quod nota ad pra-
cticam: vt scias bene formare petitionẽ. Idem etiã tenet Bart.
in. l. Aristo. §. j. in. j. col. & ibi Raph. cu. ff. de donatio. & idẽ Bar.
7 in. l. si quis aliã. in. j. col. ff. de sol. Raph. cu. hic. ¶ † Quarto no-
ta in versi. nam interest. ꝙ illud quod fuit solutũ adiecto: potest
stipulator repetere per actionem mandati, nisi donationis cau
sa illum adiecerit: vt hic & l. sed & si quis stipulet. in princip. ff. de
vsufru. ex quo correlarie videtur inferri, ꝙ inter stipulatorem &
adiectũ dicatur ꝯhi mandatũ & sicꝙ adiectus censetur esse pro-
curator stipulatoris: de quo tãgit gl. hic & in vbo a titio. vbi di-
cetur. ¶ Ultimo nota in ver. sed si donationis. ꝙ nõ potest age
re de euictione re euicta ille cuius non interest, et nõ dicitur sua
interesse qñ nõ euincitur sibi, sed eius singulari successori habẽ-
ti ab eo causam lucratiuã: & sic hic est casus valde notabilis, qꝺ
si res vendita euincat a donatario, cui emptor eam donauit, nõ
potest agere de euictiõe: & hoc tenet gl. in. l. si pro re pupilli. §. j.
in vltima gl. ad fin. ff. de euic. quod qualiter ꝓcedat dicet. j. ex-
tra glossas vbi Bar. duobus modis limitat. ¶ Capio glo. pri-
mam inverbo de euictione. quam diuide in quatuor partes. In
prima infert ex tex. In scda timore ꝯrij qꝺ formabo nunc, ponit
limitationem ad tex. & sic sol. ad ꝯrium. In tertia timore alteriꝰ
cõtrarii per viam notabilis ponit trimembrẽ distinctionẽ. In
quarta & vltima allegat tres cõcordantes ad tex. secũda ibi: itẽ
hoc si talis cõtractus. tertia ibi: item nota hic rẽ peto. quarta &
vltima est ibi & facit. s. de condi. cã da. ¶ Prima pars est clara.
¶ In secunda oppono vltra scribentes ꝯ tex. hoc modo. nã di-
cit tex. aliquis stipulatus est fundum sibi aut titio dari: & non di
8 cit ex qua causa, nec ex quo ꝯctu. † si dicimꝰ ꝙ stipulatio fuit fa-
cta sine causa, non valebit in effectu: qꝛ obstabit exceptio doli. l.
ij. §. circa. & ibi gl. ff. de excep. do. vñ ne hic sequat in dubio presu
mit cã donationis: & sic liberalitatis. l. cãpanus. ff. de ope. libe.
& l. hoc iure. §. j. ff. de dona. Bar. in. d. l. ij. §. circa. & late scribẽtes
presertim. d. Alex. in. l. a titio. s. eo. Sed cui debetur res ex cã lu
cratiua nõ debet euictio. l. aristo. §. fi. ff. de do. & l. ij. C. de euic. ff.
l. ad res donatas. ff. de edi. edic. facit. l. si domꝰ. §. de euictione. et
de leg. j. & patet in hoc met tex. in fi. gl. rñdet ꝙ iste tex. debet in-
telligi qñ ꝑcessit ꝯctus ex cuius natura debet euictio: vt emptio
nis vel ꝑmutationis. vt. l. j. §. j. ff. de re. ꝑmu. vñ stipulatio simplr
interposita intelligit sm naturã ꝯtractꝰ super quo interponit:
l. si stipulatus. cum vulgaribꝰ. ff. de vsur. & l. si vno in princi. ff. lo-
cati. Istã sol. gl. reprobãt Dy. Bar. Ang. & Mod. & bene: qꝛ ni-
mis restringit istũ tex. Item qꝛ etiã si nõ precederet talis ꝯctus
de cuius natura venit euictio: tñ qꝛ hic est stipulatio dãdi in ea
venit euictio: qꝛ qui promittit dare promittit dñium trãsferre. l.
vbi aũt nõ apparet. §. fi. s. e. Si ergo res euincat, apparet qꝺ nõ
fecit illud qꝺ ꝓmisit: ideo tenetur de euictione. Tertio qꝛ in isto
tex. ꝯctus incepit a stipulatione: & sic a conuẽtione: & nõ a tradi-
tione: quo casu etiam in donatione incipiente a cõuentione de-
betur euictio: sm gl. & doc. in. d. l. aristo. §. j. & in. l. ij. C. de euic. vñ
iste tex. generaliter ꝓcedit sine vlla restrictiõe. ¶ In tertia par
te gl. opponitur cõtra tex. qꝺ stipulator non debeat petere fun-
dum quem hꝫ: sed illud qꝺ sibi deest vt. l. si stipulatus sum. §. j. ff.
de sol. & l. eum qui ita. §. penul. s. eod. glo. distinguit: vt habes in
ea. & cum ea simpliciter transit Bart. alibi. vero glo. in. l. elegan-
ter. §. non solum in gl. magna. ff. de dolo. distinguit ꝙ aut fuit de
bitũ ex contractu bonefidei: et tunc competit de dolo, vel in fa-
9 ctum. ¶ Tu aũt vt plene habeas istã materiã, † si querat quã-
do deficit aliquod ius, an debeat agi ad illud quod deficit: an ve
ro ad totum: vt illud quod deficit consequatur: distingue ex mẽ
te Pau. de ca. & do. Alexan. faciendo quinqꝫ casus: aut quis sol-
uit partem quotam, puta dimidiã vel tertiam. & sic deficit alia
pars seu alia quota. & agitur ad illam tantũ que deficit: quia in
illa tm̃ durat obligatio & actio. l. si stipulatꝰ sum. §. j. ff. de sol. aut
deficit pars integralis, vt in fundo, qui cõstituitur ex ꝓprietate
& vsufructu. l. fundi. ff. de vsu & vsufru. leg. & soluit tm̃ ꝓprietas. et
sic deficit vsusfructꝰ: & tunc idem vt agat solum ad illud qꝺ defi-
cit, quãuis in toto duret obligatio & actio. l. si ita stipulatꝰ fuero
si titius. §. j. in fi. & ibi doc. s. eo. & l. si non sortẽ. §. fi. ff. de condi. in-
debi. & l. si marito. §. fi. vbi not. ff. so. ma. Bar. in. l. eum q̃ ita. §. pe.
s. eo. Aut nõ deficit pars quota vel integralis: sꝫ deficit q̃litas:
& sic bonitas intrinseca: q̃ diminuit de soluto. vt quia tradit res
deteriorata vl' vulnerata, vel tradit cũ seruitute, cũ deberet tra
di libera: tunc si tradẽs tenebat ex ꝯctu bonefidei: põt cõueniri
prima actiõe vt tradat, ac si nõ tradidisset: vt cõsequat illud qꝺ
deficit: vt. l. iij. §. si reddita. ff. cõmodati. Itẽ si est stricti iuris: sꝫ
hꝫ in hoc instar bonefidei: vt actio ex testõ, vt. l. huiusmodi. §. e-
des. ff. de leg. j. iũcta. l. in minorũ. C. in q. cau. in inte. resti. nõ ẽ ne-
ces. declarat Bar. in. l. si heres. ff. de eo ꝙ cer. lo. Idẽ si actio esset
arbitraria rõne loci. l. iij. §. idem iulianꝰ. ff. de eo ꝙ cer. lo. Extra
istos casus agit nõ actione ex ꝯctu, sed actione de dolo vel in fa-
ctũ. l. exhibitiõis: & ibi Cyn. & alij. s. de exhiben. & d. l. elegãter. §.
non solũ. vbi glo. magna: & ꝙ notat Bar. in. l. qui sibi. §. j. ff. de so-
lu. aut deficit aliquod ius extra rem traditã puta cautio de eui-
ctione: & tũc potest peti res tradita ad finẽ & effectũ vt ꝑstet cau
tio de euictione: vt hoc tex. & l. etiã. ff. de sol. Aut deficit tale ius
per qꝺ tota res tradita põt auocari. vt qꝛ erat alteri obligata,
vl' hypothecata: & tũc si ex ꝯctu stricti iuris agit ad totũ: ac si da
tio vel traditio facta nõ fuisset. vt. l. si rẽ meã. ff. de sol. Aut bone-
fidei, vt emptionis: & tunc aut vult agere ex capite euictionis, &
nõ põt nisi euictiõe actualiter sequuta, qñ cautio est ꝑstita. vt. l.
hre licere. ff. de euicti. Als posset agere nõ actione ex stipulatio
ne de euictione & sic ad duplã: sed bene actione ex ꝯctu princi-
pali. l. ex his ꝑdijs. & l. q rẽ vbi bona gl. C. de euict. & l. nõ tamen.
& l. si ei cui. in versi. Item si domino. ff. eo. de euicti. Et firmat do.
Alex. hic q̃uis Pau. de ca. in hoc vltimo aliter teneat. ¶ Gl. in
verbo a titio in ista glo. Bar. & communiter docto. concordant
opiniones hic relatas in gl. sm dist. glo. in. §. si quis alij. inst. de
10 inuti. stipu. quam Imol. hic reputat singularem. † qꝺ aut pre-
cessit mandatũ: vel adiectus fuit presens, tempore facte stipula-
tionis: & tunc ex eius ꝑsentia & taciturnitate resultat tacitũ man
datum: & his duobꝰ casibus tenetur actione mandati: aut adie-
ctus erat absens, & tunc tenetur actione negotiorũ gestorũ, cũ
non sit procurator: vt dicit tex. in. l. vero procuratori. §. interdũ.
ff. de soluti. allegatus in gl. Sed aduerte quia sm istam commu
nem doctrinam, multũ restringeretur iste text. & tex. in. d. §. si qs
alij. & tex. in. l. qui res. §. qui stipulatur. in fi. ff. de solutio. qui text.
simpliciter dicunt cõtra adiectum competere actionem manda
ti: & dicere ꝙ in istis iuribus adiectus erat presens tẽpore facte
stipulationis, est multum diuinare ad ista iura, & ea restringere.
vnde ne restringamus ista iura posset simpliciter teneri opinio
mart. hic relata in glossa, quam etiam sequuntur Areti. & domi.
Pet. de bexu. hic. qꝺ stipulator habeat actionem mandati, siue
adiectꝰ fuerit presens stipulationi siue nõ. qꝛ qñ stipulor ꝙ des
mihi aut titio, videor ꝯsentire & mãdare tibi ꝙ soluas titio: er-
go etiã videor mãdare titio ꝙ recipiat, qꝺ tu postea soluis titio
scienti se esse adiectũ. certe ex commissione solutionis, & eius re-
ceptione, nascitur actio mãdati. & istud est tutius dicete q̃ illud
quod inaduertenter dicit Are. speciale esse in ꝯctu mandati: vt
possit ꝯhi inter absentes q̃uis ibi non adsit nuntius vel episto-
la: allegat ad hoc tex. in. l. j. in fi. & in. l. sequenti. ff. de procura. que
contrarium dicit: allegat etiã Bal. ibi in prin. q nihil de isto mã
dato adiecto ad solutionem. & tenendo istam opinionẽ, ne iura
restringãtur aut destruant non obstat. d. l. vero procuratori. §.
interdũ. ff. de sol. allegata in glo. qꝛ verum est ꝙ adiectus nõ est
proprie ꝓcurator: vt ibi ex eo quia mandatũ eius non põt reuo-
cari: qꝛ promissor ex forma stipulationis facultatẽ soluẽdi illi ad
iecto non põt ei inuito auferre vt ibi dicit tex. & l. aliud. ff. de so-
lutio. & plene fuit dictum in. l. liber hõ qui bona fide. §. fi. s. eod.
11 ¶ † Extra gl. Bar. decidit per istũ tex. in fi. ꝙ si vendidi tibi rẽ,
& de euictiõe ꝓmisi: postea tu istã rẽ alij donasti, & donatario res
fuit euicta ꝙ tu emptor nõ potes agere ꝯ vẽditorẽ de euictione:
quia tua non interest: ex quo donatario nõ teneris de euictiõe,
cũ inceperit a traditione. vt hic in fi. & ita tenet gl. in. l. si ꝓ re pu
pilli: in vltima gl. ad fi. & ibi etiã Bar. ff. de euic. Et hoc est planũ
& expeditũ. ¶ Istã conclusionẽ limitat Bar. duobꝰ modis. pri-
mo vt procedat in donatione simplici. secus si esset facta gratia
remunerandi seruitia recepta. tunc licet incepisset a traditione:
posset donãs agere ꝯ venditorẽ de euictione. interest enim suã
rem donatã euictã nõ fuisse, vt sit liberatus ab obligatione anti
dorali. per tex. in. l. idemqꝫ. §. fi. & l. sequenti. & prin. sequentis. ff.
manda. vbi fideiussori liberato ex cã donationis remuneratorie
dat actio mandati ꝯ principalem debitorem ad totã quãtitatẽ:
in qua fuit liberatꝰ fideiussor perinde ac si pecuniã debitã actua
liter soluisset & tñ actio mãdati etiam nõ competit, nisi quatenꝰ
interest agentis. l. si ꝓcuratorem. §. mandati. ff. manda. ex ista li-
mitatione infero duo correlarie. primo ꝙ si in isto tex. in fi. iste ti
tius fuisset adiectus ex cã remunerationis, & sic essemꝰ in dona-
tione remuneratoria nõ ꝓcederet iste tex. qꝺ nota quia est bona
limitatio ad istum tex. secũdo ex ea datur alia singularis limita
tio ad reg. q̃ habet ꝙ in donatione q incipit a traditiõe, nõ venit
euictio: vt est gl. in. l. aristo. §. h. & ibi bar. & aliij. ff. de dona. gl. & do
cto. in. l. ij. C. de euictio. vt ꝓcedat in donatiõe simplici, secus in
remuneratoria. & refert Bar. ꝙ istaꝫ limitationẽ tenebat Iaco.
de are. eã etiã tenet Ray. hic & sequunt. d. Alex. Are. & do. Pet.

qualiter quis possit petere rem quam hꝫ.

de bex. hic. do. Alex. in cõsi. xlvij. tertij volu. qđ incipit visis instrumẽtis diuisionis in. iij. col. sed Raph. cu. hic dicit ꝙ licet ista limitatio sit equa propter obligationẽ antidoralem: tñ circa eã dicit se dubitare † qꝛ actio de euictiõe daꝛ ad interesse, l. empti actio. C. de euic. ꝫ nihil interest donãtis ꝙ euincaꝛ ei cui donauit cã remuneratiõis. ꝓsertim cũ istud nõ sit interesse estimabile: ꝫ istud fundamẽtũ tolliꝛ p tex. in. d. l. idẽꝗ. §. fi. ꝛ. l. seq. ꝛ sequẽti in prin. allegata p Bar. inducẽdo vt. s. induxi. bñ verũ est ꝙ interesse obligationis antidoralis nõ est sufficiẽs vt qs possit alteri stipulari. vt est tex. in. l. qđ dictũ. ꝛ ibi Ang. ꝛ Fulgo. ad hoc notant. ff. de pac. ꝛ dicit Ang. ꝙ istud melius ꝓbaꝛ ibi ꝙ̃ alibi in iure ꝛ est gl. in. l. si tibi. §. si pact⁹. ff. de pac. Bar. in. l. stipulatio ista §. alteri in. j. col. ꝫ. eo ¶ Tene istã primã limitationẽ Bar. quã cõfirmo qꝛ donatio remuneratoria nõ est ꝓprie donatio, ẜm Bar. in. j. rubꝛi. ff. veteris. in vlt. col. Ideo iura loquẽtia de donatiõe, non habẽt locũ in donatione remuneratoria. Facit bñ tex. in. l. aquilius regulus. in verbo nõ merã. ꝛ ibi Raph. cu. ad hoc not. ff. de dona. Idẽ notat. d. Abb. in. c. per tuas. per illũ tex. eo. titu.
13 de dona. † hinc est qđ dõatio remuneratoria est spẽs ꝑmutationis. vt est tex. in. l. sed ꝛ si lege. §. cõsuluit. in fi. in verbo ꝙantidora ꝛc. ꝛ in versi. ꝛ velut gen⁹ quoddã hoc esse ꝑmutationis. ff. de peti. here. ꝛ ibi Bal. ad hoc no. illũ text. ꝛ reputat tenẽdũ menti. Itẽ donatio remuneratoria est magis similis dationi insolutũ, ꝙ̃ donatiõi simplici. Ideo debeꝛ euictio. vt notaꝛ in. l. elegãter in prin. ff. de pig. acti. ꝛ in. l. libera. C. de senten. ꝛ interlo. om. iu. ꝛ qđ donatio remuneratoria nõ sit ꝓprie donatio: firmãt etiã ca
14 no. ꝓsertim do. Abb. in rubꝛi. extra de dona. ¶ † Scđo limitat ꝓdictã ꝯclusionẽ magistraliter Bar. qñ tꝑe facte donatiõis donans cessit oẽ ius sibi cõpetẽs vel cõpetiturũ in re vel eius occasione donatario: faciẽs eũ ꝓcuratorẽ in rẽ suã: prout cõiter in talibus instrumẽtis fieri cõsueuit, tũc donatari⁹ posset immediate denũtiare venditori, ꝛ sic autori autoris sui: vt veniat ad eum defendendũ: dũmodo in denuntiatione exprimat qđ istud facit tanꝗ̃ procurator in rem suam ex iure sibi cesso: ꝛ non tanquam simplex donatarius. l. si res ꝙ̃ a titio. ff. de euic. ꝛ tũc re euicta ꝑt de euictiõe agere ꝫ venditorẽ. ꝓut est ibi casus multũ not. quẽ Bar. reputat tenendũ mẽti. ꝛ ꝓcedere etiã in venditione; quãdo in instrumẽto venditionis facta esset cessio ꝓdicta oĩm iuriũ et actionũ cõpetentiũ vel cõpetiturarũ: tũc posset secũd⁹ emptor directo denũtiare autori autoris sui: ꝛ euitare circuitũ. ꝓut not. gl. in. d. l. si ꝓ re. §. j. in verbo agere. ff. de euic. posset etiã emptor habẽs bona autoris sui sibi tacite obligata pro euictione, vigore vtilis sibi cõpetentis ꝓ hypotheca, denũtiare directo autori autoris sui per. d. l. si res in fi. qñ proximus autor non est soluendo: alias est dubiũ ẜm opi. quorũdã. an excussio debeat precedere anteꝙ̃ dicta iura possint intentari: ẜm Cy. in. l. nomẽ. C. q̃ res pigno. oblig. pos. tñ in hoc vltimo dic non requiri aliquã excussionẽ ẜm Bar. post multos antiquos in. l. si cõuenerit vt nomen. ff. de pigno. actio. ꝛ ibi respõdet ad autẽticã. hoc si debitor. C. de pigno. vt ibi per eũ. ꝓdicta intelligit singulariter Bar. esse vera quantũ ad actionẽ ex empto, vel prescriptis verbis ꝓ euictione: sed in actione ex stipulatione ꝓ dupla, illa habet in se cõditionẽ, si euincatur emptori vel eius heredi non autem si singulari successori. per tex. notabilem. in. l. ꝙ si venditor. §. si secũdus. ff. de euic. ꝛ quod notat glo. in. d. l. si pro re. in verbo agere. ita refidet Bar. hic. ꝛ cum Bar. simplr transeunt Ang. ꝛ Pan. de ca. hic. Idẽ etiã tꝫ Bar. in. d. l. si pro re. insistã circa duo. prĩo circa principalẽ decisionẽ Bart. deinde circa ei⁹ limitationẽ. ¶ Ad
15 de ergo ꝑmo inquantũ Bar. tꝫ. † ꝙ si donãs cessisset donatario iura ꝛ actiões suas cõpetẽtes ꝛ cõpetituras ꝫ vẽditorẽ: tũc donatari⁹ vꝉtute talis cessiõis põt directo denũtiare vẽditori: ꝛ agere de euictione, qđ alias non posset. Istã principalẽ decisionem Bar. reprehendũt Rapha. cu. ꝛ Aret. hic. nam dicit Raph. ꝙ lꝫ dictũ Bar. sit valde notabile, tñ vꝛ sibi dubiũ ꝛ esse falsum: qꝛ cũ actio de euictiõe sit inutilis in ꝑsona cedẽtis, vt hic in fi. quõ fiet vtilis apud cessionarium. cũ ergo directa nõ cõpetat emptori: vt hic ergo inutilis dꝫ esse cessio seu actio cõpetens cessionario propter cessionẽ: ꝛ rñdet ad. d. l. si res quã. ff. de euic. in qua se fundat Bar. ꝙ ꝓcedit qñ res cediꝛ ex cã lucratiua vltime volũtatis q̃ casu heres teneꝛ legatario ad rẽ, ꝛ ad oẽ eius sibi cõpetẽs i re: ideo sua vꝛ iteresse cedere oĩa iura sua legatario ne ab eo euicatur. ita ꝓprie loqꝛ ille tex. sed ille q vltro dõauit incipiẽdo a traditiõe, nõ teneꝛ de euictiõe, nec aliquã cessionẽ facere ꝫ Bart. et moneꝛ Are. qꝛ cedẽs nõ potuit trãsferre in donatariũ ius qđ sibi nõ cõpeteret si nõ cessisset. vt in regula. l. nemo pl⁹ iuris. ff. de regu. iur. vñ licet sit verũ, qđ ius denuntiãdi ꝛ regressus de euictione possint cedi scđo successori, q haberet regressuꝫ ꝫ primũ: tamen illi qui sequuta euictione nõ haberet regressum ꝫ primũ
16 vt in casu nostro, nõ vꝛ ꝙ possit cedi. ¶ † Tene decisionẽ Bart. qꝛ singularis successor hꝫ ius denũtiandi in causa euictiõis: qñ est sibi cessum nomẽ obligatum: vt est tex. vnicus in iur. in. d. l. si res quam a titio: quã ita no. Bal. in. l. j. in pe. col. C. de re. ꝑmu. et in. l. j. ad fi. C. de iure do. ꝛ in rubꝛ. extra de ꝓcura. in. ij. col. ꝛ in. c. j. de inuesti. de re. alie. fac. in vsi. feu. ꝛ in. l. j. §. j. ij. col. C. cõia de leg.
7 ꝛ ad fundamentũ † Rapha. cu. rñde ẜm do. Alex. ꝛ bñ: ꝙ actio q̃ erat inutilis cedenti, põt esse vtilis cessionario: qꝛ ꝑ talẽ cessionẽ purgaꝛ cã, propter quã actio erat inutilis apud cedentem. vt l. cũ is. ꝛ ibi Bar. ff. de fideiuſ. ꝛ. l. qui se debere. inducendo vt ibi per Bar. ff. de cõdi. ob cãm. notat Bar. in. l. ꝛ heredi. §. nos aũt: vbi dixi. ff. de pac. sed causa propter quã actio erat inutilis cedẽti, si res fuisset euicta ei cui ipse donauit erat: quia ipsius donantis nõ interat: vt hoc tex. in fi. sed si agat cessionarius ex iure sibi cesso, cessat ista ratio: quia ipsius cessionarij bene interest: cum res sibi fuerit euicta. Ad fundamentũ Are. rñdeꝙ emptor qui donauit rem emptam, bene habet actionẽ ex empto pro euictione: licet non eius exercitiuꝫ in effectu. quia sua non interest vt hic in fi. vñ põt cedere ei cuius interest: facit. l. qđ nr̃m nõ est. ff. de vsufru. ¶ Circa limitationem Bart. inquantũ tenet ꝙ stipulatio de euictione nunꝙ̃ cõmittaꝛ, nisi res euincatur emptori vel heredi suo: secus si singulari successori p. l. si cũ venditor. §. si scđs. ff. de euic. qꝛ actio ex stipulatu ꝓducta habet hanc conditionẽ, si res reuincatur ei qui duplam ꝓmisit: vel eius heredi. vt ibi. non aũt si euincaꝛ alteri singulari successori. cũ Bart. tenent do. Alexan. ꝛ Areti. hic. Sed istud reprobãt Jo. de Jmo. ꝛ Rapha. cu. per tex. in. l. si pro re pupilli. §. j. ꝛ. l. sequenti. ꝛ. l. pr. ff. de euic. vbi si res empta ꝑ mulierẽ euincaꝛ a marito, cui eam dedit in dotẽ cõmittiꝛ actio de dupla ꝫ autorẽ mulieris, si ei fuit legitime denũtiatũ: ꝛ tñ ibi maritus nõ erat heres mulieris. vt ibi patet, ꝛ ad tex. in. d. l. si cum venditor. §. si secundus. in quo se fundat Bar. rñdent ꝙ ibi res non erat euicta, ꝓut ibi voluit glos. sed estimatio loco rei erat ꝓstita. qꝛ ibi primus emptor comparens ad defensionẽ ꝓ scđo, soluit estimationẽ agẽti ꝫ secũdũ emptorẽ. Ideo non cõmittiꝛ stipulatio de dupla. ex quo res nõ est euicta scđo emptori ꝫ quẽ agebatur. sed res remansit penes eũ. ꝛ nihil soluit de suo. vt. l. si seruus. §. idem iulianus. ff. de euic. sed primus emptor qui soluit estimationẽ pro re: ideo habet actionem ex empto ad interesse ꝫ autorẽ suũ: vt ibi: licet Are. ꝫ istam so. instet quẽ per te videas. Sed defendendo limitationẽ Bart. rñde ad iura in ꝯ̃riũ adducta: ꝓut respõdet ipsemet Bar. in. d. l. si pro re. in. iij. q. vbi dicit illud ideo ibi esse, quia etiaꝫ ius dotis reseruatũ mulieri ꝑ talẽ euictionẽ, perimebaꝛ. ꝛ sic mulier efficiebatur indotata. ideo stipulatio duple cõmittiꝛ ꝓpter euictioneꝫ factã marito. ꝛ sequiꝛ etiã do. Alex. in cõsi. lxvij. secundi voluminis quod incipit viso themate ꝛ verbis instrumenti. Itẽ in sñia lata ꝫ maritũ ꝓiudicabat mulieri scienti ẜm Bar. in. l. de die. §. quidã. vbi dixi. ff. qui satisda. cogan.

1 ☞ Promittẽs aliquẽ tractare vt filium sub pena, nõ incidit in penã si eũ exheredat vel emãcipat de iure vel de facto: secus si eum expellat de domo vel in testa. nihil sibi relinquat.
2 Obseruare quid significat.
3 Valet stipulatio sub pena, de tractando aliquem vt filium.
4 Qñ maritus ꝓmittit consanguineis vxoris sue de tractãdo eã vt vxorem sub certa pena, qñ dicatur tractare eam vt vxorem.
5 Si aliquis iurauit vxorẽ suã tenere secũ in domo, nec eijcere eã: deinde cũ alia de facto contrahat, an erit periurus.
6 Pater qui tenetur alere filium in domo, non potest ei prestare alimenta seorsum, si filius vult ea habere in domo.
7 Si mulier dꝫ alimenta ꝑcipere in domo mariti mortui, si heredes mariti habent malos ꝛ inhonestos mores. vel ꝓpter qualitatẽ mulieris ꝛ heredũ viri nõ possunt simul habitare sine timore infamie debentur ei alimenta extra domum.
8 Valet stipulatio de tractando adoptatum vt filium sub pena.
9 Qui promittit aliquem tractare vt filium sub pena, potest exercere in eo oĩa q̃ solet exercere pater erga filios, etiam si tendant ad onus suum: et etiam ad odium.
10 Pater qui filium emancipat vel exheredat etiã iniuste, dicitur eum tractare vt filium. ꝛ sic non incidit in penam promissam de tractando eum vt filium.
11 Non cõmittit furtum, qui putauit dominum concessurum.
12 Qñ exheredatio est iniusta, filius legitimus ꝛ natura. habet solum remedium querele, qđ est temporale.
13 Qui promisit filium adoptatum sub pena tractare vt filium, si eum emancipat non incidit in penam.
14 Pater cogitur filium emancipare ex quatuor causis.
15 Filius adoptiuus cogiꝛ inuitus ex causa cõsentire vt emãcipeꝛ.
16 Sententia lata super negotio principali querele, non parit exceptionem rei iudi. in iudicio pene.
17 Emancipatio ꝛ exheredatio in extraneo est res inepta.
18 Ad euadendum penam sufficit de facto aliquid factum fuisse: lꝫ de iure fieri non poterit.

Sufficit

19 Sufficit de facto fieri q̄ de iure fieri nō potest, ad finem cōseque de actionis.
20 Qui in testa. exheredat illū quē promisit sub pena tractare vt filium, si iuste eum exheredauit, non incidit in penam.
21 Si partes in cōpromisso facto in arbitrū vel arbitratorē promiserunt stare sniē seu laudo arbitri, ꝛ nō petere eā reduci ad arbitrium boni viri sub certa pena: intelligit si laudū fuerit equum: secus tamen si fuerit inique arbitratus, quia partes nō possent etiam expresse promittere ne liceat reducere ad arbitrium boni viri si inique arbitretur. nu. 22.
23 Appellationi potest renuntiari.
24 A pari procedunt pactum iuratum, ꝛ statutum.
25 Statutū tollens reductionē ad arbitriū boni viri intelligit nisi dol⁹ vel lata culpa arbitratoris interuenerit, ꝛ sic enormis lesio.
26 Princeps qui promisit defendere alicui castrū, nō tenet defendere quando iuste sibi infertur bellum.
27 Vasallus tenetur iuuare dn̄m, etiam habentē iniustam causam ad eum defendendum.
28 Principes vel reges colligati seu confederati, qui tenētur inuicē se iuuare, nō debent pstare iuuamē facienti guerrā iniustā.
29 Princeps recipiens aliquem sub protectione sua, non tenetur eum defendere nisi cum iniuste grauatur.
30 Clausula que quotidie apponitur in literis pape. s. amoto quolibet contradictore, intelligit de his qui de facto se opponunt, ꝛ non qui de iure.
31 Que sit ratio, quare stipulatio qua quis promittit aliquem non exheredare sub pena, valeat ꝛ teneat.
32 Qui promisit aliquē tractare vt filium sub pena, si eum expellat de domo sine causa, incidit in penam.
33 Qui promisit aliquem tractare vt filium, an teneatur eum mittere ad scholas literarias.
34 Ciuitas que promisit aliquē feneratorē tractare vt ciuē, nō facit ꝯ pacta statuēdo specialiter contra eum q̄ non possit conuenire debitores suos vsq̄ ad triennium.
35 Vita Bartoli quante sit autoritatis. vsq̄ ad nu. 42.

Uidam cū filium. Ista est egregia et solennis lex, ꝛ ſm Bar. cōsueuit reputari difficilis: ꝛ ponit casum singularē q nō est alibi in iure: ſm eū. ꝛ istud vltimū etiā dicūt alij scribentes hic. ꝛ dicit Pau. de ca. hic q̄ ista est mirabilis lex, cuius casus alibi non reperit. Adde idē q̄ casus istius legis sit vnicus ꝛ singularis in iure: dicit etiā Bal. in. c. p tuas. in vlti. col. de pba. in. c. ego. N. eps. in. ij. colū. de iureiu. ꝛ est
1 egregia lex ſm eūdē Bal. in. c. j. in. iiij. col. de pl⁹ peti. † Promittēs aliquē tractare vt filiū sub pena: nō icidit in penā si eū exheredat vel emācipat de iure vel de facto: sec⁹ si eū expellat de domo. vel in testamēto nihil sibi relinquat. h. d. vel sic ꝛ pingui⁹ cōplectēdo totū tex. qui pmittit aliquē tractare vt filiū sub pena, si ipsum emancipat vel exheredat de iure, quia erat dat⁹ sibi in adoptionē: ꝛ sic cadebat in eo emācipatio vel exheredatio: siue de facto: q: nō erat dat⁹ in adoptionē: itē siue iuste siue iniuste, nō facit ꝯ stipulationē penalē. nec in penā incidit nisi specialiter pmiserit nō emācipare. vel nō exheredare. q: tūc incideret in penā si faceret sine iusta cā. Si vero eū expellat de domo: vel in testamento ptererat, tunc incidit in penam: siue illū adoptauerat siue nō. hoc dicit secūdum intellectum. ¶ Diuiditur in sex partes. In prima ponitur vnū thema ꝛ due questiones ex eo resultantes. In secūda ponitur aliud nouū thema, de illo qui in adoptionem recepit. ꝛ vnica questio bimembris ex eo resultās. In tertia ponit generalem respōsionē ad predicta: in qua ſm Bal. primo respondet ad essentiam ꝛ validitatem stipulationis: deinde infert ad cōmissionē: quia nunq̄ potest cōmitti nisi habeat essentiam. ꝛ licet gl. hic in verbo in vtroq̄ casu. dicat responderi ad primum ꝛ tertium omisso medio: non bene dicit: quia cū tex. generaliter respondeat committi stipulationem: ergo deciditur etiam secunda questio: quod siue fuerit filius vel alūnus vel cognatus agētis siue non, nihil interest: sed committitur stipulatio a quocunq̄ sit traditus. In quarta reassumit tertiā q̄stionem resultantem ex secūdo themate: vt eam clarius in specie determinet: de illo qui recepit in adoptionem, ꝛ eum emancipauit vel exheredauit: an incidat in penam: ꝛ determinat quod nō: q: etiam veri parentes circa filios hec facere solent. vn̄ habet querelam nisi iusta causa fuerit exheredatus: ꝛ tunc etiā hoc remedio carebit. ꝛ sic nec stipulatio committetur nec habebit q̄relā. In quinta dat consilium vt stipulatio penalis sic expresse concipiatur, quod per emancipationem vel exheredationem cōmittatur: quo casu etiam si in querela succumbat non quidem propter ingratitudinem: sed propter defectū probationis, aut iniuriam aut imprudentiam iudicis: vel quia tēpora querele erāt lapsa. l. j. C. de in integ. resti. min. ꝛ. l. si quis filium. C. de inoff. testa. tunc stipulatio penalis committet: non autem intelligas victo. quia meruisset exheredari. ſm Bar. ꝛ cōmuniter alios excepto Oldr. lau. ꝛ dum tex. subdit. sed si ei qui stipulat⁹ est. vult dicere q̄ sicut patri naturali stipulatori pene, victo filio in querela, non denegatur petitio pene: ita nec eidē filio victo in querela denegabitur exequtio dicte pene: dummodo pbet de iniustitia querele in qua fuit victus: quia tunc nō venit vt filius exheredatus: imo vt heres patris sui. ꝛ sic vt alius. ꝛ sic poterit refricare in dubium in hoc iudicio penali de iniustitia prime sniē. Et ita signanter limitat. §. duo fratres in. l. qui rome. §. eo. facit l. modestinus. ff. de exceptio. de quo vltimo infra dicet. In. vj. ꝛ vltima reassumit primam questionē: de eo q non adoptauit: arguendo ad partes. ꝛ circa fi. ibi. in eo q hoc nō facit: decidit istā q. sed sub nube. adeo q̄ ista sexta ps habet multas ꝛ varias lec. in gl. magna. Sed cōmuniter tenet tertia lectura. d. Azo. vnde istā. vj. partem sic declara q̄ licet emancipatio ꝛ exheredatio in casu isto sit superuacua, ꝛ res inepta, cum sit penitus extraneus: quoniam emancipatio est liberatio a patria potestate, ꝛ ille nō erat in eius potestate nec adoptat⁹. ꝛ exheredatio est priuatio ab hereditate debita. ꝛ iste non erat filius: tamē de facto debuit eum exheredare vel emancipare, vt stipulatio penalis non cōmittat: cū videret vsus iure patrio erga illum, cum parentes tales actus in filio exerceant: ꝛ sic sufficit de facto fieri ad euitationem pene: quādo non potest de iure fieri. Si autem nihil horū facit: sed eum de domo expellat, vel in testamēto pretereat: tūc pena promissa cōmittit: q: sic faciendo non tractat eum vt filiū. Secūda ibi ptterea quero. tertia ibi respōdi stipulatio vtilis est. quarta ibi sed videamus. quinta ibi quare sic debuit interponi
2 stipulatio. vj. ꝛ vltima est ibi in eo aūt q non adoptauit. ¶ † In tex. ibi obseruasset ꝛ. s̄. in q̄rta pte dū dicit obseruauit. aduerte qd̄ licet obseruare seu obseruatio sit venerari seu colere supiores: aut imperio magistratu affectos: ſm Ciceronē in pmo officiorū: tamē aliquando obseruare est curiose attendere ꝛ facere. vt. l. obseruare. in prin. ff. de offi. procon. ꝛ lega. ꝛ. l. obseruādum. ff. de offi. presi. Itē aliquādo obseruare est custodire, ꝛ in carceribus retinere: vt. l. si q̄s. circa mediū ibi nō amplius testes obseruare compelli iudices. C. de testi. Itē obseruare est adimplere: dū dicit si audieritis verba domini dei nostri ꝛ eius precepta obseruaueritis. id est adimpleueritis. xxiij. questio. v. c. si audieritis. tamē hic obseruare videtur capi pro tractare: nā hic pro-
3 misit obseruare vt filium, ꝛ sic vt filium tractare. ¶ † Nota pmo ex isto tex. quod valet stipulatio facta sub pena de tractādo aliquem vt filium, siue fuerit filius vel alumnus aut cognatus tradentis, siue non. Itē siue fuerit datus in adoptionem eum recipienti, siue non. ꝛ in effectu deciditur in hoc tex. q̄ dicit eum tractare vt filium, si exheredet vel emācipet de iure vel de facto: secus si eum de domo expellat: vel in testamento pretereat: tūc incidit in penam pmissam. quid autem si aliquis promisit sub pena tractare mulierem suam vt vxorem: quotidie cōtingit quod vxor recedit de domo mariti, cōquerēs se male tractari p maritum: deinde intercessionib⁹ consanguineorum reconciliatur: vt reuertat ad domū mariti: ꝛ maritus promittit consanguineis
4 tractare eam vt vxorē. sub certa pena: † quādo dicat tractare vt vxorē ꝛ quādo nō. ꝛ sic q̄n incidat in penā nō tāgūt doct. hic sol⁹ Bal. in. c. ego. N. eps. in. ij. col. de iureiur. pōderat qd̄ in ista. l. est casus vnic⁹ in iure: q̄ q male tractat dicit tn̄ tractari, nisi esset adiectū aduerbiū honorifice: vt ibi in tex. ꝛ ex his colligit, q̄ ad probandū aliquam esse tractatam vt vxorē. non est necesse probari q̄ fuerit honorifice tractata: nisi adiectū fuerit illud aduerbium: sed qualitercunq̄: puta viliter induta, vel quia faciebat portare ligna de sylua, vel faciebat eā texere. sꝫ in ista est nimis rigida censura ꝛ congrueret solum vxorib⁹ rusticanis. ꝛ in contrarium facit quod tenet Bar. hic in pe. col. ꝛ ceteri sequuntur. vbi querit an qui promisit aliquem tractare vt filiū sub pena, teneatur eum induere sicut alios filios: ꝛ tenet sufficere si id facit ad quod tenetur arbitrio iudicis: ꝛ sic boni viri. vt. l. si quis a liberis. §. si vel parēs. ff. de libe. agno. hoc est qd̄ faciat illud ad qd̄ filius posset eū cogere officio iudicis. Ita in pposito istud de tractando aliquā vt vxorem, debet relinqui arbitrio iudicis, at-
5 tēta dignitate qualitate ꝛ cōditione personarū. ¶ † Adde etiā q̄ alibi decidit And. de iser. in. c. j. in. ix. col. in titu. quo tempore miles, in vsi. feu. q̄ si aliquis iurauit vxorē suā secū tenere in domo. nec eijcere eā: deinde cū alia de facto ꝯtrxit: an sit piur⁹: q: lꝫ nō eijciat eā directe ꝛ expssim, tn̄ eijcit indirecte, negādo eā esse vxorē, ꝛ cū alia ꝯhēdo de facto. Et vn̄ tn̄ determinat q̄ nō est periurus: q: iuramentū est psonale, ꝛ nō extēdit nisi ad expssa ꝛ cogitata. c. clericus. de iureiur. vn̄ iurauit eā non eijcere, sed tenere in domo sicut veram vxorē. ꝛ istud obseruauit: sed non iurauit non cōtrahere cū alia de facto. ꝛ isti sunt actus diuersi. vnde iuramentū ad illud non extenditur: vt ibi plenius per eū. Item

istam.l.loquentē in linea descēdenti, extēde vt ꝓcedat etiam in
linea trāsuersali: vñ pone ꝙ duo armigeri vel alij cōtrahāt ad in
uicem fraternitatem, ⁊ iurāt se tractare vt fratres: lꝫ per hoc nō
ꝯhaꝝ fraternitas: nec ab itestato succedāt. Tñ talis ꝗstio ē ser
uāda. adeo ꝙ si in testō ꝑteriret euꝫ instituta turpi ꝑsona, iuxta
l. fratres. C. de inof. testa. ⁊ §. soror. inst. eo. posset agere ad penā
si promissa est: vel ad interesse. Itē pōt agere querela inofficiosi
testamēti: sicut pōt ver⁹ frater ꝑterit⁹ vel exheredat⁹ instituta
turpi ꝑsona. ꝑ. d. l. fratres, ita ꝑ hāc. l. notabiliter tꝫ Jo. d imo. in
l. ille aūt. in vl. col. ff. de here. insti. refert ⁊ sequiꝝ. d. Alex. in. l. nec
apud. quā legit sub. l. si pꝛ tuus. C. eod. de heredi. insti. ¶ Scdo
no. ex tex. ibi de domo eū ꝓpulerit. ꝙ q ꝓmisit aliquē tractare vt
filiū sub pena, si eū expellat de domo sine causa, incidit in penā:
sec⁹ si eū expelleret ex iusta cā. l. iij. ⁊. iiij. C. de patria pote. Bar.
ī. in pe. col. rō hui⁹ notabilis est: ꝭm Ja. de are. Bar. Ang. Imo.
⁊ alios, qꝛ parētes nō expellūt filios de domo: sꝫ eos retinēt ⁊ do
mi alūt ⁊ nutriūt. Est em̄ stimulus naturalis. vt. l. si qs a liberis
in prin. ff. de lib. agno. ⁊. l. amicissimos. ff. de excusa. tuto. ⁊ ex hoc
6 infert notabiliter Ang. † ꝙ pꝛ q teneꝝ alere filiū i domo, nō pōt
ei prestare alimēta seorsum, si filius vult ea habere in domo. ⁊ sic
quādo pater vult assignare partem filio, vt habitet seorsuꝫ a pa
tre, forte seductus nouercalib⁹ delinimentis: qō filius hꝫ iustaꝫ
cām querelādi ꝯ patrem: ꝙ nō tractaꝝ vt fili⁹. ⁊ tene mēti istum
casum. ⁊ sequiꝝ simpłr Jo. de imo. hic in vlt. col. Limita ꝭm Ra
pha. cu. Pau. de ca. ⁊ latius Aret. nisi iudici videaꝝ ꝯriū pro
bono pacis ⁊ familie. argumento. l. equissimuꝫ in prin. ff. de vsu
fru. vel ꝓpter malos mores filij, ⁊ fugiendā sinistrā suspicionem.
forte qꝛ pater eius habuit nouercā puellā, ⁊ filius est parū cōti
nēs, ⁊ nō bone fame: tūc videreꝝ esse licitū patri assignare alimē
ta filio extra domum: per illud qō in simili. q. decidit notabiliter
Bal. in. l. j. in. ij. col. vbi dixi. C. de leg. ⁊ in auꝝ: hoc locū. in pe. col.
7 C. si secun. nup. mul. in qb⁹ locis determinat Bal. † ꝙ si mulier
dꝫ alimenta percipere in domo mariti mortui, si heredes mari
ti habent malos ⁊ inhonestos mores, vel si propter qualitatem
mulieris ⁊ heredū viri, ⁊ non possunt simul habitare sine timo
re infamie, debēꝝ ei talia alimenta extra domū: allegat ad hoc. l.
penul. ff. vbi pup. edu. debe. ⁊ hoc mō etiaꝫ distinguit an mulier
possit ibi honeste stare aut nō. Spe. in titulo qui filij sint legiti
mi. in versicu. sed pone petebatur: quē refert Bar. in. l. diuortio
in prin. in. j. col. solu. mat. cum cōcordantijs ibi traditis. ¶ Ter
tio nota in versiculo ⁊ quid intersit. ꝭm veruꝫ intellectum quod
non refert an iste qui tradebatur alicui tractādus vt filius: esset
filius alumnus vel cognatus tradentis an non: eo quia aliquis
pōt stipulari sibi penam si aliquid non fiat alteri, vel detur: qꝛ in
penis non consideramus interesse. l. stipulatio ista. §. alteri. s. e.
⁊. l. si. ff. de preto. stip. licet videreꝝ, qō qñ esset filius vel alumnus
aut cognatus tradentis, ꝙ tūc poti⁹ deberet valere stipulatio,
propter interesse fundatū in rōne ⁊ cōiūctione naturali. et istud
erat dubiū huius tex. sed istud interesse affectionis ⁊ cōsangui
nitatis non ꝯsideraꝝ in ꝯctibus stricti iuris, vt quis possit alte
ri stipulari: vt est glo. ordinaria in. l. fideiussoris. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij.
ff. de pac. cum ꝯcordantijs quas ibi dedi. ⁊ in. l. stipulatio ista. §.
alteri. s. e. dic ergo vt dixi, qō isto casu ideo valet, quia in penis
non cōsideratur interesse stipulatoris. ¶ Quarto nota singula
8 riter in versiculo sed videam⁹. † ꝙ valet stipulatio de tractādo
adoptatum vt filium sub pena: ⁊ sic vꝛ ꝙ quis possit se obligare
alicui etiā extraneo de tractando illum quē adoptauit tāquam
filium, non solum obligādo se illi quē promittit tractare vt filiū,
⁊ sic iste tex. videtur destruere cōem intellectū gl. ⁊ doct. in. l. vxo
rem. §. heres. ff. de leg. iij. vbi est casus solēnis ꝙ heres vel lega
tarius non possunt grauari de adoptādo aliquem in filium, ⁊ si
non adoptauerint perdāt hereditatē vel legatum: tale fideicō
missum vel grauamen nihil valet: quia est cōtra bonos mores.
Ideo pena ꝑuationis hereditatis vel legati nihil valet vñ lꝫ nō
adoptent cū possint, per hoc nō perdūt hereditatē nec legatū:
⁊ est singularis casus ꝭm Bar. ⁊ alios: ibi. Raph. cu. hic in quar
ta col. rñdet ꝙ ibi illud grauamē est inutile nō ratione turpitu
dinis, vt dicūt ibi gl. ⁊ doc. sed ratiōe inestimabilitatis: qꝛ illud
onus adoptandi non est proportionabile relicto: argumento. l.
plane secunda. §. fi. ⁊. l. sequenti. ⁊. l. filiusfa. §. ꝭm vulgarem. ff. de
leg. j. Item propter incertitudinem persone cui illud fideicom
missum dꝫ relinqui, cū testator ibi hoc nō declarauit: vt hic ꝑ eū
⁊ plenius in. d. §. heres. Alio mō respondet Pau. de cast. hic in
iiij. colū. qō quis non potest se obligare ad recipiendū aliquem
in filiuꝫ adoptiuū, vt ibi: qꝛ tūc quis astringereꝝ plus ꝓpter pa
triā potestatē: sed si ipsum spōte adoptat, bñ pōt seipsuꝫ obliga
re ad eum tractandum vt filium: nam ⁊ sic facere tenereꝝ, lꝫ se nō
obligaret: qꝛ ius ipsum obligat: vt in versiculo sequenti. sicut ēt
ciuitas potest se obligare ad tractandū aliquem vt ciuē, licet ꝑ
hoc nō efficiaꝝ ciuis: vt. j. ꝑ Bar. Tu potes vtrāq; sol. Rapha.
⁊ Pau. simul iungere, ⁊ addere aliud tertiū. qō ponit Bal. in. l.
vnica in. vij. oppo. C. de his q pe. no. vbi dicit Bal. ꝙ ideo in. d.
§. heres. vbi testator ꝑcepit aliquē adoptari sub pena, nō tenet
adiectio pene: qꝛ ibi testator mādauit ꝙ mādare non potuit: qꝛ
erat meri ⁊ mixti iperij, ⁊ volūtarie iurisdictiōis: vñ pene nō pos
sunt poni nisi ꝑceptū sit de re familiari: qō reputat Bal. tenēdū
9 mēti. ¶ † Quinto nota ex eodē vsiculo: sꝫ videam⁹. ꝙ ille q ꝓmit
tit aliquē tractare vt filiū sub pena, pōt exercere in eo oīa que so
let exercere pꝛ erga filios, etiā si tendāt ad onus suū ⁊ ad odiuꝫ.
vnde ꝑ istū tex. decidit Bar. j. ad fi. cōmēti sui ꝙ si ciuitas ꝓmi
sit feneratori tractare eū vt ciuē, pōt cōcedere ad ꝑiudiciū ipsi⁹
feneratoris dilationē ad soluēdū debitorib⁹ suis: qꝛ solet etiā cō
cedi ꝯ ciues. l. quoties. C. de preci. ipe. offe. ⁊ potuerūt ēt sibi im
poni collecte, sicut ⁊ alijs ciuibus imponi solēt: ꝭꝫ Imo. hic per
10 istū tex. q bñ probat ⁊ infra plenius diceꝝ post Bar. ¶ † Sexto
nota mirabilē tex. ꝭm Pau. de ca. ꝙ pater q filiū emancipat vel
exheredat etiā iiuste, dꝛ ipsum tractare vt filiū: ⁊ sic nō incidit in
penam ꝓmissam: nec venit cōtra ꝓmissionē: ⁊ ꝙ iste text. loquaꝝ
cū iniuste facit: pꝫ ꝭm eū in vsi. ergo exheredat⁹. vbi dꝛ ꝙ daꝝ sibi
ꝗrela. Tu vltra eū pōdera istū tex. dū subdit: qd ergo dicem⁹ si
⁊ meruit exheredari. in illa implicatiua ⁊ q implicat ꝙ etiā si nō
meruisset exheredari: tñ eū exheredādo iiuste, nō facit ꝯ stipula
tionē penalē. sed istud ꝭm Pau. de ca. vꝛ esse falsum: qꝛ parētes
cōsueuerūt exheredare filios iuste. nā si iniuste exheredāt. testa
mētū subiacet querele: ergo vꝛ ꝙ tūc pena debeat cōmitti: qua
si videaꝝ habit⁹ respectus ad id qō parentes facere debent: nō
ad id qō de facto faciūt. ita exponitur verbū solet. i. solere debet
in. l. sed iulianus. §. qō diciꝝ. in gl. in verbo solebat. ff. ad macedo.
11 Simiłr in. l. inter omnes. §. recte. ff. de furtis. † dꝛ ꝙ ille nō com
mittit furtū qui putauit dñm cōcessurum. exponiꝝ. i. putare de
buit: ergo simiłr exponi debēt verba istius stipulationis: ⁊ per
cōsequēs debet cōmitti si iniuste exheredauit: sec⁹ si iuste. Pre
terea ꝭm eum si ꝓmitteret expresse nō exheredare, intelligereꝝ
de exheredatione iniusta, nō de iusta: vt. j. in ver. quare. cum gl.
ergo idē videꝝ qñ gñaliter ꝓmittit tractare vt filiū: ergo exhere
datio iniusta dꝫ esse causa vt ꝓmissor incidat in penā. Propter
ista dicit Pau. de ca. ꝙ si liceret dicere, determinatio iuriscon
sulti nō fuit equa nec bona: sed debuit decidere ꝙ si iuste exhere
dat non incidit in penā: siue ꝓmisit expresse nō exheredare: siue
solum tractare vt filiū: si aūt iniuste exheredat: ⁊ tūc bñ incidat
in penam: quia non tractat vt filiū: ⁊ non facit qō debet etiam si
solum ꝓmisit tractare vt filium: sicut qñ ꝓmisit nō exheredare.
doc. tñ ꝭm eū nō tangūt hanc difficultatē, nec a tex. recedere pos
sumus. Sed ad istam difficultatē rñde ex mente Areti. ⁊ bñ: sed
ego clarius ⁊ plenius ponam, ꝙ determinatio iuriscōsulti videꝝ
equissima, ⁊ procedere ex mente ꝓmittentis. nā si diceremus in
cidere in penā, qñ qs exheredauit iniuste eum quē promisit tra
ctare vt filium, ꝓut vult Pau. de ca. sequerenꝝ multa absurda,
tria vel quatuor. Primo ꝙ plus fauoris haberet iste qui nō est
vere filius: vel si est filius, est ciuilis tm̄. s. adoptat⁹: quam filius
12 legitim⁹ ⁊ naturalis: qō patet: † qꝛ qñ exhꝛdatio est iniusta, fili⁹
legitimus ⁊ naturalis hꝫ solū remediū querele. qō est tꝑale. ⁊ in
quo filius ꝭm ista tēpora habebat ꝓbare se fuisse iniuste exhere
datū. l. liberi. C. de inoffi. testa. Iste aūt qui dꝫ tractari vt filius,
haberet nō solum querelā: sed etiā obligationem ad penaꝫ: que
pertineret ad eū qui est stipulatus: ⁊ timore talis pene ꝓmittēs
presumereꝝ se magis abstinere ab exheredatione. ¶ Scdm absur
dum quia hoc modo iste deberet tractari fauorabili⁹, ꝙ fili⁹ ve
rus ⁊ naturalis: qō est cōtra verba stipulationis: qꝛ ꝓmittēs ꝓ
misit eū tractare vt filiū, non aūt plus, neq; fauorabilius: vñ ista
verba ꝓmitto te obseruare, vel tractare vt filiū: ex sua proprie
tate important promitto te tractare vt tractātur filij: ergo non
debent extēdi vt plus cōꝑhēdāt ꝙ verborū ꝓprietas designet:
⁊ sic ꝙ ꝓmiserim tractare ꝓut debēt tractari filij: nō aūt ꝓut so
lent tractari: ista interꝑtatio sumi non dꝫ: ⁊ sic ꝙ nō possim ex
heredare iniuste: sicut etiā veri parētes pñt. ¶ Tertiū absurdū qꝛ
hoc esset cōtra mētē promittētis, qui nō vꝛ plus dilexisse istum
extraneū ꝙ filiū verū ⁊ naturalē: ⁊ plus voluisse conferre ꝙ filio
naturali: ⁊ vti qō poterat in filio naturali nō posset i isto: cū ergo
filium naturalem ⁊ verum possit exheredare iniuste, ⁊ tali exhe
redato daꝝ ꝗrela: ergo idem in casu isto: vt sic iniuste exheredās
non incidat in penā. ¶ Quartum absurdū quia qñ in stipulatione
fuit expresse dictum, ꝙ non possit eum exheredare nec emanci
pare, iuxta consilium iurisconsulti traditum. j. in versi. quare nō
pōt tūc iniuste exheredare, sed bene iuste: eo qꝛ tūc vba stipula
tionis sunt clara, ⁊ alias nihil operarenꝝ: ergo qñ non fuit istud
exꝑssum, dꝫ ꝓmittēs posse exhꝛdare iuste: nec ꝑ hoc dꝫ incidere
in penā: cū faciat illud qō veri parētes solēt facere: lꝫ facere non
13 debeāt. ¶ † Septimo no. ex tex. ibi vel emācipauerit: ꝙ q ꝓmi
sit sub pena filiū adoptatum tractare vt filium, si eum emācipat
non incidat

non incidat in penā. Cōtra istum tex. opponit Bar. ꝙ filius inuitus nō pōt emācipari. §. gnāliter. in auť. q. mo. natu. effi. sui. et l. nec auus. C. de emāci. lib. Tu oppone fortius ꝙ etiā si expresse ꝓmisisset eū nō emācipare sub pena: vt in versi. quare sequenti adhuc emancipando eū, pena cōmitteretur: quia emācipatio non potest fieri nisi de cōsensu filij: vt in iuribus proxime allegatis. Ergo si fuerit emācipatus, ꝛ ipse cōsenserit. quō pōt petere penā, ex eo ꝙ volūtate sua factū fuerit: cū volēti ꝛ scienti nō possit dici facta iniuria. l. cū donatiōis. C. de trāsa. ꝛ. l. j. §. vsꝙ adeo. ff. de iniurijs. ꝛ in regula sciēti. de reg. iur. in. vj. q᷑ Bar. rn̄det ꝙ ll. pallegate q̄ dicūt filiū inuitū nō posse emācipari, debēt determinari per istum tex. nisi ex cā. ꝛ sic Bar. intelligit istū tex. ꝙ hic
34 emācipauit inuitū ex iusta causa. † Ideo pena nō cōmittiť: ꝛ sicut pr̄ inuit⁹ ex cā cogiť emācipare filiū ex quatuor causis enumeratis per gl. magistrā in. §. fi. insti. quib. mo. ius pa. pote. sol. ita cōtra filius cogiť cōsentire vt emācipeť, subsistente legitima causa: vt quia erat rigorosus ꝛ poterat ponere patrē in periculo, stante statuto ꝙ pater teneatur soluere cōdēnationē pro filio in potestate lʒ gl. oēs tenuerint ɔ̄riū ꝙ filius inuit⁹ etiam ex iusta causa non pōt cogi vt emancipeť: ita tenet glos. in. d. §. fi. in fine. insti. quib. mo. ius pa. pote. sol. ꝛ in. d. §. generaliter. ꝛ in. d. l. nec auus. ꝛ. l. nō pōt. ff. de adop. ꝛ in. l. fi. C. de specta. lib. xj. ʒ illas gl. reprobāt Bar. Ang. Imo. Pau. de ca. ꝛ cōmuniter alij. Ang. ꝛ Imo. in. l. vtrū turpem. s̄. eo. Bal. in. l. q̄uis. C. de fideicommis. Tu aduerte ꝙ Bal. hic de quo scribētes non faciūt mentionem, tenet ɔ̄rium ꝛ sequiť gl. preallegatas: quia iste tex. nihil fa-
35 cit qui nō loquiť in patre legitimo ꝛ naturali: † sed in adoptāte: ꝛ sic filius adoptiuus cuius vinculū non est ita forte sicut naturale: bene inuitus cogiť ex causa cōsentire vt emancipeť: ita loquiť iste text. sed in filio legitimo ꝛ naturali, in quo adest duplex vinculum, non inuenies tex. in mūdo hoc dicentē ɓm eū: tamen ɓm Imo. ꝛ Are. eadē rō est in vtroꝙ. ꝛ respōsio Bal. nō videť esse de mente huius litere: cū iste filius adoptiu⁹ debeat tractari sicut naturalis ꝛ legitimus. Istam sol. Bar. ꝛ cōem reprobat etiam subtilis Rapha. cu. hic: q᷑ si in isto text. iuste emācipauit, vt vult Bar. ergo in penā non incidit etiā q̄n expresse promisit eum non emācipare sub pena: q᷑ ista ꝓmissio dʒ intelligi de non emancipādo iniuste: ergo cōmissio pene nō posset habere locū: qđ nota ɔ̄ istum tex. in versi. quare. Tu vltra Raph. cōtra Bar. pondera istū tex. ibi qd ergo dicem⁹ si ꝛ meruit exheredari in illa implicatiua ꝛ. q̄ implicat ꝙ siue iuste siue iniuste meruit emācipari: pcedit iste tex. ꝙ emancipās nō incidat in penā: vñ Rapha. intelligit istū tex. ꝙ hic filius ɔ̄sensit emācipari: tn̄ nō subesset iusta cā. ꝛ si dicas si ɔ̄sensit: ergo nō debuit pena cōmitti. respondet Rapha. ꝙ imo cōmittiť: q᷑ pr̄ ver⁹ q̄n tradidit istū filiū in adoptionē, stipulatus est penā si non tractareť vt filius: ꝛ ille est qui petit penā. ꝛ non fili⁹ q consensit emācipationi: ꝛ dato ꝙ filius petat: q᷑ patri successerat: dic ꝙ petit ex ꝑsona patris non ex sua. Ideo non impediť penā petere vt etiā dicam. j. in. ix. no. vnde intelligit Rapha. istam ꝓmissionem de nō emancipando, etiā eo volente: tamen q᷑ istud videť durū: ideo relinquit cogitādum. Et sic vides ꝙ predicta difficultas ad istū tex. nō bene euacuať. Unde reducendo dicta oīm scrib. superius relata ad cōcordiam, potes intelligere istum versi. sed videam⁹. generaliter prout iacet sine restrictione, vt pcedat siue filius meruit emācipari, siue non: prout vult tex. in illa implicatiua quid ergo si meruit: ꝛ tunc pater emācipando nō incidit in penam: vt dicitur in tex. ꝛ q̄n meruit, ꝛ sic subest causa, tūc pōt inuit⁹ emancipari. ita loquuntur Bar. ꝛ cōiter scribentes hic: sed q̄n nō subest causa: tunc tex. pcedit q̄n filius cōsensit emācipationi: ita pcedit opi. Raph. nec obstat versi. quare. q᷑ loquiť quando expresse ꝓmisit nō emancipare sub pena, tunc emancipādo sine causa: ꝛ sic iniuste, incidit in penam: dato etiam qđ filius cōsensisset emancipationi: ex quo contradicēdo nō poterat impedire emācipationē, cum adesset solum vinculum ciuile emancipationis, qđ facilius dissolui potest etiā inuito filio: secus quādo adest vtrūꝙ vinculum naturale ꝛ ciuile: prout loquiť tex. in. d. §. generaliter. et ita procedit illud qđ tenet Bal. hic. Octauo nota in verbo quare. ꝙ pōt interponi stipulatio ne quis filiū adoptatum exheredet sub pena: ꝛ intelligitur ɓm gl. ꝛ docto. si exheredat iniuste. secus si iuste: q᷑ non censeť promisisse de non exheredādo illū qui merebitur, ne detur materia delinquēdi ɔ̄ patrē: vt in gl. in verbo quare. vbi diceť. Itē hoc modo intelligendo, per istud pactum non aufertur libera testamenti factio. ꝛ istud tāgit gl. ma-
16 gna in pe. parte. vbi Bar. declarat. ibi diceť. † Nono nota ex tex. ibi victo deneganda. ꝙ sententia lata super negotio principali querele, non parit exceptionem rei iudicate in iudicio pene: nec impedit refricari in iudicio pene illud qđ fuit iudicatum in principali: q̄n ille q petit penam est alius: vt est hic pater naturalis, cui promissa erat pena, agit ad penaʒ, eo q᷑ sn̄ia sibi non preiudicat q᷑ ipse non fuit victus. idē si mortuo patre filius patri stipulanti successerit, ꝛ petit penā: si opponatur de sn̄ia ꝑ quā fuit pronuntiatū euʒ fuisse iuste exheredatū, poterit in isto iudicio penali refricare, ꝛ ꝓbare ꝙ illa sn̄ia fuit iniusta: q᷑ nūc venit vt alius ex persona alterius, ꝛ diuerso iure ꝛ ex diuersa cā. Ideo penalis non est tunc accessoria ad primā actionem. ꝛ ita signanter limita tex. in. l. qui rome. §. duo fratres. vbi dixi. s̄. eo. bene facit qđ habetur in. l. modestin⁹. ff. de excep. ꝛ ita etiam Bart. ꝛ alij hic declarāt. ꝛ Pau. de ca. ad fi. his reputat istum tex. perpetuo
17 tenendum menti. † Nota. x. in versic. in eo autem. ꝙ emācipatio ꝛ exheredatio in extraneo est res inepta. ꝛ ad hoc frequēter allegatur iste tex. Ratio q᷑ emancipatio dr̄ extra manū positio, ꝛ manus capiť pro potestate. l. manumissiones. ff. de iusti. ꝛ iure. sed iste nō erat in ei⁹ potestate, sed omnino extraneus. Itē exheredatio est priuatio ab hereditate debita legitime: vt diffinit Bal. in repe. l. in suis. ff. de lib. ꝛ posth. in. iiij. char. Sed ille cui nullo iure debetur non potest priuari: q᷑ priuatio ꝑsupponit habituʒ. l. decem. s̄. e. Amplia ꝙ exheredatio facta de extraneo adeo est nulla: ꝙ non cōfirmať ex adoptiōe postea sequuta. l. nō putauit. §. si qs emancipatū. ff. de cōtratab. gl. in. l. filio. in prin. ff. de lib. ꝛ posthu. bar. hic. Limita istud notabile duobus modis. Primo vt procedat in penitus extraneo cui nullo iure debetur hereditas: secus si est filius emācipatus: quia licet dicatur extrane⁹ a patria potestate. l. vnica. §. extraneum. C. de rei vxo. actio. ꝛ. l. si genero. C. de iure do. tn̄ non est extraneus a coniunctione naturali sanguinis ꝛ ei debeť hereditas de iure pretorio scđm ista iura. ꝛ etiam hodie de iure ciuili. l. meminimus. C. de legi. here. ꝛ. §. nullā vo. in auť. de heredi. ab intest. ꝛ sic non est omnino extrane⁹: vt not. gl. in. l. vnica. §. ceteri. C. de impo. luc. describ. lib. x. Ideo exheredatio in filio emancipato non est res inepta: vt. l. iij. §. si emācipatus. ff. de contratab. Secūdo limita nisi extrane⁹ esset heres institutus, ꝛ sic aliquo iure deberetur sibi hereditas: tūc exheredatio in eo non est res inepta. l. paterfami. testamento vbi Bar. ꝛ alij ad hoc no. ff. de here. insti. glo. in. l. si certarum. §. si eodem. ff. de testa. mili. Bar. ꝛ alij hic. Ibi tamē ponitur exheredatio large, pro priuatione ab hereditate, non autē proprie: q᷑ illa proprie cadit in suis heredib⁹ ꝛ his qui loco suorū habenť: put etiā dicūt Rapha. cu. ꝛ Pau. de ca. hic. Ultimo no. ex tex. ibi qui hoc non facit licet superuacuo. i. qui non emācipauit vel exheredauit lʒ esset extraneus ꝛ sic esset res inepta: ɓm intellectuʒ
18 Azo. cōmuniter approbatū ꝙ † ad euadendū penam sufficit de facto aliquid fuisse factū: licet de iure fieri nō potuerit: ꝛ sic sufficit exheredare vel emancipare de facto, vt quis penaʒ ꝓmissam euitet. hoc enim ɔ̄bētes senserunt: quia non poterat de iure tractari: vt filius q non erat filius: ergo de facto intellexerūt. Sed aduerte licet omnes indifferenter ita trāseant tn̄ q̄n stipulatio pōt de iure ipleri, nō sufficit ipsam esse impletā de facto: vt. l. stipulatio ista. in prin. ꝛ. §. q̄situ. ꝛ. §. hi qui. cū sequētib⁹. s̄. eo. Sed exheredatio in extraneo pt̄ impleri de iure, instituēdo eū primo heredē. put dixi in notabili pcedēti: ergo nō sufficit ꝙ exheredauerit de facto prout Azo ꝛ oēs tenent. Tenēdo tn̄ suprascriptū notabile qđ est cōe non obstat ꝙ illud qđ nō potest fieri de iure censeať impossibile: cū impossibilitas sit nō solū de natura ʒ ēt de iure. l. generaliter. s̄. e. ꝛ est gl. magistra. in. l. j. ꝛ ibi Bar. ꝛ alij ff. de cōdi. insti. ergo committi non pōt. l. impossibilis. ꝛ. l. si homo mortuus. s̄. eo. Rn̄de ɓm Dy. Bar. ꝛ alios ꝙ cōtrariū procedit q̄n nō pōt fieri de iure: quia ius ei resistit, ꝛ reprobat: quia est turpe. secus si ius ei non resistit neꝙ assistit: quia tūc saltem de facto debet impleri ne incidat in penā, qđ Bar. reputat multū tenendū menti. Idē tenet Bar. in. d. l. j. ff. de condi. insti. Bal.
19 Imo. ꝛ alij in. l. impossibilis. s̄. eo. † Adde ꝙ similiter sufficit de facto fieri ꝙ de iure fieri non potest, ad finem cōsequende actionis: vt. l. mulier. §. pe. ff. de condi. insti. ꝛ. l. meuius. in prin. ff. de cōdi. ꝛ demon. Bar. in. l. vbi pactum ad fi. C. de transa. Bal. notabiliter. in. l. j. in vl. col. C. si a nō cōpe. iudi. ꝛ in rub. C. de insti. ꝛ substi. ad fi. Sed ad finem consequēde liberationis a debito principali: ꝛ ei⁹ pena: nō debet de facto impleri illud quod de iure impleri nō potest: vnde si illud quod ꝓmisi tibi ex causa lucratiua sub pena, ad te pueniat ex alia cā lucratiua, nō teneor tibi dare de fctō. l. inter stipulātē. §. si rē. s̄. eo. ꝛ. l. oēs debitores. ff. de act. ꝛ obli. an aūt sufficiat de facto fieri: vt qs incurrat in penā est materia quā ponūt Bar. ꝛ alij in. l. cōtinu⁹. §. fi. j. eo. ꝛ in. l. fi. C. si mā ci. ita fue. alie. Barto. in. d. l. vbi pactum in vlti. colum. vbi dixi. Capio gl. in verbo in vtroꝙ casu. q̄ obscure ꝛ inepte videtur loqui: ibi. i. cuʒ expulit vel nihil reliquit. istud est verū in se, vt in fine hui⁹. §. Sed ɓm hoc iste tex. in prin. determinaret in specie istam primā. q. qđ est falsuʒ: quia istud solū determinat in versi. sed ꝛ si is. In ea. gl. ibi. Itē cū exheredauit, vel emācipauit. Istud est falsum et contra text. in versic. sed videamus. nisi in-

telligas gl.loqui scd̃m versiculum quare.¶ In ea.gl.ibi ꝛ sic in
primo ꝛ tertio.dic ꝙ imo etiã in scd̃o stipulatio est vtilis: ꝛ caue
quia iurisconsultus solũ posuit duos casus.s.qñ non adoptauit
vel:qñ adoptauit:licet tres formauerit q̃stiões:nisi gl.habuit re
spectũ ad v̉siculũ ꝛ qd intersit.vbi ponunṫ tria dicta. ꝛ gl.nõ vo
luit ꝓcedere in scd̃o.s.in alumno.sed istud reprobãt Bart.ꝛ alij:
q: nõ subest rõ:quare magis stipulatio sit vtilis in tertio casu.l.
in cognato ꝙ̃ in scd̃o.s.in alumno:prout gl.met sequẽs expresse
tenuit.¶ In ea.gl.ibi.ꝛ caue tibi quia in fi.videtur corrigere.s.
illud qd̃ dictũ est de eo qui sine adoptiõe fuit traditus.ꝛ hoc se
cundũ tertiũ intellectũ,ibi positũ in glo.magna fi.sed ille intel
lectus cõmuniter reprobaṫ:ꝛ teneṫ intellect⁹ Azo.ẜm quẽ nihil
corrigitur.¶ In glo.sequenti in verbo committetur stipulatio
20 dic meli⁹ vt dixi.s.in tex.in tertio notabili.¶ †In gl.in verbo
quare sic.Not.ex ista glo.ꝙ q in testamẽto exheredat illũ,quem
promisit sub pena tractare vt filium:si iuste eũ exheredauit non
incidit in penã:q: nõ censetur ꝓmisisse de non exheredãdo illũ
si merebitur,ne detur materia delinquendi:vt in glo. Pro ista
conclusione glo.moueṫ Bar.contra Guidonem de suzaria alia
rõne:nã pater in vita ꝛ in morte potest imponere penã tali filio
demerito.l.iij.ꝛ.l.cõgruẽti⁹.C.de patria ptãte.ergo pacto con
trahentium tolli vel remitti non põt.l.iurisgentium.§. si paci
scar.ff.de pactis.Sed ista ratio Bar.vt etiã dicit Are.nihil va
let:quia.d.§.si paciscar.loquiṫ qñ pena que imponitur pro deli
cto respicit interesse publicũ:illa non põt per pactũ remitti: ꝫ
hic pena exheredationis respicit priuatum interesse testatoris
ꝛ illa põt remitti,etiã si sit inducta ad vindictã.l.j.§.vsq͡ adeo.ꝛ
ibi Bar.ꝛ.l.non solum.in princ.ff.de iniurijs.Item sunt alique
cause ingratitudinis enumerate in.§.causas.in aũt.vt cũ de ap
pella.cogno.que nullo modo sonant in delictum,nec puniũtur
aliqua pena de iure:ꝛ tñ propter illas permittitur exheredatio:
ergo apparet ꝙ facultas exheredãdi nõ cõpetit patri ad puniẽ
dum delictum,sed tanq̃ satisfactio quedã sue offense:alias non
dareṫ facultas exheredandi:vbi nõ esset delictũ quod esset fal
21 sum per p̃dicta.vnde melior ẽ ratio quã glo.assignat.¶ †Iste
tex.cũ glo.induciṫ ꝑ Bar.ad duas notabiles q̃ones.¶ Prima
ꝙ si ptes in cõpromisso facto in arbitrũ vel arbitratorẽ.promi
serunt stare sententie seu laudo arbitri:ꝛ non petere eã reduci
ad arbitriũ boni viri sub certa pena intelligitur si laudum fue
rit equũ:secus si fuerit inique arbitratus:ne detur arbitro ma
teria delinquendi:vt hac glos.ꝛ ita cõsuluit Dy.in ꝯsi. lxxxviij.
incipiente: Ptholomeus manentis.ꝛ per eundẽ late in regula
sciẽti de reg.iur.in.vi.Idẽ tenẽt cõiter alij:ꝛ ista opinio seruaṫ
de ꝯsuetudine ꝫ Raph.cu.hic.Idẽ Bar.ꝛ alij in.l.societatẽ.§.
arbitrorũ.ff.pro socio.ꝛ in.l.cũ antea.C.de arbi.Cano.in.c.quin
tauallis.de iureiuran.ꝛ ibi late do: Abb.in.xiiij.col.ꝛ tribus se
22 quentibus:†imo partes nõ possent etiã expresse promittere ne
liceat reducere ad arbitriũ boni viri si inique arbitretur:q: in
duceretur ad delinquendum:vt hac gl.ꝛ dolus futurus remit
ti non põt.l.si vnus.§. illud.ff.de pac.imo etiam si renuntiatio
esset iuramẽto firmata:adhuc potest peti reductio,si inique fue
rit arbitratus:vt est textus valde solẽnis lꝫ vulgatus in.l.si li
bertus ita iurauerit.ff.de ope.liber.Bar.in.l.fi.per illũ tex.ff.q
satisda.cog.ꝛ in.d.§.arbitrorum.in vl.col.Lud.roma.in repeti.
rubri.ff.de arbi.in.ix.ꝛ.x.col.Cano.in.d.c.quintauallis.Oldra.
lauden.in consi.clvj.quod incipit primum de quo queritur.late
do.Ant.de bu.in consi.xiiij.quod incipit questio hec dubia vul
garia habet.¶ Sed aduerte ẜm Raph.cu.hic:qd̃ ratio cõmu
23 nis doctorũ nõ v̉r esse cõcludens.† eo q: appellatiõi potest re
nuntiari:vt est tex.in.l.fi.in fi.C.de tẽpo.appel.ꝛ reductio ad ar
bitriũ boni viri est species quedam appellationis.l.nõ distin
guemus.§.cum qdam.ff.de arbitris.ꝛ tñ per talem renuntiatio
nem iudex non inducitur ad delinquendum:q: iudex nihilo
minus de dolo teneretur faciens litem suam.l.fi.ff.de vari. ꝛ ex
traor.cogni.ꝛ insti.de obliga.que ex quasi delicto. in prin. vnde
etiam actio de dolo daretur tunc contra arbitratorẽ:vt.l.arbi
trio.§.de eo.ff.de dolo.vbi si vẽdidi tibi decem saccos frumenti
ad mensuram quam p̃stabit titius,ꝛ titius prestitit malam men
suram,tenetur de dolo:quia vt vir bon⁹ fuit electus,ꝛ malã mẽ
suram prestitit:ergo non est verum fundamentũ doctorum: qd̃
arbitrio vel iudici detur materia delinquẽdi:licet per pactũ tol
latur facultas appellandi vel reductionis ad arbitriũ boni viri.
Idem etiam tenet Rapha.cuma.in.l.j.§.si quis ante.ff.a quib⁹
appel.nõ.li.ꝑ rationem proxime adductã. ꝛ ibi dicit ꝙ ita alias
allegauit in cõspectu magnorũ doctorũ,ꝛ placuit eis fundamen
tum suũ.Tamen in practica ẜm eum non est recedendũ a cõmu
ni sentẽtia.¶ Sed defendẽdo cõem sententiã potes rñdere ad
rõnem Raph.licet videaṫ colorata ex mẽte Bar.ꝛ alioꝝ.in.d.l.
j.§.si quis ante.ꝙ aliud sit in reductione ad arbitrium boni viri,
cui in effectu nõ potest renuntiari:ꝛ aliud in appellatione.Ra

tio diuersitatis est q: iudices propter eorũ peritiã sunt electi.l.
j.in fi.ff.de offic.prefec.preto.ꝛ est optimus tex.in auṫ. de iudi.in
prin.Item iudices in prin.eorũ officij iurãt bene iudicare:vt in
auṫ.iusiurandũ qd̃ prestatur ab his. Itez deputanṫ a superiore
etiam inuitis partibus.l.inter stipulantẽ.§.stichum.s.eo.Com
promissum autem fit de voluntate partium,in arbitrũ vt in bo
num virum:ꝛ sic nõ est tãta presumptio qd̃ bene iudicet: preser
tim cuz nõ vt periti,prout iudices,eliguṅt.¶ Tenẽdo cõmunẽ
sentẽtiã,ꝙ nõ obstante pacto penali seu renũtiatione.possit pe
ti reductio ad arbitriuz boni viri,qñ ps enormiter lediṫ.Adde
ꝙ ꝑ hoc notabiliter ꝯsuluerũt ambo Raphaeles.s.Raph.Ful.
ꝛ Raph.cu.i cõsi.ccx.qd̃ incipit statuto ciuitatis Vincẽtie.in.ij.
ꝛ vlti.col.ꝙ statutum disponens,ꝙ a laudo arbitratoris nõ pos
sit peti reductio ad arbitriuz boni viri: intelligitur nisi pars sit
enormiter lesa:sicut intelligitur pactũ vel renuntiatio vt hic ar
guendo de pacto ad statutum,qd̃ argumentũ est validum:vt est
glo.in.l.non impossibile in fi.vbi dixi.ff.de pact.ꝛ glos.in rub.C.
de decre.decu.lib.x.ꝛ illud consiliũ Raph.fulg.est in formis im
p̃ssum in cõsi.cxx.quod incip.super eo ꝙ primo loco queritur.
in vltimo dubio.ꝛ in consi.cccxxiiij.quod incipit quoniã in singu
lis.Rapha.cum.in consi.l.quod incipit stante statuto ciuitatis
Vincen.no.quia est bona limitatio in practica ad dictũ statutũ.
Sed eorum fundamentum non videtur mihi bonũ: q: arguunt
de pacto ad statutum:ꝛ sic de minori ad maius.vnde non est bo
no argumentũ:ꝛ reductio ad arbitriũ boni viri nõ põt remitti
per statutũ:ergo nec per pactũ.vt.l.nõ est singulis.ff.de reg.iu.
24 Bar.in.l.alia.§.elegãter.ff.solu.ma.vñ tu melius ꝓba.†nã a pa
ri potẽtia procedunt pactum,iuratũ,ꝛ statutuz. ita singulariter
tenet Bar.in.l.fi.circa medium in.iij.col.C.de pac. Bal.in.l.j.in
xv.col.C.de sum.tri.sed si quis renũtiauerit reductioni ad arbi
trium boni viri cum iuramento,intelligitur si non sit enormiter
lesus:vt est tex.in.d.l.si libert⁹ ita iurauerit.ff.de ope.lib. et dixi
s.ergo similiter debet intelligi dictum statutuz.¶ Ultra dictã
rationem miror ꝙ non allegauerint in terminis Bal. in.l. cum
25 antea.in vlti.col.C.de arbi.vbi tenet†ꝙ statutuz tollens redu
ctionem ad arbitrium boni viri,intelligitur nisi dolus vel lata
culpa arbitratoris interuenerit:ꝛ sic enormis lesio:probat ex cõ
iunctione duarum.ll.scilicet.l.diem ꝓferre.§.stari.ꝛ.l.nõ distin
guemus.§.cum quidam.ff.de arbi.Idẽ tenet Ang.in ꝯsi.clxxij.
incip.laudum arbitratoris.d.Abb.in consi.xliiij.prime partis
quod incipit presenti questione.Pet.de ancha.in consil.ccviij.
quod incipit in questione.in penul.col.Jo.de ana.in ꝯsil.xvi.qd̃
incipit viso puncto.Lud.ro.in cõsi.xc.qd̃ incipit viso themate.
26 ¶ †Secundo per istum tex.cũ gl.decidit Bar. quod princeps
qui promisit defendere alicui castrũ:nõ tenetur defendere quã
do iuste sibi infertur bellũ:ꝛ qñ cõmisit delictũ propter qd̃ exer
citus sit cõtra eum:vt hic.ꝛ.c.dño guerrã.in princ.in titu.hic fi
nitur lex conradi.in vsi.feud.ꝛ istud facit ẜm Ang. Imo.ꝛ Ra
pha.ad ligas ꝛ coniunctiones quas inuicem faciunt ciuitates,
vel principes promittentes seinuicem defendere cõtra omnes.
nam intelliguntur si iniuste offendantur: vnde si vnus ipsorum
incipit guerrã sine causa ꝯ tertiũ,nõ teneṅt colligati dare subsi
diũ in tali guerra:tuti⁹ tñ est ẜm Ange.ꝛ imo.in pactis lige ex
primere ꝙ nullus teneatur alteri dare subsidiũ in guerra noua,
que mouetur ꝯtra aliũ sine cõscientia aliorũ colligatorũ:ꝛ plus
nõ dicũt.Alij nihil tãgũt.¶ Ulltra scribẽtes adde primo in
quantuz Bar.allegat pro se tex.in.d.c.domino guerrã. in prin.
27 ꝙ ille v̉r probare ꝯtrium.ibi eñ est tex.mirabilis.†ꝙ vasallus te
neṫ iuuare dñm etiã habentẽ causam iniustam,ad eũ defenden
dum:sed ad offendendum alium potest si vult:non tamen cogi
tur,nec per hoc perdit feudum.Bal.ibi.ij.col.reputat illum ca
sum esse mirabilem,ꝛ multum inuehit cõtra autores illius tex.
scilicet Obertum ꝛ Gerardũ tanq̃ fuerint duo pecora vt ibi la
tius per eum.sed idem Bar.in.l.si quis in graui.§.si maritus.ff.
ad silla.notat ex illo text.ꝙ vasall⁹ nõ teneṫ iuuare dñm iniuste.
Ad hoc etiã allegat.d.c.domino guerrã.in prin.qui vt dixi pro
bat contrarium nisi Bar.põderauit scd̃m casum. Idẽ cũ Bar.
tenet etiã Bal.in.c.imperialem.§.fi.ad fi.de ꝓhi. feu.alie. ꝑ Fe
de.Ego pro hoc allego tibi bonũ text.in.c.ego.n.eps. in verbo
mala captione.de iureiur.vbi est tex.no. ꝙ vasallus nõ tenetur
defendere dñm qui iuste capitur,vel qui iuste offenditur.¶ Se
cũdo adde illud quod no.Ang.in.d.l.si quis in graui.§.j. in ver.
28 si maritus vbi per illũ tex.nota.† quod principes vel reges col
ligati seu confederati,qui tenẽtur inuicem se iuuare,non tamen
debent prestare iuuamen facienti guerram iniustã:quod valde
nota.¶ Tertio adde quod vult glo.nota.in.c.recepimus. ꝛ ibi
29 dominus Abb.notat,de priuilegijs.qui tenet† quod princeps
vel rex recipiens aliquez sub protectione sua, nõ tenetur eũ de
fendere,nisi cum iniuste grauatur.ibidem etiam no.do.Abb.in
vlti.nota.ꝙ si guerra iuste moueatur contra receptos sub ꝓte
ctione non

ctione, non tenet̃ recipiens eos defendere. Accedat qđ vult glo.
30 rio. in. c. pro illorũ. in verbo ꝯtradictores. de preben. que vult † ꝙ clausula que quotidie apponit̃ in literis pape, amoto quolibet contradictore, intelligitur de his qui de facto se opponũt, ꝛ non de his qui de iure se opponunt. ꝛ quod notat do. Abb. post Jo. and. in. c. intimauit. de testi. nota bene predicta qꝛ de eis sepe interrogaberis. ¶ Gl. fi. in verbo superuacuo. diuidit in tres partes. In pͥma ponit quinq̃ intellectus ad versiculũ fi. obscure dicentẽ. in eo qui hoc nõ facit licet supuacuo dici ti poterit commissam esse stipulationem. In scđa per viaꝫ notabilis remouet forte ꝯtrariũ, qđ infra formabo. In tertia ex predictis intellectibꝰ infert ad tex. scđa ibi: ꝛ nota ꝙ nõ valet pena. tertia ꝛ vltima est ibi. Itẽ nota ex pđictis. ¶ In prima parte gl. aduerte ad quatuor pro intellectu huiꝰ glosse ꝛ litere. Primo ꝙ licet gl. videatur ponere quinq̃ lecturas ad versiculum fi. s. in eo q hoc nõ facit: tamẽ in effectu sunt tres pͥncipales. Una ꝙ ver. in eo. loquatur in eo qui non adoptauit: vt in primo casu huiꝰ. l. ꝛ istũ intellectũ ꝓsequunt̃ tres prime lecture glo. Secundꝰ intellectꝰ est ꝙ versiculus in eo. loquatur in eo qui adoptauit. ꝛ hũc ꝓsequitur quinta lectura gl. Tertius intellectus est ꝙ dictus ver. in eo. loquatur in vtroq̃ casu huius. l. ꝛ sic in eo qui adoptauit: ꝛ etiã in eo qui non adoptauit. ꝛ hũc intellectum prosequitur quarta lectura Azo. approbata per glo. ꝛ docto. Secundo aduerte ꝙ illa verba tex. qui hoc non facit dupliciter exponunt̃ in gl. Uno modo q non adoptauit, ꝛ hunc intellectũ prosequuntur tres prime lecture gl. Secundo modo ꝛ melius exponunt̃ qui hoc nõ facit id est nõ exheredat vel emancipat: sed de domo expellit vel preterit. ꝛ hanc expositionẽ sequitur quarta lectura approbata et quinta. Tertio attẽde ꝙ illa verba licet superuacuo. fm vnũ intellectum respiciunt illud qđ hic dr̃ de cõmissione stipulatiõis: ꝛ hũc intellectũ ꝓsequitur prima lec. Alio modo respiciũt illud qđ dictũ est de exheredatione ꝛ emãcipatiõe: ꝛ hãc expositionẽ ꝓsequunt̃ alie lecture. Quarto attẽde ꝙ illa verba vtit̃ iure patrio. pñt respicere pcedẽtia: ꝛ sic versiculũ sed si ei: pñt etiã respicere sequẽtia. ꝛ sic ver. in eo aũt q hoc nõ facit. put tãgit̃ in secũda lectura. ¶ Tene quartã lecturã Azo. quã gl. ꝛ do. approbãt que planior est ꝛ magis de mẽte litere. Reliquas reproba vt p Bar. Ang. Jmo. ꝛ alios hic. Nã prima lectura que vult in eo q non adoptauit cõmitti stipulationẽ, si exheredet vel emãcipet, lꝫ nõ cũ effectu: qꝛ obstat exceptio: nõ est bona: qꝛ imo ipso iure nõ dicit̃ cõmitti tũc stipulatio, cũ talia consueuerint circa filios fieri: ꝛ sic nõ tractauit eũ aliter ꝙ̃ filiũ: ꝛ ꝯñr nõ fecit ꝯ ṽba stipulationis: qꝛ patrio iure vsus est: vt in ṽsi. sed videamꝰ. Et p hoc patet multominus pcedere scđam lecturã, q̃ vult in dicto casu stipulationeꝫ esse cõmissam cũ effectu. Tertia lectura q̃ vult qđ tex. nõ decidat penaꝫ esse cõmissam: sed interrogatiue pcedat: est cõtra tex. s. in versic. rñdi stipulatio vtilis est: ꝛ dicere ꝙ ille ver. corrigatur per istũ finẽ, est male dictũ: qꝛ nõ est ꝓsumendum ꝙ iuriscõsultus in eadẽ. l. incõtinenti se correxerit. l. nõ ad ea. ff. de cõdi. ꝛ demon. Item iste tex. nõ stat suspẽsiue nec interrogatiue, sed determinatiue: ꝛ expsse determinat stipulationẽ esse cõmissam. ¶ Quinta lectura nõ est bona nec de mente litere: quia fm eam non solueret̃ prima questio text. de eo qui non adoptauit. Itẽ illa verba licet superuacuo. essent inepte posita. ¶ † In
31 secunda parte gl. opponit̃ fortiter ꝯ text. nã stipulatio qua promittis aliquẽ nõ exheredare sub pena, restringit liberã facultatẽ testãdi: ergo nõ valet: qꝛ est contra bonos mores. l. stipulatio hoc mõ cõcepta. s. eo. Nam pmittẽdo nõ exheredare sub pena in effectu pmittis eũ instituere heredẽ: ꝛ sic est pactũ affirmatiuum de futura successione. quod similiter est improbatũ a iure: l. fi. C. de pac. ꝛ. l. cũ duobus. §. idem rñdet. ff. pro socio. gl. respondet ꝙ aliud est qñ pmitto aliquẽ instituere sub pena, et non vꝫ: ita procedit ꝯtrium. Aliud quando pmitto aliquẽ nõ exheredare: ꝛ istud bene valet vt hic: licet videatur equiualere primo fm gl. sed ista differentia esset verbalis ꝛ non realis cõtra. l. ij. in fin. C. cõia de lega. Preterea cõtra gl. ꝙ non equiualeat: facit qꝛ inter teneri instituere aliqueꝫ sub pena: ꝛ teneri non exheredare sub pena: est dare medium, scilicet pterire: ꝛ sic tacere: quo casu dicitur nõ exheredare: sed non dicitur instituere: nam qui promittit penam si talem non instituerit, necessitatur ad faciendũ testamẽtũ, ꝛ instituendũ illũ, vt stipulatio valeat: secus qñ pmittit penam si talẽ exheredauerit: nam non necessitat̃ ad faciendũ testamẽtũ: imo põt ab intestato decedere. Bar. per ṽba aliqualiter obscura aliter rñdet: sed ego clarius ponam: nã iste tex. loquit̃ in adoptãte, q pmisit nõ exheredare adoptatũ sub pena. ꝛ iste sicut poterat iuste exheredare añ interpositã stipulationeꝫ: ita ꝛ post eã nunc põt: ꝛ exheredãdo ex iusta cã, nõ incidit in penã: ꝛ sic non adimit̃ sibi libera facultas testandi. Si autẽ exheredat iniuste, ꝛ tũc ꝯmittit̃ pena: qꝛ etiã sine pacto necessitabat̃ ex dispositione iuris cõis, ad non faciendũ talem exheredationeꝫ iniustam, ꝯ quã lex subuenit p q̃relã: ꝛ sic illud qđ hꝫ necesse facere de iure cõmuni, deducit̃ in stipulationẽ penalẽ: sed in eo q nõ adoptauit nõ loquit̃ iste ver. quare. sed loquit̃ ṽsi. sequẽs. s. in eo aũt q nõ adoptauit. q loquit̃ qñ simplr̃ pmisit eũ tractare vt filiũ: ꝛ tũc põt eũ exheredare de facto, dicendo exheredo te de facto, ꝛ hoc mõ euadet penã: vt dixi in tex. in vlti. no. ꝛ isto mõ põt relinquere hereditateꝫ suã cui vult: ꝛ sic nõ adimitur sibi libera facultas testãdi ꝛ hoc modo cessat oppositio. s. facta. sed si ꝓsupponeremus ꝙ iste q non adoptauit, promisisset duo copulatiue scilicet tractare eũ vt filiũ. itẽ eũ nõ exheredare sub pena: tũc nõ valeret: qꝛ auferret liberã testamẽti factionẽ: qꝛ si eũ pteriret, incideret in penã vigore pͥmi capitis, quo pmisit eũ tractare vt filiũ: vt hoc tex. in fi. Si aũt eũ exheredaret, incideret in penã ex scđo capite, quo pmisit eũ nõ exheredare sub pena, ꝛ sic metu pene cogeret̃ eũ instituere: ideo tũc nõ valeret. ¶ Extra gl. ad in-
32 tellectũ huiꝰ. l. sub cõpendio cõclude fm Bar. † ꝙ q pmisit aliquẽ tractare vt filiũ sub pena, si euꝫ expellat de domo sine causa incidit in penã: vt hic: secus si cum causa. l. ij. ꝛ. iij. C. de pa. po. Si autẽ non induat eum vt alios filios suos: sufficit si facit illud ad quod tenetur officio iudicis: ꝛ ad quod filius posset euꝫ cogere officio iudicis. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ff. de libe. agno. intellige nisi pmisisset eum tractare vt alios filios: fm Bar. hic in fi. ꝛ Pau. de ca. hic in pe. col. Itẽ põt eũ exheredare cũ insertione cause legitime: alias incideret in penã vt in auť. nõ licet. ꝛ in corpore vnde sumit̃. C. de lib. pte. Causa autẽ legitima inserta in exheredatione, lꝫ nõ probet̃ postea p heredes, nõ cõmittit̃ pena: qꝛ dr̃ tractasse eum vt filiũ: ꝛ illud nõ pbare causam, fuit defectus seu culpa heredũ, ꝛ nõ testatoris. Itẽ si eũ instituat in re certa, dr̃ tractare vt filiũ. l. omnimõ. C. de inof. test. lꝫ nõ agat ad supplemẽtũ vt filiꝰ, sicut nõ hꝫ q̃relã, vt hic: vñ stipulatio penalis cõmittit̃ si oĩno pretereat. Sed caue qꝛ isto modo posset de facili euadi pena instituẽdo in re certa: ꝛ sic in aliquo modico: ꝛ isto modo videret̃ ꝙ dispositio huius. l. posset in hoc reddi elusoria. Similiter si decessit intestatꝰ, dr̃ eũ tractasse vt filiũ nec eiꝰ heredes ad aliqđ tenebunt̃: qꝛ vti patrio iure coheret psone, nisi in promissiõe sit facta mẽtio heredis: ꝛ tunc heres tenet̃ eũ tractare vt testatoris filiũ: vñ cõsiliũ est fm Bar. ꝙ verba stipulatiõis ita late concipiant̃, ꝙ oẽs casus pđictos spẽliter cõprehendant: ꝛ hoc mõ etiã tollit̃ illđ ꝙ statim dicebã: ꝙ stipulatio posset reddi elusoria instituẽdo in aliquo minimo: nã in hoc stipulatio de
33 bet etiã latiꝰ cõcipi. ¶ † Sed an ille q pmisit aliquẽ tractare vt filium, teneat̃ eum mittere ad scholas literarias: ꝛ si nõ tradidit eum ad disciplinã, incidat in penam. Bar. tenet ꝙ sic: si facultates patiunt̃, ꝛ cõditio pueri non repugnat per. l. qui filiuꝫ. ff. vbi pub. educ. debeat. ꝛ filiꝰ posset hoc a patre petere p hãc. l. fm eũ. Ang. hic in. ij. col. dicit hoc esse falsuꝫ per illud qđ ipsemet bar. tenet in. l. de bonis. §. nõ solũ. ff. de carbo. edic. Sed hꝫ Jmo. melius facit qđ tenet idẽ Bar. in. l. legatis. ff. de alimen. ꝛ ciba. leg. tamen Jmo. tenet cũ Bar. ꝛ rñdet ad. d. §. nõ solũ. ꝛ ad. d. l. legatis. ꝙ loquunt̃ in eo qui pmisit alimenta prestare, quo casu non tenetur eum tradere ad disciplinam, nec etiã facere expẽsas studij. Hic aũt loquimur in eo qui pmisit tractare vt filiuꝫ, q tenet̃ ratione promissionis facere ea, que filijs patres, ratione sanguinis facere tenent̃: quo casu qñ alimenta debent̃ rõne sanguinis debent̃ etiã expẽse ad disciplinã: fm Bar. in. d. l. legatis. Ang. in l. cũ hi. §. qui transigit. ff. de transac. Breuiter tene ꝙ tenet̃ facere expensas quo ad disciplinam grãmatice, que est quasi necessaria: vel facere eum doceri aliquã artem prout puer aptus apparebit: fm Bar. ĩ. in penul. q. vnde lege Solonis sancitum erat filium nõ debere patri necessaria vite subsidia, a quo nullam artem accepisset: vt refert plutarchꝰ in vita Solonis. folio. vj. Non autem tenetur pater facere expensas in faciẽdo eum studere in iure ciuili aut medicina. l. j. §. nec castrẽse. ff. de colla. bo. ita concludit ꝛ bene Bar. in. d. l. de bonis. §. nõ solũ. Rapha. cuma. hic Ang. in auť. res que. in vlt. colũ. C. communia de le. ꝛ. in. l. j. C. de carbo. edic. Lud. roma. in. l. si donatione. C. de colla. ¶ Itẽ per
34 istam legẽ dicit Bar. se dixisse in questione de facto, † ꝙ ciuitas que pmisit tractare feneratorem vt ciuem, non facit contra pacta, statuendo specialiter cõtra eum ꝙ non possit cõuenire debitores suos vsq̃ ad trieniũ: quia etiam ꝯ ciues suos originarios solet cõcedi exceptio temporalis: ꝛ sic dilatoria: non autẽ perpetua: vt. l. quoties. C. de pci. impe. offe. Idẽ hꝫ Ang. Jmo. ꝛ Are. in tertio notabili. Si ciuitas tali feneratori iponeret collectas, vel alia onera cõsueta ciuilibꝰ imponi. secus fm Bart. si ciuitas promisisset tractare feneratorẽ vt alios ciues: tunc faciendo cõtra eam legẽ specialem, faceret ꝯtra pacta: nisi idem ꝯtra alios simil̃r statuisset sicut hic: si pmisisset euꝫ tractare vt alios filios: ideo caute sunt cõcipienda talia pacta fm eum. ꝛ cũ Bar. transeunt Ang. Jmo. Pau. de cast. ꝛ alij hic. ꝛ latius Are. in. ix. col. ꝛ duabus sequentibꝰ vsq̃ ad finẽ. Et dicit Bal. in. l. ij. in fi. C. de

ope.lib.ꝙ verbũ tractare importat verum factũ hoĩs: nõ tantũ
ore sed opere ꝑ istũ tex.in v̄bo obseruare: qđ est idem ꝙ tracta-
35 re ſm eũ. † Ultimo Bar.citra ostentatione ⁊ iactatiã cõmemo-
rat vitã ⁊ studiorũ suorũ ꝓgressum: ꝙ in.xiiij.anno etatis sue ce-
perit audire iura ciuilia in ciuitate Perusij, sub domino Cy.de
Pistorio.et in.xx.anno Bononie publice repetijt. ⁊ in.xxj. ãno
fuit doctoratus. Adde ꝙ Bar.in.xxv.anno etatis sue cõposuit
subtilissimam repetitionem.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuc. ⁊
eam repetijt primo anno quo in generali studio Pisano legere
incepit ⁊ fuit prima lex quã suis auditorib⁹ in scriptis tradidit:
vt ipse Bart.ibi refert in fine illius repetitionis. Itẽ dicit Bal.
in repeti.l.j.in.xij.col. C.qui accu.nõ pos.ꝙ Bart.fuit hõ multũ
inherẽs practice, ⁊ fuit assessor: ꝑmo Tuderti, postea Pisis vbi
legere icepit: deinde venit ad ciuitatẽ Perusij vbi legẽdo opti
mus fact⁹ est. Idẽ Bal.in.c.vasallus.scđo.si de feu.defunc.cõtẽ.
sit inter do.⁊ agna.in vsib.feudo.dicit qđ ille qui multũ contulit
ingenio fuit Bar.de saxo ferrato.⁊ refert Bar.sibi dixisse, qđ il-
lud quod suũ fabricauerat ingeniũ, erat lectura Cy. dubitãter
respondentis ⁊ relinquentis cogitandum, nõ dabatur sibi ter-
minus ⁊ materia ad deliberandum. Idem Bal.in.c.j. in princi.
vlt.col.de suc.feu.dicit ꝙ Bar.fuit subtilis homo ⁊ doctor suus,
tamen semper tenebat opiniones multũ placentes laicis: ⁊ hoc
fecit opinionibus suis multum de honore: ſm eum. Idem Bal.
36 in.l.edita.in pe.col.ĩ fi. C.de eden. † dicit ꝙ Bar. de saxo ferrato
preceptor suus illustris, tractatum de testibus morte preuẽtus
reliquit incompletum: qui vltra etiaꝫ quã legistas expediat, cũ
intellectu volauerat ad ea que nõ possunt intelligi, nisi per sum-
mos viros qui cognoscunt genus ⁊ differentias ⁊ virtutes ⁊ vi
tia que generantur ex actibus. vnde Bal.ad illam tractatuꝫ su
spirans subiungit. quis dabit mihi pẽnas columbe ⁊ alte euola
bo: Carolus quartus romanorũ imperator. Bar. numero suo-
rum consiliariorum aggregauit, ⁊ euꝫ suosq; posteros quos le-
gum doctores esse contingeret, legitimationis ⁊ cõcessionis ve
nie etatis alijsq; priuilegijs ⁊ gratijs ꝓmiauit: vt ipsemet Bar.
refert in extrauagãti ad reprimẽdũ sup rubrica. vñ dicit Ange.
in.l.qsqs. C.ad.l.iul.maie. ꝙ Carolus summus princeps ex quo
Bar.in suum cõsiliariũ assumpsit, ⁊ eidẽ arma donauit: fecit eũ
illustrem: quia oẽs cõsiliarij consistorij principis intelliguntur
esse illustres: vt ibi virorũ illustriũ qđ vltimum alias reprobaui
in.l.j.in prin.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi. Ludo.ro.in sing.
dccxiij.qđ incipit quero a te isti Joculatores.refert ꝙ Barto.
adeo frugi vita fuit, ꝙ comedebat paneꝫ ad põdus, vt haberet
intellectum pariter dispositum, ⁊ nunq; alteratum. Pau.de ca.
in.l.testamento. C.de impube.refert audiuisse a Baldo in voce:
ꝙ illa fuit prima lex quã Bar.repetierit in studio perusino, cum
esset ibi nouiter electus de ciuitate Pisarum: ⁊ cum ibi nouiter
legeret, recitauit ibidem totam materiã iuris accrescendi, quã
ipse posuerat in.l.re coniuncti.ff.de legat.iij.quam.l.repetierat
Pisis solennissime vltra omnes alios: ⁊ tunc in Perusio acqui
siuit magnam famam, ⁊ incepit vocari summus iuris cõmenta-
37 tor: ⁊ ꝙ de tota italia illuc cõcurrebant omnes scholares. † Idẽ
Pau.de ca.in.l.si minorẽ. C.de in integ.resti.mi.refert ꝙ Bar.
in repe.l.de etate.ff.de mino.valde subtiliter ⁊ vtilissime tracta
uit materiam qualiter probeť etas minor, ⁊ ꝙ audiuit a quodã
cardinali qui erat tp̄e suo, ꝙ qñ Bar.repetijt illaꝫ.l. prius stetit
per quinq; annos ad cõpilandum illam repetitioneꝫ: ⁊ ita dixit
in cathedra illi dño cardinali, q erat eius scholaris ⁊ auditor. ⁊
dicit Pau.de ca. ꝙ vr̃ sibi multũ verisimile postq; ibi posuit tot
subtilitates, ⁊ tot pulchra: qđ est vnum miraculũ: ⁊ nunc pude-
ret vnum scholarem dicere, quod consumpserit sex menses in
vna repetitione: sed hodie fiunt repetitiones de duodena respe
ctu illarum Bar.que donec leges durabunt erũt in ꝑpetua fa-
ma ⁊ memoria: ita ibi Pau.de ca. Bal.vbiq; cum magna vene-
ratione appellat Bar.dñm ⁊ preceptorem suum. vnde Bald.in
c.quoniam contra falsam.in.xvij.colũ.de proba. appellat Bar.
summũ doctorem ⁊ preceptorem suum. ⁊ in.d.l.edita. in penult.
col.in fi.appellat Bar.preceptorem suũ illustrem. ⁊ in cõsi. cccc-
xxxvij.prime partis quod incip.quedaꝫ puella in.j.col.appellat
Bar.doctorem eximium ⁊ preceptorẽ suũ. ⁊ in consi. ccclxxxvj.
tertie partis quod incip.licet assessores eũtes post Bar.sicut ce
ci.appellat Bar.preclarum doctorem suum. Ang.in cõsi. xv.qđ
incip.quecunq; diximus.dicit ꝙ Bar.de saxo ferrato est lucer-
na iuris. ⁊ idem Ang.in cõsi.xlj.qđ incip.in questione predicta.
ita profunde dicit ꝙ Bar.est iuris ciuilis speculũ ⁊ lucerna.do.
Abb.in.c.cum nobilis, in penul.col.de prescrip.dicit ꝙ Barto.
omnium iudicio, cunctos scribentes in equitate ⁊ veritate ante
cessit. ⁊ in consi.clxxx.quod incip.in q̄one que ad presens vertiť
inter dominã Floridam.in.iij.col.dicit ꝙ Bart.doctor excellen
tissimus raro a semita veritatis ⁊ equitate iudicatur aberrasse.
Pe.de ancha. in proemio suo sexti dicit Bart, esse lumẽ iuris.

Lud.ro.in cõsi.cccclix.incip.quo ad primũ proposite consulta-
tionis articulum.dicit ꝙ quicquid alias legẽdo tenuerit: tñ nũc
cõsulẽdo nõ recedit ab opi.Bar.in qua semp esse solet substãtia
veritatis. ⁊ in ↄsi.cccclxxx.qđ incip.in casu ꝓposite consultatio-
nis de duabus substitutionibus: appellat Bar.eximiã iuris no
stri virtutẽ. Ang.de are.in.§.si.in.iiij.col.in princ.insti.de pupil.
substi.dicit Bar.esse oĩm legistarũ magistrum. do. Frã.de are.
in cõsi.clv. ꝙ incip.periculosuꝫ est.circa finẽ.dicit ꝙ Bar.fuit pr̃
iuris.do. Joã.bapti. de sancto Seuerino in tractatu de modo
studendi, in.iiij.char.in pe.col.dicit Bar.in iure ciuili fuisse prin
cipem: ⁊ eius dictis semper inesse clausulã veritatis: ⁊ ꝙ bonus
38 bartolista optim⁹ iurista est cẽsendus: † ⁊ ꝙ in Hispania ⁊ Lu-
a sitania decreto[a] regio ⁊ cõmuni illarũ patriarũ est sancitũ publi
ca constitutione: prout dicit se alias audiuisse a qbusdã audito-
ribus suis illarũ partiũ, ꝙ in casib⁹ in quib⁹ reperiť ↄdictio do-
ctorũ, opinio Bar.ꝓualeat, tanq; ꝓncipalior ⁊ ſm illã iudicetur:
vnde si hispani tm̃ deferunt Bart.nos itali qd facere debemus
ſm eum: ¶ Tamẽ tãta ingenij felicitas que in Bar.effulsit: nõ
potuit quorundam indignis decretantium legistarum aculeis
carere.do.Signorolus de homodeis Mediolanensis in cõsilio
cclij.ſm lecturã meã: quod incip.dicimus ⁊ cõsulim⁹ in. iiij. col.
dicit ꝙ Bar.habuit opiniões fantasticas. Bal.in cõsi.cxij. scđe
partis qđ incip.de generali natura pactoꝝ.ĩ vl.co.dicit ꝙ Bar.
raro bene loquiť qui cõtra oẽs loquitur. Bal.in cõsi.cccclxxvij.
quarte ꝑtis qđ incip.punctus q̄onis talis est, qdaꝫ dedit dotes
in vlti.col.appellat Bar.vnũ doctorellum: subdens ꝙ de talib⁹
doctorellis in iudicãdo nõ est curandũ. Bald.in.l.vtrum.in fi.ff.
de peti.here.dicit ꝙ Bar.in.l.pretor.§.ꝙ de fructibus.ff. de bo.
auto.iudi.pos.trãsportauit verba Cy.in.d.l.vtrũ. ⁊ sibi ea impu
denter ascripsit. ⁊ idem Bal.in.l.precibus.in.xiij.col.in princ. C.
de impu. ⁊ alijs substi. ⁊ dicit ꝙ Bar.in multis tacuit veterũ no
mina, ⁊ sibi applicauit ingenia alioꝝ: qđ fiendũ non est, vbi laus
recte queritur. ⁊ ꝙ Bar.ascripsit sibi opiniões Nicolai de mata
rellis mutinẽsis, antiqui doctoris. vnde aut Barto. fuit fur: aut
in duob⁹ corporibus fuit vna forma intellect⁹. Ang. ⁊ Pau.de
ca.in.l.si qs seruo.ff.de sol.dicũt ꝙ Bar.de dictis dñi Francisci
tigrini de pisis fecit sibi multũ honorẽ, ⁊ parũ ipi dño Frãcisco,
39 quia ipsum nũq; allegabat vel raro. † Rap.cu. in.l. naturaliter
§.nihil cõe.ff.de acqui.pos.vt ibi etiã refert.d.Alex.in.xviij.col.
dicit ꝙ bar.ↄsueuit peius loq in repetitionibus suis, quã alibi:
⁊ ideo in repetitione.l.si is qui ꝓ emptore.ff.de vsucap.dãnatur
in multis decisionib⁹. Similiter in repetitiõe.l.si cõstãte in ꝓnc.
ff.solu.ma.refert Pau.de ca.in.d.l.si constãte in prin. ꝙ Barto.
principiũ illius legis repetijt in iuuentute sua, anteq; scriberet
in iure ciuili, in ciuitate pisana vbi legebat: ⁊ postea noluit in se-
nectute aliqd de ea ĩmutare, vt appareret a quãta ꝑfectiõe ince
pit. vt dicit diuus Georgius in vita scti Benedicti: sed intelli-
gẽtib⁹ bene apparet ꝙ in multis iuueniliter loqut⁹ est: ⁊ cõtra
rium tenuit eius qđ in quãplurib⁹ alijs locis voluit: licet etiam
multa bona dicat. ita ibidẽ refert Pau.de ca. ¶ Circa scripta
seu lecturas Bar.aduerte ꝙ lectura in primo libro.ff. veteris q̃
attribuiť Bar.nõ fuit Bar.sed alteri⁹ qui pro eo legit, excepta
solenni repetitione.l.omnes populi.ff.de insti. ⁊ iure. qđ pꝫ: quia
multa dicit in illo primo libro.ff. veteris: que directo ↄtriantur
alibi dictis per eum: ſm Joã.de imol.in.l.is qui reus. in penul.
charta.ff.de publi.iudi.refert ⁊ sequitur do.Alex.in rubri. ff.de
acqui.here.vbi ad hoc põderat illud qđ ibi dicit Bar.super illa
rubrica in prin.sequiť etiã do.Alex.in.l.diẽ functo.in. iij. char-
ta.in.xij.col.ff.de offic.assesso. ⁊ in.l.pomponi⁹. §.si iussu. in.viij.
col.ff.de acqui.pos. ⁊ in.l.quia tale.in.iij.col.ff.solu.ma. ⁊ in consi.
ccv.secundi vol.quod incip.viso themate supra scripto ⁊ dubijs
de quibus queritur.in.v.col. Hinc est ꝙ in illo primo lib.ff.vete
ris sunt incerte alique repetitiones que attribuũtur Bar. ⁊ ta-
men non sunt Bart. ⁊ ab eius stilo ⁊ ordine multum deuiant. vñ
repetitio.l.si arrogator.ff.de adop.non est cẽsenda Bart. vt ibi
in prin.dixi. ⁊ tenet do.Alexã.in.l.centurio.in. xliiij.colum.ff.de
vulga. ⁊ pupil. ⁊.l.gallus.§.j.in.iiij.col. ff.de lib. ⁊ posthu. vbi di-
cit ꝙ semper fuit istius opiñ. ꝙ illa repetitio.l.si arrogator.que a
xx.annis citra fuit addita in lecturis Bar. ꝙ non sit Bart.eam
tamen pro repetitione Bar.allegat ipsemet do.Alex.in.cõsi.lv.
primi volu.qđ incip.consideratis verbis dicti statuti.in. j. col. ⁊
in consi. l.secũdi volu.qđ inci.viso themate suprascripto.in vlti.
colum. Similiter repetitio.l.barbarius.ff.de offi.preto. nullate
nus est cẽsenda Bar.quia ab ei⁹ stilo abhorret: presertim quia
sepius ibi allegat autoritates Aristotelis Sallustij ⁊ Cicerõis
qđ est alienum a scriptis bar. vnde illa vera fuit repetitio Bal. ⁊
ita etiam est inserta in lectura Bal. ⁊ ibi in fi. diciť quo ãno fuit
per Baldũ Perusij repetita: licet eã pro repetitione bar. alle-
get do.Abb.in.c.cum dilecta.de rescriptis.do.Alexã. in.l.si qs
40 ex argẽtarijs.§.cogeť.in vlt.col.ff.de eden. ¶ † Lectura sup
Infortiato

a ¶ Decreto. ꝙ tñ decretũ ẽ hodie sublatũ p.l. nouã.dispo nẽtẽ ꝙ debeat ꝓualere op. q̃ est melioribus fundamentis fundata cuiuscunq; doctoris sit.

infortiato ẜm Sali.in.l.cum ex filio.in prin.ff.de vulg.⁊ pupilla. non fuit lectura Bart.sed potius quedā recollecta: quia in ea in multis est sibi cōtrarius: ⁊ vltra eum facit qđ dicit idem Bar.in l.qui liberis.§.hec verba.ff.de vulg.⁊ pupil.in vlti.col.in ver.nō habetis hic alia: tamē est bona lectura et bene ordinata.⁊ credo qđ fuerit Bar. ¶ Lectura super tribus libris codicis que attribuitur Bar.nō fuit Bar.ẜm do.Alex.in.l.gallus.§.ille casus.in vij.col.ff.de lib.⁊ postbu.vbi dicit se pluries dixisse, qđ Bart.nō scripsit super tribus libris codicis: sed fuit qdā aliꝰ doctor perusinus.dic melius ꝙ imo Bar.legit in illis tribus libris. C.vsqꝫ ad medium libri.xj.scilꝫ vsqꝫ ad titulum.de periculo eo.qui pro magis.inter.lib.xj.ẜm Ange.ibi qui dicit hucusqꝫ legit Bart.⁊ non vltra: refert ⁊ sequitur do.Alexā.in.l.diuortio.§.interdum.in penul.col.ff.solu.mat.⁊ ibi dicit qđ reliquum fuit additum a domino Conte de Perusio.idem sequitur.d.Alex.in.l.j.ff.qui satisd.cog.⁊ in rubri.ff.de acquir.here.in prin.⁊ in rubri.§.sol.matri.in vlti.col.⁊ in.l.si filiofami.§.si vir in quinqueniū.in.v.col.eo.tit.ff. solu.mat.⁊ in rub.ff.de ope.no.nun.in.xiij.col.⁊ in consi.l.secundi volu.incip.visis actis cause.in vlti.col.⁊ sic videretur ꝙ repetitio.l.prime.C.de dignit.lib.xij.vbi plene ⁊ accurate ponit materiā nobilitatis nō fuerit Barto.tamen Barto.met in.l.j.C.de cōdi.in publi.horreis.lib.x.remittit se ad illā repetitionē quam dicit se fecisse de.d.l.j.C.de digni.lib.xij.eam etiā pro repetitiōe Bar.allegat Ang.in auꝫ.de defenso.ciui.in prin.⁊ pro certo est pulchra ⁊ solēnis repetitio. ¶ Lectura super autēticis seu libro autenticorꝫ, qui attribuitur Bar.nullatenus est Bar.ẜm domi. Alex.in dicta rubri.ff.de acqui.here.in prin.⁊ in rubri.ff.sol.ma. in.vij.col.vbi dicit qđ super autēticis nunqꝫ fuit sibi visum com-
41 mentum Barto.propter stili diuersitatem.† Idem etiam tenet do.Alexā.in.l.ij.§.item si in facto.in vlt.col.§.eo. Adde in ꝯtrarium qđ ipsemet Bart.in auꝫ.hoc si debitor.in fi.C.de pigno.refert se scripsisse super autenticis. Istum passum latius attingit Jo.de ana.in.c.ij.in.xiij.colū.de maledicis.vbi dicit ꝙ lꝫ aliqui dubitent an scripta sup autēticis que attribuunt Bar.sint Bar. qđ pro certo scias qđ Bar.scripsit sup autenticis, vt ipsemet dicit, remittēdo se ad ea que ibi scripsit in.l.persecutiōe.C.de pig. et in.l.si cū ipse.ff.de execu.tu.hoc etiā attestaꝫ Bal.in auꝫ.cessante.C.de legi.here. Sed est aduertendū ẜm eū, qđ nō sequiꝫ Bar. scripsit sup autēticis: ergo opꝰ istud qđ reperiꝫ est Bart.⁊ illud de quo ipse fecit mētionē: qꝛ scripta que appropriant Bart.sup autenticis nō videtur bene conuenire stilo quo in lecturis suis vtiꝫ Bart.ita ibi residet Jo.de ana.⁊ bñ not.vt in practica scias euadere ⁊ declinare autoritatē Bar.si allegareꝫ cōtra clientulū
42 tuū in locis preallegatis, cum nō reputenꝫ scripta Bar.† obijt Bar.anno salutis dominice.Mccclv.etatis sue anno.xlvj.cum iam mirabilia cōmentaria ⁊ varios tractatus in iure ciuili edidisset, ẜm do.Jo.baptistā de sancto Seuerino, in dicto tractatu de modo studēdi in.iij.char.in pe.col.sed do. Pindarus in tractatu de testi.in.c.ix.ij.libri.attestaꝫ eum citius obiisse: nam dicit qđ Bart.xliij.annū sue etatis agens vita functus est. Et in illa paucula etate tot ⁊ tanta sta obscura tam obtenebrata ⁊ penitus incognita mirabili quadā memoria ac incredibili perspicacia in apertū duxit: qua fere etate ceteri oēs vix litora profunditatis sciētie nostre tetigissent. Quid fabricasset inquit si nonagesimū annum attigisset: sicuti fuere multi ciuiles sapientie professores: pfecto nihil ambiguitatis aut obscuritatis in iure ciuili relictū esset: vnde ipsa secula lugēda sunt ẜm eū. Hec sparsim hincinde apud iuristas incidēter disseminata breuiter a me collecta sunt, vt vitā Bar.⁊ eius studia: que ipse in ista lege posuit: ego quātū possem ex aliorꝫ scriptis perficerē, ⁊ vt vel hoc argumēto precipuā meā erga Bar.obseruātiā ⁊ summā deuotionē posteris testatā relinquerē: quē semp in legibus vt terrestre numen colui, et eius vestigia semper quātum licuit adoraui.

1 ¶ In stipulatione sub ꝯditione potestatiua facta, quo ad acq sitionē inspicitur tempus euenientis conditionis.
2 Promittens filiofa.tantā pecuniā quantā crediderit titio, non obligaꝫ patri, si filius postea emācipatus mutuet.
3 Relatiuum quātitatis iunctum verbo futuri temporis, facit cōditionem.

1 **Filiasfamilias.** † In stipulatione sub cōditione potestatiua facta, quo ad acquisitionē inspiciꝫ tps euenitis cōditionis.h.d. ¶ † No.primo qđ
2 promittens filiofa.tantā pecuniā quātā crediderit titio, nō obligatur pri, si filꝰ postea emācipatus mutuet: qꝛ fideiussor qui est accessorius, nō pōt esse obligatus alteri quā cui est obligatꝰ principalis: cū accessoria obligatio reguleꝫ scđz naturā principalis. facit.l.si debitori deportatio.§.fi.ff.de fideiuſ.⁊.l.si filiusfa.crediderit.ff.ad maced.⁊ ꝯditio potestatiua nō trahiꝫ retro ad tps facte stipulationis: qꝛ deficit eqtas in qua fundaꝫ fictio.l.deniqꝫ.⁊ l.nec vtilē.ff.ex qui.cau.maio.cū in potestate sua fuerit eam ante adimplere: ẜm Bar.in.l.si filiusfa.in prin.§.eo.⁊ in.l.si is qui pro emptore.in.v.q.ff.de vsuca.secus in cōditione casuali vel mixta. que quantū ad acquirendū pri, bñ trahiꝫ retro. Et inspiciꝫ tps facte stipulatiōis, si tūc filius erat in potestate pris.d.l.si filiusfa. in prin.de qua.l.gl.ista oppo.⁊ se ibidē remittit.⁊.l.potior.⁊.l.qui balneū.ff.qui po.in pig.ha.⁊ isto tex.illa verba quātam pecuniā
3 credidero titio: faciūt cōditionē.s.si credidero: † qꝛ etiā relatiuū quātitatis iunctū verbo futuri tpis facit cōditionē.l.si titius.ff. de le.ij.Bar.in.l.j.in vlti.char.ff.de cōdi.⁊ demō.sicut ⁊ relatiuū substātie.l.stichū qui meus erit.vbi dixi.§.de leg.j.⁊ ista cōditio erat potestatiua: qꝛ erat in potestate filij credere vel nō credere titio.l.qui pecuniā.ff.si cer.pe.⁊ fuit impleta post emācipationē filij: ideo non acquiritur patri.

2 ¶ Agēs ꝑpter vim sibi illatā, satis est qđ narret in libello vim sibi fuisse illatā, absqꝫ alia conclusione.
3 Quelibet dispositio seu ꝑmissio intelligiꝫ de ꝑmo actu, qñ est affirmatiua: secus tamē si negatiua.⁊ nu.4.
5 Valet arg.per deductionem ad absurdum.
6 Obligatio facti negatiui, per te vim nō fieri, an trāseat in hēdes etiā si heredis nō sit facta mētio in promissione.⁊ nu.7.
8 In dubio est inherēdum verbis legis.
9 An stipulatio facti affirmatiui trāseat ad heredes stipulatoris.
10 Si testator cōcedat facultatē alicuius facti affirmatiui, puta cedendi lapidem, talis cessio intelligitur personalis, ⁊ non transit ad heredem legatarij.
11 Facultas certa ⁊ determinata relicta in testamento, bene trāsit ad heredes.
12 An immunitas vel exemptio concessa per ciuitatem cuidā nobili expresso nomine proprio, vt predijs que per eum vel suos homines tenentur in tali loco, remaneat exemptus ab omī onere, tam imposito quam imponendo a dicta ciuitate: debeat censeri realis vel personalis.⁊ nu.13.
14 Regulariter oīs contractus ⁊ oīs obligatio transit ad heredē: licet de eo nō sit facta mentio.
15 Stipulatio vel contractus conditionalis trāsmittitur ad heredes: legatum tamen non.
16 Exceptio, tu non es nominatus in instrumento, non potest opponi heredi.
17 Generalis natura pactorū est qđ transeant ad heredes.
18 An stipulatio facti affirmatiui transeat contra heredes.
19 Quādo factum coheret persone ꝑmissoris, talis obligatio non transit ad heredes promissoris.
20 Stipulatio semel cōmissa amplius nō cōmittitur ad idē numero, sed bene ad aliud diuersum.

1 **SI sic stipulatus.** ¶ † Stipulatio semel cōmissa ad interesse pōt iterū cōmitti, quoties fuerit cōtrafactū, si factū sit reiterabile: nisi cōtrariū expresse fuerit actū: qđ in dubio nō psumiꝫ.h.d.cōplectendo totū tex. ¶ Diuidiꝫ in tres partes princ. In pma poniꝫ decisio. In scđa assignaꝫ ratio decisionis. In tertia cōfirmaꝫ per deductionem ad absurdum. scđa ibi: non eīn ad vnam vim tantū.tertia ibi: at si sic volumus. et illa tertia est obscura.⁊ glo.fi.mag.in prin.super ea laborat. ¶ In tex.ibi: at si sic volumus.s.nos iurisconsulti, quasi dicat, si volumus hāc stipulationē per te vim nō fieri sic interpretari, vt vnā tm̄ vim cōtineat: ista nō est bona interpretatio ꝑpter absurditatē q̄ sequereꝫ, vt in lrā. Ideo tex.in fi.dicit qđ nō est verum: alio modo exponitur ẜm Pe.⁊ Ang.at si sic volumus.s.nos cōtrahētes.⁊ tunc est sensus si nos contrahentes volumus qđ hec stipulatio referaꝫ ad vnā vim tm̄: hoc facere possumꝰ: ⁊ qđ semel cōmissum est amplius cōmitti non possit. Sed in dubio hoc nō procedit: ⁊ hic dicit tex.in fi.ibi qđ nō est verū: qꝛ in dubio cōtinet nō solū vim ꝑmissoris, sed etiā heredis: ⁊ nō solum vnaꝫ vim heredis ⁊ promissoris, sed etiā plures: ⁊ toties cōmittiꝫ quoties vis inferꝫ: siue ab eadē persona promissoris siue ab eius herede: qꝛ ex qualibet ꝯfactione nouū oriꝫ interesse, ⁊ actus violentie est reiterabilis: vnde qñ sunt actus q̄ iteratione recipiūt, vnus non cōsumit alium: imo qlibet de p se operaꝫ.⁊ dum tex.dicit: ergo si actū sit quasi ex ipsiꝰ vi tota sit ꝯsumpta: supple qđ tūc amplius nō committeꝫ, qñ expresse fuit actū, vt ad vnā solā vim pertineret: sed qñ stipulatio esset simpliciter interposita, in dubio semp intelligiꝫ vt nō de prima tm̄ sit actū: vt dixi. ¶ Not.primo ex tex.
2 ibi: ⁊ egi qđ mihi vim feceris.ẜm Areti. † qđ agens ꝑpter vim sibi illatam: satis est qđ narret in libello vim fuisse sibi illatam, absqꝫ alia cōclusione.⁊ sic ab ꝯ so qđ petat aduersariū ꝑpter talē vim condēnari ad interesse.et sic correlarie no.qđ vbicūqꝫ stipulatio cōmittiꝫ ad interesse ex facto negatiuo, sufficit in libello dicere esse ꝯtrafactū, absqꝫ eo qđ cōclusiue petatur reū condēnari ad interesse. Adde glos.notabilē ⁊ expressam in.c.qꝛ presulatus. in glos.j.q.iiij.que notabiliꝫ dicit, qđ sufficit conqueri de spolia-

tione lz expresse nõ petatur restitutio quã gl. approbãt. d. Ant.
de bu. ⁊ Can. in. c. vnico. de lit. cõte. Idem no. Ang. in. l. ij. §. lz et
si agãt. ff. de iudi. per gl. ibi in verbo vindicant: que simplr dicit
conquerẽdo de iniurijs sibi factis: verbũ enim cõqueror, hz viz
cuiusdã conclusionis. l. qui grauatos. C. de censi. ⁊ censito. li. xi.
et. l. j. §. cum patronus. ff. de offi. pfec. vrb. Bal. in. l. edita. in. xiij.
q. C. de eden. tñ cum iste tex. dicat ⁊ egi. ⁊ sic actionem proposui:
intelligitur proposita cõclusio requisita. ita dicit Bart. in. l. j. in
3 prin. in. j. col. ad fi. ff. de eden. ¶ † Scdo no. ex tex. ibi nõ enim ad
vnam vim tãtum pertinet. vltra scribẽtes limitationem ad reg.
que hz, qd quelibet dispositio ⁊ quelibet promissio intelligitur
de primo actu tãtum. l. hones. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. l. do-
tis promissio. in versi. si. ⁊ ibi Bar. not. ff. de iure do. ⁊. c. mãdato.
et. c. nõ potest. §. j. ⁊. c. si clericus. ⁊ ibi Hemi. in. iij. no. ad hoc no.
de prebẽ. in. vj. dixi late in. l. diuortio. §. qd in anno. ff. solut. mat.
vbi plurima cumulaui ad illã regulã: nam pcedit in dispositio-
ne affirmatiua: secus in negatiua vel prohibitiua: qr habet tra-
ctum successiuum. ⁊ ita tenet gl. valde notabilis. lz istum tex. nõ
alleget in. l. hoc genus. ff. de condi. ⁊ demõ. quam glos. Bart. ibi
4 multum no. † nam lz in promissione vel legato facto si nupserit
intelligatur de primis nuptijs, vt iuribus preallegatis: tñ secus
in prohibitione si dictũ sit: si titio nõ nupserit: quia intelligitur
etiã de secũdis ⁊ vlterioribus nuptijs: vt est text. in. d. l. hoc ge-
nus. ⁊ per illã glo. ibi consuluit notabiliter Oldr. laudẽ. in cõsil.
xvj. qd incipit thema tale est titius habẽs vnam filiã. qd si testa
tor ordinauit in testamẽto suo q filie sue non nuberent, nisi filijs
mercatorum, sub pena priuationis hereditatis: et si alijs nubãt
q habeant tantũ legitimã suã: pone qd vna filia nupsit primo
filio vni⁹ mercatoris: postea eo mortuo nupsit vni nobili. ꝯsuluit
Oldr. q priuabit hereditate. ⁊ illam decisionem Oldr. refert et
sequit Pau. de ca. in. d. l. hoc gen⁹. ⁊ dicit qd ex illo ꝯsilio alias
habuit magnũ honorẽ: idem late tenet Alb. de rosa. in. l. fi. in. v.
col. C. de sponsa. vbi ponit formaliter totũ consilium Old. lz de
eo nõ faciat mentionẽ. Et si diceret subtiliter qd iste tex. nõ pro
bet istã limitationẽ: imo potius probet ꝯtrium cũ pmiserit neq
per se neq per heredẽ suum fieri: vñ illa adiectio heredis osten
dit qd nõ tẽporaliter sz perpetuo voluit stipulator cessare violẽ
tiam: ⁊ ideo etiam si ab eadem persona sepius sit facta violentia
sepi⁹ stipulatio cõmitteret: als illa adiectio heredis nihil ope-
raretur: dic q imo iste tex. bene facit põderando obligationem
principalis debitoris, que est pacti negatiui ⁊ rationẽ tex. in ple
risq locis ibi: nã ⁊ ex ipsius posteriore vi poterit cõmitti stipu-
latio. ⁊ ibi nõ enĩ ad vnã tantã vim ptinet. ibi ⁊ ipsi⁹ vis ⁊ here-
dis vl sepius facta cõplectit, ⁊ in ver. at si sic volumus. dũ in fine
5 dicit q nõ est verũ. ¶ † Tertio no. ex text. ibi: at si sic volumus.
fm Imo. ⁊ Are. qd vz argumẽtum per deductionẽ ad absurdũ
facit l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tu. ⁊. l. nã absurdũ. cum
si. ff. de bo. lib. ⁊ sic correlarie no. q etiã in cõtractibus debet fie
ri talis interpretatio qd non sequat absurdum. ita per istũ tex.
dicit do. Alex. in cõsi. cxxv. quinti vol. qd incip. attentis verbis
inuestiture. circa fin. ¶ Gloss. parua in verbo capit. diuiditur
in duas partes. In prima declarat text. In secunda respondet
6 tacite questioni. scda ibi: ⁊ qd dicit heredis. ¶ † In fi gl. habes
ex gl. q obligatio facti negatiui p te vim nõ fieri, trãsit ad here
dem: etiã si heredis nõ sit facta mentio in promissione: ⁊ sic ha-
bes qd in hoc text. etiam si non fuisset facta mentio heredis tñ
veniret factũ heredis: qr qui promittit per se videt etiam pmit
tere pro herede suo. ita tenet glo. in. l. si ita stipuler. s. eo. Confir
mat ista cõclusio gl. arguẽdo a fortiori: qr si in pacto de nõ petẽ
do cõtinetur persona heredis eius cui fit pactum: lz non expri-
matur, eo qr ille qui stipulatur vel paciscit videtur velle proui-
dere heredi suo sicut sibijpsi: vt dicit tex. in. l. si pactũ. cum glo. ff.
de proba. hic allegata per gl. qq̃uis nõ tãtam affectionẽ habeat
ad heredem, quantã ad seipsum: ergo fortius in ista promissiõe
negatiua, ille qui obligat seipsum. videt a fortiori velle obliga-
re heredẽ suũ cũ magis se q̃ heredẽ suũ diligat: cũ ordinata cha
ritas a seipso incipiat. l. preses cum gl. C. de serui. ⁊ aqua. glo. in
c. licet. in gl. ij. de sup. negl. prela. ⁊ magis tenemur nos diligere
q̃ alium. c. iij. in fi. ⁊ ibi gloss. notabilis. de auto. ⁊ vsu pallij. acce
7 dat illud Terẽtij oẽs male sibi quã alteri. ¶ † Istã gl. reprehẽ-
dũt Pe. ⁊ Cy. in. l. veteris. C. de cõtra. ⁊ cõmit. stipu. qr pmissio
facti negatiui. vt hic est psonalis: ⁊ nõ venit persona heredis ni
si de herede fuerit expsse dictũ: per tex. q stringit in. l. qui in futu
rum. ff. de pactis. ⁊ ideo in hoc tex. pmisisti neq per te neq per
heredẽ tuum fieri, sicut etiã in. l. ij. §. item si in facto. s. e. seruant
istam gl. in duob⁹ casibus. ⁊ istas duas limitatiões sequit Bar.
hic. ⁊ in. d. l. qui in futurũ. §. j. sed in principali cõclusione Bart.
hic: ⁊ ibi tenet cõtra Pe. ⁊ Cy. qd imo stipulatio negatiue cõce
pta non censeat personalis, sed in rem. ⁊ sic comprehẽdat etiam
heredem quamuis de eo non sit facta mentio: cum distinctione

tamen de qua hic per eũ: mouetur per tria iura per text. in. l. sti-
pulatio ista. in pn. in ver. sed si se. s. eo. ⁊ in. l. iurisgentiũ. §. pacto
rum. in scdo rñso. ff. de pact. ⁊ in. l. nõ solũ nostrũ. §. si liberatio-
nis. ff. de lib. leg. ⁊ ad tex in. d. l. q in futurũ. §. j. allegatũ per Pe.
in quo iacet difficultas. rñdẽt Bar. ⁊ Ang. hic. ⁊ Bar. Ange. et
Sali. ibi: sed cũ violẽtia ⁊ subauditiõe: qd intelligat qñ vltra p-
priũ nomẽ est etiã adiecta dictio taxatiua. d. l. nõ solũ nruz. §. ta
le. sz ista est nimia diuinatio, ⁊ iurisconsult⁹ de facili potuisset ap
ponere dictionẽ taxatiuã: qd cũ nõ fecerit apparet q nõ fuit ne
cessaria. l. vnica. §. sin autẽ ad deficientis. C. de cadu. tollẽ. ⁊. c. ad
8 audientiã. † de decimis. ⁊ verbis legis in dubio est inherendũ.
l. nõ aliter. ⁊. l. his verbis. cũ vulgaribus. ff. de leg. iij. fm Jo. de
imo. qui putat qd melior ⁊ de iure defensabilior sit opi. Jac. bu.
et Guil. de cu. ⁊ rñdet ad iura allegata per Bart. vt hic per eũ:
lz forte opi. Bart. propter eius autoritatẽ seruaretur in practi-
ca. Adde q cũ opinione Bar. simplr trãseunt Ang. Pau. ⁊ alij
hic ⁊ late ⁊ subtiliter Are. hic. Bar. ⁊ Ang. in. d. l. qui in futurũ.
§. j. Ang. in. d. l. iurisgentiũ. §. pactorũ. ⁊. l. si marito. §. j. ff. so. ma.
do. Alex. in cõsi. cxlviij. quinti volu. qd incipit in causa appella
tionis interposite. in. ij. col. vbi dicit qd ista opinio Bart. videt
esse ipsa veritas: ⁊ non videt bñ posse rñderi. ad. d. l. stipulatio
ista. in pnc. in v. sed si se. ⁊ q istã opinionẽ semp tanq̃ veriorẽ se-
quutus est. Et tenẽdo istã partem. ad. d. l. qui in futurũ. §. j. dedi
ibi duas alias solutiones fm Raph. Fulg. ⁊ Pau. de ca. ibi ad
quas te remitto. ¶ Secũdo adde circa scdaz limitationẽ. Pe.
quã sequitur Bar. hic. ⁊ in. d. l. qui in futurum. §. j. qñ stipulatio
alias nullum cõmodum afferret, si nõ trãsiret ad heredem: vt si
stipulator decedat ante collectã vindemiã, nullũ hz cõmodum
nisi ad heredẽ transiret, tũc transit: sic intelligunt. l. si ita stipu-
ler. s. e. ⁊ cũ Bar. in hoc transeunt simplr alij hic: idẽ tenet do.
Alex. in. l. si ita stipuler. ⁊ dicit ab oĩbus approbari: sed errat qr
ista limitio videtur cõfundi: per tex. in. l. apud iul. als est, idẽ iu-
lianus. §. si quis alicui. ff. de leg. j. vbi facultas cõcessa alicui qd
possit lapidẽ cedere, nõ trãsit ad eius heredẽ, nisi de eo sit facta
expssa mentio: ⁊ tñ stipulatio posset reddi inutilis: si stipulator
decederet anteq̃ lapidẽ cederet. ⁊ ita per illum text. reprobant
istã limitationẽ Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. si ita stipuler. er-
go nõ bene dicit. d. Alexã. ibi: q ista limitatio ab oĩbus appro-
betur: tamẽ tu sustine istam limitationem: ⁊ dic qd text. in. d. §. si
quis alicui. nihil facit in pposito: qr loquit in dispositione affir-
matiua, vt dicam statim infra in secunda qõne principali Bart.
9 nos autẽ loquimur in stipulatione negatiua. ¶ † Secũdo que-
rit Bar. an stipulatio facti affirmatiui trãseat ad heredes stipu
latoris: ⁊ sic actiue, et facit regulã cum duabus fallẽtijs vt hic p
eũ: regula est ergo quã Bar. facit fm Pet. ⁊ Cy. qd regulariter
stipulatio facti affirmatiui transit ad heredes stipulatoris. alle-
gat pro hac regula tres tex. in. l. si pactum. ff. de proba. vbi tex. in
si. assignat rationez. ⁊ tex. in. l. stipulatio ista. §. sicut autem. ⁊ in. l.
qui rome. §. flauius. s. e. Sed ad istas leges posses dicere qd lo-
quũtur in stipulatione facti negatiui. presertim. d. l. si pactũ. cum
glo. que loquitur in pacto negatiuo de nõ petendo: vnde p ista
regula est tex. apertus qui etiam assignat rationez. in. l. veteris.
C. de ꝯhẽ. ⁊ commit. stipu. Adde qd in cõtrarium fortiter vrget
tex. in. l. apud iulianũ. als est. l. idẽ iulian⁹. §. si qs alicui. ff. de leg. j.
10 † vbi in vltima volũtate q̃ est fauorabilior, si testator cõcedat fa-
cultatẽ alicui⁹ facti affirmatiui. puta cedẽdi lapidẽ: ꝯcessio intel
ligit esse psonalis, ⁊ nõ trãsit ad heredẽ legatarij: nisi de eo sit fa
cta mẽtio specialis: ergo idem multo fortius dz dici in cõtracti-
bus, in quibus fit strictior interpretatio: vt notat in. l. in testamẽ
tis. ff. de regu. iur. et in. c. cum dilecti. de dona. Et per. d. §. si quis
alicui. tenet Bar. in. l. pe. ff. de seru. lega. qd si cõcedo tibi faculta
tem facti, puta quod possis ire agere per fundum meũ, talis con
cessio presumitur personalis, ⁊ nõ transit ad heredem tuũ: qr ta-
lia verba magis referũtur ad factum quam ad ius: scdm eum: vt
§. sz cum factũ. insti. de stipu. ser. Idẽ tenet Bart. in. l. si sub vna.
§. j. in fi. j. eo. ⁊ late Albe. de rosa. in. l. fi. ⁊ ibi aliquid per Ang. ff.
de consti. prin. Bal. in. l. sordidorum. post gl. ibi. C. de excusa. mu
ne. lib. x. facit. l. stipulatio ista. §. si quis ita. in vltimo responso. et
qd ibi Bar. s. eo. Jo. de imo. hic respondet, qd scdm ista tẽpora,
stipulatio predicta non transit ad heredem: ex quo non erat fa-
cta mentio heredis: hodie secus p. d. l. veteris. que in princ. hoc
forte voluit fm eũ, dũ dicit veteris iuris altercatiões decidẽtes.
Et scdm hoc respõderet quod. d. §. si quis alicui. esset hodie cor-
rectus per. d. l. veteris. tamẽ cum ille. §. loquatur in vltimis vo-
luntatibus, ⁊ non in cõtractibus: ex idẽtitate vel maioritate ra-
tionis nõ debet induci correctio: vt notatur in aut. quas actio-
nes. C. de sacrosan. eccle. ⁊ aliter nõ tollit difficultatem. d. §. si qs
alicui. nec etiã Are. hic qui eum recitat. Tu responde fm Pet.
Cy. Bal. Imo. ⁊ alios omnes in. d. §. si quis alicui. qd ille tex. lo-
quitur quãdo tale merum factum est incertum et indetermina-
tum tam

tum, tam qualitate quam tempore: vt facultas cedendi lapidem indeterminate cõcesta: tūc factū dicitur coherere persone, ꝛ videtur electa industria persone ad determinādū: ꝛ hoc respectu cõcessio dicitur esse personalis: ꝛ nõ transire ad alium: nec etiã ad heredē. l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollē. ꝛ in. l. inter artifices. ff. de solu. ꝛ c. fi. de offi. dele. ꝛ ita per illū tex. limitatur doctrina Bar. hic: secus quãdo tale factū esset certum et determi-
11 natum: † puta si testator cõcessisset facultatem incidendi. ex. plaustra lignorū ab igne ex suo nemore: tūc ꝗ ista facultas certa et determinata bene trāsiret ad heredes. l. si necessarias. §. de vendēdo. ff. de pigno. actio. ꝛ l. si pactum. ff. de ꝓbat. ꝛ l. quesitum. ff. de vsufru. ꝛ similis distinctio inter certū ꝛ incertū factum sit etiam in operis in. l. si non sortē. §. libertus. ff. de condi. inde. ¶ Scdo adde circa primã limitationem inquantū Bar. dicit qd qñ precedit contractus de cuius natura est qd nõ transeat ad heredē, et tūc nõ transit: dic melius qd istud nõ est ex natura cõtractus precedētis. put Bar. inepte dicit: sed est ex natura rei que deducitur in stipulatione, sicut vsusfructus. ꝛ ita loquitur text. in. d. l. stipulatio ista. §. si quis ita. s. eod. Et isto modo loquendi in effectu vtunt in alia materia glo. Bar. ꝛ doc. qñ in conuētione deducitur aliqd consistēs in genere: ꝛ tūc venit trāslatio dominij nõ ex natura ꝯtractus sed ex natura rei deducte in contractu glos. et doc. in. l. si dom⁹. §. de euictione. vbi Bar. ꝛ alij. ff. de leg. j. et in l. qui concubinā. §. si heres. ff. de leg. iij. ꝛ in. l. ex empto. in princi. ff. de act. emp. ꝛ ita in terminis nostris dicit etiã ꝛ melius glo. in l. si pactū. in glo. mag. circa fi. ff. de proba. ꝛ Are. hic. ¶ Ego circa istam materiā vt plenius habeat subijcio notabilē. q. in qua
12 al's late cõsului in ciuitate Albemontis ferrati. † An immunitas vel exemptio seu frãchisia cõcessa per ciuitatem cuidã nobili expresso nomine proprio, vt pro predijs que per eum vel suos homines tenentur in tali loco, remaneat francbus ꝛ exemptus ab omni onere tam imposite quã imponendo in dicta ciuitate, debeat censeri realis ꝛ nõ ꝑsonalis: adeo qd mortuo dicto nobili trāseat ad eius heredes vel nõ: in quo aduerte qd immunitas cõcessa alicui per priuilegiū, in dubio censet esse personalis. ꝛ sic non transit ad heredes. vt. l. j. §. fi. ꝛ l. semper. §. immunitati. ff. de iure immuni. ꝛ l. forma. §. ꝗꝗ. ff. de censibus. glo. ꝛ doc. in. c. cum venissent. de insti. ꝛ in. l. sordidorū. C. de excusa. mu. lib. x. glo. in. l. medicos. in verbo ꝛ filijs. C. de ꝓfes. ꝛ medi. lib. x. Bart. in. l. j. per illū tex. ff. de cõsti. prin. ꝛ in. l. penul. ff. de serui. leg. ꝛ in. l. quia tale. vbi plene Moder. ff. sol. mat. ꝛ qd in dubio ꝯcessio immunitatis facta per priuilegiū censeatur personalis: ꝛ sic non transeat ad heredes: tenet in specie Jo. de imo. in. d. l. q tale. do. Alexā. vbi ad hoc plura allegat in cõsi. cj. primi volu. qd incip. visis instrumentis exemptionis in vlti. colū. quãuis aliter videatur tenere idem do. Alex. in consil. cxcij. secūdi volu. qd incipit ex themate
13 premisso de pluribus dubitari cõtingit. ¶ † Sed ꝓ prima opinione facit quia tales immunitates vel exemptiones censentur esse stricti iuris, ꝛ sic non extendūtur vltra rem vel personam in eis noiatā. c. cū ꝑsone. de priuile. li. vj. ꝛ c. sane. de priuile. in volu. gre. cū in ꝓdicto casu occurrēti, immunitas vel exēptio erat fctã per viā trāsactionis. ꝛ sic per viā ꝯctus: vnde ꝯsului qd nõ obstāte noiatione persone censeret esse realis. ꝛ sic esset transitoria ad heredes. Primo q ꝯtractus regulariter trāseunt ad heredes, siue de eis sit facta mentio specialis siue nõ. tex. est in. d. l. veteris. C. de cõtraben. ꝛ cõmit. stipu. ꝛ ibi Bal. in fine dicit qd ille leges sunt de vera philosophia legali, ꝛ non dialectica. ad idem tex. in l. viam veritatis. C. loca. ꝛ in. l. ij. cum glos. C. de pact. inter emp.
14 ꝛ vēdi. ꝛ dicit. d. Abb. in. c. fi. in primo notabili de arbi. † qd regulariter omnis cõtractus ꝛ omnis obligatio transit ad heredem, lꝫ de eo non sit facta mentio. ꝛ idem dicit Bal. in. l. j. C. de consti. pecu. heres eñ censetur eadem persona cum defuncto: vt in auten. de iureiur. a mo. ꝑsti. in prin. glos. in. l. ij. §. j. in glo. mag. ff. de preto. stipu. ¶ Hinc est qd lꝫ hodie in oib⁹ instrumentis cõiter fiat mentio de heredibus, ꝟm Bart. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. circa fi. s. eo. tamē talis clausula notariorum est superflua. l. eum qui ita. §. j. in verbo pro superuacua. ꝛ ibi Paul. de cast. ad hoc no. s. eo. ¶ Secūdo q quelibet cõuentio in dubio censetur esse realis: ꝛ sic trāsitoria ad heredes: non autem personalis: dato qd persona acquirentis sit in conuentione inserta: eo q talis persona ideo censetur esse inserta, vt declaretur cum⁹ qua ꝑsona talis conuentio sit facta, nõ aūt vt constituat ipsam conuentionem personalē: q intētio cõtrahentis in dubio ꝑsumitur esse, vt non solum sibi sed etiam heredibus suis prouideat. ita sunt tex. aperti in. l. iurisgentium. §. pactorū. in scdo responso. ꝛ ibi Bar. in. l. tale pactum. in prin. ꝛ in. l. nisi. ff. de pact. ꝛ in. l. si pactum. ff. de proba. Bar. in. l. qui in futurum. §. j. ff. de pac. ꝛ idem Bar. hic. facit tex. notabi. in. l. si necessarias. §. de vendēdo. ff. de pig. act. vbi tex. dicit qd si creditoris persona dūtaxat fuerit comprehēsa: tñ
15 etiam heres eius iure venit. † Hinc dixit glos. magistra. in. §. ex conditionali. insti. de verb. oblig. ꝛ in. l. si vxor. C. de condi. inser. quod ideo stipulatio vel cõtractus conditionalis pendente conditione transmittitur ad heredes, ꝛ non legatum conditionale: eo q in cõtractu interuenit factum cõtrahentis, ita volentis ꝓspicere heredi sicut sibi. d. l. si pactum. cõfirmatur q in cõtractu interuenit factū cõtrahentis ita volētis ꝓspicere heredi sicut sibi. d. l. si pactū. Confirmatur quia qñ connētio fit circa res sui natura transitorias ad heredes, vt in casu presenti: tūc adiectio persone nõ facit quin cõcessio in dubio cēseatur esse realis: et sic trāsitoria ad heredes: dūmodo sint tales heredes de quibus verisimiliter sit cogitatum. ꝟm Dy. in regula priuilegiū personale. de reg. iur. lib. vj. ¶ Tertio facit reg. que hꝫ qd iuris est de aliquo est etiã de herede eius: lꝫ de herede nõ sit facta aliqua mentio. tex. est no. in. l. postulāte. in prin. ff. ad trebel. in verbo nec heredis est facta mentio. iuncto ver. cur eñ. et ibi Pau. de ca. ꝛ do. Alexan. in vlti. notāt ex illo tex. predictam regu. ꝛ ibi Bar. Ange. ꝛ alij inducūt illum tex. ad plures notabiles ꝗstiones de quibus ibi per eos. ¶ Quarto facit qd egregie dicit Bal. in. l. j. per
16 illū tex. C. quo. leg. vbi dicit † qd exceptio que opponitur quotidie in palatijs, tu nõ es noiatus in instrumēto, nõ obest heredi: q nominato titio videtur noiatus eius heres: vt ibi pulchre dicit Bal. de quo vltimo dixi in. l. iulianus. in prin. s. eod. vbi alias cõcordātias ad hoc adduxi, quas per te videas. ¶ Quinto facit illud quo ad ꝓpositū nostrum notabiliter decidit Bal. in. c. j. in vij. col. de iudi. vbi querit. pone qd ꝓnceps cõcedit iurisdictionē alicui nobili pro certo annuo censu: vtrū ista concessio facta per viam cõtractus transeat ad heredes eiusdem generis: an vero presumatur contractus personalis ꝛ intrāsitiuus: ꝛ determinat quod si verba aliter non repugnāt, iste cõtractus sit trāsitiuus ad heredes per. d. l. viā veritatis. C. locati. ꝛ d. l. iurisgētiū. §. pactorū. Item q iste ꝯtractus seu istud pactum est reale ex parte promissoris: ergo etiã idē esse debet ex altera parte vt seruetur equalitas. arg. l. si iudex. ff. de mino. Itē ex presumpta affectione qualitatis acquirentis, qui naturali ratione cogitat etiã ꝓdesse successori. l. paulo callimacho. §. põponius. ff. de lega. iij. ꝛ ita ꝟm eū debet intelligi ꝛ suppleri doctrina Bar. in. d. l. pe. ff. de ser. le. q Bar. loquitur in nuda cõcessione iurisdictionis: secus qñ iurisdictio cõceditur per viā cõtractus: q tūc ille concessionarius in rem suā transmittit ad heredes eiusdē generis. ita ibi residet Bal. de quo tñ vltimo vide Bal. in. l. liberti liberteꝗ. in. ij. char. in ver. denuo ꝗro imperator ꝯcessit. C. de op. liber. Bal. in. l. fi. in vlti. col. ff. de ꝯsti. prin. accedat qd tꝫ idē Bal. in. l. vnica. §. liberta
17 tibus. vsi. excepto. C. de cadu. tol. † vbi decidit qd si aliqs Baro legauit mihi ius colligēdi pedagiū qd habebat supra pontē: talis ꝯcessio dꝫ esse realis, ꝛ trāsmittit ad heredes. ¶ Sexto ꝛ vltimo ꝓ ista parte est in terminis decisio Bal. in cõsil. cxxij. secūde partis qd incipit de gñali natura pactoꝝ. vbi in specie cõsuluit qd nobiles qui ex pacto vel ex ꝯuentione habēt immunitatē vel exemptionē, vt in casu presenti, illam transmittunt ad heredes. motus potissime: q de generali natura pactorū est qd trāseant ad heredes, etiã si heredis mētio nõ fiat. d. l. iurisgētiū. §. pactorum. ꝛ d. l. si pactū. Itē q ista immunitas nõ est proprie priuilegium, sed quoddā pactū: ergo trāsit ad heredes: vt. l. ij. ff. de iur. immu. Item q ꝑsona nõ fuit cã immediata istius immunitatis, sed mutua prestatio: ꝛ sic nõ extinguitur cū persona: vt. l. non solum. ff. de in integ. resti. ꝛ l. viā veritatis. C. locati. vt ibi plenius per eū. ꝛ ita habes bene ꝛ accurate examinatū istū quotidianuꝫ
18 passum, quē alibi ita tactū nõ inuenies. ¶ † Tertio ꝗrit Bart. an stipulatio facti affirmatiui trāseat cõtra heredes ꝓmissoris. et sic passiue: ꝛ distinguit vt hic ꝑ eū post Pet. ꝛ Cy. in. d. l. veteris. adde qd Bar. in primo mēbro allegādo. l. cētesimis. §. j. s. e. sentit ꝛ vult qd promittēs ire ad certū locum. censeat ꝓmittere factū coherens persone: ꝛ sic nõ trāsit ad heredes. ad hoc etiam alle. l. vnicã. §. ne autē. in verbo in locum certū abire. C. de cadu. tol. tene glos. ibi: in verbo abire. intelligit hoc esse verū, qñ apponitur dictio taxatiua tñ: q quis ꝓmittit per se tñ ire Alexandriam. Jo. de imo. hic in fi. tenet qd ire ad certū locū, dicatur factum coherēs persone, si cã eundi requirit industriā personalē: al's secus cū possit impleri per alium, ꝛ nõ intersit quis eat: vt si aliquis promisisset ire ad sanctum Jacobum pro anima parētis stipulatoris. Nam si ꝓmissor non impleuerit: quia defunctus sit. heres su⁹ tenetur ire. Tu potes exēplificare primū casuꝫ Jmo. qñ requirit industriā persone, si esset eundum ad locum periculosum: qui est exploratus promissori, ad quē alius tuto accedere nesciret: vel qñ esset eūdum pro aliqua ambasiata, vel aliquo negotio requirente industriā debentis ire: tene qd indistincte q ꝓmittit ad certū locū ire, dicat ꝓmittere factū persone sue coherēs: ideo nõ pōt per aliū impleri, nec vltimo vite momēto expli cari: vltra. d. l. centesimis. §. j. ꝛ d. l. vnicam. §. ne autem. est etiam tex. planus in. l. fi. ff. de cõdi. insti. ꝛ ibi doc. ad hoc notāt maxime

Joã. de imo. ꝛ text. in. l. sed sciẽdum. ꝛ ibi notatur. ff. ad treb. ꝛ ita indistincte cõtra Jmo. firmat. d. Alex. in. d. l. centesimis. §. j. ꝛ vltra eũ est etiã gl. clara in. l. Aretusa. in glo. fi. in ver. si per aliũ. ff. de statu ho. quã glo. pro singulari etiam ad hoc allegat Joã. de
19 imo. in. d. l. fi. ff. de ꝯdi. insti. ¶ † Scdo adde inꝗtum Bar. ꝛ cõiter doc. voluñt ꝙ qñ factum coheret psone promissoris: vel qꝛ sit electa industria psone sue: vt declaraꝛ in. l. inter artifices. in gl. ff. de sol. ꝛ in. d. l. vnica. §. ne aũt. tunc ista obligatio non trãsit ad heredes ꝓmissoris. et sic videꝛ ꝙ si stipulor librum scribi manu tua ꝓpria: vl domũ edificari manib⁹ tuis: per sciẽtẽ librũ scribere vl per architectũ sciẽtẽ edificare: qđ in dubio ista obligatio nõ trãsit ꝯ heredes ꝓmissoris, etiã si scirẽt eque bñ scribere vl edificare: nisi cõmissa fuerit stipulatio ad interesse ꝓpter moram ꝓmissoris: qꝛ tũc respectu interesse trãsiret ad heredes. vt. l. a duob⁹. ꝛ. l. fabriles. in ꝓ. ꝛ. l. opere in rerũ. ff. de ope. li. ꝯ istam cõclusionẽ videꝛ esse tex. in generalitate: ꝛ in rõne sui. in. d. l. veteris. ꝛ ibi Cy. hoc tenet: ibi se fundat qꝛ poti⁹ dꝫ haberi respect⁹ ad effectũ obligationis, quã ad formam ꝯhendi: ꝛ lꝫ antiqui: vt ibi subiũgit litera putarẽt ꝙ factũ vnius nõ possit esse factũ alterius tñ ista subtilitas non dꝫ attẽdi: qꝛ tñdem vel paulomin⁹ et aliqñ plus põt per aliũ prestari ꝙ̃ per eum qui ꝓmisit. ꝛ ita p illum tex. cõtra istam conclusionẽ tenent ꝛ bene Joã. de imo. et Are. hic. Jtẽ in cõtrarium bñ facit ꝑm Raph. cu. hic qꝛ electio industrie persone est in fauorẽ stipulãtis: sed si per hoc nõ cõtinereꝛ persona heredũ: vt vult Bar. conuertereꝛ istud in dãnum stipulãtis: cõtra reg. l. qđ fauore. C. de legi. ꝛ. c. qđ ob gratiã. de reg. iur. in. vj. ¶ Gl. fi. mag. in ver. ergo si actũ sit, diuidiꝛ in tres partes ꝓncipa. in prima videꝛ ponere tres declarationes ad v. fi. que oẽs in effectu tendũt ad idẽ. Nam in ver. fi. illa verba ergo si actũ sit. videnꝛ esse superflua, ꝛ repetere idẽ, ꝛ non habere perfectam cõstructionem. ꝛ hoc est qđ ingerit difficultatẽ in text. ꝫ declara vt dixi. s. in apostillatione tex. Jn. ij. gl. allegat quatuor concordãtes ad tex. Jn. iij. format tria ꝯria contra text. ꝛ rñdet solum scdo. in alijs duob⁹ se remittit. ij. ibi: ad id autem qđ dicit
20 hec lex. iij. ibi: ꝫ cõtra. s. de heredi. ven. ¶ Jn ca. gl. sed expone vt ibi: nam ibi dicit ꝙ stipulatio bis cõmitti non põt, vt rem et pretium seu estimationẽ consequatur: sed rñde ꝙ stipulatio semel cõmissa amplius non cõmittiꝛ ad idem numero, vt ibi: sed ad aliud diuersum sicut hic ad interesse: eodẽ modo solue sequẽtia contraria glo. ꝛ distingue vt hic per Bar. post antiquos cũ quo alij effectualiter transeunt.

1 ☞ Parentes possunt contrahere sponsalia pro filijs suis.
2 Extra parentes nullus potest contrahere matri. pro alio, sine expresso consensu partium.
3 Sponsalia parentum non necessitant filios ad matri. contrahendum.
4 Matrimõia debẽt esse libera ab oĩ vi ꝛ pena pecuniaria. nu. 5. Et quando pena teneat. vide nu. 11. ꝛ. 13.
6 Metus annullat ipso iure matr. etiã si interueniat iuramentũ.
7 Metus perditionis oĩm bonorum vel maioris partis, est sufficiens ad annullandum matrimonium.
8 Mine parentum inducunt iustum metũ in matrimonio.
9 Licet metu pene quis nõ possit astringi ad matri. contrahendum tamen spe premij ꝛ lucri potest ad matri. inuitari: qđ tamẽ fallit tribus modis. vt. j. nu. 10.
14 Dispositum in propinquo ratione affectionis, habet locum in multum amico.
15 Filius natus post institutionẽ patris factam a testatore, valde amico dicti patris grauati fideicõmis. post mortem suam, excludit substitutum.
16 Stipulatio interposita pro matri. contrahendo valet vt interesse qñ mea pecuniariter interest.
17 Jnteresse est pena legalis.
18 Lex generaliter aliquid inducens fauore publico non recipit restrictionem etiam de habilitate.
19 Valet stipulatio penalis facta in fauorem matrimonij.
20 Pena pro futuro mat. non põt promitti, sed bene potest arrha dari ꝛ que sit ratio differentie. j. nu. 21.
22 Libera testa. factio, per stipulationẽ penalem principaliter interpositam, non põt impediri, ꝛ tamen per pactum veniens in consequentiam alterius contractus impediri potest.
23 Jn arrhis requiritur traditio actualis.
24 Priuilegia indulta doti date, non hñt locum in dote ꝓmissa.
25 Si arrha non est data, sed promissa: ꝛ ille qui promisit arrham nõ vult adimplere ꝯtum: põt cõueniri ad arrham promissam.
26 Licet sola promissio arrharũ non valeat, tamen sola confessio arrharum receptarum ab vna parte bene valet.
27 Sicut dictum testis vel tabellionis probat multo fortius confessio partis principalis qñ talis confessio non est reprobata ratione fraudis presumpte.
28 Nulla est fortior nec efficacior probatio ꝙ̃ per cõfessionem partis, que admittitur contra presumptionẽ iuris ꝛ de iure.
29 An si appareat confessio dationis arrharum hincinde, an talis confessio valeat.
30 Ubi duo actus comparabiles celebrantur, ibi neuter actus resoluitur.
31 Nota pulchrum casum.
32 Si datus est fundus pro arrhis non realiter, sed sponsus constituit se nomine eius possidere, an valeat.
33 Arrha an possit consistere in specie etiã actualiter tradita.
34 Statutum de penis duplicandis, habet locum in penis existẽtibus in quantitate, non autem in corpore seu specie.
35 Pignus non potest constitui nisi in specie.

Titia. Stipulatio penalis inter parẽtes sponse et spõsi interposita super matrimonio cõtrahendo, est ipso iure nulla. h. d. diuiditur in quinqꝫ partes. Jn prima ponitur thema. Jn secunda ex eo elicitur questio. Jn tertia poniꝛ decisio. Jn quarta ratio decisionis. Jn quinta ponitur extẽsio. scda ibi, quero an caij seij heredes. tertia ibi: respõdi ex stipulatione. quarta ibi: qꝛ inhonestum visum est. quinta ꝛ vltima est ibi: siue futura siue iam contracta. ¶ Jn tex. ibi: si quis eoꝝ nuptijs impedimẽto fuisset. dicit ingenue Pau. de ca. ꝙ si nõ fuissent in instrumento alia verba ꝙ̃ ista non videꝛ ꝙ ista stipulatio debeat reprobari, tanꝗ̃ sit contra bonos mores. qꝛ non arctaꝛ promissor ad faciẽdum filiã contrahere matrimonium, sed ad nõ impediẽdum ipsam ꝯhere si spõte cõtrahere voluit: vnde dicit ꝙ hic ꝓmisit se facturũ ꝛ curaturũ, qđ filia sua ꝯheret tale matrimoniũ sub pena. et qđ ipse fuit interpellatus dum viueret, vel ipse promissor non fuit in mora sed eius heres, qui non fecit nec curauit: nam si promissio teneret etiam heres obligaretur, et incideret in penam si esset in mora: sed ista videtur nimia subauditio quam ad istũ tex. facit Pau. de ca. Jdeo potes planius intelligere text. put etiã intelligit Are. in secũdo notabili quodisti parẽtes nõ promiserunt se facturos ꝛ curatores vt subaudit Pau. de ca. sed solum inter se promiserũt sub pena, qđ isti eorũ filij matrimonium inter se contraherẽt. ꝛ sic promiserunt factum alienum, ad qđ alꝭ obligarẽtur ꝓmittendo penã vt. l. stipulatio ista. in prin. in ver. at si qs. s. eo. ꝛ in. §. alteri. in fi. in versi. si versa vice. insti. de inuti. stipu. sed hic non obligãtur: qꝛ est cõtra bonos mores: qꝛ cõtra libertatem matrimonij. ¶ Jn tex. ibi: ꝛ filia eius noluit nubere. licet promissio penalis non fuerit facta per filiam caij seij: ꝫ per ipsum patrẽ: ꝛ sic filia nõ videbatur arctari: tamen si valeret stipulatio penalis interposita per patrẽ, ipa filia actaretur timore ne pater incideret in penam, ꝛ illo timore induceretur ad cõtrahendum matrimoniũ cõtra suã volũtatẽ, ne patrẽ illaqueatum dimitteret, ideo nõ vꝫ. ¶ Jn tex. ibi exceptionẽ doli mali obstaturã: ista non est propria exceptio iuris que presupponit actionem ꝛ obligationẽ: sed est exceptio facti seu intẽtionis: qꝛ cũ ista stipulatio sit cõtra bonos mores, vt dicitur in text. ergo est ipso iure nulla vt. l. ꝛ generaliter. ꝛ. l. stipulatio hoc modo cõcepta. s. eo. ꝛ. l. pacta que cõtra. C. de pac. ergo nõ presupponit penã ipo iure cõmissam. ꝛ hoc tenent Dy. Bar. ꝛ alij hic. facit bene tex. in l. fi. in fi. C. de spõsa. vbi tex. dicit qđ talis stipulatio nullas vires habet. ꝛ de ista exceptiõe intẽtionis ꝛ facti est gl. in. l. qui se debere. in prin. in gl. ij. et ibi Bar. ꝛ alij. ff. de condi. ob causam. ꝛ glos.
1 in. l. ij. ff. de excep. ¶ † Nota primo ex tex. ibi cõsenserunt, qđ parentes possunt contrahere spõsalia pro filijs suis: vt hic ꝛ. c. ex literis. ij. et. c. gemma. de sponsa. ꝛ illa sponsalia dũmodo non sint penalia, obligant ipsos parentes: si autẽ sint penalia, nõ obligãt parentes nec suos principales: vt hic. ꝛ in concordãtibus. s. allegatis. ꝛ istud procedit non solum inter parentes habẽtes filios in potestate, sed etiam inter matrem ꝛ alios ascẽdentes cui non habẽt in potestate: vt hic. ꝛ. d. c. gemma. ꝛ si filij sunt ꝓsentes qñ eorum parẽtes contrahunt sponsalia, intelliguntur tacite consentire: vt est tex. in. c. j. circa fi. ff. de despon. impu. in. vj. ꝛ in. l. sed ea que patris. ff. de sponsa. limitãdo vt notabiliter per do. Abb. in. c. nõne. in vlti. col. de ꝑsump. nisi causa cognita cõstaret quod ob reuerentiam patris filij tacuerunt tempore contracti matrimonij, ꝛ sequitur do. Alex. in. l. que dotis. in. xvij. col. ff. solu. mat.
2 tamẽ † possunt etiam sponsalia cõtrahi per fratrem vel patruũ vel etiam extraneum. vt. c. j. de matrimo. contra inter. eccle. contracto. ꝛ. c. ex parte. de resti. spo. ꝛ. c. ad id qđ. de sponsa. sed tũc p solam presentiam nõ intelligũtur consentire: sed requiritur expressus ꝯsensus: vt in iuribus preallegatis. ꝛ in. d. c. j. circa fi. vbi glos. ꝛ doc. de despõ. impu. in. vj. ꝛ hic per Jmo. ꝛ latius p Aret.
3 ¶ † Secundo nota ex text. ibi. et filia eius noluit nubere. quod sponsalia parẽtum non necessitant filios vel filias ad contrahẽdum matrimonium: vt hic. ꝛ. d. c. j. circa finẽ. de despõsa. impu. in vj. vnde filia nupta a patre in pupillari etate, potest alteri nubere si ei non

re si ei non placet primus vir, fm Cy. z Bald.in.l.si pater. C.de sponsa. Adde tñ qd pater qui promisit cũ iuramento se facturũ et curaturũ qd eius filius vel filia vel etiam alter extraneus contrahet matrimoniũ cũ tali, debet facere quicquid potest vt matrimoniũ habeat effectum, dũtamen nõ inferat metum contrahenti: qr istud esset illicitum. z tũc etiã nõ interpellatus tenetur a seipso sponte oẽm diligentiã adhibere: ita notabiliter tz Bal. in.c.j.§.j.in ti.hic finitur lex deinde cõsuetu.regni incip.in vsib9 feu. tñ si filius vel ille pro quo ꝓmisit, nõ vellet cõsentire, nõ esset reus periurij: ex quo fecit quantũ potuit. ita tenet glo. valde notabilis in.c.ex rescripto.in glo.fi.de iureiu. z gl.in.c.sicut.de spõ. et expresse Fede.de se.in consi.cxxij.qd incip. Martinus promisit se facturũ z curaturũ. quem allegant z sequũtur do.Anto.de but. z do.Abb.in.c.gemma.de sponsa. Idem tenet do.Anto.de but.in.c.ex literis.eo.ti. z gl.xxx.q.ij.in.c.vnico.z.lxiij.dist.in ca. tibi dño. Areti.in ɔsi.cxliij.qd incipit ex facto ꝓponitur qd illustrissimus.in.iiij.col. z reperio qd illud consiliũ Fede.de sen.est etiã inter cõsilia Bart.in cõsil.ccxxvj.qd similiter incipit Mar. promisit se facturũ et curaturum: sed credo qd non fuerit consi-

4 lium Bar.sed Federici: vt.j.latius dicam. ¶ † Tertio nota diligenter ex isto tex.qd nõ solum matrimonia debent esse libera a vi que incuteret metũ ɔstanti viro: vt.c.cum locũ.de sponsa.et dicam in sequenti notabili: sed etiã debent esse libera a quacũq pena pecuniaria, etiã si nõ esset talis que incuteret metum constanti viro: nam metus pene pecuniarie: z sic amissionis bonorũ nõ incutit iustum metum: nisi sit de toto, vel maiori parte bonorum.vt.c.ij.quod metus cau. z.c.frequens, de restit.spol.in.vj.et istud videtur valde dubitabile. ¶ Unde aduerte qd si precedẽte ꝓmissione de contrahẽdo matrimonio cum stipulatione penali, sequat inter eos matrimoniũ, valebit et tenebit: quia iura irritant promissionem pene, z volunt non valere promissionem de contrahẽdo matrimonium vel sponsalia sub pena: vt hic: qr in matrimonio debemus esse contenti penis legalibus: vt.j.dicam in sequenti notabili: non autem dicunt nõ valere matrimonium: z similiter si non erat metus qui cadebat in constantem virum valebit matrimoniũ, cum non tollatur libertas consensus: quia potius debuit pati illud modicum damnum quam cõtrahere matrimoniũ: sed qñ est talis metus qui caderet in constantem virum, tunc impeditur libertas matrimonij, z consequẽter tunc matrimonium non valet: vt.c.veniens.ij.et.c.cõsultationi. de spõsa. ita declarant do.Anto.de but. z alij in.d.c.gẽma. z idez quãdo interuenit metus amissionis omniũ bonoꝝ vel maioris partis.vt dicã in sequẽti notabili. cogita tamẽ sup hoc si posset

5 melius dici. ¶ † Quarto nota ex fi.tex.qd nõ soluz matrimonia in futurum contrahẽda, sed etiam contracta debent esse libera a pena: vt libere dissolui possint. z sic in matrimonijs z sponsalibus debet esse plena libertas, vnde in eis ꝓmissio pene nõ obligat: vt hic. z.d.c.veniens.secũdo.et.c.consultationi.ad fi.et.c.gẽma.de sponsa. z.c.de illis.secundo de desponsa.impub. ¶ Item matrimonia qñ contrahũtur debent plena securitate gaudere: ita dicit tex.in.c.cum locum.de sponsa.et pondera qd in isto tex. prohibetur pena; non solum que respicit personam illorum qui debent sponsalia cõtrahere: sed etiã que respicit personam parentum suorũ. z sic habes qd sicut nõ potest apponi pena in matrimonio vel spõsalibus inter ipsos cõtrahentes matrimoniuz vel spõsalia.vt.l.neq ab initio.C.de nup. z.l.fi.C.de spõsa. ita nec pena põt apponi inter ipsos parẽtes: vt hic. z dicit Bar.j.circa fi.qd cũ ista ꝓmissio penalis sit ɔtra bonos mores, vt dicitur in litera, qd nõ firmatur iuramẽto per reg.c.nõ est obligatoriũ.de reg.iur.in.vj.facit qd dicã.j.in.v.ampliatione. ¶ Item iste tex. ampliat secũdo modo, quod nõ debet quis cõpelli ad matrimonium cõtrahendũ: nec etiã ad persistẽdum in iam cõtracto metu pene conuẽtionalis, qr sufficere debent pene legales: vt dicit tex.in.l.si ita stipulatio facta.ꝟ.eo.que pene legales sunt perditio dotis, vel donationis ꝓpter nuptias si sine causa diuertat: vt l.cõsensu.C.de repud.vel restitutio eorũdem cũ duplo vel quadruplo, in eo qui recepit arrhas si sine causa recusat cõtrahere matrimoniũ: vt.l.fi.C.de spõsa. ¶ Tertio amplia qd matrimonium debet esse liberũ, nõ solũ in prin.tpe sponsalioꝝ: sed etiam ex postfacto in cõtractu matrimonij: vnde si quis spõte cõtraxit spõsalia de futuro, z postea cõpellat metu ad ɔtrahendũ matrimoniũ de presenti, tale matrimoniũ nõ valet neq tenet. tex.est in.c.requisiuit. z ibi do.Abb.in primo notabili ad hoc notat.de spõsa. ¶ Quarto notabiliter amplia quod metus interueniens etiã culpa metũ passi: excusat in matrimonio vt nõ teneat: vt qñ quis est repertus in lecto cũ muliere, metus ꝓcessit culpã sua: vt est tex.singularis in.c.veniens.secũdo. z ibi glo.ad hoc expresse

6 notat de spõsa. z dicam statim.j.in sexta additione. ¶ † Quinto amplia qd metus sufficiẽs impedit matrimoniuz, etiã si interueniat iuramentum. z sic iuramentum non purgat metum. glos.est solẽnis in.c.significauit.in glos.ij.de eo qui duxit in matri.quam pol.per adulte. z illam glos.do Abb.ibi dicit esse singularẽ et se nescire alibi: qr iuramentũ metu extortum nõ est obligatorium. cũ sit cõtra bonos mores. Item qr est cõtra substãtiã matrimonij: qr iuramentũ metu extortuz nõ tribuit libertatẽ cõsensus, et nullus est cõsensus si est coactus interueniente iuramento, cum matrimoniũ cõtrahatur libero cõsensu: vt.d.c.cũ locum.de spõsalibus. ¶ Sexto adde qd iuuenis repertus de nocte in domo mulieris, metu armorum z minarũ mortis que inferebãtur per attinentes iuuencule coactus est cũ illa cõtrahere matrimoniũ per verba de presenti, etiã si sit sequuta copula: donec durat idẽ metus: tale m̃rimoniũ nihil vz neq tz. tex.est notabilis ponens istũ casum quotidianum in.c.veniẽs.ij.de sponsali. z ibi dicit do. Abb.in fi.qd quotidie casus illius.c.euenit de facto, z super hoc vide omnino plene do.Alex.in consi.clvj.qd incipit, viso ꝓcessu cause vertentis inter apoloniam.in.v.volu.facit tex.in.c.accedens.de procu. z quod notatur in.l.si mulier.§.si dos metu.ff.qd me.cau. z.c.abbas.eo.ti.qd me.cau. vnde si quis contraxit matrimonium per vim, vel per metum cadentẽ in constantẽ virum: vt quia sit metus continens periculũ mortis, vel cruciatum corporis matrimonium ipso iure nõ tenet, et est ipso iure nullum.d.c. veniens.secũdo. z ibi do. Abb.in.iij.notabili. z etiam in vltimo notabili. z.d.c.cum locum. z ibi do. Abb.in.c.consultationi. z qd ibi no.glos.fi.de sponsa. z.c.de illis.secundo.de despõsa.impube. do.Abb.in.c.de muliere.de sponsa. z in.c.significauit.de eo qui duxit in matrimo.quã pol.per adul.per illum tex.quem dicit qd vltra oẽs solet ad hoc allegare: qd lz metus non soleat ipso iure vitiare actum: tamẽ vitiat ipso iure in matrimonio, z in dote: et de hoc habes glo.in.l.j.§.fi.ff.de auto.tut. Oldra.laud.notabiliter in cõsi.xxxv.qd incipit factum tale est quidam Joã.nomine. istam cõclusionem limitat multum notabiliter domi.Abb.in.c. cum terra.de elec.vbi putat posse attentari limitatio notabilis ad cõclusionem quam feci: quod matrimonium carnale contractum per metum qui cadit in constãtem virum, nihil valet: z est ipso iure nullũ: nam limitat valere qñ non fuit compulsus cõtrahere matrimoniũ cũ certa persona, sed cum aliquo de certo ge-

7 nere vel familia que ipsa elegerit, qd valde nota. ¶ † Septimo adde qd metus perditionis omniũ bonorum vel maioris partis est iustus ad annullandũ matrimoniũ.vt.c.abbas.qd met.cau. et.c.frequẽter.§.illũ autẽ.de resti.spol.in.vj. z ita in specie tenet do.Abb.in.d.c.gẽma.in.j.not. Cõfirmo optime quia q̃stio oim bonoꝝ vel maioris partis. equiparatur qõni status persone.l. athlete.in prin. z ibi Bart.ad hoc no. z.l.ꝓpter litẽ. z ibi glos.ff. de excu.tuto. Hinc est qd iniuria que fit in omnia bona vel maiorem partẽ, videtur fieri in personam. z ita licitũ est resistere: sicut si violentia in personam cõmitteretur: ita per.d.l.propter litem. tenet Bald.in.l.prohibitũ.in.j.col.C.de iur.fis.lib.x. Item sicut habens litem mecũ in causa criminali, dicit esse inimicus meus capitalis. ita si sit causa pecuniaria magna fm Barto.in.l.iij.in prin.de testi. Item cause magne pecuniarie equiparãtur causis criminalibus, fm Bart.in.l.admonẽdi.in.xiiij.col.vbi dixi.ff.de iureiur. Item paria sunt admittere vitam z perdere principatũ.

8 ita no.Bal.in.c.petitio.per illũ tex.de iureiu. ¶ † Octauo adde qd mine parẽtum inducunt iustum metum in matrimonio.c.ex literis.de despõ.impu. z ibi do.Abb.ad hoc notat. z limita sane procedere cõsiderata qualitate parẽtum z minarum. ¶ Nono z vltimo pro limitatione predictoꝝ adde qd illicitus amor precedens, qñ quis perdite amabat mulierẽ, nõ tñ tollit liberum consensum in matrimonio cõtrahẽdo.vt.c.veniens primo.de sponsa. z ibi do.Abb.in.j.nota.ad hoc no.illũ tex. z dicit hoc esse valde notãdum: quia quotidie inter adolescẽtes philocaptos eue-

9 nire põt. ¶ † Capio glos.in ver. obstaturam. ex qua habes qd licet metu pene quis nõ possit astringi ad matrimonium cõtrahendum: vt hic. tamẽ spe premij z lucri potest ad matrimoniuz inuitari. z ita limitatur iste tex.in.l.titio centum.§.j.ff.de cõdi.et demon. quẽ tex.ad hoc dicit esse aureum Bald.in.l.fi.§.fin vero postq̃.C.de iur.delib.facit.l.cum ita legatum.§.j.ff.de condi.et demon. z.l.vter ex fratribus.ff.de condi.instit. z.l.ij.C.de insti. z substitu. Idez tenet Bar.in.l.cum donationis. C.de trãsac. z sic habes qd amissio lucri nõ habet intimidare matrimonium. fm do.Anto.de bu.in.d.c.gẽma.in.ij.col. Oldra.lau.notabiliter.in cõsi.xvj.qd incipit thema tale est titius habens vnã filiam: quẽ sequitur Pet.de Ancha.in repetitiõe reg.nemo potest.de reg. iur.in.vj.circa quam decisionẽ Oldra.latius insistit Areti.hic. in.ij. z.iij.colũ. idem est quod est magis amissio lucri, quam damnũ pati: vt.l.ea que. z ibi glos.ff.de do.inter virũ z vxo.glos.in

10 l.ij.C.de inuti.stip. ¶ † Limita istam conclusionem glos. z communem, quãdo esset lucrum percipiẽdum ante contractum matrimonium, ab altero ex futuris cõiugibus: puta ꝓmitto tibi centum si cõsenseris in me, vt in maritum: tũc non valet cum con-

tineat turpitudinem: cum videatur facta causa fornicationis & turpis amoris: vt. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. fi. & ibi Bar. et alij. s. e. & Bar. & alij hic. ¶ Scdo notabiliter limita quando esset amissio magni lucri: qr tūc bene induceret iustum metum. ita notabiliter tenet Cy. in. l. interpositas. C. de transa. quē simpliciter sequitur Pet. de anc. in. c. j. ad fi. quod met. cau. in. vj. et in. c. abbas. eo. tit. in antiquis. ¶ Tertio limita in matrimonio carnali: secus est in matrimonio spirituali, in quo nec metu pene nec spe premij pōt induci: vnde si fieret pmissio abbati de aliquo dando, si receperit talem in monachū: vel talē in monialez: nihil valet qr esset simonia. c. non satis. & c. quoniā. & c. dilectus. de simonia. fm Bar. in. l. titio cētum. §. j. ff. de condi. & demon. in l. vxorem. §. heres. ff. de le. iij. & Bar. hic: in fi. q̄uis aliter videat tenere idem Barto. in. l. ij. C. de insti. & substit. vbi plene dixi. de hoc. licet Are. hic plene examinat. ¶ Quarto limita quatū ad instituendum quem heredem. quia non potest quis metu pene ad hoc induci. l. stipulatio hoc modo cōcepta. s. e. nec etiam spe premij pōt ad hoc inuitari: quia esset dispositio captatoria. l. ille autē institutiones. ff. de heredi. insti. & l. j. ff. de his que pro nō scrip. habētur. et est glo. plena. in. l. cum donationis. vbi Bar. et doc. C. de transac. vbi plene de hoc vltimo dixi. ¶ Capio glo. fi. in verbo matrimonia. quam diuide in. vj. partes. In prima declarat tex. & rationē assignat. In secūda remouet vnum forte cōtrarium de arrhis. In tertia format vnam qō. ad tex. In quarta aliā. In quinta allegat vnam concordantē. In sexta & vltima format aliam questionē. secunda ibi: et hoc exceptis arrhis. tertia ibi: sed an inter extraneos. quarta ibi: sed an pignus dari poterit. quinta ibi: vt. C. de inuti. stipu. sexta & vlti. est ibi: quid aūt si pecuniariter. In ea. glo. ibi: et hoc exceptis arrhis. que sit ratio differentie inter penam & arrhas, durū & difficile est assignare. dicam. j. sequendo ordinem Barto. ¶ In tertia parte glos.
11 ibi: sed an inter extraneos habes. † qō si extraneus pmisit mihi sub pena se facturum & curaturum qō titia cōtrahet matrimonium mecum, talis adiectio pene facta per extraneum valet & tenet: & potest talis pena ab eo efficaciter peti, si matrimoniū nō sequatur: & ita limitatur iste tex. vt non procedat quādo extraneus talem promissorem pene faceret: cum ista conclusione gl. transeunt Bar. & alij per. l. mulieri & titio. cum gl. j. ff. de condi. & demon. Idem tenet gl. Cy. & communiter alij. in. d. l. fi. de sponsa. Idem tenet Jo. an. in addi. Spec. in ti. de arbi. §. j. in ver. quid si sic. in additione que incipit diximus. Idem tenet Hostien. in
12 summa sua in tit. de sponsa. §. j. ¶ † Limita solenniter fm Bar. et alios, quod ista glo. procedat quando est penitus extraneus: ita q pena ab eo promissa nō verisimiliter induceret ad matrimonium contrahēdum: secus si ille extraneus esset coniunctus vel multum amicus sponsi vel sponse, ita quod verisimiliter metu pene puer vel puella cōtraheret matrimonium: tunc nō valet eadē ratione que in patre & matre: vt hic. et. l. heres meus. §. fi. ff. de condi. & demon. & ita limitat punctualiter gl. in. d. l. mulieri & titio. in glo. j. ff. de condi. & demon. ¶ Secūdo limitat istam glo. Rapha. cuma. vt in extraneis promissio pene etiam nō valeat, si apparet suspicio fraudis: qr vt valeret promissio pene facerent extraneos inter se penam promittere. & sic in fraudē non valeret: nihil tamē ad hoc allegat. Tu adde quod istam limitationem ante eum ponit do. Ant. de but. in. d. c. gemma. & ibi simpliciter sequitur domi. Cardi. Alexā. vbi dicunt quod ista glos. non procederet quando per suppositas personas extraneorum ipsi de quorū matrimonio principaliter agitur fecissent penam promitti per istos extraneos: tunc nō valeret cum sit in fraudē legis facta. ¶ Tertio notabiliter limita: qn̄ esset tutor qui promittat talem penā pro futuro matrimonio: quia licet extraneus quādo promisit per seipsum, et non promisit tanq̄ tutor nec tutorio nomine, tamē quia est persona cuius potestati certo modo dicta pupilla est subiecta: nā tutela est vis ac potestas in capite libero. l. j. ff. de tute. & institu. eo. in princ. & si promissio pene facta per eum valeret, impediretur libertas matrimonij: qr pupilla faceret verisimiliter velle suum: ergo eius promissio penalis nō valet. d. l. heres meus. §. fi. per Cy. in. d. l. fi. in. viij. q. C. de sponsa. ita noabiliter consuluit Bar. in consi. xlv. incip. Jo. pauli tutor Antonij. multo ergo fortius si aliquis ex trāsuersalibus. puta frater vel patruus pupille vel pupilli promitteret penam: non valeret talis promissio, licet sint extranei: qr timore illius pene presumeretur cessare libertas matrimonij: ne illi qui pmiserūt remaneāt illaqueati. fm Cyn. in. d. l. fi. C. de sponsa. Ange. in. l. j. per gl. ff. in ius voc. vt eant. Joan. de imol. in. l. heres meus. per illum tex. ff. de condi. & demon. Ludo. roma. in. l. nolle. ff. de acq. heredita. & hoc etiam voluit Bar. hic in ista questione glo. dum loquitur de extraneo qui est coniunctus: nam omnis coniunctus qui non habet in potestate, dicitur esse extraneus. l. vnica. §. extraneum. C. de rei vxo. act. et. l. si genero. C. de iure do. ¶ Juxta
13 istam partem gl. quero de necessaria questione. † Aliquis extraneus promisit se facturum & curaturum, quod Berta adhuc existens in pupillari etate cum erit etatis nubilis, contrahet matrimonium cum petro, & subiecta est pena: & etiam appositū iuramentū: iste extraneus fecit quicquid potuit quod Berta nuberet dicto Petro: sed non potuit hoc facere: planum videtur quod excusatur a iuramēto. d. c. sicut. & c. ex literis. ij. de sponsa. quia difficultas excusat a periurio. vt. c. breui. de iureiur. Bart. in. l. quod te: vbi dixi. ff. si cert. peta. punctus ergo est an etiam difficultas impediat cōmitti penam: & videtur quod sic per. l. si vehēda. §. pe. & si. ff. ad. l. rho. de iac. & l. ij. §. j. ff. si quis cau. quibus iuribus probatur, quod difficultas impedit commissionem stipulationis penalis: & plene notatur in. l. cōtinuus. §. illud. j. eodem. & ita in terminis istud consuluit Bar. in cōsil. cccxvj. incip. Mart. promisit se facturum & curaturum quod. Sed credo qō sit cōsilium Fed. de se. vbi plenius ponit in cōsil. cxxij quod similiter incipit Martinus promisit se facturum & curaturum. istā decisionem Fede. referunt & sequuntur do. Anto. de but. et do. Abb. & alij. in. d. c. gemma. vbi Abb. etiā ad hoc allegat. c. significante. de pig. pro ista opi. adde gl. in. c. significantibus. in gl. fi. ad fi. & ibi. d. Abb. ad fi. ad hoc no. de offi. dele. istā opi. Feder. et Cano. reprobat Are. in. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. possuz s. eo. per aliqua de quibus ibi per eum: lz dicat quod opinio cōtraria sit communis: & seruaretur in practica: pter autoritatē tenentium ꝯtrium: tñ est multum dubia fm eū: & opinio quā ipse tenet lōge magis videt esse de mēte partium, & habere plus equitatis fm eum: ego semp tenui contra dictā opi. Fed. & cano. per tex. in. l. sancimus. & ibi no. Bal. C. de fideius. vbi promittēs sistere aliquem in iudicio obligatur ad faciēdum & curandum: vt sistat. l. quoties quis. s. eo. Bar. & alij. in. l. stipulatio ista. in prin. s. e. Et tñ si facit quicquid pōt & ille nolit sistere, incidit in penā. secūdo moueor qr Fed. & cano. se fundāt. in. d. l. si vehēda. §. pe. & fi. in. l. ij. §. j. ff. si quis cau. Sz istud fundamētū retorquetur ꝯ eos, qr lz difficultas postea superueniēs excuset a pena qr preuideri nō potuit. ita pprie loquunt dicti duo textus iuris ciuilis preallegati: tñ difficultas que inerat a pncipio pmissioni principali, sicut pene: nō excusat a pena. fm Barto. & alios in. l. ꝯtinuus. §. illud. j. e. rō. qr tūc imputandū est promissori qui a princ. sciebat istam difficultatē subesse. et tñ se obligauit ad penā: & ita etiā in effectu dicit Are. in. d. §. possum. & ita etiā loquit tex. in. d. l. sancimus. ¶ Tertio moueor qr vana & elusoria esset dispositio. l. stipulatio ista. in prin. in ver. at si quis velit. s. e. & in. §. versa vice. insti. de inuti. stip. que hz qō promissioni facti alieni nō adijciat pena: nā talis pena esset sine effectu q pmissor semp allegaret se fecisse quātū potuit, si p hoc excusat a pena. ¶ Ultima circa istā partē gl. vt nihil omittat de dictis Bar. no. bene equiparationē quaz facit Bar. de cōiūcto sanguine & multū amico. Adde qō no. do.
4 Abb. in. c. reqsisti. in vlt. col. per gl. ibi de testa. vbi no. † illud qō disponit in pꝓpinquo rōne affectionis: hz locuz in multū amico. Secūdo adde facere qō sicut cōiuncta psona admittit sine mādato ad agēdum pro coniuncta psona. l. exigendi. C. de procura. et l. sed & he. in prin. ff. e. ita etiā admittitur multū amicus, qui non sit leui amicitia cōiunctus. iuxta. l. late culpe. §. amicos. cum glos. ff. de verbo. signi. qr talis amicitia prepōderat coniunctioni sanguinis. l. cū allegas. C. de castrē. pec. lib. xij. facit. l. ij. in v. & amici parentū. ff. qui pe. tut. & ita in specie tenet Spec. in tit. de aduocato. §. obijciatur. in ver. est etiā quartus ordo. Cy. & Sali. i. d. l. exigendi. vbi idē tenui. Bar. in. l. nō solum. §. qui alieno. ff. de pcur. Jo. an. in. c. fi. de postbu. & ibi dixit do. Abb. qō pter istas autoritates forte hec opinio seruaretur in practica: quāuis cōtrariū in hoc plerique tenuerint. quos retuli. i. d. l. exigēdi. tertio facit q nouissime tenuit. d. And. barba. in repetitio. l. cum acutissimi. in xiij. col. & seq. C. de fideicō. vbi tenuit qō dispositio. d. l. cū acutissimi. & l. cū auus. ff. de cōdi. & demō. & l. generaliter. §. cum autem. C. de institu. & substi. que loquuntur in descendētibus testatoris: quibus dati sunt substituti, qō si pcreauerint filios illi filij postea nati, ex presumpta mēte testatoris excludant substitutos: p
5 cedunt & habent locū etiā in valde amico testatoris. † vnde si testator instituit sibi heredē vnū valde amicū. & cū simpliciter grauauit qō post mortē suam restitueret talē hereditatē titio: qō si iste valde amicus testatoris pcrearet postea sibi filios, tales filij excludunt substitutū. motus inter alia p glo. quam ad hoc dicit esse aureā in. l. ij. C. in qui. cau. co. do. ac. pos. lib. xi. que vult quod appellatione suorū venit persona valde dilecta. & dicit qō est inaudita cōclusio, a nemine ꝯsiderata. Sed caue qr illā glos. d. l. ij. reprobat Bal. i. l. j. C. qui accusa. nō pos. in. xv. col. in prin. in ver. quid de singulari amico. vbi dicit qō nō pbat iure: & qō illa gl. loquit abusiue & improprie. Itē rationes assignate in. d. l. cū auus. cum alijs preallegatis nō videtur militare isto casu. & ita habes perfecte expeditam istam. q. glosse. ¶ In quarta parte gl. ibi: sz an pignus

an pignus cũ glos.tenet Bar.⁊ cõiter alij: quicqd teneat Cy.in l.j.C.si rector puincie.⁊ dũ glos.dicit: vt ipsum sit principale seu accessoriũ matrimonij: vult dicere gl.φ cũ arrba cõsistat in datione manuali.l.fi.C.de spon.nõ potest dici φ pignus detur pro accessorio arrbarũ: sed tũc datur pro principali: sed bene põt dici dari: vt sit accessoriũ matrimonij. Itẽ hic, qñ pignus datur p pena, vel p arrba: sed si dareť pro matrimonio ɔ̃hendo, tunc est loco arrbe.d.l.j.C.si rector puin.⁊ tenet Inn.in.d.c.gẽma.quicquid ibi teneãt.d.Anto.⁊.d.Abb. Itẽ hoc verũ si pign⁹ tradať realiter, ⁊ sic in quãtitate, quia arrba in specie dari nõ põt: fm Bar.hic ⁊.j.in antepe.q.vbi diceť: ⁊ cõiter in hoc reprehẽditur
16 Bart. ¶ In vltima parte gl.ibi forte valet in interesse.† habes qδ stipulatio interposita p mrĩmonio ɔ̃hẽdo.valet vt interesse: qñ mea pecuniariter interest: ⁊ ita multũ limitať ista lex. Idẽ tenet gl.in.d.l.ij.ff.de spon.p ista parte facit bona ratio, q͛ spõsalia ɔ̃bunturꝰ per stipulationẽ.d.l.ij.ff.de spon.ergo talis stipulatio est valida: cũ sit a iure recepta, vt ibi.sed ista stipulatio ɔ̃tinet factũ.s.qδ accipies me in maritũ vel in vxorẽ: ergo debet cõmitti ad interesse: put cõmittiť stipulatio valida.facit.l.stipulationes nõ diuiduň.in ver.celsus.s̃.e.⁊.l.si qs ab alio.in fi.ff.de re iudi.⁊ istã partẽ tenet.d.Pe.de bexu.hic: qui dicit nõ obstare istã legẽ: q͛ loquiť qñ pena fuit apposita in stipulatione: qδ nõ est in ista qõne gl.tñ caue q͛ ista glo.nõ aperit an ista stipulatio fuerit penalis: ⁊ referẽdo se ad.l.nostrã.videť loqui in stipulatione penali: put etiã Bar.⁊ alij videnť itelligere istũ tex.qñ nõ interest: et sic qñ pena est sine interesse: lʒ stipulatio penalis bene interponi põt vsqȝ ad interesse. ¶ Tamen ista solutio repugnat gñalitati istius.l.cũ cõcordãtibus, que restringerenť ad penã siue interesse. ¶ Criã opi.tenet gl.in.l.si stipuler.s̃.eo. Et ista cõiter teneť et eã sequunť Pe.Jaco.de arena.Bar.⁊ alij cõiter hic.Cy.in.l.j.C.δ spon.Jo.an.in.d.c.gemma.⁊ ibi do.Abb.in vlt.q. Moueť per istũ tex.qui dicit nõ valere talẽ stipulationem: quia est cõtra bonos mores: ergo ex ea nullo modo potest agi.l.generaliter.s̃.eo. ¶ Istas glos.cõcordat Dy.φ ad interesse dãni bene agiť.ita pcedit glos.hic: q͛ non est pena.l.si is cui.in fi.ff.de fur.⁊.l.pculus.ff. de dã.infec.sed nõ ad interesse lucri: ita pcedit glos.Criã. ¶ Istã distinctionẽ Dy.sequiť Bal.in.l.fi.in.iiij.col.⁊ sequẽti.de spõsa.
17 eã etiã sequitur Bal.hic motus colorato fundamẽto: † quia interesse est pena legalis: vt no.Bar.in.l.cũ stipulatus sim mihi a proculo.s̃.eod.⁊ pene legales bene habẽt locũ in matrimonijs: vt.l.si ita stipulatio facta.s̃.eo.⁊ per hoc tolluň allegata i oppositũ. Sed ad hoc rñdet φ pene legales habent locũ in matrimonijs: est verũ qñ sunt tales que pcedũt absqȝ aliqua stipulatione hoĩs: iste pene habent locuȝ in matrimonijs: sed nos loquimur in interesse proueniẽte ex stipulatione, expressa hoĩs. Ista distinctio Dy.cõiter reprobať per istũ tex.indistincte volentẽ φ stipulatio est nulla: quia est cõtra bonos mores: ⁊ si posset agi ad penam quatenus interest: valeret rõne dãni: qδ ista lex indistincte vetat. ¶ Cõfirmať: q͛ cũ ista stipulatio penalis phibeať interponi fauore publico: vt matrimonia libere cõtrahanť: vt hic iũcta.l.hoc modo.ff.de cõdi.⁊ demon.ergo etiã phibetur, quãuis pecuniariter intersit stipulãtis, cũ semp militet ratio prohibitiua huius tex.q͛ vinculo pene nõ debent obstringi matrimonia,
18 que debent esse libera: † ⁊ lex generaliter aliquid inducens fauore publico, nõ recipit restrictionem etiã de habilitate: vt est tex. notabi.in.l.si qs in graui.§.vtrũ.⁊ ibi Bar.ff.ad sena.sylla.⁊.l.cetera.§.sed ⁊ si qs.ff.de leg.j.Bar.in.l.j.§.nũtiatio ex hoc.vbi dixi ff.de op.no.nũ. Itẽ ista gl.nõ põt intelligi fm istã distinctioneȝ Dy.cũ clare videaťꝰ loqui de mero interesse lucri: q͛ femina erat diues. Itẽ fm Imo.⁊ Rapb.cu.imputet sibi qui damnũ sua culpa passus est: nam cũ sciret aut scire deberet talẽ stipulationem esse inualidã: q͛ ɔ̃tra bonos mores: sibi imputare dʒ: si pterxtu talis stipulationis aliquas expẽsas fecit, ex quibus passus est damnũ, nõ sequuto matrimonio: facit in simili.l.si qs domũ.in pnc. ff.loca. Hoc tamẽ limitat Bar.⁊ sequunť Imo.⁊ Rapb.cu.hic: et do.Abb.in.d.c.gẽma.in vlti.col. Nisi ille qui pmisit φ matrimoniũ sequeretur, etiã doluȝ cõmisit, vt tales expẽses fierẽt: ⁊ tũc teneretur actione de dolo ad interesse.per.l.si cũ mihi.ff.de do.
19 lo. ¶ Adde † tñ φ valet stipulatio penalis facta in fauorẽ matrimonij: vt maritus nõ teneat concubinã: q͛ ista pmissio pene est secundum bonos mores.tex.est notabilis in.l.ex ea parte.§.mulier.s̃. eo. Tunc eñ cessat ratio istius tex.⁊ licet matrimonium debeat esse liberũ, tamẽ etiã debet esse honestũ.⁊ nihil fieri φ ledat pudorẽ matrimonij.fm Bal.in.d.l.fi.in fi.C.de spon. ¶ Quero q͛
20 ista gl.fi.s̃.in scδa parte dicit: ⁊ hoc exceptis arrbis: † ⁊ sic vult esse differentiã inter penã ⁊ arrbas: quia pena p futuro matrimonio: vel futuris spõsalibus nõ potest pmitti vt hic: sed bene põt arrba dari.d.l.fi.C.de spõsa.idem tenet glos.in.c.accedens. in glos.j.de procu.⁊ glos.in.c.ex parte scδo.de cõuersio.cõiuga.⁊ licet Bar.alleget glos.in.c.gẽma.de sponsa.que fm eum tenuit qδ de iure canonico non sit ista differentia, cũ sit eadem ratio in in vtraqȝ: ergo idem ius: licet secus scδm leges ciuiles: tamẽ illa glo.voluit dicere: φ nõ reperiũtur iura canonica: que faciãt istã differẽtiam: sed solũ leges ciuiles.nõ tamẽ per hoc voluit aliud esse scδm canones: prout etiã ibi declarant Jo.an.⁊.d.Abb. Pũ
21 ctus est videre † que sit ratio diuersitatis, cum etiã arrba dicať pena ⁊ eadem videatur ratio in vtraqȝ: nã si ille qui tradidit arrbas, recedit a cõtractu matrimonij, eas perdit ⁊ sic patitur penaȝ.si vero qui recepit arrbas, vult resilire a matrimonio: debet eas reddere duplicatas vel quadruplicatas, si hoc fuit cõuẽtũ: dicta.l.fi.C.de spõsa.⁊ sic soluẽdo arrbas quadruplicatas soluit penã. Itẽ timore taliũ arrbarũ inducitur ad matrimoniũ contrahendũ, sicut metu pene. primã ergo rationẽ diuersitatis assignãt subtiles vltramõtani. Pe.de bella perti.Ja.de are.⁊ Cy. sed eã ego clarius penã quia arrbe cõsistunt in datione actuali: d.l.fi.C.de spõsa.pena autẽ cõsistit in sola promissione.vnde facilius promittitur quã detur.vt est tex.in.l.sed si ego.in fi.ff.ad velleia.⁊ in.l.peculiũ est de peculio.vnde benign⁹ Poeta: Promittas large qd eñ pmittere ledit: Pollicitis diues quilibet esse potest. Itẽ grauius est promittẽti soluere illud qδ promisit quã repetere illud qδ semel dedit.l.cẽtesimis.§.fi.⁊.l.a titio.§.fi.s̃.eo. vnde de facili quis promittit magnam penã, que cõsistit in solo verbo, sed nõ de facili dat magnas arrbas. Ideo nõ sic de facili impeditur libertas matrimonij, per ipsas arrbas: nam cũ pena faciliter promittať: ideo faciliter in penã magnã incideret, si matrimoniũ nõ sequeretur non autẽ ita faciliter datur pro arrbis. ¶ Hinc inferť qδ pena parua valeret: ⁊ arrbe magne nõ. Istaȝ rationẽ etiã sequiť Fede.de señ.in cõsi.cxciiij.inci.in dubijs, matrimonialib⁹ p vos motis. Istud qδ pena parua pro matrimonijs promissa valeat reprobat Bart.per quatuor iura de quib⁹ hic per eũ: ⁊ sequũtur Imo.⁊ Rapba.cu.hic: ⁊ no.q͛ est magna ampliatio ad istam legẽ que disponit, qδ pena pro matrimonijs cõtrahendis promissa nihil valet: ampliatur etiã si sit pena parua: vltra Bar.cõtra istam rationẽ antiquorũ facit.d.l.fi.q̃ nõ solum impedit repetitionẽ arrbarũ, sed etiã cõcedit penã in quadruplũ. Itẽ ista ratio nõ videtur vniuersalis: q͛ licet videať cõcludere ex parte dantis arrbas, q͛ hoĩes facilius inducũtur ad pmittendũ magnas penas, quã ad dãdũ magnas arrbas: tñ ex parte recipiẽtis ista ratio vniuersaliter nõ cõcludit. ¶ Secũdã rationẽ diuersitatis ponit Bar.hic p multa verba, sʒ in effectu vult dicere: q͛ matrimonia debẽt esse libera ab omni pena cõuẽtionali: etiã parua vt hic: sed non a pena legali: vt.l.si ita stipulatio facta.s̃.eo.arrba aũt est pena legalis. Ideo in matrimonijs valet: ⁊ lʒ in arrba apponať pactũ duplicationis vel triplicationis, tñ adhuc est pena legalis, ex quo pcedit ex mente legis.l.in cõuẽtionalib⁹.s̃.eo. ¶ Subdit Bart.φ licet.d.l.fi.dicat arrbas posse dari, ⁊ pcedere penã duplicationis vel quadruplicationis vt ibi tñ non debet esse maior pena arrbarũ cũ quadruplicatione propter spõsalia futura: quã sit pena statuta dirimenti matrimoniũ iam contractũ.s.amissionis dotis vel donationis ppter nuptias.vt.l.cõsensu.C.de repud.vel si nõ est data dos aut donatio propter nuptias, est pena centũ aureorũ, si patrimoniũ excedit summã.ccc.aureorũ: si aũt est intra illã summã, imponiť pena amissionis tertie partis bonorũ: vt.l.iubem⁹.C.de repu.⁊ ita dicit Bar.se restringere.d.l.fi.C.de sponsali. ¶ Sed istud vltimũ cõmuniter reprobatur per Ang.⁊ latius Imo.Rapba.cuma.⁊ Pau.de ca.quia.d.l.fi.loquitur valde generaliter. Ideo nõ est sic restringẽda.vt hic plenius per Imo.tamen istam rationẽ diuersitatis Bart.sequũtur Imo.⁊ Rapba.cuma.hic. licet dicat Rapb.φ res sit valde dubia.eã etiã sequũtur.d.Ant.de but.et alij i.d.c.gẽma.sʒ certe nec ista ratio tollit difficultatẽ: quare lex voluit in matrimonio contrahẽdo posse apponi penã arrbarũ perpendarũ, si matrimoniũ nõ sequatur: cum isto modo p tales arrbas restringať libera matrimonij contractio: ergo est cõtra bonos mores.vt hoc tex.⁊.d.c.gemma.⁊ pena arrbarũ ponitur: ⁊ limitatur ab homine iuxta cõuentionẽ partiũ ⁊ sic potest dici mera pena legalis, que in matrimonijs procedit.d.l.si ita stipulatio facta.s̃.eo. ¶ Tertiã rationẽ diuersitatis assignat Guido [illegible] antiquus doctor, quã refert ⁊ sequiť Bald.in.l.fi.in fi. in.iiij.col.C.de sponsa.⁊ Aret.hic: nam datio arrbarũ fit principaliter ad cõfirmãdũ matrimoniũ.nã arrbe sunt signũ consensus matrimonij.vt.l.φ sepe.in prin.ff.de cõtrahẽ.emp.pena aũt apponitur si matrimoniũ nõ cõtrahatur: ⁊ sic in defectu matrimonij: q͛ ergo arrba respicit actũ fauorabilẽ matrimonij vt cõtrahatur, ideo valet: pena aũt est actus odiosus: ideo nõ valet. Et istam rationem etiam tenet in effectu Albe.de ro.post Old. Lau.in rubri.C.de sponsa.in prin. Et si dicas φ dans arrbas et recipiens obligãtur ad penam, si matrimoniũ nõ sequatur. Respondetur φ istud non est ita absurdum, sicut quãdo pena principaliter promittitur pro matrimonio futuro.† nam simile vide
22

mus ꝙ libera testamenti factio per stipulationē penalem princi
paliter interpositam non pōt impediri:⁊ tñ per pactū veniēs in
consequentiā alteri⁹ ɔ̄ctus impediri potest:vt patet in.l.fi.C.de
pact.iuncta.l.si quis seruū.ff.de actio.emp.Bart.in.l.stipulatio
hoc modo cōcepta.in sua distinc.§.eo.¶ Quartā rationē diuer
tatis ponit Host.in summa sua in ti.de spōsa.§.j.v.sʒ quare pre
mittit leg.⁊ refert.d.Ant.de bu.in.d.c.gēma.qꝛ arrhe dātur pro
obseruatione ɔ̄ctus.⁊ ideo earū traditio accipit affirmatiue pu
ta do cētū pro arrha vēditionis talis fundi:pena aūt ecōtrario
promittit pro dissolutiōe ɔ̄ctus,⁊ ideo cōcipitur negatiue:si nō
cōtraxero promitto penā:sed ista ratio inspecto effectu nō ɔ̄clu
dit:qꝛ licet pena cōcipiatur negatiue:fit tñ ad fines vt ɔ̄ctus im
pleatur metu pene:sicut arrhe dant vt ɔ̄ct⁹ impleat metu amis-
sionis earū:imo tʒ gl.no.in.§.j.insti.de emp.et vendi.ꝙ sicut pe-
na succedit loco interesse:qꝛ nō factū vel nō ɔ̄ctū:ita etiā arrha
succedit loco interesse:quinimo tenet Bar.in.l.j.§.pe.ff.de pub.
et in.l.ɔ̄ct⁹.⁊ ibi etiā Bal.C.de fide instr.⁊ notat in.l.j.C.de act.
emp.ꝙ sicut stipulatio penalis sequuta post ɔ̄ctum pro cōcurrē
ti quātitate si fuerit soluta,nouat obligationē principalē:vt.l.si
quis a socio.ff.ꝓ soc.⁊.l.predia.ff.de act.empt.Jta etiā arrha in
quātitate accepta pro cōcurrēti quātitate,extinguit obligatio-
nem principalis ɔ̄ctus ad interesse nataʒ,licet ad residuū possit
agi sicut ⁊ i pena.¶ Quintā rationē diuersitatis assignat Fede.
de se.in cōsi.clxix.qd incipit do.Conrado.Nam lex que in matri
monio penā ꝓhibuit,⁊ arrhā cōcedit,ɔ̄siderauit in arrha factū
scʒ solutionis:que est pars sortis:⁊ que dat de proprio capitali:
ideo nō inuenirētur qui vires facultatū suarū excederēt. Jtem
arrha est fauor ⁊ argumentū matrimonij,vt qd voluerūt matri
moniū impleatur.Jn pena aūt est solum verbū promissionis:in
quo nihil de ꝓprio capitali ponitur,⁊ in solis verbis sunt cōmu
niter hoīes largissimi promissores,suasqꝫ vires sepi⁹ excedētes:
⁊ est odiū,qꝛ nihil est ibi sortis:⁊ nisi sic faciat penā incurrat.Te
ne quā vis que sit minus periculosa:qꝛ nulla cōcludens ratio di
uersitatis,sʒ tantū persuasiua potest assignari.¶ Circa istā ma
teriā arrharū pro spōsalibus seu matrimonijs ɔ̄hendis:⁊ sic cir
ca materiā.l.fi.C.de spon.Bar.format quinqꝫ q̄stiones in quib⁹
23 cōclusiue procedā.† Primo tenet qd i arrhis requirit traditio
actualis:⁊ sic ꝙ quātitas i veritate sit numerata,⁊ tradita parti:
⁊ nō sufficit sola promissio arrharū:vnde si aliquis promisit se fa
cturū ⁊ curaturū ꝙ talis mulier cōtrahet matrimoniū cū titio:
et si nō fecerit ꝓmittit centū noīe arrharū:talis ꝓmissio arrha-
rum nihil valet:qꝛ text.i.d.l.fi.loquit qñ arrha actualiter datur:
patet ibi in litera in ver.accepit.qd est repetitū in multis parti
bus illius.l.qd verbū veritatē significat:vt.l.per diuersas.⁊.l.ab
anastasio.C.man.no.gl.in.l.assiduis.in ver.date.C.qui po.in pi
24 gno.habe.que † vult ꝙ priuilegia indulta doti date,non habēt
locū in dote promissa:⁊ quicquid fit extra diffinitionē illius.l.fi.
C.de spon.nullas vires habebit,vt ibi dicit litera:⁊ cū Bart.se
quūtur simpliciter alij:⁊ in specie Raph.cu.Adde qd ideʒ tenet
Bar.in ɔ̄si.xl.qd incipit Iānes Pauli tutor Antonie.Fede.de
señ.in cōsi.clxix.qd inci.do.Conrado.⁊ melius in cōsil.cxciiij.qd
inci.in dubijs matrimonialibus ꝑ vos motis.Jo.an.⁊ alij in.d.
c.gēma.⁊ ibi do.Abb.dicit ꝙ ista opinio Bar.multū sibi placet,
per rationē de qua ibi per eum.Cōtrariū tenet Bal.de quo scri
bentes nō faciunt mētionē,in.l.ij.in.vij.q.C.qñ lice.ab emptio.
disce.licet Bal.ibi etiam ipse nullam faciat mentionē de Bart.
25 hic:nec de canonistis superi⁹ relatis.Nam querit ibi Bal.† si ar
rha non est data sed promissa,⁊ ille qui promisit arrhā non vult
adimplere cōtractum,an possit conueniri ad arrhā promissam:
et tenet ꝙ sic per reg.l.fi.C.ad leg.fal.vbi paria sunt promittere
et dare:⁊ tenēdo istā partē non ob.tex.in.d.l.fi.ad fi.in ver.extra
diffinitionē.C.de spōsa.in qua se fundat Bar.Quia intelligitur
extra diffinitionē.i.metam in illa lege taxatam:puta si pactū ex-
cedat quadruplū,est extra diffinitionē illius legis:⁊ tunc nō va-
let:⁊ iste est verus intellectus illius.l.secundū eūdem Bal.in.d.
l.ij.in vlti.q.C.quando liceat ab emptio.disce.¶ Tamen aduer
te qd Bal.ibi in.viij.q.non loquitur de arrha promissa pro ma-
trimonio futuro,vel pro spōsalibus cōtrahēdis:prout loquitur
Barto.⁊ sic non sumus in limitatione tex.in.d.l.fi.ad fi.C.de spō
sa.Jn qua Bart.hic se fundat.Sed Bal.loquitur ibi de arrhis
promissis pro alio cōtractu.¶ Tenendo opinionē Bar.⁊ com-
munem que est vera nō obstat ꝙ paria sunt promittere ⁊ dare:
dicta.l.fi.C.ad leg.fal.⁊.l.si patronus.ff.de dona.⁊.l.fuit questio-
nis.⁊ ibi ad hoc not.do.Alex.ff.de acq.here.Respōde ꝙ illa re
gula procedit quo ad approbādū:quia quo ad approbandū le-
gatū,ne de eo possit heres falcidiā detrahere,paria sunt ꝙ he-
res soluat legatū,vel qd promittat soluere:sec⁹ quo ad impediē
dam repetitionē:ita limitat Bar.in.l.qd nomine.ff.de ɔ̄di.inde
bi.Et vltra Bar.nō ꝓcedit etiā illa regula quo ad nouationē:vt
est tex.notabilis in.l.si debitorē.ff.de noua.vide etiā hic promis
sio arrharū nō valet:nec idē operatur qd actualis traditio:per
26 d.l.fi.ad fi.C.de spon.¶ Concludit scdo Bar.† ꝙ licet sola pro-
missio arrharū non valeat vt dixi.§.in precedenti cōclusione,ta
men sola ɔ̄fessio arrharū receptarum ab vna parte,bene sufficit
et valet:licet nō cōstet de vera traditione arrharum:quia statur
cōfessioni cōtra ipsum confitentē ꝑ.l.publia.§.fi.ff.deposi.nisi ex
aliquo appareret hoc fraudulēter factū:ita Bar.⁊ sic si vir fuit
cōfessus se recepisse centū nomine arrharū pro matrimonio cō-
trahēdo cum tali muliere,postea nō vult cum illa cōtrahere:illa
petit arrhas duplicatas vel triplicatas si ita fuerūt ꝓmisse:vir
autē respōdit ꝙ reuera nunqꝫ aliqd recepit,licet fuerit cōfessus.
Bar.tenet ꝙ ista ɔ̄fessio probat cōtra eum:⁊ sic si nō recepit ha-
bebit duplex damnū:quia soluet cētū ac si recepisset:⁊ vltra hoc
etiā soluet alia cētum loco pene.Adde ꝙ.d.l.publia.§.fi.in qua
se fundat Bar.potest fortius induci ẜm Are.nam sicut.l.fi.C.de
spon.requirit veram traditionem arrharū:ita cōtractus depo-
siti requirit verum interuētū:vt.l.j.§.is quoqꝫ.secūdo.ff.de act.
et obliga.Et tamē iste rei interuētus probatur per cōfessionem
partis dicta.l.publia.§.fin.⁊.l.generaliter.C.de nō nume.pecu.
cum Bart.tenet Rapha.cuma.hic:motus quia sicut valet con-
fessio dotis recepte:vt in toto titu.C.de do.cau.nō nume.habet
in.l.j.ff.solu.matrimo.ita ⁊ hoc casu debet valere cōfessio arrha-
rum.Jdem tenet Aret.hic respōdēs adductis in oppositū per
Ang.⁊ Moder.quos statim.j.referā.idē videtur tenere Bald.
in.l.ij.in vlti.q.C.quādo liceat ab emptio.disce.motus quia per
confessionē ꝓbatur realis numeratio:vt plene notat in.l.ex cau
tione.C.de nō nume.pecu.⁊ in.d.l.publia.§.fina. Jdem ⁊ latius
tenet idem Bal.in.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cle.in.ij.colū.in quin
to notabili licet referat Bar.tenere contrarium quod arrhe nō
probētur per simplicem cōfessionem:forte voluit allegare Bar.
j.in sequenti.q.quia Bart.hic idem tenet.mouetur Bald.quia
veritas dationis arrharum probatur per cōfessionē dicta.l.pu
blia.§.fi.⁊.d.l.generaliter.C.de nō nume.pecu.⁊.l.fin.C.arbitriū
27 tu.† nam ista est regula:ꝙ si dictum testis vel tabellionis ꝓbat
veritatem,ergo multofortius dictum vel cōfessio partis princi-
palis:ista regula fallit,quādo talis cōfessio est reprobata ratio-
ne fraudis presumpte:vt.l.cum quis decedēs.§.titia.ff.de lega.
iij.⁊.l.qui testamentū.ff.de proba.Secundo fallit vbicunqꝫ lex
expresse statuit qd possit opponi contra confessionem:vt in mu-
tuo ⁊ in dote.Tertio qñ presumitur simulatio:vt.l.ꝑ diuersas.
C.manda.et.l.vnica.C.de suffragio.regulariter autem est stan-
dum dicte regule:vt ibi plenius per eum:⁊ istam partem tenet.
¶ Contrarium tenent Ang.Jmo.⁊ Paul.de ca.hic:⁊ Ang.in
d.l.fin.C.de sponsa.⁊ domi.Maria.sozinus.in consi.iij.qd inci-
pit circa presentem consultationem videtur primo dicēdum.in
iij.col.moti per tex.in.d.l.fi.C.de sponsa.qui loquitur de arrhis
vere receptis:⁊ sic quādo interuenit actualis numeratio arrha
rum ⁊ inualidatur quicquid fit extra diffinitionem illius legis:
et sic extra diffinitionem illius legis nō debet pati aliam penā,
sed in casu isto pateretur duplicem penam:vt predixi.¶ Secū-
do quia ista ɔ̄fessio fit inter personas prohibitas,ergo presumi
tur in fraudem facta.d.l.qui testamentum.ff.de probatio.glo.in
d.l.assiduis.in verbo date.C.qui potio.in pigno.habe.⁊ qd no-
tant glos.⁊ doct.in.l.per diuersas.C.mandati.et in.l.vnica.C.de
suffragio.Bar.in.l.si is q ex bonis.ff.de vulg.⁊ pupil.Sʒ ad hoc
potes respōdere ex his que dicit Bal.in.d.l.deo nobis.in.ij.co-
lum.quem.§.retuli.⁊ Aret.hic.⁊ Barto.met limitat:nisi ex ali-
quo appareret confessionē arrharum fraudulenter factam:que
fraus in dubio presumi nō debet,non concurrentibus alijs con
iecturis:vt.l.quoties.§.qui dolo.ff.de ꝓbatio.et.l.merito.ff.pro
socio.¶ Tertio facit scdm Jmo.si attendas rationem differen
tie communiter accommodatam per doct.inter penā ⁊ arrhas:
vt.§.retuli quia in cōfessione arrhe esset eadem facilitas,que in
promissione pene:quia cōsisteret in solo verbo:ergo sicut repro
batur promissio pene in matrimonijs propter facilitatem:quia
solo verbo fit:eadem ratione debet reprobari cōfessio arrhe cū
fiat solo verbo ⁊ sic cum sit eadem ratio:ideʒ ius esse debet:vt.l.
a titio.in fin.§.eo.⁊.l.illud.ff.ad.l.aquil.ad.l.publia.§.fi.allegatā
per Barto.respōdetur ꝙ loquitur in casu in quo nō requiritur
traditio actualis,sicut requiritur hic in arrhis:per.d.l.fin.C.de
spon.Jtem ibi cōfessio nō emanauit inter personas prohibitas
nec ibi adest ꝓ̄sumptio fraudis:sicut hic.Tertia fuit opinio eius
dem Bal.in.d.l.fi.in.iij.col.C.de spon.qui distinguit ꝙ aut talis
cōfessio est vallata renūtiatione nō numerate pecunie,⁊ tūc stā-
dum est cōfessioni:aut non est renuntiatum:⁊ tunc aut a princi-
pio nata est exceptio:⁊ nō est numeratio vera sed ficta:vt.l.in cō
tractibus.C.de nō numera.pecu.nec habet tunc locum.d.l.fina.
quia iste reuera non sunt arrhe:ẜm eum.¶ Tene conclusionem
Bar.cum eius limitatione ꝙ cōfessio arrharum valet et ei stat:
quādo ex alio non appareret ꝙ talis confessio fuerit fraudulen
ter facta:

28 ter facta: moueor vltra adducta per Bart. et alios† q2 nulla est fortior nec efficacior pbatio, quã per cõfessionẽ partis. Hinc est qd licet cõtra presumptionẽ iuris ⁊ de iure nõ admittatur probatio, tñ admittitur cõfessio partis: vt est glos. approbata in. §. illud. in auth. de equa. do. firmãt Bar. ⁊ doc. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. glos. ⁊ cano. in. c. is qui fidẽ. de spõsa. Itẽ licet sit renũtiatũ pbationibus, ⁊ cõclusum in causa: tamẽ confessionibus partis nunq̃ concluditur: vt. c. cum ioãnes eremita. de fide instru. ⁊. l. ampliorẽ. C. de appel. Bal. in rubrica. C. de pba. in vltima colũ. in prin. ¶ Cõcludit tertio Bar. † qd si appareat

29 cõfessio dationis arrbarum hincinde: qd nihil valet: vnde si ego confiteor habuisse centum a titia nomine arrbarum, ⁊ ipsa tantũdem a me, prout dicit Bart. qd vidit de facto fieri: nõ valet, et ista cõfessio reciproca p̃sumitur fraudulenta, quod ego fui cõfessus habere a te, quia tu similiter fuisti cõfessus habere a me: non q2 interuenit vera ⁊ actualis numeratio: imo fortius ⁊ singularius tenet Bart. qd si appareret de vera numeratiõe hincinde realiter facta: q2 reuera alter alteri numerasset centũ noie arrbarũ ⁊ ecõtra: adhuc nihil valeret: quia in effectu nihil cẽsetur esse datum: ⁊ traditio habetur pro nõ facta, cũ vnus tantũ dederit quãtum acceperit: vt. l. qui sic soluit. ff. de solu. Item quia. d. l. fi. C. de spõ. loquit̃ qñ datio arrbarũ fit ab vna parte tantũ: ⁊ quicquid fit extra casus ibi positos est extra penã. ⁊ nihil valet: vt ibi dicit tex. ad h. fi. Et sic isto casu nullã penam incurrit recusans cõtrahere matrimoniũ, ac si nulla arrba data fuisset: quo casu nullã penam patiunt̃. d. l. fi. nisi forte periurij si iurassent: ẽm Pau. de ca. per. c. requisiuit. de spõsa. ¶ Iste passus est quotidianus ⁊ valde ambiguus: intẽdo eũ bene examinare: cũ Bart. tenet Paul. de ca. hic qui dicit se habuisse istũ casum de facto: quia quotidianus est: ⁊ tenuisse opinionẽ Bar. que verior est, ⁊ in mente cuiuslibet discreti hominis caderet ẽm eũ. Idem tenẽt do. Anto. de bu. d. Abb. ⁊ alij cõiter in. d. c. gẽma, ⁊ ibi dicit. d. Abb. qd licet multi in hoc teneãt cõtra Bar. ⁊ viderit varia cõsilia cõtra Bar. tamẽ noluit tunc cõsulere contrariũ, quia tunc credidit ⁊ nunc etiam credit opinionẽ Bar. esse veriorẽ: nã ratio. d. l. fi. C. de spon. vt dixi. s. fuit, q2 facilius quis pmittit quã exburset, sed ex quo tantũdem recipit ab alia parte, nõ videt̃ exbursare: ⁊ hoc maxime pcedit hodiernis tẽporibus, in quibus cõtrahentes confitent̃ recepisse alter ab altero magnã quantitatẽ arrbarũ, que in veritate nũq̃ fuerũt numerate: sed est nuda ⁊ simplex cõfessio. Idem tenet Ang. in ꝯsil. ccxxxiiij. qd incipit visis statuto ⁊ cõtractu p̃dictis: motus: quia ex quo iste cõfessiones facte sunt sub vno contextu, ⁊ sunt mutue hincinde, debẽt censeri nulle. per. l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuile. credi. Idẽ tz do. Maria. sozi. in cõsil. iij. qd incipit circa presentẽ consultationẽ videtur primo dicẽdum. ¶ Contra istã decisionẽ Bar. tenet Bal. in. d. l. fi. C. de spõsal. in duobus locis. primo in. ij. col. vbi dicit nõ esse verũ fundamentũ Bar. ꝙ si spõsa cõfitetur se recepisse centũ noie arrbarũ, ⁊ sponsus silr cõfitetur se recepisse centũ noie arrbarũ, ꝙ nihil hincinde dicatur recipi: ⁊ fit quedã cõfusio: vt. l. ab omnibus. §. si titio. ff. de leg. j. quia dicit Bal. hoc nõ esse verũ: ⁊ ostendit. nam si mutuo tibi centũ, ⁊ tu mihi, mutuas centũ, duplex est mutuũ: nec est hic aliqua cõfusio, sed sunt duo cõtractus: ⁊ due cause. ⁊ hoc ptz ẽm eum: q2 tanta debet esse de iure cõmuni donatio propter nuptias, quãta est dos: ⁊ tñ se non cõfundunt ad inuicẽ: vt not. per glo. insti. de dona. circa mediũ. Idem tenet Bald. in eadẽ. l. fi. in iij. col. vbi dicit ꝙ cõsuetudo generalis approbat istã cõfessionẽ, et mutuã dationẽ arrbarũ: ⁊ maxime statuta Italie, vbi interuenit guarẽtigia. i. preceptũ in cõfessum: ⁊ qd illud qd tenet Bart. ꝙ ista mutua cõfessio rõne paris quãtitatis hincinde nõ valet, nec pbat, nec hinc nec inde videtur aliquid perceptũ: ⁊ ꝙ si spõsus noie arrbarũ vere numerauit sponse centũ, ⁊ qd spõsa sponso similr̃ numerauit mille: arrbe interuenisse vident̃: sed id qd est datũ statim recuperatũ censet̃: per. d. l. qui sic soluit. ff. de sol. Nã dicit Bal. ⁊ multũ colorate ꝙ in. d. l. q sic soluit. agebat̃ de distractu fiẽdo, ⁊ actu resoluẽdo. vnde nihil agit̃, cũ incõtinẽti resoluitur: vt ibi. sed † vbi duo actus cõpatibiles celebrãtur, ibi neuter

30 actus resoluitur. vt est text. bene ad ppositũ in. l. si tibi pecuniã. ff. si cer. pe. Et sic Bal. videt̃ bene respõdere ẽm Areti. ꝙ qñ aliquid datur vt reddatur incõtinenti per viam distractionis, tũc habet locũ. d. l. qui sic. sed qñ aliqd datur vt reddatur incõtinenti: ⁊ ex redditione oriatur noua obligatio, afferẽs aliquã vtilitatem: tũc istud tolerat̃, ⁊ vtrũq̃ valet. vt est casus in. d. l. si tibi pecuniã. Modo in pposito nostro: ille qui recepit arrbas in certa quãtitate: dando eãdem quãtitatẽ alteri pro arrbis: inducit nouum effectũ: q2 vbi prius dans arrbas si nõ seruaret fidem, soluz incurreret penam perditionis arrbarũ: nũc tenebit̃ ad arrbas duplicatas: ⁊ isto modo ẽm Aret. melior videt̃ esse opinio Bal. qñ nõ apparet de vera numeratione arrbarũ: sed qñ appareret de sola confessione hincinde facta: quia nõ potest negari qd ista cõfessio reciproca est magis suspecta, ꝙ si esset facta ab vna partium: forte tunc poterit procedere opinio Bart. ẽm Areti. Idẽ contra Bar. tenet etiã Bal. in. l. deo nobis. in. ij. colũ. in. v. nota. C. de epis. ⁊ cle. vbi etiã dicit ꝙ cõsuetudo generalis seruat contrariũ: ⁊ minime mutãda sunt que certã interpretationẽ habuerunt. l. minime. ff. de leg. j. Tamẽ rõnes ibi allegate per Bal. nõ vident̃ impugnare ista dicta Bar. quia ipse allegat. ll. probãtes qd cõfessio de recepto pbat verã numerationẽ: qd etiã Bar. cõcedit in precedẽti questione: qñ est ꝯfessio arrbarũ ex vna parte tantũ: secus qñ est mutua, ⁊ vicissitudinaria hincinde: vt hic: cõcordat tñ Bal. dictũ Bart. cũ generali cõsuetudine: intelligẽdo Bar. qñ apparet vera vni9 partis numeratio: ⁊ alterius partis cõfessio: sz vbi apparet in totũ ꝯfessio ex vtraq3 parte, ibi nõ presumitur simulatio: ⁊ est ratio differẽtie ẽm eũ: quia in primo casu apparet distinctio quedam inter veritatem ⁊ ꝯfessionem: ⁊ est ibi quedam difformitas: sed in secũdo casu nulla est ibi difformitas. ¶ Contra Bar. etiã tenet Bal. in. l. ij. in vlti. q. C. qñ lice. ab empt. disce. vbi dicit qd Bar. somniauit ⁊ cõtrariũ seruat generalis cõsuetudo: vnde tenet Bal. qd si in spõsalibus cõtrahẽdis cõfessi sunt duo sponsores, ambo inuicẽ se vnũ ab altero recepisse cẽtũ nomine arrbarum pro spõsalibus adimplẽdis, si postea vnus eorum nõ vult adimplere spõsalia: ille quem penitet, cõuenietur nõ ex cõfessione: sed ex datione arrbarũ: q̃ asserẽda est in petẽdo ⁊ probãdo per ꝯfessionem: vt dicta centũ reddat ⁊ aliud tantũdem ex cõditione. d. l. fi. C. de sponsa. ⁊. l. cõtract9. C. de fide instrumen. ⁊ si tunc cõuictus dicet: ⁊ ego compenso tibi alia centũ, que tibi dedi, vt apparet ex tua cõfessione: replicabit petitor, et illa centum perdidisti: quia nõ seruasti sponsalia: ⁊ sic pateris duplicem penam, propter duplicem dationẽ arrbarũ: naz quia tu dedisti perdis. ⁊ quia recepisti duplum reddis: vt ibi per eũ. Sed Pau. de cast. hic dicit ꝙ tenẽdo opinionem Bal. ꝙ patiatur duplicem penam, esset cõtra illam. l. fi. que vult ꝙ extra diffinitionem ipsius nullam penam pati debeat: sed tu dic ꝙ ad illũ tex. d. l. fi. respõdet formaliter ipsemet Bal. i. d. l. ij. in fi. C. quãdo liceat ab empti. disce. ꝙ ille versiculus extra diffinitionem intelligatur. i. extra mẽtem in illa lege taxatam: puta si pactum excedat quadruplum, tunc nõ valeret quia tunc esset extra mentẽ illius legis: ⁊ iste est verus intellectus ẽm eum. Rapha. cu. hic refert Cy. ⁊ Bald. in. l. fin. C. de spõsa. tenere contra Barto. ꝙ imo dicta. l. fi. procedat etiã si arrba detur ab vtraq3 parte: sz Raph. intelligit hoc esse verũ, si det̃ arrba hincinde diuersa: puta vnus dat pecuniã ali9 speciẽ ne obstet. d. l. qui sic soluit. j. de sol. ⁊ ratio Bar. nõ est bona q2 ibi nõ pptera excludit si det̃ ab vtraq3 par

31 te arrba. ¶ † Vltra scribẽtes adde ꝙ Bar. i. l. singularia. in penul. col. in fi. ff. si cer. pet. Querit quid si in instrumẽto publico dicatur, qd titius habuit ⁊ recepit cẽtum a sempronio in presentia mei notarij ⁊ testium infrascriptorum titius ad reprobandũ instrumentũ, ⁊ ad sui defensionem producit testes, dicẽtes qd titi9 vere habuit ⁊ recepit dicta centum prout cantat instrumẽtum: sed qd in vna manu recepit, ⁊ ex alia restituit creditori: an ex hoc cõtract9 reddatur inualidus: ⁊ dicit videri ꝙ sic: per. d. l. qui sic. quia qñ tu mihi das receptur9 statim, nõ videris dare: cũ ad me nullũ cõmodũ perueniat: cõtrarium tamẽ determinat ibi Bar. nisi titius probet ꝙ reddidit: quia actũ fuerat inter eos de reddẽdo: tũc datio est nulla. d. l. qui sic. Alias autẽ ex eo solo ꝙ illud qd accipit statim reddidit, nõ redditur instrumentũ inualidum: q2 forte ex mera liberalitate reddit: vt. l. si quis duos. ⁊ ibi Bar. ff. de solu. Ang. in. l. si tibi pecuniã. ff. si cer. pe. vñde Bar. i. d. l. singularia. videtur cõtrariari his que hic tenet. d. Alex. in. d. l. singularia. in pe. col. perpẽdens de ista cõtrarietate Bar. limitat illud qd ibi tenet Bar. nõ procedere in cõtractu, in quo nõ sufficeret cõfessio de recepto: sed requireret̃ vera traditio, tũc nõ esset necesse probare ꝙ hoc fuerit actũ inter partes: ⁊ hoc dicit signãter velle Bar. in. l. per diuersas. in. ij. col. C. mã. cuius dictum ita ibi saluat Bal. in vlti. q. ⁊ in. l. cũ oportet. in pñ. in. vi. col. C. de bonis que libe. ⁊ in. l. fi. C. de vsur. ⁊ in isto casu dicit do. Alex. se saluare illud qd tz Bar. hic: per. d. l. qui sic. Tenẽdo ꝙ in cõtractu arrbarũ matrimonij, requiratur vera traditio: prout dicit tenere Ang. ⁊ magis cõmuniter doc. hic: ⁊ cano. in. d. c. gemma. licet Barto. ẽm eum in precedenti questione tenuerit sufficere solam cõfessionem: ⁊ si illud esset verum tunc Bart. hic contradiceret his que tenuit in dicta. l. singularia. in pe. col. ⁊ plus nõ dicit nec aliter cõcordat. ¶ Tu aduerte ꝙ do. Alex. equiuocat super dictis Bart. hic: q2 illud qd tenet hic Bart. est diuersum ab eo qd tenet in precedẽti questione: nã ibi loquitur quando est cõfessio arrbarum, facta ab vna parte: hic autẽ quãdo ab vtraq3 parte: vt etiã. s. dixi. Ex predictis apparet qd opinio Bal. cõtra Bar. videtur esse de iure sustentabilis, licet opinio Bar. videatur esse magis cõmunis: ⁊ tenendo istam partem Bald. ad. l. qui sic. que est fundamẽtum Bar. potest aliter quã. s. dictum est respõdere,

altero de trib⁹ modis prout in alio. proposito respōdet Bal. in aut. ꝛ q iurat. in vlt. col. C. de bo. auto. iudi. pos. qđ in. d. l. q sic. sol‑uit ex pacto, vt statim redderetur: quod non est hic. Secūdo illa lex loquitur qñ numeratio nullū affert affectū, qđ non est hic: vt declaraui. s. fm Bal. in. d. l. fi. tertio illa lex procedit vbi ex eodē fonte debet fieri restitutio: hic aūt ex diuerso ꝛ ex noua causa: vt

32 etiam. s. declaraui. ¶ Cōcludit vltimo Bar. † ꝙ si dat⁹ est fun‑dus pro arrhis nō realiter: sed sponsus cōstituit se nomine eius possidere ꝙ non valet: quia. d. l. fi. C. de spō. requirit ꝙ accipiat: et sic requirit corporalez traditionē quod nō est hic vt notat gl. in. §. item lapilli. insti. de re. diuisi. facit. l. vnica. C. de suffragio. se cūdo ꝛ fortius etiam dato ꝙ fundus vel species ꝓ arrha actua‑liter tradatur adhuc nō sufficit nec valet: quia. d. l. fi. loquitur. in re que potest duplari vel quadruplari si matrimoniū nō sequaꝛ sed fund⁹ vel alia species non recipit duplicationē vel quadru‑plicationē vt. l. luci⁹. in. ij. §. impuberē. ff. de leg. iij. ꝛ. l. plane vbi. §. j. ꝛ. ij. ff. de lega. j. ergo extra diffinitionē illi⁹ legis est: vt ibi in

33 fi. dicit. † ꝛ sic cōcludit Bar. ꝙ arrha nō possit consistere in spe‑cie, etiam actualiter tradita: puta in fundo libro vel alia re simi‑li: sed debet cōsistere in quantitate: ꝛ cū Bart. tenet. d. Anto. de but. in. d. c. gemma. ꝛ ibidem etiā sequitur. d. Abb. in penul. colū. ¶ Adde vltra scribētes pro primo mēbro Bart. bene facere ꝙ vbi potest cadere suspictio fraudis, ibi requiriꝛ vera traditio: ꝛ non sufficit ꝙ cōstituat se ei⁹ nomine possidere ita tenet Bar. in l. post contractū. in. iij. col. ꝛ in tertia presumptione. ff. de dona. ꝛ idē Bart. in. l. sicut. §. superuacuū. circa fi. per illū tex. ff. quib. mo. pig. vel hypo. so. ꝛ in cōsi. lxv. qđ incipit Petrus Nicole. Bal. in l. illud. C. de sacrosan. eccle. Jo. de imo. in. c. illo vos. in. xij. col. de pigno. ꝛ in. c. ad nostram. de emp. ꝛ vendi. do. Alex. in cōsi. lvij. v. volu. qđ incipit visa breui casus narratione. Pro scđo membro Bar. adde bene facere illud qđ tenet idem Bart. in. l. meuius. §.

34 duobus. in penul. col. ff. de lega. ij. † vbi tenet notabiliter qđ sta tutum de penis duplicandis, habet locū in penis existētibus in quantitate, non autē in specie vel corpore: quia ille non recipiūt duplicationē ꝑ. d. l. luci⁹. in. ij. §. impuberē. ꝛ ꝑ hoc decidit duas notabiles. q. de quibus ibi per eum. Idē tenet Bar. in. l. sanctio legum. ad. fi. ff. de penis. ꝛ in. d. l. lucius. ij. §. impuberē. ꝑ illū text. Bal. in repe. l. quid ergo. §. pena grauior. in vlti. colū. vbi limitat ff. de infa. ꝛ subtiliter Bal. in. l. si ad magistratū. C. de decu. lib. x. sequiꝛ simpliciter Rapha. cu. in. d. l. plane vbi. §. j. in. ij. notabili. ff. de leg. j. ¶ Istā decisionē Bar. hic reprobāt ꝛ bene Bal. ꝛ Sa lic. in. d. l. fi. C. de sponsa. ꝛ ibi Bal. in. iij. col. dicit Bar. in hoc er‑

35 rasse moti per duo. † Primo quia pignus non pōt cōstitui nisi in specie: vt est gl. nota. ꝛ magistra i. l. j. in verbo qđ magis est. ff. de pigno. acti. ꝛ tamē pignus pōt dari pro arrha: prout tenet gl. hic. in quarta parte, ꝛ cōmuniter doct. ergo patet qđ arrha po‑test dari in specie. Secūdo quia in specieb⁹ in quibus non cadit duplicatio circa ipsam rem vel ipsum corpus: bene cadit dupli‑catio circa earū estimationē: vt. l. si cū exceptiōe. §. labeo ait. vꝰsi. quadruplaꝛ. ff. qđ met. cau. ꝛ. l. is q predā. cū gl. ff. ad. l. iul. pecu. ꝛ l. senatus. ff. de contrahē. empt. alias sequeretur ꝙ in actione vi bonorū raptorum vbi res rapta quadruplatur. item in actione furti in qua est pena dupli vel quadrupli: ꝙ iste actiones nō ha berēt locū, nisi quādo raperetur quātitas: ꝛ nō species: qđ esset fatuū dicere: vnde in. l. ij. in prin. ff. vi bonorū raptorū. dicitur qđ si quis per vim rapuerit rem alterius, puniatur in quadruplū: nemo dixerit qđ si quis rapuerit speciem, ꝛ non quātitatē, qđ di cta pena non habeat locū: imo estimatio illius speciei rapte qua druplabitur: ꝛ idē in furto. l. si pro fure. §. furti actio. ff. de condic. fur. ꝛ. §. ex maleficijs. vꝰsi. itē mixta. insti. de acti. ꝛ ꝑ ista fundamē‑ta istā opi. Bal. contra Bar. tenēt Imo. Raph. cuma. Pau. de ca. ꝛ lati⁹ Are. hic. Nec obstat illud qđ. s. retuli Barto. tenere in multis locis, qđ statutū loquēs de penis duplicādis, non hꝫ lo‑cum in bonis existētib⁹ in specie, vel in corpore: quia illa decisio Bart. videtur ex ꝓdictis reddi dubitabilis, cū estimatio speciei bene sit duplicabilis: vt dixi: ꝛ istud examinat subtiliter Bal. in d. l. si ad magistratum. C. de decu. lib. x. Nisi intelligas Bar. sane loqui quādo species esset talis, que nō esset estimabilis: ꝛ sic nō posset duplicari etiā mediātē estimatione: puta si esset pena am putationis man⁹: vel alterius mēbri: prout videtur loqui Bar. in. d. luci⁹ in. ij. §. impuberē. ꝛ in. d. l. sanctio legum. ad fi. ꝛ in repe titiōe. d. §. pena grauior. in vlti. col. ꝛ Are. hic: circa fi. Tamē ali ter ꝛ in alijs terminis qñ species est estimabilis loquiꝛ Bart. in repetitione. l. meui⁹. §. duob⁹. in pe. col. de lega. ij. vnde vlteri⁹ ꝓ nūc me in hoc nō extēdo: ne nimiū egrediar q̄stionē Bar. vnde redeūdo ad questionē Bar. Pau. de ca. arguēdo a partiū enu‑meratione dicit Bart. oī casu male loq. Aut eñ intellexit Bart. ꝙ si ille qui dedit speciē recuset cōtrahere matrimoniū, qđ non perdat illā speciē datā pro arrha: ꝛ nō bene loquitur: qꝛ pena ꝑ ditionis eius qđ datum est pro arrha, ita cadit in specie sicut in quātitate: si vero intellexit Bar. ꝙ ille qui recepit si recusaꝛ con trahere, solum restituat speciē ꝛ nō duplum, eo quia in specie nō cadat estimatio dupli: ꝛ in hoc etiam nō bene dicit Bar. quia be ne poterit solui estimatio illius speciei: que bene cadit. arg. l. fun dum cornelianum. ff. de dona.

1 ¶ Dicta in prefationibus intelligūtur in sequentibus repe‑tita. limita vt infra nu. 4.

2 Si precedat mandatū alicuius de aliquo faciēdo, ꝛ ille postea fa ciat, licet non exprimat se facere nomine illius, tamē presumitur qđ pro illo, ꝛ nomine illius fecerit.

3 Simulatio contractus probatur per ea que ante cōtractum di‑cta sunt inter partes.

5 Licet inter contrahentes multa hincinde precesserint, tamen si tempore instrumenti illa verba per omnia nō fuerint replicata, videꝛ tantū fuisse actum, ꝙ in instrumento reperitur scriptum.

6 Repetitio dictorum in precedētibus que habet vitiare, nunꝙ̄ debet fieri.

Idem respondit plerunqꝫ.

Iste §. sci‑pium summat. nec pōt breui⁹ summari: tñ potes sic summare: di cta in prefationib⁹ cēsenꝛ in stipulatione repetita: nisi eā vitieꝛ. h. d. ¶ Diuidiꝛ in duas partes. In ꝓma poniꝛ regula. In scđa ei⁹ limitatio. scđa ibi: sic tñ. ¶ No. j. ex isto tex. regulā ad quā fre

1 quēter allegaꝛ † ꝙ dicta i ꝓfationib⁹ intelligunꝛ in sequētib⁹ re‑petita: vt hic: ꝛ. l. icē qꝛ. §. fi. ꝛ ibi gl. ꝛ doc. ff. de pac. vnde si in ꝓfa‑tionib⁹ fuit dictū inter partes in presentia testium: ꝙ ꝓmittēdo centū modios frumēti, intelligatur de frumento talis loci: licet postea notarius qñ recepit instrumentū non fecit mētionem de illo loco, tñ intelligitur repetitus loc⁹. ¶ Istā reg. intēdo vltra alios bene ꝛ vtiliter examinare: adde ꝓmo qđ no. Bart. ꝛ repu‑tat diligētissime signandū in. l. qui in aliena. §. si is qui. per illum

2 tex. cum gl. ff. de acquir. here. † ꝙ si precedat mādatum alicuius de aliquo faciēdo, ꝛ ille postea faciat, lꝫ nō exprimat se facere no mine illius: tamen presumitur ꝙ pro illo ꝛ nomine illius fecerit. Idē Bart. in. l. qui seruū. in versi. idem est in eo per illum tex. ff. de interro. act. ꝛ per hoc infert in specie Bal. i. l. multū interest. in. ij. col. C. si quis alteri vel sibi. ꝙ inter caium ꝛ titiū fuit ordina tū qđ titius occideret seium, ꝛ postea ipse titius seiū occidit, pre sumitur ꝙ fuerit sequut⁹ ipse tractatus, ꝛ ꝙ ita fuerit ordinatuꝫ inter ipsos: licet testes dicant de finali ordinatione se nescire: re fert ꝛ simpliciter sequitur do. Alex. in cōsilio primo. tertij volu‑minis qđ incipit viso processu inquisitionis formate ꝯtra. Anto nium. in. j. col. tamē ad primū dictū. Bar. in. d. §. si is qui. Adde qđ cōtrarium videtur tenere idem Bart. in. l. post dotem. in. vj. lectu. ff. sol. mat. ꝛ ibi vide late do. Alex. in. xj. col. ꝛ sequenti: ꝛ eū‑dem domi. in. l. j. §. nūtiatio. ex hoc. in. v. col. ff. de ope. no. nū. ꝛ est hon⁹ tex. in. l. seru⁹ cōmunis sic omniū. in versi. si. ff. de stipu. ser. ꝛ in. l. fi. in ver. quod eñ. C. per quas perso. no. acqui. Secūdo ad‑de qđ per istam regulam dicūt notabiliter Bart. ꝛ docto. in. d. l.

3 item † quia. §. fi. posse cōuinci fraudes vsurariorū: nam vsurarij faciūt pactum vt pro simplo promittatur duplum: postea tēpo‑re contractus adhibent notariū, ꝛ testes qui de hoc nihil sciunt, sufficit enim probare qđ hoc fuerit in precedētibus dictuꝫ, quia in sequētibus videtur repetitū: vt hic. Similiter simulatio con‑tractus probatur per ea que ante cōtractū dicta sunt inter par tes. Si fuit dictum inter partes qđ nō esset venditio sed pign⁹, deinde factū est instrumentū venditionis, presumitur simulatū: fm Bar. ꝛ alios i. l. pacta nouissima. C. de pac. Bal. Ange. Imo. et alios in. l. si quis cū aliter. s. eo. Ang. ꝛ Imol. in. l. quoties. §. lꝫ si cū primū. ff. de here. insti. Bal. in. l. multū interest. in. j. ꝛ. ij. col. C. si quis alte. vel sibi. vnde si aliquis te requisiuit qđ mutuares ei centū, ꝛ c btulit se daturū fundum in pignus, tu dixisti ꝙ eras cōtentus recipere pignori, sed volebas ꝙ fieret instrumentū vē ditionis, ꝛ ita factum est instrumentū vēditionis: modo altera pars dicit istud instrumentū fuisse fictitium, ꝛ non fuisse vendi‑tionē: sed pignus: vt sic computes fruct⁹ interim perceptos in sortem: vt. l. j. ꝛ. ij. C. de pigno. act. Tu dicis ꝙ fuit vēditio prout cantat instrumētū: vt sic lucreris fructus interim perceptos, li‑cet feceris pactū de retrouendendo: vt. l. ij. C. de pac. inter emp. ꝛ vendi. Certe si testes partis aduerse testificanꝛ qualiter prius fuit actū inter nos ꝙ esset pignus, tu succumbes: fm Bald. in. d. l. pacta nouissima. ꝛ ibi notabilius Pau. de ca. cum limitatione de qua ibi per eos: ꝛ vltra eos adde pro hoc tex. notabilem in. l. iiij. §. si ab ignoto. ff. de manumis. Bal. in. l. j. in. x. q. C. si ser. exte‑ro. Cōfirmanꝛ ista optime quia ex preordinatis ꝓbatur fraus, et presumitur ꝯtractus vsurarius: fm Bal. in. l. ij. C. ad velleia.

4 ¶ † Limita nūc regulam huius tex. sic ampliatam quinqꝫ nota bilibus modis. Primo limita eam procedere quādo post tales prefationes incontinenti sequuta est stipulatio ꝛ contractus: qꝛ que incontinenti fiunt cēsentur inesse. l. lecta. in ver. dicebā. ff. si cer. pet.

cer.pe.⁊.c.officij.de elect. Alias si fieret ex interuallo,pͣsumeret obliuio vel error.vt.l.sed ⁊ si me putem.§.j.ff.de cōdi.indebi.vel censerētur partes recessisse ab illis prius dictis,⁊ stabitur solū verbis cōtentis in instrumēto:ita limitat glo.hic ⁊ cōiter doct. sequunt per tex.in.l.per retentionē.C.de vsur. Idē tenet Bart. in.d.l.itē q.§.fi.ista limitatio est valde necessaria ⁊ fundamentalis ad istā regu. Ideo plenius est attingēda. Tamē ad.d.l.p retentionē,posses dicere ꝫm Pe.de bella perti.⁊ Bal.ibi.ꝙ ibi loquitur in nouo contractu vsurarū ex interuallo facto:vnde tunc dicta in vno contractu,nō intelligunt repetita in alio cōtractu nouo vł nouāte:vt ibi.sicut etiā non intelligūtur repetita inter alias ꝑsonas:vt dicā.j.in.iiij.limitatione.Sed ista limitatio gl. est bona ⁊ cōiter approbata:⁊ melius ꝓbatur per.l.si tibi liberū. ff.de act.emp.⁊.l.si binas.ff.de ser.vrb.pdio.quas.ll.glo.hic allegat pro concordātibus,sed contrariātur:⁊ Bar.hic allegat per viā oppositionis:vbi in traditiōe nō intelligitur repetita seruitus de qua fuit actū ꝙ emptor pateretur eam imponi fundo vēdito:eo q͂ talis traditio fuit facta ex interuallo:⁊ ita respōdetur ad illas leges.als secus:vnde qñ factū fuit aliter quā in prefationibus esset actū.presumit error.d.l.sed ⁊ si me putē.§.j.in vltima volūtate.l.quoties.in prin.⁊.§.j.⁊.ij.ff.de here.insti.nisi pars aduersa ꝓbaret in ꝓfationibus ita actū fuisse,⁊ ꝯtractū intra modicum tps fuisse celebratū:vt hic.⁊ ita etiā declarāt Bar.⁊ alij hic. Item ꝓ ista limitatione hui⁹ glos.facit.l.cū in plures.§.locator horrei.scđm vnū intellectū.ff.loca.⁊.l.matrimonij causa.in fine. ff.qui ⁊ a qbus. ¶ Istā limitationē glo.nostre approbatā.limita duob⁹ modis.Primo nisi expresse fuisset actū inter partes:⁊ posset hoc ꝓbari,qđ qñcūq͂ inter ipsas partes fieret talis ꝫct⁹ intelligeret tali modo,vel qñcūq͂ ꝯtingeret fieri venditionē talis fundi intendūt ꝙ sit pignus:tunc eñ qñcunq͂ ex interuallo fieret,intelligeret tñ facta repetitio:ex quo ꝯuentio talis hꝫ tractum in futurū:ita notabiliter limitat Bar.in.d.l.pacta nouissima.⁊ ibi alij sequunt.C.de pac.Et sequit etiā simpliciter Pau. de ca.hic. ¶ Scđo notabiłr limita qñ illud qđ fit ex interuallo, respicit suū principale,sicut est augmētum:tunc illud qđ fuit dictum vel ꝯuentū in ꝓcedētibus super principali,intelligit repetitū in sequētibus super augmento: vnde pactū qñcūq͂ appositum sup dote.intelligit repetitū super augmēto dotis postea ex interuallo facto.tex.est not.in.l.etiā.⁊ ibi Bal.circa mediū.C.de iure dot.⁊ isto modo etiā intellige tex.in.l.inter socerū.§.cū iter. in fi.ff.de pac.do.quicquid ad illū tex.dicat Bal.in.d.l.per retentionē.circa fi.vt dicā.j.in.v.limitatione. ¶ Scđo principaliter limita reg.hui⁹ tex.ꝓcedere ꝫm Bar.hic:in his que dicunt in prefationibus ⁊ cōcluduntur:hoc est in his in quibus partes cōueniunt,⁊ se firmāt anteq͂ fiat ꝫctus super eodē.als secus:vnde dicit Bar.in.d.l.item quia.§.fi.ꝙ prefationes intelligūtur tractatus conuentionales firmati a partibus,anteq͂ perueniatur ad ipm ꝫctum.vt hic ⁊ ibi.Adde qđ multa tractant inter partes,q͂ postea nō cōcludūtur,nec venit ad finale effectū:vnde nō sufficit ꝓbare colloquia habita inter partes vel tractatus tantum nisi etiā ꝓbet qđ tales tractatus fuerint cōfirmati,⁊ cōclusi inter partes.ita notabiliter tenet Bal.q frequēter allegat in practica in.l.multū interest.in.ij.col.C.si quis alteri vł sibi.⁊ in.l.cū allegas.in.ij.col.C.de vsur.Jo.de imo.in.l.si quis cū aliter.i ante col.s.eo.d.Alex.in cōsi.cxlviij.quinti vol.qđ incipit.in cau-
5 sa appellationis interposite.in.iij.col.†Itē licet inter ꝯhentes multa verba hincinde,precesserint:tamē si tpe instr̄i illa vba per oīa non fuerint replicata:illud videtur fuisse actū:qđ reperitur scriptū in instr̄o:tex.est no.in.c.dudum.in versi.eo tamē tempore.⁊ ibi do. Abb.in vlti.no.de cōuersi.cōiuga.Item adde ꝙ testes qui interfuerūt tractatui,⁊ nō interfuerūt cōclusioni,nō ꝓbant cōsummatione actus:ita no.gl.in.l.elegāter.in prin.in glo. parua.ff.de cōdi.indebi.ꝫm Bal.in.c.fi.in vlti.col.de iura.calu. ¶ Tertio limita regulā huius tex.ꝙ dicta in prefationibus videntur in sequētibus repetita:vt ꝓcedat qñ precedētia sunt preparatoria sequentiū:vt quia sunt forma vel quasi eoꝝ que sequētur:ita loquit iste tex.secus si sint distincta ⁊ separata ꝓrsus: ita limitat Bal.in.l.per retentionē.post Pe.de bella perti.ibi ⁊ reputat Bal.esse notabile.C.de vsur.Adde bñ facere illud qđ dicit Raph.cu.hic.lꝫ de Bal.nō faciat mētionē:qđ ea que ponunt in ꝓfationibus,intelligunt repetita in actu ꝑncipali:ad quē tendunt ipse ꝓfationes:als secus. ¶ Quarto limita istā reg.nō ꝓcedere inter alias personas:vt est gl.in.l.in repetēdis.ff.de leg.ij. ꝫm Bar.⁊ Raph.cu.hic:sicut etiā nō fit repetitio in alio cōtractu:vt dixi.s.in prima limitatiōe. ¶ Quinto ⁊ vltimo limita istā reg.ꝓcedere in repetitiōe fauorabili:vt est dotis.illa bene permittit.l.inter socerū.§.cū inter.in fi.ff.de pac.do.secus est in repetitione odiosa:vt est vsurax:illa non permittit.dicta.l.per retentionē.C.de vsur.⁊ ita per illum tex.limitat ibi Bal.regulam tex.nostri. ¶ Sed tu caue,ꝙ licꝫ tex.in.d.l.per retētionē,videat loqui in repetitione vsurarū tamē tex.in.d.l.itē quia.§.fi.loquit in vsuris:⁊ tamen fit repetitio precedentiū,lꝫ ibi ille vsure nō videātur odiose.Itē regula que ponit in hoc tex.est generaliter posita:vnde meli⁹ respōde ad tex.in.d.§.cū inter.in fi.prout etiā dixi.s.in prima limi.ꝫm Bal.in.l.etiā.circa mediū.per illum tex. C.de iure do.ꝙ ibi illud qđ fit ex interuallo respicit suū ꝑncipale:vnde tunc illud qđ dictū fuit vel conuentū in precedētibus super principali:intelligitur repetitū in sequētibus ex interuallo factis:vnde pactū factū super principali:⁊ sic sup dote intelligit repetitū super augmēto dotis,postea ex interuallo facto ꝓront proprie sunt tex.i.d.l.etiā.⁊ in.d.l.inter socerū.§.cum inter.in fi. Nunquid autē dicta in vna parte ꝫctus intelligātur repetita in
6 alia parte eiusdē ꝫct⁹:est materia quā plene ponit Bar.i.l.si ita stipulat⁹ fuero si titi⁹.§.chrysogon⁹.vbi dixi.s.e. ¶ †Scđo nota ex secūda parte tex.ibi sic tñ,ꝙ repetitio dictorū in precedētibus q̄ hꝫ vitiare,nunq͂ ds fieri.Adde ꝙ similiter qualitas ꝓcedēs que vitiat,in dubio nō intelligitur repetita in sequēti actu: l.si quis a filio.in principio.⁊ ibi glo.notabilis.ff.de lega.j.⁊.l.seruo alieno.§.si ab impubere.ff.eo.Similiter clausula in fi.posita, nō refertur ad illa capitula que ex tali relatione fierent inutilia. l.cum vulgari.ff.de do.prelega.⁊.l.talis scriptura.in versi.j.⁊ ibi Barto.in duobus locis not.ff.de lega.j.Similiter per repetitiones vel subauditiones:aut tacitos intellectus nō debet induci iniurium correctio:vt est gl.in.c.cupientes.§.ꝙ si per.ex.in verbo petere.de elec.in.vj.

1 Verbum promisit,etiā in scriptura priuata,intelligitur per stipulationem:idem etiam verbum cauit etiam in materia vsuraria et odiosa.
2 Epistola regulariter mittitur ad absentem.et nu.7.
3 Etiam scriptura priuata continens promissionem,probat stipulationem.
4 Conditio apposita per legem,debet formaliter impleri.
5 Presentia est de solennitate intrinseca stipulationis.
6 Verbum promitto,quādo reperitur in scriptura publica notarij,intelligitur per stipulationem.
8 Una presumptio tollitur per aliam:⁊ fortiori presumptioni semper statur.
9 Si reperiatur depositum factū vni,⁊ alius promisit illud depositum restituere:iste secundus tenetur tanq͂ fideiussor.

Idem respondit cū septitius.

1 †Verbū ꝓmisit,etiā in scriptura priuata positū,intelligit ꝑ stipulationē.h.d.scđm intellectū Bart.⁊ aliorū cōiter de cui⁹ veritate statim.j.dicetur.⁊ erit iste.§.satis subtilis in ei⁹ intellectu. Idem pōdera ꝫm Are.ꝙ in isto tex.nullibi est verbum ꝓmisit. prout Bar.⁊ doc.ꝓsupponunt:ꝫ est verbū cauerit.⁊ sic ꝓsupponūt ꝙ verbum cauerit,idē importet ꝙ promisit:et sic qđ verbū promitto significet hic a iurisconsulto,per verbū caueo:sed tu aduerte q͂ verbū cauit videt semp intelligi ꝑ stipulationē in materia vsuraria:⁊ sic odiosa:tex.est i.l.si ita qs ꝓmiserit.§.seia cauit. j.eo.⁊ est gl.ordi.in.l.sancim⁹.in gl.fi.ꝑ illū tex.C.de verb.signi.
2 ¶ †In tex.ibi literis suis,nō intelligas.i.epistola q͂ illa regulariter mittitur ad absentē.l.es que.in prin.cū gl.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.vnde intelligitur de apodissa,seu schedula ꝑuata,scripta manu promissoris:ꝫm Ang.⁊ Pau.de ca.hic.Sꝫ certe ista expositio videt destruere istū tex.qui dicit literis.⁊ tex.in.l.j.C. de ꝯhen.⁊ cōmit.stip.dicit epistole.vnde Imo.⁊ Are.intelligūt istū tex.in totū ecōtra qđ loquat in literis vel in epistola,nō aūt in apodissa vt statim infra dicetur. ¶ No.primo ex isto tex.secū-
3 dū intellectū Bar.⁊ magis cōmunē†ꝙ etiaꝫ scriptura priuata cōtinens promissionē probat stipulationē:vnde ꝑ istum tex.notat hic Ange.ꝙ si vn⁹ mercator scripsit se esse debitorem titij in mille aureis ex certa causa iusta,q͂ sibi reddere ꝓmittit ad omnem eius voluntatē:presumitur ꝓmisisse eidē presenti ⁊ stipulāti:⁊ sic ex tali scriptura poterit agi.ꝙ Ang.reputat perpetuo tenendū menti:⁊ refert Pau.de ca.ꝙ Ang.multas pecunias fuit lucrat⁹ de isto casu,qui frequēs est,quia frequēter cōtingit reperiri scripturas priuatas,in quibus confitetur recepisse cētum a tali,⁊ ꝓmittit restituere ad omnē eius requisitionē:qđ talis scriptura ꝓsumitur facta in presentia partis,⁊ ꝙ interuenerit stipulatio:⁊ sic ex ea poterit agi:tamē dicit Pau.de cast.ꝙ de hoc vidit florentie dubitari quāplurimū,cum plerūq͂ pars nō sit presens,⁊ aliquis in camera sua scribit talem scripturā quā ad eum mittit. ¶ Contra istā decisionē Ang.⁊ cōtra cōmunē intellectū ad istū tex.opponit retorquēdo istū tex.ad oppositū ꝫm Imo.⁊ Pau.de ca.nā iste tex.loquitur cōditionaliter.ibi si inter presentes actū est.⁊ tex.in.l.j.C.de ꝯhen.⁊ cōmit.stipu.loquitur etiā cōditionaliter si res inter ꝑsentes gesta est:ergo isti duo tex.a cōtrario volunt,qđ si non probetur partem fuisse presentem,quod nō ꝓsumitur stipulatio.nec ex ea potest agi.Tu vltra eos strin-

4 ge fortius ista duo iura cõditionaliter loquētia: † nam conditio apposita p legē, dz formaliter adimpleri. q2 nunq̃ dicitur ptine re leuē solennitatē ẜm Bal. singulariter in aut. matri 7 auie. in .j. col. in fi. C. q̃n mulier tu. offi. fungi pōt. p tex. in .l. ptor. in pn. ff. de col. bo. 7 sequunt. d. Alex. 7 Are. in .l. ij. §. prius. ff. de vulg. 7 pup. cum alijs concordantijs quas ibi dedi: cõditio enim natura sui importat causam finalē. l. ij. §. fi. vbi notat. ff. de dona. 7 ad termi nos nostros Aret. in. c. in causis. in. iij. col. de testi. Sz ad hoc vi deret posse respōderi, 7 dici q in dubio p̃sumit presentia alteri9 partis put tenet gl. reputata singularis in. d. l. j. C. de cõtrahē. 7
5 cõmit. stip. quā sequunt Bart. 7 Ang. hic: 7 p illa gl. facit rō † q2 cũ p̃sentia sit de solēnitate intrinseca stipulatiōis: vt. l. j. in princ. §. eo. ergo i dubio p̃sumi debet p reg. l. sciēdũ. §. eo. 7 §. fi. insti. de fideiuss. secus q̃n p̃sentia nō erat necessaria pro forma: tũc in du bio nō p̃sumit. l. ij. cũ gl. C. de statuis 7 ima. q2 tũc esset solēnitas extrinseca, que nō p̃sumit. l. quecũq3. §. fi. ff. de publicia. in rē acti. notat in. d. l. sciendum. q2 ista solutio confundit per ista duo iura cõditionaliter loquētia: que cũ mysterio dicũt si inter presentes res acta est: ergo si nō pbetur presentia partis, in dubio nō pre sumetur stipulatio et si verum esset q in dubio presumat presen tia partis: prout vult gl. in. d. l. j. Bart. 7 Ange. hic certe iste due leges inepte 7 superuacuo loquute essent: pditionaliter dicēdo, si inter p̃sentes actũ esset: vnde iste due leges volũt, q verbũ ca uerit vel promisit, redactũ in scriptura priuata, ita demũ intelli gatur per stipulationē, si alia pars fuit p̃sens quādo septiti9 eā scripsit: 7 si eius presentia probet: et nō aliter. facit. l. his verbis. j. ti. j. Iste videt proprius 7 realis intellectus istarũ. ll. quicquid
6 Bar. 7 alij dicāt. ¶ Ad idē facit 7 scdo: † nā verbũ promitto, q̃n reperitur in scriptura publica notarij, tũc bene intelligitur per stipulationē: propter autoritatem publicā notarij: tex. est in. §. si scriptum. insti. de inuti. stip. glo. 7 doc. in. l. sciendũ. §. eo. secus q̃n verbũ promitto profertur a testibus: tunc nō intelligitur per sti pulationem glo. est cõmuniter approbata in. l. j. C. de vsur. doct. in. d. l. sciendum. ergo idē quādo reperitur in scriptura priuata: nō intelligitur per stipulationē, nisi alia pars fuerit presens, 7 sic nisi probet de presentia alterius partis. vt est tex. clarus hic 7 in d. l. j. 7 in terminis nostris q verbũ promitto si reperiatur in scri ptura priuata nō intelligatur per stipulationē. tenet Ang. in. l. lecta. in. ij. col. per illũ tex. ff. si cer. pet. tertio ad idē facit tex. in. l. optimā. C. de cõtrahē. 7 cõmit. stip. Et in. §. itē verborũ. insti. de inuti. stip. 7 licet Bar. dicat q in illis iuribus ad maiorē cautelā fuerit scriptũ, inter presentes actũ esse: tamē illi tex. vident strin gere contra cõem intellectũ, nec vident posse pati istā sol. Bar. prout etiā ponderat Are. hic: nā ibi dicitur q prius fuit dubita tum apud antiquos: vtrũ scriptura attestans de p̃sentia partiũ probet ipsam presentiā: 7 certe propter vtilitatē cõtrahentiũ ibi tex. induxit, q probet presentia: ergo scdm iuris regulas, p̃sen tia non probabat nec presumebat: q2 tunc illud nō statuisset pro pter vtilitatē cõtrahentium: sed quia verba 7 natura rei hoc im portarēt: sicut dicit in. l. sciendũ. §. eo. vnde pōdera forti9 7 subti liter illũ tex. qd si ibi verba nō probāt presentiā de eorũ natura, q̃n p̃sentia partiũ in scriptura exprimit: ergo multomin9 debet probari vel p̃sumi p̃sentia, vbi nihil de ipsa p̃sentia in scriptura fuit exp̃ssum: vt hic 7 in. d. l. j. 7 istud stringit cõtra cõmunē: vnde Ioā. de imo. in ista materia pro cõcordia distinguit: 7 eũ sequit Are. q aut verbũ cauerit vel pmiserit, profert in scriptura que sui natura fit inter absentes, vt est hic, in literis, 7 exp̃ssius in epi stola loquit tex. in. d. l. j. C. de pbē. 7 cõmit. stip. 7 isto casu nō pre sumat p̃sentia alterius partis, nisi probet: ita proprie loquit tex.
7 hic 7 in. d. l. j. † q2 epistola cõiter mittit ad absentes: 7 per eā pōt aliq̃n contrahi inter absentes. l. j. §. j. ff. de procura. 7. l. j. in fi. ff. de pbē. emp. 7. l. cõsensu. vbi gl. notabilis. ff. de acti. 7 obli. vnde orit presumptio q sit factũ ex eo qd cõiter fieri cõsueuit. l. certi cõdi ctio. §. si nũmos. vbi plene dixi. ff. si cer. pet. 7 q epistola mittatur inter absentes, 7 nō inter presentes: est gl. in. l. vnica. §. sancim9. 7 §. sz 7 si qs inter. C. de lati. liber. tol. lz etiā epistola posset fieri et mitti inter presentes. l. labeo. 7 ibi gl. notat. ff. de pac. quia litera nō erubescit. Sz regulariter vt dixi mittit inter absentes. Aut verbũ promisit reperit in scriptura que cõmuniter psueuit fieri inter p̃sentes: vt est apodissa vel schedula, q̄ cõiter solet fieri ipsi parti: 7 tũc in dubio presumit facta inter p̃sentes, ita pcedat gl. in. d. l. j. C. de pben. 7 cõmit. stip. Et tenendo istam concordiā nō obstat illud qd dictũ est. §. q in dubio debeat p̃sumi p̃sentia par tis cũ istud sit de solēnitate intrinseca stipulationis: r̃ndet verũ esse in dubio: q̃n ex natura cõtractus nō insurgeret alia presum
8 ptio pria, vt hic: † nā vna presumptio tollitur per aliā, 7 fortiori presumptioni semper statur. l. diuus. 7 ibi gl. 7 Bar. ff. de in inte. resti. 7. c. literas. 7 ibi. d. Ab. in quarto notabili ad hoc notat, de p̃sump. 7 est glo. in. c. trāsmisse in gl. fi. qui fi. sint legi. Item vehe mens presumptio naturalis tollit quālibet opinionē contrariā: vt. l. eum qui probabilē. 7 ibi Bal. notat. C. de epis. 7 cle. ¶ Con tra istam cõcordiā Imo. 7 Aret. licet coloratam, videtur facere tex. in. d. l. optimam. inducendo vt. §. induxi, vbi erat instrumen tũ notarij, qd regulariter fit inter p̃sentes: 7 tamē ibi superfluo fuisset expressa presentia si presumeretur. Itē non est bona salua tio quā facit Imo. de glo. in. d. l. j. C. de cõtrahen. et cõmit. stipu. q loquatur in apodissa, que cõmuniter consueuit fieri inter pre sentes: 7 in illa bene in dubio presumitur presentia: quia imo illa glo. expresse loquitur in terminis illius. l. j. 7 sic in epistola. nō au tem in apodissa. 7 q in epistola p̃sumatur in dubio presentia al terius partis, 7 sic stipulatio: tenet etiam gl. in. d. l. tutor. §. fin. ff. de vsuris. vnde teneas ad istum tex. 7 ad. d. l. j. intellectũ quem. §.
9 tenui in primo fundamēto. ¶ † Secũdo nota ex isto tex. q si re periatur depositum factum vni, 7 alius promittit illud depositũ restituere, iste secundus tenetur tanq̃ fideiussor: vt hic dicit gl. parua: 7 ideo ille secundus nō liberatur: quia in dubio intelligi tur fideiussio, 7 nō nouatio obligationis 7 istā gl. no. valde Bal. hic pro depositis.

1 ☞ Tot censentur esse stipulationes quot sunt res superius enumerate.
2 Dictio perinde est nota similitudinis.
3 Ista clausula omnia 7 singula. quid importet.
4 Si plura capitula contineantur in libello producto, ad singula est respondendum.

1 **Idem respondit quoties.** † Stipulatio vna subiecta plurib9 pactis, facit cēseri tot stipulatiōes quot cõ uētiōes pcesserũt, ad quorũ corroboratiōnē venit stipulatio. h. d. Et sic tot cēsent esse stipulationes quot sunt res superi9 enu merate: vt hic. 7. l. plurib9. in pn. j. e. 7. l. scire debem9. in pn. 7. l. qd dr. pma. §. eo. quāuis vna fuerit interrogatio. 7 vnũ r̃nsum: vt in litera: 7 istud faciebat dubitatiōnē: sz r̃nde qd stat simul: qd vna sit interrogatio, 7 vnũ r̃nsum, 7 forma stipulationis vna: 7 tñ pro pter pluralitatē rerũ precedētiũ insurgāt plures stipulationes: vt dr in iuribus preallegatis: 7 pōdera istũ tex. dum dicit perin
2 de haberi: † nā dictio perinde est nota similitudinis: ergo vere non est idem. l. qui a patre. 7 ibi Bar. ff. de confir. tu. Bart. in. l. j. in prin. ff. de receptato. gl. 7 Bart. in. l. sacrilegij penā. §. j. ff. ad. l. iul. pec. Ludo. roma. 7 do. Alex. in. l. si qs vi. in pn. p illũ tex. ff. de acqui. pos. tamen Bal. 7 Ang. in. l. sed 7 si lege. §. perinde. ff. de pe titio. here. dicunt qd dictio perinde denotat omnimodā 7 perfe ctam similitudinē, 7 totalem iuris identitatē: 7 istud inducũt ad statuta in quibus esset illa dictio perinde: vt ibi per eos. Si aũt adiũgeretur clausula, quā cõmuniter notarij solēt apponere in fine instrumētorũ, vcz que omnia 7 singula superius narrata di cte partes inuicē promiserunt per solennē stipulationē. tũc pro pter illā dictionē singula, vere essent tot stipulationes quot res
3 superius enumerate: 7 quot capitula precesserũt: † 7 de ista clau sula omnia 7 singula. habes tex. i. c. vt circa. §. j. 7 ibi gl. in verbo oīa 7 singula. de electione in. vj. Et faciũt que statim. j. subijciā. Item ad istũ. §. adde illud quod decidit Spec. in ti. de arbitris. §. sequitur. in ver. qd si plura capitula. vbi tenet q si plura capi tula continentur in cõpromisso vel contractu, 7 pena sit pmissa: et aliquis facit vel venit cõtra vnũ capitulum, an pena cõmitta tur insolidum: 7 tenet q nō: sed pro parte: q2 quot sunt capitula tot sunt diuisiones illius stipulationis penalis. sicut 7 als prout sunt res tot censent esse stipulationes. l. qd dicitur. prima. §. eo. sicut ergo si veniret quis cõtra omnia, cõmitteretur pena in to tum: sic etiam veniendo cõtra partem, pro parte dũtaxat cõmit titur: vt idē iuris in toto quo ad totum, qd in parte quo ad par tem. l. que de tota. ff. de rei vendica. 7. c. pastoralis. in prin. de offi. deleg. vnde lex cõsulit: q si velis pro vno capitulo penam insoli dum cõmitti: stipulatio sic cõcipiatur: promittis hoc et hoc sub tali pena: 7 si qd predictum est non erit vel non fiet, dabis penā: vt in. §. fi. insti. de verb. oblig. vnde tabelliones nostri temporis scribunt, sic promittis omnia 7 singula suprascripta seruare, 7 si cõtra predicta vel aliquod predictorũ veneris, dabis tantũ no mine pene: ẜm Spe. ibi. Secũdo ad istum. §. adde q decidit idē
4 Spec. in titu. de li. contest. §. nunc dicamus. in prin. vbi dicit † q si plura capitula cõtineantur in libello producto, ad singula est r̃ndendũ, ad hoc vt plena sit lit. ptest. q2 quot sunt in libello arti culi tot sunt petitiōes. l. cũ in vna. ff. de appel. 7. l. etiā si pater. §. j. ff. de mino. 7. c. cum pro causa. de senten. exco. plena est ergo lit. contest. scdm eum, que fit in curia Romana, vbi sic libello respō detur, litem contestādo: nego narrata prout narrātur, 7 dico pe tita fieri non debere: nam talis respōsio omnia capitula petitio nis complectitur, dum omnia negat: vt hic. 7. l. pluribus. in pn. j. eo. quod admittit Specu. quādo plura sunt in libello disiũcti ue posita: si autē copulatiue oportet ad singula sigillatim respō deri vt ibi per eum.

1 Inducta ad vnum effectum non debent operari alium.
2 Relatiuum quis vel q. iunctũ verbo futuri temporis facit cõditionem: non expressam sed tacitam. nu. 4.
3 Verbum petieris. siue adijciatur relatiuum siue dictio cũ, nũq̃ facit conditionem.
5 Qualitas non potest considerari vbi non est subiectum.
6 Dictio cũ: facit tacitam conditionẽ et non expressam: item importat principaliter tempus, secundario conditionem.

1 Si ita quis promiserit. † Verba q̃ die petieris, nõ denotant cõditionẽ. s3 admonitionẽ: ideo tũc vsure simpliciter promisse incipiunt statim currere ex tpe stipulationis, nõ expectato die interpellationis. h. d. vel sic & breuius & fundamẽtalius: verba que in sui cõceptione exactionẽ cõtinẽt, stipulationis cõtracte diẽ nõ differũt. h. d. ratio q2 inducta ad vnũ effectũ nõ debent operari aliũ. l. legata inutiliter. in prin. ff. de leg. j. & l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. & c. ad nostrã. de appel. sicut etiã cõsensus prestitus ad vnũ effectũ nõ debet opari aliũ: bm Bal. in. c. j. in antepe. col. in tit. an agna. vel fi. i vsi. feu. ¶ Diuidit in q̃tuor ptes. In pria ponit thema & qõ. In scda rñsio. In tertia limitatio rñsiõis. In quarta ponit alia qõ: et rñsio. scda ibi: rñdi bm ea q̃ pponerent. tertia ibi: nisi
2 aliud actũ. quarta & vlti. est ibi: itẽ quesitũ est. ¶ † Dubiũ faciebãt in hoc tex. illa vba cõuentiõis qua die petieris: q2 relatiuũ qs vel qui iunctũ verbo futuri tpis. facit cõditionẽ. l. sticbũ qui meus erit. ff. de leg. j. & l. nuper. ff. de leg. iij. sed ante euentũ cõditionis nõ est nata obligatio sortis principalis. l. cedere diẽ. ff. de verb. signi. ergo vsure que sunt accessorie, ante sortẽ principalẽ deberi nõ pñt. l. lecta. ver. sed cũ sortis. ff. si cer. pet. nisi aliud expresse fuisset actũ: vt. l. hmõi. & l. si ita stipulatus fuero si titi⁹. in prin. §. eo. & d. l. lecta. in ver. fi. & hic in gl. sed 2riũ decidit in hoc
3 textu: & ratio decidẽdi potuit esse duplex. ¶ † Prima propter verbũ petieris: cui siue adijciat relatiuũ, siue dictio cũ: nũq̃ facit cõditionẽ: vt hic: & l. si decẽ cũ petiero. §. e. vñ siue pecunia pmittatur qua die petieris, siue cũ petieris: ista verba nõ faciunt cõditionẽ, sed admonitionẽ quãdã: vt ego debitor sim paratus ad soluendũ cũ petieris: et sic vr stipulator de pñti admonere promissorẽ, vt cũ interpellabit, vt sine mora & dilatione soluat: vt dicitur in. d. l. si decem cum petiero. et ista admonitio inerat tacite. ex natura cõtractus: nã si promittas mihi decẽ simpliciter, & nihil aliud dicat: inest tñ tacite q dabis cum te interpellabo: nec anteq̃ petã teneris soluere: ptz: q2 si añ tenereris esses semp in mora: & tñ hoc est falsum: nisi petat vel te interpellẽ: vt. l. si ex legati cã. §. eo. l. mora. in prin. ff. de vsuris. ergo expressio eorũ q̃ tacite insunt nihil operat: & sic non facit cõditionẽ. l. iij. ff. de leg. j. & l. nõ recte. C. de fideius. & sic q2 ista stipulatio nõ est conditionalis s3 pura, ideo vsure statim incipiũt currere: vide tñ tex. no. in. l. cũ patronus. in prin. ff. de ope. lib. quẽ declara vt per Aret. hic ad fi. ¶ Scda ratio decidendi potuit esse: q2 illa dies. s. qua die petieris, nõ intelligit repetita in stipulatione vsurarum: bm Bar. hic in fi. vñ p istũ tex. decidit notabilr Bar. in. l. si ita stipulatus fuero si titius. §. chrysogonus. §. eo. q si mutuo tibi centũ mihi soluẽda: hinc ad annũ: & stipulor pro illis centũ, simpliciter vsuras in menses singulos: vsure incipiunt currere vt ex nunc, nõ aũt elapso anno solũ: q2 illud tps nõ intelligitur repetitũ in accessorio, & sic in vsuris: per istũ tex. & l. q fundũ. ff. de 2hẽ. emp. & sic qualitas adiecta in prĩcipali, nõ intelligit repetita in accessorio: sed caue & pondera sing. ex mente Are. q in isto tex. pmissio sortis & vsurarũ sunt in eadẽ oratione, & regunt ab eodẽ verbo: ergo vr qualitas precedẽtis semp repetita: bm Bar. met: qui ita punctualiter distinguit: aut sunt in eadẽ oratiõe: aut diuersa in. d. §. chrysogonus. p. l. seie. §. caio. & ibi etiã Bar. ff. de fund. instr. & plenius Bar. in. l. in repetẽdis. ff. de leg. iij. potes dicere inherendo precedenti rationi decidẽdi q cum hic dies adiecta in principali dispositiõe tacite inesset ex natura promissionis: & sic cõtractus: q eius expressio nihil operatur: quo casu illud qd est inutiliter expressum in principali dispositione: nõ intelligit in effectu repetitũ in seqñti. q2 dato q p repetitionẽ porrigeret: esset inutilis: vt est tex. solẽnis. in. l. si in diẽ. §. fi. & ibi Bart. ff. de 2di. & demõ. Et l3 Are. hic reputet illũ tex. esse ad hoc sing. Adde p oĩa similẽ tex. i. l. talẽ. §. j. ff. de here. instit. Per quẽ limitat d. l. si in diẽ. §. fi. nõ pcedere qñ essent in eadem oratione: & p illũ tex. in. d. l. si in diem. §. fi. decidit & bene notabilem. q. Lud. rom. in consil. cxxxiiij. qd incipit p declaratione prime dubitationis quatuor presupponẽda sunt. in vltimo dubio: & ita habes fundamentaliter enucleatam medullã huius tex. ¶ In tex. ibi: et eorum vsuras in dies. xxx. i. singulis xxx. dieb⁹: & sic singulis mensibus: puta quinq̃ p quolibet mense, quousq̃ sors penes debitorẽ remãserit: & sic vsure debentur ratione stipulationis, et non ratione more: vt. l. lecta. in ver. fi. ff. si cer. peta. ¶ In vltima parte tex. ibi: qñ pecuniã reddere debebo. i. qñ oriet oblo ad sortez reddendã: & respõdet ex die stipulatiõis interposite capere initiũ. s. oblationem perficiens: et cã puram reddẽs. Nota ex isto
4 tex. bm Bar. † q relatiuum quis vel qui: iunctũ verbo futuri tẽporis, nõ facit cõditionẽ expressam: sed tacitam: & principaliter significat tps, & secũdario cõditionẽ: sicut & dictio cum: et videt tenere glo. parna. in. l. sticbũ qui me⁹ erit. ff. de leg. j. & est casus in. l. j. in fi. & ibi Bar. in. in. iiij. col. ff. de cõdi. & demon. Idẽ Bar. in. l. titia heredis. ff. eo. de cõdi. & demon. secus est in dictione si: que principaliter facit cõditionẽ expressam: vt. l. si titio. ff. quando dies leg. ce. ita de primo dicit Bar. esse casum hic. Aduerte l3 istud notabile sit in se verũ: & sequunt Ang. & Raph. cu. tñ nõ vr posse colligi ex isto tex. s3 Imo. & Pau. de ca. q2 hic nõ facit cõditionem expressam nec tacitã, nec principaliter nec scdario: sed solũ admonitionẽ quãdã, cũ iungatur cũ verbo petieris: vt s. declaraui: vñ cũ h nõ inducat 2ditio sed admonitio simplex non possumus considerare vtrum cõditio sit expressa vel taci-
5 ta: † q2 qualitas nõ potest considerari vbi non est subiectum: vt l. eius qui in prouincia. in ver. pe. ff. si cer. pe. Defendẽdo Bart. dic q iste tex. multũ bñ pbat notabile Bar. put etiã dicit Are. nã tex. in prin. loquit in relatiuo qua die petieris. postea in ver si. fi. Item quesitum. loquitur tex. quando dictũ est cũ primum petieris: & sic tex. equiparat relatiuum quis vel q, & dictionem
6 cũ: qd idẽ in pposito significet: † sed dictio cũ: facit tacitã cõditionem & non expressam. Item importat principaliter tps & secundario cõditionẽ: vt est tex. in. d. l. si titio. ff. qñ dies leg. ce. ergo idẽ in relatiuo: et ista est bona inductio: & isto modo Bart. bene dixit esse casum hic.

1 Ex parte actoris ad actionem conseruandam admittitur purgatio more, intra modicum tẽpus si aduersarij nõ interest. et numero. 8.
2 Dictio cum: importat cõditionẽ, & impedit natiuitatẽ obligationis & actionis. & nu. 3.
4 Licet pcurator 2fiteat erga dñz q emerit fundũ mãdato ipsi⁹ dñi, nõ p hoc sequit q qñ emit, dixerit se emere noĩe dñi sui, sed potius simpliciter nomine ipsius procuratoris.
5 Si mãdo tibi q rẽ meã vẽdas: & tu procurator illã vendis noĩe tuo proprio, vt tuã ppriã et pmittis de euictione: nõ p hoc diceris excedere fines mandati, & si quid prestas noĩe euictionis poteris repetere a me domino.
6 Qui vult rẽ consequi debet pretium offerre & deponere.
7 Etiã ex interuallo licitũ est morã purgare: qñ nõ stetit p eũ quo minus incontinenti vel intra modicum tempus eaz purgaret: & vide casum pulchrum nume. 9.
10 Qui emit rẽ, & promittit eã retrouendere pro eodem pretio ĩtra certum terminũ elapso illo termino non tenet amplius retrouendere nec potest compelli.
11 Cõtract⁹ ex cõuentiõe partiũ. l. limitatam accipiunt.
12 Hec dictio post: de sui natura põt significare incontinẽti post, et ex interuallo.
13 Si testes deponant q titius possedit post semproniũ, intelligit possessio immediata.
14 Qd dicat breue tẽpus, et quod longu3: & vtrũ intersit debitoris vel non hoc totũ pertinet ad arbitrium iudicis.
15 Pactũ. l. cõmissorie est improbatum a iure.
16 Rei proprie non potest esse pignus.
17 Quo ad more purga. sufficit oblatio verbalis licet quo ad alia non sufficiat.
18 Mora dicitur esse delictum licet omittendo.
19 Purgatio more est fundata in equitate.
20 Quelibet causa excusat a dolo.
21 Ex pactis incõtinenti appositis orit actio pscriptis verbis.
22 Sicut pactũ incontinẽti appositũ iuxta 2ctum bonefidei informat, ita etiã si sit appositũ iuxta 2ctũ stricti iuris.
23 Litis contesta. non debet nocere actori.
24 Vbi est dies & pena, ibi nõ admittit purgatio more.
25 In decisorijs plus fauemus reo quã actori.
26 Ex parte actoris an sit admittenda purgatio more.

1 Seia cauit. † Ex parte actoris ad actionẽ 2seruãdã admittit purgatio more ĩtra modicum tẽpus si aduersarij nõ interest. h. d. bm cõez intellectũ doc. & est bonus & not. casus bm Bar. & bm Rapha. cu. est tex. multũ no. & sing. & vt. j. videbimus est vtilis ad multa. ¶ Diuiditur in tres ptes. In prima ponit thema. In scda qd. In tertia respõsio cũ duplici limitatiõe. scda ibi: querit cu3 ante calendas. tertia & vltima est ibi: rñderi posse. ¶ Aduerte p intellectu litere: q2 Bar. & doc. intelligunt istũ tex. q hic agat de actiõe cõseruãda: ideo admittit purgatio more: & sic presupponũt q hec actio esset nata Cõtra istud arguit fortiter: nã actio ex stipulatiõne nõ põt dici nata, cũ fuerit cõditionaliter cõcepta, sub ista forma

cũ omne pretiũ cũ vsuris fuerit solutũ ⁊ sic nõ impleta cõditiõe
2 nõ fuit nata actio.l.cedere diẽ.ff.de ver.sig.†.Nam dictio cum:
importat cõditionẽ:⁊ impedit natiuitatẽ obligatiõis ⁊ actiõis.
l.qđcũqȝ.§.pe.ȝ.e.⁊.l.si titio.ff.qñ dies leg.ce.Huic difficultati
Io.de imo.dupliciter rñdet.Primo ꝙ hic agit̃ de actione mã
dati cõseruãda,q̃ ꝯpetebat etiã si stipulatio nõ intercessisset cõ
tra ꝓcuratorẽ,ad cõsequẽdã rẽ.l.ita vt oẽs.ad fi.ff.mãda.idẽ tȝ
Pau.de ca.hic:q dicit etiã si hic stiplõ non interuenisset, pote
rat seia cõueniri actiõe mãda.postq̃ mãdatuȝ acceptauerat et
hortos emerat:nec posset dicere se velle retinere ꝓ se: ⁊ ꝙ ꝓ se
emisset:q̃ fidẽ mandati falleret.l.j.C.de dolo.⁊.l.cũ duobus. in
ꝑn.ff.ꝓ socio.⁊ de ista actiõe mãdati ꝯseruãda agitur h̃.stiplõ
aũt ꝭm eũ bene erat conditionalis:q̃ collata in tẽpus incertũ.
cũ p̃tiũ omne fuerit solutũ cũ vsuris,qđ seia exbursauerat.Ista
sol.prima fronte vr̃ satis corroborata ⁊ applaudere litere: sed
eam impugnat ⁊ bene Aret.⁊ do.Pe.de bexu.hic:per istũ tex.
circa fi.vbi tex.exp̃sse dicit ꝙ põt mora purgari vt actio ex sti
pulatu ꝯpetat:sȝ si actio ex stipulatu nõ esset nata tunc ad ipaȝ
querendã non posset mora purgari post lapsum termini : vt.l.
thais.§.intra.ff.de fideicõ.lib.allegata in glo.ergo ista sol.⁊ iste
intellectus est impossibilis ad istũ tex.nisi diceres ꝙ qñ inter
mino est impleta pars cõditiõis.put fuit hic:tũc põt mora pur
gari post lapsum termini.etiã ad actionẽ querendã put tȝ An
ge.hic:p.l.seruus q.§.seru⁹.ff.de stat.libe.⁊ p gl.in.l.mora .ȝ.e.
⁊ gl.in.l.mora.in ꝑn.ff.de vsur.Et h̃ mõ cessaret difficultas pre
dicta:sed tũc intellect⁹ Bar.⁊ doc.nõ ꝓcederet.Et illud dictũ
Ange.est dubiũ:vt.j.tangã.¶ Scđo mõ rñdet Ioã.de imo.et
3 vr̃ sequi Are.† q̃ hec dictio cũ:nõ facit cõditionẽ,sed modũ:et
hoc ꝓpter naturã ꝯctus p̃ambuli ꝭm quaȝ stipulatio regulari
dȝ:vt.l.si stipulat⁹. ff.de vsu.nã hic actio mãdati cõpetebat con
tra seiã,licet non teneret̃ dare nisi soluto vniuerso p̃tio:vt.l.pre
terea.⁊.l.idẽqȝ.§.j.ff.mãd.facit.l.iulian⁹.§.offerri.ff.de act.emp.
ita etiã intelligit̃ dicta stipulatio interposita:vt actio statim sit
nata lȝ exercitium actionis effectualiter non cõpetat nisi solu
to pretio.Et sic in isto tex.dictio cũ:ꝓpter naturã cõtract⁹ mã
dati precedẽtis intelligitur vt importet modũ,p quẽ modũ nõ
impeditur natiuitas actionis,sed eius executio.l.quib⁹ diebus
§.termilius.vbi notat̃.ff.de cõdi.⁊ demon.⁊.l. cũ ab ab eo.ff. de
ꝯhen.emp.glo.in.l.ij.C.de his que sub modo.¶ Tu aũt vltra
scribẽtes potes huic difficultati tertio modo plane ⁊ nitide rñ
dere ꝙ in isto tex.p pactũ incõtinenti appositũ iuxta stiplõnẽ,
qđ cẽset̃ inesse stipulationi:vt.l.lecta.in ver.dicebã.ff.si cer.pet.
fuit declarata p̃cedẽs stipulatio,q̃ videbat̃ cõditionalis ꝓpter
dictionẽ cũ:vt esset modalis ꝓpter dictionẽ vt:appositã in ipo
pacto:nã in pacto incõtinenti apposito inter vtrũqȝ conuenit,
vt intra calendas Aprilis proximas vniuersam summam mã
dator numeraret,⁊ hortos accipet:certe dictio vt:iportat mo
dũ,q nõ impedit ortũ actionis et obligationis:vt in iurib⁹ pro
xime alleg.⁊ actio ex stipulatu informat̃ vt cõpetat ad deductũ
in pacto icõtinẽti apposito:vt hic in gl.⁊ est tex.in.d.l.lecta.vbi
late dixi.ff.si cert. peta.⁊ ista est clara responsio ⁊ planus intel
lectus istius tex.Et de actione ex stipulatu informata ꝓprie lo
quitur iste tex.Ista mea solutio adhuc plani⁹ ꝓcedit si tenem⁹
ꝙ istud pactũ incõtinenti appositũ iuxta stipulationẽ non insit
informatiue et sic extẽsiue:sed reformatiue ⁊ sic renouatiue pin
de ac si stipulatio a principio fuisset facta ꝭm formã pacti:nam
lȝ seia a principio ꝓmisit se proprietatẽ hortoꝝ qñcunqȝ trãsla
turã,cũ p̃tiũ omne cũ vsuris recepisset:tñ postea incontinenti
ꝯuenit vt itra calendas ꝓximas Aprilis vniuersaȝ summã mã
dator numeraret ⁊ hortos acciperet:⁊ sic istud pactũ incõtinẽti
appositũ renouauit ⁊ reformauit stiplõnẽ:q̃ primo erat sine tpe
vt nũc sit limitata ⁊ reformata ad calẽdas ꝓximas Aprilis : et
ibi primo videbat̃ conditionalis,ꝓpter dictionẽ cũ;nũc decla
ratur vt sit modalis ꝓpter dictionẽ vt:⁊ sic nata sit actio ex ipa
stipulatione sic reformata.Silr̃ tex.in.d.l.lecta.ff.si cer.pe.loqt̃
de virtute reformatiua ⁊ nõ informatiua:q̃ ibi per stipulationẽ
tota summa.xv.milium duca.q̃ debebat solui in calendis ꝓxi
mis p pactũ incõtinenti appositũ:fuit reformata ⁊ renouata vt
singulis mensib⁹ solui debeat. Ideo dicit ibi tex.in ver.dicebã
pacta incontinẽti apposita stipulationi inesse credunt̃:p indeqȝ
esse ac si per singulos mensespecuniã stipulatus fuisset:⁊ ita ibi
4 late disputãdo tenui et semp est visa mihi ipsa vitas.¶ † Nota
primo ex tex.ibi:ꝙ mãdate eo hortos emisset.iũctis seqũẽtib⁹
verbis hic esse tex. valde not.⁊ signãdũ ꝙ lȝ ꝓcurator cõfitea t̃
erga dñm ꝙ emerit fundũ mãdato ipsius dñi, non per hoc se
quitur ꝙ quãdo emit dixerit se emere noĩe domini sui:sed poti⁹
simpliciter vel noĩe ipsi⁹ ꝓcuratoris:⁊ ꝓpter hoc dñiũ fuit trãs
latũ in ipsuȝ ꝓcuratorẽ ⁊ nõ in dñȝ:vt ptȝ.j.dũ tex.dicit in eum
ꝓprietatẽ hortoꝝ trãslaturam ergo dñium erat translatum in
ipsum procuratorẽ:vt hic:⁊.l.res ex mandato.ff.de acq.rer.do.

nã si tpe cõtractus dixisset se emere noĩe dñi sui:⁊ eodẽ noĩe re
cepisset certe dñium statim ab initio recta via:et etiã possessio
essent trãslate i dñȝ.vt.l.si ꝓcurator rẽ.ff.de acq.re.do.⁊.l.j ⁊.l.p
ꝓcuratorẽ.C.de acq.pos.⁊.l.j.C.p quas pso.no.acqui. Et sic nõ
posset procurator ampli⁹ trãsferre ꝓprietatẽ,vt dicit litera.Et
5 cõtra † aũt si mãdo tibi ꝙ rẽ meã vendas,⁊ tu procurator illam
vendis noĩe tuo ꝓprio vt tuã ꝓpriã,⁊ ꝓmittis de euictione non
per hoc diceris excedere fines mandati ⁊ si quid prestas noĩe
euictiõis potes repetere a me dño:dictũ fuit solẽne ⁊ singulare
Ang.nec alibi legi in.l.si quis ꝓhibuerit.al's incipi.papinian⁹
in fi.ff.de publicia.in rẽ acti.qđ reputat Ang. valde tenendum
menti.Et lȝ Ang.hic ꝓ hoc allegat:tu allega.l.si cũ emptore.§.
fi.ff.de pac.ꝭm scđaȝ lect.gl.ibi.⁊ vide etiã qđ tenet gl magistra
lis.in.l.j.in ver.dñiũ.gl.magna.ff.de offi.ꝓcu.cesa.vbi gl.in hac
materia distinguit.Adde etiã qđ si mãdo tibi ꝙ emas mihi rẽ
puta fundũ quẽ habes cõeȝ cũ alio ꝓ certo p̃tio:alioꝝ p̃tib⁹ em
ptis,teneris inuitus partẽ tuã ꝓ residuo p̃tio dare:sȝ si p̃tiũ nõ
fuerit determinatũ,tua pars arbitrio boni viri estimabitur,et
eã inuit⁹ cogeris mihi vẽdere.casus est singu.in.l.si fundũ.i ꝑn.
et.l.seq̃tẽ.ff.mãdati.quẽ tex.dicit ibi Bar. se nescire alibi . ⁊ qđ
habuit de facto illo anno in palatio syndicat⁹:eũ etiam allegat
no.Bal.in.l.j.in.vj.q.C.si ser.extero.Accedat.l.cũ eo.ff.đ pac.
¶ Scđo põdera tex.ibi reliquũ p̃tiũ cũ vsuris seie luci⁹ titi⁹ sol
uere parat⁹ sit.⁊.j.dũ dicit tex.vniuersam pecuniã soluere pat⁹
6 sit.† nã hic videt̃ esse tex.mirabilis nihil subaudiendo ad tex.ꝙ
sufficit ꝙ mãdator offerat ⁊ sic sufficit oblatio ṽbalis,licet non
deponat nec cõsignet q̃uis cõuenerit cũ p̃tium omne soluerit:
hortos suo mãdato emptos recipere:qđ videt̃ esse cõtra text.
in.l.si a te.C.de pac.inter emp.⁊ vẽ.⁊.l.ediles etiã.§.fin.ff.đ edi.
edic.⁊ qđ no.gl.⁊ doc.in.l.iulian⁹.§.offerri.ff.de act.emp.vbi te
nẽt ꝙ qui vult rẽ ꝯsequi debet pretiũ offerre ⁊ deponere:decla
rando vt ibi in glo.⁊ licet ibi loquat̃ in empt.immediato,tamẽ
iste casus in effectu est idẽ.⁊ si diceres diuinãdo:qđ in isto text.
nõ solũ obtulit, sed etiã ꝯsignauit.certe frustra diceret iste tex.
⁊ p titiũ nõ stetit quomin⁹ reliquuȝ pretiũ solueret:ista verba es
sent superflua,si iam actualiter ꝯsignasset ⁊ deposuisset.et si ite
rum diceres ꝙ ista est narratio facti:ex qua non est licitum ar
guere qñ iuriscõ.in ea nõ se fundat:ꝭm glo.in.l.vnica.in tertia
lec.vbi late dixi.C.qñ nõ pe.par.Dic ꝙ imo istud dicit i h̃ tex.
nõ in prima narratiõe facti sed cũ iuriscõ.format.q.⁊ in forma
tione.q.iuriscõ.dicit̃ se in ea fundare.vt dixi.in.l.q rome.§.calli
machus.ȝ.eo.Est verũ ꝙ in hoc tex.non querit̃ nec dubitatur
de validitate obligationis nec quõ in specie fuerit facta:vñ pre
supponit̃ fuisse validaȝ:⁊ sic in tali mõ facta ꝙ de iure valuerit.
7 ¶ † Tertio no.ꝙ etiã ex interuallo licitũ est morã purgare qñ
stetit p eũ quominus incõtinẽti vel.j.modicũ tp̃s eã purgaret:
nã iuris interp̃tatione censet̃ incõtinẽti fecisse:ex quo p ip̃m nõ
stetit:⁊ cõtinuo fuit paratus ipsam purgare:qđ Imol. reputat
tenendũ mẽti.facit regula.l.iure ciuili.ff.de condit.⁊ demõ. ⁊.l.j.
C.de insti.⁊ substi.¶ Quarto no.in vltima parte tex.in ver . rñ.
posse:ꝙ ad purgandũ morã ex parte actoris,vt actio semel que
sita sibi ꝯseruet̃:duo copulatiue requirunt̃ : ꝙ purgatio fiat in
tra modicũ tp̃s:⁊ ꝙ rei nihil intersit. ⁊ sic ꝙ purgata mora re⁹
nõ remaneat in dãno.⁊ p istũ tex.infert not. Ang.hic.⁊ in.l.si in
8 sulã.ȝ.eo.† ꝙ si rei interest pecuniã fuisse solutã ab actore in ter
mino ꝙ tũc ex parte actoris nullo mõ admittet̃ purgatio more:
ẽt si actor vellet illud interesse refundere :ex quo tex.iste in fi. vi
det̃ simplr̃ denegare purgationẽ:qñ rei interest:sȝ ecõtra ex p̃te
ipsi⁹ rei qñ ipse est in mora ⁊ actoris interest:bñ admittit̃ pur
gatio,si offerat actori totũ interesse.l.si cũ dies.§.fin.cũ.l.se.⁊ ibi
glo.ff.de arb.⁊ sic in hoc reus esset melioris ꝯditionis q̃ actor.
¶ Istã differẽtiã reprobat Pau.de ca.q̃ sicut iste tex. ꝓhibet
purgari morã qñ interest rei,ita etiã econtra in.d.l.si cũ dies.§.
fi.⁊ in plerisqȝ aliĳs legibus ꝓhibet̃ purgari mora ex p̃te rei : et
tñ limitatur p glo.ibi:nisi velit refundere interesse actori: ergo
etiã silr̃ dȝ intelligi iste tex.ex p̃te actoris : cõfirmat̃ optime ꝭm
Are.nã purgatio more fundat̃ in eq̃tate.l.si seruũ.§.sequit̃.ȝ.e.
sicut ergo põt mora purgari,si nihil intersit rei:vt hic. ita si desi
nat interesse p eius oblationẽ ⁊ refectionem dãni,debebit posse
mora purgari:per regulã.l.q̃ aũt.§.j.ȝ.si quis cau.de quo tñ di
cendũ vt plenius habet̃ in.l.si insulã.ȝ.eo.ad quẽ locũ etiã Io.
9 de imo.hic se remittit.¶ † Quinto diligẽter no.ex tex. ibi si nõ
multo post.hic ꝓbari sin.ꝭm Raph.cu.ꝙ si emi rẽ a te pacto in
cõtinenti apposito ꝙ debeã tibi soluere pretiũ.j.certũ tp̃s limi
tatũ,si nõ solui nec obtuli pretiũ.j.illud tp̃s , ⁊ vltra illud lapsuȝ
est postea multũ tp̃s,si postea volo soluere non debeo audiri,li
cet tua nõ intersit,nec tu cogeris amplius vendere nec tradere
q̃ post elapsum multũ tempus videt̃ recessum a cõtractu . nã si
obligatio est simplex,verũ est ꝙ non tollit̃ p lapsum tp̃is:q̃ tp̃s
non est modus tollẽde nec inducẽde obligationis.l. obligatio
num fere

num fere.§.placet.ff.de acti.ꝛ obli.sed vbi in cõtractu est appo
situ tẽpꝰ certũ:ꝛ illud pterijt nõ audit post multũ tps lꝫ tua nõ
intersit:eo qꝛ mora põt purgari solũ si nõ intersit intra modi
cũ tps:dicit tñ se dubitare:sed ꝙ iste tex.pure ita sonat Paul.
de ca.refert istud notabile Raph.ꝛ dicit sibi nõ placere: qꝛ cer
tũ est ꝯctũ fuisse perfectũ:ꝛ illud tps fuisse appositũ ad ꝯstituẽ
dũ me ĩ mora,vt postea tenear ad vsuras:vñ nõ dꝫ induci reso
lutio cõtractus:sed in isto tex.erat rõ qꝛ seia nõ emerat noĩe lu
cij:vt dixi.s.in.j.no.vnde poterat dicere post terminũ elapsum
se velle retinere pro se:ꝛ istud est valde singulare:sed si terminꝰ
nõ fuisset appositus,hoc nõ posset dicere,fm eũ:qꝛ faceret ꝯtra
fidẽ mãdati suscepti. Sed caue qꝛ iste tex.in nulla parte se fun
dat in hoc:qꝛ seia emerit suo noĩe,ꝛ nõ lucij titij. Itẽ ꝯctus hic
nõ erat pfectus simpliciter.sed cũ limitatiõe tẽporis,itra qd p
tiũ debebat solui. Idẽ ꝯ Rapha.tenet Areti.hic in vlti.colũ.
motus precipue,qꝛ qñ apponit terminꝰ ad soluẽdũ simpliciter
vt in casu formato p Raph.nõ vr actũ vt elapso illo termino,
si pretiũ nõ sit solutũ,ꝙ ꝯctus resoluat:ad hoc adducit.l.si fun
dus lege in pn.ff.de leg ꝯmis.vbi ad resoluendũ ꝯctũ p.l.ꝯmis
soriam, expsse dꝫ apponi ꝯditionalr:ꝙ si pecunia nõ soluat in
tra terminũ res sit inẽpta:ergo secꝰ si terminus simplr appona
tur:vt hic:sꝫ p decisiõe Raph.cu.hñ facit qd no.tꝫ Ang.in ꝯsi.
10 cxcix.icip.titiꝰ rẽ quã emit.vbi ꝯsuluit in casu quotidiano,† ꝙ
q emit rẽ ꝛ pmisit eã retrouẽdere p eodẽ ptio ĩtra certũ termi
nũ,elapso illo termino nõ tenet ampliꝰ retrouẽdere,nec potest
ampliꝰ ꝯpelli:motꝰ qꝛ vbi ĩtra certũ terminũ limitatũ est alicui
satisfaciẽdũ:vt ipse aliqd ĩpleat,nisi intra terminũ sibi satisfiat
post terminũ satisfactionẽ suscipere nõ cõpellet: et p ꝯsequens
nõ tenetur ad obseruantiã pmissorũ,q legẽ certã habuerũt ex
forma contractꝰ cui satisfactũ nõ est:ꝛ p hoc dicit se dare casũ
in terminis.in.l.ij.ꝛ in.l.cõmissorie. C.de pac.inter emp.ꝛ vend.
vbi in eo q pmisit retrouendere,lex cõuẽtiõis est oĩno obseruã
da:vbi ergo pmisit retrouẽdere qñcunqꝫ, astringi poterit qñ
cũqꝫ:vbi ad certũ terminũ,nõ poterit cõpelli post terminũ. Ad
hoc etiã dicit optime facere.l.emilius largianus.ff.de mino.tñ
ibi fuerũt vba magis pcisa exclusiõis elapso termino. Ad hoc
etiã mouet Ang.qꝛ si nõ fuit in mora cõstitutus,sibi inuito post
terminũ solutio fieri nõ põt.l.si fundꝰ lege.ꝛ.l.post diẽ.ff.de le
ge cõmis.ꝛ ad h adde tex.in.l.si mandato titij.§.ille.ff.mãdati.
Ego teneo vtrãqꝫ decisionẽ ꝛ Raph.hic:ꝛ Ang.in ꝯsi.palle.qꝛ
vident mihi multũ rõnabiles:moueor:qꝛ si teneret lõgo tẽpo
re post terminũ elapsũ recipere ptiũ,ꝛ vẽditionẽ:vl retrouẽdi
tionẽ facere,isto mõ effectualr teneret perpetuo ꝛ istud eẽt ab
surdum:qꝛ actus agentiũ nõ debẽt operari vltra eorũ intentio
nem.l.nõ oĩs.in prin.ff.si cer.pet.ꝛ.l.obligationũ substantia.§.fi.
11 ff.de acti.et obli.† itẽ ꝯtractus ex cõuentiõe partiũ legem limi
tatã accipiũt.l.j.§.si conueniat.ff.depo.ꝛ in regula cõtractꝰ. de
re.iu.in.vj.ꝛ limitata causa limitatũ pducit effectũ.l.in agris.
ff.de acq.rer.do.ꝛ.l.age.vbi dixi.C.de trãsac.itẽ si teneret etiã
post terminũ elapsum recipere pretiũ,frustratoria eẽt adiectio
tpis:ꝛ nihil opararet qd est etiã absurdũ.l.si qñ.in princi.ff.de leg.
j.ꝛ.c.si papa.de pui.in.vj. Item permissum intra certũ tempus,
intelligit post illud tps esse prohibitũ.l.si ita quis.ꝛ ibi Bal.et
alij ad hoc no.ff.de vug.ꝛ pupil.Bal.notabiliter.in.l.obserua
re.§.pficisci.in.iij.col.ff.de offi.procõ.ꝛ leg. Itẽ in contractbus
intellectus q nõ consonat auribꝰ vulgi:est extraneꝰ et eijciẽdꝰ
1 fm Bal.in tit.de pace ꝯstan.xxxj.col.in ver.defendẽdo. ¶ † Se
xto no.ex tex.ibi:si nõ multo post.fm Areti. ꝙ ista dictio post,
de sui natura põt significare incõtinẽti post:ꝛ ex ĩteruallo post
qd dicit facere ad.q.quã ponit Bar.in.l.fructus.ad fi.ff.sol.ma.
et dicit esse bonũ tex.in.l.quoties.§.fi.ff.de here.instit. Adde ꝙ
dictio post.de se simpliciter prolata:nõ videtur importare ĩter
uallũ saltẽ magnũ vt pbat iste tex.ꝛ tex.i.l.iurisgẽtiũ.§.qnimo.
in ver.idẽ respõsum ff.de pac.ibi ꝛ si post emptionẽ ex interual
lo:vbi patet ꝙ dictio post,nõ importabat interuallũ nisi fuisset
adiectũ ex interuallo:ad idẽ tex.in.l.in duobus.in princip.ff.de
duobꝰ reis. Itẽ adde ꝙ dictio post:refertur ad actũ immedia
13 te sequẽtẽ:† vnde si testes deponant ꝙ titius possedit post sem
proniũ intelligit de possessione immediata ita not. Hemi. in.c.
j.in prin.p illũ tex.de rest.spo.in.vj.vbi etiã ad hoc alleg. glos.ꝛ
Inno.in.c.congregato.de elec.tñ ꝙ dictio post : possit referri
ad actũ mediatũ ꝛ immediatũ:no.idẽ Hemi.i.c.ij.in.j.no.p illũ
tex.de cõfes.in.vj.ꝛ ꝙ dictio post:possit referri ad actũ media
tũ:no.etiã glo.in.c.cũ vintomẽsis.in verbo tertia de elec. Facit
tex.in.c.non solũ.in princi.de appella.in.vj.per quez notat ibi
Hemi.in.j.nota.ꝙ dictio post:notat actum qui fit ex interuallo
temporis post terminum cui adiungitur. Et ista adde his q
14 dixi alias.in.d.l.fructus.ff.solu.matri. ¶ † Septimo no.ex fin.
tex.ibi:ꝙ omne ad iudicis cognitionẽ remittẽdum est.qd dicat
breue tempus,ꝛ quod lõgum:ꝛ vtrum intersit debitoris vel nõ:
hoc totũ ptinet ad arbitriũ iudicis:ꝛ dicit Bal.hic ꝙ nõ repe
ritur alibi in iure ita expressum:ꝙ modicum tẽpus dicat arbi
trariũ. Adde ꝙ est trita regula ꝙ qñ tps nõ reperit determi
natũ a iure,relinquit arbitrio iudicis.l.j.§.fi.ff.de iure delibe.ꝛ
c.de causis.de offi.deleg.ꝛ.c.fi.de trãsac.vñ qd dicat tps plixũ
id qd diu relinquit arbitrio iudicis glo.in.l.iij.§.desertor.ff.de
re mili. Itẽ q est p vim cũ armis deiectꝰ:potest incõtinenti per
vim cũ armis recuperare.l.iij.§.eum igitur.ff.de vi ꝛ vi ar. Illõ
incõtinenti intelligit arbitrio iudicis,cõsiderata qualitate p
sone deijcientis:ꝛ rei qua qs est deiectꝰ.vt no.declarat Bar.in
d.§.eũ igit.ꝛ sequit.d.Abb. in.c.olim prĩo.in.v.col.de rest.spo.
gl.in.c.an sit.de appel. ¶ Octauo no.singulariter ex isto tex.fꝫ
Io.de imo.ad fi.ꝙ hic fuit pactũ qd deberet ptiũ restitui ĩtra
certũ tempus.ꝛ hortos accipere:ꝛ sic vr tacite agi ꝙ post illud
tps nõ teneat reddere rẽ,lꝫ pretiũ reddat. Facit.l.statuliberũ.
15 §.stichũ.de leg.ij.† Et sic videt hic fuisse pactũ.l.cõmissorie, qd
vr a iure improbatũ:vt.l.fi. C.de pac.pigno.ꝛ.sic vr ꝙ etiam ex
interuallo post deberet hic audiri, nõ obstãte dicto pacto: qd
est directo contra istum text.in fin.ad hoc respondet dupliciter
Io.de imo.ꝙ pactũ.l.cõmissorie est improbatum quando fit ab
ipso initio:secus qñ factũ est ex interuallo post primã obligatio
nem:put fuit hic:vt.l.titius.ff.de pig acti.ꝛ.l.quãuis alias inci
pit.l.calipodius.ꝛ ibi Bar.ff.de sol.ꝛ.l.si fundꝰ.§.fi.ꝛ ibi Bart.
ff.de pigno. Et istã primam soluti.tenet Are. ¶ Secũdo mõ re
spõdet Io.de imo.ꝙ hic nõ est proprie pactũ.l.cõmissorie,cum
dominiũ esset penes ipsam seiã creditricẽ:sed ꝯtrariũ loquitur
qñ dñium rei est penes debitorẽ:quo casu iura magis fauẽt de
bitori:ꝛ fm istũ intellectũ iste tex.reddit notab.ꝛ limitat.d.l.fi.
fm eũ. ¶ Tu respõde clarius ꝛ notabilius ꝙ pactũ legis cõmisso
rie est improbatũ in pignoribus odio creditorũ:ita pprie loqui
tur.d.l.fi.C.de pac.pigno.ꝛ.c.significãte.de pig.sed hic nõ est pi
gnus:qꝛ dñiũ hortorꝫ nõ erat trãslatũ in luciũ titiũ:ꝛ sic in de
bitorẽ:sed dñiũ erat penes seiam creditricem:vt dixi.s.in.j. no
16 ta.† Et rei pprie non potest esse pignus.l.neqꝫ pignus.ff.de re
gu.iur.ꝛ.l.ex sextãte.§.latinus.ff.de excep.rei iudi.et ista etiam
fuit intentio Imo.lꝫ non sic clare exprimat. Et duplicem ratio
nem diuersitatis quare pactum legis cõmissorie sit reprobatũ
in cõtractu pignoris,ꝛ nõ in cõtractu vẽditionis:assignant.d.
Abb.ꝛ alij.in.d.c.significãte.et in isto tex.in effectu est emptio
et venditio:vt etiã dixi.s.in.ij.nota.ꝛ nõ pignus:ꝛ sic pactũ.l.
cõmissorie nõ est ad ppositũ tex.nostri. ¶ Vltimo inquantum
tetigi.s.in.ij.no.ꝙ in isto tex.nihil subaudiendo,videt sufficere
ꝙ mãdator verbaliter offerat:lꝫ non deponat nec consignet qd
videtur contra iura que ibi allegaui vt ibi dixi. Non omitto ꝙ
Bar.alio mõ singu.respondet in.l.acceptam.in.iij.oppositio.
17 in vna lectu.ĩpressa.C.de vsur.vbi formaliter dicit.ꝙ † oblatio
verbalis sufficit quo ad more purgationẽ:lꝫ quo ad alia nõ suf
ficiat.p.l.illud.ff.de pericu.ꝛ cõmo.rei vẽ.ꝛ.l.si seruũ.§.sequitur
s.eo.ꝛ ad hoc potes addere istũ tex.qui melius facit quã leges
allegate p Bart.puto ꝙ istud nõ sit verũ:ꝛ sit cõtra omnẽ rõnẽ
mundi:lꝫ nõ reperiã ab aliquo tactũ:et miror ꝙ do.Al ex.in.l.
si mora.ff.sol.matri.vbi enumerat plures fallẽtias in qbus ob
latio verbalis sufficit:nõ fecit de ista vllam mẽtionẽ:nescio quo
pacto eã omiserit:ꝛ lꝫ Bar.in.d.l.acceptã.in vna lectura Bar.
impressa que cõiter habetur hoc dicat tñ in bona et vera lectu
ra Bar.super.iiij.lib.C.que est multo plenior:ꝛ q etiã fuit im
pressa:lꝫ forte rarius habeat nihil dicit de hoc Barto.moueor.
18 † nã mora dicitur esse delictũ lꝫ omittendo:vt est glo.ordinaria
in.l.si mora.ꝛ ibi Imo.ꝛ Moder.ff.solu.matr.cõfirmatur quia
mora est dolꝰ.l.dolꝰ.ff.mãdati.ꝛ.l.nõ põt videri ĩprobꝰ.ff.d reg.
iu. Sꝫ dolꝰ est delictũ:vt est tex.melior de iure in.l.j.§.nunc tra
ctemus.in ver.plane.ff.de tute.ꝛ rati.distr.ꝛ tex.no.in.l.si ex cã.
§.nũc in minoribꝰ vidẽdũ.ff.de min.gl.i.l.j.ꝛ ibi Bar.no.ff.de fi
deiuss.tut.ergo sequeret absurdũ ꝙ q fuit in mora:et sic in do
lo,ꝛ sic in delicto,eẽt melioris cõditiõis:si oblatio vbalis suffice
ret qꝫ ille q nunqꝫ fuit in aliqua mora.et sic melioris cõditionis
esset morosus qꝫ nõ morosus:cõtra regu.l.seruius.in fi.ff.qd vi
aut clã.ꝛ.c.eũ qui.de prebẽ.in.vj. Item sequeret aliud absurdũ
si morosus ex sua mora:ꝛ sic ex suo delicto istud ꝯmodũ reporta
ret ꝙ sola oblatio verbalis sibi sufficeret q alias nõ sufficit: qd
est cõtra.l.relegatorꝫ.in fi.ff.de ĩterdi.ꝛ rele.ꝛ.l.sed si ex parte.§.
19 qꝫqꝫ.ff.quod cũ eo.ꝛ.l.si fine.in fi.C.ad velleianũ.† Itẽ purga
tio more est fundata in equitate.l.si seruũ.§.sequit.s.eo. Sꝫ ista
esset iniquitas ꝛ absurditas,si in volẽte purgare morã sola ob
latio verbalis sufficeret,q in alijs nõ sufficit : vt ex pdictis ptꝫ.
Quarto p ista parte bene facit:quia licet quis sit intra tempꝰ
intra quod potest moram purgare:tamen mora non habetur
pro purgata quo ad suum cõmodum et fauorẽ:vnde si spẽs de
bita interim pereat casu fortuito,nõ liberatur vbi alius debi
tor liberaret:vt est tex.sing.in iur.in.l.sancimꝰ.§.pe.C.de fide
BBBB ij

ius. Barto. in. l. si insulam. in. vij. q. vbi dixi de hoc. s. eo. ergo qui vult morã purgare ⁊ est. j. tps purgãdi morã nõ est melioris cõditiõis q̃ alius debitor, imo deterioris. ergo si in alio debitore sola oblatio verbalis non sufficit, minus debet sufficere in isto qui vult morã purgare, etiã si mora haberetur p purgata ⁊ iste sit nouus articulus in materia oblationis v̄balis, a me nouiter excitatus. nec dicatur saluãdo Bar. in. d. l. acceptã. q eius intẽtio fuerit, q oblatio verbalis sufficiat quo ad more purgationẽ: licet nõ quo ad alia. hoc est nõ operet aliũ effectũ, nisi istũ solũ purgationis more, ⁊ hoc nõ põt adaptari alij debitori, q nõ est in mora. nã hoc mõ intelligendo illa sol. Bar. nõ faceret ad tex. nostrũ vbi purgatio more fiebat vt agi posset ex stipulatu vt dicit litera. Itẽ in iuribus allegatis p Bart. s. in. l. illud. ff. de pi. et com. rei vẽdi. ⁊ in. l. si seruũ. §. sequitur. s. eo. oblatio verbalis nõ operatur solũ effectũ purgationis more, sed etiam ↄstituit aduersariũ in posteriori mora, que nocet ⁊ que attẽditur: ergo ista saluatio ꝑcedere nõ potest: q2 esset cõtra iura allegata p ipsummet Bar. ⁊ statim. j. alleg. Bar. idẽ tenentẽ: tñ illud idẽ qd Bar. in. d. l. acceptam. q sola oblatio v̄balis extra iudiciũ sufficiat ad purgationẽ more tenet etiã Bar. in. l. creditor. post medi. ff. de distrac. pig. ⁊ idem Bar. in. l. sed ⁊ si alia. ff. de consti. pecu. vbi limitat hoc esse verum ante lit. contest. sed post lit. cõtest. requireretur consignatio ⁊ depositio: put dicit se declarare in. l. si insulam. s. eo. vbi ponit Bar. in. j. opp. ij. partis. vbi etiã tenet Bar. in. l. si seruũ. §. sequit. s. eo. vbi etiã tenet illud qd statim dixi q oblatio verbalis nõ solum purgat morã, sed etiã ↄstituit aduersariũ in mora: tñ rationes quas. s. adduxi vident inevitabiliter vrgere contra Bar. ¶ Postremo vt nihil omittat posset etiã aliter dici ad istũ tex. vltra ea que dixi. s. in. ij. no. q hic seia creditrix recusabat pecuniã oblatã accipere: vt dicit tex. ibi: neq3 seia accipere voluerit. tunc sola oblatio v̄balis sufficit, nec aliq̃ consignatio requiritur: q2 esset frustratoria vt tenet gl. in. c. pastoralis. in glo. fi. de offi. ordi. expsse Bar. in. l. vnica. in. iij. col. C. ne lice. in vna eadẽq3 cã. ter. puo. Raph. cu. Pau. de ca. ⁊ dom. Alexã. in. l. qui rome. i p̄n. vbi dixi. s. e. d. Ale. i. l. si mora. i. v. fal. ff. solu. mat. ⁊ ad h̄ posset addi iste tex. ⁊ h̄ mõ rñdendo iste tex. nõ faceret p solutiõe Bar. in. d. l. acceptã. quã statim late impugnaui. Hic iõ oblatio v̄balis v̄r sufficere. creditrix recusabat pecuniã oblatã accipere: ergo hoc cessante aliud esset. et glossella h̄ in v̄b. non stet. dicit q seia erat in secũda mora: ⁊ non titius. Ista sol. l3 in se sit vera, et videatur p̄ia fronte colorata tñ non est bona ad istũ tex. nec vllatenꝰ tenenda q2 ꝑcederet q̃n seia recusasset accipere sine causa: tunc bñ potuisset dici in mora: sed hic recusabat accipere cum causa quia erat elapsum tempus cõuẽtũ ītra qd debebat pecunia solui vñ nõ põt dici in mora, q habuit iustã causam recusandi. l. qd te. in v̄bo sed etiã si aliqua iusta causa. ff. si cer. pe. notat Bar. expresse in. l. sed et si alia. ff. de ↄsti. pecu. Nã mora dicit culposa dilatio. l. mora. in p̄n. ff. de vsu.

20 Item d̄r dolus vt. s. statim dixi, † ⁊ quelibet cã excusat a dolo. l. iiij. in p̄n. cũ vulgaribꝰ. ff. de lib. cã. et sic ista sol. nõ põt ꝑcedere ad istũ tex. ⁊. d. glo. in verb. nõ stet. male dicit q seia fuerit in secunda mora tũc nõ oporteret, q titius morã purgaret vt dicit in litera ⁊ ita habes bene enucleatũ totũ tex. ¶ Capio gl. i versi. incõtinenti quã diuide in duas ptes. In prima infert ex text. In scd̃a no. scd̃a ibi: vñ no. ex secũda parte habes quatuor notare.

21 ¶ † Primũ est q ex pactis incõtinenti appositis oritur actio p̄scriptis v̄bis. Idẽ tenet glo. in. d. l. lecta. et in. l. petẽs. C. de pac. ⁊ ista est cõis opinio: l3 vltramõtani ↄtrariũ tenerẽt quos refert et ipugnat Bar. in. d. l. petens vbi dixi. ⁊ ↄtrariũ etiã t3 Rapha. cu. hic: ⁊ latiꝰ in. l. j. §. si stipulãti. s. eo. dixi i. d. l. petẽs. ¶ Secundo ex ista gl. habes q pactũ incõtinenti appositũ iuxta cõtractũ stricti iuris: et sic iuxta stipulationẽ informat et extẽdit actionẽ ex stipulatu, vt etiã competat ad deductum in pacto. Istud nõ v̄r posse ꝑcedere ad istũ text. ꝑpter duo. Prĩo q2 hic stipulatio fuit ↄditionalis: q2 facta p dictionẽ cũ: que facit cõditio. l. quodcũq3. §. s. e. ⁊. l. si titio. ff. q̃n dies leg. ced. sed ex stipulatione conditionali pendente non est nata actio nec obligatio. l. cedere diẽ. ff. de verb. signi. ergo nõ põt informari actio q̃ non est: et ita t3 gl. in. l. pacta cõuenta. in p̄n. ff. de ↄben. emp. Bar. et do. in. d. l. petẽs. in vlti. co. ⁊ in. d. l. lecta. in pe. col. ¶ Sed tu aduerte q Bar. ⁊ doc. tenẽt q in isto text. sit nata actio ex stipulatiõe put. s. late dixi. vñ oppositio ꝑcederet, q̃n esset planum q stipulatio esset conditionalis: tũc informari non posset: sed hic p̄supponitur q non sit conditionalis sed modalis non obstante dictione cum: declarata per pactũ incõtinenti appositũ. et p alia q̃ superius dixi. ¶ Scd̃o ex alio ista glo. nõ videt posse procedere ad istũ tex. q2 cum hic stipulatio sit pro vno ⁊ pactũ pro alio: nõ põt informare: vt. l. si tibi. C. locati. et est gl. i. d. l. petẽs. in gl. magna. circa med. in. j. q. ⁊ ibi Bar. ⁊ glo. in. l. iurisgẽtiũ. §. quinimo. in gl. ij. ad fi. ff. de pac. Bar. in. d. l. lecta. ⁊ ita per istud fundamentũ reprobat simplr istã gl. Jo. de Imo. hic. Are. vt q si gl. intellexit q ex pacto incõtinẽti apposito det actio ex stipulatu informata ipsi ꝑmissori. ⁊ tũc gl. v̄r esse falsa p fundamẽtum Imo. cũ stipulatio fuerit facta in fauorẽ stipulatoris: ⁊ pactum incõtinenti interpositũ in fauorẽ alteriꝰ: si autẽ intellexit glo. q actio informata ex pacto cõpeteret ipsi stipulatori, ad faciendũ sibi tradi rẽ: ⁊ iste intellectꝰ põt ꝑcedere: q2 stipulatio fuit interposita in fauorẽ eius, et etiã pactũ: quatenꝰ in pacto cõtinebatur q res deberet restitui soluto pretio. Tu autẽ istis pretermissis defende plane ⁊ nitide istã gl. ⁊ inꝗtũ dicit Imo. q hic stipulatio fuit p vno: et pactũ pro alio. Istud assumptum est falsum: q2 imo stipulatio fuit apposita gratia vtriusq3: q2 cõtinebat duo. s. q ꝑmissor reciperet vniuersam summã cum vsuris: ⁊ istud respicit fauorẽ ꝑmissoris. Scd̃o q deberet trãsferre ꝑprietatẽ hortorum emptorum in mãdantẽ: ⁊ istud respicit fauorem stipulatoris: ⁊ sic est in fauorẽ seie, q pretiũ cũ vsuris recipiat. ⁊ in fauorẽ lucij: q dñium hortorum trãsferat in eum: ideo potuit informari actio ex stipulatu ad deductum in pacto: et istud est

22 planum et expeditum. ¶ † Tertio habes ex glo. q sicut pactũ incõtinẽti appositũ iuxta cõtractũ bonefidei, puta vẽditionis informat: ⁊ hoc est indubitatũ: ita etiã si sit appositũ iuxta ↄctũ stricti iuris, ⁊ sic iuxta stipulationẽ vt hic: et ita cõiter docto. tenent: ego alĩs disputaui publice istũ articulũ i ciuitate Alexãdrie: et sub me respondit. d. Alber. initiatꝰ q postea fuit iuris vtriusq3 doctor pstantissimus: ⁊ disputãdo põt teneri cõtra cõmunẽ put alĩs tenui in. d. l. petẽs. vbi Raph. Ful. idẽ t3 eo quia ↄctus stricti iuris nõ recipiũt extẽsionẽ nec a verbis recedit. l. quicq̃d astringẽde. in p̄n. s. e. ⁊. ll. loquẽtes de informatiõe videntur loq in ↄctibꝰ bonefidei: vt. pt3 in. l. iurisgẽtiũ. §. quinimo. ff. de pact. ⁊ in. l. fundi partẽ. cum simili. ff. de contrahẽ. emp. nec obs. ista lex q2 nõ loquit de informatione vt statim dicã ⁊ istã opini. cõtra cõem etiã tenet Pe. de bexu. hic. ¶ Quarto ⁊ vltimo habes ex ista gl. q iste tex. loquit de informatione et cũ ista gl. cõiter trãseũt docto. veritas est q imo loquit de reformatiõe put dixi. s. in declaratiõe tex. et ita etiam tenet do. Pet. de bexu. sicut etiã in. l. lecta. ibi tenui cõtra cõẽs q illa. l. non loquatur de virtute informatiua sed reformatiua: prout etiã ibidem tenent Raph. Ful. Pau. de sca. Lud. ro. ⁊ ante eos subtilitatũ p̄nceps do. Christophoro. de Castellio. vt ibidẽ late posui. ¶ Capio gl. in ver. interesset. quam diuide in quatuor partes. In prima allegat vnã cõcordantem ad tex. In secunda timore cõtrarij supplet ad tex. In tertia p viam limitationis remouet aliud contrariũ. In quarta et vlti. allegat tres concordãtes ad tex. scd̃a ibi: et supple. tertia ibi: et hec in pura. quarta et vltima est ibi. item facit. j. de solu. ¶ In ea. glo. ibi: et supple. nec lis cõtestata esset: ista suppletio non conuenit nec est vera in casu huius. §. q

23 loquit in actore † cui nõ solet litis cõtest. nocere sed ꝓdesse. l. nõ solet deterior. ff. de reg. iur. ⁊. l. aliã. ff. de noua. sed. l. si insulam. s. e. de qua gl. voluit opponere: loquitur in reo volẽte morã purgare: cuius cõditio bene fit deterior: et p litis cõtest. vt. l. nemo. C. de acq. pos. ⁊ precludit via purgãdi moram: vel potes dicere ẽm Are. q litis cõtest. non debet nocere actori, super iure deducto in iudicio: vt iuribꝰ palleg. sed hic lis fuit cõtesta. sup re petita non super eo super quo actor erat in mora. i. super solutiõe p̄tij ab eo facienda: iõ respectu p̄tij soluendi lis non censet contestata neq3 principaliter: neq3 secundario: ideo nimirum si po

24 test mora purgari. ¶ † In ea. glo. ibi: secus in conditionali et penali, q2 si vtrunq3 fuisset non potuisset mora purgari: q2 vbi est dies ⁊ pena ibi non admittitur purgatio more. l. traiectitie. §. de illo. ff. de act. et obli. ⁊. l. magnã. C. de cõtrahen. et cõmit. stipu. et. l. si super possessione. C. de trãsac. glo. voluit rñdere q in cõtrario fuit dies ⁊ pena, et sic stipulatio conditionalis ⁊ penalis: hic autem nõ fuit penalis licet adesset dies. ¶ Contra istã glo. fortiter opponit q2 hic vltra sortẽ erant ꝑmisse vsure, vt d̄r in litera et vsura dicit esse pena. l. qui sine. et ibi Bar. ff. de nego. gest. et. l. lecta. in verbo pene nomine. et ibi. d. Alex. ad hoc no. ff. si cer. pet. Bar. in. l. cũ stipulati sumus. s. eo. Ad hoc duplicit rñdet Bar. et sequit etiã Ang. q hic vsure fuerunt promisse vt sors et nõ vt pena: et ita etiã dicit Bar. in. d. l. si insulã. in. vj. oppo. s. e. vult dicere Bar. q iste tex. loquit de vsuris solutis per seiã vẽditori hortorũ que soluit sibi pretium et sic sortẽ et etiam vsura. Et sic seia petebat istas vsuras solutas tanq̃ sortẽ: quia erant effecte sors: vt dicit glo. in. l. idemq3. §. ij. ff. mandati. allega. per Bar. ⁊ sic iste tex. non loquit de vsuris contractis: et sic stipulationis. Ista solutio non caret diuinatione. Itẽ iste tex. dicit cum pretium omne cum vsuris ab eo recepisset: et sic videtur loqui de vsuris que currebant a tempore contractus: vnde Bart. hoc modo perpendens secũdo modo respondet q vbi est dies et pena nõ admittitur purgatio more ad euitandã pene cõmissionẽ: vt in contrario: sed bene ad actionem conseruandam admittitur:

dam admittitur: casus est hic: et idē tenet Bal. in.l.celsus.§.j.ff. de arbi. Ista sol. ſm Raph.cu.nō videt̃ posse stare: q̃ Bart. nō
25 assignat rationē inter actorē et reū: † et fauorabilior dz esse reus: vt.l.arrian⁹.ff.de act.et obli.nā i decisoriis plus fauemus reo q̃ actori.et plene notat̃ in.l.de die.in prin.vbi dixi.ff.qui satisd.co.et in.l.inter stipulantē.§.si stichū.ff.eod. Itē vt pena euitet̃ que est odiosa, facili⁹ deberet admitti purgatio more: tu dic q̃ ista secū da sol. Bar. est bona, si bene intelligat̃: vt statim dicam. vnde re- sponde tertio et plani⁹ ex mēte Raph.cu.q̃ hic est equiuocatio et termini diuersi: q̃ vbi est dies et pena nō admittit̃ purgatio more: verū est quo ad hoc vt pena euadat̃ ex tali purgatiōe: ita loquunt̃ iura cōtraria: et ita etiā dicit Bar.in.ij.sol.sed hic lz es- set dies et pena, tñ purgatio more nō fit ad tollendā penā que ve niret ex mora cōmittēda: q̃ hic vsure veniebāt ex conuentione, etiam ante aliquā morā: vt.l.lecta.v.si.ff.si cert.pet.sed solum fit ad actionē cōseruandā, et multominus per purgationem more vsure que iam cucurrerāt euitantur: et ita etiam effectualiter te- net.d.Pe.de belu.hic. Et hoc est qd voluit dicere Bar.in.ij.so lu.si bene cōsideras: et sic contrarium loquitur, qñ vsure deberē- tur tempore more: tūc si esset apposita dies, non admitteret̃ pur gatio, nisi etiam soluerētur vsure: sed hic vsure debent̃ ex tpe cō
26 tractus stipulatiōis. ¶ Extra glossas opponit Bar. † q̃ ex par te actoris non debeat admitti purgatio more. per.l.thais §.in- tra certa.ff.de fideicō.liber.vbi etiā fauore libertatis, qd est pl⁹, nō admittit̃ more purgatio post terminū lapsum: et tñ fauore li- bertatis multa statuta sunt cōtra regulas iuris: vt dicit tex.in §.fi.insti.de dona.ergo multomin⁹ in casu pñti. et r̃ndet Bart. q̃ non admittitur quo ad actionē acquirendam de nouo: vt ibi: sed bene quo ad actionem conseruandā: et sic quādo agitur de iure quesito conseruādo vt hic: facilius em̄ conseruat̃ in esse de- ductum, q̃ de nouo inducatur.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vl alie.iur.et.l.j.§.casum.v.appius.ff.de postu.et.c.quēadmo dum.circa med.de iureiu. Idē tenet Bart.in.l.si insulam.in.ix. q.ff.e.et ista solutio cōmuniter tenetur. Ang. tamen hic tenet: q̃ etiam quo ad actionē conseruandam nō admittitur indistincte purgatio more: sed ita demum si pars aliqua debiti fuerit solu- ta in termino: quo casu loquit̃ proprie iste tex.ibi nō omne p̄tiū cū vsuris a lucio titio seie solutū sit: nā tunc ēt si ageret̃ de actio ne de nouo querēda, admitteretur purgatio more. per tex.in.l. seruus qui testamēto.§.seruus.ff.de statu libe.vbi probatur qd si seruus debet habere libertatem si seruierit heredi quinquen nio si non seruiuit toto tempore: q̃ p parte tpis fuit in fuga, ni- hilominus elapso tēpore potest purgare morā, et supplere tem pus qd deficit: et hoc ideo est ſm glo.in.l.si intra.ff.eo.tit.de sta tulibe.q̃ aliq̃ ex parte seruiuit: et sic aliqd ipleuit in termino: et ista sol. Ang. videtur satis applaudere litere. Areti. reproban do Ang. dicit q̃ iura per Ang. allegata vident̃ loqui specialit̃ fauore libertatis ſm Bal.in.l.j.post glo.ibi.C.si manci.ita fue. alie.et q̃ secus est de iure cō: per illud quod tenet Barto.in.l.fi. §.quoties per illum tex.ff.de publica. Sed tu caue quia in.d.l. thais.§.intra certa.etiā agit̃ de fauore libertatis: et tamē non admittitur purgatio more elapso termino: q̃ agit̃ de actiōe q̃- renda et nihil erat ibi ceptum in termino fieri. prout in.d.§.ser uus. Itē pro solutione Ang. videt̃ bñ facere: q̃ clementi⁹ agit̃ cum illo qui soluit partem eius quod debet in termino. q̃ cum eo q nihil soluit. vt.c.suā.de penis.et.l.si fundus lege.in princi. ff.de lege cōmiss.in contrarium tamen facit: quia non videt̃ suf ficere aliquid fecisse si totum nō sit factū. vt dicit tex.in.l.cum fil leianum.in fin.C.de his quibus vt indig.facit tex.nota.in.l.ij. in prin.ff.de preto.stipu.et.l.soluēdo esse.ff.de verb.signi.vnde Ang.met finaliter dicit se adherere cōmuni opinioni propter autoritatem glo.quod admittatur purgatio more ad actionē conseruandam: q̃uis nihil fuerit solutum aut inceptum in ter mino: et ita tene.

1 ¶ Prohibitio alienatiōis in ꝯtu facta nō impedit trāsla- tionē dñij, lz ꝯfaciens ad interesse teneatur.
2 Valet stipulatio ut res donāta ad certas psonas non deueniat.
3 Prohibitio alienationis facta in vltima voluntate in certas p sonas non valet sine causa. Et an ipediat dominij trāslationē. numero.4.
5 Alternatiua cadens inter personas in contractu sumitur pro copulatiua.
6 Heres pro illa parte pro qua non est heres nō tenet̃ stare dis- positis per testatorem.
7 Ex stipulatione negatiua nō faciendi.agitur ad interesse.
8 Si ille in quē est res pbibita alienari succedat pbibito ab ite- stato ꝯmittit̃ adhuc stipulatio ad interesse.
9 Prohibitio alienationis non solum cōtinet alienationē expres- sam ex contractu vel ex testamento: sed etiam alienationem ta citam ab intestato.
10 Emphyteuta non potest alienare emphy. vel sua melioramēta irrequisito domino in personas que solent in huiusmodi con- tractibus vetari.
11 Prohibitio rei emphyteutice ne alienetur in potentiorē com- prehendit etiam successionem ex testamēto et ab intestato. Et quomodo intelligatur. nu.13.
12 Alienatio rei emphyteutice que fit in ecclesiam dicitur fieri in potentiorem.
14 Ecclesia habetur loco filij in potestate. et nume.15.et.16.
17 Qui heredem instituit non dicitur alienare. et nu.18.
19 An pbibita alienatione in cōtractu intelligatur probibita trās latio dñij titulo singulari. et nu.20.
21 In vltimis voluntatibus transfertur dñium ipso iure.
22 Appellatione alienationis que contineantur.
23 Juramentum de non alienādo nō impedit dñij trāslationem si contrafactum sit. et nu.27.
24 Si testator fecit testm̄, et iurat illud non reuocare, si postea facit scdm valet et tenet lz testator sit periurus.
25 Juramētū appositū in prima vēditione nō impedit trāslatio nem dñij ex scda in qua interuenit traditio.
26 Primū statutū lz iuratum pōt tolli per scdm cōtrarium: lz re- uocantes sint periuri.
28 Juramētum interpositū sup aliquo actu vel ꝯtu, intelligit̃ ſm naturam illius actus super quo interponitur.
29 Qñ quis retinuit ius in re quam prohibuit alienari impeditur dominij translatio.
30 Cautela ad impediendū ne res possit alienari. et nu.31.32.
33 Qñ alienatio est irreuocabilis impeditur dñij translatio.
34 Si vendidi alicui domū vel fundū cū pacto ne cū alienet an po terit sibi edificare ecclesiam vel edem sacram.
35 Rem prohibitam alienari si alienatur possum propria autorita te apprehendere.
36 Si vasallus alienauit feudum illicite dñs potest propria auto ritate vendicare.
37 Prohibitio legis vel statuti impedit translationem dñij titu- lo singulari. et nu.40.
38 Statutū Bononie disponēs q̃ mulier nō extantibus liberis teneat̃ relinquere tertiā partē dotis et eius augmenti et aliorū bonorū fratri non poterit in vita alienare etiam titulo onero- so in preiudicium illius tertie.
39 De relictis factis ecclesijs: debetur quarta cano. episcopo: nō tamen de dona. inter viuos.
41 An pbibitio legis vel statuti vel contrahentiū impediat here dis institutionem seu translationem in heredes.
42 Prohibitio legis facta sine cā valet et tenet: q̃ in ea p̄sumitur iusta cā: secus est in pbibitione testatoris.
43 Qñ pbibitio alienationis est facta in certas psonas particula res comprehenditur heredis institutio.
44 Qñ pbibitio est facta in certū genus psonarū puta extra fami liā ex testō istituēdo extraneū heredē qui nō sit de familia: talis alienatio censetur esse prohibita.
45 Verba geminata posita in prohibitione de non alienando qd operentur.
46 Statutum pbibens alienari in forenses an censeatur prohibe re eos institui heredes.
47 Si statutū disponat q̃ nullus forēsis possit aliquo titulo acq- rere bona immobilia in territorio: et aliquis forēsis sit proximior cōsanguineus defuncto et sic legitim⁹ ab intestato non poterit etiā ex testa. succedere nec ab intestato.
48 Si testator instituit hospitale vel aliū heredē sub ꝯditione q̃ bona ei relicta alienari nō possint sub pena priuationis here- ditatis si hospitale vnam rē alienauerit cadit a toto.
49 Conditio est implenda in totum et non in partem cum sit in- diuidua.
50 Si eodē tpe et in eodē cōtractu locaui alicui duo p̄dia vel duas domos: et conductor male conuersatus est in vna possum eum expellere ab vtraq̃.
51 Prohibitus alienare nō pōt eā habere pro derelicta.
52 Qui nō pōt rem alienare nō pōt etiā in ꝯtractu fideiubere pro alienante dictam rem.
53 Res quā nō possum alienare dr̃ tñ pleno iure esse mea.

1 **Ea lege.** † Habet materiā vtilē et quotidianā in pra- ctica. pbibitio alienatiōis in cōtractu nō im- pedit translationē dñij, lz cōtrafaciēs ad interesse teneat̃.h.d. ſm Bar. et alios. vel sic pponitur ad tex. promittēs rem sibi dona tam ad certas personas nō peruenire: personam prohibitam heredē instituēdo facit obligationē ad interesse committi.h.d. ¶ Et ponitur thema: questio et responsio. Secūda ibi: queritur an seia. tertia ibi: respōdi posse. ¶ In fi. tex ibi: in id quod eius interest istud interesse est estimatio ipsius rei: et sic serui. vt.l.ea

lege cũ glo. C.de cõdi.ob cau.nõ aũt põt vendicare seruum pro
parte coheredis: q2 adeundo hereditatẽ, dñiũ serui ꝑ dimidia
est factũ coheredis nõ obstante ꝓhibitione alienatiõis: Quis
testator in testõ nihil de tali seruo in specie disposuerit: tñ ex q̃
instituit fratrẽ pro parte, heredẽ, voluit ꝙ pro illa parte habe-
ret dñium serui prohibiti alienari in eũ: posset etiã agi seia con
dictiõe ob cãm ad ipã dimidiã serui, ⁊ ipsã ꝯseq, postq̃ ipse fra
ter coheres habet facultatẽ restituendi: sed si nõ haberet facul
tatẽ adhuc posset agi dicta cõdictiõe ob causam: sꝫ tũc condem
nareť ad interesse: ⁊ sic etiã tũc cõsequereť rẽ vel estimationem
d.l.ea lege. C.de cõdi.ob cau.imo tenet glo.reputata sing.in.§.
de cetero in vb.licentiã damus.in auť.vt de cetero cõmuta.re.
eccle.nõ fortu.fiant.colla.v.ꝙ seia istũ seruũ cõtra ꝓhibitionem
alienatũ posset ꝓpa autoritate apprehẽdere: sꝫ an illa gl.sit ve
2 ra tangã inferius extra glossas. ¶ † No.primo ex isto tex.ꝙ va
let stipulatio vt res donãtis ad certas ꝑsonas nõ deueniat: rõ,
q2 interest paciscẽtis: ergo est cũ cã: forte q2 alteri ꝓmiserat pe-
nam, si in tales personas alienaret illũ seruum.l.liber homo. in
fi.in.ij.§.eo.⁊ tale pactũ fuit appositũ in traditione rei sue: vt di
cit tex.ibi.⁊ traditũ.iũcta.l.fi. C.de pac.inter empt.⁊ vẽd.⁊.l. q̃
ties. C.de dona.que sub modo.notatur in.l.in traditiõib⁹.ff.de
pac.al's si nõ interesset nõ valeret stipulatio.l.nemo paciscẽdo.
que est.l.pe.ff.de pact. Bar.hic in.l.j.oppo.vidim⁹ in.l.q rome.
3 §.coheredes.§.e. † Et si diceret ꝙ prohibitio alienatiõis facta
in vltima volũtate in certas ꝑsonas non valet sine causa: quia
diciť nudũ preceptũ: vt.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg.j. quomo-
do ergo hic valet in cõtractu, cũ fortior sit ꝓhibitio de non alie
nando, q̃ sit in vltima volũtate: q2 illa impedit trãslationẽ dñij:
vt plene notatur in.l.ea lege. C.de condi.ob cau.quã illa que fit
in cõtractib⁹ inter viuos, que non impedit trãslationẽ dominij
vt hic. Responde ₰m Raph. cu.hic in fi.ꝙ qñ prohibitio fit si-
ne causa in vltima voluntate: fit solum contemplatione prohi
biti, ⁊ est quasi consiliũ nec est cui obligetur: ideo non valet. d.
§.diui.ij.sed in cõtractu, superest prohibens: cui obligať nõ alie
4 nare.ideo valet vt hic. ¶ † Scdo not.ex isto tex.ꝙ ex pacto vl
stipulatiõe ꝯhentiũ, etiã si sit apposita super re que erat traden
tis tempore cõtractus: et etiã sit facta, ꝙ non perueniret ad ta-
les personas: ⁊ verbũ perueniret: importet ꝑfecte veniret: vt.l.
vrbana.§.pernoctare.ff.de verb.sig. Tñ non impediť ipso iure
alienatio nec trãslatio dñij. lꝫ cõmittať stipulatio ad interesse:
ratio est q2 virtus huius promissionis nõ est dominiũ trãsfer-
re: nec retrãsferre, sed obligare.l. traditionib⁹. C.de pactis.⁊.l.
obligationũ substãtia.ff.de acti.et oblig.ergo ista ꝓmissio de q̃
hic tendit ad obligandũ: et nõ ad impediendum dominij trãsla
tionẽ: vt plene habeť in.l.ea lege. C.de cõdi.ob cau.ergo tradi
tio realis facta cũ titulo qui est causa translationis dominij.l.
traditionibus. C.de pact.operatur effectũ suũ: ꝙ dominiũ trãs
feratur, lꝫ alienãs obligeť ad interesse. Jstud notabile: ⁊ ista re
gu.recipit plures limitationes q̃ colliguntur ex doc. Bar.hic
quã.j.ponã.⁊ ibi addã quasdã al's limitatiões. ¶ Tertio not.
ꝙ qñ in ꝯtu ꝓmittitur ꝙ talis res nõ perueniet in talẽ: aut ta
lẽ: aut talẽ: ⁊ proferatur in modũ alternatiue tamen resoluitur
5 in coniunctã in eadem stipulatione: † ⁊ sic alternatiua cadens
inter personas in contractu sumiť ꝓ copulatiua: et dicit Ra-
pha.cu.ꝙ non meminit alibi vidisse similẽ tex.⁊ ꝙ videtur ob-
stare.l.si is q ducenta.§.cum ita.ff.de reb.dub. Jdem etiã dicit
do. Pet.de bexu.hic: et ita limitať.l.si quis ita stipulat⁹ fuerit
x.aureos.in fi.§.eo.⁊.l.si heredi plures.ff.de cõdi.insti. Jn vlti-
mis aũt voluntatibus bene habes tex.ꝙ alternatiua posita in
ter personas resoluitur in cõiunctã.in.l.cum quidam. C.de v̾
bo.signi. Tamẽ per illum tex.licet loquatur in vltimis volun-
tatibus determinat notabiliter Archi. Gemi.in.c. pastoralis.
vij.q.j.ꝙ si papa cõfert bñficiũ vel ecclesiã illi vel illi, et sic alter
natiue vterq̃ habebit eã: q2 illa alternatiua poniť copulatiue.
6 ¶ † Quarto no.ꝙ heres pro illa parte ꝓ qua non est heres nõ
tenetur stare dispositis ꝑ testatorẽ: q2 pro illa nõ representat te
statorẽ nec censetur eadẽ ꝑsona cũ defuncto.l.cum a matre. et
ibi glo.et doc. C.de rei ven.⁊ est glo.no.in.l.ij.§.fi.in gl. magna
post med.⁊ ibi Bar.in.iij.col.ff.de preto.stip.vnde ꝓ alia parte
ꝓ qua nõ est heres potest venire cõtra factum defuncti, ⁊ cohe
redem cõuenire: casus est hic. ¶ Capio gl.fi.in verbo interest.
Jsta est solẽnis gl.diuiditur in sex partes principales. Jn pria
7 infert ex tex. † ꝙ ex stipulatiõe negatiua non faciendi agiť ad
interesse nec mirũ vt etiã est tex.in.l.ij.§.itẽ si in facto.⁊ in.l.si sic
stipulat⁹ sum.§.e. in scda amplia.istũ tex.ꝙ etiã si frater ab inte-
stato succedat ꝯmittať stipulatio. in tertia inducit ad emphy-
teusim q̃ nõ põt i potẽtiorẽ trãsmitti vt itelligať nec ex testõ nec
ab itestato. in quarta q̃rit an ecclia que censeť de potentioribꝫ
ꝑpter priuilegia q̃ hꝫ possit in emphyteusi heres institui. in qn
ta colligit tex.no.⁊ ad illũ alle.tres ꝯcorꝯ in sexta ⁊ vltima ꝯtra

illud notabile dupliciter oppo.⁊ nõ respõdet. scda ibi: itẽ qð di
cit. tertia ibi: ⁊ valet ad cõtractum emphyteuticũ. qrta ibi: non
ergo lꝫ donare, deo. quinta ibi: itẽ no.ꝙ tenet alienatio. sexta et
vltima est ibi: sed arg.cõtra. ¶ Jn ea.gl.ibi: vnde etiã si intesta
tus decedit ⁊ frater ei succedat cõmittiť: habes ex glo.no.am-
8 pliationẽ ad istũ tex. † ꝙ si ille in quẽ prohibita est res alienari,
succedat ꝓhibito ab intestato: q2 sit proximior, vt frater adhuc
cõmittiť stipulatio ad itereresse ⁊ rõnẽ no.assignat gl.q2 ꝓhibi
tus alienare in certas ꝑsonas, debuit curare: ⁊ lꝫ gl.nihil ad h̾
alleget: adde tex.in.l.in illa stipulatione ꝑ te nõ fieri.in prin. et
in.l.inter stipulãtem.in ꝑn.§.e.⁊ in.l.in lege.ff.loca.⁊ sic debuit
curare ne ẽt ꝑ.l.fiat talis alienatio in ꝑsonã ꝓhibitã: qð est no.
dignũ ₰m Bal.hic: nam ex quo ei ab intestato succedit, vr̃ eum
tacite instituisse heredem: q2 succedẽs ab intest.videť succede
re ex tacita volũtate defuncti: vt.l.cõficiunť.in princi.⁊.l.si quis
cum testamentũ nullũ.ff.de iure cõdi. Aduerte ista ꝓmissio ꝯti
nebat vnũ factũ negatiuum, pendens ex voluntate ⁊ facto pro-
mittentis.idð simpľr ꝓmittat ꝙ talis res nõ perueniet ad eas
personas intelligiť ꝓmittere ꝙ taliter curabit ꝙ nõ perueniet
ad eas. Jdeo debuit curare ꝙ nõ perueniret ab intestato ad le
gitimũ q erat ꝓhibit⁹ qð curare potuit faciendo testamentum
vel codicillos, ⁊ alij nõ ꝓhibito relinquẽdo: istud ergo pẽdebat
a volũtate ⁊ facto suo: secus si esset factũ nõ dependẽs ex volũ-
tate ⁊ facto ꝓmittẽtis: tũc non intelligiť promisisse se curaturũ:
sicut si factũ alienum simpliciter ꝓmisisset: vt.l.stipulatio ista.in
9 ꝑn.§.e.⁊ ita etiã tenet Raph.cu.hic. ¶ † Jtẽ ista glo. meli⁹ di-
cit q̃ aliqua q̃ sit in iure ₰m Bal.hic: ꝙ ꝓhibitio alienatiõis nõ
solũ cõtinet alienationẽ expressam ex ꝯtractu, vel ex testamen-
to: sed etiã alienationẽ tacitã ab intestato: ita est gl.solẽnis hic:
⁊ pro ista glo.est casus in.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.lꝫ gl.
nõ alleget: ista cõclusio gl.clare ꝓcedit in terminis hui⁹.§. vbi
legitimus heres. ⁊ sic frater fuit noiatim ꝓhibit⁹: ⁊ sic qñ ꝓhibi
tio alienatiõis est facta in certas ꝑsonas noitas: si aũt aliena-
tio esset facta in genus ꝑsonarum incertum: puta ne alienes extra
familiã quo casu alienatio est gñaliter ꝓhibita in oẽs exceptis
illis de familia: tũc nõ teneť curare ꝙ alienatio legalis ipediať
⁊ ideo si aliquis q nõ sit de fami.sit heres legitim⁹ ab intestato,
ad eũ ꝓhibitio nõ extẽditur: vt est casus in.l.cũ pater.§.cum in-
ter.₰m vnũ intellectũ.ff.de leg.ij.⁊ est gl.fin.in.l.pater.§.iulian⁹
agrippa.ff.de leg.ij. Bar.⁊ alij hic: ⁊ dixi late in.l.filiusfa.§.di
ui.in.ij.ff.de le.j. Et istã gl.ꝙ q ꝓmittit ne res veniat ad certas
ꝑsonas, teneť nõ solũ nõ alienare sꝫ etiã facere ⁊ curare ne ad
eas ꝑueniat etiã ab intesta.dicit nõ reperiri alibi in iure. Bal.
in.c.q̃liter.de pac. ¶ Jn tertia ꝑte gl.ibi: ⁊ valet ad contractum
emphyteuticũ.habes ex ista glo.duas cõclusiões. ¶ Prio ha
10 bes declarationẽ ad.l.fi. C.de iure emphy.q̃ dicit † ꝙ emphy-
teuta nõ põt alienare emphyteusim vel sua melioramenta irre
qsito dño in ꝑsonas q̃ in huiusmodi ꝯtibus solẽt vetari: nam
q̃ sint ꝑsone vetite melius q̃ ibi declarať: nã in personas veti-
tas intelligiť.i.potẽtiores: ⁊ ita cõiter aponiť in instrumẽtis
emphyteuticis: ₰m gl.⁊ in.c.potuit.de loc. Sed aduerte ꝙ alie
natio emphyteusis q̃ sit in potẽtiorẽ nõ reperiť expresse ꝓhibi
ta a iure per aliquẽ tex.₰m Jo.and.⁊ alios in.d.c.potuit.et ibi
Jmo.in.xviij.col. Jdem etiã dicit Jmo.in.l.si finita.§.si de ve-
ctigalibus.in.iiij.col.§.de dam.infec.⁊ sequitur simpliciter do.
Alex.in cõsi.ciiij.quarti volu.quod incipit viso themate et in-
strumento concessiõis in emphyteusim in.ij.col.⁊ in.cõsi.cxxv-
iij.quinti voluminis quod incipit viso instrumento concessiõis
in emphyteusim.in.ij.co. Tamẽ adde ꝙ Bal.in auť.quibuscũq̃.
C.de sac.sanct.eccl.tenet ꝙ res ecclesie feudales: vel emphyteu
tice que alias sunt cõsuete concedi in feudum vel emphyteusim
tamen prohibentur concedi quando prelatus illas concederet
consanguineo potentiori: allegat notata per gloss. hic: ⁊ sequiť
simpliciter do. Alex.in cõsi.ix.iij.vol.quod incipit, viso thema-
11 te suprascripto.in.iij.col. ¶ † Secũdo habes ex ista glo. quod
prohibitio rei emphyteutice ne alienetur in potentiorem, com
prehendit etiã successionẽ ex testamento ⁊ ab intestato: non q2
successio que fit iure hereditario ex testamento vel ab intesta-
to ₰m veritatem sit alienatio: sed quia prohibitio non alienan-
di in potẽtiorẽ ꝯtinet nõ solũ nõ alienare sed etiã curare ne ad
eos perueniat: ꝑut glo. notabiliter tenet in parte precedenti
vbi dixi ⁊ dicam.j.latius post Bar. ¶ Sed attende circa istam
glo.q2 videtur male inducere istũ tex.ad cõtractum emphyteu
ticum vbi ꝓmittitur nõ alienare in potentiorem: nam iste tex.lo
quitur quando prohibitio alienationis est facta in certas no-
minatas personas: sed in questione emphyteutica est prohibi
tio in genus personarum incertum.s.in potentiores: ideo tunc
nõ cẽseť esse ꝓhibita alienatio.legalis iure legitimo: ⁊ sic ab in-
testato lꝫ nõ ex testõ: ita, tenet Barto.hic in vltima colum. cum
quo alij transeũt: presertim Rapha.cuma.in pen.col.⁊ faciunt
que dixi

que dixi.s.in prece.parte.gl.¶ In quarta parte gl.ibi:nõ ergo
12 lʒ.habes tres cõclusiones.¶ † Prima ꝙ alienatio rei empby-
teutice q̃ fit in ecclesia,dr fieri in potẽtiorẽ.idẽ tʒ glo.in.d.l.fi.C.
de iu.empby.⁊ in.c.potuit.de locato.q̃ glo.dicũt qḋ psone phi-
bite:ne in eas possit transferri ius empbyteuticũ,sunt curiales
milites ⁊ clerici:⁊ sic ecclesia.idẽ tʒ Specu.in ti.de locato.§.nũc
aliqua.in ver.cxvi.⁊ ver.seq.q̃uis do.Ant.de but.in.d.c.potuit.
dicat ꝙ nõ reperitur aliq̃s tex.exp̃ssus in iure,qui phibeat ius
empbyteuticũ priuati trãsferri in ecclesiã.Sed tu adde in simili
bonũ tex.in.c.i.de alie.feu.in vsi.feu.vbi dr ꝙ quãuis feudũ pos-
sit dari alij vel ex.l.vel ex cõuentione:nõ tñ põt ecclesie dari,q̃
cõstitueretur durior cõditio dñi:⁊ ita no.ibi illũ tex.Bal.in.iiij.
col.Idẽ tʒ do.Alex.in cõsi.ix.tertij vol.qḋ incipit viso themate
suprascripto.in.iij.col.nam vltra priuilegia que hʒ ecclesia pro-
pter que reputatur potẽtior,illud etiã est qḋ ecclesia nũq̃ mo-
ritur.c.si gratiose.de rescri.in.vi.ideo nũq̃ esset spes ꝙ illa em-
phyteusis reuertatur ad directũ dñm per mortẽ,nec dñs de fa-
cili habiturus est laudemium.cũ ecclesia non de facili alienet.
13 ¶ † Secũdo habes ex ista glo.dũ dicit imo lʒ in suis,ꝙ phibi-
tio alienatiõis iuris empbyteutici ne alienetur in potẽtiorẽ,nõ
intelligitur de alienatione que fit in suis filijs vel descẽdẽtibus:
etiã si sint potẽtiores:quã gl.teneas cordi:q̃ forte nõ habes ali
bi in iure similem.et pro ista gl.bene facit.nã ratiõe suitatis ista
videt̃ potius cõtinuatio dñij a patre in filios suos,⁊ nõ aliena-
tio.l.in suis.ff.de lib.⁊ posthu.vñ no.ex ista gl.Bal.ꝙ lʒ filius sit
maior ⁊ potentior patre,forte factus marchio a rege,nõ cõpre-
henditur inter potẽtiores phibitos:ista est glo.solẽnis hic.imo
plus tʒ Bal.in.d.l.ea lege,in.vi.col.C.de condi.ob cãm.qḋ põt
etiã relinqui patri ipsius empbyteute,⁊ sic ascẽdẽti,lʒ sit poten-
tior:per.l.i.C.de impo.lucra.descrip.li.x.Sed tu caue ista gl.est
vera in se,sed nõ referas eã ad casum.§.nostri:q̃ hic fuit exp̃sse
probibitũ ne ad filium vel filiam perueniret.¶ Tertio habes
14 ex glo.† qḋ ecclesia habetur loco sui heredis:⁊ sic habetur loco
filij in potestate:cũ sui vocentur filij in potestate.§.sui.instit.de
heredũ quali.⁊ diff.vnde probibitus alienare põt dare deo vel
ecclesie,sicut filijs ⁊ descendẽtibus suis:⁊ sic lʒ empbyteuta non
possit alienare empbyteusim inter viuos in ecclesiam:põt tamẽ
in vltima voluntate eam relinquendo heredẽ:⁊ istam glo.quod
ecclesia habet̃ loco filij instituti in re certa:reputat ad hoc sin-
gularẽ Bal.in.c.cũ in magistrũ.de elect.eam etiã reputat sing.
Bal.in.c.pe.in.i.col.de rescrip.tamen ista glo.loquitur cũ tem-
peramẽto:⁊ dicit quodammodo que dictio est nota improprie-
tatis:ſm glo.in.l.si me in vacuam.⁊ ibi Bart.ff.de acq.pos.et in
l.pretor.§.i.⁊ ibi Bar.ff.de edendo.cum cõcordan.quas als de-
di in.l.in suis.ff.de liberis ⁊ posthumis.⁊ sic gl.vult dicere ꝙ ec-
clesia nõ est proprie suus heres,sed ficte et improprie.¶ Circa
15 principalẽ decisionẽ glo.† aduerte qḋ tex.in.§.sed ⁊ hoc presen-
ti.in aut.de sanctissi.episcopis.in quo se fundat glo.loquitur qñ
quis ingreditur monasteriũ:et facit se monachum:tũc videtur
ꝙ ecclesia habeatur effectualiter loco filij:vt ibi.⁊.c.in presentia
de proba.no.in aut.nisi rogati.C.ad trebel.Bar.in.l.si ita quis
§.i.ff.de leg.ij.secus si non ingrediatur monasterium:sed gl.no-
stra loquitur qñ quis nõ ingreditur monasterium: sed instituit
ecclesiam heredẽ in empbyteusi:quo casu ecclesia nõ põt habe-
ri loco filij,nec heredis legitimi.lʒ testamẽtarij:ergo fundamẽ-
tum glo.nõ est ad propositum questionis glo. Item tex.in.d.§.
sed ⁊ hoc presenti.et in.d.ca.in presentia.loquitur quando quis
erat grauatus de restituendo hereditatẽ alteri,si decesserit sine
liberis tũc si ingrediatur monasteriũ non dicitur decedere sine
liberis:nec per hoc retrahit̃ ab ingressu monasterij:ita ibi lo-
quitur tex.ergo ibi nõ videtur simpliciter probari quod mona
sterium habeatur loco filij.¶ Unde in questione gl.facias tres
casus.¶ Primus ꝙ in terminis huius.§.si lex conuẽtionis fuis-
set,ꝙ empbyteusis nõ possit in certã ⁊ determinatã ecclesiã alie
nari:⁊ tunc etiã si ingrediatur monasterium,non poterit mona
steriũ vel ecclesia dictam rem habere,quin dicatur contra con-
uentionẽ factã.¶ Secundus casus est quando probibitio fuit
simpliciter facta ꝙ nõ alienetur generaliter in ecclesiam,nõ de-
terminata aliqua ecclesia:⁊ tũc intrando monasteriũ non com-
mittitur stipulatio,⁊ dominiũ transit in ecclesiam: quia ecclesia
venit iure legitimo.i.ex.l.dispositiõe.per quã bona ingressi ipso
iure transferuntur in monasteriũ.aut.ingressi.C.de sacrosanc.
eccle.⁊ sic est alienatio legalis ⁊ nõ hominis.que non est probi-
16 bita.vt.l.cum pater.§.cum inter.cum gl.ff.de lega.ij.¶ † Ter-
tius casus est quãdo non ingreditur monasteriũ,sed ecclesiam
instituit heredẽ in empbyteusi:prout est questio glo.tunc vale-
ret alienatio,⁊ nõ committeretur stipulatio contra istam gl.ita
videtur sentire Bar.hic in vlti.colũ.⁊ ita tenent Ange.⁊ Pau.
de cast.⁊ Areti.hic.alibi tamen Bart.in.d.aut.ingressi.circa fi.
videtur in secundo membro tenere contrarium:ꝙ imo empby-
teusis probibita generaliter alienari in ecclesiã,non trãseat ad
monasteriũ per ingressum monasterij,propter expressam phi-
bitionem.alleg.glo.hic:que tamen non sic dicit.⁊ sequitur Jo.
de imo.hic:motus q̃ actus ingressus religiõis est volũtarius,
⁊ successio pcedit ex facto voluntario ingredientis:ideo debet
censeri probibita:sicut etiã est phibita heredis institutio.l.pe-
to.§.fratre.ff.de le.ij.secus in successiõe ab intestato:q̃ illa pro-
cedit ex sola dispositione.l.ideo dicit̃ alienatio legalis:q̃ nõ est
probibita.¶ Sed defendẽdo precedentem opi.que est verior ⁊
cõmunior:potes dicere ex mẽte Are.ꝙ etiã in ingrediente mo-
nasteriũ videtur esse quedam successio intestati ex.l.dispositio-
ne:volentis bona ingressi,tãq̃ mortui ciuiliter,trãsire in mona
steriũ:⁊ ex tacita volũtate ingrediẽtis monasteriũ: sicut etiã ex
tacita volũtate defuncti succedit̃ ab intestato.l.conficiuntur in
prin.et.l.si qs cũ testm̃ nullũ.ff.de iure codi.ideo dicit̃ alienatio
legalis,sicut ⁊ successio intestati.¶ Item dum ista glo.dicit est
eñ modus in rebus.licet Barto.dicat se nescire quid glo.velit
tamẽ varijs modis exponit post Old.vt hic per eũ:sed cõgruẽ-
tius est qḋ glo.velit allegare illos versus vulgares quos ponit
glo.insti.per quas pso.no.acq.super rubrica.Est modus in re-
bus sunt certi deniq̃ fines.q.d.certi fines ⁊ modi sunt determi-
nati in rebus,ſm quos possunt vel nõ possunt alienari: vt pʒ ex
predictis.¶ In vltima parte gl.dũ opponit de.l.ex hoc edicto
§.sed heredẽ.ff.de alie.iud.mu.cã fac.lʒ gl.alibi corrupte alleget
17 de leg.i.vbi † qui heredẽ instituit non dr alienare:ergo contra
istũ tex.⁊ glo.non respõdet.Bar.rñdet:sed tu dic clarius:ꝙ ibi
per illud edictũ nõ probibet̃ alienatio:lʒ si alienat dolo,cã mu-
tandi iudicij,vt subijciat duriorẽ aduersarium,agitur cõtra eũ
ad interesse actione in factũ ex illo edicto:vñ qñ alienat in vlti-
ma volũtate,instituẽdo quẽ heredẽ:ibi nõ p̃sumit̃ dolus: cũ ta-
lis institutio sumat effectũ demũ post mortẽ testatis.vt.l.si alie
nũ.§.i extraneis.ff.de here.inst.⁊.c.cũ marthe.de cele.mis.Ideo
tunc cessat illud edictũ:sed hic phibet̃ alienatio rõne ɔtractus
⁊ interesse.Ideo phibet̃ etiã instõ heredis:p rõne quã assignat
gl.s.in.ij.parte:q̃ nõ solũ nõ debuit alienare:lʒ etiã debuit cu-
rare ne ad eũ perueniret ab intestato,cũ esset in eius potestate
hoc facere,faciẽdo testm̃ vel codicillos:⁊ alijs relinquẽdo vt ibi
dixi.¶ Itẽ dum glo.opponit de.l.quedã.ff.de acq.re.do.⁊ non
18 soluit:dic ꝙ ille text.potest in oppositũ dupliciter induci.† pri-
mo ꝙ vbi est phibita alienatio rei,tñ permittit̃ institutio here-
dis in illa re:ergo contra istum tex.scdo obstat: nã cũ vniuersi-
tate multa trãseunt,que non pñt particulariter transire: vt ibi
est tex.⁊.l.in modicis.ff.de ɔtrahẽ.emp.⁊.c.ex literis.de iure pa
tro.Sed hic titius in testamẽto nihil disposuit de seruo phibi-
to alienari,sed fratrem in parte heredẽ instituit:ergo cum vni-
uersitate hereditatis debet pro parte ad eũ transire: responde
plenius q̃ Bar.quod ibi loquitur quãdo alienatio probibetur
a.l.⁊ probibetur simpliciter et indistincte: quo casu dominium
nõ transfert̃ titulo singulari:sed hñ vniuersali.l.i.ff.de fund. do.
vnde institutio heredis nõ videtur esse phibita:vt ibi:hic autẽ
loquitur quãdo est probibita alienatio per hominẽ specialiter,
et nominatim in personas certas.Ideo tunc probibetur alie-
natio,nõ solum titulo speciali sed etiam titulo vniuersali:q̃ cõ-
mittit̃ stipulatio ad interesse:⁊ sic etiã heredis institutio est pro
hibita:vnde regula.d.l.quedam.non habet locũ in probibitis
19 per hominem specialiter.¶ † Extra glo.Bart.examinat duas
principales questiones.Prima est an probibita alienatione in
contractu,intelligat̃ probibita translatio dominij titulo singu-
lari.Secunda questio est quãdo est probibitio.l.vel testatoris:
vel contrahentium:⁊ an impediatur translatio dominij titulo
vniuersali:ex testamẽto vel ab intestato.¶ Circa primam que-
stionem ex dictis Bart.fac regulam ⁊ duas fallentias.Regula
est ꝙ quando probibitio alenationis fit a contrahẽtibus regu-
lariter non impeditur trãslatio dominij:licet contrafaciens te-
neat̃ ad interesse:vt hic:⁊.l.ea lege.C.de cõdictio. ob causam.⁊
vltra Barto.⁊ scribẽtes ad idem text.in.c.raynaldus.in verbo,
transferendi in aliũ:⁊ ibi.d.Ant.de butrio.ad hoc not.de testa.
Ista regula ſm Bar.fallit in duobus casibus. primus quando
stipulator retinuit aliquod ius in re.Secundus quãdo alienatio
esset irretractabilis.Idem in effectu tenet Bart. in.l.filiusfa.§.
diui.el.ij.in pe.col.ff.de lega.i.Insistã circa ista tria examinan-
do vnũquodq̃ de per se.Assumo primo regulam circa quã ali-
20 qua sunt addẽda.¶ † Videamus in primis que sit ratio funda
mentalis istius regule.Dic q̃ accipiẽs est effectus dñs rei per
traditionẽ sibi factam a domino:per consequẽs potest in alium
transferre dominiũ quod suum est.l.traditio.ff.de acqui.rer.ʒ
do.non obstãte probibitione alienationis:quia sicut ex solo ti-
tulo cõtractus non trãsfertur dñium ipso iure:⁊ sic volũtas cõ-
trahentium sola non est sufficiens ad translationẽ dñij inducen
dã.l.traditionibus.C.de pac.⁊.l.si ager.ff de rei ven.ita etiã nõ

est sufficiēs ad impediendū trāslationem dñij:sed q: acquirens
pmisit non alienare:⁊ sic promisit factum negatiuum:si contra-
faciat succedit obligatio ad interesse per reg.l. stipulatiōes nō
diuidunt. ver.celsus.§.e.⁊.l.si q̄s ab alio.in fi.ff.de re iu.⁊ in spē
in pmissione facti negatiui ū ꝯtrafiat cōtrafaciēs teneat ad in-
teresse.est etiā tex.in.l.ij.§.itē si in facto.in.l.si sic stipulat⁹ sum.
21 §.e.⁊ gl.hic in glo.fi.in pn.† Hinc est ꝙ in vltimis volūtatibus
trāsferat dñium ipso iure sine aliqua traditione.l.a titio.in fi. ff.
de furt.⁊.l.si tibi homo.§.cū seru⁹.ff.de lega.j.⁊.l.cū heredes. in
pn.ff.de acqui.pos.certe p pbibitionē alienationis factā in vlti
ma volūtate bñ impedit trāslatio dñij:vt est gl.ordi.in.l. cū pa-
ter.§.libertis.ff.de leg.ij.doc.in.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg. j.⁊
ad istam rōnem vide gl.in.l.fi.C.de re.alie.nō alie. Hinc infero
qd̄ si essemus in ꝯtibus in casu in quo ex solo contractu ⁊ sic ex
solo titulo sine traditione tranferret dñium: vt in ecclesia : vt.l.
fi.C.de sac.san.ecc.⁊.c.ex parte.de cōsue.⁊ in aliis casibus enume
ratis per gl.magistram.in.l.si ager.ff.de rei vendi. tūc pbibitio
de non alienādo in contractu:ita impediret trāslationem dñij,
sicut in vltima voluntate:q: tūc cessaret ratio regule.§.dicte. et
ita in spē tenet Bal.in.l.peto.§.fratre.in.v.oppo.et ibidem Jo.
de imo.ff.de lega.ij.⁊ not.bene istam limitationē ad istam regu-
lam ⁊ ad istum tex.q: ꝯtinet plures sub se:vltra illas duas fallē
tias quas hic ponit Bart. ¶ Contra istam regulā ⁊ sic contra
istum tex.videtur fortiter obstare tex.in.l.fin.C.de reb.alie. non
alie.vbi est tex.ꝙ pbibita alienatione siue per.l.siue per testato
rem,siue per contrahētes intelligit probibita translatio domi
nij:⁊ omnis actus per quem fit trāslatio dominij.siue directi vel
vtilis vel alterius iuris.Bar.hic in prima fallētia videt respon
dere qd̄ ille qui prohibuit alienari reseruauit sibi aliqd̄ ius in
illa re prohibita.Ideo talis prohibitio impedit translationē
dominij.ad hoc alleg.in.d.l.fi.C.de reb.alie.nō alie. ⁊ si ista fuit
intētio Bart.truffa est dicere ꝙ ibi prohibens reseruauit aliqd̄
22 ius:ideo impeditur trāslatio dominij:† vnde dic ḃm glo. ibi:et
bene:ꝙ illa lex voluit enumerare que cōtineantur appellatione
alienationis:siue lex:siue testator siue pactio contrahentiū eam
prohibuit:⁊ determinat ꝙ siue trāsferat dominium siue consti-
tuat ius pignoris in re,siue cōstituat vsumfructum dicitur alie-
nare:non autē determinat illa lex an pbibita alienatione inter
contrahētes impediatur trāslatio dñij. ¶ Amplia notabiliter
23 istam regulā vt pcedat etiam si interuenisset iuramentū. † vñ
si aliquis promisit nō alienare certam rem:⁊ ita iurauit:si post-
ea alienet nō obstante iuramēto, vꝫ alienatio,⁊ transfert dñiū:
licet alienās sit periurus,⁊ teneat ad interesse:ita signanter te-
nent Inn.Host.⁊ alij in.c.dilecto.de prebē.⁊ ibi do.Abb.in pe.
col.de quo dicto facit mentionē Areti.hic.in.v.colū.in duobus
locis:in prin.⁊ in fin.postea in pe.⁊ vlti.colum.distinguit: vt hic
per eū.Alij nihil tangunt:est pulchra ⁊ vtilis decisio. ¶ Adde
verū esse:qd̄ actus gestus constra iuramētum vꝫ ⁊ tenet:lꝫ con-
trafaciēs sit periurus:vt est tex.in.c.sicut ex literis.de spōsa.vbi
tenet matrimoniū ꝯtum contra iuramentū:nam si aliquis iu-
rauit cōtrahere matrimoniū cum vna muliere,⁊ postea contra-
hat cū alia: vꝫ scdm matrimonium,nō obstante iuramēto:licet
cōtrahens scdm matrimoniū sit periurus.ad idē est tex.in.c.de
illis.eo.ti.de sponsa.p quē tex.no.ibi do.Abb.ꝙ etiā actus spi-
ritualis,vt matrimonij,gestus cōtra iuramentum vꝫ ⁊ tenet:lꝫ
periuro pnia sit iniungēda:vt ibi dicit tex.ad idem tex.in.c.j.de
sponsa duorū.Item ꝙ iuramentū nō impedit validitatē actus
in ꝯrium facti:lꝫ attentans sit periurus.tꝫ etiā Joan.an.in reg.
ꝙ semel.in mercu.Idē ⁊ latius tꝫ do.Abb.in.c.intellecto.in pe.
⁊ vlti.col.de iureiu.vbi etiā refert idē tenere Archi.in.c.si a se-
de.de prebē.in.vj.Spec.in titu.de emptio.⁊ vendi.§.tertio loco.
in ver.quid ergo.in fi.Idem tenet do.Abb.in.c.si diligēti.in.ij.
col.de prescrip.do.Alex.in cōsil.xvj.tertij voluminis qd̄ incipit
ponderatis narratis in themate. ¶ Adde p ista cōclusione fa-
cere qd̄ tꝫ Jo.an.in.d.reg.qd̄ semel in mercurialib⁹.Bar.in.l.si
24 q̄s in principio testamēti.in vlt.col.ff.de leg.iij.† vbi tenent qd̄
si testator facit testm̄,⁊ iurat illud nō reuocare,si postea facit se-
cundū testamentū vꝫ ⁊ tenet:lꝫ sit piur⁹. Idē tenēt gl.⁊ Archi.
xiij.q.ij.in.c.vltima volūtas.cū alijs suis ꝯcor.imo fortius tenuit
bar.in.d.l. si q̄s in principio testi.ꝙ ēt isto casu nō est periurus:
qd̄ vltimū p nunc aliter nō examino:⁊ ꝯriū in hoc vltimo tenuit
d.Alex.in.l.stipulatio hoc mō cōcepta.§.e. ¶ Secūdo pro ista
cōclusione facit illud qd̄ tenet glo.sing.et approbata in.c.fi.§.fi.
de pcur.in.vj.vbi tenet ꝙ si dominus constituens procuratorē
iurat eū non reuocare:si postea eum reuocat vꝫ ⁊ tenet reuoca-
tio:licet sit piurus:⁊ refert ibi Gemi.qd̄ per illam glo.consuluit
egregie Fede.de senis in consi.cvj.ꝙ constituens procuratorē
ad renūtiandū:licet iuret nō reuocare:nihilominus valebit re-
uocatio:lꝫ reuocans sit periurus.et illā gl.in.d.c.fi.§.fi.sequitur
Bal.vbi singu.eā limitat in rub.extra de procu.in.x.col.Ange.

in.l.⁊ in perpetuū.ff.de pcu.Joā.de imo.in.l.stichū.§.vsumfru-
ctum.ff.de solu.⁊ latius Imo.in cōmento.c.cū cōtingat.in.xiij.
charta.de iureiur.Lud.ro.in.l.alia.§.elegāter.in vlt.char.ff.so.
ma.⁊ in.l.j.§.si stipulanti.in.xij.col.§.e. Pau.de ca.in cōsil.lv.in
25 cipiente,venerabilis vir.in.iiij.col. ¶ † Tertio ad idē facit qd̄
si prima venditio vel donatio sit facta cū iuramento,deinde ea-
dem res sit vendita simpliciter ⁊ tradita secūdo,prefertur secū-
dus prime venditioni iurate:per tex.in.d.c.sicut ex literis.q: iu-
ramentū appositum in prima venditione,nō impedit trāslatio-
nem dñij in secūda:in qua interuenit traditio.ita signāter tenet
Joā.de imo.in commēto.d.c.cum cōtingat.de iureiur.in duo-
bus locis.in col.clxxxiiij.⁊ in col.seq.de quo vltimo dixi i.l. quo-
ties.C.de rei ven. ¶ Quarto facit ꝙ tenet Bar.in.l.omnes po-
puli.ff.de iusti.⁊ iur.in.iiij.q.tertie questiōis principalis.in ver.
circa tertium qñ primum statutum est iuramēto firmatum,vbi
26 tenet:qd̄ † qñ primū statutū est iuramēto firmatū,si postea fiat
aliud statutū in ꝯrium,illud scdm vꝫ ⁊ tenet non obstante iura-
mento.Et primū statutum ꝗuis iuratum pōt tolli per sequens
statutū ꝯrium:lꝫ reuocantes sint periuri.allegat ad hoc Bart.
tex.in.c.j.in fi.de spōsa.debuit allegare tex.i.d.c.sicut ex literis.
de spōsa.Ad idē alleg.Bar.tex.i.c.j.in fi.de voto.in.vj.De quo
pūcto ponit late Albe.de ro.in aut.hoc īter liberos.C.de testa.
¶ Quinto facit ꝙ tenet Spec.⁊ Jo.an.in ti.de lega.§.nūc tra-
27 ctemus.in ver.sed si legatus reseruauit.vbi volūt † qd̄ receptio
facta de aliquo in canonicū p canonicos, vltra numerū taxatū
in suo statuto iuramēto vallata:iuxta.c.cū.M.ferrariensis.de
cōsti.valeat:lꝫ canonici scienter eū recipiēdo vltra dictū nume-
rum,incurrant in piurium.Idē tenēt Jo.an.do.Anto.de but.
Pe.de anch.⁊ do.Abb.in.d.c.dilecto.de prebē. ¶ Sexto facit
illud qd̄ in.q.facti dicit se consuluisse Gaspar Calderinus in.c.
cū contingat.de iureiu.prelatus iurauit non alienare bona ec-
clesie incōsulto papa,put hodie cōmuniter iuratur: deinū alie-
nat cōtra iuramentum:cōsuluit ꝙ alienatio valeat ⁊ teneat:ita
ꝙ rōne solius iuramēti nō venit reuocāda:q: regulariter tenet
actus factus cōtra iuramētū:ex quo lex nō aliter resistit:refert
⁊ simplr sequit.d.Abb.in.d.c.intellecto.in vlti.colū.de iureiur.
28 ¶ † Septimo ad idē facere videt:qd̄ iuramentum interpositū
super aliquo actu vel contractu intelligitur ḃm naturam illius
actus super quo interponit.l.fi.C.de nō nume.pecu.⁊.l.sed et si
possessori.§.item si iurauero.ff. de iureiur.⁊.c.quemadmodū.et
ibi do.Abb.ad hoc no.de iureiu.Sed ad hoc vltimū posset di-
ci:ꝙ predicta iura procedunt:quādo in principali dispositione
deficit cōsensus,vel est certo modo limitatus:tūc eodem modo
intelligitur iuramētum:ita declarat Bar.in.l. si quis pro eo.in
pe.col.in.viij.mēbro.ff.de fideius.Bal.in.l.j.in.ij.q. C.cōmoda-
ti.Jo.de imo.in.c.per tuas.de arb.⁊ i.c.j.de iud. ¶ Vltimo pre-
dictam decisionē Innocen.⁊ Hostien.in.c.dilecto.de prebēdis
vltra doc.preallegatos:reperio ꝙ apud legistas refert ⁊ simpli
citer sequit Albe.de ro.in.d.l.ea lege.in vlti.col. C.de condi.ob
cau. ¶ In ꝯriū tñ videt facere:qd̄ in obligationibus facti,vel
nō facti,iuramētum obligat precise ad factū:vt tenet glo.repu-
tata sing.in.l.si pecuniam.in prin.in glo.parua.in verbo necesse
habeas.que dicit:vt q: iurasti.ff.de condi.ob cām.de cuius veri
tate ibi late dixi.⁊ ponit Are.hic in pe.⁊ vlti.col.⁊ ita habes bñ
29 expeditā regulā huius tex. ¶ Capio primā fal.Bart.† qñ quis
retinuit ius in re quā prohibuit alienari:puta ius pignoris vel
dñij:tūc impeditur translatio dñij:per.l.si creditor.§.fi.ff.de di
strac.pigno.ḃm literā negatiuam que est vera.⁊ ille text.est ad
hoc singu.⁊ nō reperitur alibi in iure ḃm Ange.⁊ Imo.in.l.qui
rome.§.coheredes.§.eo.⁊.l.filiusfa.§.diui.in.ij.ff.de lega.prio.⁊
30 per hoc Bar.† dat consiliū seu cautelā ad impediēdum ne res
possit alienari:qd̄ prohibens alienationem fieri sub pena,dicat
qd̄ pro obseruantia pacti vult quod illa res sit sibi obligata iu-
re pignoris:tūc alienatio impedit per.d.l.si creditor.§.fi.⁊ cum
Bar.transeunt alij hic.Idem vbiq̄ tenet Barto.scilicet in.l.si
creditor.§.fi.⁊ in.d.l.filiusfami.§.diui.in.ij.in penul.col.⁊ in.d.l.
ea lege.⁊ in.d.l.qui absenti.§.j.in fi.ff.de acqrē.possess.et in.l.ne-
mo paciscēdo.que est lex penul.⁊ ibi Ange.⁊ alij.ff.de pac. Sed
Bal.in.d.l.ea lege.dubitat circa.d.legem.si creditor.§.fi.quod
quādo habeo solum ius pignoris, quod per hoc dominus non
possit rem suā alienare:certe hoc nō debet sibi obstare:nā alie-
natio nō preiudicat creditori:quia habet ius reale.l.iusto.§.nō
mutat.ff.de vsucap.quare ergo per hoc pbibetur alienatio:se-
cus quando prohibens habet directū dominium:⁊ prohibitus
vtile:vt in emphyteuta:tunc bene impedit translatio dominij:
etiam sine pacto.vt.l.fina.C.de iure emphyteu.allegata hic per
Bart.nec obstat tex.in.d.l.si creditor.§.fi.dum dicit nullam esse
venditionē:vt pactioni stetur:quia intelligitur qd̄ est nulla.s.in
preiudicium creditoris:q: ius pignoris durat:sed qd̄ in preiudi
cium ipsius debitoris vendētio sit nulla,et quod non transferat
dominium

dñium suum remanente iure pignoris creditori: istud non admittit Bal. istã opi. bal. sequitur. d. Pe. de bexu. hic dicẽs eã sibi semp placuisse lz dicat ꝙ alia opinio, q2 est cõis seruaretur in practica: ⁊ si subtiliter dicas. si tex. in. d. l. si creditor. §. fi. dũ dicit nullã esse venditionẽ: intelligeret. s. in p̃iudicium creditoris q2 ius pignoris durat: certe istud erat etiã sine pacto. d. l. iusto. §. non mutat. ergo illud pactũ esset frustratoriũ: ⁊ nihil operaret: et tex. ibi inepte dubitaret de validitate illi⁹ pacti. Istud fortit viget cõtra opi. Bal. sed ad hoc rñdet Rapb. cu. hic. qui tamen tenet cõem opi. ꝙ illud pactũ operabit, ꝙ etiã sine alia discussione poterit perueniri contra illũ cui res erat alienata: cũ etiã iure veteri essent aliqui casus, in quib⁹ prius erat deueniendũ contra principalẽ debitorẽ. ¶ Adde etiã ꝙ Sali. in. d. l. ea lege. in. xiij. opp. dubitat de ista opi. Bar. ⁊ cõmuni: q2 si debitor non posset alienare dñium suum ꝑpter hoc quod creditor reseruauit sibi ius pignoris in illa re: certe illud dñium esset semper penes debitorẽ inutile: si ponas eũ non posse luere ꝑpter paupertatẽ: ⁊ aliud nõ habere in bonis: qđ est absurdum dicere: et intelligit. d. l. si creditor. §. fi. dum dicit nullam esse venditionẽ. scz in preiudiciũ hypothece creditoris: vt etiã statim. s. dixi. ⁊ illud pactũ de nõ alienãdo operabit ibi ꝭm eũ, ꝙ lz alienando transferat dominium, et non liberũ ꝑpter hypothecã: tñ debitor vltra tenebitur ad interesse creditoris: vt ibi voluit gl. ⁊ hoc operatur pactũ ꝭm eũ: ⁊ p ista tenet Sali. ꝙ consiliũ Bar. s. relatũ nõ est bonũ: q2 nõ põt dici hypothecam esse impeditiuã trãslationis dominij: sed ꝑpter non obseruantiam tenet ad interesse: q2 finis hypothece non est roborare pactũ sed faciliorẽ exactionẽ facere obligationis cui adiungitur. l. qui aũt. §. j. ff. de consti.

31 pecu. vt ibi plenius per eum. ¶ † Tene fallentiam Bar. ⁊ communem: ⁊ cautelam per eũ datam ad impediendũ translationẽ dñij: per tex. ineuitabilẽ in. d. l. si creditor. §. fi. in verbo nullã esse venditionẽ. ꝭm veram ⁊ cõem literã: ⁊ intelligere prout intelligunt Bal. Sali. ⁊ do. Pe. de bexu. nullam esse venditionem. s. in preiudiciũ creditoris, nimium restringit illam vniuersalẽ negatiuam nullã: contra. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb⁹ dub. q2 vt ibi dicit tex. qñ oratio sumit vniuersalr negatiue: si aliqua pars esset falsa, tota oratio redderet falsa. Item ita restringere illũ tex. est valde ineptũ: q2 vt dixi etiã sine aliquo pacto nõ poterat alienãdo preiudicare creditori. d. l. iusto. §. nõ mutat. ff. de vsucap. ⁊ sic illud pactũ nihil operaret: ⁊ frustra ibi dubitaret in tex. an valeat ⁊ esset cõtra ius: ⁊ dicere, put rñdet Rapha. cu. ꝙ operabit in aliqbus casib⁹, in qbus de iure veteri erat prius deueniendum ꝯ creditorẽ: truffa est: q2 nimũ restringeretur ille tex. ⁊ illud fuit de nouo gñaliter inductũ per iura autenticorũ. per aut. hoc si debitor. C. de pig. ⁊. §. sed neq3. in aut. de fideiuss. vnde sumitur illa aut. Itẽ dicere prout rñdet Sali. quod illud pactũ operet: ꝙ vltra hypothecam teneatur creditori ad interesse: nihil valet: q2 sola conuentio de nõ alienando absq3 aliqua reseruatiõe iuris pignoris, obligat ad interesse: vt est tex. hic: ⁊ l. si sterilis. §. si tibi. ff. de actio. emp. ⁊ in. d. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob

32 cãm. ¶ † Aduerte tñ ꝭm Bar. hic: ⁊ in locis prealleg. qđ hypotheca dz esse specialis: ⁊ sic pignus dz specialiter apponi in illa re probibita: vñ nõ sufficeret generalis hypotheca omniũ bonorũ debitoris: ad impediendũ translationem dñij: ⁊ ita in specie tenet Ioã. de imo. hic. in. iij. col. motus q2. d. l. si creditor. §. fi. est exorbitans a iure communi: vt patet ex hoc. §. ⁊. d. l. ea lege. ⁊ loquit qñ interuenit obligatio specialis: ergo nõ est extendenda ad casum, quãdo solũ interuenit obligatio generalis bonorum. Idem Sequitur Aret. hic. motus ⁊ bene: q2 specialis hypotheca magis impedit ꝙ gñalis. l. j. cum gl. in verbo pignori. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. C. de neces. seruis here. isti. Adde qđ istud idẽ qđ requirat specialis hypotheca: tz clare Bart. in. d. l. q ab senti. §. j. in fi. ⁊ ibi Imo. ⁊ Lud. ro. ff. de acqui. pos. Bal. in. d. l. ea lege. in. iij. col. Imo. in. d. l. si filiusfa. §. diui. el. ij. ⁊ istam dicit esse cõem opi. ⁊ sequit do. Alex. i. l. si filiofamilias dos. §. fi. ff. so. mat. licet Pau. de ca. hic in. ij. col. in discursu sermonis inaduertẽter dicat sufficere generalẽ hypothecam omniũ bonorũ: et idẽ do. Alex. sibi ꝯtrius in. d. l. qui absenti. §. j. in. iij. col. dicit qđ in puncto iuris istud nõ videtur esse sine dubio: cum tex. in. d. l. si creditor. §. fina. indistincte loquatur. Sed certe loquitur quãdo erat specialis: de quo etiã per Bal. in consilio. cccccvj. quinte partis qđ incipit in tres marchiones. Alibi tamen idem Barto. in. l. qui fundũ. ff. lolati. requirit tantũ hypothecam generalẽ bonorũ locatoris: vt singularis successor cogatur stare colono: et idẽ tenet Bar. in. l. j. §. qđ autẽ ait pretor. ff. de superfi. et in. l. si filio. §. si vir in quinquenniũ. in fi. ⁊ Imo. ⁊ alij. ff. sol. matri. ⁊ in. l. emptorẽ. ⁊ ibi Bal. ⁊ Sali. C. locati. domi. Abb. in. c. fi. in vlti. colũ.

33 ne prelati vices suas. ¶ † Scđa fal. Barto. est: quãdo alienatio est irreuocabilis: tũc impeditur translatio dominij: vnde si vẽdo tibi seruũ: et prohibeo eum manumitti: quia libertas semel

data est irreuocabilis: non potest alienari: ⁊ sic nõ potes eũ manumittere. vt. l. ea qdẽ. C. si man. ita fue. alie. ⁊ per hoc infert no

34 tabiliter Bar. † ꝙ si vendidi tibi domum vel fundum cũ pacto ne eũ alienes: non potes ibi edificare ecclesiam: aut edem sacrã facere vel locũ religiosum: q2 est irreuocabilis. Ideo impedit dominij translatio: que decisio prima fronte videt dura ⁊ iniusta: tamen predicta ratione defenditur ⁊ cum Bart. simpliciter transeunt Ang. ⁊ Rapba. cu. hic. sed Pau. de ca. hic dicit quod ista solu. Bart. non valet vnam festucã: ⁊ sic nimis acerbe taxat Bar. q2 maiori ratiõe deberet valere alienatio in casu. d. l. ea qdẽ. fauore libertatis: cui⁹ fauore multa cõtra regulas iuris statuta sunt: vt dicit tex. i. §. penul. insti. de dona. ⁊ rñdet alio modo qđ ibi fiebat venditio titulo singulari de seruo ꝑhibito alienari: ideo non potuit seruus adipisci libertatẽ: sed hic seruus prohibitus alienari transit cũ vniuersitate: sicut alie res prohibite alienari trãseunt. vt res religiosa, sacra. vt est text. in. l. in modicis. ff. de cõtrahẽ. emp. ⁊. l. quedam. ff. de acqui. re. do. ⁊ ista videtur melior solutio ꝭm eũ. Sed tu caue vt dixi. s. in glo. fi. magna in fi. qđ in ꝑhibitis specialr alienari per hoiem, non hz locũ regula. d. l. qdã. ⁊. d. l. in modicis. q2 ibi nõ põt fieri alienatio titulo singulari: vt. d. l. ea lege. nec etiã titulo vniuersali, per heredis institutionẽ, quin alienãs teneatur ad interesse: vt hoc tex. Itẽ circa illationẽ Bar. ꝙ in re vendita cũ pacto ne alienet, nõ posset fieri ecclesia, nec locus religiosus: q2 esset alienatio irretractabilis. Adde ꝙ in ꝯtrariũ facit tex. in. l. fi. C. de pac. inter emp. et vẽ. in verbo humano iure eximere: iuncta gl. ibi cõiter approbata q̃ vult ꝙ nõ obstãte tali ꝑhibitiõe põt res alienari, vt efficiatur sacra vel religiosa: licet alienans tũc teneatur ad interesse: ⁊ ita per illũ tex. cũ glo. reprobat Sali. in. d. l. ea lege. in. iiij. opp. motus etiã q2 istud nõ est proprie alienare: sed potius deo resignare cuius propriũ est: ⁊ super hoc relinquit cogitandũ: istam illationẽ Bar. etiã reprobat do. Alex. in. d. l. filiusfa. §. diui. el. ij. in. ix. col. per tex. in prealleg. l. fi. cũ glo. C. de pac. inter emp. ⁊ vẽ. quẽ tex. sibi ascribit do. Alex. nõ faciens de Sali. mẽtionẽ: sed tu declinata autoritate glo. in. d. l. fi. potes tenere cõclusionẽ Bar. ꝙ facilius impediatur alienatio q̃ est irreuocabilis: ⁊ vltra text. in. d. l. ea quidẽ. allegatum per Barto. adde duos alios tex. in. l. seruus hac lege. ff. de manu. titu. generali. ⁊. l. ille seruus. §. fi. ff. q ⁊ a quibus. ¶ Ultra duas fallẽtias Bart. posui. s. aliam: q̃ plures sub se cõtinet: qđ in casib⁹ in quibus ex solo titulo in cõtractibus transfertur dñiũ sine traditione, in illis ꝑhibitio aliena-

35 tionis impedit trãslationẽ dñij. ¶ † Quasdã alias fallẽtias ponit Bar. in. d. l. ea lege. ⁊ Rapb. cu. hic: videas per te. Adde qđ si rem meã tibi vendo cũ pacto ne alienes: qđ si alienas: possum eam ꝑpria autoritate apprehendere. ita dicit glo. solennis quã teneas cordi in. §. de cetero. in verbo licẽtiam damus: in aut. vt de cetero commuta. eccle. re. nõ fortu. fiant. colla. ⁊ illã glo. simpliciter allegat Ange. hic. Imo. vero hic dicit ꝙ illa glo. debet intelligi in casibus specialibus: in quibus ꝑhibita alienatione in contractu ꝑhibetur alienatio dominij: de qbus proxime fuit dictũ: als illa glo. simpliciter intellecta male loqueretur: q2 presupponit ꝙ ꝑhibita alienatione in contractu, prohibetur dñij translatio: quod est cõtra istum tex. ⁊ similes. Rapha. cu. hic dicit: ꝙ illa glo. nõ firmat: sed solum dicit quod est argu. ⁊ plus nõ dicit Rapb. Areti. hic dicit ꝙ si bñ respicias ad fi. illius. §. verbum comprehendere ibi positũ, declarat qđ comprehensio fiat per rei vendi. ⁊ sic autoritate iudicis: ⁊ nõ propria: vel posito qđ ille tex. hoc diceret: videt loqui in casu speciali, fauore ecclesie: vnde nõ est trahendus in consequentiam ad alios casus: cũ regula sit in oppositum. vt. l. extat. ff. quod metus causa. ⁊. l. si quis in tantam. C. vnde vi. alij nihil tangunt. adde ꝙ Ludoui. Ro. in. l. qui absenti. §. j. ff. de acquirẽ. posses. dicit quod nullus impugnat illam gl. ⁊ nullus eam allegat excepto Bal. sed non recordatur vbi: ⁊ non putat iure probari illam glo. sed eam esse cõtra regulam. d. l. si quis in tantam. Ang. in. d. §. de cetero. intelligit illam glo. ꝑcedere quãdo ille qui vendidit cum pacto de nõ alienando, adiecit pactum iniectionis man⁹, quod posset ꝑpria autoritate manũ inijcere. vt. l. j. C. de condi. ob cãm. ⁊. l. si quis sub hoc. ff. de contrahen. emptio. ⁊. l. titius. ff. de seruis expor. plene per gl. ⁊ Doc. in. l. tertia: in glo. prima. C. de pigno. cũ limitatione tamen de qua ibi per Ang. ⁊ sequitur do. Alexan. in. d. l. qui absenti. §. j. in vlti. col. sed illam glo. in. d. §. de cetero simpliciter sequit Ang. in. l. nemo paciscendo. que est. l. penult. ff. de pactis. Item illam gl. dicit esse singularem Bal. in. c. ceterum. in quar-

36 ta col. de indic. † quod si vasallus alienauit feudũ illicite quod dominus potest propria autoritate vendicare. Alibi Bald. in c. j. §. hoc quoq3. in. v. colum. de succes. feud. in vsib. feudo. dicit quod in. d. §. de cetero. est gl. singularis quod ista verba ne alienes, sapiunt manus iniectionem: sed intellige illam gl. cum dua

37 bus limitationib⁹. s. proxime datis. ¶ † Successiue subdit Bar.

q̄ prohibitio.l.vel statuti impedit trāslationē dominij titulo singulari:per.l.quedā.ff.de acqui.re.do.ꝛ.l.j.ff.de co.fun.do. notat plene in.l.ea lege.C.de códi.ob cām.ratio est in promptu: qꝛ talis alienatio est cōtra prohibitionem legis:ergo nihil valet qđ fit cōtra legem.l.nō dubium.C.de legi.ꝛ.l.cum lex.ff.de fideius. et sic habes notare q̄ fortior est ꝓhibitio legis vł statuti ad impediendum trāslationem dominij,q̄ sit prohibitio contrahentium que nō impedit:et hoc tex.vt dixi.s.ꝑrime.Similiter prohibitio testatoris cum habeatur pro lege.§.disponat in aut.de nup.impedit translationem dominij.vt.l.peto.§.fratre.ff.de lega.ij.ꝛ est glo.in.l.cū pater.§.libertis.ff.de legat.ij.ꝛ dixi etiā.s. ¶ Amplia signanter istam regulā Bart.per illud quod notabiliter consuluit domi.Alex.in consi.lv.prime partis: quod in-
38 cipit consideratis verbis dicti statuti.vbi egregie ꝯsuluit† q̄ statutum Bononie disponēs quod mulier nō extantibus liberis teneatur relinquere tertiam partem dotis ꝛ eius augmenti et aliorum bonoꝝ fratri:qđ nō poterit in vita alienare etiā titulo oneroso in preiudicium illius tertie.motus precipue per.l.fi. ff.si quid in fraudem pa.cum alijs per eū allegatis.ꝛ non vtitur ibi do.Alex.fundamento istius regule:semper putaui q̄ ista decisio.d.Alexā.non esset vera.ꝛ als in ciuitate bononie consului contrarium.ꝛ in contrariū adduco qđ egregie decidit Pet.de Ancha.in cōsi.c.qđ incipit ex predicto themate eliciuntur quedam dubia.in.iiij.col.vbi tenet q̄ statutum qđ necessitat ascendentem ad relinquēdum descendētibꝰ duas partes bonoꝝ,intelligitur q̄ in vltima volūtate extraneis relinquere vltra tertiam prohibetur:sed inter viuos ꝯhere ꝛ efficaciter se obligare statutum illud nō prohibet nec resistit:sicut de iure cōi propter legitimā filijs relinquendā non prohibet parēs inter viuos cōtrahere, es alienū detrahendo de ipsa legitima.l.papinianus. §.quarta autem.ff.de inoffi.testa.Quis si inofficiosa re ꝛ cōsilio donaret in fraudē legitime qñq̄ reuocaretur per titulum.C.de inoffi.do.ꝛ vltra eū facit qđ no.gl.in.c.de his.de sepul.que dicit gñaliter qđ non licet alienari in morte qđ in vita bene liceret.
39 Hinc est q̄ lȝ† de relictis factis ecclesijs debeat quarta canonica epo:tū secus est de donationibus inter viuos factis ecclesie:vt late firmat.d.Abb.in.c.requisisti.de testa.cum suis cōcor. ¶ Jstam regulam qđ prohibitio.l.vel statuti impediat trāsla-
40 tionem dñij titulo singulari:limitat Bar.ꝓcedere qñ† lex vel statutū precepit aliquid fieri tpe cōtractus:tunc si non obseruatur:ꝯtus est nullus ipso iure.l.nō dubium.C.de leg.Si vero disponit sup actu iam facto:tūc ipso iure nō annullatur,lȝ debeat per sniaȝ reuocari.ar.l.vniuersa.cū gl.sua.C.de preci.impe.offe. Jdeo ex illo cōtractu facta traditione transit dñium: vñ stante statuto Perusij:qđ ois donatio.j.mēsem debeat insinuari,als nō valeat:si res fuit ab initio tradita:lȝ postea nō fuerit.j.mensem insinuata:tū nō impeditur translatio dominij.ꝛ cum Bart. simplr tenet Raph.cu.hic.alij nihil tangunt.Jdem tenet bar. in.d.l.vniuersa.cū multis cōcor.quas ibi dedi,vbi plene examinaui.ideo nō repeto hic:imo fortius subdit Bar.q̄ etiā si statutum diceret expresse:q̄ tūc cōtractus sit ipo iure nullus:adhuc dñiū transferretur,reuocandū per cōdictionē sine causa vel ob cām:nec tūc dominium ipso iure transferretur:per notata per glo.in.l.j.ꝛ ibi per Bar.ff.de dona.facit glo.in.l.ꝯtus.in gl.iij. C.de fide instru.ꝛ sic vult Bart.q̄ annullatio cōtractus facta a statuto,nō facit retransferri dominium sine traditiōe.Alij nihil tangunt.Adde tu gl.solennem in.l.j.ad fi.gl.magne.C.de inoffi.dona.quā Bald.ibi in fi.multū notat:q̄ vult q̄ licet titulus annulletur ipso iure,nō retransfertur tū dñium sine traditiōe: ꝛ illā gl.etiā sequitur ꝛ reputat subtilem Bal.in.l.j.in.vj.q.C.si quid in frau.patro.eam etiam sequitur do.Alex.in cōsi.x.primi voluminis:qđ incipit videtur fortasse prima consideratione dicendum.in.ij.colū.vbi etiā ad hoc allegat notata per Bar.hic. idem quod Bar.hic tenet etiam Bal.in repetitione.l.cum mulier.ff.sol.matri.in.xiij.col.in ver.de secūdo dubio.vbi tenet qđ si statutū infringat titulum,si non soluatur gabella:quod tamē ipso iure transfertur dominium non soluta gabella:et ibidem do.Alex.in.x.col.refert ꝛ sequitur istam decisionem Bart.hic.ꝛ
41 dicit q̄ nō sunt multi dies:q̄ fuit sup hoc interrogatꝰ. ¶ †Secundo principaliter querit Bart.an prohibitio.l.vel testatoris vel cōtrahentium impediat institutionem heredis:seu trāslationē in heredes:ꝛ distinguit vt hic per eum:ꝛ plenius in.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij.et facit tria mēbra principalia.adde circa primum membrum inquātum Bart.tenet:quod quādo prohibitio alienatiōis fit simpliciter,vt fundi dotalis:tunc non intelligitur prohibita alienatio titulo vniuersali vltime volūtatis:ꝛ sic ad heredem testamentarium:ꝛ sic legitimum ab intestato:vt.l.quedā.ff.de acqui.rer.domi.ꝛ.l.j.in fi.ff.de fund.do. Ratio qꝛ impossibile est quod quis nō decedat,ꝛ heredem habeat: vel ex testamento vel ab intestato. Jstud membrū nō congruit vltime voluntati:qꝛ si in ea esset facta simpliciter prohibitio nō valeret:qꝛ esset nudū preceptū testatoris.vt.l.filius.fa.§.diui.et ij.ff.de lega.j.ꝛ.l.pater.§.iulianus agrippa.ff.de leg.iij.Sed cōgruit ꝓhibitioni legis vel cōtrahentium.ita declarat ipsemet
42 Bar.ꝛ melius dicit q̄ hic.in.d.l.peto.§.fratre.† ꝛ sic est differētia inter ꝓhibitionē legis ꝛ testatoris:qꝛ prohibitio legis facta sine causa valet:qꝛ in ea semper presumitur iusta causa:secus in prohibitione testatoris facta sine cā:qꝛ vt dixi esset nudū preceptum,qđ nihil operaret:vt in iuribus preallegatis.quare autē prohibitio cōtrahentiū facta sine cā valeat dixi.s.in tex.in primo nota.Sed caue in fundo dotali,licet ꝓhibitio legis sit facta simpliciter respectu omnium personarum:tamē bene subest cā legitima:scȝ ne mulier remaneat indotata.l.j.ff.soluto mat.Secundo ꝛ fortius aduerte contra Bar.q̄ tex.in.d.l.quedam.allegatus per Bart.ponit duplex exemplum.primū est vt fundus dotalis:et ibi bene est prohibitio simplex respectu ꝑsonarū.secundum exemplum est res cuius aliquis cōmercium nō habet, intelligitur.s.ipse heres institutus:ꝛ sic heres aliquo impedimēto nō habebat cōmercium rei.ex persone sue defectu:erat tamē res in hereditate,et in cōi commercio aliorū:ergo ibi ꝓhibitio legis in secūdo exemplo nō erat simpliciter sed respectu certe persone:ergo doctrina Bar.ad illum tex.non videtur esse bona
43 prout etiam perpendit Rapha.cu.hic. ¶ † Jn secūdo mēbro Bar.tenet ꝛ bene: q̄ quādo prohibitio alienationis est facta in certas personas particulares,tūc comprehēditur heredis institutio:qꝛ prohibitus non potest aliquē ex ipsis heredem instituere: quin faciat cōtra prohibitionē:ꝛ teneatur ad interesse:vt est tex.hic.nā institutio heredis dicitur esse alienatio:vt est tex. in.l.si quis prioris.in.§.certū.ꝛ ibi gl.ꝛ expressius Bal.no.C.de secū.nup.ita etiā tenet Bal.in consil.l.quarte partis,incipiente super eo qđ queritur an generaliter. Jtem comprehendit successio ab intestato.vt.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.qꝛ ꝓhibitus debuit curare ne ille sibi ab intestato succederet:put dicit hic glo.fi.in prin.in secūda parte vbi dixi:ꝛ sic debuit facere testamētū vel codicillos,ꝛ alios nō prohibitos heredes instituere:qđ si nō fecit tacite eos ab intestato vocauit.vt.l.conficiuntur.in prin.ꝛ.l.si quis cum testamētum nullum.ff.de iur.codicil. ꝛ sic fecit cōtra prohibitionē:ideo tenet ad interesse.Tamē isto casu est differētia inter prohibitionē cōtrahentiū,que regulariter nō impedit translationē dominij:prout impedit prohibitio legis vel testatoris:vt dixi.s.in.j.q.Bar.ꝛ ibi assignaui funda-
44 mētalē rationē diuersitatis. ¶ †Tertio cōcludit Bar.q̄ quādo prohibitio est facta in certū genus personarum:puta extra familiam:tūc ex testamēto instituendo extraneū heredē qui nō sit de familia, talis alienatio censet ꝓhibita esse.d.l.peto.§.fratre.ꝛ ibi Dy.Ja.de are.ꝛ etiā Bar.gl.i.l.pr.§.iulianus agrippa ff.de legatis tertio.sed ad heredē legitimum:quāuis non sit de familia,talis prohibitio non extēditur.l.cū pater.§.cum inter. ff.de legatis secūdo.glo.in.d.§.fratre.ꝛ glo.valde notabilis ꝛ signanda in.d.§.iulianus agrippa.ꝛ talis legitimus ab intestato successurus posset etiā ex testamēto heres institui:quamuis nō sit de familia:ꝛ ita intellige sane Bar.ſm Jo.de Jmola hic per glo.in.d.§.iulianus agrippa.qꝛ expressio eius q̄ inest nihil operatur.l.non recte.C.de fideiusso.ꝛ.l.iij.ff.de legatis primo.Jdē etiā tenet Salicetus in.d.l.ea lege.C.de cōdic.ob cau.in tertia questiōe motus:qꝛ si legitimus nō prohibetur ab intestato,minus dȝ prohiberi ex testamēto:cū fauorabilior in eadē persona sit causa testati.vt.l.prima ꝛ secunda.C.si quis omis.causa testamen.Jtem quia non refert quid ex equipollētibus fiat.l.si mater.cū vulgaribus.C.de institu.ꝛ substitu.Et cum ista theorica Bart.tenet Ange.in consilio.vij.quod incipit ex dicto themate plura dubia possent oriri.domi.Alexan.in plerisq̄ consilijs: in consilio.lvj.primi voluminis qđ incipit consideratis verbis testamēti.ꝛ in consilio.clv.secundi voluminis.incipiente visis ꝛ accurate consideratis:et in consil.lv.tertij voluminis:quod incipit ponderatis his que in themate narrātur:et latius in cōsilio.lix.tertij voluminis quod incipit attentis verbis testamenti.Baldus in.d.l.ea lege.in.vj.colū.in.iij.questio.ꝛ ista theorica est cōmuniter approbata:quicquid teneat Ange.in cōsi.lvij.qđ incipit domina Andrea condidit testamentū ꝛ suum heredem fecit quoddam hospitale:quē simpliciter sequitur domi.Alexā. in consi.cliiij.secūdi voluminis incipiente visis ꝛ accurate considerati his que in testamēto continent.dixi plene de hoc mēbro.Bar.in.d.l.filiussa.§.diui.in.ij.i.vij.q.Bart.ad ibi dicta meren.itto.Rapha.cu.etiā hic late tenet,cōtra predicta: qđ instituendo heredē nunq̄ faciat contra prohibitionem in quocūq̄ casu:motus in effectu qꝛ heres repntat personā defuncti.vt in aut.de iureiurā.a mori.presti.in prin.ꝛ sicut prohibitus alienare poterat retinere dominiū illius rei donec viuebat,ita eo mortuo:cū illa res q̄ remanet in hereditate sua ꝑ aditionē hereditatis transfunditur

tis transfunditur in heredem institutum: et sic nõ dicitur ꝓprie alienatio: sed potius quedã transfusio in heredem representantem defunctũ: qui loco sui potest esse dominus. vt hic per eum. Ista opi. Rapha. licet subtilis non est vera: qꝛ vt dixi. s. ꝓxime institutio heredis est alienatio, vt est text. in. d. l. si qs prioris. §. certum. et ibi glo. et expresse Bal. et alij notant. Ad idem facit qđ vult glo. valde no. in. l. quẽadmodum in glo. mag. in verbo vendi. circa med. C. de agrico. et censi. lib. xi. vbi gl. querit nunqd ꝓhibitus alienare extra certũ genus personarũ, possit extraneũ heredẽ in testamẽto instituere: et determinat notabi. quod nõ. Item licet heres ficte representet defunctũ, tamen ſm veritatẽ est alia persona: et in casu nostro est diuersa ratio. nã defunctus nõ prohibebatur ipse habere illã rem, sed iste institutus qui est extraneus et inhabilis nõ potest propter prohibitionẽ admitti. Ideo contra prohibitionẽ dicitur in eum alienari: et testator poterat aliquẽ de familia instituere heredẽ, si non volebat contra prohibitionẽ facere: vnde tene cum ista communi theorica Bar. quicquid diffuse teneat Sali. in. d. l. ea lege. in. iij. questio.

45 ¶ † Limita quãdo in prohibitione de nõ alienãdo essent verba vniuersalia, maxime geminata: puta quod nõ posset alienari extra familiam aliquo modo: vel quocũqꝫ titulo: tunc nõ posset talis legitimus succedere ex testamẽto illius prohibiti: ad hoc vt illa verba geminata quocũqꝫ titulo aliquid operentur vulgata. l. balista. ff. ad treb. ita limitat Are. in. l. pantonius. §. rei perduellionis. in. ij. col. ff. de acqui. here. et q̃uis ipse nõ dicat: cõtrarium in hoc tenuit Ang. in prealleg. consi. lvij. prout de hoc dixi in. d. l. filiusfa. §. diui. el. ij. ibi videas. ¶ Ex suprascripta theorica, et his que tenuit in vltimo mẽbro distinctionis sue Bar. in-

46 fert ad practicã: et sic ad. q. valde no. † statuti disponẽtis ꝙ nullus possit alienare rẽ immobilẽ in forensem, vel in nõ allibratũ: an possit eũ ex testamẽto heredem instituere. et glo. no. in. l. vnica. C. nõ lice. habi. metroco. lib. xi. tenet qđ sic. Bar. tenet cõtrarium qꝛ ista prohibitio alienatiõis est in genus certarũ personarũ: sc3 in forenses: ergo prohibita est institutio heredis illius forensis, l3 si esset legitimus heres posset ab intestato succedere: per iura prealleg. que l3 loquantur in vltima volũtate, tamẽ potest plus lex prohibere q̃ testator: et sic bar. reprobat gl. in. d. l. vnica. Adde ꝙ contrarium tenuit alia glo. in. l. quemadmodũ in glo. magna in verbo vẽdi. circa med. C. de agric. et cẽsi. lib. xi. quã allegat Ange. hic. et. s. proxime allegaui: que tenet ꝙ prohibitus alienare extra certũ genus personarum, possit tamen in testamẽto extraneum heredem instituere: tamẽ glo. in. d. l. vnica: quã impugnat Bar. sequũtur Jo. de imo. Raph. cu. in duobus locis. in pe. et vlti. col. et Are. hic: eo qꝛ illa glo. loquit̃ in terminis diuersis a nostris: qꝛ ibi nõ videtur prohibere alienatio simplr̃: sed inter viuos: vel per viam cõtractus: vt patet ex text. ibi circa fi. in verbo cõtractus: sed quãdo prohibitio alienationis fit inter viuos, nõ videtur prohibita alienatio que fit in vltima voluntate: vt est text. no. in. l. pater. §. fundũ. ff. de leg. iij. et in l. milites ꝓhibẽtur. §. fi. ff. de re mili. et. l. decurio. ff. de decu. Facit text. in. l. verba cõtraxerũt. ff. de verbo. signi. sed in ista. q. statutũ prohibet simplr̃ alienari in forensem: refert et sequitur do. Alex. in cõsi. cxx. primi volu. qđ incipit: super eo qđ queritur. in ij. col. confirmatur per id qđ dixi. s. in prece. q. Bar. in casu ecõtrario: qđ statutum loquens in vltima voluntate: et sic grauans relinquere, nõ ꝓhibet alienationẽ que fieret inter viuos. ¶ Secũdo adde ꝙ istum passum Bar. de statuto prohibente alienari in forenses, an censeatur prohibere eos institui heredes: late examinat Sali. in. d. l. ea lege. in pe. colũ. vbi arguit ad partes: postea videt̃ finaliter tenere qđ valeat institutio heredis, facta de forensi: sed qđ illi forensi debebitur estimatio illorũ bonorũ,

47 ne cõtrafiat statuto. vt ibi plenius per eũ. ¶ † Limita decisionẽ Bar. per illud qđ videt̃ tenere idẽ Bar. in. l. ventre. ff. de acq. here. in. iiij. col. in ver. tertius casus. vbi videt̃ velle qđ si statutũ ciuitatis disponeret, ꝙ nullus forẽsis possit aliquo titulo acquirere bona immobilia in territorio, et aliquis forensis sit ꝓximior cõsanguineus defuncto: et sic legitimus ab intestato: nõ poterit etiã ex testamento succedere, nec ab intestato: propter illa verba vniuersalia negatiua nullo titulo, vt aliqd operent̃: et ita expresse ponderat et firmat Are. in. d. l. vẽtre. in. xvj. col. et seq. et idẽ Areti. in. l. pantonius. §. rei perduellionis. in. ij. col. ff. de acqui. here. et ita etiã. s. proxime limitaui theoricam Bart. in vlti. mẽbro. et ita remanent expedite qõnes Bar. ¶ Ultra Bar. et scrib.

48 ad materiam aduerte, † ꝙ si testator instituit hospitale, vel aliũ heredẽ sub conditione ꝙ bona ei relicta alienari nõ possint sub pena priuatiõis hereditatis: si hospitale vnã rẽ alienauit cadit a toto: qꝛ illa priuatio cõditionalis si bona alienabũtur, facit vt sub cõtraria cõditione institutio facta intelligatur. s. si dicta bona nõ alienabuntur. l. si legatũ pure. ff. de adi. leg. et. l. pecuniã. ff. si cer. pet. imo institutio primordialiter est sub conditione, si nõ alienauerit: ergo cõditio negatiua debuit in forma impleri: saltem mediante cautiõe. l. qui heredi. in prin. et. l. meuius. ff. de cõdi. et demõ. et quãdocũqꝫ contrafiat retro, apparet institutũ heredem nõ fuisse: ergo quecũqꝫ res vendatur nõ est impleta cõ-

49 ditio institutionis formaliter: ergo d3 in totum priuari: qꝛ † nõ sufficit cõditionem impleri pro parte: cum sit indiuidua: et sic nõ scindatur: vt. l. cui fundus. ff. de cõdi. et demon. et. l. heredes. §. in illa. ff. fami. hercis. et. l. ij. §. ex his. s. co. et. l. fistulas. §. qui fundum. vbi tex. no. ff. de cõtrahẽ. emp. et. l. vxorem. §. agri plagã. ff. de le. iij. Ita egregie et subtiliter cõsuluit Ang. in consi. clxviij. incipi. testator in omnibus suis bonis. in secũdo dubio. Facit ꝙ tenet Pau. de ca. in cõsi. ccxxxiiij. incip. visis et consideratis omnibus in pe. col. Accedat ꝙ notabiliter decidit Albe. de ro. in. l. edem

50 in pe. col. C. loca. vbi decidit † ꝙ si eodẽ tempore, et in eodem cõtractu locaui alicui duo ꝑdia, vel duas domos, et cõductor male cõuersatus est in vna. possum eũ expellere ab vtraqꝫ: sicut si vna tãtũ esset locata: et male versaretur in parte caderet in totũ: per illũ tex. vt ibi plenius per eũ. Quicquid teneat Bal. in vlti. col. et ꝙ cõductor male versatus in vna re, possit priuari tota cõductione: firmat do. And. barb. in cõsi. xxxvj. secũde partis incipi. sapienter scripsit propheta. in. vij. col. et duabus sequẽ. et postea in antepe. col. et duabus seq. rñdet his que possent in contrariũ

51 adduci. ¶ Itẽ ad materiã adde † qđ prohibitus rẽ alienare nõ potest etiã eam habere ꝓ derelicta: qꝛ esset quedã donatio que fieret occupanti. l. qđ seruus. et ibi Bar. ff. de stipu. ser. glo. in. l. j.

52 §. j. et ibi Bar. ff. si ex noxa. causa ag. ¶ † Itẽ adde quod qui non rem alienare, nõ potest etiam in cõtractu fideiubere pro alienate dictam rẽ. glo. est no. in. l. exceptione. et ibi Bal. no. C. de euict.

53 † Aduerte tamẽ ꝙ res quam non possum alienare, dicit̃ tamen pleno iure mea esse: cũ posse alienare non sit de diffinitione dominij: ita singu. tenet Bal. in. l. volũtas. in vlti. col. C. de fideicõ. Sed caue quia ratio Bal. nõ videtur bona: quia dominium est ius perfecte disponendi de re: vt diffinit Bart. in. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. posses.

¶ Finis secunde partis commentariorum domi. Jasonis in Digestum nouum.

¶ Lugduni, per Georgium Regnault.

Index quaternionum.

¶ AAA. BBB. CCC. DDD. EEE. FFF. GGG. HHH. III. KKK. LLL. MMM. NNN. OOO. PPP. QQQ. RRR. SSS. TTT. VVV. XXX. YYY. ZZZ. AAAA. BBBB. Quorum. AAAA. et BBBB. Sunt terniones: reliqui quaterniones.

colorchecker CLASSIC

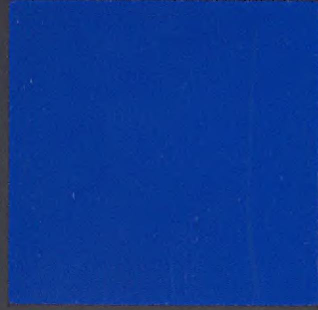

calibrite

mm